NAZIONALE
14
12 E
27/7

14 · 12 · F · 27

14-17-f-27

Polyanthea

Opus ſuauiſſimis floribus exornatum compoſitum per Dominicum Nanum Mirabellium: Ciuem Albenſem: artiumq; doctorem ad communem vtilitatem.

Est farsa S. Maria.

Dominicus Nanus ad Lectorem Elegia.

Tempora quiſquis amas florenti ornare corona:
  Atq; cupis vario cingere flore comas:
Ingredere hos hortos: ⁊ odora roſaria: Nanus
  Compoſita alacri dat tibi fronte roſas.
Hic eſt quod deceat: pueros iuueneſq;: ſeneſq;
  His ornare poteſt ſexus vterq; caput.
Nulla Venus nobis: nulli hic cantantur amores.
  Nec Iouis hic mechi: furtaq; Martis erunt.
Turpe quod eſt factu: quis dicere credat honeſtum?
  Talia nam in fibras ſemina mortis agunt.
Si qua poetarum recitantur carmina nobis.
  Non ea ſunt oculo deſpicienda graui.
Eruimus ſpurcis fuluum de ſordibus aurum.
  Lilia de medijs ſentibus: ⁊ violas.
Auſonia hic letus: vel hymetia rura peragrans
  Collige: non tribulos: non aconita leges.
Hos matrona poteſt legere: ⁊ virguncula flores.
  Nil ibi: quo frontis ruga trahatur: erit.
Hos non peniteat tetricos legiſſe Catones.
  Hos probet Hippolyti Penelopeſq; pudor.
Iſta monent frenis flagrantem arcere iuuentam.
  Ne ruat in mores luxuriare malos.
Sydereo hic diſces animas quid donet olympo.
  Tartareis miſeras quid queq; mergat aquis.
Hi tamen impreſſi Veneta ſunt vrbe Libelli.
  Ruſconus nobis mirus in arte dedit.
Vtere ſi qua placent. Noſtros lacerare labores
  (Aut ede vtilius) deſine liuor edax.

Anno 1507 Venetijs.

Authores hoc opere citati.

Accius
Agathius gręcus
Agretius
Albertus magnus
Alexander de ales
Algazel
Alanus
Alpheus Mitylenęus grę.
Ambroſius
Andronicus
Anſelmus
Apollinarius gręcus
Archidiaconus
Ariſtoteles
Auerroys
Auguſtinus
Auicēna
Aulus Gellius
Auſonius

Baptiſta Mantuanus
Baſilius
Baſſus gręcus
Beda
Bernardus
Bias gręcus
Biblia
Boetius
Bonauentura

Cęſar
Cęſarius
Caius iur.con.
C.Manlius
Caſſiodorus
Catullus
Cicero
Cyprianus
Chilon grę.
Claudianus
Cleobolus grę.
Crates grę.
Cryſippus grę.

Dantes
Dauid
Diomedes
Dionyſius grę.

Donatus

Empedocles
Ennius
Epigrammata grę.
Euclides
Euripides grę.
Ezechiel

Feſtus Pomp.
Franciſcus Petrarcha
Fulgentius

Gilbertus Porretanus
Goffredus
Gregorius

Heſiodus grę.
Hermolaus Barbarus
Hermogenianus iur.con.
Hieremias
Hieronymus
Hylarius
Homerus grę.
Horatius
Hoſtienſis
Hugo

Iacobus apoſtolus
Ioannes apoſtolus
Ioannes Andreas
Ioannes Caſſianus
Ioannes Chryſ.
Ioannes Damaſcenus
Ioannes Scotus
Iob
Ionas
Innocentius
Iſaias
Iſidorus
Iſocrates grę.
Iudith
Iulianus grę.
Iulius Celſus
Iulius Pollienus grę.
Iuſtinianus iur.con.
Iuuenalis
Labeo

Laberius
Lactantius
Laer.Diog.
Leo papa
Leonides grę.
Lucanus
Lucas
Lucianus grę.
Lucilius
Lucius Apuleius
Lucretius

Macrobius
Marcus
Martialis
Matthęus
Maximus epiſcopus
Menander grę.
Menecrates grę.
Modeſtinus iur.con.

Neuius
Niceratus grę.
Nonius Marcellus

Origenes
Orpheus grę.
Ouidius

Pacuuius
Pallades grę.
Panormita
Paulus apoſtolus
Paulus iur.con.
Paulus Oroſius
Paulus Silentiarius grę.
Periander grę.
Perſius
Petrus apoſtolus
Petrus Rauennas
Philo grę.
Pittacus grę.
Pythagoras grę.
Plato
Plautus
Plinius
Plutarchus
Phocylides grę.

Poggius
Pomponius iur.con.
Porphyrius
Priſcianus
Proculus
Propertius
Proſper

Quintilianus
Q.uin.Curtius

Rabanus
Raynucius
Remugius
Ricardus

Salomon
Saluſtius
Seneca
Seruius gram.
Seruius Sulpitius
Sidonius
Silius Italicus
Solinus
Sophocles grę.
Sophonias
Statius
Suetonius

Thales grę.
Themiſtius
Theocritus grę.
Theodorides grę.
Theognis grę.
Terentius
Tibullus
Tobias
Thomas Aquinas

Valerius Maxi.
Varro
Vegetius
Victorinus
Virgilius
Victruuius
Vlpianus iur.con.

¶ Ad illuſtriſſi. ⁊ excellentiſſi. principē Gulielmum Marchionem Montiſſerrati ſacriqꝫ Romani imperij vicarium perpetuum: Dominici nani mirabelij in Polyantheam prefatio.

Iu multumqꝫ
Mecum cogitaui Illuſtriſſi/
me princeps quod nam preci
pue ſcriptorū genus bonum
vitę maxime cōduceret. Uide
bā.n.poetas vt hinc initium
ſumā dum vitia inſectāt dū
virtutē laudibus in cęlū tol/
lunt: miſcentqꝫ vtile dulci
optime de hominū vita meritos: Interdū tamen de
turpi voluptate tam effuſe tāqꝫ petulanter loq:ita de
ſupis ignominioſe fabulari:vt teneris lectorum mēti
bus non tantū proſint quę bene: quantū quę male di/
cta ſunt obſint:dum pleraqꝫ cātant: ⁊ ſpurca: ⁊ noſtra
ſanctiſſima religione maxime abhorrētia. Non igno/
rabā hiſtorię potiſſimū ope rerū memoriā diutiſſime
cōſeruari:illiuſqꝫ beneficio maiorū recte aut perperā
facta:quū legeremus eorūqꝫ conſilia:varietates:euē/
tus perpenderemus:quid maxime nobis expediat ad
moneri. Illius tamen lectio longior pleriſqꝫ videtur:
ꝙ vt occupatis mētibus conueniat. Non me latebat
dicendi copiā boni ne an mali hominibus plus attule
rit dubitari poſſe. Unde non immerito quidam gladio
eloquentiā ęquipararūt:quo ⁊ ad oppugnādum: ⁊ ad
propugnandū tā male:ꝙ bene vti poſſumus. Uidebā
nōnullos ſcripturam ſacram irridentes: ⁊ quicquid
Maroniano Ciceronianoqꝫ caret lepore:ita dedignan/
tes:ſola aurium delectatione allectos: vt etiā contra
catholicā veritatem interdum ſentirent. Uidebā mul
tos Ariſtotelica ſcripta deuitātes ipſius lectionis ob
ſcuritate:ac difficultate perterritos. Ego vero cōmu/
ni conſulens vtilitati (Cupio enim ꝙ plurimis prodeſ
ſe) rem perutilem facturum me exiſtimaui ſi hos oēs
mihi proponerem: ⁊ quę ad cōem vſum faciunt vndi/
qꝫ eligerem:vt eſt apud Lucretium.
Floriferis vt apes in ſaltibus omnia libant:
Omnia nos itidem decerpſimus aurea dicta.
Primo igitur:vt adoleſcentibus eloquentię candida/
tis opitularer:vocabula plurima declaraui:grecas di
ctiones illis annectens. diffinitiones ſeu deſcriptio/
nes in principijs cuiuſqꝫ materię addens: Non ꝙ oia
me diffiniturum pollicear: ſed diffinitiones recitatu/
rum. Diffinire enim proprium eſt ſapientis. Ego vero
nec ſapiens:nec ſapienti proximus:ſed (vt Ciceronis
verbo vtar) magnus ſum opinator. Et vt prouectiori
ętati in cōmune ſuffragarer:ipſa deinde pręclara di/
cta: ⁊ primo quidē Orthodoxorum à veteri incipiens
teſtamento:ad quattuor eccleſię doctorū ſcripta:multo
rūqꝫ ſctōrū perueniens:quales fuerunt: Joannes Chry
ſoſtomus: Bernardus: Iſidorus. Boetius: alijqꝫ mul/
ti:pręclaras ſententias accumulās:dicta philoſopho
rum:hiſtoricorum:poſtremoqꝫ poetarum tam grecorū
ꝙ latinorū adiunxi:ita vt quid de ea re vnuſquiſqꝫ ſen
tiat:ſiue virtus ſit:ſiue vitium facile dignoſci poſſit.
Quę autē grēca appoſui:ita latinis verbis exponēda
curaui: vt verbum verbo reſpondeat. Nec tñ omnia
quę annotatione digna viſa ſunt hic inſerēda inſtitui:
nullus enim operi ipſi finis inuentus fuiſſet: Sed de
maximo electorū aceruo quę potiora viſa ſunt elegi.
Diſpoſueram pręterea oēm materiam in arboris mo/
dum: Uerum quum operis immenſam magnitudinē
animaduerterem:ea tantūmodo redigēda cenſui:quę
eſſent in manibus: ⁊ in quottidiano ſermone: quales
ſunt virtutes tam cardinales:ꝙ theologicę. Item de
anima: ⁊ Corpore:necnon ſeptem vitia: quę peccata
mortalia dicuntur. Quę omnia philoſophię ſtudioſis
non parum profutura putaui. Opus hoc Polyāthe/
am nominaui:quod nomen florum multitudinem ſigni
ficat. Etenim πολυ multū ανθοσ flos a gręcis dicit.
Has autem meas lucubrationes olim Diuo Boniſa/
cio patri tuo dicare inſtitueram. Niſi ille morte prę/
uentus ad feliciorem vitā migraſſet. Uerum totus is
hinc non abiit:quando te:fratremqꝫ Jo. Georgiū prin/
cipes humaniſſimos: ⁊ a parēte minime degenerātes
ex Maria puella imperiali matrōnaqꝫ ac viragine pru
dētiſſima ſuſceptos nobis reliquit. Tuam.n.fratriſqꝫ
imaginē intuens:quis nō arbitretur Diuum Boniſa
cium intueri:quandoquidem non tantum corpore: ſed
⁊ animi dotibus illum apertiſſime agitis. Nam vt il
le clemētiſſimus humaniſſimuſqꝫ erat:omneſqꝫ illius
populi vt deum colebant:ne dum vt regem venerabā
tur. Ita ⁊ tu tuorum quidem populorum abditis pe/
ctorum penetralibus reconditus es:ut omnes tibi in
columitatem annoſqꝫ Neſtoreos optent. Quod facil/
lime conſpicitur. quum ad aliquam vrbem tuam: vel
oppidum accedis: Nam puerorum iuuenumqꝫ agmi/
na certatim tibi occurrūt: ⁊ ab illis applaudētibus
ita exciperis:ut reſonet magnis applauſibus ęther.
Quod tanto eſt ſincerioris affectus idiciū:quāto pue
rorum ingenia ſunt ſimpliciora. Nec hoc immerito.
Quando enim Montiſſerrati regio: immo ipſa tota
Italia (pace aliorum dixerim) principem habuit: in
quo puero tanta indoles virtutiſqꝫ argumentum tam
aperte oſtenderetur. Solent pleriqꝫ principes: quum
primum infantiam egrediuntur: omnem armorum
ſtrepitum:equorumqꝫ hinnitus pertimeſcere. Tu ve/
ro princeps eminentiſſime:qui nundum decimum an
num attigeras:galeatus:armiſqꝫ militaribus a verti/
ce vſqꝫ ad plantam contectus:equum aſcēdiſti: ⁊ non
modo velociſſime currentem calcaribus ſtimulaſti: ſꝫ
haſtatus in haſticis duris ⁊ laborioſis certaminibus:
⁊ quę veterani milites nō ſine maximo labore ſuſtinēt
in teneris vnguiculis te exercuiſti: Aſſiſtente Carolo
Gallorum rege:quo tēpore ad Parthenopeam expedi
tionem properās cū totius gallię proceribus Caſale
ſancti Euaſij ſe recepit. Qui omnes te unū tanqꝫ alte
rum Neoptolemū admirabantur. modo equum ſpu/
moſum calcaribus ſtimulantem:modo haſta oppoſito
rum armatorū caput: pectuſqꝫ pulſantem. Quot eo
tempore Gallię proceres obſtupeſcentes: ꝙ ante an/
nos animum gereres:curamqꝫ virilem:dixere: Fęlices
qui te talem genuere parētes. Addamus ⁊ his quę an
no proxime pręterito in Gallia egiſti. Nam quum Lu
douicus Gallorum rex: ⁊ idem Mediolani dux:ac rex
Parthenopeus: Bleſij ſe contineret: quo oēs non mo
do totius Gallię proceres: Sed ⁊ Archidux Burgun
dię cum pluribus Germanię primatibus: q ipſum Ar
chiducem ad Regiam maieſtatē proficiſcentem comi
tati fuerant haſticum certamen inſtitui mandaſſet: ti/
bi etiam princeps magnanime ab ipſo rege iniunctū
fuiſſet: vt in numero aliorum haſtatorum artis milita
ris peritiſſimorum armatus ⁊ haſtatus eſſes. Tu iquā
qui nōdū annū decimūſextū attigeras intrepidus in
certamē deſcēdiſti:multas haſtas modo in caput:mo/
do in pectus oppoſiti hoſtis infregiſti:imo ⁊ validiſſi
mū ſcutum aduerſarij cum torace lancea perforaſti: ⁊
niſi haſta ipſa confracta fuiſſet:ipſum tuum antago/
niſtam cum armis vtrinqꝫ lancea pertranſiſſes: ⁊ de/
mum in tanta pugilum fortiumqꝫ virorum caterua:

adoleſcentulus certaminis victoriam reportaſti. Nec
hoc in obſcuro loco:nec paucis cernentibus:ſed in me
dia Gallia:ſed ſpectāte rege Gallorū: Chriſtianiſſimo
Sereniſſimaqꝫ regina:ſed intuente virtutemqꝫ tuam
obſtupeſcēte Archiduce Burgundię: eiuſqꝫ excellen/
tiſſima vxore. ſed videntibus ⁊ tuam virtutem admi/
rantibus innumeris proceribus:non modo Gallicis:
⁊ Germanis:ſed ⁊ Italis. Non poſſum hercle conti/
neri quin aliquos teſtes citem tam pręclari facinoris
licet ſat videri poſſit. Regem Gallię: Archiducemqꝫ
Burgundię nominaſſe. Verū huiuſmodi fortia facta:
ſunt ſcriptis mandāda:ne vlla vetuſtate obliterētur:
vt aliquando minores tui:hęc fortia:pręclaraqꝫ geſta
non conticeant. Aderant inqꝫ victorię tuę ſpectatores
⁊ teſtes: Dux Burbonij cum vxore: Dominus Angule
mi delphin: Dux Lanſſonę cū coniuge: Princeps Oren
gię: Comes Furſt: Dominus Mompenſerij: Filius co/
mitis palatini: Filius Marchionis Badę:qui ambo
principes germani cum Archiduce eo venerant. Ade
rant ⁊ Cardinalis Amboyſę: Cardinalis ſancti Geor/
gij: Cardinalis Lucēburgi: Affueruntqꝫ huic ſpecta/
culo legati qꝫ plurimi:qui vndiqꝫ illuc confluxerant:
pręſertim: Summi Pontificis: Regis Hyſpanię: Ve/
netorum: Florentinorum: Aderant ⁊ proceres Itali:
Comes Ludouicus Conzaga: Carolus Vrſinus. Co/
mes Muſochi: Julianus Medices: Nouarienſis epi
ſcopus:innumeriqꝫ quos longum eſſet numerare. Tu
inqꝫ in tantorum procerū conſpectu tale virtutis tuę
pręſtitiſti experimentum: vt vnuſquiſqꝫ dicere poſſet.
Alius Latiis iam partus Achilles. Virtute tua mot⁹
sereniſſimus rex:quā non a fallaci rumore nunciatā:
non mendaci:vt fit ſępe numero:fama allatā. ſed quā
regijs oculis ipſe aſpexerat:virginem regio ſanguine
natam tibi matrimonio copulauit. Additur fortitudi
ni tuę quędā innata humanitas atqꝫ clementia: qua
diuum Bonifacium parentē tuum apertiſſime repre
ſentas. Et licet idē domi militięqꝫ princeps fuerit ma
ximi nominis:multaſqꝫ clariſſimas adept⁹ fuerit vi/
ctorias:quum Veneti exercitus imperator exiſteret:
quum multa alia maximi ponderis bella: fęliciter ⁊
maxima cum laude geſſerit. Tu profecto parentē glo/
ria ſuperaturus es:quo pacto Tideū Diomedes: Pel
leaqꝫ Achilles virtute anteceſſit. Et non modo patrē:
ſed ⁊ quotquot Montiſferrati Marchiones hacten⁹
fuerunt. Nam quāqꝫ Diuus ille Gulielmus prudentiſſi
mus patru⁹ tuus: multa ampliſſima: ⁊ altiſſima ege/
rit facinora:quibus memoriam apud nos reliquit im
mortalem:(Is.n. Caſale quod oppidum ville magali/
buſqꝫ confertum fuerat in vrbem reformauit: ⁊ quam
vrbem:quę alijs Italię vrbibus: ⁊ palatiorum: ⁊ ędi/
um ſacrarum magnificētia: murorumqꝫ: ac propugna/
culorum munimentis: ciuium numeroſitate: diuitijs:
⁊ pręclaris moribus non facile cedat): Licet ⁊ in ipſa
vrbe Diui Dominici templum eminentiſſimum: ⁊ ex/
tra vrbis muros:templum ſanctę Marię ad angelos
cum ſuis ſumptuoſiſſimis cęnobijs condiderit:ſuę in
ſuperos pietatis maxima argumenta. Licet arces mul
tas Montiſferrati tutiſſimas erexerit: licet multas
erectas etiam inſtaurauerit: ⁊ vt artis militaris erat
callentiſſimus:ita munierit: vt nullos tormentorum
ictus pertimeſcant:licet ad illum ex totius orbis par
tibus:tanqꝫ ad Apollineum oraculum confugeretur:
vtpote qui omnem ⁊ pacis ⁊ belli gloriam conſecu/
tus fuiſſet. Nunqꝫ tamen in pueritia. Nunqꝫ in ado/
leſcentia ſua tale probitatis ſpecimen de ſe patefecit:
qualem ipſe in tua tenera ętate pſtitiſti. Quare quū
optime inſtitutus ſis:acriqꝫ ac prope diuino emineas
ingenio:facile oſtenditur qꝫ optimam frugem hęc ſpō
deat ſeges. Quę autem prudentię tuę argumēta oſten
das quis non videt? Quis tuam licet adoleſcentulus
ſis:in inceſſu grauitatem. in colloquio venuſtatem: in
audiendo affabilitatem: in reſpondendo facilitatem
non admiratur? Quid qꝫ in hac tua adoleſcentia:con/
ſulta ſenatus tui:non ſolum audis:ſed ⁊ diuino tuo in
genio multa agenda ſapientiſſime perpendis. Fęlices
Montiſferrati populi tanto principe ſe arbitrantur.
Vidēt enim te pręcipuum iuſtitię tutorem fore reipu.
fortiſſimum propugnatorem:ſcelerū terrorem:nequi/
cię frenum: ⁊ deniqꝫ bonorum ſuauem ac tutiſſimum
portum:ſceleratorumqꝫ ſcopulum. Et quoniam in iuue
nibus quędam ſunt vitia fere omnibus cōmunia: quę
ab Horatio enumerantur:inter quę dicit adoleſcen/
tiam monitoribus aſperam. In te nihil tale conſpici/
tur. Es enim familiaribus tuis bene monentibus in/
dulgentiſſimus:in omneſqꝫ facillimus. Optimorum
teſtis eſt morum tuorum Alexander de ſancto Georgio
Comes Blandratę. apoſtolicus prothonotarius vir
magnificentiſſimus:ac tuę glorię ſtudioſiſſimus: qui
cum ęquitas peregrinaris:diu noctuqꝫ verſaris: qui
alter tibi Thiphys: alterqꝫ Achates eſt Teſtis:eſt Ca
millus eiuſdem Alexandri frater: cum iuriſpontificij
Ceſarijqꝫ laurea decoratus:tum omni virtutum gene/
re illuſtratus:tui ſacri ſenatus meritiſſime pręſes:reli
quiqꝫ fratres viri magnanimi: ⁊ a Guidone parente
maximi nominis viro: ⁊ qui ab illuſtriſſimis maiorib⁹
tuis plurimi ſemper factus eſt:non degenerantes. Te
ſtis eſt Beneuenutus eques hieroſolymitanus: Ciui/
lis canoniciqꝫ iuris peritiſſimus:ipſius familię dē ſan
cto Georgio: ⁊ Comitum Blandratę immenſus ſplen/
dor:quę quidem familia:a ſereniſſima Polonię regum
propagine(vt antiqua narrat hiſtoria)originem tra/
hit:quo equite:ſplendidiſſimi equitis Joannis filio: ⁊
oratore vęhementiſſimo Illuſtriſſimi parentes tui in
maximis legationibus:modo apud ſereniſſimum Ro/
manorum imperatorē: alioſqꝫ reges Chriſticolas: mo
do apud ſummum pontificem maxima cum gloria vſi
ſunt. Quibus nauis tuę clauum regentibus:non eſt il
li pertimeſcendum. Teſtes ſunt reliqui. ſenatores tui
viri iuſtiſſimi ⁊ prudentiſſimi:quorum conſilio adole/
ſcentia tua(licet plurima per ſe ſapiat diuini ingenij
perſpicacitate). Verum quia ſeris venit vſus ab an/
nis:glorioſe vtitur. Et ne epiſtolę modū excedam. Tu
inclyte princeps accipe precor benigno animo has
meas lucubrationes: accipe Polyanthea:meę erga
Diuum Bonaficium patrem tuum obſeruātię pignus
immortale:cuius tu ipſe es:oſſa:caro:effigies: ⁊ ſimil/
lima imago. Nec tamē ignoro hos meos labores mor
ſibus detractorum ſubijciendos fore. Noui enim non
nullorum vaniloquentias ſibi multum aſcribere arbi
trantium:ſi vel optime factis allatrent: Verum hoc
flocci facio. Nam ſi indoctis nō placeo:nihil eſt quod
querar:habeo.n.quod optaui:bonam de ingenio meo
ſpem. Sin doctis quoqꝫ non probabor: eſt(fateor) qđ
doleam:non quod mirer. Nam quis ego? Atlas non
ſum. Nanus ſum. Qui me mordebunt:clauam de ma/
nu Herculis non ſubtraxerint. Quid eſt pręterea qꝫ
in tanta iudiciorum varietate mihi blādiar:aut arro/
gem? quum videam detractorum linguas.ne ipſis qui
dē latinę linguę fontibus Ciceroni ⁊ Virgilio peper
ciſſe. Tu vale princeps Illuſtriſſime ⁊ Dominici Na
ni tui ſerui memor diutiſſime: ⁊ fęliciſſime viue. Sao
nę idibus Februarijs. M.ccccciij.

Tabula.

A.fo. 1
Ab vbi.A.
Abactor fo. 1
Abacus fo. 1
Abaculus vbi abacus
Abigeatus vbi abactor
Abigeus vbi abactor
Abdicatio fo. 1
Abyſſus fo. 1
Abiuratio fo. 1
Abominatio fo. 1
⁊ vbi Concupiſcentia
Abominor vbi Abominatio
Abortiuus fo. 1
Abre vbi.a.
Abrogatio fo. 1
Abſimilis vbi.a.
Abſoluere vbi perfectio
Abſonus fo. 1
Abs vbi.a.
Abſtemius fo. 1
Abſtinentia cū arbore fo. 1
Abſurdum fo. 3
Abuſio cum arbore fo. 4
Abuſus vbi abuſio
Abuti vbi abuſio
Accentus fo. 4
Accenticula vbi accentus.
Acceptilatio fo. 4
Acceptū fero vbi acceptilatiō
Acceptio perſonarum cum arbore fo. 4
Accidens fo. 4
Acclinus vbi declinis
Accreſco vbi decrementum
Accuſatio fo. 4
Accuſator vbi accuſatio
Accuſatrix vbi accuſatio
Accuſatiūcula vbi accuſatio
Acerbus fo. 4
Acerbitas vbi acerbus
Acer vbi acrimonia
Acerra fo. 4
Accidia cum arbore fo. 5
⁊ vbi concupiſcentia.
Accidalius vbi gratia
Actes fo. 6
Aclides vbi militię inſtrumēta
Acclinis fo. 6
Accliuitas vbi acclinis.
Aconitum fo. 6
Acbos vbi anxietas
Acrimonia fo. 6
Acta vbi contractus
Actio vbi actor
Actor fo. 6
Actuarię vbi Militię infrā
Acutus vbi actes
Ad aliquid fo. 6
Adiuratio cū arbore fo. 6
Admirabile vbi Miraculū
Admirabundus vbi ſupra
Admiratio fo. 6
Adoleſcentia fo. 6
Adoleo ibidem
Adoleſco ibidem
Adoleſcentulus ibidem
Adoptio fo. 7
⁊ vbi arrogatio.
Adoptare ibidem
Adoratio fo. 7
Aduentus Chriſti fo. 7
⁊ in Chriſti aduentu.
Aduerſitas fo. 7
Adulatio cū arbore fo. 8
Adulor ibidem : ⁊ vbi aſſentatio
Adulo ibidem
Adulteriū cū arbore fo. 9
Adulterinę claues ibidem
Adulterinę literę ibidem
Aduocatus fo. 11
Aduena vbi hoſpitalitas
Aedificatio fo. 11
Aedificium ibidem
Aegritudo fo. 11
Aemulatio fo. 11
Aenigma vbi obſcuritas
Aequalis fo. 11
Aequalitas cū arbore fo. 11
Aequitas cū arbore fo. 11
⁊ vbi ius.
Aequanimitas fo. 11
Aequanimis fo. 11
Aequiuocum fo. 11
Aequus fo. 11
Aer fo. 11
Aeſtimatio fo. 11
Aeſtimo vbi ęſtimatio
Aeſtimatiua vis ibidem
Aetas fo. 12
Aeternitas fo. 12
Aeuum fo. 12
Affabilitas fo. 12
Affectio fo. 12
Affectus ibidem
Affectare ibidem
Affinitas fo. 12
Affirmatio fo. 12
Afflictio fo. 12
Agonia fo. 12
Agger vbi militię inſtrumēta
Aggrauatio vbi Excęcatio
Agnati fo. 12
Agricultura fo. 12
Agreſtis ibidem
Alacritas fo. 12
Alacer ibidem
Alecto fo. 12
Alienatio fo. 12
Alienum ibidem
Alimentum 12
Allego vbi legatio
Alleuo vbi leuitas
Altare fo. 13
Alteratio 13
Altercatio 13
Alterco ibidem
Amaritudo 13
Amator vbi amicitia ⁊ inimicitia
Ambages 13
Ambitio 13
Ambio ibidem
Ambitus ibidem
Amentia 14
Amens vbi a.
Amicitia cum arbore 14
Amicus vbi ſupra: ⁊ inimicitia.
Amor vbi charitas: ⁊ vbi deſiderium
Amor cupidineus 17
Amor dei 18
Amor patrię 19
Amor proximi 19
Amor ſui 21
Amplitudo 21
Anathema 21
Andragatims 21
Angelus 21
Angor 22
Anguſtia 22
Anima cum arbore 22
Annales vbi hiſtoria 23
Antichriſtus 25
Annus 25
Annus lunaris ibidem
Annus ſolis ibidem
Annus magnus vbi ſupra
Antilena vbi poſtilena
Anxaculę vbi militię inſtrumenta
Anxietas 26
⁊ vbi angor
Anxius ibidem
Apophoreta vbi formido
Apoſtaſia cū arbore 26
Apoſtolus 26
Appellatio 26
Appetitus 26
Apricatio 26
Apricus ibidem
Apprehendere vbi ꝯprehēſio
Apprecio vbi premium
Aptitudo 26
Aqua fo. 26
Ara vbi altare
Arbiter 26
Archetypus 26
Architectura 26
Architector ibidem
Architectus ibidem
Argutię 26
Arguius ibidem
Arithmetica 26
Arma fo. 26
Arrideo vbi riſus
Arrogantia 27
Arrogans vbi ſupra
Arrogatio 27
Ars 27
⁊ vbi experientia
Articulus cū arbore 27
As ⁊ eius partes 27
Aſciſinus 27
Aſperitas 27
Aſſentatio 27
Aſſentor ibidem
Aſſentio ibidem
Aſſeuero vbi ſeueritas ⁊ vbi perſeuerantia
Aſſeueratio ibidem
Aſſeruare vbi obſeruantia
Aſtrologia 27
Aſtronomia vbi ſupra
Aſtutia fo. 27
Attritio fo. 27
Auaritia cū arbore 27 ⁊ 28
Audacia fo. 30
⁊ vbi concupiſcentia
Auerſio 30
Augmentatio 30
Augmentum ibidem
Augurium 30
Auiditas 30
Auidus ibidem
Aula vbi adulatio
Aulicocia ibidem
Aulularia ibidem
Aureola 30
Aurum ibidem
Aura ibidem
Aurea 30
Auſteritas 30
Author vbi actor
Authoritas 30
Authoramentum ibidem
Authoratio ibidem
Authoratum ibidem ſupra
Auxilium 30
Balbus 30
Balbutio ibidem
Baltheus vbi militię infrā
Bābaliōes vbi taciturnitas
Banauſia 30
Baptiſmus 30
Baſium vbi ſuauitas
Baſiator ibidem
Baſiatio ibidem
Baſio ibidem
Beatitudo 32
Beatus ibidem
Beare ibidem
Bellum 32
⁊ vbi ſeditio
Benedictio 33
Benedicere ibidem
Beneficentia 33
Beneficium 33
Beniuolentia 33
⁊ vbi beneficentia
Benignitas 33
Benignus ibidē. ⁊ vbi bonus
Bibliopola 33
Bibliographus ibidem
Bibliotheca ibidem
Bibeſia vbi edacitas
Bigamia 34
Bifrons vbi frons
Bilinguium 34
Belinguis ibidem
Bipennis vbi militię infrā
Biremis vbi militię infrā.
Byſſus vbi abyſſus
Byros ibidem
Blandior vbi aſſentatio
Blanditię 34
Blandicellus ibidem
Blandiciolus ibidem
Blande ibidem
Blandicule ibidem
Blandidicus ibidem
Blaſphemia 34
Blateronce vbi taciturnitas

Bomberda vbi militię inſtrā
Bomolchia 34
Bonę fidei poſſeſſor vbi fides
Bonitas 34
Bonus ibidem
Bonum fo. 34
Bonum ſummum ibidem
Breuiloquium 34
Breuitas ibidem

Cachinnus fo. 34
Cachinnor ibidem
Cęcitas 34
Cęcum ibidem
Cęcutio ibidem
Cęlebs 34
Cęlibatus ibidem
Cęlum 34
Calliditas 34
Callidus ibidem
Callus ibidem
Calleo ibidem
Caliditas ibidem
Calidus ibidem
Calumnia 34
Caluo ibidem
Canticum fo. 34
Chaos fo. 34
Captiuitas 34
Capio ibidem
Capilli vbi comitas
Captiuo vbi captiuitas
Capitalis 34
Caput 34
⁊ vbi concordia
Carmen vbi incantatio
Caro vbi creatio
Charitas cū arbore 34 ⁊ 35
Carum ibidem
Caritas ibidem
Carmentalia vbi ferię
Caruncula vbi creatio
Carnicula ibidem
Caſtigatio 35
Caſtigo ibidem
Caſtigatum ibidem
Caſtitas 35
⁊ vbi pudicitia
Caſtum ibidem
Caſtrare ibidem
Caſtrenſe peculium vbi pecunia
Caſus 36
⁊ vbi fortuna
Catapulta vbi militię inſtrumenta
Catascopium ibidem
Catrę ibidem
Catus ibidem
Catus vbi fellis
Cato ibidem
Caudice ibidem
Caupulica ibidem
Cauſa 36
Cautio 36
Cautus vbi prouidentia
Celoces vbi militię inſtrā
Cellarium vbi penus
Cenſor
36
Cenſura ibidem
Cenſus 36
Cerimonię 36
Cernere vbi criminatio
Certitudo 36
Certum ibidem
Ceruicoſitas 36
Ceruicoſus ibidem
Cercuti vbi militię inſtrā
Ceſſo vbi neceſſitas
Ceſtus vbi inceſtus
Ceſtum ibidem
Cetra tegmen vbi militię inſtrumenta
Cicurare vbi manſuetudo
Cicur ibidem
Cicum ibidem
Cidonum vbi militię inſtrā
Cymba ibidem
Cimiterium 36
Circulus 36
⁊ vbi ſphęra
Circulatio ibidem
Circūſtantia 36
Circūſpectio 36
Circūforaneus vbi forum
Cythara vbi pſalterium
Ciuitas 36
Clęmentia 36
Clamor 37
Claritas 37
Clarus ibidem ⁊ ⁊ vbi declaratio
Claritudo ibidem
Cliens vbi patris
Clientulus ibidem
Clientela ibidem
Clipeus vbi militię inſtrā
Clunaculę ibidem
Coçuitas 37
Coçuus ibidem
Coena vbi ientaculum
Cocra vbi militię inſtrumēta
Cohęres vbi hęres
Cogitatio 37
Cogitatiua potentia 37
Cogitare vbi excogitatio
Cognatio 37
Cognatus vbi agnatus
Cognitio 37
Cognitor ibidem
Cognomines vbi ignominia
Collachrymor vbi lachrymas
Color 37
Coloro ibidem
Comedere 37
Comeſſatio 37
⁊ vbi ientaculum
Cometes 37
Comes vbi ſocietas
Comitas 37
Comis ibidem
Como ibidem
Commaternitas 37
Commemoratio 37
Commemoro ibidem
Commendatio 37
Commendo ibidem
Commercium vbi mercatura
Crapula 38
Commereri vbi meritum
Commilito vbi miles
Commilitum ibidem
Commiſeratio 37
⁊ vbi miſericordia
Commodatio 37
Commodare ibidem
Commutatio 37
Commutare verba ibidem ⁊ vbi mutatio
Commuto vbi mutatio
Commutabile ibidem
Compaſſio 37
Compaternitas vbi Commaternitas
Compenſatio 37
Compitalicia vbi ferię
Comprehenſio 37
Comprehendere ibidem
Compunctio 37
Conceptio 37
Conceptiuę ferię vbi ferię
Concipio vbi conceptio
Conciliatio 37
Concilio ibidem
Conciliatus ibidem
Concilium vbi reconciliatio
Concil.abulum ibidem
Concio 37
Concionari ibidem
Concitus vbi militię inſtrā
Concordia 38
⁊ vbi cor.
Concordo ibidem
Concors ibidem: ⁊ vbi cor
Concluſio 38
Concludere ibidem
Concubina 38
Concupiſcentia 38
Concupiſcibilitas ibidem
Concupiſcibilis vis ibidem
Condemno vbi damnatio
Confabulor vbi fabula
Confabulatio ibidem
Confeſſio 38
Confidentia 39
Confido vbi fides
Confidens ibidem
Confidentiſſimus ibidem
Conformitas 39
Coniectura 39
Coniectus ibidem
Coniuratio 39
Coniuro ibidem
Coiurati ibidem
Conſanguinitas 39
⁊ vbi affinitas
Cōſanguinitatis linea ibidē
Cōſanguinitatis gradus ibidē
Conſcientia 39
Conſenſus 39
Conſentio vbi aſſentatio
Conſequentia 39
Conſeruatio 39
Conſideratio 39
Conſiliarius 39
Conſilium 39
Conſolatio 40
Conſolatorium ibidem
Conſonantia vbi diſſonantia
Conſpiratio vbi Coniuratio
Conſtantia 40
Conſtare ibidem
Conſtans ibidem
Conſuetudo 40
⁊ vbi deſuetudo
Conſuo ibidem: ⁊ vbi Deſuetudo
Conſueſco ibidem: ⁊ vbi Deſuetudo
Conſuefactio ibidem
Conſulo vbi conſilium
Conſumptio 41
Conſumere ibidem
Contactio 41
Contactus ibidem
Contemplatio 41
Contemplatiui ibidem
Contemptus 41
Contemptor ibidem
Contemno ibidem
Contentio 43
Contiguitas 43
Continuum ibidem
Contiguum ibidem
Continentia 43
⁊ vbi abſtinentia
Contineus ibidem
Continuitas 43
Contractus 43
Contrahere ibidem
Contractum ibidem
Contradictio 43
Contrarietas 43
Contraria ibidem
Contritio 43
⁊ vbi attritio
Contumelia vbi conuicium ⁊ vbi detractio
Contumeliator vbi ſuſurro.
Cōtumelioſus vbi detractio
Conuerſatio 43
Conuerſor ibidem
Conuerſio 44
⁊ vbi auerſio
Conuerto ibidem
Conuicium 45
Conuiciator vbi deriſio ⁊ ſuſurro
Conuiuium 45
Conuiuor ibidem
Conuiua ibidem
Conuiuiones ibidem
Conus vbi militię iſtrumēta
Coquina 45
Coquinor ibidem
Coquinaria ars ibidem
Cor fo. 45
Corbię vbi militię inſtrā
Corpus cum arbore 45
Correctio 46
Correptio 48
Corripere ibidem
Corrigere ibidem
Corruptibile 48
Corruptio 48
Coruſcatio 48

Creatio fo. 48
Creare ibidem.
Credulitas 48
Crepera vbi decrepitus.
Crepuſculum ibidem
Creperum ibidem
Crepitus ibidem
Criminatio. 48
Crimen ibidem:
⁊ vbi peccatum
Criſta vbi militię inſtrumēta
Chriſtus 48
Chriſti aduentus ibidem
Chriſti aſcenſio: 49
Chꝛiſti crux. 49
Chꝛiſti icarnatio 49
Chriſti natiuitas 50
Chꝛiſti paſſio 50
Chꝛiſtus 51
Chꝛiſtianus 52
Crux 52
Crucio ibidem
Cruciatus ibidem
Crudelitas 52
⁊ vbi miſericoꝛdia.
Crudus 52
Crudelis ibidem
Cruoꝛ 52
Cruentus ibidem
Cruentatio ibidem
Cubiculari⁹ vbi negociatio
Culina vbi coquina
Culinoꝛ ibidem
Culpa 52
Cupes vbi forum.
Cupedinarius ibidem
Cupiditas 52
Cupido ibidem
Cura 53
Curatio ibidem.
Curatura ibidem
Curiones vbi pręco
Curioſitas 53
Curioſus ibidem
Currus vbi militię iſtrumēta

Dęmonium 53
Damnatio 53
Damno ibidem.
Damnum 53
Debilitas 53
Dębilitare ibidem.
Debilis ibidem
Debitum 53
Debitoꝛ ibidem
Debitio ibi dem
Deceptio 53
Decipere ibidem.
Decipula ibidem.
Decima 53
Decimo ibidem
Declamatoꝛ vbi oratoꝛ
Declaratio 54
Declaratus ibidem
Declinatio 44
Decimus 54
⁊ vbi accimus
Decrementum 54
Decrepitus 54
Decorum vbi dedecus.
Decoꝛo ibidem
Dedecus 54
Dedecoꝛo ibidem:
Dedecet ibidem
Defectus 54
Defenſio ibidem.
Defendo ibidem.
⁊ vbi offenſio
Definio vbi diffinitio
Definitio ibidem
Defraudo vbi fraus.
Degener. 54
Degulo vbi gula
Deierare vbi periurium:
Deieratoꝛ ibidem
Deieratrix
Deieratio ibidem
Delectatio 54
Delecto ibidem
Delicio ibidem
Delectamentum ibidem
Delectamen ibidem.
Delectus vbi electio.
Delego vbi legatio
Deligo vbi electio
Deliberatio 54
Delibero ibidem
Delicię. 54
Delicioſus ibidem
Delicatus ibidem
Delicio ibidem
Delictum 54
Delinquo ibidem
Deluſio 54
Dementia 54
Demens vbi amens
Democratia 54
Demonſtratio 54
Demulceo vbi mollicies
Denominatiuum 54
Depaupero vbi paupertas
Depeciſcoꝛ vbi pax
Depectus ibidem
Depopuloꝛ vbi populus
Depopulatio ibidem
Depoſitum 54
Deponere ibidem
Depꝛecatio 54
Depꝛędoꝛ vbi populus
Depudicare vbi pudoꝛ
Deriſio 54
Deriſoꝛ ibidem ⁊ vbi ſuſurro
Derideo ibidem
Derogatio vbi abrogatio
Deſcriptio 54
⁊ vbi diffinitio.
Deſiderium 54
Deſidia 54
Deſidioſus ibidem
Deſes ibidem
Deſpectio 54
Deſpicentia ibidem
⁊ vbi obſeruantia
Deſpectus ibidem
Deſperatio 54
Deſponſatio 55
Deſtinare 55
⁊ vbi pꝛędeſtinatio
Deſtino ibidem
Deſuetudo 55
Deſuo ibidem
Determino vbi terminus.
Detractio. 55
Detractoꝛ ibidem.
⁊ vbi ſuſurro
Detraho ibidem
Deuotio 61
Deuoueo ibidem
Deuotoꝛ ibidem.
Deuotum ibidem
Deus:dea 61
Diabolus 61
Dialectica 62
Dialogus 62
Diaphanus 62
Diarium vbi hiſtoꝛia.
Dicacitas 62
Dicax ibidem:
⁊ vbi taciturnitas.
Dicere vbi eloquentia
Diffamatio 62
Diffamare ibidem
Differentia 62
Difficultas 63
⁊ vbi facultas
Difficile ibidem
⁊ vbi facilitas.
Diffidentia 63
Diffido vbi fides.
Diffinitio 63
Diffinio ibidem
Digeſtio 63
Digero ibidem
Dignitas 63
Dignus ibidem
Dilectio 63
Diligere ibidem
Diligentia 63
Diluculum 63
Diminutio 63
Diſciplina 63
Diſcere ibidem
Diſcipulus ibidem
Diſcerno vbi criminatio
Diſcrimen ibidem
Diſcoꝛdia 64
Diſcoꝛs ibidem
⁊ vbi concoꝛdia
Diſcretio 65
Diſcretus ibidem
Diſcretum ibidem.
Diſpenſatio. 65
Diſpendo ibidem
Diſpendium ibidem
Diſpenſo ibidem
Diſpenſatoꝛ ibidem
Diſpoſitio 65
⁊ vbi habitus.
Diſpono ibidem
Diſputatio 65
Diſputo ibidem.
Diſputatiuncula ibidem
Diſſenſio 65
Diſſidium ibidem
Diſſidioſus ibidem
Diſſideo ibidem
Diſſimulo vbi ſimulatio
Diſſolutio 65
Diſſoluo ibidem
Diſſolutus ibidem
Diſſonātia 65
Diſſonus ibidem
Diſtermino vbi terminus.
Diſſuo vbi deſuetudo.
Diſſueſco ibidem.
Diſſuefacio ibidem
Dito. vbi diuitię
Diteo ibidem
Diteſco ibidem
Diuerſitas 65
Diuerto ibidem
Diuerſio ibidem
Diuerſus ibidem
Diuerticulum ibidem
Diuinatio 65
Diuino ibidem
Diuini auxilij iploꝛatio 65
Diuiſibile 65
Diuido ibidem
Diuitię 66
Diues ibidem
Diuitio ibidem
Diuoꝛtium 68
Docilitas 68
Docere ibidem
Docilis ibidem
Docibilis ibidem
Doctoꝛ vbi Diſciplina
Doctrina 68
Doloꝛ 69
Dolare ibidem
Dolabꝛa ibidem
Dolus 69
Dolones ibidem.
Dominium 69
Dominatio ibidem
Dominus ibidem
Domus 69
Donatio 69
Donum 69
⁊ vbi munus.
Donarium 69
Doꝛmitio 69
Dos 69
Dotalia ibidem 69
Dubitatio 69
Dubium 69
⁊ vbi opinio.
Dubito ibidem
Duellum 69
Dulcedo 69
Dulce ibidem
Dulciculus ibidem
Dulia 69
Duricies 69
Durum ibidem
Durare ibidem
Duricia ibidem
Duritas ibidem
Duritudo ibidem

Ebꝛietas 70
Ebꝛius ibidem
Ebꝛioſus ibidem
Ebꝛioſitas ibidem
Ebꝛioſe ibidem

Ebriolo ibidem
Eccleſia 71
Edacitas 71
Edax ibidem
Edones ibidem
Edulium ibidem
Edulus ibidem
Educatio 71
Educo ibidem
Effaſcinare vbi faſcinatio
Efficio vbi perfectio
Efficacia ibidem
Effero vbi elatio
Effigies 71
Effingo ibidem
Effigio ibidem
Effeminatio vbi femina
Effemino ibidem
Effeminatus ibidem
Effeminate ibidem
Egeſtas 71
Egeno ibidem
Egeo ibidem
Egenus ibidem
Egregium vbi eximius:
Egregie ibidem
Elatio 71
Electio 72
⁊ vbi poſtulatio
Eligere vbi electio
Elegans ibidem
Elegantia ibidem
Elementum 72
Elemoſyna cum arbore 72
Elenchus 73
Eligibilis 73
Eloquentia 73
Eloquens ibidem
Eloquium ibidem
Eloquenter ibidem
Emancipatio 74
Emancipare ibidem
Emancipator ibidem
Emancipatus ibidem
Embrio 74
Emendatio 74
Emendo vbi mendacium.
Emendator ibidem
Emendatrix ibidem
Eminentia 74
Emineo ibidem
Eminenter ibidem
Emptio 74
Emptitius ibidem
Enchiridion 74
Enthymema 74
Enſis vbi militie inſtrumeta
Enunciatio: vbi ſententia.
Ephebia vbi adoleſcentia
Ephebus ibidem
Epiicia 74
⁊ vbi clementia
Epiſcopatus 74
Epiſcopus ibidem
Epiſcopium ibidem
Eremus 74
Eremita ibidem
Ergaſtulum 74
Ergaſtulus ibidem
Errare 74
Error ibidem
Erratum ibidem
Erratio ibidem
Eripio vbi exemptio
Errones ibidem
Erubeſcentia 75
Erubeſco ibidem
Eruditio 75
Erudio ibidem
⁊ vbi eruditus
Erudite ibidem
Erumna 75
Eruo ibidem
Eruto ibidem
Eructo ibidem
Eructatio ibidem
Erumnoſus ibidem
Eſſentia 75
Eſſe ibidem
Eſſentia ibidem
Eſſentialiter ibidem
Eſuries 75
Eſiro ibidem
Eſurio ibidem
Euagatio mentis 75
Euangelium 75
Eubulia 75
Eucbariſtia 75
Euforſunium 76
Eugnomoſina 76
⁊ vbi legiſpoſitiua:
Euridomene vbi gratia
Eurimone ibidem
Eurimeduſe ibidem
Euſebia 76
Euſtochia 76
Eutrapelia 76
Exactio 76
Exactor ibidem
Exheres vbi heres
Exheredo ibidem
Exheredatio ibidem
⁊ vbi abdicatio
Exhalatio 76
Exhalo ibidem
Examinatio 76
Examen ibidem
Examino ibidem
Examinatio 76
⁊ vbi probatio
Excecatio 76
Excandeſcentia 76
Excandeſcere ibidem
Excandefactus ibidem
Encandefacio ibidem
Excogitatio 76
Excogitare ibidem.
Excōmunicatio 76
Excuſatio 76
Excuſo ibidem
Excuſatiuncula ibidem
Excuſabile ibidem
Executio 77
Executor ibidem
Exequor ibidem
Exequie 77
Exequari ibidem
Execratio 77
Execror ibidem
Execrabile ibidem
Exemplar 77
Exemplum 77
Exemptio 78
Exercitatio 79
Exercere ibidem
Exercito ibidem
Exercitium 79
Exercitus ibidem
Exilium 79
Eximo vbi exemptio.
Eximius ibidem
Eximie ibidem
Exiſtimatio 79
⁊ vbi Aeſtimatio
Exiſtimo ibidem
Exlex vbi lex
Exorbito vbi orbitas
Exorciſmus 79
Exorcizator vbi adiuratio
Exordium 79
Exordior ibidem
Exoſtra vbi militie iſtrumēta
Expectatio 79
Expectare ibidem
Expecto ibidem
Experientia 79
Experimentum ibidem
Experior ibidem
Expertus ibidem
Experes ibidem
Exprobratio 79
Exprobrare ibidem
Exquiſitio 79
Exquiro ibidem
Exquiſitum ibidem
Exqueſtor ibidem
Exquiſite ibidem
Exultatio 79
Exulto ibidem
Exilio ibidem.
Extermino vbi terminus.
Extraordinarium vbi ordo
Expuo vbi ſpuo.

Fabula 79
Fabella ibidem
Facetia 79
Facetus ibidem
Facero ibidem
Facilitas 79
Factio vbi ſeditio ⁊ ſo. 80
Factioſus ibidem
Facere vbi perfectio
Facultas 80
Facundia 80
Facundus ibidem
Fallacia 80
Fallax ibidem
Falſarii ibidem
Falſifico ibidem
Falſificatio ibidem
Falſitas 80
Falſum ibidem
⁊ vbi fictio ⁊ vbi vacuum
Falces ⁊ vbi militie inſtrā.
Fama 80
Famoſus ibidem
Famigero ibidem
Famiger ibidem
Famigeratio ibidem
Famigerabile ibidem
Fames 81
Famelicus ibidem
Famelicoſus ibidem
Fameo ibidem
Fameſco ibidem
Fas 81
⁊ vbi ius
Faſcinatio 81
Faſcinum ibidem
Faſtidies vbi feſtiuitas
Faſtidium 81
Faſtidire ibidem
Faſtidioſum ibidem
Faſtidioſe ibidem
Fatum 81
⁊ vbi prouidentia
Fatalis ibidem
Fatiferum ibidem
Fatigari vbi iactantia
Fauor 81
Fautor ibidem
Fautrix ibidem
Fauorabilis ibidem
Fauorabiliter ibidem
Fauſtum ibidem
Fauſte ibidem
Felix 81
Ferie 81
Feritas 81
Ferus ibidem
Ferox ibidem
Feracitas 81
Ferax ibidem
Fertilis ibidem
Fertilitas ibidem
Fertiliter ibidem
Feſtiuitas 81
Feſtiuus ibidem
Feſtiuo ibidem
Feſtus ibidem
Feudum 81
Fictio 81
Fictum ibidem
⁊ vbi vacuum
Fictilia ibidem
Ficte ibidem.
Fideiuſſio 81
Fideiuſſor ibidem
Fides cum arbore 81
⁊ vbi opinio
Fido ibidem
Fidentia 84
⁊ vbi fides
Fiducia 84
⁊ vbi fides: ⁊ vbi cōfidentia
Fidicula vbi fides
Fidicule ibidem
Fidus ibidem
Fidcito ibidem
Figura 84
⁊ vbi fictio
Figuro ibidem
Figuratus ibidem
Figurate ibidem
Figulus vbi fictio.

Tabula.

Figulina ars ibidem
Figmentum 84
⁊ vbi Fictio
Filius 84
Firmamentum 84
Firmus 84
⁊ vbi infirmitas
Firmitas 84
⁊ vbi firmus
Firmo vbi Firmus
Firmator ibidem
Firmatrix ibidem
Firmatio ibidem
Piſcus 84
Flagellum 84
Fluctuatio vbi tranquillitas
Felicitas 84
⁊ vbi infelicitas
Felix vbi infelicitas
Felicito ibidem
Femina 84
Femineum ibidem
Femininum ibidem
Fenus 84
⁊ vbi mutuatio
Fenuſculum ibidem
Fenero ibidem
Feneror ibidem
Feneraticius ibidem
Fenum ibidem
Fomes 84
Forma 84
⁊ vbi figura
Formido 84
Formidabile ibidem
Formidoloſus ibidem
Formidoloſe ibidem
Fornicatio 85
Fornix ibidem
Fornicator ibidem
Fors vbi fortuna
Fortitudo cū arbore 85
Fortis ibidem
Fortiter ibidem
Fortifico 87
Fortuna 87
Fortunatus ibidem
Fortuno ibidem
Fortunatim ibidem
Fortunate ibidem
Forum 89
⁊ vbi iuriſdictio
Forenſis ibidem
Fori ibidem
Forulus ibidem
Forus vbi iuriſdictio
Framea vbi militię iſtrumēta
Frater 89
Fraterculus ibidem
Fratruelis ibidem
Fratris ibidem
Fraus 90
Fraudo ibidem
Frons 90
Frontoſus ibidem
Frugalitas 90
⁊ vbi Parſimonia
Frugi ibidem
Frugaliter ibidem
Frux ibidem
Frumentum ibidem
Fruitio 90
Fruor ibidem
Fucatio 90.
Fucus ibidem
Fuligo vbi Furtum
Fulgur vbi Coruſcatio
Fulguratio ibidem
Fulgetrum ibidem
Fulmen ibidem
Fundamentum 90
Funditus ibidem
Fur vbi Abigeus: ⁊ vbi latro
Furnum vbi Fornicatio
Furor 90
Furtum 90
Furio ibidem
Furuum vbi Fornicatio
Futilis vbi Taciturnitas
Futurum 93

Galactites vbi Lac
Galaxias ibidem
Galea vbi militię iſtrumenta
Gaudium 91
⁊ vbi Delectatio
Gaudeo ibidem
Gauli vbi militię inſtrumēta
Gaza vbi Gazophylaciū
Gazophylaciū 91
Genealogia 91
Generatio 91
⁊ vbi Creatio
Generatiua potentia ibidem
Genitum ibidem
Generoſus 91
⁊ vbi Nobilitas
Generoſitas ibidem.
Generoſe ibidem
Genus 91
Generatim ibidem
Geometra 91
Geometria ibidem
Geſtus vbi Contractus
Geſſa vbi militię inſtrumēta
Geſſeorete ibidem
Gieſite vbi Simonia
Gingiuę 91
Glacies 91
Glacior ibidem
Glacialis ibidem
Gladi⁹ vbi militię inſtrā
Glādea plumbeę ibidem
Globus vbi Sphera.
Gloria 91
Gloria eterna 91
Gloria vana cum arbore 93
Gnomi 94
⁊ vbi Sineſis
Gnoro vbi Ignorantia
Gradatim vbi Gradus:
Gradus 94
Grammatica 94
Graſſator 94
Graſſor ibidem
Gratia 94
Gratitudo 94
Gratiarum actio ibidem
Gratias agere ibidem
Gratias habere ibidem
Gratias referre ibidem
Gratificus vbi ingratitudo
Gratificor ibidem
Gratificatio ibidem
Gratus ibidem
Gratuitum ibidem
Gratuitas 95
Graue ibidem
Grauiſſimum ibidem
Gubernare 95
Gubernatio ibidem
Gula cum arbore 95
Guloſe ibidem

Hereditas 96
Heres 96
Hereditarius ibidem
Heredipeta ibidem
Herço ibidem
Heſito ibidem
Heſitatio ibidem
Heſitabundus ibidem
Hereſis 96
Hereticus ibidem
Habere 96
Habere rem ibidem
Habere iter ibidem
Habere verba ibidem
Habere rationem ibidem
Habeo conuenire ibidem
Habito ibidem
Habitaculum ibidem
Habitas 96
Habilis ibidem
Habiliter ibidem
Habitus 96
Halo 96
Hebdomada 97
Hebetudo 97
Hebeo ibidem
Hebeſco ibidem
Hebeto ibidem
Hebeteſco ibidem
Hemiſpatę vbi militię inſtrā
Hermaphroditus 97
Herus vbi heres
Hierarchia 97
Hilaritas 97
Hymnus vbi canticum
⁊ vbi pſalterium
Hipagineo vbi militię inſtrā
Hiperdulia 97
Hypocriſis 97
Hypocrita ibidem
Hirquitalli vbi adoleſcentia
Hiſtoria 98
Homo 98
Homographia ibidem
Homonymus ibidem
Homoptopon ibidem
Homoteleuton ibidem
Homuncio ibidem
Homunculus ibidem
Homululus ibidem
Homicidium 101
Homicidia ibidem
Honeſtas 101
Honeſtum ibidem
Honeſtus ibidem
Honor 101
Honor municipalis ibidem
Honoro ibidem
Honorificum ibidem
Honeſtas ibidem
Hoſtia vbi militię inſtrumēta
Horror 102
Horridulus ibidem
Horridus ibidem
Hoſpitalitas 102
Hoſpes ibidem
Hoſpitium ibidem
Hoſpitaliter ibidem
Horizon 102
Humanitas 102
Humanum ibidem
Humiditas 102
Humidum radicale ibidem
Humidū nutrimentale ibidē
Humecto ibidem
Humidus ibidem
Humeo.verbum ibidem
Humilitas cū arbore 102
Humidus vbi Humiditas 103

Iactantia 104
Iactatio ibidem
Iactator ibidem
Iactare ibidem
Iactari ibidem
Iactura ibidem
Iactanter ibidem
Iactabundus ibidem
Icon 104
Iconicus ibidem
Iconomia 104
Idea 104
Idolum ibidem
Idolium ibidem
Idolothyſia ibidem
Idiotes ibidem
Idiota ibidem
Idem 104
Idolatria 104
Idola ibidem.
Idololatra ibidem.
Iduare vbi vidua.
Ieiunium 106
Ientaculum 107
⁊ vbi Comeſſatio
Iento ibidem
Ieſus 107
Ignis 107
Igneus ibidem
Ignitus ibidem
Igneo ibidem
Igneſco ibidem
Igneſio ibidem
Ignauus ibidem ⁊ vbi Naufragium
Ignauia vbi Naufragium
Ignaue ibidem
Ignefacio ibidem
Ignipotens ibidem
Ignominia 107
⁊ vbi Exprobratio

Ignomines ibidem.
Ignominioſus ibidem
Ignominioſe ibidem.
Ignorantia 107
⁊ vbi Errare.
Illaboratum vbi Labor.
Illaboro ibidem
Illacrymor vbi Lachryma.
Illaudatus vbi Laus.
Illex vbi Lex.
Illiteratus vbi Litteratura.
Illocabilis vbi Locatio.
Imago 107
Imaginor ibidem.
Imaginarium ibidem.
Imaginatio ibidem.
Imaginatiua ibidem.
Immiſericordia 107
Immobilis 107
Immobilitas ibidem
Immundicia 107
Immundicies vbi mundus.
Immundus ibidem
Immunde ibidem
Immunis vbi Munus
Immunitas ibidem
Immutabile vbi
Permutatio.
Impariter par vbi Par.
Imperium 107
Imperare ibidem.
Imperium merum ibidem:
Imperium mixtum ibidem.
Imperatiuę ferię vbi Ferię.
Imperitus vbi Experientia.
Imperitia ibidem.
Importunitas 107
⁊ vbi Opportunitas.
Importunum eſſe ibidem.
Importune fieri ibidem:
Importunus homo ibidem.
Imprę́ſentia vbi Preſens.
Imprę́ſentiarum ibidem.
Improbus vbi Probatio.
Improbitas ibidem.
Impropertum 107
Improuidentia 107
Imprudentia 107
Impudicitia 107
Impune vbi Punitio.
Impunitas ibidem
Inaniſgloria 107
Incantatio 107
Incantare ibidem
Incantamentum ibidem
Incautella 108
Incendiarius 108
Incenſor ibidem
Inceſtus 108
Inceſtuoſus ibidem
Inceſtum ibidem
Inceſto ibidem
Incircũſpectio vbi Incautella
Inclytus vbi Claritas
Inconſideratio 108
Inconſtantia 108
Incontinentia 109
Incruentus vbi Cruor
Incubus 109
Indemnis vbi damnatio.
Indigentia 109
Indigus ibidem
Indignatio 109
Indignus ibidem
Indignor ibidem
Indignabundus ibidem
Indigne ibidem
Indignanter ibidem
Indigeo vbi Egeſtas
Indiuiduum 109
⁊ vbi vidua: ⁊ vbi
Differentia
Indiuiſus vbi Indiuiduum
Indiuiſibile 109
Indiuiſibiliter ibidem
Indulgentia 109
⁊ vbi Uenia
Indulgere ibidem
Induſtria 109
Induſtrius ibidem
Inebrio vbi Ebrietas
Inebrior ibidem
Inelaboratum vbi labor
Infamia 109
⁊ vbi Fama
Infamatio ibidem
Infamis vbi Fama
Infauſtum vbi Fauor
Infauſto ibidem
Infernus 109
Inferne ibidem
Inferię ibidẽ: ⁊ vbi Exequię
Infidelitas 110
Infidelis ibidem
Infinitimus 110
Infinitum ibidem
Infinitio ibidem
Infinitas ibidem
Infinite ibidem
Infirmitas 110
Infirmus ibidem
Infirmo ibidem
Influentia vbi Conſeruatio
Infęlicitas 110
Infęlicito ibidem
Infortunium 110
⁊ vbi Fortuna
Infortunatus vbi Fortuna
Ingenium 110
Ingenioſus ibidem
Ingeniolum ibidem
Ingenuus ibidem
Ingenuitas ibidem
⁊ vbi Nobilitas
Ingluuies vbi Gula
Ingratitudo 111
Ingratus ibidem
Inhumanitas 112
Inimicitia 112
Inimicus ibidem
Iniquitas 112
Iniuria 112
Iniuriari ibidem
Iniurius ibidem
Iniurioſus ibidem
Iniuſticia 112
Innocentia 112
Innocens ibidem
Innocenter ibidem
Innocuum ibidem
Inobſeruãtia vbi obſeruantia
Inquiſitio 113
Inſenſibilitas 113
Inſipientia 113
Inſtabilitas 113
Inſtans 113
Inſtantia 113
Inſenſibilis vbi Intẽperantia
Inſipidus vbi Sapor
Inſipide ibidem
Intellectus 113
⁊ vbi Ratio
Intelligentia ibidem
Intemperantia 113
Intemperans ibidem
Intereo vbi Periculum
Inueſtigo vbi veſtigium
Inueſtigator ibidem
Inueſtis vbi veſtis
Inuidia cũ arbore 113
⁊ vbi Odium
Inuidentia ibidem
Inuideor ibidem
Inuiſus ibidem
Inuidioſus ibidem
Inuidus ibidem
Inualidus vbi valitudo
Inualeo ibidem
Inuigilo vbi vigilia
Inuocatio 114
Ira cum arbore 115 ⁊ 116
Iracundia ibidem
Iraſcor ibidem
Iratus ibidem
Iracundus ibidem
Iris fo. 117
Ironia 117
Irregularitas ibidem
Irreligioſitas 117
Irretitum vbi Raritas
Irretio ibidem
Irriſio fo. 117
Iter ſalutis ⁊ pditiõis 117
Iubilatio 118
Iubilum ibidem
Iubilare ibidem
Iubar ibidem
Iubę ibidem
Iubatus ibidem
Iubilęus vbi iucunditas
Iuuare ibidem
Iucunditas 118
⁊ vbi Iubilatio
Iudęus fo. 118
Iudex 118
Iudico ibidem
Iudicatio ibidem
Iudicium ibidem
Iudicium finale 119
Iudiciũ generale ibidem
Iudicium temerarium 121
Iumentum 122
Iuramentum 122
Iuſiurandum ibidem
Iurare ibidem
Iurgium 123
Iurgare ibidem
Iurgioſus ibidem
Iuriſdictio 123
Iuriſdicere ibidem
Iuſticia cum arbore 123
Ius fo. 125
⁊ vbi Uſus.
Ius naturale ibidem
Ius ciuile ibidem
Ius gentium ibidem
Ius militare ibidem
Ius patronatus ibidem
Iuſtificatio 125
Iuuentus 125
Iuuenis ibidem.

Labor 125
Laboro ibidem
Laborioſum ibidem
Lac 126
Lachryma 126
Lachrymula ibidem.
Lachrymor ibidem
Lachrymabilis ibidem.
Lachrymabundus ibidem
Lęne 126
Lęnio ibidem
Lęnitas ibidem
Lęnitudo ibidem
Lęna 126
Lętari vbi Gaudium
Lętus ibidem
Lęticia 126
Lęue vbi lęne
Leuigo ibidem.
Leuigator ibidem
Leuigatio ibidem
Leuor ibidem
Lamentatio 126
Lamentor ibidem
Lancea vbi Militię inſtrũ
Laſciuia 126
Laſciuus ibidem
Latitudo 126
Latria 126
⁊ vbi Dulia.
Latro 126
Latrocinari ibidem
Latrocinator ibidem
Latrũculus ibidem
Laus 126
Laudatio ibidem
Laudo vbi pręedicatio
Lectio 127
Lector ibidem
Lego.gis ibidem
Legatio 127
Legatus ibidem
Lego.gas.ibidem
Legatum ibidem
Legatarij ibidem
Legifer vbi lex
Legiſlator ibidem
Legio vbi miles.
Legiſpoſitiua 127
Lẽbi vbi militię iſtrumẽta
Leuo 127
Leuitas 127
Leue ibidem
Leuiſſimum ibidem 127

Lex fo. 127
⁊ vbi ius
Liberalitas fo. 128
Liberales diſciplinę ibidem
Liberaliter ibidem
Liberare vbi deliberatio
Liberatio ibidem
Libero ibidem
Ligulę ibidem
Libertas fo. 129
Liber ibidem
Libertus ibidem
Libertini ibidem
Liberū arbitriū fo. 129
Libido fo. 129
Libidinoſus fo. 129
Libidinoſe ibidem
Lurni vbi militię īſtrumēta.
Ligulę ibidem
Linea fo. 129
Linea cōſanguinitatis ibidē
Lingua fo. 119
Ligulacitas vbi taciturnitas
Lingulaces ibidem
Lynires vbi militię inſtrā.
Lis vbi litigiū: ⁊ vbi iurgium
Litigium fo. 131
Litigo ibidem
Litigioſus ibidem
Lito vbi ſacrificium
Litteratura fo. 131
Littera ibidem
Litteratus ibidem
Litterula ibidem
Litura ibidem
Locatio fo. 131
Locatoꝛ ibidem
Locare ibidem
Locatarius ibidem
Locatum ibidem
Locus fo. 131
Locurio fo. 131
Loculenti vbi taciturnitas
Longanimitas fo. 131
Longanimus ibidem
Loqui vbi eloquentia
Loꝛica vbi militię īſtrumēta.
Luctus fo. 131
Lucubꝛatio fo. 131
Lucubio ibidem
Lucubꝛatiuncula ibidem
Lucrum fo. 131
Lucrio ibidem
Lumen fo. 132
Lux fo. 132
Luxuria cū arboꝛe fo. 132
⁊ vbi parſimonia
Luxurioſus vbi luxuria
Luxuries ibidem
Luxus ibidem
Luxo ibidem
Luxa ibidem
Luxatus ibidem
Luxata membꝛa ibidem

Machera vbi militię inſtrā.
Magiſter fo. 133
Magiſtro ibidem
Magiſterium ibidem
Magi vbi mathematica.
Magnanimitas fo. 133
Magnificentia fo. 133
Maieſtas fo. 133
Maieſtatis crimen ibidem
Male valere vbi valitudo
Maledictum vbi conuicium
Malitia fo. 133
Malignitas fo. 134
Malignus ibidem
Maliuolentia fo. 134
Malum fo. 134
⁊ vbi damnum
Malluulum fo. 134
Malluuię ibidem
Manceps vbi emancipatio
Mancipia ibidem
Mancipare ibidem
Mandones vbi edacitas
Manducones ibidem
Manducus ibidem
Manducatio fo. 134
Manifeſtatio fo. 134
Manifeſtum ibidem
Manifeſto fo. 134
Manifeſte ibidem
Manifeſtarius ibidem
Manſuetudo fo. 134
Manſuetus ibidem
Manubię vbi pręda
Manumiſſio fo. 134
Manus fo. 134
Mare fo. 134
Mareplacidę vbi militię inſtrumenta
Maria fo. 136
Martyrium fo. 136
Martyr ibidem
Mathematica fo. 136
Matricida vbi parens
Matricidium ibidem
Matrimoniū fo. 136
Medicina fo. 139
Medicus ibidem
Medię vbi militię īſtrumēta.
Mediocritas fo. 139
Meditatio fo. 140
⁊ vbi cogitatio
Melancolia fo. 140
Memoꝛia fo. 140
Memoꝛari ibidem
Memoꝛatio ibidem
Mēdaciū cū arboꝛe fo. 140
Mentiri ibidem
Menda ibidem: ⁊ vbi emendatio
Mendoſus ibidem
Mendax ibidem
Mendaciter ibidem
Mendaciſſimus ibidem
Menſis fo. 141
Mena ibidem
Menſtruus ibidem
Menſtrua ibidem
Mens fo. 141
Menſura fo. 141
Mercatura fo. 141
Mercoꝛ ibidem
Merco ibidem
Merx ibidem
Mercimonium ibidem
Mereo fo. 141
Mercēnarius ibidem
Merenda vbi comeſſatio ⁊ ientaculum
Meritum fo. 141
Mereri ibidem
Meretrix ibidem
Meretricium ibidem
Meretricia ars ibidem
Meretricoꝛ ibidem
Metus fo. 141
Meticulus ibidem
Militaris prudētia fo. 141
Miles. 141
Milito ibidem
Militariter ibidem
Militię inſtrumenta ibidem.
Mile fo. 141
Mpoparo fo. 141
Miraculum fo. 141
Mirari ibidem
Miſeratio fo. 142
Miſeroꝛ ibidem
Miſereoꝛ ibidem
Miſericoꝛs ibidē: ⁊ vbi miſtis
Miſeratoꝛ ibidem
Miſeria fo. 142
Miſericoꝛdia fo. 142
Miſerabilis ibidem
Miſer ibidem
Miſereſco ibidem
Miſſa fo. 143
Mitis fo. 143
Mobilis vbi momentaneum
Mobilitas ibidem
Mobiliter ibidem
Modeſtia cū arboꝛe fo. 143
Moderoꝛ ibidem: ⁊ vbi auſteritas
Moderamenta vbi accentus
Moderatio vbi modeſtia.
Moderatoꝛ ibidem
Męchia fo. 143
Męchoꝛ ibidem
Mollicies fo. 143
⁊ vbi delicię
Molle ibidem
Molleſco ibidem
Mollifico ibidem
Mollefacio ibidem
Momentum fo. 143
Momen ibidem
Momentaneum ibidem
Monachus fo. 143
Monarcha ibidem
Monarchia ibidem
Monſtrum fo. 144
Monaſterium vbi politica
Monaſtica ibidem
Monumentum fo. 144
Moꝛbus fo. 144
Moꝛoſitas fo. 144
Moꝛoſus ibidem.
Moꝛtatus ibidem.
Moꝛigere ibidem
Moꝛigeroꝛ ibidem
Moꝛiger ibidem
Moꝛigerus ibidem
Moꝛigeratio ibidem
Moꝛs fo. 144
Moꝛioꝛ ibidem
Moꝛtalis ibidem.
Moꝛtiferum ibidem
Moꝛticinus ibidem
Mos vbi moꝛoſitas.
Motacilla vbi permutatio
Motus fo. 147
Mutua vis fo. 147
Motio vbi momentum
Moto vbi permutatio
Moueo vbi momentum
Mulceo vbi mollicies
Mulier fo. 147
⁊ vbi mollicies
Multiloquium fo. 149
Multiloquentia ibidem
Mundus fo. 149
Mundum ibidem
Mundo ibidem
Mundifico ibidem
Mundicia ibidem
Mundicies ibidem
Munde ibidem
Munus fo. 149
Munificus ibidem
Munificentia ibidem
Munifice ibidem.
Munio vbi monumentum
Munimentum ibidem.
Munitio ibidem
Murmuratio fo. 150
Murmuro ibidem
Murmur ibidem
Murmuratoꝛ ibidem
Murmurabundus ibidem
Muſculus vbi militię inſtrumenta.
Muſica fo. 150
Mutatio fo. 150
Mutatum ibidem
Mutare ibidem: ⁊ vbi permutatio
Mutabile vbi mutatio
Muto vbi permutatio
Mutuatio fo. 150
Mutuum ibidem
⁊ vbi depoſitum
Mutuo vbi mutuatio ⁊ vbi cōmodatio
Mutuoꝛ ibidem.
Mutuus ibidem
Mutuo ibidem

Nanus fo. 150
Naris fo. 150
Natiuitas vbi chꝛiſti natiuitas.
Natura fo. 150
Naturale ibidem
Naturales filij ibidem
Naufragium fo. 151
Nauis ibidem
Naues onerarię vbi militię inſtrumenta.
Naues longę ibidem
Nauale ibidem

Naus ibidem
Naumarchia ibidem
Nauarchus ibidem
Nauiclerius ibidem
Nauigo ibidem
Nauigium ibidem
Nauigatio ibidem
Nauicula ibidem
Nauta ibidem
Nauita ibidem
Neceſſitas fo. 151
Neceſſarium ibidem
Neceſſe ibidem
Neceſſum ibidem
Neceſſitudo ibidē
Nefas vbi fas
Nefandum ibidem
Nefarium ibidem
Nefaſtus vbi feſtiuitas
Negatio fo. 151
Negociatio fo. 151
Negociator ibidem
Negocium ibidem
⁊ vbi ocioſitas.
Negligentia fo. 151
Negligens ibidem
Neophitus fo. 151
Neſcientia vbi errare
Nex vbi ſenectus
Nix fo. 151
Nobilitas fo. 151
Nobilis ibidem
Noceo vbi innocētia
Nocens ibidem
Nocumentū fo. 152
Noticia fo. 152
⁊ vbi nobilitas
Notifico ibidem
Nouacula fo. 152
Nouerca fo. 151
Nuctucię vbi militię instru-
menta
Nūmularius vbi trapezita
Nundinę vbi ferię

Obedientia fo. 152
Obedio ibidem
Obduratio vbi excęcatio
Obex vbi obiectus
Obiectus fo. 153
Obiectum ibidem
Obijcio ibidem
Obiurgatio fo. 153
⁊ vbi iurgium
Obiurgor ibidem
Obiurgo ibidem
Obiurgator ibidem
Oblatio fo. 153
Obligatio fo. 153
Obligo ibidem
Obligatus ibidem
Oblittero vbi litteratura
Obliuio fo. 153
Obliuioſus ibidem
Oblocutio fo. 153
⁊ vbi exprobratio
Obſecrare vbi oratio
Obſeruantia fo. 153
Obſeruare ibidem
Obſcuritas fo. 153
Obſcurus ibidem
Obſonator vbi negociatio
Obſtinatio fo. 153
Obſtinatus ibidem
⁊ vbi contentio
Obſtino vbi obſtinatio
Occaſio fo. 153
Occaſus ibidem
Occido penul. breui ibidem
Occido penul. lon. ibidem
Ocioſitas fo. 153
Ocium ibidem
Oculus fo. 154
Odor fo. 154
Odium ibidem
Odi ibidem
Odioſus ibidem
Offendo vbi defectus
Offenſio fo. 154
Offendiculum ibidem.
Offenſa ibidem
Officium fo. 154
Officio ibidem
Officioſus ibidem
Officioſe ibidem
Officina ibidem
Ola vbi adulatio.
Olfactus fo. 154
Omiſſio fo. 154
Omne vbi totum
Opes vbi diuitię
Opera vbi opus
Operępręcium ibidem
Opinio fo. 154
Oportet vbi opus
Opportunitas fo. 155
⁊ vbi importunitas
Opportunum ibidem
Opportunꝰ vbi ĩportunitas.
Opportune ibidem
⁊ vbi importunitas.
Oppoſitio fo. 155
Oppoſitum ibidem
Opprobrium fo. 155
⁊ vbi exprobratio
Opprobrare vbi exprobratio
Opus fo. 155
Oratio fo. 155
Orare ibidem
Oratiuncula ibidem
Orator fo. 156
Oratorius ibidem
Orbitas fo. 156
Orbus ibidem
Orbo ibidem
Orbatus ibidem
Orbitudo ibidem
Orbefacio ibidem
Orbificor ibidem
Orbificus ibidem
Orbis ibidem
Orbiculus ibidem
Orbitus te tum ibidem
Orbita ibidem
Ordo fo. 156
Ordino ibidem
Ordinarium ibidem
Ordinate ibidem
Ordo ſacer ibidem
Orioles vbi militię instru-
menta
Ornatus fo. 156
Ornamentum ibidem
Oſculum vbi ſuauitas
Oſculor ibidem.
Oſculator ibidem
Oſculatio ibidem
Oſtentatio fo. 156
Oſtento ibidem.
Oſtendo ibidem
Oſtentum vbi monſtrum
Oxię vbi militię inſtrumēta.

Pactum fo. 156
Pactio ibidem: ⁊ vbi pax.
Paciſcor ibidem
Pacifico ibidem
Paco ibidem
Pagus fo. 156
Paganus ibidem
Paganalia vbi ferię
Pagina vbi pax
Palpatio fo. 157
Palpabile ibidem
Palpare ibdiem
Palpatores ibidem
Palpo ibidem
Palpito ibidem
Palpebra fo. 157
Pango vbi pax
Panis fo. 157
Panis furnaceus ibidem
Panis azimus ibidem
Panifex ibidem
Panifica ibidem
Panificium ibidem
Papa fo. 157
Papas ibidem
Pape ibidem
Papo vbi panis
Par fo. 157
Parabola fo. 157
Paradiſus fo. 157
Paradiſia poma ibidem
Paradoxos fo. 157
Parapherna fo. 157
Paraſitus fo. 157
Paraſitaſter ibidem
Parens fo. 157
Parentare vbi exequię
⁊ vbi parens
Parentalia ibidem
⁊ vbi parens
Parcidium vbi patria
Pariter par vbi par
Pariter impar vbi par.
Pario vbi parens
Paricida vbi parens
Parcidium vbi parens
Patricida ibidem
Parſimonia fo. 158
Parcitas ibidem
Parcere ibidem
Parcus ibidem
Parma vbi militię inſtrumen-
ta.
Paronces ibidem
Pars folio 158
Particula ibidem
Participare ibidem
Particulare ibidem
Particeps ibidem
Participium ibidem
Participiale ibidem
Paruificentia fo. 158
Paſſio fo. 158
Patior ibidem
Paſſibilis ibidem
Patibulum ibidem
Patientia fo. 158
Pater vbi patria
Paternus ibidem
Paterfa. ibidem
Patria fo. 160
Patriarcha ibidem
Patricida ibidem
Patricidium ibidem
patriſſo ibidem
patronus ibidem
⁊ vbi aduocatus
Patrocinium vbi patria
Patrocinari ibidem.
Patronymicum ibidem
Pauor fo. 160
Paupertas fo. 160
⁊ vbi egeſtas.
Pauperculus vbi paupertas
Pauperies ibidem
Pauper ibidem
Paupero ibidem
Pax fo. 161
⁊ vbi concordia
Peccatū cū arbore fo. 162
Peccare ibidem
Peccator ibidem
Peccatus ibidem
Pecunia fo. 165
Pecuniola ibidem
Pecunioſus ibidem
Peculium ibidem
Peculiaris ibidem
Peculiariter ibidem
Pecus ibidem
Pecu ibidem
Pecuarium ibidem
Peierare vbi periurium
Peierator ibidem
Peieratrix ibidem
Peiluuium vbi malluuium
Peiluuię ibidem.
Penus fo. 165
Penitus ibidem
Penitior ibidem
Penitiſſimus ibidem
Penetrare ibidem
Penetrabilis ibidem
Penetrale ſacrificium ibidem
Penates ibidem
Penuarium ibidem
Penuaria cella ibidem
Penuria ibidem ⁊ vbi
caritas
Percurro fo. 165
Peredo vbi edacitas
Peredia ibidem
Perfectio fo. 165

Perfectum ibidem
Perficere ibidem
Perfidia fo. 165
Perfidus ibidem
Pereo vbi periculum
Periculum fo. 166
Periculoꝛ ibidem
Peritia fo. 166
Peritus ibidem: ⁊ vbi experientia
Perio ibidem
Periurium fo. 166
Peieratio ibidem
Peroſus vbi odium
Permutatio fo. 166
Permuto vbi mutatio
Permutabile ibidem
Perpetuum vbi ęternum.
Perſeuerantia fo. 166
⁊ vbi ſeueritas
Perſeuero ibidem
Perſeuerās vbi obſtinatio
Perſona fo. 166
Perſonati ibidem
Perſonale ibidem
Perſonaliter ibidem
Perſonalis actio ibidem
Perſpicax vbi prouidentia
Perſuaſio fo. 166
Perſuadeo ibidem
Perſuaſoꝛ ibidem
Perſuaſibile ibidem
Perſuaſibiliter ibidem
Perturbatio fo. 166
Pertinacia fo. 166
Pertinax ibidem ⁊ vbi obſtinatio.
Peruicax fo. 167
Peruigil vbi vigilia
Petulantia fo. 167
Phagones vbi edacitas
Phalarica vbi militię inſtrā
Phantaſma fo. 167
Phantaſia fo. 167
Phaſelii vbi militię inſtrā
Philoſophia fo. 167
Phyſic⁹ vbi mathematica
Pietas fo. 168
Pigritia fo. 168
⁊ vbi negligentia:
Pilū vbi militię īſtrumēta.
Pirata fo. 168
Piratica ibidem
Pyramis fo. 168
Piſtris vbi militię inſtrā
Plebs vbi populus
Plebecula ibidem
Plebeius ibidem
Plutei vbi militię inſtrā.
Pęna fo. 168
Penitētia ibidem ⁊ fo. 168
vbi punitio.
Pęnitudo ibidem
Pęnitet ibidem
Pęniteoꝛ ibidem
Pęnio ibidem
Poeta fo. 170
Poema ibidem
Poeſis ibidem
Poeticum ibidem
Poetoꝛ ibidem
Poetice ibidem
Pollicerí vbi promittere
Polytica fo. 171
Politia ibidem
Pollutio fo. 171
Polluo ibidem
Pompa fo. 171
Pomilio fo. 171
⁊ vbi nanus.
Pontifex fo. 171
Pontificatus ibidem
Pontificius ibidem
Pontificalis ibidem
Pontificales libri ibidem.
Pontones vbi militię inſtrā
Populus fo. 171
Popellus ibidem.
Popularis ibidem
Populare ibidem
Populoꝛ ibidem
Populatio ibidem
Poꝛtentum fo. 171
⁊ vbi monſtrum
Poſſeſſio fo. 171
Poſſeſſoꝛium ibidem.
Poſſeſſiuum ibidem
Poſtilena fo. 171
Poſtliminium fo. 171
Poſt prędicamentum ibidē
Poſtulatio ibidem
Potentatus 171
Potentia fo. 171
Poteſtas ibidem.
Pręceptum fo. 172
Pręcipere ibidem
Pręcipuum ibidem
Pręcipue ibidem
Pręceptoꝛes ibidem
Pręceptiones ibidem.
Pręcipitatio fo. 172
Pręceps ibidem
Pręcipitium ibidem.
Pręcipitanter ibidem.
Pręco fo. 172
Pręconium ibidem
Pręda fo. 172
Prędo ibidem.
Prędeſtinatio fo. 172
Prędeſtino ibidem
Pręeminentia vbi eminentia.
Pręemineo ibidem
Prędicatio fo. 175
Prędicare ibidem
Prędicatoꝛꝰ noīa ibidem
Pręfatio vbi exoꝛdium
Pręficio vbi perfectio
Pręfinio vbi infinitiuus
Pręfinitum ibidem
Pręlatus fo. 174
Pręlium vbi bellum
Pręludium vbi pꝛohemiū
Pręmium fo. 176
⁊ vbi munus:
Prętium ibidem.
Prętioſus ibidem
Pręs vbi emancipatio
Pręſbyter fo. 176
Pręſbytera ibidem
Pręſciētia vbi prędeſtinatio
Pręſcriptio fo. 176
Pręſens fo. 176
Pręſentaneum ibidem.
Pręſidium vbi ſubſidium.
Pręſtrigium fo. 176
Pręſumptio fo. 176
⁊ vbi concupiſcentia.
Pręteruolans vbi militię inſtrumenta.
Pręueſtigatoꝛ vbi veſtigiū
Prandium vbi edacitas
⁊ vbi ientaculum.
Prandiculum ibidem
Prandiolum ibidem
Primitia fo. 176
⁊ vbi decima.
Primitium ibidem
Princeps fo. 176
Principatus ibidem.
Principium ibidem
Principale ibidem
Principiatum ibidem.
Priuatio fo. 178
⁊ vbi negatio.
Priuilegium fo. 178
Priuus ibidem.
Priuatus ibidem
Pꝛobatio fo. 178
Pꝛobare ibidem.
Pꝛobabile ibidem
Pꝛobus ibidem
Pꝛobrum vbi expꝛobratio
Pꝛobroſum ibidem.
Pꝛocacitas fo. 178
⁊ vbi petulantia.
Pꝛocax ibidem
Pꝛocus ibidem
Pꝛocaris ibidem
Pꝛodigalitas fo. 178
Pꝛodigus ibidem
Pꝛodigo ibidem
Pꝛodigium ibidem
Pꝛoditio fo. 178
Pꝛoditoꝛ ibidem.
Pꝛodere ibidem
Pꝛodigium vbi monſtrum.
Pꝛohemium vbi exoꝛdium
Pꝛoficio vbi perfectio.
Pꝛofectus ibidem
Pꝛofundus vbi fundamētū
Pꝛofunde ibidem
Pꝛofunditas ibidem.
Pꝛofundiſſimus ibidem.
Pꝛofundiſſime ibidem
Pꝛomiſſio fo. 178
Pꝛomittere ibidem
Pꝛomptuarium fo. 178
Pꝛomptus ibidem
Pꝛomonſtrū vbi monſtrum
Pꝛonunciatio fo. 178
Pꝛonuncio ibidem
Pꝛophetia fo. 178
Pꝛopitiatio. 178
Pꝛopoſitio 178
Pꝛopoſitum ibidem
Pꝛopoꝛtio 178
Pꝛopꝛium 178
Pꝛopꝛietas ibidem
Pꝛoſperitas 178
Pꝛoſperoꝛ ibidem.
Pꝛoſper ibidem
Pꝛoſumię vbi militię inſtrā.
Pꝛoteruitas fo. 179
Pꝛoteruus ibidem
Pꝛoteruia ibidem
Pꝛoterue ibidem.
Pꝛoteruiter ibidem
Pꝛoteruio ibidem
Pꝛouerbium fo. 180
Pꝛouerbialis ibidem.
Pꝛouidentia fo. 180
Pꝛouidus ibidem
Pꝛouidens ibidem
Pꝛudens ibidem
Pꝛudētia cū arboꝛe fo. 180
Pꝛuina fo. 182
Pꝛuinoſus ibidem
Pſalterium fo. 182
⁊ vbi canticum
Pſallere ibidem
Pſalmus ibidem
⁊ vbi canticum.
Pſalmodia ibidem
Pudicitia fo. 182
⁊ vbi caſtitas
Pudicus vbi pudicitia.
Pudoꝛ ibidē fo. 182
Pudibundus ibidem
Pudenda ibidem
Pueritia fo. 182
Puerilitas ibidem
Pueraſco ibidem
Pugio vbi militię īſtrumēta
Pugna vbi ſeditio
Pulchꝛitudo fo. 182
Pulcher ibidem
Pulſus fo. 182
Pulſio ibidem
Punitio fo. 182
⁊ vbi pęna
Purgare vbi fallacia
Puſillanimitas fo. 183
Pullanimis ibidem
Putare vbi diſputatio
Putamina ibidem

Quadrageſima fo. 183
Quadratio fo. 183
Quadratum ibidem
Quadrum ibidem
Quęſtio fo. 183
Quęſtiuncula ibidem
Quęro ibidē ⁊ vbi exquiſitio
Quęſtoꝛes ibidem
⁊ vbi inquiſitio
Quęſitoꝛ ibidem
Quęſtus ibidem
Quęſticulus ibidem
Quęſtus fo. 183
Qualitas fo. 183
Qualis ibidem
Quando fo. 183
Quantitas fo. 183
Querela fo. 183
Quęroꝛ ibidem

Queſtus ibidem.
Querimonia ibidem.
Quies fo. 183
Quietus ibidem.
Quietudo ibidem
Quieſco ibidem.

Rabies fo. 184
Rabia ibidem.
Rabidus ibidem
Rabioſus ibidem
Rancor fo. 184
Rapina fo. 184
ꝛ ubi furtum.
Rapax vbi rapina.
Raritas fo. 184
Rarus ibidem
Rareſco ibidem
Rareſio ibidem
Ratarię vbi militię inſtr̄a
Ratio fo. 184
ꝛ vbi cauſa.
Rationalis vbi ratio
Ratiocinari ibidem
Ratiocinatio ibidem
Raudus vbi eruditio
Rauus vbi rabies
Raucitas ibidem
Raucus ibidem
Realis actio vbi perſona
Reatus fo. 184
Recognoſco vbi cognitio
Reconciliatio fo. 184
ꝛ vbi conciliatio
Recōcilio vbi recōciliatio
Recordor vbi cor.
Recordatio ibidem
Recrudeſcere vbi crudus
Recutiti vbi Judeus
Redargutio fo. 185
Redarguo ibidem
Redordior vbi exordium
Refellere vbi fallacia
Regnum fo. 185
Regno ibidem
Regnatiua prudētia ibidē
Relatio fo. 185
Relatiuus. ibidem
Relenus vbi leuitas
Religio fo. 185
ꝛ vbi pietas
Religioſus vbi religio
Remiculi vbi militię in-
ſtrumenta
Remedium fo. 186
Reminiſcentia fo. 186
ꝛ vbi memoria
Reminiſci vbi reminiſcētia
Remuneratio fo. 186
Remunero vbi munus
Ren fo. 186
Renunciatio fo. 186
Renuncio ibidem
Renuo ibidem
Repo vbi reptile
Reprobatio fo. 186
Reprobo ibidem
Reptile fo. 186
Repto ibidem
Repudium vbi diuortium
Repueraſco vbi pueritia
Requies vbi quies
Requieſco ibidem
Res fo. 186
Reſpectus fo. 186
Reſpicio ibidem
Reſpublica fo. 186
Reſpuo vbi ſpuo
Reſtitutio fo. 186
Reſtituo ibidem
Reſurrectio fo. 186
Reſurgo ibidem
Rete vbi raritas
Reticulum ibidem
Retributio fo. 187
Retribuo ibidem
Reuelatio fo. 187
Reuelo ibidem
Reuerentia fo. 187
Reuertor ibidem
Reuerendus ibidem
Reuerenter ibidem
Reus fo. 187
ꝛ vbi reatus
Reus ſtipulando vbi reus
Reus promittēdo ibidem
Reus voti ibidem
Reum agere ibidem
Reum peragere ibidem
Rex vbi regnum
Rhetor vbi orator
Riduculus vbi riſus
Ridiculoſus ibidem
Rigor fo. 187
Rigeo ibidem
Rigeſcere ibidem
Rigidus ibidem
Ringo vbi rixa
Riſus fo. 187
Riſibilis ibidem
Rixa fo. 187
ꝛ vbi ſeditio. ꝛ vbi con-
tentio
Rixor vbi rixa
Rixoſus ibidem
Romphea vbi militię inſtru-
menta
Ros fo. 188
Roſidus ibidem
Rubeſio vbi erubeſcentia.
Rubedo ibidem
Rubor ibidem
Ructo vbi ruina
Ruditas fo. 188
Rud⁹ ibidē ꝛ vbi eruditio
Rudis ibidem
Rudiculus ibidem
Rugitus fo. 188
Rugio ibidem
Ruina fo. 188
Ruinoſus ibidem
Rumigeſtri vbi militię in-
ſtrumenta.
Rumor vbi fama ꝛ fo. 188
Ruſticus vbi dicacitas
Rutum ibidem
Rutabulum ibidem
Ruto ibidem
Sacerdos fo. 188
Sacerdotum ibidem
Sacellum fo. 189
Sacramentum fo. 189
Sacro religari vbi miles
Sacrificium fo. 189
ꝛ vbi oblatio
Sacrifico vbi ſacrificium
Sacrificus ibidem
Sacrificulus rex ibidem
Sacrilegium fo. 189
Sacrilegus ibidem
Sęuitia fo. 189
Sęuus ibidem
Sęuitudo ibidem
Sęuio ibidem
Salus vbi valitudo
Sanguis vbi cruor
Sanctificatio fo. 189
Sanctitas fo. 189
Sanctus ibidem
Sanctire ibidem
Sanctio ibidem
Sanna vbi ſubſannatio
Sapientia fo. 190
Sapiens ibidem
Sapio ibidem
Sapientum nomina ibidē
Sapor fo. 191
Sapere ibidem
Sapidus ibidem
Sapide ibidem
Sariſſę vbi militię inſtr̄a
Satiſfactio fo. 191
Satiſfactio ibidem
Saxa vbi militię inſtr̄a.
Scabies fo. 192
Scabioſus ibidem
Scaber ibidem
Scabricies ibidem
Scabre ibidem
Scalę vbi militię inſtr̄a.
Scandalum fo. 191
Scandalizo ibidem
Scaphę vbi militię inſtr̄a
Schedię ibidem
Schenofegia fo. 192
Scientia fo. 192
ꝛ vbi opinio: ꝛ vbi ſapia
Sciens vbi ſcientia ꝛ vbi
prudentia.
Scibile vbi ſcientia
Scire ibidem
Schiſma fo. 193
Schiſmaticus ibidem
Sclopitū vbi militię inſtr̄a
Scorpius ibidem
Scortum fo. 193
Scortor ibidem
Scorteum ibidem
Scriptura ſacra fo. 193
Scrupulus vbi opinio
Scurrilitas fo. 194
Scurra ibidem
Scurriliter ibidem
Scutū vbi militię inſtr̄a
Secordia vbi ſegnities
ꝛ vbi cor
Secors vbi cor.
Secularis fo. 194
Seculum ibidem
Securitas fo. 194
Securus ibidem
Seditio fo. 194
Seditioſus ibidem
ꝛ ubi factio
Segnitico fo. 194
Segnis ibidem
Sementinę ferię vbi ferię
Semipaganus vbi pagus
Semiphalarica vbi mili-
tię inſtrumenta
Sempitern⁹ vbi ęternitas
Senectus fo. 194
Senex ibidem
Seneſco ibidem
Senecta ibidem
Senium ibidem
Senatus ibidem
Senator ibidem
Senatorius ibidem
Senſus fo. 196
Senſibilis ibidem
Senſus exteriores ibidem
Senſus interiores ibidem
Senſibile ibidem
Senſualitas ibidem
Senſibilitas ibidem ꝛ vbi
inſenſibilitas
Senſificum ibidem
Sententia fo. 196
Sentire ibidem
Sepelio vbi ſepultura
Sepultura fo. 196
Sepulchrum ibidem
Sepultus ibidem
Serenitas fo. 196
Serenus ibidem
Sermo fo. 196
Sermocinor ibidem
Sermocinatio ibidem
Sero vbi ſerenitas
Seruitus fo. 196
Seruus ibidem
Seruulus ibidem
Seruilis ibidem
Seruiliter ibidem
Seruitium ibidem
Seueritas fo. 197
Seuerus ibidem ꝛ vbi
perſeuerantia
Sęuum vbi ſęuicia.
Sicca vbi militię inſtrumēta
Signum fo. 197
Significo ibidem
Signa zodiaci ibidem
Significatio fo. 197
Significatiuus ibidem
Sitōes vbi militię inſtr̄a
Silogiſm⁹ vbi ēthymema
Similitudo fo. 197
ꝛ vbi imago
Similis ibidem
Simonia fo. 197
Simoniaci ibidem
Simplicitas fo. 197
Simplex ibidem
Simulatio fo. 197

Simulator ibidem
Simulo ibidem
Simultas ibidem.
Simulto ibidem.
Sineſis fo. 197
Sintereſis fo. 197
⁊ vbi Conſcientia.
Sitis fo. 197
Sitio ibidem.
Siticuloſus ibidem.
Sitibundus ibidem.
Situla ibidem.
Situlum barbatũ vbi nanus.
Situs fo. 197
Sobrietas fo. 197
Sobrius ibidem.
Societas fo. 197
Socius ibidem.
Sodalis ibidem.
Sodomia fo. 198
Solatium vbi conſolatio.
Solamen ibidem.
Solor ibidem.
Solẽnitas fo. 198
Solẽne ibidem.
Solertia fo. 198
Solers ibidem.
Solicitudo fo. 198
⁊ vbi cura.
Solicito ibidem.
Soliferrea vbi militię inſtrũa.
Solitudo fo. 198
Somnus fo. 199
Somnium ibidem.
Sophi vbi ſapientia.
Sophia ibidem: ⁊ vbi phĩa.
Soror fo. 199
Sortilegium fo. 199
Sortilegus ibidem.
Sors ibidem.
Sparus vbi militię iſtrumẽta.
Species fo. 199
Specialis ibidem.
Specio vbi expectatio.
Spectaculum vbi pompa.
Speculum fo. 199
Speculor ibidem.
Speculatiuus ibidem.
Speculatio ibidem.
Spes cũ arbore fo. 199
Spero ibidem.
Sphęra fo. 199
Spiritus fo. 200
Spiro ibidem.
Spiritus ſanctus ibidem.
Spiſſitas fo. 201
Spiſſus ibidem.
Spiſſitudo ibidem.
Spiſſo ibidem.
Spondeo vbi deſponſatio.
Sponſa fo. 201
Sponſus ibidem.
Sponſor vbi deſponſatio.
Sponſalis vbi ſponſa.
Sponſalia ibidem.
Spretus vbi contemptus.
Spuo fo. 201
Spurius fo. 201
Spurcum ibidem.
Spurcitia ibidem.
Sputo ibidem.
Sputum ibidem.
Stabilis fo. 201
Stabilitas ibidem.
Stadium fo. 201
Stare vbi ſtatus.
Statua vbi imago.
Status fo. 201
Sternutatio fo. 201
Sternuto ibidem.
Sterno ibidem.
Sternutamentum ibidem.
Sternutatorium ibidem.
Stipendium fo. 201
Stipendiarius ibidem.
Stips ibidem.
Studium fo. 201
Studioſus ibidem.
⁊ vbi curioſitas.
Studeo vbi ſtudium.
Studioſitas ibidem.
Stultiloquium fo. 201
⁊ vbi ſcurrilitas.
Stulticia fo. 201
Stultus ibidem.
Stipare vbi ſtupor.
Stupor fo. 201
Stupeo ibidem.
Stuprum fo. 201
Stupro ibidem.
Suadeo vbi perſuaſio.
Suaſio ibidem.
Suaſor ibidem
Suadella ibidem.
Suadibile ibidem.
Suaſorius ibidem.
Suaſorium munus ibidem.
Suauitas fo. 202
Suauis ibidem.
Suauium ibidem.
Subare fo. 202
Subdelego vbi legatio.
Subdubito vbi dubium.
Subleuo vbi leuitas.
Subſannatio fo. 202
⁊ vbi irriſio.
Subſanno ibidem.
Subſidium fo. 202
Subſtantia fo. 202
Succubus vbi incubus.
Sudes vbi militię inſtrumẽta
Sufficientia fo. 202
Sufficiens ibidem.
Sufficio ibidem.
Suffragium fo. 202
Suffragator ibidem.
Suffrago ibidem.
Superbia cũ arbore fo. 202
⁊ vbi inanis gloria.
Superbus ⁊ vbi ſuperbia.
⁊ vbi Elatio.
Superbio vbi ſuperbia.
Superbe ibidem.
Superbiloquens ibidem.
Superbiloquentia ibidem.
Superficies fo. 203
⁊ vbi diuiſibile.
Superficiarius ibidem.
Superfluitas fo. 203
Superfluus ibidem.
Superfluo ibidem.
Superſticio fo. 203
Superſticioſus ibidem.
Supplicatio vbi oratio.
Suppoſitum fo. 204
Suppono ibidem.
Surdus vbi abſurdum.
Surgo vbi reſurrectio.
Suſpitio fo. 204
Suſpectus ibidem.
Suſpenſio fo. 204
Suſurro fo. 204
Suſurrones ibidem.
Suſurratio ibidem.
Suſurrus ibidem.
Suſurrum ibidem.
Suum fo. 204

Tabellio fo. 204
Tabella ibidem.
Taberna vbi officium.
Tabula fo. 204
Taciturnitas fo. 204
Tactus. 204
Tango ibidem.
Tangibile ibidem.
Tellenon vbi militię inſtru-
menta.
Temeritas 204
⁊ vbi abſtemius.
Temerarius ibidem.
Temere ibidem.
Temperãtia cũ arbore. 205
⁊ vbi abſtinentia: ⁊ vbi mo
deſtia.
Temperans ibidem.
Temperatus ibidem.
Tempus. 205
Temporalis ibidem.
Temulentus vbi abſtemius.
Temulentia ibidem.
Tenax vbi pertinacia.
Tenacia ibidem.
Tenacior ibidem.
Tenaciſſimus ibidem.
Tentatio. 206
Tentator ibidem.
Tento ibidem.
Theologia. 206
Theoſebia vbi pietas.
Tergiuerſatio. 206
Tergiuerſator ibidem.
Tergiuerſari ibidem.
Terminus. 206
Termino ibidem.
Terminalis lapis ibidem.
Terra. 206
Terrenus ibidem.
Terremotus. 206
⁊ vbi motus.
Terror. 206
Terreo ibidem.
Teſtamentum. 206
Teſtator ibidem.
Teſtis. 206
Teſtimonium ibidem.
Teſtudo vbi militię inſtrũa.
Timeo vbi timor.
Timere vbi reuerentia.
Timidus vbi timor.
Timor. 206
Tyrannis. 207
Tyrannus ibidem.
Tyrannicida ibidem.
Titulus. 207
Tolerantia. 207
Tolero ibidem.
Tonitruum. 207
Tono ibidem.
Torax vbi militię iſtrumẽta.
Tormentum. 207
Torpor vbi negligẽtia ⁊. 207
Torqueo vbi tormentum.
Torto ibidem.
Totum. 207
Taxus vbi toxicum.
Toxicum. 207
Tragula vbi militię iſtrumẽta.
Tranſgreſſio. 207
Trapezita. 207
Tranquillitas. 207
Tremor. 207
Trepidatio. 207
Tribulatio cũ arbore. 207
Tribulus ibidem.
Tribula ibidem.
Tributum. 208
Tribus ibidem.
Trinitas. 208
Triremes vbi militię inſtrũa.
Triſtitia: 208
Triſtitię ſpecies ibidem.
Triſtis ibidem.
Tumor. 208
Tumultus. 208
Tumultuarij milites:
vbi miles.
Turpiloquium. 208
Turres ambulatorię.
vbi militię inſtrumenta.

Vacare vbi vacuum.
Vacatio ibidem.
Vaco ibidem.
Vacillo ibidem.
Vacillatio ibidem.
Vacuum. 208
Vagatio. 208
Vagari ibidem.
Vagabundus ibidem.
Vagor vbi euagatio.
Vagus ibidem.
Vale vbi valitudo.
Valere ibidem.
Valens ibidem.
Validus ibidem.
Valide ibidem.
Valitudinarij ibidem.
Valitudo. 208
Vana gloria. 209
Vanitas: 209
⁊ vbi vacuum.
Vanum ibidem.
Vaporatio. 209
Vapor ibidem.
Varietas. 209

Variatio ibidem.
Variabile ibidem.
Vario ibidem.
Varicꝰ ibidem.
Varicoſus ibidem.
Varus ibidem.
Vaticinium. 209
Vaticinator ibidem.
Vates ibidem.
Vbi. 209
Vdum vbi humiditas.
Vecors vbi victima.
Vectigal. 209
 ꝛ vbi tributum.
Vehementia. 209
Vehicula vbi militię inſtrū.
Velleitas vbi voluntas.
Velocitas. 209
Velocius ibidem.
Venabulum vbi militię inſtrū.
Vendicatio vbi vindicta.
Venditio vbi venundo.
Vendito ibidem.
Venditor ibidem.
Vendibile ibidem.
Vendo ibidem.
Veneficium. 209
Veneficus ibidem.
Veneficia ars ibidem.
Venenum vbi toxicum.
Venditio vbi venundo.
Venia. 209
Ventus. 210
Ventoſus ibidem.
Ventoſitas ibidem.
Ventilare ibidem.
Venundatio vbi vindicta.
Venundo. 210
 ꝛ vbi vindicta.
Venuſtas. 210
 ꝛ vbi dignitas.
Venus vbi venuſtas.
Venum vbi vindicta.
Verbum. 210
Verbum vocale ibidem.
Verbum mentis ibidem.
Verecundia. 210
 ꝛ vbi erubeſcentia.
 ꝛ vbi pudor.
Vereor vbi verecundia
 ꝛ vbi reuerentia.
Veritas. 210
Verum ibidem.
Ver ibidem.
Verifico ibidem.
Veridicus ibidem.
Vernus. 210
Verna ibidem.
Vernaculum ibidem.
Vernacula lingua ibidem.
Verutum vbi militię inſtrū.
Verſipellis. 211
Verſutia. 211
Verſutus ibidem.
Verſus. 211
Verſiculus ibidem.
Veſanus vbi victima.
Veſtigium. 211
Veſtigabundus ibidem.
Veſtigator ibidem.
Veſtis. 211
Veſtimentum ibidem.
Veſtiſpicus vbi expectatio.
Via. 211
Viator ibidem.
Victima. 211
Vicinitas. 211
Vicinus ibidem.
Vicinia ibidem.
Vicus ibidem.
Victoria. 211
Victor ibidem.
Victrix ibidem.
Victorioſus ibidem.
Victima ibidem.
Victricus vbi nouerca.
Viduitas. 211
Vidua ibidē ꝛ vbi Diuiſibile
Viduare ibidem.
Viduertas vbi viduitas.
Vigilia. 211
Vigil ibidem
Vigilare ibidem.
Vigere ibidem.
Vilitas. 211
Vile ibidem.
Villicus. 211
Villa ibidem.
Villula ibidem.
Villicari ibidem.
Villanus ibidem.
Vinco vbi victoria.
Vindemia. 211
Vindemio ibidem.
Vindemiator ibidem.
Vindicta. 211
Vindico ibidem.
Vindex ibidem.
Vindicatio ibidem.
Vincę vbi militię inſtrumēta.
Vinum. 211
Vinolentus ibidem.
Vino ſus ibidem.
Vinarium ibidem.
Vinacea ibidem.
Vinaceus ibidem.
Virginitas. 212
Virgineus ibidem.
Virginalis ibidem.
Virguncula ibidem.
Virilitas. 212
Virilis ibidem.
Virago ibidem.
Virtus. 212
Vir ibidem.
Violo vbi vis.
Vis. 215
Viſionis nomen vbi viſus.
Viſus. 215
Vita. 215
Vitioſitas vbi malicia.
Vitium. 216
 ꝛ vbi morbus.
Vito ibidem.
Vituperium. 216
Vituperatio ibidem.
Vituperare ibidem.
Vniuocum. 216
Vniuerſale. 216
Vocalis vbi vox.
Vocifero ibidem.
Vociferor ibidem.
Vocis inſtrumenta ibidem.
Voculatio vbi Accentus.
Voluntas. 216
Voluntarium ibidem.
Voluptas. 217
Votum. 218
 ꝛ vbi deuotio.
Voti compos ibidem.
Voti damnatus vbi reus.
Vouere ibidē ꝛ vbi deuotio.
Vox. 218
Voracitas. 218
Vorare ibidem.
Urbanitas. 218
 ꝛ vbi conuicium.
Urbanus vbi dicacitas.
Urbs. 218
Urina. 218
Urinare ibidem.
Urinari ibidem.
Urna ibidem.
Urnula ibidem.
Uſucapio vbi pꝛęſcriptio.
Uſura. 218
 ꝛ vbi fruitio.
Uſus. 219
Uſuuenire ibidem.
Uſuſfructus. 219
 ꝛ vbi fruitio.
Utilitas. 219
 ꝛ vbi fruitio.
Utilis ibidem.
Utiliter ibidem.
Utor vbi fruitio.
Uulgus. 219
Uulgaris ibidem.
Uulgo ibidem.
Uxor. 219
Uxorius ibidem.
Xenium. 219
Xeniolum ibidem.
Xenodochium. 219
Zelotypia. 219
Zelotypus ibidem.
Zelus. 219
 ꝛvbi concupiſcentia.
Zodiacus. 219

Dominici Nani Mirabellij: ciuis Albenſis: Artium doctoris Polyanthea foeliciter incipit.

A Et ab: & abs apud latinos: idem ſignificant: quod apud grecos ἀπὸ. In ſignificatione vero eandem vim habent. Nonnunquam tamen pro poſt accipiuntur: Plinius. Et virus equi a coitu ſtatim collectum: hoc eſt ſtatim poſt coitum collectum. In compoſitione aliquando priuationem ſignificant: vt Amens: quaſi ſine mente: Abſimilis. diſſimilis. Abſtemius: ſine temeto. Ab re: preter rem: preter prepoſitum. Nonnunquam ablationem ſignificant: vt abduco. Differunt autem ſic inter ſe: quod A nunquam iungitur cum dictionibus incipientibus a vocali. Ab vero cum omnibus his iungitur: & ſepiſſime cum duabus liquidis. & in conſonante i: vt ab lege: ab re: ab Ioue. Virgi. Ab Ioue principium muſe. Abs cum te: vt abſte. Interdum cum q. Terentius. Abſquiuis: homine beneficium accipere gaudeas.

ABactor qui & Abigeus gre. ἀπελαστής. τοῦ. ὁ. apelaſtis dicitur: & ἀπελαύνω apelauno abigo. Eſt autem abactor pecuarium animalium fur. Ouidius. Arte ſua ſiluis occultat abactas. Vlpianus. Abigei ſunt qui pecora ex paſcuis: vel ex armentis ſubtrahunt: & quodammodo depredantur. Differt autem Abigeus a fure. Quoniam Fur generale nomen eſt. Abigeus vero ſpeciale. Nam ſi quis ouem vnam: aut ſcropham in ſolitudine relictam abduxerit: fur dicetur: non abigeus. Qui vero greges ipſos aut armenta ſurripuerit: vel clam: vel palam: abigeus dicetur. Hinc crimen ipſum Abigeatus.

ABacus greca dictio eſt. Nam ab illis ἄβαξ ἄβακος. ὁ. abax abacos dicitur. Significatque menſam ſuper qua comedere conſueuimus. Vel (vt alijs placet) ſuper qua potoria vaſa locantur: Iuuenalis. Lectus erat Codro Procula minor. Vrceoli ſex Ornamentum Abaci. Auſonius. Fama eſt fictilibus cenaſſe Agathoclea regem. Atque abacum ſamio ſepe oneraſſe luto. Abacus etiam (vt teſtatur Hermolaus barbarus in caſtiga. Plynianis) ſignificat planiciem ad ſedendum habilem: factam e ligno: marmore: vel alia ſtructura. Vnde & columnarum abacos: & podiorum apud Victruuium legimus. Eſt preterea abacus oblita gypſo tabella in qua arithmetici numeri diſcribuntur. Perſius: Nec qui abaci numeros: & ſecto in puluere metas ſcit riſiſſe vafer. Dicimus inſuper per diminutionem abaculos calculos ſupputationum. Indeque ipſa ars arithmetica a nonnullis abacus nuncupatur.

ABdicatio grece: ἀποκήρυξις. εως. ἡ. apocirypſis. & ἀποκηρύττω apocirytto abdico dicitur. Eſt autem abdicatio ex familia abiectio. Differtque ab exheredatione: quod abdicare eſt expellere a bonis filium: dum viuit pater. Exheredare vero poſt mortem. Abdicareque grauius eſt quum exheredationem quoque in ſe contineat. Abdicare generaliter pro amouere: vt abdicauit ſe conſulatu. Quare abdicatio pro priuatione ponitur.

Abdicatio rerum temporalium. ſecundum animi preparationem: vt ſcilicet homo ſit paratus: ſi opus fuerit: omnia dimittere: vel diſtribuere: pertinet directe ad perfectionem: Non autem abdicatio rerum actualis. Quia ſic in ea non conſiſtit eſſentialiter perfectio: ſed eſt quoddam perfectionis inſtrumentum: Secundum beatum Thomam ſecunda ſecunde. q. clxxxviij. arti. vij.

AByſſus greca dictio eſt. ἄβυσσος. ου. ὁ. abyſſos. Et eſt aquarum immenſa profunditas. Diciturque ab a quod eſt ſine: & baſis fundamentum: quaſi ſine fundamento: vt placet bea. Thom. ij. ſenten. di. xij. & ſuper pſ. xxxij. col. vj. Vel dicamus quod βυσσός. οῦ. ὁ. byſſos idem eſt quod profunditas que & βυθός. οῦ. ὁ. bythos dicitur. Additur igitur a quod ſit in multis dictionibus. vt στάχυς. υος. ὁ. ſtachys. & ἄσταχυς aſtachis id eſt ſpica. & βληχρός. οῦ. ὁ. blichros. & ἀβληχρός ablichros debilis: vt legitur quinto Iliados. Eadem igitur ratione & abyſſus dicimus.

ABiuratio grece ἀπαρνησις. ιος. ἡ. aparniſis. & ἀπαρνητής. τοῦ. ὁ. aparnitis abiurator dicitur. Eſt autem abiuratio rei credite cum periurio denegatio. Plautus in curculione. Qui abiurant quod creditum eſt. Virgilius. Abiurateque rapine Celo oſtenduntur.

ABominatio grece. βδέλυγμα. ατος. τό. bdelygma. & βδελυκτός. οῦ. ὁ. bdelictos abominabilis dicitur. Eſt autem abominatio actus appetitus refugientis cognitionem alicuius rei: vel eſt intenſum odium. ſecundum. b. Tho. ſuper pſ. xiij. col. ij. & iij. ſen. di. xxvj. q. i. ar. iij.

Abominor gre. βδελύττομαι. dicitur. Et ſignificat idem quod execror: & faſtidio: & quaſi pro malo homine habeo. & ſine aſpiratione profertur.

ABortiuus grece. ἔκτρωμα. ατος. τό. ectroma. & ἐκτιτρώσκω abortior dicitur. Eſt autem abortiuus fetus naſcens ante tempus debitum: vel fetus vi eductus vel non perductus ad debitam quantitatem ſecundum Iſidorum. & b. Tho. ſuper prima epiſtola Pauli ad Cor. xv.

ABrogatio gre. ἀποκύρωσις. ιος. ἡ. apocyroſis: & ἀποκυρόω apocyroo abrogo dicitur. Eſt autem abrogare legem: eam irritare: atque infringere. Derogare autem legi eſt aliquid ex ea detrahere. Modeſtinus. Derogatur legi: quum pars detrahitur Abrogatur lex: quum prorſus tollitur hinc derogatio & Abrogatio deducuntur.

ABſonus grece. ἀπηχής. ιος. ὁ. ἡ. apichis dicitur. Et eſt abſonum paruum: & fere nullius ſoni. Cicero. Sunt quidam aut lingua ita heſitantes: aut ita voce abſoni.

ABſtemius is dicitur qui a vino abhorret: ab abs quod eſt ſine: & temetum quod eſt vinum grauius ſic dictum: quod tentet hoc eſt labefactet mentem: vt placet Donato. Inde temulentus qui grece. μέθυσος. ου. ὁ. methiſos dicitur. ebrium ſignificat. Terentius. Pol temulenta eſt hec mulier: & Temulentia que grece: μέθη. ης. ἡ. methi dicitur ebrietas eſt. Hinc etiam Temere: quod gre. ἀβούλως dicunt aliqui deductum volunt: quod ſignificat ſtulte: inconſiderate: qualis eſt ebriorum conditio: qui nec timent quicque: nec quid faciant vident. Inde etiam temerarius ἄβουλος. ου. ὁ. ἡ. abulos. hoc eſt audax & temeritas ἀβουλία. ας. ἡ. abulia: hoc eſt audacia.

Abſtinet: Eger: Egeno: Cupidus: Gula: Simia: Uirtus:

- **Abſtinẽtia ẽ ciborum ſubtractõ q̃ contigit. vi.**
  - pp ſolã ſanitatẽ ↄſeruãdã vel acgrẽdã. Eger.
  - pp penuriam ſolum. Egeno.
  - pp auaritiam. Cupidus.
  - pp delectabiliorẽ ſequẽtẽ comeſtionẽ. Gula.
  - pp inanem gloriam vel hypocriſim. Simia.
  - pp deũ: ⁊ eſt duplex. ſcꝫ Uirtus.
    - Diſcreta: q̃ ẽ rõne regulata moderatio ciboꝝ: Quod fit quã quis abſtinet a cibis: vt oportet. ↄgruẽtia perſonaꝝ cũ qbus viuit: ⁊ perſonę ſuę: ⁊ pro valitudinis ſuę neceſſitate. nec ptinet ad regnũ dei: niſi quoꝫ fit rationabiliter: ⁊ ex dilectione dei: quę ẜm Archiepiſcopum Florentinum.
      - Cauſatur vel conſeruatur iiij. quę ſunt
        - Aſſuefactio ad aliquod licitum
        - Debita ordinatio quam faciũt gnꝫ ↄditiones. ſ.
          - Expectatio ↄuenientis horę manducationi.
          - Moderatio diętaꝝ in cibis pro pſonarum ſtatu ⁊ conditione.
          - Moderata ciboꝝ ſumptio i quãtitate ẜm complexionem.
          - Non ardens: nec rapax edacitas.
          - Simplex ⁊ nõ accurata nec ſtudioſa ciborũ preparatio.
        - Elongatio ab alliciẽtibꝰ gulã: q̃les ſunt pingues menſę.
        - Conſideratio inducẽtium ad abſtinentiã: quę ſunt.
          - Naturę: q̃ ẜm philoſophũ libro aialium os paruũ ⁊ gutt᷑ arctum homini dedit.
          - Scriptura: Quia initiũ vitę hois pãis ⁊ aq̃. Eccl'iaſtici. xxix.
          - Fortuna iducẽs ad viteꝑcitatẽ quũ oẽs hoies habeãt eãdẽ naturę parilitateꝫ.
          - Mors futura: vñ q̃ gregoriꝰ. Nihil ſic valꝫ ad carnis deſideria domãda: ſic cogitar͛ q̃lis ſit futura mortua.
      - Efficit in hoie
        - Quo ad aiaꝫ vel mentem
          - Eleuationẽ mentis.
          - Memorię tenacitatẽ.
          - Intellectꝰ acuitatẽ.
        - Quo ad cõpꝰ
          - Corporalẽ vitã delectabilẽ ⁊ sanã fac
          - Templũ dei efficit.
          - Mũdaciã corporis (cauſat.
    - Indiſcreta: Triplex ẜm beatum Thomam. iiij. ſententiarũ. diſtin. xv. q. iij. articulo primo.
      - Quum lꝫ natura paucis cõtẽta ſit ſubtrahũt᷑ neceſſaria vitę: vñ q̃ Hierõymꝰ in decretis de Cõ. di. v. Nõ mediocrit᷑ De rapina holocauſtũ offert q tẽporaliũ bonoꝝ vel ciborũ nimia egeſtate: vel manducãdi: vel ſomni penuria immoderate corpus affligit.
      - Quũ ſubtrahũt᷑ neceſſaria valitudi vñ bita circũſtãtia locoꝝ: offõꝝ: ⁊ pſõaꝝ
      - Quũ p eã omittũt᷑ vtiliora. vñ Hiero. de Cõ. di. v. Nõ mediocriter. Nõ habilit᷑ hõ dignitatẽ amittit: q ieiũiũ charitati: vl' vigilias ſcꝰ ītegritati pfert.

ABSTINENTIA quę grece. εγκρατεια. i. egirateca. nã εγκρατης. ηοσ. i. abſtinens dicitur eſt ſubtractio ciborũ ratione regulata: vt placet hea. Tho. ſecunda ſecundę. q. cxlvj. articulo. i.

Abſtinentia eſt a cibo ⁊ potu: non quia aliqua dei creatura mala ſit. ſed pro ſola corporis caſtigatione ceſſatio. ẜm Auguſtinum de Fide ad Petrum.

Abſtinẽtia eſt cohibitio gulę: luxurię: cupiditatis: auaritię: ambitioniſq; ⁊ ſuperbię. ſecundum Commentatorem ſuper. i. Aethi.

Abſtinentia (vt quidam volunt) ſic differt a continentia: q continentia eſt quum nos a voluptatibus cõtinemus. Abſtinentia autem pro iuſticia accipitur: quum. ſ. abſtinemus ab alienis: nulli vim inferẽtes nihil cuiq; eripientes. Continentię poteris dar͛ nomẽ abſtinentię potius q̃ econtra. Continentia eniꝫ qd ſpecialius eſt. Abſtinentia vero gñalius. Sicut i tẽꝑantia putatur ſub iuſtitia eſſe: vel ab ea nõ poſſe ſeparari. Illa vero ſine: hac frequenter eſt. Quare rite continentia vocatur abſtinentia.

ℭ Eccleſiaſtici capi. xxxi.

Vtere quaſi homo frugi his quę tibi apponuntur. — Eccl'iaſtica

ℭ Eccleſiaſtici cap. xxxj.

Quã ſufficiẽs eſt hoi erudito vinũ exiguũ: ⁊ i dormiẽdo non laborabis ab illo: ⁊ nõ ſenties dolorem.

ℭ Eccleſiaſtici. cap. xxxvij.

Noli auidꝰ eſſe i oi epulatiõe: ⁊ nõ te effũdas ſup oẽs

eſcam. In multis eniꝫ eſcis erit infirmitas: et auiditas appropinquabit vſqꝫ ad choleram. Propter crapulam multi perierūt. Qui aūt abſtinens ē adijciet vitam.

Paulus — ¶ Paulus ad Ro.c.xiiij.

Noli ꝑꝑ eſcā deſtruere op⁹ dei. Oia quidē ſunt mūda: ſꝫ malū eſt hoi qui ꝑ offēdiculū manducat: Bonū ē nō manducare carnē ⁊ nō bibere vinū: neqꝫ in quo frater tuus offenditur: aut ſcādalizatur aut infirmaꝛ.

Auguſtinus. — ¶ Aug. ſuꝑ Joānē: ⁊ hꝛ ꝺ ꝯſe. di. v. c. ieiuniū.

Ieiuniū aūt magnū ⁊ gñale ē abſtinere ab iniquitatibus ⁊ illicitis voluptatib⁹ ſeculi: qꝺ eſt perfectū ieiuniū i hoc ſeculo. Quaſi quadrageſimā abſtinētię celebramus. quū bene viuimus: quū ab iniquitatib⁹ ⁊ ab illicitis voluptatib⁹ abſtinemus.

¶ Aug. ſuꝑ epi. Joānis. ⁊ hꝛ di. xli. delicię.

Delicię quęlibet ſi abſqꝫ deſiderio ꝑcipiunꝛ nō officiūt. Et viles cibi appetenter accepti īpediūt ꝓfectū abſtinētię. Dauid eni aquā male ꝯcupitā effudit: ⁊ Helias carnem comedit.

¶ Augu. lib. de doctrina chriſtiana. ⁊ habetur. di. xli. Quiſquis.

Quiſqs reb⁹ ꝑtereuntib⁹ reſtrictius vtiꝛ ꝙ̄ ſeſe hñt mores eoꝝ cū quibus viuit: aut itēperans: aut ſuperſtitioſus ē. Quiſqs ꝟo ſic eis vtiꝛ: vt metas ꝯſuetudinis bonoꝝ inter quos ꝟſaꝛ excedat: aut aliqd ſignificat: aut flagitioſus eſt. In oib⁹ eniꝫ talib⁹ nō vſus rerū: ſꝫ libido in culpa eſt. Quid igiꝛ locis ⁊ tēporib⁹ ⁊ ꝑſonis ꝯueniat diligēter attēdēdū ē. Nec temere flagitia repꝛehēdam⁹. Fieri eni ꝑt vt ſine aliquo vitio cupidis vł voracitatꝭ ꝓcioſiſſimo cibo ſapiēs vtatur: Inſipiēs aūt fœdiſſima gulę flāma in viliſſimum olus ardeſcat: Et ſani⁹ quiſqꝫ maluerit more dñi piſce veſci: ꝙ̄ lēticula more Eſau nepotꝭ Abrahę: aut ordeo more iumētoꝝ. Nō eniꝫ ꝓpterea cōtinentiores nobis ſūt plereqꝫ beſtię: q: viliorib⁹ aluntꝛ eſcis. Nā i oib⁹ huiuſcemodi reb⁹ nō ex eaꝝ reꝝ naā qb⁹ vtimur ſed ex cā vtēdi: ⁊ modo appetēdi: vel probandum: vel improbandum eſt quod facimus.

Aug. lib. qōnū euāgelij. ⁊ hꝛ di. xli. Q ꝺ dic.

Quod dicit dñs i euāgelio. Juſtificata ē ſapia ab oib⁹ filijs ſuis. oñdit filios ſapiētię itelligeꝛ nec i abſtinēdo nec i māducādo eē iuſticiā: ſꝫ i ęquanimitate tollerādi inopiā ⁊ tēꝑantia ꝑ abūdātiā nō ſe corrūpēdi atqꝫ oportune ſumēdi vel nō ſumēdi ea quoꝝ nō vſus ſꝫ ꝯcupiſcētię reꝑhēdēda ē. Nō. n. intereſt oino qd alimētoꝝ ſumas: vt ſuccurras neceſſitati corporis dūmodo ꝯgruat i gñib⁹ alimētoꝝ his cū quibus tibi viuēdū eſt. Neqꝫ quātū ſumas intereſt multū: quū videamus alioꝝ ſtomachū citius ſaturari cibis: et eos quū illi ipſi paruo quo ſatienꝛ ardenter: intolerabiliter: ⁊ omnino turpiter inhiare.

Aug. lib. queſtionum noui ⁊ veteris teſtamēti. ⁊ hꝛ. xxxiij. q. iiij. Chriſtiano.

Chriſtiano cū vxore ſua aliqñ ꝯuenire lꝫ: aliqñ nō licꝫ: Propter ꝓceſſionis. n. dies ⁊ ieiunioꝝ aliqñ nō lꝫ cōuēire. Qꝛ a licitis ēt abſtinēdū eſt ad tēpus: vt facilius īpetrari poſſit qꝺ poſtulaꝛ. Uñ apłs ex ꝯſēſu ait abſtinēdū ē ad tpꝯ: vt expediti⁹ vacetis oratiōi.

¶ Aug. ꝺ ꝟbis dñi. ⁊ hꝛ di. xli. Nō cogantꝛ.

Nō cogantꝛ diuites pauperū cibis veſci. Utātꝛ ꝯſuetudine īfirmitatis ſuę. Sꝫ doleāt aliter ſe non poſſe ſuſtentare. Si cōſuetudinē mutāt: ęgrotāt. Utātꝛ ſuꝑfluis. Dent inopibus neceſſaria vtantur precioſis. Dent pauperibus vilia.

¶ Aug. de diffinitione rectę fidei.

Bonū ē in cibo cū gratiaꝝ actōe ꝑcipere quicqd de⁹ edēdū ꝓcepit. Abſtinere aūt ab aliqb⁹ nō quaſi malis: ſed quaſi non neceſſarijs: non eſt malum.

¶ Aug. in ſermōe in dñica. iiij. in aduētu.

Qui ſic ſe a carnib⁹ tēꝑant vt alias eſcas difficiliorꝭ ꝑparatiōis ⁊ ꝓcij maioris ingrāt: multū errāt. Non eni ē hoc ſuſcipeꝛ abſtinētiā: ſꝫ imitari luxuriam.

¶ Aug. ſuꝑ illud ad romanos. xiiij. Noli propter eſcam deſtruere opus dei.

Nō ꝑꝑ porcū: ſꝫ ꝑꝑ pomū mortē primus hō meruit. Et Eſau primatū ſuū nō ꝑꝑ gallinā: ſed ꝑꝑ lenticulā ꝑdidit. Scio. n. Noe oē gen⁹ carnis qꝺ cibo eēꝫ vſui manducare cōceſſum. Heliā cibo carnis refectum. Joānē mirabili abſtinētia ꝓditū aīalibus locuſtis i eſcā cedētib⁹ nō fuiſſe pollutū. Et ſcio Eſau: lēticulę concupiſcentia deceptum: ⁊ Dauid propter aquę ꝺſideriū a ſeipſo repꝛęhenſum: ⁊ regem noſtrum nō ꝺ carne ſed de pane tentatum.

¶ Auguſtinus ad ſacras virgines.

Sobrietas eſt mētis ⁊ ſenſus mēbroꝝ oium corporiſqꝫ tutela: caſtitatis pudicitięqꝫ munimētū: pudori ꝓxima amicitię paciſqꝫ fuꝛ: hōeſtatiqꝫ ſꝑ ꝯiūcta: criminū atqꝫ vitioꝝ oium profuga.

¶ Aug. ibidem.

Sobrietas temeritatē fugat: ꝑicula cūcta ꝺclinat: mutuis officijs obtēꝑat: ſuꝑbiā ꝺteſtaꝛ: domū familiāqꝫ cū moderatōe gubernat: fidē ſibi ꝯmittētib⁹ ſuat.

¶ Aug. lib. ꝺ adulterinis cōiugijs. ⁊ habeꝛ. xxvij. q. ij. Si tu.

Si tu abſtines ſine vxoris volūtate: tribuis ei fornicādi licētiā: ⁊ peccatū illi⁹ tuę imputabiꝛ abſtinentię.

¶ Hieronym⁹ cōtra iouinianū epi. viij. c. i.

Quanto maior ē difficultas expꝛę quōdā voluptatis. illecebris abſtineꝛ: tāto maius eſt pręmium. — Hieronymus

¶ Hierony. ⁊ hꝛ ꝺ ꝯſe. di. v. Ne tales.

Ne tales accipiam⁹ cibos: quos aut difficulter digerē aut comeſtos magno paratos ⁊ ꝑditos laboꝛ doleam⁹. Olerū ⁊ pomoꝝ ac legumīnū facilior apparat⁹ eſt: ⁊ arte īpēdijſqꝫ coquoꝝ nō idiget: ⁊ ſine cura ſuſtētat humanū gen⁹ moderate ſūpt⁹. Quia nec aui de deuoraꝛ qꝺ irritamēta gulę nō habet: ⁊ leuiore digeſtione decoquitur. Ibidem.

Morbi ſaturitate nimia concitanꝛ. Multiqꝫ īpatiētia gulę vomitu remediantur: ⁊ quod turpiter ingeſſerunt turpius egerunt.

¶ Hierony. ⁊ hꝛ di. xxxv. Eccleſię.

Eccleſię principes q delicijs affluūt ⁊ iter epulas atqꝫ laſciuias pudicitiā ſeruaꝛ ſe credūt ꝓpheticus ſmo deſcribit ꝙ eijciēdi ſūt ꝺ ſpacioſis domib⁹. Lautiſqꝫ ꝯuiuijs ⁊ multo laboꝛe epulis ꝯgſitꝭ. Et ſi vis ſcirꝭ quo eijciēdi ſūt ꝑꝑ malas cogitatiōes ⁊ opa ſua euāgeliū lege. In tenebras. ſ. exteriores: vbi erit flet⁹ ⁊ ſtridor dētiū. An nō ꝯfuſio ⁊ ignominia ē Jeſuꝫ crucifixū pauperē ⁊ eſuriētē farſis ꝓdicare corporib⁹ ⁊ ieiunioꝝ doctrinā rubētes buccas tumētiaqꝫ ora ꝓferꝛ. Si i apłoꝝ loco ſum⁹: nō ſolū ſermonē coꝝ imitemur ſꝫ etiā ꝯuerſatiōēꝫ ⁊ abſtinentiam.

¶ Hierony. ⁊ hꝛ de ꝯſe. diſt. v. Non dico.

Nō dico hebdomadas: nō dico ieiunia duplicata: ſꝫ ſaltē ſingulos dies abſqꝫ ciboꝝ luxuria tranſigamus.

¶ Hieronymus Ibidem.

Sint tibi ieiūia pura: ꝯtinua: moderataqꝫ. i. ꝯtinue eſurirꝭ ⁊ quotidie prādē. Apłs iqt. Noli adhuc aquā bibeꝛ: ſꝫ modico vteꝛ vino ꝑꝑ infirmitates tuas. curat eni vulnera ꝺlinquētis: curatoſqꝫ ſanctificat ieiūiū.

¶ Hieronymus. Ibidem.

Sint tibi quotidiana ieiunia: ⁊ refectio ſatietatē fugiēs. Nihil. n. ꝓdeſt tibi biduo vł triduo trāſmiſſo vacuū portare vētrem ſi poſt pariter obſtruatur.

¶ Hierony. ⁊ hꝛ ꝺ ꝯſe. di. v. Nō mediocriter.

Nō mediocriter errāt q bono magno ꝓferūt mediocre bonū. Nōne rōnabilr hō dignitatē amittit q vel ieiuniū charitati: aut vigilias ꝓfert ſēſus itegritati.

¶ Hieronymus ad Iouinianum: ⁊ habetur de Con.di.v.Legimus.

Legimus quoſdam morbo articulari podragrę humoribus laborãtes pſcriptione bonoꝝ ad ſimplicē mēſaȝ ⁊ pauperes cibos redactos ꝯualuiſſe. Caruerãt .n. ſollicitudie diſpēſãdę domꝰ: ⁊ puellaꝝ largitate: quę ⁊ corpus frãgunt ⁊ animã. Irridet Horatiꝰ appetitũ ciboꝝ q ꝯſumpti relinquunt pęnitentiam.

¶ Hieronymus in epiſtola ad Demetriadē: ⁊ habetur de Con.di.v.Abſtinentia.

Abſtinētia tua atqȝ ieiunium tuum eo magis deo grata ſũt quo cũ morībꝰ ſãctis offerunt. Ut q̃ in alijs ſũt vmbracula vitioꝝ in te ſint ornamēta virtutuȝ.

¶ Hieronymus epiſtola ad Furiam.

Nonnulli vitã pudicã appetētiũ in medio itinere corruerũt. dũ ſolã abſtinētiã carnium putãt ⁊ leguminibꝰ onerãt ſtomachũ: q̃ moderate parceqȝ innoxia ſunt. ⁊ vt quod ſentio loquar: Nihil ſic inflammat corpora ⁊ titillat membra genitalia ſicut indigeſtus cibus victuſqȝ conuulſus.

¶ Hieronymus ad Ruſticum.

Modicus ac tēperatus cibꝰ ⁊ carni ⁊ animę vtilis eſt.

Hieronymus ad Letam.

Ante annos robuſtę ętatis pìculoſa eſt teneris abſtinētia grauis. ¶ Hieronymus ad Celantiam.

Quid prodeſt tenuari corpus abſtinētia: ſi animus intumeſcit ſupbia. Quid virtutis hȝ vinum non biberē: ⁊ ira ⁊ odio inebriari.

Hieronymus ad Paulinum.

Sit vilis ⁊ veſptinus cibꝰ: olera ⁊ legumina interdũqȝ piſciculos p ſũmis ducas delicijs: Qui Chriſtũ deſiderat: ⁊ illo pane veſcitur: nõ quęrit magnoperē q̃ȝ de precioſis cibis ſtercus conficiat.

¶ Hieronymus ad Euſtochium.

Spõſa chriſti vinũ fugiat pro veneno. H aduerſus adoleſcētiã prima arma ſunt vinũ. Nõ ſic auaritia quatit: inflat ſupbia: Delectat ambitio: Facile alijs caremus vitijs: Hic hoſtis intus eſt incluſus: quocũqȝ pgimus nobiſcũ inimicũ portamꝰ. Uinũ ⁊ adoleſcētia duplex incendiuȝ voluptatis. Quid oleuȝ flãmę adijcimꝰ? Quid ardēti corpuſculo fomēta ignea miniſtramus? ¶ Ibidem.

Sollicite prouidēdũ ē: vt quos ſaturitas a paradiſo expulit eſuries reducat. ¶ Ibidem de ſeipſo ait.

De cibo vō ⁊ potu taceo: quũ ē̃t languentes monachi aqua frigida vtãtur: ⁊ coctum aliqd accepiſſe luxuria ſit. ¶ Hieronymus ad filiam Mauri.

Carnis ⁊ vini ſpecies quaſi calorīs fomēta ⁊ libidinīs incrementa fuge. Et tũc forte vino exiguo vterē quũ ſtomachi dolor: ⁊ nimia corporis cõpellit ĩfirmitas.

Ambroſius ¶ Ambroſius in ſermõe de ieiunio: ⁊ habetꝰ di.xxxv. Sexto die.

Gula a paradiſo regnantē expulit: Abſtinētia ad paradiſum reuocauit errãtem.

¶ Idē in ſermone quadrageſimę.

Fames amica virginitati eſt inimica laſciuię. Saturitas vō prodigit caſtitatē: nutrit illecebrã.

¶ Ambroſius libro de Ieiunio.

Initiũ vitę hõis panis ⁊ aqua. At nũc qcquid piſciuȝ natat. qcquid auium volitat: quicqd ferarũ diſcurrit noſtris vētribus ſepelitur. ¶ Ibidem.

Quũ ebrij fuerint de ꝯtinētia diſputãt. Ibi vnuſqſqȝ pugnas ſuas enarrat: ibi fortia facta prędicat. Uino madidus ⁊ ſomno ſolutus neſcit mēte qd lingua proferat. ¶ Ambroſius libro de virginitate.

Iuuenem veteres fabulę ferunt: quũ pp admirãdã oris pulchritudinē in amorem incenderet fęminas: vultũ exaraſſe ſtigmatibus ne qua eum amare poſſet.

¶ Ambroſius libro de Uiduis.

Propemodum nõ inferioris virtutis eſt eo abſtinerē cõiugio: quod aliquãdo dlectauerit: q̃ȝ cõiugij oblectamenta neſcire.

¶ Gregorius Natali epiſcopo: ⁊ habetur di.xliiij. Conuiuia. Gregorius

Conuiuia cõmunia q̃ ex itētione impēdēdę charitatīs fiũt: recte veſtra fraternitas ĩ ſuis epiſtolis laudat. Sed tñ ſciēdũ eſt: qꝛ tũc ex charitate veraciter procedũt: quũ in eis nulla abſentiũ vita mordetur. Nullus ex irriſiõe reprēhēdit: nec ĩ eis inanis ſęculariũ negociorũ fabulę: ſȝ verba ſacrę lectionis audiunt: quũ nõ plus q̃ȝ neceſſe eſt ſeruitur corpori: ſed ſola eius ĩfirmitas reficitur: vt ad vſus exercēdę virtutīs habeat. Hęc itaqȝ ſi vos in veſtris cõuiuijs agitīs: abſtinētiũ fateor magiſtri eſtis.

¶ Gregorius Ceticię patricio: ⁊ hr̃. xxvij. q.ij. Sunt qui. §. Duobus enim modis.

Duobus enim modis ſancti viri enim a licitis abſtinēre ſolēt aliquãdo vt merita apud deum oĩpotentē ſibi augeãt: aliquãdo vt actę vitę culpas deleãt.

¶ Gregorius homelia. vij. ſup illud Ezechielis. Scio abundare ⁊ penuriã pati.

Qui enim acceptis rebꝰ nõ extollitꝛ: q eas ad vſuȝ vanę glorię nõ intorquet: q nõ ſolus poſſidet qđ accepit: Sed h indigētibꝰ miſericorditer diuidit: Scit abũdare: Qui acceptis alimētis nõ ad igurgitationē vētris vtitur: ſȝ ad reparationē virtutis: nec plꝰ carni tribuit q̃ȝ neceſſitas petit: Scit ſatiari. Qui alimētoꝝ inopiã ſinę murmuratiõe tolerat: nec pro neceſſitate victus agit aliqd vnde anima laqueum peccati incurrat: Scit eſurire. Quē ergo nec ĩ abundãtia ſupbia eleuat: nec ĩ neceſſitate cupiditas irritat: nouit abũdare: nouit penuriam pati.

¶ Gregorius homelia. xxxv. ſup Euãgeliuȝ.

Cogitãdũ ſummopere ē: vt q ſe illicita meminit cõmiſiſſe a qbuſdã ē̃t licitis ſtudeat abſtinere. Quatenꝰ p hoc cõditori ſuo ſatiſfaciat: ⁊ q cõmiſit phibita: ſibi metipſi abſcindere debet: ⁊ cõceſſa: ⁊ ſe reprehēdat in minimis q meminit in maximis deliquiſſe.

¶ Idem libro quinto moralium.

Solus in illicitis nõ cadit qui ſe aliqñ ⁊ a licitis caute reſtringit. ¶ Gregorius lib.ix. moralium.

Diſcretiõis moderamine cura carnis ſeruãda ē. Et minime principetꝛ: ne quaſi domina animũ vincat: Sȝ ſubacta mētis dominio quaſi ancilla famuletur.

¶ Idem libro. xx. moralium.

Abſtinētię virtus nulla eſt: ſi ĩ ñ qſqȝ corpꝰ nõ edomat quãtũ valȝ. Aut valde inordinata ē: ſi atterit plꝰ q̃ȝ valet. ¶ Gregorius li. xxx. moralium.

Ad cõflictũ ſpiritualis agonis nõ aſſurgitꝛ: ſi nõ infra noſmetipſos prius hoſtis poſitꝰ: gulę vȝ appetitus edomatur. Quia ſi nõ ea quę ſũt nobis viciniora pſternimus: inaniter ad ea q̃ lõgius ſũt impugnanda trãſimꝰ. In caſſum nãqȝ cõtra extraneos inimicos in cãpo bellũ geritꝛ: ſi intra vrbis męnia ciuis inſidians habetur. ¶ Ibidem.

Nõ cibus ſȝ appetitꝰ ĩ vitio ē. Unde ⁊ lautiores cibos plęrũqȝ ſine culpa ſumimus: ⁊ abiectiores non ſine reatu conſciētię deguſtamus.

¶ Gregorius lib. xxx. moralium.

Magnus diſcretionis labor ē exactori ⁊ aliqd ĩpēderē ⁊ aliqd denegare: ⁊ nõ dãdo gulã reſtringerē: ⁊ dãdo naturã nutrire. ¶ Gregorius Ibidem.

Per abſtinētiã carnis vitia extinguēda ſũt ñ caro. Sic neceſſe eſt vt artē continētię qſqȝ teneat: quatenus nõ carnē: ſȝ vitia occidat. Sępe enim dũ in illa hoſtem conſequimur: ē̃t ſeuere quem diligimus trucidamus. Et ſępe dum quaſi conciui parcimus ad pręlium hoſtem nutrimus.

¶ Gregorius libro.xxx. moralium.
Eiſdem alimentis vitia ſuperbiunt: quib⁹ nutrit̄ virtutes viuunt. Et quum virt⁹ alitur plerunq̄ vires vitijs augmentantur. Quum vero immenſa abſtinētia vitiorū vires extenuat: ēt virtus deficiēs anhelat.

¶ Gregorius libro.xxx. moralium.
Dominante gule vitio omne quod boīe fortit̄ egerūt perdunt: Et dum venter nō reſtringitur: ſimul oēs virtutes obruuntur. ¶ Gregorius in paſtorali.
Incaſſum per abſtinētiā corpus atteritur: ſi ordinatis motibus dimiſſa mens vitijs diſſipat. ¶ Ibidē.
Sanctificate ieiuniū. Ieiuniū ſanctificare ē adiūctis bonis alijs dignā deo carnis abſtinentiā oſtendere.

¶ Gregorius in paſtorali.
Admonendi ſunt abſtinētes vt nouerint qꝫ tunc placentē deo abſtinentiā offerunt: quum ea que ſibi de alimentis ſubtrahunt indigentibus largiūtur.

¶ Gregorius in regiſtro.
Sanctius eſt modico vino vti propter infirmitatē: q̄ʒ multa aqua ingurgitari propter auiditatem.

¶ Gregorius homelia.x. Quū natus eſſet Jeſus in Bethleem.
Nato regi aurum offerimus: ſi in cōſpectu illius claritate ſuperne ſapiētie reſplendam⁹. Thus offerim⁹ ſi cogitatiōes carnis p ſancta oratiōnū ſtudia i ara cordis īcendimus: vt ſuaui odore p celeſte deſideriū redolere valeamus. Myrrhā offerimus: ſi carnis deſideria per abſtinentiam mortificamus.

¶ Gregorius in homelia. Si q̄s vult venire poſt me.
Duobus modis crux tollitur. quum aut per abſtinentiam affligitur corpus: aut p compaſſionē proximi affligitur animus.

Joan. chryſo. ¶ Joannes Chriſoſtomus: ⁊ habet̄ de Cō. di.v. Nihil enim ſic.
Nihil.n. ſic iucundū eſt: ſicut cibus bene digeſt⁹ aut decoctus. Nihil ſalutē: nihil ſic ſenſum acumē opatur. Nihil ſic egritudinē fugat: ſicut moderata refectio. Sufficiētia qppe cū nutrimēto ⁊ ſoſpitatem ſimul pcreat ⁊ voluptatē. Abundātia vero morbū facit: ⁊ moleſtias igerit: ⁊ egritudines generat. Quod eni fames facit: hoc ēt plenitudo ciboꝝ: magis aūt ⁊ multo peiora. Fames qppe in paucis dieb⁹ aufert hominē ⁊ liberat eū ō hac vita penali. Exceſſus vo ciboꝝ conſumit ⁊ cōputreſcere facit corpus humanū: ⁊ macerat egritudine diuturna: ⁊ tunc eū morte crudeli conſumit. ¶ Iſidorus ſuper Amos pphetā

Iſidor⁹ Qui cibis abſtinent ⁊ mala agunt: demones imitanē: quibus culpa adeſt: ⁊ cibus deeſt.

Leo. ¶ Leo papa. ⁊ habetur Di.lxxvj. Igitur.
Si quid forte inter ipſa feſtiuitatis gaudia negligēs libertas ⁊ licentia īmoderata preſumpſit: hoc religioſe abſtinentie cenſura caſtiget.

¶ Leo in ſermone de ieiunio decimi mēſis.
Semper virtuti cib⁹ ieiuniū fuit. De abſtinētia quoq̄ caſte prodeūt cogitatiōes. rationabiles virtutes: ſalubria conſilia. Et p voluntarias afflictiōes caro cōcupiſcētijs morit̄ ⁊ virtutibus ſpiritus innouatur.

Jo. caſſianus ¶ Joannes Caſſian⁹ ō inſtitutis monachoꝝ.
Melior ē rationabilis quottidiana cū moderatiōe refectio: q̄ p interualla arduū longūq̄ ieiuniū. Nouit immoderata inedia nō ſolum mentis labefactare conſtantiā: ſed ēt orationum efficaciā reddere laſſitudine corporis eneruatam. ¶ Ibidem.
Quibuſlibet eſcis refect⁹ vēter ſeminaria luxurie parit: nec pualet mēs diſcretionū gubernacula moderari ciborū pōdere pfocata. Non enim ſola crapula vini mētē inebriari cōſueuit: verūetiā cunctaꝝ eſcarū nimietas vacillantē ac mutabundā eā reddit omniq̄ integritatis ac puritatis ꝯtēplatōe diſpoliat.

¶ Boetius li.i. de philoſophica ꝯſolatiōe. Boeti⁹
Si quod nature ſatis eſt replere indigētiā velis nihil eſt q̄ fortūe affluētiā petas. Paucis.n. minimiſq̄ natura cōtenta eſt: cuius ſatietatē: ſi ſupfluis velis vrgere: aut iniucundū qō infuderis fiet aut noxiū.

¶ Seneca ad Lucillum epiſtola.vij. Seneca
Multos morbos fercula multa ferunt. Innumerabiles morbos innumerabiles coquos numera. ¶ Ibi.
Vna ſilua pluribus elephantibus ſufficit. hō vo paſcitur ⁊ terra ⁊ mari. ¶ Seneca epiſtola.viij.
Hanc ſanā ac ſalubrē formā vite tenete: vt corpori tātum indulgeatis: quātū bone valitudini ſatis ē. Cibus famē ſedet: potio ſitim extinguat. Veſtis frigus arceat. Dom⁹ munimētū ſit aduerſus infeſta corporis. Hanc vtrū ceſpes erexerit: an varius lapis gētis aliene: nihil intereſt. Scitote tā bene hominem culmo q̄ auro tegi. Cogitate pter animum nihil eſſe mirabile: cui magno nihil magnum eſt.

¶ Seneca ad lucillum epiſtola.xxi.
Venter pcepta non audit. Poſcit ⁊ appellat. nō eſt tñ moleſtus creditor: paruo cōtentus eſt: Si das illi quod debes: non quod potes. ¶ Ibidem.
Sine faſtidio implendus eſt venter. Quid enim ad rē pertinet qd accipiat pditurus quicquid acceperit.

¶ Seneca epiſtola.lxi.
Ventri obedientes alalium cōputantur numero nō hominum. ¶ Seneca ad lucillū epiſtola.lxxv.
Multis tormētū eſt vino carere: ⁊ prima luce excitari.
Non eſt ſumma felicitatis nr̄e in carne ponenda.

¶ Seneca ad lucillum epiſtola.lxxxv.
Ad vos deinde tranſeo quoꝝ profunda ⁊ inſatiabilis gula hinc maria ſcrutaē: hinc terras: alia hamis alia laqis alia rhetiū varijs generib⁹ cum magno labore perſequitur. Nullis animalib⁹ niſi faſtidio par eſt. ¶ Seneca ibidem.
Infelices eſtis q intelligitis vos famē maiorē habere q̄ ventrem. ¶ Seneca ad lucillū epiſtola.xcij.
Faſtidientis ſtomachi eſt multa degustare: que vbi varia ſunt ⁊ diuerſa: inquināt: non alunt. ¶ Ibidē.
Subtilitas animi ciborum copia impeditur.

¶ Ariſtoteles libro de ſenſu ⁊ ſenſato. Ariſtoteles
Eſurientibus ſapores ⁊ odores ſunt delectabiles: ſed plenis ⁊ nihil egētib⁹ nec odores nec ſapores ſūt delectabiles. ¶ Ariſtoteles lib. de ſomno ⁊ vigilia.
Vinum bibere non conuenit pueris.

¶ Idem libro.ij. polyticorum.
Bonum eſt ab aliena muliere abſtinere pp tēperantiā.

¶ Ariſtoteles libro.vij. polyticorum.
Bonum eſt pueros eſſe ſine vino.

¶ Ariſto.li.iij. ſecretorū ſūptū ex Homero
Sume cibum modice: modico natura fouetur.
Sic mentem reſice. ne mens ieiunia ſeruet.

¶ Laerti⁹ diogenes de vita ⁊ morib⁹ phoꝝ. Laer. dioge.
Licurgus phus ⁊ princeps lacedemoni⁹ iuuenib⁹ nō amplius vna veſte toto āno vti pmiſit: nec aliquē cultius altero pgredi: nec opulētius epulari. ¶ Ibi.
Quū ſocrates quoſdā hoſpites ſuos ſatis tenui cena ſuſcipi pararet ait. Si boni ſunt equanimiter ferēt: Si mali nihil ē curādū. ¶ Macrobi⁹ li.ij. ſaturnaliū

Macrobius Congrediendum eſt nobis tanq̄ in acie quadā cū voluptarijs rebus: cūq̄ iſta vini licētia cominꝰ decernēdū: vt aduerſus eas non fuga nec abſenti ſimus tuti: Sed vigore animi ⁊ cōſtanti preſentia moderatoq̄ vſu tēperantia continentiaq̄ tueamur.

¶ Macrobius lib.iij. ſaturnalium.
Iuſte nimiruʒ cauſe fuerūt pp quas tot numero leges ō cenis ⁊ ſumptib⁹ ad populū ferebanē. Et imperari cepit vt patēib⁹ ianuis pranſitaret: ⁊ cenaret Sic oculis ciuiū teſtibus factis luxurie mod⁹ vt fieret.

Prima autē omniū ð cęnis lex ad populū Orchia peruenit. Sūma autē eius pſcribit numerum ꝯuiuarum: At niſi peſſimis effuſiſſimiſq; moribus viuerēt: profecto opus ferendis legibus non fuiſſet.

Macrobius ſaturnalium lib. vij.

Ita ēt vitāda eſt ciboꝝ varietas: vt varia ſolēt vina vitari. Nā pulmentorū varietas recipit varia condimēta qbus gula vltra q̄ꝫ naturę neceſſe eſt laceſſit. Et fit inde cōgeries: dum pruritu deſiderij ā plius: vel certe ð ſingulis parua libant. Sic ſocrates ſuadere ſolit⁹ erat illos cibos potuſue vitādos: q vltra ſitim famēq; vitandā producunt appetentiam.

Aul⁹ gellius ℭ Aulus gellius lib. xvi. cap. xix. noctiū atticarum Epictetum dicere ſolitum ait.

Ανεχου και απεχου. i. patere ⁊ abſtine.

Cicero ℭ Cicero lib. vltimo tuſculanaꝝ queſtionū.

Paruo cultu natura contenta eſt. Etenim qs hoc nō videt: deſiderijs iſta ꝯdiri omnia. Darius in fuga quū aquam turbidā ⁊ cadaueribus inquinatā bibiſſet: negauit vnq̄ ſe bibiſſe iucundius. Nunq̄ videlicet ſitiens biberat. ℭ Ibidem.

Perſarum a Xenophōte victus exponitur quos negat ad panē adhibere quicq̄ pter naſturciū. ℭ Ibidē.

Eſt pclara epiſtola Platonis ad Dionis propinquos in qua ſcriptū eſt his fere verbis. Nullo modo placuit bis in die ſaturum fieri.

ℭ Cicero lib. I. de diuinatione.

Nam q̄ vigilātibus accidunt vatibus: eadē nobis dormientibus. Viget enim animus in ſomnis: liberq; ſenſib⁹ ab omni impeditione curarū iacēte ⁊ pęne mortuo corpoꝛe: qui quia vixit ab omni ęternitate verſatuſq; eſt cū innumerabilibus aiꝫ: oia quę in natura reꝝ ſunt: videt: Si modo tēperatis eſcis: modiciſq; potationibus ita eſt affectus: vt ſopito corpore ipſe vigilet. hęc ſomniantis eſt diuinatio.

ℭ Cicero lib. de ſenectute.

Tantum cibi ⁊ potionis adhibendū eſt: vt reficiantur vires: non vt opprimantur.

ℭ Cicero li. iiii. rhetori. nouorum.

Eſſe oportet vt viuas: non viuere vt edas.

ℭ Idem lib. de fi. bo. ⁊ ma.

Socrates dixit eē ꝯdimentū eſcę famē: potiōis ſitim.

Vale. ℭ Valerius maxi. li. ij. ca. de inſtitutis antiqs.

Maxi. Bonę valitudinis q̄ſi quędā mater ē frugalitas inimica luxurioſis epulis: aliena a nimia vini abundātia ⁊ ab omni imoderato veneris vſu auerſa. ℭ Ibidē.

Fuit illa ſimplicitas antiquoꝝ in cibo capiēdo hūanitatis ſimul ⁊ ꝯtinētię certiſſima index. Nā maximis viris prandere ⁊ cęnare in ppatulo verecundię non erat. Nec ſane vllas epulas habebāt: q̄s populi oculis ſubijcere erubeſcerēt. Erant adeo ꝯtinentię attēti: vt frequēter apud eos pultis vſus q̄ꝫ panis eēt.

ℭ Vale. maxi. li. iiij. cap. de abſtinētia ⁊ ꝯtiñ.

Ii demū penates: ea ciuitas: id regnū: ęterno in gradu facile ſteterit: vbi minimū viriū veneris pecuniæq; cupido ſibi vēdicauerit. Nā quo iſte generis hūani certiſſimę peſtes penetrauerūt: ibi iniuria dnāt: infamia flagrat. ℭ Valerius Maxi. ibidem.

Quartū ⁊ viceſimū annū agēs Scipio quū i hiſpāia Carthagie oppreſſa maioris Carthaginis capiēdę ſumpſiſſꝫ auſpicia: multoſq; obſides: quos i ea vrbe pęni clauſos habuerāt: in ſuā ptātem redegiſſet: Eximię inter eos formę virginē ętatis adultę: ⁊ iuuenis ⁊ celebs ⁊ victor: poſtq̄ꝫ cōperit illuſtri loco iter celtiberos natam: nobiliſſimoq; gētis eius indibili deſponſatā accerſitis parentibus ⁊ ſponſo inuiolatam tradidit. Aurum quoq; quod pro redemptione puellę allatum erat: ſūmę dotis adiecit.

ℭ Vale. maxi. ibidē. de. M. catone.

Ex eodem naturę vtero ⁊ continentia nata eſt ⁊ caro.

ℭ Valerius maximus ibidem.

Age ſi qs hoc ſęculo vir illuſtris pellibus hędinis pro ſtragulis vtatur: tribuſq; ſeruis comitat⁹ hiſpaniā regat: ⁊ qngētoꝝ aſſium ſumptu traſmarinā puinciā petat: eodē cibo eodēq; vino quo nautę vti ꝯtent⁹ ſit: nōne mirabilis eſtimet? Atq; iſta patiētiſſime ſupior cato tolerauit. Quia illū grata frugalitatis cōſuetudo in hoc genere vitę cū ſūma dulcedine cōtinebat. ℭ Valerius maxi. ibidem.

Pręcoris non ſolum manus a pecunię lucro: ſed etiam oculos a libidinoſo aſpectu continentes eſſe debere dixit ſocrates.

ℭ Pogius libro. iij. de vita Cyri ex Xenophonte traducta. Pogi⁹

Is ergo cibus mihi ſumendus videtur: qui neq; ſomno nos oppreſſos reddat: neq; inſanos.

ℭ Menander. Menāder

γαστρος δ' επειρω πασαν ηνιαν κρατειν

Ventris aūt conare oēm habenā cōtinere. ℭ Idem.

κοιλια και πολλα χωρει κ' ολιγα.

Venter ⁊ multa capit ⁊ pauca.

ℭ Virgili⁹ in paruo tractatu de vino ⁊ venere. Virgilius

Nec veneris nec tu vini capiaris amore,

Vno nanq; modo vina venuſq; nocēt. ℭ Ibidē.

Compedibus Venerem vinclis aſtringe lyeum:

Ne te muneribus lędat vterq; ſuis.

Vina ſitim ſedent: Natis venus alma creandis.

Sed fines horum tranſilijſſe nocet.

Ouidius metamorpho. li. xv. fabula. ij. Ouidi⁹

Parcite mortales dapibus temerare nephandis

Corpora. ℭ Ouidius ibidem.

Vnde fames homini vetitorum tanta ciborum eſt?

ℭ Ouidius epiſtola helenę ad paridem.

Eſt virtus placidis abſtinuiſſe bonis.

ℭ Horatius ſermonum li. ij. ſatyra. vij. Hora.

Nempe inamareſcunt epulę ſine fine petitę:

Illuſiq; pedes vitioſum ferre recuſant.

Corpus. ℭ Iuuenalis ſatyra vndecima. Iuue.

Hęc olim noſtri iam luxurioſa ſenatus

Cęna fuit. Curius paruo quę legerat horto

Ipſe focis breuibus ponebat oluſcula: quę nunc

Squalidus in magna faſtidit compede foſſor.

ℭ Iuuenalis ſatyra. xi.

Siccl terga ſuis rara pendentia crate

Moris erat quondam feſtis ſeruare diebus:

Et natalicium cognatis ponere lardum: ℭ Ibidē.

Accedente noua: ſi quam dabat hoſtia: carne.

Voluptates cōmendat rarior vſus.

ℭ Dantes purgatorij cant. xxij. Dantes

Ele Romane antique per lor bere

Contente furon daqua: ⁊ daniello

Diſpregio cibo: ⁊ acquiſto ſapere.

Lo ſecol primo quanto oro fu bello.

Fe ſaporoſe con fame le giande

Et nectare con ſete ogni ruſcello.

Melle ⁊ locuſte furon le viuande:

Che nutriro il Batiſta nel deſerto.

Per che elli e glorioſo ⁊ tanto grande

Quanto per leuangelio ne aperto.

ℭ Franciſcus petrarcha ſonetto. vij. Fran.

La gola: il ſomno: ⁊ locioſe plume Petrarcha

Hano del mondo ogne vertu ſbandita

Et e dal curſo ſuo quaſi ſmarrita

Noſtra natura ⁊ victa dal coſtume.

Abſurdū dicitur qð proprie ſignificat ineptū ac rationi repugnans: q̄ſi nō audiens ratione. vnde abſurdior ⁊ abſurdiſſimus veniūt. Surdus aūt grece κωφος: ⁊ ſurditas κωφοτης dicitur.

Abuſio
- Iuramenti iurando. b. Tho. ſcda ſcdę. q.lxxxix.ar.ij.
  - Sine neceſſitate quia videt deo paruā exhibere reuerētiā. Qui ex leui cauſa deum teſtē inducit: quod non pſumeret de aliquo viro honeſto.
  - Sine debita cautela deficiēte aliqua comitū quę ſunt
    - Iuſtitia.
    - Iudicium.
    - Veritas.
  - Imminēte piurij piculo. vn Eccli. xxiij. Iuramēto nō aſſueſcat os tuū.
- Rei bonę eſt peccatum. b. Tho. iij. ſen. di. xxxviij. ar. i.
- Poteſtatis ad regēdū alios eſt peſſima. Sicut bon⁹ vſus eſt optimus. Unde ⁊ priuilegiū meretur amittere qui ſi conceſſa abutitur poteſtate. de re. iu. li. vj.

ABVSIO ſiue abuſus dicuntur: quum aliq̄ re per licentiam male vtimur. Nam abuti eſt perperam vti: ſiue nimis licenter vti: Unde Cicero Noli abuti nimię patientia noſtra.

Abuſio grece κατάχρησις. ιος. ι. catachriſis: ⁊ καταχρωμαι catachraome abutor dicitur.

Deuteronomij ¶ Deuteronomij cap. xxij.

Non induet mulier veſte virili: nec vir vtet veſte feminea. Abominabilis enim apud deū eſt qui facit hoc.

Prouerbiorum ¶ Prouerbiorum cap. xix.

Non decēt ſtultū delicię: nec ſeruū dñari principibus.

¶ Prouerbiorum cap. xxx.

Per tria mouetur terra: ⁊ quartū quod nō pt ſuſtinet: Per ſeruū quū regnauerit: Per ſtultū quū ſaturatus fuerit cibo: Et per odioſam mulierē: quū in mr̄imonio fuerit aſſumpta. Et p ancillā quum fuerit hęres dominę ſuę. Eccleſiaſtici. cap. xxv.

Eccleſiaſtici Tres ſpecies odiuit aīa mea ⁊ aggrauor valde aię illoꝝ Pauperē ſupbū: Diuitē mendacē: ⁊ ſenem fatuū ⁊ inſenſatum. ¶ Bernardus in Apologia.

Bernardus Magna abuſio: Parcitas putat Auaritia. Sobrietas auſteritas credit: ſilētiū triſtitię reputat ⁊ Ecōtra: Remiſſio diſcretio credit. Triſtitia ſilētiū reputat. loquacitas affabilitas. Cachinatio iocūditas: Mollicies veſtimētoꝝ ⁊ equoꝝ faſtus honeſtas. Lectorē ſuperfluus cultus mūdicia. ¶ Bernardus ibidem.

Magna abuſio: vt corp⁹ induat: ⁊ contra regulas ſuis veſtib⁹ aīa nuda deſerat. ¶ Bernardus in epl̄is.

Mira abuſio: Dom⁹ ardet: Ignis iſtat a tergo: ⁊ fugiēti phibet egredi: ⁊ hoc ab his q i incēdio poſiti ſūt.

Hugo ¶ Hugo de clauſtro animę lib. ij.

Iuſte puniūtur qui licitis abutunt. Iuſtius vo puniūt qui aliēa rape conāt. Sic ſathanas cęlū. Sic protoplauſtus pdidit paradiſuz. ¶ Hugo ibidem.

Duodeciz ſūt abuſiōes clauſtri: qb⁹ tota religiōis ſūma corrūpit. ſ. Prelatus negligēs: Diſcipul⁹ inobedīes Iuuenis ocioſus: Senex obſtinat⁹: Monach⁹ curialis: Religioſus cauſidic⁹: Habit⁹ pcioſus: Cib⁹ exquiſit⁹: Rumor i clauſtro: Lis i caplo: Diſſolutio i choro Irreuerētia iuxta altare. ¶ Hugo ibidem.

Inter abuſiōes hui⁹ ſęculi ſola maior ē ſenis obſtinatō q morti proxim⁹ mortis nō horret aductū qui quaſi ad oſtiū huius mūdi poſitus foris ſpectat: nec iā vitę pſentis attēdit egreſſum: nec futura cōſiderat.

¶ Cyprianus de. xij. abuſionibus. Cyprianus

Duodecim ſūt abuſiōes ſęculi. ſ. ſaptēs ſine opib⁹: ſenex ſine religiōe: adoleſcēs ſine obediētia: diues ſine elemoſyna: fęmina ſine pudicitia: dñs ſine virtute: chriſtianus contētioſus: paup ſupb⁹: rex iniquus: epus negligēs: plebs ſine diſciplina: populus ſine lege.

¶ Lucius apulei⁹ de magia lib. ij. Lucius apulei⁹

Neq3 facūdię oſtētatio rudi ⁊ idocto: neq3 glię cupido ruſtico ⁊ barbaro: neq3 icepto pricinioꝝ ſei ꝯgruit.

¶ Cicero lib. Topicorum. Cicero

Nō d3 ea mulier cui vir bonoꝝ ſuoꝝ vſūfructū legauit cellis vinarijs ⁊ olearijs pleis relictis putat id ad ſe ptinē. Uſuſ. n. n̄ abuſuſ legat⁹ ē. Ea ſunt iter ſe ꝯtra.

ACcentus grece προσῳδία. ας. ἡ. pſodia venit ab accēto freq̄ntatiuo ð accino qð ē ad aliqd cano: quē qdā dicūt eſſe animā vboꝝ: alij vocē ſyllabę eē diffinierūt. Accentus veteres: nunc moderamenta: nūc accētiunculas: nunc voculationes appellabāt.

ACceptilatio quā Iuſtinianus per interrogatōes ⁊ reſpōſionē fieri dicit vēit ab acceptū fero hoc eſt habeo pcepto ⁊ fateor me accepiſſe qð nō accepi: quū nulla ſolutio iteruenerit. acceptoq3 προσδέχομαι. dicitur.

Acceptio perſonarū in. viij. maxime phibetur. In
- Pęnitentię impoſitione. xxvj. q. vij. Sacerdos.
- Sententię diffinitione. iij. q. ix. Neceſſe.
- Fidei prędicatione di. xcvj. Ubi.
- Hoſpitum receptione. di. xlij. Quieſcamus.
- Elemoſynarum largitione. xvj. q. i. Si cupis.
- Dignitatum promotione. di. xl. Multi.
- Iudiciorum declaratione de. re. iu. li. vj.
- Honoris exhibitione. j. q. i. Uiliſſimus.

ACCEPTIO perſonarum grece προσωποληψία. ας. ἡ ⁊ προσωπολήπτης. ου. ὁ. acceptor perſonarum dicitur. eſt iniuſtitia qua perſona perſonę prefertur in conferendo ei aliquid quod ex debito iuſtitię alteri eſt conferendū ratione alicuius conditionis tranſitorię non congruentis ad ipſam rem: exiſtentis circa perſonam: puta diuitiarum poteſtatis terrenę: vel cognationis carnalis: ⁊ non ob meritum eius ad ipſam rem. ſm Alexan. de ales ſcda ſcdę. tractatu ð acceptione perſonarum.

Acceptio pſonaꝝ eſt attēdē ad ꝯditionē pſonę nihil facietē ad illud negocium vel ſic. Acceptio pſonaꝝ eſt inęqualitas iuſtitię diſtributiuę inquātū aliqd attribuit alicui pter pportionē. ſm. b. Tho. ſcda ſcdę. q. lxxxiij. ar. iiij.

¶ Leuitici cap. xix. Leuitici

Nō ꝯſideres pſonā pauperis: nec honores vultū potētis Iuſte iudica primo tuo. ¶ Deuteronomij. c. xvj. Deuteronomij

Nō accipies pſonā nec mūera: Q: mūera excęcāt oculos ſapiētū: ⁊ mutāt vba iuſtoꝝ. ¶ Prouer. c. xviij. Prouerbiorum

Accipere pſonā impij i iudicio nō eſt bonū: vt dclines a veritate iudicij. ¶ Prouerbioꝝ cap. xxiiij.

Cognoſcere pſonā in iudicio nō ē bonū. Qui dicūt impio iuſtus es: maledicēt eis populi: ⁊ deteſtabuntur eos tribus. ¶ Prouerbioꝝ cap. xxviij.

Qui agnoſcit in iudicio faciē: nō bene facit iſte: ⁊ pro bucella panis deſerit veritatē. ¶ Sapiētię. c. vj. Sapiētię

Nō ſubtrahet pſonā cuiuſq3 de⁹: nec verebit magnitudinē cuiuſq3: qm puſillū ⁊ magnū ipſe fecit. Et ęqliter eſt illi cura de oībus. ¶ Eccleſiaſtici cap. v. Eccl'ia.

Iuſtifica puſillū ⁊ magnū ſil'r. ℭ Eccleſiaſtici cap̄.vij.
Noli querere fieri iudex:niſi valeas virtute irrumpere iniquitates:Ne forte extimeſcas faciē potentis : ⁊ ponas ſcādalū in agilitate tua. ℭ Iſaias cap̄.i.
Omnes diligunt munera:ſequunt̃ retributiones:pupillo nō iudicāt:⁊ cā viduę nō ingreditur ad illos.

Iſaias ℭ Iſaias cap̄.x.
Veh q̄ ꝯdūt leges iniquas:⁊ ſcribentes iniuſtitiā ſcri pſerunt:vt opprimerent in iudicio pauperes:⁊ vim facerēt cauſę humiliū populi mei:vt eēnt viduę prę
Hiere/ da eoꝝ ⁊ pupillos diriperēt. ℭ Hieremias ca.v.
mias Cauſam viduę nō iudicauerunt:cāz pupilli nō direxe runt:⁊ iudiciū pauperū non iudicauerunt. Nunqd ſup his nō viſitabo dicit dñs:aut ſup gētē huiuſmo
Lucas di nō vlciſcetur anima mea: ℭ Lucas cap̄.xi.
Et vobis legis peritis veh:q: oneratis hoīes oneribꝰ q̄ portare nō poſſunt.⁊ ipſi vno digito veſtro nō tan
Iacobꝰ gitis ſarcinas. ℭ Iacobus canonicę ep'lę cap̄.ij.
ap'ls Nolite in acceptione perſonarum fidē habere.
Augu/ ℭ Auguſtinus in ep'la ad parentiū comitē
ſtinus arrianū.⁊ habetur.xxxij.q.vi.Iniquum.
Iniquū ē vt qſq3 de alio iudicare velit ⁊ iudicari de ſe nolit. ℭ Auguſtinus ⁊ eſt in gloſa Iacobi ſup il lud Fratres mei nolite peccare.
Si hanc diſtantiā ſedēdi ⁊ ſtandi ad honores eccl'iaſticos referamꝰ:nō eſt putandū leue eſſe peccatū in pſonaꝝ acceptiōe habere fidē dñi glorię. Quis.n.ferat eligi diuitē ad ſedē honoris ecc'lię ꝯtempto paupere inſtructiore ⁊ ſanctiore. ℭ Augu.in ſermōe.
Abſit dñe:vt i tabernaculo tuo prę paupibꝰ accipiant̃ pſonę diuitū:aut prę ignobilibus nobiles : qn̄ potiꝰ infirma mundi elegiſti vt confunderes fortia.
Hiero/ ℭ Hieronymus in originali ſuper Amos.
nymus Quicūq3 ꝯſanguinitate aut amicitia:vel ecōuerſo hoſtili odio:vel inimicitijs in iudicando ducit̃:puertit iudiciū xp̄i q̄ eſt iuſtitia. ℭ Hierony.ad fabiolā.
Multa nos facer̃ cogit affectꝰ:dū ꝓpinquitatē reſpicimus corpoꝝ:⁊ corporis ⁊ aię offendimꝰ creatorē.
ℭ Hieronymus ad pammachium.
Nec bonis aduerſarioꝝ ſi honeſtū qd habuerint detrahendū.Nec amicoꝝ laudāda ſunt vitia:⁊ vnūquodq3 nō pſonarū ſed rerum pondere iudicandum eſt.
ℭ Hieronymus ep'la ad damaſum papā.
Alienū te a pſonis oīum redde iudicio : ac pp iuſticiā in iudicio pauperem ne ōfendas:Nec pp gratiā diuiti indecenter aſſiſtas:aut ſi nō potes facer̃:cogni
Ambro tionē reſpue cārū. ℭ Ambroſius ſup malachiā.
ſius Inter oīa peccata ſacerdotū eſt maximū:q̄ nō cās:ſed pſonas cōſiderāt:⁊ deſpecto iuſto paupere iniuſtos diuites honorant. ℭ Ambroſius officioꝝ li.ij.
In iudicio gratia abſit:cauſę merita diſcernantur.
Grego/ ℭ Gregorius ⁊ habet̃.xi.q.iij.Sūmopere
rius Remota pſonarū acceptiōe diffinitiua proferat̃ ſnīa.
Iſidorꝰ ℭ Iſidorus li.iij.de ſummo bono.
Iudices iniq̄ errant a veritate ſnīę dū intendunt qualitatem pſonę:⁊ exulcerant ſępe iuſtos:dum improbe defendunt iniquos. ℭ Iſidorus ibidem.
Diues cito muneribꝰ corrumpit iudiciū : pauper aūt dum non habet quod offerat:nō ſolū audiri contēnitur:ſed etiā contra veritatem opprimitur.
Inno/ ℭ Innocentius li.ij.de vilitate ꝯditiōis hūanę
centius Vos non attenditis merita cauſaꝝ:ſed pſonaꝝ: Non iura ſed mūera:Nō qd̄ ratio dictet:ſed qd̄ volūtas affectet:Nō qd̄ ſentiat:ſed qd̄ mēs cupiat:Nō qd̄ liceat ſed qd̄ libeat. Nūq̄ in vobis eſt ita ſimplex oculꝰ:vt totū corpꝰ lucidū ſit:ſ3 aliqd ſemp dimitti tis fermēti:quo totā maſſam corrūpitis. ℭ Ibidē.
Pauperum cā cum mora negligitis: diuitum cām cū inſtantia promouetis ; In illis rigorē oſtenditis:in iſtis ex māſuetudine diſpēſatis. Illos cū difficultate reſpicitis:iſtos cū facinore tractatis. Illos negligēter auditis:iſtos ſubtiliter auſcultatis. ℭ Ibi.
Si forte pauperū cāz ſuſcipitis:illos remiſſe fouetis. Si aūt diuitū cāz ſuſcipitis:illos ptinaciter adiuuatis. Pauperes deſpicitis:diuites honoratis. Iſtis reuerēter aſſurgitis:illis dſpicabil'r cōtēnitis. ℭ Ibi.
Clamat paup ⁊ nullꝰ exaudit:loq̄tur diues ⁊ q̄libet applaudit. Diues locutꝰ ē ⁊ oēs tacuerūt:⁊ vbū illius vſq3 ad nubē pducūt. Paup locutꝰ ē ⁊ dicūt qs eſt hic:⁊ ſi offēderit ſubuertēt eū. Clamat vi patiens ⁊ nullꝰ exaudit. Vociferat̃ ⁊ nō ē q̄ iudicet : Diuiti dicunt: Tu ſede hic bn̄: paupi vō tu ſta illic: vel ſede ſub ſcabello pedū meoꝝ. Caſſiodorꝰ li.ij.ep'la.xiij. Caſſio/
Neſcit perſonas reſpicere q̄ meram cogitat ęq̄tatē. dorus
ℭ Seneca ad lucillium ep'la.lxxxviij. Seneca
Proſus perſuaſimus q̄ multi furto non erubeſcunt: quod multi adulterio gloriantur. Nam ſacrilegia minuta puniuntur:magna in triumphis feruntur.
ℭ Ariſto.lib.i.rhetoricoꝝ. Ariſto/
Amor ⁊ odium ⁊ proprium cōmoduz ſępe faciunt iudi teles
cem non cognoſcere verum.
ℭ Laertius diogenes de vita ⁊ moribꝰ phoꝝ. Laer.
Interrogatus ſolon quid eēt lex: reſpōdit:araneę tela. dioge.
Quia ſi in eam inciderit qd debile:retinet̃ : Graue autē ptranſit tela reciſa. ℭ Ibidem.
Xenocrates vidēs quendā latronē ad patibulū:ſubriſit:dicēs:q̄ magni fures minores morte dānabāt.
ℭ Cicero li.ij.de oratore. Cicero
Plura multo hoīes iudicāt odio:aut amorē aut cupiditate aut iracūdia:aut dolorē:aut lętitia:aut ſpe: aut timorē:aut errorē aut aliq̄ ꝑmotiōe mētis: q̄ꝫ vitat̃: aut pſcriptio.aut i eis nōma aliq̄:aut iudicij formula
aut legibꝰ. ℭ Ual.ma.li.vij.ti.ſapiēt dcā aut fcā. Uale.
Quam ſubtiliter porro Anacharſis leges araneaꝝ te mari.
lis cōparabat. Nā vt illas infirmiora aīalia retinere:valentiora trāſmitter̃. Ita his hūiles ⁊ paupes cōſtringi:diuites ⁊ ppotentes non alligari aiebat.
ℭ Homerus.i.Iliados. Home
Αγτιγυ πολλωγ λαωγ εστιγ αγηρ:ογ ζευσ κηρι φιλησι. rus
hoc eſt.
Pro multis populis eſt vir:quem iupiter corde amat.
ℭ Iuuenalis ſatyra.ij. Iuue/
Dat veniam coruis:vexat cenſura columbas. nalis
ℭ Ouidius amorum li:iij. Ouidiꝰ
Curia pauperibus clauſa eſt.Dat cenſus honores.

Accidens grece συμβεβηκοσ.Symbebicos.Naz . συμβαιγω accido dr̃.ē qd̄ adeſt ⁊ abeſt pter ſubiecti corruptionē.ſm Ariſto.li.predicamentorum.
Accidens eſt quod neq3 eſt genꝰ:neq3 ſpecies:neq3 differentia:neq3 proprium:ſed ſemp eſt in ſubiecto ſubſiſtens ſm eundem. ℭ Ibidem.
Accidentis eſſe:non eſt eſſe in ſubiecto:ſed eſt eſſe rem cui debetur eſſe in ſubiecto.

Accuſatio grece κατηγορια.ασ.η.catigoria. Naz ⁊ κατηγορος catigoros accuſator dr̃.ē in cauſaz tractio:hoc eſt apud iudices vel alium quēlibet aliquē peccaſſe oſtenſio. Plęrunq3 pro reprębenſione accipitur:hinc accuſator ⁊ accuſatrix deducunt̃.⁊ accuſatio ⁊ accuſatiuncula eius diminutiuum.

Acerbꝰ grece ωμοσ.ου.ο.omos.vnde ωμοσιτοσ. omoſitos cruda comedens. ꝓprie ē incoctꝰ ⁊ nūdum maturus:vt poma acerba. Aliquando pro horrendo capitur. Uirgi. Et funere merſit acerbo. hinc acerbitas amaritudo ſapor] cruditas ſeuitiaq3 eſt.

Acerra grę. θυμιατηριον.ου.το.thymiatirion dr̃. eſt thuris arcula q̄ ⁊ a latinis thuribulū dr̃. Eſt ēt vrbs hoc noīe iuxta Neapolim q̄ꝫ Clanꝰ amnis pterfluit. Uirgi. Et vacuis clanius nō ęquꝰ acerris.

Acidia ſecunda ſcđę .q. xxxv.b. Tho.

- Primo mō eſt Triſticia de bono ſpūali: ⁊ ſic ē generale peccatū: ⁊ nō vnū de ſeptē. Quia oē peccatū refugit bonū ſpūale virtuti ei oppoſitę: vt ſuperbia refugit bonū ſpūale qui eſt actus humilitatis: ⁊ luxuria bonum caſtitatis: ⁊ ſic de alijs.b. Tho. ſecunda ſecūdę.q.xxxv. articu.ij.
  - Receſſus vel fuga ſpūaliū contriſtātiū q̄ ſūt finis vel ea q̄ ſunt ad finez ⁊ ſic oriūť ex accidia filię tres . ſcz.
    - Deſperatio qua receditur ab vltimo fine.
    - Puſillanimitas: q̄ recediť ab his q̄ ſūt ad finē.ſ. ab arduis q̄ ſubſunt ꝯſilijs.
    - Torpor: quo recediť a ſpūalibus ꝑrincīibus ad iuſticiā cōez q̄ ſubſūt p̄cepto.
  - impugnatio ſpūaliū ꝯtriſtātiū ⁊ ſic oriunť ſm.b. Gre. ex Accidia.ij. ſcz.
    - Rancor q̄ eſt indignatio in pſonas iducētes ad bona ſpūalia: vt ħ ſumitur.
    - Malicia: q̄ ē qñ qs in tātū triſtať ſup ſpūalib⁹ ⁊ diuinis vt et ea deteſtetur.
  - Acceſſus ad delectabilia non ſpiritualia ⁊ ſic oritur ſm.b. Gregorium
    - Euagatio mentis circa illicita q̄ ē qñ pp triſticiam ſpūaliuz quis ſe tráfferť ad delectabilia exteriora faſtidio ſpiritualiū: quia ſcđm phz.viij. eth. hō nequit diu eē ſine dlectatiōe.
- Scđo mō eſt horror ſpūalis boni īquātū ē laborioſuz vľ moleſtū corpi aut ipedimētū delectatōis ei⁹ ⁊ ſic a vicijs carnalib⁹ nō ſepať qb⁹ qs qrez ⁊ delectatiōez corpis q̄rit ⁊ ſic non eſt vnum de ſeptem.
- Tertio mō ē triſtitia de bono ſpūali īquātū diuinū. Et ſic eſt ſpeciale peccatum. ⁊ vnū de.vij. q̄ opponiť ſpāli virtuti q̄ ē charitas cui⁹ eſt gaudere de bono diuino ⁊ ſic eſt peccatum. arti.ij.
  - Capitale: q̄ ex ea prōptū ē vt alia vicia orianť. ſcđm rōnē cāę finał: ⁊ hęc diuerſimode aſſignantur. ar.iij.
    - Secūdū.b. Gr. xxxi. mo. ex acidia oriūť.vj.ſ. Deſ. puſ. tor. rā. ma. euagatio: q̄ ex triſtitia ſpūalium ⁊ diuinoꝝ faſtidio eueniūt tria.ſ.
    - Scđz Iſy. li. đ ſūmo bono ponūť. xi. qui diſtiguit triſtitiā ab Acidia Nā ſcđzeū proprie dř.
      - Triſtitia. inquantū receditur a graui ⁊ laborioſo opere: ⁊ ab Iſy. aſſignantur ꝯtri.iiij.
        - Deſperatio.
        - Puſillanimitas
        - Rancor.
        - (De qb⁹ ſup̄)
        - Amaritudo quę nō eſt ſpeciale vitium: ſed quidam effectus rancoris.
      - Accidia īquātū qs accedit ad indebitam quietez laboris tedio ⁊ ſic oriuntur ſeptem.ſ.
        - Ocioſitas quum non ꝑtermittūť p̄cepta
        - Sōnolētia quum negligēter ipleť p̄cepta
        - (Hęc duo ſub Torpore cōprehenduntur.)
        - Importunitas mētis quuz euagatio mentis circa illicita reſidet in ipſa arce mentis volentis ſe diffūdere ad diuerſa.
        - Curioſitas quum īdebite vľ īmoderate ſe diffundit ad diuerſa cognoſcenda.
        - Verboſitas: quum indebite ⁊ immoderate vagatur ī verbis.
        - Inquietudo corporis quū per immoderatos membrorum motus euagationem mētis indicat.
        - Inſtabilitas: quum diuerſorū fit locorum. mutatio vel ꝓpoſiti
        - (Quę qnq̄ ad mētis euagationē ꝑtinent quā ponit.b. Grego. ſupra.)
  - Mortale. qñcūq̄ talis triſtitia ꝑtingit vſq̄ ad conſenſum rationis quę cōſentit in fugam ⁊ horrorem ⁊ deteſtationem boni diuini carne cōtra ſpiritū omnino pręualente. ar.iij.
  - Veniale: qñcunq̄ non contingit vſq̄ ad conſenſum rationis: ſed eſt in ſola ſenſualitate propter repugnantiam carnis ad ſpiritum articulo. iij.

ACIDIA quę ⁊ gręce: ἀκηδία. ag.i. dicitur: eſt triſticia de bono diuino inquantum diuinum de quo charitas gaudet.

Acidia eſt tedium bene operandi: ⁊ triſtitia de re ſpirituali: ⁊ vel receſſus mentis a bono ſpirituali diuino cui opz mentem inhęrere ex neceſſitate: hęc ex.b. Tho. ſcđa ſcđę.q.xxxv.

Acidia ē ex cōfuſione mētis nata triſticia: ſiue odiuz: ⁊ amaritudo ai imoderata: vt ait Hugo.li.ij. đ ſacramentis.

Acidia ē torpor mētis bōa ichoař negligēťl. ſz Ricar.

Acidia ē de virtutū laudabili exercitio vtriuſq̄ hois languida deiectio. ſm Grego. in Homelia.

Acidia eſt triſticia aggrauans mentem: vt nihil boni ei agere libeat. ſm Ioan. dama. lib.ij.

Acidia ē pigritia ⁊ inertia: ⁊ fatigatio ai: q̄ qs bonuz incboatū faſtidit. ſm Ciceronē lib. tuſ. queſt.

Acidia ab inuidia differt. Q: inuidia ē de bono alieno Acidia vo đ ꝓprio. Nec plz opinio eorū q ſcribūt per c geminatum: quū breuiet primam ſyllabam.

℃ Prouerbiorum cap.vj.

Vade ad Formicā o piger: ⁊ ꝯſidera vias ei⁹: ⁊ diſce ſapientiā. Quę cū ñ habeat ducē: nec p̄ceptorē: nec pncipē parat ī eſtate cibū ſibi: ⁊ cōgregat in meſſe qđ comedat. Prouerbiorum

℃ Ibidem.

Vſq̄ q̄ piger dormies? qñ ꝯſurges e ſōno tuo. ℃ Ibidē

Si piger fueris: veniet vt fons meſſis tua: ⁊ egeſtas lon
ge fugiet a te. ℭ Prouer.cap.x.
Qui.n.colligit in meſſe: filius ſapiēs eſt: ⁊ q ſtertit ęſta
te filius confuſionis: ℭ Ibidem.
Sicut acetū dētibus ⁊ fumus oculis: ſic piger his q mi
ſerunt eū in via. ℭ Prouer.cap.xij.
Qui operatur terrā: ſatiabitur panibus: q aūt ſectatur ociū
ſtultiſſimus eſt. ℭ Prouer.cap.xiij.
Vult ⁊ non vult piger: aīa aūt operātiū impugnabitur.
ℭ Prouer.cap.xviij.
Pigrū deijcit timor. Aīę aūt effęminatorū eſurient.
ℭ Prouer.cap.xx.
Propter frigus piger arare noluit. Mendicabit ergo
ęſtate: ⁊ non dabitur illi. ℭ Prouer.cap.xx.
Noli diligere ſomnū: ne te egeſtas opprimat. Api ocu
los tuos ⁊ ſaturare panibus. ℭ Prouer.cap.xxj.
Cogitationes robuſti ſemp in abundantia: oīs aūt pi/
ger in egeſtate eſt. ℭ Prouer.cap.xxj.
Deſideria occidūt pigrū. Noluerūt enim quicq̃ manus
eius operari. ℭ Prouerbiorū cap.xxiiij.
Per agrū hoīs pigri trāſiui: ⁊ p vineā viri ſtulti. Et ec
ce totū repleuerant vrticę: ⁊ operuerant ſuperficiē eius
ſpinę: ⁊ maceria lapidum deſtructa erat.
ℭ Prouer.cap.xxviij.
Qui operatur terrā ſuā ſatiabitur panibus: q aūt ſectatur
Eccle/ ociū replebitur egeſtate. ℭ Eccleſiaſtici cap.iiij.
ſiaſtici Stultus dicit melius ē pugillus cū requie: q̃ plēa vtraq̃
manus cū labore. ℭ Eccleſiaſtici cap.vij.
Non oderis laborioſa opa: ⁊ ruſticationē creatā ab al/
tiſſimo. ℭ Eccleſiaſtici cap.xxxiij.
Eccle/ Multā.n.maliciā docuit ocioſitas. ℭ Eccl'iaſtes.c.ix.
ſiaſtes Quodcūq̃ facere pōt manus tua inſtāter opare: q: nec
opus nec rō nec ſapiētia nec ſciētia erūt apud iferos
quo tu properas. ℭ Eccleſiaſtes cap.xj.
Qui obſeruat ventū nō ſeminat: ⁊ q conſiderat nubes
Ezechi/ nunq̃ metet. ℭ Ezechiel capi.xvj.
el Ecce hęc fuit iniqtas Sodomę ſororis tuę Supbia: ſa
turitas panis: ⁊ abūdātia: ⁊ ociū ipſius ⁊ filiaꝝ eius ⁊
manū egēo ⁊ paupi nō porrigebāt: ⁊ eleuatę ſūt: ⁊ fe
Mat/ cerūt abomiatiōes corā me. ℭ Matthęus cap.xx.
thęus Quid hic ſtatis tota die ocioſi? ℭ Matthęus cap.xxj.
Vidēs ieſus ficulneā habētē folia ſine fructu maledi/
Lucas xit: ⁊ ſtatim aruit ficulnea. ℭ Lucas capi.xij.
Seruus ſciēs voluntatē dñi ſui: ⁊ nō faciēs plagis va
Paulus pulabit multis. ℭ Paulus ad Roma.capi.xij.
Sollicitudie nō pigri. ℭ Pau.ad Theſſalo.ſcdę.c.iij.
Si qs vult nō operari: nec manducet. ℭ Ibidem.
Jacobus Nolite deficere benefacientes. ℭ Jacobus capi.iiij.
Scienti bonū facere: ⁊ non facienti: peccatū eſt ei.
Augu/ ℭ Aug.lib.j.de ciuitate dei.
ſtinus Deleta qppe Carthagine magno vz terrore Romanę
reipu.extincto: tāta d pſperis rebus mala ſecuta ſūt: vt
corrupta ꝯcordia prius ſeuis cruētiſq̃ ſeditiōibus: de
inde mox malaꝝ ꝯnexionē curaꝝ bellis ciuilibus tan
tus ſanguis effuſus ē: vt crudeliora paterentur a ciuibus
q̃ ab hoſtibus. ℭ Aug.confeſſionū lib.x.
Nemo ſecurus eſſe dz in hac vita: q̄ tota tentatio noiatur:
vt q potuit fieri ex dteriore melior: nō fiat ex melioi
deterior. ℭ Aug.ep'la ad Vercellenſes.
Nullus fructus ocijſſimo magis diſpēdiū. Ocioſus Eſau
amiſit pmatus bṅdictōez: q: maluit cibum accipe q̃
Hiero/ querere. ℭ Hieronymus ep'la ad Demetriaden.
nymus Nihil in ſcō pposito deterius ē ocio: qd ñ ſolūmō ñ acq
rit noua: ſz et pacta ꝯſumit. Sācte vitę rō proceſſu
gaudet ⁊ creſcit: ceſſatōe torpeſcit ⁊ dficit. Quotti/
dianis ac recētibus virtutū icremētis iſtaurāda mēs ē:
⁊ viuēdi hoc iter ñ d trāſactis: ſz d reliquo metiēdū.
ℭ Hieronymus ad Ruſticum monachū ⁊ ha/
betur de conſe.di.v.nunq̃.

Facito aliqd opis vt ſp Diabolus iueniat te occupatū.
ℭ Joannes chryſoſtomus lib.de lapſu. Joan.
Radix deſperatiōis ē ignauia: ⁊ ñ ſolū radix: ſz nutrix chryſo.
eius ⁊ mr. Nā ſicut veſtimētū ⁊ tineā gñat ⁊ nutrit
ita ignauia nō ſolū gignit ex ſe dſperatōez: ſz alit ⁊
fouet. ℭ Iſidorus ſoliloquiorū lib.ij. Iſidorus
Per torporem vires ⁊ ingenium defluunt.
ℭ Bernardus de conſideratione lib.ij. Bernar
Fugiēda eſt ocioſitas mr nugarū: nouerca virtutū. In dus
ter ſęculares: nugę nugę ſūt. In ore ſacerdotis bla/
ſphemię. ℭ Leo in ſermone de Apparitione. Leo
Non dormientibus puenit regnū cęloꝝ. nec ocio ⁊ dſi
dia torpētibus beatitudo ęternitatis repromittitur.
ℭ Joānes Caſſia.de inſtōnibus monachoꝝ lib.x. Joan.
Experimto pbatū eſt accidię impugnatōez nō dclinā caſſia.
do fugiendā: ſz reſiſtendo ſuperandā. ℭ Ibidem.
Accidia eſt ſolitarijs magis expta: ⁊ in heremo cōmo
rātibus infeſtior hoſtis ac frequens.
ℭ Boetius lib.de ſcolaſtica diſciplina. Boetius
Sicut in vno quoq̃ ope mr inuenitur conſtantia: ita vni
uerſę doctrinę ⁊ diſciplinę nouerca eſt negligentia.
ℭ Beda ſuper prouer.lib.ij. Beda
Vult ⁊ ñ vult piger. Pigri vocabulo dnotatur q vult re
gnare cū deo: ⁊ ñ laborare p do. Delectant pręmia:
quū pollicentur. deterrent certamina: quū iubentur.
ℭ Seneca ad Lucilium epiſtola.viij. Seneca
Nullus mihi p ociū dies exit. Partē noctiū ſtudijs ven
dico. Nō vaco ſomno: ſz ſuccūbo. Et oculos vigilia
fatigatos cadenteſq̃ in opere detineo.
ℭ Seneca ad Luciliū ep'la.xix.
Gloriari ocio iners ambitio eſt. Vitā in odiū ociū ad/
ducere ſolet. ℭ Seneca ad Luciliū epiſtola.xxx.
Generoſos animos labor nutrit.
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.xxxiij.
Dormio minimū: ⁊ breuiſſimo ſōno vtor. Satis ē mihi
vigilare dſiſſe. Aliqñ ñ dormiuiſſe ſcio: aliqñ ſuſpicor
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.lxviij.
Demetrius vitā ocioſaz: ⁊ ſine vllis fortūę occurſiōibus
mare mortuū rputat. In ocio icōcuſſo iacere ñ ē trā
qllitas. Malicia eſt. Malo vt me fortuna in caſtris
ſuis q̃ in delicijs habeat. ℭ Idē ep'la.lxxij.
Luxurioſo Frugalitas pęna ē: pigro ſupplicij loco la/
bor ē. Deſidioſo ſtudē torqri ē. ℭ Idē ep'la.lxxij.
Non putāt deſidioſi poſſe fieri qcq̃ qd facere ñ poſſūt.
Ex infirmitate ſua d virtute ferūt ſniaz. Nā hęc ad
quę imbecilles ſumus dura atq̃ toleranda credimus:
tormēta reputātes vio carere: aut pma luce excitari.
Nō iſta difficilia ſūt. Sz nos fluidi ⁊ eneruęs ſumus.
ℭ Idem in prouerbijs.
Diu delibera: cito facito. Nil curare: hoc ē inſanū eſſe
Nil poſſe: hoc mortuum viuere.
ℭ Seneca ibidem.
Quies tibi: ñ dſidia ſit. Et quū ab alijs luditur tu ſancti
aliqd honeſtiq̃ tractabis. ℭ Ibidē lib.de bñficijs.
Pigritia ē nutrix egeſtatis. ℭ Seneca lib.d bñficijs.
Nullū bñficiū dādū eſt negligēti. ℭ Plato li.d repu. Plato
Peſtis ē mortalibus ignauia. ℭ Ariſt.lib.x.de aialibus. Ariſto/
Nullum enim naturale natum eſt ocioſum. teles
ℭ Ariſto.lib.x.ęthicorum.
Corrumpunt operantem proprię triſticię.
ℭ Idem lib.Iconomicorū.
Impoſſibile eſt negligētibus dñis ſeruos eē ſollicitos.
ℭ Saluſtius in Jugurtha. Salu/
Etenim ignauia nemo imortalis factus eſt: neq̃ qſq̃ ſtius
parēs liberis: vt ęterni fierent: ignauiā optauit: ma
gis vt boni ⁊ honeſti vitam ſuam agerent.
ℭ Saluſtius in Catilinario.
Summā lęticiā atq̃ laſciuā diuturna quies cōparat.
ℭ Saluſtius ibidem.

Non votis neq; ſupplicationib⁹ muneribuſq; auxilia
parātur deorū:ſ; vigilādo:agēdo:bene cōſulēdo oīa
pſpere cedunt. Ubi ſecordię atq; ignauię te tradi-
deris:nequaq̄ deos iplores. Irati enim iſenſiq; ſūt
Uale. Uale.mari.lib.ij.titu.de iſtitutis antiquis.
mari. Maſſilia ciuitas oīb⁹ q p antiquā religiōis ſimulatōez
alimēta inertię q̄rūt clauſas portas h;:mēdacem ⁊
fucoſam ſupſtitionē ſūmouēdā eſſe exiſtimans.
Q.Cur ❡Q.Curtius de geſtis Alexandri lib.vj.
tius Parua ſępe ſcintilla cōtēpta magnū excitauit īcēdiu;
Uirgi. ❡Uirgilius ęneidos lib.xi.
Quę tanta animis ignauia venit.
Luca- ❡Lucanus lib.i.
nus Tolle moras. Semper nocuit differre paratis.
Ouidi⁹ ❡Ouid.methamorpho.lib.viij.fab.vj.
Ignauis precibus fortuna repugnat.
❡Idem artis lib.ij.
Amor odit inertes. ❡Ouid.artis lib.iij.
Venturę memores iam nunc eſtote ſenectę.
Sic nullum vobis tempus abibit iners
❡Ouid.lib.i.de ponto elegia.vj.
Cernis vt ignauum corrumpunt ocia corpus?
Et vitium capiūt:ni moueantur aquę:
❡Ouidius ibidem.
Non ſum qui ſegnia ducam.
Ocia. Mors nobis tēpus habetur iners. ❡Ibidē.
Quum dedimus ſomno quas tēpus poſtulat horas.
Quo ponam vigilans tempora longa modo?
Tibul- ❡Tibullus lib.i.elegia.iiij.
lus At ſi tardus eris errabis:tranſiet ętas.
Quā cito nō ſegnis ſtat remeatq; dies? ❡Ibidem.
Vidi iam iuuenem:premeret quum ſerior ętas.
Mœrentem tardos pręteriiſſe dies.
Hora- ❡Horatius epl'ar lib.i.epl'a.xix.
tius Nam tua res agitur paries quū proximus ardet.
Et neglecta ſolent incendia ſumere vires.
Dātes ❡Dantes florentinus inferni cap̄.xxiiij.
Sedendo in piuma.
In fama non ſe vien:ne ſotto coltre.
Senza laqual che ſua vita conſuma.
Cotal veſtigia in terra di ſe laſſia
Qual fumo in aere:⁊ in aqua la ſchiuma.
❡Dantes purgatorij cap̄.iij.
El perder tempo a chi piu ſa:piu ſpiace.
❡Ibidem cap̄.xviij.
El ſtudio di ben far gratia riuerda.
❡Ibidem cap̄.xxiij.
El tempo che ni e impoſto.
Piu vtilmente compartir ſe vole.
Dantes paradiſi cap̄.xx.
Ora cognoſci quanto caro coſta
Non ſequire chriſto per lexperienza
De queſta dolce vita e de loppoſta. ❡Ibidem.
Ora cognoſci chel iudicio ęterno
Non ſi tranſmuta quando digno preco.
Fa craſtino la giu del hodierno.

Acies ab ακοναω aconao q̇d ē acuo deſcēdit. Ita ⁊ ακονη.aconi cos cotis dr̄. Eſt aūt acies cuiuſcūq; rei acumē ⁊ q̄ſi ſūmū. vñ aciē ferri dicim⁹ aciē oculorū:aciē exercit⁹. Et ab acuo acu⁹ vēit notę ſignatōis q̇d ēt ad icōpea trāſfert:vt acutū igeniū: acu⁹ viſ⁹.

Acliuis grece καταντης.του.ο.η.cataātis dicit. Et eſt arrectus ⁊ in cliuum acuminatus. vñ acliuitas. Decliuis vero inclinatus ⁊ incuruus.

Aconitum grece ακονιτον.ου.το.aconiton dicit: herba ē maxīe venenoſa ex ſpuma Cerberi canis tricipitis primū in cotib⁹ nata. vnde ⁊ nomen accepit. Nā ακονη acone grece cotem ſignificat latinę.
❡Ouidi⁹.lib.vij.metamorpho. Ouidi⁹
Quę quia naſcuntur dura viuacia caute
Agreſtes aconita vocant.

Acrimonia grece. δεινοτης.ητος.η. dinotis: ⁊ δεινος dinos acer dr̄. Et ē viuacitas aīi: acumē ingenij:⁊ mētis ſeueritas ab acer vēit q̇d ab acuo dſcēdit

Actor gre. πρακτης practis dr̄. Is ē q aliqd agit ⁊ actio oīs act⁹:vñ actiōez iuriſcōſulti vocāt ius q̇d cuiq; dbet i iudicio pſeq̄ndi:pp q̇d Ulpian⁹ ſcribit duo eſſe actionū gñā. In rē q̄ dr̄ vēdicatio: ⁊ i pſonā q̄ appellat Cōditio. In rē actio ē p quā rē nr̄az q̄ ab alio poſſidet petim⁹. In pſonā actio ē: q̄ cū eo agim⁹ q̄ obligat⁹ ē nobis ad faciēdū aliqd vl' dādū.
Differūt aūt actor ⁊ autor ſic:q; actor ē q recitat. autor vo q fac op⁹. Quar̄ ſcriptores poematū ⁊ aliox operum autores dicūt:⁊ ita autores pacis: autores belli. Quō aūt autor ſcribat vide infra in dictōe. Autor.

Ad aliqd grece προς τι pſti dr̄. Talia dicūt q̄cūq; hoc ipſū q̇d ſūt aliox dicūt: vel q̄uolibz ad aliud ſm Ariſtotelem lib.predicamentorum.
Ad aliqd ſūt qb⁹ hoc ipſu; q̇d eſſe eſt aliud quodāmodo ſe habere. ſcōm eundem. ❡Ibidem.

Adiuratio duplex.ſ. b.Tho.ſcda ſcdę.q.ix.
- Depcatiua p modū deprecationis:quū.ſ.nō intenditur iponere neceſſitatē adiurato. Sz tātū p inuocationē vel ob reuerētiā diuini nominis vl' cuiuſuis rei ſacrę intēdimus aliquid ab aliquo obtinē. Et eſt duplex.ſ.
  - Licita qua depcādo adiuramus.
    - Deum.
    - Angelum bonum.
    - Hominē tam ſuperiorē q̄; inferiorem.
  - Illicita q̄ depcando adiuramus.
    - Dęmones.
- Cōpulſa vl' coacta quū itēdim⁹ neceſſitatē iponē adiurato ⁊ ē
  - Licita quādo adiuram⁹ per virtutē diuini nois.
    - Dęmōes:ne nob̄ noceāt ſpūaliter vl' corpalit'.
    - Irratiōalē creaturā inquātū regit malo ſpū.
  - Illicita quū ipā do adiuramus
    - Deum.
    - Angelum bonum
    - Hominē non ſubditum.
    - Dęmōes vt
      - Doceant
      - Auxiliēt

ADiuratio grece ἐξορκισμος.ου.ὁ.exorciſmos:nā ἐξορκιζω.exorcizo adiuro dr̄.Eſtq́ꝫ adiurare per inocatiões diuini noīs vl' alteri⁹rei ſacrę obſecrādo vel iperādo iclinare eas ſcd̄m ſe:vel in cōparatione ad eas ad aliqd agēdū vl' patiēdū.ſ3 Ricar.l.iiij.di. xxxvij.ar.iij.q.ij.

Adiurare eſt ordinare aliqd ad aliqd p diuina: ſ3 bea. Tho.ſcd̄a ſcd̄ę.q.xc.ar.i.Utētes huiuſmodi artib⁹ a Juriſconſultis dicuntur exorcizatores.

ADmiratio ab admiror qd̄ grece αγμαζω dr̄:⁊ eſt timor ex magna imaginatione ſm Joan.Damaſcenum lib.ij.cap.xv.

ADOLESCENTIA grece νεοτης neotis: ⁊ γεαγιας ου.ὁ.neanias adoleſcēs dicitur. eſt ſecundum Ciceronem in Topicis flos etatis.vel vt alij volunt extrema pueritia. dicta ab adoleo qd̄ modo ſignificat accreſco:quia creſcentes pueri quum primum pubereſunt olere hircū icipiūt.pp qd̄ hirqtali ſunt appellati hinc adoleſco.vn̄ adoleſcēs cuius diminutiuus eſt adoleſcētulus.⁊ adoleſcētia.cui⁹ p̄ma ętas ephebia dr̄.Un̄ ephebꝰ q i p̄ma ē adoleſcētia. Terē. in Andria. Nam is poſtq̄ꝫ exceſſit ex ephebis Soſia:

Terentius — Ephebꝰ dr̄ q̄ iam ſit in pube quę grece ἐπιηβας dr̄. h eſt iam ad pubertatis annos peruenit.

Prouerbiorum — ℭ Prouerbiorum cap.iij.

Tria ſunt difficilia mihi:⁊ quartū penit⁹ ignoro. viā aqlę in celo.Uiā colubri ſup petrā.viā nauis in medio mari.Et viam viri in adoleſcentia.

ℭ Eccleſiaſtes cap.xj.

Adoleſcētia eni ⁊ voluptas vana ſūt. ℭ Jbidem.

Letare ergo iuuenis in adoleſcētia tua:⁊ i bōis ſit cor tuū in dieb⁹ iuuētutis tuę:⁊ ambula in vijs cordis tui.⁊ in intuitu oculoꝝ tuoꝝ.⁊ ſcito q̄ p̄ o oīb⁹ his adducet te deus in iudicium.

ℭ Eccleſiaſtici caplo.xxxij.

Adoleſcens loq̄re i tua cā vix quū neceſſe fuerit.

ℭ Jbidem.

In medio magnatoꝝ loq nō p̄ſumas:⁊ vbi ſūt ſenes nō multum loquaris.

ℭ Petrus aplus primę cap.v.

Adoleſcentes ſubditi eſtote ſenioribus.

Hieronymus — ℭ Hiero.ad Nepo.

Sicut ignis in lignis viridib⁹ ſuffocat̄. ita ſapiētia in adoleſcētia tētationib⁹⁊ libidine ipedita n̄ explicat ſuū fulgorē.niſi labore ⁊ ſtudio ⁊ orōne icētiua iuuētutis intra repellantur.

Ambroſius — ℭ Ambro.de viduis lib.i.

Vicina eſt lapſib⁹adoleſcētia.Quia variaꝝ ęſtus cupiditatū feruore calentis inflāmatur ętatis.

ℭ Ambroſius lib.de officiis.

Honor adoleſcētiū eſt timorē dei hēre parētibus d̄ferr̄ honorē hēre ſenioꝛib⁹.caſtitatē tueri.humilitatē nō aſpnari.diliger̄ clemētiā.⁊ verecundiā. q̄ ornamenta ſunt iuuenili ętati. Jn ſenib⁹grauitas .i iuuenib⁹ alacritas in adoleſcētib⁹ verecundia cōmendatur.

ℭ Ambroſius lib.j.officiorum.

Verecūdia quū ſit oīb⁹ ętatib⁹.pſonis.tēporib⁹.⁊ locis apta.Tn̄ adoleſcētes iuuēileſq́ꝫ ānos maxie decet vt artiſex in mā cōmodior̄ meli⁹ opari ſolet.ſic verecūdia in ipſo quoq́ꝫ corporis decore pl⁹ eminet. Jta tn̄ vt ēt ipſe n̄ ſit affectat⁹ decor corporis ſ3 nālis ſimplex neglect⁹. magis q̄ꝫ ornat⁹ vl' cult⁹ vl'expedit⁹.

Gregorius — ℭ Gregorius in paſtorali.

Juuenes plerūq́ꝫ ſeueritas admōitiōis ad pfectū dirigit.Senes vo ad meliora opa dep̄catio blāda cōponit. ℭ Greg.Colūbo epo ⁊ hr̄.i.q.i.Pueri.

Pueri ad ſacros ordines nullaten⁹ admittant̄.ne tāto piculoſi⁹ cadāt:quāto citi⁹ cōſcēdē altiora feſtināt

Bernardus — ℭ Bernardus ſup cant.ſermone.lxxxvij.

Quid amabili⁹ verecūdo adoleſcēte:quā pulchra ⁊ q̄ꝫ ſplēdida gēma moꝝ ē v̄ecūdia i vita ⁊ vultu adoleſcētis.q̄ꝫ vera ⁊ minime dubia bonę ſpei nūcia? bonę indolis.virga diſciplinę.expugnatrix maloꝝ. ppugnatrix puritatis innatę.Specialis gloria cōſciētię.Famę cuſtos:vitę decus.virtutis ſedes.virtutū primitię.naturę laus.⁊ inſigne totius honeſti.

ℭ Bernardus ad Eugenium.

Adoleſcētulū verboſum ⁊ eloquētię ſtudētē. quū ſit ſapiētię inanis nō aliud q̄ꝫ hoſtē iuſticię reputa.

ℭ Bernardus ad Theobaldum militem.

Multos videmus iuniorem ſup ſenes icēder̄ moribus dies:ātiquoꝝ tēpora pueniŕ meritis.⁊ qd̄ deeſt ętati virtutib⁹ cōpēſat̄. Quia iuxta apoſtolum neq́ꝫ cōtēnat adoleſcētiā bonę indolis.ſenect⁹ venerabilis nō eſt numero ānoꝝ ſ3 magis merito moꝝ cōputata

ℭ Joannes Chryſoſtomus in prologo ſuper. Mattheum. — Jo.chryſoſtom⁹

Adoleſcētib⁹ in ludo litterarū poſitis nō tā placēt ſolida q̄ꝫ picta.queq́ꝫ poti⁹ pulchra q̄ꝫ vtilia ſectātur. Nec tā agētia diligūt q̄ꝫ ſonātia.magis gaudēt ſolioꝝ amenitate cōſpergi q̄ꝫ fructuū vbertate nutriri.

Caſſiodorus — ℭ Caſſiodorus i epiſtolis.

Indigne trāſacta adoleſcētia odioſam efficit ſenectutē Et honeſte acta ſuperior ętas fructus capit auctoritatis.Quid enim ſenectus ſurripeŕ valet i quo iuuētus rep̄hēſibilis non fuit.

Hugo — ℭ Hugo in lib.de Clauſtro animę.

In illa ętate qn̄ crines flaueſcūt. caro niteſcit eburnea oculoꝝ gēmis facies roſea decoratur. valitudo corpori ſubminiſtrat.⁊ ętas iuuenilis lōgioris vitę ſpaciū repromittit.Qn̄ viget rō.vigēt ēt corporis ſenſus viſus acutior.audit⁹ pmptior.inceſſus rectior vult⁹ iucūdior.Qui in hac ętate ſe domāt : ⁊ deo ſe ſociāt p̄mīū Joannis baptiſte expectāt. Tales.n. offerūt hoſtiā viuētē.deo placētē ⁊ imaculatā.n̄ aure.nō oculo.nō pede.nō lingua carētē. Audiat hoc ſenū ſera cōuerſio.qb⁹ ex defectu ſenectutis aures obturant̄.oculi turbātur.vt breuiter cuncta pſtringam.ipſi in ſe p ſe deficiūt.Hi nō offerūt agnū immaculatū.Sed(vt ita dicam)porcū eruētatū ſicut.n. porcus i imūdicijs.ſic ſenex iacuit in vitijs. Et ſicut porcus ſiliqs paſcitur. Sic ſenes fabulis ⁊ rumorib⁹ delectantur.

Cyprianus — ℭ Cyprianus de.xij.abuſionibus.

Sicut in ſenibus ſobrietas ⁊ morum perfectio requiritur:ita i adoleſcentibus obſequiū ⁊ ſubiectio: ⁊ obedientia rite debetur.

ℭ Cyprianus ibidem.

Sicut fructus nō inuenit̄ i arbore in q̄ flos pri⁹ nō apparuit.Sic i ſenectute honorē legitimū conſeq non potuit:q i adoleſcētia diſciplinę alicui⁹exercitatiōe nō laborauit.Diſciplina igitur abſq́ꝫ obediētia qualiter fieri poterit? Adoleſcens ergo ſine obedientia Adoleſcens ſine diſciplina eſt.

Lactātius — ℭ Lactā.firmianus diuinaꝝ īſtitut.lib.vij.

Plato de anima diſſerēs:ex hoc ait poſſe cognoſci aiasē ē immortales atq́ꝫ diuinas:q̄ i pueris mobilia ſūt īgenia.⁊ ad percipiēdū facilia:q̄ ea q̄ diſcāt ita celeriter capiāt:vt nō tūc primū diſcere videantur illa:ſ3 recognoſcere:atq́ꝫ reminiſci. Jn quo vir ſapiēs potius ineptiſſime credidit.

Plato — ℭ Plato in thimeo.

Certe illud expert⁹ ſum:tenaciorem fore coꝝ memoriā quę prima ętate diſcuntur.

Ariſtoteles — ℭ Ariſto.lib.i.Aethicoꝝ.

Nihil differt ętate puer:⁊ morib⁹ puerilis.

ℭ Ariſt.lib.vj.Aethicorum.

Iuuenes non pñt eſſe prudentes.q2 prudentia requirit experientiã que indiget tẽpore. ⁊ multitudo tempo/ris facit experientiam.

ℭ Ariſtoteles Rhetoricorum lib.ij.

Iuuenes nõ ſunt maligni moris.ſ3 facilis moris. ꝓpterea ꝙ nondum viderunt nequitias.

ℭ Ariſto.lib.vij.polyticorum.

Iuuenes maxime ab ebrietate cuſtodire oportet.

Laer. dieg. ℭ Laertiꝰ diogenes de vita ⁊ moribꝰ philoſophoꝝ

Pueros puberes ñ in forũ.ſ3 in agrum duci Lycurgus iuſſit.vt primos annos ñ in luxuria ſed in omni opere ⁊ labore agerent. Nihil eos cũ ſomni ſubſternere. ⁊ vitã ſine pulmento agere. Neqꝫ priꝰ in vrbẽ redire ꝙ̃ viri facti eſſent ſtatuit.

Aulꝰ gelius ℭ Aulus gelius lib.iiij.noctium atticarum.

Pueros ĩpuberes cõpertũ ẽ.ſi nimio cibo. nimioqꝫ vino vtanẽ hebetiores fieri. atqꝫ hic elici ſturditatẽ improceraqꝫ fieri corpora coꝝ minuſqꝫ adoleſcere.

ℭ Seneca ad Lucillium ep̃la.xvj.

Seneca Magnũ expecta gaudiũ quũ puerilẽ aiũ dopoſuerĩ.⁊ te i viꝝ pñlẽ dẽſcripſerĩ.Adhuc eni ñ pueritia. ſ3 qđ grauius eſt.puerilitas remãet.Et hoc qđẽ peiꝰ eſt. ꝙ auctoritatẽ habemꝰ ſenũ.vitia vero pueroꝝ. nec puerorum tantum ſed infantium.

ℭ Seneca ad lucillium epiſtola.cx.

Facile eni tenera ꝯciliãẽ igẽia ad hõeſti rectiqꝫ amorẽ

ℭ Seneca Tragedia.ij.

Pelora iuuenes facile precepta audiunt.

ℭ Idem tragedia.ix.

Teneris in annis haud ſatis clara eſt fides.

Cicero ℭ Cicero lib.i.officiorum.

Eſt.n.adoleſcẽtĩ maiores natu vereri ex his eligẽ optimos ⁊ ꝓbatiſſimos.quoꝝ ꝯſilio ⁊ auctoritate nitaẽ.

ℭ Cicero ibidem.

Maxime hec etas a libidinibꝰ ẽ tollẽda. In laboẽ ⁊ patiẽtia ai ⁊ corporis exercẽda.vt i bellicis ⁊ ciuilibꝰ officijs coꝝ vigeat induſtria. Caueãt intemperãtiã. Meminerint verecũdie.qđ erit facilius ſi in hmõi rebus maiores natu velint intereſſe.

ℭ Cicero lib.de ſenectute.

Temeritas eſt vz florẽtis etatis.prudẽtia ſenectutis.

ℭ Cicero lib.de ſenectute.

Libidinoſa intẽperanſqꝫ adoleſcentia effectũ corpus tradit ſenectuti. ℭ Cicero Rhetoricoꝝ nouoꝝ lib.

Qui adoleſcẽtiã peccatĩ ignoſci putãt oportẽ.fallũẽ ꝓpterea ꝙ etas illa non eſt impedimẽto bonis ſtudijs. At hij ſapiẽter faciũt q adoleſcẽtes maxie caſtigãt vt qbus virtutibꝰ oẽm vitã tueri poſſint eas i etate maturiſſima velit cõparaẽ. ℭ Idẽ lib.đ ſenectute.

Sic vitã adoleſcentibꝰ vis.auferet ſenibꝰ maturitas.

ℭ Cicero in Rhetoricis.

Adoleſcẽtis officiũ ſit maiores natu vereri.atqꝫ ex his probatiſſimos eligere.quoꝝ conſilio vtatur.

ℭ Homerus in γ Iliados.

Homerus αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται.

Semper autem iunioꝝ virorum mentes pendent.

ℭ Idem in.ψ.Iliados.

οἶσθ' οἷαι νέου ἀνδρὸς ὑπερβασίαι τελέθουσιν κραιπνότερος μὲν γάρ τε νόος, λεπτὴ δέ τε μῆτις.Heſt.

Scis quales iuuenis viri operationes ſunt?

Velox quidem:ſed tenue conſilium.

ℭ Idem in.α.odyſſee.

αἰεὶ γάρ τοι νεώτεροι ἀφραδέουσιν.hoc eſt.

Semper enim iuniores inſipiũt. ℭ Menander.

Menander μειρακίσκον μᾶλλον σιγᾶν ἢ λαλεῖν πρέπει.

Iuuenem autem tacere magiſqꝫ loqui decet.

Plautꝰ ℭ Plautus in bachidibus.

Iuuenili etati ñ ꝯducit mulier:nec latebroſus locꝰ.

ℭ Ibidem.

Iſthoc illecebroſius fieri nihil poteſt:nox:mulier.

Vinum homini adoleſcentulo.

Horatius ℭ Horatius in arte poetica.

Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto

Gaudet equis canibuſqꝫ ⁊ aprici gramine campi.

Cereus in vitium flecti:monitoribus aſper.

Vtilium tardus prouiſor:prodigus eris.

Sublimis:cupiduſqꝫ ⁊ amata relinquere pernix.

ℭ Horatius in Epodo ode penultima.

Fugit iuuentas:⁊ verecun.duo color.

Reliquit oſſa pellem amicta luridam.

ℭ Ouid.ep̃la ꝓhedre ad Hypolitum. Ouidiꝰ

Sint procul a nobis iuuenes vt femina compti.

Fine coli modico forma virilis amat.

ℭ Iuuenalis ſatyra.xiij. Iuuenalis

Credebant ꝙ grande nephas ⁊ morte piandum

Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat:⁊ ſi

Barbato cuicunqꝫ puer. ℭ Iuuenalis ſatyra.xiiij.

Nam quiſquis magni cenſus precepit amorem.

Et leuo monitu pueros producit auaros:

Et qui per fraudem patrimonia conduplicaris

Dat libertatem ⁊ totas effundit habenas

Curriculo:quem ſi reuoces conſiſtere neſcit:

Et te contempto rapiẽ metiſqꝫ relictis. ℭ Ibidem.

Quum dicis iuueni:ſtultum qui donet amico

Qui paupertatem leuet:attolatqꝫ propinqui:

Et ſpoliare doces:⁊ circũſcribere:⁊ omni

Crimine diuitias acquirere:quarum amor in te eſt.

ℭ Iuuenalis ſatyra.xiiij.

Plurima ſunt fuſcine ⁊ fama digna ſiniſtra:

Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus:

Que monſtrant ipſis pueris traduntqꝫ parentes.

Si damnoſa ſenem iuuat alea:ludit ⁊ heres

Bullatus:paruoqꝫ eadem mouet arma fritillo.

Adoptio grece θέσις.εως.η.theſis: ⁊ θετός.ου.ὁ. adoptiuꝰ dñ:eſt legitimus actus ꝑ quem qui filius non eſt pro filio habetur.pene naturaꝫ imitans.

ℭ Inſti.de adop.in glo.

Adoptio.eſt extranee perſone in filiũ vel neptẽ ⁊ deinceps legitia aſſũptio.ſ3.b.Th.iiij.ſen.di.xlij.q.ij. ar.j. Hãc fere oẽs diffinitionẽ canoniſte affirmant.

Adoptare eſt admitteẽ ex gratia ad participãdũ hereditatem.b.Tho.in.iij.parte.q.xxiij.ar.j.

Adoratio grece προσκύνησις.εως.η. proſcynitis a προσκυνέω.pſcyneo.adoro.Duplex ẽ.ſ. iterior deuotio mẽtis.⁊ exterior hũiliatio corporĩ. Prima eſt principalior.ad quã ⁊ propter quã ſecunda fit.

Aduentus chriſti. Vide infra in chriſti aduentus.

ADVERSITAS idem quod calamitas que grece συμφορά.ας.η.ſymphora dicitur.δυστύχημα.ατος.τό.dyſtychima. vel δυσχέρεια.ας.η.dyſcheria Infortunium ⁊ moleſtia.

ℭ Tobias.c.xij.

Quia acceptꝰ eras deo:neceſſe fuit vt tẽtatio ꝓbaret te. ℭ Job capitulo.v. Tobias

Beatus q corripiẽ a dño. ℭ Eccleſiaſtici cap.xxvij. Job

Vaſa figuli ꝓbat fornax:⁊ homĩes iuſtos tentatio tribulationis. ℭ Paulus ad romanos cap.v. Eccleſiaſtici

Tribulatio patientiaꝫ operatur. Patientia ãt ꝓbationem. Probatio vero ſpem. Spes ãt nõ ꝯfunditur. Paulꝰ

ℭ Pau.ad hebre.c.xij.

Quẽ diligit deꝰ:caſtigat. ℭ Pau.ſe ad Thimo.c.iij.

Et oẽs q pie volũt viuẽ i xp̃o Jeſu pſecutionẽ patiẽẽ. Mali aũt hoĩes ⁊ ſeductores pficiẽt i peius errantes ⁊ i errorẽ mittẽtes. ℭ Paulꝰ ad hebreos.c.xij.

Fili mi Noli negligere diſciplinam Domini: Neque fatigeris dum ab eo argueris. Quem enim diligit

dn̄s caſtigat. Flagellat aũt om̄ẽ filiũ quẽ recipit. In diſciplina pſeuerate. Tanq̄ filijs vobis offert ſe de⁹ Quis enim filius: quem non corripit pater?

Actuū
ℭ Actuum apoſtolorum. xiiij.

Per multas tribulatões op3 nos intrare in regnũ dĩ.

Auguſtinus
ℭ Aug. de verbis domini lib. ij.

Nemo frangitur aduerſorum moleſtia qui proſperorum delectatione non capitur.

ℭ Aug. ſup Mattheũ ſermone. xxviij.

Ideo de⁹ fęlicitatib⁹ terrenis amaritudies miſcet: vt alia quęrat fęlicitas: cuius dulcedo non eſt fallax.

ℭ Aug. in ſermone ad lippum.

Noli admirari frater poſtq̄ chriſtian⁹ effectus es mille te vndiq3 tribulatiões vexãt. Quoniã xp̄s nr̄ę religionis caput eſt: noſq3 ei⁹ mẽbra ſumus. Debem⁹ ergo nõ ſolũ eum: ſed ei⁹ vitã cumulatiſſime ſeq. Uita n. xp̄i reſperſa fuit ãguſtijs plurimis: ſũma paupertate circũdata: a ſcribis ꝛ phariſeis d̃riſus. Tãdẽ pro nos peccatores morti turpiſſime tradit⁹ ẽ. Uñ cõiectura eſt: quũ te de⁹ inicijs pſecutionib⁹ corripit: te in electoꝝ ſuoꝝ nũero deſpiraſſe. Nã ſine hmõi tribulatiõbus nequaq̄ ad deũ puenire poſſum⁹. Oẽs n. q ad paradiſu3 redire d̃ſiderãt op3 trãſire p ignẽ ꝛ aquã. Siue fuerit Petr⁹ aplus: cui datę ſũt claues regni cęloꝝ: ſiue Paul⁹ vas electiõis: ſiue Joãnes: cui reuelata ſunt ſecreta cęleſtia. Neceſſe ẽ vt oẽs dicãt. Per multas tribulatiões op3 nos intrare in regnũ dei. ℭ Aug. ſuper ps. xxi.

Intelligat hõ medicũ eẽ deum: ꝛ tribulationẽ medicamẽtũ eẽ ad ſalutẽ: nõ pęnã ad dãmationẽ. Sub medicamẽto poſitus vreris: ſecaris: clamas. Non audit medicus ad voluntatẽ. Sed audit ad ſanitatẽ.

ℭ Aug. ſuper ps. lx.

In fornace ardet palea: ꝛ purgaẽ aurũ. Illa in cinerẽ vertiẽ: ꝛ illõ ſordib⁹ exuiẽ. Fornax mund⁹. Aurũ iuſti. Ignis tribulatio. Artifex de⁹. Qd̃ vult ergo artifex facio. Ubi ponit me artifex tollero. Jubeor ergo tollerare. Nouit ille purgare. Ardeat l3 palea ad incendẽdum me: ꝛ quaſi conſumendũ me. Illa quaſi in cinerem vertitur: ego ſordibus careo.

ℭ Aug. de ciui. dei lib. i.

Sicut ſub vno igne aurum rutilat palea fumat: ſub eadẽ tribula ſtipula cõminuitur ꝛ frumẽta purganẽ.

ℭ Aug. contra Fauſtum.

Nullus hominũ ſic iuſticia pręditus ẽ cui nõ ſit neceſſaria tentatio tribulatiõis: vel ad perficiendã virtutẽ vel confirmandam ſeu approbandam.

Hieronymus
ℭ Hieronymus epiſtola ad Heliodorum.

Quis non tribulari velit? Quis ſe nõ maledici deſyderet? vt mereaẽ chriſti voce laudari? ꝛ cęleſti copioſa q3 mercede mũerari. ℭ Ambro. i li. de morte ſatyri

Ambroſius
Quid in hac vita nõ experimur aduerſi? Quas nõ procellas? Tempeſtateſq3 ppetimur? Quibus nõ exagitamur incõmodis? Cuius parcitur meritis?

ℭ Idem lib. Officiorum.

Paupertas: fames: dolor: quę putanẽ mala: nõ ſolũ ĩpedimẽta nõ ſũt ad vitã beatã: ſed ẽt ad meritũ adiuuãt. Uñ dr̃ Beati pauperes ſpiritu. Beati qui eſuriunt.

Gregorius
ℭ Gregorius lib. iij. moralium.

Quũ qs poſit⁹ in pſperitate diligiẽ: icertũ ẽ vtrũ proſperitas an pſona diligaẽ. Amiſſio enĩ fęlicitatis interrogat vi3 dilectiõis. Nec proſperitas qppe amicum indicat: nec aduerſitas inimicũ cęlat.

ℭ Gregorius lib. xvj. moralium.

Iuſtis amplius placet ex aduerſitate mala ppeti: q̄ ex pſperitate terrenę diſpenſationis cura fatigari.

ℭ Gregorius in regiſtro.

Facilis erit ꝯſolatio: ſi iter flagella q̄ patimur: quę fecim⁹ ad memoriã delicta reuocam⁹. atq3 hęc ia3 nõ flagella: ſed dona eſſe cõſpicimus: ſi q̄ carnis d̃lectatione peccamus: carnis dolore purgamus.

ℭ Gregorius lib. v. moralium.

Si mẽs ſorti itentõe i deũ dirigiẽ: qcqd i hac vita ſibi amaꝝ fit: dulce ęſtimat: oẽ qd̃ affligit requiẽ putat.

ℭ Idem lib. x. moralium.

Dolor flagelli tẽpaẽ: quũ culpa cognoſciẽ. Qr quanto quiſq3 ferramẽtũ medici patiẽti⁹ tollerat: tãto magis putridum conſpicit eſſe quod ferat.

ℭ Grego. lib. x. mora.

Mala vitę pręſenti tãto durius aius ſentit: q̄nto pẽſare bonũ qd̃ ſequiẽ negligit. Neq̄q̄ nos gra i aduerſitate deſerit. Quia quo nos durius ex diſpenſatõe pcutit: eo amplius ex pietate cuſtodit.

ℭ Gregorius lib. xj. moralium.

Nunq̄ ẽ patiẽtię virt⁹ in pſperis. Ille vero patiens eſt: q ꝛ aduerſis conteriẽ: ꝛ tamẽ a ſpecie ſuę rectitudinis non curuaẽ. ℭ Idem. xxvj. mora.

Aurẽ cordis tribulatio apit: quã ſępe proſperitas huius mundi claudit. ℭ Ibidem.

Scõꝝ mẽtes ęternitatis pręmia pſtolãtes vires ex aduerſitatib⁹ ſumũt. Qr creſcẽte pugna glorioſiorẽ ſibi nõ ambigũt manere victoriã. Electoꝝ deſideria dũ pmunẽ aduerſitate pficiũt. Sicut ignis flatu pmiẽ vt creſcat: ꝛ vñ q̄ſi extingui cerniẽ: inde roboratur.

ℭ Gregorius ſuper Ezechielem.

Doni ſuis de⁹ flagella pmiſcet: vt nobis oẽ qd̃ nos i ſęculo d̃lectabit amareſcat: ꝛ illud icẽdiũ ſurgat i aio qd̃ nos ſp ad cęleſte deſideriũ ingeteẽ: ꝛ excitet: atq3 (vt ita dicã) d̃lectabiliẽ mordax ſuauiẽ cruciet: hylariter contriſtet. ℭ Grego. in paſtorali. c. li.

De ſpe ęternę hẽditati gaudiũ ſumãt: quos aduerſitas vitę tẽporalis hũiliat. Qr nõ ſaluãdos i ppetuũ cerneret: ſi erudiẽdo ſub diſciplinę regimine diuina diſpenſatio non frẽnaret. ℭ Idem in regiſtro.

In oĩpotente deo tũc certa eſt fiducia: qñ pro bono opere aduerſitas addiẽ: in hoc mũdo recipiẽ: vt pulchrior merces i retributiõe ęterna fueẽ. ℭ Idẽ i regiſtro.

Multi in hac vita dolores ſunt: q ad amorem cęleſtiu3 quottidie ipellũt: q i hoc vęhemẽter ſolũ mihi placẽt: q ĩ placerẽ in hoc mũdo aliqd non permittunt.

ℭ Grego. ſup illud Job. xij. Fr̃ fui draconũ.

Nullus pfect⁹ eſt: q iter mala pximoꝝ patiẽs nõ eſt.

ℭ Grego. morali. xxvj. ſup illud Job. xxxv. Qui dat carmina in nocte.

Nihil iniuſte patimur. carmẽ i nocte: ẽ lęticia i tribulatione. ℭ Joan. chryſoſtom⁹ ſermõe. xviij. Joan. chryſo.

Faciam⁹ de neceſſitate virtutẽ: ſeu voluntatẽ. Exẽpli grã. Propriũ qs amiſit filiũ. Subſtãtiã ali⁹ oẽ3: ꝛ fortũę bõa. Si noueris qd̃ ſemel pactũ ẽ: nec deleri ampli⁹: nec ſolui poſſe: licebit ex ea iſanabili calãitate vtilitatis aliqd cõparaẽ. Si magno ac virili aio aduerſos tuleri fortũę cãus: pq3 maledicti dñõ laudem referas. Hoc pacto q̄ ſpem pter obuenerit mala: in voluntatis officium cõmutabis.

ℭ Boetius phicę ꝯſolatiõis lib. ij. pſa. iiij. Boeti⁹

Nam in oĩ aduerſitate fortũ ęĩnſęliciſſimũ gẽus infortunij eſt fuiſſe fęlicem. ℭ Ibidem.

Quis enĩ ẽ tã cõpoſitę fęlicitati: vt nõ aliq̄ ex pte cũ ſtat⁹ ſui q̄litate rixeẽ. Anxia enĩ res eſt hũanoꝝ ꝯditio bonoꝝ: ꝛ quẽ vel nũq̄ tota pueniat: vel nunq̄ ppetua ſubſiſtat. Huic cẽſus exuberat: ſ3 eſt pudori d̃gener ſangui. Hũc nobilitas notũ facit: ſ3 anguſtia rei familiari iclusꝰ mallet eẽ ignot⁹. Ille vtroq3 circũflu⁹ vitã cęlibẽ d̃flet. Ille nuptijs fęlix: orb⁹ liberis alienõ cẽſu3 nutrit hrẽdi. Ali⁹ prole lętat⁹: filij filięue delicti mẽſt⁹ illachrymat. Jccirco nẽo facile cũ fortunę ſuę ꝯditione ꝯcordat. Ineſt eni3 ſingulis qd̃ inexpertus ignoret. Expertus exhorreat.

¶ Boetius ibidem.
Adde qđ feliciſſimi cuiuſqȝ delicatiſſim⁹ ſenſus ē: ⁊ ni ſi ad nutū cūcta ſuppetãt: oīs aduerſitat [illegible] inſolēs mi nimis quibuſqȝ proſternitur. Adeo perexigua ſūt quę fortunatiſſimis ſūmā beatitudinis detrahunt.

Iſydorus ¶ Iſydorus de ſūmo bono lib. iij.
In aduerſitatibus tuis ñ ꝯtriſteris. In languorib⁹ tu[is] đo gratias age. Ualeř te magi[s] aīa opta q̄ corpe. Ualeř te magis mēte opta q̄ carne. Aduerſa corpo[ris] remedia ſūt aię. Aegritudo carnē vulnerat mentē curat. Lāguor eni vitia excoqt. Languor vires libidinis frangit. ¶ Iſydorus ſoliloquioꝝ. lib. j.
Sꝫ de⁹ ħ hos vulnerat: quos ad ſalutē ꝑpetuā ꝑparat
¶ Iſydorus ſoliloquioꝝ lib. j.
Omnia aduerſa ęquo animo tolera. Dum tibi aliēa pi cula memoras: mitius portas tua.
¶ Iſydorus de ſūmo bono lib. iij.
Diſcat nō murmurař q mala patiř: etiā ſi ignorat cur mala patiř. Per hoc qſqȝ ſe iuſte pati arbitreř: qꝛ ab illo iudicať cui⁹ nunq̄ iniuſta iudicia ſunt.

Bernardus ¶ Bernardus ſuper cant. ſermone. lxxxvj.
Ad virtutes ſpectat tribulatōes fortiter ſuſtiere: ad ſapiētiā in tribulatiōib⁹ gaudere. Cōfortař cor tuū: ⁊ ſuſtine dñm: virtutis eſt guſtare ⁊ videre quoniam ſuauis eſt dominus ſapientię.

Caſſiodorus ¶ Caſſiodor⁹ ſup illō Uolūtarie ſacrificabo tibi
Voluntarie deo ſacrificant q inter anguſtias paſſionū iugiter gratias agunt.

Lactātius ¶ Lactāti⁹ lib. v. c. xxiiij. diuinaꝝ inſtōnū.
Vñ nemini mirū dꝫ videri: ſi pro nřis delictis caſtigamur a deo. Immo vo quū vexamur ac ꝑmimur: tūc maxie gratias agim⁹ indulgētiſſimo patri: q corruptelā noſtrā nō patiť longius ꝓcedere: ſi plagis ac verberib⁹ emēdat. Ex quo intelligim⁹ eſſe deo curę quibus cui quando peccamus iraſcitur.
¶ Lactanti⁹ lib. iij. Diuinaꝝ inſtitutionū.
Beatus eſt igiť ſapiens in tormentis. ſed q torqueť ꝑ fide: ꝑ iuſticia: ꝑ đo. Illa patiētia doloris breuiſſimū faciet. ¶ Idem lib. vj. de. inſti.
Nemo dubitat quin timidi ⁊ imbecillis ſit aī aut dolorē metueř: aut egeſtatē: aut exiliū: aut carcerē: aut mortē. Quę oia qſqs ñ exhorruit fortiſſim⁹ iudicatur. Qui aūt deū metuit: illa vniuerſa ñ metuit. Ad qđ probandum argumentis opus non eſt.

Seneca ¶ Seneca epiſtola. xciij.
Cogitanda ergo ſunt omnia: ⁊ anim⁹ aduerſus ea quę pñt euenire firmādus: exilia: tormenta: morbos: bella: naufragia meditare.
¶ Seneca in hercule furente Tragędia prima.
Quę fuit durum pati meminiſſe dulce eſt.
¶ Seneca Tregedia. vi.
Flętus erumnas leuat. ¶ Seneca ibidem.
Aequior caſum tulit in procellis.
Mille qui ponto pariter carinas.
Obrui vidit: tabulaſqȝ littus.
Naufraga ſpargi.
¶ Seneca libro de prouidentia.
Quis vir ē q ñ ē erect⁹ ad honeſta: q nō ē laboris iuſti appetēs: q ñ ad officia cū ꝑiculo parat⁹. ¶ Seqť.
Nihil infelicius: ait Democrit⁹. eo cui nil aduenit unq̄ aduerſi. Nō licuit illi ſe expiare. Male đ illo dij iudicauerunt. Indignus viſus eſt a quo vinceretur aliqñ fortūa. Quę ignobiliſſimū quēqȝ refugit. Cōtumaciſſimū. i. fortiter obuiantem quēqȝ ⁊ rectum aggrediť aduerſus quē viꝫ ſuā itēdat. Ignē experitur in Mutio. Paupertatem in Fabricio. Exilium in Rutilio. Tormentū in regulo. Uenenū in Socrate. Mortem in Catone. ¶ Ibidem.
Miſerū te eſſe iudico: qui nunq̄ fueris miſer. Tranſiſti ſine aduerſario vita. Nemo ſcit qd potuer[is]: neqȝ tu quidē ipſe. Opus enim eſt ad ſui noticiā experimēto. Quid quiſqȝ poſſit: non niſi tentando didicit.

¶ Macrobius lib. i. ſaturnaliū ait. Macrobius
Non oīno dijs exoſos eſſe qui in hac vita cum erumnarū varietate luctantur. Sed eſſe arcanas cauſas ad quas paucorum poterit venire curioſitas.
¶ Ualerius maxi. lib. viij. valeri⁹ maxi.
Neqȝ ſecundarum rerum prouētu inſolenter abuti: neqȝ aduerſis propere debilitari oportet.
¶ Terentius comędia. iij. Terentius
Quāobrē oēs quū ſecūdę res ſunt: tum maxime meditari ſecū oportet quo pacto aduerſam erūnā ferāt.
¶ Euripides in Medęa. Euripides
κουφωσ φερειν χρεῶ γηντον οντα συμφορασ. hoc eſt.
Leuiter ferre oportet mortalē exiſtētem calamitates.
¶ Uirgilius primo ęneidos. Uirgilius
Durate ⁊ voſmet rebus ſeruate ſecundis
¶ Oui. li. vltio Metamorpho. fabula. xliiij. Ouidi⁹
Nec enim fortuna quęrenda.
Sola tua eſt. Similes aliorum reſpice caſus.
Mitius iſta feres.
¶ Ouidi⁹ triſtiū lib. vltimo elegia vltima.
Contudit ingenium patientia longa malorum.
Et pars antiqui nulla vigoris adeſt.
¶ Iuuenalis ſatyra. xiij. Iuuenalis
Dicimus autem.
Hos quoqȝ fęlices. qui ferre incōmoda vitę.
Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.

Adulatio oppoſitū amicitię vel affabilitatis peccatuꝫ. b. Tho. ſecūda ſcđę. q. cxv.
- Mortale Tripliciter.
  - Quum aliquē laudamus de aliquo peccato mortali. Iſaie. v. veh qui dicitis malum bonum.
  - Quum quis adulatur alicui: vt ei fraudulenter noceat corporaliter vel ſpiritualiter. Prouerbiorum. xxvij. Meliora ſunt vulnera diligētis q̄ fraudulenta oſcula blandientis.
  - Quum quis adulatione ſua alteri occaſionē dat mortaliter peccandi.
- Veniale Tripliciter.
  - Quum exceditur laudando ſola auiditate placēdi vel delectandi.
  - Quum exceditur vt euitetur aliquod malum ſine alterius detrimento.
  - Quum exceditur vt conſequamur in neceſſitate aliquod bonum ſine alterius detrimento.

ADVLATIO. grece κολακεια.ας.η.cola/ cia: ꝛ κολαξ colax adulator dicitur. Et eſt fallaci laude ſeductio. ſecundum Augu. ſuper ps. Adulatio eſt exceſſus delectandi alios verbis vel factis ſecundum.b.Tho. ſecunda ſcde.q.cxv.ar.j.

Adulatio eſt peccatum ex ſermone vane laudis alicui exhibite intentione complacendi. Laudare enim aliquem de quo non eſt laudandus: vel plus q̄ eſt laudandus: vel non eo fine quo fieri debet: peccatum eſt ſecundum Alexan. ſecunda ſecunde tractatu de adulatione.

Adulatio eſt pu̇erſa laudatio: ꝛ vr̄ nomen ſumptū a ſono. Canes enī quoꝝ mira ē adulatio fere exprimūt hunc ſonū. Uel dicat̄ q̄ adulor verbū (quod eſt voce vel geſtu fauorē capio) dr̄ q̄ſi adaulor: q̄ hoc i aulis maxime fieri ſoleat. Sunt tn̄ q hoc a greco deriuatum arbitrentur: hoc eſt απο του δουλευειν qd̄ eſt inſeruire: ꝛ δουλος.ου.ο. ſeruus. Ueteres etiā aulas dixer̄ q̄s nūc dicim⁹ ollas. Uñ aulicocia vocant̄ exta: que in ollis coquunt̄: hoc ē elixa. Plau. fabulā ſuā abaula: hoc eſt olla inuenta aulularīā nomiauit. Adulor ꝛ adulo vſurpatū legim⁹. Ualeri. maxi. Si Dionyſiū adulares iſta n̄ eſſes. Si iſta ec̄ velles Dionyſiū n̄ adulares. ꝛ teſte Priſciāo Datiuo ꝛ Accuſatiuo iungit̄. pducitq̄ du ſyllabā. ¶ Juuenalis.

Iuuenalis Quid quod adulandi gens prudentiſſima laudat.
Sermonem indocti: faciem deformis amici.

¶ Lucretius lib.v.

Lucretius Longe alio pacto gannitu vocis adulant.

David ¶ Dauid pſalmo.xxvij.

Qui loquunt̄ pacem cum proximo: mala autē in cordibus eorum. ¶ Prouerbiorum.cap.j.

Salomon Fili ſi te lactauerint peccatores non acquieſcas eis.

¶ Prouerbiorum.cap.ij.

Simulator ore decipit amicum ſuum.

¶ Prouerbiorum.cap.xij.

Qui diſſimulat iniuriam callidiſſimus eſt.

¶ Prouerbiorum cap.xxvij.

Meliora ſunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta oſcula blandientis. ¶ Eccleſiaſtici.xviij.

Eſt q nequiter hūiliat ſe: ꝛ interiora eius plena ſūt dolo

Iſaias ¶ Iſaias cap.iij.

Popule meus qui te beatum dicunt: ipſi te decipiunt.

¶ Lucas cap.xxij.

Iuda oſculo filium hominis tradis.

Auguſtinus ¶ Aug. ad Caſulanū: ꝛ habet̄.xj.q.iij.qſqs.

Quiſqs metu cuiuſlibet ptātis veritatē occultat: irā dei ſup ſe pruocat. Quia magis timet hoiem q̄ deū.

¶ Sequitur.

Vterq̄ reus eſt: ꝛ q veritatē occultat: ꝛ q mēdaciū dicit. Quia ꝛ ille pdeſſe n̄ vult: ꝛ iſte nocer̄ deſiderat.

¶ Auguſt. ibidem.

Nemo peritoꝝ aut prudentiū putet: q̄ minus ſit piculum in verbis lingua mētiēdo q̄ manibus ſanguinē fundēdo. Meli⁹ eſt aūt pro veritate pati ſuppliciū q̄ pro adulatione beneficium.

¶ Auguſtinus ſuper ps.viiij.

Adulantium lingue ligant hoies in peccatis. Delectat enim ea facere in qbus non ſolum non metuit̄ reprehenſor. Sed etiam laudatur operator.

¶ Auguſt. ſuper ps.lxviij.

Duo ſunt genera pſecutoꝝ. ſ. vituperantiū ꝛ adulantium. Sed plus perſequit̄ lingua adulatoris q̄ manus perſequentis. ¶ Aug. ibidem.

Falſa laus adulatoris ꝛ ſimulata dilectio mentes a rigore veritatis emollit.

¶ Aug. lib. De doctrina chriſtiana.

Sicut ſumenda ſunt amara ſalubriaita ſemp vitanda eſt pernicioſa dulcedo.

¶ Aug. lib. viij. confeſſionum.

Sicut adulantes amici peruertunt: ſic inimici litigantes plerumq̄ corrigunt.

¶ Aug. lib. ij. cap. j. de trinitate.

Magis opto a quolibet rephendi: q̄ ab errāte vel adulante laudari. ¶ Et paulo infra.

Amicus ſi docet audiendus eſt: laudator vero errans confirmat errorem. Adulans allicit merorem.

¶ Auguſti. in epiſtola ad marcellam.

Nimis pu̇erſe ſeipſum amat: q ꝛ alios vult errar̄: vt error ſuus lateat. Quāto enī melius ꝛ vtili⁹ vbi ipſe errauit alij non errāt: quoꝝ ammonitu errore careāt. Uos q me multū diligit[is]: ſi talē me aſſeritis: vt nūq̄ me i ſcriptis meis erraſſe dicat[is]: fruſtra labora[tis] nō bonā cauſam ſuſcepiſtis: facile in ea me ipſo iudice ſupamini. Quoniā nō mihi placet quū a chariſſimis meis talis eſſe exiſtimor q̄lis n̄ ſuū. Profecto non me: ſed pro me aliū ſub meo noie diligunt i ſi nō quod ſum ſed quod non ſum diligunt.

¶ Aug. de baptiſmo contra donatiſtas.

Leuius non debet putari qd̄ gladio mīnante: q̄ qd̄ lingua inſidiante committitur.

¶ Aug. in Enchiridion lib. ij.

Mihi videtur omne mendacium eſſe peccatū. Sz multū intereſt quo animo: ꝛ de qbus rebus quiſq̄ mentiatur. Non enim ſic peccat q cōſulendi: quomodo qui nocendi voluntate mentitur.

¶ Aug. lib. de mendacio. ꝛ habetur.xxij. q.ij. Primum. §. Non eſt.

Non eſt mentiendū qnto genere: quia nec ipſa veritas placendi cā hominib⁹ enunciāda eſt. Quāto magis mendacium: quod per ſeipſum q: mendaciū eſt vtiq̄ turpe eſt.

¶ Aug. lib. De mendacio. ꝛ hr̄.xxij.q.ij. pmū

Quiſquis aūt eſſe aliquod genus mendacij quod peccatū n̄ ſit putauerit decipiet ſemetipſū turpiter: cū honeſtum ſe deceptorem arbitretur aliorum.

¶ Hieronymus ſup illud. Iſaie.iij. ſi te lactauerit peccatores ne acquieſcas eis.

Adulatores ſunt hoſtes: ꝛ ſcintille diaboli.

¶ Hieronym⁹ ſup illud Eccleſiaſtici. verba ſapientium quaſi ſtimuli. Hieronymus

Notandum eſt q̄ dicunt̄ verba ſapientiū pungere: nō palpare: nec molli manu attraher̄ lachrymā: ſed errātib⁹ tardis penitētie dolores ꝛ vulnus ifigere. Si cuius igit̄ ſermo non pungit: ſed oblectationē facit audientibus: iſte ſermo non eſt ſapiens.

¶ Hieronym⁹ ſup illud ad Galatas.iiij. Ego inimicus vobis ſum factus verum dicens.

Hec eſt conditio veritatis: vt eam ſemp inimicitie perſequant̄: ſicut per adulationē pernicioſe amicitie cōparant̄. Libenter enī qd̄ delectat audim⁹: ꝛ offendit omne quod volumus.

¶ Hieronymus ſuper Mattheum lib. j.

Hoc intelligendū eſt q̄ tāte paupertatis fuerit chriſtus: ꝛ ita nulli adulatus ſit: vt i vrbe maxima: nullū hoſpitem: nullam inueniret manſionem.

¶ Hierony. ad Damaſū papā de filio pdigo ꝛ habetur Di.xxxvij. Nonne vobis.

Nonne vobis vr̄ in vanitate ſenſus ꝛ obſcuritate mentis ingredi: q diebus ac noctib⁹ in dyalectica arte torquet̄: q phyſic⁹ pſcrutat̄: oculos trās celū leuat ꝛ vltra pfūdū terraꝝ: ꝛ abyſſi quoddā inae ōmetit̄ q iambū feruet: qui tantā metroꝝ ſiluā in ſuo ſtudio ſiue corde diſtiguit ꝛ ꝯgerit. Et vt ad alterā pte trāſeam: q diuitias p fas ꝛ p nefas querit. Qui adulat̄ regib⁹: hereditates captat alienas: ꝛ opes ꝯgregat q̄s in momento cui ſit relicturus ignorat.

¶ Hieronymus epiſtola ad Demetriadē.
Beata mēs que nec adulat aliquē:nec adulāti credit q̄ nec decipit alteꝝ:nec ipa decipit̄.deniq̄ꝫ nec malū fac aliquē:nec patitur. ¶ Hieronymus ad celātiā.
Iſto maxime tēpore regnat vitiū adulatiōis:qđ ē grauiſſimū:qđ humilitatis ac beniuolētię loco dr̄:ita fit vt q adulari neſcit:aut inuid⁹ aut ſuperb⁹ reputet̄.
¶ Hieronymus ibidem.
Rumuſculos τ guloſos τ palpantes adulatores:q̄ſi hoſtes fuge. ¶ Hierony.ep̄la ad ſabinianū.
Naturali ducimur malo τ adulatorib⁹ nr̄is libēter fauem⁹:τ quāq̄ꝫ reſpondeam⁹ nos idignos:τ calidus rubor ora perfūdat:tn̄ ad laudē ſuam aīa intrīſec⁹ letatur. ¶ Hieronymus ſuper p̄s.
Nihil eſt qđ tā facile corrūpat mētes hoīum:ſicut adulatio. Pl⁹ eni nocet lingua adulatoris q̄ꝫ gladi⁹ perſecutoris. ¶ Idem ſuper Iſaia lib.vij.
Non ſic adulādū eſt pricipib⁹:ut ſāctaꝝ ſcripturaꝝ veritas negligat̄:nec generalis increpatio vni⁹ ꝑſonę iniuria eſt. ¶ Idem ad ruſticū monachū.
Ne credas laudatorib⁹ tuis(imo irriſorib⁹)aurē ne libēter accōmodes:q quū te adulationib⁹ fouerint:τ quū te īpotētis mētis effecerit:ſi ſubito reſpexeris:deprehēdes poſt te colla incuruari:aut manu auriculas agitari aſinitaꝫ ęſtuātē cāis porrēdi linguā.
¶ Hieronymus in epiſtola.
Nos ad prīā feſtināteꝫ mortiferos Syrenū cāt⁹ ſurda aure trāſir̄ debem⁹. ¶ Ambroſius li.i.officioꝝ.
Ambroſius Emolliri adulatiōib⁹ nō ſolū fortitudinis nō eē. Sed etiā ignauię videt̄. ¶ Ambroſius li.iij.đ officijs.
Non eſt vera amicitia:vbi eſt fallax adulatio.
¶ Ambroſi⁹ ſup illud prime ad Corinth.ix.
Nos nobiles:vos autē ignobiles.
Libere eni τ ſine adulatiōe veritatē prędicātes:τ geſta prauę vitę arguētes gratiā nō habēt apud homines.
Gregorius ¶ Gre.li.xviij.ptc.iiij.c.iij.moraliū.τ hr̄ di.xlvj.Sūt
Sūt nōnulli q dū malefacta hominū laudib⁹ efferūt:augēt quę increpare debuerāt. Hinc eni p ꝓphetā dr̄.veh his q ꝯſuunt puluillos ſub oī cubito man⁹:τ faciūt ceruicalia ſub capite vniuerſę ętatis: Ad hoc quippe ſub cubito puluillus vel ceruical ſub capite iacētis ponit̄:vt molliter quieſcat.Quiſq̄ꝫ ergo male agētib⁹ adulat̄ puluillū ſub cubito:vel ceruical ſub capite iacētis pōit:Ut q corrigi ex culpa debuerat:in ea fultus laudibus molliter quieſcat.
¶ Gregorius τ habet̄.xj.q.iij.Inter verba.
Inter verba laudantiū ſiue vituperātiū ad mētē ſemꝑ recurrendū ē:τ ſi i ea nō inuenit̄ bonū qđ đ nob dr̄:magnā triſtitiā generare debet.Et rurſuꝫ ſi in ea nō inuenit̄ malū qđ đ nobis hoies loquunt̄:i magnā đ hem⁹ letitiā ꝓſilir̄:Quid eni ſi nō oēs hoies laudāt τ ꝯſciētia liberos nos demōſtret? habemus Paulū dicētem.Gloria noſtra hęc ē teſtimoniū ꝯſciētię noſtrę.Iob quoq̄ꝫ dicit:Ecce in cęlo teſtis meus.
¶ Gregorius τ habetur.vj.q.i.Sunt plurimi.
Sūt plurimi q vitā bonoꝝ fortaſſe āplius q̄ꝫ debēt laudāt:Et ne qua elatio đ laude ſubrepat pmittit oipotēs de⁹ malos i obtrectationē τ obiurgationē ꝓrūpere:vt ſi q̄ culpa ab ore laudātiū in corde naſcit̄:ab ore vituperātiū ſuffocet̄:Hinc eſt ꝙ doctor gētiū ſe in prędicatiōe currere teſtat̄ inter infamiā τ bonaꝫ famam:qui etiam dicit:vt ſeductores τ veraces.
¶ Gregori⁹ homelia.xij.ſuper euangelijs.
Impinguat caput oleū peccatoris:quū đmulcet mētē fauor adulatis. ¶ Gre.ſup Ezechielē lib.i.ca.ix.
Adulator ſcorpio ē:qui palpādo icedit:ſed cauda ferit.
¶ Gre.mo.li.iiij.ſup illō Iob.Cur lactat⁹ vberib⁹.
Io.chriſoſtom⁹ Adulatores lactāt eos quos laudāt q̄ſi pmio laudis.
¶ Io.chriſo.i Policratiīs đ veſtigijs phoꝝ li.ij.

Adulator ois virtutis inimic⁹ ē:τ q̄ſi clauū figit i oculo illi⁹ cū quo ſermonē ꝯſerit:eoq̄ꝫ magis cauēdus ē quo ſub amātis ſpecie nocer̄ nō deſinit:donec rōnis obtūdat acumē:τ modicū illō luminis qđ adeſſe videbat̄ extinguat. ¶ Iſidor⁹ ſoliloqoꝝ.li.ij.c.xxxiiij. Iſidor⁹
Simulatō gdē τ aſſētatio duę virulētiſſimę peſtes ſūt q̄ ſp ab amicitia relegent̄. ¶ Bernard⁹ ſup cātica. Bernardus
Qui đ amor nō vēit honor:nō honor:ſed adulatio eſt.
¶ Hugo de ſancto victore. Hugo.
Adulator amicus in obſeqo:hoſtis i aīo:corruptus in verbo.turpis i facto:let⁹ad ꝓſpa:fragilis ad aduerſa:inflat⁹ ad obſeqa:anxius ad opprobria:imoderatus ad gaudia:facilis ad humana:difficilis ad honeſta.
¶ Caſſiodor⁹ ſup illō p̄s.Oleū pcōris n̄ ipiguat. Caſſiodorus
Oleū peccatoris ē dilectio ſimulata verboꝝ:q adulationib⁹ τ blādimētis noſtras mētes velut olei pinguedo libēter ingrediēs rigorē veritatis emollit:τ ad noxias cogitatiōes amoris ficti poti⁹ oſtētatiōe pducit. ¶ Alanus de Complanctu naturę. Alanus
Hui⁹ peſtis peſtilētia ꝑcutiunt pncipū laterales:palatini cānes:adulatōis artifices:fabri laudū:figuli falſitatis.Hi ſūt q magniloq̄ ꝯmēdatiōis tuba i diuitū aurib⁹ citharizāt:q medicę adulatiōis fauos foras eructāt:q vt emūgāt mūera:caput diuitis oleo adulationis inungūt:platoꝝ aurib⁹ puluinaria laudūꝫ ſubijciūt:q ab eorū palijs aut fictitiū puluerē excutiūt:aut veſtē fictitię deplumāt implumē. ¶ Ibidē.
Iſti penes mūera laudes:penes dōa fauores:penes p̄ciū p̄conia famę blādimētis conſtituunt. ¶ Ibidē.
Quid ē adulatōis vnctio?niſi domoꝝ emūctio:Quid ꝯmēdatōis allatio?niſi p̄latoꝝ deluſio.Quid laudis arriſio?niſi eorundē deriſio. ¶ Ibidem.
Adulatores a volūtate vultū:ab aio verbū:a mēte linguā:ab intellectu loquelā amplo diſſenſiōis īterualo diſſibulāt. Plerūq̄ꝫ eni exteri⁹ plauſibilr̄ applaudēdo collaudāt:quos interius ꝯtradictoria derisiōe defraudāt:Foris vultu applaudūt virgineo:it⁹ ſcorpionis pungūt aculeo:Foris adulatōis mellitos cō pluūt imbres:itus detractiōis euomūt tēpeſtates.
¶ Beda ſuper lucam lib.ij. Beda
Ipſa peccati nutrix adulatio:q ſicut oleū flāmis i culpa ardētibus ſolet adminiſtrare fomentum.
¶ Seneca ad lucillium epiſtola.xliij. Seneca
Adulatio aptis τ ꝓpijs auribus recipit̄:in p̄cordia ima deſcēdit:venit ad me ꝓ amico blād⁹ inimicus.
Seneca ad lucillium epiſtola.liij.
Aures claudēdę ſunt adulatoribus. ¶ Idē ep̄la.lx.
Cito nobis placem⁹:ſi inuenim⁹q nos bonos viros dicāt:q prudētes:q ſanctos:Nō ſum⁹ modica laudatiōe ꝯtēti.Quicqd in nos adulatio ſine pudore congeſſit:tāq̄ꝫ debitū prehendimus.Optimos nos eſſe τ ſanctiſſimos aſſirmātib⁹ aſſētim⁹quū ſciam⁹ ſępe illos mētiri.Adeo quoq̄ꝫ indulgem⁹ nob vt laudari velimus in id cui ꝯtraria tn̄ maxime facimus.
¶ Seneca ibidem.
Alexander quū i obſidiōe cuiuſdā vrbis circuiſſet muros ictu ſagittę ꝑcuſſus quū repſſo ſāguie ficci vulneris:dolor creſceret:τ crus obſtupuiſſet:coact⁹ abſiſter̄:Oēs inqt iurāt me eſſe filiū Iouis:ſꝫ vulnus hoc hominē me eē clamat.Idē nos faciam⁹:dicam⁹ Uos qdē dicitis me eē prudētē:ego aūt video ꝙ multa inutilia concupiſcam:nocitura optem.
¶ Seneca ad lucillium ep̄la.lxxvij.
Intus teipſum conſidera non qualis ſis alijs credas.
Seneca ad lucillium ep̄la.lxxxj.
Caſſę fidei ſunt qui iugiter blandiuntur.
¶ Idem libro de beneficijs.
Venena nō dātur niſi melle circunlita. ¶ Ibidem.
Mōſtrabo tibi cui⁹ rei īopia laborēt magna faſtigia:τ

qd poſſidentib⁹ omnia deſit ſcilicet qui dicat verū
Unde vna cōtentio eſt quis blandiſſime fallat.
℄ Seneca libro de moribus.
Bonum eſt laudari: ſed pręſtātius eſt eſſe laudabilem.
℄ Seneca tragedia .iiij.
Qui blādiēdo dulce nutrit malum: ſero recuſat ferre
Ariſto- qđ ſubijt iugū. ℄ Ariſto. lib. j. rhetoricoꝝ.
ſteles. Adulationē recipe: ⁊ adulari deteſtabile ē: apparēs .n. admirator eſt. ℄ Idem rhetoricorū. lib. ij.
Laudare pſentē adulatoris eſt. ℄ Idē li. iiij. Ethicoꝝ.
Omnes blāditores obſequioſi: ſeruiles ⁊ humiles ſūt.
℄ Idem lib. viij. Ethicorū.
Amatores adulationis iniuſti ſunt.
Laertius ℄ Laerti⁹ diogenes ð vita ⁊ morib⁹ phoꝝ.
diogen. Odi blādiētes tāq̄ decipiētes: Nā vteroſ ꝯtinuiter
Cicero. iniuriaſ. dicebat Iſocrates. ℄ Cicero officioꝝ li. j.
Iiſdē tēporib⁹ cauēdū ne aſſentatorib⁹ patefaciam⁹ aures: ⁊ ne adulari nos ſinam⁹: i quo falli facile eſt: tales enim nos eē putamus: vt iure laudemur ex quo naſcūtur innumerabilia peccata. ℄ Ibidem.
Nec ſimulatū quicq̄ poteſt eē diuturnū. ℄ Ibidem.
Simulatio aūt benignitatis vanitati ē ꝯiūctior: q̄ aut liberalitati aut honeſtati. ℄ Idē rhet. nouoꝝ li. iiij.
Habet aſſētatio principia iocūda: eadē exitus amariſſimos affert. ℄ Cicero ibidem.
Nolo eſſe laudator: ne videar adulator.
℄ Cicero libro de amicitia.
Cui⁹ aures clauſę veritati ſūt: vt ab amico veꝝ audirē ne
valeri⁹ q̄atibui⁹ ſalus deſperāda ē. ℄ Uale. maxi. li. iiij.
maxi. Diogeni ſyracuſis quū olera lauāti Ariſtipp⁹ dixiſſet: Si dionyſiū adulari velles: iſta nō eſſes. Immo inq̄t ſi tu iſta eſſe velles dionyſium non adulares.
Home- ℄ Homerus in Iliados.
rus. ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς ἀΐδαο πύλῃσιν
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθει ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπῃ. id eſt.
Exoſus enim mihi ille veluti inferni portę:
Qui aliud quidē occultū hȝ in mētib⁹: aliud vo ore pfert
Euripi- ℄ Euripides in hippolyto.
des τοῦτ' ἔσθ' ὃ θνητῶν εὖ πόλεις οἰκουμένας
δόμους τε πολλοῖς οἱ καλοὶ λίαν λόγοι. id eſt.
Hoc eſt quod mortalium ciuitates bene habitatas
Domuſq̄ deſtruit: grati valde ſermones.
Phocy- ℄ Phocylides.
des μὴ δ' ἕτερον κεύθειν κραδίῃ νόον, ἄλλ' ἀγορεύειν. i.
Noli aliā occultare in corde ſententiā: ⁊ aliā proferre.
Plaut⁹ ℄ Plautus in aſinaria.
Pro monſtro eſt quando qui ſudat tremit.
Marti- ℄ Martialis epigrāmatū li. ij. ad Naſiccā.
alis. Inuitas tunc me quum ſcis Naſicca vocatum.
Excuſatum habeas me rogo. Ceno domi.
℄ Martialis epigrā. li. iiij. ad Bargilianū
Munera q̄ ſenib⁹ viduiſq̄ ingentia mittis.
Vis te munificum Bargiliane vocem.
Sordidius nihil eſt: nihil eſt te ſpurcius vno:
Qui potes inſidias dona vocare tuas.
Sic auibus fallax indulget piſcibus hamus:
Callida ſic ſtultas decipit eſca feras.
Quid ſit largiri: quid ſit donare docebo.
Si neſcis: dona Bargiliane mihi.
℄ Martialis epigrā. li. xij. ad pontilianū.
Mentiris? credo. Recitas mala carmina? laudo.
Cantas? canto. bibis? Pontiliane bibo.
Pedis? diſſimulo. gemma vis ludere? vincor
Res vna eſt ſine me quā facis: ⁊ taceo.
Nil tamen omnino pſtas mihi. mortuus inquis.
Accipiam bene te. Nil volo: ſed morere.
℄ Horatius epl'aꝝ lib. j. epl'a. xvij.
Hora- Tu recte viuis: ſi curas eſſe quod audis.
tius Iactamus iam pridem omnis te Roma beatum.

Sed vereor ne cui de te plus q̄ tibi credas:
Neue putes alium ſapiente bonoq̄ beatum:
Neu ſi te populus ſanum recteq̄ valentem.
Dictitet: occultā febrem ſub tempus edendi
Diſſimules: donec manibus tremor incidat vnctis.
Stultorum incurata pudor malus vlcera celat.
℄ Iuuenalis ſatyra. iij. Iuue- nalis.
Quid q̄ adulandi gens prudentiſſima laudat
Sermonem indocti: faciem deformis amici:
Et longum inualidi collum ceruicibus ęquat
Herculis Antęum procul a tellure tenentis.
Miratur vocem anguſtam qua deterius nec
Ille ſonat quo mordetur gallina marito. ℄ Ibidē.
Rides? maiore chachinno
Concutitur. flet ſi lachrymas cōſpexit amici:
Nec dolet. Igniculum brumę ſi tempore poſcas.
Accipit Endromidem: Si dixeris ęſtuo: ſudat.
℄ Iuuenalis ſatyra. iiij.
Nihil eſt quod credere de ſe.
Non poſſit: quum laudatur dijs ęqua poteſtas.
℄ Perſius ſatyra prima. Perſi⁹
Non ſi quid turbida Roma
Eleuet accedas: examenq̄ improbum in illa
Caſtiges trutina: nec te quęſiueris extra. ℄ Ibidē.
Sed recti finemq̄ extremum eſſe recuſo
Euge tuum. ⁊ belle: nam belle hoc excute totum.
Quid non intus habet. ℄ Ibidem.
Et verū inq̄s? amo verū mihi dicito de me. ℄ Ibidē.
O Iane a tergo quem nulla ciconia pinxit:
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas.
Nec linguę quantum ſitiat canis appula tantum.
Vos o patricius ſanguis quos viuere fas eſt
Occipiti cęco: poſtice occurrite ſannę.

Adulteriū
- Spūale
  - Metaphoricū qđ ē q̄ſi hȝ pceſſi xpiāi: qm̄ q̄libȝ aīa xpiāi ē xp̄o dſpōſata.
  - Abuſus alicui⁹ ſacrimonialis q eſt ſacrilegiū p modū adulterij. b. Tho. ſ. ſcda ſcdę. q. cliiij. ar. x.
- Carnale
  - Simplex. quum alter tantum eſt coniugatus.
  - Duplex. quū vterq̄ ē cōiugatus.

ADVLTERIVM. g̃. μοιχεία. ας. ἡ. mechia vñ ⁊ μοιχός. οῦ. ὁ. adulter: ē alieni thori violatio. ⁊ dicitur adulterium quaſi ad alienū thorum acceſſio. xxxvj. q. j. lex illa. §. Quū ergo ⁊. xxxij. q. v. Non mechaberis.
Adulterium eſt illicitus concubitus coniugati vel coniugatę. b. Tho. ſcda ſcdę. q. cliiij. ar. viij.
Adulterinę claues: ⁊ adulterinę litterę quę vulgo falſę dicuntur: ⁊ alieno annullo ſignatę. ⁊ claues ad aliarum ſimilitudinem factę dicuntur.
℄ Exodi cap. xx. Exodi
Non męchaberis. ℄ Ibidem.
Nō deſiderabis vxorē proximi tui. ℄ Leuitici. ca. xx. Leuiti-
Si męchatus quis fuerit cum vxore alterius ⁊ adulte- ci
riū perpetrauerit cū ꝯiuge proximi ſui: morte moriatur ⁊ męchus ⁊ adultera. ℄ Ibidem.
Qui dormierit cū nouerca ſua: ⁊ reuelauerit ignominiam patris ſui: morte moriantur ambo. Sanguis eoꝝ ſit ſup eos. ℄ Ibidem.
Si quis dormierit cū nuru ſua: vterq̄ moriaſ: qr ſcel⁹ operati ſunt. Sanguis eorum ſit ſuper eos.
℄ Deuteronimij cap. v. Deute-
Neq̄ męchaberis. ℄ Deuteronimij cap. xxij. rono-
Si dormierit vir cum vxore alterius: vterq̄ moriaſ. ſ. mij.
adulter ⁊ adultera. ℄ Ibidem.

Si puellā virginē deſpōderit vir: ⁊ inuenerit eā aliqͦ i ciuitate ⁊ ꝯcubuerit cū ea: educes vtrūq̄ ad portā ciuitatis illiꝰ: ⁊ lapidibꝰ obruent: puella q: nō clamauit quū eēt in ciuitate: vir q: humiliauit vxorē ꝓximi ſui. ℭ Deuteronomij cap̄. xxvij.

Deuteronomij. Maledictus q dormit cū vxore proximi ſui: ⁊ dicet omnis populus Amen. ℭ Eſdre ſecūdi cap̄. ix.

Eſdre. Diſcedite a gentibus terre: ⁊ ab vxoribus alienigēis.

Sapientia. ℭ Sapientie cap̄. iij.

Filij aūt adulterorū i ꝯſumatōe erūt: ⁊ ab iniquo thoro ſemē exterminabit. Et ſi qdē lōge vite erūt: i nihilū ꝯputabunt: ⁊ ſine onore erit nouiſſima ſenectꝰ illorū. ℭ Ibi. cap̄. iiij.

Multigēa aūt impiorū multitudo nō erit vtilis. ⁊ ſpuria vitulamina nō dabunt radices altas nec ſtabile firmamentū collocabunt. ℭ Et infra.

Ex iniqͦ eni q naſcunt teſtes ſūt nequitie aduerſus parētes in interrogatōe ſua. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. xxiij.

Eccleſiaſtici. Omnis hō qui tranſgredit lectū ſuū ꝯtēnēs in aīam ſuā: ⁊ dicēs: Quis me videt? tenebre circūdāt me: ⁊ parietes cooperiūt me: ⁊ nēo circūſpicit me: quē vereor? Delictorū meorū nō memorabit altiſſimus: Et nō intellexit: qm̄ oīa videt oculꝰ illiꝰ: qm̄ expellit a ſe timorē dei hōis hmōi timor: ⁊ oculi hominū timētes illū: Et nō cognouit: qm̄ oculi dn̄i multo plꝰ lucidiores ſūt ſup ſolē: circūſpicientes oēs vias hoīm: ⁊ ꝓfundū abyſſi ⁊ hoīm corda intuētes i abſcōditas ptes: Dn̄o eni deo antēq̄ crearent. oīa ſunt agnita: Sic ⁊ poſt ꝑfectū reſpicit omnia. ℭ Eccleſiaſtici Ibidē.

Sic ⁊ mulier oīs relinquēs virū ſuū: ⁊ ſtatuēs hereditatē ex aliēo matrimōio. Primo eni i lege altiſſimi icredibilis fuit: Et ſcḋo virū ſuū dereliq̄t. Tertio i adulterio fornicata ē: ⁊ ex alio viro filios ſtatuit ſibi. Hec i eccleſiā adducet: ⁊ i filios eiꝰ reſpiciet: Nō tradēt filij eiꝰ radices: ⁊ rami eiꝰ nō dabunt fructū: Derelinquēt i maledictū memoriā eius: ⁊ dedecꝰ illiꝰ nō delebit. Et agnoſcēt q dereliċti ſunt: Qm̄ nihil meliꝰ ē q̄ timor dei: ⁊ nihil dulciꝰ q̄ reſpicere i mādatis dn̄i. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. xxv.

Ne reſpicias mulierē alieni viri: ⁊ ne ſcruteris ancillā eiꝰ: neq̄ ſteteris ad lectū eius. ℭ Iob. cap̄. xxiiij.

Iob. Oculꝰ adulteri obſeruat caliginē. ℭ Matheꝰ. ca. v.

Matheus. Audiſtis q: dictū eſt antiq̄s: non mechaberis. Ego aūt dico vobis. Quia oīs q viderit mulierē ad ꝯcupiſcēdum eam: iam mechatus eſt in corde ſuo.

Paulꝰ. ℭ Paulus ad teſſalōicēſes prime cap̄. iiij.

Hec eſt eni voluntas dei ſāctificatio veſtra: ut abſtineatis vos a fornicatiōe: ut ſciat vnuſq̄ſq̄ vr̄m vas ſuū poſſidere i ſcificatiōe ⁊ honore: nō in paſſiōe deſiderij ſicut ⁊ gētes q̄ ignorāt deū. ℭ Pau. ad Cori. c. vi.

Fugite fornicationē. Qm̄ fornicatores ⁊ adulteros iudicabit deus. ℭ Auguſtinus libro ḋ ſermōe domini in monte: ⁊ habetur. xxxij. q. vj. Nihil

Auguſtinus. Nihil iniquiꝰ eſt q̄ cauſa fornicatiōis dimittere vxorē: ſi ⁊ ipſe ꝯuicit fornicari. Occurrit. n. illḋ. In q̄ alterū iudicas: teipſū ꝯdēnas. eadē. n. agis q̄ tu iudicas. Quapropter quiſq̄s fornicatiōis cauſa vult abijcere vxorē ſuā prior debet eē a fornicatiōe purgatꝰ ⁊ immunis: qḋ ſimiliter etiā de femina. ℭ Ibidem.

Fieri poteſt vt vir dimittat vxorē cā fornicatiōis: q̄ exceptā dn̄s eē voluit. Iā ṽo ſi nec illi nubere ꝯcedit viuo viro ſuo a q̄ receſſit: neq̄ huic alterā ducere viua vxore ſua q̄ dimiſit: multo minꝰ fas eſt illicita cū q̄buſlibet ſtupra cōmittere. ℭ Aug. ibidē. cap̄. dn̄s.

Dn̄s ad illud ꝯfirmādū ut nō facile dimittat vxor. ſolā fornicatōis cāz excepit. Ceteras ṽo vniuerſas ⁊ inumerabiles moleſtias: ſi q̄ extiterint: iubet ꝓ fidē ꝯiugali: ⁊ ꝓ caſtitate fortiter ſuſtinē. Et mechū dixit ēt virum qui eam duxerit que ſoluta eſt viro.

ℭ Auguſtinus de verbis domini tractatu. xlviij. ⁊ habetur. xxxij. q. vj. Si ducturi.

Si ducturi eſtis vxores: ſeruate vos vxoribꝰ vr̄is. Quales vultis eos iuēire: tales ⁊ ipe inueniāt vos. Quis iuuēis ē q nō caſtā velit ducere vxorē: ⁊ ſi accepturꝰ eſt virginē: q̄s nō intactā deſideret? Intactā queris intactꝰ eſto: purā q̄ris? purus eſto. Nō eni illa pōt ⁊ tu nō potes. ℭ Auguſtinus libro de adulterinis ꝯiugijs. ⁊ habet. xxxij. q. vj. Indignant.

Indignant mariti ſi audiāt adulteros viros pēdē ſilēs adulteris feminis penas. Quū tāto grauiꝰ eos puniri oportuerit: q̄to magi ad eos ptinet ⁊ virtute vincē ⁊ exēplo regere feminas. ℭ Aug. lib. ḋ adulterinis ꝯiugijs lib. i. ⁊ hr̄. xxxij. q. vij. Quēadmodū.

Quēadmodū nō recte dici pōt: ſi neſcit hō nō peccat. Sūt. n. pctā ignorātiū: q̄uis minora q̄ ſciētiū. Ita ēt nō recte dici pōt: ſi cā fornicatiōis dimiſerit vxorē vir: ⁊ aliā duxerit: nō mechat. Eſt eni mechatio ⁊ eorū q alias ducūt relictis pp̄ fornicationē prioribus Sz vtiq̄ minor: q̄ eorū q nō pp̄ fornicatiōē dimittūt. Sūt eni i fornicatiōe gradus: vt ſicut grauiꝰ peccat adulter q̄ fornicator: ſic grauiꝰ delinquit q nec ſua dimiſſa aliā ducit eo q ſuā dimittēs aliā cognoſcit. Grauius quoq̄ q vxorē ſuā habēs ad ꝯiugē ꝓximi ſui accedit: q̄ q nō habēs vxorē thorū alterius violat: vel vxoratus abſolutā accedēs. Sed hec oēs inceſtuoſi trāſcēdūt: quos vincūt cōtra naturā delinquentes. ℭ Ibidem ⁊ habetur ibidem.

Adulterij malū vincit fornicationē: vincit aūt ab inceſtu. Peiꝰ ē eni cū matre q̄ cū aliēa vxore ꝯcūbere. Sed oīm horū ē peſſimū qḋ ꝯtra naturā fit: vt ſi vir mēbro mulieris nō ad hḋ ꝯceſſo voluerit vti. Uſus. n. nālis ſi vltra modū ꝓlabit in vxore qdē veniale eſt: in meretrice dānabile. Sz iſtḋ qḋ ꝯtra naturā eſt execrabiliter fit in meretrice: ſz execrabiliꝰ in vxore. Tātū eni valet ordinatio creatoris: ⁊ ordo creature vt rebꝰ ad vtēdū ꝯceſſis: ēt quū modus excedit: longe tolerabiliꝰ fit q̄ in eis q̄ ꝯceſſa nō ſūt vel vnꝰ vel rarꝰ exceſſus. ℭ Ibidē li. ij. ⁊ hr̄. xxxiij. q. ij. Si qḋ.

Si qḋ veriꝰ dr̄ nō lz hoī xp̄iano adulterā ꝯiugē occidere: ſz tm̄ dimittere. Quis eniz ē tā demēs q dicat ei fac qḋ nō lz: vt liceat tibi qḋ nō lz. Quū. n. vtrūq̄ ſz legē chriſti illicitū ſit ſiue adulterā occidē: ſiue alterā ducere ea viuēte: ab vtroq̄ ē abſtinēdū: nō illicitū ꝓ illicito faciēdū. Si eniz facturꝰ ē quod non lz iā faciat adulteriū: ⁊ nō faciat homicidiū: vt viuēte vxore ſua alterā ducat: ⁊ nō humanū ſanguinē fūdat. Quod ſi ē vtrūq̄ nephariū nō debz alterū per alterū ꝑpetrare: ſz vtrūq̄ vitare. ℭ Aug. ḋ adulterinis ꝯiugijs li. ij. ⁊ habet. xxxij. q. v. Puto.

Puto Chriſtianū neminē reluctare illū adulterū eē: q vel diu languente: vel diu abſente uel cōtinēter viuere cupiēte vxore ſua alteri cōmixtꝰ eſt femine. ℭ Aug. li. ḋ adulterinis cōiugijs: ⁊ habetur xxvij. q. ij. Si tu.

Si tu abſtines ſine vxoris voluntate tribuis ei fornicandi licētiā: ⁊ peccatū illiꝰ tue imputabit abſtinētie. ℭ Ibidem li. ij. ⁊ hētur. xxxij. q. vij. Licite.

Licite dimittit vxor ob cām fornicationis: ſ; d manet vinculū prioris. Propter qḋ fit reꝰ adulterij: quicunq̄ duxerit dimiſſam ob cauſam fornicationis. ℭ Aug. ḋ bono ꝯiugali. ⁊ hr̄. xxxij. q. vj. Interuēiēte

Interuēiēte diuortio nō abolet ꝯfederatio nuptialis: ita vt ſibi ꝯiuges ſint ēt ſeparati. Cū illis ēt cōmittit adulteriū qbꝰ ēt fuerint poſt ſuū repudiū copulati. ℭ Aug. ibidē ⁊ hr̄. xxxj. q. j. c. Deniq̄. §. Poſſe ſane.

Poſſe ſāe fieri licitas nuptias ex ꝑſonis illicite ꝯiuctis honeſto placito ſubſequēte māifeſtū ē. ℭ Aug. ad Ualeriū ḋ nuptijs ⁊ ꝯcupiſcētia. ⁊ habet ibidem.

Deniq; mortuo eo cũ quo fuit verũ connubiũ fieri poteſt cõiugium cum qua preceſſit adulterium.

¶ Auguſtinus lib. de fide ꝛ operib⁹ ꝛ habetur. xxxiiij. q. ij. Si virgo.

Si virgo nupſerit neſciẽs viro alieno: hoc ſi ſẽper neſciat: nũq̃ ex hoc adultera erit. ſi autẽ ſciat: iã ex hoc adultera eẽ icipit. ex quo ſciẽs cũ alieno cubauerit: ſicut in iure prediorꝫ tãdiu quiſq; bone fidei poſſeſſor rectiſſime dicit̃: q̃diu ſe poſſidẽ ignorat aliẽnũ: quũ vo ſcierit: nec ab aliẽa poſſeſſiõe receſſerit: tũc male fidei perhibet̃: tũc iuſte iniuſtus vocabitur.

¶ Auguſtin⁹ ſuper epiſtolam Pauli ad Corinthios ꝛ habetur. xxxij. q. vij.

Apoſtolus dicit: His q̃ ſũt in cõiugio p̃cipio: nõ ego ſed dominus: vxorẽ a viro ſuo nõ diſcedere: quod ſi diſceſſerit manere inuptã: aut reconciliari viro ſuo i. ẽt. n. fieri: vt diſcedat ea cã qua dominus permiſit. At ſi femine licet virꝫ ſuum dimittere propter fornicatiõis cauſã. quid reſpõdebimus de hoc quod dicit poſterius: ꝛ vir vxorẽ ſuã ñ dimittat. Quare nõ addit excepta cauſa fornicatiõis: quod domin⁹ permittit: niſi q̃ ſimilẽ formã vult intelligi: vt ſi dimiſerit quod cauſa fornicatiõis pmittit̃: mãeat ſine vxore aut recõciliet̃ vxori: ꝛ poſt pauca. Domin⁹ pmiſit cã fornicatiõis vxorẽ dimittere: ſꝫ q̃ pmiſit non iuſſit. ¶ Auguſtin⁹ de. x. chordis ꝛ hẽ. xxxij. q. vj. Non mechaberis.

Non mechaberis. i. non ibis ad aliquam aliam preter vxorẽ tuã: tu autẽ exigis hoc ab vxore: ꝛ nõ vis hoc reddere vxori: ꝛ quũ debeas in virtute p̃cedere vxorem tuã: quoniã caſtitas virtus eſt: ꝛ tu ſub vno impetu libidinis cadis: ꝛ vis vxorẽ tuã victricem eſſe: ꝛ tu victus iaces: ꝛ quũ tu caput vxoris ſis: p̃cedit te ad deũ cui⁹ caput es: vis tuã domum capite deorſum pẽdere. caput eni mulieris vir eſt: vbi autẽ melius viuit mulier q̃ vir: capite deorſũ pẽdet dom⁹. ſi caput eſt vir: meli⁹ debet viuere q̃ mulier: ꝛ p̃cedere in omnibus bonis factis vxorem ſuam.

¶ Aug. d bono ꝯiugali: ꝛ hẽ. xxxij. q. iiij. Sic.

Sicut ſati⁹ ẽ fame mori q̃ idolaticis veſci. Ita ſati⁹ ẽ defũgi ſine liberi. q̃ ex illicito ꝯcubitu ſtirpẽ q̃rer̃.

Hieronymus ¶ Hieronym⁹ ad damaſcũ preſbyterꝫ: ꝛ habet̃. xxxij. q. vij. Omnes cauſatiões.

Omnes cauſatiões apl's ãputãs apertiſſime diffiniuit viuẽte viro eẽ adulterã mulierem ſi alteri nupſerit. Nolo mihi p̃feras raptorꝫ violẽtiã: m̃ris patrocinẽ p̃ris ãctoritatẽ: ppinquorꝫ caterua ſuorꝫ: inſidias parẽtũ: dãna rei fãiliarꝫ. Quãdiu viuit vir lꝫ adulter ſit lꝫ ſodomita. lꝫ flagitijs oib⁹ coopt⁹: ꝛ ab vxore pp hec ſcelera derelict⁹: marit⁹ tñ eſt reputãd⁹ ei⁹: ſcꝫ cui alterꝫ virꝫ accipere non licet. Nõ hec aplꝰ p̃pria auctoritate decernit: ſꝫ chriſto in ſe loquẽte xp̃i v̇ba ſecut⁹ eſt: q̃ ait in euãgelio. Qui dimittit vxorẽ ſuã excepta cã fornicatiõis facit eã mechari. Et q̃ dimiſſã acceperit adulter ẽ. ¶ Hieronym⁹ cõtra Iouinianũ ꝛ habet̃. xxxij. q. iiij. Origo quidem.

Origo q̃dẽ amoris hõeſta erat. ſꝫ magnitudo deformis. Nihil ãt itereſt ex q̃ hõeſta cã q̃s inſaniat. Vñ ꝛ ſext⁹ Pythagoric⁹ ait i ſẽtẽtijs. Adulter ẽ inq̃t i ſuã vxorẽ ardẽtior amator. In aliena q̃ppe vxore ois amator turpis ẽ: in ſua nimi⁹. Sapiẽs iudicio dꝫ amare ꝯiugẽ: ñ affectu. Nõ regnet i eo voluptatis impet⁹. Nec p̃ceps ferat̃ ad coitũ. Nihil ẽ fedi⁹ q̃ vxorẽ amare q̃ſi adulterã. Certe q̃ dicũt ſe cã reipu. ꝛ gñis humani vxorib⁹ ꝯiũgi ꝛ filios p̃creare: imitent̃ ſaltẽ pecudes: ꝛ poſtq̃ vẽter vxoris itumuerit: nõ pdãt filios: nec amatores ſe vxorib⁹ p̃beãt: ſꝫ maritos.

Ambroſius ¶ Ambroſius li. d patriarchis ꝛ habetur. xxxij. q. iiij. c. Nemo ſibi.

Nẽo ſibi blãdiat̃ d legib⁹ hoĩuꝫ. Oẽ ſtuprũ adulteriũ eſt. Nec viro lꝫ q̃d mulieri ñ lꝫ. Eadẽ a viro q̃ ab vxore debet̃ caſtimonia. Quicq̃d i ea q̃ nõ ſit legitima vxor cõmiſſum fuerit adulterij crimine dãnatur.

¶ Ambro. ibidẽ: ꝛ hẽ ibidẽ. c. Nẽo. §. Nulli licet

Nulli lꝫ ſcire mulierẽ p̃ter vxorẽ. Jdeo ꝯiugij datũ ẽ tibi ius ne i laqueꝫ icidas: ꝛ cũ muliere aliẽa d̃liq̃s. Tolerabilior ẽ ſi lateat culpa: q̃ ſi culpe vſurpet̃ autoritas. ¶ Ibidem habetur. c. dixit Sarra.

Dixit ſarra ad Abrahã. Ecce ꝯcluſit me dñs: vt ñ pariã. Intra ḡ ad ãcillã meã. vt filiũ faciaſ ex ea. Et ita factũ ẽ: Sꝫ ꝯſidera p̃mũ q̃ Abrahã añ legẽ Moyſi ꝛ añ euãgeliũ fuit. Nũdũ ḡ iterdictũ adulteriũ videbat̃. Pena criminis ex tp̃e legis ẽ: q̃ crimẽ ihibuit. Nec añ legẽ vlla ẽ rei dãnatio: ſꝫ ex lege. Nõ ergo i legẽ pmiſit Abrahã. Sꝫ legẽ p̃uenit. De⁹ aũt in paradiſo ꝯiugiũ laudauerat. nõ adulteriũ dãnauerat. Habes p̃mã Abrahe d̃fẽſiõez. Scd̃a illa ẽ q̃ ñ ardore aliquo vage ſuccẽſus libidinis: ñ petulãtis forme capt⁹ decore ancille ꝯtubernio ꝯiugalẽ poſt habuit thorꝫ ſꝫ ſtudio q̃rẽde poſteritatis ꝛ p̃pagãde ſobolis.

¶ Ambroſius ꝛ hẽ. xxxij. q. iiij. c. obijciunt̃.

Obijciũt̃ Jacob q̃ttuor vxores: q̃d q̃ñ mos erat crimẽ nõ erat: ſic patriarche ꝯiugib⁹ excipiẽtib⁹ ſemẽ ſuũ miſcebant̃: nõ cõcupiſcẽtia pficiẽde voluptatis: ſed p̃uidẽtia p̃pagãde ſucceſſiõis. Sic apl'i auditorib⁹ admirãtib⁹ doctrinã ſuã ꝯdelectabant̃: ñ auiditate ꝯſequẽde laudis: ſꝫ charitate ſeminãde veritatis.

¶ Gregorius ꝛ hẽ. xxxij. q. i. c. Apud. §. Q̃d ſi. Gregorius

Quod ſi in adulterio p̃ſeuerare elegerit patron⁹ turpitudinis ꝛ lenocinij reus maritus habebitur: niſi eã adulterij ream facere voluerit.

¶ Joã. chryſo. ꝛ hẽ. xxxij. q. j. cap. Si quis. Jo chryſoſtom⁹

Si q̃s vxorẽ ſuã inuenerit adulterã: ꝛ poſtea d̃inceps placuerit hẽre eã i m̃rimonio: duob⁹ ãnis peniteat. Jdeo q: cũ adultera mixt⁹ ſit: que adhuc crimie ſuo nõ eſt purgata. Aut abſtrahat ſe a m̃rimonio ei⁹: donec expleat̃ ſatiſſactio criminis penitẽtie ſue. Jd q: p⁹ ſatiſfactiõez pnie ñ meret̃ vocari adultera. Silr ſi virũ ſuũ vxor inuenerit adulterũ ñ ad ipſa indicat̃.

¶ Jſido. ſup illud Matth. xix. Quos de⁹ ꝯiũxit Jſidor⁹

Quos de⁹ ꝯiũxit hõ non ſepet ſubaudi violẽter: ſine lege: abſq; rõne. Nõ eni hõ ſeparat quos pena dãnat. quos reat⁹ accuſat: quos maleficium coarctat.

¶ Jſidorus in epiſtola clementorum.

Quid in oib⁹ peccatis ẽ adulterio grauius? Scd̃z nãq; in penis obtinet locũ: quẽ quidẽ primũ illi habent qui aberrant a deo ꝛ ſi ſobrie vixerint.

¶ Innocẽtius papa. ꝛ hẽ. xxxij. q. v. Chriſtiana. Innocẽtius

Chriſtiana religio adulteriũ i vtroq; ſexu pari ratiõe cõdẽnat. Sꝫ viros ſuos mulieres nõ facile d adulterio accuſat: ꝛ nõ habẽt latẽtia peccata vidictã. Viri ãt liberi⁹ vxores adulteras apud ſacerdotes d̃ferre ꝯſueuerũt. Et iõ mulierib⁹ p̃dito crimie earꝫ cõio denegat̃. Virorꝫ aũt latẽte ꝯmiſſo: nõ facile q̃ſq; ex ſuſpicionib⁹ abſtinet: q̃ vtiq; ſũmouebit̃: ſi eius flagiciũ detegat̃. Quũ eni par cã ſit interdũ p̃batiõe ceſſãte: vidicte rõ ꝯqeſcit. ¶ Seneca i Agamẽnone. Seneca

Vltimũ malũ ẽ. p̃ ala marit̃ poſſidẽs pellex domus.

¶ Ariſtoteles lib. Jconomicorũ. Ariſtoteles.

Nõ dꝫ hõ ſane mẽtis vbiq; ꝛ ad quãcũq; mulierẽ mittere ſemen ſuum. ¶ Jbidem.

Vir ñ dꝫ iniuriari femie: ne femia iniuriet̃ ſibi. Jbidẽ

Iniuriari femine ẽ coire cũ extranea mulier̃ ꝛ econuerſo. ¶ Jbidem.

Maxim⁹ honor ẽ ſobrie mulieri: ſi videt ſibi virũ caſtitatẽ ſeruare ꝛ d nulla alia mulier̃ curar̃: ſꝫ p̃ oibus p̃priã fidelẽ eſtimare. ¶ Jbidem.

Si mulier cognouerit ſibi iuſtũ ꝛ fidelẽ virũ ꝛ ipſã ẽe

iuſta ꝛ fidelis erit. ℭ Ariſto.lib.ij.polyticoꝝ
Bonum opus eſt ab aliena muliere abſtinere ꝓpter tē
Plutarchus. perantiam. ℭ Plutarchus in Apophthegmatib⁹.
In multā uero noctē quum ad Alexandrū puella quo vna quieſceret adducta foret iterrogauit: Quid tā ſero? Illa aūt reſpondente: Expectaui enim quo vir cubaret: grauiter in ſeruos animaduertit. Quoniaꝫ quantum in illis fuerat adulterium perpetraſſet.
Valeri⁹ maximus ℭ Ualerius maximus lib.ij.
Nulli enim tūc ſubſeſſorū alienorū matrimonioꝝ oculi metuebanẗ: Sed pariter ꝛ videre ſancte: ꝛ aſpici mutuo pudoꝛ cuſtodiebanẗ. ℭ Plaut⁹ i ciſtellaria.
Matronę magis ꝯducibile eſt iſtud: vnū amare: ꝛ cum eo ętatē exigere cui nupta ſemel eſt: Ueꝝ enim meretrix fortunati eſt oppidi ſimillima. Nō pōt ſuā rem
Plaut⁹ obtinere ſine multis viris. ℭ Plaut⁹ in Stycho.
Bonas mulieres ęquum eſt facere: vt abſentes viros perinde habeant quaſi pręſentes ſint.
Ouidi⁹ ℭ Ouidi⁹ in epiſtola Phedrę ad Hippolytū.
Peius adulterio turpis adulter obeſt.
ℭ Ouidius lib.iij.Artis.
Nupta virum timeat, rata ſit cuſtodia nuptę:
Hoc decet: hoc leges iuſq; pudorq; iubent.
ℭ Ouidius lib.ij. Triſtium.
Sed neq; me nuptę didicerunt furta magiſtro.
Martialis. ℭ Martialis epigrāmaton li.ij.ad Gallū.
Subdola famoſę moneo fuge retia męchę
Leuior o conchis Galle Cytheriacis.
ℭ Idem lib.vi.de Teleſina.
Quę nubit totiens: non nubit: Adultera lege eſt.
Horatius. ℭ Horatius carminum lib.iij.ode.vj.
Fęcunda culpę ſęcula: nuptias
Primum inquinauere: ꝛ genus: ꝛ domos.
Hoc fonte deriuata clades
In patriam populumq; fluxit.
ℭ Horatius ſermonū lib.i.ſatyra ſecūda.
Audire eſt operę precium: procedere recte
Qui męchis non vultis: vt omni parte laborent.
Utq; illis multo corrupta dolore voluptas:
Atq; hęc rara cadat dura inter ſępe pericla.
Hic ſe pręcipitem tecto dedit. Ille flagellis
Ad mortem ceſus. Fugiens hic decidit acrem
Prędonū in turbā. Dedit hic pro corpore nummos.
Hunc perminxerunt calones. Quin etiam illud
Accidit: vt quidam teſtes caudamq; ſalacem
Demeteret ferro. ℭ Idē ſermonū li.i.ſatyra ſa.
Deſine matronas ſectarier: vnde laboris
Plus haurire mali eſt: q̄ꝫ ex re decerpere fructus.
ℭ Ibidem.
Diſcincta tunica fugiendum eſt: ac pede nudo:
Ne nummi pereant: aut pyga: aut deniq; fama:
Iuuenalis. Depręhēdi miſerū eſt. ℭ Iuuenalis ſatyra pria.
Quem patitur dormire nurus corruptoꝛ auarę?
Quem ſponſę turpes: ꝛ pręteximus adulter.
ℭ Iuuenalis ſatyra.vi.
Antiquum ꝛ vetus eſt alienum Poſthume lectum
Concutere: atq; ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ętas.
Uiderunt primos argentea ſęcula męchos.
ℭ Iuuenalis ſatyra.xi.
Alea turpis.
Turpe ꝛ adulterium mediocribus. hęc eadem illi
Omnia quum faciant hilares nitidiq; vocantur.
Tibullus. ℭ Tibullus lib.iij.epiſtola tertia.
Ah pereat didicit fallere ſiqua virum.
Homerus ℭ Homerus lib.xxij. Iliados.
Coniunx erepta marito
Tanti cauſa mali: ꝛ belli reddatur origo
Tyndaris: ꝛ quicquid cum pellice vexit adulter.

ADVOCATVS grece παράκλητος.ου.ο. paraclitos. Nā παρακαλέω aduoco: ille eſt qui in iudicio: ei qui iuriſdictioni pēeſt: deſyderiū ſuū vel amici exponit: vel alterius deſyderio contradicit. Aduocat⁹ a Patrono ſic differt ꝙ aduocat⁹ generalius nomē eſt. Siquidē quicūq; adeſt alteri officij gr̄a aduocatus appellaẗ: et ſi nihil dicat agatq;: modo ſit paratus defendere. Patronus aūt pꝛopꝛie qui agit cauſam: ſed accuſati: non accuſantis.
ℭ Deuteronomij cap̄.xxvij. Deuteronomij
Maledict⁹ qui puertit iudiciū aduenę pupilli ꝛ viduę.
Et dicet oīs populus Amen. ℭ Iſaias cap̄.v. Iſaias
Ve h q iuſtificatis impiū ꝓ mūerib⁹: ꝛ iuſticiā iuſti auferti ab eo. ℭ Auguſtinus ad Macedoniū ꝛ habeẗ.xiiij.q.v.cap̄. Nō ſane.§. Nō ideo. Auguſtinus.
Non ideo debet iudex vēdeẗ iuſtū iudiciuꝫ aut teſtis veꝝ teſtimoniū: q: vēdit aduocat⁹ iuſtū patrociniū. aut iuriſperitus verū cōſiliū: Illi enim inter vtrāq; partē ad examen adhibentur: iſti ex vna cōſiſtunt.
ℭ Auguſtinus epiſtola.xxxvi.
Si iuſticia ſynceri⁹ cōſulaẗ: iuſtū diciẗ aduocato: redde qđ accepiſti: quādo cōtra veritatē feciſti: iniquitati aſtitiſti iudiciū fefelliſti. cām iuſtā oppꝛeſſiſti: de falſitate viciſti. ℭ Auguſtinus epiſtola.xxxvi.
Quis tādē aduocat⁹ facile repiẗ q dicat ſuſcepto ſuo Recipe qđ mihi: quū male adeſſē: dediſti: ꝛ redde aduerſario tuo qđ me iniq̄ agēte abſtuliſti: Niſi forte reſtituēdū ē alienū: qđ furtū clāculo eſſerẗ: Et reſtituēdū n̄ ē: qđ i ipo foro vbi pctā puniunẗ: dcepto iudice ꝛ circūuētis legib⁹ obtineẗ. ℭ Gre.ſup Ezechielē. Gregorius
Iuſt⁹ aduocat⁹ a nullo iniuſtas cās accipit: nec vba dare ꝓ iuſticia ꝯſiſtit. ℭ Iſidor⁹ li.iij.de ſūmo bono. Iſidor⁹
Antiq forēſē eloquētiā caninā facūdiā nūcupabāt: eo ꝙ cauſidici in certamib⁹ cārū omiſſis q̄ agūt veluti canes alterutꝝ lacerāt. ℭ Ber.ad Euge.li.i.c.viiij Bernardus
Miroꝛ nāq; q̄uo religioſę aures tuę audire ſuſtinēt huiuſmodi diſputatōes aduocatoꝝ ꝛ pugnas vboꝝ: q̄ magis ad ſubuerſionē q̄ꝫ ad inētōeꝫ ꝓficiūt vitatis. Nihil.n.ita abſq; labore māifeſtā facit vitatē: Sicut breuis ꝛ pura narratio: pſcinde ergo liguas vaniloq̄s: ꝛ labia doloſa claude. Hi ſt̄ q docuerūt liguas ſuas loq mēdaciū: diſerti aduerſus iuſticiā: eruditi ꝓ falſitate: Sapiētes ſt̄ vt faciāt malū: eloquētes vt īpugnēt veꝝ. ℭ Caſſiodoꝛ⁹ ſup pſalmo.lxxiij. Caſſiodorus.
Hij ſunt qui negant ciuitatibus inducias: mercatoribus nundinas: emptoribus menſuras: reuerentiam clericis: originem nobilibus: locum pꝛioꝛibus: cunctis iura: diſtinctis pꝛiuilegia: quibus nullū genus hoīm: ordinum: tempoꝛū cordi eſt. ℭ Ibidē.
Hij ſūt in cōuiuijs ſcurrę: in exactiōib⁹ harpyę: in collocutiōib⁹ beſtię: in q̄ōnibus ſtatuę: ad intelligēdū ſaxei: ad iudicādū lignei: ad ignoſcēdū ferrei: ad amicitias pardi: ad facetias vrſi: ad fallēdū vulpes: ad ſupbiēdū tauri: ꝛ ad ꝯſumēdū minotauri. ℭ Ibidē
Hij ſūt quoꝝ ſi nares afflauerit cuiuſq̄ꝫ rubiginoſi auri marſupij ꝯſeſti videbis illic oculos Argi: ꝛ man⁹ Briarei: ꝛ Sphingaꝝ vngues cū eo. ꝛ piuria laomedōtis: ꝛ vlixis argutias: ꝛ Sinōis fallacias: ꝛ fidē Polineſtoꝛi ꝛ pietatē Pygmaliōis adhiberi. ℭ Ibi.
Quos iter armatos: arguos: tumultuoſos: virtute: numero: cōtubernio: poterit ex ęquo ꝛ bono ſolus inermis: abiectus: peregrin⁹: paup audiri: vbi ē gurges de ſutoꝛib⁹ fabulaꝝ: de cocinatoꝛib⁹ carminū: d publicatoꝛib⁹ ſiniſtrarū opōnū. Qui quū nō habeant opa ꝓ pomis: ſpargūt vba ꝓ folijs: ꝛ quū n̄ adſit medulla ſenſuū abundat ſpuma vboꝝ. ℭ Ibidem.
Apud cauſidicos: etiā ipſum ſilētium venale eſt: hac lingua eoꝝ damnifica niſi funib⁹ argēteis ligetur.

Alanus ¶ Alanus de cõqueſtione naturę.

Si qs armaſ pecũia:tãq̃ loricis argẽteis:torrẽtis ſpe tũ Tuliãi:Fulgur icurſus hectorei.Robur virtutis herculeę:verſipelles Ulyxis vilipẽdit aſtutias. In tm̃.n.habẽdi fames icãduit:vt Dyalecticę muta ſit ſubtilitas Rhetoricę lãgueſcat ciuilitas : vbi nũmo rũ perorat pluralitas. ¶ Ibidem

Si i aurẽ iudicis vł aduocati ſuſurret pecũia. Orphei lyra:Carmẽ Amphiõis:muſa Uirgilij: voce pecũię ſuffocaſ.Quid plura?Ubi nũm⁹ loqſ: Tuliãi eloq tuba rauceſcit:Ubi nũm⁹ militat Hectoreę militię fulgura ↄpeſcũſ:vbi pugnat pecũia:virt⁹ expugna tur Hercula. Nũm⁹ vincit:nũm⁹ regnat:nũm⁹ im

Origenes perat vniuerſis.¶ Origenes ſup illud Exodi. viij.

Percutiam oẽs terminos tuos ranis.

Ranę ſignificãt clamoſas aduocatoꝝ allegatiões quę iani ⁊ iflata modulatõe velut ranaꝝ ſonis ⁊ cãtib⁹ imũdę deceptõis fabulas itulerũt.Ad nihil.n.aliõ vtiles niſi q̄ ſonum vocis improbis ⁊ importunis

Innocentius clãorib⁹ reddũt. ¶ Inno.d vtilitate ↄdi.hũanę.

Sepe cãs tm̃ differũt:q̄ litigãtib⁹ pluſq̃ totũ auferũt: qr maior ẽ expẽſaꝝ ſũpt⁹:q̃ finię fruct⁹. Nec termi naſ negocia pauperũ cępta:quouſq̃ coꝝ marſupia ſint euacuata.Quũ tñ ſcriptũ ſit:Gratis accepiſtis: gratis date: Ipſi vo nec gratiã gratis dãt:nec iuſti tiã iuſte reddũt.Lucrũ i arca: Dãnũ i ↄſcia. Sȝ qd pdeſt hoi.Si totũ mũdũ lucreſ :aię vo ſuę dtrimen

Sidonius tũ patiaſ.¶ Sidonius in epiſtola d iudicib⁹.

Hij ſũt q cãs ↄtẽdũt adhibiti:ipediũt ptermiſſi:faſti diũt admoniti obliuiſcunſ locupletati:Hij ſũt qui emũt lites:vẽdũt interceſſiões:dputãt arbitros : iu dicãda dictãt.Dictata ↄuellũt : attrahunt litigatu ros:ptrahũt audiẽdos:retrahũt trãſigẽtes.

Cicero ¶ Cicero in prologo Rhętoricorum

Poſtq̃ cõmoditas q̃dã praua virtutis imitatrix ſine ratiõabili officio dicẽdi copiã cõſecuta ẽ:tũc igenio freta malicia puertere vrbes ac vitas hoiuȝ labefa ctare cõſueuit. ¶ Cicero lib.de oratore.

Sępiſſimę vidi in cauſis aliqd mali facere homines mi

Ouidius nime malos. ¶ Ouidius lib.j.amoꝝ.

Turpe reos empta miſeros defendere lingua.

Quod faciat:magnos turpe tribunal opes:

¶ Ouidius epiſtola Acontij ad Cydippen.

Et mea quum ſit.

Optima:non vllo cauſa tuente perit:

AEdificatio. gręc. οικοδομια.ας.η.icodomia: ⁊ οικο δομικος.ου.ο.icodomicos architectus: ⁊ οικο δομημα.ατος.το. ędificiũ qd ex ędes ⁊ facio cõpo niſ.Dſ ãt ędificiũ ois ↄſtructio vt puta q̃drigę: cur r⁹:port⁹:põtis:nauiũ: ⁊ alioꝝ hmõi. Aedificij quoq̃ appellatõe ñ ſolũ ſupficiẽ ſignificari:ſȝ ſolũ q̃q̃ ipſũ:

Ulpianus cui ędificiũ ſuppoſitũ eſt. ¶ Ulpian⁹ putat.

AEgritudo.gręce.αρρωστια.ας.η. arroſtia hinc αρ ρωστος.ου.ο.arroſtos ęgrotus dicitur eſt opinio magni mali pſentis:Cui ſubijciũſ: Inuidẽtia:obtre ctatio:Aemulatio.Miſericordia:Angor:luct⁹: Mę ror:Erũna.Dolor:lamẽtatio.Sollicitudo:Moleſtia: Afflictatio:Deſperatio: ⁊ cętera : ſcdm Ciceronem. Lib.tuſ.queſtionũ.

AEmulatio.gręc.ζηλος.ου.ο.zilos: ⁊ ζηλοω. ziloo ęmulor:ẽ dolor q̃dã qm̃ bona ⁊ honorabilia:q̃ ip ſe quoq̃ aſſequi poſſet nõ ſimilib⁹ adeſſe videaſ :nõ qm̃ alijs ſũt:ſed quoniam nõ ipſi quoq̃ : ſecundum Ariſtotelẽ lib.ij. Rhętoricorum.

Aemulatio dicitur dupliciter ſm Ciceronẽ in Rhętori cis:ẽ enim hoc nomẽ ⁊ in laude: ⁊ in vitio. Nã imi tatio virtutis ęmulatio dſ ⁊ tũc laudis ẽ.Itẽ ęmu latio ęgritudo ſi eo qd qs cõcupierit ali⁹ potiatur.

Heſiodus ¶ Heſiodus.

ζηλοι δε τε γειτονα γειτων.hoc eſt Aemulatur autem vicinus vicinum.

Aeq̃litas duplex.ſ.
- Quãtitatis quę reqritur in iuſtitia cõ mutatiua vt q̄ſq̃ tm̃ accipiat quantũ debeat ⁊ econuerſo.
- Proportiõis quę requiriſ in iuſtitia di ſtributiua ⁊ in merito reſpectu pmij. ex.b.Tho.iiij.ſen.di.xlvj.q.i.ar.i.

AEq̃lis.gręc. ισος.ου.ο. ⁊ επισος.ου.ο. iſos ⁊ epi ſos dſ.Et eſt mediũ inter defectum ⁊ exceſſum ſm Ariſto.lib.ij. ęthicorum.

AEqualitas.g̃. ισοτης.ητος.η. iſotis dicif. Et ẽ p portio habẽtiuȝ vnã quãtitatẽ.ſȝ.b. Tho.j.ſen.

Phocylides di.xviij.q.j. ¶ Phocylides.

νειμαι πασι γεμει ισοτης δεν πασι μαριστη.hoc eſt Partẽ oib⁹ tribue. Aeq̃litas ſane in oibus optima.

AEquanimitas.g̃.ισοθυμια.ας.η.iſothimia dicif. ⁊ ẽ animi ęquitas atq̃ ſedatio:vnde ęquanimis vir ęqui ⁊ ſedati animi.

Aequanimitas in tolerãdis tribulationib⁹ eſt paciẽtia ppriẽ dicta ex.b.Tho.ſup epiſto.Ro.lec.v.co.iij.

Aequitas ſȝ Cyprianuȝ q gręce. επιεικεια dicif ſeruaſ in
- Legũ ↄgrua ad op⁹ applicatõe:vt.ſ.po ti⁹ legiſlatoris itẽtio ſueſ q̃ ei⁹ ver ba.vñ Gre. ⁊ habeſ.xxij.q.v. Huma nę verba deſeruire intentioni debent non intentio verbis
- Rerũ iuſta ⁊ dbita ↄmutatõe.Leuitici xix.Statera iuſta ⁊ ęq̃ ſint pondera.
- Bonoꝝ proportionata pticipatiõe: vt i omni collegio ęqtas ſueſ in laborib⁹ ⁊ emolumẽtis pro officioꝝ pportiona ta cõditiõe.ex Archiepo Florẽ.iiij.

AEquitas gręce:ευθυτης.ητος.η. ⁊ ισοτης.equitas di cif: ⁊ eſt iuſticia dulcore miſericordię temperata

Aequitas ẽ ps iuſtitię ⁊ cõtineſ ſub επιεικεια epijcia ſm.b.Tho.ſecunda ſecundę.q.lxxx.

AEquiuocũ:gręce. ομωνυμον.ου.το. homonymõ: eſt cuius nomẽ tm̃ cõmune eſt:ſed ſubſtãtię ratio diuerſa:vt canis:nepos: ſecundum Ariſto.lib.p̄dica mentorum in principio.

AEquus.gręc.επιεικης.εος.ο.η.epijces dſ: ⁊ ẽ ęquũ qd preter legẽ ſcriptã iuſtũ ẽ:ſecuudũ Ariſtote. lib.j.Rhęt.

Aequus vir eſt q exacte amplectiſ ius i peiorẽ partẽ: ſȝ d ſuis ↄmodis dtrahi patiſ : ⁊ ſi lege ſe tueri poſſit. ⁊ h habit⁹ ⁊ hęc hõitas ⁊ eqtas.g̃. επιεικεια epijcia dicif :nec aliõ ẽ q̃ iuſtitia q̃dã.ſȝ Ari.li.v.Aethoꝝ.

Aequus ab aqua dducif:qr ſũma ẽ ęque ęqualitas dũ geſcit:ita vt imaginẽ tãq̃ ſpeculũ reddat. Signifi catq̃ ęquus planũ pprie: ⁊ p metaphorã põiſ p iu ſto qr nullã in partẽ inclinat.Uñ eqtas dcã ⁊ ęq̃lit

AEr: gręc.αηρ.ερος.ο. Eſtq̃ vnũ quattuor elemẽto rũ tenuiſſimũ:humidũ: ⁊ calidũ:igne qdẽ grauio us:terra aũt ⁊ aqs leuius: reſpiratiõis ⁊ vocis cã: incoloratũ.ſ.ex nã colorẽ nõ habẽs:lucidũ: trãſpari bile:luminis enĩ eſt ſuſceptiuũ: ⁊ trib⁹ ſenſibus nřis miniſtrãs. Per id enim videm⁹:audim⁹ ⁊ olfacim⁹. Suſceptiuũ fomitis ⁊ frigiditatis ſiccitatis ⁊ humi ditatis:Cuius oẽs qui ſm locum ſunt motus.ſ. ſur ſuȝ:Deorſum:intra:extra:dextrorſuȝ : ſiniſtrorſum ⁊ circularis motus:ex ſe nõ habẽs lumẽ ſȝ a ſole ⁊ lũa ⁊ ſtellis ⁊ igne illuminatus.

AEſtimatio gręce λογισμος. ου. ο . ⁊ λογιζομαι . ęſtimo ⁊ cogito dicif :ab ęſtimo vẽit quod ſignifi cat apprecio quaſi ęre taxo. ⁊ qm̃ ęſtimatio ſine ſpe ciali cõſideratiõe fieri nõ põt : ęſtimare quãdoq̃ p ↄſideraſ põiſ: Ouidi⁹.hęc qcũq̃ leget:Siquis leget ęſtimet ante.Aeſtimare aũt putare ⁊ iudicare ẽ. Pri us enĩ rẽ ęſtimam⁹ hoc eſt cõſideramus : Deinde ex

ſtimam⁹ hoc ē iudicamus. Ab eſtimo fit eſtimatiua vis que ē potētia apprehēſiua cōuenientis ꝛ nociui. Jō cōparaſ ad appetitū ſenſitiuū: Sicut intellect⁹ ꝑctic⁹ ad volūtatē. b. Tho. pria. pte. q. lxxviij. ar. iiij.

Aeſtimatiua vis ſm Auicēnā eſt virtus apphēdēs intētiones ſenſibilium: ſicut eſt in oue diiudicante ꝙ ē a lupo fugiendum.

Aeſtimatiue ſedes ſʒ. b. Tho. ꝛ Auerroym. ē i brutis poſterior pars capitis: in hoib⁹ media cellula cerebri: vl' in ſūmo eius que dicitur ſyllogiſtica ſʒ: vero Auicēnā. ē ſummū ɔcauitatis medie cerebri. De q̄ vide in arbor̄ anime. Ab eſtimo vēit exiſtimo diphthōgo in i longā cōuerſa: quaſi ex eſtimatiōe ſtatuo atq; decerno. Jnde exiſtimatio: qḋ fere ſꝑ paſſiue ſumitur vt vir magne exiſtimatiōis. i. de quo homines bene ſentiunt: ꝛ quē magnū futurū oēs arbitrātur.

AEtas: grece. ηλικια. ας. η. ilicia dicif: q̄ſi euitas. Aetates ab antiquis varie diſtiguebāf. Serui⁹ Tul. rex Romanorū eos pueros appellauit: q cēnt i fra dcimūſeptimū annū. Jndeq; ad quadrageſimū ſextū Juniores dixit: q̄s bello idoneos elegit: ſup̄ vo ſextū ꝛ quadrageſimū ānū ſeniores nominauit: Varro āt diuiſit etatē in Jnfantiā. Adoleſcētiā: Juuētā ꝛ ſenectā. Quarū ſingule trifariā diuidunf: vt pria ꝑs viridis: ſecūda adulta: vltima ꝑcepſ dicaf. Virgi. Jam ſenior: ſed cruda deo viridiſq; ſenectus.

AEternitas. g̃. αιωνια. ας. η. Eonia: ꝛ αιωνιος. ου. ο. eonios etern⁹: ē iterminabilis vite ſimul tota ꝛ ꝑfecta poſſeſſio: ſm Boetiū lib. v. ḋ con. Dr̄q; q̄ſi euiternitas. Et ſempiternus quaſi ſemꝑ eternus. Differūt autē eternū ꝛ perpetuū: qḋ eternuʒ ē qḋ ſine ꝑncipio ē ꝛ ſine fine vt de⁹. Perpetuū āt qḋ habuit ꝑncipiū: ſed finē nō eſt habiturū vt anima.

AEuum. g̃. αιων. ωνος. ο. eon dicif ꝛ ē mēſura habentiū principium ꝛ finem. ſm Alber. ma. ſup libris phiſicorum.

Affabilitas grece. ευπροσηγορια. ας. η. ꝛ ευπροσηγορος. ου. ο. affabilis dicitur eſt virtus qua homo ſe habet ad cōuerſationē in dictis ꝛ factis delectabiliter ad oēs nō equaliter. Cui⁹ ē pricipalr ɔuiuētes delectare: ſʒ q̄ñ oportet nō veretur eos cōtriſtare: propter bonum promouendum: vel propter malū vitandum. Et eſt media inter Adulationē ꝛ litigiū.

Eccl'iaſtici — ℂ Eccleſiaſtici. iiij.

Congregationi pauperum affabilem te facito.

Affectio: gre. διαθεσις. εως. η. diathesis ꝛ διατιθημι. diatithimi afficio dicitur: ꝛ ē rapt⁹ ꝛ abſtractio aie circa mores ſʒ Ari. lib. viij. polyticoꝝ.

Affectio eſt animi ꝛ corporis: ex tēpore: aliq̄ de cauſa: mutatio: vt ſunt gaudiū: letitia: miſericordia: cupiditas: metus: moleſtia: ꝛ alia que a noſtris modo affectus: modo affectiones dicunf greci παθος hoc eſt morbum vocāt. hinc affectare qḋ ē nimio affectu ꝛ anxie querere. ℂ Virgi.

Virgilius — Viamq; affectat olympo.

Ouidi⁹ — ℂ Ouidius li. j. Metamorphoſeos.

Affectaſſe ferunt regnum celeſte gigantes.

Affinitas: grece: συγγενεια. ας. η. ſyngenia. ꝛ συγγενης. εος. ο. η. ſyngenis affinis dicif. ꝛ ē vinculum cauſatū ex carnis copula conſanguineorum. hec ex b. Tho. iiij. ſen. di. xli. ar. i.

Affines ſūt viri ꝛ vxoris cognati dicti ab eo ꝙ due cognatiōes: q̄ diuerſe iter ſe ſūt ꝑ nuptias copulātur: ꝛ altera ad alterius cognatiōis finē accedit. Cōſanguinitas fit ꝑ carnis ꝓpagationē. Affinitas vo ꝑ cōiūctionē ordinatā a deo. hec ex. b. Tho. vbi ſupra.

Affinitas cātur ex oi coitu nāli ꝛ illicito. ℂ Jbidē.

Affirmatio: grece: καταφασις. εως. η. cataphaſis dicitur: ꝛ eſt enūciatio alicuius ḋ aliquo ſm Ariſtotelem libro primo perihermenias.

Afflictio: gre. θλιψις. ιος. η. thlipſis: ꝛ θλιβω affligo dicitur: ꝛ eſt egritudo cū vexatione cordis ſm Ciceronem lib. Tuſ. queſt.

Agonia: grecoꝝ vocabuluʒ αγωνια. ας. η. eſt timor mali extrinſeci cui reſiſti non poteſt propter improuiſionem. b. Tho. ſcḋa ſcḋe. q. xli. ar. iiij.

Agnati ꝛ cognati differūt: vt plʒ Paulo iuriſconſulto vt genus ꝛ ſpecies. Nam omnis agnat⁹ cognatus eſt: nō aūt ois cognatus agnatus eſt. Alteꝝ enim ciuile: alterū naturale nomē eſt. Cognationis origo: ēt ꝑ feminas ſolas contingit. Agnationis aūt ab vno patre per ſolos maſculos contingit.

ℂ Phocylides.

Phocylides — συγγενεσι φιλοτητα νεμοις οσιην θ'ομονοιαν. idest
Affinibus amicitiam tribue: ſanctāq; concordiam.

AGRICVLTVRA grece. γεωργια. ας. η. ꝛ γεωργος. ου. ο. agricola dicif: ꝛ eſt agroꝝ cultura. Jnde agreſtis. gre. αγριος. ου. ο. ꝛ αγροτης. τηρος. η. ruſticitas. Eſt autē agreſtis q vitam agit ſilueſtrē. ℂ Exodi cap. xxij.

Exodi — Si leſerit q̄ſpiā agrū vel vineā: ꝛ dimiſerit iumētū ſuū vt depaſcatur aliena: qcq̄d optimū habeat in agro ſuo vel in vinea pro damni eſtimatione reſtituet.

ℂ Jbidem.

Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas ꝛ cōphenderit aceruos frugum: ſiue ſtantes ſegetes in agris: reddet dānum qui ignem ſuccenderit.

ℂ Exodi. cap. xxiij.

Sex annis ſeminabis terrā tuā ꝛ ɔgregabis fruges ei⁹ Anno aūt ſeptimo dimittes eā: ꝛ requieſcere facies: vt comedāt pauperes: populi tui: ꝛ quicq̄d reliquū fuerit edant beſtie agri. Jta facies i vinea ꝛ oliueto tuo. ℂ Hieronymus ad Ruſticum monachuʒ ꝛ habetur de con. di. v. Nunq̄.

Hieronymus — Cur in vſus tuos ſucceſſura n̄ prepara s? vel fiſcellā texe iunco vel caniſtrū lētis plecte viminibus. Seraf humus: areole equo limite diuidāf: Jn qb⁹ cū olerū iactata fuerint ſemina: vel plāte: per ordinem poſite: aque ducantur irrigue. hic pulcherrimoꝝ verſuū ſpectator aſſiſtas.

Ecce ſupercilio cliuoſi tramitis vndam
Elicit: illa cadens raucum per leuia murmur
Saxa ciet: ſcatebriſq; arentia temperat arua.

Jnſerantur fructuoſe arbores: vt paruo poſt tēpore laboris tui dulcia poma decerpas.

ℂ Ariſtoteles lib. primo polyticorum.

Ariſtoteles — Bos pauperib⁹ ē pro ſeruo. ℂ Jdē li. vj. polyticoꝝ.

Agricole magis appetūt lucrū q̄ʒ honorem. Et iō delectabilius eſt ipſis laborare q̄ʒ principari. ℂ Jbidē

Agricole qui non habent neceſſaria circa opera morātur: ꝛ aliena non concupiſcunt.

Cicero — ℂ Cicero officiorum lib. i.

Omnium aūt reꝝ ex qbus aliq̄d acqritur nihil ē agricultura meli⁹ nihil vberius: nihil dulcius: nihil libero homine dignius. ℂ Jdē li. de Senectute.

Venio nūc ad voluptates agricolarū: qbus ego incredibiliter delector: q̄ nec vlla īpediūf ſenectute: ꝛ mihi ad ſapiētis vitā ꝓxime videtur accedere. Habēt eniʒ rōnē cū terra: que nūq̄ʒ recuſat iperiū nec vnq̄ʒ ſine vſura reddit quod accepit: ſʒ alias minore: plerūq; maiore cū fenore. ℂ Jbidem.

Ergo in hac vita Marcus Curi⁹ quū ḋ ſamnitib⁹ triumphaſſet: ꝛ de Pyrrho: cōſumpſit extremū tēpus etatis. ℂ Cicero lib. de Senectute.

A villa in ſenatū accerſebanf Curi⁹ ꝛ ceteri ſenes: ex quo qui eos accerſebāt viatores nominati ſūt. Nū igif ſenect⁹ miſerabilis fuit qui ſe agricultatōe oblectabanf? Mea qdē ſentētia haud ſcio: an vlla bea-

tior eſſe poſſit: neqꝫ ſolū officio qȯ hominū generi vniuerſo cultura agrorū eſt ſalutaris: ſꝫ oblectatiōe quā dixi: ⁊ ſaturitate copiaqꝫ omniū rerū quę ad victum hominum: ⁊ cultū etiam deorum pertinent.

¶ Cicero lib. de ſenectute.

Semper eni bōi aſſiduiqꝫ domini referta cella vinaria olearia: ⁊ penaria eſt: villaqꝫ tota locuples ē: abūdat porco: hędo: agno: gallia: lacte: caſeo: melle: Jā hortū ipſi agricolę ſuccidiam alterā appellant. Lū ꝯdiiora facit hęc ⁊ ſuperuacanei operis labor: aucupiū: atqꝫ venatio.

¶ Cicero ibidem.

Agro bene culto nil poteſt eſſe: nec vſu vberi⁹: nec ſpecie ornatius: ad quē fruēdum nō modo nō retardat: verū ēt inuitat atqꝫ allectat ſenectus. Ubi enim poteſt illa ętas atqꝫ caleſcere: vel appricatiōe meli⁹ vł igni: vel viciſſim vmbris aq̄ſue ſalubri⁹ refrigerari.

Valeri⁹ maxi. ¶ Ualerius maximus li. quarto titulo de Paupertate.

Illi etiam prediuites q ab aratro accerſebanf vt cōſules fierēt: voluptatis cā ſterile atqꝫ ęſtuoſiſſimū pupinię ſolū verſabāt: deliciarūqꝫ ignari vaſtiſſimas glebas plurimo cū ſudore diſſipabant. Jmmo vero quos pericula reipu. īperatores aſſerebat anguſtia rei familiaris. Quid ceſſo propriū nomen veritati reddere bubulcos fieri cogebant.

¶ Jbidem.

Attilium aūt qui ad eū accerſendū a ſenatu miſſi erāt ad imperiū populi romani ſucipiēdū ſemen aſpgentē viderūt. Sed ille ruſtico opere attritę manus ſalutē publicā ſtabilierūt: ingētes hoſtiū copias perfundederūt. Quęqꝫ modo arantium boum iugum rexerāt: triūphalis currus habenas retinuerūt. Nec fuit ijs rubor eburneo ſcipione depoſito agreſtē ſtiuā aratri repeterē. Poteſt pauperes cōſolari Attili⁹ ſꝫ multo magis docerē locupletes: q̄ ñ ſit neceſſaria ſolidę laudis cupidini anxia diuitiarum cōparatio.

Vitruuius ¶ Uictruuius de Architectura libro ſecundo.

Etenim nat⁹ infans ſine nutricis lacte nō pōt ali neqꝫ ad vitę creſcētis grad⁹ pduci: Sic ciuitas ſine agris ⁊ eoꝝ fructib⁹ in męnib⁹ affluētib⁹ nō poteſt creſcere: nec ſine abūdantia cibi frequentiam habere: populumqꝫ ſine copia tueri.

Virgili⁹ ¶ Uirgi. li. i. georgicoꝝ.

Frigoribus parto agricolę plerunqꝫ fruuntur:
Mutuaqꝫ inter ſe lęti conuiuia curant.
Jnuitat genialis hiems curaſqꝫ reſoluit:

¶ Jdem lib. ij. georgicorum.

Nec vero terrę ferre omnes omnia poſſunt.
Fluminibus ſalices: craſſiſqꝫ paludibus alni.
Naſcuntur ſteriles ſaxoſis mōtib⁹ orni.
Littora mirteis lętiſſima. Deniqꝫ apertos
Bacchus amat colles: aquilonem ⁊ frigora taxi.

¶ Jbidem.

Primus humum fodito: primus deuecta cremato
Sarmenta. ⁊ vallos primus ſub tecta referto.
Poſtremus metito:

¶ Jdem li. ij. Georgicorum.

O fortunatos nimium: ſua: ſi bona norint:
Agricolas: quibus ipſa procul diſcordibus armis
Fudit humo facilem victum iuſtiſſima tellus.

¶ Jbidem.

Fortunatus ⁊ ille deus qui nouit agreſtes.
Panaqꝫ ſiluanumqꝫ ſenem: nymphaſqꝫ ſorores.

¶ Jbidem.

Interea pendent dulces circum vbera nati:
Caſta pudicitiam ſeruat domus. Ubera vaccę.
Lactea demittunt pingueſqꝫ in gramine lęto.
Inter ſe aduerſis luctantur cornibus hędi.

¶ Ouidius lib. j. de remedio amoris. Ouidi⁹

Rura quoqꝫ oblectant animos ſtudiumqꝫ colendi.
Quęlibet huic curę cedere cura poteſt.
Colla iube domitos oneri ſupponere tauros:
Sauciet vt duram vomer aduncus humum.
Obrue verſata cerealia ſemina terra:
Quę tibi cum multo fęnore reddat ager.
Aſpice curuatos pomorum pondere ramos:
Ut ſua quod perit vix ferat arbor onus.
Aſpice labentes iucundo murmure riuos:
Aſpice tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes: pręruptaqꝫ ſaxa capellę:
Ut referant hędis vbera plena ſuis.
Paſtor inęquali modulatur harundine carmen
Nec deſunt comites ſedula turba canes.

¶ Horatius Epodo ode ſecunda. Horatius.

Beatus ille qui procul negocijs:
Ut priſca gens mortalium
Paterna rura bobus exercet ſuis
Solutus omni fęnore:
Neqꝫ excitatur claſſico miles truci:
Neqꝫ horret iratum mare.
Forumqꝫ vitat: ⁊ ſuperba ciuium
Potentiorum limina.

¶ Horatius Sermonum libro ſecundo ſatyra ſexta.

O rus quando ego te aſpiciam: quandoqꝫ licebit
Nunc veterum libris: nūc ſomno ⁊ inertibus horis
Ducere ſollicitę iucunda obliuia vitę?
O quando faba Pythagorę cognata: ſimulqꝫ:
Uncta ſatis pingui ponentur oluſcula lardo:
O noctes cęnęqꝫ deum quibus ipſe meiqꝫ:
Ante larem proprium veſcor.

¶ Horatius epiſtolarum libro primo epiſtola decima.

Noviſti ne locum potiorem rure beato?
Eſt vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat? Et rabiem canis: ⁊ momenta leonis?
Quum ſemel accepit ſolem furibundus acutum.
Eſt vbi diuellat ſomnos minus inuida cura?

Alacritas: gręce: φαιδρότης.ητος.η. phedrotis: ⁊ φαιδρος.ου.ο. phedros alacer dicitur: ⁊ ē mutatio quędam vultus in aliquam ſpem geſtientis: venitqꝫ ab alacer qȯ q̄nqꝫ feſtinū ſignificat: quaſi alias acer. Terēti⁹. Quid tu es triſtis? quidue es alacris? Nonnunq̄ lętum ⁊ velut in aliquam ſpem geſtientem ſignificat.

Alecto: gręce: αληκτω.οος.η. vna eſt triū furiarum infernarū quas Orpheus in Argonautica vnico verſu compręhendit.

τισιφονη τε και αληκτω και δια μεγαιρα. facitqꝫ genitiuo. Alect⁹: ⁊ accuſatiuo Alecto. Uirg. vij. Aenei. Lucificam Alecto.

Alienatio: gręce: αλλοτριωσις.ιος.η. allotrioſis: ⁊ αλλοτριοω. aliēo dicif: ⁊ αλλοτριος.ου.ο. alienus. Eſt autem alienum quod eſt extraneū ⁊ diſſimile ſecundum beatum Thomam prima parte. q. xxxj. articulo ſecundo.

Alimentū: gręce: τροφη.ης.η. trophi: ⁊ τρεφω trepho alo dicitur: eſt quod pręparat operationem nutritiue: ſm Ariſto. lib. ij. de anima.

Altare: gręcę: θυσιαστηριον.ου.το. locus eſt in quo dijs ſacrificia fiebāt. Qȯ ita ab Ara intereſſe qdā putāt: q̄ arę ſuperis ⁊ inferis dijs conſtituebātur. Altaria vero dijs ſuperis tātū. Altare ab altitudine dictū eſt: quoniā veteres dijs ſuperis i ędificijs

a terra erectis ſacrificabãt. Dijs terreſtrib⁹ i terra. Dijs iſeris in effoſa terra. Are vo dicte ſũt q̃ſi anſe Uaſa eñi erant q̃ tripodes dicebant. Propter qḋ Uarro i libꝛ diuinaꝝ reꝝ ſcribit aras pꝛio anſas di ctas: ꝙ eſſet neceſſariũ a ſacrificãtibus eas teneri. Qm̃ ergo q imolabant nõ tm̃ deos voce pꝛecabant ſed etiã manibus aras appꝛehendebant: pꝛio anſe dicte ſunt: deinde are litterarum mutatione.

Uirgilius

℄ Uirgilius.

Talibus orantem dictis: araſq̃ tenentem.

℄ Idem.

Tango aras medioſq̃ ignes: ac numina teſtoꝛ.

Sunt qui velint aram eſſe vocabulũ grecum: naz αρα της. αρας. η. eſt oratio: impꝛecatio: votum: pꝛex.

ALteratio grece. ετεροωσις. ιος. η. heteroſis dicit. Et eſt mutatio in ɔ̃ria ſcḋm Ariſt. lib. viij. phyſi.

Alteratio eſt mutatio alicuius ſubiecti: ſm qualitates contrarias: vel medias: ipſo ſubiecto manente eodẽ. ſm Ariſto. lib. de ge. ⁊ coꝛ.

ALtercatio grece. εριστιδος. η. eris dicit: ⁊ eſt idẽ quod obiurgatio. Ab altercoꝛ venit: quod iurgoꝛ: quaſi aduerſam partem tueoꝛ.

AMaritudo grece. πικρια. ας. η. picbꝛia ⁊ πικρος ου. ο. amarus dicit. Et eſt effectus rãcoꝛis ⁊ filia accidie ſm. b. Tho. ſcḋa ſcḋe. q. xxxv. ar. iiij.

AMbages que ⁊ ambago dici põt in vno ſignificato grece. περιοδος. ου. η. periodos ⁊ περιαγω circunago: ẽ circuit⁹: vel dubia. ſeu ꝓfuſa locutio.

Lucanus

℄ Lucanus lib. i.

Multaq̃ tegens ambage canebat.

AMBITIO. grece φιλοτιμια. ας. η. philotimia ⁊ φιλοτιμος. ου. ο. ambitioſus dicitur: ⁊ eſt appetitus potentie ſecundum Alexan. ſecunda ſecunde tractatu de ambitione queſtione ſecunda.

Ambitio eſt dignitatis appetitus immoderatus ratione honoꝛis. ſecundum. b. Tho. ſecunda ſecunde. q. cxxxj. arti. ij.

Ambitio venit ab ambio: quod pꝛopꝛie ſignificat circundo. Uirg. vj. ene. Que rapidus flammis ambit toꝛrentibus amnis. Et per metaphoꝛam aliquando ambire eſt blandiri ⁊ circunuenire. Uirg. Quo nũc reginam ambire furentem. Audeat affatu. Et quoniam romani [illegible]m honoꝛes ⁊ magiſtratus affectarent ſingulos circuire: dextras pꝛenſare: rogareq̃ vt ſe ſuffragijs adiuuarent: factum eſt vt ambire capiatur pꝛo eo: quod eſt honoꝛes ⁊ magiſtratus querere. Dicimus autem ambitus ⁊ ambitio: ſed hoc intereſſe videtur ꝙ ambitio pꝛopꝛie eſt honoꝛum ⁊ laudis imoderata cupiditas. Ambitus vero dr̃ quũ ad publicos honoꝛes ⁊ magiſtratus turpibus: ac inhoneſtis artibus: vt puta blanditijs: pꝛecibus: largitione cõtendimus: qualis eſt que nũc vulgo a Simone mago Simonia dicitur. Quecunq̃ autẽ ambitus facit: ambitio facere compellit.

Paulus

℄ Paulus ad Galatas cap. vj.

Non efficiamur inanis gloꝛie cupidi: inuicem pꝛouocãtes: inuicem inuidentes.

Auguſtinus

℄ Auguſtinus ad Eudoxium: ⁊ habet. xvj. q. j. Uos autem.

Si qua opa veſtra mr̃ eccleſia deſiderauerit: nec elatiõe auida ſuſcipiatis: nec blandiente deſidia reſpuatis:

℄ Auguſtinus in ſermone de die conſecrationis.

Laudari a male viuentib⁹ nolo: ⁊ deteſtoꝛ: laudari aũt a bñ viuentibus: ſi dicam nolo: mentioꝛ: ſi dicaz volo timeo ne ſim hũanitatis pl⁹ q̃ ſoliditati. Quid ergo dicã: nec plene nolo: nec volo. Nõ plene volo ne in laude humana pericliter. nec plene nolo ne ingrati ſint quibus pꝛedico.

℄ Aug. ſuper ps.

Nõ fere quiſq̃ eſt. qui careat amoꝛe dominandi: ⁊ humanam non appetat gloꝛiam.

℄ Aug. ſuper ps.

Quotiẽs hominib⁹ pꝛeeſſe deſideroꝛ: totiẽs deo meo pꝛeire contendo.

℄ Auguſtin⁹ de ciuitate dei libꝛo xiiij. capitulo. xi.

Diabolus ruit: quia elegit potius pꝛeeſſe q̃ ſubeſſe.

Hieronymus

℄ Hieronymus ⁊ habet. viij. q. i. capitulo illud.

Illud inferendũ eſt aduerſus eos q de epiſcopatu intumeſcunt ⁊ putant ſe nõ diſpenſationem Chꝛiſti ſed imperium conſecutos. Quia non ſtatiz omnib⁹ his meliores ſunt qcunq̃ epiſcopi non fuerint oꝛdinati: ⁊ ex eo quod epiſcopi electi ſunt: Se magis eſtimẽt compꝛobatos. Si autẽ peccata filioꝛuz ab epiſcopatu iuſtũ pꝛohibẽt: quanto magis ſe vnuſquiſq̃ conſiderans: ⁊ ſciens quia potẽs potenter toꝛmẽta patietur: retrahit ſe ab hoc nõ tam honoꝛe q̃ onere: ⁊ alioꝛum locum qui magis digni ſunt non ambit occupare.

℄ Idem epiſtola ad Euſtochium.

Nec ſatis religioſa velis videri: nec plus hũilis q̃ neceſſe eſt. Negligentiã fugiendo queras: plures eniz in hoc ipſo cupiunt placere: qḋ placere ɔtemnunt. Et mirum immodum laus dum vitat appetitur.

Ambroſius

℄ Ambroſius ſuper lucam lib. iij.

Erugo mentis eſt appetẽtia dignitatũ: ſi in his ſupma ſpes vite pꝛeſentis locet. Reſcipiſcat vnuſquiſq̃ a furoꝛe ſeculariũ dignitatũ. ⁊ cupiditatũ. q̃ mentez animumq̃ perturbant. vt compos ſui eſſe poſſit.

℄ Ambroſius ſuper lucam libꝛo. iij.

Hoc ipſo perniciosioꝛ ambitio: ꝙ blanda eſt conſolatricula dignitatum. Et ſepe quos vita nulla delectat. quos nulla potuit mouere luxuria. nulla auaritia ſubruere facit ambitio criminoſos.

℄ Ibidem.

Pꝛope omniũ criminuz frontes hec tria monſtrant eẽ genera vitioꝛum ſcilicet gula: iactantia: ⁊ ambitio. Cauſe autem cupiditatis ſunt carnis delectatio. ſpecies gule: ⁊ auiditas potentie.

Gregorius

℄ Gregoꝛius in moꝛalibus ⁊ habetur. viij. q. j. capitulo ſciendum. §. Neq̃.

Neq̃ eniz ſe ſub obediẽtia dirigit: q ad percipiẽda huius vite pꝛoſpera libidini pꝛopꝛie ambitionis ſeruit.

℄ Gregoꝛius in paſtoꝛali ⁊ in moꝛalibus.

Locus regiminis quũ regendus offertur: in ſe pꝛius neceſſe eſt vt quiſq̃ diſcutiat: ſi loco vita cõgruat. Si ab onere actio non diſſentiat. Ne iuſtus omnium rectoꝛ eo poſt in tribulatione pꝛeces non audiat quo ipſe quoq̃ eius de quo tribulatio oꝛitur exoꝛdia honoꝛis ignoꝛat.

℄ Gregoꝛius in paſtoꝛali.

Penſandum valde eſt: ad culmen regiminis qſq̃ qualiter veniat. Atq̃ ad hoc rite perueniẽs q̃liter viuat: ⁊ bene viuens q̃liter doceat: ⁊ recte docens infirmitatez ſuã quotidie cognoſcat: ne aut hũilitas acceſſum fugiat: aut pueniõi vita cõtradicat: aut vitã doctrina deſtituat: aut doctrinam pꝛeſumptio extollat i virtutibus pollens coactus ad regimen veniat. virtutibus vacuus nec coactus accedat.

℄ Gregoꝛius in paſtoꝛali.

Locus regiminis deſiderantibus negandus eſt: fugiẽtibus offerendus.

℄ Gregoꝛius in regiſtro.

Sicut is q̃ inuitat⁹ rẽuit:q̃ſit⁹ refugit ſacris ẽ altarib⁹
admouẽdus. Si q̃ vltro ambit: vel ĩportũe ſe ĩgerit:
ẽ ꝓculdubio repellẽdus. Nã q̃ ſic nitit̃ ad altiora cõ
ſcẽdere: qd agit? niſi vt creſcẽdo decreſcat: ⁊ aſcẽdẽ
do exterius ĩterius in ꝓfunda deſcendat. ℭ Ibidẽ.
Ordinate ad ordines accedẽdũ eſt. Nã caſuz appetit q̃
ad ſũma loci faſtigia poſtpoſitis gradib⁹ ꝑ abrupta
aſcenſum querit. ℭ Ibidem.
Quiſqs ſacerdotiũ ñ ad elatõis culpã: ſ3 ad vtilitatẽ
adipiſci ↄ̃ſiderat: ꝑus vires ſuas cũ eo qd́ ſubitur⁹
oner̃ metiat̃: vt ⁊ ĩpar abſtineat: ⁊ ad id cũ metu cui
ſe ſufficer̃ exiſtiat accedat. ℭ Greg. ſup Ezechielẽ.
Quãto qſq3 hic alti⁹ erigit̃: tãto curis grauiorib⁹ one
ratur. ℭ Grego. mora. lib. xxxiij.
Mãu hũilliṁe ↄ̃ſideratõis ↄ̃p̃imẽdus ẽ timor elatõis
ℭ Greg. mora. lib. ij. añ finẽ ſup illud Iob. xxx
Eleuaſti me valde: ſcio ꝙ morti trades me.
Ad hoc ſolum fugitiuę felicitatis aura ſubleuat: vt re
pente deterius in infimis ſternat.
Greg. mora. vltimo ſuper illud Iob. xxxviij.
Ecce gigantes gemunt ſub aquis.
Quiſquis altius erigitur ipſis populis mente ⁊ cogi
tatiõe ſupponitur quibus ſuperponitur dignitate.
Joan'. ℭ Ioan. chriſoſto. ſup Mathęum home. xxv.
chriſo. Quicunq3 deſiderauit p̃matũ in terra: inueniet ↄ̃fu
ſionem in cęlo. Nec inter ſeruos chriſti computabi
tur qui de p̃matu tractauerit. ℭ Ibidem.
Opus quidem deſiderare bonum: bonum eſt. Prima
tum autẽ honoris concupiſcere vanitas eſt. Prima
tus enim fugientẽ ſe deſiderat: deſiderãtẽ ſe onerat.
Bernardus ℭ Bernardus in epiſtola ad her. Senonẽ.
Multi nõ tanta fiducia ⁊ alacritate currerent ad hono
res: ſi ⁊ ſe ſentirent: onere grauari metuerent. Nec
cũ tãto labore ⁊ ꝑiculo q̃rũlibet affectarent infulas
dignitatum. ℭ Bernardus ad eugeniũ lib. iij.
An non limina apoſtolorum amplius ambitio q̃3 deuo
tio terit? ℭ Bernardus ibidem.
O ambitio ambientiũ crux: q̃uo oẽs torq̃s? oĩbus pla
ces. Nil acrius cruciat: nil moleſtius inquietat: nil
tñ apud miſeros mortales celebrius negocijs eius.
ℭ Bernardus in ſermone quadrageſimę.
Ambitio ſubtile malũ: ſecretũ vir⁹ peſtis occulta: doli
artifex: mr̃ hypocriſis: liuoris pens: vitioꝝ origo: tinea
ſcitat[is]. excecatrix cordiũ: ex r̃medijs morbos creãs
Origenes ex medicia lãguorẽ gñans. ℭ Ori. ſup ep̃la ad Ro.
Ois adeũdi honoris eccleſiaſtici abſcideret̃ ambitõ: ſi
ſe iudicãdos potius q̃3 iudicaturos hij q̃ p̃ęeſſe vo
Inno. lũt pp̃lis cogitarẽt. ℭ Inno. d̃ vili. ↄ̃ditõis hũanę.
Ambitioſus ſp̄ ẽ pauid⁹: ſp̄ attẽtus: ne dicat qd̃ ↄ̃ſide
rat: ad hũilitatẽ ſimlat: hõeſtatẽ mẽtit̃: affabilitatẽ
exhibet: bẽignitatẽ oñdit: ſubſeqt̃ ⁊ obſeqt̃ cũctos
honorat: vniuerſis inclinatur: frequentat curias: vi
ſitat optimates: aſſurgit ⁊ amplexatur: applaudit ⁊
adulatur. Unde notũ illud poeticum. Et ſi nullus
erit puluer tamen excute nullum. ℭ Ibidem.
Ambitioſus prompt⁹ ⁊ feruid⁹ vbi placer̃ cognouerit
Remiſſus ⁊ tepidus: vbi putauerit diſplicere. Im
probat mala: deteſtat̃ iniq̃: ſ3 alia cũ alijs ꝓbat ⁊ im
probat: vt iudicet̃ idone⁹: vt reputet̃ accept⁹: vt lau
det̃ ab oĩb⁹. vt a ſingulis approbet̃. S3 ecce grauẽ
intra ſe ſuſtiet pugnã difficilemq3 ↄ̃flictũ: dũ iniq̃tas
pulſat aĩam. Ambitio ↄ̃tinet manũ: ⁊ qd̃ illa ſugge
rit: hęc fieri nõ ꝑmittit. Colludunt adinuicẽ mr̃: ⁊ fi
lia. Iniq̃tas ⁊ ambitio. hęc vendicat ſibi publicuz.
Illa ſecretum. ℭ Innocentius ibidem.
Ambitioſus ſtatĩ vt ẽ ad honorẽ ꝓmot⁹: in ſuperbiam
extollit̃: Iactãtiã effrẽat̃. Nõ curat ꝓdeſſe: ſ3 gl̃iat̃
p̃eeſſe: p̃ſumit ſe meliorẽ: q2 cernit ſe ſupiorẽ p̃ores de
dignat̃ aĩcos: notos ignorat heſternos: cõites ↄ̃tẽnit
ant[i]quos: vultũ auertit: ceruicẽ erigit: faſtũ oſtẽdit
grãdia loquit̃: ſublimia meditat̃: ſubeſſe non patit̃
p̃ęeſſe molitur: ſubditis oneroſus: oĩbus infeſtus:
p̃ceps: moleſtus: arrogãs: grauis: ⁊ importunus.
ℭ Seneca ad lucillium epiſtola. xxiij.
Sic eſt de ambitione q̃uo de amica conquerunt̃ hoĩes
Si verum affectũ inſpicias: nõ oderunt: ſed litigãt.
Uidebis voluntariã eſſe illis in eo morã: qd̃ ęgre
ferre ipſos ⁊ miſer̃ loquunt̃. Peccatores eni3 conq̃
runtur de moleſtijs amicę: nec tñ dimittunt: ⁊ ambi
tionis: nec tamen eam dimittunt.
ℭ Seneca ad lucillium epiſtola. xlviij. Seneca
Cupiditas omnis ingrata: ⁊ nemo eoꝝ q̃ in republica
verſant̃: quos vincat: ſed a quib⁹ vincatur aſpicit.
ℭ Idem epiſtola. lx.
Illud p̃ęcipue nos ĩpedit: ꝙ nobis placem⁹. Si inuẽie
mus q̃ nos bonos viros dicat. qui prudẽtes: q̃ ſan
ctos. Non ſumus laudatione contenti: qcq̃d in nos
adulatio ſine pudore ↄ̃geſſit: tanq̃3 debitũ p̃ęhendi
mus: optios nos eſſe. Sapiẽtiſſimoſq3 affirmãtib⁹
aſſentimus: quũ ſciamus illos ſępe multa mentiri.
Adeo quoq3 indulgem⁹ nobis vt laudari vellim⁹ in
id cui contraria maxime facimus.
ℭ Seneca ad lucillium epiſtola. lxij.
Quantulũ eni3 eſt qd̃ naturę dat̃: parua illa ꝑs dimit
tit̃. Nõ fames nobis ventris noſtri magno cõſtat.
S3 ãbitio. Nos itaq3 vt ait Saluſti⁹: vẽtri obediẽ
tes animaliũ loco numeremur: ñ hoĩu3. Quoſdã v̓o
nõ aĩaliũ. Sed mortuorum. Uiuit is qui ſe vtitur.
ℭ Idem epiſtola. lxxiiij.
Nullu3 habet maius malũ cupiditas: q̃3 qd̃ grata eſt.
Nemo quos vincit. Sed a q̃bus vincat̃ aſpicit. Et
illis nõ tã iucundũ eſt multos vider̃ poſt ſe. q̃3 gra
ue aliquem ante ſe. ℭ Ibidem.
Cupiditas fęlicitatẽ ſuã non intelligit: quia non vnde
venerit reſpicit. Sed quo tendat.
ℭ Seneca ad lucilliu3 epiſtola. lxxxvj.
Relinque ambitũ: timẽda res eſt: vana: ventoſa: nullũ
habẽs terminũ. ℭ Ibidem.
Quęcũq3 videtur eminere: in rebus hũanis q̃uis pu
ſilla ſint: In cõparatione humillimorũ ꝑ difficiles
tamẽ ⁊ arduos tramites adeunt̃. Cõfragoſa ẽ faſti
gia dignitatum via.
ℭ Seneca ad lucillium epiſtola. cxv.
Qui virtutem ſuã publicari vult: nõ virtuti laborat:
ſed glorię. ℭ Seneca lib. ij. de beneficijs.
Nũq̃3 iprobe ſpei ꝙ dat̃ ſatis ẽ: ⁊ maiora cupim⁹: quo
maiora venerũt. Multoq3 cõcitatior eſt auaricia in
magnoꝝ opũ cõgeſtu collocata. Ut flãmę acrior vis
eſt: quo maiore incẽdio emicuit. Neq3 ambitio nõ pa
titur quicq̃3 in ea mẽſura honoꝝ quieſcere: quę quẽ
dã ei⁹ fuit impudens votũ. Nemo agit de tribuna
tu gratias: ſed querit̃ quod non ẽ ad pręturã vſq3 ꝑ
duct⁹. Neq3 hęc grata ẽ: ſi deſit cõſulat⁹. Nec hoc
qdẽ facit: ſi min⁹ ẽ qd̃ vltra ſe cupiditas porrigit: ⁊
facultatẽ ſuã nõ intelligit: Q2 nõ vñ venit reſpicit.
S3 quo tẽdit. ℭ Seneca tragedia. iiij.
Quiſquis ſęcundis rebus exultat nimis.
Fluitq3 fluxu ſemper inſolita appetens.
Tunc illa magnę dira fortunę comes.
Subit libido. ℭ Seneca ibidem.
Quod non poteſt vult poſſe qui nimium poteſt.
ℭ Seneca tragedia. x.
Pauci reges non regna colunt.
Plures fulgor conuocat aulę
Cupit hic regi proximus ipſi.
Clarusq3 latas ire per vrbes.
Urit miſerum gloria pectus.
Cupit hic gazis implere famã. ℭ Seneca ibidẽ.

Colit hic reges calcet vt omnes:
  Perdatq; aliquos: nullumq; leuet:
  Tantum vt noceat cupit eſſe potens.
    ¶ Seneca lib. de formula vitę.
Nō aſcribas tibi qđ nō es: nec maior q̄ es videri velis.
Ariſto- ¶ Ariſt. lib. Yconomicorum.
teles Multo grauius fert aliqs ſi honore ſuo priuet. q̄ ſi bo
na ſua auferant.   ¶ Ariſto. lib. vj. Topicoꝝ.
Omnes honorem appetunt.
Cicero ¶ Cicero lib. i. officiorum.
Difficile ē ptātē cupienti ſeruare ęquitatē. ¶ Ibidē
Facillime impellit ad res iniuſtas q glorię cupid⁹ eſt.
  ¶ Cicero lib. officiorum primo.
Miſerrima eſt oīno ambitio: honorumq; contentio.
  ¶ Cicero in rhetoricis.
Pręlatio ſimulationē apit: illis eni difficile ē in poteſta
tib⁹ tēperare: q p ambitionē ſe cē probos ſimulaue
re. Sunt eniз non ex aīo. Sз ex fortūa: mō humiles:
mō elati. Oium enim rerū nihil ad pręlationes te-
nendas melius q̄ diligi: nec alienius q̄ timeri.
  ¶ Cicero lib. j. rhetoricoꝝ veterū.
Stulticia eſt imenſę glorię cupiditas.
Salu- ¶ Saluſtius in iugurtha.
ſtius Homini potentiaз quęrenti cgentiſſimus quiſq; eſt oppor
tuniſſimus.   ¶ Idem in catili.
Ambitio multos mortales falſos fieri ſubegit.

¶ Euripides in Hippolyto. Euripi-des
ἐγεςι γαρ δ' ικαν θεων γενει τοδε
  τιμωμενοι χαιρουσιν ανθρωπων υπο. idest
Ineſt enim ſane deorum generi hoc
  Honore affici gaudent ab hominibus.
    ¶ Ouidius triſtium lib. j. elegia. j. Ouidi⁹
Donec eram ſoſpes tituli tangebar amore,
  Quęrendiq; mihi nominis ardor erat.
    ¶ Horatius ſermonū lib. j. ſatyra. iiij. Hora-tius.
Quemuis media elige turba:
  Aut ob auariciam: aut miſera ambitione laborat.
    ¶ Horatius ſermonū lib. j. ſatyra. vj.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
  Non minus ignotos generoſis.
    ¶ Perſius ſatyra prima. Perſi⁹
Vſq; adeo ne
  Scire tuū nihil eſt: niſi te ſcire hoc ſciat alter?
  At pulchrū ē digito mōſtrari ⁊ dicier hic ē. ¶ Ibidē
An erit qui velle recuſet.
  Os populi meruiſſe?

Amentia: grece ἄνοια. ας. ἡ. ania: ⁊ ἄνους. ου. ὁ. ἡ. anus: amens dicitur: ⁊ eſt ſtulticia. Dicitur autē amens quaſi ſine mente. Differunt autez amēs ⁊ demens: q̄ dmens minus eſt q̄ amens. Nā demens ē qui nō cogitat quid agat: aut loquatur. Amēs vero qui prorſus inſanit.

Amicitia duplex in. b. Tho. ſcđa ſcđę q. c. xiiij.
- Affectu de q̄ Ariſtoteles viij. ethicorū: de q̄ ē Ciceronis op⁹ q Lęli⁹ dr.
  - Requiritur in omni. Ariſtoteles viij. ethi.
    - Fortuna.
      - Bona cōſiſtente in
        - Principibus
        - Poteſtatib⁹
        - Diuitibus.
        - Neceſſaria ad
          - Vſum
          - Cōuerſationē
      - Aduerſa vt in paupertate ⁊ inopia.
    - Etate.
      - Iuuenili. — Vt habeant a quibus corripiantur.
      - Senili
        - propter naturales defectus.
        - propter debilitatem.
      - Perfecta
        - In opere vel actione exteriori.
        - In actu ſpeculationis.
  - Diſtinguitur ſcđm
    - Finē q eſt triplex ⁊ ſic amicitia triplex eſt ſcilicet.
      - Vtilis.
      - Delectabilis qua amicus diligitur pp delectationem tm̄
      - Honeſta: qua amicus diligitur propter ſeipſum.
    - Diuerſaз cōicationē q̄ ē q̄druplex. ſ. b. Tho. iij ſen. di. xxix. arti. vj
      - Naturalis quę ē inter patrē ⁊ filiū cęteroſq; cōſanguineos inter quos debet eſſe cōmunicatio pertinētiū ad naturā
      - Dōeſtica vel Yconomica: quę eſt iter domeſticos in his quę ad domus diſpenſationem pertinēt.
      - Ciuilis vel polytica: qua fit cōmunicatio inter cōciues: vt eſt cōuerſari ⁊ cōmorari in operibus ciuilibus.
      - Diuina q̄ oēs hoies cōmunicāt i vno corpore ecclesię: actu vel potentia: ⁊ hęc dr̄ charitas extēſa vſq; ad inimicos.
  - Conſeruatur q̄druplicit̄er. ſ.
    - Permanentia in habitu. ſ. Virtutis.
    - Conuenientia in affectu.
    - Reſidētia i ꝯuictu. Cui opponit diſtātia.
      - Bonitatis.
      - Dignitatis.
      - Loci.
    - Correſpondentia in affectu: Qui idē velle ⁊ idē nolle ea demū firma amicitia eſt. hoc ex beato Tho. ⁊ Alber. mag.
  - Probatur tribus ſcilicet.
    - Beniuolentia in interiori affectu.
    - Concordia in multiplici actu.
    - Beneficentia in exteriori affectu.
  - Diſſoluit Quadrupl'r pp.
    - Finis dfectionē: qđ maxie ꝯtigit i āicitia vtili ⁊ dlectabili:
    - Amoris ſimulationē. Quū deprehendit ſimulatus amor.
    - Criminis cōmiſſionē. Quū crimē cōmitit icorrigibiliter.
    - Virtutis pfectionē. Quū alter amicorū in virtute excedit alio pmanēte i dfectu: ⁊ tūc diſſoluit āicitia pp diſſimilitudinē: hęc ex dictis. b. Th. ⁊ Alber. mag. ſup Ethicis.
- Conſeruatione: quę a Macrobio ſuper So. Sci. dicitur Affabilitas: Qui nō habet perfectam rationē amicitię: ſed ſimilitudinē eius: Et ē media inter Adulationē ⁊ litigiū. ⁊ a. b. Tho. Ibidē ſic diffinitur. Eſt virtus qua homo ſe hз ad cōuerſationē in dictis ⁊ factis delectabiliter ad oēs nō equaliter. Cuius eſt principaliter ꝯuiuentes delectare. Sed qñ oportet nō veretur eos contriſtare pp bonū promouenduз: vel ppter malum vitandū. Cui opponitur per
  - Exceſſū. — Adulatio.
  - Defectū — Litigium.

AMICITIA: grē. φιλία.ας.ι.philia: τ φίλος.ου.ο.philicos amicus dicit̄ τ ē amor mutuę beniuolētię fundat⁹ ſup aliqua cōicatione: quę q̄druplex eſt ſm quadruplicē cōicationē mutuā. ſ. Naturalē. Domeſticā. Ciuilē. τ Diuinā: vt ex beato Tho. ſa ſe. q. xxiij. ar. i.

Amicitia ē humanarum diuinarūq₃ rerum cum beniuolentia τ charitate conſenſio. ſecūdum Aug. epiſtola. xlv. τ Cice. li. de amicitia.

Amicitia ē volūtas erga aliquē bōa⁊ rex illi⁹ ipſi⁹ cā quē diligit cū ei⁹ pari volūtate. ſ₃ Cic. i rhetoricoꝝ

Amicitia eſt beniuolentia pacis nō latens ſm Ariſto. lib. viij. ethicorum. Uel ſic.

Amicitia ē ſtudiorū oium volūtatūq₃ cōſenſus: cui⁹ 9 riū inimicitię in plurali: l₃ ēt in ſingulari inuēiat̄. Enni⁹ Amicitiā atq₃ inimicitiā i frōte ꝓmptā gero.

Amic⁹ eſt q amat τ reamat̄. ſ₃ Ariſt. li. ij. rhetoricoꝝ.

Amic⁹ τ amator vt placet dōato ſup Terētio differūt

leuitici ꝙ amic⁹ ai ē. Amator vo corporis. ℭ Leuitici. c. xix

Prouer Diliges amicū tuum ſicut teipſuz. ℭ Prouer. c. iij.

biorū. Ne moliaris amico tuo malum: quum ille in te habeat fiduciam. ℭ Prouer. cap̄. xi.

Qui deſpicit amicum ſuum indigens corde eſt.

ℭ Idem cap̄. xii,

Qui negligit damnum propter amicum iuſtus eſt.

ℭ Idem cap̄. xvii.

Omni tempore diligit qui amic⁹ eſt: τ Frater in anguſtijs cōprobatur. ℭ Prouerbiorum cap̄. xviij.

Occaſiones quęrit qui vult recedere ab amico: omni tp̄e erit exprobabilis. ℭ Prouerbiorum cap̄. xviii.

Vir amicabilis ad ſocietatē magis amicus erit q̄₃ fr̄.

ℭ Prouerbiorū cap̄. xix.

Diuitię addunt amicos plurimos: a paupere autem τ hij quos habuit ſeparabuntur. ℭ Ibidem.

Multi colunt perſonā potentis: τ amici ſunt dona tribuentis. ℭ Prouerbiorum cap. xix.

Fratres hominis pauperis oderūt eum: inſup τ amici ꝓcul receſſerūt ab eo. ℭ Prouerbiorū cap̄. xxvii.

Amicum tuum: τ amicum patris tui ne dimiſeris.

ℭ Eccleſiaſtici cap̄. vi.

Amico fideli nulla ē cōparatio. ℭ Eccl'iaſtici cap̄. vi.

Eccl'ia Amicus fidelis protectio fortis. Qui inuenit illum: inuenit theſaurum. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. vi.

ſtici. Vere enī₃ ē amicus mēſę: τ nō permanet in die neceſſitatis ℭ Ibidem.

Noli fieri ꝓ amico inimic⁹ primo. ℭ Eccl'iaſtici ca. ix.

Ne derelinq̄s amicū antiquū. Nou⁹ enim n̄ erit ſil'is illi. Uinū nouū: amic⁹ nouus. Ueterescat τ cū ſuauitate bibes illud. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. xii.

Non agnoſcetur in bonis amicus: τ non abſcondet̄ in malis inimicus. ℭ Eccleſiaſtici. xij.

Non credas inimico tuo in ęternum.

ℭ Eccleſiaſtici cap̄. xxij.

Mittēs lapidē i volatilia dijciet illa. Sic τ q ꝯuiciat̄ amico diſſoluit amicitiā. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. xxij.

Fidē poſſide cū amico in paupertate illi⁹: vt τ in bōis illius lęteris. In tp̄e tribulatōis illi⁹ ꝑmane: vt τ in hęreditate illi⁹ cohęres ſis. ℭ Eccl'iaſtici cap̄. xxv.

Beatus q̄ inuenit amicū verū. ℭ Eccl'iaſtici ca. xxvij.

Qui denudat archana amici: fidē pdit: τ nō inueniet

Job amicū ad animū ſuū. ℭ Job cap̄. vij.

Qui tollit ab āico ſuo miſicordiā: timorē dī dřelinqt

Augu/ ℭ Au. ad Uicētiū dōatiſtā τ Rogatiſtā: τ hr̄. v. q. v.

ſtinus. Nō ois q pcit amic⁹ ē: nec ois q vberat inimic⁹ ē. meliōa. n. ſt̄ vulnera amici q̄₃ volūtaria oſcula inimici Meli⁹ ē. n. cū ſeueritate diligē: q̄₃ cū lęnitate dcipe

ℭ Aug. ſup epiſtolā Joānis. τ habet̄. xxiij. q. v. Non puteo.

Non puteo te tunc amare ſeruū tuū qn̄ eū n̄ cędis: aut tūc amare filium tuum qn̄ ei nō das diſciplinā: aut tūc amare vicinum tuum quando eum nō corrigis. Non eſt iſta charitas: ſed languor. Ferueat charitas ad emendandum: τ ad corrigendum.

ℭ Aug. Fauſto. τ hēt̄. xxiij. q. iiij. Quid faciet

Quid faciet eccleſię medicina ſalutē oium mr̄na charitate ꝯquirēs: ī₃ q̄₃ int̄ freneticos τ lętargicos ęſtuans. Nunqd cōtemnere? nunqd deſiſtere vel os vel pōt? vtriuſq₃ ſi neceſſe eſt vt ſit moleſta q̄ neutris eſt inimica. Nā τ Frenetici nolūt ligari: τ lętargici nolunt excitari. Sed pſeuerat diligētia charitatis freneticū ligare: lętargicū ſtimulare: ābos amare: Ambo offendunt̄: ſed ambo diligunt̄. Ambo moleſtari q̄₃diu ęgri ſūt indignant̄. S₃ ābo ſanati gratulant̄.

ℭ Auguſtinus ep'la ad Hieronymum.

Neſcio vtrum chriſtianę amicitię putandę ſint in qb⁹ magis valet vulgare ꝓuerbiū. Obſequm amicos: Ueritas odiū parit: q̄₃ eccl'iaſticū. Meliora ſūt vulnera diligentis. q̄₃ fraudulenta oſcula odientis.

ℭ Idem de vera religione.

Hęc eſt pfecta amicitia: q̄ potius potiora: τ min⁹ minora diligimus. Sapientē animā τ perfectam diligat talē: qualem videt ille ſtultam non talem. Sed q₃ eſſe perfecta τ ſapiēs poteſt. Quia non ſeipſum debet ſtultum diligere. Nā qui ſe diligit ſtultū: nō proficiet ad ſapientiā. Nec fiet quiſq₃ qualis cupit eſſe. Niſi ſe oderit qualis eſt.

ℭ Augu. lib. lxxxiii. quęſtionum.

Nullius repudianda eſt amicitia ſeſe ingerentis ad amicitiā copulandā: nō vt ſtatim recipiat̄ ſed vt recipiēdus optetur: atq₃ ita tractetur τ recipi poſſit. Illum eni₃ in amicitiā recipeř debemus: cui omnia noſtra conſilia refundere audeamus.

ℭ Aug. lib. lxxxiij. quęſtionum.

Nihil ſic ꝓbat amicū quemadmodū oneris amici ſupportatio. Nemo niſi per amicitiā cognoſcit̄: τ ideo amicorum mala firmiter ſuſtinemus.

ℭ Auguſtinus lib. iij. confeſſionum.

Qui amat nō laborat: omnis eni₃ labor non amātibus grauis. Sol⁹ amor ē q nomē difficultatis erubeſcit

ℭ Idem. iij. confeſ.

Amicitia eſt dulcis propter vnitatē in multis animis.

ℭ Idem. iiij. confeſ.

Bene quidā dixit de amico ſuo: dimidium animę meę. Nam ego ſenſi animā meā: τ animā₃ amici mei vnā fuiſſe animā in duobus corporib⁹ propter vi₃ ſcilic₃ amoris. Et iō illo mortuo horrori mihi erat vita: q₃ nolebā viuere diutius. S₃ ideo forte mori metuebā ne totus ille moreretur.

ℭ Aug. lib. iiij. confeſſionu₃ alloquēs xp̄m.

Non eſt vera amicitia: niſi eam conglutines inter hęrētes tibi vera charitate.

ℭ Aug. lib. ix. confeſſionum.

Sicut amici adulantes conuertuntur: ſic inimici litigātes plerunq₃ corriguntur.

ℭ Auguſtinus lib. confeſſionum.

Amor non ſentit amaritudinē: ſed dulcedinē. Q₃ ſoror amoris eſt dulcedo: ſicut ſoror odij eſt amaritudo.

ℭ Auguſtinus lib. i. ſoliloquiorum.

Amicitię legem iuſtiſſimā eē arbitror: qua pręſcribit̄: vt nō minus: nec plus qſq₃ amicū q̄₃ ſeipſu₃ diligat

ℭ Auguſtinus de verbis dn̄i in monte.

Omnia ſęua τ imania facilia: τ ꝓpe nulla efficit amor.

ℭ Hierony. ad Paulinū τ hr̄ in ꝓlogo Biblię. Hiero/

Vera eni illa neceſſitudo ē: τ xp̄i glutino copulata: quā nymus

nō vtilitas rei familiaris: non pſentia tm̄ corporu₃: non ſubdola τ palpans adulatio: ſ₃ dei timor τ diuinarū ſcripturarū ſtudia conciliant.

ℭ Hieronymus ſup Michęam prophetā.

Amicitia parē aut facitiaut accipit vbi inęq̃litas ⁊ al
teri⁹ eminētia: alteri⁹ ſubiectio: ibi nō tā āicitia q̄
adulatio ē. Uñ ⁊ alibi legim⁹. Sit amic⁹ eadē aīa ⁊
lyricus ꝓ amico p̄cās. Serues igr aīę dimidiū meę.

ℭ Hieronymus ibidem.

Delicata ē āicitia q̄ amicoꝝ fęlicitatē ⁊ diuitias ſeq̄
tur. ℭ Hieronymus ad ruffinum.

Obſecro te ne amicū: q diu querit: vix inuenit: difficile
ſeruatur: pariter cum oculis mente amittas.

ℭ Idem ad demetriaden.

In amicis nō res q̄rit: ſʒ volūtas. Quia ⁊ alteꝝ ab ami
cis ſępe prębet. Alteꝝ ſola charitas tribuit. Eadē vl
le ⁊ eadē nolle firma āicitia ē. ℭ Idē ep̄la. lxxxvij.

Ambro ſius Concurſ⁹ ſenſuū ⁊ vnitas volūtatū q̄ſi riuuli amici
tię ſcaturizant. ℭ Ambroſius lib. j. officiorum.

Bēiuolētia cōis q̄dā pars ē oium q̄ amicitiā cōnectit ⁊
copulat. In cōſilijs fidelis. In pſpis lęta: In triſti
bus męſta. Unuſq̄ſq̄ beniuolētis ſe magis q̄ ſapiē
tis credit cōſilio. ℭ Ambroſi⁹ lib. j. officioꝝ.

Bēiuolētia circa moꝝ ſilitudinē facit. Inter diſpares
mores ⁊ ſtudia cōpugnātia bēiuolētia eē nō poteſt.

ℭ Idem officiorum lib. iij.

Solatiū hui⁹ vitę ē vt habeas cui pect⁹ tuū apias: cui
arcana cōmūices: cui ſecreta tui pectoris cōmittas
vt colloces tibi fidelē viꝝ q i pſpis gratulet tibi i tri
ſtib⁹ cōpatiat: in pſecutiōib⁹ adhortet. Facilis vox
⁊ cōmunis. Tu⁹ ſū totus: ſed paucioris eſt effect⁹.

ℭ Ambroſius lib. iij officioꝝ.

Virt⁹ ē amicitia nō queſt⁹: q: nō pecunia parat ſʒ gra
tia: ⁊ cōcertat iōe bēiuolētię. Meliores ſūt amicitię
inopū plerūq̄ q̄ diuitū. Et frequēter diuites ſine
amicis ſūt: q̄b⁹ abūdāt paupes. Nō ē vā amicitia
vbi eſt fallax adulatio. ℭ Ambro. li. iij. ō officijs.

Obiurget amic⁹ amicū nō iactātię ſtudio: Sʒ affectu
charitatis. Neq̄ amonitio aſpa ſit: neq̄ obiurgatio
cōtumelioſa. ℭ Ambroſius lib. iij. de officijs.

Si q̄d vitij in amico cognoueris: corripe occulte: Si ñ
audierit: corripe palā errātē: amicū incorrigētē aio
deſeras. ℭ Ambroſius. lib. iij. officioꝝ.

Defer amico vt ęquali: nec te pudeat ſi p̄uenias amicū
in officio. Amicitia eniʒ ſupbiā neſcit. Nā ſicut amo
ris ē ōferr̄: ita q odit q̄ōnes mouet: ⁊ q amat defert
reuerētiā. ℭ Ambroſi⁹ lib. iij. ō officijs in fine.

Pietatis cuſtos amicitia ē: ⁊ ęq̃litatis magiſtra: vt ſu
pior inferiori ęq̃lē ſe exhibeat: ⁊ inferior ſuperiori.

Grego rius ℭ Gregorius in paſtorali.

Quū icaute maloꝝ amicitijs iūgimur: eoꝝ culpꝭ liga
mur. Ab illo q ſūme rect⁹ ē: eo ipo iā diſcrepat: q̄ ma
loꝝ amicitijs vita nr̄a ꝯcordat. ℭ Gre. mo. li. vij.

Quū q̄s i pſpitate diligit: icertū valde ē vtruʒ pſpe
ritas vel pſona diligat. Amiſſio vō fęlicitatꝭ iterro
gat vim dilectiōis. Nec pſpitas q̄ppe amicū iudi
cat: nec aduerſitas inimicuʒ cęlat: q: ⁊ ille ſępe pſpi
tatis nr̄ę reuerētia tegit: ⁊ iſte ex ꝯfidētia aduerſita
tis apit. ℭ Ioānes chryſo. in polycraticio lib. iij.

Io. chry ſoſtom⁹ Philoſophus ſic inter hoſtes viuēdū eē ſuit: tāq̄ʒ inter
amicos: ac ſi in medijs hoſtib⁹ viueretur.

ℭ Ioānes chryſo. ſuper Mathęum.

Vbi amicitia pmāet: nil facile credit: nil facile recipi
tur q̄ō diſſidiū poſſit opari. Si vō ſemel inimicitię
occupauerint aīos: oīa q̄ ſunt: q̄ dicunt: q̄ audiunt.
ita recipiunt: vt ad maiores pficiāt inimicitias.

Iſidor⁹ ℭ Iſidorus lib. iij. de ſūmo bono.

Nō ſunt fideles in amicitia: quos munus: nō gr̄a: copu
lat. Nā cito amicitiā deſerūt: niſi ſp accipiāt. Dile
ctio. n. q̄ muner̄ glutinat: eodē ſuſpēſo diſſoluit. Il
la vera ē amicitia: q̄ nihil q̄rit ex reb⁹ amici: niſi ſo
lā beniuolētiā: ſcilicet vt gratis amet amantem.

℞ ℭ Iſidorus ibidem.

Nōnūq̄ accidit vt iter amicos aliq̄ redargutiōis nutri
ta diſcordia: maiorē poſtea charitatē pturiat: vt pe
te quū corrigūtur ea quę diſplicere in amico videt.

ℭ Iſidorus lib. iij. de ſummo bono.

Amicitia ⁊ pſpas res dulciores fac: ⁊ adūſas cōiōe tē
pat: ⁊ leuiores reddit. Qt dū i tribulatōe āici ꝯſolatō
adiūgit: nec aius frāgit: ⁊ min⁹ eadē patit. ℭ Ibidē.

In pſpitate incerta ē amicitia: nec ſcit vtrū pſōa: an fę
licitas diligat. Sępe ēt p honores quorundā muta
tur ⁊ mores. Et quos añ ꝯglutinatos charitate ha
buerit: poſtq̄ʒ ad culmē honoris venerint: amicos ha
bere ōſpiciunt. ℭ Bernardus ſermone. ij.

Bernar dus Sit fortis ⁊ ꝯſtās amor tu⁹: nec cedēs terroꝛib⁹: nec ſuc
cumbēs laborib⁹. Amem⁹ affectuoſe: circunſcripte
⁊ valide. ℭ Bernardus ibidem.

Noli abduci blādicijs: nec ſeduci flagicijs: nec frangi
iniurijs. Tota aīa: toto corde: tota virtute ē diliger.

Hugo ℭ Hugo lib. i. de clauſtro animę.

Viro bono neceſſe ē hēre q̄ttuor. Pimum vt oēs ſibi
amicos faciat. Scōꝫ: vt ſi nō pt amicos facē: ñ faci
at ſibi inimicos. Tertiū: vt ſi ñ illōꝝ diſcedat. Quar
tuʒ vt ſi q̄s diſcēdētē pſequitur nō vindicet.

Petrus rauen. ℭ Petrus rauēnas in ſer mōe ō ſpiritu ſcō.

Nil durū: Nil amarū: Nil graue cōpulat ver⁹ amor.
Q ō ferrū? Quę vulnera? Quę pęna? Quę mortes?
amorē pualent ſepare pfectū? Amor ipenetrabilis
eſt lorica: Reſpuit iacula: gladiū excutit: picula in
ſultat: mortē irridet. Si igit amor eſt vicit omnia,

Boeti⁹ ℭ Boetius de con. lib. ij. metro. viij.

O fęlix hominum genus.
Si veſtros animos amor.
Quo cęlū regit regat. ℭ Boetius de con. lib. ij.

Amicoꝝ tibi fideliū mētes aſpa horribiliſq̄ fortuna ō
texit. Hęc tibi certos ſodaliū vult⁹ ambiguoſq̄ ſe
creuit. ℭ Boetius de con. lib. iij. proſa. v.

An pſidia ſūt amici: quos nō virt⁹: ſʒ fortūa cōciliat?
Sʒ quē fęlicitas amicū fac: ifortūiū faciet inimicū.
Quę vō peſtis efficacior ad nocēdum: q̄ familiaris
inimic⁹? ℭ Boetius lib. iij.

Amicoꝝ q̄dē ſanctiſſimū genus ē q̄ō nō i fortuna: ſed
in virtute veniat. ℭ Boetius in muſica lib. j. c. j.

Amica ē ſimilitudo: odioſa diſſimilitudo atq̄ ꝯtraria:
amorē dilectionēq̄ ſimilitudo conciliat.

Cyptia nus ℭ Cyprianus de compunctione cordis.

Is amātiū mos eſt: vt amorē ſuū ſilētio tegere neq̄ant.
Sed neceſſarijs ſuis ⁊ charis ſuis efferūt ⁊ pdūt:
⁊ flāmas infra pectus cohibere nō poſſunt.

Seneca ℭ Seneca ad lucillium.

Hęc amicitia ē p̄cioſiſſimū gen⁹ diuitiaꝝ. ℭ Ibidē.

Poſt amicitiā credēdū ē: añ iudicādū. Illi vō p̄poſtē of
ficia pmiſcēt: q quū amauerit iudicāt: ⁊ ñ amāt quū
iudicauerit. Diu cogita an tibi i amicitiā aliq̄s reci
piēd⁹ ſit: Quū placuerit fieri: toto illū pectoꝛ admit
te. Tā audact̄ cū illo loq̄r: q̄ tecū. Cū āico. oēs cogi
tatōes tuas miſce. Fidelē ſi putauerꝭ facies. ℭ Ibi.

Si aliquē amicū exiſtimas: cui ñ tm̄ credis: quātū tibi:
vęhemēter erras: ⁊ nō ſatis noſti vim vę amicitię.

ℭ Seneca ad lucilliū epiſtola. vj.

Mōſtrabo tibi amatoriū: ſine medicamēto: ſine herba: ſi
ne vlli⁹ veneficę carmie. Si vis amari: ama. Iucūdi⁹
eſt amicū facere q̄ hēre: quomodo artifici iucūdius
eſt pingere q̄ pinxiſſe. ℭ Seneca ibidem.

Nullius rei ſine amico iocunda eſt poſſeſſio.

ℭ Seneca ad lucilliū epiſtola. ix.

Qui ſe ſpectat: ⁊ pp̄ h̄ ad amicitiā vēit male cogitat.
Quēadmodū cępit: ſic ōſinet: Neceſſe ē vt initia int̄
ſe ⁊ exit⁹ ꝯgruāt: q. n. vtilitatꝭ cā aſſūpt⁹ ē: tā diu pla
cebit q̄diu vtilꝭ fuerit. Hac ēflorētes aicoꝝ turba cir
cūſedit. Circa euerſos ſolitudo ē: nō ibi amici fugiūt

vbi probantur. ℂ Seneca ad luciliũ ep̃la.xj.
Aliqs vrbanꝰ nobꝭ eligẽdꝰ ẽ:ac ſp añ oculos habẽdꝰ: vt
illo ſpectãte viuamꝰ:⁊ oĩa tãq̃ illo vidẽte faciamꝰ.
ℂ Seneca ad lucilium ep̃la.xxix.
Qui amicus ẽ amat. Qui amat nõ vtiq̃ amicꝰ ẽ. Ami
citia ſp̃ pdeſt. Amor aliqñ nocet. Nõ ẽ q̃ amicũ iã
tũ vel ĩ foro: vel ĩ curia q̃ras. Si diligẽter attẽderis
domi inuenies. Errat enĩ q amicũ ĩ atrio q̃rit:⁊ in cõ
uiuio pbat: in pectore.n. amicꝰ: nõ in atrio inuenit.
ℂ Idem epiſtola.lxxvj.
Nihil eq̃ egrũ reficit ſicut amicoꝝ affectꝰ. Nõ video me
mori: quũ illos ſupſtites rliq̃ro. Puto inq̃ me victu
rũ ñ cũ illis: ſꝫ p illos. ℂ Sen. ad luciliũ epi.lxxxij.
Solus ſapiẽs ſcit amare. ſolus ſapiens amicus eſt.
ℂ Idem epiſtola.xcvj.
Scias amicitias ſanctas colendas eſſe.
ℂ Seneca epiſtola.cxj.
Preterea illõ dulciſſimũ ẽ honeſtiſſimũq̃. Idẽ velle:⁊
idẽ nolle. ℂ Seneca in prouerbijs.
Amici vitia ſi feres: facies tua. Ita amicũ hẽas: vt inimi
cũ putes. ita credõ amico: ne ſit inimico locꝰ. ℂ Ibidẽ.
Nulla puſilla domꝰ q̃ multos recipit amicos. ℂ Ibidẽ.
Talẽ diligẽtiã exhibe ĩ amicis cõparãdis: ne incipias
amare q̃ deinde poſſis odiſſe. ℂ Idẽ ĩ pũerbijs.
Quãti tales amicos hẽre voluerũt. Et ipſi tales eẽ nõ
pñt. Tu p̃mũ exhibe te bonũ:⁊ q̃re alteꝝ ſimilẽ tibi.
ℂ Seneca lib. de beneficijs.
Amicus tarde acquiritur. Sed cito amittitur.
ℂ Seneca lib. de moribus.
Amicos ſecreto mone. Palam autem lauda.
ℂ Seneca ibidem.
Vires tuas ãici magꝭ ſẽtiãt bñficijs q̃ iniurijs. Ibidẽ.
Quid tibi dulciꝰ q̃ hẽre amicũ cũ quo oĩa ſicut tecũ
loq̃ audeas. ℂ Seneca lib. de trãq̃litate animi.
Nihil tã eque oblectat: q̃ amicitia fidelis ⁊ dulcis.
ℂ Seneca ĩ hercule furẽte. Tragedia p̃ia.
Odit verus amor nec patitur moras.
ℂ Idem in tantalo. Tragedia.ij.
Reparatq̃ vires iuſtꝰ amiſſus amor. ℂ Seneca ibidẽ.
Quos amor verus tenuit tenebit.
Ira cũ magnis agitata cauſis. ℂ Idẽ tragedia.vij.
Amor timet nemine verꝰ pt. ℂ Seneca tragedia.viij.
Ariſto- Nec regna ſociũ ferre: nec tede ſciũt. ℂ Ari. li.j. ethi.
teles. Duobꝰ amicis exiſtẽtibꝰ ſanctũ eſt honorare veritatẽ.
ℂ Ariſt. lib. viij. ethicorum.
Nullus eligeret viuere ſine amicis habẽs oĩa alia bõa.
ℂ Ariſtoteles ibidem.
Duo ſimul viuẽtes ⁊ itelligere ⁊ agere ſũt potẽtiores q̃
vnus. ℂ Ariſtoteles ibidem.
In ĩfortunijs refugiũ ẽ ad amicos. ℂ Ari. li. viij. ethi.
Generãtis ad genitũ nãliter ẽ amicitia. ℂ Ibidem.
Hoĩes eiuſdẽ gẽtis nãliter ſũt amici magis q̃ reliqui.
ℂ Ariſtoteles lib. viij. ethicorum.
Amicitia ẽ beniuolẽtia mutua in q̃ eſt paſſio, nõ latẽs.
ℂ Ariſtoteles lib. viij. ethicorum.
Triplex ẽ amicitia: pp bonũ vtile dlectabile ⁊ hõeſtũ.
Amicitia pp bonũ vtile maxie vr̃ fieri ĩ ſenibꝰ. Quia
nõ curãt dlectabile: ſꝫ tm̃ vtile. Amicitia vo q̃ ẽ pp
bonũ dlectabile iuuenũ ẽ. Amicitia bonoꝝ honeſtoꝝ
pmanẽs ẽ ⁊ ſtabilis. ℂ Ariſt. lib. viij. ethi.
Sola amicitia bonoꝝ hõeſtoꝝ itrãſmutabilis ẽ. Ibidẽ.
Non eſt facile alicui credere d amico ſuo qui multo tẽ
pore probatus eſt ab ipſo: nec vnq̃ ſibi iniuſtũ fecit.
ℂ Ariſt. lib. viij. ethicorum.
Diſtãtia loci ñ ſeparat amicitiã: ſꝫ opatiõnẽ. ℂ Ibidẽ.
Mutua ꝯcordia ⁊ colloq̃a factiua ſũt amicitie. Ibidẽ.
Perfecta amicitia ñ ẽ niſi p vnũ. Quia qđ ẽ perfectũ
nõ põt fieri ad plures: ſꝫ ad vnũ. ℂ Ibidem.
Amicorũ oĩa ſũt cõia. ℂ Ariſto. ethi. lib. viij.

In q̃bꝰ nihil ẽ cõe: in his nec ẽ amicitia: nec iuſtitia.
ℂ Ariſtoteles lib. viij. Ethicorum.
Domini ad ſeruũ nõ ẽ amicitia: ſcdꝫ q̃ ſeruꝰ: ſꝫ ſcdꝫ q̃
hõ. Quia ſcdm q̃ ſuus ẽ diſſimilis: ſcdm q̃ homo
eſt ſibi ſimilis. Ariſtoteles ibidem.
Multis eſſe amicorũ ſecundum perfectã amicitiã non
contingit. ℂ Ibidem.
In cõmunicatione omnis amicitia eſt.
ℂ Ariſtoteles lib. ix. ethicorum.
Amicus eſt alius ipſe.
ℂ Ariſtoteles lib. ix. ethicorum.
Difficile ſit ⁊ ꝯgaudere ⁊ ꝯdolere multis familiariter
Non cõtingere videbit multis eſſe amicũ valde: pp
quod nec amare plures. ℂ Ariſt. lib. ix. ethi.
Amicis eligibiliſſimũ eſt ꝯuiuere: cõmunicatio enim
amicitia eſt. ℂ Ariſtoteles ibidem.
Amici exiſtẽtes pp bonũ vtile ⁊ delectabile: his ceſſan
tibus ceſſat amicitia. ℂ Ariſtoteles ibidem.
Qui fingit ſe amicũ ⁊ nõ eſt: peior ẽ eo qui facit falſaꝫ
monetam. ℂ Ariſto. lib. ix. ethicorum.
Simile ſibi ẽ amicũ. Et iõ bonꝰ malũ amare nõ poteſt.
ℂ Ariſtoteles ibidem.
Amicus ſe debet hẽre ad amicũ: ſicut ad ſeipſũ. Quia
amicus eſt alter ipſe.
ℂ Ariſtoteles lib. ix. ethicorum.
Beniuolẽtia non eſt amicitia: eſt tamẽ principiũ amici
tie: vnde ex beniuolentia diuturna fit amicitia.
ℂ Ariſtoteles ibidem.
Concordia ad amicitiam pertinet.
ℂ Ariſtoteles. li. ix. ethicorum.
Amicus ſe oꝫ habere ad amicũ ſicut genu ad tibiam.
ℂ Ariſtoteles lib. ix. ethicorum.
Amicitia eſt maxima bonorũ exteriorũ. ℂ Ibidem.
Felix amicis honeſtis indiget.
ℂ Ariſtoteles lib. ix. ethicorum.
Amicitia bonoꝝ augetur bonis colloquijs ⁊ operibus
quibus vtuntur: vnde a bonis bona ſiunt.
ℂ Ariſtoteles lib. ij. politicorum.
Amicorũ cõia ſunt omnia. ℂ Ibidem.
Amicis auxiliari vel delectari delectabiliſſimum eſt.
ℂ Ariſtoteles. lib. v. polyticorum.
Regnũ ſeruat p amicos. ℂ Ariſt. j. Rhetoricoꝝ.
Pulchrius ẽ eẽ amatorẽ ſociorũ: q̃ amatorẽ pecuniaꝝ.
ℂ Ariſtoteles. lib. iij. topicorũ.
Amicitia melior eſt diuitijs.
ℂ Laertiꝰ diogenes d vita ⁊ moribꝰ phoꝝ. Laertiꝰ
Citius ad calamitates amicorũ docebat Chilo q̃ ad diogen.
pſperitates ire. ℂ Laertius diogenes Ibidẽ.
Amico b… …t amãtior fiat: dicebat Cleobulus: ini
micũ v… …nicum facere ſtude. ℂ Ibidem.
Magꝭ amicoꝝ iuidiã: q̃ inimicoꝝ iſidias cauẽ dhemꝰ.
Illõ.n. apiũ: h celatũ ẽ malũ: nocẽdiq̃ fraꝰ q̃ ñ ſpe
rat potẽtior ẽ. ℂ Laer. diogenes d vita ⁊ mo. phoꝝ.
Amicis felicibꝰ ⁊ ifelicibꝰ idẽ ſis dicebat Periãder.
ℂ Laertiꝰ diogenes d vita ⁊ mo. philoſophoꝝ.
Neminẽ amicũ ꝯcilies priꝰ q̃ pcũcteris quo pacto ſe
geſſerit erga priſcos amicos: credas ⁊ erga te hmõi
futurum: cuiuſmodi erga illos fuit.
ℂ Laertius diogenes Ibidem.
Aurũ ĩ igne pbamꝰ: amicos autẽ in aduerſitatibꝰ dcer
nimus. ℂ Laertiꝰ de vita ⁊ mo. phoꝝ.
Interrogatꝰ Ariſtoteles: quid ẽ amicus. Ait vna aĩa in
duobꝰ corporibus cohabitãs. ℂ Ibidem
Semper bonus amicus grauius iraſcitur. ℂ Ibidem.
Amicum ledere nec ioco quidẽ oportet. ℂ Ibidem.
Pro amico occidi plus expedit: q̃ cũ inimico viuere.
Uis experiri amicum: calamitoſus fias.
ℂ Laertius diogenes Ibidem.
Quid ẽ amicitia: eq̃litas aĩoꝝ: dicebat ſcõs phus.

Cicero

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Ego vero hortari possuz: vt amicitiã oĩbus reb⁹ humanis anteponatis: Nihil est enim tã naturę aptũ: tã conueniens ad res secundas vel aduersas.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Amicitia nihil aliud ẽ nisi oĩuz diuinaꝝ hũanarũq; rerum cum beniuolentia ⁊ caritate coniunctio.

ℭ Cicero. lib. de amicitia.

Qui aũt sũmũ bonũ in virtute ponũt: p̃clare illi qdẽ: hęc ipsa virt⁹ amicitiã gignit ⁊ ꝯtinet: sine virtute amicitia esse non potest. ℭ Ibidem.

Quis põt esse vita vitalis: vt ait Ennius q nõ ĩ amici mutua beniuolẽtia cõgescat. ℭ Ibidem.

Quid eñi dulci⁹ q̃ hẽre amicũ cũ quo oĩa audeas sic loq vt tecũ. ℭ Cicero lib. de amicitia.

Aduersas res vero ferre difficile eẽt sine eo q illas grauius q̃ tu ferret. ℭ Cicero lib. de amicitia.

Amicitia plures res cõtinet: quę quo te verteris p̃sto est: ⁊ nullo loco ascribitur nunq̃ intẽpestiua: nunq̃ molesta est. ℭ Cicero lib. de amicitia.

Secũdas res splẽdidiores facit amicitia: ⁊ aduersas partiẽs cõmunicãsq; leuiores. ℭ Ibidem.

Quod si exemeris ex nã reꝝ beniuolẽtię cognitionem: nec deinde villa: nec vrbs stare poterit: nec ager quidem cultus permanebit. ℭ Ibidem.

Quę eñi dom⁹ tã stabilis. Quę tã firma ciuitas ẽ: quę nõ odijs ⁊ dissidijs fũditus possit euerti. ℭ Ibidẽ.

Agrigẽtinũ grecũ virũ ferũt vaticinatũ q̃ in rerũ natura totoq; mũdo ꝯstarẽt queq; mouerent: ea ꝯtrahere amicitiã: dissipare discordiã. ℭ Ibidem.

In amicitia vera nihil fictũ: nihil simulatuz: ⁊ qcqd in ea est verũ ⁊ volũtariũ est. ℭ Ibidem.

Nulla ẽ igit excusatio peccati si amici cã peccaueris. Ab amicis hõesta petito: ⁊ amicoꝝ cã honesta facito.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Solẽ e mũdo tollere vident: q amicitiã e vita tollunt.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Nihil enĩ appetẽtius similiũ sui: atq; rapaci⁹ natura.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Nihil enim remuneratiõe amicitię: nihil vicissitudine studiorum ⁊ officiorum iucundius.

ℭ Cicero ibidem.

Vbi enĩ istũ inuenias q honorẽ amici anteponat suo?

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Ait Ennius: ĩ re certa cert⁹ amic⁹ cernit. ℭ Ibidem.

Firmamẽtũ aũt stabilitatis est eius in amicitia quã q̃rimus fides: Nihil enim stabile quod mũdum est.

ℭ Cicero li. de amicitia.

Aperte eñi odisse vel amar ẽ magis igenui: q̃ frõte occultare sententiam. ℭ Cicero ibidem.

Nihil. n. turpi⁹ q̃ cũ eo bellũ gerere q cũ familiariter vixeris. ℭ Cicero ibidem.

Verus amicus est alter idẽ. Idem ibidẽ.

Qui ex amicitiis tollit verecũdiã: maximũ ei⁹ tollit ornamẽtũ. ℭ Cicero lib. de amicitia.

Sine virtute nec amicitiã: nec vllam rẽ expetẽdã consequi possumus. ℭ Cicero lib. de amicitia.

Natura solitariũ nihil desiderat. ℭ Ibidem.

Molesta est veritas: siquidẽ ex ea nascitur odiũ qđ est venenũ amicitię.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Aliter cũ tyrãno: aliter cũ amico viuit. ℭ Ibidez.

Simulatio in omni re est vitiosa: tollit enĩ iudiciũ veri idq; adulterat. Tum amicitię repugnat.

ℭ Cicero ibidem.

Valet veꝝ si mõ id patefctũ ⁊ illustratũ ẽ. Quid i amicitia fieri oportet? quę tota veritate perpenditur.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Nulla est igitur hęc amicitia: quũ alter audit verũ nõ vult: alter ad mentiendum paratus est.

ℭ Cicero lib. j. officiorum.

Nã vt pręclare scriptũ est a Platone. Nõ nobis soluz nati sum⁹: ortusq; nostri partim patria vẽdicat: partim amici. ℭ Cicero lib. j. officiorum.

Videndum est vt ea liberalitate vtamur: quę p̃sit amicis nemini noceat. ℭ Cicero ibidem.

Primum illud est in officio vt ei plurimũ tribuamus: a quo plurimũ diligamur. ℭ Cice. lib. j. officiorũ.

Magnũ ẽ. n. hẽre eadẽ mõumẽta maioꝝ: eisdẽ vti sacris. Sed oĩuz societatum nulla p̃stãtior: nulla firmior q̃ quũ viri bõi sĩiles fãiliaritate ꝯiũcti sũt. ℭ Ci. ibidẽ.

Nihil enim amabilius: nihil copulatius q̃ morũ similitudo bonorum. ℭ Cicero officiorũ lib. j.

Est ea iucundissima amicitia quã similitudo morũ coniugauit. ℭ Cicero officiorũ lib. j.

Atq; etiã i secundis reb⁹ maxie ẽ vtẽdũ cõsilio amicorũ: hisq; maior q̃ ante tribuẽda est auctoritas.

ℭ Cicero officiorum lib. ij.

At mea qdẽ sñia oĩs rõ ⁊ istitutio vitę adiumẽta hoĩuz desiderat. Imp̃mis vt hẽat qb⁹ cũ possit familiares cõferre sermones: qđ est difficile: nisi speciem pręte viri boni feras. ℭ Cicero lib. officiorũ. iij.

Nã si oĩa faciẽda sũt q̃ amici velint: nõ amicitię tales: ꝯiurationes putãdę sũt. ℭ Cice. li. j. Rhę. veteꝝ.

Maxime bonũ ẽ amicitia: plurimę. n. delectatiões sũt in amicitia. ℭ Cice. lib. iiij. Rhetoricoꝝ nouoꝝ.

Qui fortunis alicui⁹ iducti amicitiã ei⁹ secuti sũt: hi si paulũ fortũa delapsa ẽ: euolãt oẽs. ℭ Cicero ibidẽ.

Quũ. n. recessit ea res q̃ fuit ꝯsuetudinis cã: nihil superest q̃re possint in amicitia retineri. ℭ Cice. ibidẽ.

Quẽ i amicitia p̃fidiosuz cognoueris: eũ q̃re putes inimicitias cũ fide habere posse? ℭ Ibidem.

Ita vt hirũdines ęstiuo tpe sũt frigore pulsę recedunt: ita ficti amici sereno vitę tpe p̃sto sũt. Simul ac hyemẽ fortunę viderint: euolãt omnes.

ℭ Cicero lib. j. de natura deorũ.

Charũ ipsũ verbũ ẽ amoris ex quo amicitię nomẽ ẽ ductũ: quã si ad fructũ nostrũ referemus: nõ ad illi⁹ cõmoda quẽ diligim⁹: nõ erit ista amicitia: sꝫ mercatura q̃dã vtilitatũ suaꝝ. Prata ⁊ arua: ⁊ pecudũ greges diliguntur isto modo: ꝙ fructus ex eis capiunt hominũ charitas ⁊ amicitia gratuita est.

ℭ Cicero li. j. đ finib⁹ bon. ⁊ malo.

Omniũ aũt reꝝ q̃s ad btẽ viuẽdũ sapia ꝯparauit: nihil eẽ mai⁹ amicitia: nihil vberi⁹ nihil iucũdius. Neq; vo hoc oratiõe solũ: sꝫ multo magis vita ⁊ morib⁹ cõꝓbat. Qđ q̃ magnũ sit: fictę veteꝝ fabulę đclarãt. In qb⁹ tã multis tãq; varijs ab vltia antiq̃tate repetiij. Tria vix amicoꝝ pia repiũt vt ad orestẽ puciens ꝓfect⁹ a Theseo. ℭ Cice. li. j. đ finib⁹ bo. ⁊ ma.

Nã quũ solitudo ⁊ vita sine amicis isidiaꝝ ⁊ metus plẽa sit. rõ ipa mõet amicitias ꝯpar: Quib⁹ ptĩ ꝯfirmat animus ⁊ a spe pariẽdaꝝ voluptatũ seiungi nõ potest.

Lętamur amicoꝝ lętitia ęque ac nostra. ⁊ pariter dolemus angorib⁹. ℭ Cicero ibidem.

Quũ aũt vs⁹ ꝓgrediẽs fãiliaritatẽ effecerit: tũ amorẽ efflorescẽ tm̃. vt ẽt si nulla sit vtilitas ex amicitia: tñ ipi amici pp se ipos amẽt. ℭ Cice. li. i. đ. fi. bo. ⁊ ma.

Sũt aũtẽ qui dicunt fędus quoddã esse sapiẽtię: vt ne minus amicos quidẽ q̃ seipsos diligãt.

ℭ Cicero. lib. ij. de fi. bo. ⁊ malo.

Amicitiã vo loc⁹ vbi eẽ pt? Aut qs amicus esse cuiq̃? Quẽ ñ ipz amet pp se ipz. Quid aũt ẽ amar: ex q nomẽ amicitię ductũ ẽ: nisi velle bõis aliquẽ affici q̃ maximij: ẽt si ad se ex hij nihil redeat. Ci. li. ij. đ fi. bo. ⁊ ma.

Vadẽ te ad mortẽ tyrãno dabis ꝓ amico: vt pythagore⁹ ille fecit siculo tyrãno: aut pylades quũ sis dicestu eẽ Orestẽ vt moriare ꝓ amico. ℭ Cicero ibidẽ.

Me ipſuȝ igi᷑ amos oportet nō meaſi veri amici futu
Salu- ri ſumus. ¶ Saluſtius in iugurtha.
ſtius. Quis eſt amicitior q̄ frater fratri? Aut quem alienū
fidum inuenies ſi tuis hoſtis fueris.
¶ Saluſtius ibidem.
Non exercitꝰ neqꝫ Theſauri p̄ſidia regni ſūt: veꝝ amici: quos neqꝫ armis coge᷑: nec auro pare q̄as. Officio ꝛ fide parātur. ¶ Saluſtius in iugurtha.
Sed īter bonos amicitia: īter malos factio ē. ¶ Ibidē.
Copia amicorum nulli vnq̄ſ ſatis fuit.
¶ Saluſtius in Catilinario.
Idem velle: atqꝫ idē nolle: ea demū firma amicitia eſt.
valeriꝰ ¶ Ualerius maximus lib. iiij. titu. d amicitia.
mari. Proh magnū ꝛ ieruperabile tuū numen. Amicitia.
Euripi- ¶ Euripides in Alceſti.
des φιλον πρὸς ἄνδρα χρὴ λέγειν ἐλευθέρως. i. amicum virū oportet aliog libere. ¶ Idē in andromache.
¶ ἐν τοῖς κακοῖς.
οὐκ ἔστιν οὐδὲν κρεῖσσον οἰκείου φίλου. i.
¶ In aduerſis.
Periā- Nihil eſt preſtantius noto amico. ¶ Periander.
der. φίλοις χρῶ. hoc eſt. Amicis vtere. ¶ Ibidem.
ἐγχαίρειν φίλοις. hoc eſt. Delectare amicis.
Pitta- ¶ Pittacus.
cus φίλων κριτὴς μὴ γίνου. hoc eſt. Amicoꝝ iudex ne ſis.
Menā- ¶ Menander.
der δεῖ τοὺς φιλοῦντας πίστιν οὐ λόγους ἔχειν. hoc eſt.
Oportet eos q amāt fidē: nō ſermones hēre. ¶ Idē.
ἐν τοῖς δεινοῖς χρημάτων κρείττων φίλος. ideſt. In aduerſis aūt pecunijs p̄ſtātior amicꝰ. ¶ Idē.
μισοῦντα φίλει καὶ φιλοῦντα ὑπερφίλει. ideſt. Qui te odio hꝫ ama: ꝛ q te amat deama. ¶ Idem.
νόμιζ᾽ ἀδελφοὺς τοὺς ἀληθινοὺς φίλους. ideſt. Puta fratres: veros amicos. ¶ Idem.
φίλους ἔχων νόμιζε θησαυροὺς ἔχειν. hoc eſt. Amicos habens: puta theſauros habere.
Theo- ¶ Θέογνις. Theognis.
gnis. μήποτε τὸν παρεόντα μεθεὶς φίλον ἄλλον ἐρεύνα δειλῶν ἀνθρώπων ῥήμασι πειθόμενος. hoc eſt.
Nunq̄ꝫ priori poſthabito amico alium queras.
Sontium hominum verbis perſuaſus.
Plautꝰ Plautus in Amphitrione.
Ire interueniūt hoibus. Redeunt rurſuȝ in gratiā: veꝝ ire ſi q̄ forte eueniūt huiuſmodi inter quos rurſū ſi reuētū in grā ē: bis tāto amici ſunt inter ſe q̄ꝫ prius.
¶ Plautus in Epidico.
Is eſt amicus qui in re dubia iuuat vbi re opus eſt.
¶ Plautus in Sticho.
Hoc tu facito cogites. vt cuiqꝫ hoi res parata ē firmi amici ſūt. Si res laſſe labāt: itidē amici collabaſcūt
¶ Plautus in Trinummo.
Deſerere amicū ꝛ non iuuare in rebus aduerſis pudet
Teren- ¶ Terentius in andria.
tius Nam hoc tpe obſequiū amicos. Ueritas odiuȝ parit.
¶ Terentius in eunucho.
Errat lōge mea q̄dē ſentētia q ipſū credit grauiꝰ eſſe aut ſtabiliꝰ q̄d vi ſit: q̄ꝫ illd q̄d amicitia adiūgitur.
¶ Terentius comedia. v.
Naȝ verbuȝ vetus hoc eſt: cōia eē amicoꝝ inter ſe oia.
Ouidiꝰ ¶ Ouid. de arte amandi lib. i.
Tuta frequēſqꝫ via eſt per amici fallere nomen.
Tuta frequenſqꝫ licet ſit via. Crimen habet.
¶ Idem lib. ij. artis.
Sit procul omne nephas. Ut ameris amabilis eſto.
Quod tibi non facies ſola ve forma dabit.
¶ Ouid. triſtium lib. i. Elegia. iiij.
Si tamen hec nauis vento ferretur amico.
Ignoraretur forſitan iſta fides.

Theſea Pyrithous non tam ſenſiſſet amicum
Si non infernas viuus adiſſet aquas
Vt foret exemplum veri Phoceus amoris
Fecerunt furie triſtis Oreſte tue.
Si non Eurialus Rutulos cecidiſſet in hoſtes
Hirtacide Niſi gloria nulla foret. ¶ Ibidē.
Scilicet vt fuluum ſpectatur in ignibus aurum.
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.
Dum iuuat ꝛ vultu ridet fortuna ſereno.
Indelibatas cuncta ſequuntur opes.
At ſimul intonuit: fugiunt. Nec noſcitur vlli.
Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
¶ Ouid. Triſtium lib. j. elegia. vj.
Illud amicitie ſanctum ꝛ venerabile nomen
Nunc tibi pro vili ſub pedibuſqꝫ iacet.
¶ Idem lib. j. triſtium elegia. vij.
Donec eris felix multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila ſolus eris.
Aſpicis vt veniant ad candida tecta columbe
Accipiet nullas ſordida turris aues.
Horrea formice veniunt ad inania nunq̄ꝫ.
Nullus ad amiſſas ibit amicus opes.
¶ Ouid. triſtium lib. iij. elegia. iij.
Viue ſine inuidia: molleſqꝫ inglorius annos.
Exige. Amicitias ꝛ tibi iunge pares.
¶ Ouid. lib. ij. de ponto. Elegia.
Turpe quidem dictu: ſed ſi modo vera fatemur:
Vulgus amicitias vtilitate probat.
Cura quid expediat prior eſt q̄ꝫ quid ſit honeſtum.
Et cum fortuna ſtatqꝫ caditqꝫ fides.
Nec facile inuenies multis e milibus vnum:
Uirtutē preciū qui putet eſſe ſui. ¶ Ibidem.
Illud amicitie quondam venerabile nomen
Proſtat ꝛ in q̄ſtu ꝓ meretrice ſedet. ¶ Ibidē.
Diligitur nemo: niſi cui fortuna ſecunda eſt.
Que ſimul intonuit: proxima queqꝫ fugat.
En ego non paucis quondam munitus amicis.
Dum flauit velis aura ſecunda meis.
Vt fera nymboſo tumuerunt equora vento.
In medijs lacera naue relinquor aquis.
¶ Martialis Epigramaton lib. v. Marti-
Extra fortunam eſt: quicquid donatur amicis alis.
Quas dederis ſolas ſemper habebis opes
¶ Martia. epigrā. lib. vj. ad Marcum.
Vt preſtem pyladen: aliqs mihi preſtet oreſtem
Hoc non fit verbis. Marce vt ameris ama:
¶ Horatius Carminuȝ lib. j. ode. xiij.
Felices ter ꝛ amplius.
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulſus querimonijs
Suprema citius ſoluet amor die.
¶ Horatius ſermonum lib. j. ſatyra. iij.
Stultus ꝛ improbus hic amor eſt dignuſqꝫ notari.
Quum tua peruideas oculis mala lippus inunctis
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum?
Quam aut aquila: aut ſerpens Epidaurius.
¶ Horatius ſermonum lib. j. tertia ſatyra. Hora-
Uellem in amicitia ſic erraremus: ꝛ iſti tius
Errori nomen virtus poſuiſſet honeſtum.
Ac pater vt gnati: ſic nos debemus amici
Si quod ſit vitium non faſtidire: ¶ Ibidem.
Nam vitijs nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt
Qui minimis vrgetur. Amicis dulcis vt equum eſt
Quum mea compenſet vitijs bona: pluribus hiſce
Si modo plura mihi bona ſunt: inclinet amari
Si volet. hac lege in trutina ponetur eadem.
¶ Horatius ſermonum lib. j. ſatyra. iij.
Quanto hoc furioſius: atqꝫ
Maius peccatum eſt? Paulum deliquit amicus

Quod niſi concedas:habeare inſuauis:acerbus.
¶ Horatius ſermonũ lib.j.ſatyra.iij.
Mihi dulces
Ignoſcent:ſi quid peccauero ſtultus:amici.
¶ Horatius ſermonũ li.j.ſatyra.iiij.
Abſentem qui rodit amicum:
Qui non defendit alio culpante:ſolutos
Qui captat riſus hominum:famãq; dicacis:
Fingere qui non viſa poteſt:commiſſa tacere
Qui neqt. hic niger e:hunc tu Romane caueto.
¶ Horatius ſermonum li.ij.ſatyra.v.
Tibi me virtus tua fecit amicum.
¶ Horatius ſermonum li.j.ſatyra.v.
Nil ego contulerim iucundo ſanus amico.
¶ Horatius epiſtolarum li.j.epiſtola.xij.
Vilis amicorum eſt annona:bonis vbi quid deeſt.
¶ C.Manilius Aſtronomię ſuę li.ij.
C. Manilius Iccirco nihil ex ſemet natura creauit
Pectore amicitię maius:nec rarius vnq̃.
Vnus erit Pylades:vnus qui mallet Oreſtes
Ipſe mori:lewis vna fuit per ſęcula mortis.
Alter q̄ raperet fatum:non cęderet alter:
Et duo qui potuere ſequi vix noxia pęnis.
Optauitq; reum ſponſo non poſſe reuerti:
Sponſoremq; reum timuit ne ſolueret ipſum.
Per totq; ętates hominum.tot tempora ꝛ annos:
Tot bella:ꝛ varios etiam ſub pace labores
Quum fortuna fidem quęrat:vix inuenis vſq̃.

AMOR Cupidineus grece ερωτικα dicit. Qui quid ſit vide infra vbi deſcribitur a Seneca:vbi dicit volucrẽ eſſe amorem ꝛ reliq̃.

¶ Auguſtinus de vtilitate credendi
Auguſtinus Sordes animi ſunt amor quorumlibet rerum preter animum ꝛ deum. A quibus ſordibus quãto quiſq; eſt purgatior:tantum verum facilius intuetur.

¶ Aug.de moribus eccleſię cõtra Manichęos
Nihil tam durum atq; ferreum:quod non amoris igne vincatur.

¶ Aug.li.xv.de ci.dei.
Oĩs creatura quũ bõa ſit:ꝛ bene amari põt ꝛ male. Bene.ſ.ordine conſtituto:Male ordine perturbato.

¶ Auguſtinus ſuper pſalmũ.lxiiij.
Duas ciuitates duo faciunt amores. Hieruſalem facit amor dei.Babylonium facit amor ſeculi. Interroget igit ſe vnuſqſq;.qd amet:Et inueniet vnde ſit ciuis.

¶ Auguſtinus libro de viduitate.
Nullo modo onerosi ſunt labores amantiũ.Sed ipſi delectant.ſicut venantium:aucupantium:piſcantium.

¶ Hieronymus in epiſtola ad Nepotianum.
Hieronymus Crebra munuſcula:ꝛ ſudariola ꝛ faſciolas:ꝛ veſtes ori applicatas:ꝛ oblata:ac deguſtatos cibos:blandas dulceſq; litteras ſanctus amor non habet.

¶ Ambroſius in ſermone de Aſſumptione.
Ambroſius Hoc habet impatiẽs amor vt quem deſiderat ſemper inuenire ſe credat.ignorat ſiquidem iudicium ꝛ rationem multotiens caret.Neſcit modum nec aliud cogitare q̃ quod amat poteſt:q̃ quod diligit. Amor non accipit de impoſſibilitate ſolacium:nec ex difficultate remedium:Nec conſilio tẽperatur:nec pudore frenatur:nec ratione ſubijcitur.

Ioan. chryſo. ¶ Io.chryſoſtom⁹ ſup illõ.Sic de⁹ dilexit mũdũ
Nemo amatorum carnalium etiam ſi ſit ſupra modũ inſaniens:ita exardeſcere põt i amorẽ dilectę ſuę:quẽadmodũ deus effunditur in amore animarum noſtrarum.

¶ Bernardus de precepto ꝛ diſpenſatione.
Bernardus Non enim preſentior eſt ſpiritus nr̃ vbi animat:q̃ vbi amat:Niſi forte magis puteſ eſſe vbi vinct⁹ ex neceſſitate tenetur:q̃ quo alacri fertur voluntate.

Seneca ¶ Seneca in prouerbijs.
Amans quid cupiat ſcit:qd ſapiat nõ videt:Amans qd ſuſpicatur vigilãs ſomniat. Amor extorqueri nõ põt ſed elabi põt:Ab amãte lachrymis redimas iracũdiam. Amare iuueni fructus eſt crimen ſeni. Amor eſt ocioſę cauſa ſollicitudinis.

¶ Seneca. Tragedia.iiij.
Quiſquis in primo obſtitit pepulitq; amorem.
Tutus ac victor fuit.
¶ Seneca ibidem.
Quod ratio poſcit vincit:Ac regnat furor.
potenſq; tota mente dominatur deus.
Hic volucer omni regnat in terra potens:
Volitatq; cęlo pariter:ꝛ terris grauis.
¶ Seneca. Ibidem.
Precibus haud vinci põt. Amore dicimus vinci feros.
¶ Seneca tragoedia nona.
Volucrem eſſe amorem fingit immitem deum.
Mortalis error.armatq; telis manus.
Artuſq; ſacros inſtruit ſęua face.
Genitumq; credit Venere:Vulcano ſatum.
Vis magna mentis blandus atq; animi calor
Amor eſt:iuuentę gignitur luxu:
Ocio nutritur inter lęta fortunę bona.
Quem ſi fouere atq; alere deſiſtas:cadit.
Breuiq; vires perdit extinctus ſuas.
¶ Seneca Tragoedia.x.
Hęrere amantes poſt vagos ignes ſolent.
¶ Seneca ibidem.
Vicit ꝛ ſuperos amor.
¶ Seneca in hippolyto.
Compeſce amoris impij flammas precor.

¶ Cicero Rhetoricorum nouorum li.iiij. Cicero
Perditiſſima oratio eſt amorem petere.pudorem fugere:diligere formam:negligere famam.

¶ Lucius Apuleius de aſino aureo.li.iij.
Flamma ſęui amoris paruo quidem primo vapore delectat ſed fomento conſuetudinis exęſtuãs immodicis ardoribus totus adurit homines.

¶ Euripides in Medea. Euripides
βροτοις ερωτες ως κακον μεγα.hoc eſt.
Mortalibus amores q̃ magnum malum.
¶ Idem Ibidem.
ερωτες υπερ μεν αγαν
ελθοντες ουκ ευδοξιαν
ουδ᾽ αρεταν παρεδωκαν
ανδρασιν:ει δ᾽ αλις ελθοι κυπρις
ουκ αλλα θεος ευχαρις ουτω.hoc eſt.
Amores nimij.
Quum acceſſerint non bonam famam
Neq; virtutem attulerunt
Hominibus:Si temperata acceſſerit Venus:
Non alia dea adeo gratioſa.

¶ Incertus autor. Incertus au.
Τις θεον ειπεν ερωτα?θεου κακον ουδεν ορωμεν
εργον.οδ᾽ ανθρωπων αιματι μειδιαει.
Quis deũ dixit amorem?Dei malũ nullum videmus
Opus.aſt hic homum ſanguine ridendo gaudet.

¶ Phocylides. Phocylides
ομενος ερως αρετης:οδ᾽ εκ κυπριδος
αισχος οφελλει.
Venerandus amor virtutis:ſed Veneris iſaniã auget.

¶ Plautus in Aſinaria. Plaut⁹
Vt miſer eſt homo q amat:immo vero qui pẽdet multo eſt miſerior.
¶ Plautus in Curculione.
Aedepol qui amat ſi eget miſera afficitur erumna.
Ipſus ſe excruciat.
¶ Plautus in Ciſtellaria.
Qui omnes homines ſupero atq; anteeo.

Cruciabilitatibus animi iactor:crucior:agitor:
Stimulor:verſor in amoris rota: Miſer exanimor.
Feror:differor.diſtrahor:diripior.
Ita nullam mentem animi habeo.
Vbi ſum:ibi non ſum: Ubi nō ſum ibi eſt animus.
¶ Plautus in muſtellaria.
Vbi amor aduenit in cor hominis: ꝛ is vſqꝫ in pectus ꝑ
manauit: ꝛ cor permadeſcit: Simul res:fides : fama:
virtus decuſqꝫ:deſerunt.homo fit modo nequior.
¶ Plautus in perſa.
Miſer eſt qui amat. ¶ Plautus in perſa.
Nihil amas:quum ingratum amas.
¶ Plautus in Trinumio.
Quid ſcius eſt:aut qd intereſt dare te in manꝰ argētū
amāti homini adoleſcēti.an gladiū quo ſe occiderit.
¶ Plautus in Trinumio.
Amor amara dat tibi ſatis: Nā quē amor ꝑcipitauit pe
ius perit:ꝙ ſi ſaxo ſaliat. ¶ Plautus Ibidem.
Inſanū eſt ꝛ maluꝫ in hoſpitium diuerti ad Cupidineꝫ.
¶ Plautus in Truculento.
Ab amatore poſcere atqꝫ auferre mos eſt mulierum:
Nā omnes id faciunt:quum ſe amari intelligunt.
¶ Plautus in Bacchide.
Celerem oportet eſſe amatoris manum.
Terentius ¶ Terentius in Eunucho:
In amore hęc oīa inſunt vitia. Iniurię:ſuſpitiōes. inimi
citię. Inducię: Bellū:pax rurſuꝫ. Incerta hęc ſi poſtu
les rōne certa facere:nihilo plꝰ agas ꝙ ſi des operā
vt cum rōne inſanias. ¶ Ibideꝫ.
Quę res in ſe nec conſilium neqꝫ modū habet vlluꝫ.con
ſilio regere non potes.
Virgilius ¶ Virgilius in Bucolicis.
Quis eni modus adſit amori? ¶ Vir.in Bucolicis.
An qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt.
¶ Virgilius in Bucolicis.
Nec lacrymis crudelis amor nec gramina riuis:
Nec cytiſo ſaturantur apes:nec fronde capellę.
¶ Virgilius in Bucolicis.
Omnia vincit amor. ꝛ nos cedęmus amori.
¶ Virgilius li.iiij. Aęneidos.
Improbe amor quid non mortalia pectora cogis?
Ouidiꝰ ¶ Ouidius de arte amandi. li.j.
Palleat omnis amans color eſt hic aptus amanti.
Attenuāt iuuenum vigilatę corpora noctes. Ibidem.
Curaqꝫ ꝛ in magno qui fit amore dolor.
¶ Ouidius li.ij.de arte amandi.
Militię ſpecies amor eſt:diſcedite ſegnes:
Non ſunt hec timidis ſigna tuenda viris.
¶ Ouidius de arte amandi li.ij.
Quod iuuat exiguum eſt:plus ē quod lędit amantes:
Proponant animo multa ferenda ſuo.
Quot lepores in Athos:quot apes paſcuntur in hybla.
Cerula quot baccas Palladis arbor habet:
Littore quot conchę: Tot ſunt in amore dolores.
Quę patimur multo ſpicula felle madent.
¶ Ouidius li.ij.de Remedio Amoris.
Intrat amor mentes vſu:dediſcitur vſu:
Qui poterit ſanum fingere ſanus erit. ¶ Ibidē.
Quiſquis amas:loca ſola nocent loca ſola caueto.
Quo fugis?in populo tutior eſſe potes. ¶ Ibidē.
Neue puellarum lacrymis moueare caueto.
Vt flerent oculos erudiere ſuos. ¶ Ibidē.
Vt pene extinctum cinerem ſi ſulphure tangas:
Viuet:ꝛ ex minimo maximus ignis erit:
Sic niſi vitaris quicquid reuocauit amorem:
Flamma redardeſcet:quę modo nulla fuit.
¶ Ouidius Triſtium li.iiij.elegia prima.
Sentit amans ſua damna ferens: Tn̄ hęret in illis:
Materiā culpę proſequiturqꝫ ſuę.

¶ Ouidius epiſtola Penelopes ad Ulixem.
Res eſt ſolliciti plena timoris amor.
¶ Ouidius epiſtola Pedrę ad Hippolytuꝫ.
Quid deceat nō videt vllus amanti.
¶ Ouidius epiſtola hypſiphyles ad Iaſonē.
Credula res amor ē. ¶ Idē epiſtola Medeę ad Iaſonē.
Quiſ.n.bn̄ celat amorē. ¶ Idē epl'a paridis.ad helenā.
Quis enim celauerit ignem?
Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo. ¶ Ibidē.
Sed tamen apparet diſſimulatus amor.
¶ Ouidius epiſtola Herus ad Leandrum.
Quis enim ſecurus amauit?
¶ Ouidius Metamorphoſeos li.ij.fabula.xiij.
Non bene cōueniunt:nec in vna ſede morant Maieſtas
ꝛ amor. ¶ Ibidem lib.iij.Fabula.vj.
Minimum eſt quod amantibus obſtat.
¶ Idem lib.iiij.Fabula.iij.
Quoqꝫ magis tegit tectꝰ magis ęſtuat ignis. ¶ Idē.
Audacē faciebat amor. ¶ Idem li.vj.Fabula.vj.
Et nihil eſt quod non inſano captus amore
Auſit. ¶ Idem li.vj.Fabula.vj.
Facundum faciebat amor.
¶ Idem libro.vij.Fabula prima.
Video meliora proboqꝫ. Deteriora ſequor.
¶ Ouidiꝰ lib.vij. Metamor. Fabula.xxvij.
Sed cuncta timemus amantęs. ¶ Ibidem.
Credula res amor eſt.
¶ Idem li.ix.metamorpho.Fabula.x.
Spes eſt quę capiat.ſpes eſt quę paſcat amorem.
¶ Ouidius metamorpho.li.xiij.Fabula.vij.
Proh quanta potentia regni
Eſt Venus alma tui? ¶ Propertius li.j.elegia.iij. Propertius
Hac amor:hac liber.Durꝰ vterqꝫ deꝰ. ¶ Idē Elegia.v.
Nec tibi nobilitas poterit ſuccurrere amanti.
Neſcit amor priſcis cędere imaginibus.
¶ Ibidem Elegia.xiiij.
Neſcit amor magnis cędere diuitijs.
¶ Propertius libro.ij.elegia prima.
Omnes humanos ſanat medicina dolores.
Solus amor morbi non amat artificem.
¶ Propertius li.ij.Elegia.iij.
Ac veluti primo thaurus detractat aratra:
Poſt venit aſſueto mollis ad arua iugo.
Sic primo iuuenes trepidant in amore feroces:
Dehinc domiti poſt hęc ęqua ꝛ iniqua ferunt.
¶ Propertius li.ij.elegia.v.
Omne in amore malum:ſi patiare leue eſt.
¶ Propertius li.ij.elegia.viij.
Omnia vertuntur: Certe vertuntur amores.
Vinceris aut vincis. Hęc in amore rota eſt.
¶ Propertius li.ij.elegia.xij.
Quicunqꝫ ille fuit primus qui pinxit amorem:
Nonne putas miras hunc habuiſſe manus.
Hic primum vidit ſine ſenſu viuere amantes.
Et leuibus curis magna perire bona.
Idem non fruſtra ventoſas addidit alas :
Fecit ꝛ humano corde volare deum.
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda:
Noſtraqꝫ non vllis permanet aura locis.
Et merito hamatis manus eſt armata ſagittis:
Et pharetra ex humero gnoſia vtroqꝫ iacet.
Ante ferit quoniam:tuti ꝙ cernimus hoſtem.
Nec quiſꝙ ex illo vulnere ſanus abit.
¶ Propertius li.ij.Elegia.xiiij.
Scilicet inſano nemo in amore videt. ¶ Idē Elegia.xv.
Si neſcis oculi ſunt in amore duces. ¶ Idē elegia.xvij.
Turpis amor ſurdi aurībꝰ eē ſolet. ¶ Idē elegia.xxiij.
Libertas quoniam nulli iam reſtat amanti:
Nullus liber erit:ſi quis amare volet.

¶ Propertius li.ij.Elegia.xxviij.
Multum in amore fides:multum conſtantia prodeſt.
Qui dare multa poteſt multa ⁊ amare poteſt.
Propertius li.ij.Elegia.xxx.
Quo fugis ab demēs:nulla eſt fuga:Tu licet vſq₃
Ad Tanaim fugias:vſq₃ ſequetur amor.
¶ Propertius li.ij.Elegia vltima.
Expertus dico:nemo eſt in amore fidelis. ¶ Ibidē.
Tu mihi vel ferro pectus vel perde veneno.
A domina tantum te modo tolle mea.
Te ſocium vitę:te corporis eſſe licebit.
Te dominum admitto rebus amice meis.
Lecto te ſolum:lecto te deprecor vno:
Riualem poſſum nō ego ferre Iouem.
¶ Propertius li.iij.Elegia.v.
Pacis amor deus eſt.pacem veneramur amantes.
¶ Idem Elegia.xx.
Ipſa alimenta ſibi maxima prębet amor. ¶ Ibidem.
Quantum oculis animo tam procul ibit amor.
Tibul/lus ¶ Tibullus li.primo Elegia.ij.
Audendum eſt.Fortes adiuuat ipſa venus: ¶ Ibidē
En ego quum tenebris tota vagor anxius vrbe:
Securum in tenebris me facit eſſe venus. ¶ Ibidē.
Celari vult ſua furta Venus.
¶ Idem libro primo Elegia.v.
Nam donis vincitur omnis amor. ¶ Idē Elegia.vj.
Iuſſit amor.contra quis ferat arma deos.
¶ Tibullus li.iij.Elegia.viij.
Nulla fides Veneri.periuria ridet amantum
Iuppiter:⁊ ventos irrita ferre iubet.
Fran/ ¶ Franciſcus Petrarcha:Soneto.lxi.
Petrar/ Ben ſapea io:che natural conſiglio
cha Amor contra di te giamai non valſe:
Tanti lacci vol:tante promiſſe falſe
Tanto prouato hauea tuo fier artiglio:
¶ Idem ſoneto.clxvj.
Lacci ha amor mille:⁊ neſſun tēde in vano.
¶ Fran.Petrarcha cantilena.xxxiiij.ſtātia.vj.
Quel chio ſo vedo.⁊ non minganna il vero
Mal conoſciuto:Anci me ſforza amore
Che la ſtrada dhonore
Mai non laſſa ſequire:chi tropo il crede.
¶ Fran.Petrarcha triumpho amoris ca.j.
Queſto e colui chel mundo chiama amore
Amaro come vedi:⁊ vederai meglio
Quando ſia tuo:como e noſtro ſignore.
Manſueto fanciullo:⁊ fiero veglio
Ben ſa chil proua.⁊ fiati coſa piana:
Anci mille anni:infino adhor ti ſueglio.
El naque de ocio:⁊ di laſciuia humana:
Nutrito di penſer dolci ⁊ ſuaui.
Facto ſegnor ⁊ dio de gente vana.
Tale morto da lui.Qual cum piu graui
Lege mena ſua vita aſpra ⁊ acerba
Sotto mille cathene:⁊ mille chiaui.
¶ Franciſcus petrarcha triūpho Amoris.c.ij.
So come amor ſaetta:⁊ come vola:
Et ſo come hor menaccia:⁊ hor percotte:
Come roba per forza:⁊ come inuola.
Et ſo come ſono inſtabile ſue rote:
Leſperanze dubioſe.⁊ dolor certo:
Soe promiſſe di fe come ſon vote.
Come ne le oſſa il ſuo foco coperto:
Et ne le vene viue occulta plaga:
Vnde e morte paleſe:e incendio aperto.
In ſumma ſo come inconſtante:⁊ vaga.
Timida ⁊ ardita vita de gliamanti:
Chun pocho dolce molto amaro appaga.
Et ſoi coſtumi:⁊ lor ſoſpir ⁊ canti:
El parlar rotto el ſubito ſilentio:
El breuiſſimo riſo:e in longhi pianti:
Et qual el mel temprato cum laſſentio.
¶ Franc.Petrarcha Triūphi amoris.c.iij.
Or qui hi triumpho il ſignore gentile
Di noi ⁊ daltri tutti che ad vn laccio
Preſi hauea dal mar dindia a quel di Thyle.
Penſieri in grembo:⁊ vanitate in braccio
Dilecti fugitiui:⁊ ferma noia:
Roſe dinuerno:a meza ſtate il giaccio.
Dubia ſpeme damanti:⁊ breue gioia:
Penitentia ⁊ dolor doppo le ſpalle:
Qual nel regno di Roma o in quel di Troia:
¶ Franc.Petrarcha Amoris.c.iij.
Triumphar volſe quel chel volgo adora:
Et vidi a qual ſeruiggio:⁊ a qual morte:
Et a che ſtracio va che ſinamora.
Errori:ſogni:⁊ imagine ſmorte:
Eran dintorno al carro triumphale:
Et falſe opinion ſopra le porte:
Et lubrico ſperar ſopra le ſcale:
Stancho riposo:⁊ ripoſato affanno.
Et gradi oue piu ſcende:chi piu ſale.
El dannoſo guadagno:⁊ vtil danno.
Chiaro diſhonor:⁊ gloria obſcura ⁊ nigra:
Perfida lealtate:⁊ fido inganno:
Sollicito furor:⁊ ragion pigra:
Carcere oue ſi vien per ſtrade aperte:
Onde per freta:a gran pena ſi migra:
Ratte ſceſe al intrar:al vſcir erte:
Dentro confuſion turbida:⁊ miſchia
Di certe doglie:⁊ dalegreze incerte.
Non bolli mai Vulcan:lippari:⁊ Iſchia:
Stromboli:⁊ moncibello come quel loco
Oue qualunche vien multo ſarriſchia.

AMOR DEI Grece.ἔρως θεοῦ dicitur q̄ charitas ⁊ pietas erga deū eſſe videtur.De qua vide infra Charitas.
¶ Deuteronomij.c.vj. deutero/
Audi Iſrael.Dominus deus veſter deus vnus eſt. nomij
Diliges dominum deum tuū ex toto corde tuo:⁊ ex tota anima tua:⁊ ex tota fortitudine tua.
¶ Paralipomenon primi.c.xvj. Parali/
Quęrite dominū.⁊ virtutē ei⁹:quęrite faciē ei⁹ ſemp. pōenon
¶ Paulus ad Romanos.viij. Paul⁹
Diligentibus deum omnia cooperātur in bonum.
¶ Matthei capitulo.xxij. Mat/
Diliges dominum deū tuum ex toto corde tuo:⁊ in tota aīa tua:⁊ in tota mente tua.Hoc eſt maximum ⁊ primum mandatū.Secundum autem ſimile eſt huic.Diliges proximum tuum ſicut teipſum.In his duobus mandatis vniuerſa lex pendet ⁊ prophetę. thei
¶ Lucas capitulo.x. Lucas
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo:⁊ ex tota anima tua ⁊ ex omnibus viribus tuis ⁊ ex omni mente tua ⁊ proximum tuum ſicut teipſum.
¶ Auguſtinus ſuper ps.lxiiij. Augu/
Duas ciuitates duo faciūt amores:hieruſalē facit amor dei:Babylonia facit amor ſęculi: Interroget igit̄ ſe vnuſquiſq₃ quid amet:⁊ inueniet vnde ſit ciuis. ſtinus
¶ Hieronymus in epiſtola ad Demetriaden. Hiero/
Felix conſcientia illa in cuius corde pręter amorē Chriſti quę eſt ſapientia:caſtitas:patientia: atq₃ iuſticia: nullus alius verſatur amor nec ad recordationē hominis aliquando ſuſpirat:nec videre deſiderat:quod quum viderit nolit dimittere. nymus
¶ Aug.de Cathetizandis rudibus.
Ama amorē illius q̄ amore tui amoris deſcendit in vte

rum virginis: ⁊ ibi amorē ſuum amori tuo copulauit Humiliando ſe: Sublimādo te ⁊ ꝯiungendo lumē ſuę ęternitatis limo tuę mortalitatis. ℭ Ibidem.

Conſtans ⁊ ꝑfectus debet eſſe amor noſter: vt ſi neceſſe fuerit amore illius moriamur: q amore noſtri placide ac benigne mori dignatus eſt.

ℭ Auguſtinus libro Confeſſionum.

Minus dñe te amat: qui aliquid tecum amat, quod pꝑ te non amat.

ℭ Auguſtinus epiſtola ad Macedonianū.

Ad deum q vbiqꝫ pręſens eſt: vbiqꝫ totus eſt: non pedibus licet ire ſed moribus: mores aūt noſtri non ex eo quod quiſqꝫ nouit: ſꝫ ex eo quod diligit diiudicari ſolent. nec faciūt bonos vel malos mores: niſi boni vel mali ſint mores.

ℭ Auguſtinus contra Manicheos li. j.

Si voluntatē dei quiſqꝫ noſſe deſiderat: fiat amic⁹ deo qꝛ ſi voluntatem hominis noſſe qſqꝫ vellet cuius amicus non eſſet: omnes eius impudentiam deriderent: non autē quiſqꝫ efficitur amicus dei niſi purgatiſſimis moribus.

ℭ Auguſti. li. de moribus eccleſię.

Modus diligendi deum eſt vt diligatur quantū pōt diligi. ⁊ quanto plus diligitur tanto eſt dilectio melior.

ℭ Auguſtinus libro. viij. de ciuitate dei.

Non dubitat etiā Plato hoc eſſe philoſophari ſcilicet deum amare.

ℭ Auguſtinus ſuper illud. Hoc mandatū do vobis.

Qui diligit deum nō pōt non contemnere pręcipientē vt non diligat proximū: ⁊ q ſancte ac ſpiritualiter diligit proximum: quid in eo diligit niſi deum?

Hieronymus ℭ Hieronym⁹ ſuper Joſue homelia prima.

Qui amicicias petit Jeſu multoꝝ ſibi ſciat eſſe inimicitias tolerandas: Nā quū anima verbo dei ſe ſociauerit dubitare non debet ſtatim ſe inimicos habiturum ⁊ eos quos ante habuit amicos. in aduerſarios eſſe vertendos.

Ambroſius ℭ Ambroſius de fuga ſęculi.

Cui portio deus eſt nihil debet curare niſi deū: ne alterius impediatur neceſſitatis munere: qđ enim ad alia officia ꝯfert: hoc religionis cultui atqꝫ huic noſtro officio decerpitur: Hęc enim vera ē ſacerdotis fuga: abdicatio domeſticoꝝ: ⁊ quędam alienatio chariſſimorū vt ſuis ſe abneget qui ſeruire deo elegerit.

Gregorius ℭ Gregorius libro. ij. morali.

Solent nōnulli in proſperis deū diligere: in aduerſis autem flagellantem minus amare.

ℭ Gregorius libro. v. moralium.

Tunc plenius in dei dilectiōe proficimus: quū in eiuſdē dilectiōis gremio pri⁹ proximi charitate lactamur.

ℭ Gregorius libro. xvi. moralium.

Amanti deum dilatio imponitur: vt ex dilato amoris deſiderio meritum retributionis augeatur.

ℭ Gregorius in homelia. Maria ſtabat ad monumentum.

Certe iam monumentū vacuum viderat: iam ſublatum dominū nunciauerat: quid eſt ꝙ ſe iterū inclinat. iterū videre deſiderat. Sed amanti ſemel inſpicere nō ſufficit: quia vis amoris intētionē multiplicat inquiſitionis.

ℭ Gregorius Ibidem.

Mulier qđ ploras? quem queris. Interrogatur cauſa doloris: vt augeatur deſideriū querentis: quatenus quū nominaret quē quereret in amore eius ardenti⁹ ęſtuaret. ℭ Gregorius ſuper Ezechielem.

In quantum quiſqꝫ amat. in tantum ad ingreſſum regni appropinquat. In quantum vero amare negligit. in tantum ingredi recuſat.

Bernardus ℭ Bernardus ſuper cant. ſermone. xx.

Dilexit nos de⁹ dulciter: ſapiēter: fortiter. Dulciter nempe dixerim. ꝙ carnem induit: Sapienter: qꝛ culpā cauit: Fortiter qꝛ mortem ſuſtinuit. Diſce ergo Chriſtiane a Chriſto, quemadmodū diligas Chriſtū. Diſce amare dulciter ne illecti. prudenter ne decepti: Fortiter ne compreſſi deficiamus.

ℭ Bernardus Ibidem.

Toto corde: tota anima: tota virtute diligere eſt omne quod blanditur de carne propria vel aliena ſacroſanctę carnis chriſti amore poſtponere.

ℭ Bernardus Ibidem.

Magna res amor ſi ad ſuum recurrat principium: ſi ſuę origini reddatur ſi refuſus ſuo fonti ſemper ex eo ſumat vnde iugiter fluat.

ℭ Bernardus ſuper cant. ſermone. xxx.

Sapientia eſt deus ⁊ vult amari non ſolum dulciter: ſꝫ ⁊ ſapienter. Alioquin facillime zelo tuo ſpiritus illudit. Erroris enim ſcientiam negligeus: Nō enim habet callidus hoſtis medicamentū efficacius ad tollendā de corde dilectiōem. ꝙ ſi efficere poſſit: vt in ea incaute ⁊ non cum ratione ambuletur.

ℭ Bernardus in tractatu de diligendo deū.

O iugū ſancti amoris: ꝙ dulciter capis: glorioſe laqueas: ſuauiter ꝑmis: delectābiliter oneras: fortiter ſtringis: prudēter erudis. O Fęlix amor ex quo oritur ſtrēuitas moꝝ: puritas affectionum: ſubtilitas intellectuū. deſiderioꝝ ſanctitas: operum claritas: virtutum fęcunditas: meritorum dignitas: pręmiorum ſublimitas.

ℭ Bernardus Ibidem.

Prior deus dilexit nos tantus: tantum ⁊ gratis: tātillos ⁊ tales. ℭ Bernardus Ibidem.

Vultis a me audire: q̄re ⁊ quomodo diligendus eſt de⁹ Et ego dico ꝙ cauſa diligendi deum: deus eſt: modus ſine modo diligere: Ob duplicem cauſam dico deū propter ſe diligendū: vel quia nihil iuſtius: vel quia nil fructuoſius diligi poteſt.

Petrus Rauennas ℭ Petrus Rauennas ſuper illud Diliges dominum deum tuū. ⁊c̄.

Ama ergo o homo deum. Ama totus vt poſſis omnia ſine labore vincere ⁊ delere peccata: Tenerę militię delicati cōflictus eſt amore ſolo de cunctis criminibus reportare victoriam.

Beda ℭ Beda ſuper cantica.

Multum quidem vexat hominem quū relinquit amor mundi. Multo amplius tamen cruciat: quum calcatur amor ſui. Verūtamē ſuper omnia tranſfigit ⁊ penetrat cor hominis: ⁊ excogit deſideriū ęſtibus amor dei vnde eſt illa vox: Fulcite me floribus. ſtipate me malis: Quia amore langueo.

Baſili⁹ ℭ Baſilius in Exameron.

Qui vult veram dilectionem pręguſtare: Chriſtum diſcat ſuauiter amare: Quia Chriſtus amor eſt.

ℭ Ibidem.

Theſaurus indeficiens eſt amor diuinus: Quem qui habet diues eſt: Quo quicunqꝫ caret pauper eſt.

ℭ Ibidem.

Vnguentum ſuaue ⁊ optimum eſt amor ſummi boni quo peſtes mentis ſanantur: ⁊ cordis oculi illuminantur.

Caſſiodorus ℭ Caſſiodorus ſuper ps. xli.

Qui deum ex toto corde ⁊ ex tota anima: ⁊ ex tota virtute diligit: locum vitijs non relinquit. Non enim intrat diabolus: quum deo totus occupatus eſt anim⁹. Diabolus enim vacantē deſiderat: nudatā pergrit: Sed vbi deum reperit ſub magna confuſione recedit: Vaſibilia quum aliquo liquore plena ſunt: ſuperuenientium augmēta non capiunt. Ita nos diuina charitas ſi totos repleat: non erit quo crimen introeat.

Hugo ℭ Hugo de arra libro primo.

Inter Mundi ⁊ dei amoꝛem hec ē differentia. Qꝛ amoꝛ mūdi a pꝛincipio dulcis eſſe videtur: ſed finē amarū hꝫ. Amoꝛ vero dī ab amaritudine incipit. ſed vltima ei⁹ dulcedine plēa ſūt. ℂ Cypꝛian⁹ de. xij. abuſiōib⁹.

Cypꝛianus

Mūdi amoꝛ ⁊ dei pariter in vno coꝛde habitare nō poſſūt Quemadmodū oculi pariter cęlum ⁊ terrā nequaq̄ꝫ conſpiciunt. ℂ Pittacus.

Pittacus

πρὸ πάντων σέβου τὸ θεῖον. hoc eſt Ante oīa cole numē

Dantes

ℂ Dantes paradiſi. c. xxiiij.

Segli ama ben: ⁊ bene ſpera ⁊ crede.

ℂ Dantes paradiſi. c. xxvj.

Chel ben inquanto ben come ſintende
coſi accēde amare ⁊ tanto magio.
Quanto piu di bonta in ſe compꝛehende.
Dunq̄ꝫ allieſſenza oue tanto vantagio
De ciaſchun ben che foꝛ di lei ſi troua
Altro non e che vn lume di ſuo ragio.

AMOR Patrię gręce. ἔρως πατρίδος: eſt pietas quę debetur patrię.

ℂ Auguſtin⁹. li. v. de ciuitate dī. Catonem loquentem inducit.

Auguſtinus

Nolite exiſtimare maioꝛes nr̄os armis rem publicam magnam ex parua feciſſe: Si ita eſſet: multo pulcherrimā nos haberem⁹. Quippe ſocioꝝ atq̄ꝫ ciuium pręterea armoꝝ ⁊ equoꝛum maioꝛ copia nobis q̄ꝫ illis. Sed alia ſunt quę illos magnos fecerunt quę nobis nulla ſunt. Domi induſtria: foꝛis iuſtū imperium: animus in ꝯſulendo liber neq̄ꝫ delicto neq̄ꝫ libidini obnoxius. Pꝛo his nos habem⁹ luxuriā ⁊ auariciam: publice egeſtatem: pꝛiuatim opulentiā. Laudamus diuitias ſeq̄mur inertiā: inter bonos ⁊ malos nullū diſcrimē: oīa virtutū pręmia ambitio poſſidet.

ℂ Auguſtinus li. ij. de ciuitate dei Recitans verſum Ennij poetę.

Moꝛibus antiquis res ſtat. Romana viriſq̄ꝫ.

Verſū hūc vel breuitate: vel v̄itate tāq̄ꝫ ex oraculo quodā̄ effatū eſſe mihi videtur. Nā neq̄ꝫ viri niſi moꝛata ciuitas fuiſſet: neq̄ꝫ moꝛes: niſi hij viri p̄fuiſſēt: aut fundare: aut tandiu tenere potuiſſent: tantā ⁊ tā longe lateq̄ꝫ imperantem rempublicam.

ℂ Auguſtinus li. j. de ciuitate dei loquēs de Scipione qui dicebat.

Non cenſeo fęlicem rempublicā ſtantibus męnib⁹ ⁊ ruentibus moꝛibus. ℂ Auguſtinus epiſtola. v.

Auerſa: ⁊ peruerſa coꝛda moꝛtaliuꝫ: fęlices res hūanas putant: quū tectoꝛū ſplendoꝛ aſpicit: ⁊ labes non attendit animarū: quum theatroꝛuꝫ moles extruitur. ⁊ effodiuntur fundamenta virtutū.

ℂ Auguſtinus ſuper p̄s. lxxxiij.

Odit valde patriā: q ſibi bene putat. quuꝫ peregrinat̄.

ℂ Auguſtinus li. ij. de ciui. dei. Recitans verba Ciceronis li. v. de Repu.

Noſtra ętas quū rēpu. ſicut picturā accepiſſet egregiā: euaneſcētē vetuſtate: nō mō eam coloꝛibus iiſdē qb⁹ fuerat renouare neglexit: Sed nec id quidem curauit Quid enim manet ex antiq̄s moꝛibus qbus ille dixit rempu. ſtare romanā: quos ita obliuione obſoletos videmus: vt nō mō non colantur: ſed etiam ignoꝛentur.

Ambꝛoſius

ℂ Ambꝛoſius homelia. v.

Hic reipublicę vſus eſt. leges oibus eſſe communes: atq̄ꝫ obſeruari eas deuotiōe cōmuni: vno omnes teneri vinculo: non alij ius eſſe: quod alius ſibi intelligat nō licere: Sed quod vni liceat licere omnibus: ⁊ cōmunē reuerentiā: Patrum quoq̄ꝫ conſilio reſpublica gubernet. Commune omnibus vrbis domiciliū: cōmunis ꝯuerſationis officiū: vnū pręſcriptū oib⁹ eſſe ⁊ vnum ꝯſiliū. ℂ Caſſiodoꝛus ſup illud. Super flumina Babylonis.

Caſſiodoꝛus

Nimis dulcis ē recoꝛdatio patrię: quę in hoſtili terra p̄batꝰ exiſtere. Nam quanto hęc amara ſentit̄. Tanto fit illa ſuauioꝛ. De loco enim peregrinatōis: p̄pꝛij domicilij creſcit affectus.

ℂ Caſſiodoꝛus li. i. epiſtola. xx.

Vnicuiq̄ꝫ patria ſua charioꝛ eſt deū ſupꝛa omnia ſaluū foꝛe quęrit̄ vbi ab ipſis cunabulis commoꝛat̄. Feris datū eſt agros ſiluaſq̄ꝫ quęrere. hominibus autem foꝛes patrias ſup cuncta deligere: Aues ipſę p aera vagantes pꝛopꝛios nidos amant: Erratiles ferę cubilia dumoſa feſtinant. Voluptuoſi piſces cauernas ſuas p̄quirūt. cūctaq̄ꝫ animalia ibi ſe noꝛunt refugere vbi longiſſima cupiunt ętate conſtare.

ℂ Caſſiodoꝛus epiſtola. xxxviij.

Interdū expedit patriā negligere: vt ſapiētiā q̄s poſſit acqrere ℂ Caſſiodoꝛus li. iij. epiſtola. x.

Nobiliſſimi ciuis eſt patrię ſuę augmenta cogitar̄: ſꝫ eorū maxime quos reſpu. ſummis honoꝛibus obligauit.

ℂ Caſſiodoꝛus li. v. epiſtola. xxxj.

Vtilitatem publicā diuturna nō conuenit ludificatione differri. ℂ Caſſiodoꝛus li. vi. epiſtola. xj.

Cōſtat fęlicē eē rēpu. q̄ multꝭ reſplēdet oꝛnata ꝯciuib⁹.

ℂ Caſſiodoꝛus li. viij. epiſtola. xxx.

Ciuis non habetur: qui vrbis ſuę gratiam non tuetur.

ℂ Seneca de Tranquillitate animi poſt pꝛincipium.

Nō is ſolus reipu. pꝛęeſt: qui tuet̄ reos ⁊ de pace belloq̄ꝫ cenſet. Sed q iuuentute exhoꝛtat̄. qui in bonoꝝ pręceptoꝛū inopia virtutē inſtituit: qui ad pecuniā luxuriamq̄ꝫ ruētes retrahit: Et ſi moꝛat̄ in p̄uato: publicū tn̄ negocium agit. ℂ Seneca Tragędia. vj.

Seneca

Pꝛęferr̄ patriā liberis regē decet. ℂ Ari. li. j. Aethicoꝝ.

Ariſtoteles

Bonum ciuitatis quanto communius: tanto diuinius.

ℂ Ariſtoteles li. ij. polyticoꝛum.

Qđ plurimoꝝ eſt cōe minime curā ſoꝛtit̄: qꝛ de p̄pꝛijs maxime curāt hoīes: đ cōib⁹ aūt minus vł minime.

ℂ Ariſtoteles li. iij. polyticoꝛum.

Ciuitas non eſt vna pp eoſdem muros: ſed propter eandem polytiam. ℂ Ariſtoteles ibidem.

Polytia eſt oꝛdo q̄dā inhabitantiū ciuitatē in p̄cipādo ⁊ in ſubijciendo. ℂ Ariſtoteles lib. iij. polyticoꝝ.

Nō idē eſt bon⁹ vir: ⁊ bon⁹ ciuis. ℂ Idē. iij. polyticoꝝ.

Quicunq̄ꝫ polytię intendūt vtilitatē cōmunē recte ſūt iuſti: quicunq̄ꝫ aūt intendunt vtilitatem pꝛopꝛiam viciosi ſunt ⁊ rectarum polytiarum tranſgreſſoꝛes.

ℂ Ariſtoteles li. iiij. polyticoꝛum.

Ciuitas non cōſtat ex vna parte: Sed ex multis: quaꝝ vna pars ſūt agricolę. Sc̄da artifices mānales: Tertia hij q negociant̄ circa foꝝ: Quarta mercēnarij: Quinta p̄pugnatoꝛes ⁊ armigeri quos ī ciuitate neceſſarium ē exiſter̄: ſi n̄ debeāt inimicis ſeruir̄. ℂ Ari. ibidē.

In oī ciuitate ſunt tres ſpecies hominum. ſ. diuites: pauperes ⁊ mēdicātes. Inter q̄s optimi ſunt mediocres qꝛ mediū ip̄ ē optimū. ℂ Ariſto. li. iiij. polyticoꝛum.

Maximū infoꝛtuniū eſt ciues mediocreꝫ ſubſtantiā habere tāq̄ꝫ ſufficienteꝫ eis qꝛ p tales bn̄ regit̄ ciuitas.

ℂ Ariſtoteles li. vj. polyticoꝛum.

Nō facile ē p̄manet̄ ciuitatē ſine legib⁹ ⁊ ꝯſuetudinib⁹ cōpoſitam. ℂ Ariſtoteles magnoꝛum moꝛalium li. j.

Opoꝛtet ſiq̄s in polytijs practicus eſſe debet ſecunduꝫ moꝛes eſſe ſtudioſum.

ℂ Laer. diog. đ vita ⁊ moꝛibus philoſophoꝛū. Laer. dioge.

Filij eoꝝ q p repu. obier̄ publice nutriant̄ ⁊ doceant̄ dicebat Solon. ℂ Laer. diogenes de vita ⁊ mo. philo.

Interrogat⁹ qualr̄ ciuitaſ bn̄ regi poſſet: ait. Si p̄nceps ⁊ maioꝛes ſm legem vixerint. ℂ Ibidem.

Interrogenti: amico duꝫ ſenex eſſet: an ante moꝛtē in patriā vellet afferri vt in patria moꝛeret̄: Nihil neceſſe eſt. Vndiq̄ꝫ eni ad iferos tātundē vię ē reſpondit Pythagoras. ℂ Laertius diogenes. Ibideꝫ.

Ciuitati ꝯſulēdū eē potioꝛa: dicebat Cleobul⁹. ℂ Ibi.

Interrogatus Socrates, de q̃ patria eſſet oriundus, reſpõdit: Mũdanus ſum. Totius.n.mundi ciuẽ ⁊ incolam ſe arbitrabatur: nullam ſibi appropiians patriam.
¶ Laertius diog. Ibidem.

Interrogatus Plato qualium locorum vel vrbium habitatio ſit vitãda: ait: Nõ habites in q̃ ſumptus lucra exuperãt. ⁊ i qua mali p̄ualẽt bõis: ⁊ vbi plurimũ diſſimentiuntur. ¶ Plutarchus in Apophthegmatibus. Plutarchus

Pedarectus nõ electus in numero trecentorum q quidem i vrbe ceteris dignitate p̄ſtabat hylaris ſubridẽſq; abibat. Gaudere ſe ingens: ſi qdẽ trecentos vrbs haberet ſeſe meliores. ¶ Cicero li.j.officiorum. Cicero

Nam vt p̄clare ſcriptũ eſt a platone. Non nobis ſolũ nati ſumus: ortuſq; noſtri partem p̄ria vendicat: p̄tẽ amici. ¶ Idem libro primo.

Magna etiã illa cõmunitas eſt que conficitur ex beneficijs vltro citroq; datis. Et inſra. Omniũ ſocietatẽ nulla eſt grauior: nulla charior: q̃ ea q̃ cum repu. ẽ. ¶ Ibi.

Vt enim tutela ſic procuratio reipu. ad eorum vtilitatẽ qui cõmiſſi ſunt: non ad eorum quibus commiſſa eſt gerenda eſt. ¶ Idem officiorum.lib.ij.

Habere eni queſtui rempu. nõ modo turpe eſt. Sz ⁊ ſceleratũ eſt ⁊ nephariũ. ¶ Ibidem.

Hec genera officiorum qui proſequẽtur cũ ſũma vtilitate reipublice: magnã ipſi adipiſcentur ⁊ gratiã ⁊ gloriã.
¶ Cicero officiorum.li.iij.

Neq; enim nobis ſolũ diuites eſſe cupimus. Sz liberis propinqs amicis: maximeq; reipu. Singulorũ enim facultates ⁊ copie diuitie ſunt ciuitatis.
¶ Cicero officiorum li.iij.

Sed ſi qs qui apud te pecuniã depoſuerit: bellũ inferat patrie. Reddas ne depoſitũ? nõ credo: Facies enim cõ rempu. que dbet eſſe chariſſima. Sic multa q̃ hõeſta natura videntur eſſe: temporibus ſiunt non honeſta.
¶ Cicero philippicorum li.vij.

Vri ſecariq; patimur. vt mẽbrorum poti⁹ aliqd q̃ totũ corpus intereat. Sic i reipublice corpore: vt totũ ſaluũ ſit qcqd eſt peſtiferũ amputetur. ¶ Idẽ li.xij.

Omnibus bonis expedit ſaluaz eſſe rempu. Sz in his q fortunati ſunt magis apparet.
¶ Cicero in inuectiua contra Catilinam.

Fuit quondã in repu. virtus vt viri fortes acrioribus ſupplicijs ciuẽ pernicioſum q̃ acerbiſſimũ hoſtẽ quaererent. ¶ Cicero Tuſculanarũ q̃ſtionũ li.j.circa finẽ.

Clare vero mortes pro patria oppetite nõ ſolũ glorioſe rhetoribus ſed ẽt beate videri ſolent: Repetunt ab Erechtheo: cuius ẽt filie cupide mortẽ expetiuerunt pro vita ciuiũ. Codrum qui ſe in medios immiſit hoſtes famulari veſte ne poſſet agnoſci ſi eſſet ornatu regio q oraculũ erat datũ. Si rex interfectus eẽt: victrices Athẽas fore. Menecheus vero nõ p̄termittit. q oraculo edito largit⁹ ẽ patrie ſue ſanguinẽ Iphigẽia Aulide duci ſe immolãdã iubet: vt hoſtiũ ſanguis eliciat ſuo: Veniũt ide ad p̄piũs Harmodi⁹ i ore ⁊ Ariſtagiton lacedemoni⁹. Leonidas Theban⁹. Epaminũdas viget. Noſtros nõ norunt quos enumerare magnum ẽ: Ita ſunt multi qbus videmus optabiles fuiſſe mortes cũ gloria. ¶ Cicero Rhetoricorum veterum li.j.

Oẽs leges iudices ad cõmodum reipublice referre oportet ⁊ eas ex vtilitate cõmuni nõ ex ſcriptiõe que i litteris ẽ interp̄tari. Ea eniz virtute ⁊ ſapiẽtia maiores noſtri fuerũt: vt in legibus ſcribẽdis nihil aliud ſibi niſi ſalutẽ ⁊ vtilitatem reipublice p̄ponerent. ¶ Ibi.

Neq; eniz ipſi qd obeſſet ſcribere ſolebãt: ⁊ ſi ſcripſiſſẽt quũ eſſet intellectũ repudiatum iri legem intelligebant. Nemo eni leges legum cã eſſe ſaluas vult: Sed reipu. quia ⁊ legibus omnẽ rempu. optime putant adminiſtrari. ¶ Cicero Ibidem.

Quamobrem leges igit ſeruari oportet. ⁊ ad eã cauſaz ſcripta omnia interp̄tari cõuenit: hoc eſt quoniã reipu. ſeruiam⁹: ⁊ reipu. cõmodo atq; vtilitate interpretemur. ¶ Cicero Rhetoricorum nouo.li.iiij.

Nullum tantũ eſt periculum quod ſapiẽs pro ſalute patrie vitandum arbitretur. ¶ Ibidem.

Quum agetur incolumitas p̄petua ciuitatis. q bonis erit rationibus p̄ditus: profecto nullũ vite diſcrimen ſibi pro fortũis reipu. fugiẽdũ putabit. ⁊ erit in ea ſentẽtia ſemp vt pro patria ſtudioſe agat: q̃uis in magnum deſcẽdat vite dimicationẽ. ¶ Idẽ Rheto.no.li.iiij.

Nam ſapiens qui oĩa reipu. cauſa ſuſcipienda putabit: Sepe ipſe ſecũ loquitur. Non mihi ſolũ ſed etiam atq; adeo multo potius nat⁹ ſum patrie. ¶ Cicero Ibi.

Vita que fato debetur ſaluti patrie potiſſimum p̄ſoluatur. Aluit hec me. Tute atq; honeſte p̄duxit vſq; ad hanc etatem: Muniuit meas ratiões bonis legibus: optimis moribus: honeſtiſſimis diſciplinis? Quid eſt qd a me ei p̄ſolui poſſit ſatis: vñ hec accepta ſũt? ¶ Cice.ibi.

Quis eſt tam ieiuni cogitatiõe p̄ditus? Cui⁹ anim⁹ tãtis inuidie anguſtijs cõtinetur? qui non hunc hominẽ ſtudioſiſſime laudet ⁊ ſapientiſſimum iudicet: q pro ſalute patrie: p colũitate ciuitatis: p reipu. fortunis. q̃uis magnũ atq; atrox piculũ ſtudioſiſſime ſuſcipiat ⁊ libenter ſubeat? ¶ Cicero ibidem.

Sapiens itaq; nullum periculũ pro repu. vitabit. Ideo (qd ſepe ſit) q pro repu. perire noluerit. neceſſario cũ repu. pereat. ¶ Ibidem.

Ergo q ſugiunt id periculum qd pro repu. ſubeundum eſt: ſtulte faciunt. ¶ Cicero ibidem.

At qui patrie pericula ſuo piculo expetunt: hi ſapiẽtes putandi ſunt: quũ ⁊ eum quem debent honorẽ reipu. reddunt: ⁊ pro multis perire malunt q̃ cum multis.
¶ Val.maxi.li.j.

Aeque eni virtutis eſt ⁊ bona patrie auxiſſe ⁊ mala i ſe tranſferri voluiſſe. ¶ Valerius maxi.lib.ſecũdo titulo de Inſtitutis antiquis. Vale. maxi.

Adeo magna charitate patrie Romãi tenebãtur: vt archana cõſilia patrũ cõſcriptorum multis ſeculis nemo ſenator enunciauerit. ¶ Ibidem.

Apud antiquos q curie limen intrabant: abiectã p̄uata charitate publicã induebãt. ¶ Homerus I o Iliados. Homerus

ου οι αεικες αμυνομενω περι πατρης τεθναμεν.
hoc eſt.

Non illi indecens pugnanti pro patria mori.

αυταρ οδυσσευς. ¶ Ibidem in α odyſſee.
ιεμενος και καπνον αποθρωσκοντα νοησαι
ης γαιης θανεειν ιμειρεται. hoc eſt.
Sed Vlyſſes.

Cupidus ſaltem fumũ quum egrediẽtem viderit: A ſua terra mori cupide paciſcitur. ¶ Idẽ in I odyſſee.

ουτι εγωγε
ης γαιης δυναμαι γλυκερωτερον αλλο ιδεσθαι. hoc eſt.
Neq; vtiq; ego.
Mea terra poſſum dulci⁹ aliud videre. ¶ Periãder. Periãder

θνησκε υπερ πατριδος.
Morere p patria. ¶ Ouidius de ponto li.j.Elegia.iiij. Ouidius
Neſcio qua natale ſolum dulcedine cunctos.
Ducit ⁊ imemores nõ ſinit eẽ ſui. ¶ Ho.carminũ li.iij. Horatius
od.ij. Dulce ⁊ decorum eſt pro patria mori.

AMOR proximi: grece προσπλησιον idem vr eſſe cũ charitate q̃ p̄ximũ diligere iubemur.
¶ Exodi.c.xxij. Exodi

Aduenam nõ cõtriſtabis: neq; affliges eum.
Vidue ⁊ pupillo non nocebitis. ¶ Ibidem

Si leſeritis eos: vociferabunt ad me: ⁊ ego audiam clamorem eorum: ⁊ indignabitur furor meus: percutiam vos gladio. Et erunt vxores veſtre vidue ⁊ filij veſtri pupilli. ¶ Exodi.c.xxiij.

Si occurreris boui inimici tui aut aſino erranti. reduc ad eũ

¶ Exodi.c.xxiij.
Si videris aſinum odientis te iacere ſub onere. non ptrā
ſibis: Sed ſubleuabis cum eo. ¶ Ibidem.
Leuitici Peregrino moleſtus non eris. ¶ Leuitici.c.xviij.
Non decipet vnuſquiſq3 proximum ſuū. ¶ Ibidē.
Non facies calumniā3 proximo tuo: nec vi opprimes eū
¶ Leuitici.c.xviij.
Non morabiť opus mercenarij tui apud te vſq3 mane.
¶ Leuitici.c.xviij.
Non male dices ſurdo: nec corā ceco pones offendiculū
Sed timebis dn̄m deum tuum. ¶ Ibide3.
Nō eris criminator nec ſuſurro i populi̅. ¶ Leuitici.xix.
Non ſtabis cōtra ſanguinem proximi tui. ¶ Ibide3.
Nolite facere iniquū aliquid in iudicio: in regula in pon
derē: in mēſura: Statera iuſta: ⁊ eque ſint pōdera: iuſt⁹
Deuteronomij modius equuſq3 ſextarius. ¶ Deuteronomij.c.v.
Non loqueris ꝯtra proximum tuu3 falſum teſtimoniū.
¶ Deuteronomij.c.v.
Non concupiſces vxorem proximi tui: non dominū: non
agrum: non ſeruū: non ancillam: non bouem. non aſi-
nū: ⁊ vniuerſa q̄ illius ſunt. ¶ Deuteronomij.c.xxij.
Non videbis bouē fratris tui aut ouem errāte3: ⁊ prete
ribis: S3 reduces fratri tuo. ¶ Deuteronomij.c.xxiij.
Nō negabis mercedē indigentis: ⁊ pauperis fratri̅ tui:
ſiue aduene q tecū moratur in terra: ⁊ intra portas tu
as eſt: Sed eadē die reddes ei p̄ciu3 laboris ſui. ante
ſolis occaſu3 q2 paup eſt: ⁊ ex eo ſuſtentat anima3 ſuā
Ne clamet ꝯtra te ad dominū ⁊ reputetur tibi in pec
catum. ¶ Deuteronomij.c.xxvij.
Maledictus q clam percuſſerit proximum ſuū: Et dicet
Tobias omnis populus. Amen. Tobias.c.iiij.
Quod ab alio oderis fieri tibi. vide ne tu aliqn̄ alteri fa
Prouerbiorum cias. ¶ Prouer.c.xxij.
Non facias violentiā pauperi: q2 pauper eſt: neq3 cōte
ras egenū in porta: quia iudicabit domin⁹ cauſa3 ei⁹
⁊ configet eos qui confixerunt animam eius.
Eccleſiaſtici ¶ Eccleſiaſtici.c.vij.
Non deſis plorantibus in ꝯſolatione: ⁊ cum lugentibus
ambula. ¶ Ibidem.
Non te pigeat viſitare infirmū: ex his enim in dilectiōe
firmaberis. ¶ Eccleſiaſtici.c.xij.
Si benefeceris: ſcito cui feceris: ⁊ erit gratia i bonis tui̅
Mattheus multa. ¶ Mattheus.c.v.
Audiſtis q2 dictū eſt. Diliges proximum tuum: ⁊ odio
habebis inimicū tuum. Ego autē dico vobis. Diligite
inimicos veſtros: Bn̄facite his q oderūt vos: ⁊ ora-
te pro pſequētibus ⁊ calumniantib⁹ vos. vt ſitis filij
patris veſtri qui in celis eſt: qui oriri facit ſolem ſuu3
ſuper bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos.
¶ Mattheus.c.xxij.
Diliges dominum deū tuu3 ex toto corde tuo: ⁊ in tota
anima tua: ⁊ in tota mēte tua. Hoc eſt maximū ⁊ pri
mum mandatū. Secū3 autē ſimile eſt huic. Diliges ꝓ
ximū tuū ſicut teipſu3. In his duobus mandatis vni
uerſa lex pendet ⁊ prophete.
Marc⁹ ¶ Marcus.c.iiij.
In qua menſura mēſi fueritis remetieť vobis. ⁊ adijcieť
Lucas vobis. ¶ Lucas.c.iij.
Qui habet duas tunicas: det nō habenti: Et q h3 eſcas
ſimiliter faciat. ¶ Lucas.c.vj.
Diligite inimicos veſtros: Benefacite his q vos oderūt
¶ Lucas.c.vj.
Benefacite ⁊ mutuū date nihil inde ſperantes: ⁊ erit mer
ces veſtra multa. ⁊ eritis filij altiſſimi: Q2 ipſe be
nignus eſt. ¶ Ibidem.
Dimittite ⁊ dimitteť vobis. Date ⁊ dabitur vobis.
Joānes ¶ Joannes.c.xiij. in euangelio.
Mandatū nouū do vobis: vt diligatis inuicem: ſicut di
lexi vos. ¶ Joannes.c.xv. in Euangelio.

Hoc eſt preceptū meum vt diligatis inuicē: ſicut dilexi
vos. ¶ Ibidem.
Hoc mando vobis: vt diligatis inuicem.
¶ Paulus ad Ro.c.xij. Paul⁹
Nulli malū ꝓ malo reddētes ⁊ infra. Scriptū eſt enim
Mihi vindictā ⁊ ego retribuā. dicit dominus. Sed
ſi eſurierit inimic⁹ tu⁹ ciba illū. Si ſitit: potū da illi.
¶ Idem ad Ro.c.xiij.
Qui enim diligit ꝓximū: legem impleuit: Nam non ad
ulterabis: Nō occides: nō furaberis: non falſum teſti
moniū dices: non concupiſces: ⁊ ſi quod eſt aliud mā
datū: in hoc verbo inſtaurať: Diliges proximum tuū
ſicut teipſum. Dilectio proximi malum nō operatur.
Plenitudo ergo legis eſt dilectio.
¶ Paulus prime ad Corynthios.c.viij.
Charitas vero edificat. ¶ Paulus ad Galathas.c.v.
Omnis eni3 lex in vno ſermōe ipleť. Diliges proximum
tuum ſicut teipſum. ¶ Paulus ad Gal.c.vj.
Alter alterius onera portare ⁊ ſic adimplebitis legē Chri
ſti. ¶ Paulus ad Coloſſenſes.c.iij.
Sup oia āt hec: charitatē habete. Qđ ē vinculū pfectiōis.
¶ Paulus ad Hebreos ca.xiij.
Charitas fraternitatis maēat in vobis: ⁊ hoſpitalitatē Petrus
nolite obliuiſci. ¶ Petrus apoſtolus. prime.c.iiij.
Ante oia aūt mutuā in vobiſmetipſis charitatem conti
nuā habētes. Quia charitas operit multitudinē pec Joānes
catorum. ¶ Joānes apoſtolus prime.c.ij.
Qui dicit ſe in luce eſſe: ⁊ fratre3 ſuū odit in tenebris ē
vſq3 ad hec. Qui diligit fratre3 ſuū in lumine maēt: ⁊
ſcādalū i eo n̄ ē. Qui āt odit fratrē ſuū i tenebris ē ⁊
in tenebri̅ ābulat: ⁊ neſcit quo eat: Q2 tenebre obceca
uerūt oculos eius. ¶ Joānes apoſtolus prime.c.iij.
Qui non diligit manet in morte. ¶ Ibidem.
Ois qui odit fratrem ſuu3 homicida eſt: ⁊ ſcitis quoniā
omnis homicida non habet vitā eternam in ſe manē-
tem. ¶ Ibidem.
Filioli mei non diligamus verbo neq3 lingua: Sed ope ⁊
veritate. ¶ Joannes apoſtolus prime.c.iiij.
Diligamus nos inuicem: q2 charitas ex deo eſt.
¶ Joannes apoſtolus prime.c.iiij.
Si qs dixerit qm̄ diligo deū: ⁊ fratrē ſuū oderit: mēdax
eſt. ¶ Ibidem.
Hoc mādatū habem⁹ a deo: vt qui diligit deū diligat ⁊
fratrē ſuu3. ¶ Auguſtinus lib. de baptiſmo. Auguſtinus
Redire dimiſſa peccata vbi charitas nō eſt ſupna dn̄s
docet in euangelio apertiſſime: de illo ſeruo qui quu3
deprecāti oia dimiſit: ⁊ ille ꝯſeruo ſuo miſereri noluit
Juſſit eum dominus reddere omnia que dimiſerat.
¶ Auguſtinus: ⁊ habetur.xxiiij.q.i. Ubi.
Vbi charitas nō eſt: non pōt eſſe iuſtitia: Dilectio enim
proximi malum non operatur.
¶ Auguſtin⁹ ⁊ habeť.xxiiij.q.iij. Corripianť.
Sic affici debem⁹ charitatis affectu vt oēs velimus ſal
uos fieri. ¶ Auguſtin⁹ ⁊ hr̄ de peni.di.ij.c.charitas.
Charitas eſt aqua de q̄ domin⁹ in euangelio ait. Qui
biberit aquā quam ego dabo ei non ſitiet in eternū.
¶ Ibidem: ⁊ habetur ibidem.
Sine charitate quomodo quis veram cordis ꝯtritione3
habere poterit? Quomodo ergo dilectoꝝ remiſſionē?
¶ Auguſtinus ſuper epiſtolā3 Joānis ⁊ habe
tur.xxiij.q.v. Non putes.
Non putes te tunc amare ſeruū tuū: qn̄ eū nō cedis aūt
tūc amare filiū tuū qn̄ ei non das diſciplinā: aut tūc
amare vicinū tuū: qn̄ eū non corrigis: Nō eſt iſta cha
ritas. ſed languor. Ferueat charitas ad emendādū ⁊
corrigēdū. Si ſunt boni mores delectent. Si āt mali
emendentur. ¶ Ibidē ⁊ habeť de peni.di.ij.
Radicata ē charitas. Secur⁹ eſto nil mali accideř pōt
¶ Auguſtin⁹ ſup eplā3 Jo. ⁊ hr̄ d̄ peni.di.ij. Si qs.

Si quis tantā habuerit charitatē. vt paratus etiam ſit pro fratribus mori: perfecta eſt in illo charitas.

¶ Auguſtinus ibidem: ⁊ habet᷑ ibidē. Sicut.

Sicut ſeta introducit filū: Ita timor introducit charitatē Creſcit charitas: Minuitur timor: ⁊ ecōuerſo.

¶ Auguſtinus ſuper epiſtolā Joānis. c. vij.

Si nō vultis in iſta eremo ſiti mori: bibite charitatē. Fōs eſt quē voluit deus ponere: ne deficiamus: ⁊ abūdāti⁹ eū bibam⁹: quū ad patriā venerim⁹. ¶ Auguſtin⁹ ſuper Joannem ſermone. lxviij.

Domine ecce quē amas infirmat᷑. Nō dixerūt veni: Amā ti eni tm̄ nunciādū fuit. Sufficit vt nouerit: Nō enī amat ⁊ deſerit. ¶ Auguſtinus ad Julianū comitem: ⁊ habetur de pe͞ni. di. ij. Charitas.

Charitas q̄ deſeri pōt: nūq̄ vera fuit. ¶ Aug. ad Hieronymū. ⁊ habet᷑ de pe͞ni. di. ij. Charitas.

Charitas in quibuſdā perfecta: in qbuſdā imperfecta. perfectiſſima aūt in hac vita haberi non poteſt.

¶ Auguſtinus ad Martianum.

Dilectio ē pacis vnda. Ros grę. Charitatꝭ imber. Semen ꝯcordię: affectus gētiū: Amoris fructus: ⁊ ad ſūmam dilectio deus eſt. ¶ Idem ad macedoniū.

Dilige proximū ſicut teipſū. Proxim⁹ i hoc loco nō ſanguinis ꝓpinquitate: Sed rationis ſocietate penſandus eſt: In qua ſocij ſunt oēs homines. Nā ſi pecunię rō ſocios facit: quāto magis ratio naturę: nō negociādi. ſed naſcendi lege communis. ¶ Auguſtin⁹ homelia. viij. ⁊ habetur de pe͞ni. di. ij. Quia.

Quia radix omnium maloꝝ eſt cupiditas ⁊ radix omnium bonoꝝ eſt Charitas: ⁊ ſimul ambę eſſe nō poſſunt Niſi vna penit⁹ euulſa fuerit: alia plantari nō pōt. Sine cauſa conat᷑ aliquis incidere ramos: ſi radicē non contendit euellere.

¶ Auguſtinus in enchyridion.

Finis pręcepti ē Charitas. Omne eniꝫ p̄ceptū ad charitatē refertur: Quod eni fit timore pęnę vel aliqua intentōe carnali: vt non referat᷑ ad charitatem: nundū fit quemadmodum fieri oportet: q̄uis fieri videatur.

¶ Auguſtinus li. de meritis ⁊ remiſſione peccatorum ⁊ habetur de Con. di. iiij. Eccleſię.

Eccleſię charitas quę p ſpiritū ſanctuꝫ diffundit᷑ in cordibus eoꝝ q participes ſui ſunt peccata dimittit: eorum qui non ſunt tenet.

¶ Augu. li. de doctrina chriſtiana.

Sola charitas eſt quę vincit oia: ⁊ ſine q̄ nihil valēt oia: ⁊ q̄ vbicūq̄ fuerit trahit ad ſe oīa: Scia ſi ſola ſit inflat: Quia vō charitas ędificat: ſcia nō pmittit inflari.

¶ Auguſtinus li. de Catherizandis rudibus.

Charitas alios parturit: quū aliqs infirmat᷑: alios curat ędificare: alios ꝯtremiſcit offendere: ad alios ſe inclinat cū alijs erigit: alijs blanda: alijs ſeuera: nulli inimica: omnibus mater.

¶ Idem li. de diffinitionibus.

Miſericordia eſt animi ꝯdolentis affect⁹: cū additamēto beneficij: vt cōpatiamur ꝓximo: ⁊ largiamur de ꝓprio. ¶ Aug. li. viiij. de Ciuitate dei.

Longe melius ⁊ humanius ⁊ pioꝝ ſenſibus accōmodati⁹ in Cęſaris laude locutus eſt: vbi ait. Nulla de virtutibus tuis nec admirabilior nec gratior miſericordia eſt.

¶ Aug. de opere Monachoꝝ.

Multo miſericordius operat᷑ qs circa animas infirmorū: q bonę famę ſeruorum dei conſulit: q̄ erga corpora ęgrotantium: qui panem eſurientibus tribuit.

¶ Auguſtinus ſuper pſalmo. ciij.

Valde longe dirigit is q bene audit: ⁊ male operat᷑. Si potes dare da: ſi nō potes affabileꝫ te fac. Coronat de⁹ intus bonitatem: vbi non inuēit facultatē. Nemo dicat non habeo. Charitas non de ſacculo erogatur.

¶ Auguſtinus de verbis domini ſermone. xj.

Diues ⁊ paup duo ſunt ſibi ꝯtraria: ⁊ ſūt ſibi duo neceſſaria. Null⁹ idigeret: ſi ſe inuicē ſupportaret: ⁊ nemo laboraret ſi ſe ambo imitarent. Diues pp pauperē factꝰ eſt: ⁊ paup pp diuitē. Pauperis eſt orare: ⁊ diuitis erogare: ⁊ dei eſt ꝓ paruis magna pręſtare.

¶ Hieronymus ſuper epiſtolā ad Galathas. Hieronymus

Vide quātū bonū ē charitas: Si ita martyriū fecerim⁹ vt noſtras velim⁹ ab oibus reliqas honorari: ⁊ ſi opinionē vulgi ſectantes intrepidi ſanguinē fuderimus ⁊ ſubſtantiā noſtraꝫ vſq̄ ad mēdicitatem propriam dederimus: huic operi nō tāꝫ pręmiū: q̄ pęna debet᷑: ⁊ perfidię magis tormenta ſunt: q̄ corona victorię.

¶ Hieronymus in epiſtola ad nepotianum.

Nō memini me legiſſe mala morte mortuū: q libentꝰ opa charitatis exercuit. Hꝫ. n. multos intercesſores: ⁊ Impoſſibile ē multoꝝ p̄ces nō exaudiri. ¶ Hieronym⁹ ⁊ habetur Di. lxxxvj. Qui clementiam.

Qui clęmētiā nō hꝫ: nec indut⁹ ē viſcera miſericordię ⁊ lachrymarū: q̄uis ſpiritualis ſit nō adiplet legē Xp̄i.

¶ Ambroſius ſup epiſtolā ſcḋaꝫ ad Corinthios ⁊ habetur de pe͞ni. di. j. Ficta. Ambroſius

Ficta Charitas quę deſerit in aduerſitate.

¶ Ambroſius ſuper beati Immaculati.

Ille intelligit ſup pauperē: qui largit᷑ pauperi. Nā qd ꝓdeſt miſereri iopis: niſi alimonia eidē largiaris.

¶ Ambroſius ibidem.

Hoc ē occiderē hominē: vitę ſuę ei ſubſidia denegare. Caue ne inter loculos tuos includas ſalutē iopū: ⁊ tāq̄ i tumulꝭ ſepelias vitā paupeꝝ. ¶ Gre. moraliū li. vij.

Quia duo ſūt p̄cepta charitatis. dei vꝫ: ⁊ amor ꝓximi Per amorē dī gignit᷑ amor ꝓximi: ⁊ p amorē ꝓximi dī amor nutrit᷑. Nā q amar᷑ deū negligit: pfecte diligere ꝓximū neſcit: Et tunc plen⁹ in dei dilectōe pficimus: ſi in dilectōis gremio ꝓximi charitatē colligamus. ¶ Gregorius ibidem.

Perfectiōis vinculuꝫ charitas dicit᷑. Quia omne bonū quod agit᷑ per illam ne pereat ligatur: A tentatione nāq̄ citi⁹ quodlibet euellit᷑ op⁹: quū ſolutū a vīculo charitatis iuenit᷑. ¶ Gregori⁹ moraliū li. xviij. pre. iiij. c. xxiiij. ⁊ habetur di. xlv. Sunt nāq̄.

Sūt nanq̄ nōnulli ita diſtricti: vt ēt omnē manſuetudinē benignitatis amittāt: ⁊ ſunt nonnulli ita manſueti: vt perdāt diſtricti iura regiminis. Vñ cunctis rectoribus vtraq̄ ſummope ſunt tenēda: vt nec in diſciplinę vigore benignitatē māſuetudinię: nec rurſus in manſuetudine diſtrictionē deſerāt diſciplinę: quatenus nec a compaſſione pietatis obdureſcāt: quū ꝯtumacē corrigunt: nec diſciplinę vigorē molliant quum infirmoꝝ animos conſolantur. Regat ergo vigor diſciplinę manſuetudinē: ⁊ manſuetudo ornet ſermonē vigorē. Et ſic alterū commēdetur ex altero: vt nec vigor ſit rigidus: nec manſuetudo diſſoluta.

¶ Gregorius ibidem: ⁊ habetur ibidem.

Vera iuſtitia compaſſionē habet: falſa vero dedignationē: q̄uis ⁊ iuſti ſoleāt recte peccatoribus indignari. Sed aliud eſt qđ agit᷑ typo ſuperbię: aliud quod zelo diſciplinę. Indignant᷑ et enim: ſed ōdignātes ſunt: At cōtra hij q ḋ falſa iuſticia ſupbire ſolēt: cęteros quoq̄ deſpiciunt: nulla Infirmātibus miſericordia cōdeſcendunt: ⁊ quo ſe peccatores eſſe nō credunt: eo deteriꝰ peccatores fiunt.

¶ Gregori⁹ in Regiſtro ⁊ habet᷑ viij. q. j. In ſcripturis. §. Duo.

Duo q̄ppe ſunt pręcepta charitatis: amor dei ⁊ ꝓximi. Per actiuaꝫ igit᷑ vitā prodeſſe proximis cupiēs Eſaias officiū pręd̄icationis appetit. Per ꝯtemplatiuā vero Hieremias amore ꝯditoris ſędule inhęrere deſiderans ne mitti ad pręd̄icandū debeat contradicit.

¶ Idem in paſtorali.
Tūc ad alta charitas mirabil'r ſurgit.quū ad ima prio
rū ſe miſericorditer attrahit:Et q̄ benigne deſcēdit ad
ima: valēter recurrit ad ſūma. ¶ Gre.i paſtorali.
Nihil pfectius deo virtute dilectiōis.nihil deſiderabili
us diabolo extinctiōe charitatis.quiſquis igit ſemināndo
iurgia dilectionē proximorū perimit diabolo familiari⁹
ſeruit. ¶ Idem ſup ezechielē homelia.vj.
Adoptio filiorū ſola charitate acquirit. Joānes prio. De
dit ptātē filios dei fieri.Quid hac ptāte alti⁹:quid hac
altitudine ſublimius dici pōt?In qua ptāte quiſquis erga
Jo:chry ſoſtom⁹ tuos efficit filius creatoris. ¶ Joānes chryſoſtom⁹
ſup illud Jo.xv.oēs i vnū corp⁹ baptizati ſum⁹.
Propterea in vnū corp⁹ ne ñ diſſoluamur:ſʒ eā q̄ ad inui
cē ē cōuenīētia ꝛ amicitia corporis vni⁹ cōuenīētiā ob
ſeruemus.Quo circa ita procurem⁹ proximos:vt vnuſ
quiſqʒ noſtrum ſuam carnem nō deſpiciat: Nullus eni
vnq̄ʒ carnē ſuam odio habuit: ſed eaʒ nutrit ꝛ fouet.
¶ Joānes chryſoſtomus ſup Mattheum.
Si indifferēter oib⁹ dederimus:ſp miſerebimur. ſi autē
diſcutere cęperim⁹:nunq̄ʒ miſericordiā pſtabimus.
Lactā/tius ¶ Lactantius firmianus li.vi.diuinarū inſti
tutionum cap.vi.
Si hac de cā hoīes cōgregati:vt mutuis auxilijs imbecil
litatē ſuā tuerētur:ſuccurrēdū ē igit homini q egeat
auxilio. ¶ Idem li.vj.di.inſti.
Deus eniʒ q cęteris aīalib⁹ ſapiētiā nō dedit:nālib⁹ ea
munimētis ab incurſib⁹ ꝛ periculis tutiora gñauit.
hoīem vero q̄ꝛ nudū fragilēqʒ formauit.vt eum ſapia
potius inſtrueret:Dedit ei pter cętera hunc pietatis
affectū:vt hō hoīem tueat:diligat foueat: contraqʒ.
oīa picula ꝛ accipiat:ꝛ pręſtet auxiliū.Sūmum inter
ſe hoīum vinculū ē humanitas:qd̄ q diſrūpet nephā
rius ꝛ parricida exiſtimādus ē.Nam ſi ab vno hoīe
quē deus finxit omnes ſumus oriūdi: certe cōſangui
nei ſumus.Et ideo maximum ſcelus putandū ē odiſſe
hominem vel nocentem.
¶ Lactātius fir.li.vi.diuinarū inſtōnū.
Item ſi ab vno deo inſpirati oēs ꝛ animati ſum⁹:qd aliō
q̄ʒ fratres ſumus?ꝛ qd cōiunctiores animis:q̄ʒ q cor
porib⁹. Itaqʒ nō errat lucretius quū dicit.Deniqʒ cę
leſti ſum⁹ oēs ſemine oriūdi.Omnibus atqʒ idē pater
eſt.ergo pro bęluis imanibus ſunt habendi:q homini
nocēt:qui cōtra ius humanitatis ꝛ fas oēs ſpoliant:
cruciant:occidunt:exterminant. ¶ Ibidem.
Deus eniʒ qm̄ ꝑl⁹:animal nos vt:le voluit eē:ſociale.ita
q̄ʒ i alijs hoīb⁹ nos ipſos cogitar̄ debem⁹. Nō mere
mur in piculo liberari:ſi nō ſuccurrimus: Non mere
mur auxiliū:ſi negamus. Nā q ſe a pręſtando auxilio
remouet:ēt ab accipiēdo remoueat neceſſe ē. q̄ꝛ nulla
opa indigere ſe putat qui alteri ſuā denegat. retinen
dum eſt igitur vinculum ſocietatis humanę: q̄ꝛ homo
ſine homine nullo modo poteſt viuere.
¶ Lactantius lib.vi.diui.inſtitutionum.
Conſeruanda eſt igit humanitas ſi hoīes recte dici veli
mus. Id autē ipſum cōſeruare quid aliud ē q̄ʒ diligere
hominē:q̄ꝛ homo ſit:ꝛ idem quod nos ſumus.
¶ Ibidem.
Verū illō ē Ciceronis qd̄ ait hoīeʒ naturę obediētē hoī
nocere nō poſſe.Ergo ſi nocere hoī cōtra naturā ē:pro
deſſe igit hoī ſm naturā ſit neceſſe ē.Qd̄ q nō facit:
hoīs ſe appellatione diſpoliat. Quia humanitatis
officiū eſt neceſſitati hominis ac periculo ſubuenire.
¶ Ibidem.
Huius enim operis ꝛ officij merces a deo ē expetēda ſo
lo. Nā ſi ab homine expetes: Iā nō humanitas erit il
la:ſʒ bñficij ſeneratio. Nec pōt videri bene meruiſſe:
qui qd̄ facit nō alteri:ſed ſibi pręſtat.
Baſili⁹ ¶ Baſilius homelia prima.

Panis eſt famelici quē tu tenes:nudi tunica:quā i cōcla
ui cōſeruas.Diſcalciati calceus:q penes te marceſcit
Indigētis argētū qd̄ poſſides.Quocirca tot iniurias
agis:quot ſubuenire valebis.
¶ Seneca ad lucillium epiſtola.xlvij. Seneca
Hęc tn̄ pcepti mei ſūma eſt.Sic cū iferiore viuas:quē
admodū tecū ſuperiorem viuere velis.Quotiēs i mē
tē venerit tibi quātū in ſeruū liceat:Veniat i mentem
tantundem in te domino tuo licere.
¶ Seneca in prouerbijs.
Habet in aduerſis auxilia:qui in proſperis cōmodat.
¶ Seneca ibidem.
Qui ſuccurrer̄ perituro pōt:quū nō ſuccurrit occidit.
¶ Seneca li.de beneficijs.
Tacite dāda ſunt bñficia:vt nota ſint ſolis q̄bus pſūt.
Interdū ēt ipſe q iuuat fallēd⁹ eſt:vt hēat nec a quo
acceperit ſciat. ¶ Seneca ibidem.
Multū intereſt īter miſericordiā bñficij ꝛ bñficiū: uaqʒ
nec aurū nec argētū nec qcq̄ʒ eoꝝ quę a proximis reci
piunt beneficiū eſt: ſed ipſa tribuētis voluntas.
¶ Seneca li.d̄ beneficijs.
Pleriqʒ ſunt q beneficia aſperitate verborū ꝛ ſupcilio in
odium adducūt:eo ſermōe vſi:ea ſupbia:vt impetraſ
ſe pęniteat. ¶ Ibidem.
Tempore beneficia magna ſunt: Beneficiū ē vn⁹ i fame
panis. Beneficiū ē arētib⁹ ſiti mōſtrare fontē eo ani
mo qcqd debet quo dat:nec quātū ſit:ſʒ a q̄li volūta
te ppēdit. Maius.n.aut min⁹ ſit q̄uis idē ſit tēpore:
loco cā. ¶ Seneca ibidem.
Ingratū eſt bñficiū:qd̄ diu īter man⁹ dātis hęſit qd̄ qs
ęgre dimitte viſus ē.ꝛ ſic dat tāq̄ʒ ſibi eriperet. Gra
tiſſima aūt ſūt beneficia parata: facilia: occurrētia:
vbi nulla mora fuit niſi in accipiētis verecundia.
¶ Seneca li.de beneficijs.
Optimum eſt occupare anteq̄ʒ rogemur. Quia quū hoī
probo ad rogādum os concurrat: ꝛ diffundat rubor:
q hoc tormētum remittit multiplicat munus ſuum.
¶ Seneca li.de beneficijs.
Nō tulit gratis:q quū rogaſſet accepit. Nulla res cha
rius cōſtat:q̄ʒ quę pcib⁹ empta eſt. Moleſtū enim ver
bum ꝛ onerofum eſt demiſſo vultu dicere rogo.
¶ Seneca li.de beneficijs.
Nihil charius eſtimamus q̄ʒ beneficiū qd̄ q̄diu petim⁹
nihil vilius q̄ʒ quū accepimus:vnū bene poſitū bene
ficium multorum amiſſorum damna reſtaurat.
¶ Seneca li.de beneficijs.
Quāuis omni petēti dare debeas. Tamē in bñficio ſpe
ctādi ſūt mores ei⁹ cui dat: ꝛ animus erga nos. ꝛ co
habitatio viteqʒ ſocietas: ꝛ ad noſtras vtilitates offi
cia ante collata. ¶ Ibidem.
Pulchrū ſanę pdicandū beneficiū nulla dilatione ſu
ſpēſuʒ:nullis pcib⁹ redemptū:nullis meritis cōpara
tū. Gratius eſt enim donum qd̄ venit ante pces.
¶ Seneca.li.de beneficijs.
Quis veſtrū cōtētus fuit aut leuiter rogari.aut ſemel?
Quis veſtrū quū aliqd ſuſpicatus eſt a ſe peti frōtes
abduxit vultū auertit?occupatiōes ſimulauit: lōgis
ſermonibus ꝛ de induſtria nō inueniētib⁹ exitū occa
ſionē petēdi abſtulit. ꝛ varijs artib⁹ neceſſitates pro
perantes eluſit. In anguſto vero cōpreſſus aut diſtu
lit idem:aut timide negauit:aut pmiſit: ſed difficul
ter:ſed ductis ſupercilijs:ſʒ malignis ꝛ vix exeūtib⁹
verbis.
¶ Seneca libro de beneficijs.
Deos ſequamur duces:quātū humana imbecillitas pa
titur:Demus beneficia:non ſeneremur.
¶ Ibidem.
Ordo beneficij per manus tranſeuntis nihilominus ad
diuitem reuertitur.

¶ Seneca li. de beneficijs.
Nullum beneficiū dandū eſt negligenti. ¶ Ibidem.
Primo neceſſaria ſunt dāda deinde vtilia: deide iocūda.
¶ Seneca libro de beneficijs.
Videam⁹ ne mittamus munera ſupuacua: vt feminę ar ma: libros ruſtico. ¶ Ibidem.
Viuendum eſt ⁊ cōſiderādū: Quid: cur: qualiter: quādo. vbi: ⁊ quare ſit dādū. ¶ Ibidem.
Turpiſſimū gen⁹ bñficij ē icōſulta donatio. ¶ Ibidē.
In dādo beneficia eligēdus ē vir ſimplex: non ingratus: alieni abſtinēs nō ſui auarus. ⁊ maxime beniuolus.
¶ Seneca li. de beneficijs.
Si pp vtilitatē darētur beneficia: Dij tot munera q̄ ſine intermiſſione diebus ac noctibus fundūt: nō darēt.
¶ Seneca li. de beneficijs.
Quū beneficia in vulgus largiri inſtitueris multa pdēda ſunt: vt vnum bene des. ¶ Ibidem.
Dare debemus quomodo vellemus accipere. ante oia libenter ⁊ cito. ¶ Ibidem.
Caueamus ne aliquid morę interueniant in dando: vt ō liberaſſe videamur. ¶ Ibidem.
Illud beneficiū eſt iocundū q̄ alicui obuium venit.
¶ Seneca li. de beneficijs.
Tarde velle nolētis eſt. ¶ Seneca li. de beneficijs.
Beneficiū ab homine duro aſpere datū panis lapidoſus vocat quē eſurienti accipere neceſſariū ſit eſſe acerbū
¶ Seneca li. de beneficijs.
Dabo egenti: ſed non vt ipſe egeam. ¶ Ibidem.
Succurram perituro: ſed non vt ipſe peream.
¶ Ibidem.
Multo grauius eſt male dediſſe beneficia: q̄ non dediſſe.
¶ Seneca li. ij. de moribus.
Succurrer̄ paupertati amicoꝝ ſtude: imo poti⁹ occurrer̄.
¶ Seneca li. de formula vitę.
Clementię eſto cultor: Sęuicię deteſtator. ¶ Ibidem.
Cunctis eſto benignus: nemini blandus: paucis familiaris: omnibus ęquus: ad iram tardus: ad miſericordiam pronus: in aduerſis firmus: in proſperis cautus ⁊ humilis.
¶ Seneca li. de formula vitę.
Deum amabis: ſi illum in hoc imitaberis: vt velis omnibus prodeſſe nulli nocere.
Macrobius ¶ Macrobius li. ij. ſaturnalium.
Beneficium dando accepit: qui digno dedit.
Cicero ¶ Cicero libro de amicitia.
Fructus ingenij ⁊ virtutis omniſq́ pręſtantię tū maxie capitur. quum in proximum quęq́ confertur.
¶ Cicero li. iiij. Tuſculanarum queſtionum.
Cur miſereare potius q̄ feras opē ſi id facere poſſis.
¶ Cicero li. ij. rhętoricorum veterum.
Nam bñficij magnitudo ex vtilitate: atq́ honeſtate: aut neceſſitudine demonſtratur.
Plaut⁹ ¶ Plautus in rudente.
Bonis quod benefit haud perit.
Virg. ¶ Virgilius primo ęneidos.
Non ignara mali miſeris ſuccurrere diſco.
Ouidi⁹ ¶ Ouidius li. ij. de ponto. elegia. iij.
Mitius eſt lapſo digitū ſupponere mento.
Mergere q̄ liquidis ora natantis aquis.
Ouidius de ponto li. ij. elegia. ix.
Regia (crede mihi) res eſt ſuccurrere lapſis.
Conuenit ⁊ tanto quantus eſt ipſe viro.
De hac materia habes infra vbi beneficiū clęmentia ⁊ miſericordia.

Ariſtoteles AMOR Sui gręce. ερως εαυτου.
¶ Ariſto. li. ij. rhętoricoꝝ.
Nullus ſeipſum paruipendit.
Periander ¶ Periander.
εαυτου μη αμελει. ideſt. teipſum negligas.

¶ Pittacus ⁊ chilon. Pittac⁹
γνωθι σεαυτον. ideſt
Cognoſce teipſum. ¶ Bias. Bias
εις κατοπτρον εμβλεψας θεωρει
και ει μεν καλος φαινη αξια του του
πρακτε. ει δ᾽ αισχρος. το της οψεως
ελλιπες ορθου καλοκαγαθιας. hoc eſt.
In ſpeculum quum inſpicias contemplare
Et ſi quidem pulcher appares: digna te
Faci: Si vero deformis: faciei defectum.
Illuſtra probitatibus.
¶ Menander. Menander
εαυτον δ᾽ ουδεις ομολογει κακουργον
Seipſum nullus fatetur eſſe malum.

AMplitudo. grece. αξιοτης. της. ε. dicit: ē potētię: aut maieſtatis: aut aliquarū copiaꝝ magna abundantia ſm Ciceronem in rhętoricis.

ANathema grecum vocabulum eſt αναθημα. τος. το. Et eſt omne ſeparatum a communi vſu. ſ3. B. Tho. ſuper epiſtola ad ro. cap. ix. co. ij. ſi.

ANdragathima. gr̄ca dictio ē. ανδραγαθημα. τος. το. Extremitas latie dici pt. Eſt. n. vt⁹ viri cōicabiliū ad opū inētiua ⁊ ps fortitudis potētialis ptinēs ad liberalitatē: vel poti⁹ ad magnificētiā: ſ3 magis cōueniat cū iuſtitia ratione materię vel ſic.
Andragathima eſt virtus magnorū operū executiua cū q̄dā virili prudētia ac ſollicitudine: vt colligitur ex dictis. b. Tho. ſecūda ſcdę. q. cxxviij. ar. i.
Andragathima venit ab ανδραγαθεω: quod ē viriliter ago.

ANGELVS Grȩca dictio eſt: Αγγελος. ουο. nuncius dicitur. αγγελος. enim nuncio eſt.
Angelus eſt ſubſtantia intellectualis ſpecie mobilis: arbitrio libera incorporea: deo miniſtrans ſecundum gratiam etiaȝ natura ſui īmortalitatem ſuſcipiens: cuius ſubſtātię ſpeciē ⁊ terminū ſolus qui creator eſt nouit. ſm Io. damaſcuȝ libro. ij. cap. iij.
¶ Exodi. xxiij. capitulo.
Exodi Ecce ego mittam angelum meuȝ qui pręcedat te ⁊ cuſtodiat in via ⁊ introducat in locum queȝ pręparaui. obſerua eum ⁊ audi vocem eius: nec contēnendum putes: quia non dimittet quum peccaueris: ⁊ eſt nomē meum in illo. Quod ſi audieris vocem eius: ⁊ feceris omnia quę loquor inimicus ero inimicis tuis: ⁊ affligam affligentes te.
¶ Auguſtinus libro de agenda cura pro mortuis: ⁊ habetur. xiij. q. vltima fatendum.
Fatendum eſt neſcire quidem mortuos quid hic agatur dum hic agitur: poſtea vero audire ab eis qui hinc ad eos moriendo pergunt: non quidem omnia. Sed quę ſinuntur etiam iſti meminiſſe. ⁊ quę illos quibus hęc iudicantur oportet audire. Poſſunt ⁊ ab angelis q re bus quę hic aguntur pręſto ſunt: audire aliquid mortui quod vnumquenq́ illorum audire debere iudicat: cui cuncta ſubiecta ſunt.
¶ Auguſtinus ſuper illud. Draco iſte quem feciſti.
Auguſtinus Prepoſiti ſunt angeli cęlorum ſuper poteſtates aereas. Unde procedit verbum qđ fit hic. Intuentur enim legem fixam: legem ęternam iubentem ſine ſcriptura: ſine ſyllabis. ſine ſtrepitu fixam ſemper ſtantem: intuētur angeli corde mundo. ⁊ ex illa faciūt q̄cquid hic fit
¶ Auguſtinus in enchyridion.
Vliq́ noſcunt angeli ſancti docti de deo cuius veritatis ęterna contemplatione beati ſunt: quanti numeri ſupplementum de genere humano integritas illi⁹ ciuitatis expectat.
¶ Hieronymus ſuper Matthęum.

Magna dignitas animarũ: vt vnaqueq3 habeat ab ortu natiuitatis in cuſtodia ſui angelum deputatum.

Grego. ℭ Gregorius ꝛ hꝛ̃ Di.xl. Quẽlibet.§.Quid enim.

Quid eni paradiſo iucũdius? Quid celo Securi⁹? ꝛ tamẽ homo ex paradiſo: ꝛ angelus de celo peccãdo cecidit. ℭ Gregorius ſuper euang. homelia.vj.

Vnuſq̄ſq3 inquãtum ſufficit ſi a prauitate proximũ reuocat: ſi exhortari ad bene opãdũ curat: ſi eternũ regnũ vel ſuppliciu3 errãti denũciat: quũ verba ſancte annunciationis impẽdit. profecto angelus exiſtit.

ℭ Gregorius in homelia.

Qui parua capiũt: ſed tamẽ hec eadem parua pie annũciare fratrib⁹ nõ deſiſtũt: iſti in angelorum numeru3 currũt. Qui ſecretorum celeſtiũ ſumma caper̃ p̄ualent nunciare: etiam iſti in archangeloru3 numerũ deputãtur. Qui amando ardẽt ꝛ loquendo alios accendunt iſti ſeraphici dicuntur.

ℭ Gregorius in homelia.

Angeli quũ ad nos veniũt: ſic exterius implẽt miniſteriũ: vt tamẽ nunq̃3 deſint interius per cõtemplationem. Mittuntur igit̃ ꝛ aſſiſtũt q2 ꝛ ſi circũſcript⁹ eſt angelicus ſpiritus: ſummus tamẽ ſpiritus ipſe q deus eſt circũſcript⁹ non eſt. angeli itaq3 ꝛ miſſi ante ipſu3 qui a quolibet miſſi veniant intra ipſam currunt.

ℭ Gregorius ſuper euan. homelia.xxxiij.

Superna illa ciuitas ex angelis ꝛ hominib⁹ ꝯſtat. ad q̃ tm̃ credim⁹ humanũ genus aſcẽdere quãtos illic cõtigit electos angelos remãſiſſe: ſic ſcriptũ ẽ: Statuit terminos gentiũ iuxta numerum angelorum dei.

ℭ Greg.i homelia. Erãt app̄opinquãtes: ꝛc̃.

Angelorum vocabulũ nomẽ eſt officij nõ nature: nã3 ſancti illi celeſtis patrie ſpiritus: ſemꝑ ſunt ſpirit⁹: ſ3 ſemper vocari angeli nequaq̃3 poſſunt. Tũc ſolũ ſunt angeli quũ per eos aliqua nunciantur. Vñ pſalm⁹. Qui facit angelos ſuos ſpiritus. Hij ẽ q minima nũciãt angeli: q vero ſumma nũciãt archãgeli vocãt̃. Greca n. lingua ãgeli nũcij. archãgeli vo ſũmi nũcij vocãt̃ q ideirco ꝑuati noib⁹ cẽſẽt̃: vt michael: Gabriel: Raphael vt ſignet̃ ꝛ ꝑ vocabula qd i opatiõe valeant.

ℭ Ibidem.

Timet angelus adorari ab humana natura: quã videt in deo ſublimatam. ℭ Gregorius ꝛ hꝛ ð peni. Di.ij. Principiũ.§. Nouẽ dixit.

Nouem dixit genera lapidũ: q: nimirũ ordines angelorũ ſunt nouẽnã quu3 per ſacra eloquia angeli: archãgeli: Troni: ꝛ dominationes: virtutes: principatus. ꝛ ꝑtãtes: cherubin: ꝛ ſeraphin. apta narratione memorantur: ſupnoꝝ ciuiũ quante ſint diſtinctiones oñdit̃.

ℭ Gregorius li.ij. moralium.

In hoc eſt natura angelica a nature noſtre ꝯditiõe diſtincta q̄ nos ꝛ loco circũſcribimur: ꝛ cecitatis ignorantia coartamur: Angeloꝝ vo ſpiritꝰ loco qdẽ circũſcribũtur: Sed tamẽ eorum ſcientie longe ſuper nos incomparabiliter dilatant̃. Interius ꝛ exteri⁹ ſciẽdo diſtincti ſunt: quoniã ipſum fontem ſcientie cõtemplant̃: Quid enim de his q̃ ſciẽda ſunt neſciũt: q ſciẽtẽ oia ſciunt. ℭ Iſidorus li. de ſummo bono.

Iſidor⁹ Boni angeli ad miniſteriũ humane ſalutis deputati ſũt vt cũctis adminiſtrẽt mũdi: ꝛ regnẽt oia iuſſu dei.

ℭ Iſidorus ibidem.

Singule gẽtes p̄poſitos angelos haber̃ credũt̃: oẽs homines angelos habere probantur.

ℭ Iſidorus ibidem.

Natura angeloꝝ mutabilis ẽ q2 ineſt illis mutabilitas in nã: Sed fecit eos icorruptos charitas ſempiterna.

ℭ Iſidorus ibidem.

Angeli ſunt natura mutabiles cõditi: Sed facti ꝯtẽplatiõe immutabiles: animo impaſſibiles: mẽte rõnales: Stirpe eterni ꝛ beatitudine perpetui.

ℭ Bernardus in ſermone de angelis. Bernardus

Sim⁹ deuotiſſimus grati tãtis cuſtodib⁹: redimam⁹ eos quãtũ poſſumus: quãtũ debem⁹ effectuoſe: ideo angelos eius tanq̃3 futuros aliquãdo coheredes: Nos vero interim actores ꝛ tutores a patre poſitos: ꝛ p̄poſitos nobis: adhuc enim paruuli ſub tutorib⁹ ꝛ actoribus ſumus. ℭ Ibidem.

Quoties ergo grauiſſima cernit̃ vrgere tẽtatio ꝛ tribulatio vehemẽs imminere: inuoca cuſtodẽ tuũ: directorem tuũ: adiutorẽ tuũ in opportunitatib⁹ tuis. In tribulatione vero neq3 dormiat neq3 dormit: ꝛ ſi qñ ad tempus diſſimulat.

Bernardus in ſermone de angelis.

Veh nobis: ſi qñ ꝓuocati ſancti angeli peccatis ꝛ negligẽtijs idignos nos iudicauerint preſentia ꝛ viſitatione ſua: ꝛ quorũ pñtia ꝓtegere nos ꝛ ꝓpulſare poterat inimicũ. Quod ſi neceſſariam habemus familiaritatẽ dignatiõis angelice: cauẽda eſt nobis eoꝝ offenſa: ꝛ in his minime exercẽdũ quibus eos nõ nouimus oblectari. Hec aũt placẽt eis: que in nobis inuenir̃ delectat: vt ẽ ſobrietas: caſtitas: pauptas volũtaria: creber in celũ gemitus: ꝛ ſup hec oia veritatẽ ꝛ pacem a nobis exigunt. ℭ Bernardus ibidem.

Benignus es dñe q non es contentus noſtra fragilitate murorum: Sed ipſis hominum cuſtodib⁹ angelicam cuſtodiam ſupponis.

ℭ Bernardus in ſermõe Quadrageſime ſup illud. Acceſſerunt angeli ꝛ miniſtrabant ei.

Tu ergo ſi vis habere miniſterium angeloru3 fuge ꝯſolationes ſeculi ꝛ tentationibus reſiſte diaboli.

ℭ Ibidem.

Angelis ſuis mãdauit de te ꝛc̃. O quãtũ debet tibi hoc verbũ inferre reuerentiã: afferre deuotionẽ: conferre fiduciã: pro p̄ſentia reuerẽtiã: pro beniuolẽtia deuotionem: pro cuſtodia fiducia3: Caute ergo ambula vbi ſunt angeli vt cuſtodiãt te in omnibus vijs tuis.

ℭ Bernardus ibidem.

Credimus angelos ſanctos aſtare oratiõib⁹: offerre deo vota: ꝛ preces hominum: Si ſine deceptione leuari puras manus proſpexerint.

ℭ Bernardus ibidem.

In quouis diuerſorio: In quouis angulo reuerẽtiã exhibe tuo angelo. nec audeas illo p̄ſente qð me vidente nõ auderes. Adſunt igitur tibi nõ modo pñtes tecum ſed ẽt pro te adſunt vt ꝓtegãt: adſunt vt proſint. Orige.

ℭ Origenes ſup librũ numeroꝝ hõelia.lxix.

Agunt angeli diẽ feſtũ letantes ſup his qui refugiẽtes cõſortia demonum: ꝑ exercitia virtutũ angelicis feſtinant ſociari cõſortijs.

ℭ Origines ſup librũ numeroꝝ hõelia. lxxj.

Adeſt vnicuiq3 nrm ẽt minimis q ſũt i eccl'ia dei angelus bon⁹ angel⁹ dñi: q regat: q moneat: q gubernet: q ꝓ actib⁹ nr̃is corrigẽdis ꝛ miſerationib⁹ expoſcẽdis quotidie videat: faciẽ patris q in celis eſt.

Angor ĝ. aſχoγ. ii. ſo. ii. anchoni. ꝛ aſχω. ãgo ẽ egritudo p̄mẽs ſm Ciceronẽ libro tuſcul. queſt.

Angor eſt animi ꝛ corporis cruciat⁹: vnde anxius ſollicitus ꝛ anxietas ſollicitudo dr̃ que ꝛ anxitudo dici põt Artius pſuaſeri meror: anxitudo: error. dolor.

Anguſtia ĝ. ςτενοχωρια. ac. ii. ſtẽoc hoſia: ſτενοσ. ſ. anguſtus dr̃: Eſt viaꝝ ſtrictura. aut cuiuſcũq3 alterius rei. vñ ꝑ trãſlatiõe3 pro difficultatib⁹ capim⁹. Cicero nemine mq3 q ei in tot rerũ anguſtijs ſubueniret habebat. Venit aũt ab anguſto verbo qð eſt coarcto: q̄ anguli ſemper coartentur.

Anima

- Anima
  - Vegetatiua — De qua infra.
  - Senſitiua — De qua infra.
  - Intellectiua — De qua infra.

Ala vegetatiua.

Partes nutritiuę diffinitę. — Qualitates inſtr̄ales. — Sedes earum.

- Nutritiua cuius obiectū ē alimentum: ſ3 qđ potētia aiatum cui⁹ vires ſūt.
  - Attractiua q̄ attrahiť alimentū aiati nutritiuū. — Per calidū ꝛ ſiccū cuius ſedes ſunt.
    - Stomachus in quo eſt appetitus nutritiui.
    - Epar i qđ attrahiť ſubtile ſeparatū a groſſo alimēto i ſtōacho.
    - Membra nutriēda quę incarnātur a nutrimento quod inducitur viįs.
      - Venaruȝ per quas duciťur humor.
      - Arteriarū per quas ducūtur ſpiritus vitales.
  - Retētiua q̄ attractum retinetur. donec digerať. — Per frigidū ꝛ ſiccum cui⁹ ſedes ſūt.
    - Stomachus in quo retinetur attractum vt digeratur.
    - Epar i quo reſeruatur attractū a ſtomacho nutrimētū mittēdū ad cor: ꝛ purū ibi reſeruatū eſt materia ex qua fit nutritio toti⁹ animalis: cuius particula mittitur ad vaſa ſeminaria.
    - Extremitates venarum.
  - Digeſtiua qua attractuȝ ꝛ retentum digeritur. — Per calidū ꝛ humidū cui⁹ ſedes ſūt.
    - Os in quo fit maſticatio nutrimēti ꝛ ſolum pręparat ꝛ diſponit ad digeſtionem.
    - Stomach⁹ i q̄ fit p̄ma digeſtio: ꝛ ibi ſepať groſſū alimēti a ſubtili.
    - Epar i quo fit reſolutio nutrimēti i. iiij. humores: ꝛ inde mittiť alimētū puꝝ ad cor: ꝛ in via illius mot⁹ fit tertia digeſtio: ꝛ purū ibi reſeruatū eſt materia ex qua fit nutritio totius animalis: ſed eius particula mittitur ad vaſa ſeminaria.
    - Extremitates venarum in quibus fit acceptio nutrimenti.
  - Expulſiua qua ſuperfluum alimenti egeritur. — Per frigidū ꝛ humidū cui⁹ ſedes ſūt.
    - Vēter cū ſuis inteſtinis: i quē vēit a ſtōacho ſupfluū alimēti digeſti.
    - Veſica in qua recipitur humidū vrinale: quod ſtillat ab epate.
    - Vaſa ſeminaria in qb⁹ ſumiť ſupfluū quartę vel ꝓprie tertię digeſtionis: qđ dr̄ ſemē: p qđ fit generatio: ꝛ dr̄ ſupfluū in quantitate: nō aūt in qualitate. q: p hoc generat animal ſibi ſimile.
- Augmentatiua: cuius obiectum eſt alimentum ſm quod potentia quantum.
- Gn̄atiua cui⁹ finis eſt gn̄are ſibi ſimile i ſpecie: Cuius obiectum eſt alimētū ſ3 quod generatiuū ſibi ſimilis in ſpecie ꝛ eſt a deo ꝛ natura indita propter ſpeciei conſeruationem. Cuius vires ſunt.
  - Seminatiua: quę in maſculis ꝛ feminis ſemen generat.
  - Immutatiua q̄ virtutes q̄ inſunt ſeminibus pmiſcet ꝯtēperādo ſm ꝙ cōplexioni cuiuſlibet mēbri corporis formādi conuenit.
  - Formatiua: q̄ ſic pmixtis ſeminib⁹ mēbra format ꝛ configurat.

Ala ſēſitiua ap p̄hēſiua de foris. c⁹ ptes ſunt.

Potentię ſenſitiuę.	Organa	Obiecta.	Actus
Viſus: Cuius mediū eſt pſpicuuȝ peruium ſeu Dyaphanum.	Oculus ad quē pucit neruus obticus ꝓtēſus a cerebro vſqȝ ad pupillā: ibi ramificat⁹: ſpeciē ſenſati recipiēs: ꝛ ad ſenſum cōmune referens.	Color: lumē	Videre Albuȝ ꝛ nigrū: cū inter medijs coloribus.
Audit⁹: cui⁹ mediū ē Aer mot⁹ a duob⁹ corporib⁹ adinuicē colliſis ꝯtinuat⁹ aeri poſito itra ꝯcauitatē auris q eſt cōnaturalis aiali.	Tympanū auri ad qđ dirigiť neru⁹ ꝓtēſus a cerebro cōtinēs ſpēm audibilē.	Sonus	Audire acutum ꝛ graue: cum inter medijs ſonis.
Olfactus: cuius mediuȝ eſt Aer.	Duę caruculę deſcēdētes a cerebro ſilēs duob⁹ capitib⁹ mamillaꝝ p quas pertrāſit ſpirit⁹ odorabilis: ꝛ ſenſum facit.	Odor.	Olfacē bn̄ olētia ꝛ male olētia: cū iter medijs odorib⁹.
Guſt⁹ cui⁹ mediū: Intrinſecum eſt caro ſpōgioſa. Extriſecū eſt humiditas ſaliualis.	Neruus ſup linguam expanſus deſcendens a cerebro	Sapor	Guſtare dulce ꝛ amarū: cū iter medijs saporib⁹.
Tactus cuius mediū ē caro cooperiens neruos.	Caro vł neruus multipliciter ramificatus ad modū veſtis tegēs totū corp⁹.	Calidū: frigidū. hūi. ſiccū. dur. mol. aſpe. lęne ꝛ alię q̄litates inde ſeq̄ntes.	Tāgeř: Calidū: frigidū: ꝛ hūidū: ſic. dur. mol. aſp. lęne cū iter medijs q̄litatibus.

Anima ſenſitiua

- **Apphenſiue (vt notaſ ſʒ.b. Tho. ⁊ Avicen.) cuius ptes ſūt:**

Potentie ſenſitiue	Organa	Obiecta	Actus
Sēſus cōis: virtꝰ cui redduntur oia ſenſata: ⁊ ē velut centrū aliorū quinqȝ ſenſuū: a quo deriuātur ſicut rami.	Prima ꝯcauitas cerebri maxime humida.	Sēſibile ſēſatū vt cognoſcibile cuiꝰ actꝰ ſt.	Diſtinguere inter ꝓpria ſenſata: vt inter colorem ⁊ ſonum. Percipē cōia ſenſata: ſic motū gerē: magnitudinē: figurā: numerū. Percipere ſenſatiōes exteriores. ſicut quum ſentio me ſentire: ⁊ video me videre.
Phātaſia ſiue imaginatiua q̄ ſm Ariſtotelē eſt motus factꝰ a ſenſu ſm actum.	Secūda cōcauitas cerebri: vl' ꝑs imediate ſe quēs minus humida.	Senſibile ſenſatum vt reſeruabile.	Retinere ſpē eiē vel ſimilitudinē ſenſibilis qu ā accepit a ſēſu cōi in abſentia ipſius ſenſibilis.
Aeſtimatiua q̄ i hoibꝰ dr̄ cogitatiua virtus apphēdēs de ſenſato: qd̄ nō ē ſenſatū: ſicut ſūt intētiones vt ira.	In bꝛutꝭ poſterior pars capitis. in hominibꝰ media cellula cerebri vel in ſummo eiꝰ que dicitur ſyllogiſtica.	Intentio bonitatis ⁊ maliuolentie conuenientie: ⁊ diſconuenientie vtilitatis vel nocumenti. vt elicibilis a forma imaginata.	Apprehendere intētiones ſenſibilium: ſicut in oue cognoſcēte inimicitias lupi: vel gallina vulpis naturaliter.
Memoratiua virtꝰ ꝯſeruatiua itētionū: quas apphēdit eſtimatiua Et in hominibus proprie eſt reminiſcētia.	Poſtrēa ꝯcauitas cerebri	Intētio elicita ab eſtimata: inquantum reſeruabilis.	Retinere de intentionibus ſenſibilū qd̄ apphēdit eſtimatiua.

- **Motiua duplex.**
  - Per modū dirigētꝭ. ſ. oñdēdo qd ꝓſeq̄ndū vl' fugiendū ⁊ h̄ faciūt:
    - Phantaſia ⁊ ſenſus cōis oñdēdo formas ſenſibiliū ꝓſequēdoꝝ vel fugiēdoꝝ: vt colorē: ſaporem: odorem: figuram: numerum: ⁊ huiuſmodi.
    - Aeſtimatiua. ꝑn̄tando intētiones ſenſibiliū ſequēdoꝝ vel fugiēdoꝝ: ſicut vtilitatē: nocumentū: cōuenientiā: diſcōuenientiā. delectabilitatē vel triſtitiam eorum.
  - Per modū impātꝭ ⁊ eſt virtꝰ a phis dcā appetitiua a theologꝭ ſēſualitas duplex ſcʒ.
    - Cōcupiſcibilis: q̄ ē vis iperans motū ad ea q̄ eſtimanť neceſſaria ⁊ vtilia appetitu delectabiliter cuius obiectū ē bonum ſimplr ⁊ abſolute cuiꝰ actꝰ ſt
      - Proſequi reſpectu boni
        - Cōcupiſcē.
        - Deſideraŕ.
        - Gaudere.
        - Letari.
        - Amare.
        - Diligere
      - Fugeŕ reſpectu mali
        - Abhorrere ꝯ̄ deſideraŕ
        - Dolere ꝯ̄ gaudere
        - Triſtari ꝯ̄ letari.
        - Odiſſe ꝯ̄ amare
        - Cōtēneŕ ꝯ̄ diligere
      - Hāc pte ꝑficiunt ⁊ moderantur ſex virtutes morales ſcilʒ.
        - Temperantia
        - Liberalitas
        - Affabilitas
        - Veritas.
        - Eutrapelia.
        - Philotimia
    - Iraſcibilis: q̄ eſt vis iperans moueri ad pellendū a ſe qd̄ eſtimať nociuum aut corrūpens appetitu vincēdi cuius obiectū ē bonū arduū ⁊ expediēs ⁊ ē ſʒ.b. Tho. velut armiger: ⁊ defenſatrix cōcupiſcibilis ſm duplicem diſpōnem. ſcʒ.
      - Corroborātes q̄ ꝯſeqť cordꝭ ⁊ virtutꝭ iperuoſaʒ ꝯfortatione ex cuius impio fiunt actꝰ:
      - Debilitatōes que ē diſpōtiō ipetuoſe ꝯñs diſcōfortatōes cōdꝭ: ſʒ q̄s ꝑ modū fuge ſūt actꝰ.
        - In bonū non qd̄ cūqȝ: ſʒ excellēs ⁊ honorabile cuius actus ſunt.
          - Ambitio
          - Spes
          - Superbia
          - Contemptus.
          - Dominatio
        - In malū nō quodcunqȝ ſed excellēs cuiꝰ actꝰ ſt.
          - Audacia.
          - Ira.
          - Inſurrectio.
        - A bono arduo difficili ñ excellenti
          - Deſperatio
          - Humiliatio.
          - Reuerentia
        - A malo arduo difficili vel excellenti
          - Penitentia
          - Impatientia
          - Timor.
  - Per modū exeq̄ntꝭ ⁊ ē virtꝰ ꝯſeq̄ns ad affectiuas diffuſa i lacertis muſculꝭ ⁊ neruis ꝯ̄hēs: ⁊ relaxās ligamēta cōiūcta mēbrꝭ ⁊ ē duplex ſcʒ.
    - Gn̄alior ē virtus motiua ꝯñs vt ſup̄ cuiꝰ ſedes ē i poſtrēa pte cerebri ⁊ capitis vñ oriunť nerui motiui: ſicut ab iteriori nerui ſenſitiui ramificati ꝑ totum corpus.
    - Particularior ē i ſingul' mēbꝛis vis motiua ꝑ collataʒ virtutes a generali cuius ptes ſūt.
      - Cōtractiua: ex q̄ ſi ꝑdūcit motꝰ totiꝰ aialis de loco ad locū ſʒ eſt qua animal.
        - Cōtrahiť.
        - Extendiť. (vt cōchilia ⁊ oſtrea)
      - Progreſſiua: ē vis vl' ꝑncipiū tranſeundi de loco ad locū cuius ſpecies ſunt.
        - Greſſiua pedibus
        - Volatiua alis
        - Reptatiua coſtis ⁊ ventre.
        - Natatiua penulis ſolo organo ōriā
      - Opatiua: ē ꝑncipiū opādi: cuiꝰ organa ꝯiuncta ſunt manꝰ i hōībꝰ: vel os vel cornua vel pedes vt i apibꝰ ⁊ araneis
      - Vocatiua: ē ꝑncipiū emittēdi vocē ſm apphēſionē: idicatiua affectionū cuiꝰ organū ē pulmo: ⁊ vtilis arteria. q̄re ē in ſolis animalibꝰ habētibꝰ pulmonē.

- **Aia i tellectiua**
  - **Apphenſiua z eſt i tellectus ſeparabilis: q: ſi vtitur or gano cor poreo: z incorru ptibilis: qui diſti guit ſm triam.**
    - **Naturę in**
      - Intellectum agentem quo eſt omnia facere cuius obiectū ē qui ditas rei materialis vt factibilis: ſe hñs ad manifeſtandas ſpecies intelligibiles: vt lumen: vel lux ad manifeſtandum colorem.
        - Illuminare formas vl' ſpecies ſenſibiles exiſtētes i imaginatione vel ęſtimatione: z illuminando abſtrahere.
        - Copular abſtractas
      - Intellm poſſibilē qui dr. Et eſt vt tabula nuda picturap aliqz ſuſceptibilis nullaz ſpēm hñs actu: ſed poſſibilis ad omnes.
        - Materiali qñ ē ſolū i potētia nullā hñs formā: vel ſpeciem intelligibilem.
        - Diſpoſit⁹ vel i hitu qñ hz i ſe pncipia z ppōnes q ñ aliūde ſz p ſe ſunt notę: vt oē totū ē maius ſua parte: De quolibz ē vera affirmatio vl' negatio: z ſi ab ęq̄libus ęqualia demas q̄ rēanēt ęq̄lia ſūt.
        - Adeptus vel pfect⁹: qñ hz ꝯclōnes q̄ ſe quūt ad pncipia ſz ñ ē ꝯuerſus ad illa per actualem conſiderationem.
        - Accōmodatus vl' in actu: quādo h actu conſiderat.
        - Et i hac pte ſūt vij. hit⁹ intellectuales quorū.
          - Quinqz nō ꝯtingit aſſentire falſo. ideo recte dicunt virtutes z habit⁹ intellectus z ſunt.
            - Intellectus
            - Sapientia
            - Scia
            - Prudētia
            - Ars
          - Duo quibus contingit aſſentire falſo. ideo dicuntur habitus: ſed non virtutes intellectuales ſcilicet.
            - Opinio
            - Suſpitio.
    - **Ordinis: z ſic diſtinguit. B. Aug. itellectū in Ratione**
      - Superiorem.
      - Inferiorem.
    - **Exercitii: z ē quum intellect⁹ exercetur vel exercet cuius ſpecies ſunt.**
      - Inuentiua vel inueſtigatiua: quę ē iqſitio veri p ſe: vel experiētia p modū ꝯpoſitionis vel reſolutionis vel per modum cognitiōis cāę ad effectū: vel eꝯ ad quam requirunt quinqz. ſ.
        - Ingenium: qđ eſt extenſio intellect⁹ ad intellectop cognitionē.
        - Experientia: eſt rerum certitudo facta per ſenſum.
        - Apphēſio: ē ſimplex acceptio rei itelligibilis vel hois vl' boui:
        - Cōceptō ē ꝯplexa itellectuali acceptio.
          - Cōpoſitiua: vt hō eſt animal.
          - Diuiſiua: vt hō ī eſt aſin⁹: Quę ptinēt ad iudicatiuā: vt ſūt ab alio ad inuētiuā vo vt ſi. (a ſe
        - Rōcinatio: ē diſcurſus itellect⁹ ab vno i aliud: a pncipio ad ꝯcluſiōes vt i ſyllogiſmis z conſequētijs.
      - Iudicatiua z eſt actio intellectus qua verū dicitur ab alio quę.
        - Secūdū ſe cōſiderata cuius act⁹ ſunt. v. ſuperiora. ſcilicet
          - Ingeniū
          - Expientia
          - Apphēſio
          - Cōceptō
          - Rōciatō
        - Inqztū iūgit ſenſibili cui⁹ act⁹ ſūt.
          - Diſcretio
          - Dubitatō
          - Opinio
          - Fides
          - Scientia.
      - Memoratiua eſt The ſaur⁹ ſpēp itellectarū cuius actus ſunt
        - Retinere ſpecies intellectas vel conceptas.
        - Repręſentare retentas.
        - Reparare ex alio deperditas vt ex loco vel huiuſmodi.
      - Interptatiua: q ē datiua cognitiōis ad alios: cuius actus ſunt.
        - Excogitatio: quę eſt configuratio vel cōformatio cogitatōis ad exprimendum exterius conceptum interius.
        - Significatio: q̄ ē ex cogitatōis formatę p ſigna vl' p vba dmōſtratie: z fit potiſſime p locutōnē: q̄ ē vocalis ꝓlatio cū intētione ſignificandi vel proferendi. Quare non eſt irrationaliū
  - **Appetitiua. Et eſt voluntas. Cuius obiectum eſt bonū: vel apprehenſum ſub ratione boni cuius actus ſunt: Et hanc pficit proprie iuſticia particularis: q eſt in ea tanq̄ in proprio ſubiecto. Improprie autē iuſticia legalis.**
    - **Eliciti.**
      - Reſpectu finis.
        - Velle.
        - Intendere.
        - Frui.
      - Reſpectu eorum quę ſunt ad finem.
        - Eligere.
        - Conſentire.
        - Vti.
    - **Imperati. z ſūt act⁹**
      - Voluntatis
      - Rationis
      - Appetitus ſenſitiui vel ſenſualitatis.
        - Concupiſcibilis.
          - Amare.
          - Odiſſe.
          - Concupiſcere.
          - Fugere vel abominari.
          - Delectari.
          - Triſtari vel dolere.
        - Iraſcibilis.
          - Sperare.
          - Deſperare.
          - Timere.
          - Audere.
          - Iraſci.
      - Membrorū deſeruientium aiali inqztū eſt ſenſitiuum vel aial.

ANIMA grę. ψυχη.ες.i. pſychi τ ψυχικος.
ου.ο.pſychicos animalis dicitur. Et eſt ſub-
ſtantia creata inuiſibilis:imortali deo ſimil-
lima:imaginem nullam habēs niſi creatoris
ſui:ſm Auguſtinum libro diffinitionum.
Anima ē principiū quo viuimus:ſentimus τ itelligim⁹
nutrimur: τ ſm locū mouemur primū.ſm.Ariſtotelē.
li.ij.de anima.
Anima ē actus primus ſubſtātialis corporis phyſici or
ganici i potētia vitā habētis.ſm Ariſto.li.ij.ð aia.
Anima vegetatiua ē principiū quo vegetamus primū.
Anima ſenſitiua eſt principiū quo ſentimus primum.
Anima intellectiua eſt principiū quo intelligim⁹ primū.
ſm eundem Ariſtotelem.
Anima vt ait Lactāti⁹ li.ð opificio dei cap̄.xvij. qd ſit
nōdū iter philoſophos couenit:nec vnq̄ fortaſſe cō-
Ezechi. ueniet. ℭ Ezechiel.cap.xviij.
Mat- Anima q̄ peccauerit ipſa morieť. ℭ Mattheus.cap.x.
theus Nolite timere eos qui occidūt corpus:animā aūt occide
Marc⁹ re non poſſunt. ℭ Marcus cap̄. viij.
Quid eniʒ proderit homini.ſi lucreť mūdū totū: τ dētri
mētū animę ſuę faciat? Aut qd homo cōmutatōis da
bit pro anima ſua?
Augu- ℭ Auguſtinus lib.de doctrina chriſtiana.
ſtinus O anima chriſtiana euigila: τ ſi qua ī te ſit virt⁹ charita
tis quę oia ſuſtinet:domini tui imitare veſtigia. Con-
ſidera quot millia martyrū tritam tibi fecerūt viam.
Trāſierūt virgines:Trāſierūt martyres.Trāſierunt
pueri: τ puellę: τ adhuc times.Quia docet te ille qui
eſt via:veritas τ vita:Uia nō errās:Ueritas nō fallēs
vita nō deficiēs.Uia i exēplo.Ueritas in promiſſo: τ
vita in pręmio. ℭ Idē cōfeſſio.li.vi.
Veh aię audaci:q̄ ſperauit.ſi a te receſſiſſet ſe aliqd me-
lius habiturā.Uerſa τ reuerſa i tergū τ in latera i τ
in vētrē: τ dura ſunt oia: τ tu ſolus requies τ ecce hēs.
ℭ Auguſtinus ſuper geneſim ad lrām.
Sicut deus omnē creaturā:Sic anima omnē creaturam
naturę dignitate pręcellit.Omnis autē aia aut chri-
ſti ſponſa:aut diaboli adultera eſt.
ℭ Augu.li.de ſpiritu τ anima.
Felix aia quā di pietas reſpicit: Humilitas ſubijcit: po
tētia reducit:obediētia cōducit: pſeuerātia perducit:
deuotio introducit:charitas vnit.
ℭ Augu.de eccleſiaſticis dogmatibus.
Nō duas animas dicim⁹ eē i homine vno: ſicut Iacob⁹
τ alij ſcribūt:vnā animalē:qua animetur corp⁹ τ mix
ta ſit ſanguine:alterā ſpiritualē:q̄ ratiōē adminiſtret.
Sed dicimus vnā eandēq̧ animā eſſe in homine:quę
τ corpus ſua ſocietate vegetet: τ ſemetipſam ſua ra-
tione diſponat.
ℭ Augu.lib.xiiij.de ciuitate dei.
Dolores qui dicuntur carnis animę ſunt in carne: τ ex
carne.Quid enim caro per ſeipſam ſine anima dolet?
vel concupiſcit? Sed quod concupiſcere vel doleř di
citur:aut ipſe homo eſt:aut aliquid animę: quod car
nis afficit paſſio: aut aſpera quod facit dolorem: aut
lenis quod voluptatem.
ℭ Auguſtinus ſuper Ioannem.
Spiritus deficit:vbi caro regeſcit:vt enim caro mollib⁹
ſic anima duris nutriť.illa blāda refouēt.Hęc aſpe-
ra exercent.
Hiero- ℭ Hieronym⁹ epiſtola.vij.ad Damaſū papā.
nymus Noli deſpicere animā pro qua chriſtus mortuus eſt.
ℭ Hieronymus cōtra Iouinianum.
Epiſtola.ix.cap̄.xxviij.
Senſus corporū quaſi eq̄ ſūt ſine rōne currētes. Anima
vero in aurigę modū retinet frena currentium: τ q̄uo
equi abſq̧ rectore ꝑcipiter ruunt:ita corpus ſine rōne
τ iperio aię in ſuū fertur interitū.Alia quoq̧ cōpara
tio animę τ corpis a philoſophis poniť. Corp⁹ pue-
rū:aiam pedagogū eē dicētib⁹.vn̄ τ hiſtoric⁹. Animę
imperio corporis ſeruitio magis vtimur. Alterū nobis
cū dijs:alterū cū beluis cōe eſt. Igiť niſi virtus adole
ſcētis τ pueri prudētia pedagogi rexerit ðō conatuſ
eius τ imper⁹ ad laſciuiam properat.
ℭ Hierony.i epiſtola.xxxviij. ad Anaſtaſiuʒ.
Alij aſſerūt q̧ formatis in vtero corporib⁹ deus quotie
die faciat animas τ iſūdat. Alij factas iā olim.i.tūc
quū omnia de⁹ creauit ex nihilo:nūc eas iudicio ſuo
diſpēſet in corpe.Et hoc ſenſit origenes τ nōnulli alij
grecorū.Ego vero quū hec ſingula legerim(teſte deo
dico)qz vſq̧ ad pręſens certi vel diffiniti aliqd ð hac
queſtiōe nō teneo.Sed deo relinquo ſcire qd ſit in ve
ro: τ ſi cui ipſe reuelare dignabiť.Ego tñ hec ſingula
τ legiſſe me nō nego: τ adhuc ignorare cōfiteor:pter hō
qō manifeſte tradit eccleſia.Deū eſſe τ aiarū τ corpo
rū pditorē. ℭ Ambroſius in examerō. Ambro
Qui animas rōnales immortales eē dubitat:alien⁹ pro ſius
culdubio a ſeipſo eſt. ℭ Ambroſius ſup illud.
pſalmi.Eloquiū tuum viuificauit me.
Hęc ē aię nrę vitalis ſubſtātia:q̄ aliť τ paſciť i τ gubnať.
Nec qcq̄ ē aliō qō viuere faciat rōnalē aiam q̄ elo-
quiū dei. ℭ Gregorius bonifacio archiepō τ ha Grego.
heť.xiij.q.ij.Animę defunctorū.
Animę defunctorū quatuor modis ſoluunť: aut oblatio
nib⁹ ſacerdotū:aut ꝑcib⁹ ſanctorū:aut charorū elemo
ſynis:aut ieiunio cognatorū.Curatio vero funeris.Cō
ditio ſepulturę? Pompa exequiarū:magis ſunt viuorū
ſolacia:q̄ ſubſidia mortuorū.
ℭ Gregorius libro.i.moralium.
Sic pditi mirabiliť ſum⁹:vt rō aiam: τ aia poſſideat cor-
p⁹.Ius vō aię a corpis poſſeſſiōe repelliť:Si ñ prius aia
a rōne poſſideť. ℭ Gregorius li.xxvi.moralium.
Quoquo ſe vterit aia.ſi vigilāť itēdit: i eiſdē ipſis deus
inuenit:p q̄ relinqt:eiuſq̧ potētiā ex eorū pſideratōe co
gnoſcit:quorū amore dſeruit: τ p q̄ puerſe cecidit:p hō
cōuerſa reuocať. ℭ Gregorius li.iiij. Dialogorū.
Tres vitales ſpirit⁹ creauit oipotēs de⁹:vnū q carne ñ
tegiť:Aliū q carne tegiť:Sʒ nō cū carne moriť. Ter
tiū q carne tegiť τ cū carne moriť. Prim⁹ angelorū.
Secūdus hominū.Terti⁹ brutorū animalium.
ℭ Io.chryſoſtomus de reparatione lapſi. Io.chry
Si aiaʒ negligam⁹:nec corpus ſaluar poterim⁹. Nō.n. ſoſtom⁹
aia p corpe:ſʒ corp⁹ p aia factū ē.Qui ḡ qō primū ē
negligit: τ qō iferi⁹ ē tollit:vtrūq̧ corrūpit. Qui vō
ordinē ſeruat τ qō pmū ē colit:ēt ſi negligat qō ſcōʒ
eſt:per primi ſalutem ſeruabitur τ ſecundum.
ℭ Idem ſuper Mattheum.
Facies aię ē pſcia:Sicut eniʒ i pſpectu hoiuʒ gratioſa ē
facies pulchra:Sic i oculis di ſpecioſa ē pſcia mūda.
ℭ Iſidorus. τ habeť di.lxxxi.Ualet. Iſidor⁹
Valet iterdū pueꝛſus p ſalute ſuę aię mutatio loci. Ple
rūq̧.n.dū mutať loc⁹:mutať mētis affect⁹. Cōgruū ē
ergo τ inde ēt corporaliť euelli:vbi qſq̧ illecebris de-
ſeruiuit. Nā loc⁹ vbi qſq̧ praue vixerit:i aſpectu mē
tis appōit:qō ſepe ibi qſq̧ cogitauit vel geſſit.
ℭ Iſidorus li.xi.Ethymologiarum.
Anima dū viuificat corpus aia eſt.dū vult anim⁹ ē: dū
ſcit mēs ē:dū recolit memoria ē:dū Rectū iudicat rō
eſt.Dum ſpirat ſpiritus eſt.Dum aliquid ſentit ſen-
ſus eſt.
ℭ Bernardus in ſermone dedicationis. Bernar
Vd imaginē qppe dei facta anima rationalis cęteris om dus
nibus occupari pōt:Repleri omnino nō pōt.Capacē
eni dei qcquid deo minus eſt nō implebit.
ℭ Bernardus ſuper cant.ſermone.xxiiij.
Quid indecentius quā curuum recto corpore gereř ani-
mum. ℭ Bernardus ſermone.cvi.

Hęc eſt aię ſuauiſſima ⁊ ſaluberrima regeo: pſcia mūda geo ſectura ſit beatę aię. Cuiuſ ira conſcientię puritas Capitale trāqllitas. Opertoriū ſecuritas: Ut in hoc iceri ſtrato dormiat dilectabiliter: ⁊ facilit᷑ regeſcat.
Bernardus ſermone.cvij.

Aduertiſtis tres eſſe ſanctarū ſtatus animaꝝ. Primum videlicet i corpore corruptibili: Scdʒ ſine corpe. Tertiū i corpe iā glorificato: Primū in milicia: Scdm in rege: Tertiū in beatitudine conſumata.
Bernardus ſuper cant.

Animę deſideranti domin⁹ feſtinus occurrit cęleſti roꝛe circūfuſus: vnguentis optimis delibutus: animaʒ recreat fatigatā: eſurientem reficit: aridā impinguat terrenorum oblitam: ſui ipſius immemorem.
Bernardus ſuper cant.

Paupertate: māſuetudine: fletu renouat᷑ i aīa ſimilitudo q̄dā ⁊ imago ęternitatiſ oīa tēpora cōplectēs. Dū paupertate futura meret᷑: māſuetudine ſibi pręſentia vēdicat: luctu penitētię pręterita quoqʒ recuperat.
Bernardus ſuper cant.

Cadit aſin⁹: ⁊ inuenit q eū ſubleuet. Cadit anima: ⁊ non
Hugo eſt q manū apponat. Hugo.li.i.cap.xv.

In ſtatu innocētię ſicut deus pręſidebat ſpiritui: Sic ſpirit⁹ pſidebat carni. Et ipſa caro iumētū ſpirit⁹ erat. Propterea ad ſeſſorē ſuū ptinebat: vt iumēto ſuo pabulū pūideret: ne deficeret. Et hoc ſolū foꝛtaſſis tūc ſufficere potuiſſet. Nūc aūt pter pabulum ēt freno ⁊ calcarib⁹ indiget: Freno: vt furētē ⁊ pcipitem a malo cohibeat. Calcarib⁹ aūt: vt ad bñfaciēdū excitet pi-
Lactā. grā. Lactantius fir.lib.vij.di.inſtōnum.

Quod ſi de⁹ ē ⁊ incorporalis ⁊ inuiſibilis ⁊ ętern⁹: ergo nō iccirco interire animā credibile eſt: quia non videtur poſtq̄ receſſit. Lactantius ibidem.

Maius teſtimoniū regram⁹ polytes quidam conſuluit Apollinē Myleſium. vtrum ne maneat anima poſt mortem: an reſoluatur: ⁊ reſpondit his verſibus.

ψυχη μεχρι ουδ ἐσμοις προς σωμα κρατειται
φθαρτα νοουσα παθηυηται σαλγιδ οσκυειχει
ηγικα δ αγαλιοιγ βροτειη μετα σωμα μαραυθεν
ωκυς την ευριται ες αιθερα πασα φορειται
αι ευα γηρασσουσα μενειδ εις παμπαυ ατηρης
πρωτογονος γαρ τουτο θεου διεταξε προνοια.

Ideſt: anima qdē quo ad vinculis corporis tenet᷑ corruptibiles paſſiones ſentiēs: mortalib⁹ cędit mortalib⁹ Q uum vero humanā ſolutionem velociſſimam poſt corruptū corpuſ inuenerit: omnis in ęthera fertur: nūq̄ ſeneſcēs ⁊ manet i ęternū ſine pęna. Primogenita etenim hoc diuina diſpoſuit pūidētia. Ibidem.

Falſa eſt igit᷑ Democriti ⁊ Epicuri ſnia ⁊ Dicearchi de animi diſſolutiōe: q pfecto nō auderēt d̄ interitu animarū mago aliquo pręſente diſſerere: q ſciret certis carminib⁹ ciere ab inferis animas ⁊ adeſſe. ⁊ pbere ſe humanis oculis vidēdas: ⁊ loq. ⁊ futura pręducere Et, ſi auderent re ipſa ⁊ documētis pręſentibus vincerētur. Sed qꝛ nō pūidebāt animę rōnē: q̄ tā ſubtilis eſt: vt oculoſ humanę mētiſ effugiat: interir᷑ dixerūt.
Lactantius Ibidem.

Plato dē anima diſſerēs: ex hoc ait poſſe cognoſci alas eſſe immortales atqʒ diuinas: ꝙ in puerię mobilia ſūt ingenia: ⁊ ad percipiēdū facilia ꝙ ea quę diſcāt: ita celeriter capiāt: vt nō tūc primū diſcere illa videantur: ſʒ recognoſcere: atqʒ reminiſci. In quo vir ſapiēs poetis ineptiſſime credidit.
Orige. Origenes ſuper cant.

Vbi afforet iuſtitia dei: bonorum merces: maloꝛumqʒ iuſta ſupplicia: ſi aīa mortalis eſſet.
Seneca Seneca ad lucillium epiſtola.xxxi.

Tutū iter ⁊ iucūdum eſt ad qd̄ natura te inſtruxit. Dedit tibi illa q̄ ſi non deſerueris: par deo conſurges. Parem aūt deo te pecunia nō facit: De⁹ nihil habʒ. Pretexta nō faciet. De⁹ nudus ē. Fama nō faciet nec oſtētatio tui. Nemo nouit deum. ſʒ multi male d̄ illo exiſtimāt ⁊ impune. Non turba ſeruorū lecticam tuā portātiū. Deus ille maxim⁹ potētiſſimuſqʒ ipſe vehit oīa. Nec forma quidem: ⁊ vires beatum te facere poſſūt: Nihil hoꝝ nō patit᷑ vetuſtatē. Quid ergo? Animus. Sed hic rectuſ: bon⁹: magn⁹. Quid aliud voces hūc. q̄ deum in corpore humano hoſpitātē. Hic anim⁹ tā ʒ in equitem Romanum: q̄ libertinum: q̄ in ſeruū pōt cader᷑. Seneca ad luciliū epiſtola.lxx.

Surſum animum vocāt initia ſua. Erit autem illic ēt antequā hac cuſtodia exoluatur: Si vitia ſua deſeruit: puruſqʒ ac leuis in cogitationes diuinas emicuit.
Seneca in prouerbijs.

Nil magnū ē i reb⁹ humanis: niſi aīus magna dſpiciēs.
Plato in thimeo. Plato

Ad hoc anima cōiuncta eſt corpori: vt fruat᷑ ſcientijs ⁊ virtutib⁹. Si aūt cū feruore magno ſe inuenerit: bēnigne recipiet᷑ a ſuo creatoꝛ. Sin aūt relegabit᷑ ad iferna. Ariſto.li.vij.metaphyſice. Ariſto.

Ex ſanitate in anima: fit ſanitas in corpore.
Ariſto.lib.vij.phyſicorum.

In quieſcendo ⁊ ſedendo anima fit ſciens ⁊ prudens.
Ariſtoteles li.iiij.de cęlo ⁊ mundo.

Formę eſt cont inere: materię vero contineri.
Idem primo de anima.

Anima eſt taq̄ principiū animalium. Ibidem.

Paſſiones animę variantur ſecūdū variationē ſeu diſpoſitionē corporis. Quidā duris ⁊ magnis paſſionibus nō mouent᷑. Quidā v̄o mouent᷑ paruis ⁊ d̄bilibus.
Ariſtoteles li.i.de anima.

Intellectus vel eſt phantaſia: vel non eſt ſine phantaſia.
Ibidem.

Dicere animā gaudere vel triſtari: ſil'e ē ac ſi dicat aliqs eam texere vel edificare. Ariſto.li.i.de aīa.

Intellectus ē quid diuinū impaſſibile. ⁊ incorruptibile.
Ibidem.

Non quęlibet anima pōt intrare qdlibet corpus. ſʒ quęlibet anima habet propriū corpus. Quod eſt contra Pythagoram. Ibidem.

Egrediente anima ex corpe: corpus expirat ⁊ marceſcit.
Ariſtoteles li.i.de anima.

Aīa ē ſubſtātia.i.forma ſubſtātialis corpis. Ibidē.

Anima mouet corpus ſecundum omnem differētiā poſitiōis.ſ.ſurſum: deorſum: ante: retro. deſtrorſū: ſiniſtrorſum. Ariſto.li.ij.de anima.

Q uattuor ſūt potētię aię principales.ſ. vegetatiua: ſenſitiua: intellectiua: ⁊ motatiua ſʒ locū. hę ſic ſe habēt ad inuicē: ꝙ vegetatiua pōt eſſe ſine ſenſitiua: vt patet in plātis. ⁊ nō ecōuerſo: ⁊ ſenſitiua ſine motiua ſecundū locū vt pʒ i qbuſdā aīalib⁹ ꝯchilib⁹. ⁊ nō ecōuerſo ⁊ tā ſenſitiua q̄ motiua ſʒ locū pñt eē ſine itellectiua vt pʒ i aīalib⁹ brutis. ⁊ ñ ecōuerſo. Ari.li.ij d̄ aīa.

In plātis ē vna aīa i actu multę vero i potētia. ⁊ idō ptes caꝝ abſciſę viuunt. Ariſto.li.ij.de anima.

Intellectus ſeparat᷑ ab alijs potētijs animę: ſic ppetuū a corruptibili. Ariſto.li.ij.de anima.

Anima dat viuere viuētib⁹. Ibidem.

Omnia corpa phiſica viuētia ſunt aię inſtrā. Ibidem.

Aīa ē cauſa efficiēs corpoꝝ aīatoꝝ: ⁊ principiū mot⁹ ſʒ locum: ⁊ alterationis. Ibidem.

Anima ē cā corporis in triplici genere cauſaꝝ.ſ. efficiēs formalis ⁊ finalis. Ariſto.li.ij.de anima.

Nihil ppue ē nāliter nutrit᷑ niſi qd̄ hʒ aīam. Ibidē.

Tres ſunt potētię aię vegetatiuę.ſ. nutritiua: augmētatiua ⁊ generatiua. Ariſtoteles li.ij.d̄ aīa.

Sciētia ē vniuerſalium quę ſūt i anima: ſingularia vero ſunt extra animā. Ariſtote.li.ij.d̄ aīa.

Phantaſia eſt motus factus a ſenſu ſecundum actū ſm quē aliquis multum agunt ⁊ patiuntur.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Phantaſia non eſt opinio. ¶ Ariſtoteles Ibidē.

Phantaſia ad intellectū nullo modo pertinet. ¶ Ibidē.

Phantaſia eſt ſepe falſorū. ¶ Ariſtoteles li.iij.de aīa.

Intellectus eſt pars animę. ¶ Ariſtoteles. Ibidem.

Intelligere eſt quoddā pati. ¶ Ariſtoteles li.iij.de aīa.

Sicut ſe habet ſenſus ad ſenſibilia:ſic intellectus ad intelligibilia. ¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Intellectus oīa intelligit. ¶ Ariſtoteles li.iij.đ anima

Intellectus poſſibilis nihil eſt actu de numero entiū antequā intelligat ea. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Intellectus nō hēt aliquod organū in corpore. Sed ē ſeparat⁹ ab omni organo corporali. ¶ Ariſtoteles Ibi.

Anima intellectiua eſt locus ſpecierum intelligibiliū.
¶ Ibidem.

Anima non habet actu ſpecies.ſed ſolum potentia.
¶ Ibidem.

Intellectus quū intelligit valde intelligibile:nō impeditur intelligere infimū:ſed magis intelligit. ¶ Ibi.

Intellectus quū intelligit alia:pōt ſeipſum intelligere.
¶ Ibidem.

Intellect⁹ ē ſimplex:⁊ impaſſibilis ⁊ imixtus. ¶ Ibi.

Intellectus poſſibilis ī principio ē tanq̄ tabula raſa: in qua nihil eſt ſcriptū vel depictū:Eſt tamen poſſibile ſcribi vel depingi. ¶ Ariſtoteles li.iij.de aīa.

Intellectus intelligit ſe ſicut alia.ſ.per ſpecies aliorū.
¶ Ibidem.

In ſeparatis a materia idē ē intellect⁹ ⁊ itellectū. ¶ Ibi.

Intellectus eſt potentia ſine materia. ¶ Ibidem.

Duplex eſt potentia aię intellectiuę:agens ⁊ poſſibilis.
¶ Ibidem.

Intellectus noſter eſt ens in potentia.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Sicut ſe habēt ſenſibilia ad ſenſū:ita phantaſmata ad intellectum. ¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Intellectus iudicat de futuris ⁊ de ipſis deliberat.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Duplex eſt intellect⁹ poſſibilis.ſ.practicus:⁊ ſpeculatiu⁹.Speculatiuus qui conſiderat verum ſimpliciter: Practicus q̄ cōſiderat per cōparationem ad opus.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Sicut res habet eſſe:ſic habet intelligi.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Anima quodāmodo eſt oīa. ¶ Ariſtoteles li.iij.de aīa.

Intellect⁹ ē ſpecies ſpecierū.i.forma formarū. ¶ Ibi.

Actus intellectus qui dicitur intelligentia ſimpliciū:lʒ non ſit phantaſma:tamen non eſt ſine phantaſmate.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Neceſſe eſt omne qđ viuit habere animā vegetatiuā a principio vſq; ad finē. ¶ Ariſtoteles li.iij.đ anima.

Neceſſe eſt omne animal habere ſenſum.
¶ Ariſtoteles li.iij.de anima.

Impoſſibile eſt corpus animalis eſſe ſimplex elemētum.
¶ Ibidem.

Senſus:guſtus:⁊ Tactus neceſſarij ſunt animali. Illi aūt tres ſunt ad bene eſſe.viſus.odorat⁹:⁊ auditus. ¶ Ariſtoteles li.ij.de animalibus.

Creatio corporis ⁊ membrorum eſt propter animam.
¶ Ariſtoteles li.xvi.de animalib⁹.

Anima nobilior ē corpore:⁊ animatū inanimato:⁊ viuū mortuo:⁊ ens nō ente. ¶ Ariſtoteles. Ibidem.

Solus intellect⁹ intrat in nos ab extrinſeco:⁊ ipſe ſol⁹ diuinus eſt. ¶ Ariſtoteles. Ibidem.

Anima eſt ſubſtantia.i.forma ſubſtantialis.
¶ Ariſtoteles primo Ethicorum.

Bona animę ſunt maxime bona.
¶ Ariſtoteles li.ij.Ethicorum.

Tria ſunt in anima:paſſiones potentię:⁊ habitus.
¶ Ariſtoteles li.vi.Ethicorum.

Bonum verum eſt intellectus. ¶ Ariſto.li.vi.ęthicorū.

Quinq; ſunt in anima habitus quibus verū dicit̄ videlicet.Ars:ſciētia:intellect⁹.ſapientia:⁊ prudētia.
¶ Ariſtoteles li.ix.ęthicorum.

Optimū quod eſt in homine eſt intellectus :q2 lʒ intellectus quantitate ſit minimū:eſt tñ potētia magnū: ⁊ precioſitate maximū. ¶ Ariſtoteles li.i.polyticorū

Anima naturaliter dominatur corpori : ſicut dominus ſeruo. ¶ Ibidem.

Vtile eſt corpus regi ab aīa. ¶ Ariſto.li.vij.polyticorū

Anima precioſior eſt corpore.⁊ omni poſſeſſione:⁊ omnibus alijs bonis. ¶ Ibidem.

Bonum animę precioſius eſt omnibus bonis.
¶ Ariſtoteles.viij.polyticorum.

Anima naturaliter delectatur in muſicis melodijs.
¶ Themiſtius ſuper.i.de anima. Themiſtius

Si veritatē de anima cognouerimus valde magnū nobis erit introductoriū ad oēm veritatē:⁊ ad oēs partes philoſophię inſignes dat occaſiones. ¶ Ibidē.

Intellectu nihil ē diuinius. ¶ Themiſtius li.iij.đ aīa.

Ille intellectus q̄ plura intelligit nō eſt nobilior:Sed q̄ digniora. ¶ Themiſtius ſuper li.iij.đ anima

Conſideratio de anima:eſt conſideratio naturalis.
¶ Themiſtius ſuper.iij.li.de anima.

Intellectus non manet ſine voluntate.

¶ Laertt⁹ diogenes đ vita ⁊ moribus phōrum. Laer. Diog.

Thales Myleſi⁹ prim⁹ int̄ phos dr̄ de aſtrologia tractaſſe:⁊ prim⁹ aīas imortales poſuiſſe: ⁊ de nā diſputaſſe. ¶ Macrobi⁹ li.i.ſup.ſomno Scipionis. Macrobius

Animarū originē manare de cęlo inter phantes indubitate conſtat eſſe ſententię. Et hęc eſt pfecta ſapiētia: vt vnde orta ſit:de quo fonte venerit recognoſcat.
¶ Macrobius li.i.ſuper Somno Scipiōis.

Animas vero ex hac vita cuʒ delictorū ſordibus recedētes ęquādas his q̄ in abruptū ex alto pcipitiq; dilapſi ſunt vñ nunq̄ ſit facultas recedēdi. Ideo ergo vtēdū eſt cōceſſis vitę ſpacijs:vt ſit pfectę purgationis maior facultas. ¶ Macrobius li.vij.ſaturnaliū.

Tria ſunt enim q̄ ex animę prouidētia accipit corp⁹ animalis:vt viuat:vt decore viuat:⁊ vt imortalitas illi ſucceſſione quęrat̄. ¶ Cicero li.ij.de legibus. Cicero.

Quod aūt ex hominum genere cōſecratos ſicut Herculem ⁊ ceteros coli lex iubet:indicat oium quidē aīos immortales eſſe:Sed fortium bonorumq; diuinos.
¶ Cicero li.i.Tuſculanarum Queſtionum.

Ariſtoteles longe oibus(Platonē ſemper excipio.)prę ſtans:⁊ ingenio ⁊ diligētia:quū quattuor nota illa genera principiorū eſſet cōplexus:e quibus oia oriunt̄ quintā quandam naturā cenſet eſſe:e qua ſit mens.
¶ Cicero li.i.Tuſculanarum Queſtionum.

Maximū vero argumentū eſt naturā ipſam de imortalitate animorū tacitā iudicare: Quod omnibus curę ſunt:⁊ maxime qdē quę poſt mortes futura ſunt. Serit arbores quę alteri ſeculo proſint vt ait Ennius in Synephębis.Quid ſpectās niſi ēt poſtera ſęcl'a ad ſe ptinerē.Ergo arbores ſerit diligēs agricola quarū aſpiciet baccā ipſe nunq̄.Uir magn⁹ leges ⁊ inſtituta rei pu.ꝯſeret.Quid ꝓcreatio liberorū? Quid ꝓpagatio nominis?Quid adoptiōes filiorū?Quid teſtamētorū diligētia?Quid ipſa ſepulchrorū monumenta?Quid eulogia ſignant:niſi nos futura etiam cogitare.
¶ Cicero li.i. Tuſcu.Queſti.

Sin autē eſt quinta quędā natura ab Ariſtotele inducta primū hęc ⁊ deorū eſt ⁊ animorū. ¶ Cicero Ibidē.

Animorū nulla in terris origo inueniri pōt. Nihil.n.ē in animis mixtū atq; cōcretū aut quid ex terra natū atq; fictum eſſe videat̄. Nihil ne:aut humidū qdē

aut ſtabile aut igneũ? Mihi enĩ in naturis nihil ieſt qđ
vim memorię mentis: cogitationis habeat: qđ ⁊ p̄te/
rita teneat. ⁊ futura p̄uideat. ⁊ cõplecti poſſit p̄ſen
tia quę ſola diuina ſunt. Nec inuenitur vnq̄ꝫ vñ ad ho
minẽ venire poſſit niſi a deo.

℃ Cicero li. primo Tuſculanarum Queſtionuꝫ.

Nihil eſt animis admixtũ: nihil cõcretũ: nihil coaugmẽ
tatũ: nihil duplex: Qđ quũ ita ſit: certe nec ſecerni:
nec diuidi: nec diſtrahi põt. Nec interire igit̃. Eſt.n.
interit⁹ q̄ſi diſceſſus ⁊ ſecretio: ac direptus eaꝝ par
tium quę ante interitum iunctione aliqua tenebãtur.

℃ Cicero li. vlti. Tuſ. Queſtionum.

Humanus aũt animus d̃cerptus eſt ex mẽte diuina: cũ
alio nullo: niſi cũ ipſo deo (ſi hoc fas eſt dictu) cõpari
poteſt. ℃ Cicero in paradoxis.

Nihil eſt animo p̄ſtantius: nihilq̄ꝫ diuinius.

℃ Cicero in Catone maiore vel de ſenectute.

Eſt enim anim⁹ cęleſtis ex altiſſimo domicilio d̃preſſus
⁊ q̄ſi demerſus in terrã locum diuinę naturę ęternita
tiq̄ꝫ cõtrariũ. Sed credo deos imortales ſparſiſſe ani
mos i corpora humana: vt eſſent qui terras tuerent̃.
Quiq̄ꝫ cęleſtiuꝫ ordinẽ contemplantes imitarent̃ eũ
vitę mõ atq̄ꝫ cõſtantia. Nec me ſolũ ratio ac diſpu/
tatio impulit vt ita crederẽ: ſed nobilitas etiam ſum
morum philoſophorum ⁊ auctoritas.

℃ Cicero in Catone maiore vel de ſenectute.

Apud xenophõtem autem moriens Cyrus maior hęc di
cit. Nolite arbitrari mihi Chariſſimi filij me quuꝫ a
vobis diſceſſero nuſq̄ꝫ aut nullũ fore. Nec enĩ dũ erã
vobiſcũ animum meum videbatis. Sed quum eſſem
in hoc corpore: ex his rebus quas gerebã intelligeba
tis. Eundem igitur eſſe creditote: etiam ſi nulluꝫ vide
bitis. ℃ Cicero ibidem.

Mihi nunq̄ꝫ quidem p̄ſuaderi potuit animos dũ in cor/
poribus eſſent mortalibus viuere: quũ exiſſent ex his
emori. ℃ Saluſtius in Catilinario.

Saluſtius At ingenij p̄clara facinora: vti anima imortalia ſunt.

℃ Ibidem.

Phocylides Alterũ nobis cum dijs cõmune eſt. ſ. anima: Alteruꝫ cũ
beluis. ſ. corpus. ℃ Phocylides.

ψυχη δ' ἀθάνατος καὶ ἀγήρως ζῇ διὰ παντός. i.

Menander Anima aũt imortalis: ⁊ inſenſibilis viuit per omne tẽ/
pus. ℃ Menander

βέλτιον ἐστὶ σῶμα ἢ ψυχὴν νοσεῖν.

Melius eſt corpus q̄ꝫ animam ęgrotare. ℃ Idem.

ψυχῆς ἐπιμέλου τῆς σεαυτοῦ
κατὰ δύναμιν. id eſt.

Animam cura tui ipſius inquantum potes. ℃ Idem.

ψυχὴν ἐθίζε πρὸς τὰ χρηστὰ πράγματα. id eſt.

Ouidi⁹ Animam aſſueſce ad vtilia opera.

℃ Ouidius li. xv. metamorphoſeos.

Morte carent animę. ℃ Ouidius Triſtium li.

Singula quid referam. Nil non mortale tenemus:
Pectoris exceptis ingenijq̄ꝫ bonis.

Iuuenalis ℃ Iuuenalis ſatyra. xv.

Senſum a cęleſti demiſſum traximus arce.

Lucretius ℃ Lucretius.

Cedit enim retro de terra quod fuit ante
In terras: ſed quod miſſum eſt ex ętheris oris
Id rurſum cęli fulgentia templa receptant.

Manilius ℃ Manilius li. iiij.

An dubium eſt habitare deum ſub pectore noſtro?
In cęlumq̄ꝫ redire animas: cęloq̄ꝫ venire.

Francis. Petrarcha ℃ Franciſcus petrarcha cantilena. ij.

Lalma che ſol da dio facta gentile:
Che gia daltrui non po venir tal gratia
Simile al ſuo factor ſtato ritiene.

ANnus. g̃. ἐνιαυτός. ου. ὁ. ennos ⁊ ἔτος. etos dicitur.
Et teſte Feſto gręcũ eſt. Sunt tamen qui velint la
tinũ eſſe: vt Atteius capito teſte Macrobio li. primo
ſaturnaliũ: Qui annum ipſum a circuitu tẽporis di
ctũ putat: ab an quod eſt circũ ⁊ nonas: ⁊ Inde anno
nam deduci manifeſtũ eſt. Alij ab annulo q: inſtar an
nuli in ſe redeat Virg. Atq̄ꝫ in ſe ſua p vestigia volu/
tur annus.

Annus lunaris menſis eſt: q: luna paulominus q̄ꝫ men
ſem in zodiaci circuitione conſumit.

Annus ſolis dies. ccclxv. ⁊ quadranteꝫ continet qb⁹ ſol
zodiacũ luſtrat: Ita vt q̃rto quoq̄ꝫ ãno dies itercale
tur. hic ẽt magn⁹ dict⁹ eſt lunaris cõparatiõe. Virg.
Interea magnum ſol circumuoluitur annum.

Annus magnus continet duodecim milia quingẽtos: ⁊
q̄nquagintaquatuor annos ſolares vt teſtatur Cicero.

ANTICHRISTVS gręcum vocabulum eſt.
ἀντίχριστος. ου. ὁ. ἀντί. n. cõtra eſt. ⁊ Chri
ſtus: contra xp̃uꝫ. ℃ Aug. li. ij. de ci. dei Augu/
Alligatio diaboli non p̄mittit exercere totaꝫ ſtinus
tentationem q̄ꝫ poteſt vel fraudulenter. Qđ
ſi permitteretur in tam longo tempore ⁊ tanta infir/
mitate multorum: plures tales quales de⁹ id perpe/
ti non vult: ⁊ fideles duceret: ⁊ ne crederent impedi
ret. Quod ne faceret alligatus eſt. Tunc autẽ ſoluet̃
quando ⁊ breue tempus erit. Naꝫ tribus annis ⁊ ſex
mẽſib⁹ legit̃ ſathanas totis ſuis viribus ſęuitur⁹.

℃ Auguſtinus li. xx. de Ciuitate dei. c. xix.

Non veniet ad viuos: ⁊ mortuos iudicãdos Chriſt⁹ niſi
pri⁹ venerit ad ſeducendos in anima mortuos aduer
ſarius ei⁹ Antichriſtus. Sed in quo dei tẽplo ſeſſur⁹
ſit incertum eſt.

℃ Auguſtinus li. xx. de Ciuitate dei. c. xxix.

Helias quippe ante aduentũ iudicis ſaluatoris nõ ime
rito ſperat̃ eſſe venturus: qui etiã nunc viuere nõ im
merito credit̃. Curru nanq̄ꝫ igneo raptus eſt de reb⁹.
humanis qđ euidentiſſime ſcriptura ſancta teſtatur.
Quũ ergo venerit exponẽdo legem ſpiritualiter. quã
nunc Iudei carnaliter ſapiunt: conuertet cor patris
ad filiũ. i. corda patrũ ad filios: quũ intelligentiã pa
trum perducet ad filiorum intelligentiam.

℃ Auguſtinus de Ciuitate dei li. xx. c. vltimo

In iudicio vel circa iudiciũ has res dicimus eẽ vẽturaſ
Heliam Teſbyten fidẽ iudeoꝛuꝫ Antichriſtum perſe
cuturum: Chriſtũ venturũ ⁊ iudicaturum mortuoꝛuꝫ
reſurrectionẽ: bonoꝛuꝫ malorumq̄ꝫ direptionẽ: mũ
di conflagrationem: eiuſdemq̄ꝫ renouationeꝫ: quę oĩa
quidẽ ventura eſſe credenduꝫ eſt. Sed quibus modis
⁊ quo ordine veniet: magis tũc docebit reruꝫ experiẽ
tia: q̄ꝫ nũc ad perfectũ hominũ intelligentia valet cõ
ſequi. Exiſtimo tñ eo quo a me commemorata ſunt or
dine eſſe ventura.

℃ Auguſtinus ad Heliſeum epiſtola. lj.

Qui tenet teneat donec de medio fiat. Et tunc reuelabi
tur ille iniquus quem dominus Ieſus interficiat ſpi
ritu oris ſui. Docet nos Antichriſtum manifeſtum fu
turuꝫ: Si quidem ipſum videtur aliquando euidẽtio
re ſignificatione tetigiſſe interficiendum ſpiritu oris
dei ieſu xp̃i. Sed poſt quantum temporis iſtud tem/
pus erit: nec ſaltem obſcure: locutus eſt.

℃ Hieronymus ſup illud Danielis. Beat⁹ q Hiero/
expectat ⁊ peruẽit vſq̄ꝫ ad dies. M. cccxxxv. nymus

Beat⁹ interfecto Antichriſto dies ſup numerũ p̄finitũ.
xlv. p̄ſtolat̃: quib⁹ dominus ⁊ ſaluator in ſua mate/
ſtate venturus eſt. Quare aũt poſt interfectioneꝫ An
tichriſti. xlv. dierũ ſilentiuꝫ ſit: diuinę ſcientię eſt: niſi
forte dicam⁹ q dilatio regni ſanctoꝝ patientię com
probatio eſt. ℃ Ambroſius ſup illud. ſecũdę ad Teſſa Ambro
lonicẽ. ſecũdo. Niſi venerit diſſenſio primuꝫ. ſius

Non pri⁹ vẽiet Chriſtus q̄ꝫ regni Romani defectio fiat
⁊ p̄eat Antichriſtus q interficiet ſanctos reddita Ro

manis libertate ſub ſuo tamen nomine.

Iſidor⁹ ¶ Iſidorus de ſummo bono.c.xxv.

Anteq̃ Antichriſt⁹ appareat: virtutes ab eccl'ia magnę ceſſabũt: Quatenus eã q̃ſi abiectiorẽ pſequatur audacius. ob hanc enim vtilitates ceſſabunt: ſub antichriſto ab eccleſia miracula ⁊ virtutes vt p hoc ſanctoꝝ clareat patiẽtia: ⁊ reproboꝝ qui ſcãdalizabuntur leuitas oñdatur: ⁊ pſequentiũ audacia ferocior efficiat̃.

¶ Iſidorus de ſummo bono.c.xxvi.

Tam mira fact⁹ eſt ꝓdigia ⁊ ſigna dũ venerit antichriſtus: vt ẽt electis quodã cordis gignat̃ ſcrupulũ qđ cito exuperet̃ in illis ratio: per q̃ ſciẽt in deceptione reproborum ⁊ lectorum probatione eadẽ fieri ꝓdigia.

¶ Iſidorus ibidem.

Grauius tunc cõtra eccl'iaȝ deſcendet ſynagoga: quã in ipſo ſaluatoris aduẽtu Chriſtianos eſt perſecuta: duȝ in martyres diabolus iam exercuerit magnã crudelitatẽ ẽt alligatus. Crudelior tamẽ erit ſub antichriſti temporibus: quãdo etiam erit ſoluendus. Naȝ ſi ligatus tanta facere potuit: quanta ſolutus faciet.

¶ Iſidorus ibidem.

Quãto breue tp̃us viderit ſibi reſtare. Diabolus vt dãnetur: Tanto in magna pſecutionis ira mouebit̃: Diuina iuſtitia permittẽte: vt glorificent̃ iuſti ſordident̃ iniqui: ⁊ vt Diabolo creſcat durior dãnatiõis ſnia.

¶ Iſidorus ethymologiarum.viij.

Antichriſtus Templũ: Hieroſolymis reparare: ⁊ oẽs veteris legis cęrimonias reſtaurare tentabit.

ANxietas grę. ἀπορία.ας.ἡ. ⁊ ἄπορος ου.ὁ. antri⁹ dicitur. Et eſt triſtitia aggrauans animum: vt nõ appareat aliquod refugium. Et quę a Io. Damaſceno dicit̃ Achos. Eademq̃ anguſtia eſſe videtur.

APpellatio grę. προσφορία.ας.ἡ. dicit̃. Et eſt a minore ad maiorem iudicem ꝓuocatio. ſm Cano.ij. q.vi. omnis oppreſſus. ⁊ ſe.c. Placuit.

APpetitus grę. ὄρεξις.ιος.ἡ. orexis dicitur. Eſtq̃ inclinatio appetentis in aliquod ſibi ſimile ⁊ cõueniens ſecundum.b. Tho. prima parte.q.lxxx.ar.i.

Apoſtaſia eſt retroceſſio ab his quibus homo coniungit̃ deo ⁊ eſt triplex.ſ.

- A ſupererogatione: vt a Clericatu religionis profeſſione.
- Generalis: Quũ voluntas retro cedit vniuerſalr̃ a mãdatis dĩ. Eccleſiaſtici.x. Initium ſupbię hominis apoſtatar̃ a deo: ⁊ Initium omnis peccati ſuperbia.
- A fide: Qñ retrocedit̃ oino a fide ſuſcepta ſcđę Petri.c.ij. Melius erat ei veritatem non cognoſcere: q̃ poſt cognitã retroire.

APoſtaſia gręcuȝ vocabulum: ἀποστασία.ιος.ἡ. defectio ⁊ rebellio eſt. Et eſt temerari⁹ a ſtatu fidei: obedientię eccleſiaſticę. vel religionis receſſus: ſcđm Alex. ſcđa ſcđę tractatu de Apoſtaſia.

Apoſtaſia a fide nõ ẽ ſpẽs infidelitatis: ſed eſt circunſtãtia ei⁹ aggrauãs eã. ſm.b. Tho. ſcđa ſcđę.q.xij.ar.i.

APOSTOLVS grę. ἀπόστολος ου.ὁ. dicit̃: nomen ab actu mittẽdi generaliter. Theologus tamen hoc nomẽ apoſtolus determinat admiſſos nũcios ſpeciales Chriſti: ⁊ adhuc ſingulariter ad perſonam Pauli refert̃ quãdo ſine adiectione dicitur. ¶ Iob.c.xxxvi.

Iob. Iudicium pauperibus tribuit.

Paul⁹. ¶ Paulus primę ad Corinthios.

Stulta enim mundi elegit deus: vt confundat ſapiẽtes.

Mattheus ¶ Matthęus.c.xi.

Abſcõdiſti hęc a ſapiẽtibus ⁊ prudẽtibus ⁊ reuelaſti ea paruulis. ¶ Matthęus cap.xix.

Vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ⁊ vos ſup ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſrael.

¶ Iacobus.c.ij. Iacob⁹

Nonne pauperes elegit deus in hoc mundo?

¶ Auguſtinus li.xviij. de ci. dei. Auguſtinus

Ignaros ſcientię ſecularis ⁊ illitteratos elegit ad apoſtolicã dignitatem: ⁊ Euangelicę pdicationis diſpenſationem vt quicquid magnum eſſet: ⁊ facerent: ipſe in eis eſſet ⁊ faceret.

¶ Augu. in ſermone apoſtolorũ Petri ⁊ Pau.

Quis iam nunc deſperet aut de humilitate generis? aut de magnitudine criminis? Quum videat ſic mundari ſe cęleſtis gratię fontẽ: vt ⁊ piſcatorẽ regibus pręponeret: ⁊ per ſecutores apoſtolis coęquaret. Ille enim dum paupertatẽ ſuam curat alimenta quottidiani victus quęrit in pelago: factus ẽ diues in Chriſto: cui reges: ⁊ natiões famulantur in ſęculo. Paulus vero dum vrget gladijs ſanctorum fidei ſuſcepit iugum: ⁊ magiſter factus eſt gentiũ forma martyruȝ: formido dęmonum: indultor criminũ: Fonſq̃ virtutum.

¶ Augu. in ſermone de apoſtolis.

Dedit dominus poteſtatẽ apoſtolis ſup naturã: vt eam curarent: ſuper dęmones: vt eos euerterent ſuper elementa: vt ipſa immutarent: ſup mortem: vt eã cõtemnerent: ſuper angelos: vt corpus domini cõſeruarẽt. Hęc etiã poteſtas data eſt eorũ ſucceſſoribus ſm illud Apocalypſis.vi. Hi habent poteſtatẽ claudendi cęlum ⁊ conuertendi aquam in ſanguinem.

¶ Auguſtinus ibidem.

Chriſtus Ieſus Petrũ ⁊ Andreã ⁊ alios p quos opat⁹ eſt ſalutẽ in medio terrę: nõ de foro Iuſtiniani: Sed de ſimplicitate piſcatoria legim⁹ aſſumpſiſſe. Inflat enim ſapiẽtia huius mundi: ⁊ legũ ventoſa loquacitas. Elegit non reges: non ſenatores: nõ phos: ſed plebeos: pauperes indoctos: piſcatores: ineruditos liberalibus diſciplinis: non peritos grãmatica: nõ armatos dialectica: nõ rhetorica inflatos. Piſcatores Chriſtus cum rhetib⁹ fidei pauciſſimos miſit: atq̃ ita ex omni genere tam multos piſces: ⁊ tam multo mirabiliores: quãto rariores: etiã ipſos philoſophos cepit.

¶ Auguſtinus ſuper Ioan. ſermone.l.

Quare dñs vnũ proditorẽ inter duodecim hẽre voluit? niſi vt malos tolleremus: ne corpus dñi diuidamus.

¶ Auguſtinus epiſtola ad Uoluſianum.

Ex pauciſſimis ⁊ imperitiſſimis ⁊ abiectiſſimis multiplicãt̃: nobilitãt̃: ſublimãt̃ copioſiſſima agmina: cariſſima ingẽia: cultiſſima eloqa doctoꝝ acutoꝝ: ac facũdoꝝ. ¶ Hieronym⁹ ad Nepotianũ ep'la.lxxxxv. Hieronymus

Apoſtoli gloriantur: q̃ oia dimiſerũt ⁊ ſecuti ſũt ſaluatorẽ: Et certe pter rhetia ⁊ nauẽ nihil legim⁹ dimiſiſſe. Et tamen teſtimonio futuri iudicis coronantur q̃ ſe offerentes totum dimiſerunt quod habebant.

¶ Hieronymus ſuper illud Matthęi.xviij.

Quęcunq̃ ligaueritis ſuper terram ⁊c.

Poteſtatem tribuit dominus apoſtolis: vt ſciãt qui dominantur: a talibus humanam ſententiam diuina ſententia corroborari.

¶ Hiero. ſup illud Matthęi. Uenite poſt me.

Piſcatores illitterati mittuntur ad pdicandum ne fides credentium. non virtute humana: ſed eloquẽtia ⁊ doctrina dei fieri putaretur.

¶ Idem epiſtola ad Exuberantiam.

Nemo apoſtolis pauperior fuit. Nemo tantum pro domino dereliquit.

¶ Ambroſius in homelia: ⁊ hẽtur di.v. fidelior. Ambroſius

Fidelior factus eſt Petrus: poſtq̃ fidẽ ſe pdidiſſe defleuit: atq̃ ideo maiorẽ gratiã reppit: q̃ amiſit. Tãq̃.n. bon⁹ paſtor tuendum gregẽ accepit: vt q ſibi añ infirmus fuit fieret oibus firmamentum: ⁊ qui ſe interrogationis tentatione mutauerat: cęteros verę fidei ſtabilitate fundaret. ¶ Ambroſius ſuper lucam.

Non ſapientes aliquos nõ diuites:nõ nobiles: ſed piſca
tores ⁊ publicanos elegit:ne traduxiſſe prudẽtia:ne re
demiſſe diuitijs:ne potẽtia nobilitat] auctoritate tra
xiſſe ad ſuã gratiã videref. vt veritatis ratiõ:nõ diſpu
tatiõis gratia p̄ualeret. Eligitur ⁊ Judas:nõ p im
prudentiã. Quanta enim eſt veritas:quã nec aduer
ſari⁹ miniſter infirmat? Uoluit Chriſtus deſeri:voluit
tradi:voluit ab apoſtolo ſuo prodi:vt tu a ſocio dẽſeri⁹
a ſancto prodit⁹:moderate feras tuũ erraſſe iudiciũ
periſſe beneficium.

Grego-rius ℭ Gregorius ſuper Euangelijs homelia.v.

Multũ dimiſit qui ſibi nihil retinuit. ℭ Jbidem.

Tanta a ſequẽtib⁹ ſunt dimiſſa: quãta a nõ ſequentib⁹
cõcupiſci potuerunt. Multũ ergo dimiſit q omni rei
poſſeſſę omni cõcupiſcẽtię renunciauit.

ℭ Gregorius ⁊ habef.xvi.q.i.Ex auctoritate.

Ex autoritate hui⁹ decreti qđ apoſtolico moderamine:
⁊ pietatis officio a nobis ẽ cõſtitutũ ſacerdotib⁹: mo
nachis:apoſtolorũ figurã tenẽtibus liceat pđdicare:
baptizare:communionem dare pro peccatorib⁹ orare
penitentiam imponere:atq; peccata ſoluere.

ℭ Gregorius de diſciplina ſan.

Omnipotens deus iccirco principẽ apoſtolorũ permiſit
cadere:vt in culpa ſua diſceret:qualiter alijs miſere-
Joan. ri deberet. ℭ Jo. chry.home.i. đ laudib⁹ Pauli.
chryſ. Paulus terrã ſimul atq; mare:grẽciã:ſimul atq; barba-
riẽ:omnemq; prorſus quãta eſt ſub ſole regionẽ quaſi
volucris circuiuit:nõ ſimplici labore velut i vacuũ iti
nera pcurrẽs. Sed pcõrũ ſpinas pariter euellẽs i ver
bũ pietatis vbiq; ſeminãs errores fugãs veritatẽ re-
ducẽs:ex hominibus angelos faciẽs:i quinimo ipſos
homines quaſi ex demonibus angelos proueheus.

ℭ Jo.chryſoſtomus.ibidem.

O mirabiles nobis fluuios genuit. Paul⁹ nõ ſʒ padiſi
fontẽ nouẽ tãtũ ẽt multo plures:ac quottidie fluen-
tes:nõ Terrã irrigantes:ſed animas hominũ:ad pro
ducẽda germina virtutũ ſuſcitantes: Quis igif ad
explicãda Pauli merita ſermo ſufficiet? Quę lingua
laudib⁹ eius inuenif ęqualis: Quũ oĩa q̃ ſunt i hoĩb⁹
bona anima vna poſſideat ⁊ ea cuncta plene atq; cu-
mulate:nec ſoluʒ hominũ:ſed ⁊ quod poti⁹ ẽ angelorũ

ℭ Jo.chryſoſtomus ibidem.

Paulus cęli ciuis:eccleſiarũ colũna: angelus terreſtris:
cęleſtis homo. Sicut enim miſſum in igne ferrũ totũ
pfecto ignis efficif. Sic Paulus charitate ſuccẽſus
2 tot⁹ effectus eſt charitas.

ℭ Jo.chryſoſtomus ſuper Mathęum.

Miſit Chriſtus apoſtolos:quaſi ſol radios ſuos:q̃ſi roſa
ſuauitates odoris ſui. Quaſi ignis ſcintillas ſuas diſ
pſit: Ut ſicut ſol i radijs apparet: ſicut roſa i odorib⁹
ſuis ſentitur:ſicut ignis in ſcintillis ſuis aſpicif: ſic i
illorũ virtutib⁹ Chriſti potẽtia agnoſcaf. Quis eniʒ
vidẽs diſcipulos bene inſtructos:nõ ſciẽtiã magiſtri
collaudat? Faciebat eniʒ mirabilia Chriſt⁹: Faciebãt
⁊ diſcipuli eius ⁊ inter mirabilium operationes ma-
ior fama virtutum creſcebat.

Iſidor⁹ ℭ Jſidorus in ſermone Petri ⁊ Pauli.

Merito Apoſtolis ſanctis attribuif: quod in ſapiẽtię li
bris legif: Hi ſunt viri miſericordię. Sũt eniʒ plane
viri miſericordię:ſiue quia miſericordiã cõſecuti: ſiue
quia miſericordia pleni ſiue quia miſericorditer a đo
donati ſunt nobis. ℭ Jbidem.

Scimus q viri iſti nec ſibi vixerũ:nec ſibi ſũt mortui: Sʒ
ei q pro ipſo mortuus eſt: i magis autẽ nobis oibus
pp illũ. Pro nobis facit eorũ vita eorũ doctrina: i ⁊ ẽt
mors ipſa: ⁊ in cõuerſione eminentiã:in pđdicatione
ſapientiam: i in paſſione ſua patientiam nobis beati
apoſtoli contulerunt:qui etiam vſq; hodie ꝯferre nõ
ceſſant miſericordia plenis ⁊ ſanctorũ orationũ fructi

bus. ℭ Leo pp̄ ⁊ habetur di.xix. Jta dominus. Leo
Jta dominus nr̃ Jeſus Chriſtus humani generis ſalua-
tor inſtituit:vt veritas q̃ antea legis ⁊ prophetarũ pręco
nio continebaf:per apoſtolicam tubas in ſalutẽ vni
uerſitatis exiret. Sicut ſcriptũ eſt. Jn omnẽ terrã exi
uit ſonus eorũ: ⁊ in fines orbis terrę verba eorum.

ℭ Leo pp̄ in ſermone Petri ⁊ Pauli.

Igne ſpiritus ſancti, q̃ſi viuę lucis fonte chriſt⁹ apoſtol⁹
ſuos pfudit:vt ipſi poſtmodũ vniuerſum mundum tã
q̃ʒ duodecim ſolis radijs:ac totidẽ lampades veritatis
illuminarent: ⁊ inebriati nouo vino repleant atq; irri
gent ſcientia corda omnium populorum.

ℭ Maximus ep̄s in ſermõe eorundẽ apoſtolorũ. Maxi.

Paulus vltra humana rapt⁹ eſt ad tertiũ cęlũ. Cęleſtia
ſecreta cognouit:vt eccleſiaruʒ futur⁹ doctor iter an
gelos diſceret:quod inter homines pđdicaret.

ℭ Baſilius ſup illud Mathei.v. Uos eſtis Baſili⁹
lux mundi.

Veniẽte luce diei ęgritudines alleuianf: homines a ſõ
no excitantur:aues garriunt beſtię ad latibula ſua fu
giũt: Sic luce apoſtolorũ veniẽte mundus fuit ędifica
t⁹ in credendis: fęcũdat⁹ i opib⁹ bõis alleuiat⁹ pecca
tis:excitatus negligẽtijs animatus ad cõtẽplationẽ
cęleſtium:ereptus a poteſtate demonum.

ℭ Franciſcus petrarcha. Soneto.iiij. Fran.

Quel chen finita prouidentia ⁊ arte. Petrar
Monſtro nel ſuo mirabil magiſtero: cha
Che creo queſto ⁊ quellaltro hemiſpero
⁊ manſueto piu Joue che Marte:
Venendo in terra a luminar le charte
Chauean multãni gia celato il vero
Tolſe Giouanne da le reti ⁊ Piero
Et nel regno del ciel fece lor parte.
Di ſe naſcendo a Roma non fe gratia.
A Giudea ſi. Tanto ſopra ogne ſtato
Humiltade exaltar ſempre li piacque.

APricatio ab apricus venit qui grẽce ευηλιος.ου.ο.
euilios dicitur:eſt ſtatio ad ſolẽ:inde apricari ad
ſolẽ ſtare. Dicitur autẽ apric⁹ ab a qđ eſt ſine: ⁊ φρικη.
ης.η.phrici qđ eſt horror:vnde ⁊ aphrica q ea pe cali
da ſit.

APtitudo επιτηδειοτης.ητος.η. dr ⁊ ab aptus
grẽce επιτηδειος.ος.ο.η.epitedis dicitur. Et ẽ cõ-
uenientia:pulchritudo eleganiaq;.

AQua i grẽce.υδωρ.ατος.το. ⁊ υδωρ.ος.το. eſt
vnum q̃tuor elementorũ humidum ⁊ frigidum:
graue ⁊ deorſum ductile:facile effuſibile: ſʒ Joãnem
damaſcenum li.ij.c.ix.

ARbiter grẽce.κριτης.ου.το.ο. dici poteſt. ⁊ eſt ille
qui eligitur vt iudex ſcilicet vt pcedat ſeruato i
ſubſtantialibus ordine iudicij. ſm Jnno. in.c. Quin
tauallis de Jure iur.

ARchetypus dictio grẽca naʒ.αρχη.ης.η.pncipat⁹
⁊ τυπος.ου.ο.forma:dici poteſt pncipalis forma

ARchytectura eſt ſcientia ędificãdi. Uñ archytecto
res ⁊ archytecti dicunf q edificandi ſcientiã ha-
bẽt ab αρχη.ης.η.qđ eſt principiũ: ⁊ τεκτων.ονος.ο.
tecton Faber lignarius.

ARgutię ab argut⁹ dicunf: acute ⁊ malicioſe dicta
vel facta: Eſt eniʒ argut⁹ q eſt falſus:acutus: ⁊ cũ
lepore quodã q cupit dicẽs faciẽſq; q̃ſi acute arguẽs.

ARithmetica ſciẽtia eſt de nũeris tractãs dicta ab
αριθμος.ου.ο.quod eſt numerus. inuenta a Phe-
nicibus ob mercaturas: αριθμιω.etiam numero eſt.

ARma grẽ.οπλα.ων.τα.oplata dicuntur ⁊.οπλιτης.
ου.ο.armatus. Sunt autẽ arma cuiuſq; rei iſtru-
menta. Oĩa bellica Jnſtrumenta quibus hoſtes arce
ri poſſunt arma dicunf ab arcẽdo hoſte: vt Uarroni
placet. Quare fuſtes ſaxa:aliaq; hõiĩ arma eſſe Ca

ſus iuriſcõſult⁹ affirmat quotiẽs his ad hoſtes arcẽdos vtimur. Er ſũt itaqꝫ arma bellica ocreę calligę: lãceę: loricę thoraces: ſcorpiões: baliſtę aliaqꝫ hmõi qb⁹ i bello vtimur. Fraudes inſidiatis arma dicunt̃. Virg. Et quęrere cõſci⁹ arma. Ita ſtudioſorũ arma ſunt ſtilus pugillares: libriqꝫ. Et arma hęc oĩa dici reor q̃ armis .i. humeris oneri ſunt dũ gerunt̃. teſtibus Pompeio ꝛ Seruio.

ARrogantia: grece: λαζονεια. ας. η. ꝛ αλαζων. ονος. arrogans dicitur. Eſt autem arrogantia quędam filia ſupbię: qua qs multũ ſe exiſtimãs cęteros quos infra ſe videt deſpicit. ꝛ qbus nõ cõſulẽdo loqui: ſed vix dominando dignatur: vt hr̃ in decretis di. xlvij. c. i. vel ſic.

Arrogantia quę modeſtię contraria eſt: Eſt p quã temeritas atqꝫ impudẽtia vanã ſibi comparat autoritatẽ

Arrogãs eſt qui ſibi attribuit qđ nõ habet. ſm. b. Tho. ſcda ſcdę. q. cxij. ar. i. vel ſic

Arrogans eſt qui ſibi temere atqꝫ inſolenter tribuit quę in eo non ſunt.

ARrogatio: grece: θεσις. εως. η. dicit̃. Et eſt adoptio pfecta per quã qui filius nõ eſt p filio habetur: pene naturã imitãs. Differtqꝫ ſimplici adoptiõe. Qꝛ adoptio ſimplex eſt qua adoptat̃ filius nõ emãcipat⁹ q nec trãſit in poteſtatem adoptantis: nec ſuccedit in hęreditatẽ: niſi velit adoptãs. Et fieri põt ſine autoritate principis vel magiſtratus. Quorum oppoſita ſũt i Arrogatiõe. ex. b. Tho. iiij. ſen. di. xlij. q. ij. ar. i.

ARS g̃. τεχνη. ης. η. technis ꝛ τεχνικος. ου. os. technicos artificioſus dicitur. Et eſt principium agendi in alio ſm Ariſtotelem li. xij. Metaphiſicę.

Ars eſt habitus quidam faciendi cum vera ratione. ſm Ariſtotelem li. vj. ethicorum.

Ars eſt recta ratio factibiliũ: ꝛ habitus operatiuus. ſ3 b. Tho. prima ſcdę. q. lvij. ar. iij.

Ars eſt operis ratio omni adiuncta materia. Differt autem ars ab experientia ſecundum Ariſtotelem li. i. Metaphiſicę q̃ Ars eſt vniuerſalium: Experientia vero ſingularium.

Ars eſt rei cuiuſcunqꝫ ſcientia vſu: vel traditione: vel ratione percepta tendens ad vſum aliquez vitę neceſſarium. ſm Diomedem.

Ars eſt poteſtas viam .i. ordinẽ efficiens: vt Cleãtes voluit. ſm Fabium li. ij.

Ars eſt habitus quidã faciendi vera cum ratiõe: ſ3 Ariſtotelem. ethicorum li. vj.

Ars dicit̃ q̃ artis pręceptis ꝛ regulis cũcta cõcludat. vel απο της αρετης. i. a virtute: Quare veteres artẽ pro virtute appellarunt. ſm Diomedem.

¶ Ouidius. li. i. artis. — Ouidi⁹

Diſce bonas artes: moneo Romana iuuentus.

¶ Menander. — Menã.

λιμην ατυχιας εστι τοις ανθρωποις τεχνη. idest

Portus infelicitatis eſt hominibus ars. ¶ Idem.

τυχη τεχνην ευρηκεν. ου τεχνη τυχην. hoc eſt

Fortuna artem inuenit: non ars fortunam.

Articulus

- Fidei: ꝛ ſunt ſi de credibilia in Symbolo cõtẽta p pticas hũtẽs aliq̃ coaptatiõnẽ adinuicẽ diſtictã ptinẽtes ad
  - Maieſtatis Diuinę.
    - Vnitatem eſſẽtialẽ: — Credo in deum.
    - Trinitatẽ pſonarũ
      - Patrem omnipotentem.
      - Et in Jeſum Chriſtum filium eius vnicũ dñm noſtrũ.
      - Et in ſpiritum ſanctum.
    - Opatiões propriã.
      - Creatorem cęli ꝛ terrę.
      - Sanctam eccleſiam catholicam: Sanctorũ cõmunionem: Remiſſionem peccatorum.
      - Carnis reſurrectionem: Vitam ęternam.
  - Humanitatẽ Chriſti
    - Ingrediẽs mundũ.
      - Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto.
      - Natus ex Maria virgine.
    - Egrediẽs.
      - Paſſus ſub põtio pylato: crucifixus mortu⁹: ꝛ ſepult⁹.
      - Deſcendit ad inferos.
    - Exaltati.
      - Tertia die reſurrexit a mortuis.
      - Aſcendit ad cęlos: ſedet ad dexterã dei patris omnipotentis.
      - Inde venturus eſt iudicare viuos ꝛ mortuos.
- Rhetoricus ſm Ciceronẽ. Quãn ſingula verba interuallis diſtinguunt̃ cęſa oratiõe. hoc modo. Acrimonia voce: vultu: aduerſarios perterruiſti.
- Grammaticus.
  - Grece
    - Prepoſitiuus: ꝛ ſunt. ο. η. το.
    - Suppoſitiuus: ꝛ ſunt. ος. η. ο.
  - Latie — Hic: Hęc: Hoc.

ARticulus grece: αρθρον. ου. το. arthron dicitur: ꝛ εναρθρος. ου. ο. η. articulat⁹. Et eſt coaptatio partium diſtinctarum. ſm. b. Tho. ſcda ſcdę. q. i. ar. vij.

AS grece. ασσαριον. το. libra eſt ſeu põdus duodecim vnciarum vt placet Varroni: cui⁹ partes ſũt vt infra.

Sextans tis: duas vncias ſignificat: eo quia ſit ſexta ps aſſis.

Quadrans tis: tres vncias ſignificat: qa ẽ q̃rta ps aſſis.

Triens tis: quattuor vncias: quia ẽ tertia pars aſſis.

Quincunx cis: qnqꝫ vncias. ꝛ dicitur a qnqꝫ ꝛ vncia.

Semis. m. g. q̃ facit genitiuo ſemiſſis ſex vncias ſignificat quaſi ſemi as. i. dimidium aſſis.

Septunx cis ſeptẽ vncias denotat: a ſeptem ꝛ vncia.

Bes vel des octo vncias ſignificat: dictũ q̃ dẽpt⁹ ſit in de triens. vel q̃ bis ſit triẽs: licet dura ſit cõpoſitio.

Dodrãs nouẽ vncias ſignificat: dictũ q̃ſi dẽpto q̃drãte.

Dextans tis: decẽ vncias: capit quaſi dẽpto ſextante.

Deũx cis: vndecĩ vncias ſignificat: q̃ſi dẽpta vncia ab aſſe qui libram ſignificat vt dictum eſt.

Aſſaſinus. grece: φονευς. εος. ο. phoneus dicitur. ꝓprie eſt qui nō ſubeſt dominio alicuius: ſed pro pecunia homines occidit ad alicuius inſtātiā et dicit a ſcindo is: q2 ſcindit animā a corpore ſm archi. in. c. pro humani. de homici. li. vi.

Aſperitas grę. σκληροτης τος. η. ſclirotis: et σκληρος. ου. ο. ſcliros aſper dicitur eſt autem aſperuz id in quo hęc pars quidem ſuperat: illa vero eſt inferior. ſm Ariſtotelem li. prędicamentorum.

Aſperum eſt cuius vna pars ſupereminet alteri. ſm. b. Tho. ſuper ſecundo de anima Lec. xvij. principio.

Aſſentatio grece. κολακεια. ας. η. colacia. et κολακευω. colaceuo aſſentor dicitur. Sunt autem aſſentatores qui in vita atq; omni vſu verborum et actuuz placendi ſtudio omnia laudant: nec aduerſantur putantes oportere minime moleſtos ſe cuiq; eſſe ſecundum Ariſtotelē li. iiij. ethicoruz. Diciturq; aſſentator ab aſſentor quod eſt adulor: et quaſi in omnibus conſenſum pręſto: vt eſt illud Terentianum: ait quis: aio negat quis: nego. Differunt autem hęc tria aſſentor: adulor: blandior: q2 aſſentari proprie eſt voce: vel laudando: vel aſſentiendo captare. Adulari quoquo modo: vel voce: vel geſtu fauorem quęrere. Blandiri ꝓprie tactu: verū ad alios quoq; ſenſus transfertur.

Aſſentire ab aſſentio quod et aſſentior dicit' in actiua ſignificatione grece. ομολογεω: homologeo dr̄: ē actus intellectus: Conſentire autem eſt actus voluntatis ſecundum bea. Tho. prima ſecundę. q. xv. arti. i. et iij. ſenten. di. xiij.

Aſtrologia eſt ſciētia d' aſtris et dicitur ab αστρον. ου. το. qd' ē ſydus. et λογος. ου. ο. ſermo: Diciturq; aſtronomia ab aſtron qd' ē ſydus: et νομος. ου. ο. lex et norma. Hęc primū inuēta dr̄ ab Atlante rege Mauritanię teſte Plinio li. vij. na. hiſt.

Aſtutia grę. πανουργια. ας. η. panurgia: et πανουργος. ου. ο. panurgos aſtut⁹ dicitur. Eſtq; proceſſus ad aliqd cōmunicādū ſimulatio aut apparētib⁹ vijs ſeu medijs. ſm. b. Tho. ſcd'a ſcd'e. q. lv. ar. iij.

Aſtutia eſt excogitatio nō verę vię ſed falſę et ſimulatę ad aſſequēdum aliquē finē bonū vel malū: ſcd'm eundē. Dicitur aūt aſtutia ab αστυ. εος. το. quod eſt vrbs Quoniam q in vrbibus aſſidue verſantur fiunt callidiores.

Attritio. grece. εκλειψις. εως. η. eclipſis. et contritio quę grece. συντριμμα. ατος. το. ſyntrimma dicitur: ſic differūt q2 attritio eſt diſplicētia iperfecta de peccatis cōmiſſis. Cōtritio aūt perfecta illud ab attero: hoc a contero dicitur.

Auaricia dupliciter dicitur (b. Tho. ſcd'a ſecūdę. q. cxviij.)

- Inordinat⁹ amor hn̄di diuitias: et ſic diffinitū eſt vnū d' vij. et opponit' liberalitati q̄ reddit moderat⁹ appetit⁹ hn̄di diuitias: et opponit' iuſticię q̄ reddit vnicuiq; qd' ſuū ē: et eſt peccatum
  - Mortale ar. iiij.
    - Quā qs accipit et retinz iniuſte res alienas. et ſic opponitur iuſticię et pertinet ad
      - Furtum
      - Rapinam.
      - Vſuram
      - Fraudē i ēptōnib⁹ et venditionibus
    - Qñ eſt adeo inordinat⁹ amor diuitiarū q' pręferē amori et dilectioni dei et ꝓximi.
  - Veniale ar. iiij.
    - Qñ iz ſit ſupflu⁹ et iordinat⁹ amor diuitiarū nō tn̄ pp eas qcq; ageret ꝯ charitatē dei et ꝓximi.
  - Capitale: Quia eſt caput aliorū multorū peccatorū. Et .n. ois ſuperfluus amor hn̄di diuitias aut excedit in ar. vij.
    - Retinēdo vnū orit' — Obduratio ꝯ miſericordiā q̄ et dr̄ ihumanitas ab auguſtino. et Iſidoro. Qua cor hois non emollit' vt ſuis diuitijs ſubueniat pauperi.
    - Accipiēdo et ſic ex ea oriuntur ſex. ſ.
      - Inquietudo mētis: q̄ ingeritur homini ſollicitudo diuitiarum et cura ſuperflua.
      - Violētia: q̄ qs i aggrēdis alienis iniuſte vtit' vi.
      - Fallacia: qua qs vtitur dolo ſimplici verbo.
      - Periuriū quo qs vtit' dolo iuramēti ꝯfirmatiōe
      - Fraus qua qs in rebus opere fraudē ꝯmittit.
      - Proditio: q̄ qs in ꝑſonis ope fraudē ꝯmittit vt patet de Juda.
  - Spūale quia multę ſūt ſpecies auarorū ſ'z philoſophū. iiij. ethicorum. Quia omnis auarus aut ar. iiij.
    - Deficit i dādo et ſūt ſpēs tres. ſ.
      - Parcus: qui parum dat.
      - Tenax qui nihil dat.
      - Ciminibilis q dat cū difficultate: et d' puis magnam vim facit quaſi cimini vēditor.
    - Excedit i acquirēdo dupliciter: ſ.
      - Turpiter lucrādo
        - Illiberaliū opatōnz operator: vt ē q pp lucrū vilia et ſeruillia opera exercet.
        - De meretricio paſtu: q lucrat' d' vitioſis actib⁹ ſic d' meretricio Terē. Quid leno dolis ꝯfingat auarus vel aliquis huiuſmodi.
      - Iniuſte lucrando qd' faciunt iiij gn̄a illiberaliū ſcilicet.
        - Vſurarij q lucrāt' d' grā ꝯcedēdis
        - Latrōes: q alienā lucrāt' viuis vi inferendo.
        - Spoliatores mortuorū: qui lucrātur mortuis vim inferendo.
        - Aleatores qui lucrant' amicis vim inferendo.
- Inordinatus amor habēdi de quo dicit beatus Gregori⁹ in homelia. Auaricia eſt non ſolum pecunię: ſed etiam ſcientię et altitudinis: quum ſupra modum ambitur ſublimitas. Et beatus Auguſtinus li. de libero arbitrio ſic dicit. Auaricia quę grece philargiria dicitur: non in ſolo argento et nummis: ſed in omnibus rebus quę imoderate appetuntur. Et ſic eſt generale peccatum: et non eſt vnum de ſeptem.

AVARITIA grece. φιλαργυρία æ. i. philargiria. et φιλάργυρος. ου. ο. auarus dicitur. Et eſt quarumlibet rerum inſatiabilis et inhoneſta cupido. ſecundum Augu. li. iij. de libero arbitrio. et Theolog. in. ij. ſen. di. xxij. precipue ſertim. b. Tho. ſecunda ſcḋe. q. cxviij. arti. ij. et Albertum magnum in compendio Theologie li. iii. cap. xviij.

Auaritia generaliter eſt inordinatus amor habendi: ſm b. Tho. prima parte. q. lxiij. ar. ij.

Auaritia eſt opinio vehemēs de pecunia quaſi valde expetenda ſic inherens et penit⁹ inſita. ſm Ciceronē li. Tuſcula. queſti. iiij.

Auaricia ſuperabundat in amando: acquirēdo: et retinendo: ſed deficit in dando.

Exodi

Exodi capitulo. xxi.

Non concupiſces domum proximi tui.

Deuteronomij

Deuteronomij cap. xxv.

Nō habebis in ſacculo diuerſa pōdera: maius et minus. Nec erit in domo tua modius: maior et minor. Pōd⁹ habebis iuſtū et verū et modius equalis et verus erit tibi: vt multo viuas tēpore ſup terrā. quā domin⁹ de⁹ tuus dederit tibi. Abominabitur enim dominus eū q facit hoc: et aduerſatur omnem iniuſticiam.

Ibidem. c. xxvij.

Maledict⁹ qui trāſfert terminos proximi ſui: Et dicet omnis populus Amen. Prouerbiorum cap. i.

Sic ſemite omnis auari animas poſſidētium rapiunt.

Ibidem cap. xi.

Alij diuidūt propria: et ditiores fiunt. Alij rapiūt nō ſua et ſemper in egeſtate ſunt. Ibidem.

Qui confidit in diuitijs ſuis corruet.

Ibidem cap. xiij.

Subſtantia feſtinata minuetur. Que autē paulatim colligitur manu multiplicabitur.

Prouerbiorum

Prouerbiorum. cap. xv.

Conturbat domū ſuā qui ſectatur auaritiam: qui autez odit munera viuet.

Prouerbiorum cap. xxi.

Qui cōgregat theſauros lingua mēdacij: van⁹ et excors eſt: et impingetur ad laqueos mortis.

Prouerbiorum cap. xxij.

Qui calumniatur pauperē: vt augeat diuitias ſuas: dabit ipſe ditiori et egebit. Prouerb. cap. xxiij.

Ne erigas oculos tuos ad opes: quas nō potes hēre: qr facient ſibi pēnas quaſi aquile: et volabūt in celum.

Ibidem.

Ne attingas paruuloꝝ terminos: et agrū pupillorum ne introeas. Propinquus enim illorum fortis eſt: et ipſe iudicabit contra te cauſam illorum.

Prouerbiorum cap. xxvij.

Infernus et pditio nunq̄ replētur. Similiter et oculi hominū inſatiabiles. Prouerb. cap. xxviij.

Qui odit auaritiā longi fient dies eius. Ibidem.

Qui feſtinat ditari non erit innocens. Ibidē.

Vir q feſtinat ditari. i. et alijs inuidet: ignorat q egeſtas ſuperueniet ei. Eccleſiaſtici cap. v.

Eccleſiaſtici

Auarus nō implebitur pecunia: et q amat diuitias fructum non capiet ex eis. Eccleſiaſtes cap. x.

Pecunie obediūt omnia. Eccleſiaſtes cap. iiij.

Nō ſit porrecta man⁹ tua ad accipiendum: et ad dandū collecta. Eccleſiaſtici cap. x.

Auaro nihil eſt ſceleſtius. Ibidem.

Nihil eſt iniquius q̄ amare pecuniā. Hic enim et aiam ſuā venalē habet: quoniaz in vita ſua proiecit intima ſua. Eccleſiaſtici cap. xiiij.

Qui aceruat ex aio ſuo iniuſte: alijs ꝯgregat: et i bonis illius alius luxuriabit. Qui ſibi neq̄ eſt cui alius bonus erit? Et non iucundabitur in bonis ſuis.

Eccleſiaſtici cap. xxxi.

Qui aurū diligit non iuſtificabitur. Ibidem.

Beatus diues q inuentus eſt ſine macula: et q poſt aurū nō abijt: nec ſpauit in pecūia et theſauris. Quis ē hic et laudabimus eum fecit enim mirabilia in vita ſua.

Iſaias

Iſaias cap. xxxiij.

Veh qui predaris: Nonne et ipſe predaberis?

Hieremias

Hieremias cap. vj.

A minore quippe vſq3 ad maiorem: oēs auaritie ſtudēt et a propheta vſq3 ad ſacerdotem cuncti faciūt dolū.

Idem cap. viij.

Propterea dabo mulieres coꝝ exteris: agros eoruz heredibus: Quia a minimo vſq3 ad maximū omnes auaritiā ſequunt: a propheta vſq3 ad ſacerdotem cuncti faciunt mendacium. Abacuch cap. ij.

Abacuc

Veh ei q multiplicat non ſua: Uſq3 quo et aggrauat contra ſe denſum lutum. Ibidem.

Veh q cōgregat auaritiam malaz domui ſue: vt ſit in excelſo nidus eius: et liberari ſe putat de manu mali.

Mattheus

Mattheus cap. vj.

Nolite theſaurizare vobis theſauros i terra: vbi erugo et tinea ðmolit: et vbi fures effodiūt: et furant. theſaurizate aūt vobis theſauros in celo: vbi nec erugo: nec tinea demolit: nec fures effodiant nec furantur.

Marc⁹

Marcus cap. x.

Filioli q̄ difficile eſt confidentes in pecūijs in regnū dei introire: Facilius eſt cameluz p foramen acus tranſire q̄ diuitem intrare in regnum celorum.

Lucas

Lucas cap. xij.

Videte et cauete ab omni auaritia: qa non in abundātia cuiuſq̄ vita eius eſt ex his que poſſidet.

Paulus

Paulus ad Corinthios ſcḋe cap. xii.

Nec enim debent filij parentibus theſaurizare: ſ3 parētes filijs. Paulus ad Timotheuz prime. c. vi.

Nihil. n. intulim⁹ in hūc mūdū: haud dubiū: qr nec auferre qd poſſum⁹. Habētes aūt alimēta et qb⁹ tegāur his ꝯtenti ſim⁹. Nā q volunt diuites fieri incidūt in tētationē: et i laqueū diaboli: et ðſideria multa inutilia et nociua: q̄ mergunt homines in interitū et pditionē. Radix. n. oiuz maloꝝ ē cupiditas: quā qdā appetētes errauerūt a fide: et iſeruerūt ſe dolorib⁹ multis. tu autē o homo dei hec fuge. Pau. ad hebreos. c. xiij.

Sint mores ſine auaritia ꝯtēti pſentibus. Ipſe. n. dixit. Nō te deſerā neq3 derelinquā. Ita vt cōfidēter dicam⁹. Dñs mihi adiutor ē: ñ timebo qd faciat mihi hō

Auguſtinus

Aug. et habet. vj. q. i. Quero ergo.

Quero ergo qs peccet grauius. aut q neſciens hereſim incurrerit: aut q ſciēs ab auaritia. i. ab idolatria ñ receſſerit. Scḋz illā regulā q̄ peccat ſcientiuz peccat ignorātie pponūt. Auaꝝ ꝯſcia vincit in ſcelere. Sed ſi forte hoc faciat i hereſi ipſi⁹ ſceleri magnitudo: qḋ facit i auaritia ſciēti admiſſio: Heretic⁹ neſciēs auaro ſciēti coequat. Aug. de libero arbitrio lib. iij

Auaritia q̄ grece Philargiria dr: nō in ſolo argento: vl nomē duxiſſe reſonat: ſ3 in oibus reb⁹ q̄ imoderate cupiunt intelligēda eſt: Ubicūq3 ois plus vult q̄ſq3 q̄ ſatis. Hec aūt auaritia cupiditas ē: cupiditas vo iproba voluntas eſt. Ergo ppea voluntas oium malorum cauſa eſt. Aug. li. de libero arbitrio.

Quū auaritia alicui dominat: ſubiect⁹ mali oib⁹ ðmōſtrat. Qr ð auaritia oia mala oriunt: et peccatoꝝ oiuz ſpine producunt. Aug. li. de doctrina xpiana.

Auar⁹ eſt cecus: credēdo. n. diues eſt: nō vidēdo. Amas pecuniā o cece quā nūq̄ videbis. Cec⁹ poſſides: cec⁹ moriturus es. qḋ poſſides hic relicturus es.

Auguſtinus li. de verbis domini.

Que eſt iſta auiditas ꝯcupiſcentie? quū et ipſe belue habeāt modū. Tūc. n. rapiunt qñ eſuriūt. Parcūt vero pdē quū ſenſerunt ſacietatē. Inſatiabilis ē ſola auari

cis diuitiū. Sꝫ rapit: ⁊ nunꝙ̃ ſatiaſ: nec deū timet: nec hoīeʒ reuereſ: Nec patri pcit: nec matrem cognoſcit: nec fratri obtēpat: nec amico fidē ſuat. Uiduā opprimit pupillū inuadit: Liberos i ſuitiū reuocat. Teſtimoniū falſū pfert. Res mortui occupanſ. Quaſi ⁊ ip̄i faciūt nō moriunſ? Que ē illa ſiaꝝ īſania amitteſ vita appeteſ mortē: acqreſ aurū: ⁊ pdeſ celū. ℂ Aug. ad Bōifaciū.

Diuitie ſeculares ſi deſint: nō p mala opa q̄rant in mūdo Si aūt adſint p bona opa ſuēt in celo. Ainʒ virilē chriſtiani nō debēt ſi accidūt attolleſ. Nec debēt frāgeſ ſi recedunt. ℂ Auguſtinus ad comitem.

Auar⁹ vir īferno ē ſimilis. Infern⁹.n. ꝗtoſcūꝙ̃ deuorauerit nūꝙ̃ dicit ſatis ē. Sic ⁊ ſi oēs theſauri cōfluxerunt in auarū. Aug. in ſermone de .x. plagiſ.

Nemo hʒ iniuſtū lucrū ſine iuſto dāno: vbi gratia. Qui furaſ acqrit veſtē: Sꝫ pdit fidē: vbi lucrū: ibi dānū. Lucrū i arca: dānū i ꝯſcia. ℂ Au. d̄ iterpellatōe Job.

Modū nō hʒ auaricia: nec capiēdo expleſ: ſꝫ icitaſ: & egē-

Hieronymus — tior q̄ plura q̄ſiuit. ℂ Hie. ad pauli. ⁊ ē in ꝓlo. biblie.

Auaro tā dēſt qd̄ hʒ: q̄ꝫ qd̄ nō hʒ. Credēti tot⁹ mūd⁹ diuitiaꝝ ē. īfideli ār obolo idiget. ℂ Hie. epl'a. ad ruſticū.

Nos ardem⁹ auariciā: ⁊ ꝯ̄ pecuniā diſputātes auro ſinū expādim⁹. Et illud qd̄ de Megarenſib⁹ dr̄ nobis miſeris coaptari pōt. Edificant q̄ſi ſemp victuri. Uiuūt quaſi altera die morituri.

Ambroſius — ℂ Ambroſius de eo qd̄ ſcriptū eſt in euangelio. Hois cuiuſdā diuitꝫ fruct⁹. ⁊ hēſ. di. xlvij. Sic

Sicut hi q p inſaniā mēte trāſlati ſunt: nō iā res ipſas ſꝫ phātaſias paſſiōis ſue vidēt. Ita ēt mēs auari ſemel vinculis cupiditatis aſtricta ſp aurū: ſemp argētū videt. ſemp reditus cōputat: grati⁹ intueſ aurū q̄ꝫ ſolē: ipſa ei⁹ oratio ⁊ ſupplicatio ad deū aurū querit.

ℂ Ambroſius ſuper libro de Nabythe.

Inflāmaſ lucro auaritia: nō reſtinguiſ. q̄ſi gradus quoſdā cupiditatꝫ hʒ: ⁊ quo plures aſcēderit: eo altiora ſeſtinat. vn̄ ſit grauis ruina lapſuro.

Gregorius — ℂ Gregorius ⁊ habeſ di. xlvij. Bonorum.

Bonoꝝ autori inhereſ aliter nō valemus: niſi cupiditatē a nobis: que omniū maloꝝ radix eſt: abſcindamus.

ℂ Gregori⁹ i Regiſtro. ⁊ hētur .i. q. i. Quū ois.

Quū ois auaritia idoloꝝ ſit ſeruit⁹: qſqs hāc ⁊ maxime in dandis eccleſiaſticis honorib⁹ vigilāter nō p̄cauet infidelitatis pditiōi ſubijciſ: ēt ſi tenere fidē q̄ꝫ quā negat facto videaſ. ℂ Gregorius li. x. moraliū.

Sepe ad auaritiā cor patris allicit fecūditas ꝓlis. Eo.n. ambitu ꝯgregādē hereditatis accēdiſ: quo multis heredib⁹ fecundaſ. ℂ Gregorius li. xx. moraliū

Auaritia latēter oriſ in mēte: ſꝫ pūctiōes peccatoꝝ diuʒ patēter ꝓducit i opatōe. ℂ Gre. li. xx. moraliū ⁊ ſup illud Job. Si expaui ad multitudinem.

Magna ē ſecuritas cordis nil hr̄e ꝯcupiſcētie ſecularis Nā ſi ad terrēa ꝯcupiſcēda cor inhiat ſecurū trāqllū q̄ꝫ eē nullaten⁹ pt. Q aut nō habita ꝯcupiſcit: vt hēat Aut adepta metuit ne āittat. ⁊ dū i aduerſis ſpat proſpera: in ꝓſperis formidat aduerſa: huc illucꝙ̃ q̄ſi quibuſdā fluctib⁹ voluiſ: ac p modos varios reꝝ alternātiū mutabilitate verſaſ. Si vo ſemel in appetitiōe ſupne patrie forti ſtabilitate anim⁹ figiſ: min⁹ tpaliū rerū ꝑturbatione verſaſ. ℂ Gregorius. xiiij. moraliuꝫ.

Ois auar⁹ ex potu ſitiꝫ multiplicat: q quū ea q̄ appetit adept⁹ fuerit ad obtinēda alia ā̄pli⁹ anhelat. Qui.n. adipiſcēdo pl⁹ appetit: huic ſitis ex potu creſcit. Un̄ figuraſ p hidropicū. ℂ Grego. li. xiiij. moralium.

Peccatū auaritie mēté q̄ꝫ ifecerit ita grauē r̄ddit: vt ad appetēda ſublimia attolli nō poſſit. ℂ Gre. li. xv. mo.

Auaritia deſideratis reb⁹ nō extinguiſ. Sꝫ augeſ. Nam moſ ignis quū ligna q̄ ꝯſumit accepit excreſcit: ⁊ vn̄ vr̄ ad momentū flāma cōpmi: inde paulo poſt cernit dilatari. ℂ Gregorius li. xv. moralium.

Auarus p̄mus anhelat cōcupita cōgregare: Et quū q̄ſi in quodā vētre auaritie multa ꝯgeſſerit ſatiat⁹ arctatur. Quia dū anxiaſ: qualiter acq̄ſita cuſtodiat ipſa eū ſua ſacietas anguſtat. Mēs auari q̄ pri⁹ ex abūdātia reges ꝯſiderat: poſtea ad cuſtodiā graui⁹ laborat.

ℂ Gregorius li. xv. moralium.

Demonū habit aculū ſit qſqꝫ in hoc ſeculo q pp diuitias ⁊ honores laborat: q̄s poſtq̄ꝫ cōſecutus ē tradit ſe luxurie: vt que auaritia congregauit luxuria cōſumat.

ℂ Gregorius ibidem.

Prius nāqꝫ mēs auari dolorem habuit in ipſa ſue cōcupiſcentie fatigatiōe. Qualiter cōcupita raperet: quo aliqua blādimētis: aliq̄ terrorib⁹ auferret. At poſtq̄ꝫ acq̄ſitis reb⁹ puenit ad deſideriū. Alius hūc dolor fatigat: vt cū ſolicito timore cuſtodiat: qd̄ cū graui labore meminit acq̄ſitū. Hinc inde inſidiatores metuit atqꝫ hoc ſe perpeti qd̄ ipſe facit ab alijs fieri ptimeſcit. ℂ Greg. homelia. xxxij. ſup euangelio.

Curſum ſuū qſqꝫ conſideret: ⁊ cognoſcet ſibi ſufficere parua q̄ habet. Sꝫ fortaſſe metuit ne in huius vite itinē ſumptus deſit? Lōga noſtra deſideria increpat vita breuis. Incaſſū multa portātur. quū iter ia ē quo pergitur. ℂ Joan. chryſoſtomus ſuper Mattheum. — Joan: chryſ.

Auaricia p̄cipue in viris abūdat. Fornicatio aūt in mulierib⁹. Mulier.n. ingete ſedet incluſa. Fornicatio āt maxie ex ocio naſciſ. Uir aūt: qm̄ i actib⁹ rerū diuerſarū eſt aſſidue in auaritie peccatū facile icurrit. In fornicatiōe aūt nō facile: niſi multū ſit laſciu⁹. Nā occupatio viriliū ſollicitudinū voluptatē plurimū excludit. Un̄ ꝓpriū eſt adoleſcētium nihil agentium.

ℂ Idem ſuper Mattheum homelia. ix.

Qui pecunie ſeruit: ⁊ p̄ſentib⁹ cōpedib⁹ cōſtringitur: ⁊ futuris paraſ. ℂ Iſidor⁹ li. Ethimologi. — Iſidor⁹

Auid⁹ dict⁹ ab auēdo. Auē.n. cupe ē. hic ⁊ auar⁹ dict⁹ ē. eo ꝙ ſit auid⁹ auri: ⁊ nūꝙ̃ opib⁹ expleaſ. ℂ Iſi. d̄ ſū. b. li. 3

Qui bōa mūdi diligit: velit nolit: timoris ⁊ dolorꝫ pene ſuccumbit. ℂ Bern. ſup cantica ſermone. xxxviij. — Bern

Currus auaritie vehiſ rotis quattuor vitioꝝ: q̄ ſūt puſillāimitas: inhumanitas: contēptus dei: mortis obliuio. Porro iumēta trahētia ſūt. rapacitas ⁊ tenacitas. His abob⁹ vn⁹ auriga p̄ſidet. Ardor habēdi. Hic auriga ad vrgēdū trahētia flagellis vtiſ acerrim⁹: libidie acqrēdi: ⁊ metu amittēdi. Hec ſola auaritia q̄ ꝯducē plures nō patiſ vno ꝯtēta ē ſuitoꝝ. ℂ Hu. li. ij. d̄ clau. — Hugo.

Quattuor ſūt i reb⁹ poſſeſſis obſuāda. ſ. ne licita iniuſte q̄ram⁹: aut iniuſte acq̄ſitꝫ illicite pfruamur. Ne mlta q̄ꝫ vis licite poſſideam⁹. Ne licita illicite oſ̄fēdamus. Male.n. acqreſ: aut male vti acq̄ſitꝫ: d̄ licito facit illicitū. multa ſibi poſſideſ ꝓpīquū ē cupiditati. Et ſit q̄ñ q̄ꝫ qd̄ nimiū diligiſ male oſ̄fēdiſ. Duo ſūt q illicite ſolēt acqreſ. i. cupiditas ⁊ ſupbia. Et duo q̄ male fruūſ acq̄ſitis. i. gula ⁊ luxuria. duo āt ſūt q male poſſidere volūt. i. ꝓdig⁹ ⁊ auar⁹. vn⁹ vt ꝯgreget: alt' vt diſpgat. Et duo q poſſeſſa oſ̄fedūt. i. Tēpātia: ⁊ mūdi prudētia. Supbia diabolo clauſit celū: gula p̄mo pentꝫ abſtulit padiſū. auaritia diuiti apuit īfernū. Intēpātia vo adhuc corrūpit mūdū. ℂ Hugo. li. ij. de clauſtro.

Auaritia eſt glorie ſeu q̄rūlibet reꝝ īſatiabilis ⁊ inhoneſta cupido. ℂ Boetius de cōſolatiōe li. ij.

Si quantas rapidis flatibus incitus — Boeti⁹
Pontus verſet harenas.
Aut quot ſtelliferis edita noctibus
Celo ſydera fulgent:
Tantas fundat opes: nec retrahat manum
Pleno copia cornu:
Humanum miſeras haud ideo genus
Ceſſet flere querelas. ℂ Boe. de cō. li. ij. proſa. vj.

At q nec opes inexpletam reſtinguere auaritiā queunt.

ℂ Boetius li. ij. de conſolatione.

Sepulos ignibus ęrbnę.
Ferueus amor ardet habēdi. ℭ Boetius ibidem.
Auaritię nihil ſatis eſt. ℭ Boetius li.ij.de ↄſo.
Quāuis fluente diues auri gurgite
Non expleturas cogat auarus opes:
Oneretq; baccis colla rubri littoris:
Ruraq; centeno ſcindat opima boue:
Non cura mordax deſerit ſuperſtitem.
ℭ Boetius lib. de Scholaſtica diſciplina:

Nouerca eſt adunca tenacitas.
Seneca ℭ Seneca libro de beneficijs.

Demoſthenes Athenis eū qui neceſſaria funeribus vē-ditabat dānauit: quū ꝓbaſſet eū magnū lucrū optaſſe. qđ cōtingere ei ſine multorum morte non poſſet.
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola. lxxiiij.

Vidiſti aliqñ canē miſſa a dño fruſtra panis aut carnis apto ore captātē? Quicqd excipit ꝓtin⁹ integrū deuorat: ⁊ ſꝑperat ad ſpez futuri. Idē euenit nobis. Quicqd fortūa expetētib⁹ ꝓijcit. id ſine vlla voluptate demittim⁹: ⁊ ſtatiz ad rapinā alterius erecti ⁊ attēti ſtam⁹. B ſapiēti ñ euenit. ℭ Se. ad Lucilliū Epl'a. xcvi.

Auarus animus nullo ſatiatur lucro.
ℭ Seneca ad Lucil. epiſtola. xcvi.

Nulli nos vitio nā ↄciliat. Illa integros ac liberos gēuit Nihil qđ auariciā nr̄az irritaret poſuit i apto. Pedib⁹ auꝝ ⁊ argētū ſubiecit: calcādūq; ac ꝓmēdū dedit. Illa vult⁹ nr̄os erexit i celū. ℭ Se. epl'a. 180. ad Lucil.

Deſunt inopię multa: Auaricię oia. In nullū auar⁹ bon⁹ eſt in ſe peſſim⁹. ℭ Seneca ad Lucilliū epl'a. cxxi.

Qui multū hʒ: plus cupit: qđ ē argumētū nundū ſatis habere. ℭ Seneca de naturalibus q̄ſtionibus.

Auaritia quicquid omnibus abſtulit: Sibi ipſi negat.
ℭ Seneca ad Heluam matrem.

Auaritia ē vehemētiſſima hūani generis peſtis. Cupiditati nihil ſatis eſt: Naturę ſatis ē ⁊ parū. Quicqd deſiderio qđ nō ex inopia: ſed vitio naſcit ↄgeſſeris: ñ finis erit cupiditatis: ſʒ grad⁹. ℭ Sene. i ꝓuerbijs.

Auarus ipſe miſerię cauſa eſt ſuę.
ℭ Seneca in prouerbijs.

Auarus niſi quum moritur nihil recte facit.
ℭ Seneca ibidem.

Auaro quid mali optes? niſi vt diu viuat.
ℭ Seneca in prouerbijs.

Auaro negandi cauſa nunq̄ deficit.
ℭ Seneca ibidem.

Pecunię oportet imperare: ñ ſeruire: Pecūia ſi vti ſcias: ancilla ē: ſi neſcias: dña. ℭ Seneca lib. de moribus:

Pecunia nō ſanat auariciam: ſed irritat. hō ſemper indiget pecunia. Mihi crede nō potes eſſe diues ⁊ fęlix.
ℭ Seneca libro de moribus.

Quę eſt maxima egeſtas? Auaricia. ℭ Seneca ibidē.

Pecunię vſum habere oportet: Sed ei ſeruire nō oportet.
ℭ Seneca lib. de moribus.

Quietiſſimā vitā agerēt hoies: ſi hęc ꝓnomina tollerentur. ſ. meū ⁊ tuum. ℭ Seneca Tragedia. iij.

Rupere fędus impius lucri furor:
Et ira precepes: queq; ſuccenſas agit
Libido mentes. ℭ Seneca Tragedia. vij.

Audax nimium qui freta primus
Rate tamen fragili perfida rupit.
Terraſq; ſuas poſt terga videns:
Animam leuibus credidit auris.
Dubioq; ſecans ęquora curſu.
Potuit tenui fidere ligno:
Inter vitę mortiſq; vias
Nimium gracili limite ducto.
Ariſto- ℭ Ariſtoteles lib. i. Polyticorum.
teles Deſiderium diuitiarum vadit in infinitum.
Cicero ℭ Cicero libro paradoxorum.

Neq;. n. vnq̄ expletur neq; ſatiaƭ cupiditatis ſitis neq; ſolum ea quę habent libidine augendi cruciantur: ſed amittendi metu. ℭ Cicero ibidem.

Tu dies noctesq; cruciaris: cui non ſat eſt: quod eſt: ⁊ ipſum quod habes ne diuturnum ſit futurum times.
ℭ Cicero libro officiorum.

Vitanda tamen eſt ſuſpitio auaricię. ℭ Ibidem.

Habere. n. queſtui rempu. nō modo turpe eſt: Sed ⁊ ſceleratum eſt ⁊ nepharium. ℭ Ibidem.

Illud natura non patitur: ꝙ aliorum ſpolijs noſtras facultates: copias: augeamus. ℭ Ibidem.

Omnes autem qui ſecundum naturam volunt viuere: nunq̄ committent vt alienum appetant.
ℭ Cicero lib. i. Rhetoricorum veterum.

Genus eſt omnium libidinum cupiditas: Eius autem generis ſine dubio pars eſt auaricia. ℭ Ibidem.

Nemo eſt qui nō pecuniā q̄ ſapientiā mallit. ℭ Ibidē.

Malū ē maximū auaricia. Multos magnis icōmodis afficit pecūię cupiditas. ℭ Idē Rhetoricoꝝ nouoꝝ.

Magno malo ē hoib⁹ auaricia: iccirco ꝙ hoies magnis ⁊ multis incōmodis affligant pp imenſaz pecūię cupiditatē. ℭ Cicero Rhetoricorum nouorū lib. ij.

Auaritia ad quoduis malum hominem perducit.
ℭ Idem libro. iiij.

Auaritia eſt iniurioſa appetitio alienorum. ℭ Ibidē:

Duę res ſunt quę poſſunt hominem ad turpe compendium commouere. Inopia atq; auaritia.
ℭ Item lib. iiij. Rhetoricorum.

Egens eq; is eſt qui non ſatis habet: ⁊ is cui nihil ſatis eſſe poteſt. ℭ Cicero lib. i. de legibus.

Quid fędius auaritia?
ℭ Cicero lib. i. de fi. bo. ⁊ ma.

Cupiditates. n. ſūt iſatiabiles: q̄ nō mō ſingulos hoies: ſed vniuerſas familias euertūt. totā ēt labefactāt ſępe rēpu. Ex cupiditatib⁹ odia: diſſidia: diſcordię: ſeditiōes: bella naſcūƭ. Nec hę ſeſe foris ſolū iactāt: nec tātū in alios cęco ipetu icurrūt: ſed int⁹ ēt in animis icluſe int̄ ſe diſſidēt atq; diſcordāt. Ex quo vitā amariſſimā neceſſe ē effici: vt āputata circūciſaq; inanitate oi ⁊ errore nāę finib⁹ ↄtēti⁹ ſine ęgritudine poſſit ⁊ ſine metu viuere. ℭ Cice. li. i. đ finib⁹ bonoꝝ ⁊ maloꝝ.

Quod ſi corpis grauiorib⁹ morbis vitę iucūditas ipediƭ q̄to magis animi morbis ipediri neceſſe ē? Animi aūt morbi ſūt: Cupiditates imenſę: ⁊ inanes diuitiaꝝ glię: dñatiōes: libidinoſaꝝ ēt voluptatū. Accedūt ęgritudines: moleſtię: męrores q aios excedūt ↄficiūtq; curis.
ℭ Cicero lib. iiij. Tuſculanarū queſtionum.

Nā quū ē ↄcupita pecūia: nec adhibita ↄtinuo rō: q̄ſi q̄da Socratica medicina q̄ ſanaret eā cupiditatē: pmanat i venas: ⁊ inhęret i viſcerib⁹ illđ malum: exiſtitq; morb⁹: Nomē eſt auaritia. ℭ Cice. li. iiij. Tuſ. q̄ōnū.

Eſt autez Auaritia opinatio vehemens de pecunia quaſi valde expetenda ſit: inhęrens ⁊ penitus inſita.
ℭ Saluſtius in Catilinario. Saluſti-

Pecūię iperijq; libido ſūt q̄ſi materies oium maloꝝ. Nā us ꝙ auaritia: fidē: ꝓbitatē: ceteraſq; bonas artes euertit. ℭ Saluſtius in Catilinario.

Auaritia q̄ſi venenis malis imbuta corp⁹ animūq; effęminat. Semp infinita ⁊ inſatiabilis ē: neq; copia: neq; inopia minuitur. ℭ Saluſtius in Iugurtha.

Natura mortaliū auida eſt imperij ⁊ ꝑceps ad explēdā animi cupiditatē. ℭ Saluſtius in Iugurtha.

Animus ęger auaritia facile corrumpitur. ℭ Ibidē.

Magnitudo pecunię a bono ⁊ honeſto in ꝓuū abſtrahit.
ℭ Quintus Curtius de geſtis Alexandri. Quin.

Difficile eſt nos ↄtētos eſſe eo qđ offert occaſio. Quippe ſordens prima queq;: quum maiora ſperantur. Curti⁹
ℭ Lucius Apuleius de Magia lib. i. L. Apu

Diuitię nō melius in fundis ⁊ in fenore: q̄ in ipſo hoie leius

ꝯtimat̃ aio. Qui ſi ẽ auaritia egen⁹: ⁊ ad oẽ lucrũ iex plebilis: nec mõtib⁹ auri ſatiat: Sꝫ ſp aliquid aŭ par ta vt augeat mendicabit. Que quidem vera confeſſio eſt paupertatis.

¶ Lucius Apuleius ibidem.

Omnis enim cupido acquirendi ex opinione, inopię venit nec refert ꝙ̃ magnum ſit quod tibi minus eſt.

¶ Lu. Apuleius de magia lib. i.

Non habuit tantam rem familiarem phus: quantã Lęlius: Nec Lęlius quantã Scipionis: nec Scipio q̃ntam Craſſus diues. At enim nec Craſſus diues q̃ntã volebat. Ita quũ oẽs ſuperaret a ſuamet auaritia ſuperatus eſt: omnibuſq; potius diues viſus eſt ꝙ̃ ſibi.

Phocylides ¶ Phocylides.

πλουτου μη φειδου. μεμνησο οτι θνητος υπαρχεις.
ουκ εστ ες αδην ολβον εχειν και χρηματ αγεσθαι.

hoc eſt.

Diuitijs ne parce: Recordare ꝙ mortalis es.
Non lꝫ in inferno diuitias habere ⁊ pecũias afferre.

Plaut⁹ ¶ Plautus in duobus Captiuis.

Odi ego aurum. Multa multis ſępe ꝑſuaſit perperam.

¶ Plautus in penulo.

Male partum male diſperit.

¶ Terentius comedia. iiij.

Terentius Ad oia alia ętate ſapim⁹ recti⁹. Solũ hoc vnũ vitiũ affert ſenect⁹ hoib⁹: ꝙ attẽtiores ad rẽ ſum⁹ ꝙ̃ ſat eſt.

¶ Terentius comedia. iiij.

Vitium commune omnium eſt: ꝙ nimium ad rem in ſenecta attenti ſumus.

Virgiɫ ¶ Virgilius lib. iij. Aeneidos.

Quid non mortalia pectora cogis
Auri ſacra fames?

Ouidi⁹ ¶ Ouidius amorum lib. i. Elegia. x.

Non habet euentus ſordida pręda bonos.

¶ Ouidius lib. ij. amorum. Elegia. x.

Quęrat auarus opes: ⁊ quę laſſarit eundo
Aequora: periuro naufragus ore bibat.

¶ Ouidius amorum lib. iij. Elegia. vij.

Iuppiter admonitus nihil eſſe potentius auro:
Corruptę precium virginis ipſe fuit.
Dum merces aberat: durus pater: ipſa ſeuera:
Aerati poſtes: ferrea Turris erat:
Sed poſtꝙ̃ ſapiens in munera venit adulter:
Pręhuit ipſa ſinus: ⁊ dare iuſſa dedit.

Propertius ¶ Propertius lib. i. Elegia. ix.

Inſanus medio Flumine quęris aquam.

¶ Propertius lib. iij. Elegia. vi.

Ergo ſollicitę tu cauſa pecunia vitę es.
Per te immaturum mortis adimus iter:
Tu vitijs hominum crudelia pabula paſcis.
Semina curarum de capite orta tuo.

¶ Propertius lib. iij. Elegia. xi.

Si fas eſt omnes pariter pereatis auari.

¶ Propertius lib. iij. Elegia. xij.

At nunc deſertis ceſſant ſacraria lucis:
Aurum omnes victa iam pietate colunt.
Auro pulſa fides: auro venalia iura:
Aurum lex ſequitur: mox ſine lege pudor.

Horatius ¶ Horatius carminum lib. ij. ode. ij.

Nullus argento color eſt auaris
Abdito terris inimicę lamnę
Criſpe Saluſti: niſi temperato
Splendeat vſu. ¶ Ibidem.
Latius regnes: auidum domando
Spiritum: ꝙ̃ ſi lybiam remotis
Gadibus iungas: ⁊ vterq; pęnus
Seruiat vni. ¶ Ibidem.
Creſcit indulgens ſibi dirus hydrops
Nec ſitim pellit: niſi cauſa morbi
Fugerit venis: ⁊ aquoſus albo
Corpore languor.

¶ Horatius carminum lib. iij. ode. xvi.

Creſcentem ſequitur cura pecuniam
Maiorũq; fames.

¶ Horatius carminum li. iij. ode. xvi.

Multa petentibus
Deſunt multa. Bene eſt cui deus obtulit
Parca quod ſatis eſt manu.

¶ Horatius ſermonum lib. i. ſatyra prima.

Paruula nam exemplo eſt magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; poteſt: atq; addit aceruo
Quem ſtruit: haud ignara. ac non incauta futuri.
Quę ſimul inuerſum contriſtat aquarius annum
Non vſq; prorepit: ⁊ illis vtitur ante
Quęſitis patiens: Quum te neq; feruidus aeſtus
Dimoueat lucro: nec hyems: ignis: mare: ferrum:
Nil obſtet tibi: dum ne ſit te ditior alter. ¶ Ibidẽ.
At bona pars hominum decepta cupidine falſo
Nil ſatis ẽ: inq̃t: Quia tãti q̃tũ habeas: ſis. ¶ Ibi.
Quidam memoratur Athenis
Sordidus ac diues: populi contemnere voces
Sic ſolitus. Populus me ſibilat: At mihi plaudo
Ipſe domi: ſimul ac nũmos cõtẽplor in arca. ¶ Ibi.
Non vxor ſaluum te vult: non filius: omnes
Vicini oderunt: noti: pueri: atq; puellę
Miraris? quum tu argento poſt omnia ponas:
Si nemo pręſtet quem non merearis amorem.

¶ Horatius ſermonum lib. i. ſatyra prima.

Eſt modus in rebus: ſunt certi deniq; fines
Quos vltra citraq; nequit conſiſtere rectum.

¶ Horatius ſermonum lib. ij. ſatyra. ij.

Ego vectigalia magna
Diuitiaſq; habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod ſuperat non eſt? melius quo inſumere poſſis.
Cur eget indignus quiſꝙ̃ te diuite: Auare
Templa ruunt antiqua deum. Cur improbe charę
Non aliquid patrię tanto emetiris aceruo:
Vni nimirum recte tibi ſemper erunt res?

¶ Horatius ſermonum lib. ij. ſatyra. iij.

Qui nummos aurũq; recondit: neſcius vti
Cõpoſitis: metuenſq; velut ꝯtingere ſacrũ. ¶ Ibi.
Nimirum inſanus paucis videatur: eo ꝙ
Maxima pars hominum morbo iactatur eodem.

¶ Horatius epiſtolarum lib. i. Epiſtola pria.

Virtus eſt vitium fugere: ⁊ ſapientia prima
Stulticia caruiſſe. Vides quę maxima credis
Eſſe mala: exiguum cenſum: turpẽq; repulſam
Quanto deuites animi capitiſq; labore.
Impiger extremos curris mercator ad indos
Per mare pauperiem fugiẽs: ꝑ ſaxa ꝑ ignes. ¶ Ibidẽ.
Pars hominum geſtit conducere publica. Sunt qui.
Fruſtis ⁊ pomis viduas venentur auaras:
Excipiantq; ſenes quos in viuaria mittant.
Multis occulto creſcit res fęnore.

¶ Idem epiſtolarum lib. i. epiſtola. ij.

Semper auarus eget. Certum voto pete finem.

¶ Horatius epiſtolarum lib. i. epiſtola. xvij.

Qui metuens viuit liber mihi non erit vnꝗ̃.
Perdidit arma: locum virtutis deſeruit qui
Semper in augenda feſtinat ⁊ obruitur re.

¶ Horatius epiſtolarum lib. i. epiſtola. xix.

Nec te ſemper inops agitet vexetq; cupido:
Non pauor: ⁊ rerum mediocriter vtilium ſpes.
Virtutem doctrina paret.

¶ Iuuenalis ſatyra prima. Iuuenalis

Quid. enim ſaluis infamia nummis? ¶ Ibidem.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritię patuit ſinus? ¶ Ibidem.

Inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas:⁊ ſi funeſta pecunia templo
Nondū habitas:nullas nummorū ereximus aras.
℃ Iuuenalis ſatyra.iij.
Protinus ad cenſus:de moribus vltima fiet
Queſtio. Quot paſcit ſeruos? Quot poſſidet agri
Iugera? Quam multa magnaq; parapſide cenat?
Quantum quiſq; ſua nummorum ſeruat in arca.
Tantum habet ⁊ fidei. ℃ Idem ſatyra.viij.
Modumq;
Pone ⁊ Auaricię.miſerere inopum ſociorum.
℃ Iuuenalis ſatyra.xij.
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam.
Sed vitio cęci ꝓpter patrimonia viuunt. ℃ Ibidē.
Hi nunc ⁊ ventis animam committe dolato.
Confiſus ligno:digitis a morte remotus
Quattuor aut ſeptem ſi ſit latiſſima thęda.
℃ Iuuenalis ſatyra.xiiij.
Sed quę reuerentia legum?
Quis met⁹ aut pudor ē vnq̄ ꝓperātis auari. ℃ Ibi.
Sponte tamen iuuenes imitantur cętera:ſolam
Inuiti quoq; auariciam exercere videntur.
Fallit enim vitium ſpecie virtutis ⁊ vmbra:
Quum ſit triſte habitu vultuq; ⁊ veſte ſeuerum.
Nec dubie tanq̄ frugi laudatur auarus.
Tanq̄ parcus homo ⁊ rerū tutela ſuaꝝ. ℃ Ibidē.
Et pater ergo animi fęlicis credit auaros:
Qui mirantur opes:qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant:iuuenes hortantur:vt illam
Ire viam pergant:⁊ eidem incumbere ſectę.
℃ Iuuenalis ſatyra.xiiij.
Sed quo diuitias hęc per tormenta coactas?
Quū furor haud dubius:quū ſit manifeſta freneſis
Ut locuples moriaris egenti viuere fato. ℃ Ibidē.
Interea pleno quum turget ſacculus ore
Creſcit amor nūmi quantum ipſa pecunia creſcit:
Et minus hanc optat qui non habet. ℃ Ibidē.
Curatoris eget qui nauem mercibus implet:
Ad ſummū latus:⁊ tabula diſtinguit vda. ℃ Ibidē.
Tantis parta malis cura maiore metuq;
Seruat. Miſera ē magni cuſtodia cēſus. ℃ Ibidē.
Menſura tamen quę.
Sufficiat cenſus:ſi quis me conſulat edam.
In quantum ſitis atq; fames:⁊ frigora poſcunt.
Lucanus ℃ Lucanus lib.iij. Pharſalię.
Nec enim iam ſufficit vlla Pręcipiti fortuna viro.
Dantes ℃ Dantes inferni capitulo.i.
Perche la beſtia per laqual tu cridi .i.auaricia.
Non laſſa altrui paſſar per la ſua via:
Ma tanto lo impediſſe che luccidi:
Et ha natura ſi ſaluagia ⁊ ria
Che mai non empie la bramoſa voglia
Et dopo il paſto:ha piu fame che pria.
℃ Dantes inferni cap̄.xv.
Gente auara Inuida e ſuperba
Da lor coſtumi fa che tu ti forbi.
℃ Idem purgatorij cap̄.ix.
Quel chauaricia fa qui ſi dichiara
In purgation de lanime conuerſe:
Et nulla pęna il monte ha piu amara.
Si come locchio noſtro non ſapperſe
In alto:fixo alle coſe terrene:
Coſi iuſticia qui a terra il merſe
Come Auaricia ſpenſe a ciaſchun bene
Lo noſtro amor onde operar perdeſſe:
Coſi iuſticia qui ſtrecti ne tiene
Ne piedi e nele man legati e preſi:
Et quanto ſia piacer del iuſto Syre
Tanto ſtaremo immobili ⁊ diſteſi.

AUDACIA gręc. τολμα.ης.η. Tolma.⁊ τολμηρος.ου.ο.tolmiros audax dicitur:⁊ eſt fiducia ſeu confidentia dicens motum iraſcibilis ineſtimatum non excedere facultatē: ⁊ eſt circa mala. Nam circa bona eſt ſpes. ex.b.Tho.iij.ſen.di.xxvi.q.i.ar.iij.
℃ Homerus in ę odyſſeę.verba Ulyſſis. Homerus
θαρσαλεος γαρ ανηρ εν πασιν αμεινων εργοισι τελεθει. hoc eſt.
Audax enim vir in omnibus melior operibus eſt.
℃ Menander. Menander
ευτολμος ειναι κρινε τολμηρος δε μη .i.
Fidens eſſe delibera:audax autem non. ℃ Idem.
το πολλα τολμαν πολλα ἁμαρτανειν ποιει .i.
Multa audere:multa aberrare facit.

AUerſio gręc.αποτροπη.ης.η.apotropi:⁊ αποτρεπω:apotrepo auerto dicitur. Siūtq; auerſio ⁊ cōuerſio idem re:ſed differunt ratione ſecundum reſpectum ad diuerſos terminos. Bea. Tho.ij.ſenten.di. xlij.q.ij.ar.i.poteſt tamen conuerſio eſſe ſine auerſione:vt in peccato veniali.bea.Tho.prima ſecundę.q. lxxij.articulo.v.

AUgmentatio:gręc.αυξησις.εως.η.auxiſis:⁊ αυξω auxo augeo dicitur:Et eſt mutatio per quā plus nutrimenti conuertitur in ſubſtantiam aliti:q̄ deperditum ſit ab anima mediante calore naturali:vt viuēs ſuam debitam quantitatem attingat.ſecundum Ariſtotelem lib.de gene.⁊ cor.
Augmentum eſt motus in perfectam magnitudinem ſecundum Ariſto.v.phiſicorum.
Augmentum:eſt aſſumptio maioris quantitatis.quę proprie eſt tantum in iuuenibus.ſecundū bea.Tho. iiij.ſenten.di.xii.q.ij.

AUgurium gręce.οιωνοσκοπια.ας.η.ionoſcopia:⁊ οιωνοσκοπεω.ionoſcopeo auguror dicitur. Et eſt diuinatio ab auium garritu ſumpta:ſicut auſpicium a motu auium.ſecundum bea. Tho.ſecunda ſecundę q.lxxxxv.ar.iij.
Augurium eſt quod fit in conſideratione auiū ad ſcientiam futurorum:⁊ eſt ex traditione malorum angelorum:vt habetur in decretis.xxvi.q.ij.Qui ſine.

AUiditas:gręc.επιθυμια.ας.η.epithymia dicitur ab aueo quod eſt cupio.quod gręce dicitur επιθυμεω.vel ab a quod eſt ſine ⁊ video:hoc eſt a nō videndo. Quare auidus dicitur qui propter nimiam cupiditatem non videt quid agat.vt quibuſdam placet.

AUreola ab aurū dicitur quod gręc.χρυσιον.ου.το. ⁊ eſt pręmium accidentale beatorum de operibus perfectionis ſecundum perfectam victoriam. Aurū vero ab aura dicitur hoc eſt a ſplendore. Aura enim pro ſplendore aliquando ſumitur. Horatius.
Tua ne retardet
Aura maritos.

AUrea vero eſt pręmium eſſentiale reſpōdens charitati.ſm bea.Tho.iiij.ſen.di.xlviij.q.v.ar.i.

AUſteritas gręce.αυστηροτης.auſtirotis:⁊ αυστηρος.ου.ο.auſteros auſterus dicitur. Et eſt potētialis temperantia.ſ.virtus refrenans loquacitatem. ſecundum bea. Tho.ſecunda ſecundę.q.cxiiij.
Auſteritas animi:videt eſſe in eo:q nō veret alios ꝯtriſtar:Ecōuerſo. Moderatio animi eſt in eo qui abhorret omne quod pōt aliū contriſtare.ſecundum beā. Tho.ſecunda ſecundę.q.clvij.arti.iij.

AUTHORITAS ſine c.⁊ cum th.ſcribi debet.gręc.n.dicit.αυθεντια.ας.η. Sic ⁊ authoꝛ ſcribitur quē gręci αυθεντην dicunt. Ita ⁊ αυθεντημα authoramentum:nec nō αυθεντειν authorare:⁊ αυθεντικον authoratum:quod aliqui more gręco authenticum dicunt.

Cicero ¶ Cicero lib. de Senectute.

Apex eſt autem ſenectutis auctoritas. ¶ Ibidem.
Habet ſenectus honorata pſertim tantā auctoritatē: vt ea pluris ſit ꝙ̄ omnes adoleſcentię voluptates.

¶ Ibidem.

Non cani: nō rugę: repente auctoritatē afferre poſſunt: ſed honeſte acta ſuperior ętas fructus capit auctoritatis extremos. ¶ Ibidem.

Hęc enim ipſa ſunt honorabilia q̄ videnť leuia atqꝫ cōmunia: ſalutari: appeti: ꝺcedi: aſſurgi: deduci: reduci: cōſuli: q̄ ēt apud nos: ⁊ in alijs ciuitatibus: vt quęqꝫ optime moratę ſunt: ita diligentiſſime obſeruantur.

Home. ¶ Homerus in . i . Iliados.

αντι νυ πολλων λαων εστιν ανηρ ον ζευς κηρι φιλησει.
Pro multis populis eſt vir: quez iuppiter ex corde amabit. ¶ Euripides. verba hecubę ad Ulyſſem.

Euripides το δ' αξιωμα καν κακως λεγης το σον πεισει. λογος γαρ εκ τ' αδοξουντων ιων καν των δοκουντων αυτος ου ταυτον σθενει. hoc eſt.
Auctoritas vero ⁊ ſi maledicat tua
Perſuadebit. Nam ab inexiſtimatis proficiſcēs oratio.
Et ab exiſtimatis eadē. haud quaqꝫ tantūdē valet.

AVXILIVM gręce. βοηθεια. ας. η. boitbia: ⁊ βοηθος boithos auxilior dicitur.

¶ Menander.

Menāder ανηρ γαρ ανδρα και πολις σωζει πολιν. B
Vir enim virum: ⁊ ciuitas ſaluat ciuitatez.

¶ Idem.

χειρ χειρα νιπτει και δακτυλος δακτυλον.
Manus manum lauat: ⁊ digitus digitum.

BALBVS gręce. τραυλος. ου. ο. ⁊ τραυλιζω. balbutio. Eſt autem balbus eis qui lingua confuſa ⁊ trepidanti loquitur.
Balbutire ꝙ eſt cum linguę heſitatione ⁊ cōfuſione quadam trepidare. ſecundum Nonium marcellum.

Banauſia eſt vitium contrariorum paruificentię ⁊ dicitur a furno qui καμινος. ου. ο. clibanos a gręcis nuncupatur. quia ſicut ignis cōſumit omnia. ita ſecundum hoc vitium fit exceſſus in ſumptibus ad op⁹ aliquod conficiendum maior ꝙ̄ eſſe debeat ſecundum regulam rationis. Ex Bea. Tho ſecunda ſecundę. q. cxxxv. ar. ij.

BAPTISMVS gręcę. βαπτισμος dicitur. Et eſt ablutio hominis aliqualiter pſentientis facta ab alio in aqua ſimul verba certa cum intentione debita proferente: ſignificās efficaciter ex inſtitutione diuina ablutionez animę a peccato. ſm Io. ſcotum in. iiij. ſen. di. iij. q. i.
Baptiſm⁹ eſt ablutio corporis exterior facta ſub forma pſcripta verborū. ſm Magiſtrū ſen. in. iiij. di. iij.
Baptiſmū eſt quoddā principiū ſanctiſſimoꝝ mādatorū ſacrarū actionū. ⁊ aliorū diuinoꝝ eloquioꝝ ad ſuſceptiuā opportunitatē formās noſtros aiales habitus ad ſuſceptę getis anagogen: iter noſtrum faciens. ſacrę ⁊ diuiniſſimę noſtrę regenerationis traditio. ſm Dionyſium cap. ij. eccleſiaſticę hierarchię.
Baptiſmus eſt per quē primitias ſpiritus accipimus: ⁊ principium alterius vitę: ⁊ ſit nobis regeneratio ⁊ ſigillum ⁊ cuſtodia ⁊ illuminatio. ſm Io. damaſcenuz iiij. ſen. ⁊ bea. Tho. iiij. ſen. di. iij. q. i. ar. i.
Baptiſmus dicitur a βαπτιζω quod eſt imergo.

¶ Ioānes in Euangelio capitulo. ij.

Ioānes Reſpōdit Ieſus ⁊ dixit Nicomedo. Amē Amen dico tibi. Niſi qs renat⁹ fuerit denuo: nō pōt videre regnuz dei. Dicit ad eum Nicodemus quomodo pōt hō naſci quum ſit ſenex. Nunquid poteſt in ventrem matris ſuę iterato introire ⁊ renaſci? Reſpōdit Ieſus. amen amē dico tibi. Niſi qs renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto: non poteſt introire in regnum dei. Quod natum eſt ex carne caro eſt. Quod natum eſt ex ſpiritu ſpiritus eſt.

Auguſtinus ¶ Auguſtinus in homelia. lxxx. ⁊ hr̄. i. q. i. Detrahe.
Detrahe verbū: quid erit niſi aqua? Accedit verbū ad elementum ⁊ fit ſacramentum: vnde iſta tanta virtus aquę vt corpus tangat: ⁊ cor abluat? Niſi faciente verbo nō qa dicitur: ſed quia creditur. Nam ⁊ in ipſo verbo aliud ē ſonus tranſiens: aliud virt⁹ manēs.

¶ Au. li. i. ꝺ vnico baptiſmo. ⁊ hr̄. xxiiij. q. i. Si quez.

Si quē forte coegerit extrēa neceſſitas: ⁊ vbi catholicū per quem acciperet non inuenerit: ⁊ in animo pacem catholicam cuſtodiens per aliquem extra vnitatem catholicam poſitum acceperit: qꝺ in ipſa erat catholica vnitate percept⁹: ſi ſtatim ⁊ de hac vita migrauerit: nō eum niſi catholicum deputamus. Si autez fuerit a corporali morte liberatus quum ſe catholicę congregationi ⁊ corporali pręſentia reddiderit: vn̄ nū ꝙ̄ corde diſceſſerat: nō ſoluz nō iprobamus qꝺ fecit. Sed ⁊ ſecuriſſime veriſſimeqꝫ laudam⁹: quoniaz pręſentē deum credidit corde ſuo: vbi vnitatē ſeruabat. Et ſine ſancti baptiſmatis ſacramēto: qꝺ vbicūqꝫ inuenit: nō hoīum: ſed dei eē cognouit. noluit ex hac vita migrare. ¶ Auguſtinus lib. ij. ꝺ vnico baptiſmo ⁊ habetur de Con. di. iiij. Oſtenditur.

Oſtenditur illos impie facere q rebaptizare conantur.

¶ Auguſtinus lib. iij. de vnico baptiſmo ⁊ hr̄ ibidem. Nunc autem.

Nunc aūt nō ſicut hereſis hereticoꝝ eſt: ſic error ipſorum eſt: ſicut ēt ſacrilegium diſſenſionis eſt coꝝ. Sic ēt baptiſma quod Chriſti eſt non debet dici ipſorum.

¶ Auguſtinus ꝺ vnico baptiſmo lib. iiij. ⁊ habetur ibidem. Satis.

Satis oſtendimus ad baptiſmum qꝺ verbis euāgelicis conſecratť non pertinere cuiuſdaz dantis vel accipiētis errorē. Siue de patre ſiue ꝺ filio ſiue ꝺ ſpiritu ſancto aliter ſentiāt q̄ cęleſtis doctrina inſinuat.

¶ Auguſtinus ibidem ⁊ habetur de Con. di. iiij. Baptiſmi vicem.

Baptiſmi vicem aliquando implere paſſionē de latrōe illo: cui non baptizato dictū eſt. hodie mecū eris i paradiſo: Beatus Cyprianus ñ leue documentū aſſumpſit. Quod ēt atqꝫ etiam conſiderans inuenio nō tantum paſſionez pro nomine Chriſti id quod baptiſmo deerat poſſe ſupplere: ſed ⁊ fidem confeſſionemqꝫ cordis: ſi forte ad celebrandū myſteriū baptiſmi in anguſtijs tempoꝝ ſuccurri non poteſt. Neqꝫ enim latro ille pro nomine Chriſti crucifix⁹ eſt: ſed ꝑ meritis facinorum ſuoꝝ. Neqꝫ quia credidit paſſus eſt: ſed dum patereť credidit. Quantuz itaqꝫ valeat etiā ſine viſibili ſacramēto baptiſmi: qꝺ ait apoſtolus. Corde creditur ad iuſticiam: ore aūt confeſſio fit ad ſalutem: in illo latrone declaratum eſt.

¶ Auguſtinus de vnico baptiſmo lib. v. ⁊ habetur de Con. di. iiij. Quum tantum.

Quum tantū valeat baptiſmus per hominez contēptibilem: quantum ꝑ apoſtolum datus. Ita nec illi⁹ ſed Chriſti eſſe cognoſcitur.

¶ Auguſtinus de vnico baptiſmo lib. vj. ⁊ habetur ibidem. Non eſt.

Non eſt aqua prophana ⁊ adultera ſupra quam nomen dei inuocatur: etiam ſi a prophanis ⁊ adulteris inuocetur. Quia nec ipſa creatura adultera eſt: nec ipſius nomen adulterum eſt.

¶ Auguſtinus ibidem ⁊ habetur ibidem. Si n̄.

Illa cętera verba euangelica ſine qbus nō poteſt baptiſmus conſecrari tm̄ valent vt ꝑ illa ſic euacuenť quęcunqꝫ in pce vitioſa cōtra regulā fidei dicunť: quēadmodum dęmonium Chriſti nomine excluditur.

¶ Auguſtinus de vnico baptiſmo.lib.viij.ꝛ ha/
betur de Con.di.iiij.Solet etiam.

Solet ēt quęri vtrū approbādū ſit baptiſma qḋ ab eo q ñ accipit accipiť:ſi forte ḃ aliq̈ curioſitate didiċ q̄uo dādū ſit:ꝛ vtrū nihil iterſit q̄ alo accipiat ille cui dať an cū ſimulatōe:aut ſine ſimulatōe:ſi cū ſimulatione: vtꝝ fallēs ſicut in ecclia:vel in ea quę putať eccleſia: an iocās ſicut in mimo. Uerūtñ ſi qs me forte i eo cō ſilio ↄſtituerit:vbi talium rerū quęſtio verſareť nō pręcedētib⁹ meritis quoꝝ ſentētias ſeq mallē vrgeret:vt dicerē qd ipſe ſentirē.Si eo mō affect⁹ eſſem quo erā dū ea dictarē. Neq̈q̈ dubitarē hēre baptiſmū eos q vbicūq ꝛ a quocūq illud verbis euāgelicis ↄſecratū ſine ſui ſimulatōe ꝛ cū aliq̈ fide accepiſſēt. Quāq̈ ad ſalutē ſpiritualē eis ñ ꝑdeſſet.ſ.ſi charitate caruiſſent q̈ catholicę iſerūť ecclię.Si.n. habeā fidē vt mōtes transferā:charitatē autē non habeam:nihil ſum.

¶ Aug.lib.de baptiſmo ꝛ hř de Con.di.iiij.nullus.

Nullus aūt negat habere baptiſmū etiā apoſtatas:qb⁹ vtiq redeūtibus ꝛ p pęnitentiā ↄuerſio non reddiť. Q: amitti non poſſe iudicať:ſicut ꝛ illi qui in ſacrilegium ſciſmatis ab eccleſię cōmuniōe diſcedūt: habēt vtiq baptiſmū:quē prius q̈ diſcederēt acceperunt.

¶ Aug.lib.de baptiſmo ꝛ hř de Con.di.iiij.Q̄uo.

Quomodo exaudit deus homicidā deprecantē vel ſup aquā baptiſmi:vel ſup oleū: vel ſup Eucbariſtiaꝫ vel ſup capita eoꝝ qbus man⁹ iponitur.Quę tamē oīa ꝛ ſiūt ꝛ valent ēt p homicidas:aut p eos q fratres oderunt ēt in ipſa intus eccleſia:quum nemo dare poſſit qḋ ñ habeat:q̄uo homicida dat ſpiritū ſanctū. Et tñ intus ēt ipſe baptizat.Deus ergo dat etiā in ipſo baptiſmate ſpiritū ſanctū.Quapropter ſacramētū gratię dat deus ēt per malos. Ipſam vero gratiā nō niſi p ſeipſuꝫ vel p ſanctos ſuos.Et ideo remiſſionē peccatoꝝ vel per ſeipſuꝫ facit:vel p eius columbę membra: qbus ait.Si cui dimiſeritis peccata dimittēť:ꝛ ſi cui retinueritis retenta erunt.

¶ Auguſtinus ibidem caṗ.Tunc.

Tunc valere incipit ad ſalutem baptiſm⁹:quū illa fictio veraci ↄfeſſiōe receſſerit.Quę corde in malicia vel ſacrilegio pſeuerante peccatoꝝ ablutōe nō ſinebat fieri:

¶ Auguſtinus ibidē ꝛ hētur ibidē.Eſt vnitas.

Eſt vnitas eccleſię quę late patet in ſacramētoꝝ vꝫ ſocietate ꝛ cōionē:q̄ cōplectiť cū granis ēt paleas:qñ eas corporaliter mixtas ita patiť:vt neq illas iuſti vitēt: neq ab illis iuſte vitenť.Sic ſūt i ecclia boīes mali: vt i corpe hūano hūores mali:q iterdū exeūt ex corpe

¶ Auguſtinus lib.de baptiſmo.ꝛ habetur de Con.di.iiij.Quum pro.

Quum pro paruulis alij reſpōdēt:vt impleať erga eos celebratio ſacramenti:valet vtiq ad eoꝝ conſecrationē qa ipſi p ſe reſpondere nō poſſunt: Si pro eo q reſpondere pōt alius reſpōdeat:nō itidē valet. ex q̄ regula illud euāgelij dictū eſt:qḋ oēs quū legiť naturaliter monet.ętatem habet ipſe pro ſe loquatur.

¶ Auguſtinus lib.de baptiſmo.ꝛ habeť ḋ Con.di.iiij.Sicut in ſacramentis.§. Nō intereſt.

Non intereſt quū de ſacramenti integritate tractať: ꝛ ſanctitate:qd credat:aut quali fide imbutus ſit:q accipit ſacramentū.Intereſt qdē plurimū:ſed ad ſalutis viā.Sed nihil intereſt ad ſacramenti quęſtionem.

¶ Augu.ibidem ꝛ habeť ibidē.§.Manifeſtum.

Manifeſtum eſt fieri poſſe vt fide non integra integrū in quoq̈ maneat ſacramentum baptiſmi.

¶ Auguſtinus ibidem.§.Si poſſet.

Si poſſet fieri vt ſinguli diligēter iterrogenť: tot diuerſitates opinionum forſitan inuenirenť quot homines numerarenť.Animal enim hō non ꝑcipit ea quę ſunt ſpiritus dei.Nūqd tñ nō ideo ſacrꝫ itegrū accipiūt. Aut nūqd iō ñ ꝑfecerit:ꝛ opinionum carnaliū vānitatē emūdauerint:denuo qḋ accepant repetēdū ē:Accipit qſq ſcḋm fidē ſuā:ſꝫ quāt ñ capit gubernāte miſericordia dei.

¶ Auguſtinus de baptiſmo paruuloꝝ ꝛ hř ḋ Cō.di.iiij.Per baptiſmū.

Per baptiſmū Chriſti id agiť:vt caro peccati euacueť. Nō aūt ſic euacuať: vt in carne cōcupiſcētia innata nō ſit. Sꝫ ne obſit.Nā ſi poſt baptiſmū ad ętatem nālē ꝑueniūt:ibi habēt cū qua pugnēt:eā q̈ adiuuante domino ſuperēt:ſi nō gratiā in vacuū ſuſceperint.

¶ Auguſtinus ḋ baptiſmo paruulorum ꝛ habetur de Cō.di.iiij.Filius.

Filius dei carnē peccati ſuſcepit:ꝛ pęnā ſine culpa:vt i carne peccati ꝛ culpa ſolueręť ꝛ pęna.Per fidē ḡ ꝛ baptiſmū ei⁹ a pcō hō p iuſtificatione:ꝛ a morte liberatur p reſurrectionē. Paruuli ēt baptizati iter credentes reputāť p ſacramēti virtutē ꝛ offerētiū reſpōſionē.Qui ṽo nō ſūt baptizati iter ñ credētes iudicātur ex euāgelio Joānis. Niſi qs renat⁹ fuerit ex aqua ꝛ ſpiritu ſancto nō poteſt introire in regnum dei.

¶ Auguſtinus lib. ḋ baptiſmo paruulorum ꝛ hř de Con.di.iiij.Si baptizata.

Si baptizata ē caro Chriſti q̄ ſine pcō erat q̈to magis baptizāda ē caro mortl pp euitādū iudiciū dānatōis.

¶ Augu.ibidē ꝛ habeť ibidē.Regenerante.

Regenerāte aūt carne tantūmodo cōtrahitur peccatuꝫ originale:regenerāte aūt ſpiritu ſancto: nō ſolū oīe qñatiū ſꝫ ēt voluntarioꝝ fit remiſſio peccatoꝝ. Proinde recte pōt dici paruulos ſine baptiſmo decedētes mitiſſimā oīum futuros ſuſtinē pęnā.Fallit eni ꝛ falliť q eos i dānatiōe pędicat nō futuros dicēte apoſtolo. Per vnius delictum oēs hoīes in condēnatione ꝛc̄.

¶ Auguſtin⁹ ibidē ꝛ hř ibidem.Quiſquis.

Quiſquis ex cōcupiſcētia carnis ꝛ lege peccati ꝛ mortis carnaliter generať regenerari ſpiritualiter hꝫ op⁹ vt non ſolū ad regnū dei ꝑducať:ſꝫ etiā a damnatiōe peccati libereť:ſicut etiā per primum hominēꝫ in peccato ꝛ morte naſcuntur:ſic etiam per Chriſtum in iuſtitia ꝛ vita ęterna in baptiſmo renaſcuntur.

¶ Auguſtinus lib.de baptiſmo paruuloruꝫ ꝛ habetur de Con.di.iiij.Paruuli.

Paruuli fideles recte vocanť q fidē p verba geſtantium quodammodo cōſitenť:ꝛ per eorundem verba diabolo ꝛ mundo abrenunciant.ꝛ hoc fit in ſacramento diuinę gratię quam dedit deus eccleſię. Paruulus aūt q baptizať ſi ad annos rationales veniēs nō crediderit:nec ab illicitis abſtinuerit:nihil ei prodeſt qḋ paruulus accepit.

¶ Auguſtinus ibidem. Nulla pręter.

Nulla pręter baptiſmum ſalus infantibus promittitur: qa infantes ſi p ſacramentū quod ad hoc eſt diuinit⁹ inſtitutum in credentium numerum non tranſeunt in tenebris manent.

¶ Auguſtinus ibidem.Ad hoc.

Ad hoc baptiſmus valet vt baptizati Chriſto incorporētur:vt mēbra eius habeanť ꝛ conſepeliantur:ꝛ obiati per ſacramentum charitatemq̄ fidelium reconcilientur deo:vt in eo viui:ſalui liberati:redempti:illuminati fiant.

¶ Auguſtinus ibidem.Quia autem.

Quia āt neſciat credere eſſe infantibus baptizari: non credere autem nō baptizari.

¶ Auguſtinus ibidē ꝛ habeť ibidem.Non ex quo.

Non ex quo quiſq̈ baptizať omnis vetus infirmitas in eo aſſumiť:ſed renouatio incipit ad remiſſioneꝫ omnium peccatoꝝ:ꝛ intelligentiam:ꝛ operationē ſpiritualium:Cętera vero in ſpe ſunt donec fiat in re:qḋ erit i reſurrectiōe:nā in baptiſmo q̈uāuis fiat plena rēiſſio peccatoꝝ nondum tñ plena eſt nouitas ꝛ ꝑfecta mu/

tatio: q adhuc remanet corruptio non ſolū in corpore: ſed ēt in aīo: q eſt hō interior: in quo ſi pfecta eſſet nouitas nō diceret apoſtol⁹: q̄ ð die in die renouat̄.

℄ Auguſtinus ibidem. §. Hoc meminiſſe.

Hoc meminiſſe debem⁹ oīum peccatoꝝ plenā pfectāq̄ꝫ remiſſionē in baptiſmo fieri: hominē vero nō totum cōmutari ꝯtinuo: ſed in bn̄ proficientib⁹ de die in diē creſcente nouitate cōmutari qð̄ vetuſtuꝫ eſt: ꝛ carnale eſt: donec ita renouetur qð̄ animalis infirmitas corporis ad firmitatē ſpūalē incorruptāq̄ꝫ perueniat.

℄ Auguſtinus ibidem. §. Sicut dicta.

Sicut dicta: facta: ꝛ cogitata iniq̄ animę ꝛ corpi ptinēt lꝫ aūt quantum ad motum iam pterierunt ꝛ nō ſunt: eis tn̄ pterit is reatus eorum manet: niſi peccatorum per remiſſioneꝫ ſoluatur: ſic non pterita ſed adhuc manēte lege concupiſcentię reatus ei ſoluitur: ꝛ non erit: quum fiat in baptiſmo plena remiſſio peccati.

℄ Auguſtinus homelia. iij. de baptiſmo ꝛ habetur de Con. di. iiij. Poſtq̄ꝫ vos.

Poſtq̄ꝫ vos credere pmiſiſtis tertio: capita vr̄a in ſacro fonte dimerſim⁹: q ordo baptiſmatis duplici myſterij ſignificatiōe celebrat̄. Recte eniꝫ tertio merſi eſtis: q accepiſtis baptiſmū in noīe ſanctę trinitatis. Recte tertio imerſi eſtis q accepiſtis baptiſmū in noīe ieſu Chriſti: q ēt die tertia reſurrexit a mortuis. Illa eni tertio repetita dimerſio typū dñicę exprimit ſepulturę p quā Chriſto ꝯſepulti eſtis in baptiſmo: ꝛ cū Chriſto ſurrexiſtis in fide peccatis abſoluti in ſanctitate virtutū Chriſtū viuatis imitādo.

℄ Augu. de libero arbitrio lib. iij. ꝛ habetur ibidem. Illud.

Illð pſcrutari hoīes ſolēt ſacramētū baptiſmi xp̄i qd p ſit paruulis: quū eo accepto plerūq̄ꝫ moriunt̄ priuſq̄ꝫ ex ſe qcq̄ꝫ potuerint agnoſcere. Quo in re ſatis pie recteq̄ꝫ credit̄ pdeſſe paruulo fidē eorū a qbus ꝯſecrād⁹ offert̄: ꝛ hoc ecl'ię cōmēdat auctoritas: vt ex eo qſq̄ꝫ ſentiat qd ſibi pſit fides ſua: qn̄ in alioꝝ quoq̄ꝫ beneficio qui ppriā nundū habēt ptatem cōmoda ſit.

℄ Auguſtinus ſup Joānem tractatu. v. pimę partis. ꝛ habetur de Con. di. iiij. Baptiſmus.

Baptiſmus talis eſt qualis ille eſt in cui⁹ ptāte datur. Non qualis ille per cuius miniſterium datur.

℄ Augu. tractatu. vi. ꝛ hr̄ ibidē. Quū baptizat.

Quum baptizat malus ex aliq̄ vel ignorātia eccleſię vl' tolerantia: aut eniꝫ ignorant̄ mali aut tolerant̄ paleę quouſq̄ꝫ in vltimo ventilet̄ area. Illud qð̄ datum eſt vnū eſt: nec impar propter impares miniſtros. Sed par ꝛ ęquale propter hunc qui baptizat.

℄ Aug. ſup Joannē ꝛ hr̄ de Cō. di. iiij. Neceſſariū.

Neceſſariū ꝛ viſibile ſacramētū aquę ad ablutionē viſibilis corporis. Sicut neceſſaria eſt doctrina inuiſibilis fidei ad ſanctificationē inuiſibilis aię. ℄ Ibidē.

Renaſcit̄ hō ex aqua viſibili ſacramēto: ꝛ ſpiritu inuiſibili ſcilicet intellectu: vt ſymbolum baptiſmi viſibilr̄ accipiat: ꝛ ſpiritualem intellectū ipſius ſymboli percipiat: vel ex aqua viſibili ꝛ ſpiritu ſancto.

℄ Auguſtinus ibidem. Aliud.

Aliud ē baptizar p miniſteriū: aliud baptizare p ptātē. Itē ergo baptizabāt diſcipuli ei⁹: ꝛ ibi adhuc erat Iudas int̄ diſcipulos ei⁹. Si quos aūt baptizauit Iudas nō ſtͤ iterū baptizari. Et quos baptizauit Joānes ſtͤ iterū baptizari: plane itez. Sꝫ nō iterato baptiſmo. Quos. n. baptizauit Joānes: q̇s baptizauit Judas Chriſtus baptizauit.

℄ Augu. ad Petrū diaconē. ꝛ hētur de Con. di. iiij. Firmiſſime.

Firmiſſime tene ꝛ nullatenus dubites oēm hoīem q per cōcubitū viri ꝛ mulieris cōcipit̄: cū originali peccato naſci ipietati ſubditū mortiq̄ꝫ ſubiectū. Et ob hoc naturalr̄ irę naſci filiū. De qua dicit apoſtolus. Eramus enim natura filij irę: ſicut ꝛ cęteri a qua ira nullus liberabitur niſi p fidē mediatoris hoīs Jeſu Chriſti. Firmiſſime tene nō ſolum hoīes ratione vtentes veruꝫ ēt paruulos: qui ſiue in vteris maternis viuere incipiūt: ꝛ ibi moriunt̄: ſiue iam de matribus nati ſine ſacramento baptiſmi: quod datur In nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſancti: de hoc ſęculo tranſeunt ſempiterno igne puniendos: Quia ꝛ ſi peccatum ppię actionis nullū hēnt: originalis tamen peccati damnationem carnali cōceptione ex natiuitate traxerunt.

℄ Augu. ad Petrū diaconē ꝛ hr̄. i. q. i. Firmiſſime.

Firmiſſime tene ꝛ nullaten⁹ dubites extra eccl'iā baptizatos ſi ad eccl'iaꝫ nō redierint baptiſmo cumulari pniciē. Tantū. n. valet eccl'iaſticę ſocietatis cōſortio ad ſalutē: vt baptiſmo nō ſaluetur: quum ibi non dat̄ vbi oportet vt detur.

℄ Augu. ad Fortunatū. ꝛ hr̄ de Con. di. iiij. In neceſſitate.

In neceſſitate. quū epi: aut pſbyteri: aut qlibet miniſtrorū non inueniunt̄: ꝛ vrget periculū eius q petit: ne ſine iſto ſacramēto hanc vitā finiat: etiaꝫ laicos ſolere dare ſacramentū quod acceperunt ſolemus audire.

℄ Auguſtinus ibidem cap̄. Sanctum.

Sanctum ē baptiſmū per ſeipſum quod datū eſt. In nomine patris: ꝛ filij: ꝛ ſpiritus ſancti: Ita vt in eodem ſacramento ſit ēt auctoritas traditiōis per dñm noſtrum Jeſum Chriſtum ad apoſtolos: per illos auteꝫ ad epiſcopos ꝛ alios ſacerdotes: etiam laicos Chriſtianos ab eadem origine: ꝛ ſtirpe venientes.

℄ Auguſtinus ibidem cap̄. Cathecuminum.

Cathecuminum q̄uis in bonis opib⁹ defunctū vitā habere non credimus: excepto dūtaxat niſi martyrij expleat ſacramētū.

℄ Augu. ad Oroſium lib. ij. ꝛ habetur ibidem cap̄. Quāuis.

Quāuis vnū baptiſma ſit ꝛ hęreticoꝝ eoꝝ ſcilicet qui In Nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſancti baptizāt: ꝛ eccleſię catholicę: Tamē q foris eccl'iaꝫ baptizant̄: nō ſumūt baptiſmū ad ſalutē: ſed ad pniciē: hñtes nimirum formam ſacramenti: virtutē aūt ei⁹ abnegātes.

℄ Auguſtinus in epiſtola ad Bonifacium. ꝛ habetur. ibidem cap̄. Non illud.

Non illud te moueat: q qdā nō ea fide ad baptiſmū pcipiendū paruulos fuerunt: vt gratia ſpūali ad vitā regenerent̄ ęternā: Sed hoc eos putant remedio tp̄alē retinere vel recipere ſanitatē. Nō enim pptere a illi nō regenerant̄: q nō ab iſtis hac intentione offerunt̄.

℄ Augu. ad Bōifaciū ꝛ hr̄ ibidē cap̄. Nulli.

Nulli eſt aliquatenus ambigenduꝫ tūc vnumquēq̄ꝫ fidelē corporis ſanguiniſq̄ꝫ domini pticipē fieri: Quādo in baptiſmate membrum Chriſti corporis efficitur.

℄ Augu. li. de baptiſmo. ꝛ hr̄ ð Cō. di. iiij. Nō dubito.

Non dubito cathecuminum catholicum diuina charitate flagrantem hęretico baptizato anteponere.

℄ Auguſtinus in epiſtola ad Maximum: ꝛ habetur de Con. di. iiij. Rebaptizare.

Rebaptizare hr̄ticū hoīeꝫ q hęc ſanctę trinitatis ſigna ſuſcepit: q̄ꝫ xp̄iana tradidit diſciplina oīno peccatū eſt. Rebaptizare aūt catholicū imaniſſimū ſcel⁹ eſt.

℄ Aug. ad valeriū ꝯ iulianū ꝛ hr̄ ð Cō. di. iiij. Ex quo.

Ex quo iſtituta eſt circūciſio in populo dei: q̄ð erat tūc ſignaculū fidei iuſticię dei: ad ſanctificationē purgatiōis valebat puulis originalis veteriſq̄ꝫ peccati: Sicut ꝛ baptiſm⁹ ex illo valere cępit ad inouationē hoīs ex quo ꝯſtitut⁹ ē.

℄ Augu. contra Creſcentiū grāmaticuꝫ: ꝛ hētur de Con. di. iiij. Si inter.

Si int̄ bonos miniſtros. quū ſit alius alio melior: nō eſt melior baptiſm⁹: q p meliorē dat̄: qn̄ idē baptiſmus datur: nullo mō̄ natus eſt: q ēt p maluꝫ datur: qn̄ idē baptiſmus datur. Et ideo per miniſtros diſpares ði munus ęquale eſt: Quia non illorum: Sed eius eſt.

℄ Augu. de Symbolo. ꝛ hr̄ ð Cō. di. iiij. Sic noſtis

Sicut noſtis fratres chariſſimi paruuli exufflant̃ ⁊ exor
cizant̃: vt pellat̃ ab eis diaboli ꝑtãs inimica: q̃ decepit
hoĩez: vt poſſideret hoĩes. Nõ g̃ creatura ĩ iſãtibꝰ exor
cizat̃ aut exufflat̃: ſ; ille ſub q̃ ſũt q ſub pc̃õ naſcunt̃.

¶ Aug. d̃ penitẽtia ⁊ hr̃ ibidẽ. cap. Omnis q.

Oĩs q iã ſuę volũtatis arbiter cõſtitutꝰ eſt quũ accedit
ad ſacramẽtũ fideliũ. niſi eũ peniteat veteris vitę nouã
nõ põt ichoare. Ab hac penitẽtia quũ baptizant̃ ſoli par
uuli immunes ſũt. Nõdũ eñi vti põt libero arbitrio.

¶ Aug. ĩ Enchiridion. ⁊ hr̃ d̃ Cõ. di. iiij. Paruulo.

Paruulo recẽter nato vſq; ad decrepitũ ſenẽ: ſic nullꝰ ꝓ
hibendꝰ a baptiſmo: Ita nullꝰ ẽ q nõ peccato moriat̃
in baptiſmo. S; puuli tm̃ origiali. Maiores aũt oĩbus
ẽt moriũt̃ peccatis. q̃ male viuẽdo addiderũt origiali

¶ Aug. ĩ Enchiridiõ ⁊ hr̃ d̃ Cõ. di. iiij. Nõ regñabant̃.

Nõ regenerabant̃ vł renaſcebant̃: q baptizabant̃ baptiſmo
Joãnis: ſ; quodã ꝓcurſorio illiꝰ miniſterio q dicebat
Parate viã dño Chriſto ĩ quo ſolo renaſci poterãt: q
parabant̃. Huiꝰ eñi baptiſma ẽ nõ ĩ aq̃ tm̃: vt fuit Joa
nis: verũ etiã ĩ ſpiritu ſancto vt de illo regeneraret̃.
Si qs ĩ Chriſtũ crediderit. d̃ iſto Chriſtꝰ regenerat̃.
Qui regenerationẽ nõ cognouit ĩ aqua baptizari vo-
luit: nõ vt eiꝰ iniquitas dilueret̃: ſed humanitas cõmẽ
daret̃. Itaq; baptiſma ĩ eo nihil habuit: quod ablue-
retur. Sicut mors nihil inuenit quod puniret.

¶ Aug. lib. ſniaꝝ ꝓſpert. ⁊ hr̃ de Cõ. di. iiij. Verus.

Verꝰ baptiſmꝰ cõſtat nõ tã ablutiõe corporis: q̃ȝ fide cor-
dis: ſic apoſtolica doctrina tradidit dicẽs. Fide mun-
dãs corda eoꝝ. ⁊ alibi Saluos fac baptiſma ñ carnis
dpoſitio ſordiũ. ſ; ẽt cõſciẽtię bonę interrogatio ĩ deum.

¶ Auguſtinꝰ ĩ ſermõe poſt paſcha: q icipit ho
diernꝰ dies. ⁊ hr̃ d̃ Cõ. di. iiij. Vos ante.

Vos añ oĩa tã mulieres q̃ȝ viros q filios ĩ baptiſmate ſu
ſcepiſtis moneo: vt vos cognoſcatis fideiuſſores apd̃
deũ extitiſſe ꝓ illis: q̃s nũ eſtis d̃ ſacro fõte ſuſcipẽ.
Ideoq; ſp̃ eos admõete: vt caſtitatẽ cuſtodiãt: iuſticiã
diligãt. charitatẽ teneãt. Ante oĩa ſymbolũ ⁊ oratiõez
dñicã: ⁊ vos ipſi tenete: ⁊ illis quos accepiſtis de ſa-
Hierony-cro fonte oſ̃dite. ¶ Hieronymꝰ ſup epiſtolaȝ ad
mus Philippẽſes lib. ij. ⁊ hr̃ d̃ Cõ. di. iiij. Eodẽ modo.

Eodẽ mõ ĩ p̃re ⁊ filio ⁊ ſpiritu ſancto baptizamur: ⁊ ter
mergimur: vt trinitatis vnũ appareat ſacramentum.

Ambro-¶ Ambroſiꝰ lib. d̃ ſacramẽtis. ⁊ hr̃ ibidẽ. Veniſti.
ſius

Veniſti ad fõtem: igreſſus es cõſidera qd videris. qd lo
cutꝰ ſis diligẽter. Repẽte occurrit tibi Leuita: occur
rit tibi ꝑſbyter: vnctꝰ es q̃ſi Athleta dĩ: vt ad baptiſmũ
cathecuminꝰ accedas. ¶ Ambroſius lib. d̃ ſacramẽ
tis ⁊ habetur de Con. di. iiij. Per aquam.

Per aquã baptiſmi trãſitꝰ ẽ de terrenis ad cęleſtia. Iõ
Paſcha trãſitus dr̃: hic trãſitꝰ ẽ de peccato ad vitã
de culpa ad gratiã. de inquinamẽto ad ſanctificationẽ.
Qui ꝑ hãc aquã trãſit nõ moritur: ſ; exurgit.

¶ Ambroſiꝰ li. d̃ ſacramẽtis ⁊ hr̃ d̃ cõ. di. iiij. Venit.

Venit ſacerdos ad fontẽ: dicit precẽ: inuocat nomẽ p̃ris
⁊ filij ⁊ ſpiritus ſancti: vtit̃ verbis cęleſtibus: cęleſtia
ſunt v̾ba quę Chriſti ſũt: ꝓſentia trinitatis adeſt: opa
tur ſermo ęternus: vbi deſcẽdit ſpiritus ſanctus: prius
quaſi colũba deſcẽdit: vt increduli vocarent̃ ad fidẽ.
In principio ſignũ debuit eſſe in poſterioribꝰ ꝑfectio
apoſtolis enim ſpiritus ſanctus datus ẽ ĩ igneis lin-
guis ꝓꝑ incredulos nobis aũt iã in plenitudine eccle
ſię nõ per ſigna: ſ; per fidem veritas eſt colligenda.

¶ Ambroſiꝰ ibidẽ ⁊ hr̃ ibidẽ. cap. Emerſiſti.

Emerſiſti: veniſti ad ſacerdotẽ: qd tibi dixit? Deꝰ inqt ti-
bi pater oĩpotẽs: qui te regenerauit ex aq̃ ⁊ ſpiritu ſã
cto: cõceſſitq; pc̃õꝝ tuoꝝ veniã: ipſe te inũgat ĩ vitam
ęternã: vide vbi inũctꝰ es in vitã ęternã inquit.

¶ Ambroſius lib. de ſacramentis ⁊ habetur
de Con. di. iiij. Accepiſti poſt.

Accepiſti poſt baptiſmũ veſtimẽta cãdida vt eẽt idiciũ q̃
exueris voluptatẽ pc̃õꝝ: ⁊ idueris innocẽtię caſta ve
lamina. ¶ Ambroſiꝰ lib. de Initiandis Rudibꝰ
⁊ habetur. i. q. i. Non ſanat.

Non ſanat baptiſmus perfidorũ: nõ mũdat: ſ; polluit.
Qui in diluuio aquaꝝ ad dominum non approxima-
bunt: quia vt per apoſtolũ dicit. Quicqd nõ ẽ ex fide
peccatum eſt: ⁊ ipſis qui faciunt: ⁊ qbus faciũt nõ ſo
lum prodeſt ſed ad iudicium eſt.

¶ Ambroſius ſuper epiſtolaȝ ad Romanos ⁊
habetur de Con. di. iiij. Sine penitentia.

Sine penitẽtia ſunt dona ⁊ vocatio dei. Qz gratia dĩ in
baptiſmate ñ reqrit gemitũ: nõ requirit planctũ: vel
opus aliqd: ſed ſolam fidem. ⁊ oĩa gratis condonat.

¶ Gregorius Auguſtino Angloꝝ epiſcopo ⁊ Grego-
habetur de Con. di. iiij. Baptizari. rius

Baptizari autẽ: vel enixã mulierẽ: vel hoc quod genua-
rit: ſi ꝑiculo mortis vrget̃: vel ipſa eadẽ hora qua gi-
gnit: vel eadẽ ẽt qua natũ eſt id quod gignitur nullo
modo prohibet̃. Ne dũ adhuc tẽpus ad ꝑhẽdẽdũ redẽ
ptionis myſteriũ q̃ritur: interueniente paululuȝ mo
ra inueniri non valeat qui redimatur.

¶ Gregoriꝰ Leãdro ẽpo ⁊ hr̃ d̃ cõ. di. iiij. De trina.

De trina merſiõe baptiſmatis nil reſponderi veriꝰ pot
q̃ȝ quod ipſi ſenſiſtis. Quia ĩ vna fide nil officit ſctę
eccleſię cõſuetudo diuerſa. Nos autẽ q̃ tertio mergi
mus triduanę ſepulturę ſacramenta ſignificamus. Et
dum tertio infans ab aquis educitur reſurrectio tri-
duani tẽporis exprimitur.

¶ Gregoriꝰ ĩ moralibꝰ ⁊ hr̃ d̃ cõ. di. iiij. Qd̃ aũt.

Quod autẽ apud nos valet aqua baptiſmatis hoc egit
apd̃ veteres: vel pro paruulis ſola fides: vel pro maio
ribus virtus ſacrificij: vel pro his q d̃ Abrahę ſtirpe
prodierunt myſterium circunciſionis.

¶ Gregorius in moralibus.

Spiritus ſanctus etiã ante baptiſma gẽtilium corda ꝑ
fudit: q nunq̃ȝ in Judeorum mẽtibus niſi poſt aquam
baptiſmatis venit.

¶ Greg. hõelia. xxiiij. ⁊ hr̃ d̃ cõ. di. iiij. Sacerdotes.

Sacerdotes quũ ꝑ exorciſmi gratiã manũ credentibus
iponũt: ⁊ malignos habitare ſpũs ĩ eoꝝ mẽtes cõtradi
cũt. Quid aliud faciũt niſi q̃ dęmonia eijciunt.

¶ Joannes Chryſoſtomus ⁊ habetur de Cõ. Jo. chry-
di. iiij. Non poteſt. ſtomus

Nõ põt qs gratiã vitę cęleſtis accipere niſi purgatꝰ fue
rit ab oĩ ſorde peccati per penitentię confeſſionẽ: per
donum baptiſmi ſalutaris domini ⁊ ſaluatoris noſtri
Jeſu Chriſti.

¶ Iſidorus ſententiarũ lib. primo. ⁊ habetur Iſidorꝰ
de Con. di. iiij. Qui in maternis.

Qui in maternis ſũt vteris ideo cũ matre baptizari nõ
poſſunt. Quia q natus adhuc ſm̃ Adam non eſt: ſm̃
Chriſtũ regenerari nõ poteſt. Neq; enim dici in eum
regeneratio poteſt quę generatio nõ ꝓceſſit. Qui ſce-
lerate viuũt in eccleſia ⁊ cõmunicare nõ deſinũt: pu-
tãtes ſe tali cõmunione mũdari diſcãt nihil ad emun
dationẽ proficere ſibi.

¶ Iſidorꝰ ibidẽ. cap. Si qs. §. Sed Romanus.

Romanus Põtifex nõ hominem iudicat qui baptizat:
Sed ſpiritũ dei ſubminiſtrare gratiã baptiſmi: licet
paganus ſit qui baptizet.

¶ Leo pp̃. ad Nicetẽ. ⁊ hr̃. i. q. i. hãc regulã. Leo

Hãc regulã cõſeruandã in omnibꝰ eccleſijs predicamꝰ:
vt lauacrũ ſemel initũ nulla iteratione violetur. Di-
cente apoſtolo. Unus deus: vna fides: vnũ baptiſma
cuius ablutio nulla reiteratiõe violãda eſt. Sed ſola
ſpiritus ſanctificatio inuocanda: vt q̃ ab hereticis
nemo accepit catholicis ſacerdotibus conſequatur.

¶ Leo pp̃: ⁊ habetur de Con. di. iiij. Hij qui.

Hij q̄ neceſſitate mortis egritudinis:obſidionis:perſecutionis.ꝛ naufragij vrgent̄ oī tēpore debēt baptizari.

℃Leo Ibidē cap̄. Hij de quibus.

Hij de qb⁹ ſcripſiſti q̄ ſe baptizatos ſciūt:ſed cui⁹ fidei fuerint q̄ eos baptizarūt ſe neſcirē ꝓfitenti quolibꝫ mō formā baptiſmatis acceperūt:rebaptizādi n̄ ſt̄: ſed ꝑ ipoſitione manus virtute ſpūs ſancti:quā ab hereticis accipere non potuerunt catholicis copulandi ſunt.

℃Leo pp̄. Leōi Rauēnati ep̄o.ꝛ hr̄ Ibidē. Quū itaqꝫ.

Quū itaqꝫ baptiſmi ſui nihil recordet̄ q̄ regenerationis ē cupid⁹ nec alter atteſtari de eo poſſit q̄ ſciat ie cōſecratū: Nec ille q̄ ꝯſecrat̄. Scim⁹ q̄dē inexpiabile eē facin⁹:quotiēs iuxta hereticoꝝ dogmata ꝯ ſcōꝝ patrū inſtituta cogit̄ aliquis lauacrum qḋ regenerādis ſemel tributū ē bis ſubire. Apoſtolica reclamāte ſnīa quę nobis vnā p̄dicat in trinitate deitatē:vnam in ſi de confeſſionē:vnum in baptiſmate ſacramentum.

℃Leo. pp̄. Ibidem cap̄. Si nulla.

Si nulla extāt indicia int̄ ꝓpinquos ꝛ familiares nulla int̄ clericos aut vicinos qbus hij de qbus querit̄ baptizati fuiſſe doceant̄:agēdū eſt vt renaſcant̄:ne maniſeſte pereant in qbus qḋ nō oſtēditur geſtū nulla ratio ſinit:vt iteratū videat̄:qui aūt poſſunt meminiſſe qḋ ad eccleſiā veniebāt cū parētib⁹:pn̄t recordari:eo qḋ eoꝝ parētib⁹ dabat̄ acceperint: ſed in hoc ēt ab ipſa memoria alienū eſt:conferendū eis videt̄:quod collatum eſſe neſcitur:quia non temeritas interuenit pręſumptionis:vbi eſt diligentia pietatis.

Caſſiodorus ℃Caſſiodorus ſuper pſalmo quinto.

In baptiſmo ſic omnia ꝛ originalia delicta ꝛ ꝑ pēnā cōmiſſa mundentur vt illi nos reſtituat puritati in qua Adam noſcitur eſſe procreatus.

Beda ℃Beda ſup illud lucę poſtq̄ ꝯſumati ſūt dies octo.

Idē ſalutiferę curatiōis auxiliū circūciſio i lege ꝯ originalis peccati vuln⁹ agebat:qḋ baptiſm⁹ agere reuelate grę tpe cōſueuit: excepto qḋ regni cęleſtis ianuā:nec dū intrar̄ poterat:donec aduentu benedictionē daret:q legē dedit:vt videri poſſet deus deorū in ſyon: tantū in ſinu Abrahę poſt mortem beata requie conſolati ſupernę pacis ingreſſum ſpe felici expectabant.

Danteſ ℃Dantes in paruo tractatu de ſacramentis.

Io dico chel bateſmo ciaſchun freſa
De la diuina gratia:ꝛ munda tutto
Dogni peccato:ꝛ dogni virtu il preſa.
Quale ſol daqua ꝛ di parole tutto
Et non ſi da a neſun piu duna volta
Quantunque torni di peccato bruto.
Et ſenza queſto ogni poſſanza e tolta
Ad ciaſcadun dandar ad vita ęterna
Ben che in ſe habia aſſai virtu racolta.

BEatitudo grę. μακαρισμος.ου.ο.ꝛ μακαριος.ου.ο. beatus:ꝛ μακαριζω. beatifico dicitur. Et eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus: ſecundū Boetium lib. v. de philoſophica conſolatione.

Beatitudo eſt ſummū bonū ꝛ vltimus finis rationalis naturę tantū:ſm̄ bea. Tho. iiij. ſen. di. xlviij. ar. ij.

Beatitudo eſt bonū naturę intellectualis apphēſum ꝑ intellectū ſm̄ eundē. ſecūda parte. q. xxvi. ar. i. ꝛ. ij.

Beatitudo eſt vltima perfectio hominis. ſecundum eundē. prima ſecundę. q. iij. ar. ij.

Beatus vir dicitur omnibus virtutibus inſtruct⁹ ꝛ ornatus:ſm̄ Ciceronem lib. Tuſ. queſt.

Beatus dicēdus eſt qui ſit in bonis: nullo adiuncto malo. Beata aūt vita virtute conficitur. ſm̄ eundem.

Beatus proprie dr̄ qui rebus oībus ad vitę vſum ornatumqꝫ ſpectantibus abundat. Dictuſ vt quidā volūt quaſi bene auctus. Ideo locupletes viros aliquādo beatos vocamus. Iuuenalis. vetulę veſſica beatę.

Beare:eſt beatum facere:cuiuſqꝫ oppoſitum eſt ebeare qḋ eſt beatitudine priuare.

BELLVM grece. πολεμος.ου.ο.ꝛ. πολεμικος.ου.ο. bellicoſus dicitur. ꝛ eſt proprie diſſenſio per quam arma mouentur:hinc ſociale bellum dicimus ꝛ bellum Romanorum cum Ethruſcis vel ſamnitibus.

Bellum ꝛ pręlium ita differunt:q̄ bellū eſt tum ipſa pugna:tum totum tp̄s. quo in militia ſum⁹:quod illiterati guerram dicunt. Pręlium vero eſt ipſum tantūmodo armorum certamen. Nam pugna ꝛ certamen etiam citra arma ſit. Interdum etiam nudis verbis.

℃Regum ſecundi cap̄. ij. Regum

Varius euentus eſt belli:Et nūc hunc:ꝛ nūc illū ꝯſumit gladius. ℃Machabeoꝝ primi cap̄. iij. Mac b.

Nō enim in multitudine exercit⁹ victoria belli: Sed de cęlo fortitudo eſt. ℃Prouerbioꝝ. ti. xx. Prouerbiorum

Cogitationes ꝯſilijs roborant̄:ꝛ gubernaculis tractanda ſunt bella. ℃Lucas cap̄. iij. Lucas

Neminem concutiatis:neqꝫ calumniam faciatis: ꝛ contenti eſtote ſtipendijs veſtris.

℃Auguſtin⁹ epiſtola. v. ſup illud: lucę. iij. Auguſtin⁹

Neminē ꝯcutiatis:neqꝫ ca. fa. ꝛ cō. eſ. ſti. vrīs. Quib⁹ ſtipēdiū ꝓpriū ſufficer̄ p̄cepit:militar̄ vtiqꝫ n̄ ꝓhibuit.

℃Auguſtinus ſermone de puero Cēturiōis. ꝛ habet̄. xxiij. q. i. paratus. §. Nam ſi.

Nam ſi Chriſtiana diſciplina omnia bella culparet hoc potius conſilium ſalutis petentibus in euangelio diceretur. vt abijcerent arma ſeqꝫ militię omnino ſubtraherent. Dictum eſt autem eis. Neminem concutiatis:eſtote contenti ſtipendijs veſtris.

℃Aug. ad Bonifaciū ꝛ hr̄. xxiij. q. i. Noli.

Noli exiſtimare neminē deo placere poſſe q̄ armis bellicis miniſtrat. In his erat ſanctus Dauid:cui dn̄s tā magnū ꝓhibuit teſtimoniū. In his ēt plurimi illius tp̄is iuſti. In his erat ſanctus ille Cēturio q̄ domino dixit. Non ſum dignus vt intres ſub tectum meum.

℃Augu. ꝯ manichęos ꝛ hr̄. xxiij. q. i. Quid culpat̄.

Quid culpat̄ in bello: An q̄a moriunt̄ quādoqꝫ morituri:vt dominent̄ in pace victuri:hoc reprehendiſſe timidorū eſt:nō religioſorū:nocendi cupiditas:vlciſcēdi crudelitas. Implacat⁹ atqꝫ implacabilis anim⁹. Feritas rebellandi:libido dominādi: ꝛ ſi qua ſimilia. hęc ſunt q̄ in bellis iure culpantur.

℃Auguſtinus de verbis dn̄i tractatu. xviiij. ꝛ habentur. xxiij. q. i. Militare.

Militare non ē delictū:Sed ꝑ pręda militare peccatū eſt. Nec rēpu. gerere criminoſum eſt:Sed ideo agere rēpu. vt diuitias augeas vr̄ eſſe dānabile. Propterea enim quadā ꝓuidentia militantibus ſunt ſtipēdia cōſtituta: Ne dū ſumptus quęritur: pędo graſſetur.

℃Auguſtinus de diuerſis eccleſię obſeruationibus:ꝛ habetur ibidem. Apud.

Apud veros dei cultores etiam ipſa bella pacata ſunt: Quę non cupiditate aut crudelitate: Sed pacis ſtudio gerunt̄ vt mali coerceant̄: ꝛ boni ſubleuentur.

℃Auguſtin⁹ ꝯ Quīqꝫ hereſes in principio.

Donabit certanti victoriā:q̄ certādi dedit audaciā: Nō ergo nos hoſtiū turba:nō bellātiū forma:n̄ q̄ſi fulgēs vitrea terreat armatura: Goliā magnū:robuſtum:armis terribilē:ingentiqꝫ turba munitum: Dauid ſolus:puus:atqꝫ inermis vno lapidis ictu proſtrauit. Totaqꝫ Allophilorum caſtra turbauit:atqꝫ fugauit.

℃Auguſtinus de verbis Apoſtoli.

O homo ideo nō viciſti:q̄a de tuo p̄ſumpſiſti. Qui p̄ſumit de viribus ſuis anteq̄ pugnet ipſe proſternitur.

℃Hieronym⁹ in Epiſtola ad Theodorū monachū. Hieronymus

De cubiculo ad aciē:de vmbra egrediens ad ſolem: corpus aſſuetū tunica loricę onus nō ſuſtinet Caput optu linteo galeā recuſat. Mollē ocio manū durus

eruſpat capulus. Fortior āt miles ex ↄfragoſo vēit.
Ambroſius ¶ Ambroſi⁹ ꝺ officijs li.i. hř. xxiij. q. iii. Fortitudo.
Fortitudo quę bello tuet a barbaris priā: vł domi de
fendit īfirmos: vel a latronibus ſocios : plena iuſti-
tia eſt. ¶ Ibidem
Incaſſum contra exteriores bellū geritur in campo: ſi
intra ipſa vrbis męnia ciuis inſidians habetur.
¶ Ambroſius de officijs lib. j.
Vtilior eſt in conflictu lorica ferrea ꝙ̄ ſtola linea: licet
oneri illa ſit. In minimis probate ↄflictibus: vt ꝙ̄
viriliter in maiore certamine ſtare poſſitis.
¶ Ambroſius ⁊ habetur. xxiij. q. viij. Non pila.
Non pila quęrunt ferrea: nō arma Chriſti milites.
Gregorius ¶ Gregorius ⁊ habetur. xxiij. q. viij. Si in morte.
Si in morte longobardoꝝ me miſcere voluiſſē: hodie
longobardoꝝ gens: nec regē nec ducē hřet. Sed q:
deū timeo: in mortē cuiuſꝫ hoīs me miſcere formido.
Iſidorus ¶ Iſidor⁹ Ethimol. li. xx. ⁊ hř. xxiij. q. ij. Iuſtū ē.
Iuſtum eſt bellum quod ex edicto geritur de rebus re-
petendis: aut propulſandorum hominū cauſa.
¶ Iſidorus ſoliloquiorum lib. ij.
Improuiſus hoſtis fortiter opprimitur.
Bernardus ¶ Bernardus de noua militia.
Si bona fuerit cā pugnātis pugnę exit⁹ malus eſſe nō
Caſſiodorus pōt. Sicut nec bon⁹ iudicabit finis ſi cā nō bona ⁊
intētio nō recta ꝑceſſit. ¶ Caſſiodor⁹ li. j. epl. xvj.
Mēs deuota ꝑitijs nō dꝫ alijs occupatōib⁹ occupari.
¶ Caſſiodorus lib. i. epiſtola. xvj.
Res pręlioꝝ bene diſponit: quū in pace tractat. Mu-
nitio tunc efficitur ꝑualida. ſi diuturna fuerit cogi-
tatione roborata. ¶ Caſſiodorus li. i. epl'a. xxxix.
Diſcat miles ocio: qd ꝓficere poſſit i bello. ¶ Ibidē.
Ars bellandi ſi non pręluditur: quūꝫ fuerit neceſſaria
non habetur. ¶ Caſſiodorus lib. i. epl'a. xxxix.
Animos ſubito ad arma nō erigunt: niſi qui ſe ad ipſa
idoneos pręmiſſa exercitatione diſponunt.
¶ Caſſiodorus lib. iij. epiſtola prima.
Tunc ſolum vtile eſt ad arma concurrere: quū locum
apud aduerſarium iuſtitia non poteſt inuenire.
¶ Caſſiodorus lib. v. epiſtola. iij.
Iuſtitiā minus diligūt q frequēter ꝓlia tractauerūt.
Vegetius ¶ Vegetius de re militari lib. i. ca. ij.
Scientia rei bellicę dimicandi nutrit audaciam.
¶ Vegetius de re militari lib. i. cap. iij.
Nō parū ꝓdeſt in dimicatiōib⁹ vti ↄſilijs. ¶ Ibidē.
Nunꝙ̄ credo potuiſſe dubitari aptiorē armis ruſticā
plebē: quę ſub dio ⁊ i labore nutrit: ſolis patiēs:
vmbrę negligēs: balneoꝝ neſcia: deliciarū ignara:
ſimplicis animi: ꝑuo ↄtenta: duratis ad oēm labo-
rum tolerantiā mēbris: cui geſtare ferrū: foſſas du-
cere: onus ferre: ↄſuetudo ruriſ eſt. Et ſolē puluē
remqꝫ ferre non timeat. ¶ Ibidem cap. vj.
Sit ergo adoleſcēs Martis operi deputādus: vigilā-
tib⁹ oculis: erecta ceruice: lato pectore: hūeris mu-
ſculoſis: valētibus digitis: lōgiorib⁹ brachijs ven-
tre modicus: exilior cruribus: ſuris ⁊ pedibus non
ſupflua carne diſtētis: ſꝫ neruoꝝ duricia collectis.
Quū hęc in Tirone ſigna deprębēderis. ꝓceritatē
nō magnopere deſideres: Utilius eſt eni fortes mili-
tes eſſe: ꝙ̄ grādes. ¶ Ibidem cap. xxvi.
Nihil magis ꝓdeſſe ↄſtat in pugna: ꝙ̄ vt aſſiduo exer-
citio milites in acie diſpoſitos ordines ſeruent.
¶ Vegetius de re militari lib. ij. cap. xxij.
In oi ꝓlio nō tam multitudo ⁊ virtus indocta: ꝙ̄ ars
⁊ exercitiū ſolent ꝓſtare victoriā. Non. n. lōgitudo
ſtatis aut annoꝝ numerus artem bellicā tradit ſꝫ
potius exercitatio. Nā in pugna ſolet vſus ampli-
us prodeſſe ꝙ̄ vires. ¶ Vegetius de re mil. li. ij.
Pleriqꝫ rei militaris ignari pleniorē victoriā credūt,
ſi aduerſarios: aut locoꝝ anguſtijs: aut armatoꝝ
multitudine circūdederint: vt aditū nō inueniāt re-
cedēti. Sꝫ ecōtra clauſis ex deſꝑatione creſcit au-
dacia: ⁊ quū ſpei nihil eſt: ſumit arma formido. Li-
bēter cupit cōmori: q ſine dubio ſit ſe eē moriturū.
Idēqꝫ Scipionis laudata ſnīa eſt: Qui dixit. Viā
hoſtib⁹ ꝙ̄ fugerēt inueniendā. ¶ Veget⁹ Ibidē.
Magna diſpō eſt hoſtē fame magis vrgere ꝙ̄ ferro.
¶ Vegetius de re militari lib. iii. cap. i.
Qui deſiderat pacē: pręparat bellū: Qui victoriā cu-
pit: milites ībuat diligēter: Qui ſęcūdos optat euē-
tus dimicet arte nō caſu. Nemo ꝓuocare: Nemo
audet offendere: quē intelligit ſupiorē eē ſi pugnet.
¶ Vegetius lib. iij. de re militari. c. ix.
Boni duces non aperto ꝓlio in quo eſt cōe periculū.
Sed ex occulto ſemꝑ attentāt: vt integris ſuis quā-
tum poſſint hoſtes interimant: certe vel terreant.
¶ Vegetius de re mili. lib. iij. c. x.
Inter hoſtes diſcordiarū procurare cauſas ſapientis
eſt ducis. ¶ Vegetius Ibidem.
Qui raro aut olo nunꝙ̄ viderūt hoīes vulnerari vel
occidi: quū primū aſpexerint: ꝑhorreſcūt: ⁊ pauore
ↄfuſi de fuga magis ꝙ̄ de ↄflictu icipiūt cogitare.
¶ Ibidem. c. xiiij.
Ordinaturus aciē tria dꝫ ante ꝓſpicere: ſolē: pulue-
rem: ventū. Nā ſol ante faciē eripit viſum. Ventus
ↄtrius tua flectit ac deprimit: hoſtiū adiuuat tela.
Puluis frōte cōgeſtus oculos iplet ⁊ claudit. hęc
momēto eo quo acies ordinant et ipitiuitare ſolēt.
¶ Seneca in hercule Furente. Trag. prima.
Omnia in ferro eſt ſalus: ¶ Seneca Ibidem. Seneca
Arma non ſeruant domū. Nec tēperari facile: nec re-
primi poteſt ſtricti enſis ira: bella delectat cruor.
¶ Seneca Ibidem:
Queritur belli exitus: non cauſa.
¶ Idem in Tantalo Trag. ij.
Peior eſt bello timor ipſe belli. ¶ Idem Trag. iij.
Licet omne tecum Regię robur trahas:
Licet arma longe miles ac late explicet:
Fortuna belli ſemper ancipiti in loco eſt.
Quodcūqꝫ mars decernit exęquat duos.
Licet impares ſint gladius: ⁊ ſpes: ⁊ metus:
Sors cęca verſat. ¶ Seneca Trag. iiij.
Inuenit artes bellic⁹ Mauors nouas: ⁊ mille formas
mortis. ¶ Seneca Tragedia. vj.
Fęlix quiſquis bello moriēs omnia ſecum conſumpta
videt. ¶ Ibidem.
Quodcūqꝫ libet facere victori licet. ¶ Ibidem.
Victor feroces impetus primos habet. ¶ Ibidem.
Profuit multis capi. Ariſtoteles Aethicoꝝ. x. Ariſto.
Bellamus vt pace ducamus. ¶ Laertius diogenes Laer.
de vita ⁊ moribus philoſophorum. Dioge.
Eas optimas victorias quę ſine ſanguine ſunt dice-
bat Pythac⁹. ¶ Plutarchus in Apothegmatib⁹ Plutar
Theopōpus cū quadā in vrbe muꝝ ſibi qdā oſtēderet. chus
⁊ an ſibi pulcher altuſqꝫ videret īterrogaret. Mi-
nime ſi mulierū eſt inqt. ¶ Plutarchus Ibidē.
Chabrias dicē ↄſueuit formidabili⁹ eē ceruoꝝ agmē
ductū leonis ꝙ̄ leonū ceruo duce. ¶ Cice. li. offōꝝ Cicero
Suſcipiēda qdē bella ſunt ob hāc cāꝫ: vt ſine iniuria i
pace viuat. Parta āt victoria cōſeruādi ſunt hij: q
nō crudeles i bello. nō imanes fuerūt. ¶ Ci. Ibidē
Nullum bellum eſt iuſtū: niſi aut pro rebus petitis ge-
ratur: aut ante denunciatū ſit ⁊ indictū. ¶ Ibidē.
Bellum aūt ita ſuſcipiatur: vt nihil aliud ꝙ̄ pax queſi-
ta videatur. ¶ Cicero Ibidem.
Sed quū tpūs neceſſitaſqꝫ poſtulat. decertādū ē manu
Et mors ſeruituti turpitudiqꝫ anponēda. ¶ Ibidē.
In euertēdis aūt vrbibus diripiēdiſqꝫ valde illud cō

ſiderandū eſtne qd temere:ne quid crudeliter fiat.
ℭ Cicero Rhetoricorum veterum lib. primo.
Nihil eſt crudelius quam vrbes diruere.
ℭ Idem Rhetoricorum nouorum lib. iiij.
Armis Italia non pōt vinci: nec Grecia diſciplinis:
ℭ Cicero in Philippicis.
Concedo incertos exitus eſſe belli: Marteq̃ cōem.
ℭ Cicero in oratiōe de laudibus Magni Pōpei.
Ego eni exiſtimo in ſūmo impatore q̃ttuor has res eē
oportere. ſ. ſcientiā rei militaris: virtutē: autorita
Ceſar temē: z Felicitatē. ℭ Ceſar lib. vj. de bello gallico.
Imperatori res aduerſe autoritatem minuunt.
Salu ℭ Saluſtius in Catilinario.
ſtius In prelio qui maxime timent: maximum periculū eſt.
ℭ Ibidem.
Neq; malū neq; moleſtia Victores hñt. ℭ Ibidem.
Imperij z diuitiarū cauſa bella fiunt. ℭ Ibidem.
Audacia pro muro habetur: neceſſitudo etiā timidos
fortes facit. ℭ Saluſtius in Jugburta.
In prelio quanto ſibi quiſq; minus pcu: tanto magis
tutus eſt. Saluſtius in Jugburta.
Omne bellum ſumitur facile: ceterū egerrime deſinit.
Non eius poteſtate initium eius z finis eſt.
Macro ℭ Macrobius lib. primo Saturnalium.
bius Vinculo quodā patientie obligandi ſunt impetus belli.
ℭ Macrobius Saturnalium lib. ij.
Nihil magis magno duci conuenit: q̃ p oib' cogitare.
Q. Cur ℭ Quintus Curtius de geſtis Alexandri lib. viij.
tius Rationē belli neceſſitas mutat. ℭ Idem lib. x.
Illud ſcire debetis. Militarē ſine duce turbā: corp' eē
Julius ſine ſpū. ℭ Julius Celſus d̄ geſtis Ceſaris li. iiij.
Celſus Expectare vero dum hoſtiū copie augeant. ſūma de-
mētia eſt. ℭ Julius Celſus de geſtis Ceſaris li. vj.
Multum tum in ceteris rebus: tum in re militari po
teſt fortuna. ℭ Idem lib. vij.
Errāt qui in bello oēs ſecūdos rerū euētus expectāt.
ℭ Julius Celſus de geſtis Ceſaris lib. vij.
Non minus in milite modeſtia: q̃ virtus atq; animi ma
gnitudo deſiderāda eſt. ℭ Idem lib. viij.
Nocturna bella ſunt vitanda. ℭ Idem lib. ix.
Ocium conſilijs militum maxime contrarium eſt.
Home ℭ Homerus in .i. Iliados.
rus ἀφρήτωρ ἀθέμιστος ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος.
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος. i.
Inſociabilis ſceleſtus priuatus domo eſt ille
Qui libellum amat in populo mortiſerum.
ℭ Homerus in .π. Iliados.
ἐν γὰρ χερσὶ τέλος πολέμου ἐπέων
δ' ἐνὶ βουλῇ.
In manibus. n. finis belli: verbo⁊ autem in conſilio.
ℭ Idem in .ς. Iliados.
ξυνὸς ἐνυάλιος. καί κτανέοντα κατέκτα.
Cōmunis mars eſt: z interfectorem interficit.
Virgi ℭ Virgilius Eneidos lib. ij.
lius Pulchrumq; mori ſuccurrit in armis. ℭ Ibidē.
Dolus an virtus quis in hoſte requirat? ℭ Ibidē.
Vocat lux vltima victos. ℭ Idem Aeneidos li. xij.
Reſpice res belli varias.
Ouidi' ℭ Ouidius Metamorphoſ. lib. v. fabula. iiij.
Turpe qdē contendere erat: ſed cedere viſum Turpius.
ℭ Ouidius Metamorphoſ. ix. Fabula. i.
Quis enim ſua prelia victus
Commemorare velit? ℭ Ibidem.
Melior mihi dextera lingue
Dum modo pugnando ſuperem tu vince loquēdo.
ℭ Ouidius metamorphoſ. li. xij. Fabula. v.
Quis enim laudauerit hoſtem? ℭ Idem li. xiij.
Tutius eſt igitur fictis contendere verbis
Quam pugnare manu.

ℭ Ouidius epiſtola Paridis ad Helenam.
Certamen premia magna mouent.
ℭ Tibullus lib. primo. Elegia. x. Tibul lus
Quis fuit horrendos primus qui protulit enſes?
Quam ferus. z vere ferreus ille fuit. Luca
ℭ Lucanus lib. ij. pharſalie. nus
Summum Brute nephas ciuilia bella fatemur.
ℭ Lucanus lib. iiij. pharſalie. Juuena
Heu miſeri q bella gerūt. ℭ Juuenalis ſatyra vltia. lis
Solis preterea teſtandi militibus ius
Viuo patre datur. Nam que ſunt parta labore.
Militie placuit non eſſe in corpore cenſus.
Omne tenet cuius regimen pater.

Benedictio: grę. εὐλογία. ας. ἡ. z εὐλογέω. benedi-
co dicitur. Eſt autem bñdictio dei donorū eius
colatio vel multiplicatio: ſm. b. Tho. i. pte. q. lxx ſ.
Benedicere dei ē cauſare bonitatē: Sz bñdicere nr̄z ē
agnoſcere bñficia ei'. b. Tho. ſup. ps. xxxiij. co. i. ſi.

BENEFICENTIA: grece. εὐεργεσία. ας. ἡ.
dicitur. Et eſt exterior amicitie vel chari
tatis actus ſecundum rationem commu
nem ſicut beniuolentia eſt actus interior
preſuppoſitus a beneficentia.

Beneficium: grece. εὐεργέτημα. ατος. τό. z εὐεργέ-
της. ου. ὁ. beneficus dicitur. Eſt autem beneficiū
quedam beniuola actio: gaudium tribuens capien-
ti. In. lib. feu. c. i. ex qui. ca. feu. z pa. in. c. vnico de
commo. z in. c. ad audientiam de preſcrip.
ℭ Cleobolus. Cleobo lus
τοὺς ἀγαθοὺς ἀγαθὰ ποίει.
Bonos beneficio affice. ℭ Lucianus. Lucia nus
ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι· ἢν δὲ βραδύνῃ.
πᾶσα χάρις κενεὴ μηδὲ λέγοιτο χάρις. id eſt.
Celeres gratie dulciores. Si autem tardauerit.
Omnis gratia vana: neq; diceretur gratia.
ℭ Auſonius ita vertit. Auſoni us
Gratia que tarda eſt ingrata eſt. Gratia namq;
Cū fieri pperat: grā grata magis. ℭ Idē aliter
Si bene qd facias: facias cito. Nam cito factū Gra
tum erit Ingratū grā tarda facit. ℭ Phocylides Phocy lides
μὴ κακὸν εὖ ἕρξῃς. σπείρειν ἴσον ἐστί.
ἐνὶ πόντῳ.
Noli in malum virum beneficium conferre: eſt acſi in
mari ſeminEs.
De hac materia habes vbi. Amor proximi ſupra.

Benignitas: grece: ἀγαθότης. ητος. ἡ. dr̄. Et eſt
habitus volūtarie benefactiuus: z ad loquēdū
dulciter: ſm. b. Tho. ſcd̄a ſecunde. q. lxxx.
Benignus grece. χρηστός. οῦ. ὁ. eſt ſponte ad beneſaci-
endum paratus z dulcis ad eloquium. ſecūdū Iſi-
dorum lib. Aethimologiarum.
A bonus d̄o fit benign'. i. liberalis. bñficus: clemens.

Beniuolentia: grece. εὔνοια. ας. ἡ. z εὔνοος. ου.
ὁ. beniuolus dicitur. Et eſt bonorum erga proxi-
mū volūtas: cuius oppoſita ſunt odiū z inuidia. ſm
Plutarchū in libello de differētijs inuidie z odij.
Beniuolentia dr̄ εὔνοια. i. bona volūtas. Ita z mali-
uolentia dr̄ κακόνοια. ας. ἡ. quaſi mala voluntas:
z κακόνοος. ου. ὁ. maliuolus.

Bibliopola greca dictio cōpoſita ex βίβλος. ου.
ἡ. vel ex βιβλίον. ου. τό. libellus: z πωλέω vēdo
Eſt aūt bibliopola venditor libro⁊: Sicut z biblio-
graphus q libros tranſcribit γράφω enim idem eſt
qd̄ ſcribo. Sic etiā bibliotheca: qd̄ teſte Vlpiano
modo locum ſignificat in quo libri tenent: modo co
piam ipſam librorum. Quare dicimus Ptolemeū
regem bibliothecam omnium pulcherrimam con-
gregaſſe. Componiturq; ex βίβλος z θήκη. ης. ἡ. qd̄
eſt theca vel vagina: vel repoſitorium.

BIgamia itē grecū vocabulum eſt : διγαμια.ας.η.
Et eſt defect⁹ ex ſecūdis nuptijs proueniens. De
hac mā videri poteris multa: Infra in Matrimoniū.
BIlinguium vitium eſt in loquēdo incōſtātia. Bi
lingius vero. grę. διγλωσσος.ου.ο. dicitur. Et eſt
dictio compoſita ex δυο quod eſt duo. γλωσσα.ης.η.
lingua. Eſt autē belinguis is q loquēdo non cōſtat :
ſed modo vnum: modo aliud loqtur quiqꝫ proximū
pręſentē laudat: abſentemqꝫ lacerat. Significat ēt
bilignis nōnūqꝫ fallacē. Uirgili⁹. Tyrioſqꝫ bilingues
BLandicię : gręce . αιμυλια.ας.η. ꝛ αιμυλιος.ου.ο.
blādus dicitur. Cuius diminutiuū blandiciolus.
ꝛ blādicellus: Unde blādicella verba apud Neuiuz
legūtur, blande ꝛ blādicule aduerbia : ꝛ blādidicus
q blāde loqtur. Plautus. Nūc mihi blādidicus cor
heri i tergo meo tris facile corios ꝯtriuiſti bubulos.
BLASPHEMIA greca dictio eſt ꝛ βλασφημια.ας.η. ꝛ βλασφημος.ου.ο. blaſphe
mos dicitur. Et eſt quando aliquis attri
buit deo quod ei non conuenit : vel de deo
negatur: vel detrahitur quod ei conuenit :
ſecundum Auguſtinum. ꝛ bea. Thom. ſecunda ſecū
dę. q. xiij. arti. iiij.
Blaſphemia ē ꝯtumelia vel ꝯuitiū in iniuriā creatoris
Blaſphemia eſt verbū in contumeliam dei prolatum.
Blaſphemia eſt per quam de deo falſa dicuntur.
Leuitici — ¶ Leuitici capitulo. xxiiij.
Homo q maledixerit deo ſuo: portabit peccatū ſuū. Et
qui blaſphemauerit nomē dñi: morte moriatur. La
pidib⁹ obruet eū omnis multitudo populi: Siue ille
ciuis: ſiue peregrinus qui blaſphemauerit nomē do
Job. — mini: morte moriatur. ¶ Job. c. xxxiiij.
Ne deſinas ab homine imqtatis: qui addidit ſup pec
Mattheus — cata ſua blaſphemiam. ¶ Mattheus. c. xij.
Omne peccatū ꝛ blaſphemia remittet hoibus . Spi
ritus autē blaſphemię nō remittet. Et quicunqꝫ di
xerit verbū cōtra filium hominis remittet ei : Qui
autē dixerit ꝯtra ſpiritū ſanctū ñ remittet ei : neqꝫ
Marcus — in hoc ſeculo: neqꝫ in futuro. ¶ Marcus. c. iij.
Amen dico vobis: Quoniā omnia dimittent filijs ho
minū peccata: ꝛ blaſphemię qb⁹ blaſphemauerūt :
Qui aūt blaſphemauerit in ſpiritū ſanctū: non ha
bebit remiſſionē in ęternū: Sed reus erit ęterni dli
Auguſtinus — cti. ¶ Auguſti. ſup illud Matthei. blaſphemauit:
Nō minus peccāt q blaſphemāt Chriſtū regnantē in
cęlis: qꝫ q crucifixerunt ambulantem in terris.
¶ Auguſti. ſup Joānē. ꝛ hēt. xxiij. q. iiij. Qñ vult.
Quādo vult deus cōcitare poteſtatē aduerſus hereti
cos. aduerſus ſchiſmaticos: aduerſus diſſipatores
eccl'ię aduerſus exufflatores xpi: aduerſus blaſphe
matores xpi: blaſphemi ñ miret: qꝛ de⁹ ꝯcitat: vt a
Sarra verberet Agar. Cognoſcat ſe Agar: ſuppōat
ceruicez: q̄ quū humiliata diſcederet a domina ſua
occurrit ei angel⁹ ꝛ dixit: Quid tibi ē Agar ancilla
Sarrę: quū cōgſta eēt ō dña. Quid audiuit ab an
gelo? Reuertere ad dominā tuā. Ad hoc ḡ affligitur
vt reuertat : atqꝫ vt nō reuertatur. Quia ꝓles eius
ſicut ꝓles Jacob cū fratribus hereditatē tenebit.
Hieronimus — ¶ Hieronym⁹ ad Titū ꝛ hē. xxxiij. q. v. quū caput.
Quū caput mulieris ſit vir: Caput aūt viri Chriſtus:
quęcūqꝫ vxor ñ ſubijcit viro hoc ē capiti ſuo eiuſdē
criminis rea ē cui⁹ ꝛ vir: ſi nō ſubijciatur capiti ſuo.
Uerbū autem domini blaſphematur. vel cōtēnitur
dei prima ſententia: Et pro nihilo ducitur: vel quaz
Chriſti infamat euāgeliū: dum cōtra legem fidemqꝫ
naturę ea q̄ chriſtiana ē ꝛ ex lege dei ſubiecta ē viro
imperare deſiderat: quum etiam gentiles fęminę vi
ris ſuis ſeruiant cōmuni lege naturę.
¶ Hieronymus ad Creſiphontē de libero arbi
trio cōtra Pelegianos hereticos.
Sentētias veſtras prodidiſſe ſupaſſe eſt. Patet prima
frōte blaſphemia. Nō neceſſe habet cōuinci qd ſua
ſtati ꝓfeſſiōe blaſphemū ē. ¶ Hierōym⁹ epi. xxxiij.
Blaſphemia veniam non meretur.
¶ Hugo de ſancto victore. — Hugo.
Blaſphemia eſt cum quadā probroſa irreligioſitate cō
uiciorum iacula in alterum immittere.
¶ Rabanus ſuper Mattheum. — Rabanus
Mos erat iudęis quū alquid blaſphemię audiebāt ſci
derē veſtes: ſicut Paulus ꝛ Barnabas quū cultu di
uino honorarentur ſciderunt veſtes ſuas.
BOmolochia greca dictio eſt ꝛ βωμολοχια.ας.η.
ꝛ βωμολοχος.ου.ο. ſcurra. Et bomolochia eſt
idem qd ſcurrilitas. Quare Ariſtoteles lib. magno
ruz moralium dicit ꝙ Bomolochus eſt qui oia ꝛ oē
eſt putans oportere conuitiari.
BONITAS gręce. αγαθοσυνη.ης.η. ꝛ αγα
θοτης.τητος.η. ꝛ αγαθος.ου.ο. bonus :
vnde benignus dicitur ideſt liberalis: be
neficus. clemens. Quare benignam terrā
appellamus fructus abunde ferētem. Pli
nius ō Aegypto. Nulla eſt benignior tellus: nullus
ager ferracior. Jnde benignitas liberalitas atqꝫ clę
mentia.
¶ Menander. — Menander.
ανηρ δε χρηστος χρηστον ουμισει ποτε. ideſt.
Uir autem bonus bonum non odit vnqꝫ ¶ Idem.
γνωμης γαρ εσθλης εργα χρηστα γιγνεται. ideſt.
Mentes enim bonę vir opera bona facit. ¶ Idem.
ζηλου τον εσθλον ανδρα και τον σωφρονα. ideſt.
Jmitare bonum virum ꝛ ſapientē. ¶ Leonides. — Leonides
αιει δ αγαθος εξ αγαθου. ideſt.
Semp aūt bonus ē bonus. Ex tertio Epigrāmatō. — iij. Epigramaton.
των αγαθων ουδε χομεσθα κορον. ideſt.
Bonorum non capimus ſacietatem.
De hac materia videri potes multa Jnfra i Clemētia.
BOnum: grece. αγαθον.ου.ο. vel χρηστον.ου.ο. dici
tur. Et eſt id quod opponitur malo: eſtqꝫ nomē ge
nerale ꝛ hōeſta ſimul: atqꝫ vtilia ꝯplectēs : vt bonū
animi: bonū corporis: bonū fortunę. Hinc ſi bonum
virū dicimus probū ſignificamus: Si bonū militē
fortē. Si bonū imperatorē: prudētē. Si bonū gram
maticū: litteratū. Si bonū oratorē: facundum. Si
bonū iudicē iuſtū. Si bonū mercatorē: diuitem. Si
bonā faciē pulchram. Sic ecōuerſo: malum genera
le nomē eſt: ꝛ turpia ſimul: ꝛ detrimētoſa cōplectēs
Unde malū virū dicimus: flagitioſum. Malū mili
tē: imbellem. Malū imperatorem imprudētē. Ma
lū grammaticū: rudē. Malum oratorē: infacundū.
Malum iudicem: iniquum . Malum mercatorem:
inopem. malam faciem: deformem.
Bonum ſummum eſt animi operatio ſm virtutez opti
mam: ꝛ perfectiſſimam in vita perfecta: ſm Ariſto
telem libro primo Aethicorum.
Bonum eſt quod ſui ipſius gratiam eſt expetendū: ſz
eundem libro primo. Rhetoricorum.
BReuiloquium grece. βραχυλογια.ας.η. ꝛ βραχυ
λογος.ου.ο.η. breuiloquus : Et oppoſituz ē mul
tiloquio. De hac materia habes multa ifra i ligua.
Breuitas quę. βραχυτης.τητος.η. ꝛ βραχυς.εος.ο. bre
uis. Eſt autem breue proprie qd longo opponit.
CAchinnus grece. καγχασμος.ου.ο. ꝛ καγχαζω.
Cachinnor dicitur. Et ē ſolutus riſus. Perſi⁹. Jn
geminant tremidos naſo criſpāte cachinnos. Jnde
cachinnor. aris: quod eſt ſolute rideo.
CAecitas: grece. τυφλοτης.τητος.η. ꝛ τυφλος.ου.ο.
cęcus dicitur. Et eſt tā corporis qꝫ animi orbitas
Eſtqꝫ cęcum qd nō habet viſum : quū natum ſit ha

dere. ſm. Ariſtotelem lib. vj. topicorũ. Dicit̃ aũt cę cum quaſi oculis captũ: vel ꝙ ſit oculis ↄciſum: vel ꝙ oculis careat. Eſt aũt cęcus qui caret lumine vt diximus: Itẽ inſidioſus: occulte malus: latẽs: tacit⁹: q̃ videri nõ põt. Uirg. cęca regẽs filo veſtigia. hinc ẽ verbũ cęcutio quod proprie ſignificat parum video

Calebs. grę. ἄγαμος. ου. ὁ. ἡ. τ ἀγαμία. ας. ἡ. cęlibatus dicit̃. Et is proprie dicit̃ Celebs q̃ caret ſemperq; caruit vxore: dict⁹ ꝙ vitã cęleſtẽ agat. Abuſiue tñ pro eo ponitur: qui vxorem nõ habet: etiaʒ ſi aliās habuerit. Hic cęlibat⁹ ẽ vita q̃ agit̃ ſine vxore. Suetoni⁹. veꝝ amiſſa vxoꝛ Lepida duobuſq; ex ea liberi ꝯ mãſit i cęlibatu. Horati⁹. Martijs cęlebs quid agam Calendis.

Caelum. grę. οὐρανός. οῦ. ὁ. τ οὐράνιος. ου. ὁ. cęleſtis dicit̃. Et eſt cõtinentia viſibilium τ inuiſibiliuʒ creaturarũ: ſʒ Jo. Damaſcenũ lib. ij. c. vj. Diciturq; ſʒ Uarronẽ τ Pliniũ: ꝙ varijs ſyderib⁹ ſit cęlatum. ideſt ſculptum τ inſignitum.

Calliditas: g̃. πανουργία. ας. ἡ. τ πανοῦργος. ου. ὁ. callidus dicitur. Et eſt callidus is cui⁹ tãq̃ man⁹ opere ſic aius vſu ↄcalluit. diciturq; a callus calluẽ aũt callus cuius labore vtrq; pedibus: aut alio opere in manibus: vel pre alia corporis dẽſior factas a quo fit calleo verbũ: quod eſt callum facio. Qð ad aiuʒ nõ nũq̃ trãffertur: τ callere eſt callide ſcire. Iuuẽalis. oſtrea callebat prio depręhẽderẽ morſu. Horati⁹. Legitimũq; ſonũ digitis callemus τ aure. ideſt ſcim⁹ τ nouim⁹. Nã ſicut pes longo labore callũ facit: Ita mẽs longa experiẽtia facit quendã habitũ in his rebus in q̃bus verſatur. vnde callidus aſtut⁹ τ calliditas aſtutia per. l. geminatũ. Uerũ p ſimplex. l. vẽit a calor caloris: eſtq; calidũ frigidi oppoſitum hʒq; primã breuẽ. Uirg. Ferrũ calido i pulmone tepeſcit

Calumnia. grę. διαβολή. ῆς. ἡ. τ διαβάλλω. calũnior dr̃. Et eſt criminis impoſitio falſa τ malicioſa: ſm. b. Tho. ſcða ſcðę. q. lxviij. ar. iij. Uel ſic. Calumnia eſt alicuius in litibus p fraudẽ τ fruſtrationem vexatio: diciturq; a caluo: qð eſt decipio τ fruſtror. tractũ a militibus caluis q̃ omnib⁹ ſolent eẽ deriſui.

Menander.

νικᾷ γὰρ αἰεὶ διαβολὴ τὰ κρείττονα. ideſt.

Uincit enim ſemper calumnia pręſtantiora.

Canticum. g̃. ᾆσμα. ατος. τὸ. τ eſt exultatio mẽtis ð ęternis habita τ prorũpens in vocẽ τ differt ab hymno: quia hymn⁹ eſt laus dei cũ cãtico: Hoc ex b. Tho. ſe. prolo. co. i. ſi.

Gręci canticũ hymnuʒ vocant: Item pſalmũ. Sed ꝓprie hymnus dr̃ qui voce naturali fit. pſalmus cum aliquo muſico inſtrumẽto. Unde pſalmodia deducit̃ canticũ mixtũ: vt cuʒ aliquis ad cytharã: ſiue aliud muſicũ inſtrumẽtum canit. Hinc etiam pſalteriũ inſtrumentũ muſicũ. Pſalmus autẽ ἀπὸ τοῦ ψάλλω deriuatur quod ſignificat canto.

Chaos gręca dictio ẽ χάος. εος. τό. ẽ autẽ vt ſcribit Sex. Pompeius ex ſentẽtia Heſiodi ↄfuſa q̃dam ab initio vnitas hians patenſq; in profundũ ex eo qð gręci χαίνειν nos hiare dicimus. Itẽ illi χάσμα. ατος. τό. quod nos hiatum dicimus. Alij volunt chaos id eẽ qð a philoſophis materia prima nũcupatur. Qð videtur ſenſiſſe. L. Manilius Aſtrologię lib. i. Cęcaq; materies cęlum perfecit τ orbem. Manilius.

Captiuitas. g̃. αἰχμαλωσία. ας. ἡ. τ αἰχμάλωτος. ου. ὁ. captiuus eſt. dicitur auteʒ a capio qð eſt occupo τ meũ facio. Uarro qd hic venatoꝛ nõ cepit. Cicero. Neuem quandã piratarũ pręda honuſtã cepe. Inde captiuus vbũ quo q̃dã Iuniores vſi ſunt.

Capitalis: g̃. κεφαλικός. οῦ. ὁ. dicit̃. Eſt autem capitale vitiũ quod pęna capitis punit̃: vel qð eſt per ſe cauſa finalis multoꝝ peccatorum. ſʒ. b. Tho. prima ſcðę. q. lxxxiiij. ar. iij. Hoc aũt ſcðo modo acceptũ ſufficiẽter diuidit̃ i. vij. q̃ ſunt Inãis gloria: Auaricia. Luxuria: Gula: Accidia: Inuidia: τ Ira.

Caput: g̃. κεφαλή. ῆς. ἡ. τ κεφαλίδιον. ου. dicitur. Diciturq; eo ꝙ hic capiãt initiũ ſẽſus τ nerui: ſm Uarronẽ. Caro qd ſit de q̃bus dicatur τ quę ſint eius diminutiua. Uide infra in Creatio.

- Charitas
  - Materia.
    - Circa quã. i. — Obiectum
      - Formale. — Bonitas diuina.
      - Materiale — Oẽ diligibile pp deũ particeps beatitudinis actu vel potẽtia.
    - In qua. ideſt. — Subiectũ ẽ — Voluntas quę habitu charitatis perficitur.
  - Cauſa efficiens.
    - Diſpoſitiua. — Actus humani ꝓcedẽtes ex corde puro: conſcientia bona: τ Fide nõ ficta: vt ait Apoſtolus prime ad Thimo. prio. Speoꝛ Timoꝛ malorum: Memoria beneficiorum τ premiorum.
    - Perfectiua. — Ipſe Deus.
  - Actus.
    - Interior.
      - Pricipalis ẽ dilecti qua ↄtinetur beniuolẽtia.
        - Dei propter ſe. Oppm. Odiũ dei.
        - Proximi pp deũ. Oppʒ. Odiũ ꝓximi
      - Secundari⁹ τ cõſequens dilectionem eſt.
        - Gaudiũ.
          - De bono diuino. Oppm. Accidia.
          - De bono ꝓximi. Oppm. Inuidia.
        - Pax τ cõcordia.
          - In corde. Oppm. Diſcordia.
          - In ore. Oppm. Contentio.
          - In opere Oppa
            - Sciſma.
            - Bellum.
            - Rixa.
            - Seditio.
        - Miſcðia — Oppm. Inhumanitas: vl' obduratio. contra miſericordiam.
    - Exterior.
      - Bñficẽtia. Oppoſitũ
        - Generaliter. ois iniuſta ꝓximi lęſio.
        - Specialiter: Scandalum.
      - Elemoſyna — Oppoſitum. Horum omiſſio.
      - Correctõ frña — Oppoſitum. Horum omiſſio.
  - Correſpondentia
    - In donis eſt Sapientia — Oppoſitum. Stulticia.
    - In beatitudinibus: Beatitudo ſeptima. Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur:

Ex beato Tho. ſcða ſcðę.

CHARITAS: grece. ἀγάπη. ⁊ ἀγάπη. charus dicitur. Et eſt rectiſſima animi affectio qua diligitur deus propter ſe: ⁊ proximus propter deum: ſm Auguſtinum ⁊ in. iij. ſen. diſtin. xxvij.
Charitas eſt actio rectitudinis oculos ſemp habens in deum: ſm Auguſti. libro de doctrina chriſtiana.
Charitas eſt mutuus amor hominis ad deu: vel amicitia quedam hominis ad deum: ⁊ econtra: fundata ſuper cõmunicatione beatitudinis. Cuius obiectum eſt deus propter ſe dilectus: ⁊ proximus ꝓpter deũ: ſm. b. Tho. ſecunda ſecunde. q. xxiij. ar. i.
Charitas dicitur a χάρις. quod eſt gratia. Differt autem ita ab amore ꝙ amor genus eſt: charitas ſpecies. Amor ad omnia pertinet: charitas tantum ad homines: ⁊ quidem pro dignitate: ⁊ q̃litate perſonarum. Maior eniz charitas debetur parẽtibus: proxima liberis: ⁊ deinceps reliquis.
Carum preterea eſt quod vili contrarium eſt. Unde caritas pro penuria accipitur. Quidam tamen ſic caritatem a penuria ſeparant: vt charitas ſit annone: penuria autem ceterarum rerũ: vt vini: olei: mellis: pomorũ ⁊ huiuſmodi. Et eo modo caritas venit a careo. i. non habeo: ⁊ ſine aſpiratione ſcribitur. Econ-
Mattheus tra charitas que a χάρις deducitur cũ aſpiratione ſcribenda videtur. ¶ Matthęus. c. xxij.
Diliges dñm deum tuuz ex toto corde tuo: ⁊ in tota aĩa tua: ⁊ in tota mente tua. Hoc eſt maximum ⁊ primũ mandatum. Scdm autẽ ſimile eſt huic. Diliges proximum tuum ſicut teipſum. In his duobus mandatis vniuerſa lex pendet ⁊ prophete.
Paulus ¶ Paulus prime ad corynthios caplo. viij.
Charitas vero edificat.
¶ Paulus prime ad corynthios. c. xiij.
Si linguis hominũ loquar ⁊ angeloꝝ: charitatem autem non habeã factus ſum velut es ſonãs: aut cymbalum tinniens. Et ſi habuero prophetiã: ⁊ nouerĩ myſteria omnia: ⁊ oẽm ſcientiaz: ⁊ ſi habuero omnẽ fidem ita vt montes transferam: charitatem autem nõ habuero: nihil ſum. Et ſi diſtribuero in cibos pauperum oẽs facultates meas: ⁊ ſi tradidero corpus meũ: ita vt ardeã i charitatẽ aũt nõ habuero: nihil mihi prodeſt. Charitas patiẽs eſt: benigna eſt. Charitas non emulatur: non agit perperam: non inflaẗ: non eſt ambitioſa: nõ querit que ſua ſunt: nõ irritaẗ: nõ cogitat malum: non gaudet ſup iniquitate: congaudet autem veritati: oĩa ſuffert: omnia credit: oĩa ſperat: omnia ſuſtinet: charitas nunq̃ excidit.
¶ Paulus Ibidem.
Nunc autem manent fides: ſpes: charitas tria hec. Maior autem horum eſt charitas.
¶ Paulus ad Galathas. c. vi.
Alter alterius onera portate.
¶ Paulus ad Coloſſen. capitulo. iij.
Super omnia charitatem habete: quod eſt vinculũ perfectionis. ¶ Paulus prime ad Timotheũ. c. i.
Finis ꝓcepti charitas eſt. ¶ Paul. ad Hebreos. c. x.
Conſideremus inuicem in prouocationem charitatis: ⁊ bonoꝝ operuz. ¶ Paulus ad Hebreos. c. xiij.
Charitas fraternitatis maneat in vobis.
Petrus ¶ Petrus apoſtolus prime. c. iiij.
Ante omnia autez mutuã in vobiſmetipſis charitatem hñtes: Quia charitas operit multitudinem pctõꝝ.
Joãnes ¶ Joannes apoſtolus prime. c. iiij.
Diligam⁹ nos inuicẽ: qꝛ charitas ex deo eſt. ¶ Ibidẽ.
Deus charitas eſt. Et q manet in charitate in deo manet: ⁊ deus in eo. ¶ Auguſti. li. de ſpũ ⁊ anima
Auguſtinus Charitas eſt concordia mentium. ⁊ ſocietas electoꝝ vita beata animarum ⁊ angelorum.

¶ Auguſt. li. de doctrina chriſtiana.
Charitas eſt actio rectitudis oculos ſemp hñs i deũ.
¶ Auguſt. li. viij. de trinitate.
Charitas eſt virtus copulans amantem cum amato.
¶ Augu. lib. de baptiſmo: ⁊ habetur. i. q. i. Multe anime. §. Charitas.
Charitas que operit multitudinez peccatorum ꝓpriũ donũ eſt catholice vnitatis ⁊ pacis. Non eſt in omnibus donum eius: quia nec omnes ſunt eius.
¶ Augu. lib. de baptiſmo.
Redire demiſſa peccata. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Aug. ⁊ habetur. xxiij. q. i. Ubi.
Vbi charitas non eſt. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Augu. ⁊ habetur. xxiij. q. iij. Corripiatur.
Sic affici debemus. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Augu. ⁊ habetur de peni. di. ij. Charitas.
Charitas eſt aqua. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Augu. Ibidem ⁊ habetur Ibidem.
Sine charitate quomõ. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Augu. ſup epiſtolã Joan. ⁊ habeẗ de peni. di. ij.
Radicata eſt charitas. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Aug. ſup epiſtolã Jo. ⁊ hr̃ de peni. di. ij. Si quis
Si quis tantã habuerit. Uide ſupra in amor proximi.
¶ Aug. Ibidem: ⁊ habetur ibi Ibidẽ. c. Sicut.
Sicut ſeta introducit filũ. vide ſupra in amor proximi.
¶ Aug. ſuper epiſtolam Joannis. c. vij.
Si non vultis in iſta eremo. vide ſupra in amor ꝓximi.
¶ Auguſtinus ad Julianum comitem: ⁊ habetur de peni. diſtinctione. ij. Charitas.
Charitas que deſeri poteſt. nunq̃ vera fuit.
¶ Auguſtinus ad Hieronymum. ⁊ habetur de peni. di. ij. Charitas.
Charitas in quibuſdam perfecta. vide ſupra in amor proximi. ¶ Auguſtinus ad Martianum.
Dilectio eſt pacis vnda. vide ſupra in amor proximi.
¶ Auguſtinus homelia. viij. ⁊ habetur de peni. diſtinctione. ij. Quia radix.
Quia radix omnium malorum eſt cupiditas. vide ſupra in amor proximi. ¶ Aug. in Enchyridion.
Finis precepti eſt charitas. vide ſupra in amor ꝓximi.
¶ Auguſtinus lib. de meritis ⁊ remiſſione peccatorum: ⁊ habetur de cõ. di. iiij. Eccleſie.
Eccleſie charitas que per ſpiritum ſanctuz. vide ſupra in amor proximi.
¶ Auguſtinus lib. de doctrina Chriſtiana.
Sola charitas eſt q̃ vicit oĩa. vide ſup̃ in amor ꝓximi.
¶ Auguſtinus lib. de Catheciʒandis rudibus.
Charitas alios parturit. vide ſupra in amor proximi.
¶ Hieronymus ſuper epiſtolã ad Galathas. Hieronymus
Vide quantum bonum eſt Charitas. vide ſupra amor proximi. ¶ Hieronymus in epi. ad Nepotianũ.
Non memini me legiſſe. vide ſupra in amor proximi.
¶ Ambroſius ſuper epiſtolaz. ij. ad Corynthios. Ambroſius
⁊ habetur de pen. di. i. Ficta.
Ficta charitas que deſerit in aduerſitate.
¶ Gregorius moralium lib. vij. Gregorius
Quia duo ſunt precepta. vide ſupra in amor proximi.
¶ Gregorius in Paſtorali.
Tunc ad alta charitas mirabiliter. vide ſupra in amor proximi. ¶ Greg. ſuper Ezechielẽ. homelia. vj.
Adoptio filioꝝ ſola charitate. vide in amor proximi.
¶ Gregorius in regiſtro.
Honorem meũ non reputo: in quo fratres meos ſuum perdere cognoſco. ¶ Plato lib. ij. de legibus. Plato
Quum diſceſſerit homo a charitate ſummi dei: a ſeipſo diſceſſit.

CAſtigatio. gre. παιδεία. ⁊ παιδεύω caſtigo dr̃. Caſtigo autẽ dr̃ quaſi caſtum ago: hoc eſt honeſtuz: ⁊ idem eſt quod increpo ⁊ reprehendo. Li

cero. Dis aũt animaduerſio ⁊ caſtigatio cõtumelia vacare debet: neq̃ ad eius qui punit aliquem aut verbis caſtiget: ſed ad reipublicę vtilitatem referri. Aliquando caſtigo pro punio ponitur. Uirgi: Caſtigatq̃ auditq̃ dolos. Hinc caſtigatũ correctũ emendatum probum ⁊ honeſtum dicimus

CASTITAS. grę. αſγυια.ας.ſ. ⁊ αſγος.ου. o. caſtus dicitur. Eſt autem caſtitas virtus ſpecialis circa venerea: ſi ſtricte ſumatur: ſicut abſtinentia circa cibos: large vero ſumpta eſt eſſentialiter omnis virtus: ſm. b. Tho. ſecũda ſecundę. q. cli. ar. i.

Caſtitas virtus dicta eſt a caſtigatione ↄcupiſcentię: tanq̃ pueri: ſm. b. Tho. ❡ Ibidem vel ſic.

Caſtum proprie dicimus pudicũ ⁊ imaculatum: quaſi caſtratũ. Nam caſtrare proprie eſt pudẽda amputare. Qui vero pudẽdis caret neceſſario caſtus eſt. Metaphoricos caſtũ pro honeſto ponimus: vt cantũ caſtum: in quo nihil eſt laſciuię: ⁊ caſtam manus a furtis ⁊ rapinis ſe ↄtinentẽ. Uirg. in geor. Caſta pudicitia ſeruat dom⁹. Itẽ caſtus pro pio ⁊ religioſo ponit. Uirg. Quiq̃ ſacerdotes caſti: dũ vita manebat

Caſtus ⁊ continens ſic differunt: q̄ caſtus dicitur ante experientiam rei venereę: continens vero poſt eã: ſm. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. clx. ar. i.

Caſtitas differt a pudicitia: q: pudicitia eſt pręcipue circa ſigna venereorũ: vt ſunt tactus: oſcula ⁊ huiuſmodi: caſtitas vero circa venereã cõmixtionem: ſm

Sapiē. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. cxliij. ❡ Sapientię. c. vj.

Mattheus. O q̃ pulchra eſt caſta generatio. ❡ Mattheus. c. vj.

Si enim oculus tuus ſimplex fuerit: totum corpus lucidum erit.

Paulus ❡ Paulus. i. Thi. c. v.

Teipſum caſtum cuſtodi.

❡ Paulus primę ad Corynthios. c. vij.

Nam qui ſtatuit in corde ſuo firmus nõ hñs neceſſitatem: ptãtẽ aũt hñs ſuę volũtatis: ⁊ hoc iudicauit in corde ſuo ſeruare virginẽ ſuã: bene facit. Igit̃ ⁊ qui mr̃imonio iungit virginẽ ſuã bene facit: ⁊ qui nõ iũ

Auguſtinus. git melius facit. ❡ Augu. contra Fauſtum.

Caſtitas eſt pulchritudo aię ſiue filię regis ab intus.

❡ Augu. ſuper Mattheum ſermone. lvij.

Audeo dicere ſupbis cõtinentibus expedit cadere: vt in eo ipſo i quo ſe extollũt: humiliẽt̃. Quid. n. pdeſt cui ē ↄtinẽtia: ſi dominet̃ ſupbia. Aug. i ſmone.

Inter oia certã ē chriſtiãoꝝ duriora ſũt ꝑlia caſtitatis Nã ibi ↄtinua pugna: ⁊ rarior victoria. Rara. n. cõcordia formę. Atq̃ pudicitię. Rara auis i terris: nigroq̃ ſimillima cigno. ❡ Augu. in quęſtionib⁹ deuteronomij. ⁊ habet̃. xxxiij. q. iiij. Meretrices.

Meretrices eſſe: ⁊ ad meretrices acceder̃ ꝓhibet dñs quarũ publice venalis eſt turpitudo.

❡ Aug. honorato epo: ⁊ habet̃. xxxij. q. v. Magis.

Magis timeam⁹ ne ſeſu iterior corrupto peat caſtitas fidei: q̃ ne feminę ↄſtuprent̃ violẽter in carne: Quia violẽtia nõ violat̃ pudicitia i ſi mẽte ſeruat̃. Quoniã nec quis i carne violat̃ quoniã volũtas patientis: turpiter carne nõ vti: ſed ſine cõſeſione toleratur: qđ ali⁹ operat̃. ❡ Aug. cõtra Iulianũ. li. iiij.

Pudicicia res ē aię: virginitas corporis: Deniq̃ illa integra i aia ꝑmanẽte: pt iſta đ corpori ſibi violẽter auferri. Et quã iſta itegra mãet corpori: põt illa i aio laſciui volũtate corrũpi. ❡ Aug. đ diffinitiõib⁹.

Caſtitas ē virt⁹ ſub iugo rõnis ipetũ libidinis refrenãs. ❡ Auguſtinus. Ibidem.

Caſtitas ē ꝑ edomitas vitiorũ furias mũda: ⁊ hõeſta toti⁹ corporis habitudo. ❡ Aug. li. đ bono ↄiugali.

Propoſito animi ꝑmanẽte ꝑ qđ ⁊ corpus ſanctificari meruit: nec ipſi corpori aufert ſanctitatẽ violẽtia libidinis alienę quã ſeruat ꝑſeuerẽtia ↄtinẽtię ſãctę

❡ Augu. lib. de bono coniugali.

Sicut bonũ erat qđ Martha faciebat occupata circa miniſteriũ ſãctoꝝ. Sz meli⁹ qđ Maria audiẽs verbũ đi. Ita ⁊ bonũ Suſannę i caſtitate cõiugali laudam⁹. Sz bonũ viduę Annę: ⁊ magis Marię virginis anteponim⁹. ❡ Ibidem.

Murmurãt qdã dicẽtes. Quot ſi inquiunt oẽs hoies velint ab omni ↄcubitu ↄtineř: vñ ſubſiſtet gen⁹ humanũ: Utinã hoc oẽs vellent dũtaxat in charitate Nã multo citius dei ciuitas impleret̃: ⁊ accelerareť ſęculi termin⁹. Quid. n. aliđ optat apoſtol⁹ quũ dicit. Uolo oẽs homines eẽ ſicut meipſum.

❡ Auguſtinus de virginitate.

Vbi neceſſitas imponit̃ caſtitati autoritas dat̃ libidini: itaq̃ nec caſta ē q̃ metu cogit̃. nec hõeſta q̃ mercede cõducit̃. ❡ Aug. đ cõi vita clericorum.

Nõ dicatis vos hře animos pudicos: ſi hẽatis oculos ipudicos: q: ipudic⁹ ocul⁹ impudici cordis ē nũci⁹.

❡ Hieronym⁹. ⁊ habet̃. xxxij. q. v. Hoc ſolum.

Hoc ſolũ nũc dico: qđ quomodo abſq̃ cęteris opibus virginitas ſola nõ ſaluat: ſic omnia opa abſq̃ virginitate. puritate: cõtinẽtia: caſtitate impfecta ſunt.

❡ Hieronymus ad Damaſum papam. Hieronymus

Cõſiderãdũ pueris ē vt caſti ⁊ pudici ꝑmaneãt: ⁊ frequẽtius ad eccleſias ſciãt ↄducĩ debeř: quia frequẽtius ſunt armãdi quibus adhuc pp etatẽ minus ſtabilẽ pugna diaboli futura ſit grauior. Obſeruãda illis omnia cũ timore: ⁊ añ oẽs cauẽdũ a fornicatione: quę initium ad idolatriam habet ⁊ neceſſe eſt vt vtrunq̃ noucrit qui ſecutus eſt alterum.

❡ Hieronymus ad Damaſum papam.

Sed quoniã caſt⁹ timor ē dei: ⁊ eſt caſtitas ſpecies cõtinẽtię: de ↄtinẽtia ⁊ ei⁹ virtutib⁹ nũc videt̃ tractãdũ: ē aũt cõtinẽtia appetit⁹ omniũ rerũ malarũ refrenatio. malaꝝ addũt dicẽtes diffinitionẽ iſtã cõez eẽ i reb⁹ hõis ⁊ malis. Nã q ſe a hõis retinet: nõ hñ ↄtinẽs: ſz a malis recte. ❡ Hiero. ad Damaſ. papã Epiſtola. vij. cap. xxiij.

Dicã ⁊ ego nuptiatorib⁹ nũis q poſt caſtitatẽ ⁊ diuturnã ↄtinẽtiã ſubãt: ad canũ ⁊ pecudũ more laſciuiũt ſic inſipiẽtes eſtis vt quũ cęperitis ſpiritu nũc carni ↄſumemini: tãta paſſi eſtis ſine cauſa. Apoſtolus qđ cõtinẽtię qbuſdã nodos relaxat: ⁊ dimittit frẽa currẽtib⁹. pp infirmitatẽ carnis hoc facit. Cõtra q̃ ſcribẽs denuo loqt̃ dicẽs: ſpiritu ambulate ⁊ đſideria carnis nõ pficietis. Caro enim cõcupiſcit aduerſus ſpiritũ: ⁊ ſpiritus aduerſus carnem.

❡ Hieronymus cõtra vigilantiũ hereticũ.

Hoc docuit Dormitãtius libidini frena ꝑmittẽs: ⁊ nãlẽ carnis ardorẽ q in adoleſcẽtia plerũq̃ ferueſcit ſuis hortatib⁹ duplicãs (immo extinguẽs coitu fęminarũ) vt nihil ſit quo diſtem⁹ a porcis: quo differam⁹ a brutis animalibus: quo ab equis đ qb⁹ ſcriptũ ē: eq inſaniẽtes i fęminas facti ſũt mihi: vnuſquiſq̃ in vxorẽ ꝓximi ſui hinniebat: i hoc ē qđ loqt̃ ꝑ dauid ſpirit⁹ ſãct⁹: nolite fieri ſicut equ⁹ ⁊ mul⁹ i q b⁹ nõ ē intellectus. ❡ Hieronymus epi. xcvi.

Alia peccata extrinſeca ſũt. ſ. auaritia ⁊ alia: ſola libido iſita ē. Grãdis ẽnĩ virt⁹ ē q̄ nata ſis i carne nõ carnalr̃ viuẽ: Tecũ pugnat̃ quottidie: ⁊ iclũſũ hoſtẽ Argi vt fabulę ferũt cẽtũ oculis obſuari. ❡ Ibidẽ.

Quicqd ſeminariũ voluptatis ē. venenũ puta: parc⁹ cib⁹: ⁊ vẽter ſemꝑ eſuriẽs triduãis ieiunijs ꝓferẽ. Ambroſius

❡ Ambroſius lib. i. de virginitate.

Nõ ē caſta: q̃ metu cogit̃: nec hõeſta q̃ mercedẽ ↄducit̃. Gregorius.

❡ Gregorius moralium. xxi. ſup illud Iob. xxxi. Pepigi fędus cum oculis meis.

Vt mũda ſit man⁹ in opatiõe a laſciuia voluptatis: đ ꝓuidẽdi ſũt oculi: quaſi quidã raptores ad culpam.

ℭ Gregorius Petro ſubdiacono ⁊ habetur.di. xxxi. Ante triennium. §. Nullus.
Nullus debet ad altaris miniſterium accedere: niſi cuius caſtitas an̄ ſuſceptū miniſteriū fuerit approbata.

ℭ Gregorius in regiſtro.
Oculi noſtri ⁊ ſi iactantur in aliquā feminā: in nullā figantur. Nec enim qn̄ proceditis: feminas videre prohibemini. Sed appetere ⁊ ab ipſis appeti velle criminoſum eſt. ℭ Joānes Chryſoſtom⁹ ſup Matheum: ⁊ habetur. xxxij. q. v. Sicut enim.

Joãn Chryſoſtom⁹ Sicut enim peccatū op⁹ ſine volūtate nō facit: ita ⁊ iuſtitia ex opere nō cōſumatur niſi ⁊ volūtas affuerit. Multi enim corpore quidē caſtitati ſtudēt: adulteriū autē volūtate cōmittūt: quū dn̄s dicat. qui viderit mulierē ad cōcupiſcēdū eā in corde ſuo iā mechat⁹ eſt. Ergo volūtas ſine opere peccat frequēter. Illa eſt glorioſa continentia nō quā trāſgredi nō poteſt neceſſitas debilitati corporis. Sed quam cōplectitur voluntas ſancti propoſiti.

ℭ Jo. chriſoſtomus ſuper pſalmis homelia. l.
Caſtitas ſine comitib⁹ ſuis ieiunio videlicet ⁊ tēperātia cito labeſcit. Quod ſi his quaſi amminiculis roborata fuerit perfacile coronabitur.

Iſidor⁹ ℭ Iſidorus ⁊ habet. xxxij. q. v. Non poteſt.
Non pōt corrūpi: niſi prius corruptus fuerit anim⁹: Munda nāq; a cōtagione anima caro nō peccat.
ℭ Iſidor⁹ fr Ero: ⁊ hēt. xxxij. q. v. Nō mechaberis.
Nō mechaberis. i. ne quiſq; preter matrimonij federa alijs feminis admiſceat ad explēdā libidinē. Nam adulteriū facit q preter ſuā ad alterā accedit.

ℭ Iſidorus li. ij. de ſummo bono.
Quidā in iuuētute luxurie viuētes: in ſenectute continētes fieri delectātur: ⁊ tūc eligūt ſeruire caſtitati: qn̄ libido eos ſeruos habere cōtēpſit: nequaq; in ſenectute cōtinētes vocandi ſunt qui in iuuētute luxurioſe vixerunt. tales nō habēt premiū: quia laboris certamen non habuerunt: eos enim expectat gloria in quibus fuerunt glorioſa certamina.

Bernardus. ℭ Bernardus in epiſtola ad Senon.
Differūt quidē inter ſe homo pudicus ⁊ angelus: ſed felicitate nō virtute: Sed ⁊ ſi illius caſtitas felicior: huius tn̄ fortior eē cognoſcitur: caſtitas ſine charitate lāpas ē ſine oleo: ſubtrahe oleū lāpas nō lucet. tolle charitatē: caſtitas nō placet. ℭ Bernard⁹ ibidē.
Utinā q cōtinere nō valēt celibatui cederent. ne vrerētur: eēt pculdubio meli⁹ nubere q̄ vri: ⁊ ſeruari in humili gradu: q̄ in ſublimitate cleri deterius viuere.

ℭ Bernardus Ibidem.
Quid caſtitate decorius que mundū de imundo cōceptū ſemine: de hoſte domeſticū: hominē deniq; angelum facit. ℭ Bernardus Ibidem.
Sola ē caſtitas que in hui⁹ mortalitatis ⁊ loco ⁊ tēpore ſtatū quēdā immortalis gratie repreſentat in q̄

Hugo. nec nubēt nec nubētur. ℭ Hugo d claustro lib. ij.
Pudicus oculus ianitor ē cordis: ſedet ad ianuā. nec pmittit intrare qd̄ noceat: nihil nūciat: niſi qd̄ deceat quicquid indecēs nouerit eē excludit ⁊ eliminat: impudicus vero querēs qd̄ placeat p omnia diſcurrit: volētes intrare pmittit: patitur: nolētes vero monet ⁊ hortatur: vn̄ dicit ſcriptura. oculi ſunt prima tela adultere. ℭ Hugo de clauſtro lib. iiij.
Attēde deprecare: fuge mūdū: quia vanitas ē: fuge peccatū: quia iniquitas ē: attēde carnē tuā: quia fragilis eſt: ⁊ quaſi vapor ad modicū parēs ē. Deprecare deū: quia miſerabilis eſt: ⁊ ipſe miſericors ⁊ clemēs eſt.

Caſſiodorus. ℭ Caſſiodorus ſuper Matheum.
Sex ſūt que incorruptā cōſeruāt caſtitatē. ſ. ſobrietas operis: aſperitas: cultus: inhibitio ſenſuū: raritas ſermōis cū honeſtate: euitatio opportunitas ⁊ perſone ⁊ loci ⁊ tēporis.

Seneca ℭ Seneca. Tragedia. iiij
Fere ipſe quoq; veneris euitant nephas:
Generis legis inſcius ſeruat pudor.

L. Diogenes. ℭ Laerti⁹ Diogenes d vita ⁊ morib⁹ philoſophorum
Quū quidā ſtolidus audiēte Pythagora diceret: male ſe cum mulierib⁹ eē: q̄ cum philoſophis cōuerſari. Et ſues inquit Pythagoras libētius in ceno q̄ i aq̄ verſant.

Cicero. ℭ Cicero officiorum lib.
Atq; ſi cōſiderare volumus que ſit in natura hominis excellētia ⁊ dignitas intelligem⁹ q̄ ſit turpe diffluere luxuria ⁊ delicate ac molliter viuere: q̄q; honeſtū parce cōtinēter. ſeuere: ac ſobrie. ℭ Cicero lib. ij. d legi.
Ad diuos adeūto caſte: pietatē adhibēto: opes amouēto: q ſecus facit deus ipſe vindex erit. ℭ Ibidē.
Caſte iubet lex adire ad deos aio videlicet in quo ſunt omnia: Nec tollit caſtimoniā corporis. ſed hoc opz intelligi: quū multū aius corpe preſtet: obſeruetur q; vt caſta corpora adhibeātur. Multo eſſe in animis id ſeruādū magis. Nā illud nec aſperſione aque vel dierum numero tollitur animi labes nec diuturnitate vaneſcere: nec amnibus vllis elui poteſt.

Ouidi⁹ ℭ Ouidius li. iij. amorum vel de ſine titulo.
Si qua metu dempto caſta eſt: ea deniq; caſta eſt.
Nec cuſtodiri ni velit vlla poteſt.

Tibullus ℭ Tibullus lib. ij. epiſtola prima.
Vos quoq; abeſſe procul iubeo. Diſcedat ab aris
Cui tulit heſterna gaudia nocte Venus.
Caſta placent ſuperis: Pura cum veſte venite:
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

Fráciſc⁹ Petrarcha. ℭ Franciſcus Petrarcha. Soneto. ccxxiiij.
Chara la vita: ⁊ dopo lei mi pare
Vera honeſta che in bella dona ſia:
Lordine voglis ⁊ non fur madre mia
Senza honeſta mai coſe belle o chare.
Et qual ſe laſſa del ſuo honor priuare
Ne dona e piu ne viua: ⁊ ſe qual pria
Appar in viſta: ⁊ tal vita aſpra ⁊ ria
Via piu che morte ⁊ di piu pene amare.

ℭ Franciſcus Petrarcha. Soneto. ccxxv.
Laltra belta chel mondo non ha pare
Noia terſe non quanto il bel theſoro.
Di caſtita par che ladorni ⁊ fregi.

Caſus quādo ſignificat calamitatē ſeu infortuniū: grece: ατυχία. &c. ⁊ συμφορά. &c. dicitur: eſt autē caſus cauſa p accidēs eorum que fiunt pp finē: ⁊ i minori parte. Et ſic capitur generaliter. Caſus ſi capiatur ſpecialiter eſt cauſa p accidēs eorum que nō fiunt ſecundum propoſitum: ſecundum finem in minori parte: ſm Ariſtotilem. lib. ij. phyſicorum.
Caſus ⁊ fortuna ſic differunt quia fortuna ē cā p accidēs ſecundū propoſitum extra ſemper ⁊ frequenter eorum que pp hoc ſunt. Quare inſane: inanimatū ⁊ beſtia nihil faciunt a fortuna. Caſus autem in plus ſe habet q̄ fortuna.

Cauſa grece. αἰτία. &c. dicitur. Et eſt aliqd a quo aliqd depēdet: vel depēdebat: in eſſe: fieri: vel cōſeruari ſimpliciter: vel i eē tali. vel tāto cōmiſſiue ſiue omiſſiue: mediate: vel imediate: poſitiue: vel priuatiue: vel aliqd amatū. vel deſideratū pp qd̄ amatū vel deſideratū agēs aliqd producit. ſm Ari. iiij. phi.
Cauſa ē quadruplex. ſ. materialis: formalis: efficiēs: ⁊ finalis. Vel ſic.
Cauſa ē id ex quo: vel p qd̄ vel a quo: vel pp qd̄ aliqd fit. Unde quattuor genera cauſarum ſcribit Ariſtoteles. Materialē: ex qua aliquid fit formalē: p quam aliqd tale fit: Efficientē: a qua aliquid fit. ⁊ finalē: cuius gratia aliquid fit.
Cauſa cauſarum eſt ipſe rerum omnium opifex.
Cā a rōne ita differt: q cā ē ipſe impulſus ad aliqd agē

dū. Ratio vero eſt ordo gerendoꝝ ex cauſa venientiū.

Cauſa dicitur a. καυσις.ιος.ε. quod ardorem ſiue incendiū ſignificat: qm̄ cauſa accēdimur ad aliqd agendū. vel a chao. quia ꝯfuſa illa materia pria oīuꝫ reꝝ cā fuerit. vł a caſu: quoniā origies reꝝ caſu veniāt.

Cautio grece. ευλαβεια.ας.η. ꝛ ευλαβης.εος.ο.η. cautus dr̄. Eſt autem cautio qua ſic capiuntur bona: vt vitētur mala: qbus actus virtutū īpediri poſſunt vitētur inquā totaliter: vel vt min⁹ noceāt. ſm.b. Tho. ſcd̄a ſcdę.q.lxxxix.arti.iiij.

Cautio ē qua diſcernim⁹ a virtutib⁹ vitia virtutū ſpeciē pretēdētia. ſ3.b. Tho. iij. ſen. di. xxxiij.q.ij.ar.i.

Cenſor. grece. τιμητης.ου.ο. ꝛ τιμητια.ας.η. cēſura dr̄. Et ē is ad quē cura morū ſpectat. vel cēſor eſt morū reprębenſor ꝛ caſtigator: dictus a cenſendo. i. iudicādo: vel eſtimādo. quoniā rem ſuam tāti qſq3 ęſtimare ſoleret quātū illi cenſuiſſent: ad cenſores eni3 ſpectabat vnuiſcuiuſq3 facultates ęſtimare: vt ſecūdū eā tributa pēderētur: Hinc etiam cenſura deducitur: quę eſt ſeueritas vel correctio.

¶ De hac materia vide infra in Correctio.

Cenſus. grece. ευπορια.ας.η. ꝛ ευπορος.ου.ο.η. diues dicitur: ꝛ eſt facultas vel opulētia. Ouidius Sed quia nō cēſus ñ magnū nomē auorū: Sed ꝓbitas magnos ingeniumq3 facit.

Cenſus etiam ē qdam penſio quę de prouentib⁹ ſoluitur: vt habetur. i.q.iij. Quęſitum.

Cenſus eſt quicquid annuatim ſoluitur in quantitate vel ſumma. ff. de cenſi. l. Aetatem.

Cerimonię ſūt opa exteriora ad cultū dei ptinentia. b. Tho. prima ſecundę.q.xcviij.art.iij.

Cerimonię dicūtur apud latinos generaliter oēs rit⁹ ſacrificiorum a cerete oppido dictę vt placet Ualerio maximo. vel a charitate.

Certitudo. grece. δηλοσις.ιος.η. ꝛ δηλος.ου.ο. certus ꝛ manifeſtus dicit̄. Eſt aūt certitudo firmitas adheſiōis virtutis cognitiuę ad ſuū cognoſcibile. Thom. iij. di. xxvi.q.ii.art.iiij.

Certū dicitur id de quo propria vel īdubitata circumlocutiōe cōſtat. vt in glo. de priuil. c. Quā ꝛ plātar. Inſti. de exhere. li. §. Nominatim.

Ceruicoſitas: grece. αυθαδεια.ας.η. ꝛ αυθαδης.εος.ο.η. ceruicoſus. Idēq3 eſt ꝙ ꝯtumacia ꝛ pertinacia. Dr̄ aūt a ceruice poſteriore pte colli: ex qua eſt origo omnib⁹ neruis. ꝛ quoniā nerui ipſi corpus erectū ac rigidū faciūt. ꝛ ī ceruice ſunt collocati dicimus hominē ceruicoſum i. qſi nulli omnino caput inclinarē volentē. Idēq3 duri capitis: durę ceruicis: durę q3 mentis dicitur.

Cimiteriū greca dictio eſt ꝛ κοιμητηριον.ου.το. dicit̄ a. κοιμαομαι quod eſt dormio: ꝙ illic corpora dormientiū hoc eſt mortuorum iacent.

Circulus. grece. κυκλος.ου.ο. ꝛ κυκλωσις.ιος.η. circuitus vel circulatio dicit̄: Eſt autē circul⁹ figura cui conuēit ꝑ ſe rotūditas. ſm.b. Thom. ꝯtra gen. ij. c. liiij.

Circulus eſt prima figura plana habens tantū vnam lineam. ſm eundem. ſuper lib. cęli. ij. lec. v:

Circulatiōe motus qui fit circa medium: ſm Ariſtotelem lib. i. de Cę. ꝛ mundo.

Circunſtātia. grece. περιστασις.ιος.η. dicitur: ꝛ ē accidens actus humani attingens eum extrinſece. ſm bea. Tho. prima ſecundę.q.vij.ar.i.

Circūſpectio: a circūſpicio qđ. g̃. περιβλεπω. dicitur: eſt cōtrariorū vitiorū cautela: cui⁹ officiū eſt virtutes ſic ſeruare: vt in vitia homo nō cadat vt habetur in morali dogmate philoſophorum.

Circūſpectio eſt attētio circūſtātiaꝝ ī negocio morali ſm.b. Th. xxij.q. xlviij. ꝛ a Macr. pōit̄ ꝑ pudētię

Ciuitas: g̃. πολις.ιος.η. ꝛ πολιτης.ου.ο. ciuis dicitur. Eſt autem ciuitas ſocietas q̄ conficit̄ ex pluribus pagis quę eſt ex his quę natura ſūt ſm Ariſtotelem. lib. i. polyticorum.

Ciuitas eſt multitudo ciuium quę per ſe ſufficiēs ē ad viuendum: ſm eundem. lib. iij. poly.

Ciuitas eſt generum pagorum ſocietas vitę ꝑfectę: ac per ſe ſufficientis: ꝛ hoc eſt bene ac beate viuere. ſ3 eundem. libro. iiij. poly.

Ciuitas eſt populus vel reſpublica. In qua forte magiſtratus declarantur. ſm eundē li. i. Rhętoricorum.

Ciuitas eſt multitudo domorum agro ꝛ pecunijs ſufficienter abundans ad beneuiuēdū. ſm eūdē li. Economicorū. Differt autē ab vrbe quia ciuitas ꝓprie ſunt ciues: vrbs vero męnia: ꝛ ędificia.

CLEMENTIA. g̃. αγχινοια.ας.η. ꝛ αγχινοος.ου.ο.η. clęmens. Et eſt per quam animus temere in odium alicuius concitati comitate retinetur: ꝛ eſt pars Temperantię. ſecundum Ciceronē in Rhętoricis.

Clęmētia eſt lęnitas ſuperioris aduerſus inferiorem in conſtituendis pęnis: ſecundum Senecā libro de clęmentia.

Clęmentia eſt animi tēperantia in cōſtituēdis pęnis.

Clęmentia eſt virtus moderatiua pęnarū. ſcd̄m legē. ſm.b. Tho. ſcd̄a ſecūdę.q.clvij.ar.i.

Clęmentia eſt lęnitas ſuperioris ad inferiorem: ſed Māſuetudo eſt cuiuſlibet ad quēlibet. ſm.b. Tho. ſcd̄a ſcdę.q.clvij.

Clęmentia eſt Uirtus humana. Ideo directe ei oppōitur crudelitas. Non autē feritas aut ſeueritas ſub beſtialitate ſed virtuti heroicę. vel dono pietatis ꝛ ſm eundem ſcd̄a ſecundę.q.clviij.ar.ij.

Clęmens dicitur a claritate mentis.

Clęmētia ꝛ māſuetudo ꝯueniūt cum temperantia in modo. nō aūt in mā. b. Th. ſcd̄a ſcdę.q.clvij.ar.iij.

Clęmētia ſic differt ab επιεικεια. ꝙ clęmētia moderatur effectū ī pęnis inffligēdis ſecūdū legem cōmunē ex dulcedine affectus.

Sed. επιεικεια. ſecundum intētionē legis. b. Tho. ſcd̄a ſcdę.q.clvij.ar.ij.

¶ Auguſtinus in ſermone de puero Cēturionis. Auguſtinus

Paratus debet eſſe hō iuſtus ꝛ pius patiēter eoꝝ malicia ſuſtinere: quos fieri bonos quęrit. vt poti⁹ numerus creſcat bonoꝝ. nō vt pari malicia ſe qſq3 numero addat maloꝝ. ¶ Hugo de ſctō victore. Hugo.

Clęmēs dicit̄ animus quādo eſt tener ad cōpatiēdu3: facilis ad remittēdū. promptus ad ſubueniendum.

Seneca de clęmentia ad Nerone. Seneca

Clęmētia ē q̄ alieno ſanguini tāq3 ſuo parcit. ꝛ ſcit homini: nō eē ꝓdige vtēdū. ¶ Seneca li. ď clęmētia.

Nullū magis decet clęmētia q̄3 pncipē. ¶ Cicero. offi. li. Cicero.

Nihil eſt laudabili⁹: nihil magno ꝛ pclaro viro digni⁹ placabilitate atq3 clęmentia. ¶ Ibidem.

Videdū eſt eni primum ne obſit benignitas ꝛ his ipſis qbus videbit̄ benigne fieri: ꝛ cęteris deinde: ne maior ſit benignitas q̄3 facultates. ¶ Ibidem.

Vna enim ex re ſatis pcipio: vt qcquid ſine detrimēto accomodari poſſit: id tribuat̄ vel ignoto: Ex quo ſūt illa cōmunia: nō prohibere aquā profluētē. pati ab igne ignem capi ¶ Ibidem.

Qui opa. i. virtute ꝛ īduſtria liberales ſūt ꝛ benefici: primū quo plurib⁹ profuerint: eo plures ad benefaciēdū adiutores habebūt: Deinde conſuetudine bñficētię paratiores erūt: Et tāq3 exercitatiores: ad bñ de multis promerēdū. Cicero Ibidem.

Omnino meminiſſe debem⁹ id qđ a noſtris hoīb⁹ vſurpatū ſępiſſime iā in prouerbij conſuetudinē venit. Largitionem fundum non habere. Quam ꝛ idē qui

conſueuerunt. ꝛ idem illud alij deſiderent.

C Ibidem.

Liberales āt ſunt q facultatib⁹ ſuis: aut captos a prędonib⁹ redimunt: aut ęs alienum ſuſcipiunt amicoꝝ cā: aut ī filiaꝝ collocatōe adiuuāt: aut opitulanť: vel in re quęrenda: vel augenda. C Cicero ibidem.

Cauſa igitur largitionis eſt: ſi aut neceſſe: aut vtile.

C Cicero lib. iij. Tuſ. queſtionum.

Nā eſt inocētię affectio talis animi: quę noceat nemini

C Cicero Tuſ. queſt. li. iiij.

Cur miſereare potius ꝙ̄ feras opē: ſi id facere poſſis?

Vale. maxi. C Valerius maximus lib. v.

Liberalitati q̄s aptiores comites ꝙ̄ humanitatē ꝛ clemētiā dederiť? Quoniā idē genus laudis expetūt q̄ruꝫ pria īopia: prima occupatiōe: tertia ācipiti fortuna preſtať. Humanitatis eni dulcedo etiā efferaꝫ barbaroꝝ īgenia penetrat: oꝛbeſqꝫ ꝛ truces hoſtiū mollit oculos. ac victorię īſolētiſſimos ſpūs flectit. Nec illi arduū atqꝫ difficile ē iter arma ꝯtraria: iter diſtrictos cōmin⁹ mucrōes placidū iter reperiť. vicit irā: ꝓſternit odiū: hoſtileqꝫ ſanguinē hoſtilib⁹ la

Solin⁹ chrymis miſcet. C Solinus lib. iiij. cap. viij.

Clementię ſunt multa indicia in leōibus. Proſtratis parcunt: in viros poti⁹ ꝙ̄ in feminas ſęuiūt: infantes nō niſi ī magna fame ꝑimūt: nec a miſicordia ſeparanť

Terentius C Terentius Comedia. iiij.

Re ipſa repi nihil eſſe homini meli⁹ facilitate atqꝫ cle

Ouidi⁹ mentia. C Ouidius Triſtiū lib. iij. Elegia. iiij.

Quo quiſqꝫ eſt maioꝛ: magis eſt placabilis irę:
Et faciles motus mens generoſa capit.
Coꝛpoꝛa magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni.
Pugna ſuum finem: quum iacet hoſtis: habet.
At lupus ꝛ turpes inſtant morientibus vrſi?
Et quęcunqꝫ minoꝛ nobilitate fera eſt.

C Ouidius de ponto lib. ij. elegia. viiij.

Regia crede mihi res eſt: ſuccurrere lapſis:
Conuenit ꝛ tanto: quantus es ipſe: viro.

C Ouidius ibidem ꝛ paulo poſt.

Hoc tecum cōmune deis: ꝙ vtrinqꝫ rogati.
Supplicibus veſtris ferre ſoletis opem. C Ibidez
Nam quid erit quare ſolito dignemur honoꝛe
Numina: ſi demas velle iuuare deos.
Iupiter oꝛanti ſurdas ſi pręheat aures:
Victima pro templo cur cadet icta Iouis.
Si pacem nullam pontus mihi pręſtet eunti:
Irrita Neptuno cur ego thura feram?
Vana laboꝛantis ſi fiant vota coloni:
Accipiet grauidę cur ſuis exta Ceres.
Nec dabit intonſo iugulum caper hoſtia Baccho,
Muſta ſub inducto ſi pede nulla fluant.
Vtilitas igitur magnos homineſqꝫ deoſqꝫ.
Efficit: auxilijs quoqꝫ fauente ſuis.

C Ouidius epiſtola Medeę ad Iaſonem.

Pendere poſſe ſat eſt: ſi quem iuuat ipſa poteſtas.

Iuuenalis C Iuuenalis ſatyra. xv. ꝛ penultima.

Molliſſima coꝛda
Humano generi dare ſe natura fatetur:
Quę lacbrymas dedit: hęc noſtri pars optiā ſenſus
Ploꝛare ergo iubet caſum lugentis amici.
Squalloꝛemqꝫ rei: Pupillum ad iura vocantem.
Circunſcriptoꝛem: Cuius manantia fletu
Oꝛa puellares faciunt incerta capilli. C Ibidem.
Naturę imperio gemimus: quum funus adultę
Virginis occurrit: vel terra clauditꝛ īfans. C Ibidē
Separat hoc nos
A grege brutoꝛum: Atqꝫ ideo venerabile ſoli
Soꝛtiti ingenium diuinoꝛumqꝫ capaces:
Atqꝫ exercendis capiendiſqꝫ artibus apti
Senſum a cęleſti demiſſum traximus arce:
Cuius egent prona: ꝛ terram ſpectantia. Mundi
Principio indulſit communis conditoꝛ illis
Tantū animas: nobis animū quoqꝫ: Mutu⁹ vt nos
Affectus petere auxilium ꝛ pręſtare iuberet.

C Claudianus. Claudianus

Sis pius imprimis. Nam quum vincamur ab omni
Munere: ſola deos ęquat clementia nobis.
Nec tibi quid liceat: ſed quid feciſſe decebit
Occurrat: mentemqꝫ domet reſpectus honeſti.

Clamoꝛ. g̃. βοη. ης. η. dicitꝛ βοαω. clamo. Eſt autem clamoꝛ filius irę: qua qs clamat ꝯtra aliquē ꝯfuſe ꝛ inoꝛdinate aut furioſe loquēs: ſm. b. Tho. ſecūda ſcđę. q. clviij. ar. vij.

Eſtqꝫ clamoꝛ ꝓprie calamoꝛum ſonus: quaſi calamoꝛ. Arūdines. n. vento agitatę magnū emittunt ſonuꝫ. Inde clamantē dicimus eū q vociferādo obſtrepit.

Claritas grece. λαμπροτης. ητος. η. ꝛ λαμπρος. ου. ο. clarus dicitur. Eſt autem clarus pꝛoprie lucidus: vt clara dies. Metaphoꝛice ēt ꝓ inſigni ꝛ excellenti pōitur: vt q pꝛopꝛio quodā fulgoꝛe reſplēdet. Is ēt Inclyt⁹ dr. Verū plus eſt Inclyt⁹ ꝙ̄ clarus. Nā κλυτος. ου. ο. clarus eſt: cui ī prępoſitio addita auget. hic ꝑtꝫ claritas oꝛatōis: claritas generis: claritas rerū geſtaꝝ. Claritudo etiā ꝓ claritate ponť. Saluſtius. Quū pręſertiꝫ taꝫ multę varięqꝫ ſint artes animi: quibus ſumma claritudo parat.

Coquitas. g̃. ομηλικια. ας. η. ꝛ ομηλιξ. ικος. ο. coęu⁹ ꝛ coętane⁹ dr. Eſt āt coęu⁹ eiuſde ętatis

COGITATIO grece. λογισμος. ου. ο. ꝛ. λογιζομαι. cogito dicitur. Eſt autem cogitatio: ſecunduꝫ Ricardum: Inquiſitio veritatis per diſcurſum ex multis: licet ſecundum Auguſtinum: quādoqꝫ ſumať pꝛo quacunqꝫ operatione intellectus. hęc ex. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. clxxx. ar. iij.

Differūtqꝫ Cogitatio. Meditatio: Contēplatio: ꝛ Cōſideratio: hoc mōꝛ: ꝙ Cogitatio eſt reſpect⁹ animi ad euagationē pronus. Meditatio eſt intuit⁹ occupat⁹ in inquiſitione veritatis.

Contemplatio eſt liber animi contuitus in res. Cōſideratio ē oīs opatio itellect⁹. vel ꝓceſſus rōnis ex ꝑncipijs ꝑtingētib⁹ ad ꝯtēplationē vitatis: ſicut meditatio. ſm. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. clxxx. ar. iij.

Cogitatiua potētia ē rō ꝑticularis collatiua itētōnū īdiuidualiū ſꝫ. b. Tho. pria. pte. q. 78. ar. iiij.

Cogitatio ꝛ excogitatio. qđ dif. ī Excogitio. C Euripides. Euripides
αι δευτεραι πως φροντιδες σοφωτεραι. ideſt.
Secundę ſane cogitationes ſapientioꝛes.

Cognatio grece. συγγενεια. ας. η. ꝛ συγγενης. εος. ο. η. cognatus dicitur. Cognatio ſpiritualis eſt vinculū ꝯtractū ex ſtatuto eccleſię: ꝓ ſuſceptionē ſacramētoꝝ: dirimens matrimoniū iam ꝯtctū. ſm. b. Tho. iiij. ſen. di. xlij. q. i. ar. i.

Contrahiturqꝫ tm̄ ꝓ Baptiſmum ꝛ cōfirmationeꝫ.

Cognitio grece: γνωσις. εως. η. ꝛ γνωστηρ. ηρος. ο. cognitoꝛ dicitur. Pꝛopꝛie autem cognitoꝛ diciť q litem alteri⁹ ſuſcipit coꝛaꝫ: ab eo cui dat⁹ eſt: ſicut ꝓcuratoꝛ: q abſens nomine autoꝛ ſit. Cognitoꝛ a cognoſco venit: vnde ēt Recognoſco: quod eſt opus cōpoſitum emendādi: aut limandi aut repręhēdēdi cā reuideo. Actus vero ipſe recognitio dr̄.

Cloꝛ grece. χρωμα. ας. η. vel χρωμα. ατος. ο. ꝛ χρωματιζω. coloꝛo diciť. Eſt āt coloꝛ extremitas ꝑſpicui ī coꝛpoꝛe terminato ſꝫ. Ariſt. li. đ ſēſu ꝛ ſēſato.

Coloꝛ eſt motiuus dyaphani ſm actū. ſm Ariſtoteleꝫ. lib. ij. de anima.

Coloꝛ ē paſſio coꝛpis opaci alteratiua viſus đ potētia (ad actū.

Coloꝛ eſt q̄litas ſecūda ex cōmixtiōe quattuoꝛ q̄litatū ꝑmaꝝ derelicta: alteratiua viſ⁹ đ potētia ad actū.

Color ē lux incorporea in extremitate dyaphāi termi nati.ſm.b.Tho.primo.Sen.di.xvij.q.i.ar.i.

A color venit coloro verbū: ⁊ diſcolor diuerſi coloris ⁊ ⁊ cōcolor eiuſdē coloris. Colores pterea apud Rhe tores dicuntur orationis ornamēta.hoc eſt figuręq a grecis. σχήματα.dicuntur.

Cometes grece. κομήτης.ο. ⁊ κόμη.ης.η.coma dicitur.Et eſt exhalatio terreſtris calida ⁊ ſicca: groſſa:pinguis ⁊ viſcoſa:cui⁹ ptes multū adinuicē circūiacēt:eleuatā ab iſtis iferiorib⁹ vſq ad ſupmā regionē aeris:in qua pp motū illius regiōis inflam maſ: ⁊ circulariter moueſ ad motū ſupremę regiōis aeris.ſm Ariſtotelē lib.i.Metheororum.

Cometē noſtri ſtellā crinitā vocāt.plura genera huiuſ modi ſubito naſcētium ſtellarū pogonias vocant a barba quę grece diciſ.πώγων. Quoniam inferiore ex parte in modum barbę iuba lōge extenditur.

Comitas.g̃. εὐτραπελία.ας.η.⁊ εὐτράπελος.ου.ο.comis diciſ.Eſt autē comitas cū modera tione iocatio.ſm Ariſto.lib.iiij.Ethicorum.

Comitas ē virtus media iter ſeueritatē: ⁊ remiſſionē In altera nec pūctū quidē a virtute diſcedim⁹. In altera omnia quadā animi abiectione remittim⁹.

Terentius Comis ē benignus:facilis:māſuet⁹: ⁊ dicitur a como verbo.qd iā eſt apud grecos q̄ apud latinos idem qd orno.Terēti⁹.Noui ego ingeniū mulierū.dum molliunſ:dū comunſ:annus eſt.Sunt enim capilli maximo homini ornamēto. Quare charila⁹ cur co mā nutriret interrogatus. Quoniā inquit ex omni ornatu corporis.hic pulchri ⁊ minimi ſūptus eſt.

Comedere.grę.φαγεῖν.Nam φαγῶ.⁊ ἐσθίω.come do dicitur.Et eſt cibū ſumere p potentiam natu ralem ſumētis cōuertibilem in naturaʒ eius. Ex.b. Tho.prima parte.q li.ar.iij.

Comeſatio grece.κῶμος.ου.ο.⁊ κωμαστής.ου.ο. comeſor diciſ.Eſt aūt comeſatio pprie cib⁹ poſt cęnā ſumptus:ſicut Merēda cib⁹ qui ſumiſ añ cęnā ⁊ Ientaculū cibus qui ſumiſ añ prandiū:qd ab ien to vbo:ḋ quo infra vide in Ientaculū.Diciturq̄ co meſatio a vicis quos grece. κώμους vocant: ⁊ eſuʒ ſupino ḋ edo.quoniā ante oppidorū cōſtructionē ve teres i vicis hitātes:alij alios ꝯuict⁹ grā inuitabāt.

Commaternitas ⁊ Cōpaternitas ſūt idem quod co gnatio ſpiritualis:ſm.b.tho.iiij.ſen.di.xlij.q.i.

Commemoratio.greće. ἀναμνήσις.ιος.η.⁊ ἀνα μνηστικός.ου.ο. facile reminiſcēs dicitur. Ue nit aūt cōmemoratio a ꝯmemoro:qd ē ad memoriā reduco.Terēti⁹.Nā iſtęc cōmemoratio quaſi expro bratio ē immemoris bñficij.Cicero.Exercēdę quoq̄ memorię grā:qd quoq̄ die egeriʒ cōmemoro veſpi.

Commēdatio:grece:συστασις.ιος.η. ⁊ συνίστημι. commēdo dicitur.Eſtq̄ commēdatio mō lauda tio.mō cōmiſſio.Quia cōmēdo iūctū datiuo ſigni ficat cōmitto:vt cōmēdo te regi.Quādo vero iūgiſ actio cū apō:vl ablatio cū i ſignificat laudo.Ut cō mēdabo te apud pncipē vel regē:vel i ſenatu.Inde litterę cōmēdaticię dicunſ:qb⁹ aliqs cōmēdatur.

Commiſeratio.g̃. οἰκτιρμός.ου.ο.⁊ οἰκτίρμων .ονος.ο. miſericors dr̃.Et ē ꝯmiſeratio dolor qdā ex apparēti malo corruptiuo:ac doloē iferēte i nō dignū pati:q̄ vl ipe patabit poſſe pati vl ſuoꝝ ali queʒ.Idq̄ ſic vt ppiquū videaſ.ſʒ Ari.li.ii.rheto.

Cōmiſeratio eſt quū vel aſpectu alicui⁹:vel orōne:vel etiā cogitatiōe adducimur:vt eū miſeremur.

Commodatio a vbo ꝯmodo vēit quod. χρήζω.di ciſ.Et eſt alicui⁹ rei ad alienū ſpecialē vſuʒ gra tuito facta cōceſſio.ſʒ Bl.i.e.vnico ḋ Cōmo.Itaq̄ cōmodaſ ē alicui⁹ rei vſuʒ ad tēpus cōcedere.Cice ro.Dādo ⁊ accipiēdo mutuādiſq̄ facultatib⁹:ac cō modādis nulla re egeremus. Differt aūt hoc vbū a Mutuo q̄ mutuam⁹:vt Paulus iuriſcōſultus ingt nō eādē ſpeciē recepturi.Mutui datio i his reb⁹ q̄ quę pōdere:numero mēſurave dari ſolēt qm̄ earū re rum datiōe poſſumus in creditū ire:quia magis in genere ſuo functionē recipiūt p ſolutionē q̄ p ſpe ciē.Nā in cęteris reb⁹ iō ire in creditū nō poſſum⁹ Quia aliud pro alio inuito creditore ſolui nō pōt.

Commutatio.grece. συνάλλαγμα.ατος.το.⁊ ἀν τάλλαγμα.ατος.το.Ita.ἀνταλλάττω.per muto diciſ.Et ē duplex:Altera naturalis hoc ē rei ad rē vel ad pecuniā pertinens ad Iconomos vel polyticos.Altera pp lucrū ptinēs ad negociatores, Ex.b.Tho.ſcda ſcdę.q.lxxvij.ar.iiij.

Commutare verba:ē litigaſ ⁊ iurgari.Terēti⁹.Nūq̄ hodie cōmutaturū patrē vnum eē verbum.

Compaſſio.g̃.συμπάθεια.ας.η.quę ⁊ a noſtris cordoliū dr̃.a dolorē cordis.De q̄ vide infra miſe ricordia.

Compaternitas.vide ſupra in Cōmaternitas.

Compēſatio grece.διακρισις.ος.η.diciſ.Et (vt Modeſtinus ingt) ē debiti ⁊ crediti inter ſe con tributio:vt.ff.de compenſa.lib.i.

Compūctio.g̃.κατάνυξις.ιος.η.⁊ κατανύσσω. compungo dicitur.

Compręhēſio grece:κατάληψις.ιος.η. ⁊ κατα λαμβάνω.cōprehendo:diciſ. Eſt aūt Cōprehē dere pprie attingere rem ſm omnē modū: ⁊ omnē ratione q̄ cognoſcibilis eſt.ſm.b.Tho.pma pte.q. xij.ar.vij. Cōprehendo ⁊ apprehēdo idē ſunt qd ca pio:ſed ⁊ corpore ⁊ animo hoc fit.

Conceptio g̃. σύλληψις.ιος.η.⁊ συλλαμβάνω. concipio dicitur.Eſt aūt concipi: pcedere a ge nerāte:diſtinctū eſſe ab eo: ⁊ eſſe clauſum itra termi nos eius.ſm.b.Tho.iij.ſen.di.viij.i.

Conceptio viri ſm Ariſto.cōpleſ in.xl.diebus.ſʒ Au guſtinum in.l.Mulieris vero in.lx.Uerſ.

Sex in lacte dies:ter ſunt in ſanguine trini:
Biſſeni carnem:Ter ſeni membra figurant.

Cōcipio pprie ſignificat apprehēdo.Quaſ mulier cō cipere dr:quū gēitale ſemen apprehēdit ad fętū fa ciēdū:vñ ꝯcepiū fętū dicim⁹:quū gēitura coaluit.

Conceptio apud grāmaticos fit:quū vnū gēus aliud: vel vna perſona aliā cōcipit ⁊ apprehendit.

Concilioro.g̃:διαλλαγή.ης.η. vel συναλλαγή.ης.η.⁊ διαλλάττω. concilio: qm̄ non cum te ſed cū deo:ſiue hoīe iungiſ: Idē eſt qd placo: ⁊ ami cū facio.Uirg.Tu ſceptra Iouēq̄ ꝯcilias. Hinc re conciliare qd eſt in gratiā reſtituere ⁊ in priſtinā bēi uolentiā.a qua qs deciderat offenſa interueniente. Cōcilio mihi laudē:ſeu famā.i.acqro ⁊ cōparo. Et in malā partē nōnūq̄:vt tu ꝯcilias tibi inimicitias Cōciliatus etiā pro empto poniſ.Terenti⁹. Prodi male conciliate:hoc eſt magno precio empte.

Concio grece. ἀγορά.⁊ ἀγορεύω.concionor diciſ. Eſt āt ꝯcio populi multitudo ꝯgregata ad audiē dū aliquē orantē p cōmuni vtilitate. Et tū ipſa ora tio:tū locus ipſe concio appellaſ. Diciturq̄ a ꝯcio quod mō ſignificat ꝯuoco: modo perturbo ⁊ cōmo ueo.Idemq̄ qui orat concionari dicitur.

¶ Homerus in α Iliados de neſtore.

τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων
ῥέεν αὐδή.idest.

Cuius a lingua melle dulcior fluebat orō. ¶ Ibidē.
ἀγορὴν δ' ἀγείραν. hoc eſt.

Concionem viros illuſtrantē. ¶ Idē in. γ. iliados.
ἀγορηταὶ ἐσθλοὶ τεττίγεσσιν ἐοικότες,
οἵ τε καθ' ὕλην
δενδρέῳ ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι.idest.

Concionatores boni cicadis ſimiles:quę in ſilua arbori inſidentes vocem delectabilem emittunt.

℃ Homerus in.i. Iliados.

αἰδοῖοιγα. Ταγδρες.αρι περιτεις.
ΤΙλιδουσι.idest.

Concionem.vbi viri illuſtres fiunt.

CONcordia grece.ομονοια.ας.η.τ ομοφρονεω.concordo dicitur.Et eſt ad alterum: inquantū.ſ. diuerſorū cordiū voluntates ſimul in vnum cōſenſum cōueniūt.vñ Cōcordia ē vnio appetituū diuerſorū appetētiū. Pax vero ē vnio appetituū vnius appetētis.ex.b.Tho.ſcda ſcdę.q.xxviiij.ar.i. Hic ɔcordo vbū qd̄ ē ɔuenio: τ cōcors eiuſdē cordis.i.mētis τ animi.Et diſcors qui corde τ animo diſſidet.

COnclusio.grece: συμπερασμα.ατος.το.τ συμπεραινω.concludo dicitur. Eſt enim concludere aliquādo perorare hoc ē terminare orationē. Inde cōcluſio quę etiā a grecis.επιλογος.a noſtris ɔoratio. Nōnūq̄ʒ cumul⁹ vocaſ.Quia ſicuti cumul⁹ aceru⁹ eſt. Ita i cōcluſiōe oīa quaſi i vnū aceruū colliguntur.

COncubina grece:συγευνος.ου.η.τ συμευνω.annuo dicitur.τ συγκοιμησις.ιος.η. concubinus dicitur. Eſt autem concubina mulier q̄ domi quaſi vxoris loco tenet.a grecis etiā dicta. παλλακη.ης.η.

COncupiſcētia.grę.επιθυμια.ας.η.τ επιθυμεω.concupiſco.Et ē appetitus delectabilis ſēſitiue: τ eſt ſubiectiue in appetitu ſenſitiuo.b. Tho.prima ſecundę.q.xxx.ar.i.

Cōcupiſcibilitas eſt appetitus ſenſitiue:q cōmuniter dicitur ſenſualitas:Cuius obiectuʒ ē bonū apprehēſuʒ ſm ſenſum.b.Tho iij.ſen.di.xxvj.q.i.

Concupiſcētia eſt tā malarū q̄ʒ bonarū rerum appetitus:a cōcupiſco veniēs qd̄ eſt opto τ deſidero.

Concupiſcibilis vis quid ſit.vide ſupra in arbore animę ſenſitiuę.

Cōcupiſcētia dicitur īcēſiuē dſiderij.Zel⁹ amoris. Abōīnatio odij:Accidia triſtitię.Preſūptio ſpei.Audacia confidētię:Furor irę:hęc ex.b.Tho.iij.ſen.di.xxvj.q.i.ar.iij.

CONFESSIO. grece. ομολογησια. ας.η.τ ομολογητης.confeſſor dicitur. Eſt autem Confeſſio Triplex ſcilicet actus exterior fidei vel iuſtitię.Actus Latrię.ſ. gratiarum actio τ laudatio dei:τ Actus pęnitētię.ſ.ɔfeſſio pcc̄ōrū.b.Tho.ſcda ſecūdę.q.iij.ar.i. τ.iij.ſen.di.xvij.q.iij.ar.ij.

Confeſſio ſacramentalis eſt legitima coram ſacerdote peccatorum ſuorum declaratio.ſm Ho.τ dicitur quaſi ſimul:vel ex toto:vel vndiq̄ʒ faſſio.

Confeſſio ſacramētalis ē p quā morbus latēs ſpe venię apitur.vt habeſ.iiij.ſen.di.xvij.q.iij.ar.ſʒ Auguſtinum. vel ſic.

Confeſſio ſacrametalis eſt delinquentis accuſatio: ex erubeſcentia:τ per claues eccleſię ſatiſfactoria obligans ad pęnitentiam peragendam iniunctam.

Cōfeſſio ſacramētalis debet habere ſedecim ɔditiōes in Infraſcriptis verſib⁹ cōtentas. ſecūdū.b. Tho. iiij.ſen.di.xvij.q.iij.ar.iiij. Verſus.

Sit ſimplex:humilis confeſſio pura:fidelis:
Atq̄ʒ frequens:nuda:diſcreta:libens:verecunda:
Integra:ſecreta:lachrymabilis:accelerata:
Fortis:τ accuſans:τ ſit parata. Item.
Quis:quid:vbi:p quos:quotiens:cur:qūo:quādo.

Numeri. ℃ Numeri cap.v.

Locutus eſt dn̄s ad Moyſen dicēs. Loquere ad filios Iſrael:vir ſiue mulier quū fecerint ex oībus peccatis quę ſolent hominibus accidere. τ p negligētiaʒ trāſgreſſi fuerint mādatū domini.atq̄ʒ dlinquerit: cōfitebūtur peccatū ſuū. ℃ Ioſue.cap.vij.

Ioſue. Fili mi da gloriam domino deo Iſrael:τ cōfitere atq̄ʒ indica mihi quid feceris:ne abſcondas.

℃ Prouerbiorum.cap.xxviij.

Qui abſcendit ſcelera ſua:nō dirigeſ:Qui aūt cōfeſſus fuerit τ reliquerit ea miſericordiā conſequetur Prouerbiorū.

℃ Eccleſiaſti.cap.iiij.

Nō ɔfūderis cōfiteri peccata tua:τ ne ſubijcias te omni homini pro peccato. ℃ Eccleſiaſti.cap.xvij. eccleſiaſti.

Cōfiteberis viuēs:τ viuus τ ſanus cōfiteberis: τ laudabis deū:τ gloriaberis i miſerationib⁹ eius. Quoniā magna miſericordia domini:τ propitiatio illius cōuertētib⁹ ad ſe. ℃ Lucas cap.v. Lucas.

Vade τ oſtēde te ſacerdoti. ℃ Idem cap.xvij.

Ite τ oſtēdite vos ſacerdotib⁹. ℃ Iacob⁹ i epiſtola.c.v. Iacob⁹

Cōfitemini alterutrū peccata veſtra. τ orate pro inuicē vt ſaluemini. ℃ Ioannes primę.cap.i. Ioānes

Si cōfiteamur peccata nr̄a deus fidelis eſt:τ iuſtus:vt remittat nobis peccata noſtra: τ emūdat nos ab oī iniquitate.Si dixerimus quoniā nō peccauimus mēdacē facim⁹ eū:τ verbū eius nō ē in nobis.

℃ Auguſtinus lib.de pęnitentia:τ habetur de pęni.di.i.Quem pęnitet.

Quē pęnitet omnis pęniteat:τ dolorē lachrymis oſtēdat. Repſentet vitā ſuā dō p ſacerdotes:pueniat iudiciū dī p cōfeſſionē. Precepit enim dominus mundādis vt oſtēderēt ora ſacerdotib⁹. docens corporali pęnitētia ɔfitēda eſſe peccata:non per nuncium: nō p ſcriptū manifeſtāda.Dixit eni ora monſtrate: τ oēs:nō vnus pro oibus:nō aliū ſtatuatis nūciuʒ: q pro vobis offerat mun⁹ a Moyſe ſtatutū.Sʒ qui p vos peccaſtis p vos erubeſcatis. Erubeſcētia eni ipſa ptē habet remiſſionis.Ex miſericordia eni hoc precepit dn̄s:vt neminē pęniteret i occulto. In hoc enim q p ſeipſum dicit ſacerdoti:erubeſcentiā vincit. Timore offenſi venia fit criminis. Fit enim veniale p cōfeſſionem:qd̄ criminale erat opatione. Et ſi nō ſtatim purgaſ fit tamē viale qd̄ commiſerat mortale. Multum enim ſatiſfactionis obtulit. qui erubeſcentię dominās nihil eoruʒ quę cōmiſerit nūcio dei denegauit. ℃ Auguſtin⁹ lib. d̄ pęnitētia.

Cōfeſſio eſt ſalus animarū:diſſipatrix vitiorū:reſtaurarix virtutū:expugnatrix dęmonū. Quid plura? obſtruit os inferni:τ paradiſi portas aperit.

℃ Auguſtinus.ſuper pſal. Auguſtinus.

Delictum meum cognitum tibi feci.

Non operui:ſʒ apui:vt operires. Non celaui vt tegeres Nā quādo homo detegit:deus tegit. Quū homo celat:deus nudat.Quū homo agnoſcit: de⁹ ignoſcit.

℃ Auguſtinus lib.de pęnitētia:τ habeſ de pęni. di.v.conſiderat.§.Cautus.

Cautus ſit pęnitēs ne verecūdia ductus diuidat apd̄ ſe ɔfeſſionē:vt diuerſa velit diuerſis ſacerdotibus māifeſtarē.Quędā.n.vni celat: q̄ alijs māifeſtāda reſeruat.Qd̄ ē ſe laudarē τ ad hypocreſiʒ tēdere: τ ſēper venia carere:ad quā p fruſta putat peruenire.

℃ Auguſtinus lib.de pęnitētia τ habeſ de pęni. Di.vj.Qui vult.

Qui vult cōfiteri pcā ſua vt inueniat gratiā q̄rat ſacerdotē ſciētē ligare τ ſoluere. ℃ Aug.li.d̄ pęnitētia.

Diſcretio ɔfeſſoris valde neceſſaria ē.Cōſideret q̄litatē criminis in loco:i tēpore:i pſeuerātia:in veritate pſonę:cuius fuerit ętatis:cui⁹ ſapiētię:τ ordinis:τ q̄li ſi fecerit tētatiōe: τ i ipſi⁹ multiplici executiōe.

℃ Auguſtinus lib.de blaſphemia ſpiritus ſancti τ habetur.i.q.i.Spiritus ſanctus.

Spiritus ſanctus in ſancta eccleſia ēt i iſto tēpore quo velut granū atteriſ cū palea: ſic opatur vt nullus veraʒ cōfeſſionē aſperneſ:nullus ſimulatione fallatur:atq̄ʒ ita reprobos fugiat: vt etiam per illorum

miniſteriũ probos colligat. ℭ Auguſtin⁹ ſup pſal.
O homo quid times cõfiteri? Illud qđ p cõfeſſionem ſcio minus ſcio: ꝙ illud qđ neſcio. Cur cõfiteri erubeſcis peccata tua? Peccator ſum: ſicut ⁊ tu hõ ſuz: humanũ a me nihil alienũ. Confitere homo homini homo peccator homini peccatori. Elige qd vis. Si nõ ꝯfeſſus lates: incõfeſſus dãnaberis: Ad hoc de⁹ exigit cõfeſſionẽ: vt liberet hominẽ humilẽ. Ad hoc dãnat nõ cõfitẽtem: vt puniat ſuperbum.

ℭ Auguſtinus ſuper Joannem.

Seruus peccati quo fugit? Secũ ſe trahit quocũꝗ fugerit. Nõ fugit ſeipſaz mala cõſciẽtia. Nõ eſt quo eat: Seqtur ſe. Immo ñ recedit a ſe. Peccatũ.n. qđ facit intus ẽ. Uis audire ꝯſiliũ. Si vis a deo fugere: ad ipſũ fuge cõfitẽdo: Nõ ipſũ aliqd latẽdo. Cõfiteri.n. potes: latere nõ potes. ℭ Aug. ſup Joãnẽ

Quũ humilitatis cauſa mẽtiris: ſi nõ eras peccator: añꝗ mẽtireris: mẽtiẽdo efficeris qđ vitaras: veritas i te ñ ẽ. Niſi ita dixeris te pcõrẽ: vt te eẽ cognoſcas

ℭ Auguſtin⁹ in Tractatu de cura militię.

Nemo dicat occulte ego pęnitẽtiã apud deũ ago. Nouit deus q mihi ignoſcit: quia in corde meo ago. Ergo ſine cã dictũ eſt. Quę ſolueritis i terra erũt ſoluta in cęlo. Ergo ſine cauſa datę ſunt claues eccleſię.

ℭ Hieronymus epiſtola prim⁹.

Verũ de remiſſiõe peccatorũ ſufficeř debet ſola credulitas. Quis eni cauſas aut rõnẽ regrat? vbi indulgẽtia principalis er ẽ. Quũ terrẽi regis liberalitas diſcuſſiõi nõ ſit obnoxia: ab hũana temeritate diſcutif diuina largitio. Solẽt eni cũ irriſiõe aduerſum nos dicere pagani: ꝙ ipſi nos decipiam⁹: q putem⁹ crimina q̃ ope cõmiſſa ſunt: vbis poſſe purgari: Et aiunt. Nũquid poteſt q homicidiũ fecit homicida nõ eſſe: ⁊ adulter nõ videri: q adulteriũ ꝑpetrauit? Quomodo ergo huiuſcemodi criminũ re⁹ ſfact⁹ nobis effici ſubito videbif? Sed ad hęc vt dixi mell⁹ fide ꝙ rõne reſpõdeo. Rex eni eſt oium qui promiſit terrę cęliꝗ dominus eſt: qui hęc pollicef. Nos vis vt ei q ex terra homies fecit credã: ꝙ ex crimnoſo me faciat innocẽtẽ? Et qui me quũ eſſez cęcus fecit videř. vł quũ eſſez ſurd⁹ audire: q mihi claudo greſſũ reddidit: innocẽtiã mihi pditã poterit recuperare? Et tamẽ veniam⁹ ad ipſuz teſtimoniũ. Occideř hominẽ nõ ſemp criminoſum eſt: Sed malicia ⁊ non legibus occidere criminoſuz eſt: Nõ ergo factũ me in talib⁹: quia iterdũ: ⁊ recte fit. ſed animus male cõſulẽs dãnat. Si ergo anim⁹ in me qui criminoſus eſt effect⁹: ⁊ i quo fuit origo vitij corrigaf. Cur tibi videar nõ poſſe inocẽs effici: q pri⁹ fuerã criminoſus Si eni vt ſupra oſtẽdi: cõſtat: ꝙ nõ in facto: ſed i volũtate ſit crimẽ: ſicut mala volũtas autore malo demõe peccato me ⁊ morti fecit obnoxiũ. Ita i bonũ volũtas mutata autore bono dẽo inocẽtię reddidit ⁊ vitę. Similis cã ⁊ i cęteris criminib⁹ hoc mõ fides nřa nõ inuenif naturalib⁹ rõnibus aduerſari: dum remiſſio peccatorũ ñ geſtis q̃ mutari nõ poſſũt: Sz animo: quẽ ð malo i bonũ verti certũ eſt deputef.

ℭ Ambro. li. ð padiſo ⁊ habef ð pęni. di. i. Nõ pt: — *Ambroſius.*
Nõ põt qſꝗ a peccato iuſtificari: niſi peccatũ ãte fuerit cõfeſſus. ℭ Ambroſius in ſermone quadrageſime: ⁊ habetur de pęni. di. i. Ecce.

Ecce nũc tẽpus acceptabile adeſt: i quo Cõfeſſio aiaz a morte liberat. Cõfeſſio apit padiſuz. Cõfeſſio ſpẽ ſaluãdi tribuit. Uñ ſcriptura dicit. Dic tu iniqtates tuas vt iuſtificaris. His vbis oſtẽdif: quia ñ meref iuſtificari: q i vita ſua peccata noluit confiteri. Illa ergo cõfeſſio nos liberat a morte: q̃ fit cũ pęnitẽtia.

ℭ Ambroſius de Joſeph. li. xxxvj.

Plurimũ ſuffragatur deo verecũda cõfeſſio: ⁊ pęnam quã defenſiõe euitare nõ poſſum⁹ pudore releuam⁹.

ℭ Ambroſius ſuper Beati immaculati.

Qui ſe accuſat: ⁊ ſi peccator ſit iuſtus eẽ incipit: Quia nec ſibi parcit: ⁊ dei iuſtitias cõfitef. ℭ Ibidem

Ceſſat enim vindicta diuina: ſi cõfeſſio pręcurrat humana. ℭ Ibidem.

Si accuſauerit ſe iuſt⁹. Uocẽ parat accuſatiõis: excludit q ſolet accuſař peccata: ⁊ vniuſcuiuſꝗ ẽ aggregař flagitia: excuſat reũ pudor ſu⁹. Accuſat cũ autorẽ q quũ ſua delicta ñ tacuit. videf i ſe doluiſſe qđ fecit. In diabolo perdidiſſe quod ſuaſit.

Gregori⁹ ⁊ habef de pęni. di. vj. Sacerdos. — *Gregorius.*

Sacerdos ante oia caueat: ne de his q ei cõfitẽtur peccata ſua alicui recitet: ꝙ ea cõfeſſus eſt nõ ꝓpinquis nõ extraneis: neꝗ qđ abſit ꝓ aliquo ſcãdalo. naz ſi hoc fecerit depõaf: ⁊ oib⁹ dieb⁹ vitę ſuę ignominioſus peregrinãdo pgat. Gregorius. viij. mo.

Qui ꝓmereri vult qđ expetit: debet malũ cõfiteri qđ fecit. Ualde eni facile ẽ: vt peccatorẽ ſe qſꝗ fateaf: quũ nihil pro peccato ſuo patitur. ℭ Gre. xij. lib. mor. ſup illđ. Si celaui i ſinu meo iniqtatẽ meã.

Mirẽtur in bono Job q volũt caſtitatis cõtinẽtiã mirentur integritatẽ iuſtitię: mirẽtur viſcera pietatis: ego in eo non minus admiror cõfeſſionẽ humillimã peccatorum ꝙ tot ſublimia virtutum.

ℭ Gregorius li. xxij. moralium.

Hęc ſũt verę humilitatis īſignia: iniquitatẽ ſuã quẽꝗ cognoſcere: ⁊ cognitã voce confeſſionis aperire.

ℭ Gregorius ibidem.

Peccatores nos in trãquillitate loqmur: ſz quũ de peccatis ipſis flagello iteruenięte corripimur ⁊ murmuram⁹: pęna ergo nos iterrogat ſi culpã veraciter cognoſcim⁹. Plerũꝗ grauioris certamis ẽ ꝯmiſſa peccata ꝑdere: ꝙ ñ admiſſa vitař. ℭ Gregori⁹ ibidẽ

Plurimi hões cõfitẽtur culpã: Sed humiles nõ ſunt ⁊ Nam multos nouimus qui arguẽte nullo peccatores ſe eſſe cõfitẽtur. Quũ vero de culpa fuerint fortaſſis correpti defẽſiõis patrociniũ quęrũt: ne peccatores eẽ videãtur. Qui ſi tũc: quũ id ſpõte dicũt: peccatores ſe eẽ veraci hũilitate cognoſcerẽt: quũ ab illis arguũf ſe: qđ ꝯfeſſi fuerãt ñ negarẽt. Qua in re cõfeſſiõis iudicia ſunt: ſi quũ qſꝗ peccatorez ſe dicit: illud de ſe dicẽti ẽt alteri nõ contradicit.

ℭ Gregorius in paſtorali.

Vulnera clauſa plus cruciant. Nã quũ putredo quę i terius feruet eijcitur: ad ſalutem dolor aperitur.

ℭ Jo. Chryſoſtom⁹ ⁊ habef ð pęni. di. pria capitulo. Quis aliquãdo. §. Nunc autez ſi. — *Jo. chryſoſtom⁹*

Nũc aũt ſi recorderis peccatoꝝ tuoꝝ: ⁊ frequẽter i cõſpectu dei pronũcies: ⁊ ꝓ eis clęmẽtiã ei⁹ dẽpceris citius illa delebis. Si aũt nũc obliuiſceris pcõrum tuorũ: tũc eorũ recordaberis nolẽs: quũ i toto mundo publicanf ⁊ i cõſpectu ꝓferenf oiuz tã amicorũ tuorum: ꝙ inimicorũ: ⁊ ſanctorũ angelorũ ⁊ cęleſtiũ virtutũ. Nõ eni ad Dauid ſolũ dicebat. Tu i ſecreto feciſti: Ego cũctis manifeſtabo: Sed etiam ad oẽs nos hoc dř. ℭ Jo. Chryſo. ſup Leuiticũ homelia. ij.

Peccata tua dicito: vt deleas: Illa ſi ꝯfũderis dicẽ alicui: quia peccaſti: dicito illa quottidie i aia tua. Nõ dico vt ꝯfitearis ea ſeruo: vt exprobet: Dico deo: qui curat ea. Nec.n. ſi nõ dixeris ignorat de⁹. Dicito ea in hac vita: vt requiem in alia habeas.

ℭ Iſidorus lib. primo capitulo. xij. — *Iſidor⁹*

Cõfeſſio ſonat: cõfeſſio iuſtificat. cõfeſſio peccatis veniã donat: Omnis ſpes in ꝯfeſſiõe ꝯſiſtit. In cõfeſſiõe locus miſericordię ẽ. Nulla tã grauis ẽ culpa: quę per cõfeſſionẽ non habeat veniam.

ℭ Iſidorus ibidem. ca. xvj.

Frequẽter peccans ⁊ lugens vir veniam meretur.

Bernardus. ¶ Bernardus ſuper cantica ſermone.liij.
Quātū diſplicet regi impudentia pcōris tātū placet verecūdia ꝯfitentis. ¶ Bernardus epiſtola.xxiij.
Abſq; cōfeſſione iuſtus iudicat̃: ⁊ peccator mortu⁹ reputat̃. Cōfeſſio igit̃ peccatoris ē vita: iuſti gloria: ⁊ neceſſaria eſt peccatori: ⁊ iuſtū nihilominꝰ decet.
¶ Bernardus de.xij.gradibus humilitatis.
Indicia verę cōfeſſiōis ſunt: ſicut vnuſqſq; ſe peccatorē dicit: id de ſe dicēti alteri nō cōtradicat: Nā non peccator: ſed iuſtus videri appetit: quū peccatorē ſe qſq; nullo arguēte cōfitet̃. Sup̃bię qppe vitiū ē vt qd de ſe fateri quis ſua ſpōte dignatur: hoc ſibi dici ab alijs dedignetur.

Leo. ¶ Leo pp. ⁊ habetur de pęni. Di.i.ſufficit.
Sufficit pęnitēti cōfeſſio: quę pręmiū domino offertur Deinde ſacerdoti: qui pro delictis pęnitētiū p̃cator accedit.

Hugo. ¶ Hugo de clauſtro animę.
Si veniret Demon ad capitulū cōfeſſiōis: īpetrar̃ poſſet indulgētiā remiſſionis. Sathan expulſus ē a capitulo cęli. Adā a caplo pādiſi: Judas a caplo Chriſti. Jn p̄io capitulo fuit culpa ſup̃bię. Jn ſc̄do culpa inobedientię. Jn tertio culpa auaritię.

Caſſiodorus ¶ Caſſiodorus ſup̃ illud p̃s. Uias meas ānūciaui.
Mira cōpēſatio: ſtupēda viciſſitudo Domino ſuo p̄pria mala dicere: ⁊ ab eodem p̄mia ſalutis accipet̃. Quis nō incitet̃ illi ad pręmiū confiteri: cui nō poſſis negare quod feceris.
¶ Caſſiodor⁹ ſup̃ illō pſalmi. Beati quoꝝ remiſſę ſūt
O igēioſa ſimplicitas ⁊ mille tergiuerſatiōib⁹ cautior puritas. Manifeſtar̃ delictū. illis nō iudex: ſʒ aduocatus ē Chriſtus: q ſe ꝓpria cōfeſſiōe damnarunt.
Caſſiodorus ſuper p̃s.lxxvij.
O beata cōfeſſio q̄ ęternū tollit opprobrium: Nā qd ad reatū inuenerit pęnitētia: perpetuis ſęculis reddit abſolutū.

Boeti⁹ ¶ Boetius li.p̄io d̄ phiſica con.
Si operā medicātis expectas: oportet vt vulnus tuum detegas.

Anſelmus ¶ Anſelmus ſuper p̃s.vj.
Medicus ęgroto cōfitēti ſuā infirmitatē medicinā negare nō debet: vt pſuadeat animę in q̄ mala ſe pręcipitauit: Et ideo etiā: vt ex difficultate ſanationis magis ſibi caueat. Quod enim facile ſanat̃: nō multum cauetur. ¶ Seneca lib. de moribus.

Sene. Vbi eſt confeſſio: ibi remiſſio.
¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.xxviiij.
Initiū ſalutis noticia peccati. Nā qui peccar̃ ſe neſcit corrigi ñ vult. Jdeo quātū potes te ipſū argue.
Seneca ad Lucillium epiſtola.liiij.
Quare vitia ſua nemo cōfitet̃? Quia ēt nūc in illis ē. Somniū narrare vigilātis ē: ⁊ vitia ſua cōfiteri ſanitatis īdiciū ē. Expergiſcamur ḡ vt mores noſtros coarguer̃ poſſim⁹. ¶ Seneca ad Lucilliū epi.lvij.
Omnia vitia in apto leuiora ſūt: Morbi quoq; ad ſanitatē tūc inclināt: quū ex abdito erumpūt: ac vim ſuā proferūt: ⁊ auaritiā ⁊ ambitionē ⁊ cętera vitia mentis humanę tūc p̃niciosa ſcias eſſe: quū ſimulata ſanitate ſubſidunt.

Ouidi⁹ ¶ Ouidius metamorphoſeos libro.x.fabula.viiij.
Numen confeſſis aliquod patet.

Confidentia: grę. θαρραλεότης.ητος.ἡ. ⁊ θαρρέω. ꝯfido dicitur. Et eſt p̃ quā magnis ⁊ hōeſtis reb⁹ animus multū in ſe fidentię collocat. ſm̄ Ciceronē libro.ij. Rhetoricorum.
Cōfidētia ⁊ fiducia ſic differunt vt placet Donato ſup̃ Terētio. ꝙ cōfidētia interdū in bona ſignificatione interdū in mala. Fiducia vero ſemp̃ in mala. Sed vtrūq; modo in mala: modo in bona partē accipit̃.

Conformitas: grece. συμμορφωσις.ιος.ἡ. ⁊ σύμμορφος. conformis dicitur. Eſt autem cōformitas idē quod ſimilitudo quā cauſat vnitas qualitatis: ſm̄ b. Tho. primo ſent. di.xxxviij.q.i.

Coniectura: gr. τεκμήριον.ου.τό. ⁊ τεκμαίρομαι coniecto dicitur. Eſt autē cōiectura p̃ aliqua ſigna alicu⁹ rei cognitio: imperfecta t̃n: ſm̄.b. Tho. prima ſecundę.q.cxij.ar.v.
Coniectus eſt directio quędā rōnis ad veritatē: a quo dicta ē cōiectura: a quo apud Rhętores dictus eſt ſtatus coniecturalis.

Coniuratio.ḡ. συνωμοσία.ας.ἡ. ⁊ συνωμότης.ου.ὁ. coniuratus dicitur. ⁊ συνόμνυμι coniuro. Et eſt quando in unum ſe colligendo: iuramenta inter ſe d̄derūt: vt habetur.xi.q.i. Cōiurationū. vnde cōiurare eſt ſimul ⁊ in vnū iurare.
Cōiuratio ⁊ cōſpiratio pro vno ⁊ eodē crimine accipiuntur.xi.q.i. Coniurationū. Cōſpirar̃ eſt ſimul vel i idē ſpirare. ſʒ glo.i.c. Cōſtitutionē. de ſin.ex.li.vj.
Coniuro proprie eſt in alicuius perniciē iuro. Unde ꝯiuratio. Capiūtur nōnunqnā ꝯiuratio ⁊ conſpiratio in bonā partem. Licet perraro. Horatius. Coniurat amice.
Coniurati ſūt hij q ꝯiurauerūt ⁊ ꝯſpiratiōes fecerūt.

Conſanguinitas: grece. ὁμαιμοσύνη.ας.ἡ. ⁊ ὅμαιμος.ου.ὁ.ἡ. conſanguineus dicitur. Eſt autem conſanguinitas vinculum ab eodem ſtipite propinquo deſcedentium: carnali propagatione contractum: ſm̄.b. Tho.iiij.ſen.di.xxxxi.
Conſanguinitas eſt propinquitas quędam a naturali communicatiōe fundata ſupra actū generationis: q̄ natura propagatur. ¶ Jbidem
Conſanguinitatis linea: eſt ordinata collectio p̃ſonarum conſanguinitate coniunctarum: ab eodem ſtipite d̄ſcēdentiū: diuerſos ꝯtinēs gradus.b. Tho.iiij. ſen.di.xxx.q.ij.ar.i.
Conſanguinitatis gradus eſt habitudo p̃ſonarū diſtātiū. q̄ cognoſcit̃ q̄ta diſtātia p̃ſonę īter ſe differūt.

Conſciētia. grece. συνείδησις.εως.ἡ. ⁊ συνειδώς.ότος.ὁ. cōſcius dicitur. Et non ē potentia: nec habitus: ſed eſt actus. ſ. applicatio ſcientię: ⁊ quādoq; ponitur pro Synthereſi: quia eſt act⁹ eius.b. Tho. prima parte.q.lxxviiij.ar.xiij.
Cōſcientia eſt regula in rōne. Syntheres vero eſt i voūtate inſtigādo eam ad bonū ⁊ ſtimulādo. Ex Alex. in.iij.parte ſummę.
Conſciētia modo de plurib⁹ eſt. Modo d̄ vno. De pluribus. Saluſti⁹. Tum ſceleꝝ ſuoꝝ imp̄miſq; conſpirationis cōſcientia ſolliciti: quo ſe verterēt nō videbant. De vno. ¶ Cicero in Catone maiore. Cicero
Conſcientia bene actę vitę: multoꝝq; benefactoꝝ recordatio iucundiſſima eſt. ¶ Menander. Menander
βροτοῖς ἅπασιν ἡ συνείδησις θεός. idest.
Mortalibus omnibus conſcientia deus.

Conſenſus grece. ὁμόνοια.ας.ἡ. ⁊ ὁμονοέω. conſentio dicitur. Et importat iudiciū de eo i. qd̄ conſentitur.b. Tho. prima ſc̄dę.q.lxxiij.ar.vij.

Conſequentia: grece. ἀκολουθία.ας.ἡ. ⁊ συνακολουθέω. conſequor dicitur. Et autē conſequentia ex pręcedentibus illatio.

Conſeruatio grece. συντήρησις.εως.ἡ. ⁊ συντηρέω. conſeruo dicitur. Eſt autem conſeruatio in eſſe: Jnfluētia vniuoci eſſe: p̄ius influxi.b. Tho. prima parte.q.viiij.ar.ij.

Conſideratio: grece. σκέψις.εως.ἡ. ⁊ σκέπτομαι conſidero dicit̃. Et eſt omnis operatio intellect⁹ vel ꝓceſſus rōnis ex principijs p̄ingētib⁹ ad cōtēplatiōez veritatis.b. Tho. ſc̄da ſc̄dę.q.clxxx.ar.iij.
Conſidero a ſyderū cōtemplatione dicit̃: a quo ꝯſideratus: qui agēda cōſiderat. Et cōſideratio cōtēplatio. Quid differāt cōſideratio: cogitatio: cōtēplatio ⁊ meditatio: vide ſupra in Cogitatio.

COnſiliarius: grece. συμβουλος.ου.ο: ⁊ συμβου-
λια.ας.η.cõſultatio. Eſt autem cõſiliari⁹ q alijs
ꝯſiliũ: dat q ⁊ cõſult⁹ dicit᷑. ille vero q cõſiliũ petit
Home dicitur ꝯſultor. ¶ Homerus in β Iliados.
rus. ουχρη παννυχιον ευδειν βουληφορον ανδρα. idẽſt.
Non oportet ꝑ noctẽ dormire cõſiliarum virum.
Heſio ¶ Heſiodus.
dus. ηδε κακη βουλη τω βουλευσαντι κακιστη. ideſt.
Malum conſilium conſultori peſſimum.
Menã ¶ Menander.
der. εγνυκτι βουλη τοις σοφοισι γιγνεται. ideſt.
In nocte conſilium ſapientibus fit.

COnſilium: grece. βουλευμα. ατος. τό. ⁊ βου
λευω. do conſiliũ dicitur. Eſt autem con-
ſiliuꝫ appetitus inquiſitiuus de nobis vti
libus. ſecundum Damaſcenum libro. iij.
ca. xxxiij.
Conſilium eſt appetitus faciendi excogitata ratione:
ſecundum Cice. lib. i. Rheto.
Conſilium eſt inquiſitio eorum tantũmodo que ſunt ad finẽ
operabilium a nobis non minimorum: nec determi-
natorum. b. Tho. ſcda ſcdę. q. liij. ar. iij.
Fit autẽ Cõſiliũ a cõ ⁊ ſalio qꝺ in vnam ſententiã plu
res rõnes cõſaliãt. i. ſimul ſaliant ⁊ cõueniant. Hic
fit cõſulo: qꝺ actõ iunctũ ſignificat cõſilium peto.
Iuuenalis. Conſulit ante phalas delphinorũꝗ co-
lũnas. Si vero datiuo: ſignificat cõſiliũ do. Aliquã
do cõſulo ponitur pro delibero: ⁊ tũc caſuꝫ nullum
requirit: vt conſulunt Senatores.
Prouer ¶ Prouerbiorum capitulo. xix.
biorũ. Audi Conſilium: ⁊ ſuſcipe diſciplinam.
¶ Prouerbiorum ca. xxxiij.
eccleſia Aſtutus oĩa agit cũ cõſilio. ¶ Eccleſiaſtici ca. vj.
ſtici. Conſiliarius tibi ſit vnus de mille.
¶ Eccleſiaſtici. capitulo. vj.
Audi fili ⁊ accipe conſiliũ. ¶ Eccleſiaſtici ca. viij.
Cum extraneis conſilium non habeas.
¶ Eccleſiaſtici capitulo. xxvij.
A zelantibus te abſconde conſilium.
¶ Eccleſiaſti. ca. xxxvj.
Quam ſpecioſuꝫ canitię iudiciũ: ⁊ a pręſbytero cogno
ſcere conſiliũ. ¶ Eccleſiaſtici ca. xxxvij.
Ante omnem actum conſilium ſtabile.
¶ Eccleſiaſtici capitulo. xxxvij.
A malo cõſiliario ſerua animam tuam.
Augu- ¶ Auguſtinus in Tractatu de lapſu.
ſtinus Quęrimus conſilium habemus copiã nõ ſapiẽtis: ſed
ipſius ſapientię qui Chriſtus eſt.
¶ Auguſtinus homelia prima.
Corda ſequentium delectationem indebitam: ⁊ fugiẽ-
tium triſtitiam debitaꝫ ſępius ſeducuntur.
Ambro ¶ Ambroſius in Exameron.
ſius Prima ſenectus eſt in conſilijs vtilior.
¶ Ambroſius li. iij. officiorum.
In acquirendis cõſilijs plurimũ adiũgit vitę ꝓbitas
virtutũ ꝑrogatiua: beniuolẽtię vſus facilitatiſ grã.
¶ Ambroſius Ibidem.
Quis in cęno fontẽ ꝗrat? Quis in aq̈ turbida potum
petat? vbi luxuria: vbi intẽperãtia: ⁊ vitiorũ ꝯfuſio:
qs nõ horrẽdũ ęſtimet quis nõ deſpiciet morũ coi-
luuionem? Quis vtilẽ alienę cauſę iudicet? quẽ vi-
det inutilẽ eẽ ſuę. ¶ Ambroſius li. ꝺ officijs.
Pecunia facile cõſumit᷑: Cõſilia exhauriri neſciũt. hęc
vſu augẽtur. Pecunia minuit᷑: ⁊ cito deficit. Cõſiliũ
aũt collatũ quo i plures diffundit᷑: eo redundatius
manet: ⁊ in ſuũ fontẽ recurrit. ¶ Ambroſi⁹ Ibidẽ.
Quomodo potes iudicare eũ i cõſilio ſuperiorẽ: quẽ
vides morib⁹ inferiorẽ? Supra me dꝫ eſſe: cui me
cõmitterẽ puto. An ꝟo. putabo idoneũꝗ mihi det cõ
ſiliũ: q nõ dat ſibi: ⁊ mihi eũ vacare credã: qui non
vacat ſibi? ¶ Gregorius li. xxx. moralium. Grego
iuuenes dici ſolẽt: q nulla ꝯſilij grauitate deprimunt᷑: rius
Senes vero nõ eos ſacra ſcriptura vocare ꝯſueuit.
q ſola tẽporũ quãtitate: ſꝫ q morũ grauitate maturi
ſunt. Unde libro ſapiẽtię. Senect⁹ honorabilis ẽ
nõ diuturna: neqꝫ annorũ numero ꝯputata: Cani. n.
ſũt ſenſus hoĩs ⁊ ętas: Senecta: vita immaculata.
¶ Gregorius libro primo. Regiſtri.
Nullus fidelior tibi ad cõſiliũ poteſt eſſe: ꝗ q n̄ tua: ſꝫ
te diligit. ¶ Caſſiodorus li. vj. epiſtola. xix. Caſſio-
Omnis prouidens conſilium quęrit. dorus
¶ Seneca tractatu de virtutibus. Seneca
Si prudens eſſe cupis: in futura proſpectũ intẽde: ⁊ q̃
poſſunt cõtingere aĩo tuo cũcta ꝓſpice: Nihil tibi
ſubitũ ſit. ſed totũ ante proſpicias. Qui eni prudẽs
eſt: nõ dicit: Nõ putaui hoc fieri: Quia nõ dubitat:
ſꝫ expectat. Nõ ſuſpicat᷑: ſꝫ cauet. Cuiuſcũqꝫ facti
cãm regre. Quũ initia inueneris: exitũ cogita.
¶ Seneca in prouerbijs.
Sunt. n. duo ꝯtra cõſilio: feſtinatio. ſ. ⁊ ira. ¶ Ibidẽ.
Deliberãdum eſt diu. quicqd ſtatuẽdum eſt ſemel.
¶ Seneca. lib. de beneficijs. iij.
Sapiẽs ſi mutat cõſiliũ. oibus illis manẽtib⁹ q̃ erant.
¶ Seneca ad Luciliuꝫ epiſtola. xxiij.
Pauci ſunt qui conſilio ſe ſuaqꝫ diſponant.
¶ Seneca libro de beneficijs.
Velox conſilium ſequitur pęnitentia.
¶ Seneca li. de beneficijs.
Non eſt turpe remutare conſilium.
¶ Seneca ad Luciliũ epiſtola. xxviij.
Errãt ꝯſilia nr̃a q: nõ habẽt quo dirigant᷑. ¶ Ibidẽ.
Scire dꝫ qd petat: qui ſagittã vult mittere: ⁊ tũc dirige
re ac moderari manu telũ. Similiter ignorãs queꝫ
portum petat nullus ventus eſt ſuus.
¶ Seneca ad Lucillium epiſtola. cij.
Quicquid conſilio proſpici poteſt: proſpice.
¶ Seneca Tragedia. vij.
Leuis eſt dolor qui capere conſilium poteſt.
¶ Ariſtoteles li. i. Polıtycorum. Ariſto-
Cõſiliũ mulieris eſt inualidũ: pueri autẽ imꝑfectum. teles
¶ Ariſt. li. i. Rhętoricoꝝ ⁊. iij. ethicoꝝ.
Conſilium non ẽ de fine: ſed de his quę ſunt ad finem.
¶ Ariſtoteles li. vj. ęthicorum.
Cõſiliata oportet operari velociter: cõſiliari aũt tarde.
¶ Ariſtoteles. vj. ęthicorum.
Cõſiliũ dꝫ eẽ i his q̃ poſſũt aliter ſe habere. ¶ Ibidẽ.
Cõſiliũ nõ eſt ꝺ pręteritis: ſꝫ de futuris. Quia qꝺ fa
ctũ eſt: nõ poteſt non eſſe factum. ¶ Ibidem.
Prudentis eſt bene conſiliari.
¶ Commentator ſup. vj. ethicorum. Cõmen
Bona cõſiliatio ẽ habitus cõiectura tiu⁹ operabiliũ ſcdꝫ tator
rõnẽ optimi. ¶ Commentator. Ibidem.
Duo ſunt cõſiliarij iſipiẽtes: ꝺlectatio ⁊ triſtitia. Hęc
enim multos pręcipitant.
¶ Ariſtoteles lib. primo. Rhętoricorũ.
De neceſſarijs: ⁊ impoſſibilib⁹ aliter ſe habere nõ con
ſiliamur: Sed de contingẽtib⁹ quę poſſũt aliter ſe
habere: ⁊ quę in poteſtate noſtra ſunt.
¶ Saluſtius in Chatilinario. Salu-
Prius ꝗ incipias cõſulto: ⁊ vbi cõſulueris matur᷑ fcõ ſtius
opus eſt. ¶ Aulus gelius. li. xviij. no. athicarũ. Aulus.
Malum eſt conſilium: quod mutari non poteſt. Gelius
¶ Cicero. li. de Senectute. Cicero.
Non eni virib⁹ aut velocitatib⁹: aut celeritate corpo-
ris res magnę gerũtur: ſꝫ cõſilio authoritate: aıqꝫ
ſentẽtia. ¶ Cicero. li. primo. officiorum.
Parua ſunt arma foris: niſi ſit conſilium domi.
¶ Cicero li. pĩo Rhętoricorũ veterũ.

Melius accurātur quę cōſilio regūtur: ꝙ̄ quę ſine cōſilio adminiſtrantur. ℂ Cicero Ibidem.
Dom⁹ ea q̄ rōne regiẜ oīb⁹ ē iſtructior: ⁊ apparatior reb⁹: ꝙ̄ ea quę temere ⁊ nullo cōſilio adminiſtraẜ.
Cicero Rhetoricorum veterū lib.ij.
Suo quenq̄ officio conſulere oportet.
ℂ Cicero lib.iij. Rhetoricorum nouorum.
Dij nō ſunt auxilio his qui ſe icōſulto i piculū mittūt
Q.cur. ℂ Quintus Curtius de geſtis Alexādri lib. viij.
Heſiodus. Conſilio: non impetu: opus eſt. Heſiodus.
ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη. idest.
Conſultum male conſultori peſſima res eſt.
Homerus. ℂ Homerus in.i. Iliados. Uerba ſunt.
Ulixis ad Achillem.
οὐδ᾽ ἔτι μῆχος.
ῥεχθέντος κακοῦ ἔστ᾽ ἄκος εὑρεῖν. ἀλλὰ πολὺ πρὶν φράζευ. hoc eſt. Neq̄ ullus modus.
Facti mali eſt remediū inuenire. Igiẜ multo pri⁹ Cōſilium cape. ℂ Periander.
Periander. συμβούλευε ἀζημίως. idest. Conſule ſine damno.
Menander ℂ Menander.
βουλῆς γὰρ ὀρθῆς οὐδὲν ἀσφαλέστερον. idest.
Cōſilio enim recto nihil tutius. ℂ Idem.
βουλὴν δὲ πάντων πραγμάτων προλάμβανε. idest.
Cōſilium autē ante omnē rem cape. ℂ Idem.
ἱερὸν ἀληθῶς ἐστιν ἡ συμβουλία. idest. Sacrum quid vere eſt ꝯſiliū. ℂ Uerg. Aeneidos lib.xij.
Uirgilius. Quantum ipſe feroci
Uirtute exuperas: tanto me impenſius equū ē Cōſulere: atq̄ oēs metuentem expendere caſus.
Ouidi⁹ ℂ Ouidius de ponto. lib.iiij. elegia.xij.
Crede mihi miſeros prudentia prima relinquit.
Et ſenſus cum re conſiliumq̄ fugit.
Horatius. ℂ Horatius carminum li.iij. ode.iiij.
Uis conſilij expers mole ruit ſua.

CONSOLATIO. g̃. παράκλησις. εως. ἡ. ⁊ παράκλητος. ου. ὁ. Conſolator dicitur. Compoſitum ex con ⁊ ſolor: quod eſt quaſi ſolidum redintegro. a quo ſolatium ⁊ ſolamen: quo poetę frequenter vtuntur. Uirg. Solamenq̄ mali de collo fiſtula pendet. Solamen a conſolatione quidā ſic diſtinguunt. Quod ſolamen re fit. Conſolatio verbis. Unde carmen cōſolatorium dicitur.
Homerus. ℂ Homerus in.ω. Iliadis.
οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο·
ὣς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
ζώειν ἀχνυμένους· αὐτοὶ δέ τ᾽ ἀκηδέες εἰσί. hoc eſt.
Non enim aliquis effectus eſt frugi luctus.
Sic ſane decreuerunt dei miſeros mortales
Uiuere triſticia affectos. Ipſi vo ſunt ſine triſticia.
ℂ Idem in eodem.
καὶ γάρ τ᾽ ἠΰκομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου
τῇ περ δώδεκα παῖδες ἐνὶ μεγάροισιν ὄλοντο
idest.
Etenim pulchricoma Niobe non oblita eſt cibi.
Quamuis ipſi duodecim filij in domibus perierint.
Homerus in i odiſſeę.
ἀλλ᾽ οὔ γάρ τις πρῆξις ἐγίγνετο μυρομένοισιν. idest.
Phocylides. Sed nullus effectus fit lugentibus. ℂ Phocilides.
μὴ δὲ παροιχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ·
οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον. idest.
Neq̄ preteritis malis affliges tuum cor.
Non amplius enim poteſt factū eſſe non factum.
Palladas. ℂ Palladas.
προσδοκίην θανάτου πολυώδυνός ἐστιν ἀνίη
τοῦτο δὲ κερδαίνει θνητὸς ἀπολλύμενος.
μὴ τοίνυν κλαύσῃς τὸν ἀποιχόμενον βιότοιο·
οὐδὲν γὰρ θανάτου δεύτερόν ἐστι πάθος. idest.
Expectatio mortis multi doloris eſt triſticia. Hoc autem lucratur mortalis mortuus.
Ne igitur fleas defunctum vita.
Nulla enim mortis ſecunda eſt paſſio. ℂ Idem.
εἰ πάνυ γ᾽ οὖν μὴ κάμνε. πόσον χρόνον ἐνθάδε μίμνεις
ὡς πρὸς ἐκεῖνον τὸν μετὰ ταῦτα βίον.
πρὶν τὴν σὴν σκολιὰν βάλλειν τύμβοις τέρμασι.
μηδ᾽ ἀμάσῃς ψυχὴν ζῶν ἔτι κεινομένην.
Abijce luct⁹ ne labora: quāi ū tēp⁹ hic māces? Si reſpicias ad illū totū poſt hęc vitā anteꝙ̄ igitur ad vermes ꝓijciaris: ſepulchriſq̄ ipōaris: Ne domes animā viuē et addictā.
ℂ Euripides in Medea.
κούφως φέρειν χρὴ θνητὸν ὄντα συμφοράς. idest.
Leuiter ferre oportet mortalē exiſtētē calamitates.
ℂ De hoc mā habes multa iſra i mors ⁊ i patiētia.

CONSTANTIA: g̃. βεβαιότης. ητος. ἡ. ⁊ βέβαιος. ου. ὁ. Conſtans diciẜ. Eſt aūt cōſtātia virtus faciēs firmiter perſiſtere in bono cōtra difficultatē: quę prouenit quibuſcūq̄ ipedimētis exteriorib⁹: alijs ab impedimento diuturnitatis. Quia cōtra hoc eſt pſeuerantia. ex.b. Tho. ſcda ſecūde. q.clxxiij. ar.ij.
Cōſtātia ē ſtabilitas animi firma: ⁊ i ꝓpoſito pſeuerās
Cōſtātia ⁊ firmitas ſic differūt. Quod firmitas ē virtus faciēs pmanētiā in opere. Sed cōſtātia in propoſito. ex.b. Tho.iij. ſenten. di.xxxiij. q.iij. ar.ij.
Coſtare aliquādo ſignificat cōpoſitū eſſe: aliquando ſtare: aliquādo cōuenire: aliquādo manifeſtū eē: nōnūꝙ̄ ſuppeditaẜ. Itē cōſiſteẜ ⁊ firmū eſſe. Inde cōſtans hoc eſt firmus ⁊ tenax propoſiti: ⁊ ꝯſtātia animi firmitudo dicitur. ℂ Horatius.
Iuſtum ⁊ tenacem propoſiti virum Horatius.
Non ciuium ardor praua iubentium:
Non vultus inſtantis tyranni.
Mente quatit ſolida: nec auſter.
Dux inquieti turbidus. Adrię.
Non Fulminantis magna manus Iouis.
Si fractus illabatur orbis.
Impauidum ferient ruinę.
De hac mā habes iſra i fortitudo ⁊ perſeuerantia.

CONSUETUDO. g̃. ἔθος. εος. τό. ⁊ ἐθίζω. conſueſco dicitur. Uenit autē a conſuo. i. ſimul ſuo. Conſueſco enim quaſi applicor atq̄ aſcribor ad aliquid agendum: ita vt conſuetudinem faciam. Inde conſuetudo: ⁊ conſuefactio. Plautus quoq̄ conſuetionem pro conſuetudine vſurpat.
Conſuetudo eſt ius quoddā moribus inſtitutū: quod ꝓ lege ſuſcipiẜ quū deficit lex. c. ꝯſuetudo. di. pria.
ℂ Prouerbiorum. c.xxij.
Adoleſcens iuxta viam ſuam: etiam quum ſenuerit nō recedet ab ea. ℂ Eccleſiaſtici. c.vij. Prouerbiorum.
Noli facere mala: ⁊ non te apprehendent. Diſcede ab iniquo ⁊ deficient mala abs te. Eccleſiaſtici.
ℂ Hieremias. c.iij.
Bonū ē viro quū portauerit iugū ab adoleſcētia ſua. Hieremias.
ℂ Paulus ad Corynthios prię. capitulo.v.
Neſcitis quia modicū fermētū totā maſſaz corrūpit. Paul⁹
ℂ Paulus ad Galathas. c.v.
Modicum fermentum totam maſſam corrumpit.
ℂ Auguſtinus ad Caſulanū presbyterū ⁊ habetur. di.xi. Conſuetudinem.
Conſuetudinem laudamus: quę tamen contra fidem catholicam nihil vſurpare dignoſcitur. Auguſtinus.
ℂ Aug. Ibidem ⁊ habeẜ Ibidem. c. In his.

In his rebus ď qbus nil certi ſtatuit diuina ſcriptura
Mos populi dei ⁊ iſtituta maioꝝ:pro lege tenēda
ſunt.Et ſicut pręuaricatores diuinaꝝ legū:ita cōtē
ptores eccleſiaſticarū conſuetudinū coercēdi ſunt.
¶ Aug.li.ij.confeſſionū ⁊ habetur.di.viij.
Quę contra.

Quę contra mores hominum ſunt flagitia pro moꝝ di
uerſitate ſunt vitāda:vt pactū īter ſe gētis:aut ciui
tatis ꝯſuetudie:vel lege firmatū:nulla ciuis aut pe
regrini libidine violeť.Turpis eſt enī; omnis pars
vniuerſo ſuo nō congruens. Quū autē deus aliqd
cōtra morē:vel ꝯ pactū quorumlibet iubet fieri: ⁊ ſi
ibi nunq̄ factum eſt:tñ faciendum eſt. Et ſi omiſſuꝫ
eſt:reſtaurādū eſt:Et ſi ſtatutū ñ erat:inſtituēdū eſt.
¶ Aug.li.ij.ď vnico baptiſ.⁊ hř.di.viij.Ueritate.
Veritate māifeſta ꝯſuetudo cedat veritati. Plane qs
dubitet veritati manifeſtę conſuetudinem cedere?
¶ Ibidem.

Nemo ꝯſuetudinē ratiōi ⁊ veritati pręponat:Quia cō
ſuetudinē rō ⁊ veritas ſemꝑ excludit. ¶ Aug.lib.
de baptiſ.puuloꝝ ⁊ habeť.di.viij.Qui ꝯtē.

Qui contēpta veritate pręſumit cōſuetudinē ſeq̄:aut
circa fratres inuidus eſt: ⁊ malignus:qb⁹ veritas re
uelatur:aut circa deū ingrat⁹ eſt: inſpiratiōe cui⁹
eccleſia eius īſtruiť. Nā; dominus in euāgelio.Ego
ſum inqt veritas. Nō dixit ego ſum ꝯſuetudo. Ita
q̄; veritate manifeſtata cedat conſuetudo veritati.
¶ Aug.in libro ex dictis Baſilij:⁊ habe-
tur di.xi.Eccleſiaſticarum.

Eccleſiaſticarū inſtitutionū; quaſdā in ſcriptis:q̄ſdā
vero apoſtolica traditiōe ꝑ ſucceſſores i miniſterio
cōfirmatas accepimus:Quaſdam vero ꝯſuetudine
roboratas approbauit vſus.Quib⁹par ritus: ⁊ idē
vtriſq̄; pietatis debetur affectus.
¶ Aug.ad Ianuarium.⁊ habeť di.xij.
Illa autem.§. Quod enim.

Quod enim neq̄; ꝯtra fidem catholicā:neq̄; contra bo
nos mores eſſe conuinciť indifferenter eſt habendū
⁊ pro eorū inter quos viuiť ſocietate ſeruandū eſt.
¶ Aug.ad Iāuariū ⁊ habeť di.xij.Illa āt.§.Mř.
Mater mea Mediolanū me ſecuta inuenit eccleſiā ſab
bato ñ ieiunantē.Cęperat fluctuare qd ageret.Tūc
ego cōſului de hac re beatiſſimę memorię Ambroſiū
epm.At ille ait.Quū Romā venio:ſabbatū ieiuno.
Quū Mediolani ſū; nō ieiuno.Sic ⁊ tu ad quācū
q̄; forte eccleſiā veneris:ei⁹ morē ſerua: Si cuiq̄; ñ
vis eſſe ſcandalū:nec quēq̄; tibi.Hoc quū matri re
nūciaſſē; libēter āplexa ē. ¶ Aug.li.i.ad Ianuariū
Ipſa mutatio cōſuetudinis etiā quę vtilitate adiuuat:
Tñ nouitate perturbat.Quapropter quę vtilis nō
eſt perturbatione infructuoſa ꝯſequenter noxia eſt.
¶ Aug.li.vi.de muſica.

Conſuetudo q̄ſi ſecūda ⁊ q̄ſi affabricata natura diciť.
¶ Aug.li. de doctrina xp̄iana.

Solet recta opinio prauā corrigeř ꝯſuetudinē: ⁊ praua
opinio rectam deprauare naturam.
¶ Aug.lib.iij.de doctrina chriſtiana.

Quiſq̄s pręter eum ſtatus rebus reſtrictı⁹ vtiť:q̄; ſe ha
bent mores eoꝝ cum quibus viuit:aut intēperans:
aut ſuperſtitioſus eſt:Quiſq̄s autem eis ſic vtiť: vt
metas cōſuetudinis bonorū inter quos verſatur ex
cedat:aut aliqd ſignificat:aut flagitioſus eſt. In oī
bus enim talibus non vſus rerū ſed libido mētis i
culpa eſt. ¶ Aug.ſuper pſ.xxx.

Vincere conſuetudinem dura eſt pugna:
¶ Aug.ſuper pſ.lxviij.

Omne peccatum cōſuetudine vileſcit:⁊ fit homini q̄ſi
nullum. ¶ Hieronymus in leuitico ⁊ hř   Hiero-
xxiiij.q.iij.Qui negligunt.   nymus

Qui negligunt oris maledicti cōſuetudinē reſecare:etiā
ſi non corde maledicant:Tñ in immundicia labioꝝ
ſm Eſaię verbum ⁊ inquinamentū; oris incurrunt.
¶ Hieronymus in epiſtola ad Celantiam.

Aſperam nobis ⁊ inſuauem virtutū viā nimia facit vi
tioꝝ conſuetudo:quę ſi in alterā; partē transferať:
inueniť ſemita iuſticię leuis. ¶ Gre.vniuerſis epis   Grego.
Numidię ⁊ hř di.xij. Nos conſuetudinem.

Nos conſuetudinē; quę contra fidē catholicā nil vſur
pare dignoſcitur immotam permanere concedim⁹.
¶ Gregori⁹: ⁊ habeť di.xij. Quēadmodū.

Quēadmodū quę illicita ſunt perpetrař nō patimur.
Sic quę ſunt conſuetudinis non negamus.
¶ Grego.lib.iiij.moralium.

Quū culpa in vſum venerit:ei iā; anim⁹ ⁊ ſi appetat
bilius reſiſtit.Quia quot vicib⁹ prauę frequētatio
nis aſtringitur:quaſi tot vinculis ad mētē ligatur.
¶ Grego.lib.xi.moralium.

Sępe nōnulli exire a prauis actib⁹ cupiūt. Sed quia
eorundē actuū pondere premuntur in malę cōſuetu
dinis carceř incluſi a ſemetipſis exire non poſſunt.
¶ Grego.lib.xv.moralium.

Tenēt prauę ꝯſuetudines quē ſemel ceperūt: atq̄; quot
tidie duriores exiſtūt: ⁊ ñ niſi cū pcōris vita finiunť.
¶ Greg.ſuꝑ euang.homilia.xxxi.

Vſitata culpa obligat mētē vt nequaq̄; ſurgeř poſſit:
ad rectitudinē conať ⁊ labiť.Quia vbi diu ſpōte ꝑ
ſtitit:ibi ⁊ quū noluerit coacta cadit. ¶ Iſidorus   Iſido-
in Synonimis li.ij.⁊ habeť.di.xi.Uſus.   rus

Vſus autoritati cedit.Prauū vſū ⁊ lex ⁊ rō vincat.
¶ Iſidorus in Synonimis li.ij.

Quū nec ſacris canonibus:nec humanis legib⁹ ꝯſue
tudo obuiare monſtratur:in concuſſa ſeruāda eſt.
¶ Iſidorus ſoliloquiorum.lib.i.

Difficile ē peccati cōſuetudinē vincere. Prauus vſus
vix aboleť.Aſſidua cōſuetudo vitiū i naturā cōuer-
tit. Anim⁹ ſcelerib⁹ aſtrict⁹ vix ab eis diuelli pōt.
¶ Iſidorus ibidem.

Vulnus iteratum tardius ſanatur.
¶ Iſidorus Soliloquiorum.li.ij.

Vſus difficile viciť.Cōſuetudinis vincula vix ſoluunť.
¶ Bernardus ſuper cant.   Berner-
Abſcindiť ferro acutę cōpunctionis vlcus inueteratę   dus
cōſuetudinis.Si ē acerb⁹ dolor:leniatur vnguento
deuotiōis. ¶ Beda de tēplo Salomonis libro.   Beda
ij.⁊ eſt gloſa ſuꝑ illud prouer.xxij. Adoleſcēs iuxta
viā ſuam: etiā quū ſenuerit non recedet ab ea.

Gręca narrat hiſtoria:Alexandrum potētiſſimū regē
orbiſq̄; dominatorem in moribus ⁊ in ceſſu Leoni-
dis pedagogi ſui nō potuiſſe careř vitijs quib⁹ par
uulus adhuc fuerat imbutus.
¶ Cyprianus:⁊ habetur di.viii.Cōſuetudo.   Cypria-
Cōſuetudo quę apud quoſdā irrepſerat īpedire nō de   nus
bet quo min⁹ pręualeat veritas ⁊ vincat. Nā cōſue
tudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt ꝑꝑ qď relicto
errore ſequamur vitatē. Sciētes quia apud Eſdrā
veritas vincit:vt ſcriptū ē.Ueritas valet ⁊ inuale-
ſcit: ⁊ viuit in ęternū ⁊ obtinet in ſecula ſeculorum.
¶ Cyprianus ibidem.§. Neq̄; enim.

Neq̄; enī hominis ꝯſuetudinē ſequi oportet. Sed dei
veritatē.Quū per Iſaiam prophetā loquať deus
⁊ dicat. Sine cauſa colūt me:mādata ⁊ doctrinas
hominum docentes
¶ Seneca ad Lucil.epiſtola.lxxxv.   Sene-
Diu in iſtis vitijs iacuimus:euelli difficile ē:nō enim   ca
ingnari ſumus:ſed īfecti. Non ē morb⁹ inter vitia
contēnendus. ¶ Seneca li.de moribus.

Educatio ⁊ diſciplina mores facit: ⁊ id ſapit vnuſq̄ſq̄;
qď didicit. Itaq̄; bōa ꝯſuetudo excutere dꝫ: qď ma

la inſtruxit. Bene docet loqui. Bene docet facere.

¶ Seneca in prouerbijs.

Bonarum rerum nimia conſuetudo peſſima eſt. Grauiſſimum eſt imperium conſuetudinis.

¶ Seneca lib. de vera vita in principio.

Argumentū peſſimū turbe eſt. Queramus aūt quid optimum factū ſit: non qđ vſitatiſſimum: & qđ nos in poſſeſſionem felicitatis conſtituet: non quod vulgo veritatis peruerſo interprete probatum ſit.

¶ Seneca in tantalo Tragedia .ij.

Iam tempus illi fecit erumnas leues.

¶ Seneca Tragedia .vj.

Dediſcit animus ſero: quod didicit diu.

¶ Ariſtoteles lib. ij. Aethicorum.

Ex actu multociēs iterato fit habitus. ¶ Ibidē.

Aristo. Non parū differt ſic vel ſic a iuuētute aſſueſci: imo multum. ¶ Ariſtoteles lib. vij. Aethicorum.

Difficile eſt reſiſtere conſuetudini. Quia aſſimilat naturę. ¶ Ibidem.

Facilius ē cōſuetudinē immutare q̄ naturā. ¶ Ibidē.

Conſuetudo eſt altera natura.

¶ Ariſtoteles lib. vij. Aethicorum.

Operationes praue beſtię ſunt ex natura: operationes vero prauorum & malorum hominum ex conſuetudine.

¶ Ariſtoteles Aethicorum lib. x.

Nō facile ē hoīes ex antiqua cōſuetudine tranſmutare per ſermones. ¶ Ariſto. lib. ij. polyticorum.

Leges inhoneſtas: lʒ maxime ſint in vſu: aboleri licet.

¶ Ariſtoteles lib. dē memoria & reminiſcētia.

Antiquū in natura iā tāq̄ cōſuetudo eſt. Conſuetudo eſt altera natura. ¶ Ariſt. lib. j. Rhetoricorum.

Quod conſuetum eſt: velutī innatum ē. Quia conſuetudo eſt ſimilis naturę. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Omnes conſueta ſeruant.

¶ Ariſtoteles lib. ij. Metaphiſicę.

Cōſuetū ſemp notius eſt. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Quantam vim habeat quod conſuetum eſt: leges oſtendunt in quibus fabularia & puerilia magis valent veritate propter conſuetudinem.

¶ Commentator ſuper. j. poetrię.

Suaue eſt homini quod conſueuit tota vita ſua.

Comē. ¶ Commentator ſuper. iij. phiſicorum.

Quidā hoīes erāt tm̄ aſſueti comedere venenum: quod venenum erat eis cibus. ¶ Cōmentator ibidē.

Quidā per cōſuetudinem audiendi falſa negant principia vera per ſe nota: vt ex nihilo nihil fit.

Macr. Macrobius lib. vij. Saturnalium.

Conſuetudinē ſecundum naturam pronunciauit vſus.

Cicero. ¶ Cicero Tuſ. queſtionum libbro primo.

Qui in cōpedibus corporis ſemper fuerunt: & quum ſoluti ſunt tardius ingrediuntur. ¶ Idē lib. ij.

Conſuetudo enim laborum: perſpeſſionem dolorum efficit faciliorem. ¶ Ibidem.

Cōſuetudinis magna vis ē. Pernoctāt venatores in niue. In montibus vri ſe patiunt̄. Inde pugiles ceſtibus: cōtuſi ne igemiſcūt qdē. ¶ Cicero. Tuſ. q̄ōnū li. 3.

Vſus docet minora eſſe ea quę ſint viſa maiora.

¶ Cicero lib. iij. Rhetoricorum.

Solis exortus: curſus: occaſus: nemo admirat̄: ꝓpterea ꝙ quottidie fiunt. At eclipſes ſolis admirantur: ꝙ raro accidunt. Et ſolis eclipſes admirātur magis q̄ lunę propterea ꝙ hę crebriores ſunt.

¶ Cicero lib. iiij. Rhetoricorum nouorum.

Optima viuendi rō eſt eligenda: quā iucundā conſuetudo reddet. ¶ Cicero lib. primo de legibuſ.

Tāta ē corruptela malę cōſuetudinis: vt ab ea tāq̄ igniculi extinguant̄ a natura dati: exoriantur q; & confirmentur vitia contraria. ¶ Cicero. li. ij. de legibuſ.

Mos maiorum tum vt lex valebat.

Salu. ¶ Saluſtius in Iugurta.

Benefacere ex conſuetudine in naturam vertitur.

Paulus Orosi. ¶ Paulus oroſius de ormeſta lib. primo.

Perpetuo in vita ſua trāquillitatē & deliciaꝝ ſereno aſſuefactus ad oē vel modicū obducte ſollicitudinis nubilum cōmouent̄. ¶ Terentius comedia. iij.

Quam multa iniuſta & praua fiunt moribus?

Teren. ¶ Terentius comedia vltima.

Quam inique comparatum eſt: vt hij qui minus habēt ſemper aliquid addant ditioribus.

¶ Virgilius Georgicon. lib. ſecundo.

Adeo in teneris aſſueſcere multum eſt.

Virgi. ¶ Virgi. Aeneidos lib. viij.

Tua cernere facta.

Aſſueſcat: primis & te miretur ab annis.

Ouidi. ¶ Ouidius metamorphoſeos li. ij. fabula. ij.

Nam morem fecerat vſus. ¶ Idē lib. x. fa. v.

Longaq; alit aſſuetudine flammas.

¶ Ouidius epiſtola Didonis ad Aeneam.

Dum frena miteſcunt: & amor dum tempat vſum.

Fortiter ediſco triſtia poſſe pati.

¶ Ouidius artis lib. ij.

Fac tibi conſueſcat. Nil cōnſuetudine maius.

Quam tu dum capias tędia nulla fuge.

¶ Ouidius triſtium lib. j. Elegia. v.

Fęmina ſeu princeps omnes tibi culta per annos

Te docet exemplum coniugis eſſe bonę.

Aſſimilemq; ſui longa aſſuetudine fecit.

Grandia ſi paruis aſſimilare licet.

¶ Idem triſtium lib. v.

Adde ꝙ ingenium longa rubigine lęſum

Torpet: & eſt multo: q̄ fuit ante: minus.

¶ Idem de ponto libro vltimo

Gutta cauat lapidem: conſumitur annulus vſu.

Et teritur preſſa vomer aduncus humo.

Catul. ¶ Catullus elegia. x.

Difficile eſt longum ſubito deponere amorem.

Difficile eſt. Verum hoc quod lubet efficies.

Horat ¶ Horatius epiſtolarū li. j. Epiſtola. ij.

Quo ſemel eſt imbuta recens: ſeruabit odorem.

Iuue. Teſta diu. ¶ Iuuenalis ſatyra. ij.

Nemo repente fuit turpiſſimus. ¶ Idē ſatyra. vij.

Laqueo tenet ambitioſi

Conſuetudo mali.

Conſumptio. ğ. αγαλωσις. ιοσ. ε. & αγαλοω conſumo dicit̄. Eſt autē conſumere proprie deſtruere aliquid exiſtens. Sed improprie ē impedire aliquid ne fiat. h. Tho. iij. ſen. di. v. q. iij. ar. iij.

Contractio. ğ. συγαφεια. ασ. ν. & συγαφι cōtractus dicitur. Eſtq; cōtractio ſiue contactus coniunctio terminorū duaꝝ quātitatū. h. Tho. iiij. di. x. ar. iiij. q. j.

Contemplatio. ğ. θεωρησις. ιοσ. ε. & θεωριω contēplor dicitur. Et eſt liber animi cōtuitus in res. h. Tho. ſecunda ſecūdę. q. clxxx. ar. iij.

Cōtēplatiui dicitur nō q cōtēplant̄: ſed q cōtemplationi totā vitam ſuaʒ deputant. h. Tho. ſecūda ſecūdę. q. lxxxi. ar. j. Quomō cōtēplatio: Cogitatio: Meditatio & Cōſideratio differant: vide ſupra in Cogitatio.

Contēptus. ğ. καταφρονησις. ιοσ. ε. & καταφρονεω contenno. & καταφρονητησ. ου. ο. contemptor dicitur. Eſtq; tranſgreſſio legis: ex hoc ꝙ volūtas renuit ſubijci legi: vel regulę. h. Tho. ſecūda ſcundę. q. clxxxvi. articulo. viiij.

Cōtēno ꝯpoſitū ē a con & tēno: idēq; ē qđ ſpernor: τεμνω grecū ē incido & reſeco: q: quę ſpernimus amputare & reſecare cōſueuimꝰ. Sūt qui ita diſtinguūt ꝯtēno a deſpicio: vt deſpicere grauius ſit: q̄ cōtemnere. Iteʒ ſpretus ſit qui: refutatus eſt. Contemptus vero qui inutilis reputatus eſt. Teren. Quot modis cōtēptꝰ

ſpretus:facta:tranſacta omnia.
¶ Eccleſiaſtes capitulo.ij.
Vidi in omnibus vanitatem ⁊ afflictionem animi : ⁊ ni
Eccleſia hil permanere ſub ſole. ¶ Eccleſiaſtes capitulo.iij.
ſtes Cuncta ſubiacēt vanitati: ⁊ omnia pergunt ad vnū lo-
cum:ō terra facta ſunt: ⁊ in terrā pariter reuertunt.
Eſaias ¶ Iſaias cap.xl.
Omnis caro fenum: ⁊ omnis gloria eius : quaſi flos.
Paulꝰ ¶ Paulus ad Corynthios prime cap.vij.
Preterit enim figura huius mundi.
Joānes ¶ Joannes prime cap.ij.
Nolite diligere mūdū:neqꝫ ea q in mūdo ſunt. Si qs di
ligit mūdū:nō ē charitas patris in eo. Qm oē qḋ eſt
in mūdo aut eſt cōcupiſcētia carnis:aut cōcupiſcētia
oculoꝝ:aut ſupbia vite. Que nō ex parte: ſed ex mun
do eſt. Et mundus tranſit ⁊ cōcupiſcentia eius.
Augu. ¶ Aug. de verbis domini ſermone.xiij.
Diuitie corporales paupertate plene ſunt: ⁊ ſp obnoxie ca
ſibꝰ. Quales.n.diuitie ſunt ꝑꝑ quas latronē times ꝑꝑ
qs times ſeruū tuū:ne te occiſo auferat ⁊ fugiat. Si
vere diuitie eſſent ſecuritatē tibi pſtarēt. Ille ḡ vere
diuitie ſunt: quas quū habemus perderē nō poſſimꝰ.
¶ Auguſtinus ſuper Joannem ſermone.vij.
Leticia ſeculi eſt vanitas. Cum magna expectatione ſpe
ratur: vt veniat: ⁊ non poteſt teneri: quum venerit.
¶ Auguſtinus de verbis dn̄i ſermone.xiij.
Seculū eſt quaſi mare: vnicuiqꝫ aūt ſua cupiditas ē tēpe
ſtas. Amas deū: ambulas ſupra mare. Sub pedibus
tuis ē ſeculi timor. Amas ſeculū: Abſorbet te. Amato
res ſuos vocarē nouit nō portarē. Sꝫ quū fluctuat cor
tuū cupiditate:inuoca Chriſti diuinitatem: vt vincas
tuā cupiditatē. ¶ Aug. ſup Joānē ſermone.xviij.
Tota vita iſta intelligētibus tribulatio ē. Sūt enim hic
duo tortores anime nō ſimul torquētes: ſꝫ cruciatꝰ al
ternātes. ſ. timor. ⁊ dolor. Quādo tibi bene eſt times.
Quando tibi male eſt doles. Seculi huius quē nō de
ſpicit proſperitas: nō frangit aduerſitas?
Hiero. ¶ Hieronimus ad Creſiphontem de libero
arbitrio epiſtola.xv.
Que.n.ē vita nr̄a? Aura ē.n.ſiue vapor paululum appa
rēs. ¶ Hieronimꝰ li.ij. ꝯtra Pelagianos ep̄la.xviij.
Ne glorieris in craſtinū. Neſcis.n.qḋ aduentēs pariat
dies. Vn̄ ſcriptū ē. Ne beatū dixeris quēpiā an̄ mor
tē. Quādiu eni viuimus in certamine ſumus: ⁊ q̄diu
in certamine:nulla ē certa victoria que etiā apoſtolo
fortiſſime preliāti in futuro ſeculo reſeruatur.
¶ Hieronymus ad Heliodorum.
Multi capti vanitatis via: capti ſeculi voluptatibꝰ de
medio itinere reuertunt: Faciliꝰ ſeculū: q̄ voluptas cō
tēnit. Multi diuitias relinquētes vitia reſiqnūt. Chri
ſtū ſeq cupiēs: ſi habes in ptāte rē tuā vēde. Si vero
nō habes a magno onere liberatꝰ es. Totū.n.dedit
q ſeipſum obtulit. Facile cōtēnit mundū:q ſe cogitat
moriturū. ¶ Gregorius li.iij.moralium.
Grego. Omnes huiꝰ ſeculi dilectores i terrenis rebꝰ fortes ſūt:
in celeſtibꝰ debiles. Nam pro tēporali gloria vſqꝫ ad
mortē deſudarē appetūt: ⁊ ꝑ ſpe ꝑpetua: nec parū i la
bore ſubſiſtūt. Pro terrenis lucris q̄ſlibet iniurias to
lerāt: ꝑ celeſti mercede vel tenuiſſimi verbi cōtumeli
as ferre recuſant. Terrēo iudici ēt tota die aſſiſterē pa
rati ſūt. In oratiōe vō coram domino: vel vnius hore
momēto laſſant. Sepe nuditatē delectionē: famē : ⁊
alia ꝑ acqrēdis diuitiis tolerāt: ⁊ eaꝝ rerꝝ ſp abſtinē
tia cruciant: ad q̄s adipiſcēdas feſtināt. Supna aūt
laborioſe q̄rere tāto magis diſſimulāt : quāto magis
eas retribui putāt. ¶ Gregorius lib.xiij.moraliū.
Juſtus tātō altiꝰ tēporalia dſpicit: quāto his abūde ēt
malos credit. Quā ēt deſpiciēda ꝯſiderat: que deus
etiā peruerſis preſtat. Si eni veraciter magna eēnt: ne

quaqꝫ hec ꝯditor aduerſariis ſuis tribueret. Vn̄ ⁊ in
dignū ſibi eē ꝑpēdit: vt illa bōa appetat q̄ abūdarē cō
ſpicit ⁊ malos. Sed ad ꝑcipiēda celeſtia mētē ſuā di
rigit: que ſibi cū reprobis cōmunia eſſe nō poſſunt.
¶ Gregorius lib.xxv.moralium.
Quod eni ſumꝰ hodie nouimꝰ. Quid aūt poſt paululū eē
poſſumus neſcimus. Hij vero quos fortaſſe deſpici
mus ⁊ tarde pāt inciperet: ⁊ tamē vitā noſtrā feruētio
ribus ſtudiis anteire. Timēdū itaqꝫ eſt : ne ēt nobis
cadētibꝰ ſurgat: q nobis ſtātibus irridetur. Quāuis
ſtare iam nō nouit: q nō ſtantem nouit irridere.
¶ Gregorius in Regiſtro ſup illud. Suſtollā
te ſuper altitudines terre.
Super altitudines terre ſuſtollit : q ēt ipſa q̄ glorioſa ꝑ
ſentis videntur ſeculi per mētis deſpectum calcat.
¶ Gregorius in Regiſtro.
Humani errores ⁊ gratie fumo ſūt ſimiles. Qui leui aura
raptꝰ euaneſcit. Hoc certiſſime ſcio ꝙ placere deo ⁊
prauis hoībus nemo pōt. In tāto igit ſe exiſtimet dō
placerē. q̄to ſe peruerſis hoībꝰ diſplicuiſſe cognouerit.
¶ Gregorius in homelia.
Si cōſideremꝰ fratres cariſſimi. Que ⁊ quāta ſint q̄ no
bis ꝑmittunt in celis: vileſcēt aio oīa que habentur
in terris. Terrena nāqꝫ ſubſtātia ſupne felicitati ꝯpa
rata pōdus eſt nō ſubſidiū: tēporalis vita eterne vite
comparata mors ē potius dicēda q̄ vita. Ipſe enim
quotidianus defectus corruptionis: qḋ eſt aliud q̄
quedam prolixitas mortis. ¶ Jo. Chryſoſto Io. chri
mus ſup epiſtolā ad Hebreos ſermone.xxv. ſoſtomꝰ
Cōtēne diuitias: ⁊ eris locuples. Contēne gloriā ⁊ eris
glorioſus. Cōtēne ſupplicia inimicoꝝ: ⁊ tūc eos ſupa
bis. Contēne remiſſionē ⁊ quietē: ⁊ tūc eam recipies.
¶ Iſidorus ſoliloquioꝝ lib.i. Iſido.
Vita iſta lachrymis plena ē. vita iſta a fletibꝰ inchoat.
Flentes proiicimur in hanc miſeram vitam.
¶ Bernardus lib.meditationum. Ber.
Dic mihi vbi ſūt amatores mūdi: qui ante pauca tēpora
nobiſcū fuerūt? Nihil ex eis remāſit niſi cineres ⁊ ṽ-
mes. Attēde diligēter qḋ ſūt ⁊ fuerūt homines fuerūt ſicē
tu: Cōmederūt ⁊ biberūt: riſerunt. Duxerūt in bonis
dies ſuos: ⁊ in puncto ad iferna deſcēderūt. Hic caro
eoꝝ vermibꝰ: illic aīa eoꝝ ignibꝰ deputat. Donec rur
ſus infelici collegio colligati ſempiternis ignibꝰ inuol
uant. Qui ſocii fuerūt i vitiis: ſocii erūt in penis. vna
nāqꝫ pena illos impleat quos vnus amor in crimine
ligat. ¶ Boetius de cōſolatiōe li.ij.metro.iij. Boetiꝰ
Rara ſi conſtat ſua forma mundo:
Si tantas variat vices:
Crede fortunis hominum caducis.
Bonis crede fugacibus.
Conſtat: eterna poſitumqꝫ lege eſt
Vt conſtet genitum nihil.
¶ Boetius de con.lib.iij.proſa.ix.
At q video nec opibus ſufficiētiā: nec regnis potētiam:
nec dignitatibꝰ reuerētiā: nec celebritati gloriam: nec
voluptatibꝰ leticiam poſſe contingere.
¶ Lactātius firmianꝰ diuinaꝝ iſtitutionū li.i. Lactā.
Quis tā ſtultus: tanqꝫ ineptus ē: vt corporis vires di
uinū vel etiā humanū bonū iudicet: quū ſint ⁊ maio
res pecudibus attribute: vt vno morbo ſepe frangan-
tur: vel ipſa ſenectute minuantur: ⁊ corruāt.
¶ Lactantius fir.di.Inſti.lib.vij.
Nihil ē humanis rebꝰ laboratū: qḋ nō ab hominis eqꝫ
viribus deſtrui poſſit. Quoniā mortalia ſūt opa mor
talium. ¶ Lactantius Firmianus ibidem.
Quecūqꝫ hic expectūt nō tm̄ negligat: ſꝫ effugiat qſqꝫ
potioremqꝫ aiam ſuā iudicet q̄ bōa iſta fallacia: quoꝝ i
certa ⁊ caduca poſſeſſio ē. Migrāt enim quotidie ⁊
multo velociꝰ exeūt q̄ intrauerāt. Et tm̄ ſi nobis vſqꝫ

ad vltimū liceat iſtis frui: Alijs certe relinquēda ſi. Nihil nobiſcū ferre poſſumus niſi vitā bene: atq; innocenter actam. ℭ Lactantius Firmianus ibidem.

Quiſquis.n. corruptelas terrę virtute calcauerit: hūc arbiter ille ſūmus & verax ad vitā: luceq; ꝑpetuā ſuſcitabit. Nemo diuitijs: nemo faſſib⁹ nēo regia ptāte confiſus ſit. Immortalē iſta nō faciūt. Nā quicūq; rōnē bolo abiecerit: ac pſentia ſecut⁹ in humū ſeipſe pſtrauerit: deſertor dn̄i & imperatoris & patris ſui puniet. Incēdam⁹ igit̄ iuſticię q̄ nos inſeparabilis comes: ad deū ſola pducet: Et dū ſp̄us hos reget art⁹: infatigabili militia dō militem⁹: ſtatiōes. vigiliaſq; celebremus. Congrediamur cū hoſte: quē nouim⁹ fortiter vt victores: ac deuicto aduerſario triūphantes ꝑmiū virtutis: quod ipſe pmiſit: a deo cōſequamur.

ℭ Lactantius fir. de ira dei lib. ix.

Proinde vniuerſos oportet. q ſapiētes: q boies merito dici volūt fragilia ptēnere: terrena calcare: humilia deſpicere: vt poſſint cū deo beatiſſima neceſſitudine copulari. ℭ Baſili⁹ in li. de mō legēdi gētiliū libros.

Baſili⁹

Nos qdē o filij hāc humanā vitā nihil oino eſſe arbitramur: nec bonū qcq̄ exiſtimādū neq; appellandū qd vtilitatē nobis huiuſq; ſuppeditet. Non itaq; dignitatē nō amplitudinē maiorū: nec corpis vires: nō formā: nō ipſum imperiū: nō magnitudinē: nō a cunctis hoibus habitos honores: nō qcqd dici pōt in hac vita excellens. Sed lōgius nr̄ę pcedunt ſpes: & ad alteri⁹ vitę ꝑparationē cuncta mollimur. ℭ Ibidem.

Queſo mihi q̄lis pfect⁹ ē in pulchritudine carnis ſuę. Nōne ſicut ęſtatis fenū pcuſſuz areſcit: & paulatim pſtinū decorē amittit: Succedēte.n. ſenectute corporis decor priſtin⁹ floride iuuentutis deperit. Et q an ēt morte carnis exardeſcebat: poſtea in odiū ei⁹ puertit̄. Et qn̄ mors venerit: quātum remanebit recognoſce. Quia vanū eſt qd aī maniter diligebas. Quū.n. videris totū corp⁹ intumeſcere: & in fętorē eē puerſuz: non ne claudes nares tuas: non ſuſtinens fętorem fędiſſimū. ℭ Seneca ad Lucilliū epiſtola. lxi.

Seneca

Iſta quę ſic petis tāq̄ datura lęticiam: ac voluptatem cauſa doloris ſunt. ℭ Seneca ibidem.

Dēs inq̄ illi tendūt ad gaudiū. Sed vn̄ ſtabile magnū q pſequent̄ ignorāt. Ille ex cōuiuijs & luxuria. Ille ex ambitiōe & circūfuſa cliētū turba. Ille ex amicitia. Ali⁹ ex ſtudiorū liberaliū vana oſtētatiōe. Dēs iſtos delectamēta fallacia & breuia decipiūt. Sicut ebrietas quę vnius horę hilarē inſaniam longi tpis tędio penſat. ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola. lxiiij.

Breuiſſima ad diuitias p contemptū diuitiarū via eſt.

ℭ Seneca epiſtola ad Lucil. lxxvi.

Non.n. beatū ē niſi qd intrepidū. Inter ſuſpecta male viuit̄. Quiſque ſe multū fortuitis dedit: ingentē ſibi materiā perturbatiōis & inexplicabilē facit. via hęc via eſt ad tuta vadēti externa deſpicere & honeſto cōtentum eſſe. ℭ Seneca ad Lu. epiſtola. lxxxii.

Abſtrahunt a recto diuitię: honores: potētia: & cętera q̄ opinione noſtra chara ſunt: & precio ſuo vilia.

ℭ Seneca ad Lu. epiſtola. lxxxiij.

Inſuperabili loco ſtat aīus: qui extrema deſeruit inexpugnabilis eſt: quē multis machinis laceſſitū fortuna nō trāſit. Nunq̄ maior eſt: q̄ vbi aliena diſpoſuit: & fecit ſibi pacē: nil timēdo diuitias: nil concupiſcēdo.

ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola. lxxxv.

Facile cōtemnit omnia: qui ad cōtemptū ſui uenit. Uis ergo habere omnia: contemne omnia.

ℭ Seneca epiſtola. lxxxviii.

Quid ad rem pertinent mulę ſaginę: vnius omnes coloris: Quid iſta vehicula celata:

Inſtrati oſtro alipedes pictiſq; tapetis.

Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.

Tecti auro: fuluum mandunt ſub dentibus aurum

Iſta nec dominum meliorē facere pn̄t nec malum.

ℭ Seneca epiſtola. xci.

Quid proſunt multa cubicula.

ℭ Idem epiſtola. xcii.

Mihi crede fęlix illud ſęculum ante architectos fuit: ante architectores iſta nata ſunt: iam naſcente luxuria in quadratum ligna decidere: & ſerra per deſignata currente certa manu trabem ſcindere.

Nam primi cuneis ſcindebant fiſſile lignum.

ℭ Seneca epiſtola. xciij.

Quicquid longa ſeries multis laborib⁹: multa deinde diligentia ſtruxit: id vnus dies ſpargit ac diſſipat.

ℭ Seneca epiſtola. xciij.

Caſura omnia extant.

ℭ Seneca ad Lucil. epiſtola. cxiij.

Quid regere iniquā ſedā opus eſt: Nā nemo bene illa rexit: qui nō cōtēpſerit. ℭ Seneca epiſtola. cxxij.

Maximū inq̄ mi Lucilli argumētū ē animi ab altiore ſede venientis: ſi hęc in qbus verſat̄ humilia iudicat & anguſta ſi exire nō metuit. ℭ Seneca ibidē.

Scit enim quo exiturus eſt: qui vnde venit meminit.

ℭ Seneca epiſtola. cxxvi.

Quid extolleris forma: quā oia feceris a multis aīalib⁹ decorē vinceris. Quid capillū ingenti diligētia comis: Quū illū vel effuderis more parthorū: vl̄ germanorū more vinxeris: vl̄ vt Scythę ſolēt ſparſeris: quolibet equo denſior coma iactabit̄: iuba horrebit in leonina ceruice formoſior. Quū te ad velocitatē paraueris: par lepuſculo nō eris. Uis tu relictis qbus vinci te neceſſe eſt: dū in aliena niteris: ad bonū reuerti tuū: Quid hoc eſt: Animus.ſ. emundatus & purus ęmulator dei: ſuper humana ſe extollens: nihil extra ſe ſui ponens. ℭ Seneca lib. ij. de beneficijs.

Intolerabilis res: poſcere nummos & contemnere.

ℭ Idem lib. iij. de beneficijs.

Fabricius Pyrrhi regis aurum repulit: magnumq; regnū indicauit regias opes poſſe contēnere. ℭ Idē.

Regnum eſt nolle regnare. quum poſſis.

ℭ Seneca lib. de moribus.

Nundum fęlix es: ſi non te turba deriſerit. Si beatus vis eſſe: cogita hoc primum: contemnere: ab alijs contemni. ℭ Seneca in prouerbijs.

Sunt plurimi qui multa verbis non re contemnunt.

Sed ipſa quę ſpernunt clam furantur.

ℭ Seneca de remedijs fortuitorum.

Magnā pecuniā qs hēt: hominē illum videas. Arca ē.

ℭ Seneca lib. de remedijs fortuitorum.

Multum qs hēt: aut auarus aut prodigus. Si pdigus non habebit. Si auar⁹ non hēbit. Multi illum comitant̄. Mel muſcę ſequunt̄. Cadauera lupi. & horrea formicę. Iſta turba prędam ſequuntur: non hominē.

ℭ Seneca in Hercule furente.

Nulla lux vnq̄ mihi ſecura fulſit.

Finis alterius mali gradus eſt futuri.

ℭ Seneca in Tantalo Tragędia. ij.

Nulla ſors longa eſt. Dolor & voluptas.

ℭ Inuicem cedunt. Breui. & voluptas.

ℭ Seneca ibidem.

Ima permutat breuis hora ſummis.

ℭ Ariſtoteles epiſtola ad Alexandrum. Ariſto.

Magni res eſt animi contemnere magna.

ℭ Ariſtoteles lib. iiij. phiſicorum.

Omnia q̄ ſunt ſub cęlo tabeſiunt: ſeneſcunt & ſordeſcūt ſub tpe. ℭ Cōmentator ſuper. ij. poetrię. Cōmentator

Res nullę ſtabiles ſunt: quę cū fluxu huius tpis cōfluxibiles ſunt. ℭ Laertius diogenes de vi. & mo. phorū.

Neminem q̄diu viuit dicas eſſe fęlicem: eo q vſq; ad vltimum vitę diem poſſit fortuna mutari. Laertius

Plu. ¶ Plutarchus in Apophthegmatibus.

Et quū in bono agro Philippus foret caſtra poſiturus: audiretqꝫ illic pabulū iumētis nō eſſe. Cuiuſmodi inquit noſtra eſt vita: ſi ad aſinorū cōmodum nobis viuendum eſt. ¶ Cicero libro.i.officiorū.

Nihil enim eſt tam anguſti tāqꝫ parui animi ꝙ amare diuitias. Nihil honeſtius magnificētiuſqꝫ ꝙ pecunias

Cicero cōtemnere. ¶ Cicero Tuſ.qōnum lib.iiij.

Quid.n.vř et magnū in reb9 hūanis: cui ęternitas oīs totiuſqꝫ mūdi nota ſit magnitudo. Nā qd aut in ſtudijs hūanis: aut in tā exigua vitę breuitate magnū ſapiēti videri pōt? Qui ſemp aīo ſic excubat: vt ei nihil improuiſum accidere poſſit. Nihil inopinatū: nihil alo nouū: atqꝫ idē ita acrē in oēm ptē aciē intēdit: vt ſemp videat ſedē ſibi ac locū ſine moleſtia atqꝫ āgore viuēdi: vt quęcūqꝫ caſum fortūa inuexerit: hūc apte ꝛ qete ferat. Qď q faciet nō egritudine ſolū vacabit: ſꝫ ēt ꝑturbatiōib9 reliqs oīb9. ¶ Cicc.ibidē li.vlti.

Nō ſť igiť ea bona dicēda nec habēda: qb9 abūdātē lꝫ eē miſerrimū. An dubitas qn ꝑſtās valitudine: virib9 forma: acerrimis integerrimiſqꝫ ſenſib9. Adde ēt ſi libet pernicitatē ꝛ velocitatē. Da diuitias: honores: imperia: opes: gloriā. Si fuerit is qui hęc hꝫ iniuſt9: intēperās: timid9: hebeti ingenio: atqꝫ nullo. Dubitabis: ne eū miſerū dicere? Qualia igiť iſta bona ſunt: q q hēat miſerrim9 eē poſſit. ¶ Cicc.in paradoxis.

Nunꝙ: hercule ego neqꝫ pecunias: neqꝫ ſcā magnifica: neqꝫ opes: neqꝫ iperia: neqꝫ volnptates in bōis rebus expetēdis eē duxi. ¶ Cicc.li.ď creatiōe cęli ꝛ mūdi.

Omnis.n.coaugmētatio corpis: vel caloris vľ frigoris vel aliq̄ ipulſiōe vehemēti labefactať ꝛ frāgiť. ꝛ ad

Ual. max. morbos ſenectutēqꝫ cōpellit. ¶ Uale.maxi.lib.v.

Vbi ſunt ſupbę Carthaginis alta męnia? vbi maritima gl'ia inclyti portus? vbi cunctis littoribus terribilis claſſis? vbi tot exercitus? vbi tantus equitatus? vbi immēſo aphricę ſpacio nō cōtenti ſpiritus? Omnia iſta duobus Scipionibus fortuna partita eſt.

¶ Quintus curti9 de geſtis Alexādri li.vii.

Quid ta ignoras arbores magnas diu creſceř: vna ho

Q. Curtius ra extirpari? ¶ Quintus Curtius ibidem.

Nihil tam firmū eſt: cui periculum non ſit: ꝛ ab inualitu

P. oroſius dine. ¶ Paulus Oroſius de ormeſta li.ii.

Quicqd.n.eſt ope ꝛ manu factū labi ꝛ ꝯſumi vetuſtate capta cōfirmať: cui9 vt ꝑmū impiū ac potētiſſimū extitit: ita ꝛ ꝑmū ceſſit. vt veluti quodā iure ſuccedētis etatis ōbita poſteris traderēť hēditas. ipis quoqꝫ eā dē tradēdi formulā ſuaturis. ¶ Plau.i amphitriōe.

Ita dijs eſt placitum voluptati vt meror comes conſe

Plaut9 quatur. ¶ Plautus in Ciſtellaria.

Nil eſt perpetuum datum.

¶ Plautus in muſtellaria.

Vnum hoc ſcito nimio celerius venire quod moleſte ſit: ꝙ illud quod cupide petas. ¶ Plautus ibidem.

Inſperata accidunt magis ſępe: ꝙ quę ſperes.

¶ Plautus in Mercatore.

Dic mihi an boni quid vſqꝫ ē? quo quis vti pōt ſine malo omni. Aut ne laborē capias: quū illo vti voles.

Uirgi. ¶ Uirgilius in buc.ęgloga.ii.

O formoſe puer nimium ne crede colori.
Alba liguſtra cadunt vacinia nigra leguntur.

¶ Uirgilius Georgicorum lib iij.

Optima quęqꝫ dies miſeris mortalibus ęui
Prima fugit. Subeunt morbi triſtiſqꝫ: ſenectus.
Et labor ꝛ durę rapit inclęmentia mortis.

Hora. ¶ Horatius Carminum lib.iiij.ode.vii.

Quo pius Aeneas? quo diues Tullus ꝛ Ancus?
Puluis ꝛ vmbra ſumus.
Quis ſit an adijciant hodiernę craſtina vitę
Tempora dij ſuperi? ¶ Horatius ibidem.

Quum ſemel occideris: ꝛ de te ſplendida Minos
Fecerit arbitria.
Non torquate genus: non te facundia: non te
Reſtituet pietas. ¶ Horatius ſermonū li.i.ſa.ix.

Nil ſine magno
Uita labore dedit mortalibus.

¶ Horatius epiſtolarum.ii.epiſtola.ii.

Singula de nobis anni prędantur euntes.
Eripuere iocos: venerem: conuiuia: ludum.

¶ Iuuenalis ſatyra.ix. Iuue.

Feſtinat enim decurrere velox
Floſculus: anguſtę miſereqꝫ breuiſſima vitę
Portio: dum bibimus: dum ſerta: vnguenta: puellas.
Poſcimus: obrepit non intellecta ſenectus.

¶ Dantes purgatorij cant.cap̄.x. Dātes

O ſuperbi chriſtian miſeri: laſſi.
Che de la viſta de la mente infermi
Fidanza hauen ne ritroſi paſſi:
Non vaccorgeti voi che noi ſiam vermi
Nati a formar le angelica farfalla
Che vola a la iuſtitia ſenza ſchermi.

¶ Dantes purgatorij cant.cap̄.xi.

Non e il mundan romor altro chun fiato
Di vento ch'or vien quinci: ꝛ or vien quindi.
Et muta nome perche muta lato.

¶ Dantes purgatorij cant.cap̄.xij.

Or ſuperbite e via col viſo altero
Figlioli deua: e non chinati il volto
Siche vegiate il voſtro mal ſentero.

¶ Franciſcus Petrarcha ſonetto.cclxxiij. Fran. Pe.

Or conoſco io che mia fera ventura
Uol che viuendo ꝛ lachrymando impari
Come nulla qua giu dilecta ꝛ dura.

¶ Franciſcus Petrarcha ſonetto.cclxxxi.

Miſero Mundo inſtabile e proteruo
Dil tuito e cieco: chi in te pon ſua ſpeme.

¶ Franciſcus Petrarcha ſonetto.ccccxxv.

I vo piangendo i mei paſſati tempi
I quai poſi in amar coſe mortalet
Senza leuarme a volo habiando lale
Per dare ſorſo di me non baſſi exempi.

¶ Frā. Petrarcha cātilena.xxxvij.ſtātia.v.

Ogne coſa al fin vola.

¶ Fran. Petrar.cātilena.xxxvij.ſtantia.vi.

Ahi nulla altro che pianto al mundo dura.

¶ Fran. Petrarcha cantilena.xli.

Quanto era meglio alzar da terra lalle
Et le coſe mortale
Et queſte d. lee tue fallace ciance
Librar con iuſta lanze.

¶ Idem cant.xlij.ſtantia.ii.

O poco mele molto aloe con felle.
In quanto amaro a la mia vita aueza
Con ſua falſa dolceza.

¶ Fran. Petrar.triumpho temporis cap̄.i.

Et pareami terribil vanitade
Fermare in coſe el cor chel tempo preme.

¶ Fran. Petrar.triumpho temporis cap̄.i.

Et quanto poſſo al fine mapparechio
Penſando il breue viuer mio: nel quale
Sta mane era vn fanciullo: ꝛ hor ſon vecchio.
Che piu cha vn giorno e la vita mortale.
Nubile: breue: freda ꝛ pien di noia
Che po bella parere: ma nulla vale.
Qui lhumana ſperanza: ꝛ qui la gioia:
Qui i miſeri mortali alzan la teſta
Et neſſun ſa quanto ſi viua o mora.
Uegio hor la fuga del mio viuer preſta
Anzi di tutti: ꝛ nel fugir del ſole

La ruina del mundo manifeſta.
Hor vi riconſortate in voſtre ſole
Giouani: ⁊ meſurati il tempo: largo.
Ma piaga antiueduta aſſai men dole.
Forſo chendarno mie parole ſpargo.
Ma io annuncio che voi ſeti offeſi
Dun graue ⁊ mortifero letargo.
Che volan lhore: igiorni gliãni e meſi
Inſieme con breuiſſimo interuallo.
Tutti hauemo a cerchare altri paeſi.
Non fate contral vero cor vn callo
Come ſete vſi. Anci vogliete gliochi
Mentre emendar potete il voſtro fallo
Non aſpectate che la morte ſcochi.
Come fa la piu parte. Che per certo
Infinita e la ſchiera deli ſtochi.
¶ Fran. Petrar. triumpho temporis cap̄. j.
Vn dubio verno inſtabile e ſereno
E voſtra fama: ⁊ pocha nebia il rumpe.
El gran tempo ai gran nomi egran veneno.
Paſſan voſtri triumphi: ⁊ voſtri pompe:
Paſſan le ſignorie: paſſan li regni
Ogne coſa mortal tempo interrumpe. ¶ Ibidem.
Quanti felici ſon gia morti in faſſe?
Quanti miſeri in vltima vechieza?
Alcun dice: Beato e chi non naſce.

CONtentio g̃. ερις. ιδος. ⁊ εριζω cõtendo dicitur. Eſt aũt cõtentio proprie impugnatio veritatis cũ ꝯfidẽtia clamoris. ſm Ambroſiũ. Large aũt ē ēt ſine impugnatione veritatis: de qua dr̃. xlvj. di. in principio. Nihil eſt impudẽtius arrogãtia ruſticorũ q garrulitatẽ auctatẽ putãt. Cõtẽtio in verbis. Rixa ē in factis: de qua differentia vide infra in rixa.
A contẽtione quę certatio ē vẽit cõtẽtioſus plenus rixę.
Cõtentio ⁊ intẽtio vehemẽtiã quãdã ſignificãt: ab arcu tracta ſimilitudine vel cythara. Nã quãto illi⁹ nerui vehemẽtius intendunẽ: tanto vehemẽtiorem ſonũ efficiunt. ¶ Heſiodus.
Heſio. αφρων δ᾽ος κ᾽εθελοι προς κρεισσονας αντιφεριζειν νικης τε στερεται. προς τ᾽αισχεσι γαλγεα. πασχει. hoc ē.
Stultus qui vult aduerſus potẽtiores contendere
Victoriaq̃ꝫ priuat. vltraq̃ꝫ dedecus dolores patitur.

COntiguitas grę. συναφεια. ας. η. ⁊ συναφης. εος. ο. contiguus dicitur. Eſt autẽ contiguũ cui⁹ extrema ſe contingunt. Differt autem a continuo. ꝙ continuũ eſt ſine medio. Contiguum vero cum medio.

COntinẽtia grę. εγκρατεια. ας. η. ⁊ εγκρατεω. contineo: ⁊. εγκρατης. εος. ο. η. ꝯtinens dicitur. Et ē cõtinẽtia appetitus oium rerũ malarũ refrenatio. ſm Hieronymum in epiſtola ad Damaſum. pp̄.
Continẽtia eſt ꝑ quã cupiditas ꝯſilij gubernatiõe regitur. ſm Ciceronẽ in Rhet. ⁊ eſt pars temperãtię.
Cõtinẽtia ē habit⁹ inuictus a delectatiõe. ſm Andro.
Cõtinẽtia eſt cohibitio gulę: luxurię: cupiditatis: auaritię: ambitioniſq̃ꝫ: ⁊ ſuperbię.
Continentia ꝓprie eſt tantum circa concupiſcentias tactus. ſm beatum Tho. ſcd̃a ſcd̃ę. q. cxliij.
Cõtinẽtia dr̃ a ꝯtineo: qḋ ē q̃ſi iuitũ ⁊ repugnãtẽ teneo Cui⁹ ꝯtrariũ ē incõtinẽtia: ſicut tẽperãtię itẽpãtia.
Cõtinẽs ita differt a tẽpãte: ꝙ ꝯtinẽs prauas q̃des cupiditates hr̃e pt: a q̃b⁹ tñ ſe vinci nõ ſinit. Tẽpãs vo huiuſmodi cupiditates hr̃e nõ põt: quia in eo habit⁹ quidam eſt refrenans illas: qui in ꝯtinente non eſt.
Cõtinẽs ab obſtinato ſic differt: ꝙ obſtinat⁹ eſt ille qui perſiſtit i rõne ꝑuerſa: abſtinẽs a bonis. Continẽs vero ꝓprie ē q perſiſtit in rõe recta: a prauis cõcupiſcẽtijs abſtinẽs. b. Th. ſcd̃a ſcd̃ę. q. clv. ar. i. ¶ Chilõ.
Chilõ εγκρατειαν. ασκει. hoc eſt. Continentiam exerce.
De hac materia vide ſupra i abſtinẽtia ⁊ ifra i tẽpãtię.

COntinuitas. g̃. συνεχεια. ας. η. ⁊. συνεχης. ꝯtinu⁹ dr̃. Eſt aũt cõtinuũ qḋ eſt diuiſibile in ſemper diuiſibilia. ſm Ariſtotelem lib. i. de cęlo ⁊ mundo.
Continuum eſt quod eſt in infinitum diuiſibile. ſm Ariſtoteleꝫ lib. iij. phyſicorum.
Continuum eſt cuius partes copulantur ad aliquẽ terminum communem. Ariſto. lib. prędicamentorum.
Continuum eſt cuius eſt vnus modus ſm ſe ⁊ nõ eſt poſſibile aliter.
Cõtinuũ dupliciter diffinit: formaliter a logico ꝑ vnitatẽ termini: ad quẽ ptes copulãẽ: ⁊ mãlr a phyſicis ꝑ diuiſibilitatẽ i ifinitũ. b. T. ſr eplã pau. ad phil. iii.

COntractus. grę. συναλλαγμα. ατος. το. ⁊ συναλλαττω. ꝯtraho dr̃. Eſt aũt ꝯtractus vltro citroq̃ꝫ obligatio. ex volũtate: ⁊ pacto ſurgẽs ꝑuũ. ſm glo. Ray. in ti. de negocijs ſecularibus: quaſi in principio. Cõtrahere eſt colligere. Virg. Contrahunuſq̃ꝫ viros.
Cõtrahere: agere ⁊ gerere: ita diuidit Vlpian⁹: vt actũ generale vocabulum ſit. Siue verbis quid agatur: vt in ſtipulatiõe. Siue re: vt in numeratiõe. Contractũ vero vltro citroq̃ꝫ obligatio: veluti emptio: venditio: locatio: conductio: ſocietas.
Geſtum autẽ res facta. Alij ſic diuidũt acta a geſtis. ꝙ geſta ſint i adminiſtratiõe magr̃at⁹: aut i bello: ⁊ i maiorib⁹ reb⁹: vt geſta Cęſaris. Geſta Alexandri. Acta vero ſunt priuatarũ perſonarũ ⁊ rerũ domeſticarũ.

COntradictio grę. αντιλογια. ας. η. ⁊ αντιλεγω cõtradico dr̃. Eſt aũt contradictio oppoſitio cui⁹ nõ non eſt medium. ſm Ariſto. lib. i. poſteriorum.
Cõtradictio ſeptẽ cõditiões req̃rit. ſ. idẽ ſubiectũ. Idẽ prędicatũ: ꝫ mõ ęquiuoce: ad idẽ: ſimiliter. Tunc ⁊ ibi. ex. b. Tho. ſuper lib. perihermenias. lec. ix. ſi.

COntrarietas. grę. εναντιωμα. ατος. το. vl̃ εναντιωσις. εως. η. ⁊ εναντιος. ου. ο. contrarius dicit. Sunt autẽ ꝯtraria q̃ in eodẽ genere multũ a ſe inuicem diſtãt ſm Ariſtotelẽ lib. prędicamentorum.

CONTRITIO grę. συντριμμα. ατος. το. ⁊ συντριβω. contero dicitur. Eſt autem dolor voluntarie aſſumptus pro peccatis cũ propoſito confitendi: ⁊ ſatiſfaciẽdi: ſm. S. Boni. i. iiij. ſe. di. xv. q. i. arti. i. prime ptis.
Contritio rei materialis eſt alicuius duri ⁊ integri cõminutio ex. b. Tho. iiij. ſen. di. xvij. q. ij. ar. i.
Contritio ſpiritualis eſt dolor pro peccatis aſſumptus cum propoſito confitendi: ⁊ ſatiſfaciẽdi. ¶ Ibidẽ.
Cõtritio eſt dolor cordis: ⁊ animę amaritudo pro peccatis quę quis cõmiſit. Quid autẽ ab attritiõe differat. vide ſupra in Attritio.
¶ David pſalmo. L.
Cor contritum ⁊ humiliatum deus non deſpicies. David
¶ David pſalmus. cxxv.
Qui ſeminant in lachrymis: in exaltatione metent.
¶ Auguſtinus lib. de pęnitentia. Augu.
Recte pęnitẽtẽ q̃cq̃d poſt purificatiõeꝫ ꝯtrit ſordis: opꝫ vt abluat: ſaltẽ lachrymis mẽtis. Sciat ſe culpabilr̃ dum q̃ dolet mortẽ amici vel dãna rei tẽporalis. ⁊ dolorẽ peccati nõ oſtẽdit in lachrymis. Nõ ē g̃: vt q̃s ſe excuſet: iſe nõ hr̃e fontẽ lachrymarũ: q̃ lachrymis ondit dolorẽ tpalium. ¶ Auguſtinus ibidem.
Ad pęnitẽtiã agẽdã nõ ſufficit mores imutar̃ in meli⁹: ⁊ a factis malis recedẽr̃: niſi ēt de his q̃ fcã ſatiſfiat ꝑ pęnitẽtię dolorẽ: ꝑ humilitatis gemitũ: per cõtriti cordis ſacrificiũ cooperantibus elemoſynis.
¶ Auguſtinus ibidem.
Sicut pęnitẽtię comes dolor eſt: ita lachrymę teſtes ſũt doloris. ¶ Auguſtinus. lib. de pęnitentia.
O humilis lachryma: tuũ ē regnũ. Tua ē potẽtia. Aſpectũ iudicis nõ vereris. Inimicis accuſantib⁹ ſilẽti imponis. Sola intras ad regẽ. Sꝫ ſola nõ recedis: vt i

cis inuincibilem: ꝛ ligas omnipotentem.

ℭ Aug. de ciuitate dei lib. xx.

Quāto eſt quilibet ſanctior ꝛ deſiderij ſancti plenior. Tanto eſt in orando fletus vberior.

ℭ Aug. li. ð pñia: ꝛ hētur de peni. di. ij. charitas.

Sine charitate quō qs verā cordis contritionem habere poterit? quomodo ergo delictorum remiſſionem.

Hiero. ℭ Hiero. ꝛ habet de peni. di. i. Menſuram.

Apud deum non tam valet menſura tpis quā doloris.

Ambro ſius ℭ Ambro. ſup Lu. ꝛ hētur ð peni. di. i. Petrus.

Petrus doluit ꝛ fleuit q: errauit vt hō. Nō inuenio qd dixit. Scio q̄ fleuit: lachrymas ei⁹ lego: ſatiſfactiōem non lego. Sed quod ðfendi nō pōt: ablui pōt: lachrymę veniam non poſtulant: ſed merentur.

Grego. ℭ Gregorius lib. viij. moralium.

Alia eſt cōpunctio ſiue cōtritio: que per amorē naſcit̄. Alia q̄ per timorē. Quia aliud eſt ſupplicia fugere aliud pmia deſiderare. ℭ Greg. libro. viij. moraliū.

Sepe qð torpentes latuit: flentib⁹ innoteſcit: ꝛ afflicta mens certius inuenit maliū qð fecerat ꝛ reatum ſuum: cuius ſecura nō meminit: hunc in ſe cōmota deprehendit. ℭ Grego. libro. xvii. moralium.

Quo vberius culpa fletur: eo altior cognitio veritatis attingitur. Quia ad videndum internū lumen polluta dudū cōſcientia lachrymis baptiſata renouatur.

ℭ Gregorius libro. xxi. moralium.

Qui neſcit lugere quod grauat i non valet proferre qð ſubleuat. Uis cōpunctiōis poros cordis aperit. ꝛ penas virtutū fundit. quūqꝫ ſe ſtudioſe mens de pigra vetuſtate redarguit alacri nouitate iuueneſcit.

ℭ Gregorius libro. iii. Dyalogorum.

Compunctiōis duo ſunt genera: qbus aīa deū ſitiens primus timore cōpungit̄: poſt amore. Prius enim in lamentis ſe afficit. Quia dum malorū ſuorū recolit: pro his perpeti ſupplicia eterna pertimeſcit. At vō cum longa moris amaritudine fuerit formido cōſumpta q̄dā. Iā ð pſumptiōe venię ſecuritas naſcit̄: ꝛ i amore cęleſtiū gaudiorū aīus inflāmat̄. Et q prius flebat ne duceret̄ ad ſuppliciū: poſtea flere incipit q: differt̄ a regno. ℭ Gregorius lib. xxiij. moralium.

Quatuor ſūt q̄litates: qb⁹ iuſti viri aīa in cōpūctione vehemēter afficit̄. Quū aut malorū ſuorū reminiſcit̄ cōſiderās vbi fuit: aut iudiciorū dei ſententiā metuēs ꝛ ſecū q̄rēs cōſiderat vbi erit. Aut qnū mala vitę pñtis attēdēs ſolerter merens cōſiderat vbi eſt: aut qnū bōa ſupnę pñię cōtēplat̄: q q: nec dū adipiſcit̄: lugens conſpicit vbi non eſt.

Ber. ℭ Bernardus de noua militia.

Quiſquis ergo verbū cōfeſſionis in ore habꝫ: ꝛ in corde non habꝫ. aut doloſus eſt: aut vanus. Qui vero in corde ꝛ non in ore: aut ſuperbus eſt aut timidus.

ℭ Bernardus ſuper Cantica.

Vnguētū eſt cōtritiōis: ē vnguētū deuotiōis: ē vnguentū pietatis. Primū pūgitiuū dolorē faciēs: ſꝫ cōpatiuū dolorē leniēs. Tertiū ſanatiuū morbū expellēs.

Io. chriſoſtom⁹ ℭ Jo. Chryſoſto. in li. ð ɔpūctiōe cordis.

Sola cōpunctio eſt q̄ facit animā horreſcere purpurā: deſiderare ciliciū. Amare lachrymas: fugere riſum.

ℭ Jo. Chryſoſtomus ibidem.

Sicut impoſſibile ē vt ignis inflāmet̄ in aqua: ita impoſſibile ē cōpunctionē cordis vigeꝛ̄ in delicijs. Cōtraria. n. hec ſibi ſūt inuicē ꝛ pemtoria. Illa. n. mr̄ flet⁹: hec mr̄ ē riſus. Illa cor conſtringit. Iſta diſſoluit.

ℭ Jo. Chryſo. ſup Mattheū homelia. xxlij.

Non dolere q: peccaueris magis indignari atqꝫ iraſci facit deum: q̄: idipſum quod ante peccaueras.

Caſſio. ℭ Caſſiodor⁹ ſup pſal. vj. laboraui in gēitu meo.

Gemitus dictus geminatus luctus: quē merito fideles appetūt. qui diligētes cōſolat̄. penitētes emundat. Diabolū effugat. Chriſto conciliat. Amaritudo dulcis: lachrymę felices ſalutaris afflictio. ℭ Caſſiodorus ſup illud pſalmi. Ad dom nū quum tribularer.

Dominus neſcit differre: quē cōpūcto corde ſibi ſenſerit ſupplicare. ℭ Seneca ad Luciliū epl'a. viij. Seneca

Argumentum eſt in melius tranſlati animi. q̄ vitia ſua quę adhuc ignorabat videt. Quibuſdam ęgris gratulatio eſt: quum ipſi ęgros ſe eſſe ſenſere.

ℭ Seneca ad Lucilium epiſtola. iv.

Magna pars bonitatis eſt velle fieri bonum.

CONVERSATIO g̃. συγκαταφερω. ꝛ συγκαταστρεφομαι. conuerſor dicitur. Ucit qꝫ a conuerſor quod eſt vtor ꝛ cōſuetudinem habeo. ℭ Dauid pſalmo. xvii. Dauid

Cū ſācto ſanctus eris: ꝛ cū viro innocēte innocens eris: ꝛ cum electo electus eris: ꝛ cum peruerſo peruerteris. ℭ Prouerbiorum cap. xiij. Prouer.

Qui cū ſapientibus gradit̄ ſapiens erit. Amic⁹ ſtultorū ſimilis efficietur. ℭ Eccleſiaſtici cap. xiij. Eccl'ia.

Qui tetigerit picem: inquinabitur ab ea: ꝛ q cōmunicauerit ſupbo: induet ſupbiā. ℭ Mattheus cap. xiij. Mat.

Non eſt propheta ſine honore niſi in patria ſua: ꝛ in domo ſua. ℭ Marcus cap. vj. Marc⁹

Non eſt propheta ꝛc. ℭ Joannes cap. iiij. Joānes

Non eſt propheta ꝛc.

ℭ Paulus prime ad corynthios cap. v. Paul⁹

Neſcitis q: modicū fermētū totam maſſam corrūpit.

ℭ Auguſtinus de doctrina chriſtiana. Augu.

Diuerſis obſeruatiōib⁹ nulla diſciplina melior graui ꝛ prudēti chriſtiano: niſi vt eo mō agat quo agere viderit eccleſiam: ad quam forte deuenerit ad diſcendū: quod opus eſt.

ℭ Hieronymus ad Demetriadem. Hiero.

Semper i comitatu tuo graues fęminas habeas: mores. enim ꝛ ſtudia dn̄arū plerūqꝫ ex ancillarū ꝛ comitātū morib⁹ indicāt̄. Qualis. n. queqꝫ ſit taliū ɔſortio delectat̄. ℭ Gre. li. j. moraliū ſup illō Vir erat in terra. Grego.

Nō valde laudabile ē bonū eē cū bōis. Sꝫ bonū eē cū malis. Sicut. n. grauioris culpe ē inter bonos bonū nō eē. Ita imēſi ē pconii bonū eē īter malos extitiſſe.

ℭ Jo. Chryſoſto. lib. iij. de veſtigiis. phorū. Jo chryſoſtom⁹

Philoſophus: ſic in terra hoſtes viuēdū cēſuit: tāqꝫ inter amicos: ꝛ inter amicos: ac ſi in medijs hoſtibus viueret̄. ℭ Iſidorus li. ij. ſolilo. Iſidor⁹

Sancta cōuerſatio cōfūdit inimicum: edificat primū: glorificat deū. ℭ Hugo de diſciplina monachorū. Hugo

Diſciplina eſt cōuerſatio bona ꝛ honeſta cui parū ē nō malum facere: ſed ſtudet etiam in his quę bene agit irreprehenſibilis apparere. ℭ Ibidem.

Diſciplina honeſtę cōuerſatiōis ex quatuor ppēdi poteſt: ex geſtu: motu: affatu: ꝛ conuictu. Geſtus aūt reprehenſibilis ē: ſi eſt aut mollis aut diſſolutus: aut tard⁹ aut citatus. Mollis ſignificat laſciuiā: diſſolutus negligentiam: tardus pigritiam: citat⁹ ſiue impetuoſus inconſtantiam. ℭ Hugo ibidem.

Geſtus hominis in omni actu dꝫ eē gratioſus: ſine mollicie: quiet⁹ ſine diſſolutiōe: grauis ſine tarditate: alacer ſine inquietudine: matur⁹ ſine ɔtumacia: ꝛ ſine turbulentia ſeuerus. ℭ Hugo ibidem.

Tēperanda eſt etiam facies ꝛ modificāda in geſtu ſuo. Ita vt nec ɔtrite exaſperet̄. nec molliter diſſoluat̄. Sed ſemper habeat rigidā dulcedinē ꝛ dulcē rigorē ſm illud Eccleſiaſti. xix. Ex viſu cognoſcitur vir: ꝛ ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis: ꝛ riſus dentium: ꝛ inceſſus hominis enunciant de illo. ſ. qualis ſit: quia per illud quod foris ſiue bene ſiue male agitur: interior animi qualitas intuentium oculis patenter indicatur.

ℭ Ibidem.

In motu corporis cauēdū eſt ne in tardationib⁹ adeo molli greſſu vtamur: vt pōparū ferculis ſimiles eē videamur: aut in feſtinatiōib⁹ nō ſuſcipiam⁹ nimias celeritates: q̄ quū fuerint: anhelitus mouenſ. Uultus mu-
Cypri. tanſ: ora torquenſ que ſigna ſūt incōſtātis animi.

ℭ Cyprianus epiſtola.ij.

Quod pōt redimi n̄ timetur. Eſſe iā inter nocētes innoxiū crimē eſt. Malos qſqs nō imitaſ offendit. Cō-
Seneca ſenſere iura peccatis ⁊ cępit licitum eſſe quod publicū eſt. ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.v.

Id agamus vt meliorē vitā ſequamur q̄ vulgus: non vt ↄ̄riā. Alioquin quos emēdare volum⁹ fugamus a nobis ⁊ auertimus. ℭ Sene. ad Lucil. ep̄la.vj.

Nulla res magis animos induit honeſtos: ⁊ in prauum inclinabiles reuocat ad rectū: q̄ bonoꝝ viroꝝ ↄuerſatio. Paulatī.n. deſcēdit in pectora: ⁊ vim p̄ceptoruꝫ obtinet frequenter aſpici: frequenter audiri.

ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.vij.

Auarior redeo: ambitioſior: luxurioſior: crudelior: ⁊ inhumanior: quia inter hoīes fui. ℭ Ibidem.

Nil dānoſius bōis morib⁹ q̄ in ſpectaculis reſidere. Qr tunc facilius vitia ſubrepunt.

ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.xxxv.

Si quid in aliqbus: ex ſordida cōuerſatiōe ſeruile eſt: i honeſtorum conuictus excutiet.

ℭ Seneca epiſtola.lxxxij.

Salutare eſt nō cōuerſari diſſimilib⁹ ⁊ diuerſa cupiētibus. Turba ⁊ ſi nō mutat te impedit tñ. Multū autēz nocet ēt q motaſ. In vitia alter alterum trudimus.

Quomodo autem reuocari poſſint ad ſalutē quos nemo retinet: populus impellit.

ℭ Seneca epiſtola.xcvij.

Sic cū inferiore viuas: quēadmodū ſupiorē tecū viuere velis. ℭ Seneca de quattuor virtutib⁹.

Omnes tibi pares facies inferiores ſupbiēdo nō cōtemnas. Superiores recte viuēdo nō timeaſ. In reddēda officioſitate neq̄ exactor neq̄ negligēs appareaſ. Cūctis eſto benign⁹: nemini blādus. Paucis familiaris: oib⁹ ęquus. Seuerior eſto iudicio q̄ ſermone: ⁊ vita q̄ vultu: clemētię cultor: ſęuicię deteſtator. Famę bonę neq̄ tuę ſeminator: neq̄ alienę inuid⁹: rumorib⁹ criminib⁹: ſuſpitionib⁹ minime credul⁹. Sꝫ malignis potius qui p ſpeciē ſimplicitatis aliqb⁹ ſurrepſerint oppoſitiſſimus. Ad irā tardus. Ad miſericordiā p̄nus. In aduerſis firmus. In proſperis cautus occultator virtutū: ſicut alij vitiorū: vanę glorię cōtēptor ⁊ bonoꝝ: qb⁹ p̄ditus es nō acrib⁹ exactor. Nulli⁹ imprudētiā deſpicias. Rari ſermonis ipſe: loquētium patiēs. Seuerus ſeueri. Sed hilares non aſpernās.

ℭ Seneca de.iiij. virtutibus.

Si tēpus iocos exigit: hos quoq̄ cū dignitate ſapientię gere: vt te nec q̄uet qſq̄ tāq̄ aſperū: nec cōtēnat tāq̄ vilē. Nō erit tibi ſcurilitaſ ſꝫ grata vrbanitas. Sales tui ſine dēte ſint. Ioci ſine vilitate. Riſus ſine cachinnatiōe. vox ſine clamore. Inceſſus ſine tumultu. Quies tibi nō deſidia erit. Et quū ab alijs luditur. Tu ſā-
Vale. cti hōeſtiq̄ aliqd tractabis. ℭ Uale. mari. lib. vii.
Mari. Quū qdā ſtolidus audiēte Pythagora diceret. Male cū mulierib⁹ eē: q̄ cū philoſophis cōuerſari. Et ſues inquit in cęno libētius q̄ in pura aqua verſantur.
Q.Cu. ℭ Q. Curtius de geſtis Alexandri li.vj.

Feras beſtias captas ⁊ incluſas i quia ipſarum natura non poteſt: longior dies mitigat.
L.apu. ℭ Lucius Apuleius de deo Socratis.

Conuerſatio enim perpetua contemptum parit. Raritas autem admirationem conciliat.
Menā. ℭ Menander.

σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει σοφός.i.

Cum ſapientib⁹ conſuetudinem habēs: ⁊ ipſe euadēs ſapiens. ℭ Idem.

ὁμιλίας δὲ τὰς σεμνὰς τήρει φίλει.i.

Conſuetudines autem ſeniores ama.

κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσει κακός.i.

Cū malis ↄſuetudinē hñs ⁊ ip̄e euades mal⁹. ℭ Idē.

φθείρουσιν ἤθη χρήσθ᾽ ὁμιλίαι κακαί.i.

Corrumpunt mores bonos conſuetudines malę. Ouidi⁹

ℭ Ouidius epiſtola Canacę ad Machareū.

Scilicet eſt aliquid cum ſęuis viuere ventis. Iuue.

ℭ Iuuenalis ſatyra.ij.

Dedit hanc contagio labem
Et dabit in plures ſicut grex totus in aruis
Unius ſcabie cadit: ⁊ prurigine porci.
Uuaq̄ contracta liuorem ducit ab vua.

ℭ Iuuenalis ibidem.

Aſpice quid faciant commercia.

CONVERSIO grę. στροφή ἀπὸ τοῦ στρέφω conuerto dicitur. Deducitur q̄ a conuerto: ⁊ hinc conuerſor ⁊ cōuerſatio deſcēdunt. Differt aūt cōuerſio ab auerſione i vt patet ſupra in auerſio.

ℭ Eccleſiaſtici cap̄.v. Eccle.

Ne tardes cōuerti ad dominū: ⁊ ne differas ē die i diē. Subito enim veniet ira illius: ⁊ in tp̄e vindictę diſperdet te. ℭ Eccleſiaſtici capitulo.xvij.

Conuerteſ ad dominū: ⁊ relinque peccata tua. Precare ante faciem domini: ⁊ minue offendicula. Reuertere ad dominum: ⁊ auertere ab iniuſticia tua.

ℭ Iſaias capitulo.xxx. Iſaias

Si reuertamini ⁊ quieſcatis ſalui eritis.

ℭ Hieremias cap.iii. Hiere.

Vulgo dr̄ ſi dimiſerit vir vxorē ſuā: ⁊ recedēs ab eo duxerit virum alterū. Nūqd reuertetur ad eā vltra. Nunqd n̄ polluta erit: ⁊ cōtaminata mulier illa? Tu autēz fornicata es cum amatoribus multis: tamē reuertere ad me dicit dominus ⁊ ego ſuſcipiā te. Leua oculos tuos in directū: ⁊ vide vbi nunc proſtrata ſis.

ℭ Hieremias capitulo.xxv.

Reuertimini vnuſqſq̄ a via ſua mala: ⁊ a peſſimis cogitatiōibus vr̄is: ⁊ habitabitis in terra quā dedit dñs vobis: ⁊ patribus veſtris a ſęculo ⁊ vſq̄ in ſęculum.

ℭ Ezechiel capitulo.xxxiij. Ezechi.

Nolo mortē impij: ſed vt cōuertaſ impius a via ſua ⁊ viuat. Conuertimini a vijs veſtris peſſimis.

ℭ Ezechiel capitulo.xxxiij.

In quacunq̄ hora ingemuerit peccator: ſaluus erit.

ℭ Ionas capitulo.iij. Ionas

Conuertatur vir a via ſua mala: ⁊ ab iniquitate: quę eſt in manibus eoꝝ. Quis ſcit: ſi ↄuertaſ ⁊ ignoſcat de⁹ ⁊ reuertatur a furore irę ſuę: ⁊ non peribimus.

ℭ Ioel capitulo.ij. Ioel

Conuertimini ad me in toto corde veſtro.

ℭ Iacobus capitulo.vi. Iacob⁹

Qui conuerti fecerit peccatorē ab errore vię ſuę: ſaluabit aīam ſuā a morte. ℭ Actuū apoſtoloꝝ ca.ij. Actuū

Penitemini igiſ ⁊ cōuertamini: vt deleanſ peccata vr̄a.

ℭ Auguſtinus lib.iiij. de vnico baptiſmo: ⁊ habetur de conſecra. di.iiij. Baptiſmi. Augu.

Conuerſio aūt cordis pōt qdē eſſe nō p̄cepto baptiſmo ſꝫ contēpto nō pōt. Neq̄ vllo modo dicenda ē cōuerſio cordis ad dominū: quū dei ſacramentū cōtēnitur.

ℭ Auguſtinus de Magdalena.

Quis n̄ admireſ ſubitā peccatricis mutationē. Quę venerat ſordida: ⁊ i fonte ſalutari ſup niuē dealbata eſt.

ℭ Auguſtinus de verbis domini ſermone.xvj.

Quid differs i craſtinū dicēs: lōga vita erit ip̄a lōga bona ſit: ⁊ ſic melior erit q̄ ſi lōga bona nō ſit. Si vo breuis ſit. Vnde factū eſt: vt bona ſit. Quare vis hr̄e lō

gum malum. ¶ Auguſtinus libro de penitentia: ꝛ hr̃ de peni. di. vltima. Nullus.

Nullus expectet quãdo peccare nõ poteſt. Arbitrij enim querat libertatẽ: vt delere poſſit cõmiſſa nõ neceſſitate. Qui prius vtiq; a peccatis relinquitur ꝗ̃ ipſe relinquat ea: nõ libere: ſed quaſi neceſſitate condemnat.

¶ Auguſtinus ibidem: ꝛ habetur ibidem.

Illi autẽ qui quum potuerunt nunꝗ̃ conuerti voluerunt confitentes quũ iam peccare nequeũt: nec ſic facile acquirunt qđ volunt. Oportet vt penitẽtia fructificet: vt vitam mortuus impetret: ſcriptum eſt ſine charitate neminem ſaluum eſſe.

¶ Auguſtinus in ſermone de penitentia.

Surgamus ꝛ ad illũ redeamus: a quo peccãdo receſſim⁹. Ibi eſſe noſtrũ nõ habet mortẽ. Ibi velle noſtrũ non hʒ errorẽ. Ibi amare noſtrũ nõ habet offenſionem.

¶ Auguſtinus lib. de peni.

Per voſmetipſos peccaſtis: ꝑ vos erubeſcatis. Erubeſcẽtia enĩ ipſa partẽ habet remiſſionis. Ex miſericordia enim hoc precepit dñs: vt nemo peniteret in occulto. In hoc ꝙ per ſeipſum dicit ſacerdoti: ꝛ erubeſcẽtiam vincit timore offenſi.

¶ Auguſtinus ſuper ps. li.

In inferno erit penitentia: ſʒ ſera: ergo in fructuoſa. Uis vt ſit fructuoſa non ſit ſera. Hodie te corrige q viuus es. Nam qui iudex tuus futurus eſt: ipſe hodie tuus aduocatus eſt.

¶ Auguſtinus ſuper ps. Lo.

Vt ſit homo aliqđ: cõuertat ſe ad illũ a quo creatus eſt. Recedẽdo enim frigeſcit. Accedẽdo ferueſcit. Recedẽdo tenebreſcit. Accedendo clareſcit. A quo enim habʒ: vt ſit apud illum habet: vt bene ſit. Ergo q vult ſimul eſſe cũ deo: nõ ab illo recedat: ſed ad illum accedat.

¶ Auguſtinus ſuper ps. xciiij.

Si ardes cõſciẽtia delicti: lachrymis extingue flammaʒ peccati. Plora ante deum. Securus plora ante eũ q te fecit. Nõ enim opus manuum tuarum contẽnit in te. Noli putare qꝛ potes a te refici a te deficer̃ potes; Tu teipſʒ reficẽ non potes ille te reficit q te fecit.

¶ Aug. de verbis domini ſermone. iiij.

Conferamus nos ad te: ꝛ bñ nobis erit de te. Malũ eſt nobis d̃ nobis: qꝛ dimiſim⁹ te. Dimiſiſti nos nobis.

¶ Auguſtinus de verbo domini ſermone. xvi.

Nemo deũ timẽs conuerti differt: niſi q putat ꝙ pl⁹ hʒ viuere. Ipſa enim eſt res: que multos occidit: quũ dicũt cras cras: ꝛ ſubito oſtiũ clauditᷓ. Remanſit foris cũ voce coruina: q nõ habuit gemitũ colũbinũ. Cras Cras corui vox eſt. Geme vt columba: ꝛ tunde pectus.

¶ Auguſtinus libro contra Noulcianos.

Deus enim recte animã viſitans: ipſaʒ mouet: ipſam docet: ſibiq; ſpõdet veniã: ſi conuerti velit ipſam dormiẽtem excitat. Pigritantem ſtimulat: ſibiq; manuʒ porrigit: ſemitã oſtẽdit: ꝛ mercedẽ promittit.

¶ Auguſtinus. contra quinq; hereſes.

Queramus lapidem: quo; percutiatᷓ incredulus: ꝛ pcuſſus quaſſetur: quaſſatus cõminuatᷓ: comminutus in puluerẽ cõuertatᷓ: conuerſus in puluerẽ compluatur: complutus feratᷓ: ſatus faciat fructũ. Nõ quod igne conſumatur: ſed quod horreo condatur.

¶ Aug. lib. de vera innocentia.

Remedia conuerſionis ad deum nullis ſunt cunctationibus differẽda: ne tempus correctionis pereat tarditate. Qui enim penitenti indulgentiam promiſit: diem craſtinum non ſpopondit.

¶ Hieronymus de Magdalena.

Diſcite penitentes a Magdalena ſalutarem peccatorũ abolutionem per lachrymas fieri.

Hiero. ¶ Hieronymus in epiſtola ad Letam.

Nunꝗ̃ eſt ſera cõuerſio. Latro de cruce trãſiuit ad paradiſum. ¶ Hieronymus in epl'a ad Heliodorũ.

Quid agis in paterna domo d̃licate miles? Ecce aduerſari⁹ i pectore tuo xp̃ʒ conatᷓ occidere. Licet paruulus ex collo pẽdeas nepos: licʒ ſparſo crine: ꝛ ſciſſis veſtib⁹ vbera quibus te lactauerat mater oſtẽdat. Licet pr̃ in limine iaceat: ꝑ calcatũ perge patrem: ſine lachrymis: ſiccis oculis. Ad vexillũ crucis euola. Soluʒ pietatis genus eſt in hac re eſſe crudelem.

¶ Hieronymus d̃ ſcã Paula recitãs ei⁹ vba.

Affligẽdũ ẽ corpus: qđ multis vacauit delicijs. Lõgus riſus ꝑpetuo cõpenſandus ẽ fletu mollia linteamina ꝛ ſerica ꝓcioſiſſima aſperitate cilicij commutanda. Que vo ꝛ ſeculo placui: nunc xp̃o placere deſidero.

¶ Hieronymus ad Paulã de morte Bleſille.

Secura eſto mi Bleſilla: cõfidimus ꝓbãtes vera eẽ que dicimus. Nunꝗ̃ ſera eſt cõuerſio vox hec primũ in latrone dicta eſt.

¶ Ambroſius d Magdalena. Ambr.

Quis dubitet de venia? Ecce quid eccleſia prepoſuerit nob' ad eleuãdã ſpeʒ ad veniã. Dauid pſalmiſtã: Mattheũ euãgeliſtã. Paulũ diuinã vbiq; tubã reſonantẽ: ꝛ Mariam Magdalenam ſuo exemplo clamãtem: diſcite a me o peccatores in fonte lachrymarũ redir̃ ad fontem ſalutis.

¶ Ambro. in ſermone d̃ Elemoſyna ꝛ ieiunio.

Si aurũ tibi offerã nõ mihi dicis cras veniã. Sed iam exigis. Nemo differt. Nemo excuſat. Redẽptio anime promittitur: ꝛ nemo feſtinat.

¶ Gregorius lib. ij. moralium. Grego.

Solẽt ẽt electi in quibuſdam ſuis cogitationib⁹ ꝛ actibus ſuperbire. Sed quia electi ſunt: cũctis dieb⁹ ſupbire nõ poſſunt. Quia pri⁹ ꝗ̃ vitaʒ finiant ab elatione ad humilitatem corda cõmutant. Impius vero cunctis diebus ſuperbit. Quia ſic vitã terminat: vt tamen ab elatione non recedat. Circũſpicit ꝙ tẽporaliter floret in vita carnis fiduciam ponit: eamq; diu permanere eſtimat: quam ad preſens tenet.

¶ Grego. lib. xxiiij. moralium.

Vitam prius vniuſcuiuſq; cõuerſi: ꝛ incohatio blãda ꝑmulcet: ꝛ aſpera medietas ꝓbat: ꝛ plena poſt ꝑfectio roborat. ¶ Grego. lib. xxiiij. Moralium.

Prius ergo ſuauitatẽ ſentiunt: ſecuri prius pacis quiete nutriuntᷓ. Poſt cognitã vero dulcedinem. Tãto iam tolerabili⁹ tẽtationũ certamina ſuſtinẽt: quãto alti⁹ in deo cognouere quod amant.

¶ Grego. lib. xxiiij. Moralium.

Pleruq; cõuerſus quiſq; talib⁹ tẽtationũ ſtimulis agitatᷓ: qualibus ante cõuerſionis gratiã nunꝗ̃ pulſatum ſe eſſe reminiſcitur. Nõ quia tunc hec eadẽ tentationis radix deerat: ſed quia non apparebat.

¶ Grego. lib. xxxiij. moralium.

Quãto quis minus videt ſe: tãto minus ſibi diſplicet. Et quãto maioris gratie lumẽ percipit: tãto amplius reprehenſibilem ſe eſſe cognoſcit.

¶ Grego. Homelia. x. ſup illud Matthei. Quum natus eſſet Ieſus in Beth.

A regione noſtra ſupbiẽdo: inobediẽdo: viſibilia ſequẽdo: cibũ vetitũ guſtãdo diſceſſimus. Sed ad eã neceſſe eſt flẽdo: obediẽdo viſibilia cõtemnẽdo: atq; appetitũ carnis refrenãdo redeam⁹. Per aliam ergo viam ad regionẽ noſtram regredimur: quando qui a paradiſi gaudijs per delectationem receſſimus: ad hec per lamenta reuocamur.

¶ Grego. ſup Euangelium homelia. xxxiiij.

Maius d̃ peccatore cõuerſo: ꝗ̃ de iuſto ſtãte gaudiũ fit in celo. Qꝛ ꝛ dux in ꝑlio pl⁹ eũ militẽ diligit q poſt fugã reuerſus hoſtẽ fortiter ꝑmit: ꝗ̃ illũ q nunꝗ̃ terga prebuit: ꝛ nũꝗ̃ aliqđ fortiter fecit. Sic agricola illã apli⁹ terrã amat: q p⁹ ſpinas uberes fruges ꝓfert ꝗ̃ eã

que nūq̄ ſpinas habuit: ⁊ nūq̄ fertile meſſē ꝓduxit
¶ Greg. in homelia tractās illō. Et ſi in ſecūda
vigilia: ⁊ ſi in tertia vigilia venerit: ⁊c̄.
Prima vigilia eſt pueritia: ſcḋa adoleſcētia. Tertia ſene
ct⁹. Qui ergo in prima vigilia vigilare noluit: ſꝫ cuſto
diat vt ꝯuerti a prauitatib⁹ ſuis in pueritia neglexit
ad vias vite ſaltē tpe iuuētutis euigilet: ⁊ q ad vias vi
te iuuētutis tpe nō euigilat ſaltē i ſenectute reſipiſcat.
Nā quos diu vt cōuertant tolerat: nō conuerſos du
rius damnat. ¶ Grego. lib. iij. dialogorum.
Compunctionis duo ſunt genera. Uide in contritio.
¶ Gregorius in heſt. iiij.
Sero q̄runt ſalutis remedia: quū mortis iminet piculū
Unde Salomō. Tūc inuocabunt ⁊ non exaudiā. Ma
ne ſurgent: ⁊ non inuenient me.
Iſidor⁹ ¶ Iſidorus de ſūmo bono lib. ij. cap. x.
Multos remiſſa ꝯuerſio in priſtinos errores reducit ⁊ ac
viuendi tempore reſoluit. ¶ Iſidorus ibidem.
Valet interdū ꝯuerſio ꝓ aie ſalute mutatio loci plerūq̄
enim dū mutat᷑ loc⁹ mutat᷑ mētis affect⁹. Congruuꝫ
eſt. n. inde ēt corporalr̄ euelli: vbi quis illecebris deſer
uiuit. Nā locus vbi quiſq̄ praue vixit hoc aſpectui mē
tis opponit: qḋ ſemꝑ ibi vel cogitauit vel geſſit.
¶ Iſidorus de ſūmo bono lib. iii. c. viij.
Primordia ꝯuerſoꝝ blādis refouēda ſūt modis ne ſi ab
aſperitate incipiāt exterriti ad priores lapſus recur
rāt. Qui. n. ꝯuerſuꝫ ſine lenitate erudit: exaſpat᷑ poti⁹
q̄ corriget᷑ nouit. ¶ Iſidor⁹ ḋ ſūmo bo. li. iij. c. ix.
Utile ē dei ſeruo p⁹ ꝯuerſionē tētatiōēs: q̄tenꝰ a torpore ne
gligētie ſollicitātib⁹ vitijs ad virtutes aīum ꝑ exerci
Ber. tiū prepa͛et vitioꝝ. ¶ Bernardus de meditatiōe.
Quāto hō magis mala ſua intelligit: tāto amplius ſuſpi
rat ⁊ gemit. ¶ Bernardus ſuꝑ cā. ſermōe. xxxvj.
Conuertimini ad me in toto corde vr̄o. Corporis cōuer
ſio ſi ſola fuerit: erit nulla forma ſi qdē ꝯuerſiōis ēnō
veritas vacuā virtutem gerens ⁊ ſpeciem virtutis.
¶ Bernardus ſuper can.
Dico oēs ignorāt deū: q nolūt ꝯuerti ad eū. Neq̄ enim
ob aliō ꝓculdubio renuūt: niſi q: grauē ⁊ ſeuerū ima
ginant: q pi⁹ ē. Durū ⁊ iplacabilē: q miſericors ē. Fe
rū ⁊ terribilē q amabilis ē: ⁊ mētitur iniquitas ſibi.
Formās ſibi idolum pro eo quod non eſt ipſe.
¶ Bernardus ſuper can.
Solet iter ꝑmordia ꝯuerſiōis acri⁹ inſurger᷑ tētatio ꝑue
ꝯſuetudinis: ⁊ vix p̄nt extingui iacula ignita diaboli.
Hugo ¶ Hugo de clauſtro aie lib. iij. cap. x.
In illa etate qñ flaueſcūt crines ⁊ caro niteſcit eburneaſ
oculoꝝ gēmis facies roſea decorat᷑: valitudo corpori
vires ſubminiſtrat: iuuenilis etas lōgiores vite ſpaciū
repromittit: qñ viget rō: viget ēt corporis ſēſuꝫ: viſus
acutior: audit⁹ promptior: inceſſus rectior: vult⁹ iucū
dior. Qui in hac etate ſe domāt ⁊ deo ſe ſociāt: ꝑmiū
Ioannis expectant. ¶ Ibidem.
Tales offerūt hoſtiā viuētē: deo placētē: imaculatā: nō
aure: nō oculo: nō pede: nō cauda carentē. Audiat hoc
ſenū ſera ꝯuerſio: q̄b⁹ ex defectu ſenectutis aures ob
turant᷑: oculi turbāt᷑: ⁊ vt cūcta breuiter ꝯſtringā ipſi
in ſe ꝑ ſe deficiūt. Hij nō offerūt agnū imaculatū: ſed
vt ita dicā porcū cruētatū. Sicut enim porcus i imū
dicijs: ſic ſenex iacuit in vitijs: ⁊ ſicut porcus ſiligꝰ pa
ſcit᷑: ſic ſenex fabulis ⁊ rumoribus delectatur.
Lactā. ¶ Lactā. firmian⁹ diuinaꝝ iſti. li. vi. c. xxiiij.
Nemo ꝑt eē tā prudēs: ⁊ tā circūſpectus: vt in aliquoñ
labat᷑. Et iccirco de⁹ ībecillitatē noſtraꝫ ſciēs pro ſua
pietate apuit hoī portū ſalutis: vt huic neceſſitati cui
fragilitas nr̄a ſubiecta ē: medicina penitētie ſubueni
ret. Ergo quicūq̄ aberrauerit referat pedē: ſeq̄ q̄ pri
mū recipiat ac reformet. Sed reuocar᷑ gradū ſupaſq̄
euadere ad auras: hoc op⁹ hic labor ē. Deguſtatio. n.
male iucūdis voluptatib⁹ vix diuelli ab his p̄nt. Fa
cili⁹ recta ſequerēt᷑: ſi eaꝝ ſuauitates nō attigiſſet. Sꝫ
ſi eripuit ſe male ſeruituti condemnabitur his error
omnis: ſi errorem ſuuꝫ vita meliore correxerint. Nec
lucrari ſe quiſq̄ putet ſe delicti conſcium nō habebit.
Sic ille omnia in cuius conſpectu viuimus. Nec ſi
vniuerſos homines celare poſſumus deum poſſumū:
cui nil abſconditum: nil poteſt eſſe ſecretum.
¶ Saluſtius in iugurtha. Salu.
Quem penitet delicti gratiam meretur.
¶ Franciſcus petrarcha Sonetto. xxiiij. Frãciſ.
Piu gloria e nel regno de li electi petrar.
Dum ſpirito conuerſo: ⁊ piu ſi ſtima
Che di nonantanoue altri perfecti.
¶ Frā. petrarcha cantilena. xix. ſtantia prīa.
Chi ſmarita ha la ſtrada torni in dietro.

Conuicium grece λοιδορία. ας. ⁊ λοιδορεω con
uiciator aris dicitur. Eſt autem conuicium maledi
ctum cum contumelia. Cicero maledictum autē nihil
habet propoſiti preter contumeliam: que ſi petulātiꝰ
iactatur conuicium: ſin facetius vrbanitas nomina
tur. Nec labeoni iuriſconſulto aſſentiendum puto: q
conuicium putat vocum concitatione: vel cōuentu de
riuatum ⁊ id eſſe quod cum clamore publice fiat. Ut
dicit tex. in. l. Item apud Labeonem. §. Conuiciū. ff.
de iniur. Quid autem a cōtumelia differat conuiciū.
Uide infra in Suſurratio.

CONVIVIVM grece ⁊ ϲυμποϲιον. ου. τό. ⁊
ϲυμποϲια ϲαι. conuiue dicuntur. Et eſt accu
batio epularum: ſm Cice. qui in lib. qui Ca
to maior dicitur: vel de ſenectute dicit. Be
ne enim maiores noſtri accubationem epu
larum quia vite coniunctionem haberet conuiuium
nominauerunt: melius q̄ greci ⁊ qui hoc ipſum modo
computationem hoc eſt: ϲυμποϲιον modo cenationeꝫ
que ϲυνδειπνον. ου. ό. vocant. Ab hoc cōuiuor quod
eſt conuiuium facio: ⁊ conuiua ⁊ qui ad conuiuium vo
catur. Conuiuiones vero hoc eſt compotores: non a cō
uiuendo: vel conueniendo: ſed a combibendo dicti ſūt:
quaſi combibiones.
¶ Heſiodus. Heſio.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν. τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.
Τὸν δὲ μάλιϲτα καλεῖν ὅϲτιϲ ϲέθεν ἐγγύθι ναίει. i.
Amicum ad conuiuium voca: inimicum dimitte.
Sed hunc maxime voca: q te ꝓpe habitat. ¶ Idem.
μηδὲ πολυξείνου δαιτὸϲ δυϲπέμφελοϲ εἶναι.
ἐκ κοινοῦ πλείϲτη δὲ χάριϲ. δαπάνη τ' ὀλιγίϲτη.
Neq̄ multorum ſociorū cōuiuij perturbator ſis ex com
muni plurima gratia: ſumptus autem pauciſſimus.
¶ Menander. Menã.
εὔτακτον εἶναι τἀλλότρια δειπνοῦντα δεῖ.
Bene compoſitum eſſe aliena conuiuantem oportet.
¶ Aulus gelius lib. xiij. noctium atticarum. Au.ge.
Marcus Uarro dic̄ cōuiuaꝝ numerū incipe͛ oportere a
gratiaꝝ numero: ⁊ ꝓgredi ad muſaꝝ ideſt proficiſci a
tribus: ⁊ cōſiſtere in nouē: vt quū pauciſſimi conuiue
ſunt: non pauciores ſint: q̄ tres: quū plurimi: non plu
res q̄ nouem. Nam multos inquid eſſe non conuenit
q turba plerūq̄ eſt turbulenta.

Coquina gre. μαγειρεῖον. ου. τό. ⁊ μάγειροϲ. ου. ό. co
quus dicitur. Et ē locus in edibus in quo obſonia
coquuntur a coquēdo dicta: eadēq̄ culina dicitur: q
locupletiorē in ea ignē colimus: vt placet Marcello:
vel vt alij: q dij penates illic colerētur: vel a colluuie
hoc eſt: a labe vel immundicia: quia illic imūda lauā
tur. vt poſtea coquantur: ⁊ vaſa ⁊ alia id genus. Iuue
nalis cōtētū pro continente poſuit. Sequit᷑ ſua quē
q culina. Hinc culinor aris: ⁊ conquinor aris. i. culi
nam, vl̄ coquinā exerceo, ⁊ ars coquinaria dicitur.

- Corpus
  - Ingñabile ⁊ incorruptibile
    - Empyreũ
    - Primum mobile.
    - Firmamẽtum.
    - Saturnꝰ.
    - Iuppiter.
    - Mars.
    - Sol.
    - Venus.
    - Mercuriꝰ
    - Luna.
  - Gñabile ⁊ corruptibile. . .
    - Elemẽtatũ
      - Priẽ cõpoſitiõis: ⁊ ẽ vapor reſolutus vi ſolis: vel exhalatio reſoluta a terra: ⁊ ab aq̃: vel terreo ⁊ aqueos: que duo tantum ſũt euaporabilia ſeu exhalabilia: nõ aũt aer ⁊ ignis: qñq; manens terrẽ incluſus. Uñ terrẽ motus cauſant: qñq; eleuatuẽ ad aera ſm tria interſtitia. vnde cauſant impreſſiões aereẽ: aqueẽ: vel igneẽ: vel mixtẽ.
      - Scdẽ cõpoſitionis: ⁊ ſũt diuerſẽ impreſſiões: vl' paſſiões metheorologicẽ: ex ipſo vapore mãlit' cauſatẽ.
        - In Aere.
          - In ſupma regione aeris etheri vicina calida propter etheris vicinitatem fiunt.
            - Cometes.
            - Columna pyramidalis
            - Lancea.
            - Candela accenſa.
            - Aſſub aſcendens.
            - Velut ſintillẽ de fornace.
            - Velut ſtupa accenſa.
            - Velut ſtella cadens longa.
            - Candela accẽdẽs candelam.
            - Lumen pcedẽs i nocte: ſaltu quodam.
            - Stella cadens ſolum.
            - Draco volans.
            - Aſſub qñq; apparẽs: qñq; nõ ⁊ alia huiuſmodi.
          - In media regione aeri i pene iferiori pte eiꝰ frigidiſſima: quia diſtat ab vtroque calefactiuo vbi fiũt.
            - Tonitrua.
            - Fulgura.
            - Coruſcationes.
            - Fulminis tela.
            - Grando.
            - Granula: ⁊ huiuſmodi.
          - in inferiori aeris regiõe q̃ eſt a terra vſq; ad nubes eſtiuas calida tẽperate: pp radiorũ ſolarium maximam reflexionem vbi fiunt.
            - Nubes.
            - Pluuia.
            - Nix.
            - Pruina.
            - Ros.
            - Nebula.
            - Nymbus ⁊ huiuſmodi.
        - Sub terra
          - Fontium calfactio in hyeme.
          - Terrẽmotus.
          - Sulfur a quo thermẽ calefiunt.
          - Lapides tã pcioſi: q̃ nõ: q tamẽ cauſantur etiam ſup terrã in eius ſuperficie.
          - Argẽtũ viuũ: qḋ eſt principiũ oium metalloꝝ.
          - Metalla.
            - Aurum
            - Argentum.
            - Electrum...
              - Naturale.
              - Artificioſum.
            - Cuprum.
            - Auricalcuz.
            - Aes.
            - Stannum.
            - Plumbum.
      - Tertiẽ compoſitionis ſunt vegetabilia: ⁊ terre naſcentia: vt plantẽ herbẽ ⁊ huiuſmõi.
      - Quartẽ compoſitionis ſũt aialia queq; ſenſum habentia.
      - Quintẽ cõpoſitiõis ſũt hoies.
    - Elemẽtũ.
      - Ignis.
      - Aer.
      - Aqua.
      - Terra.

COrpus grece: σωμα.α.τος.τ. ⁊ σωματικοσιου.ο. corporalis dr̃. Eſt autem corpus quod omni quaq; diuiſibile eſt: ſm Ariſto. lib. i. de cẽlo ⁊ mundo.
Corpus eſt magnitudo q̃ ad tria diuidit'. vt ibidem.
Corpus eſt oẽ id quod hʒ trinã dimẽſionẽ. ſ. longũ: latũ: ⁊ profundum: ſm Albertum magnuʒ in principio ſuẽ philoſophiẽ: ſuper liberis phiſicorum.
Corpꝰ eſt, in quo ẽ aptitudo itelligẽdi duas lineas interſecãtes ſe ad angulos rectos: ⁊ tertiã lineã interſecãtẽ ãbas illas ad ãgulos rectos: ſʒ Algazelẽ ⁊ Auicẽnaʒ.
Corpus a grẽcis ſic deſcribitur. το τριχη διαστατον. idest triplici dimenſione diſtans.
Corpus a lucretio hoc verſu ſic deſcribitur.
Tangere enim aut tãgi niſi corpus nulla põt res
Corpus ſimplex eſt qḋcũq; hʒ pncipiũ motꝰ: ſʒ nãʒ. puta ignis: ⁊ huic cognata: ſʒ Ari. li. i. ḋ cẽlo ⁊ mundo.
Corporum tria genera eſſe affirmat Põponius. Unum q̃ vna ſpecie continetur: vt homo: lignum: lapis. Alterum quod ex contingentibus h̃ eſt pluribus inter ſe cohẽrentibus conſtat: vt ẽdificium nauis. Tertiũ qḋ ex diſtãtibus compactum eſt. vt puta ex pluribus corporibus vni nõi ſubiectis: vt populus: legio: grex.
COr grece: καρδια.α.σ.ξ. dr̃. Qḋ pro mẽte ſẽpe ponit': vñ recordor: q̃ſi in corde hoc eſt i mẽte reuoco vñ recordatio ſit. Et ſecors q̃ſi ſine corde: ⁊ Secordia ignauia. Et cõcors q vniꝰ mẽtis ⁊ animi eſt: ⁊ concordia de qua ſupra in concordia.
Cor prĩo gñat' ſm. b. Tho. ſcḋa ſcḋẽ. q. cxxij. ar. ij.
Cor ẽ pmũ pncipiũ motꝰ i ad aiali: pria ſẽ. q. xvij. ar. ix.
Cor ẽ primũ principiũ mẽbroꝝ: ⁊ virium vitaliũ quãtũ ad eſſe. Sed caput eſt principiũ ſenſuum ⁊ motus: ſʒ b. Tho. iij. parte. q. xc. ar. iij.

CORRECTIO grece ἐπανόρθωσις.ιος.ε.ὲ ἐπανορθόω.corrigo dicitur. Eſt autem correctio fraterna admonitio charitatiua fratris de emendatione peccatorū ex fraterna charitate procedens.ſꝫ btm̄ Tho..iiij.ſen. di.xix.q.ij.ar.j. Diciturqꝫ a corrigo quod ē emēdo.

Leui. ¶Leuitici cap.xix.

Non oderis fratrem tuum in corde tuo:ſed publice argue eum:ne habeas ſuper illo peccatum.

Deue. ¶Deuteronomij cap.xxv.

Pro mēſura peccati erit ꝛ plagarum modus.

Prou. ¶Prouerbiorum cap.iij.

Quem diligit dominus corripit:ꝛ quaſi pater in filio cōplacet ſibi. ¶Prouerbiorū.cap.x.

Qui increpationes delinquit errat. ¶Prouer.xij.

Qui odit increpationes inſipiēs eſt. ¶Prouer.xiij.

Qui illuſor eſt:nō audit quū arguit. ¶Prouer.xiij.

Egeſtas ꝛ ignominia ei:qui deſerit diſciplinā:qui autē acquieſcit arguēti glorificabit. ¶Prouer.cap.xlij.

Qui parcit virge odit filiū:qui aūt diligit illū inſtāter erudit. ¶Prouerbiorū.cap.xv.

Stultus irridet diſciplinā patris ſui. Qui aūt cuſtodit increpationes aſtutior fiet. ¶Prouer.cap.xv.

Qui increpationes odit morietur. ¶Prouer.cap.xv.

Auris que audit increpationes vite:in medio ſapientiū commorabitur. ¶Prouer.cap.xv.

Qui abijcit diſciplinā:deſpicit animā ſuā:qui aūt acqeſcit increpationibus:poſſeſſor ē cordis.

¶Prouerbiorum cap.xvij.

Plus proficit correctio apud prudentē:q̄ centum plage apud ſtultū. ¶Prouer.cap.xxij.

Stultitia colligata eſt in corde pueri:ꝛ virga diſcipline fugabit eam. ¶Prouer.cap. xxiij.

Noli ſubtrahere a puero diſciplinā. Si.n.pcuſſeris eū virga:nō morieť. Tu virga pcuties eū:ꝛ aiam eius d̄ inferno liberabis. ¶Prouer.cap.xxvij.

Melior ē manifeſta correctio:q̄ amor abſcōditus. Meliora ſunt vulnera diligentis:q̄ fraudulenta oſcula odientis. ¶Prouer.cap.xxviij.

Qui corripit hoiē:grāꝫ poſtea īueniet apd̄ eū: magis q̄ ille q p lingue blādimēta decipit. ¶Prouer.xxix.

Virga atqꝫ correctio tribuit ſapiētiā. Puer āt q dimittiť volūtati ſue ꝯfundet mrēꝫ ſuā. ¶Ibidem.

Erudi filiū tuū:ꝛ refrigerabit te:ꝛ dabit delicias anime tue. ¶Eccleſiaſtes cap.j.

Eccleſi. Peruerſi difficile corriguntur:ꝛ ſtultorum infinitus eſt numerus. ¶Eccleſiaſtes cap.vij.

Melius eſt a ſapiēte corripi:q̄ ſtultorū adulatiōe ḋcipi.

Eccl'iaſtici. ¶Eccleſiaſtici cap.x.

Vir prudens ꝛ diſciplinatus:nō murmurabit correct⁹.

¶Eccleſiaſtici cap.xix.

Corripe primū anq̄ cōmineris. ¶Eccl'iaſtici.c.xxx.

Qui diligit filiū ſuū aſſiduat illi flagella:vt ledetur in nouiſſimo ſuo. ¶Eccleſiaſtici cap.xxx.

Equus indomitus euadet durus. Et filius remiſſus euadet preceps. ¶Eccleſiaſtici cap.xxx.

Curua ceruicem filij in iuuentute:ꝛ tūde latera eius:dū infans eſt:ne forte induret:ꝛ non credat tibi.

Matt. ¶Mattheus cap.xviij.

Si aūt peccauerit in te frī tuus:vade ꝛ corripe eū inter te ꝛ ipſū ſolū. Si te audierit:lucrat⁹ es frēꝫ tuū. Si aūt nō te audierit adhibe tecū adhuc vnū vel duos: vt in ore duoꝝ vel triū teſtiū ſtet oē v̄bū. Qđ ſi nō audierit eos:dic eccl'ie. Si āt eccl'iaꝫ nō audierit: ſit tibi ſicut Ethnic⁹ ꝛ publican⁹.

Lucas ¶Lucas cap.vj.

Quid aūt vides feſtucā in oculo frīs tui.trabē aūt que in oculo tuo eſt nō ꝯſideras. ¶Lucas cap.vj.

Hypocrita eijce primū trabē de oculo tuo:ꝛ tūc perſpicies vt educas feſtucā de oculo fratris tui.

¶Lucas cap.xvij.

Si peccauerit in te frī tu⁹:increpa illū:ꝛ ſi penitentiam egerit:dimitte illi. Et ſi ſepties i die peccauerit in te: ꝛ ſepties in die ꝯuerſus fuerit ad te dicēs:penitet me dimitte illi. ¶Paulus ad Timotheū prime.c.v.

Peccātes corā oībus argue:vt ꝛ ceteri timorē habeant.

¶Paulus ad Timotheū ſcḋe cap.iiij. Paul⁹.

Predica v̄bū. Inſta oportune. Importune argue: obſecra:increpa:in omni patiētia ꝛ doctrina.

¶Jacobus cap.v. Jacob⁹

Si qs ex vobis errauerit a v̄itate:ꝛ cōuerterit qs eū: ſcire dꝫ qm̄ q ꝯuerti fecerit peccatorē ab errore vie ſue: ſaluabit aiaꝫ eius a morte ꝛ opit multitudinē petōꝝ. apoſto.

¶Aug.ad Aureliū epm̄:ꝛ hr̄ di.xliiij.ꝯſtatuiōes. Augu.

Seueritas aūt exercēda ē in petā paucorū:ꝛ ſi qdē minamur:cum dolore fiat de ſcripturis ꝯminādo vindictā futurā. Ne nos ipſi in nr̄a ptāte. Sꝫ deus in nr̄o ſermōe timeať. ¶Aug.in Enchyridion:ꝛ hr̄.di.xlv.

Et qui emendat verbere in quē ptās datur vel coercet aliqua diſciplina:ꝛ tn̄ petm̄ ei⁹ quo ab illo leſus aut offenſus eſt dimittit ex corde vel orat vt ei dimittať: non ſolū eo q̄ dimittit ex corde atqꝫ orat: verum ēt in eo q̄ corripit:ꝛ aliqua emendatoria pena plectit:elemoſynā facit q2 miſericordiā preſtat. Multa.n. bona preſtantur inuitis:quādo eorum conſulitur vtilitati:non volūtati. Q2 ipſi inueniunť ſibi inimici.

¶Aug.in homelia de penitentia: ꝛ habetur. ij.q.vij.plerunqꝫ.

Plerunqꝫ boni viri propterea ſufferūt aliorū petā:ꝛ tacent:q2 ſepe deſeruntur publicis documētis:qbus ea que ipſi ſciunt iudicibus probare non poſſunt.

¶Auguſtinus in ſermone de puero Centurionis:ꝛ habetur.xxiij.q.j.paratus.

Agenda ſunt aūt multa cū inuitis quadā benigna aſperitate plectēdis:quorū potius vtilitati cōſulendū ē: q̄ volūtati. Nā corripiendo filiū quēlibet aſpere:nūquā pfecto patern⁹ amor amittitur. Fiat tn̄ qđ nolit ꝛ doleat:qui ēt inuitus dolere videtur ſanandus.

¶Auguſtinus contra parmenianum: ꝛ habetur.xxiij.q.iiij.Quiſquis.

Quiſqs vel qđ pōt arguendo corrigit:vel qđ corrigere nō pōt:ſaluo pacis vinculo:excludit:vel qđ ſaluo pacis vinculo excludere non poteſt: equitate improbat firmitate ſupportat:hic eſt pacificus ꝛ ab iſto maledicto imunis de quo ſcriptura dicit. Ueh his qui dīt q̄ neq̄ ē bonū:ꝛ q̄ bonū ē neq̄:oīno liber prorſus ſecurus:penit⁹ ē alien⁹. Quo inqt parmenian⁹ incorruptus poteris ꝑmanere:qui corruptis ſociaris?

¶Auguſtinus de verbis euangelij: ꝛ habetur. xxiij.q.iiij. A malis.

Duobus modis nō te maculat malus:ſi el nō ꝯſentias:ꝛ ſi redarguas.hoc eſt nō cōmunicare:non conſentire.

¶Aug.de verbis dn̄i: ſuper illud matthei. xviij. Si peccauerit in te frater tuus.

Que peccātur corā oībus:corā omnibus corripienda ſunt:vt oēs timeāt. Qui ſecreto peccauit in te ſecreto corripe. Nā ſi ſolus noſti:ꝛ eū vis corā alijs arguere:nō es corrector:ſed proditor. Nā ſi ſolus noſti: tunc vere ſolū in te peccauit:ſed ſi multis audientibus tibi iniuriam fecit:ēt ipſos in illos peccauit:quos teſtes ſue iniquitatis fecit. Ergo corrigenda ſunt coram omnibus:que peccantur coram omnibus. Ipſa corrigēda ſunt ſecretius:que peccantur ſecretius. Ubi contingit malum ibi moriatur.

¶Aug.de verbis domini ſermone.xvj.

Amādo debemus corripere:non nocēdi auiditate ſꝫ ſtudio corrigendi. Si peccauerit in te frater tuus. Quare illū corripis? Q2 doles q̄ peccauit in te. Si amore tui id facis:nihil facis. Si amore illi⁹ optie facis.

℄ Auguſtinus de verbis domini.

Foris terribilis pſonet increpatio: intus lenitatis teneat dilectio neqꝫ cōſentiētes ſitis malis: vt approbetis: neqꝫ negligētes: vt nō arguatis neqꝫ ſupbiētes: vt inſultāter arguatis. ℄ Aug. in ſermōe dn̄i in mōte.

Accuſare vitia offm̄ ē bonū: qḋ tn̄ mali faciūt: aliēas partes agūt. Cogitemus ergo: qn̄ aliquē repr̄hendere nos neceſſitas coegerit: vtrū tale ſit vitiū: qḋ nū q̄ꝫ habuim⁹: ⁊ tūc cogitem⁹ nos hoīes eē: ⁊ hr̄e potuiſſe: vel ꝙ tale habuimus: ⁊ iā nō habem⁹. Et tūc tangat memoria cōis fragilitatis vt illā correctionē: non odiū: ſed miſericordia p̄cedat. Si autem inuenerim⁹ nos in eodem eſſe vitio non obiurgemus: ſed ingemiſcamus: ⁊ ad ęqualiter deponendum inuitemus.

℄ Augu. in ſermone dn̄i lib. ii.

Raro ⁊ magna neceſſitate obiurgationes adhibendę ſūt. Ita tn̄ vt in his ēt ipſis nō nobis ſed deo ſeruiat inſtemus. ℄ Aug. lib. j. de ci. dei.

Nā ſi ꝓpterea obiurgādis ⁊ corripiēdis male agētibus quis parcit: q2 opoꝛtunū ſibi tēpus inquirit: vel eiſdē ipſis metuit ne deteriores ex hoc efficiātur: vel ad bonā vitā ⁊ piā erudiendos impediāt: aliosqꝫ infirmos p̄mant. Atqꝫ auertāt a fide. Nō videt̄ eſſe cupiditatis occaſio. Sed ↄſiliū charitatis. ℄ Aug. ibidem.

Plęrunqꝫ ab eis admonēdis: obiurgādis: ⁊ corripiendis male diſſimulat̄. Ne vl̓ eos offendam⁹: vel vt eoꝝ inimicitias deuitem⁹: ne īpediāt: ⁊ noceāt in iſtis tp̄ibus rebus: quas adipiſci adhuc appetit nr̄a cupiditas: ſiue q̄s amittere formidat infirmitas. ℄ Aug. ibidē.

Ad hoc ſpeculatores ⁊ pp̄loꝝ principes in eccl̓ijs ↄſtituti ſūt: vt ñ pcāt: obiurgādo pcīa. Nec iō tn̄ ab hmōi culpa penit⁹ alienus qlibet ꝑpoſitus ſit: quum tn eis cū qbus vitę neceſſitate cōiūgit̄: mala arguēda ⁊ monēda nouit: ⁊ negligit: deuitās eorū offenſiones.

℄ Aug. Vicētio dōatiſtę ⁊ hr̄. xxiij. q. iiij. Nimiū.

Nimiū ſunt ingeri: quos p ordinatas a deo poteſtates ſeculares cohiberi: atqꝫ corrigi mihi non videtur inutile. Nā de multorum iam correctione gaudemus.

℄ Aug. ad Vincē. ⁊ hr̄. xxij. q. vij. Quicunqꝫ.

Quicunqꝫ vos ⁊ occaſione huius legis impialis: nō dilectione corrigendi. Sed odio inimicādi ꝓſequit̄: diſplicet nobis. ℄ Aug. ibidē. §. Sed nec.

Sꝫ nec facile iſta mōſtratis. Nōnullos tolleram⁹ quos corrigere: vel punire nō poſſum⁹. Neqꝫ pp paleā relinqmus areā dn̄i: neqꝫ pp piſces malos rūpim⁹ rhetia dn̄i: neqꝫ pp ędos in fine ſegregādos dicernimus gregē dn̄i: neqꝫ pp vaſa facta in ↄtumeliā migramus de domo dn̄i. ℄ Aug. ad Vincentium donatiſtam.

Nō ōis q parcit amic⁹ ē: nec ōis qui verberat inimicus. Qui freneticum ligat: ⁊ letargicū excitat: ambobus moleſtus: ambos amat: āhos ſanat. Ambo q̄diu ęgri ſunt indignantur. Sed ambo ſanati gratulantur.

℄ Aug. ad lotbariū ⁊ hr̄. xxiij. q. v. qui vitijs

Qui vitijs nutriēdis parcit: ⁊ fauet: ne contriſtet peccantium voluntatē: nō tam eſt miſericors: q̄ꝫ qui non vult cultrum rapere puero: ne audeat ploratē: ⁊ nō timet: ne vulneratum doleat: vel extinctum.

℄ Aug. de cōmuni vita ⁊ regula clericorum. habetur. v. q. v. Non vos.

Nō vos iudicetis eē maliuolos: qn̄ crimē alterius indicatis. Magis qppe nocētes nō eſtis indicādo crimē q̄ꝫ ſi frēs vros quos corrigere poteſtis tacēdo pire permittitis. Si. n. fr tuus vulnus hēat in corpore quod vult occultari quū timet ſecari: nonne crudelr a te ſilet̄ ac miſericorditer indicat̄: q̄ꝫto ergo potius debes manifeſtare crimen: ne deterius putreſcat in corde.

℄ Aug. ⁊ habetur de peni di. j. Sed ⁊:

Iō nobis peccātib⁹ indignat̄ dn̄s ieſus vt indignatiōis ſuę terrore nos ↄuertat. Indignatio ḡ eius nō vltionis executio: ſed magis abſolutionis operatio eſt.

℄ Aug. ad bonifacium.

Moleſtus eſt medicus furēti: ⁊ frenetico: ⁊ pater indiſciplinato filio. Ille ligādo. Iſte cedēdo: ſed ambo diligēdo. Si aūt illos negligāt: ⁊ perire ꝑmittāt. Iſta potius falſa māſuetudo crudelitas eſt.

℄ Auguſtinus ad marcellum.

Magis amat obiurgator ſanās q̄ꝫ adulator diſſimulās.

℄ Auguſtinus ad macedoniū epl̓a. lxiiij.

Plurimū intereſt quo aīo qſqꝫ parcat. Sicuti eſt. n. aliquādo miſericordia puniens. Ita ⁊ crudelitas parcēs.

℄ Aug. de charitate ſermone. vii.

Nō putes te amare ſeruū: qn̄ eū nō cedis: aut nūc amat̄ filiū: qn̄ ei nō das diſciplinā: aut tūc amare filiū tuū qn̄ eum nō corripis. Nō ē iſta charitas: ſꝫ languor.

℄ Aug. de trinitate lib. j. cap. iij.

Malo me rep̄hēdi ⁊ rep̄hēſore falſitatis: q̄ꝫ ab eius laudatore laudari. Ab illo. n. q̄ꝫuis ego nō recte rep̄hendar: q hoc nō ſenſi: tn̄ error ipſe recte vituperat̄. Ab hoc ūt nō recte laudor: de quo hoc exiſtimo: hoc ſenſiſſe: qḋ vitupat ꝟitas. Nec ēt ipſa veritas laudatur.

℄ Aug. ſup epiſtolam ad Galathas.

Quicqd lacerato aīo dixeris: puniētis eſt impetus: nō charitas corrigentis: dilige: ⁊ dic qcquid voles.

℄ Hierony. in Ieremia: ⁊ hr̄ di. xlv. recedite. Hiero.

Boni rectores ex ſua infirmitate alioꝝ infirmitates penſantes magis p humilitatis ⁊ māſuetudinis leuamētū ſtudēt peccātes ab erroris laqueo eruere: q̄ꝫ p auſteritatē in foueā pditionis mutātes ꝓpellere. Unde doctor gētiū. Factus ſum inquit infirm⁹ infirmis.

℄ Hierony. ⁊ hr̄ di. xlv. Sed illud.

Sed illud nō occiſe tranſcurrēdū eſt: ꝙ vno peccante, ira dei ſuper oēm populū venit. Hoc qūo accidit? Quādo ſacerdotes qui populo p̄ſunt erga delinquētes beniuoli videri volūt. Et verētes peccantiū linguas: ne forte mala de eis loquātur. Sacerdotalis ſeueritatis immemores nolūt cōplere ꝙ ſcriptū ē. Peccantē corā omnibus argue: vt cęteri metū habeant.

℄ Hierony. ſuper eccleſiaſticum.

Nemo audet accuſare maiorē: ꝓpterea quaſi ſācti ⁊ beati: ⁊ in p̄ceptis dei ambulātes augent pctā peccatis. Difficilis ē accuſatio in ep̄m. Etenī ſi peccauerit: nō credit̄: ⁊ ſi cōuinctus fuerit nō punitur. Hieronym⁹ ſup illud ad Ephesios. Magis arguite ⁊c.

Inter cętera mādata peccātes poſſe arguere maxime libertatis eſt. Sꝫ ille pōt facere: qui nō meretur audire. Hypochrita eijce pimum trabem de oculo tuo.

℄ Hiero. ad ripariū ⁊ hr̄. xxiij. q. viij. Legi.

Non eſt crudelitas crimina pro deo punire: ſed pietas.

℄ Hierony. ſuper epiſtola ad Titum.

Qūo pōt p̄ſes eccl̓ię auferre malū de medio ei⁹? q i delictū ſilr̄ corruerit: aut q̄ libertate corripe peccātē pōt: quū tacitus ip̄e ſibi rn̄deat: eadē ſe amiſiſſe q̄ corripit.

℄ Ambro. li. de officijs: ⁊ hr̄. xxiij. q. iiij. ē iniuſta. Ambro.

Si qs latronē filijs dep̄cātib⁹ mot⁹: ⁊ lachrymis ↄiugis ei⁹ iſter⁹ abſoluēdū putat: cui adhuc latrocinādi aſpirat affect⁹. Nōne īocētes tradet exitio: q liberat mltorū exitia cogitātē? Certe ſi gladiū reptimit: vīcula diſſoluit: laxat exiliū. Cui latrocinādi q̄ pōt clemētiori via nō erit facultatē: q voluntatē extorqre nō potuit.

℄ Ambro. l paſtoralis: ſiue li. d ſacerdotali dignitate.

Qui cordis ſui donū excolere nō velet: qūo plurimorū adhibebit diligētiā. Et q pctī trabē ex ſuo nō p̄t eruere oculo qūo ex alteri⁹ oculo poterit āputare feſtucā.

℄ Ambro. ſup cap. xxj. matthęi.

Grauiſſimus nodus in ligno nō pōt expelli: niſi grauiſſimo oppreſſorio. ℄ Ambro. ſuper lucā.

Plus proficit amica correctio: q̄ꝫ accuſatio turbulēta. Illa pudorem incutit: hęc indignationem mouet.

¶ Ambroſius ibidem.

Nouit deus mutare ſniã:ſi tu noueris emẽdare delictũ.

¶ Ambro.ſup epl'a.j.ad Corynthios.tractãs illud.Modicũ ſermentum ⁊c.

Peccatum vnius:qḋ cognitũ non arguitur:multos contaminat. Immo oẽs qui norunt ⁊ non deuitant:aut quũ pñt arguere diſſimulant. Non enim ſibi videtur peccare:quando a nullo corripitur vel vitatur.

Ambro.in ſermone ad vincula Petri.

Nõ oſculat̃ ſp pr̃ filiũ:ſ3 aliqñ caſtigat.Ergo qñ caſtigatur q diligit̃:tũc circa eũ pietas exercet̃. Hẽt eni3 ⁊ amor plagas ſuas:q̃ dulciores ſunt:quũ amarĭ̃ iferũt̃.Dulcior.n.ẽ rligioſa caſtigatio:q̃ blãda rmiſſio.

¶ Greg.ioãni epõ ꝯſtãtinop.⁊ hr̃ di.xlv.Quid ãt.

Quid aũt ð epis:q v̈beribus timeri volũt:canones dicãt:bñ fraternitas vr̃a nouit.Paſtores.n.facti ſum̃ nõ pcuſſores. Egregĩ ꝑdicator dicit.Argue:obſecra:increpa:in oĩ patiẽtia ⁊ doctrina.Noua vero atq3 inaudita eſt iſta ꝑdicatio:que v̈beribus exigit fidem.

Grego. ¶ Gregorius in paſtorali cap.xxxviij.

Nõnunq̃ q inter flagellorũ duriciã remanẽt incorrecti dulci ſũt admonitiõe mulcẽdi. Nã plerũq3 quos cruciamẽta nõ corrigũt ab iniqs actibus.lenia blãdimẽta cõpeſcũt.Quia ⁊ egros quos fortis pigmẽtorum potio curare ñ valuit:ad ſalutẽ ꝓſtinã petio a qua renouauit. ¶ Greg.in paſtorali cap.xlix.

Si qs ẽ dñi:iungat̃ mihi.Si ille dei dr̃:q ad feriẽda vitia zelo diuini amoris excitat̃:ꝑfecto ſe eſſe dei denegat.q inq̃tũ ſufficit:vitã carnaliũ corrigere recuſat. Fit plerũq3 deo gratior amore ardẽs poſt culpã vita:q̃ ſecuritate torpẽs innocẽtia. ¶ Greg.in paſto.

Tũc ꝑeruos melius corrigim̃:quũ ea q̃ bñ egiſſe credũt male acta mõſtram̃:vt vñ adepta glĩa creditur:inde vtilis cõfeſſio ſubſequat̃. ¶ Greg.ibidem.

Maior culpa:quo citius:q: culpa ẽ:agnoſcit̃ eo cĩ celerius emẽdat̃.Minor vero dũ q̃ſi nulla credit̃:eo peius quo ⁊ ſecurius in vſu tenet̃. ¶ Greg.in paſtorali.

Iuuenes plerũq3 ſeueritas admonitiõnis ad ꝑfectũ dirigit.Senes vero ad meliora opa deꝑcatio blãda ꝯponit.

¶ Gregorius in paſtorali ⁊ moralium.

Sepe hoc magnis doctorib̃ mirãdiſq3 ꝯtingit:vt quo ira charitate feruẽt:modũ correctiõis exaggerẽt:vt lingua aliqḋ:qḋ nõ oꝫ:dicat.Quia mẽtẽ dilectio quantũ debet inflãmat. ¶ Gregorius in paſtorali.

Sicut laudabile decretũ eſt reuerentiã ⁊ honorẽ debitũ exhibere maiorib̃. Ita rectitudinis ⁊ dei timoris ẽ. Siqd in eis correctione indiget nulla diſſimulatiõe poſtponere. Ne totũ corp̃(qḋ abſit) incipiat morb̃ inuadere.Si languor non fuerit curatus in capite.

¶ Gregorius lib.vj.moralium.

Modus eẽ a vitijs oꝫ q aliẽa corrigere curat.Quaten̈ quãto ꝑſpicatĩ alijs fugiẽda videat:tãto hoc ipſe ꝑſcius ⁊ vitã vert̃ declinat.Quia nequaq̃: pure in mẽbro maculã ꝯſiderat oculus:quẽ puluis grauat:⁊ ſuperiectas ſordes tergere nõ valent man̈:que lutũ tenent.

¶ Grego.lib.x.moralium.

Quũ qs primorũ mala corrigere nõ valet:taceat.Sꝫ q̃ corrigi loquẽdo pñt:ſilentio ꝯſenſum pertimeſcat.

¶ Gregorius ibidem.

Corda iuſtorũ inflãmant̃:quũ nõ correcta creſcere ꝯſpiciũt acta malorũ:eorũq3 culpe ſeſe participes credũt quos in iniquitate creſcere ſilendo permittunt.

¶ Gregorius lib.xviij.moralium.

Sunt non nulli qui dum malefacta hominum laudibus efferunt:augent que increpare debuerant.

¶ Greg.lib.xxi.moralium.

Si ab icrepatiõe idcirco rticem̃:qr ꝯ nos iſurgẽt ꝑuerſõis odia formidam̃.Nõ iã lucra dei:ſꝫ nr̃a q̃rim̃.

¶ Greg.lib.xxij.moraliũ ſup illud Iob.xxxj.

¶ Si celaui in ſinu meo.

Multi hoies ⁊ culpã cõfitentur:⁊ humiles nõ ſunt. Nã multos nouimus q arguente nullo:peccatores ſe ꝯfitent̃.Quũ vero ð culpa ſua fuerint fortaſſe correpti:patrociniũ defenſionis querũt:ne peccatores eſſe videantur. ¶ Gregorius lib.xxvi.moralium.

Si is qui corrigere nititur ira ſuperat̃:opprimit:anteq̃ corrigat. Nam dum pluſq̃ debet accenditur:ſub iuſte vltiõis obtentu ad imanitatem crudelitatis effrenatur. ¶ Greg.lib.xxvij.moralium.

Pro ꝑꝯſciẽtie grãde ſibi ꝓmiũ credũt:quũ mũde q̃buſdã ſuis illicitis actiõibus arguunt̃. Ponũt ergo añ oculos cordis:qr diſtrictũ iudiciũ tãto breui̇̃ ſup eos mitigabit̃:quãto acris hoie arguẽte ꝑueniuntur. Et ipſalem iram ſup ſe lucris cõputant:per quã ſe eternam euadere non ignorant. ¶ Greg.lib.xxvi.mora.

In correptione quippe vitiorũ ſubeſſe oꝫ iracũdia:nõ ꝑeſſe.Ut executionẽ iuſticie nõ dñando ꝑueniat:ſed famulando ſubſequatur. ¶ Greg.in regiſtro.

Qui nõ corrigit reſecanda:cõmittit:⁊ facientis culpã habet qui quod põt corrigere:negligit emendare.

¶ Gregorius in regiſtro.

Manifeſta peccata nõ ſunt occulta correctiõe purgãda:ſed palã ſunt arguẽda:qui palã nocent:vt dũ aperta obiurgatione ſanant̃:hi qui eos imitando deliquerant corrigant̃.Dũ enim vnus corripit̃ plurimi emẽdant̃.Et melius eſt:vt pro multorũ ſalute vnus condemnetur:q̃ per vnius licentiam multi periclitent̃.

¶ Gregorius ſuper Ezechielem home.ii.

Si aũt alr̃ aut qḋ loquit̃:aut qbus dicat̃ nõ vigilãter ꝯſpicit̃:valde periculoſum eſt.Uerecũde.n.mentes ſi qs fortaſſe culpas admiſerint:leniter arguẽde ſunt. Quia ſi aſperi̇̃ arguant̃ frãgunt̃ poti̇̃:q̃ erudiunt̃. At ꝯtra mẽtes aſpere ⁊ impudẽtes ſi increpatẽ leuit̃ fuerint ad maiores culpas ipſa leuitate ꝓuocantur.

¶ Grego.ſuper Ezechielem home.vi.

Paulus arguit petrũ. Petrus vero laudauit paulũ. Amicus ergo veritatis laudauit ꝙ reprehẽſus eſt: Neq3 ẽt minori fratri ad ꝯſenſum dedit̃: q̃tenus q primus erat apoſtolatus culmine eſſet ⁊ primus humilitate.

¶ Grego.ibidem.

Ecce a minori ſuo reprehenditur:⁊ reprehendi nõ dedignatur. Non ad memoriã reuocat: ꝙ primus apoſtolatu vocatus eſt:nõ ꝙ claues regni celeſtis accepit.

¶ Greg.ſuper euangeliũ home.vi.

Verba ſapientũ quaſi ſtimuli. Clauis atq3 ſtimulis verba ſapientum cõparantur.Quia culpas delinquentium neſciunt calcare:ſed pungere.

¶ Ioã.Chryſoſto.in ſuo dialogo lib.ii. Ioan.

Non vniformiter ſm mẽſurã delictorũ increpationes Chry. quoq3 opꝫ inferri:ſed diligẽter inſpicere eorũ q delinquerunt vires atq3 propoſitũ. Ne forte volẽs rupta ſarcire maiorẽ operetur diruptionem:⁊ cupiens erigere collapſa:caſum inferat grauiorem.

¶ Ioã.Chry.ſup illud mat.xxviij.digito ãt ſuo ⁊c.

Circa vitã tuã eſto auſterus:Circa aliorũ benign̈. Audiant te hoies paruũ mandantẽ:⁊ grauia facientem.

¶ Ioãnes Chryſo.ſuper Mattheum.

Omnis correptio filijs ẽ cęteris tẽtationib̃. Sicut.n. ois tẽtatio fideles quidẽ edificat magis:infideles autẽ ampli̇̃ deſtruit. Sic ⁊ ois increpatio religioſum hominẽ meliorẽ facit. Irriſorẽ aũt ⁊ malũ conturbat ⁊ ad deteriora ire cõpellit. ¶ Ioã.Chryſo.ſup Ioan.

Quũ arguunt̃ vitia:⁊ inde ſcãdalũ orit̃:ipſe ſibi ſcãdali cauſa eſt:q fecit:qḋ argui debeat:nõ ille q arguit.

¶ Iſidorus de ſũmo bono lib.iij.cap.xxxii.

Nõ oꝫ vitia aliẽa corripe:q adhuc vitiorũ ꝯtagiõib̃ fuerit inuolut̃. Improbũ.n.ẽ arguẽ qẽq̃ i alio:qḋ adhuc reprehendit in ſeipſo.Qui.n.veracit̃ fraternã vult cor Iſido.

ripere:ac ſanare infirmitatē:talē ſe pręſtare ſrnę vti
litati ſtudeat:vt cū quē corripe cupit:hūili corde ad-
moneat. Sicut.n.viri ſpūales alieni pcti emēdatiō
nē expectāt. Ita pverſi delinquētib⁹ deridēdo inſul
tant. Et quāſi iam in ipſis eſt inſanabiles putant.

¶ Iſidorus ibidem cap.xlvi.

Qui blando verbo caſtigatus non corrigitur:acrius ne
ceſſe eſt arguatur. Cum dolore ſunt abſcindenda: quę
leniter ſanari non poſſunt.

¶ Iſidorus de ſummo bono li.iij.c.xcj.

Qui delinquētē ſupbo vel odioſo alo corripit:nō emen-
dat ſȝ pcutit. Quicqd.n. pterui⁹ vel indignāis alus p
tulerit:obiurgātis furor ē:nō dilectio corrigentis.

¶ Iſidorus lib.iij.cap.xcvj.de ſum.bo.

Qui admonitus ſecreto de peccato corrigi negligit pu
blice arguendus eſt:vt vulnus qđ occulte ſanari ne-
ſcit:manifeſte debeat emendari. ¶ Ibidem.

Facilius repḣēdimus vitia aliena:q̃ nr̃a. Nā ſępe q̃ p-
verſa in alijs iudicam⁹:in nobis nocibilia eſſe minus
ſentimus ¶ Iſidorus lib.iij.in fine.

Plerumq̄ princeps iuſtus malorū errores diſſimulat no-
uit. Nō q2 iniquitati eorū ꝯſentiat:ſȝ q2 aptū tps corre
ctiōis expetet:qn̄ eorū vicia vel emēdare valeat:vl' pu
nire. ¶ Bernardus tractās illud mathei.xxiij.

Duces cęci excolātes culicē:camellū autē glutientes.
Prelati nr̄i culicē ligāt:⁊ camellū ꝯglutiunt:dū maiora
ꝑtermittētes minora diſcutiunt:optimi rerū ęſtimato
res:q magnā in minimis:⁊ paruā:aut nullā in maxi-
mis adhibēt diligētiā. ¶ Ber.ſup can.ſmōe.xliij.

Non eſt contemnēda increpatio:quę ruina pcti:ſanitas
cordis eſt. Necnon ⁊ dei via ad animam.

¶ Bernardus ſuper can.

Magna crimina ⁊ tarde credenda ſunt quum audiunt
⁊ citius punienda:quum vera agnoſcuntur.

¶ Bernardus de conſideratione lib.iij.

Ber. Impunitas:in curię ſoboles:inſolentię mater:radix im-
pudicitię:tranſgreſſionum nutrix eſt.

¶ Leo papa ⁊ habetur di.xlv.licet.

Leo Licȝ nōnunq̄ accidat q̄ in ſacerdotalib⁹ ſint reprehēden
da pſonis. Plus tn̄ erga corrigēdos agat beniuolen-
tia:q̄ ſeueritas:plus exhortatio:q̄ cōminatio:plus
charitas q̄ poteſtas. ¶ Caſſidorus li.j.ep̄la.xv.

Malum quoȝ pſeuerat augeť. Et remediabile bonum ē
accelerata correctio. ¶ Caſſidorus lib.v.ep̄la.x.

Caſſi. Pudoris ſuſtinere iacturā neſciunt:q ſe ꝑuꝫ iudice corri
guntur. ¶ Caſſidorus ſup pſal.xxxviij.

Iniquitas qppe mortaliū more putredinis ſine fine vaga-
reť ſi in eā medicinalis increpatio minime ꝯſecaret.

Orige. ¶ Origenes ſup leuiticum.cap.xxxiij. Tra-
ctās illud. Si videris fratrē tuum peccare
argue eum inter te ⁊ ipſum.

Nō vlt te dn̄s:ſi forte videris pcm̄ frīs tui ꝯtinuo euo-
lare ad publicū:⁊ ꝓclamar paſſim:⁊ diuulgar aliena
peccata. Qđ eēt vtiq̄ nō corrigētis:ſȝ poti⁹ iſamātis
Sol⁹ingt inter te ⁊ ipm corripe eū:vbi.n.ſeruari ſibi
myſteriū viderit:ille q peccat:ſuabit ⁊ ipe emēdatio
nis pudorē. Si vo diffamari ſe viderit illico ad dene
gandā ipudētiā ꝯuerteť:⁊ nō ſolū nō emēdaueris pec
catū:ſed ⁊ publicaueris. ¶ Origenes ſup leuiticū.

Si aſſumpſeris peccatorē ⁊ monēdo:docēdo:inſtruēdo:
abduxeris ad penitentiā:ab erroribus correxeris:a vi-
tijs emēdaueris:⁊ feceris eū talē:vt ecōuerſo ꝓpiti⁹
fiat illi de⁹ ꝑ delicto repropiciaſſe diceris. Si ergo
talis fuerit ſacerdos. ⁊ tal' fuerit doctrina ſua:⁊ ſer
mo tuus:pars tibi dať eorū quos correxeris:vt illorū
meritū tua merces ſit. ⁊ illorū ſal⁹ tua ſit glīa corā
deo. ¶ Innocētiꝰ papa ⁊ hētur di.lxxxiij.Error.

Inno. Error cui non reſiſtitur approbať:⁊ veritas quū mini-
me defenſať opprimiť. Negligere qppe quū poſſis

perturbare peruerſos.nihil eſt aliud q̄ fouere. Ne-
q̄ caret ſcrupulo ſocietatis occultę:qui manifeſto fa-
cinori deſinit obuiare.

¶ Raban⁹ ſup illō mat.xvij. Si peccauerit i te fr tu⁹. Raba-
Ita peccat q uidet fratrē peccare ⁊ tacet:ſicut q pēitēti nus
nō idulget. Nā q dixit. Si peccauerit dimitte i ꝑni
ſit. Si peccauerit icrepa. Ne difficilis ſit venia ⁊ re
miſſa idulgētia. ¶ Rab.ſup illō mat.ix.Fge ⁊ frexit.

Leuis leuior:⁊ occulta culpa ſecreta indiget pnia.

¶ Seneca epiſtola.xl. Sene.

Audebo peccāti mala ſua oñdere. vitia ei⁹ ſi nō excidero
ſhibebo. Nō deſinēt:ſed intermittēt. Fortaſſe aūt de
ſinent ſi intermittendi cōſuetudinē fecerint.

¶ Seneca lib.de beneficijs.

Iniuſti iudicis eſt bn̄ agentē nō remunerare:⁊ negligētē
non corripere. ¶ Seneca in prouerbijs.

Amici vitia:ſi feras:tua facis. ¶ Seneca ibidem.

Cum his conuerſare:qui te corrigant. ¶ Ibidem.

Secreto corripe amicos:palā lauda. ¶ Sene.li.de mo.

Vitia trāſmittit ad poſteros:q pn̄tib⁹ culpis ignoſcit. Ibi.

Bonis nocet:q malis parcit. ¶ Sene.lib.de mori.

Nemo prudēs punit:q2 pcm̄ ē:ſȝ ne peccetur. Reo.n.
opera ē nō ſceleratos extirpare:ſȝ ſcelera. ¶ Ibidē.

Nobilis ęquus vmbra virgę regiť ignauus nec calcari
bus concitari poteſt. ¶ Ibidem.

Vulgi iperitiā ad res iuſtas ſola cōſtringit neceſſitas.

¶ Seneca lib.de Clementia ad Neronem.

In iudicādo ſiue corrigēdo hęc tertia lex ſecuta eſt:quā
ꝑnceps quoq̄ ſeq d3:vt aut eū quē pũit:emēdet:aut
pęna ei⁹ cęteros meliores reddat:aut ſublatis malis:
ſecuriores cęteri viuāt. ¶ Seneca tragedia.vj.

Qui non vetat peccare quū poſſit:iubet.

¶ Ariſto.lib.vj.de animalibus. Ariſto.

Bonū ē q2 parētes corrigāt filios ocioſos:vt res ocioſas
a ſe eijciant. Et iō rectores apum ocioſos a ſe eijciūt.

¶ Ariſt.lib.x.ethicorū.

Opȝ bonos ꝓuocare ad ṽtutes ꝑ ꝑmia:malos aūt ꝑ pę
nā.iſanabiles aūt extermiare. ¶ Ari.li.iiij.polyticorū.

Non ſolum oportet puericiam a principio inſtruere. Sȝ
etiam ipſam oportet corrigere.

¶ Laerti⁹ diogenes de vita ⁊ moribus phorū. Laer.

Nō ſolū peccātes:ſȝ peccaturos plecti oportet:dicebat
Periāder. ¶ Laerti⁹ diogenes ď vita ⁊ mori.phorū.

Radices diſciplię eē amaras:fruct⁹ vo dulces:dicebat
Ariſto. ¶ Laerti⁹ diogenes de vita ⁊ morib⁹ phorū.

Idē dicebat ex parētib⁹ honorabiliores eē eos:q iſtruūt
q̄ q gñant: Qm̄ hij qdē dāt viuere:illi vo bn̄ viuere.

¶ Laertius diogenes de vita ⁊ morib⁹ phorū.

Sicut in bonis actibus laudari vis:ita in delictis pati
enter accipe:ſi culperis. dicebat. xiſtus pitagoricus.

¶ Plutarchus in Apophthegmatibus. Plut.

Cato ſenior aiebat:male ꝑ collato bn̄ficio grāȝ ñ recipe
q̄ ꝑ illata iniuria ſuppliciū ñ ſubire:⁊ his ſp oīb⁹ q oli
qrūt ꝑterq̄ ſibi:vēiā dare. ¶ Macrobi⁹ ſatur.li.vij. Mac.

Ergo ſi opportūitas neceſſarię reprehēſiōis emerſerit:ſic
a pho ꝓficiſceť:vt ⁊ tecta:⁊ efficax ſit. Dolor.n.ſp rep
hēſionē vel iuſtā ſequiť. ¶ Cicero in paradoxis. Cice.

Nec eni pctā rerū euētu:ſȝ vitijs hoīum metiēda ſunt.
Nō quō fiāt:ſȝ a qb⁹. In quo peccať:id pt eē alio ita
tuo:aut minus. Ipm qdeȝ pcm̄ quoquo te verteris
vnum eſt. ¶ Cicero rhetoricorū nouorū lib.iij.

Vlciſci male meritos oportet.

¶ Cicero rhetoricorum nouorum lib.iiij.

Qui ad adoleſcētiū peccatis ignoſci putant oportere:fal-
luntur ꝓpea q2 illa ętas nō ē ipedimēto bonis ſtudijs.

¶ Cicero ibidem.

At hij ſapienter faciūt:qui adoleſcentes maxime caſti-
gāt:vt quibus virtutib⁹ oēm vitā tueri poſſint:eas i
ętate maturiſſima velint comparare.

Salu. ¶ Saluſtius in iugurtha.
Hortor ne ignoſcēdo malis bonoſ pdatū eam⁹. ¶ Ibidē.
Bonus tm̄modo ſit ſegnior: vbi negligas: malus vero im
probior.
¶ Saluſtius in iugurtha.
Imperator prohibendo a delictis: magis ꝙ vindicando
melius exercitum confirmat.
Vale. mari. ¶ Valerius maxi. lib. ij. ti. de diſciplina militari.
Aſpero. n. ⁊ abſciſo caſtigationis gñe militaris diſcipli
Paul⁹ oroſius na indiget. ¶ Pau. oroſius de ormeſta. lib. vij.
Boni paſtoris eſt tondere pecus: non deglubere.
Plau. ¶ Plautus in curculione.
Qui monet: quaſi adiuuat. ¶ Plaut⁹ in trinumio
Si tu ex amicis certis mihi es certiſſimus: ſi qd me ſcis
feciſſe inſcite: aut improbe: ſi id me nō accuſas: tu te
ipſe obiurgādus es. ¶ Terentius in Andria.
Teren. Pro peccato magno paululum ſupplicij ſatis eſt patri.
¶ Terentius comedia. iij.
Deteriores nos omnes ſumus licentia. ¶ Ibidem
Mala docet te facilitas multa.
¶ Ouid. metamorpho. lib. j. fa. vj.
Cuncta prius tentanda. Sed immedicabile vulnus
Enſe recidendum eſt: ne pars ſincera trahatur.
Ouid. ¶ Ouidius metamorpho. lib. ij. fa. j.
Dum reſqꝫ ſinit tua corige vota. ¶ Idē amorum lib. ij.
elegia vltima.
Quodlibet eueniat. Nocet indulgentia nobis.
Quod ſequitur fugio: quod fugit ipſe ſequor.
¶ Idem lib. iij. de ponto elegia vltima.
Corrigere at res eſt tanto magis ardua. Quāto magn⁹
Hora. Ariſtarcho maior Homerus erat.
¶ Horatius in arte poetica.
Quicquid precipies eſto breuis: vt cito dicta.
Percipiant animi dociles teneātqꝫ fideles. ¶ Ibidē.
Sunt delicta tamen: quibus ignouiſſe velimus.
Nanqꝫ neqꝫ corda ſonū reddit quē vult man⁹ ⁊ mēs
Poſcentiqꝫ grauem perſepe remittit acutum.
Nec ſemper feriet quodcunqꝫ minabitur arcus.
¶ Horatius ſermonum lib. j. ſatyra. iij.
Stultus ⁊ improbus hic amor eſt: dignuſqꝫ notari.
Quum tua peruideas oculis mala lippus inunctis:
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum:
Quā aut aquila: aut ſerpens Epidaurius?
¶ Horatius ibidem.
Côme. Adſit regula peccatis que penas irroget equas.
Nec ſcutica dignum horribili ſectere flagello.
¶ Horatius epiſtolarū lib. j. epiſtola. j.
Feruet amicitia: miſeraqꝫ cupidine pectus?
Sunt verba ⁊ voces: quibus hunc lenire dolorem.
Poſſis: ⁊ magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? ſunt certa piacula: que te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Inuidus: iracundus: iners: vinoſus: amator?
Nemo adeo ferus eſt: vt non mitescere poſſit:
Menā der. Si modo culture patientem cōmodet aurem.
¶ Menander.
απαντες εσμεν εις το νουθετειν
αυτοι δ' αμαρτανοντες ου γιγνωσκομεν. i.
Omnes ſumus in admonendo ſapientes:
Nos vero ipſos aberrantes nō cognoſcim⁹. ¶ Idē.
ραον παραινειν η παθοντα καρτερειν. i.
Facilius admonere ꝙ patientem tolerare.

ORREPTIO grece επιπληξις. ιος. ἡ. vel ελεγχεια. ας. ἡ. ⁊ ελεγχω corripio dicitur. Eſt autem proprie corripere oſtendere turpitudinem peccati hortando ad emendationem. Sed corrigere ē cogere ad hoc per penas: licꝫ quandoqꝫ alterū pro altero conatur ex. b. Tho. iiij. ſenten. di. xix. q. ij. artī. j.

Orruptibile. ḡ. φθαρτον. ου. ᵱ. ⁊ φθειρω corrūpo dr̄. Eſt aūt corruptibile id qd̄ prius quidem ens: nunc autē non ens: aut contingens quādoqꝫ poſteri⁹ non eſſe ſm Ariſto. lib. j. de celo ⁊ mundo.

Orruptio grece. φθορα. ας. ἡ. ⁊ φθαρμαιος corruptus dicitur. Et eſt corruptio mutatio ex ente in non ens. ſm Ariſt. lib. ij. de generatione ⁊ cor.

Orruſcatio grece αστραπη. ης. ἡ. ⁊ αστραπτω coruſco: ⁊ fulguro. Et ē exhalatio ſicca extruſa e nubibus: que ſm multas partes ignitur ſubuli ac debili ignitione: ⁊ ſit poſterius tonitruo: ſꝫ videtur prius Quia viſ⁹ anticipat auditū ſm Ariſto. lib. ij. metha.
Due partes mūdi: vt idē Ariſt. ait in imo iacent. Terra ⁊ aqua. Utraqꝫ ex ſe reddit aliqd. Terren⁹ vapor ſiccus ē: ⁊ fumo ſimilis: hinc vētos: fulmina: tonitrua facit. Aque vō halitus humidus ē: hic nubes: pluuias: niues creat. Sꝫ ſiccus ille terrarū vapor quū coacervatus ē coitu nubiū vehemēter a latere elidit: ⁊ latius nubes proximas ferit ſb plaga cū ſono incutit: qlis in nris ignibus reddit: quū flāma vitio lignorū vrētium crepat: ⁊ ille ſpūs hñs aliqd humidi ſecū ꝯglobatus rūpit in flāma. Eodē mō ſpūs ille q ex colliſis nubib⁹ exprimit: alijs in pactis: neqꝫ rūpit nec exilire ſilētio pōt. Diſſimilis vō crepit⁹ ſit pp nubium diſſimilitudinē: qre alie maiorē ſonū hñt alie minorē. Ceterū illa vis expſſi ſpūs: ignis ē: q quū leni ipetu acceſ⁹: ⁊ late explicit⁹ ē: fulguratio: ſiue fulgur: ſiue fulgetrū ſiue coruſcatio dr̄. Quū vō coact⁹ ē huiuſmōi ignis ⁊ ipetu iactus flumē appellat. Et qdē nubiū iter ſe cōprehēſarū anguſtie mediū ſpūm eijciūt: ⁊ hoc ipſo inflāmāt: ac tormēti mō emittūt vt baliſtas: ſcorpioneſqꝫ tela cum ſono emittere videmus.

Rapula grece κραιπαλη. ης. ἡ. ⁊ κραιπαλαω crapulor dr̄. Et eſt ſuperfluitas ciborū: vt habet in. c. a crapula. de vi. ⁊ ho. cle. ⁊ eſt vocabulū grecū: lꝫ aliq velint: ꝙ dicatur quaſi cruda epula.

REATIO grece κτισις. ιος. ἡ. ⁊ κτιστης. ου. ο. creator dr̄. Eſt autem creatio: emanatio vniuerſalis entis ex nihilo. ſm Thomam ij. ſen. di. j. q. j. ar. ij.
Creatio differt a generatione. Quia creatio nihil pſupponit. Gñatio aūt pſupponit materiā: ⁊ ab omni alia mutatione: q: preſupponit ſubiectum. b. Tho. ibidem
Creatio a vbo creo dr̄: qd̄ venit ab hoc noie caro qd̄ grece κρεας. ατος. ᵱ. dr̄. Eſt aūt creare pducere: qſi carnē facere. Dr̄ aūt caro: nō tm̄ de ceteris aīalib⁹. Sꝫ ēt de piſcibus: pomis: ⁊ alijs ſimilibus. Cuius diminutiuū eſt caruncula ⁊ carnicula que grece κρεαδιον. ου. ᵱ. dicitur.
¶ Eſdre tertij cap. viij. Eſdre
Solus enim es domine ⁊ vna plaſmatio nos ſumus manuum tuarum. ¶ Job. cap. xij. Job
Quis ignorat ꝙ oīa hec manus domini fecerit in cui⁹ manu aīa oīs viuētis: ⁊ ſpūs vniuerſe carnis hoīs.
¶ Aug. ſuper Joannem.
Intelligat qui poteſt: iudicet qui pōt. Maius ſit iuſtos creare. ꝙ ipſos iuſtificare. rc. Certe enim ⁊ ſi equalis eſt vtraqꝫ potentia: hec maioris eſt miſericordie.
¶ Auguſtinus ibidem. Aug.
Ex ppetuitate creaturarū itelligit creator etern⁹: ex magnitudine oīpotens: ex ordine ⁊ diſpoſitiōe ſapiēs: ex gubernatiōe bon⁹. ¶ Aug. lib. ij. de ciui. dei. c. xxj.
Tria qdā maxime ſciēda de creatura nobis opꝫ inſinuari: quis eā fecerit: p qd fecerit: q: fecerit. Si ergo querimus quis fecerit. Deus eſt. Si p qd: dixit. Fiat ⁊ facta ſūt. Si qre fecerit: q: bona ē. Nec. n. autor excellētior ē deo: nec ars efficacior dei vbo: nec cā melior ꝙ vt bonū creatura deo bono: hāc ēt cām cōdēdi mūdū Plato iuſtiſſimā dicit: vt a deo bono opa bona fierēt.

¶ Aug. lib. ij. de trinitate cap. vii.

Non ē fas angelos neqꝫ bonos neqꝫ malos putare crea‑ tores. ¶ Aug. lib. ſuppoſitionū parte. iij. cap. i.

Iuſtū eſt vt creatura laudet deum creatorē. Ipſe. n. ad laudandum ſe creauit: q nr̄is nō indiget laudib⁹. Eſt aūt virt⁹ incōprehēſibilis: nullius indigēs: ipſa ſibi ſuf‑ ficiēs: magnus enim dn̄s nr̄ ꝛ laudabilis valde: hunc itaqꝫ mens diligat. lingua canat. Scribat man⁹: ac ꝙ in his ſanctis ſtudijs fidelis animus ſe exerceat.

¶ Aug. ad Oroſium queſtione. xxvi.

Plus videtur in deo creatura: ꝙ̄ in ſe ipſa videatur. Plus in arte qua facta eſt: ꝙ̄ in ſe ipſa que facta eſt.

¶ Aug. de trinitate lib. xv. cap. xiij.

De⁹ creaturas nō nouit q2 ſunt: Sꝫ ideo creature ſunt quia nouit eas.

nſel. ¶ Anſelmus de miſericordia dei.

Admoneo te vt ſine intermiſſionib⁹ recorderis ꝙ̄ dulcis ꝛ ꝙ̄ bon⁹ ſit erga te creator tuus: quāta bonitas ei⁹ fuit ꝙ te quū nō eſſes creauit. Et ꝙ te nō pecus: aut creaturā inſenſibilē: ſed eā creaturā fecit: que eū poſ‑ ſes intelligere: ꝛ amarere cū eo ſuā eternitatē eterna‑ qꝫ ꝛ felicia poſſidere. ¶ Bernardus in ſermone.

Conſidera ſeptē in beneficio creationis. Qd̄ creauit te cōmodo ſuo: cui Pau. ait. Bonoꝝ meoꝝ nō eges. Si ne merito tuo. Quis nihil añ promeruit: q penit⁹ ni‑ hil fuit. Cogita qualē fecit ſm corp⁹: egregiā creatu‑ ram: ſm aiam magis egregiam vt pote imaginē crea‑ toris inſignē rationis participem: beatitudinis ſem‑ piterne capacē. Conſidera ꝛ dn̄ationis poteſtatē. Ter‑ rorem enī hois ſuper cuncta aīantia iminere decernit. Cōſidera ergo largitatis adminiſtrationē. Quāta tibi largiturus eſt ad ſuſtentationē. quāta ad eruditionē: quanta ad conſolationē: quāta ad correctionē. Quan‑ ta ad delectationē. Quid ni gratias agas.

¶ Bernardus de diligendo deo.

Si totū me debeo per me facto: qd addā iā ꝑ me refecto hoc mō. Nec. n. tā facile refect⁹ ꝙ̄ factus. In primo ope nec mihi dedit in ſo ſe: ꝛ tibi ſe dedit. Me mihi reddidit. Datus ergo ꝛ redditus me pro me debeo: ꝛ bis debeo: ſed qd dn̄o pro ſe retribuā? Nā ꝛ ſi me mil‑ lies reprehendere poſſem: quid ſum ad dn̄m meum.

Ariſto. ¶ Ariſt. lib. iij. metaphiſice.

Impoſſibile eſt aliquid fieri ex non ente.

¶ Idem lib. i. phiſicorum.

Secundum oēs philoſophantes ex nihilo nihil fit.

¶ Ariſt. lib. i. de generatione ꝛ corruptione.

Ex nihilo nihil fit.

CREDVLITAS a credo qđ grece πιστο‑ νο ꝛ ταχυπιστία. του. ο. ι. credulus dicitur vnde Credulitas que eſt facilitas in credē‑ do. Et ē duplex. ſ. temeraria ꝛ leuis: de hac Ouidius.

Sed quia credulitas damno ſolet eſſe puellis.

Quedam vero probabilis ꝛ diſcreta.

Credere ē cū aſſenſu cogitarē. b. Tho. ſa ſe. q. ii. ar. i.

Credere eſt actus intellectus aſſentientis diuine veri‑ tati: ex imperio voluntatis mote a deo per gratiā. b. Tho. ſecūda ſecūde. q. ii. ar. ix.

Credere eſt dicitis vel factis fidē haberē vñ credul⁹ ꝛ cre‑ dulitas: aliqñ ē fidei cōmittere: nōnūꝙ̄ ſeruādū cōmit‑ tere: aliqñ cōfiderē. Interdū mutuarē hic creditores ꝑ‑ prie dicūt: qb⁹ mutuata debet pecunia. Martialis.

Dimidium donare L mo: ꝙ̄ credeere.

Qui mauult: mauult credere dimidium.

Creditores tamen dicit Ulpianus eos eſſe quibus de‑ betur ex quacūꝙ actiōe: vel proſecutione: vel iure ci‑ uili: ſine vlla exceptionis perpetue remotiōe: ſiue ho‑ norario: ſiue: ordinario: ſiue extraordinario: ſiue pure: ſiue in diem: ſiue ſub conditione.

Creditū ēt a credo ducit: ꝛ ſignificat id qđ nobis dbe‑ bet. Differt hoc a mutuo: quo gen⁹ a ſpecie. Nā credi‑ tum conſiſtit extra eas res q̄ pōdere: numero: mēſura ue ꝯtinent: ſicuti ſi eādē rē recepturi ſum⁹ creditū ē nō aūt mutuū. Itē mutuū nō pōt eē niſi pecūia: aut alia res ꝓficiſcatur. Creditū aūt ſit iter dū ēt ſi nihil proficiſcatur: veluti ſi poſt nuptias dos promittat.

¶ Phocylides. Phocy lides

μὴ πίστευε ταχέως πρὶν πέρας ἀτρεκὲς ὄψει.

Noli credere celleriter: an teqꝫ vere finem videqꝫ.

Heſiodus. Heſio.

πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Credulitates ſane ſimil' ꝛ icredulitates ꝑdiderūt viros. Menā.

¶ Menander.

μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί.

Ne omnia conare omnibus credere ſemper.

CRiminatio grece διαβολή. ης. ἡ. ꝛ διαβολος. ου. ο. accuſator dicit. Et eſt cōtētioſa cōtumelia. Eſt. n. crimen proprie quod per cōtentionē alicui obijcit. ꝛ a cerno crimē dr̄ vt a diſcerno diſcrimen. Cernere autē eſt contendere. Plautus. Proptia amphitrio dū cer‑ nit cum hoſtibus: hinc per metaphoram aliquando crimen pro delicto ponitur. Seneca. Uitam agēs ſim‑ plicem: rectam ſine crimine.

CHRISTVS greca dictio eſt: nam χριστός‑ ου. i. vnctus ꝛ χρίω vngo χρῖσις. εως. i. vn‑ ctio dicitur. Chriſti aduētus: grece. χριστο‑ παρουσία. προσέρχομαι. aduenio dicitur.

Chriſti aduentus triplex: in carne: per icar‑ nationem: de qua infra in chriſti incarnatio: in mēte per gratiam. Ad iudicium: de quo infra: in iudicium finale: ex hea. Tho. ſuper Iſa. prolo. co. ij. fi.

¶ Geneſis capitulo. xlix. Gene.

Non auferetur ſceptrum de Iuda: ꝛ dux de femore eius donec veniat qui mittendus eſt. Et ipſe erit expecta‑ tio gentium ligans ad vineā pulū ſuū: ꝛ ad vitem o fi‑ li mi aſinā ſuā. Lauabit in vino ſtolā ſuā: ꝛ in ſangui‑ ne vue palium ſuum. Pulcriores ſunt oculi eius vino ꝛ dentes eius lacte candidiores.

¶ Mattheus in euāg. cap. xx. Mat thęus.

Filius hominis nō venit miniſtrari: ſed miniſtrare: ꝛ da‑ re animam ſuam redemptionem pro multis.

¶ Auguſtinus ſuper Ioannem ꝛ in gloſa pri‑ me Tymoth. cap. primo. Augu.

Nulla cā veniēdi chriſto dn̄o: niſi peccatores ſaluos fa‑ cere. Tolle morbos: tolle vulnera: ꝛ nulla cā eſt medici‑ ne. Uenit ergo de celo magnus medicus: qꝛ ꝑ totum vbiqꝫ iacebat egrot⁹. Genus ergo humanū totuꝫ pe‑ rierat: ex quo peccauit vnus in quo totū erat: iō venit vnus ſine pctō q ſaluos faceret oēs ſine pctō. Nō. n. eū de celo ad terrā merita nr̄a: ſed peccata traxerūt.

¶ Auguſtinus ſuper Ioannem.

Pater ꝛ filius ꝛ ſpiritus veniunt ad nos: dum venimus ad eos: veniunt ſubueniendo: veniunt illuminādo: ve‑ niunt obediendo: veniūt metuendo: veniunt implēdo: venimus capiendo.

¶ Hieronymus ſuper Mattheum. Hiero.

Signū aduētus dn̄ici ē in toto orbe euāgeliū ꝑdicari: vt nullus ſit excuſabilis: qđ aut iam completū eſt: aut in breui credo complendum. Non enim puto aliquā re‑ manſiſſe gentem que chriſti nomen ignoret.

¶ Ambroſius ſuper lucam. Ambr.

Hoc tp̄s non ſine cā dn̄i aduētus vocat. Iō enim ſancti p̄res celebrarē ceperunt aduētū: vt ſe vnuſqꝫ ꝑparet fi‑ delis ꝛ emēdet: vt digne dei ſui natiuitatē valeat cele‑ brare. ¶ Ambroſius ibidem.

Ille iuſtus venit ad nos peccatores: vt ex peccatorib⁹ fa‑ ceret iuſtos. Pius venit ad ipios: vt nos pios: humi‑ lis venit ad ſupbos: vt ex ſupbis faceret humiles.

¶ Ambro. ſup p̄ma. The. c. j. Si diſſenſio venerit ꝛc.

Non prius veniet dominus: niſi regni romani defectio fiat: et appareat antichriſtus: qui interficiat ſanctos: reddita romanis libertate: ſub ſuo tamen nomine.

Bernardus ℭ Bernardus in ſermone de aduentu.

Dignum eſt fratres: vt tota deuotione dñi celebremus aduentũ: delectati tãta cõſolatione: ſtupefacti tãta dignatione: inflãmati tãta dilectione: Nec ſolũ cogitemus aduentũ quo venit. et quare: Quia ſaluum facere qđ perierat. Sed et aliũ nihilominus quo veniet et aſſumet nos ad ſeipſum: vt circa hos duos aduentus iugi meditatiõe verſemur: ruminãtes in cordib⁹ nr̃is. quãtũ in priore pſtiterit: quantũ pmiſerit in ſeculo.

Beda ℭ Beda ſuper cant. li. iij. ſuper illud. Veni in hortum meum.

Venio: vt errãtes corrigã: et infirmãtes adiuuem: et dubitãtes i fide affirmẽ: et gẽtiũ fructib⁹ pfectis q̃ſi ſuauiſſimis: et certãtes ab hoſtiũ defendã iſidijs: et victores hoſtium perpetuę viſionis meę corona remunerem.

Dantes ℭ Dantes Paradiſi cant. vij.

Lhumana ſpecie inferma giaque.
Cui per ſeculi multi in grande errore:
Fin chal verbo di dio deſcendere piaque.

CHRISTI Aſcenſio χριστου αναβασις: et ανεβην aſcẽdo dicit. Chriſti aſcẽſio fuit ſm vtranq̃ naturam ex. b. Tho. iij. parte. q. lvij. ar. i. et. iij. ſen. di. xxij. q. iij. ar. i.

Marcus ℭ Marcus in euangelio. c. vltimo.

Et dominus quidẽ Ieſus poſtq̃ locutus eſt diſcipulis. aſſumptus eſt in cęlum: et ſedet a dextris dei.

ℭ Auguſtinus in ſermone de aſcenſione.

Aſcenſio dei Catholicę fidei cõfirmatio fuit: vt ſecuri in poſterum crederemus et miraculi illius donum cuiuſ etiam in pſenti pciperem⁹ effectũ. ℭ Auguſtin⁹ ibidẽ.

Nos Chriſti mors viuificauit: nos reſurrectio erexit. Nos chriſti aſcenſio conſecrauit. ℭ Ibidem.

Reſurrectio domini ſpes noſtra eſt aſcenſio glorificatio noſtra. Si ergo recte. Si fideliter. ſi deuote aſcẽſionẽ domini celebramus: aſcendamus cũ illo: et ſurſum corda habeamus.

Auguſtinus ℭ Auguſtinus de fide et Symbolo.

Vbi et quomodo ſit in cęlo corpus dñicũ: curioſiſſimum et ſupuacuum eſt quęrere. Tantũmodo in cęlo eſſe credendum eſt. ℭ Auguſtinus de Agone chriſtiano.

Corpus non aſcendit: ſed leuatum eſt in cęlum: illo leuãte q aſcendit. Si enim quiſq̃ deſcẽdat: verbi gratia. nudus in monte quum autem aſcẽdat veſtiat ſe: et iterum aſcendat veſtitus. Ratiõe vtiq̃ dicimus: Nemo aſcendit niſi qui deſcendit.

ℭ Auguſtinus in ſermone de Reſurrectione.

Quorum ſepulchra in paſſiõe dñi ſunt patefacta. horum corpora Chriſto reſurgente de puluere ſunt ſuſcitata Dicebat enim: vt ille prius reſurgeret: deinde illi. Si cut dicit apoſtolus Paulus. Chriſt⁹ reſurrexit a mortuis primitię dormiẽtiũ. Et ſicut cũ domino ſurrexeruntita cũ eo aſcẽdẽte: etiã ipſi aſcendiſſe i credunt.

ℭ Auguſtinus et eſt in gloſa. Apolypſis. xii. ſuper illud. Raptus eſt filius ei⁹ ad Thronũ ei⁹

Raptus ẽ dei fili⁹ ab hũanitate ad diuinitatẽ. In trãſfiguratiõe a paſſibilitate ad imortalitatem. In reſurrectiõe a minoritate ad pr̃is ęq̃litatẽ: i aſcẽſiõe: q: quãtus fuit deſcẽſus a ſine pr̃is ad patibulũ crucis: tantus fuit aſcẽſus a patibulo crucis vſq̃ ad dexterã pr̃is

ℭ Auguſtinus tractans illud Actuum primo. Eleuatus eſt in cęlum.

Quum audis eleuatũ: agnoſce militię cęleſtis obſequium non auxiliũ ſeruitiũ: nõ ſubſidium: miniſterium: non adiutoriũ. ℭ Hieronymus ſuper illud. Attollite portas principes veſtras.

Hieronymus Virtutes miniſtrę pcedẽtes Chriſtũ i aſcẽſiõe ad alias virtutes clamãt vt iã dño veniẽte aperiãt eiq̃ occurrãt. Reſerate inquiunt cęleſtes adit⁹ veniẽti dño ęternalis igreſſus pateat: apperiãtur ęthere ianuę: et ęternarum ędium valuę: et introibit rex glorię i cęlũ vt ad dexterã patris interpellet pro nobis. Ipſe. n. virtutes angelicę nouo myſterio carne induti ſtupefacię q̃runt eũ adminiſtratione. Quis eſt iſte rex glorię: quibus reſpondent alię. Dominus virtutũ et c. Licet enim multi ſcirẽt ipſum eſſe hoiem: non tamen ſciebant humanam naturam ſupra ſe exaltandam.

ℭ Gregorius homelia. xxviiij. ſup euãgeliũ tractans cant. ij. Ecce venit in montibus. Gregorius

Vultis eius ſaltus cognoſcere: de cęlo venit in vterũ: de vtero venit in pręſepiũ: de pręſepio in crucẽ: de cruce venit in ſepulchrum: de ſepulchro rediit in cęlum.

ℭ Gregorius in homelia.

Saluator noſter qui quũ in carne quã aſſumpſit aſcẽderit in cęlum: peregre profectus eſt. Quia loc⁹ carnis pprię terra eſt: quę quaſi ad peregrina loca deducit quũ i cęlo collocat. ℭ Gregorius homelia. xxviiij.

Illo reuertebat Chriſtus vbi erat: et inde redibat vbi remanebat: q: quũ per humanitatẽ aſcenderet in cęlũ per deitatẽ ſuã: et terrã pariter continebat et cęlum.

ℭ Gregorius ibidem.

Oportet fratres chariſſimi: vt illuc ſeq̃mur corde vbi xp̃m credim⁹ corpore aſcẽdiſſe. Et ſi adhuc hic tenemur infirmitate corporis: ſequamur tamẽ cũ paſſib⁹ amoris. Quia is qui placidus aſcendit: terribilis redibit. ℭ Gregorius homelia. xxviiij.

In hac ſolẽnitate deletũ eſt Chyrographũ nr̃ę dãnationis. Mutata ẽ ſententia noſtrę corruptiõis. Illa eni natura cui dictum eſt. Terra es: et in terram ibis: hodie i cęlũ iuit. ℭ Io. Chriſoſtom⁹ i homelia hodierna. Io. chriſoſtom⁹

Natura cuius cauſa paradiſus a Cherubin cuſtodiebatur hodie ſup cherubin cũ ſummo honore ſuſcepta eſt Et natura: cui dictũ eſt. Terra es: et i terrã reuerteris hodie in cęlũ iuit: et ſine termino ſuper cęlos regnat.

Ioannes Chryſoſtomus tractans illud: aſcendit ad cęlos.

Refrena iram. expue maliciam: expugna luxuriam: et de peccatis virtutib⁹ feciſti gradũ qui ducit in cęlum.

ℭ Bernardus in ſermone Aſcenſionis.

Aſcendimus duob⁹ modis: meditatiõe: et oratione. Meditatio quidẽ qđ deſit docet: oratione deſit obtinet. bernardus

ℭ Bernardus ſuper can.

Aſcẽſiõis quattuor dicimus eſſe gradus: prima ad cor ſecunda in corde: tertia de corde: quarta ſupra cor. In prima tenetur dñs. In ſecunda auditur conſiliari⁹. In tertia deſideratur ſpõſus. In quarta vr̃ deus.

Bernardus tractans illud p̃s. Dixit dñs et c.

Domino meo datũ eſt ſingulariter ſeder̃ a dextris pr̃is i gloria coequali: in eſſentia cõſubſtãtiali: pro generatiõe ꝯſimili: maieſtate nõ diſpari: ęternitate nõ poſteriori. ℭ Leo. pp̃. in ſermone hodierno. Leo

Nõ ſolũ hodię cęli poſſeſſores firmati ſumus: ſꝫ ſuperna cęlorũ in Chriſto penetrauim⁹: ampliora recepturi. per ſuam ineffabilem gloriam quam p diaboli perdideramus inuidiã. Quia quos diabol⁹ de primi habitaculi fęlicitate eiecit: hos dei filius ſibi comparatos ad patris dexteram collocauit. Leo pp̃ ibidem.

Non ocioſe inter reſurrectionem et aſcenſionem. xl. dies trãſiere diſcurſu. Sed magna cõfirmata ſũt ſacramẽta: Magna reuelata myſteria. In eis dirę mortis auferet met⁹: vere ſimul et carnis imortalitas dclarat. In his iſufflatio ſpiritu⁹ ſancti infũdit. In his beato Petro ſuper cęteros ouilis dominici cura mandat.

ℭ Beda tractans illud Ioãnis. iij. Fiat hõ ex phariſeis. Beda

Nemo aſcẽdit in cęlũ: niſi qui deſcendit de cęlo. Quiſ,

quis ergo in cęlū aſcendere deſiderat: eū qui de cęlo deſcēdit: q̄ ē in cęlo ſe vera fidei et dilectionis vnitate cōiungat: apte intelligēs: q̄ nullo alio ordine niſi per eū qui de cęlo deſcendit in cęlū aſcendere poſſit.

Hyla. ℭ Hylarius. x. de Trinitate.

Fit caro vbum. i. homo deus: et qui homo ē in cęlis eſt: et qui deus eſt de cęlis ē. Aſcendit deſcendēs: ſed deſcē dit non deſcendens. Eſt qui erat: et quod eſt non erat.

CHRISTI Crux grece: χριστου σταυρος et σταυρος a crucifigo dicitur. Quid autem ſit crux et vnde dicatur. Uide infra in crux.

ℭ Paulus ad Galathas. c. vj.

Paul. Mihi autē abſit gloriari: niſi in cruce domini nr̄i Ieſu Chriſti: p quē mihi mūdus crucifix⁹ ē. Et ego mūdo.

ℭ Auguſtinus ſuper Ioannē ſermone. iij.

Augu. Crux nō ad impotētię documentū: ſed ad exēplū patiētię ſuſcepta ē. Ibi tua vulnera curauit: vbi ſua pertulit. Ibi a morte ſempiterna te ſanauit: vbi tp̄aliter mori dignat⁹ ē. ℭ Aug. in ſmone de paraſceue.

Crux xp̄i nobis totius cauſa beatitudinis ē hęc nos a cęcitate liberauit erroris: hęc a tenebris reddidit luci: hęc debellatos reddidit quieti: hęc alienos deo cō ſociauit: longe cōſtitutos proximos p̄ſentauit. hęc pegrinātes ciues oſtēdit: hęc diſcordię amputatio ē hęc pacis firmamētū: hęc bonoꝝ omnium abundā largitio.

ℭ Auguſtinus ibidem.

Hodie Crux fixa eſt: et ſeculū ſanctificatū ē. Hodie crux fixa ē: et demones diſpſi ſūt. Hodie crux fixa ē: et mors ſubuerſa ē. Hodie crux vicit: et mors victa ē. Hodie diabolus vict⁹ ē: et hō ſolutus ē: et deus glorificat⁹ ē.

ℭ Auguſtin⁹ ſup illud ad Galath. vj. Mihi abſit gloriari niſi in cru. dn̄i nr̄i Ieſu chriſti.

Crucē vt in ea gloriemur: dn̄s ſuo geſtās humero p vir ga regni nobis cōmēdauit: qđ eſt grāde ludibriū impijs: grāde myſteriū pijs: et vnde mundi philoſoph⁹ erubuit. Ibi apoſtolus theſaurū repperit: qđ illi viſum eſt ſtultitia: apoſtolo factum eſt ſapiētia et glīa.

ℭ Auguſtinus ſuper Ioannem.

Signum crucis a nobis expellit exterminatorē: ſi tamē cor noſtrum Chriſtum habeat inhabitatorem.

Ambroſius. ℭ Ambroſius in ſermone de paſſione.

Author pietatis in cruce pendens teſtamentum condidit ſingulis pietatis opera diſtribuēs: apoſtolis pſecutionē Iudeis corp⁹: patri ſpiritū: vgini paranymphum: latroni paradiſum: peccatori infernū. Chriſtianis vere penitentibus crucem commendauit.

Greg. ℭ Gregorius in homelia. Si quis vult venire poſt me.

Duobus modis crux tollitur. Quum aut per abſtinentiam affligitur corpus: aut per compaſſionem proximi affligitur animus.

Ioānes Chryſ. ℭ Io. Chryſoſtomus in homelia de cruce.

Crucem reliquit Chriſtus in terra. Sed ſecum eam leuabit ad cęlum. Tanta autē erit gloria crucis: q ſolis lumen reddatur obſcurum: et ſicut imperatorem regali pompa procedit et militaris ordo pręeundo vexilla humeris portare conſueuit: et his eius declaratur aduentus. Sic domino de cęlo veniente: angelorum cętus ſignum illud humeris portatum e cęlis regalē nobis aduentum annunciat.

Ber. ℭ Bernardus ſuper cant. ſermone. lxv.

Chriſtus in paſſione patientiā exhibet: humilitatem cō mendat: obedientiā implet: charitatē pficit. His virtutū geminis quattuor cornua crucis ornantur. Et ē ſup omnis charitas: a dextris obedientia: a ſiniſtris patiētia. In profundo radix virtutum humilitas.

ℭ Bernardus de Floribus.

Circuire poſſum dn̄e cęluꝫ et terrā: mare et aridā: et nuſq̄ te inueniam niſi in cruce. Ibi dormis. Ibi paſcis. Ibi cubas in meridie. Crux enim tua fides ē: cui⁹ latitudo charitas: lōgitudo lōganimitas: altitudo charitas lōgitudo lōganimitas: altitudo ſpes: pfūdū timor. In hac cruce te inuenit: q̄cunq; te inuenit. In hac cruce ſuſpēditur anima: et dulcia poma de ligno decerpit.

Caſſio. ℭ Caſſiodorus ſuper illud ps. Signatū eſt ſuper nos lumen vultus.

Crux eſt humilium inuicta: ſuperboꝝ deiectio: Uictoria Chriſti: perditio diaboli: Infernorū deſtructio: cęleſtium confirmatio: mors infidelium. vita iuſtorum.

Dama. ℭ Damaſcenus li. iiij.

Crux Chriſti clauis eſt paradiſi: hęc infirmorū bacul⁹: paſtorum virga: ꝯuertentium manu ductio: perficientium perfectio: Animę ſalus et corporis: omnium malorum auerſio: bonorum omnium datrix.

Rabanus ℭ Rabanus de laude crucis.

Tu ſancta crux peccatoruꝫ es remiſſio: pietatis exhibitio. meritorum augmentum. Infirmorum remedium: laſſorum refugium: ſanorum incolumitas. Deſperatorum ſecuritas. Infortunatorum fęlicitas.

Oroſi⁹ ℭ Oroſius ſuper epiſtolam ad Ro. li. v.

Tanta eſt vis crucis: et mortis Chriſti: q ad ſanitatē et remedium non ſolum pręſentis et futuri: ſed etiā pręteritorum ſęculorum: et ſolum non huic modo ordini: ſed etiam cęleſtibus virtutibus ſufficiat.

ℭ Oroſius ſuper epiſtolam ad Ro. li. vj.

Tanta ē vis crucis: vt ſi añ oculos ponat: et in mēte fideliū hęreat: Ita vt ipſaꝫ mortē Chriſti intētis oculis mētis aſpiciat: Nulla ꝯcupiſcētia. nulla libido: null⁹ furor: nulla ſupare poſſit inuidia. Sed ꝯtinuo ad ei⁹ p̄ ſentiam totus ille peccati et carnis fugatur exercit⁹.

CHRISTI Incarnatio grece. χριστου σαρκωσις et σαρκοω incarno. DE Chriſti incarnatio eſt principium omniū meritorum humanoꝝ ex. B. Tho. iij. ſenten. di. iiij. q. iij. ar. i.

Ioan. ℭ Ioannes in euangelio. capitulo primo.

Verbum caro factum eſt et habitauit in nobis.

Augu. ℭ Auguſtinus de verbis apoſtoli.

Non liberetur humanum genus: niſi ſermo dei dignaretur eſſe humanus. Nam et ille homo dicitur eſſe humanus qui ſe exhibet eſſe hominem et maxime hoſpicio ſuſcipit hominem: ſi ergo humanus dicitur: qui in domo ſua ſuſcipit hominem: q̄ꝫ human⁹ eſt qui in ſeipſo ſuſcipit hominem. ℭ Ibidem.

Si ergo homo nō periſſet filius hominis non veniſſet.

ℭ Augu. de domini incarnatione contra iudeos.

Iudęe cytharam reſpice: vt muſicū melos ſonitiſq; dulcibus reddat. Tria pariter adeſſe videntur. ars: man⁹ chorda: et tñ vnus auditur: ars dictat: manus tangit: chorda reſonat. Tria pariter operātur. ſed ſola chorda reſonat: nec ars: nec manus ſonum reddūt. ſed cū chorda pariter operantur. Sic nec pater: nec ſpiritus ſanctus ſuſceperunt carnem: et tamen cum filio pariter operantur ſonum ſola chorda excutit. carneꝫ ſolus Chriſtus accepit. operatio in tribus conſtat. Sed quō ptinet ad ſolā chordā ſoni redditio. Sic ptinet ad ſolū Chriſtū carnis humanę ſuſceptio.

ℭ Auguſtinus ibidem.

Dicat mihi iude⁹ icredul⁹ quēadmodū arida virga frōduit et floruit: et nuces ptulit: Et ego dicā illi quō virgo cōcepit et peperit: ſed perfecto iude⁹ nec virgę poterit explicare cōceptum: nec ego virginis partum.

ℭ Auguſtinus contra fauſtum.

Formam viri aſſumendo: et de fęmina naſcendo vtrūq; ſexū hoc modo homo honorandum indicauit.

ℭ Auguſtinus epiſtola ſcđa ad voluſianum.

Si ratio quęritur nō erit mirabile. Si exemplū poſcitur nō erit ſingulare. Demus deū aliquid poſſe quod nos

fateamur inueſtigare non poſſe. Jn talibus rebus to ta ratio facti eſt potentia facientis.

Grego/rius ¶ Gregori⁹ homelia.xxxviij.ſup illud cant. ij.Ecce iſte venit ſaliens in montibus.

Vultis inqt eius ſalt⁹ agnoſcere? De celo venit in vteꝝ de vtero venit in preſepiū.de ꝑſepio venit in crucem De cruce venit in ſepulchrū:⁊ de ſepulchro rediit in celum ¶ Greg.li.ij.⁊.vj.moraliū.

Deus pr̄ vnicū filiū ſuum in vtero virginis humane na ture cōiūgens deū ante ſecula ſibi coeternū fieri volu it hominē in fine ſeculorum:⁊ quē ſine tempore genuit ſaluandis hominibus:cum tpe oſtendit.

¶ Gregorius li.iij.moraliū.

Mediator dei ⁊ hoīs vt culpas nr̄e trāſgreſſionis extin gueret venit mortalitatis nr̄e flagella tollerare. Et q pr̄i equalis eſt per diuinitatē:ꝓp nos venit:ad flagel la per carnē:que nimirum flagella non ſuſciperet:niſi formā hominis damnati redimendo ſumpſiſſet:⁊ niſi primus hō delinqueret. Secundus ad paſſionē pro bra minime veniret. ¶ Gregorius ibidem.

Jo.chri/ſoſtom⁹ Chriſtus in carne nat⁹ de virgine:cōtagio culpe inqui natus nō ē:⁊ tū vltione culpe depſſus ē. Admiſſa pro pria nō habuit:⁊ tamē penā carnalium ſine culpa ſu ſcepit. Jo.Chriſoſtomus homelia.v.

Ber. Scio ꝙ caro verbū factū ē:Et quomodo factū ſit neſcio Mirans quia ego neſcio:omnis creatura ignorat.

¶ Bernardus ſermone.x.

Tria opa tres mixturas fecit oīpotens illa maieſtas:in aſſumptione nr̄e carnis:ita mirabilr̄ ſingularia:⁊ ſin gulr̄ mirabilia:vt talia nec fcā ſint nec facīda ampli us ſup terrā. Cōiūcta quidē ſunt ad inuicē deus ⁊ hō Mater ⁊ virgo:Fides ⁊ cor humanū. Verbum enim aīa:⁊ caro in vnā cōuenere perſonā:⁊ hec tria vnum: ⁊ hoc vnū tria ſunt:nec in confuſione ſubſtātie: ſed in vnitate perſone. Hec eſt prima ⁊ ſuperexcellens mi xtura:Secūda ē vgo ⁊ mr̄:vtraqꝫ ⁊ admirabilis ⁊ ſin gularis:a ſeculo nō eſt auditū: Quod virgo eſſet que peperit:⁊ mater eſſet:que virgo permanſit: Tertia ē fides ⁊ cor humanū:⁊ hec quidā inferior:ſed nō min⁹ forſitā fortis. Mirū enim quō cor humanū his duo bus fidē accommodauit quomodo credi potuit:ꝙ de⁹ homo eſſet:ꝙ virgo fuerit que peperiſſet. Sicut fer rum ⁊ teſta iungi non poſſunt:ſic hec duo nequeunt commiſceri. Si nō miſceat glutinū ſpiritus ſcilicet dei. Et hec quidem mixtura excellens: Secunda ex cellentior:Sed tertia excellentiſſima.

¶ Bernardus ſermone.xxij.

Quanti fecit te deus ex his que pro te factus eſt agno ſce. Vt appareat tibi benignitas ei⁹ in humanitate:⁊. Quāto enim minorē ſe fecit in humilitate:tanto ma iorem exhibuit in bonitate:⁊ quanto pro me vilior:tā to mihi charior. Aduerte homo:qꝛ limus es:⁊ nō ſis

Hugo ſuperbus:⁊ quia deo iunctus es:non ſis ingratus.

¶ Hugo libro de ſacramentis.

Nulla cauſa veniēdi fuit:niſi peccatores ſaluos facere. Tolle morbos:tolle vulnera:⁊ nulla cā eſt medicine.

Dantes ¶ Dantes flor. Paradiſi.c.vij.

Noſtra natura quando pecco tota.
Nel ſeme ſuo:da queſte dignitadi.
Come de paradiſo:fu remota.
Ne recoprar poteaſi:ſe tu badi
Ben ſutilmente:per alcuna via
Senza paſſa per vn de queſti gradi.
O che dio ſolo per ſua corteſia
Dimeſſo haueſſe:o chelhom per ſe iſſo
Haueſſe ſatiſfato a ſua follia.
Ficca mo locchio per entro labyſſo
Del eterno conſiglio quanto poi
Al mio parlar diſtinctamente fiſſo.
Non potra lhom ne termini ſoi
Ma ſatiſfar per non poter ir giuſo
Cum humilitade vbediendo poi
Quanto diſubediendo intenſi ir ſuſo.
E queſta e la ragion perche lhom fue
Da poter ſatiſfar da ſe diſchiuſo.
Donque a dio conuenia cum le vie ſue
Riparar lhom a ſua intera vita
Dico con luna o ver con lambe due:
Ma perche loperatanto e piu gradita
Delo operante:quanto piu apreſenta
De labonta del core:vnde e vſcita.
Le diuina bonta chel mondo imprenta
Di proceder per tute le ſue vie:
A rileuarui ſuſo fu contenta
Ne tra lultima nocte:el primo die
Si alto o ſi magnifico proceſſo
O per luna:o per laltra fu o fie.
Che piu largo fu dio a dar ſe ſteſſo:
A far lhom ſufficiente a releuarſi
Che ſe lhaueſſe ſol da ſe dimeſſo.
Et tuti glaltri modi erano ſcarſi
Alla giuſticia:ſel figlol de dio
Non fuſſe humiliato ad incarnarſi.

CHRISTI natiuitas grece: χριστου γεννησις.vel γεννησεως dicitur. Natiui tas eſt exitus a generante coniuncto.a quo habet principia ſufficientia. Et dicitur ori ri ratione primi:naſci ratione ſecundi:⁊ gigni ratio ne tertij.ex.b. Thoma prima parte.q.xxvij.ar.ij. ⁊ iij.ſenten.di.viij.q.j. Lucas

¶ Lucas in Euangelio.c.ij.

Dixit paſtoribus Angelus. Nolite timere. Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum:quod erit omni populo. Quia natus eſt nobis hodie ſaluator qui eſt Chriſtus in ciuitate Dauid. Augu.

¶ Auguſtinus in ſermōe de Epiphania.

Aurū igit̄ ſoluitur quaſi regi magno: Thus immolatur Vt deo myrrha prebet̄ tanqꝫ pro ſalute omniū mo rituro. Habuit enī ꝑdicatores angelos narrātes ce los.adorantes magos. ¶ Aug.ſuper Jo.

Nobilitas fuit Chriſti naſcentis:in virginitate parien tis. Nobilitas parientis in diuinitate naſcentis. Ambro/ſius.

¶ Ambroſius contra Hereticos.

Mihi.n.impoſſibile eſt gn̄ationis ſcire ſecretum: Mēs deficit:Vox ſilet.nō mea tm̄: ſed ⁊ angeloꝝ: Supra ptātē ſupra Cherubin ⁊ ſupra Seraphin:ſupra ⁊ oēꝫ ſuꝫ eſt. Quia ſcriptū eſt: Pax Chriſti ſupra omnē ſen ſuꝫ eſt. Quomodo nō eſt ſupra omnē ſenſum tanta ge neratio? Tu ergo ori manū pone:Scrutari non licet ſuperna myſteria. Licet ſcire ꝙ natus ſit. Non licet ſcire quomodo natus ſit. Hoc enim querere metus ē: Ineffabilis enim eſt illa generatio. Unde Iſaias ait. Generationē eius quis enarrabit? Hec humanū ſen ſum ⁊ intelligentiā mundi excedit. Hoc nō capit hu mane intelligentie ratio. Sed prudentie fidelis pro feſſio. ¶ Gregorius homelia.x. Quū natus eſſet Jeſus in Bethelem. Grego.

Nato regi aurū offerimus:ſi in cōſpectu illius claritate ſuperne ſapiētie reſplendemus: Thus offerim⁹:ſi cogi tationes carnis per ſancta orōnū ſtudia in arā cordis intendimus:vt ſuaui odore per celeſte deſideriū redo lere valeamus. Myrrham offerimus:Si carnis de ſideria per abſtinentiam mortificamus.

¶ Gregorius moralium lib.xxvij.

Celi rege nato angeloꝝ chori in eius annunciatione pro deūt:hymnū dicunt:⁊ deuicta prauе vite diſcordia nos quos dudū deſpererāt ciues agnoſcūt:ꝯſono ore ꝑdicantes. Gloria in excelſis deo ⁊c.ac ſi dicāt. Quos

a nobis malicia diſiunxerat:iā nūc in terra bonitas
Joānes coniungat. ¶ Joānes Chryſoſtom⁹ ſuper Mathe-
Chryſ. um.ij. Intrātes domū inuenerūt puerū.
Nunqd inuenerūt palaciū marmoribus ſplēdidū? Nū-
quid aulā regiā diuerſis populis pſonantē. Nunqd
haſtatas ſiue clypeatas militū catervas? Nunquid
equos regalib⁹ phaleris inſignes? nunqd curr⁹ auro
oſtroqꝫ fulgentes? Nunqd mrem eius diademate co-
ronatā: aut in lecto eburneo recūbentē? Nunqd pue-
rū byſſo ⁊ purpura inuolutū? Utiqꝫ non. Sed potius
anguſtū ⁊ humile tuguriū: vile ſqualidumqꝫ pſepium
⁊ magis animalibus ꝙ̄ hominibus aptū: puez vilib⁹
pannis inuolutū: mr̄em vix tunicā habentē vnā: non
adornatum corporis: ſed ad tegmentum.

¶ Joānes Chryſoſtomus ſuper Mathеum. xiiij. Nonne hic eſt fabri filius.

Non illius ē fabri filius quē putatis. Sed fabricatoris
oium: qui fabricatus ē aurorā ⁊ ſolē. Nonne Dauid fi-
lius fuit agricole: ⁊ tn̄ radix fuit ſtirpis regię. Cur er-
Ber. go Chriſtū pp parentum ignobilitatem contemnunt.

¶ Bernardus ſuper cant.

Fratres generationē iſtā qs enarrabit? Angelus nūciat.
Uirt⁹ obūbrat. Superuenit ſpūs: Uirgo credit: Uirgo
parturit: Uirgo pmāet. Quis ñ miret? Naſcit ſthuz
īfans: ⁊ agnoſcit lōgitudo breuis latitudo anguſta al-
titudo ſubdita: pfunditas plana. Ibi agnoſcit lux ñ
lucens. Uerbum infans: aqua ſitiens. panis eſuriēs.

¶ Caſſiodorus ſup illud ps. Ego hodie genui te.

Coet ernitatē ſuę maieſtatis oſtēdit. Hodie. n. apō deū
nullo initio incępit nullo fine cōcludit. Non. n. ibi fu-
Caſſio. it vel erit: ſed ſemp manet: ſemp eſt: ⁊ quicquid dixe-
ris illi hodie eſt. ¶ Caſſiodorus ſup illud.

ps. Hęc eſt dies quā fecit dominus.

Licet deus cunctos dies creauerit: ſingulr̄ tn̄ hunc diē
feciſſe dr̄: qui Chriſti domini natiuitate ſacratus eſt:
in quo merito exultari ꝯuenit ⁊ lętari: qm̄ in eo ⁊ dia-
bolus ius perdidit: ⁊ ſalutē mundus accipit.

Leo. ¶ Leo papa in ſermone de Apparitione.

Adorāt magi in carne verbū: in infātia ſapientiā: in in-
firmitate virtutē: ⁊ in hominis veritate dn̄m maieſta-
tis: vt ſacramentum fidei ſuę intelligentięqꝫ manife-
ſtent: qō cordibus credunt. Muneribus pteſtantur
Fulgē. Thus deo: Myrrhā homini: aurum offerunt regi.

¶ Fulgentius ad Probam.

Hęc ſtella nunqꝫ añ apparuit: q: nunqꝫ eā puer iſte crea-
Beda uit: ⁊ magis ad ſe venientibus pręuiā deputauit.

¶ Beda ſuper Lucam. li. j.

Non mediocre tibi hoc fidei videat exemplum. Non ve-
lis pſona paſtorū. Certe quo vilior ad prudentiā eo p-
cilior ad fidē. Nō ſapientes: ſed ſimplices qui fucare
audita neſcirent: domin⁹ ſui pręcones elegit: nō Rhe-
tores ſed piſcatores ad euangelizandum.

Mari. ¶ Maximus epiſcopus in ſmone de Natali.

epō. Generationē eius quis enarrabit? Fratres gn̄atio Chri-
ſti ſic enarrari nō pōt: ſi lingua deficit: fides proficit.
Magnus. n. profectus eſt fidei: quum tm̄ de deo ſuo
poteſt concipere: quātum ſermo non pōt parturire.

CHRISTI paſſio: grece χειςου πάθη μα. ⁊
πάσχω patior dicitur. In Chriſti paſſio-
ne quattuor cogitanda ſunt ſcilicet dilectio
eius. Reſmando: amaritudo: Fortitudo ei⁹
aduerſa patienter ſuſtinendo: ⁊ vtilitas ius
gratias agēdo. Ex. b. Tho. in opuſculo de venerabili
ſacramento altaris.

Gene. ¶ Geneſis. c. xlviiij. De iniqua cōſolatione.

Symeon ⁊ leui fratres vaſa iniquitatis bellantia: in cō-
ſilium eorum non veniat anima mea in cętu illorū nō
ſit gloria mea: quia in furore ſuo occiderunt virum: ⁊
in voluntate ſua ſuffoderunt murum.

¶ Dauid pſalmo. ij. de vario conſenſu populorum. Dauid.

Quare fremuerūt gētes: ⁊ ppl̄i meditati ſūt inania? Aſti-
terunt reges terrę ⁊ principes cōuenerunt in vnū ad-
uerſus dn̄m ⁊ aduerſum Chriſtū eius

¶ Pſal. xxj. ō perforatione manuum.

Foderūt man⁹ meas: ⁊ pedes meos. Dinumerauerunt
oia oſſa mea. Ipſi vo cōſiderauerūt ⁊ inſpexerūt me.
Diuiſerunt ſibi veſtimēta mea: ⁊ ſup veſtē meā miſe-
runt ſortē. ¶ Pſal. xxxiiij. De falſa accuſatiōe.

Surgētes teſtes iniqui q̄ ignorabā interrogabāt me.

¶ Pſal. iiij. De diſcipuli proditione.

Etenim hō pacis meę in quo ſperaui: qui edebat panes
meos: magnificauit ſup me ſupplantationem.

¶ Pſal. iiij. lxviij. de amara potatione.

Et dederūt i eſcā meā fel: ⁊ i ſiti mea potauerūt me ace-
to. ¶ Iſaias. c. l. de corporis flagellatione.

Corpus meū dedi percutientibus: ⁊ genas meas vellenti- Iſaias.
bus. Faciē meā nō auerti ab increpātibus ⁊ ꝯſpuēti-
bus in me. ¶ Iſaias. cap. liij. De morte voluntaria.

Nō ē ſpēs ei neqꝫ decor. Et vidimus eū: ⁊ nō erat aſpe-
ctus: ⁊ deſiderauimus eum deſpectum: ⁊ nouiſſimum
virorū virum dolorum: ⁊ ſcientē infirmitatē. Et qſi ab-
ſconditus vultus eius: ⁊ deſpectus: vn̄ nec reputa-
uimus eū. Uere lāguores nr̄os ipſe tulit: ⁊ dolores
nr̄os ipſe portauit. Et nos reputauimus eū quaſi le-
proſū: ⁊ pcuſſū a deo ⁊ hūiliatū. Ipſe aūt vulneratus
ē pp iniqtates nr̄as. Attrit⁹ ē pp ſcelera nr̄a. Diſci-
plina pacis nr̄ę ſup eum: ⁊ liuore ei⁹ ſanati ſum⁹. Om-
nes nos qſi oues errauim⁹: vnuſqſqꝫ in viā ſuā decli-
nauit. Et poſuit dn̄s in eo iniqtatē omniū noſtrum.
Oblatus ē q: ipſe voluit. Et nō aperuit os ſuū. Si-
cut ouis ad occiſionē ducet. Et quaſi agnus corā ton-
dente ſe obmuteſcet: ⁊ non aperiet os ſuum.

¶ Iſaias cap. liij. Quod pp pctā nr̄a ⁊c.

Propter ſcelus populi mei percuſſi eū. ¶ Ibidem.

Et cū ſceleratis reputatus. Et ipſa pctā multorum tu-
lit. Et p trāſgreſſoribus rogauit. ¶ Jeremias. c. ij. Jeremi-

Ego qſi agn⁹ māſuetus qui portat ad victimā. Et nō co- as.
gnoui: q: cogitauerunt ſuper me conſilia. Dicentes.
Mittamus lignum in panē eius: ⁊ eradamus eū de
terra viuētium: ⁊ nomē eius nō memoretur ampli⁹.

¶ Daniel. cap. viiij. Daniel

Et poſt hebdomadas ſexagintaduas occidet xp̄s: ⁊ ñ erit
ei⁹ populus q eū negatur⁹ ē. ¶ Zacharias cap. xj.

Appenderunt mercedē meā triginta argenteos.

¶ Zacharias cap. xij.

Percute paſtorē ⁊ diſpergentur oues. Zacha.

¶ Paulus ad Corynthios ſecūdę. cap. viij.

Scitis enim gratiam: domini noſtri Jeſu Chriſti: quoni- Paul.
am propter vos egenus factus eſt: quum eſſet diues:
vt illius inopia vos diuites eſſetis.

¶ Paulus ad Hebreos cap. viiij.

Si enim ſanguis Hircorū ⁊ Thaurorum: ⁊ cinis vitulę
aſpſus inquinatos ſanctificat ad emundationē carnis:
q̄to magis ſanguis Chriſti: qui per ſpiritū ſanctū ſe-
met ipſum obtulit imaculatū deo emūdauit cōſciētiā
nr̄am ab opibus mortis: ad ſeruiēdum deo viuenti.

¶ Auguſtinus libro prenoſticorum. Augu.

Quid eſt ꝙ xp̄s i morte turbat⁹ ē. Niſi q: infirmos ſuę
infirmitatis volūtaria ſimilitudine cōſolatus eſt: aut
ſi qui ſuorū adhuc imminēte morte turbat: ne hoc ipſi
ſe putantes reprobos peiore deſperationis morte ab-
ſorbeatur. Auguſtinus ſuper Joannem.

Vbi ieſus nō reſpondebat: ibi vt ouis ſilebat: hoc eſt: ſi-
cut agnus innocens non aperuit os ſuum. Ubi vero
reſpondebat: ibi ſicut paſtor docebat.

¶ Auguſtinus ſuper Joannem.

Fratres vt i pctō ſanemur Chriſtū crucifixū intueamur
Quomō intuebantur ſerpentem eneum in deſerto: non

peribāt morſibus ſerpentū: Sic quo intuentur fide Chriſti mortem ſanantur morſibus peccatorum.

¶ Auguſtinus libro de virginitate.

Inſpice vulnera pendētis: ſanguinē morientis: preciū redimētis: cicatrices reſurgētis. Caput h; iclinatū ad oſculādū: cor apertū ad diligēdū: brachia extēſa ad amplexādū: totū corp⁹ expoſitū ad redimēdū. Hec quāta ſit cogitate. Hec in ſtatera vr̄i cordis appēdite: vt totus vobis figat̄ in corde: q totus ꝑ nobis fixus fuit in cruce. ¶ Aug. in ſermone de Natali domini.

Homo fact⁹ eſt hominis factor vt ſugeret vbera: regēs ſydera: vt eſuriret panis vt ſitiret fons dormiret lux: ab itinerē via fatigaret̄: falſis teſtib⁹ vītas occultaret̄ Iudex viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ iudice mortali iudicaretur: ab iniuſtis iuſticia damnaret̄. flagellis diſciplina cederet̄: ſpinis botrus coronaret̄. in ligno fundamentū ſuſpēderet̄: virtus infirmaretur. Salus vulneraret̄: vita moreret̄. ¶ Aug. in ſermone d̄ Quadrageſima.

Congruit noſtrę deuotioni: vt qui domini crucifixi paſſionē celebraturi ſumus: reprimendarum carnalium voluptatum crucem nobiſipſis etiam faciamus.

¶ Auguſtinus ſuper ps. lxx.

Chriſto crucifixo velum tēpli ſciſſum eſt. Quia ꝑ ipſius paſſionum omnium myſteriorum ſecreta patuerūt.

¶ Auguſtinus libro contra quinq; hereſes.

Fuſus eſt ſanguis medici: ⁊ factum eſt medicamentum frenetici. ¶ Augu. de verbis domini.

Quem vis cōtemnere: preciū eius attende: ⁊ cū morte Chriſti totum mundum appende.

¶ Auguſtinus de verbis apoſtoli.

Non vlla res officioꝝ laborē ad portāda onera alioꝝ facit libēter appēdi: Niſi quū cogitam⁹ q̄nta ꝑ nobis ptulit dn̄s. ¶ Aug. li. d. viij. virtutib⁹ charitatis.

Fili⁹ dei ad crucē ducit̄: expalmat̄: qui eſt vera palma victorie. Spinis coronatur: qui peccatorū ſpinas venit cōſtringere: ligat̄ qui ſoluit cōpeditos: ligno ſuſpendit̄: qui erigit eliſos: Aceto potatur fons vitę: diſciplina ceditur. Salus vulnerat̄: vita moritur: occi-

Hiero. dit ad tempus vita mors vt in perpetuū a vita occideretur mors. ¶ Hieronym⁹ ſup illud Matthęi. xxvij. Deſcendat de cruce ⁊ credimus ei.

Fraudulenta ꝓmiſſio: Mai⁹ fecit ſurgens de ſepulchro ⁊ non creditis: nec ſi de cruce deſcenderet crederetis.

¶ Heronymus ſuper Matthęum.

Omnis creatura cōpatitur Chriſto morīēti. Sol obſcuratur: Terra mouetur: petrę ſciendūtur: velū templi diuiditur ſepulchra aperiuntur: Solus miſer homo non compatitur: pro quo ſolo chriſtus patitur.

¶ Hieronymus ſuper Matthęum.

Traditus eſt Ieſus militib⁹ verberādus: Et illud ſacra-

Ambro. tiſſimū corp⁹ pectuſq; dī capax flagella ſumpſerūt.

¶ Ambroſius ſuper Beati immaculati.

Noli tantū amittere bn̄ficiū o homo: propterea Chriſt⁹ damnatiōi mortis ſe ſubdidit: vt te a iugo dānatiōis erueret. Ille ſuſcepit mortis ſeruiturē. vt tibi tribueret vitę ęterne libertatē. ¶ Ambro. ſup illud Matthęi. lxvi. cum gladijs ⁊ fuſtibus.

Stultū eſt cū gladijs querere eū qui vltro ſe offert: ⁊ in nocte ꝓditorē inueſtigare quaſi latentē: Qui quottidie in tēplo docet: Sed factū cōgruit tempori ⁊ perſonis. Quia quū eſſent tenebrę in tenebroſo tp̄e tenebroſum opus exercebant. ¶ Ambro. ſup illud Matthęi. xxvij. Si rex Iſrael ē deſcendat. ⁊c.

O ſtulte ⁊ cęce grex ſacerdotū: Nūqd impoſſibile erat ei de paruo ſtipite ligni deſcēdere: q deſcēdit a celoꝝ altitudine. Nunqd tua vincula poſſent illū tenere: quē cęli nō pn̄t caper̄. Non venit vt ſe liberaret. qui ſub ſeruitute non erat: Sed vt nos de ſeruitute redimeret. ¶ Ambroſius ſuper Lucam li. v.

Clamauit Ieſus voce magna. Deus de⁹ meus: ⁊c. Clamauit homo diuinitatis ſeparatione moriur⁹. Nā quū diuinitas mortis libera ſit: vtiq; mors eſſe non poterat. niſi vita diſcederet: quę diuinitas eſt.

¶ Ambroſius ſuper Lucam.

Doles domine non tua vulnera: ſed mea: Non tuā mortem: ſed noſtram infirmitatem.

¶ Ambroſius in ſermone de paſſione.

Autor pietatis in cruce pēdens teſtamētū ꝯdidit. Singulis pietatis opera diſtribuēs. Apoſtolis ꝑſecutionē Iudeis corp⁹: patri ſpiritū: virgini paranymphū: latroni paradiſum peccatori infernū: xp̄ianis penitētibus crucem. ¶ Gregorius li. xx. moralium. Grego.

Quū. n. poſſet nobis ēt nō moriendo ſuccurrere: voluit tn̄ hoibus moriendo ſubuenire: q: nos videl; minus amaſſet: nec vim ſuę dilectionis nobis oſtēderet: niſi hoc quod a nobis tolleret ad tp̄us: ipſe ſuſtineret.

¶ Io. Chryſoſtomus ſuper Matthęum. cap. iij.

Vere deſerta erat iudea: vacua iuſticia: plena peccatis: quam deus plantauerat: omnes prophetę coluerāt: illa autē nullum fructum produxerat. niſi ſpinas acerrimas. quibus dominum ſuum coronauerat.

¶ Io. Chriſo. ſuper Matthęum cap. xxvij. Joan.

Quę nobis erit cōtumelia: poſtq̄ Chriſtus hęc paſſus Chryſ. eſt Nec; n. vna particula: ſed totū corpus iniurias patiebat̄. Caput per coronā: manus per arundinē: os per acetum: facies inſpuebatur. Genę velabantur: Et tandē totū corpus in cruce extēditur ⁊ perforatur.

¶ Bernardus ſuper cant. ſermone. xv.

Quam dulciter dn̄e Ieſu cū hominibus conuerſatus Ber. es: q̄ abūdanter: multa ⁊ magna bona hominib⁹ largitus es: q̄ fortiter: tam indigna. tam aſpera: ⁊ dura pro hominibus paſſus es: Dura verba: duriora verbera: duriſſima ſupplicia. ¶ Ibidem.

O duri ⁊ indurati: ⁊ obdurati filij Adam: quos nō emollit tanta flamma: tanta benignitas: Tam ingēs ardor amoris tam vehęmens amator: qui pro vilibus ſacris nullis tam precioſas merces expendit.

¶ Bernardus ſuper cantica ſermone. xx.

Dilexit nos de⁹ dulciter: ſapiēter: fortiter. Dulcit̄ nempe dixerim: q carnē induit: ſapiēter: q culpam vitauit fortiter: q mortem ſuſtinuit. Sed ſuper oīa reddit te mihi amabile bone Ieſu calix quē bibiſti: opus noſtrę redemptionis. Hoc enim omnino amorē nr̄m ſibi vendicat. Hoc in quā noſtrā deuotionē blandius allicit iuſtius exigit: Arctius ſtringit: ⁊ vehęmentius afficit. ¶ Bernardus ſuper cantica.

Paſſio tua dn̄e Ieſu vltimū eſt refugiū ſingulare remedium: indeficiens ſapiētia: iuſticia nō ſufficiente. ſuccūbentibus meritis illa ſuccurrit: Quū tamen defecerit virtus mea: non conturbor: nō diffido: Scio qd faciā. Calicē ſalutaris accipiā. Scio q merita mea n̄ ſufficiūt: Ego vo fidel̄r qn̄ ex me mihi deeſt vſurpo ex viſcerib⁹ dn̄i qm̄ miſericordia affluūt nec deſunt foramine ꝑ q̄ foderūt man⁹ meas ⁊ pedes: latuſq; lācea forauerūt: Et ꝑ has rimas l; mihi ſugere mel de petra: oleum de ſaxo: ⁊ guſtare ⁊ videre q̄ ſuauis eſt dominus. ¶ Ber. ſuper cantica ſermone. xxiij.

Pater ignoſce eis qr neſciunt qd faciūt. Chriſtus flagellis ceſus: ſpinis coronatus: clauis confoſſus: patibulo affixus: opprobrijs ſaturatus. omnium tamē dolorum immemor: ait. Ignoſce illis. Hinc multę miſerię corporis. hinc dolores: hinc miſeratiōes: hinc oleum exultationis: hinc guttę ſanguinis decurrentis in terram. ¶ Ber. ſuper cant. ſermone. lxii.

Quid tā efficax ad curanda cōſcientię vulnera: necnō ad purgandā mētis aciem: q̄ Chriſti vulnerū ſedula meditatio? ¶ Bernardus ſup cant. ſermone. lxiij.

In paſſione dn̄i tria ſpecialiter cōuenit intueri op⁹. mo

dum cãm. Nã in opere gdẽ patientia: in modo humilitas: ⁊ in eã charitas cõmendatur. Patientia ſingularis: hũilitas admirabilis: ſꝫ charitas ineſtimabilis.

¶ Bernardus ſermone. lxxvi.

Et nobis aſſumpſit que pro nobis ſuſtinuit naſci lactari: mori: ſepeliri: mea eſt mortalitas nati mea infirmitas paruuli mea expiratio crucifixi: mea dormitio ſepulti.

Leo. ¶ Leo papa in ſermone ſeptimi menſis.

Effuſio pro iniuſtis ſanguinis iuſti tam potens fuit ad priuilegiũ: tam diues ad preciũ: vt vniuerſitas captiuorum in redemptorẽ ſuum crederet et nullum tyranni ca vincula retinerent.

Caſſio. ¶ Caſſiodorus ſup ps. l.

Vbi princeps tanta afflictione plangebat: quis illo flente nõ fleret: quis illo dolẽte nõ gemeret. Quãdo pro gẽmato dyademate rex cinerẽ geſtabat in capite: cur nos puluere nõ gtate.

Dama. ¶ Damaſcenus li. iij. cap. xxvi.

Si ſole ſuplucẽte in ligno ſecuris incideret lignũ: ſol impaſſibilis permaneret. Multo magis diuinitas ſm hypoſtaſim carni vnita: carne patiẽte manet impaſſibilis. Et quẽadmoduꝫ ſiquis ignito ferro ſuperfundit aquam: quod quidem aptum natum eſt pati ab aqua ignis extinguitur: Innocuũ autẽ permanet ferrum. Sic carne paſſa impaſſibilis diuinitas mãſit.

Rabanus ¶ Rabanus de laude crucis.

Paſſio Chriſti cęlum ſuſtentat: mundum regit. Tartarum perfodit: in ea confirmantur angeli: redimũtur populi: conteruntur inimici: Stabiliunt ſubſiſtentia: animantur viuentia: conſentiunt ſentientia. illuſtrantur intelligentia.

Dantes ¶ Dantes Paradiſi cap. vii.

La pena donque che la crocie porſe
Se la natura aſſumpta ſi meſura
Nulla giamai ſi giuſtamente morſe.
Et cuſi nulla fu de tanta ingiuria
Guardando alla perſona che ſofferſe
In che era contracta tal natura.

CHRISTVS greca dictio eſt. Nã χριστος. ου. ο. vnctus dicitur adiectiue. Quod nomen filio Marię Ieſu optime ꝯuenitũ: qꝛ in humanitate eſt vnct⁹ oleo grẽ prę alijs: Tum qꝛ hoc nomen exprimit vnitatẽ perſonę in duabuſ naturis: exprimit enim dignitatẽ regiã ⁊ ſacerdotalẽ. Ipſe enim eſt rex: ⁊ ſacerdos ſummus in ęternũ ſm ordinẽ Melchiſedech: vt ait ꝓpheta.

Ioan. ¶ Ioannes in Euangelio cap. iij.

Exaltari oportet filiũ hominis: vt omnis q credit in ipſo nõ pereat: ſed hẽat vitã ęternã: Non. n. miſit dñs filium ſuum in mundũ: vt iudicet mundũ: ſed vt ſaluetur mũdus per ipſum.

¶ Ioannes. cap. viij.

Ego ſum lux mundi. Qui ſequitur me: nõ ambulat in tenebris.

Paul⁹ ¶ Paulus ad Romanos cap. x.

Finis enim legis Chriſtus ad iuſticiã omni credenti.

Augu. ¶ Auguſtinus lib. de vera religione.

Tota vita Chriſti in terris per hominem quem geſſit diſciplina morum fuit.

¶ Auguſtinus li. de Catherizandis rudibus.

Omnia bona terrena contempſit homo Chriſtus: vt ea contemnẽda monſtraret: ⁊ omnia terrena mala ſuſtinuit quę ſuſtinẽda pręcipiebat: vt nec in illis quęreretur fęlicitas: nec in iſtis timeretur infelicitas. In ciuitate vili eſt natus: cuius pr̃ia erat cęleſtis: pauper eſt xp̃s factus: cui⁹ ſunt oĩa: ne ð terrenis diuitijs quiſq̃ extolleretur. Noluit rex ab hominibus fieri: qꝛ humilitatis viã oſtẽdebat miſeris. Eſuriuit qui oẽs paſcit. Sitiuit qui eſt fons ſitientium: Fatigat⁹ eſt ex itinere: qui viã facit nobis in cęlũ: obmutuit ⁊ obſurduit: ꝑ quẽ mutus locutus eſt: ⁊ ſurdus audiuit: Vinctus eſt qui infirmitatũ vincula ſoluit. Mortu⁹ eſt q mortuos ſuſcitauit. Amorẽ itaq̃ eius ſimilia patiamur: vt clamat Pau. ad Phi. ij. hoc enim ſentite in vobis. quod ⁊ in Chriſto Ieſu ⁊c.

¶ Aug. ſup Mathęũ. c. lv. ⁊ cõtra Felicianum.

Iacebat Chriſtus quantũ ad carnem mortuus in ſepulchro. mortuos ſuſcitãs in inferno: vitã tribuit vniuerſis in cęlo: Non mũdũ dimittẽs ad cęlũ aſcẽdit: nec cęlũ deſerens venit ad nos. Sed vno atq̃ eodẽ tempore totũ totus impleuit.

¶ Aug. ſup Math. cap. lv.

Ego ſum via veritas ⁊ vita: tanq̃ diceret q̃uis ire: Ego ſum via: quo vis ire? Ego ſuꝫ veritas: vbi vis ꝑmanere. Ego ſum vita.

¶ Auguſtinus ibidem.

Ideo ꝑmittitur inimicus iuxta viam ponere laqueos ne ſecurate exultatiõis via deſeratur: ⁊ in inſidias incidatur. via Chriſtus humilis xp̃s veritas ⁊ vita: Chriſt⁹ excelſus ⁊ de⁹. Si ambulas in humili peruenies ad excelſum.

¶ Auguſtinus ſuper Ioannem.

Ambulare vis? ego ſum via: Falli nõ vis? ego ſuꝫ veritas? Mori nõ vis? ego ſum vita.

¶ Aug. ibidem.

Attulit Chriſtus veritatẽ: vt rector: manſuetudineꝫ: vt liberator: iuſticiam: vt cognitor.

¶ Auguſtinus contra Felicianum.

Erat Chriſtus vno ⁊ eodẽ tẽpore totus in inferno: totuſ in cęlo: illic patiens iniuriam carnis: hic non relinquens gloriam deitatis: Erat apud inferos reſurrectio mortuorum erat apud cęlos vita viuentium.

Hiero. ¶ Hieronymus ſuper Mathęum lib. i.

Hoc intelligẽdũ ẽ ꝙ autẽ paupertatis fuerit Chriſt⁹: ⁊ ita nulli adulat⁹ ſit: vt in vrbe maxima nullũ hoſpitẽ nullã inueniret mãſionẽ.

¶ Ibidẽ ad Paulinam.

Chriſtus ſanctificatio eſt: ſine qua nemo videbit filiũ dei ſeu faciẽ dei. Chriſt⁹ redẽptio. i. redẽptor ⁊ ꝓciũ xp̃s omnia: vt q omnia ꝑꝑ Chriſtũ dimiſerit: vnũ inueniat ꝓ oĩbus: ⁊ poſſit libere clamare. Pars mea dñs.

¶ Hieronymus epiſtola. i. ad laurẽtiũ papã.

Ambro. Solus eſt enim Chriſtus qui peccati maculam neſcit.

¶ Ambroſius ſuper Lucam lib. iiij.

Chriſtus oĩbus oĩa factus eſt. Pauper pauperib⁹: Diues diuitib⁹: Flẽs flentib⁹: Eſuriẽtib⁹ eſuriẽs Sitiẽs ſitientib⁹: Profluuſ abundantib⁹. In carcere cũ paupere eſt: Cum Maria flẽte cũ apoſtolis epulatur. Samaritana ſitit: In deſerto eſurit: vt cibuſ primi hois quem pręuaricatione guſtauerat ieiunio domini ſolueretur.

¶ Ambroſius ſuper Lucam lib. v.

Nemo tibi Chriſtum poteſt auferre: niſi te illi auferas.

Grego. ¶ Gregorius lib. xxx. moralium.

Studebant omnes ſuperbi ab Adam ſtirpe geniti: ꝓſpera vitę pręſentis appetere: Aduerſa deuitare: opprobria fugere: Gloriam ſequi. Venit inter eos incarnatus dominus aduerſa appetens. proſpera ſpernenſ: opprobria amplectẽs: gloriam fugiens.

Joan. Chriſo. ¶ Io. Chryſoſtomus ſuper Mathęum.

Tria ſunt q̃ relinquere debet: qui venit ad Chriſtũ: act⁹ carnales: qui ſignificantur per rhetia piſcatiõis: Subſtantiã mundialẽ: quę ſignificantur per nauim. parentes qui ſignificantur per patrem. Reliquerunt igitur Iacobus ⁊ Ioãnes nauim: vt fierent eccleſiaſticę nauis gubernatores. Rhetia: vt nõ piſces afferrent: ſed ciuitatem ſupernam. Unũ patrẽ vt ſpirituales omnium fierent.

Ber. ¶ Bernardus ſuper cant.

Gemina dulcedo ſuauitatis exuberat in pectore dñi Ieſu longanimitas in expectãdo: ⁊ facilitas in donãdo: Nomẽ Ieſu q̃ charum: q̃ vtile ſed ſalubre. Si vtile non eſſet mihi non effunderetur: Si ſalubre nõ eẽt me non lucraretur. Ieſus mel in ore: melos in aure: iubilus in corde.

¶ Bernardus ſuper. cant.

Nomẽ Ieſu lucet ꝓdicatũ: paſcit recogitatũ: lenit ⁊ vngit inuocatũ: qui ita exercitatos reparat ſenſus: virtutes roborat: vegetat bonos mores atq̃ honeſtos: caſtas affectiones.

¶ Bernardus ibidem.

Nihil ita ſicut hoc nomẽ Ieſus irę imperũ cohibet: ſup

biȩ tumorē ſedat:liuoris vulnus ſanat:luxuriȩ fluxū
reſtringit:libidinis flāmā extinguit ſitim auaritiȩ tē
perat:ac totius indecoris pruriginem fugat.

Bernardus ſuper cant.

Dignus plane ē morte:q tibi Chriſte recuſat viuere. Et
q tibi nō ſapit:deſipit:⁊ q curat eſſe:niſi ꝑꝑ te pro ni
hilo ē:⁊ nihil eſt. Propter teipſum de⁹ feciſti ꝯia. Et
qui eſſe vult ſibi:⁊ nō tibi:nihil eſſe incipit inter ōia.

Bernardus ſuper cant.

Ne mūdi glīa ſeu carnis voluptatib⁹ abducaris:dulce
ſcat tibi ꝑ hīs ſapia. Chriſt⁹ ne reducaris ſpiritu mē
dacii:⁊ erroris luceſcat tibi veritas Chriſt⁹. Ne ad
uerſitatibus fatigeris:confortet te virtus dei Chri
ſtus. Bernardus ſuper cant.

Habemus Chriſtū Jeſum ex patre naſcētē. Jn patre cū
hōrē:cū patre ſedentē. Sub patre pendentē a prē am
bulantē:pro prē ſtantem:ſine patre morientem.

Dama. Damaſcenus tractans illud Matthei.xvi.
Tu es Chriſtus filius dei viui.

Nomē enī Chriſti exprimit vnitatē pſonȩ in duab⁹ na
turis:exprimit ēt dignitatē regiā ⁊ ſacerdotalem:⁊
gratiȩ plenitudinē propter vnctionis prerogatiuam.

Dantes Dantes paradiſi cantica cap.xx.

Ora cognoſci quanto charo coſta
Non ſequir Chriſto con lexperienza
Di queſta dolce vita:⁊ de loppoſta.

HRISTIANVS a Chriſt⁹ dicitur χριστός
de quo ſupra. Et is dicitur qui Chriſti eſt.i.
qui fidem Chriſti habet:qui ſpiritu Chriſti
virtuoſi operatur:⁊ ad imitationem Chriſti
peccatis moritur.ex.b.Tho.ſecunda ſecun
dȩ.q.cxxiiii.ar.v.

Augu. Auguſtinus lib.de vita Chriſtiana.

Ille vere Chriſtianus eſt qui oib⁹ miſericordiā facit qui
nulla oino mouet iniuria:q alienū dolorē tāq̄ ꝓpriū
ſentit. cuius menſam nullus pauper ignorat:qui co
ram hominibus inglorius habetur:vt coram deo ⁊
angelis glorietur qui terrena contemnit vt poſſit ha
bere cȩleſtia qui opprimi pauperem ſe pręſente nō pa
titur:qui miſeris ſubuenit. qui ad fletum fletib⁹ pro
uocatur alienis. Quod benefaciebat Paulus. Quis
infirmatur:⁊ ego non infirmor.

Auguſtinus de doc.Chriſtiana.

Chriſtiani nomen ille fruſtra ſortitur. qui Chriſtum mi
nime imitatur. Quid enim tibi prodeſt vocari quod
non es:⁊ nomen vſurpare alienum. Sed ſi chriſtianū
te eſſe delectat:quȩ chriſtianitatis ſunt gere:⁊ merito
tibi Chriſtiani nomen aſſume.

Augu.ſup pſalmum.xxxij.

Ipſe eſt Chriſtianus:qui ⁊ in domo ſua peregrinū ſe eſſe
cognoſcit:patria noſtra ſurſum eſt. Jbi hoſpites non
erimus. Ambroſius in ſermone habito in domi

Ambro. nica de Abraham.⁊ habetur.xxiij.q.v.Cauete.

Mendaciū nāq̄ eſt Chriſtianū ſe dicerē ⁊ opa Chriſti nō
facere. Greg.li.xxviij.moralium.

Grego. Non quȩritur in Chriſtianis initium:ſed finis.

Cypria nus Cyprianus de.xij.abuſionibus.

Chriſtianus nemo dicitur recte:niſi q Chriſto moribus
pro vt valet coęquatur.

Dantes Danies paradiſi can.cap.xviiij.

A queſto regno
Non ſali mai:che non credete in Chriſto:
Ne pria.ne poi.che ſi chiauaſſe al legno.
Ma vedi molti cridan Chriſto Chriſto
Che ſaran in iudicio aſſai men prope
Allui:che tal:che non cognobe Chriſto
Et tai chriſtiani damnara lo ethiope:
Quando ſi partirano in dui collegi.
Luno in eterno richo:⁊ laltro inope.

RVDELITAS Grȩce ὠμότης τος.ητ.⁊
ὠμὸς.ου.ο.crudelis dicitur:Et eſt atrocitas
animi in pęnis exigendis.ſecundum Sene
cam li.de clementia.

Crudelitas eſt vitium humanum excedens
modū puniēdi culpas.b.e.a.Tho.ſecunda ſecundȩ.q.
clvij.ar.i.

Prouerbiorum cap.xxv.

Aufer īpietatē de vultu regis:⁊ firmabit̃ iuſticia thron⁹
eius. Eccleſiaſtici cap.xxxviij. Prouer.

Qui offert ſacrificiū ex ſubſtātia pauperis:q̄ſi q victimat
filiū in cōſpectu prīs. Aug.ad Macedoniū:⁊ hr̃.
xviiij.q.v.Quid dicam.

An crudelior eſt:q ſubtrahit aliqd vel eripit diuiti:q̄ q
trucidat pauperē fęnore. Auguſtinus contra
Manicheos ⁊ hr̃.xxiij.q.i.Quid culpatur. Augu.

Quid culpatur in bello:an q: moriūt̃ quādoq̄ morituri:vt
dominent̃ i pace victuri:hoc reprȩhēdiſſe timidorū ē
nō religioſorū. Nocendi cupiditas:vlciſcēdi crudeli
tas. Jmplacatus atq̄ implacibilis anim⁹:feritas re
bellādi:libido dominādi:⁊ ſi q̄ ſilīa. Hieronym⁹
ſup Eſaiam ⁊ hr̃.xxiij.q.v.Non eſt.

Nō ē crudelis q crudeles iugulat:ſꝫ crudelis iō vocat̃:
q: crudelis paricīdib⁹ eſſe vr̃. Nā latro ſuſpenſus pa
tibulo crudelē iudicē putat. Jdē ſup.xij.ꝓphet.

Sicut miſericordia ſurſum eleuat ad deū:ita deorſū cru
delitas in infernum deijcit. Hieronym⁹ ad Rip
pariū ⁊ habet̃.xxiij.q.viij.Legi. Hiero.

Non eſt crudelitas crimina ꝓ deo punire:ſed pietas.

Ambroſius de officijs.li.iij.cap.iij. Ambro.

Conſidera hō vn̄ nomen tu aſſumpſeris:ab humo vtiq̄
q̄ nihil cuiq̄ eripit:ſꝫ oia largit̃ oib⁹:⁊ diuerſuȩ i vſuȩ
omniū animātiū vſus miniſtrat. Jnde appellat̃ hu
manitas:ſpecialis ⁊ domeſtica virtus hominū:q̄ cō
ſortē adiuuat ſubuenire non humanitas eſt.

Ambroſius de offi.li.iij.cap.v.

Si nō pōt alteri ſubuenire:niſi alter lędat̃:cōmodius eſt
neutrū ⁊ iuuare q̄ grauare alterū. Caſſiodorus Caſſio.
ſup pſalmū. Perſecutus eſt hominē inopē ⁊c.

Perſequi facit homines aut diuitiaꝝ ambit⁹:aut ſuper
biȩ odioſa iactātia. Pauperē ⁊ mēdicū mſeq ſola ſę
uicia eſt vel crudelitas:cui⁹ nec honor q̄rit̃:nec abun
dātia facultatis ambit̃. Caſſiodorus ibidem.

Quid ꝓdeſt crudelib⁹ perſequi:quos videtur pſecutio
nibus ſemꝑ augeri. Seneca li.de moribus. Seneca

Eutrabis crudelitatē:⁊ miniſtrā crudelitatis iram.

Seneca li.de Clęmētia ad Neronem.

Nam tam omnibus ignoſcere eſt crudelitas:q̄ nulli mo
dum tenere. Seneca ibidem.

Crudelitas nihil aliud eſt.q̄ atrocitas animi in pęnis
exigendis. Crudeles vocabo:q puniēdi cauſam hēnt:
modum non habent. Seneca ibidem.

Plerūq̄ boies in ſuis domib⁹ ſeuiſſimi tyrāni.in aliēis
humillimi ſerui ſunt. Plato li.ō legibus. Plato

Crudelitas in baratrū tartari abijcit:vn̄ nūq̄ egredeū
tur. Ariſtoteles ad Alexandrum. Ariſto.

Parce effundere humanum ſanguinem:q: hoc illius eſt
qui nouit ſecreta cordium.

Cicero in catone maiori alias de ſenectute. Cicero

Importunitas aūt ⁊ inhumanitas oī ętati moleſta eſt.

Cicero officiorum lib.iij.cap.xv.

Nec eſt vnq̄ vtile quod eſt crudele.

Virgili⁹ li.viij.Eneidos de Mezētio. Vir.

Mortua quinetiam iungebat corpora viuis
Componēs manibuſq̄ manus:atq̄ oribus ora
Tormēti genus:⁊ ſanie taboq̄ fluentes
Complexu in miſero longa ſic morte negabat.

Ouidius Triſtium li.iij.elegia.iiij. Ouidi⁹

Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni

Pugna ſuum finem:quum iacet hoſtis habet.
At lupus ꝛ turpes inſtat morientibus vrſi.
Et quecunqȝ minor nobilitate fera eſt.
Maius apud Troiam forti quid habetur Achille?
Dardanij lachrymas non tulit ille ſenis.
Tibul. ℭ Tibullus lib.j.Elegia decima.
Quis fuit horrendos primus qui protulit enſes.
Quam ferus:ꝛ vere ferreus ille fuit.

CRudus grecę.ωμος.ου.ο.dr̄.Crudū ē ꝓprie recēs atqȝ acerbū:vt crudū vulnus hoc ē recēs:ꝛ quaſi adhuc cruentū.Hinc recrudeſcere:qđ eſt ad priſtinā acerbitatē reddire ꝛ renouari.Crudū itē nō coctuȝ a ſimilitudine crudę carnis q̄ adhuc cruēta ē:ꝛ cruda poma immatura:ſi crudus homo qui truci eſt aſpectu: quia facies crudum habentis animū cruda ꝛ aſpera ſit ꝛ fęda facies:vt crudum ꝛ indigeſtum cibum habentis in ſtomacho:hinc crudelis ꝛ crudelitas.

CRuor g̃.λυθρον .ου.ο.ꝛ λυθρωω.cruento dr̄. Differt aūt a ſanguine:ꝙ ſanguis dr̄ in corpe: cruor extra.Inde cruēt⁹:ꝛ icruēt⁹:vt victoria incruēta.i. ſine homiȝ cede parta:ꝛ cruētatio.i.ſāguiaria fedatō.

CRux grecę.σταυρος.ου.ο.ꝛ σταυροω.ω.ꝛ. crucifixio dr̄.Eſt aūt crux patibulum:in quo figūtur dāna dictum a greco κρουειν. quod eſt ferire pulſare: hinc crucio ꝛ cruciatus deſcendunt.

CUlpa grecę.ἐγκλημα.τος.τ.ἐγκαλεω culpo dr̄.Et eſt volūtaria lordinatio:vel priuatio boni ex hoc Tho.ſecūda ſecundę.q.xxxiij arti.ij.

CVPIDITAS grecę ἐπιθυμια.ας.η.ἐπιθυμεω cōcupiſco dr̄.Et ē improba volūtas ſȝ Aug.lib.iij de li.arbitrio.Cupiditas ē inordinatus amor pecunię:vel effrenatus habēdi appetitus que ꝛ cupido feminino gener̄ dici pōt.Nā cupido in maſculino genere deū amoris ſignificat.Sūt qui cupiditatē a cupidine:ita diſtinguāt :vt cupiditas leuior ſit:ac temꝑatior.Cupido āt grauior.Lucillius:cupiditas ex homine cupido nūqȝ tollit̄.hec oīa a cupio dicunt̄:qđ eſt opto ꝛ deſidero.
Paul⁹ ℭ Paulus ad tymotheum primę cap.vj.
Radix oium malorū ē cupiditas:quā quidā appetentes errauerunt a fide:ꝛ inſeruerūt ſe doloribus multis.
ℭ Auguſtinus de doctrina chriſtiana.
Qđ agit indomita cupiditas ad corrūpendū animuȝ ꝛ corpus ſuū flagitiū vocat̄:ꝙ aūt agit vt alteri noceat facin⁹ dr̄:ꝛ hec duo ſūt genera oium peccatorum.
Aug. ℭ Aug.ad quendam comitem.
Supbia ꝛ cupiditas in tm̄ vnū malū ſunt vt nec ſupbia ſine cupiditate:nec ſine ſuperbia cupiditas poſſit inueniri. ℭ Aug.in lib.confeſſionum.
Nō ē incarēdo difficultas niſi quū fuerit inhabendo cupiditas. ℭ Aug.lib.de ꝯflictu vitiorū ꝛ v̄tutū.
Cupiditas dicit valde ſine culpa es: qui qđ ē habenda concupiſcis q: multiplicare non appetis:ſed egere ꝑtimeſcis:ꝛ ꝙ mal⁹ ali⁹ retinere:ipſe melius expēdis.
ℭ Aug.ꝛ hr̄.xxiij.q.vij.cap.Quod autē.
Vſqȝ adeo autem calumniandi cupiditate cecantur : vt nō attendant q̄ ſint inter ſe contraria:quę loquunt̄.
Ambroſius ℭ Ambroſius lib.de virginitate.
Qui moderari neſcit cupiditatib⁹:is q̄ſi equs raptis indomitis voluit̄:laniat̄:affligit̄. ℭ Ambro.ii.officioꝝ.
Dū augere opes aggregar̄ pecuniā:occupe terras poſſeſſionib⁹:cupim⁹ pſtare diuitijs:iuſtitię formā eruimus Bñficētiā coem amittimus. ℭ Jo.Chryſo-
Joan. Chryſ. ſtomus ſuper matheum.homelia.ix.
Qui ſemel xp̄i ſeru⁹ effectus ē:nō erit mámonę famul⁹ Cuius certe regione ſit dn̄s. Illa.n.vt fugientē ſequi ita fugere cōſueui ſequētē. Nullū ſic honorat:vt ꝯtēptorē ſui. Nec ita irridet aliquē vt eos qui nimiū cōcupiſcūt eā. ℭ Jo.chry.ſup mattheū home.ix.
Ber. Appoſitio diuinarū maiorē accendit flāmā ꝛ vehementior ſit cupido. ℭ Bernardus in ſermone. vi.

Nihil i hac vita laborioſi⁹:q̄ꝫ dſiderijs terrēis eſtuar̄ ꝛ nihil ē quieti⁹ q̄ꝫ h⁹ ſeculi nihil appetē. ℭ Leo.pp.i ſ. Leo.
Vir catholicū ꝛ ꝓcipue dn̄i ſacerdotē.ſicut nullo implicari errore:ita nulla oportet cupiditate violari. Nēo enim pecunię auida nec abſtinere nouit a vetitis:nec gaudere cōceſſis:nec pietati adhibere conſenſum.
ℭ Origenes homelia.xv.iij.ſup illud Leuitici. Orige.
Quid faciam deſtruam horrea mea.
An nō tibi vr̄ in terra deuorari ille:qui ſemꝑ de terra cogitat:q ſemꝑ terrēos hȝ actus. Qui de terra loquitur q de terra litigat. Terrā deſiderat:ꝛ oēm ſpē ſuā ponit in terra:qui ad celū nō reſpicit:qui futura nō cogitat:qui iudiciū dei nō metuit:nec beata eius ꝓmiſſa deſiderat:ſed ſemꝑ de pn̄tibus cogitat:ꝛ ad eterna non ſuſpirat. Talē quum videris dicito q: deuorauit eū terra. ℭ Baſilius in homelia. ſup il- Baſili⁹
lud omniū malorum radix eſt cupiditas.
Quis nō talē miſereat̄? qs nō infelicitatē eius doleat? Anguſtat̄ ex abundātia.Cōſtringit̄ ꝛ triſtat̄ ex opulētia. In felix in pn̄tibus bonis:in felicior in futuris. Et ideo ager ei nō reddit⁹ largiores:q̄ꝫ gemitus attulit grauiores. ℭ Innocē.d̄ vtilitate ꝯditōis hūanę. Inno.
Radix maloꝝ ē cupiditas:hęc ſacrilegia ꝯmittit ꝛ furta. Rapinas exercet ꝛ ꝑdas. Bella gerit ꝛ homicidia. Simōias vēdit emit. Iniqȝ petit ꝛ r̄cipit. Iniuſte negociat̄ ꝛ feneratur:iſtat dolis:ꝛ imminet fraudib⁹:diſſoluit pactū ꝛ violat iuramētū:corrūpit teſtimoniuȝ ꝛ peruenit iudicium. ℭ Inno.ibideȝ.
Tria maxime ſolēt hoies affectare:opes : voluptates: honores. De opibus praua:de voluptatibus turpia: de honorib⁹ vana ꝓcedunt. Nā opes generāt cupiditatē ꝛ auaritiā voluptates pariūt gulā ꝛ luxuriā:honores nutriūt ſuperbiam ꝛ iactātiā. ℭ Inno.ibidē.
O ignis inextinguibilis. Cupiditas inſatiabilis. Quis unqȝ ꝑ voto ſuit cōtēt⁹:quū adipiſcit̄ qđ optauerat: deſiderat āpliora. Semꝑ ihabēdis:ꝛ nūq̄ꝫ inhabitis ſinem ꝯſtituit Sāguiſugę duę ſūt filię dicentes: affer affer. Nā creſcit amor nūmi:q̄ꝫtū ipa pecūia creſcit
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.xiii. Sene.
Vidiſti aliqū carnē miſſa fruſtra pātis apto ore captātē. Quicqd accipit ꝓtinus integrum deuorat:ꝛ ſemꝑ ad ſpē futuri inhiat. Idē euenit nobis. Quicqd expectātibus fortuna ꝓiecit:id ſine vlla voluptate dimittim⁹: ſtatiȝ iad rapinā alterius erecti ꝛ attenti in Epycuri illud chaos incidimus. Inane ſine termino eſt.
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola.xix.
Qualē dicim⁹ſeriē cārū eē:ex qbus nectit̄ fatū: talē dicim⁹ cupiditatē. Altera ex fine alteri⁹naſcit̄. In eā dimiſſ⁹ es vitā q̄ nūq̄ꝫ tibi terminū miſeriarū:ac finiu tis ipſa factura ſit. Plurima ꝛ vndiqȝ ingeſta nō ſatiant. Utꝝ iſtoꝝ:mauis inopia ſaturitateȝ: an in copia famē. Seneca epiſtola.xxi.
Turpe eſt fatigare deos votis. Parēte deo pecunia nō faciet Deus nihil hēt. ℭ Seneca epl'a.lxxiiij.
Nullū hȝ maius malū cupiditas:q̄ꝫ ꝙ ingrata ē. Nemo quos vicitiſȝ qb⁹ vincat̄ aſpicit:ꝛ illis nō tā iucūduȝ ē multos videre poſt ſcq̄ꝫ graue aliquē an̄ ſe: hēt hoc vitiū oīs ābio nec reſpicit:nec ambitio tm̄ inſtabilis ē verū cupiditas ois incipit a fine. ℭ Ibidem.
Cupiditas felicitatē ſuā nō itelligit:q: nō vn̄ venerit reſpicit:ſed quo tendat. ℭ Seneca in ꝓuerbijs.
Alienū nobis:noſtrū plus alijs placet:effugere cupiditatē regnū eſt vincere. ℭ Seneca ibidem.
Cupiditati tarda ē celeritas. Ualerius adidiſſimū quē ꝗ egeniſſimū eē dicebat. ℭ Cicero.li.paradoxoꝝ. Cicero
Laudet̄ ſꝫ hic impator:aut ēt appellet̄:aut hoc noie dign⁹ putet̄. Q ūo aut hic cui tadē libero impabit? qui nō pōt ſuis cupiditatibus imparē? Refrenet primum cupidines:ſpernat voluptates.iracundiā teneat: coerceat auaritiam:ꝛ ceteras animi labes repellat. Tū alijs incipiat iperare:quū ꝛ ipſe iprobiſſimis domi

nis de decori aut turpitudini paret deſierit. Dū qui
dē his obediet nō modo imperatori. ſed liber habēd⁹
Cicero omnino non erit. ¶ Cicero lib. paradoxorum.
Quid iam illa cupiditas quę videtur eſſe liberalior ho
noris: imperij: prouinciarū: ꝗ̄ dura eſt domina? ꝗ̄ im-
perioſa: ꝗ̄ vehemens. ¶ Ibidem.
Quid quum dñatio cupiditatis exceſſit: ⁊ alius eſt do
minus exortus eſt conſcientia peccatoꝝ timor: ꝗ̄ eſt
illa miſera? ꝗ̄ dura ſeruitus. ¶ Cic. li. paradoxoꝝ.
Quē intelligimus diuitem. Aut verbū hoc in quo hoīe
ponimus. opinor in eo in quo tāta poſſeſſio eſt vt ad
liberalr̄ viuēdū facile cōtent⁹ ſit: Qui nihil querat:
nihil appetat: nihil optet amplius. Animus op₃ tu⁹
ſe iudicet diuitē: nō hominū ſermo neqꝫ poſſeſſiones
tuę. Qui nihil deeſſe ſibi putat: nihil curat amplius:
ſatius eſt aut etiā cōtentus ſine pecunia: concedo di-
ues eſt. Sin autē ꝓpter auiditatem pecunię nullum
queſtū turpem putas: quū iſti ordini ne honeſt⁹ quidē
poſſit eē vll⁹: ſi quotidie fraudas: decipis: poſcis: pa
ciſceris: auferis: eripis. Si ſocios ſpolias: erariū ex-
pillas. Si teſtamēta expectas amicorū quidē atqꝫ ip-
ſe ſuppōis: hęc vtrum abūdantis: aut egentis ſigna
ſunt? Animus hoīe: diues: non arca: appellari ſolet.
Quis illa plena ſit: dum te inanem videbo diuitē nō
putabo. ¶ Cicero libro paradoxorum.
Qui igitur non plures ſilias ſed innumerabiles cupi-
ditates habuerit: que breui tempore: et magna copias
exaurire poſſint hunc quomodo ego appellabo diui-
tem eum ipſe egere ſe ſentiat. ¶ Ibidem.
Diuitiarum fructus in copia eſt: Copiā aūt declarat ſa
tietas rerꝫ atqꝫ abundantia: quā tu qm̄ aſſequere: nū
ꝗ̄ olno futurus es diues. ¶ Cicero lib. officioꝝ.
Expetunt aūt diuitię tū ad vſus vitę neceſſarios: tū ad
perfruendas voluptates. ¶ Ibidem.
Nec vo rei familiaris amplificatio nemini nocēs vitu-
perāda: Sed fugiēda Iniuria ſemp ē. ¶ Cice. ibidē.
Nihil eſt tam anguſti tanqꝫ parui animi: ꝗ̄ amare diui
tias. ¶ Cicero ibidem.
Nihil honeſtius magnificētiusqꝫ ꝗ̄ pecuniā cōtēnere:
ſi non habeas. Sed ſi habeas ad beneficentiā libera
Iuue. litateqꝫ conferre. ¶ Iuuenalis ſatyra. xiiij.
Senſit Alexander teſta quū vidit in illa
Magnum habitatorem. Quanto felicior hic qui
Nil cuperet: ꝗ̄ qui totum ſibi poſceret orbem.
¶ Iuuenalis ibidem.
Menſura tamen quę
Sufficiat cenſus: ſi quis me conſulat: eadem.
Inquantum ſitis atqꝫ fames ⁊ frigora poſcunt.
¶ Iuuenalis ibidem.
Si non impleui gremium: ſi panditur vltra:
Nec Creſſi fortuna vnqꝫ: nec perſica regna
Hora. Sufficiēt his. ¶ Horatius Car. li. iij. ode. pria.
Deſiderantem quod ſatis eſt: neqꝫ
Tumultuoſum ſollicitat mare.
De hac materia habes multa ſupra in Auaritia.

Cura grę. φροντις. ιδος. ⁊ φροντιζω. curo dicit̄.
Eſt aūt cura mētis. Curatio aūt medicinę: curatu
ra vero diligentię. Terentius. Reddunt curatura vin
ceas: hęc tamen ſepiſſime confunduntur. Differūt itē
cura ⁊ ſollicitudo. ꝙ cura proprie eſt in ſpe bonorū.
Sollicitudo autem in metu malorū. A cura veniunt
Curioſitas ⁊ Curioſus de quibus Infra.

CVRIOSITAS grę. πολυπραγμοσυνη. ης.
⁊ πολυπραγμωνος. ο. curioſus dr̄. Eſt
aūt curioſitas ſtudium perſcrutādi ea quę
ſcire nulla eſt vtilitas. ſecundū. Anſelmum
li. de ſimilitudinibus.
Curioſitas eſt ſuperflua indagatio ad ſe non pertinen-
tium ſecundum Hugonem.

Curioſitas ē vitiū circa cognitionē intellect⁹ ⁊ ſenſus
ad peccādū: ⁊ circa inſpectionē ludoꝝ: ⁊ mulierū. ad
cōcupiſcēdū: ⁊ ſpectaculoꝝ. ex. h. Tho. ſa ſe. q. 167.
Curioſus ⁊ ſtudioſus ita differūt: q: Curioſus eſt cupi
d⁹ cognoſcēdi ea quę nihil ad ſe attinēt. Studioſus
vero q̄ ad animū nutriendū liberalr̄ ⁊ ordinabiliter
ptinēt intentiſſime requirit. ¶ Eſdrę Tertij cap. iiij. Eſdrę.
Si fueris plurimū ſcrutatus: frequenter mirabilis.
¶ Eccleſiaſtici cap. iij. Eccleſia.
In ſuperuacuis reb⁹ noli ſcrutari multipliciter ⁊ i plu
ribus eius operibus nō eris curioſus. ¶ Eccle. ca. iij.
Altiora te ne q̄ſieris: ⁊ fortiora te ne ſcrutatus fueris.
¶ Auguſtinus contra Manicheos lib. i. Augu.
Compeſcat ſe hūana temeritas: ⁊ id qđ n̄ ē nō q̄rat ne
illud qđ eſt: non inueniat. ¶ Augu. li. x. ꝯfeſſionū.
Curioſum genus hominū ad cognoſcendū vitam alie
nam: Deſidioſum ad corrigendum ſuam.
¶ Auguſtinus in epiſtola ad Dioſcorum.
Humilitati ſaluberrimę qua dñs nr̄ Ieſus Chriſtus vt
docet humiliatus eſt maxime aduerſat̄ q̄dam (vt ita
dicam) imperitiſſima ſciētia: Dū nos ſcire gaudem⁹
qd Anaximenes: qd Anaxagoras: ⁊ qd Pythagoras:
quid Democrit⁹ ſenſerit ⁊ ceteri huiuſmodi: vt docti
eruditiqꝫ videamur: quū a doctrina ⁊ vā eruditione
longe abſit. ¶ Augu. libro de moribus eccleſię.
Sunt q deſertis virtutibus: ⁊ neſcientes quid ſit deus
⁊ quāta ſit maieſtas ſemp eodē mō manentis naturę
magnū aliquid ſe agere putant: Si vniuerſam iſtā
corporis molē quā mūdū nuncupam⁹ curioſiſſime
perquirant: vnde etiā tanta ſuperbia gignitur: vt in
ipſo cęlo: de quo ſepe diſputant ſibimet habitare vi-
deantur. ¶ Auguſtinus lib. de vera religione.
In ꝯſideratiōe creaturarū nō eſt vana ⁊ peritura curio
ſitas exercēda: Sꝫ grad⁹ ad imortalia ⁊ ſemp manē
tia. faciēd⁹. ¶ Hiero. in epiſtola de duobus filijs. Hiero.
Nugas tenemus ⁊ fonte veritatis amiſſo: opinionum
riuulos cōſectamur. ¶ Grego. homelia. xxxvi. Grego.
ſuper illud Iuga boum enim quinqꝫ
Graue curioſitatis eſt vitium: q̄ dū cuiuſlibet mentem
ad inueſtigandū vitā proximi exterius ducit: ſemper
et intima ſua abſcōndit: vt aliena ſciēs ſe neſciēs ſit.
Et curioſus animus: quanto peritus fuerit alieni: tāto
ſiat ignarius ſui. ¶ Bernardus ſuper cant. Ber.
Doctrina ſpiritus non curioſitatem acuit: ſed charita-
tem accendit. ¶ Bernardus de gradibus ſupbię.
Primus ſuperbię gradus eſt curioſitas. ¶ Ibidem.
Si videris monachum euagari: caput erectum: aures
portare ſuſpenſas: curioſum cognoſcas.
Proſper de vocatione gentium. Proſp.
Quę deus occulta eſſe voluit: non ſunt ſcrutāda: Que
aūt manifeſta fecit nō ſunt negligēda: ne ⁊ in illis il
licite curioſi: ⁊ in his damnabilr̄ inueniant̄ ingrati.
¶ Ariſtoteles lib. viij. Aethicorum. Ariſt.
Speculari magis poſſumus proximos: ꝗ̄ metipſos ⁊ il
lorum actiones: ꝗ̄ proprias. ¶ Menander. Mend.
πολυπραγμονειν ἀλλοτρια μη βουλου κακα.
Multum curare aliena ne velis mala
πολλοι τ' σχολην αγοντες εις τα χειρονα. f.
Multi ocium conterunt in peiora.
το πολλα πραττειν. εστι πανταχου πονον. f.
Multa facere eſt vbiqꝫ putridum.
το πολλα πραττειν. και λυπας πολλας εχει. f.
Multa facere ⁊ triſticias multas habet.
¶ Plautus in ſticho. Plaut⁹
Curioſus nemo eſt: qui non ſit maliuolus.
¶ Terentius in Eautontimorumenos.
Ita cōparatam eſſe naturam omnium hominū? vt alie-
na magis iudicent ꝗ̄ ſua. ¶ Terentius ibidem. Teren.
Tm̄ ne ab te tua ē ocij tibi? aliena vt cures: ⁊ ea q̄ nihil

ad te attinent.

℄ Terentius in Ecyra.

Tua quod nihil refert percunctari deſinas.

DEmoniū greca dictio ē. Ab illis. n. δαιμόνιον. ου. το. & δαιμονοφορητος. ου. ο. demoniacus dr̄. Eſt aut demoniū aīal gn̄e: mēte rōnale: aīo paſſiuū: corpe aereū. Tpe eternū: ſm. L. Apuleū de deo Socratis ex biō Tho. prima pte. q. lj. ar. j. Scribit p̄terea Idem Apuleus demones irritari iniurijs: obſequijſq ac donis placari gaudere honoribus varijs ſacroꝝ ritib⁹ oblectari ad eos ptinere diuinationes augurū aruſpicū: vatūtac ſomnioꝝ: necnō magoꝝ miracula. Homerus p̄terea deos oēs demones vocat: ⁊ aliqn̄ ipſuz Ioue. Verū nr̄e religionis hoīes demones appellant ſpūs in celo ab oīuz rerū opifice creatos: q de celo ipo deiecti p̄mū in terre infimo ptēz in hoc aere: tāq̄ ſibi ꝯgruo carcere dānati ſūt: nocēdi ſp̄ cupidi: a iuſticia alieni: ſupbia tumidi: inuidētia liuidi: fallacia calidi: hūana qn̄q corpora ingredientes: vel viuentia adhuc: vel iā mortua ⁊ ſub hūana ſpē mulieres aliqn̄ incuntes: qui nūc icubi dicuntur: mō viris ſe ſubicientes ⁊ cum ſuccubi appellantur.

DAmnatio grece. καταγνωσις. ιος. η. ⁊ κατακριμα. dāno dicitur. Dānatio ⁊ dānum Paulus iuriſconſultus ab adēptione ⁊ quaſi diminutione patrimonii dicta eſſe affirmat: ⁊ ſimiliter dāno verbū: qd̄ nunc ſignificat dāno afficio: vnde ⁊ cōdemno dr̄. Et qui nullo dāno afficitur indemnis appellatur.

DAMNVM Grece. ἀποβολη. ης. η. Vel ζημια. ας. η. dr̄. Differunt autē dānum ⁊ malū q̄ damnū eſt rei: malū ūbo dominis ipſius. Quare Terentius in andria: quid feceris illi qui dederit dānū aut maluz. Ex dāno ſug Terentio.

Pro. ℄ Prouerbiorum cap. xij.

Qui negligit damnum propter amicum. Iuſtus eſt.

Aug. ℄ Augu. in ſermone de ſancto ſtephano.

Non ſic ſapit lucrum: quomodo dolet damnum. Fortior in confeſſione Chriſti. qui damna non timuit: q̄ q lucra contempſit.

℄ Auguſtinus de charitate.

Vis vt ille nō damnet: tu dāna. Vis vt ille ignoſcat: tu ignoſce: Nemo niſi per indebitam miſericordiam liberatur: ⁊ nemo niſi per debitū iudiciū damnatur.

℄ Auguſtinus lib. de vera religione.

Eſt pulchritudo vniuerſe creature p hec tria iculpabilis dānatiōe pctōꝝ: exercitatiōe iuſtoꝝ: pfectiōe bonoꝝ.

℄ Aug. donatiſtis ⁊ hr̄. ij. q. vj. Qd̄ errauerat.

Qd̄ errauerat ingt dn̄s nō reuocaſtis: ⁊ qd̄ perierat n̄ requiſiſtis: hoc vobis ipſe deus p nos facit ipſe obſecrādo ipſe minādo: ſiue corripiēdo: ſiue dānis: ſiue laborib⁹ ſiue per ſuas occultas admonitiones: vel viſitatiōes: ſiue p preceptum tpaliū leges. ℄ Ambroſius lib. de

Ambroſius officijs ⁊ habetur xiiij. q. v. Denics.

Denics ſi nō pōt ſubueniri alicui: niſi alter ledatur: cōmodi⁹ ē neutrū iuuari q̄ grauari alteꝝ. Ideocs in cauſis pecuniarijs interuenire nō ē ſacerdotale: in qbus nō pōt fieri: qn̄ frequēter ledat alteꝝ q vicit: q̄ni itercesſoris bn̄ficio ſe victū arbitrat. Sacerdotis ē igit nulli nocere pdeſſe velle omnibus poſſe autē ſolius eſt dei.

℄ Greg. ⁊ hr̄. vj. q. j. Ex merito. §. Deteriores.

Grego. Deteriores ſunt qui vitam moreſq bonorū corrūpunt his qui ſubſtantias aliorum prediaq diripiūt.

℄ Gregorius in moralibus.

Aptus dānationis teſtis ē ipſe timor iniqtatis. Qui ⁊ timetur qd̄ agitur: ⁊ tn̄ malum non vincitur qd̄ timet.

Caſſio. ℄ Caſſiodorus epiſtolaruz lib. iiij.

Sene. Melius eſt pritia dāna cōtēnere q̄ exiguo queſtu perpetua cōmoda nō habere. ℄ Seneca in pūerbijs

Damnum niſi ex abundantia raro venit.

DEbilitas grece. ἀσθενεια. ας. η. ⁊ ἀσθενω. debilito dicitur. Eſt autem debilitare infirmiorem facere. Debilis dicitur quaſi parum habilis hoc eſt male habitudinis.

DEbitum grece. ὀφειλημα. ατος. το. ⁊ ὀφειλω. debeo dicitur quod ē obligatus ſum quo ūbo cōis actio cōprehenditur (vt ſentit Vlpianus): ſiue ciuilis ſit ſiue honoraria. ſiue fideicōmiſſi pſecutio. Inde ſit debitor qui vt Modeſtinus inquit is proprie dicitur a quo inuito exigi pecunia poteſt. Et debitum id quod debetur ⁊ debitio ipſe actus. Cicero. per q̄ diſſimilis eſt pecunie debitio ⁊ gratie. Nam qui pecunia diſſoluit: ſtatim non habet id quod reddidit: qui autē debēs retinet alienum: Gratia autem ⁊ qui refert habz: ⁊ qui habet in eo ipſo: quod habet refert.

℄ Menander.

Mena. λαβὸν ἀπόδος ἀνθρωπε και λαμψε παλιν. i.

Quum acceperis redde hō. ⁊ capias rurſus. ℄ Idē.

τας γνωμας δουλους τους ελευθερους ποιει. i.

Debita ſeruos illos: qui ſunt liberi: faciunt.

DEceptio grece. ἀπατη. ης. η. ⁊ ἀπατῶ. deceptor dicitur. ⁊ ἐξαπατάω. decipio. eſt autem deceptio corruptio ſcientie. ſecundum Bea. Tho. prima ſecūde. queſt. liij. arti. j. Decipere eſt deludere ⁊ defraudare. Inde decipula quod eſt genus laquei ad decipiendas ⁊ capiendas feras.

DECIMA Grece. δεκασμος ⁊ δεκα. decem dicitur: Eſt autem decima portio vna ex decem. Veteres enim ex vnaquaq re decimas offerre dijs ſolebant. Plautus. Vt decimas ſolueret Herculi. Ab hoc autem verbum decimo deducitur: quod eſt decimam partem detraho.

Decima eſt omnium bonorum iuſte queſitoruz pars deo debita. Extra a tua nobis. Quidam ſic diſtingunt primitias a decima q̄ primitie ſunt frugum: aliorum vero dicitur decima. ℄ Exodi cap. xxij.

Decimas ⁊ primitias tuas non tardabis offerre. Primogenitum filiorū tuorum dabis mihi de bob⁹ quoqs ⁊ ouibus ſimiliter facies. Exodi

℄ Exodi cap. xxiij.

Primitias frugū terre tue deferes in domū dn̄i dei tui.

℄ Leuitici cap. xxvij. leuitici

Omnes decime terre ſiue de pomis arborū: ſiue d̄ frugibus domini ſunt.

℄ Numeri cap. xviij. Nūeri

Omnia que offeretis ex decimis ⁊ in donaris domini ſeparabitis optima ⁊ electa erunt cuncta. ℄ Ibidē.

Et non peccabitis ſuper hoc egregia vobis ⁊ pinguia reſeruātes ne polluatis oblatiōes filioꝝ Iſrael ⁊ moriamini. ℄ Auguſtinus ⁊ habet. xvj. queſtione prima decime.

Augu. Decime tributa ſunt egentium animarū: q̄ ſi decimā dederis: nō ſolum abundantiā fructnū recipies. Sed etiā ſanitatē corporis cōſequeris. Nō igitur dn̄s de⁹ premium poſtulat. ſed honorem.

℄ Aug. ibidem habetur ibidem.

Hec eſt enim iuſtiſſima conſuetudo. vt ſi tu illi decimas non dederis: tu ad decimam reuoceris. Dabis impio militi quod non vis dare ſacerdoti.

℄ Auguſtinus ⁊ habetur ibidem.

Dicime etenim ex debito requirunt. Et qui eas dare noluerint res alienas inuadunt. Et quāti pauperes i locis ſuis vbi ipſe habitat: illo decimas nō dāte: fame mortui fuerint: tantoꝝ homicidioꝝ reus ante eterni iudicis tribunal apparebit qui rem a deo pauperib⁹ delegatā ſuis vſibus reſeruauit. Qui ergo ſibi aut p̄miū cōparare: aut peccatorum deſiderat indulgētiaz pmereri. reddat decimā ēt de noue partibus ſtudeat elemoſinam dare pauperibus.

¶ Aug. in ſermone de decimis.

Attende φ creatura decima inter intellectuales creaturas ē hō: q̄ angeli in nouē ordinibus: decimus autē ordo eſt hominū. Et ideo eſt homines decimā ſoluere: vt ruinam angelorum valeat ſupplere.

Hiero. ¶ Hiero. ſuper Malachiā: ⁊ habet̄ .xvj. q. j.

Si q̄n fames: ⁊ penuria: ⁊ rerū oīuʒ egeſtas opprimit mūdū: ſciamus hoc ex ira dei deſcendere qui ſe in pauperibus: ſi nō accipit elemoſynā: fraudari loquit̄ vt ſuas poſſeſſiōes poſſim⁹ decimas ⁊ p̄mitias interp̄tari.

¶ Hieronymus damaſo pape ⁊ habetur. xvj q. j. Quoniam quicquid.

Q̄m q̄cq̄d hn̄t clerici pauperū eſt ⁊ domus illorū omnibus debēt eſſe oēs: ſuſceptioni pegrinorū ⁊ hoſpitū: inuigilare debēt maxime curādū ē illis: vt d̄ decimis ⁊ oblationibus cenobiis: ⁊ xenodochijs q̄lē voluerit ⁊ potuerint ſuſtentationē impendant.

Ambroſius. ¶ Ambroſius in ſermone. xl.

Quicūq̄ recognouerit in ſe φ fidel'r nō dederit decias ſuas mō emēdat qd̄ minus fecit. Quid ē fidel'r dare decias niſi vt nec peius: nec minus aliq̄n offerat de grano: aut de vino: aut de fructibus arborū atq̄ pecoribus: aut de ortoiaut de negociorāt de ipſa venatione ſua.

Grego. ¶ Gregorius in regiſtro.

Preſbyter ſi p̄ pecuniā eccl'iaʒ obtinuerit: nō ſolū eccl'ia priuet̄: ſʒ et ſacerdotij honore ſpoliet̄. Qt altare ⁊ decimas ⁊ ſpūm ſctm̄ emere vel vēdere Simoniacham hereſim eē nullus fideliū ignorat.

Joan. Chryſ. ¶ Jo. Chryſoſtomus ſup illud Mathei. xxiij. q decimas.

Juſticiā: miſericordiā ⁊ fidē p̄p ſuā gloriā mādauit deus. Sʒ decimas p̄p ſacerdotes. ¶ Ibidē.

Sacerdotes q̄ p̄p decimas corripiunt populum: ⁊ maiora peccata tacēt docent colare culicē: ⁊ deglutire camelium .i. a modico abſtinere: ⁊ maiora cōmittere.

Declaratio grece. δηλωσις. ιος. ε. ⁊ δηλοω. declaro dr̄. Quod ē aperio: manifeſto: vnde declaratio venit: ⁊ declaramus a clarus quod eſt lucidus.

Declinatio ḡ. κλισις. ιος. ε. ⁊ κλινω. declino dr̄.

Declinis vl' d̄clin⁹: (vtroq̄ n. mō dī) ⁊ tertie ⁊ ſcd̄ inflexiōis ḡce dī κατωφερης. εος. ο. ε. Eſt āt d̄clinis iclinat⁹. atq̄ incuru⁹. Ita ⁊ acclinis: ⁊ acclin⁹ ḡce καταντης εος. ο. ε. ⁊ ē arrect⁹ ⁊ i cliuū acuminatus.

Decrementum grece. μειωμα. ατος. το. ⁊ μειοω. decreſco dr̄: qd̄ eſt diminuor: ſicuti acreſco adaugeor. Eſt aūt decremētū mot⁹ a pfecta magnitudine: in imperfectā magnitudinē ſm Ariſto. iij. phiſi.

Decrepit⁹ grece. παρηλιξ. κος. ο. ⁊ παρηλικια. ας. η. decrepitas dr̄. Sūt āt d̄crepiti ſenes in dubio vite cōſtituti. Crepera. n. res dubia ē: vt nonius inq̄t vnde crepuſculū. i. lux dubia: ⁊ creperū bellū anceps. Uel decrepiti dicunt̄: φ nec mouere ſe p̄p ſenectutē: nec vllū facere crepitū pñt. i. ſonū. Eſt. n. crepitus ſonus p̄priū cymbalorū: tympanorūq̄: ⁊ aliorū huiuſmodi.

Dedecus grece αισχος. εος. το. ⁊ αισχιων γοvος. ο. ε. turpior dr̄. Eſt āt dedec⁹ ignominia ⁊ veluti infamia quedā. Ita ⁊ dedecet pro eo accipit̄: qd̄ ē incōueniens: ineptū: ⁊ turpe. Unde dedecoro qd̄ ē fedo: ⁊ cōtumelia: atq̄ ignominia offō. Cicero magiſtratuʒ ipſum decorabat: huius oppoſitū eſt decoro media pro ducta: qd̄ eſt orno. Et decorū q̄n ſubſtantiuū eſt: qd̄ ſignificat decentiā quandā rebus: perſonis tpibus: ⁊ locis: ſiue in agendo: ſiue in loquendo accomodatam.

Defectus grece. εκλειψις. ιος. ε. ⁊ εκλειπω. deficio dicitur.

Definire ⁊ diffinire quid ſint: ⁊ quomodo differant. Uide infra in diffinitio.

Defenſio grece. αντιληψις. ιος. ε. ⁊ περιλαμβανω defendo dī. Defendo ⁊ offendo ꝯ̄ria ſūt. Eſt. n. offendere incurrere in aliqd atq̄ incidere. Terē. Offendi adueniēs q̄ndā mei loci hinc atq̄ ordiſis hoiem: hoc ē inuidi. Defendere vō ē depellere. Uirgilius. Solſticiū pecori defendite: ideſt depellite. Et q̄m qui incidūt in aliqd ſolēt ſepe ledere id in qd̄ incidūt. Ecōuerſo qui depellūt tuent̄. Factū eſt: vt offendere p̄ ledere vſurpetur ⁊ defendere pro tueri: ⁊ quaſi vim depellere.

Degener grē. αγενης. εος. ο. ε. dr̄. eſtq̄ idē qd̄ ignobilis. Uenit aūt a degenero as: qd̄ eſt a generis nobilitate deſiſco. Uirg. Degeneres aios timor arguit.

Delectatio grece. τερψις. ιος. ε. τερπω. delecto dr̄. Eſt autē delectatio operatio habitus ſm naturā: ſine impedimento: ſm Ariſto. lib. vij. Ethicorum.

Delectatio eſt ſuperflorit io quedam nature. ſm comētatorem ſuper. x. Ethicorum.

Delectatio eſt voluptas: ſuauitate auditus: vel aliorum ſenſuū animū deliniēs: ſʒ Ciceronē lib. iiij. Tuſ. q̄ſt.

Delectatio eſt motus in apparenti animalu: conſequens apprehenſionem boni naturalis: preſentis: per ſenſū: ſm. b. Tho. prima ſcd̄e. q. xj. ar. j.

Delectatio ē cōtatio cognita in re ꝯuenienti. vt. b. Tho. Ibidē Differt aūt delectatio a gaudio. Qd̄ Delectatio ꝯtingit ſʒ ſenſū exteriorē: ⁊ interiorē. Gaudiū vō: ſʒ interiorē tm̄ ex. b. Th. iiij. ſen. di. xlix. q. iij. ar. j. dī aūt d̄lecto a delicio verbo: qd̄ p̄prie eſt attraho: ⁊ duco. Et q̄m q̄ ḡta ⁊ iocūda ſūt nos attrahere: atq̄ allicere ſolēt: factū ē: vt d̄lectare ſit gratū eē: ⁊ iocūditate afficere. Uñ delectatio: delectamētū: ⁊ delectamē.

Deliberatio grece. βουλευσις. ιος. ε. ⁊ βουλευομαι delibero dr̄. Eſt aūt liberar̄ particulare v̄bū: qd̄ ſignificat libertate donare. Interdū vniuerſale: qd̄ ē abſoluo. Liberare ēt p̄ eo vſurpam⁹ qd̄ ē addicere. Uñ in licitationibus rē q̄ venalis p̄poſita ē: plus offerēti addicere: vel liberare dicimur. Et nō mō q vēdit: ſed ēt q emit rē ipſā ſic vēditā liberare dī. Hic liberatiōis vocabulū Paul⁹ iuriſcōſultus affirmat eandē vī hr̄e q̄ ſolutionis: liberata a veteribus pro effata: hoc eſt locuta vſurpari ſolebat. A libero fit delibero: hoc eſt decerno: ſtatuo. Nam capto conſilio mens a cogitatiōe liberatur. A delibero fit deliberatio.

DELITIE Grē. τρυφη ης. η. ⁊ τρυφερος. ου. ο. delicioſus dicitur. Sunt autem delicioſi: qui nō poſſunt ſuſtinere aliquos labores: nec aliquid minuens delectionem: ſm. B. Tho. ſecunde ſecunde. q. cxxxviij. ar. j. Differūt autem delitie: ⁊ mollities: q: mollities p̄prie reſpicit defectus delectationū. Sed delitie reſpiciunt cauſam impeditiuā cap. ſ. laborē: vel aliquid tale. Ideo delitie ſunt quedā mollities. ex. b. Th. ſcd̄a ſcd̄e. q. cxxxviij. ar. j.

Delitie dicunt̄ a delitio: d̄ quo verbo vide ſupra i d̄lectatio. Hinc delicat⁹ plenus delitijs: ſiue in delitijs viuere aſſuetus. Sunt aūt p̄prie delitie: que marie nobis voluptati ſunt a delitiēdo: hoc ē ab alliciēdo nos ad voluptatē. ¶ Eccleſiaſtes cap. ij.

Dixi ego in corde meo. Uadam ⁊ affluā delitijs: ⁊ fruar bonis. Et vidi: φ hoc quoq̄ eſſet vanitas. Eccl'ia.

¶ Auguſtinus ſuper Joānem.

Si hʒ animus vñ oblectet̄ extrinſecus ſine delitijs manet interius. Aug. ¶ Augu. ſuper epiſtolam Joānis ⁊ habetur Di. xlj. Delitie.

Delitie quelibet: ſi abſq̄ deſiderio pcipiāt̄ nō officiūt: ⁊ viles cibi appetēter accepti impediunt profectuʒ abſtinentie. ¶ Gregorius in homelia. Grego.

Corporales delitie quū nō habent̄ graue in ſe deſideriū accēdūt: quū vero habite edunt̄: comedēteʒ protinus in faſtidium vertūt. At ꝯtra ſpirituales delitie quum habētur in faſtidio ſunt quū habent̄ in deſiderio. In illis appetitus ſaturitate: ſaturitas faſtidiū generat. In iſtis āt ſaturitatē appetit⁹. ſaturitas appetitū parit. Augēt. n. ſpūales delitie d̄ſideriū i mēte dū ſatiāt.

Joānes Chry. ¶ Jo. Chryſo. lib. de compunctione cordis.
Sicut impoſſibile eſt vt ignis inflāmet in aq̄: ita impoſſibile eſt cōpunctionē cordis vigere in delicijs. Contraria.n. hec ſibi ſūt inuicē ꝛ perēptoria. Illa.n. mr̄ ē fletꝰ: hec mr̄ ē riſus. Illa cor ꝯſtringit: iſta diſſoluit.

¶ Jo. Chryſo. de reparatione lapſi.
Centū ſi placet ānos demus delicijs: adde ꝛ alios cētū ſi libet adde ꝛ decies centū: que erit ex his ad eterni tatē cōpenſatio? Nōne oē tp̄s huiꝰ vite: quo delicijs frui videmur. ꝛ indulgere libidini. quaſi noctis vnius ſomniū ad eternitatis comparationem. videtur.

Caſſio. ¶ Caſſiodorus epiſtolarū lib. iij.
Facile onus afflictiōis ſentiūt. qui vtī ſuauibꝰ delicijs cōſueuerūt.

Sene. ¶ Seneca epiſtola. lii. ad lucilliū
Nullum laborē recuſant manus: q̄ ab aratro ad arma transferuntur: In p̄mo puluere deficit vnctus ꝛ niti dus.

Horat ¶ Horatius epiſtolarum li. i. epiſtola. vi.
Vis recte viuere? Quis non.
Si virtus hoc vna poteſt dare fortis omiſſis.
Hoc age delicijs.

Delictus grece: πλημμέλεια. ας. ꝛ πλημμέλημα. delinquo dicitur. Eſt autē delictū boni deſertio. Quid.n. aliud ſonat nomen niſi derelictum. Et quis deliquit niſi qui ſummum bonum dereliquit. ſm Auguſtinum in queſtionibus. ſuper leuitico.
Delictum cōiter ſignificat quācūq; omiſſionē. Sed ſtricte omiſſionē pertinentiū ad deum. vel qn̄ ſcienter: ꝛ cū cōtemptu omittit hō id qđ facere debet. ſm. b. Tho. ſecunda ſecūde. q. lxxix. ar. iij. A linquo fit oppoſitū delinquo qđ ꝓprie ſignificat ꝑtermitto: Quādo ꝑtermittere ea que ꝑtermitti nō debent peccare eſt: delinquere ēt p:o peccare vſurpaē. Hinc delicta peccata dicūtur: que aut propoſito: aut impetu: aut caſu fiunt. Propoſito delinquiē a latronibus factionē habentibus. Impetu ab ebrijs ad ferrū veniētibus. Caſu quū in venatu telū in ferā miſſum hoīez interimit. De hac materia vide infra in peccatum.

Deluſio grece. καταπαιγμα. ος. ꝛ καταπαίζω deludo dicitur. Eſt autē deludere ꝛ eludere deridere: atq; decipere. Plautus. Quid me deluditis: ꝛ no cte eluditis foras.

Dementia grece. ἄνοια. ας. ꝛ ἄνους. ου. δ. demēs dicit: qui quaſi deorſum mente dr̄. Quomō autē differat a mente: vide ſupra in amens.

Democratia grecā dictio eſt δημοκρατία. ας. Et eſt principatus populi vel popularis ſtatus: ꝛ eſt quum ad cōmodū egenorū reſpublica a pauperibus gubernatur. ſm Ariſtotelem li. iiij. polyticorū.

Demonſtratio grece: ἀπόδειξις. εως. ꝛ δεικτικός. ου. δ. demonſtratiuus dicitur ꝛ δείκνυμι demonſtro. Eſt autem demonſtratio certis ac neceſſarijs rationi bus alicuius rei probatio.

Denominatiuū grece παρώνυμον. ου. dr̄. dicuntur aūt denominatiua quecunq; aliquo ſolo dr̄ia caſu habēt appellationē: ſm Ariſt. lib. p̄dicamentoꝝ.

Depoſitū grece παρακαταθήκη. ης. dr̄. Et eſt qđ cuſtodiendū alicui datum eſt: vt habetur. ff. depo ſiti. l. i. in p:in. Differt aūt a mutuo: q: depoſitū datur ad vtilitatem dantis. Sed mutuū ad vtilitatem accipientis. b. Tho. ſcđa ſecunde. q. lxij. ar. vj.
Deponere ē apud ſeqſtrū colocare. Hinc ꝺpoſitum dr̄.

Deprecatio grece δέησις. εως. dicitur: veniteq; a deprecoꝛ: quod qñq; ſignificat vehementer ꝑcor aliquando deteſtor ꝛ propulſo: ꝛ quaſi precando depello. Quid. ſepe precor mortem: mortē quoq; deprecor idem. Hic mea ſarmaticū contegat oſſa ſolum.

Deriſio grece καταγέλασις. εως. ꝛ καταγελάω ꝛ καταγελῶ derideo dr̄. Eſt autē deriſio quū aliquis malū alicuius ꝑſone: vel defectū in ludū vel riſū ponit: vt erubeſcat: ꝛ verecūdeē. Deriſoris finis eſt vt erubeſcat. Cōuiciatoris vero vt tollat honorē. b. Tho. ſecunda ſecunde. q. lxxv.
Deriſio de re notabili eſt pctm̄ mortale. Et ē grauius q̄ cōtumelia. Sed grauiſſimū deriſio dei. Scđo parentum. Tertio iuſtorum: ſcđa ſcđe. q. lxxv. arti. ij.
Derideo illudo: ꝯtēno: ꝛ de aliquo rideo: ſiue riſu moueo a quo deriſoꝛ: ꝛ deriſio: ꝛ driſus q̄rte declinationis.

Derogare ꝛ abrogare quid ſint. Et quomodo inter ſe differant. Uide ſupra in abrogatio.

Deſcriptio grece: καταγραφὴ. ης. ꝛ καταγράφω de ſcribo dicitur. Eſt aūt deſcriptio rei ꝓpoſite ꝑ quaſdā proprietates declaratio. Quid autē differat a diffinitione: vide infra in diffinitio.

Deſiderium grece: πόθος. ου. ꝛ ἐπιθυμεῖν. deſidero dicitur. Eſt autem deſiderium libido eius qđ nūdum adſit ſm Ciceronem. lib. tuſ. queſt.
Deſiderium ē motus appetitus inamabile: ꝛ inchoatio amoꝛis: et. b. Tho. ij. ſen. di. xxvj. q. i. ar. iij.
Deſiderium differt ab amore: q: deſiderium eſt de bono non habito. Sed amor eſt de bono abſolute ſm eundem prima parte. q. xx. ar. j.

Deſideria ğ. ῥᾳθυμία. ας. ꝛ ῥάθυμος. ου. δ. deſidioſꝰ dr̄. Eſt aūt deſidia ignauia: ꝛ deſidioſus piger: ꝛ ignauus: ita ꝛ deſes deſidis a deſido qđ ē ocioſe ſedeo.

Deſpectio grece ἐξουθένησις. εως. ꝛ ἐξουθενέω deſpicio dicitur. Eſt autem deſpitio ſiue deſpicētia ſiue deſpectus quarte declinationis: idem qđ cōtemptus. qm̄ ea que contēnimus quaſi deoꝛſum: ꝛ ad pedes noſtros proiecta aſpicere ſolemus. De hac materia vide ſupra in cōtemptu ꝛ humilium.

Deſperatio ğ. ἀπόγνωσις. εως. ꝛ ἀπογνώσκω. deſpero dr̄. Eſt aūt deſpatio egritudo ſine vlla rez expectatione meliorum ſm Cice. li. iiij. Tuſ. queſt.
Deſpatio eſt qn̄ ex falſa exiſtimatione ꝑ pctā q̄ fecit: vel bona q̄ omiſit deſpat de dei miſericoꝛdia: credēdeū nollet vel n̄ poſſe ſibi parcere: vel in grāz recipe.
Deſperatio nō importat ſolā priuationē ſpei: ſz receſſū a re ꝯſiderata pp impoſſibilitatē extimatā. b. Tho. xxij. q. xl. ar. iiij. De hac materia vide infra vbi ſpes.

¶ Regum ſecundi cap. ij.
An ignoras q̄ pericoloſa ſit deſperatio. Regū

¶ Aug. lib. de vtilitate agende penitentie.
Nemo deſperet iudā traditorē nō tā ſcelus qđ cōmiſit: quā indulgentie deſperatio fecit penitꝰ interire. Augſti.

¶ Jbidem.
Ne deſperando augeamus peccata. Propoſitus eſt penitentie portus. Rurſus ne ſperando augeamus. Datus eſt dies noctis incertus.

¶ Aug. libro de penitentia.
Quicquid feceris: quantumcūq; peccaueris: adhuc in hac vita es: vnde te omnino: ſi ſanare nollet. Deꝰ auferret. Qui enim clamando tibi perſuaſit ne recedeꝛes: parcendo clamat vt reddeas.

¶ Aug. ſuper pſal. lv.
Noli dicere. Nunq̄ talem hominem deus correcturus eſt tā malū tam peruerſum. Noli deſperare. Quē rogēs attende non p:o ipſo quo ores magnitudinem morbi vides petentiam medici non vides.

¶ Aug. lib. de ſymbo.
Latro agnouit. Petrꝰ negauit. In Petro demōſtraē q̄ iuſtū nō debere de ſe p̄ſumere. In latrone nullū impium debere diffidere cōuerſum timeat ergo bonus ne pereat per ſuperbiā: ꝛ malus ne deſperet ꝑ multam maliciam. ¶ Hiero. in ep̄la ad abidam.

Hiero. Deꝰ.n. cūctos ꝙll ſorte ꝯſtituit: ꝛ dedit arbitrij libertatē: vt faciat vnuſq̄ſq; qđ vult ſiue bonū ſiue malū. qđ ğ poterimus dicere. Niſi ille q vlt dānari dāneē: ꝛ q vlt ſaluari ſalueē. Que nā fuit ſaluatiōis cā in petro: ꝛ i

iuda ſue dānatiōis: Nēpe vterqȝ liber erat. Sȝ petr⁹ poſt trinā negationē dn̄i egreſſus foras fleuit amariſſime: iudas vō poſt traditionē pn̄ia duct⁹ deſpās ꝺ miſericordia dei laqo ſe ſuſpēdit. ℭ Ambroſius ſup lucam.

Ambroſius: Incūbit virtuti ſeculiq ꝺſpat ꝺ adiutorio dei. ℭ Ibidē.

Nemo diffidat: nemo vetez ꝯſci⁹ peccatoꝝ pmia diuina deſperet. Nouit dn̄s mutare ſniam: ſi tu noueris emēdare delictum. ℭ Gregorius in paſtorali.

Grego. Quibuſdā ſepe magnitudo virtutis occaſio fuit ꝑdiciōis vt quū de ꝯfidētia virtū inordinate ſecuri eēnt ꝑ negligētiā inordinate morerēt. Mater.n. negligētie ſolet eē ſecuritas. Uidēdo ergo meretricē.i. Magdalenā ꝺ tua liberatione nō deſpes. Sed ēt iudā iudicādo ſecurus eſſe non debes. Confidentia ſtatim euertit: ꝛ deſperatio poſt lapſum exurgere non dimittit.

ℭ Jo. chryſoſtomus de reparatione lapſi.

Jo. chriſoſtom⁹ Ianuas eterne ciuitatis nobis deſperatio claudit: ꝛ ſpes aperit fiducia latum prebet ingreſſum.

ℭ Iſidorus de ſummo bono li. ij. c. xiiij.

Iſidor⁹ Nullus dȝ ꝺſpare veniā: ēt ſi circa finē vite ſue ꝯuertat ad pniaȝ vnū quēqȝ.n. dn̄s de ſuo fine ū ꝺ uita iudicat.

ℭ Iſidorus ibidem.

bernardus Inuita hois finis qrēdus eſt: qm̄ de⁹ n̄ reſpicit qles an tea vixerim⁹: ſȝ qles circa finē vite fuerim⁹. ℭ Ibidē.

Perpetrare flagitiū aliqꝺ mois ē aie: ſȝ deſperare eſt in infernū deſcēdē. ℭ Leo. pp. ꝛ hr̄. xxiij. q. ij. Ancilla.

Leo Nemo eni deſperādus ē dū in hoc corpore cōſtitut⁹ eſt: qȝ nōnūqȝ qꝺ diffidētia etatis differt: ꝯſilio maturiore perficitur. ℭ Hugo li. de vera ſapiētia.

Hugo Prima ſalus ē declinare culpā: Scda nō deſpare veniā Quia ipſe ſe in eternum punit: q apud verū iudicem ad pniam non recurrit. ℭ Boetius li. diuiſionū.

Boeti⁹ Quis nō videat plurimū ad bonarū artiū effectū valere: ſi apud mētes hoium nūqȝ ſit deſperatio diſcēdi.

ℭ Seneca tragedia. vij.

Seneca Qui non poteſt ſperare: deſperet nihil.

ℭ Q. Curtius de geſtis alexandri li. v.

Q. Curtius Vt opinor ignauiā quoqȝ neceſſitas acuit: ꝛ ſepe ꝺſperatio ſpei cā eſt. ℭ Q. Curti⁹ de geſtis alexādri li. vij.

Deſperatio magnū ad honeſte moriēdū incitamētū eſt.

ℭ Uegetius de re militari li. ij.

Uegetius Neceſſitas enim quedam virtutis eſt deſperatio.

ℭ Ualerius maximus li. ij.

Ualer. mari. Humane igit̄ imbecillitatis efficaciſſimū duramētum eſt neceſſitas. ℭ Uirg. eneidos li. ij.

Uirgilius. Moriamur ꝛ in media arma ruamus.
Una ſalus ꝛ victis nullam ſperare ſalutem.

Deſpōſatio: grece. μνηστεία. ας. ſ. ꝛ μνηστευω. deſponſeo dr̄. A ſpōte aūt venit ſpondeo qꝺ veteres pro dico vſurpabāt. Nā q ſpōdet ſpōte: hoc eſt ꝛ voluntarie dicit. Poſtea vō vſurpari cepiū ē ꝓ ſpōte pmitto Uñ q puellā ſpōdet ſpōſor dr̄. puella que ſpōdet ſpōſa: cui ſpōdet ſpōſus appellat. Hinc ꝺſpōſatio venit.

Deſtinare ē dirigē aliqd i aliqd: vel mēte ꝓponē. h. Tho. pma pte. q. xxiij. ar. i. Deſtino a de ꝛ ſto cōpoſitū dr̄. ꝛ idē ē qꝺ delibero aſſigno: deputo: addico: quaſi ſtare facio. ℭ Uirg. Et me deſtinat are.

Deſuetudo grece. ἀηθεια. ας. ſ. ꝛ ἀηθεω deſueſco dr̄. Uenit autem deſueſco a deſuo qꝺ eſt diſſoluo. Dicimus aūt diſſuo diſſueſco: diſſuefacio: Et deſuo: deſueſco: deſuefacio: in eadē ſignificat iōe. Eorū oppoſita ſūt ꝯſuo: cōſueſco: cōſuetudo: ꝛ alia huiuſmodi.

DETRACTIO grece. κακολογία. ας. ſ. ꝛ κακήγορος maledict⁹ dr̄. Et ē detractio denigratio aliene fame per occulta verba. ſecundū. bea. Tho. ſecunda ſecunde. q. lxxiij. ar. iij.

Detractio eſt ſeminatio mali occulte in proximi iniuriam. Differt autem detractio a contumelia. Quia contumelioſus per aperta dicta intendit honori derogare. Detractor vero in abſentia proximi eius famam ledit ſm̄ .b. Tho. ſcda ſcde. q. lxxiij.

Detractio qē occulta maledictio ad denigrationē fame ꝑ īpoſitionē falſi: ꝑ adauctionē mali ꝑ reuelationē mali occulti: ꝛ ꝑ depꝛauationē itētiōis: ꝺ ſe ē pctm̄ mortale. Et leuitate vō ē veniale: niſi ſit ꝺ graui. ſȝ ꝓꝑ bonū: cū debitis circūſtātijs nullū ē peccat ꝺ. ex. b. Tho. ſa ſe. q. lxxiij. ar. i. Quō aūt hec differant. ſ. detractio. Cōtumelia. Deriſio: ꝛ ſuſurratio. vide infra ſuſurratio.

Detraho aliqñ ſignificat tollo: extraho. Terenti⁹: Acentrunt ſerui: ſoccos detrahunt. aliquando ſignificat derogo. vnde detractio ꝛ detractores qui fame aliene ꝺrogare nituntur. ℭ Exodi. c. xxij. Exodi

Diis nō detrahes: ꝛ principi populi tui nō maledices.

ℭ Prouerbiorum cap. iiij. Prouer.

Remoue a te os prauū: ꝛ ꝺtrahētia labia ſint ꝓcul a te.

ℭ Prouerbiorum cap. xiij.

Qui detrahit alicui rei: ipſe ſe in futurum obligat.

ℭ Prouerbiorum cap. xxiiij.

Vent⁹ aqlo diſſipat pluuias ꝛ facies triſtis linguā detrahentem. ℭ Prouer. cap. xxiiij.

Cū detractorib⁹ nō cōmiſcearis. ℭ Prouer. cap. xxvi.

Quum defecerint ligna extinguet ignis: ꝛ ſuſurrōe ſubtracto iurgia cōqeſcēt. ℭ Ibidem.

Verba ſuſurronis quaſi ſimplicia: ꝛ ipſa perueniunt ad intima cordis. ℭ Eccleſiaſtes cap. x. Eccleſiaſtes

Si mordeat ſerpēs in ſilētio: nihil eo minus hȝ q occulte detrahit. Eccleſiaſtes. c. x.

In cogitatiōe tua regi nō detrahas. ℭ Sapiētia. c. i. Sapiētia

Qm̄ auris celi audit oia: ꝛ tumult⁹ murmurationū n̄ abſcōdet: Cuſtodite ȝ vos a murmuratōe: q nihil ꝓdeſt ꝛ a detractiōe parcite lingue. ℭ Eccleſiaſtici cap. v. Eccleſiaſtici

Non appelleris ſuſurro i vita tua: ꝛ lingua tua ne capiaris ꝛ cōfundaris. ℭ Eccleſiaſtici cap. v.

Suſurrator aūt: odium: ꝛ inimicitiam ꝛ contumelia.

ℭ Eccleſiaſtici cap. xi.

Bona in mala cōuertens inſidiatur: ꝛ in electis pōit maculam. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxi.

Suſurro coinquinabit aiam ſuā: ꝛ in omnibus odietur.

ℭ Paulus ad corynthios prime. c. x. Paulus

Neqȝ murmuraueritis: ſicut quidam patruȝ veſtrorum murmurauerūt: ꝛ perierunt ab exterminatore.

ℭ Paulus prime ad corinthi. cap. vj.

Nec maledici: nec rapaces regnum dei poſſidebunt.

ℭ Paulus ad romanos cap. i.

Detractores deo ſunt odibiles. ℭ Jacob⁹ i epiſto. c. iiij. Iacob⁹

Nolite ꝺtrahere alterutrū fratres mei. Qui ꝺtrahit fratri: aut q iudicat fratrē ſuū ꝺtrahit legi ꝛ iudicat legem. ℭ Auguſtinus li. ꝺ ꝯflictu vitiorū ꝛ vir. Augu.

Detractio dicit qs pt ſuſtinerē: qs pt ſilētio tegere: q̄ſta ille vel illa praua cōmittit: niſi forte q ꝯſcit. Libertas iuſte icrepās rñdet. Nec tacēda ſunt mala primi: nec ꝯſentiēda: ſȝ charitate fraterna in facie prim⁹ redarguēdus ē. Nōnunqȝ ēt errata ad tps delinquentium ſilētio tegēda ſunt: vt apto tēpore corrigantur.

ℭ Auguſtinus in epiſtola ad hipponenſes.

Quū ipſa ꝛ ſcriptore ꝺitatē criminari aut obſcurare n̄ pōt hos ꝑ qs ꝑdicat ſducūt i odiū: ꝺ qb⁹ effingere qcquid in mētē venerit pōt. vñ iā apoſtolice ꝓphetie tps vr̄ inſtare. Erit tps in quo ſanā doctrinā nō ſuſtinebūt.

ℭ Aug. fr illō ps. ꝓ eo vt me diligerēt ꝺtrahebāt mihi

Plus nocēt in mēbris detrahētes ehuſtorq aias credētiū interficiūt: qȝ q eius carnē mox reſurrecturā perimerunt. ℭ Aug. li. de paradiſo.

Bilinguis ſerpēs habet aiqȝ mortalitateſ q diaboli miniſter aliud lingua loquat̄ aliud corde meditetur.

ℭ Augu. in eius mēſa hos verſus dr̄ habuiſſe.

Quiſquis amat dictis abſentem rodere vitam:
Hanc menſam indignam nouerit eſſe ſibi.

Hiero. ¶ Hieronymus epiſtola ad nepotianum.
Caue ne linguã aut aures habeas prurientes: vt alijs detrahas: aut alios detrahentes audiat. ¶ Ibidẽ.
Nõ eſt tibi vituperationẽ alterius patiẽter audire. Quia nec ab alijs optas recipi tuã. Nemo inuito auditori libẽter refert detractoria. Sagitta in lapide nõ infigitur: ſꝫ interdũ reſiliẽs percutit dirigentẽ. Diſcat detractor dũ te videt nõ libẽter audire: nõ facile detraheꝛ.
¶ Hieronymus ad nepotianum.
Plus peccat detractor q amorẽ proximi a corde alterius minuit: q̃ꝫ qui victũ ab ore pauperis rapit. nã ſicut aia p̃cioſior ẽ q̃ꝫ corpꝰ: ſic grauius ẽ alicui victũ auferre: q̃ꝫ corporis. Hieronymus ibidem.
Cauendũ eſt ne quis ſiniſtrum aliquid de aliquo loqui preſumat: niſi propter eius emendationem faciat.
Hieronymus ad celantiam.
Nulli unq̃ꝫ oino detrahas: ꝛ aliorꝫ vituperationẽ nõ te laudabilẽ videri velis: magis vitã tuã ornare diſcere q̃ꝫ alienã carpe. Et ſp̃ memor eſto ſcripture dicẽtis noli diligere detrahere ne eradiceris: pauci etenĩ ſunt qui huic vitio renunciant. ¶ Ibidem.
Rarꝫ inuenies q irreprehẽſibilẽ vitã ſuã exhibere velit: vt is nõ libẽter reprehẽdat aliena. Tãtaq̃ꝫ huiꝰ mali libido mẽtes hoĩuꝫ inuaſit: vt ẽt qui procul ab aliis vitiis receſſerũt: in iſtõ tñ: q̃ſi i extrẽmũ laqueũ diaboli icidãt
¶ Hiero. in epiſtola ad ruſticũ monachum.
Sicut ſagitta: ſi mittat̃ ꝯ durã materiã nõ nũq̃ꝫ in mittẽdũ reuertit̃: vulnerat vulnerãtẽ. Ita detractor quũ triſtẽ faciẽ viderit audiẽtis (Immo nõ audiẽtis) ſed obturãtis aures ſuas ne audiat ſanguinẽ. Ilico cõticeſcit. Palet vultus: herẽt labia: ſaliua ſiccatur.
¶ Idem epiſtola. xxxiiij.
Cum detractoribus nõ cõmiſcearis: q̃m̃ repẽte venit perditio. tã eiꝰ q detrahit: q̃ꝫ eius qui accõmodat aurem
¶ Hiero. epiſtola ad ruſticum monachum.
Nulli detrahas. Nec in eo te ſanctũ putes. ſi alios lacerans. Accuſamus ſepe q̃ facimꝰ: cõtra nos ipſos diſerti in nr̃a vitia inuehimꝰ: inuiti de eloquẽtibꝰ iudicantes. ¶ Hiero. ſuper eccleſiaſtes.
Serpẽs ꝛ detractor equales ſũt. Quõ. n. ille mordẽs venenũ iſert. Sic iſte detrahẽs pectoris virꝰ ſui in fr̃em effũdit ꝛ nihil hꝫ ampliꝰ a ſpẽte. ¶ Greg. natali
Grego. ẽpo ꝛ habet̃ di. xliiij conuiuia. §. ſciendũ.
Sciẽdũ ẽ q: tũc ex charitate conuiuia faciter procedũt: quũ in eis nulla abſẽtiũ vita mordet̃: nullus ex irriſiõe reprehẽdit̃. ¶ Greg. ꝛ habet̃. vi. q. i. ex merito.
Deteriores ſunt q vitã moreſq̃ꝫ bonorꝫ corrũpunt his q ſubſtãtias aliorꝫ p̃diaq̃ꝫ diripiũt. Caueat itaq̃ꝫ vnuſquiſq̃ꝫ: ne aut linguam aut aures habeat prurientes: ne aut ipſe alijs detrahat: aut alios detrahẽtes audiat.
¶ Gregorius ibidem.
Parcãt ſinguli detractiõi lingue: cuſtodiãtq̃ꝫ ſermones ſuos ꝛ ſciãt: q: cũcta q̃ de alijs loquũt̃: ſua ſnia iudicabuntur. ¶ Greg. ſup ezechiel. homelia. ix.
Hij quorꝫ vita in exẽplo imitatiõis ẽ poſita: debẽt ſi poſſunt detrahẽtiũ ſibi v̄ba cõpeſcere: ne eorꝫ p̃dicationẽ. aut audiãt qui audire poterãt: ꝛ in prauis moribus remanentes bene viuere contẽmnãt. ¶ Ibidem.
Quid aliõ detrahẽtes faciũt: niſi q i puluerẽ ſufflãt: ꝛ i oculos ſuos terrã excitãt. Et vñ puluis detractiõis plus ſufflauerit minꝰ inde veritatis videãt. ¶ Gre. ſup ezech. ho. ix.
Linguas detrahẽtiũ ſicut nr̃o ſtudio excitare nõ debemꝰ ne ipſi pereãt. Ita p ſuã maliciã excitatas equanimiter tollerare vt meritũ nobis accreſcat aliqñ ẽt ꝯpeſcere: ne dũ de nobis mala diſſeminãt: eorꝫ qui audire nos ad bonã poterãt corda innocentiũ corrumpant.
¶ Gregorius ſuper ezechiel. homelia. ix.
Quũ lingue detrahẽtiũ corrigi nequeũt: equanimiter ſunt p oia tolerãde. Nec detractionis ſermo timendus ẽ: ne dum vituperatio peruerſorꝫ metuitur: recti opis via deſeratur. ¶ Gregorius in paſtorali.
Non maledices ſurdo ꝛc. Surdo maledicere ẽ abſenti: ac nõ audiẽti derogare. Corã ceco offendiculũ põere: eſt diſcretam quidem rem agere: Sed tñ ei: qui lumẽ diſcretionis non habet ſcandali occaſionem prebere.
Iſidor. ¶ Iſidorus de ſummo bono li. iij.
Non ſolum ille reus eſt qui falſum de alio profert. Sed ꝛ is qui cito aurem criminibus prebet.
Bernardus ¶ Bernardus libro de conſideratione.
Detrahere aut detrahentem audire: quid horũ ſit dãnabilius nõ facile dixeri. ¶ Bernardꝰ li. d ꝯſideratiõe.
Oẽm q palã veret̃ dicere: qd in aure loq̃t̃ ſuſpectũ habeas. Qd ſi corã te indicare ille renuerit: delatorẽ iudices nõ accuſatorẽ. ¶ Ber. ſup cant. ſermõe. xxiiij.
Detractores aũt quodã ſimulate verecũdie fuco ꝯceptã maliciã quã retinent nõ poſſũt adũbrare conant̃. Videas a detractore alta p̃mitti ſuſpiria: ſicq̃ꝫ cũ q̃dã grauitate ꝛ tarditate vultu meſto demiſſis ſupcilijs: ꝛ voce plãgẽti egredi maledictionẽ: ꝛ qdem tãto p̃ſuaſibilius: q̃ꝫ quãto credit̃ ab his q audiũt corde nõ auido: ꝛ magis ꝯdolẽti affectuq̃ꝫ malicioſe proferri. Doleo igr̃ vehemẽter pro eo q diligo eũ ſatis ꝛ nũq̃ꝫ potui de hac re corrigere eũ: ꝛ alias mihi qdẽ bene cogñũ fuerat de eo iſtud: ſꝫ p me nunq̃ꝫ inotuiſſet. At q̃m p alterũ patefacta res eſt: veritatem negare nõ poſſuꝫ: re vera ita eſt.
Caſſiodorus ¶ Caſſiodorus ſup p̃s. iij.
Dentes dicti ſunt a demendo. Ideo pulchre lingue detrahẽtiũ dẽtes vocant̃: Quia ſicut illi ciborꝫ partes demunt ita ꝛ iſti opiniones hominum corrodunt.
¶ Caſſiodorus ſup p̃s. Dixi cuſtodiam.
Quis bolum ſic cautꝰ ẽ: vt ſi inter emulos loquat̃: nullũ verbũ eiꝰ incurrat aliquã q̃ſtionẽ. Nã mẽti furore ꝯbuſtẽ qd rectũ dr̃ peruerſum videtur. ¶ Gloſa Ro. i.
Gloſa Differẽtia eſt inter ſuſurronẽ ꝛ detractorẽ: Quia ſuſurro inter amicos diſcordiã ſeminat: detractor aliorꝫ bona minuit vel negat: Ne aũt leuia putent̃ peccata ſuſurratio ꝛ detractio: q: in verbis fiunt: ideo apoſtolus dicit detractores ꝛ ſuſurrones deo odibiles.
Laer. dioge. ¶ Laertiꝰ diogenes d vita ꝛ mo. philoſophorꝫ.
Quũ xenocrates eſſet cũ qbuſdã detractoribꝰ ꝛ taceret querẽte vno cur ſolus taceret. Qr dixiſſe me ingt aliqñ penituit: tacuiſſe nunq̃ꝫ. ¶ Cicero li. officiorum.
Detrahere igit̃ aliqd alteri ꝛ hoĩs icõmodo ſuũ ꝯmodũ augere: magis ẽ ꝯtra naturã q̃ꝫ mors: q̃ꝫ paupertas: q̃ꝫ dolor: q̃ꝫ cetera q̃ poſſũt aut corpori accidere: aut rebꝰ externis. Nam principio tollunt cõuictũ hoĩum ꝛ ſocietatem. ¶ Cicero ibidem.
Cicero Arbitrari debemꝰ magis eẽ ꝯtra naturã hoiem hoĩ detrahere ſui cõmodi cã: q̃ꝫ oia incõmoda ſubire: vl̃ externa vel corporis. ¶ Valerius maxi. li. iiij.
Vale. maxi. Nulla tam modeſta felicitas eſt: que malignãtes dẽtes vitare poſſit. ¶ Terentius comedia vltima.
Terentius. Nihil ẽ antipho quin male narrãdo poſſit deprauarier.
Ouidiꝰ ¶ Ouidius metamorphoſeos li. xii. fabula. i.
Neq̃ꝫ enim bene facta maligne.
Detractare meum eſt. ¶ Ouidius de ponto libro.
Ledere viuos.
Liuor ꝛ in iuſto carpere dente ſolet.
¶ Horatius ſermonum li. i. ſat. iiij
Horatius. Abſentes qui rodit amicum.
Qui non defendit alio culpante: ſolutos.
Qui captat riſus hominum famamq̃ꝫ dicacis:
Fingere qui non viſa poteſt: cõmiſſa tacere.
Qui nequit hic niger eſt hunc tu romane caueto.
¶ Horatius epiſtolarꝫ li. i. epiſtola. xix.
Archanum neq̃ꝫ tu ſcrutaberis illius vnq̃ꝫ.
Commiſſumq̃ꝫ teges ꝛ vino tortus ꝛ ira.
Nec tua laudabis ſtudia: aut aliena reprehendes.

DEUS ꝛ dea gre. theos. ſiue. theos. Uel ſm iſido. ou. 8. diuin⁹ dr. Eſt ūt de⁹ aial ſempiternū ꝛ optimū ſm Ariſt. li. xi. metaphi.

Deus eſt incorporalis mens que per omnem rerum naturam diffuſa ꝛ intenta vitalē ſenſum cunctis animantib⁹ tribuit: ſecūdum Pythagoram vt eſt apud Lanctantium li. de ira dei.

De⁹ vt idē Lactātius ait ibidē: tātus eſt: vt ab hoīe nō poſſit aut vbis enarrari: aut ſenſib⁹ eſtimari. vn⁹. n. (idē ait) eſt princeps ꝛ origo rerū de⁹. ſicut plato in thimeo ꝛ ſenſit ꝛ docuit: cui⁹ maieſtatē tātā eē declarat vt hec mēte cōprehēdunec lingua exprimi poſſit. Socrates apud xenophontē ait formā dei nō oportere cōquiri. Plato in libris legū ait. Quid oīno ſit de⁹. nō eſſe querēdū: qz nec inueniri poſſit: nec enarrari.

De⁹ qd ſit ſcire nō poſſum⁹. B. Tho. pma pte. q. i. ar. vij.

Deus non habet diffinitionē. vt ibidem.

Dei cognitio per eſſentiā eſt naturalis ſoli deo. angelo autem per ſimilitudinem nobis vero per ſpeculū. i. per ſpeciem aliorum. B. Tho. i. parte. q. lvi. ar. iij.

Deus (ait Cicero li. i. de nā deoꝝ) qd aut qlis ſit roges me authore vtar Simonide de quo quum queſiſſet hoc idem Tyrānus Hiero. deliberādi cā ſibi vnam diem poſtulauit. Quum idē ex eo poſtridie quereret: biduū petiuit. Quū ſepius duplicaret numeꝝ dieꝝ: admiranſqz Hiero. quereret cur ita faceret: Quia quāto inqt diutius ↄſidero: tāto mihi res vr̄ obſcurior.

De⁹ ꝓprie diffiniri nō pōt. tū qz deus nō eſt ſub gīne. ſꝫ eſt ſup oē genus. tū qz nō eſt cōpoſitus ex gīe ꝛ drīa: nec ex aliquo alio: ſed eſt pur⁹ actus ꝛ ſūme ſimplex.

Deus ſcilicet facilius ſit dicere quid non ſit q̄ quid ſit: is tamen ab aliquibus deſcribitur.

Deus eſt mens vniuerſi.

Deus eſt qcqd vides totū: ꝛ quicquid nō vides totū.

Deus eſt animus per imenſas mundi partes oēmqz naturam cōmeans: atqz diffuſus: ex quo omnia que naſcuntur animalia vitam capiunt.

Deus eſt infinita mens: que per ſeipſam mouetur.

Deus eſt pſtans quedā natura: qua nihil eſt meli⁹: i cui⁹ ꝓuidentia mundū: quem cōdidit: aſſidue gubernat.

Deus vt quidā putant dictus eſt a dando. qz hoīb⁹ dat quicqd cōmodū eſt ei vel dr̄ eo qđ nihil deſit. Uel a theos: qđ deum ſignificat. Uel ἀπὸ τοῦ θέω: quod eſt videor ꝛ ſpeculor: qz peruigil oia cōtemplat̄ ꝛ videt. Uel ἀπὸ τοῦ δέομαι ideſt timeor qđ mortalib⁹ ſit tremendus. Statius primus in orbe deos fecit timor.

Geneſis

ℭ Geneſis cap. i.

Non dei poſſumus reſiſtere voluntati.

Exodi

ℭ Exodi cap. xv.

Quis ſimilis tui in fortibus domine? quis ſimilis tui magnificus in ſanctitate terribilis atqz laudabilis. ꝛ faciens mirabilia. ℭ Exodi. xv.

Dominus regnauit in eternum ꝛ vltra.

ℭ Exodi cap. xxxiiii.

Dñator dñe deus miſericors: ꝛ clemens: patiens: ꝛ multe miſerationis: ac verax: q cuſtodis miſericordiā in millia: q aufers iniqtatē ꝛ ſcelera: atqz peccata: nullusqz apud te p ſe innocēs eſt q reddis iniqtatē patꝝ filijs ac nepotibus: in tertiam ꝛ quartam progeniē.

Numeri

ℭ Numeri cap. xxiij.

Non eſt deus quaſi hō: vt mentiatur: nec vt filius hominis: vt mutetur. Dixit ergo: ꝛ nō faciet: locutuſqz eſt: ꝛ nō implebit. ℭ Iſayas cap. primo.

Date magnificentiā deo nr̄o. Dei pfecta ſunt opa: ꝛ oēs vie eius iudicia. Deus fidelis abſqz iniquitate iuſtus ꝛ rectus. ℭ Joſue cap. primo.

Joſue

Conſortare ꝛ eſto robuſtus. Noli metuere: ꝛ noli timere qm̄ tecū eſt dominus deus tuus in omnibus ad quecunqz perrexeris. ℭ Joſue cap. ij.

Dominus deus veſter ipſe eſt deus in celo ſurſum: ꝛ in terra deorſum. ℭ Joſue. c. ij.

Hoc diligentiſſime precauete. vt diligatis dominū deum veſtrum. ℭ Regum primi cap. ij.

Regum

Non eſt ſanctus: vt eſt dominus: neqz enim eſt alius extra te: ꝛ nō eſt fortis ſicut deus noſter. ℭ Paralipomenon lib. i. c. xvij.

Paralipomenon

Domine nō eſt ſimilis tui: ꝛ non eſt alius deus abſqz te. ℭ Paralipomenon libri. i. c. xxi.

Dixit dauid ad Gad. Ex omni parte me anguſtie pmūt ſed melius mihi eſt vt incidā in manus dñi: qz multe ſunt miſeratiōes ei⁹: q̄ i min⁹ hoīuꝫ. ℭ Ibidē. c. xxij.

Prebete igit̄ corda vr̄a ꝛ aias vr̄as vt q̄ratis dñm deū veſtrum. ℭ Paralipomenon ſecundi. c. ij.

Eſdre

Magnus eſt. n. de⁹ nr̄ ſup oēs deos. ℭ Eſdre ſi. c. viij.

Virtus domini erit cū eis: qui inquirunt eum in omni affectu. ℭ Eſdre tertii. c. viij.

Tobias

Solus enim es: ꝛ vna plaſmatio nos ſumus manuum tuarum. ℭ Tobias. c. iij.

Iuſtus es dñe: ꝛ oia iudicia tua va ſunt: ꝛ oēs vie tue miſericordia veritas ꝛ iudiciū. ℭ Tobias cap. iiii.

Omni tpe bñdic deum: ꝛ pete ab eo: vt vias tuas dirigat. ꝛ oia ↄſilia tua i ipo pmaneāt. ℭ Heſter. c. xiij.

Heſter

Dñe dñe rex oipotens. In ditione. n. tua cuncta ſūt poſita. ꝛ nō eſt q poſſit tue reſiſtere volūtati. ℭ Ibidē.

Tu feciſti celū ꝛ terrā: ꝛ qcqd celi ambitu ↄtinet̄. dñs oium es: nec ē q reſiſtat maieſtati tue. ℭ Job. c. xxxiiij

Job.

Abſit a deo impietas: ꝛ ab omnipotente iniqtas: opus enim hominis reddet ei: ꝛ iuxta vias ſingulorum reſtituet eis. ℭ Job. c. xxxvij.

Digne deū inuenire non poſſum⁹. magnos fortitudine: iudicio ꝛ iuſticia: ꝛ enarrari nō pōt: ideo timebūt eū viri: ꝛ non audebunt contemplari omnes qui ſibi videntur eſſe ſapientes. ℭ Ps. xxxij.

David

Ipſe dixit ꝛ ſcā ſt. Ipe mādauit ꝛ creata ſt. ℭ Ps. 126.

Niſi dñs edificauerit domū in vanū laborauerūt q edificant eam. Niſi dñs cuſtodierit ciuitatē fruſtra vigilat qui cuſtodit eam. ℭ Pſal. cxxvij.

Beati oēs q timēt dñm: q ābulāt i vijs ei⁹. ℭ Pſal. 134.

Omnia quecunqz voluit dñs fecit in celo: ꝛ in terra: in mari: ꝛ in omnibus abyſſis. ℭ Pſal. cxliiij.

Prope eſt dominus omnibus inuocantib⁹ eū: omnibus inuocantibus eum in veritate. ℭ Pſal. cxliij.

Cuſtodit dominus omnes diligentes ſe: ꝛ omnes peccatores diſperdet. ℭ Eccleſiaſtes. cap. viii.

Eccleſiaſtes

Intellexi q̄ oium operū dei nullū poſſit hō inuenire rōnē eoꝝ que ſunt ſub ſole: ꝛ quāto pl⁹ laborauerit ad querendū: tāto minus inueniet. Etiā ſi dixerit ſapiens ſe noſſe: nō poterit reperire. ℭ Eccleſiaſtes cap. xi.

Quō ignoras que ſit via ſpiritus: ꝛ qua rōne compingant̄ oſſa in ventre pregnātis: ſic neſcis opa dei: qui fabricator eſt omnium. ℭ Sapientie. c. xv.

Sapientie

Noſſe. n. deū ↄſumata iuſticia eſt: ꝛ ſcire iuſticiā: ꝛ virtutē ſuā radix eſt imortalitatis. ℭ Sapiētie. c. xvi.

Tu es dñe q vite ꝛ mortis habes ptātē ꝛ deducis vſqz ad portas mortis: ꝛ reducis. ℭ Eccleſiaſtici. c. i.

Timenti dominū bene erit in extremis: ꝛ in die defunctionis ſue benedicetur. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxxiij.

Eccleſiaſtici

Timenti deum non occurrent mala: ſed in temptatiōe deus illum conſeruabit: ꝛ liberabit a malis. ℭ Iſayas cap. lv.

Querite dñm dū inueniri pōt: inuocate eū dū prope ē. Derelinquat impi⁹ viam ſuam: ꝛ vir iniquus cogitatiōes ſuas: ꝛ reuertat̄ ad dñm: ꝛ miſerebit̄ eius: ꝛ ad deū noſtrū: quoniam multus eſt ad ignoſcendum. ℭ Mattheus cap. ix.

Qui amat patrē aut matrē plus q̄ me nō ē me dign⁹. ℭ Mattheus cap. xvi.

Si qs vult poſt me venire abneget ſemetipſū: ꝛ tolat cru

Mat.

ceȝ ſuam ⁊ ſequatur me. ℂ Marcus.cap̄.x.
Nemo bonus niſi vnus deus. ℂ Marcus cap̄.xii.
Primū omniū mandatū eſt: Audi Iſrael: dñs de⁹ tuus
Lucas vnus eſt ⁊ diliges dñm deū tuum ex toto corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua: ⁊ ex tota mēte tua. ℂ Lucas cap̄.v.
Joānes Quis poteſt dimittere peccata niſi ſolus deus?
ℂ Joannes capitulo primo.
Deum nemo vidit vnq̄. ℂ Paulus ad romanos.c.i.
Paulus Inuiſibilia dī a creatura mūdi p ea q̄ facta ſunt intellecta ꝯſpiciunt: ſempiterna quoq; ei⁹ virt⁹ ⁊ diuinitas
ℂ Paulus ad romanos.cap̄.iiij.
Queçunq; promiſit deus potens eſt ⁊ facere.
ℂ Ibidem cap̄.viii.
Scimus autem quoniam diligētibus deū omnia cooperantur in bonum.
ℂ Paulus ad corynthios primę.c.ij.
Animalis autem hō nō percipit ea que ſunt ſpirit⁹ dī.
Paulus ad corynthi.prime.c.x.
Siue ergo manducatis: ſiue bibitis: vel aliud quid facitis: omnia in gloria dei facite.
ℂ Paulus ad corynthios ſecūdę cap̄.iij.
Non ſufficientes ſumus cogitare aliquid ex nobis quaſi ex nobis: Sed ſufficientia noſtra ex deo eſt.
ℂ Paulus ad corinthios ſecūdę.c.viij.
Scitis enim gratiam domini noſtri Jeſu Chriſti: quoniam propter vos egenus factus eſt: quum eſſet diues: vt illius inopia vos diuites eſſetis
ℂ Paulus ad Philippen.c.ij.
Deus eſt enim qui operatur in vobis: ⁊ velle ⁊ perficere pro bona voluntate.
ℂ Paulus ad Tymotheum primę.c.ij.
Deus omnes homines vult ſaluos fieri: ⁊ ad agnitionez veritatis venire.
ℂ Paulus ad hębreos.c.xii.
Etenim deus noſter ignis conſumens eſt.
Actuū ℂ Actuum apoſtolorum.c.x.
Aperiens Petrus os ſuū dixit. In veritate cōperi q̄a non eſt perſonarum acceptor deus: Sed in omni gente q̄ timet deū: ⁊ operat̄ iuſticiam acceptus eſt illi.
Jacob⁹ ℂ Jacobus cap̄.i.
Omne datū optimū: ⁊ omne donū pfectū deſurſuȝ eſt deſcēdēs a prē luminū: apud quē nō ē trāſmutatio: nec viciſſitudinis obumbratio. ℂ Petrus apl's ſę.c.iij.
Petrus Vnus dies apud dñm ſicut mille anni: ⁊ mille āni ſicut
Augu. dies vnus. ℂ Auguſtinus li. de trinitate ⁊ habet̄ de con.di.iij. omnes quos.
Oēs quos potui legere. q ante me ſcripſerūt de trinitate q deus eſt: diuinorū librorū veterum ⁊ nouoꝝ catholici tractātes hoc intēderūt ſm ſcripturas docere. Qȯ pr̄ ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanct⁹ vni⁹ eiuſdēq; ſubſtātię inſeparabili equalitate diuinā inſinuant vnitatē. Ideoq; nō ſunt tres dij: ſed vnus deus. Quāuis pater filium genuerit: ⁊ ideo filius nō ſit q pr̄ eſt filiuſq; a patre ſit genitus. Et ideo pr̄ non ſit qui filius. Spirituſq; ſanctus nec pr̄ ſit nec fili⁹: ſed tantūmodo patris ⁊ filij ſpiritus: ⁊ patri ⁊ filio etiā ipſe coęqualis: ⁊ ad trinitatis pertinens vnitatem. nō tn̄ eandē trinitatē natam de virgine Maria: ⁊ ſub pontio pilato crucifixam ⁊ ſepultam: tertia die reſurrexiſſe ⁊ in cęlum aſcendiſſe: ſed tantummodo filium. ℂ Ibidem.
Pater ⁊ filius ⁊ ſpirit⁹ ſanctus ſicut inſeparabiles ſunt: ita inſeparabiliter operantur.
ℂ Auguſtinus de trinitate li.i.
Nec periculoſius alicubi erratur: nec laborioſius aliqd queritur: nec fructuoſius aliqd inuenit̄ q̄ȝ trinitas.
ℂ Auguſtinus epiſtola ad macedonium.
De⁹ p pauca in hoc ſeculo punit ne diuina ꝓuidētia nō eſſe credat̄: ⁊ multa ſeruat vltimo examini ⁊ futurū iudiciū cōmendet̄. ℂ Augu. ad macedoniū ep'la.ii.

Non ego meo ingenio vel merito: ſed ei⁹ dono ſum: ſi qd laudabile ſuū. Nam quędā acutiſſima ⁊ excellētiſſima ingenia tanto in maiori errorę errant: quāto cōfidentius tanq̄ȝ ſuis viribus cucurrerint: nec ſuppliciter ac veraciter deū. vt viā ſibi oſtenderet: ipetiuerūt.
ℂ Auguſtinus li. meditationum.
Quid eſt Jeſus? niſi ſaluator? igit̄ pp temetipſum eſto mihi Jeſus. Noli dñe noli ſic attender̄ malū meū: ne obliuiſcaris bonū tuū. O bone dñe ſi ego admiſi vñ me dānare potes: tu nō amiſiſti vñ me ſaluare ſoles.
ℂ Aug. li. ſoliloquiorum parte.iij.cap̄.i.
Iuſtū ē vt creatura laudet deū creatorē. Ipſe. n. nos ad laudandū ſe creauit: qui nr̄is nō indiget laudib⁹. Eſt aūt virtus incōprehenſibilis: nullius indigens ipſa ſibi ſufficiēs: magnus eniȝ dñs nr̄ ⁊ laudabilis valde. Nunc itaq; mēs diligat lingua canat: ſcribat man⁹ atq; in his ſanctis ſtudijs fidelis anim⁹ ſe exerceat.
ℂ Auguſtinus lib. vij. confeſſionum.
O eterna veritas: ⁊ vera charitas: ⁊ chara ęternitas: Tu es deus meus vbi ſuſpiro die ac nocte.
Auguſtinus lib. xii. confeſſionum.
Eſt gaudium quod nō datur impijs: Sed eis qui te gratis colunt: quorum gaudium tu es ipſe: ⁊ ipſa eſt vita beata gaudere a te: de te: propter te. Ipſa eſt ⁊ nō altera: bona quippe vita eſt gaudium de veritate: ⁊ hoc eſt enim gaudium de te qui es veritas.
ℂ Auguſtinus ſuper illud. pater noſter ⁊c.
Deus ē in ſeipſo ſicut Alpha ⁊ o: in mūdo ſicut rector ⁊ author. In angelis ſicut ſapor ⁊ decor. In eccleſia ſicut paterfamilias in domo. In anima ſicut ſponſus in thalamo in iuſtis ſicut adiutor ⁊ protector: In reprobis ſicut pauor ⁊ horror. ℂ Auguſtin⁹ de creatiōe.
Si aliquādo dominus tardius dat: cōmendat dona: nō negat diu deſiderata dulcius obtinentur. Cito autē data vileſcunt. Seruat tibi deus q̄ non vult cito dare: vt ⁊ tu diſcas magna magne deſiderare.
ℂ Auguſtinus li. viij. de ciuitate dei.
Platonici dicunt beatum eſſe hominem fruentem deo: non ſicut corpore vel ſeipſo fruitur animus. aut ſicut amicus amico: ſed ſicut luce oculus.
ℂ Auguſtinus ibidem.
Quicunq; philoſophi de deo ſenſerunt: q̄ rerū creatarū ſit effector: ⁊ lumen cognoſcendarum: ⁊ bonum agendarum: q̄ ab illo nobis ſit principium nature ⁊ veritas doctrinę: ⁊ fęlicitas vitę: illos cęteris anteponimus eoſq; nobis propinquiores fatemur.
ℂ Auguſtinus ſuper geneſim. li. v.
Omnia prius q̄ȝ fierent: in noticia facientis erant ⁊ vtiq; ibi meliora: vbi veriora.
ℂ Auguſtinus ſuper geneſim lib. viij.
De⁹ ſol⁹ dñs eſt: q: illi animo: nō ad ſuā: ſed ad nr̄aȝ vtilitatē ſeruimus. nā ſi nobis indigeret corpſo nō ver⁹ dñs eēt: quū p nos ei⁹ adiuuaret̄ neceſſitas ſub qua ēt ipſe ſeruiret. ℂ Augu. ſup Joānem ſermōe.iij.
Qui deus imortalitatē tribuit dona ſua coronat nō merita noſtra. ℂ Augu. ſuper Joānem ſermōe.xix.
Deus tibi totū eſt: Si eſuris panis eſt: ſi ſitis aqua tibi eſt. Si in tenebris es: lumē tibi eſt: ſi nudus es imortalitate tibi veſtis eſt. ℂ Augu. ſuper Joāne ſermōe.l.
Quare dñs vnū ꝓditorē inter duodecim habere voluit? Niſi vt malos toleremus: ne corpus dñi diuidamus.
ℂ Auguſtinus ſuper pſal. xxvi.
Quicquid pręter deum eſt: dulce non eſt: Quicquid mihi vult dare dñs meus auferat totuȝ: ⁊ ſe mihi det.
ℂ Augu. ſuper pſal. liiij.
Siue tribulemur ⁊ āguſtiemur: ſiue letemur: ⁊ exultem⁹ illi laudād⁹ ē: q ⁊ i tribulatiōib⁹ erudit: ⁊ i leticia cōſolat̄. Laus. n. dei a corde ⁊ ore xp̄iani recedere nō debet: nō vt laudet in ꝓſperis: ⁊ maledicat i aduerſis: ſȝ quēad

modū pſalm⁹ ille ſcribit. Semꝑ laus eius in ore meo Gaudeo agnoſce prēm blādiētē. Tribularis agnoſce patrē emendantē. Siue blandiat̄ ſiue emendet i eum erudit cui parat hereditatē. ❡ Aug. ſuꝑ pſal. lxxiiij.

Non eſt quo fugias a deo irato: niſi ad deum placatū.

❡ Auguſtinus ſuper pſal. cxxxvi.

Deus totus oculus eſt: q2 omnia videt. Totus manus eſt: q2 omnia operatur. Totus pars eſt: q2 vbiq3 eſt.

❡ Auguſtinus de verbis domini ſermōe. iij.

Chriſtus fili⁹ dei q nos fecit: liberat nos nō a barbaris ſed a diabolo: nō a corꝑis captiuitate: ſed ab aiē ini quitate. Sol⁹ eſt q ſic liberat. Nemo ſe liberū dicat ne ſeru⁹ remaneat. S3 nō remanebit in ſeruitute aia noſtra. quia quottidie dimittuntur debita noſtra.

❡ Auguſtin⁹ de verbis domini ſermone. iij.

O magna bonitas dei: cui ꝑ cōditiōe reddere debeam⁹ obſequia: vtpote ſerui dn̄o. famuli deo mancipia re-dēptori: amicitiarū3 nobis pręmia repromittit. vt a nobis obſequia debitę ſeruitutis extorqueat: vt quos nolle ſeruire ꝯſpicit: ſponte bñficiorū ſuoꝝ poſſit pro miſſionibus inuitare. ❡ Aug. lib. de pęnitentia.

Quo ibo a ſpiritu tuo? Nemo fugit ab illo niſi ad illū eius ſeueritate ad ei⁹ bonitatē. Quis. n. locus te ex cipiet fugientē? niſi ei⁹ ꝑſentiā ibi inuenias. Si aſcē deris in cęlū ibi es: ſi deſcēderis in infernum ades.

❡ Auguſtinus de Cathecuminis.

Quicqd hō fecerit laudabilē i ſuis factis deū īuenit. Si recte egit laudabilē inuenit ꝑ inſtrumētū ꝑmioꝝ. Si peccauerit laudabilē īuenit ꝑ iuſticiā ſuppliicioꝝ. Si peccata ꝯfeſſus ad recte viuēdū redierit laudabilē i uenit iuſticiā indulgētiaꝝ. ❡ Aug. lib. de vā religiōe.

Nullū peccatū cōmitti pōt: niſi dū appetunt ea q̄ xp̄s Jeſus ꝯtēpſit: aut fugiunt q̄ xp̄s ſuſtinuit. Tota ita q̄ vita eius in terris ꝑ hoiem quē ſuſcipere dignat⁹ ē diſciplina morū fuit. ❡ Aug. li. de ſpū ꝛ aīa. c. iiij.

Nemo de dei pietate diffidat. Quia maior eſt ſua miſe ricordia q̄3 nr̄a miſeria. Et qſquis ad deū3 toto corde clamauerit: exaudiet illum quia miſericors eſt.

❡ Auguſtinus in homelia de obedientia.

Nihil deus iubet quod ſibi proſit: ſed cui iubet.

❡ Auguſtinus de decem cordis in principio.

Gaudemus ad dei miſericordiā: ſed timeamus ad dei iudicium. ❡ Aug. li. ii. de trinitate.

Natura dei ē inuiſibilis: pōt tn̄ videri in aliqua ſpecie: quam ipſe elegerit: non quā natura formauit.

❡ Auguſtinus lib. de Trinitate.

Beata trinitas pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ ſpūs ſanctus eſt vnus de⁹ ꝛ ſūmū bonū: qđ nō niſi purgatiſſimis mentibus cer-nit̄: Mentis. n. humanę acies inualida in tā excellē tem lucē non figitur: niſi per iuſtitiā dei emundetur.

❡ Auguſtinus li. viij. de Trinitate.

Duo aūt mutuo ſe amātes ſunt pr̄ ꝛ filius: amor aūt q eſt eorū nexus eſt ſpūs ſanctus. ergo tres ꝑſone ſunt in diuinis. ❡ Aug. iiij. ſuꝑ Geneſis ad litterā3.

Virtus dei ab his q̄ creata ſunt regēdis ſi aliquādo ceſ ſaret ſimul ꝛ illorū3 ceſſaret ſpecies omniſq3 natura concideret. ❡ Hieronymus epiſtola prima.

Hiero. Deus ſ3 qđ opinari pōt humana mens nō ipſius vel ſub ſtantię q eſt ſuper oīa appellatio eſt. Pater arcani ꝛ ineffabilis ſacramēti vocabulū eſt. Deū3 quū audis ſubſtantiā intellige: ſine initio: ſine fine ſimplicē: ſine vlla admiſtione: inuiſibilē: incorporeū: ineſtimabilem in quo nihil adiutū: nihil creatū ſit: ſine autor. Eſt. n. ille q eſt omnino omniū autor. Patrē quū audis filij intellige patrē. Qui fili⁹ ſupradictę eſt imago ſubſtā tię. Sicut enī3 nemo dr̄ dn̄s: niſi habeat vel poſſeſſio nē vel ſeruū: cui dominet̄. Et ſicut nemo magiſter di citur: niſi diſcipulū habeat: Ita ꝛ pater nullo pacto quis dici poteſt: niſi filiū3 habens. hoc igitur ipſo no-mine quo deus pater appellat̄: cū patre pariter ſub ſiſtere etiā filius demonſtratur. Quomodo aūt: deus ꝑ pr̄ genuerit filiū nolo diſcutias: nec te curioſius in ge ras in ꝑfundo arcani: Ne forte dū inacceſſę lucis ful gorē pertinatius perſcrutaris exiguum ipſū3 q mor talibus diuino munere cōceſſus eſt perdas aſpectū.

❡ Hieronymus ibidem.

At ſi putas in hoc omni indagatiōis genere vtendum: ꝑrius tibi ꝑpone q̄ nr̄a ſunt: q̄ ſi ꝯſequēter volueris expedire tūc a terreſtrib⁹ ad cęleſtia: ꝛ a viſibilibus ad inuiſibilia properato. Expedi primo ſi potes quo mens q̄ intra te eſt generet verbū: ꝛ quid ſit in ea me morię ſpiritus. Quō hęc quū diuerſa ſint reb⁹ ꝛ acti bus vnū tn̄ ſint vel ſubſtantia vel natura: ꝛ quū e mē te procedant nunq̄3 tamen ab ipa ſeparent̄. Et ſi hęc q̄3uis in nobis ꝛ maxime noſtra ſubſtantia habent̄: tn̄ tanto nobis occulta vident̄: quanto aſpectui cor poreo inuiſibilia. ❡ Hieronymus ibidem.

Scito adhuc diuinę generationis myſteriū tāto eē diffe rentius: ꝛ eminenti⁹: quāto creator creaturis poten tior: quanto artifex opere ſuo ꝑſtantior quāto ille q ſemꝑ eſt: eo q ex nihilo cepit eſſe nobilior. Credēdus eſt ergo deus eſſe pater vnici filij ſui dn̄i noſtri. nō di ſcutiendus. Neq3 enim fas eſt ſeruis de natalib⁹ do mini diſputare. ❡ Hieronymus ibidem.

Nihil ibi dicas impoſſibile vbi aderat virt⁹ altiſſimi nihil de humana fragilitate cogites: vbi plenitudo inerat diuinitatis. ❡ Hieronymus ibidem.

Et enim (vt breuiter aliqua etiā de ſecretioribus ꝑſtrin gamus) Ab initio deus quū feciſſet mūdū ꝑfecit eis ꝛ ꝑpoſuit quaſdā virtutū cęleſtiū poteſtates i qbus regeretur ꝛ diſpenſaretur mortaliū gen⁹. ❡ Ibidē.

Deo aūt qui vbiq3 eſt: ꝛ nuſq̄3 deeſt: quid infernū ē: aut quid ſupernū. ❡ Hieronymus epiſtola. iiij.

Vna eſt dei ſola natura q̄ vā eſt. Ad id enim qđ ſubſiſtit nō habet aliunde: ſed ſuū eſt. Cetera quę creata ſunt etiā ſi vident̄ eſſe nō ſunt: q2 aliqñ non fuerunt: ꝛ po teſt rurſum nō eſſe qđ non fuit. Deus ſolus qui ęter nus eſt: hoc eſt qui exordiū nō hēt eſſentię nomen ve rę tenet. ❡ Hieronymus epiſtola. v.

Quod ſi deus tantū veniſſet: vt claritatē ſuā ꝛ poteſta tē hominibus oſtenderet: forſitan omnis creatura in ualida: ꝛ caſura ſuccūberet. S3 ſaluare venerat fili⁹ dei. Ita humano ſumpto corꝑe de⁹ in ꝑtāte docebat vt magiſter: perſuadebat vt frater: efficiebat vt de⁹: eligebat vt preſcius: curabat vt medicus: vt huma nus cōpatiebat̄. Et iam peractis omnibus ac imple tis: q̄ aut lex: aut prophetę predixerant: aut ſalus ho minis exigebat: In nouiſſimo pro morte hoīs imorta lis moriebat̄: vt ſublata mortalitate hominibus im mortalitatem donaret. ❡ Hiero. epiſtola. vi.

Omnipotēs deus pr̄ ꝛ fili⁹ ꝛ ſpūs ſanctus vn⁹ atq3 tri nus: vnus videl3 in nā. trin⁹ in ꝑſonis: ſolus inuiſibi lis: ſol⁹ imenſus atq3 incōprehenſibilis: ſol⁹ incircū ſcript⁹: ſol⁹ incorporeus ꝛ imortalis vbiq3 ꝑſens ſed latens. vbiq3 totus: ſed imenſus. Inuiſibilis eſt: q2 in eēntia ſua videri nō pōt: apoſtolo teſtāte q ait. Quē vidit nul⁹ hoiū3: ſed nec videri pōt. Et in euangelio. Deum nemo vidit vnq̄3. Incorporeus eſt: q2 nullus mēbroꝝ lineamētis cōpoſitus eſt: ſine cōpactus exi ſtit. Sicut veritas in euangelio dicit. ſpūs eſt de⁹ ꝛ q adorat eū3: in ſpiritu ꝛ v̄itate oportet adorar̄: Im menſus eſt: q2 quantitas eius vel q̄litas a nullo meti ri pōt. ❡ Hiero. ꝯtra Iouinianū epiſtola. viiij. c. xvi.

Neq3 enim dei poſſumus ſcire iudicia: ꝛ ex noſtro arbi trio illius ſententię preiudicare.

❡ Hieronymus epiſtola contra Ruffinū3 ꝛ habetur di. lv: Naſci de adulterio.

De⁹ corꝑis creator ꝛ aīę eſt. Noli deſpicere bonitatē

ſiguliſ idē eſt dei q te plaſmauit: ꝛ fecit vt voluit: ipſe ē ꝙ virtus ꝛ dei ſapiētia: q in vtero virginis Marię edificauit ſibi domum. ℭ Idē epiſtola ad babidiā.

Deus enim cūctos eq̄li ſorte generauit: ꝛ dedit arbitrij libertatē vt faciat vnuſquiſq; qđ vult ſiue bonū: ſiue malū. Quid ergo poterim⁹ dicere: niſi ille q vult dānari damnetur: ꝛ qui vult ſaluari ſaluet. Uide ſupra in deſperatio. ℭ Hieronymus cōtra Pelagiū.

Deus ſemper largitur: ſemp donator eſt. Nō mihi ſufficit qđ ſemel dedit: niſi ſemp det. Peto vt accipiam: ꝛ quū accepero rurſus peto. Auarus ſū ad accipiēda dei beneficia. Nec ille deficit in dando ipſa: nec ego ſatior in accipiēdo. Quāto plus bibo tanto pl⁹ ſitio.

ℭ Hieronymus in Mattheum.

Pylatus ideo Jeſū flagellauit: Quia Romanis legib⁹ ſtatutū erat, vt crucifigendus prius flagellaretur.

ℭ Hieronymus ſuper Mattheum.

Erubeſcant q putant ſaluatorē timuiſſe mortē: ꝛ paſſionis pauorem: quum dixit. Pater ſi fieri pōt: trāſeat a me calix iſte. Nā ipſe tradendū ſe nouit: ꝛ tñ nō declinauit inſidias: Territus fugit in tantū: vt ēt ceteris ire nolentib⁹ pergat intrepid⁹. ℭ Hiero. in Matt.

Dominus vt veritatē aſſumpti probaret hominis qdē cōtriſtatus eſt: Sed ne paſſio in animo illius dñaret prope paſſionē cępit cōtriſtari. Contriſtabať .n. non timore patiendi: q ad hoc venerat vt pateref: ꝛ Petrum timiditatis arguerat: Sed propter infęliciſſimum Judā: ꝛ omniū apoſtolorū diſperſionem: ꝛ reiectionē populi iudęoꝝ: ꝛ euerſionē miſerę Hieruſalē.

ℭ Hiero. in home. Quū appropinquaret Jeſus.

Prauā aiam multis modis deus viſitare ꝯſueuit. Naꝫ aſſidue hāc viſitat ꝑceptor: aliqñ āt flagello: aliqñ miraculo: vt ꝛ ea q̄ neſciebat audiat: ꝛ adhuc ſupbiens: aut ꝯtēnens: aut dolore cōpuncta: ſedeat: aut bñficijs deuicta malū qđ fec̄ erubeſcat. ℭ Hiero. ſup Mat.

Si crudelis ꝛ rigidus de⁹: q in diluuio deleuit gen⁹ humanū: ſup ſodomā ignē ꝛ ſulphureꝫ pluit: Egyptios ſubmerſit fluctibus. Iſraelitaruꝫ cadauera ꝓſtrauit in d̄ſerto. Scitote ideo eū ad p̄ſens reddidiſſe ſupplicia: ne in eternū puniret. Quia nō in idipſum bis iudicat dñs. ℭ Ambroſius de Iſaac.

Ambroſ Adeſt deo q exit de ſeculo. Adeſt deo q illum cogitat: q eum intuef: q in ipſo ſperat. Adeſt illi. Juxta deū ē q extra ſe nō fuerit. ℭ Ambro. de virginitate li. x.

Omnia Jeſus xp̄s ē nobis ſi volum⁹. Curari d̄ſideras: medic⁹ eſt. Si febribus ęſtuas: fons eſt. Si grauaris iniq̄tate iuſtitia ē. Si auxilio idiges: virt⁹ ē. Si mortē times: vita ē. Si ire deſideras: via ē. Si tenebris fugis: lux ē. Si cibū appetis: alimētū ē. Guſtate igitur ꝛ videte qm̄ ſuauis eſt dñs. ℭ Idē li. d̄ Jeiunio.

Jugum ꝛ onus Chriſti leue eſt, ꝛ nō conterit colla: hone ſtat: non alligat ceruicem vinculis. Sed mentē gratia copulat. ℭ Ambroſius ſup Beati immaculati.

Deus interuallo locorū nō relinquif: ſe prauitate moꝝ geſtorū vnuſquiſq; ſuis ſtudijs: aut ſe deo iungit: aut ſeparat. ℭ Ambro. ſuper beati Immaculati.

Dñs Jeſus veniens in hunc mūdū p virginis partum ſubiecit curę nr̄e oēs contrarias ꝑtātes: vt fide tua: verbo tuo: ꝛ operibus tuis cōtererenf. Si ergo nō cōteris aduerſariū: tua culpa eſt: q permiſſa poteſtate nō vteris. In nobis igitur: aut ſubijciatur aduerſarius: aut reſultet. ℭ Idem ſuper Lucam lib. i.

Non in loco deus vr̄: ſed mūdo corde: nec corporalibus oculis de⁹ q̄ritur: nec circūſcribitur viſu: nec tactu tenetur: nec audif affatu: nec ſentitur inceſſu: ꝛ quū abſens eſt videf: ꝛ quum pręſens eſt non videtur.

ℭ Ambroſius ſuper Lucam cap. xv.

Impios quęſiuit dñs qui eum non quęrebant: ꝛ pro eis voluit mori. Quomodo clamētes ad ſe nō exaudiet?

ℭ Ambroſius ſuper Lucam lib. v.

Vberior ē dei gratia: q̄ꝫ precatio. Semp enim plus tribuit dñs q̄ꝫ rogatur. Nam latro rogabat: vt memor eſſet ſui dominus quum veniret in regnum ſuū. Dñs autem ait. Hodie mecum eris in paradiſo.

ℭ Gregorius in homelia ſuper illud luce. Ecce cęperunt ſimul excuſare.

Offert deus qđ rogari debuerat. Nō rogat⁹ daf vult. quod vix credi poterat: vt largiri dignaref ēt poſtulatus. Magna enim pietas dei omnipotentis ſuper nos efficitur: quę ſe deſerentes non deſerit.

ℭ Gregorius in homelia de vno martyre.

Sicut arte medicinę calida frigidis: frigida calidis curantur: Ita dñs noſtra contraria oppoſuit medicamenta peccatis: vt lubricis continentiam: tenacibus largitatem: iracundis manſuetudinē: elatis pręciperet humilitatē. ℭ Grego. lib. li. moralium.

Creator oium deus pr̄ oipotens vbiq; eſt: ꝛ vbiq; tot⁹ eſt. In parte nō eſt: qm̄ vbiq; eſt. Et tunc minus inuenit quādo is qui vbiq; totus eſt in parte quęritur.

ℭ Grego. ibi. Et ſup Ezechielē homelia. viij.

Nunq̄ deeſt: ꝛ tñ ab iniquoꝝ cogitationibus longe eſt. Nec tñ ibi deeſt: vbi longe eſt. Quoniā vbi nō eſt per gratiā: adeſt per vindictam. Deus vbiq; pręſens eſt: ꝛ vix inueniri poteſt. Stanteꝫ ſequimur: ꝛ apprehendere non valemus. ℭ Ibidem.

Ponamus ante oculos q̄ ſit illa dei mā: quę tenet oia: implet omnia: complectitur omnia: ſuperexcedit oia: ſuſtinet oia. Nequaq̄ aūt de⁹ ex vna pte ſuſtinet: atq; ex alia ſuperexcedit, neq; ex alia parte implet: atq; ex alia pte circūplectif. Sed circūplectēdo implet: implendo circūplectif: ſuſtinēdo ſuperexcedit: ſupexcedendo ſuſtinet: ſine inęquitudine ſupius regēs: ſine latitudine inferius ſuſtinēs: interi⁹ ſine extenuatiōe penetrans: exteri⁹ ſine extēſione circūdans. Eſt itaq; inferior ꝛ ſuperior ſine loco: ꝛ amplius ſine latitudine: eſt ſubtilis ſine extenuatione. Et qui per mollē corporis nuſq̄ eſt: per incircumſcriptam ſubſtantiā ſuā nuſq̄ deeſt. ℭ Grego. ibidem ꝛ in moralibus.

Deus manet intra omnia: ipſe extra omnia: ipſe ſupra omnia ipſe infra omnia. Superior eſt per potentiaꝫ: inferior per ſuſtentationē: exterior per magnitudinē: interior per ſubtilitatem. Surſum regens: deorſum continens: extra circundans, interius penetrans.

ℭ Gregorius moralium lib. xviij.

Deus iccirco laudes ſuas nobis indicat: vt valeam⁹ eū audiētes cognoſcere: cognoſcētes amare: amātes ſeq: ſequētes adipiſci: adipiſcētes ꝟo ei⁹ viſiōe ꝑfrui. vñ pſalm⁹: Uirtutē operū ſuoꝝ annūciabit populo ſuo: vt det illis hereditatē gentiū: ac ſi apte dicat: Iccirco fortitudinē ſuę operationis inſinuat: vt eū qui audierit bonis ditet. ℭ Grego. li. xix. mora.

Deus vitā malorū tolerat: vt quū aduerſarius nr̄ Diabolus tentare nos nititur: eorū moribus: quaſi cōtrarijs armis vtatur: per ipſos quippe viuos ſęuiēs cruciat: vel neſcius purgat. ℭ Grego. li. xviij. moraliū.

Deus bona facit ꝛ ordinat: mala nō facit: ſed ab iniqs facta: ne inordinate veniant ipſe diſponit.

ℭ Gregorius lib. xxvi. moraliū.

Deus nōnulla ꝑcutit: ꝛ nōnulla inulta derelinqt. Quia ſi nulla reſecaret: q̄s deū res humanas curare crederet? Et rurſus ſi hic cūcta percuteret: extremū iudicium vñ reſtaret? ℭ Grego. li. xxxiij. moralium.

Deus primo elegit indoctos: poſtmodū philoſophos: ꝛ per oratores docuit piſcatores: ſed per piſcatores ſubegit oratores. ℭ Gregorius in regiſtro.

De⁹ in hac vita electis ſuis nō ꝓmiſit gaudia delectationis: ſed amaritudines tribulatōis: vt medicinę more ꝑ amarū poculū ad dulcedinē ęternę ſalutis redeant.

❡ Gregorius li.viij.moraliũ ſuper illud. Job.ix. Si equitas iudicij que queritur.

Ille cauſas examinat: qui eas per alienum teſtimonium non explorat. ❡ Joãnes Chryſo. ſup Mattheũ.

Deus gaudet non de ſuo lucro: ſed de noſtra ſalute: Triſtatur non de ſua iniuria: ſed de noſtra perditione.

Joan. Chry. ❡ Joãnes Chryſo. in homelia de Cruce.

Ieſum chriſtum habemus magiſtrũ: vt non peccemus ⁊ defenſorem: ſi peccauerimus: ⁊ cõfeſſorẽ: ſi conuerſi fuerimus: ⁊ Interpellatorẽ pro nobis: ſi quid boni a dño deſideramus: ⁊ datorem cũ patre eorũ que impetramus. ❡ Joã. Chryſo. de reparatione lapſi.

Deus quã penas infert ⁊ punit: non cũ ira paſſibili: ſed omni clementia ineffabili facit medẽtis nõ puniẽtis

Ber. affectu. ❡ Ber. in ſermone natiuitatis.

Quid tã neceſſariũ ꝑditis? Quid tã optabile miſeris? Quid tã vtile deſperatis? Chriſtꝰ ſalꝰ ſingulis: forma exẽplaris: vita ſalutaris. Salꝰ īfirmãtiũ: forma ſuſpirantiũ: vita ſperãtiũ. ❡ Ber. in ſermone d̃ natiuitate.

Venit medicꝰ ad egenos. Venit redeptor ad venditos: venit via ad errãtes: venit vita ad mortuos: venit cũ ſalute: cũ vnguẽtis: cũ gloria: nec ſine ſalute Jeſus: nec ſine vnctione chriſtus: nec ſine gloria venit dei filius. ❡ Idem de conſideratione lib.v.

Non parum apprehendiſti: ſi hoc tibi de deo cõpertum ſit ꝙ nuſq̃ ſit: qui non clauditur in loco. Et nuſq̃ nõ ſit qui non excluditur loco. ❡ Bernar. ibidem.

Deus nõ partibus ↄſtat: vt corpus: nõ affectibꝰ diſtat: vt anima. Nõ formis ſubſtat: vt omne qđ factũ eſt. Nunq̃d verendũ ne cogitatio tranſuolet illũ: quãtũcũq; in altũ ꝓſpiciat vltra eſt. In terra ⁊ hõ cogitare poſſit altiſſimũ q̃rere ridiculũ eſt. ſtatuere ipſum vltra non citra q̃rendꝰ eſt. ❡ Ber. in ſermone. lviij.

Quã diues es in miſericordia: q̃ magnificꝰ in iuſticia: q̃ munificꝰ in gr̃a: dñe deus noſter: nõ eſt q ſimilis ſit tibi. Munerator copioſiſſime: Remunerator equiſſime Liberator piiſſime. Gratis reſpicis humiles: iuſte iudicas innocẽtes: miſericorditer ſaluas peccatores.

Hugo ❡ Hugo de clauſtro anime lib.i.

Sicut nullũ eſt momentũ: quo hõ non vtatur vel fruatur dei bonitate ⁊ miſericordia. Sic nullũ debet eẽ momentũ: quo eum p̃ſentẽ non habeat in memoria. Omne tp̃s in quo de deo non cogitas: hoc te cõputa per

Caſſio. didiſſe. ❡ Caſſiodorus ſuper pſal. xxxviij.

Ieſus Chriſtus pauper eſt de noſtro: de ſuo diues. Qui ideo indignam humanitatis aſſumpſit naturam: vt abundantie ſue nos participes faceret.

❡ Caſſiodorus ſup illud pſal. Magnꝰ dñs.

Virtꝰ inexplicabilis: pietas incõprehenſibilis: ſapiẽtia ineffabilis: cuius diffinitio eſt ſinẽ in ſanctis laudibꝰ

Boetiꝰ nõ hr̃e. ❡ Boetius de cõſolatione li.iij.metro.ix.

O qui perpetua mundum ratione gubernas.
Terrarum celiq; ſator: qui tempus ab euo
Ire iubes: ſtabiliſq; manens das cuncta moueri.
Tu namq; ſerenum ❡ Ibidem.

Tu requies tranquilla pijs: te cernere finis.
Principium: vector: dux ſemita: terminus idem.

❡ Boetius de conſolatione li.iij.proſa.x.

Deũ rerum omniũ principẽ bonũ eſſe cõmunis humanorum conceptio probat animorũ. Nam quum nihil deo melius excogitari queat: id quo melꝰ nihil eſt: bonũ eſſe quis dubitat? ❡ Boetius ibidem.

Ne in infinitũ rõ ꝓcedat confitendũ eſt ſũmum deũ ſummi ꝑfectiq; boni eſſe pleniſſimũ: ſed ꝑfectũ bonũ verã eẽ beatitudinẽ ↄſtituimꝰ. verã igitur beatitudinẽ in ſũmo deo ſitã eẽ neceſſe ẽ. ❡ Boe. d̃ cõ. li.iij. ꝓſa. xi.

Deus per ſe regit omnia q̃ homines eſſe ↄſenſimus: ⁊ hic eſt veluti q̃dã clauꝰ atq; gubernaculum quo mũdana machina ſtabilis atq; incorrupta ſeruatur. ❡ Boe. ibidẽ.

Nihil eſt quod naturã ſeruans deo contraire conetur.

❡ Boetius de conſolatione li.iiij.proſa.vi.

Omniũ generatio rerũ cunctoſq; mutabiliũ naturarũ progreſſus: ⁊ quicquid aliquo mouetur modo cauſas: ordinem: formas ex diuine mentis ſtabilitate ſortitur.

❡ Boe. de conſolatione lib.iiij.proſa.vi.

Fortiſſimus in mundo deus cuncta peregit: quũ ois ſecula prouidet ac proſpicit. Neq; enim fas eſt homini cũctas diuine opere machinas ingenio cõprehẽdere: vel explicare ſermone. hoc tantũ ꝓſpexiſſe ſufficiat: ꝙ naturarũ oium ꝓditor deꝰ idem ad bonũ dirigẽs cuncta diſponat. ❡ Boe. de cõ. li.iiij.metro.vi.

Sedet interea conditor altus.
Rerumq; regens flectit habenas
Rex ⁊ dominus fons ⁊ origo.
Lex ⁊ ſapiens arbiter equi. ❡ Ibidem.
Hic eſt cunctis communis amor.
Repetuntq; boni fine teneri.
Quia non aliter durare queunt.
Niſi conuerſo rurſus amore
Refluant cauſe que dedit ipſe.

❡ Lactãtiꝰ firmianꝰ diuinaꝝ īſtitutionũ li.i.c.ii.

Stoici docuerunt nec fieri mundum ſine ratione potuiſſe: nec conſtare: niſi ſumma ratione regeretur. Lactã.

❡ Lactantius fir. di. inſti. li.i.c.ii.

Nemo eſt enim tam rudis: tã feris moribus: qui nõ oculos ſuos in celũ tollens: tametſi neſciat cuius dei ꝓuidentia regatur: hoc omne quod cernitur: aliquam tñ eẽ intelligat ex ipſa rerũ magnitudine: motu diſpõe. conſtantia: vtilitate: pulchritudine temperatione. Nec poſſe fieri quin id qđ mirabili rõne ↄſtat: niſi ↄſilio maiori aliq̃ ſit īſtructũ. ❡ Lac. fir. di. īſti. li.i.c.3.

Nemo eſt q deum ſapiat rõnẽq; ſecũ putet: qui nõ vnũ eſſe intelligat: qui ⁊ condiderit omnia: ⁊ eadẽ q̃ condidit virtute moderetur. Quid enim multis opus ẽ ad mundi regimẽ ſuſtinẽdũ? niſi forte arbitremur: ſi plures ſint: minus habere ſingulos neruorũ atq; virium.

❡ Lactantius ibidem.

Deus autẽ qui eſt eterna mens: ex omni vtraq; parte ꝑfecte conſũmateq; virtutis eſt. Quod ſi verum eſt vnꝰ ſit neceſſe eſt. ❡ Lactantius ibidem.

Quis dubitet potentiſſimũ eſſe regem. qui totius orbis habet imperium. Neq; immerito: quũ illius ſint q̃ vbiq; ſunt omnia: quũ ad eũ ſolum oẽs vndiq; copie cõgregantur. ❡ Lactantius ibidem.

Qui autem putat hanc tantã magnitudinem non poſſe ab vno regi fallitur. Nec. n. quanta ſit poteſtas diuine maieſtatis intelligit: ſi exiſtimat ſingularẽ deum: qui facere mundum potuit: eundem regere non poſſe quem fecit. ❡ Lactantius ibidem.

At ſi concipiat animo quanta ſit diuini huius operis immenſitas: quũ antea nihil eſſet: tamẽ virtute atq; conſilio dei ex nihilo eſſe conflatam. Quod opus niſi ab vno inchoari perficiq; non potuit. Jam intelliget multo facilius ab vno regi qđ eſt ab vno cõſtitutum.

Lactantius firmi. di. inſti. li.i.c.iij.

Nã ſi deus eſt nomẽ ſumme poteſtatis: incorruptibilis eſſe debet: perfectus: impaſſibilis: nulli rei ſubiectus. Ergo dij non ſunt: quos parere vni maxime deo neceſſitas cogit. ❡ Lactantius ibidem.

Nemo põt eſſe tam cecus: qui nõ videat ingerentem ſe oculis diuinã claritatẽ. ❡ Lactantius ibidem.

His igitur tot ⁊ tantis teſtibꝰ cõprobatur vnicꝰ dei poteſtate ac ꝓuidentia mundum gubernari: cuius vim maieſtatẽq; tantam eſſe dicit in Timeo Plato: vt eam neq; mente cõcipere: neq; verbis enarrare quiſq̃ poſſit ob nimiã ⁊ ineſtimabilẽ poteſtatem. ❡ Lactantius ibidẽ.

Dubitet ergo aliquis an quicq̃ difficile aut impoſſibile ſit deo: q tanta tamq̃ mirifica opa ꝓuidentia excogita

nit:virtute conſtituit:ratione perfecit: nunc aūt ſpi-
ritu ſuſtētet:poteſtate moderet:inexcogitabilis:inef
fabilis: ⁊ nulli alij.ſatis notus ꝙ̄ ſibi.

℃ Lactantius firmi.di.inſti.li.i.c.xi.

Iuuare bois eſt opis aliqd cōferentis in eū q eſt alien⁹:
⁊ exigui beneficij. Nemo ſic deū precatur:vt ſe adiu-
uet:ſed vt ſeruet:vt vitā ſaluteq̄ʒ tribuat:qđ multo
plus ac maius eſt ꝙ̄ iuuare. Et quoniā d̄ pr̄e loqmur
null⁹ pr̄ dr̄ filios iuuar̄:quū eos generat aut educat.
Illud.n.leui⁹ eſt:ꝙ̄ vt eo v̄bo magnitudo paterni bn̄
ficij exp̄mat. Quanto id magis ꝯueniens eſt deo q
verus eſt pr̄:p quē ſumus: ⁊ cuius toti ſumus: a quo
fingimur:animamur:illuminamur: q nobis vitā im-
partit.ſalutē tribuit:victū multiplicē ſubminiſtrat:
nō intelligit bn̄ficia diuina qui ſe iuuari tātūmodo a
deo putat. Ergo nō imperitus modo:ſed ⁊ ipſius ē q
nomine Iouis virtutē ſūme ptātis imminuit.

℃ Lactantius di.inſti.fir.li.ij.cap.i.

Equidē ſic̄ oportet ſe ſūma rerū ſępenumero cogitāſ ad
mirari ſoleo maieſtatē di ſingularis:q̄ ꝯtinet regitq̄ʒ
omnia:in tātā veniſſe obliuionē:vt q̄ ſoia coli debeat
ſola potiſſimū negligat. ℃ Lac.fir.di.inſti.li.ii.c.i.

Quā ſibi veniā ſperare poſſunt impietaſ ſuę? qui non
agnoſcūt cultū eiuſquē ꝓrſus ignorari ab hoīe faſ nō
eſt. Nam ⁊ quū iurant. ⁊ quū optant: ⁊ quum grās
agunt nō Iouē:aut deos multos:ſed deū nominant.
A deo ipa veritas cogēte natura:ēt ab inuitiſ peccato
rib⁹ erumpit. Quod qdē nō faciūt in ꝓſperis reb⁹.
Nā tū maxime deus ex memoria hominuʒ elabitur:
qnū beneficijs eius fruētes honorem dare diuinę in
dulgentię debent. ℃ Ibidem.

At v̄o ſi q̄ neceſſitas grauis ꝓſſerit:tūc deū recordanſ.
Si belli terror iſtremuerit. Si morborū peſtifera vis
incubuerit. Si alimēta frugib⁹ lōga ſiccitaſ denega
uerit. Si ſęua tēpeſtas. Si grādo ingruerit:ad deuʒ
ꝯfugiſ:a d̄o petiſ auxiliū:de⁹ vt ſubueniat oraſ. Si
qs in mari vēto ſęuiēte iactaſ:hunc inuocat. Si qs
aliq̄ vi affliciaſ:hūc poti⁹ implorat. Si qs ad extre
mā mēdicandi neceſſitatē deductus victū precibus
expoſcit deū ſoiū obteſtaſ: ⁊ p eius diuinū atq̄ʒ vni-
cū nomē hoīum ſibi miſericordiaʒ q̄rit. Nunqd igiſ
dei meminerūt?niſi dū in malis ſunt. Poſtꝙ̄ metus
d̄ſerunt ⁊ pericula receſſerūt:tū v̄o alacres ad deoꝝ
tēpla ꝯcurrūt. His libāt:his ſacrificāt:hos coronat.
Deo aūt:quē in ipa neceſſitate implorauerāt:ne v̄bo
qdē grās agūt. ℃ Lactātius fir.di.inſti.li.ii.c.iiij.

Non placebat Perſio ꝙ aurea vaſa tēplis inferrāſ ſu
ꝑuacuū putāt.eē inter religiōes:qđ nō ſanctitatiſ:ſʒ
auaritię ſit inſtrm̄. Illa.n.ſatius eſt deo:quæ recte co
las inferre ꝓ munere. ꝯpoſitū ius:ſaſq̄ʒ animi: ſan
ctoſq̄ʒ receſſus. Mētis ⁊ incoctū generoſo pect⁹ ho
neſto. ℃ Lactan. fir.di.inſti.li.ij.c.v.

Quanto igiſ recti⁹ ē omiſſis inſenſibilib⁹ ⁊ vanis:ocu
los eo tēdeř:vbi ſedes:vbi habitatio ē dei veri: q ter
rā ſtabili firmitate ſuſpēdit:q cęlū diſtinxit aſtris ful
gētib⁹:q ſolē reb⁹ humanis clariſſimū ac ſingulare
lumē:in argumētū ſuę ac vnicę maieſtatis accēdit.
Terris autē maria circūfudit flumina ſēpiterno la-
pſu fluer̄ ꝑcepit. Iuſſit ⁊ extēdi cāpoſ ſubſidē valleſ.
Frōde tegi ſiluas lapidos ſurger̄ mōtes. ℃ Ibidē.

Satis ē homini ad plenā ꝑfectāq̄ʒ prudētiā:ſi deū eē in
telligat:cui⁹ intelligētię vis: ⁊ ſūma hęc ē ſuſcipiat ⁊
honorificet eūdem parentē generis humani. ⁊ rerū mi
rabiliū fabricatorē. ℃ Lactā.fir.di.inſti.li.ii.c.v.

Ineſt ergo ſyderibus rō ad peragendum meatus ſuos.
Sʒ dei eſt illa ratio:qui fecit ⁊ regit omnia.

℃ Lactantius libro.ii.c.ix.

Nemo q̄rat ex qb⁹ iſta materijs tā magna:taʒ mirifica
opa de⁹ fecerit. Omnia.n.fecit ex nihilo. Nec audiē
di ſunt poetę q dicunt chaos in principio fuiſſe.i.cō
fuſionem rerū atq̄ʒ elementorū:poſtea vero diremiſ
ſe omnem illā cōgeriem:ſingulisq̄ʒ rebus ex confuſo
aceruo ſeparatis in ordinemq̄ʒ diſcerptis inſtruxiſſe
mundum pariter ⁊ ornaſſe. ℃ Ibidem.

Credibilius eſt materiam potius a deo factam. Quia
deus omnia poteſt:ꝙ̄ mundū a deo non eſſe factum.
Quia ſine mente:ratione:conſilio nihil fieri poteſt.

℃ Lactan.fir.di.inſti.li.ij.c.ix.

Deniq̄ʒ quū aperiret homini v̄itatē deus: ea ſola ſcire
nos voluit:q̄ interfuit hoīeʒ ſcire ad vitā ꝯſequēdā.
Quę v̄o ad curioſam ⁊ ꝓphanā cupiditatē ꝑtinebāt
reticuit:vt archana eſſent. Quid ergo q̄ris:q̄ nec po
tes ſcire?nec ſi ſcias beatior ſias. Patefacta ē in ho-
mine ſapientia:ſi ⁊ deū eſſe vnū: ⁊ ab ipſo eſſe facta
vniuerſa cognoſcat. ℃ Lactan.fir.di.inſti.li.ii.c.x.

Vnde autem vel quo deus hęc duo principalia ignem
⁊ aquā vel accenderit:vel eliquauerit: ſolus ſcire pōt
qui fecit. ℃ Lactan.fir.di.inſti.li.ij.c.xii.

Qui.n.dicit oīa ſua ſponte eē nata.nihilq̄ʒ diuinę ꝓui-
dentię tribuit hic ꝑfecto rōnē nō aſſerit:ſed euertit.
Quod ſi neq̄ʒ fieri quicq̄ʒ ſine rōne neq̄ʒ naſci pōt:ap
paret diuinā eſſe prouidentiā:cui⁹ eſt propriū quod
dicitur ratio. ℃ Lactan.ibidem.

Deus igitur rerū omniū machinator fecit hominē: qđ
Cicero ꝙ̄uis expers cęleſtiū litterarū vidit tamen:q
libro de legibus primo:hoc idem tradidit quod ꝓphe
tę. Cuius verba ſubieci. Hoc animal prouidū:ſagax
multiplex:acutū:memor:plenū rōnis ⁊ cōſilij:quem
vocamus hoiem ꝑclara quadā condicione generatuʒ
eē a ſūmo deo. Eſt.n.ex tot animantiū generib⁹ atq̄ʒ
naturis particeps rationis ⁊ cogitationis. quū cęte
ra ſint omnia expertia. ℃ Ibidem.

Deus ergo veri patris officio functus eſt. Ipſe corpus
effinxit:ipſe animā:qua ſpiram⁹:infudit. Illi⁹ eſt to-
tum quicquid ſum⁹. Quomodo id fecerit ſi nos opor
teret ſcire docuiſſet:ſicut docuit cętera quę cognitio
nē nobis ⁊ priſtini erroris: ⁊ veri luminis attulerunt.

℃ Lactan.firmi.di.inſti.ii.ii.c.xvii.

Nam deus neq̄ʒ nomine quū ſolus ſit eget:neq̄ʒ angeli:
quū ſint immortales:dici ſe deos aut patiuntur aut
volunt.quorum vnuʒ ſolumq̄ʒ officium eſt ſeruire nu
tibus dei:nec omnino quicq̄ʒ niſi iuſta facere.

℃ Lactan.firmi.ii.ii.c.xvii.

Dicet aliq̄s. Cur ergo deus hęc fieri patiſ:nec tā malis
ſuccurrit erroribus:vt mala cū bonis pugnent:vt vi
tia ſint aduerſa virtutib⁹:vt hēat alios quoſ puniat:
alios quos honoret. Vltim⁹.n.tpib⁹ ſtatuit de viuis
ac mortuis iudicare:de q̄ iudicio mihi erit in vltimo
li.diſputatio. Differt ergo donec veniat tēporū finiſ
quo effundat irā ſuā in ptāte ac virtute cęleſti:ſic va-
tū ꝑdicta priorū. Terribili monitu horrificāt. Nunc
aūt patiſ hoīes errare: ⁊ aduerſum ſe quoq̄ʒ impios
eē:ipſe iuſtus ⁊ mitis ⁊ patiēs. Nec.n.fieri pōt vt nō
is in quo ꝑfecta ſit virtus ſit ēt ꝑfecta patiētia. Vn̄
qdā putant ne iraſci quidem deū oino:qui effectibus
qui ſunt perturbationes animi: ſubiectus nō ſit: qa
fragile eſt omne animal quod afficitur ⁊ cōmouetur.
Quę ꝑſuaſio veritatē atq̄ʒ religionē funditus tollit.

℃ Lactantius firmi.di.inſti.li.ii.c.xix.

Calcanda terrena:vt cęleſtia ꝯſequamur. Ita.n.res ſe
hʒ:vt q̄ſq̄ʒ qui animā ſuā cuius origo de cęlo eſt ad in
ferna ⁊ ima ꝓſtrauerit:eo cadat: quo ſe ipē direxerit.
Ideoq̄ʒ oportet rōnis ac ſtatus memorē nō niſi ad ſu
pernam ſemp ac tendere. Quod qui fecerit hic pla
ne ſapiens hic iuſtus:hic homo:hic cęlo deoq̄ʒ dign⁹
iudicabitur:quē ſuus parens non humilē:nec ad ter
rā more quadrupedū:ſed ſtantē potius ac rectum ſi-
cut eū fecit agnouerit. ℃ Ibidem.

Vellē igit̄ Ciceronē paulliſper ab inferis ſurgere: vt vir eloquētiſſimꝰ ab homunculo nō diſerto doceret̄ ſicut: vnus eſt huiꝰ mūdi cōſtitutor ⁊ rector deus: vna veritas: ita vnā eſſe ⁊ ſimplicē ſapientiā neceſſe eſt: q; quicquid eſt verū ac bonū id perfectū eſſe nō poteſt niſi fuerit ſingulare. ℭ Lactan. fir. di. inſti. lib. iij.

Eſt.n. deus q ſolus pōt honorare virtutē: cuius merces immortalitas ſola ē: quā q nō appetūt: nec religionē tenent: cui eterna ſua iacet vita ꝑfecto neq; virtutis vim ſciūt cuius premiū ignorāt: nec in celū ſpectāt. qđ ipſi ſe facere putant quū res nō inueſtigabiles q̄runt: q; ratio in celū ſpectādi nulla eſt alia: niſi aut religionē ſuſcipere: aut animā ſuā īmortalē eſſe credere. Quiſquis.n. aut colendū deū eſſe intelligit: aut immortalitatis ſpeciē propoſitā ſibi hʒ: animus eius in celo eſt ⁊ lʒ id non aſpiciat oculis: animi tamen lumen aſpicit. ℭ Ibidem.

Omnis ſapientia hoīs in hoc vno eſt: vt deū cognoſcat ⁊ colat. hoc noſtrū dogma: hec ſūma ē. Quāta itaq; voce poſſum teſtificor: proclamo: denūcio. Hoc eſt illud: qđ philoſophi oēs in tota ſua vita quęſiuerunt: nec vnq; inueſtigare cōprehendere: tenere valuerūt: q; religionē aut prauā retinuerunt: aut totā penitus ſuſtulerunt. ℭ Lactan. fir. di. inſti. li. iij.

Qui vult igit̄ ſapiēs ac beatus eſſe audiat dei vocē: diſcat iuſticiā: ſacramentū natiuitatis ſuę noſcat: hūana cōtēnat: diuina ſuſpiciat: vt ſūmū illud bonū ad qđ natꝰ ē poſſit adipiſci. ℭ Lactā. fir. di. inſti. li. 4. c. 3.

Nā ſi diuinitas q̄ gubernat hūc mūdū incredibili hñficio genꝰ humanū ſuſtentat: ⁊ q̄ſi paterna indulgētia fouet: vult ꝑfecto gratiā ſibi referri: ⁊ honorē dari. Nec cōſtare homini rō pietatis pōt: ſi celeſtibus hñficijs extiterit ingratꝰ: qđ nō ē vtiq; ſapiētis. ℭ Ibidē.

Vnus ergo colēdꝰ eſt q pōt verus pr̄ nominari. Idē ēt dominus ſit neceſſe eſt. Quare ſicut pōt indulgere: ita ēt coercere. Pater idō appellādus eſt: q; nobis multa ⁊ magna largit̄: Dñs ideo q; caſtigādi ⁊ puniēdi maximā habet poteſtatem. Dñm verū eundē eē qui ⁊ pr̄ ēt iuris ciuilis ratio demōſtrat. ℭ Idē lib. iiij. c. iiij.

Deus aūt qui vnus eſt: qm̄ vtranq; perſonā ſuſtinet: ⁊ patris ⁊ dei: ⁊ amare eum debemus q; filij ſumus: ⁊ timere q; ſerui. ℭ Ibidem.

Fons aūt ſapiētię deꝰ eſt: a quo dij duo riui: ſi aberrauerint: areſcāt neceſſe eſt: quē q neſciūt: nec ſapiētes eē pñt: nec religioſi. Sic ſit vt phi: ⁊ q deos colunt ſimiles ſint: aut filijs abdicatis: aut ſeruis fugitiuis: q; nec q; illi patrē q̄runt: neq; hi dñm: ⁊ abdicati hereditatē nō aſſequunt̄: ⁊ fugitiui impunitatē. ℭ Ibidē.

Solus pr̄ vocandus eſt q creauit: ſolus dñs nuncupādꝰ qui regit: q hēt vitę ⁊ necis verā ac ꝑpetuā poteſtatem. Quē qui nō adorat ⁊ inſipiēs ſeruus eſt: qui dñʒ ſuū aufugit: ⁊ impius filius: qui ſuū verū patrē vel oderit vel ignoret. ℭ Idem li. iiij. c. xiij.

Sūmus igit̄ deus: ac parens oium: quū religionē ſuam trāſferre voluiſſet: doctorē iuſticię miſit e celo: vt nouis cultoribꝰ nouā legē in eo vel ꝑ eū daret. nō ſic añ fecerat per hoīem: ſed tñ naſci eū voluit tanq; hoīem vt per omnia ſūmo patri ſimilis exiſteret. Ipſe.n. deus pater ⁊ origo. ⁊ principium rerū: quoniā ⁊ parētibus caret απατορ ο θεος και αματορ. i. ſine patre atq; matre a Trimegiſto veriſſime nominat̄: qđ ex nullo ſit ꝓcreatus. ℭ Lactā. fir. di. inſti. li. iiij. c. xxv.

Deꝰ nobis viā ſuꝑandę carnis ⁊ aperuit ⁊ oſtēdit. Quę virtus ꝑfecta ⁊ omnibus vinculis abſoluta coronas vincentibus, ⁊ mercedē expetendę nobis immortalitatis impartit. ℭ Lactan. fir. inſti. li. iiij. c. xxvi.

Hos.n. recte mortuos exiſtimaueris. q datorē vitę deū neſciētes: atq; aias ſuas a celo in terrā deprimentes in laqueos eternę mortis incurrūt. ℭ Lactā. ibidē.

Deus nāq; (ſicut ſuperius dixi) quū ſtatuiſſet hoīes liberare: magiſtrū virtutis legauit in terrā: q ⁊ pceptis ſalutaribꝰ formaret hoīes ad innocētiā. ⁊ opibꝰ factiſq; pſentibus iuſticię viam panderet qua gradiēs homo ⁊ doctorē ſuū ſequēs ad vitā eternā perueniret. ℭ Lactan. fir. di. inſti. li. iiij. c. xxviij.

Apparet nullā aliā ſpem vitę homini eſſe ꝓpoſitā: niſi vt abiectis vanitatibꝰ ⁊ errore miſerabili deū cognoſcat ⁊ deo ſeruiat: niſi huic tꝑali renūciet vitę: ac ſe rudimētis iuſticię ad cultū religiōis inſtituat. Hac.n. cōditiōe gignimur: vt generati nos deo iuſta ⁊ debita obſequia pꝛebeamus. Hunc ſolū nouerimus: hūc ſequamur. Hoc vinculo pietatis obſtricti deo ⁊ religati ſumꝰ: vñ ipſa religio nomē accepit. ℭ Idē li. v. c. 7.

Sed deꝰ vt parēs indulgētiſſimus appropinquāte vltimo tꝑe nunciū miſit. qui vetus illud ſeculū fugatāq; iuſticiā reduceret: ne humanū genꝰ maximꝰ ⁊ ꝑpetuis agitaret̄ erroribꝰ. Rediit ergo ſpecies illius aurei tꝑis ⁊ reddita qdē terre ſʒ aſſignata paucis iuſticia eſt. Quę nihil aliud eſt q̄ dei vnici ſola: pia ⁊ religioſa cultura. ℭ Lactā. fir. di. inſti. li. v. c. xi.

Ad placandū.n. deū quē colas his rebus opus ē. qbꝰ illū gaudere ac delectari ſcias. ℭ Idem li. v. c. xv.

Deus.n. q hoīes generat ⁊ inſpirat: oēs equos.i. pares eē voluit. Eandē ꝯditionē viuēdi oibꝰ poſuit: oēs ad ſapientiā genuit: oibꝰ īmortalitatē ſpopōdit. Nemo.n. a hñficijs eiꝰ celeſtibꝰ ſegregat̄. Nā ſicut oibꝰ vnicū ſuū lumen equalr̄ diuidit: emittit omnibꝰ fontes: victū ſubminiſtrat: quietē ſomni dulciſſimā tribuit. Sic omnibꝰ equitatē virtutēq; largit̄. Nemo apud eū ſeruus eſt. Nemo dñs. Si.n. cūctis idē pater eſt equo iure oēs liberi ſumus. Nemo deo pauper ē: niſi qui iuſticia indiget. Nemo diues: niſi q virtutibꝰ plenus. Nemo deniq; egregiꝰ: niſi q bonꝰ ⁊ innocēs fuerit. Nemo clariſſimus: niſi q opa miſericordię largiter fecerit. Nemo perfectiſſimꝰ: niſi q oēs gradꝰ virtutis impleuerit. ℭ Lactan. fir. di. inſti. li. v. c. xx.

Nā ſi is q in hac terreſtri militia regi ſuo fidē ſeruat in aliquo egregio facinore. Si poſtea vixerit acceptior fit ⁊ clarior. Si perierit ſūmā ꝯſequitur gl'iā: q̄ pro duce ſuo morte occubuerit. Quāto magis imperatori omniū deo fides ſeruanda eſt qui non tantū viuentibus: ſed ⁊ mortuis ꝑmiū pōt virtutis exoluere. Igr̄ dei cultꝰ quoniā militię celeſtis ē deuotionē maximā fidēq; deſiderat. Quō.n. deus aut amabit colentē: ſi ipſe nō ametur ab eo. Aut pꝛeſtabit precanti quicqd orauerit quū ad precandū neq; ex animo: neq; obſeruanter accedat. ℭ Lactan. fir. di. inſti. li. v. c. xxiij.

Deus inquit Seneca hoīes ꝓ liberis hʒ: ſed corruptos ⁊ vicioſos luxurioſe ac delicate patitur viuere: q; nō putat emendatiōe ſua dignos. Bonos aūt quos diligit caſtigat ſepius ⁊ aſſiduis laboribꝰ ad vſum virtutis exercet. Nec eos caducis ac mortalibꝰ bonis corrūpi ac deprauari ſinit. Unde nemini dʒ mirū videri ſi pro nr̄is ſepe delictis caſtigamur a deo. Immo vō quū vexamur ac premimur: q̄ maxime grās indulgētiſſimo pr̄i agere debemus qui corruptelā noſtrā non patitur longius procedre: ſed plagis ac verberibus emendat. Ex quo intelligimus nos eſſe deo curę: q̄m quū peccamꝰ iraſcit̄. ℭ Lactā. fir. di. inſti. li. vi. c. i.

Nihil.n. ſancta ⁊ ſingularis illa maieſtas aliud ab hoīe deſiderat: q̄ ſolā innocētiā: quā ſi qs obtulerit deo ſatis pie religioſeq; litauit. ℭ Lac. fir. di. iſti. li. vi. c. 3.

Deus qui celeſtis vitę dux eſt immortalitatē nulli homini nato negat. ℭ Lactan. fir. di. inſti. li. vi. c. vi.

Fons aūt bonoꝝ deꝰ ē: Maloꝝ vō ille. ſ. diuini nois ꝑpetuꝰ inimicꝰ. Ab his duobꝰ principijs bōa malaq; oriunt̄. Quę veniūt a deo hanc hñt rōnē: vt imortalitatē pariāt q̄ eſt ſūmū bonū. Quę autē ab illo altero id hñt

offiũ:vt a cęleſtib⁹ auocatũ:terrenisq̃ demerſū iter
ſiciãt ſempiternũ:qḋ ē ſũmũ malũ. ¶ Idē li.vj.c.viij.
Quiſq̃s aũt rectũ inter vitę tenere nitit̃ nō terrā debꝫ
aſpicere ſꝫ cęlũ: ⁊ (vt aptius loquar) nō hominē ſeq
dꝫ:ſed deũ:nō his terreſtrib⁹ ſimulacris:ſꝫ deo ſerui
re cęleſtiũ ad corp⁹ referri oīa ſꝫ ad mētes non huic vi
ſę corpā dari:ſꝫ ęterne. ¶ Lactā.fir.di.inſti.li.vj.c.viij.
Vnusq̃ erit cōmunis oīū magiſter ⁊ imperator omnium
deus:ille legis hui⁹ inuētor diſceptator lator: cui q
nō parebit:ipſe ſe fugiet:ac naturā hominis aſperna
tus hoc ipſo licet maximas penas: et ſi cętera ſuppli
cia quę patitur effugerit. ¶ Idem li.vi.c.ix.
Hui⁹ legis caput eſt primũ ſpꝫ deũ noſce: ſoli obtempe
rare:ſolū colere. Non pōt.n.rōnē hominis obtinere:
qui parētē animę ſuę deũ neſcit qḋ eſt ſũmũ nephas.
Quę ignoratio facit vt diis alienis ſeruiat. Quo nihil
ſceleratius cōmitti poteſt. Hinc proclinis eſt ad ma
litiam gradus per ignorantiam veri ac ſingularis bo
ni. Quia de⁹ quē noſce refugit fons ē ipſe bonitatis.
¶ Lactan.fir.di.inſti.li.vj.c.i.x.
Omnis doctrina ⁊ virtus philoſophorũ ſine capite eſt:
q: deũ neſciunt: q ē virtutis ac doctrinę caput: quē q
nō agnoſcit:lꝫ videat: cec⁹ ē:lꝫ audiat:ſurd⁹ lꝫ loquat
elinguis eſt. Quū vo ɔditorē rex parētēq̃ cognouerit.
Tūc ⁊ videbit ⁊ audiet ⁊ loquet̃. Habere.n.caput cę
pit in quo ſūt ſenſus oēs collocati:hoc ē oculi auris ⁊
lingua:nā ꝑfecto is videt q veritatē:in qua de⁹ ē:vel
deũ in quo veritas eſt oculis cordis aſpexerit. Is au
dis q diuinas voces ac ꝓcepta vitalia pectori ſuo af
figit. Is loquitq̃ cęleſtia diſſerēs:virtutē:ac maieſta
tē dei ſingularis enarrat. Quare non ē dubiũ: qn im
pius ſit:q ſq̃s deũ nō agnouerit:omneſq̃ virtutes ei⁹
quas habere aut tenere ſe putat:in illa mortifera via
reperiuntur quę eſt tota tenebrarũ. ¶ Ibidem.
Ergo in dei agnitiōe: ⁊ cultu: rerũ ſũma verſat̃. In hoc
eſt ſpes oīs ⁊ ſalus hominis: q eſt ſapiētię gradus pri
mus: vt ſciamus q̃s ſit nobis verus pater. Eumq̃ ſo
lū pietate debita proſequamur: huic pareamus: huic
deuotiſſime ſeruiam⁹ in eo ꝓmerēdo acti⁹ oīs ⁊ cura
⁊ opera colloceẗ.
¶ Lactan.fir.di.inſti.li.vi.c.tij.
Qui apud deum diues eſt: pauper eſſe nunq̃ poterit.
¶ Lactan.fir.di.inſti.li.vj.c.xiij.
Deus.n.purgari homines a peccatis maxie cupit: idq̃ꝫ
agi penitēti iubet. Agere aũt penitētiā nihil aliud ē ſt
ꝙ ꝓfiteri ⁊ affirmare ſe vlterius nō peccaturũ. Igno
ſcitur itaqꝫ his qui ad peccatum ignorāter incauteq̃ꝫ
labuntur. Ueniam non habet qui ſciens peccat.
¶ Lactan.fir.di inſti.li.vi.c.xx.
Ad vitam.n.deus inſpirat animam non ad mortem.
¶ Lactan.fir.di.inſti.li.vi.c.xxiij.
Huic diuinę legi ſũma deuotione parendũ eſt. Sint oēs
q dei diſcipulos ſe ꝓfitebũt̃: ita morati ⁊ inſtituti: vt
imperare ſibi poſſint. Nam qui voluptatibus indul
gent q libidini obſequuntur: hi animam ſuam corpori
mancipant: ad mortemq̃ꝫ condēnant. Qui ſe corpori
addixerunt in quo habet mors ptātē. Unuſq̃ſqꝫ igit̃
quātũ pōt ſoumet ſe ad verecundiā ꝫ. pudorēq̃ꝫ colat:
caſtitatem mēte ⁊ cōſciētia tueat̃. Nec tm̄ legib⁹ pu
blicis pareat: ſꝫ ſit ſup oēs leges: q legē dei ſeqt̃. Qui
bus bonis ſi aſſueuerit iam pudebit eum in deterio
ra deſcendere: modo placeant recta ⁊ honeſta: q̄ me
lioribus iucundiora ſunt: q̄ꝫ praua ⁊ inhoneſta peiori
bus. ¶ Idem li.vi.c.xxv.
Verbo enim ſacrificari opꝫ deo. Si qdē deus verbũ eſt.
vt ipſe cōfeſſus eſt. ¶ Lactan.fir.li.vij.c.ij.
Nā ſi mūdũ cũ omnibus quę ſunt in eo cōtēplari velis
intelliges profecto: quātũ dei opus humanis corpori
bus anteſtet. Ita quātũ inter opa diuina, ⁊ hūana in
terreſtritãtũ diſtare inter dei holſq̃ꝫ ſapiētiā neceſſe ē.
Naꝫ q: deus incorrupt⁹ atqꝫ immortalis: ⁊ ideo pfectus:
q: ſempiternus eſt: ſapiētia quoq̃ ei⁹ perinde vt ipſa
pfecta eſt: nec obſtare illi quicq̃ pt. Q: nulli rei deus
ipſe ſubiectus eſt. ¶ Lactā.fir.di.inſti.li.vii.c.ii.
Deo.n. ſoli opera nota ſua ſunt. homo autem non cogi
tādo aut diſputando aſſequi ea poteſt: ſed diſcendo ⁊
audiendo ab eo qui ſcire ſolus poteſt ⁊ docere.
¶ Lactantius fir.di.inſti.li.vii.c.ix.
Ante omnia qm̄ deus ab hoīe videri nō pōt: nequis tamē
ex eo ipſo putaret deũ non eē: q: mortalibus oculis
nō videretur. Inter cętera inſtitutorũ ſuorũ miracu
la: fecit etiā multa: quorum vis quidem apparet: ſub
ſtantia tamen non videt̃. ſicut eſt vox odor ventus: vt
harũ rerũ argumento ⁊ exemplo etiā deũ lꝫ ſub ocu
los non veniat: de ſua tamen vi ⁊ effectu ⁊ operibus
cerneremus. Quid voce clarius: aut vento fortius: aut
odore violentius: hęc tm̄ quū per aerẽ ferunt̃ ad ſen
ſuſq̃ nr̄os veniunt ⁊ eos potētia ſua impellũt ñ cer
nuntur acie luminũ. Sed aliis corporis partib⁹ ſen
tiunt̃. Similiter deus non aſpectu nobis aliqūe fra
gili ſenſu cōprēhendēdus ē: Sed mētis oculis intuē
dus: quum opera eius ꝓclara ⁊ miranda videamus.
¶ Idem li.vii.c.xxiij.
Pater.n.nr̄ ac dn̄s qui ɔdidit firmauitq̃ cęlũ q ſolē cũ
cęteris ſyderib⁹ induxit: q liberatũ magnitudine ſua
terrā vallauit: montibus mare circūdedit oibuſq̃ ɔ
ſtituit: ⁊ quicqd in hoc opere mūdi cōſtanti atq̃ per
fecit e nihilo: perfectis erroribus hominū ⁊ ducē miſ
ſit qui nobis iuſticię viā panderet: Hunc ſequamur
omnes: hunc audiamus: huic deuotiſſime pareamus.
Quoniam ſolus (vt ait Lucretius)
Veridicis hominum purgauit pectora dictis.
Et finem ſtatuit torpidinis atq̃ timoris.
Expoſuitqꝫ bonum ſummum quo tendimus omnes
Quid foret atqꝫ viam monſtrauit limite prono.
Qua poſſemus ad id recto cōtendere curſu. Nō mō
ſtrauit tantũ: ſed ēt ꝓceſſit: ne quis difficultatis grā
iter virtutis horreret. Deſeratur ſi fieri poteſt via ꝑdi
tionis ⁊ fraudis in qua mors voluptatis illecebris
adoperta cęlatur. Et quāto quiſqꝫ annis in ſenectu
tē vergētibus appropinquare cernit illū diē quo ſit
ei ex hac vita migrandũ: cogitet ꝙ pur⁹ abſcedat: q̄ꝫ
innocens ad iudiciũ veniat. Non vt faciunt quidaꝫ
cęcis mētibus nixi: qui iam deficientibus corporis vi
ribus in hoc admonent̃ inſtātis vitimę neceſſitatis:
vt cupidius ⁊ ardentius hauriendis libidinibus in
tendant: q̄ ex voragine liberet ſe quiſq̃ dum licet: dū
facultas deeſt: ſeq̃ ad deũ tota mēte conuertat: vt il
lum diem ſecurus expectet: quo princeps dominuſq̃
mundi deus de ſingulorum factis cogitationibuſq̃
iudicabit. ¶ Lactan.fir.li.de ira Dei.
Hoc differt ab humanitate diuinitas: q humanitas eſt
ignorantia: Diuinitas ſciētia. vñ nobis aliquo lumine
opus eſt ad depellendas tenebras: qbus effuſa eſt ho
minis cogitatio: qm̄ in carne mortali agētes nr̄is ſen
ſib⁹ diuinare nō poſſumus. Lumen aũt mentis hūa
nę deus eſt: quē q cognouerit ⁊ in pectus admiſerit:
illuminato corde myſteriũ veritatis agnoſcet. Remo
to ēt deo cęleſtiq̃ doctrina: oīa erroribus plena ſunt
Recteq̃ Socrates: quum eſſet omniũ philoſophorũ
doctiſſimus tamen vt cęterorũ argueret inſcientiā:
qui ſe aliquid tenere arbitrabant̃ ait. Se vnum ſcire
ꝙ nihil ſciret. Intellexit enim doctrinam illam nihil
habere in ſe certi nihil veri. ¶ Ibidem.c.iiij.
Quid tam dignũ: tam propriũ deo ꝙ ꝓuidentiã. Sed
ſi nihil prouidet amiſit oēꝫ dignitatē. Qui ergo totā
deo ſubſtantiā tollit: quid aliud dicit: niſi deum omni
no non eſſe. ¶ Lanctan.fir.li.de ira Dei.c.vii.

Multum enim refrenat humanã cõſciẽtiã: ſi credam⁹ nos in ꝯſpectu dei viuere. Si nõ tm̃ q̃ gerim⁹ videri deſup: ſꝫ etiã q̃ cogitam⁹: aut loqmur audiri a deo putemus. ¶ Lactan. fir. li. de ira dei. c. xi.

Tãtus ē de⁹ vt ab homine nõ poſſit: aut verbis enarrari: aut ſenſibus eſtimari. ¶ Lactantius ibidẽ.

Vnus eſt igit̃ princeps ꝛ origo rerũ deus: ſicut Plato in Thimeo ꝛ ſenſit ꝛ docuit: cuius maieſtatem tãtã eſſe declarat: vt nec mẽte cõprehẽdi: nec lingua exprimi poſſit. ¶ Lactan. fir. de ira dei. c. xij.

Timor igit̃ dei ſolus eſt q cuſtodit hominũ inter ſe ſocietatẽ, per quã vita ipſa ſuſtinet̃ munit̃ gubernat̃. ¶ Lactan. fir. li. de ira dei. c. xxi.

Deus nõ thuretnõ hoſtia: non precioſis muneribus: que omnia ſunt corruptibilia: ſed morũ emendatione placatur. ¶ Lactan. de ira dei. c. vltimo.

Quapropter nemo vaniloquẽtia philoſophorũ inductus ad cõtemptũ ſe dei erudiat: qḋ ē maximũ nephas. Debemus hũc oĩs ꝛ amare q̄ pr̃ eſt vereri q̄ dñs: ꝛ honorificare q̄ beneficus: ꝛ metuere q̄ ſeuerus. Utraq̄ pſona in eo venerabilis. Quis ſalua pietates non diligat animę ſuę parẽtẽ: aut qs impune cõtẽnat cũ qui rerũ dominat̃ habeat in oẽs verã ꝛ eternã poteſtatem. ¶ Lactan. fir. de opificio dei. c. xvj.

Et miratur aliqs ſi diuina mẽs dei p vniuerſas mũdi partes intẽta diſcurrit: ꝛ oĩa regit: omnia moderat̃ vbiq̄ preſens: vbiq̄ diffuſa quũ tãta ſit vis ac ptās mẽtis humanę intra mortale corpus incluſę: vt ne ſe ptis quidẽ grauis huius ac pigri corporis: cui illigata eſt: coerceri vllo pacto poſſit quo min⁹ ſibi liberã vagãdi facultatem quietis impatiens largiatur. ¶ Anſelmus ſuper pſal. xxv.

Deus hominẽ mirabiliter creat foris: ſꝫ mirabili⁹ intus recreat. Maius enim fuit de Saulo perſecutore diſcipulũ facere: q̄ꝫ Lazarũ dormiẽtẽ de monumẽto ſuſcitare. ¶ Anſel. li. Cur deus homo. c. xv.

Deum impoſſibile eſt honorẽ ſuũ pdere. Aut enĩ peccator ſoluit ſpõte qḋ dꝫ: aut deus ab inuito accipit. Sicut aũt homo peccãdo rapit qḋ dei eſt: Ita deus puniendo aufert quod hominis eſt. ¶ Idem li. ij. c. ix.

Quid miſericordius intelligi valet: q̄ꝫ q̄ peccatori eternis tormẽtis dãnato: ꝛ nõ habẽti vñ ſe redimat deus pater dicit: accipe vnigenitũ meũ: ꝛ da pro te: ꝛ ipſe filius tolle me: ꝛ redime te: Quaſi enĩ hoc dicũt: quũ ad chriſtianam fidem nos trahunt. ¶ Seneca ad Lucillium epiſtola. xl.

Seneca Ita dico Lucilli: ſacer intra nos ſpiritus ſedet: bonorũ malorũq̄ noſtrorũ obſeruator ꝛ cuſtos. Hic prout a nobis tractat̃ ita ꝛ nos tractat ipſe. Bonus vero vir ſine deo nemo eſt. An poteſt aliquis ſupra fortunam niſi ab illo adiutus exurgere? Ille dat cõſilia magnifica ꝛ erecta in vnoquoq̄ bonorum virorum. ¶ Seneca ad Lucillium epiſtola lxxxxij.

Quis dubitare põt mi Lucilli: quin deorũ imortalium munus ſit: q̄ viuimus. ¶ Idẽ epiſtola. lxxxxvij.

Summa illa ꝛ pulcherrima omnium natura: quos pericula exemit: nec periculoſos qdẽ fecit. Prim⁹ ē deorũ cultus deos credere. Deinde reddere illis maieſtatẽ ſuã reddere bonitatẽ: ſine qua nulla maieſtas ē. Scire illos eſſe: qui preſident mũdo: q vniuerſa: vt ſua tẽperant qui humani generis tutellam gerunt. ¶ Seneca lib. de beneficijs.

Dij quoq̄ multa ingratis tribuunt. ¶ Seneca ibidẽ.

Deus qdẽ munera vniuerſo humano generi dedit a quibus excluditur nemo. ¶ Seneca li. de benificijs.

Inſita ſũt omniũ artiũ nobis ſemina. Magiſterq̄ ex occulto deus producit ingenia. ¶ Seneca ibidẽ.

Quid enim eſt aliud nã q̄ꝫ deus: ꝛ diuina ratio toti mũdo ꝑtibuſq̄ ei⁹ inſerta. Ergo nihil agis ingratiſſime mortaliũq̄ te negas deo debere: ſed nãę. Qꝛ nihil nã ſine deo eſt: nec deus: ſine natura. Sꝫ idẽ eſt vterq̄ nec diſta officio. ¶ Plato in Thymeo. Plato

Genitorem vniuerſitatis rerũ difficile ē inuenire: q̄ꝫ inuẽtum impoſſibile digne prefari. ¶ Idem li. de legibus.

Bonus qdẽ deus: ꝛ qdẽ deus cauſa bonorũ: malorũ aũt omnium non cauſa. ¶ Plato in Thymeo.

Mundus a deo factus eſt. ¶ Ibidem.

Deus autor maximus eſt. ¶ Ibidem.

Charitas dei cã fuit factionis mũdi: ꝛ originis oĩum rerum. ¶ Plato in Thymeo.

Deus eſt ſummũ bonũ ſupra omnẽ ſubſtantiam: oẽmq̄ naturã: quod cuncta expetunt: quũ ipſe ſit plenę perfectionis ꝛ nullius ſocietatis indigens. ¶ Plato in phedrone.

Imperfectus qdẽ ꝛ immundus in infernum abiẽs. Perfectus ꝛ purgatus hinc tranſiens cũ deo habitabit. Ariſtoteles li. primo Methaphiſicę.

Deus videtur omnibus eſſe cauſa, ꝛ principiũ quoddã. ¶ Ariſtoteles li. ij. Methaphiſicę.

Infinitum non eſt ſcibile. ¶ Ari. li. ix. Metaphiſicę. Ariſto.

In eternis non eſt malum: nec corruptio: nec peccatum. ¶ Ariſto. li. xi. metaphiſicę.

Primus motor eſt actus purus ſine oĩ potẽtia: ſubſtãtia ſine omni accidẽte ſimplex ſine omni compoſitione.

Prim⁹ motor mouet ſicut amatũ ꝛ dſideratũ. ¶ Ibidẽ. ¶ Ibidem.

A primo principio dependet celum: ꝛ tota natura. ¶ Ibidem.

Primus motor nullam habet magnitudinẽ corporalẽ. ¶ Ibidem.

Etiam bonũ vniuerſi cõſiſtit in principio primo: ad qḋ omnia ordinantur. ¶ Ariſto. li. xi. metaphiſicę.

Entia nolunt male diſponi. Nec eſt bonum pluralitas principantium: vnus ergo princeps. ¶ Ariſto. li. xij. metaphiſicę.

Deus eſt animal: hominis beneficium Metaphorice ſumitur hic animal. ¶ Ariſto. ibidem.

Dicimus deum eſſe animal ſempiternũ: optimũ: quare vita ꝛ duratio ꝯtinua ꝛ eterna exiſtit: hoc enĩ deus. ¶ Ariſto. ibidem.

Illud ē magis ſimplex: qḋ ē ꝓpinquiſſimũ ſimpliciſſimo. ¶ Ariſto. li. xij. metaphiſicę.

Quod igit̃ eſt ſubſtantia ſempiterna ꝛ imobilis ſeparata a ſenſibilib⁹ manifeſtũ eſt ex his. ¶ Ibidẽ.

Principiũ: ꝛ primũ entiũ ē imobile: ꝛ ſꝫ ſe: ꝛ ſꝫ accidẽs. ¶ Ariſto. li. iij. phyſicorum.

In perpetuis non differt poſſe ꝛ eſſe. Ariſto. li. iij. phyſicorum.

Cõtingit aliqd dare ſm ſpeciẽ qḋ ſimul mouet: ꝛ mouetur: ꝛ aliquid quod tantum mouetur: ergo erit dare aliquid: quod tantum mouet: ꝛ non mouetur. ¶ Ariſto. li. viij. phyſicorum.

Primus motor tantum vnus eſt ꝛ eternus. ¶ Ibidẽ.

Primus motor nullã habꝫ magnitudinẽ: nec finitã: nec infinitã: vñ ipſe ē incorporeus: indiuiſibilis: ꝛ etern⁹. ¶ Ariſto. li. iiij. de Celo ꝛ Mundo.

Nihil eſt perfectum niſi trinitas. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Deus ꝛ natura nihil faciunt fruſtra. ¶ Idem li. xi. de animalibus.

Debem⁹ iſpicer̃ formas: ꝛ delectari i artificẽ q fecit eas. ¶ Ariſto li. vij. ethicorum.

Deus eſt aliquid honorabilius virtute. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Sicut beſtię non eſt virtus: ſic nec malicia deo. ¶ Ariſtoteles li. de regimine principũ.

Deo nihil est difficile: et sine eo nihil est possibile fieri vel possideri. ¶ Aristoteles ibidem.

Deus gloriosus nihil ociosum sine vacuū fecit in natura. ¶ Aristoteles lib. de bona fortuna.

Deus bene videt presentia: preterita et futura. ¶ Aristo. li. ij. Topicorum.

Iniusticiam facere non inest deo. Quia iniusticiā facere idem est quod sponte nocere. Deo non est ergo.

L. dio. ¶ Laertius diogenes de vita et moribus philosophorum.

Interrogauit Thaletē milesiū quidā si lateret deos homo iniuste agēs. Sed nec cogitās inquit. ¶ Ibidē.

Interrogatus secundus philosophus ab Adriano imperatore: quid est deus scripsit deus. Deus est immortalis mēs: incontemplabilis celsitudo: forma multiformis: multiplex spiritus: incogitabilis inquisitio: insopitus oculus: omnia continens lux bonum.

Macrobius ¶ Macrobius sup somnium Scipionis lib. i.

Sic Plato quū de deo loqui esset animatus: dicere quid sit nō est ausus: hoc solū de deo sciens quod sciri quale sit ab homine non possit. Solē vero ei similium de visibilibus solum reperit, et per eius similitudinē viam sermoni suo attollēdo se ad cōmprehēsibilia patefacit. Nā deus qui prima causa est: et vocatur: vnus omniū queque sunt: et que videntur esse princeps et origo est. Hic superabūdāti caditate maiestatis de se mētē creauit. Hec mēs que νοῦς vocatur qua patrem inspicit plenā similitudine

Cicero seruat autoris. ¶ Cicero li. i. de natura Deorum.

Plato in libris legū quid sit omnino deus inquiri oportere non censet. ¶ Cicero ibidem.

Omnibus fere in rebus maxime in physicis quid nō sit citius quam quid sit: dixerim. Roges me quid aut qualis sit deus auctore et viar Simoni de quo quū quesiuisset hoc idē Tyrānus Hiero deliberādū sibi vnū diē postulauit: quū idem ex eo postridie quereret: biduū petiuit: quū sepius duplicaret numerum dierū: admiransque Hiero quereret: cur ita faceret: Quia quanto inquit diutius considero: tanto mihi res videtur obscurior. ¶ Cicerio li. ij. de natura Deorum in prin.

Quid enim pōt esse tā apertū: tanque perspicuū quū celum suspeximus: celestiaque cōtēplati sumus: quam esse aliquod numē prestātissime mētis: quo hec regantur. ¶ Cicero li. ij. de natura Deorum.

Vndique omni ratiōe cōcludit mēte cōsilioque diuino oīa in hoc mundo ad salutem omniū cōseruationemque admirabiliter administrari. ¶ Cicero li. ij. de nat. deo.

Esse igitur deos perspicuū ē: vt id qui neget vix eū sane mētis existimē. ¶ Cicero li. ij. de natu. deorum.

Dico igitur prouidētia deorum mūdū et oēs mūdi ptes et initio ꝯstitutas eē: et oī tpe administrari. ¶ Cice. ibidē.

Nihil ē aūt pstātius deo: ab eo igitur necesse est mundū regi. Nulli igitur ē nature obediēs aut subiectus deus: oēm ergo regit ipse naturā. Etenim si cōcedimus intelligentes esse deos: concedimus etiam prouidentes et rerum quidē maximarū. Ergo vtrum ignorent que res maxime sint: quoque hec modo tractāde et tuēde sint vim non habēt: qua tantas res sustineant et gerāt? At et ignoratio rerū aliena nature deorū est: et sustinendi muneris pp imbecillitatem difficultas minime cadit in maiestate deorū: ex quo efficitur id qd volumus: deorum prouidētia mūdū administrari. At quod necesse ē quū sint dij: si modo sint. vt pfecto sunt animātes eē. nec solum animātes: sꝫ rōnis cōpotes interseque quasi ciuili conciliatione et societate coniunctos: vnum mundum vt cōmunem rempu. atque vrbem aliquam regētes: sequitur vt in his sit eadē: que in genere hūano rō: eadē veritas vtrobique sit. eadēque lex que est recti pceptio: prauique depulsio: ex quo intelligitur prudētiā quoque et mētē a deis ad homines peruenisse: ob eāque causam maiorum institutis mēs: fides: virtus: concordia: consecrate et publice dedicate sunt. ¶ Cicero li. ij. de natura deorum in fine.

Nemo vnque vir magnus sine aliquo afflatu diuino fuit. ¶ Cicero ibidem.

Magna dij curant parua negligunt. Magnis autem viris prospere eueniunt semper omnes res. ¶ Cicero ibidem.

Mala enim et impia cōsuetudo est contra deos disputādi siue ex animo id fit: siue simulate. ¶ Cicero li. iij. de natura deorum.

At obscurum deo nihil esse potest. ¶ Cicero ibidem circa finem.

At diagoras quū Samotraciā venisset. Atheus ille quem dixerunt atque ei quidā amicus: tu qui deos putas negligere hūana: Nōne animaduertis ex tot tabellis pictis quam multi votis vim tēpestatis effugerint in portūque saluui peruenerint? Ita fit inquit. Illi enim nusquam picti sunt: qui naufragium fecerunt in marique perierunt. ¶ Cicero li. ij. de diuinatione.

Nec enim ignorare potest deus qua mēte quisquis sit. ¶ Franciscus petrarcha li. i. de vita solitaria. Fran. Petrar

Videt igitur deus nos auditque prius quam loquamur. Ipse est enim qui tacito Moysi ait. Quid clamās ad me? Preuenit verba nostra et affectus anticipat: cogitationes nostras intelligit de longinquo: hoc est multo antequam fiāt. Preces nostras exaudit antequam sonēt. Necessitates nostras aspicit antequam veniant. Exitus nostros speculatur antequam nati simus. Sed ita nos aspicit: vt indignos: licet inueniat: misereatur. Tamē nisi forte (quod procul absit a nobis) cōtumacia: pertinaciaque misericordiam expellamus. ¶ Lucius apuleius de deo socratis.

Summus deus infinitus est: non solum loci exclusione sed etiam nature dignitate. ¶ Ibidem. L. Apuleius.

Dij ab hominibus differunt loci sublimitate: vite perpetuitate nature perfectione. ¶ Ibidem.

Nihil deo est perfectius et potentius. ¶ Ibidem.

Deus ab oībus animi passionibus liber est: vnde nec dolere nec letari pōt. ¶ Lucius apuleius de deo Socratis.

Nihil est deo similius et gratius quam vir animo pfecto bonus qui hominibus ceteris antecellit: qd ipse a dijs immortalibus distat. ¶ Lucius apuleius ibidem.

Quapropter deus nullā pperi vel operis vel amoris tēporalē perfectionē: et iccirco nec indignatione nec misericordia cōtingit: nullo angore cōtrahit: nulla alacritate gestiret: Sed ab oībus animi passionibus liber nec dolere vnque: nec aliquādo letari: nec aliqd repētinū velle: vel nolle. ¶ Plautus in duobus captiuis. Plaut.

Est pfecto deus: qui que nos gerimus auditque videtque: is vti tu me hic habueris: proinde illū illic curauerit. Bene merēti bene pfuerit. Male merēti par erit. ¶ Homerus i α Iliados. vba sūt Achillis ad Palladē. Home.

χρημεν σφωιτερον γε θεα επος ει ρυσασθαι και μαλα περ θυμω κεχολωμενον. ως γαρ αμεινον. ος κε θεοις επι πειθηται μαλα τεκλυον αυτου.

Oportet quidē vestrū o dea verbū obseruare: et quāuis valde animo iratū: sic. n. melius quam deis paruerit: dij certe exaudiunt ipsum. ¶ Idem in ζ Iliados.

παρα γαρ θεοι εισιν και ημιν.

Dei enim adsunt et nobis. ¶ Idem in δ Iliados.

χαλεπη δε θεου επιμηνις.

Molesta autem dei est ira. ¶ Idem ibidem.

ου γαρ σιτον εδουσ' ου πινουσ' αιθοπα οινον τουνεκ αναιμονες εισι. και αθανατοι καλεονται.

Nō. n. cibū edūt: nō bibūt calidū vinū. iccirco sine sanguine sint: et vocatur immortales. ¶ Homerus in μ Iliados.

θεων δ' αεκητι τετυκτο αθανατων. το και ου τι πολυν χρονον εμπεδον ηεν.

Dijs inuitis factum eſt:
Immortalib⁹:idcirco ñ ad multũ ipſe firmũ durauit.
ℭ Homerus in δ Iliados.
αλλουπως αμα παντα θεοὶ δοσαν ανθρωποις. ideſt:
Sed nondum ſimul omnia dei dederunt hominibus.
ℭ Homerus in. π. Iliados
αλλα αἰει τε διος κρεισσων νοος. ηε περ ανδρων.
οστε και αλκιμον ανδρα φοβει. και αφειλετο νικην
ideſt.
Sed ſemper Ioui potentior menſq; virorum
Qui ⁊ virum fortem terre facit: ⁊ priuat victoria.
ℭ Homerus in α odiſſee.
θεων δ᾽ ωπιδα τε μηνιν. ideſt.
Deorum autem cauete iram.
ℭ Idem in γ odiſſee.
ρεια θεος κ᾽ εθελων και τηλοθεν ανδρα σαωσαι. ideſt.
Facile deus volens: ⁊ procul exiſtens virum ſaluaret.
ℭ Idem in eodem.
ουδ᾽ αἰει βουλοντο θεοι μεμνησθαι εφετμεων. ideſt:
Semper voluerunt dij eſſe in memoria ſua precepta.
ℭ Homerus in δ odiſſee.
θεοι δε τε παντα ισασι. hoc eſt.
Dei autem omnia ſciunt.
ℭ Homerus in ζ odiſſee.
ζευς δ᾽ αυτος νεμει ολβον ολυμπιος ανθρωποισιν.
εσθλοις ηδε κακοις οπως εθελησιν εκαστω. ideſt.
Iuppiter ipſe diſtribuit diuitias olympius hominibus
bonis atq; malis quomodo voluerit vnicuiq;.
ℭ Idem in ι odiſſee.
θεοι δε τε παντα δυνανται. hoc eſt
Sed dij omnia poſſunt.
ℭ Idem in ξ odiſſee.
ου μεν σχετλια εργα θεοι μακαρες φιλεουσιν
αλλα δικην τιουσι. και αισιμ᾽ εργ᾽ ανθρωπων. ideſt:
Non enim mala opera dei beati amant:
Sed iuſticiam honorant: ⁊ decentia opera hominũ.
ℭ Homerus in ρ odiſſee.
ως αιει τον ομοιον αγει θεος ως τον ομοιον. ideſt.
Sane ſemper ſimilem ducit deus ad ſuum ſimilem.
ℭ Phocylides.
Phocylides πρωτα θεον τιμα μετεπειτα δε σειο γονηας. ideſt.
Imprimis venerare deum: poſt vero tui parentes.
Pitta. ℭ Pittacus.
προ παντων σεβου το θειον. hoc eſt.
Ante omnis cole numen.
Heſio. ℭ Heſiodos.
ουτι που εστι διος νοον εξαπαφισκειν. ideſt:
Nequaquã ſane poſſibile eſt iouis mentem decipere.
ℭ Idem.
μηδ᾽ ε ποτ᾽ εξ ηους διι λειβειν αιθοπα οινον
χερσιν ανιπτοισιν μηδ᾽ αλλοισιν αθανατοισιν ου γαρ τοι γε
κλυουσι. αποπτυουσι δε τ᾽ αρας. ideſt.
Nunquã matutinis horis Ioui libare velis calidum
vinum manibus illotis: neq; alijs immortalib⁹. Nõ
enim ipſi exaudiunt: ſed reſpuunt preces.
Euripi. ℭ Euripides in Medea.
πολλα δ᾽ αελπτως κραινουσι θεοι. hoc eſt.
Multa autem preter ſpem faciunt dei:
Menã. ℭ Menander.
θεου θελοντος καν επι ριπος πλεοις. ideſt.
Deo volente etiam ſalicum faſciculus nauigares.
ℭ Idem.
νους γαρ ημιν εστιν εν εκαστω θεος: ideſt.
Mens enim nobis eſt in vno quoq; deus.
ℭ Idem.
παντη γαρ εστι παντα τε βλεπει θεος: ideſt.
Vbiq; enim eſt: omniaq; inſpicit deus.
Virgi. ℭ Virgilius libro primo Aeneidos.
Si genus humanum: ⁊ mortalia temnitis arma.
At ſperate deos memores fandi atq; nefandi.
ℭ Virgilius lib. ij. Aeneidos.
Iuppiter omnipotens precibus ſi flecteris vllis.
Aſpice nos. ℭ Virg. lib. iij. Aeneidos.
Fata viam inuenient: aderitq; vocatus Apollo.
ℭ Virgilius lib. iiij. Aeneidos.
An te genitor quum flumina torques:
Ne quicq; horremus? cecciq; in nubibus ignes
Terrificant animos ⁊ inania murmura miſcent.
ℭ Claudianus de laudibus Stiliconis. Clau.
Eſt ignota procul noſtreq; impervia menti
Vis adeunda deis.
ℭ Silius italicus lib. iiij. Sili.
Heu prime ſcelerum cauſe mortalibus egris.
ℭ Naturam neſcire deum.
ℭ Ouidi⁹ metamorphoſeos li. viij. Fabula. vj. Ouidi.
Immẽſa eſt finemq; potentia celi.
Non habet: ⁊ quicquid ſuperi voluere peractum eſt.
ℭ Ouid. metamorpho. lib. xiij. Fabula. j.
Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia iuſtis.
ℭ Ouidi⁹ epl'a phillidis ad Demophoonta.
Si de tot leſis ſua numina quiſq; deorum
Vindicet: in penas non ſatis vnus eris.
ℭ Ouidius triſtiũ lib. ij elegia prima.
Si quotiens peccant homines ſua flumina mittat
Iuppiter: exiguo tempore inermis erit. ℭ Ibidez.
Iure igitur genitorq; deũ rectorq; vocatur:
Iure capax mundus nil Ioue maius hẽt. ℭ Ibidẽ.
Sed ſolet interdũ fieri placabile numen:
Nube ſolet pulſa candidus ire dies. ℭ Ibidem.
Sed tamen vt fuſo taurorum ſanguine centum:
Sic capitur minimo thuris honore deus.
ℭ Ouidius triſtiũ lib. iiij. elegia. viij.
Nil ita ſublime eſt ſupra que pericula tendit:
Non ſit vt inferius ſuppoſitũq; deo.
ℭ Ouidius de ponto lib. ij. elegia. viij.
Eſt aliquid ſpectare deos: ⁊ adeſſe putare.
ℭ Ouidius de ponto lib. ij. elegia. vj.
Crede mihi miſeris celeſtia numina parcunt:
Nec ſemper leſos ⁊ ſine fine premunt.
ℭ Ouidius Faſtorum lib. iij.
Seui flectitur ira Iouis.
ℭ Ouidius Faſtorum lib. v.
Sepe deos aliquis peccando fecit iniquos:
Et pro delictis hoſtia blanda fuit.
Sepe Iouem vidi: quum iam ſua fulmina vellet
Mittere: thure dato ſuſtinuiſſe manum.
At ſi negligitur: magnis iniuria penis
Soluitur: ⁊ iuſtum preterit ira modum.
ℭ Propertius lib. ij. elegia. xvi. Prop.
Nec ſic de nihilo fulminis ira cadit.
ℭ Horatius carminũ lib. iij. ode. v. Hora.
Celo tonantem credidimus Iouem
Regnare. ℭ Iuuenalis ſatyra. x. Iuue.
Nil ergo optabunt homines? Si conſilium vis
Permittes ipſis expendere numinibus: quid
Conueniat nobis: rebuſq; ſit vtile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſſima queq; dabunt dij.
Charior eſt illis homo q̃ ſibi.
ℭ Dantes Inferni cap. xix. Dantes
O ſumma ſapienza quante larte
Che moſtri in eglorin terra: e nel mal mondo
Et quãta giuſta tua virtu comparte.
ℭ Dantes florentinus purgatorij cap. iij.
Matto e che ſpera che noſtra ragione
Poſſa tranſcorrer lenfinita via
Che tiene una ſubſtantia in tre perſone
State contente humana gente al quia
Che ſe poſſuto haueſſi veder tuto

Meſter non era parturir Maria.
Horribil furon li peccati mei:
Ma la bonta infinita ha ſi gran bracia
Che prende cio che ſi riuolge a lei.
¶ Idem purgatorij cap. xviij.
Ma voi prendete leſca:ſi che lhamo
De lantico auerſario ad ſe vi tira
Et pero poco val freno o richiamo.
Chiamaui il cielo e intorno vi ſi gira
Moſtrandoui le ſue belleze eterne
Et locchio voſtro pur a terra mira
Vnde ſti batte chi tutto diſcerne.
¶ Dantes florenti. paradiſi cap. j.
La gloria di colui che tutto moue
Per luniuerſo penetra e riſplende
In vna parte piu e meno altroue.
¶ Dantes florentinus paradiſi cap. i.
Per che appreſſandoſe al ſuo deſire
Noſtro intellecto ſi profunda tanto
Che dietro la memoria non po ire.
¶ Dantes paradiſi cap. vij.
Noſtra natura quando pecco tota: Uide ſupra in
Chriſti Incarnatio.
¶ Dantes florentinus paradiſi. cap. xiiij.
Quel vno e due e tre che ſempre viue
E regina ſempre in tre e due: e vno:
Non circunſcripto: e tutto circuſcriue.
¶ Dantes floren. paradiſi. cap. xxij.
La ſpada di qua ſu non taglia infretta
Ne tardo mai al parer de colui
Che deſiando o temendo laſpetta
¶ Idem paradiſi. cap. xxxi.
La luce diuina e penetrante
Per luniuerſo ſecundo che degno
Sicche nulla la pote eſſer obſtante.
¶ Franci. petrarcha cantilena. xliij. ſtātia. v.
Fran. Petrar Tutte le coſe diche il mondo e adorno
Uſcir bone di man del maeſtro eterno.
¶ Fran. petrarcha Triūpho eternitatis.
Ma tarde non fur mai gratie diuine.
En quelle ſpero chen me anchor farano
Alte operatione e peregrine.

DEVOTIO grece. [Greek] & [Greek] deuotus ſeu religioſus dicitur. Eſt aūt deuotio voluntas prompta faciendi: quod ad dei ſeruitium pertinet. ſm beatum Tho. ſecunda ſecunde. q. lxxxij. ar. i.
Deuotio eſt ſpecialis actus voluntatis prompte tradē di ſe ad famulatum dei: ſm beatū Tho. Ibidem vbi ſupra. Dicitur autem Deuotio a voueo quod eſt aliqd deo ſancte promitto. Unde e huiuſmodi promiſſio vo tum dr̄. Deuoueo deſtino. imprecor: hinc deuotor qui aliquid imprecatur: e deuotū deſtinatum: qđ mō ad proſperum: modo ad aduerſum refertur. Uirg. preci pue infelix peſti deuota future.
¶ Auguſtinus ſuper pſal. lxxxv.
Aug. Nō putreſcit cor ſi leuetur ad deū. Frumētū tuuz ſi ha bereſ in inferioribus: ne putreſceret leuares illud ad ſupiora. Frumēto tuo queris mutare locū: e cor ꝑmit tis in terra putreſcere. Frumētū leuares ad ſupiora. Cor leua in celū. Et vn̄ inquis poſſuz? Qui funes? que machine? que ſchale opus ſunt? Gradus affectus eſt. Iter tuū volūtas tua eſt. Amando aſcēdis. Neglige do deſcendis. Stās in terra in celo es: ſi deū diligis.
¶ Auguſtinus ſuper Joannem.
Si hēt animus vn̄ oblectetur extrinſec⁹: ſiue delitijs ma net internus. ¶ Aug. ſuper Joannem
Neſcio qđ incorporaliter e ſpūaliter in nobis facit de⁹. Quod nec ſonus ſit: qui aurē percutiat. Nec color qui oculis dicernat. Nec odor q naribus capiat. Nec ſa por q faucibus indicet: nec durū e molle qđ tāgendo ſentiat. Et tm̄ aliqd ē qđ ſentire facile ē explicare non poſſibile. ¶ Auguſtinus libro de Uirginitate.
Anima deo deuota ſic ſe actus corporis e terrenos exu it: mores vt veſtiat: quos ſi velit rurſus induere. Cōſue tudo enim boni vſum veteris prauitatis amiſit.
¶ Auguſtinus libro de viduis.
Hec eſt vera fortitudo: q nāc vſuz: ſexus infirmitatē mē tis deuotione trāſgredit. ¶ Aug. de femina diuite.
Maiores noſtri ideo copijs omnibus abundabant. Qr deo decimas dabant: e Ceſari cenſuz reddebant. Mo do autem quia receſſit deuotio dei. Acceſſit inductio fiſci. Hoc tollit fiſcus quod non tollit Chriſtus. Hoc Turpibus datur: quod pauperibus non erogatur.
¶ Bernardus ſuper cantica. Ber.
Tēporis ꝓteriti fructus eſt cōpūctio futuri flos ē deuo tio. ¶ Bernardus ibidem.
Mel in cera: deuotio in lr̄a. Alioqn littera occidit: ſi abſ qz condimento ſpūs glutieris. ¶ Ibidem.
Eſt vnguentū contritionis: e vnguentū deuotionis: eſt vnguentum pietatis: primū pungitiuū dolorem faci ens. Secundū temperatiuū dolorē leniens. Tertium ſanatiuum morbum expellens.
¶ Johannes Chryſoſtomus in collactione Joan.
Joannis Abbatis. chryſo.
Melius eſt deuotum in minoribus: q̄ᵹ indeuotum in ma ioribus profeſſionibus inueniri.

DIABOLVS greca dictio ē [Greek] id eſt calūniator: e [Greek] calūnia e [Greek] criminor dicitur. Quid aūt ſit dia bolus vide ſupra in demoniū. Sane cepit il le malignus ſpūs diabolus dici: poſtq̄ʒ ho mini inuidit. ¶ Geneſis cap. iij. Gene.
Ipſe eniz hoſtis calcaneo ſemp inſidiatur. i. fini hominū.
¶ Paulus ad corynthios: ſecūde. cap. xi. Paul⁹
Timeo autem ne ſicut ſerpens ſeduxit Euā aſtutia ſua: ita corrumpātur ſenſus veſtri: e excidant a ſimplici tate: que eſt in Chriſto.
¶ Paulus ibidem.
Ipſe enim Sathanas transfigurat ſe in angelum lucis.
¶ Paulus ad Epheſios cap. vi.
Induite vos armaturā dei vt poſſitis ſtare aduerſus inſi dias diaboli. Quoniaz nō eſt nobis colluctatio aduer ſus carnem e ſanguinem: ſed aduerſus principes: e po teſtates: aduerſus mundi rectores tenebrarum harū: contra ſpiritalia nequicie in celeſtibus. Propterea ac cipite armaturam dei: vt poſſitis reſiſtere in die malo e in omnibus perfecti ſtare.
¶ Petrus apoſtolus prime cap. v. Petrus
Sobrij eſtote e vigilate. Quia aduerſarius veſter diabo lus tanq̄ʒ leo rugiens circuit querens quem deuoret. Cui reſiſtite fortes in fide.
¶ Jacobus capitulo. iiij. Jacob⁹
Reſiſtite diabolo: e fugiet a vobis.
¶ Aug. in ſermonibus cōibus ſmone. iiij. Augu.
Quid prauius? quid malignius? quidue noſtro aduerſa rio nequius? Qui poſuit in celo bellū: in paradiſo frau dē: odiū iter ꝓmos fres e in oi nr̄o ope zizania ſemi nauit. Nā in cōmeſtione poſuit gulā: in generatione lu xuriā: in exercitatione ignauiā: in ꝯuerſatiōe inuidiā. In gubernatiōe auaritiā: in correctione irā. in ꝓſulatu ſiue dominatiōe ſuperbiā. In corde poſuit cogitatio nes malas: in ore poſuit locutiones falſas: in mēbris operationes iniquas: in vigilādo mouet ad praua opa: in dormiēdo ad ſomnia turpia. Letos mouet ad diſ ſolutionē: triſtes aūt ad deſperationē. Sed vt breui⁹ loquar. Oīa mala mundi ſua ſunt prauitate cōmiſſa.
¶ Auguſtinus ad Julianum comitem.

Diabolus ē angelus p ſupbiā ſeparatus a deo:qui in ve
ritate ñ ſtetit:ꝛ doctoꝛ mēdacij:ql ab ipſo primū inuē
tū eſt mēdaciū. Ipſe ē aduerſarius effec⁹ generis no
ſtri:inuēctor mortis:ſupbie inſtitutoꝝ. Radix maliticꝫ
ſcelerū caput. Princeps oīum vitioꝝ pſuaſor turpiuꝫ
voluptatū. Hic ergo vt quā illū primū hominē a deo
factū Adā patrē oluꝫ noſtrū intueref:videretqꝫ hoieꝫ
ex limo terre ad imaginē dei factū:pudicitia ornatū.
Temperātia cōpoſitū charitate circundatū:immorta
litate veſtitū. Aemulus atqꝫ inuidus tantā beatitudi
nē hominē eternū accepiſſe:qꝺ ipſe dū eſſet angelus
per ſuperbiā cognoſcitur amiſiſſe. Inuidit ſtatim in
ſatiabilis homicida primū parentē noſtrū tantis ꝛ
talibus bonis expoliauit ꝛ nos interemit.

Augustinus super gen. lib. xij.

Spūaliū rerū corporaliū ſimilitudines in aīo nr̄o quē
admodū innoteſcāt ſpiritib⁹ imundis:vel qđ obſtacu
li patiaf aīa nr̄a ex iſto terre nō corpore vt eas inui
cē nr̄o ſpiritu videre nequeamus:explicare difficile
ē. Certiſſimus tñ indicijs cōſtat enūciatas demoni
bus cogitationes hoium qui tñ ſi virtutū internam
ſpēm in hominibus cernere poſſent multos nō tēta
rent. Sicut in Job mirabilē patientiā ſi poſſet dia
bolus cernere nollet a tentato vtiqꝫ ſuperari.

Augustinus de ciuitate dei lib. ix.

Chriſtus ſe tm̄ demonibus innotuit q̄tū oportuit. In
notuit igif demonib⁹ nō per id qꝺ eſt vita eterna ꝛ
lumē incōmutabile qꝺ illuminet pios. Sꝫ p quedaꝫ
tpalia ſiue virtutis officia:ꝛ p occultiſſima ſigna ſue po
tētie q̄ angelicis ſenſib⁹ ꝛ maloꝝ ſpirituū potius q̄
īfirmitati hoīuꝫ poſſēt eē ꝯſpicua. Deīde qñ ea paulu
lū ſubducēdo iudicauit ꝛ aliq̄to alti⁹ latuit dubitauit
d̄ illo pīceps demonū eūqꝫ tētauit an xp̄s eſſet.

Aug. de diffinitiōib⁹ eccl'iaſticoꝝ dogmatū.

Internas aī cogitatiōes diabolū nō videre certi ſumus.
Sed motu eas corporis ab illo:ꝛ affectionū indicijs
colligi:ꝛ expimēto didicim⁹. Secreta aūt cordis ſol⁹
ille nouit:ad quē dr̄. Tu ſol⁹ noſti corda filioꝝ hoīuꝫ.

Augustinus super homelia. iii.

Diabol⁹ nō inualeſceret ꝯ nos:niſi ei vires ex vitijs nr̄is
pberem⁹:ꝛ locū ei itroeūdi:ꝛ dominādi nobis peccā
do faceremus:vnde nolite locū dare diabolo.

Augustinus libro de natura demonum.

Sciendū ē hāc eē naturā demonū:vt aerij corporis ſen
ſu:terrenoꝝ corporū ſenſuꝫ facile pcedant:celeritate
ēt pp aerij corporis ſupiorē mobilitatē:nō ſolū curſ⁹
quoꝝlibet reruꝫ:vt hoīum vel ferarū:verūetiā vola
tus auiū incōparabiliter vincāt. Quib⁹ duab⁹ reb⁹:
quātū ad aereū corpus attinet pditi hoc eſt acumine
ſenſus:ꝛ celeritate motus multo ante cogitata nunci
ant:quē hoīes pro ſenſus terreni tarditate mirentur.

Augustinus contra faustum.

Nullus hō tāta iuſticia ē pdit⁹:cui nō ſit neceſſaria tēta
tio tribulationis ad pficiendā vel pbandā virtutem.

Aug. li. ij. retractationū:ꝛ hr̄. 26. q. v. Quodā loco.

Quodā loco dixi demones aliqñ hoīuꝫ diſpoſitiōes nō
ſolū voce pbatas:verūetiā cogitatiōe cōceptas:quū
ſigna quedā ex aīo exprimunf in corpe tota facilitate
pdiſcere. Rē dixi occultiſſimā:audacitori aſſertiōe q̄
debui. Nā puenire iſta ad noticiā demonū p nō nulla
ēt expimenta cōpertū eſt. Sed vtrū quedā ſigna den
tur ex corpore cogitātiū illis ſenſibilia:nos aūt laten
tia:an alia vi ſpirituali iſta cognoſcāt: aut difficilli
me pōt ab hominib⁹:aut omnino nō pōt inueniri.

Augustinus de doc. christiana cap. xlix.

Nō oēs male cogitationes nr̄e ſemp diaboli inſtinctu in
citanf. Sꝫ aliquotiēs ex nr̄i arbitrij motu emergūt.
Bone autē cogitationes ſemper a deo ſunt.

Hiero. Hieronymus super Mattheum.

Impoſſibile eſt humanā animā nō tētari. Unde in oꝛone
dominica dicimus. Ne nos inducas in tētationē:quā
ferre nō poſſimus:nō tentationē pariter repudiātes:
ſꝫ vires ſuſtinendi in tentationibus depcantes.

Hieronymus epistola. v.

Diabolo hoc nomen eſt poſtq̄ homini inuidit.

Hiero. cōtra Iouinianū epl'a. ix. c. xxxii.

Vnuſqſqꝫ vo tentaf a cōcupiſcētia ſua abſtractus:ꝛ ille
ctus. De hinc cōcupiſcentia quū cōceperit:parit pec
catū:pctm̄ vero:quū cōſomatū fuerit:generat mor
tem. Liberi arbitrij nos cōdidit deus. Nec ad virtu
tes nec ad vitia neceſſitate trahimur. Alioqn vbi ne
ceſſitas ē nec dānatio:nec corona eſt. Sicut in bonis
opib⁹ pfector ē deus:(nō ē. n. volētis neqꝫ currētis:
ſed miſerātis ꝛ adiuuātis dei) vt puenire valeam⁹ ad
calcē. Sic in malis atqꝫ peccatis ſemina nr̄a ſunt in
centiua ꝛ pfectio diaboli. Qñ viderit nos ſup fun
damentū xp̄i edificare fenū:ligna. ſtipulā:tūc ſuppo
nit incendiū. Aedificem⁹ ergo aurū:argentū: lapides
precioſos:ꝛ tentare nō audebit. Quāq̄ in hoc non ſit
certa ꝛ ſecura poſſeſſio. Sedet qppe leo in inſidijs:vt
in occultis interficiat innocentē. Et vaſa figuli probat
fornax:homines aūt iſtos tentatio tribulatiōis. Et in
alio loco ſcribif. Fili accedens ad ſeruitutem dei pre
para te ad tentationem.

Hieronymus epistola. xxxiiij.

Dicim⁹ quoqꝫ ꝛ iudiciū futurū:in quo iudicio vnuſqſ
qꝫ recipiat ppria corporis prout geſſit:ſiue bona: ſiue
mala. Qꝺ ſi homines recepturi ſunt pro operibus ſu
is:q̄to magis ꝛ diabolus:qui oībus extitit cā peccati.
De quo ſentimus illud qꝺ ſcriptū eſt in euāgelio. Qꝛ
ꝛ ipſe diabolus:ꝛ oēs angeli eius cū his qui opa ei⁹
faciunt:ꝛ criminantur fratres:cū ipſo pariter eterni
ignis hereditatem patientur. Si quis aūt negat dia
bolū ignibus eternis mācipandū nō eē:parte heredi
tatis dei cū ipſo:ſed eā in igne accipiat:ꝛ ſentiat veꝝ
eſſe quod negauit. Ambroſius de vita beata Ambro.
ꝛ habetur. xv. q. i. Non eſt q̄ cuiq̄.

Nō eſt q̄ cuiq̄ nr̄aꝫ aſcribamus:erumnā niſi nr̄e volun
tati. Nemo noſtrū tenef ad culpā:niſi voluntate pro
pria deflexerit. Nō habēt crimen que inferunf relu
ctantibus:volūtaria tm̄ cōmiſſa ſequif delictoꝝ in
uidia:quā in alios derivamus. Uolūtariū ſibi militē
eligit Chriſtus volūtariū ſeruuꝫ ſibi diabol⁹ auctio
natur. Neminē iugo ſeruitutis aſtrictū poſſidet: niſi
ſe ei prius peccatoꝝ ere vendiderit.

Ambrosius super Lucā.

Anima nunq̄: a corpe vinceref:niſi prius a diabolo tene
ref. Nā niſi ꝗs porci more vixiſſet:nunq̄ accepiſſet i
eo diabolus ptātē. Aut ſi accepiſſet:non vt pderet:
ſed vt pbaret. Sine pmiſſione dei diabolū nocere nō
poſſe cognoſcas:ne potentiā diaboli magis timeas
q̄ diuinitatis offenſam.

Gregorius lib. ii. moralium. Grego.

Sathane ſemp voluntas iniqua eſt:ſed nūq̄ poteſtas in
iuſta. Qꝛ a ſemetipſo volūtatem habet. Sed ptātem
a deo. Qꝺ. n. iniqꝫ ipſe facere appetit:hoc deus non
niſi iuſte facere pmittit. Iniuſte igif formidari nō de
bet:qui nil niſi permiſſus valet.

Idem libro. xiiij. mo.

Quedā q̄litates moꝝ ſūt:certis vicine. Nā mores aſpi
aut crudelitati aut ſupbie ſolēt eē ꝯiuncti. Mores āt
blandi ꝛ paulo ampli⁹ q̄ decet letiores:nōnūq̄ cōiū
cti ſūt luxurie ꝛ diſſolutioni. Intuef ḡ inimic⁹ gñis
hūani vniuſcuiuſqꝫ mores cui vitio ſint ppinqui ꝛ il
la ponit ante faciē ad que cognoſcit facili⁹ inclinari
mentē vt blādis ꝛ letis moribus ſepe luxuriā nōnūq̄
vanā gloriā. Aſpis vo mentib⁹ irā. ſupbiā. ꝛ crudelita
tem opponit. Idem iii li. moralium.

Purgator meus malignus ſpūs qui viuentem quēcunq̃ accendit ad vitia: morientē trahit ad tormenta.

ℭ Gregorius lib. xxxiij. moralium.

Diabolus dr̄ iumentū: draco: r auis. Humanū gen⁹ tribus vitijs valde tenetur: luxuria: malicia: r ſupbia. In eis igr̄ quos excitat ad luxuriā iumentū eſt. Ad nocēdi maliciam draco eſt: ad ſuperbiā auis eſt.

ℭ Gregorius libro. xxxiij. moralium.

Filij accede ad ſeruitutem. ſta in timore. Hoſtis. n. noſter q̄to magis nos ſibi rebellare cōſpicit: tanto amplius expugnare ꝯtēdit. Eos aūt pulſare negligit: quos quieto iure poſſidere ſe ſentit. ℭ Ibidē.

Diabolus cōtra illos diuerſis tētationib⁹ inſiſtit: q poſſunt ēt alijs ſua vtilitate ꝓdeſſe: vt dū illi impediuntur: non proficeant qui docendi ſunt.

ℭ Gregorius lib. xxix. mor. ſuper illud. Job. diuiditur eſtus ſuper terram.

Prius ꝯplexionē vniuſcuiuſq̃ aduerſarius pſpicit: r tūc tētationis laq̃os opponit. Ali⁹ nāq̃ letis: ali⁹ triſtib⁹: ali⁹ timidis: alius elatis morib⁹ exiſtit. Quo ergo aduerſarius occulti⁹ facile capiat: vicinas ꝯplexionib⁹ deceptiones parat. Q: letic̨ voluptas iuxta ēleſtis morib⁹ luxuriā ꝓponit. Et q: triſticia in ira facile labiſ triſtib⁹ pcm̄ diſcordic̨ porrigit. Q: timidi ſupplicia formidāt: pauētib⁹ terrores iacitat. Et q: elatos extolli laudib⁹ ꝯſpicit eos ad q̄cūq̃ voluerit blādis fauorib⁹ trahit. Singulis igr̄ hoibus vitijs ꝯueniētibus inſidiaſ. ℭ Greg. ſup illud. Joſuc̨. home. viij.

In matutino interficiebā oēs peccatores terc̨.

Demones debem⁹ interimere: nō eorū ſubſtātiā ꝑimentes: ſed q: opus eoꝝ r ſtudiū ē. vt nos peccare faciāt. Sine dubio eoꝝ interitus eſt: ſi non peccamus.

ℭ Gregorius ibidem.

Si oēs nos hoſtes deſtruxerimus: tūc diē feſtū dn̄o celebramus. ℭ Greg. in moralib⁹ ſup illō Job. xxxviij.

Cartillago illius quaſi laminc̨ ferrec̨.

Hoſtis nr̄ tāta ſe arte palliat: vt culpas nr̄as virtutes fingat: vt inde qs q̄ſi expectet premia: vn̄ dign⁹ ē eterna ſubire tormēta. Plerūq̃. n. in vlciſcēdis vitijs crudelitas agiſ: r iuſticiā putaſ: atq̃ immoderata ira: iuſtu zelimeritū credit: Similr̄ effuſio miſericordie: tenacitas parcitas: r punatia conſtantia reputatur.

Iſidor⁹ ℭ Iſidorus de ſummo bono lib. primo.

Demones triplici acumine ſcīetic̨ vigēt. ſ. ſublimitate naturc̨: experientia: tēporū reuelatione ſupioꝝ ſpirituū.

ℭ Iſidorus de ſummo bono libro. i.

Quāto propinquus finē mūdi diabolus videt: tāto crudeli⁹ pſecutiōes exercet: vt q ſe cōtinuo dānandū cōſpicit: ſocios ſibi multiplicet cū qbus gehennc̨ ignib⁹ addicaſ. ℭ Idem lib. iij.

Diabolus qn̄ decipere queq̃ querit prius naturā vniuſcuiuſq̃ intēdit: r inde ſe applicat: vn̄ aptū hoiem ad peccādū inſpexerit. ℭ Iſidorus ibidem.

Diabolus ſerpens ē lubric⁹: cui⁹ ſi capiti. i. pric̨ ſugeſtioni nō reſiſtiſ: tot⁹ in intima cordis: dū nō ſentiſ illabiſ. ℭ Iſidorus de ſummo bono lib. iij.

Tūc cōtra eū quē poſſidet diabolus acrius ſeuit: qn̄ ſe diuina virtute ab eo expellendum cognoſcit.

Leo ℭ Leo papa in ſermone. viij. Natiuitatis.

Multa ſollicitudine pcauēdū eſt xp̄ianis: ne diabolicis iterū capianſ inſidijs: r eiſdē rurſū qbus renunciauerunt errorib⁹ iplicenſ. Nō. n. deſinit hoſtis antiqu⁹ trāſfigurās ſe i angelū lucis: dceptionū laqueos vbiq̃ ꝓtēdere: r vt quoquo mō credētiū mētes corrumpat inſtare. Nouit cui adhibeat eſtus cupiditatis: cui illecebras gulc̨ igerat: cui apponat icitamēta luxuric̨: cui iſūdat vir⁹ inuidic̨. Nouit quē merrore ꝯturbz: quē fallat gaudio. Quē metu opprimat: quē admiratiōe ſeducat: oīuz diſcutit ꝯſuetudinē: vētilat curas: ſcrutatur effect⁹: r ibi cauſas q̄rit nocēdi: vbi quēq̃ viderit ſtudioſi⁹ occupari.

ℭ Lactātius firmian⁹ diuinaꝝ inſtōnū li. iij. Lactā.

Eſt āt qdā prau⁹ ac ſubdol⁹ ſpūs: q ēinimic⁹ hoīs: hoſtiſq̃ iuſticic̨: hic inſidiaſ vniuerſis. nō fortuna r eos q deū neſciūt errore īpedit: ſtulticia obruit tenebus circūfūdit: ne qs poſſit ad diuini nois noticiā puenire. In quo vno r ſapiētia ꝯtineſ r vita ppetua. Eos āt q deū ſciūt dolis r aſtu aggrediſ vt cupiditate aut libidine inuenatos: ut pctis deprauatos ipellat ad mortē vel ſi dolo nihil pfecerit violētia deijcere conaſ. vulgi igr̄ r impitoꝝ opinionib⁹ credūt q fortunā putāt eē que tribuat hoinibus bona r mala. ℭ Idē. li. vi.

Scit ergo aduerſarius ille nr̄ q̄ſi a ſu ꝯvis hui⁹ cupiditaris quā qdē neceſſitatē dicere maluerūt eāq̃ a recto bono r ad malū r ad prauū trāſferūt. Illicita. n. deſideria immittit vt aliena cōtaminent quibus habere propria ſine dlicto lz. Obijcit qppe occulis irritabiles formas ſuggeritq̃ fomēta r vitijs pabulū ſubminiſtrat: tū intimis viſceribus ſtimulos omnes cōturbat r cōmouet r naturalē illū incitat atq̃ inflammat ardorē donec irretitū hoiez implicat ūq̃ decipiat. Ac ne qs eſſet qui penarū metu abſtineret alieno luparnaria quoq̃ cōſtituit r pudorē infelicīū mulierū publicauit: vt ludibrio haberet iā eos q faciūt: q̄ qs pati neceſſe ē. His obſcenitatibus aias ad ſacitatē genitas: velut in ceni gurgite demerſit pudorē extinxit: pudiciciā fugauit. Idē etiā meres admiſcuit: r nephādos coitus cōtra naturā: cōtra que inſtitutū dei machinat⁹ ē. Sic imbuit hoies r armauit ad nefas oē.

ℭ Beda ſuper Mathęum. Beda

Vtile eſt ſāctis tentationū flāmis examinari: vt vel tētati q: fortes fuerūt appareāt: vel cognita per tētationes ſua infirmitate fortiores fieri diſcant. Et ſic quūz probati fuerint accipiant coronā vitc̨.

Dantes flor. Inferni cap. xxiij. Dantes

Io vdi gia dire a Bologna

De diauol vitij aſſai. Tra quali vdij

Chelli e bugiardo e padre di menzogna.

Dialetica greca dictio eſt r dr̄ απο του διαλεγειν. hoc eſt a diſſerendo. Nā διαλεγομαι. diſputo r diſſero dicitur. Eſt aūt Dialectica ars diſcernendi verū a falſo: ſm̄ Hugonem lib. i. Diaſcol.

Dialogus: a δια quod eſt per r λογος ſermocinatio: que r ſermonē r rationē cōprehēdit: r eſt tam multorū quam duorum.

Diaphanus greca dictio ē διαφανης. εος. ο. η. r διαφαινω. iterluceo dr̄. Eſt aūt diaphanū ſuſceptiuūz coloris alieni: non habens propriū colorē: ſm̄ beatū Tho. ſuper lib. de Anima lec. xiiij. co. i. fi.

Diaphanū eſt quod eſt viſibile: non quidē ſecundū ſe: ſed propter extraneū colorē: vt aer. aqua. r multa ſolida. ſm̄ Ariſtotelē. lib. ij. de aia: commento. lxviij.

Dicacitas grece: λοιδορια. ας. η. r λοιδορος. ου. ο. dicax r cōuitiator dr̄. Eſt aūt dicax cuius ſermo cū riſu aliquē inceſſit. Jō domoſthenē vrbanū fuiſſe dicunt: dicacē negāt. Differtq̃ ab vrbano. Q: vrban⁹ is eſt: qui in vbis: r ſono: r riſu ꝓpriū quendā pſefert vrbis geſtū: r ſumptā ex cōuerſatiōe doctorū eruditionē. Deniq̃ cui ꝯtrari⁹ ē ruſticus: hoc eſt inepte r barbare loquēs: hinc vrbanit as: illinc dicacitas dſcēdit.

Diffamatio grece διαφημια. ας. η. r διαφημιζω diffamo dicitur. Eſt autem diffamare alicuius famam detrahendo maculare.

Differentia grece: διαφορα. ας. η. r διαφερω differo dr̄. Eſt aūt differentia: qua ſpecies abundat a genere: ſm̄ Ariſtotelem lib. p̄dicamentorum.

Differentia ē qō predicatur de pluribus differentibus ſpecie in eo quod qual: ſm̄ Ariſtotelē. ℭ Ibidē.

Differentia eſt qua differunt a ſe ſingula vt. ℭ Ibidē.
Differentia eſt quod genus ad eſſe.ſ. ſpecificū cōducit: et qd eſt pars eius: qd eſſe rei.ideſt eſſentię.
Differunt autē indiuidua ab indiuiduis: vij.modis: ver ſus: Forma: figura: locus: tēpus: cū nomine: ſanguis: Patria: ſunt ſeptem: quę non tenet vnus et alter.

DIfficultas. grece δυσχέρεια. ας.ι. et δυσχερής. ος.ο.ι. difficilis dicitur. Eſt autem quod cum labore: aut multo tpe fit. ſm Ariſt.lib.i.Rhetoricorum.
Difficile eſt id quod tranſcendit potentiam ſm naturā: vel propter impedimentum b. Tho. prima parte.q. lxij.ar ij.Eius oppoſitum eſt facile.
Difficiles terrę quę ſunt pene ſteriles: et nō ſine difficultate ferunt fructum.Virg.
Difficiles primum terrę. coleſq maligni.

DIffidētia grę. ἀπειθία.ας.ι.et ἀπειθέω diffido dicitur.Eſt autem diffidētia motus iraſcibilis in eſtimatū ſupare facultatē. Sed in bonū eſt deſperatio. In malū aūt ē timor b.Th.iij.ſen.di.xxvi.q.i.ar. iij.Eſt aūt diffidere credulitatē depōere: ſiue deſpar.

DIFFINITIO grę.ὅρος.ου.ο.et ὁρίζω diffinio dicitur.Eſt autem diffinitio oratio quę qd eſt quod diffinitur explicat quid ſit.ſm Ciceronem in Topicis. Diffinitio eſt patefactio quaſi rerum opertarum quia quid quęq ſit aperitur: ſm Ciceronē in prin.ij. libri de finibus bonorum et malorum.
Diffinitio eſt ratio ex differentiis vnitatem habēs ſm Ariſtotelem lib.vij.metaphiſicę.
Diffinitio eſt ratio quę eſt ex differentijs. ſ.tantum: et ex finali harum: ſm rectum diuiſionum.i.per ſe: et non a latere: et per accidens.
Diffinitio eſt terminus q rē totaliter includit: nihil rei eſt extra: cui nō cōueniat: nec aliqd eſt intra cui cōueniat bea.Tho.ſup lib. Perihermenias lec.iiij.pn.
Diffinitio duplex qd rei: et qd nois.diffinitio qd rei eſt qn res cōcipit p aliquā formā i ipſa a re: reſpōdēs et per oia b.ea.Tho.cōtra Gent.lib.iij.cap.xlix.
Diffinitio qd nois importat quaſi expoſitionē ſignificationis nois: nō ñ ſemp idicat eſſentiā: qr diffinita nō ſemp habēt eā bea. Tho.ij.ſen.di.xxxij.q.ij.ar.i.
Diffinitio eſt rei propoſitę ppria et dilucida: et breuiter cōprehēſa verbis enūciatio: quę cōſtat maxime gñe ſpecie: differētijs: pprijs: vt homo eſt animal rōnis capax: morti obnoxiū. Differt aūt deſcriptiōe: q dſcriptio ē rei ppoſitę p qſdā pprietates dclaratio: vt homo eſt corpus bipes: caput erectū habēs: ſpectanſq in cęlum
Diffinitiones nāles: et dialecticę differūt. Q: phyſicus ſiue nālis diffinit p cām mālē et agētē: ſimiliter et p cāz finalē. Sz dialecticus diffinit p gen' et dfia z: et talis diffinitio ab antiqs vocat diffinitio formalis.
Diffinitio a definitiōe differt. Q: definire ē qſi finē dare diffinir ƀo ē B ab illo finiēdo ac partiēdo diſtiguere.
Nihil pfecte diffinitur.niſi ſubſtātia.ex.b. Tho.ij.ſen. di.xxxv.q.ij.ar.i. ℭ Cicero lib.i.officiorum. Cicero
Ois eni q a rōne ſuſcipit: de aliqua re inſtitutio: dz diffinitiōe pficiſci: vt itelligat qd ſit id de quo diſputet.

DIgeſtio grece πέψις.ιος.ι.et πέπτω. digero dicitur: Eſt aūt digeſtio pfectio a nāli calido ex oppoſitis paſſiuis fcā: ſz Ariſto. li. iiij. Metheororū.
Digero eſt idem quod ordino diſpono: vñ digeſtio ordinatio.Virg.digerit in numerum.

DIgnitas grece ἀξιότης.ητος.ι. et ἀξίωμα.ατος.το.dicitur.ἀξιόω.dignor: vel dignum puto dicitur.Eſt aūt dignitas alicui' hōeſta: et ciuita: et honor et verecūdia digna autoritas ſz Ciceronē i rhetoricis.
Dignitas eſt adminiſtratio rex eccleſiaſticarum cū iuriſdictione.ſm Archi.in.c.i.de Conſue.lib.vj.

Dignitas vel maxima eſt ppoſitio.q neceſſe eſt hrē quēlibet docēdū: ſm Ariſtotelem li.i.poſteriorum.
Dignitas venit a dignus: et ſignificat honorem nobis: propter merita vel impenſum vel debitum. Frequenter etiam ponitur pro decore: vt dignitas oris: dignitas habit': et hmōi. Differunt aūt dignitas et venuſtas, q dignitas viris: et venuſtas ƀo ē fęminis attributa Cicero. venuſtatem muliebrem dicere debemus: dignitatem virilem.

DILECTIO grece ἀγάπησις. ἐως.ι. et ἀγάπη τος dilectio dicitur.
Diligere enim eſt amare: quia cuz quē amamus diligere videmur quaſi noſtra dignum beniuolentia.hinc etiam diligens: diligentior et diligentiſſimus: et diligentia de qua infra.
ℭ Cantica canticorum cap.viij. Cātica
Fortis eſt vt mors dilectio.
ℭ Joānes in euangelio cap.iij.
Sic de' dilexit mūdū: vt filium ſuū vnigenitum daret.
ℭ Joānes in euangelio cap.xiij.
Mandatum nouum do vobis: vt diligatis inuicem.
ℭ Joānes in euangelio cap.xv.
Hoc eſt preceptum meum: vt diligatis inuicem.
ℭ Ibidēm.
Hęc mando vobis vt diligatis inuicem.
ℭ Auguſtinus lib.de doctrina chriſtiana.
Illi deū diligūt: q ñ aliō q vt nom ei' glorificet exercēt Augu.
ℭ Auguſtinus ſuper illud primi . Joānis in hoc manifeſti ſunt filij dij et filij diaboli.
Dilectio ſola diſcernit inter filios dei: et filios diaboli. Signent ſe omnes ſigno crucis. Reſpondeāt omnes amen: cantent omnes alleluia: baptizentur omnes. intrent eccleſias: impleant parietes baſilicarum: non deſcernuntur filij dei a filijs diaboli: niſi charitate. Qui habent charitatem nati ſunt ex deo qui nō habent charitatem non ſunt ex deo.
ℭ Auguſtinus lib.de ſpiritu et anima.
Miſer ego quantum deberem diligere deum meū: q me fecit. quū non eram. Redemit quum perieram. Non enim eram: et de nihilo me fecit: nō lapidem: nō arborem: non aliquid de animalibus: ſed hominem voluit me eſſe dedit mihi viuere: ſentire: diſcernere. Redemit de ſeruitio: vocauit me nomine ſuo: vt memoria ſe ſuum ſemper eſſet apud me. Vnxit me oleo leticię: quo ipſe erat vnctus: vt ab vncto eſſez vnct': et a chriſto dicerer Chriſtianus.
ℭ Augu.lib.de doctrina Chriſtiana.
Omnes homines ęque diligendi ſunt. Sed quū oibus prodeſſe non poſſis his potiſſimum conſulendū eſt qui pro locorum: et temporum: vel quarumlibet rerū opportunitatibus conſtrictius tibi quaſi quadā ſorte iunguntur.
ℭ Auguſtinus ſuper illud cant.ij. ordinauit in me Charitatem.
Primo diligendus eſt deus ſecundo parentes: inde filij poſt domeſtici: qui etiam a boni ſint malis filijs preponendi ſunt. Inimicos autem non ſicut teipſum: ſz ſimpliciter. Sufficit enim q odio non habeas.
ℭ Ambroſius ſuper beati immaculati. Ambroſius
Vere diligit: qui ſine triſtitia: ſine timore: voluntario potius ſtudio: q; coacto precepta conſeruat.
ℭ Gregorius in regiſtro. Grego.
Pro magno diligi non debet: quicquid fine concludit. Illa appetenda: illa ſummopere diligenda: quę nec inuenta tranſeunt: nec adepta deficiunt.
ℭ Gregorius in paſtorali.
Nihil eſt precioſius deo virtute dilectionis. Nihil ē deſiderabilius diabolo extinctione charitatis.
ℭ Gregorius lib.xxi.moralium.

Inimici dilectio veraciter cuſtodit: quā nō ď pfectu ďij cimur: nec de ruina eius letamur. Nemo.n. amat aliquē: quē nō vult eē meliorē: ⁊ cū ſtantē voto pſequit: quē cecidiſſe gratulat. ℭ Bernard⁹ ſup illō pſal.

Ber. quid retribuam dño: p oib⁹ q̄ retribuit mihi. Qñ ignorabā: me inſtruxit. Qñ errabā: me reduxit. Qñ peccabā: me corrept. Qñ ſteti: me tenuit. Qñ cecidi: me erexit. Qñ iui: me duxit. Qñ veni: ad ipſū me ſuſcepit. Et ſubdit. Nec p his oib⁹ qđ rependā habeo: niſi tm̄ vt diligā. Nō.n. melius nec decētius: q̄ p dilectionē rependi pōt: qđ per dilectionē datum eſt.

ℭ Idem ſuper cant.

Non abduci blandicijs: nec ſeduci fallacijs: nec iniurijs frangi toto corde: tota anima: tota virtute diligere ē.

Caſſio. ℭ Caſſiodorus ſup pſal. Diligam te deus.

Diligere quaſi de omnibus eligere. Ignis eſt charitas dei: virtutū pgreſſionibus creſcēs: que q̄ro magis cōcupiſcitur: tanto efficacius ampliatur.

Proſp. ℭ Proſper lib. i. de vita contemplatiua.

Ordinē dilectionis illi puertūt: nec modū diligendi cuſtodiūt: q aut mūdū q cōtēnendus ē: diligūt: aut corpora ſua minus diligenda plus diligūt aut primos ſuos nō ſicut ſeipſos: aut deū pluſq̄ ſeipſos forte nō

Sene. diligūt. ℭ Seneca in prouerbijs.

Nihil eſt quod non tolleret: qui perfecte diligit.

Cicero ℭ Cicero lib. ij. de finibus bonorū ⁊ malorum.

Omne.n. animal vt ortum eſt: ⁊ ſeipſum ⁊ omnes partes ſuas diligit. De hac materia vide ſupra in Amor proximi ⁊ charitas.

Diligētia grece. ακριβεια. ας.η. ⁊ ακριβης. εος.ο.η. diligēs dicitur. Eſt aūt diligentia idem qđ ſollicitudo. Ideo requiritur in omni virtute: ſicut et ſollicitudo: ſm̄ bea. Tho. ſecūda ſecūde. q. liiij. ar. j. huius contrarium eſt Indiligentia. i. incuria.

ℭ Menander.

Menā. ειμη φυλαττεις μικρα, αποβαλεις μειζονα. i.

Ni cuſtodies parua: perdes maiora. ℭ Idem.

της επιμελειας παντα δουλευεται. i.

Diligentie omnia ſubdita ſunt.

Diluculum aurora eſt: quaſi parua diei lux: a quo diluculo aduerbium: hoc eſt ſummo mane.

Diminutio grece. ελαττωσις. εως.η. ⁊ ελαττοω diminuo dicitur. Eſt autem diminutio maioris quātitatis in minorem mutatio.

DISCIPLINA grece μαθημα. ατος. το. ⁊ μαθητης. ου. ο. diſcipulus dicitur. ⁊ μαθητευω. doceo dicitur. Eſt autē diſciplina morū ordinata correptio ⁊ maiorū precedentium patrum regularū obſeruatio: ſm̄ Cyprianū.

Diſciplina eſt obſeruatio bona ⁊ honeſta: cui parum eſt non malum facere: ſed ſtudere ⁊ his quib ene agunt: p cuncta irreprehenſibilis apparere: ſm̄ Ugonez de ſacto Uictore.

Diſciplina eſt pars potētialis iuſticie ꝯtenta ſub humanitate: ſm̄. b. Tho. ſecunda ſecunde. q. lxxx. ar. iij.

Diſciplina a diſcere dr̄. Diſcere.n. pprie eſt rē ignotā aſſequi: qđ vel meditando fit: vel ab alio diſcēdo: vñ qui docet doctor: qui diſcit diſcipulus dr̄: a quo diſciplina ipſa ars appellat. Et diſciplinoſus q facile diſcit.

ℭ Prouerbiorum cap. i.

Audiens ſapiens ſapientior erit: ⁊ intelligens gubernacula poſſidebit. Animaduertet parabolam ⁊ interpretationem: verba ſapientum ⁊ enigmata eorum.

Pro. ℭ Prouerbiorum cap. iij.

Diſciplinam domini ne abijcias.

ℭ Prouerbiorum cap. iiij.

Tene diſciplinā: ne dimittas eā: ⁊ cuſtodi illā: q illa eſt vita tua. ℭ Prouerbiorum. cap. xiij.

Noli ſubtrahere a puero diſciplinam.

Sapie. ℭ Sapientie cap. iij.

Sapientiam enim ⁊ diſciplinam qui abijcit infelix eſt.

Eccleſi. ℭ Eccleſiaſtici cap. vij.

Filij tibi ſunt: erudi illos a puericia. ℭ Ibidem.

Filie tibi ſunt: ꝯſerua corpus earum.

ℭ Eccleſiaſtici cap. x.

Vir prudēs ⁊ diſciplinatus non murmurabit correpti⁹.

ℭ Eccleſiaſtici cap. vi.

Anteq̄ loquaris diſce.

ℭ Eccleſiaſtici cap. vltimo.

Congregate vos in domo diſcipline.

ℭ Paulus ad hebreos cap. xij.

Paul⁹ In diſciplina perſeuerate.

ℭ Paulus ad Romanos cap. ij.

Qui alios doces: teipſum doces.

Aug. Auguſtinus epiſtola ad Hieronymum.

Ad diſcēdū qđ op⁹ ē nulla etas ſera videri pōt: qđ ⁊ ſi ſenes magis decet docere: q̄ diſcere: magis tn̄ decet diſcere: q̄ ignorare. ℭ Aug. de ci. dei. lib. xij.

Si p viribus ſuis alat infans: ſic et: vt creſcēdo plus capiat ſi modū ſue capacitatis excedat: deficit: anq̄ creſcat.

ℭ Aug. ſup Io. home. l. ſup illō. xij. q mihi miniſtrat.

Vos p mō vro miniſtrate xpo beneuiuēdo: elemoſynam faciendo: nomē doctrināq̄ eius quibus potueritis pdicādo. Et vnuſquiſq̄ paterfamilias hoc nō ignorat: paternū affectū ſue familie ſe debere p xpo ⁊ vita eterna: oēs moneat: doceat: corripiat: ipēdat beniuolētiā: exerceat diſciplinā. Ita in domo ſua eccleſiaſticum: ⁊ quodāmō epale officiū ipleat: miniſtrās xpo: vt i eternum ſit cū eo. ℭ Aug. ad auxiliū epiſcopuz ⁊ habetur. xxiiij. q. iij. Si habes.

Senex a iuuene: ⁊ epus tot ānoꝝ a collega: nec dū ānicu lo: paratus ſū docerī: q̄uo poſſim: vel deo vel hoib⁹ in ſta reddere rōnē. ℭ Aug. li. de morib⁹ eccleſie.

Diſciplina ad duo diuidit: in correctionē: ⁊ iſtructionē: quorū primū timore: ſecundum amore perficitur.

ℭ Auguſtinus libro ſermonum ſmone. lxj.

Non enim ſupbia: niſi vbi negligit diſciplina. Nā diſciplina ē magiſtra religionis ⁊ vere pietatis: q̄ nec iō increpat: vt ledat: nec iō caſtigat: vt noceat. Denique mores hoium irata corrigit: inflāmata cuſtodit.

ℭ Aug. lib. ſermonū ſermone. lviij.

Bonitas malitiā vincit: diſciplina voluptatē ⁊ vltima caſtigat: ſcientia illuminat cecitatem.

ℭ Auguſtinus ad Comitem.

Queſo mi frat oibus tibi ſubiectis a maiore vſq̄ ad minorē: ⁊ dulcedinē regni celeſtis: ⁊ amaritudinem ac timorē gehēne annūcies: ⁊ de eoꝝ ſalute ſollicitus: ⁊ vigil exiſtas. Quia pro oibus tibi ſubiectis: q in domo tua ſunt: rōnem deo reddes. Annuncia ⁊ ſuade eis: vt caueant a ſupbia: detractione: ebrietate: fornicatione: ira: luxuria: periurio: ⁊ cupiditate. que eſt radix oium malorū. ℭ Hieronymus epiſtola. xxxvj.

Hiero. Habet neſcio quid latētis energie viua vox: ⁊ in aures diſcipuli de doctoris ore trāſfuſa fortius ſonat.

ℭ Hieronymus in ep̄la de inſtitutione filie.

Nihil aliud diſcat audire vel loqui: niſi qđ pertinet ad timorē domini. Turpia non intelligat. Cantica mōdana ignoret adhuc tenera lingua pſalmis dulcibus imbuat. Procul ſit laſciuia pueroꝝ. Puelle ⁊ pediſſeq̄ a ſecularibus conſortijs arceantur. ℭ Ibidem.

Si ſollicita ⁊ prudēs es: ne filia pcutiat a vipera: cur nō eadē cura puideo: ne feriat a malleo tre: ne egrediat cum diana: ne ludat: nec trahat cāt⁹. Poſtq̄ grādiuſcula ē: pgat ad tēplū cū parētib⁹: nec inter turbās inueniatur. ℭ Idē de cōtinētia virginali.

Creſcat in te etās cum animis: cum etate iuſticia ⁊ fides eo perfectior: quo ſenis. ℭ Ibidem.

Oē ipe ib q te meliorē n ſēſeris: hoc te eſtima pdidiſſe.

Grego. ℭ Gregorius lib.xiij.moralium.

Cor qđ ſine diſciplina eſt exaltari non valet: qꝛ bũana mẽs ſicut male eleuata in infimis ꝑmittit: ſic bñ ꝑſſa in ſublimibus leuatur. ℭ Grego.regiſtri.viij.

Peto vt paruulos dños quos nutris ꝑcipue in moribus inſtruet curas. Et Eunuchos q eis deputati ſunt ad/moneat vt ea illos loqui doceãt: que cor mẽtes in charitate circa ſe inuicem: ⁊ erga ſubditos in manſuetudinem compungant. ℭ Ibidem.

Verba nutrimẽtũ aut lacerũt. Si bona ſunt: aut venenũ ſi mala. ℭ Greg.mor.li.xxxi.ſup illud. Iob.xxxi.

Ab infantia creuit mecum miſeratio.

Electis quũ foris etas corporis iniit: ſi dici liceat creſcit etas virtutũ. ℭ Grego.lib.xx.moraliũ ſup illd. Iob.xxx. Quum ſederem quaſi rex.

Miſcenda eſt lenitas cũ ſeueritate: ⁊ faciendũ eſt quoddã tẽperamentũ: vt nec multa aſperitate exulcerent ſubditi: nec nimia benignitate ſoluant. ℭ Ioã.

Ioan. Chryſo. Chryſo. ſup Matheũ homelia.xlviij.

Sicut terra fructuoſa eſt iuuent⁹: q̃ ſi negligit: multas ꝓducit ſpinas. ℭ Ioãnes Chryſo. ibidem.

Immitam⁹ ignẽ: cõburam⁹ ꝑniciosas ꝯcupiſcẽtias. Aremus areas nr̃as ad ſeminis ſuſceptiõnẽ: in iuuẽtute ſobrietas fulget. Quia inopinabile hoc. ſ. tranquilitate in fluctuatiõib⁹ potiri: in camino nõ cõburi: ⁊ in iuuẽtute nõ ĩpudicũ eẽ. ℭ Ioãnes Chryſo. in prologo ſuper Matheum.

Adoleſcẽtib⁹ in ludo lr̃arũ poſitis: nõ tã placẽt ſolida: q̃ picta: queq; potius pulchra: q̃ vtilia ſectant. Nec tã agẽtia diligunt: q̃ ſonantia: magis gaudent foliorũ amenitate cõſpergi. q̃ fructuũ vbertate nutriri.

Ber. ℭ Bernardus epiſtola.cxij.

Oĩ cõpoſitũ reddit oẽs corporis ſtatũ: necnõ ⁊ mẽtis habitũ diſciplina. Ceruicẽ ſubmittit: ponit ſupercilia: cõponit vultũ: ligat oculos: Cachinnatiões cohibet: moderat linguam: frenat gulam: ſedat iram: format inceſſum. ℭ Bernardus ſuper cantica.

Iugo diſcipline inſolẽtia mor domãda ẽ: quouſq; duris ac diuinis ſeniorũ attrita legib⁹ humiliter: ⁊ ſanet ceruicoſa volũtas: ⁊ bonũq; in ſe nãc: qđ ſupbiẽdo amiſerat: obediẽdo recipiat. ℭ Hugo de iſtitutiõe nouicior.

Hugo Quãuis in nullo loco diſciplinã ſuã bõ deſerere debeat diligẽtius tñ ibi cõſeruanda eſt: vbi vel neglecta pluribus generat ſcãdalũ. vel cuſtodita bone imitatiõis exẽplum. ℭ Hugo lib.iij.didaſcalicon.

Sapiẽs qdã quũ d mõ ⁊ forma diſcẽdi iterrogaret inq;
Mens humilis: ſtudium querendi: vita quieta.
Scrutinium tacitum: paupertas: terra remota.
Hec reſerare ſolent multis obſcura legendi.

Audierat puto qđ dictũ eſt: mores ornãt ſcientiã. Et iõ ꝑceptis legẽdi: ꝑcepta quoq; viuẽdi adiũgit: vt ⁊ modũ vite ſue: ⁊ ſtudij ſui rõnẽ lector agnoſcat. Illaudabilis.n. eſt ſciẽtia: quam vita maculat impudica. Et iccirco ſũmopere cauendũ eſt ei q querit ſcientiã: vt nõ negligat diſciplinã. ℭ Hugo ibidem.

Multos hoc decipit: q ante tps ſapiẽtes videri volũt: vt iam ⁊ ſimulare incipiant qđ nõ ſunt: ⁊ quod ſunt erubeſcere. Et eo longi⁹ a ſapiẽtia recedũt. quo nõ eẽ ſapientes: ſed putari putant. ℭ Ibidem.

Ab omnib⁹ libẽter diſce: qđ tu neſcis. Qꝛ hũilitas cõe tibi facere põt qđ cuiq; ꝓpriũ fecit. ſapiẽtior oibus eris: ſi ab oib⁹ diſcere volueris. Qui ab oib⁹ accipiũt: oibus ditiores ſunt: Audi Chriſippũ in prouerbijs:

Quod tu non noſti fortaſſis nouit aſellus. ℭ Ibidẽ.

Quid eſt q ex tanta turba diſcẽtiũ: quor multi ⁊ ingenio pollẽt: ⁊ exercitatiõe vigẽt. Tã pauci inueniant. qbus ad ſciẽtiã ꝑuenire ꝯtingat: Sciẽdũ ẽ q in quolibet negocio duo ſunt neceſſaria: op⁹ videlicet: ⁊ rõ operis: q̃ ita ſibi annexa ſunt: vt alterũ ſine altero aut inutile ſit. aut minus efficax. Uerũtñ melior: vt dicitur. Prudentia eſt Fortitudine. Quia ⁊ apponenda aliqñ que viribus mouere nõ poſſumus: arte leuam⁹. Sic nimirũ eſt in omni ſtudio: q ſine ordine ⁊ diſcretione operat: laborat qdem: ſed non perficit. Et quaſi aerem verberans vires in ventum fundit.

ℭ Hugo in ſumma diſciplinali.

Nũc ſuſtineãt in audiẽdo verecũdiã: qui nolũt in faciẽdo hẽre diſciplinã. ℭ Hugo de.xii.abuſionibus.

Boetius Secunda abuſio eſt diſcipulus inobediens.

ℭ Boetius lib. de ſcholaſtica diſciplina.

Diſcipuli ſubiecto in tribus ꝯſiſtere dꝫ. in attentione: beniuolentia: ⁊ docibilitate vt. ſ. ſit docilis ingenio: attent⁹ exercitio: beniuolus animo. Intẽtus inq̃ ad audiendũ: docilis ad intelligendũ: beniuolus ad retinendũ. ℭ Boetius lib. d ſcholaſtica diſciplina.

Non ſit ſcholaris diſcholus. Dicitur aũt diſcholus q̃ſi a ſchola diuiſus. Schola enim grece vacatio latine. vnde diſcholus. quaſi a vacatione diuiſus.

Seneca ℭ Seneca lib. de. vii. liberalibus artibus.

Quid horũ ad virtutẽ viã ſternit? ſyllabar enarratio? vbor diligẽtia? ⁊ fabular memoria: ⁊ vſuũ lex: ⁊ modificatio? Quid ex his metũ õmit: cupiditatẽ ſi enat. Muſica mõſtrat mihi: q ſint modi flebiles: Mõſtret potius quõ inter aduerſa ne nẽ emittã flebilem vocẽ. Metiri me Geometer docet latifunda: potius doceat quõ metiar: quãtũ homini ſatis ſit. Docet quõ nihil perdã ex finibus meis. At ego diſcere volo quõ totũ hilaris amittã. Scis rotũda metiri: ſi artifex es metire hois animũ. Dic q̃ magnus: dic q̃ puſillus ſit. Scis q̃ recta ſit linea. Quid tibi ꝓdeſt: ſi qđ in vita rectũ ſit ignoras. ℭ Seneca ibidem.

Hoc ſcire qđ proderit: vt ſollicitus ſim: quũ Saturn⁹ ⁊ Mars ecõtrario ſtabũt: aut quũ Mercurius veſpertinũ faciet occaſum: videãt Saturno: potius q̃ hoc diſcã: vbicũq; iſta ſint propitia eẽ nec poſſe mutari.

ℭ Seneca ibidem.

Iſta liberaliũ artiũ ꝯſectatio moleſtos: intẽpeſtiuos: vboſos: ſibi placẽtes facit: ⁊ ideo nõ diſcẽtes neceſſaria. Qꝛ ſuperuacua didicerũt. Qr ergo liberalib⁹ ſtudijs filios erudim⁹? nõ qꝛ virtutẽ dare pñt. Sed qꝛ aiũ ad accipiẽdã virtutẽ ꝑparãt. ℭ Seneca ibidem.

Innumerabiles q̃ões ſũt de aia tãtũ: vñ ſit q̃lis ſit: qñ eẽ incipiat: q̃diu ſit: An aliũde alio trãſeat: ⁊ domicilia mutet: ⁊ ad alias aialiũ formas: an nõ amplius q̃ ſemel ſuiat. Et emiſſus vaget in toto: qđ ſit facturus aius. quũ p nos aliqđ facere deſierit: quõ libertate ſua vſur⁹. Quũ ex hac effugerit cauea: an obliuiſcat priorũ. Hec tam multa: tã magna: vt hẽre poſſint liberũ hoſpitiũ: ſuperuacua ex animo tollẽda ſunt. Nõ dabit ſe in has anguſtias virt⁹. Expellant omnia: totũ pectus illi vacet. ℭ Seneca ibidem.

Non multũ nocebit tibi iſta trãiſſe. Que nec licet ſcire nec ꝓdeſt. Quicqđ enim nos meliores beatoſq; facturum eſt. aut in aperto: aut in proximo natura poſuit.

ℭ Seneca ibidem.

Quattuor millia librorũ Didimus grãmatic⁹ ſcripſit. Miſererer hominis ſi ꝑſena eẽt. Si tã multa legiſſet ſuperuacua. ℭ Seneca epiſtola.xlij.

Lectio certa prodeſt: vera delectat. Qui quo deſtinauit ꝑuenire vult vnam ſequatur viam: nõ per multas vagetur. Non ire iſtud. ſed errare eſt.

ℭ Seneca epiſtola.lxxvi.

Quid eſt ſtultius: q̃ qꝛ diu non didiceris: non diſcere. Ois etatis hões ſchola admittit: Tãdiu diſcẽdũ ẽ q̃diu neſcias. Si ꝓuerbio credis: q̃diu viuas ẽt ſeni diſcendũ eſt. ℭ Seneca ibidem.

Mores primũ: mox ſapiẽtiã diſce: q̃ ſine moribus male diſcitur. ℭ Seneca in ꝓuerbijs philoſophor.

Debent boles viaticū ſenectutis lr̄arū eruditōe parar̄ diſcēdoine defecerint inſipiēti aio: Lr̄as tanq̄ bacu lū infirmo corpori reptas eſſe: eūdē finē eē diſcēdiq̄ʒ ꝛ viuēdi. ℭ Seneca lib. de moribus.

Educatio ꝛ diſciplina mores facit. Et illud ſapit vnuſ quiſq̄ʒ quod didicit: ℭ Seneca li. de Ira.

Preceptores pedagogoſq̄ʒ placidos pueris ꝯuenit dari.

L. Apu leius ℭ Lucius Apuleius de deo Socratis.

Nihil eque miror: q̄ quū oēs cupiāt optime viuere: ꝛ ſciat ñ alia re viui: q̄ animo. Nec fieri poſſe: quin vt optime viuas animus colēdus ſit. Tn̄ boies animuʒ

Menā. ſuū nō colunt. ℭ Menander.

ὁ μὴ δαρεὶς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται.

Iſocra. Quā nihil diſciplina niſi mens adſit. ℭ Iſocrates.

Ιϲοκρατης ἔφη. χρ. τους διδασκαλους πολλους μισθους λαμβανειν παρα των μαθητων. παρα μεν των ευφυων. οτι πολλα μανθανουσι. παρα δε των αφυων οτι πολλους πονους παρεχουσι.

Iſocrates dixit. Oportet magiſtros multas Mercedes capere a diſcipulis: ab Ingenioſis quidem: quia multa diſcunt: a rudibus vero: quia multos labores exhibent.

Ouidi° ℭ Ouidius lib. primo de arte amandi.

Diſce bonas artes moneo Romana iuuentus.

De hac materia vide infra in doctrina ꝛ Magiſter.

DISCORDIA grece: διχοφωνια. ας. η. ꝛ διχοφονος. ου. ο. diſcors dicitur. Eſt autem diſcordia ira acerbior: intimo odio: ꝛ corde cō cepta. ſm Ciceronem lib. iiij. Tuſculanarum queſtionum.

Diſcordia eſt quedam voluntatum diſgregatio: qua voluntas vnius fertur in vnum: ꝛ voluntas alterius fertur in aliud.

Diſcordia eſt aliquorū diuerſio quos prius amoris vinculum colligauit. ſm Iſydoꝝ lib. Ethimologiarum.

Diſcordia iportat diſgregationē quādā volūtatuʒ in diuerſa. bea. Tho. ſcda ſcdę. q. xxxvij. ar. i.

Diſcors is ē: q corde ꝛ animo diſſidet: a quo diſcordia.

Prouer. ℭ Prouerbiorum cap̄. vj.

Sex ſunt q̇ odit deus: ꝛ ſeptimū deteſtat̄ aia ei°. Prio oculos ſublimes. Scdo linguā mēdacē. Tertio man° effūdētes innoxiū ſanguinē. Quarto Cor machinās cogitatiōes peſſimas. Quinto pedes veloces ad currēdū in malū. Sexto ꝓferētē mēdacia falſuʒ teſteʒ. Septimo eū q ſeminat inter fratres diſcordiam.

ℭ Prouerbiorum cap̄. xx.

Honor eſt homini qui ſeparat a ſe contentionibus. Omnes autem ſtulti miſcentur contumelijs.

Eccl'ia. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. iiij.

Noli eē ſicut leo in domo tua: euertēs domeſticos tuos: ꝛ opprimās ſubiectos tibi. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. viij.

Non litiges cum homine potēte: ne forte incidas in manus illius. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. viij.

Non litiges cum homine linguato: ꝛ nō ſtrues in ignem illius ligna. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. viij.

Non contendas cum viro locuplete: ne forte cōtra te cōſtituat litem tibi. ℭ Eccleſiaſtici cap̄. xxv.

In tribus beneplacitū eſt ſpiritui meo: que ſunt ꝓbata coram deo ꝛ hominibus. Concordia fratrum: ꝛ amor proximorum: ꝛ vir ꝛ vxor ſibi bene conſentientes.

Hiere. ℭ Hieremias cap̄. xvij.

Veh mihi mater mea q̄ genuit me virū rixe: virū diſcor

Mat. dię in vniuerſa terra. ℭ Mattheus cap̄. xij.

Omne regnum diuiſum contra ſe deſolabitur: ꝛ omnis ciuitas vel domus diuiſa contra ſe non ſtabit.

ℭ Mattheus cap̄. xij. ꝛ Lucas cap̄. xi.

Lucas Oē regnū in ſeipſuʒ diuiſū deſolabit̄: ꝛ dom° ſupra domū cadet. ℭ Mattheus. c. xiij.

Inimicus homo ſuper ſeminauit zizania.

Aug. ℭ Auguſtinus de verbis domini. c. i.

Cōcordia cum aduerſario tuo. Neſcis qn̄ via finiatur. Quū via finita fuerit. Iudex reſtat ꝛ miniſter: ꝛ carcer. At ſi ſeruaueris aduerſario tuo bonā volūtatē: ꝛ cū eo conſenſeris pro iudice: inuenies patrē: pro miniſtro ſeuo angelum tollentem in ſinu Abrahe: pro carcere paradiſum. ℭ Hieronymus ſup ps. lxxxij.

Qui cogit auere vnanimiter.

Infelix popul° dei nō pōt in bono tātā hr̄e ꝯcordiā quātā mali habēt in malo. ℭ Hieronymus ſup epiſtola ad Romanos. laudēt nomē eius in choro.

Quiſquis corp° affligit: ſʒ cōcordiā deſerit: deū quidem laudat in tympano: ſʒ nō laudat in choro. ℭ Ibidē.

Vbi diſſenſio eſt: ibi inuidia eſt: ibi chorus non eſt.

Hiero. ℭ Hieronymus ſup illō ꝓuer. xxviij. Qui vehementer emungit elicit ſanguinem.

Qui modeſte alloquit̄ ꝓximū: gratū accipit reſpōſū: ꝛ quaſi de vberib° in qb° lac q̄rebat butyrū exprimit. Sed q incepto v̄bo rixā ꝛ diſcordiaʒ ex fraterno corde ꝓuocat: qſi neceſſaria vltra modū emungēs ſāguinē elicit. ℭ Ambroſius lib. de patriarchis.

Ambro. Melius ē emigrare cū grā: q̄ cohabitare cū diſcordia. Melius eſt ſine lite abire q̄ cum iurgio reſidere.

ℭ Ambroſius ibidem.

Nulla ſpacia ſūt eē ſatis diſcordib°: Quietis ꝛ pacificis ēt anguſta abundāt. Diſſonis morib° ēt ſpacioſa arctant̄. ℭ Ambroſius ibidem.

Grego. Cōtētio eſt impugnatio veritatis cū ꝯfidētia clamoris.

ℭ Gregorius in Paſtorali.

Diſcordes tamdiu nullum boni operis ſacrificium immolāt deo: q̄diu a ꝓximorum charitate diſcordant. Si Chaim pacē habuiſſet in pectore: ñ irruiſſet in frēm: Si Abſalō intra ſe pacē tenuiſſet: ñ irruiſſet in patrē. Si animū Iudę ſeruaſſet cōſciētię trāquillitas: non confugiſſet ad laqueum.

ℭ Gregorius Moralium lib. ix.

Peruerſę mētes ſi ſemel ad ſtudiū ꝯtētiōis eruperint: ſiue ꝑuerſiue rectū qd a ꝯdicētib° audiāt: aduerſus h̄ reſponſionibus impugnant: Quia quoꝝ perſona per ꝯtētiōe diſplicet: nec recta que protulerit placent.

ℭ Gregorius moralium lib. xxxiij.

Sicut noxiuʒ eē ſolet ſi vnitas deſit bōis. Ita ꝑnitioſuʒ eſt ſi ſit in malis. Peruerſos q̄ppe vnitas corroborat dū cōcordāt. Et tāto magis incorrigibiles: q̄to vnanimes facit. ℭ Gregorius in paſtorali.

Si dei vocant̄ filij qui pacem faciunt: procul dubio Sathanę ſunt filij qui pacem confundunt.

ℭ Gregorius in paſtorali.

Sicut nihil eſt ꝑcioſi° deo virtute dilectiōis: Ita nihil eſt deſiderabili° diabolo extinctiōe charitatis. Quiſquis ḡ ſeminādo iurgia dilectionē ꝓximoꝝ ꝑimit: hoſti dei familiari° fuit. ℭ Iſidorus lib. Ethymologiaꝝ.

Iſidor° Diſcordia ē aliquoꝝ diuerſio: quos pri° amoris vinculū colligauit. Concordia ē conuenientium in rectitudine aiorū indirupta quedā ꝛ vnita cōplexio. Sedicioſus eſt qui diſſenſionem animarū facit: ꝛ diſcordias gignit. ℭ Iſidorus de ſummo bono lib. iij.

Cōcordia maloꝝ: ꝯria ē bonoꝝ: ꝛ ſicut optādū ē: vt bōi pacē hēant ad inuicē. Ita optādū eſt vt mali ſint diſcordes. Impedit̄ .n. iter bonoꝝ: ſi vnitas nō diuidit̄ maloꝝ. ℭ Idē Soliloquiorū. lib. ij. cap̄. xxij.

Si ꝯtriſtaueris i aliq̄ fratrē tuū: ſatiſfac illi: ſi peccaueris in eū: age pniaʒ coram illo. Si offēderis quēq̄: repropiciat̄ eū pace: Perge velociter ad recōciliatiōeʒ proximi tui offenſiōi tuę cito veniā poſtula. Nō regeſcas: niſi recōciliat° fueris fratri. ℭ Caſſio. ep̄la. xxij.

Caſſio. Decet regalis apicis curā ḡnalitatis cuſtodit̄ ꝯcordiaʒ que ad laudē regnātis trahit̄: ſi ab holb° par amet̄. Quid eſt .n. qō principē melius ꝓdicet: q̄ quiet° po.

pulus: concordo ſenatus: & tota reſpublica morũ bone ſtate veſtita. ¶ Caſſiodo. lib. i. epiſtola. i.

Cogi oꝫ vt ſic quietus: q ſuo vitio renuit eẽ pacificus.

Boeti⁹ ¶ Boetius de phica cõſolatiõe lib. iiij.

Noſti ne igitur: ꝙ omne quod eſt tãdiu manere atꝙ ſubſiſtre. q̃diu ſit vnuꝫ: ſed interire atꝙ diſſolui pariter: quãdo vnum eſſe deſierit.

Beda ¶ Beda ſuper Lucam.

Si malorũ vnitas noxia nõ fuiſſet: nequaq̃ diuina puldẽtia ſupbiẽtiũ turbas i tãta diuerſitate diſſipaſſet.

Seneca ¶ Seneca lib. de moribus.

Quietiſſimã vitã agerẽt hoies in terra: ſi hęc duo vba a natura oium rerũ tollerentur. Meum: & tuum.

¶ Seneca in Hercule furẽte Tragędia prima.

Si eterna ſemper odia mortales agent:
Nec ceptus vnq̃ cedat exanimis furor:
Sed arma felix teneat: Infelix pereat
Nil relinquent bella. Tum vaſtis ager
Squallebit aruis ſubdita tectis face:
Altus ſepultas obruet gentes cinis.

Ariſto. ¶ Ariſtoteles lib. v. polyticorum.

Nobilitas generis: & diuitię: principia: & fontes ſunt ſeditionum. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Minores vt fiant equales ſeditionẽ faciũt: equales vero vt fiant maiores: ſeditionem faciunt & ipſi.

Laer. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Omnis diuerſitas videtur facere ſeditionem.

¶ Laertius Dioge. de vita & mori. phorum.

Nec contẽdere cũ ſuis pręſentibus alienis debemus dicebat Cleobulus. Nam aliud quidem amentiam: hoc vero maniam ſignificat.

Plu. ¶ Plutarchus in Apophthegmatibus.

Scilurus quũ relictis maribus filijs octoginta diẽ eẽt obitur⁹ haſtarũ faſſeꝫ cuiꝙ obtẽdens: vt illũ ꝯfringerent iubebat. Id aũt ſingulis ſe poſſe negãtib⁹. Ipſe ſingulatiꝫ eductas haſtas facile cõfregit. Ita doccẽs illos: vbi vna eẽ perſeuerarẽt firmos ac potẽtes fore: imbeciles autem ſi ſepararentur ac diſſiderent.

Cicero ¶ Cicero libro officiorum primo cap. xxvij.

Expetẽda magis eſt decernẽdi ratio: q̃ decertãdi fortitudo. Sed cauẽdũ ne illud hiãdi magis fuga: q̃ vtilitatis faciamus rõne. Bellũ autẽ ita ſuſcipiaꝛ: vt nihil aliud: q̃ pax ipſa quęſita videatur.

¶ Cicero lib. j. de fini. bo. & maloꝝ.

Neꝙ. n. ciuitas in ſeditiõe pt eẽ beata: nec in diſcordia dñoꝝ domus: q̃ minus animus a ſeipſo diſſidens ſecũꝙ diſcordãs guſtare partẽ vllã liqdę voluptatis & libere põt. At qui pugnãtibus & cõtrarijs ſtudijs cõſilijſꝙ ſemp vtens nihil quiete videre: nihil tranquil

Salu. le poteſt. ¶ Saluſtius in Iugurtha.

Ego vobis regnũ firmũ trado: ſi boni eritis: ſin mali imbecillũ. Nã cõcordia paruę res creſcũt: diſcordia maxime dilabunꝛ. ¶ Saluſtius ibidem.

In omni certamine qui opulẽtior eſt: ẽt ſi accipit iniurtã tñ qi plus põt facere videꝛ. ¶ Saluſtius ibidẽ.

Oẽ bellũ facile ſumiꝛ. Ceterũ ęgerrime definiꝛ. Nõ in eiuſdẽ ptãtẽ initiũ & finis eſt. ¶ Uale. mari. lib. ij.

Uale. mari. Cõuiuiũ ẽt ſolẽne maiores inſtituerũt. Idꝙ chariſtiaꝫ vocauerũt. Cui pter cognatos & affines nemo interponebaꝛ: vt ſi q̃ inter neceſſarias pſonas q̃rela eſſet orta apud ſacra mẽſę: & inter hilaritatẽ animorum: & fautoribus concordię adhibitis tolleretur.

Q. cur. ¶ Quintus Curtius de geſtis Alexandri li. ix.

Seditionis interdũ nõ remedia: q̃ principia maiora ſũt. In tumultu feſtinatio quoꝙ tarda eſt. Unũ eſt temeritatis ſolacium perpetua fęlicitas.

Paulus ¶ Paulus Oroſius de ormeſta lib. iiij.

Diſcordia infęliciter exagitãte nulla vnq̃ tempora vel proſpera vel domi quieta dicuntur.

¶ Iulius Celſus de ge. Cęſaris lib. vij. Iulius

Magna ex diſſenſionibus incõmoda oriri ſolent.

¶ Uirgilius in Buccolicis ęgloga. j. Uirgi.

En quod diſcordia ciues
Perduxit miſeros!

¶ Idẽ Aeneidos lib. vij. furiã Allecton alloqtur.

Tu potes vnanimes armare in pręlia fratres.
Atꝙ odijs verſare domos: tu verbera tectis
Funereaſꝙ inferre faces. Tibi nomina mille:
Mille nocẽdi artes. ¶ Horati⁹ epl'a. li. j. epl'a. iij. Hora.

At vos
Seu calidus ſanguis: ſeu rerum inſitia vexat
Indomita ceruice feros: vbicunꝙ locorum
Uiuitis: indigni fraternum rumpere fędus.

¶ Iuuena. Satyra. viij. Iuue.

Curandum imprimis nec magna iniuria fiat
Fortibus & miſeris. Tollas licet omne quod vſq̃ eſt
Auri atꝙ argenti: ſcutum gladiumꝙ relinques
Et iacula: & galeam. Spoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui non eſt ſententia. Uerum.
Credite me vobis folium recitare Sybillę.

DISCRETIO grę. διακρισις. εως. ἡ. & διακριτος. ου. ὁ. diſcretus dr̃. Eſt aũt diſcretio quę reꝝ cõſequẽtiũ cõtinet pſpicuã diiudicãdiꝙ cũ grauitate expoſitionẽ: ſm Iſidorũ in Synonimis.

Diſcretio eſt nõ tã virtus q̃ qdã moderatrix virtutuꝫ: ordinatrixꝙ affectuum: & moꝝ doctrix. Tolle hãc: & vitiũ virtus erit: ſm. b. Ber. ſuper cantica.

Diſcretio ptinet ad prudẽtiã: & ẽ genitrix: cuſtos: moderatrixꝙ ṽtutũ: ſm. b. Tho. iij. ſen. di. xxxiij. q. ij. ar. v.

Diſcret⁹ in actiua ſignificatiõe eũ ſignificat q pſonaꝝ q̃litates: & reꝝ merita diſcernit. Hic diſcretio dẽcẽdit.

Diſcretũ g̃. διακριτον. ου. τὸ. & διακρινω diſcerno dr̃. Eſt aũt diſcretũ cuius ptes nõ copulanꝛ ad aliquem terminũ cõmunẽ: ſm Ariſto. li. pdicamentorum.

¶ Paulus ad Hebręos. c. v. Paul⁹

Perfectoꝝ aũt eſt ſolidus cib⁹ eoꝝ: q pro ꝯſuetudine exercitatos hñt ſenſus ad diſcretionem boni & mali.

¶ Gregorius mora. lib. xx. Grego.

Virga tua & baculus tu⁹ &c. Uirga. n. pcutimur: & baculo ſuſtẽtamur. Sit ergo diſcretio virgę q̃ feriat. Sit & ꝯſolatio baculi q̃ ſuſtẽtet. ¶ Greg. mora. lib. xxix.

Aliquando in exercitatione virtutũ quũ per diſcretionẽ ptermittiꝛ: reſeruaꝛ: vt tãto poſt vitia valenter feriat: quãto a pcuſſione interim prudenter ceſſat.

¶ Gregorius ibidem.

Plerũꝙ virtus quum indiſcrete teneꝛ: amittitur: quum diſcrete intermittitur plus tenetur.

¶ Gregorius lib. xxxj. moralium.

Scõꝝ prouida diſcretio: dũ ſollicite circũquaꝙ ꝯſpicit in altũ poſita: priuſq̃ veniat culpã dephẽdit: eamꝙ quo vigilanter pręnotat: eo fortiter declinat.

¶ Gregorius lib. xxxj. moralium.

Sępe dũ nos metipſos plus iuſto diſcutimus de ipſo diſcretionis ſtudio indiſcretius erramus: & mentis noſtrę acies: quo plus cernere nititur: obſcuraꝛ. Quia qui importune ſolis radios aſpicit tenebreſcit.

¶ Iſidorus libro de Synodis. Iſido.

Quicqd boni cũ diſcretiõe feceris virtus eſt: qcqd ſine diſcretione geſſeris vitiũ eſt. Uirtus enim indiſcreta pro vitio deputaꝛ. ¶ Iſidorus in Synonimis.

Diſcretio eſt in dijudicãdis rerũ cauſis prouida humanarũ mẽtiũ rõ moderatrix. ¶ Ibidem.

Ratio eſt gerendoꝝ ordo ex cauſa veniẽtiũ: vt quid quo loco facias & dicas intelligas.

¶ Bernardus ſup cantica ſermone. xxiiij. Ber.

In cũctis nobis ſemp debet pręeſſe diſcretio: & q̃ſi moderando ſingulas diſcernere volũtates: ne opinio veri

ſimilis fallat:ne decipiat ſermo verſut⁹:ne qđ bonuꝫ eſt malū:ne qđ malum eſt bonum eſſe credatur.

℃ Bernardus ſuper cantica.

Diſcretio quippe omni virtuti ordinē ponit:modū tribuit: decorē ꝛ perpetuitatem confert. Eſt ergo diſcretio nō tā virtus ꝙ̄ qdā moderatrix virtutū:ordinatrix affectuū:ꝛ doctrix morū. Tolle hāc:ꝛ virtus viciū erit. Ipſaqꝫ affectio naturalis in perturbationē magis conuertetur:exterminiūqꝫ naturę.

Diſpenſatio grę. διοίκησις.ιος.ἡ.ꝛ διοικέω diſpēſo dr̄. Eſt aūt diſpenſatio communia iuris relaxatio ex:b. Tho.iiij.ſen.di.xliiij.q.j.

Diſpēſatio importat cōmēſuratā diſtributionē:vel applicationeꝫ alicuius cōis ad ſingula:ex.b. Tho.pma ſcđę.q.xcvij.ar.iiij.ꝛ ibidē.q.lxxxviij.ar.x.

Diſpendo modo expendo:vnde diſpendiuꝫ ꝛ diſpenſor: diſpenſatio:ꝛ diſpēſator:qui pecunias domini expēdit ꝛ neceſſaria in familia diſtribuit. Interduꝫ diſpēdo ſignificat expādo:ꝛ tunc non a pendo:ſed a pando venit. Plautus. Diſpendite hominem diuerſum:atqꝫ diſtendite.

Diſpoſitio grę. διάθεσις.ιος.ἡ.ꝛ διατίθημι diſpono dr̄. Eſt aūt diſpono idem quod ordino:a quo diſpoſitio:q̄ eſt rerū in ordinem collocatio.

Diſpoſitio eſt habitus imperfectus: ſm.b. Th.iiij.ſen: di.iiij.q.j.ar.j.

Diſputatio grę. διάλεξις.ιος.ἡ.ꝛ διαλέγομαι diſputo dr̄. Eſt auteꝫ diſputatio act⁹ ſyllogiſticus vnius ad alteruꝫ ad propoſitum oſtendendum:ſm.b. Tho.opuſculo de fallacijs.

Diſputo idē ē qđ diſcepto diſſero:a quo diſputatio:cuius diminutiuū eſt diſputatiuncula: cōponiturqꝫ ex dis ꝛ puto. Putare.n.veteres dicebāt deputare:hoc eſt vacātia qcunqꝫ ꝛ nō neceſſaria:aut ēt nō obſtātia ꝛ aliena:auferre atqꝫ excidere. Sicqꝫ putari arbores atqꝫ vites dr̄r. Et putamina dicunť ſarmēta:ꝛ alia q auferunť. Hinc factū ē:vt putare pro cogitare: atqꝫ aio voluere capiamus. Nā cogitādo reſecamus mēteqꝫ falſa ſunt:aut inutilia:aut ſupuacanea:ꝛ qđ verū eſt:ac bonum excogitando heremus.

Diſſenſio grę διχόνοια.ας.ἡ. vel διαφωνία.ας.ἡ.ꝛ διχοστατέω diſſentio dr̄. Dicitqꝫ diſſenſio quandam renitentiam ad aliquid futurū:ſm.b. Th. iiij.ſen.di.xvj.q.j.ar.ij.

Diſſidiū grę. διχονοία.ας.ἡ.dr̄. Eſtqꝫ diſcordia vnde ꝛ diſſidioſus:contentioſus. Dicuntur autem a diſſideo quod eſt diſcordo.

Diſſolutio grę. διάλυσις.ιος.ἡ.ꝛ διαλύω diſſoluo dr̄. Venitqꝫ a diſſoluo qđ idē ē qđ diſcingo: religo:libero:vñ diſſolutos dicimus:q moribꝰ legibuſqꝫ ſoluti luxū vitę ſequunť:quos gręci ἀσώτους.i.incōtinentes ꝛ luxurioſos vocāt.

Diſſonātia grę. διαφωνία.ας.ἡ.ꝛ διαφωνέω diſſono ꝛ diſcordo dr̄.vñ diſſonus diſcors:ꝛ diſſonātia Cuius oppoſitū eſt conſonantia.

Diuerſitas grę. διαφορά.ας.ἡ.ꝛ διάφορος.ου.ὁ.ἡ. diuerſus dr̄. Venitqꝫ a a diuerto qđ ē ſeparo:deflecto:a quo diuerſio:remotio:ſeparatio:deflexus: diuerſus:varius:ꝛ diuerticulū vbi de via iter flectiť: ꝛ diuerſitas varietas.

Diuinatio grę. μαντεία.ας.ἡ.ꝛ μάντις.ιος.ἡ. vates dr̄. Eſt aūt diuinatio vis cognoſcēs: ꝛ videns: ꝛ explicās ſigna q̄ a dijs hoibus portēdunť:vt voluit Chryſippus ſm Ciceronē lib.ij.de diuinatione.

Diuinatio eſt vſurpatio prenunciandi futuros euentus ſm.b. Tho.ſcđa ſcđę.q.xcv.ar.j.

Diuinatio eſt futurorum prudentia:dicta a diuino qđ eſt auguror. Diuino autem dicitur a diuus:propriuꝫ enim eſt dei futura predicere.

DIVINI auxilij imploratio:ad tria facit:qꝛ auxiliās quilibet fauet:auxiliať:ꝛ dirigit.ex b. Tho.ſup ps.xliij.col.ij.ſi.

℃ Dauid pſalmo.xix. Dauid

Hij in curribꝰ:ꝛ hij in equis:nos autem in nomine dei noſtri inuocabimus.

℃ Iſaias cap.lv. Iſaias

Querite dn̄m dū inueniri pōt. Inuocate eū dū ppe eſt.

℃ Paulus ad roma.cap.x. Paulꝰ

Nō eſt diſtinctio iudei ꝛ gręci. Nā idē dn̄s oium diues in oēs q inuocāt illū. Ois.n.qcunqꝫ inuocauerit nomē dn̄i ſaluus erit. Quō ergo inuocabūt in quē nō crediderūt? aut quō credēt ei:quē non audierunt?

℃ Paulus ad Colloceń.c.iij.

Oē qđcūqꝫ facitis in verbo:aut in opere:oia in noie dn̄i noſtri Jeſus chriſti:gratias agētes deo ꝛ prī p ipſum.

℃ Aug.li.de ciuitate dei:ꝛ hr̄.xxvj.q.ij. Qui ſine

Qui ſine ſaluatore ſalutē vult hr̄e:ꝛ ſine va ſapiētia exiſtimat ſe prudētē fieri poſſe:nō ſanus:ſꝫ ęger:nō prudens:ſꝫ ſtultus:in ęgritudine aſſidua laborabit: ꝛ in cęcitate noxia ſtultus ꝛ demens permanebit. Augu.

℃ Ambro.ſuper Lucam.c.ij. Ambr.

Vbiqꝫ diuina virtus ſtudijs cooperať humanis:vt nemo poſſit ędificare ſine deo:nemo cuſtodire ſine deo. Nemo qcqꝫ incipe ſine deo. ℃ Ambr.li.de virginitate.

Ois aia accedat ad xp̄m:qꝛ oia xp̄s eſt nobis. Si vulnere carere deſideras:medicꝰ ē. Si febrꝰ ęſtuas:fons eſt. Si grauaris iniqtate:iuſticia ē. Si auxilio idiges virtꝰ eſt. Si mortē times:vita eſt. Si cęlū deſideras via ē. Si tenebras fugis:lux ē. Si cibū q̄ris:alimentū eſt. ℃ Iſidorus de ſummo bono.

Sciāt liberi arbitrij defenſores:nihil poſſe in bonū ſua prualere virtute:niſi diuinę grę iuuamine ſuſtenteń. Iſido.

℃ Jo.Chryſo.in tractatu de Paſſione. Io.chri.

Nullas olno hꝫ metas diuina clęmentia. Sit q inuocet: erit qui exaudiet. Sit qui pęniteat:erit q indulgeat.

℃ Bernardus ſuper cantica. Ber.

Nomē Jeſu lucet p̄dicatū: paſcit recogitatū:lenit ꝛ vngit inuocatū. Quis ita exercitatos reparat ſenſus:virtutes roborat:vegetat bonos mores:atqꝫ honeſtos:caſtas fouet affectiōes. ℃ Boe.de philo.con.lib.j.

Nec ꝯueniebat viliſſimoꝝ me p̄ſidia ſpirituū captare: quē tu in hāc excellētiā cōponebas:vt ꝯſilēm deo faceres. ℃ Boetius de philoſophica cōſo.li.j. Boetiꝰ

In minimis quoqꝫ rebꝰ diuinū p̄ſidiū iplorari dꝫ. Inuocādū.n.diuꝫ prem rexꝫ:quo pretermiſſo nullū rite fundať exordiū. ℃ Plato in Tymęo. Plato

In maximis ſiue minimis diuinū dꝫ implorari auxiliū.

℃ Saluſtius in Catilinario. Salu.

Nō votis neqꝫ ſupplicatiōibꝰ muneribuſqꝫ auxilia paranť deoꝝ:Sed vigilādo:agēdo bene ꝯſulēdo:oia pſpere cedūt. Vbi diſcordię atqꝫ ignauię te tradideris nequcq̄ deos implores:irati enim infenſiqꝫ ſunt.

℃ Cicero lib.ij.de legibus. Cicero

A dijs imortalibꝰ ſunt nobis agēdi capiēda p̄mordia.

℃ Seneca in Hercule furēte Tragędia.j. Seneca

O magne olympi rector:o mundi arbiter.
Jam ſtatue tandem grauibus erumnis modum.
Finemqꝫ claui. ℃ Terentius comędia.v. Teren.
Dij vortāt bene qđ agas. ℃ Virgi. Aeneidos lib.iiij.
Aderitqꝫ vocatus Apollo. ℃ Idē Aeneidos.li.vij.
Dij noſtra incepta ſecūdēt. ℃ Idē Aeneidos lib.ix.
Tu dea:tu preſens noſtro ſuccurrere labori.

℃ Ouidius Metamor.lib.xv.fabula vlti. Ouidꝰ

Funeribus feſſi:poſtq̄ꝫ mortalia cernunt
Tentamenta nihil:nihil artes poſſe medentum.
Auxilium cęleſte petunt.

Diuiſibile gręce διαιρετόν.οῦ.τό.ꝛ διαιρέω diuido dicitur.

Diuiſibile ſm vnū dr̄ linea. Quod vero ſm duo: ſuperfi
cies: ſed ſo triplititer diuiſibile ſʒ q̄titatē: ē corpus.
ex Ariſt. lib. v. Metaphiſice. Diciturqʒ a diuido: τ di
uido dr̄ a viduo qđ eſt priuo. vñ τ vidue. Uiduare. n.
dr̄ q̄ſi iduare: qđ lingua etruſca diuidere ſignificat.

DIVITIE grece: πλουτος. ου. ο. τ πλουτεω
ditoz dr̄. Dicitur aūt diues a diuus. Nā q
diues eſt quaſi deus nullo indigere vr̄: teſte
Uarrone: a quo ſit diuito verbum: quod eſt
diuitem facio: vnde diuitie. Que ab opibus
ita differūt: q̄ diuitie ſunt vt vtare: opes: vt alijs opi
tulando colare: ſm Ciceronē li. de amicitia. Sunt. n.
diuitie ad neceſſarium vſum: opes ad magnificentiā.
Dicimus preterea dito ditas: diteo diteo i vñ diteſco
τ diuito diuitas: teſte Marcello. Accius in Aſtyana
Prouer. cte. Nil credo auguribꝰ q aures verbis diuitant: ſuas
vt locupletent domos. ❡ Prouerbioꝝ cap. xi.
Qui confidit in diuitijs ſuis corruet. ❡ Ibidem.
Non proderunt diuitie in die vltionis.
❡ Prouerbiorum cap. xv.
Melius eſt parum cum timore domini: q̄ theſauri ma
gni τ inſatiabiles. ❡ Prouerbiorum cap. xix.
Eccleſia- Diuitie addūt amicos plurimos. A paupere autē τ hij
ſtes quos habuit ſeperantur. ❡ Eccleſiaſtes cap. iiij.
Cōſiderās repperi τ aliā vanitatē ſub ſole. Unꝰ ē: τ ſm
nō hʒ: nō filiū: nō fratrē: τ tñ laborare nō ceſſat: nec ſa
tiant oculi eiꝰ diuitijs: nec recogitat dicēs. Cui labo
ro τ fraudo aīam meā bonis. In hoc quoqʒ vanitas
τ afflictio peſſima. ❡ Eccleſiaſtes cap. v.
Auarus non implebitur pecunia: τ qui amat diuitias
fructum non capiet ex eis. Eſt hoc ergo vanitas. Ubi
multe ſunt opes. Multi τ qui comedunt eas: τ quid
prodeſt poſſeſſori: niſi q̄ cernit diuitias oculis ſuis.
❡ Eccleſiaſtes cap. vj.
Eſt τ aliud malū qđ vidi ſub ſole: τ qdē freq̄ns apđ homi
nes. Uir cui dedit deus diuitias: τ ſubſtātiā: τ honorē
τ nihil deeſt aīe ſue ex oibꝰ q̄ deſiderat: nec tribuit ei
ptātē deus vt comedat ex eo. Sʒ hō extraneꝰ vorabit
illđ. hoc vanitas τ magna miſeria ē. ❡ Eccleſia. c. x.
Eccleſia- Pecunie obediunt omnia. ❡ Eccleſiaſtici cap. v.
ſtici Quid prodeſt ſtulto habere diuitias: quū ſapiētiā eme
re non poſſit. ❡ Eccleſiaſtici cap. v.
Qui amat diuitias: fructū n̄ capit ex eis. ❡ Eccle. c. v.
Noli eē anxiꝰ in diuitijs iniuſtis. ❡ Eccleſiaſtici. c. xi.
Sapiē. Si diues fueris n̄ eris imunis a delicto. ❡ Sapiētia. c. v.
Quid nobis pfuit ſupbia noſtra: τ diuitiaꝝ iactura cō
Paulꝰ tulit nobis. ❡ Paulus ad Thimotheū pmē. c. vi.
Diuitibꝰ huiꝰ ſeculi precipe: nō ſublime ſapere neqʒ ſpe
rare in incerto diuitiaꝝ ſʒ in deo viuo. ❡ Ibidem.
Qui. n. volūt diuites fieri incidūt i varias tētatiōes: τ
in laqos diaboli. ❡ Pau. ad Corinthyos ſcđe. c. iiij.
Que. n. videnſ tēporalia ſunt: que aūt non videnſ eter
Mat. na ſunt. ❡ Mattheus cap. xix.
Facilius ē camelū p foramē acus trāſire: q̄ diuitē intra
Jacobꝰ re in regnū celoꝝ. ❡ Jacobus cap. iij.
Agite nūc diuites plorate vlulātes in miſerijs veſtris.
Lucas ❡ Lucas cap. vj.
Veh vobis diuitibꝰ: qui habetis hic cōſolatiōem vr̄aʒ.
Mar. ❡ Marcus cap. x.
Filioli q̄ difficile ē ɔfidētes i pecūijs i regnū dei itroire:
Faciliꝰ ē camelū p foramē acus trāſire: q̄ diuitē in
Augu. trare in regnū dei. ❡ Auguſtinus epiſtola. cxl.
Diuitie ſeculares: ſi deſunt nō p mala opa q̄rāſ i mūdo.
Si aūt adſūt: p bona opa ſeruēſ i celo. Animū virilē
τ xp̄anū nec debētiſi accedūt extollere nec debēt frā
gere. Si recedūt. ❡ Augu. ſup Mattheum.
Vere ille diuitie: quas quū habuerimꝰ: perdere nō poſ
ſumus. ❡ Augu. ſermone. xxix.
Morbus diuitiaꝝ eſt ſupbia. Nā grādis aīus ēiq inter
diuitias iſto morbo nō tētatur. Maior a ſuis diuitijs
ſuas vincēs cōtēnendo. Magnus eſt ergo diues: qui
nō ſe iđ magnū putat: qi diues eſt. Superbꝰ q τ ege
nus eſt in carne crepat: in corde mendicat. Inflatus
eſt non plenus. ❡ Auguſtinus ibidem.
Difficile ē vt nō ſit ſupbꝰ q diues ē. Tolle ſuperbiā: diui
tie nō nocebūt. ❡ Augu. de verbis domini.
Aurū ē mā laborū: picılū poſſidētiū: aurum eneruatio
virtutū: aurū malus dñs: pditoꝛ ſeruꝰ. ❡ Aug. ibidē.
Aurum amplius cruciat: apud quē largiꝰ fuerit. Aurū
amāti ſe nihil đ ſua poſſeſſiōe pmittit. Refūdēs ei rea
tū ſuū: cui viſuʒ negat. ❡ Aug. in homelia đ diuite.
Iđ rogās diues nō exaudiſ in tormētis. Qi rogātē pau
perē nō exaudiuit in terris. ❡ Augu. ſup pſ. lxi.
Ille igiſ q nō hʒ nō ambiat. Is q hʒ nō ſupbiat. Et nō di
cit nolite hēre: ſʒ coꝛ apponere. Nō. n. dānat diuitias
vnde mereamur celum: ſed coꝛ appoſitum: quod. ſ. nō
expedit: ſed recondit. ❡ Aug. ſuper pſ. lxviij.
Nō diuiſim: nō ſeparatim tpe meſſis hoc faciet: diuites
intellige ſupbos: paupes humiles: habeat multas pe
cūiaꝝ facultates: ſi i eis nō extolliſ: paup ē. Nō hēat
aliqd: τ cupiat τ inſlet. Inter diuites reprobos eū dpu
tat dñs: qi diuites: τ paupes in corde interrogat deꝰ
nō in arca: aut in domo. ❡ Augu. ad Probam.
Sufficiētiā vite n̄ idecēter vult qſqs eā vult: τ n̄ ampliꝰ
Que qdē n̄ appetiſ pp ſeipſaʒ: ſʒ pp ſalutē corpis: τ
cōgruētē habitū pſone hois: vt nō incōueniēs eis cū
qbꝰ viuēdū ē. Iſta ḡ quū habēſ. vt teneāſ: quum non
hēnſ: vt hēanſ orādū ē. ❡ Idē đ vbis dñi ſ. xiij.
Diuitie corpales paupertate plene ſūt. Uide i Cōtēptus.
❡ Aug. đ doctrina xp̄iana τ hī. i. q. ij. Totū.
Totū qcqd hoies hēnt i terra: oia quoꝝ dñi ſūt pecunia
vocaſ: Seruꝰ vas: ager: arbor: pecꝰ: qcqd hoꝝ eſt pe
cunia dr̄. Iđ aūt pecunia vocata ē: q: antiq habebant
in pecoribꝰ qđ habebāt. ❡ Aug. de verbis dñi.
Recole diues pmordia tua. Dic rogo qd attuleris: aut ſi
dicē erubeſcis audi apoſtolū. Nihil iqt intulimꝰ i hūc
mūdū. Utiqʒ. Quādo nati ſumꝰ. Sʒ nec auferre qđ
poſſimꝰ: vtiqʒ: qñ đ mūdo exibimꝰ. Nihil attuliſti ni
hil auferes. Quid te cōtra pauperē inflat: Certe qñ
aliquo caſu aliqua ſepulchra frāguſ: oſſa diuitū nō
agnoſcuntur. ❡ Aug. lib. i. de ciuitate dei.
Placuit diuine clemētie in poſterū bona ſepare iuſtis: q
bus nō fruenſ iniuſti: τ mala impijs qbꝰ nō cruciabun
tur boni. Iſta vō tēpoalia τ bona: τ mala vtriſqʒ vo
luit eē cōia. Ut nec bōa cupidiꝰ appetāſ: q̄ mali quo
qʒ hēre cernunſ: nec mala turpiter euitenſ i qbꝰ boni
plerūqʒ afficiunſ. ❡ Aug. li. xxij. de ciuitate dei.
Quid amor ipſe vt rez variarū atqʒ noxaruʒ: τ ex hoc
mordaces cure: pturbatiōes: merores: formidines: iſa
na gaudia: diſcordie: lites: bella: inſidie: iracūdie: inimi
citie: fallacie: addidatio: fraꝰ: furtū: rapīa: pfidia: ſup
bia: ābitio: inuidētia: hōicidia: pricidia: crudelitas: ſe
uicia: negtia: luxuria: petulātia: ipudētia: ipudicitia:
fornicatiōes: adulteria: inceſta: τ ɔ naturā vtriuſqʒ ſe
xus tot ſtupra: atqʒ immūdicie: q̄s turpe ē dicere. Sa
crilegia hereſes: blaſphemie: piuria: oppſſiōes inno
cētiū: calūnie: circūuētiōes: puaricatiōes: falſa teſti
mōia iniqua iudicia: violētie: latrocinia: τ qcqd taliū
maloꝝ in mētē nō venit. Et tñ đ iſta vita hoīum non
recedit. ❡ Auguſtinus ſuper pſ. lxvj.
Si deus bona tēpalia: ſolū bonis daret: putarēt mali pp
hoc deū colēdū. Rurſus ſi ſolis malis daret timerēt
infirmi ɔuerti: ne vel forte deeſſent. Permittim igiſ
data ſunt τ bōis τ malis. Rurſus ſi ſolis malis aufer
renſ: ipſa ſola putareſ eē penā: q̄ mali puniānſ. Qui
ergo dat eas bonis ɔſolat: timerātes q̄ dat eas. am
mouet bōis: vt alia deſiderētiq nō hēnt cū malis cō
munia. ❡ Aug. de verbis dñi ſermone. xiij.

Quid prodeſt arca plena bonis? Si inanis ſit cõſciẽtia Bona vis hr̃e: ⁊ tu bonus eẽ nõ vis. Erubeſcere dbẽs de bonis tuis: ſi domus plena bonis te malũ hꝫ dñs.

℄ Auguſtinus ibidem.

Quid ei prodeſt qd̃ hꝫ: qui eũ qui omnia dedit non hꝫ.

℄ Augu. de verbis domini homelia. xxxiij.

Amor temporalium: viſcus eſt ſpiritualium pennarum.

℄ Aug. lib. i. ſermonum. ſermone. xi.

Pauper enim eſt qui vult eſſe diues.

℄ Augu. lib. de queſtionibus euangelij.

Diuitię iniquitatis dicũt̃ ꝑ inequalitatẽ. Quia nõ oĩb⁹ equaliter diſtributę ſũt. Unus pinguedine crepat. Alter neceſſitate deficit. ℄ Hieronym⁹ lib. i. ſuper illd̃ Matthęi. Nõ poteſtis deo ſeruire ⁊ mãmonę. Hiero.

Qui diuitiaꝝ ſeru⁹ ẽ: diuitias cuſtodit. vt ſeru⁹: q aũt̃ ſeruitutis diſcuſſerit iugũ diſtribuit eas vt dñs.

℄ Hieronymus in epiſtola ad Saluiam.

Vnũquodqꝫ nõ hoĩum ſꝫ reꝝ põder̃ iudicãdũ eſt. Nec diuiti obſunt opes: ſi bñ vtat̃. Nec pauperẽ egeſtas cõmẽdabiliorẽ facit. ℄ Hieronymus epl̃a. xcvj.

Omnis diues aut iniquus aut heres iniqui eſt.

℄ Hierony. ⁊ hr̃. xij. q. ij. Gloria epi. §. Amico.

Crates ille Theban⁹ hõ quõdã ditiſſim⁹ cũ ad philoſophãdũ Athenas ꝑgeret magnũ auri põd⁹ abiecit Neqꝫ putauit ſe poſſe ⁊ virtutes ⁊ diuitias ſimul poſſidere. Nos ſuffarcinati auro xp̃m pauperẽ ſeqmur. Et ſub ptextu elemoſynę priſtinis opib⁹ incubãtes: quõ poſſum⁹ aliena fideliter diſtribuere. Qui nr̃a timide reſeruamus? Plen⁹ vẽter facile ð ieiunijs diſputat. Non hieroſolymis fuiſſe: ſed hieroſolymis bñ vixiſſe laudandũ eſt. ℄ Hieronymus ad quẽdam ſuuꝫ leuitã ⁊ hr̃. xij. q. i. Duo ſunt.

Nihil. n. miſerius eſt: q̃ꝫ ꝑ nummuꝫ deum contemnere.

℄ Hieronymus in epiſtola ad Pammachiũ.

Facile ẽ viro opes ꝯtẽnere: pecunias diſſipare: ⁊ ꝓijcere que in momẽto ⁊ ꝑdi ⁊ inueniri p̃t. Nã facile abijcit̃ qd̃ extrinſecus hẽret. hoc fecit Cratẽs theban⁹: Antiſthenes. Fecerũt plurimi philoſophi quos vitioſiſſimos legimus. ℄ Ambroſius ſuper Lucã lib. viij. Ambroſius

Diuites diſcãt nõ in facultatib⁹ crimẽ hauerꝫ: ſꝫ in his qui vti neſciunt. Nam diuitię vt impedimenta ſunt improbis. Ita bonis ſunt adiumenta virtutis.

℄ Ambroſius ſuper beati immaculati.

Iſte diuitię iniuſtę dicunt̃ nõ qꝛ aurum ⁊ argentuꝫ iniuſtum ſit. Sed qꝛ iniuſtum eſt eas putare diuitias: quę non auferunt egeſtatem auaritię.

℄ Ambro. de Nabuchodonoſor hyſtoria.

Neſcit natura diuites q̇ oẽs paupes generat. Neqꝫ. n. cũ veſtimẽtis naſcimur: cũ auro argẽtoqꝫ generamur. Nudos fudit in lucẽ. Egentes cibo: amictu: poculo: nudos recipit terra quos edidit. Neſcit fines poſſeſſionũ ſepulchro includere ceſpes anguſtus: q̃ ⁊ pauperi abundat ⁊ diuiti: ⁊ terra viuentis quę nõ cepit affectũ iam diuitem capit. ℄ Ambroſius in Examerõn.

Audiuoẽs naſcimur nudi ⁊ morimur. Nulla diſtinctio inter cadauera mortuoꝝ. niſi forte qꝛ grauius fętẽt corpa diuitũ diſtẽta luxuria. ℄ Ambro. ad Coepiſcopos.

Vacate ⁊ videte. Niſi vacaueritis a terreſtrib⁹ nihil cognoſcere poteritis ð cęleſtib⁹. ℄ Amb. ð bono mortꝭ.

Quid boni eſt in hac vita hominis q in vmbra viuit: nec expleri põt cupiditatib⁹: ⁊ ſi impleat̃ diuitijs: fructũ geſtis amittit. Quia cogit ad cuſtodire qd̃ miſera cupiditate acqſiuit: vt miſerius eas poſſideat: q̇ ſibi prodeſſe nõ p̃nt. Quid. n. miſeri⁹: q̃ꝫ vt cuſtodia torqueat: quarũ abũdãtia nihil ꝓſit. Itaqꝫ: ſi plena ẽ ois vita: vtiqꝫ finis eius alleuiamẽto ẽ. Alleuiamẽtũ autẽꝫ bonum: mors aut finis. Mors ergo bonum eſt.

Grego. ℄ Grego. moralium lib. xviij.

Diuitiarum modus eſt primo hr̃e qd̃ neceſſe eſt. Diues cũ dormierit nihil ſecũ afferet. Res ſuas cũ morit̃ ſecũ affert: q cũ venerit eas petẽti cõtulit. Nã terrena oĩa q̇ ſeruãdo amittim⁹ largiẽdo ſeruam⁹. Patrimoniũ noſtrũ retẽtũ ꝑdit̃: manet erogatũ. Diu. n. cũ rebus nr̃is durare nõ poſſumus. Qꝛ nos aut illas aut illę nos viuẽtes quaſi deſerũt pereundo. Agẽdũ eſt ergo nobis: vt res abſolute perituras in non perituram cogamus trãſire mercedẽ. Culpã aũt rerũ nobiſcum ducim⁹: q̃ꝫ nimis hęc oĩa: ꝓ qb⁹ ꝑpetrata ſũt: relinqm⁹.

℄ Gregorius lib. xviij. moralium.

Qui terrenorũ amore vtit̃: nullatenus in deo delectat̃. Eſſe ſine delectatiõe aĩa nunq̃ꝫ põt: Nã infimis delectatur: aut ſupioribus. Et quãto altiori ſtudio exercet̃ ad ſumma: tãto maiori faſtidio torpeſcit ad infima. Quãtoqꝫ acriori cura ardeſcit ad infima. Tãto dãnabili⁹ frigeſcit a ſummis. ℄ Greg. moralium lib. xxij.

Magna eſt ſecuritas cordis: ſi nil hꝫ cõcupiſcẽtię ſecularis. Nã cũ ad terrena cõcupiſcẽda cor inhiat: ſecurũ trãqllũqꝫ eſſe nullatenus põt. Quia aut nõ habita ꝯcupiſcit: vt hẽat: aut adepta metuit ne amittat

℄ Greg. in homelia ſup illd̃. Exijt q ſeminat ⁊c.

Solę diuitię verę ſunt: q̇ nos diuites virtutib⁹ efficiũt. Si ergo f̃res diuites eẽ cupitis: veras diuicias amate. Si culmẽ ṽi honoris q̇ritis: ad cęleſte regnũ tẽdite. Si gloriã dignitatũ diligitis: i illa ſuperna angeloꝝ curia aſcribi feſtinate. ℄ Bernar. li. de cõſideratiõe. Ber.

Aurũ ⁊ argẽtũ ⁊c. Huiuſmodi quãtũ ad animi bonum ſpectãt: nec bona ſunt nec mala. Uſus tamẽ horũ bonus. Abuſio mala. Sollicitudo peior. Queſt⁹ turpior.

℄ Bernardus ſermone. iiij.

Filij Adã gen⁹ auarũ qd̃ vobis cũ terrenis diuitijs: q̇ nec verę nec veſtrę ſũt. Aurũ ⁊ argẽtũ verę terra ẽ rubea ⁊ alba. Quã ſolus error hoĩm facit: aut magis reputat ꝓcioſam. Deniqꝫ ſi veſtra ſũt tollite ea vobiſcum. ℄ Bernardus ibidem.

Verę ergo diuitię nõ opes ſunt: ſꝫ virtutes quas ſecum conſcientia portat: vt in perpetuum diues fiat.

℄ Joannes Chryſoſtomus ſuper Joannem. Jo. chryſoſtom⁹

Nõ accuſo domos habẽtes. ⁊ agros: ⁊ pecunias: ⁊ mãcipia. Sꝫ cũ cautela hęc poſſideri volo: ⁊ cũ decẽtia in ordine dñoꝝ: ⁊ ñ ſeruoꝝ: vt poſſideãt ea: ⁊ nõ poſſideãtur ab eis: vt vtant̃ eis: ⁊ non abutant̃. Idẽ ſup illud Matthęi. vj. Ubi erugo ⁊ tinea demolitur.

Omnia bona mũdi triplex interit⁹ tollit. Aut ex ſeipſis veteraſcũt: aut lux dñoꝝ ſuoꝝ cõſumũt̃: aut ab extraneis dolo: vel violẽtia: vel calũnia diripiuntur.

℄ Boe. de phica ꝯſolatione lib. ij. proſa. v. Boeti⁹

Diuitię ne: vel veſtrę: vel ſui nã ꝓcioſę ſũt? Quid charuꝫ potius aurũ ne an vis cõgeſta pecunię? At q hęc fundẽdo magis: q̃ꝫ coaceruãdo melius nitẽt. Si quidem auaricia ſꝑ odioſos: claros largitas facit. Quid ſi manere apud quẽ q̃ꝫ nõ põt: qd̃ trãſfert̃ in alterũ: tũc eſt ꝓcioſa pecũia: quũ trãſlata in alios vſu largiẽdi deſinit poſſideri. At eadẽ ſi apud vnũ quãta vſqꝫ gentiũ cõgerat̃: cęteros ſui inopes fecerit. Et vox qdeꝫ tota pariter multoꝝ replet auditũ. Ueſtrę vͦ diuitię niſi cõminutę in plures trãſire nõ p̃nt. Quod quũ factuꝫ eſt pauperes neceſſe eſt vt faciãt: quos relinquũt. O igit̃ anguſtas inopeſqꝫ diuitias quas nec hr̃e totas pluribus licet: ⁊ ad quẽlibet ſine cęterorum paupertate non veniunt. ℄ Boetius ibidem.

An gẽmaruꝫ fulgor oculos trahit? Sed ſi quid ẽ in hoc ſplẽdore ꝓcipuũ gẽmarũ eſt lux illa: nõ hoĩum: q̃s q dẽ mirari hoĩes vehementer ammiror. Quid ẽ. n. carẽs aię motu: atqꝫ mẽbroruꝫ cõpage qd̃ aĩatę rõnabiliqꝫ naturę pulchrũ eẽ iure videat̃: quę tametſi conditoris opera ſuiqꝫ diſtinctiõe poſtremę aliqd̃ pulchritudinis trahunt. Infra veſtram tamẽ excellẽtiã collocatę admirationẽ veſtrã nullo modo merebantur.

¶ Boetius ibidem.

Quid inanibus gaudijs raperis? Quid bona externa ꝓ tuis amplexaris? Nūꝙ̄ tua faciet eſſe fortuna: q̄ a te nā rerū fecit aliena. ¶ Boetius ibidem.

Sed ſi qđ nature ſatis ē replereꝗ̄ indigētiā velis: nihil ē qđ fortune affluētiā petas. Paucis.n. minimiſqꝫ natura cōtēta ē. Cuius ſacietatē ſi ſuꝑfluis vrgere velis aut iniucundū quod infuderis fiet aut noxium.

¶ Boet⁹ de Cōſ. philoſophica lib.ij. pſa.v.

Quid aūt tāto fortune ſtrepitu deſideratis? Fugare credo indigētiā q̄ritis copia. Atꝗ hoc vobis in ꝯriū cedit. Pluribꝰ quippe adminiculis opus eſt ad tuendā ꝓcioſe ſuppellectilis varietatē. Verūqꝫ illud ē ꝑmultis indigere eos. qui multa poſſidēt. Cōtraqꝫ minime indigere qui abūdātiā ſuā nature neceſſitate: nō ambitꝰ ſuꝑfluitate metiunt̄. Ita ne aūt nullū ē propriū vobis atqꝫ inſitū bonū: vt in externis ac ſepoſitis rebꝰ bona vr̄a q̄ratis. Sic rerū verſa ꝯditio ē: vt diuinū merito rōnis animal nō aliter ſibi ſplēdere: niſi inanimate ſuppellectilis poſſeſſione videat̄: ꝛ alia quidē ſuis rebus cōtēta ſūt: vos aūt deo mēte ꝯſimiles a rebꝰ infimis excellētis nature ornamenta captatis. Nec intelligitis q̄ītā cōditori vr̄o faciatis iniuriā. Ille genus humanū terrenis omnibus ꝓſtare voluit. Vos dignitatem veſtram infra queqꝫ infima detruditis.

¶ Boetius lib.ij. proſa.v.

Ego vero nego illud eē bonū qđ noceat habenti. Nū id mētior? Minime inquies. At qui diuitie poſſidentibꝰ perſepe nocuerūt: quū peſſimus quiſqꝫ eoqꝫ alieni magis eo auidus: quicquid vſqꝫ auri gēmarūqꝫ eſt: ſe ſolū q ħꝫ digniſſimū putat. Tu igitur: qui nūc cunctū gladiumqꝫ ſollicitꝰ ꝑtimeſcis: ſi vite huius callē vacuꝰ viator intraſſes: corā latrone ſecurus cantares. O ꝓclara opū mortaliū beatitudo: quā quū adeptꝰ fueris ſecurus eē deſiſtis. ¶ Boetius de cō. li.ij. metro.v.

Vtinam modo noſtra redirent
In mores tempora priſcos.
Sed ſeuior ignibus Ethne
Feruens amor ardet habendi.
Heu primus quis fuit ille
Auri qui pondera tecti
Gemmaſqꝫ latere volentes
Precioſa pericula fodit:

¶ Boetius de con. lib.iij. proſa.iij.

Primū igit̄ teipſū qui pauloante diuitijs affluebas interrogo. Inter illas abūdantiſſimas opes: nūꝙ̄ ne aīuꝫ tuum cōcepta ex qualibet iniuria cōfudit anxietas? At qui nūꝙ̄ tā libero me fuiſſe aio: quin aliqđ ſemꝑ vrgeret reminiſci nequeo. ¶ Boetius ibidem.

Opes igitur nihilo indigentem ſufficientemqꝫ ſibi facere nequeūt. Et hoc erat quod promittere videbātur.

¶ Boetius de con. phica lib.iij. proſa.iij.

Quis aūt modus eſt: quo pellat̄ diuitijs indigentia? Nū eniꝫ diuites eſurire nequeūt? Num ſitire nō poſſunt? Nū frigus hybernū pecunioſorū mēbra non ſentiūt. Sed adeſt inquies opulētis: quo famē ſatient: quo ſitiꝫ frigusqꝫ depellāt. Sꝫ hoc mō cōſolari quidē diuitijs indigētia pōt. ſed auferri penitus nō pōt. Naꝫ ſi hec hyans ſemper atqꝫ aliqđ poſcens opibus expleatur: maneat neceſſe eſt que poſſit expleri. Taceo ꝙ nature minimū: qđ auaritie nihil ſatis ē. Quare ſi opes nec ſubmouere indigētiā poſſunt ꝛ ipſe ſuā faciūt: qđ eſt ꝙ eas ſufficientiam preſtare credatis.

¶ Boetius de phica conſo. lib.iij. metro.iij.

Quāuis fluente diues auri gurgite
Non expleturas cogat auarus opes
Oneretqꝫ baccis colla rubri littoris:
Ruraqꝫ centeno ſcindat opima boue.
Nec cura mordax deſerit ſuperſtitem.

Diſcinctumqꝫ leues non comitantur opes.

¶ Boetius de phica cōſolatione lib.iiij.

Diuitie q̄ītis implicite ſint malis breuiſſime mōſtrabo. Quid.n. pecuniā cōgregare conaberis? Sed eripies habēti. Dignitatibus fulgere velis? Dāti ſupplicabis: ꝛ qui ꝓire ceteros cupis poſcēdi humilitate vileſcis. Potētiā deſideras ſubiectorū? Inſidijs obnoxius. periculis ſubiacebis. Gloriā petis? Sed ꝑ aſꝑa queqꝫ diſtractus ſecurus eē deſiſtis. Voluptariā vitā degas? Sed quis non ſpernat atqꝫ abijciat viliſſime fragiliſqꝫ rei corporis ſeruum eſſe.

¶ Beda ſuper illud Luce.xij. Cuiuſdam diuitis hominis ꝛc. Beda

Non reprehēdit̄ diues: ꝙ terrā coluerit: vel fructus in horrea cōgregauerit. Sed ꝙ fiduciā vite in illis poſuerit: nec pauꝑibus erogauerit: vt ab eis reciperet̄ in eternis tabernaculis. ¶ Beda ſup Eſdra li.i.

Familiaris res eſt hūanū cor opibꝰ ac libertate diſſolui erumnis vero ac paupertate ad ſemetipſū recolligi.

¶ Rabanus ſuper Mattheum.vi. Vbi erugo ꝛ tinea demolitur. Rabannus.

Omne terrenū: vel erugine cōſumitur: vt aurū ꝛ argentum: vel putredine: ꝛ tinibus: vt veſtis. Et qđ ad his immune ē a furibꝰ tollit̄: vt lapides ꝓcioſi. In his ꝗ̄ omne genus auaritie reprehenditur.

¶ Rabanus ſuper illud Matthei.xxvij. Homo quidam diues Abarimathia.

Magne dignitatis fuit apud ſeculum. Sed maioris meriti apud deū. Q: nō erat diues diuitiarū amore: ſed tātūmodo poſſeſſione. Ideo diuites non excludunt̄ a diſciplinatu ſaluatoris. Iſte.n. diues erat ꝛ diſcipulꝰ qui non pecunie amator: ſed ipſius diſtributor.

¶ Seneca epiſtola.v. ad Lucillium. Seneca

Magnꝰ q fictilibus ſic vtit̄: quēadmodū argēto: nec ille minor ē: qui ſic argēto vtitur quēadmodū fictilibus.

¶ Seneca ibidem.

Infirmi eſt animi pati non poſſe diuitias.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.xiiij.

Is maxime diuitijs fruit̄: q minime diuitijs indiget. Nemo aūt ſollicito bono fruit̄. Aliquid intendit adijcere: ꝛ dum de incremento cogitat oblitus eſt fructu.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.xvi.

Cōgerantur in te quicquid multi locupletes poſſederāt vltra priuatū pecunie modū fortuna te prouehat: auro tegat purpura veſtiat: ꝛ ad hoc modus deliciarū ꝛ opū perducat: vt terrā marmoribus abſcondas: non tm̄ tibi habere liceat: ſed calcare diuitias: accedāt ſtatue: picture: ꝛ quicquid ars illa luxurie elaborauit: maiora cupere ab his diſces. ¶ Seneca ibideꝫ.

Quid refert q̄ītū illi in arca: q̄ītum in horreis iaceat: ſi alieno inhiet: ſi nō queſita: ſed querenda cōputat. Nō enim pauper eſt qui minus hꝫ: ſꝫ qui plus cupit. Nec quiſplus hꝫ. ſed qui minus cupit diues.

¶ Seneca epiſtola.xvij.

Si ad naturā viues nunꝙ̄ eris pauꝑ. Si ad opinionem nunꝙ̄ eris diues. Exiguū natura deſiderat: opinio immenſum. ¶ Seneca epiſtola.xviij.

emo alius eſt deo dignꝰ: q̄ꝫ q opes cōtēpſit quarū poſſeſſionē tibi nō interdico. Sed efficere volo vt illas intrepide poſſideas. ¶ Seneca ibidem.

Quēadmodū nihil refert vtrū egrū in ligneo lecto: aut in aureo colloces: quocunqꝫ illū trāſtuleris morbū ſuum trāſfert ſecuꝫ. Sic nihil refert: vtrū eger animus in diuitijs: aut paupertate ponat̄. Malū ſuū illū ſequtur.

¶ Ibidem epiſtola.xx.

Nemo naſcit̄ diues: quiſqꝫ exit in lucē iuſſus ē lacte ꝛ pane eē ꝯtētus. Ad his initijs nobis regna nō ſufficiūt.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.xx.

Ingētis animi ē q diuitias ſibi circūfuſas diu multūqꝫ

miratuſqꝫ ad ſe venerunt irridet. Suos magis audit eē ꝙ̄ ſentiat. ❡ Seneca epiſtola.xxlj.

In hoc excuſabiles ſūt diȷ: ꝙ iſta q̄ vrūtꝗ̄ excruciāt: optātibus cōferūt. Seneca epiſtola.xxviij.

Diuitē illū putas: quē aurea ſupplex in via ſeqitur. Qui in oībꝰ ꝓuincijs arat: q multū ſuburbāi agri poſſidet quū oīa dixeris paup̄ ē. Quare? Quia dꝫ q̄tū inquiſ oīa: niſi forte tu dicas: vtrū ab holeran a fortuna mutuū ſumpſerit. ❡ Seneca ibidem.

Diuitię inflāt aīos: ſupbiā pariūt. Inuidiaꝫ parāt: ꝛ eo vſqꝫ mētē alienāt: vt fama pecunię nos etiā nocitura delectet. ❡ Seneca epiſtola.xxix.

Quū volueris verā hoīs eſtimationē videre ꝛ ſcire q̄lis ſit: nudū inſpice. Deponat patrimoniū: ðponat honores ꝛ alia fortunę mēdacia. Corpus ipſū exuat: ꝛ aīuꝫ intuere: qualis quātuſqꝫ ſit: alieno: an ſuo magnus.

❡ Seneca ad Lucillium epiſtola.lx.

Iſta quę ſic petimus tāꝗ̄ datura leticiā: ac voluptatē cā dolorū ſunt. ❡ Seneca ad Lucilliū epiſtola.lxiiij.

Breuiſſima ad diuitias per cōtēptum diuitiarū via eſt. Quiſqꝫ cōtēnere pōt oīa: hr̄e omnia nemo pōt. Neceſſariū eſt paruo aſſueſcere. Quicqd vult nemo habere pōt. Illud aūt pōt nolle: quod non habet.

❡ Seneca ad Lucillium epiſtola.lxxxi.

Omnia iſta nobis accedāt: nō hęreāt: vt ſi auferant: ſine vlla noſtri laceratione diſcedāt. Utamur illis nō gloriemur. Et vtamur parce tāꝗ̄ depoſitis apud nos.

❡ Seneca epiſtola.cxxi.

Turpe eſt beatam vitā in auro ꝛ argento reponere: ęque turpe ē in aq̄ ꝛ polēta. ❡ Sene. ad Lucil. epiſ̄a.cxxi.

Neminem pecunia diuitem fecit. Immo cōtra nulli nō maiorem ſui cupiditatem incuſſit.

❡ Seneca de remedijs fortuitorum.

Multū quis hꝫ: aut auarus aut prodigꝰ eſt. vide ſupra in contemptus. ❡ Ibidem.

Si vis inquit phitocles diuitē facere: nō pecunię adijciendū: ſed cupiditatibus detrahendum eſt.

❡ Seneca libro de moribus.

Cicero Quę ſunt maxime diuitię? non deſiderare diuitias.

❡ Cicero libro paradoxorum.

Quem intelligimus diuitem? vide ſupra in cupiditas.

❡ Cicero libro primo officiorum.

Nihil ē tā anguſti: tāꝗ̄ parui animi: ꝙ̄ amare diuitias. nihil honeſtius magnificētiuſqꝫ: ꝙ̄ pecunias ꝯtēnere.

❡ Cicero Tuſculanarū q̄ſtionū lib. vltimo.

Omitto diuitias: quas quū quis: ꝙ̄uis indignus: habere poſſit: in bonis nō numero. Q̄ð.n. eſt bonū: id non quiuis habere pōt. ❡ Cicero ibidem.

Lacon gloriāti cuidā mercatori: ꝙ mul●s naues in oēꝫ orā maritimā dimiſiſſet. Nō ſane optabilis inqt: iſta etiā quidē prudentibus apta fortuna. An dubium eſt nihil ſit habendū in eo genere: qð vita beata cōplectitur: ſi id poſſit amitti. Nihil.n. iter areſcer̄: nihil extingui: nihil cadere debet eorū in quibus vita beata cōſiſtit. Nā qui timebit: ne qd ex his diſpdat: beatus eſſe non poterit. Uolumus.n. eum qui beatus ſit tutū eſſe inexpugnabilē: ſeptū atqꝫ munitū: non vt paruo metu preditus ſit ſed vt nullo.

❡ Cicero li. de ſenectute alias in Catōe maiore.

Nō.n. hr̄e aurū p̄clarū mihi videt̄ ſꝫ his qui hn̄t imperare dicebat Curius. ❡ Cicero in Paradoxis.

Poteſt ne bonū cuiꝗ̄ malo eē? aut pōt eē qſꝗ̄ in abūdantia bonorū ipſe eē nō bonus. ❡ Cicero in paradoxis.

Nihil eſt neqꝫ meū neqꝫ cuiuſpiā qð auferri qð eripi qð amitti pōt. ❡ Cicero ibidem.

Neqꝫ ego vnꝗ̄ dicā bona illū pdidiſſe. Si qs pecus aut ſupplectilē amiſerit. ❡ Cicero lib. de amicitia.

Neqꝫ aliū neqꝫ diuinū illi ſuſcipere pn̄t qui ſuas omnes cogitationes in rem humilē ꝛ cōtemptā abiecerunt.

❡ Cicero lib. officiorum.

Expetuntur aūt diuitię. vide in cupiditas. ❡ Ibidē.

Nec vero rei familiaris amplificatio. vide in Cupiditas. ❡ Ibidem.

Nihil honeſtiꝰ. vide ī cupiditas. ❡ Cice. li. paradoxoꝝ.

Quis igitur ſi quidem vt quiſqꝫ. vide in cupiditas.

❡ Saluſtius in Catilinario. Salu.

Diuitię ꝛ impia bella atqꝫ certamina inter mortales excitant. ❡ Saluſtius in Catilinario.

Diuitiarum ꝛ formę gloria fluxa atqꝫ fragilis eſt.

❡ Ualerius maximus li.iij. Ualer. maxi.

Locuplex ē qui n̄ multa poſſidet ſed modica deſiderat.

❡ Ualerius maximus lib.vj.

Caduca nimirū ꝛ fragilia puerilibuſqꝫ ꝯſētanea crepundijs ſūt iſtę q̄ vires atqꝫ opes hūanę vocāt̄. affluūt ſubito. Repētę dilabunt̄: nullo ī loco: nulla in pſona ſtabilibꝰ nixa radicibꝰ ꝯſiſtūt. Sꝫ in certiſſimo ſtatu fortunę huc atqꝫ illuc acta: quos in ſublime extulerūt. improuiſo de curſu deſtitutos in ꝓfundo cladiū miſerabilit̄ imergūt. Ita neqꝫ exiſtimari: neqꝫ dici debēt bona q̄ inflictoꝝ maloꝝ amaritudine deſideriū ſuū duplicant. ❡ Ualerius maximus li.vij.

Etenim denſiſſimis tenebris inuoluta mortaliūꝫ mens in ꝗ̄ late patentē errorem cęcas ꝑcationes tuas ſpargis. Diuitias appetis: quę multis exitio fuerunt honores concupiſcis qui cōplures peſſundederunt.

❡ Laertiꝰ Diogenes de vita ꝛ moribꝰ phorum. L.dio.

Interrogauit qdā Pythagorā: ſi cuperet eſſe diues? Qui ait. Diuitias cōtētto hr̄eꝗ̄ liberalitate pdunt̄ ꝛ parcitate putreſcunt. ❡ Ariſtoteles li.i. polyticorum.

Duplices ſunt diuitię. ſ. naturales ꝛ artificiales. naturales poſſeſſiones rerū. artificiles vero poſſeſſiōes pecunię. ❡ Ariſto. li.i. polyticorum.

Deſiderium diuitiarum vadit in infinitum.

❡ Ariſtoteles lib.iiij. polyticoruꝫ. Ariſto.

In omni ciuitate ſunt tres ſpecies hoīuꝫ. ſ. diuites pauperes ꝛ mediocres. Inter quos optimi ſunt mediocres: qꝛ mediū eſt ſemp optimū. ❡ Ibidem.

Maximū eufortuniū eſt ciues mediocrē ſubſtātiā habere tanꝗ̄ ſufficiētē eis: qꝛ per tales bene regit̄ ciuitas

❡ Ariſtoteles lib.ij. Elencorum.

Diuitię ſimpliciter ſunt bonę ſꝫ inſipiēti ꝛ nō recte vtēti nō ſunt bonę. ❡ Ariſto. lib.ij. Rhetoricorum.

Peiores ſunt nuper ditati ꝗ̄ ditati ab antiquo.

❡ Ariſtoteles lib.x. Aethicorum.

Moderate ditati nō minꝰ agūt bona ꝙ̄ potētes. Immo ēt magis. ❡ Ariſto. epiſtola ad Alexādruꝫ.

Non faciunt equū meliorē aurei freni. ❡ Heſiodus. Heſio.

πλουτω δ᾽ αρετη και κυδος οπηδει.i.

Diuitias antē virtus ꝛ gloria comitantur. ❡ Idē.

χρηματα δ᾽ ουκ αρπακτα θεοσδοτα πολλον αμεινω

Pecunię nō raptę: a deo date multo meliores. ❡ Idē.

σοι δ᾽ ει πλουτου θυμος εελδεται εν φρεσιν ησι.

ωδ᾽ ερδειν εργον δ᾽ επ᾽ εργω εργαζεσθαι.i.

Tibi vero ſi diuitias animus cupit in mentibus tuis.

Sic facias: operam ſupra operam operare. ❡ Idem.

χρηματα γαρ ψυχη πελεται δειλοισι βροτοισι.i.

Pecunię.n. aīa ſūt miſeris mortalibus. ❡ Menāder. Menā.

βουλομεθα πλουτειν παντες αλλ᾽ ου δυναμεθα.i.

Volumus ditefcere oēs: ſꝫ nō poſſumus. ❡ Idem.

δυναμις πεφυκε τοις βροτοις τα χρηματα.i.

Vis ſunt mortalibus diuitię ❡ Idem.

εαν δ᾽ εχωμεν χρηματ᾽ εξομεν φιλους.i.

Si aūt habebimꝰ pecunias. habebimꝰ amicos. ❡ Idē.

μεμνησο πλουτων τους πενητας ωφελειν.i.

Recordare diues exiſtēs pauperes iuuare. ❡ Idem.

μη σπευδε πλουτειν μη ταχυ πενης γενη.i.

Ne feſtina diteſcere: ne cito pauper fias. ❡ Idem.

πλουτω πεποιθως αδικα μη πειρω ποιειν.i.

Diuitijs cõfiſus iniuſta ne conare facere. ℭ Idem.
εα θυμος ογσυ πλουσιος πεγης ισι.i.
Piger exiſtens tu diues: pauper eris. ℭ Idem.
χρυσος δ᾽αγοιγει παγτα και δουπυλας.i.
Palla. Aurũ aũt aperit oĩa: ⁊ inferni portas. ℭ Palladas.
χρυσε πατερ κολακων οδυγης και φροντιδος γε και
το εχειν φοβος. και μη εχειν οδυνη.i.
Aurum pater adulatorum doloris ⁊ curę fili.
Et habere te timor: ⁊ nõ te habere dolor eſt. ℭ Idẽ.
φευγετε τους πλουτουντας αναιδεας. οικο τυραννους.
μισουντας πενιην μητερα σωφροσυνης.i.
Fugite diuites impudẽtes habitãtes domos tyrãnoꝝ.
Euripi. Odio hñtes paupertatẽ mrẽ; modeſtię. ℭ Euripides.
χρυσος δε κρεισσων μυριων λογων βροτοις.i.
Aurum aũt potẽtius infinitis ſermonibus hominib᷒.
Uirgi. ℭ Uirgilius lib.iij. Aeneidos.
Quid non mortalia pectora cogis
Ouidi᷒ Auri ſacra fames? ℭ Oui.li.i.Metamorpho.
Effodiunt opes irritamẽta malorũ. ℭ Oui.li.i.Faſto.
In precio precium nunc eſt. Dat cenſus honores:
Cenſus amicitias. Pauper vbiq; iacet.
Prop. ℭ Propertius lib.iij.elegia.v.
Haud vllas portabis opes Acherontis ad vndas.
Nudus ad infernas ſtulte vehere rates.
Tibul. ℭ Tibullus lib.iij.elegia.iij.
Nam graue quid prodeſt pondus mihi diuitis auri?
Aruaq; ſi findant pinguia mille boues?
Quidue domus prodeſt phrygijs innixa columnis:
ℭ Ibidem.
Et quę preterea populus miratur in illis.
Inuida quę falſo plurima vulgus amat.
Non opibus mentes hominum curęq; leuantur.
Nã fortũa ſua tpa lege gerit. ℭ Tibul.li.3.elegia.3.
Nec me regna iuuat: nec lydius aurifer amnis.
Nec quas terrarum ſuſtinet orbis opes.
Hęc alij capiant: Liceat mihi paupere cultu
Hora. Securo chara coniuge poſſe frui.
ℭ Horatius carminum lib.iij.ode prima.
Sed timor ⁊ minę
Scandunt eodem quo dominus: neq;
Decedit erata triremi: ⁊
Poſt equitem ſedet atra cura. ℭ Ibidem.
Cur inuidendis poſtibus ⁊ nouo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem ſabina
Diuitias operoſiores? ℭ Hora.epl'arũ li.ij.epl'a.ij.
Sit proprium quicq;: puncto quod mobilis horę.
Nunc pce: nunc pcio: nunc vi: nunc morte ſuprema
Permutet dominos: ⁊ cedat in altera iura.
Sic quia perpetuus nulli datur vſus: ⁊ heres
Heredem alterius: velut vnda ſuperuenit vndam.
Quid vici proſunt? aut horrea? quid ve Calabris
Saltibus adiecti lucanis: ſi metit orcus.
Sunt qui non habeant: eſt qui non curat habere.
Iuue. ℭ Iuuenalis ſatyra.x.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat: ⁊ cuncta exuperans patrimonia cenſus
Quãto delphinis balena britãnica maior. ℭ Ibidẽ.
Pauca licet portes argenti vaſcula puri:
Nocte iter ingreſſus gladium contumq; timebis:
Et motę ad lunam trepidabis harundinis vmbram.
Cantabis vacuus corã latrone viator. ℭ Ibidẽ.
Prima fere vota ⁊ cunctis notiſſima templis:
Diuitię creſcant ⁊ opes: ⁊ maxima toto
Noſtra ſit arca foro. Sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time: quum pocula ſumes
Gemmata: ⁊ lato ſetinum ardebit in auro.
ℭ Iuuenalis ſatyra.xiiij.
Nam diues qui fieri vult

Et cito vult fieri. ℭ Ibidem.
Miſera eſt magni cuſtodia cenſus. ℭ Ibidem.
Menſura tamen quę
Sufficiat cenſus: ſi quis me conſulat: eadem.
Inquantum ſitis atq; fames ⁊ frigora poſcunt.
ℭ Dantes inferni cantica cap.vij. Dãtes
Or poi veder figliol la curta buffa
De ben che ſon commeſſi alla fortuna:
Perche lhumana gente ſi rabuffa.
Che tuto loro che ſotto la luna
Et che fu gia: de queſte animę ſtanche
Non ne potrebe far poſſar pur vna.
De hac materia habes vbi Cupiditas ⁊ paupertas.

Diuortiũ grę. διχονοια.ας.η. ⁊ διχο ρημα in duas partes diuido dicitur. Et eſt proprie matrimonij diſtractio. Differtq; a repudiũ. Quia repudium inter nundũ coniunctos fit. Diuortiũ vo cõiunctorũ eſt. Quare: vt ait Modeſtinus. Diuortiũ inter viruz ⁊ vxorẽ fieri dicitur. Repudium vero ſponte remitti videtur: quod in vxoris perſonam non cadit.

Docilitas a doceo venit qđ grę. διδασκω dr̃ ⁊ διδακτος.ου.ο. docilis dr̃. Eſt aũt docilitas prudẽtia erudiẽdi impitos. ſm Iſidorum in ſinonymis.
Docilitas ẽ aptitudo bene acgrẽdi rectã opinionem ab alio: ſicut ſolertia a ſeipſo. ſm. B. Tho. ſa ſę.q.48.
Docilitas eſt pars prudẽtię qua hõ ſollicite: frequẽter: ⁊ reuerenter applicat aĩum ſuũ documentis maiorũ: nõ negligens ea pp ignorãtiã: nec contẽnens propter ſuperbiam. b. Tho. ſcđa ſcđę.q.xlix.ar.iij.
Docere nichil aliud ẽ q̃ diſciplinę: vel alteri᷒ cuiuſcũq; rei cognitione dare. Uirg. Docuit poſt exitus ingẽs.
Docilis ⁊ docibilis ita differũt: q: docilis eſt qui facile docetur: docibilis vero qui natura aptus eſt doceri.

DOCTRINA grę. διδασκαλια.ας.η. ⁊ διδασκαλος. doctor ⁊ magiſter dicit̃. Doctrina modo pro actu ipſo docẽdi: modo pro diſciplina ſumit̃. Plinius. Uir in omni doctrinarũ genere excellens.
ℭ Eſdrę primi.c.vii. Eſdrę
Imperitos docere libere. ℭ Prouerbioꝝ cap.viij. Prouer.
Doctrinã magiſq; aurũ eligite. ℭ Paulus ad Ro.c.ii. Paul᷒
Qui alios doces: teipſuz doces. ℭ Pau.ad Ro.ca.xv.
Quęcũq;.n. ſcripta ſunt ad noſtrã doctrinã ſcripta ſt. Augu.
ℭ Auguſti.lib.de doctrina chriſtiana.
Debet diuinarũ ſcripturarũ ⁊ doctor fidei: ac debellator erroris: ⁊ bõa docere: ⁊ mala dedocere: ⁊ hoc opere ⁊ ſermone cõciliare aduerſos: remiſſos erigere: neſcientibus quod agitur quid expectare debeant intimare. ℭ Auguſtinus ibidem.
Doctor ⁊ ductor id agere debent: vt non ſolum intelligenter: verum ⁊ libenter: ⁊ obedienter obediatur.
ℭ Augu.lib.iij.de doctrina chriſtiana.
Sicut gratus eſt qui cognoſcenda enubilat: ſic oneroſus qui cognita inculcat. Nam delectandi gratia etiam nota dicuntur: vbi non ipſa: ſed modus quo dicitur attenditur. ℭ Auguſtinus ſuper Ionnem.
Doctrina per malos: palmes in ſepe: botrus inter ſpinas. Caute legens dum queris fructum: lacceres manũ: ⁊ quũ audis bona dicentem: ne imiteris mala facientem. ℭ Auguſtinus ibi in Eccl'ia.xiiij.
Si me poſſes docere quod neſcio: non ſolum te verbis: ſed ⁊ pugnis cedentem deberẽ patientiſſime ſuſtineř.
ℭ Auguſtinus ſuper Eccl'.xl.
Da ⁊ accipe: ⁊ iuſtifica aĩaz tuã.i. verbum doctrinę ꝓximis impẽde: ⁊ bonorũ operũ exẽpla relinque vt recipias premiũ vitę eternę. Tibię ⁊ pſalteriũ ſuauem faciunt melodiam: ⁊ ſuper vtraq; lingua ſuauis.
ℭ Hieronymus ad Demetriaden virginem. Hiero.
Multi iuxta vetus eulogiuz: quũ loqui neſciant. tacere

nõ poſſunt. Docentq; ſcripturas: quas nõ intelligũt: ꝛ quũ alij perſuaſerint: eruditorum ſibi aſſumunt ſupercilium: prius imperitorum magiſtri: q̃ doctorũ diſcipuli. ℭ Ambro. ſuper beati immaculati. (Ambro.)

Ante vita q̃ doctrina q̃renda eſt. Uita bõa ſine doctrina gratiã h;. Doctrina ſine vita integritatẽ non h;. ℭ Gregorius ſuper illud prouer. xxv. Doctrina viri per patientiam noſcitur. (Grego.)

Tanto qſq; minus oſtendit doctus: q̃to minus patiẽs. Neq; enim põt veraciter bona docendo impendere: ſi viuendo neſcit aduerſa equanimiter tolerare. ℭ Grego. ſup illd cant. ij. Neq; ſuſcitetis ꝛc.

Si ſubditi aliqd peccant propter quod doctores a qete ſurgere cogant: non tantũ penã illius peccati incurrunt: ſed etiã puniuntur pro inquietudine doctorũ. Quia qui doctores celeſtibus intentos inqetare preſumũt: et virtutes quas habere ſe credebãt perdũt. ℭ Gregorius lib. vi. moralium.

Quantacunq; doctrina mens polleat: grauis eius imperitia eſt: vtile docere meliorem. ℭ Gregorius lib. xxiiij. mora.

Hoc h; propriũ doctrina arrogantium: vt humiliter neſciant inferre q̃ docẽt: ꝛ recta que ſapiũt: ꝛ recte miniſtrare non dñt. In verbis enim eorum perduntur: qui quum docent quaſi in quodã ſibi vident ſummitatis culmine reſidere. Eoſq; quos docẽt: vt longe infra ſe poſitos: velut in imo reſpiciũt. Quibus nõ cõſulendo loqui: ſed vix dominando dignantur. ℭ Jo. Chryſoſto. li. de cõpunctione cordis. (Joan. Chryſo.)

Docere ꝛ nõ facere: nõ ſolũ lucri nihil: ſed ꝛ damni plurimum confert. Grandis enim condemnatio eſt componenti quidem ſermonem ſuum: vitã vero ſuã atq; operam negligenti. ℭ Joan. Chryſoſto. in Polycratico lib. vi.

Si artẽ vſumq; diſſocies: vtilior eſt vſus expers artis: q̃ ars que ſui vſũ non habet. Ars infecunda eſt ſine vſu: ꝛ vſus temerarius ſine arte. ℭ Joan. Chryſo. ſuper illud Matthei. xxiij. Super cathedram Moyſi.

Qui male ſ[e]derit iniuriã cathedre facit. In iudicio ſedẽs: ſi bñ vixeris: ꝛ bñ docueris oiũ iudex eris: ſi male vixeris: ꝛ bene docueris tui ſolius. Nã bene docẽdo populũ inſtruis: quõ populus debeat viuere. Sed male viuẽdo doces deũ: quõ te debeat condemnare. ℭ Joã. Chryſoſto. ſup illud Matthei. Quecunq; dixerint vobis facite.

Si bene vixerint eorũ eſt lucrum. Si bene docuerint veſtrum eſt. Nolite diſcutere quod alienũ eſt. Frequenter enim de malo homine bona doctrina procedit: ſicut terra vilis precioſum aurũ producit. Nunquid propter vilem terram precioſum aurũ contemnitur? Igitur ſicut aurum eligitur: ꝛ terra relinquitur: ſic ꝛ vos doctrinam accipite. ꝛ mores relinquite. ℭ Ibidem.

Doctrinam accipiamus non mores. Apibus herbe non ſunt neceſſarie: ſed flores. Sic ꝛ vos flores doctrine colligite: ꝛ conuerſationes relinquite. ℭ Joannes Chryſoſtomus ibidem.

Fidem predicant ꝛ infideliter agunt. Pacem alijs dãt. ꝛ ſibi nõ habẽt. Ueritatẽ laudãt ꝛ mendacia diligũt. ℭ Iſidorus de ſummo bono lib. iij. (Iſidor.)

In lectione non vba: ſed veritas eſt amanda: ſepe aũt reperit ſimplicitas veridica: ꝛ falſitas cõpoſita: que hominẽ ſuis erroribus allicit: ꝛ p lingue ornamẽta laqueos dulces aſpergit. Nihil. n. aliud agit amor mũdane ſcientie: niſi extollere laudibus hoiẽ. Nã q̃nto maiora fuerint ſtudia: tãto aius arrogãtie faſtu inflatus maiori itumeſcit iactãtia. ℭ Iſido. d ſũ. bo. li. 3.

Sicut inſtruere ſolet collatio: ita deſtruit ↄtẽtio. Nec. n. relicto ſenſu vitatis lites generat: ꝛ pugnãdo vbis ẽt in deo blaſphemiã facit. Inde hereſis ꝛ ſchiſmata: qui hus fides ſubuertit: vitas corrũpit: charitas ſcindit. Contẽtionũ ſtudiũ nõ p vitate: ſ; p appetitu laudis certat. Tãtaq; ẽ in his pſuaſiuas: vt vitati cedere neſciãt. ipſamq; rectã doctrinã euacuare ↄtẽdãt. In diſputatione fideliũ cauẽda eſt ppoſitio: arti liſicioſa ſubtilitas: q̃ callidis obiectionibus recta tẽdit. Ita. n. verſutis aſſertionibus prauorũ diſputatio innodat: vt recta eſſe ſimulent: q̃ peruerſa perſuadent. ℭ Iſido. lib. Ethymologiarum. ii.

In phyſica cã querẽdi: in ethica ordo viuendi: in logica ratio intelligẽdi verſat. ℭ Bernar. ſuper cant. (Ber.)

Doctrine ſpecies non curioſitatẽ acuit: ſed charitatem accendit. ℭ Bernardus ſuper cant.

Non minus piũ eſt docere aium ſapiẽtiã: q̃ pbere eſcã corpori. ℭ Hugo in Diaſcalicon lib. iij. (Hugo)

Sunt quidã q nulli arti qð ſuũ ẽ: tribuere norũt. ſ; in ſingulis legũt oĩa. In grãmatica d ſyllogiſmorũ rõne diſputãt. In dialectica inflexiões caſus inqrũt: ꝛ qð magis irriſiõe dignũ ẽ: in titulo totũ ponũt. Legũt librũ ꝛ incipit. Tertia vix lectiõe expediũt. Nõ oia dicẽda ſunt: q̃ dicere poſſumus. Ne minus vtiliter dicantur ea q̃ dicere debemus. ℭ Hugo ibidẽ.

In omni doctrina breue aliquid ꝛ certum collige: quod in arcula memorie recondatur. Unde poſtmodum: quum res exigit aliqua deriuentur: hoc etiã ſepe replicare: ꝛ de ventre memorie ad palatũ reuocare neceſſe eſt. Ne longa intermiſſione aboleat. ℭ Hugo lib. v. Didaſcalicon.

Lectio duobus modis animo faſtidiũ ingerere ſolet: ꝛ affligere ſpiritum: ꝛ qualitate videlicet: ſi obſcurior fuerit: ꝛ quantitate: ſi prolixior extiterit: in quo vtroq; magno vti moderamine oportet: ne quod ad refectionem q̃ſitum eſt ſumatur ad ſuffocationem. ℭ Caſſiodorus ſuper pſal. ii. (Caſſio.)

Rudis dicitur nouus. Eruditus q̃ſi a rudi ſublatus: ab ignorãtia diuiſus: ꝛ in doctrine finibus collocatus. ℭ Origenes homelia. xxxviij. ſup leuiticũ. (Orige.)

Clauſum habeat os peccator. Quia qui ſeipſum nõ docuit: alium docere non poteſt. ℭ Beda de templo Salomonis. (Beda)

Fruſtra ſibi officium doctoris vſurpat: qui diſcretionẽ catholice fidei ignorat: neq; ſanctuariũ domus: ſed ruinam ſibi edificant. Qui docere alios regulã: quã ipſi nõ didicere conant. ℭ Hyla. li. iij. de trinitate. (Hylari.)

Intelligentia dictorum eſt ex cauſis aſſumenda: qr non ſermoni res: ſed rei eſt ſermo ſubiectus. ℭ Seneca epiſtola. xx. (Seneca)

Omnia facta ꝛ dicta nra inter ſe congruant: ac reſpondeant ſibi. Non eſt hic animus in recto: cuius dicta ꝛ acta diſcordant. ℭ Seneca epiſtola. xxvij.

Eligamus non eos q vba magna celeritate precipitãt: ꝛ cõmunes locos voluũt. Et in priuato circulant. Sed eos q vitã docent: qui quũ dixerint quid faciendum ſit: probant faciendo qð faciendum ſit. Nec vnq̃ in eo quod dixerint fugiendum deprehenduntur. ℭ Seneca ad Lucillum epiſtola. xxvij.

Cupio omnia que ſcio in alium trãſfundere: ꝛ in hoc aliquid gaudeo: diſcere vt docẽ. Nec me vlla res delectabit: licet ſit eximia ꝛ ſalutaris: quam mihi vni ſcituruis: ſi cum hac exceptione detur ſapientia: vt illã incluſam tenẽ. nec enunciẽ: reijciã. Nullius boni ſine ſocio iucũda eſt poſſeſſio. ℭ Seneca epl'a. xxxv.

Eum elige doctorem: quẽ magis admireris: quum videris: q̃ quum audieris. ℭ Seneca epiſtola. xlv.

Quod ſentimus loquamur: qð loquimur ſentiamus. Concordet ſermo cum vita. Ille promiſſum ſuũ impleuit: qui quum videas illum ꝛ quum audias idem eſt.

¶ Seneca de quatuor virtutibus.

Que noſti ſine arrogātia poſtulāti imparties. Que neſcis ſine occultatiōe ignorātie tibi poſtula impartiri.

Cicero. ¶ Cicero. lib. i. rhetoricorum.

In omni gñe cārū neceſſe eſt beniuolū: attentū: docilē efficere auditorē. Auditorū .n. beniuolētia capiabitur: ſi res ab eis geſte fortiter: ſapiēter: māſuete: magnifice: pferenf. Attentos aūt faciemus: ſi demōſtrabimus ea que dicturi ſumus magna: noua: incredibilia eſſe: aut ad illos q audiūt: aut ad hoies illuſtres: aut ad deos imortales: aut ad ſūmā reipublice ptinere. Dociles: auditores faciemus ſi apte ꝛ breuiter ſummam cauſe exponemus. ¶ Cicero ibidem.

Multos imitatio breuitatis decepit: vt quū ſe breues putent eē longiſſimi ſint: quū dent opaʒ vt res multas breuiter dicant. ¶ Cicero ibidem.

Sepe res minus eſt intellecta longitudine: magis q̄ obſcuritate narrationis. ¶ Cicero. lib. ij. rhetoricoꝝ.

Peritia dicēdi in trib⁹ cōſiſtit: nāi doctrina: ꝛ vſu. Natura ingenio. Doctrina ſciētia. Uſu aſſiduitate. Hec ſūt enī que nō ſolū in oratore: ſed in vno quoqꝫ hoie artifice expetunf: vt aliqd efficiat. ¶ Cicero ibideʒ.

In exordiēdo cām ſeruādū eſt: vt leuis ſit ſermo: vt vſitata verborū cōſuetudo: vt nō apparata oratio videaf. Uitioſū exordiū eſt qḋ nimis apparate ꝯpoſitū ē: aut minimū eſt longū: ꝛ qḋ nō ex ipſa cā notū videtur: vt ꝓprie coherear cū narratione. Et qḋ neqꝫ beniuoluʒ: neqꝫ docilem: neqꝫ attentum facit auditorem.

¶ Cicero ibidem.

Prouerbiū ē ſentētia gñalis cui cōſuetudo fidē attribuit opinio cōis ſenſuʒ accōmodat. Incorrupte veritatis integritas acqſcit. ¶ Ariſt. lib. i. metaphiſice.

Aristo. Hij ſoli docent: qui cauſas de ſingulis dicunt.

¶ Ariſtoteles lib. vi. ethicorum.

Omnis doctrina eſt ex ꝑcognitis.

¶ Ariſtoteles lib. i. poetrie.

Doctrina naturaliter procedit de homine ad hominem: ſm comperationē quam habet doctor ad diſcipuluʒ.

¶ Ariſtoteles lib. i. poſteriorum in ꝓin.

Omnis doctrina ꝛ ois diſciplina intellectiua ex preexiſtenti fit cognitione. ¶ Ariſt. lib. i. elencorum.

Hora. Oportet diſcētē credere. ¶ Hora. eplaꝝ li. i. epla. xix.

Dātes Virtutē doctrina paret. ¶ Dantes floren. inferni. c. ix.

O voi chaueti linitellecti ſani
Mirate la doctrina che ſaſconde
Sotoi veli ame de liuerſi ſtrani.

De hac mā hēs ſupra: vbi diſciplina: ꝛ infra: vbi mgr.

DOLOR grece αλ[illegible] ꝛ αλ[illegible] doleo dicitur. Eſt autem dolor motus aſper in corpore ꝛ ſenſibus alienus ſm Ciceronem libro ij. Tuſ. queſtionum.

Dolor eſt egritudo crucians: ſecundū eundē libro. iiij. tuſ. queſtio.

Dolor eſt offenſio anime ex carne: ꝛ quedā ab eius paſſione diſſenſio ſm Auguſtinū li. xiiij. de ciui. dei.

Dolor eſt paſſio anime in appetitu ſenſitiuo: vel intellectiuo ſm. b. Tho. prima ſecunde. q. xxxv. arti. i.

Dolor dr̄ a dolando. Eſt. n. dolare ſiue edolare minuere. Et eſt fabrorū: quū materie cōplanaf aſperitas: vnde dolatus. i. leuigatus. Iuuenalis. Dolato ꝯfiſus ligno ꝛ dolabra iſtrumētū quo donanf. i. explananf ligna. Iuuenalis. Si lentus pigra muniret caſtra dolabra. Ideoqꝫ dr̄ dolor: qꝛ ſicuti leticia augenf corpora: ita dolore minuunf. vnde eſt illud prouer. xv. Anim⁹ gaudēs etatē floridā reddit. Spirit⁹ triſtis exiccat oſſa.

Esdre ¶ Eſdre Tertij capitulo. x.

Nunc ego retine apud temetipſum dolorem tuum: ꝛ fortiter fer qui tibi contingerunt caſus.

Hiero. ¶ Hieronymus libro. iij. contra Ruffinum: ꝛ dicit fuiſſe Ariſto. ſententiam.

Cor non comedenduʒ ideſt merorē de animo deponēdū.

Grego. ¶ Gregorius lib. vij. moralium.

Qui peregrinationē propriā diligit dolere ēt inter dolores neſcit. Iuſti aūt verba dolore ſunt plena: qꝛ quouſqꝫ preſentia tolerat: ad aliud loquendo ſuſpirat.

Seneca ¶ Seneca ad Lucilium epiſtola. lxiij.

Nobis aūt ignoſci poteſt prolapſis ad lachrymas: ſi nō nimie decurrerit: ſi illas ipſi repſſimus. Nec ſicci ſint oculi amico amiſſo: nec fluāt. Lachrymandum eſt: nō plorandu3. Per lachrymas argumenta deſiderij querimus: ꝛ dolorem nō ſequimur: ſed oſtendimus.

¶ Seneca ibidem.

Finē dolendi qui conſilio non fecerat: tempore inuenit.

¶ Seneca epiſtola. lxiij.

Turpiſſimū ē in hoie prudente remediū meroris laſſitudo merendi. Malo relinquas dolorē: q̄ ab illo relinquaris. Annū feminis cōſtituere maiores ad lugēdū: nō vt tamdiu lugerent: ꝛ ne diutius: viris nullū legitimū tp̄s ē. Qꝛ nullū honeſtū: q̄ mihi ex illis mulieribus dabis. Uix retractatis a rogo: vix a cadauere ꝯuulſis: cui lachryme in totū mēſem durauerint: nulla res citius in odiū venit: q̄ dolor qui receēs cōſolatorē inuenit: ꝛ aliquos ad ſe adducit. Inueterat⁹ vo deridef: nec immerito: aut enī ſimulatus: aut ſtultus ē.

¶ Seneca epiſtola. lxxix.

Vinceris a dolore: ſi ceſſeris. Uinceos: ſi te contra dolorem intenderis. ¶ Seneca ibidem.

Magnos cruciatus hēt morbus. Sed hos intollerabiles interualla faciunt. Sūmi doloris intenſio cito inuenit finē. Nemo pt valde dolere ꝛ diu. Sic nos amātiſſima nr̄i natura diſpoſuit: vt dolorē aut tollerabilē aut breuē faceret. Hoc itaqꝫ ſolaciū vaſti doloris eſt.

¶ Seneca in prouerbijs.

Animo dolenti nihil oportet credere. Etiam innocentes cogit mentiri dolor: homo ne ſit ſine dolore: fortunam inuenit: leſo doloris remedium eſt inimici dolor. Dolor decidit vbi quo creſcat nō habet.

¶ Cicero li. i. de finib⁹ bonorū ꝛ malorū. Cicero

Neqꝫ porro quiſq̄ eſt qui dolorem ipſum quia dolor ſit amet. Conſectetur adpiſci velit ſed quia nonnūq̄ eiuſmodi tempora incidunt vt labore ꝛ dolore magnā aliquam querat voluptatem.

¶ Cicero ibidem.

Dolores ſuſcipiantur maiorū dolorū effugiēdorū grā.

¶ Cicero lib. ij. queſtionū Tuſculanarum.

Triſtis. n. res ē dolor ſine dubio aſpera amara inimica nature ad patiendū tolerandūqꝫ difficilis. Aſpice philoctetā cui credēdū eſt gementi. Ipſum enim Herculem viderat in oeta: magnitudine dolorū eiulantem.

¶ Cicero ibidem.

Satis mihi dediſti. quū reſpondiſti. Maius tibi videri malū dedecus q̄ dolorem. ¶ Ibidem.

Conſuetudo enim laborum perpeſſionem doloruʒ efficit faciliorem. ¶ Cicero ibidem.

Ipſe labor quaſi callum quoddā obducit dolori.

¶ Cicero lib. ij. Tuſculanarū queſtionū.

Appellata eſt. n. ex viro virt⁹. Uiri aūt propria maxime eſt fortitudo: cuius munera duo maxima ſunt. Mortis doloriſqꝫ contemptio. ¶ Ibidem.

Contemno magnitudinē doloris: a qua me breuitas temporis vindicabit: ante pene q̄ inuenerit. ¶ Ibidē.

Si ſummus dolor eſt: breuem eſſe neceſſe eſt.

¶ Cicero ibidem.

Sʒ hoc idē in dolore maxime eſt ꝓuidendum: ne qd abiecte: ne qd timide. ne quid ignaue: ne quid ſeruiliter muliebriterue faciamus. ¶ Cicero ibidem.

Ingemiſcere nōnunq̄ viro conceſſum eſt: idqꝫ raro. eiulatus ne mulieri quidem.

¶ Cicero ibidem.

Si gemitus in dolore ad cōfirmādū animū valebit: vtemur. Sin erit ille gemitus lamētabilis: ſi imbecill⁹: ſi abiectus: ſi flebilis: et qui ſe dederit: vix eū virū dixerim: qui quidē gemitus ſi leuationis aliqd afferret: tñ videremus qd eſſet fortis et animoſi viri. Quū vo nihil iminuat doloris cur fruſtra turpes eē volum⁹.

Seru⁹ ſulpiti⁹ ¶ Seruus Sulpicius epl'a ad Cice. ↄſolatoria.

Nullus dolor eſt quem non longinquitas temporis minuat atque molliat.

Juue. ¶ Juuenalis Satyra .xiij.

Flagrantior equo
Nō debet dolor eſſe viri: nec vulnere maior.

Ouidi. ¶ Ouidius lib. ij. de remedio amoris.

Filius hunc miſer: hunc filia nobilis angit:
Et quis non cauſas mille doloris habet?

Dolus greca dictio eſt nam δολος.ου.ο. et δολιος.ου.ο. doloſus dr̄. Eſt aūt dol⁹ omnis calliditas: fallacia: machinatio ad circūueniendū: fallendū: et decipiendū alterū adhibita vt habetur .l. i. ff. de dolo.

Dolus eſt executio aſtutię: qua excogitate fuerūt vię nō bonę ad exequēdū aliquē finē bonū vel malū. b. Th. ſecunda ſecundę. q. lv. arti. iiij.

Dolus proprie accipit tantū in malo ſed abuſiue etiam in bono ex. b. Tho. ſecunda ſecundę: vbi ſupra.

Dolus principaliter fit in verbis ſm. b. Tho. ibidē. Fraus vero ꝓprie in factis. Quare Ouidius lib. i. Metamorphoſeos vtrūq vno verſu cōprehendit dicens. In quorum ſubiere locum fraudeſq doliq.

Dolus a dolando .i. minuendo dr̄ de quo vbo ſupra in dolor diximus. Dolus qd nunc in malā tm̄ partē accipit: hoc ē pro fraude ſiue machinatione ad fallendū aliquē: veteres ēt in bonā parte accipiebāt pro ſolertia ac calliditate: quę pręſertim aduerſus hoſtes: ſiue latrones adhibetur. Quare nūc dolū malū dicim⁹: qm̄ bonus ēt dolus a veteribus dicebat. Labeo. Dolum malū dicimus eē oēm calliditatē fallaciā: machinationē ad circūueniendū: fallendū decipiendū ne alterius adhibitū. Ulpianus. Non fuit aūt contemptus pretor dolum dicere: ſʒ adiecit malum: qm̄ veteres ēt dolum bonū dicebant: et pro ſolertia hoc nomē accipiebant. Maxime ſi aduerſus hoſtē: latronē ve machinaret. Hinc dolones virgę ſiue conti in qbus tanq̄ in vaginis latent pugiones. Dicti a fallendo: ꝙ decipiāt ferro: quū ligni ſpeciem pręſe ferant. Uirgili⁹. Sęuoſq ferunt in bella dolones.

Dominū vel dn̄atio grece δεσποτεια.ας.η. et δεσποζω dominor et δεσποτης.ου. dn̄s dr̄. Eſt aūt dominum ius habendi: poſſidendi: fruendi: et vtendi: ac diſponēdi de aliqua re pro libito volūtatis: vel ſm aliquem determinatum modū a quodā ſuperioritate vel autoritate diffinitum.

Dominus a domo domas dr̄ et is ꝓprie dr̄ q dom⁹ imperiū hʒ: et cui oīs familia paret ex quo faciū ē: vt dominus et ſeruus relatiua ſint: et dn̄i appellatio ad oēs eos propagata ſit: qui alicui⁹ rei ꝓprietatē hn̄t: etiā ſi vſusfructus alienus ſit. Itē dn̄s dr̄ is cui populi ſubſunt. Uirg. Romanos rerū dominos gentēq togatā.

Dominus grece οικια.ος.η. et οικιακος.ου.ο. domeſticus dicit. Eſt aūt domus quotidiana ſocietas ſm Ariſto. lib. i. polyticorum.

Domus grecum videtur. Illi enim δωμα.ατος.το. tectū appellant.

Domus ꝓprie ē edificiū ad habitandū factū: qd ex tecto et pariete cōſtat. Ponitur tñ pro quocunq habitaculo. Unde etiā nidos auiū domos dicim⁹. Uirg. Antiquaſq domos auiū cū ſtirpibus imis eruit. Dom⁹ facit genitiuo dom⁹ vel domus. Quādo domi locum ſignificat: vt domi ero: quando domus ſignificat ipſū corpus vel ędificium: vt tectum domus corruit.

Donatio grece δωρεια.ας.η. et δωρον.ου.το. donum dr̄. Eſt aūt donatio rei licitę nullo iure cogēte mera liberalitate facta collatio ſm Ho.

Donatio dicitur quaſi dono datio: vt habet. ff. d̄ dona. cauſa mortis. l. Senatus. §. i.

Donū aliq volūt grecū eſſe λογον.ου.το. Et eſt datio irreddibilis ſm Ariſt. lib. iiij. Topicorū.

Donū quō differat a munere et pr̄mio. vide infra in Munus. De hac materia vide infra in Munus.

Donaria nō ſunt loca in qbus dona reponunt: vt quidā putāt male ſentientes: ſed ſunt ipſa dona q̄ diis offerunt: ſacraſq menſas et aras ornāt. Macrobius. Ornamēto vero ſūt Clypei: coronę: et hmōi donaria.

Dormitio grece κοιμησις.ιος.η. et κοιμαομαι dormio dr̄. Quid āt dormitio ſit vide infra in Sōn⁹.

Dos grę. φερνη.ης.η. Et ē donatio facta a patre mulieri vel ab extraneo: vel facta a muliere ipſi viro pro oneribus matrimonij ſuſtinēdis: ſʒ Canoniſtas Hoſ. et Ho. in cap. Raynutius de teſta.

Dos nō ſolū ea dr̄ quę marito ab vxore dat: vnde bona dotalia. Sʒ ēt qcqd alicui datū eſt vel a natura: vl' ab hominibus: vnde dotes animi dicimus: prudentiā: iuſtitiā: cęteraſq virtutes. Item dotes corporis vires: pulchritudinē: bonā valitudinē: et alia huiuſmodi. Dicitur autem dos a do das.

Dubitatio grece απορια.ας.η. et απορεω dubito dicitur. Eſt aūt dubitatio. Judicio deficiente acceptio vtriuſq partis cum formidine: et ad neutram partem determinatio.

Dubium grece αμφιβολον.ου.το. et αμφιβαλλω dubito dicitur. Eſt autem dubium motus indifferens in vtramq partem contradictionis ſm Iſidorū lib. Ethimologiarum.

Dubiū ē ęqlitas rationū ↄtrariarū ſʒ philoſophum.

Dubius a de et habeo cōponit: quaſi dehabens: hoc eſt non intelligens: vnde fit dubito: et ſubdubito idest aliquantulū dubito: et ſubdubius aliquātulum dubius: et dubitatio et dubietas quo veteres vtebantur.

Duellum grece μονομαχια.ας.ο. et μονομαχος.ου.ο. gladiator dicitur. Eſt aūt duellū pugna duorū pro probatione virtutis. Ita vt qui vicerit probaſſe dicatur: et ſi nō vicerit defeciſſe improbatione putetur. Et dicitur duellum quaſi duorum bellū. Poteſtq μονομαχια. dici ſingularis pugna.

Dulcedo grece γλυκυτης.ητος.η. et γλυκυς.εος.ο. dulcis dicitur. Eſt autem dulcedo proprie incorporalibus: ſcilicet ſapor reficiens: quietans: et delectans guſtum. Sed metaphoricos dulcedo animi eſt etiam in ſpiritualibus. b. Thomas quarto ſententiarū diſtin. xxxiij. q. i. arti. v.

Dulce et dulcedo veniunt a verbo deliceo: quod ē eliceo ꝙ dulcia maxime nos alliciant. Guſtus. n. qui eſt ſenſus ex omnibus maxime voluptarius dulcedine maxime mouetur. Item dulciculus diminutiuum.

Dulia greca dictio eſt δουλεια.ας.η. ſeruitus dicitur et δουλος.ου.ο. ſeruus. Eſt aūtē dulia honor et ſeruitus debita creaturę. Latria vero ē honor et ſeruitus debita ſoli deo. Ideo differunt ſpecietenus. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. ciij. arti. iij.

Duricies grece σκληροτης.ητος.η. et σκληρος.ου.ο. durus dicitur. Eſt autem durum quod nō cedit in ſeipſū ſm ſupficiē ſm Ariſtotelē li. iiij. Metheororū.

Durū ꝓprie eſt ſolidū ac firmum. Cuius contrarium eſt molle. Per metaphorā autem durum aliquando pro aſpero et nocenti ponimus. Uirg. Aut durum tinęę genus. Idē Quid inuenis magnum cui verſat in oſſibus ignē durus amor. Inde durities hoc ē firmitas: ſoliditas: aſpitas: crudelitaſq. Et durat patiēter ferre. Uir.

Duratę ⁊ voſmet rebus ſeruate ſecundis. A durū ſiē duricies ⁊ duricia in eodem ſignificato: ſic ⁊ duritas ⁊ duritudo. Teſte Gelio li.xix.no.at. Cato. Qui illius impudentiam: qui nouit duritudinem.

EBRIETAS g. μέθη.ης.ἡ. ⁊ μεθύω.δυω. ebrius ſiue μεθύω inebrio dicitur: eſt autē ebrietas appetitus bibendi vltra menſuram: ex quo prouenit rationis priuatio.

Ebrietas eſt per quā menti quedā ſui obliuio generatur ex ſuperfluorum potuum indulgentia ſz Iſidorum lib. Ethimologiarum.

Ebrietas ē priuatio vſus intellectꝰ ſeu ad aliqđ tpꝰ ex immoderato potu vini: vel cuiuſcūqꝫ alteriꝰ rei potabil'.

Ebriꝰ ⁊ ebrioſus ſic differūt. Q8 ebriꝰ eſt q nimio potu eſt alienatꝰ mēte. Ebrioſus q ſepe ſit ebrius. Ita ebrietas ⁊ ebrioſitas. Q8 ebrietas fit ex cā: ebrioſitas fit ex moribꝰ. Ab ebrius fit inebrior eiꝰ paſſiuū inebrio: ⁊ ebrioſe aduerbiū. i. ad ebrij ſimilitudinem. Ex ebrioſo verbū dicebāt antiq. Labertus. Ebrioſati mētē hilariā arripiūt. ℭ Prouerbiorū cap. xx.

Prouer. Luxurioſa res vinum: ⁊ tumultuoſa ebrietas. Quicūqꝫ his delectat̄ nō erit ſapiēs. ℭ Prouerbiorꝫ cap. xxi.

Qui diligit epulas in egeſtate erit. Qui amat vinum ⁊ pinguia non ditabitur. ℭ Prouerbiorū cap. xxiij.

Noli eſſe in cōuiuijs potatorū: nec in comeſſationibus eoꝝ qui carnes ad veſcēdū ꝯferūt. Quia vacātes potibus ⁊ dantes ſymbola conſumenš. ℭ Ibidem.

Nōne his q cōmorant̄ i vinis: ⁊ ſtudēt calicibꝰ ꝯpotādis. Ueh. Ne intuearis vinū qñ flaueſcit: qūꝫ ſplēduerit in vitro color eiꝰ. Ingredit̄ blādeꝫ: ⁊ in nouiſſimo mordebit vt coluber: ⁊ ſic regulꝰ venena diffundet. Oculi tui videbūt extraneas: ⁊ cor tuū loquet̄ puerſa: ⁊ eris ſicut dormiēs in medio maris: ⁊ quaſi ſopitꝰ gubernator amiſſo clauo: ⁊ dices. Uerberauerūt me: ſed nō dolui. traxerūt me ⁊ ego ñ ſenſi. Qñ euigilabo: ⁊ rurſus vina reperiam. ℭ Eccleſiaſtici cap. xix.

Eccl'ia. Operariꝰ ebrioſus nō locupletabit̄. ℭ Eccleſiaſtici. c. ig.

Vinum ⁊ mulieres apoſtatare faciūt ſapientes: ⁊ arguunt ſenſatos. ℭ Eccleſiaſtici cap. xx.

Ne cōprimaris in ꝯuiuio vino. ℭ Eccleſiaſtici cap. xx.

Quā ſufficiēs ē hoi erudito vinū exiguū: ⁊ in dormiendo nō laborabis ab illo: ⁊ ñ ſenties dolorē. ℭ Ibidē.

Diligētes in vino noli ꝓuocare: multos. n. exterminauit vinū. Ignis ꝓbat ferrū durū: ſic vinū corda ſupborꝫ arguet in ebrietate potatū. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxi.

Vinum in iocunditatem creatum: ⁊ non in ebrietatem ab initio. ℭ Ibidem.

Exultatio animę ⁊ cordis vinū moderate potatū. Sanitas eſt anime ⁊ corpori ſobrius potus. ℭ Ibidē.

Vinum multum potatum irritationem: ⁊ iram: ⁊ ruinas multas facit. ℭ Ibidem.

Amaritudo aię vinū multū potatum. ℭ Ibidem.

Ebrietatis animoſitas imprudentis offenſio: minorans virtutē: ⁊ faciens vulnera. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxxi.

In cōuiuio vini nō arguas ꝓximū: ⁊ nō deſpicias eū in iocunditate illius. Uerba improperij nō dicas illi: ⁊ non premas illū in repetendo. ℭ Iſaias cap. v.

Iſaias. Veh q cōſurgitis mane ad ebrietatē ſectandā: ⁊ potādū vſqꝫ ad veſperā: vt vino eſtueris. ℭ Iſaias cap. v.

Veh q potētes eſtis ad bibendū vinum: ⁊ viri fortes ad miſcendam ebrietatem. ℭ Iſaias cap. xxviij.

Verum hij quoqꝫ p̄ vino neſcierunt: ⁊ p̄ ebrietate errauerunt. ℭ Oſeę capitulo. iiij.

Oſeas. Fornicatio ⁊ vinum: ⁊ ebrietas auferunt cor.

Paulus. ℭ Paulus ad Ephesios cap. iiij.

Augu. Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria.

ℭ Auguſtinus ad ſacras virgines.

Ebrietas ē flagitiorꝫ oiuꝫ mr̄ culparūqꝫ mā: radix criminū origo vitiorū: turbatio capitis: ſubuerſio ſenſus: tēpeſtas linguę: ꝓcella corporis: naufragiū caſtitatis: amiſſio tēporis. Inſania voluntaria. Ignominioſus langor. Turpitudo mox: Dedecus vitę: honeſtatis infamia: animę corruptela. ℭ Auguſtinus ibidē.

Ebrietas in vtroqꝫ ſexu. cuncta mala appetit: ⁊ nephanda cōmittit. Et vt ait aplſ. Regna cęleſtia appetētibus denegat. ℭ Aug. ad ſacras virgines.

Quiſquis imoderatꝰ potuiqꝫ medꝰ amiſſis modeſtię frenis inſana fuerit ebrietate ꝓſtratꝰ: auerſus reſpicit ſtantes: quos integros videre negat aut ſmone lōgo ſupflua vba emittit: ⁊ vana dicta cōponit. Male clamans ⁊ bene ſibi ſonans. ℭ Ibidem.

Ebrius vultu deiecto ſupinus accūbit: ⁊ ſui oino neſciꝰ ſpectaculū ſe cōuiuis ꝓbet. ⁊ dū nihil ꝯſequat̄ ſanū. Nullo alio cogēte ꝓter vinum cordis ſui arcana patefacit: ⁊ amicorum ſibi cōmiſſa ſecreta in medium prodit. ℭ Ibidem.

Aſſumit inter pocula iniuſta certamina: ⁊ nullis exiſtentibus cauſis aſperā excitat irā: qꝫ interponēdo vba vana aliorꝫ ſana dicī nō patit̄ audire. Sed in ꝯtumelijs erigit̄ continuatū: ⁊ ꝓximorū crimina. ℭ Ibidē.

Vinū potatū moderate ē medicamētū: ꝫ plus iuſto ſumptū venenū eē cognoſcit̄. Iucunditati non ebrietati creata eſt vini materia. ℭ Aug. ad ſacras virgines.

Per ninolentiā plurimi pluriſqꝫ a ſancto proprię propoſito excidere. Et ſui obliti amiſſis honoribus ignobiles remanſerunt: ⁊ ſedibus paternis profugi vitā et ſumpſerunt finierunt. ℭ Aug. ad ſacras virgines.

Innumerabiles iugū dñationis diu recuſantes violentia hi alienū redegit arbitriū. Alexāder oiuꝫ victor vino victus eſt. Infiniti vero nimio vino impellēte iniuſta impiaqꝫ homicidia cōmiſerunt. Quā plurimę vrbes diu obſeſſę nec raptę cuſtodibꝰ ſomno vinoqꝫ ſepultis ab hoſtibus patefactę ſunt: ⁊ incendijs concrematę. ℭ Augu. ad ſacras virgines.

Inebrijs nō ratio vlla: nō vſū vitę gerēdę conſiliū: nec vlla artium: nec geſtorū aut lectionū memoria: aut induſtrię prouidentia eſt. ℭ Auguſtinus ibidem.

Sobrietas in feminis ad terrā deponit aſpectū: ebrietas aūt amiſſo pudore inuerecundos erigit vultus. ℭ Aug. ad ſacras virgines.

Sobrietas cū ſūma trepidatiōe ⁊ ſilentio irreprehenſibile emittit verbū. Ebrietas vero ſpuderatū: facit fęminę ⁊ ſermonē ⁊ vultum. ℭ Ibidem.

Sobrietas ē mentis ⁊ ſenſus mēbrorꝫ oiuꝫ corporiſqꝫ tutela. Caſtitatis pudicitięqꝫ munimentū: pudori prima amicitię paciſqꝫ ſeruatrix honeſtatiſqꝫ ſp̄ coniuncta. Criminūqꝫ ⁊ vitiorꝫ omnium profuga. ℭ Ibidem.

Sobrietas ē recti iudicij tenax memorię recordationiſqꝫ. inſeparabilis ſapientia: ſecretorū cuſtos: arcani velamen: lectionū ⁊ doctrinę capax: ſtudiorū ⁊ artiū bonarum diſciplina pariter ⁊ magiſtra ingeniorū: ⁊ ſapiendarū pediſſequa. bonę famę ſemper auida: ſalubria atqꝫ vtilia creans: virtutis ſingulare auxilium: cuncta cum rōne diſponens: in congregatiōe honeſtorum ſemper ingerens. ℭ Aug. epiſtola. cxi.

Valde turpe eſt: vt quem nō vincit homo. vincat libido. Et obruatur vino: qui non vincitur ferro. ℭ Auguſtinus in ſermone.

Ebrietas eſt blandus dęmon: dulce venenum: ſuaue peccatum: quā qui habet ſeipſum non hꝫ: quā qui facit peccatum non facit: ſed ipſe totus eſt peccatum. ℭ Idem lib. de penitentia.

Ebrioſus quū abſorbet vinū: abſorbet̄ a vino: abominatur a deo: deſpicit̄ ab angelis: derideſ ab hominibus deſtituit̄ a virtutibus: ꝯfundit̄ a dęmonibus: conculcatur ab omnibus. ℭ Augu. lib. de penitentia. 2

Ebrioſus confundit naturam: amittit gratiā: perdit gloriam incurrit damnationem ęternam.

C Auguſtinus ſuper Geneſim lib. v.
Ebrietas decepit quē Sodoma nō decepit. Uritur ille flāmis mulierumquē ſulphurea flāma non vrebat.
C Hieronymus ad Oceanum.
Noe ad vnius horę ebrietatē nudauit femoralia ſua: q̄ per ſexcētos annos contexerat. C Idē ad Lucā.
In vino luxuria eſt: & vbicūq; ſaturitas & ebrietas ibi libido dominatur. C Hieronymus ep̄la. xxxvij.
Hiero. Ventrē diſtentū mero & cibo ſequitur voluptas genitalium. C Hiero. ep̄la. xxxiij. ad Euſtochium.
Vinū & adoleſcētia: duplex incendiū voluptatis. Quid oleū flāme adijcim⁹. C Hiero. ep̄la. lxxxiij. exponens illud. Nō op3 ep̄m eē vinolentum.
Vinolētia ſcurrarū eſt. Uenter. n. mero ęſtuans cito deſpumat in libidinē. In vino enim eſt luxuria: in luxuria ē voluptas: in voluptate īpudicitia. Qui. n. luxuriat̄ viuens mortuus eſt. Qui aūt inebriat̄ & mortu⁹
Io. chry ſoſtom⁹ & ſepultus. C Joannes Chry. ſup Matthęum.
Nihil eſt ita demoni amicū: ſicē ebrietas & laſciuia: q̄ eſt mr̄ oium vitiorū. Aū oia ai veretur a clericis: q̄ oium
Iſidor⁹ peccatoꝝ radix ac nutrix ē. C Iſido. ð ſūmo bo. li. i.
Ber. Gulę ſaturitas nimia: aciē mentis obtundit: ingeniūq; euertere facit. C Bernar. de ſex alis Seraphim.
Ebrietas ē parēs litiū: & furoris mr̄ petulantię: dēformitatis magiſtra. Hanc q h3 peccatū ñ fac: ſ3 ip̄e peccatū ē. Ebrietas ē demon bląd⁹: venenū dulce. Rabies
Boeti⁹ volūtaria. Illecebra voluptat: & pudoris iniuria: quā null⁹ nouerit xp̄an⁹. C Boe. li. de ſchola. diſciplina.
Comeſſationib⁹ & ebrietatib⁹ ſpēs decora pmutat: 3 cū pdicta tanq̄ cā ad cātū gen⁹ gaudet ſuſtineri. Coitū n. facit ebrietas relatiue: necnō & cętera vitiorū gn̄a. Uinū aūt modice ſumptū acuit ingeniū: & itellectui vr̄ afferre acumē. Non modice aūt ſūptū rōnē pturbat: itellectū hebetat: memoriā eneruat: obliuionē immittit: errorē īfundit: ignauiā pducit. Ubi ē ebrietas ibi dn̄at̄ fortūa: vbi fortūna: ibi nulla ſapiētia: ſ3 inſi
Origi. piētia peruagat̄. C Origenes homelia. xxxvij.
Inno. Sobrietas oiam virtutū mr̄ eſt. Sic ccōtrario ebrietas oium vitiorū origo. C Inno. de miſericordia hois.
Quid turpius ebrioſo: Cui fętor in ore: tremor in corpe
Seneca qui pmit ſtulta: pdit occulta: cui mēs alienat̄: facies traſformat̄. C Seneca ad lucilliū ep̄la. lxxxiij.
Quēadmodū mūſto dolia ipſa rūpunt̄: & oē qd̄ in imo iacet: i ſūmā partē vis caloris eiectat: ſic vino ex eſtuante quicqd in imo iacet abditū effert̄: & pdit in mediū. Onerati mero quēadmodū nō ɔtinēt cibū3 vino redūdāte. Ita nec ſecretū qd̄ ſuū eſt: & alienū pariter effundunt. C Seneca ad Lucil. epi. 84.
Audi quēadmodū Zenō vir maxim⁹ colligat viꝝ bonū nō futuꝝ ebriū. Ebrio nemo ſecretū ſermonē cōmittat Uir ergo bon⁹ ebrius nō erit: quēadmodū oppoſita interrogatōe ſimul derideat̄ attēde. Dormiēti nemo ſecretū cōmittit. Uiro aūt bono cōmittit. Uir ergo bonus nō dormit. C Ibidem.
Interi3 ſi hoc colliget̄ vis: viꝝ bonū ñ dēre ebriū fieri cur ſilē agis dicis: q̄ turpe ſit pl⁹ ſibi ingerere q̄ capiat: & ſtomachi ſui ñ noſce mēſurā. Quā multa ebrij faciūt qbus ſobrij erubeſcūt. Nihil aliud eē ebrietatē q̄3 volūtariā inſaniā. Extēde in plures dies illū ebrij habitū: nūqd de fure dubitabis: Nūc quoq; nō eſt minor: ſed breuior. C Sene. ad Lucil. ep̄la. 84.
Refert Alexādri Macedōi exēplū q Clitū chariſſimū ſibi ac fideliſſimū inter epulas trāſſodit: & intellecto facinore mori voluit. cogita q̄s clades ediderit publica ebrietas. Hęc acerrimas gētes bellicoſaſq; hoſtib⁹ tradidit. Hęc multorū annoꝝ ptinacia bello dēfenſa menia patefecit. Hęc ɔtumaciſſimos & iugū recuſantes in alienū redegit arbitriū. Inuictos eni3 acie mero domuit. C Seneca ibidem.

Alexādrū cui⁹ mō feci mētionē: tot itinera: tot ꝑlia: tot hyemes: per victa ꝑlia tpoꝝ locorūq; difficultate trāſierat: tot flūina ex ignoto cadētia: tot maria tutū dimiſerāt: intēperātia bibēdi: & ille herculane⁹ ac fatal̄ ſcypho⁹ ſubmerſit. Dic ergo q̄re ſapiēs ñ dēat ebrius fieri. Deformitatē rerꝝ & importunitatē oñde reb⁹ ñ dubis: qd̄ facillimū ē. C Sene. ad Lucil. ep̄la. 85.
Certe dētegit oē vitiū ebrietas: & icēdit vbi poſſedit aliq̄ nimia vi vini: qcqd male latebat dētegit: vl̄ emergit. Nō fac̄ ebrietas vitia: ſ3 ptrahit. Tūc īpudic⁹ morbū ɔfitet̄: ac publicat. Tūc petulās ñ liguā. ñ manū ɔtinet: crēſcit iſolēti ſupbia crudelitas ſeuos malignitas liuidos: oē vitiū craſſat̄ & pdit. C Se. ad Lu. ep̄la. 85.
Adijce illū ignorantię ſui: dubia & parꝝ explanata verba incertos oculos: gradū errātem. Uertiginē capitis: tecta ipſa mobilia: velut aliquo turbine circūagente totam domum: ſtomachi tormenta: quam efferueſcit merū: ac viſcera ipſa diſtendit. Tunc tū vtrūq; tolerabile eſt dū illi vis ſua eſt: qd̄ cum ſomno viciat̄: quę ebrietas fuit: crudelitas facta eſt. C Sene. epi. 85.
Quę gl'ia ē caper multū: quū. n. penes te palma fuerit: & ſupſtes toti ɔuiuio fuer̄: quū oēs viceris & virtute magnifica: & nemo vini tā capax fuerit: vinceris a dolio.
C Seneca ad lucillium epiſtola. lxxxv.
Ebrietates cōtinuę animos in furorē adducūt. Nā quū ſępe apud ſe nō ſunt ɔſuetudine inſanię durata vitia: vitio cōcepta ēt ſine valēt. Uinolētiā. n. violentia ſequitur. C Seneca ibidem.
Certe diruit omne vitiū ebrietas: & incēdit & detegit: obſtantem malis conatibus verecondiam remouet.
C Sene. i pūerbijs. Abſenē lędit: q litigat cū ebrio. L. dio.
C Laertius dioge. de vita & morib⁹ phoꝝ:
Anacharſis illud dictum memoratur vitē vuas tris ferre. pmā voluptatis: ſcdā3 ebrietatis: tertiā meroris.
C Laertius diogenes ibidem.
Rogat⁹ anacharſis quo pacto q̄s abſtemi⁹ fieret. ſi turpes igr ebrioſoꝝ mor⁹ ſibi añ oculos ponat. C Ibidē.
Ab adoleſcēte ɔuiua anacharſis paſſus cōtumeliā. Adoleſcēs ingt. Si mō quū iuuenis es vinū non fers: qñ ſenueris aquā feres. C Macrobi⁹ lib. i. ſup Sō. ſci. Macrobius
Comes ebrietatis obliuio eſt: opinio his ott⁹ eſt memorię defectus. C Macrobius ſaturnaliū lib. vij.
Nā ſicut in pcipiti ſtātē: vel leuis tactus impellit: ita vino vel infuſū: vel aſperſū paru⁹ quoq; dolor incitat ī furorem. C Macrobi⁹ ſaturnaliū lib. vij.
Quis. n. ambigit eū q diuerſo vino vtit̄: i repētinā ruere ebrietatē. Nec dū hoc pot⁹ copia poſtulāte. Qui aūt hūt crebro ebrij: cito ſeneſcūt. Alij añ īpa ɔpetentbetatis vel caluitio: vl̄ cāicie īſigniūt̄: q̄ nō niſi inopia caloris eueniūt. C Uale. max. li. ij. tit. ð īſtitutis āntiq̄s. Uale.
Vini vſ⁹ Romāi fęminis ignotus fuit. ne. ſ. in aliqd̄ dedec⁹ plaberet̄. Quia prim⁹ a libero patre intēperātię grad⁹ ad incōceſſā venerē eſſe cōſueuit. maxi.
Quęcūq; eni3 fęmina vini vſū īmoderate appetit: & virtutibus ianuā claudit: & delectis apparit.
C L. Apuleius floridoꝝ lib. iij. L. Apuleius,
Sapiētis viri ſupermenſā celebre dictū eſt. Prima igt cratera ad ſitum ptinet. Secūda ad hylaritatē. Tertia ad voluptatē. Quarta ad inſaniam.
C Ariſto. lib. v. polyticorum. Ariſto.
Non de facili poteſt inuadi q ē ſobrius. S3 qui eſt ebri⁹ nec qui eſt vigil. ſed qui eſt dormiens.
C Ariſto. lib. vij. polyticorum.
Iuuenes maxime ab ebrietate cuſtodire oportet.
C Ariſtoteles lib. viij. polyticorum. Menā.
Ebrietas hoies impetuoſos facit. C Menander.
κ α λ ο γ Τ ο γ ρ ϕ ε ι γ κ Τ ο ϖ ο λ λ α κ ρ α ι ϖ α λ α γ.
Pulchrū ſobriū eē. vel multa crapulari. C Ibidē.
ο ϖ ο λ υ ς α λ γ α Τ ο ς μ ι α ς α γ α ς κ α ζ ι φ ρ ο γ ι γ . ι.

Multum merum pauca cogit ſapere.
Plau. ¶ Plautus in pſeudulo.
Magnum hoc vitium ineſt vino: pedes captat primū: luctator doloſus eſt. ¶ Terentius in Eunucho. Teren.
Sine cerere ⁊ libero friget. Venus.
Virgi. ¶ Virg. in paruo tractatu de vino ⁊ Venere.
Nec veneris nec tu vini capiaris amore:
Vno nāq; modo vina Venuſq; nocent:
Vt venus eneruat vires: ſic copia vini.
Detenuat greſſus: debilitatq; pedes.
Multos cęcus amor cogit ſecreta fateri.
Arcanum demens detegit ebrietas.
Bellum ſępe petit ferus exitiale cupido.
Sępe manus itidem Bacchus ad arma vocat.
Deniq; quum mentes hominum furiarit vterq;.
Et pudor ⁊ probitas: ⁊ metus omnis abeſt.
Compedibus venerem: vinclis aſtringe lyeum:
Nec te muneribus lędat vterq; ſuis.
Vina ſitim ſedant: natis Venus alma creandis.
Sed fines horum tranſilijſſe nocet.
Ouidi. ¶ Ouid. metamorpho. li. vij. fa. xxiiij.
Necnon ⁊ carmine vino
Ingenium faciente canunt.
¶ Ouid. li. metamor. xij. fa. iiij.
Et ebrietas geminata libidine ſurgit. ¶ Ibidem.
Vina dabant animos. ¶ Ibidem.
Vinoq; leuant curaſq; ſitimq;.
¶ Ouid. de amoribus li. i. Elegia. vj.
Nox ⁊ amor vinūq; nihil moderabile ſuadent.
Iſta pudore vacat: liber amorq; metu.
¶ Ouidius libro. i. de arte amandi.
Vina parant animos: faciuntq; caloribus aptos.
Cura fugit: multo diluiturq; mero.
Tunc veniunt riſus: tunc pauper cornua ſumit.
Tunc dolor ⁊ curę rugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes euo rariſſima noſtro.
Simplicitas: artes excutiente deo.
Propertius ¶ Propertius lib. ij. Elegia vltima.
Vino forma perit: vino corrumpit ętas:
Tibul. Vino ſępe ſuum neſcit amica virum.
¶ Tibullus lib. i. Elegia. ij.
Adde merum vinoq; nouos compeſce dolores.
Hora. Occupet vt feſſi lumina victa ſopor.
¶ Horatius carminū li. i. ode. xviij.
Siccis omnia nam dura deus propoſuit. Neq;
Mordaces aliter diffugiunt ſollicitudines.
Quis poſt vina grauē militiam increpat?
Quis non te potius bacche pater: teq; decēs ven⁹.
At nequis modici tranſiliat munera liberi
Centaurea monet cum lapythis rixa ſuper mero
Debellata. ¶ Horatius car. lib. i. ode. xxvij.
Natis in vſum lętitię ſcyphis
Pugnare tracum eſt: tollite barbarum
Morem verecundumq; bacchum
Sanguineis prohibete rixis:
Horatius car. lib. ij. ode. xi.
Diſſipat Ennius.
Curas edaces. ¶ Horatius car. lib. iij. ode. xxi.
Narratur ⁊ priſci Catonis
Sępe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoues
Plerunq; duro. Tu ſapientium
Curas: ⁊ arcanum iocoſo
Conſilium retegis lyeo.
Tu ſpem reducis mentibus anxijs
Vireſq; ⁊ addis cornua pauperi
Poſt te nec iratos trementi
Regum apices: neq; arma militum.
¶ Idem ſermonum lib. i. ſatyra. iiij.

Verax aperit pręcordia liber.
¶ Horatius epl'arū lib. i. epl'a. v.
Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.
Spes iubet eſſe ratas: ad pręlia trudit inermem
Sollicitis animis onus eximit: ac docet artes.
Fęcundi calices quē nō fecere diſertum.
¶ Horatius epl'arū lib. i. epl'a. xx.
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus.
Ennius ipſe pater nunq; niſi potus ad arma
Proſilijt dicenda. ¶ Iuuenalis ſatyra. vj. Iuue.
Quid enim venus ebria curat?
Inguinis ⁊ capitis quę ſint diſcrimina neſcit.
¶ Iuuenalis ſatyra. xv.
Adde q; ⁊ facilis victoria de madidis ⁊
Bleſis atq; mero titubantibus.

ECCLESIA gręca dictio ē ἐκκλησία. a. ſ. b.
Eſt autem eccleſia vniuerſalis collectio fidelium. ¶ Paralipomenon ſcdi cap. vi. Paralipomenon
Ad hoc facta eſt domus tua: vt reſpicias orationem ſerui tui: ⁊ obſecrationem eius domine deus meus: ⁊ audias preces quas fundit famulus tuus corā te: vt aperias oculos tuos ſuper domum iſtam diebus ac noctibus: ſuper locum in quo pollicitus es: vt inuocetur nomen tuum: ⁊ exaudires orationem quam ſeruus tuus orat in eo: Exaudi preces famuli tui. ¶ Iſaias. lvj. Iſaias
Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis illam ſpeluncam latronum.
¶ Ioannes in euangelio cap. viij. Ioānes
Nolite facere domū patris mei domū negociationis.
¶ Aug. de fide ad petrum. Augu.
Eccleſia eſt quędam forma iuſtitię. i. cōe ius oium. In cōe orat: in cōe operat: in cōe tentatur: ſine eccleſię catholicę ſocietate nec alicui baptiſm⁹ pdeſſe pōt nec opera miſericordię: niſi forte vt minus torqueatur.
¶ Auguſtinus ſuper Mathęum.
Adhuc hz eccl'ia qd creſcat donec iā ipleat: dñabit a mari vſq; ad mare. ¶ Aug. li. ij. d ciui. dei cap. viij.
Quia populi ad eccleſiā confluunt caſta celebritate honeſtaq; vtriuſq; ſexus diſcretione. vt audiant q bene hic viuere debent. ¶ Auguſtinus ibidem.
Nihil eis turpe: aut flagitioſum ſpectandū imitādūq; pponantur: vbi dei vini: aut pcepta inſinuantur: aut miracula narrant: aut dicta laudant: aut beneficia poſtulantur. ¶ Hieronymus epl'a. lxxviij. Hiero.
Alij ędificēt eccleſias: veſtiāt parietes: colūnarū moles aduehant: earūq; deaurēt capita pcioſo ornatu ⁊ gēmis: deaurata: diſtinguant altaria. Sed tibi aliqd ſit ppoſitū. ſ. Chriſtū veſtir in paupib⁹: paſcere in eſuriētibus: viſitare in languētib⁹ ſuſcipere in eis q tecto indigēt: maxime domeſticis fidei.
¶ Hieronym⁹ epiſtola ad Euandrū pſbyterū.
Nō altera romanę vrbis eccleſia: altera toti⁹ orbis exiſtimāda eſt. Et Gallia: ⁊ Brittania: ⁊ Perſis: ⁊ oriēs ⁊ india: ⁊ oēs barbarę natiōes: vnū Chriſtū adorant: vnā obſeruāt regulam veritatis. Si autoritas quęrit orbis maior eſt vrbe. Vbicunq; fuerit epiſcopus: ſiue rome ſiue eugubij: eiuſdē meriti eſt eiuſdem ſacerdotij: potētię: diuitiarū: ⁊ poteſtatis ⁊ paupertatis humilitas: vel ſublimiorem: vel inferiorem epiſcopum non facit. Ceterum omnes apoſtolorum ſucceſſores ſunt.
¶ Gregorius ſuper Ezechielē: ⁊ hr de penitē. diſt. ij. cap. Quum ſanctam. Grego.
Quum ſanctā eccleſiā dñs ſuſcipit in gradib⁹ eius dignoſcit: q: eius gloria p illius incrementa declarat. Quantum enim ſancta eccleſia aſcendēdo proficit: tantum deus hominibus ex eius virtute innoteſcit.
¶ Gregorius lib. ix. mor. ſup illud Iob. Qui facit Arcturum.

Quid inquit Arcturi nomine q in cęli arce cõſtitutus ſe ptē ſtellarũ radijs fulget: niſi vniuerſalis eccleſia ex pmit. Arcturus inquit ſemp verſat: ⁊ nunq̃ꝫ mergi tur: ſic eccleſia pſecutiões tolerat: ſꝫ ſine defectu pdu rat. ℭ Gregorius moraliũ lib. xxix. ſup illõ Job. Aut girum arcturi.

Eſt inquit in arcturo qõ ꝯſideratius poſſum⁹ intueri in ſeptē qdē ſtellis voluit: ⁊ modo quidē tres ad ſũma eleuat: atqꝫ ad ima quattuor inclinat: modo quattuor ſuperius erigit: ⁊ tres iferi⁹ ꝑmit. Sic ſcã eccl'ia mo do cum infidelibus trinitatis noticiam: modo vero fi delibus quattuor virtutes quaſi rotatu pdicatiõis ſtatus ſui ſpeciem quodãmodo immutat.

ℭ Gregorius in regiſtro.

Sicut eccleſia ꝓprias res amittere ſi debet: ita rapacita tis ardore alienas inuadere non debet.

ℭ Gregorius in epiſtola ad Jeſanum.

Arca ceſſante diluuio in monte requieuit: qꝛ vitę hu ius corruptione ceſſante: cum malorum operuꝫ fructus tranſierint: in cęleſti patria ſancta eccleſia velut in ex celſo monte requieſcit.

ℭ Grego. in homelia ſuper Ezechielem.

Sancta eccleſia duas vitas habet: vnã quã merces colli git: aliã in qua iã de receptis munerib⁹ gaudet: atqꝫ in vtraqꝫ vita offert ſacrificiũ: hic videlicet ſacrificiũ compunctionis: illic ſacrificium laudis.

Jo. chry ſoſtom⁹ ℭ Joannes chryſoſtomus ſup illõ mathei. xxij. Congregauerunt bonos ⁊ malos.

Eccleſia media eſt inter cęlũ: qõ eſt locus tantum bono rum: ⁊ infernũ: q eſt locus tõtũ malorũ. Jpſa vero ec cleſia media eſt: quia indifferenter bonos ⁊ malos col ligit: qõ figuratũ eſt in arca Noe: vbi animalia mitia ſimul erant cum animalibus immitibus.

Bern ℭ Bernardus in apologetico.

O vanitas vanitatũ: ſed non vanior q̃ꝫ inſanior: fulget eccleſia in parietibus: ⁊ eget in pauperibus: ſuos lapi des auro induit: ⁊ ſuos filios nudos deſerit. De ſumpti bus egenorum ſeruitur oculis diuitum.

ℭ Bernardus ſuper cantica.

O humilitas: ⁊ ſublimitas: ⁊ tabernaculũ cedar ⁊ ſan ctuariũ dei: ⁊ terrenũ habitaculũ: ⁊ cęleſte palaciũ: ⁊ domus lutea: ⁊ aula regia: ⁊ corpus mortis ⁊ tẽplũ lu cis: ⁊ deſpectio deniqꝫ ſuperbis: ⁊ ſponſa Chriſti.

ℭ Jdem ſuper can.

Sponſa. h. eccleſia Chriſti nil ſibi glorioſius putat q̃ꝫ Xp̃i

Hugo portare opprobrium.

ℭ Hugo de. xij. abuſionibus.

Vndecima abuſio eſt diſſolutio in choro. ℭ Jbidem.

Caſſio. Duodecima abuſio eſt irreuerentia circa altare.

ℭ Caſſiodorus ſuper pſal. i.

Nouit eccleſia beneficia domini triumphare de ſuis cla dibus ingrauata. Perſecutionibus ſiquidem proficit Afflictione ſemp auget. Sanguine martyrũ irrigat. Triſtitia magis erigitur: anguſtia dilatatur: fletibus paſcitur: ieiunijs reficitur: ⁊ inde potius creſcit: vn de mundus deficit.

ℭ Caſſiodorus ibidem.

Ad eccleſiã bona ſpiritualia puenerunt: ⁊ fidei inſupera bile fundamẽtum: ⁊ ſpei certiſſimum pręmium: ⁊ ſuaue vinculũ charitatis. Quarũ rerũ nũc tenet imagineꝫ: ⁊ in futuro eſt perenniter poſſeſſura virtutes.

ℭ Caſſiodorus ſuper pſal. xxx.

Eccleſia enim magis incipit eſſe vberrima: quũ ad fineꝫ ſęculi erit pducta. Tũc enim paſſionib⁹ electorum ci to implebitur numerus bonorum.

Raba. ℭ Rabanus ſuper Mathęum.

Differentia eſt inter ſynagogã ⁊ eccleſiã. Synagoga eſt congregatio: eccleſia vocatio: poſſunt autẽ irrationa bilia congregari: vocari autẽ nequaq̃ꝫ. Et ideo viſum eſt doctoribus nominare eccleſiam.

Diſcedat ab aris. ℭ Tibellus lib. ij. Tibul lus.

Cui tulit heſterna gaudia nocte venus.

ℭ Dantes florentinus. Dantes

Quando udi ſe dio me tranſcoloro

Non ti marauigliar: che dicendo io

Uedra tranſcolorar tutti coſtoro.

Quelli che vſurpa in terra il loco mio:

Jl loco mio. il loco mio che vaca

Nela preſentia del figliol de dio.

Facto han del cimiterio vna cloaca

Del ſangue e della puza: vnde il peruerſo

Che cadde de qua ſu lagiu ſi placa.

Edacitas grę. πολυφαγία. ας. ἡ. ⁊ πολυφάγος. ου. ὁ. edax dicitur. Significat autem edacitas ingluuieꝫ quãdam. Edax manduconem: ⁊ voracẽ ſignificat. ⁊ cõ ſumptorem. Ueteres mandones ⁊ mandendones man ducos ⁊ mandu cones a manducando. Jtem edones ab edendo: ⁊ phagões a phago qõ eſt edo: vt õ vtroqꝫ apud Plautum legitur. Sane notandum ꝙ mãduci effigies inter ceteras ridiculas ⁊ formidoloſaſ imagi nes ire ſolebat in antiquorum pompa: magnis malis: hiolateqꝫ dehiſcens: ingentem dẽtibus ſonitũ faciẽs. Plautus. Quid ſi ad ludos me pro mãduco locẽ? Ab edo preterea fit peredo: qõ eſt vehemẽter edo: vñ pero dia venit ipſa ꝯmeſſatio: ſicut bibeſia ipſa bibitio. Jn de ẽt prandium: quaſi peredium. Ab edo: pariter edu lium fit qõ grece ἔδεσμα. ατος. τὸ. et eſt qcquid ad edẽdo paratur pręter panem. Jtẽ edulis qõ mãduca ri pt. Horati⁹. Umea ſubmittit capreas n̄ ſp edulis.

Educatio grece. ἀγωγή. ῆς. ἡ. dicitur. Uenitqꝫ ab educo quod modo tertię: modo primę ẽ cõiugatiõis ⁊ ſignificat nutrio: prouehoi: vnde liberorũ eductio: vł educatio dicitur. Terentius. Eduxi a paruulo: habui amaui pro meo. Nonnunq̃ꝫ educere eſt extraducere: ⁊ extrahere. Uirg. Hoc dicens eduxit corpore telum. Aliquando ponitur pro erigere. Uirg. Aramqꝫ ſepul chri congerere arboribus: cęloqꝫ educere certant.

Effigies grece ἐκμαγεῖον. ου. τό. dicit. Eſtqꝫ effigi es ſignum ad viuam alterius ſimilitudinem: vel ad veritatis imaginẽ factum: tam in picturis: q̃ꝫ in ſcul pturis. Diciturqꝫ ab effingo quod ẽ ad alteri⁹ formã fingo: ⁊ qualem volo fingendo repręſento. Quintilia nus. Nam mihi videtur. M. Tullius. Quum ſe totũ ad imitationem grecorum contuliſſet effinxiſſe vim. Demoſthenis: copiam Platonis: iucunditatem Jſocra tis. Hinc etiam effigio: quod eſt ad effigiem formo.

Egeſtas grece: ἀχρημοσύνη. ης. ⁊ ἀχρήμων. ονος. ὁ. ἡ. egens ⁊ inops dicitur. Eſt autem proprię Egens: cui deſunt neceſſaria ad viuendum. Jnde vẽit egeo verbum ⁊ indigeo: ⁊ egenus idest pauper: ⁊ egẽ ſtas. idest paupertas. Egeſtas tamen: vt quidam vo lunt: ſic differt a paupertate: ꝙ egeſtas eſt quando ad vitam neceſſaria deſunt. Paupertas vero: quãdo licet non adſint opes: tamen neceſſaria ſuppetunt. Ti bullus: Me mea paupertas vitę traducat inerti. Dũ meus exiguo luceat igne focus. De hac materia vide re potes multa infra in paupertas.

Elatio grece ἔπαρσις. εως. ἡ. dicitur. Eſt auteꝫ elatio ab effero: qõ ẽ pro leuo ⁊ extollo. Quin etiam cada uera dicuntur efferri. Terentius. Jnterea effertur fu nus: Non ꝙ domo efferrentur. idest ex domuꝫ ferrẽ tur: vt aliqui: ⁊ falſo putant. Sed quia pompa hume ris clarorum virorum feretro ſuppoſitis: quid ẽt nũc fieri videmus: ferretur. Hinc eſt ꝙ antiqui mortuos nõ mõ elatos: ſed ẽt ſupbos dicebãt. Plautus. Faciã ego hodie te ſuperbuꝫ: niſi hinc abis. Efferre nõnũq̃ꝫ eſt extra ferre. Aliquando erigere: ⁊ eleuare. Uirgil. Oſtendit dextrã inſurgens Entellus: ⁊ alte Extulit.

ELECTIO grę. αἱρεσις. ιος. ρ. τ αἵρετικος: elígo dicitur. Eſt aũt electio appetitus cõſiliatiuus eorum quorum in nobis eſt: τ operari: τ non operari: τ ita operari: τ non ita operari: τ eorum in quibus eſt: propter quod nõ tamen vnum τ determinatũ: vt in Geometria: ſm Ariſtote. libro magnorum moralium.

Electio eſt conſulta affectatio eorum quę in nobis ſunt: ſm Ariſto. lib. iij. Ethicorum.

Electio eſt quid voluntarium: cuius cõſultatio anteceſſit. ſm Ariſto. ibidem.

Electio etiã eſt alicuius perſonę idoneę ad dignitatem: vel fraternã ſocietatẽ: ſeruata forma canonica facta vocatio: ſʒ Ho. venitqʒ a lego. Unde ẽt diligo eiuſdẽ ſignificationis: τ delectus: vt delectus militũ. Sũt tñ qui velint eligere τ diligere ita differre: ꝙ Eligere ſit magis idoneũ ad rem gerendã ſecernere. Deligere vero ad noſtrũ emolumentum: vel illius qui eligitur dignitatẽ. Ut imperator delegit milites ad rẽ gerendam idoneos. Et colonus delegit taurũ procreandę ſoboli: vel agriculturę meliorẽ. Unde dicimus agere: vel hr̃e delictũ. Sunt qui ab eligo elegantẽ dictũ velint: hoc eſt cultũ: ornatũ: politum: vnde elegantia. i. cultus τ ornatus. Hinc etiã eligibilis de quo infra.

Paul⁹ ¶ Paulus ad Thimotheum primę cap. iij.

Si quis ep̃atum deſiderat: bonum opus deſiderat.

¶ Paulus ad titum cap. i.

Oportet enim ep̃m ſine crimine eſſe: ſicut dei diſpenſatorem: non ſuperbũ: non iracundũ: non vinolentũ: nõ percuſſorem: non turpis lucri cupidũ. Sed hoſpitalem: benignũ: ſobrium: iuſtum: ſanctum: continentẽ: amplectentem eum qui ſm doctrinam eſt fidelẽ ſermonem: vt potens ſit exhortari in doctrina ſana.

Augu. ¶ Augu. ſup illud Jacobi. ij. Nolite in perſonarum acceptione habere fidem dñi nr̃i.

Quis ferat ſi quis diuitem eligat ad ſedem honoris eccleſię: contempto paupere inſtructiore τ ſanctiore.

¶ Hieronymus ex lib. numerum. τ habetur viij. q. i. Si ergo.

SI ergo tantus ille ac talis Moyſes non permittit iudicio ſuo de eligendo populi principe: de ꝯſtituẽdo ſucceſſore: quis erit qui audeat vel ex plebe quę ſępe clamoribus: aut gratia: aut pręcio: forſitan excitata moueri ſolet: vel ex ipſis ẽt ſacerdotibus ꝗs erit qui idoneũ ad hoc ſe iudicet: niſi hoc ſi cui oranti τ petenti a domino reueletur. Sicut τ deus dicit ad Moyſen. Aſſume ad temetipſum Jeſum filium. Naue hominẽ qui habet ſpiritum dei in ſemetipſo τ impones manus tuas ſuper eũ: τ ſtatues eum coram Eleazaro ſacerdote: τ pręcepta dei dato in cõſpectu totius ſynagę τ pręcipue de ipſo coram eis: τ dabis claritatem tuam ſuper illum: vt audiant eum filij Iſrael.

Hiero. ¶ Hieronymus ſuper Iſaiam lib. iij.

Non ſtatim multitudinis acquieſcamus iudicio: ſed electi in principatu nouerimus miſeriã noſtram: τ humiliemur ſub potenti manu dei: qꝛ dominus ſupbis reſiſtens: humilibus dat gratiã. ¶ Ibidem lib. xij.

Non ſum medicus: τ in domo mea nõ eſt panis neqʒ veſtimentũ: nolite me conſtituere principẽ. Sicut in ordinationibus malorum princeps eſt peccatorũ: qui tales conſtituit. Sic in ordinatione ſanctorum princeps eſt eorum iuſtitię: qui bonos eligit.

¶ Hieronymus ſuper epiſtola ad titum prima: τ habetur. viij. q. i. Moyſes.

Moyſes amicus dei: cui facie ad faciẽ locutus eſt deus potuit vtiqʒ ſucceſſores principatus filios ſuos facere: τ poſteris propriam relinquere dignitatem: ſed extraneus de alia tribu eligitur Jeſus. i. Joſue: vt ſciremus principatũ in populo nõ ſanguini deferendũ eſſe: ſʒ vitę. At nũc cernimus plurimos hanc rẽ beneficio facere: vt nõ quęrant eos in eccleſias columnas erigere: quo plus cognoſcãt eccleſię prodeſſe: ſʒ quos vel ipſi amant: vel quorũ ſunt ſubſequijs delinitu: vel pro quibus maiorũ quiſpiam rogauerit: τ vt deteriora taceã: qui vt clerici fierent muneribus impetrant.

¶ Hieronymus contra Jouinianum.

Quęritur cur non Joannes electus eſt virgo. ſ. vt eſſet caput eccleſię: reſpondet: ętati delatum eſt: quia Petrus ſenior erat: ne adhuc adoleſcens: τ pene puer ꝓgreſſę ętatis hominibus pręferretur.

¶ Hieronymus in epiſtola ad oceanum.

Res pęne ꝯ naturã eſt: vt ſine peccato aliquis ſit: ſʒ talis eligatur: cuius cõparatione cęteri grex dicãtur.

¶ Leo papa in ſermõe. τ habetur diſtin. lxi. capitulo miramur. Leo pp̄

Si in quibuſlibet eccleſię gradib⁹ ꝓuidenter ſcienterqʒ curãdũ eſt: vt in domo dñi nihil inordinatũ ſit: nihil ꝙ ꝑpoſterum: quanto magis elaborandum eſt: vt electione eius qui ſupra omnes gradus conſtituitur: nõ erretur. Nam totius familię dñi ſtatus τ ordo nutabit: ſi qꝺ requirit in corpore: non inuenitur in capite.

¶ Leo papa ibidem.

Sicut enim boni operis ſibi comperat fructum: qui rectum tenet in eligendo ſacerdote iudiciũ: ita graui ſemetipſum afficit damnatione: qui ad ſuę dignitatis collegium ſublimat indignum.

¶ Leo papa ibidem.

Valde iniquum eſt τ abſurdum: ꝙ imperiti magiſtris noui antiquis: rudes pręferantur eruditis.

¶ Caſſiodorus lib. i. epiſtolarum. Caſſio.

Neceſſe eſt prudentiſſimũ eligere: qui poſſit contra ſubtiliſſimos diſputare: τ in cõuentu doctorũ ſic agere: ne ſuſceptam cauſam tot erudita poſſint ingenia ſuperare. Magna res contra artifices loqui: τ apud illos aliquid agere: qui ſe putant omnia prędicere.

¶ Caſſiodorus lib. iij. epiſtolarum.

Neceſſarium probatur eſſe reipub. perſonas dignitatibus aptas eligere: vt cui iuſticia cõmittitur malis moribus non grauetur. Alioquin inefficax eſt ab homine exigere quod agnoſcitur non habere. Et confidenter quęritur quod ineſſe ſentitur.

¶ Origenes ſuper leuitico. Orige.

Requiritur in ordinando ſacerdote τ pręſentia populi: vt ſciant omnes τ certi ſint quia qui ex omni populo eſt pręſtantior: qui doctior: qui in omni virtute eminentior: ille eligitur ad ſacerdotium: τ hoc aſtante populo: ne aliqua poſtmodum retractio cuiqʒ: ne quis ſcrupulus reſideret.

¶ Origenes ſuper illõ numeri. xxvij. Prouideat dominus ſpiritum omnis carnis.

Diſcant electorẽ principes ſucceſſores ſibi non eos qui conſanguinitate generis iuncti ſunt neqʒ qui carnis propinquitate ſociantur teſtamento ſignare: neqʒ hęreditariũ tradere eccleſię principatum: ſed referre ad iudicium dei τ non eligere illum quem humanus affectus commendat: ſed totum dei iudicio de ſucceſſoris electione permittere.

¶ Origenes ibidem.

Nulla hęc populi acclamatio: nulla ꝓpinquitatis acclamatio: propinquis agrorum τ ꝑdiorũ relinquatur hęreditas: gubernatio autẽ populi illi tradatur: quẽ deus eligit: qui. ſ. in ſe hʒ ſpiritum dei. i. in quo ſit claritas legis τ ſcientię. vt poſſint eum audire filij Iſrael.

ELementũ grę. στοιχειον. ου. το. τ στοιχειακος. ου. o. elementalis dicitur. Eſt autem elementum ex quo aliquid diuiditur in exiſtens: vt materia: vt ſyllabei a: τ ib: ſm Ariſtot. lib. vij. metaphiſicę.

Elementa dicta ſunt ab alendo.

- Elemoſyna q̄ ſubuenitur primo.
  - Ex parte aīę cui ſubuenitur.
    - Poſcendo auxiliū a deo in his q̄ per ſeipſum non pōt q̄d fit orando. — Oratio p̱ alijs
    - Impēdēdo auxiliuʒ p̱ ſe ipſm cō tra tres defect⁹ ſcilicet.
      - Ignorantię.
        - Intellectus ſpeculatiui cui ſubuenitur docēdo neſcientes ⁊ eſt. — Doctrina.
        - Intellect⁹ pratici: cui ſubueniť ꝯſulendo ignorantibus: ⁊ eſt. — Conſilium.
      - Paſſionis appetitiuę virtutis: inter quos maxim⁹ eſt. Triſticia: cui ſubuenitur conſolando: ⁊ eſt. — Conſolatio.
      - Inordinati act⁹ q triplex ē.
        - Peccatū cōmiſſum in deum per inordinatum actum voluntatis: cui ſubuenitur corrigendo ⁊ caſtigando: ⁊ eſt. — Correctio frna vl' caſtigatio.
        - Peccatum cōmiſſum in nos cui ſubuenitur remittendo iniuriam: ⁊ eſt. — Remiſſio iniuriarum.
        - Onerosa ꝯuerſatio pp̱ infirmitatē: vel aliam ꝗuis cām: cui ſubueniť ſupportādo: ⁊ eſt. — Tolerantia.
  - Ex parte corpis.
    - In vita
      - Communis.
        - Inferior. — Defectus alimēto2ū: cui ſbueniť p̱ cibationē ⁊ potū: ⁊ eſt.
          - Cibatio.
          - Potatio.
        - Exterior.
          - Nuditas cui ſubueniť. Tegmento: ⁊ eſt. — Veſtiglo.
          - Defect⁹ habitationis cui ſubnitur colligendo: ⁊ eſt. — Hoſpitatio.
      - Spālis ex cā.
        - Intrinſeca. — Infirmitas cui ſubuenitur ſubueniendo infirmis: ⁊ eſt. — Viſitatio infirmorum.
        - Extrinſeca — Captiuitas vel carcere detētio: ⁊ eſt. — Captiuoꝝ redēptio.
    - P⁹ vitā. — Sepultura.

Ex.b.Tho.ſcda ſcdę.q.xxxij.ar.ij.⁊.iiij.ſen.di.xv.

Verſus.

Viſito: Poto: Cibo: Redimo: Tego: Colligo: Condo:
Conſule: Caſtiga: Solare: Remitte: Fer. Ora.

ELEMOSYNA greca dictio ē ελεμοσυνη. ες.α.⁊ ελεημον.ονος.ο. miſericors dicitur. Eſt autem elemoſina opus: in quo datur aliqd indigenti: ex compaſſione: propter deū. ſm Theologos. iiij.ſen.di.xv.⁊.b.Tho. ſecunda ſecundę.q.xxxij.ar.i. Diciturq; ab ελεος.εος.ο. quod eſt miſericordia.

Tobias ¶ Tobias cap.iiij.

Ex ſubſtantia tua fac elemoſynaʒ: ⁊ noli auertere faciem tuam ab vllo paupere. Ita enim fiet: vt nec a te auertatur facies dn̄i. Q̄uo potueris: ita eſto miſericors.

¶ Tobias cap̄.iiij.

Si multū tibi fuerit: abundanter tribue. ¶ Ibidem.

Si exiguū tibi fuerit: etiā exiguuʒ libenter impartiri ſtude. P̄remiū enim bonuʒ tibi theſaurizas in die neceſſitatis: quoniā elemoſyna ab omni peccato: ⁊ a morte liberat: ⁊ non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram ſūmo deo elemoſyna omnibus facientibus eam. ¶ Tobias cap.xij.

Bona ē orō cū ieiunio ⁊ elemoſyna: magis q̄ȝ theſauros auri recōdere: qm̄ elemoſyna a morte liberat: ⁊ ipſa ē quę purgat peccata: ⁊ facit inuenire vitam ęternam.

Job ¶ Job capitulo.vi.

Qui tollit ab amico ſuo miſericordiam: timorē domini

David dereliquit. ¶ David pſalmo.xl.

Beatus q intelligit ſuper egenū ⁊ pauperē. In die ma-

Prouer. la liberabit eum dominus. ¶ Prouerbioꝝ cap.iij.

Honora dominū de tua ſubſtantia: ⁊ de primitijs omnium frugum tuarū de pauperibus: ⁊ implebuntur horrea tua ſaturitate: ⁊ vino torcularia redundabūt.

¶ Prouerbiorum cap.xij.

Qui negligit damnum propter amicum: iuſtus eſt.

¶ Prouerbiorum cap.xiiij.

Qui deſpicit proximum ſuuȝ peccat: qui aūt miſeretur pauperi beatus erit. ¶ Prouer.ibidem.

Qui calumniatur egenteȝ exprobrat factori eius: honorat autem eum qui miſeretur pauperis.

¶ Prouerbiorum cap.xix.

Fęneratur domino qui miſeretur pauperis: ⁊ viciſſitudinē ſuam reddet ei. ¶ Prouer.cap.xxi.

Qui obturat aurem ſuam ad clamorē pauperis: ⁊ ipſe clamabit ⁊ non exaudietur.

¶ Prouerbiorum cap.xxij.

Qui pronus eſt ad miſericordiam benedicetur. de panibus enim ſuis dedit pauperi.

¶ Prouerbiorum cap.xxviij.

Qui dat pauperi nō indigebit. Qui deſpicit deprecantem ſuſtinebit penuriam.

¶ Eccleſiaſtici cap.iij. Eccle.

Ignem ardentē extinguit aqua: ⁊ elemoſyna reſiſtit peccatis: ⁊ deus proſpector eſt eius: qui reddit gratiam.

¶ Eccleſiaſtici cap.iiij.

Filij elemoſynam pauperis ne defraudes: ⁊ oculos tuos ne tranſuertas a paupere.

¶ Eccleſiaſtici cap.iiij.

Animā eſurientē ne deſpexeris: ⁊ nō exaſperes pauperem inopia tua. ¶ Eccleſiaſtici cap.vij.

Exorare ⁊ facere elemoſynam ne deſpicias: ne dicas in multitudine munerum meorum reſpiciet deus: ⁊ offerente me deo altiſſimo munera mea ſuſcipiet.

¶ Eccleſiaſtici cap.vij.

Pauperi porrige manum tuam: vt perficiatur propiciatio: ⁊ benedictio tua: gradiatur in cōſpectu omnis viuentis: ⁊ mortuis non prohibeas gratiam.

¶ Eccleſiaſtici cap.xiiij.

Ante morteȝ benefac amico tuo: ⁊ ſm vires tuas exporrigentes da pauperi.

¶ Eccleſiaſtici cap.xxix.

Qui facit miſericordiam fęneratur proximo ſuo: ⁊ qui pręualet manu: mandata ſeruat.

¶ Eccleſiaſtici.c.xxxv.
Daniel Qui facit miſericordiã offert ſacrificiũ. ¶ Dãiel.c.iiij.
Peccata tua elemoſynis redime: ⁊ iniquitates tuas mi
ſericordijs pauperum: forſitã ignoſcet deus delictis
Iſaias tuis. ¶ Iſaias capitulo.lviij.
Si videris nudum cooperi eum: ⁊ carnem tuam ne de
Mat. ſpexeris. ¶ Mattheus cap̃.i.
Gratis accepiſtis: gratis date. ¶ Mattheus cap̃.v.
Theſaurizate vob̃ theſauros in cęlo. ¶ Matthe⁹.c.vj.
Quũ facis elemoſynã noli tuba cãer̃. ¶ Mat.c.xviij.
Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vende omnia quę habes: ⁊
da pauperibus: ⁊ habebis theſaurum in cęlo: ⁊ veni
ſequere me. ¶ Mattheus cap̃.xxv.
Venite benedicti patris mei poſſidete paratum vobis
regnum ab origine mundi: eſuriui enim: ⁊ dediſtis mi
Lucas hi manducare. ¶ Lucas cap̃.xi.
Date elemoſynã: ⁊ oĩa mũda ſũt vobis. ¶ Lucaſ.c.xij.
Vendite quę poſſidetis: ⁊ date elemoſynã: facite vobis
ſacculos q nõ veteraſcũt. theſaurũ nõ deficientez in
cęlis. Quo fur ñ appropriat: neq3 tinea corrũpit: vbi
n. theſaur⁹ veſter ẽ: ibi ⁊ cor vr̃3 erit. ¶ Lucaſ.c.xiiij.
Quũ facis prandiũ: aut cęnã: noli vocare amicos tuos
neq3 frẽs tuos neq3 cognatos: neq3 vicinos: neq3 diui
tes: ne forte ⁊ ipſi te reinuitẽt: ⁊ fiat tibi retributio: ſ3
quũ facis cõuiuiũ voca pauperes debiles: claudos:
⁊ cęcos: ⁊ beat⁹ eris: qr nõ habẽt retribuer̃ tibi. Re
tribuet̃.n. tibi in reſurrectiõe iuſtorũ. ¶ Luc.c.xvj.
Facite vobis amicos ð Mãmona iniquitatis: vt quũ ðfe
ceritis recipiãt vos i ęterna tabnacula. ¶ Lu.c.xvi.
Qui obturat aurem ſuam ad clamorem pauperis: ⁊ ipſe
clamabit ⁊ non exaudietur. ¶ Joannes cap̃.iij.
Joãnes Non diligam⁹ verbo neq3 lingua: ſed opere: ⁊ veritate.
¶ Ibidem.
Qui habuerit ſubſtãtiã hui⁹ mũdi. ⁊ viderit fratrẽ ſuũ
neceſſitatem hẽre: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo quõ
charitas dei manet in illo. ¶ Joannes.c.iij.
Debemus.n. aĩas pro fratribus ponere. ¶ Joã.c.xiij.
Hoc mandatum do vobis: vt diligatis inuicem.
¶ Paulus.i.corynthios.cap̃.xiij.
Paulus Si diſtribuero i cibos pauperũ omnes facultateſ meaſ:
charitatem autem non habeam nihil mihi prodeſt.
¶ Auguſtinus ſuper pſal.ciij.
Auguſt. Valde male dirigitis q hñ audit male opat̃: ſi potes da
re: da: ſi nõ potes: affabilẽ te fac: coronat de⁹ intus bo
nitatem: vbi non inuenit facultatem: nemo dicat non
habeo: charitas non de ſacculo erogatur.
¶ Auguſtinus de verbis dñi ſermone.xxv.
Dicit tibi Xp̃us: da mihi ex eo qð dedi tibi. De meo q̃ro
Da ⁊ redde. habuiſti me largitorẽ: fac me debitorem:
habeã te feneratorẽ: tẽporalia mihi das: ęterna tibi
reſtituam: teipſum tibi reddã: qñ te mihi reddidero.
¶ Auguſtinus de verbis domini ſermone.xxx.
Si vis facer̃ elemoſynam a te incipe. Quo enim miſeri
cors ẽ alteri q crudelis ẽ ſibi? Unñ ſcriptum eſt miſere
re animę tuę mendicat ante te anima tua. Redi ad cõ
ſciẽtiã tuã qcunq3 male viuis: ⁊ ibi inuenies aĩaz tuaz
Mendicantẽ inuenis: pauperem inuenis: erũnoſum.
¶ Auguſtinus de verbis domini.
De iuſtis laborib⁹ facite elemoſynas: nõ eniz corrupturi
eſtis iudicẽ chriſtũ: vt non vos audiat: cum paupe
rib⁹ qb⁹ tollitis. Nolite velle elemoſynas facere de
fęnore ⁊ vſuris fidelib⁹ dico qb⁹ corp⁹ xp̃i erogam⁹
¶ Auguſtinus de verbis dñi.
Vtãt̃ diuites cõſuetudine infirmitatis ſuę: ſ3 doleãt ali
ter ſe poſſe. Meli⁹ eni facerent ſi aliter poſſent. Si
ergo non extollitur pauper de mendicitate: tu quare
extolleris de infirmitate. Utere cibis electis ⁊ p̃cio
ſis ſicut cõſueuiſti: qui aliter non potes qr ſi cõſuedi
nẽ mutas ęgrotas: cõceditur tibi Uter̃ neceſſarijs da
pauperibus ſuperflua. vtere precioſis: da pauperib⁹
vilia. ¶ Auguſtinus de ſermone domini.
Beati illi qui ſubueniũt miſeriſ qm̃ eis repẽdiũt̃: vt ꝑ mi
ſericordem dominũ de miſeria liberentur. Nã id ipm
vr̃ iuſtũ: vt q a potẽtiore adiuuari vult: adiuuet iferio
rẽ: i quo ẽ ipſe potẽtior. ¶ Aug. in ſer. de elemoſy.
Talis d3 eẽ miſericordia quę ſuſcipiat̃: nõ quę repellat̃
q̃ peccata purget: nõ quę anima grauet: de bono: ð iu
ſto labore: de ꝓpria facultate: nõ ð pauperis egeſtate.
¶ Auguſtinus in ſermone de diuite.
Elemoſyna mũdat peccata: ⁊ ipſa iterpellat ꝓ nobis ad
dñm: qr quicquid pauperibus dederim⁹. ipſuz itegre
poſſidebimus. ¶ Auguſtinus de vera innocentia.
Multa nos in facultatibus ſuperflua habere probabi
mur: ſi neceſſaria ſola teneam⁹: nã vana q̃rẽtib⁹ nihil
ſufficit: ⁊ alienorũ quodammodo retẽtor ẽ: q quod dã
dum eſt pauperibus: inuiiiter retinet.
¶ Aug. i ſermone de ṽbis dñi. ⁊ hr̃. di.xlv.c. Duę.
Duę ſũt elemoſynę: vna cordis: alia pecunię: elemoſyna
cordis eſt dimittere ei a quo lęſus ex. Nã dare aliqd i
digẽti. aliqñ q̃ris ⁊ nõ habeſ: indulgere peccãti: quan
tũ volueris redundat tibi. Elemoſyna cordis multo
maior eſt: q̃3 elemoſyna corporis: charitatis elemoſy
na ſine ſubſtantia terrena ſufficit: illis vo quę corpora
liter dat̃: ſi ſine benigno corde tribuit̃ oino ñ ſufficit.
¶ Aug. i Enchyridiõ ⁊ hr̃ ð peni. di.iij.c. Qui vult
Qui vult ordinate dare elemoſynã: a ſeipſo debet icipe
re: ⁊ eã ſibi prio dare eſt.n. elemoſyna opus miſericor
dię veriſſimę: de q̃ dictũ ẽ miſerere animę tuę placẽs
deo: propter hoc renaſcimur: vt deo placeamus.
¶ Auguſtinus in Enchyridion.
Multa ſunt genera elemoſynarũ: quę quũ facimus adiu
uamur: vt nobis dimittãtur peccata: ſ3 ea nihil ẽ ma
ius: q̃3 quũ ex corde dimittimus peccata.
¶ Aug. in tractatu de miſericordia Dei.
Elemoſyna eſt ſecundus baptiſm⁹. Quis.n. eſt ſine pec
cato. Nã ſicut aqua extinguit igne3: ita elemoſyna ex
tinguit peccatũ. In horreis nr̃is hẽmus fiducia quaſ
flãmas noſtras vn⁹ panis extinguat: ⁊ ante fores ge
hennę ſtat miſericordia: ⁊ non permittit aliquẽ incar
rem mitti. ¶ Auguſtinus Ibidem.
Perfecta miſericordia eſt vt ante occurrat eſurientibus
q̃3 roget aliquando mẽdic⁹. Nõ.n. pfecta pietas: ẽ q̃
p̃cib⁹ extorquet̃. ¶ Hieronym⁹ ſup Malachiã. Hiero.
Si qñ fames: ⁊ penuria: ⁊ rerũ omniũ egeſtas: opprimit
mũdũ: ſciamus hoc ex ira dei deſcẽdere: q in pauperi
b⁹ ſi nõ ſuſcipiãt elemoſynã: fraudari legit̃: ⁊ ſua poſ
ſeſſione priuari. ¶ Hierony. in epi. ad Nepotianũ.
Sunt q paupibuſ tribuunt parũ: ⁊ amplius accipiant: ⁊
ſub p̃textu elemoſynę q̃rũt diuitias: q̃ magis venatio
appellãda ẽ: q̃3 elemoſyna: ſic beſtię: ſic aues capiunt̃
⁊ piſces. Modica.n. in hamo eſca ponit̃: vt plent i eo
ſacculi protrahãtur. Melius eſt aũt nõ haber̃ qð tri
buã: q̃3 impudenter petere quod reconciliando daſ.
¶ Hieronymus ibidem.
Nõ memini me legiſſe mala morte mortuũ: qui libẽter
opera charitatis exercuit. h3 enim multos interceſſo
res: ⁊ impoſſibile eſt multorum p̃ces nõ exaudiri.
¶ Hieronym⁹ ſup illud. Eccleſiaſtici.xij. Da
miſericordia: ⁊ ne ſuſcipias peccatorem.
Qui indigẽti elemoſynã tribuit: nec pro delicto ſpernit
miſericordiam vere facit. Natura enim reſpiciẽda: ⁊
nõ perſona. Qui enim dat indigẽti peccatori: non qr
peccator eſt: ſed quia homo eſt: non peccatorem: ſ3 iu
ſtum nutrit.
¶ Hieronymus ad Demetriadẽ virginẽ.
Menſulam tuam pauperes ⁊ peregrini nouerint: tu cu3
illis Chriſtum conuiuam noueris.
¶ Hieronymus ad Nepotianum.

Legi relegi ꝑlegi. Nūq̄ vidi hoīez piū mala morte ꝑire.

℃ Hiero. ꝛ hr̄.xij.q.ij.gloria epi.§.Amico.

Amico rape quippiā: furtū ē. Eccleſiā fraudare ſacrilegiū ē. Accepiſſe paupibus erogādū: ꝛ eſuriētibus plurimis illud reſeruare vel cautū vel timidū eſt: aut qḋ aptiſſimi ſceleris exinde aliquid ſubtrahere omnium pꝛedonum crudelitatē ſuperat.

Ambr. ℃ Ambroſi⁹ de officijs ꝛ hr̄.di.lxxxvi.Paſce.

Paſce fame moriētē: quiſq̄ enim paſcendo hominē ſeruare poteris: ſi nō paueris fame occidiſti.

℃ Ambroſius libro de officijs.

Beat⁹ plane de cui⁹ domo nunq̄ vacuo ſinu paup exiuit. Nec q̄.n.q̄ſq̄ magis beatus: q̄ qui intelligit ſup pauperis neceſſitatē: ꝛ infirmi atq̄ inopis erumnam.

℃ Ambro.ſup lucā: ꝛ hr̄ di.lxxxvi. In ſingulis.

Nō publican⁹: nō miles excipit: non agricola: vel vrbanus: diues: ꝛ paupꝛ: oēs in cōmune admonētur: vt conferāt nō habēti. Miſericordia.n.plenitudo virtutū ē: ꝛ ideo omnibus ꝓpoſita pfecte fama virtutis: ne veſtimentis alimētiſq̄ ſuis parcāt: miſericordie tn̄ ipſius pro poſſibilitate cōditionis humane mēſura ſeruet: vt non ſibi vniuſquiſq̄ totū eripiat. Sz qḋ hēt cum

Grego. paupe partiat. ℃ Grego.moraliū lib.xxi.

Elemoſyna ſuperbi diuitis: eū redimere nō valet: quā ꝑpetrata ſimul rapina pauperis ante dei oculos aſcēdere nō ꝑmittit. ℃ Gregorius lib.xviij. mor.

Qui indigēti ꝓ primo exteriorē ſubſtātiā pꝛebet: ſed vitā ſuā a nequicia nō cuſtodit: rē ſuā deo tribuit: ꝛ ſe peccato. Hoc quod minus eſt obtulit autori: ꝛ hoc qḋ maius eſt ſeruauit iniquitati.

℃ Greg.Siagrio epo ꝛ hr̄.i.q.i.c. Nō ē putanda.

Nō ē putāda elemoſyna: ſi paupibus diſpenſetur: qḋ ex illicitis reb⁹ acquirit: q2 q ac intētione mala accipit: vt bene diſpenſet: grauat ē potius q̄ iuuetur.

℃ Gregorius in regiſtro.

Quicqd tribuit paupi: ſi ſubtili cōſideratione penſetur nō ē donū ſed mutuū: q2 qḋ dat multiplicato ſine dubio fructu recipit. ℃ Gregorius in paſtorali.

Tot pene quottidie diuites perimūt: quot morietin̄ pauperū apud ſe ſubſidia abſcondūt: nā quū quelibet neceſſaria indigentib⁹ miniſtram⁹: ſua illis reddimus:

Joānes chryſo. nō nr̄a largimus. ℃ Jo.chryſ. ſup Mattheum ſermone.viiij. ꝛ habetur de pen.di.i.c.Medi.

Medicamētū fortius qḋ maxime opatur in penitentia: hoc eſt: ſicut in ꝓceptis medicine medicamentū quidē herbas multas accipit: vnā aūt dominatiſſimā: ſic ꝛ in penitentia dominatioꝛ iſta herba: ꝛ potētioꝛ eſt: ꝛ vniuerſū ipſa efficit: Audi.n.quid dicit ſcriptura diuina: date elemoſynā: ꝛ omnia munda ſunt vobis.

℃ Jo.chryſ.ſup Mattheū ſermone.viiij.

Elemoſyna amica dei cōſiſtit: ꝛ ſemp ei ꝓpinqua ē. Pro quibuſcunq̄ voluerit facile munus gratie impetrat vincula pctōrū ipſa diſſoluit: fugat tenebras: extin-

Leo pp guit ignē: huic cū multa fiducia porte celi apiuntur.

℃ Leo papa ſup illud. Date inquid: ꝛ dabit vobis.

Da qḋ accipias ꝛ fere qḋ metas: ſparge qḋ colligas: q̄uis nō habeas niſi qḋ acceperis: nō potes tn̄ nō habere qḋ dederis. Infidelis aūt ꝛ iniquus eſt etiā ſi quid qḋ eſtimat diligendū nō vult habere perpetuū.

Petr⁹ rauenn. ℃ Petrus Rauēnas in quodā ſermone.

Manus paupis ē gazophilatiū chriſti: ꝛ quicquid paup accipit Chriſtus acceptat. Da ergo pauperi terrā: vt accipias regnū: da micā: vt accipias totū: da pauperi: vt detur tibi: q2 quicquid pauperi dederis tu habebis. qḋ pauperi non dederis: habebit alter.

Plato ℃ Plato in Timeo.

Mar. Bonos viros decet eē cōmunes. ℃ Martialis.li.v.

Callidus effracta nummos fur auferet arca:
Proſternet patrios impia flamma lares:
Debitoꝛ vſuram pariter ſorteniq̄ negabit.
Non reddet ſterelis ſemina iacta ſeges.
Diſpenſatorem fallax ſpoliabit amica.
Mercibus extructas obruet vnda rates.
Extra fortunam eſt: quicquid donatur amicis:
Quas dederis ſolas ſemper habebis opes.

De hac materia habes ſupra l Amoꝛ primi ꝛ Charitas.

Elenchus grece dictio ē ελεγχοσ.ου.ο. ꝛ ελεγχω arguo dr̄. Eſt aūt elenchus ſyllogiſmus ad contradicendū.i.ad redarguendū falſaz poſitionē ſz.b.Tho. ſuper lib.iiij. Metaphyſice lec.vi.ſi.

Eligibilis grece αιρετοσ.ου.ο. ꝛ αιρομαι eligo dr̄. Eſt aūt eligibile qḋ in deliberādo ceteris pꝛetulimus ſm Ariſtotelem lib.iij. Ethicorum.

ELOQVENTIA grece λογιοτησ.τητοσ. ꝛ λογιοσ.ου.ο. eloquēs dr̄. a loquor: q̄ dſcēdūt. Eſt autē loqui verba proferre diſſerteq̄ a dicendo. Quoniā dicere eſt eleganter ꝛ facunde loqui. Quintilianus. Nam mihi ne dicere quidē videt: niſi q diſpoſite: ornate: copioſe dicit. Loquor autē a loquo deſcendit. Js.n. qui loquit ſuo loco quodq̄ verbū ſciens ponit. Nā qui primo incipit fari ꝛ vocabula ꝛ reliqua verba dicit: anteq̄ ſuo loco ea ponere poſſit. Taleq̄ Chriſippus affirmat nō loqui: ſed vt loqui. Quapropter vt hominis imago nō eſt homo: ſic in coruis cornicibus: pueris primitis ſeri incipientibus verba non eſſe verba: pro loqui nō dicantur. A loquor qḋ eſt dico quod eſt propriū oratoris ſit eloquens qui dicendi ratione prouectus eſt. Et eloquētia dictio ex oī pte pfecta. Et eloquēter adverbiū: hoc eſt facunde. Et eloquiū qḋ modo ſermonē

modo eloquētiā ſignificat. ℃ Juuenalis. Juena.

Eloquium ꝛ Famam Demoſthenis ꝛ Ciceronis Incipit optare. ℃ Claudianus. Clau.

Eloquio dulces quondam ſolatus amicos. Hiero.

℃ Hieronymus epiſtola ad Paulinū pꝛeſbyterum ꝛ eſt in prolo. Biblie.

Ad Titū liuium lacteo eloquētie fonte manātem de vltimis hiſpanie galliarūq̄ finibus quoſdam veniſſe nobiles legimus: ꝛ quos ad contemplationem ſui Roma non traxerat: vnius hominis fama perduxit.

℃ Gregorius lib.vi.mor. Grego.

Ille bene loquendi facundiam percipit: qui ſinus cordis perfecte viuendi ſtudia extendit: nec loquentem conſcientiam pꝛepedit: quum vita linguam antecedit.

℃ Iſidorus lib. de ſummo bono. Iſidor⁹

Sepe repit ſimplicitas vīdicari: ꝛ falſitas ꝓpoſita: q̄ homine ſuis erroꝛib⁹ illicit: ꝛ p lingue ornamēta laqueos dulces aſpgit. ℃ Iſidor⁹ li.iij. de ſummo bono.

Antiq forenſē eloquētiā caninā linguā nuncupabant: eo q̄ cauſidici in certaminib⁹ cauſaꝝ omiſſis que agunt veluti alterutrū ſeſe lacerāt: iurgiaq̄ cauſaꝝ ad iiuris ſuos cōmutāt. ℃ Caſſiodorus ſup pſal.lxxij. Caſſio.

Eloquēs ē ille q ſcit parua ſubmiſſe: media tēperate: magna grāditer dicere: qui ſcit inuenire ꝓclare: enūciare magnifice: diſponere apte: ꝛ fucare varijs. Lactā.

℃ Lactantius ſr.li.vi. diui. Inſtitu.

Nā carnē cōpoſitū ꝛ oratio cū ſuauitate decipiēs capit mētes: ꝛ quo voluerit impellit. Inde hoīes litterati: quū ad religionē dei acceſſerint: ab aliquo impito doctore fundati minus credūt. Aſſueti.n. dulcib⁹ ꝛ politis. Siue orōnib⁹: ſiue carminibus diuinaꝝ litteraꝝ ſimplicē cōmunēq̄ ſmonē pro ſordido aſpnāt. Id.n. q̄runt qḋ ſenſuz demulceat. Perſuadet aūt qcqd ſuaue eſt: ꝛ animo penitus dū delectat inſidet. Nū igit deus: ꝛ mentis ꝛ vocis: ꝛ lingue artifex diſerte loqui nō pōt: ſummo ꝓo ſumma ꝓuidētia carere fuco voluit ea q diuina ſūt: vt oēs intelligerent que ipſe omnibus

loquebatur. ℃ Seneca epiſtola.xxxii. Seneca

Nihil ordinatū eſt qđ pcipitat ⁊ pperat: Atqȝ ſtillare il
lum volo q̃ȝ currere nec extēdat aures nec obruat. Il
la quoqȝ inopia ⁊ exilitas ſermin⁹ intētū auditorē hēt
tedio interruptę tarditatꝭ. facili⁹ tn̄ īſidet qđ expecta
tur q̃ȝ qđ preteruolat: tādē diſcipulis hoīes pcepta di
cūt: nō traditur, qđ fugit. Remedia nō pſunt niſi vbi
immorentur. ℭ Seneca epiſtola .xxxij.
Quis medicus ęgrotos in trāſitu curat? nec vllā qdē vo
luptatē hēt talis vborū ructiū ſtrepit⁹: quēadmoduȝ
pcliue currētiū nō vbi viſum ē gradus ſiſtitur: ſȝ inci
tato corporis pōdere ſerpit: ac lōgius q̃ȝ voluit effer
tur. Sic iſta dicēdi celeritas in ſua ptāte ē: nec ſatis
decora philoſophię quę ponere debet verba. nō proij
cere: ⁊ pedetentim procedere: perēnis vnda ſit: nō tor
rens. Circūſpiciat ſe ſermo noſter ⁊ eſtimet: ⁊ pbeat
ęſtimandum: proferatur malo: q̃ȝ profluat.
ℭ Seneca declamationū lib. x. in prohemio.
Magna debet eſſe eloquentia quę in initijs placeat.
ℭ Seneca de conſolatione ad Paulinū.
Poteſt qdē eloquētia quę parua ſunt approbare: p ma
gnis. Rurſū magna attenuare ⁊ ad minima deducere.
Ariſto. ℭ Ariſtoteles li. i. Rhetorices.
Rhetorica docet vera ⁊ iuſta perſuadere: ⁊ ɔ̄tria boꝝ fu
Plato gere. ℭ Plato lib. de republica.
Ornamētū maximū reipu. eloquētia philoſophorum.
Cicero ℭ Cicero in prologo Rhetoricorum veterum.
Me qdē diu cogitantē rō ipſa in hāc potiſſimā ſententiā
ducit: vt exiſtimē ſapiētiā ſine eloquētia parū pdeſſe
ciuitatib⁹: eloquētia vero ſine ſapiētia nimiaȝ obeſſe
pleruqȝ prodeſſe nunq̃. Quare ſiquis omiſſis rectiſſi
mis atqȝ honeſtiſſimis ſtudiis rōnis ⁊ officij ɔſumit
oēm operā in exercitatiōe dicendi: is inutilis ſibi pni
cioſus ciuis patrię alitur. Qui vo ita ſe armat eloqn
tia: vt non oppugnare ɔmoda patrię: verū propugna
re poſſit: is mihi vir: ⁊ ſuis: ⁊ publicis rōnib⁹ vtiliſſi
mus: atqȝ amiciſſimus ciuis fore vr̄. Ac ſi ɔſiderare volum⁹ hu
ius rei quę vocatur eloquentia: ſiue artis: ſiue ſtudij:
ſiue exercitatiōis: cuiuſdā ſiue facultatꝭ a nā pfectę
ɔſiderare principiuȝ: reperiemus id ex honeſtiſſimis
cauſis natum atqȝ optimis rationibus perfectum.
ℭ Cicero in prohemio Rhetoricorum nouorum.
Non. n. paruūqȝ fruct⁹ hēt copia dicēdi: ⁊ cōmoditas orō
nis: ſi recta intelligētia. ⁊ diffinita animi moderatiōe
gubernet. ℭ Cicero li. ij. de natura deorū.
Iam vo dn̄a rerū: vt vos ſoletis dicere eloquendi vis q̃ȝ
eſt pclara: q̃ȝqȝ diuina: q̄ primū efficit: vt ea q igno
ramus dicere: eloquēdi vis q̄ eſt: docere poſſimus: de
inde hac coartamur: hac perſuademus hac conſola
mur afflictos: hac deducimus perterritos a timore:
hac geſtientes cōprimim⁹: hac cupiditates iracūdiaſ
qȝ reſtringimus hęc nos iuris: legum vrbium ſocieta
te deuinxit: hęc a vita immani ⁊ fera ſegregauit.
ℭ Cicero li. ij. de finibus bonorū ⁊ malorum.
Oēm vim loquēdi Ariſtoteles in duas tributā eē pcō
dicere rhetoricā palmę dialeticā pugno ſimilē eē dice
bat: qđ latius loqueret rhetores dialetici aūt ɔpreſ
ſius. ℭ Cicero in oratione pro Archia.
Hęc ſtudia adoleſcētiā agūt: ſenectutem oblectāt: ſcdas
res ornāt: aduerſis ſolatiū ⁊ refugiū pſtāt: domi dele
ctāt foris nō ipediūt: pnoctāt nobiſcū: pegrinant: ⁊
A. geli⁹ ruſticant. ℭ Aulus Geli⁹ li. xviij. dicebat Public⁹.
Ualc. Comes facūd⁹ i via ē p vehiculo. ℭ Ualc. maxi. li. viij.
maxi. Potentium eloquētię plurimū valere aiaduertimus.
ℭ Ouidius meta. lib. xiij.
Et quid facundia poſſit.
Tunc patuit: fortiſqȝ viri tulit arma diſertus:
ℭ Ouidius de ponto li. iij. Elegia. iij.
Non opus eſt magnus placido lectore poetis
Quemlibet inuitum difficilemqȝ tenent.
ℭ Ouidius Triſtium li. iij. Elegia vltima.
Vtqȝ vires ſemper laurus: nec fronde caduca:
Carpit ęternū ſic habet illa decus. ℭ Iuue. Sat. x. Iuue.
Nocitura toga: nocitura petuntur
Militia: ⁊ torrens dicendi copia multis:
Et ſua mortifera eſt facundia. ℭ Iuuenalis ibidē.
Eloquium aut famam Demoſthenis: aut Ciceronis.
Incipit optare: ⁊ totis quinquatribus optat
Quiſquis adhuc vno partē colit aſſe mineruam.
Quem ſequitur cuſtos anguſtę vernula capſę.
Eloquio ſed vterqȝ perit orator vterqȝ.
Largus ⁊ exundans leto dedit ingenij fons.
Ingenio manus eſt ⁊ ceruix ceſa nec vnq̃
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra puſilli.
De hac materia habes ſupra vbi Concio.
Emancipatio ē relaxatio patrię poteſtatis corā iu
dice cōpetēte: volūtate pris ⁊ volūtate filij ɔſen
tiēte. Dicta ex eo q extra manū. i. poteſtatē patris po
nit filius. Sane ſciēdum. q Mācceps is eſt q aliqđ a
populo emit cōducit vel qui manu ſublata ſignificat ſe
autorē emptiōis eſſe: q idē pręs dr̄: qui tam debet pę
ſtare populo: qđ pmiſit q̃ȝ is qui pro eo pręs factus
eſt. Eſt emptio Mancupi: quę ſolēnitate quadā ſiebat
adhibitis non minus quinqȝ teſtibus romanis ciuib⁹
puperib⁹: ⁊ alio eiuſmodi cōditionis: q librā ęneā te
neret. Emptor ita dicebat. Hoc Ego ex iure: Quiritiuȝ
meuȝ eſſe aio hoc quod emptum eſt hoc ęre ęneaqȝ li
bra: deide librā ęre pcutiebat: idqȝ eo dabat ei: a quo
rē emptā accipiebat: ⁊ hęc mācipatio vocabat. Hic
ſeruus: equus: ouis: bos: aliaqȝ hmōi mācipia dicūt
q manu capiant: ſiue mācupi emptione acqrāt: ⁊ mā
cipare: q̄ſi manu capere: a quo emācipare: hoc ē manu
mittere: ⁊ liberare. Emācipati āt duob⁹ modis intelli
gunt: aut hij q ex pris iure exeūt: aut q alioꝝ fiūt dn̄i
Qui emācipat emācipator dr̄. Aliquādo tamē ecōtra
rio emācipat⁹ pro dedito: ⁊ veluti in mancipiū aſcri
pto. Cicero. Ita ſenectus nimis honeſta: eſt: ſi ſeipſam
dfēdit: ſi ius ſuū retinet: ſi nemini emācipata ē vſqȝ ad
vltimum ſpiritum dominatur in ſuos.
Emendatio gręce α̕πανόρθωσις. εως. ἡ. dicitur. Ue
nit a menda: quod errorem ſignificat: vnde mendo
ſum librum plenum erroribus dicim⁹. Erit itaqȝ emē
datio a mendis: hoc eſt erroribus emundatio. De hac
materia vide ſupra in Correctio.
Eminentia gręc. ἐξοχὴ. ῆς. ἡ. ⁊ ἐξοχος. ου. ὁ. ἡ. eminēs
dicitur. Deſcēditqȝ ab emineo: quod eſt ſupereſto
quaſi extra alios. hoc eſt pręalijs maneo. Hinc ad
uerbiū eminenter: hoc ē alte: ⁊ pręemineo pręſum: an
teſto: quaſi ante alios: emineo: a quo pēminentia dr̄.
Embryo gręca dictio eſt ἔμβρυον. ου. τὸ apud lati
nos maſculini generis: eſt qđ in vtero matris vi
uit: anteq̃ȝ lineamenta ſuę ſpeciei accipiat: ⁊ cōponit
ex ἐν quod eſt intus: ⁊ βρύω germino.
Emptio g̃. ἀγορασία. ας. ἡ. ⁊ ἀγοράζω emo dicitur.
Unde emptitius adiectiuū Emptitię res dicūtur
quę empte ſunt. ⁊ emptitius miles mercēnarius.
Enchyridion gręca dictio eſt ἐγχειρίδιον. ſignifi
catqȝ aliqñ gladiolū: interdū libellum: qui haberi
frequēter i manib⁹ debeat: vt pote vtilis: cōponitur
ex ἐν prępoſitione ⁊ χειρίδιον quod eſt diminutiuuȝ
a manum deductum: quę χείρ. ρός. ἡ. dicitur.
Enthymema gręca dictio eſt ἐνθύμημα. ατος. τό.
⁊ ἐνθυμούμενον. τό. cautē excogitatū, dr̄. Eſt aūt
Enthymema ſyllogiſmus ex ícotibus ⁊ ſignis ſm̄ Ari
ſtotelem lib. i. priorū.
Enthymema eſt ſyllogiſ. ex probabilibus ⁊ ſignis. ſm̄
Ariſtotelē lib. i. Rhetoricorum.
Enthymema eſt ſyllogiſ. detruncatus pcedēs ex pcogni
tis ſm̄ . b. Tho. ſup lib. poſteriorum col. ij. Sicut enim

ſyllogiſmus eſt oratio in qua quibuſdam poſitis τ cō ceſſis per ea neceſſe eſt aliud euenire. Si vero fuerit imperfectus: hoc eſt ex duobus aſſumptis: alterū de ſit Enthymema dicitur. Ut ois hō eſt aial: ergo hō ē ſubſtantia: Ideo Juuenalis dixit: aut curtum ſermone rotato Torqueat Enthymema.

Epijcia greca dictio eſt. επιεικεια. ας. i. Et eſt bona animoſitas: τ eſt idem quod ſecuritas. Ideo ē parꝫ potētialis fortitudinis. ſꝫ. b. Tho. ſcda ſcdę. q. cxxviij. articulo. i.

Epiſcopatus nomen eſt operis non honoris. ſm. b. Tho. ſcda ſcdę. q. clxxxv. ar. i.

Epiſcopus componitur. ex επι. quod ſignificat in τ σκοπια. ας. i. ſpecula: τ σκοπος. ου. ο. qď ē ſpeculator. Itaqꝫ pōt inſpector interpretari. Inde epatus quę ē ipſa dignitas. Et epiſcopium locus vbi epus cōmoratur. De hac materia vide infra vbi prelatus.

Eremus ſine h: τ cum penultima accentuata pnunciari debet. licet quadam corrupta conſuetudine a multis in principio aſpiretur: τ penultima pronūciet̄ breui. Diciturqꝫ a grecis ερημος. ου. ο. quod eſt ſolitudo. Et ita ερημιτης. ου. ο. eremita. i. ſolitarius.

Ergaſtulum dici poteſt locus laboris vel taberna vel officina: venitqꝫ ab εργαζομαι quod eſt operor. Juuenalis. Nēpe i lucanos τ tuſca ergaſtula mittas.

Ergaſtulus vero Maſ. genere pro ipſo operario ſumit̄. Plinius lib. xviij. na. hiſt. quę Imperator ergaſtulorum dicit: hoc eſt operariorum.

ERRARE eſt aliud p alio putar̄ vl' falſū p vero putare. ſm Aug. Unde error qui grę. πλανη. ης. η. τ πλαγιαομαι. error dicitur. Errare pprie eſt vagari. Uirg. Recēs a vulnere Dido errabat ſilua in magna. Sed quoniam pecudes errando: hoc eſt vagādo paſcunt̄. Errare aliquādo pro paſci ponitur. Uirg. Mille meę ſiculis errant in montibus agnę. Item qꝛ vagando ſępe a recta via deflectitur. Errare aliquando pro peccare τ delinquere accipimus: a quo ſit error: quod modo delictum ſignificat. Et errat ū. Et vagatio ipſa proprie erratio dicitur. Differt autem ſic. Error ab erratione: vt error ſic animi: erratio pedum. Teren. Sane hac multo ppius ibi hic minor eſt erratio. Differūt preterea Error. Neſcientia: τ ignorātia ſic. Quod neſcientia ſimplicem negatiōem ſciētię importat. Ignorantia vero quandoqꝫ ſignificat ſcientię priuationē. Et tunc ignorantia eſt carentia ſcientię: quam qs natus eſt habere. Hoc enim eſt de ratione cuiuſlibet priuationis. Quandoqꝫ autem ignorātia eſt aliquid ſcientię cōtrarium: quę dicitur ignorantia puerſe diſpoſitionis. puta: quuꝫ quis habet habitum falſorū principiorum: τ falſarum opinionum. Ex quibus impeditur a ſcientia veritatis. Error autem eſt approbatio falſorum pro veris: vnde approbare falſa pro veris addit actum quendam ſuper ignorantia. Poteſt eſſe ignorātia: ſine hocqꝫ aliquis de ignotis ſententiam ferat. Et tunc ignorans eſt: τ non errans: Sed quando iam falſam ſententiam fert de his quę neſcit: tūc proprie dr̄ errare. Ex. b. Tho. in qōnib' ď malo. q. iij. ar. iij.

Errones: vt Ulpianus inqt dicunt̄ ſerui: q non quidem fugiunt: ſꝫ frequēter ſine cauſa vagant̄ τ τēporibus in res nugatorias cōſumptis ſerius ad dñm redeūt.

Eccle. Ecclesiaſtes cap. xij.

Cuncta quę fiunt adducet deus in iudiciū pro omni errato: ſiue bonum: ſiue malum ſit.

Augu. Auguſtinus τ habetur di. xxxviij. Quiſq̄s.

Quiſquis ſe exiſtimat ſcire quod neſcit: p vero quippe approbat falſum: quod erroris eſt proprium.

Idem in epiſtola ad Macellam.

Intereſt inquātū τ in quib' reb' erretur: τ q̄ facile ſe quis corrigat: vl' quanta pertinacia ſuū defendere conetur errorem. Auguſtinus ibidem.

Nimis peruerſe ſeipſum amat: qui τ alios vult errare: vt error ſuus lateat. Quanto. n. meli' τ vtili': vbi ipſe errauit: alij nō errāt: quorū ammonitu errore careāt. Uos qui me multū diligitis: ſi talē me aſſeritis: vt nū q̄ in ſcriptis meis erraſſe dicatis: fruſtra laboratis: nō bonam cāꝫ ſuſcepiſtis. Facile in ea me ipſo iudice ſuperamini: qm̄ non mihi placet: quū a chariſſimis meis talis eē exiſtimor: q̄lis non ſum: profecto nō me ſed pro me aliū ſub meo nomine diligunt: ſi nō qď ſuꝫ ſed qď nō ſum diligunt. Auguſtinus ibidem.

Nos eniꝫ placet ſnia Tulij: maximi autoris Romani eloquij: qui nullū vnq̄ verbū inquit qď reuocare vellet emiſit: quę quidē laus q̄uis pclariſſima videat̄: tamē credibilior de nimiū fatuo q̄ de ſapiente pfecto. Sꝫ ſi in bonā partē accipiat̄: vt quempiā taleꝫ fuiſſe credamus: q quū ſapienter oīa loqueret̄: nullū vnq̄ verbum quod reuocare vellet emiſit: hoc poti' de hominibus dei: q a ſpiritu ſancto locuti ſunt: q̄ de illo quē ſic Cicero laudat ſaluberrima pietate credendū eſt. Ab hac ergo excellētia tā longe abſum: vt ſi nullū verbū quod reuocare velim ptulero: fatuo ſum q̄ ſapienti ſimilior. Illius quippe ſcripta ſūma ſunt autoritate digniſſima qui nulluꝫ verbū quidē reuocare vellet: ſed quod reuocare deberet emiſit. Non mihi igit̄ Tulliana illa blādit̄: ſed angit me plane illa Horatiana ſententia. Neſcit vox miſſa reuerti.

Augu. lib. de vnico Baptiſmo.

Oq̄ deteſtandus eſt error hominum: qui clarorū virorum quedā non recte facta laudabiliter ſe imitari putant: a quorum virtutibus alieni ſunt. Ambroſius

Ambroſius in li. de Chaim τ Abel.

Nihil grauius q̄ erranē a deo deſeri: vt ſe reuocare nō poſſit. Gregorius li. viij. moralium. Grego.

Nonnulli dū plus exquirūt cōtēplando: q̄ capiūt vſqꝫ ad peruerſa dogmata erumpunt: τ dum veritatis diſcipuli eſſe negligūt humiliter magiſtri errorū fiunt.

Origenes in ep'la apologetica ſic ſe excuſans. Origi.

Quidā eorū qui libenter habēt criminari proximos ſuos: aſcribūt nobis τ doctrine nrę crimen blaſphemię: qď a nobis nūq̄ audiuerūt: dicūt. n. prēꝫ malicię τ pditionis eorū: q de regno eijciunt̄. i. diabolū me dicere eē ſaluādū: qď nec aliqs quidē mente capt' τ manifeſte inſaniens dicere pōt. Sed nihil mihi miruꝫ vr̄. Si adulteretur doctrina mea ab inimicis: τ illa corruptione corrūpat̄: q̄li corrupta eſt ep'la Pauli apoſtoli. Nā quidā ſub nomine eius falſam epiſtolā conſcripſerūt vt turbarent Theſſalonicēſes: q̄ſi inſtaret dies dñi τ ſeducerent eos. Beda ſup Eſdram. Beda

Multis q in pace eccleſię negligenter vixerāt ſubito erraſſe: τ in flagitia aliq̄ cecidiſſe pfuit: dū poſt caſum pęnitendo erecti vigilantius dño ſeruire cęperūt: τ q pigri ac deſides in innocentia ſtare videbant̄: p accidenteꝫ ſibi ruinā ammoniti ſunt ſolertius erga ſui cuſtodiā contra oēs antiqui hoſtis inſidias accingi: ita vt nec propriam vitam curando offenderant: poſtmodū ēt ſupernę ſalutis cum ſua erectione curā gerāt.

Seneca epiſtola. xlij. Seneca

Ex eo error nr̄ apparet: qď ea ſola putamus emi p qb' pecuniā ſoluim': ea gratuita vocamus: p qbus noſipſos impendimus: q emere nolem'. ſi dom' nr̄a pro illis eēt dādā: adeo nihil ē cuiqꝫ ſe vili'. Sen. ibidē.

Bonus animus nunq̄ erranti obſequiū accōmodat.

Frāciſcus Pe. de vita ſolitaria. li. i. c. i. Fran petrarc

Hoc vnū modo dixerim alteradicatos errores non facile verbis extirpari. Ariſto. li. i. de cęlo τ mūdo. Ariſto.

Paruus error in principio maximus in fine.

Cicero libro primo de diuinatione. Cicero

Omnibus in rebus temeritas in aſſentiendo: erroꝛq; tur
pis eſt. ¶ Cicero lib. ij. de diuinatione.

Nonnunq; etiam erroꝛem creat ſimilitudo.
¶ Cicero lib. i. de fi. bo. ⁊ ma.

Sed quot homines: tot ſententie. Falli poſſumus.

ERubeſcētia grece. ἐρυθρίασις. ιος. ἡ. ⁊. ἐρυθριάω eru
beſco dicitur. Eſt autē erubeſcentia timoꝛ in conui
tij expectatione ſm Jo. Dama. lib. ij. c. xv. Et ſm eun
dem hec eſt optima paſſio.

Differūt erubeſcētia ⁊ vecūdia: q2 erubeſcētia ē d̄ turpi
fiendo: verecundia eſt de turpi facto ſm. b. Tho. t. ſe
cunde. q. xli. arti. iiij.

Dicitur aūt erubeſcentia a rubeo ⁊ rubeſco: que a rube
deducūtur: hinc erubeſco rubefacio: ⁊ rubeſiro noīe ſi
gnificationis: ⁊ ruboꝛ ⁊ rubedo.

ERVDITIO grece: παιδεία. ας. ἡ. ⁊. παι
δεύω erudio dicitur. Et. n. rudus ſiue rau
dus ꝓpꝛie dr̄ res rudis aſpera ⁊ impfecta.
Jdeo hominē impitū rudem nominamus: a
quo fit erudio qđ eſt doceo: inſtruo: ⁊ erudi
tio doctrina: ⁊ erudite ad verbiū: docte: ita ⁊ ruditas
imperitia: ⁊ obtuſitas ingenij: ⁊ rudis ipolitus: a quo
rudiculus diminutiuū. Sane rudis ēt erat virga qua
emeriti gladiatoꝛes donabant. Juuenalis. Ergo ſibi
dabit ipſe rudē. i. libertatē ⁊ finē pugnādi. Preterea
nouū rud⁹ ē materia pauimēti: hoc ē ſaxa d̄ nouo cō
tuſa: ſeu texie fracte ad pauimētū faciendū: ⁊ rudis
vetus materia veterum pauimentoꝛum: ⁊ diruptoꝛū
edificioꝛum que lapidibus ⁊ teſtis confractis: calce
q3 ac harena conſtat. Plinius. Complanate veteri ru
Menā. dere erant vie. ¶ Menander.

ἀναφαίρετον κτῆμά ἐστι παιδεία βροτοῖς. id eſt.
Jnſeparabilis poſſeſſio ē eruditio moꝛtalib⁹. ¶ Jdē.
ἅπαντας ἡ παιδεία ἡμέρους ποιεῖ. i.
Omnes eruditio manſuetos facit. ¶ Jdem.
βραβεῖον ἀρετῆς ἐστιν εὐπαιδευσία. i.
Brauium virtutis eſt bona inſtitutio. ¶ Jdem.
βλέπων πεπαίδευμαι τὰ τῶν ἄλλων κακά. i.
Jnſpiciens eruditus ſum in alioꝛum mala.
γράμματα μαθεῖν δεῖ, καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. i.
Lras diſcere opꝫ: ⁊ diſcētē mētē habere. ¶ Jdem.
διπλοῦν ὁρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα. i.
Duplex vident: qui didiſcerunt litteras. ¶ Jdem.
βακτηρία γάρ ἐστι παιδεία βίου. i.
Subſtentaculum enim eſt eruditio vite. ¶ Jdē.
κάλλιστόν ἐστι κτῆμα παιδεία βροτοῖς. i.
Pulcherrima ē poſſeſſio eruditio moꝛtalib⁹. ¶ Jdē
καν τοῖς ἀγροίκοις ἐστὶ παιδείας λόγος. i.
Et inter agreſtes eſt eruditionis ſermo. ¶ Jdem.
καλὸν δὲ καὶ γέροντα μανθάνειν σοφά. i.
Pulchꝛum eſt ēt ſeni diſcere vehemēter. ¶ Jdem.
τιμὴ πέφυκε πᾶσι παιδεία βροτοῖς. i.
Honoꝛ eſt omnibus eruditio moꝛtalibus. ¶ Jdē.
ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων. i.
Qui litteras nouit: ⁊ egregiā mentē hēt. ¶ Jdē.
ὁ σοφὸς ἐν αὑτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν. i.
Sapiens in ſeipſo circūfert ſubſtantiam. ¶ Jdem.
ὁ μὴ δαρεὶς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται. i.
Non percuſſus homo non eruditur. ¶ Jdem.
ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων. i.
Litterarum expers non inſpicit aſpiciens. ¶ Jdem.
ὡς οὐδὲν ἡ μάθησις ἂν μὴ νοῦς παρῇ. i.
Quam nihil diſcipline niſi mens adſit.

ERumna grece μέριμνα. ης. ἡ. ⁊. μεριμνάω ſollicit⁹ ſum
dr̄. Eſt aūt erumna egritudo laboꝛioſa ſꝫ Ciceronē
li. iiij. Tuſculanaꝝ q̄ſtionū. Uenitq3 erūna: vt aliqui
volunt: ab eruo: qđ eſt extraho: vnde eructo: ⁊ eructatio.
Quī erumna que eſt miſeria: meroꝛ: calamitas: animā
eruere videat. Jnde erumnoſus meſtus: miſer: calami
toſus deducit. De hac materia vide infra in tribulatio

EſSentia grece οὐσία. ας. ἡ. ⁊ eſt illud cuius actus ē
eē ſꝫ. b. Tho. prima parte. q. xxxviij. ar. ij. venitq3
a ſum ſubſtātiuo v̄bo: ita dicto q2 ſubſtat nec alio in
diget. Jn ipſum v̄bum cetera reſoluunt: vt lego. i. ſum
qui lego: vel ſum legens: tu amabas. i. tu eras amans
vel tu eras qui amabas: ⁊ ita cetera.

Eſſe qn̄ nominaliter ſumit quale eſt apud Perſiū. No
ſtrū illud viuere triſte. Et alibi. Jdē ſcire tuū nihil eſt
niſi te ſcire hoc ſciat alter idē eſt cum eſſentia: vn̄ eſſē
tiale: quod ipſius eſſentie eſt: ⁊ eſſentialiter aduerbiū
quo nonnulli vtuntur ſm eſſentiam.

ESuriens grece: λιμώσσω. ου. ὁ. ⁊ λιμώττω fameſco.
Et eſt appetitus calidi ⁊ ſicci ſm Ariſtotelē lib. ij.
de anima: dr̄ aūt ab edo quod ē comedo dictū ab ἔδω
q eſt veſcoꝛ: illius ſuppinū eſum a quo eſito frequen
tatiuū. Et eſurio qđ eſt cupio edere. Quintilianus: p̄
filios eſurit. Hinc eſuries edendi auiditas: ⁊ minus ē
q3 fames. que ex deffectu annone prouenit.

EUagatio mentis eſt filia accidie. Cuius filie ſex ſūt
ſcilicet. Malicia: Rancoꝛ. Puſillanimitas: Deſpe
ratio: Toꝛpoꝛ: ⁊ Euagatio mentis ſm. b. Tho. ſecunda
ſecunde. q. xxxv. ar. iiij. De quibus omnibus vide ſu
pra in arboꝛe accidie vbi deſcribūtur. Qui propter te
dium boni operis euagatur varia cogitādo: vt ipſum
tediū euitet: ⁊ hec inducit ad multiloquiū: ⁊ vaniloq
um: ⁊ facit inſtabilē. Uenitq3 a vagus. Uagi enim pro
pꝛie dicūtur qui ſine negocio modo huc: mō illuc inu
tiliter diſcurrūt: dicti quaſi vacui: hoc eſt q ſine nego
cijs agūtur: hinc vagari dicitur inutiliter peragrari.
Uagoꝛ grece πλανάομαι. ⁊ vag⁹ πλανήτης. ου. ὁ. dr̄.

EUangelium dictio greca eſt εὐαγγέλιον. ου. τό ⁊ eſt
bona annunciatio: nam εὖ bene: ⁊ ἀγγέλλω. nuncio
dicitur.

EUbulia greca dictio eſt εὐβουλία. ας. ἡ. Et ē recti
tudo cōſilij dicta: ab εὖ qđ ē bn̄: ⁊ βουλεύω. cōſulo.
Quare eubulia ē vt⁹ bn̄ cōſiliatiua vel ſic Eubulia eſt
firma cogitatio eoꝝ q̄ ſūt oppoꝛtuna ad finē tpe con
gruo: nec nimis tarde nec nimis velociter: ⁊ alijs cir
cūſtantijs adiūctis ſm. b. Tho. ſcđa ſcđe. q. li. ar. t.
a ſa ſe. q. xlviij. c. ſi. Eubulia ē ps potētialis prudētie

EVCARISTIA ḡ dictio eſt. εὐχαριστία. ας. ἡ
⁊ eſt idem quod bona gratia ab εὖ quod ē bn̄
⁊ χάρις. ιτος. ἡ. gratia. ¶ Sapiētie. c. xvj. Sapi.
Angeloꝛū eſca nutriuiſti populum tuum.
¶ Paulus ad coꝛynthios prime. c. xi. Paul⁹.

Quicunq3 manducauerit panem: ⁊ biberit calicem do
mini indigne reus erit coꝛpoꝛis ⁊ ſanguinis domini.
¶ Paulus ibidem.

Pꝛobet aūt ſeipſum hō: ⁊ ſic de pane illo edat: ⁊ de cali
ce bibat: qui enim manducat ⁊ bibit indigne: iudicium
ſibi mādacat ⁊ bibit non dijudicās coꝛpus domini.
¶ Aug. ſuper Joannē ſermone. xxvi.

Aug. Bucella dn̄ica nō fuit venenū Jude. Sꝫ quū accepit: in
eū inimic⁹ intrauit nō q2 malū acceperit ſꝫ bonū ma
lus male accepit. ¶ Auguſtinus ibidem.

Qui nō manet in xp̄o ⁊ in quo xp̄s nō manet nō mandu
cat eius carnē nec bibit eius ſanguinē. Sed tante rei
ſacramentū ad iudicium ſibi manducat ⁊ bibit.
¶ Auguſtinus ſuper Joannem homelia. viij.

Dn̄s pꝛimo diſtribuerat Jude q3 ceteris apoſtolis ſacra
mētū coꝛpis ⁊ ſanguinis ſui. Deinde dn̄s poſt bucellā
intinctā ⁊ poꝛrectā ſuū expꝛimit traditoꝛem.
¶ Auguſtinus li. ij. Confeſſionum.

Cibus ſum grandium: creſce ⁊ manducabis me. Nec tu
me mutabis in te: ſicut cibum carnis tue ſed tu muta
beris in me.
¶ Auguſti. in ſermōe de ſacramēto altaris.

Jterat quotidie hec oblatio: licet xp̄s ſemel paſſus ſit

qꝫ quottidie peccamus peccatis. Sine quib⁹ mortalis infirmitas viuere non põt: ꝛ ideo qꝫ quottidie labimur. Chriſtus pro nobis myſtice immolatur.

¶ Auguſtinus Ibidem.

Eucbariſtia ẽ oblatio bñdicta: ꝑ quã benedicimur: aſcripta: per quã oẽs in cęlo aſcribimur. Rata ꝑ quã in viſceribus xp̃i cenſemur. Rationalis per quã a beſtiali ſenſu exuimur: Acceptabilis: vt qui nobis diſplicem⁹ per eam acceptabiles eius vnico filio ſimus.

¶ Auguſtinus de doctrina chriſtiana.

Quottidie eucbariſtię cõmunionẽ ꝑcipe: nec laudo: nec vitupero oibus tñ diebus dominicis ſumendã hortor: ſi tñ mens ſine affectu peccãdi ſit. Nã habentẽ volũtatẽ peccandi grauari magis dico eucbariſtię perceptione qꝫ purificari: ꝛ ideo qͣuis peccato quis mordeatur: peccandi tñ de cętero nõ habeat volũtatẽ: ꝛ cõmunicaturus ſatiſfaciat lacbrymas ꝛ orationibus: ꝛ cõfidens de domini miſeratione: qui cõfeſſione pecca tĩpie pctã donare cõſueuit. Accedat ad eucbariſtiam intrepidus ꝛ ſecurus. Sꝫ hoc de illo: quẽ capitalia ꝛ mortalia peccata nõ grauãt: Nã quẽ peccata vel crimina poſt baptiſmũ grauãt: hortor prius publica pęnitentia ſatiſfacere: ꝛ ita ſacerdotis iuditio recõciliatum cõmunicatione ſociare: ſi vult non ad iudiciũ: ſed ad cõdonationẽ eucbariſtiã percipere: ſꝫ ꝛ ſecreta ſatiſfactione ſolui mortalia crimina non negamus.

¶ Auguſtinus de eccleſiaſticis dogmatibus.

Hoc ſacramentũ non in merito conſecrantis: ſed in verbo efficitur creatoris. Nec bonorũ diſpenſatoꝝ meritis ampliatur: nec malorũ attenuatur.

¶ Auguſtinus ad Iannarium. lib. i.

Peccata ſi nõ tãta ſunt: vt excõmunicãdus quiſqꝫ videatur: nõ ſe debet a quottidiana medicina dominici corporis ſeparare. ¶ Auguſtinus ibidem.

Faciat vnuſquiſqꝫ quod ſecũdũ ſuã fidẽ credit pie eſſe faciendum. ¶ Auguſtinus ibidem.

Ille nõ audet honorando ſumere: ꝛ ille nõ audet honorãdo vllum diem pretermittere contẽptũ ſolũ non vult cibus iſte. ¶ Aug. ſup Io. home. lxxxviij ſuper illud prouer. xxiij. Quãdo ſederis vt comedas cũ principe diligenter attẽde quę poſita ſunt ante faciẽ tuã.

De menſa ſacratiſſima altaris domini: vbi corpus ꝛ ſanguis chriſti opponetur. In qua menſa ſedere ẽ humiliter accedere. ¶ Ibidem.

Accedens. n. dꝫ eſſe plenus ſanctimonia: ꝛ immaculat⁹.

¶ Auguſtinus lib. reſponſionũ ad Ianuariũ. ꝛ habetur de Con. di. ij. Liquido.

Liquido apparet: qñ primo acceperũt diſcipuli corp⁹ ꝛ ſanguinẽ dñi: nõ eos accepiſſe ieiunos: nũqd tñ ꝓpterea calumniãdũ eſt vniuerſę eccleſięqꝫ a ieiunis ſemꝑ accipiť. Ex hoc. n. placuit ſpiritui ſancto: vt in honore tãti ſacramẽti prius in os chriſtiani dñicum corp⁹ intraret qꝫ ceteri cibi. Nã ideo ꝑ vniuerſum orbẽ mos iſte ſeruať. Neqꝫ. n. qꝛ poſt cibos dñs dedit: ꝓpterea prãſi aut cęnati fratres ad illud ſacramentũ accipiendũ conuenire debent: aut ſicut faciebãt: quos apoſtolus redarguit ꝛ emẽdat: mẽſis ſuis iſta miſcere. Namqꝫ ſaluator quo vehemẽtius cõmendaret miſterij illius altitudinẽ vltimũ hoc voluit infigere cordibus ꝛ memorię diſcipulorũ: a quibus erat ad paſſionem digreſſurus: ꝛ ideo nõ ꝑcipit quo deinceps ordine ſumereť vt apoſtolis ꝑ quos eccleſias diſpoſiturus erat ſeruaret hũc locũ. Nã ſi hoc ille monuiſſet: vt poſt cibos alios ſemper reciperetur: credo qꝫ eũ morẽ nemo mutaſſet.

Hiero. ¶ Hieronymus ſuper Lucam.

Biberũt ex eo oẽs: ebrietas fęlix: ſacietas ſalutaris: quę qͣnto copioſius ſumitur tãto ſobrietatẽ ſumentibus donare dignatur: ꝛ Iudas bibit: ſed nõ ſaturať: ſꝫ ſitim extinguit ignis ęterni: qꝛ indigne ſumpſit myſteria xp̃i.

¶ Hieronymus ibidem.

Accepit Ieſus panẽ ꝛ benedicẽs fregit tradẽs ꝛ figurãs corpus ſuũ in panẽ quod eſt eccleſia pñs: qð accipiť in fide: bñdiciť in numero: frãgiť in paſſionib⁹: datur in exẽplis: ſumiť in doctrinis: formãs ſanguinem ſuũ in calicẽ vino ꝛ aqua commixtũ: vt alio purgaremur a culpis: alio redimeremur a pęnis ſanguine nãqꝫ agni ſeruať domus a ꝑcuſſione angeli: ꝛ aqua maris rubri extinguunť inimici: quę ſunt myſteria eccl'ię xp̃i. Ambro. ¶ Ambro. in ſermone de Eucbariſtia.

Quãta. n. cordis cõtritione: ꝛ lacbrymarũ fonte: qͣnta reuerentia ꝛ tremore. qͣnta corporis caſtitate atqꝫ animi puritate iſtud diuinũ ꝛ cęleſte myſteriũ ẽ celebrãdũ dñe deus? vbi caro tua in veritate ſumitur: vbi ſãguis tuus in veritate bibitur: vbi ſummus ima hũanis diuina iunguntur: vbi adeſt ſanctorũ pñtia ꝛ angelorũ: vbi tu es ſacerdos: ꝛ ſacrificiũ mirabiliter ꝛ ineffabiliter. Quis digne hoc põt celebrare myſteriũ: niſi tu deus omnipotens offerentẽ feceris dignum.

¶ Ambro. ꝛ hr̃ de con. di. ij. Omnia.

Oĩa quęcũqꝫ voluit dñs fecit in cęlo ꝛ i terra: ꝛ qꝛ voluit ſic fctũ ẽ. Ita lꝫ figura panis ꝛ vini in altari videatur: nihil tñ aliud qꝫ caro xp̃i ꝛ ſanguis poſt cõſecrationẽ credenda. Un̄ ipſa veritas ad diſcipulos. Hęc inqͭ caro mea ẽ pro mũdi vita: ꝛ vt mirabilius dicã: nõ alia plane qꝫ q̃ nata eſt de Maria virgine: ꝛ paſſa fuit in cruce: ꝛ reſurrexit de ſepulchro. Hęc inqͣ ipſa ẽ: ꝛ ideo xp̃i eſt caro: q̃ pro mũdi vita adhuc hodie offertur: ꝛ quã digne percipiť: vita vtiqꝫ eterna in nobis reparatur. ¶ Ambro. de ſacramẽtis lib. iij.

Si tm̃ valuit ſermo Helię: vt ignẽ de cęlo deponeret: nõ valebit ſermo xp̃i: vt ſpẽs elemẽtorũ muteť: de totius mũdi opibus legiſti: qꝛ ipſe dixit ꝛ facta ſunt: ipſe mãdauit ꝛ creata ſunt. Sermo igiť xp̃i qui potuit ex nihilo facere: qð nõ erat: nõ põt ea quę ſunt mutare in illud qð nõ ſunt? Nõ. n. min⁹ eſt nouas reb⁹ dare formas: qꝫ mutare naturas. ¶ Ambroſius ibidem.

Liquet qꝛ ꝑter naturę ordinẽ ṽgo generauit: ꝛ hoc qð cõficimus corpus ex virgine ẽ. Quid q̃ris naturę ordiẽ in xp̃i corpꝫ quũ ꝑter naturã ſit ipſe part⁹ ex ṽgine.

¶ Ambroſius libro de ſacramentis.

Verba euãgeliſtę ſũt vſqꝫ ad accipite: ſiue corp⁹: ſiue ſãguinẽ: inde ſunt ṽba xp̃i: accipite ꝛ bibite ex eo oẽs: ꝛ inde ſingula: q pridie inqͭ qꝫ patereť in ſanctis manib⁹ ſuis: accepit panẽ. Anteqꝫ ꝯſecreť: panis ẽ: vbi vo ṽba xp̃i acceſſerũt corpus xp̃i eſt. Deniqꝫ audi dicẽtẽ. Accipite ꝛ edite ex eo oẽs: hoc ẽ corpus meum: ꝛ ante ṽba xp̃i: calix vini ꝛ aqua ẽ plenus: vbi ṽba xp̃i operata fuerunt: ſanguis efficitur: qui plebem redemit.

¶ Anbroſius ibidem.

Si quotiẽſcũqꝫ effundiť ſanguis in remiſſionẽ peccatorũ: fundit⁹ debeo illũ ſemꝑ accipere: vt ſemꝑ mihi pctã dimittanť: qui ſemꝑ pecco: ſemꝑ habere debeo medicinam. ¶ Ambroſius ibidem.

Qui vulnus hẽt medicinã requirit: vuln⁹ eſt: qꝛ ſub peccato ſumus: medicina eſt: cęleſte ꝛ venerabile ſacramẽtum. ¶ Ambioſius ibidem.

Ne veluti qdẽ horror eẽt cruoris: ſed maneret grã redemptionis: ideo in ſimilitudine quidẽ accipis ſacramentum: ſed verę naturę gratiã virtutẽqꝫ conſequeris.

¶ Ambroſius de viduis lib. i.

Vide quid agas ſacerdos: ne febrienti manu xp̃i corpus attingas: prius curare: vt poſſis miniſtrare. Bx.

¶ Gregorius Dialogorum lib. iiij.

Quis fideliũ dubiũ habere poſſit: in ipſa immolationis hora ad ſacerdotis vocẽ cęlos aperiri. In illo Chriſti myſterio angelorũ choros: ſũmis ima ſociari: terrena cęleſtibus iungi: vnũ quid ex viſibilibus atqꝫ inuiſibilibus fieri. ¶ Gregorius lib. iiij.

Hec nāq; ſingularis victima ab eterno interitu aīas ſolvit: q̄ illā nobis mortē vnigeniti reparat: q̄ lȝ ſurgēs a mortuis iā nō morit̄: ⁊ mors illi vltra nō dn̄abit̄: tn̄ in ſe ipſo imortalr̄ atq; incorruptibilr̄ vivēs: p nobis iterū in hoc myſterio ſacre oblatiōis imolat̄. Ei⁹ qppe ibi corp⁹ ſumit̄ eius caro in ſalutē populi partib⁹ eius ſāguis nō iā in man⁹ infideliū ſȝ in ora fideliū fūdit̄. Hic ḡ pēſemus q̄le ſit p nobis iſtud ſacrificium: qd̄ p abſolutionē nr̄ā vnigeniti filij paſſionē ſemp imitat̄.

Joānes Chryſ. — ¶ Jo. Chryſ. in homelia de pditione Jude.

Sicut cibus corporalis: quū vētrē invenit a diverſis humorib⁹ occupatū āpli⁹ ledit: magis nocet: nullū p̄ſtat auxiliū: ita ē cib⁹ ſpūalis: ſi aliquē repit malignitate pollutū: magis eū pdet non ſuo ſed accipientis vitio.

Iſido. — ¶ Iſidorus de ſummo bono lib. i.

Qui ſcelerate vivūt in eccl'ia: ⁊ cōmunicare nō deſinūt putātes ſe tali cōione mūdari diſcāt nihil ad emēdationē pficere ſibi.

Inno. — ¶ Innocē. de ſacramentis.

Per crucis myſteriū eripit nos a ptāte peti per eucharſtie ſacramētū eripit nos a volūtate peccādi. Nā eucharſtia ſi digne ſumat̄ a malo liberat in bono cōfirmat venialia delet mortalia cavet.

Remi. — ¶ Remigius ſup illud Matthei. Veh illi p quē filius hois tradet̄.

Veh tradētibus xp̄m ad crucifigendū ſed veh cuȝ maligna pſcientia ſub ſacramēto ſumētibus illuȝ ⁊ ſi non tradant iudeis ad crucifigendū. Tradūt tn̄ ipſuȝ mēbris inimici ad ſumendum.

Euſortuniū cōpoſitū vr̄ ex greco ⁊ latino que ē dura cōpoſitio. Teſte Quintiliano ex ευ. i. ⁊ fortuna. Et ē quū aliqd̄ magnū bonū evenit ſȝ Ariſ. li. ii. phiſ.

Eugnomoſina greca dictio eſt. Nā ευ. bn̄ ⁊ γνωμοσυνη. ſētētia cōſiliū dr̄. Et ē pars potētialis iuſticie. Que quid ſit vide infra in arbore Juſtitie.

Euſebia greca dictio eſt ευσεβεια. ας. η. pietas ⁊ religio dicitur. Et eſt pars potētialis Juſticie q̄ qd ſit vide infra in arbore Juſticie

Euſtochia ḡ. dictio ē ευστοχια. ας. η. venitq; ex ευ. ⁊ στοχαζομαι. qd̄ ē coniectio. Vn̄ ⁊ στοχασμος. ου. ο. piectura. Eſt aūt euſtochia pars prudētie bn̄ cōiectās oia ſicut ſolertia mediū ſȝ. b. Tho. ſa ſe. q. xlviij.

Eutrapelia ḡ. dictio ē ευτραπελια. ας. η. ⁊ ευτραπελος. ου. ο. Comis ⁊ facetus dr̄. Eſt aūt Eutrapelia idē qd̄ bona cōverſio ⁊ ē virtus pars modeſtie: q̄ ludicra vel iocoſa ad quādā animi quietē vel ad ſolaciū cōvertunt̄ ſm. b. Tho. ſcd̄a ſcd̄e. q. clxviij. Trib⁹ tn̄ obſervatis: primo vt nō queratur ſolaciuȝ in verbis vel opationibus turpibus vel nocivis.

Cicero — ¶ Unde Cicero libro. i. of. ait.

Vnū genus iocandi eſt liberale: petulans: flagicioſuȝ obſcenū. Secūdo. Ne totaliter anime gravitas reſolvatur de quo.

¶ Ambroſius lib. i. officiorum.

Caveamus ne dū relaxare animū volumus: ſolvam⁹ omnem armoniā q̄ſi cōcentū quēdā bonorū operū. Terciū vt cōgruat perſone: tpi: loco: ſȝ alias circūſtātias.

Eutrapelia ē comitas ⁊ medietas bomolchie ⁊ agrecie. ſm Ariſtotelem libro magnorū moralium.

Eutrapelos greci vocāt a corporis dexteritate. Nā proprie Eutrapeli apud eos dicuntur: qui facilitate quadam morum prediti ſunt: hoc eſt lepidi: elegantes in latino nomen non habent.

EXACTIO ab exigo verbo venit quod grece εισπραξις dicitur: quod inter multa que hȝ ſignificata aliq̄ndo ſignificat debitum peto. Martialis. Exigis a nobis operam ſine fine petitā. Unde exigere pecuniā qua nobis debetur qui pecuniā exigūt: ⁊ exactio actus ipſe exigendi. Nomē exacte pecunie: vult Ulpianus: nō modo ad ſolutionē referendū: ſed etiā ad delegationem putat: hoc eſt: quū pecuniā que nobis debetur alteri aſſignamus. Tūc. n. exacta a nobis dr̄: ⁊ ſi ille mundū ſolverit. Exigere ēt eſt extorquere: inveſtigare: agere: cōſtituere. Uirgili⁹. Decrevitq; moriri p̄s ſecū ipſa modūq; exigit.

Paul⁹ — ¶ Paulus ad Romanos. cap. xiij.

Reddite ergo oībus debita: cui tributū: tributū: cui vectigal: vectigal: cui timorē: timorē: cui honorē: honorē.

Grego. — ¶ Gregorius in moralibus.

Exigimus qd̄ debet̄ nr̄o corpi: ſȝ nō impēdim⁹ qd̄ ſubiectorū debet̄ cordi.

Joānes Chryſ. — ¶ Jo. chryſ. ſup Mattheū.

Nō gaudent martyres q̄n ex illis pecunijs honorant̄: in qbus pauperes plorāt.

Iſidor⁹ — ¶ Iſidorus de ſūmo bono. li. iij.

Magnū ſcelus eſt rē paupū p̄ſtare divitibus: ⁊ de ſūptibus inopū acqrere favores potētū. Arēti terre aquā tollere: ⁊ flumina que non indigent irrigare.

Petr⁹ rauen. — Petrus Ravēnas in epiſtola.

Miniſterialiū ſi quidē tāta ē multitudo q̄ta eſt locuſtarū: vt iſtis reſidētibus alij ſuccedāt: qd̄ ex pte fuerit devoratū: alij devorēt crudeliter ⁊ cōſumāt: ipleturq; eis illud ppheticū. Reſiduū eruce comedit locuſta: reſiduū locuſte comedit brucus: reſiduuȝ bruci comedit erugo. Paup. n. veret̄ apire maliciā exactoꝝ: ne graviora moliant̄ i eū: ⁊ fiāt poſteriora hois peiora priorib⁹.

Exhalatio ḡ. αναθυμιασις. ιος. η. ⁊ αναθυμιαζω exhalo ⁊ vaporo dr̄: ⁊ eſt ſubſtātia calida ⁊ ſicca a terra vel terreo vi ſolis educta: de qua ſupra: vide in cometeo: ⁊ in arbore corporis. Dr̄ aūt ab exhalo: qd̄ ē expiro: vnde exhalatio expiratio ē. Uirg. Ut rege equūm crudeli vulnere vidi vitam exhalantem.

Examinatio grece: βασανισμος. ου. ο. ⁊ βασανιζω examino dr̄. venitq; ab examen qd̄ ē filiū qd̄ in trutina regit̄. Vn̄ examino verbū qd̄ ē ſcrutor: inveſtigo: exgro: exploro. Quare examinatio exgſitio ē. Examen pterea ſignificat apū: veſpaꝝ: crabronū: ⁊ hmōi pgregationē: q; hec ita vniant̄. vt ſimul videant̄ ligata.

Exanimatio grece εξεπαισμος. ου. ο. ⁊ θυμος. ου. ο. exanimat⁹ dr̄. Eſt aūt exanimatio metus ſubſequens quaſi comes pavoris ſm Ciceronē. lib. Tuſ. queſt.

Excecatio grece εκτυφλωσις. ιος. η. ⁊ εκτυφλοω exceco dr̄. Et eſt effectus divine reprobationis ſȝ. b. Tho. prima ſe. q. lxxviij. ar. iij. differūt aūt aggravatio: excecatio: ⁊ obduratio: ſm diverſos effect⁹ gre. ſ. in viſu: ⁊ affectu. Ut. b. Tho. Ibidem. ar. iij.

Excecatio ⁊ obduratio importāt duo. ſ. motū animi adherentis malo: ⁊ averſi a deo: ⁊ ſubtractionē gratie ſȝ beatum Thomam. Ibidem.

Excandeſcentia grece οργιλοτης. ητος. η. dr̄. Et eſt ira naſcens: ⁊ mō deſiſtens ſm Ciceronē lib. iiij. Tuſ. queſt. Et q; excādeſco ſignificat iraſcor tractū ē a ferro ignito qd̄ candet. Ita hominē ira inflammatū dicimus excandeſcere: hinc excandefacius preter modum iratus. Et excandefacio: irrito: inflammo. De hac materia vide infra in Ira.

Excogitatio grece εξευρεσις. ιος. η. ⁊ εξευρισκω excogito dr̄. ⁊ eſt cōfiguratio vel conformatio cogitationis ad exprimendū exterius: conceptuȝ interi⁹. Differūt aūt excogitare ⁊ cogitare. Quia cogitare eſt aio vel mēte rimari. Excogitare ē cogitādo invenire.

EXCOMMVNICATIO grece αφορισμος. ου. ο. ⁊ αφοριζω excōmunico dicitur. Eſt aūt excommunicatio cenſura a canone: vel a iudice eccleſiaſtico prolata: privans cōmunione ſacramentorum: ⁊ quādoq; hominum ſm Paulum ſuper Rubrica eiuſdem tituli.

Paul⁹ — ¶ Paulus ad Corinthios prime. cap. v.

Ego iā iudicaui tradere huiuſmodi hoiem in interituȝ carnis: vt ſpūs ſalvus ſit in die dn̄i Jeſu Chriſti.

Aug. — ¶ Aug. ſup Mattheū ⁊ hr̄. xi. q. iij. Ridiculum.

Ridiculū ēvt cū dicamus qui vinculis peccatorū ſuorum ligatus eſt propter hoc ſolum q; epiſcopus dr̄

habere huiuſmodi ptātē:vt ſoluti ab eis ſoluti ſint in cęlo:⁊ ligati in terris:ligati ſint i cęlo:ſit ergo irrephē ſibilis:qui alterum ligat aut ſoluit.

¶ Aug. ſup Jo. ⁊ hr̄. xi. q. iij. Nihil.

Nihil ſic debet formidare xp̄ianus:q̄ʒ ſepari a corpe xp̄i. Si.n.ſeparat a corpe xp̄i:non eſt mēbrū eius. Si nō eſt membrū eius nō vegetat ſpū eius:quiſquis aūt inqt apoſtolus ſpūm dei non hēt:hic non eſt eius.

¶ Aug. ſup pſal xxxvij. ⁊ hr̄. xi. q. iij. Cuſtodi.

Cuſtodi int⁹ innocētiā tuā:vbi nemo opprimit cām tuā preualebit in te falſū teſtimoniū:ſed apud homines: nūqd apud deū valebit? vbi cā tua dicenda eſt:qn̄ de⁹ erit iudex:alius teſtis q̄ʒ cōſcientia tua non erit: inter iuſtū iudicē ⁊ cōſcientiā tuā:noli timere niſi cām tuā.

¶ Aug. ſup pſal. xxxvij. ⁊ hr̄ ibidē: Et ſi.

Et ſi ad tp̄s dānaris ab hoīe:⁊ ſi dixerit ſententiā procōſulis in Cyprianū:aliud eſt ſella terrena:aliud ē tribunal cęleſte. Ab inferiori accipiat ſententiā: a ſupiore coronā. ¶ Aug. ſup pſal. clj. ⁊ hr̄ ibidē. Qui iu.

Qui iuſtus ē:⁊ iniuſte maledicit:pręmiū illi redditur.

¶ Aug. de verbis apoſtoli ſermonem. lxviij. ⁊ hr̄. xi. q. iij. Omnis Chriſtianus.

Omnis xp̄ianus dilectiſſimi qui a ſacerdotibus excommunicat Sathanę tradit:quō? qi extra eccleſiā diabolus eſt ſicut in eccleſia Chriſtus:ac per hoc q̄ſi diabolo tradit:qui ab eccleſiaſtica cōmunione remouet. Unde illos quos tūc apoſtolus ſathanę eſſe traditos pdicat:excōmunicatos a ſe eſſe demonſtrat.

¶ Aug. in epi. ad Uincētiū ⁊ hr̄. xxiij. q. vij. Quēad.

Quēadmodū membrū ſi pcidat ab hominis viui corpe: nō pōt tenere ſpūm vitę:ſic hō ſi pciditur de xp̄i iuſti corpe:nullo mō poteſt tenere ſpūm iuſticię:etiā ſi figuram membri teneat:quā ſumpſit a corpore.

¶ Aug. ⁊ habet. xxiiij. q. iij. Corripiantur.

Corripiant itaq̄ʒ a ppoſitis ſuis ſubditi correctionib⁹ de charitate venietib⁹ pro culparū diuerſitate:diuerſis vel minorib⁹ vel amplioribus:q: ⁊ ipſa quę dānatio nominat:quā facit epiſcopale iudiciū:quę pena nulla maior in eccleſia ē:pōt ſi de⁹ voluerit in correptionē ſaluberrimā cedere atq̄ʒ pficere. Neq̄ʒ.n.ſcimus quid cōtingat ſequēti die:aut ante finē vitę hui⁹ de aliquo tali diſperādum eſt:aut cōtradici deo pōt:ne reſpiciat ⁊ det penā:⁊ accepto ſacrificio ſpūs contribulati:cordiſq̄ʒ cōtriti a reatu q̄uis iuſtę dānationis abſoluat dānatū:quē ipſe nō damnat. Paſtoris tn̄ neceſſitas hʒ:ne per plures ſerpāt dira cōtagia ſeparare ab ouibus ſanis morbidā:ab illo:cui nihil ē impoſſibile: ipſa forſitā ſepatiōe ſanandā. Neſciētes.n. qs ptineat ad pdeſtinatorū numerū:q̄s non ptineat: ſic affici debem⁹ charitatis affectu:vt oēs velim⁹ ſaluos fieri.

¶ Aug. in ſermone de quadrageſima.

Nos a cōmunione quenq̄ʒ phibere nō poſſumus:q̄uis ꝓhibitio hęc nundū ſit mortalis:ſʒ medicinalis.niſi aut ſponte confeſſū:aut in aliquo ſiue ſęculari ſiue eccleſiaſtico iudicio nominatum atq̄ʒ commotum.

¶ Hienony. ⁊ hr̄. xxiiij. q. iij. Reſecandę.

Reſecādę ſūt putridę carnes:⁊ ſcabioſe oues a caulis repellēdę:ne tota dom⁹ maſſa:corpus ⁊ pecora ardeāt. corrūpantur putreſcāt intereāt. Arrius in Alexādria vna ſcintilla fuit:ſed quoniā non ſtatim oppreſſus eſt per totum orbem eius flamma populata eſt.

¶ Hierony. ſup Mattheum ⁊ habet. xi. q. iij. Quō.

Quō ſacerdos mundū leproſuʒ nō fac:ſic ep̄s vel pſbyter nō alligat eos q inſontes ſunt:nec ſoluit noxios:ſʒ poffō ſuo cū peccatorū varietates audierit:ſcit q ligād⁹ ſit:q ſoluēd⁹. ¶ Hier. li. iudic. ⁊ hr̄. xi. q. iij. Au. — Hiero.

Audi deniq̄ʒ apoſtolū dicentē de eo qui peccauerat tradidi inqt huiuſmōi hominē ſathanę in interitum carnis vt ſaluus fiat ſpiritus. Uides ergo: quia ⁊ modo nō ſolū per apoſtolos ſuos tradidit de⁹ delinquētes in manus inimicorū ſed ēt per eos qui eccleſię pſidēt ⁊ poteſtatē hn̄t non ſolū ſoluendi ſed etiā ligādi. Tradunt aūt peccatores in interitū carnis cū p delictis ſuis a xp̄i corpe ſepant ⁊ vt mihi videt dupli: etiam nūc tradūnt hoīes de eccleſia in ptātē diaboli hoc mō quo ſuperius diximus quū delictū eius manifeſtū ſit eccleſię ⁊ de eccleſia p ſacerdotē pellit vt notatus ab oībus erubeſcat ⁊ cōuerſo eueniat ei illud: qd̄ ſequit vt ſpūs ſalu⁹ fiat in die dn̄i nr̄i Jeſu xp̄i. Alio vero mō quis traditus ē zabulo quū pctm̄ eius non eſſet manifeſtū hominibus. Deus autēʒ qui videt in abſcondito perſpiciens eius mentē ⁊ animū eius vitijs ac paſſionibus ſeruientem ⁊ in corde eius non ſe diligi ſed aut auaritiā aut libidinē aut iactantiaʒ vel alia huiuſmodi iſtū talem dominus tradidit ſathanę quomodo tradidit euʒ ſathanę? diſcedit a mente eius ⁊ auertit ſe ⁊ refugit a cogitationibus eius malis ⁊ deſiderijs indignis ⁊ relinqt domū cordis ei⁹ vacuā. — Grego.

¶ Grego. ⁊ habetur. xi. q. iij. Sententia.

Sentētia paſtoris ſiue iuſta:ſiue iniuſta fuerit timēda ē.

¶ Jo. Chryſoſtomus in epiſtola ad Hebreos ⁊ habetur. xi. q. iij. Nemo. — Joānes Chryſ.

Nemo cōtemnat eccleſiaſtica vincula:non enim homo ē qui ligat ſed Chriſtus qui hanc poteſtatē dedit:⁊ dominos fecit homines tanti honoris.

¶ Iſidorus ⁊ habet. xi. q. iij. Cū excōicato. — Iſidor⁹

Cum excōicato neq̄ʒ orare neq̄ʒ loq:niſi q̄ ad eundē excōmunicationē pertinent:nec veſci lʒ. Si quis enim cū eo aut palā:aut abſconſe locutus fuerit:ſtatim eo excommunicationis contrahit penam.

¶ Origenes ſuper Leuiticū homelia. xlviij. — Orige.

Interdū fit vt aliqs non recto iudicio eorum quę pręſunt eccleſię depellat ⁊ foras mittat:ſed nō erit ante hoc eſt:niſi nō ita egerit:vt mereret exire:nihil lęditur in eo q nō recto iudicio ab hominib⁹ videtur expulſus: ⁊ ita fit vt interdū ille qui foras mittitur intus ſit: ⁊ ille foris ſit:qui intus retineri videtur.

¶ Beda ſuper Mattheum. ⁊ habetur. xi. q. i. Quicunque. — Beda

Quicunq̄ʒ ab vnitate fidei vel ſocietatis Petri apoſtoli quolibet modo ſemetipſos ſegregauerint:tales nec vinculis peccatorum abſolui:nec ianuam poſſunt regni cęleſtis ingredi.

EXCVSATIO grę αποχογία.ας.η ⁊ αποχογιομαι excuſo dicitur. Eſt aūt proprie excuſatio obiecti criminis diſſuaſio: ⁊ venit ab excuſo:quod ē quaſi ex cauſa ētraho. Hui⁹ diminutiuū eſt excuſatiuncula. hinc etiā excuſabile:excuſatione dignum. ¶ Dauid pſal. cl. — Dauid

Nō declines cor meū in vba malitię:ad excuſādas excuſationes in pctis. ¶ Aug. de charitate ſmone. iiij. — Aug.

Cepiſti nō defendere pctm̄ tuū:iam inchoaſti iuſtitiam perficietur autem in te:qn̄ nihil aliud facere delectabit. ¶ Aug. in epiſtola ad Publicolam.

Abſit vt id qd̄ pp bonū ac licitū facimus:ſi ex hoc pter noſtrā voluntatē quicq̄ʒ mali acciderit nobis iputet.

¶ Hieronymus ſuper Hieremiam. — Hiero.

Prona eſt ad excuſationē ſui humana puerſitas:vt qęqd merito ſuſtinet immerito ſuſtinere videatur.

¶ Gregorius lib. x. moralium.

Fit plerunq̄ʒ:vt dū iniqui correcta in ſe mala defendere nequeūt:ex verecundia peiores fiant:⁊ ſic in ſua defēſiōe ſupbiāt:vt qdā vitia cōtra vitā corripiētis exquirāt ⁊ eo ſe criminoſos nō exiſtimēt:ſi crimina alijs imponāt:q quū vera inuenire nequeāt:fingūt:vt ipſi quoq̄ʒ habeāt q nō imperi iuſticia increpare videantur. — Grego.

¶ Gregorius lib. xxij. moraliū.

Vſitatū generis humani vitiū eſt:libendo pctm̄ cōmit-

tere: ꝛ cõmiſſum negando abſconderet: ꝛ conuictũ de-
fendendo excuſare. ℂ Gregorius ibidem.
Peccatũ peccato addit: qui culpe quaꝫ facit patrocinia
defenſionis adiungit. ℂ Grego. in paſtorali.
Quidã dicere nõnunq̃ ſolent: cõceſſis vtimur: aliena nõ
q̃rim⁹: ꝛ ſi digna miſericordie retributiõe nõ agimus:
nulla tñ puerſa ꝑpetram⁹ quẽ tñ diuitẽ poſt hãc vitã
vltrix gehẽna ſuſceperit. nõ q: aliqd illicitũ geſſit: ſꝫ
q: imoderatio vſu totũ ſe illicitis tradidit. ℂ Gre. i re.
Que põt eſſe paſtoris excuſatio: ſi lup⁹ oues comedit.
Ber. Et paſtor neſcit. ℂ Ber. ſup Cantica. ſermone. xi.
Noli iudicare ꝓximũ: ſed magis excuſa. Excuſa intẽtio
nẽ: ſi opus nõ potes: puta ignorãtiã: puta ſurreptionẽ:
puta caſuꝫ. Qð ſi oẽꝫ omnino diſſimulationẽ rei cer-
titudo recuſat: ſuade nihilominus tibi: ꝛ dicito apud
temetipſum: vehemẽs fuit tẽtatio: qd de me illa feciſ
ſet: ſi ſic accepiſſet in me ſimiliter poteſtatem.
ℂ Bernar. de. xii. gradibus humilitatis.
In quacunq; hominũ ꝯſeris frequẽtia: caue aliene con-
uerſatiõis eẽ aut curioſus explorator: aut temerari⁹
iudex: ꝛ ſi ꝑpetratũ actũ qd deprẽhẽdes: nec ſic iudi-
ces ꝓximũ: magis aũt excuſa. ℂ Ber. Jbidem.
Quũ ſupbo imputat̃ culpa: creſcit nõ amputat̃: q: quũ
argut⁹ fuerit: cor ei⁹ declinat ad excuſanda peccata.
Multis aũt modis fiũt excuſatiões in peccatis: aut
n. dici. Qui ſe excuſat nõ feci: feciq;: ſꝫ bñ feci: aut ſi
male: nõ multũ male: nõ mala intẽtiõe. Si ãt ð illo cõ
uincit̃: ſic Adã ꝛ Eua aliena ſuaſiõe excuſar̃ ſe nitit̃.
Caſſio. ℂ Caſſio. ſup illð ps. Ad excuſãdas excuſatões i pctis.
Hoc. n. maximũ vitiũ ẽ iquo laborat humanitas: vt poſt
peccatũ ſuũ: maxime ad excuſatiõis cõfugiũ. q̃ſi ꝑ-
uitudinis ſe cõfeſſione ꝓſternat: q̃ð facin⁹ inter ſum
ma peccata cõſtat numeratũ eſſe. q: inde naſcit̃: vnð
Proſp. ad penitentiã reus tardius venire videatur.
ℂ Proſper de vita contemplatiua.
Supbus vult credi ſe ꝯſtantẽ: ꝓdigus liberalẽ: auarus
Sene. diligentẽ: temerari⁹ fortẽ: inhuman⁹ parcũ: ignauuſ
quietũ: timidus cautũ. ℂ Seneca epiſtola. lx.
Nemo ſe auarũ intelligit eẽ: nemo cupidũ: ceci tñ ducẽ
q̃rũt: nos ſine duce erram⁹: dicim⁹: nõ ego ambitioſus
ſum: ſed nemo Rome alr̃ põt viuere: nõ ego ſumptuo
ſus ſuꝫ ſꝫ vrbs ipſa magnas impẽſas exigit. Nõ eſt
meũ vitiũ: q: iracũd⁹ ſuꝫ: adoleſcẽtia hoc facit. Qui
dẽ nos decipim⁹: nõ extrinſec⁹ eſt malũ nr̃m: itra noſ
eſt in viſcerib⁹ ipſis ſedet: ꝛ iõ difficulter ad ſanitatẽ
venim⁹: q: nos egrotare neſcim⁹. ℂ Seneca Jbidẽ.
Intellige tua eſſe vitia q̃ putas rerũ. Quedã eniꝫ locis
ꝛ tẽporibus aſcribimus: at illa quocunq; trãſferim⁹
Gloſa ſecutura ſunt. ℂ Gloſa Eccleſiaſtici. v.
Ne dicas te ex infirmitate carnis tue peccare: tanq̃ re-
flectẽs culpã in autorẽ. Hoc eſt eniꝫ declinare cor in
ꝟba malicie ad excuſandas excuſatiões in peccatis.
ℂ Gloſa ſuper ps. xiiij.
Maximũ eſt vitiũ excuſationis. Nã q̃ſi cornu cõtra de
uꝫ erigit: q per aliquos peccata ſua nitit̃ excuſare: vt
ꝑ diabolũ: vel ꝑ aliquos ſuaſores: vel ꝑ neceſſitatem
ſtellarum. ℂ Gloſa ſuper. ps. lxx.
Cicero Malũ ẽ peccare: peius ẽ ꝑſeuerare: pniciõſius eſt defen
der̃ Seu in deũ culpã refunder̃. ℂ Cicero li. offõrũ.
Vtendum eſt etiam excuſatione aduerſus eos quos in-
uitus offendas quantũcunq; poſſis id quod feceris
neceſſe fuerit. Nec aliter potueris facere.
ℂ Cicero Rhetoricorum veterum lib. ij.
Voluntario facinori nulla eſt excuſatio imprudentie.
ℂ Terentius comedia. vi.
Teren. Nã q poſt factã iniuriã ſe expurgat parum ibi proſit.
Executio gre. πληρωσις. ιος. ἡ. πληρῶ exequor ꝛ ꝑ
ficio. Executor ꝓprie is dr̃: qui rẽ iudicataꝫ ducit
ad effectũ. venitq; ab exequor: qð eſt ꝑſequor ꝛ abſo|
no. Apuleius. Neq; eñi in tenebris: ſꝫ in ꝓpatulo iuſ
ſa domini exequebar. hinc Exequie de quibus infra.
Execratio grece κατάρα. ας. ἡ. ꝛ καταράομαι exe
cror dicitur. Et eſt malorꝫ ðprecatio. Ab execror
qð ꝓprie eſt mala deprecoꝛ: ſi execrabile deprecabi-
le: euitandum. Deducunt̃ autẽ hec omnia a ſacrum.
Exequie gre. κατεργισμα. ατος. τὸ. ꝛ κτερος. funus
dr̃. Sunt aũt exequie ipſa funeris celebratio duꝫ
corpus effert̃. Dicte q. ſ. in funere exequimur: a quo
exequiari: qð ẽ in exequijs ꝯuiuari ꝛ epulari. Uarro:
Jn ipſum ꝑ ꝑ ius liberti ſemitracti exequant̃. Diffe-
runt autem ſic ab inferijs: q exequie ſunt dum cada
uer effertur. Jnferie poſtq̃ ſepultum eſt: ꝛ ſunt ſacra
mortuorum q̃ inferis fiebant. Dicuntur etiam parẽta
lia. Naꝫ parentare eſt ſacra mortuis facere: dicta q
ita pareant mortuis: qui ita viuentes iuſſerant fieri
vel q filij parentibus hoc preſtent.
Exemplar gre. ἀρχέτυπος. ου. ὁ. dr̃. Et eſt id ad cu-
ius imitationẽ fit aliqd ex intentiõe agentis ſꝫ. b.
Tho. in q̃ſtionibus de veritate. q. viij. ar. viij.
EXEMPLVM gre. παράδειγμα. ατος. τὸ. di
citur. Et eſt alicuius facti: vel dicti preteriti
cum certi autoris nomine ꝓpoſitio. ſm Ci-
cerone lib. ij. Rhetoricorum. Exẽplum eſt:
non vt totũ ad totũ: neq; vt ps ad totũ: neq;
vt totũ ad partẽ. ſed vt pars ad partẽ ſimile ad ſimi
le: qñ vtraq; eodem genere ſunt: ſed vnum altero ma
gis ꝑſpicuum. ſm Ciceronẽ lib. i. Rhetoricorum.
Exemplum eſt quod aut ſequamur: aut vitemus.
Exemplar autem eſt ex quo aliud ſimile faciamus.
Exemplum eſt res que nobis imitanda proponitur: vt
puta: in Catone: qui ne turpiter ſeruiret mortem ſibi
conſciuit. Jtaq; exemplar eſt ipſe Cato a quo ſumit̃
exemplum. Jllud contentum: hoc continens. Exem-
plũ igit̃ incorporale eſt. Exẽplar do plerũq; corꝑale.
Nõnunq̃ exẽplũ ꝓ exẽplari ponit̃ Ouidi⁹ loquẽs de
lib. Metamorphoſeos ait. Pluribus exemplis ſcrip
ta fuiſſe reor. exemplis dixit ꝓ exemplaribus: quum
eius operis vnum ſit exemplum.
Matth. ℂ Matthevs capitulo. v.
Non põt ciuitas abſcondi ſupra mõtẽ poſita: neq; accẽ
dũt lucernã: ꝛ ponũt eã ſub modio: ſed ſup cãdelabꝛ
vt luceat oib⁹ q nõ domo ſunt. Sic luceat lux vr̃a co
rã oib⁹ vt videãt opa vr̃a bona: ꝛ glorificẽt patrẽ ve-
ſtruꝫ q in celis eſt. ℂ Pau. ad Corinthios. i. cap. ix.
Caſtigo corpus meum ꝛ in ſeruitutem redigo: ne forte
quũ alijs predicauerim ipſe reprobus efficiar. Paul⁹
ℂ Paulus ad Philippenſes cap. iiij.
Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus.
Paulus ad Titum cap. ii.
In oĩbus teipſum ꝑbe exẽplũ bonorũ operũ in doctrina
in integritate: in grauitate: ꝟbũ ſanũ irreprehẽſibile:
vt is qui ex aduerſo eſt vereat̃ nihil habẽs malũ di-
cere de nobis. ℂ Paulus apoſtolus prima cap. ii.
Cariſſimi obſecro vos tanq̃ aduenas ꝛ peregrinos ab-
ſtinere vos a carnalib⁹ deſiderijs q̃ militãt aduerſus
aĩam: ꝯuerſationẽ vr̃am inter gẽtes hñtes bonã: vt in
eo qð detractẽt de vobis tanq̃ de malefactorib⁹: ex
Augu. bonis operibus vos cõſiderantes: glorificent deũ in
die viſitationis. ℂ Augu. in li. de ciuitate
dei ꝛ hẽtur. xxiij. q. v. non eſt.
Non eſt innocentie parcendo ſinere: vt in malũ grauius
incidatur: pertinet ergo ad innocentis officiũ: nõ ſo-
lũ nemini malũ inferre: verum ꝛ cohibere a peccato:
vel punire peccatum: vt aut ipſe prius odius odio ha
bet corrigat̃ experimento: aut alij terreantur exẽplo.
ℂ Aug. ad Caſulanũ ꝛ habetur Di. ix. Sana.
Sana q̃ppe rõ ẽt exẽplis anteponẽda eſt: cui⁹ qdẽ exem
pla cõcordant: ſꝫ illa q̃ tantũ digniora ſunt imitatiõe

quātū excellentiora pietate. ¶ Augu. in ſmone de cōmuni vita clericorū ⁊ hētur. xij. q. i. Nolo vt.

Nolo vt aliqs de vobis inueniat male viuēdi occaſionē prouidemus. n. bona: vt ait apoſtolus: nō ſolū coram deo: ſed etiā coram oībus hominib⁹: ꝑꝑ nos ꝯſcientia noſtra nobis neceſſaria eſt ꝑꝑ vos fama nr̄a nō polluit ſed pollere d₃ in vobis. Duę res ſunt cōſcientia ⁊ fama ꝯſciētia neceſſaria eſt tibi: fama proximo tuo. Qui cōfidens conſcientię negligit famā crudelis eſt.

¶ Auguſtinus in lib. de paſtoribus.

Qui in conſpectu populi male viuit: quātum in illo eſt eū a quo attenditur occidit. ¶ Ibidem.

Omnis q male viuit in conſpectu eorū qbus ꝓpoſitus eſt: quantū in ipſo eſt occidit: ⁊ forte q imitat̄ morit̄ qui nō imitat̄ viuit: ⁊ tamē quantū ad illū pertinet ambo occidunt. ¶ Augu. lib. de ouibus.

Non tantū curemus hr̄e bonā cōſcientiā: ſed ꝗtu₃ pōt nr̄a infirmitas: quantū vigilantia fragilitas humanę curemus nihil ēt facere qḋ veniat in malā ſuſpitionem infirmo fratri. ¶ Hieronymus epiſtola. ix.

Qui in Chriſtū credimus Chriſti ſectemur exempla.

¶ Hiero. ⁊ hētur. xxiiij. q. iij. Reſecandę.

Reſecandę ſunt: putridę carnes: ſcabioſa ouis a caulis repellenda. Unde ſupra in Excōmunicatio.

Hiero. ¶ Hieronym⁹: ⁊ habetur. viij. q. i. Qualis.

Qualis. n. erit ędificatio diſcipuli: ſi intelligat magiſtro ſe eē maiorē: vn̄ nō ſolū epiſcopi: ꝑſbyteri: ⁊ diacones debēt magnopere ꝓuidere: vt cunctū populū cui ꝓſident cōuerſatione ⁊ ſermone pręeant: verūetiā inferior grad⁹ exorciſtę: lectores: cuſtodes ędiu₃ acolythi: ⁊ oēs omnino qui domui dei dſeruiunt: qꝛ vehementer eccleſiā dei deſtruit: meliores laicos eſſe ꝙ̄ clericos.

¶ Hieronymus in epiſtola ad Heliodorum.

Domus epiſcopi ⁊ conuerſatio quaſi in ſpeculo poſita magiſtra eſt publicę diſciplinę: quicquid fecerit id ſibi omnes faciendum putant.

¶ Hiero. in epiſtola. ⁊ eſt in glo. i. Thimothei. iij.

Sancta ruſticitas ſolū ſibi prodeſt: ⁊ quātū ędificat exēplo ⁊ vitę merito eccleſiā Chriſti nocet ſi deſtruētib⁹ non reſiſtat. Innocēs abſqꝫ ſermone cōuerſatio quantū exemplo ꝓdeſt tantū ſilentio nocet. Nā latratu canū: ⁊ baculo paſtoꝝ deterrenda eſt rabies luporum.

Ambroſ. ¶ Ambroſius ſuper beati Immaculati.

Eſt inſitū bonis vt caſtum pudicus: prudentem ſapiēs: miſericors liberalē affectu pio diligat: ⁊ virtutes ſuas in alijs amet. In pleriſqꝫ iuſti aſpectus iam monitio correptionis eſt: perfectionibus lętitia eſt.

¶ Greg. Januario epo: ⁊ hētur. ii. q. vii. Paulus.

Grego. Paulus dicit. Seniorē ne increpaueris: Sed hęc ei⁹ regula tūc eſt obſeruāda quū culpa ſenioris ſuo exēplo nō trahit ad interitū corda iuniorū: vbi aūt ſenior iuuenibus exemplū ad interitū ꝓbet: ibi diſtricta increpatione feriēdus eſt. Nā ſcriptū eſt: laqueus iuuenū oēs vos: ⁊ rurſus: maledictus puer centum annorū.

¶ Grego. Joanni epo cōſtantinopolitano: ⁊ habetur. Di. xxii. Conſtantinopolitana.

Ego etiā minores meos quos ab illicitis ꝓhibeo: cū bono imitari paratus ſum. Stultus enim eſt q ſe in eo primū exiſtimat: vt bona q̄ viderit diſcere cōtemnat.

¶ Gregorius lib. i. moralium.

Quum maiores voluptati deſeruiunt: nimirum minoribus laſciuię frena laxantur. ¶ Idem mor. li. ix.

Bona q̄ facere ipſi negligim⁹: hęc ad correctionē nobis deus ab alijs fieri demonſtrat: vt q pręceptū nō attēdimus ſaltē exēplis excitemur: atqꝫ in appetitu rectitudinis: nil ſibi mēs nr̄a difficile exiſtimet: qḋ pfecte peragi ab alijs videt. ¶ Grego. lib. x. moraliu₃.

Nullū ego ꝯſiliū melius arbitror: ꝙ̄ ſi exēplo tuo fratrē docere ſtudeas q̄ oporteat fieri: ꝓuocās eū ad meliora: ⁊ conſulens ei: neqꝫ verbo: neqꝫ lingua: ſed opere ⁊ veritate. ¶ Gregorius lib. xix. mor.

Quid eſt ꝙ oīpotens de⁹ ⁊ virtutes ſuas taceri voluit: ⁊ tn̄ ab his q illuminati ſunt ꝗſi inuitus iudicat̄: niſi ꝙ ſeruis ſuis exemplū dedit: vt ipſi virtutes ſuas occultari ꝯſiderēt: ⁊ tn̄ vt alij eorū exēplo ꝓficiāt ꝓdātur inuiti facta ſua occultāda ſe ipſos cuſtodiūt. S₃ dū ꝓdunt̄ inuiti bona ad ꝓximos extra trāſmittant occultent̄ igit̄ ſtudio: ſed neceſſitate publicent̄: ⁊ eorū occultatio ſit cuſtodia propria: eorū publicatio ſit vtilitas aliena. ¶ Grego. lib. xxiiij. moraliū.

Volantia aīalia ſe viciſſim feriūt alis ſuis. Q: ſanctorū mētes in eo ꝙ ſuperna appetūt: cōſiderātes inuicem alternis virtutib⁹ excitant̄. Ala. n. ſua me ꝑcuſſit: qui exēplo ſanctitatis me ad meli⁹ accēdit: ⁊ ala meū vicinum aīal ferio: ſi quādo alteri opus bonū qḋ imitatur oſtendo. ¶ Gregorius moraliū lib. xxx.

Qui pleniſſime intelliger appetit q̄lis ſit: tales d₃ aſpicere q̄lis nō eſt: vt in bonorū forma metiat̄: quātum ipſe de ſubiecto difformis eſt. Juſtorū enim ſpecies ꝗſi ꝗda₃ forma nobis imitanda ꝓponit̄. Lectio hęc bonorū vita. ¶ Grego. in morali. ſuꝑ illud. Job. xxx. Si qn̄ ridebam ad eos: non credebant.

Dum nos quaſi licenter lętos aſpiciūt ſubditi ipſi ad illicita reſoluuntur. ¶ Idem lib. i. Dyalogoru₃.

Sunt nōnulli quos ad amorē cęleſtis patrię pl⁹ exēpla ꝙ̄ ꝑdicamēta ſuccendūt. ¶ Grego. in Paſtorali.

Plerūqꝫ cōtingit: vt qui negligenter de ſe male opinari permittant: per ſemetipſos nulla quidē vnꝗ̄ faciūt: ſed tn̄ per eos qui in ſe imitati fuerint multiplicius delinquunt. ¶ Gregorius in Paſtorali.

Qui bona occulte faciūt ⁊ cū qbuſdā facti publice mala de ſe opinari ꝑmittūt: quū ſeipſos recte virtute viuificāt: alios in ſe ꝑ exēpla male ęſtimationis occidūt: ⁊ quū ſalubris vini potū ſorbeāt: peſtiferi veneni poculum alijs infundunt. ¶ Grego. in paſtorali.

Nemo amplius in eccl̄ia nocet: ꝙ̄ q ꝑuerſe agēs nomē vel ordinē ſanctitatis h₃. Delinquētē tāqꝫ hūc redarguere null⁹ ꝓſumit: ⁊ in exēplis culpa vehemēti⁹ extēdit̄: qn̄ ꝓ reuerentia ordinis peccator honoratur.

¶ Gregorius in fine paſtoralis de ſeipſo.

Dum monſtrare qualis debet eſſe paſtor in vigilio: pulchrum depinxi hominem pictor fędus.

¶ Gregorius ſuper Ezechiel. homel. vi.

Qui i occulto bn̄ viuit: ſ₃ alieno ꝓfectui minime ꝓficit: carbo eſt: q vō in imitatōe ſanctitatis poſitus lumen rectitudinię ex ſe multis demōſtrat: lāpas ē: qꝛ ⁊ ſibi ardet ⁊ alijs lucet. ¶ Gregorius homelia. xxv.

Perpēdo Petrū: ꝯſidero Latronē: aſpicio Zacheū: ⁊ nihil in illię aliud video: niſi an̄ oculos nr̄os poſita ſpei ⁊ pęnitentię exēpla. ¶ Greg. in homelia ſuꝑ euāgel.

Quū clerū videmus āmonendus eſt: quatenus ſic viuat: vt exēplū vitę ſecularib⁹ ꝓbeat: ne ſi quid in illo repręhendit̄ ex ei⁹ officio ipſa religionis nr̄ę ęſtimatio grauetur. ¶ Joānes Chryſo. ⁊ hētur Di. xli. cap̄. Multi Sacerdotes. Joan. Chryſ.

Ideoqꝫ malus ſacerdos de ſacerdotio ſuo crimen acqrit nō dignitatē. In iudicio enim tuo ſedes: ſi qdē bene vixeris: ⁊ bn̄ docueris populū inſtruis: ſi bene docueris: ⁊ male vixeris tui ſolus cōdemnator eris. Nā bene viuēdo ⁊ bene docēdo populū inſtruis qūo viuere debeat: bene aūt docendo: ⁊ male viuendo deū inſtruis: quomodo te debeat condemnare.

¶ Iſidor⁹ de ſūmo bono lib. i. pte. ij. cap̄. xl. Iſidor⁹

Qui ſanctu₃ virū imitatur: ꝗſi exemplū aliquod intuetur: ſeſeqꝫ in illo quaſi ſpeculo ꝓſpicit: vt adijciat qḋ deeſſe virtutis agnoſcit. Minus eni₃ ſeipſum homo ex ſeipſo conſiderat. Sed du₃ alteꝝ intendit: id quod minus eſt virtutis addidit.

¶ Jſidorus in ſino. ſoliloquiorũ lib.i.ca.x.

Aſpice ex alio tormento quod timeas. Reſpice in alieno exitio qđ paueſcas. Euita foueam in qua aliũ videris cecidiſſe coram te. Pericula aliena in te pertimeſce. Quę verbis doces exemplis oſtende.

¶ Jſidorus ſoliloquiorũ lib.ij.cap.iij.

Vita malos: caue iniquos. Si fueris ſocius ↄuerſatiõis eris ꝛ virtutis. Similis ſimili ↄiungi ſolet. Vitã cũ malis ducere periculoſum eſt: ꝛ cũ his q̃ vtrauę voluntatis ſunt ſociari. ¶ Jſidorus de ſummo bono li.ij.

Maioris eſt culpę manifeſte q̃ occulte peccare: dupliciter.n.reus eſt qui aperte delinquit: qꝛ ꝛ agit: ꝛ docet.

¶ Bernardus in ſermone.

Ber. Non tibi videtur grauiorẽ Chriſtus ſuſtinere perſecutio, nem: qui ſuggeſtione maligna exẽplo pernicioſo ſcandali occaſione ab eo peruertit animas quas redemit q̃ a Judeo qui ſanguinem ſuum fudit.

¶ Bernardus in ſermone.lvi.

Sermo quidem viuus ꝛ efficax exemplũ operis eſt: plurimũ faciens ſuaſibilem: tunc quũ intendimus quod dicitur: dum monſtratur ſcibile quod ſuadetur.

¶ Bernardus in epiſtola.lxxij.

Pulcherrimus ordo eſt ꝛ ſaluberrimus: vt onus qđ portandũ impõis: tu portes prior: ꝛ ex te diſcas qualiter oportear alijs moderari. ¶ Leo papa in ſmõe đ ieiunio.

Leo. Validiora ſunt exempla q̃ verba. ꝛ plenius opere docetur: q̃ voce. ¶ Hugo de clauſtro animę lib.ij.

Hogo Sic luceat lux veſtra coram hominibus: ꝛ ex hoc autem fit: quando apparet miſericordia in affectu: benignitas in vultu humilitas in habitu: modeſtia in cohabitatione: patientia in tribulatione.

¶ Caſſiodorus lib.i.epiſtolarũ.epiſtola.xxxviij.

Caſſio: Illi prudentiores ſunt ſemper habiti: qui multorũ hominum conuerſationibus probantur eruditi.

¶ Caſſiodorus lib.v.epiſtolarum.

Clarus enĩ ſuas maculas reddũt: ſi illi ad quos multi reſpiciũt aliqua reprehẽſiõe ſordeſcũt. Alioquin expedit nõ videri q̃ cunctorũ irriſione ſignari. Omnes ergo qui grauiorũ celſa petimus vitiorũ: humilia deſeramus: ſit in nobis frõs libera: vt aliorũ poſſimus emẽdare peccata: ęquat crimen omne qđ inquinat: ꝛ ideo diſſimilis ab accuſato debet eſſe qui iudicat.

¶ Caſſiodorus lib.v.epiſtola.xliiij.

Inſtructus redditur animus in futuris: quãdo preteritorum commouetur exemplis.

¶ Caſſiodorus lib.x.epiſtola.xiij.

Res minor ad potioris currit exẽplum: ꝛ alieni facti in te iudicem ſuſtinet: qui peccatis preſtat exempla.

¶ Caſſiodorus lib.xii.epiſtola.iij.

Lactã. Nemo amplius acquirit: q̃ qui ſe bona conuerſatione tractauerit. ¶ Lactantius fir.lib.iij.diui. Inſtitutionũ aduerſus gentes.

Qui docent tantũ nec faciunt ipſi pceptis ſuis detrahunt. Bonũ eſt aũt recta ꝛ honeſta precipere: ſꝫ niſi ꝛ facias mendaciũ eſt: ꝛ incongruens atq; ineptũ nõ in pectore. Sed in labiis habere bonitatẽ. Qui nimium parcus eſt diſcit aqua ꝛ polẽta vitã poſſe tolerari. Qui odit vxorẽ huic enumerant cęlibus bona. Habẽti malos liberos: orbitas pdicat: aduerſus impios parentes nullũ vinculũ eẽ naturę: litterę licet paucę ſint: varie tamen collocatę innumerabilia verba cõſiciũt: non enim fas aut eũ qui ſceleratus in vita feliciter effingere qđ meretur: aut eum ob iuſticiã miſerrimus fuerit ſua mercede fraudari.

¶ Innocentius pp. ꝛ hẽtur di.xx. De quibus cauſis.

Inno. Sanctorum exempla perſpicacius recordamini.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.xiiij.

Seneca Id agamus: vt meliorẽ vitã ſequamur: q̃ vulgus: nõ vt ↄtrariã. Alioquin quos emendare volumus fugamus a nobis ꝛ auertimus. Illud quoque efficimus: vt nihil imitari velint nr̃i: dum timent ne imitanda ſint oĩa. Hoc primũ philoſophia promittit ſm oẽm humanitatem ꝛ congregationẽ: a qua profeſſione diſſimilitudo nos ſeparabit. Uideamus ne iſta per quę admirationem parere volumus ridiculoſa ꝛ odioſa ſint.

¶ Seneca epiſtola.xxv.

Prodeſt ſine dubio cuſtodem ſibi impoſuiſſe: ꝛ hr̃e quem reſpicias: hoc quidẽ longe magnificentius ſic viuere: tanq̃ ſub alicuius boni viri ac pſentis oculis: quiꝫ tam pfeceris tñ: vt ſit tibi ẽt tui reuerẽtia: ꝛ donec te eum feceris cum quo peccare nõ audeas.

¶ Seneca in prouerbijs.

Dignus tibi ſis: corã te peccare pudeat: diſcipulus ẽ prioris poſterior dies. Ex vitio alterius ſapiẽs emẽdat ſuũ. Optimũ ẽ maiorũ ſeq vestigia: ſi recte pceſſerint.

¶ Seneca in prouerbijs.

Bonum eſt in malum alieno fugienda tueri.

¶ Seneca de ſententijs oratorum.

Si bene egeris: ipſe tibi perſonę autoritatẽ dabis. Uiri boni eſt ſcire pati nec facere iniuriã. Autor malus bonam rẽ turpẽ facit. ¶ Seneca lib. de Clamationũ.

Filius quid imitandum ſit docetur exemplo.

¶ Seneca Tragedia.vi.

Ferre quam ſortem patienter omnes
Nemo recuſat. ¶ Ariſtoteles lib.i.poetricę. Ariſto.

Exemplis vtimur in docendo: vt facilius intelligatur quod dicitur. ¶ Ariſtoteles lib.i.priorum.

Exempla nõ ponimus: qꝛ ita ſint: ſꝫ vt ſentiãt adiſcẽtes.

¶ Ariſto. lib.ij. de cęlo ꝛ mundo.

Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcunt.

¶ Ariſtoteles lib.ix. Ethicorum.

Accipere virtutes virtuoſorum beatiſſima eſt vita.

¶ Ariſtoteles lib.ix. Ethicorum.

In oĩbus oportet imitari meliorẽ: vel quod melius eſt.

¶ Ariſtoteles lib.x. Ethicorum.

Magis mouent exempla q̃ verba. ¶ Ibidem.

In actionibus humanis minus creditur ſermonibus q̃ operibus. ¶ Ariſtoteles ibidem.

Quando ſermones diſſonant in operibus ſenſibiliter, tũc cõtemnuntur. ¶ Ariſto. lib.vij. politicorũ.

Iuuenes ſunt cuſtodiendi: vt nec dicant: nec audiant malum: vel turpe aliquod: quia ex dicere ꝛ audire aliqđ turpium de facili fit facere aliquod turpe.

¶ L. Dioge. de vita ꝛ moribus philoſophorũ. L.Dio.

Interrogatus Solon q̃lis dꝫ eſſe populi rector reſpondit: populi rector prius ſe q̃ populũ rectificare debet. Alioquin erit velut qui vmbrã curuã rectificare conatur prius q̃ virga curua vmbram faciens recta fiat.

¶ L. Diogenes de vita ꝛ moribus phorum.

Per viam publicã ne ambules: id eſt ne multorũ ſequaris errores Pythagoras dicebat. ¶ Ibidem.

Quũ Uirgilio ab imperitis obijceretur: q alienos verſus ſuo operi inſerebat: reſpondit: magnorũ virorum eſt clauam extorquere de manu Herculis.

¶ Plutarchus in apophthegmatibus. Plutar.

Alexander adhuc puer quũ ꝛ leuitatis corporis ꝛ pedũ velocitate plurimũ valeret: hortatus a pr̃e: vt in Olympiacis ludis ſtadium curreret: ait: facerem id quidem: ſi cum regibus mihi certamen futurũ eſſet. ¶ Idem.

Preterea quũ Alexander res geſtas legeret: ꝛ collachrymauit dixitq; ad amicos: is quũ hac eẽt ętate Dariũ vicit: mihi vero in hanc vſq; diem geſtum eſt nihil.

¶ Macrob. ſaturnaliũ lib.vi. Macrobius

Conſiderandũ hũc eſſe fructũ legendi: ęmulari ea q̃ in alijs pbes: ꝛ q̃ maxime inter aliorũ dicta mireris in aliquẽ vſum tuũ opportuna deriuatione cõuertere. Quod ꝛ nr̃i tã inter ſe q̃ ex Grecis: ꝛ Grecorũ excellẽtes inter ſe ſepe fecerunt. ¶ Idem ſatur. lib.vij.

Plebeia ingenia magis exemplis: q̃ oratiõe capiuntur.
Cicero ¶ Cicero libro officiorum.
Plerumq; autem pręceptis parentum imbuti ad eorũ cõſuetudinẽ moremq; deducimur.
¶ Idem Rhetoricorum lib. ii.
Exemplum vitioſum eſt: ſi aut falſum eſt: vt reprehendatur: aut ſi improbum: vt non ſit imitandũ: aut maius aut minus: q̃ res poſtulat.
¶ Cicero Rhetoricorum nouorum lib. iiij.
Hoc ipſum maximũ artificiũ ẽ in arte ſua poſſe alienis exemplis vti. ¶ Cicero ibidem.
Nam rerũ omnium imperiti qui vniuſcuiuſq; rei de rebus ante geſtis exempla petere non poſſunt. hij per imprudentiam facillime deducuntur in fraudem. At hij qui ſciunt quid alijs acciderit facile ex eorũ euẽtibus ſuis poſſunt rationibus prouidere.
Vale. maxi. ¶ Vale. Maxi. lib. ii. ti. de Inſti. antiquis.
Maiores natu in conuiuijs ad tibias egregia ſuperiorũ opera carmine comprehenſa pangebant. quo ad ea imitanda virtutem Iuuenum alacriorem redderent. Quid hoc ſplendidius? quid hoc vtilius certamine? Pubertas canis ſuũ decus reddebat: defuncta virium curſu ętas ingredientes actuoſam vitam fauoris nutrimentis proſequebatur. ¶ Ibidem.
Spectandi conſuetudo etiam imitandi licentiã ſumit.
Q. Curtius ¶ Q. curtius de geſtis Alexandri lib. vi.
Liberior eſt inter mutuas querelas dolor.
L. Apuleius ¶ Lucius Apuleius de deo Socratis.
Plaut. Quin nos quoq; Socratis exemplo & cõmemoratione erigimur. ¶ Plautus in pſeudulo.
Probum eſſe patrem oportet qui gnatũ ſuũ eſſe probiorẽ q̃ ipſus eſt poſtulat. ¶ Plautus in pſeudulo.
Claudi. Id ne tu mireris ſi patrizet filius? ¶ Claudianus.
Scilicet in vulgus manant exempla regentum.
Ouidi. ¶ Ouidius de ponto lib. iij. elegia. ij.
Dum feriunt vnum non vnum fulmina terrent.
Iunctaq; percuſſo turba pauere ſolet.
Quumq; dedit paries venturę ſigna ruinę
Solicito vacuus fit locus ille metu.
Quis non e timidis ęgri contagia vitat?
Vicinum metuens ne trahat inde malum.
Sic agitur cenſura: & ſic exempla parantur.
Quum videas alios quod mouet ipſe facit.
Hora. ¶ Horatius carminum lib. iij. ode. v.
Hoc cauerat mens prouida Reguli
Diſſentientis conditionibus
Fędis: & exemplo trahentis
Perniciem veniens in ęuum:
Si non periret immiſerabilis
Captiua pubes. ¶ Horati. ſermonũ li. i. Satyra. i.
Paruula nam exemplo eſt magni formica laboris
Ore trahit quodcunq; poteſt: atq; addit aceruo
Quem ſtruit. haud ignara ac non incauta futuri.
Iuue. ¶ Iuuenalis Satyra. xiiij.
Plurima ſunt Fuſcine & fama digna ſiniſtra
Et nitidis maculam ac rugam figentia rebus.
Quę monſtrat ipſis pueris traduntq; parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea: ludit & hęres
Bullatus: paruoq; eadẽ mouet arma fritillo. ¶ Ibidẽ.
Expectas vt non ſit adultera large
Filia: quę nunq̃ maternos dicere męchos.
Tam cito: nec tanto poterit contexere curſu.
Vt non terdecies reſpiret: conſcia matri
Virgo fuit: ceras nunc hac dictante puſillas
Implet: & ad męchos dat eiſdem ferre cynedis.
Sic natura iubet: Velocius & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica. ¶ Ibidẽ.
Sed reliquos fugienda patrum veſtigia ducunt.
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpę.

Abſtineas igitur damnis huiuſce: etenim vel
Vna potens ratio eſt: ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis
Turpibus ac prauis omnes ſumus: & Catilinam
Quocunq; in populo videas: quocunq; ſub axe.
Sz nec Brutus erit: Bruti nec auũculus vſq̃. ¶ Ibidẽ.
Nil dictu fędum: viſuq; hęc limina tangat
Intra q̃ puer eſt: procul hinc: procul inde puellę
Lenonum: & cantus pernoctantis paraſiti. ¶ Ibidẽ.
Maxima debetur puero reuerentia: ſi quid
Turpe paras: ne tu pueri contempſeris annos.
Sed peccaturo obſiſtat tibi filius infans.
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit ira.
Quandoquidem & ſimilem tibi ſe non corpore tantũ
Nec vultu dederit: morum quoq; filius: & quum
Omnia deterius tua per veſtigia peccet.
Corripies nimirum & caſtigabis acerbo
Clamore: aut poſt hęc tabulas mutare parabis:
Vnde tibi frontem libertatemq; parabis.
Quum facias peiora ſenex: vacuumq; cerebro
Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita q̃rat.
¶ Iuuenalis ſatyra. xiiij.
Hoſpite venturo ceſſabit nemo tuorum.
Verre pauimentum: & nitidas oſtende columnas.
Arida cum tota deſcendat aranea tela.
Hic lauet argentum: vaſa aſpera tergeat alter.
Vox domini fremit inſtantis: virgamq; tenentis.
Ergo miſer trepidas ne ſtercore fęda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici:
Ne perfuſa luto ſit porticus: & tamen vno
Semodio ſcobis hęc emendat ſeruulus vnus.
Illud non agitas: vt ſanctam filius omni
Aſpiciat ſine labe domum: vitioq; carentem.
Gratum eſt q᷑ patrię ciuem populoq; dediſti:
Si facis vt patrię ſit idoneus: vtilis agris.
Vtilis & bellorum & rebus pacis agendis.
Plurimũ. n. intererit: quibus artib9: & quib9 hũc tu
Moribus inſtituas. Serpente ciconia pullos.
Nutrit: & inuenta per deuia rura lacerta.
Illi eadem ſumptis quęrunt animalia pennis.
Vultur iumento & canibus: crucibuſq; relictis
Ad fętus properat: partemq; cadaueris affert.
Hic eſt ergo cibus magni quoq; vulturis: & ſe
Paſcentis: propria quum iam facit arbore nidos.
Sed leporem aut capreã famulę Iouis: & generoſę
In ſaltu venantur aues: nunc p̃da cubili
Ponitur: inde autem quum ſe matura leuabit
Progenies: ſtimulante fame: feſtinat ad illam
Quam primũ p̃dam rupto guſtauerat ouo. ¶ Ibidẽ.
Aedificator erat Centronius: & modo curuo
Littore Caietę: ſumma nunc Tyburis arce
Nunc Preneſtinis in montibus alta parabat
Culmina villarum: Gręcis longeq; petitis
Marmoribus: vincens fortunę ac Herculis ędem.
Vt ſpado vincebat capitolia noſtra Poſides:
Dum ſic ergo habitat Centronius imminuit rem:
Fregit opes: nec parua tamen menſura relictę
Partis erat: totam hanc turbauit filius amens.
Dum meliore nouas attollit marmore villas.

Exemptio grę. ... exemptus dicitur. Et is eſt: qui non ſubeſt iuriſdictioni ordinarij. Diciturq; ab eximo quod eſt aufero excipio. Differunt aũt eximo & eripio: vt placet Põponio iuriſcõſulto: q᷑ eripere eſt de manib9 auferrẽ per raptũ. Eximerẽ vero quoquo mõ auferre. Itaq; erit eximendi verbũ generale: vt puta. Si quis nõ raperet aliquem: ſed moram faceret: quo minus in iudicium veniret: vt actionis dies exiret: vel res tempore amitteretur: videtur exemiſſe: q̃uis corpus non exemerit.

Hinc eximiũ dr excellẽs: egregiũ tractum ab eo qḋ i ſacrificijs optimũ pecus ḋ grege eximebatur: vel qḋ primũ erat ratũ. Ex eximij porci dicebant maiores: q ad ſacrificandũ electi erãt: ſicut egregię oues dicebant egregę electę: vñ egregium dicimus excellẽs: ⁊ eximie ⁊ egregie aduerbialr: ⁊ ab eximo exẽptio dr.

Exercitatio grece ασκησις.ιος.η. ⁊ ασκεω exerceo dicitur: veniq3 ab arceo: qḋ eſt premo: fatigo quaſi extra arceo. Exercere proprie fatigare eſt. Terẽtius. Hi ſane ego te exercebo hodie: vt dign⁹ es ſilicernium Aliqñ exercer̃ ponitur ꝓ agitare: cõmouere. Pro inſequi. Pro laborare. colere: a cuius frequentatiuo exercito fit exercitiũ: ⁊ exercitatio: ⁊ exercitus fatigatus participaliter: ⁊ exercitus nomen: hoc eſt militũ multitudo: quod exercendo fit melior.

EXERCITIVM grę. γυμνασία.ας.η. dr. Et eſt vitę humanę ꝯſeruatio: caloris naturalis lima excitatio dormientis naturę: virtutum corrobatio. Superfluitatũ conſumptio: ocio inimicum. Temporis lucrum Iuuctutis debitum: ⁊ ſenectutis gaudium. Ille ergo ſolus ab exercitio abſtineat: qui ſanitatis beneficio vult carere: ſ3 Fulgentium. ℂ Prouerbiorum cap. xij.

Prouer. Qui operatur terrã ſuã ſatiabitur panibus: Qui autez ſectatur ocium ſtultiſſimus eſt.

ℂ Eccleſiaſtes cap. ix.

Eccle. Quodcunq3 facere poteſt manus tua inſtanter opare: quia nec opus: nec ratio: nec ſapiẽtia: nec ſciẽtia erũt apud inferos quo tu properas.

ℂ Hieronymus in ſermone.

Hiero. Non facile capitur a diabolo qui bono vacat exercitio.

ℂ Bernardus ad fratres.

Ber. Ruſticus duros h3 neruos: Lacertos fortes: Exercitatio hoc facit: ſiue quũ corpore moleſcit: volũtas facit vſum vſus exercitiũ: exercitiũ vires ſubminiſtrat.

ℂ Bernardus in ſermone natiuitatis dñi.

Paſtorib⁹ vigilãtib⁹ exhibita ẽ viſitatio angelorũ ⁊ allocutio: Agnoſcãt ergo homines: q: q in labore hominũ nõ ſunt: viſitari ab angelis non merentur.

ℂ Hugo de inſtõne nouiciorum.

Hugo Sępe illa quę in publico nõ valemus: neceſſario quẽdaz prius in ſecreto exercitationis vſum expoſcũt: q: ſi ea prorſus in occulto negligimus. vti poſtmodũ eis duz opus eſt in publico non valemus.

ℂ Caſſiodorus lib. viij. epiſtolarum.

Conſtat omnem operam ſi longa intercapedine geſcat ęgreceſumi. Quis enim ignoret cũctis. aut artificib⁹: aut artib⁹ maximũ decus vſu venire: quũq3 ſtudia cõſueta non frequentant brachia in corporib⁹: ingenia pigreſcere in artibus.

Caſſio. ℂ Caſſiodorus lib. iiij. epiſtolarum.

Aegreſcit profecto ingeniuz niſi vigilatione reparetur. Cito expediunt horrea. q̃ aſſidua nõ fuerint adiectione ſuffulta. Theſaurus ipſe q̃ facile profunditur. ſic humanus ſenſus quum alieno non ſarcitur inuẽto. cito poteſt attenuari de proprio.

Uege. ℂ Uegetius de re militari lib. ij.

Omnes artes omniaq3 opa quottidiano vſu ⁊ iugi exercitatione proficiũt. Quod ſi in paruis verum eſt: q̃to magis decet in maximis cuſtodiri.

Seneca ℂ Seneca epiſtola. xxiij.

Ariſto. Quem in ipſa re trepidar̃ nolueris: ante rẽ exerceas.

ℂ Ariſtoteles lib. v. metaphiſicę.

Exercitium eſt cauſa ſanitatis: ⁊ econuerſo.

ℂ Ariſtoteles lib. x. Rhetorices.

Exercitium vt in pluribus conſeruat ſanitatem.

ℂ Ariſtoteles lib ij. Ethycorum.

Exercitium temperatum conſeruat ſanitatem.

Cicero ℂ M. T. Cicero lib. ij. Rhetoricorum.

Exercitatio eſt aſſiduus vſus: ⁊ conſuetudo.

ℂ Ouidius in epiſtola Phedrę ad Hyppolitum. Ouidi⁹

Ars fit vbi a teneris crimen condiſcitur annis.

ℂ Ouidius Ibidem.

Quod caret alterna requie durabile non eſt.

Hęc reparat vires: feſſaq3 membra nouat. ℂ Ibidẽ.

Arcus ⁊ arma tuę tibi ſint imitanda Dianę.

Si nunq̃ ceſſes tendere mollis erit.

Exilium grece φυγη.ης.η. ⁊ φυγαδευω.ο. exul dicitur. Exilium autem venit ab exul qui dicitur extra ſolum natale: hoc eſt qui extra patriam eiectus eſt: i hic exulo ꝟbũ: qḋ ẽ extra patriã eiect⁹ viuo ⁊ exulabundus in exilio vitam agens. ℂ Euripides in Medea. Euripi.

πολλας εφελκεται φυγη κακα συν αυτη.

Multa attrahit exilium mala ſecum. ℂ Idem.

μοχθων γουν αλλος ουπερθεν

γης πατριας στερεσθαι. hoc eſt.

Laborum non alius ſupra q̃ terra patria priuari.

Exiſtimatio qḋ grece υπολῆψις.εως.η. ⁊ υπολαμβανω reputo dicitur. fere ſemper paſſiue capit: vt homo magnę exiſtimationis idest de quo omnes bene opinantur: ⁊ quem magnum exiſtimant. Uide de hoc vocabulo ſupra l Aeſtimatio: ⁊ de hac materia ſupra in autoritas.

Exorciſmus grę. dictio eſt εξορκισμος.ου.ο. ⁊ εξορκιζω adiuro dicitur. Eſt autem adiuratio contra diabolũ: vt habetur de Conſe. di. iiij. cap. Ante decez dies. De hac materia vide ſupra in Adiuratio: ⁊ in adiurationis arbore.

Exordium grece προοιμιον.ου.το. ⁊ προοιμιαζω proęmium facio dicitur. Et eſt exordium ſiue proęmium orationis initium: ſicuti in poeſi pręfatio. In lyrę pulſatione pręludium. Diciturq3 ab exordior: quod eſt farl incipio. Redordior vero eſt rurſus incipio.

Expectatio grece. υπομονη.ης.η. ⁊ υπομενω: expecto dicitur. Eſt autem expectatio motus ſpei propter cognitionem pręcedentem reſpectu auxilij alieni ſm. b. Tho. prima ſcdę. q. xl. ar. ij.

Expectare dicit protenſionem appetitus in aliquid: cuz quiete priuante fugaz ſm. b. Tho. iij. ſen. di. xxvj. q. i. ar. i. Dicitur autem expecto a verbo ſpecio: quo non vtimur niſi in compoſitione: licet antiqui etiaz in ſimplicitate vterẽtur prou decor: vñ augures ſpecere: hoc eſt Inſpicere aues dicebant: ⁊ ſpectionem auium pro Inſpectione ⁊ contemplatione. Ennius. Uos epulo poſtq̃ ſpexit: ⁊ Ueſtiſpici cuſtodes veſtium ſerui: qḋ freqnenti diligẽtia veſtes inſpiciebãt: Plautus: Cuz familia tota veſtiſpici iunctor auricuſtos. Et quoniã quũ aliquẽ pręſtolamur: an veniat frequẽter aſpicere ſolemus. Ideo expecto ſumitur pro pręſtolor. Aliquãdo pro moram traho. Uirg. Tyria Carthagine q nũc expectat. Nõnunq̃ deſidero. Item expectate venis: vnde expectatio quod modo pręſtolationem: moram: Modo deſiderium ſignificat.

ℂ Homerus in β Iliados. Home.

αισχρον τοι δηρον τε μενειν κενεον τε νεεσθαι.

Turpe certe diu expectare: vacuumq3 redire.

EXPERIENTIA grece. εμπειρια.ας.η. ⁊ εμπειρωμαι. experior dicitur. Experimentum autem ſiue experientia nihil aliud eſt videtur: niſi accipere aliquid ex multis in memoria retentis cuz aliqua ratiocinatione in particularibus. ſm bea. Tho. ſuper lib. poſteriorum. ij. cõ. tj. lec. ſi.

Experientia eſt cognitio ſingularium. Ars vero vniuerſalium ſm. Ariſt. lib. i. Metaphiſicę.

Experientia venit ab experior. Experiorq3 venit a perio verbo quo vtebantur antiqui pro aperio: doceo: vnde de peritos dicimus doctos: expertos. Sicuti ecõuer

Imperitos:idoctos atq₃ inexpertos: vnde peritia ꝛ Impiti a deriuātur: ꝛ ab eo v̄bo actiuo perio fit cōpoſitū q̄d eſt in vſu experior: vñ experti periti: ꝛ experiētia vſus: doctria: Expertes aūt dicunť ignari rudes: nullam rerū experiētiā habētes. Itē expertes q non ſentiunt: vt expertes doloris qui dolorē nō ſentiunt. Expers mortis q non moritur. Expers humanitatis qui nil h₃ humani. Sunt tamen qui velint. Expertes nō ab experior venire: ſ₃ ab ex ꝛ pars. quaſi extra partē. Uenit aūt a perio: vñ dicitur experior a pario paris.

Menā. ℭ Menander.

ἐμπειρία ſαἐ τῆς ἀπειρίας κρατεῖ. id eſt.
Experientia enim inexperientiē imperat.

EXPROBATIO. grece ὀνειδισμός. οῦ. ὁ. ꝛ ὀνειδίζω exprobo dicitur. Eſt autē exprobatio ingeſtio improperij in facie: Sed oblocutio eſt occulta detractio. ſ₃. h. Tho. ſuper pſal. xliij. co. ix. dr̄ autem exprobo ab ex ꝛ probium eſt autem probrum ſcelus: ac flagicium per methaphoram pro ignominia accipitur: quā₃ ex ſcelere ſequi ſolet: vt datum eſt ei probro: hoc ē ignominiē aſcriptum: hic probroſum dicimus ignominioſum. ꝛ opprobare ignominię obijcere: a quo opprobrium pro ipſa ignominia. Item exprobrare ignominioſum aliquid obijcere: a quo exprobratio ipſa probri obiectio. ℭ Terentius in Andria.

Teren. Na₃ iſtęc cōmemoratio quaſi exprobratio eſt immemoris beneficij. ℭ Cicero lib. de amicitia.

Cicero Odioſum ſane genus hominum officia exprobantiū₃ q̄ meminiſſe d₃ is potius in quem collata ſunt: nō commemorare is qui contulit. ℭ Martialis lib. xij.

Mart. Imputet ipſe deus nectar mihi: fiat acetum.
Et vaticani perfida vappa cadi.

Exquiſitio vēit ab exqro q̄d grece dicitur ἐκζήτησις. Eſt autem. Exquiro idem quod diligenter inqro: a quo exquiſita dicuntur digna: electa: quaſi diligēter queſita. Et exqueſtor vocatur honoratus queſtor ꝛ primus. Et exquiſite aduerbium: hoc eſt diligenter electe: culte. Differunt autem querere ꝛ exquirere: quia querere eſt ſcrutari: inquirer. Exquirere vero eſt ſecernere ꝛ eligere.

Exultatio g̃. ἀγαλλίασις. εως. ἡ. ꝛ ἀγαλλιάω exulto dr̄. Eſt autem exultatio expreſſio exterior prorumpens in ſignum interioris gaudij: quia interius gaudiū ſui magnitudine ad exteriora prodit. ſm̄. b. Tho. iiij. ſen. di. xlviij. q. iij. ar. i. Un̄ exultatio in magnis gaudijs dicitur. Uenit autem exultatio ab exulto frequentatiuo huius verbi exilio: quod eſt exeo: ꝓdo: ꝛ quaſi ſaltando prorumpo. Exulto proprie ſignificat ſupra modū exilio: atq₃ efferor: ꝛ quaſi geſtib⁹ qbuſdā ꝛ ſaltibus affectum animi oſtendo: ſiue ira id fiat: ſiue ſeuitia: ſeu voluptate: aut alia quacunq₃ affectione. Hinc exultabundus: ꝛ exultatio deducuntur.

FABULA g̃. μῦθος. ου. ὁ. ꝛ μυθολογέω fabulator μυθώδης. ες. ὁ. ἡ. fabuloſ⁹ dr̄. Eſt āt fabula res ad vtilitatē ſiue delectationem hoium cōficta: vt ſunt poetarū fabulę: vt fabulę Eſopeię: quę ab Heſiodo poeta initiū ſumpſere: dicitur autē fabula a fando: inde fabulę: ꝛ confabulor ſimul loquor: ꝛ confabulatio hoc eſt collocutio: Fabula facit diminutiuum fabella. Eſt autem proprie ſermo. Martialis. Quodq₃ tibi męchum fabula nulla dabat.

Paul⁹ ℭ Paul⁹ apoſtolus ſcbę ad Thimotheū. c. iiij.

Erit enim tempus quum ſanam doctrinam non ſuſtinebunt ſed ad ſua deſideria coacervabūt ſibi magiſtros prurientes aurib⁹. Et a veritate qdē auditū auertēt ad fabulas aūt cōuertuntur.

Augu. ℭ Aug. lib. de mendacio.

Apud autores ſecularium lrarū: vt apd̄ Horatiū: mus loquiť muri: ꝛ muſtela vulpeculę: vt per narrationē₃ fictā ad id q̄d agitur verax referatur ſignificatio. Unde ꝛ Eſopicas fabulas ad eum finem relatas nullus ineruditus fuit: qui putaret appellāda mēdacia: hęc ꝛ in ſacris libris: vt in librū Judiciū: quā₃ ligna ſibi regē fecerunt: ꝛ loquunť ad ficum: ꝛ ad vitē: q̄d totū fingitur: ficta quidē narratiōe: ſed veraci ſignificatione hęc dicuntur. ℭ Ambroſius lib. iij. de officijs. Ambro

Fabula ꝛ ſi vim veritatis nō hēat: tamen rationem h₃. vt iuxta eam poſſit veritas manifeſtari. Referūt (inquit) ſeculares virū quendā fuiſſe: vt quotiēs viriu₃ ſuarū deſtitutus amicam ꝛ nutricem terram impulſu aduerſarij contigiſſet de ſolo ſurgens magis in aduerſariū preualeret: ꝛ ſic occaſio proſtrati occaſio fiebat triūphi. Dabat infirmitas fortitudinē. Lapſus palmā: ruina victoriā. Cui hęc conueniunt niſi Chriſto: q ad hoc cecidit: vt glorioſior reſurgeret. Iſidor⁹

ℭ Iſido. li. ſniarū. ꝛ hētur. di. xxxvij. Ideo.

Ideo prohibeť Chriſtianus legere figmēta poetaꝝ: q: oblectamenta fabularū nimiū mentē excitant ad incentiua libidinū: non enim thura ſolum offerendo demonibus immolatur: ſed etiam eorū dicta libentius capiendo. ℭ Iſidorus li. Ethymologiarū ꝑmo.

Fabulę a fando dictę: quia non ſunt res factę: ſed tantū modo loquēdo dictę: q̄ ideo ſunt inductę vt ficto alalū mutorū inter ſe colloquio: imago q̄dā vitę hominum naſcereť. Sicut mus loquitur muri: muſtela vulpeculę: ꝛ in libro iudiciū: ligna ſibi regem querūt quod totū ad mores ordinauit: vt ad re₃ quę intendiť ficta quidē narratione: ſed veraci ſignificatione ꝑueniať. Sic. n. Demoſthenes vſus eſt fabula aduerſus Philippū: qui ab Athenienſibus poſtulauit decem oratores: ꝛ ille finxit fabulam. Lupi ſuaſerūt paſtorib⁹: vt in amicicia conuenirent. Quūq₃ hoc paſtoribus placuiſſet: peterūt lupi vt primo ſibi vice ſecuritatis caneo traderēt in quibus videbať occaſio iurgiorū annuerūt paſtores: ꝛ tūc lupi oia dēpta formidine omnem gregē nō ſolū pro ſatietate: ſed etiā pro libidine Laceraverūt. Sic inqt philoſophus ſublatis oratoribus in populo Athenienſiū facturus eſt. Oratores populi poſtulat: quo facili⁹ poſſit opprimere ſpoliatā cuſtodib⁹ Urbē. ℭ Alan⁹ de cōplāctu naturę. Alanus

In ſuperficiali lytę cortice falſū₃ reſonat fabula: Lyra enī₃ fabula poetica: interi⁹ v̄o auditorib⁹ intelligētię ſecretū altioris eloquiť: vt exterioris falſitatis abiecto putamine dulciorē nucleum v̄itatis ſecretę intus lector inueniat. ℭ Seneca libro de beneficijs. Seneca

Iſtę ineptię poetis relinquaťqbus aures oblectar̄ propoſitū eſt: ꝛ dulcē fabulam nectere. Sed q ingenia ſanare ꝛ fidē in reb⁹ humanis retinere: ac memoriā officiorū animis ingerere volūt: ſerio loquanť: ꝛ magnis viribus agant. ℭ Cicero li. ij. de diuinatione. Cicero

Nihil debet eſſe in philoſophia cōmēticijs fabellis loci.

ℭ Ariſtoteles li. i. Metaphiſicę. Ariſto.

Phylomites id eſt fabularū amator eſt aliqualiter philoſophus: quia fabula ex mirabilibus conſtituitur.

ℭ Cōmentator ſup ſcd̄o Metaphiſicę. Cōmen.

Conſuetudo audiendi apologos ꝛ maxime fabulas magnum impedimentum eſt in cognitione veritatis.

Facetia. grece εὐτραπελία. ας. ἡ. ꝛ εὐτράπελος. ος. facetus dicitur. Eſt autem facetus qui facit v̄bis quod vult: dictus a facio: vel vt aliquibus placet a fando: vnde facetię. Uel ſic.

Facetus eſt elegans in dicēdo ꝛ v̄licias: ꝛ diuitias q̄ſdā ſermonis habens q̄ facetię dicunť: vñ facete aduerbium: hoc eſt exculte: eleganter: vrbane.

Facilitas grece εὐκολία. ας. ἡ. ꝛ εὔκολος. ου. ὁ. ἡ. facilis dr̄. Sunt autem facilia q̄ vel ſine labore vel

breui tempore fiunt. ſm Ariſto. li. i. Rhetoricoꝝ. Erit itaqꝫ dictu vel factu facile. qđ facile dici vel fieri pt: Cui⁹ ɔrariū eſt difficile: qđ nō ſine labore fieri pōt. Difficiles etiā terrę dicunt̄ q̄ſi ſteriles. Uirgi. difficiles primū terrę collesqꝫ maligni. Dicunt̄ aūt hęc a facio.

FAcultas grece. ευποϱια. ας. ϐ. ⁊ ευποϱεω. facultates habeo dicitur.

Eſt aūt facultas p̄ q̄s qua aliquid habetur ad nutum ſm. b. Tho. prima parte. q. lxxxiij. ar. ij. Dicit̄ aūt facultas a faciliᵗate ⁊ difficultas a difficili. Et qm̄ diuites facile q̄ volunt agunt: factū eſt: vt facultates p̄ opibus capiamus. Petronius arbiter. Quiſquis habet nūmos ſecura nauiget aura. Fortunāqꝫ ſuo tēporet arbitrio. Multa loquor: quoduis nūmis pręſenti bus opta. Et veniet clauſum poſſidet arca Iouem.

FActio grę. συνωμοσια. ας. ϐ. ⁊ συνωμοτος. ου. ο. cōiuratus dicitur. Eſtqꝫ factio diuiſio ciuium in diuerſa ſtudia: quū aliqui ſe principes ac primarios facere in ciuitate conantur: inter quos ęmulatio eſt: ⁊ qui eos ſequunt̄ ſeditioſi dicuntur. Cicero. Inter bonos amicicia. Int̄ malos factio ē: a factio hęc dicūt̄.

FAcūdia grece. ευστομια. ας. ϐ. ⁊ ευστομος. ου. ο. facundus dr̄. Eſt aūt facūdia iocūda eloquētia. Uñ facundus: fatu iucūdus: ſm Acronē. Sup arte poetica Horatij. Diciturqꝫ facūdia a fando: ita ⁊ facūd⁹ dr̄ diſertus: ⁊ qui ea q̄ mente concipit ad audientes facile: atqꝫ ornate p̄fert. Eritqꝫ facūdia facultaſ differēdi cū gratia: ⁊ facunde aduerbiū pro diſerte. De hac materia vide ſupra in Concio: ⁊ Eloquentia.

FAllacia: q̄ alio noīe dr̄ locus ſophiſticuſ: q: ſcilicet eſt cā fallendi quantū eſt de ſe: lʒ aliquis nō fallat̄ per ipſum in actu niſi ignorātia adueniente. b. Tho. opuſculo. xxxviij. c. i. ſi. Fallacia a fādo dr̄. Ut Uarroni placet: qđ fando decipiam⁹: ⁊ cōtra quē dixim⁹ faciamus. Et fallax appellatur qui mentiendo decipit: hinc refello qđ ita differt a purgo: vt refellere dicat̄ de eo q factū negat. Purgar̄ vero ð eo qui fatet̄ quidē factū ſed ðfendit: hinc ēt falſarij dicunt̄ q decipiendi gratia publica ſcripta falſificant. ⁊ falſifico verbū a quo falſificatio. ⁊ falſitas de qua Infra.

FAlſitas grece. ψευδος. εος. το. ac mendacium. ⁊ ψευδης. εος. ο. falſus ⁊ ψευδω. fallo dicitur. Eſt autem falſitas qua putatur eſſe qđ non eſt. ſʒ Aug. libro. vij. confeſſionum.

Falſitas cōſiſtit in inęqualitate rei ⁊ intellectus. ſm. b. Tho. in queſt. de Ueri. q. i. ar. x.

Falſum eſt ſignificatio rei non ita ſe habentis. ſm Aug. libro de doc. Chriſtiana.

FAMA grę. φημη. ης. ϐ. vel φημα. ατος. ϐ. dicitur. Et eſt illeſę dignitatis ſtatus legibus ⁊ moribus comprobatus.

Fama eſt inanis de aliqua re rumor ſine veri cognitiōe: ſiue bonus: ſiue malus. Et hoc tm̄ diffe͛t a rumore: q rumor ſemper de re recēti dr̄.

Fama vero dicitur etiam de re inueterata firmataqꝫ in hominum opinione: ɔ̄nis incerta.

Fama frequenter ponit̄ pro laude ⁊ celebritate. Uirg. Sum pius Aeneas fama ſuper Aethera notus.

Fama: vt aliqui volunt grecū vocabulū ē. Illi. n. φημας dicunt quod nos fama. Alij volūt dici a fando: hinc famoſum ⁊ infamē dicimus in eadeʒ ſignificatione. Tere. Non polliinquit audeo. Naʒ me ad famoſas vetuit mater accedere. Plau. Qui etiam me miſerum famoſum fecit flagitijs ſuis. hinc infamia ⁊ infamatio qua Apuleius vtitur deriuantur: ⁊ famigeri ⁊ famigero verbū: hoc eſt diuulgo. Et famigerabile ⁊ vulgendum apud antiquos: vt Uarro teſtatur ⁊ famigeratio diuulgatio. ℭ Prouerbiorum. c. xxij. Prouer.

Melius eſt nomen bonū q̄ diuitię multę: ſup argentum enim ⁊ aurum gratia bona. ℭ Eccleſiaſti. c. xli. Eccle⁹

Curam habe de bono nomine. hoc enim magis p̄manebit tibi: q̄ mille theſauri precioſi ⁊ magni. Bone vitę numer⁹ dieꝝ: bonū aūt nomen permanebit in euum.

ℭ Auguſtinus de bono viduitatis: ⁊ habetur xi. q. iij. Non ſunt audiendi. Augu.

Non ſunt audiēdi ſiue viri ſancti: ſiue feminę: qui qñ reprehendunt̄ in aliq̄ negligētia per quā fit vt in malā veniāt ſuſpitionē. Uñ vita ſuā lōge abeſſe ſciūt dicūt corā deo ſufficere ſibi ɔſcientiā: ęſtimationē hominū non ſolū imprudenter: verūetiam crudeliter contemnentes: quū occidant aias aliorū ſiue blaſſemantiū viam dei: qbus ſm ſuā ſuſpitioneʒ quaſi turpis quę caſta eſt diſplicet vita ſcōꝝ: vel etiā cū accuſatiōe imitantiuʒ: nō qđ vident: ſed quod putant. Proinde quiſquis a criminibus flagicioꝝ atqꝫ facinorū vitā ſuā cuſtodit: ſibi benefacit: quiſquis aūt etiam famā: ⁊ in alijs eſt miſericors. Nobis enīʒ neceſſaria eſt vita noſtra: alijs fama nr̄a. ℭ Aug. lib. confeſſionum.

Cauete omnes ſuſpitiones: ⁊ quicquid probabiliter ſingi poteſt ſeu dici: ne ſingatur ante deuita.

ℭ Aug. lib. de doctrina chriſtiana.

Sic doctor bonā eligat vitam: vt etiam bonam nō negligat famam. ℭ Hieronimus ad Marcellum. Hiero.

Falſus rumor cito opprimit̄: ⁊ vita poſterior indicat ð priore. Si anno pręterito fama mentita: iſta aut certe verum dixit: ceſſabit ⁊ rumor.

ℭ Hierō. ſup illud Mathei. iiij. abijt opinio eius.

Opera ſalutis ſine fama boni odoris non ſatis relucēt auditoribus. nec fama ſine opere proficit: ſine quib⁹ forma veri ſacerdotis non commendatur.

ℭ Grego. ⁊ habetur. vi. q. i. Sunt plurimi qui. Grego.

Sunt plurimi q vitam bonorū fortaſſe amplius q̄ dāt laudant: ⁊ ne q̄ elatio de laude ſubrepat: p̄mittit omnipotens deus malos in obtrectationē ⁊ obiurgationē prorūpere: vt ſi qua culpa ab ore laudantiuʒ in corde naſcitur: ab ore vituperantiū ſuffocetur. Hinc eſt q doctor gētiū ſe in p̄dicatiōe currere teſtatur: inter infamiā: ⁊ bonam famam: qui etiā dicit: vt ſeductores ⁊ veraces. ℭ Gregorius in Regiſtro.

Habet p̄priū antiq hoſtis inuidia: vt quos in prauoꝝ actuū p̄petratione deo ſibi reſiſtēte decipere nō valet opiōnes eorum falſa ad pręſens inſinuādo dilaceret.

ℭ Iſidorus in Sinonymis ſoliloquioꝝ libro. ij. capitulo. xxvij. Iſidor⁹

Diſce bono flagrare pręconio. Cuſtodi bonā famā tuaʒ.

ℭ Caſſiodorus libro. i. Epiſtola. iij. Caſſio.

Inclyti animi ſignum eſt famę diligere cōmodum: ⁊ lucra cōrum. Nam qui affectat famę cōmodū pecunię negligit augmenta. ℭ Ibidem.

Regnantis facultas tunc ſit ditior: quū remittit ⁊ acq̄rit theſauros famę: neglecta vtilitate pecunię.

ℭ Caſſiodorus lib. i. Epiſtola. iij.

Nemo futurū putat diligentē: quē in ipſa nouitate operatiōs ſuę. nō videt eē cuſtodeʒ. Prouidus inſtitutor hortū ſuū fęcūdis nitit̄ ornare plantarijs: vt reddāt fruct⁹ optatos: quę ſollicitis fuerāt exculta laborib⁹.

ℭ Caſſiodorus lib. i. Epiſtola. xxiiij.

Laborē q̄ppe nō refugit: qui virtutis glīam ɔcupiſcit.

ℭ Caſſiodorus li. ij. epiſtolarum.

Vbiqꝫ cognoſcit̄ quiſquis fama teſte laudatur: diū enīʒ copia plurimū quę ſolet habere faſtidium: bonuʒ nomen repertū ſemper efficitur glorioſum. ℭ Ibidē.

Melius eſt de p̄petua vita: q̄ de fama cogitare: nr̄a. n. poſt mortē non opuſcula: ſed opera ſunt penſanda: q: ſi aliq̄d agimus nr̄m eſt ſi quid habem⁹ alienum eſt.

ℭ Caſſiodorus lib. iij. epiſtola. xxxi.

Vituperatonē generant que in medijs conatibus egra deſeruiunt. ℭ Caſſiodorus li. v. epiſtola. xij.

Pulchrũ eſt cõmodam famę: fędam neglexiſſe lucra pecunię. ⸿ Caſſiodorus lib. vi. Epiſtola. xii.
Interdum aſſidui labores ⁊ ipſas ingratas faciũt dignitates. Graue pondus inuidię eſt: i ſplendere ſingulari claritate: ⁊ motum lampade non lucere.
⸿ Caſſiodorus lib. vi. epiſtola. xviij.
Querat eruditus vbi poſſic exiſtere glorioſus. Prudẽs frequentiam non reſpuat hominum: in qua ſe nouerit eſſe laudandum. Alioquin virtutibus fama tollit: ſi eorum fama in hominibus non ſciatur.
⸿ Caſſiodorus lib. viij. epiſtola. xxiij.
Hoc naturę theſauris reponim⁹: qđ famę cõmodis applicamus.
Alanus ⸿ Alanus de complanctu naturę.
Verę famę hęc eſt glorioſa proprietas: vt appetitores ſui contemnat: appetat contemptores famam fugiendo conſequitur: quam perderet in conſequendo.
Lactã. ⸿ Lactãtius fir. li. ii. diuinarum inſti.
Nam omnino fingendarũ ſimilitudinũ ratio iccirco ab omnibus inuenta eſt: vt poſſit eoꝝ memoria retinere: qui vel morte ſubtracti: vel abſentia fuerãt ſeparati.
Seneca ⸿ Seneca de remedijs fortuitorum.
Male aũt de te opinant homines ſꝫ mali. Mouer ſi de me Marius. Si Cato. ſi Lelius ſapiẽs: ſi alter Cato: ſi Scipionis duo iſta loquerent: moueret ſi hoc iudicio facerent: qđ nunc morbo faciũt. ⸿ Sene. ibidẽ.
Bona opinio hominũ tutior eſt pecunia: Bonũ quod eſt ſupprimit. nequaq̃ extinguit: bona fama in tenebris ꝓpriũ ſplendorẽ tenet. ⸿ Seneca in prouerbijs.
Damnum appellandũ eſt: quũ fama mala luſtrat. Honeſtus rumor alterum eſt patrimonium. Uis omnib⁹ eſſe notus? prius effice vt neminem noueris.
⸿ Seneca in Hercule furente Trag. prima.
Sic ſtatue quicquid ſtatuos: vt cauſam tuã famamq; in arcto ſtari ⁊ ancipiti ſcias. ⸿ Sen. Tragędia. iij.
Cõmẽ. Contemne famam: fama vix vero fauet.
⸿ Cõmẽtator ſup li. de Sõno ⁊ vigilia.
Cicero Famoſum ſecũdum totum non eſt falſum.
⸿ Cicero Rhetoricorum nouorum lib. ii.
Temere fama naſci nõ ſolet: qn ſubſit aliqđ. ⸿ Ibidẽ.
Facta: non famam ſpectari oportet.
⸿ Cicero libro Topicorum.
Fama vulgi eſt quoddam multitudinis teſtimonium.
⸿ Cicero in Philippicis lib. primo.
Ea eſt gloria: laus recte factorũ magnorũq; in rẽpu. meritorũ: quę tũ optimi cuiuſq; magnitudine: ⁊ teſtimonio comprobatur. ⸿ Cicero in philippicis lib. iij.
Nihil eſt deteſtabilius dedecoratione: nihil fędius ſeruitute. Ad decus ⁊ libertatem nati ſumus: aut hoc teneamus aut cũ libertate moriamur: dedecus virtus ꝓpulſare ſolet. ⸿ Cicero lib. i. Tuſ. queſtionuꝫ.
Quid poetę? Nõne poſt mortẽ nobilitari volunt. Unde ergo illđ. Aſpicite o ciues ſenis Enij imaginis formã
Hic veſtrum pinxit maxima facta patrum. Mercedem glorię flagitabat ab ijs quorũ patres affecerat glĩa. Idemq;. Nemo me lachrymis decoret nec funera fletu faxit. Cur? volito viuus docta per ora virũ. Sed quid poetas? Opifices poſt mortẽ nobilitari volũt. Quid enim Phidias ſui ſimilẽ ſpeciem incluſit i clypeo Mineruę: quũ ſcribere nõ liceret? Quid nr̃i philoſophi? nonne in his ipſis libris quos ſcribunt de contemnenda gloria ſua nomina inſcribunt?
Ariſto. ⸿ Ariſtoteles lib. vii. Ethicorum.
Fama quam omnes famant non omnino perit.
Valeri⁹ ⸿ Valeri⁹ max. li. ii. ti. i. De inſtitutis antiqs
Maxi. Ariopagus Athenis bonos ciues corona decorãdi ꝑmo conſuetudinem introduxit duob⁹ oleę cõnexis ramulis clarum Periclis cingendo caput. Probabile inſtitutũ ſiue rem ſiue perſonã intueri velis. Nã ⁊ virtutis vberrimum alimentum eſt honos: ⁊ Pericles dignus a quo talis numeris dandi poteſtas potiſſimum initium ceperat.
⸿ Ualeri⁹ max. li. vii. ti. Sapienter dicta aut facta.
Socrates expedita ⁊ compendiaria via eos ad gloriã ꝑuenire dicebat: q id agerẽt: vt q̃les videri vellent: tales etiã eẽnt. Qua quidẽ ꝑdicatione aperte monebat vt homines ipſam potius virtutẽ haurirent: q̃ vmbram eius conſectarentur. ⸿ Heſiodus. Heſio.
φημη δ᾽ουτις παμπαν αποολλυται ην τινα πολλοι
λαοι φημιζουσι θεος νυ τις εστι και αυτη. ideſt.
Fama autem nulla penitus perit: quaꝫ multi populi famigerant. Dea certe quędam eſt ⁊ ipſa.
⸿ Plautus in Moſtellaria. Plaut⁹
Ego ſi bonam famam mihi ſeruaſſo: ſat ero diues.
⸿ Plautus in Perſa.
Hominũ immortalis eſt infamia: etiã tunc viuit quũ eẽ credas mortuam. ⸿ Uirgilius Aeneidos li. iiij. Uirgi.
Fama malum: quo non aliud velocius vllum
Mobilitate viget: vireſq; acquirit eundo.
Parua metu primo: mox ſeſe tollit in auras.
Ingrediturq; ſolo: ⁊ caput inter nubila ꝯdit. ⁊ poſt.
Monſtrum: horrendũ: ingẽs. cui quot ſunt corpe plumę
Tot vigiles oculi ſubter (mirabile dictu)
Tot linguę: totidẽ ora ſonant: tot ſurrigit aures.
Et magnas territat vrbes ⁊ poſt.
Tam ficti prauiq; tenax q̃ nuncia veri.
⸿ Ouidius Meta. li. vii. fabula. i. Ouidi⁹
Sed te ne faceres tenuit reuerentia famę.
⸿ Ouidius Meta. li. ix. fabula. iij.
Fama loquax peruenit ad aures.
Deianira tuas: quę veris addere falſa
Gaudet: ⁊ e minimo ſua per veſtigia creſcit.
⸿ Oui. Metamorphoſeos li. xii. fabula. iij.
Orbe locus medio eſt inter terraſq; fretumq;
Cęleſteſq; plagas triplicis confinia mundi.
Unde quod eſt vſq̃ quamuis regionibus abſit
Inſpicitur: penetratq; cauas vox omnis ad aures.
Fama tenet: ſummaq; domum ſibi legit in arce.
Innumeroſq; aditus ac mille foramina tectis
Addidit: ⁊ nullis incluſit limina portis.
Nocte dieq; patet: tota eſt ex ęre ſonanti.
Tota fremit: voceſq; refert: iteratq; quod audit.
Nulla quies intus: nullaq; ſilentia parte
Nec tamen eſt clamor: ſed paruę murmura vocis
Qualia de pelagi ſi quis procul audiat vndis
Eſſe ſolent: qualẽue ſonum: quum Iupiter atras
Increpuit nubes: extrema tonitrua reddunt.
Atria turba tenet: veniunt leue vulgus: euntq;.
Mixtaq; cum verbis paſſim cõmenta vagantur
Millia rumorum: confuſaq; verba voluntant.
E quibus hij vacuas implent ſermonibus aures
Hij narrata ferunt alio: menſuraq; ficti
Creſcit: ⁊ auditis aliquid nouus adijcit autor.
Illic credulitas: illic temerarius autor.
Uanaq; lętitia eſt: conſternatiq; timores
Seditioq; recens: dubioq; autore ſuſurri.
Ipſa quid in cęlo rerum pelagoq; geratur
Et tellure videt. totumq; inquirit in orbem.
⸿ Ouidius lib. iij. de arte amandi.
Quid petitur ſacris niſi tantum fama poetis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet. ⸿ Ibidẽ.
Sed famę vigilare iuuat: quis noſcet Homerum
Illius eternum ſi latuiſſet opus?
Quis Danaen noſcet: ſi ſemper clauſa fuiſſet?
Inq; ſua turri ſi latuiſſet anus?
⸿ Oui. lib. iiij. triſtium Elegia vltima.
Non ego diuitias dando tibi plura dediſſem.
Diuitis ad manes nil feret vmbra ſuos.
Perpetui fructum donaui nominis: Idq;

Quo dare nil potui munere maius habes.
℅ Ovidius ibidem.
Fama manet facti.
℅ Propertius libro.iij.elegia.xviij.
Et terram rumor tranſit ⁊ maria.
℅ Propertius libro.iiij.elegia vltima.
Hęc eſt ſeminei merces extrema triumphi.
Laudat vbi emeritum libera fama rogum.
Mar. ℅ Martialis libro primo.
Cineri gloria ſera venit.
Hora. ℅ Horatius carminum lib.iiij.Ode.viij.
Dignum laude virum muſa vetat mori.
Cęlo muſa beat.
℅ Horatius carminum libro.iiij.Ode.ix.
Paulum ſepultę diſtat inertię.
Celata virtus.
Iuve. ℅ Iuvenalis Satyra.x.
Maior famę ſitis eſt ꝙ
Virtutis.Quis.n.virtutē amplectitur ipſam pręmia ſi tollas.
Dantes ℅ Dantes Florentinus inferni Cant.xxiiij.
Segendo in piuma
In fama non ſi vienme ſotto coltre:
Senza laqual chi ſua vita conſuma
Cotal veſtigia in terra di ſe laſcia:
Qual fumo in aere: ⁊ in acqua la ſchiuma.
Fran. Pe. ℅ Franciſcus Petrarcha Sonetto.lxxx.
Credete voi che Cęſare o Marcello
O Paulo o African fuſſen cotali
Per incude giamai o per martello.
Pandolpho mio queſtopre ſonſi frali
Al longo andar:mal noſtro ſtudio e quello
Che fa per fama gli homini immortali.
℅ Franciſcus triumpho famę.c.i.
Vidi da laltra parte giunger quella
Che tra lhom del ſepulchro:en vita il ſerba.

Fames grece:λιμος.ου.ο.⁊ λιμωττω.fameſco dicitur.Eſt autem fames appetitus calidi ⁊ ſicci:ſꝫ Ariſtotelē lib.ij.de anima.Fames eſt concupiſcentia calidi ⁊ ſicci:ideſt cibi ſꝫ.b.Tho.ſuper.i.de Anima.lec.v.col.ii.principio.Dicitur autē fames ἀπὸ τοῦ φαγω.quod eſt edo.vnde famelicus qui agitur edendi cupiditate:⁊ famelicoſus qui frequenter famelicus eſt.⁊ fames eſurio:a quo fameſco:⁊ licet a gręco veniat.vſus tamen obtinuit vt per f ſcribatur.
Menā. ℅ Menander.
λιμος μεγιστον αλγος ανθρωποις εφυ.
Fames maximus dolor hominibus eſt. ℅ Idē.
λιμω γαρ ουδεν εστιν αντιλεγειν.i.
Fami.n.nullum eſt contradicere verbum.

Fas grece θεμις.ιτος.η.dicitur:⁊ proprie eſt lex diuina.Ius vero eſt lex humana:ſm.b.Tho.ſecūda ſecūdę.q.lvij.ar.i.dicitur autē fas a fando:hoc eſt pium ⁊ religioſum:⁊ fari dignum:ad deos.n.refertur:ſicut iuſtum ad homines.Virgilius.Fas ⁊ iura ſinunt:hoc eſt diuina:⁊ humana iura promittunt.Cuius contrarium eſt nefas:hoc eſt impium ⁊ execrabile:⁊ a quo fit nefandum:⁊ nefarium hoc eſt ſceleſtum ⁊ quod ne fari quidem liceat:ꝗuis nefarium a farre potius deductum volunt:quo ſcelerati:quaſi vita indigni.vti non debent.

Faſcinatio a faſcino verbo deducitur.etenim βασκαινω faſcino dicitur.Eſt autē faſcinatio iniectio ab oculis infectis propter maliciā animę:vel ex dei promiſſione:vel cooperāte fato occulto:vel dęmone.ſm.b.Tho.prima parte.q.cxvij.ar.iij.Virg.neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.Faſcinus a faſce:hoc eſt ab onere dicitur:quum oculorum:aut verborum:aut alicuius alterius rei maleficio homines ita ligantur:vt liberi nō ſint:nec mentis cōpotes:Sępeꝗ ad extremam maciem deueniant:a quo faſcino verbum:⁊ paſſiuum faſcinor:⁊ faſcinatio.Eſt itaꝗ faſcinare malefice alicui perniciem inferre.Unde effaſcinare quod eſt maleficium tollere.

Faſtidium grece.κορος.ου.ο.⁊ κορεω.ſaturo dicitur.Venit autem faſtidium a faſtu.Eſt enim faſtidire proprie cū faſtu quodā cōtemnere.Virg.Inuenies alium ſi te hic faſtidit Alexis.Sumitur ⁊ faſtidio pro ſtomacho a quo fit faſtidioſum:hoc eſt faſtidium afferens:⁊ faſtidioſe aduerbium:hoc eſt Stomachoſe.Veteres etiam faſtidibiliter dicebant.
Home. ℅ Homerus in ν Iliados
παντων μεν κορος εστι.και υπνου.και φιλοτητος.
μολπης τε γλυκερης.και αμυμονος ορχηθμοιο. ideſt.
Omnium quidem faſtidium eſt:⁊ ſomni:⁊ amicitię.
Cantuſꝗ dulcis ⁊ inculpabilis ſaltationis.
℅ Idem in ν Odiſſeę.
αιψηρος δε κορος κρυεροιο γοοιο.ideſt.
Citum autem faſtidium frigidi luctus.

FATUM grę.ειμαρμενη.ης.η.dicitur vt ait Chryſippus eſt ſempiterna quędam ⁊ indeclinabilis ſeries rerum:⁊ cathena voluens ſemetipſa ſeſe:⁊ implicans per ęternos cōſequentię ordines ex quibus apta connexaꝗ eſt.ſm Aulum gelium lib.vi cap.ii.noctium.at.
Fatum eſt inhęrens rebus mobilibus diſpoſitio per quā prouidentia ſuis queꝗ nectit ordinibus.ſm Boetiū libro.iiij.proſa.vi.de philoſophica conſolatione.
Fatum eſt ordo serieſꝗ cauſarum.Cauſa autem ex omni ęternitate fluens veritas ſempiterna.ſm Cicero.libro de diuinatione.
Fatum eſt quod ex omni ęternitate ſemper verum fuerit ſm Cicero.lib.iij.de natura deorum.
Fatum proprie eſt diſpoſitio ſiderum qua quis eſt conceptus:vel natus.Sed improprie eſt prouidentia dei.Ideo eſt in rebus.ſm.b.Tho.prima parte.q.cxvi.
Fato qui credit mortaliter peccat.xxvi.q.vi.Non obſeruetis.Fatum dicitur a fando:ſignificatꝗ aliquādo oraculum:ideſt quod dij fantur.Virg.Oblitus fatorum.Nōnunꝗ ponitur fatum pro morte:quia nihil homini tam neceſſario impendet:ꝗ mors.Quare fato concedere eſt mori:⁊ fatalis dies pernicioſus dicitur:⁊ fatiferum mortiferum fatale etiam dicimus quicquid nobis fato debetur:ſiue bonū ſiue malū ſit.
De hac materia habes infra:vbi futurum:⁊ vbi Prędeſtinatio.

FAVOR grece.ευνοια.ας.η.a fando dicitur.Eſt autem fauor vox bene precans alicui ſiue alicuius cōmodum ⁊ laudes tuens.Unde fautor:⁊ fautrix a faueo.Eſt enim fauere proprie bōa fari.Virg.Ore fauete oēs.Unde fauorabilis a quo fauorem habemus ⁊ fauorabiliter cum fauore paſſiue:⁊ fauſtum:fęlix:cui omnes faueni.⁊ hinc fauſte aduerbium:hoc eſt fęliciter ⁊ infauſtum ⁊ infauſte:ideſt infęlix ⁊ infęliciter.
℅ Augu.epiſtola ad Macedoniū:⁊ habetur xxiij.q.vi.cap.Si reos.§.Non enim.
Non enim opem fert:qui ad peccandum adiuuat:et nō non potius adiuuat:ſed obuiat ſubuertendo atꝗ opprimendo.
Augu. ℅ Auguſtinus contra Parmenianum:⁊ habetur.xxiij.q.iiij.quiſquis vel.
Quiſquis vel quod poteſt arguendo corrigit:vel quod corrigere non poteſt.Saluo pacis vinculo excludit:vel qđ ſalua pacis vinculo excludere non poteſt:equitate improbat:firmitate ſupportat:hic eſt pacificus ⁊ ab iſto maledicto immunis:de quo ſcriptura dicit.Vęh his qui dicunt ꝙ nequam eſt bonum:⁊ ꝙ bonum eſt nequam.

¶ Augu. Ibidē: ⁊ habet Ibidē. Ita plane.
Ita plane ſociatur quis malis: ſi mali aliquid cum eis cōmittit: aut cōmittentibus fauet.

¶ Auguſtinus ſuper pſal. lxxxi. ⁊ habetur. q. iij. Oſtendit propheta.
Oſtendit ꝓpheta nec illos immunes a ſcelere eē q permiſerunt Chriſtū principibus interficere: quū ꝓ multitudine timerentur: ⁊ poſſent illos a facto: ⁊ ſe conſenſu liberare: q deſinit obuiare: quū pōt: conſenſit.

¶ Auguſtinus in ſer. de vbis euangelij. ⁊ habetur. xxiij. q. iiij. A malis.
A malis ſemper corde diſiūgimini: ad tēpus caute corpore copulamini. Duobus modis non te maculat malus. Si ei non conſentias: ⁊ ſi redarguas: hoc eſt non cōmunicare: non conſentire: cōmunicatur quippe: qñ facto eius conſortiū voluntatis vel approbationis adiungitur. nec ergo cōſentientes ſitis malis: vt approbetis. neqꝫ negligentes vt non arguatis. neqꝫ ſuperbientes vt inſultantes arguatis.

¶ Augu. ibidem. ⁊ hētur Ibidem Recedite.
Recedite ⁊ exite inde: ⁊ imundum ne tetigeritis. Sed contractu cordis non corporis. Quid eſt enim tangere imundum niſi conſentire peccatis? Quid exire eſt inde? niſi facere quod pertinet ad correctionem malorum: qꝫtum pro vniuſcuiuſqꝫ gradu atqꝫ perſona: ſalua pace: fieri poteſt. Diſplicuit tibi ꝙ quiſqꝫ peccauerit: nō tetigiſti immundū: redarguiſti. corripuiſti: monuiſti. Adhibuiſti: etiam: ſi res exigit congruā: ⁊ quę vnitatem non violat: diſciplinam.

¶ Hieronymus in originali ſuper Amos.
Hiero. Quicunqꝫ conſanguinitate: vel amicitia: vel econuerſo hoſtili odio: vel inimicitijs iudicando ducitur: peruertit iudicium dei Chriſti: qui eſt iudicia.

¶ Gregorius lib. viij. moralium.
Grego. Qui pro virtute quā egit humanos fauores deſiderat: rem magni meriti vili precio venalē portat.

¶ Gregorius ibidem.
Valde pfectorū eſt ſi, oſtenſo ope authoris gloriā quęrere vt de illata laude priuata neſciāt exultatōe gaudere.

¶ Iſido. ⁊ hētur. xi. q. iij. Qui conſentit.
Iſydo. Qui cōſentit peccantibꝰ: ⁊ defendit aliū delinquentē maledictus erit apud deū ⁊ hoies: ⁊ corripiet increpatōe ſeueriſſima: hinc ēt quidā ſanctiſſimus pater ait. Si quis peccantē defendit acrius qꝫ ille q peccauit coerceat. Hinc ⁊ alius pater ait ſi quis alteriꝰ errori cōſentit. Sciat ſe cū illo ſimili modo ⁊ culpabilē iudicandum.

¶ Seneca epiſtola. xxviij.
Seneca Nunqꝫ volui placere populo: nāqꝫ ego ſcio non probat populus ego neſcio. Quis. n. placere poteſt cui non placet virtus. Malis artibꝰ popularis fauor acquiritur. Similem te illis facias oportet. Alioqūin non probabunt: niſi agnouerint.

¶ Seneca ibidem.
Multo autem magis ad rem pertinet qualis tibi videaris: qꝫ qualis alijs. Si te intrante clamor ⁊ plauſus obſtrepuerint. Si fęminę pueriqꝫ laudauerint: quidni ego tui miſerear: quum ſciam quę via ad iſtum fa-
Cicero uorem ducit.

¶ Marcus. T. Cicero libro officiorum.
Vehementer amor multitudinis amouetur ipſa fama ⁊ opinione liberalitatis beneficentię: fidei: iuſticię omniumqꝫ earum virtutum quę pertinent ad manſuetudinem morum ac facilitatem. Etenim in idipſum qđ honeſtum decorumqꝫ dicimus animos omnium natura ⁊ ſpecie ſua commouet.

Felis grece: αιλουρος. ου. ο. dicitur: ⁊ ē animal quod frequentiſſime in domibus tenemus ad murū venatum: qui a noſtris catus dicitur. Veteres catum dicebant: quē nos cattū. Unde catones primo volūt appellatos. Conſtat. n. hoc animal eſſe aſtutiſſimū. Plinius feles pro ſilentio qꝫ leuibus veſtigijs obrepunt auibus: qꝫ multo ſpeculatu in muſculos exiliunt. Excremēta ſua obruunt terra. Intelligentes odorem illum indicem ſui eſſe.

Ferię: ἑορτη. α. ϛ. ⁊ ἑορτιον. feriatus dicitur. Sic dictę a ferendis epulis. In his. n. epulę fiebant ex porcorum frugumqꝫ prouentibus feriarum publicarū genera erant quattuor. Statiuę vniuerſi populi cōes quę certis ⁊ conſtitutis diebus fiebant in quibus pręcipue ſeruabantur Agonalia: carmentalia lupercalia. Cōceptiuę q quotānis a magiſtratibus vel ſacerdotibus concipiebant certos ſiue incertos dies vt ſunt latinę. Sementinę. Paganalia. Cōpitalicię. Imperatiuę quas conſules vel prętores pro arbitrio indicebant. Nundinę paganorum: ac ruſticorum quibus ad negocia ⁊ merces conueniebant.

Feritas grece: ἀγριοτης. α. ϛ. ⁊ ἄγριος. ου. ο. ferinꝰ dicitur. Eſt autem feritas naturę quędam aſperitas: dicta a ferus qui ita differt a ferox: qꝫ ferox fortis eſt: ⁊ ferus modo ſeuerus modo atrox.

Feracitas grece. ευφορια. α. ϛ. ⁊ ευφορος. ου. ο. ferax dicitur. Eſt autem abundātia: venitqꝫ a ferax cis: quod venit a fero ers. Plinius. Ut tam ferax bonarū artium ſeculum videremus. A verbo fero pariter veniunt fertilis ⁊ fertilitas. ⁊ fertiliter aduerbium.

Feſtiuitas. εορτη. ης. η. ⁊ εορταζω celebro dicit. Venit autem feſtiuitas a ferijs: ita ⁊ feſtiuꝰ: ⁊ feſtino verbum: hoc eſt diem feſtū ago. Et feſtus ta tum. Unde feſtus dies dicitur: ⁊ res feſtiua: hoc eſt munda ⁊ lepida frondem feſtam lętam: ⁊ iucundam dicimus. Virgi. Feſta velamus fronde per vrbem. hinc pro feſti dies: qui hominibus ad rem priuatam: vel publicam adminiſtrandam conceſſi erant. Faſti vero erāt quibus licebat prętori ius dicere. ⁊ licebat fari pro-ri tria verba do. dico. addico. Nefaſti autem his contrarij quibus fari non licet. Ouidius.
Ille nefaſtus erit per quē tria verba ſilentur. Faſtꝰ erit per quem lege licebit agi. Hinc faſtorū libri appellati ſunt in quibus totius anni deſcriptio continebat.

Feudum eſt beneficium quod ex beniuolentia cōceditur alicui: ita ꝙ proprietas rei immobilis beneficiario penes dantē remaneat. Uſuſfructus autem illius rei ita ad recipientē trāſeat vt ad eū heredeſqꝫ ſuos maſculos: ⁊ feminas: ſi de hoc nominatim eſt dictum in perpetuum pertineat ad hoc vt ille ſiue ſui heredes fideliter dño ſeruiant: ſiue illud ſeruitium ſit nominatim expreſſum: quale debeat eſſe: ſiue non.

Fictio grece πλασμα. α. τος. το. dicitur. Eſt autem fingere oſtendere dicto vel facto quod non eſt verū ⁊ eſt ſpeciale peccatū. Si hoc intendatur. ſm. Hea. Tho. iij. parte. q. lxix. ar. ix. Quidam vanum: fictum. falſum: ita diſtinguunt. vt falſum loqui mēdacis ſit: factum callidi: vanum ſtulti: falſum loqui culpę ſit: fictum virtutis: vanum vecordię. Falſis decipiamur: fictis delectemur: vana ſpernamus. Fictio a fingo venit: quod proprie eſt formare ⁊ facere. Virg. Nec ſi me miſerum fortuna. Si nomen finxit. Hinc figulos ⁊ fictilia: ⁊ figulina ars in qua fictilia fiunt ex creta ⁊ argilla. Aliquando tamen fingo pro ſimulo accipitur: quoniam ea quę ſimulamus ita formamus. atqꝫ componimus vt vera eſſe videantur. Hinc fictio ⁊ figmentum deducantur. Hoc eſt res ſimulata: ⁊ ficte aduerbium: hoc eſt ſimulate hinc figura ⁊ figmentū: de quibus infra.

Fideiuſſa grece. εγγυα. ης. η. ⁊ εγγυαομαι. Fideiubeo dicitur. Unde fideiuſſor: qui pro alijs debitis intercedit. qui. ⁊ εγγυητης. ου. ο. dicitur.

Fides eius. ſ. b. Tho. ſa ſe.

- Materia.
  - q.i.ar.i. In qua .i. ſubiectuz ⁊ eſt. Intellectus.
    - Speculatiuus principaliter.
    - Practicus ſecundario.
  - q.vi.ar.i. Circa quam ideſt Obiectum.
    - Formale ⁊ eſt veritas prima cui credimus.
    - Materiale. Articuli fidei in apl'ico Symbolo contenti.
- Cā efficiēs
  - q.vi.ar.i. Intrinſeca: ⁊ per ſe Sufficiens. Deus.
    - Reuellās immediate credibilia pphetis ⁊ apoſtolis.
    - Mittēs pdicatores ad predicādum credibilia reuelata.
    - Mouens per gratiam voluntatem ad eſſentiendum.
  - Extrinſeca ⁊ per accidēs inſufficiēs.
    - Homo.
    - Angel⁹
- Actus.
  - Principalis
    - q.ij. Interior ē credē.
      - Deū.
      - Deo.
      - In dz
      - Oppoſitū.
        - q.x. Infelicitas.
          - Paganorum.
          - Iudeorum.
          - Hereticorum.
        - Apoſtaſis a fide
    - q.iiij. Exterior cōfitēri. oppoſitum. q.xiij. Blaſphemia.
      - Diuini nois.
        - Cordis.
        - Oris.
      - q.xiiij. In ſpm ſanctū vi.
        - Deſperatio.
        - Preſumptio.
        - Impenitentia.
        - Obſtinatio.
        - Impugnatio veritatis agnite.
        - Inuidētia fraterne grē.
  - Secūdarius ⁊ conſequēs ideſt effectus.
    - q.vij.ar.i. Timor.
    - ar.ij. Purificatio q.xv. cordis.
- Correſpondentia.
  - In donis que ſunt.
    - q.viij. Intellectus. oppō.
      - Cecitas mentis.
      - Hebetudo ſenſus.
    - q.viij. Scientia oppoſitū ignorantia.
  - In fructibus. q.viij.ar.viij. Fides.
  - In beatitudinibus — Beati ſexta. — q.viij.ar.vij. Beati mūdo corde

IDES gre. πίστις, ιος. π. ⁊ πείθω. fido dr̄. Fides multipliciter ſumitur inā qñqʒ dicit̄ ſponſio. Item fidelitas. Itē cōſcientia. Itē credit̄ ū: vel collectio creditorꝝ. Item ſacramentū. Item fides informis: de qua prime ad cor. xiij. Et ſi habuero oēm fidē ⁊c̄. Itē fides viua: de qua ad Hebre. xi. ⁊ hoc modo ſumpta ſic diffinit̄.

Fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarū argumentuʒ non apparentium ſm apoſtolum Paulum. ad Hebre. xi. vel ſic: vt Dantes paradiſi cap. xxiiij.

Fede e ſubſtanza de coſe ſperate
Et argumento delle non parenti
Et queſta pare a me ſua quiditate.

Fides magiſtraliter ſic deſcribitur.

Fides eſt virtus: qua ea que ad fundamētum religionis pertinent recte firmiterqʒ creduntur.

Fides eſt voluntaria quedā: ⁊ certa ꝓlibatio nedum pro palate veritatis: ſm Ber. lib. de conſideratione.

Fides eſt cogitare cū aſſenſione ea q̄ ad xp̄ianam ptinēt religionē: ſm Aug. lib. de predeſt. ſanctorum.

Fides: ſm. b. Tho. ſa ſe. q. viij. ar. i. eſt habitus mentis quo inchoatur vita eterna in nobis faciēs intellectū aſſentire non apparentibus.

Fides ē opinio vehemēs: ſm Ariſto. lib. iiij. Topicoruʒ.

Fides diffinitur per ſex diffinitiones a. b. Tho. ſecunda ſecūde. q. iiij. ar. i. ⁊ reducuntur ad eam: quaʒ dat ſanctus Paulus vt ad perfectiſſimam.

Fides proprie eſt dictorū ⁊ cōuentorū conſtantia: ⁊ veritas: dicta ꝙ fiat quod dictū eſt. Terentius. Sed iſs quas ſemper in te intellexi ſitas fide ⁊ taciturnitate. Hinc dare fidem dicimus aliquid ſancte ꝓmittere. Virgi. Accipe daqʒ fidem. Aliquando tamen pro credulitate ponitur. Unde bone fidei poſſeſſor: qui ignorauit rem quā emit alienā eſſe: aut putauit eū q vendidit ius vendendi habuiſſe vt puta: procuratorē aut tutorē fuiſſe. Sane habere fidē credere eſt: ⁊ accipere fidem eſt credi. A fides fit fido: qđ eſt fideʒ habeo. i. ſpem pono ⁊ credo. Cuius eſt diffido: hoc eſt crudelitateʒ depono: ſiue deſpero: hinc ēt fit fidentia i. hoc eſt audacia: ⁊ intimiditas: ⁊ fiducia: qđ pariter audaciā ſignificat fere ſemꝑ in bonis rebus: ꝙuis ⁊ in malaʒ partē accipiat̄: ſed per raro. Inde cōfido: ꝯfidens confidentiſſimus. Virg. Nāʒ quo te iuuenū confidentiſſime noſtras: iuſſit adire domos: cōfidentiſſime inquit pro impudentiſſime: ⁊ maxime temerarie.

Fides interdū cordā cythare ſignificat: ⁊ ipſam cytharam: ita dicta eo: ꝙ tantū inter ſe chorde eius: quantū inter hoīes fides cōcorder. Cuius diminutiuuʒ eſt fidicula pro parua cythara: ſiue pro parua chorda. Nec declinat̄ hec fidis vt placuit Priſciano ⁊ Agretio: ſunt ⁊ fidicule quedam tortoria inſtrumenta.

Fidus ⁊ fidelis differunt: ſcđm Donatum ſuper Teren. Quod fidus eſt amicus: fidelis eſt ſeruus. Fidi in maximis. Fideles in minoribus negocijs.

Fides quid differat ab opiniōe. Vide infra in Opinio.

¶ Regum primi cap. xxvi.

Dominus aūt retribuet vnicuiqʒ ſm iuſtitiā ſuā ⁊ fidē. Reguʒ

¶ Paralipomenon lib. ij. cap. xvi.

Oculi enim dñi contemplant̄ vniuerſaʒ terrā: ⁊ prebēt fortitudinē his: qui corde perfecto credunt in eum. Parali pome.

¶ Ibidem cap. xx.

Audite me viri Juda: ⁊ oēs habitantes hieruſalē. Credite in domino deo veſtro: ⁊ ſecuri eritis. Credite prophetis eius ⁊ cuncta euenient proſpero.

¶ Eſdra lib. iij. capitulo. xv. Eſdra

Omnis incredulus in incredulitate ſua morietur. Prouer.

¶ Prouerbiorum cap. xx.

Multi homines miſericordes vocantur. Uirum autē fidelem quis inueniet? ¶ Sapientia cap. i. Sapie.

Sentite de dño in bonitate: ⁊ in ſimplicitate cordis querite illum: quoniā inuenitur ab his: qui nō tentant illū: apparet aūt his: qui fidem habent in illum.

¶ Eccleſiaſtici cap. ij. Eccle.

Crede deo ⁊ recuꝑabit te: ⁊ dirige viā tuā: ⁊ ſpa in illū.

¶ Eccleſiaſtici ibidem.

Qui timetis dominum credite illi: ⁊ non euacuabitur merces veſtra. ¶ Ibidem.

Reſpicite filij nationes hominū. ⁊ ſcitote: quia nullus ſperauit in dño: ⁊ cōfuſus eſt. Quis enim pmanſit in mandatis eius ⁊ derelictus eſt? Aut quis inuocauit eū: ⁊ deſpexit illū? Quoniā pius ⁊ miſericors ē deus: ⁊ remittit in die tribulationis peccata: ⁊ protector eſt omnibus exquirentibꝰ ſe in veritate. ¶ Eccleſiaſti. c. xxxij.

In opere tuo crede ex fide animę tuę. hęc eſt .n. conſeruatio mandatorum. Qui credit deo attendit mandatis: ⁊ qui confidit in illo non minorabitur erit.

Iſaias ¶ Iſaias. c. xxi.

Qui incredulus eſt infideliter agit.

Abacb. ¶ Abacuch cap. ij.

Ecce qui incredulus eſt non erit rect: anima eius in ſemetipſo. Iuſtus autem in fide ſua viuet.

Matt. ¶ Matthęus cap. xiiij.

Modicę fidei quare dubitaſti? ¶ Ibidem.

Si habueritis fidē ſicut granū ſinapis: dicetis monti huic tranſi hinc: ⁊ tranſit: ⁊ nihil impoſſibile erit vobis.

¶ Idem cap. xxi.

Si habueritis fidē: ⁊ nō heſitaueritis: ⁊ ſi monti huic dixeritis: tolle ⁊ iacta te in mare: fiet: Et oīa q̄cunqꝫ petieritis in orōne credētes accipietis. ¶ Mar. c. viiij.

Marcꝰ Si potes credere: omnia poſſibilia ſunt credenti.

¶ Marcus cap. xi.

Et rñdens Ieſus ait diſcipulis. Habete fidē dei. Amen dico vobis: quia quicunqꝫ dixerit huic monti tollere: ⁊ mitte te in mare: ⁊ ñ heſitauerit i corde ſuo ſꝫ crediderit quia quodcūqꝫ dixerit: fiat: fiet ei: Propterea dico vobis omnia quęcūqꝫ orantes petitis credite quia accipietis ⁊ euenient vobis. ¶ Marcus. c. xvi.

Lucas Qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit: ſaluus erit: qui vero non crediderit: condemnabitur. ¶ Lucas. c. viij.

Ad tempus credunt: ⁊ in tpe tentationis recedunt: ⁊ hij radices non habent. ¶ Lucas. c. xvij.

Si habueritis fidem ſicut granū ſinapis: ⁊ dicetis huic arbori moro. eradicare: ⁊ tranſplantare in mare: obediet vobis. ¶ Lucas. c. xviij.

Reſpice: fides tua te ſaluum fecit.

Ioan. ¶ Ioannes capitulo primo.

Dedit eis poteſtatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. ¶ Ioānes cap iij.

Exaltari oportet filium hominis: vt omnis qui credit in ipſo non pereat: ſed habeat vitam ęternam.

¶ Ioannes ibidem.

Qui credit in eum non iudicatur. Qui autem non credit iam iudicatus eſt. ¶ Ioannes. c. iij.

Qui credit in filium habet vitam ęternam: qui autē incredulus eſt filio non videbit vitā: ſed ira dei manet ſuper eum. ¶ Ioannes cap. v.

Amen amen dico vobis: quia qui verbū meū audit: ⁊ credit ei qui miſit me: hꝫ vitam ęternā. Et in iudicium non venit: ſed tranſiet a morte in vitā. ¶ Ioānes. c. viij.

Si enim non credideritis: quia ego ſum: moriemini in peccato veſtro. ¶ Ioannes cap. xi.

Qui credit in me: etiā ſi mortuꝰ fuerit: viuet: ⁊ oīs qui viuit: ⁊ credit in me: nō morietur in ęternum. ¶ Ibidē.

Non ne dixi tibi: quoniā ſi credideris videbis gloriam dei.

¶ Ioannes cap. xij.

Credite in lucem: vt filij lucis ſitis. ¶ Ibidem.

Ego lux in mundū veni: vt omnis qui credit in me in tenebris non maneat. ¶ Ioannes. c. xx.

Quia vidiſti me Thoma crediſti. Beati qui non viderunt: ⁊ crediderunt.

¶ Paulus ad Romanos cap. iij.

Iuſticia autē dei per fidē Ieſu Chriſti in oēs: ⁊ ſup oēs

Paulus qui credūt in eū. ¶ Paulus ad Romanos. c. iiij.

Credidit Abraham deo: ⁊ reputatū eſt illi ad iuſticiam.

¶ Paulus ad Romanos. c. viij.

Quod nō videmꝰ ſpamus. ¶ Pau. ad Romanos. c. x.

Corde enim creditur ad iuſticiam.

¶ Paulus ibidem.

Finis enim legis Chriſtus ad iuſticiā omni credenti.

¶ Paulus ad Romanos cap. x.

Fides ex auditu: auditus autem per verbum Chriſti.

¶ Idem capitulo. xiiij.

Omne quod non eſt ex fide peccatum eſt.

¶ Paulus ad Corynthios primę cap. ij.

Fides veſtra nō ſit in ſapiētia hominū: ſꝫ in virtute dei.

¶ Paulus ad Corynthios ſcḋę. c. vi.

Quę pars fideli cū infideli? ¶ Idē ad Galathas. c. iij.

Omnes enim filij dei eſtis per fidē in Chriſto Ieſu.

¶ Paulus ad Epiſcopos. c. ij.

Gratia enim eſtis ſaluati per fidem: ⁊ hoc nō ex vobis. dei enim donum eſt. ¶ Idem ad Ephesios. c. vi.

In omnibus ſumentes ſcutū fidei: vt poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere.

¶ Paulus ad Teſſalonicenſes ſcḋę. c. ij.

Non enim omniū eſt fides. ¶ Paulus ad Titum. c. i.

Omnia munda mundis. Coinquinatis autē ⁊ infidelibus nihil eſt mundū: ſed inquinate ſunt eorū: ⁊ mēs ⁊ conſcientia. ¶ Idem capitulo. iij.

Curent bonis operibus pręeſſe: qui credunt deo.

¶ Paulus ad Hebręos cap. vi.

Videte fratres ne forte ſit in aliquo veſtrum cor malum incredulitatis diſcedendi a deo viuo.

¶ Idem ad Hebręos, c. xi.

Sine fide autē impoſſibile eſt placere deo Credere enim oꝫ accedentem ad deum: quia eſt: ⁊ inquirentibus ſe remunerator ſit. ¶ Iacobus in epiſtola. c. i. Iaco.

Probatio fidei veſtrę patientiā operatur. ¶ Iac. ibidē.

Poſtulet in fide nihil heſitans: Qui enim heſitat ſimilis eſt fluctui maris qui a vento mouetur: ⁊ circumfertur.

¶ Iacobus in epiſtola. c. ij.

Quid proderit fratres mei ſi fidem quis dicat ſe habere: opera aūt nō habeat? Num quid poterit fides ſaluare eum? ¶ Iacobus in epi. c. ij.

Sicut corpus ſine ſpiritu mortuū eſt ita fides ſine operibus mortua eſt.

¶ Petrus apoſtolus primę. c. i. Petrꝰ

Probatio veſtrę fidei multo pręcioſior eſt auro: quod per ignem probatur. apl's

¶ Petrus apoſtolus ibidem.

Credentes aūt exultabitis lętitia inenarrabili: ⁊ glorificata: reportantes finem fidei veſtrę ſalutē animarū veſtrarum. ¶ Ioannes primę cap. v. Ioan.

Omnis qui credit: quoniam Ieſus eſt Chriſtus: ex deo natus eſt. ¶ Ioannes primę cap. v.

Omne quod natum eſt ex deo vincit mundū: Et hęc eſt victoria quę vincit mundum: Fides noſtra.

¶ Apocalipſis cap. ij. Apoca.

Eſto fidelis vſqꝫ ad mortem: ⁊ dabit tibi coronā vitę.

¶ Aug. ꝯ̄ Manichęos ⁊ hr̃. di. xi. cap. Palam. Augu.

Palam eſt: quod in re dubia ad fidē ⁊ certitudinē valeat auctoritas eccl'ię catholicę: q̄ ab ipſis fundatiſſimis apoſtolorꝫ ſedibus vſqꝫ ad hodiernū diē ſuccedentiū ſibimet: ⁊ epōrum ſerie: ⁊ tot populorꝫ ꝯſenſione firmat.

¶ Augu. ꝯ̄ donatiſtas: ⁊ hr̃. i. q. i. ſicut vrgeri.

Si cuius manus eēt arida: verū quidem eſſet mēbrum: ꝯ̄ſutis ſine ſanguine: ⁊ inefficax eſſet ⁊ mortuū: Sic ⁊ fides quāuis ſit vera: tamen ſine operibus mortua eſt.

¶ Augu. de bono coniugali ⁊ habetur. xxv. q. iiij Si ad peccatum.

Si ad peccatū admittēdū fides exhibet: mirꝫ ſi fides appellet: verūtñ q̄liſcūqꝫ ſit: ſi ⁊ ꝯ̄ ipſā ſit peius eſt: niſi quū propterea deſerit: vt ad fidē verā legitimāqꝫ

redeaſ.i.vt peccatū emēdeſ volūtatis prauitate cor recta. Taꝗ̄ ſi qs: quū hoīez ſol⁹ expoliare nō poſſit: inueniat ſociū ſiniq̄tatis: ⁊ cū eo paciſcaſ: vt ſimul id faciāt: ſpoliūꝗ̄ partiant: q̄uo facinore cōmiſſo totū ſolus auferat: dolet q̄dē ille ⁊ ſeruatā ſibi fidē nō eē cōq̄rit: verū in ipſa ſua q̄rela cogitare dꝫ: potius in bona vita ipſi humanę ſocietati fidē fuiſſe ſeruandā: ne p̄da in qua ex hoīe fieret ſi ſentit ꝗ̄ inique ſibi i pec cati ſocietate ſeruata nō fuerit. Ille quippe vtrobiꝗ̄ perfidus: ac profecto ſceleratior iudicandus eſt.

¶ Aug. d̄ vnico baptiſmo. ⁊ hr̄. xxiij. q. iiij. Forte. l.

Forte in populo dei ſtat iuxta auar⁹ raptor inhians reb⁹ alienis: quē noſti talē ⁊ fidelis ē vel potius fidelis vocatur: nō eū potes de eccleſia pellere: nō habes aliquē additū caſtigādo ⁊ corripiēdo illū corrigeſ acceſſur⁹ eſt tecū ad altare: noli timē: vnuſq̄ſꝗ̄ on⁹ ſuū portabit.

¶ Aug. ſup epl'az ad Corin. ⁊ hr̄. xxiij. q. iiij. Infideles.

Infideles nō poſſum⁹ xp̄o lucrari ſi colloquiū eoꝝ vitamus ⁊ cōuiuiū: vn̄ ⁊ dn̄s cū publicanis ⁊ peccatoribus manducauit ⁊ bibit. In his vero q̄ intus ſūt.i. infidelibus putredo reſecanda eſt.

¶ Aug. ꝯtra Petilianū ⁊ hr̄. xxiij. q. Ad fidem.

Ad fidem nullus eſt cogendus vt dicit ibi: ſed per ſeueritatem immo ⁊ per miſericordiam dei tribulationum flagellis ſolet perfidia caſtigari.

¶ Auguſtinus ⁊ hr̄. xxiiij. q. i. vbi ſana.

Vbi ſana fides nō eſt: nō pōt eſſe iuſticia: quia iuſtus ex fide viuit: ⁊ neꝗ̄ ſchiſmatici aliq̄d ſibi ex iſta mercede promittāt: q: ſimiliter vbi charitas nō eſt: nō pōt eē iuſticia: dilectio.n. p̄rimi malū nō operaſ: quā ſi heretici haberēt: nō diſſanierent corpus Chriſti: quod eſt eccleſia catholica. ¶ Auguſtinus lib.ii. de trinitate.

Mentis humanę acies inualida in tam excellenti luce non figitur: niſi per iuſtitiam fidei emendetur.

¶ Auguſtinus de verbis domini.

Nullę maiores diuitię: nulli theſauri: nulli honores: nulla hui⁹ mūdi maior ē ſubſtātia: ꝗ̄ ē fides catholica: q̄ peccatores hoīes ſaluat cęcos illuminat: infirmos curat: cathecuminos baptizat: fideles iuſtificat: pęnitētes reparat: iuſtos augmētat: martyres coronat: virgines ⁊ viduas ⁊ cōiugales caſto pudore conſeruat: clericos ordinat: ſacerdotes ꝯſecrat: in hr̄ditate eterna cū ſanctis angelis collocat. ¶ Aug. lib. d̄ ouib⁹

Ille apud deum plus habet loci qui plus attulit non argenti: ſed fidei. ¶ Aug. lib. i. de charitate.

Cum dilectione fides Chriſtiani: ſine dilectiōe fides demonis. Qui autem nō credunt peiores ſunt ꝗ̄ demones tardiores. ¶ Aug. ſuper Joannem.

Sicut in radice arboris nulla prorſus appet pulchritudinis ſpecies: ⁊ tn̄ quicquid eſt in arbore pulchritudinis vel decoris: ex illa procedit: ſic ex fidei humilitate q̄cq̄d meriti: q̄cq̄d beatitudinis anima ſuceptura eſt: ex fidei fundamento procedit.

¶ Auguſtinus ibidem.

Quid eſt fides? niſi credere quod nō vides. Unde ⁊ q̄uo capitur trinitas: recte o homo interrogas: imo ideo bene creditur: quia cito non capitur: nam ſi cito caperetur: non eſſet opus: vt crederetur q: videreſ.

¶ Aug. ſuper Joannem.

Noli intelligeſ: vt credas: ſed crede: vt intelligas. Intellectus merces fidei eſt.

¶ Auguſtinus ſuper Joannem ſermo. xlv.

Ante aduētū Chriſti p̄ceſſerūt iuſti credētes ſic eū venturū: q̄uo nos credim⁹ in eū q̄ venit: Tēpora variata ſunt: nō fides. Nos credim⁹ xp̄m ex virgine vēiſſe. in carne paſſū eē reſurriſſe: in cęlū aſcēdiſſe. Illi crediderūt naſciturū: paſſurū: reſurrecturū: i cęlū aſcēſuꝝ.

¶ Auguſtinus ſuper Joannem ſermone. xviij.

Ambula per fidē vt peruenias ad ſpem: ſpes non ꝑdiſcebit in patria: quem fides nō conſolatur in via.

¶ Auguſtinus ſuper Joannem ſermone. xxij.

Fides appellata eſt ab eo qd̄ fit: duę ſyllabę ſonant quū dr̄ fides: p̄ma ſyllaba ē a facto: ſc̄da a dico. Interrogo te ꝗ̄ vtrū credas: dicis credo: fac qd̄ dicis: ⁊ fides ē.

¶ Auguſtinus de ſpiritu ⁊ littera.

Quod imperatorium lex minando imperat: hoc fidei lex credendo impetrat.

¶ Auguſtinus de fide ad Petrum.

Fides eſt humanę ſalutis initiū: ſine hac nemo ad filioꝝ dei numerum pōt pertingere vel peruenire: ſine hac omnis labor hominis vacuus eſt.

¶ Auguſtinus de Agone. cap. xviij.

Fides ē p̄ma q̄ ſubiugat animā deo: deīde p̄cepta dāt viuēdi: qbus cuſtoditis ſpes noſtra firmaſ: ⁊ nutritur charitas: ⁊ incipit luceſ qd̄ añ tm̄modo credebatur. Quū.n. cognitio ⁊ actio hominē beatum faciunt: ſicut in cognitiōe cauēdus ē error: ſic in actiōe cauēda eſt neq̄tia. ¶ Hiero. in oſeę ⁊ hr̄. i. q. i. Illi.

Illi offerūt ſacrilegiū panē: ⁊ dāt elemoſynas ⁊ ſectari vidētur humilitatē: q̄ ego: ſi vere ſiant holocauſta interpretor: quū aūt ſcietiam dei dereliquerint: fruſtra truncato capite fidei cętera mēbra habere ſe faciūt. Hiero.

¶ Hieronymus ſuper Ezechielē.

Fides hoſti etiam ſeruanda eſt: nec eſt cōſiderandū cui: ſed ꝑ quē iurauerit. ¶ Hieronymus epiſtola prima.

Credo igiſ primo oīum ponitur: ſicut Paulus apoſtol⁹ ad Hebręos: ſcribēs dicit. Credere enim primo oīuz accedentē ad deū opꝫ: q: eſt: ⁊ credētibus remunerator ſit. Sed ⁊ ꝓpheta dicit. Niſi credideritis nō intelligitis. Ut ergo intelligētia auditu pateſiat teſte: primo oīuz te credere ꝓfiteris: q: nec mare qs ingrediſ: ⁊ liquido a ꝓfundo ſeſe cōmittit elemento: niſi ſe prius credat poſſe ſaluari: nec agricola ſemina ſulcis obruit: ⁊ fruges ſpargit in terrā: niſi crediderit venturos hymbres: affuturū quoꝗ̄ ſolis tepoꝛē: q̄bus terra cōfota segetes: multiplicata fruge ꝓducat: ac vētis ſpirantibus mitiat. Nihil deniꝗ̄ ē: qd̄ in vita geri poſſit: ſi nō credulitas ante p̄ceſſerit. Quid igiſ miruz ſi accedentes ad deū credere nos primo oīuz ꝓfitemur: quū ſine hoc nec ipſa exigi poſſit vita cōis: Hoc aūt iccirco in p̄ncipijs p̄miſſim⁹: q: pagani nobis obijcere ſolent: ꝙ religio nr̄a: q: rōnibus deficit: in ſola perſuaſione cōſiſtat: ⁊ ideo oñdimus nec agi nec ſtare aliquid poſſe: niſi p̄ceſſerit ius credendi. Deniꝗ̄ matrimonia cōtrahuntur: q: crediſ ſucceſſura poſteritas: ⁊ pueri diſcendis artibus traduntſ: q: magiſtroꝝ in diſcipulos trāſfundenda creditur diſciplina: ⁊ imperij inſignia vnus ſuſcipit: dum credit ſibi populos ⁊ vrbes armatū ēt exercitū pariturū. Quid ſi hęc ſingula niſi prius crediderit futura null⁹ aggrediſ: q̄uo nō multo magis ad agnitionē dei credēdo veniatur?

¶ Hieronymus epiſtola prima.

Valde alienus a fide eſt qui regnū Chriſti dicit aliquando finiendum. ¶ Hieronymus epiſtola. v.

Eſt aūt fides vt diffinit apl's Paulus: ſubſtātia reꝝ q̄s ſpamus: ⁊ index reꝝ q̄s nō videm⁹. Credere ⁊ videre qs nō dꝫ: ꝙ ea q̄ de⁹ ꝓmiſit potēs ſit vt ꝓmiſſa ſunt facillime p̄uenit. Hęc nobis inuiſibilia añ oculos ponit: ad hāc ingreſſi ⁊ diaboli ⁊ poteſtatū hui⁹ mūdi: ⁊ harū tenebrarū vniuerſa deſerim⁹: ⁊ deo cū fiducia p̄ximam⁹. Credere.n. ⁊ ſperare neceſſe eſt quę de⁹ iuſſit. Quūꝗ̄ ea q̄ diabolus inſeruit abnegamus fidem ſpes ſequitur. ¶ Hieronymus epiſtola. viiij.

Qui in Chriſtū credimus Chriſti ſectemur exempla.

¶ Hieronymus epiſtola. ix.

Fruſtra nobis i eo applaudim⁹: cui⁹ mādata nō facim⁹.

¶ Ambro. ſup Marcū ⁊ habeſ. 24. q. i. c. Nō turbaſ. Ambro-

Ergo nō turbaſ hęc nauis in q̄ ꝓuidētia nauigat: abeſt ſius

ꝑfidia fides ſupat. Quēadmodum.n. turbari poterat cui ꝑerat is in quo firmamentū eccleſię eſt? Illic ergo turbatio vbi modica fides: Ibi ſecuritas vbi ꝑfecta dilectio. Deniq; ⁊ ſi alijs imꝑat vt laxēt rhetia ſua: ſoli tñ Petro dr̄ duc i altū: hoc ē i ꝓfūdū diſputatio nū. Quid.n. tā altū ꝙ altitudinē diuitiarū videre.i. ſcire dei filiū ⁊ ꝓfeſſionē diuinę gñationis aſſumere: ꝙ licet mēs nequeat humana plenę rōnis inueſtigatione cōpręhēdere: fidei tñ plenitudo complectetur.

Ambro. lib. de virginitate.

O theſauris oib⁹ opulētis: fides/is virtutib⁹ corporeis omnib⁹ dilectio fides fortior medicis oib⁹ ſaluatior.

Ambroſius lib. de Trinitate.

Aufer argumēta vbi fides ꝗrit in ipſis gymnaſijs ſuis iā dialectica taceat: piſcatorib⁹ credit̄ ñ dialecticis.

Ambroſius ſup beati immaculati.

Cito fides inexercitata lāgueſcit ⁊ crebris ocioſa tētat̄ incōmodis. Remiſſas excubias callidus inſidiator irrūpit aſſuetū aūt bello viperū heſterna fraus iſtruit. ⁊ glorioſe ꝓuehit palma victorie. par ergo fidei corrupte lę materia eſt. Ambro. lib. de Chaim ⁊ Abel.

Fides eſt radix oium virtutū: ⁊ qđ ſup hoc fundamētum edificaueris: hoc ſolū operis tui fructus ⁊ virtutis ꝓficit mercedem. Ambroſius lib. i. officiorum.

Quis fideles putat quos vel pecūia vel adulationē obligatos ſibi crediderit.

Ambroſius lib. i. officiorum.

Liquet ēt in bello fidem ⁊ iuſtitiā eſt obſeruari oportere. Fundamentum enim iuſtitię eſt fides.

Idem lib. iij.

Vnuſqſq; nihil promittat inhoneſtū: at ſi ꝓmiſerit tolerabilius ē ꝓmiſſum nō facere: ꝙ facere qđ turpe eſt.

Gregorius Theodorico ⁊ Theodeberto regib⁹ Frācorū ⁊ hr̄. i. q. i. Fertur Symoniaca. Grego.

In ſacerdotibus fides ſit eligēda cum vita. Si enim vita deeſt fides meritum nō habet: beato Iacobo atteſtāte: qui ait. Fides ſine operibus mortua eſt.

Gregorius in homelia aſcenſionis ſuper illud Marci. Qui vero non crediderit condēnabitur.

Fortaſſe vnuſqſq; apud ſe dicat. Ego iā credidi: ſaluus ero. Verū dicit ſi fidē opib⁹ tenet. Vera etenim fides eſt quę in hoc qđ verbis dicit morib⁹ nō ꝯtradicit. Hinc ē.n. qđ de qbuſdā falſis fidelib⁹ Paulus dicit. Qui ꝯfitētur ſe noſce deū: factis aūt negāt. Hinc Ioānes ait. Qui dicit ſe noſce deū: ⁊ mādata eius non cuſtodit: mendax eſt. Gregorius homelia. xxvi.

Diuina operatio ſi rōne compręhēdit̄ non eſt admirabilis. Nec fides hȝ meritum vbi humana ratio ꝓbet experimentum. Idem homelia. xxviij.

Tunc enim veraciter fideles ſumus: ſi qđ verbis ꝓmittimus operibus adimplemus.

Gregorius ſuper Ezechielem.

Niſi pri⁹ fides teneat̄: nullaten⁹ ad ſpūalē amorē attingit̄. Nō.n. charitas fidē: ſȝ fides charitatē pręcedit. Nemo poteſt amare qđ nō crediderit: ſicut nec ſperar̄.

Io. chryſoſtom⁹ ſup illō Matthęi. xij. Volumus a te ſigna videre.

Io. chryſoſtom⁹ Sicut ſemꝑ diſcere: ſignū eſt nunꝙ poſſe perficere. Sic teſtimoniū ſemꝑ quęrere: ſignū eſt nūꝙ velle credere.

Io. Chryſoſtom⁹ ſup illud Matthęi. xiij. Inuenta autem vna precioſa margarita.

Vna eſt veritas ⁊ nō partita. Sicut q margaritā hȝ ipſe nouit ꝙtū diues ē ⁊ tñ multis ꝑt ee nō cognit⁹. ita ꝙ q fidei veritatē detinēt noſcūt ꝙ diuites ſunt. Infideles āt theſaurū neſciētes hūc diuitias nr̄as ignorāt.

Ioannes Chryſoſtomus ibidem.

Similis eſt natura infidelitatis terrę harenoſę: q quantumcūq; pluuiam ſuſciperet non fructificaret.

Io. chry. ſup illō matthęi. xx. At illi magis clamabāt.

Talis eſt nā fidei: ꝙto magis vetat̄: tāto magis accēditur. Virt⁹ fidei in ꝑiculis ſecura ē: in ſecuritate ꝑiclitat̄. Quid.n. aliō ſic laxat vigorē fidei: ſicut lōga trāqllitas. Io. Chryſoſtom⁹ ſup Matthęū. xxv.

Fides lāpas ē: q ſic lāpas illuminat domū: ita fides aīas.

Idem ſuper illud ſymboli Credo in deum.

Fides religiōis catholicę lumē eſt animę oſtiū vitę. Fūdamētū ſalutis ęternę. Iſidorus in Synonymis lib. ij. ⁊ habetur. xxij. q. iiij. In malis. Iſidor⁹

In malis promiſſis reſcinde fidem. In turpi voto muta decretū. Quod incaute vouiſti ne facias. Impia eſt promiſſio quę ſcelere adimpletur. Ber.

Bernardus ſuper cantica ſermone. xxv.

Mors fidei eſt ſeparatio charitatis. Credis in Chriſtū? fac Chriſti opa: vt viuat fides tua. Fidē tuā dilectio animet: actio probet. Nō incuruet terrenū op⁹ quā fides cęleſtiū erigit. Idem ſuper cantica.

Quid non inueniat fides? Attingit inacceſſa: depręhendit ignota: cōpręhēdit immenſa: apręhendit nouiſſima: Ipſam deniq; ęternitatē ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodāmodo circūcludit. Ibidem.

Dicamus fidem vitem: virtutes palmites: botrum op⁹: deuotionem vinum. Idem ſermone. xij.

Nō fidei: ſȝ ꝑfidię nō cōfidētis: ſȝ diffidētis ē in ſemetipſo habere fiduciā. Bernardus ibidem.

Is fidelis eſt: qui nec ſibi credit: nec in ſe ſpat: fact⁹ ſibi tanꝙ vas ꝑditū. Sed ſic perdens animā ſuam: vt in vitam ęternam cuſtodiat eam.

Bernardus ſermone lxvij.

Tranſgreditur enim fides rationis fines: humanę naturę vſum: experientię terminos.

Idem de. xij. gradibus humilitatis.

Fides aliquando recipit: quod ratio non ꝓſumit: qualis ſit cuiuſq; fides tribulatio probat.

Leo papa. ⁊ habetur di. xi. Hoc veſtrę. Leo

Hoc veſtrę indicimus charitati: vt ab apoſtolicis inſtitutis nullo vlterius recedatis exceſſu: q: multū poſt hoc eē ñ poteritis: ſi qſq; apoſtolicas regulas in aliquo crediderit eē negligēdas. Boeti⁹ lib. de trinitate.

Eruditi ē hoīs vnūqdq; vt ipſū eſt: ita de eo fidē capere ⁊ tētare. Seneca ad Luciliū epiſtola. lxxxix. Boeti⁹

Fides ſanctiſſimū hūani pectoris bonū ē. Nulla neceſſitate ad fallendum cogitur nullo corrūpit̄ ꝓmio. Vre inquit: cęde: occide: non prodam. Sed quo magis ſecreta quęret dolor: hęc illa altius condet. Seneca

Seneca in prouerbijs.

Fidem nemo vnꝙ perdit: niſi qui non habet.

Seneca tragędia. vj.

Non intrat vnꝙ regium limen fides.

Idem Tragędia. viij.

Precio parata: vincitur precio fides.

Seneca Tragędia. ix.

Teneris in annis haud ſatis clara eſt fides.

Idem Tragędia. x.

Nam rara: Fides vbi iā melior fortūa ruit:

Cōmētator ſuper. iij. phiſicoꝝ.

Fides vulgi fortior eſt: ꝙ fidē philoſophoꝝ. Cōmē.

Cicero li. i. Rhetoricoꝝ veteꝝ.

Animus ſine fide ſtabilis amicis eē nō pōt. Cicero

Cicero lib. i. officiorum.

Fundamentum iuſtitię eſt fides: dictorū cōuentorumq; conſtantia: ⁊ veritas: Cicero lib. officiorum.

Nec ꝓmiſſa ſeruāda ea q̄ ſūt his qbus ꝓmiſit inutilia nec ſi pl⁹ ea noceāt illi cui ꝓmiſeris ꝙ ꝓſint. Ibidē.

Nam illis ꝓmiſſi ſtādū qs non videt: quę coactus quis metu: aut deceptus dolo promiſerit. Ibidem.

Nec enim vlla res vehementius rempu. ꝯtinet: ꝙ fides: quę nulla eſſe poteſt: niſi erit neceſſaria ſolutio rerum creditarum. Cicero lib. de amicitia.

Sed nihil ſtabile quod eſt infidum. ℭ Ibidem.
In vita tyrãnoꝝ nulla fides. ℭ Idẽ lib. ij. d diuinatiõe.
Deiotarus vetat expectare fortunã: dum pſtetur fides.
Salu. ℭ Saluſtius in Iugurtha.
Expertus ſum parum fidei miſeris eſſe.
Q. cur. ℭ Q. Curtius de geſtis Alexandri lib. ix.
Fides: ſtabile et eternum facit imperium.
Paulus ℭ Paulus Oroſius de Dmeſtis lib. iij.
Oroſi⁹ In magna maloꝝ multitudine difficillima dictio fides.
Lucia. ℭ Lucianus.
ουκ εστι κακοσ κεχρημενον αγδρα
τοισ ιδιοισ ειναι πιστον εν αλλοτριοισ. i.
Non eſt male vtentem virum.
Plaut⁹ Propriis: q̃ ẽẽ fidũ in alienis. ℭ Plau. in duob⁹ Captiuis.
Fac fidelis ſis fideli: caue fidem fluxam geras.
Teren. ℭ Terentius in Andria.
Nulla in re eſt cuiq̃ hominum fides?
Uirgi. ℭ Uirgilius lib. iiij. Aeneidos.
Nuſq̃ tuta fides. ℭ Lucanus li. j. pharſalię.
Luca. Nulla fides regni ſocij: et omniſq̃ poteſtas.
Impatiens cõſortis erit. ℭ Luca. lib. iij. pharſalię.
Cum fato pueria fides. ℭ Lucanus lib. ix.
Nulla fides vnq̃ miſeros elegit amicos.
Ouidi. ℭ Lucanus lib. x.
Nulla fides pietaſq̃ viris qui caſtra ſequuntur.
Uenaleſq̃ manus ibi ꝑbas vbi maxima merces:
ℭ Ouidius metamor. lib. xv. fabula. xxviij.
Fides rebus tamen eſt addenda probatis.
ℭ Ouidius in epl'a Helene ad Paridem.
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides.
ℭ Ouidius in epl'a Aconcij ad Cidippen.
Non bone mactato celeſtia numina gaudent.
Sed q̃ pſtanda ẽ et ſine teſte fide. ℭ Ouidius ibidẽ.
Promittes votum? ſcit te promittere falſo:
Iurabis? ſcit te fallere poſſe deos.
ℭ Ouidius lib. j. de arte amandi.
Quos credis fidos: effuge tutus eris.
Cognatum fratremq̃ caue: fidumq̃ ſodalem.
Prębebit veros: hęc tibi turba metus.
Ouidius lib. iij. de arte amandi.
Prona venit cupidis in ſua vota fides.
ℭ Ouidius Triſtium lib. iij. Elegia. x.
Vix equidem crederer: ſed quum ſint pręmia falſi:
Nulla: ratam debet teſtis habere fidem.
ℭ Ouidius Faſtoꝝ lib. iij.
Tarda venit dictis difficiliſq̃ fides.
Propt. ℭ Propertius lib. ij. Elegia. vlj.
Non eſt certa fides: quam non iniuria verſat.
ℭ Propertius lib. iij. Elegia. xix.
Tibul. Cõtineãt nobis oĩa ꝑma fidẽ. ℭ Tibul. lib. j. Elegia. ix.
Tu mihi iurabas nullo tibi diuitis auri
Ponderenon gemmis vendere velle fidem.
Hora. ℭ Horatius ſermonum lib. ij. Epiſto. ij.
Dantes Multa fidẽ promiſſa leuãt. ℭ Dãtes padiſ. c. xxiiij.
Sopra la fede ogni virtu ſi funda. ℭ Ibidem.
Sei mundo ſe riuolſe al Chriſtianeſimo.
Dirі io ſenza miracoli: Queſtuno
E tal che gli altri non ſonno il centeſimo. ℭ Ibidẽ.
Et io reſpondo. Icredo in vno idio
Solo et eterno che tutol ciel moue
Non moto cum amore et cum diſio.
Et a tal creder non ho io pur proue
Phiſice et metaphiſice madalmi
Anco la verita che quincl pioue.
Per Moyſe: per propheti: et per pſalmi:
Per leuangelio: et per voi che ſcriueſti
Poi che lardente ſpirto ve fe almi.
Credo in tre per ſone eterne: et q ueſte
Credo vna eſſenſa ſi vna e ſi trina
Che ſoffera coniuncto ſono et eſte.
ℭ Frã. Petrar. can. rix. ſtãtia. iij. Frã. pe.
I mi fido in colui chel mondo rege.
ℭ Fran. Pe. Triũpho amoris. c. iiij.
Lei et ogni mio bene: ogni ſperanza
Perdere eleſſi: per non romper fede.
ℭ Fran. Petrarcha Triũpho Famę. c. ij.
Gite ſuperbi o miſeri Chriſtiani
Conſumando lun laltro: et non vi caglia
Chel ſepulchro de Chriſto e in man de cani.

Fideli in grece: ϑρασοσ εοσ. ο. et ϑρασυσ. εοσ. ο. teme rarius dicitur.
Eſt aũt fidẽtia p quã magnis et honeſtis reb⁹ multũ ip̃e animus in ſe fiducię cũ certa ſpe collocauit: ſm Cice. in rhetoricis: vñ aũte dicat: vide ſupra in fideo.

Fiducia grece παρρησια. ασ. η. et παρρησιαζω auda cter loquor dicitur.
Eſt aũt fiducia ſpes futuri auxilij: cõcepta ex dictis alio rũ: vel ex his q̃ ſunt in ſe vel in alio ſm bea. Tho. ſe cunda ſcdę. q. cxxix. ar. vj. et dicitur a fide.
Fiducia ſeu pſidẽtia dicit motũ iraſcibilis ineſtimatu3 nõ excedere facultatẽ. Et circa bona ẽ ſpes: ſed circa mala ẽ audacia: ſm. b. Tho. iij. ſen. di. xxix. q. j. ar. iij
Fiducia eſt omniũ bonoꝝ. Magnanimitas eſt magnoꝝ ſm eundem. iij. ſen. di. xxxiij. q. iij. ar. iiij. fiducia vn de veniat: vide ſupra in fideo.

Figura g̃. τυπωσ. ου. ο. et τυπωο figuro dr̃. Eſt aũt figura forma q̃tit: ſm. b. Tho. j. pte. q. vij. ar. j.
Figura dat terminationẽ q̃tit. Forma do dat eẽ ſpecificũ artificiato. Sũt tñ idẽ vel ꝑpinquę: et. b. Tho. ꝓ gen. lij. c. cv. ſi. Figura a fingo. d ſupto. In fictio. Sũt et fi gurę q̃s greci σχηματα dicũt q̃ſi cult⁹ et ornamenta orõnis. hinc ſchemata lexeos et ſtemata dioneas: ꝫ ẽ figurę vboꝝ et figurę ſniaꝝ et figuro vbũ et figuratim vnde oratio figurata et figurate. i. per figuram.

Figmentũ grece πλασμα. ατοσ. τ. Eſt autem idem quod fictio: de quo ſupra in fictio.

FILIUS grece υιοσ. εοσ. ο. vel υιοσ. ου. ο. et υιο τησ. ητοσ. η. filiatio dr̃. Appellationeq̃ filio rũ vt Iuriſconſulti ſentiũt ẽt filie cõtinent ſed nõ ecõtrario filiũ α πο ρυ φιλου. εσ. εſt ab amore dictum volunt: et omnium conſtã tiſſimus amor ſit parentum in filios.
ℭ Homerus in a Odiſſeę. Home.
παυροι γαρ τοι παιδεσ ομοιοι πατρι πελονται
οι πλεονεσ κακιουσ παυροι δ' ετι πατροσ αρειουσ.
Pauci certe filij ſimiles parentibus ſunt.
Plures peiores: pauci autem patre meliores.
ℭ Homerus in ʒ Odiſſeę.
πολλα γαρ αλγε εχει πατροσ παισ οι χομενοιο. i.
Multos certe dolores ſuſtinet patre filius abſente.
ℭ Phocylides. Phocy.
μη μεν επ αρσενι παιδι τρεφειν πλοκαμιδασ χαιτην
μη κορυφην πλεξησ μηδ αμματα λοξα κορυμβων
αρσεσιν ουκ επεοικε κομαν χλιδαι σ' γυναιξι.
παιδοσ δ' ευ μορφου φρουρειν νεοτητι ον ωρην.
πολλοι γαρ λυσσωσι προσ αρσενα μιξιν ερωτοσ. i.
Neq̃ in maſculo filio nutrias crinium iubam
Neq̃ vertice capitis iplices: neq̃ vincula obliq̃ corymbozũ.
Maſculũ nõ decet coma: Mollicies cõuenit mulierib⁹.
Filij pulchri cuſtodias iuuenilem florem.
Multi. n. rabieſcũt in maſculam mixtionem amoris.
ℭ Heſiodus. Heſio.
μουνογενησ δε παισ σωζοι πατρωιον οικον. i.
Vnicus autem filius ſeruet paternam domum.
ℭ Euripides in Medea. Euripi.
δουλοι γαρ ανδρα καν ϑρασυσ πλαγχνοσ τισ. η.
οταν ξυνειδη ᾱν μητροσ η πατροσ κακα.
Redigit. n. in ſeruitutẽ virus et ſi audaciſſimus quis ſit

Quando conſcius ſit matris vel patris malorum.
¶ Periander.
διουσ παιδ'ευς.hoc eſt.
Cleobulus Filios erudi. ¶ Cleobulus.
τουσ τεκνουσ τασ υποβολυ γιναι.hoc eſt.
Pitta. Parentes patientia vince. ¶ Pittacus.
υπερ αυτοσ προσ γονευσι δ'ρασεισ.
τα αυτα προσδεχου παθειν και αυτοσ.i.
Que ipſe erga tuos parentes feceris
Eadem expecta pati ꝛ tu. ¶ Idem.
μη ερισε γονευσι.καν δ'ικαια λεγησ.i.
Noli contendere cũ parẽtib⁹:ꝛ ſi iuſta dicas. ¶ Idẽ.
γονεασ αιδ'ου.hoc eſt.
Parentes venerare.
¶ De hac materia vide infra in Parentes.

Firmamentũ grȩ.στερε ωμα.ατοσ.το.ꝛ στερεοσ.firmo dr̃.Eſt cȩlum ſtellatũ ꝛ ſupꝛema ſpherarꝫ ſꝫ Ariſto.non aũt ſm Aſtrologos modernos:ex.b.Tho.prima parte.q.lxviij.ar.j.ij.iij.

Firmus hoc eſt ſtabilis:cõſtans:a ferẽdo dr̃:ꝙ cõſtanter oĩa ferat:vñ firmitas:de q̃ infra:hoc eſt ſtabilitas:cõſtãtia:q̃ ꝛ firmitudo dr̃:ꝛ firmiter aduerbiũ ſtabiliter:inconcuſſe:ꝛ firmo verbum:qđ eſt ſiſto:ſtabilio:vñ firmator firmatrix firmatio.hinc affirmatio:de q̃ ſupra:affirmatiuũ affirmo qđ eſt firmo. Infirmo qđ eſt debilito:ꝛ Infirmus debilis:ꝛ Infirmitas debilitas:ꝛ confirmo rurſus firmo:confirmo approbo:confirmator:ꝛ cõfirmatrix:ꝛ confirmatio:ꝛ confirmatiuum.

Firmitas grȩce στερεοτησ.τοσ.ꝛ ꝛ στερεωσ.firmo dicitur.

Eſt aũt firmitas ṽtus faciẽs pmanẽtiã in ope. Cõſtãtia ṽo in pꝓpoſito bea.Tho.iij.ſen.di.xxxiij.q.iij.ar.iij.

Fiſcus eſt burſa Cȩſaris vl' pncipis.xvj.q.vij.Maiores. Pꝛopꝛie tñ ſignificat folliculũ quo teſtes teguntur:ponit' interdũ pro ſacculo in quo pecunie publice recunduntur:vnde fiſcum aliquando pro erario accipimus:a quo fiſcalis deducitur.

Flagellum grȩce μαστιξ.ιγοσ.ꝛ μαστιζω.flagello dicitur.

Flagellũ ſignificat nõnũꝙ̃ ramorꝫ ſeu ṽgarꝫ ſimilitatẽ. Uirg.in geor. Neve flagella ſume peras:eo ꝙ crebro ventorꝫ flatu agitet'. Eſtꝗ flagellum diminutiuum de flagrum. Dicitur vero flagellũ ẽnq: caro pcuſſa cõflagrare:hoc eſt ardere videatur. Horati⁹. Nec ſcutica dignum horribili inſectere flagello.

Felicitas grȩ.ευδ'αιμονια.ασ.η.ꝛ ευδ'αιμον.ονοσ.o.η.fȩlix dicitur.

Eſt aũt fȩlicitas quȩdam operatio animȩ per virtutem perfectam ſm Ariſto.lib.j.Ethicorum.

Fȩlicitas eſt qđ vitã ſufficientẽ:optabilẽ:ac nullius Indignam pſtat:ſm eundem. ¶ Ibidem.

Fȩlicitas eſt ṽi⁹ in vita pfecta:ſm Ariſto.lib.ma.mora.

Fȩlicitas eſt virtutis operatio vt vſus quidẽ perfectuſ ſm Ariſtotelem lib.vij.polyticorum.

Fȩlicitas eſt opatio q̃dã ſm virtutẽ pfectã operantẽ ex terioribus bonis:ſm Ariſto.viij.Ethicorum.

Fȩlicitas eſt vel forma ſcđa cũ virtute:vel per ſe ſufficientia vitȩ:vel vita tuta:ꝛ iucũdiſſima:vl' poſſeſſionũ facultas:ꝛ corpis vires cũ factiua cõſeruatiua:amplificatiua:hoꝝ ṽtute:ſꝫ Ariſt.lib.j.Rhȩ. ¶ Menãder.
Menã. δ'ικαιον ευ πραττοντα μεμνησθαι θεου.i.
Juſtũ eſt fȩliciter agentẽ recordari dei. ¶ Idem.
κατιδ'ιαν φρονησιν ουδ'εισ ευτυχει.i.
Juxta propꝛiã ſentẽtiã nullus fȩlix eſt. ¶ Idem.
κοινον δ'ε καλον εστι χρηστοσ ευτυχων.i.
Cõe autem bonum eſt bonus fȩlix. ¶ Idem.
ουκ εστιν οστισ παντα γ' ευδ'αιμονει.i.
Non eſt qui in omnibus vir fȩlix ſit.
πολλοι μεν ευτυχουσιν.ου φρονουσι δ'ε. ¶ Idem.
Multi qdẽ fȩliciter agũt:nõ ſapiũt q̃ualꝫ. ¶ Idẽ.
τον ευτυχουντα και φρονειν νομιζομεν.i.
Fȩliciter agentẽ:ꝛ ſapere putamus. ¶ Idem.
τω γαρ καλωσ πρασσοντι πασα γη πατρισ.i.
Bene enim agenti omnis terra patria. ¶ Idem.
των ευτυχουντων παντεσ εισι συγγενεισ.
Fȩlicium omnes ſunt affines. ¶ Idem.
ωσ ευκολωσ πιπτουσιν αι λαμπραι τυχαι.
Quam facile cadunt ſplendidȩ fortunȩ. ¶ Idem.
¶ Lucianus. Lucia.
θεου μεν εκτοσ.ουδ'εισ ευτυχει βροτοσ.i.
Deo quidem ſine nullus fortunatus eſt mortalis.
¶ De hac materia vide infra in Proſperitas.

Femina θηλυα.ασ.η.θηλυσ.οσ.η.dicitur.
Mulier aũt q̃ dr̃ fȩmina a fȩminis mollicie:vt quidã putãt:vel a fȩtu:vt credibili⁹ eſt. A fȩmina fit fȩmineũ:ꝛ fȩmininũ:ꝛ diminutiuũ fȩmellȩ. Et effȩmino ṽbũ.qđ iĩ muliebrẽ mollicẽ:atꝗ laſciuiã cõuerto:cui⁹ paſſiuũ ẽ effȩminor:vñ effȩminatus mollis laſciuus:ꝛ effȩminatio mollicies ꝛ laſciuia. Et effȩminate:hoc eſt molliter:ꝛ laſciue. De hac mã vide infra ĩ Mulier.

Fenus τοκοσ.ου.ο.ꝛ τοκιζω fȩnero.
Eſt autem fȩnus vſura:Sed differũt:quia vſura eſt lucrum de capitali acceptũ:fȩnus vero eſt lucrũ de vſura:vel ſic.

Fȩnus ex ſolo ipſo eſt: Nã dr̃ nãlis fructus terrȩ. Ouidius. Quȩ tibi cũ multo fȩnore reddat ager. Et inde ad vſurã trãſfert':q̃ſi pecunia per ſe fructũ pducat ſicut terra. Ita ꝛ fȩnũ:fȩtũ terrȩ dicimus:ꝛ fȩnus fȩtum pecunie. A fȩnore diminutiuum fit fȩnuſculum ꝛ fȩnero verbũ:qđ eſt pecuniã:ſiue aliã rẽ ad fȩnus mutuo:ꝛ cũ actio iungitur. Mar. hȩc ſapit:hȩc oĩa fȩnerat vna deos:huius paſſiuum eſt fȩneror:vñ res fȩnerata dr̃ ad vſuram tradita:a fenero fȩnerator q apđ grȩcos Daniſta dr̃:ꝛ fȩneraticius:vñ pecunia fȩneratitia quȩ ex vſuris eſt collecta:hinc ꝛ fȩnum dr̃ ꝙ herbȩ eȩdem manentes quotannis nouas pariant.
¶ De hac materia vide infra in Uſura.

Fomes grȩ ερωσ.εωσ.η.dicitur.
Et eſt languor naturȩ:qui carnis cõcupiſcentia appellatur:vt habetur.xv.q.j.§.vt itaꝗ.

Fomes eſt cõcupiſcẽtia habitualis:q̃ pꝓuenit ex hoc ꝙ ratio nõ hꝫ virtutẽ totaliter inferiores vires refrenandi:ſm.b.Tho.in.q.diſpu.de Ma.q.iiij.ar.vj.

Fomes a fouẽdo hoc eſt nutriendo ignẽ. Eſt enim fomes aſſula ex arbore excuſſa dũ cȩdit'. Item q̃cunꝗ materia ſicca. In qua facile ignis inflamat'. Uirg. Suſcepitꝗ ignẽ folijs:atꝗ arida circũ nutrimẽta dedit rap.ꝗ.in fo.fl.p metaphorã aũt fomitẽ appellamuſ qcqd accẽdit nos:atꝗ excitat ad aliqd agẽdũ. Beli⁹ fomitẽ eẽ q̃dã dicẽs ꝛ incitabulũ Ingenij virtutiſꝗ ſi mens ꝛ corpus hominẽ vino flagraret.

Forma grȩce μορφη.ησ.η.ꝛ μορφωσισ formatio dicitur.

Eſt autem forma q̃ dat eſſe ſpecificũ artificiatũ. Quo autem differat a figura:vide ſupra in Figura.

Formido grȩce δ'ειλια.ασ.ꝛ δ'ειλοσ.ου.ο.formidoloſus vel timidus dicitur.

Eſt aũt formido ṽtus medio mõ ſe hñs circa timores ꝛ audacias pꝓpter bonũ:ſm Ariſto.lib.iij.Ethicoꝝ.

Formido eſt metus pmanẽs:ſm Cice.lib.Tuſ.q̃ſtio.Dr̃ aũt formido a fero feros:ꝛ ẽ met⁹ q vehemẽti⁹ in mouẽdo vt ab ſe abeat foras fert'.hinc formido ṽbum.i.timeo:ꝛ formidabile timẽdũ:ꝛ formidoloſus q formidat. Terẽ. Nũ formidoloſus eſ mi hõ:ꝛ formidoloſe .i.cũ timore. Apophoreta ṽo q̃ ſũt mũera q̃ dari ſolebãt i ſaturnalib⁹:quẽ morẽ q̃ꝗ hodie ſeruam⁹ menſe decẽbriũ a ferois a phero grȩco:ꝙ ab his q̃s ſalutabãt referẽt':nã αποφερειν mõ auferre mõ referre ſi

gnificat. hinc. Mart. nouiſſimum ſui operis librum Apophoreta inſcripſit: hoc eſt munera ſaturnaliorū.

FORNICATIO grę. πορνεία. ας. ἡ. et πορνεῖον. ου. τὸ. lupanar dicit̃: Eſt autem fornicatio omnis illicit⁹ coitus: vt habet̃. xxxij. q. ij. c. Meretrices. §. Qui ergo. Proprie tamen eſt inordinatus cōcubitus naturalis: quo ſolutus ſolutā naturali vſu cognoſcit ſolutus in quā quolibet vinculo: coniugij: cōſanguinitatis: affinitatis: ordinis religionis: ſeu voti.

Fornicatio vt hr̃. 36. q. i. c. lex illa lȝ videat̃ eē gen⁹ cuiuſlibet illiciti coit⁹: q fit ex̃ vxorē legitimā: tñ ſpecialr̃ intelligit̃ in vſu viduarū: vel meretricū vl̃ ꝯcubinarū.

Fornicatio dr̃ a fornicę. i. ab arcu triūphali vbi Romę fiebat fornicatio: et ꝓprie ē ſoluti cū ſoluta: ſȝ. b. Tho. iiij. ſē. di. xli. ar. iiij. Fornix dr̃ vt nōnulli putāt a furno furnū ꝟo veteres dixē q̄ſi furuū: et furuū nigrū vl̃ obſcurū dicebāt. Sūtq; fornices loca i arcuū ſilitudinē ędificata ſb obſcura. Inde fornicor qḋ ē meretricor. qm̄ meretrices in fornicib⁹ habitare ꝯſueuerūt. inde fornicator et fornicatio deducunt̃: hȝ ē meretricator et meretricatio. De hac mā hēs. ī. vbi luxuria. ℭ Exo. c. 22.

Erodi Si ſeduxerit qs virginē necdū dſpōſatā: dormieritq; cū ea: dotabit eā: et hēbit eā vxorē. Si pr̃ virginis dare noluerit: reddet pecuniā iuxta modū dotis: quā virgines dare cōſueuerunt. ℭ Deuteronomij. c. xxij.

Deute. Si inuenerit vir puellā virginē q̄ nō hȝ ſpōſum: et apprehēdēs ꝯcubuerit cū illa: et res ad iudiciū venerit: dabit q dormiuit cū ea prī puellę qnquaginta ſiclos argēti: et hēbit eā vxorē: qꝛ humiliauit illā. Nō poterit dimittere eā cūctis dieb⁹ vitę ſuę. ℭ Tobias. c. iiij.

Thobi. Attēde tibi fili mi ab oī fornicatiōe. ℭ Prouer. c. xxx.

Prouer. Tria ſunt inſatiabilia: et quartū qḋ nunq̄ dicit ſufficit. Infernus: et os vuluę: et terra q̄ nunq̄ ſatiat̃ aqua.

Ecclia. Ignis ꝟo nunq̄ dicit ſufficit. ℭ Eccl'iaſtici. c. xix.

Qui ſe iungit fornicarijs erit neq̄.

Paul⁹ ℭ Paulus primę ad corīnthios. c. vi.

Nolite errare. neq; fornicarii: neq; idolis ſeruientes: neq; adulteri: neq; molles: neq; maſculoꝝ ꝯcubitores: neq; fures: neq; auari: neq; ebrioſi: neq; maledici: neq; rapaces regnū dei poſſidebunt. ℭ Paulus ibidē.

Fugite fornicationē. Omne enim peccatum quodcūq; fecerit hō extra corpus eſt. Qui autē fornicat̃ in corpus ſuū peccat. ℭ Paulus ad ephesios cap. v.

Fornicatio aūt et oīs imundicia: aut auaritia nec nominetur in vobis: ſicut decet ſanctos. ℭ Ibidē.

Hoc. n. ſcitote intelligentes: q; oīs fornicator: aut immūd⁹: aut auar⁹: qḋ ē idoloꝝ ſeruit⁹ nō hēbit hr̃ditatē in regno xp̄i et dei. ℭ Paul⁹ ad teſſalonicēſes. c. iiij.

Hęc eſt volūtaꝫ dei ſanctificatio vr̃a: vt abſtineatis vos a fornicatiōe: vt ſciat vnuſqſq; veſtrū vas ſuū poſſidere in ſanctificatione: et honore: nō in paſſiōe deſiderij: ſicē et gētes q̄ ignorāt deū. ℭ Augu. de conflictu vicio

Augu. rū et ꝟtutū: et hr̃. xxvij. q. i. Nubēdi. §. Fornicatio.

Fornicatio autem nulli impune conceditur.

ℭ Aug. ſup exodū: et hr̃. xxxij. q. iiij. meretrices.

Omnis męchia ēt fornicatio dr̃ in ſcripturis: ſed vtrū omnis fornicatio męchia dici poſſit in eiſdē ſcripturis: non mihi interim occurrit locutionis exemplū. Sed ſi omnis fornicatio etiam męchia dici non pōt: vbi ſit in decalogo prohibita illa fornicatio: quā faciunt: q vxores nō hnt cū fęminis: quę viros nō hnt: an inueniri poſſit ignoro. Sed ſi furti nomine bene intelligitur omnis illicita vſurpatio rei alienę: non. n. rapinā permiſit: qui furtū prohibuit: ſed vtiq; a parte totum intelligere voluit: quicquid illicite rerum ꝓximi auferturꝫ ꝑfecto nomine męchię omnis illicitus ꝯcubitus atq; illoꝝ mēbroꝝ nō legitimus vſus prohibitus debet intelligi. ℭ Augu. de verbis dn̄i.

Nihil eſt iniquius: q̄ cā fornicationis vxorem dimitteř ſi ipſe cōuincitur fornicari. Occurret. n. illud in quo alterum iudicas teipm̄ cōdēnas. ℭ Hie. epiſtola ad Hiero. Titum: et hr̃. xxij. q. vi. c. fur autē. §. Quomodo.

In fornicatione nō iccirco diuerſa ſit fornicatio: ſi mulier ſit pulchra: aut deformis: ancilla: aut ingenua: paupercula: aut opulentis: ſed qualiſcunq; illa fuerit vna eſt fornicatio. ℭ Idem et hr̃. xxxij. q. i. c. dixit.

Dixit dn̄s in euāgelio: quicunq; dimiſerit vxorē i niſi ob fornicationē: et aliā duxerit męchat̃: et qui dimiſſam duxerit męchatur. Sola fornicatio ē quę vxoris vincit affectum: imo q̄ illā vnā carnē in aliaꝫ diuiſerit: et ſe fornicatiōe a marito ſeparauerit: nō dȝ teneri ne virū quoq; ſub maledicto faciat: dicēte ſcriptura. Qui tenet adulteram: ſtultus et impius eſt: vbicunq; igit̃ fornicatio eſt: vel fornicatio eſt: vel fornicatiōis ſuſpicio libere vxor dimittit̃. Et qꝛ poterat accidere: vt aliqs calūniā faceret innocenti: et ob ſecundaꝫ copulam nuptialē veteri copulę crimen impingeret: ſic priorē dimittere iubet̃ vxorem: vt prima viuente ſecundam non habeat. ℭ Hiero. et hētur. xxxi. q. ij. c. ſic nō.

Sicut nō oīs ꝯgregatio hereticoꝝ chriſti eccl'ia dici pt: nec caput coꝝ Chriſtus eſt: ſic nō oē matrimoniū quo nō viro ſuo ſm̄ pręcepta chriſti vxor iungitur rite cōiugium appellari poteſt: ſed magis adulterium.

ℭ Hiero. et habetur. xxxij. q. iiij. c. in eo.

In eo fornicator maioris criminis ē: qꝛ tollit mēbra xp̄i: et facit ea mēbra meretricis: erunt quippe duo in carne vna: qui nō ē fidelis: nec credit in xp̄o mēbra ſua facit mēbra meretricis. Ecōtrario infidelis in fornicatiōe ſua: vtrū violet: vel ędificet tēpla idolo neſcio.

ℭ Hiero. ad damaſum papam.

Conſiderandū pueris eſt: vt caſti et pudici ꝑmaneant: et frequētius ad eccl'iās ſciant cōuenire debere: qꝛ frequētius ſunt armandi: quibus adhuc ꝓpter etatē minus ſtabilem pugna diaboli futura ſit grauior. Obſeruanda illis oia cum timore: et ante oēs cauendū a fornicatione: quę initium ad idolatriam habet: et neceſſe eſt: vt vtrunq; nouerit: qui ſecutus eſt alterum. Ambr.

ℭ Ambro. de Fuga ſęculi.

Deus: ſine peccato eſt: q non fecit peccatū. hō āt ad imaginē dei eſt. Fugite ergo fornicationē: perſequunt̃. n. nos illecebrę peccatoꝝ. Perſequit̃ libido: ſed tu fuge tanq̄ furioſam dn̄aꝫ: q ſi te cōprehēderit: nec de die: nec de nocte te requieſcer̃ ſinet. Exagitat: vrit: incēdit.

ℭ Iſidorus et habetur. xxxij. q. vij. non ſolū. Iſido.

Nō ſolū de cōmiſſa fornicatiōe peccatū regnat in hoīe: ſed ſi adhuc delectat̃: atq; ainꝫ teneat: ꝓculdubio regnat. fornicatio carnis adulteriū ē: fornicatio animi idoloꝝ ē ſeruit⁹. Eſt aūt ſpūalis fornicatio de q̄ dn̄s ait. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiſcēdū eā: iā męchatus ē in corde ſuo. Oīs imūda pollutio fornicatio dr̃ in quāuis qſq; diuerſa turpitudinis voluntate proſtituat̃. Ex delectatione. n. fornicādi varia gignunt̃ flagitia: qbus regnū dei claudit̃: vt hō a deo ſeparet̃. inter cętera ſeptē vitia: vitiū fornicatiōis maximū ſcelus eſt: qꝛ per carnis immundiciā tēplum dei violatur.

ℭ Iſidorus de ſummo bono. li. ij. c. xxxix.

Cui impulſu dęmonū mēs ad delectatiōnē fornicatiōis impellit̃ diuini iudicij metus ęterna tormēta incēdij añ oculos ꝓponant̃: qꝛ oīs pęna grauioris ſupplicij formidine ſupat̃. Sicē. n. clau⁹ clauū expellit: ita ſępe recordatio ardoris gehēnę ardorem excludit luxurię.

ℭ Sene. tragę. iiij. Vincit ſanctos dira libido. Seneca

ℭ Laertius Dioge. de vita et mo. phoꝝum. L. dio.

Quū qdā ſtolidus audiente pythagora diceret: male ſe cum mulieribus eſſe q̄ phs ꝯuerſari. Et ſues inquit Pythagoras libentius in cęno: q̄ in aq̄ verſantur.

ℭ De hac materia vide infra in luxuria.

Fortitudo duplex .ſ.

- Metal' ſe ſe qō. 123. ar. 2.b, th.
  - Vnomodo: vt deſinit Ariſt. iij. ethicorū. ⁊ ē medietas int' audaciā ⁊ timorē pp bonā mortē: ⁊ hec ē duplex ſcilicet.
    - Aſſimulata ⁊ nō vera: q̄r.ſ.nō hñs fortitudinē verā operatur fortia: qđ fit quintupliciter ꝓpter.
      - Paſſionē
        - Timoris ⁊ dicit ab Ariſt. polytica.i.ciuilis: cuius gdus. iij. aſſignat quoꝝ.
          - Prim⁹. Suſtinere vel aggredi ardua ⁊ piculoſa mortis: n̄ pp v̄tutē: vel bonū cōe: ſ3 vt vitēt increpatōes: ⁊ opprobria: vl' vt acqrāt honores.
          - Secūdus eſt ſuſtinere vel aggredi ardua: vt ſupra: timore penę futurę: ſm leges ſtatutas.
          - Terti⁹ ē ſuſtinē vl' aggredi vt ſup: coactiōe pn̄tis penę: vt quū p̄cipitāt vl' occidūt fugiētes.
        - Irę vl' furoris: quū qs pp irā fortit' agit: q̄ ſ3 ſtoicos ē eoꝝ fortitudis.
        - Spei. Quū.ſ.pp multas victorias acquiſitas: non pp artem: vel armorum experientiam: fiduciam concipiunt: ⁊ ſpem victorię: vt in ebrijs contingit: ⁊ tales a philoſopho bonę ſpei dicuntur.
      - Artē. Sīc i militib⁹: q pp pitiā armoꝝ: ⁊ exercitiū n̄ reputāt grauia picula belli: arti ſuę fidētes. Ut ait Uegeti⁹ de re militari. Nemo facē metuit. qđ ſe bn̄ didiciſſe cōfidit.
      - Expiētiā: ⁊ a pho. iij. ethicoꝝ dr̄. Fortitudo militaris.
      - Ignorātiā. Quū.ſ.neſciētes picula occurrunt grauib⁹ ⁊ arduis: ⁊ hij minimū de fortitudine hn̄t.
      - Lucrū. Horatius. Impiger extremo curris mercator ad indos: per mare pauperiem fugiens per ſaxa per ignes.
    - Vera ſecūdum b. Tho. ⁊ ē ea quę firmat aīuȝ vt timeat ⁊ audeat mori: pp quod: qn̄ vbi ⁊ ſecundū ceteras circunſtantias: cui⁹.
      - Mā q.123. ar. v.
        - Circa quā.i. obiectū: ⁊ eſt terribile circa picula mortis.
        - In q̄.i.ſub3 ꝑfectibile p fortitudinē: ⁊ iraſcibil' ps appetit⁹ ſenſitiui.
      - Partes.
        - Integrales quę ſunt ea q̄ opȝ ꝯcurrere ad ꝑfectū actum fort: ⁊ ſic ſr̄ iiij. q̄s pōit Cicero.ſ. q.cxxviij.
          - Fiducia: q̄ qs i aggrediēdo picula mortis ꝓmptū h3 aīuȝ.
          - Magnificētia: q̄ fortis ꝑſiſtit i executōe eoꝝ. quę fiducialiter inchoauit circa pericula mortis.
          - Patiētia: q̄ fortis hoīs aīus nō frāgit': aut decidit a ſua magnitudine difficultate imminentiū malorum.
          - Perſeuerātia: Qua fortis aīus nō frāgit': vel decidit a ꝓpria magnitudine: nō mō difficultate: ſed in ſup diuturnitate tolerantię imminentię malorum.
        - Subiectiuas n̄ h3 q: n̄ diuidit' i mltas ſpēs: q: ē circa mā3 valde ſpālē3.
        - Potētiales: vel ānexas: ⁊ ſūt
          - Scd̄3 Ci. Magnificētia: fiducia: patiētia: tolerātia. (ð qb⁹. ſup.
          - Secūdum Macrobiū.
            - Magnanimitas q̄ a ci. ſb fiducia ꝯp̄hēdit'.
            - Fiducia: ⁊ ē p quā magnis: ⁊ honeſtis reb⁹ multuȝ ipſe aīus in ſe fiducię cū ſpe collocauit ſm Cice.
            - Securitas: quę ſub fiducia continetur.
            - Magnificētia: q̄ ē reꝝ: magnarū: ⁊ excelſaꝝ cū aī q̄da āpla ⁊ ſplēdida ꝓpōne cogitatio: atq3 adminiſtratio.i.executio ſm Ciceronem.
            - Cōſtātia q̄ a Cicero. ſub Magnificētia cōp̄hēdit'.
            - Tolerantia: quam Cicero ſub patientia ponit.
            - Firmitas quam Cicero vocat perſeuerantiam.
          - Secūdum Andronicū
            - Epijcia.i. bōa aloſitas: ⁊ ē idē q̄ ſecuritas: ⁊ ſub fiducia ꝯp̄hēdit' ⁊ ē robur aię ad ꝑficiēdū opa ipi⁹.
            - Leuis.i. patiētia vel tolerātia: ⁊ ē hit⁹ ꝓmptū tribuens ad conari q̄lia oȝ: ⁊ ſuſtinere q̄ rō dicit.
            - Magnanimitas: quā ſub fiducia Cicero cōp̄hēdit.
            - Virilitas: ⁊ eſt hitus p ſe ſufficiēs tributus in his quę ſm virtutē ſunt: ⁊ eſt idem cum fiducia.
            - Perſeuerantia vt Cicero.
            - Magnificentia vt Cicero.
            - Andragathyma.i. ſternuitas. q̄ Cice. ꝯp̄hēdit ſub magnificētia cui oppōit' p.
              - Exceſſū. bānauſea q̄ ꝯſūp tō latie dici pt.
              - Defectu. puſificētia.
      - Act⁹
        - Principalis. —— Suſtinē
        - Secundarius. — Agredi
        - qb⁹ oppōit'. Timor. Adacia. Intimiditas.
  - Scd̄o mō vt diffinit Auguſti. libro. lxxxiij. q. dicēs q̄ fortitudo ē firmitas aī eorum q̄ temporaliter moleſta ſunt: ⁊ ſic eſt q̄da3 gneralis conditio cuiuſlibet virtutis ⁊ non eſt virtus ſpecialis.
- Corpal' q̄ i v. ꝯſiſtit.ſ.
  - Vigor cōplexiōis.
  - Robore mēbroꝝ.
  - Abundātia cibi.
  - Conſtantia mētis
  - Experiētia bellicę artis.

b. Tho. ſup Iſa. iij. prin.

q.cxxiij. ar. vi.

FORTITVDO gręce ανδρεια α.ς.η. ⁊ ανδρειος.ου.ο. fortis: ⁊ virilis dicit'. Et aūt fortitudo aggreſſio terribilium vbi mors imminet propter bonum commune ſaluandum. ſcd̄m Ariſto. lib. iij. ethicorum.

Fortitudo eſt virtus quę aīum ſup periculi metum agit. Nihilq3 niſi turpia timet: tolerat fortiter vel aduerſa vel propterea. preſtat aūt fortitudo magnanimitatē: fiduciam: ſecuritatē: magnificentiam: conſtantiam: tolerantiam: firmitatem: ſm Macrobium.

Fortitudo eſt ſcientia perferendaruȝ: vel affectio animi in patiēdo ac perferendo: ſūmę legi parēs ſine timore ſm Cicero. li. iiij. Tuſc. qōnum.

Fortitudo eſt animi affectio legi ſummę in perpetiendis rebus obtemperans. Ut ibidem.

Fortitudo eſt probata: vt dicunt maiores ſciētia reꝝ tolerandarū ⁊ non tolerandarū: non excedens modum per immoderatā audaciā3: nec deficiens per penę inſenſibilitatē: ſ3 Aulū geliū lib. xiiij. noctiū Atticarū.

Fortitudo eſt quę gratia reipublicę ſe exponit: ⁊ non cędit: neq3 fugit periculis excreſcentibus ſm. b. Tho. opuſculo de regimine principum.

Fortitudo eſt firmitas animi in ſuſtinēdis: ⁊ repellēdis his: in qbus maxime eſt difficile firmitatem hr̄e pro

pter bonū virtutis.b. Tho.ſcd̄a ſcd̄e.q.cxxiij.ar.ij.
Fortitudo eſt virtus moderatiua timoris ⁊ audacie pp bonū rei publice.b.Tho.ſup Epl'a ad Heb.xi.prin.
Fortitudo ⁊ magnanimitas ꝯueniūt i mō ⁊ forma:⁊ diſferunt in mā.b.Tho.iij.ſen.diſt.xxxiij.q.iij.ar.iij.
Fortitudo firmat ꝯtra mala: Magnanimitas eſt in perſecutione bonorū.b.Tho.ſcd̄a ſcd̄e.q.cxxix.arti.v.
Fortitudo moderat' timorē:patiētia:⁊ pſeuerātia triſticiā:manſuetudo irā.b.Tho.ſa ſe.q.cxxxvi.ar.ii.
Fortis proprie eſt q animū hȝ infractū: vel qui validis viribus pręditus eſt. Dicitur autē a ferendo:q̄ ęquo animo ferat aduerſa. A fortis fit fortiter aduerbiū:⁊
Plau. fortifico.pro fortem facio. ℂ Plautus.
Fortifica animū.Et fortesco p fortis fio. Neui⁹.Creſcit animus.⁊ forteſcūt vires. Hinc etiaȝ Forticulus di
Deute. minutiuū. ℂ Deuteronomij.c.xxxi.
Viriliter agite:⁊ confortamini. Nolite timere.
Augu. ℂ Auguſtinus epiſtola ad Hieronymū.
Qui vera virtute fortis eſt:nec temere audet:nec inconſulte timet. ℂ Hierony.ſuper Iſaiam.
Fortitudo atq; cōſtātia via regia ē a q̄ declinat ad dexterā qui temerarius eſt ⁊ pertinax:ad ſiniſtrā qui for
Hiero. midoloſus eſt ⁊ pauidus. ℂ Hierony.ſup Ioel.
Iuſti ⁊ fortis viri eſt nec aduerſis frangi: nec proſperis ſubleuari. Sed in vtroq; eſſe moderatus.
ℂ Ambro.li.i.officiorū ⁊ hr.xxiij.q.iij.Fortitudo.
Fortitudo q̄ bello tuet' a barbaris patriā:vl' domi dēfendit infirmos:vel a latronibus ſocios:plena iuſticia ē.
Ambro ſius ℂ Ambroſius libro.i.de Officijs.
Non mediocris animi ē fortitudo:quę ſola defendit ornamēta virtutū oīum:⁊ iuſticiā cuſtodit:⁊ q̄ inexpiabili ꝑlio aduerſus oīa vitia decertat:inuicta ad labores:fortis ad pīcula: rigidior aduerſus voluptates: vt auaritiā effugiet:tanq̄ labē quādā : quę virtutem effęminat. ℂ Ambroſius lib.i.de officijs.
In duobus gn̄ibus fortitudo ſpectat' animi. Pmo vt exteriora corpis ꝓ minimis hēat:⁊ quaſi ſupflua deſpiciēda magis:q̄ expetēda ducat. Scd̄o vt ea q̄ ſūma ſunt omneſq; res in quibus ē honeſtas pręclara animi intentione vſq; ad effectum proſequatur.
ℂ Ambro.ſuper Beati immaculati.
Fortis ꝓpriā cōtumeliā nō dolet:ſȝ aliena peccata:⁊ in ſua iniuria lapſum alterius ingemiſcēs:cū ſe fuiſſe deplorat lędentis errori. Nā ſi iuſt⁹ ſu:⁊ efficior pp charitatē:pp eccleſię damnū:pp corporis dētrimētū.
ℂ Ambro.in epiſtola ad ſimplicianū.
Stultus vt luna mutat'. Sapiēs.n.nō metu frāgit':nō ptāte mutat':nō extollit' pſperis:nī triſtib⁹ mergit'. vbi.n.ſapia:vbi virt⁹ eſt:ibi cōſtātia ⁊ fortitudo. Sapiēs ergo idē eſt alo:nō minuit':nō auget' rex:mutationib⁹:nec vt paul⁹ fluctuat:vt circūferat' omni vēto doctrinę:ſȝ manet pfect⁹ in xpo:fundatus charitate:radicat⁹ fide. ℂ Grego.li.v.moralium.
Grego. Fortitudo non niſi in aduerſitate oñdit'. Tāto.n.q̄ſq; in fortitudine potiſſime ſe demōſtrat: quāto aliena mala robuſti⁹ tolerat. Nā min⁹ in ſe ꝯualuit:quē aliena inīqtas ſternit. Qui in eo qd̄ ferre nō valet puſillanimitatis ſuę gladio ꝯfoſſus iacet. ℂ Grego.li.v.mora.
Fortitudo dſtruit' niſi p ꝯſiliū fulciat':q: quo pl⁹ ſe poſſe cōſpicit:eo virt⁹ ſine moderatione rōnis deterius in pcepS ruit. ℂ Grego.li.viij.moraliū.
Iuſtorū fortitudo ē.carnē vincer:ꝓprijs voluptatibus ꝯtrie:delectationē vitę pſentis extinguer:hui⁹ mūdi aſpa p ęternis pmijs amare:pſperitatis blādimēta ꝯtēner:aduerſitatis metū i corde ſupare. ℂ Ibidē.
Reproborū fortitudo ē trāſitoria ſine ceſſatiōe diligere ꝯ flagellat ꝯditoris inſenſibilit' pdurare:ab amore rex tpaliū nec ex aduerſitate qeſcer:ad inanē gl'aȝ ēt cū vitę detrimēto pueṅire:malitię augmēta exquirere:bo

norū vitā ñ ſolū dbis ac morib⁹:ſȝ ēt gladijs ipugnar: in ſemetipſis ſpē pōere. Iniqtatē quotidie ſine vllo deſiderij defectu perpetrare. ℂ Gregori⁹ ibidē.
Nōnunq̄ culpa fortiū occaſio virtutis fit:⁊ virt⁹ ifirmorū occaſio peccati. Sicut influente aq̄ paulatim ꝯſumit' terra:ſic leuiter ſurripiēte vitio:mēs ēt fortię abſorbetur. ℂ Gregorius in quadam homelia.
Fortes facti ſūt ſancti carnē domāt:virtutib⁹ coruſcāt: ſpiritū roborāt:terrena deſpiciūt:cęleſtia appetūt:occidi:pōt:flecti āt nequeūt:nec ſuſtinere falſa : p infirmitatē metuūt:nec ſeſi vnq̄ a veritate cōticeſcunt.
ℂ Gregorius ſuper Ezechielē homelia.xxi.
Sācti quoq; vita i pſperitate:⁊ aduerſitate fortiter ſtat lapidib⁹ q̄dris ꝯpant'. Lapis.n.q̄drus ęqualr' ſtat in quocūq; fuerit later' verſus:Quiſqs igit' in pſperitate nō extollit':in aduerſitate ñ frāgit':ſuaſiōib⁹ ad mala ñ trahit':vituperatiōib⁹ a bono ope ñ reuocat': lapis q̄drus ē:q q̄ſi ex oī latere ſtatū hȝ: q caſum in q̄libet mutatiōe nō habet. ℂ Bernardus li.d ꝯſideratiōe. Ber.
Fortitudinis mr' ē prudētia. Nō.n.fortitudo ē ſȝ temeritas qb⁹ auſis ñ paret prudētia. ℂ Bernard⁹ ibidē.
Bon⁹ circuitus ē:ſi iuſticia q̄rit:prudētia inuēit:fortitudo vēdicat:tpantia poſſidet:vt ſit iuſticia in affectu: prudētia in intellectu:fortitudo in effectu: tpantia in Hugo
vſu. ℂ Hugo de clauſtro animę lib.iij.
Sūt qdā q corpe fortes ſūt:dbiles āt aio. Parcūt ſibi ſe ipos amātes. Sequūt' ociū. Uacāt fabulis: Tales accuſāt' d furto:rapia:⁊ mēdacio. Sūt.n.fures q cōi neceſſitati ſubtrahūt: qd̄ cōe fecerūt: quū renūciarēt mūdo:ſeipſos abnegātes. Sūt raptores corā do:q: eo vidēte:q nouit occulta cordiū: cōi vitę qd̄ ſcīūt aut qd̄ pñt violēter auferūt. Sūt mēdaces corā deo:⁊ hoib⁹ q: qd̄ vouerūt redder' pñt:ſȝ nolūt. Sic igit' corā frīb⁹ ſuis fures:corā deo raptores:corā deo ⁊ hoib⁹ mēdaces ſūt. ℂ Caſſiodor⁹ ſup ps.primo brūs vir. Caſſio.
Vir vocat' a virib⁹:q: neſcit in aduerſis tolerādo deficē aut in pſpis aliq̄ elatiōe ſe iactar'. Sed animo ſtabili defixus ⁊ cęleſtiū rex cōtēplatiōe firmat⁹ manet ſp
impauidus. ℂ Boe.d cōſola.li.iij.metro.v. Boeti⁹
Qui ſe volet eſſe potentem
Animos domet illi feroces.
Nec victa libidine colla.
Fędis ſubmittat habenis.
Et enim licet indica longe.
Tellus tua iura tremiſcat.
Et ſeruiat vltima Thyle.
Tamen atras pellere curas.
Miſeraſq; fugare querelas.
Non poſſe.potētia nō eſt. ℂ Idē d cōſola.li.iiij.
Vir ſapiēs moleſte fert:quotiēs pliū in fortitudine adducit':vt virū fortē nō decet indignari:quotiēs belli c⁹ increpuerit tumult⁹. Utriq; huic gn̄ię ꝓpagandę illi ꝯo ꝯfirmandę ſcię difficultas ipſa materia eſt ex quo ⁊ virtus vocat':qd̄ ſuis viribus nitens nō ſupatur aduerſis. ℂ Lactantius Pli.li.i.di.Inſtitu. Lactā.
Ille ſolus vir fortis debet iudicari:qui temperans eſt. moderatus:⁊ iuſtus. ℂ Idem lib.ij.
Timiditas in ſapiente eſſe non debet. Seneca.
ℂ Seneca ad Lucillium epiſtola.ij.
Primū argumētū cōpoſitę mētis exiſtimo poſſe ꝯſiſtere: ⁊ ſecū morari. ℂ Seneca epl'a.xxij.ad Lu.
Turpe eſt credere oneri:luſtrare cū officio qd̄ ſp receptſti. Nō ē vir fortis ⁊ ſtrenuus:qui laborē fugit.
ℂ Seneca ad Lu.epl'a.xxv.de Catōe q ſe occidit:
Vltima illa nocte Platōis librū legit.ſ. Cato poſito ad caput gladio. Duo hic in reb⁹ extremis pſpexerat: alterū vt vellet mori:alterū vt poſſet. ℂ Ibidem.
Stricto gladio ait ad fortunam. Nihil egiſti:⁊ impreſſit mortiferum corpori vulnus.

¶ Seneca ad Lu. epiſtola. xxxvij.

Fortis ⁊ cōpoſitus anim⁹ ē q nec ablatū quicquam ſibi ſentit: nec abiectū: ſʒ in eodē habitu eſt quocūq̄ res cedūt: ſiue geruntur vulgaria bona ſupra res ſuas emi nēt: ſiue aliqd ex iſtis vel omnia caſus excuſſerit mi nor non fit. ¶ Idem epiſtola. lviij.

Fortes qdē ⁊ patiſſimi fūderē ſanguinē ſuū alienū vide re nō pñt. Alij gladiū facili⁹ recipiūt: q̄ vident.

¶ Seneca ad Luciliū epiſtola. lxviij.

Sic dolores: moleſtias: iniurias virtus ſua magnitudine elidit atq̄ opprimit. ¶ Seneca ibidem.

Queris an oē bonū optabile ſit. Si bonū eſt inquis for citer torq̄ri: ⁊ magno aio vri: ⁊ patiēter egrotare ſeqt̄ vt iſta optabilia ſint. Diſtingue. Tormēta a me abeſſe vellē ſʒ ſi ſuſtinēda fuerint: vt me in illis fortiter: hōe ſte: animoſeq̄ gerā optabo. Velīʒ nō incidere in bellū: ſed ſi incido: ⁊ vulnera: ⁊ famē: ⁊ oia q̄ bellorū neceſſi tas affert vt generoſe ferā optabo. Itaq̄ nō incōmo da optabilia ſunt. Sed virtus: qua perferunt incō modā. Pati tormenta non optabile eſt: ſʒ fortiter pa ti. ¶ Seneca ad Lu. Epiſtola. lxx.

Non quia difficilia ſunt: multa non audemus: ſed qr nō audem⁹: difficilia ſūt: ¶ Seneca ad Lu. epl̃a. lxxiij.

Non mirū eſt in trāq̄llitate nō cōcuti. Id mirare ibi ex toſſi aliquē. vbi oēs deprimūt: ibi ſtare vbi oēs iacēt. Sapiēti viro nihil mali pōt euenire. Stat rect⁹ ſub quolibet pōdere: nulla illum res minorem facit. Ni hil illi eorumq̄ ferenda ſunt diſplicet. Nāʒ quicquid cadere in hominē poteſt in ſe cecidiſſe non queritur.

¶ Seneca ad Lucil. Epiſtola. lxxiij.

Fortitudo nō ē incōſulta temeritas: nec piculorū amor: nec formidabiliū appetitus: ſed eſt ſciētia diſtinguē di qd ſit malū. ⁊ quid non ſit. Diligentiſſima ē in tu tutelis fortitudo: ⁊ patientiſſima eſt eorum qbus fal ſa ſpecies malorum eſt. ¶ Seneca epiſtola. lxxix.

Quēamoddum hoſtis eſt perniciolior fugiētibus ſic om ne fortuitū incōmodū magis inſtat cedenti q̄ aduer ſo. Parata tibi eſt par: ſi ſe in aliquo certamine debel lata fortuna ē: corpus cōualitudo tenet: nō animum.

¶ Seneca Epiſtola. lxxxix.

Fortitudo contemptrix timendorum eſt.

¶ Seneca epiſtola. xciij.

Cogitanda ergo ſunt omnia: ⁊ animus aduerſus ea que poſſunt euenire firmandus: Exilia: tormēta: morbi: bel la: naufragia meditare. ¶ Seneca epiſtola. cxv.

Fortitudo eſt munimentum humane imbecillitatis inex pugnabile. Quod qui circundedit ſibi ſecurus in hac vite obſidione perdurat.

¶ Seneca in Hercule furente Tragedia. i.

Alte virtus animoſa cadit. ¶ Ibidem.

Prona eſt timori ſemper in peius fides.

¶ Seneca Tragedia. iij.

Sed flecte mētē: pect⁹ antiquū aduoca: victaſq̄ magno pectore erūnas doma. Reſiſte: tātis i malis vici malū ē.

¶ Seneca Tragedia. v.

Haud eſt virile terga fortune dare.

¶ Seneca Tragedia. vj.

Iuuenile eſt virium regere non poſſe impetum.

¶ Seneca ibidem.

Audax virago non tulit retro gradum.

¶ Seneca Tragedia. vij.

Fortuna fortes metuit: ignauos premit.

¶ Ariſtoteles lib. ij. Poetrie.

Ariſto. Locū mediū optimū dicimus in bello: qr fortes tenēt lo cum medium: inter locum timidorum: ⁊ audacium.

¶ Ariſtoteles li. magnorū moralium primo.

Si aliquē valde facias ipauidū: q̄ deos nō timeat: nō for tis: ſʒ inſan⁹ eſt. Fortis ergo erit: nō q timet oia: neq̄ qui nihil mēſurat timores: ſed qui auget fortitudinē.

¶ Ariſtoteles ibidem.

Si go ſi timet timitiua: aut aliqd qd ſupra hoiēʒ terribi lium eſt: nō fortis eſt: ſed inſanus. ¶ Ariſto. ibidem.

Non vtiq̄ abſq̄ paſſione ⁊ motu ſit fortitudo.

¶ Plutarchus in Apophthegmatibus. Plutarchus

Caius Marius quū viroq̄ in crure varices pateretur: ſolut⁹ crus medico exſecādū pbuit: neq̄ vllo emiſſo ſuſpirio: nec cōtis ſupcilijs ſectionē ptulit. At quum medicus trāſitū faceret ad aliud crus noluit: inquiēs curationē eo dolore dignā non eſſe.

¶ Macrobius lib. vj. Saturnalium. Macrobius

Nam tropheum ferre a forti viro pulchrum eſt: ſi autē vincaris: vinci a tali nullum eſt probrum.

¶ M. T. Cicero lib. Officiorum. Cicero

Itaq̄ probe diffinitur a ſtoicis fortitudo: quum eam eſſe virtutem dicunt pugnantem pro equitate.

¶ M. T. Cicero lib. Officiorū.

Verum animus paratus ad periculū: ſi ſua cupiditate nō vtilitate cōi impellitur: audacie potius q̄ fortitudi nis nomen habet. ¶ M. T. Cicero ibidem.

Fortes ⁊ magnanimi ſunt hēndi nō q faciūt: ſed q ꝓpul ſant iniuriā. Vera aūt ſapiēſq̄ animi magnitudo ho neſtū illō qd maxime nā ſeqtur in factis poſitū non in glīa iudicat. Pricipē eē mauult: q̄ videri. ¶ Idē.

Nō ē ꝯſentaneū: q metu nō frāgit: eū frāgi cupiditate. Nec qui ſe inuictum a labore preſtiterit: vinci a volu ptate. Quamobrem ⁊ hec vitanda ſunt: ⁊ pecunie eſt fugienda cupiditas. ¶ Idem.

Fortis vero animi ⁊ conſtantis eſt: non perturbari in re bus aſperis. ¶ Idem.

Nam vt aduerſas res: ſic ſecundas immoderate ferre le uitatis eſt. Preclara eſt in omni vita equabilitas: ⁊ idē ſp vultus eadēq̄ frons. ¶ Idem.

Quod. n. viriliter magnoq̄ animo fit: id dignū viro: ⁊ decorū vr̃. Quod ꝯ fit: vt turpe ē: ſic indecorū: Quare ptinet quidem ad omnem honeſtatem: hoc quod dico decorū: ⁊ ita ptinet: vt nō recōdita quadam rōne cer natur: ſed ſit in promptu. ¶ Idem.

Sequamur id quod acutum: ⁊ perſpicax natura eſt: ⁊ id quod ad hominum ſocietatem accommodatum: ⁊ id quod vehemens ac forte. ¶ Idem.

Nihil autem eſt quod tam deceat: q̄ in omni re gerenda conſilioq̄ capiendo ſeruare conſtantiam.

¶ Marcus. T. Cicero lib. ij. Tuſculanarū qōnū.

Appellata. n. eſt ex viro virtus: viri autē ꝓpria maxie ē fortitudo. Cui⁹ munera duo maxima ſunt: mortis do loriſq̄ cōtēptio. Vtēdū eſt igit̄ ſi virtutis cōpotes: vl̃ potius ſi viri volum⁹ eē: qm̄ a viris virtus nomē eſt mutuata. ¶ Marcus. T. Cicero li. ij. tuſ. qſtionum.

Caue turpe q̄cquā languidū: non virile: obſeruent ſpēs honeſte aio: zenoni ꝓponat Eleathes: q perpeſſus eſt oia potiꝰ: q̄ cōſcios delende tyrānidis indicaret. De Anaxarco Democrito cogitet: q quum in manus Cy ri. Nicocrentis regis incidiſſet: nullū genus ſuppli cij deprecatus eſt: neq̄ recuſauit. Calanus indus in doctus ac Barbarus in radicibus Caucaſi nat⁹ ſua volūtate viuus cōbuſtus eſt. Nos ſi pes cōdoluit: ſi dens (ſed fac totū dolere corpus) ferre nō poſſum⁹. Opinio eſt. n. q̄dā effeminata ac leuis: nec in dolore magis q̄ eadē i voluptate: q̄ quū liqueſcim⁹ fluimuſ q̄ mollicia: apis aculeū ſine clamore ferre nō poſſum⁹. At vō. C. Marius ruſtican⁹ vir: ſed plane vir: quum ſecaretur: vt ſupra dixi: pncipio vetuit ſe alligari: nec qſquā añ Mariū ſolut⁹ dr̃ eē effect⁹. Cur ergo poſtea alijs valuit autoritas. Vides ne igitur eſſe opinionis nō nature malū ⁊ tn̄ fuiſſe acrē morſum doloris idē Marius oſtēdit. Crus eni alterum nō prebuit. Ita ⁊ tulit dolorē: vt vir: ⁊ vt hō maiorē ferre: ſine cā neceſ ſaria noluit: totum igitur in eo eſt vt tibi imperes.

¶ Marcus Tul. Cicero lib. ij. Tuſcu. q̄ſtio.
Si gemit⁹ in dolore ad ↄfirmādū aium valebit vtemur. Sin gemit⁹ erit ille lamētabilis: ſi ibecillis: ſi abiectus ſi flebilis: ei q ſe dederit: vix eū viꝝ dixerim. Qui quidem gemit⁹ ſi leuatiōis aliqd afferret: tn̄ videremus qd eſſet fortis ⁊ animoſi viri. Quū vo nihil imminuatur doloris: cur fruſtra turpes eē volumus. Quid eſt enim fletu muliebri viro turpius? ¶ Ibidem.
Ad ferēdū igiẗ dolorē placide ⁊ ſedate plurimū ꝓficit toto pectore: vt dr̄: cogitare: q̄ id honeſtū ſit. Sumus enim nā: vt ante dixi: (dicēdū eſt enim ſepius:) ſtudioſiſſimi appetētiſſimiq̄ honeſtatis: Cuius ſi q̄ſi lumē aliquod aſpexerimus. Nihil eſt quod vt eo potiamur non parati ſimus ⁊ ferre: ⁊ perpeti.
¶ Marcus Tul. Cicero lib. ij. Tuſcu. q̄ſtio.
Nam ſi omnia fugiendꝫ turpitudinis: adipiſcendeq̄ honeſtatis cā faciemus: non modo ſtimulos doloris: ſed etiam fulmina fortunꝫ contemnamus licebit.
¶ Marcus Tul. Cicero lib. iij. Tuſcu. q̄ſtio.
Preterea neceſſe eſt q ſit fortis: eūdē eē magni animi inuictū: q inuictus ſit: eū humanas res deſpicere: atq̄ infra ſe poſitas arbitrari. Deſpicē aūt nemo pōt eas res ꝓpter q̄s egritudine effici pt̄: niſi fortis. Ex quo efficiẗ fortē virum egritudine nunq̄ affici. Oēs autem ſapientes fortes. ¶ Ibidem.
Ergo is q̄ſq̄s eſt q moderatione ⁊ ↄſtātia polleat quietus animo eſt: ſibiq̄ ipſi placat⁹: vt ne tabeſcat moleſtijs nec frāgaẗ timore: nec ſcienter qd appetēs ardeat deſiderio: nec alacritate futili geſtiens delinq̄ſcat. Is ē ſapiens quē q̄rimus. Is eſt beatus: cui nihil humanarū reꝝ aut intolerabile ad dimittendum animuꝫ: aut nimis lꝫtabile ad efferendum videri poteſt.
¶ Marcus Tul. Cicero li. iiij. Tuſcu. q̄ſtio.
An fortitudo niſi inſanire cꝫpit: ipet⁹ ſuos nō h̃z? Quid Herculēq̄uē in cꝫlū iſta ipſa quā vos iracundiā eſſe vultis ſuſtulit: fortitudo: iratū ne cēſes cōflixiſſe cum Erymanthꝫo apro: aut leone Nemꝫo. An ēt Theſeus Marathoni thauri cornua dep̄hendit iratus? Uide ne fortitudo minime ſit rabioſa: ſitq̄ iracūdia tota leuitas. Neq̄ enim eſt vlla fortitudo quꝫ rōnis expers eſt. Cōtēnendꝫ ſunt humanꝫ res: negligēda mors eſt: patibiles ⁊ labores ⁊ dolores putandi.
¶ Marcus Tulius Cicero ibidem.
Fortitudo ē igiẗ animi affectio legi ſūmꝫ in ꝑpetiendis rebus obtēperās: vel ↄſeruatio ſtabilis iudicij in eis rebus q̄ formidoloſꝫ videnẗ ſubeundis ⁊ repellēdis: vel ſcientia reꝝ formidoloſaꝝ ↄtrariarūq̄: aut omnino negligēdaꝝ: Cōſeruans eaꝝ reꝝ ſtabile iudicium: vel breuius: vt Chryſippus: (nā ſuperiores diffinitiones erāt ſphꝫri hominis imprimis bene diffinientis: vt putāt ſtoici. Sunt enim omnino oēs fere ſimiles. Sed declarāt cōmunis notitiones: alia magis alia). Quō igiẗ Chryſippus? Fortitudo eſt inquit ſcientia perferendaꝝ: vel affectio animi in patiendo ac perferendo ſumme legi parens: ſine timore.
¶ Marcus Tul. Cicero lib. viii. tuſcu. q̄ſtio.
An lacedemonij Philippo minitanti ꝑ lr̄as ſe oia q̄ conarenẗ prohibiturum q̄ſiuerunt: num ſe eſſet etiā mori ꝓhibiturus? Uir is quem q̄rimus non multo facilius tali animo reperietur? q̄ ciuitas vniuerſa: Quid ad hanc fortitudinem de qua loquimur tēperātia adiuncta? quꝫ ſit moderatrix omniuꝫ cōmotionū. Quid poteſt ad beate viuendum deeſſe ei quē fortitudo ab ꝫgritudine ⁊ a metu vindicet? Temperantia tum a libidine auocet: tum inſolenti alacritate geſtire non ſinat. Hoc efficere virtutem oſtenderem: niſi ſuperioribus diebus eſſent explicata.
¶ Marcus Tul. Cice. lib. viii. Tuſcu. q̄ſtio.
Dolor eē videẗ acerrimus ꝯtui aduerſarius: Is ardentis faces intētat: Is fortitudinē: animi magnitudinē: patientiaꝫ: ſe debilitaturꝫ minaẗ. Huic igiẗ ſuccūbet virtus. Huic btā ſapiētis ⁊ ↄſtantis viri vita cedet: quā turpe: O dij boni: pueri ſpartiatꝫ nō ingemiſcūt vbeꝝ dolore laniati. Adoleſcētiū greges lacedemone vidimus ipſi incredibili ↄtētione certantes: pugnis: calcibus: vnguib⁹: morſu: deniq̄ vt exanimarētur: prius q̄ ſe victos faterenẗ: Quꝫ barbaria: India vaſtior: aut agreſtior? In ea tn̄ gēte primū ij qui ſapientes habenẗ nudi ꝫtatē agūt: Et caucaſi niues: hyemaleq̄ vim pferunt ſine dolore. Quiq̄ ad flāmā ſe applicuerint: ſine gemitu aduruntẗ. Mulieres vero Indiꝫ quū eſt cuiuſq̄ earum vir mortuus: in certamē iudiciūq̄ veniunt: quā plurimū ille dilexerit: plures enim ſingulis ſolent eſſe nuptꝫ. Quꝫ eſt victrix: ea lꝫta ꝓſeq̄ntibus ſuis vna cum viro rogo imponitur. Illa victa mꝫſta diſcedit. Nūquam naturam mos vinceret. Eſt enim ea ſemꝑ inuicta: Sed nos vmbris: delicijs: ocio: langore: deſidia: animuꝫ infecimus: opinionibus maloq̄ more delinitum molliuimus.
¶ Marcus Tul. Cicero lib. Paradoxoꝝ.
Quō igiẗ ⁊ cui tandē hic libero imperabit: qui non poteſt ſuis cupiditatibus imperare? Refrenet primū libidines: ſpnat voluptates: iracūdiā teneat: coerceat auaritiā: ⁊ cꝫteras animi labes repellat. Tūc incipiet alijs imperare: quūꝫ ipſe impꝛobiſſimis dn̄is dedecori: aut turpitudini parere deſierit. Dū qdē his obediet: nō mō impator: ſed liber omnino habendus nō erit.
¶ Marcus Tul. Cicero de oratore lib. ij.
Magna laus ⁊ admirabilis videri ſolet: tuliſſe ſapiēter caſus aduerſos: nō fractū eē fortuna: retinuiſſe in rebus aſpis dignitatē. ¶ Idē Rhꝫto. nouoꝝ lib. iij.
Res magnas ⁊ excelſas ſequi: ⁊ appetere oportet: ſi fortitudinis partibus vtemur. ¶ Ibidem.
Fortitudini fortuna quoq̄ adiumēto eſſe ſolet.
¶ Cicero lib. iij. de fi. bo. ⁊ maloꝛum.
Is q magno ſit aio: atq̄ forti oia q̄ cadere in hoīem poſſunt deſpicit: ⁊ ꝓ nihilo putat. ¶ Salu. Catilinari⁹. Salu.
Neceſſitudo ēt timidos fortes facit. ¶ Salu. Iugur.
Ego nām vnā: ⁊ cōmunem omniam extimo: ſed fortiſſimū quenq̄ generoſum eſſe. ¶ Salu. in Iugurtha.
Is clarus eſt q ꝑlio ſtrenuus eſt: ⁊ bonus cōſilio: quoꝝ alterū ex prudentia timorē: alterū ex audacia temeritatem conſequi plerumq̄ ſolet. ¶ Salu. in Iugurtha.
Secundis rebus feroces ſumus.
¶ Au. Gelius in p̄ncipio lib. ij. Noc. attica.
Inter labores volūtarios: ⁊ exercitia corpis ad fortuitas patientiꝫ vices firmamētū id quoq̄ accepimus Socratē facere inſueuiſſe. Stare ſolitus Socrates dr̄ ptinaci ſtatu ꝑdiuꝫ: atq̄ ꝑnox a ſūmo lucis ortu ad ſolē alterū orientē incōniuēs: immobilis: iiſdē in veſtigijs: ⁊ ore atq̄ oculis eūdē in locū directis: cogitabūdus: tanq̄ quodam ſeceſſu mētis: atq̄ animi facto a corpe. ¶ Au. gelius lib. ij. Noctiū Atticaꝝ. c. x. Au. ge.
Sicinnū dētatuꝫ q tribunus plebis: Spe. Tarpeio: Au. Thermo ↄſulib⁹: ſcriptū eſt in libro annaliū: plus q̄ credi debeat: ſtrenuū bellatorē fuiſſe. Nomenq̄ ei factū ob ingētē fortitudinē: appellatūq̄ eē Achillē romanū. Is pugnaſſe in hoſtē dīcentū ⁊. xx. ꝑlijs: Cicatricē auerſam nullā: aduerſus qnq̄ ⁊ quadraginta tuliſſe. Coronis eſſe donatū aureis octo: Obſidionali vnā: muralibus trib⁹. Ciuicis. xiiij. Torqbus trib⁹ ⁊ lxxx. Armillis plus cētū. lx. Haſtis duo de viginti. Phaleris itē donatus eſt. Quinquies vicieſq̄ populi miliaria habuit multi iuge: in his ꝓuocatoria plꝫraq̄. Triūphauit cū impatoribus ſuis triūphos. ix.
¶ Au. Gelius lib. ij. c. v. Noctiū attica.
Fortitudo aūt nō ea ē: q̄ ↄ nāꝫ mōſtri vice nitiẗ vltraq̄ modum eius egreditur: aut ſtupore animi: aut imma-

nitate:aut ꝗdā miſera ⁊ neceſſaria i ꝑpetiēdis doloribꝰ exercitatiōe:qualē fuiſſe accepimꝰ. Pherū quēdā in ludo Ceſaris gladiatorē:qui quū vulnera eiꝰ a medicis execabant̄:ridere ſolitus fuit. Sꝫ ea vera ⁊ proba fortitudo ē:quā maiores noſtri ſciētiā eē dixerūt ⁊ rerū tolerādaꝝ ⁊ nō tolerādaꝝ. Per quod apparet eē ꝗdā intolerabilia:qbus fortes viri:aut obeūdis abhorreāt:aut ſuſtinendis.

Uale. maxi. ❡Uale.maximꝰ.lib.ij.

Eneruos aios odiſſe virtꝰ ſolet. ❡Uale.maxi.li.iij.

Magnū fortitudinis exēpiū antigtas affert. ❡Idē.

Capi ꝗ viꝰ neſcit:patiētia dedecꝰ ignorat:fortūę ſuccūber oī fato triſtiꝰ ducit. noua ⁊ ſpecioſa genera iteritꝰ excogitat ſi ꝗſquā iterierit:q ſic extiguit. ❡Idē3.

Vetuſto macedōię more regi Alexādro nobiliſſimi pueri ꝑſto erāt ſacrificāti:e qbꝰ unus thuribulo arrepto ante ipm aſtitit:in cuiꝰ brachio carbo ardēs delapſꝰ ē: quo ⁊ ſi ita vteret̄:vt aduſti corpis eiꝰ odor ad circūſtātiū nares ꝑueniret:tn̄ ⁊ dolorē ſilētio preſſit:⁊ brachiū immobile tenuit:ne ſacrificiū Alexādri aut cōcuſo thuribulo:aut edito gemitu regias aures aſpgeret. Rex quoq3 patiētia pueri delectatꝰ hoc certiꝰ pſeuerātię expimēto ſumere voluit: cōſueto.n.ſacrificauit diutiꝰ:nec hac re eū ꝓpoſito repulit. Si hic miraculo Dariꝰ īſeruiſſet oculos ſciſſet:ꝙ eiꝰ ſtirpis milites vici nō poſſent:cuiꝰ infirmā ętatē tāto robore ꝑditā animaduertiſſet. ❡Idem.

Nō ē eiuſdē ⁊ capere aliquos velle ⁊ timere. Fortiter ſe gerere i aduerſis rebꝰ qd aliud ē:ꝙ ſęuiētē fortunā i adiutoriū ſui pudore victā conuertere.

❡Ualerius maxi.li.iiij.

Multo eni multoq3 ſeipſū:ꝙ hoſte ſuperare operoſiꝰ ē: nec aduerſa ꝓpera feſtinatiōe fugiētē:nec ſecūda effuſo gaudio apprehendētem.

❡Valeriꝰ maxi.li.v.titulo de parētibꝰ q obitū filiorum forti animo tulerunt.

Ne Anaxagoras qdē ſupprimēdꝰ ē:audita nāq3 morte filij. Nihil inqt mihi inexpectatū:aut nouū nuncias. Ego eni illū ex me natū ſciebā eē mortalem.

❡Ualeriꝰ maximus lib.vi.

Dux Romanę pudicitię Lucretia:cuiꝰ virilis aiꝰ maligno errore fortunę muliebre corpꝰ ſortitꝰ ē a Targni ſupbi regis filio ꝑ vim ſtuprū pati coacta.quū grauiſſimis verbis iniuriā ſuā in cōſilio neceſſarioꝝ deploraſſet:ferro ſe qđ veſte tectū attulerat interemit: cauſamq3 tā animoſo interitu imperiū cōſulare ꝓ regio ꝑmutādo populo romano prębuit.

Q.cur. ❡Quintꝰ Curtiꝰ de geſtis Alexādri lib.v.

Multa exilia patēt fugiēti prīa ē vbicūq3 vir fortis ſedē ſibi elegerit. ❡Q.Curtiꝰ đ geſtis alexādri.li.vi.

Canis timidꝰ vehemētiꝰ latrat ꝙ mordet. ❡Ibidē.

Altiſſima queq3 flumina minimo ſono labi videmus.

Iu.cel. ❡Iulius Celſus đ geſtis Ceſaris li.vi.

Menā. Nemo ē tā fortis:qn rei nouitate ꝑturbet̄. ❡Menāder

ανδρος τα προσπιπτοντα γενναιως φερειν.

Plautꝰ Viri ē accidētia generoſe ferre. ❡Plautꝰ in aſinaria.

Hem iſta virtus ē.qñ vſui ē q malum fert fortiter: fortiter malū q patit̄:idē poſt patitur bonum.

Uirg. ❡Uirgilius Aeneidos lib.ij.

Moriamur ⁊ in media arma ruamus.
Una ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

❡Uirgilius Aeneidos lib.ij.

Quōdam ēt victis redit in precordia virtus.

❡Uirgilius Aeneidos li.vi.

Tu ne cede malis:ſed contra audentior ito.
Qua tua te fortuna ſinet. ❡Ibidem
Nunc animis opus Aenea:nunc pectore firmo.

❡Uirgilius Aeneidos lib.ix.

Eſt hic eſt animus lucis contemptor:⁊ iſtum
Qui vita bene credat emi quo tendis honorem.

❡Lucanus pharſalię lib.vij. Luca.

Fortiſſimus ille eſt.
Qui promptus metuenda pati:ſi comminus inſtent:
⁊ differre poteſt.

❡Ouidius metamorphoſeos lib.iiij.fab.x. Ouidiꝰ

In audaces non eſt audacia tuta.

❡Idem libro.x.fabula.xj.

Audentes deus ipſe iuuat.

❡Ouidius Triſtium.iij. Elegia.ij.

Suffecitq3 malis animus:nam corpus ab illo
Accepit vires:vireſq3 ferenda tulit.

❡Martialis lib.j.epigrā.de Mutio.

Dum peteret regem decepta ſatellite dextra.
Iniecit ſacris ſe peritura focis.
Sed tam ſęua pius miracula non tulit hoſtis:
Et raptam flammis iuſſit abire manum.
Vrere quam poterat contempto Mutius igne
Hanc ſpectare manum Porſena non potuit.
Maior decepte fama eſt:⁊ gloria dextrę.
Si non erraſſet fecerat illa minus.

❡Martia.li.epigrāmaton de Portia. Mart.

Coniugis audiſſet fatum quum Portia Bruti:
Et ſubtracta ſibi quęreret arma dolor:
Nondum ſcitis ait mortem non poſſe negari:
Crediderā ſatis hoc vos docuiſſe patrem.
Dixit:⁊ ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc:⁊ ferrum turba moleſta nega.

❡Horatius Carminum lib.ij.ode.iij.

Aequam memento rebus in arduis
Seruare mentem:non ſecus in bonis
Ab inſolenti temperatam
Lętitia moriture Deli.

❡Hora.epl'aꝝ li.iiij.epi.iij.

Quod ſi.
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes
Quo te cęleſtis ſapientia duceret:ires.
Hoc opus:hoc ſtudium parui properemus:⁊ ampli:
Si patrię volumus:ſi nobis viuere chari.

❡Horatius ſermonum lib.ij.ſatyra.ij. Hora.

Viuite fortes:
Fortiaq3 aduerſis opponite pectora rebus.

❡Dantes Florentibus inferni canti.xvij. Dantes

Inanci a bō ſegnor fa ſerue forte. ❡Idē purga.canti.v.
Sta comme torre ferma che non crolla
Gia mai la cima per ſoffiare de venti.

FORTVNA ꝗ. τυχη.ης.η.⁊ τυχηρος.ου.ο. Fortunatus dr̄. Eſt aūt fortūa cā ꝑ accidēs in agētibꝰ a ꝓpoſito:ſꝫ:⁊ freqnter:in his q ꝑp hoc fiūt:ſꝫ Ariſt.lib.ij.phiſicoꝝ:vel ſic. Fortuna eſt cā ꝑ accidēs:vt in paucioribus ꝑter intētionē:in his quę ſunt ꝑp finē ⁊ a ꝓpoſito ſm hea. Tho.lib.xj. Metaphiſice lec.viij.ſi.

Fortuna qd aliud eſt?qd fors?qd caſus?qd euentus:niſi quum ſic aliquid cecidit:ſic euenit:vt vel non cadere atq3 euenire:vel aliter cadere atq3 euenire potuerit: ſm Ciceronē lib.ij.de diuinatione.

Fortuna dr̄ a fero feroq3 temere:⁊ ſine rōne feratur.

Eſt.n.fortūa accidētiū reꝝ ſubitꝰ:atq3 inopinatꝰ euētꝰ. Hęc eadē fors dr̄. Terē. O fortūa o fors fortuna vt nunq3 es ꝑpetuo bona. Aliđ(ait Donatꝰ)ē fortūa:⁊ aliud fors fortūa. Fortūa deā ē icerta res. Fors fortuna euētꝰ fortūę bonꝰ. Nā fors fortūa ē:cuiꝰ diē feſtū colūt:q in arte aliq viuūt:huiꝰ ędes trans tyberi erat. Sane fortūa vocabulū mediū ē:ſꝫ quū fortunā ſolā dicimꝰ. Intelligimꝰ fęlicitatē:vn̄ fortunatos fęlices noiamꝰ:ifortūatos vo ifęlices ⁊ ifortuniū malā fortunā:fortūare ē pſpare:⁊ bōis augere. Cicero. Tibi primōiū dij fortunet:hic fortūę dn̄r diuitię:⁊ fortūatis aduerbium:pſpe ac fęlicit̄. Plautꝰ. Fortunatim oīa

ſuccedant. Fortunatę etiã inſulę in mari Athlantico vltra gorgodas: ſic dictę a fructū vbertate.
Fortuna ⁊ caſus ſic differūt: ꝙ caſus in plus ē ꝙ̃ fortuna q: oē qđ eſt a fortuna eſt a caſu: ſed nõ conuertitur. Caſus nõ ſolū eſt in hominibus qui volūtarie agunt: ſed etiã in alijs animalibus: ſicut ꝙ equus caſu venit: qñ ſalutē adeptus eſt. licet cã ſalutis nõ venerit. In his quę ſimpliciter ſiūt cã alicuius extrinſeci: tūc dicim⁹ ꝙ fiunt a caſu. Sꝫ a fortuna dicimus illa fieri tantum de numero eorū quę fiunt a caſu: quęcunqꝫ accidūt in habentibus propoſitū. Quare infans: ⁊ beſtia nihil agit a fortuna. Ex Ariſtotele. lib. ij. phiſicorum.

¶ Auguſtinus de ciuitate dei li. iiij. ca. xviij.

Augu. Quomodo ergo dea fortūa aliquãdo bona eſt: aliquãdo mala: an forte quãdo mala eſt: dea nõ eſt? Sed in malignum demonem repente conuertitur.

Boeti. ¶ Boetius li. i. de Cõſolatione metro primo.

Dum leuibus male fida bonis fortuna faueret:
Pene caput triſtis merſerat hora meum.
Nunc quia fallacem mutauit nubila vultum:
Protrahit ingratas impia vita moras.
Quid me fęlicem totiens iactaſtis amici?
Qui cecidit: ſtabili non erat ille gradu.

¶ Boetius lib. i. de cõſolatione proſa. iiij.

At vero hic etiam noſtris malis cumulus accidit: ꝙ exiſtimatio plurimorū: nõ rerū merita: ſed fortunę ſpectat euētū: eaqꝫ tm̃ iudicat eē pruiſa: quę ſollicitas cõmendauerit. Quo fit: vt eſtimatio bona prima oiuꝫ deſerat infęlices. Qui nūc populi rumores: ꝙ̃ diſſonę multiplices ꝗ ſententię: piget reminiſci. Hoc tm̃ dixerim ego vltimã eſſe aduerſę fortunę ſarcinã ꝙ dū miſeris aliqđ crimen affigitur quę perferunt meruiſſe creduntur.

¶ Boetius lib. i. metro. v.

Cur tantas lubrica verſat.
Fortuna vices? premit inſontes
Debita ſceleri noxia pęna.
At peruerſi reſident celſo
Mores ſolio: ſanctaqꝫ calcant
Iniuſta vice colla nocentes.
Latet obſcuris condita virtus
Clara tenebris: iuſtuſqꝫ tullit
Crimen iniqui.
Nil periuria: nil nocet ipſis
Fraus mendaci compta colore.
Sed quum libuit viribus vti
Quos innumeri metuunt populi
Summos gaudet ſubdere reges.

¶ Idē li. i. pſa. vj. dicente philoſophia.

Hunccine inquit mundū temerariis agi: fortuitiſqꝫ caſibus putas? an nullū credis ei ineſſe regimen rõnis. At qui nullo exiſtimauerim mõ vt fortuita temeritate tã certa moueant. Verū opi ſuo conditorē pręſidere deo ſcio. Non vnꝗ̃ fuerit dies: qui me ab hac ſententia veritate depellat. ¶ Ibidem.

Poſtremo ęquo animo toleres oportet quicqd intra fortunę aream geritur quum ſemel iugo eius colla ſubmiſeris. Quod ſi manendi abeundiqꝫ ſcribere legem velis ei quãm tu tibi dominam ſponte elegiſti: non ne tu iniurioſus fueris? ⁊ impatientia ſortem tuam exacerbes: quam permutare non poſſis.

¶ Boetius de conſo. lib. ij. proſa. j.

Si ventis vela committeres: nõ quo volūtas peteret: ſꝫ quo flatus pelleret: pmoueretis. Si aruis ſemina crederes: feraces inter ſe annos ſteriliſqꝫ pēſares. Fortunę te regēdū dediſti: dñe moribus ops obtēperes. Tu vero voluētis rotę impetū retinere conaris. At omniū mortaliū ſtolidiſſime ſi manere incipit. Sors eſſe deſiſtit. ¶ Idem lib. ij. metro. i. de fortuna ait.

Hęc quum ſuperba verterit vices dextra.
Aeſtuantis more fertur Euripi.
Dudum tremendos ſęua proterit reges:
Humilemqꝫ victi ſubleuat fallax vultum
Non illa miſeros audit aut curat fletus
Vltroqꝫ gemitus dura quos fecit ridet.
Sicqꝫ illa ludit: ſic ſuas probat vires:
Magnumqꝫ ſuis monſtrat oſtentum:
Si quis viſatur vna ſtratus ac fęlix hora.

¶ Boetius de conſolatione lib. ij. proſa.

Hęc noſtra vis eſt: hunc continuū ludū ludimus. Rotã volubili orbe verſamus. Infima ſummis: ſumma infimis mutare gaudem⁹. Aſcēde ſi placet: ſed ea lege: ne vti quū ludicri mei ratio poſcet: deſcendere iniuriam putes. An tu mores ignorabas meos?

¶ Boetius de conſo. li. ij. proſa. iij.

An tu in hac vitę ſcęnã: nūc primū ſubitus hoſpeſqꝫ veniſti? Vllã ne humanis rebus ineſſe conſtãtiã reris: quū ſępe ipſum hoiē velox hora diſſoluat. Nã ⁊ ſi rara eſt fortuitis manendi fides: vltimus tamē vitę dies mors quędã fortunę eſt etiã manentis. Quid ergo referre putas? tu ne illã moriendo deſeras. An te illa fugiendo deſerat. ¶ Idē lib. ij. proſa. viij.

Etenim plus reor hominibus aduerſam ꝙ̃ pſpera pdeſſe fortunã. Illa. n. ſemp ſpecie fęlicitatis: quum videtur blanda: mentitur. Hęc ſemper vera eſt: quū ſe inſtabilem mutatione demõſtrat. Illa fallit: hęc inſtruit. Illa mendaciū ſpecie bonorū mētes fruentiū ligat: hęc cognitiõe fragilis fęlicitatis abſoluit. Itaqꝫ illã videas ventoſam: fluentē: ſuiqꝫ ſemp ignarã. Hãc ſobriam ſuccinctãqꝫ: ⁊ ipſius aduerſitatis exercitatiões prudētem. ¶ Boetius de conſo. li. vltimo metro. i.

Sic quę permiſſis fluitare videtur habenis.
Sors patitur frenos ipſaqꝫ lege meat.

Seneca ¶ Seneca ad Lucillium epiſtola. viij.

Munera iſta quę fortunę putatis: inſidię ſunt.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola. xvi.

Initia in noſtra poteſtate ſunt: de euētu fortuna iudicat. Idem epiſtola. lxxviij.

Omnē fortunę licentiam in oculis habet anꝗ̃ qcqd poteſt facere factū ſit. ¶ Idē in epiſtola. lxxxxij.

Quid eſt qđ nõ fortuna cõuolat: ⁊ florētiſſimis detrahat quodqꝫ nõ eo magis aggrediatur: ⁊ quatiat: quo ſpecioſius fulget. Quid illi arduū: quid ne difficile eſt.

¶ Ibidem.

Nihil priuatim: nihil publice ſtabile eſt. Tã vrbiū ꝙ̃ hominū fata voluuntur. ¶ Seneca epiſtola. ciij.

Quid autē ſtultius: ꝙ̃ mirari vllo die factū: qđ omni die pōt fieri. ¶ Seneca in hercule furēte. Tragędia. ii.

Iniqua raro maximis virtutibus
Fortuna parcit: nemo ſe tuto diu
Periculis offerre tam crebris poteſt.
Quem ſępe tranſit: caſus aliquando inuenit.

¶ Seneca ibidem.

O fortuna viris inuida fortibus:
Quam non ęqua bonis pręmia diuidis.

¶ Seneca in Tantalo: Tragędia. ij.

Habere regnum caſus eſt: virtus dare. ¶ Ibidem.
Ima permutat breuis hora ſummis.

¶ Seneca in Tantalo Tragędia. ij.

Nemo confidat nimium ſecundis:
Nemo deſperet meliora lapſis:
Miſcet hęc illis: prohibetqꝫ clotho
Stare fortunam: rotat omne fatum:
Nemo tam diuos habuit fauentes:
Chriſtum vt poſſet ſibi polliceri. ¶ Ibidē.
Res deus noſtras celeri citatas.
Turbine verſat. ¶ Seneca Tragędia. iiij.

Res humanas ordine nullo fortuna regit: ſpargitqꝫ manu munera cęca: peiora fouēs. ¶ Sene. Tragędia. vj.

Ne turpe puta qcqd miſeros fortūa iubet. ℭ Jbidē
Moderata durant quoqꝫ fortuna altius
Euerit ac leuauit humanas opes.
Hoc ſi magis ſupprimere fęlicem decet ℭ Jbidem.
Miſero datur quodcunqꝫ fortunę datur.
ℭ Seneca Tragędia.vij.
Fortuna fortes metuit:ignauos premit. ℭ Jbidez.
Rapida fortuna ac leuis precesſqꝫ regno eripuit:ꝛ exilio dedit. ℭ Seneca ibidem.
Regnorū magnis fallax fortuna bonis Jn precipiti dubioqꝫ nimis excelſa loco. Nūqꝫ placidā ſceptra quietē.
Alia ex alijs cura fatigat. Uexatqꝫ alios noua tēpeſtas
Ut precipites regū caſus fortuna rotat? metui cupiunt metuiqꝫ timēt. Nō nox illis alma receſſus ꝑbet iutos non curarū ſomnus domitor pectora ſoluit.
ℭ Seneca Tragędia.viij.
Quicqd in altū fortuna tulit:ruitura leuat. ℭ Jbidē.
Ceca eſt temeritas que petit caſum ducem.

Ariſto. ℭ Ariſtoteles lib.ij. phyſicorum
Fortuna non eſt:niſi in agētibus a ꝓpoſito:ꝛ a volūtate.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Caſus eſt ſolū in animalibus irrationabilis ꝛ in rebus inanimatis:vnde dr̄ ꝙ caſu tripoda cecidit ꝛ ſtetit.
ℭ Ariſtoteles li.vij. Ethicorum
Fortuna ſuperexcellens impedit fęlicitatem.
ℭ Ariſtoteles libro.viij.ethicorū.
Quanto maior eſt fortuna:tanto minus eſt ſecura.
Ariſtoteles libro de bona fortuna.
Sine exterioribus bonis:quoꝝ domina eſt fortuna non cōtingit:fęlicē ee. Ariſto.li.de bona fortuna.
Ubi plurimus intellectus:ꝛ ratio:ibi minima fortuna.

La.diogenes. ℭ La.Diogenes de vi.ꝛ mo.philoſophorum.
Interrogatus Chilo quid eſt fortuna:ait ignarus medicus multos enim excecat. ℭ Cicero li.de amicitia.
Non ſolum ipſa fortuna ceca eſt:ſed etiam eos plerunqꝫ cecos efficit:quos complexa eſt.

Cicero ℭ Cicero lib.ij.de na.de.
Fortuna amica varietati conſtantiam reſpuit.
ℭ Cicero libro.iij.de na.deo.
Fortunam nemo ab inconſtantia ꝛ temeritate ſe iunget.
ℭ Cicero in paradoxis.
Cui ſpes omnis:ꝛ ratio:ꝛ cogitatio pendet ex fortuna:huic nihil certi eſſe pōt. ℭ Cice.li.i. de diuinatiōe
Sic.n.ſe profecto res hʒ:vt nūqꝫ perfecte veritatē caſus imitetur. ℭ Cicero libro.ij.de diuinatione.
Nihil enim eſt tam contrarium rationi ꝛ conſtantię:ꝙ fortuna. ℭ Jbidem.
Geminorum formas eſſe ſimiles:vitam atqꝫ fortunā plerunqꝫ diſparem videmus.
ℭ Cicero Rhetoricorum veterum libro.ij.
Nam fortunam quidem ꝛ laudare ſtulticia:ꝛ vituperare ſuperbia eſt. ℭ Jdē rhetoricorū nouorū. li.ij.
Fortunā inſanā eſſe:ꝛ cecā:ꝛ brutam perhibent philoſophi. Saxiqꝫ inſtar globoſi dicunt eſſe volubilem.
ℭ Jdē Rhetoricorū nouorū libro.iiij.
Ei nō multū pōt obeſſe fortuna:qui ſibi firmius in virtute ꝙ in caſu ꝑſidium collocauit. ℭ Jbidem.
Nam ſi quis ſpei nō multum collocarit in caſu:quid eſt ꝙ ei magnopere caſus obeſſe poſſit. ℭ Jbidem.
Quod ſi in eos plurimū fortuna poteſt:quis ſuas rationes omnes in caſu collocarūt non ſunt oīa cōmittēda fortunę ne magnā in nos nimis habeat dominationē.

Salu. ℭ Saluſtius catilinarius.
Fortuna in omni re dominatur ea res cunctas ex libidine magis ꝙ ex vero:celebrat obſcuratqꝫ.
ℭ Saluſtius in Jugurta.
Humanarū rerum pleraqꝫ fortuna regit. ℭ Jbidem
Grauis eſt caſus e regno in ſeruitium. ℭ Jbidez.
Quippe res hūanę ita ſe habēt. Jn victoria vel ignauis glori̇ari licet. Sed aduerſe etiā bonos detrectant.
ℭ Saluſtius ibidem.
Res humanę flux ę ꝛ mutabiles ſunt.

Uale. maxi. ℭ Ualerius maximus libro.iij.
Dominium rerum collabi ſolet:bona mens preſertur diuitijs bonę mentis vſurpatio nullum triſtioris fortunę recipit incurſum.
ℭ Ualerius maximus.lib.v.
Mortalium negocia fortuna verſat.
ℭ Ualerius maximus libro.vij.
Nemo nimię fortunę credere debet.
ℭ Ualerius maximus libro.ix.
Humanę aūt vitę cōditionē precipuę primus ꝛ vltimus dies continet. Quia plurimū intereſt quibus auſpicijs inchoetur:ꝛ quo fine claudatur. Jdeoqꝫ demū eū fęlicem iudicamus:cui ꝛ accipere lucē proſpere:ꝛ reddere placide contingit. Medij temporis curſus ꝑut fortunę gubernaculū rexit:modo aſpero:modo tranquillo motu peragitur:ſpe ſemper minor:dū ꝛ cupide votis extendit:ꝛ fere ſine ratione conſumit. Namqꝫ ſi eo bene vti velis etiā paruū ampliſſimū efficię̄s numerū annorū multitudine operū ſuperando. Enim vero nimio ſtudio retinendum bonum.

Q. curtius. ℭ Q. Curtius de geſtis alexandri lib:o.iij.
Etiam natura plerunqꝫ fortuna corrumpit.
ℭ Q. Curtius ibidem.
Homines quū ſe ꝑmiſcuere fortunę ēt naturā dediſcūt.
ℭ Q. Curtius de geſtis alexandri lib.iiij.
Fragilitatis humanę nimia in proſperis obliuio eſt.
ℭ Q. Curtius de geſtis alexandri lib.vij.
Verſabilis fortuna eſt. ℭ Jbidem.
Fortunam tuam preſſis manibus tene:lubrica eſt:nec inuita teneri poteſt. ℭ Jdem lib.viij.
Contra obſequia fortunę non ſatis cauta mortalibus ē.
ℭ Jbidem.
Quis neget eximiam quoqꝫ gloriam ſępius fortunę ꝙ virtutis eſſe beneficium. ℭ Jbidem.
Fortuna rebus famam preciumqꝫ conſtituit:ꝛ militię ꝑbrum plerunqꝫ vertit in gloriam.

L.Apuleius. ℭ Lucius apuleius de aſino aureo lib.i.
Ne tu fortunaꝝ lubricas ambages ꝛ inſtabiles incurſiones ꝛ reciprocas viciſſitudines ignoras.

Julius celſus. ℭ Julius celſus de geſtis cęſaris lib.iiij.
Non eſt ſępius fortuna tentanda. ℭ Jdem.lib.vj.
Multum iuum in omnibus rebus:tum in re militari poteſt fortuna. ℭ Jdem.
Sic ꝛ ad ſubeundum periculum:ꝛ ad vitandum multuꝫ fortuna valet. ℭ Julius celſus lib.vij.
Fortunę credendum eſt:ꝛ ad vtranqꝫ rez ſe illi offerēdū.
ℭ Jdem libro.x.
Fortūa plerūqꝫ eos quos plurimis bn̄ficijs ornauit ad duriorē caſū reſeruat:ſupioꝝ ipoꝝ diſſilijs. ℭ Menan.

Menā. αυθρωπος ων μεμνησο της κοινης τυχης.i.
Homo exiſtens recordare cōis fortunę. ℭ Jdez.
δους τι τυχη μικρον εχληψη μεγα.i.
Si dederis fortūę ꝑuū aliqd. accipies magnū. ℭ Jdē
θεω μαχεσθαι λιγον εςι και τυχη.i.
Deo pugnare graue eſt ꝛ fortunę
οις μεν διδωσι.οις δ αφαιρειται τυχη.i.
aliqbus qdē dat.aliqbus āt aufert fortuna. ℭ Jdez.
πασι γαρ ευφρονουσι συμμαχει τυχη.i.
Oibus qdē bn̄ ſapiētibus auxiliat fortūa. ℭ Jdem.
ειρχει παρουσα της τυχης τα πραγματα.i.
Stertūt preſente fortuna negocia. ℭ Jdem.
εχει δε παντα τον βιον μικρα τυχη.i.
Permutat aūt oīa quę ſunt in vita parua fortuna.
τυχης τα θνητα πραγματουκ ευβουλιας.i.
Fortunę mortalia negocia non conſilij. ℭ Jdem.
ταυτοματον ημων καλλιω βουλευεται.i.

Caſus nobis melius conſuluit. ❡ Idem.
Τα ὀντα παντα μεταβολας πολλας ἐχει.
Mortalia omnia mutationes multas hñt. ❡ Idem.
Χειμων μεταβαλλει ῥαδιως εις ευδιαν.
Tempeſtas mutatur facile in ſerenitatem. ❡ Idem.
ως ποικιλον χρημ᾽ εστι και πλανον τυχη.
Quam varia res eſt: ⁊ erratilis fortuna.

Ex.i. ❡ Ex primo Epigrammaton.

Epigrã. ουκ ἐθελουσα τυχη σε προηγαγεν αλλ᾽ ινα δειξῃ.
οσσον και μεχρι σου παντα ποιειν δυναται.
Non propitia fortuna te promouit: ſed vt oſtẽdat ꝙ
etiam in te omnia facere poteſt.

❡ Lucianus.

Lucia. μεν πταιων φιλος ει θνητοις φιλος ει μακαρεσσι και σευ
ρηιδιως εκλυον ευξαμενου.
αν πταισης ουδεις ετι σοι φιλος αλλα μαπαντα
εχθρα τυχης ῥιπαις συμμεταβαλλομενα. hoc eſt
Nõ errans: amicus es mortalib⁹: amicus es beatis.
Et te facile exaudiuerunt precantem.
Si erraueris: nullus amplius tibi amicus: ſed ſimul
omnia inimica: fortuneq́ȝ momentis commutata.

Sopho. ❡ Sophocles in Aiace.

της αναγκαιας τυχης
ουκ εστιν ουδεν μειζον ανθρωποις κακον.
Immutabili fortuna
Nullum eſt peius hominibus malum.

Pallas ❡ Pallades.
ου λογον ου νομον οιδε τυχη μερόπων δ᾽ επικρατει
ρευματος ιδιοις αλογως ρευμασι συρομενη. καλλον τοις αδι
κοισι ρεπει μισει δ᾽ εδικαιους
ως επιδεικνυμενη την αλογον δυναμιν. hoc eſt.
Non rationem: non legem nouit fortuna: hominibus au
tem imperat proprijs ſine ratione fluxibus tracta:
Magis iniuſtis fauet: odit autem iuſtos
Ueluti oſtendens temerariam potentiam.

Plaut⁹ ❡ Plautus in duobus captiuis.
Sed vidẽ fortuna humana frãgit artatq́ȝ. vt lubet. Me
qui liber fueram ſeruum fecit: ex ſummo infimum.
Qui imperare inſueueram: nunc alterius imperio ob
ſequor. ❡ Plautus in caſtellaria.
Immundas fortunas equum eſt ſqualorem ſequi.
❡ Plautus in pſeudulo.
Profecto hoc ſic erit: centum doctorum hominum conſi
lia hec deuincit dea fortuna: atq́ȝ hoc verum eſt: pro
inde vt quiſq́ȝ fortuna vtitur: ita precellet: atq́ȝ exinde
ſapere omnes dicimus: bene vbi quid diſcimus cõſi
lium accidiſſet: hominem cautum eum eſſe declara
mus: ſtultũ aũt illũ cui vertit male. Stulti aũt ſum⁹
fruſtraq́ȝ ſcim⁹: vt quid in rem ſit poſſimus noſcere:
certa mittimus dum incerta petimus: atq́ȝ hoc venit
in labore: atq́ȝ in dolore: vt mors obrepat interim.

Teren. ❡ Terẽtius comedia.v.
O fors fortuna: vt nunq̃ perpetuo es bona?

Uirgi. ❡ Uirgilius in Buc.
Sors omnia verſat. ❡ Uirgilius in.ij. Aeneidos.
Nec ſi me miſerum fortuna Sinonem
Finxit: vanum etiam mendacemq́ȝ improba finget.
❡ Uirgilius Aeneidos lib.ij.
Aſpirat primo fortuna labori. ❡ Idem lib.iij.
Viuite felices quibus eſt fortuna peracta.
Iam ſua. ❡ Uirgilius. Aeneidos lib.x.
Et quacũq́ȝ viam dederit fortũa ſequamur. ❡ Ibidẽ.
Audentes fortuna iuuat.
❡ Uirgilius Aeneidos lib.xi.
Multa dies variusq́ȝ labor mutabilis eui
Retulit in melius: multos alterna reuiſens
Luſit: ⁊ in ſolido rurſus fortuna locauit.
❡ Uirgilius lib.xij. Aeneidos.
Forſan miſeros meliora ſequantur. ❡ Ibidem.
Quo de⁹: ⁊ quo dura vocat fortũa ſequamur.
❡ Uirgilius ibidem.
Sors ⁊ virtus miſcentur in vnum.
❡ Uirgi. i paruo tractatu. ꝺ Fortũa.
Fortuna potens tantum
Iuris atrox que vendicas:
Euertiſq́ȝ bonos. erigis improbos:
Nec ſeruare potes muneribus fidẽ.
Fortuna imeritos auget honoribus
Fortũa innocuos cladibus afficit.
Iuſtos illa viros pauperie grauat.
Indignos eadem diuitijs beat.
Hec aufert iuuenes: ⁊ retinet ſenes
Iniuſto arbitrio tẽpora diuidens:
Quod dignis adimit tráſit ad impios:
Nec diſcrimen hȝ rectaq́ȝ iudicat:
Incõſtans: fragilis: pfida: lubrica:
Nec quos clarificat ppetuo fouet:
Nec quos deſerit ppetuo premit.
❡ Ennius in ſeptimo.
Fortibus eſt fortuna viris data. Ennius
❡ Ennius in octauo.
Multa dies in bello conficit vnus
Et rurſus multe fortune forte recumbunt
Haud quaq́ȝ ſemper fortuna ſecuta eſt. Actius
❡ Actius in Telepho.
Nam ſi a me regnum fortuna atq́ȝ opes
Eripere quiuit: ⁊ virtutem nequiuit. Luca
❡ Lucanus lib.ij. phar.
Sors incerta vagatur
Ferturq́ȝ: refertq́ȝ vices: ⁊ hñt mortalia caſus.
❡ Lucanus lib.iij. phar.
Neq́ȝ enim tam ſufficit vlla
Precipiti fortuna viro. ❡ Lucanus ibidem.
Seruat multos fortuna nocentes.
❡ Idem lib.viij. phar.
Longi penas fortuna fauoris
Exigit a miſero.
❡ Ouidius metamor. lib.vij. fabula.xxvi.
Flebile principium melior fortuna ſecuta eſt.
❡ Idem lib.xiij. fabula.iij.
Tanta homines rerum inconſtantia verſat.
❡ Ouidius Metamor. lib.xv. fabula.iiij. Ouidi.
Nil equidem durare diu ſub imagine eadem
Crediderim: ſic ad ferrum veniſtis ab auro
Secula: ſic totiens verſa eſt Fortuna locorum.
❡ Ouidius Metamor. lib.xv. fabula.xlij.
Omnia verti
Cernimus: atq́ȝ alias aſſumere robora gentes:
Concidere has: ſic magna fuit cenſuq́ȝ viriſq́ȝ
Perq́ȝ decem potuit tantum dare ſanguinis annos:
Nunc humilis veteres tantũmodo Troia ruinas.
Et pro diuitijs tumulos oſtendit auorum.
Clara fuit Sparte: magne viguere Micene.
Necnõ ⁊ cecropis. necnon amphionis arces:
Uile ſolum Sparte eſt: alte cecidere Micene
Oedipodionie qd ſunt niſi nomina Thebe?
Quid Pandionie reſtãt niſi nomẽ Athene?
❡ Ouidius triſtium lib.ij.
Quum cepit quaſſata domus ſubſidere partes
In proclinatas omne recumbit onus.
Cunctaq́ȝ fortuna rimam faciente dehiſcunt:
Ipſa ſuo ⁊ quondam pondere tracta ruunt.
❡ Ouidius ibidem.
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt:
Nec veniam leſo numine caſus habet.
❡ Ouidius triſtium li.v. elegia.ix.
Illis qui quondam miſeris alimẽta negarat.
Nunc mendicatis paſcitur ille cibis.

Paſſibus ambiguis fortuna volubilis errat:
Et manet in nullo certa tenaxq; loco
Sed modo leta manet: vult⁹ mō ſumit acerbos:
Et tantum conſtans in leuitate ſua eſt.
Nos quoq; floruimus: ſed flos fuit ille caduc⁹:
Flammaq; de ſtipula noſtra breuiſq; fuit.
℄ Ouidi. de ponto li. iiij. elegia. ii.
Hec dea non ſtabili q̄ ſit leuis orbe fatetur.
Que ſummū dubio ſub pede ſemper habet.
Quolibet eſt folio: quauis incertior aura.
Par illi leuitas perfide facta tua eſt.
Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo.
Et ſubito caſu que valuere ruunt.
Diuitis audita eſt cui non opulentia Creſſi:
Nempe tamen vitā captus ab hoſte tulit:
Ille ſyracuſia modo formidatus in vrbe:
Uix humili duram reppulit arte famem.
Quid fuerat Magno maius? tū ipſe rogauit
Summiſſa fugiens voce clientis opem.
Cuiq; viro totus terrarum paruit orbis:
Indigus eſt factus omnibus ille magis.
Ille Iugurthino clarus Cymbroq; triumpho:
Quo victrix totiens conſule. Roma fuit:
In ceno Marius iacuit: cannaq; paluſtri.
Pertulit ⁊ tanto multa pudenda viro.
Ludit in humanis diuina potentia rebus.
Et certā pſens vix habet hora fidem. ℄ Idem.
Caſus in euentu eſt.
℄ Ouidius epl'a Briſeidis ad Achillem.
An miſeros triſtis fortūa tenaciter vrget? ℄ Ouidi⁹.
Nempe dat ⁊ quodcunq; libet fortuna rapitq;:
Irrus ⁊ eſt ſubito qui modo Creſſus erat.
℄ Ouidius lib. iij. de arte amandi.
Dum licet: ⁊ ſpirant flamina nauis eat.
Tibu ℄ Tibullus lib. i. Elegia. v.
Verſatur celeri fors leuis orbe rota.
Mar. ℄ Martialis li. iiij. Epigr. de puero glacie occiſo.
Quid non ſeua ſibi voluit fortuna licere?
Hora. ℄ Horatius carminum lib. i. ode. xxxiiij.
Valet ima ſummis
Mutare: ⁊ inſignem attenuat deus:
Obſcura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum ſtridore acuto
Suſtulit. hic poſuiſſe gaudet.
℄ Horatius carminū lib. iij. ode. xxix.
Fortuna ſeuo leta negocio: ⁊
Ludum inſolentem ludere pertinax
Tranſmutat incertos honores:
Nunc mihi nunc alij benigna.
Laudo manentem: ſi celeres quatit
Pennas reſigno que dedit: ⁊ mea
Uirtute me inuoluo: probamq;
Pauperiem ſine dote quero.
Iuue. ℄ Iuuenalis ſatyra. iij.
Ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit: quotiens voluit Fortuna iocari
℄ Idem ſatyra. vij.
Si fortuna volet: fies de rhetore conſul:
Si volet hec eadem fies de conſule rhetor.
Uentidius quid enim? quid Tullius? an ne aliud q̄
Sidus: ⁊ occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt: captiuis fata triumphos.
Felix ille tamen: coruo quoq; rarior albo.
℄ Iuuenalis ſatyra. x.
Turba tremens ſequitur fortunam: vt ſemper: ⁊ odit
Damnatos. ℄ Iuuenalis ſatyra. xiij.
Victrix fortune ſapientia.
Auſo. ℄ Auſonius.
Fama eſt fictilibus cenaſſe Agathocles regem
Atq; abacum ſamio ſepe oneraſſe luto. ⁊ paulopoſt.
Fortunam reuerenter habe: quicunq; repente
Diues ab exili progrediere loco.
℄ Fran. Petrar. cantilena. viij. ſtantia. vij. Frāci. petrar.
Rade volte aduien chavalte impreſe
Fortuna iniurioſa non contraſti:
Cha glianimoſi facti mal ſaccorda:
℄ Fran. Petrarcha Triumpho Fame.
Che pocho val contra fortuna ſcudo.

Forum eſt exercendarū litium locus: ⁊ dr̄ iudiciale forum a ferendo: quia illuc cauſe ferantur. Et ē forum venale a ferendo: quia venalia illuc ferunt. Et eſt forū boariū in quo boues vendunt. forū olitorium: in quo herbe venduntur: quod erat antiquum macellum. forum piſcariū in quo piſces veneunt. Forum cupedinis in quo vendunt cupedia. Cupes enim ⁊ cupedia antiqui lautiores cibos nominabāt. Unde cupedinarij dicti ſunt oēs: qui eſculenta vendunt: ab eo q̄ alimenta rebus cupidinis pbeant. Dicitur etiā forum locus in quo cū populo agitur. conciones habentur: lites tractantur: ⁊ ibi Iudicia feruntur: vnde ⁊ forenſes dicunt: qui in foro verſantur. Et circūforanei qui circa forum ſpatiantur venditantes aliquid: aut ementes: aut ſciſcitantes: aut tempus inaniter terentes. Fori etiam maſculino genere: ⁊ pluraliter tantum. Sunt tabulata nauium: ab eo q̄ inceſſus ferant. Siqdē per eos naute diſcurrunt. Uirgi. lxatq; foros. Cicero alij per foros curſitent. Significant ⁊ fori pluraliter tantum: loca erecta: vt ex his ſpectetur. Et foruli ſunt armariola in quibus libri reponunt. Iuuenalis hic libros dabit: hic forulos.

FRATER grece. αδελφος. ου. ο. ⁊ αδελφικος. ου. ο. fraternus dicitur. Dicit autē frater quaſi fere alter: ſm̄ Augeliū lib. xij. noc. at. ex ſententia. P. Nigidij. Saluſtius in Iugurtha. Quis autem amicior q̄ frater fratri? aut quem alienū fidum inuenies? ſi tuis hoſtis fueris? hinc fratria fratris vxor, fraterculus diminutiuum: ⁊ fratrueles duorum fratrum filij. Salu.
℄ Sapientie cap. x. Sapiē.
Per iram homicidij fraternitas deperijt. Paulus
℄ Paulus ad Hebreos cap. xiij.
Charitas fraternitas manet in vobis. Augu.
℄ Augu. ⁊ hētur. xxiij. q. v. Immolans.
Qui effundit ſanguinē ⁊ qui fraudem fecit: neceſſario fratres ſunt. ℄ Augu. lib. i. de vnico baptiſmo: ⁊ hētur Di. lvi. cap. Sponſus.
Iſmael vt ſeparet a populo dei nō obfuit mater ancilla: ſed obfuit fraterna diſcordia: nec pfuit patris vxoris cuius magis filius erat. q: per ipſius iura cōiugalia ⁊ in ancilla ſeminat⁹ erat: ⁊ ex ancilla ſuſceptus eſt.
℄ Ioānes Chryſoſtomus ſuper Mattheū. Ioan. Chriſo.
Pro ſe orare neceſſitas cogit: p alijs aūt charitas fraternitatis hortat. dulcior aūt ante deū eſt oratio non quā neceſſitas trāſmittit: ſed quā charitas fraternitatis cōmendat. ℄ Rabanus ſup Mattheum. Raba.
Vera fraternitas eſt: que fratrē venerat deuotum: corripit diſſolutūq; pſenti obſequitur: abſentē nō rodit: ſano applaudit: infirmū nō deſerit: placatū non prouocat: iratum vt maiorem metuit.
℄ In collationib⁹ patrū ⁊ Abbatis Ioſeph. In col. patrū
Hec ē vera fraternitas q̄ nullis caſib⁹ ſcindit: quā nō ſolū diſſociare: vel delere: locorū vel tēporū interualla nō pualēt: ſz nec mors qdē ipſa diuellit. ℄ Ibidē.
Hec eſt vera ⁊ indirupta fraternitas q̄ gemina amicorū pfectiōe: ac virtute creſcit: cui⁹ ſemel inītū fedus: nec deſideriorum varietas: nec contentioſa dirrumpet contrarietas voluntatum. ℄ Ibidem.
Nihil pdeſt. ſi morib⁹: ac ppoſito diſſidētes vna habita

tione iungant:nec obeſt parili virtute fundatis p lo‑
corũ interualla diſiungi. Apud deũ nãqꝫ moꝝ cohabi
ratio:nõ locorũ vnitas fratres habitatiõe cõiungit.
Nec põt vnq̃ pacis integritas cuſtodiri:vbi volun‑
tatum diuerſitas inuenit. ℂIbidem.
Hui⁹ primũ fundamẽtũ ẽ ſubſtãtiã mũdialẽ in cõtẽptu
hr̃e. Iniuſtũ.n.atqꝫ impiũ eſt:ſi poſt abrenũciatã mũ
di:ꝛ oium q̃ in eo ſunt vanitatẽ p̃cioſiſſime dilectioni
fr̃is:ſupellex viliſſima q̃ ſupſtuit p̃ferat. Scðm ẽ:vt
vnuſqſqꝫ ita ſuas reſecet volũtates:ne ſe ſapiẽtẽ atqꝫ
cõſultũ eſſe iudicans:ſuis malit q̃ fratris diffinitio‑
nib⁹ obedire. Tertiũ eſt.vt ſciat oia ẽt q̃ vtilis:ac ne‑
ceſſaria eſtimat:poſtponenda bono charitatꝫ ꝛ pacis.
Quartũ ẽ:vt credat:nec iuſtis:nec iniuſtis de cauſis
penitus iraſcẽdũ. Quintũ:vt aduerſus ſe iracundiaꝫ
fr̃is:ẽt ſine rõne conceptã:eo mõ quo ſuã:curare deſi
deret:ſciens ęqualiter ſibi p̃nicioſam alteri⁹ eſſe triſti
ciã:ac ſi aduerſus aliũ ip̃e moueaṫ:niſi eũ quãtũ in ſe
Salu. eſt de fr̃is ẽt mẽte depulerit. ℂSaluſti⁹ i Iugurta.
Quis eſt amicior:q̃ frater fratri?aut quem alienum fi‑
dum inuenies:ſi tu his hoſtis fueris?
Hora. ℂHoratius epiſtolarum lib.i.elegia.iij.
At vos
Seu calidus ſanguis:ſeu rerum inſcita vexat
In domita ceruice feros:vbicunqꝫ locorum
Uiuitis:indigni fraternum rumpere fędus.

FRAVS grę. απατη. ησ. η. ꝛ απατηλος. ου. ο. fraudoſus ꝛ fallax dicitur.
Eſt autẽ fraus executio iniuſticię in factis:
ſm.b.Tho.ſecũda ſecũdę.q.lv.ar.v.
Fraus non põt eſſe ſine dolo: ſed bene dolus
ſine fraude. Ideo fraudi ineſt dolus ſicut ſpecies ge‑
neri:ex hea.Tho. ℂIbidem.
Fraus dr̃ a ferẽdo:ꝛ eſt deceptio quę alicui Inferṫ.fra
us ꝑ piculo qñqꝫ poniṫ. Uirg. Quis deus in fraudẽ:
quę dira potẽtia nr̃a Edit. Inde fraudo:as ꝛ fraudor
paſſiuũ.ꝛ defraudo: qð ẽ fructũ minuo: vel per frau
Dauid dẽ aliqd decerpo. Teren. Suum defraudans genius
comparſit miſer. ℂDauid pſalmo.xxx.
Erubeſcunt impij:ꝛ deducantur in infernum. Muta fi‑
Eccl'ia. ant labia doloſa. ℂEccleſiaſtici cap.xix.
Eſt qui nequiter humiliat ſe.ꝛ interiora ei⁹ plena ſũt dolo.
Hiere. ℂHieremias cap.vi.
A propheta vſqꝫ ad ſacerdotẽ:cuncti faciunt dolum.
Augu. ℂAuguſtinus de diffinitionibus.
Fallacia eſt ꝑ quã morib⁹ deceptorijs veritas palliatur
vel odium alterius:vel proipriũ cõmodum intendit.
ℂAuguſtinus.iij.confeſſionum.
Sunt qui ſeducunt per ph̃iam:magno:blãdo:ꝛ honeſto
nomine colorantes:ꝛ fucantes errores ſuos.
Hiero. ℂHiero.in ep̃la ad Ruſticũ monachũ.
Iudas de ap̃latus faſtigio in ꝑditiõis tartaꝝ labiṫ:nec
familiaritate cõuiuij:nec itẽtionẽ bucellę:nec obſeqj gra
tia frangiṫ:ne hominẽ tradat:quẽ filiũ dei nouerit.
Ambr. ℂAmbro.ſup illud matt.xxvj. Et oſculatus ẽ eũ.
Inſtrũ pacis mortẽ irrogat. Seruus dñs:diſcipulus ma
giſtrũ ſic ꝓdit:q̃ſi inquit ꝑ Inſtrm̃ pacis perimis ip
ſam pacẽ:de oſculo machinaris ipſam ꝑditionem.
ℂAmbroſius lib.de virginibus.
Venena nõ dãtur:niſi melle circũlita:ꝛ vitia nõ decipi‑
unt:niſi ſub ſpecie vmbraqꝫ virtutum.
Grego. ℂGreg.ſup illð Iob ꝯuerebar oia opa mea.
Duo timẽda ſunt in bonis opibus:deſidia ꝛ fraus.
ℂGregorius lib.ix.moralium.
Sciendũ quoqꝫ eſt:qð tribus modis fraus ipſa cõmitti
tur:q i ꝑ hãc ꝓculdubio aut tacta cordis humani gr̃a
aut fauoris aura:aut res q̃libet exterior deſideraṫ.
ℂGregorius ibidem.
Solus in dei opę fraudẽ nõ facit:qui quũ ad ſtudia bõę
actionis inuigilat:nec ad corporalis rei p̃mia:nec ad
laudis v̓ba:nec ad humani iudicij gratiã anhelat.
ℂGregorius in moralibus.
Doloſus aduerſarius ferire ſil'uiṫ:ꝛ apte ſęuiens:ꝛ in
ſidioſe latẽs: Ut dũ occulto ſagitta metuiṫ:minus an
te faciẽ haſta timeaṫ:vel dũ ante faciẽ haſtę reſiſtiṫ:
nequaq̃ ex occulto veniens ſagitta videaṫ.
ℂIſido.ſniaꝝ lib.ij.ꝛ hr̃.xxij.q.v.c. Quacunqꝫ. Iſido.
Quacũqꝫ arte v̓boꝝ qs iuret:de⁹ tñ qui ꝯſciẽtię teſtis
ita h̓ accipit: Sicut ille cui iuratur intelligit. Dupl'r
aũt reus fit:qui ꝛ nomẽ dei in vanũ aſſumit:ꝛ proxi‑
mũ dolo capit. ℂIſidorus in Synonimis.
Dolus eſt quũ aliud agiṫ:ꝛ aliud ſimulaṫ. Callidus eſt:
qui exitium virtutis dolo:ac fraude imitatur.
ℂOrigenes ſuper ep̃i.ad Ro.lib.iiij. Orige.
Dolus eſt:quũ aliud qs lingua loqṫ:aliud voluit i cor
de:qð crimẽ neſcio ſi vel nudos q̃ſqꝫ ꝛ electos relin‑
quatꝫ puto ꝙ ali⁹ plus:alius minus:nemo tñ ſic ad
hoc ꝑfecte liber:niſi ille de q̃ dr̃:q pctm̃ nõ fecit:nec
inuẽt⁹ eſt dolus in ore eius. ℂBernar.ſup cãtica. Ber.
Diuturna fraudatio ſtudioꝝ eſt nutrix:ſuſpitionum fo‑
mes:impatiẽtię fax:nouerca amoris:dep̃patiõis mr̃.
ℂCaſſiodorus lib.v.epiſtolarũ. Caſſio.
Inſpatũ bonũ ẽ:ſi is ad quẽ deceptiõis ptinet p̃iculũ:ſi
bi gr̃ę ꝓcuret augmẽtũ. Ius.n.exigit ſagittas frau‑
dis rediṙ i doloſũ v̓ticẽ ſagittãtis. ℂSe.i ꝓuerbijs. Seneca
Fraus eſt accipe qð nõ poſſis reddere. Repelli ſe homo
facilius:q̃ decipi ferũt. ℂSeneca Tragędia.
Fraus ſublimi regnat in aula.
ℂCicero lib.iij.de natura deo. Cicero
Malitia eſt verſuta:ꝛ fallax ratio nocendi.
ℂCicero officiorum lib.j.
Quũ duob⁹ modis fiat iniuria:aut vi:aut fraude. Fra⁹
q̈ſi vulpeculę:vis leonis vr̃:vtrũqꝫ v̓o ab hoie alieniſ
ſimũ. Totius aũt iniuſtitię nulla ẽ capitalior:q̃ eoꝝ:
qui quũ maxime fallũt:id agũt:vt boni videantur.
ℂCicero lib.de amicitia.
Maxima culpa eſt in eo qui ꝛ veritatẽ aſpernatur: ꝛ in
fraudem obſequio impellitur.
ℂDiogenes de vita ꝛ moribus ph̃orum. L.dio.
Magis amicoꝝ inuidiã:q̃ inimicoꝝ inſidias cauere de
bemus: Illud.n.aptum:hoc cęlatũ eſt malum:nocen
diqꝫ fraus quę non ſperatur potentior eſt.
ℂUirg.lib.vj.Aenei.loquẽs de Inferno. Uirgi.
Hic quibus inuiſi fratres dum vita manebat:
Pulſatuſue parens:ꝛ fraus innexa clienti:
Aut qui diuitijs ſoli incubuere repertis:
Nec partem poſuere ſuis:quę maxima turba eſt.
ℂOuidius de arte amãdi lib.j. Ouidi.
Tuta frequenſqꝫ via eſt per amici fallere nomen:
Tuta frequenſqꝫ licet:ſit via:crimen habet.
ℂOuidius lib.iij.artis.
Reddite depoſitum:pietas ſua fędera ſeruet.
Fraus abſit:vacuas cędis habẽte man⁹. ℂCatullus. Catul.
Nec fata impia fallacium hominum cęlicolis placent.
ℂFran.Petrarcha triũpho amoris. Frã.pe.
Che ſe prehende dilectio di far frode
Non ſe de lamentar ſaltrui linganna.

FRons grę. μετωπον. ου. το. dr̃. Et eſt pars faciei:
quę ſub ſincipite poſita inter ip̃m:ꝛ oculos eſt. ſm
Ariſto.lib.i.de aialib⁹. Diciturqꝫ a ferẽdo qð indicia
animi p̃ſe ferat. eſt.n.triſticię:hilaritatis: clęmentię:
ſeueritatis indiciũ. Uarro tñ illã partẽ potius vult
a foraminib⁹ oculoꝝ dici. Hui⁹ cõpoſitũ bifrons:qð
geminã frontem habet:ꝛ frontoſus:quo nõnulli pro
Impudẽte vtunṫ. Et ẽ frõs frõdis not i ſignificat ſil'r
a ferendo dicta:quoniã frondes arborum huc ꝛ illuc
vẽro feranṫ:frondes proprie tantum arborum ſunt
herbarum vero arborũ ꝛ floris tam frondes:q̃ folia.

FRugalitas grę. λιτότης. ητος. η. τ λιτός. οῦ. ο. frugalis dr̃. Eſt aũt frugalitas virtus q̃ motus animi regit: τ ſedat: moderatãq3 in omni re nouit ſeruare cõſtantiã. Sũtq3 frugi hoies: quos gręci χρησίμους dicunt: qui in omni re motus animi moderantur.
Frugalitas virtus eſt media inter ꝓdigalitatẽ: τ auaritiã: quũ: nec nimis parce rebus vtimur: nec nimis luxurioſe. Eſt igiť moderata parſimonia cibi τ potus. Hinc frugaliter aduerbiũ: tẽperate: modeſte: Dicũť aũt hęc oĩa a frux nominatiuo ꝓ fruge. Uarro. Frux: legumen: triticum. Hinc frugi indeclinabile nomen. Suntq3 frugi: De qbus ſupra. Hinc ẽt frumentum: quaſi frugamentũ: τ fruor: quaſi ex vſu frugum delectationem capio. Unde fruitio: De qua infra.

FRuitio gręce ἀπόλαυσις. ιος. η. τ ἀπολαύω fruor dicitur.
Fruor τ vtor ita differũt: q̄ Fruitio ptinere videtur ad amorẽ vel delectationẽ: quã aliqs h3 de vltimo expectato: qđ eſt finis: ſm. b. Tho. pma ſcđę. q. xi. articu. j. Uti vo ſi cũ homine iungať cõuerſari eſt. Si vo cum alijs iungiť eſt vſum hr̃e. Martialis. Utere lactucis τ mollibus vtere maluis. Hinc vſus fit q̄ interdũ ſignificationẽ vtendi h3. Interdũ: cõſuetudinẽ: conuerſationẽ: aliqñ p̄ opus eſt. Hinc vtilitas: p qua nonnunq̃ vſum ponim⁹: τ vtiliter aduerbiũ. Itẽ apud iuriſcõſultos vſuſruct⁹ dr̃: quũ res aliq̃ nõ nr̃a eſt: ſ3 p inde ex ea fructũ: atq3 vtilitatẽ capim⁹: ac ſi nr̃a eẽt: diffiniturq3 ab Ulpiãno: vt ifra i dictiõe Uſuſruct⁹.

FUcatio a fucus venit: Fucus vo gręce φῦκος. ου. ὁ. τ φυκίον fuco dr̃. Et eſt ſpẽs fictionis ad mẽtiẽdũ pulchritudinẽ: ideo ſemꝑ eſt pctm̃. Sed nõ ẽ mortale niſi fiat ad laſciuiã vel ɔ̃tẽptũ dei. Tñ licet occultare turpitudinẽ cauſatã ex infirmitate: vľ ex alia cã accidentali: ex. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. clxix. ar. ij. Deberet ſcribi per ph apud nos quũ3 gręca dictio ſit: licet conſueſcat a nonnullis per f ſcribi.

FUndamentũ grę. θεμέλιον. ου. τό. dr̃: τ venit a fundum di: qđ ꝓprie eſt vniuſcuiuſq3 rei: q̃ aliqd in ſe liquoris cõtineat: vel ad cõtinendũ facta: vt dolij: nauis: alui: fluminis: lacus: maris. Hinc aduerbiũ funditus: hoc eſt a fundo. Et ꝓfundus qđ ꝓprie imum ſignificat: vt ꝓfundũ mare dictũ: q̄ porro hẽat fundũ Aliquãdo ẽt p̄ alto. Uirgi. Terras cęlũq3 ꝓfundũ. Quippe ferant rapidi ſecum profunde: ꝓfunditas: profundiſſimus: τ ꝓfundiſſime hinc ſunt.

FUror gręce ὀργή. ῆς. η. vel χόλος. ου. ὁ. dr̃. Et eſt ira accenſa: nõ differẽs re ab ira: ſed ſm magis τ minus hea. Tho. ſuper ps. xxxvj. col. vj.

FVRTVM gręce κλοπή. ῆς. η. τ κλέπτης. ου. ὁ. fur dr̃. Et eſt occulta acceptio rei alienę: ſm bea. Tho. ſcđa ſcđę. q. lxvj. ar. iij. Furtũ eſt minus graue q̃ rapina dupliciter Primo: q2 inuolũtariũ p vi3 eſt maius q̃ p ignorãtiã. Scđo q2 Rapina eſt in re τ in ꝑſona. Furtum vero in re tantũ: ſm. b. Tho. ibidem arti. ix.
Furtũ ſm legiſtas. ff. de furtis. l. j. Eſt cõtractio rei alienę mobilis τ corporis fraudoloſa Inuito domino lucri faciendi gratia: ſiue ipſius rei: ſiue vſus rei: ſiue poſſeſſionis. Differt autẽ fur ab abigeo: q2 fur generale nomen eſt: Abigeus ſpeciale. Quid aũt abigeus ſiue abactor ſit: vide ſupra in Abactor: Dr̃ aũt furtũ a fur: fur vo a furuũ: qđ veteres atrũ dicebant: vnde furuo fuligo. Furtũ p̄terea iterdũ ſignificat adulteriũ. Ouidi. Nec tibi nẽpe patrẽ furta dedere Iouẽ: q̄ adulteria ſicuti τ latrocinia furti3 h eſt clã ſoleãt ꝑpetrari.
Exodi ℭ Exodi. cap. ij.
Non furtum facies.
ℭ Exodi cap. xxj.
Qui furatus fuerit hominẽ τ vẽdiderit eũ ɔuictus noxę morte moriatur. ℭ Leuitici cap. xix. Leuiti.
Non facietis furtum.
ℭ Deuteronomij capitulo. v. Deute.
Furtumq3 non facies. ℭ Tobias capitulo. ij. Tobias
Non licet nobis aut edere ex furto aliqd: aut ɔ̃tingere.
ℭ Iſaias cap. xxxiij. Iſaias
Veh qui prędaris nonne τ ipſe prędaberis?
ℭ Paulus ad Epheſios cap. iiij. Paul⁹
Nolite locũ dare diabolo. Qui furabať iã nõ fureť: magis aũt laboret operando manibus ſuis qđ bonũ eſt: vt habeat vnde tribuat neceſſitatem patienti.
ℭ Auguſtinus in ſermone de. x. plagis. Augu.
Nemo h3 iniuſtũ lucrũ ſine iuſto damno: verbi grã: Qui furať acquirit veſtẽ: Sed pdit fidẽ: vbi lucrũ ibi dãnum: lucrum in arca: damnum in conſcientia.
ℭ Hiero. τ hr̃. xij. q. ij. c. gl'ia. epi. §. Amico. Hiero.
Amico rapere quippiã furtũ eſt eccleſiã fraudare ſacrilegiũ eſt: accepiſſe pauꝑibus erogãdũ: τ eſurientibus plurimis illud reſeruare: vel cautũ vel timidum eſt: aut quod apertiſſimi ſceleris exinde aliqd ſubtrahere oium p̄donum crudelitatẽ ſuperat.
ℭ Seneca ad Luciliũ epiſtola. lxxvj. Seneca
Nulli vo ẽt cui rapina ceſſit feliciter: gaudiũ recte durauit in poſterũ. ℭ Seneca in ꝓuerbijs.
Alienũ nobis: noſtrũ plus alijs placet. ℭ Ibidẽ.
Alienum ęs homini ingenuo acerba eſt ſeruitus.
ℭ Ariſtoteles lib. ij. Rhetoricoꝝ. Ariſto.
Omnis fur malignus eſt.
ℭ Cicero officiorum lib. iij. c. v. Cicero
Detrahere aliqd alteri: τ alterius incõmodũ ſuũ cõmodũ augere: magis eſt ɔ̃ naturã: q̃ mors: q̃ dolor τ cetera q̃ pñt corpori accidere. ℭ Idem lib. iij.
Si vnuſqſq3 rapit ad ſe cõmodũ alienũ: τ diſtrahit q̃ pe emolumẽti ſui grã: Societas τ cõitas hoiu3 euertiť.
ℭ Saluſtius in Iugurta. Salu.
Oportũitas ẽt mediocres viros ſpe p̄dę trãſuerſos agit
ℭ Iulius celſus de geſtis Cęſaris. Iulius Celſus
Et pecunię cupiditate factiones diſſenſioneſq3 naſcuntur. Nã τ p̄dę cupiditas mollos longius euocat.
ℭ Phocylides. Phocy.
φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην
ἀμφότεροι κλῶπες καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ κλέψας
A furibus ne ſuſcipias furtiuum viris depoſitum.
Ambo enim fures: τ qui recipit: τ qui furatus eſt.
ℭ Plautus in penulo. Plau.
Male partum: male diſperit.
ℭ Catullus in Epithalamio. Catul.
Nocte latent Fures.
ℭ Iuuenalis ſatyra. iij. Iuue.
Me nemo miniſtro
Fur erit.

FUturũ grę. μέλλον. οντος. τό. dicitur. Et eſt qđ nũdum aduenit: quum aduenturũ ſit.
ℭ Actuum apoſtolorum. c. j. Actuu3
Nõ eſt veſtrũ noſce tpa vel momenta q̃ pr̃ poſuit in ſua ptãte: ſed accipietis ṽtutẽ ſupuenictis ſpũs ſancti in vos: τ eritis mihi teſtes in Hieruſalẽ: τ in oi Iudea τ Samaria: τ vſq3 ad vltimũ terrę.
ℭ Menander. Menã.
θνητὸς πεφυκὼς τοὐπίσω πειρῶ βλέπειν. i.
Mortalis natus in futurũ conare inſpicere.
ℭ Idem.
μένει δ' ἑκάστῳ τοῦθ' ὅπερ μέλλει παθεῖν. i.
Imminet autem vnicuiq3 hoc q̄ debet pati.
ℭ Idem.
μή μοι γένοιθ' ἃ βούλομ' ἀλλ' ἃ συμφέρει. i.
Ne mihi fiãt q̃ volo: ſed q̃ cõducant. ℭ Idem.
οὐδεὶς τὸ μέλλον ἀσφαλῶς βουλεύεται. i.
Nullus de futuro tuto deliberat.

GAVDIVM grece. χαρα. ας. ἡ. vel χαρμα. ατος. το. vł χαρμαι. ις. ε. dr̄ ⁊ χαιρω gaudeo: Et eſt gaudiū: paſſio cõcupiſcibilis proueniēs ex perfectionis appetite cõiunctiõe: ſm̄ interiorem apprehenſionem ſenſus vel intellectus. ſm̄ b. Tho. iiij. ſen. di. xlix. q. iij. ar. i. vel ſic.

Gaudium eſt affectio animi alicuius preſentis boni opinione concepta. a quo gaudeo verbum. Sūt q velint gaudiū a verbo greco deducere. Illi. n. γαιρω superbus dicunt. Differunt autem ſic gaudeo ⁊ letor. ꝙ letari eſt extrinſecus: gaudere vero intrinſecus. Quare proprie letus is dicitur qui hilaritatem quam intus habet: etiam vultu oſtendit.

Gaudere ⁊ gratulari differūt: ⁊ vt placet Donato ſuper Terentio quia gaudemus nobis gratulamur alijs: vel gaudemus noſtris. gratulamur alienis.

Prouer. Ꞇ Prouerbiorum cap. xv.

Cor gaudēs exhilarat faciē merore animi deijcit̃ ſpūs. Anim⁹ gaudēs etatē floridā facit. Spūs triſtis exſiccat oſſa.

Augu. Ꞇ Auguſtinus lib. ix. confeſſionum.

Eſt gaudium quod non datur impijs: ſed eis qui te gratis colūt. quoꝝ gaudiū tu ipſe es ⁊ ipſa ē beata vita. gaudere te propter teipſa eſt ⁊ non eſt altera.

Ꞇ Auguſtinus ſuper. ps. lii.

Temporalibus gaudent qui bona eterna non norunt deſiderare. Ꞇ Auguſtinus ſuper Joannem.

Comparem⁹ gaudia veritatis cū gaudio vanitatis: ⁊ ſi honoremus doleamus: ⁊ ſi dolemus oremus: ſi oram⁹ exaudiamur: ſi exaudiamur ⁊ illos lucramur.

Ꞇ Augu. lib. d̃ cõflictu vitioꝝ ⁊ virtutum.

Inepta leticia dicit: vt qd animi gaudiū int⁹ abſcõdis? Ingredere in publicū: letus dic aliqd foris: Vñ vel tu vel proximi rideant: fac eos letos tua leticia.

Hiero. Ꞇ Hieronymus ſuper Iſaiam.

Animi leticia interdum corporis dolores mitigat: qð ſi ad egrotationes corporis accedat egritudo animi: duplicat̃ infirmitas.

Grego. Ꞇ Grego. lib. xij. moralium.

Dignum eſt itaqꝫ vt in ſe ſemper homo merores inueniat: qui derelicto errore gaudium in ſe querebat.

Ꞇ Gregorius lib. xx. moralium.

Sepe a diſcipline metu reſoluimus ſubditos: ſi nr̃o regimini hilaritatis frena relaxamus: q2 dū nos quaſi licēter letos aſpiciūt: audaci⁹ ipſi ad illicita reſoluūt̃.

Ꞇ Gregorius moralium lib. xxiiij.

Iubilū dr̃ qñ ineffabile gaudiū mēte cõcipit̃: qð nec abſcõdi poſſit: nec ſermonib⁹ aperiri: ⁊ tñ qbuſdā ꝓdit̃ motib⁹: quãuis nullis ꝓprietatib⁹ exprimatur.

Ꞇ Gregorius moralium lib. xxviij.

Iubilatio dr̃ quū cordis leticia oris efficacia nõ explet̃: ſꝫ qbuſdā modis gaudiū ꝓdit: qð ipſe qui gaudet: nec regere ꝑualet: nec explere. Ꞇ Ibidem.

Solet leticia arcana mētis apiritaiqꝫ ꝯprendo amittere: Boeti⁹ aduerſa ſo quū nos exteri⁹ deprimūt: interi⁹ cautiores reddūt. Ꞇ Boeti⁹ d̃ ꝯſolatiõe lib. i. metro. vltio.

Tu quoqꝫ ſi vis.
Lumine claro:
Cernere verum:
Tramite recto:
Carpere callem:
Gaudia pelle:
Pelle timorem:
Spemqꝫ fugato:
Nec dolor adſit:
Nubila mens eſt:
Vinctaqꝫ frenis
Seneca Hec vbi regnant. Ꞇ Seneca epiſtola. lxiij.

Dicimus nos magnū gaudiū ex illius ꝯſulatu qð nõ eſt gaudiū: ſꝫ vt ſepe initiū future triſticie. Gaudio. n. iūctū eſt nõ deſinere: nec in ꝯtriū verti. Deo tēdunt ad gaudiū. Se vnde ſtabile ⁊ magnū cõſequat̃ ignorãt. Ille ex cõuiuijs ⁊ luxuria. Ille ex ambitione ⁊ circūfuſa cliētū turba. Ille ex amica: ali⁹ ex ſtudioꝝ liberaliū vana oſtētatiõe: ⁊ nihil ſonãtib⁹ litteris. Deo iſtos oblectamēta fallacia ⁊ breuia decipiūt ſicut ebrietas que vni⁹ hore hilarē inſaniā lõga ſpacio tedio penſat.

Ꞇ Seneca in prouerbijs.

Malum alienum tuum ne feceris gaudium.

Ꞇ Seneca in Hercule furente. Tragedia. i.

Dum fata ſinunt viuite leti
Properat curſu vita citato
Volucriqꝫ die rota precipitis vertitur anni.

Ꞇ Caſſiodorus lib. iiij. Epiſtolarum. Caſſio.

Nouum eſt ſub amore principis cuſtodire moleſtiā: que tā clara ꝙ̃ rara eſt: q2 gaudia ſemꝑ animos inquietãt: modus enim raro letis rebus interuenit.

Ꞇ Ceſarius in admonitione. ij. Ceſari⁹

Verū gaudiū nõ poſſidet̃ niſi pax ⁊ iuſticia teneat̃: prima enim ē: ⁊ qſi radix iuſticia: ſcða pax: tertia gaudium. De iuſticia naſcit̃ pax: de pace gaudium generatur.

Ꞇ Hugo lib. iij. de Anima. Hugo

Vis nūqꝫ eē triſtis: bñ viue: bona vita ſꝑ gaudiū habet.

Ꞇ Cicero Tuſ. queſt. lib. iiij. Cicero

Geſtienſqꝫ leticia turpis ē: vt ſi ridere ꝯceſſū ſit: vituperatur tñ cachinatio. Ꞇ Cicero lib. iiij. Tuſ. queſt.

Et vt nimis afflicti moleſtia: ſic animi elati leticia iure iudicantur leues. Ꞇ Cicero lib. iiij. Tuſ. queſt.

Atqꝫ vt confidere decet: timere non decet: ſic gaudere decet: letari non decet.

Ꞇ Ouidius Metamorphoſeos lib. vij. fa. xxiiij. Ouidi⁹

Vſqꝫ adeo nulla eſt ſincera voluptas.
Sollicitumqꝫ aliquid letis interuenit.

Ꞇ Ouidius epiſtola. Herus ad Leandrum.

Longa mora eſt nobis omnis que gaudia differt.

Ꞇ Martialis. Epigramaton lib. i. ad Juliū. Mar.

Expectant curęqꝫ catenatiqꝫ labores
Gaudia non remanent: ſed fugitiua volant.
Hec vtraqꝫ manu complexuqꝫ aſſere toto.
Sepe fluunt imo ſic quoqꝫ lapſa ſinu.
Non eſt (crede mihi) ſapientis dicere viuam.
Sera nimis vita eſt craſtina: viue hodie.

Gazophilatiū dictio ē cõpoſita ex pſico ⁊ greco: pſico quidē vt Gaza que apud nos opes ſignificat: ⁊ φυλαττω cuſtodio. Et eſt arca ſiue quis alius locus in quo precioſior ſuppellex conſeruatur.

Genealogia eſt generationis ſeries. Componiturqꝫ ex γενεα. i. generationis ⁊ λογια ſermo.

Generatio g̃. γεννησις. εως. ἡ. ⁊ γεννάω genero dicit̃. Eſt aūt generatio mutatio ex non ente in ens. ſm̄ Ariſtote. lib. de generatione ⁊ corruptione. vel ſic.

Generatio eſt mutatio huius totius in hoc totuꝫ nullo ſenſibili manente eodem: vt ſubiecto. ſcðm Eundem.

Generatiua potētia ē actiua: ⁊ ē in patre ꝑfecte: in mr̃e vero impfecte. ſm̄. b. Tho. iij. parte. q. xxxij. ar. iiij.

Genitū ē qð eſt ens ꝯtingēs prius nõ eſſe. ſꝫ Ariſto. lib. i. de celo ⁊ mūdo. Dr̃ aūt genit⁹ a gigno: ⁊ nõ a gñor: ⁊ ꝯuenit animatis tm̄. ſꝫ b. Tho. iij. ſen. di. viij. q. i. ar. i.

Generoſus g̃. ευγενης. εος. ο. ἡ. Ita differt a Nobili: ꝙ Nobile eſt id qð ex bono ꝓdijt genere. Generoſum qð nõ a ſui nã degenerauit. ſꝫ Ariſt. li. i. d̃ aialib⁹.

Generoſus eſt preclaro genere natus: vnde generoſitas hoc eſt nobilitas: ⁊ generoſe nobiliter.

Genus: g̃. γενος. εος. το. dr̃. Et eſt quod predicatur de pluribus differentibus ſpecie in eo qð quid: vt animal predicatur de homine ⁊ aſino: que ſpecie differunt. ſm̄ Ariſto. lib. predicamētorum.

Genus multis modis dr̃. Eſt. n. proprie principiū: vnaſcuiuſqꝫ gñationis: vel ab eo q genuit: vel a loco in quo genit⁹ ē: vt Oreſtes a Tantalo ducit gen⁹. Ouidius. Et

genus a magno ducētē forte Gradiuo. Et Plato eſt atheniēſis gñe. Patria.n.generatiōis principiū cui cūq₃ eſt:queādmodū ⁊ parētes. Hinc ꝑ methaphorā multitudo dr̃ genus: vt Romanorū genꝰ. Eſt ⁊ genus cui ſupponit̃ ſpecies vt ſupra. Diffinitur ꝙ ſit quaſi principiū ſub ſe poſitarū ſpecierum. Genus itē vocamꝰ eſſe per qđ alicuiꝰ rei qualitas declarat̃: vt genꝰ mortis: genus vite: genus exēpli: genuſ marmoris: genus coloris: genus veſtis. Virgi. Qđ genus hoc hominū. A genus fit generatim: hoc eſt per ſingula gñā.

Geometria dictio eſt greca cōpoſita ex γῆς qđ eſt terre ⁊ μέτρον. menſura: eſt ⁊ terre menſura. Qui vero huiꝰ artis peritiā hꝫ geometra: geometer. geometres dr̃. Juuenalis. Grāmaticus: Rhetor: geometra: pictor: aliptes: augur: ſchenobates: medicus: magus oia nouit. Ita enim legendū arbitror: non geometer: nec geometres: vt aliq̄ ꝑcepere. Quoniā apđ grecos γεωμέτρης. ου. ο. geometra dr̃. Qđ quū per ω ſcribatur neceſſario illud o longat̃. Terra aūt ab illis mō γῆ. γῆς. Mō γαῖα. ας. Mō γαῖα. ας. ſcribit̃. Itaq₃ geometra habebit ꝓmā ſyllabā lōgā diphtōgo. Ita ⁊ γαίης longauere Homerus ⁊ Phocylides. Homerus.n.ait in odyſſeę. οὔτι ἔοικε. ... γαίης ... ἄλλο ... Phocylides. ... γαίης ... καὶ πάντα πρὸς αὐτήν. Nec negamus ge in cōpoſitione a grecis non nunq₃ breuiari. Verū dicimus ω breuiari non poſſe.

Gingiue a gignēdis dentibꝰ dicuntur. ſm Lactantium lib. de opificio dei.

Glacies: grę. κρύσταλλος. ου. ⁊ κρύσταλος. ου. glacial̃ dr̃. Et eſt coagulatio frigidi: ⁊ humidi. ſm Ariſt. li. i. de generatione ⁊ corruptione. Dicit̃ aūt glacies q̄ſi gelacies: vñ glacio: verbū. hoc eſt in glacię aſtringor ⁊ glacialis qđ glaciari: hoc eſt in glacię aſtringi pōt. Juuenalis. Et glacialem oceanū.

Gloria grę. δόξα. ης. ⁊ δοξάζω. glorifico ⁊ ἔνδοξος. ου. ο. glorioſus dicitur. Eſt frequens de aliquo fama cum laude. ſm Ciceronem in Rhetoricis.

Gloria eſt illuſtris ac peruagata multorum ⁊ magnorum: vel in ſuos ciues: vel in patriā: vel̃ in oē genus hoīꝫ fama meritorū: ſm Ciceronem in oratione pro. M. Marcello.

Gloria ē clara noticia cū laude ſm Ambroſiū ſup epiſtola ad Romanos. ¶ Paulꝰ ad corynthios ſcđę. c. i.

Paulꝰ Nam gloria noſtra hęc ē teſtimonium cōſcientię noſtrę.

¶ Jo. chryſoſtomus homelia. iiij.

Joan: Chriſo. Si gloriari cupis gloriā deſpice: ⁊ olbus glorioſior eris.

¶ Boetius đ cōſolatiōe li. iij. proſa ſexta.

Boetiꝰ Gloria vero q̄ fallax ſepe q̄ turpis eſt? Unde non iniuria. Tragicꝰ exclamat: O gloria gloria millibꝰ mortaliū nihil aliđ facta niſi auriū inflatio magna? Plures.n. magnū ſepe nomē falſis vulgi opinionibꝰ abſtulerūt. Quo qđ turpius excogitari poteſt? Nā q̄ falſo ꝑdicant̃ ſuis ipſi neceſſe ē laudibꝰ erubeſcant. Que ſi et meritis cōqueſitę ſint qđ tñ ſapientis adiecerūt ꝯſcientię? q̄ bonū ſuū nō populari rumore: ſꝫ conſcientię veritati metitur. ¶ Caſſiodorus lib. i. epiſtola. xxiii.

Caſſio. Laborē quippe nō refugit q̄ virtutis gloriā concupiſcit.

¶ Caſſiodorus li. i. epiſtola. iij.

Creſcere virtutes ſolent ad pręconij faſtigium.

¶ M. T. Cicero in paradoxis.

Cicero Neq₃ eſt.n. vllū bonū: đ quo is q̄ habeat nō poſſit honeſte gloriari. ¶ Frā. petrar. đ remedijs ꝓſperę fortūę.

Frāci. petrar. Gaudeo inueni magnā gloriā. Rñdeo. Magna i exiguo qualiter explicet̃ nō itelligo. Si tēporū: ſi locorū an guſtias metiare. magnā hic gloriā ñ poſſe fateberis. Nā ⁊ ligdo cernit̃ q̄ nā ſit hęc mortalis: atq₃ terrenę glorię magnitudo: ſi tñ fulgēs ⁊ digna ſit tibi gloria: gaude non ꝙ habeas: ſed ꝙ meruiſti.

¶ Q. Curtius de geſtis Alexandri li. viij. Q. cur.

Quis neget eximiam quoq₃ gloriam ſępius fortunę q̄ virtutis eſſe beneficium. ¶ Val. mari. li. viij. Vale. mari.

Nulla eſt tanta humilitas: quę dulcedine glorię nō tangatur illa vero a claris viris interdū ex humillimis rebus petita eſt. ¶ Saluſtius in Jughurta: Salu.

Meminiſſe debemꝰ poſt gloriā inuidiā ſeq. ¶ Ibidē:

Difficile eſt inuidiam gloria vincere.

¶ Ouidius li. xi. fa. viij. metamorphoſeos. Ouidiꝰ

An obeſt quoq₃ gloria multis.

¶ Martialis li. v. Epigram. ad Regulum. Mar.

Vos tamen o noſtri non feſtinate libelli.
Si poſt facta venit gloria non propero.

¶ Tibullus li. iiij. Elegia. x. Tibul.

Nil opus inuidia eſt: procul abſit gloria vulgi:
Qui ſapit intacito gaudeat ille ſinu.

Gloria grece. δόξα. ης. vel κλέος. ους. ⁊ αἰώνιος. ου. ο. ęternus dicitur.

Gloria ęterna quam ſancti habēt ē magna quincupliciter. Eſt.n. intēſa extēſa: ęterna: ꝑfecta: ⁊ integra ex. h. Th. ſup Iſa. c. xxxiiij. in fine. ¶ Eſdrę tertij. c. viij. Eſdre

Hoc ſeculum fecit altiſſimus propter multos: futurum autem propter paucos. ¶ Dauid pſal. xxiij.

Quis aſcendet in mōtē dñi: aut q̄s ſtabit i loco ſancto eius? Innocēs manibꝰ: ⁊ mūdo corde qui nō accepit in vano animā ſuā: nec iurauit i dolo ꝓximo ſuo. Hic accipiet benedictionem a domino: ⁊ miſericordiā a deo ſalutari ſuo. ¶ Dauid pſal. lxxxiij. Dauid

Beati qui habitant in domo tua domine. In ſecula ſeculorum laudabunt te. ¶ Dauid pſal. cxlix.

Exultabūt ſancti in gloria: lętabūtur in cubilibꝰ ſuis.

¶ Iſaias. c. xxxiij. Iſaias

Qui ambulat in iuſticijs: ⁊ loquitur veritatē: q̄ ꝓijcit auariciā ex calūnia: ⁊ excutit manꝰ ſuas ab omni munere. Qui obturat aures ſuas: ne audiat ſanguinē: ⁊ claudit oculos ſuos: ne videat malū. Iſte in excelſis habitabit: munimenta ſaxorum ſublimitas eius.

¶ Baruch. c. iij. baruch

O Iſrael q̄ magna eſt domꝰ dei: ⁊ ingēs locꝰ poſſeſſionis eius? Magnus eſt: ⁊ non habet finem excelſus ⁊ immenſus. ¶ Matthęus. c. xiij. Mat.

Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum.

¶ Joannes. c. xvij. Joānes

Hęc aūt vita ęterna: vt cognoſcāt te ſolū deū verū: ⁊ quē miſiſti Jeſum Chriſtum. ¶ Paulus ad Ro. c. viij. Paulꝰ

Exiſtimo.n. ꝙ non ſunt condignę paſſiones huius tpis ad futuram gloriam: q̄ reuelabitur in nobis.

¶ Paulus ad Ro. c. xi.

O altitudo diuitiarū ſapiētię ⁊ ſcię dei q̄: incōꝓhēſibilia ſūt iudicia eius: ⁊ inueſtigabiles vie eiꝰ. Quis.n. cognouit ſenſum dñi? aut quis cōſiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi: ⁊ retribuetur ei. Quoniam ex ipſo ⁊ per ipſum ⁊ in ipſo ſunt omnia: ipſi gloria in ſecula amen. ¶ Pau. ad coryn. pria. c. ij.

Oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec i cor hoīs aſcēdit q̄ ꝓparauit deus his qui diligunt illum.

¶ Idem ad corynt. ſcđa. c. iiij.

Quę enim videntur temporalia ſunt q̄ aūt nō videntur ęterna ſunt. ¶ Paulus ad corinthios cap. v.

Scimus.n. q̄m ſi terreſtris domꝰ noſtra huiꝰ habitationis diſſoluat̃: ꝙ ędificationē ex deo habemꝰ domū ñ manufactā. ſꝫ ęternā i cęlis. ¶ Aug. đ miſeri. li. i. c. i.

Ex pte cognoſcimꝰ q̄ diu in hoc ſeculo ſumꝰ: ſꝫ ſi ad illā lucē pris luminū veniemꝰ: nihil in creaturis erit qđ neſciamꝰ. ¶ Aug. ad Oroſiū queſtione. xxvj. Augu.

Plus vr̃ in deo creatura: q̄ in ſe ipſa videat̃. Plꝰ in ar

te quā facta eſt:ꝙ̄ in ſe ipſa:que facta eſt.

¶ Aug. de trinitate lib. i. c. ij.

Sūmum bonū nō niſi mentibus purgatiſſimis cernit. Mentis.n.humane acies inualida in tā excellēti luce nō figitur.niſi per iuſticiā fidei nutrita vegetetur.

¶ Aug. ſuper geneſim ad litteram.

Leticia bone ↄſcientie paradiſus eſt:vñ ⁊ eccleſia in ſanctis tēperat̃:⁊ pie:⁊ iuſte viuētibus paradiſus recte dr̃ pollens affluentia gratiarum affluenſꝙ delicijs.

¶ Augu. de verbis domini ſermone. xij.

Hoc opus eſt bonū:qđ nō potes inuitus amittere. Potes aurum amittere:etiā nolens potes deinde honores.⁊ ēt ipſam ſalutē amittere:Bonum vero qđ vere bonum eſt:nec inuitus accipis:nec inuitus amittis.

¶ Augu. lib. xxij. de ciuitate dei.

Ibi quicqđ amabit̃ aderit:nec deſiderabit̃ qđ nō aderit Omne qđ ibi erit ⁊ qđ eſt:bonum erit.⁊ ſummus deus ſummū bonū erit:omnino beatiſſimus: Ita ſemꝑ fore certum erit: Ibi vacabimus ⁊ videbim⁹ Uidebimus:⁊ amabimus. Amabimus ⁊ laudabimus eſſe ꝙ erit in fine ſine fine. ¶ Ibidem.

Quod deus ꝑparauit diligentibus ſe:fide nō capit̃:ſpe nō attingit̃:charitate non apprehendit̃: Deſideria ⁊ vota tranſgredit̃:acquiri poteſt:eſtimari non poteſt.

¶ Augu. li. xxij. de ciuitate dei.

Verus honor:qui nulli negabit̃ digno:nulli defert̃ indigno:ſed nec ad eū ambiet nullus indign⁹. vbi nullus permittet̃ eſſe niſi dignus. Uera pax vbi nihil aduerſi:nec a ſeipſo:nec ab alio quiſꝙ patiet̃ premiū virtutis erit ipſe:ꝙ q virtutē dedit:eiꝙ ſeipſuꝫ:q̄ meli⁹ ⁊ maius nihil eē poſſit ꝓmiſit. Quid eſt.n.aliud ꝙ̄ qđ per ꝓphetā dixit. Ergo illoꝝ de⁹:⁊ ipſi erūt mihi plebs vbi ergo ero vñ ſacient̃:Ego ero vñcūꝙ ab hoib⁹ deſiderant̃ honeſte.⁊ vita:⁊ ſalus:⁊ vict⁹:⁊ copia.⁊ gloria:⁊ honor:⁊ pax:⁊ oia bona. Sic.n.⁊ illud recte intelligit̃:qđ ait apoſtolus:vt ſit de⁹ oia in oibus: Ipſe finis erit deſiderioꝝ noſtrorū:qui ſine fine videbit̃ ſine faſtidio amabit̃ ſine fatigatiōe laudabit̃: hic munus:hic affectus:hic actus ꝓculdubio erit oib⁹:ſicut vita cōmunis. ¶ Augu. de ſymbolo lib. iij.

Facilius poſſumus dicere in illa vita eterna qđ ibi ñ ſit ꝙ̄ qđ ibi ſit. Nō eſt ibi mors:nō eſt ibi luct⁹:nō ē ibi laſſitudo:nō eſt infirmitas:non eſt fames:nulla ſitis: null⁹ eſtus:nulla corruptio:nulla indigētia:nulla meſticia:nulla triſticia. ¶ Augu. ſuper iſto pſalmo.

Beati imaculati in via:tanꝙ̄ diceret:ſcio qđ velis:queris beatitudinem:ſi ergo vis eſſe beatus.eſto immaculatus. ¶ Augu. ſuper ꝑs. xlix.

Hereditas in quam chriſti cohe̜redes ſumus nō minuit̃ copia poſſeſſorū:nō ſit anguſtior numeroſitate coheredū ſed tanta eſt multis:quanta paucis:tanta ſingulis:quanta omnibus. ¶ Ibidem.

Tantū emit vidua duob⁹ minutis:quantū emit Petr⁹ relinquēs rhetia:quantū emit zacheus dādo mediū ꝑrimoniū. Regnū dei tm̄ valet:quātū habueris.

¶ Auguſtinus ſuper Joannē homelia. iij.

Talis erit illa delectatio pulchritudinis:vt ſꝑ tibi pñs ſit:⁊ nūꝙ̄ ſatieris:imo ſꝑ ſatieris ⁊ nūꝙ̄ ſatieris. Si n.dixero ꝙ ñ ſatiaberis:fames erit. Si dixero ꝙ ſatiaberis faſtidiū:tūc ibi nec faſtidiū erit:nec fames:qđ dicā neſcio ſꝫ de⁹ hꝫ qđ exhibeat. ¶ Augu. ſuꝑ Joā.

Non erit aliqua inuidia diſparis claritatis:quoniaꝫ regnabit in omnibus vnitas charitatis.

¶ Augu. ſuꝑ Joā. homelia Ego ſum paſtor bonus.

Ibi hymnidici angeloꝝ chori: Ibi ſocietas ciuiū ſupernorum: Ibi dulcis ſolēnitas a peregrinatione huius triſti labore redeuntiū: Ibi feſtiuitas ſine fine:eternitas ſine labe:ſerenitas ſine nube.

¶ Augu. ſuper illud Joānis: Hec eſt vita eterna:vt ⁊c̄.

Infelix qui omnia nouit.⁊ te neſcit:qui aūt te:⁊ illa nouit nō propter illa beatus:ſed propter te ſolum.

¶ Auguſtinus in epiſtola.

Diuitie ſi diligunt̃ ibi ſeruent̃:vbi perire nō pñt: Honor ſi diligit̃:illic hēatur:vbi nemo indign⁹ honoret̃. ſalus ſi diligitur.ibi adipiſcēda deſideret̃ vbi adepta nihil timet̃. Uita ſi diligit̃:ibi acquirat̃:vbi nulla morte finitur. ¶ Auguſtinus ad dioſcorum.

Tanto illud qđ valde magnū eſt: qđ nec ocul⁹ vidit:qꝛ nō eſt color:nec auris audiuit:qꝛ nō ē ſon⁹:nec in cor hominis aſcendit:qꝛ cor hominis non dꝫ illuc aſcendere:ſumemus capacius quanto illud: ⁊ fidelius credimus ⁊ ſperamus firmi⁹ ⁊ deſideramus ardentius.

¶ Augu. de ſpiritu ⁊ anima.

Ecce venale ē regnū dei. Eme ſi vis nec multū exiſtimes de re magna ꝑꝑ precij magnitudinē tantū valet quā tuꝫ hēs. Noli querere qđ habeas:ſed qualis ſis. res iſta tibi valet tantū quātū es: Tu te da:⁊ habebis illā:ſed malus ſum ingeos: ⁊ forte me nō accipit. dādo te illi bonus eris. ¶ Augu. de fide ⁊ operibus.

Regnū celoꝝ vim patitur. Ideo qꝛ reatus qđ lr̃a ſine ſpū iubendo faciebat:credendo ſoluitur: ⁊ violentia ſpūs ſancti impetratur. ¶ Augu. de ſpū ⁊ lr̃a.

Quid ħ bono melius qđ hac felicitate felicius viuere deo:viuere de deo. ¶ Aug. de ꝟbis dñi ſmōe. xxxij.

Pr̃ia nr̃a ſurſum ē ibi hoſpites nō erim⁹. Nā vnuſqſꝙ hic:⁊ in domo ſua hoſpes eſt. Alioqn ſi nō eēt hoſpes nō inde tranſiret. Si aūt tranſiturus eſt:velit nolit: hoſpes eſt. Si dimittit illā domū filijs hoſpes hoſpitibus dimittit. ¶ Augu. de ꝟbis dñi ſermone. xuj.

Diuitie corporales paupertate plene ſt̃:⁊ ſꝑ obnoxie caſibus. Quales.n.diuitie ſunt:ꝑꝑ qs latronē timēs: ꝑꝑ quas times ſeruū tuum:ne te occiſo auferat ⁊ fugiat. Si vere diuitie eſſent ſecuritatē tibi preſtarēt: Ille ergo vere diuitie ſunt quas quū hēmus perdere nō poſſumus. ¶ Augu. ſuꝑ ezechielē homelia. x.

Mentē quā ſpūs ſanctus replet in amaritudine tpaliū ⁊ eternoꝝ delectatōe cōmouet. Dulce etenim eſt eſſe in rebus humanis:ſed ei q adhuc de celeſtibus gaudijs nulla guſtauit: ⁊ quanto minus eterna intelligit tanto delectabilius in temporalibus requieſcit.

¶ Augu. vltimo de ciuitate dei.

Quanta erit felicitas:vbi nullum erit malum nullum deerit bonum. ¶ Ibidem.

Perfecte vacabimus:ꝑfecte videbim⁹: qꝛ ipſe eſt deus q eſt finis etatū ⁊ dierū:⁊ ipſe eſt finis oiuꝫ đſideriorum:q ſine fine videbit̃ ſine fatigatōe laudabitur.

¶ Hiero. ſuꝑ illud ꝑs. beatus vir q nō abijt. Hiero.

Beatus vir q nō cogitauit:nec fecit:nec docuit mala:ñ ſtetit:nō ꝑſeuerauit in delicto:ſed ꝑ pniaꝫ ad meliora cōuerſus eſt. ¶ Hiero. ſuꝑ ꝑs. lxviij.

Regnū celorū nō eſt dantis:ſed accipientis:nō eſt.n.perſonarū acceptio apud deū. ſed quicūꝙ ſe talem ꝑbuerit:vt regno celorum dignus fiat:hic accipiet: ꝙ non perſone:ſed vite parū eſt. ¶ Grego. li. iiij. mora. Grego.

Quoniam electus in hac vita eſt dilectio opeꝝ: in alia quoꝙ vita erit ꝓculdubio dignitatuꝫ diſcretio:vt q hic alius aliū ſuperat illic alius aliū retributiōe tranſcendat.⁊ quāuis illa retributōe dignitas eadē nō ſit: vna tamen omnibus vita beatitudinis erit.

¶ Gregorius lib. iiij. dialogorum.

In domo pr̃is mei māſiōes multe ſunt:ſi.n.diſpar retributio in illa latitudine eterna ñ eēt vna poti⁹ māſio ꝙ̄ multe eēnt. Multe ergo māſiōes ſunt in qbus ⁊ diſtincti bonoꝝ ordines:ꝑꝑ meritoꝝ ↄſortium:cōuer lentur:⁊ tm̄ vnū denariū oēs laborātes accipiūt:qui in multis manſionibus diſtinguunt̃:qꝛ ⁊ vna beatitudo:quā illic percipiunt:⁊ diſpar retributionis qualitas.quā per opera diuerſa ſequuntur.

¶ Grego. ſup ezechie. homelia. viii.

Quantalibet intētione ſe humana mens tetenderit: et ſi pbitaſis imaginū corporaliū a cogitatione opeſcat: ſi oēs circūſcriptos ſpūs ab oculis cordis amoveat: adhuc tñ in carne mortali poſita videre gl'iā dei non valet: ſic eis qgd de illa ē qd in mēte reſplēdet ſimi tudo r nō ipſa ē. ¶ Gre. in bo. r Aug. in enchiridiō.

Tpalis vita eterne vite pparata more ē dicēda potius q vita. Ipe.n. quottidianus defect' corruptiōis qd eſt aliud q qdā plixitas mortis. Que at lingua dice re vel qs intell'us cape ſufficit illa ſupne ciuitatis quā ta ſint gaudia angeloz choris intereſſe. Cū beatiſſi mis ſpiritib' glie cōditoris aſſiſtere. Pñte dei vultū cernere: incircūſcriptū lumē videre: nullo mortis af fici metu. Incorruptionis ppetue munere letari.

Joan. chryſo. ¶ Jo. chri. de reparatione lapſi.

Nulla erit in futuro diſcordia: ſz cūcta pſona cūcta cō uenientia. Omnium.n. ſcōz erit vna cōcordia: Nullus ibi diaboli met': nulle inſidie demonū. Terra gehēne p cul mors neqz corpis nec aie: ſz imortalitatis munere mer' vterqz reſolutus. ¶ Jo. chry. ibidem.

Intuere celū nō ſolū ex hoib': ſz ex angelis: atqz archā gelis: tronis: r dñationib': pncipib': ac ptātib' cōuo catū. De rege aūt eoz medio reſidet dicere vox nul la ſufficiet. Effugit oēm ſermonē: atqz oēm ſenſuz hu manē mētis excedit decus illud: illa pulchritudo: illa virtus: illa gloria: illa magnificentia.

¶ Jo. chryſoſtomus de reparatione lapſi.

Si quottidie oporteret nos tormēta pferre: Si ipſaz ge hēnā pno tpe tolerare pro eo vt Chriſtū videre poſſe mus in gloria venientē ſanctoz eiº munere ſociari nō erit dignū pari rōne oē quod triſte eſt modo: vt tanti boni tantiqz glorie participes haberemur.

Iſido. ¶ Iſidorus de ſummo bono li. i. cap. iiii.

Quibuſdā gradib' per creaturā pgredit hō ad intelli gēdū creatorē. i. ab inſenſibilibus ſurgens ad ſenſibi lia: a ſenſibilib' ſurgēs ad rōnabilia: a rōnabilib' ſur gens ad creatorē. ¶ Iſidorus li. ethymologiaz. xiiii.

Paradiſus vndiqz ſeptus ē rōphea flāma r muro igneo ita vt ei' cū celo pene iūgat incēdiū cherubin quoqz i. angeloz pſidiuz ipſum regit vt flamma homines angeli demones ſubmoueant. ¶ Caſſiodorus.

Caſſio. ſuper illud ps extēdens celum ſicut pellem.

Bñ dr dñm celū extēdere: vbi meretrices r publicanos eū pſtat admittere: nā quā ſint per iuſticias celi iuſto rum: facti ſunt r gratie largitate peccantium.

¶ Caſſiodorus epiſtolarum lib. ij.

In celeſti beatitudine veraciter ſine fine gaudiuz eſt ſine aliquo tedio mens ſemp eternitas: r inſpectio ſola diuinitatis efficit vt beatius nil eē poſſit. Hec vera citer penitus ratē pſtant: hec incōditatem accumulant.

Boeti' ¶ Boetius lib iij. de cōſola. proſa. ij.

Ois mortaliū cura: quā multiplicitū ſtudioz labor exer cet diuerſo qdē calle pcedit: ſed ad vnū tñ beatitudi nis finē nitit puenire. Id āt eſt bonū quo qs adepto nihil vlterius deſiderare queat: qd quidē ē omnium ſūmū bonoz: cūctaqz intra ſe continens bona. Cui ſi quid abforet ſūmū bonū eſſe nō poſſet: quia relinque retur extrinſecus: qd poſſet optari. Liquet igit eſſe beatitudinē ſtatū bonoz omniū cōgregatiōe pfectū. Hunc vti diximus diuerſo tramite mortales oēs co nantur adipiſci. Eſt enim mētibus hominū veri boni nāl' inſerta cupiditas: ſz ad falſa devi' error abducit.

¶ Boetius ibidem.

Ea vera r pfecta felicitas eſt: que ſufficientem: potentez: reuerendum celebrem: letumqz perficiat.

¶ Boetius lib. iii. proſa. x.

Nā quoniā beatitudinis adeptione fiūt homines beati: beatitudo vo eſt ip ſa diuinitas diuinitatis adeptiōe fieri beatos manifeſtū eſt: ſed vti iuſticie adeptiōe iu ſti ſapientie ſapientes fiunt. ita diuinitatem adeptos deos fieri ſimili rōne neceſſe eſt. omnis igitur beatus deus: Sed natura quidem vnus: participatione vero nihil prohibet eſſe q plurimos. ¶ Ibidem.

Omniū igit expetēdoz ſūma: atqz cā bonū ē. Quod.n. neqz re neqz ſimilitudine vllū i ſe retinet bonū: id ex peti nullo mō pt. Jcz et q nā bona nō ſūt ſi eē videā tur: qſi vo bōa ſint appetunt: Quo fit vt ſūma cardo atqz cā expetēdoz oium bonitas eſſe iure credatur.

¶ Boetius de conſolatione li. iij. metro. x.

Huc omnes pariter venite capti:
Quos fallax ligat improbis cathenis
Terrenas habitans libido mentes:
Hic erit vobis requies laborum:
Hic portus placida manens quiete.
Hoc patens vnum miſeris aſylum.

¶ Boetius de cōſolatione li. iij. metro. xij.

Felix qui potuit boni
Fontē viſere lucidū. ¶ Boe. de cōſo. li. iiij. pſa. ij.

Omnes igit hoīes boni pariter ac mali indiſcreta inte tiōe ad bonū puenire nitunt. ¶ Boetius ibidem.

Sed ſūmū bonū quidē eque malis boniſqz ppoſitū: bō quidē naturali officio virtutum petunt: mali vero va riam per cupiditatem: quod adipiſcendi boni natura le officium non eſt: idipſum conantur adipiſci.

¶ Boetius cōſolatione li. iiij. proſa. iij.

Quū ipm bonū beatitudo ſit bonos oēs eoipſo q boi ſūt fieri beatos liquet: Sz q beati ſūt deos eē cōuenit. Eſt igit pmiū bonoz qd null' deterat dies: null' minuat ptās: nulli' fuſcet iprobitas deos fieri. Que quū ita ſint de maloz quoqz inſepabili pena dubitar ſapiēs neqat. Nā quū bonū malūqz: itē pena atqz pmiū ad uerſa frōte diſſideāt: q in bonū pmio videm' accide re: ea'de neceſſe eſt eē in mali pena pria pte rńdeāt. Sic igit pbis pbitas ipſa fit pmiū: ita improbis neqtia ipſa ſupplicū eſt. ¶ Lactā. lib. iij. diui. inſtitu. Lactā.

Summo labore ſummum bonum aſſequi neceſſe eſt.

¶ Lactantius ibidem.

Magnū eē credis videre celū atqz ſolē cur nō ipſi' fruitē prodēti: diptate merita an cui' opa miraris. ¶ Ibidē.

Neceſſe eſt vt multo mirabilior ſit q mirabilia fec. Nā ſi te qſpiā vocaſſet ad cenā: in eaqz optie accept' eſſe num tāt' videre ſi pluris facere ipſam voluptatē q auctorem. Adeo ad corpus pbi referūt oia nihil prius ad mentem: nec vident amplius: q ſub oculos venit.

¶ Lactantius ibidem.

Sed nō ideo naſcimur: vt ea q facta ſunt videamus: ſed vt ipſum factorem rerum omnium contemplemur.

¶ Idem li. vij. diuinarum inſtitutionum.

At vo morte ſuſcepta quod vlterius: bonū ſpectari pōt: niſi eternitas: ſupereſt citare teſtes quorū auctoritat te argumēta firmētur r omiſſio teſtimonio pphetā rum Hermes naturā hominis deſcribēs: vt doceret quēadmodū eſſet a deo factus hec intulit. Et idez ex vtriſqz naturis immortali ac mortali vnaz faciebat naturā hominis: Eundez in aliquo quidē immortalē in aliquo aūt mortalē faciens. r illum ferens in me dio diuine immortalitatiſqz nature r mortalis ac mu tabilis pſtituit: vt vniuerſa cernens vniuerſa miref.

¶ Lactantius ibidem.

Profectū vlterius non reqritur qui ad ſuperna peruenit.

¶ Ricardus de trinitate li. i. cap. xiij. Ricar.

Quotiens per viſibiliū ſpeculationē ad inuiſibiliū con templationē aſſurgimus: qd aliud q quādā ſcalā eri gim': per quā ad ea que ſupra nos ſunt mente aſcen dimus. ¶ Rabanus ſuper illud Matt. xx. mul Raba.
ti ſunt vocati: pauci vero electi.

Ad fidē plures veniunt: r ad celeſte regnū pauci perdu

cunturiomnes enim canonici vocantur ad electionem: ſed vnus eligitur.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.lxxxviij.

Summum illud bonum ſuam habet ſedem: Non naſcit vbi ebur:nec vbi ferrũ. ¶ Seneca epl'a.ciiij.

Imaginare tecum quantus ille ſit fulgor tot ſideribꝰ inter ſe lumen immiſcentibus:nulla ſerenũ vmbra turbabit. Equaliter ſplendebit omne cęli latus.

¶ Seneca ibidem.

Dies ⁊ nox aeris infirmi vices ſunt. tunc in tenebris vixiſſe te dices quũ totã lucẽ totus inſpexeris: quam nũc per anguſtiſſimas oculoꝝ vias obſcure intueris: ⁊ tñ illã ꝓcul admiraris: ¶ Seneca ibidem.

Quid tibi videbit diuina lux quũ illã ſuo loco videris.

¶ Seneca ibidem.

Hęc cogitatio nihil ſordidũ animo ſubſidere ſinit: nihil humile:nihil crudele. Deos rex oĩuz ẽẽ teſtes ait: illis nos approbari:illis nos in futurũ parari iubet.

Aristo. ¶ Ariſto.li.i.ęthicorum.

Cognitio finis vtilis eſt in arte ſicut ſignũ Sagittę.

¶ Ariſto.li.i.ęthicorũ.c.iij.

Simplr vtiqꝫ ſũmũ bonũ eſt ſm ſeipſum eligibile ſemꝑ ⁊ nunq̃ ꝑꝑ aliud tale. Itaqꝫ fęlicitas eſſe videtur.

¶ Ariſto.li.i.ęthicorũ.c.iiij.

Optimũ ⁊ pulcherrimũ ⁊ delectabiliſſimũ ẽ fęlicitas. Nõ oino fęlix eſt:q ſemꝑ turpiſſimꝰ eſt:vel ignobilis eſt:vel ſolitarius eſt ſine prole. ¶ Ibidem.c.v.

Quid ꝓhibet dicere fęlicẽ bonis ſufficienter ditatum.

¶ Ariſto.ęthicorũ li.ix.c.ix.

Fęlicem eſſe:eſt bene viuere ⁊ bene operari.

¶ Ariſto.ęthicorũ lib.x.

Speculatio veritatis eſt ipſa fęlicitas.

Cicero ¶ M.T.Cicero li.v.tuſculanarũ queſtio.

Egdẽ beatos exiſtimo:q ſint i bõis nullo adiũcto malo.

Uale. ¶ Uale.maxi.li.vij.ti. Sapiẽter dicta aut facta.

maxi. Solon neminẽ dũ adhuc viueret beatũ dici debere arbitrabat:qꝫ ad vltimũ vſqꝫ fati diẽ ancipiti fortunę ſubiecti eſſemꝰ.

frã.pe. ¶ Frã.pe.de remedijs aduerſę fortunę.

Mures thalamuz infeſtãt. Quid ſi an ipſi in thalamo exorti:quẽ tu forſan peregrinus inhabitas:de te iuſtius queri poſſint:qui natale illis aduena ſoluz eripis. Sed omiſſis iocis bonuz oium ratio eſt vna: Iccirco equidẽ his infeſtis vitam agitis:vt diſcatis alteram optare:atqꝫ illuc aium habeatis:vbi nec mures: nec fures:nec araneę:nec tineę:nec damna:nec tedia vlla

Uirgi. ſunt. ¶ Uirgilius Georgicon.li.iiij.

Fęlix qui potuit rerum cognoſcere cauſas.
Atqꝫ metus omnes ⁊ inexorabile fatum.
Subiecit pedibus ſtrepitumqꝫ Acherontis auari.

Dantes ¶ Dantes florentinus purgatorij cant.xv.

Come eſſer pote chun ben diſtributo
I piu poſſeditor facia piu richi
De ſe che ſe da pochi e poſſeduto.
Et elli a me. Pero che tu reſichi
La mente pur a le coſe terrene:
Di vera luce tenebre diſpichi.
Quello infinito ⁊ ineffabil bene
Che la ſu e cuſi corre ad amore.
Come al lucido corpo ragio vene.
Tanto ſi da quanto troua dardore
Si che quãtũqꝫ charita ſi ſtende
Creſce ſouer eſſa leterno valore
Et quanta gente piu laſſu ſi tende
Piu ve da ben amar piu vi ſama:
Et come ſpechio luno alaltro rende:

¶ Dantes paradiſi cant.c.i.

La gloria di colui che tutto muoue
Per luniuerſo penetra e riſplende
In vna parte piu:e meno altroue.
Nel ciel che piu de la ſua luce prehende
Fu io:e vide coſe che redire
Ne ſa ne puo chi la ſu deſcende.
Per che appreſſandoſe al ſuo deſire
Noſtro intellecto ſi profunda tanto
Che drieto la memoria non po ire.

¶ Dantes paradiſi cant.ca.ij.

Accender ne douria piu il deſio
De veder quella eſſenza in che ſe vede
Come noſtra natura e dio ſunio.
Li ſe vedra cio che tenem per Fede
Non dimoſtrato ma ſia per ſe noto
A guiſa del vero primo che lhuom crede.

¶ Ibidem.ca.iij.

O ben creato ſpirito chaurai
Di vita ęterna la dolceza ſenti:
Che non guſtata non ſintende mai

¶ Ibidem.c.v.

O bene nato a cui veder li troni
Del triumpho ęternal concede gratia
Prima che la militia ſabandoni.

¶ Ibidem.c.ix.

Ahi animę inganate ⁊ fatue ⁊ ſempre
Che da ſi fati ben torceti i cuori
Drizando in vanita le voſtre tempie.

¶ Ibidem cap.x.

Et ſe le phantaſię noſtre ſon baſſe
A tanta altezà non e marauiglia
Che ſoural ſol ñ fu occhi candaſſe. ¶ Ibidẽ.
Ne la corte del ciel ondio reuegno
Si troua molte gioie chare e belle
Tanto che non le poſſon trar del regno.

¶ Ibidem.ca.xix.

Ad q̃ſto regno: Nõ ſali mai ch ñ credete in xp̃o
Ne pria ne poi chel ſi chiauaſſe al legno
Ma vedi multi cridan Chriſto Chriſto
Che ſarano in iudicio aſſai men prope
Allui che tal che non cognobe Chriſto:
Et tai chriſtiani damnara letiope
Quando ſe partirano in doi collegi
Luno in ęterno richo:e laltro inope.

¶ Ibidem.c.xx.

Regnum cęlorum violenza pate
Da caldo amor e da viua ſperanza
Che vince la diuina voluntate
Non aguiſa che lhomo alhom ſobranza.
Ma vince lei:per che vol eſſer vinta
Et vinta vince con ſua beninanza.

¶ Dantes paradiſi cant.c.xxx.

Luce intellectual piena damore:
Amor di vero ben pien di letitia:
Letitia che tranſcende ogni dolzore.
Quiui vedrai luna e laltra militia
Di paradiſo:e luna in quelli aſpetti
Che tu vedrai allultima iuſticia. ¶ Ibidẽ.
Lume e laſu che viſibil face
Lo creator a quella creatura
Che ſol in lui veder ha la ſua pace.

¶ Fran. Petrar. Sonetto.clix. frã.pe.

Aeterna vita e veder dio:
Ne piu ſi brama ne bramar piu lice.

¶ Fran. Pe. Triumpho ęternitatis

Beati ſpiriti che nel ſommo choro
Si trouarano o trouano in tal grado
Che ſia in memoria ęterna il nome loro.

¶ Ibidem.

O fęlice quellanimę chin via
Sonno o ſerano di venir al fine
Di chio ragiono qualunqꝫ ſi ſia.

Gloria vana que ꝛ Inanis gloria peccatum.
- Mortale.
  - Quum quis gloriatur de aliquo falſo diuine reuerentie contrario.
  - Quũ qs ꝯſtituit vltimũ finẽ in gloria hũana ad quẽ ordinat ẽt virtutis opera: ꝛ ꝑ qua gloria acquirẽda nõ recuſaret facere ẽt ea que ſunt contra deum.
- Veniale.
  - Quũ qs gloriaꝰ de aliquo diuine reuerẽtie nõ ꝯtrario.
  - Quum ꝫ gloriam optet:tamen pro illa acquirenda nihil faceret contra charitatem dei ꝛ proximi.
- Capitale: qꝛ inde aliqua alia dicuntur ꝑeccata.
  - Directe.
    - Per verba ꝛ ſic eſt. — Iactantia
    - Per facta vera. ꝛ habentia aliquam admirationẽ: ꝛ ſic eſt. — Preſũptio nouitatuꝫ.
    - Per facta falſa: ꝛ ſic eſt. — Hypocriſis
  - Indirecte oſtẽdẽdo ſe nõ eſſe alio minorẽ q̃ttuor.
    - Quantum ad Intellectũ: quum quis nimis innititur ſue ſententie: nolens credere meliori ſentẽtie: ꝛ ſic eſt. — Pertinacia
    - Quantum ad voluntateꝫ: quuꝫ non vult a propria volũtate diſcẽdere: vt aliis concordet: ꝛ ſic eſt. — Diſcordia.
    - Quãtũ ad locutionẽ: quuꝫ qs verbis clamoſe ꝯ aliuꝫ litigat: vel ñ vult verbis ab alio ſuperari: ꝛ ſic eſt. — Cõtentio.
    - Quãtũ ad factũ: quũ qs ñ vult facta ſua ꝑcepto ſuperioris ſubijcere: ꝛ ſic ẽ. — Inobediẽtia.

GLORIA Uana: Que ꝛ Inanis gloria appellatur: grece κενοδοξια. ac. ꝛ. dr. Et eſt vitium capitale. Cuius filie ſunt ſeptem. ſ. Inobediẽtia Iactantia: Hypocriſis: Contẽtio: diſcordia: preſumptio nouitatũ: ꝛ pertinacia: ſm. b. Tho. ſcda ſcde. q. xxi. ar. iiij.

Dicitur aũt gloria vana tripliciter: ꝛ eſt peccatũ. Primo qñ eſt de nõ ente: vel de trãſitorijs: vel ð peccato. Secũdo qñ queritur ab hoibus: ꝛ non a deo. Tertio qñ non ordinatur ad debitũ finẽ: ſm. b. Tho. ſcda ſcde. q. cxxxij. ar. i. ℂ Paulus ad Galathos. c. vi.

Paulus — Nõ efficiamur inanis glorie cupidi inuicẽ ꝓuocãtes: inuicẽ inuidentes. ℂ Aug. li. de ꝯflictu virtutũ ꝛ vitiorꝫ.

Augu. — Inanis gloria dicit. Age bonũ: qδ vales: oſtende bonum cũctis qδ agis vt bonus a cunctis dicaris: vt ſanctꝰ ꝛ venerabilis ab hoibus prediceris: vt dei electus voceris. vt nemo te deſpiciat: ſꝫ vniuerſi debitũ tibi honorẽ ꝑſoluant. ℂ Augu. lib. confeſſionum.

Sepe homo de ipſo vane glorie cõtẽptu vanius gloriatur. nõ. n. eam cõtemnit: dũ gloriatur intus de gloria: quaꝫ amplexatur. ℂ Augu. ſuper pſal. vij.

Qui bñ didicit: vel expertꝰ eſt vitiorꝫ ſuperãdorꝫ gradꝰ intelligit vitiũ inanis glorie: vel ſolũ: vel maxime cauẽdũ eſſe pfectis: quo primo. n. vitio lapſa eſt aia hoc vltimũ vincit. ℂ Augu. ſup pſal. cxlviij.

Inanis gloria huiꝰ ſeculi fallax eſt ſuauitas: ꝛ infructuoſus labor: ꝛ perpetuꝰ timor: ꝛ periculoſa ſublimitas: initium ſine prouidentia: finis cũ penitentia.

Hiero. — ℂ Hieronymus ad Nepotianum.

Ne nimis religioſus velis videri: nec plꝰ humilis q̃ neceſſe ẽ gloria fugiẽdo nõ q̃ras. ℂ Ambr. in ſuo paſto.

Ambr. — Non eſt tãti gaudij. excelſa tenere: quãti meroris ẽ δ excelſis corruere: nec tantã gloriã ſeq poſt victoriam: quantã ignominiã poſt ruinã. ℂ Grego. li. vi. mora.

Quũ bene viuitur valde timendũ eſt: ne mens deſpectis ceteris de gloria ſingularitatis eleuetur.

Grego. — ℂ Gregorius lib. ij. moralium.

Sub hoſte quẽ ꝓſternit moritur: q de culpa quã ſuperat eleuatur. ℂ Io. chry. ſup illδ Mat. vi. Nolite tuba canere.

Tuba eſt ois actus. vel ſermo: ꝑ quẽ ipa operis iactãtia deſignatur: Tuba ergo canere eſt põpaꝫ vane laudis appetere. ℂ Ioan. Chryſo. ſuper Mattheum.

Ioan. chryſo. — Nihil. n. ita pecunias cõcupiſcere facit: vt glorie cupido propter hoc: nãqꝫ famulorũ greges equos auro opertos: ꝛ argenteas menſas experũt hoies: nõ vt vtilitatẽ: aut voluptatẽ impleant: ſed vt multis oſtendantur. ℂ Io. Chryſo. ſuper Mattheum.

Dicebant apud ſe: Si benefecerimus cũ pauperibus quis vos videt? ꝛ ſi viderint non multi vident. ꝛ ſi multi vident: pro tpe vidẽt: ꝛ tranſit tẽpus. ꝛ cũ tpe beneficij memoria. Melius eſt ergo edificia facere que aſpiciunt homines: non in hoc tpe ſolo: ſed: ꝛ in poſterum. O inſipiẽs: qd tibi ꝓdeſt iſta mẽoria? Si vbi es torqueris: ꝛ vbi nõ es laudaris. ℂ Io. Chryſo. ſup Ioã.

Qui omniũ pecuniarũ ꝯtẽptuꝫ hñt: ꝛ multi imaginationes totiꝰ mundi ſe imiſcuerint: ꝛ tyrãnidas corporuꝫ cõcupiſcentia ſuſtinuerũt: ibi multotiẽs capti a vana gloria omnia perdiderunt. ℂ Io. chry. homelia. v.

Vanitas vanitatũ ꝛc. Nunc ꝯſiculũ ſi ſaperent: q in potẽtia ꝯſantur in parietibus oibus: ꝛ in veſtibus ſuis ſcriberẽt: In foro: in domo: in ianuis: in ingreſſibꝰ: ꝛ ante oia in cõſcientijs ſuis: vt ſp cũ oculis cernerẽt: ꝛ corde ſentirent. ℂ Iſido. lib. i. de ſũmo bono.

Iſido. — Quiſquis ex deteriore iam melior eſſe cepit: caueat de acceptis extolli virtutibus: ne grauius ꝑ vanam gloriam corruat q̃ prius per lapſum vitiorum iacebat.

Ber. — ℂ Bernardus ſuper cant.

Non bone: ſꝫ pax hoibus bone volũtatis: iniquꝰ eſt qui nequaq̃ pace cõtẽptꝰ ſupbo oculo: ꝛ inſatiabili corde ingenus anhelat: ad gloriã dñr: nec pacẽ inde retinẽs: nec gloriã appꝛehẽdẽs: nec laus calami ẽ laudabilis ſcriptura: nec gloria lingue: aut labiorũ ſermo bonꝰ:

Pe. Ra. — ℂ Petrus Rauen. in quodam ſermone.

Diuitias ſi qdẽ ꝛ honores ſollicitudo iſeparabilr comitatur. põpa mũdi: ꝛ fauor populi fumꝰ eſt: ꝛ aura ſubito euanaſcens: que ſi plerũqꝫ placeant: penitudinem inducunt ꝛ ſi delectant ad modicũ ꝓductione ſpacio diſplicebũt. ℂ Boetius li. iij. de conſolatione.

Boetiꝰ

Gloria q̄ fallax ſepe:quã turpis eſt? Nõ iniuria Tragicus exclamat:gloria in milib⁹ mortaliũ nihil aliud eſt: q̄ auriũ inflatio magna. ℭ Idẽ li.ij.de cõſolatiõe.
Seneca Sic rex verſa cõditio eſt:vt demũ merito rõnis animal: nõ aliter ſibi ſplẽdere:niſi inanis ſuppellectilis poſſeſſiõe videatur. ℭ Seneca epiſtola.lxxxviij.
Qui ſordido vehiculo erubeſcit:pcioſo gloriabit̃. Quid ad rẽ ptinẽt mulę ſaginatę? Quid iſta vehicula celata? Quid phalere deaurate? Quid monilia demiſſa pectorib⁹? Iſta nec dominũ poſſunt facere meliorẽ:nec mulam. ℭ Seneca li.de moribus.
Nũquid fortis ſe fortẽ gloriabit̃:quẽ corporis ęgritudo efficit infirmum? ℭ Ibidem.
Nunquid diues in opibus ſuis gloriatur?cuius ſpẽ fur vel tirãnus arripuit. ℭ Ibidem.
Nunqd nobilitas gloriabit̃ effecta:nonnũq̄ indignis & miſerabilioribus ſeruiens. ℭ Seneca in puerbijs.
Cuius ignominia fit ſuperbi gloria.
Uale. ℭ Ualerius maximus lib.viij.
maxi. Nulla ẽ tãta humilitas q̄ dulcedine glorię nõ tangatur.
Menã. ℭ Menander.
ζητεῖ σεαυτοῖς δόξαν ἐγκαταλιπεῖν.i.
Quęrere tibi ipſi gloriam relinquere. ℭ Idem.
καλῶς ἀκούειν μᾶλλον ἢ πλουτεῖν θέλε.i.
Bene audire magis q̄ diteſcere velis.
κενῆς δὲ δόξης οὐδὲν ἀθλιώτερον.i.
Uana autem gloria nihil miſerius.
Tibul. ℭ Tibullus circa finem.
Procul abſit gloria vulgi.
Dantes ℭ Dantes florentinus purgatorij can.c.ij.
O vana gloria de lhumane poſſe
Con poco el verde in ſu la cima dura? ℭ Ibidem.
Non e il mundan rumor altro chun fiato
Di vento:chor vien quinci:& hor vien quindi:
E muta nome:perche muta lato. ℭ Ibidem.
La noſtra nominanza e color dherba
Che vene & va e quei la diſcolora
Per cui ellecſcie de la terra acerba.

G Nomi gręca dictio eſt:& γνώμη.ης.ἡ.dicitur. Et eſt virtus d agendis ab homine bene iudicatiua ſꝫ legẽ nãlẽ:in his qb⁹ lex cõmunis deficit:vt puta: Impugnatori ciuitatis. Nõ eſſe reddẽdũ depoſitũ. Ex.b.Th.pria ſę.q.lvij.ar.vi.& ſa ſę.q.lxi.ar.iiij.

G Radatio grę.ἐπιπλοκή.ῆς.ἡ.& ἐπιπλωμένος ſu peruenens dicitur. Eſt aũt gradatio:apud Rhetores quã ex prima ſententia ſecunda oritur:& ex ſecũda tertia:& ita deinceps complures:ſicut in cathena multi circuli coniuncti alligant̃: ſic in hoc ſchemate cõplures ſentẽtię nexę ſunt:hoc mõ. Damas familiã abſtraxit:abſtractã tormẽtis excruciauit:cruciatã vinxit:vinctam in publicũ proiecit.

G Radus grȩce βαθμός.οῦ.& βαίνω gradior dicit̃. Sũt aũt gradus hi ex qbus ſcalę cõſtãt:& p quos ad ędificiorũ altiora cõſcẽdit̃ a gradiẽdo:hoc eſt eundo dicti:q̄ p eos dat̃. Et p ſimilitudinẽ ſcalaꝝ dicim⁹ gradũ cognationis:vt Paul⁹ iuriſconſult⁹ affirmat: & eſt gradus conſanguinitatis:habitudo perſonarũ diſtantium:qua cognoſcit̃ quanta diſtantia perſone inter ſe differant. ſm.b.Tho.iiij.ſen.di.xl.ar.ij.
Gradus itẽ ẽ gradiẽtiũ pedũ viciſſitudo. Interdũ gradus ẽ firmitas ſtãdi:A grad⁹ fit gradatim aduerbiũ: qd ſignificat per gradus:& ordinate:& lente.

G Rãmatica ẽ ſciẽtia ſcribẽdi:& cognoſcendi:quod pfert̃:ſm Ariſt.li.vi. Topicoꝝ. dicit̃ a γράμμα.τος.τό.qd ẽ littera.vñ γραμματικός.οῦ.ὁ.& qd ẽ litteratura & γραμματικός.οῦ.ὁ.litteratorius dicitur.
Grãmatica eſt ars litteraria quę in emẽdate loquendo ſcribẽdoq̄ cõſiſtit:vt littere ſuas cuſtodiant voces:& velut depoſitũ reddãt legentibus.

G Raſſator:grę.ὁδοιδόκος.ου.ὁ.vel φονεύς.έως.ὁ.& φονικός.ου.ὁ.mortifer.& φονοκτονεῖ.interficio dicitur. Eſt autem graſſator qui hoſtiliter gradit̃. Caliſtratus. Graſſatores:ſi prede cauſa id faciunt:proximi latronib⁹ hẽntur. Ucẽt a graſſor aris qd ſignificat gradiẽdo ſequire. Iuuenalis. ſubit⁹ graſſator agit rẽ: Nõ nũq̄ ſumit̃ p gradi:& ãbulat:q̄ꝗdẽ ẽ freqnẽtatiuũ de gradior. Neuius. Sepe hac eadem graſſatus via.

G RATIA χάρις.ιτος.ἡ.& χάρισμα.ατος.τό dicitur.& χαριτόω gratia impleo.
Gratia multipliciter accipit̃. Aliqñ.n.pro amore. Aliqñ pro cõceſſione beneficij ſeu alicuius indulgentię:vel autoritatis. Aliquando accipitur pro dono ſpiritus ſancti.
Gratia ẽ in q̄ amicitiarũ:& officioꝝ alteri⁹ memoria:& remunerãdi volũtas ptinet̃. ſꝫ Ciceronẽ i rhetoricis.
Gratia eſt p quã dicunt̃ homines rogãti gratias aliqd facere:nõ p re alia:nec vt ſibi q̄q̄ qui faciũt cuerat. ſꝫ vt cui faciũt:ſm Ciceronẽ li.ij. Rhetoricorum.
Gratia nihil aliud ẽ q̄ q̄dã inchoatio glorię in nobis:vel auxiliũ:quo indiget homo ad beatitudinem cõſequẽdam. ſm bea. Tho.ſcda ſcdę.q.xxiij.ar.iij.
Gratia ẽ virtus ſpecialis reddẽs gratiã benefactori:ſꝫ b.Th.ſcda ſcdę.q.cvi.ar.i.eadẽ Gratitudo dicitur.
Gratię a gręcis χάριτες dicũt̃ eo qd letitiã ſignificent. Nã & letari videntur:q dãt & accipiũt beneficiũ. Tres ideo eſſe fingunt̃ q: & benefici eſſe in alios debemus: & aliorum bñficia ſuſcipere:& his q in nobis liberales fuerũt retribuere. Dare aũt:& accipere:& retribuẽ:tres actus ſũt in ſe diſtincti. Alij dicũt ideo tres fingi:q: acceptũ bñficiũ cũ fęnore reddi dꝫ. Quapropter ſolebãt veteres ita gratias pingere:vt vna earũ auerſam faciẽ teneret:q̄ſi a nobis pfecta: Due vero nos aſpicerẽt:vt duplex nobis beneficiũ repẽdi oñderẽt. Unde hę tres pingebãt̃:q: bñficia ſine fuco eẽ debẽt & nullo tegi velamine. Itẽ nexę q: iſolubiles decet gratias eẽ & amicitię fędus ppetuũ eẽ. Horati⁹. Segneſq̄ nodũ ſoluere gratię: has qdẽ dicũt Ioue pre genitas qm̃ a Ioue oĩs pcedit gra. Itẽ mře Eurydomene:vel Eurymone:vel Eurymeduſe. Dr̃.n. Eurydomene ἀπὸ τοῦ εὐρὺ διδόναι.hoc eſt ab abũdãter dãdo Eurymone ἀπὸ τοῦ εὐρὺ νέμειν. hoc eſt abũdãter retribuẽdo: Eurymeduſe vo a ἀπὸ τοῦ εὐρὺ μέδω. hoc eſt rego. Qm̃ q̄ liberales & munifici ſunt ceteris impare cõſueuerunt. Alij ex Uenere & marte. Alij Dixere. Fingunt̃ lauari in acidalio fonte Orchomeni vrbis boetię qm̃ pura eẽ bñficia debẽt & nihil ſordiduꝫ hẽre:nullaq̄ ſpẽ retributiõis. ℭ Prouer.c.xxij.
Prouer. Melius eſt nomẽ bonũ q̄ diuitię multę:ſup argẽtũ.n. & aurũ gratia bona.
Paul⁹ ℭ Paulus ad Corinthios.
Ait dominus ad paulũ:ſufficit tibi gratia mea.
Petrus ℭ Petrus apoſtolus primę.c.iiij.
Vnuſq̄ſq̄ ſicut accepit gratiã i alterutrũ:illã ãminiſtrãtes ſicut boni diſpẽſatores multiformis gratię dei.
Augu. ℭ Aug.ſuper Ioannem.
Si grãs ideo dedit de⁹:q: dedit gratis:gratis ama. Noli ad pmium diligere deum:ipſe ſit pmium tuum.
ℭ Aug.de verbis apoſtolorum.
Si leuis morbus eẽt cõtẽneret̃:medicus nõ q̄reret̃. Si medic⁹ nõ q̄reret̃:morb⁹ nõ finiret̃:ideo vbi abũdauit pctm̃ ſupabũdauit & gratia. ℭ Aug.in Enchyridiõ.
Sola gratia diſcernit redẽptos a pditis:quos in vnum coaceruat maſſa perditionis:ab origene ducta tractionis.
ℭ Aug.li.de baptiſmo paruulorum.
Dei gratia cur ad iſtũ veniat:ad illũ nõ veniat. occulta cauſa eſſe põt iniuſta non poteſt.
ℭ Aug.de ſpiritu & littera.

Lex dei ciuitas eſt. lex data eſt vt gratia quereret. Gratia data eſt vt lex impleretur.

℄ Aug. de libero arbitrio: et habetur de cō. di. iiij. c. Gra.

Gratia que per Chriſtū datur nō ſolū peccatorū remiſſionē facit: ſʒ etiā vt lux impleat: vt natura liberet: ne peccatū dominet. Spiritus ē gratię dat fidē: que ēt nō petita a deo cōcedit: vt homini petenti: et alia pcedāt. Nam fides nō eſt liberi arbitrij tantū: ſed donū dei.

℄ Aug. in epiſtola ad Paulinum.

Operibus debitū redditur: gratia dat: gratis vñ et nūcupatur. Si aūt dixerit: ꝙ gratiā bene operandi fides mereatur: negare nō poſſumus. Immo gratiſſe ꝯfitemur. Si aūt ex fide quomodo gratis? Quod. n. fides meretur: cur nō potius redditur: ꝙ donatur? Nō dicat hoc hō fidelis: qz quū dixerit: vt merear iuſtificationē habeo fidē. Rñdetur ei ꝙ habes quod non accepiſti? Quū igitur fides impetrat iuſtificationē: ſicut vnicuiqʒ deus partitus eſt menſuram: et ipſius fidei nō gratiam de aliquid meriti precedit humani: ſed ipſa gratia meretur augeri vt aucta mereatur perfici.

℄ Aug. li. de natura et gratia.

Chriſti gratia ſine qua nec infantes: nec ętate grandes ſalui fieri pñt nō meritis redditur: ſʒ gratis datur: ꝓpter qd̄ gratia nominatur. ℄ Aug. de gratia: et libero arbitrio.

Gratia ad hoc datur: vt lex cōpleatur: vt natura liberetur: et peccatū nō dñet: vt velimus ſine nobis: operatur incipiens: qd̄ volentibus cooperatur perficiens. Sine illo aūt nihil operante: quū volumus ad bona nihil valemus.

℄ Ambroſius ſup Lucam.

Ambr. Vberior eſt grā: ꝙ petitio: ſemp. n. dominus plus tribuit: ꝙ rogatur. ℄ Ambroſius li. de officijs.

Gratia vehementior ē ad diligēdū: ꝙ natura. Reddendo vacuatur pecunia: gratia aūt et habēdo ſoluitur: et ſoluēdo retinetur. ℄ Amb. ſup illō mat. vi. pr̄ nr̄ q es i cęlis.

Vide ꝙ breuis ē oratio: et oium plena virtutū. primus ſermo quātę eſt gratię? O homo faciē tuā non audebas ad cęlū attollere: oculos tuos i terrā dirigebas: et ſubito accepiſti gratiā Chriſti: oīa peccata dimiſſa ſūt. Ex malo ſeruo factus es bonus filius. immo pſumeris de operatione tua ſʒ de gracia dei. Gratia. n. ſaluati eſtis: vt dicit apoſtolus nō. n. hęc arrogātia eſt: ſʒ fides prędicare qd̄ acceperis n̄ ē ſupbia. Sʒ deuotio. Ergo attole oculos ad patrē: q per lauacrū te genuit: ad patrē q per filiū te redemit: et dic pater noſter. bona pręſumptio: ſʒ moderata: patrē dicis quaſi filius. Sed noli ſpiritualiter tibi aliquid vēdicare: ſolus chriſti eſt pr̄ ſpiritualis nobis omnibus in cōmuni ē pater: qz illū ſolus genuit: qui nos creauit. ℄ Gregorius li. viij. moralium.

Grego. Dum nos gratia diuini reſpectus illuminat: cūcta mentis noſtrę nobis abſcondita manifeſtat.

℄ Jo. Chryſo. ſuper epiſtolam ad hebręos.

Joanis Chriſo. Aliquādo plerīqʒ et vitam habētes mūdā nō accipiūt gratiam. Quare? ne in ſuperbiā eleuentur: ne inflentur ventoſitate iactantię: ne altitudo muneris negligentiores efficiat. ℄ Bernardus de libero arbitrio.

Gratiam in tribus ꝯſiſtere arbitror. In odio pręteritorū: cōtēptu pſentium bonorū: et deſiderio futurorum.

℄ Bernardus ſermone. lxxvij.

Ber. Pręoccupatuʒ quippe ſecularibus deſiderijs animū declinatio ſancta deluitat: nec miſceri poterūt vana verisq; ęterna caducis ſpiritualia carnalibus ſumma imis: vt pariter ſapias: quę ſurſum ſunt: et quę ſup terraʒ.

℄ Bernardus ſuper cant. ſermone. liiij.

In veritate didici nihil ęque efficax eē ad gratiā ꝓmerendam retinendam: et recuperādaʒ: ꝙ ſi omni tēpore corā deo inueniaris nō altum ſapere: ſed timere ſicut ſcriptum eſt. Beatus homo qui ſemper eſt pauidus. Time ergo quū arriſerit grā: time quaʒ abierit: time quū denuo reuertetur: et hoc ē ſp pauidū eē. ℄ Ibidē.

Gratia balſamum puriſſimum eſt: et idio purum: ſolidū: et profundum vas requirit.

℄ Leo papa. et habetur. i. q. i. c. gratia. Leo

Gratia ſi nō datur gratis: vel accipitur: gratia nō ē. Simoniaci autem gratis accipiūt. Igitur gratiā q maxime in eccleſiaſticis ordinibus operatur: nō accipiunt. Si aūt nō accipiunt: nō habēt. Si aūt nō habēt: nec gratis: nec nō gratis cuiqʒ dare pñt: quid ergo datur pfecto qd̄ habēt. Quid aūt habēt? ſpiritū vtiqʒ mēdacij: quomodo hoc probamus? qz ſi ſpiritus veritatis teſtante ipſa veritate de qua pcedit gratis accipitur: ꝓculdubio ſpiritus mendacij eſſe cōuincitur: qui nō gratis accipitur vel datur. ℄ Menander. Mená.

καλὸν δὲ θησαυρὸς μακρὰ χάρις. i.

Pulcher aūt Theſaurus collatū beneficiū. ℄ Idē.

χάριν λαβὼν μέμνησο ... i.

Beneficiū quū acceperis repēſtiuū i tpe da. ℄ Idē.

χάριν χαρίζου ... i.

Gratiam gratis da inquantū potes iñ. ℄ Idem.

χάριτας ... καὶ λάμβανε. i.

Gratias iuſtas et da et cape. ℄ Idem.

χάριν λαβὼν μέμνησο. καὶ δοὺς ἐπιλάθου. i.

Gratiam quum acceperis in memoria habe. et quum dederis obliuiſcere. Lucianus. Lucia.

ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι. ἢν δὲ βραδύνῃ πᾶσα χάρις κενεή. μηδὲ λέγοιτο χάρις. i.

Celeres gratię dulciores. Si autem tardauerit

Omnis gratia vana: neqʒ diceretur gratia.

℄ Auſonius ita vertit. Auſoni.

Gratia quę tarda eſt ingrata eſt. Gratia namqʒ

Quū fieri pperat gratia grata magis. ℄ Idē aliter.

Si bene quid facias: facias cito. Nam cito actum.

Gratum erit. Ingratum gratia tarda facit.

℄ Dantes florentinus purgatorij cant. c. xviij. Dantes

El ſtudię de ben far gratia rinuerda.

℄ Fran. petrarcha. triumpho ęternitatis Frāci. petrar.

Ma tarde non fur mai gratię diuine

In quelle ſpero che in me anchor ſarano

Alte operatione et pelegrine.

G RATITVDO Uel gratiarum actio grę. εὐχαριστία. ας. ἡ. et εὐχάριστος gratus. et εὐχαριστῶ gratias ago dicitur.

Gratiarum actio ſiue gratitudo: eſt virtus ſpecialis reddens gratiam benefactori. ſʒ b. Tho. ſcđa ſcđę. q. cvi. ar. i. Gratias agere proprie eſt verbum oſtendere nos memores eſſe bñficij accepti. Habere gratias eſt animū. ac mentem gratam habere: et inuicem gratificandi voluntatem. Referre gratiā ē facto beneficiū: aut iniuriā acceptā cōpēſare. Sane notādum eſt. ꝙ dicimus hr̄e gratiā: et gratias: agere gratias non gratiam. Referre gratiam non gratias. Et ita eruditi ac probatiſſimi autores fere ſemper loquuntur.

℄ Paulus ad Teſſalonicenſes prime. c. v. Paulus

Semper gaudete: ſine intermiſſione. orate: in omnibus gratias agite. Hęc eſt enim voluntas dei in chriſto Jeſu non in omnibus vobis.

℄ Aug. ſup illō pſal. Tota die repleatur os meū laude. Augu.

Quid a tota die. i. ſine itermiſſiōe laudare? i pſperis qz ꝯſolaris: i aduerſis: qz corrigis: añqʒ eſſem: qz feciſti me. Quū eſſem: qz ſalutē dediſti: Quū peccaſſem: quia ignouiſti: Quū ꝯuerſus eſſem: qz adiuuiſti. Quū pſeueraſſem: qz coronaſti. ℄ Aug. ſup pſal. Cuſtodi animā meam quoniam ſanctus ſum.

Nō ē iſta ſupbia elati: ſʒ cōfeſſio nō ingrati: et hr̄e te cognoſcere: et nihil ex te habere: vt nec ſupbus ſis: nec igratus. Dic deo tuo ſctūs ſum: qz ſanctificaſti me: qz accepi: nō quę habui: qz tu dediſti: nō quę ego merui.

℄ Aug. in epiſtola ad Marcellinum.

Quid melius: ⁊ animo gerimus: ⁊ ore ꝓbamus: ⁊ calamo explanem⁹ iꝗ̃ deo gr̃as. Hoc nil dici breuius: nec audiri letius: nec intelligi grati⁹: nec agi fructuoſi⁹ pōt.
ℭ Augu. li. de verbis dñi ſermone. viij.

Siue nos accuſemus: ſiue deum laudemus: ſemper illi gratias agere ſtudeamus. a quo gratia gratis datur.
Ambr. ℭ Ambroſius ſuper Lucam: ſermone. v.

Nihil eſt qḋ dignum referre poſſimus pro ſuſcepta carne in Maria. Quid pro verberibus? Quid pro cruce obita? ⁊ ſepultura reddemus? Licet crucem ꝑ cruce: funus pro funere: Nunquid reddimus q̄ ex ipſo: ⁊ ipſum: ⁊ in ipſo habemus omnia? Reddamus igit̃ amorem pro debito: charitatem pro munere: gratiam pro ſanguine: pro precio pecuniam.
Io. chri. ℭ Jo. Chryſo. ſup Mattheũ home. xxv.

Optima beneficiorum cuſtos eſt ipſa memoria beneficiorum ⁊ perpetua confeſſio gratiarum.
ℭ Jo. Chryſo. in tractatu de Symbolo.

Admoneo vos: vt dominũ ſemper benedicatis. Si venerint mala benedicite: ⁊ diſſoluẽtur mala. Si ꝓſpera venerint bñdicite: ⁊ perſeuerabunt bona ⁊ proſpera.
Ber. ℭ Bernardus ſuper cantica.

Diſce inferendo gratias non eſſe tardus: non ſegnis Diſce ad ſingula dona gratias agere.
ℭ Idem ſuper cantica. ſermone. xij.

Non omnis gratiarũ actio accepta eſt deo: Niſi que de cordis pudicitia: ⁊ vera ſimplicitate procedit. Pudicam ſane dixero propter eos qui de malis actibus ſuis gloriantur: deo gratias dicere ſolẽt: quaſi deus in ore ipſorũ letetur. Et infra.

Verã adiũxi pp hypocritas qui deũ quidẽ de bonis ſuis verbotenus glorificantes: corde retinent: qḋ ore pręhuerũt. Illi impie mala ſua ꝑo: Iſti dei bona fraudulenter intorquent ſibi. ℭ Bernar. ibidem.

De omni bono apparenti a nobis referant̃ deo laudes: Idq̃ nõ fiat queadmodũ ab hypochritis: nec ſola cõſuetudine: ſicut a ſecularibus: ſed nec quadã neceſſitate: vt iumenta: ferendis oneribus applicantur: Sed ſicut decet ſanctos ſinceritate fida: deuotione ſollicita: hilaritate grata: Sed non diſſoluta.
ℭ Bernardus ſuper cant. ſermone primo.

Quotiẽs tentatio ſuperat̃: aut vitiũ ſubiugat̃: aut imminens periculũ declinat̃: aut laqueus inſidiãtis deprehẽdit̃: aut annoſa ⁊ inueterata queq̃ ãie paſſio ſemel ꝑfecteq̃ ſanat̃: aut multũ diuq̃ cupita: ⁊ ſępi⁹ petita virtus tandẽ aliqñ dei munere obtinent̃: totiens perſonare dꝫ gr̃arum actio: ⁊ vox laudis. Debet ad ſingula queq̃ beneficia bñdici deus in donis ſuis. Alioquin ingrat⁹ reputabitur: quũ diſcuſſio venerit: qui nõ pōt dicere deo: Cantabiles mihi erãt iuſtificationes tuę. ℭ Ber. ad Imericũ cancellarium.

Danti rependi gęq̃ gratius ab accipiẽte nõ pōt q̃ſi gratũ habuerit: qḋ gratis accepit: Nam ſpiritum gratię contumeliã facit: qui beneficium danti ię grata mente nõ ſuſcipit. ℭ Caſſio. ſup illud. Uolũtarie ſacri. tibi.

Volũtarie deo ſacrificant qui inter anguſtias paſſionũ iugiter gratias agunt.
ℭ Caſſio. ſup illud. Quoniã miſericordia tua.

Cassio. Iugiter ſibi ſubuenire facit: cui collatum beneficium ante oculos ſemper aſſiſtit.
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola. lxxx.

Seneca Sapiens omnia examinabit ſecum: quantum accipit: a quo ⁊ quando: vbi: quemadmodum. Itaq̃ negamus quenq̃ ſcire gratiam referre niſi ſapientem.
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola. lxxxiij.

Hoc certe iuſticię cõuenit: ſuã cuiq̃ reddere bñficio gratiã: iniurię ratiõnẽ: aut certe malã gratiã. ℭ Ibidẽ.

Non oẽs grati ſciunt debere beneficiũ. Poteſt ẽt: ⁊ imprudẽs: ⁊ rudis: ⁊ vnus de turba. Ignorat aũt quantum pro re debeat. ℭ Idem epiſtola. lxxxiij.

Sapiẽti notũ quãti res queq̃ taxanda ſit: Nã ſtultus: ⁊ ſi bone voluntatis eſt: aut minus: q̃ dꝫ: aut tempore: aut quo non dꝫ reddit loco: aut ad quod reddendũ eſt effundit atq̃ abijcit. ℭ Ibidem.

Nemo etiam referre gr̃am ſcit niſi ſapiẽs. Stultus aũt queadmodũ pōt refert. Sciẽtia illi potius: q̃ voluntas deeſt. Uelle nõ diſcitur. Sapiens omnia inter ſe comparabit: Maius enim aut minus ſit: q̃uis idem ſit tempore: loco: cauſa. ℭ Ibidem.

Gratus ſum: nõ vt alijs mihi libenti⁹ ꝑſt: prior irretitus exẽplo: Sed vt rẽ iucũdiſſimã faciã. ℭ Ibidẽ.

Credamus itaq̃ nihil eẽ grato animo honeſtius. Dẽs hoc vrbes: omnes etiam ex barbaris regionibus gentes cõclamabunt: in omni iudiciorum diuerſitate referendam bene merentibus gratiam: omnes vno ore affirmabunt. In his diſcors turba conſentiet.
ℭ Seneca li. de beneficijs.

Beneficiorũ memoria ſeneſcere non debet. ℭ Ibidem.

Acceptũ bñficiũ ęternę memorię infigẽdũ eſt. ℭ Ibidẽ.

Gratus etiam ſi a ſeruo ſuo beneficium accipit: exiſtimat: non a quo: ſed quid acceperit.
ℭ Ariſtoteles li. iiij. ęthicorum. Aristo.

Laus ⁊ gratiarũ actio debetur danti: ⁊ non accipienti.
ℭ Ariſtoteles lib. v. ęthicorum.

Oportet regratiari. vel famulari ei qui gratiam facit.
ℭ Ariſtoteles lib. viij. ęthicorum.

Retributio poſſibilis eſſe dꝫ: nõ condigna: vt patet de deo ⁊ parẽtibus: quibus nõ poſſumus ęquale reddere.
ℭ Ariſtoteles li. ix. ęthicorum.

Magiſtris: dijs ⁊ parentib⁹ non pōt reddi ęquiualens.
ℭ Cicero li. ij. de finibus bonorũ ⁊ malorũ. Cicero

Volo ⁊ eſſe: ⁊ haberi gratus. ℭ Cicero ibidem.

Nec enim ſi tuã ob cauſam cuiq̃ cõmodes beneficium illud habendum eſt: ſed feneratio: nec gratia deberi videtur: ei qui ſuam ob cauſam cõmodauerit.
ℭ Cicero Rhetoricorum veterum lib. i.

Nã ſi his q imprudẽter lęſerũt ignoſci ꝯuenit: his q neceſſario ꝓfuerunt hẽri gr̃am nõ oportet. ℭ Idẽ li. ij.

Impudens eſt qui pro beneficio: non gratiam veram mercedem poſtulat. ℭ Ibidem.

Contra aũt de pecunia ratiocinari ſordidũ eſt: quum de gratia referẽda deliberat̃. ℭ Cicero in philippicis.

Cui gr̃a tãta referri nõ pōt: quãta debetur: habenda tamen tanta eſt: q̃ maximã animi tam capere poſſint.
ℭ Plutarchus in Apophthegmatibus. Plutar.

Cato ſenior aiebat male pro collato beneficio gratiã nõ reciperet: q̃ ꝓ illata iniuria ſuppliciũ nõ ſubiret: ⁊ his ſemꝑ oĩbus q deliquerunt: ꝑter q̃ ſibi veniam dare.
ℭ Plautus in rudente. Plaut.

Addecet bene merenti beneferre gratiam.

Grauitas gręce βαρος. τος. π. ⁊ βαρυς. τος. ο. grauius dicitur.

Eſt autem graue quod eſt natum ferri ad medium: ſm Ariſto. lib. i. de cęlo ⁊ mundo.

Grauiſſimũ eſt qḋ ſubſtat oĩb⁹ dorſum latis: ſꝫ Ariſt. ibidẽ. Et ẽ graue ꝑ abuſionem: qḋ nos grauat: ⁊ moleſtia afficit: hinc ſenect⁹ grauis morb⁹ grauis: dolor grauis. Quã qui talia ferunt. vellẽt tãq̃ onus graue deponere. Ita ⁊ cõſtãtẽ ac prudentia p̃ditũ grauẽ dicim⁹: q̃ nec precib⁹: nec minis nec alia paſſione mouetur. a recto. Oppoſitũ faciunt q leues ſunt. Ouidius. Tu leuior folijs iũc quũ ſine põdere ſucci. Hinc grauitas que eſt firmitas: ac cõſtãtia animi ⁊ in vultu: morib⁹: verbis: rebus agendis quedam ſeueritas.

Gubernare eſt rem ad debitũ finẽ cõuenienter ꝑducere. ſm. b. Tho. ſcḋa ſcḋę. q. cij. ar. ij.

Gubernatio eſt executio prudẽtię: ſm. b. Tho. prima ſcḋę. q. xxij. ar. i. κυβερνάω. gręce guberno latine dicit̃.

- Gula eſt inordinat⁹ appetit⁹ delectabiliū ſꝫ guſtū: ꝛ eſt pcm̄. Ex.b.Tho.ſa ſę.q.cxxxxviij.
  - Mortale. Quū qs delectationi ciboꝝ ꝛ pot⁹ inhęret: ꝑatus.ſ.cō̄ pcepta dei agere: vt delectationes hmōi conſequatur.
  - Veniale. Quum eſt immoderata concupiſcentia delectabilium guſtus: Ita tamen q̄ propter hoc nihil ageret pręter legem dei.
  - Gn̄ale habens ſpēs v. in hoc verſu ſubſcripto cōtētas. Vñ ar.iiij.
    - Quantum ad comeſtibile: triplex contingit inordinatio.
      - Prima quātū ad ſubſtātiā dr̄ laute: quū cibaria nimis pcioſa q̄runtur. Laute.
      - Secunda quātū ad qualitatē: quū nimis accurata cibaria quęruntur. Studioſe.
      - Tertia quantū ad q̄litatem dr̄ nimis: quum maior debito q̄titas ſumitur. Nimis.
    - Quantuꝫ ad moduꝫ comeſtionis ꝛ contingit inordinatio duplex.ſ.
      - Prima quum nimium pręuenitur tempus cibi: ꝛ dicitur. ¶ Pręppere:
      - Secūda quūꝫ non ſeruatur debitus modus: ꝛ dicitur. Ardenter.
  - Capitale q̄ ex inordinato appetitu delectabilium guſtus deordinat̄ homo. ar.v.ꝛ.vi.
    - Ex parte Aię.iiij.
      - Primo acies mentis vel rationis per fumoſitates ciborum: ꝛ dicitur. Hebetudo ſenſus.
      - Secundo Affectus qui deordinatur cōſequenter per defectum rōnis: ꝛ dicitur. Inepta lęticia.
      - Tertio locutio quę deordinatur ſuperfluis ꝛ inhoneſtis: ꝛ dicitur. Multiloquiū: ꝛ Turpiloquium.
      - Quarto actus exterior: q deordinat̄ p⁹ defectum rōnis: cuius erat exteriora cōponere ꝛ dr̄. Iocularitas: vel ſcurrilitas.
    - De quibus vide in gula quid dicat. Grego. Nonnulla.
    - Ex parte Corporis — Conſequitur emiſſio quarundam ſuperfluitatum: ꝛ dicitur. Immundicia.

Verſus.

Pręppere: Laute. Nimis: Ardenter: Studioſe.

GVLA grę. λαιμαργία.ας.ἡ.ꝛ λαιμαργος.ου.ο.guloſus ꝛ helluo: ꝛ λαιμος.ου.ο.gut̄ dr̄. Et eſt gula imoderata cibi auiditas: vel inordinatus appetit⁹ cibi ꝛ potus.ſꝫ.b.Tho.ſa ſę.q.cxlviij.ar.i.ꝛ Alb.magnū in cōpendio ſuo li.iij.ca.xx. Hinc degulo verbuꝫ: hoc eſt gulę trado Plautus. Poſtq̄ꝫ degulato patrimonio pauper eſt factus. Hinc guloſe.i.auide. Hinc etiam ingluui-

Erodi. es.i.ventris rapacitas. ¶ Exodi.c.xxxij.

Prouer. Et ſedit popul⁹ mādūcare ꝛ bibere: ꝛ ſurrexerūt ludere. ¶ Prouerbiorum.c.xxi.

Qui diligit epulas in egeſtate erit. Qui amat vinuꝫ: ꝛ pinguia nō ditabitur. ¶ Prouerbiorum.c.xxiij.

Noli eſſe in cōuiuijs potatoꝝ: nec in comeſſationib⁹ eorum: q carnes aduehē dū cōferūt: Quia vacātes potibus: ꝛ dātes ſymbola cōſument̄.

Eccl'ia. ¶ Eccl'ia.c.vij.

Melius eſt ire ad domū luctus: q̄ꝫ ad domū cōuiuij: In illa.n.finis cunctoꝝ ā monetur hoīum: ꝛ viuens cogi-

Plaut⁹ tat: qd futurū ſit. ¶ Paulus ad Roma.ca.xiiij.

Is qui manducat non manducantem non ſpernat: ꝛ qui non manducat manducantem non iudicet.

Augu. ¶ Aug.li.de doctrina xp̄iana: ꝛ hr̄ di.xli. Quiſquis.

Quiſqs rebus pręcereūtibus reſtrictius vtitur q̄ꝫ ſeſe habent mores eoꝝ cū qbus viuit: aut intēperās: aut ſupſticioſus eſt. Quiſquis vero ſic eis vtit̄: vt metas conſuetudinis bonoꝝ inter quos verſat̄ excedat: aut aliqd ſignificat: aut flagitioſus ē. In oībus.n.talib⁹ nō vſus eoꝝ: ſꝫ libido in culpa eſt. Quid igitur locis ꝛ tēporibus ꝛ perſonis cōueniat diligenter attendendum eſt: nec temere flagicia.repręhēdamus. Fieri.n. pōt: vt ſine aliquo vitio cupiditatis: vl' voracitatis pręcioſiſſimo cibo ſapiens vtatur. Inſipiens aūt fędiſſima gulę flāma in viliſſimum bolus ardeſcit.

¶ Aug.li.q.euāgeliꝫ: ꝛ hr̄ di.xij. Illa aūt.

Nō vſus: ſꝫ cōcupiſcētia repręhendēda eſt. Nō.n.intereſt oīno qd alimētoꝝ ſumas: vt ſuccurras neceſſitati corporis: dūmodo cōgruat in generib⁹ alimētoꝝ his cū qbus tibi viuēdū eſt. Neqꝫ quātū ſumas intereſt multū: quū videamus alioꝝ ſtomachū citius ſaturari cibis: ꝛ eos cū illis ipi pro quo ſatientur ardenter intollerabiliter: ꝛ oīno turpiter inhiare.

¶ Aug.in glo.ſup illud ad Ro.xiiij. Noli pp eſcā deſtruere opus dei: oīa qdē mūda ſūt.

Nō pp porcū: ſꝫ pp pomū mortē pm⁹ hō inuēit. Et Eſau pimatū ſuū: non pp gallinā: ſꝫ pp lenticulā perdidit.

¶ Aug.li.de verbis dn̄i: ꝛ hr̄ di.xli. Nō cogāt̄.

Nō cogant̄ diuites pauperū cibis veſci. Vtant̄ cōſuetudine infirmitatis ſuę: ſꝫ doleāt aliter ſe nō poſſe ſuſtētare. Si cōſuetudinē mutant: ęgrotāt: vtantur ſuperfluis: dēt inopibus neceſſaria: vtant̄ pcioſis: debet pauperibus vilia. ¶ Augu.li.ix.confeſ.

Hoc me docuiſti deus: vt quēadmodū medicamēta: Sic alimēta ſūpturus accedā. Sꝫ dū ad qetē ſacietatis ex indigentię moleſtia trāſeo: in ipſo trāſitu inſidiat̄ mihi laqueus cōcupiſcentię. ¶ Ibidem.

Quū ſal⁹ ſit cā edēdi: ꝛ bibēdi adiūgit ſe tāq̄ꝫ pediſſequa picnloſa iucūditas: que plerūqꝫ pire conatur: vt eius.ſ.cā fiat qđ ſalutis cā facere me dico vel volo.

¶ Aug.li.ſermonum. ſermone primo.

Caro iumentū eſt: quod eſt freno: ꝛ ſame domandum qđ de via quę ducit hieruſalem excludere conatur.

¶ Hiero.ep'la ad Furiam de viduitate ſeruande.

Non Aethnę ignes: nō vulcania tellus: Nō Veſuuius: ꝛ olimpus: tātis ardorib⁹ ęſtuāt: vt iuueniles medullę

vino plene: ⁊ dapibus inflammate.

¶ Hieronymus li. ij. contra Iouinianum.

Eſus carniū: ⁊ potus vini ventriſq̄ ſaturitas ſeminaria ſunt libidinis. ¶ Hieronymus ep̄la. lxxxxv.

Cato domāda: vt ceſſorē ſcūm moderato' atq̄ cōpoſito potet inceſſu. ¶ Hiero. epiſtola. lxxx.

Cibuſ ſit boluſculū ⁊ ſimilis: raroq̄ piſciculi: ⁊ ne p̄cepta gulę lōgius trahā. Sic ſemp comedas: vt ſemp eſurias: vt ſtatim poſt cibum poſſis legere: pſallere: ⁊ orare. ¶ Hieronymus ad Helbiam.

O miſerabiles: quorū palatū nō niſi ad precioſos cibos excitatur. ¶ Hierony. epiſtola. lxxxxiiij.

Infęlices ſunt qui maiorem habent famem: q̄ȝ ventrem.

¶ Hier. ꝯ Iouinianū: ⁊ hr̄ de Cō. di. v. Ne tales.

Ne tales accipiamꝰ cibos: quos aut difficulter digerere aut comeſtos magno paratos: ⁊ pditos labore doleamus. Holerū ⁊ pomoꝝ: ac leguminū facillior apparatus ē: ⁊ arte impēdijſq̄ coquorū nō indiget: ⁊ ſine cura ſuſtētat hūmanū genus moderatę ſūptus. Q̄ nec auide deuorat: q̄ irritamēta gulę nō hȝ: ⁊ leuiore digeſtione decoquit̃. ¶ Hiero. cōtra Iouinianū.

Hęc ſunt ſibila ſerpentis antiqui. His conſilijs draco d̄ paradiſo hominem expulit.

Ambr. ¶ Ambroſius ſuper Lucam li. v.

Indecorum eſt homines curare de cibo: qui militant dei regno. Nouit rex quemadmodum familiam paſcat: ⁊ veſtiat. Et ideo dixit. Iacta cogitatum tuum in domino: ⁊ ipſe te nutriet.

¶ Ambroſius in ſermo. de ieiunio.

Male domine ſeruitur gulę: quę ſemper expetit: nunquā expelletur. Quid enim inſatiabiliuſ ventre? Hodie ſuſcipit: cras exiget. Quum impletus fuerit diſputat̃ de continentia: quum digeſſerit: vale virtutibus dr̄.

¶ Idem libro. iij. de officijs.

Conuiuia extraneorum occupationes habent. Subrepunt fabulę: ⁊ propter voluptatem pocula. Grego.

¶ Gregorius moralium libro primo.

Nōnulla ſūt vitia quę a conuiuijs ſepari: aut vix: aut nūq̄ poſſunt pene oēs epulas comitat̃ voluptas. Nā quū corpus in refectionis delectatione reſoluit̃: cor ad inane gaudiū relaxatur. Unde ſcriptū ē. Sedit populus mâducare ⁊ bibere: ⁊ ſurrexerunt ludere. Pene ſemp epulas loquacitas ſequit̃. Quumq̄ vēter reficit̃ lingua effrenat̃. Unde diues apud inferos in lingua cruciabat̃. ¶ Gregorius homelia. xi. ſup illō Mathei. ij. p aliā viā reuerſi ſunt in regio. ſuam.

A regione noſtra ſupbiendo: inobediēdo: viſibilia ſequēdo cibum vetitum guſtando: diſceſſimus. Sed ad eā neceſſe eſt: vt flendo: obediendo: viſibilia contemnēdo carnis appetitus refrenando: redeamus.

¶ Gregorius moralium lib. xxx.

Neq̄ ad conflictū ſpiritualis agonis conſurgit̃. Si non prius in noſipſos hoſtis poſitus gulę. ſ. appetitꝰ edomatur. ¶ Gregorius ibidem.

Incaſſum contra exteriores hoſtes in campo bellum geritur: ſi intra ciuitatis męnia inſidians ciuis habet̃.

¶ Gregorius in expoſitione beati Iob: ⁊ habetur de con. di. v. Quinq̄.

Quinq̄ modis nos vitiū gulę tētat. Aliqñ nāq̄ indigētię tp̄a p̄uenit. Aliqñ tp̄a nō p̄uenit: ſȝ cibos lautiores quęrit. Aliqñ quę ſumēda ſunt procurari accuratius expetit. Aliquādo aūt ⁊ qualitas ciborū: ⁊ tēpus congruit. Sed ipſa quātitate ſumendi menſura refectionis excedit. Nonnunq̄ ⁊ abiectius eſt q̄ deſiderat̃: ⁊ tn̄ in ipſo eſtu immenſi deſiderij deterius peccat.

¶ Gregorius moralium lib. xxx.

Sic voluptas plerūq̄ ſub neceſſitate ſe palliat: vt vix eā pfectus quiſq̄ diſcernat. Nā dū ſolū debitum neceſſitas petit: voluptas explere d̄ſideriū ſuppetit. Et tāto gula ſecurius in p̄ceps ruit: q̄to ſub honeſto noīe neceſſitatis expellēde ſe cōtegit. ¶ Grego. in paſtorali.

Coquorū princeps muros Hieruſalē deſecit. Q̄ dū vēter ingluuie tēdit̃: virtutes aię luxuria deſtruuntur.

¶ Bernardus ad abbatē Cluniaceñ. ep̄la. ij. Ber.

Inter prādia q̄rū ſames dapibus tm̄ aures paſcunt̃ rumoribus: quibus totus intētus modū neſcias in edēdo: ⁊ ibidē fercula ferculis apponunt̃: ⁊ quāȝ p ſolis carnibꝰ a q̄bus aliquotiēs abſtinet̃: gaudia piſcium corpora apponunt̃: ⁊ quū priorib̃ ſaturatꝰ fueris: ſi ſecūdos. ſ. piſces attigeris: vr̄ tibi nō guſtaſſe piſces tāta q̄ppe accuratione: ⁊ arte coquoꝝ oīa apparant̃: q̄tenus quattuor: aut quinq̄ ferculis deuoratis: priora nō impediūt nouiſſima: nec ſaturitas minuit appetitū. Palatū q̄ppe dū nouellis ſeducit̃ cōdimentis: paulatiȝ diſueſcit ad cognita. Poſt vēter q̄deȝ tumeſcit: onerat̃. Sȝ varietas tollit faſtidiū. ¶ Ibideȝ.

Quis dicere ſufficit quot modis: (vt de cęteris taceā:) ſola oua v̄tant̃. Uerſant̃: durant̃: liquant̃: q̄doq̄ diuiduntur: ſubuertunt̃: diuidunt̃: ⁊ nūc q̄dē frixa: nūc aſſa: tūc farſa: nūc mixtiȝ: nūc ſigillatiȝ apponunt̃. Ut q̄d hęc oīa? niſi vt ſoli faſtidio ꝯſulat̃. ¶ Ibidem.

Dū oculi colorib̃: palatū saporib̃ aliciunt̃: infęlix ſtomachꝰ: cui nec colores lucēt: nec ſapores demulcent: dū oīa ſuſcipere cogit̃ oppreſſus magis obruit̃: q̄ȝ reficit̃: ⁊ quū crebris ructibꝰ ſe repletū indicet: nūdum curioſitas ſatiat̃. ¶ Bernar. ſup Can. homelia. xxxi. ſup illud. Qui voluerit aiam ſuā ſaluā facere.

Quid hic vos dicitis obſuatores ciboꝝ neglectores morū Hypocras ⁊ Socrates docēt aias ſaluas facere i hoc mūdo? Xp̄s ⁊ diſcipuli eiꝰ pdere? Quē vos e duobus ſeq̄ vultis magiſtrū? Manifeſtū ſe facit q diſputat h̄ oclis: hoc capiti: hoc ſtomacho nocet. ¶ Ibidē

Legumina vētoſa ſūt. Caſeꝰ ſtomachū ḡuat. Lac capiti nocet: potū aquę pectꝰ nō ſuſtinet. Quare hoc ē: vt totis fluuijs: agris: hortis: ⁊ cellarijs vix inueniat̃ poſſis q̄ comedas. Puta q̄ſo te monachū eē ñ medicū: ñ d̄ ꝯplexiōe iudicādū ſȝ d̄ pfeſſiōe. ¶ Idē ep̄la ad Ful.

Quō ignis ⁊ aq̄ ſimul eē ñ pñt ſic ſpūales ⁊ corporales dilicię in eodē ſe nō cōpatiunt̃. Ubi crapulā ructantis inter pocula Chriſtus ſenſerit vina ſua dulciora ſuper mel ⁊ fauū mēti propinare dedignat̃: vbi curioſa diuerſitas ciborū paſcit ventrē: celeſtis panis ieiunam deſerit mentem. ¶ Hugo lib. de clauſtro aię. Hugo.

Affluentiā ciboꝝ comitari ſolet inſolētia v̄borū. Saturitatē vētris ſeq̄tur leuitas opis: ⁊ vanitas mētis: vñ ſedit populꝰ mâducare: ⁊ bibere: ⁊ ſurrexerūt ludere.

¶ Idem in ſumma diſciplinali.

Sunt qui ſupſtitioſum nimis in pręparādis cibis ſtudiū adhibēt infinita frixuraꝝ ⁊ cōdimētorū genera excogitātes: modo calida: mō frigida: modo aſſa: modo elixa: mō pipere ⁊ huiuſmodi ſaporibꝰ cōdita ſm̄ cōſuetudinem mulierum pręgnantium deſiderantes.

¶ Laertiꝰ Diog. de vita ⁊ moribꝰ philoſophoꝝ. Laer. Dioge.

Interrogatus Diogenes quę hora eēt cōſationi ꝯgrua. Ait habēti q̄ comedat hora ē ꝯgrua: quū fameſcit: ñ habēti v̄o quū hr̄e pōt ¶ Sene. ad Luciliū ep̄la. xx.

Venter pręcepta non audit.

¶ Seneca ad Lucillium epiſtola. lxxxxix. Seneca

Multos morbos multa fercula faciunt.

¶ Cicero Tuſculanarum quęſti. l. v. Cicero

Quū Dionyſius tyrannus cęnaſſet: negauit ſe d̄lectatū eē in cibo. Rñdet coquꝰ. Minime mirū. Quia ꝯdimēta deficiūt. Qui quū quęreret: quę eēnt illa. Rñdit: labor: ſudor: curſus: fames: ſitis. Talibꝰ. n. lacedemoniorū epulę ꝯdiunt̃. ¶ Luciꝰ Apu. de aſino aureo. Luciꝰ apuleiꝰ

Non immerito medici fidi: cibo ⁊ crapula diſtentos ſęua ⁊ grauia ſomniare autumant.

¶ Lactantius firmi lib. vi. diui. inſtitu. Lactā.

Turpe eſt ſapienti:ſi ventri:⁊ gulę ſeruiat. Si vnguenti oblinitus:at floribus coronatus incedat:q̄ qui facit at vtiq̄ inſipiēs:⁊ ineptus:⁊ nihil eſt.

¶ Frāciſc⁹ petrarcha de remedijs vtriuſq̄ fortunę.

Doleo. Gula ſollicitor. Rñdeo. Prope id q̄dem nulla res tā viles:tā ſollicitos vos h̄z. Terrarū tractus: cęliq̄ ⁊ maris abdita penetratis. Meditati eſtis rhetia:⁊ hamos ⁊ viſcū:⁊ laqueos:⁊ rapaces impios rapere:⁊ ꝑdari vobis docuiſti ad nil aliud:niſi vt gulę ſatiſfiat. Quā nō mō explendo:ſed onerādo fatigatis:⁊ anguſtum ventrē varia arte laxatis:ac punitis obſequēdo cui aliquāto vtilior fames eēt vtiliſſima vō ſobrietas.

¶ Frāciſcus petrarcha ibidem.

Gaudeo. Lautis ⁊ multiplicibus vtor cibis. Rñdeo pp crapulā multi ꝑierūt. Qui aūt abſtinēs ē:adijciet vitā. Ipſe demū ꝓfeſſor voluptatis Epicurus tenuē victū q̄ſi vnicū auxiliū ſuę ꝓfeſſionis:⁊ laudauit:⁊ coluit. Cibus.n.tenuis:ac modic⁹ ſiccos:validoſq̄:⁊ aſpectu placidos:ac odore corporis:nec ſibi nec alijs moleſtos facit. Vict⁹ aūt crapulę madidos eſtuātes:⁊ remulos:⁊ olētes:⁊(vt Ciceronis vtar v̄bis)ſudātes ⁊ ructātes facit:vt aſpectu videat̄:q̄d interſit īter frugalitatē ⁊ crapulā. ¶ Plautus in Muſtellaria.

Plaut⁹. Aedes plenas eſſe conuiuarū ⁊ mulierū miſerū ē opus.

¶ Iuuena'is ſatyra prima.

Iuue. Sed,quis ferret iſtas.
Luxurię ſordes?quanta eſt gula?quę ſibi totos
Ponit apros?animal propter conuiuia natum.
Pena tamen pręſens quum tu deponis amictus
Turgidus:⁊ crudum pauonem in balnea portas.
Hinc ſubitę mortes:at q̄ intēſtata ſenectus.
It noua:nec triſtis per cunctas fabula cenas.
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

¶ Iuuenalis ſatyra.ij.

Multos ſępe video quos ſępe eluſus ad ipſum
Creditor introitum ſolet expectare macelli.
Et quibus in ſolo viuendi cauſa palato eſt. ¶ Ibidē.
Interea guſtus elementa per omnia quęrunt:
Nunq̄ animo precijs obſtantibus. Interius ſi
Attendas:magis illa iuuat.quę pluris emuntur.

¶ Ibidem.

Bucę
Noſcenda eſt menſura tuę.

¶ Iuuenalis ſatyra.xi.

Nec cupias mullum:quum ſit tibi gobio tantum
In loculis. ¶ Ibidem.
Quis enim te deficiente crumena.
Et creſcente gula manet exitus? ¶ Ibidem.
Non pręmaturi cineres:non funus acerbum.
Luxurię:ſed morte magis metuenda ſenectus.

Ouidi. ¶ Ouidius libro tertio artis amandi.

Carpe cibos digitis. Eſt quidam geſtus habendi:
Ora nec immunda tota perunge manu. ¶ Ibidē.
Priamides Helenen auide ſi ſpectet edentem
Oderit:⁊ dicet ſtulta rapina mea eſt.

¶ Martialis lib.v.ad Caropinum.

Improbius nihil eſt hac Caropinę gula.

Mar. ¶ Martialis libro.ix.in amicos fictos.

Hunc quem cęna tibi:quem menſa parauit amicum
Eſſe putas fidę pectus amicitię?
Aprum amat:⁊ mullos ⁊ ſumen:⁊ oſtrea:non te.
Tam bene ſi cęnam noſter amicus eris.

¶ Martialis libro.xij.

Non albana nihil ſit comeſſatio tantis
Nec capitolinę:pontificū q̄ dapes
Imputet ipſe deus nectar mihi:fiet acetum:
Et vaticani perfida vappa cadi.
Conuiuas alios cęnarum quęre magiſter
Quos capiant menſę regna ſuperba tuę.

¶ Horatius ſermonum li.ij.ſatyra.ij. Horti⁹
Ieiunus raro ſtomachus vulgaria temnit.

¶ Horatius ſermonum.libro.ij.ſatyra.vij.

Nempe inamareſcunt epulę ſine fine petitę:
Illuſiq̄ pedes vitioſum ferre recuſant
Corpus. ¶ Horatius epl'arū lib.i.epl'a.iiij.
Me pinguē ⁊ nitidū bene curata cute viſes:
Si ridere voles Epicuri de grege porcū.

¶ Dantes purgatorij.cap.xxij.

Tuta ſta gente che piangendo canta: Dantes
Per ſeguitare la gola oltra miſura.
In fame e in ſete qui ſi rifa.ſancta.

¶ Frāciſcus petrarcha ſoneto.vij. Frāci. petrar.

La gola:il ſomno ⁊ locioſe piume
Hano del mondo ogne virtu ſbandita.
Et e dal corſo ſuo quaſi ſmarita
Noſtra natura e vincta dal coſtume.

Habere g̃.εχειν ⁊ εχω habeo dr̃. Hr̃e aūt dicimus id quo libere vti vel frui poſſum⁹:quū volum⁹ ſꝫ.b. Tho.prima pte.q.38.ar.i. Per methaphorā ſignificat occupare tenere. Virg. Hoſtis hr̄t muros. Interduꝫ habitare. Idē. Quę loca:qui ve habeāt homines. Nonnunq̄ intelligerē. Terentius hēs omnē rē. Aliquādo facere. Cicero. Quo ſcelere impulſus mare haberet infeſtum vno myoparone. Eodē quit quo tu orbē terrę. Habere rē eſt coire. Hr̄e rē litigare. Bene hr̄e incolumē eſſe. Male hr̄e ęgrotare. Hr̄e iter proficiſci. Habere v̄ba loqui. Hr̄e rōneꝫ reſpicere. Item habeo cōuenire Ciceronē.i. Cicero eſt mihi cōueniēdus:⁊ ſic de reliquis. Ab habeo fit habito frequentatiuū. Virgilius atq̄ hūiles habitare caſas:hic ē habitaculū.

Habilitas eſt mediū inter potentiam vel ſubiectū:⁊ actū:ſeu formā ſm.b. Tho.prima pte.q.xlviij.ar.iiij. Eſtq̄ habilitas aptitudo:⁊ venit ab habilis hoc ē ꝓ viribus apt⁹. Virg.nāq̄ humeris de more habilē ſuſpenderat arcū Venatrix. Et habiliter apte:⁊ habitus de quo infra:quę omnia ab habeo deducuntur.

Habit⁹ ē q̄dā q̄litas acq̄ſita ex frequentatis actibus:vel ex vnō multū vehemēti:quo aīa faciliter diſponitur ad aliq̄d faciēdū. Differt aūt a diſpoſitione:q̄r habit⁹ eſt de difficili mobilis a ſuo ſubiecto. Diſpoſitio v̄o de facili mobilis ſꝫ Ariſto.li.ꝑdicamētoꝝ.

Habitus eſt q̄litas de difficili mobilis:q̄ ho pōt vti:quū voluerit reddens opationē delectabilē.b. Tho.xij.q.xlix.arti.ij.⁊ ſic eſt prima ſpecies qualitatis.

Habitus prout eſt ꝑdicamentū importat habitudinē indumenti ad indutū.b. Tho.prima ſecūdę.q.xlix.ar.i.

Habitus eſt corporꝫ:⁊ eoꝝ quę circa corpus ſunt adiacētia ſm Gilibertum porrectanū lib.vi.principiorum.

Habit⁹ ē ſꝫ quē ad aliq̄d nos hēmus:bñ vel male ſꝫ.b. Tho.prima pte.q.83.ar.ij.⁊ ſic poſt prędicamentum.

Habitus religionis eſt obſeruantia regularis: pertinēs ad tria principalia vota:vt ſignum obligationis.hea. Tho.ſecunda ſecundę.q.clxxxvi.arti.vij.

Halo eſt circulus cauſatus ex vapore humido: exiſtens in aere circundans ſolem vel lunam: ⁊ huiuſmodi ſm.b. Tho. Quo.libro.iij.q.xiiii.arti.i.

Hereditas grece κληρονομια.ασ.η.⁊ κληρονομεω. Heredito dr̃. Et eſt ſucceſſio in vniuerſuꝫ Ius q̄d defunctus habuit.vt.l. Nihil de ver.ſi.

Heres g̃.κληρον.ομοσ.ου.ο.dr̃ ⁊ ē ille q̄ ꝑncipalia alicui⁹ bona ꝑcipit:ñ aūt q̄ munuſcula ei⁹ capit.ſꝫ.b. Tho.ſup epl'aꝫ Pauli ad Roma.viij.lec.iij.co.iiij.dicūt aūt hereditas:⁊ hęres ab herēdo:h̄ ē arcte īſidēdo. Nā q̄ hęres ē heret:h̄ ē ꝓxim⁹ ē ei cui⁹ ē hęres lꝫ non nulli heredē dictū velit:q̄ her⁹ fiat:h̄ ē dñs bonorū q̄ ad eum perueniunt. Ab hęres fit cohęres:i qui ſimul hęres inſtitutus eſt:⁊ hęres qui extra hereditatem eſt:⁊ heręditate priuatur:vnde fit verbum exhe-

redo a quo exheredatio. Hinc etiā hereditarius: hoc ē ad hereditatē ptinens hereditari⁹ morbus q parentū vitio nobis cōtingit: hinc heredipeta: q blāditijs muneribus: ⁊ alijs artibus ſubornat morituros: vt ab eis heredes inſtituantur. Hereo aliquādo pro dubito ponitur: quoniam qui in aliqua re dubitant: non mouentur. Cuius frequentatiuum heſito: heſitatio dubitatio. Heſitabundus: valde dubius.

HAERESIS greca dictio eſt αἱρεσις.ιος.η. Diciturq ab electione. Quoniā vnuſquiſq eligit diſciplinam: quam putat eſſe meliorē ſm Hieronymum in epiſtola ad Galathas: ⁊ habetur. xxiiij. q. iij. cap. Hereſis. Uidetur deduci ab ερειδω: quod eſt innitor: ⁊ firmo latine: vel ab αἱρεομαι. quod eſt opto ſeu eligo.

Hereſis rōne pertinacie eſt ſpēs peccati in ſpiritū ſāctū .ſ. īpugnatio veritat ſꝫ. b. Th. iiij. ſen. di. xiij. q. ij. ar. ij.

Hereticus, quid ſit. Uide infra in pſenti capitulo autoritates beatorum Auguſtini ⁊ Hieronymi incipientes. Dixit apoſtolus. Qui in eccleſia: ⁊ Hereſis grece.

℄ Auguſtinus in lib. de baptiſmo ⁊ habetur de Con. di. iiij. cap. Non dubito. Augu.

Non dubito cathecuminū catholicum diuina charitate flagrantem heretico baptizato anteponere.

℄ Auguſtinus in expoſitionem pſal. quarti: ⁊ habetur de Con. di. ij. cap. prima hereſis.

Prima hereſis in diſcipulis Chriſti: velut in duritia eius ſermonis facta eſt. Quū. n. diceret. Niſi quis māducauerit carnē meā: ⁊ biberit ſanguinem meū: non habebit vitā eternā. Illi vero nō intelligētes dixerūt ad inuicē. Durus eſt hic ſermo. Quis eū pōt māducare.

℄ Aug. ⁊ habetur. xxiiij. q. i. Ubi ſana.

Vbi ſana fides nō eſt nō pōt eſſe iuſticia: qꝛ iuſtus ex fidē viuit. Neq ſchiſmatici aliqd ſibi ex iſta mercede promittant. Quia ſimiliter vbi charitas non eſt: non poteſt eſſe iuſticia. Dilectio enim proximi malū non operatur: quam ſi heretici haberent: non dilaniarent corpus Chriſti: qđ eſt eccleſia catholica.

℄ Auguſtinus ⁊ habetur. xxiiij. q. iij. Adeo.

Adeo diuina prouidentia multos diuerſi erroris hereticos eſſe permittit: vt quū interrogant nos ea que neſcimus ſic diſcutiamus pigriciam: ⁊ diuinas ſcripturas capiamus: propterea apoſtolus ait: vt pbati manifeſti fiant. Hij aūt a deo probati ſunt: qui bene poſſunt docere.

℄ Aug. ⁊ habetur. xxiiij. q. iij. Dixit.

Dixit apoſtolus hereticū hominē poſt primā ⁊ ſecūdam correctionē deuita. Qꝛ ſubuerſus ē huiuſmodi: ⁊ peccat in ſemetipſo dānatus. Sꝫ qui ſentētiā ſuā, q̄uis falſam: atq puerſam nulla ptinaci animoſitate defendunt: pſertim: quā non audacia ſue pſumptionis pepererint. Sꝫ a ſeductis atq in errorē lapſis parētib⁹ acceperūt: Querūt aūt cauta ſollicitudine veritatē corrigi parati quū inuenerint. Nequaq ſūt inter hereticos deputādi. ℄ Aug. cōtra Manicheos ⁊ habet xxiiij. q. iij. Qui in eccleſia.

Qui in eccleſia Chriſti morbidū aliquid prauūq qđ ſapiūt ſi correcti ⁊ ſanū rectūq ſapiāt reſiſtūt cōtumaciter ſuaq peſtifera ⁊ mortifera dogmata emendare nolunt ſed defenſare perſiſtunt heretici ſunt.

℄ Aug. lib. ij. contra Manicheos.

Ille gladium accipit qui nulla ſuperiori ac legitima poteſtate vel iubente vel concedente in ſanguinem alicuius armatur. Porro illud Hyeronymi quo eccleſia negatur aliquem perſequi non ita intelligendum eſt vt generaliter eccleſia nullū perſequatur: ſed q nullū iniuſte perſequat. Non enim omnis perſecutio culpabilis eſt ſed rationabiliter hereticos perſequimur ſicut ⁊ Chriſtus perſecut⁹ eſt eos quos de templo expulit.

℄ Hier. in epi. ad Galathas: ⁊ hr̄. 24. q. iij. Hereſis. Hiero.

Hereſis grece ab electiōe dr̄ q. ſ. eā ſibi vnuſqſq eligat diſciplinā quā putat eē meliorē. Quicūq igit aliter ſcripturā intelligit: quā ſenſus ſpūs ſancti flagitat: a quo ſcripta licet ab eccleſia nō receſſerit. Tamē hereticus appellari pōt. Et de carnis operibus eſt eligēs que peiora ſunt. ℄ Hieronymus in Eſaiā: ⁊ habetur de peni. di. i. Omnis iniquitas.

Omnis iniqtas: ⁊ oppreſſio: ⁊ iniuſticia iudiciū ſāguinis ē. Et lꝫ gladio nō occidas: voluntate tū intericis.

℄ Hieronymus ⁊ hr̄ xxiiij. q. iij. Reſecande.

Reſecande ſunt putride carnes: ⁊ ſcabioſa ouis a caulis repellenda: ne tota domus maſſa: corpus ⁊ pecora ardeant: corrūpant: putreſcāt: intereāt. Arius in Alexandria vna ſcintilla fuit: ſed quoniā ſtatim oppreſſus nō eſt per totū orbē eius flamma populata eſt.

℄ Joannes Chryſ. ſuper Mattheum. Joānes chryſ.

Sicut cauēdi ſūt: qui hn̄t ſpeciē bone vite: pp dogma nequitie. Sic ⁊ hij qui itegre fidei: ⁊ doctrine ſūt: ⁊ turpiter viuūt. ℄ Bernardus ſuper cantica. Ber.

Plus longe nocet falſis catholicus: q ſi veri⁹ appareat: heretic⁹. ℄ Leo pp. ⁊ hr̄. xxiiij. q. iij. Quid autē. Leo pp

Quid aūt iniquius ē: q ipſa ſapere ſapientioribus doctoribuſq nō credere. Sꝫ in hanc inſipiētiā cadunt quicūq ad cognoſcendā veritatē aliquo impediunt obſcuro nō ad pphetcias voces apoſtolicas lr̄as euangelicas autoritates: ſed ad ſemet ipſos recurrunt. Et iō magri erroris extitūt: qꝛ veritatis diſcipuli nō fuerūt. Inno.

℄ Innocētius pp ⁊ hr̄. xxiiij. q. i. Heretici.

Heretici: quū a fide catholica deſtiterint perfectionem ſpiritus quam acceperant amiſerunt.

℄ Hylarius lib. ij. de trinitate. Hyla.

De intelligentia hereſis nō de ſcriptura eſt: ſenſus ⁊ nō ſermo fit crimen. ℄ Ouid. Metamor. li. primo. Ouidi⁹

Sed immedicabile vulnus
Enſe recidendū ē: ne pars ſyncera trahat. ℄ Iuue. Iuue.
Sicut grex totus in aruis
Unius ſcabie cadit ⁊ prurigine porci.
Uuaq contacta liuorem ducit ab vua.
℄ Dantes inferni. cap. viiij. Dātes.
Maeſtro quali ſono quelle genti
Che ſepeliti dentro da queſte arche
Si fan ſentire cum ſuſpir dolenti?
Et elli a quei ſon lhereſiarche:
Collor ſequaci dogne ſecta: ⁊ multo
Piu che non credi ſon le tombe charche.

HEbdomada greca dictio eſt ἑβδομας.αδος.η. Et eſt ſpacium ſeptem dierum. Nam ⁊ ἑβδομαιος.ου.ο. ſeptimus dicitur.

HEbetudo venit ab hebeo quod grece αμβλυνομαι. ⁊ αμβλυς.εος.ο. habes ⁊ obtuſus dicitur.

Hebetudo ſenſus opponitur acuitati ei⁹. Et ē debilitas mētis in ꝯſideratione ſpūaliū. Et ē pctm̄ inqꝫ iū ē voluntaria ſꝫ. b. Tho. ſa ſe. q. viij. ar. vi. Dicit aūt hebetudo ab hebeo habeo: hebeo vero dr̄ ab hebes nomine: qđ proprie ſignificat obtuſum: ⁊ carentē acumine. Cicero. alias hebetiora: alias acutiora videantur corpora: vnde per methaphorā hebes ingeniū dicim⁹: ſicuti etiā obtuſum. Ab hebeo, fit hebeſco: hoc ē hebetior fio: ſicut hebeo ſignificat habeo ſum: ⁊ hebeto obtūdo: a quo fit hebeteſco: qđ pprie de viſu ⁊ oculis dr̄: quū oculorum acies minuitur: tolliturq: ⁊ hebetudo ipſa obtuſitas mentis: ingenij: viſus: ⁊ huiuſmodi.

HErmaphroditus is dicitur qui habet vtrunq ſexū. Maſculinū ſcilicet ⁊ femininū: dicit q ab ἑρμῆς ου.ο. qđ eſt Mercurius ⁊ αφρος.ου.ο. ſpuma .i. Uen⁹ que ex marina ſpuma nata dicitur: de hoc. Ouidius li. iiij. metamorphoſeos.

Mercurio puerum ⁊ diua Cithereide natum

Naiades Idcirco enutriuere ſub antris:
Cuius erat facies in qua materque paterque
Cognoſci poſſent. Nomen quoque traxit ab illis.

Hierarchia dictio greca eſt ἱεραρχία ... Et ē ſacer principatꝰ ſꝫ b. Dioni. c. vi. celeſtis hierarchie.

Hilaritas grece ἱλαρότης ... Et ē gaudij vel exultationis in facie declaratio ſꝫ b. Tho. iij. ſen. di. xxvi. q. i. arti. iij.

Hyperdulia eſt potiſſima ſpēs dulie ex vnde ad deū ſm b. Tho. ſecūda ſcdē. q. ciij. ar. iiij.

Hyperdulia ē adoratio minor latria: ꝛ maior dulia q̄ mater xp̄i adorari dēt: vt mr̄ xp̄i dicta ab ὑπέρ qđ ē ſuper ꝛ dulia. Quid aūt ſit dulia: ꝛ vnde dicat. Uide ſupra in dulia. Quid latria: vide infra in latria.

HYPOCRISIS greca dictio ē ὑπόκρισις ... ꝛ ὑποκρίνω ſimulo dicitur. Et eſt ſimulatio aliene perſone. Ideo ſemper eſt peccatū: ꝛ eſt vitium iactantie ſm b. Tho. ſecunda ſecunde. q. iij. ar. ij.

Hypochriſis poteſt a nobis dici diſſimulatio: nam componitur ab ὑπό quod eſt ſub: ꝛ κρίσις iudicium: quaſi ſit iudicij ſubiectio: nā aliud in re: aliud in iudicio hominum ſe oſtendit: qui hypocreſeos crimine laborat.

Hypochrita ὑποκριτής ... Et dici pōt ſimulator vł diſſimulator ſꝫ Iſidoꝝ li. Ethymologiaꝝ.

¶ Iob. cap. xiij.

Nō veniet in cōſpectu dei ois hypocrita. ¶ Iob. c. xv.

Cōgregatio hypocrite ſterilis: ꝛ ignis deuorabit tabernacula eorū qui munera libenter accipiant: concepit dolorem ꝛ peperit iniquitatem: ꝛ vterus eius pparat

Iob. dolos. ¶ Iob. cap. xxvij.

Que ē. n. ſpes hypocrite ſi auare rapiat: ꝛ ñ liberet deꝰ aiaꝫ eiꝰ? Nunqd deus audiet clamorē eius: quū venerit ſup eū anguſtia? aut poterit in oīpotente declarari ꝛ inuocare deū oī tpe. ¶ Eccleſiaſtes. c. viij

Eccleſiaſtes Vidi impios ſepultos: qui etiā quū adhuc viuerēt in loco ſcto erāt ꝛ laudabant in ciuitate: quaſi iſtorū operum. Sꝫ ꝛ hoc vanitas eſt. ¶ Iſaias. cap. ix.

Iſaias Eccl'iaſtici. Ois hypocrita eſt ꝛ nequā. ¶ Eccleſiaſtici. cap. i.

Ne fueris hypocrita in cōſpectu hominū: ꝛ nō ſcādaliꝫeris in labijs tuis. ¶ Eccleſiaſtici. cap. xix.

Hiere. Eſt qui nequiter humiliat ſe: ꝛ interiora eius plena ſunt dolo. ¶ Hieremias. c. viiij.

In ore ſuo pacē cū amico loquitur: ꝛ occulte ponit ei inſidias. Nunqd ſup his nō viſitabo? dicit dñs aut in gēte huiuſcemodi nō vleiſcetur anima mea.

¶ Mathheus cap. vi.

Mat. Quū ergo facis elemoſynā noli tuba caner ante te: ſicut hypocrite: faciūt in ſynagogis: ꝛ in vicis: vt honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis: receperunt mercedem ſuā. ¶ Mattheus ibidem.

Quū aūt oratis nō eritis ſicut hypocrite: qui amant in ſynagogis: ꝛ in angulis platearū ſtantes orare: vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis receperunt mercedem ſuam. ¶ Mattheī cap. vij.

Attendite a falſis prophetis: qui veniūt ad vos in veſtimētis ouiuꝫ intrinſecus aūt ſunt lupi rapaces. A fructibus eorū cognoſcetis eos. ¶ Marcus. c. xij.

Mar. Cauete a ſcribis qui volūt in ſtolis ambulare: ꝛ ſalutari in foro: ꝛ in primis cathedris ſedere in ſynagogis: ꝛ primos diſcubitus in cenis: qui deuorāt domos viduarū ſub obtentu prolixe orationis: hij accipient plixius iudicium. ¶ Lucas cap. vi.

Lucas Hypocrita eijce primū trabē de oculo tuo: ꝛ nūc pſpicies: vt educas feſtucā de oculo fratris tui. ¶ Aug. de cōi vita clericorū: ꝛ habetur. xij. q. i. Nolo vt aliquis.

Qui enim hypocrita eſt mortuus eſt.

Aug. ¶ Aug. in ſermone: ꝛ hr̄. xij. q. i. Certe ego.

Nolo hr̄e hypocritas. Malū. n. eē quis neſciat? Malū eſt cadere a pposito: ſed peius eſt ſimulare ppoſitus. ¶ Aug. in ſermone domini in monte.

Quiſqs appetit videri qđ ñ ē hypocrita ē. Simulat. n. ſe iuſtū: nec exhibz: qz totū fructū i laude hoīuꝫ pōit. ¶ Aug. ſup illud Iob. xvij. Que ē ſpēs hypocrite.

Hypocrita qui latine dī ſimulator: auarus eſt. Qui duꝫ iniqs agens deſiderat de ſanctitate venerari: laudē vite rapit aliene. ¶ Aug. ſuper pſal. lxiij.

Simulata eqtas nō ē equitas: ſed iniqtas duplex: qz iniquitas eſt ꝛ ſimulatio. ¶ Aug. ſup illud Mattheī vij. Qui veniūt ad nos in veſtimentis ouium.

Quū ceperint aliquibus tentationibus ea ipſa vel ſubtrahi vel negari: q̄ iſto velamine conſecuti ſunt vel cōſequi cupierunt. Tūc neceſſe eſt vt appareat vtrū ſit lupus in pelle ouina: an ouis in ſua.

¶ Hieronymus in epiſtola ad filiam Mauricij.

Sancta magis eſſe: q̄ videri ſtude.

¶ Hieronymus ſup illud Mattheī. vj. Populus hic labijs me honorat. Hiero.

Qz ſtrepitu labiorū bñdicūt dñm: ꝛ immundi mēte veritati interius cōtradicūt. ¶ Idē ſup Iſaiā. li. vi.

Si caſtū me ſimulo ꝛ aliud eſt in cōſcientia: habeo gloriam mercenariā: ſed ſupplicia peccatoris: ꝛ in cōparatione duorū malorū leuius eſt in aliū apte peccare: q̄ ſimulare ꝛ fingere ſanctitatem.

¶ Ambro. li. de officijs: ꝛ hr̄. xi. q. iij. Si quis vero. Ambr.

Veritas ea regula ē: vt nihil facias cōmendandi tui cā quo minor alius fiat. Neqs ſi qd boni opis habeas id ad deformationē alterius: ꝛ vituparationem exerceas.

Nō defendas improbū: ꝛ ſancta indigno cōmittēda: non arbitreris: neqs iterū arguas: ꝛ impugnes: cuiꝰ crimē nō dephenderis. ¶ Ambroſiꝰ lib. ij. de officijs.

Quales haberi volumꝰ: ꝛ tales ſimꝰ. ¶ Amb. in ſmone habito de Dominico Abraam ꝛ hr̄. xxii. q. v. Cauete.

Cauete fres mēdaciū. Qz oēs qui amāt mendaciū filij ſunt diaboli: nō ſolū in falſis vbis: ſed etiā in ſimulatis opibus mendaciū eſt. Mendaciū nāqs eſt ſe xp̄ianū dicere ꝛ opa Chriſti nō facere. Mendaciū eſt epiſcopū: ſacerdotem: vel clericū ſe profiteri: ꝛ contraria huic ordini operari. ¶ Ambro. in ſermone.

Latet plerūqs ſub triſti amictu laſciuia: ꝛ de formis horreor vili veſte obtegit: vt ſecreta petulantiuꝫ tegant animorum. ¶ Grego. lib. i. moralium. Grego.

Vbi peccatori terrā ingredienti duabus vijs. Duabꝰ quippe vijs terram peccator ingreditur: quādo: ꝛ dei ēiqđ ope exhibet: ꝛ mūdūqđ per cogitationem querit.

¶ Gregorius lib. iiij. moralium.

Omnis hypocrita corpus per abſtinentiam afficit: Sed tamen per amorem glorie mundo viuit.

¶ Idem lib. viij. Moralium.

Hypocrita paratior eſt mori q̄ corripi. Redargutiōe deterior redditur: ꝛ quaſi dire percuſſionis eſtimat iaculū puritatis verba. ¶ Gregorius ibidem.

Simon crucē portans nequaqs morit. Quia ois hypocrita corpus quidē per abſtinentiaꝫ afficit: ſed tñ per amorem glorie mundo viuit. ¶ Ibidem.

Non indues veſtē ex lana linoqs cōtextā. Per lanaꝫ ſimplicitas: p linū ſubtilitas dēſignat. Et nimirū veſtis q̄ ex lana linoqs contexit linū interius celat: lanāqs exterius demōſtrat. Ueſtē ergo ex lino lanaqs cōtextam induit: qui in locutione: vel actione: qua vtit intꝰ ſubtilitatē malicie cooperit: ꝛ ſimplicitatē foris innocentie oſtendit. ¶ Gregorius lib. viij. moraliū.

Quid i actis ſuis opibꝰ hypocrita ſperat: niſi reuerētiā honoris: gl'iā laudis: a melioribꝰ metui ſāctꝰ ab oībꝰ vocari. Ecce quō adulterat liqr balſāi. ¶ Gr. li. xi. mor.

Hypocrite q̄ exteriꝰ hoībꝰ placēt: eo ſe interiꝰ aſpicere negligūt: totoſqs ſe vbiqs primoꝝ fūdūt. Et ſāctos ſe eē exiſtimāt qz ſic ſe hēri ab hoībꝰ pēſant. ¶ Greg. li. xv. mor.

Vult hypocrita ſcire diuina eloquia:nec tamen facere:
vult docte loq;nec tñ viuere. ¶ Grego.li.xvi.mora.
Hypocrite añ diſtrictū iudicē excuſationē de ignorātia
habere nō poſſūt. Quia dū ante oculos hoīuʒ oēm mo
dū ſanctitatis oſtēdūt:ipſi ſibi ſunt teſtimoniū:qz bñ
viuere non ignorant. ¶ Grego.li.xvi.moraliū.
Hypocrite per cās dei intentioni deſeruiūt ſeculi: qz p
ipſa quoqz q̄ ſe agere ſancta oſtendunt: non cōuerſa
tionē q̄rūt hoīuʒ:ſed auras fauorū. ¶ Idē li.xx.mo.
Hypocrita vt ſine fine cruciet̄:viuere ſine fine cōpellit̄:
vt cui⁹ vita hic mortua fuit in culpa:illic ei⁹ mors vi
uat in pena. Dicat ergo. Luet q̄ facta omnia: nec tñ
conſumetur:qz cruciatur ⁊ non extinguitur:moritur
⁊ viuit:deficit ⁊ ſubſiſtit:finitur ſemp ⁊ ſine fine eſt.
¶ Grego.mora.xxiij. ⁊ habet̄ di.xli.ſepe ſe.
Sepe ſe vita ingerūt: ⁊ ſe eſſe virtutes mētiunt̄. vt tena
citas parſimonia:effuſio largitas:crudelitas zel⁹ iu
ſticie:remiſſio pietas velit videri. ¶ Greg.mo.li.32.
Vitia ſe ſimulāt ſepe virtutes. Nā diſſoluta remiſſio q̄
ſi māſuetudo: ⁊ pietas hētur:effuſio miſericordia cre
dit̄. Malorū pertinacia conſtantia dr̄:timor incom
petens humilitas putatur:vocis ſuperbia vera liber
tas eſtimatur: ⁊ pigricia q̄nqz quaſi quietis cōtinen
tia attendit̄: ⁊ inquietudo vigilantia nominatur.
¶ Gregorius in regiſtro.
Hypocrite veſte deſpecti ſunt: ⁊ corde tumēt: ⁊ quaſi in
hoc mundo cuncta deſpiciunt. Et tamen ea q̄ mundi
ſunt cuncta ſimul adipiſci q̄runt.
¶ Jo.Chryſo.ſuper Mattheum.
Joan. Chryſo. Herodes deuotionē p̄mittit:ſed gladiū acuit: ⁊ maliciā
cordis depingit colore humilitatis. Huius pſonā re
preſentant hypocrite:qui dū ficte deū q̄runt:illū nū
q̄ merētur inuenire. ¶ Jo.Chryſo.ſup Matt.
iij. Niſi abundauerit iuſticia.
Phariſeorū iuſticia erat in oſtentatione opis: ⁊ nō in re
ctitudine intentionis:in locutione:nō in opere:in cor
poris afflictione:non in mandatorū obſeruatione in
minoribus obſeruantiis:relictis grauioribus legis.
¶ Jo.Chryſoſto.ſuper Mattheū.vij.
Nulla res ſic exterminat bonū:ſicut ſimulatio. Nā ma
lū ſub ſpecie boni celatū.dū nō cognoſcit̄ nō cauetur.
¶ Jo.Chryſoſto.ſuper Mattheū.vij.
Lupus tectus pelle ouina p vocē cognoſcit̄: ⁊ per actū
ouis:ballat inclinata deorſum:lupus vlulat ꝯ celuʒ.
Hoc ſupbie:illud humilitatis ſignū:ouis herbā man
Iſido. ducat:lupus carnē. ¶ Iſido.li.x.ethymologiarum.
Hypocrita greco ſermone in latino ſimulator interpre
tat̄. Qui dū vitiis malus ſit bonū ſe eſſe palā oſtēdi
tur. Hypocrita enim falſum criminū iudiciū inter
terpretatur. ¶ Iſidorus de ſummo bono li.iij.
Non ſemper latent hypocrite. Nāmetſi in principio ſui
q̄dem nō pateant:prius tamē q̄ vita eorū puniatur:
q̄ ſimulate vixerint deteget̄. Omne ſyncerū p̄manet
q̄ aūt ſimulata ſunt:diu eſſe nō poſſunt.
¶ Iſidorus de ſummo bono lib.iij.
Omnia vitia poſſunt a ſimplicibus perpetrari. Simu
latio vero ⁊ hypocriſis non cōmittuntur:niſi a male
aſtutis per calliditatem valentibus vitia ſub ſpecie
virtutis celare:modo veram ſanctitatem abijcere.
Ber. ¶ Bernardus ſuper cant.ſermone.lxvij.
Hypocrite veniunt in veſtimentis ouiuʒ ad demendas
oues ⁊ ſpoliādos arietes. Hii oues ſunt habitu:aſtu
cia vulpes. Actu crudelitatē lupi habēt:neqz ē apud
eos virtutes colere:ſed iniqua tolerare quaſi quodā
Seneca virtutis intuitu. ¶ Seneca ad Luciliū epl.xiij.
Illud te ammoneo ne eorū more q non proficere:ſed con
ſpici cupiunt facias aliq̄ q̄ in habitu tuo aut genere
vite notabilia ſint. Aſperū cultū ⁊ vitioſum caput: ⁊
negligentiorē barbā: ⁊ indictū argēto odiū: ⁊ cubile
humi poſitū: ⁊ quicquid ad laudē peruerſa via ſequi
tur.euita. ¶ Seneca epiſtola.xiij.
Nempe propoſitū eſt ſecūdū naturā viuere. Hoc autē
contra naturā eſt torquere corpus ſuū ⁊ faciles odiſ
ſe mundicias: ⁊ ſqualorē appetere: ⁊ cibis non tantū
vilibus vti:ſed horridis. ¶ Seneca epiſtola.xiij.
Multorū q̄ imbecillia ſunt latent vitia. Inſtrumenta il
lis explicande nequitie deſunt:ſic tuto ſerpens peſti
fera tractat̄:dū riget frigore:nō deſunt tñ illi vene
na:ſed torpent. Multorū crudelitas:luxuria: ⁊ ambi
tio vt patria peſſimis audeat fauor fortune defuit.
¶ Seneca ad Lucillium epi.lxxx.
Virtutē bonā ſequit̄ fide:q ſe non exornat ⁊ pingit:ſed
idē ſine denunciato videat̄ ſine imperatus:at ſubito
nihil ſimulatio p̄ficit. veritas in oēm partē eadē eſt.
¶ Seneca ad Lucilliū epiſtola.lxxx.
Vis videri ab hoībus an non? Nunq̄ bone honeſtatis
eſt longa ſimulatio. Quid de alienis moribus: ⁊ iuis
iudices:multi ſunt obligandi:pauci ſunt offerendi.
¶ Seneca ad Lucillium epiſtola.lxxxvij.
Multo magis ad rē pertinet qualis tibi q̄ qualis aliis
videaris. ¶ Seneca ad Lucil.epiſtola.lxxxvij.
Nunq̄ bona fide vitia māſueſcunt. Tigres ⁊ leones nū
q̄ feritatē exuunt:aliquādo ſubmittunt. Et quū mi
nime expectaueris exaſperatur toruitas mitigata.
¶ Seneca in prouerbiis.
Malus vbi ſe bonum ſimulat:tunc eſt peſſimus.
¶ Ariſtoteles lib.viij.ethicorum. Ariſto.
Qui fingit ſe amicū: ⁊ nō eſt:peior eſt eo q facit falſam
monetam. ¶ Cicero lib.i.officiorum. Cicero
Compendiaria eſt via ad gloriā:vt qualis quiſqz hēri
vult:talis ſit. ¶ Cicero lib.de amicitia.
Aperte enim odiſſe vel amare:eſt magis ingenui:q̄ frō
te occultare ſententiā. ¶ Cicero li.de amicitia.
Simulatio in omni re eſt vitioſa. Tollit enim Iudiciuʒ
veri:idqz adulterat:tum amicitie repugnat.
¶ Vale.maxi.li.vij.titulo. Sapiēter dicta aut facta. Vale. Maxi.
Socrates expedita ⁊ cōpendiaria via eos ad gloriā pue
nire dicebat:q id agerēt:vt q̄les videri vellēt:tales
ēt eēnt. Qua quidē p̄dicatiōe aperte monebat:vt ho
mines ipſaʒ potius virtutē haurirent:q̄ vmbraʒ ei⁹
ꝯſectarent̄. ¶ Laer.Dio.de vita ⁊ morib⁹ philoſo. L.dio.
Nulle ſunt occultiores inſidie:q̄ hee q̄ latent in ſimula
tiōe officij:aut in aliquo neceſſitudinis nomine. Nā
eū qui palā eſt aduerſarius:facile cauēdo vitare po
tes: ⁊ troianus equ⁹ iccirco fefellit:qz formā miner
ue mētitus eſt. Dicebat Diogenes phūs. ¶ Ibidē.
Inimici peſſimi ſunt:fronte hylaris:corde vero triſti.
¶ Ex primo Epigrammaton. Ex.i. Epi.
μισω τον αγδεα τον διπλον πεφυκοτα
χελεσιν λοϛδιει. πολεμιον δ' ε τοιϛ τροποιϛ. L.
Odi virum duplicem natum
Bonum ſermonibus:inimicum autem moribus.
¶ Juuenalis ſatyra.ij. Iuue.
Frontis nulla fides. Quis enim non vicus abundat.
Triſtibus obſcenis? Caſtigas turpia:quum ſis.
Inter Socraticos notiſſima foſſa cynedos.
¶ Juuenalis ibidem.
Hunc ego fatis
Imputo:qui morbum vultu inceſſuqz fatetur.
Horum ſimplicitas miſerabilis:his furor ipſe
Dat veniam. Sed peiores qui talia verbis
Herculis inuadunt: ⁊ de virtute locuti
Clunem agitant.

Hiſtoria dictio greca ē. ἱστορέω.ας.ι. τι ἱστορεω hiſto
riarū narro dicit̄. Eſt aūt hiſtoria rex geſtaʒ expo
ſitio. Differtqz ab annalibus: qḋ hiſtoria eſt gen⁹ an
nales vo ſpecies. ſunt.n. annales rerū geſtarū narra
tiōes: ⁊ pluriū ānorū obſeruato cuiuſcūqz ordine an

al. Sicuti diarium eſt hiſtoria: q̄ p ſingulos dies ſcri bit: z a grecis ἐφημερίς.ίδος.ἡ. Iuuenalis. In cu⁹ manibus ſeu pinguia ſuccina triſtes cernis ephemeridas. Hiſtoria do vtrunq̄ cōprehendit ex Aulo gellio.noc.at.lib.v.c.xviij. Seruius tñ ſup p̄mo Aeneidos al'r ſenſit: z male vt reor. Preterea ānales maximi dicebanť a pontificib⁹ maximus facti: qbus dată ptās erat memoriā rex geſtarū in tabulas referēdi.

b H OMO grece ἄνθρωπος.ου.ὁ.ἡ.dr̄. Eſt aūt homo aial rōnale: z mortale. Dicitur q̄ nō ab humo: vt Uarro ingt: qm̄ id eſt cōe oib⁹ animalib⁹: ſed a ↄcordia: nā ὁμόνοια.ας.ἡ. cōcordia eſt. z cōſenſus: z .ὁμονοέω qđ eſt cōcordo conſentio. Eſt .n. homo omniū animaliū maxime ſociabilis. Quare a cōſortio: z cōcordia hoiem dictū exiſtimamus. Nā z ὅμοιος.ου.ὁ. ſimilis: z. ὁμοιότης.ητος.ἡ. ſimilitudo dicit. vnde homographia ſimilis ſcriptura: ſiue pictura. Homonymus eiuſdem nominis. Homoptopon ſimiliter cadens. Uirg. Sz neq̄ currentē: nec ſe cognouit euntē. Tollētem q̄ manu ſaxūq̄ immane mouentē. Homotoleuton ſimiliter deſinens: quū plures dictiones in eandez vocem terminantur. Ab homo veniunt ei⁹ diminutiua. Homuncio: Homūcul⁹: z humuntul⁹: q grece ἀνθρωπάριον dicit: z Homicida: homicidiū: humanuſ z humanitas: de quibus infra. ℂ Geneſis.c.i. dixit deuſ.

Gene. Faciamus hominē ad imaginē: z ſimilitudinē noſtraz. ℂ Geneſis cap.ix.

Ad imaginē dei q̄ppe factus eſt homo. ℂ Job.c.viij.

Sicut vmbra ſunt dies nr̄i ſuper terrā. ℂ Job.c.xiij.

Job. Quaſi putredo cōſumendus ſum: z quaſi veſtimentū quod comeditur a tinea. ℂ Job.c.xiiij.

Homo natus de muliere: breui viuēs tpe: replet multis miſerijs. Qui q̄ſi flos egredit: z cōteritur: z fugit velut vmbra: z nūq̄ in eodē ſtatu p̄manet. ℂ Job.c.16.

Ecce enim breues anni tranſeunt: z ſemitā p quam nō reuertar ambulo. ℂ Job.c.xxv.

Homo putredo: z fili⁹ hoīs vermis. ℂ Job.c.xxxiiij.

Dauid Deficiet ois caro ſimul: z homo in cinerem reuertetur. ℂ Dauid ps.viij.

Quid ē hō: q̄ memor es ei⁹: aut fili⁹ hoīs qm̄ viſitas eū minuiſti eū paulominu⁹ ab angelis: glīa z honore coronaſti eū: z ↄſtituiſti eū ſup op̄a manuū tuaȝ. ℂ Ibi.

Omnia ſubieciſti ſub pedib⁹ eius. oues z boueſ vniuerſas inſuper z pecora campi. Uolucres celi z piſces maris: qui perambulāt ſemitas maris. ps.xxxviij.

Vniuerſa vanitas ois hō viuēs: verūtñ in imagine p̄tranſit hō. Sed z fruſtra cōturbatur. Theſaurizat: z ignorat cui cōgregauit ea. ℂ Pſalmus.lxxxix.

Anni nr̄i ſicut aranea meditabunť: dies annoȝ nr̄oȝ in ipſis ſeptuaginta anni. Si autez in potentatibus octoginta ānt: z ampli⁹ eoȝ labor z dolor. ps.cxliij.

Prouer. Homo vanitati ſimilis factus eſt: dies ei⁹ ſicut vmbra p̄tereunt. ℂ Prouerbiorū.c.xxvij.

Ne glorieris in craſtinū cōmorans: quid ſuperuentura pariat dies. ℂ Prouerbiorū.c.xxxi.

Fallax gratia: z vana ē pulchritudo. ℂ Eccl'iaſtes.c.i.

Vanitas. vanitatū: z oīa vanitas. Quid hȝ ampli⁹ hō d vniuerſo labore ſuo q̄s laborat ſub ſole? ℂ Ibidē.

Vide q̄ fiunt cuncta ſub ſole: z ecce vniuerſa vanitas: z afflictio ſpiritus. ℂ Eccleſiaſtes.c.v.

Eccl'ia. Sicut egreſſus eſt nudus de vtero matris ſue ſic reuertet: z nihil auferet ſecū de labore ſuo. Miſerabilis prſus infirmitas. Quō venit: ſic reuerteť. Quid ergo prodeſt ei qđ laborauerit in ventū? Cūctis diebus vite ſue cōedit in tenebris: z in curis multis z in erūna: z triſticia. ℂ Eccleſiaſtes.c.vi.

Nōne ad vnū locū p̄perāt oia? Ois labor hōis in ore ei⁹: ſed aīa eius nō implebitur bonis. ℂ Idem cap.viij.

Nemo ē q ſp viuat: z q hui⁹ rei hēat fiduciā. ℂ Ibidē.

Neſcit hō finē ſuū: ſed ſic piſces capiunť hamo: z aues laq̄o cōprehēdunť: ſic capiunť hoieſ i tpe malo: quū eis ex tēplo tēpus ſuperuenerit. ℂ Eccleſiaſtes.c.x.

Ignorat hō quid ante ſe fuerit: z quod poſt ſe futurū eſt quis ei poterit indicare? ℂ Eccleſiaſtici.cap.viij.

Memēto: qm̄ oēs i corruptiōe ſum⁹. ℂ Eccl'iaſtici.c.x.

Quum enim morietur hō: hereditabit ſerpentes: z beſtias: z vermes. ℂ Eccleſiaſtici cap.xiiij.

Omnis caro ſicut ſenū veteraſcet. z ſicut foliū fructificās in arbore viridi. Alia generanť: z alia deijciunť: ſic generatio carnis: z ſanguinis. alia finiť: z alia naſcitur. Oē opus corruptibile in fine deficiet: z q illō operatur ibit cū illo. ℂ Eccleſiaſtici.c.xviij.

Numerus dierū hominū vt multū: centū anni. quaſi gutte aq̄ maris deputati ſunt. ℂ Eccleſiaſtici.c.xl.

Occupatio magna creata eſt oibus hominibus: z iugū graue ſuper filios Adaȝ: a die exitus de vētre matris eoȝ: in diem ſepulture in matrem oium. ℂ Ibidē.

Omnia enim q̄ de terra ſunt in terrā conuertentur. ℂ Hieremias.c.xvij. Hiere.

Maledictus hō qui confidit in hoīe. ℂ Idē.c.xx.

Quare de vulua egreſſus ſum: vt viderē laborē: z dolorem: z conſumerentur in confuſione dies mei? ℂ Paulus ad corinthios prime.c.vi. Paul⁹

Neſcitis qm̄ corpora veſtra membra ſunt Chriſti. ℂ Paulus ad Corinthios ſcd̄e.c.v.

Dum ſumus in hoc corpore peregrinamur a domino. Per fidem enim ambulamus: z non per ſpem. ℂ Auguſtinus li. de quantitate anime. Augu.

Anima facta ē ſimilis deo: q: imortalē: z in diſſolubilē fecit eā deus. Imago ergo ad formā pertinet: ſimilitudo ad naturā. ℂ Aug. ſup Ioā. ſermone.xviij.

Alia vita pecoȝ: alia hominū: alia angeloȝ. Uita pecorū terrenis voluptatibus eſtuat. i. ſola terrena q̄rit. Uita angeloȝ ſola celeſtia. Uita hominū media: z inter vitā angelorū: z vitā pecorū. Si viuet homo ſm̄ carnem pecoribus coniungitur. Si ſm̄ ſpiritū angelis ſociatur. ℂ Augu. lib. de Ioſeph.

Proclinis z mutabilis eſt in vtrūq̄ humana ↄditio: vt quocūq̄ inteāderit: eo p̄pendat: z vergat: vel ad ſtudia virtutū: vel ad illecebras delictoȝ. ℂ Greg.li.4.mo. Grego.

Ad hoc homo poſitus erat in paradiſo: vt ſi ad ↄditoris ſui obedientiā vinculis charitatis aſtringeret: ad celeſtē angelorū patriā q̄ſq̄ ſine carnis morte trāſiret. ℂ Ioā. Chryſoſto. ſuper Mattheum. Joānes chryſo.

Animalia fecit deuſ p̄p hominē: hominē p̄pter ſeipſuȝ. Si ergo aialibus miniſtrat p̄p hoiez: quō hoibus nō miniſtrabit propter ſeipſum? ℂ Ioā. Chryſo. ibidē.

Omnē creaturā ſenſibilē de⁹ armatā: z munitā creauit: alios veloci pedū curſu: alios vnguib⁹: alios pēnis: alios cornib⁹: hoiez ſolū ſic diſpoſuit: vt virt⁹ illi⁹ ſit ipſe de⁹: z in eo quo inferiorē eū fecit: in ipſo fortiorē eē voluit in ſe: vt neceſſitate infirmitatiſ coact⁹ ſemp̄ neceſſe hēat dn̄m ſuū requirere. ℂ Idē ſup Matt.x.

Pre oībus malis hoc ē peſſimū malū: q̄libet beſtia vnū hȝ z p̄prie malū. Homo aūt oīa. diabolus .n. ad iuſtū accedere non audet: ſed malus hō non timet: ſed contemnit. ℂ Bernardus lib. Meditationū. Ber.

Homo nihil aliud ē: q̄ ſperma fetidū: ſaccus ſtercorū: z cibuſ vermiū. Poſt hoiez vermiſ: poſt vermē fetor: z horror. ſic i hāc ſpeciē vertiť oiſ hō. ℂ Ber.li.Medi.

Cor hoīs ſicut molēdinū voluiť velociter: z nihil reſpuit ſed. q̄cq̄d imponiť molit. Si aūt nihil apponitur ſeipſuȝ ↄſumit. Semp̄ eſt in motu. nunq̄ quieſcit. ſed ſiue dormiat: ſiue vigilet: ſomniat: z cogitat q̄cq̄d illi occurrit. Et ſic molēdinū harenā ſi iponať exterminat: pix: inquinat: palea occupat. ſic cor cogitatio amara ↄturbat: imūda maculat: vana inquietat: z fatigat. z

dū futurū non curat gaudiū:nec diuinū querit auxilium:ab amore cęlesti elongat̄:ꝛ involuit̄ in istis vanis:illō recipit curiositas:deducit cupiditas:allicit voluptas:seducit ꝛ polluit luxuria:torq̄t inuidia:turbat iracundia:cruciat tristitia.

℄ Bernard⁹ de Cōsideratione vtilitatis humanę.

Septem sunt de essentia hominis:q̄ si hō cōsideraret in eternū nō peccaret.s.Materia vilis:operatio turpis:exitus flebilis:status instabilis:mors tristabilis. Dissolutio miserabilis:dānatio detestabilis:ꝛ ꝯsideratio glorię ineffabilis. ℄ Idē sup cant.sermo.xlix.

Donec in carne est aīa:inter spinas ꝓfecto versat̄:ꝛ necesse ē patiat̄ ingetudines tētationū:tribulationūq̄ aculeos. Uideat ꝙ vigilē sollicitāq̄ esse oporteat super custodia sui:septa:vndiq̄ spinis.Hinc inde aculeos intēdentibus:vñ dicit̄ sicut lilium inter spinas.

℄ Bernardus cant.

Hō quū in honore esset nō intellexit. In quo honore habitabat in padisoꝛ:ꝛ in loco voluptatis ꝯuersatio eius nihil molestię nec idigētię sentiebat.odoriferis stipatus malis:fulcit⁹ florib⁹. Gloria ꝛ honore coronat⁹:ꝛ ꝯstitut⁹ sup opa manuum plasmatoris. Magis autē ob insigne diuinę similitudinis pręcellebat:ꝛ erat illi foris:ac societas cū plebe angeloꝝ:ꝛ cū omni militia cęlestis exercitus. Sed mutauit istā gloriā in similitudinē vituli comedentis fęnum. ℄ Ibidem.

Heu tristis ꝛ lachrymosa mutatio:vt hō paradisicola:terrę dñs:cęli ciuis:domesticus dñi Sabaoth:frater deoꝝ spirituū ꝛ cęlestiū virtutū cohęres:repētina se ꝯuersione inueniti:ꝛ ꝓpter infirmitatē iacentē in stabulo:ꝛ ꝓpter pecorinā similitudinē indigentē fęno:ꝛ pp indomitā feritatē alligatū p̄sepio:sicut scriptū ē. In camo ꝛ freno maxillas eorum constringe ꝛc.

℄ Bernardus ibidem.

Vide hominem prius quattuor virtutibus amictū:
Quid huic deerat?quē misericordia custodiebat.
Ueritas docebat:Iustitia regebat:pax fouebat.

Hugo ℄ Hugo in Dydascalicon lib.j.

Cortex ambit arborē:Penna tegit volucrē:Piscē squāma operit:lana ouē induit:pilus iumēta:ꝛ feras vestit Cōcha testudinē excipit.Ebur elephātē iacula nō timere facit. Nec in sine cā factū ē:ꝙ quū singula animaliū nāę suę arma habeant secū nata solus homo inermis nascitur:ꝛ nudus. Oportuit enim:vt illis q̄ sibi p̄uidere nesciūt:nā consuleret. Homini autem ex hoc etiā maior experiendi occasio p̄staretur:quum illa q̄ cęteris naturaliter data sunt:ꝓpria sibi rōne inueniret:multo enim magis enitet nūc rō hominis hęc eadē inueniendo:ꝙ̄ habendo claruisset:nec sine causa prouerbium sonat:ꝙ ingeniosa fames omnes excuderit artes. ℄ Hugo in summa disciplinari.

Diligēter obseruandū est:vt mēbra singula suū teneant officium:vt neq̄ manus loquatur:nec os audiat:nec oculus linguę officium assumat. ℄ Ibidem.

Alij nauigāt brachijs incedētes:i duplici q̄dā mōstro:vno tpe pedib⁹ deorsum in terra ambulātes:ꝛ lacertis sursum volāt in aera. ℄ Inno.de miseria hūana.

Inno. Format⁹ est hō de luto:de puluere:ꝛ de cinere:q̄dq̄ est vilissimo:ꝛ spurcissimo spermate ꝯceptus:in fętore Luxurię:q̄dq̄ deterius est in labe peccati nat⁹ ad laborē:timorē:dolorē:miserrimus ad mortē.agit praua q̄bus offendit deū:offendit primū:offendit seipsū. Agit turpia q̄bus polluit famam:polluit personam:polluit conscientiam.Agit vana quibus negligit sana negligit vtilia:negligit necessaria.

℄ Lactantius fir.lib.ij.diui.Institutionū.

Oīa.n.tribus tpibus ꝯtineri necesse est:p̄terito p̄ntī:ꝛ futuro. P̄teriti est:origo:p̄ntis substātia:futuri dissolutio. Quę oīa in singulis hoībus apparēt. Incipimus.n.quū nascimur:ꝛ sumus:quū viuimus:ꝛ desinimus quū interim⁹. Unde ēt tres parcas eē voluerūt poetę:vnā q̄ vitā hoīb⁹ ordinat:Alterā q̄ ꝯtexat. Tertiā q̄ rūpat ꝛ finiat:q̄ in h̄ versiculo ꝯtinent̄ Clotho colū baiulat:Lachesis trahit:Atropos occat.

Lact. ℄ Lactā.fir.lib.ij.c.j.diui.insti.aduersus gētes.

Hoīes aūt ipsos miror ad tātā cęcitatē eē deductos:vt v̄o ac viuo deo mortuos anteferāt. Terrenos āt i terraq̄ sepultos:ei q̄ fundator ip̄i⁹ terrę fuit. Et tn̄ huic impietati hoīum posset venia ꝯcedi:si oīno ab ignorātia diuini nominis veniret hic error. ℄ Ibidē.

At v̄o si q̄ grauis necessitas p̄sserit:tūc deū recordant̄. Si belli terror infremuerit. Si morboꝝ pestifera vis incubuerit. Si alimēta frugib⁹ lōga siccitas denegauerit. Si sęua tēpestas. Si grādo ingruerit:ad deū ꝯfugit̄:a deo petit̄ auxiliū. De⁹ vt subueniat oratur. Si qs in mari vēto sęuiēte iactat̄:hūc inuocat. Si qs aliq̄ vi afflictat̄:hūc potī⁹ iplorat. Si qs ad extremā mēdicādi necessitatē d̄duct⁹:victū p̄cib⁹ exposcit deū solū obtestat̄:ꝛ p ei⁹ diuinū atq̄ vnicū nomē:hominū sibi mīam q̄rit. Nūq̄d igr̄ meminerūt:nisi dū in malis sūt? Postq̄ met⁹ deserūt:ꝛ picula recesserūt:tū v̄o alacres ad deoꝝ tēpla ꝯcurrūt. His libāt:his sacrificāt:hos coronāt. Deo āt quē in sua necessitate iplorauerūt:ne v̄bo q̄dē grās agūt. Adeo ex reꝝ ꝓsperitate luxuria:ex luxuria v̄o vitia oīa:sic impietas aduersus deū nascitur.

℄ Lacantius fir.li.ij.c.xij.di.instI.aduersus gētes.

De⁹ igr̄ reꝝ oīuz machinator fecē hoīez:q̄d Cicero:ꝙuis exps cęlestiū l̄raꝝ vidit tn̄:q̄ libro de legib⁹ p̄ h̄ idem tradidit q̄d ꝓph̄ę:cui⁹ v̄ba subieci:Hoc aial ꝓuidū:sagax:multiplex:acutū:memor:plenū rōnis:ꝛ ꝯsilij:quē vocam⁹ hoīem:p̄clara q̄dā ꝯditiōe gñatū eē a summo deo solū. Est.n.ex tot aiantiū gñib⁹:atq̄ naturis p̄ticeps rōnis:quū cętera sint oīa expta. Uides ne hoīem q̄uis longe a v̄itatis noticia remotū? Tn̄:q̄m imaginē sapię tuebat̄:intellexisse:nō nisi a deo hominē potuisse generari. ℄ Lac.fir.li.ij.c.xiij.di.insti.

Quū ergo marē ad silr̄itudinē suā p̄mū finxisset:tūc ēt feminā ꝯfiguravit ad ip̄si⁹ hoīs effigiē:vt duo inter se p̄mixti sexus ꝓpagare sobolē possēt:ꝛ oēz terrā multitudine opplē. In ip̄si⁹ āt hoīs fictiōe illa ꝑ duaꝝ māteriaꝝ:q̄s inter se diximus eē ꝯtrias ignis ꝛ aq̄ ꝯclusit:p̄fecitq̄ rōnē. Ficto.n.corpe spirauit ei animā de vitali fonte sp̄ūs sui:q̄ est p̄ennis:vt ip̄si⁹ mundi ex ꝯtrijs ꝯstātis elemētis silr̄itudinē gereret. Cōstat.n.ex anima ꝛ corpe.i.q̄si e cęlo:ꝛ terra:qñ q̄dē anima q̄ viuimus velut e celo oritur a deo:corpus e terra:cuius e limo diximus esse formatū. ℄ Lactātius fir.li. de opificio dei vel formatiōe hominis.c.ij.

Dedit.n.homini artifex ille nr̄ ac parēs de⁹ sensuz atq̄ rōnē:Ut ex eo appareret nos eē gñatos:q: ipse intelligētia:ipse sensus:ac rō est. ℄ Ibidem.c.viij.

Quū igr̄ statuisset de⁹ ex oīb⁹ aialib⁹ solū hominē facē cęlestē:cętera vniuersa terrena:hūc ad cęli ꝯtēplationē rigidū erexit:ꝛ bipedē ꝯstituit.s.vt eadē spectaret vñ illi origo est. Illa v̄o depssit ad terrā:vt q: nūa his immortalitatis expectatio est:toto corpe in humū ꝓstrato vētri pabuloq̄ seruirēt. Hominis itaq̄ soli⁹ recta rō:ꝛ sublimis stat⁹:vult⁹ deo p̄ri cōis ac p̄ximus originē suā fictoremq̄ testat̄. ℄ Seneca ad Lu.epi.l.

Seneca. Pūctū ē q̄d viuim⁹:ꝛ adhuc pūcto min⁹:sz hoc minimū specie q̄dā lōgioris spacijs nā derisit. Aliō ex hoc infantiā fecit:aliō pueritiā:aliō adolescētiā:aliud inclinationē quādā ab adolescētia in senectutē ad ipsaz senectutē:in q̄ annus toi⁹ q̄sdā gradus posuit:cui⁹ breuitatē aliqñ cogitem⁹. ℄ Seneca ad Lu.epi.lxxvij.

Oia h̄ bono ꝯstat:vitē fertilitas cōmēdat.Uinū sapor ꝛ velocitas ceruū:ꝙ fortia dorso iumēta sint q̄ris.In

cane ſagacitas prima ē:ſi feras inueſtigat̄ oʒ:curſus ſi cōſeq̄:audacia:ſi mordere:ꝛ inuadē. Illō cuiq; opti mū eſſe oʒ:cui naſcit̄ iq̄ō cēſet̄ in hoīe optima qdem eſt rō. Hac antecedit aīalia cetera:deos ſequitur Rō ergo pfecta propriū hoīs bonū eſt:cetera illi cū aīali bus ſatiſq; cōia ſunt. Eſt fortis?videlʒ ꝛ leones. For moſus eſt?ꝛ pauones. Uelox eſt?ꝛ equi: Corpus hʒ?ꝛ arbores. Impetū hʒ ꝛ motū voluntarium?ꝛ beſtię ꝛ vermes. Habet vocē?ſed quāto clariorē canes?acu tionē aquilę?grauiorem thauri? Dulciorē ꝛ nobiliorē luſcyni? ℂ Seneca ad Lucillium epi. lxxvij.

Quod in hoīe propriū?Ratio. hęc recta ꝛ ꝯſumata fęli citatē hoīs impleuit. Ergo ſi omnis res:quū bonū ſu uʒ pfecerit:laudabis eſt:ꝛ finē ſuę naturę tetigit:hęc ratio pfecta virtus eadēq; honeſtū eſt. Id itaq; vnū bonū in homine eſt:quod hominis eſt. ℂ Ibidem.

Si qs oīa alia hēat:valitudinē:diuitias:imagines mul tas:frequēs atriū:ſed malus ex cōfeſſo ſit:improba bis illū. Itē ſi qs nihil quidē illoꝝ hēat quę rettuli: careat pecunia:clientū turba:nobilitate auoꝝ:ꝛ pro auoꝝ ſerie ſi ex confeſſo bonus ſit: pbabis illū. Ergo hoc vnū bonū hoīs:qō q habet i omniū alioꝝ copia dānat̄ ac reijcit̄. ℂ Sene. ad Lucil. epi. lxxvij.

Quę cōditio rerū:eadē hominū eſt. Nauis bona dr̄ nō quę ꝑcioſis coloribus picta eſt:nec cui argenteʒ: aut aureū roſtruʒ ē:nec cuius tutela ebore cęlata ē:nec q̄ fiſcis atq; opibus regijs ꝑſſa eſt:ſed ſtabilis ꝛ firma: ꝛ iuncturis aquā excludentibus:ſpiſſa:ad inferēduʒ maris incurſuʒ ſolida:gubernaculo parens: velox:ꝛ nō ſentiēs vētos. Gladiū bonū dices:ñ cui deauratꝰ ē balthe9:nec cuiꝰ vagina gēmis diſtinguit̄: ſʒ cui ad ſecādū ſubtilis acies ē:ꝛ mucro munitē ētū oē rupiu rus. Regula nō q̄ꝫ formoſa:ſʒ q̄ꝫ recta ſit q̄rit̄: eo qdē laudat̄:cui cōparatur:quod illi propriuʒ eſt. Ergo in hoīe quoq; nihil ad rem pertinet:quantū aret. quan tum ſeneret̄:a q̄ꝫ multis ſalutetur:q̄ꝫ ꝑcioſo incūbat lecto:q̄ꝫ plucido poculo bibat:ſed q̄ꝫ bonꝰ ſit: Bonus āt eſt:ſi rō explicita:ꝛ recta:ꝛ ad naturę ſuę volūtatē accōmodata. Hęc vocat̄ virtus:hęc ē honeſtū:ꝛ vni cū hoīs bonū. ℂ Seneca ad Lucil. epi. lxxvij.

Quid aūt ſit vir bonꝰ dicā. Uir bonus qō honeſte ſe fa cturū putauerit faciet ſine pecunia:ꝛ Si laborioſuʒ erit faciet etiā ſi damnoſuʒ ſit:faciet etiā ſi periculo ſum erit. Rurſus qō turpe erit ñ faciet: ēt ſi pecuniā afferat:ēt ſi voluptatē:ēt ſi potētiā:ab honeſto nulla re deterrebit̄. ad turpia nulla ſpe inuitabitur.

ℂ Idem epiſtola. lxxxxviij.

At qui viuere Lucilli militare eſt. ℂ Idem epi. ciij.

Omnis dies:omnis hora:q̄ꝫ nihil ſumus oſtendit.

ℂ Seneca in Hercule furente Tragędia. i.

At gens hominum fertur rapidis obuia fatis:
Incerta ſui. Stygias vltro q̄rimus vndas. ℂ Ibidē.

Mortale cęlo non poteſt iungi genus. ℂ Ibidem.

Nulli iuſſu ceſſare licet.

Uale. Nulli ſcriptū proferre diem: ℂ Uale. mari. li. ij.

mari. Thracię vo illa natio merito ſibi ſapiētię laudē vēdica uerit:q̄ natales hominū flebiliter:exequias euʒ hila ritate celebrat. ℂ Uale. mari. lib. ij.

Perſarū admodū probabile inſtitutū fuit:q̄ꝫ liberos ſu os nō priꝰ aſpiciebāt:q̄ꝫ ſeptimū annū impleuiſſent: quo paruuloꝝ amiſſionē ęquiore animo ſuſtinerēt.

Ariſto. ℂ Ariſtoteles epiſtola ad Alexandrum.

Oq̄ꝫ cōtempta res homo:niſi ſupra humum ſe erexerit:

ℂ Ariſtoteles lib. i. Metaphiſicę.

Omnes homines naturaliter ſcire deſiderāt. ℂ Ibidē.

Humanum genus arte:ꝛ rationibus viuit.

ℂ Ariſtoteles lib. i. Metaphiſicę.

Hūana nā multiplr̄ eſt ancilla. ℂ Ariſto. li. ij. phiſi.

Nos ſumus quodammodo finis omnium.

ℂ Idem. viij. phiſicorum.

Homo dicitur minor mundus. ſ. μικρόκοσμος.

ℂ Idem lib. ij. de anima.

Nullū animal excellit hoīem:in guſtando: ꝛ tangendo.

ℂ Ibidem.

Homo eſt prudētiſſimū animaliuʒ. ℂ Ari. li. ij. de aīa.

Molles. carne aptos mēte dicimꝰ:duros aūt ineptos.

ℂ Ariſto. li. de cā longitudinis ꝛ breuitatis vitę.

Gentes q̄ in calidis regionibꝰ ſunt longioris vitę ſunt q̄ꝫ quę ſunt in frigidis regionibus: ℂ Ibidem.

Longiſſimę vitę aīaliū ſunt homo ꝛ elephas. ℂ Ibidē.

Vita animalis ſtat per humidū ꝛ calidū. ℂ Ibidē.

Maſculi:ſi nō coitiui ſunt:naturalr̄ ſunt longioris vitę q̄ꝫ femineę. ℂ Ariſto. lib. primo de animalibus.

Nobiliſſimum ꝛ altiſſimum animal eſt homo.

ℂ Ariſtoteles lib. i. de animalibus.

Frons magna ſignificat declinātē ad ſtulticiā. ℂ Ibidē.

Frons parua ſignificat leuitatē motus. ℂ Ibidem.

Frons lata ſignificat paruitatē diſcretionis. ℂ Ibidē.

Frons rotunda ſignificat iracundiā. ℂ Ibidem.

Omne animal habentes aures: habet ipſas mobiles preter hominem. ℂ Ibidem.

Aures multum prominentes:ꝛ magnę ſignificant ſtoli ditatem:ꝛ garrulitatem. ℂ Ibidem.

Situs cordis in medio pectoris eſt. Sed in homine de clinat modicum ad lęuus:ad ſiniſtram partem.

ℂ Ariſtoteles lib. iij. de animalibus.

Proprium hominis eſt caneſcere in ſenectute. ℂ Ibidē.

Impubes caſtrati non barbeſcunt. ℂ Ibidem.

Homo inter animalia eſt multi ſeminis.

ℂ Ariſtoteles lib. xv. de animalibus.

Homines natura pingues raro generant. ℂ Ibidem.

Sperma hominis eſt ſuperfluum nutrimenti.

ℂ Ariſtoteles lib. xviij. de animalibus.

Viri multoꝝ piloꝝ apud coxas:ꝛ a pte inferiori: ſunt multi coitus. ℂ Ariſto. lib. xviij. de animalibꝰ.

Homines tantum caneſcunt:ꝛ non alia animalia:
Quia homo habet cerebrum valde humidum.

ℂ Ariſtoteles lib. iij. Ethicorum.

Homo eſt principium ſuarum operationum.

ℂ Ibidem lib. i. polyticorum.

Homo naturalr̄ eſt animal polyticū ꝛ ciuilē. ℂ Ibidē.

Homini ſermonem natura dedit. ℂ Ibidem.

Homo ſolitarius. aut deus:aut beſtia. ℂ Ibidem.

Sicut optimū animaliū eſt homo lege fruens:ſic peſſi mū eſt animaliū. homo a lege ꝛ iuſticia ſeparatus.

ℂ Idem. vij. polyticoꝝ.

Inter omnia aīalia ſolus hō rationē hēt. ℂ Ibidē.

Finis generationis in viris:vt in pluribus. eſt numerꝰ ſeptuaginta annorum:in mulieribus autem quinqua ginta annoꝝ. ℂ Ariſto: lib. de ſenſu ꝛ ſenſato.

Solꝰ hō ſentit:ꝛ dlectat̄ odoribꝰ floꝝ. ℂ Pl. in Thimeo. Plato

Propter hoc eſt nobis datꝰ ſermo: vt ꝑſto forent mutuę voluntatis indicia. ℂ Porphirius lib. vniuerſaliū. Porphi

Homo differt ab aſino qualitate eſſentiali. i. differētia ſpecifica:q̄ dr̄ rationalis. ℂ Porphirius Ibidem. rius

Sumus. n. rōales nos ꝛ dij:ſed mortale appoſitū diſtū git nos ab illis. ℂ Luciꝰ Apuleiꝰ de deo Socratis.

Pręſtantiſſimū aīal eſt hō in terris exiſtēs. ℂ Ibidē.

Improuiſa pericula hominibꝰ ſubito oriunt̄. ℂ Ibidē.

Nihil eſt deo ſimilius:ꝛ gratius:q̄ꝫ vir ais pfecto bonꝰ: qui hominibꝰ cęteris antecellit:qō ipſe a dijs imorta libus diſtat. ℂ Cicero lib. i. de oratore. Cicero

Quid tam porro regiū?tam liberale?tam munificuʒ?q̄ꝫ opem ferre ſupplicibus:excitare afflictos:dare ſalu tē:liberare periculis:retinere homines in ciuitate.

ℂ Idem in prologo Rhetoricorum veterum.

Nam fuit quoddam tpē quū in agris homines paſſim beſtiarum more vagabantur:ꝛ ſibi victu ferino vitaʒ

propagabãt: nec rõne animi ꝗcq̃: ſed pleraq; viribus corporis adminiſtrabãt. Nundum diuinę religionis: nõ humani officij rõ colebatur. Nemo nuptias viderat legitimas nõ certos quiſq̃ aſpexerat liberos. Nõ ius ęquabile qd vtilitatis haberet acceperat. Ita pp errorẽ atq; inſcitiã cęca ac temeraria dominatrix animi cupiditas ad ſe explendã virib⁹ corporis abutebatꝰ pnicioſiſſimis ſatellitib⁹. Quo tpe qdã magnus vide licet vir: ⁊ ſapiẽs cognouit: quę mã eſſet: ⁊ quanta ad maximas res oportunitas ineſſet hominum animis: ſi ꝗs eã poſſet allicere ⁊ ꝑcipiẽdo meliorẽ reddere. Qui diſperſos homines in agris: ⁊ in tectis ſilueſtrib⁹ abditos: rõne quadã cõpulit in vnũ locũ: ⁊ cõgregauit ⁊ eos in vnã quãq; rem inducens vtilẽ atq; honeſtã: pp inſolentiam primo reclamantes: deinde pp rõnez atq; orationem ſtudioſius audientes ex feris ⁊ imanibus mites reddidit ⁊ manſuetos.

C Cicero lib. de ſomno Scipionis:

Nihil eſt illi principi deo: qui omnẽ hũc mundũ regit: quod in terris fiat acceptius: q̃ cõcilia cętuſq; hoiuz iure ſociati. C Cicero lib. i. de legibus.

Animal hoc ꝓuidũ: ſagax: multiplex: acutũ: memor: plenũ rõnis: ⁊ cõſilij quẽ vocamus hominẽ ꝑclara quadam conditione generatum eſt. C Ibidem.

Itaq; ex tot generib⁹ nullũ eſt aĩal ꝑter hoĩem: q̃d hẽat noticiã aliquam dei. C Cicero li. i. de legibus.

Eſt igitur homini cũ deo ſimilitudo: q̃d quũ ita. Quę tãdẽ põt eſſe proprior certior ve cognatio. Itaq; ad hominũ cõmoditates: ⁊ vſus tãtã rerũ vbertatẽ natura largita eſt: vt ea q̃ gignũtur donata cõſulto nobis: nõ fortuito nata videantꝰ. Nec ſolũ ea q̃ frugib⁹ atq; baccis terrę fętu ꝓfunduntꝰ: ſz ẽt pecudes: q̃d ꝑſpicuũ ſit: ptiz eẽ ad vſuz hominũ: partiz ad fructũ: partim ad veſcẽdũ ꝓcreatas. C Cicero lib. i. de legib⁹:

Ipſum aũt hominẽ eadẽ natura nõ ſolũ celeritate mẽtis ornauit: ſz ẽt ſenſus tanq̃ ſatellites attribuit: ac nuncios: ⁊ rerũ plurimarũ obſcurarũ neceſſarias intelligẽtias enodauit: q̃ſi fũdamẽta q̃dam ſciẽ: figuramq; corporis habilẽ: ⁊ aptã ingenio humano dedit. Naz quũ cęteras animãtes abiecisſet ad paſtũ: ſolũ hoĩem erexit: ⁊ ad cęli quaſi cognationis domiciliiq; priſtini conſpectum excitauit. Tũ ſpeciem ita formauit oris: vt in ea penitus reconditos mores effingeret. Naz ⁊ oculi nimis arguti: queadmodum animo affecti ſum⁹: loquuntꝰ: ⁊ is q̃ appellatꝰ vultus: q̃ nullo in animãte eẽ ꝑter hominẽ poteſt: indicat mores: cui⁹ vim grȩci norunt nomen omnino nõ habent. Omitto opportunitates habilitateſq; reliq corporis: moderationez vocis orationis vimq; quę cõciliatrix eſt humanę maxime ſocietatis. C Ibidem.

Etenim rõ ẽ qua vna ꝑſtamus beluis ꝑ q̃ cõiectura valemus: argumẽtamur: refellimus: diſſerimus: cõficimus: concludimus. C Cicero lib. de ſenectute.

Sed credo deos immortales ſparſiſſe animos in corpora hũana: vt eẽnt q̃ terras tuerentꝰ: q̃q; cęleſtiũ ordines cõtẽplantes imitarentꝰ. C Idem de oratore lib. iij.

O fallacẽ hominũ ſpẽ: fragilẽq; fortunã: ⁊ inanes nr̃as cõceptiones. quę mediocri in ſpacio: ſępe franguntur ⁊ corruunt: ⁊ cũ ipſo curſu ante obruuntꝰ: q̃ portũ cõſpicere valuerint. C Cicero li. i. officioꝝ.

Atq; vt placet ſtoicis: eaq̃ i terris gignuntꝰ omnia ad vſũ hominũ creari: hoĩes aũt hominũ cã eẽ generatos vt ipſi inter ſe alijs alij ꝓdeẽ poſſint. C Ibidẽ li. ij. of.

Atq; vt magnas vtilitates adipiſcimur ꝯſpiratõe hoiuz atq; ꝯſenſu: ſic nulla tã deteſtabilis peſtis ẽ: q̃ nõ homini ab hoĩe naſcatꝰ. C Idẽ lib. ij. d̃ natura deoꝝ.

Oium aĩantiũ formã vincit hominũ figura. C Ibidẽ.

Eſt enim vis tãta naturę: vt homo nemo velit niſi homini ſimilis eſſe: ⁊ quidem formica formicę.

C Cicero li. ij. de natura deorum.

Quorum igitꝰ cauſa q̃s dixerit effectũ eẽ mũdũ? eorum ſcilicet animãtiũ: q̃ rõne vtuntꝰ. Hij ſunt dij: ⁊ hoĩes quibus profecto nihil ẽ meli⁹. Ratio eſt enim q̃ ꝑſtet omnib⁹. Ita fit credibile deoꝝ ⁊ hoiuz cauſa factum eſſe mundũ: queq; in eo mundo ſint oĩa. Faciliuſq; intelliguntur a dijs immortalibus hominibus eſſe ꝓuiſum: ſi erit tota hominis fabricatio ꝑſpecta omniſq; humanę naturę figura atq; ꝑfectio. C Ibidem.

Ad hãc prouidẽtiã naturę tã diligentẽ tamq; ſolertem adiungi multa p̃nt: ex q̃bus intelligitꝰ quantę res hominibus a dijs: q̃q; eximię tributę ſunt: q̃ui primo eos humo excitatos celſos: ⁊ rectos ꝯſtituit: vt deoꝝ cognitionẽ: cęlũ intuẽtes capere poſſent. Sunt. n. ex terra hoĩes: non vt incolę. ⁊ habitatores: ſz quaſi ſpectatores ſupperarũ rerũ: atq; cęleſtiũ: quaꝝ ſpectaculũ ad nullũ aliud gen⁹ animãtiũ ptinet. C Ibidẽ.

Senſus aũt interpretes: ⁊ nũcij rerum in capite: tanq̃ in arce mirifice ad vſus neceſſarios: ⁊ facti: ⁊ collati ſũt. Nã oculi tanq̃ ſpeculatores altiſſimũ locũ obtinẽtes: ex quo plurima ꝯſpiciẽtes fungantur ſuo munerꝰ. Et aures quũ ſonũ recipere debeãt. q̃ nõ in ſublime fertꝰ. recte in altis corporũ ptib⁹ collocatę ſunt. Itẽq; nares: eo q̃ oĩs odor ad ſupiora fertꝰ: recte ſurſũ ſũt. Et q̃ cibi ⁊ potionis iudiciũ eoꝝ magnũ ẽ: nõ ſine cã vicinitatẽ oris ſecutę ſunt. Iã guſtus: q̃ ſentire eorũ q̃bus veſcimur genera d̃z: habitat in ea parte oris qua eſculẽtis: ⁊ poculẽtis iter natura patefecit. Tactus autẽ toto corpore ęqualiter fuſus ẽ: vt oẽs ictus oẽſq; minimos: ⁊ frigoris: ⁊ caloris appulſus ſentire poſſimus. Atq; in ędificijs architecti auertũt ab oculis naribuſq; dominoꝝ ea: q̃ ꝓfluẽtia neceſſario tetri eẽnt aliq̃d habitura: ſic nã res ſiles ꝓcul emẽdauit a ſẽſib⁹. C Ibidẽ.

Terrenorũ item cõmodoꝝ oĩs eſt in homine dominat⁹. Nos cãpis: nos mõtib⁹ fruimur. Noſtri ſunt amnes: noſtri lacus: Nõ fruges ſerimus: nos arbores: Nos aquarũ inductionibus terris fęcũditatẽ dam⁹. Nos flumina arcemus: dirigimus: auertimus. Noſtris denic; manibus in rerũ natura quaſi alteram naturam efficere conamur. C Ibidem

Quid vero hominũ ratio nõ in celum vſq; penetrauit? Soli enim ex animãtibus nos aſtrorũ ortus: obitus: curſuſq; cognouim⁹. Ab hominũ genere finit⁹ ẽ dies: mẽſis: an⁹: defectiões ſolis ⁊ lũę ⁊ cognitę pdicteq; in omne poſterũ tẽpus q̃: quantum: quãdo futurę ſint.

C Cicero li. ij. de natura deorum.

In hoĩe rõ ẽ: q̃ nihil poteſt eſſe ꝑſtantius. C Ibidẽ.

In hoĩe mẽs ẽ: in belua qdã ſimile mẽtis: vñ oriantur rerꝝ appetitus. C Cicero lib. ij. de diuinatione.

Quid diſſimilitudo locoꝝ nõne diſſimiles hoiuz ꝓcreationes habet? C Cicero li. ij. d̃ finib⁹ bonoꝝ ⁊ ma.

Ad maiora. n. nã nos genuit ⁊ cõformauit: vt mihi q̃dẽ vr̃: ac fieri põt: vt errẽ: ſed ꝗs ꝓrſus exiſtimo.

C Cicero li. ij. de finibus bonoꝝ ⁊ maloꝝ.

Hij viderũt: vt ad curſuz equũ: ad arandum bouẽ: ad indagãdũ canem: ſic hoĩem ad duas res. vt ait Ariſtoteles: intelligendũ: ⁊ ad agẽdũ eſſe natũ: q̃ſi mortalẽ deum. C Cicero li. ij. de fin. bono. ⁊ ma.

Homines. n. et ſi multis alijs tñ a beſtijs plurimũ diſferũt: q̃ rõnẽ habeãt a nã mẽti datã: ⁊ acrẽ: ⁊ vigentẽ celerrimeq; multa ſimul agitãtẽ: ⁊ vt ita dicã: ſagacẽ: q̃. ⁊ cãs reꝝ ꝯſecutõẽs: ⁊ videat. ⁊ ſimilitudines transferat: ⁊ diſiuncta cõiũgat: ⁊ cum pñtibus futura copulet: omnẽq; cõplectatur vitę ꝯſequẽtis ſtatũ. Eadẽq; ratio fecit hoĩez hoiuz appetẽtẽ: cũq; his nã: ⁊ ſermone: ⁊ vſu cõgruẽtẽ: vt ꝓfectus a charitate domeſticorũ: ac ſuoꝝ currat lõgius: ⁊ ſe implicet primo ciuiũ: deide oĩuz mortaliũ ſocietate. Atq; vt ad Archită ſcripſit Plato: nõ ſibi ſe ſoli natũ meminerit. ſz pa

trig;sed ſulorvt perexigua pars ſibi relinquatur.

ℭ Cicero li.ij.de finibus bonorū ꝛ malorū.

Et qm̄ eadē nā cupiditatē ingenuit homini veri inueniē di:q̄d facillime apparet:quū vacui curis ēt q̄d i celo fiat ſcire auemus:his initijs inducti oia va diligim⁹ idest fidelia:ſimplicia ɔſtātia:Cū vana falſa:fallētia odimus:vt fraudē:periurium:maliciam:iniuriam.

ℭ Cicero li.ij.de fi.bo.ꝛ ma.in fine.

Ad altiora q̄dā:ꝛ mihi crede torquate:nati ſum⁹:nec id ex aīi ſolū partib⁹:in qbus ineſt memoria rex innumerabiliū:vite q̄dē infinita ineſt cōiectura cōſequētium nō multū a diuinatōe differēs. Ineſt moderator cupiditatis pudor. ineſt ad hūanā ſocietatē iuſticie fida cuſtodia. ieſt i pperiēdis laborib⁹:adeūdiſq; pīcul' firma

Homo. ꝛ ſtabil' doloris mortiſq; ɔtēptio. ℭ Ho.i ζ Iliados.

οιηπερ φυλλων γενεη τοιη δε και ανδρων
φυλλα τα μεν τ' ανεμος χαμαδις χεει αλλα δε θ' υλη
τηλεθοωσα φυει εαρος δ' επιγιγνεται ωρη
ως ανδρων γενεη η μεν φυει η δ' απολησει.ι.

Quale foliorum genus:tale ꝛ hominum
Folia quidem ventus humi fundit:alia vero ſilua
Pullulans gignit quando veris venit tempus.
Sic hominum quidem genus aliud quidem naſcit' aliud autem moritur. ℭ Homerus in a Iliados.

αργαλεον δε
παντων ανθρωπων ρυεσθαι γενεην τε γονον.ι.

Difficile autem.
Oium hoium ſeruari gen⁹ ꝛ pleo. ℭ Idē in ρ Iliados.

ου μεν γαρ τι που εστιν οιζυρωτερον ανδρος
παντων οσσα τε γαιαν επι πνειει τε και ερπει.ι.

Non quidem certe eſt aliquid miſerius homine.
Oium q̄ ſpirant:ꝛ ꝑ terra ſerpūt: ℭ Idē in ψ Iliados.

ουδ' αρα πω τιν
εν παντεσσι δεδοικται αρμονια φωτα συνεσται.ι.

Nondum profecto accidit.
In omnibus opibus peritū virū naſci. ℭ Ibidem.

παντες δε θεων χατεουσ' ανθρωποι.ι.

Oēs aūt deis indigent homines. ℭ Idē in ξ odiſſeę.

αλλος γαρ τ' αλλοισιν ανηρ επιτερπεται εργοις.ι.

Alius.n.alijs hō delectat' opibus. ℭ Phocylides.

Phocy. σωμα γαρ εκ γαιης εχομεν και παντα προς αυτην
λυομενοι κονις εσμεν αηρ δ' ανα πνευμα δεδεκται.ι.

Corpus enim ex terra habemus:ꝛ penitus in ipſam.
Soluti puluis ſum⁹. Aer vero ſpūm recipit. ℭ Idē.

ου πολυν ανθρωποι ζωμεν χρονον αλλ' επιχειρον.ι.

Nō multū hoies viuim⁹ tpe:ſʒ breue. ℭ Palladas.

Palla. αμμνημων ανθρωπε λαβοις ο πατηρ σε τι ποιων
εσπειρεν. παυσει της μεγαλοφροσυνης.
αλλ' ο Πλατων σοι τυφον ονειρωσσων ενεφυσεν.
αθανατον σε λεγων και φυτον ουρανιον.
εκ πηλου γεγονας. τι φρονεις μεγα. τουτο μεν ουτως
ειπας τις κοσμων πλασματι σεμνοτερω.
ει δε λογον ζητεις τον αληθινον. εξ ακολαστου
λαγνειας γεγονας. και μιαρας ρανιδος. hoc eſt

Si reminiſcentiam homo ceperis pater te quid faciens.
Seminauit:ceſſabis a ſuperbia.
Sed plato tibi ſuperbiam ſomnians indidit.
Immortalem te dicens:ꝛ plantam celeſtem
Ex ceno natus es:quid ſuperbis valde:hoc quidem ve
Diceret vtiq; aliquis ornans figmento venerabiliori:
Si autem rationem queris veram:ex immodeſta
Libidine natus es:ꝛ ex feda gutta.

Sophoc. ℭ Sophocles in aiace furente. Uliſſis verba.

ορω γαρ ημας ουδεν οντας αλλο πλην
ειδωλ' οσοιπερ ζωμεν. η κουφην σκιαν.ι.

Uideo enim nos nihil eſſe aliud preter
Simulacra:quicunq; viuimus:vel leuem vmbram.

ℭ Idem Aiacis verba.

αισχρον γαρ ανδρα του μακρου χρηζειν βιου.
κακοισιν οστις μηδεν εξαλλασσεται.ι.

Turpe enim eſt virum longam appetere vitam
A malis qui nihil liberatur. ℭ Idem.

ουκ αν πριαιμην ουδενος λογου βροτον
οστις κεναισιν ελπισιν θερμαινεται.ι.

Non vtiq; emerem ne verbo quidem mortalem.
Quicunq; vanis ſpebus delectatur.

ℭ Uirgilius lib.iij.Georgicorum. Uirg.

Optima queq; dies miſeris mortalibus cui
Prima fugit:ſubeunt morbi:triſtiſq; ſenectus
Et labor:ꝛ dire rapit in clementia mortis.

ℭ Ouidius libro primo metamorphoſeos. Ouidi⁹

Pronaq; quum ſpectent animalia cetera terram.
Os homini ſublime dedit:celumq; videre
Iuſſit:ꝛ erectos ad ſydera tollere vultus.

ℭ Ouidius Metamorphoſeos li.vj.fa.vj.

Proh ſuperi quantum mortalia pectora cece
Noctis habent.

ℭ Ouidius Metamorphoſeos li.xv.fa.iij.

Noſtra quoq; ipſorum ſemper:requieq; ſine vlla
Corpora vertuntur. Nec quod fuimus ve:ſumus ve
Cras erimus. ℭ Iuuenalis ſatyra.xv. Iuue.

Molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur.
Que lachrymas dedit. Uide ſupra in clementia.

ℭ Sillius Italicus. Sillius

Nonne vides hominum vt celſos ad ſydera vultus
Suſtulerit deus:ac ſublimia finxerit ora.
Quum pecudes volucrumq; genus formaſq; ferarū
Segnem atq; obſcenam paſſim ſtrauiſſet in aluum.

ℭ Catullus Elegia prima. Catull⁹

Mens hominū tantis fluctuat vſq; malis.

ℭ Dantes Paradiſi Cant.c.xi. Dantes

O inſenſata cura de mortali
Quanto ſon defectiui iſilogiſmi
Quei che ti fano in baſſo bater lali.

ℭ Franciſcus Petrarcha Soneto.xxvij. Fräcі. petrar.

Quanto piu maucino al giorno extremo
Che lhumana miſeria ſol far breue
Piu vegio el tempo andar veloce ꝛ leue.
El mio di lui ſperar fallace:ꝛ ſcemo.

ℭ Idem Soneto.lxxxi.

Poi che voi e io piu volte habiam prouato
Comel noſtro ſperar torna fallace
Dietro quel ſonno bēche mai non ſpiace
Leuati il cor a piu felice ſtato
Queſta vita terrena e quaſi vn prato
Chel ſerpente tra fiori ꝛ lherba giace:
Et ſe alcuna ſua viſta a gliochi j piace
Et per laſſar piu lanimo inueſcato.
Voi donche ſe cercati hauer la mente
Anci lextremo di queta gloman
Sequiti ipochi ꝛ non la vulgal gente.

ℭ Franciſcus Petrarcha Sonetto.ccxxx.

O'noſtra vita che ſi bella in viſta:
Com perde ageuolmente in vn matino
Quel chen multi anni a gran pena ſaquiſta.

ℭ Franciſcus Petrarcha Sonetto.ccxxxij.

La vita fuge:ꝛ non ſarreſta vn hora.
Et la morte vien drieto a giornate:
E le coſe preſente ꝛ le paſſate
Mi dano guerra:ꝛ le future anchora.

ℭ Franciſcus Petrarcha Soneto.cclviij.

Veramente ſian noi poluere ꝛ vmbra:
Ueramente la vogla ceca engorda:
Ueramente fallace e la ſperanza.

ℭ Idem Sonetto.ccciiij.

O tempo:o ciel volubil che fugendo
Ingani i ciechi e miſeri mortali

Odi veloci piu che vento ⁊ ſtrali
Ora ab experto voſtre frode intendo ⁊
Ma ſcuſo voi: ⁊ me ſteſſo reprendo
Che natura a volar vi aperſe lali
A me dede occhij: ⁊ io pur ne mei mali
Li tenni vnde vergogna ⁊ dolore prehendo

Idem Sonetto.cclxj.

Et vegio ben chel noſtro viuer volat
Et che ſier non ſi po piu duna volta.

HOMICIDIVM grece: φονος.ου.ο. ⁊ φονευς. εως.ο. homicidia dr̃. Eſt aũt homicidiũ hoīs ab hoīe facta ceſſio.

Homicidium volũtarium: dr̃ quod animo: ⁊ intentiõe occidẽdi hoīes cũ effectu perpetratur. Componunturq; homicidia: ⁊ homicidium ex hõ ⁊ cędo.

Geneſis — Geneſis.c.ix.

Quicunq; effuderit humanũ ſanguinem: fundetur ſanguis illius. — Exodi.c.xx.

Exodi — Non occides. — Exodi.c.xxj.

Qui percuſſerit hoīem volẽs occidere: morte moriatur. — Ibidem.

Si qs p induſtriã occiderit ꝓximũ ſuũ: ⁊ p inſidias: ab altari meo auelles eũ: vt morte moriat. — Ibidẽ.c.xxij.

Si effringẽs fur domũ: ſiue ſuffodiens fuerit inuẽtus: ⁊ accepto vulnere mortuus fuerit: pcuſſor nõ erit reus ſanguinis. Q̃ð ſi orto ſole hoc fecerit: homicidiũ ꝑpetrauit: ⁊ ipſe moriatur.

Leuitici — Leuitici cap.xxiiij.

Numeri — Qui percuſſerit: ⁊ occiderit hominem morte moriatur. — Numeri cap.xxxv.

Deute. — Si qs ferro pcuſſerit: ⁊ mortuus fuerit: qui pcuſſus ẽ: reus erit homicidij: ⁊ ipſe morietur. — Deuteronomij.c.v.

Mat. — Non occides. — Matt.c.v.

Audiſtis quia dictum eſt antiquis. Non occides. Qui autem occiderit reus erit iudicio.

Augu. — Auguſtinus lib.ij.contra Manicheos. ⁊ habet xxiij.q.iiij. Ille gladium.

Ille gladiũ accipit qui nulla ſupiori ac legitima ptãte: vel iubẽte: vel cõcedẽte in ſanguinẽ alicuius armat.

Aug.li.j.de Ci.dei. ⁊ hr̃.xxiij.q.v. Si non licet.

Si non licet priuata poteſtate alicui hoiem occidere innocentem cui occidendi licentiã ex nulla concedit. Profecto ẽt q ſe ipſum occidit homicida ẽ: ⁊ tãto nocentior quũ ſe occiderit: quãto innocẽtior in ea cauſa fuit: qua ſe occidendum putauit.

Aug. ad Publicolã: ⁊ hr̃.xxiij.q.v. De occidẽdis.

De occidẽdis hominibus: ne ab eis qſq; occidat: nõ mihi plʒ conſiliũ: niſi forte ſit miles: aut publica functiõe teneat: vt nõ pro ſe hoc faciat: ſed pro alijs: vl̃ pro ciuitate: vbi ẽt ipſe eſt accepta legitima ptãte: ſi eius cõgruit perſone.

Aug.li.i.de Ciuitate dei.

Qui ſine publica adminiſtratiõe maleficium interfecerit: velut homicida iudicabit: ⁊ tanto amplius quãto ſibi poteſtatẽ a deo nõ cõceſſam vſurpare nõ timuit.

Auguſtinus ſuper. Joannem.

Homicida dr̃ diabolus: non gladio armatus: nõ ferro accinctus ad hominem venit. Uerbuʒ ſeminauit: ⁊ occidit. Noli ergo te putare non eſſe homicidaʒ: qñ fratri tuo mala perſuades: occidis. Ut ſcias quia occidis: audi pſalmiſtam. Filij hominum dentes eorũ arma. ⁊ ſagitę linguę eorum: ⁊ machera acuta.

Aug. ⁊ habet de peni.di.i. Homicidium.

Homicidium lege veterũ putabat nõ aliud eſſe niſi corporis ꝑemptio. Aperuit ergo dñs oẽm iniquũ motum ad nocendum fratri in homicidij genere deputari.

Auguſtinus ⁊ habetur ibideʒ Periculoſe.

Periculoſe decipiunt qui ęſtimãt eos tm̃ homicidas eẽ q manibus hominẽ occidunt: ⁊ nõ potius eos p quoꝝ cõſiliũ: ⁊ fraudẽ: ⁊ exhortatiões hoīes extinguũtur.

Hiero. — Hieronymus ⁊ hr̃.xv.q.i. Si quis.

Siquis nõ iratus: ſed pp diſciplinam aliquem verberauerit: vel palam alicui dederit: ⁊ caſu occiderit: ſicut fieri ſolet. Quantum ad gratiã innocens eſt: q: voluntatem non opus requirit. Quantum aũt ad legẽ reus eſt: q: opera lex q̃rit.

Hieronymus in Jona propheta. ⁊ hr̃.xxiij.q.v. Nõ eſt noſtrum.

Non eſt noſtrum mortem arripere. Sed illataʒ ab alijs libenter accipere.

Hiero. in Eſaia ⁊ habetur de peni.di.i. Omnis iniquitas.

Omnis iniquitas: ⁊ oppreſſio: ⁊ iniuſticia iudiciũ ſanguinis eſt. Et licet gladio non occidas: voluntate tamen interficis.

Hiero. in Jona ꝓpheta ⁊ habetur.xxiij.q.v. Miles.

Miles quũ obediẽs ptãti ſub qua legitime cõſtitutus eſt hoiez occidit: nulla ciuitatꝭ ſuę lege reus eſt homicidij. Immo niſi fecerit reus eſt impij deſerti atq; contẽpti. Quod ſi ſua ſponte: atq; autoritate feciſſet: in crimen effuſi humani ſanguinis incidiſſet. Itaq; vñ punit ſi fecerit iniuſſus: inde punietur ſi nõ fecerit iuſſus.

Hieronymus in queſtionibus Exodi: ⁊ habet.xxiij.q.v. Quum miniſter.

Quum miniſter iudicis occidit eum quem iudex iuſſit occidi: profecto ſi id ſponte facit homicida eſt. ⁊ ſi eũ occidat: quem a iudice debuiſſe occidi.

Hierony. Ibidẽ ⁊ habetur Ibidem. Lex.

Lex eterna ita medio quodã loco poſuit aliqua: vt in eis vſurpãdis merito rephẽdat audacia: i exequẽdis iure laudet obediẽtia. Abrahã ſi ſpõtaneus i occidẽdo filio motus fuiſſet: execrabilis haberet. At iubẽti deo obſecũdãs famulatus eſt.

Ambro.li.iij.de Officijs. — Ambr.

Pythagorę pceptũ fuit. Niſi iuſſu imperatoris. ſ. dei ð ſtatione nõ diſcedere. Ideſt animaʒ e corpore nõ educere.

Grego. ⁊ habet.xxiij.q.viij. Si in morte. — Grego.

Si in morte longobardorũ me miſcere voluiſſem: hodie longobardoꝝ gens nec regẽ: nec ducẽ hẽret. Sed q: deũ timeo: in mortem cuiuſlibet hominis me miſcere formido.

Gregorius ſuper Ezechielem.

Tot occidimus: quot ad mortem ire quottidie tepidi: ⁊ tacentes videmus.

Caſſio.ſuper pſ.lxij. — Caſſio.

Non intereſt quis occidat: ſi ſt innocentẽ aliquis occidẽdum eſſe pronunciet.

Pallades. — Pallades

εἴπους ανδροφονους εὐδαιμονας ὀντας ὁρωμεν.
ου πανυ θαυμαζω. παι διοσ εςι ςεφασ.
γη γαρ ςεγγει σαυτα μεμισηκωσ και εκτίγοσ
κτείνεν αν ει οκεονοσ ουρανοσ ετι ςχαμενων.
αντι δε ρυκτειναι σουγοσ τι τισι κολαζει
δεσμιονος λιγην εσ ταρταρα τρονεγεισ.

Si homicidas fęlices eſſe videmus.
Non valde admiror. Iouis eſt honor.
Genitorem enim odio proſequeas ⁊ ille
Interfeciſſet vtiq;. Si Saturnus mortalis fuiſſet.
Sed loco cędis cum Titanibus punit
Legatum tanq; latronem in barathrum immiſceus.

Ouidius faſtorum lib.ij. — Ouid.

Ah nimium faciles: qui triſtia crimina cędis
Fluminea tolli poſſe putatis aqua.

Idem artis libro.i.

Vacuas cędis habere manus. — Sillius li.iiij. — Sillius

Cędumq; feros auertite ritus.

Tibullus lib.iij. Epiſtola.iiij. — Tibul.

Nec mea mortiferis infecit pocula ſuccis
Dextera: nec cuiq; certa venena dedit.

Iuuenalis ſatyra.x. — Iuue.

Et qui nolunt occidere quemq;
Poſſe volunt.

Iuue. Satyra penultima.

Sed iam ſerpentum maior concordia parcit
Cognatis maculis ſimilis fera. Quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? Quo nemore vnq;
Expirauit aper maioris dentibus apri.

HONESTAS grece τιμιοτης. Honeſtas. τετιμημενος honeſto dicitur. Eſt autem honeſtas mollis cõpoſitaq morofitas ſ̃m Ariſto. li. rhetoricoꝝ.
Honeſtus grece καλος. ου. ο. dicitur. Eſt aũt honeſtũ id quod tale eſt vt detracta omni vtilitate ſine vllis premijs fructibuſq per ſeipſum poſſit iure laudari. Quod quale ſit non tã diffinitione: quã ſum vſus intelligi põt (quãq̃ aliquãtũ põt): quã cõi omniũ iudicio ⁊ optimi cuiuſq ſtudijs atq factis: q̃ p̃ mul ta ob eam cauſam faciunt: q̃a decet: quia rectum: q̃a honeſtum eſt: ⁊ ſi nullũ conſecuturum emolumentum vident. Ut. n. conſuetudo loquitur: id ſolum dicitur: honeſtum quod eſt populari fama glorioſum. ſ̃m Ciceronẽ li. ij. de finibus bonorum ⁊ malorum.
Honeſtum idem eſt quod ſpiritualis pulchritudo: vel quod eſt honore dignum: ⁊ eſt idẽ quod virtuoſum ex .b. Tho. ſc̃da ſc̃de. q. cxlv. ar. i. Refert nõnũq̃ ad corporis pulchritudinẽ. Ec. Ita me dij amẽt honeſtus eſt: hoc eſt formoſus. ¶ Eccleſiaſtici. c. xi. Eccle.
Augu. Paupertas ⁊ hõeſtas a deo ſũt. ¶ Aug. li. ij. de ciuitate dei.
Tãta eſt probitatis vis: ⁊ honeſtatis: vt pene ois eius laude moueat humana natura. Nec vſq adeo ſit turpitudine vitioſa: vt totũ amittat ſenſum honeſtatis.
Ambr. ¶ Ambroſius lib. ij. de officijs.
Tantus ſplendor honeſtationem: vt vitam beatam efficiat trãquillitas conſcientię: ⁊ ſecuritas innocẽtię.
Seneca ¶ Seneca ad Lucillium epi. xx.
Cicero Melius p̃bas hõeſta: q̃ ſegr̃tis. Uideo vbi poſita ſit felicitas: ſꝫ ad illã p̃uẽire nõ audeo. ¶ Cice. li. officioꝝ.
Nihil turpe faciẽdum bono viro: ⁊ ſi et ol p̃te lateat. etiã ſi oẽs deos hoieſq celare poſſim⁹. Nihil tñ in nobis auarũ: nihil iniuſte: nihil libidinoſe nihil icõtinẽter ẽ faciẽdũ. Sapiẽtis. n. ẽ p̃riũ nihil q̃d pẽnitẽ poſſit facere nihil inuite. Sed ſplẽdide cõſtanter: grauiter honeſte omnia. ¶ Idẽ officiorum li. i.
Quod enim viriliter magnoq animo fit: id dignum viro ⁊ decorum videtur. Quod contra fit: id vt turpe eſt ſic indecorum. Quare pertinet quidem ad omnem honeſtatem: hoc quod dico decorũ: ⁊ ita pertinet: vt non recondit a quadã ratione cernatur: ſꝫ ſit in promptu. ¶ Cicero officiorum libro. i.
Illud enim honeſtũ: quod ſepe diximus: et iam ſi in alio cernimus: tamen nos mouet: atq illi in quo id ineſſe videtur amicos facit. ¶ Cicero ibidem.
Nihil honeſtum eẽ põt: q̃d iuſticia vacet. ¶ Idẽ. li. iij.
Atq illud quidẽ honeſtũ: quod proprie vereq dicitur: id in ſapientibus eſt ſolis: neq a virtute vnq̃ diuelli poteſt. In his autem: in quibus ſapiẽtia perfecta nõ eſt: ipſum illud quidem perfectum honeſtũ nullo modo eſſe poteſt: ſed ſimilitudines honeſti eſſe poſſunt.
Quũ igiẽ id q̃d vtile vr̃ i amicitia: cũ eo q̃d hõeſtũ ẽ cõparatur: iaceat vtilitas ſpẽs: valeat hõeſtas. ¶ Ibidẽ.
Tãta vis ẽ hõeſti: vt ſpẽz vtilitatis obſcurat. ¶ Ibidẽ.
Honeſtate igitur dirigenda vtilitas eſt.

HONOR grece. τιμη. ης. η. ⁊ τιμιος. ου. ο. honorabilis dr̃: ⁊ τιμαω honoro. Eſt autẽ honor p̃prie reuerẽtia: ⁊ dignitas: q̃ q̃ntus ex cã alicui exhibet. Uir. Haud equidem tali me dignor honore. Et q̃m multa ſũt p̃p̃ q̃ honorẽ exhiberẽ ſolem⁹ ſcẽm ẽ: vt p̃ diuerſitate ſubiectę materię hoc vocabulũ diuerſa ſignificet: hic aliqñ honor ẽ p̃ pulchritudie põim⁹. Uir. Frigid⁹ ⁊ ſiluis aq lo d̃currit honorẽ. Aliqñ p̃ obſequio ⁊ cultu. Uir. Sp̃ honorẽ meo ſp̃ celebrabẽ donis. Interdũ p̃ pudicitia.
Nonnunq̃ pro p̃mio. Uir. Ipſis p̃cipue ductoribus addit honores. Quandoq pro ſepultura. Uirgi. Cernit ibi meſto: ⁊ mortis honore carentes.
Honor municipalis ẽ reipublicę. admiſtratio cũ dignitatis gradu: ſiue cũ ſumptu. ſiue ſine erogatiõe cõtingẽs: ſ̃m Caliſtratũ Iuriſcõſultũ: Ab honor ſit honoro verbũ: q̃d eſt colo: ⁊ veneror: ⁊ honorificũ: q̃d ẽ plenũ honoris: ⁊ honeſtũ: ⁊ honeſtas. De quibus infra.
Honor ẽ maximũ bonoꝝ exteriorũ: ſ̃m Ariſt. li. iiij. Ethi.
Honor ẽ benefactiuę glorię iudiciũ ſ̃m Ari. li. i. rhetori. honor eſt cuiuſlibet virtutis p̃mium. ſ̃m .b. Tho. ſc̃da ſc̃dę. q. cxxviiij. ar. iiij. ¶ Prouerbiorũ cap̃. v. Prouer.
Nõ des alijs honorẽ tuũ. ¶ Pau. ad Corin. p̃me. c. 9. Paul⁹
Bonum eſt eniꝫ mihi magis mori: q̃ vt gloriã meã quis euacuet. ¶ Augu. lib. v. de ciuitate dei. Augu.
Rex: gẽtiũ: nationũq impiũ penes reges erat: quos ad faſtigiũ honoris ñ ambitio popularis: ſꝫ ſpectata inter honos moderatio p̃uehebat. ¶ Au. li. v. de Ciui. dei.
Gl̃iã ⁊ honorẽ nõ dꝫ ſeq v̄t⁹. Sꝫ ip̃a v̄tutẽ. Uñ honores quos expetiũt multi Cato petere ñ d̄buit. Sꝫ eos ciuitas ob ei⁹ v̄tutẽ ñ petẽti dare. ¶ Au. li. viij. d̃ ci. dei.
Nõ ẽ in hac vita in actiõe amãd⁹ honor. Sꝫ opus: q̃d p̃ eundẽ honorẽ ſit: vel p̃atẽ: ſi recta atq vtilis ſit.
¶ Grego. Eulogio patriarchę Alexandrio. ⁊ hẽtur di. xcix. Ecce in p̃fatione. Grego.
Ego nõ v̄bis q̃ro p̃ſperari: ſed morib⁹. Nec honorẽ eſſe deputo: in quo fratres meos honorẽ ſuũ p̃dere cognoſco. Meus nãq eſt honor vniuerſalis eccl̃ię. Me⁹ honor eſt fratrũ meorũ ſolid⁹ vigor. Tũc ego honoratus ſum: quũ ſingulis q̃buſq honor debitus nõ negatur.
¶ Grego. Siagrio Ep̃o: ⁊ hẽtur. Di. ex. Rationis.
Cũ honoris augmẽto cura quoq ſollicitudinis dꝫ creſcere: vt cultui veſtrũ actiõis quoq ornamẽta cõueniant. oportet: vt enixi⁹ in cũctis ſtudijs ſe v̄ra fraternitas exerceat: ⁊ circa ſubiectoꝝ act⁹ ſit cura vigilãs.
¶ Greg. Mauricio: ⁊ hẽtur. xi. q. i. Sacerdotibus.
Sacerdotibus auteꝫ nõ ex terrena. Uide in Sacerdos. Infra. ¶ Gregorius in Regiſtro.
Deiecisti eos dum alleuarentur. Quoꝫ alleuatur deijcitur: qui honoribus proficit. ⁊ moribus cadit.
¶ Jo. Chryſo. ⁊ hẽtur di. xl. Multi ſacerdotes.
Qui bñ ſederit ſup cathedra: honorẽ accipit cathedrę. Qui male ſederit: iniuriam facit cathedrę.
¶ Jo. Chryſo. ſuper Mattheum. Joan: Chryſo.
Honoris magnitudo his qui nõ digno viuũt honore ſit mulus incipit eſſe penarum. ¶ Ibidem.
Omnes quidẽ de ſuo honore ſolliciti ſunt: de honore aũt dei nullus. ¶ Jo. Chryſo. de reparatiõe Lapſi.
Honor ver⁹ virtus animi ẽ. Hic honor nec a Ceſaribus p̃ſtaẽ: neq adulatiõe cõquiriẽ: nec pecunia p̃paraẽ. Nihil fucati in ſe hẽt: nihil ſimulati. Nihil occultis huius honoris ſucceſſor eſt nullus accuſatur: nullus ingratus. ¶ Caſſiodo. li. iiij. epiſtolarũ. Caſſio.
Decet q̃dẽ cunctos: patrię ſuę augmẽta cogitare. Sed eos maxime quos reſpublica ſibi ſummis honoribus obligauit. Quia rectũ ẽ: vt eũ neceſſe ſit plus debere: qui viſus eſt maiora ſuſcipere. ¶ Caſſio. Ibidẽ.
Dignum enim videtur: vt qui eſt ſciẽtis p̃ditus: reddatur honore reuerendus.
¶ Boetius de Conſolatione philoſophica li. iij. Boeti⁹
Quis illos igitur putet beatos?
Quos miſeri tribuũt honores. ¶ Sene. epi. lxviij.
Nemo eoꝝ quos diuitię honoreſq in altiori faſtigio ponũt magn⁹ eſt. Quare ergo magn⁹ vr̃. Quũ baſi ſua illũ metiris. Magnus pomilio lꝫ in monte cõſtiterit. Coloſſus magnitudinẽ ſeruabit: etiã ſi ſteterit in puteo: Hoc laboramus errore: q̃ neminẽ ęſtimamus ex ęquo. Quũ v̄o velis ęſtimationẽ hominis inire: ⁊ ſcire qualis ſit: nudũ reſpice: ponat patrimoniũ: honores: ⁊ alia fortunę mẽdacia. Corpus ſuũ exuat: ⁊ aiũ intuere qualis ſit quantuſq: Alieno: an ſuo magnus.
¶ Seneca ad Lucil. epiſtola. lxxxij. Seneca
Abſtrahũt nos a certo diuitię: honores: potẽtia: ⁊ cęterã q̃ i opiniõe nr̃a chara ſũt: p̃cio ſua vilia. Nihil hũt

magnificū: quo mentes nr̄as in ſe trahāt: ꝓpter hoc ꝗ mirari illa conſueuimus. ¶ Ariſto. lib. j. Ethicorum.
Honor maior eſt in honorante ꝗ̄ in honorato.

Ariſto. ¶ Ariſto. lib. iiij. Ethicorum.
Honor eſt maximū exteriorum bonorum. ¶ Ibidem.
Prauus honore nō eſt dignus. ¶ Ariſto. lib. Ethicoruꝫ.
Honor eſt premium virtutis. ¶ Ibidem.
Secundum virtutem ſolus bonus honorandus eſt.
Virtuti perfecte non eſt condignus honor. ¶ Idem.

¶ Cicero lib. de amicitia.
Vbi. n. iſtū inuenies. qui honores amici anteponat ſuo?

Cicero ¶ Cicero lib. vltimo Tuſcu. q̄ſtionū.
Cōtēpto igit̄ honore: Cōtēpta ēt pecunia: qd relinqtur q̄d exrimeſcēdū ſit?

Salu. ¶ Saluſtius in Catilinario.
Gloriā: ⁊ honorē: ⁊ impiū bon⁹ ⁊ ignau⁹ eq̄ ſibi exoptāt. Si bonus: vera via nitit̄ huic: ſed ignau⁹: q: bone artes deſunt: dolis atq; fallacijs contendit.

Uale. mari. ¶ Uale. maximus lib. ij. ti. de inſtitutis antiquiſ.
Nam ⁊ virtutis vberrimum alimentum eſt honos.

Ouidi. Ouidius lib. j. Triſtium. Elegia. j.
Donec eram ſoſpes tituli tangebat amore:
Querendiq; mihi nominis ardor erat.

Hora. ¶ Horatius ſermonum lib. j. Satyra. vj.
Sed fulgente trahit conſtrictos gloria curru
Non minus ignotos generoſis.

Perſi⁹ ¶ Perſius ſaty. j.
An erit qui velle recuſet Os populi meruiſſe.

Horror grece φρικη. ης. de frigore: ⁊ φριττω horreo dr̄. Horror future vite eſt filia luxurie: Inq̄tū reputat bonū eternū: vt bonū arduū: Quia ꝓp delectationes venereas nō appetit (immo faſtidit) bona eterna ac ſi non eſſent ardua ⁊ ſumma.

Horror pro tremore aliqn̄ ponit̄. Plautus quis hic horror eſt: qd pauitas? Interdum pro aſpect⁹ toruitate. Apul. Que quū aſperitate horrore hois deterrit⁹ ſtatim retroceſſit. Nonnūq̄ pro abominatione. Uarro. Ira: odiū: horror: eos ab incepto retrahit. Nonnūq̄ pro veneratiōe. Uir. Arbori hos ſuus horror ineſt. Ab horror horridulus diminutiuum fit. Perſius. Scis comitem horridulum trita donare lacerna. i. trementem. Horridus item aſperum ſignificat. Uirgilius. Et glacie riget horrida barba.

HOSPITALITAS grece ξενια. ας. η. ⁊ ξενοδοχειον. ου. το. hoſpitiū dr̄: ⁊ ξενιζω hoſpitor: ⁊ ξενος ου. ο. hoſpes. Eſt aūt hoſpes q eſt extraneus a domo: ſicut aduena in ciuitate: ſ; hec. Tho. ſup ep̄la Pau. ad Ephe. ij. lec. vj. col. prima fine.

Hoſpes ꝓpe dr̄: q ꝓpter amicitie cā: vl̄ recipit: vl̄ recipit̄: Un̄ ⁊ ꝓ amico externo capit̄: ⁊ hoſpitiū ꝓ amicitia. Hoſpitiū ēt diuerſoriū ſignificat. Cice. Ex hac vita diſcedo tāq̄ ex hoſpitio n̄ tāq̄ ex domo. Cōmorādi n. nā diuerſoriū n̄ habitādi locū dedit. Hinc hoſpitalitas facilitas: vel benignitas in recipiēdo: ⁊ hoſpitaliter aduerbiū: bēigne ⁊ facilit̄. ¶ Pa. ad Heb. c. 13.

Paulus Hoſpitalitatē nolite obliuiſci. Per hāc enim placuerūt gdā angelis hoſpitio receptis. ¶ Petrus pme. c. iiij.

Petr⁹ aplus Ante oīa aūt mutuā in vobis metipſis charitatē hn̄tes ꝯtinuā: q̄a charitas opit multitudinē pctōꝝ: hoſpitales inuicē: ſin̄ murmuratiōe. ¶ Aug. ꝯ. v. hereſes.

Augu. Diſce Chriſtiane ſine diſcretiōe exhibere hoſpitalitatē: ne forte: cui domū clauſeris: cui humanitatē negaueris: ipſe ſit xp̄s. ¶ Auguſtinus ꝯ. v. hereſes.

Obſecut⁹ Loth āgelis tāq̄ pegrinis ꝯſuetudine hoſpitalitatis liberatus a piculo ciuitatis: ⁊ tpale euaſit icēdiū: ⁊ eternū ꝯſecut⁹ ē pmiū. ¶ Aug. de vbis apl̄i.
Ille hō dr̄ eſſe humanus: qui ſe exhibet eſſe hominem ⁊ maxime hoſpitio ſuſcipit hominem.

Hiero. ¶ Hieronymus ad Damaſum papam: ⁊ habetur. xvj. q. j. c. vltimo.
Quoniā gcqd habent clerici pauperum eſt: ⁊ domus illoꝝ omnibus debent eſſe cōmunes: ſuſceptioni peregrinoꝝ ⁊ hoſpitium inuigilare debent.

Ambr. ¶ Amb. li. de Patriarc. ⁊ hr̄. xxxij. q. vij. offerebat.
Preferebat ſcūs Loth domus ſue verecundie hoſpitalē gratiam: ⁊ apud barbaras gentes inuiolabilem.

¶ Ambroſius lib. de officijs.
Tāta eſt apud deū hoſpitalitas grā: vt ne potus quidē aque frigide a pmijs remuneratiōis immunis ſit. Uides q: Abrahā deū recepit hoſpitio: dū hoſpites q̄rit. Uides q: Loth angelos recepit. Un̄ ſcis an ⁊ tu quū recipis hoiem: ſuſcipias xp̄m? Licet in hoſpite Chriſtus ſit: q: xp̄s in paupe eſt: ſicut ipe ait. Hoſpes fui ⁊c. ¶ Ambro. lib. de Officijs.

Eſt publica ſpecies hūanitatis: vt pegrinus in hoſpitio nō egeat. Suſcipiat̄ officioſe: Pateat aduenienti ianua. ¶ Gre. Au. Angloꝝ ep̄o: ⁊ hr̄. xij. q. ij. Mos eſt.

Grego. Mos eſt aplice ſedis ordinato ep̄o pcepta tradere: vt de omni ſtipēdio: qd̄ accidit: q̄tuor debeāt fieri portiōes vna videlicet ep̄o ⁊ familie ei⁹ ꝓp hoſpitalitatē: atq; ſuſceptionē: Alia clero: Tertia ꝯo paupibus: Quarta eccleſijs reparādis. ¶ Jo. Chry. ſup Mat.

Io. chri. Qualē mercedē hēt: q ꝓp deū pegrinat̄. talem hēt: q ſuſcipit pegrināte: ⁊ ſūt ambo eq̄les: ⁊ q ꝓp deū refrigerat: ⁊ q ꝓp deū laborat. ¶ Uirgi. in pmo Aenei.

Uirgi. Iuppiter hoſpitibus nā te dare iura loquunt̄.

Home. ¶ Homerus in ξ Odiſſe.
πρὸς γὰρ διός εἰσιν ἅπαντες
ξεῖνοί τε πτωχοί τε. i.
A ioue enim ſunt omnes
Hoſpites pauperesq;. ¶ Idē in ϑ Odiſſe.
ἀντὶ κασιγνήτου ξεῖνός θ᾽ ἱκέτης τε τέτυκται
ἀνέρι ὅς τ᾽ ὀλίγον περ ἐπιψαύῃ πραπίδεσσι. i.
Loco fratris hoſpes ⁊ ſupplicator eſt
Viro illi. q ēt mediocriter ſit prudēs. ¶ Idē in ι odiſſe.
Ζεὺς δ᾽ ἐπιτιμήτωρ ἱκετάων τε ξείνων τε
ξείνιος, ὃς ξείνοισιν ἅμ᾽ αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ.
Iuppiter eſt honorator ſupplicatorūq;: hoſpitumq;.
Hoſpitalis: qui hoſpites venerabiles ſil̄ comitat̄.
¶ Idem in ξ Odiſſe.
ξεῖν᾽ οὔ μοι θέμις ἔστ᾽, οὐδ᾽ εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι
ὅττι μάλ᾽ ἤθελε. ὅτι με προσφωνεῖ ὑπὸ δ᾽ ἔξο. i.
Iuppiter tibi det hoſpes ⁊ immortales dei alij.
Q̄ deūq; maxie vis: Q̄m me prōptus hoſpitat⁹ es.
¶ Idem ibidem.
ξεῖν᾽ οὔ μοι θέμις ἔστ᾽, οὐδ᾽ εἰ κακίων σέθεν ἔλθοι,
ξεῖνον ἀτιμῆσαι· πρὸς γὰρ Διός εἰσιν ἅπαντες
ξεῖνοί τε πτωχοί τε· δόσις δ᾽ ὀλίγη τε φίλη τε
γίγνεται ἡμετέρη. i.
Hoſpes non mihi fas eſt: neq; ſi vilior te veniat
Hoſpes inhonorare: a Ioue enim ſunt omnes
Hoſpites q; pauperesq; donū qdem paruum ſed gratū
Eſt noſtrum. ¶ Idem in ο Odiſſe.
χρὴ ξεῖνον παρεόντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν.
Oportet hoſpitem preſentem honorare: ſed volētem
diſcedere: dimittere. ¶ Heſiodus.

Heſio. μηδὲ πολύξεινον μηδ᾽ ἄξεινον καλέεσθαι. i.
Noli hr̄e multos hoſpites: neq; ſis ſine hoſpitibus.

Mena. ¶ Menander.
ξένους πένητας μὴ παραδράμῃς ἰδών. i.
Hoſpites paupes ne ſubterfugias quū videris. ¶ Idē.
ξένοις ἐπαρκῶν τῶν ἴσων τεύξῃ ποτέ. i.
Hoſpitib⁹ ſuccurrēs eq̄lia cōſequeris q̄nq;. ¶ Idē.
ξενίας ἀεὶ φρόντιζε μὴ καθυστέρει. i.
Hoſpitalitatē ſemper cura: ne poſt habeas. ¶ Idē.
ξένοισι πιστοῖς πιστὸς ὢν γίγνου φίλος. i.
Hoſpitibus fidis: fidus exiſtens ſis amicus. ¶ Idē.
ξένον ἀδικήσῃς μηδέποτε καιρὸν λαβών. i.
Hoſpitē iniuria afficies nūq̄ occaſionē nact⁹. ¶ Idē

ξενῳ γαλιςα συμφερει τὸ σωφρονειν.l.
Hoſpiti maxime conducit modeſtum eſſe. ¶ Idem.
ξενος ων απραγμων ισθι. και πραξεις καλως.l.
Hoſpes exiſtes incurioſus ſis: ⁊ facies bene. ¶ Idē.
ξενον δε σιγαν κρειττον. η κεκραγεναι.l.
Hoſpiti autem tacere melius ꝙ̄ clamare.
ξενος πεφυκως τους ξενους δοχου σεβου.
Hoſpes natus: hoſpites cole. ¶ Idem.
ξενους ξενιζε. και συ γαρ ξενος ſεση.l.
Hoſpites hoſpitare: ⁊ tu.n. hoſpes eris. ¶ Idem.
πλανη βιον τιθησι σωφρονεστερον.l.
Peregrinatio veſtra facit ſapientiorem.

HOrizon dicitur ab ορίζω quod ſignificat definio ⁊ diſtermino: Et eſt circulus terminans viſū ⁊ hemiſpherium celi ſuperius: ⁊ principium inferioris: ſm.b. Tho. ſuper lib. de Cauſis lec.ij.ſi.

HUmanitas ḡ. φιλανθρωπία.ας.η. ⁊ φιλανθρωπος.ου.ο. human⁹ dr̄. Sumit̄ āt hūanitas tripl'r. ſ. pro nā hominis: ⁊ p virtute q̄ cōſiſtit in exteriori ſubuentione cōdeſcēdēdo defectib⁹ aliorū: ſm.b. Tho. ſuper Epiſtolā pauli ad Titū.iij.co.iij.ſi. Humanitas preterea ſignificat eruditionē: atq; inſtitutionē in bōas artes: q̄s q ſinceriter cupiūt: ⁊ aſſequunt̄: hij ſt̄ maxie humani. Quare ⁊ artes ipſe liberales humanitatis ſtudia appellata ſt̄. Nā hui⁹ ſcię diſciplina ex vniuerſis aīalibus: ſoli hoi data ē. Ab hō veniūt humanus ⁊ humanitas. Humanuz ꝑprie dr̄: quod hois ē: ⁊ ad hominē ſpectat. Et qr hō inter oia aīalia morti obnoxia maxime mitis eſt: ideirco human⁹ ꝓ facili: miti ⁊ tractabili ponit̄: vñ humanitas dr̄ quā greci φιλανθρωπίαν vocant quaſi amorem in homines.

De hac materia vide ſupra in Amor proximi: Clemētia: Elemoſyna: ⁊ hoſpitalitas.

HUmiditas grece υγροτης.ητος.η. ⁊ υγρος.ου.ο. humidus dicitur.

Humidū radicale ē totū illō: i q̄ fūdat̄ vir⁹ ſpeciei: qđ ꝑditū n̄ pōt reſtaurari: ſz.b. Tho.i.pte.cxviiij.ar.i.

Humidū nutrimētale eſt qđ nōdū hz pfectā nāz ſpeciei: ſed eſt in via: vt ſanguinis: ⁊ huiuſmodi: ſm eundem. Ibidē. Ab humeo pariter fit humecto: qđ ē humiduz facio. Udum ab humido: qdā ſic diſtinguūt. Ut vdū ſit qđ intrinſecus hz humorē: vnde vuā dictaz volūt. Uirgi. Humidus hiberna venit ō glāde Menalcas. Humidū vero quod extrinſecus habet humorem.

¶ Humilitatis gradus: Quibus opponuntur.xij. gradus ſuperbię ſm beatum Bernardum.

- **Humilitatis gradus**
  - Secūduz.b. Bñdictū in reglā ſt̄.xii. q̄ruz alia q pertinent.
    - Ad exteriora ſignat quoruz aliq̄ cōſiſtūt i.
      - Geſtibus exterioribus.
        - 1. Corde ⁊ corpore ſemꝑ hu militatē oſtēder̄ defixis in terram aſpectibus. Op. — Curioſitas ꝑ ꝙ̄ aliqs curioſe vbiq̄ inordinate circunſpicit.
        - 2. Vt nō ſit facilis aut ꝓmptus in riſum. Op. — Inepta Leticia.
      - Verbis
        - 3. Vt pauca verba ēt rōnabilia loquatur: non clamoſa voce. Op. — Leuitas mētis ꝑ ꝙ̄ homo ſupbe ſe habet in verbo.
        - 4. Taciturnitas vſq; ad interrogationem. Op. — Iactantia.
      - Factis
        - 5. teneī. ſ. i ſuiſ opib⁹: ꝙ hz cōis mōaſterij regula. Op. — Singl'aritas ꝑ ꝙ̄ aliqs vult ſactior hr̄i.
    - Ad ęſtimationē hominis ſuaz defectū recognoſcētis ⁊ ſecunduz hoc habentur.iij. gradus.
      - 6. Credere ⁊ ꝓnunciare ſe omnibus viliorem. Op. — Arrogantia ꝑ ꝙ̄ hō ſe alijs pꝛęferu
      - 7. Ad oia idignū ⁊ inutilē ſe cōfiteri: ⁊ credere. Op. — Pręſumptio. ſ. ꝑ quā aliqs r̄putat ſe ſufficiētez ad maiora.
      - 8. Cōfeſſio peccatoꝝ ſuoꝝ Op. — Defenſio peccatoꝝ.
    - Ad appetitū qui refrenari debet: ne immoderate tēdat ad alta in. ſ. propriam excellentiam: ⁊ ſecundum hoc eſt triplex gradus.
      - 9. Vt pro obediētia in duris ⁊ aſperis patientiā amplectatur. Op. — Simulata ꝯfeſſio: ꝑ quā quis non vult ſubire pęnā ꝓ peccatis quę ſimulate confitetur.
      - 10. Vt cuz obediētia ſubdat ſe maiori. Op. — Rebellio.
      - 11. Vt voluntatē ꝓpriaz nō delectetur implere. Op. — Libertas ꝑ ꝙ̄ hō delectat̄ libere facer̄ quod vult.
    - Ad radicem quę eſt Reuerentia deo debita.
      - 12. Vt deū timeat: ⁊ memor ſit omniū quę pręcepit. Op. — Conſuetudo peccandi quę inducit dei contemptum.
  - Secundum beatum Anſelmum libro de ſimilitudinibus ſunt ſeptez. quorum aliqui pertinent ad proprię Abiectionis.
    - Opinionem.
      - Hoiem ſe contētibilem cognoſcere.
      - Hoc non dolere.
    - Manifeſtationem.
      - Hoc confiteri.
      - Hoc perſuadere.
    - Voluntatem.
      - Patienter ſuſtinere hęc dici.
      - Pati contemptibiliter ſe tractari.
      - Hoc idem amare.
  - Secundum Gloſam ſuper Matthęum capitulo.iij. Sic enim decet omnem iuſticiam: ⁊c.
    - Sufficiens. ſ. — Subdere ſe maiori ⁊ nō pferre ſe ęq̄li.
    - Abundans. ſ. — Subdere ſe ęq̄lı nec pręferre ſe minori.
    - Perfecta. ſ. — Subdere ſe minori in quo ē oīs Iuſticia.

HVMILITAS grece a ταπεινότης.ητος.ἡ. ⁊ ταπεινος.ου.ὁ. humilis dicitur. Eſt aūt humilitas ſecundū Bernardū de gradibus humilitatis virtus qua veriſſima ſui cognitione ſibi ipſi quilibet vileſcit. Humilitas vt ibidem eſt cōtemptus proprię excellentię.

Humilitas eſt intuitu proprię cōditionis: ⁊ ſui cōditoris volūtaria mētis inclinatio ſub immo ordinabili ad ſuū cōditorē. ſm Aug. ℭ Dauid pſal.ci.

Dauid. Reſpexit dominus in oratiōnē humiliū: ⁊ nō ſprevit preces eorum. ℭ Eccleſiaſtici.cap.ij.

Eccleſiaſtici. In humilitate tua patientiā habe: qm̄ in igne probat̃ aurum: ⁊ argentū: homines vero receptibiles in camino humiliationis. ℭ Eccleſiaſtici.cap.iij.

Quāto magnus es humilia te in omnibus: ⁊ corā deo inuenies grā. Quoniā magna potētia dei ſolius ⁊ ab hominibus honoratur. ℭ Eccleſiaſtici.cap.vij.

Humilia valde ſpiritū tuū: quoniā vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. ℭ Eccleſiaſtici.cap.x.

Quid ſupbis terra ⁊ cinis. ℭ Eccleſiaſtici.cap.xxxv.

Oratio humiliantis ſe nubes penetrabit: ⁊ donec ꝓpinquat non cōſolabitur: ⁊ nō diſcedet: donec altiſſimus aſpiciet. ℭ Iſaias.cap.lxvi.

Iſaias. Ad quē reſpiciā niſi ad paupculū: ⁊ ꝯtritū ſpiritu: ⁊ trementē ſermones meos. ℭ Iob.cap.xv.

Iob. Quid tumet cōtra deū ſpūs tuus. ℭ Mat.c.xviij.

Mat. Niſi cōuerſi fueritis: ⁊ efficiamini ſicut paruuli: nō intrabitis in regnū celoꝝ. Quicunq̃ ergo humiliauerit ſe ſicut paruulus iſte: hic eſt maior in regno celorum. ℭ Mattheus.cap.x.

Quicunq̃ voluerit inter vos maior fieri: ſit veſter miniſter. Et qui voluerit inter vos primus eſſe: erit vr̄ ſuꝰ. ℭ Idem.cap.xxiij.

Mar. Qui aūt ſe exaltauerit: humiliabitur: ⁊ qui ſe humiliauerit: exaltabitur. ℭ Marcus.cap.viiij.

Lucas Si quis vult primus eſſe: erit omniū nouiſſimus: ⁊ omnium miniſter. ℭ Lucas.cap.xiiij.

Cū inuitatus fueris ad nuptias: nō diſcumbas in primo loco: ne forte honoratior te ſit inuitatus ab illo: ⁊ veniens is qui te ⁊ illū vocauit dicat tibi. Da huic locum: ⁊ tūc incipias cū rubore nouiſſimū locū tenēr. ℭ Lucas ibidem.vij. ⁊ cap.xviij.

Omnis qui ſe exaltat humiliabitur: ⁊ qui ſe hūiliat exaltabitur. ℭ Paulus ad Corinthios.ij.cap.xi.

Nunquid peccatum feci meipſum humilians: vt vos exaltemini. ℭ Paulus ad Galathas cap.vi.

Nam ſi quis exiſtimat ſe aliquid eē: cū nihil ſit: ipſe ſe ſeducit. ℭ Paulus ad Epheſios cap.iiij.

Paulꝰ Obſecro itaq̃ vos ego vinctus in domino: vt digne ambuletis vocatiōe: qua vocati eſtis: cū oī hūilitate ⁊ māſuetudine: cum patiētia ſupportantes inuicē in charitate. ℭ Paulus ad philippenſes cap.ij.

Nihil ꝑ cōtētionē: neq̃ ꝑ inanē glīā: ſed in hūilitate ſuperiores ſibi inuicē arbitrātes: nō q̄ ſua ſunt ſinguli cōſiderātes: ſed ea q̄ alioꝝ. ℭ Iacobus in epiſtola.ca.i.

Iacobꝰ Gloriet̃ autē fr̄ humilis in exhortatione ſua. Diues aūt in hūilitate ſua. Quoniā ſicut flos feni trāſibit. Exortus eſt enim ſol cū ardore: ⁊ areſcit fenū: ⁊ flos eius decidit: ⁊ decor vultus eius deperijt. Ita ⁊ diues in itineribus ſuis marceſcit. ℭ Pet.apoſto.primę cap.ij.

Petrꝰ: Subiecti eſtote omni hūanę creaturę ꝓꝑ deum. ſiue regi quaſi ꝑcellēti: ſiue ducibus tanq̃ ab eo miſſis: ad vindictā malefactoꝝ: laudē vero bonoꝝ. ℭ Ibidem.

Serui ſubditi eſtote in omni timore dominis: non tantū bonis ⁊ modeſtis: ſed etiam diſcolis. ℭ Petrus apoſtolus primę cap.v.

Omnes inuicē humilitatē inſinuate. Qr dn̄s ſupbis reſiſtit: humilibus autē dat grām. ℭ Ibidem.

Hūiliamini igit̃ ſub potēti manu dei: vt vos exaltet in tpe viſitationis. ℭ Aug.lib.de Catizādis rudibus: ⁊ habetur di.xxxviij. Sedulo. Aug.

Sedulo monēdi ſūt ſcholaſtici: vt humilitatē induti xp̄iana diſcāt non ꝯtēnere: quos cognouerint moꝝ vitia magiſq̃ verboꝝ deuitare. Sed cordi caſto linguā exercitatā nec cōferre audeāt: q̄̃ et ꝓferre ꝯſueuerunt. ℭ Auguſt.ad auxilium epiſcoporū: ⁊ hr̄.xxiiij.q.iij. Si habes de hac.

Senex.n. a iuuene: ⁊ epiſcopus tot annorū a collega nec dū anniculo paratus ſū doceri: quō poſſim vel deo: vel hoībus iuſtā reddere rōnē. ℭ Aug.de verbis apoſtoli: ⁊ hr̄.xxij.q.ij. Cum humilitatis.

Cū humilitatis cā mentiris: ſi nō eras peccātor antequā mentireris: efficieris qđ euitaras. ℭ Ibidem.

Quomodo eſt humilitas: vbi regnat falſitas. ℭ Auguſtinus de verbis domini.

Diſcite a me nō mūdū fabricare: nō cūcta viſibilia ⁊ inuiſibilia creare: nō ipſo mūdo miracula facere ⁊ mortuos ſuſcitare. Sꝫ qm̄ mitis ſū ⁊ hūilis corde. Cogitas magnā ꝯſtituere fabricā celſitudinis: de fūdamēto prius cogita hūilitatis. ℭ Aug.de verbis dn̄i.

Omnes delectat celſitudo ſed hūilitas gradus ē. Quid tendis pedē vltra te? Cadere vis nō aſcendere. A gradu incipe ⁊ aſcendiſti. ℭ Aug.Ibidem.

O medicinā omnibus cōſulentē oia tumētia cōprimentē oia tabeſcentia reficiētē oia ſuperflua reſecantem omnia deprauata corrigentē: quę ſuperbia ſanari pōt: ſi humilitate filij dei non ſanat̃. Quę auaritia ſanari pōt: ſi paupertate filij dei non ſanatur. Quę iocundia ſanari pōt: ſi patientia filij dei non ſanatur. ℭ Auguſtinus ad Diaſcorum.

Excelſa ē patria hūilis ē via. Ergo q q̄rit patriā: qđ recuſat viā. ℭ Aug.in ſermone de ſuperbia.

O ſancta venerabiliſq̃ hūilitas: tu dei filiū deſcendere feciſti in vteꝝ ſācte Marię virginis. Tu eū feciſti inuolui vilibꝰ pānis: vt nos indueret ꝟtutū ornamētis. Tu eū circūcidiſti in carne: vt nos circūcideret in mente. Tu eū corporalr̄ flagellari: vt nos a flagello peccati liberaret. Tu eū coronaſti ſpinis: vt nos coronaret ſuis eternis roſis. Tu eū infirmari feciſti: q medicus: cūctorū erat: ſolo verbo ſanans omnia: ⁊ vniuerſa: vt infirmos ſanaret. ℭ Aug.de trinitate lib.x.

Cū ois creatura: aut par: aut inferior ſit nobis. Inferiore vtendū eſt ꝓꝑ deū. Pari aūt fruendū eſt: ſed in deo. ℭ Aug.ſuper Mat.ſermone.lviiij.

Magis cogitare debetis qđ vobis deſit: q̄̃ qđ vobis adſit. Quod habes: caue ne perdas. Quod nūdū habes ſupplica: vt habeas. In q̄̃tis ſis minor eſt cōſiderandū: nō in quātis ſis maior. Si.n. cogitas quātū precesſiſti alterū: time tumorē. Si vero cogitas quantū tibi deeſt ingemiſcis. Curatis humilis ſi eris. Tutior ambulabis: non precipitaberis: non laberis. ℭ Aug.ſuper epiſtola Ioānis cap.viij.

Supra te deus: infra te pecora. Agnoſce eū qui ſupra te eſt: vt agnoſcāt te qui infra te ſunt. Ideoq̃ dū Daniel agnouiſſet ſupra ſe deū: agnouerūt eū ſupra ſe leones. ℭ Aug.in prohemio.viiij.libri de trinitate.

Laudabilior eſt animus: cui nota eſt infirmitas ꝓpria: q̄̃ qui ea nō reſpecta: mœnia mūdi: vias ſyderum: fundamēta terrarū. ⁊ faſtigia celorum ſcrutaretur. ℭ Hierony.ad Celantiam. Hiero.

Humilitatē ſequere: nō quę oſtēdit̃ aut ſimulat̃ geſtu corporis: aut fracta voce verborū: ſed quę puro cordis affectu exprimat̃. Aliud eſt.n. virtutē hr̄e: aliud virtutis ſimilitudinē. ℭ Hierony.epi.ad Cteſiphontem.

Hęc eſt in omnibus ſola pfectio: ſuę impfectionis cognitio. ℭ Hiero.epiſtola ad Ruſticum.

Vilis tunica contēptū ſeculi probat: ita dūtaxat: vt animus nō tumeat: nec habitus ſermoq̃ diſſentiāt.

Immūdus ē aūt apud deū omnis:qui exaltat cor ſuū:ꝛ qui ꝑ zulolū fugerāt a peccatis:ad ſuū revertunt̄ errorē ¶ Hieronymus epiſtola.xxvij.
Multi hūilitatis vmbrā:vͥtatē pauci ſectant̄. ¶ Ibidē
Auferant̄ oīa figmēta vͥborū:ceſſent ſimulati geſtus. Ut rū humilē patiētia oſtēdit. ¶ Hiero.epi.lxxx.
Plus ē aiuz depoſuiſſe:ꝙ cultū:Difficilius arrogātiaꝙ
Ambr. auro caremus:aut gēmis. ¶ Ambro.ſup luca.li.vij.
Qui paupꝫtate ꝯtentus ē:nō eſt cōtentus iniuria. Et qui pōt ferre verberū penas:exagitat̄ verbo ꝯtumeliḝ. Et qui pōt adminiſtrationes cōtēnere:dolet ſibi aliquez bonorificētia eē ꝑlatū. Grāde eſt in bōib⁹ tenere humilitatis menſurā. ¶ Ambroſius ibidem.
Bona humilitas:nihil appetēdo:totū qꝺ cōtēnit adipiſcitur. ¶ Ambroſius ibidem.
Nihil excelſus humilitate quḝ quaſi ſemꝑ ſupior neſcit extolli. Q: nemo id affectat qꝺ infra ſe iudicat.
Grego. ¶ Gre.hom.viiij.ſup euāg. Mat. Uni dedit.v.talēta
Tāto quis debet eē humilior ex munere ꝙto ſe obligatiorē conſpicit in reddenda ratione.
¶ Gregori⁹ ſup euāgeliū homelia.xxi.lib.ij.ſup illꝺ Mat.xv. Qui vult venire poſt me abneget ſemetipꝫ.
Tunc noſmetipſos abnegamus:quū mutamus:qꝺ per vetuſtatem fuimus:ꝛ ad hoc nitimur:quo ꝑ novitatē vocamur. ¶ Ibidem.
Niſi a ſemetipſo quis deficiat:ad eū q ſupra ſe eſt nō appropinquat. ¶ Grego.ſuper Ezechiele lib.i. home.i.
Semetipſuz abnegat:q mutat⁹ in meliora:icipit eē:qꝺ nō erat:ꝛ dēſinit eē qꝺ erat. ¶ Gr.ꝛ hē.2.q.7. Admonēdi
Admonēdi ſūt ſubditi:ne plus ꝙ expedit:ſint ſubiecti. Ne quū ſtudēt plus ꝙ neceſſe ē hominib⁹ ſubdi:compellant̄ vitia eorū venerari. ¶ Gre.li.i.moralium.
Intuendū vero eſt:q: hoſtis nr̄ tot nos iaculis percutit:quot tētationibus affligit. Quottidie nāqꝫ in acie ſtamus:quottidie tela tētationū eius excipimus. Sed nos cōtra illū iacula mittimus:ꝛ cōfoſſū tribulationibus:hūilia reſpōdemus. ¶ Greg.lib.xvij.moraliū.
Quia origo vͥtutū in nobis ē hūilitas. Illa veraciter pullulat:quḝ in radice ꝑpria.i.in charitate ꝑdurat:ꝛ qua nimirū:ſi abſcindit̄:areſcit:q: inviuificaꝛ ſe intimis hūorē charitatis ꝑdit. ¶ Gregorius ibidē.
Qui hūilitatē:quḝ ē mr̄ vͥtutū neſciūt:vſuz ſui ꝑdunt laboris. Et ſi quḝ bona ſūt:quḝ operi videant̄:q: ſurgentis fabrice robuſta celſitudo nō figit̄:quḝ nequaꝙ per fundamētū fortitudinē in petra ſolidat̄. Sol igit̄ ruinḝ creſcit qꝺ ḝdificāt:q: aū molē fabricḝ hūilitatis fūdamēta nō ꝑcurāt. ¶ Gregorius.li.xviij.moraliuz.
Tāto qs ſit vilior deo ꝙto eſt ꝑcioſior ſibi. Tanto ꝑcioſior ē deo ꝙto ꝑꝑ eū vilior ē ſibi. ¶ Idē lib.xxiij.mor.
Quattuor ſunt qlitates qbus iuſti viri aīa in cōpūctione vehemēter afficit̄. Quū aut malorū ſuoꝝ reminiſcitur cōſiderās vbi fuit. Aut iudiciorū dei ſentētiaz metuēs ꝛ ſecū querēs cōſiderat vbi erit. Aut quum mala vitḝ pñtis attendens ſolerter merens ꝯſiderat vbi ē. Aut quū bōa ſupnḝ patriḝ ꝯtēplat̄:q̄ q: nec dū adipiſcit̄ lugens ꝯſpicit vbi nō ē. ¶ Gre.li.xxv.mora.
Quāto qs minus ſe videt:tāto minus ſibi diſplicet. Et ꝙto maioris gratiḝ lumen percipit:tanto amplius reprehenſibilez ſe eſſe cognoſcit.
¶ Gregorius lib.xxvi.moralium.
Quū ꝑ tētatiōnē hūilitas ꝑficit:ꝓſpera eſt illa adverſitas:q̄ mētē ab elatione cuſtodit. ¶ Idē li.xxxi.mor.
Cordis ſui oculū per elatiōis tenebras extinguit:q quū recta agit:ꝯſiderare meliorū merita negligit. At contra magno hūilitatis radio ſua opa illuſtrat:q alioꝝ bona ſubtiliter pēſat:q: dū ea quḝ ipſe fḝciliter facta foris ab alijs cōſpicit:eū qui de ſingularitate int⁹ erūpere nititur ſuperbiḝ tumorē premit.
¶ Gregorius lib.xxxiij.moralium.

Hoc ſolū ſolet eē ſpecificū electorū:ꝙ de ſe ſemꝑ ſentiūt infra ꝙ ſunt. Qui.n.nōdū ſe deſpicit humilem:dei ſapientiā non apprehēdit. ¶ Grego.homelia.vi.
Qui ſine humilitate vͥtutes cōgregat:quaſi in vētum pulverem portat. ¶ Gregorius in regiſtro.
Sic ſeruanda eſt vͥtus humilitatis:vt nō ſoluant̄ iura regiminis. Ne dū ꝑlatus plus ſe:ꝙ decet:deijcit:ſubditorū vitā reſtringere ſub diſciplinḝ vinculo nō poſſit. Et ſic ſeruāda eſt diſciplinḝ ſeveritas:ne dū plus ꝙ neceſſe ē zelus accēdit̄. Māſuetudo funditus amittat̄.
¶ Jo.Chryſ.ſuper Matthḝi homelia.iij. Joānes
Velle eſſe ſup oēs vituperabile eſt. Suſtinere aūt alterū ſup ſe nimis glorioſū. ¶ Jo.Chryſ.in policratio li.4. chryſo.
Quiſqꝫ gradus ꝓprie celſitudinis amat:hūilitatis cultū in morib⁹ diligentiſſime teneat. Nā q ab hūilitatis opibus recedit:a dignitatis faſtigio tumoris pondere cadit. ¶ Idem in tractatu de ſymbolo.
Eſt primū hominis ſapientiā affectātis ꝯtēplari. Quid ipſe ſit. Quid intra ſe. Quid extra:qd ſupra. Quid infra:qd cōtra:qd ante:qd poſtea ſit. Hḝc conſideratio ꝙdripartitū parit⁹ fructū Utilitatē ſui charitatez ꝓximi:cōtēptū mūdi:amorē dei. ¶ Iſidor⁹ i Synonimiḝ. Iſidor⁹
Eſto paruus in oculis tuis:vt ſis magnus in oculis dei. Tāto eniz eris apud deū ꝑcioſior:ꝙto fueris in oculis tuis deſpectior. ¶ Iſidorus de ſūmo bono.li.iij.
Semꝑ ꝯſciētia ſerui dei humilis dꝫ eſſe ꝛ triſtis:vt ꝑ humilitatē nō ſuperbiat:ꝛ ꝑ vtilē merorē cor ad laſciviā nō diſſoluat. ¶ Ber.in epi.ad Socrum.
Humilitas meret̄:vt homo virtutes occupet. Q: humilibus deus dat grāz. Servet acceptas. Q: nō requieſcit ſpūs ſāctus:niſi ſup qetū:ꝛ humilē. Servata conſeruet. Nā vͥtus in hūilitate:ꝛ infirmitate ꝑficit̄. Inimicū oīs grḝ omniſqꝫ pcti initiū ſupbiā debellat. Ber.
¶ Idem in epiſtola ad Eugeniū.
Recta facere:ꝛ inutilē ſe reputare:apud paucos invenit̄.
Bernardus de conſideratione lib.v.
Virtutū ſtabile fundamētū eſt hūilitas. Quḝ ſi omittit̄ vͥtutū cōgregatio:nō niſi ruina ē. ¶ Ber.ſup cant.
Nec humilitas pꝫter veritatem laudabilis eſt.
¶ Bernar.ſup cant.ſermone.xxxvij.
Scio neminē abſqꝫ ſui cognitione ſaluari:de qua nimirū mater ſalutis humilitas orit̄:ꝛ timor domini. Qui ꝛ ipſe ſicut initiū ſapientiḝ:ita ꝛ ſalutis eſt.
¶ Ber.ſuper cantica ſermone.xlv.
Si quis īnocentiā retinet ꝛ nihilominus humilitatē iungit:nonne is tibi videt̄ geminū animḝ poſſidere decorem. Rara avis in terris. Aut ſanctitatē nō perderet aut humilitatem ſanctimonia nō excludi.
¶ Leo papa in ſermone Joānis Baptiſtḝ. Leo.
Nos vero fratres quātū poſſum⁹ elaboremus:vt quod ſuperbia tumidum elatūqꝫ reddiderat:humilitate ꝛ manſuetudine complanetur.
¶ Leo in ſermone natiuitatis domini.
Fruſtra appellamur xp̄iani ſi imitatores non fuerimus xp̄i:q ideo viā ſe eſſe dixit:vt cōverſatio magiſtri fieret forma diſcipuli. Et illā humilitatē eligat ſervus:quā ſecutus eſt dominus eius:qui fuit Chriſtus.
¶ Hugo lib.i.de anima. Hugo
Meliores ſi teipſum cognoſcas:ꝙ ſi te neglecto curſus ſyderū:vires herbarū:cōplexiones hominū:naturas animaliū cḝleſtiū omnium ꝛ terreſtriū ſcientiam haberes. Multi.n.multa ſciunt:ꝛ ſeipſos neſciūt:quū ſumma philoſophia ſit:cognitio ſui.
¶ Hugo de animḝ clauſtro lib.iii.
In ſpūali ḝdificio fundamenti locus eſt in imo.i. humilitate q̄ritur. In latitudine.i. in charitate diſponitur. In altitudine vero bonorū operum partes erigitur:ꝛ divinḝ protectionis tectū deſuper ponitur. In longitudine aūt patientiḝ perficit̄. ¶ Ibidem.

Diſcite a me:q mitis ſuz ⁊ humilis corde:⁊ inuenietis requiē aīabus veſtris. Ecce mel humilitatis cū dulcedine manſuetudinis. Sicut enī mel cōcordat in cōfectiōib⁹ medicinę cū oīb⁹ diuerſitatib⁹ ſpecieꝝ. Sic ex humilitatis dulcedine cōdiunt̄ oia genera virtutū.

Caſſio. ¶ Caſſiodorus ſuper illud ps. Miſerere mei domine:quoniam infirmus ſum.

Magnus aſcenſus ad deū eſt cognitio infirmitatis ſuę.

¶ Caſſiodorus ſuper illud humilia reſpicit.

Erubeſcant elati:vbi credūt locū habere ſuperbię:quā cęlum ⁊ terram ab humilitate videant occupatam.

¶ Caſſio. ſup illud ps. humiliat⁹ ſuz vſqꝫ quaqꝫ.

Per humilitatē membra Chriſti ſciūt Diaboli viciſſe ſuperbiā. Per hanc fideles ſupra regna pficiunt. Per tyrānica ſupbia ſuperat̄. Per hanc in ęternū marty

Baſili⁹ res coronant̄. Nec pōt dici perfectus:qui hanc virtute eſt priuatus. ¶ Baſilius in Examerom.

Tria ſunt q̄ radicata nutriunt humilitatē. ſ. aſſiduitas

Seneca ſubiectionis. Conſideratio proprię fragilitatis:⁊ cōſideratio rei melioris. ¶ Seneca in prouerbijs.

Etiaz obliuiſci quid ſis interdum expedit. ¶ Ibidē.

Niſi ęſtimatis virib⁹ aggrediaris ſarcinā:ſublacebis.

¶ Seneca Tragędia. iij.

Quo fortuna altius euexit:ac eleuauit humanas opes:

Lerti⁹ hoc ſupprimere magis fęlicem decet.

¶ Laertius diog. de vita ⁊ moribus phorum.

Philonenē interrogauit Aeſopus poeta:qd naz ageret

Uale. Juppiter? Reſpondit Chilo. Alta humiliat:humilia

Mari. vero exaltat. ¶ Ualerius mari. lib. viij.

Nulla eſt tāta humilitas:q̄ dulcedine glię non tangat̄.

¶ Franciſcus Pe. lib. de remedijs aduerſę Fortūę.

Fran. Doleo. Nouerca ſupbiſſima ē mihi. Reſpōdeo. Et fęmi

Pe. nę ꝓpriū ſupbia eſt:⁊ nouercę eſt:ſi geminę cauſę vnū pariūt effectū:nō eſt qd ſtupeas:eſt qd ferras:itaqꝫ priuignū:⁊ filiū bonū phēs. Nulla aūt rerū humilitate melius vincitur ſuperbia. Uñ ſi impia:atqꝫ importuna eſt tibi nouerca:ſis illi patiēs ⁊ pius. Pietatē patri debes:patientiā fęminę:Reuerētiā nouercę. Nā ⁊ ſi tibi iniurioſa eſt:iniurias ꝯtemne. Muliebres. n. iniurię ꝯtemptu magis meliuſqꝫ:q̄ vltiōe plectunt̄.

¶ Fra. Pe. lib. de Remedijs aduerſę fortunę.

Quis tot ferat inſolētias? Humilitas eo acceptior:quo plib⁹ ē obſeſſa ſupbijs. ¶ Ouid. Triſtiū li. i. elegia. i.

Dum petit infirmis nimium ſublimia pēnis.

Ouidi⁹ Icarus:Icareas nomine fecit aquas.

¶ Ouidius Triſtium lib. iij. elegia prima.

Vſibus edoctos ſi quicqꝫ credis amicos

Uiue tibi:⁊ longe nomina magna fuge:

Viue tibi:quantumqꝫ potes ꝑluſtria vita.

Sęuum ꝑluſtri fulmen ab arce venit.

¶ Ouidius ibidem.

Effugit hybernas demiſſa antēna procellas:

Lataqꝫ plus paruis vella timoris habent.

Aſpicis vt ſumma cortex leuis innatat vnda:

Quū graue nexa:ſimul retia mergat on⁹. ¶ Oui. ibidē.

Qui cadit in plano:vix hoc tamē euenit ipſum.

Sic cadit:vt tactu ſurgere poſſit humo.

¶ Ouidius Triſtium lib. iij. elegia prima.

Quid fuit vt tutas agitaret dedalus allas:

Icarus immenſas nomine ſignat aquas.

Nempe q̄ hic alte:demiſſus ille volabat.

Nam pennas ambo non habuere ſuas.

Crede mihi:bene qui latuit:bene vixit:⁊ intra

Fortunam debet quiſqꝫ manere ſuam.

¶ Ouidius ibidem.

Tu quoqꝫ formida nimium ſublimia ſemper.

Propoſitiqꝫ precor contrahe vella tui.

Prop. ¶ Propertius lib. iij. elegia. iij.

Alter remus aquas:alter tibi radat harenas:

Tutus eris. Medio maxima turba mari eſt.

¶ Franciſcus Petrarcha Sonetto. iiij. Fran.

Quel chen infinita prouidentia ⁊ arte Petra.

Monſtro nel ſuo mirabil magiſtero:

Chel creo queſto ⁊ quellaltro homiſpero:

Et manſueto piu Gioue che marte:

Venendo in terra alluminar le charte

Chauean molt'anni gia celato il vero

Tolſi giouanni dala rete ⁊ Piero

Et nel regno del ciel fece lor parte.

Di ſe naſcendo a Roma non fe gratia.

A giudea ſi. Tanto ſopra ogni ſtato

Humilitate exaltar ſempre li piaqne.

¶ Franciſcus Petrarcha Sonetto. cclxx.

A cader va chi tropo ſale.

De hac materia habes ſupra vbi. Contemptus:⁊ Homo:⁊ infra vbi ſuperbia.

IACTANTIA græ. αλαζονεία. α. ν. ι. ⁊ αλαζὼν. ὀνος. ο. Jactator dr̄. Eſt aūt Jactātia inanis ſ ſe:⁊ ſtulta ꝑdicatio. vel ſic. Jactātia eſt ꝑ quaz qs ſe extollit ſupra id qd in ſe eſt. Secūdario aūt ſupra id qd de eo alij opinātur ſm̄ b. Tho. ſcd̄a ſcd̄ę. q. cx. ar. ij.

Iactatio eſt voluptas geſtiens:⁊ ſe efferens inſolenti⁹: ſm̄ Ciceronem lib. iiij. Tuſ. q̄ſt.

Iactator eſt:q plus eis q̄ ſunt ſibi eſt fingēs. aut ſcire:q̄ non ſcit. ſm̄ Ariſtotelem lib. magnorum moralium.

Iactare:vñ iactantia ⁊ iactator veniūt:ꝓprie eſt frequēter iacere. Seneca. Dū lapillos iactaret in puteum Aliquādo valere. Uirg. Atqꝫ illū tales iactātē pectore curas. Nōnunq̄ ꝓ fatigare. concutere:vexare. affligere:Uirgi. Jactatos ęquore toto Troas reliquias danaūqꝫ atqꝫ immitis Achilli. Et licet Seruius dicat:hoc intereſſe int̄ iactari:⁊ fatigari:qd iactamur mari:fatigamur terris. virgiliano tamē exēplo ſatis apparet ridiculā eſſe huiuſmodi differentiā. quū dicat Uirgi. Terris iactatus:⁊ alto. A iacto fit iactura q̄ ſignificat damnū:quo afficiunt̄ nautę:quum maxima laborātes tēpeſtate merces in mare eijciūt:vt nauis minori pōdere ꝑmatur. A iacto itē fit iactāter aduerbiū:hoc ē cū iactātia:⁊ iactabūdus:hoc ē gloriabūdus:⁊ inaniter ſe iactās. ¶ Prouerbioꝝ. c. xxvij. Prouer.

Laudet te alien⁹:⁊ nō os tuū:extraneus:⁊ nō labia tua. Paul⁹

¶ Paulus ad Corynthios ſcd̄ę. c. xi.

Quoniā multi gloriant̄ ſm̄ carnē. ⁊ ego gloriabor. Libēter enī ſuffertis inſipiētes:quū ſitis ipſi ſapiētes. Augu.

¶ Augu. ſermone domini in monte.

Aduertēdū ē ñ ſolū reꝝ corporeaꝝ nitoꝛ atqꝫ pōpa:ſz ēt i ipis ſordib⁹ eē poſſe iactātiā:⁊ eo piculoſiorē:quo ſub ſpecie ſuitutis dei decipit. ¶ Au. li. xij. de ci. dī.

Iactantia nō eſt vitiū laudis humanę:ſed vitiū aię puerſę amātis humanā laudē:ſpreto teſtimonio ꝯſcientię.

¶ Auguſtinus lib. x. Confeſſionū.

Qui laudari vult ab hoib⁹ vituperāte te nō defodit̄ ab hoib⁹ iudicāte te:ñ eripiet̄ dānāte te. ¶ Aug. ibidē.

Video me nō laudibus meis propter me:ſed ꝓpter proximi vtilitatē moueri oportere:⁊ verūz ita ſit neſcio. Ambro.

¶ Ambroſi⁹:⁊ habetur. xxuij. q. i. c. imitere.

Sciam⁹ neminē iactare ſe debere:nā ſi petr⁹ lapſus ē:q: dixit. Et ſi alij ſcādalizati fuerint in te:ſed nō ego:qs ali⁹ iure d ſe ꝑſumat. deniqꝫ ⁊ Dauid:q: dixerat:ego dixi i abūdātia mea ſi mouebor i ęternū:oſt ſibi iactātiā obfuiſſe ꝯfitet̄ dicēs. Auertiſti faciē tuā a me:⁊ ſact⁹ ſum cōturbat⁹. ¶ Grego. moralium li. xxvij. Grego.

La⁹ ſua iuſtos cruciat:iniquos exaltat:ſz iuſtos dū cruciat purgat. Iniquos dū lętificat reprobos mōſtrat: Iſti enī laude ſua paſcunt̄:qr auditoris ſui gloriā q̄rūt ſua laude cruciāt:ne nō ſit intus:qd foris dicit: nec ſi eſt etiaz qd dr̄:ante dei oculos ipſis fauoribus

vacuentur:ne humana laus robur mentis extollat: emolliat eamq̄ in ſui delectatione proſternat.

Jo. chryſoſtom⁹ ℭ Joannes Chryſo. ſuper Mattheum.

Si vis ſublime oſtendere virtutē:noli ſapere ſublime:⁊ tūc illud qđ egeris eſſe monſtrabis excelſius. Noli te putare quicq̄ feciſſe:quū feceris:⁊ pleniſſime cūcta feciſti. ℭ Jſidorus de ſummo bono li.iij.

Jſido. Dum cauſa iactantię pauper paſcitur:etiam ipſum miſericordię opus in peccatum conuertitur.

Boeti⁹ ℭ Boetius lib.i.de conſolatione.

Minuit enim quodāmodo ſe ꝓbentis conſcientię ſecretū:quotiēs oſtētando quis factū recipit famę ꝓciū.

Ariſto. ℭ Ariſtoteles lib.iiij. Ethicorum.

Iactator iuſtiſſime ⁊ maxime vituperandus eſt.

Macro. ℭ Macrobius lib.vij. Saturnalium.

Quid duces ⁊ milites:ꝙ fortiter a ſe facta dicturiāt: ⁊ nō tacēt arrogantię metu. Nonne ſi vt hęc referāt inuitent:mercedē laboris ſibi ęſtimāt pſolutā:remunerationē putātes inter volētes narrare q̄ fecerant Adeo aūt id genus narrationū:hꝫ quēdā glorię ſaporem:vt ſi inuidi vel ęmuli forte ꝑſentes ſint:tales interrogatiōes obſtrepēdo diſcutiāt:⁊ alias inferēdo fabulas ꝓhibeant illa narrari quē ſolēt narrāti laudē creare. ℭ Ualerius Maximus lib.ij.

Uale. Maxi. Nihil eſt quod magis minuat laudis ꝑconiū:ꝙ ſuos aſſidue iactare ſucceſſus:⁊ ſingulis diebus anni vēdere diē vnū. ℭ Cicero lib.officiorum.

Cicero Deforme etiam eſt de ſeipſo ꝑdicare:falſa ꝑſertim:⁊ cū irriſione audientium imitari militem glorioſum.

Lucius Apulei⁹ ℭ Lucius Apuleius de Magia lib.ij.

Neq̄ facundię oſtentatio rudi ⁊ inducto:neq̄ glorię cupido ruſtico ⁊ Barbaro:neq̄ inceptio patrociniorū ſem congruit. ℭ Idem floridorum lib.iij.

Poteſt autem quiuis falſó gloriari.

Julius Celſus ℭ Julius Celſus de geſtis Cęſaris lib.ix.

De ſuis homines laudibus libenter ꝑdicant.

ℭ Plautus in Epidico.

Plaut⁹ Nam ſtrenuiori deterior:ſi ꝑdicat ſuas pugnas:de illi⁹ ille ſunt ore ſordidę. ℭ Idem.

Stultus eſt qui facta infecta facere verbis poſtulat.

ℭ Ouidius lib.i.artis amandi.

Ouidi⁹ Hei mihi non tuum eſt:quod ames:laudare ſodali.

Quum tibi laudanti credidit:ille ſubit.

ICon gręca dictio eſt εικων ονοσ.ii.dicitur ⁊ latine Imago dici pōt:⁊ eſt ꝓpoſitio probabilis. Quod enim ex pluribus ſciunt ſic factū:vel non factū:aut eſſe:aut nō eſſe hoc eſt Icon.ſm Ariſtotelē li.ij.priorum.hinc fit Iconicus:quod ſignificat ita pictū:vt ex eius mēbris ſimilitudo expreſſa ſit.

ICconomia gręca dictio eſt οικονομια.ασ.ii.diſpēſatio domeſtica:⁊ οικονομεω guberno.⁊ οικονομοσ diſpenſator rei familiaris dr̄. Hęc aūt eſt prudētia rectiua multitudinis vni⁹ familię:ſm.b. Tho.ſcđa ſcđę.q.xlviij. Cuius finis eſt vltimus totum bene viuere:ſm domeſticā conuerſationem ſecundū eundē.

ℭ Ibidem.q.lib.ar.iij.

IDea dicitur απο του ειδοσ.qđ eſt ſpecies ⁊ forma. Et eſt forma exēplaris:q̄ res ſiūt:⁊ cognoſcūtur:q̄ eſt in mente artificis.ſm.b.Tho.prima pte.q.xv. Hinc Idolū cū accentu in penultima:cui⁹ diminutiuū eſt Idoliū:ſimiliter cū accētu in penultima:⁊ Idololatria:đ qbus Infra:⁊ Idolothyſia:hoc eſt immolatio:q̄ fit ſimulacris. ιδιοσ.ου.ο.vo dicit̄ proprius:a quo Idiotes:ſiue idiota dr̄ Indoct⁹:⁊ Inutilis:quaſi ſibi tantūmodo:⁊ nulli alij vtilis. Lucili⁹.

Quid nūc tu idē illiteratū me atq̄ idiotā diceres.

IDem gręce ταυτο dicitur. Uenitq̄ ab is:⁊ accipitur pro is demū. Aliquādo pro etiā ponitur. Licet. Et huic ꝓiuncta beneficentia.quā eandē:vel benignitatē:vel liberalitatē appellare lꝫ.in quā etiam.

IDOLOLATRIA gręca dictio eſt ειδωλολατρεια.ασ.ii.⁊ ειδωλον.ου.το. ſimulacrū dicitur. Et eſt cultus deo debitus.creaturę exhibitus. Et dicitur Idololatria ab ειδωλον.⁊ λατρεια cultus. Nam λατρευω colo dicitur.

Idololatria eſt exhibere latriam.i.cultum dei creaturę ſm.b.Tho.ſcđa ſcđę.q.lxxxiiij.ar.i.

Idololatra eſt idolorum cultor.licet conſuetudo ꝑ errorem proferat Idolatra. A gręcis enim ſcribitur. ειδωλολατρησ.ου.ο.

Idola ſunt Inanes imagines.ſm Ciceronē lib.i.de.finibus bonorum. ⁊ malorum. ℭ Geneſis cap.xxv. Geneſis

Iacob conuocata omni domo ſua ait:abijcite deos alienos q̄ in medio vr̄i ſunt.⁊ mūdamini.ac mutuate veſtimēta vr̄a. Surgite ⁊ aſcendamus in Bethel:vt faciamus ibi altarē domino:qui exaudiuit me in die tribulationis meę.⁊ ſocius fuit itineris mei.

ℭ Exodi.cap.xx. Exodi.

Locutuſq̄ eſt dominus cunctos ſermones hos. Ego ſū dominus deus tuus:qui eduxi te de terra Aegypti, de domo ſeruitutis. Non habebis deos alienos coram me. Non facies tibi ſculptile:neq̄ omnem ſimilitudinem:q̄ eſt in cęlo deſuper:⁊ q̄ eſt in terra deorſum:neq̄ eorum q̄ ſunt in aquis ſub terra. Non adorabis ea neq̄ coles. Ego enim ſum dominus deus tuus:fortis:zelotes:viſitās iniquitate patrū in filios: in tertiam:⁊ quartam generationem eorum qui oderunt me:⁊ faciens miſericordiā in millia his qui diligūt me ⁊ cuſtodiūt ꝑcepta mea. ℭ Ibidem.

Dixitq̄ ꝑterea dn̄s ad Moyſen. Hec dices filijs Iſrael. Uos vidiſtis quid de cęlo locut⁹ ſū vobis:nō facietis deos argēteos:nec deos aureos facietis vobis.

ℭ Exodi.cap.xxiij.

Non adorabis deos eorum:nec coles eos:nō facies opera eorū:ſed deſtrues eos:⁊ confringes ſtatuas eorū. Seruietiſq̄ domino deo veſtro:vt benedicam panibus tuis:⁊ aquis:⁊ auferā infirmitatē de medio tui.

ℭ Leuitici.cap.xix. Leuiti.

Nolite cōuerti ad idola:nec deos ꝯflatiles facietis vobis:ego dn̄s deus veſter. ℭ Sapiētię cap.xiij. Sapiē.

Infęlices aūt ſūt:⁊ inter mortuos ſpes illorū eſt:q appellauerūt deos opa manuū hominū:aurū ⁊ argētū artis inuētionē:⁊ ſimilitudines animaliū: aut lapidem inutilem opus manus antiquę. ℭ Ibidem.

Nō erubeſcit loq cū illo q ſine anima eſt:pro ſanitate quidē īfirmū deprecat̄:⁊ ꝓ vita rogat mortuū:⁊ in adiutoriū inutilē inuocat:⁊ pro itinere petit ab eo q ambulare nō pōt:⁊ de acquirēdo:⁊ de operādo:⁊ de rerum omnium euentu petit ab eo q in oībus eſt inutilis.

ℭ Sapientię cap.xiiij.

Iterū aliꝰ nauigarē cogitās:⁊ ꝑ feros fluct⁹ iter facere incipiēs ligno portāte ſe fragilius lignū inuocat. Illud enim cupiditas acgrēdi excogitauit:⁊ artifex ſapia fabricauit ſua. Tua aūt pater ꝓuidētia ab initio cūcta gubernat:qm̄ dediſti in mari viā:⁊ inter fluct⁹ ſemitā firmiſſimā:oſtēdēs quoniā potēs es ex oībus ſanare:ēt ſi ſine rate aliqs adeat mare. ℭ Ibidem.

Per man⁹ aūt qđ fit idolū maledictū ē:⁊ ipſum:⁊ q fecit illud:q: ille qdē operat⁹ eſt:illud aūt quū eſſet fragile deus cognominatus ē. Similiter aūt odio ſūt deo impius ⁊ impietas eius. Etenim qđ factū ē cū illo q fecit tormēta patiet̄. Propter hoc ⁊ in idolis nō erit nationū reſpectus:qm̄ creaturę dei in odiū facte ſūt ⁊ in tētationē animę hominū:⁊ in muſcipulā pedib⁹ inſipiētiū. Initiū.n.fornicatiōis eſt exqſitio idolorū ⁊ adinuētio eorū corruptio vitę ē. Neq̄ enī erat ab initio:neq̄ erunt in perpetuum. ℭ Ibidem.

Superuacuitas.n.hoīuʒ hoc adinuenit in orbē terrarū:
ꝛ iō breuis illoꝝ finis ē inuentus. Acerbo.n.luctu do-
lēs pr̄ rapti ſibi filij fecit imaginē: ꝛ illū q nūc q̄ſi hō
mortuus fuerat: nūc tāq̄ꝫ deū decoꝛe cepit: ꝛ cōſtituit
inter ſeruos ſuos ſacra ꝛ ſacrificia: deinde interueniē
te tpe cōualeſcente antiq̄ cōſuetudine: hic error tanq̄ꝫ
lex cuſtoditus eſt. ¶ Ibidem.
Infandoꝝ.n.idoloꝝ cultura omnis mali cā eſt: ꝛ initium
ꝛ finis. ¶ Sapientię.xv.
Maloꝝ amatores digni ſunt morte.q ſpē hn̄t in talibus
ꝛ q faciūt illos: ꝛ qui diligunt.ꝛ qui colūt. ¶ Ibidē.
Hic.n.ſcit ſe ſup oēs delinquere: q ex terrę materia fra-
gilia vaſa ꝛ ſculptilia fingit. Oēs.n.inſipientes ꝛ in-
felices ſunt ſupra modū aię ſuę ſupbi inimici ppl'i tui:
ꝛ imperantes illi: q̄m omnia idola nationū deos eſti-
mauerunt: qbus neq̄ꝫ oculoꝝ viſus eſt ad vidēdū: neq̄ꝫ
nares ad pcipiēdū ſpūʒ: neq̄ꝫ aures ad audiēdū: neq̄ꝫ
digiti manuū ad tractādū: ſed ꝛ pedes eoꝝ pigri ad
ambulādū. Hō.n.fecit illos: ꝛ q ſpūm mutatus ē fin
xit illos. Nemo.n.ſibi ſimilē hō poterit deuʒ fingere.
Cū.n.ſit mortalis mortuū fingit manibus iniquis.
Melior.n.eſt ipſe his quos colit: qꝺ ipſe quidem fin-
giuq̄ꝫ eſſet mortalis: illi aūt nūq̄ꝫ. ſed ꝛ aīalia miſer
rimi colūt. Inſenſata.n.cōparata his illis ſūt dterio
ra. Sed nec aſpectu aliquis ex hijs animalibus bona
pōt cōſpicere. Effugerunt aūt dei laudē ꝛ bn̄dictionē
Eccle. eius. ¶ Eccleſiaſtici cap.xxx.
Quid proderit libatio idolo: nec.n.mādūcabit: nec odo-
rabitur. ¶ Iſaias cap.i.
Iſaias Et cōteret ſceleſtos: ꝛ pctōres ſimul: ꝛ qui dereliquerūt
dn̄m cōſumentur. Cōfundentur enim ab idolis qbus
ſacrificauerūt. ¶ Ibidem cap.ij.
Et repleta eſt terra eius idolis opus manuum ſuaꝝ ado
rauerunt qꝺ fecerunt digiti eoꝝ. Et incuruauit ſe hō
ꝛ humiliatus eſt vir. ¶ Ibidem.c.xlij.
Cōfundenť cōfuſione qui cōfidunt in ſculptili qui dn̄t
cōflatiles vos dij noſtri. ¶ Ibidē.cap.xliiij.
Nunquid ē deus abſq̄ꝫ me ꝛ formator quē ego non noue
rim. Plaſte idoli oēs nihil ſunt ꝛ amātiſſima eoꝝ nō
proderūt eis. Ipſi ſunt teſtes eoꝝ: q non vidēt: neq̄ꝫ
intelligūt: vt cōfundāt. Quis formauit deū ꝛ ſculpti
le cōflauit ad nihil vtile: ecce oēs participes eius con
fundenť: Fabri.n.ſunt ex hominibus. Conuenient:
oēs ſtabunt: ꝛ pauebūt: ꝛ confundentur ſimul.
Hiere. ¶ Hieremias cap.xxv.
Et nolite ire poſt deos alienos: vt ſeruiatis eis adoretiſ
q̄ꝫ eos neq̄ꝫ me ad iracūdiā prouocetis in operib⁹ ma
nuū veſtrarū: ꝛ non affligam vos.
¶ Ibidem cap.xxxiiij.
Cōuertimini vnuſquiſq̄ꝫ a via ſua peſſima: ꝛ bona faci-
te ſtudia vr̄a: ꝛ nolite ſequi deos alienos neq̄ꝫ colatis
eos: ꝛ habitabitis in terra quā dedi vobis: ꝛ patrib⁹
veſtris. ¶ Ibidem.cap.xliiij.
Propterea q̄ꝫ ſacrificaueritis idolis: ꝛ peccaueritis dn̄o:
ꝛ nō audieritis vocē dn̄i ꝛ in lege ꝛ in p̄ceptis ꝛ in te
ſtimonijs eius nō ambulaueritis: iccirco euenerūt vo
Ezech. bis mala. ¶ Ezechiel cap.xiiij.
Conuertimini ꝛ recedite ab idolis veſtris: ꝛ ab vniuer-
ſis cōtaminationibus veſtris auertite facies veſtras.
¶ Ibidem cap.xx.
Vnuſquiſq̄ꝫ offenſiones oculoꝝ abijciat ꝛ in idolis egy
pti nolite polluī. ¶ Ibidem.
In p̄ceptis patrū veſtroꝝ nolite incedere: nec iudicia eo-
rum cuſtodiatis: nec in idolis eoꝝ polluamini.
Paul⁹ ¶ Paulus ad Corynthios prima cap.x.
Neq̄ꝫ idolatrę efficiamini ſicut quidā ex ipſis: quēadmo
dū ſcriptū eſt. Sedit populus manducare ꝛ bibere: ꝛ
ſurrexerunt ludere. ¶ Ibidem.
Quę immolāt gētes: demonijs immolant, ꝛ nō deo. No
lo aūt vos ſocios fieri demonioꝝ. Nō poteſtis calicē
dn̄i bibere: ꝛ calicē demonioꝝ: non poteſtis mēſę dn̄i
participes eē ꝛ mēſę demonioꝝ. ¶ Ibidem.
Si qs aūt dixerit hoc immolatū ē idolis: nolite mādūca
re pp illū qui indicauit: ꝛ pp ꝯſciētiā: ꝯſciaʒ aūt dico
nō tuā ſed alterius. ¶ Idem ad hebreos cap.x.
Impoſſibile eſt ſanguine tauroꝝ ꝛ hyrcoꝝ auferri pec Joan.
cata. ¶ Joannes prima cap.v.
Filioli cuſtodite vos a ſimulacris.
¶ Aug.lib.de natura demonū: ꝛ habeť.xxvij. Aug.
q.iiij.cap.Sciendum.
Sciēdū hāc eē nām demonū vt aerij corpis ſenſu terreno
rū corpoꝝ ſēſuʒ facile p̄cedāt celeritatē ꝛ pp aerij cor
poris ſupiorē nobilitatē: nō ſolū curſus q̄rūlibʒ rexꝝ
hoīuʒ vel feraꝝ: verūetiaʒ volat⁹ auiū incōparabilr̄
vincāt. qb⁹ duab⁹ reb⁹ q̄ꝫrū ad aerū corp⁹ attinet p̄di
ti. hoc ē acumine ſenſus ꝛ celeritate mot⁹ multo ante
cogitata nūciāt: q̄ hoīes p ſenſus terreni tarditate mi
ranť. acceſſit ēt demonibus p tā lōgū tp̄s: quo eoꝝ vi
ta p̄tēdere rerū lōge maior expientia: q̄ꝫ pōt homini-
bus: pp breuitatē vitę p̄uenire p has efficacias quas
aerij corpis natura ſortita eſt. Nō ſolū multa futura p̄-
dicūt demones: verūetiā multa faciūt: quę q̄m homi
nes dicere nō pn̄t aut facere eos dignos qdā qb⁹ ſer-
uiant: ꝛ quib⁹ honores diuinos deferāt arbitranť: in
ſtigāte maxime vitio curioſitatꝫ pp amorē fęlicitatis
falſę atq̄ꝫ terrenę ꝛ excellentię tēporalis.
¶ Aug. ad Publicolā: ꝛ hr̄.xxvi.q.ij.c. Si d̄ area
Si de area vel torculari tolliť aliqd ad ſacrificia demo-
nioꝝ ſciēte ꝛ p̄iamorīō peccat q: pmittit fieri. Ubi pro
hibēdi poteſtas eſt: q̄ꝫ ſi factū nō cōperit: aut p̄hibēdi
ptātem nō hꝫ: vtimur mundis reliquis fructibus: vn̄
illa ſublata ſunt. ¶ Aug. de bono cōiu
gali ꝛ habetur.xxxii.q.iiij.cap.Sicut.
Satius eſt fame mori: q̄ꝫ idolaticis veſci.
¶ Hiero. ꝛ hr̄.xxvi.q.ij.cap.Sed ꝛ illud. Hiero.
Eſt ꝛ illō opprobriū Aegypti: q̄ꝫ ſi neglexeris ēt poſt ior
danis trāſitū: ꝛ poſt baptiſmi ſa circūciſionē vetuſte
cōſuetudinis iuſtiōe ſuggeriť obſeruare auguria: re-
grere ſtellarū curſus ꝛ euētus ex hijs futuroꝝ rimari
cęteriſq̄ꝫ huiuſmōi ſupſtitionib⁹ implicare. Idolatrie
nāq̄ꝫ magiſter ē Aegyptus. Ex qua certū ē opprobria
hmōi pululare: q̄ ſi trāſito iordane ſuſcepis ꝛ his te la
queis rurſus illigaueris: tecum ſine dubio opprobria
Aegipti trahis. ¶ Hiero.ad Damaſum.
Optandus eſt omnis ſermo ad deſtructionē idolatrię.
¶ Hiero.ad Ripparium.
Acceptis primū lr̄is tuis ň reſpōdere ſupbię ē: ſtacute id
facere temeritaſ. De his.n.reb⁹ interrogas: q̄ ꝛ p̄fer
re ꝛ audire ſacrilegiū ē. Ais vigilātiū qui κατα αγτι
φαςιγ. hoc vocať noīe: nā dormitātī⁹ recti⁹ diceret.
Os fetidū rurſus apire: ꝛ putorē ſpurciſſimū ꝯ ſctōꝝ
martyrū p̄ferre religas: ꝛ nos q eas ſuſcipim⁹ appel
lare cinerarios ꝛ idolatras: q mortuorū hominū oſſa
veneremur. O infęlicē hoīeʒ ꝛ omni lachrymaꝝ fōte
plāgēdū q hęc dicēs nō ſe intelligit eē ſamaritanū ꝛ
iudeū: q corpa mortuorū p immūdis hn̄t: ꝛ ēt vaſa q̄
in eadē domo fuerint polluī ſuſpicanť. ſequētes occi-
dētē litterā: ꝛ nō viuificantē ſpūm. Nos aūt nō dico
martyrū reliquas: ſʒ ne qdē ſolē ꝛ lunā nō angelos nō
archāgelos nō cherubin nō ſeraphin ꝛ oē nomē quod
nolať ꝛ in pn̄ti ſeculo ꝛ in futuro colim⁹ ꝛ adoramus
ne ſeruiam⁹ creaturę potiuſq̄ꝫ creatori: q ē bn̄dict⁹ in
ſecula. Honoram⁹ aūt reliqas martyrū vt eū cui⁹ ſūt
martyres adorem⁹. Honoramus ſeruos vt honor ſer
uoꝝ redundet ad dominum qui ait. Qui vos ſuſci-
pit me ſuſcipit. Ergo Petri ꝛ Pauli immūde ſunt reli
quie. Ergo Moyſi corpuſculum immūdum erit. quod
iuxta hebraicam veritatem ab ipſo ſepultum eſt do

mino. Et quotiẽſcũq; aplorũ ⁊ ꝓphetaꝝ ⁊ oĩuz martyrũ baſilicas igredimur totiẽs idolorũ tẽpla veneramur? accẽſiq; ad tumulos eorũ cerei idolatriĩ inſignia ſũt. Plus aliqd dicã qḋ redũdet in authoris caput: ⁊ inſanũ cerebrũ vel ſanet aliqñ: vel õleat: ne tãtis ſacrilegijs aĩe ſubuertãt. Ergo ⁊ dñi corp⁹ in ſepulchro poſitũ imũdũ fuit. Et angeli: q cãdidis veſtib⁹ vtebant mortuo cadaueri: atq; polluto ꝑbebãt excubias: vt p⁹ multa ſecula Dormitãti⁹ ſomniaret: imo eructaret imũdiſſimã crapulã: ⁊ cũ Iuliano ꝑſecutore ſanctoꝝ baſilicas: aut deſtrueret: aut in tẽpla converteret.

Grego. ¶ Greg. ⁊ hr̃. xxxij. q. iiij. cap. Salomon.

Salomon quippe immoderato vſu atq; aſſiduitate mulieꝝ ad hoc vſq; perductus ẽ: vt tẽplũ idolis fabricaret: ⁊ qui prius tẽplũ ꝯſtruxerat deo aſſiduitate libidinis ꝑfidię ſubtractus idolis tẽpla ꝯſtruere non timuit.

Lactã. ¶ Lactantius Firmianus lib. i. ca. iij.

Nemo ẽ q deũ ſapiat rõnẽq; ſecũ putetq nõ vnũ eẽ intelligatq ⁊ ꝯdiderit oĩa: ⁊ eadẽ q̃ ꝯdidit ṽtute moderet. Quid. n. multis op⁹ ẽ: ad mũdi regimẽ ſubſtinẽdũ: niſi forte arbitrent ſi plures ſint: min⁹ hr̃e ſingulos neruorũ atq; ṽiũ. Qḋ qdẽ faciũt hij q eẽ multos volũt: q neceſſe ẽ imbecilles eẽ: ſi qdẽ ſinguli ſine auxilio reliquoꝝ tãtę molis gubernaculũ ſuſtinere ñ poſſẽt. De⁹ aũt q ẽ ęterna mẽs ex oĩ vtiq; pte ꝑfectę ꝯſumateq; ṽtutis ẽ. Qḋ ſi verũ ẽ vn⁹ ſit neceſſe ẽ. Poteſtas. n. vł virtus abſoluta retinet ſuã ꝓpriã firmitatẽ. Id aũt ſolidũ exiſtimãdũ ẽ: cui nihil decedere id ꝑfectũ cui nihil poſſit accidere. Quis dubitet ꝑtẽtiſſimũ eẽ regẽ: q totius orbis hz impiũ. Neq; imerito quũ illi⁹ ſint q̃ vbiq; ſũt oĩa quũ ad eũ ſolũ oẽs vndiq; copię ꝯgregẽt. Atſi plures partiãt orbẽ min⁹ certe opũ: min⁹ ṽiũ ſinguli habebũt: quũ intra ꝑſcriptã portionẽ ſe quiſq; ꝯtineat. Eodẽ ẽt mõ: ſi dij plures ſint min⁹ valebũt alijs tãdũdẽ in ſe hñtib⁹. Uirtutis aũt ꝑfecta nã in eo põt eẽ in quo totũ ẽ: nõ in eo in quo ps exigua de toto ẽ. De⁹ ṽo ſi ꝑfectus ẽ q: ꝑfect⁹ ẽ (vt eſſe dz) nõ põt eẽ niſi vnus vt in eo ſint omnia. Deoꝝ igit ṽtutes ac ptãtes inferiores ſint neceſſe eſt: q: tantũ ſingulis deerit quantuz in ceteris fuerit. Ita quãto plures tanto minores erunt.

¶ Lactã. Fir. li. i. c. xv. diuinaꝝ inſtitutionũ.

Quũ ꝯſtet Saturnũ Iouẽ ceteroſq; ðos hoĩes fuiſſe: nõ tñ ẽ obſcuꝝ: q̃ rõne dij cęꝑint noĩari. Sun. nulli reges añ Saturnũ vel Uranũ fuerũt ꝑp hoĩuz raritatẽ: qui agreſtẽ vitã ſine vllo rectore viuebãt: nõ ẽ dubiũ. q̃n illis tꝑib⁹ hoĩes regẽ ipz totãq; gẽtẽ ſũmis laudib⁹ ac nouis honorib⁹ iactare cęꝑint: vt ẽt deos appellarent ſiue ob miraculũ ṽtutis hoc iure putãt rudes adhuc ⁊ ſimplices: ſiue vt ſolẽt i adulatione pñtis potẽtię ſiue ob bñficia qbus erãt ad humanitatẽ cõpoſiti. Deinde ipſi reges: quũ chari fuiſſent his quoꝝ vitã cõpoſuerãt: magnũ ðſideriũ ſui mortui reliq̃rũt. Itaqz hoĩes eoꝝ ſimulacra finxerũt vt haberẽt aliqḋ ex imaginuz ꝯtẽplatiõe ſolaciũ. Progreſſiqz lõgi⁹ ꝑ amorẽ defunctoꝝ memoriã colere cęꝑunt: vt grãs referre bñmeritis viderent: ⁊ ſucceſſuros eoꝝ bñ allicerẽt ad imperandi bñ cupiditatẽ: qḋ Cicero de nã deoꝝ docet dicẽs. Suſcepit aũt vita ꝯſuetudo cõis: vt bñficijs excellẽtes viros in cęlũ fama ac volũtate tolleret. Hinc Hercules Hinc Caſtor. Hinc Pollux. Hinc Eſculapius. Hinc liber. Et alio loco: atqz alio in pleriſqz ciuitatib⁹ intelligi põt acuẽdę ṽtutis grã. aut quo libẽtius reipu. piculũ adiret optimus quiſq; viroꝝ fortiũ memoriã honore deoꝝ immortaliũ ꝯſecratã. ¶ Lactã. ibidem.

Acceſſerũt ⁊ poetę ⁊ ꝯpoſitis ad voluptatẽ carminib⁹ in cęlũ eos ſuſtulerũt. Qḋ malũ a grecis ortũ ẽ. Quoꝝ leuitas inſtructa dicẽdi facultate ⁊ copia incredibile ẽ q̃tas mẽdacioꝝ nebulas excitauerit. Itaqz admirati eos ⁊ ſuſceꝑũt primi ſacra eoꝝ. ⁊ vniuerſis gẽtib⁹ tradiderũt. Ob hanc vanitatẽ Sybilla ſic eos increpat.

ελλας τιδ' η πιποιθας επ' ανδρασιν ηγεμονας προσι δ'ε
δωρα ματαια κατα φθιμενοις αγαπιθεις.
θυεις ειδωλοις τις σοι πλανην εμβαλεν
οτι σε ταδε ποιειν μεγαλου θεου προσωπου τε πολε
λειμμενου. Hoc ẽ grecia quid confidis in viros principes? ad qd dona innania mortuis ponis imolas idolis? Quis tibi in mentem dolorem impoſuit? vt hęc ꝑficias magni dei ore relicto.

¶ Idẽ li. i. c. xvj. diuinarum inſtitutionum.

At iſti qui deos aſſerunt: videãt quõ reſpondeãt huic argumẽto qḋ inferem⁹. Si duo ſunt ſexus deoꝝ ſequit cõcubitꝰ: ſi coeunt: ⁊ domos habeant neceſſe eſt. Nec enim carent virtute ac pudore: vt ꝓmiſcue aut in ꝑpatulo faciat ſicut multa videmus facere animalia. Si domos hñt: conſequẽs ẽ: vt ⁊ vrbes habeãt: ⁊ qdẽ autore Naſõe q ait. Plebs habitat diuerſa locis a frõte potẽtes Celicolę clariqz ſuos poſuer penates. Si hñt vrbes: ⁊ agros igit habebũt. Iã q̃s nõ videt q̃ ſequãtur arare illos ⁊ colere qḋ quidẽ victus cã fit: q̃ mortales ſunt: qḋ argumẽtum retrouerſum idẽ valet. Si . n. agros nõ hñt: ne vrbes quidẽ. Si vrbes nõ hñt: ne domos quidẽ. Si domibus carent: ergo cõcubitu. Si cõcubitus ab his abeſt ⁊ ſexus fęmineus. In dijs autem videmus ⁊ fęminas eſſe: ergo dij nõ ſunt. Diſſoluat hoc argumẽtũ: ſi quis põt. Ita. n. res rẽ ſequitur: vt hęc vltima neceſſe ſit cõfiteri. Sz ne qdẽ illud diſſoluet aliqs. Ex duob⁹ ſexib⁹ alter fortior ẽ: alter infirmior. Robuſtiores. n. mares ſũt fęminę imbecilliores. Imbecilitas aũt nõ cadit in deũ: q̃ nec fęmine⁹ ſexus. Huic addit ſupioris argumẽti ꝯcluſio: vt dij nõ ſint: q̃m in dijs ⁊ fęminę ſunt. ¶ Ibidem. cap. xxi.

Merito igitur quum hęc a viris nõ imperitis ac rudib⁹ fiant. Lucretius exclamat.

O ſtultas hominum mentes: o pectora cęca
Qualibus in tenebris vitę: quantiſq; periclis
Degit hoc ęui quodcũq; ẽ. Quis ludibria ñ derideat? q hz aliqd ſanitatis? Quũ videat hoĩes velut mente captos ea ſerio facere: q̃ ſi qs faciat: in luſu nimis laſciu⁹ ⁊ inept⁹ eẽ videat. ¶ Idẽ lib. i. cap. xxij.

Harũ vanitatũ apud Romanos autor ⁊ ꝯſtitutor Sabin⁹ ille rex: q maxie aĩos hoĩuz rudes atq; impitos nouis ſupſtitionib⁹ implicauit: qḋ vt faceret aliq cũ autoritate: ſimulauit cũ dea Egeria nocturnos ſe hr̃e ꝯgreſſus. ¶ Inno. de vilitate ꝯditionis humanę.

Inno. Auaritia ſz apoſtolũ ẽ idolorũ ſeruit⁹ q: ſicut idolatria ſeruit ſimulacro: ſic auarus ſeruit theſaurũ. Nam ille cultũ idolatrię diligẽter ampliat: ⁊ iſte cumulũ pecunię libẽter augmẽtat. Ille cũ omni diligẽtia colit ſimulacruz: ⁊ iſte cũ omni cura cuſtodit theſaurũ. Ille ſpẽ ponit in idolatria: ⁊ iſte ſpẽ ꝯſtituit in pecunia. Ille timet mutilare ſimulacrũ: ⁊ iſte timet minuer theſauꝝ.

¶ Fran. Petrar. li. de vita ſolitaria primo. c. vi. Fr. pe.

Inuẽtores artiũ q̃rũdã poſt mortem diuinitatis honore cultos audiuimus: grate qdẽ potiuſq; pie. Nulla ẽ. n. pietas hoĩs: q̃ de⁹ offendit: ſz erga memoriã de humano gñe benemeritorũ icõſulta gratitudo mortaliũ humanis honorib⁹ nõ cõtenta vſq; ad ſacrilegas ꝓceſſit ineptias. Hinc Apollinẽ Cytharæ: hinc eundẽ ipſuz atq; Aeſculapiũ medicinę. Saturnũ liberũq;: ⁊ Cererẽ agriculturę. Uulcanũ fabrica deos facit. Hinc Aegypti⁹ Oſyrim: Athenę docta vrbs Mineruã coluere q: ille linũ hęc olei vſũ: artẽq; lanificij repiſſe fert. Lõgũ ẽ ſingula ꝓſequi: qḋ apd veteres huiuſcemodi vanitatũ nullus ẽ modus. Quas palã dãnare nõ auſus ille poetarũ maxim⁹: atq; cautiſſimus: vt qui ṽo parantũ forte ſupplicũ verebat latẽter vtiq; nec min⁹ elegãter irridere nõ metuit: quãdo qdẽ aĩas eoꝝ inuentas: q vitã excoluere ꝑ artes. quoꝝ nomina vulg⁹ mẽ

dat:ꝛ oſuz ſons errorū in cęlū:cęli dn̄o indignāte lo⸗
cauerat:ap̄d inferos pōit. Nominatim inſup ip̄z me
dicinę rēptorē:oīpotētis dei fulmine detractū ad ſti⸗
gias vndas canit. Uerū hęc qſtio inter eos maneat.
Apud nos.n.nulla ē d̄ dijs q̄ſtio. Nec do mirari vnq̄
ſatis poſſuz viros in cęteris oīb⁹ tā perfectos i ſolis
ſuperſtitiōib⁹:tā deliros:ꝛ q̄ſi velociſſimos curſores
euntes in diuerſum:ꝛ ante oculos metā poſitā non vi
dentes:vt quorū p̄ſpicacitatē mirorꝛ miſerear cęcitatē.
Sane vt talium rerum primis autoꝛibus honor aliq̄s de
betur quē deberi magnum modo humanū modeſtūq̄
Sedul. ſit:non inficioꝛ. ℂ Sedulius.
Heu miſeri qui vana colunt:qui corde ſiniſtro
Religioſa ſibi ſculpunt ſimulacra:ſuumq̄
Factoꝛem fugiunt:ꝛ quę facere verentur.
Quis furoꝛ eſt? quę tanta animos dementia ludit?
Ut volucrē:turpēq̄ bouem:toꝛuumq̄ draconem:
Semi hominēq̄ canē:ſupplex homo pronus adoret.
Aſt alij ſolē cęcatis mentibus acti.
Affirment rerum eſſe patrem:quia rite videtur
Clara ſerenatis infundere lumina terris:
Et totum luſtrare polū:quū cōſtet ab iſtis
Montibus:inſtabilem rapidis de curſibus ignem.
Officium non eſſe dei.

IEIVNIVM g. νηστεια.α.σ.ι. τ νηστις.τος ο.ι. ieiunię ꝛ νηστευω ieiuno dicitur. Jeiuniū coꝛpoꝛale eſt abſtinentia a cibo:ꝛ potu intuitu ſatiſfaciendi vel vitādi peccti:vel acq̄rēdi vitaz ęternaz. ſm Theologos.iiii.ſen.di.xv.
Ieiunium eſt abſtinētia a cibis:ſm oꝛdinationē eccleſię:
ſz Goffredū i ſūma:ꝛ Panoꝛ. ſup rubrica extra eodē.
Eſdrę ℂ Eſdrę primi.c.viij.
Prędicaui ibi ieiuniū iuxta flumē Ahaua: vt affligeremur
corā dn̄o d̄o nr̄o ꝛ peteremus ab eo viā rectā nobis : ꝛ
filijs nr̄is vniuerſęq̄ ſubſtātię noſtrę. ℂ Ibidē.
Ieiunauimus aūt:ꝛ rogauim⁹ deū noſtrū pꝛo hoc : ꝛ eue
Tobię nit nobis pꝛoſpere. ℂ Tobię.cap.xij.
Bona ē oꝛatio cū ieiunio: ꝛ elemoſyna:magis q̄ theſau⸗
ros auri recondere:qm̄ elemoſyna a moꝛte liberat : ꝛ
ipſa ē q̄ purgat peccata ꝛ facit inuenire vitā ęternā.
Judith ℂ Judith cap.iiij.
Scitote qm̄ exaudiet dn̄s preces veſtras:ſi manentes p̄ſ⸗
mā ſeruis i ieiunijs:ꝛ oꝛationibus i cōſpectu domini.
David ℂ David pſalmo.xxxiij.
Humiliabā in ieiunio animam meā:ꝛ oꝛatio mea in ſinu
Joel meo conuertetur. ℂ Joel.cap.ij.
Cōuertimini ad me i toto corde veſtro in ieiunio:plāctu
Iſaias ꝛ fletu. ℂ Iſaias cap.lviij.
Nōne hoc ē magis ieiuniū qd̄ elegi? Diſſolue colligatio
nes ip̄ietatis:ſolue faſciculos dep̄mētes. Dimitte eos
q̄ cōfracti ſunt liberos:ꝛ oē on⁹ dirūpe. Frāge eſurieti panē tuū:ꝛ egenos vagoſq̄ iduc i domū tuā. Quū
videris nudū operi eū:ꝛ carnē tuā ne deſpexeris.
Eccle. ℂ Eccleſiaſtici cap.xxxiiij.
Qui baptizaꝛ a moꝛtuo:ꝛ iterū tāgit moꝛtuū:qd̄ p̄ficit
lauatio illi⁹? Sic homo q̄ ieiunat in peccatis ſuis : ꝛ
iterum eadē faciēs:qd̄ p̄ficit humiliādo ſe: oꝛationes
Matt illius q̄s exaudiet? ℂ Mattheus cap.v.
Beati qui nunc eſuritis quoniam ſaturabimini.
ℂ Idem cap.vi.
Quū aūt ieiunatis:nolite fieri ſicut hypocritę triſtes: ex
terminant.n.facies ſuas vt appareāt hoīb⁹ ieiunātes.
Amē dico vob:q̄ receperūt mercedē ſuā. Tu aūt quū
ieiunas. vnge caput tuū:faciē tuā laua:ne videaris
hoīb⁹ ieiunās:ſz patri tuo:q̄ ē i abſcōſo:ꝛ pater tu⁹
Marci qui ē in abſcōſo reddet tibi. ℂ Marci cap.ix.
Hoc gen⁹ dęmonioꝝ i nullo p̄t exire niſi i oꝛone:ꝛ ieiunio.
Augu. ℂ Auguſtinus ſuper Joannem : ꝛ habetur in
decretis de con.di.v.cap. Jeiunium.

Ieiuniū aūt magnū. ꝛ gn̄ale ē abſtinere ab iniq̄tatibus
ꝛ ab illicitis voluptatib⁹ ſęculi. Uide in Abſtinētia.
ℂ Auguſtinus ad Januariū. ꝛ habetur in De
cretis diſtinctione.xij.cap. Illa autem.
Alia do q̄ per loca terrarū regioneſq̄ variant : ſicut eſt
qd̄ alij ieiunāt ſabbatū:alij nō:alij vero communicāt
quotidie coꝛpoꝛi ꝛ ſanguini dn̄i : alij certis diebus
accipiunt:ꝛ ſi quid aliud huiuſmodi aīaduerti poteſt:
totū hoc genus rerū liberas hꝫ obſeruatiōes : qd̄ eni
neq̄ ɔ̄ fidē catholicā:neq̄ cōtra bonos moꝛes eē con
uincit:indifferēter eſt habēdū:ꝛ pꝛo eoꝝ. inter quos
viuit:ſocietate ſeruandum eſt. ℂ Ibidem.
Mater mea Mediolanum me ſecuta iuēit eccleſiā ſabba
to nō ieiunātē:cęperat fluctuare qd̄ ageret: tūc ego cō
ſului d̄ hac re beatiſſimę memorię Ambroſium ep̄m.
At ille ait. Quū Romā venio ſabbatū ieiuno : quum
Mediolani ſum:nō ieiuno. Sic ꝛ tu ad quācūq̄ eccle
ſiā foꝛte veneris:eius moꝛē ſerua:ſi cuiq̄ nō vis eē ſcā
dalū:nec quēq̄ tibi. Hoc quū matri renunciaſſem li⸗
benter amplexa eſt. ℂ Aug.in ſermone de Jeiunio.
Ieiuniū purgat mētē:ſubleuat ſenſū:carnē ſpiritui ſubij
cit: coꝛ facit cōtritū ꝛ humiliatū:cōcupiſcētię nebu
las diſpergit:libidinū ardores extinguit. Caſtitatis
vero lumen accendit. ℂ Augu.ibidem.
Ieiuniū verboſitatē nō amat diuitias ſup̄fluitē iudicat:
ſup̄biā ſpernit : humilitatē cōmēdat. Pręſtat homini
ſeipſum intelligere:quod eſt infirmum:ꝛ fragilem.
ℂ Aug.lib.de ſpiritu ꝛ anima.
Si volumus deo placita exhibere ieiunia:ſimus in oꝛone
ɔ̄tinui:in iudicijs iuſti:in amicitia fideles : in iniurijs
patiētes:in ɔ̄ctiōib⁹ tēperati turpiloq̄a fugientes:
aduerſus iniqua cōſtātes:in cōuiuijs continentes:in
charitate ſimplices:inter ſubdolos cauti:condolētes
triſtib⁹:cōtumacib⁹ reſiſtētes:in ſuſpiciōib⁹ parci:in
ter maliloquos taciti:inter humiles coęquales.
ℂ Hieronymus ꝛ habeꝛ in Decretis de cō. Hiero.
di.v. Non dico.
Sint tibi quotidiana ieiunia:refectio ſatietatē fugiēs:
nil p̄deſt tibi biduo vel triduo trāſmiſſo vacuū poꝛ⸗
tare ventrē ſi poſt pariter obſtruaꝛ. ℂ Hiero. ibidē.
Sint tibi ieiunia pura cōtinua:moderataq̄.i. quotidie
eſurire:ꝛ quotidie pradē. Apoſtol⁹ inq̄t. Noli adhuc
aquā bibere:ſz modico vtere vino pp̄ infirmitates tuas:
curat.n.vulnera d̄liq̄ntis curatoſq̄ ſāctificat ieiūtū.
ℂ Hieronymus in epiſtola ad Demetriadē.
ꝛ habetur de con.di.v.Abſtinentia.
Sic debes ieiunare:vt nō palpites:ꝛ reſpirare vix poſſis
ꝛ comitū tuaꝝ:vel poꝛteris vel traharis manib⁹ ſꝫ vt
fracto coꝛpis appetitu nec in lectiōe: nec in pſalmis:
nec i vigilijs ſolito qd̄ min⁹ facias. ℂ Hier.ad Dem.
Ieiuniū nō ſolū p̄fecta vir⁹:ſz cęteraꝝ virtutū fūdamētuz
eſt:ꝛ ſanctificatio ꝛ pudicitia:atq̄ prudētia:ſine qua
nemo videbit deū. ℂ Hieronymus ſup Marcum.
Non ſanat oculum quod calcaneo adhibeꝛ: ieiunio paſ⸗
ſiones coꝛpoꝛis oꝛatione peſtes ſanandę ſunt mentis.
ℂ Hieronymus ad Nepotianum.
Tātū tibi ieiunioꝝ impone modū:quātū ferre poteſ:ſint
tibi:pura:ſimplicia:caſta:moderata:ieiunia:ꝛ nō ſup̄ſti
cioſa. Quid p̄deſt oleo nō veſci:ꝛ moleſtias q̄ſdaz ꝛ
difficultates ciboꝝ q̄rere. ℂ Idem ad Lancel.
Ardētes diaboli ſagittę ieiunioꝝ ꝛ vigiliarū frigoꝛe re
ſtringendę ſunt. ℂ Hieronymus in epiſtola.
Sint moderata ꝛ ſancta in omni mētis humilitate ieiu⸗
nia:q̄ ita attenuēt coꝛp⁹ ꝛ mētē eleuēt:ne res hūilita⸗
tis gignat ſuperbiam. ꝛ vitia de virtute naſcantur.
ℂ Hieronymus cap.ij.contra Jouinianum.
Quale eſt illud ieiuniū? aut qualis refectio poſt ieiuniū
quum pręclaris epulis diſtēdimur:ꝛ guttur noſtrū me
diatoꝛ efficitur lachrymarum.

¶ Ambroſius in ſermone de ieiunio: ⁊ habeť di.xxxv.ſexto.

Eouſq; nemo p̄uaricari nouerat: quum adhuc orta non eēt: que ꝑtia ē p̄uaricatio: indictū eſt ieiuniū abſtinen tie: lex a deo p̄uaricatio legis a dyabolo: culpa ꝑ cibū latebra poſt cibū: cognitio infirmitatis in cibo. Firmi tatis virtus in ieiunio. Serpēs ſuaſit gule: dn̄s ieiu nare decreuit: itaq; gula a paradiſo regnantem expu lit. Abſtinētia ad paradiſum reuocauit errantem.

¶ Ambroſius de Helia ⁊ ieiunio.

Ieiuniū m̄ors culpe: excidiū delictorū: remediū ſalutis: radix gratie: fundamētū eſt caſtitatis. Hoc gradu ad deū ciꝰ ꝑuēit: h̄ gradu añq; curru. Helias aſcendit.

¶ Ambroſius pſalmo.xx. ⁊ habeť ď cō.di.v. Contraria.

Contraria diuine ꝯditōi p̄cepta medicine ſunt: q̄ a ieiu nio reuocāt lugubiaŕ n̄ ſinūt: ab oī itētiōe meditatōis abducūt: ita q ſe medicinis ꝯderit: ſeip̄z ſibi abnegat.

¶ Ambroſius in libro Sermonum: ⁊ habetur di.iiij. Quadrageſima.

Quadrageſima ſex ſeptimanas h̄z: cui addidit Theleſ phorꝰ pōtifex ſeptimā hebdomadā: ⁊ vocatū ē h̄ tp̄s quadrageſima. ¶ Ambro. in ſermōe quadrageſime.

Fames amica v̄ginitati ē inimica laſciuie. Saturitas v̄o ꝑdigit caſtitatē: nutrit illecebrā. ¶ Ambroſiꝰ ibidē.

Ille q̄drageſimā facit: q ieiunādo: ⁊ vigilādo aſcēdit ad paſcha. Nā ſic reliquo āno ieiunaŕ p̄miū ē: ita in qua drageſima nō ieiunaŕ pctm̄ ē. Illa. n. volūtaria ſūt ie iūia: ⁊ iſta neceſſaria. Illa ď arbitrio veniūt: iſta ď le ge. Ad illa iuitamur ad iſta ꝯpellimur. ¶ Amb. ibidē.

Qui cōſtitutū numerū vna die mādicādo p̄terit: nō vt vnius diei violator accuſaŕ: ſʒ vt totius q̄drageſime tranſgreſſor arguiŕ. ¶ Ambroſius in Homelia de quadrageſima: ⁊ h̄ŕ di.xxxvi. Quid prodeſt.

Quid ꝓdeſt ieiunaŕ viſceribꝰ ⁊ luxuriari venerationi bꝰ. Abſtineŕ a cibis: ⁊ erraŕ peccatis. An putatis illū ieiunaŕ f̄rēs: q primo diluculo nō ad eccleſiā vigilat: nō beatoꝝ martyrū ſancta loca ꝑgrit: ſʒ ſurgēs ꝯgregat ſeruulos: diſponit retia: canes ꝑducit: ſaltꝰ ſiluaſq; ꝑ luſtrat: ſeruos inquā ſecū ꝑtrahit fortaſſe magis ad eccleſiā feſtinātes. Uoluptatibꝰ ſuis peccata accumu lat aliena neſciēs reū ſe futurū: tā ď ſuo delicto: q̄ ď ꝑditione ſeruorū. ¶ Gregorius Auguſtino Anglo

Grego. rum epiſcopo: ⁊ h̄ŕ di.iiij. Deniq;.

Deniq; ſacerdotes ⁊ diaconi ⁊ reliqui oēs quos digni tas eccl'iaſtici gradꝰ exornat: a q̄nq̄geſima ꝓpoſitū ſu ſcipiāt ieiunādi: q̄ ⁊ aliqd ad pēſuʒ ſcē inſtōnis adijci ūnt: ⁊ eoꝝ q in laicali ordine ꝯſiſtūt: obſeruantiā ſicut loco ita ⁊ religiōe p̄cellāt. De ip̄a v̄o die dominica he ſitamus qd nā dicēdū ſit quū oēs laici ⁊ ſeculares illa die plus ſolito ceteris diebꝰ accuratiꝰ cibos carniuʒ appetāt: ⁊ niſi noua q̄dā auiditate vſq; ad medias nō ctes ſe igurgitēt: n̄ aliter ſe huiꝰ ſācti ſacri tp̄is obſer uationē ſuſcipe putāt: qď vtiq; nō rōni ſʒ voluptatis imo cuidā mētis cecitati aſcribēdū ē: vn̄ nec a tali cō ſuetudine auerti p̄nt: ⁊ iō cū v̄cia ſuo īgenio relinquē di ſūt: ne forte peiores exiſtāt: ſi a tali ꝯſuetudine ꝓhi beāŕ. Ut. n. ait Salomō. Qui multū emūgit elicit ſā guinē: ⁊ poſt pauca. Par āt ē vt nos q his diebꝰ a car nibꝰ aīaliū abſtinemꝰ: ab oībꝰ quoq; q̄ ſemētinā tra hūt originē carnis ieiunemꝰ: a lacte v3: caſeo: ⁊ ouis.

¶ Grego. in Homel. ⁊ h̄ŕ de con. di. v.

Quadrageſima ſūma obſeruatiōe ē obſeruāda: vt ieiu niū i ea p̄ter dies dominicos: q ď abſtinētia ſubtracti ſt: niſi quē īfirmitas īpedierit: nullatenꝰ ſoluaŕ: q: ip̄i dies decime ſunt anni. ¶ Gregoriꝰ in paſtorali.

Nō deo: ſʒ ſibi ieiunat: q q̄ vētri ad tp̄s ſubtrahit: n̄ iop̄i bus tribuit: ſʒ vētri poſtmodū offerēda cuſtodit.

Io.chꝛi. ¶ Joan. chryſoſtomus ſuper Mattheum.

Qui peccat: ⁊ ieiūat: nō ad gl'iā dei ieiunat nec ſe humi liat: ſʒ ſue ſubſtātie parcit. ¶ Ber. ſermōe.xxxviij. Ber.

Si ſola gula peccauit ſola ieiunet ⁊ ſufficit. Si v̄o pecca uerūt ⁊ mēbra cetera: cur n̄ ieiunēt ⁊ ip̄a? Ieiunet igiť oculus: ⁊ a curioſis aſpectibꝰ ⁊ oī petulātia: vt b̄n hu militatꝰ coerceaŕ i pniā: q male liber vagabaŕ i cul pa. Ieiunet auris egter prurīes a fabulis ⁊ rumoribꝰ ⁊ q̄cūq; ocioſa ſūt: ⁊ ad ſalutē minime ꝑtinētia. Ieiu net lingua i ď̄tractiōe: ⁊ murmuratiōe: ab inutilibꝰ ⁊ vt varijs atq; ſcurrilibꝰ v̄bis. Interdū quoq; ob grauita tē ſilētij ab ipſis q̄ videri poterāt neceſſaria. Ieiunēt manꝰ ab ocioſis ſignis: ⁊ ab opibꝰ oībꝰ q̄cūq; n̄ ſūt īperata. Sʒ ⁊ multo magis aīa ip̄a ieiunet a vitijs: ⁊ a ꝓp̄a volūtate ſua. Etenim ſine ieiunio hoc cetera a dn̄o reprobanŕ ſicut ſcriptū ē. Quia in diebꝰ ieiunio rū veſtroꝝ volūtates veſtre inueniuntur. ¶ Ibidē.

Bonū ⁊ ſalutare ieiuniū quo redimūŕ eterna ſupplicia: dū remittūŕ peccata. Nō ſolū aūt ablutio ē pcōꝝ ſʒ ēt extirpatio vitioꝝ: nō ſolū obtinet veniā: ſed mereť grām. Nō ſolū delet peccata p̄terita q̄ cōmiſimꝰ ſʒ ēt repellit futura: que cōmittere poteramus. ¶ Ibidē.

Ieiuniū orōnē: deuotionē: ⁊ fiduciā donat. Oratio virtu tuʒ impetrat ieiunandi: ⁊ ieiunium meretur gratiam orandi. Ieiunium orationem roborat: orō ſanctificat ieiunium: ⁊ repreſentat domino. ¶ Ibidem.

Orō iuſti (vt ait ſcriptura) penetrat celos. Sīnt ḡ ieiūia nr̄a vt facile celos penetrēt alie duꝫ oronis. ſ. atq; iu ſtitie. Nō ē magnū ſi ieiunat cū xp̄o: q ſeſſurꝰ ē ad mē ſam p̄rīs cū xp̄o. ¶ Leo p̄p de ieiunio ſeptimi mēſis.

Nō culpaŕ īfirmus ieiuniuʒ ſoluēs: a quo cibos accipit paup eſuriēs: nec eſcā ſumēdo polluiŕ q eleemoſyna in percipiendo mundatur. ¶ Ibidem.

Non in ſola abſtinētia cibi ſtat nr̄i ſūma ieiunij. Haud fructuoſe corpi eſca ſubtrahiŕ niſi mens ab iniqtate reuocetur. Et ab obtrectationibꝰ lingua cohibeatur.

¶ Leo papa in ſermone de aduentu.

Paternitatis affectu dilectiōem veſtrā admonemꝰ: vt ie iuniū fructuoſum vobis eleemoſynarū largitate facia tis: gaudētes: q ꝑ vos dn̄s pauperes ſuos paſcit: ac ve ſtit qbꝰ vtiq; poſſet eas: q̄s vobis ꝯtulit tribuŕ facul tates. Ubi pro ineffabili miſericordia ſua: ⁊ illos iuſti ficaret de patiētia laboris: ⁊ vos de ope charitatis. Leo p̄p

¶ Leo p̄p in ſermōe p̄ie dn̄ice q̄drageſime.

Quid. n. p̄t eē efficaciꝰ ieiunio: cuius obſeruātia appro pinq̄mꝰ deo: ⁊ reſiſtētes diabolo vitia blāda ſupamꝰ. Sp̄. n. virtutū cibꝰ ieiuniū fuit. De abſtinētia deniq; ꝓcedūt caſte cogitatiōes rationabiles volūtates: ſa lubriora ſolatia: ⁊ ꝑ volūtarias afflictiōes caro cōcu piſcētijs moritur: virtutibꝰ ſp̄us inouaŕ. Sʒ qꝛ non ſolo ieiūio aīaꝝ nr̄aꝝ ſalꝰ acqriŕ: ieiuniū nr̄ʒ miſericor dijs paupū ſuppleamꝰ. Impēdamꝰ virtuti qď ſubtra himꝰ voluptati. Fiat refectio paupis abſtinētia ieiu nāť. Gaudeamꝰ viduaꝝ ď̄fēſiōi: pupilloꝝ vtilitati: lugē tiū ꝯſolatiōi: diſſidētiū paci. Suſcipiaŕ ꝑegrinꝰ: adiu ueť opp̄ſſus: veſtiaŕ nudꝰ: foueaŕ egrotꝰ: vt q̄cūq; ve ſtrū ď iuſtis laboribꝰ autori bonoꝝ oīuʒ deo ſacrificiū huiꝰ pietatis obtulerit: ab eodē regi celeſtis p̄miū ꝑ cipere mereaŕ. ¶ Orige. ſup leuitico homelia.x. Orige.

Vis tibi vt oſtēdā q̄le te opʒ ieiunaŕ ieiuniū? Ieiuna ab oī peccato: nullū cibū ſumas malicie nullas epulas voluptatis: nullo vino luxurie cōcaleſcas: ieiūa a pra uitatibꝰ abſtine a malis actibꝰ cōtine a malis ſermo nibꝰ imo a cogitatiōibꝰ peſſimis. Noli cōtingere pa nes furtiuos ꝑuerſe doctrine. Nō ꝯcupiſces fallaces phie cibos q te autoritate ſeducāt. Tale ieiuniū deo plʒ. ¶ Ceſarius in admonitione ſecunda. Ceſariꝰ

Alijs diebꝰ ieiunare: aut remediū aut p̄miuʒ ē in q̄dra geſima v̄o nō ieiunare peccatuʒ eſt. Alio tempore qui ieiunat accipiet indulgētiā: in his diebus qui poteſt

⁊ non ieiunat:ſentiet penā. ℭ Ceſarius ibidem.
Tale ieiunium ſine elemoſyna ē quale ſine oleo lucerna

Fulgē. ℭ Fulgentius ad Probam.
Ieiunijs ſic eſt adhibēda tēperies:vt corpus veſtrū :nec ſaturitas excitet:nec inedia immoderata debilitet.

Maxi. ℭ Maximus epiſcopus in natali dñi.
Ieiuniū xp̄iani egētis dȝ eē refectio: ieiuniū pacē dȝ nutrire.nō iurgia: Quale illud ē:aut ꝙ ñ veſceris carnibus:⁊ de ore tuo omni eſca ſordidius egreditur male dictum? Quale eſt illud quod ſanctificatur venter ieiunio:⁊ polluitur lingua mendacio.

IEntaculum. grece. ακρατισμος.ου.ο.⁊ ακρατιζω. Ientu dr̄. Eſt aūt iētaculū cibus: q̄ ſumi ſolet añꝗ̄ homines opa aggrediant̄:qđ qdā prādiolū: ſiue prandiculum:quaſi paruum prandium dicunt venitqȝ ab iento tas verbo:quod a ieiuno deſcendit:quod tuȝ maxime corpora ieiuna ſunt. ℭ Martialis.
Mar. Surgite:iam vendit pueris ientacula piſtor.
Differt a ꝯmeſſatiōe:prādio:merēda ⁊ cena:q: iētaculū ē cib⁹ añ prādiū:ſicut merēda añ cenā:cōmeſſatio vero poſt cenā. De hoc vide ſupra in cōmeſſatio.

IEſus greca dictio ιησους.ου.ο. qui fuit humani generis ſaluator : qui ⁊ Xp̄s Χριστος.ου.ο. hoc eſt vnct⁹ dictus eſt. Χριω.ω. vngo. Χρισις.εως.η. vnctio : ⁊ Χρισμα.ατος.το. vnguentum dicitur.

IGnis gre. πυρ ⁊ πυρα. ignefco dicitur. Eſt aūt vnū quattuor elemētoꝝ:⁊ leuis ⁊ ſurſuȝ ferri habilior reliqs:⁊ cōbuſtiu⁹:⁊ illuminatiuuſ.ſȝ. Io: Damaſcenū li.ij.cap.vij. Diciturqȝ vt aliq volūt ꝙ ex eo nihil gignatur. Ouidi⁹ Nataqȝ de flama corpora nulla video. Ab igneus fit : hoc eſt qđ ex igne ē: vt calor igneus:⁊ ignitus candens:vt ferruȝ ignitum:⁊ igneo:⁊ igneſco ⁊ ignefio eiuſdē ſignificati. Ignarius lapis ex quo excutitur ignis. Igneſacio:ignē accēdo Ignipotens.i. Vulcanus:ignis deus.

IGnominia:grȩ. ατιμια.ας.η.⁊ ατιμος.ου.ο. ignominioſus dr̄. Eſt autem ignominia:nota nominis. Venitqȝ a nomen. Nā ſicut a nomē cognomines dicunt̄:q eiuſdē ſunt nois:ſic ignomines:q laudes ⁊ gloria carēt:qſi inglorij:⁊ illaudati. Inde deducit̄ ignominia. Cicero. Ceſeȩ indictū nihil ſerī dānato niſi ruborē:ab ignominia fit ignominioſus. B ē ōdecoris ⁊ ignominiȩ plen⁹:⁊ ignominioſȩ aduerbiū: h̄ ē turpit̄.

IGNORANTIA grȩ. αγνοια.ας.η.⁊ αγνοεω. ignoro dr̄. Ignorātia qñqȝ ſignificat ſciētiȩ priuationem:⁊ tunc ignorantia eſt carentia ſcientiȩ:quum quis natus eſt habere. Quādoqȝ eſt aliquid ſcientiȩ cōtrarium: q dicit̄ ignorantia peruerſȩ diſpoſitionis puta quū qs habȝ habitum falſoꝝ principioꝝ ⁊ falſarū opinionū ex qbus impeditur a ſciētia veritatis ſm bea. Tho.i qſt. de malo.q.iij.ar.iij. Quo aūt differant ignorantia. Neſcientia. ⁊ error. Vide ſupra in Errare.
Ignorātia a gnoro venit vt qdā volūt quod veteres pro ſcio vſurparūt vel a greco γνωριζω. qđ ē notifico vñ ⁊ γνωστος notus ⁊ γνωσις noticia dicuntur.

Prouerbiorum ℭ Prouerbiorum cap.x.
Labia iuſti erudiūt plurimos q autē indocti ſunt in cordis egeſtate morientur. ℭ Eccleſiaſtes cap.x.
Ecclia. Cor ſapiētis in dextra eius ⁊ cor ſtulti in ſiniſtra illi⁹ ſȝ ⁊ in via ſtultus ambulās quum ipſe inſipiens ſit oēs ſtultos exiſtimat. ℭ Eccleſiaſtici cap.x.
Eccle. Rex inſipiēs pdet populū ſuū ⁊ ciuitates inhabitabuntur per ſenſuum prudentiam. ℭ Ibidem.
Vir prudens ⁊ diſciplinatus non murmurabit correct⁹: ⁊ inſcius non honorabitur.
Mat. ℭ Matthęus ca.xv.
Lucas Cęcus aūt ſi cęco ducatum preſtet ambo in foueam cadunt. ℭ Lucas in euangelio cap.vi.

Nunquid pōt cęcus cecū ducere? Nōne ambo in foueaȝ cadūt. ℭ Iacobus in epiſtola cap.primo. Iacob⁹
Si qs aūt veſtrū indiget ſapiētia:poſtulet a deo:qui dat oīb⁹ affluēter: ⁊ nō improperat: ⁊ dabit̄ ei. Poſtulet aūt i fide:nihil heſitās.q.n.heſitat:ſimilis ē fluctui marisȩ:q a vēto mouet̄:⁊ circūfert̄: Nō ḡ ęſtimet hō ille: ꝙ accipiat aliqd a dño. Vir duplex animo:inconſtāȩ: eſt in vijs ſuis. ℭ Aug.li. de natura ⁊ gratia. Augu.
Non tibi deputabit̄ ad culpā:qđ inuitus ignoras.
ℭ Aug.in li.qōnū:⁊ hr̄.xxxvij.cap.vltimo.
Nō omnis ignorās:immuniȩ ē a pena. Ille.n.ignorās pt excuſari a pena:q qđ diſceret ñ inuenit. Illis aūt ignoſci nō poterit:q a quo diſcerēt hn̄tes opā non dederunt. ℭ Aug.⁊ hr̄ diſt.xxxviij. Quāuis errare.
Quāuis errare quāq: poſſum⁹ cura cauēdū ſit ñ ſolum in maiorib⁹.verū etiā in minorib⁹ reb⁹ nec niſi rerum ignorātia poſſit errari.nō ē ī ñ cōſequēs:vt ꝯtinuo erret. Quiſqs aliqd neſcit:ſȝ ſi qs exiſtimet ſe ſcire qđ neſcit:p vō qppe approbat falſuȝ qđ erroris ē ppⁱum verūtamē in qua re qſqs erret:intereſt plurimū:nam in vna eadēqȝ re:⁊ neſciēti ſciēs:⁊ errāti nō errās recta rōne p̄ponit̄ in diuerſis aūt rebus.i.quū iſte ſcit alia:ille alia:⁊ iſte vtiliora.⁊ ille min⁹ vtilia vel ēt noxia:qs nō in eis q̄ ille ſcit ei p̄ferat neſciētē ſūt.n. q̄dam quȩ neſcire melius eſt ꝗ̄ ſcire.
ℭ Auguſtinus de adulterinis coniugijs:⁊ habetur.xxxij.q.vij. Quemadmodum.
Non recte dici pōt.ſi neſcit hō:nō peccat:ſunt.n. peccata ignorantium quāuis minora:ꝗ̄ ſcientium.
ℭ Aug.⁊ habetur.vi.q.i. Quero ergo.
Peccata ſcientium peccatis ignorantiȩ prȩponuntur.
ℭ Ambroſius ſuper beati immaculati. Ambr.
Ordiniȩ ignorātia ꝯturbat negocioꝝ naturā formāqȝ meritoꝝ. Statutis ſacer̄ ꝯtria nō ē intelliger̄:ſȝ ignorar̄.
ℭ Iſidorus Soliloquiorum lib.ij.cap.xvij. Iſidor⁹
Summa miſeria eſt neſcire quo tendas.
ℭ Bernardus de.xij.gradib⁹ humililitatis. Ber.
Nō ē parū ſcir̄ qđ neſcias:fruſtra ſibi de infirmitate vl̄ ignorātia blādiunt̄:q vt liberi⁹ peccēt libēter ignorāt vel infirmantur. ℭ Bernardus ſuper cantica.
Vtraqȝ cognitio:dei.ſ.⁊ tui:tibi ē neceſſaria ad ſaluteȝ qr ſicut ex noticia tui venit in te timor dei:atqȝ ex dei noticia īndē amor:ſic ecōtra:ō ignorantia tui ſupbia: ac ō dei ignorātia vēit deſpatio. ℭ Gre.li.i.moraliū.
Quū noſtrā ignorātiā cognoſcim⁹:icui⁹ aliena onera tolleram⁹:nunꝗ̄ de⁹ mētē deſerit:q̄ i peccatis ſe veraciter cognoſcit. ℭ Gregorius in morali. Grego.
Qui.n.lucē videt ſcit qđ de tenebris ęſtimet: nā qui cādorē lucis ignorat ēt obſcura pro lucidis approbat.
ℭ Leo papa:⁊ hr̄ di.xxxviij. Si in laicis. Leo pp̄
Si in laicis vr̄ intolerabilis inſcitia:quāto magis in hiȩ qui pręſunt nec excuſatione eſt digna:nec venia.
ℭ Cipitanus ⁊ hr̄ di.viij. Conſuetudo. Cypria nus
Ignoſci pōt ſimpliciter errāti:ſicut ō ſeipſo Paul⁹ dicit q primo fui blaſphemus:⁊ pſecutor:⁊ iniurioſus : ſed miſericordiā merui:qr ignorās feci. Poſt īſpirationē vero:⁊ reuelationē veritatis factā:q in eo qđ errauerat pſeuerat prudēs ⁊ ſciēs. Iam non in venia ignorātiȩ peccat:pſumptiōe.n.atqȝ obſtinatiōe quadam nititur:cum ratione ſuperetur. ℭ Seneca in ꝓuerbijs Seneca
Tolerabilior eſt pena:viuere non poſſe:ꝗ̄ neſcire.
ℭ Marcus Tullius Cicero tuſculanarū quȩſtionum lib.iij. Cicero
Inſcipientia nullum maius malum eſt.
ℭ Ariſtoteles lib.i.Ethicorum Ariſto.
Conſcij propriȩ ignorantiȩ admirant̄ hos ſcientes.
ℭ Ariſtoteles lib.iij.Ethicoꝝ.
Ignorātia excuſat peccatū. ℭ Idē li.ij. Rhetoricos.
Turpe eſt ignorare:quod omnibus ſcire conuenit.

Ouidi⁹ ℭ Ouidius Metamorphoseos li. vj. fab. vi.
Proh superi quantum mortalia pectora cęcę
Noctis habent.
ℭ Ouidius fastorum lib. ij.
Hora. Quantum animis erroris inest.
ℭ Horatius lib. ij. carminum Ode. xiij.
Quid quisq; vitet nunquam homini satis
Cautum est in horas.

IMago grece εἰκὼν ονος. τ φαντασία ος. ου. ο. ima ginatiuus dicitur. Imago quelibet est similitudo. Et non econuerso. Quia imago addit esse expressum ab alio. b. Tho. prima parte. q. xxxv. ar. i.
Imago tripliciter differt a similitudine. Quia imago ptinet ad formã. s. specialẽ. Similitudo aũt ad naturã. Imago ptinet ad cognitionẽ veritatisq; ẽ principiũ demonstrãs naturã intellectualẽ: similitudo autẽ ad amorẽ virtutis. Imago pertinet ad potentias. s. memoriã: itelligẽtiã: τ voluntatẽ. Similitudo vero ad habitus consequentes. s. innocentiam τ iustitias: ex b. Tho. prima parte. q. xciij. ar. ix.
Imago a statua pprie sic differt: φ imago sufficiẽt tm̃ ei⁹ rei refferti: cuius ẽ imago. Unde pictores imagines faciunt colo℞ diuersitate: τ lineamẽtis quibusdã similitudinẽ reddẽtes. Statua vo est: que nõ mõ sufficit: sed solidũ corp⁹: atq; perfectũ reddit: statuarij. n. effigies rerũ lignis vel marmoribus: vel eboire: vel metallis exp̃mẽtes: quo℞ ars statuaria vocaẽ. Ab imagino fit imaginor verbũq; ppriẽ ẽ alicuius rei similitudinẽ mẽte comprehendere: a quo imaginarius dicimus: q̃d re non est: sed tantum cognitione comprehenditur: τ imaginatio actus ipse. τ imaginatiua de qua infra.
Imaginatiua est idem quod phantasia. bea. Tho. prima parte. q. lxxviij. ar. iiij.

IMmisericordia grece ἀνοικτιρμὸς. ου. ο. dr̃. Estq; filia auaritię: qua nõ subueniẽ indigẽtib⁹. Differt aũt sic a crudelitate. φ immisericordia est in subtractiõe beneficij. Sʒ crudelitas ẽ in excessu puniẽdi. Et vnũ aliqñ ponit pro alio: ex. b. Tho. scõa scõę. q. clix. ar. i.

IMmobilis grece ἀκίνητος. ου. ο. dr̃. Immobile du pliciter dr̃. s. immutabilitate: τ sic ẽ deus: τ necessita te veritatis: vt propositiões necessarię. b. Tho. in que stionibus de veritate. q. xvi. ar. r.

IMmundicia grece ἀκαθαρσία. ας. η. dr̃. Et ẽ triplex. s. infidelium: cathecuminorũ: τ energuminorũ: Primam purgat ostiarius. Secundaʒ lector. Tertiã exorcista. b. Tho. iiij. sen. di. xxiiij. q. ij. ar. i.
Immundicia etiam est filia gulę: qua quis pucat se ad vomitum: vt sępius comedere possit: vel tantũ comedit: necesse habet euomere.

IMperiũ grece ἡγεμονία. ας. η. τ ἐπιτάσσω. Impero dr̃. Est aũt imperiũ actus rõnis ordinantis cũ quadã motione ad aliqd agẽdũ. b. Tho. prima sę. q. xvij. ar. v. Dicitur autem ab impero as.
Imperare est iubere: dictũ ab in particula intentiua: τ paro quasi statim paro: vel prorsus paro.
Imperiũ nũc iussuʒ significat: Uirg. Luctãtes vẽtos tẽpestatesq; sonoras imperio premit. Aliqñ dominium. Idem. Imperium oceano famã qui terminet astris. nonnunq; potestatem: vnde Ulpianus. Imperiũ seri bit aut merum dicit aut mittum. Merum imperium est habere gladij potestatem ad animaduertendũ in facinorosos homines: quod etiam potestas appellatur. Mixtum est: cui etiam iurisdictio inest. quod pręcipue in danda bonorum possessiõe consistit. De hac materia habes infra vbi obedientia: τ pceptum.

IMportunitas g̃. ἀκαιρία. ας. η. τ ἔγκειμαι. ου. ο. Importunus dr̃. Est autẽ importunitas exagatio mẽtis ad illicita: sed φ in arce mẽtis residet: volentis ad diuersa se diffũdere. b. Tho. sa sę. q. xxxv. ar. iiij.
Impor tunũ esse: τ importune serique sũt: sũt ve pter rõnẽ loci: seu tpis. seu psona℞. Uirg. Importũeq; volucres signa dabãt. Pręterea importunũ homines dicimus procacẽ: molestũq;: a quo importunitas dicta ẽ. Sicut opportunũ ecõtra dicim⁹: siue opportune accidere: q̃d pro desiderio nostro accidit: a quo fit opportunitas: q̃d cõmoditatẽ significat. Scribitq; p duplex pp. Hec venit ab opus: sʒ ab obex port⁹. Q̃ñ nauigantibus maxime vtiles optabilesq; portus sũt.

IMproperiũ grece ὀνειδισμὸς. ου. ο. ὀνειδίζω impropero. Est aũt improperiũ pprie: qñ aliqs iniuriose alteri ad memoriã reducit auxiliũ: q̃d cõtulit ei necessitatẽ patiẽti. De hac materia vide supra in exprobratio.

IMprouidẽtia. g̃. ἀπρονοησία. ας. η. τ ἀπρονόητος. ου. ο. Improuidus dr̃. Est aũt improuidẽtia defect⁹ in telligentię: τ solertię ptinẽs ad negligẽtiã: τ incõstãtiã b. Tho. scõa scõę. q. liij. ar. ij. De hac materia vide infra in prudentia.

IMprudẽtia grece ἀβουλία. ας. η. τ ἀφροσύνη. ης. η. Imprudens dr̃. Imprudentia autem sumit tripliciter. s. negatiue: priuatiue: τ contrarie. Prima nõ est peccatum. Sed secunda est peccatum: ratione negligẽtię. Tertia vero fm̃ se est peccatum mortale: sʒ fit contra preceptum dei. Aliter est peccatũ veniale: ex bea. Tho. secunda scõę. q. liij. ar. j.
Imprudentia est generale peccatũ participatiue: nõ aũt essentiale. Cui⁹ sunt triplices partes. s. Subiectiue. s. monastica: politica: τ iconomica. Potentiales. s. pcipitatio: seu temeritas: incõsideratio: incõstantia: τ negligentia. Et integrales quę reducunẽ ad potẽtiales: ex. b. Tho. secunda scõę. q. liij. ar. ij.

Sopho. ℭ Sophocles in Aiace.
οἱ γὰρ κακοὶ γνώμαισι τἀγαθὸν χεροῖν ἔχοντες οὐκ ἴσασι πρὶν τις ἐκβάλῃ.
Homines enim malę mentis bonum pręmanibus Habentes: non cognoscunt anteq; amittatur.
ℭ Idem ibidem.
ἀβουλίας γὰρ οὐδὲν ἐστιν ἔχθιον κακόν.
Consilio enim nihil est peius malo.
De hac materia habeo infra in prudentia τ stultitia.

IMpudentia grece ἀναίδεια. ας. η. τ ἀναιδὴς. εος. ὁ. Impudens dicitur.
Euri. ℭ Euripedes in Medea
ἡ μεγίστη τῶν ἐν ἀνθρώποις νόσων πασῶν ἀναίδεια.
Maximum illorum qui sunt inter homines vitiorum. Omnium impudentia est.

IMpudicitia grece ἀσέλγεια. ας. η. τ ἀσελγὴς. εος. ο. Impudicus dicitur. Est aũt impudicitia circa oscula: tactus: τ alios actus circunstantes actum venereum bea. Tho. scõa scõę. q. cliij. ar. j.
De hac materia habes infra impudicitia.

INanis gloria grę. κενοδοξία. ας. η. dicit. Et est inordinatus appetitus manifestationis pprię excellẽtię fm̃ bea. Tho. scõa scõę. q. cxxxij.
Inanis gloria τ superbiã sic differunt: φ superbia inordinate appetit excellentiam. Sed inanis gloria manifestationẽ ei⁹. Ideo nõ sunt ideʒ: sed prima causa fʒ ex. b. Tho. scõa scõę. q. cxxxij. ar. iiij.
De hac materia vide supra vbi Gloria vana.

INCANTATIO grę. ἐπαοιδή. ης. η. τ ἐπαοιδὸς. ου. ο. incantator dicit. Est aũt incãtatio supstitiosa: τ illicita: sʒ continet aliquid demões pertinẽs: vel nomina ignota: vel aliqua falsa: vl' vana: vel aliqua signa preter crucem: fm̃ bea. Tho. scõa scõę. q. xcvi. ar. ij.
Incantare pprie ẽ verbis solis: vel ẽt rebus quibusdam adiũctis aliquid supra naturã moliri: vñ incantatio: τ incantamentum. Plinius. Quęstiõis semp fuit va

leant ne aliqd ſbat: incantamenta carminū. Carmē etiam nōnunꝗ incantationē ſignificat. Uirgi.

Carmina vel celo poſſunt deducere lunam. ¶ Idem.

Ducite ab vrbe domū mea carmina ducite daphnim.

Canto etiam pro incanto nōnunꝗ ponit. Uirgi.

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

Leuiti. ¶ Leuitici cap. xix.

Nō augurabimini: nec obſeruabitis ſomnia. ¶ Ibidē.

Nos declinetis ad magos: nec ab ariolis aliqd ſciſcitemini: vt polluamini per eos. ¶ Leuitici cap. xx.

Anima q̄ declinauerit ad magos ⁊ ariolos: ⁊ fornicata fuerit cū eis: ponā faciē meā ꝯtra eā. ⁊ interficiā eā de medio ppli ſui.

Deute. ¶ Deuteronomij cap. xviij.

Qn̄ ingreſſus fueris terrā quā dn̄s deus tuus dabit tibi: caue ne imitari velis abbominatiōes illaꝝ gētiū: nec inueniat in te q luſtret filiū ſuū: aut filiā ducēs ꝑ ignē: aut q ariolos ſciſcitetur: aut obſeruet ſomnia: atꝗ auguria ne ſit maleficꝰ: nec incātator: neqꝫ phitones cōſulat: nec diuinos: ⁊ q̄rat a mortuis ſitatē. Oia. n. hec abbominat dn̄s: ⁊ pp̄ iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo. Perfectꝰ eris ⁊ abſꝗ macula cū dn̄o deo tuo. Gentes iſte: q̄rū poſſidebis terrā augures ⁊ diuinos audiunt: tu aūt a dn̄o deo tuo alr̄ inſtitutus es.

Augu. ¶ Augu. lib. i. de doctrina chriſtiana: ⁊ habetur. xxvi. q. ij. Illud.

Illud qđ eſt ſm̄ inſtitutiōes hoīuꝫ: partim ſupſtitioſuꝫ: ē ꝑtiꝫ nō eſt ſupſtitioſuꝫ. Supſticioſuꝫ eſt qcqd inſtitutū eſt ab hoībus ad faciēdū idola: ⁊ colēda ꝑtinēs vł ad colēdā ſicē deū: creaturā: parte ve vllā creature vł ad ꝯſultatiōes: ⁊ pacta q̄dā ſignificationū cū demonibꝰ placita: atꝗ federata: q̄lia ſunt: volumina magicarū artiū: q̄ qdē cōmemorare potiꝰ ſolēt poete: ex quo gener ſunt: ſed q̄ſi licētiori vanitate aruſpicū ⁊ augurū libri. Ad hoc ēt genus ꝑtinēt oēs ligaturꝫ atꝗ remedia: q̄ medicorū quoqꝫ diſciplina cōdēnat: ſiue in precatiōibus: ſiue in qbuſdā notis: q̄s characteres vocāt: ſiue in qbuſdā rebꝰ ſuſpēdendis: atqꝫ ligādis: vel ēt ſaltādis quodāmodo: nō ad tēperationem corporuꝫ: ſed ad q̄ſdā ſignificatiōes: aut occultas aut manifeſtas. q̄ emīnētiore noīe phiſicā vocāt: vt q̄ſi nō ſupſtitionē implicare: ſꝫ nature ꝓdeſſe videant: ſicut ſunt in aures: in ſūmo ſingularū aurium: aut de ſtructionū oſſibꝰ anſule in digitis: aut quū dr̄ tibi ſingultiēti: vt dextra manu pollicē teneas. ¶ Ibidem.

Omnes igit artes hmōi: vel nugatorie: vel noxie ſupſtitionis ex q̄dā peſtifera ſocietate hoīum: ⁊ demonū q̄ſi pacta infidelis ⁊ doloſe amicitie cōſtituta penitus ſunt repudiande: ⁊ fugiende chriſtiano.

¶ Aug. ⁊ habet. xxvi. q. vltima. Admoneāt.

Admoneāt fideles ſacerdotes pplos ſuos: vt nouerit magicas artes incātatiōeſqꝫ qbuſlibet infirmitatibꝰ hominū: nihil remedij poſſe ꝯferre: nō aīalibꝰ lāguētibus claudicantibꝰ ve: vel ēt moribundis: qcq̄ mederi: ſed hec ſunt laqueꝰ ⁊ inſidie antiq hoſtis: qbus ille pfidꝰ genus humanū decipere nitit: ⁊ ſi qs hec exercuerit clericus: degradetur: laicus anathematizetur.

¶ Aug. li. de nā demonū: ⁊ hr̄. xxvi. q. iiij. Igit.

Igit genꝰ diuinatiōis a pſis fert eē allatū. Uarro āt dixit: q̄ttuor diuinationū eſſe genera: terrā: aquā: aerē: ⁊ ignē. Hinc geomantiā: hydromātiā: pyromātiā: aeromantiā dictā autumāt. Diuini dicti ſunt: q̄ſi deo pleni. Diuinitate enīꝫ ſe eē plenos ſimulāt: ⁊ aſtutia quadam fraudulenta: hominibus futura coniectant.

¶ Aug. li. de ci. dei: ⁊ hr̄. xxvi. q. v. Nec miruꝫ.

Nec mirū de magorū ꝑſtigijs: quoꝝ in tantū ꝓdiert maleficioꝝ artes. vt ēt Moyſi in illis ſignis reſiſtent: vertētes virgas i dracōes: aquā in ſanguinē dicent. In gētiliū ēt libris legit: q q̄dā magna Circe ſocios Ulixis mutauerit i beſtias. Legit ēt de ſacrificio. qđ Archades de ſuo Lyceo imolabāt: Ex quo qcunqꝫ ſumerēt: in beſtiaꝝ formas conuerterent: ſed hec oia magicis ꝑſtigijs potiꝰ fingebant: q̄ rerū ſitate cōplerent vt ergo ipſi errores ignorātibꝰ māifeſti ſint: de coꝝ ꝓprietate atqꝫ inuētoribꝰ iuxta traditionē maiorū patrū dicere cōgruū arbitramur. Magi ſunt q vulgo malefici: ob facinorū multitudineꝫ nuncupant. hij ſūt qui ꝑmiſſu dei elemēta ꝯcutiūt: turbāt mētes hominū. minꝰ cōfidentiū in deo. ac ſine vllo veneni hauſtu violentia tm̄ carminis interimunt. Unde Lucanus: Mēs hauſti nulla ſanie polluta veneni Incātata perit. Demonibus. n. accitis audēt ventilare: vt quoſcūꝗ ſuos perimant: malis artibus inimicos.

¶ Augu. in lib. de natura demonum: ⁊ habetur. xxvi. q. iiij. Igitur.

Incātatores dicunt: q artē ſbis peragūt. Arioli: q circa aras idoloꝝ: nephārias ꝑces emittūt: ⁊ funeſta ſacrificia offerūt. Haruſpices dicunt horarū inſpectores dies. n. ⁊ horas in agēdis negocijs: ⁊ opibꝰ cuſtodiūt exta pecudū inſpiciūt. Augures ſunt: q volatꝰ auiuꝫ ⁊ voces intēdūt: dr̄. n. auguriū: q̄ſi auigeriū: qđ aues gerūt. Phitoniſſe a Phitonio. i. Apolline dicte: q̄ dicunt ſe hēre ſpiritū: per quē pn̄t futura pdicere. Geneſiani qui geneſes. i. natiuitates hominum per duodecim ſigna celi deſcribunt: ac per hoc: mores actꝰ ⁊ euentus ꝑdicere conant. Salitores: qui dum eis mēbrorum q̄cunqꝫ partes offenderint: aliquid mali proſperum ſibi: ſiue triſte ſignificari ꝑſumunt. Sortilegi vero cōmuni nomine a ſorte dicuntur.

¶ Aug. de ciui. dei ⁊ hr̄. xxvi. q. ij. Qui ſine.

Qui ſine ſaluatore: ſalutē vult hēre: ⁊ ſine ſra ſapientia eſtimat ſe prudētē fieri poſſe: nō ſanꝰ: ſed eger: nō prudens: ſed ſtultꝰ in egritudine aſſidua laborabat: ⁊ i cecitate noxia ſtultꝰ: ⁊ demēs ꝑmanebit: ſed ꝓinde: ois inq̄ſitio: ⁊ ois curatio: q̄ a diuinis ⁊ magis: vel ab ipſis demonibꝰ i idoloꝝ cultura expetit: mors potiꝰ dicenda: q̄ vita.

¶ Aug. lib. iij. confeſſionum.

Illos planetarios: quos mathematicos vocāt: plane ꝯſulere nō deſiſtebā: q q̄ſi nullū eis ſacrificiū ⁊ nulle ꝑces ad aliquē ſpiritū ob diuinacionem dirigerent: qđ tn̄ chriſtiana ⁊ ſra pietas ꝯſequēter expellit ⁊ damnat.

¶ Aug. ⁊ habet. xxvi. q. vij. Nō obſeruetis.

Non obſeruetis dies q dicunt Aegyptiaci: aut calendas Ianuarij: i qbꝰ cantilene q̄dā: ⁊ cōmeſſatiōes: ⁊ ad inuicē dona donant: q̄ſi in principio āni bōi fati augurio: aut aliquot mēſes: aut tpa: aut dies: ⁊ annos: aut lune: ſoliſꝗ curſuꝫ: q: q ⁊ has: ⁊ quaſcūꝗ diuinationes: aut fata: aut auguria obſuat: aut attēdit: aut cōſent: aut obſeruātibꝰ: tñ: utilr̄ ſine cā: magis ad ſui dānatiōeꝫ: q̄ ad ſalutē tēdit: ſiue ꝑ quoſdā numeros lrarū ⁊ lune ꝑ Pythagoricū nigromantiā egrotantiū vitaꝫ vel mortē: vel ꝓſpera: vel aduerſa futura ingrūt: ſiue qui attēdūt ſomnialia ſcripta: ⁊ falſo Danielis noīe intitulata: ⁊ ſortes: q̄ dicunt ſanctorū apoſtoloꝝ ⁊ auguria auium: aut aliqua ꝓ domo faciēda: aut pp̄ coniugia copulāda: aut in collectiōibꝰ herbarū carmina dicūt: aut pittaciola: ꝓ quauis īfirmitate ſcripta: ſup hoīes ⁊ aīalia ponūt: ꝑter ſymbolū: ⁊ orōnē dn̄icam aut magicis falſitatibꝰ: incātādi: ⁊ tēpeſtaribus credūt: q aūt talibꝰ credūt: aut ad coꝝ domū eunt: aut ſuis domibꝰ introducūt: ⁊ interrogāt: ſciāt ſe fidē chriſtianā: ⁊ baptiſmū ꝑuaricaſſe: ⁊ paganū ⁊ apoſtatā: id ē retro abeuntē: ⁊ dei inimicū: iram dei grauiter in eternū incurriſſe: niſi eccleſiaſtica pnia emendatus deo reconcilient. Dicit. n. apoſtolꝰ: ſiue mādu caretis: ſiue bibitis: ſiue aliqd aliud facitis. In noīe dn̄i noſtri ieſu Chriſti facite. In quo viuimꝰ: mouemur: ⁊ ſumus.

¶ Auguſtinus in epiſtola ad Simplicianuꝫ.

Non eſt abſurdū credere: aliqua diſpēſatiōe ꝑmiſſuꝫ ſu

iſſe: vt ſi damnâte arte magica: ſʒ diſpēſatōe occulta q̄ phitoniſſā: & Samuelē latebat: ſe oſtēderet ſpiritus iuſti aſpectib⁹ regis: diuina eū ſnia percuſſimus vel nō vere ſpiritus Samuelis a rege ſua excitat⁹ ē: ſed aliqđ phātaſma: & illuſio imaginaria diaboli machinatiōib⁹ facta: quā ſcriptura Samuelē appellat. Sicut ſolēt imagines re℞ ſua℞ nominib⁹ appellari.

Hiero. ℭ Hieronymus ſuper Jonam.

Nō debemus ſub exēplo Jone ſortibus credere: vel illđ de actibus apoſtolorū huius teſtimonium copulare: vbi ſorte Mathias in apoſtolatum eligitur.

ℭ Hiero. & hētur. xxvi. q. vltima. demoniū.

Demoniū ſuſtinent ib⁹: lʒ petras vel herbaſ hēre ſine incantatiōe. ℭ Grego. & hē. xxvi. q. v. Si quis.

Si quis ariolos aruſpices vel incantatores obſeruauerit: aut philaterijs vſus fuerit: anathema ſit.

Grego. ℭ Grego. & habetur. xxvi. q. v. Contra.

Cōtra idolorū cultores: vel aruſpices: atq̄ ſortilegos fraternitatē tuā vehemēti⁹ paſtorali hortamur inuigilare cuſtodia: qđ ſi emēdare ſe a talib⁹ nolle reperis ſi ſerui ſūt: verberib⁹ volumus caſtigari: ſi vo liberi: inclusiōe digni: diſtrictāq̄ ſunt in penam dirigendi.

Iſido. ℭ Iſi. Ethimologia li. viij. & hē. xxvi. q. i. Sortilegi.

Sortilegi ſunt: q ſub noīe ficte religionis: p q̄ſdā: quas ſctōrū ſeu apoſtolorū vocāt ſortes: diuinatōis ſciētiā pfitent: aut q̄rūcūq̄ ſcriptura℞ inſpectione: futura pmittūt. ℭ Beda ſuper actus apoſtolorum.

Beda Non exēplo Mathie. vel q Jonaſ pphe ta: ſorte dep̄hēſus ſit: indifferēter ſortib⁹ ē credēdū: quū priuilegia ſingulo℞ cōeʒ legē oīno facere nō poſſint. Si q tñ neceſſitate aliq̄ cōpulſi: deū putāt ſortib⁹. apoſtolorum exēplo eſſe cōſulēdū: videāt hoc ipſos apoſtolos non niſi collecto fratrū cetu & pcibuſ ad deū fuſis egiſſe.

ℭ Virgilius in bucolicis.

Vir. Carmina vel celo poſſunt deducere lunam.
Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyxis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis.

ℭ Virgiliana Dido in. iiij. Aeneidos.

Teſtor chara deos: & te germana: tuumq̄
Dulce caput: magicas inuitam accingiere artes.

ℭ Ouidius lib. i. de remedio.

Ouidi. Deme veneficijs carminibuſq̄ fidem.

ℭ L. Manilius Aſtronomię ſuę lib. i.

L. Manilius Linguas dixere volucrum
Conſultare fibras: & rumpere vocibus angues.
Sollicitare vmbras. imumq̄ Acheronta mouere.
In noctemq̄ dies: in lucem vertere noctes.
Omnia conando docilis ſolertia vicit.

De hac mā: hēs ſup̄ vbi diuinatio. & ifra: vbi ſortilegiū.

Incautela g̃. αφυλαξια. ας. ι. & αφυλακτος. ου. ο. Incautus dicitur. Incautela autem: & incircūſpectio includuntur ſub inconſideratione hea. Tho. ſecūda ſecundę. q. liij. ar. ij.

Incēdiari⁹ grę. εμπρηστης. του. ο. & μπρηστηρ. ος. ι. vel μπρησμος. ου. ο. Incēdiū dicitur. Eſt aūt incendiarius: ſiue incenſor qui autoritate propria ciuitatē: villā: ſegetē: domum: vel arbores incendit: vel ſimilia igne appoſito ex odio: vel vindicta: vt habet. xxiij. q. vltima cap. Peſſimā. & xij. q. ij. Quuʒ deuotiſſima.

INCESTVS dicit a cingulo Venerio: qđ κεστος. ου. ο. Eſt autem inceſtus: cōſanguineorum: vel affiniuʒ abuſus. Unde inceſtuoſi dicuntur: qui conſanguineis vel affinibus abutuntur: vt habet. xxxvi. q. i. c. lex illa. §. Quum ergo.

Inceſt⁹ ē cū pſona ɔſanguinea: vł affini coitus: phibit⁹ q̄druplici rōne. Primo q: nāliter hō dʒ quādā honorificētiā parētibus: & p ɔñs alijs ɔſanguineis. Secūdo q: pſonas ſanguine ɔiūctas neceſſe ē adinuicē ſimul ɔuerſari. Tertio q: p hoc īpediret multiplicatio amicorū. Quarto q: quū nāliter hō cōſanguineā diligat ſi adderet amor. qui ē ex cōmixtiōe venerea: fieret nimi⁹ ardor amoris: & maximū libidinis incentiuū: qđ caſtitati repugnat: ex. h. Tho. ſa ſę. q. cliij. ar. i.

Dicimus aūt inceſtū & inceſtuſ: vtroq̄. n. mō dr̄ q̄ſi nō caſt⁹. Hinc iceſto vbū: qđ ſignificat fędo: polluo. Virgi. Totāq̄ inceſtat funere claſſeʒ. Ab inceſto dr̄ inceſtuoſus: q inceſtū cōmiſit. Sūt q velint inceſtū dici a Venerio cingulo qđ ceſtū dicūt: quo vxor quū maritalis illi fides dabat a marito cingebatur: dicente Phillide apud Ouidiū epiſtola ad Demophoonta.

Cui mea virginitas auibus libata ſiniſtris.
Caſtaq̄ fallaci zona recincta manu. & p ipſo cingulo eſt ſę declinatiōis. Eſt & ceſtus cū diphtongo & q̄rte declinatiōis: qđ arma pugilū ſignificat. Virg. li. v. Aenei. Seu crudo fidit pugnā cōmittere ceſtu. & a cedendo dicitur. ℭ Leuitici cap. xx. Leuiti.

Qui ſupra vxorē filiā: duxerit matrē ei⁹: ſcel⁹ opat⁹ ē. Viuus ardebit cū eis: nec pmanebit tm̄ nephas i medio veſtri. ℭ Augu. li. de adulterinis ɔiugijs: & hē. xxxij. q. vij. Adulterij. Augu.

Adulterij malū: vincit fornicationē: vincit aūt ab inceſtu: peius eſt. n. cū mr̄e. q̄ cū alia vxore concumbere.

ℭ Augu. lib. i. de adulterinis coniugijs: & habetur. xxxij. q. vij. Quēadmodum.

Sūt. n. in fornicatiōe grad⁹: vt ſicut graui⁹ peccat adulter q̄ fornicator: ſic graui⁹ delinquit: nec ſua dimiſſa aliā ducit: eo q ſuā dimittit: & aliā cognoſcit. Graui⁹ q̄q̄: q ſuā vxorē hñs: ad ɔiugē pximi ſui accedit: q̄ nō hñs vxorē thoꝝ alteri⁹ violat: vel vxorat⁹ ad ſolutā accedit: ſed hos oēs inceſtuoſi trāſcēdūt: quos vincūt cōtra nāʒ delinquētes. ℭ Aug. lib. xv. de ciui. dei.

Cōmixtio ſoro℞ & fratrū. quāto ſit antiquior ɔpellēte neceſſitate: tāto poſtea facta ē dānabilior: religiōe phibente. ℭ Grego. ad fęlicē Meſſanę ciuitatis epiſcopum: & habet. xxxv. q. iii. Nec eam. Grego.

Nec eā quā aliqs ex ppa ɔſanguinitate cōiugē habuit: vel aliq̄ illicita pollutōe maculauit: in cōiugiū ducere vlli xp̄ianoꝝ licebit: q: iceſtuoſus ē tal' coit⁹: & abhominabilis deo: & cūctis bonis hoīb⁹. Inceſtuoſos vo nullo cōiugij noie deputādos: a ſanctis patrib⁹ ſtatutū eē legimus. ℭ Seneca tragędia. ix. Seneca

Inceſta genitrix detrahit generi fidem.

ℭ Virgi. li. vi. Aeneidos. de inferno loquēs. Vrgi.

Hic thalamum inuaſit natę: vetitoſq̄ hymeneos
Auſi omnes immane nephas auſoq̄ potiti.

Inconſideratio grę. αλογια. ας. ι. & αλογιστος. ου. ο. ι. Inconſideratus dicitur. Eſt aūt incōſideratio: ſpāle peccatū imprudentię. Ei opponitur rectitudini iudicij in mortalibus ex. h. Tho. ſcđa ſcđę. q. liij. ar. ij.

Incōſideratio ē defect⁹ iudicij in agibilib⁹ humanis: pueniēs ex eo q contēnit vel negligit attendere ea ex quibus rectum procedit iudiciuʒ ſm. h. Tho. Ibidē arti. iiij. Unde dicatur vide ſupra in conſideratio.

Incōſtantia grę. αστασια. ας. ι. αστατος. ου. ο. ι. Inconſtans dicitur. Eſt aūt incōſtātia ſpāle peccatum imprudentię deficiens a perficiendo bonum propoſitum: Cuius principium eſt in appetitu: ſinis autem in intellectu: ex. h. Tho. ſcđa ſcđę. q. liij. ar. ij.

Inconſtantia circa abſtinentiam a delectabilibus: eſt filia luxurię: licet etiam quę eſt in terribilibus: oriatur ex luxuria. h. Tho. ibidem ar. v.

Inconſtantia eſt filia luxurię: q̄ eſt: quando quis non ſtat conſtans in bono propoſito: ſed ſine cauſa rōnabili deſerit aliq̄ paſſione pcipue ex amore cōcupiſcētię facit ɔtrium illius qđ deliberauerat. h. Tho. ſa ſę. q. liij.

Inconſtantia qd differat a negligētia: vide infra in Negligentia. Unde autē dicat: vide ſupra inconſtantia.

INcontinētia grece ακρατεια.ας.ι.ȝ ακρατης.εος.ο.ι. Incōtinens dr̄. Eſt autē incontinentia quū a qui bus rebus voluptatibuſq; nos tenere debemus nō te nemus ſm Aulum gelium.
Incōtinētia ꝓprie ē circa ↄcupiſcētias tact⁹. Scd̄m qd ē circa honores diuitias ȝ hmōi. Improprie vō ē circa ſtrutes. Prima ē pctm̄ dupl'r. ſ. recedendo a rōne ȝ imergēdo ſe turpib⁹. Scd̄a tm̄ ꝑmo mō. Tertia vō n̄ ē pctm̄ ſȝ ē pfectio vtutū. b. Tho. ſa ſę. q. clv. ar. ij.
Incōtinētię ſpēs ſunt duę. ſ. ꝓuolatio ↄſilij ȝ debilitas in ꝓcōciliatis. b. Th. ſa ſę. q. clvij. ar. i. Quid incōtinēs differat ab intēperāte. vide ſupra in continentia.

INcubus dr̄ demon coies cū muliere. Succub⁹ aūt demon coiēs cū viro ex. b. Th. prima pte. q. ij. ar. iij.

INdigētia grece ενδεια.ας.ι. ȝ δεομαι. Indigeo dr̄. Et eſt libido inexplebilis ſm Ciceronē li. Tuſ. qōnū. Indigētia hoc eſt inopia ȝ indigus qui indig. t alicui⁹ rei ab egeo veniāt. Egeo vero ȝ Egeſtas quid ſint ȝ vn̄ deſcendant. vide ſupra in egeſtas.

INdignatio grę. αγανακτησις.εως.ι. ȝ αγανακτεω Indignor dr̄. Eſt aūt indignatio dolor perturbās ꝓpter res ſecundas indigno collatas ſm Ariſto. lib. ij. rhetoricorum.
Indignatio . t ꝓ filia irę ſumiť q̄ qs nō valet videre vel audire eū cui iraſciť ſm. b. Tho. ſa ſę. q. xxxvij. ar. ij.
Indignatio venit ab indignuenta ȝ indignor iraſcor ȝ in dignabundus iraſcens ȝ indigne hoc eſt ꝑter meritas ȝ indignanter per indignationem.

INdiuiduū grece ατομον.ου.το. ȝ ατομος.ου.ο. Indiuiſus dr̄. Indiuiduum eſt id qđ indiuiſum eſt in ſe: ȝ diuiſum a quolibet alio vltima diuiſione. b. Tho. prima parte. q. xxix. arti. iiij.
Indiuidua ab indiuiduis: quot modis differant. vide ſupra in differentia.

INdiuiſibile αδιαιρετον.ου.ο. ȝ διαιρεω diuido dicit. Indiuiſibile aūt ſm quātitatem ȝ ſine poſitione dicitur vnitas ſm Ariſt. lib. v. metaphi. Indiuiſibile vō habens poſitionem: dr̄ punctus. Venit aūt a diuido: vnde ēt diuiſibiliter ȝ indiuiſibiliter. vnde aūt diuido dicatur. vide ſupra in diuiſibile.

INdulgētia grece συγγνωμη.ης.ι. ȝ συγγινωσκω. Indulgeo dr̄. Eſt aūt indulgētia pęne relaxatio: q̄ ꝗs iuſte pro culpis ꝓprijs facere debuiſſet de theſauro eccleſię ad diuinā iuſticiam perſoluendam ſumpta.
Indulgētia ꝓprie ē mollis ȝ delicata permiſſio. Quintilianus. Mollis illa educatio quā indulgētiā vo: am⁹ neruos oīs ȝ mētis ȝ corpis frangit. Eſt. n. indulgere obſeq ȝ aliqd delicate ↄcedere. Indulgentiā nonnulli male ꝓ venia capiūt ȝ ꝓ ignoſcere īdulgere vtūť. In quo Theologi noſtri frequentiſſime labuntur. Nō negamus tamen quin venia pro indulgentia aliquando capiatur. Cicero. Dabitis mihi hanc veniam: hoc eſt indulgebitis concedititiſq; mihi.

INduſtria grece αγχινοια.ας.ι. ȝ αγχινοος.ου ο. Induſtrius dr̄. Eſt aūt induſtria frequens exercitum circa rem honeſtam. vnde induſtrius dicitur hoc eſt ſtudioſus vigilans callidus.

INfamia grece δυσφημια.ας.ι. ȝ δυσφημος.ου.ο.ι. Infamis dr̄. Eſt aūt infamia lęſę dignitatis qualitas reprobata quātū ad vitam ȝ mores ꝑ argumentū a ↄtrario ſenſu. Sicut fama eſt illeſę dignitatis ſtat⁹ vita ȝ moribus comprobatus ȝ in nullo diminutus. Eandem infamiam Apuleius infamationem vocat.

INFERNVS grece αδης.ου.ο. dicitur. Et eſt horridus tenebroſus ȝ penalis locus demonū ȝ beatus Thomas ſecūda ſenten. diſtinctione. vj. q. iij.
Infernus ē quadruplex. ſ. dānatorū puerorū purgādorū ȝ ſanctorum patrū. In primo ſunt tria. ſ. tenebrę gratię ȝ tenebrę glorioſę ȝ pena ſenſus. In ſecundo ſola duo prima. In tertio tantū ſecūdū ȝ tertium. In quarto tm̄ ſȝ. ex. b. Th. ȝ. ſen. di. xxij. q. 2. ar. i.
Infernus eſt in cētro terrę. i. in medio terrę ſm eundē. ij. ſen. di. vj. q. iij. ar. ij. ȝ. iiij. ſen. di. xliiij. q. iij. ar. ij.
Infernus aliquādo adiectiuū eſt qui infra eſt ſicut ſupremus qui ſupra. vnde inferne aduerbiū ȝ inferię ſacra mortuorū q̄ inferis ſoluuntur. ȝ furię infernę ȝ infernales de quibus ſupra in dictione Alecto.

¶ Prouerbiorum cap. xxvij.

Infernus ȝ perditio nūq̄ replentur. ſimiliter ȝ oculi hominum inſatiabiles.

¶ Prouerbiorum cap. xxx. Pro.

Tria ſunt inſaturabilia ȝ quartū quod nūq̄ dicit ſufficit. Infern⁹ ȝ os vuluę ȝ terra q̄ nūq̄ ſatiatur aqua. Ignis vero nūq̄ dicit ſufficit.

¶ Mathęus cap. xiij.

Sicut ergo colligūtur zizania ȝ igni comburunť. Sic erit in cōſumatione ſeculi. Mittet filius hominis angelos ſuos ȝ colligēt de regno eius omnia ſcādala ȝ eos qui faciūt iniquitatem ȝ mittēt eos in caminum ignis. Ibi erit fletus ȝ ſtridor dentium. Tūc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum. Mat.

¶ Auguſtinus in ſermone ad heremitas. Aug.

In inferno nulla eſt redēptio. qm̄ qui illic dānatus ȝ demerſus fuerit. vlterius non exhibit. In inferno nulla eſt redemptio. qm̄ nec pater ibi pōt adiuuare filium. nec filius patrē. Ibi nō inuenitur amicus vel propinquus q̄ valeat ȝ argumētū ȝ diuitias dare: quas nūc congregant auari videntes pauperes inopia tabeſcere: ȝ ꝑ nimia fame ȝ ſiti inaudiratē ȝ mortem incurrere nō potuerunt ſibi ꝓſtare aliquod refugiū. vnde miſeri ꝑ nimia doloris magnitudine amariſſime flentes: ȝ pre anguſtia ſpiritus gemētes: dicēt in inferno. Quid ꝓfuit nobis ſuperbia noſtra: Diuitię: Honores: Dignitates: Luxuria: Guloſitas: ȝ oēs delectatiōes carnales quid profuerunt nobis? Ecce omnia tranſierunt: quaſi ſomnia: quaſi fumus ȝ vmbra: ȝ quaſi nō fuerūt: ȝ nos cruciatibus deputati ſumus: ȝ ſupplicijs ęternis. In inferno nulla eſt redemptio: quoniam ibi gemitus ſūt ȝ ſuſpiria: ȝ nō eſt qui miſereatur. Ibi eſt dolor ȝ planctus ȝ clamor: ȝ non eſt qui audiat.

¶ Auguſtinus de geneſi lib. viij.

Melius eſt dubitare de occultis: q̄ litigare de incertis. Illū qppe diuitē in ardore pęnarū: ȝ illū paupem in refrigerio gaudiorū eſſe intelligendos: nō dubito: ſȝ quō intelligenda illa flāma in inferni: ille ſinus abrahę illa diuitis lingua: ille digitus pauperis: illa ſitis tormenti illa ſtilla refrigerij: vix fortaſſe a māſuete q̄rentib⁹: contentioſe autem certātibus: nunq̄ inuenitur.

¶ Auguſtinus de fide ad petrum.

In inferno: ȝ ſi erit ſtimul⁹ penitudinis: nulla ibi erit correctio volūtatis: a quibus ita culpabiť inigtas: vt nullatenus ab eis poſſit diligi vel deſiderari iuſtitia.

¶ Aug. lib. de agenda cura pro mortuis.

Ita diuiti illi: qui apud inferos torquebatur: fuit cura ō viuis: q̄uis qd agerēt oīno neſciret: quēadmodū ē nobis cura de mortuis: q̄uis quid agāt: oīno neſcimus.

¶ Grego. lib. iiij. dialogorum.

Anima illic poſita bene eē pdidit: ȝ eē nō perdidit. Ex q̄ re ſemꝑ cogitur: vt ȝ mortē ſine morte ȝ defectū ſine defectu ȝ finē ſine fine patiatur: quatenus ei ȝ mors immortalis ſit: ȝ defectus indeficiēs: ȝ finis infinitus.

¶ Greg. lib. ix. moralium.

Horrēdo modo fit miſeris mors ſine morte: finis ſine fine: defectus ſine defectu: q̄ ȝ mors ſemꝑ viuit ȝ finis ſꝑ incipit: ȝ defectus deficere neſcit. Mors ꝑimit: ȝ non extinguit. dolor cruciat. ſed nullatenus pauorē fugat. flāma comburit. ſed nequaq̄ tenebras excutit.

¶ Gregorius libro. ix. moralium.

Sicut vno ſole oẽs tãguntur: nec tñ ſub eo vno ordine oẽs eſtuamus: q2 iuxta qualitatẽ corpis ſentit̃ ẽt pondus caloris. Sic dãnatis vna ẽ gehẽna q̃ affligit: z tñ non oẽs vno calore cõburit: q2 qð hic agit diſpar valitudo corporum: hoc illic exhibet cauſa meritorum.

¶ Grego. ix. moraliũ z dialogorum. iiij.

Sicut in domo prĩs mãſiones multe ſunt pro diuerſitate ṽtutũ. Sic dãnat⁹ diuerſis ſupplicijs gehẽnę ignib⁹ ſubijcit diſparitas criminis: q̃. ſ. gehẽna q̃uis vna ſit cũctis: nõ tñ cũctos vna eademq3 qualitate ſuccẽdit.

¶ Idem. ix. moralium.

Illa vltrix flãma vitioꝝ ↄcremationẽ z lumen non h3 q2 quo illos gehennę flãma deuorat a viſione v̄ luminis cęcat: vt foris eos dolor cõbuſtionis cruciet: z int⁹ pęna cęcitatis obſcuret: q̃tenus q auctori ſuo corpe z corde deliquerũt: ſimul corde z corpe puniant̃: z vtrobiq3 pęnas ſentiãt: qui dũ hic viueret prauis ſuis delectationibus ex vtroq3 ſeruiebãt. ¶ Greg. ibidem.

Quicqd ad tolerãda inferni mala deſcẽdit: nequaq̃ vlterius ad lucẽ redibit. Q2 nequaq̃ vltra miſericordia parcẽtis liberat: quos ſemel in locis pęnalibus iuſticia iudicãtis damnat. ¶ Greg. ibidem.

Tũc edax flãma ↄburit: quos nũc carnalis d̃lectatio polluit. Tũc infinitũ patẽs inferni barathrũ d̃uorat q̃s inanis elatio nũc exaltat: atq3 q olĩ3 ex vitio volũtatẽ hic callidi pſuaſoris expleuẽrũt: tũc cũ duce ſuo reprobi ad tormenta pueniũt. ¶ Greg. lib. xx. moralium.

Gehẽnę ignis quũ ſit corporeus vt in ſe miſſo reprobos corporalr̃ exurat nec ſtudio hũano ſuccẽdit̃ nec lignis nutrit̃ ſ3 creat⁹ ſemel durat inextiguibilis z ſucceſſione nõ indiget z ardore nõ caret. ¶ Idẽ. xx. moraliũ.

Iuxta modũ culpę pęna diſtinguit̃ z ſm modũ criminis vnuſquiſq3 dãnatus in inferni igne cruciabitur.

¶ Greg. lib. iiij. dialogorum.

Vnus gehennę ignis credẽdus ẽ ſed nõ vno mõ oẽs cruciat peccatores. Vnuſquiſq3 enim q̃tu3 exigit culpa tantum illic ſentiet pęnam.

¶ Gregorius ſuper illud Matthei. ix. Eijcientur in tenebras exteriores.

Eijciẽt̃ in tenebras exteriores vt illic dẽtes ſtrideãt q hic de edacitate gaudebãt. nã flet⁹ de ardore ſtridor ſolet excitari de frigore. Ibi duplex oſdit̃ eẽ gehẽna. ſ. nimij frigoris z intolerabilis feruoris. ¶ Greg. ibides.

In inferno erit frigus intolerabile ignis inextinguibilis v̄mis imortalis fętor intolerabilis tenebrę palpabiles flagella cędẽtiũ horrida viſio dęmonũ ↄfuſio pctõru3 deſpatio omniũ bonoꝝ. Erit. n. miſ̃is mors ſine morte defect⁹ ſine defectu q2 mors ibi ſp incipit z d̃ficere neſcit ¶ Joã. chryſ. ſup Mat. home. xxxiij. — Joãnes chryſ.

Multi gehẽnã abhorrẽt ego aũt caſu3 illius glorię multo amariorẽ gehennę pęna aio. ¶ Sequitur.

Decem millia qs ponat gehennas nihil tale dicet quale eſt a btã gloria excidere a xp̃o audire q2 non noui vos incuſari q2 eſurientes vidimus nec cibauimus.

¶ Idem home. xxvij.

Intolerabilis res eſt gehenna qs neſciat illud ſuppliciũ horribile: tñ ſi mille aliquis ponat gehennas: nihil eſt tale dicturus: quale eſt a beatę illius glorię honore ꝓpelli exoſum eẽ xp̃o: z audire ab illo non noui vos.

Ber. ¶ Bernardus ſermone. xxxviij.

Gehenna. n. meruim⁹: vbi nullus vnq̃ cibus ẽ: nulla cõſolatio null⁹ termin⁹: vbi guttã aquę diues poſtulat: z accipe nõ meret̃. ¶ Iſido. li. i. de ſummo bono. — Iſidor⁹

Ignis gehennę lucebit miſeris ad augmẽtũ: vt videãt vñ doleant: z nõ ad cõſolationẽ: ne videãt: vñ gaudeant.

¶ Idẽ de meditatione gehẽnalis ſupplicij.

Intende nũc quaſcunq3 ſeculi pęnas quoſcũq3 tormẽtoꝝ dolores, quaſcũq3 doloꝝ accerbitates: z cõpara totũ huic gehẽnę z leue eſt oẽ qð pateris. Duplex dãnatorũ pęn. ẽ in gehẽna: nã z mẽtẽ vrit triſticia z corp⁹ flãma. ¶ Hugo lib. iiij. de anima. — Hugo

Infernus lac⁹ ẽ ſine mẽſura ꝓfundus ſine fundo plenus ardore incõparabili plenus fętore intolerabili plenus dolore innũerabili: ibi miſ̃ia: ibi tenebrę: ibi ordo null⁹. ibi horror ęterñ⁹: ibi nulla ſpes bõi: nulla d̃ſperatio mali

¶ Lactã. fir. li. vij. c. xxi. diuinaꝝ inſtitu. — Lactã.

Primũ igit̃ dicimus tantã dei eſſe ptãtẽ: vt ẽt incorporalia compꝛ̃hendat: z quẽadmodum voluerit afficiat. Nam z angeli deũ metuunt: q2 caſtigari ab eo poſſũt inenarrabili quodã modo. Et dęmones reformidant: quia torquentur ab eo: z puniuntur. Quid ergo mirũ ſi quu3 ſint immortales animę patibiles ſint deo. Nã quũ in ſe nihil habeant ſolidum z contractabile a ſolidis z corporalibus nulla3 vim pati poſſunt: ſ3 q2 in ſolis ſpiritibus viuunt: a ſolo deo tractabiles ſunt: cui v̄tus z ſubſtãtia ſpũalis eſt: ſed tñ docent nos ſacrę lr̃ę: quẽadmodũ pęnas impij ſint laturi. Na3 q2 pcta in corporibus contraxerunt: rurſus carne induent̃: vt in corporib⁹ piaculũ ſoluãt: z tñ nõ erit caro illa: quam deus homini ſupiecerit: huic terrenę ſimilis: ſ3 inſolubilis ac permanens in ęternũ vt ſufficere poſſit cruciatibus z igni ſempiterno. cuius natura diuerſa ẽ ab hoc noſtro: quo ad vitę neceſſaria vtimur: qui niſi alicuius materię fomitę alat̃ extinguitur. At ille diuin⁹ p ſeipſum ſemp viuit ac viget ſine vllis alimentis nec admixtũ h3 fumũ. ſ3 eſt purus ac liqdus z in aquę modũ fluidus. Nõ. n. vi aliqua ſurſu3 verſus vrget̃. ſicut nr̃ quem labes terreni corporis z fumus intermixtus exilire cogit: z ad cęleſtẽ naturã cum trepidatione mobili ſubuolare. Idẽ igit̃ diuin⁹ ignis vna eademq3 vi atq3 potentia: z cremabit impios z recreabit z q̃tu3 e corporibus abſumet tantum reponet ac ſibi ęternum pabulum ſubminiſtrabit: qð poetę in vulturem z Titium tranſtulerũt: Ita ſine vllo reuiuiſcentiũ corporu3 detrimento aduret tm̃: ac ſenſum doloris afficiet. S3 z iuſtos quũ iudicauerit deus etiã igni eos examinabit. Tũ quorũ peccata vel pondere vel numero ꝓualuerint: perſtringentur ad igni atq3 amburent̃. Quos autem plena iuſtitia z maturitas virtutis incoxerit: illum ignem non ſentient. Habent enim aliquid in ſe dei qð vim flammę repellat ac reijciat. Tanta eſt vis innocentię: vt ab ea ignis ille refugiat innoxius: q accipit a deo hanc ptãte3: vt impios vrat: iuſtis obtemperet. Nec tñ quiſq̃ putet animas poſt mortem protinus iudicari. Nam oẽs in vna communiq3 cuſtodia detinentur: donec tempus adueniat: quo maximus iudex meritorũ faciat examen. Tum quorum fuerit probata iuſtitia: hij pmiũ immortalitatis accipiẽt. Quorum autem peccata: z ſcelera detecta: non reſurgent: ſed cum impijs in eaſdem tenebras recondentur: ad certa ſupplicia deſtinati.

¶ Virg. lib. vi. ęneidos de inferno ait. — Vir.

Reſpicit ęneas ſubito: z ſub rupe ſiniſtra
Męnia lata videt triplici circundata muro:
Quem rapidus flammis ambit torrentibus amnis
Tartareus phlegeton: torquetq3 ſonantia ſaxa.
Porta aduerſa: ingẽs: ſolidoq3 adamante columnę.
Vis vt nulla virum: non ipſi excindere ferro
Cęlicolę valeant: ſtat ferrea turris ad auras:
Thiſiphoneq3 ſedens palla ſuccincta cruenta
Veſtibulum inſomnis ſeruat noctesq3 dieſq3.
Hinc exaudiri gemitus: z ſęua ſonare
Verbera: tum ſtridor ferri: tractęq3 cathenę.

¶ Ibidem.

Tum Tartarus ipſe
Bis patet in pręceps: tantum tenditq3 ſub auras
Quantus ad ętherium cęli ſuſpectus olympum.

¶ Uirgilius lib. vi. eneidos.
Hic quibus inuiſi fratres dum vita manebat.
Pulſatuſue parens: ⁊ fraus innexa clienti.
Aut qui diuitijs ſoli incubuere repertis.
Nec partem poſuere ſuis: quę maxima turba eſt.
Quiq; ob adulterium cęſi: quiq; arma ſecuti
Impia. nec veriti dominorum fallere dextras.
Incluſi pęnam expectant: ne quęre doceri
Quam pęnã: aut quę forma viros: fortunaue merſit.
Saxum ingens voluũt alij: radijſq; rotarum
Diſtricti pendent. ¶ Ibidem.
Diſcite iuſticiam moniti: ⁊ non temnere diuos.
Uendidit hic auro patriam: dominumq; potentem
Impoſuit: fixit leges precio: atq; refixit.
Hic thalamum inuaſit natę: vetitoſq; hymeneos.
Auſi omnes immane nephas: auſoq; potiti.
Non mihi ſi linguę centum ſint: oraq; centum.
Ferrea vox: omnes ſcelerum cõprehendere formas:
Omnia pęnarum percurrere noia poſſem. ¶ Ibidẽ.
Ergo exercentur pęnis veterumq; malorum.
Supplicia expendunt: alię panduntur inanes
Suſpenſę ad ventos: alijs ſub gurgite vaſto
Infectum eluitur ſcelus: aut exuritur igni. ¶ Ibidẽ.
Luctificam Alecto dirarum a ſede ſororum:
Infernisq; ciet tenebris: cui triſtia bella.
Ireq; inſidięq;: ⁊ crimina noxia cordi.
Odit ⁊ ipſe pater Pluton: odere ſorores
Tartarę monſtrum: tot ſe vertit in ora.
Tam ſęuę facies: tot pullulat atra colubris.
¶ Ouid. meta. lib. iiij. fa. xij.
Oudi. Eſt via decliuis funeſta nubila taxo.
Ducit ad infernas per muta ſilentia ſedes.
Styx nebulas exhalat iners: vmbręq; recentes
Deſcendunt illac: ſimulacraq; functa ſepulchris.
Pallor hyemſq; tenent late loca ſenta: nouiq;
Qua ſit iter manes ſtigiam quod ducat ad vrbem
Ignorant: vbi ſit nigri fera regia ditis.
Mille capax aditus: ⁊ apertas vndiq; portas
Urbs habet: vtq; fretum de tota flumina terra.
Sic omnes animas locus accipit ille: nec vlli
Exiguus populo eſt: turbamue accedere ſentit.
Errant exangues ſine corpore ⁊ oſſibus vmbrę.
Parſq; forum celebrant: pars imi tecta tyranni.
Pars aliquas artes antiquę imitamina vitę
Exercent: aliã partẽ ſua pęna coherces. ¶ Ibidẽ.
Inamabile regnum.
Deſere: teq; refer cęli melioris ad auras.
¶ Ouid. lib. x. fabula. i.
Omnia debentur vobis: paulumq; morati
Serius: aut citius ſedem properamus ad imam.
Tendimus huc omnes: hęc eſt domus vltima: voſq;
Humani generis longiſſima regna tenetis.
¶ Tibullus lib. i. elegia. iij.
Tibul. At ſcelerata iacet ſedes in nocte profunda
Abdita quam circum flumina magna ſonant.
Tiſiphoneq; impexa feros pro crinibus angues
Sęuit: ⁊ huc illuc impia turba fugit.
Nunc niger in porta ſerpentum cerberus ore
Stridet: ⁊ ęratas excubat ante fores.
Illic iunonem tentare Ixionis auſi
Uerſantur celeri noxia membra rota.
Porrectuſq; nouem Titius per iugera terrę
Aſſiduas atro viſcere paſcit aues.
Tantalus eſt illic ⁊ circum ſtagna: ſed acrem
Iam iam poturi deſerit vnda ſitim.
Et danai proles veneris quę numina lęſit
In caua lętheas dolia portat aquas.
¶ Catullus Ode. ij.
Catull. Per iter tenebroſum

Illuc vnde negant redire quenq;.
¶ Claudianus lib. ij. contra ruffinum. Claudi.
Eſt locus infauſtis: quo conciliatur in vnum
Cocytus flegetonq; vadis: innamenus vterq;
Alueus: hic voluit lachrymas: hic igne redundat.
Turris per geminos flammis vicinior amnes
Porrigitur: ſolidoq; rigens adamante: ſiniſtro
Profuit igne latus: dextraq; cocycia fundit
Aequora: triſte gemens: ⁊ fletu concita plangit.
Huc poſt emeritam mortalia ſęcula vitam
Deueniunt: vbi nulla manent diſcrimina fati.
Nullus honor: vanumq; exutum nomine regem
Perturbat plebeis egens: quęſitor in alto
Conſpicuus ſolio pertemptat crimina minos.
Et iuſtis dirimit ſontes: quos nolle fateri
Uiderit ad mala mox tranſmittit verbera fratris.
Nam iuxta rhedamantus agit congeſta ſuperni
Curriculi totoſq; diu proſpexerit actus
Exequat damnorum meritis: ⁊ muta ferarum
Cogit vincla pati: truculentos ingerit vrſis.
Pędoneſq; lupis. fallaces vulpibus addit.
At qui deſidia ſemper: vinoq; grauatus
Indulgens veneri voluit torpeſcere luxu.
Hunc ſuis immundę pingues detrudit in artus.
Qui iuſto plus eſſe loquax: arcanaq; ſeuit
Prodere piſcoſas fertur victurus in vndas.
Ut nimiam penſent ęterna ſilentia vocem.
Quos vbi per varios amnes: per mille figuras
Aegit lętheo purgatos flumine: tandem
Rurſus ad humanę reuocat primordia formę.
¶ Dantes inferni can. cap. iij.
Quiui ſuſpiri: pianti: ⁊ alti guai. Dãtes
Riſonauan per laer ſenza ſtelle.
Undio al cominciar ne lachrymai.
Diuerſe lingue: horribile fauelle.
Parolle di dolor: accenti dirar
Uoce alte: ⁊ fioche: ⁊ ſon di man con elle. ¶ Idẽ.
Ma quelle animę cheran laſſe ⁊ nude:
Cangiar color: ⁊ dibaterno identi.
Poſſa chinte ſon le parole crude.
Biaſtemauano dio: ⁊ lor parenti.
L humana ſpecie: il loco: il tempo: il ſeme.
Di lor ſemenza o' di lor naſcimenti. ¶ Ibidem.
Ben e che ſenza termino ſe doglia.
Che per amor di coſa che non dura
Eternalmente quel amor ſi ſpoglia.
¶ Idem cap. vij.
Or poi veder figliol la curta buffa
De ben che ſon comeſſi a la fortuna.
Perche lhumana gente ſi rabuffa.
Che tutto loro che ſotto la luna.
Et che fugia: di queſte anime ſtanche
None potrebbe far poſſar pur vna.
¶ Ibidem.
Quanti ſi tengon or la ſu gran regi
Che qui ſtaranno: come porci in braghos
Di ſe laſſando horribili diſpregi.
Infidelitas grece [illegible]. Infidelis dicitur veniens a fide: de qua ſupra in deuotione fides.
Infidelitatis ſpecies ſunt tantũ tres. ſ. paganorum: quę grauis eſt. Iudeorum quę grauior: hereticorum q̃ grauiſſima. Ex. b. Tho. ſcda ſecũ. q. x. ar. v. ⁊ vi.
Infinitiuus grece [illegible]. Eſt aũt infinitũ cuius ſemper ſm quantitatẽ accipientibus eſt aliquid accipere. ſm Ariſt. lib. iij. phiſicorum.
Infinitũ eẽ actu ñ ẽ intelligibile ex. b. Tho. qlib. ix. i. ij.
Infinitum eſt qḋ non habet finem: vnde infinitio: ⁊ infinitas deducunt: hinc etiã enim infinitiuus modus quo

grāmatici vtrunq̄ʒ nec ꝑſonis aliquib⁹:nec numeris ſi nit. Hec oīa a finio deſcēdūt:a quo pariter ꝑfinio:hoc eſt ꝑſcribo:i. q̄ſi finē quē nō tranſgrediaris ordo. Unde ꝑfinitū ꝑſcriptum. Infinite:ꝛ infinitum aduerbia ſignificant ſine fine. A finio veniunt etiā deſinio:ꝛ diffinitio de quibus ſupra in diffinitio.

INFIRMITAS grece ἀῤῥωστία.ας.ἡ.ꝛ ἀῤῥωστέω infirmor:ꝛ ἄῤῥωστος.ου.ὁ. Infirmus. Eſt aūt infirmitas debilitas.ꝛ imbecillitas:ꝛ infirmus debilis. Ab infirmoq̄ʒ deducūtur: quod eſt debilito. A firmus omnia hec veniunt. firmus vero a ferendo:quod omnia conſtanter ferat. Unde firmitas de qua ſupra in dictione firmitas ꝛ firmitudo eiuſdē ſignificationis.

Prouerb. ℭ Prouerbiorum cap.ij.

Liuor vulneris abſterget mala. ℭ Prouerbioꝝ.c.iij.
Ne fatigeris:quū a deo corriperis. ℭ Eccl'ia.c.xxx.
Eccle. Melior eſt pauper ſan⁹:ꝛ fortis viribus:q̄ diues imbecillis. ℭ Eccliaſtici cap.xxxvij.
In multis cibis erit infirmitas. ℭ Ibidem.
Paul⁹ Propter crapulā multi perire. Qui autem abſtinens ē adijciet vitam. ℭ Paulus prime.cor.xij.
Nam virtus in infirmitate perficitur. ℭ Ibidē.
Libenter igitur gloriabor in infirmitatibus meis.
Augu. ℭ Aug. de opera monachorum.
Qui verū oſtēdit corporis infirmitatē humane tractandus eſt:q aūt falſam pretēdit:ꝛ cōuinci non pōt deo dimittēdus eſt. ℭ Hiero. in quadam epiſtola.
Hiero. Corporis debilitas nimia ēt vires aīe frāgit:mētiſq̄ʒ ingeniū marceſcere fac. Quicq̄d cū mōꝛ tēperamēto ſit ſalutare ē. ℭ Ambro. ꝛ hr̄.24.q.i.c. Que dignior.
Ambr. Corporales infirmitates populi fidelis ſuſcipere in ſe debet euangelij predicator:iuxta quod ſcriptum eſt. Quis infirmatur:ꝛ ego non infirmor?
Grego. ℭ Greg. in paſtorali:ꝛ hr̄ di.xlix. Hinc eteniʒ.
Hinc eteniʒ ſupna voce ad Moyſem dr̄ in leuitico. Loq̄re ad Aarō. hō d̄ ſemie tuo p familias:q̄ habuerit maculā:nō offerat panes deo ſuo:nec accedat ad miniſteriū ei⁹:vbi repēte ſubiūgit. Si cec⁹ fuerit. Si claudꝰ ſi vel paruo:vel grādi naſo:vl' torto:ſi fracto pede. Si māchus. Si lippus. Si gibboſus. Si albuginē habens in oculo ſi iugē ſcabiē:ſi ipetiginē in corpore. vel ponderoſus. ℭ Grego. lib.iiij. moralium.
Conſiderata infirmitas propria nobis excuſat aliena
ℭ Gregorius ſuper illud Luce. xij. Beatus ſeruus quem quum venerit.
Veni dn̄s:quū ad iudicādū ꝓperat:pulſat ꝟo quum per egritudinis moleſtias mortē vicinam denunciat:cui confeſtim aperimus:ſi hunc cum amore ſuſcipimus.
Hugo. ℭ Hugo lib.i. de clauſtro anime.
Qui dolorē capitis nō patimur benigne:quō p chriſto capitis abſciſionem pateremur? Qui flagellū timēt: quō tormenta ſuſtinerent. ℭ Seneca epiſtola.ij.
Senecā Nihil eque īpedit ſanitatē:ſic vt remedioꝝ crebra mutatio non cōualeſcit planta:que ſepe transfert. Nihil magis egris prodeſt:q̄ ab eo curari a quo voluerint.
ℭ Seneca epiſtola.lxxij.
In omni morbo tria grauia ſunt:metus mortis. dolor corporis:intermiſſio voluptatis. ℭ Idem epiſtola.ci.
Multos morbos multa fercula faciunt.
ℭ Seneca epiſtola.cxxij.
Nō videm⁹:q̄ multa nos incomoda exagitēt q̄ male nobis cōueniat hoc corpus:nūc de capite:nūc d̄ vētre. aut de pectore:aut de faucibus q̄rimur. Alias nerui nos:al's pedes verāt. Nūc deiectio:nūc diſtilatio:aliq̄n ſupeſt:aliq̄n deeſt ſāguis:hic atq̄ʒ illinc tētamur:ꝛ expellimur. ℭ Ari. li.xiiij. de animalibus.
Ariſto. Modica alteratio in mēbro principali facit multam alterationem in toto corpore. ℭ Ariſt.ij. poetrie.
In infirmo eſt ꝯtinua triſticia:ꝛ meror inconſolabilis.

INfelicitas grę. δυστυχία.ας.ἡ.ꝛ δυστυχέω.ῶ. Infelix dicitur. Felicitas:ꝛ infelicitas deſcendunt a felix q̄ð eſt quod recipit felicitatē. Uirg. Uiuite felices quibus eſt fortuna peracta iam ſua. Aliquādo ſignificat quod dat infelicitatem Uirg. Sis bon⁹ o felixq̄ʒ tuis. Felix quando ſecundum ſignificat quaſi felices arbores feraces dicimus:ꝛ infelices fructum nō ferētes. Hinc ēt felicito verbū:q̄ð ē felicē facio. Cuius oppoſitum infelicito:hoc eſt infelicem facio.
ℭ Menander. Menā.
δρυὸς πεσούσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.i.
Quercu cadente omnis vir ligna cōburit. ℭ Idē.
δεῖ τοὺς μὲν εἶναι δυστυχεῖς, τοὺς δ᾽ εὐτυχεῖς.i.
Oportet hos q̄dē eē īfelices:hos ꝟo felices. ℭ Idē.
ἐπεμβαίνειν δυστυχοῦντι μὴ θέλε τὸ κακόν.i.
In virum infelicem ne obijcias malum. ℭ Idem.
ἐξ ἡδονῆς γὰρ φύεται τὸ δυστυχεῖν.i.
Ex voluptate enim naſcitur infeliciter agere.
μὴ ἐμβαίνειν δυστυχοῦντι. κοινὴ γὰρ ἡ τύχη.i.
Ne inſulta infelici:cōis enim. Fortuna. ℭ Idem.
μηδέποτε σεαυτὸν δυστυχῶν ἀπελπίσῃς.i.
Nunq̄ʒ de te ipſo infeliciter agens deſpabis. ℭ Idē
νόμιζε κοινὰ πάντα δυστυχήματα.i.
Exiſtentia cōmunes omnes infelicitates. ℭ Idem.
οἴμοι τὸ γὰρ ἄφνω δυστυχεῖν μανίαν ποιεῖ.i.
Hei mihi repēte īfeliciter agere īſaniā gignit. ℭ Idē.
τῶν δυστυχούντων εὐτυχὴς οὐδεὶς φίλος.i.
Infelicium fortunatus nullus amicus.
ℭ Claudian⁹ de victoria ſtiliconis ꝯ alaricū Clau.
Que vindicta prior:q̄ quum formido ſuperbos
Flectit:ꝛ aſſuetum ſpolijs affligit egeſtas.

INfortuniū grece. συμφορά.ας.ἡ.dr̄. Et ē quū aliq̄d magnū malorū euenit ſm̄ Ariſt. lib.ij. phiſicorum.

INGENIVM g̃. εὐφυΐα.ας.ἡ.ꝛ εὐφυής.έος.ὁ.ἡ. induſtrius ꝛ ingenioſus dicitur. Eſt autem ingenium extenſio intellectus ad intellectorū cognitionē:ingeniū ſignificat ꝓprie nāʒ cuiq̄ʒ ingenitam. Terentius Naʒ qui cū ingenijs cōflictat eiuſmodi.i. cū hoīb⁹ eiuſdeʒ nature:hui⁹ diminutiuū eſt. Ingeniolū. Itē ingenu⁹ q libera m̄re nat⁹:nec poſtea ſeru⁹ fact⁹ eſt:ꝛ eſt relatiuū libertini. hic ēt ingenuitas q̄ ē ꝯria libertinitati. Eccle.
ℭ Eccleſiaſtici cap.xxv.
Quā ſpecioſa veteranis ſapiētia:ꝛ glorioſus intellect⁹: ꝛ conſilium. ℭ Aug. ad macedoniū ep'a.i. Augu.
Nō ego meo igenio:vel meritorſʒ ei⁹ dono ſuʒ ſi q̄d laudabile ſū. Nā q̄dā acutiſſima:ꝛ excellētiſſima igenia tāto in maiori errore errāt:quāto ꝯfidētius tanq̄ʒ ſuis viribus cucurrerint:nec ſuppliciter:ac veraciter deū vt viam ſibi oſtenderet:petiuerunt. Hiero.
ℭ Hiero. ſup illud eccl'iaſtici.xi. Breuis inuolatilibus apis ꝛ initiū dulcioris hʒ fruct⁹ eius.
Apis acriter pūgit:ꝛ mel ꝯficit:ſic paruo corpe aīa īgenioſa:ꝛ acerrima viget:ꝛ doctrine ſuauitatē ꝓfert.
ℭ Gregori⁹ ſup illō ꝓuerbioꝝ.xxx. Stellio manib⁹ nitit. Grego
Dum ingenioſi p negligētiā in malis remanēt:ſimplices. quos ingenij penna non adiuuat ad obtinenda regni eterni menia:virtus operationis leuat.
ℭ Io.chry. ſup illō mat.xxv. abiēs fodit in terrā. Io.chri
Abſcōdre talētū in terra:ē acceptū ingeniū in terrenis actib⁹ implicare:nō lucrū ſpirituale acquirere.
ℭ Bernardus in apologetico. Ber.
Semp i robuſto:ꝛ vegeto corpe aīus mollior iacet:atq̄ʒ tepidū corꝛ:rurſū i corpe dbili ꝛ īfirmo fortior viget ꝛ promptior ꝛ ſpiritus. Boet⁹
ℭ Boe. li.v. de conſolatione.
Oē q̄ð cognoſcit:nō ſcōm vim ſnā:ſed ſcd̄ʒ cognoſcētis potius comprehendit facultatem. ℭ Ibidem.

Omne qḋ ineſt ſenſibus: ſi rationem referas τ vniuerſa le eſt: ſi ad ſenſum particulare. Uniuerſale eſt dum in telligitur: particulare dum ſentitur.

℄ Caſſiodorus li. iiij. epiſtolarum.

Caſſio. Aegreſcit ꝑfecto ingeniū: niſi vigilatiõe reparet̃. Cito expediunt horrea: ſi aſſidua non fuerint adiectione ſuffulta. theſaurus ipſe q̃ facile ꝓfundit̃: ſi nullis iterum pecunijs completur: ſic humanus ſenſus quū alieno non farcitur inuento cito põt attenuari de proprio.

Seneca ℄ Sene. ep̃la. lxxvij.

Poteſt ingeniū fortiſſimū: ac beatiſſimū ſub q̃libet cute latere põt et deformi humilíq; corpuſculo formoſus aius ac magnus exire. Nõ enim deformitate corporis fedatur animus. ſʒ pulchritudine ai corp⁹ ornat̃.

℄ Seneca de tranquillitate animi.

Nullum ingeniū põt eſſe magnū: antequã habeat aliquid admixtum de furia. ℄ Seneca tragedia. iiij.

Ingenia melius recta in laudes ſe ferũt: ſi nobilem aiuʒ

Ariſto. vegeta libertas alit. ℄ Ariſto. ij. metaphyſic̨.

Quicqd intellect⁹ itelligit: idẽ finit. ℄ Ariſt. li. xi. meta.

Speculatio ẽ bonū τ optimū acceptiſſimū τ dilectabiliſſimum.

Empe. ℄ Ex lib. empedoclis.

Tria ſũt q̃ i tota rerum varietate excellẽtiſſimū diuinę munificentię donū. ſ. phiaʒ extollũt nobilis affluentię cõceptus futurę fęlicitatis appetit⁹: mẽtis illuſtratio: quorum primo nihil honeſti⁹. ſcõo nihil facilius. tertio nihil ab amborum compendioſam adeptionem efficacius.

Salu. ℄ Saluſtius iugurthinus.

Igit̃ ꝑclara facies: diuitię ad h̃ vis corporis: τ alia oia huiuſcemodi breui dilabuntur: at ingenij egregia facinora: ſicut anima immortalia ſũt: poſtremo corporis τ fortunę bonorum vt initium ſic finis. ℄ Ibidem.

Inter bonas artes integrum ingenium breui adolet.

Plau. ℄ Plautus in penulo.

Inuidia nunq̃ in me nata eſt neq; malicia mala: bono ingenio me eſſe ornatam. q̃ auro multo malo.

Ou. di⁹ ℄ Ouid. li. vi. metamorpho. fa. vi. Grãde doloris

Ingenium eſt miſeriſq; venit ſolertia rebus.

℄ Idem lib. xv. fabula. ij.

Carne ferę ſedant ieiunia. nec tamen omnes
Quippe equus τ pecudes: armentaq; gramine viuũt.
At quibus ingenium eſt imã ſuetumq; ferumq;
Armenię tigres: iracundiq; leones.
Cumq; lupis vrſi dapibus conſanguine gaudent.

℄ Idem lib. iij. amorum. elegia. vij.

An q̃ſq̃ ingenuas etiam nunc ſuſcipit artes?
Aut teneras dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat precioſius auro.
At nunc barbaria eſt grandis habere nihil.

℄ Ouidius ep̃la herus ad leandrum.

Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris
Ut corpus teneris ſic mens infirma puellis.

℄ Ouid. triſtium lib. iij. elegia. vi.

Singula quid referam? Nil non mortale tenemus.
Pectoris exceptis ingenijq; bonis.
En ego quũ patria caream: vobiſq; domoq;
Raptaq; ſint adimi quę potuere mihi:
Ingenio tamen ipſe me comitorq;: fruorq;
Cęſar in hoc potuit iuris habere nihil

℄ Idem. iij. triſtium elegia vltima.

Ingenium fregere meum mala cuius τ ante
Fons infęcundus paruaq; vena fuit.
Sed quęcunq; fuit nullo exercente refugit:
Et longo perijt arida facta ſitu.

℄ Idem. iij. triſtium elegia. xiij.

Adde q ingenium longa rubiginę lęſum
Torpet. τ eſt multo: q̃ fuit ante minus.

Teren. ℄ Terẽ. in heautontimorumenos comedia. iij.

Nihil eſt tam difficile quin quęrendo inueſtigari poſſit.

INGRATITVDO grę. ἀχαριστία. ας. ἡ. τ ἀχάριστος: ου. ὁ. ingratus dicitur. Et autem ingratitudo quelibet peccatum: q: tollit debitum gratitudinis: quod eſt debitum honeſtatis. ex. h. Tho. ſcõa ſcõę. q. cvij. ar. i.

Veniunt autem ingratitudo: τ ingratus: qui teſt memor beneficij accepti. Cuius contrarium eſt ingratus τ gratuitum: qḋ gratis dat̃. Et gratificor: qḋ eſt aliud: qua gratū facio: lʒ vtrũq; a gratū ꝑducat̃. Etenĩ gratum facere eſt quoddam minus: τ prope idẽ qḋ obſeqi τ inſeruire. Gratificari vero eſt quiddam maius: τ quaſi idẽ qḋ beneficium eſſe: τ beneficia cõferre. Quapp deos non gratum facere: ſed gratificari hominib⁹ dicimus. Ab hoc gratificus: τ gratificatio deducuntur.

℄ Prouerbiorum cap̃. xvij. Prouerbiorum

Qui reddit mala pro bonis non recedet malum de domo eius. ℄ Sapientię cap̃. xvi. Sapiẽ.

Ingrati enim ſpes tanq̃ hyemalis glacies tabeſcet: τ diſperiet tanq̃ aqua ſuperuacua.

℄ Aug. i expone p̃s. viij. τ hr̃. xxiij. q. iij. c. ſex dif̨. Aug.

Sex differentię ſunt. Reddere bona pro malis. Nõ reddere mala pro malis. Hęc bonorum ſũt: τ prius melius. Nõ reddere bona pro bonis: τ reddere mala pro bonis. Hęc duo malorum ſũt ſʒ poſteri⁹ deteri⁹. Reddere bona pro bonis: τ ꝓ malis mala hec duo mediocriũ ſunt pri⁹ ꝓpinquū bonis: qḋ Xp̃s nõ arguit: ſʒ plus oportere dicit: q: ethnici hoc faciũt. Poſterius ꝓpinquū malis: cõuenit tñ τ iã bonis vñ τ lex modū vltionis ſtatuit oculū pro oculo: quaſi dici põt iniuſtorum iuſticia ẽ nõ q: iniqua ẽ vltio: quã lex ſtatuit: ſʒ q: vicio la libido vlciſcẽdi: magis ad iudicem ptinet hoc inter homines deſcernẽ: q̃ bonū hominẽ ſibi expetere. Hic enim malum pro malo redderet iudex vero non ſʒ delectatione iuſticię iuſtum pro iniuſto: quod eſt bonum pro malo: quod etiam deus iudex facit.

℄ Aug. li. de pęni. τ hr̃ ꝺ pe. di. v. c. ꝯſideret.

Ingrat⁹. n. dixit extitit: q plenus virtutib⁹ deū ñ oino timuit. In hoc. n. q̃ſq; peccator fit culpabilior: quo eſt deo acceptior. Jo. n. Adã pl⁹ peccauit: q: oi bono abũdauit. ℄ Joãnes chryſoſtom⁹ ſup mattheū. Jo. chri.

Quanto maiora beneficia ſunt hominibus cõſtituta: tãto grauiora peccantibus iuſticia. Ber.

℄ Bernardus ſuper cantica.

Ingratitudo eſt hoſtis gratię inimica ſalutis qm̃ nihil ita diſplicet deo: quemadmodum ingratitudo.

℄ Bernardus ſermone. xxij.

Quãti fecit te de⁹ ex hijs quę ꝓ te factus eſt agnoſce: vt appareat tibi benignitas eius in humilitatem. Quãto. n. minorẽ ſe fecit i humilitate: tãto maiorem exhibuit in bõitate τ q̃to ꝓ me vilior: tãto mihi charior. Aduerte hõ: q: lim⁹ es τ nõ ſis ſuꝑbus: τ q: deo iunct⁹ es nõ ſis ingratus. ℄ Bernardus ſermone. xxxv.

Gratiarum ceſſat diſcurſus: vbi recurſus non fuerit. Nec modo nil auget̃ igrato: ſʒ qḋ accepit vertit̃ ei i ꝑnitiẽ. infidelis in modico cẽſet̃ dignus munere ampliori.

℄ Bernardus ſermone. iij.

Peruerſi cordis ẽ occaſiones ingratudinis inueſtigare.

Nemo id facit: niſi q etiã gratis eſt ingratus.

℄ Caſſiodorus lib. ij. ep̃la. xvi. Caſſio.

Nutriũr p̃miorum exẽpla virtutes. Nõ ẽ q̃ſq̃ qui ad morum ſummã nitatur aſcẽdere: q̃ñ irremuneratū relinquitur. quod cõſciẽtia teſte laudatur.

℄ Idem lib. iiij. epiſtola. xxi.

Graue nimis eſt: vt fructu laboris ſui fraudet̃ induſtri⁹ τ cui debʒ ꝓ ſedulitate cõferri premium: diſpendium patiatur iniuſſu: τ malorum omnium probatur extremū. Ut inde quis cogatur detrimẽta ſuſcipere: vnde credebat auxilia prouenire: moleſtiam pati ſine cã: penam ſine culpa: damna ſine delictis.

℄ Idem lib. vij. epistola. xxij.
Indiscreti hominū mores confusiq; vagarentur: si aut culpa formidinē: aut virtus premia non haberent.
Lactā. ℄ Lactantius Firmianus lib. ij. Diuinarum insti. Aduersus gentes.
At vero si qua grauis necessitas presserit: tūc deus recordatur. Si belli terror infremuerit. Si morbo pestifera vis incubuit: Si alimenta frugibus lōga siccitas denegauerit: si tēpestas: si grādo ingruat ad deū confugit. A deo petit auxiliū. Deus vt subueniat orat. Si quis in mari vēto seuiēte iactatur: hūc inuocāt. Si ad extremā mendicandi necessitatē ductus: vitā precibus exposcit: deū solū obtestatur. Per eius vnicūq; diuinū nomē hominū sibi misericordiā querit. Nunq; igitur dei meminerūt: nisi dū in malis sūt. Postq; metus defecerūt: et pericula recesserūt deo sunt quem in sua ipsa necessitate implorauerant nec verbo quidē gratias agūt. ℄ Lactantius ibidem.
Nā tū deus ex memoria hominū maxime elabitur: et quū de beneficijs eius fruuntur: honorē dare diuinis intelligentie debent. ℄ Idem lib. iiij. di. insti. c. iij.
Nā si diuinitas que gubernat hūc mundū incredibili beneficio genus humanū sustētat: et quasi patria indulgētia fouet: vult profecto gratias sibi referri: et honorē dari. Nec cōstare hominis rō pietatis potest si celestibus beneficijs extiterit ingratus quod non est vtiq; sapientis.
Senecā ℄ Seneca lib. de beneficijs.
Officium liberalitatis. Uide in liberalitas.
℄ Seneca epistola. lxxxiiij.
Quidā quo plus debēt magis oderūt: leue ęs alienū: debitorē facit graue inimicum. ℄ Ibidem.
Quereris incidisse te in hominē ingratū: si hoc periculum vitare volueris: nō dabis beneficia: ita ne apud alium pereant: et apud te peribunt. ℄ Ibidem.
Ingrati esse vitemus non aliena causa: sed nostra.
℄ Seneca ibidem.
Venenū quod serpētes in alienā perniciē proferūt: sine sua cōtinēt: nō ita viciū ingratitudinis continetur. Torquet se ingratus: et macerat: oditq; accepta: quia redditurus est: et extenuat: iniurias vero dilatat: atq; auget.
℄ Seneca ibidem.
Quid autem est eo miserius: cui beneficia excidunt: herent iniurię. ℄ Ibidem.
Queris quid sit quod obliuionē nobis acceptorum faciat: cupiditas accipiēdorum. Cogitamus. nō quid impetratū: sed quid petēdū sit: nescimus estimare res: de quibus nō cū fama: sed cum rerum natura deliberandū est. ℄ Ibidem.
Eo productus est furor: vt periculosissima res sit beneficia in aliquē magna cōferre: nā quia putat turpe nō reddere non vult esse cui credat: habe quod accepisti: nō repeto: non exigo: profuisse tutum est.
℄ Seneca lib. de beneficijs.
Non referre gratiā de beneficio turpe est. ℄ Ibidem.
Per se fugiēda est res ingratū esse: quoniam nil eque concordiā humani generis dissociat: ac distrahit: quam hoc vitiū. ℄ Ibidē.
Vir bonus omnia recte facit. Si omnia recte facit: ingratus esse non potest. ℄ Seneca ibidem.
Gratū hominem semper beneficium delectat: ingratum semel. ℄ Seneca ibidem.
Nec mirū est inter plura maximaq; vitia nullū esse frequentius: quam ingrati animi. Id euenire ex causis plurimis video. Prima: quia nō eligimus dignos: quibus tribuamus: sed nomina facturi diligenter patrimonium: et vitam debitoris inquirimus. ℄ Idem.
Quisq; de accipiēdo cogitat: oblitus accepti est: nec vllū habet malū maius cupiditas: quam quod ingrata est. ℄ Idem.
Sapiēs nō cupit debere gratiam: sed cupit referre. Errat si quis leuius beneficiū accipit: quam reddit. ℄ Idem.
Quāto hilarior est qui soluit quod mutuatus: tāto debet letior esse qui se maxio ęre alieno accepto exonerat: quam quū maxie astringatur: tāto enim plus soluendū est quāto tardius soluitur. Ingratus est qui beneficiū soluit sine vsura. ℄ Idem.
Nihil charius estimamus: quam beneficium quod diu petiuimus nihil vilius: quum accipimus.
℄ M. T. Cicero li. i. Officiorum. Cicero
Vix inuenitur qui laboribus susceptis periculisq; additis non quasi mercedem rerū gestarū desideret gloriam.
℄ Cicero lib. ij. de legibus.
Clarissimi viri Athenis pulsi carere ingrata ciuitate: quam manere in improba maluerūt. ℄ Cice. lib. de amici.
Officia meminisse debetis in quē collata sūt: non commorare is qui cōtulit. ℄ Ual. max. lib. v. ti. de ingrat. Uale. Maxi.
Dandi et accipiendi beneficij cōmerciū: sine quo vita hominum moro est: tollit: quisquis benemerito parem referre gratiam negligit. ℄ Ual. max. lib. v. ti. de ingratis: de lacędemonijs erga licurgum.
Nemine licurgo: aut maiorem: aut vtiliorē virū lacedemonia genuit: vtpote cui Apollo Pythius oraculum petenti respōdisse fertur: nescire se vtrum illum hominum: an deorum numero aggregaret. Huic tamen neq; vite summa sinceritas: neq; cōstantissimus erga patriā amor neq; leges salubriter excogitatę: auxilio esse potuerūt quo minus infestos ciues experiretur. Sepe enim lapidibus petitus: aliquā eiectus publico furore: et prius suo oculo: ad vltimū ipsa patria priuatus est. Quid alię faciant vrbes? vbi etiā illa que constantię: et moderationis: et grauitatis sibi laudē eximiā vēdicat: tā ingrata aduersus benemeritū extitit. ℄ Menander. Menā.
ἀχάριστος ὅστις εὖ παθὼν ἀμνημονεῖ. i.
Ingratus qui beneficio affectus obliuiscitur. ℄ Idem.
ἅμ᾽ ἐκλείπεται καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις. i.
Simul collapsū est: et mortuū est beneficiū. ℄ Idem.
μετὰ τὴν δόσιν τάχιστα γηράσκει χάρις. i.
Post dationem celerrime senescit beneficium.
℄ Ex primo epigrāmatum. Ex prio Epigrā matum
Quis lupum lactans ait.
τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω οὐκ ἐθέλουσα, ἀλλά μ᾽ ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
αὐξηθεὶς δ᾽ ὑπ᾽ ἐμοῦ κατ᾽ ἐμοῦ πάλιν θηρίον ἔσται.
ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται. i.
Lupum ex proprijs mammis nutrio inuita
Sed me cogit pastoris stulticia.
Auctus enim a me contra me rursus fera erit.
Beneficiū mutare naturā non potest. ℄ Lucianus Lucia.
φαῦλος ἀνὴρ πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς ὃν ἁπάσας ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεας. i.
Malus vir dolium est perforatū: in quod omnes (grātes
Immittēs gratias in vanū effudisti. Sophocles in aiace fla. Sopho.
ὅτου δ᾽ ἀπορρεῖ μνῆστις εὖ πεπονθότος οὐκ ἂν γένοιτο οὗτος εὐγενὴς ἀνήρ. i.
Qui autem obliuiscitur beneficio affectus
Nunq; vtiq; esset hic generosus vir. ℄ Idem in eodē.
ὡς ταχεῖα τοῖς βροτοῖς
χάρις διαρρεῖ καὶ προδοῦσ᾽ ἁλίσκεται.
Quam cito mortalibus
Beneficiū perit: et amissum deprehēditur. ℄ Plau. in persa. Plau.
Nam improbus est homo: qui beneficiū scit sumere: et reddere nescit. ℄ Plautus in persa.
Nihil amas: si ingratū amas. ℄ Terē. in phormione. Teren.
Ad hoc res redijt: si quis quod reddit: magna habēda est gratia.
℄ Ouidius in epla medeę ad Iasonē. Ouidi⁹
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
℄ Franciscus Petrarcha Sonetto. xliij. Frāci. petrar.
Perche io thabia guardato di menzogna
A mio poter: et honorato assai.
Ingrata lingua: gia perho non mhai
Renduta honor: ma facto ira: et vergogna
℄ Fran. Pe. cantilena. xiij. stantia. viij.
Di bon seme mal frutto

Victor: tal merito hac hingrato ſerue.

Inhumanitas grę. ἀπανθρωπία. ας. ἡ. ⁊ ἀπάνθρωπος. ου. ὁ. Inhumanus dicitur. Eſt autem inhumanitas obduratio contra miſericordiã: ex. h. Tho. ſe ſecundę. q. cxvi. ar. viij.

¶ De hac vide ſupra inhumanitas.

Inimicitia grę. ἔχθρα. ας. ἡ. ⁊. ἐχθρός. ου. ὁ. inimicus dicitur. Eſt autem inimicitia ira vlciſcẽdi tempus obſeruans. ſm Ciceronem lib. Tuſ. queſt.

Inimicus eſt contrarium de amicus. Is vero dr̃ amic⁹ qui amat: ⁊ indiſſolubili familiaritatis iure coniunctus eſt. Differunt aũt amicus: ⁊ amator: quod amicus ab amando appellatus eſt: ⁊ honeſta quidem res eſt: ⁊ eũ ſignat eũ quo vera amicitia cõiunt⁹ ē. Amatorem qppe dicimus: qui ad tp̃s ⁊ venerem amat.

Ab amico amicitia deriuaẽ: q̃ qd ſit. Vide ſupra in amicitia. Huius oppoſitũ ē inimicitię plurari numero:

Ennius quãq̃ veteres ẽt ſingulari nõnũq̃ ptulerũt. ¶ Enni⁹.

Amicitiã atq̃ inimicitiã in fronte promptã gero.

Home. ¶ Home. in X. Iliados vba ſt̃ Achillis ad Hectorẽ.

ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.

οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν.

ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν

ὣς οὐκ ἔστ᾽ ἐμὲ καὶ σὲ φιλήμεναι. i.

Quẽadmodũ nõ eſt leonibus ⁊ hoibus iuſiurãdũ fidũ.

Et neq̃ lupi ⁊ homines concordem aĩum habent.

Sed mala cogitant vtriq̃ inter ſe

Periã. Sic non erit te ⁊ me mutuo amari. ¶ Periander.

ἀτυχίαν κεύπτειν, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς εὐφράνῃς. i. (c⁹.

Infelicitatẽ occulta: ne inimicos letitia afficias. Pitta

Pittac⁹ μηδὲ τὸν ἐχθρὸν φίλον νόμιζε. i.

Neq̃ inimicum amicũ tibi exiſtima. ¶ Idem.

ἔχθραν διάλυε. i. inimicitiã diſſolue. ¶ Menander.

Menã. ἀθάνατον ἔχθραν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν. i.

Immortalẽ inimicitiã ne retine mortalis exiſtẽs. ¶ Idẽ.

ἐχθροὺς ἀμύνου μὴ πὶ τοῖς βλάβη. i.

Inimicos vlciſcere non in tuo damno. ¶ Idem.

ἐχθροῖς ἀπιστῶν οὐποτ᾽ ἂν πέσοις βλάβῃ. i.

Inimicis nõ credẽs: nũq̃ vtiq̃ dãno afficieris. ¶ Idẽ.

λόγον παρ᾽ ἐχθροῦ μὴ ποθ᾽ ἡγήσῃ φίλον. i.

Sermonem ab inimico nunq̃ putabis amicum.

Iniquitas grę. ἀνομία. ας. ἡ. ⁊ ἄνομος. ου. ὁ. i. iniqu⁹ dicitur. Eſt aũt iniqtas proprie in ꝓximũ: peccatũ autem in ſeipſum: Improprie vero ſunt idẽ ex. hec. Tho. prima ſecundę. q. xxxiiij. ar. i.

De hac materia habes infra vbi peccatum.

INIVRIA gręce ἀδικία. ας. ἡ. ⁊ ἄδικος iniurio⁹ dr̃. Eſt aũt iniuria omne quod non fit iure: vt hr̃. xiiij. q. iiij. c. Quid dicam. Iniuriã facere eſt ſimpliciter aliquem nolentẽ lędere: ⁊ ſcientem quem: ⁊ quo: ⁊ quomodo pręter illius voluntatem. ſm Ariſt. ii. v. ethi.

Iniuriam pati eſt quũ a volentibus iniuſta inferuntur. ſm Ariſto. lib. i. Rhetoricorum.

Iniuriari eſt ſponte pręter leges officere. ¶ Ut ibidẽ.

Iniuria venit a iure: eo ꝙ non fiat iure.

Iniuria ꝓprie: vt Ulpian⁹ ſentit: ẽ iniqtas atq̃ iniuſtitia. Nam quũ quis inique vel iniuſte ſñiam dixit: iniuriam dixiſſe manifeſtum eſt: quaſi non iuriam.

Iniuria ẽt aduerbialiter poniẽ: hoc eſt ſine cã: ⁊ immerito: quẽadmodũ iure pro merito accipi ſolet. Cice. Neq̃ in iniuria factũ eſt: hoc eſt nõ ſine cã: non immerito. Qñq̃ pro cõtumelia poniẽ. Ply. Tot ab eo iniurijs affectus ſum: tot cõuitijs laceſſitus. Qñq̃ pro dãno poniẽ. Pacu. Patior facile iniuriã: ſi eſt vacua cõtumelia. Hinc iniurior: ⁊ iniurius: qui alicui iniuriã fa

Matt. cit: ⁊ iniurioſus: cõtumelioſus. ¶ Mattheus. c. v.

Omnis q iraſciẽ frĩ ſuo: re⁹ erit iudicio. Qui ãt dixerit fratri ſuo racha: reus erit cõſilio. Qui aũt dixerit fatue: reus erit gehennę ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare: ⁊ ibi recordatus fueris: quia frater tuus habet aliquid aduerſum te: relinque ibi munus tuum ante altare: ⁊ vade prius recõciliari fratri tuo ⁊ tunc veniens offeres munus tuum.

¶ Mattheus capitulo. vi.

Si. n. dimiſeritis hoĩb⁹ peccata eorũ: dimittet ⁊ vobis pater veſter cęleſtis delicta veſtra. Si aũt nõ dimiſeritis hominib⁹: nec pr̃ veſter dimittet vobis peccata veſtra. ¶ Mattheus capitulo. xviij.

Accedens Petrus ad Ieſum dixit. Dñe quotiẽs peccabit in me frater meus: ⁊ dimittã ei? vſq̃ ſepties? Dicit illi Ieſus. Non dico tibi vſq̃ ſepties: ſed vſq̃ ſeptuageſies ſepties. ¶ Lucas cap. vj. Lucas

Dimittite: ⁊ dimittemini. Date: ⁊ dabitur vobis. Menſuram bonam: ⁊ confertam: ⁊ cogitam: ⁊ ſuperfluentem dabunt in ſinum veſtrũ. Eadẽ menſura qua mẽſi fueritis remetietur vobis.

¶ Aug. ſup ps. cij. ⁊ hr̃. xi. q. iij. Qui iuſtus. Aug.

Qui iuſt⁹ eſt: ⁊ iniuſte maledicit: pmium illi redditur.

¶ Aug. in home. ⁊ hr̃. xiiij. q. v. Forte aliqs.

Forte aliqs cogitat ⁊ dicit: multi ſunt Chriſtiani diuites auari: cupidi: nõ hẽo peccatũ: ſi ſuum illis abſtulero: ⁊ pauperibus dedero. Vñ enim illi nil boni agunt: mercedem haberẽ potero. Sed hmõi cogitatio a diaboli calliditate ſuggeriẽ: nam ſi totum turbat pauperib⁹ quod abſtulerat: addit potius peccatum: q̃ minuat.

¶ Auguſtin⁹ de verbis dñi tractatu. xxxv. ⁊ habetur. xiiij. q. v. Nolite.

Nolite velle elemoſynas facere de fęnore ⁊ vſuris.

¶ Augu. ⁊ habetur ibidem. Immolans.

Immolans ex iniquo oblatio eſt maculata: dona iniquorũ non probat altiſſimus: nec reſpicit in oblationib⁹ iniquorũ: nec in multitudine ſacrificiorũ eorũ propitiabiẽ peccatis. Qui offert ſacrificiũ de ſubſtantia pauperis: quaſi qui victimat filiũ in cõſpectu patris ſui: panis egentiũ vita pauperis eſt. Qui defraudat illum homo ſanguinis eſt. Qui effundit ſanguinem: ⁊ qui fraudem facit neceſſario fratres ſunt.

¶ Augu. de verbis domini: tractãs illud apoſtoli. Donantes vobiſmetipſis.

Dicit dominus dimitte: ⁊ dimittetur tibi: ſi ego prior dimiſi: dimitte illis poſtea: nam ſi non dimiſeris reuocabo te: ⁊ quicquid dimiſeram replicabo tibi.

¶ Hieronymus lib. iij. ſuper Matthei. Si peccauerit in te frater tuus. Hiero.

Nos in dei iniuria benigni ſumus: ⁊ in noſtris contumelijs exercemus odia.

¶ Idem ſuper illud. Si non remiſeritis de cordibus veſtris.

O formidoloſa ſententia: ſi parua fratribus non dimittimus magna nobis a deo non dimittentur.

¶ Ambroſius libro de officijs: ⁊ habeẽ. xiiij. q. v. Deniq̃. Ambro.

Deniq̃ ſi non poteſt ſubueniri alteri: niſi alter lędatur: cõmodius eſt neutrũ iuuari: q̃ grauari alterũ. Ideoq̃ in cauſis pecuniarijs interuenire non eſt ſacerdotale: in quibus non põt fieri: quin alter lędatur frequenter: qui vincitur: quoniã interceſſoris beneficio ſe victũ arbitratur. Sacerdotes eſt igitur nulli nocere: prodeſſe velle omnibus. ¶ Ibidem.

Qui nõ repellit a ſocio: ſi poteſt: iniuriam: tam eſt in vitio: q̃ ille qui infert.

¶ Gregorius ianuario epiſcopo: ⁊ habetur xxiij. q. iiij. Inter querellas. Grego.

Nil te cogitare de cęleſtibus oſtendis: ſed terrenam te habere conuerſationem ſignificas: dum pro vindicta proprię iniurię: quod ſacris regulis prohibetur: maledictionem anathematis intuliſti.

Joan. Chryſo. ℭ Joã. Chryſo. ſuper illud Mattheí. v. Qui dixerit fratri ſuo Fatue.

Parua verba multotiens homicidiũ perpetrauerunt: ⁊ ciuitates integras euerterũt: nunq̃ paruũ eſtimes: fratrẽ ſtultũ vocare: auferens ei prudentiã: ⁊ intellectũ quo homines ſumus: ⁊ ab irrationabilibus diſtam⁹.

ℭ Idem ſuper Mattheum.

Quicqd a quodlibet bonũ paſſi fuerim⁹ iniuſte: aut remiſſionẽ accipiemus oĩum peccatorũ: aut ſi tanta in nobis delicta non fuerint: clarioribus honorabimur coronis ibidem. ℭ Ibidem.

Si vindicar̃ vis ſile: ⁊ funeſtã ei dediſti plagã. ℭ Ibidẽ.

Diſcam⁹ exẽplo xp̃i nr̃as iniurias magnanimiter ſuſtinere. Dei aũt iniurias: nec vſq̃ ad auditũ ſufferr̃. Nã ſi in iniurijs p̃prijs patiẽtiã tenere laudabile ẽ: in

Iſidor⁹ iurias aũt dei ſuſtinere nimis impiũ eſt. ℭ Iſidor⁹.

Iniuria eſt vbo: vel facto cũ aliquo iniuſte agere: exprobrare eſt in faciem maledicere.

Caſſio. ℭ Caſſiodo. ſup illud pſal. Conculcauerunt.

Grauiſſimum genus iniurie eſt: vſq̃ ad pedes contumelię peruenire.

Raba. ℭ Rabanus ſup illud Matt. v. Gaudete: ⁊ exultate.

Neſcio qs noſtrũ poſſit implere: vt laceret opprobrijs fama nr̃a: ⁊ exultem⁹ in dño. Eleganter. n. in quodam volumine legimus: q̃ ſi non q̃ras gloriam: tñ dolebis

Seneca quũ ingloriꝰ fueris. ℭ Seneca in ꝓuerbijs.

Viri boni eſt ſcire pati nec facere iniuriã. ℭ Ibidẽ.

Difficile eſt iniuriã conuenire cũ patientia. ℭ Ibidẽ.

Cicero Iniuriarũ remedium eſt obliuio.

ℭ M. T. Cicero lib. i. rhetoricorum.

In oĩ iniuria multũ intereſt: vtrũ ꝑturbatiõe aĩ: an ꝯſulte fiat. Perturbatio plerũq̃ breuis ẽ: ⁊ ad tp̃s. Ideo leuiora ſunt: q̃ repentino motu accidunt: q̃ ea q̃ p̃meditata inferuntur. ℭ Idem li. officiorũ.

Qui non defendit: nec obſiſtit iniurię ſi põt: tam eſt in vitio: q̃ ſi parentes: aut amicos aut patriam deſerat.

ℭ Idem lib. officiorum.

Nec vero rei familiaris amplificatio nemini nocens vituperãda: ſed fugienda iniuria ſemꝑ eſt. ℭ Ibidẽ.

Cũ aũt duobus modis. i. aut vi: aut fraude fiat iniuria. Fraus q̃ſi vulpecule: vis leonis vr̃ vtrunq̃ ab homine alieniſſimũ eſt. Sed fraus odio digna maiore. Totius aũt iniuſticię nulla capitalior eſt: q̃ eorũ qui quũ maxime fallũt: id agũt: vt viri boni videantur.

Salu. ℭ Saluſtius Catilinarius.

Nulli mortaliũ iniurię ſuę paruę videnẽ. Multi eas grauius ęquo habuere. ℭ Idem in iugurtha.

In omni certamine qui opulẽtior eſt: etiã ſi accipit iniuriam: tamen quia plus poteſt: facere videtur.

Uale. ℭ Ualerius maximus lib. iiij.

Mari. Speciosius aliquanto iniurię beneficijs vincunẽ: q̃ mutui odij pertinacia penſantur.

A. gelli⁹ ℭ Aulus gelius noctium at. lib. xviij.

Veterem ferendo iniuriam: vites nouam.

Ariſto. ℭ Ariſtoteles lib. i. ethicorum.

Iniuriam pati melius eſt: q̃ alteri nocere.

L. apu. ℭ Lucius Apuleius de dogmate Platoniſ.

Sapientẽ perfecte eſſe non poſſe: dicit Plato: niſi Cęterio ingenio p̃ſtet: ⁊ artibus: ⁊ potẽtię partibus imbutus ſit: deniq̃ ſapiens: nec in ſecũdis rebus effertur: nec ꝯbitur in aduerſis: quũ ſe ornamẽtis ſuis ita inſtructũ ſciat: vt ab his nullaui ſegregeẽ: hunc talem nõ ſolũ inferre: ſed nec qdẽ referre oportet iniurias.

Laerti⁹ ℭ Laertius dioge. de vita ⁊ moribus phoꝝ.

Iniuria iniuſte irrogata eius eſt infamia: qui facit.

Juue. ℭ Iuuenalis Satyra. viij.

Curandum in primis ne magna iniuria fiat.

Fortibus: ⁊ miſeris: tollas licet omne: quod vſq̃ eſt

Auri atq̃ argenti: ſcutum gladiumq̃ relinques.

Et iacula: ⁊ galeam: ſpoliatis arma ſuperſunt.

Quod modo propoſui non eſt ſententia verum

Credite me vobiſ folium recitare Sybillę.

ℭ Iuuenalis Satyra. xij.

Vindicta.

Nemo magis gaudet: q̃ femina.

ℭ Ouidi. in ep̃la Helenę ad paridem. Ouidi⁹

Vtilis interdum eſt ipſis iniuria paſſis.

ℭ Propertius lib. iij. Elegia. vij. Prop.

Non eſt certa fides: quã non iniuria verſat.

INiuſtitia grę. αδικια. α. ę. ⁊. αδικος. ου. o. iniuſtus dicitur. Eſt aũt iniuſtitia: per quã aliena ſinguli cõtra leges retinent. ſm Ariſtotelẽ lib. i. Rhetoricorum.

Iniuſtitia eſt duplex. ſ. Illegalis oppoſita iuſtitię legali: alia ſm inequalitatẽ ad alterũ. Prima eſt gñalis intentione. ⁊ ſpecialis obiecto. Secũda vero eſt ſpecialis vtroq̃ modo. ex bea. Tho. ſc̃da ſc̃dę. q. lviij. ar. v.

Iniuſtitia ꝯria eſt iuſtitię. quã aliqui dicũt eẽ habitum aĩ cõi vtilitate ꝯſeruata dignitatẽ ſuã cuiq̃ tribuẽtem.

De hac materia vide infra in iuſtitia.

INNOCENTIA grę. ακακια. α. ę. ⁊ ακακος. ου. o. i. innocens diciẽ. Eſt aũt innocentia puritas animi oẽm iniurię illationẽ abhorrens. ſm Ciceronem lib. officiorum.

Innocentia integritas eſt. Sicut nocẽtes ꝓprie dicunẽ: q iniuriã: aut maleficiũ cõmiſerũt: ⁊ a noceo vbo: qđ eſt obſum: ⁊ a maleficio nõ abſtineo. Ita innocẽtes dicunẽ: q ab oĩ iniuria: ⁊ maleficio abſtinent. Inde fit innocẽter aduerbiũ: ⁊ inocuũ: qđ mõ actiue capitur. Uirg. Litusq̃ rogam⁹ innocuũ. Aliqñ paſſiue: p̃ eo cui nõ noceẽ. Uirg. Sedere carinę omnes innocue. ℭ Dauid p̃s. xxiij. Dauid

Innocẽs manib⁹: ⁊ mũdo corde: q nõ accepit ĩ vano aĩam ſuã: nec iurauit in dolo ꝓximo ſuo. Hic accipiet benedictionẽ a dño: ⁊ miſericordiam a deo ſalutari ſuo.

ℭ Auguſtinus de vera innocentia. Aug.

Eam deus innocentiam ꝓbat: qua homo non metu pęne fit innocens ſed amore iuſtitię. Nam qui timore non peccat: quãuis non noceat: cui vult nocere: ⁊ abſtineat ab iniquo opere: reus tamen fit ſola voluntate.

ℭ Aug. ⁊ hr̃. xxiij. q. v. Nõ eſt.

Nõ eſt innocẽtię parcẽdo ſinere: vt in malũ grauꝰ incidaẽ: ꝑtinet ergo ad innocẽtis offm̃: ñ ſolũ nemini malũ inferre: verũ ẽt cohibere a peccato: vel punire peccatũ: vt aut ipſe q pũiꝰ odio hr̃ corrigaẽ experimento: aut alij terreanẽ exẽplo. ℭ Idẽ ſup p̃s. xxxviij.

Vera inocẽtia ẽ: vbi itegritas ẽ ſine pctõ: vbi ditio ẽ ſine dubito flagellũ ſine merito. ℭ Idẽ. xiiij. đ ci. đi. c. 27.

Cibus aderat ne eſuriret: pot⁹ ne ſitiret: lignum vitę: ne eũ ſenectus diſſolueret: nihil tñ corruptionis in corpore vllas moleſtias vllis eius ſenſibus ingerebat.

ℭ Hiero. ſup illud Matt. Quicunq̃ humiliauerit ſe ſicut paruulus. Hiero.

Sicut paruulus nõ pſeuerat in iracũdia: ñ ięſus meminit: ñ videns pulchrã mulierẽ delectaẽ: non aliud cogitat: ⁊ aliud loqẽ: ſic ⁊ nos: niſi talẽ habuerim⁹ innocẽtiã: ⁊ aĩ puritatẽ: regna cęloꝝ nõ poterimus intrare.

ℭ Ambro. li. de offi. ⁊ hr̃. xiiij. q. v. deniq̃ ſi. Ambro.

Innocẽs credit oĩ vbo. Nõ vituperãda facilitas: ſed laudãda bonitas: hoc ẽ innocẽtẽ eẽ: ignorare qđ noceat: ⁊ ſi circũſcribiẽ ab aliquo de oĩbus tñ iudicat: qui ſidẽ eẽ in oĩbus arbitraẽ. ℭ Ambro. in exameron.

Innocẽtia ⁊ integritas leui ſorde violaẽ aſperſa: ⁊ gratię ſuę munus amittit. ℭ Idem de officijs lib. ij.

Vitam beatam efficiunt tranquilitatis cõſcientię: ⁊ ſecuritas innocentię. ℭ Grego. moralium lib. ij. Grego.

Sic viri vt accuſatorẽ exterius non timerẽ. Uti nam ſic vixiſſem: vt intra meipſum accuſatorẽ ꝯſcientiã non haberẽ. ℭ Bernardus ſuper can. Ber.

Immedio chris eſt titulus ỽtutis: inter prauos viuere bene: ⁊ inter malignātes innocētię retinere cādorem: ⁊ moꝝ lenitatē. ¶ Idē ſup cant. ſermone. xlv.

Sed ſi qs innocētiā retinet: ⁊ nihilominꝰ humilitatē iū/git: nōne is tibi videtur geminū animę poſſidere decorum: Rara auis in terris: aut ſanctitatē non perdere: aut humilitatem ſanctimonia non excludit: ⁊ ideo beata quę vtrunqꝫ retinuit.

Lactā. ¶ Lactan. firmia. lib. vj. diui. inſti.

Nihil. n. ſancta ⁊ ſingularis illa maieſtas aliud ab homine deſiderat: qꝫ ſolā innocentiā: quā ſi quis obtulerit deo ſatis pie religioſeqꝫ litauit.

¶ Idem lib. vij. c. xxj.

Tanta eſt vis innocentię: vt ab ea ignis ille refugiat innoxius: qui accipit a deo hanc poteſtatem: vt impios vrat: iuſtis obtemperet.

Cicero ¶ M. T. Cicero lib. officiorum.

Atqꝫ etiam hoc preceptum officij diligenter tenendum eſt: ne vnqꝫ innocentem iudicio capitis arceſſas. Id enim ſine ſcelere nullo pacto fieri poteſt.

Plau. ¶ Plautus in Amphytrione.

Quę non deliquit decet audacem eſſe: confidenter pro ſe: ⁊ proterue loqui.

Dantes ¶ Dantes paradiſi canti. xxviij.

Fede ⁊ innocentia ſon repente
Selo ne pargoletti poi ciaſcuna
Pria fuge che le guancie ſien coperte.

INQVISITIO grece ἐπιζήτησις. ιος. ἡ. ⁊ ἐπιζητητής. ου. ὁ. Inqſitor dicitur. Eſt autem inquiſitio alicuius criminis manifeſti: ſaltem per famam: ex bono ⁊ ęquo iudicio competentis canonice facta inueſtigatio: ſꝫ Hoſtienſem.

Inquiſitio a quęro deducitur: vnde ēt qſtores: vel qſitores: qui a populo creati capitalibꝰ rebus ꝑerāt. Uir. Quęſitor Minos vrnā mouet. Quid aūt qrere ſit: ⁊ aliqua ab eo deriuata: vide infra in Quęrere.

Eſdre ¶ Eſdrę ſecundi. c. viij.

Virtus dn̄i erit cū eis qui inquirunt eum in oi affectu.

Dauid ¶ Dauid pſal. xix.

Hi in curribus: ⁊ hi in equis: nos aūt in noie dei noſtri

Iſaias inuocabimus. ¶ Iſaias. c. lv.

Quęrite dn̄m dū inueniri pōt: inuocate eū dū prope eſt. Derelinquat impius viā ſuā: ⁊ vir iniquus cogitationes ſuas ⁊ reuertatur ad dn̄m: ⁊ miſerebitur eius: ⁊ ad deū noſtrū qm̄ multus eſt ad ignoſcendum.

Matt. ¶ Matthę. c. vj.

Petite: ⁊ dabit̄ vobis: qrite: ⁊ inuenietis: pulſate: ⁊ aperiet̄ vobis. Ois. n. qui petit accipit: ⁊ q qrit inuenit: ⁊ pulſanti apiet̄? aut qs eſt ex vobis hō: quē ſi petierit filiꝰ ſuus panē: nunqd lapidē porriget ei? aut ſi piſcē petierit: nunqd ſerpētē porriget ei? Si ergo vos quū ſitis mali noſtis bona data dare filijs vr̄is: q̄to magis pr̄ veſter q in cęlis eſt dabit bona petētibus.

Paulus ¶ Paulus ad Coloſſenſes. c. iij.

Omne quodcunqꝫ facitis in verbo: aut in opere: omnia in nomine domini noſtri Ieſu chriſti gratias agētes deo: ⁊ patri per ipſum.

Augu. ¶ Augu. ſuper pſal. ciiij.

Quęrite faciē eius ſemp. Si ſemp qrit̄: qn̄ inuenit̄? An ſemp dixit in tota vita: q̄ hic viuit̄. Ex quo hoc debere nos facere cognouimus: qm̄ ⁊ inuētus qrēdus eſt. Id deū inuenit deus. ſed adhuc eū qrit ſpēs. Charitas aūt: ⁊ inuenit eū per fidē: ⁊ eū quęrit hr̄e per ſpē vbi tūc ſic inuenit̄: vt vltra nō qrat̄. Forte cum facie ad faciē eū viderimus ſicuti eſt: adhuc ꝑquirendus erit: ⁊ ſine fine quęrendus. Quia ſine fine amandus.

¶ Augu. ſuper Ioannem.

Quęramus inueniēdū: qramus inuētū: vt inueniēdus quęrat̄. Occultus eſt: vt inuētus quęrat̄ imēſus eſt.

¶ Idem de ciuitate dei.

Si homo ita creatus eſt: vt per id qđ in eo ꝑcellit attingat aliud qđ cūcta ꝑcellit. i. vnū verū optimum ſine quo nulla natura ſubſiſtit: nulla doctrina inſtruit: nullus vſus expedit: ipſe quęrat̄ vbi nobis ſecura ſunt omnia: ipſe cernatur vbi nobis oia certa ſunt: ipſe diligatur: vbi nobis recta ſunt omnia.

¶ Gregorius lib. xxvij. moralium. Grego.

Quęrite dn̄m dū inueniri pōt: modo non videtur dominus ⁊ prope eſt. In iudicio vocabitur: ⁊ ꝑpe nō erit: nec dū in iudicio apparuit: ⁊ ſi quęratur inuenitur. Nam miro modo cum in iudicio apparuerit: ⁊ videri poteſt: ⁊ inueniri non poteſt. Io. chr.

¶ Io. chry. ſup illud. Mat. xiij. Et vēdit vniuerſa.

Si nō vendideris omnia: nec emes ⁊ ſi animā nō habueris ſollicitā: ⁊ qrētē nō inuenies. Dico. n. opꝫ adeſſe ⁊ a vitę huius negocijs abeſſe: ⁊ vigilantem eſſe.

¶ Bernadus de diligendo deo. Ber.

Nemo te dn̄e quęrere valet: niſi qui priꝰ inuenerit. Uis ergo inueniri: vt quęraris? qrit: vt inuenieris? Potes quęri ⁊ inueniri: nec tamen preueniri.

¶ Idem ſermone. xxiiij.

Si volumus fruſtra quęrere dn̄m: qramus veraciter: qramus frequēter: quęramus perſeueranter: vt nec qramus pro illo aliud: nec cū illo aliud: ſed nec ab illo ad aliud conuertamur. Facilius enim eſt cęlum ⁊ terram tranſire qꝫ vt ſic quęrens nō inueniat: ſic petens non accipiat: ⁊ ſic pulſanti non aperiatur.

¶ Bernar. de. xij. gradibus humilitatis.

Inquirimus veritatē in nobis in ꝑximis: ⁊ ſui natura in nobis: noſmetipſis dijudicādo: in ꝑximis: eoꝝ malis cōpatiendo: in ſui natura: mūdo corde cōtēplādo.

INſenſibilitas: grę. ἀναισθησία. ας. ἡ. ⁊ ἀναίσθητος. ου. ὁ. inſenſibilis ⁊ inſulſus dicitur.

Inſenſibilitas eſt vitiū: quo ꝑtermittunt̄ neceſſaria vitę cōtra rōnem: ideo eſt peccatū: ex. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. cxlij. ar. j. A ſenſu venit ſenſibilitas: ⁊ ſenſibile: qđ ſignificatiuā id qđ ſentit: qꝫ quod ſentitur. Item ſenſificum: quod ſenſus cauſam pręſtat.

INſipientia grę. ἀφροσύνη. ης. ἡ. ⁊ ἄφρων. Inſipiens dicit̄. Et eſt idē quod ſtultitia: ⁊ contrariatur ſapientię. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. lxxxxvj. ar. j.

INſtabilitas grę. ἀβεβαιότης. ητος. ἡ. ⁊ ἀστατος. inſtabilis dr̄. Eſt aūt inſtabilitas mutabilitas loci: vel propoſiti. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. xxxv. ar. iiij.

INſtans grę. ἐνεστώς dr̄. Eſt aūt duplex inſtans. ſ. vnū ſequēs mobile idē numero realiter differēs ratione: ⁊ aliud cōtinuans tēpus: nō idē: ſed habens cū eo: ex. b. Tho. Opuſculo de inſtantibus. c. iij. col. vij.

INſtantia eſt ꝑpoſitio propoſitioni contraria: ſm Ariſtotelem lib. ij. priorum.

INtellectus grę. σύνεσις. ιος. ἡ. ⁊ νοέω intelligo dicitur. Eſt aūt intellectus vis animę: quę inuiſibilia ꝑcipit. ſm Augu. lib. de ſpiritu ⁊ anima.

Intellectꝰ eſt habitꝰ ꝑncipioꝝ: ſm Ariſto. li. vj. ęthicoꝝ.

Intellectus eſt habitus circa principia intelligibilia: ſꝫ eundem lib. magnorum moralium.

Intelligentia eſt per quam animus ea proſpicit quę ſūt ſm Ciceronem lib. Rhetoricorum.

Intelligentia proprie ſignificat actum intellectus: ⁊ aliquando ſignificat ſubſtantias ſeparatas: ſcilicet angelos: ſm. b. Tho. prima parte. q. lxxix. ar. iiij. .do

De hac mā vide in anima: ⁊ in arbore de anima ſupra.

INtēperātia g̃. ἀκολασία. ας. ἡ. ⁊ ἀκόλαστος. ου. ὁ. intēperatus dicitur. Eſt autē intemperans ille qui omni voluptate potitur: nec vlla ſe abſtinet:

Inſenſibilis vero eſt: qui omnes fugit inſtar agreſtium ſm Ariſtotelem. lib. ij. ęthicorum.

Inuidia eſt triſtitia de bono alieno quo triſtatur quadrupliciter.

- Quum quis dolet de bono alterius inquantũ ex eo timetur nocumentum: vel ſibi ipſi: vel alijs: De qua Gregorius .xxij. moralium ait. Euenire plerunqȝ ſolet: ⁊ reliqua. Uide infra in tractatu de inuidia
- Quũ triſtamur de bono alteri⁹: ex eo ꝙ nobis deeſt bonũ: qđ ali⁹ habet. Et hoc eſt proprie zelus: vt dicit phus. ij. Rhetoricoꝝ: ⁊ eſt laudabilis ſi ſit circa honeſta. Si aũt ſit đ bonis tpalib⁹: pōt eē cũ peccato: ⁊ ſine pctō. q. xxxvj. ar. ij.
- Quum quis triſtatur bono alterius: inquantuȝ ille qui accidit eſt eo indignus. Et talis triſticia: quia eſt de diuitijs: ⁊ alijs quę dignis ⁊ indignis euenire poſſunt vocatur a philoſopho νεμεσις nemeſis: lȝ apud Ariſtotelem approbata: prohibita tamen chriſtiana religione.
- Quũ quis triſtatur bono alteri⁹ inquantum eũ excedit in bōis ⁊ hoc ꝓprie eſt inuidia: ⁊ ſemꝑ mala: Quia dolet eo quo eſt gaudendũ ⁊ eſt peccatuȝ.
  - Mortale ſemper: ⁊ ex genere ſuo quando adeſt conſenſus rationis: qꝛ directe opponiť charitati ꝓximi. q. xxxvj. ar. iij.
  - Vēiale. qñ ē in ſola ſenſualitate ñ acceděte ꝯſenſu rōnis: vt ſunt ꝑmi motus qui ēt ſť in viris ꝑfectis. q. xxxvj. ar. iij.
  - Capitale quia ex ex ea oriuntur.
    - Suſurratio. Qñ qs q̄rit minuere gloriã alteri⁹ in occulto.
    - Detractio. Qñ qs q̄rit aperte gloriã alterius minuere.
    - Exultatio in aduerſis ꝓximi.
    - Aflictio in ꝓſperis proximi.
    - Odiũ q̄ nō ſolũ qs triſtať de ſuperexcellētia alteri⁹: ſȝ vlterius vult ſimplr̃ eius mala.

Ex. b. Tho. ſcđa ſcđę.

q. xxxiiij. ar. vj.

INVIDIA grę. φθονος. ου. ο. τφθονερος. ου. ο. Inuidus dicitur. Eſt autē inuidia triſtitia de bonis alienis ſm Jo. dama.
Inuidia eſt odium fęlicitatis alienę ſm Hugonē lib. ij. de ſacramentis: ⁊ Augu. ſuper pſal. conuertit cor eorum.
Inuidia eſt triſtitia in apparenti fęlicitate alicuius: ſm Ariſtotelem lib. ij. Topicorum.
Inuidia eſt triſtitia de bono alterius: inquantuȝ ęſtimatur diminuere gloriam propriam: ſm bea. Tho. ſcđa ſecundę. q. xxxvj. ar. j.
Inuidētia eſt ęgritudo ſuſcepta pp alterius res ſcđas q̄ nihil noceāt inuidēti. Na ſi qs doleat eius rebus ſecũdis: a quo ipſe lędať nō recte dicitur inuidere. Ut ſi Hector Agamēnō. ex Cice. lib. Tuſcu. q̄ſtio.
Inuidia ab inuidētia ſic differt: ꝙ inuidia nō ſolũ ad eũ qui inuidet: ſed ēt ad eũ qui inuideť referri pōt. Inuidētia vero in eũ demũ cadit: qui inuidet. Uel inuidia eſt actus inuidēdi: inuidentia ipſa ęgritudo.
Inuidia dr̃ a nimis vidēdo: ꝙ minus intuemur formam illius de cui⁹ fęlicitate ſum⁹ ſolliciti. deberet āt hoc verbũ regere accuſatiuũ: quēadmodum: ⁊ video: verꝫ cōſuetudine prohibemur? vt inquit Cice. Horati⁹ tñ ius ſuũ retinens audacius dixit Inuideor.
Ego cur acquirere pauca
Si poſſũ inuideor: Dicim⁹ ꝓterea inuideo tibi hāc rē. Vir.
Liber pampineas inuidit collibus vmbras
Ab inuideor paſſiuo fit inuiſus: hoc ē odio habit⁹. Et inuidus ⁊ inuidioſus q̄ ſic differũt: qꝛ inuidus eſt q actu alicui inuidet. Inuidioſus q morbo inuidētię laborat: Inuidia aliqñ pro odio poniť. Quintilianus. Ne ei tot ſcelerū cōmemoratione concitarem inuidiam hinc inuidioſum pro inuiſo: ⁊ odioſo ponimus.

Job. ℭ Job. c. v.
Paruulum occidit inuidia.

Prouerbiorũ ℭ Prouerbiorum. c. xxiij.
Ne comedas cum hoīe inuido: ⁊ ne deſideres cibos ei⁹.

Iſaias ℭ Iſaias. v.
Veh vobis qui dicitis bonum malum.

Paulus ℭ Paulus ad Galath. v.
Non efficiamini inanis glorię cupidi: inuicem prouocātes: inuicem inuidentes.

Augu. ℭ Aug. de verbis dñi ſup Mattheũ:
Inuidia eſt filia ſupbię: ſed iſta mr̃ ſupbia neſcit eſſe ſterilis: Ubi fuerit ꝯtinuo parit ſuffoca mr̃em: ⁊ non erit filia. ℭ Idem de doctrina chriſtiana.
Inuidia vitium diabolicũ: quo ſolo diabolus eſt reus: ⁊ inexpiabiliter reus. Non enī diabolo dicitur: vt dãneť: adulterium commiſiſti: furtum feciſti: villaȝ alienam rapuiſti: ſed homini ſtatum inuidiſti.
ℭ Idem ſuper Joannem.
Tolle inuidiam: ⁊ tunc eſt: quod habeo: tolle inuidiam ⁊ meum eſt: quod habes.
ℭ Idem de conflictu vitiorũ ⁊ virtutũ.
Inuidia dicit in quo enī minor illis es? cur ergo ęqualis vel ſuperiores: multa vales quę ipſi nō valent. Nō igiť teraut ſuperiores: aut ęquales eſſe debent. Fraterna concordia respondet. Si cęteros virtutibus antecellis tutius in loco infimo temetipſum conſerua. Semper enim de alto peior ruina eſt.
ℭ Idem ſuper Geneſim lib. iij.
Inuidia ſeqtur ſuperbiã: non ꝓcedit: Nō enim cã ſuperbiendi eſt inuidia: ſed cã inuidendi eſt ſupbia. Quum enim ſupbia ſit amor ꝓprię excellētię: inuidia vero ſit odium fęlicitatis alienę: quę vñ naſcať ſatis in ꝓmptu eſt. Amādo enim quiſqȝ excellentiã ſuaȝ vel paribus inuideat ꝙ ei coequanť: vel inferioribus ne coequenť: vel ſuperioribus: ꝙ nō eis coequanť. Supbiendo ergo inuidet: non inuidēdo: quiſqȝ ſupbus ſit.

Hiero. ℭ Hieronymus ad Demetriadem.
Olo te quid delectationis ꝓſtat inuidia? quę ſecretis quibuſdã conſcientię vngulis liuor ipſe diſcerpat: ⁊ alienam fęlicitatem eius tormentum facit.
ℭ Ambroſius lib. de officijs.
Inter improbũ: ⁊ inuidum hoc intereſt: improbus ſuo delectatur bono: inuid⁹ torqueť alieno. ille diligit mala: hic bona odit. ℭ Grego. v. moralium.
Inuidere nō poſſum⁹: niſi eis quos nobis in aliq̄ meliores putam⁹. Paruul⁹ itaqȝ ēq inuidia occidiť: qꝛ niſi inferior ipſe exiſteret: de bono alterius nō doleret.

¶ Ibidem.
Nil letari de propriis libet: quia tabeſcentem mentem ſua pena ſauciat: quã felicitas torquet aliena: ⁊ quã to operis in altum fabrica ducitur tanto fundamentũ mentis liuore profundius ſuffunditur: vt quo alij ad meliora properant eo ipſo deterius ruat.

¶ Idem. v. moralium.
Tanto quis inuidet alijs bona preſentia: quanto minus ea ipſe contempſerit. ¶ Gregorius. v. moralium.
Dum electi proficiunt: reprobi ad rabie furoris excitantur ⁊ bona naſcentia q̃ volunt imitari: proſequũtur.

¶ Gregorius moralium. xxxij.
Euenire plerumq; ſolet: vt non amiſſa charitate: etiam inimici ruina nos letificet: ⁊ rurſus eius gloria ſine inuidię culpa contriſtet. quia per hoc quoſdam bene erigi credimus: ⁊ proficiente illo plerosq; opprimi formidamus. ¶ Io. Chryſo. ſuper pſal.

Joan. Chriſo. Inuidia ignis inextinguibilis eſt: etenim ſicut tinea comedit veſtimentũ: ſic ⁊ inuidia eum qui zelatur pſumit.

¶ Idem ſup illud Mat. xi. Indignati ſunt.
Quemadmodum columna ſi recta fuerit accepto pondere amplius confirmatur: ſi autem modice obliquata fuerit: non ſolũ non confirmatur: ſed amplius vadit ad latus: ſic ⁊ cor hominis: ſi fuerit rectũ: videns opera viri inſtũ audiens doctrinam ſapientię eius amplius cõfirmatur. Sed ſi cor peruerſum fuerit, nõ ſolum non confirmatur: ſed mag. s ad inuidiam excitatur: ⁊ magis peruertitur.

¶ Idem ſuper Mattheum.
O inuidia q̃ ſemper ſibi eſt inimica. Nã q inuidet ſibi quidẽ ignominiã facit: illi cui inuidet gloriam parit.

Iſido. ¶ Iſidorus in Syno.
Inuidia cuncta bona deuorat ardore peſtifero. Inuidia animę linea ſenſum comedit: pectus vritmentẽ affligit: cor hominis quaſi quedam peſtis depaſcit.

Caſſio. ¶ Caſſiodorus li. i. epiſtola. vnj.
Quicquid ex inuidia dicitur: veritas non putatur.

¶ Idem lib. vi. epiſtola. xxij.
Maiori cura tractanda ſunt vnde inuidia plus timet.

¶ Idem lib. x. epiſtola. xi.
Profecto quidem proxima eſt indubitanter inuidia. Inuidia melius tolerantia vincitur quę cõtentione ſemper augetur.

Boeti. ¶ Boetius de ſcolaſtica diſciplina.
Inuidia: ſi tamen quid adueneritit vt in diſcedo: grati vita eſt. Simplex vo ẽ proprij autoris pſumptiua. ¶ Ibidẽ.
Ab optimo longe inuidia relegata eſt.

¶ Idem lib. diuiſionum.
Nullus liuor inuidię debet obfuſcare obliquato morſibus detractionis illud quod arduum eſt in natura: ⁊ digeſtum eſt ad legentium vtilitatem.

Alanus ¶ Alanus de contemptu naturę.
Inuidia quod monſtruoſius monſtrum: aut quod dãnoſius damnum: quę culpabilior culpa: q̃ pęnalior pęna: Hęc eſt erronęę cęcitatis abyſſus: humane mentis infirmus cõtentionis ſtimulus corruptioſis eculeus. Qui ſunt inuidię motus: niſi humanę trãquillitatis hoſtes: mandanę tentationis ſatellites: animi laborantis vigiles hoſtes: alienę felicitatis excubię.

Proſp. ¶ Proſper in lib. qui dicitur via regia.
Inuidia cuncta virtutum culmina cõcrematicuncta bona peſtifere deuorat.

¶ Idem lib. iij. de vitijs ⁊ virtutibus.
Inuidia in ſuum autorem reciproca eſt: de bono alterius tabeſcentis animi cruciatus.

Seneca ¶ Seneca epiſtola. xvj.
Inuidiam effugies: ſi te nõ ingeſſeris oculis: ⁊ ſi bona tua non iactaueris: ſi ſcieris in ſinu gaudere.

¶ Idem li. xiij. epiſtola. i.
Nemo eorum qui in repu. verſantur: quos vincat ſed a quibus vincatur aſpicit.

¶ Idem lib. de beneficijs.
Cauere magis amicorum inuidiã q̃ inimicor: inſidias oportet. ¶ Idem in prouerbijs.
Si non inuideris maior eris. Nã qui inuidet minor eſt. Scito quid eſt inuidia. Dolor eſt animi et alterius cõmodis. Scito etiam: ⁊ illud. Quod nulli inuidet vir bonitate preditus.

¶ Idem lib. de tranquillitate animi.
Alit liuorem infelix inertia: ⁊ omnes deſtrui cupiunt q̃ ſe prouehere non poſſunt.

¶ Idem lib. de Moribus.
Et ſi multos inimicos tibi faciat iniuria: multos tamẽ faciet inuidia. ¶ Ibidem.
Homo ſum: quomodo deuitabo ſecularium rerum inuidiam: Facilius eſt pauperi cõtemptum effugere: q̃ diuiti inuidiam. ¶ Ibidem.
Vtinam inuidi oculos haberent in omnibus ciuitatibus: vt de omnibus felicitatibus torquerentur. Nã quanta felicitũ ſunt gaudia: tanti inuidorum ſunt gemitus.

Ariſto. ¶ Ariſtoteles lib. ij. Rhetoricorum.
Similis inuidet ſimili. Si in hoc q̃ ſimilis vnus excedit aliũ: vnde vulgus odit vulgum: ⁊ figulus figulum.

¶ Idem lib. ij. Topicorum.
Inuidus eſt qui triſtatur de proſperitate bonorum.

¶ Idem lib. i. Methaphiſice.
Diuinum ens non inuidet.

Laerti. ¶ La. diogenes de vita ⁊ moribus phorum.
Malũ alienũ ne tuũ feceris gaudiũ: dicebat Socrates.

¶ Idem.
Felicitas ſemper ſubiecta ẽ inuidię. Sola ergo miſeria inuidia caret. Idem dicebat.

Cicero ¶ Cicero pro L. ucio Cornelio.
Eſt.n. huius ſeculi labes q̃dã: ⁊ macula virtuti inuidere.

¶ Idem philippicorum lib. xi.
Nemo alterius qui confidit virtuti inuidet.

¶ Idem Rhetoricorum lib. ij.
Ab Aphricano inuſtitia virtutem: viri gloriam glorioſa emulatione comparauit.

¶ Idem Rhetoricorum lib. iiij. Honorum.
O virtutis inuidia comes: q̃ bonos inſequeris plerũq; atq; a deo inſectaris.

Salu. ¶ Saluſtius in Iugurtha.
Meminiſſe debemus poſt gloriã inuidiã ſeq. ¶ Ibidẽ.
Difficile eſt inuidiam gloria vincere.

¶ Idem in Catilinario.
Plerumq; et opulentia inuidia vitur.

¶ Ibidem.
Semper in ciuitate quibus nulle opes ſunt bonis inuidentimalos extollunt vetera odere noua expectare ⁊ odio ſuarũ rerum omnia mutari ſtudent ⁊ turbatione atq; ſeditionibus ſine cura aluntur. Quoniã egeſtas facile ſine damno habetur.
Egregij ciues imitari bonos: q̃ inuidere bonis malũt.

Uale. Maxi. ¶ Ualerius maximus li. iiij. Titulo de amicitia.
Nulla tam modeſta felicitas: quę malignitatis dentes vitare poſſit.

Poggi. ¶ Poggius li. i. de vita Cyri: ex Xenophonte traducta.
Scio non nullos liuore ductos morbo animi obtemperaturos. Tamen memor nullam vnq̃ virtutem caruiſſe inuidia (malecenim eum eo agitur cui nullus inuidet) equanimiter feram eorum obtrectationem. Solent inuidi: ⁊ qui precipue ſuo ingenio diffidunt: niti quę preſtant impudentia: alios detrahendo obloquendoq; laceſſere: verum vtantur ſuo inſtituto ac moribus: modo id ſciant malitiam magnam partem veneni ſui bibere. ¶ Idem lib. ij. de vita Cyri.

Neq; enim pericula prębent inuidię locum vllum aduerſus eos: qui aut excellunt armis: aut laudem appetūt ſed diligunt potius: laudantq; tanq̃ ſocios laborum & communis vtilitatis propugnatores.

Q.cur. ℂ Quintus Curtius de geſtis Alexādri li. viij.

Alexander dixit inuidos homines nihil aliud eſſe: q̃ ipſorum tormenta.

Paulꝰ Oro. ℂ Paulus Oroſius de Ormeſta lib. iiij.

Quia inuidi atq; maligni vitioſo oculo vident q̄ vidēt & confuſi caligine nequitię in id caduntː vt minus videndo plus videant: quum tamē id quod eſt ita vt eſt videre non poſſint: in tantum enim captum cor obliquat inuidia: vt rectum natura non videat.

ℂ Phocilides.

μη φθονεις αγαθον εταροις. μη μωμον αναψις.
αφθονοι ουρανιδαι. και εν αλληλοις τελεθουσιν.
ου φθονεει μηνη πολυ κρεισσοσιν ηλιου αυγαις.
ου χθων ουρανιοις υψωμασι νερθεν εουσα.
ου ποταμοι πελαγεσσιν. αει δ᾽ ομονοιαν εχουσιν. i.

Ne inuideas bona ſocijs: ne maculam contrahas
Sine inuidia cęleſtes etiam inter ſe ſunt.
Non inuidet luna multo pſtantioribus ſolis radijs.
Non tellus cęleſtibꝰ altitudinibꝰ quā ſubter ipſe ſit.
Non flumina pelagis. Sed ſemꝑ cōcordia habent.

Perią. ℂ Periander.

μηδενι φθονει. i.
Nemini inuideas.

ℂ Idem.

ωσπερ η ερυσιβη ιδιον εστι πυρου νοσημα. i.
ουτως ο φθονος φιλιας εστιν αρρωστημα. i.
Quemadmodum rubigo propria eſt frumēti ęgritudo.
Sic inuida amicitię eſt infirmitas.

ℂ Idem.

ωσπερ ο ιος τον σιδηρον. ουτως ο φθονος ην
εχουσιν αυτην ψυχην εξαναψυχει. i.
Quemadmodum erugo ferrum: ſic inuidia
Animam illius in quo ineſt conterit.

ℂ Idem.

οσω γαρ αν φθονης. τοσουτω μειζονα συ γης
προξενος αγαθον τω φθονουμενω. i.
Quum magis vtiq; inuidebis: tanto maiorum fies cauſa bonorum inuiſo.

Heſio. ℂ Heſiodus.

και κεραμευς κεραμει κοτεει και τεκτονι τεκτων
και πτωχος πτωχω φθονεει. και αοιδος αοιδω. i.
Et figulus figulo iraſcitur: & lignario lignarius.
Et pauper pauperi inuidet: & poeta poetę.

Ex. i. epig. a. ℂ Ex primo epigrāmatum.

ο φθονος εστι κακιστον. εχει δε τι καλον εν αυτω
τηκει γαρ φθονεοντων ομματα και κραδιην. i.
Inuidia eſt peſſimum quid. Sed habet quodā pulchrum in ſe Conſumit enim inuidentium oculos & cor.

Sophocles ℂ Sophocles in Aiace furente.

προς γαρ τον εχοντ᾽ ο φθονος ερπει. i.
Ad habentem enim inuidia ſerpit.

ℂ Plautus in duobus captiuis.

Plautꝰ Eſt miſerorum: vt male valentes ſint: atq; vt inuideant bonis. ℂ Idem in Truculento.

Inuidere alij bene eſſe: tibi male eſſe miſeria eſt: ſi qui inuident egent illis quibus inuidetur.

ℂ Lucanus lib. iiij.

Luca. Abſcidit noſtrę multum ſors inuida laudi.

Ouidi. ℂ Ouidius Metamorpho. libro. ij. de inuidia deſcribens.

Pallor in ore ſedet: macies in corpore toto:
Nuſq; recta acies: liuent rubigine dentes.
Pectora felle virent: lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt: niſi quem viſi fecere dolores.
Nec fruitur ſomno vigilantibus excita curis:
Sed videt ingratos. intabeſcitq; videndo
Succeſſus hominum: carpitq; & carpitur vna:
Suppliciumq; ſuum eſt.

ℂ Et paulo infra.

Vixq; tenet lachrymas: qui nil lachrymabile cernit.

ℂ Idem li. de Ponto vltimo. Elegia vltima.

Ergo ſummotum patria proſcindere liuor
Deſine: neu cineres ſparge cruente meos.
Omnia perdidimus. Tantummodo vita relicta eſt.
Pręberet vt ſenſum materiamq; malis.
Quid iuuat extinctos ferrum dimittere in artus?
Non habet in nobis iam noua plaga locum.

ℂ Idem lib. i. faſtorum.

Lite vacēt aures: inſanaq; protinus abſint
Iurgia: differt opus liuida turba tuum.

ℂ Idem li. iiij.

Quo non liuor adit?

Tibul. ℂ Tibullus li. iiij. elegia. x.

Nil opus inuidia eſt procul abſit gloria vulgi.
Qui ſapit in tacito gaudeat ille ſinu.

Mar. ℂ Martialis lib. i. epigrammaton.

Omnibus inuideas Liuide: nemo tibi.

Idem lib. v. epigrammaton ad Regulum.

Eſſe quid hoc dicam: viuis q̄ fama negatur.
Et ſua q̄ rarus tempora lector amat.
Hi ſunt inuidię nimirum regule mores.
Pręferat antiquos ſemper vt illa nouis.
Sic veterem ingrati Pompei quęrimus vmbram.
Et laudant Catulli Iulia templa ſenes.
Ennius eſt lectus ſaluo tibi Roma Marone
Et ſua riſerunt ſecula Męoniden.
Rara coronato plauſere theatra Menandro:
Norat Naſonem ſola Corynna ſuum.
Vos tamen o noſtri non feſtinate libelli.
Si poſt fata venit gloria: non propero.

Hora. ℂ Horatius lib. ij. Satyra. iij.

Inuidiam placare paras virtute relicta.
Contemnere miſer: vitanda eſt improba Syren
Deſidia: aut quicquid vita meliore paraſti
ponendum ęquo animo.

ℂ Idem epiſtolarum li. i. epiſtola. ij.

Inuidus alterius macreſcit rebus opimis.

ℂ Ibidem.

Inuidiam ſiculi non inuenere Tyranni
Maius tormentum.

ℂ Idem epiſtolarum. ij. lib. epiſtola. i.

Vrit enim fulgore ſuo: qui pręgrauat artes
Infra ſe poſitas. extinctus amabitur idem.

Fran. petrar. ℂ Fran. Petrarcha ſonetto. cxlij.

O inuidia inimica de virtute
Cha bel principij volunter contraſti
Per qual ſentier coſi tacita intraſti
In quel bel petto: & cum qual arte il muce.

ℂ Idem triumpho Fame. c. ij.

Come crebben larti
Crebbe linuidia: & col ſaper inſieme
Nei cori inflati i ſuo veneni ha ſparti.

Inuocatio gręce επικλησις. επικαλεω inuoco dicitur. Eſt autem Inuocare in ſe vocare per affectum: & deuotum cultum ſm bea. Tho. ſuper epiſtola ad Ro. x. lec. ij. col. ij.

- **Ira.**
  - Paſſio que eſt appetitus ſenſitiuus dr̃. Lumȝ.
    - Cauſa.
      - Paruipẽſio q̃ triplex ẽ .ſ.
        - Deſpect⁹ quẽ maxie ſignificat
          - Obliuio que eſt euidẽs ſignũ paruipẽſionis Nã q̃ magni pẽdim⁹ memorię cõmẽdam⁹.
          - Denunciatio triſtitię: que eſt ſignũ: q̄ nõ. veretur quis contriſtare.
          - Hilaritas in infortunijs alicui⁹. Q: ſignũ eſt q̄ paruifacit bonũ vel malũ paſſi.
        - Epireaſm⁹.i. — Impedimẽtũ ꝓpoſiti: vl' volũtatis ĩplẽdę quã ĩpedimẽti nulla inde ꝓuẽit vtilitas.
        - Cõtũelijtio. — Q uia ea maxime derogat excellentię cõtumeliam paſſi.
      - Excellentia iraſcentis . . . Q ui iniuſtus paruipendiť: vt diues in pecunia: ⁊ Rhętor in loquendo.
      - Defectus. . . .
        - Iraſcẽtiſ: vt infirmitas: ⁊ alia ꝯtriſtãtia: q: defectib⁹ ſubiacẽtes facili⁹ lędũť vt infirmi
        - Eius ꝯtra quẽ iraſcimur: vilis ⁊ deſpecti.
    - partes ſm Jo. Dama. et Grego. Nicenum.
      - Fellea: que cito accẽdiť: ⁊ cito deſiſtit: ⁊ hęc a Licerõe dr̃ Excãdeſcẽtia.
      - Mania que diu in memoria manet.
      - Cotus.i. Furor qui non quieſcit donec puniat.
    - Effectus.
      - Delectatio
        - In ſpe vindicandi in futurum.
        - In vindictã de pñti inferẽdo: q: ſic quietať motus irę.
        - In continua vindictę cogitatione in qua imorando delectatur
      - Feruor ſãguinis ⁊ ſpũs circa cor et quo appere ſolẽt. ſm Gregorium hęc.
        - Cor palpitans.
        - Corpus tremens.
        - Lingua prepedita.
        - Facies igneſcens.
        - Oculi exaſperati.
        - Vocorũ ignorãtia.
        - Clamor irrõnabilis.
        - Verborũ ignorãtia.
      - Perturbatio vſus rõnis. Virg. Furor iraq̧ mentem precipitant.
      - Taciturnitas. Q: in lingua: ſic̃ i facie: ⁊ i oculis expreſſius relucet veſtigium cordis irati.
  - Virtus: Et diciť ira p zelũ: ſ3 q̄ appetiť vĩdicta. ſ3 ordinẽ rõniſ. — De quo Hieronymus ad Ripparium: ⁊ hẽtur. xxiij.q.viij.c. Legi Sino maſtren.
  - Pctm̃
    - Mortale. . . .
      - Q uum appetit puniri eum qui non meruit
      - Q uum appetit puniri vltra q̄ meruit
      - Q uum appetit puniri non ſecum legitimũ ordinem: vt a ſe vel ab alio q̄ a ſuo iudice.
      - Q uum appetit puniri: ſed non propter debitum finem: qui eſt conſeruatio iuſtitię: vel correctio culpę.
      - Q uum ex irę vehęmentia quis excidit a dilectione dei ⁊ proximi.
    - Veniale. . .
      - Q uum appetiť vindicta in re parua: q̃ ſi ẽt actu inferreť ñ eẽt mortale.
      - Q uum motus irę preuenit iudiciũ rõnis. ⁊ cõſenſus non ſubſequitur.
      - Q uum nimis ardenter iraſcitur interius.
      - Q uum nimis manifeſtat ſigna irę exterius.
    - Capitale qi eſt caput. vi vitiorum ſ3 Grego. xxxi. mo. ſm q̄ ira ẽ.
      - In corde oriť
        - Indignatio qua iraſcens indignum putat iniuriantẽ q̄ cõtra eũ tale qd fecerit.
        - Tumor mẽtis: quo iraſcens varias vindictę vias excogitans omnium ſuum huiuſmodi cogitationibus replet.
      - In ore oritur
        - Clamor quo inordinate ⁊ cõfuſe qs loquẽs vehemẽtẽ iram demõſtrat.
        - Blaſphemia: qua iratus in verba iniurioſa cõtra deum prorumpit.
        - Cõtumelia. qua in verba iniurioſa cõtra proximum prorumpit.
      - In ope oritur — Rixa: qua intelliguť omnia nocumenta facto proximis illata ex ira.
    - Generaleq: ei ſpecies ſunt tres ſm philoſophum. l. iiij. Ethicorum.
      - Acuta: que nimis cito: ⁊ ex leui cauſa inſurgit.
      - Amara: que iniuria illata diu in memoria permanente diuturnam triſticiam concipit.
      - Grauis vel difficilis. que nõ remittit iram quouſq̧ puniat.

IRA grece ὀργή. ⁊ ὀργίζομαι iraſcor dicitur. Eſt autem ira accenſio ſanguinis circa cor. ſm Ariſtotelem li.i. de anima.
Ira eſt feruore eius qui circa cor eſt ſanguinis vaporatione fellis: vel perturbatione fiens ſ3 Jo. Dam. li.ij.c.xvi.
Ira eſt irrationabilis perturbatio mentis. ſm Hugonẽ li.ij. de ſacramentis.
Ira eſt libido puniendi eius qui videať lęſiſſe iniuria ſm Ciceronem li.iiij. Tuſ. quę.
Ira eſt cupiditas puniendi eius a quo te iniquę putes lęſum. ſm Poſſidonium.
Iracũdia ẽ exceſſus irę. Ideo eſt vitium oppoſitum manſuetudini. ſ3 b. Tho. ſa ſę.q.clvij. ar.i. Differtq̧ ab ira (vt placet Donato): q̄ ira eſt ex cãa: iracũdia ex vitio multũ iraſcẽtis. Ab ira veniũt iraſcor: ⁊ iratus: ac iracũdus: que ita differũt: q̄ iratus eſt qui ex aliqua relaceſſitus excanduit: iracundus qui ex quacũq̧ ẽt parua cauſa mouetur ad irã ſemp. Alterũ ex cauſa eſt alterum ex moribus.

¶ Dauid pſal.iiij.

Iraſcimini ⁊ nolite peccare. David

¶ Prouerbiorum.c.xij.

Fatuus ſtatim indicat irã ſuã: qui autem diſſimulat iniuriam callidus eſt. ¶ Prouerbiorum.c.xv. Prouer.

Vir iracundus rixas ꝓuocat: q patiẽs eſt mitigat ſuſcitatas. ¶ Ibidem.

Reſponſio mollis frãgit irã: ⁊ ſermo durus cõcitat furorem. ¶ Prouerbiorum.xviij.

Spirit⁹ viri ſuſtẽtat imbecillitatẽ ſuã: ſpiritũ vero ad

iraſcendum facilem quis poterit ſuſtinere.
℃ Prouerbio℞.xxij.
Noli eſſe amic⁹ hoi iracũdo.neq; ambules cũ viro furio ſo:ne forte diſcas ſemitas eius:⁊ ſumas ſcãdaluʒ ani me tue.
℃ Prouerbiorum.xxvij.
Graue eſt ſaxum:⁊ onerosa harena:ſed ira ſtulti vtroq; grauior.
℃ Prouerbiorum.xxvij.
Ira nõ habet miſericordiã:nec erumpens furor:⁊ impe tum concitati ſpiritus ferre quis poterit?
℃ Prouerbiorum cap.xxix.
Eccle. Vir iracũdus ꝓuocat rixas:⁊ q ad indignãdum facilis eſt erit ad peccandũ procliuior. ℃ Eccleſiaſtici.viij.
Cum iracundo non facias rixaʒ. ℃ Eccleſiaſtici.xxviij.
Certamen feſtinantium incendit lites. Et poſt.
Paul⁹ Si ſufflaueris quaſi ignis ardebit:⁊ ſi expueris extingue tur.
℃ Paulus ad Ephesios.iiij.
Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram. ℃ Ibidẽ.
Aug. Omnis indignatio ⁊ ira tollatur a vobis.
℃ Auguſtinus ſuper pſal.
Ira inueterata odium ẽ: ira turbat oculũ:odiũ extinguit ira feſtuca ẽ:odiũ trabs. Homines quotidie iraſcũt filijs nõ tñ oderũt filios. ℃ Aug. ꝺ vra innocẽtia.
Diuina bonitas ideo iraſcit in hoc ſeculo:ne iraſcat i fu turo.⁊ miſericorditer tpalẽ exhibet ſeueritatẽ:ne eter nam vltionem inferat. ℃ Aug.de ciuitate.xiiij.
Nõ eſt querẽdũ vtrũ qs iraſcat:ſed quare iraſcatur:nec vtrũ ſit triſtis:ſʒ quare:nec vtrũ timeat:ſʒ qd timeat. Iraſci.n.peccãti:vt corripiat:cõtriſtari pro afflicto vt liberetur:timere periclitãti ne pereat:nullus ſanẽ mentis vel conſiderationis repꝛehendet.
℃ Aug.de cõflictu viciorum ⁊ virtutum.
Ira dicit que ꝑ̃nimiter erga te ferri nõ pñt:hec oĩno pa tiẽter tolerare petrẽ ẽtq: niſi eis cũ magna exaſpera tione reſiſtit cõtra te deinceps ſine mẽſura cumulat. Patiẽtia reſpõdet. Si paſſio redẽptoris ad mẽteʒ re ducit:nihil tã durũ:qð nõ eque toleret. Quanta eniʒ ſunt hec que patimur in cõparatione illius? Ille op probria irriſiones:contumelias: alapas: ſputa: fla gella:ſpineam coronam:crucẽq; ſuſtinuit:⁊ nos miſe ri vno ſermone fatigamur:vno verbo deijcimur.
℃ Aug.de verbis apoſtoli.
Iram fratris tunc portabis:quum tu aduerſus eum nõ iraſceris:vt rurſum eo tempore:quo te ira preoccupa uerit ille te lenitate ⁊ tranquillitate ſupportet.
℃ Idem ad Opaſcorum.
Nulli iraſcẽti ira ſua vĩ eſſe iniuſta. Ira enim inuetera ſcẽs ita fit odiũ: dum quaſi iuſti doloris admixta dul cedo diutius eam in vaſe detinet donec totuʒ aceſcat vaſq; corrumpatur. ℃ Aug.ad Uigilantium.
Hiero. Quando irat⁹ fuero:⁊ aliqd mali in animo meo cogita uero:⁊ me nocturnũ phãtaſma ẽlectat:baſilicas mar tyrũ intrare nõ audeo:ita totus ⁊ anima ⁊ corpore cõ tremiſco. ℃ Hieronymus ſuper Ioel prophetam.
Eſt ira que iuſtitiã dei nõ operat:⁊ furor: prima menti ſue vim poteſtate facit:in tñ:vt labia trement: dẽtes cõcrepẽt:vultus pallore mutet. Recte illud laudatur Archite Tarentini:q quũ villico irat⁹ ẽẽ iã te inquit oc ciderẽ: niſi iratus eſſeʒ. ℃ Hiero.ad Demetriadẽ.
Quid iracũdo furor ſuus cõfert:quẽ ſeuiſſimis exagita tuʒ ſtimulis cõſciẽtie:ita ab oĩ cõſilio: ac mẽte detur bat:vt dũ iraſcit inſanire credatur.
℃ Hiero.li.iij.ꝯ Ruffinũ dicit fuiſſe. Ariſt. ſentẽtiã.
Ignẽ gladio ne cõfodias:ideſt iratũ ⁊ tumiduʒ animum maledictis ne laceſſas. ℃ Idem ad Celantiam.
Quid virtutis hʒ vinũ nõ bibere:⁊ ira ⁊ odio inebriari.
℃ Ambroſi⁹ ꝺ ſcõ Ioſeph.⁊ hr̃.xi.q.iij. Ira ſepe.
Ira ſepe ẽt innocẽtes ad crimẽ adducit:q: dũ iuſta ãpli⁹ iraſcimur:⁊ volumus aliena coercere pctã grauiora mittim⁹. Ideo apoſtolus ait:nõ vos vindicantes cha

riſſimi:ſʒ date locũ ire:hoc eſt: declinem⁹ eã ne nos il la corripiat. Unde dñs Ieſus mittẽs ad euãgel:zãdũ diſcipulos:miſit eos ſine auro:ſine argẽto:ſine pecũia ſine virga:vt incẽtiua litis ⁊ inſtrũ eriperet vltiõis.
℃ Ambroſius li.i.de officijs. Ambr.
Reſiſte ire ſi potes:cede ſi nõ potes:ſi ꝑuenerit:⁊ ꝑoccu pauerit mẽtẽ tuã iracũdia:⁊ aſcẽderit in te:non relin quas locũ tuũ. Locus tuus patiẽtia eſt. ℃ Ibidẽ.
Nã mediocre eſt mitigare iracũdiã: nõ iniſerius ı ꝗ̃ aio cõmoueri:hoc noſtrũ eſt: illud eſt nature.
℃ Ambroſius ibidem.
Iraſcimini vbi ẽ culpa:cui iraſci debeatis. Nõ pt.n.fieri vt nõ rerũ indignitate moueamur: alioquin nõ virt⁹: ſʒ lenitudo ⁊ remiſſio iudicat. ℃ Ambroſius ibidem.
Qui ſibi iraſcit:q: cito mut⁹ ẽ:deſinit iraſci alteri. Qui aũt vult irã ſuam probare iuſtã:plus inflãmatur. ⁊ ci tous in irã cadit. ℃ Ambro. ꝺ Iacob ⁊ vita beata li.i.
Eſt vt paſſio grauiſſima culpe ꝯſciẽtie:quã rõ emollit:⁊ cõprimit. Emolliri.n.pt: eradicari nõ põt. Qm̃ aĩus q eſt rõnis capax:nõ eſt ſuarũ paſſionũ dñs: ſʒ repꝛe hẽſor. Neq; eñi fieri põt:vt facilis ad iracũdiã nõ ira ſcat:ſed vt rõne ſe tẽperet:indignationẽ cohibeat: a pumẽdo ſe reuocet:ſic ⁊ ꝓpheta docet nos dicẽs. Ira ſcimini:⁊ nolite peccare:cõceſſit qð nature eſt:⁊ nega uit qð culpe eſt. ℃ Ambro.ad Uercellẽ.
Nõ irã imperat ſed indulget nature quã hõ preuenire nõ põt:mitigare pt. Igitur ⁊ ſi iraſcimur:affectus no ſter motũ recipiat:ſʒ ſm naturã:nõ peccatũ preter na turam. ℃ Idem ſuper Lucã lib.vi. Ira.
Preclarũ eſt motũ tẽperare cõſilio nec minoris virtutis ꝺr cohibere iracũdiã:indignationẽq; cõpeſcere: q̃ oĩ no nõ iraſci:qñ plerũq; illud lenius: iſtud fortius eſti metur. ℃ Ambro.li.de Paradiſo.
Incentiuum ad male operãdũ aut iracũdia: aut cupidi tas eſſe conſueuit. ℃ Ambro.ſuper.Lucam.
Mitiga affectum tuum: vt nõ iraſcaris: aut certe irat⁹ ne peccaueris. ℃ Gregorius Mauritio imperato Grego.
ri:⁊ hr̃.xi.q.iij. Illa prepoſitorum.
Illa ꝑpoſitorum ſollicitudo vtilis eſt. Illa ẽ cautela lau dabilis:in qua totũ rõ agit:⁊ furor ſibi nihil vẽdicat. Reſtringẽda ſub rõne poteſtas eſt:nec qd agẽdũ pri⁹: q̃ cõcitata ad trãquilitatẽ mens redeat. Nã cõmotiõis tempore iuſtũ putat omne quod fecerit.
℃ Gregorius li.iij. Moralium.
Qui iraſcit fratri ſuo reus erit iudicio. Racha i hebrea vox eſt interiectiõis que animũ iraſcẽtis oſtẽdit: nec tñ plenũ verbũ iracũdie exprimit. Prius ergo ira re prehẽditur ſine voce:poſtea ꝟo ira cũ voce:ſed nec dũ plene verbo formata ad extremũ ira cum verbo. Et no tandũ ꝙ in ira ꝓhibet reũ eẽ iudicio: in voce ire: que eſt Racha:reũ cõcilio:in verbo vocis reũ gehenne:per gradus enim culpe creſcit ordo ſentẽtie:q: iudicio ad huc cã diſcutitur: in cõcilio autẽ ſentẽtia diffinitur: in gehenna vero ea que de concilio egreditur ſentẽtia expletur. ℃ Idem.v.moralium.
Per iram ſapientia perditur:vt quid quo ve ordine agẽ dum ſit neſciatur. ℃ Idem.
Aliquando ira perturbato animo quaſi ex iudicio ſilentiuʒ dicit:vt q ſe foris per linguã nõ exprimit intus dete rius igneſcat:vt iratus quiſq; collocutionẽ ſuam proxi mo ſubtrahat:⁊ nihil dicendo ꝙ ſit aduerſus dicat.
℃ Gregorius ibidem.
Plerũq; per ſilẽtiũ clauſa ira intra mẽtem vehemẽtius eſtuat:⁊ clamoſas voces tacita format:verba ſibi qb⁹ exaſperetur obijcit:⁊ quaſi in cauſe examine poſita du rius exaſperata reſpondet. ℃ Ibidem.
Quãta ſit iracũdie culpa pẽſare poſſumus:p quam pa tiẽtia pdit:vt qd quo ordine ſit agẽdum neſciatur om nino:quia nimirum intelligentie lucem ira ſubtrahit:

quum mentem permouendo confundit.

¶ Gregorius ibidem.

Per iram iuſticiam relinquit̃. qr dum perturbata mens iudicium ſine rõne exaſperat: omne quod furor ſuggerit rectum putat. Per iram gratia vitę ſocialis amittitur: qr qui ſe ex humana ratione nõ temperat: neceſſe eſt vt beſtialiter viuat. Per iram mãſuetudo amittitur. Per irã ↄcordia rumpit̃. Per irã lux veritatis amittitur: qr quum menti iracundia confuſionis tenebras incutit: huic deus radiũ ſuę cognitionis abſcondit. ¶ Gregorius ibidem.

Per iram ſpũs ſancti ſplendor excutit̃: qui ſuper humilẽ ꝛ quietũ requieſcere dicitur: qr quũ ira ſubtrahit quietẽ ſuam: ſpiritui ſancto claudit habitationẽ: cui⁹ receſſione animus vacu⁹ ad apertam morũ inſaniam ducitur: ꝛ vſq̃ ad ſuperficiẽ ab intimo cogitationũ fundamento diſſipatur. ¶ Grego. v. moralium.

Nã irę ſuę ſtimulis accenſuũ cor palpitat: corp⁹ tremit: lingua ſe ĩpedit: facies igneſcit: exaſpant oculi: ꝛ neq̃ q̃ recognoſcuntur notiore quidẽ clamorẽ format: ſ; intus quid loquatur ignorat. In quo itaq̃ iſte ab arrepticijs longe eſt: qui actionis ſuę conſcius eſt.

¶ Gregorius ibidem.

Aliqñ iracundus manus nõ erigit: ſed in maledictiõis iaculum linguam vertit. Fratris naq̃ interitũ ꝑcib⁹ expoſcit: ꝛ hoc deum perpetrare expetit. ¶ Ibidẽ.

Alia eſt ira quã impatientia excitat: alia quã zelus format. Illa ex vitio. Hęc ex virtute generat̃. Ira ꝑ vitiũ oculos mẽtis excęcat. ira aũt per zelũ turbat. Si nobis ꝛ proximis delinquentibus iraſcit̃: nõ peccamus. Si. n. ſic ꝓximos: vt nos amare ꝑcipimur: ꝛ ſtat: vt ſic eorũ erroribus. ſicut nr̃is vitijs iraſcamur.

¶ Gregorius ibidem.

Quis nouit ptãtem irę tuę? Poteſtas irę dei noſtra nõ põt mente cõprẽhendi. Quia eius diſpenſatio: ſuper nos ſępe nos vnde ęſtimat̃ dẽſerere: inde nos recipit: ꝛ vnde nos recipere credit̃: inde dẽrelinquit ne plerũq̃ hoc fiat gratia: qd̃ ira credit̃: ꝛ hoc aliquando ira fit: quod grã putatur. Nõnullos enim flagella corrigunt. Nõnullorũ in impatientię ęſtum animã perducunt: ꝛ alios proſpera quę demulcent ab inſania mitigant: alios qr eleuant: ab omni ſpe euerſiõis eradicãt.

¶ Gregorius. xxvi. moralium.

Si is q corrigere nitit̃ ira ſuperat̃: opprimit anteq̃ corrigat. Nam dum plus q̃ debet accendit̃: ſub iuſte vltionis obtẽtu ad immanitatẽ crudelitatis effrenat̃.

¶ Gregorius ſuper ezechielem.

Menti furore ebrię omne qd̃ rectũ dicitur ꝑuerſum vr̃.

Joan. Chryſo. ¶ Jo. Chryſo. de laudibus Pauli home. vi.

Non commoueri malum eſt: ſed irrationabiliter nulloq̃ negocio iuſto flagitante commoueri.

¶ Jo. chryſo. ſup Mattheum homelia. xvij.

Sicut ligna ignis materia ſunt: ſic q̃cunq̃ loquit̃ quis in ira facta ſunt eſca illius. ¶ Jo. chry. homelia. 18.

Ira debet vinci patientia. Ignis enim eſt: ſed ignis non extinguitur igne: ſed aqua.

¶ Jo. Chryſo. ſup Matthę. homelia. xxiij.

Non dolere quia peccaueris: magis indignari atq̃ iraſci facit deum: q̃ id ipſum quod ante peccaueras.

¶ Jo. Chryſo. ſuper Mattheum. ij.

Coercere omnino nequit aius prauus ſemel volũtate vitiatus. Quia zelus ſapere neſcit: ꝛ ira cõſiliũ nõ hꝫ.

¶ Jo. Chryſo. ibidem.

Reges ſiquidẽ quũ ex alijs cauſis iraſcunt̃. cito placãtur: illa aũt ira eſt inextinguibilior quã regni zel⁹ accẽdit. ¶ Idem ſuper illud Matthęi. v. Quod iraſcitur fratri ſuo ꝛc.

Nam ſi ira nõ fuerit nec doctrina ꝑficit: nec iudicia ſtãt nec crimina compeſcuntur. Itaq̃ qui cũ cauſa non iraſcitur peccat. Patientia enim irrationabilis vitia ſeminat: negligentiam nutrit: ꝛ non ſolũ malos: ſed etiam bonos ad malum inuitat.

¶ Caſſio. ſup illud pſal. Iraſcimini ꝛ nolite.

Melior eſt, qui vincit irã q̃ qui capit ciuitatem.

¶ Caſſiodorus ſup Mattheum. Caſſio.

Motũ ſiqdẽ animi feruidũ ꝑꝑ humanã fragilitatẽ in poteſtate hr̃e nõ poſſumus: ſuffragãte tñ grã dei rõne diſciplinãdi continemus. Nã ſi iraſcamur nec dei cõſideratione refrenemur: ſed a voto nr̃o impediamur aliquo neceſſitatis obiectu: tũc vtcq̃ cõſtat nos facti crimen portare: ẽt ſi nõ poſſumus qd̃ volebam⁹ efficere.

¶ Lactã. fir. lib. viij. vel de ira dei. Lactã.

Deus itaq̃ qui iraſcit̃ nõ in totum prohibet irã: qr is affectus neceſſario datus eſt.

Beda ſup epi. iacobi ꝛ ha. xj. q. iij. cp̃o.

Ira enim viri iuſticiã dei nõ operatur: qr qui irat⁹ in aliquã ſentẽtiã profert: ꝛ ſi ille q̃rũ ad ſe iuſtam reportet ſententiã: iſte tñ qui nõ amore iuſticię ſed liuore odij in eũ ſentẽtiã dedit iuſtitiã dei in quẽ perturbatio nõ cadit non miratur.

¶ Beda ſuper Parabolas li. ij. Beda

Hęc eſt natura irę vt dilata lãgueſcat ꝛ pereat: prolata vero magis ac magis conflagret.

¶ Seneca ad Luciliũ epi. lxxxix.

Quid enim prodeſt equũ regere ꝛ curſum eius freno temperare: ꝛ affectibus effrenatiſſimis abſtrahi.

¶ Seneca epi. lxxxx.

Quid. n. prodeſt intus ęſtimata hr̃e omnia: ſi ſis impetu nimius. ¶ Idem ad Luciliũ epiſtola.

Quidã nũq̃ magis q̃ quũ erubuerint timendi ſunt: quaſi omnem verecundiam effuderint.

¶ Seneca li. de ira. Seneca

Nihil ęque ꝓfuit iratis: q̃ intueri deformitatẽ rei id eſt irę. Nã in ea facies turbatio: ora pulcerrima fędat toruos vultus ex tranquilitate reddit: linquit decor omnis iratos. ¶ Ibidem.

Qualẽ putas aiũ: cui⁹ extra imago tã fęda eſt. Et ſeq̃t̃.

Qualis poete infernalia mõſtra finxerẽ ſuccincta ſerpẽtibus: ꝛ igne: ꝛ flatu. ꝛc. Talem nobis irã figuremus.

¶ Seneca lib. ij. de Ira.

Vindicta ſine pęna differenda eſt ad emendationẽ eius qui dꝫ puniri. Unde Socrates ſeruo ait. Cederem te niſi iraſcerer. ¶ Idem de ira li. iij. de Platone.

Maximũ remediũ irę eſt dilatio: vt primum eius feruor relangueſcat: ꝛ caligo quę mẽtẽ premit: aut decidat minus denſa ſit. ¶ Idem lib. de Ira.

Immodica ira gignit inſaniam: hęc ardeſcit: affectus ex amore: q ex odio naſcit̃. Non viuim⁹ min⁹ inter ſeria q̃ inter luſus ꝛ iocos: nec intereſt ex q̃ magna cã iraſcatur: ſed in qualẽ perueniat animũ. Sic ignis non refert q̃ magnus: ſed quo incidat. Ingentis irę exit⁹ furor eſt: ꝛ ideo ira vitanda eſt nõ immoderationis cã ſed ſanitatis. ¶ Seneca ibidem.

Nihil inter inſanum ꝛ iratum eſt: non vnus dies: alter ſemper inſanit: alter ſemper iraſcitur.

¶ Seneca in prouerbijs.

Iracundia infęlicitas geminat̃. Iracundus quũ iraſci deſierit tunc iraſcitur. Sibi reſpicere nihil cõſueuit iracundia. ¶ Seneca ibidem.

Quo minus preſſeris irã. hoc ab ira magis premeris: tũ enim incipimus alijs iraſci quũ nobis deſinim⁹. Finis irę initium eſt pęnitentię. ¶ Ibidem.

Ad bonum virũ cito moritur iracundia: breue amãs eſt ipſa iracũdię memoria. Fulmen eſt vbi cũ poteſtate habitat iracundia. grauiſſima eſt probi hominis iracundia: grauis tamẽ pęna eſt: quẽ poſt facti penitet.

In amore ſemper mendax iracundia eſt iratũ breuiter vites: inimicũ diu: Iracundiã q vincit hoſtẽ ſuperat ma-

ximum. Iratus etiam facinus cõſiliū putat. Si qs iraſcitur ab alio pęnas a ſe exigit. ℭ Ibidem.
Animo dolenti nihil oportet credere.
ℭ Seneca ibidem.
Boni viri cito morietur iracundia.
ℭ Idem in tantalo Tragędia.ij.
Quum ſuperat ira ſanguine neſcit regi.
Iratus nihil niſi criminis loquitur.
ℭ Seneca ibidem.
Quos amor verus tenuit: tenebit.
Ira cum magnis agitata cauſis.
ℭ Idem Tragędia.vi.
Sed regi frenis nequit: ⁊ ira ardẽtes hoſtis: ⁊ victoris cõmiſſa nocti qcqd indignũ: aut ferũ cuiquã videri potuit: hoc fecit dolor tenebrę: ꝑ qs ſe irruat furor.
ℭ Idem Tragędia ſeptima.
Ira quę tegitur nocet.
ℭ Seneca Tragędia.viij.
Mixtus dolori ſubdit ſtimulos timor. ℭ Ibidem.
Quocũqꝫ me ira: ꝗ dolor: quo ſpes feret: huc ire ꝑgam.
ℭ Ariſtoteles li.iij. ęthicorum.
Ariſto. Iraſci in quibus non oportet. Inſipientis eſt.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Non iraſci in quibus oportet: inſipientis eſt.
ℭ Ariſtoteles lib.ij. Rhętoricorum.
Ad oẽm iram ſequitur delectatio: propter ſpem punien di vñ Homerus dicitqꝫ ira eſt dulcior melle ſtillãte.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Infirmi beliantes cocuntes: amantes ſtriẽtes: ⁊ vniuer ſaliter deſiderantes aliqd: ⁊ nõ aſſequentes: hi de fa cili iraſcuntur. ℭ Ariſtoteles ibidem.
Multum inopinatũ: ſi non ſit validũ: contriſtaſ magis.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Si quis in Philoſophia capit honorari: iraſcitur ei qui eam deſpicit. ℭ Ariſtoteles ibidem.
Manſuetudo eſt quietatio irę.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Obliuio ſignũ eſt paruipenſionis: ⁊ ꝓpea factiua ẽ irę.
ℭ Ariſtoteles lib.ij. Rhętoricorum.
Tempus quietat iram. ℭ Ibidem.
Ira factiua eſt inimicitię: ⁊ odij.
ℭ Ariſtoteles lib.i. Elencorum.
Homines irati ⁊ turbati minus pñt ↄſiderare oõnes.
Plato ℭ Plato li. de repu.
Nihil tam contrarium repu. ꝙ irę commotio: ⁊ impet⁹ furoris in ciuibus.
Laer. ℭ Laertius diog. de vita ⁊ moribus phorũ.
Dioge. Irę dñari: nõ cadere impoſſibilia: nõ feſtinare in via: loquentẽ ñ moueri manũ: legib⁹ obedire: dicebat Chilo.
ℭ Laertius diog. ibidem.
Conſilio maxime dicebat Bias contraria ſunt feſtinã tia ⁊ ira. ℭ Laertius dio. ibidem.
Ignem gladio ne fodias. i. iratum ⁊ tumidũ animũ ver bis maledictis ne laceſſas: dicebat Pythagoras.
ℭ Laertius diog. ibidem.
Iratus filio ipſe te coerce: dicebat Socrates. ℭ Ibidẽ.
Interrogatus Plato ꝑ qd cognoſciſ ſapiens: ait ſapiẽs quum vituperaſ nõ iraſcitur: ⁊ nõ extollitur quũ lau datur. ℭ Laertius diog. ibidem.
Ira immoderata inſaniam gignit: dicebat Epicurus.
Cicero. ℭ M. T. Cicero li. officiorum.
Omnis aũt ⁊ animaduerſio ⁊ caſtigatio contumelia va care debet. Cauendũ eſt etiã ne maior pęna. ꝙ culpa ſit: ⁊ ne iiſdẽ cauſis alij plectanſ: alij ne appellantur quidẽ. ꝓhibenda eſt autem ira maxime in puniendo: Nunquã enim iratus qui acceſſerit ad pęnã medio critatem tenebit: quẽ eſt inter nimium ⁊ parum.
ℭ Cicero ibidem.
Non vero audiendi ſunt q grauiter inimicis iraſcendũ putant: idqꝫ magni animi ⁊ fortis viri eſſe credunt.
ℭ M. T. Cicero lib. de fine bo. ⁊ malo.
Et ſi ſatis clęmens ſum in diſputando: tamen interdũ ſoleo ſubiraſci. ℭ M. T. Cicero lib. iiij. Tuſ. qſt.
Exiſſe ex pñte dicimus: qui effrenati feruntſ: aut libidi ne: aut iracundia: quãqꝫ ipſa iracundia libidinis ẽ pſ ſic enim diffinitur. Iracundia vleiſcendi libido. Qui igitur exiſſe ex pñte dicuntur: iccirco dicunſ: qi non ſint in pñte mentis: cui regnum totius animi a natu ra tributum eſt. ℭ M. T. Cicero li. Tuſcu. qſt.
Peripatetici multis verbis iracundiã laudant: cotẽ for titudinis eſſe dicũt: multoqꝫ: ⁊ in hoſtẽ: ⁊ improbũ ci uẽ vęhementiores iratoꝝ impetus eſſe. Leuis aũt ira cundia eoꝝ qui ita cogitant: ꝓliũ rectum eſt: hoc fie ri conuenit dimicare pro legibus: pro libertate: ꝑ pa tria: hęc nullã hñt vim niſi ira excanduit fortitudo. Nec vero ⁊ bellatoribus ſolum diſputãt: imperia ſe ueriora eſſe putãt nulla: ſine aliq̃ acerbitate iracũdię. Oratorẽ deniqꝫ in mõ accuſantẽ: ſed ne defenſionem quidẽ probant ſine aculeis iracundię: q̃ ſi etiam non: ſit tamen verbis atqꝫ motu ſimulandã arbitrẽtur: vt auditoris irã oratoris incendat actio: virumqꝫ vide ri negant qui iraſci neſciat. ℭ Ibidem.
An quiſquam põt ſine perturbatione mẽtis iraſci? Be ne igitur noſtri: quũ omnia eſſent in morbis vitiaqꝫ nullũ erat iracundia fędius iracundos ſolos morbo ſos nominauerunt. Oratorem vero iraſci minime de cet: ſimulare non dedecet: An tibi iraſci tum videmur quũ quid in cauſis acrius ⁊ vęhementius dicimus.
ℭ Cicero lib. iiij. Tuſcu. quęſt.
Illud laudaſ Architę. Qui quũ villico fact⁹ eẽt iratior quo te mõ inqt accepiſſem: niſi irat⁹ eẽm? Ubi ſt ergo iſti qui iracundiã vtilem dicunt? Poteſt vtilis eſſe in ſania? aut nãlis eſt? An quicquã eſſe põt ſm naturã: quod ſit repugnãte rõne? Quomodo aũt ſi naturalis eſſet ira: alius alio magis iracũdus eſſet? aut finẽ ha beret: priusquã eẽt vlla vlciſcẽdi libido? aut quẽqꝫ pę niteret: quod feciſſet per irã? Ut Alexandrũ regẽ vi demus: qui quũ interemiſſet Clitum familiarẽ ſuum: vix a ſe manus abſtinuit: tanta vis fuit penitendi.
ℭ M. T. Cicero Rhętoricorum veterũ lib. i.
Nam ab iratis ſi perſpicue pax ⁊ beniuolentia petitur: non modo ea non inuenitur: ſed augetur atqꝫ inflam matur odium. ℭ Saluſtius Catilinarius. Salu.
Quę apud alios iracũdia dicitur: ea imperio ſuperbia atqꝫ crudelitas appellatur. Uale.
ℭ Uale. maxi. li. i. ti. de Neglecta religiõe.
Deorũ ſpreti monitus excandeſcunt: ⁊ humana cõſilia caſtigantur: vbi ſe cęleſtibus pręferunt.
ℭ Ualerius ibidem.
Lento. n. gradu ad vindictã diuina procedit ira: grani tatemqꝫ ſupplicij tarditate compenſat.
ℭ Ualerius maxi. lib. iiij.
Sũpſiſſem a te ſuppliciũ niſi tibi iratus eſſes. ℭ Idẽ.
Malo impunitũ te dimittere: ꝙ ꝑꝑ iram iuſto grauius punire. ℭ Poggi⁹ li. iiij. de vita Cirrinei xenophõte. Poggi.
Ira atqꝫ indignatio nõ ꝑitãt ↄturbato aio: qd iuſtiſſimũ ſit: ↄſulẽdi locũ. ℭ Paul⁹ Oroſi. de Ormeſta li. ij. Paul⁹
Expa ↄſilij furor dolorẽ virtutẽ putat: quorũcũqꝫ me ditaſ: ira tñ promittit audacia. ℭ Idem lib. v.
Conſiderationem furor adimit. Home.
ℭ Homerus in δ Iliados.
διοσ δ᾽ αλεωμεθα μηνιν. i.
Iouis autem fugiamus iram. ℭ Ibidem.
Χαλεπη δε θεου εστι μηνις. i.
Moleſta autem dei ira eſt.
ℭ Idẽ in i Iliados. Uerba Hectoris ad Achille irato.
φραζωμεθα ... μηνι ...
δωροισιν ... Αχιλληι. i.

Conſideremus quomodo ip̄ȝ iratū placātes mitigem⁹.
Donis ſplendidis verbiſq̄ȝ blandis.
¶ Idem in eodem.
συ δ᾽ε μεγα λεγορα θυμον
ισχειν εν στηθεσσι φιλοφροσυνη γαρ αμεινον.i.
Tu vero magnam iram
Contine in pectoribus. Humanitas enim melior.
¶ Phocylides:
Phocylides. μη φορεις τιν ες χειρα χαλινου
δ᾽αγριον οργην
πολλακι γαρ πληξας αεκων φονον εξετελεσσας.i.
Ne ſis promptus ad manum: ſed frena agreſtem iram.
Sepe enim quū percuſſeris, inuitus cedem patraſti.
¶ Idem.
θυμος υπερχομενος μανιν κολοφρονα τευχει.i.
Ira animum ſubiens inſaniam pernicioſam gignit.
Menā. ¶ Menander.
ανθρωπος ων γιγνωσκε της οργης κρατειν.i.
Homo exiſtens diſce ire imperare. ¶ Idem.
βλαπτει τον ανδρα θυμος εις οργην πεσων.i.
Ledit virum animus in iram cadens. ¶ ¶ Idem.
ζησεις βιον κρατιστον αν θυμου κρατης.i.
Viues vitam optimam: ſi ire imperaueris. ¶ Idem.
οργη δ᾽ε πολλα δραν αναγκαζει κακα.i.
Ira autem multa facere cogit mala. ¶ Idem.
ουδεις μετ οργης ασφαλως βουλευεται.i.
Nullus cum ira tuto deliberat. ¶ Idem.
οργη φιλουντων μικρον ισχυει χρονον.i.
Ira amantium paruum durat tempus. ¶ Idem.
φευγειν αει δει δεσποτας θυμου μενους.i.
Fugere ſemper oportet dominos iratos.
¶ Plautus in curculione.
Plau. Noli amabo verberare lapidem: ne perdas manum.
¶ Plautus in pſeudulo.
Cauendum eſt ab hoſte irato.
¶ Terentius in andria.
Amantium ire amoris reintegratio eſt.
¶ Idem in ecyra comedia.vj.
Non maximas q̄ maxime ſunt interdū ire inimicitias faciūt. ¶ Terentius ibidē.
Teren. Pueri inter ſe quam primum leuibus noxijs iras gerunt. ¶ Uirg. eneidos li.ij.
Uirg. Furor iraq̄ȝ mentem
Precipitant. ¶ Uirgi. eneidos.li.vij.
Rimanti telum ira facit.
¶ Ouidius metamo.li.viij.fab.iiij.
Ouidi⁹ Tangit et ira deos. ¶ ¶ Idem libro.i.
amorum vel de ſine titulo elegia.ij.
Quaſlibet infirmas adiuuat ira manus.
¶ Ouidius elegia ſeptima.
Sed nunq̄ȝ dederis ſpacioſum tēpus in iram.
Sepe ſimultates ira morata facit.
¶ Ouidius libro.iij. de arte amandi.
Candida par homini: trux decet ira feras.
Ora tumēt ira: nigreſcunt ſanguine vene.
Lumina gorgoneo ſeuius angue micant.
¶ Ouidius epi. hyſiphiles ad Jaſonē.
Quelibet iratis ipſe dat arma dolor.
¶ Idē primo libro de remedio amoris.
Dum furor in curſu eſt currenti cede furori
Difficiles aditus impetus omnis habet.
¶ Ouidius epiſtola medee ad Jaſonē.
Sed quid predicere penam.
Attinet: ingentes parturit ira minas.
¶ Properti⁹ libro primo elegia prima.
Prop. Fortiter et ferrum ſeuos patiemur et ignes.
Sit modo libertas que velit ira loqui.
¶ Propertius libro.iij.elegia. xiiij.
Neſcit veſtra ruens ira conferre pedem.

¶ Horatius carminū li.i. Ode.xvj. Hora.
Compeſcere mentem: me quoq̄ȝ pectoris
Tentauit in dulci iuuenta
Feruor: in celeres iambos
Miſit furentem: nunc ego mitibus
Mutare quero triſtia
¶ Horatius ſermonū li.ij. ſatyra.iij.
Stultitia ne erret nihilum diſtabit an ira
Aiax: immeritos dum occidit.
¶ Idē epiſtolarū lib.i. epiſtola.ij.
Irā breuis furor ē. Animū rege qui niſi paret
Imperat: hunc frenis: hunc tu compeſce cathena.
¶ Homerus Iliados.viij.
Procul hinc procul ira recedat. Home.
Que turbat ſapientem hominem.
¶ Claudianus Alloquens Theodoſium.
Si duceris ira. Clau.
Seruitij pateris iugum: Tolerabilis iniquas
Interius leges.
¶ Iuuenalis Satyra.vj. de ira mulierum. Iuue.
Quotiens facit ira nocentes
Hūc ſerū: et rabie iecur incēdēte ferunt Precipites
vt ſaxa iugis abrupta.
¶ Idem Satyra.viij.
Pone ire frena modumq̄ȝ. Dāte.
¶ Dantes Purgatorij.xvij.
Sentimi quaſi preſſo vn mouer dalla.
Auentarmi nel viſo: et dir beati
Pacifici che ſon ſenza ira mala.
¶ Frāciſcus petrarcha Soneto.clxxxvj.
Vincitor Alexandro lira vinſe
Et fel minor in parte che philippo.
Ira e breue furor: et chi nol frena.
E furor longo: chel ſuo poſſeſſore
Speſſo ad vergogna: et talhora morte il mena.

IRis greca dictio ιρις.ιδος.η. Et ē refractio viſus a nube rotūda ad ſolē ſm Ariſt.li.iij. metheororum.

IRonia greca dictio ειρωνεια.ας.η. et eſt vitiū quo quis aſſerit minora de ſe q̄ȝ credat. Ideo ſemper eſt peccatum. Tamen leuius: vt plurimum: q̄ȝ iactantia. ex btō Thoma ſecūda ſecūde. q.cx.ar.ij.

IRregularitas grece ανκανονικια.ας.η. et αγαθμητος.ου.ο. Irregularis dr̄. Eſt aūt irregularitas impedimentū: repulſio executionis diuini officij: ſeu ſacramenti ex canonica conſtitutione proueniens.

IRreligioſitas grece αγευσ....ας.η. dr̄. Eſt aūt irreligioſitas: que hȝ manifeſtam contrarietatem ad religionem per contemptum: et reuerentiam dei vel rei ſacre ex beato Thoma ſecunda ſecūde.q.xcij.prin.

IRriſio grece εμπαιγμα.ατος.τό. dicitur. Irriſio autem: et ſubſanatio conueniunt in fine: ſed differunt in modo: quia prima fit naſo rugato: ſecunda vero fit ore idest in verbis et cachinnis: ex beato Thoma ſecunda ſecunde queſtione. lxxv. articulo primo.

ITER Salutis et perditionis: quo vel in celum vel ad inferos itur.

¶ Matthe⁹ cap.vij. Mat.
Intrate per anguſtam portam: quia lata porta et ſpacioſa via eſt que ducit ad perditionē et multi ſunt qui intrant p eā: q̄ȝ anguſta porta et arta via eſt que ducit ad vitā: et pauci ſunt q inueniūt eā.
¶ Lactā. Fir. diuinaꝝ inſtitutionū li.vi.c.iij. Lactā.
Due ſunt vie p quas humanā vitā pgredi neceſſe eſt. ſcȝ vna que in celū ferat: altera que ad inferos deprimat q̄s et poete in carminib⁹ et philoſophi in diſputationib⁹ ſuis induxerūt. Et qdē alterā vtutū eē voluerūt alterā vitioꝝ eāq̄ȝ q̄ ſit aſſignata vtutib⁹ pmo aditu eē arduā: et cōfragoſaȝ. In qua ſi quis difficultate ſuperata in ſummū eius euaſerit: habere deū de cetero planū

iter amenumq; campum ⁊ ocīo laborum ſuorū capere
fruct⁹ vberes atq; iucūdos. Quos aūt ꝑmi aditus
difficultas deterruerit: eos in eā viciorꝫ viā labi: atq;
deflectere. Que primo ingreſſu ſit q̄ſi amena: multoq;
triſtior. Deinde quū in eā paulo vlterius ꝓceſſerint: i
amenitatis ei⁹ ſpēꝫ repēte ſubduci. Exoriri aūt viam
ꝑcipitē: nūc ſaxis aſperā: nūc obductā ſentib⁹: i nunc
gurgitib⁹ interciſaꝫ. vel torrētib⁹ lapideā: vt laborarẽ
horrere: labi cadere ſit neceſſe. Que oīa eo ꝓferūt: vt
appareat in virtutib⁹ capiēdis labores eſſe maximos: i
in ꝑceptis ac maximos fruct⁹: ⁊ ſolidas atq; incorru
ptas voluptates. Uicia vō q̄b⁹ delimētis nālib⁹ allicere
animos hoīum: ⁊ inanium iucūditatū ſpē captos ad
acerbas amaritudies miſeriaſq; ꝑducerẽ. ¶ Lact. ibi.

Omnis ergo hec d̄ duab⁹ vijs diſputatio ad frugalita
tē ac luxuriā ſpectat. Dicūt. n. humane vite curſū. Y.
lr̄e ſimilē: q̄ꝫ vnuſq̄ſq; hoīuꝫ: quū primū adoleſcētie
limē attigerit: ⁊ i eū locū venerit: vbi ſe ptes via ſcin
dit in ambas hereat nutabūdus: ac neſciat in quā ſe
ptē poti⁹ inclinet. Si ducē nact⁹ fuerit q dirigat ad
meliora i ꝓbātē: hoc ē aut philoſophiā didicerit: aut
eloquētiā: aut aliqd honeſte artis: quo euadat ad bo
nā frugē. Quod fieri ſine labore maximo nō pōt: hone
ſtā ac copioſam vitā diſputāt peracturū. Si vō docto
rē frugalitatis non inuenerit ad ſiniſtrā viā que me
liorē ſpēꝫ mētiatẽ incederẽ. i. deſidie: luxurie: inertieq;
ſe tradere: q ſuauia quidē videtur ad tps vā bōa igno
rāti. Poſt aūt amiſſa oi dignitate: ac re familiari i oi
b⁹ miſerijs victurū. ¶ Lactantius ibidem.

Nos igiẽ melius ⁊ veri⁹ q; duas iſtas vias celi ⁊ īferoꝝ
eſſe dicim⁹: q; iuſtis īmortalitas: iniuſtis pena eterna ꝓ
poſita eſt. ¶ Lactantius ibidem.

Nos aūt ois ſex⁹ ⁊ gētis: ⁊ etatis in hoc celeſte iter idu
cimus: q; deus q eius vie dux ē īmortalitatē nulli ho
mini nato negat. Forma quoq; viaꝝ ipſarū nō ita eſt:
vt illi putauerūt. Quid enim opus eſt. Y. in reb⁹ ꝯtra
rijs atq; diuerſis: ſꝫ altera illa melior cōuerſa ē ad
ſolis ortum. Altera illa deterior ad occaſum: quoniaꝫ
q veritatē ac iuſticiā ſeqẽ: is accepto īmortalitatis ꝑ
mio luce potietur. Qui autē ab illo malo duce illect⁹
pretulerit vicia virtutib⁹: mēdaciū veritati: i neceſſe
eſt ad eo caſum ⁊ tenebras deferatur.

¶ Lactantius fir. li. vj. cap. iiij.

Una eſt igiẽ virt⁹ ac bonoꝝ via: q̄ fert nō i elyſios cāpos
(vt poete loquūẽ). Sꝫ ad ipſā mūdi arcē. At leua ma
lorū exercet penas. ⁊ ad impia tartara mittit. Eſt eni
criminatoris illi⁹ q prauis religionib⁹ inſtitutis auer
tit homines ab itinere celeſti: ⁊ in viā ꝑditionis indu
cit cui⁹ vie ſpecies ⁊ figura ſic eſt cōpoſita in aſpectu:
vt plena ⁊ potēs omni genere floꝝ atq; fructuum de
lectabilis videaẽ. In ea. n. poſuit deus omnia q̄ pro
bonis habētur in terra: opulētiam dico: honorē qetē
voluptatē illecebras oēs: ſꝫ cū his pariter: iuſticiā in
credulitatē ſupbiā ꝑfidiā: i libidinē cupiditatē: diſcor
diā ignorātiā: mēdacium: ſtulticiā ceteraq; vicia. Exi
tus autem talis eſt vie: quum ventuꝫ fuerit ad extre
mū: vnde iā regredi non licet quum omni ſua pulchri
tudine tam ⁊ ſubito preciditur: vt non ante quis frau
dē proſpicere poſſit: q̄ꝫ precipitatus in altitudineꝫ
ꝓfundū cadat. Quiſq̄s. n. ꝑſentiū bonoꝝ ſpecie ca
ptus: ⁊ in his conſequendis ⁊ fruendis occupatus:
non preuiderit ea que poſt mortem ſecutura ſunt: i ſe
q; a deo auerterit: Is vero q ad inferos deiect⁹ i eter
naꝫ damnabitur penā. Uia ergo illa celeſtis difficilis
⁊ cliuoſa propoſita eſt: vel ſpinis horrentibus aſpera
vl' ſaxis extātibus ipedita: vt cū ſūmo labore ac pedū
tritu. Cūq; magna cadēdi ſollicitudine ſit cuiq; gradi
endum. In hac poſuit iuſticiā: tēperantiā: paciētiā: fi
dem caſtitatē: abſtinētiā: ꝯcordiam: ſciētiam verita
tē ſapiētiā: ceteraſq; v̄tutes. Sꝫ ſimul cū his paupta
tē: ignorātiā: laborē: dolorē: amaritudies oēs. Quiſq̄s
enim ſpem ſuā porrexerit longius. Et maiora maluerit:
carebit his terre bonis: vt expeditus ac leuis difficul
tatē vie ſuperet. Nec. n. pōt qui ſe apparatu regio cir
cūdederit: aut diuitijs ornauerit: anguſtias illas vl' in
gredi vel tenere. Unde intelligiẽ iccirco malis ⁊ iniu
ſtis facilius ꝓuenire q̄ cupiūt: q; prona ⁊ decliuis eſt
coꝝ via. Bonis aūt q optent: difficile ꝓcedere: q; dif
ficili ⁊ arduo itinere gradiunẽ. Iuſtus ergo qm̄ durā
aſperūq; iter ingreſſus ē: cōtēptui: deriſui: odio ſit ne
ceſſe ē. Oēs. n. quos cupiditas: aut voluptas precipi
tes trahit: inuidēt ei: q v̄tutē cape potuit: ⁊ iniq; ferūt
id hr̄e aliquē: qđ ipſi nō hūt. Erit itaq; paup humilis
ignobilis ſubiectus iniurie: ⁊ tn̄ omnia q̄ amara ſunt
ꝑferens. Et ſi ſapiētiā iugē ad ſummū illū gradū ſinē
q; ꝑduxerit dabiẽ ei corona virtutis: ⁊ a deo pro labo
ribus quos in vita pp̄ iuſticiā pertulit: i immortalitate
donabitur. ¶ Ibidem.

Hec ſunt vie quas deus humane vite aſſignauit: in quib⁹
ſingulis ⁊ bona oſtēdit: ⁊ mala: ſed ordine ꝑpoſtero at
q; cōuerſo. In vna. n. mōſtrauit tēporalia primo mala
cū eternis bonis: qui eſt ordo melior. In altera tpalia
primo bona cū eternis malis: qui ē ordo deterior: vt q
cūq; pn̄tia mala cū iuſticia elegerit maiora ⁊ certiora
bona ꝯſequaẽ: q̄ꝫ fuerint illa q̄ ſpnit. Quiſq̄s aūt ꝑſen
tia bona ꝑpoſuerit iuſticie: in maiora ⁊ lōgiora incidet
mala: q̄ꝫ fuerit illa q̄ fugit. Hec. n. vita tpalis: q; bre
uis eſt iccirco ⁊ bona eius: ⁊ mala breuia ſint neceſſe ē
eſt. Illa vero ſpūalis q̄ huic terrene ꝯtraria ē: q; ſem
piterna eſt. Iccirco ⁊ bona ei⁹ ⁊ mala ſempiterna ſūt.
Ita fit vt ⁊ bonis breuib⁹ mala eterna: ⁊ malis breui
bus bona eterna ſuccedāt. Itaq; quū ſimul propoſita
ſint homini bona ⁊ mala ꝯſiderare vnūquēq; ſecū de
cet: q̄ꝫto ſatius ſit ꝓ ꝑpetuis bōis mala breuia pēſare
q̄ꝫ ꝓ breuib⁹ ⁊ caducis bonis mala ꝑpetua ſuſtinere.
Nā ſicut in hoc ſeculo quū ē ꝓpoſitū cuꝫ hoſte certa
men pri⁹ laborādū ē: vt ſis poſtmodū in ocio: eſuriēdū
ſitiēdū: eſtus frigora ꝑferēda humi qeſcēdū vigilādū
ꝑiclitādū ē: vt ſaluis pignorib⁹ ⁊ domo ⁊ re familiari
⁊ oib⁹ pacis ac victorie bonis ꝑfrui poſſis. Sin aūt ꝑ
ſens ociū malueris q̄ꝫ laborē malū tibi maximū faci
as neceſſe ē. Preoccupabat. n. aduerſari⁹ nō reſiſtētē.
Uaſtabūẽ agri: diripiẽ dom⁹ in ꝑdā vxor ac liberi ve
niēt. Ipe interficeẽ ac rapieẽ. Que oia ne accidāt pn̄s
cōmodū differēdū eſt vt maius longiuſq; rapiatur.

¶ Lactanti⁹ Fir. lib. vj. cap. iiij.

Hec aūt via que eſt v̄itatis: ⁊ ſapientie: ⁊ v̄tutis ⁊ iuſtitie
quoꝝ oium fons vnus ē: vna vis: vna ſedes: ⁊ ſimplex
eſt q; paribus animis ſūmaq; cōcordia vnū ſeq̄mur
⁊ colamus deū ⁊ anguſta: qm̄ paucioribus virtus da
ta ē ⁊ ardua: qm̄ ad bonū qđ ſummū ⁊ ſublime eſt: niſi
cū ſumma difficultate ⁊ labore nō pōt perueniri.

¶ Lactā. Fir. li. vi. cap. viij.

Hec ē via quā phi q̄rūt: ſed iō nō inueniūt: q; i terra po
ti⁹: vbi apparere nō pōt: q̄rūt. Errāt ergo velut in ma
ri magno: nec quo feranẽ itelligūt: q; nec viā cernūt
nec ducē ſequunẽ vnū. Eadē naq; rōe hāc vite viā q̄ri
opꝫ. Qua in alto iter nauib⁹ q̄riẽ: que niſi aliqđ ce
li lumē obſeruēt: in certis curſib⁹ vaganẽ. Quiſq̄s aūt
rectū iter vite tenere nitiẽ: nō terrā deꝫ aſpicere: ſꝫ ce
lū: ⁊ vt apertius loquar: nō hominē ſequi debet: ſꝫ de
um: non his terreſtrib⁹ ſimulachris: i ſed deo ſeruire
celeſti non ad corpus inferri omnia ſed ad mentē: non
huic vite dare operam: ſed eterne. Itaq; ſi oculos in
celum ſemper intendas: ⁊ ſolem qua oritur obſerues
eumq; habeas vite quaſi nauigij ducem: ſua ſponte
in viam pedes dirigentur: et illud celeſte lumen: quod
ſanis mentibus multo clarius ſole eſt: q̄ꝫ hic quem

in carne mortali videmꝰ:ſic reget:ſic gubnabit. vt ad ſūmū ſapiētię virtutiſq; portū ſine vllo errorē pducat. Suſcipiēda igiť dei lex ē q̄ nos ad h iter dirigat:illa ſanctaſilla cęleſtis: quā Marcꝰ tuliꝰ libro ď republi. tertio pene diuina voce depinxit:cuiꝰ egoue plura di cerē vba ſubieci. Eſt qdē lex:recta rō naturę ɔgruēs diffuſa in oēs cōſtans: ſempiterna:quę vocet ad offm̄ iubēdo vetādo a fraude deterreat:q̄ tum neq; impro bos fruſtra iubet:aut vetat: nec iprobos iubendo: aut

Cypria. vetādo monet. ¶ Cypria. i epl'a ď maligni:demonis:
Lata ⁊ ſpacioſa itinera vię letalis illic illecebrę: ⁊ morti ferę voluptates:illic diabolus blādiť: vt fallat arri det:vt noceat:alliciat vt occidat.

Virg. ¶ Virgilius in paruo tractatu de.y.littera.

Littera Pythagorę diſcrimine ſecta bicorni
Humanę vite ſpeciem pręferre videtur.
Nam via virtutis dextrum petit ardua callem:
Difficilemq; aditum primum ſpectantibus offert:
Sed requię prebet feſſis in vertice ſummo.
Molle oſtentat iter via lata:ſed vltima meta
Percipitat captos:voluitq; per ardua ſaxa.
Quiſquis enim duros caſus virtutis amore
Vicerit:ille ſibi laudemq; decuſq; parabit.
At qui deſidiam luxumq; ſequetur inertem.
Dum fugit oppoſitos incauta mente labores:
Turpis inopſq; ſimul miſerabile tranſiget æuum.

Dā.flo. ¶ Dantes Florentinꝰ Purgatorij.Cātica.ca.iiij.

Queſta montagna e tale.
Che ſempre al caminar di ſotto e graue
Et quanto hom piu va ſu e men fa male.
Pero quandella ti para ſoaue
Tanto che ſu andar te ſia legiero.
Come a ſecunda in giuſo andar per naue
Allor ſarai al fin deſto ſentiero.
Quiui di riposar laffanno aſpetta.

¶ Dantes Paradiſi Cantica cap̄.v.

Siati chriſtiani a mouerui piu graui.
Non ſiati come penna ad ogni vento:
E non credtate chognaqua vi laui:
Hauete il nouo el vegbio teſtamento
El paſtor de la gieſa:che vi guida.
Queſto vi baſti al voſtro ſaluamento.
Se mala cupidiggia altro vi grida
Homini non ſiate e non pecore matte:
Si chel giudeo de voi tra voi non rida:
Non ſate coma gnel chi laſcia il late
De la ſoa madre ſemplice e laſciuo
Seco medeſmo a ſuo placer combatte.

Iubilatio gręce ι αλαλαγμος. ου.ο. τα αλαλαζω.iu bilo dicitur. Eſt autem iubilatio declaratio quędam ⁊ illuſtratio gaudij ɔcepti. Eadē iubilū dici pt. Sane iubilaŕ dŕ a iubaŕ. Iubar.n. pprie dŕ:lucifer dŕq; iu bas lucis effundat. Sūt ēt iube crines a collo aialiū pēdētes:nulle iubatos leones dicimꝰ:q iubas hñt ad dŕiā ñ hñtiū iubas. Hac ēt metaphora ñ mō ad ſolē:ſ; ēt ad hoiēs vtimur. Claudianꝰ. Per ſrīs regale iubar. Iubilare aliq a iuuādo ďduci volūt:q̄ſi ad iucūditatē oñdere. Iuuare.n. ďlectaŕ ē:vñ ⁊ iucūditas. Alij vero dicūt iubilare dici a ſono ipſo vocis. Ita.n. dictū eſt iubilo:vt ouo a vocibus gbꝰ leti: ac triūphātes vti ſo lemus. Iubileus eſt letitia imēſa:q̄ vbis exp̄mi nō pt ſ; voce daŕ intelligi:ſm b.Tho. ſup.p̄s.xxxij col.ij.

Iucūditas grę.χρηστοτης.ητος.ι.⁊ χρηστος.ου.ο. iucūdus dŕ. Eſt aūt iucunditas gaudium ad exte riora adeo prorumpens:vt alios excitet ad gaudendū b.Tho.iiij.ſen.di.xlix.q.iij.ar.i.venitq; a iuuo:vt iu bilatio ſupra dictū eſt.

Iudeus cōiter eſt qcūq; legē moſaicam ad litteraʒ tę:dicūturq; iudei a noie pncipalis tribꝰ.ſ.iudę q ēt primo hebrei dicebanť ab heber:cuius familia cul tum dei tenuit: cęteris idololatria ſędatis. Dicuntur pręterea recutiti propter circuncisionem.

IVDEX grę. κριτης.ου.ο. ⁊ κρινω.iudico dŕ. Venitq; a iudico quaſi ius dico: ⁊ iudicat io quę eſt iuſti iudiciū ſm Ariſt.li.i.polyticoꝝ. hic ēt iudiciū q ē actꝰ iudicis inq̄tū iudex.i. inq̄tū eſt iuſdicens. Ideo eſt actus iuſtitię.i. executio iuſtitię:ſm.b.Tho.ſcda ſcďę.q.lx.ar.i.

¶ Exodi cap̄.xxiij.

Nō ſequaris turbā ad faciēdum malū. Neq; in iudicio plurimoꝝ acquieſces ſententię:vt a vero deuies:pau peris quoq; non miſereberis in iudicio.

¶ Exodi cap̄.xxiij. Erod.

Non declinabis in iudicium pauperis. ¶ Ibidem.
Inſontē ⁊ iuſtū nō occides:qr aduerſor impium. Nec ac cipies munera:quę ēt excęcāt prudētes: ⁊ ſubuertunt verba iuſtorū. ¶ Leuitici cap.xix. Leuitici
Nō facies qď iniquū eſt:nec iniuſte iudicabis. Non con ſideres pſonā pauperis:nec honores vultum potētis: Iuſte iudica proximo tuo. ¶ Ibidem.
Noli facere iniquum aliquod in iudicio.ſ.iu pondere:in numero: ⁊ menſura.

¶ Deuteronomij cap.i. Deute.

Audite illos: ⁊ qď iuſtū eſt iudicate:ſiue ciuis ſit ille:ſiue peregrinus nulla erit diſtātia pſonaꝝ. Ita paruū au dietis:vt magnū:nec accipietis cuiuſq̄ pſonā:qr dei iu dicium eſt. ¶ Ibidem cap̄.xvi.
Iudices ⁊ magiſtros cōſtitues in oībꝰ portis tuis: q̄s do minus deus tuus dederit tibi p ſingulas tribꝰ tuas: vt vindicēt populū iudicio: ne in alterā ptē declinēt. Nō accipies pſonā:nec munera: qr munera excęcant oculos ſapientium: ⁊ mutant verba iuſtorū. Iuſte qď iuſtum eſt perſequeris:vt viuas ⁊ poſſideas terrā: q̄ dominus deus dederit tibi.

¶ Deuteronomij cap̄.xxiiij.

Nō occidēť prēs p filijs:nec filij p prībꝰ. Sʒ vnuſqſq; pro peccato moriť. Non puertes iudicium aduenę ⁊ pupilli:nec auferes p ignoris loco viduę veſtimētum.

¶ Deuteronomij cap.xxvij.

Maledictus q peruerterit iudiciū aduenę pupilli: ⁊ vidue: dicet omnis populus amen. ¶ Ibidem.
Maledictus qui accipit munera vt percutiat animā ſan guinis innocentis: ⁊ dicet omnis populus amen.

¶ Regum quarti cap̄.xiiij. Regum

Non morientur patres pro filijs:nec filij pro patribus: ſed vnuſquiſq; in peccato ſuo morietur.

¶ Paralipomenō li.ij.cap.xix. Parali.

Nō.n.hois exercebitis iudiciū:ſʒ dñi: ⁊ qđcūq; iudica ueritis in vos redūdabit:ſit timor dñi vobiſcū: ⁊ cum diligētia cūcta facite. Nō ē.n.apud dñm deū nr̄ʒ ini quitas:nec perſonarum acceptio:nec cupido munerꝝ.

¶ Ibidem.c.xxiiii.

Nō occidentur patres pro filijs:nec filij pro patribus: ſʒ vnuſqſq; morieť in peccato ſuo. ¶ Dauid p̄s.ij. Dauid
Et nūc reges itelligite:erudimini q iudicatis terrā. Ser uite dño i timoŕ: ⁊ exl'tate ei cū tremoŕ. App̄hēdite di ſciplinā:neq̄n iraſcať dñs. ⁊ peatis ď via iuſta.p̄s.lvij.
Si vere vtiq; iuſtitiam loquimini:recte iudicate filij ho minum. ¶ p̄s.lxxxi.
Deus ſtetit in ſynagoga deoꝝ. In medio autem deos di iudicat. Vſq; quo iudicatis iniquitatē? ⁊ facies pec catorum ſumitis. Iudicate egeno pupillo humilem ⁊ pauperē iuſtificate. Eripite pauperē: ⁊ egenū ď manu peccatoris liberate. ¶ Prouerbioꝝ.iiii. Prouer.
Oculi tui recta videant. ¶ Ibidē cap̄.xvij.
Qui enim iuſtificat impium: ⁊ condemnat iuſtuʒ vterq; abbominabilis apud deum.

¶ Ibidem.

Munera de ſinu ipi⁹ accipit:vt pūertat ſemitas Judicij.
C Prouerbiorum cap.xvij.
Accipere perſonam impij in iudicio non eſt bonum : vt declines a veritate Judicij. C Prouerbiorum.xxiiij.
Cognoſcere pſonā i iudicio nō ē bonū:q dicūt ipio iuſt⁹ es maledicēt eis populi:ɀ deteſtabunẜ eos tribus.
C Prouerbiorum cap.xxviij.
Qui cognoſcit in iudicio faciē nō bn̄ facit. Iſte ɀ pro bu-
Eccle. cella panis deſerit veritatē. C Eccleſiaſtes c.viij.
Eteni qr nō pferẜ cito ɔ̄ malos ſnia: abſq̄ timere vllo ſi-
Sapiē. lij hominū ppetrant mala. C Sapientia cap.i.
Diligite iuſticiā:q iudicatis terrā. C Ibidē.c.vi.
Audite ḡ reges terre:ɀ itelligite:diſcite iudices finiū terre pbete aures vos:q cōtinetis multitudines:ɀ placetis vobis in turbis natonū.qm̄ data ē a dn̄o ptās vobis:ɀ virt⁹ ab altiſſimo:q interrogabit opa vr̄a ɀ cogitatiōes ſcrutabit:qm̄ quū eſſetis miniſtri regni illi⁹ nō recte iudicaſtis:nec cuſtodiſtis legē Juſtitie:neq̄ ſm voluntatē dei ambulaſtis. C Sapientia.xxxiij.
Eccſia. Cū tranquillitate iudica. C Eccleſiaſtici cap.iiij.
In iudicādo eſto pupillis miſericors:vt pr̄:ɀ p viro matri illorū:ɀ eris tu velut fili⁹ altiſſimi obediēs: ɀ miſerebiẜ tui magis q̄ mater. C Eccleſiaſtici cap.vij.
Noli q̄rere fieri iudex:niſi valeas virtute irrūpere iniquitates:ne forte extimeſcas faciē potētis:ɀ ponas ſcandalū in agilitate tua. C Eccleſiaſtici cap.xx.
Iſaias Xenia ɀ dona excecāt oculos iudicū:ɀ quaſi mut⁹ in ore auertit correctiones eorum. C Iſaias cap.i.
Oēs diligūt munera:ſequūẜ retributiōes: pupillo n̄ iudicāt:ɀ cā vidue n̄ igrediẜ ad illos. C Iſaias cap.v.
Veh q dicitis malū bonū:ponētes tenebras lucē:ɀ lucē tenebras:ponētes amarū in dulce ɀ dulce in amarum.
C Ibidem.
Veh q iuſtificatis impiū p muneribus:ɀ iuſtitiā iuſti auferitis ab eo. Propter hoc ſicut deuorat ſtipulā ɀ lingua ignis:ɀ calor flāme exurit:ſic radix eorū:q̄ſi fauilla erit ɀ germē eorū vt puluis aſcēdeẜ. C Iſaias cap.x.
Veh q cōdūt leges iniquas:ɀ ſcribētes iniuſticiā ſcripſerūt:vt opprimerēt pauperes in iudicio: ɀ vim facerēt cauſe humiliū populi vi eēnt vidue pda eorum. ɀ pupillos diriperēt. C Iſaias cap.lviiij.
Cōuerſum ē retrorſum iudiciū:ɀ iuſtitia lōge ſtetit:qr corruit in plateis veritas:ɀ equitas nō potuit ingredi.
C Hieremias cap.v.
Hiere. Cauſam vidue nō iudicauerūt:cām pupilli n̄ direxerūt ɀ iudiciū pauperū nō iudicauerūt: Nūqd ſup his nō viſitabo: dicit dn̄s:aut ſuper gentem huiuſcemodi nō vlciſcetur anima mea. C Idem cap.xxij.
Hec dicit dn̄s:facite iudiciū ɀ iuſtitiā:ɀ liberate vi oppreſſum d̄ manu calūniatoris:ɀ aduenā ɀ pupillum ɀ viduam nolite contraſtare: neq̄ opprimatis inique:
Lucas ɀ ſanguinē inocētē ne effūdatẜ in loco iſto. C Lu.c.xi.
Ieſus ait. Et vobis legiſperitis veh quia oneratis homines oneribus que portare non pn̄t. ɀ ipſi vno digito vr̄o
Jacobi non tangitis ſarcinas. C Jacobi.i.
Ira enim viri iuſticiam dei non operatur.
Aug. C Aug.li.d̄ v̄a religione.ɀ hr̄ di.iiij. in iſtis.
In iſtis tēporalib⁹ legib⁹ quāq̄ d̄ his homies iudicēt quū eas inſtituūt:tn̄ quū fuerint iſtitute:ɀ firmate:nō licebit iudici de ipſis iudicare:ſed ſm ipſas.
C Aug li.de pn̄i.ɀ hr̄.xi.q.iij.Quāuis.
Quāuis v̄a ſint q̄dā:tn̄ iudici nō ſunt credēda:niſi certis indicijs demonſtrentur.
C Aug.ad macedoniū:ɀ hr̄.xiiij.q.v. Nō ſane.
Nō ideo dz iudex vēdere iuſtū iudiciū:aut teſtis teſtimoniū verū:q: vēdit aduocat⁹ iuſtū patrociniū iuriſperit⁹ verū ɔſiliū. Illi.n.inter vtrāq̄ partē ad examē adhibēẜ:iſti ex vna pte ɔſiſtūt. Quū aūt iudicia teſtimoniaq̄ nec iuſta.nec v̄a ſunt vendēda:iniqua ɀ falſa vēduntur: multo ſceleratius vtiq̄ pecunia ſumitur : qr ſcelerate etiam q̄uis a volentibus datur.
C Aug.ɔ̄ macedoniū.
Iuſti eſt intercedere recta intētiōe. Judicis aūt ē iudicare iuſto ordine: Modus rogādi iudicē ē vt faciat qd̄ ſalua fide facere poteſt. C Hieronymus ſup epiſto- Hiero.
lam ad Galathas:ɀ hr̄.xxiij.q.v. iudex.
Iudex nō eſt author ſceleris homines vincēdo.
C Hieronymus ſuper hieremiā ɀ habeẜ ibi.
Homicidas:ſacrilegos:ɀ fenerarios:punire nō effuſio ſā-
guinis eſt. C Ambroſius ſuper beati immacula- Ambr.
ti:ɀ hr̄.iij.q.vij.iudicet.
Iudicet ille de alterius errore:q nō hz in ſeipſo qd̄ cōdēnet:iudicet q nō agit eadē q̄ in alio putauerit puniēda: ne quum de alio iudicat in ſe ferat ſnias. Judicet ille:qui ad pronunciandum nullo odio:nulla offenſione:nulla leuitate ducatur. C Ibidem.
Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit. ɀ pposito domeſtice volūtatis:ſz iuxta leges:ɀ iura pnūciat ſtatutis iuris obtēperat:nō idulget ppie volūtati: nihil pparatū ɀ meditatū d̄ domo dfert:ſz ſicut audit:ita iudicat ɀ ſicut ſe hz nā decernit:obſeqẜ legibus:nō aduerſaẜ examinat cāe merita:nō mutat. Diſcite iudices ſeculi quē in iudicādo tenere debeatis affectū: quā ſocietatem: quā ſobrietatē:quā ſynceritatē. C Ibidem.
Qui iudicat voluntati ſue obtemperare non oportet:ſed tenere quod legum eſt. C Ibidē.
In iudicando cordi magis eſt cuſtodia veritatis : q̄ obedientia voluntatis.
C Ambroſius libro de officijs.
In iudicio gratia abſit:cauſe merita decernantur.
C Gregorius:ɀ habetur.ij.q.iij.Qui recte. Grego.
Qui recte iudicat:ɀ pmiū remunerationis expectat fraudē in deū ppetrat:q: iuſtitiā quā gratis impartiri debuit acceptiōe pecunie vēdidit: Bonis male vtunẜ q pro tpali lucro iuſte iudicāt. Tales qppe ad veritatē nō iuſtitie defenſio:ſed amor pmij puocat. qb⁹ ſi ſpes nūmi ſubtrahiẜ:ɔfeſtim a iuſtitie ɔteſſione recedunt. Acceptio nūmorū pūaricatio veritatis ē vn̄ ɀ p iuſto dr̄. Qui excutit manus ſuas ab omni munere:iſte in excelſis habitabit. C Gregorius mor.xix.
Maiora crimina credenda nō ſunt mox:quū audiuntur: ſūt tn̄ citi⁹ punienda: quum veraciter cognoſcuntur.
C Greg.mor.xix,ſup illud. Iob.xxix. Cām quā neſciebā diligentiſſime inueſtigabam.
Ad proferēdā ſniā nunq̄ pcipites eſſe debemus:ne indiſcuſſa temere iudicem⁹:nec q̄libet mala audita nos moueant:ne paſſim ſine probatione credamus.
C Grego.homelia.xxvi.
Plerūq̄ cōtingit:vt iudicis locū teneat:cui⁹ ad locū vita minime cōcordat:ac ſepe agiẜ:vt vel immeritos dānet:vel aliquos ipſe ligatus ſoluat. Sepe in ſoluēdis ac ligandis ſubditis:ſue voluntatis motus non autem cauſarum merita ſequitur: vnde fit vt ipſe ligandi aut ſoluendi poteſtate ſe priuet.
C Gregorius in mor.
Iudicare digne de ſubditis nequeūt:q in ſubditorum cauſis non merita:ſed odium vel gratiam ſequuntur.
C Iſidorus:ɀ hr̄ di.xxix. Sciendum. Iſidor⁹
Sciendū ē q pleraq̄ capitula:ex cā: ex perſona:ex loco : ex tēpore:cōſiderāda ſunt. quorū modi : qr medullitus nō indagantur:in erroris labyrinthum nonnulli intricando impinguuntur:quum ante iudicant : q̄ intelligant:ante inculpant:q̄ iterando lecta perquirant.
C Iſidorus de ſummo bono lib.iij. cap.lviij.
Quattuor mōis humanū puertiẜ iudiciū: timore: cupiditate:odio:amore. Timore:dū metu poteſtatis alicui⁹ veritatē loq pauеſcimus. Cupiditate quū pmio mūeris alicui⁹ corrūpimur. Odio quū ɔ̄ quēlibet aduer-

ſarium mollimur. Amore dum amicorvel propinquis placere cōcēdimus. ¶ Iſidorus ibidem.

Dives muneribus cito corrūpit iudicē. Paup aūt dū nō hēt qd offerat: nō ſolū audiri cōtemnit: ſed et contra veritatē opprimitur. Cito violat auro iuſtitia. Nullū reus pertimeſcit culpā: quā redimere nūmis exiſtimat. ¶ Idem Soliloquiorum lib. i. cap. i.

Perimit leges avaricia iudicāt iu: pmia z dona legib⁹ iura tollūt: vbiq̄ pecunia vincit: vbiq̄ venale iudiciū ē

Caſſio. ¶ Caſſiodorus lib. i. epi. iij.

Facilis recti perſuaſor eſt innocēs iudex. Exceſſus tunc ſunt in formidine: quū credūt iudicib⁹ diſplicere. Caſſiodorus lib. iij. epiſtola. xxviij.

Tamdiu iudex dicitur: q̄diu iuſtus putatur. ¶ Caſſiodorus lib. iij. epiſtola. xxviiij.

Inumbrat publicā formā in ꝯſule tēacitatis obſcuritas.

Boeti⁹ ¶ Boetius de conſo. lib. i. proſa. iiij.

Si inflāmare ſacras ędes voluiſſem: ſi ſacerdotes impio iugulare gladio: ſi bonis oibus necem ſtruxiſſe dicere/ mur pñtem tñ inia cōſeſſum: cōuictūq̄ me puniſſet.

Alanus ¶ Alanus de complactu naturę.

Si aūt iudicis vel aduocati ſulphuret pecunia. Orphei lyra: carmē Amphiōis: muſa Virgi. voce pecunię ſuffocant. Quid plura. Ubi nūmus loquit. Tulliani eloq̄i tuba reuceſcit. Ubi nūmus militat. Hectorę militię fulgora cōpeſcunt. Ubi pugnat pecunia: virtus expugnat herculea. Nūmus vincit nūmus regnat nūmus imperat vniuerſis. ¶ Inno. de miſeria hominis.

Inno. Iudices mali nō attēdūt merita cāuſ: ſz pecuniaꝶ meritatē: nō iura: ſz munera: nō iuſtitiā: ſz pecuniā non qd rō dictat: ſed qd voluntas affectat. No qd lex ſentit: ſed qd mēs cupit. Nō inclināt ad iuſtitiā animū ſz iuſtitiam declinat ab aio: nō vt qd ſz hoc libeat: ſz vt ſliceat qd libet. ¶ Seneca ad lucillium epi. lxxxviii.

Seneca Prorſus pſuaſim⁹; qd multi furto nō erubeſcūt: qd multi adulterio gloriant. Nā ſacrilegia minuta puniūt: magna in triūphis ferūnt. ¶ Seneca in pverbijs.

Ad penitēdū pperat: qui cito iudicat. In iudicando criminoſa eſt celeritas. ¶ Seneca in Hercule furēte.

Iudex futurus ſāguine hūano abſtine qcūq̄ regnas: ſcelera taxāt mō maiore nra. ¶ Seneca Tragedia. vij.

Si iudicas cognoſce: ſi regnas iube. ¶ Ibidem.

Ariſto. Qui ſtatuit aliqd parte inaudita altera. Aequū lz ſtatuerit: aut ęquus eſt. ¶ Ariſto. lib. Rhetoricorū.

Litigātis nihil eſt: niſi oñdere q: res ē: vel nō ē. vel q: facta ē: aut q: nō facta ē: vtrū aut ſit iuſta vel iniuſta. oz ipſum iudicē cognoſcere: z nō diſcere a litigantibus. ¶ Ariſtoteles lib. vij. Ethicorum.

Iudex eſt q in ciuilib⁹ cōcertationibus ingſita iudicat. ¶ Ariſtoteles lib. iij. Topicorū.

Nemo eligit iuuenes iudices: aut duces: q: nō cōſtat eos prudentes eſſe ſed eligit ad fortitudinē. ¶ Ariſtoteles lib. i. Rhetoricorū.

Amor z odiū z ppriū cōmodū ſepe faciūt iudicē nō cognoſcere vex.

Laer. Diogē. ¶ Laertius Diogenes de moribus z vitis philoſophorum.

Interrogatus. Solon qd eſt rex. Rñdit ſortis poteſtas. Quid lex? Aranee tela. Q: ſi in eā inciderit qd debilius inet: graue aut ptrāſit tela reciſſa. ¶ Ibidē.

Iudex bonus nemo erit: niſi qui de ſe alterum cognouerit iudicari. ¶ Laertius Diogenes ibidem.

Qui innocētē dānat ſeipm vulnerat: quoniā ſua ſentētia ſemp reus: ſe ipſum punit cōſcientia. ¶ Laertius Diogenes ibidem.

Quū xenocrates vidiſſet quendā latronē duci ad patibulū ſubriſit dicēs: q magni furcs minores morte dānabant.

Cicero. ¶ Cicero Rhetoricorū veteꝶ lib. ij.

In iudicijs qd ęquū ſit queritur. ¶ Ibidem.

Nō oportet ante ſuppliciū q̄ iudicium interponere.

¶ Cicero Rhetoricorū lib. ij.

Duab⁹ de cauſis iudicē iudicare oz: ſi aut ſcriptū ſit obſcure: aut neget aliqd aduerſarius. Quū z ſcriptū ſit aptē: z aduerſarius oia ꝯfiteat: tūc iudicē legi parere: nō interpretari legē oz. Nā ſūma prudētia ē: quū q contra id qd ſcriptū ſit aliqd pbare velit. ¶ Ibidem.

Iudex is videtur legi obtēperare qui ſententiā eius: non qui ſcripturam ſequitur: ſi leges duę aut plures: aut quotquot erūt conſeruari nō poſſunt q: diſcrepāt inter ſe: ea maxime cōſeruanda putetur. q ad maximas res pertinere videt: z maxime cōſeruāda ē ea lex: quę diligētiſſima z ſctā eſt. multis ēt in legibus multa pterita ſunt: quę iccirco pterita arbitrātur: q ex cęteris de qbus ſcriptū ē intelligi poſſunt. Nā oz ꝯiectura ex eo qd ſcriptū ē ad id qd nō ſit ſcriptum pvenire. Nemo. n. pōt oēs res p ſcripturā complecti: ſed is cōmodiſſime ſcribit: q curat vt quędā ex qbuſdā intelligāt. Cicero libro de Oratore.

Plura multo hoies iudicāt odio: aut amore: aut cupiditate: aut iracūdia: aut dolore: aut lętitia: aut ſpe: aut timore: aut errore: aut aliq̄ pmotiōe mētis q̄ veritate: aut pſcripto: aut in eis norma aliqua: aut iudicij formula: aut legib⁹. ¶ Idem officioꝶ. li. iij. cap. xi.

Ponit. n. pſonas amici: quū induit pſonā iudicis. Tātum dabit amicicię: vt vera amici cām eē malit: z vt orandę litis tpe quo aliqd per leges liceat accōmodet.

¶ Idem officiorum lib. iij. cap. xvj.

Iudicis eſt. n. ſemp in cauſis verū: patroni aūt nonnūq̄ veriſimile. ¶ Valerius maximus li. vij. Valer. maxi.

Quā porro ſubtiliter Anacharſis leges Araneaꝶ telis cōparabat. nā vt illas infirmiora animalia retinet: valentiora trāſmittere. Ita his humiles z pauperes cōſtringi: diuites z prępotētes nō alligari aiebat.

¶ Quintilianus declamatione. x. Quīti.

Multū me: vł vos fallit opinio iudices: ſi vllā cāꝫ ita euidēter oſtēri ſ ſoꝶ poſſe putatis: cui nulla mēdacij velamēta ꝯtingāt. ¶ Luci⁹ Apu. de aſino Aureo li. 3. L. apu.

Nō ad⁹inſtar barbarice ſeruatis: vel Tyrānicę impotentię dānari oz aliqs inauditus z in pace placida tā dirū ſeculo prodi nō oz exēplū. ¶ Phocylides. Phoc.

πασι δίκαια νέμειν μηδ' ἐς κρίσιν ἐς χάριν ἕλκειν. i.

Oib⁹ iuſta diſtribue: neq̄ iudiciū ad grāꝫ trahas. ¶ Idē

μὴ κρῖνε πρόσωπον. i. Noli iudicare facie. ¶ Idē.

ἢν σὺ κακῶς δικάσῃς σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει. i.

Si tu male iudicaueris: te de⁹ deinde iudicabit. ¶ Idē.

μηδέποτε κρίνειν ἐᾶν ἀμαθεῖς ἄνδρας. i.

Nūq̄ iudiciū facere imperitos viros permittes.

¶ Cleobolus. Cleob.

τὰ δίκαια κρῖνε. idest iuſte iudica. ¶ Menandri Men.

κατηγορεῖν οὐκ ἔστι καὶ κρίνειν ὁμοῦ. i.

Accuſare non licet z iudicare ſimul. Idem.

ἀνεξέταστον μὴ κολάζε μηδένα. i.

Inexaminatum ne punies vllum.

Ouidius triſtiū lib. i. Elegia. i. Ouidi⁹

Iudicis officium eſt. vt res ita tempora rerum
Quęrere: quęſito tempore tutus eris.
¶ Idem de ponto lib. ij. Elegia. ij.

Non eſt confeſſi cauſa tuenda rei.

¶ Horatius carminum lib. ij. Hora.

Quotiens bonus atq̄ fidus
Iudex honeſtum prętulit vtili.
Reiecit alta dona nocentium
Vultu per obſtantes cateruas
Explicuit ſua victor arma.
¶ Horatius ſermonum lib. ij.

Male verum examinat omnis
Corruptus iudex.
¶ Iuuenalis ſatyra. ij. Iuue.

Dat veniam coruis: vexat cenſura columbas.

VDICIVM. Finale erit vniuerſalis ſeperatio bonoꝝ a malis ex.b. Tho.iiij.ſen.diſtin. xlvij.q.i.arti.i.

Iudicium generale fiet circa montez oliueti: vbi eſt vallis Ioſaphat. ꝛ circa locum illuz xp̃s deſcendet: ſicut inde aſcendit vt idē eſſe oſtendaſ: qui deſcendit ꝛ qui aſcendit ex.b. Tho.iiij.ſen.diſtin.

David. xlviij.q.i.ar.iiij. ℭ David pſal.xcv.

Iudicabit orbē terrarum equitate ꝛ populos in veritate ſua

Eccl'ia. ℭ Eccleſiaſtes cap.xi.

Letare ergo iuuenis in adoleſcentia tua: ꝛ in bono ſit cor tuū in diebus iuuentutis tuę: ꝛ ambula in vijs cordis tui: ꝛ in intuitu oculoꝝ tuoꝝ: ꝛ ſcito: ꝙ pro omnibus his adducet te deus in iudiciū. ℭ Eccl'iaſtes.c.xij.

Cuncta q̄ fiūt adducet de⁹ in iudiciū pro oi errato: ſiue bonū: ſiue malū ſit. ℭ Eccleſiaſtici.ca.xij.

Iſaias Et impijs ꝛ peccatoribus reddet vindictā cuſtodiēs eos in die vindicte. ℭ Iſaias cap.iij.

Ioel Dominus ad iudiciū veniet cū ſenibus populi ſui: ꝛ principibus eius. ℭ Ioel.cap.ij.

Mala. Magnus enim dies domini ꝛ terribilis valde: ꝛ quis ſuſtinebit eum. ℭ Malachias cap.iij.

Et accedā ad vos in iudicio: ꝛ ero teſtis velox maleficis ꝛ adulteris: ꝛ piurꝭ: ꝛ q calūniantur mercedē mercēnarij ꝛ humiliāt viduas ꝛ pupillos: ꝛ opprimūt peregrinū: nec timuerūt me: dicit dominus exercituū.

Mac. ℭ Machabeorū li.ij.cap.xij.

At vo fortiſſimus iudas hortabaſ populū ꝯſeruare ſe ſine pctō ſub oculis: vidētes q̄ facta ſūt ꝑ peccatis eoꝝ q ꝓſtrati ſūt. Et fcā collatione duodecī milia dragmas argēti miſſit Hieroſolymā offerri ꝑ pctīs mortuoꝝ ſacrificiū: bene ꝛ religioſe de reſurrectione cogitās. Niſi.n.eos q ceciderāt ſperarer reſurrecturos. ſuperfluū videreſ ꝛ vanū orare pro mortuis: ꝛ q: conſiderabat ꝙ hij q cū pietate dormitionē acceperant optimaz hērent repoſitā grāz. Sācta ergo ꝛ ſalubris eſt cogitatio ꝓ defūctis exorare: vt a pctīs ſoluanſ.

Mat. ℭ Matthęus cap.xiii.

Sicut ergo colliguntur zizania: ꝛ igni ꝯburunſ. Sic erit i ꝯſumatiōe ſeculi. Mittet fili⁹ hoīs āgelos ſuos: ꝛ colligent de regno eius omnia ſcandala: ꝛ eos q faciunt iniquitatē: ꝛ mittet eos in caminū ignis. Ibi erit fletꝰ ꝛ ſtridor dentiū. Tūc iuſti fulgebūt ſicut ſol in regno patris eorum. ℭ Matthęus cap.xxv.

Quū āt venerit fili⁹ hoīs in maieſtate ſua: ꝛ oēs angeli cū eo: tūc ſedebit ſup ſedē maieſtatis ſuę: ꝛ ꝯgregabūtur añ eū oēs gētes: ꝛ ſepabit eos ab inuicem: ſicut paſtor ſegregat oues ab hedis. Et ſtatuet oues qdē a dextris: hedos āt a ſiniſtris. Tūc dicet rex his q a dextris ei⁹ erūt. Venite bñdicti pr̃is mei poſſidete paratū vobis regnū a ꝯſtōne mūdi. Eſuriui.n. ꝛ dediſtis mihi mādūcare. Sitiui ꝛ dediſtis mihi bibere. Hoſpes erā: ꝛ collegiſtis me. Nud⁹ erā: ꝛ operuiſtis me. Infirm⁹ erā: ꝛ viſitaſtis me: in carcere erā ꝛ veniſtis ad me. Tūc rñdebūt ei iuſti dicētes. Dñe qñ te vidim⁹ eſuriētē: ꝛ pauim⁹: ſitiētē: ꝛ dedim⁹ tibi potū. Qñ āt te vidim⁹ hoſpitem: ꝛ collegim⁹ te: aut nudū: ꝛ cooperuimus te: aut qñ te vidimus infirmū aut in carcere: ꝛ venim⁹ ad te. Et rñdens rex dicet illiſ. Amē dico vobis q̄diu feciſtis vni ex his frib⁹ meis minimis mihi feciſtis. Tūc dicet ꝛ hijs q a ſiniſtris erūt. Diſcedite a me maledicti i ignē eternū q par⁹ ē diabolo ꝛ āgelis ei⁹. Eſuriui.n. ꝛ ñ dediſtis mihi māducare. Sitiui ꝛ ñ dediſtis mihi potū. Hoſpes erā ꝛ ñ collegiſtis me. nud⁹ ꝛ ñ operuiſtis. īfirm⁹ ꝛ i carcere ꝛ ñ viſitaſtis me. Tūc rñdebūt ei ꝛ ipſi dicētes. Dñe qñ te vidim⁹ eſuriētē aut ſitientē aut hoſpitē aut nudū aut īfirmū aut in carcerē ꝛ ñ miniſtrauim⁹ tibi. Tūc rñdebit illis dicēs. Amē dico vobiſ q̄diu ñ feciſtis vni ex minorib⁹ hijs nec mihi feciſtis. ꝛ ibūt hij i

ſuppliciū eternū. Iuſti aūt in vitā eternam.

ℭ Marcus cap.xij. Mar.

Quū.n.a mortuis reſurrexerint: neqꝫ nubent: neqꝫ nubētur: ſꝫ erūt angeli dei in celis. ℭ Marc⁹ cap.xiij.

Erunt.n. dies illi tribulationes tales: q̄les ñ fuerūt ab initio creature: quā ꝯdidit de⁹ vſqꝫ nūc: neqꝫ fient. Et niſi breuiaſſꝫ dñs dies nō fuiſſet ſalua ois caro. ℭ Ibidē.

De die āt illo vel hora nemo ſcit: neqꝫ angeli in celo: neqꝫ filius niſi pater. videte: vigilate: ꝛ orate. Neſcitis enim qñ tēpus ſit ℭ Marcus ibidem.

Vigilate ergo. Neſcitis enim: qñ dñs domus veniet: ſero an media nocte: an galli cantu: an mane: ne quū venerit repēte: inueniat vos dormientes. Qḋ aūt vobis dico: omnibus dico: vigilate. ℭ Lucas cap.xvij. Lucas

Nā ſicut fulgur coruſcās de ſub celo: in ea q̄ ſub celo ſunt fulget: ita erit filius hoīs in die ſua. ℭ Lucas.c.xxi.

Erūt ſigna in ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis ꝛ in terris preſſura gentiū pre ꝯfuſſione ſonitus maris: ꝛ fluctuū: areſcentibus hoibus p̄ timore ꝛ expectatione q̄ ſupuenient vniuerſo orbi. Nā virtutes celoꝝ mouebūtur. Et tūc videbūt filiū hoīs venientē in nube: cū ptāte magna: ꝛ maieſtate. ℭ Lucas ibidem.

Vigilate itaqꝫ omni tpe orātes: vt digni habeamini fugere iſta omnia quę futura ſunt: ꝛ ſtare ante filiū hoīſ.

ℭ Ioannes cap.v. Ioānes

Sicut.n.pr̃ hꝫ vitā in ſemetipſo: ſic dedit ꝛ filio hēre vitā in ſemetipſo. Et ptātē dedit ei iudiciū facere: qꝛ fili⁹ hoīs ē. Nolite mirari hoc: qꝛ venit hora in qua oēs q in monumētis ſūt: audiēt vocē filij dei: ꝛ ꝓcedēt q bona fecerūt in reſurrectionē vitę: q vero mala egerunt in reſurrectionē iudicij. ℭ Ioānes cap.xj.

Scio qꝛ lazarus reſurget in reſurrectione in nouiſſimo.

ℭ Paulus ad corinthios.i.cap.iij.

Dies enim domini declarabit: qꝛ in igne reuelabiſ: ꝛ vniuſquiſqꝫ opus quale ſit: ignis probabit.

Paul⁹ ℭ Paulus ad corinthios.ij.cap.v.

Oēs.n.nos manifeſtari oportet ante tribunal xp̃i: vt referat vnuſqſqꝫ ꝓpria corporis prout geſſit: ſiue bonum: ſiue malum. ℭ Paulus ad theſſalon.i.cap.iiij.

Nolumus aūt vos ignorare fr̃es de dormiētib⁹: vt non ꝯtriſtemini ſicut ꝛ ceteri q ſpē nō hñt. Si.n. credim⁹ ꝙ ieſus mortuus ē: ꝛ reſurrexit: ita deus eos q dormierūt ꝑ ieſuz adducet cū eo. Hoc.n. vobis dicim⁹ in vbo dñi: qꝛ nos qui viuim⁹: q reſidui ſumus in aduētu dñi nō ꝑueniem⁹ eos: qui dormierūt. Qm̃ ipſe dñs in iuſſu ꝛ in voce archangeli: ꝛ in tuba dei deſcendet de celo: ꝛ mortui q in xp̃o ſunt reſurgēt primi. Deinde nos q viuimus: q relinquimur ſimul rapiemur cū illis in nubibus obuiā xp̃o in aera. Et ſic ſp̄ cū dño erimus. Itaqꝫ conſolamini inuicem in verbis iſtis.

ℭ Paulus ibidem.

De temporibus aūt ꝛ momētis fratres nō indigetis: vt ſcribam⁹ vobis. Ipſi enim diligēter ſcitis: qꝛ dies dñi ſicut fur in nocte: ita veniet. Quū enim dixerint pax ꝛ ſecuritas: tūc repētinus eis ſupueniet interitus ſicut dolor in vtero habēti: ꝛ non effugient.

ℭ Paulus ad thimotheum.ij.cap.iij.

Hoc aūt ſcito: qꝛ in nouiſſimis diebus inſtabūt tpa periculoſa: ꝛ erūt hoīes ſeipſos amātes: cupidi: elati: ſuperbi: blaſphemi: parētib⁹ nō obedientes: ingrati: ſcelſti: ſine affectione: ſine pace: criminatores: incōtinētes: immites ſine benignitate: ꝓditores: proterui: tumidi: ꝛ voluptatū amatores magiſqꝫ: dei hñtes ſpēs qdē pietatis: virtutē aūt eius abnegātes. ℭ Petri apl̄i.i.c.iiij.

Omniū aūt finis appropinquabit. Eſtote itaqꝫ prudētes ꝛ vigilate in orationibus. ℭ Ibidem.

Et ſi iuſt⁹ qdē vix ſaluabiſ: impi⁹ ꝛ peccator vbi parebūt. itaqꝫ ꝛ hij q patiunſ ſꝫ volūtatē dei fideli creatori cōmēdēt animas ſuas in benefactis. ℭ Petri apl̄i.ij.c.iiij. Petrus apoſto.

Veniēt in nouiſſimis diebus in deceptiōe illuſores: iuxta ꝓprias ↄcupiſcētias ābulantes. ¶ Petr⁹ ibidē.

Vnus dies apud dñm ſicut mille anni: ⁊ mille āni ſicͭ dies vnus. Non tardat dñs ꝓmiſſionē ſuā: ſicͭ qdā exiſtimāt: ſed patienter agit ꝑ vos: nolēs aliquos perire: ſed oēs ad pniaꝫ reuerti. Adueniet aūt dies dñi ſicͭ fur: in quo celi magno impetu tranſient: elementa vo calore ſoluēt. Terra aūt: ⁊ que in ipſa ſunt opa exurētur. Quū igiť hec oia diſſoluēda ſint: q̈leſ opꝫ vos eē in ſanctis ↄuerſationib⁹: ⁊ pietatibus expectantes ⁊ properātes in aduētū diei dñi: ꝑ quē celi ardētes ſoluent: ⁊ elemēta ignis ardore tabeſcent. Nouos vo celos: ⁊ nouā terrā. ⁊ ꝓmiſſa illius expectam⁹ in qbus iuſtitia habitat. Propter qđ chariſſimi hec expectātes: ſagitte immaculati ⁊ inuiolati ei inueniri in pace: ⁊ dñi noſtri ieſu Chriſti longanimitatem i ſalutem arbitremini.

Apoca. ¶ Apocalypſis cap. i.

Ecce venit ieſus Chriſtus cum nubibus ⁊ ⁊ videbit eum omnis populus: ⁊ qui eum pupugerunt.

Augu. ¶ Auguſtinus homelia. xij.

De aduentu ſponſi clamor in media nocte fit: qꝛ ſic dies iudicij ſurripit vt preuideri non valeat quādo venit.

¶ Augu. lib. de ciuitate dei.

Tunc manifeſtus veniet inter iuſtos iudicaturus iuſte: Qui occulte venerat iudicandus ab iniuſtis iniuſte.

¶ Augu. lib. iij. de ſymbolo.

Ille iudex nec grā ꝑuenit: nec miſericordia tā flectiť: nec pecunia corrūpiť. nec ſatiſfactiōe vel pnia mitigabitur. Hic dum tempus habet agat anima pro ſe q̄diu locus eſt miſericordie: qꝛ ibi erit locutus iuſticie.

Hiero. ¶ Hiero. ⁊ hr̄. xi. q. iij. eſtimant quidam.

Nec arbitrandū eſt in die iudicij illos tm̄ a dei filios denegandos: q in martyrio xp̄m negauerunt: ſed ⁊ illos oēs quos ope: vel ſermone: vel cognitione Chriſt⁹ negat: vel ↄfeſſus ↄfiteť: de hac puto ↄfeſſiōe q̄ diſcipulis ꝓcepit dicens. Eritis mihi teſtes in hieruſalem: ⁊ in omni iudea: ⁊ ſamaria: ⁊ vſq; ad vltimum terre.

¶ Hieronymus ad heliodorum.

Veniet dies illa veniet in q̄ corruptū h̄ ⁊ mortale induat incorruptionē: ⁊ imortalitatē: Beat⁹ ille ſeru⁹ quē inuenerit dñs vigilātē: tūc ad vocē tube pauebit terra cū popul' i'u gaudebis: Judicaturo dño lugubris mūd⁹ imugiet: ⁊ trib⁹ ad tribum pectora feriēt. Potētiſſimi quōdā regis nudo latere palpitabūt. Exhibebiť tūc cū ꝓle ſua igne⁹ iupiter: adduceť cū ſuis ſtultus plato diſcipulis: Ariſtoteli argumēta nō ꝓderūt: tūc tu ruſtican⁹: ⁊ pauꝑ exultabis: ⁊ dices: ecce ecce iudex: q obuitus pannis in ꝑſepio vagijt. hic eſt oparij. ⁊ q̈ſtuarie filius: hic q matris geſtatus ſinu: de⁹ hō fugit in egyptū: hic veſtitus coccino: hic pungentib⁹ ſpinis coronat⁹: hic magnus demoniū hñs ⁊ ſamaritanus: cerne manus iudea quas fixeras: cerne lat⁹ Romane qđ foderas: videre corpus an idē ſit: quod dicebatis.

¶ Hieronymus epiſtola. xxxuij.

Dicimus quoq; ⁊ iudiciū futurū: In quo iudicio vnuſquiſq; recipiat ꝓpria corporis prout geſſit: ſiue bona: ſiue mala: qđ ſi hoies recepturi ſūt ꝓ opib⁹ ſuis: quāto magis ⁊ diabol⁹ q oibus extitit cā peccati. De q̄ ſentimus illō qđ ſcriptū eſt in euangelio: qꝛ ⁊ ipſe diabol⁹: ⁊ oēs āgeli ei⁹ cū ijs q opa ei⁹ faciūt ⁊ criminātur fratres cū ipſo pariter eterni ignis hr̄ditateꝫ patient: Si qs āt negat diabolū ignib⁹ eternis mācipādū n̄ eē ꝑtē hr̄ditatꝫ dei cū ipſo: ſꝫ eā in igne accipiat: vt ſentiat verū eē qđ negauit. ¶ Hiero. ſuꝑ Matt.

Siue comedā ſiue bibā: ſiue aliqd aliđ faciā: ſꝑ vox illa vr̄ ſonať in aurib⁹ meis: Surgite mortui ⁊ venite ad iudiciū. Quotiēs diē iudicij cogito tot⁹ corde ⁊ corpore ↄtremiſco. Si q̄ ꝑſentꝭ vite ē leticia: tu agēda ē vt nunq̄ amaritudo futuri iudicij recedat a mēoria.

¶ Hieronymus ſuper Matthēum.

Non eſt nr̄ꝫ noſce tpa. i. nō expedit nobis diē iudicij noſce: ſꝫ ꝑ incerti ↄ aduētu iudicis ſic quottidie viuam⁹ q̄ſi die altera iudicādi ſim⁹. ¶ Idē. ſuꝑ Matthē.

In die iudicij ſol ⁊ luna obſcurabunť: nō diminutiōe luminis: ſꝫ cōparatiōe veri luminis. Alioqn legim⁹ ſolē habiturū ſeptuplū luminis: ſꝫ cōparatiōe vere lucis oia tenebroſa erunt. ¶ Ambro. li. de officijs. Ambr.

Nihil ē qđ magis ꝓficiat ad vitā hōeſtā: q̄ꝫ vt credam⁹ eū iudicē futurū: quē ⁊ occulta nō fallūt idcoia offēdūt ⁊ honeſta delectāt. ¶ Gre. ⁊ hr̄ di. xxv. Qualis. Grego.

Qualis hinc quiſq; egrediť tal' in iudicio apparebit i vel repſentabiť: ſꝫ tñ de qbuſdā culpis eē añ iudiciū purgatōis ignis credēd⁹ eſt: ꝓ eo qđ vitas dic: Qui ſi q's ſpūꝫ ſanctū blaſphemias dixerit: neq; i hoc ſeculo remittiť et: neq; in futuro: in q̄ ſnia dať intelligi q̈ſdaꝫ culpas in h̄ ſeculo: q̈ſdā in futuro poſſe relaxari: Qđ āt de vno negať ↄñs intellect⁹ pateat: qꝛ ↄ qbuſdā cōcediť: Sꝫ tñ: vt ꝑdixi: h̄ de paruis minimiſq; peccatꝭ fieri poſſe credēdū ē: ſicͭ eſt aſſidu⁹ ⁊ ocioſus ſmo immoderat⁹ riſus: vl' peccatū cure familiaris: qđ vix ſine culpa: vel ab ipſis agiť: q culpā qualr̄ declinare debeāt ſciūt: q̄ ⁊ poſt mortē grauāt: ſi adhuc in vita poſitꝭ minime morte fuerit relaxata. ¶ Greg. li. 34. mo.

Sunt. n. nūc ēt q icicirco peccatꝭ ſuis pōere finē negligūt qi hr̄e q̄nq; finē futura ſuꝑ ſe iudicia ſuſpicanť: qbus breuiť rñdem⁹. Si q̄nq; finiēda ſūt ſupplicia reproboꝝ q̄nq; ꝫ finiēda ſūt gaudia bonoꝝ. Per ſemetipaꝫ nāq; veritas dic. Ibūt hij in ſuppliciū eternū: Juſti āt in vitā eternā. ¶ Grego. in ho. homo qdā erat diues.

Ante retributionē extremi iudicij iniuſti quoſdā iuſtos in requie cōſpiciunt: vt eos vidētes in gaudio: nō ſolum de ſupplicio ſuo ſed ēt de illoꝝ bono cruciēť: iuſti aūt in tormentis ſemꝑ intuentur iniuſtos: vt hinc eorū gaudiū creſcat: qꝛ malū cōſpiciūt qđ miſericorditer euaſerūt. Tātoq; maiores creatori ſuo gratias referunt: quanto vident in alijs: quod ipſi perpeti ſi eſſent derelicti: potuerant. ¶ Grego. home. xxv.

In extremo die iudicij: quū apertis celis. miniſtrātib⁹ angelis ↄſedentib⁹ apoſtolis: in ſede maieſtatis ſue i ꝑs apparebit. Oēs hūc electi pariter ⁊ repꝛobi videbūt vt ⁊ iuſti de munere retributiōis ſine fine gaudeant: ⁊ iniuſti de vltione ſupplicij in perpetuum gemant.

¶ Gregorius ſuper Matthēum.

In illa diſtrictiōe vltime increpatōis oē argumētū ceſſat excuſationis: qppe qꝛ ille fortis increpat: q teſtis cōſcie intus animā accuſat. ¶ Grego. ſuꝑ illud Matthei. Omnes capilli veſtri numerati ſunt.

Sic de⁹ vias nr̄as ↄſiderat: ⁊ greſſus dinumerat: vt nec minime cogitatiōes ac ꝟba minutiſſima: q̄ apud nos viguerūt ei⁹ iudicio indiſcuſſa remaneāt. ¶ Gre. ſuꝑ illud matthei. xxiiij. in nubib⁹ celi cū maieſtate.

In maieſtate viſuri ſunt: quē in humilitate videre noluerūt vt tanto diſtrictius virtuē ſentiāt quāto ceruicē cordis ad ei⁹ ꝑſentiā nō inclināt. ¶ Joā. chry. ſuꝑ illud matt. xxiiij. ⁊ virtutes celoꝝ mouebunť. Io. chri.

Exurgēte rege celeſti iudicari viuos ⁊ mortuos ꝟtutes angelice mouebuntur: terribiles miniſtri terribilem dominium precedent. ¶ Jo. Chryſo. ibidem.

Patrefamilias moriēte domus turbať: familia plāgit: ⁊ nigris ſe veſtimentis induit: ſic humano genere: ꝓpter quod facta ſunt circa finem cōſtituto: celi myſteria lugent: ⁊ candore poſito tenebris induuntur.

¶ Jo. Chryſo. ſuper Matthēum.

In illo die nihil eſt: qđ reſpōdeamus: vbi celum ⁊ terra. aer: ⁊ aqua: ⁊ totus mūdus ſtabit aduerſus nos in teſtimoniū peccatorum noſtrorum: ⁊ ſi omnia taceant ipſe cogitationes noſtre: ⁊ ipſa opera ſpecialiter ſtabunt ante oculos noſtros: nos ante deuꝫ accuſantes.

Jo. Chryſo. ſuper .i. ad corinthios .xv.

Vere vox magna: vox tube terribilis: cui oīa obediunt elementa: queꝫ petras ſcindit: inferos apit: portas areas frangit. vincula mortuorū dirumpit: ꝛ de pfundo abyſſi animas liberatas corporibus ſuis aſſignat. Hec aūt oīa citius cōſumit in opere: ꝙ ſagitta trāſit in aere: dicente apoſtolo In momento: in ictu oculi.

Ber. ¶ Bernardus ſuper canti.

Veniet dies illa in qua plus valebūt pura corda: ꝙ aſtuta vba: cōſciētia bona: ꝙ marſupia plena. Quoniā quidem iudex ille non fallet verbis: nec flectet donis.

Lactā. ¶ Lactantius fir. li. vij. diuinarum cap. xv.

Propinquante igiť huius ſeculi termino humanarū rez ſtatū cōmutari neceſſe eſt: ꝛ indeterius negtia inualeſcente pſabi: vt iam nr̄a hec tpa quibus iniquitas: ꝛ malitia vſqꝫ ad ſūmū gradū creuit: in illius tam inſanabilis mali cōparatōe ſelicia ꝛ prope aurea poſſint iudicari: Ita etenim iuſtitia rareſcet: ita impietas: ꝛ auaritia ꝛ cupiditas ex libido crebeſcet: vt ſi qui tūc forte fuerint boni pde ſint ſceleratis: ac diuexenť vndiqꝫ ab iniuſtis. Soli aūt mali opulēti ſint: bōi vō in oībus ꝯtumelijs atqꝫ in egeſtate iacenť. confundeť oē ius: ꝛ leges interibunt. Nihil tunc qſpiā habebit: niſi aut qſitū aut dfenſuꝫ manu: audacia: ꝛ vi oīa poſſidebūt. Nō fides in hoīb: nō pax nō hūanitas: nō pudor: nō veritas erit. Atqꝫ ita neqꝫ ſecuritas: neqꝫ regimen: neqꝫ reges a mal' vlla. Omnis .n. terra tumultuabiť: fremēt vndiqꝫ bella: oēs gētes in armis erūt: ꝛ ſe inuicē oppugnabūt. ¶ Lactā. ibidē. c. xvi.

Quō aūt id futurū ſit nego incredibile arbitreť: ońdā: in primis multiplicabiť regnū: ꝛ ſūma rerū ptās per plurimos diſſipata: ꝛ ꝯciſa minueť. tunc diſcordie ciuiles in ppetuū ſerenť: nec vlla reges bellis exitialibus erit: donec ꝛ reges decē pariter exiſtant: q orbeꝫ terre nō ad regēdū ſꝫ ad ꝯſumādū partianť. Hi exercitibus in immēſuꝫ auctis ꝛ agroꝝ cultib' deſtitutis: qđ eſt principiuꝫ euerſionis ꝛ cladis: diſperdēt oīa ꝛ cōminuent: ꝛ vorabūt. Tunc repēte aduerſus eos hoſtis potētiſſimus ab extremis finib' plage ſeptētrionalis orieť: tūc aſiā obtinebūt: aſſumeť in ſocietatē a ceteris: ac princeps oīuꝫ ꝯſtitueť. Noua ꝯſilia in pectore ſuo voluabit: vt ppriū ſibi ꝯſtituat imperiū. Leges cōmutabit: ꝛ ſuas ſanciet: cōtaminabit: diripiet: ſpoliabit: occidet: Deniqꝫ immutato nōie atqꝫ imperij ſede trāſlata ꝯfuſio ac pturbatio humāi gn̄is ꝯſequeť. Tam vō deteſtabile atqꝫ abominandū tp̄s exiſtet: qđ nulli hominū ſit vita iocunda. Euertenť fundit' ciuitates: atqꝫ interibūt: nō mō ferro: atqꝫ igni: veruꝫ ēt terremotibus aſſiduis: ꝛ eluuie aquarū ꝛ morbis frequentibus: ꝛ fame crebra. Aer .n. vitiabiť: ꝛ corrupt' ac peſtilens fiet: ꝛ mō importunis imbribus: mō inutili ſiccitate: nunc frigoribus: nūc eſtib' nimijs. Nec terra homini dabit fructū nec ſeges qcꝙ: non arbor: nō vitis feret: Sed quū in flore ſpem maximā dederint: in fruge decipient. Fontes quoqꝫ cū fluminibus areſcent: vt ne potus qdē ſuppetat: ꝛ aque in ſanguinem: aut amaritudinē mutabunť. Propter hec deficient: ꝛ in terra quadrupedes: ꝛ in aere volucres: ꝛ in mari piſces. Prodigia quoqꝫ in celo mirabilia mētes hoīuꝫ maximo terrore ꝯfundēt. Et crines cometaꝝ ꝛ ſolis tenebre: ꝛ color lune: ꝛ cadentiū ſyderū lapſus.

¶ Lactātius firmianus. Diuinarū inſtitutionum aduerſus gentes li. vij. c. xvij.

Sed planius qūo id eueniat exponā. Imminēte iaꝫ temporū cōcluſione Propheta magnus mitteť a deo qui cōuertat hoīes ad dei cognitionē: ꝛ accipiat ptātem mirabilia faciendi. Ubicūqꝫ nō audierint eum hoīes claudet celū: ꝛ abſtinebit imbres: ꝛ aquā cōuertet in ſanguinem: ꝛ cruciabit illos ſiti: ac fame: ꝛ quicunqꝫ conabitur eum ledere: pcedet ignis de ore eius atqꝫ cōburet illū. His prodigijs atqꝫ virtutibus ꝯuertet multos ad dei cultū. Peractiſqꝫ opib' eius alter rex orieť ex ſyria malo ſpiritu genitus: euerſor ac pditor generis humani: q reliqas illius prioris mali cū ipſo ſimul deleat. Hic pugnabit aduerſus prophetā dei ꝛ vincet: ꝛ interficiet eū. ꝛ inſepultū iacere patieť: ſed poſt diem tertiū reuiuiſcet: atqꝫ inſpectātib': ꝛ mirātibus cunctis rapieť in celuꝫ. rex vō ille deterrimus erit qdē ꝛ ipſe: ſed mendacioꝝ ppheta: ꝛ ſeipſuꝫ ꝯſtituet: ac vocabit deū: ꝛ ſe coli iubebit: vt dei filiū. ꝛ dabiť ei ptās vt faciat ſigna ꝛ pdigia: qbus viſis irretiat hoīes vt adorēt eū: Jubebit ignē deſcēdere de celo: ꝛ ſolē a ſuis curſibus ſtare: ꝛ imaginē loqui: ꝛ fiēt hec ſub vbo eius: quibus miraculis etiā ſapientiū plurimi allicienť ab eo. tunc eruere dei templū conabiť: ꝛ iuſtū populū proſequeť: ꝛ erit preſſura ꝛ cōtritio: qualis nunꝙ fuit ab initio mundi. Quicūqꝫ crediderint ꝛ acceſſerint ei ſignabunť ab eo tanꝙ pecudes: Qui aūt recuſauerint notā eius aut in mōtes fugiant: aut cōprehēſi exqſitis cruciatibus necabunť. Idē iuſtos hoīes obuoluet libris pphetarū: atqꝫ ita cremabit: ꝛ dabiť ei deſolare orbē terre menſibus .xlij. id erit tp̄s quo iuſtitia pijcieť: ꝛ innocentia odio erit: quo mali bonos hoſtilr pdabunť. Nō lex: aut ordo aut militie diſciplina ſeruabiť. Non canus quiſꝙ reuerebitur. Non offm̄ pietatis: nō ſexus aut infantie miſerebiť.

¶ Lactantius firmianus diuinarum inſtitutionū aduerſus gentes li. vij. c. xviij.

Hec ita futura eſſe tum pphete oēs ex dei ſpū: tū etiaꝫ vates ex inſtinctu demonū cecinerūt. Hyda ſpes .n. quē ſuperius nominaui deſcripta iniqtate ſeculi huius extremi pios ac fideles a nocentib' regregaros: Ait cū fletu: ꝛ gemitu extēſuros ad celū manus: ꝛ imploraturos fidē Jouis: Jouē reſpecturū ad terram ꝛ auditurū voces hominē atqꝫ impios extincturū: que omnia vā ſunt: preter vnuꝫ: ꝙ Jouem dixit illa facturum que deus faciet: ſed ꝛ illud non ſine demonum fraude ſubtractum eſt miſſum iri tunc a patre filium dei: qui deletis omnibus malis pios liberet.

¶ Lactantius firmianus diuinarum inſtitutionum lib. vij. ca. xix.

Oppreſſio igiť orbe terre: quuꝫ ad deſtruendā immenſarū virium tyrānidē humane opes defecerint: ſi quidem capto mundo cū magnis latronum exercitibus incubant. Diuino auxilio tāta illa calamitas indigebit. cōmotus igiť deus: ꝛ ancipiti periculo: ꝛ miſerāda cōploratiōe iuſtorū mittet protinus liberationes. tunc aperieť celū mediū in tēpeſta nocte. ꝛ tenebroſa vt in orbe toto lumē deſcendentis dei tanꝙ fulgor appareat: qđ ſybilla his verſib' locuta ē. ὁππότ' ἂν ἔλθῃ πῦρ ἔσται σκότος ἐν μέσῃ νυκτὶ μελαίνῃ. id eſt. Quū venerit ignis erunt tenebre in media nocte obſcura. hec eſt nox que a nobis ppter aduētū regis ac dei noſtri peruigilij celebratur. Cuius noctis duplex ē ratio: q in ea: ꝛ vitā tum recepit: quū paſſus eſt: ꝛ poſtea orbis terre recepturus eſt regnuꝫ. hic eſt .n. liberator ꝛ iudex: ꝛ vultor: ꝛ rex: ꝛ deus: quē nos xp̄m vocam' qui priuſꝙ deſcendat hoc ſignū dabit. Cadet repēte gladius e celo. vt ſciant iuſti ducem ſancte militie deſcenſurū. Et deſcēdet comitātibus angelis in mediū terre: ꝛ pcedet cū flāma inextinguibilis: ꝛ virtus angeloꝝ tradet in man' iuſtorū multitudinē illā: q montē circūſederit: ꝛ ꝯcideť ab hora tertia vſqꝫ ad veſperū: ꝛ pluet ſanguis more torrētis: deletiſqꝫ oībus copijs impius ſolus effugiet: ꝛ pibit ab eo virtus ſua. Hic eſt aūt q appellať antichriſtus: ſꝫ ſeipſe xp̄m mentieť: ꝛ ꝯ verū dimicabit: ꝛ victus effugiet: ꝛ bellū ſepe renouabit: ꝛ ſepe vinceť donec qrto plio cōfectis

omnibus impijs debellatus ꝛ captus: tandē ſcelerū ſuorum luet penas. ℭ Idem lib. vij. cap. xx.

Poſt hec aperientur inferi: ꝛ reſurgēt mortui: de qb⁹ iu dictū magnū ipſe idē rex ac deus faciet: cui ſummus pater ꝛ iudicādi: ꝛ regnādi dabit maximā ptātem.

ℭ Lactātius li. vij. cap. xxi.

Primū igit̃ dicimus tantā eſſe dei ptātem: vt etiā incorporalia cōpꝛehēdat: ꝛ quēadmodū voluerit afficiat. Nam ꝛ angeli deū metuūt: qꝛ caſtigari ab eo pñt inenarrabili quodāmodo. Et demones reformidant: qꝛ torquentur ab eo ꝛ puniūtur. Quid ergo mirū: ſi quū ſint immortales anime: tam̄ paſſibiles ſint deo? Nam quū in ſe nihil hēant ſolidū: ꝛ ꝯtrectabile a ſolidis ꝛ corporalib⁹ nullā vim pati pñt. Sed qꝛ in ſolis ſpiritibus viuunt a ſolo deo tractabiles ſunt: cui virtus ꝛ ſpiritalis ſubſtātia eſt. Sed tñ docent nos ſancte litere quēadmodū penas impij ſint laturi. Nā qꝛ peccata in corporib⁹ cōtraxerunt: rurſus carne induent̃ vt in corporibus piaculū ſoluāt: ꝛ tñ nō erit caro illa quā deus homini ſuperiecerit: huic terrene ſimilis: ſꝫ inſolubil' ac pmanēs in eternū: vt ſufficere poſſit cruciatibus: ꝛ igni ſempiterno. cui⁹ nā diuerſa eſt ab hoc nr̃o quo ad vite neceſſaria vtimur: qui niſi alicui⁹ materie ſomite alatur extinguit̃. At ille diuin⁹ p ſeipſuz ſemp viuit: ac viget ſine vllis alimētis: nec ad mixtuz hꝫ fumū ſed eſt purus ac liquidus: ꝛ in aq̄ modū fluidus. Non enim vi aliqua ſurſum verſus vrget̃: ſicut noſter quē labes terreni corporis: quo tenet̃: ꝛ fumus intermixtus exilire cogit: ꝛ ad celeſtē naturā cū trepidatione mobili ſubuolare. Idem igit̃ diuinus ignis eadēq; vi atq; potentia ꝛ cremabit impios: ꝛ recreabit: ꝛ quātū ex corporibus abſumet: tantū reponet ac ſibi ipſe eternū pabulum ſubminiſtrabit: quod poete in vulturē ꝛ Tytiū trāſtulerunt. Ita ſine vllo reuiuiſcētiū corpoꝝ detrimento: aduret tantū: ac ſenſuz doloris afficiet. Sed ꝛ iuſtos: quū iudicauerit de⁹: etiaꝫ igni eos examinabit. Tum quorū peccata vel pōdere vel numero pualuerint ꝑſtringent̃ ab igni: atq; cōburent̃. Quos aūt plena iuſticia: ꝛ maturitas virtutis incoxerit: illū ignē nō ſentient. Hñt. n. aliqd in ſe dei qḋ vim flāme repellat: ac reijciat. Tanta eſt vis innocentie: vt ab ea ignis ille refugiat innoxius: q accipit a deo hāc ptātē: vt impios vrat: iuſtis obtemperet.

ℭ Lactantius Firmianus Diuinarū inſtitutionū aduerſus gentes lib. vij. cap. xxiij.

Non igit̃ renaſcent̃: qḋ fieri nō pōt: ſed reſurgēt: ꝛ a deo corporib⁹ induent̃: ꝛ prioris vite factorūq; oium memores erūt: ꝛ in bonis celeſtib⁹ collocati. Ac fruētes iocunditate innumerabiliū copiarū pſenti deo grās agent: quod malū omne deleuerit: q eos ad regnū vitāq; ppetuā ſuſcitarit. ℭ Lactātius Firmian⁹ Diuinarū inſtitutionū lib. vij. cap. xxix.

Veniet ſummi ꝛ maximi dei filius: vt viuos ac mortuos iudicet. ℭ Lactantius lib. vij. cap. xxv.

Cōpletis annorū ſex milib⁹ mutationē iſtā fieri oportet̃ ꝛ iā ꝓpinquare illū ſummū cōcluſiōis eterne diez de ſignis q̄ dicta ſunt a ꝓpheris licet noſcere. Predixerūt n. ſigna qb⁹ cōſumatio tēporū: ꝛ expectāda ſit nobis in ſingulos dies: ꝛ timenda. Quā tñ cōpleat̃ hec ſumma docēt hij: qui de tēporibus ſcripſerūt: colligētes ea ex litteris ſanctis: ꝛ ex hijs varijs hyſtorijs quantus ſit numerus annorū ab exordio mundi: qui licet varient: ꝛ quā aliquantulum numeri eorū ſumma diſſentiat. Omnis tamen expectatio nō amplius q̄ ducentorum videtur annorum. Etiam res ipſa declarat lapſuꝫ: ruinamq; breui fore: niſi q incolumi vrbe Roma nihil iſtius videtur eſſe metuendū. At vero quum caput illud orbis ceciderit: ꝛ ruere ee ceperit qḋ ſybille fore aiunt. Quis dubitet veniſſe iam finē rebus humanis: orbiq; terrarū? Illa eſt ciuitas q̄ adhuc ſuſtentat omnia: pcanduſq; nobis: ꝛ adorandus eſt deus celi: ſi tñ ſtatuta eius ꝛ placita differri poſſunt: ne citius q̄ putemus. Tyrannus ille abominandus veniat q tantum facinus molliatur: ac lumen illud effodiat: cuius interitu mundus ipſe lapſurus eſt.

ℭ Origenes ſuper epiſtolā ad Roma. lib. ij. Orige.

Quum bona vel mala cogitamus in corde noſtro: tā bonarum q̄ malarum cogitationem note quedā ꝛ ſigna relinquuntur: que in die iudicij reuelabuntur.

ℭ Anſelmus de ſimilitudinibus mundi. Anſel.

A dextris erūt peccata accuſantia: a ſiniſtris iſinita demonia: ſubtus horrēdū chaos inferni: deſup iudex iratus: foris mūdus ardēs: intus cōſcia vrens. Ibi vix iuſtus ſaluabit̃. Heu miſer peccator ſic dephēſus quo fugies? latere erit impoſſibile: apparere intollerabile.

ℭ Lucanus in principio libri primi Pharſalie. Luca.

Sic quum compage ſoluta
Secula tot mundi ſuprema coegerit hora.
Antiquum repetens iterum chaos omnia mixtis
Sydera ſyderibus concurrent: ignea pontum
Aſtra petent: tellus extēdere littora nolet:
Excutietq; fretum: fratri cōtraria phebe
Ibit: ꝛ obliquum bigas agitare per orbeꝫ
Indignata diez poſcet ſibi: totaq; diſcors
Machina diuulſi turbabit federa mundi.

ℭ Ouidius metamorphoſeos li. i. Ouidi⁹

Ipſe quoq; in fatis reminiſcitur affore tēpus
Quo mare: quo tellus: correptaq; regia celi
Ardeat: ꝛ mundi moles operoſa laboret.

ℭ Frā. Petrar. in triumpho Aeternitatis. Francī. petrar.

De guadagni
Ueri ꝛ di falſi ſi fara ragione
Che tutti fien allhora opra daragni.
Vedraſſi quanto in van cura ſi pone
Et quanto in darno ſaffatigā ꝛ ſuda
Come ſono ingannate le perſone.
Neſun ſecreto fia chi copra o chiuda.
Fia ogne conſcientia o chiara o foſcha
Auanti a tutto el mundo aperta ꝛ nuda.
Et fia che ragiō iudichi ꝛ cognoſca.
Poi vedera prehender ciaſcun ſuo viagio
Come fera ſcaciata ſi rimboſca.
Et vedrarſi in quel puncto di parragio
Che vi fanno ir ſuperbi oro ꝛ terreno
Eſſer ſtato damno: ꝛ non vantagio.

IVDICIVM temerariū ſeu ſuſpicioſum eſt quuꝫ aliquis iudicat d̄ hīs que ſunt dubia: vel occulta: propter aliquas leues cōiecturas. ſm̄ b. Tho. ſc̄da ſcd̄e. q. lx. arti. iij.

ℭ Leuitici cap. xix. Leuitici

Non facies quod iniquum eſt: nec iniuſte iudicabis.

ℭ Eccleſiaſtici cap. xix. Eccle.

Ex viſu cognoſcitur vir: ꝛ ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus. Amictus corporis: ꝛ riſus dentiuꝫ: ꝛ ingreſſus hominis enunciant de illo.

ℭ Matthęus cap. ix. Mat.

Vt qd cogitatis mala in cordibus veſtris.

ℭ Idem capitulo. xi.

Venit. n. Ioannes neq; māducās: neq; bibēs: ꝛ dicūt dēmoniū hꝫ. Uenit fili⁹ hoīs māducās ꝛ bibēs: ꝛ dicūt: ecce hō vorax: ꝛ potator vini: publicanoꝝ: ꝛ peccatorum amicus. ℭ Lucas cap. vi. Lucas

Nolite iudicare: ꝛ non iudicabimini. Nolite cōdēnare: ꝛ non condēnabimini. cap. vij.

Venit aūt Ioānes baptiſta neq; māducās panē: neq; bibēs vinū: ꝛ dicitis demoniū habet. Uenit fili⁹ hoīs māducās ꝛ bibēs: ꝛ dicitis. Ecce hō deuorator: ꝛ bibēs vinū amicus publicanorum ꝛ peccatorum.

Joan. ¶ Joannes capitulo.vij.
Nolite iudicare ſm faciem: ſed iuſtū iudiciū iudicate.
Paul⁹ ¶ Paulus ad Romanos capitulo.xiiij.
Is qui mādūcat: nō mādūcantē nō ſpernat: ⁊ q nō mandūcat mādūcātē nō iudicet. De⁹.n. illū aſſumpſit. Tu qui es q iudicas alienū ſeruū? Dño ſuo ſtat aut cadit. Stabit aūt. Potēs eſt.n. de⁹ ſtatuere illū. Nā alius iudicat diem inter diē: alius aūt iudicat oēm diem.
¶ Paulus ibidem.
Tu aūt quid iudicas fratrē tuū? aut tu q̄re ſpernis frēz tuū? Omnes.n. ſtabim⁹ ante tribunal xpī. Scriptuz eſt eniz. Uiuo ego dicit dñs: qm̄ mihi flectet̄ omne genu. ⁊ omnis lingua cōfitebit̄ deo. Itaq̄ vnuſq̄ſq̄ noſtrū p ſe rōnez reddet deo. Non ergo amplius inuicem iudicemus. Sed hoc iudicate magis: ne ponatis offendiculū fratri vel ſcandalum.
¶ Paulus ad Corinthios prime cap.iiij.
Itaq̄ nolite ante tēpus iudicare quoadusq̄ veniat dñs qui ⁊ illuminabit abſcōdita tenebrarū: ⁊ manifeſtabit cōſilia cordiū: ⁊ tūc laus erit vnicuiq̄ a deo.
¶ Ibidem cap.vi.
Si nō eſt inter vos ſapiēs quiſq̄: qui poſſit iudicare inter fratrē ſuum: ſed frater cū fratre iudicio ɔtendit.
Jaco. ¶ Jacobus in epiſtola cap.iiij.
Nolite detrahere alterutrū fratres mei: q detrahit frī aut q iudicat frēz ſuū: detrahit legi: ⁊ iudicat legez. Si aūt iudicas legē nō es factor legis: ſꝫ iudex. Un⁹ eſt.n. legis lator: ⁊ iudex: qui pōt perdere: ⁊ liberare. Tu aūt quis es qui iudicas proximum tuum?
Augu. ¶ Aug. in ſermone domini in monte: ⁊ habetur.xi.q.iij.cap. Temerarium.
Temerariū iudiciū plerūq̄ nihil nocet ei: de quo temere iudicat̄. Ei aūt q temerē iudicat ipſa temeritas neceſſe eſt: vt noceat. ¶ Augu. in ep̄la ad Parentū comitē Arianū: ⁊ hr̄.xxxij.q.vi. Iniquum.
Iniquū eſt: vt quiſq̄ de alio iudicare velit: ⁊ iudicari de ſe nolit. ¶ Augu. contra Manicheos lib.ij
Nolite iudicare. Hoc loco nihil aliud nobis p̄cipi exiſtimo: niſi vt ea facta q̄ dubiū eſt quo aīo fiāt in meliorem partē interpretemur. Quod.n. ſcriptū ē. A fructib⁹ eorū cognoſcetis eos: de manifeſtis dictuz eſt: q̄ non pñt bono modo fieri. Sunt q̄daz facta media q̄ ignoramus quo aīo fiāt: q: in malo: ⁊ bono fieri poſſunt: de quibus temerariū iudicare: maxime vt cōdemnem⁹.
¶ Auguſtinus ibidem.
Duo ſunt in q̄bus temerariū eſt iudiciū: cauere debem⁹ quū incertū eſt: quo aīo: qd factū ſit. vel incertū ē q̄lis futur⁹ ſit: qui nūc vel bonus: vel malus apparet.
¶ Auguſtinus lib.xix. de ciui. dei.
Ignorātia iudicis plerumq̄ eſt calamitas innocentis.
¶ Auguſt. nus de Paſto.
Temerariis iudicijs plena ſt̄ oīa. De quo deſp̄am⁹ ſubito cōuertit̄: ⁊ ſit optimus. De quo multū p̄ſumpſeram⁹ deficit: ⁊ ſit peſſim⁹. Nec timor noſter certus eſt: nec amor. Quid ſit hodie q̄ſquā hō vir nouit. Ipe hō tñ vtrunq̄ ipe nouit qd hodie: qd aūt cras nec ipſe.
¶ Augu. in ſermone de modo domini.
Maxime hij temere iudicāt: q de meritis alioꝝ ⁊ facile reprehēdūt: qui magis amāt vituperare: ⁊ dānare: q̄ꝫ emendare: ⁊ corrigere: quod vitium vel ſuperbie eſt: vel inuidie.
Hiero. ¶ Hieronymus epiſtola.v.
Non.n. cōſcientie latebras hoībus ſcrutari: aut nudare permiſſuz eſt: dicēte ſcriptura. Homo in facie videt: de⁹ aūt in corde. De⁹ ſol⁹ intima: ⁊ ſecreta circūſpicit: ſꝫ manifeſta eſt vox dñi monētis: A fructibus eorum cognoſcetis eos. ¶ Hierony. Epiſtola. ix.
Vnuſquiſq̄.n. nō de futuris: ſed de p̄ſentibus iudicat.
Ambr. ¶ Ambroſius ſuper Beati immaculati.
Iudicet ille de alterius errore: qui nō hꝫ in ſeipſo quod cōdēmnet: iudicet ille: q non agit eadē: q̄ in alio putauerit eē puniēda ne quū de alio iudicat in ſeipſuz ſententiā ferat. Iudicet ille q ad pnūciandū nullo odio nulla leuitate ducit̄. ¶ Grego. ſup illō eccl'iaſti. vij. Grego.
Noli querere fieri iudex niſi valeas virtute irrūpere iniquitates.
Debet quiſq̄ ꝓprias virtutes ꝑpendere: ⁊ p q̄litate viriū curā alioꝝ ſuſcipere: ne dū delectat̄ loco glorie: fiat ſubditis auctor ruine: ⁊ q grauat̄ pondere ſuaꝝ velit fieri iudex alienaꝝ culpaꝝ. Durū.n. eſt: vt q neſcit tenere moderamina vite ſue: iudex fiat vite aliene.
¶ Grego. Mora. lib.xxvi.
Hoc ſolet eē ꝓpriū infirmātiū iudiciū: vt tāto quēpiaz exiſtimēt iuſtū quāto adipiſci ꝯſpiciunt oē qd appetitiquum videlꝫ nouerimus nōnunq̄ bona terrena iniſtis ſubtrahi: q̄ largo munere tribuunt̄ iniuſtis. Et dē ſperatis egris medici qcquid ꝓpoſcerint dari p̄cipiunt: ⁊ eis quos ad ſalutē reduci p̄uidēt: qd appetunt dari contradicunt. ¶ Joannes Chryſoſtomus. Joan. Chryſo.
Sunt aliq q de oībus male iudicāt: dicūt.n. ſi qs ſtudet ⁊ vacat humilitati: hypocrita eſt. Si recreatōi: gulo ſus eſt. Si patientie: timid⁹ eſt. Si iuſticie: impatiēs eſt. Si ſimplicitati: fatu⁹ eſt. Si prudētie: malicioſus eſt. Si maturitati: phlegamatic⁹ ē. Si iocunditati: diſſolut⁹ ē. Si religiōi: ſingularis eſt. Si ſocietati: ſecularis ē. Si ſilētio ⁊ paci: diſſimulator ē. Si alioꝝ correptiōi: p̄ſumptuoſus eſt. Si inſtat vigilijs: ⁊ orationibus: indiſcretus eſt. Si dormitōi: ſomnolēt⁹ ē. Si p̄dicatōi: ⁊ alioꝝ ſaluti: appetitor laudis eſt. Si deſiſtat: negligens eſt. Si hꝫ gratiam hominum: adulator eſt. Si adulari renuit: dicitur q ſuperbus eſt.
¶ Iſidorus lib.i. Soliloquiorum cap.xxix. Iſido.
Anim⁹ in corporis habitu: apparet: geſtus corporis ſignū eſt mentis. Occultare pōt nec ſua vota Uenus.
¶ Idem lib.ij.cap.ij.
Ancipitē diu delibera ſententiam. ¶ Idē cap.xv.
In ambiguis deo ſerua ſententiam
¶ Iſidorus ſoliloquiorū lib.viij.cap.xxxi.
Sermo vanus vane cōſcientie iudex eſt. Mores hoīs lingua pandit. Qualis ſermo oſtenditur talis aīus comprobatur. ¶ Seneca epiſtola.lv. Seneca
Argumētū moꝝ ex minimis lꝫ capere. Impudicū inceſſus oſtēdit: improbū vult⁹. Inſanū riſus habituſq̄. Boeti⁹
¶ Boetius de philoſophica conſolatio. libro primo Metro.vij.

Tu quoq̄ ſi vis
Lumine claro
Cernere verum
Tramite recto
Carpere callem
Gaudia pelle
Pelle timorem.
Spemq̄ fugato
Nec dolor adſit
Nubila mens eſt
Uinctaq̄ frenis.
Hec vbi regnant

¶ Seneca lib. de beneficijs. Seneca
Moleſtius ē inter duos amicos: q̄ꝫ inter duos inimicos iudicare. ¶ Seneca in prouerbijs.
Ad penitendum properat: cito qui iudicat.
¶ Seneca in Tentalo Tragedia.ij.
Multa ſed trepidus ſolet detegere vultus. ¶ Ibidē.
Magna nolentem quoq̄ conſilia produnt. Ariſto.
¶ Ariſtoteles lib.i. Aethicorum.
Vnuſquiſq̄ bene iudicat q̄ cognoſcit: ⁊ horum ē bonus iudex. ¶ Ariſtoteles lib.ij. Polyticorum.
Melius eſt iudicare ſm leges ⁊ lr̄as: q̄ꝫ ex ꝓpria ſciētia vel ſententia. ¶ Ariſto. lib.iij. polyticoꝝ.

Turba multa melius iudicat: q̄ vnus tantum.
℄ Ariſtoteles lib. predicamentorum.
Dubitare de ſingulis non eſt inutile.
Cicero ℄ Cicero Rhetoricorum veterum lib. ij.
Ex victu multe trahunt̄ ſuſpitiões: quiſ quẽadmodum apud quos: ⁊ a quib⁹ educat⁹: ⁊ erudit⁹ ſit q̄rit̄. ⁊ quibus cū viuat: q̄ rõne vite: quo more domeſtico viuat.
℄ M. T. Cicero de oratore lib. ij.
Imago ai eſt vult⁹: indices oculi. Nā hec ſunt vna pars corporis: q̄ quot ai mot⁹ ſūt: tot ſignificatiões poſſit efficere. ℄ Fran. Petrar. lib. i. de vita ſolitaria.
Fran. petrar. Eſſe aūt occultiſſime, pfundiſſimeq3 rei: humane pſcientie iudex nolim: ⁊ p̄it oēs deo largiẽte bene viuere.
Teren. ℄ Terentius comedia. iij.
Ita cõparatā eſſe naturā omnium hoium: vt aliena magis iudicent q̄ ſua. Idq3 eo ſit: q̄ in re noſtra ſumus aut gaudio prepediti nimio: aut egritudine.
Mar. ℄ Martialis. Epygr. lib. xij. ad Priſcum.
Sepe rogare ſoles: qualis ſim Priſce futurus.
Si fiam locuples: ſimq3 repente potens.
Quẽq̄ poſſe putas mores narrare futuros?
Dic mihi: ſi fias tu leo: qualis eris?
℄ Martialis Epigr. lib. xij ad zelotipam.
Quum tibi nota tui ſit vita fideſq3 mariti:
Nec premat vlla tuos ſolicitetq3 thoros:
Quid quaſi pellicibus torqueris inepta miniſtris?
In quibus ⁊ breuis eſt: ⁊ fugitiua Venus.
Hora. ℄ Horatius ſermonum lib. j. Satyra. iij.
Stultus ⁊ improbus hic amor eſt: dignuſq3 notari
Quum tua peruideas oculis mala lippus inunctis:
Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum
Quam aut aquila: aut ſerpens Epidaurius?
℄ Hora. ſermonum lib. primo ſatyra. iij.
Parcius hic viuit: frugi dicatur. Ineptus
Et iactantior hic paulo eſt: concinnis amicis
Poſtulat vt videatur. At eſt truculentior: atq3
Plus equo liber: ſimplex fortiſq3 habeatur.
Caldior eſt: acres inter numeretur: opinor
Hec res ⁊ iungit: vinctos ⁊ ſeruat amicos.
At nos virtutes ipſas inuertimus: atq3
Sincerum cupimus vas incruſtare: Probus quis
Nobiſcum viuit: multum demiſſus homo: illi
Tardo cognomen pingui damus. Hic fugit omnes
Inſidias: nulliq3 malo latus obdit apertum
Quum genus hoc inter vite verſetur: vbi acris
Inuidia: atq3 vigent vbi crimina: pro bene ſano
Ac non incauto fictum aſtutumq3 vocamus.
Simplicior quis ⁊ eſt: qualem me ſepe libenter
Obtulerim tibi Mecenas: vt forte legentem
Aut tacitum impellat quo vis ſermone moleſtus:
Communi ſenſu plane caret inquimus: heu hu
Quam temere in nos met legem ſancimus iniquam?
Nam vitijs nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt
Dantes Qui minim⁹ vrget. ℄ Dãtes Flo. paradiſi cãti. c. iij.
Ne ſien le genti anchor tropo ſicure
A giudicar: ſi come quei che ſtima
Le biade in campo pria che ſian mature.
Chi ho veduto tutol verno prima
Il prun monſtrarſi rigido e feroce.
Poſcia portar la roſa in ſu la cima.
E legno vidi gia forte e veloce
Correr lo mare per tuto ſuo camino:
Perir al fine aitentar della foce.
Non creda Monna Berta e ſer Martino:
Per veder: vn furare: altro offerere
Vederli dentro al conſiglio diuino.
Che quei puo ſurgere: e quel puo cadere.
IUmentum grece κτηνος. τος. τη. dr̄. Eſtq3 oē animal feruicẽs homini. ſʒ h. ſ Tho. prie pte. q. lxxij. arti. ij.

Iumẽti appellatione aialia cõtinent̄: que vel ſalmas gerunt: vel currus trahũt: a bobus dumtaxat exceptis: a iuuãdo: hoc eſt auxiliando.

IURAMENTUM ſiue iuſiurandū grece ορκος. ου. ο. τ. ομος dicitur. Eſt autem aſſertio: vel negatio de aliquo licito poſſibili: ⁊ honeſto: ſacre rei atteſtatione firmata. ſm Goffre. Hoſtien. ⁊ Archi.
Iuramentum eſt duplex. ſ. aſſertorium: quod eſt de pſenti. Et promiſſoriū: qd eſt de futuro ſm. b. Tho. ſecunda ſecunde. q. lxxxix. ar. iiij.
Iuramentū debet habere tres comites. ſ. Veritatem: iudicium: ⁊ iuſticiam. ſm eundem ibidem.
Iurare eſt deū in teſtē vocare: ⁊ eſt actus latrie. Unde Hieronymus ſup Matt. Qui iurat: aut veneratur. aut diligit eum: per quẽ iurat. ex bea. Tho. ibidem.
Iuramentū a iuro dicit̄: iuro autē a iure. Quid enim eſt aliud iurare. q̄ pmittere adhibitis teſtibus nos ius ſeruaturos: ac ſi ius eſſet. hinc etiā adiuratio de qua ſupra in adiuratio. ℄ Leuitici cap. v. leuitici
Anima q̄ iurauerit: ⁊ protulerit labijs ſuis: vt vel male qd faceret: vel bñ ⁊ nō fecerit: ⁊ ipm iuramẽto: ⁊ ſermone firmauerit oblitaq3 poſtea intellexerit delictū ſuū agat penitentiā pro peccato: ⁊ offerat de gregibus agnam: ſiue caprā: orabitq3 pro eo ſacerdos ⁊ p peccatis eius. ℄ Leuitici cap. xviiij.
Non periurabis in nomine meo: nec polluẽs nomen domini dei tui. ℄ Deuteronomij cap. vi. Deute.
Non vſurpabis nomen domini dei tui fruſtra: q2 nō erit impunitus: qui ſup re vana nomen eius aſſumpſerit.
℄ Eccleſiaſtes cap. viij. Eccle.
Ego os regis obſeruo: ⁊ precepta iuramenti dei.
℄ Eccleſiaſtici cap. xxiij.
Iuratõi nō aſſueſcat os tuū: multi. n. caſus in illa. Noīatio vo dei nō ſit aſſidua in ore tuo: ⁊ noībus ſanctorū nō admiſcearis: qm̄ non eris immunis ab eis. Sicut enim ſeruus interrogatus aſſidue a liuore nō minuit̄: ſic ois iurãs: ⁊ nominãs in toto peccato n̄ purgabit̄. Vir multū iurãs implebit̄ iniq̄tate: ⁊ non diſcedet a domo illius plaga. ℄ Paul⁹ ad hebreos cap. vi. Paul⁹
Homines enim per maiorē ſui iurant: ⁊ omnis cõtrouerſie eorū finis ad confirmationem eſt iuramentum.
℄ Iacobus apoſtolus in epiſtola cap. v. Iacob⁹
Ante oīa aūt ſr̄es mei nolite iurare: neq3 p celū: neq3 p terrā: neq3 per aliud qdcūq3 iuramētū. Sit aūt ſmo veſter: eſt eſt: nō nō: vt nō ſub iudicio decidatis.
℄ Augu. de ſermone domini: ⁊ habetur. xxij. q. i. Ita ergo. Augu.
Ita ergo pcepiſſe dominū intelligitur: ne iuraretur: ⁊ ne quiſpiam ſicut bonum appetat iuſiurandū: ⁊ aſſiduitate iurandi ad periuriū per conſuetudinē delabat̄. Quapropter qui intelligit non in bonis: ſed in neceſſarijs iurationem habendam: refrenet ſe quantū poteſt: vt non eā vtatur: niſi neceſſitas cogat: videlicet quum videt pigros eſſe homines ad credendū. quod eis vtile eſt credere: niſi iuratione affirmetur.
℄ Auguſtinus de ſermone domini in monte: ⁊ habetur. xxij. q. i. Tu malum.
Tu malū non facis: qui vteris bñ iuratiõe: q̄ ⁊ ſi nō bona: tamen neceſſaria ē: vt alteri pſuadeas: qd vtiliter perſuades: ſed a malo eſt illius cui⁹ infirmitate iurare cogeris. ℄ Augu. in decollatiõe ſancti Ioã. Baptiſte: ⁊ hr̄. xxij. q. iiij. qd Dauid.
Quod Dauid iuramentū per ſanguinis effuſionem nō impleuit: maior pietas fuit. Video Dauid pium hominem ⁊ ſanctum in iurationē temerariā incidiſſe: ⁊ maluiſſe non facere: quod iurauerat: q̄ iurationē ſuam hominis fuſo ſanguine adimplere.
℄ Aug ibidē. ⁊ habet̄. xxij. q. v. Ille qui.

Ille qui hominē ꝓuocāt ad iurationē: ⁊ ſcit eū falſū iuraturū eſſe vincit homicidā. Quia homicida corp⁹ occiſurus eſt. Ille animā (immo duas animas): ⁊ eius animā quē iurare prouocauit: ⁊ ſuā. Scis verū eſſe quod dicis: ⁊ falſuʒ qđ ille dicit: ⁊ iurare cōpellis. Ecce iurat: ecce periurat: tu qd inueniſti: immo ⁊ tu periſti: qui de illius morte ſatiari voluiſti.

ℭ Auguſtinus in ſermone de periurijs. ⁊ habetur. xxij. q. v. Qui exigit.

Qui exigit iurationē multū intereſt: ſi neſcit illū iuraturū falſum: an ſcit. Si enim neſcit ⁊ iō dicit iura mihi vt fides ei ſit: nō eſt peccatū: tñ humana tētatio ē: ſi aūt ſcit eū feciſſe: ⁊ cogit eū iurare homicida ē. Ille enīʒ ſe ſuo periurio interimit: ſʒ iſte manū interficiētis impreſſit: ⁊ preſſit.

ℭ Auguſtin⁹ in ſermōe: ⁊ hr. xxij. q. v. Ecce dico.

Ecce dico charitati veſtrę: ⁊ q ſup lapidē falſum iurat: periur⁹ eſt. Unde hoc dico: q: multi ēt in hoc falluntur: ⁊ putāt: q: nihil eſt: per qđ iurant: non ſe crimine teneri periurij: prorſus periurus es: q: per id qđ ſanctum nō putas falſum iuras. Sanctum putat cui iuras: non. n. qñ iuras tibi aut lapidi. Sed primo tuo iuras: hoi iuras ante lapidē. Sed nūqd non ante deum? nō te audit lapis loquētē ſʒ punit de⁹ te fallētē.

ℭ Auguſtinus epiſtola ad Publicolā: ⁊ habetur. xxij. q. i. In nouo.

In nouo teſtamēto dictū eſſe n: omnino iuremus: qđ mihi qdē propterea dictū eē vr: nō q: iurare peccatum eſt. Sed q: periurare immane pcīm eſt: a quo longe nos eē voluit: q oīno ne iuremus commouit.

ℭ Augu. ⁊ habeť ibidē. Ut noueritis.

Vt noueritis verū iurare nō eē peccatū: inuenim⁹ ⁊ apoſtolū Paulū iuraſſe. Quotidie morior p veſtrā gl'ias fratres: quā habeo in Chriſto Jeſu dño nro: p glorias veſtram iuratio eſt: nō enim ſic ait. Per veſtrā gloriā morior: quaſi veſtra gloria me facit mori quō ſi diceretur per venenum: per gladium: per beſtiā per inimicum mortuus eſt intelligeretur faciente inimico faciete gladio faciente veneno mortuus eſt.

ℭ Augu. ibidē: ⁊ habetur ibidē. Quāuis.

Quāuis dictū ſit ne iuremus nuſq̄ me in ſcripturis ſāctis legiſſe memini: me ab aliquo iurationē recipiam⁹.

ℭ Aug. ibidē: ⁊ hr ibidē cap. Mouet.

Mouet te verū eius fide vtendū ſit q vt eā ſeruet p dñonia iurauerit vbi te volo p:i⁹ cōſiderare vtrū ſi quiſpiā p deos falſos iurauerit ſe fidē ſeruaturū ⁊ eā ſeruauerit nō tibi videtur bis peccaſſe? ſi enim tali iuratione p:omiſſam ſeruaret fidē: nō tamē peccaſſe iudicaretur quia per falſos deos iurauerit. Illud autē nemo rep:ehenderet qi fidem ſeruauit. Nūc v̄o quia ⁊ iurauit per quos non debuit: ⁊ contra pollicitam fecit fidem: quod non debuit: bis vtiqʒ peccauit. At per hoc qui vtiť fide illius quē cōſtat iuraſſe per falſos deos vtitur nō ad malū ſʒ ad bonū ⁊ licitum non peccato illius ſe ſociat qui per demonia iurauit.

ℭ Auguſtinus Seuero epiſcopo ⁊ habeť. xxij. q. iuj. cap. Inter cetera.

Nec credo ſacramētū ad hoc debere fieri vt iniuſta iuratio litorū bonoꝝ ſit iniuſte iurātibus expoliatio: ⁊ accipiēti eterna dānatio. Periurij nāqʒ gcutitur pęna ⁊ velut homicida in extremo examine a iuſto iudice ōgrandinabitur: p quem ſacro ſanctū euangelium ad iniuſtum: ⁊ illicitū: ⁊ deo minime amabile quaſi teſtimoniū iuſtę ⁊ humanę petitionis adducitur.

ℭ Auguſtinus ſuper pſal. Domini ē terra: ⁊ habetur. xxij. q. ij. cap. In dolo.

In dolo iurat qui aliter facturus eſt: q̄ promittit: quos piurius ſit nequiter decipere credentem.

ℭ Augu. ſup epiſtolā ad Galathas: ⁊ habetur xxij. q. i. cap. Non eſt contra.

Non eſt contra pręceptū dei iuratio: q̄ que a malo nō iuritis eſt: ſʒ increduli a quo iurare cogit: Nā hinc intelligiť ita dominū ꝓhibuiſſe a iuriurādo: vt quātuʒ in ipſo eſt quiſq: nō iuret: qđ multi faciunt: in ore habētes iuratione tanq̄ magnū ⁊ ſuaue aliquid.

ℭ Auguſtinus de v̄bis apoſtoli ſermōe. xviij. ⁊ habetur. xxij. q. ij. cap. Homines.

Homines falſum iurāt: vel quū fallūt: vel quū fallunť. Putat hō: verū eſſe quod falſum eſt temere iurat: aut ſcit: vel putat falſum eſſe: ⁊ tamen pro vero iurat: ⁊ nihilominus cum ſcelere iurat.

ℭ Augu. de verbis apoſtoli ſermone. xxviij: ⁊ habetur. xxij. q. i. cap. Si peccatum.

Si peccatū eēt iuratio: nec in veterę lege diceretur. Nō periurabis. Reddes dño iuramēta tua. Nō. n. peccatū nobis pręcipereť. Itē no vobis dicimus non iurare. Si enim hoc dicim⁹ mētimur. Quātū ad me pertinet nō iuro. Sed quātum mihi vr magna neceſſitate cōpulſus: quū video: niſi faciā: mihi niſi nō credi. ⁊ ei q mihi nō credet nō expedire: q nō credit. Hac ppenſa rōne ⁊ cōſideratione librata cū magno timore dico corā deo: aut teſtis eſt mihi deus aut ſcit Chriſt⁹ q ſic eſt in meo animo. Et ideo qđ plus eſt. i. quid amplius eſt: q̄ eſt: eſt: non nō: ſʒ hoc qđ amplius eſt a malo eſt non iuratio: ſed non credentis.

ℭ Auguſtinus libꝰ de mendacio.

Dico vobis. Non iurate omnino: ne. ſ. iurādo ad facilitatē iurādi veniatur: de facilitate ad cōſuetudinē: ō conſuetudine in periurium decidatur.

ℭ Hieronymus ſuper Hieremiam: ⁊ habeť. xxij. q. i. cap. Et iurabunt.

Hiero.

Et iurabūt viuit dñs in veritate: ⁊ in iudicio: ⁊ in iuſticia: ⁊ benedicēt eū gētes: ipſumq; laudabūt: quō ergo euangelium iurare nos prohibet. Sed hic iuramentū pro confeſſione dicitur: ⁊ ad condēnationem idolarum per quę iurabat Iſrael. Deniq; offendicula offeruntur: ⁊ iurať p dñm deū: quodq; diciť Uiuit dñs: in teſtō veteri iuniurādū eſt: ad condēnationē mortuorū deoꝝ: per quos iurauit omnis idololatria.

ℭ Hieronymus ſuper Hieremiā lib. ij. ⁊ habetur. xxij. q. ij. Animaduertendum.

Animaduertendū eſt q iuſiurādū hos habeat comites: veritatē: iudiciū: atq; iuſticiā ſi iſta defuerint: neque quām iuramentum erit: ſed periurium.

ℭ Hieronymus ſuper Mattheum libro primo ⁊ habetur. xxij. q. i. Conſidera.

Conſidera q ſaluator: nō p deū iurare ꝓhibuit: ſed per celū: ⁊ terrā: ⁊ p Hieroſolimā: ⁊ p caput tuū: ⁊ h' quā paruulis fuerat lege cōceſſum: vt quomodo victimas deo immolabant: ne eas immolarēt idolis. Sic ⁊ iurare permitterenť p deū: nō qđ recte hoc facerēt ſed q melius eſt deo id exhibere: q̄ demonijs.

ℭ Hieronymus ⁊ habeť ibidē cap. Habem⁹.

Habem⁹ in lege dei ſcriptū: nō piurabis in nomine meo: nec pollues nomē dei tui in vanum. Ideq admonēdi ſunt oēs: vt diligēter caueant piuriū: nō ſolum in altari ſeu ſanctorum reliquijs: ſed in cōmuni loquella.

Grego.

ℭ Grego. ſup illō Matthei. Nō periurabis.

Non penitus iurare p:ohibuit: ſed occaſionem periurij: quod perfectius eſt: cauere docuit.

ℭ Joānes Chryſoſtom⁹: ⁊ habetur. xxij. q. i. capitulo. Si aliqua.

Io. chry.

Si aliqua cauſa fuerit: modicū vr facere: qui iurat per deū: q aūt per euāgeliū maius aliquid feciſſe videť: quibus dicendum eſt. Stulti pp deum ſcripture ſancte ſunt: non deus propter ſcripturas.

ℭ Joannes Chriſoſtomus: ⁊ habetur. xxij. q. v. capitulo Iuramentum.

Iuramenti huiuſmodi cauſa eſt: quia omnis qui iurat ad hoc iurat: vt quod verum eſt loquatur. Et ideo dominus inter iuramentum: et loquelam noſtram nullam vult eſſe diſtantiam: quia ſicut in iuramento nullam conuenit eſſe perfidiam. Ita quoqꝫ in verbis noſtris nullum debet eſſe mendacium: quia vtrunqꝫ: et periurium: et mendacium diuini iudicij pena damnatur dicente ſcriptura. Os quod mentitur occidit animam. Quiſquis ergo verum loquitur iurat. Quia ſcriptum eſt. Teſtis fidelis non mentietur.

℃ Io. Chryſoſtomus: et habetur ibidem.

Qui periurare paratus antequam periuret iam periurus eſſe videtur: quia deus non ex operibus iudicat: ſed ex cogitationibus: et ex corde.

℃ Ioannes Chryſo. ſuper illud Matthei. v. dico vobis. Non iurare omnino etc.

Nemo eſt qui frequenter iurat: qui aliquando non periuret: ſicut qui conſueuit multa loqui: aliquando loquitur importuna.

Iſidor⁹ ℃ Iſidorus ſententiarum lib. ij. et hr̃. xxij. q. i. cap. Non eſt contra.

Non eſt contra dei preceptum iurare ſed dum iurandi vſum facimus: periurij crimen incurrimus.

℃ Iſidorus ibidem: et habetur. xxij. q. v. capitulo. Quacunqꝫ.

Quacunqꝫ arte verborum quis iuret: deus tamen qui conſcientie teſtis eſt. ita hoc accipit: ſicut ille qui iurat intelligit. Dupliciter autem reus fit: qui et nomen dei in vanum aſſumit: et proximum dolo capit.

℃ Iſidorus ſoliloquiorum libro. ij.

Aſſiduitas iurandi periurij conſuetudinem facit. Uſus iurandi ad periurium inducit. Ueritas iuramento nõ indiget: firma ſit ſacramenti tui fides.

Hugo ℃ Hugo de ſancto victore libro primo parte. ij. capitulo. xiiij.

Qui malum ſe facturum iurat peccat: et melius eſt tũc iuramentum frangere: quam implere. Ita ꝙ et malum caueat: quod iurauit: et nihilominus culpam agnoſcat in eo quod male iurauit.

Orige. ℃ Origenes ſuper Mattheum.

Aeſtimo quoniam non oportet: vt vir: qui ſcd̃m euangelium vult viuere adiuret alterum. Si enim iurare nõ licet ſecundum euangelium Chriſti mandatum: notũ eſt: ꝙ nec adiurare alterum licet.

Beda ℃ Beda in Homelia. xxxxiij. et habetur. xxij. q. iiij. capitulo. Si aliquid.

Si aliquid forte nos incautius iurare contigerit: quod obſeruatum in peiorem vergat exitum: libere illud ſalubriori conſilio mutandum nouerimus: ac magis inſtante neceſſitate peierandum nobis quam pro vitando periurio in aliud crimen grauius eſſe diuertendum.

Cicero ℃ Cicero libro officiorũ.

Si in iureiurando non quis metus: ſed que vis debet intelligi. ℃ Ibidem.

Eſt. n. iuſiurãdũ affirmatio religioſa. Quod autẽ affirmatiue: quaſi deo teſte promiſeris: id tenendũ eſt. Iam enim non ad iram deorum que nulla eſt: ſꝫ ad iuſtitiã: et ad fidem pertinet. ℃ Cicero lib. officiorum.

Eſt autẽ ius etiã bellicũ fideſqꝫ iuſiurandi ſepe cum hoſte ſeruanda: Quod enim ita iuratũ eſt: vt mens conciperet fieri oportere id ſeruandum eſt. Quod aliter id ſi non fecerit nullum eſt periurium. ℃ Ibidem.

Nec fides nec iuſiurandũ debet eſſe cõmune. Nam falſum iurare periurare eſt. ℃ Phocylides. Phocy.

μητ᾽ ἐπιορκήσῃς μήτ᾽ ἀγνὼς μήτε ἑκοντί. i. Non iurabis neqꝫ pure neqꝫ ſponte.

℃ Pythagoras. Pytha.

σέβου ὅρκον. i. Uenerare iuſiurandum.

℃ Periander. Peria.

ὅρκῳ μὴ χρῶ. i. Iureiurando ne vtaris.

℃ Menander. Menã.

ἀνδρῶν δὲ φαύλων ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφε. i. Virorum autem malorum iuſiurandũ in aqua ſcribe.

℃ Idem.

θεὸν ἐπιορκῶν μὴ δόκει λεληθέναι. Deum deierans ne putes latere. ℃ Idem.

ὅρκον δὲ φεῦγε καὶ δικαίως ὀμνύων. i. Iuſiurandum fuge: et ſi iuſte fugias.

℃ Tibullus lib. i. Elegia. ix. Tibul.

Ah miſer: et ſi quis primo periuria celat:
Sera tamen tacitis pena venit pedibus.

℃ Iuuenalis ſatyra. xiij. Iuue.

Nam facile et pronum eſt ſuperos contemnere teſtes.
Si mortalis idem nemo ſciat: aſpice quanta
Uoce neget que ſit ficti conſtantia vultus:
Per ſolis radios tarpeiaqꝫ fulmina iurat.

℃ Iuuenalis ibidem.

Sunt qui in fortune iam caſibus omnia ponant:
Et nullo credant mundum rectore moueri:
Natura voluente vices: et lucis: et anni.
Atqꝫ ideo intrepidi quecunqꝫ altaria tangunt.

℃ Iuuenalis ibidem.

Nulla ne periurij capitis: fraudiſqꝫ nephande.
Pena erit? abreptum crede hunc grauiore cathena.

℃ Iuuenalis ibidem.

Spartano cuidam reſpondit Pythia vates.
Haud impunitum quondam fore: quod dubitaret
Depoſitum retinere: et fraudem iure tueri
Iurando: querebat enim que numinis eſſet
Mens: et an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus: et tamen omnem.
Uocem adyti dignam templo: veramqꝫ probauit
Extinctus tota pariter cum prole domoqꝫ:
Et quamuis longa deductis gente propinquis.

Iurgium grece λοιδορία, ας. i. et λοιδορέω. iurgor dr̃. Uidetur iurgium eſſe idem cum rixa: ſꝫ. h. T. b. ſcd̃a ſcd̃e. q. xli. ar. ij. Differunt tamen iurgium: et lis: ꝙ iurgium leuior res eſt: ſiquidem inter beniuolos et propinquos concertatio quedam iurgium dicitur. Inter inimicos autem lis appellatur. Cicero admirator nõ rerũ ſolũ: ſꝫ etiam verborum elegãtiam. ſi iurgant inquit beniuolorum concertatio: nõ lis inimicorũ iurgium dr̃. Idem iurgare lex putat inter ſe vicinos: nõ litigare. Hinc fit iurgioſus: hoc eſt contẽtioſus: cõtumelioſus. Obiurgo actiuũ: et obiurgor deponens: quod eſt reprehẽdo. et obiurgator: hoc ẽ reprehenſor. et obiurgatio: hoc eſt reprehenſio inde deſcendunt.

Iuriſdictio ẽ facultas: atqꝫ poteſtas iuriſdicẽdi. iuſdicere enim eſt preſſe iuridicũdo: et legibus gubernare: ac iuſtitiam miniſtrare. Ipſaqꝫ iuriſdictio ẽt forus dicitur in maſculino. ſm Iſidorũ li. Ethimologiarum. At forum in neutro genere: locũ ſignificat: vbi ius redditur ꝙ cauſe illuc ferant. Alij dicũt ꝙ iuriſdictio eſt iudicio dandi licentia: De foro vide ſupra in forum.

- **Iuſtitia**
  - Proprie dicta: et eſt habit⁹ ſecūdū quē conſtanti et ꝑpetua volūtate ius ſuum vnicuiqꝫ redditur, et ē duplex. ſ.
    - Generalis duplex
      - Cauſaliter q̃ precipiunt͛ et ordinantur actus oīum virtutū ad bonum cōmune: et differt realiter ab oī alia v͛tute et vocatur iuſtitia legalis: que ē in
        - Principe p̃mo: et q̃ſi architectonice.
        - Subditis ſecundo: et q̃ſi miniſtratiue.
        - Quibus opponitur iniuſtitia legalis.
      - Per predicationem: et eſt idem realiter cū omni virtute
    - Particularis: et ē habit⁹ ꝯſtituēſ eq̃litatē ad alterā ſingularē ꝑſonā cui⁹
      - Materia
        - Circa quā .i. obiectū et ē — Ius q̃ eſt opus adequatum alteri ſcd'm aliquē equalitatis modū.
        - In qua .i. ſubiectum perfectibile ꝑ iuſtitiā. et ē — Volūtas: quā ꝑficit ipſa iuſtitia. hec. Tho. ſe. ſe. q. lxxxiiij. ar. iiij.
      - Actus — Reddere vnicuiqꝫ quod ſuum eſt.
      - Partes.
        - Subiectiue q̃ ſūt ſpēs ei⁹
          - Diſtributiua q̃ cōſtituit ex debito eq̃litatē: ſcd'm proportionē. Cui opponit͛. Acceptio perſonarum.
          - Cōmutatiua cōſtituēs ex debito ad alterū eq̃litatē: ſecundū q̃titatē. Cui oppōit͛. Iuſtitia ꝯmutatiua.
        - Integrales ad ꝑfectū actū iuſtitie ꝑtinētes ſ.
          - Gñalis. cu ius p̃cc ſt.
            - Declinare a malo.
            - Facere bonum.
          - Legalis.
            - Declinare a malo.
            - Facere bonum.
          - Particularis.
            - Facere bonum debitum proximo.
            - Vitare oppoſitum.
        - Potētiales
          - Secundum Cicero.
            - Religio.
            - Pietas.
            - Obſeruantia.
            - Veritas.
            - Gratia.
            - Vendicatio.
          - Secundum Andronicum peripateticū
            - Bona cōmutatio: q̃ bitu cuſtodit͛ equalitas in cōmutationibus.
            - Legiſpoſitiua: qua operatiōes politice ad cōmunitatē referuntur.
            - Eugnomoſina q̃ſi bōa gnomin: et eſt bona iuſtificatio: quam homo ſponte ſeruat: non ſcd'm legem ſcriptam: et pertinet ad iuſtitiā.
            - Euſebia dicit͛ q̃ſi bonus cultus: et eſt ſcia dei famulatus: loquēdo more Socratico. Ille enim oēs virtutes vacabat ſcientias.
            - Sanctitas:
            - Eucbareſtia .i. bona gratia.
            - Vindicatiua: vt Cicero
            - Benignitas.
            - Liberalitas.
          - Secundum Macrobium.
            - Innocētia q̃ declinat͛ a malo nociuo: propter virtutē.
            - Amicitia: q̃ hō bene ſe habet in exteriori conuictu.
            - Cōcordia in interiori: et hec tria ad equales.
            - Religio: q̃ hō bñ ſe hꝫ ad deū
            - Pietas: ad patriā et parētes. hec duo ad ſuperiores.
            - Affect⁹ q̃ placet hōa iferiorꝫ
            - Hūanitas: q̃ ſbueīt ōfectib⁹ corꝫ: et hec duo ad iferiores
  - Metaphorice dicta. Que eſt ad ſeipſum ſcd'm diuerſas partes. Et ē rectitudo ordinis in partib⁹ hominis. Ut. ſ. iraſcibilis. et cocupiſcibilis ſubdātur volūtati: et volūtas rōni.

IVSTITIA grece dikaioſynē ... et dikaios .i. iuſtus: et dikaios .i. iuſte dicitur. Eſt autem iuſtitia habitus per quem iuſtorum operationes ſiunt: et per quē agunt: et volunt res iuſtas ſcd'm Ariſtotelem lib. v. Ethicorum.

Iuſtitia eſt virtus: qua ſinguli ſua: ſecundum leges poſſident. ſm Ariſtotelem. lib. i. Rhet.

Iuſtitia eſt virtutum preclariſſima: et ipſa: eſt omnis virtus. ſm Ariſto. lib. vj. Ethicorum.

Iuſtitia eſt ſplēdor magnus: ex quo viri boni nominant͛. Cuius munus primū ē ne cui quis noceat: niſi laceſſitus iniuria. Deinde vt cōibus pro cōmunibus vtatur: priuatis: vt ſuis: ſm Ciceronē lib. i. officiorum.

Iuſtitia eſt habitus animi cōmuni vtilitate ꝯſeruat⁹ ſuam cuiqꝫ tribuens dignitatem. Eius partes ſunt religio: pietas: gratia: vēdicatio: obſeruantia: veritas. ſcd'm Ciceronem lib. ij. Rhet.

Iuſtitia eſt eq̃tas ius vnicuiqꝫ rei tribuēs: pro dignitate

culuſq; ſm Ciceronem lib.iij. Rhet.

Iuſtitia eſt ſeruare vnicuiq; qđ ſuū eſt. De iuſtitia veniunt: innocētia: amicitia: cōcordia: pietas: religio: affectus humanitas. his virtutibus vir bonus primum ſui: atq; deinde reipu. rector efficitur: ſ3 Macrobiū.

Iuſtitia eſt conſtans. ꝛ perpetua volūtas ius ſuum cuiq; tribuens ſm Ulpianum.

Deute. ℭ Deuteronomij cap.xvj.

Quod iuſtum eſt: iuſte exequere.

Dauid ℭ Dauid pſal.xcj.

Iuſtus vt palma florebit: ſicut cedrus libāi multiplicabit.

ℭ Pſal.xcvj.

Lux orta eſt iuſto: ꝛ rectis corde letitia: letamini iuſti in dño: ꝛ confitemini memorie ſanctificationis eius.

ℭ Pſal.cv.

Beati qui cuſtodiūt iudiciū: ꝛ faciunt iuſtitiā omni tempore. ℭ Pſal.cxi.

In memoria eterna erit iuſtus: ab auditiōe mala nō timebit.

Prouer. ℭ Prouerbiorum cap.iiij.

Iuſtorum autē ſemita quaſi lux ſplēdēs procedit: ꝛ creſcit vſq; pfectū diē. ℭ Prouerbiorum cap.x.

Nil proderunt theſauri impietatis iuſtitia vero liberabit a morte. Nō affliget dñs fame animā iuſti: ꝛ inſidias impiorꝝ ſubuertet. ℭ Prouerbiorꝝ cap.x.

Benedictio dñi ſup caput iuſti: os aūt impiorꝝ operit iniquitatē. Memoria iuſti cū laudibus: ꝛ nomē impiorū putreſcet. ℭ Prouerbiorum cap.x.

Opus iuſti ad vitam: via autem impij ad peccatum.

ℭ Prouerbiorum cap.xvj.

Inicium vie bone facere iuſticiā: accepta ē apud deū magis ꝙ immolare hoſtias. ℭ Prouerbiorꝝ cap.xx.

Iuſtus qui ambulat in ſimplicitate ſua: beatos poſt ſe filios relinquit.

Eccle. ℭ Eccleſiaſtes cap.vij.

Iuſtus perit in iuſticia ſua ꝛ impius multo viuit tpe in malicia ſua. Noli eē iuſtus multū neq; plus ſapias: quā neceſſe ē ne obſtupeſcas. ℭ Eccleſiaſtes ibidem.

Bonū ē te ſuſtētare iuſtū: ſed ꝛ ab illo ne ſubtrahas manū tuā: q2 qui timet deū nihil negligit.

ℭ Eccleſiaſtes cap.vij.

Non eſt enim homo iuſtus in terra: q faciat bonum: ꝛ nō peccet.

[Sap]ie. ℭ Sapientia cap.i.

Diligite iuſtitiā: q iudicatis terram. ℭ Ibidem.

Iuſtitia.n. ꝑpetua eſt ꝛ immortalis: iniuſticia autem mortis acquiſitio. ℭ Sapientia cap.iij.

Iuſtorꝝ aūt anime in manu dei ſūt: ꝛ nō tāget illos tormentum mortis. ℭ Sapientia cap.iiij.

Iuſtus autem ſi morte preoccupatus fuerit in refrigerio erit. ℭ Sapientia cap.v.

Stabunt iuſti in magna conſtantia aduerſus eos qui ſe anguſtiauerunt: ꝛ q abſtulerunt labores eorum.

ℭ Sapientia cap.vi.

Qui enim cuſtodierit iuſtitiam iuſte iudicabunt. ꝛ qui didicerint iſta: inuenient quid reſpondeant.

ℭ Sapientia cap.viij.

Et ſi iuſtitiam quis diligit: labores huius magnas hēnt virtutes.

Eccli. ℭ Eccleſiaſtici cap.iiij.

Pro iuſtitia agōizare: ꝛ vſq; ad mortē certa pro iuſtitia: ꝛ deus expugnabit pro te inimicos tuos.

ℭ Eccleſiaſtici cap.x.

Regnum a gente in gentem transfertur: propter iniuſtitias ꝛ iniurias: ꝛ contumelias ac diuerſos dolos.

ℭ Jo. Apoſtolus prima cap.ij.

Joānes Omnis qui facit iuſtitiam ex deo natus eſt.

ℭ Auguſtinus de vera religione.

Augu. Hec eſt vera iuſtitia qua potius potiora: ꝛ minus minora diligimus. ℭ Ibidem.

Nimia iuſtitia incurrit peccatum. Temperata iuſtitia facit pfectos: falſitudinē correctionis amor Chriſti tēperet: ꝛ dilectionē proximi ſal iuſtitie condiat.

ℭ Auguſtinus ad Macedonium.

Hoc certe alienū nō ē qđ iure poſſidet: hoc aūt iure qđ iuſte: ꝛ hoc iuſte: qđ bene. Omne igit quod male poſſidetur alienum eſt. Male aūt poſſidet qui male vtit.

ℭ Auguſtinus de Agone Chriſti.

Humana iuſtitia diuine iuſtitie ꝯparata iniuſtitia ē: q2 ꝛ lucerna in tenebris fulget cernit: ſ3 in ſolis radiū poſita tenebratur. ℭ Hieronymus ad Demetriadē. Hiero.

Omnes virtutum ſpecies vno iuſtitie nōie continentur.

ℭ Hieronymus ibidem.

Homo deo ſuppoſitus iuſtitiam percipit: comparatus amittit. Quia qſquis ſe autori bonorꝝ cōparat: ꝛ ſe qđ acceperat priuat. ℭ Hiero. i epl'a ad filias Mauritij.

Iuſtitia nō aliud ē ꝙ nō peccare: nō peccare.n. ē precepta legis ſeruare. Preceptorꝝ legis obſeruatio duplici gñe obſeruatiōis cuſtodit: vt nō eorū que prohibentur facias: ꝛ cūcta que iubentur impleas.

ℭ Hieronymus ad Ruſticum monachum: ꝛ habetur de peni. di.iij. Septies.

Septies in die cadit iuſtus: ꝛ reſurgit. Si cadit quomodo iuſtus? ſi iuſtus quomodo cadit: ſ3 iuſti vocabulū nō amittit: q per pniam ſp reſurgit: ꝛ nō ſolū ſepties: ſ3 ēt ſeptuageſies ſepties delinquēti: ſi cōuertat ad pniam: peccata donantur cui plus donatur plus diligit.

ℭ Ambroſius lib. de officijs. Ambr.

Iuſtitia ē que nil alienū vēdicat que cuilibet dat qđ ſuū eſt: que negligit propriā vtilitatē: vt ſeruet cōmunem equitatē. ꝛ ſcđ3 ip3 prima iuſtitia in deū. ſcđa i priam tertia in parētes quarta in oēs. ℭ Ambro. li. d officijs.

Sapiēti ꝛ iuſto totus mundus diuitiarū ē. Iuſtus cōtra pro ſuis h3: ꝛ ſua pro cōſortibus: iuſtus ſemetipſum et primo ꝙ alios accuſat. Ille.n. ē iuſtus q nec ſibi parcit: nec alterius: ꝛ occulta ſua latere nō patit. ℭ Ibidem.

Male ſe rectum putat: qui regulam ſumme rectitudinis ignorat. ℭ Ambroſius lib. de paradiſo.

Iuſtitia magis alijs: ꝙ ſibi prodeſt: ꝛ vtilitates ſuas negligit: cōmunia emolumenta preponens.

ℭ Ambroſius in Examero.

Vbi prudentia: ibi ꝛ malitia. Ubi fortitudo: ibi iracūdia. Ubi tēperantia: ibi impaciētia: pleruq; aūt alia vicia. Ubi aūt iuſtitia ē: ibi ꝯcordia ē ceterarꝝ virtutū. Nō enim p ſe pars eſt iuſtitia: ſed quaſi mater eſt omniū.

ℭ Gregorius lib.v. moralium. Greg.

Sepe ipſa nr̄a iuſtitia ad examē diuine iuſtitie deducta iniuſtitia ēēt: ſordet in diſtrictiōe iudicis: qđ in eſtimatione fulget operantis. ℭ Gregorius ibidem.

Sancti viri qñ cū pſonis minoribus cōrectionum negocia ſubeunt: dū grauare vel in minimis timēt. Ipſi ꝯ iuſtitiā grauari nequaꝙ refugiūt. ℭ Gregorius ibidē.

Sicut nōnunꝙ grauis eſt peccatum diliger ꝙ ppetrare: ita nequius eſt odiſſe iuſtitiam: ꝙ non feciſſe.

ℭ Gregorius lib. viij. Moralium.

Iuſti nec oblata bōa pro magno ſuſcipiūt: nec illata mala valde pertimeſcūt: ſ3 quum bōis pſentibus vtūtur: vētura mala metuūt: ꝛ dū malis pſentibus gemūt bonorꝝ ſequētiū amore ꝯſolāt. Ia tēporali refouent ſubſidio ſicut viator vtit ſtabulo: quo pauſat: ꝛ recedere feſtinat: gerit corpe: ſed aliud tēdit mēte: nōnunꝙ iuſti ꝛ aduerſa ppeti appetūt: ꝛ in trāſitorijs pſperari refugiūt: ne delectatiōe itineris a patria retardent: ne greſſum i via pegrinatiōis figāt: ꝛ quoq; vt ad aſpectū celeſtis prie ſine mora puenīāt gaudēt deſpici: q2 dolent neceſſitatibus affligi. ℭ Grego. in regiſtro.

Sūmū bonū in rebus ē iuſticiā colere: ac vnicuiq; ſua iura ſeruare: ꝛ ſubiectis nō ſinere qđ potētis eſt fieri: ſ3 quod equū eſt cuſtodiri. ℭ Ibidē.

Turpe ē mihi defendere qđ prius nō cōſtat mihi iuſtum eē. Q2 ego hoies pp iuſtitiā diligo: nō aūt iuſtitiā pp hoies poſtpono. ℭ Bernar. in ſermōe de aduētu. Ber.

Iuſtitia ē virtus q̄ ſuū cuiq; tribuit. Redde ſuperiori ſue

prelato obediētiā: ſiue reuerētiā: quarū altera cordiſ: altera corporis ē. Neq; .n. ſufficit exteriꝰ obtēꝑar maiorib' nr̄is: niſi ex intimo cordis affectu ſimiliter de eis ſentiamꝰ. ❡ Caſſio. ſup illō pſal. ꝛ opaꝝ iuſtitiā.

Caſſio. Iuſtitia nō nouit p̄rē nō nouit m̄rē: v̄itatē nouit: pſonā nō accipit: deū imitaꝝ. ❡ Boe. ō ꝯſola. lib. i. pſa. iiij.

Boetꝰ Sed eē apō ceteros tutioꝝ ōbui: q mihi amore iuſtitię nihil apō Aulicos: quo eēȝ tutioꝝ obſeruaui. ❡ Idē li. i.

Lactā. Obtēperare iuſtitię ſumma libertas eſt. ❡ Lactātius Firmianꝰ li. v. diuinarū inſtōnū aduerſus gētes

Nūc ō iuſtitia: q̄ aut ē ſumma virtus: aut fons virtutis quā nō mō philoſophi q̄ſierūt: ſȝ poetę quoq; q p̄ores multo fuerūt. Hij plane itellexerūt abeſſe hāc a rebꝰ hūanis: eāq; finxerūt offenſā vitijs hoīuȝ receſſiſſe a terra in cęlūq; migraſſe: ſȝ ipnidēter poetę eā ad cęlū ꝯfugiſſe ad Iouis regnū cecinerūt. In ꝯſpectu .n. oiuȝ iuſtitia ē. Suſcipite: ſi poteſtis: eāq; i domicilio v̄ri pectoris collocate. Eſtote eq ac boni: ꝛ ſequetur vos ſua ſpōte iuſtitia quā q̄ritis. Deponite oēs malā cogitationē ō cordibꝰ v̄ris: ꝛ ſtatim vobis tp̄s illud aureū reuerteꝝ: qō aliter cōſeq nō poteſtis: q̄ȝ ſi deū colere cepitis. Cuiꝰ qdē iuſtitię: q̄ſi venę ſunt pietatis ꝛ equitatis: his .n. duobꝰ fontibꝰ cōſtat tota iuſtitia. Na fides tēperātia ꝓbitas: innocētia: integritas: ꝛ cetera eiuſmodi vel natura vel inſtitutiōe parentuȝ poſſunt eſſe in his hominibus: qui iuſtitiam neſciunt. ❡ Lactantius ibidem.

Deniq; vt ꝯcludā diſputationē: nō poſſe eū ſtultū eſſe ac iuſtū: ꝛ eūdē ſapiētē ꝛ iniuſtū: docet ipſa rō. Qui .n. ſtultꝰ ē qd ſit bonū ac iuſtū neſcit: ꝛ iō ſp peccat. Ducit .n. q̄ſi captiuꝰ a vitijs: nec reſiſtere vllo mō p̄t: q: ea nec v̄tute quā neſcit. Iuſtus aūt ab oī pcō ſe abſtinet qō aliter facere nō p̄t q̄ȝ ſi habeat praui rectiq; noticiā. Rectū āt diſcernere a prauo qs p̄t niſi ſapiēs? Ita fit vt nūq̄ȝ poſſit iuſtꝰ eē q ſtultꝰ ē neq; ſapiēs q fuerit iniuſtus. ❡ Cyprianus de .xij. abuſionibus.

Cyprianus Iuſtitia regis pax ē populoꝝ: tutā patrię: immunitas plebis: munimētū gētis: cura lāguoꝝ: gaudiū hoīuȝ: tēperies aeris: ſerēitas maris: terrę fęcūditas: ſolatiū pauperū: hēditas filioꝝ: ꝛ ſibimetipſi ſpes futurę beatitudinis. ❡ Anſelmus lib. Cur deus homo.

Anſel. Iuſtitia ē aī libertas tribuēs vnicuiq; ſuā ꝓpriā dignitatē: maiori reuerētiā: pari ꝯcordiā: minori diſciplinā: deo obediētiā: ſibi ſanctimoniā: inimico patiētiā: egeno operoſaȝ miſericordiā. ❡ Ariſto. lib. v. ethicoruȝ.

Ariſto. Pręclariſſima virtutū ē iuſtitia: neq; heſperꝰ neq; lucifer eſt ita admirabilis. ❡ Idem cap. v.

Iuſtitia ē habitꝰ ſcōm quē iuſtꝰ dr̄ opatiuꝰ ſcōm electionē iuſti: nō ē iuſtitia ad ſeipſȝ. ❡ Ariſt. li. i. polyticoꝝ.

Sicut optimū aīaliū eſt hō lege frutens: ſic peſſimū aīaliū eſt hō a lege ꝛ iuſtitia ſepatꝰ. ❡ Ibidem.

Sęuiſſima iuſtitia ē hn̄s arma. ❡ Idē li. politicoꝝ.

Sine iuſtitia impoſſibile eſt habitari ciuitatem. ❡ Ariſtoteles lib. iij. cap. vij. polyticoꝝ.

Cōmunicatiuā virtutē dicimꝰ eē iuſtitiā: cui neceſſariū eſt oēs alias aſſequi. ❡ Idem cap. xix.

Iuſtū q̄rētes mediū q̄rūt. ❡ Ariſto. lib. v. polyticoꝝ.

Politię maximę diſſoluuntur pp iuſti tranſgreſſionem. ❡ Ariſto. lib. v. cap. vi.

Qō iuſtū eſt ęq̄le v̄r eē. ❡ Ariſto. politicoꝝ. li. vi. c. ij.

Semp q̄rūt qō iuſtū ꝛ ęq̄le eſt q minores ſūt: p̄eminētes aūt nihil curāt. ❡ Ariſto. lib. ij. topicorum.

Iuſtitia regētis ē vtilior ſubditis q̄ȝ fertilitas temporis. ❡ Ariſtoteles lib. ij. topicorum.

Quod iuſte fit ſciēter fit: quod vero iniuſte ignoranter. ❡ Ariſtoteles lib. iij. topicorum.

Si oēs eēnt iuſti nō vtilis eēt fortitudo. Sȝ ſi oēs fortes eſſent adhuc vtilis iuſtitia eēt: ergo melior iuſtitia q̄ȝ fortitudo. ❡ Ariſt. magnoꝝ moraliū li. i. c. lxv.

Melius ē iuſtū qō ſcōm naturā eſt eo qō eſt ſecundū legem. ❡ Idem cap. lxiiij.

Iniuſtū pati lędi eſt. ❡ Plutar. in apophtegmatibꝰ. Plutar.

Ageſilaus quū de fortitudine iuſtitiaq; rogareꝝ vtra eſſet melior? nihil ait fortitudine indigemus: ſi iuſti omnes ſumus. ❡ Cicero lib. officiorum. Cicero

Meminerimꝰ āt etiā aduerſus infimos iuſtitiā eſſe ſeruādā. Eſt āt infima ꝯditio ac fortuna ſeruoꝝ: qbꝰ non male p̄cipiūt q ita iubēt vti mercennarijs: ad opa p̄bēda ꝛ iuſta exhibenda. ❡ Cicero lib. officioꝝ.

Quū āt duobus modis .i. aut vi aut fraude fiat iniuria: fraus q̄ſi vulpeculę. Uis leonis v̄r. Utrūq; ab homine alieniſſimū ē: ſȝ fraus odio digna maiore. Totiꝰ āt iuſtitię nulla capitalior ē q̄ȝ eoꝝ q quū maxime fallūt id agūt vt viri boni videantur. ❡ Idem.

Iuſtitia hęc vna virtus ſola domina oium ꝛ regina virtutum. ❡ Cicero ibidem.

Fundamētū aūt iuſtitię ē fides .i. dictorū conuētorūq; cōſtantia ꝛ veritas. ❡ Idem lib. officiorum.

Iuſtitię munus primū eſt vt ne cui qs noceat niſi laceſſitus iniuria. ❡ Ibidem.

Ea animi elatio quę cernitur in periculis aut laborib' ſi iuſtitia vacat: pugnatq; nō pro ſalute cōmuni: ſed p ſuis cōmodis in vitio ē. Itaq; ꝓbe: diffiniꝝ a ſtoicis fortitudo quū eam eſſe virtutem dicunt pugnantem pro equitate. ❡ Cicero lib. officiorum.

Pręclarū illud Platōis ſciētia q̄ ē remota a iuſtitia calliditas potius: q̄ȝ ſapiētia eſt appellāda. ❡ Ibidē.

Difficile aūt: quū p̄ſtare oibus cōcupiueris: ſeruare equitatē: que eſt iuſtitię maxime ꝓpria. ❡ Ibidem.

Et iuſta omnia decora ſunt: iniuſta omnia contra ſic indecora ſunt vt turpia. ❡ Ibidem.

Prudentia ſine iuſtitia nihil valet ad faciendum fidem. ❡ Ibidem.

Iuſtitia ſine prudentia multuȝ poterit: ſine iuſtitia nihil valebit prudentia. ❡ Idem lib. officiorum.

Tanta vis eſt iuſtitię: vt ne illi quidē q maleficio ꝛ ſcelere paſcunꝝ poſſint ſine vlla particula iuſtitię viuere. ❡ Ibidem.

Qui igiꝝ adipiſci verā iuſtitię gloriā volēt: iuſtitię fungantur officijs. ❡ Ibidem Cicero.

Sublata beneficia: liberalitas: bonitas: iuſtitia funditꝰ tolluntur. Quę qui tollunt etiā aduerſus deos immortales impij iudicandi ſunt. ❡ Cicero li. de amicitia.

Facile ē iuſtitiā homini iuſtiſſimo defendere. ❡ Ibidē.

Fundamentū eſt ꝑpetuę cōmendationis ꝛ famę iuſtitia ſine qua nihil p̄ōt eſſe laudabile. ❡ Cicero ibidē.

Nihil ē honeſtū: qō iuſticia vacet. ❡ Cice. li. i. de legi.

Nihil ē ꝓfecto p̄ſtabilius: q̄ȝ plane intelligi nos ad iuſtitiaȝ eſſe natos: neq; opiniōe: ſȝ natura eſſe cōſtitutū ius ꝛ id patebit: ſi hominū inter ipſos ſocietatē cōiunctionēq; perſpexeris. ❡ Cicero ibidem.

Et .n. oēs viri boni ipſaȝ ęquitatē ꝛ ius ipſum amant: nec eſt viri boni errare ꝛ diligere: qō p ſe nō ſit diligēdū ꝛ colēdū. Per ſe igitur ius eſt expetēdum ꝛ colendum. Quod ſi ius: etiaȝ iuſtitia. Sic ꝛ reliquę quoq; virtutes per ſe colendę ſunt. ❡ Cicero ibidem.

Iuſtitia nihil expetit p̄mij: nihil p̄cij: per ſe igiꝝ expetiꝝ. ❡ Cicero ibidem.

Quod ſi amicitia p ſe colēda eſt: ſocietas quoq; hominū ꝛ ęqualitas: ꝛ iuſtitia per ſe expetēda ſunt: quod ni ita ē omnino iuſtitia nulla eſt. Id enim iniuſtiſſimum ipſum eſt: iuſtitię mercedem quęrere. ❡ Cicero li. i. de finibus bonoruȝ ꝛ malorum.

Inuitat igitur vera rō bene ſanos ad iuſtitiā ęquitatem fidemq;. ❡ Cicero lib. ij. de fini. bo. ꝛ ma.

Quam multa vero iniuſte fieri poſſunt: quę nemo poſſit reprehēdere. ❡ Cicero lib. iij. de naturā deoꝝ.

Iuſtitia ſuum cuiq; diſtribuit.

℃ Cicero rhetoricoꝝ veteꝝ lib. ij.

Iuſtitia eſt habit⁹ animi cõi vtilitate ꝯſeruat⁹ ſuã cuiq; tribuens dignitatẽ. initiũ iuſtitię eſt a natura profectum. Deinde quędaʒ in cõſuetudinẽ ex vtilitatis ratiõe venerũt. Poſtea res τ a natura ꝓfectas τ a ꝯſuetudine probatas legũ metus τ religio ſanxit.

Sala. ℃ Saluſtius in Catilinario.

Omnes hoies qui de reb⁹ dubijs ꝯſultant: ab odio: ira amicitia: atq; miſericordia vacuos eſſe decet. Haud facile animus verum prouidet: vbi illa officiunt.

℃ Saluſtius Ibidem.

Labore τ iuſtitia reſp. creuit.

Uale. maxi. ℃ Uale. maxi. lib. vi. titu. de Seueritate.

Iam cãbiſes inuſitatę ſeueritatis q mali cuiuſdã iudicis ex corpore pellẽ detractam ſellę intendit: in eaq; filiũ ei⁹ iudicaturuʒ conſedere iuſſit. Ceterum τ rex: τ barbar⁹ atroci ac noua pęna iudicis: ne quis poſtea corrumpi iudex poſſet: prouidit.

℃ Ualerius maxi. lib. vj. titu. de iuſtitia.

Timochares Ambraciẽſis fabricio cõſuli pollicit⁹ ẽ ſe Pyrrhũ veneno p filiũ ſuũ qui potiõibus pręerat necaturũ. Ea res quũ ad ſenatũ dlata eſſet: miſſis legatis Pyrrhũ monuit: vt aduerſ⁹ huius generis inſidias cauti⁹ ſe gereret. Memor vrbẽ a filio Martis ꝯditã armis bella nõ veneris gerere. Timochari⁹ aũt nomẽ ſuppreſſit: vtroq; mõ ęquitatẽ amplex⁹: q: nec hoſtẽ malo exẽplo tollerẽ: neq; euʒ qui bñ mereri parat⁹ fuerat prodere voluit.

℃ Ualerius maxi. ibidem.

Nihil illis ẽt iuſtitię exẽplis fortius. Seleuc⁹ vrbe Locrẽſiuʒ a ſe ſalubrimis atq; vtiliſſimis legib⁹ munita quũ fili⁹ ei⁹ adulterij crimine dãnat⁹ ẽẽt: iue ab ipſo ꝯſtitutũ vtroq; oculo carerẽ deberet: ac tota ciuitas i honorẽ pris neceſſitatẽ pęnę adoleſcẽtulo remitteret. aliquãdiu repugnauit. At vltimũ ꝓcib⁹ ppli euict⁹: ſuo pri⁹: deinde filij oculo eruto: vſuʒ vtriq; vidẽdi reliquit. Ita debitũ ſupplicij modũ legi tradidit ęquitatis admirabili tẽperamẽto ſe inter miſericordẽ patreʒ: τ iuſtum legiſlatorem partitus.

Ex p̄io epigrã. ℃ Ex p̄imo epigrãmatum.

αγδροφογα σαθρογ παρα τειχιογ υπγαογτι.
γυκτος επιςαγαι φασι σαραπιγ ογαχραι χρησμωδειγ
κατακειμεγος ουτος αγιςω.
και κοιμω μεταβας ο ταλας αλλαχοθι σοδ' ευγι
σθεις μετεβη ποδι σαθρογ εκειγο
τειχιογ εξαιφγης ευθυς εκειγο χαμαι σεσεσε
διωθεγ εθυε θεοις χεροςγ οκακουργος.
ηδεσθαι γομισας τογ θεογ αγδροφογοις.
αλλα σαραπις εχρησε παλιγ δια γυκτος επιςας.
κηδεσθαι μεδοκεις αθλιε τωγ αδικωγ ει μιγυς σε μεθ
κα θαγειγ. θαγατογ μεγ αλυπογ.
γυγ φευξεο ςαυρω δ' ισθι φικατημεγος. hoc eſt.

Homicidę rimoſum iuxta murum dormienti
 Nocte eſtitiſſe aiunt Seraphim inſomnijs.
Et vaticinatum fuiſſe iacens tu ſurge.
 Et iace mutatus o miſerabili.
Hic aũt excitatus mutauit locũ. Marcidus aũt ille
 Murus derepente ſtatim iacuit humi.
Pręmia redẽptiõis aũt mãe ſacrificauit dijs gaudens ma
 Delectari putans deuʒ homicidis. (ligne⁹.
Sed ſerapis vaticinatus ẽ rurſ⁹ p noctem aſtans.
 Curam habere me putas miſer iniuſtorum.
Niſi nunc te permiſi mori mortem qdeʒ ſine triſtitia.
 Nunc effugiſti: Cruci ſcias te aſſeruari.

℃ Ex tertio epigrãmatuʒ.

ομμα δικης κα τορα παγτα τα γιγγομεγα. i.
 Oculus iuſtitię inſpicit omnia quę fiunt.

Heſio. ℃ Heſiodus.

η δε τε παρθεγος εςι δικη διος εκγεγαυια.
και γι τα ιδοιη τε θεοις οι ολυμπογ εχουσιγ.
και ρ οποτ αγ τις μιγ υβλαπτη σκολιως ογοταζωγ
αυτικα παρ δι πατρι καθεζομεγη κρογιωγι.
γηρυετ αγθρωπωγ αδικογ γοογ οφρα ποτισει
δημος ατασθαλιας βασιληωγ. οι λυγρα. γοευγτες.
αλλη παρακλιγουσι δικας σκολιως εγεποτες. hoc ẽ.

Ipſa autem iuſtitia eſt virgo ex ioue nata
 Caſtaq; venerandaq; deis: qui olympum habitant.
 Et quando quis ipſam lęſerit oblique damnans.
 Statim apud iouem patrem ſedens ſaturnium
 Dicit hominum iniuſtam mentem: donec ſoluat
 Populus iniuſticias regum: qui mala ſentientes
 Alio inclinant iuſtitias oblique loquentes.

℃ Menander. Menã.

αγδρος δικαιου καρπος ουκ απολλυται. i.
 Uiri iuſti fructus non perit. ℃ Idem.
αγηρ δικαιος εςιγ ουχ ο μη αδικωγ αλλ
οςις αδικειγ δυγαμεγος ου βουλεται. i.
 Uir iuſtus eſt: non qui non iniuria afficit
 Sed qui iniuria afficere potens non vult. ℃ Idem.
βιου δικαιου γιγγεται τελος καλογ.
 Uitę iuſtę fit finis bonus. ℃ Idem.
δικαια δρασας συμμαχου τευξη θεογ. i.
 Iuſta faciẽs auxiliatorẽ cõſequeris deũ. ℃ Idẽ.
τροπος δικαιος κτημα τιμιωτατογ. i.
 Mos iuſtus poſſeſſio precioſiſſima.

℃ Euripides. Euripi.

δικη γαρ ουκ εγεςτ εγ οφθαλμοις βροτωγ. i.
 Iuſtitia enim non eſt in oculis mortalium.

℃ Plautus in Amphitrione. Plaut⁹

Iuſta ab iniuſtis impetrare non decet. Iuſta autem ab iniuſtis petere inſipientia eſt. Quippe illi iniqui ius ignorant neq; tenent.

℃ Terentius comędia vltima. Teren.

Iudices ſępe ꝓpter inuidiã adimunt diuiti. aut ꝓpter miſericordiam addunt pauperi. ℃ Ibidem.

Non rhete accipitri tẽditur: neq; miluo: qui bonis maleficiunt nobis: illis qui nihil faciunt tenditur: quia n. in illis fruct⁹ eſt: in illis opera luditur. alijs aliunde periculum eſt: vnde aliquid abradi poteſt.

℃ Ouidi. amorum lib. ij. elegia. vij. Ouidi.

Atq; ego peccari vellem mihi conſcius eſſe.
 Aequo animo pęnam qui meruere ferunt.

℃ Horatius carminum lib. iij. ode. iij. Hora.

Iuſtum τ tenacem propoſiti virum.
 Non ciuium ardor praua iubentium.
 Non vultus inſtantis Tyranni
 Mente quatit ſolida: neq; auſter
 Dux inquieti turbidus Adrię.
 Nec fulminantis magna manus iouis:
 Si fractus illabatur orbis
 Impauidum ferient ruinę.

℃ Iuuenalis ſatyra. vi. Iuue.

Paulatim deinde ad ſuperos Aſtrea receſſit
 Hac comite: atq; duę pariter fugere ſorores.

IVS grece δικη. i. dicitur. Eſt autem ordinatio ciuilis ſocietatis. ſm Ariſto. lib. i. polyticorum. vel ſic.
Ius eſt quod vel natura: vel ciuitas: vel populus vel gens: vel cõſuetudo iubet.
Ius naturale eſt quod vbiq; eandem habet vim: non q ſic videatur: vel non ſecundum Ariſto. ibidem.
Ius nãle ẽ cõe oiuʒ nationũ: eo q vbiq; inſtinctu nãę nõ cõſtitutione hẽtur, aliqua: vt habet di. prima ptin.
Ius ciuile eſt quod eſt ſociale ad vitam: vt ſufficiẽs ſit ad libertatem: τ ęqualitatem: vel ſm proportionem: vel ſm numerum ex Ariſto. lib. v. ęthicorum.
Ius ciuile eſt qđ quiſq; ppl's: vel ciuitas ſibi propriũ diuine humanaq; cã cõſtituit: vt hẽtur di. i. circa prin.

Ius gentiū eſt ſediū occupatio:edificatio:munitio:bella: captiuitates:ſeruitutes:poſtlimi nia:fędera pacis: in duciç:legatorū nō violādorū religio:ↄnubia inter alienigenas ꝓhibita. Hoc inde ius gētiū appellaᷓ:q2 eo iure oēs fere gētes vtū:vt hꝛ̃ di.i.prima ius gentiū.

Ius militare eſt belli inferēdi ſolēnitas fęderiç faciēdiqȝ nexus:ſigno dato egreſſio in hoſtē:vel pugnę ↄmiſſio. Itē ſigno dato receptio:vt hꝛ̃ diſt.i.iuris militare.

Ius primo impoſitū eſt ad ſignificandū rem iuſtā. Scdo artē.qua cognoſciᷓ. Tertio locū. Quarto id qđ redditur a iudice. Ex btō Tho.ſecūda ſcdę.q.lvij.arti.i.

Ius ⁊ ęquitas ſic differunt:ꝙ ius omnia recta ⁊ inflexibilia exigit:ęquitas vero eſt quę de iure multum remittit. ſm Donatum ſuper Terentio.

Ius ⁊ fas quomodo differant. vide ſupra in fas.

Ius ⁊ lex differūt:q2 ius gñale nomē eſt:lex vero iuris ē ſpēs ſꝫ Iſido.lib.Ethimologiaꝝ:⁊ hꝛ̃ di.i.prim.

Ius patronat⁹ ē ptās ꝓſētādi clericū ad bñficiū eccl'iaſticū:ſꝫ.b.Tho.iiij.ſententiaꝝ di.xxxv.q.iij.ar.ii.

IUſtificatio. grece δικαιωμα.α.τος.ᾳ. ⁊ δικαιοω. iuſtifico dr̃. Eſt aūt iuſtificatio iniuſtificationis correctio ſm Ariſt.lib.v.ethicorum.

Iuſtificatio nominatur a iuſtitia:vt dicit rectitudinem ordinis hominis ad deum:⁊ partium hominis inter ſe: non autem a iuſtitia particulari:vel legali ſm beatuꝫ Thomam prima ſecundę.q.c.ij.

IVVENTVS grece νεοτης.ητος.ἡ. ⁊ νεος.ου.ο. iuuenis diciᷓ. Eſt aūt iuuentus primę refrigerationę particulę augmētatio ſm Ariſt. lib. de morte ⁊ vita. Iuuenis eſt qui adoleſcentiū ętatem exceſſit:vt Marcellus teſtatur diciᷓ ꝗ a iuuando:ꝙ ea ętas maxime ſit ad laborē tolerandum apta:hinc iuueneſco.i.iuuenis ſio.

Iuuentus nonnunqȝ ipſam ętatem iuuenilem ſignificat. interdum frequentiam iuuenum.

Home. ℭ Homerus in.γ.odyſſeę

αἰδως δ' αὖ νεον ἄνδρα γεραίτερον ἐξερέεσθαι.i.

Pudor certe iuuenem virum: ſeniorem interrogare.

Menā. ℭ Menander.

ἀκμὴ γὰρ οὐδὲν ἄνθους διαφέρει.i.

Uigor iuuentutis penitus nihil a flore differt. ℭ Idē

μέμνησο νέος ὢν ὡς γέρων ἔσῃ ποτε.i.

In memoriā redige iuuenis exiſtēs:ꝙ ſenex eriç qnqȝ.

ℭ Idem.

νέος πεφυκὼς πολλὰ χρήσιμα μάνθανε.i.

Iuuenis exiſtens multa bona diſce. ℭ Idem.

νέῳ δὲ σιγᾶν μᾶλλον ἢ λαλεῖν πρέπει.i.

Iuueni autem tacere magis:qȝ loqui conuenit.

De hac materia vide ſupra in adoleſcētia.

LABOR grece πονος.ου.ο. ⁊ πονεω laboro diciᷓ. Eſt aūt labor functio quędā:vel animi vel corporis grauioris operis:vel muneris ſm Cice.li.ii.Tuſ.queſt. Antiq dicebant labos ſicuti honos:lepos:hinc laboro vbū deduciᷓ: qđ nōnunqȝ ſigt̃ fatigor:⁊ cū labore agor:⁊ metaphorice:ſ male habeo:ūre laborare febri:laborare dolorib⁹ iliacis:laborare podagra:⁊ hmōi dicimus. Interduꝫ idē eſt qđ conor:⁊ enitor:qđ ē ſigt̃ eius ↄpoſitū elaboro. Itē illaboro:qđ eſt laborare vaco. Differūt aūt inelaboratū:⁊ illaboratū:ꝙ inelaboratū dr̃ qđ nō ſatis artificio excultū eſt. Illaboratū vero qđ ſine labore vr̃ fcm̃. Illud vitio dari ſolet hoc laudi. Aliqñ laborare ē cōponere. Uir. Arte laboratę veſtes.i.ↄpoſitę: hinc laborioſus laboris ſuſtinēs:⁊ laborioſuꝫ qđ multo labore ꝑfectū eſt.

Bene. ℭ Beneſis.iij.

In labore comedes cunctis dieb⁹ vitę tuę. ℭ Ibidem.

Job. Multiplicabo erūnas tuas:⁊ ↄceptus tuos. ℭ Job.xv.

Homo naſcitur ad laborē. ℭ Pau.ad Teſſalonicēſes.3.

Qui non vult laborare:non manducet.

ℭ Paulus ad corynthios primę cap.iii. Paul⁹

Vnuſquiſqȝ autem proprium mercedem accipiet ſecūdū ſuum laborem. ℭ Lucas. Lucas

Dignus eſt enim operarius mercede ſua.

ℭ Auguſtinus libro de virginitate. Aug.

Diuerſis ſeminibus pectoris tui tolleas:ſere nūc alimenta mediocribus:nunc ieiunijs partiarib⁹ lectione ope prece:vt mutatio laboris inducię ſint quietis.

ℭ Greg. mart. ſiracuſano epo:⁊ hꝛ̃.xij.q.ij.charitatē Grego.

luſtū nāqȝ ē:vt illi ↄſequaᷓ ſtipēdiū:q ꝓ eꝑe ſuū ↄmodare reperiunᷓ obſequiū. ℭ Greg.v.moralium.

Nō deſinatis in labore ꝑſiſtere:q2 ſublevatio laboris ē vitio collaborantiſ. ℭ Greg.xix.mor.⁊ hꝛ̃ di.xlvij.ſ.ęç.

Omnes huius ſęculi dilectores in terrenis rebus fortes ſunt:in cęleſtibus debiles. Nā pro tēporali gloria vſqȝ ad mortē deſudare appetūt:⁊ ꝓ ſpe ꝑpetua nec parum in labore quidem ſubſiſtunt. Pro terrenis lucris quaſlibet iniurias tolerāt:⁊ pro cęleſti mercede vel tenuiſſimi verbi ferre ↄtumeliā recuſant. Terreno iudici toto ēt die aſſiſtere fortes ſunt. In oratione vero coram dño:vel vnius horę momēto laſſanᷓ. Sępe nuditatē:delectionē:famē:i pro acquirendis diuitijs atqȝ honoribus tolerāt:⁊ eaꝝ reꝝ ſpe ſe per abſtinētiā cruciant:ad quas adipiſcendas feſtināt. Supna aūt laborioſe quęrere tāto magis diſſimulant:quāto magis ea tribui tardius putant.

ℭ Leo papa in ieiunio ſeptimi mēſis. Leo pp̄

Libentius ſuſcipitur labor pro deſiderio volūtatis:qȝ ꝓ amore virtutis. ℭ Seneca epiſtola.xxxi. Seneca

Generoſos aīos labor nutrit:laborē ſi recuſes paꝝ ēſ potes. Nō ē viri timere ſudorē. ℭ Sene.li.ō ꝓuidētia.

Quis vir ē q nō ē erect⁹ ad hōeſta:q nō ē laboriç iuſti appetēs:q nō ad officia cū piculo ſit parat⁹. ℭ Ibidē.

Nihil infęlicius (ait Democrit⁹) eo cui nil aduenit vnqȝ aduerſi. Nō licuit illi ſe experiri. Male de illo dii iudicauerunt. Indignus viſus eſt:a quo vinceretᷓ aliquando fortuna:quę ignobiliſſimū quēqȝ refugit ⁊ contumaciſſimum.i.fortiter obuiantē quēqȝ ⁊ rectū aggreditur:aduerſus quē vim ſuam intendāt ignē experiᷓ in Mutio. Paupertatē in Fabricio:Exiliū in rutilio. Uenenum in Socrate:mortem in Catone.

ℭ Cicero.v.Tuſ.queſtionum. Cicero.

Socratē ferūt:quū vſqȝ in veſperā ↄtēti⁹ ābularet:q̄ſitūqȝ eēt ab eo:quare id faceret:reſpōdiſſe:ꝙ meli⁹ cenaret obſonare ambulādo famē. ℭ Cice.Tuſ.qōnū li.ij.

Leges licurgi laboribus erudiūt iuuentutē venādo: currendo:natando:eſuriendo:ſitiendo:algendo:ęſtuādo.

ℭ Cicero libro.i.de oratore.

Iuſtus ac honeſt⁹ labor honorib⁹ꝑmijs ſplēdore decoraᷓ.

ℭ Idē li.de finibus bono.⁊ malo.pri.

Nā vt Terētian⁹ chremes nō inhūanus:q nouū vicinū nō vult fodere:aut arare:aut aliqd ferre deniqȝ. Non illū ab induſtria:ſꝫ ab illiberali labore deterret.

ℭ Cicero ibidem.

Quis noſtrū exercitationum corporis ſuſcipit laborioſā niſi vt aliquid ex ea commodi conſequatur.

ℭ Cicero li.ij.de fini.bono.⁊ malo.

Suauis eſt laborum pręteritorum memoria.

ℭ Saluſtius in iugurtha. Salu.

Audiui ſępenumero a ſanctis viris:mundicias mulieribus:laborē viris conuenire:hominibus bonis oportere plus glorię:qȝ diuitiarum eſſe. ℭ Phocylides. Phocy.

οὐδὲν ἄνευ καμάτου πέλει ἀνδράσιν εὐπετὲς ἔργον

οὐδ' αὐτοῖς μακάρεσσι· πόνος δ' ἀρετὴν μέγ' ὀφέλλει.i.

Nullū ſine labore eſt hominibus facile opus.

Necqȝ ipſiç beatis. Labor ſane virtutem valde iuuat.

ℭ Menander. Men.

ἔργοις φιλόπονος ἴσθι μὴ λόγοις μόνον.i.

Operibus laborioſus:non ſermonibus ſo.ū. ℭ Idē.

ἐγκυκλίοις τὰ καλὰ τίκτεται πόνοις.i.
In inſinuis pulchra ſiunt laboribus. ℂ Idem.
μοχθεῖν ἀνάγκη τοὺς θέλοντας εὐτυχεῖν.
Laborare neceſſe volentibus fortunatos eē. ℂ Idē.
φιλόπονος ἴσθι καὶ βίον κτήσῃ καλόν.i.
Laborioſus ꝛ vitam acquires pulchram. ℂ Idē.
ὡς ἡδὺ τοῖς σοφοῖσι μεμνῆσθαι πόνων.i.
Quā ſuaue ſapientibus recordari laborum.
Euripi. ℂ Euripides.
μοχθεῖν βροτοῖσιν ἀνάγκη.i.
Laborare autem mortalibus neceſſe eſt.
Sopho. ℂ Sophocles.
ὅρα πόνου γὰρ χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ.i.
Vide: labore quidem ſine nihil bene ſuccedit.
Uirgi. ℂ Uirg. lib. j. georgicorum.
Labor omnia vincit.
Improbus: ꝛ duris vrgens in rebus egeſtas.
ℂ Uirg. j. eneidos.
O paſſi grauiora: dabit deus his quoqꝫ finē. ℂ Ibidē.
Forſan ꝛ hęc olim meminiſſe iuuabit. ℂ Ibidem.
Durate ꝛ voſmet rebus ſeruate ſecundis.
Hora. ℂ Horatius lib. j. epl'arū. epiſtola. j.
Non poſſis oculo quantum contendere lynceus.
Non tamen iccirco contemnas lyppus inungi
Et quia deſperes inuicti membra gliconis.
Nodoſa corpus nolis prohibere chyragra.
Eſt quoddam prodire tenus ſi non datur vltra.
Ouidi⁹ ℂ Ouidius libro artis:
Dum vires anniqꝫ ſinunt tolerare labores
Iam veniet tacito curua ſenecta pede.
Hora. ℂ Horatius ſermonum primo. Satyra. ix.
Nil ſine magno.
Uita labore dedit mortalibus
L. Ma. ℂ L. Manilius aſtronomię ſuę lib. j.
Longa dies acuit mortalia corda
Et labor ingenium miſeris dedit: ꝛ ſua quęqꝫ
Aduigilare ſibi iuſſit fortuna premendo.

LAc grece γάλα. κτος. τό. ꝛ γαλακτοτροφεῖν lacte alo dicitur: Eſt autem lac ſanguis cōcoctus: non corruptus ſm Ariſt. li. iiij. de genera: ꝛ corrup. Ab hoc noie γάλα dicitur Galaxias circulus in cęlo: quē Ouidius primo metamorphoſeos vocat lacteā viā dicēs. Eſt via ſublimis cęlo manifeſta ſereno: Lactea nomē hꝫ cādore notabilis ipſo. Eſt autem galaxias ſiue galactites ignis paruus propinquus orbūm flāmatus: ꝛ lucidus: in quo loco ſunt paruę ſtellę multę. ſ. ſpiſſę: ꝛ magnę propinquę: luminoſę: ex coniunctione luminis ſtellarū ſibi inuicem ſuſcipientium. ꝛ ſplendore ſolis in ſuper adiūcto lūine ignis parui ꝛ inflāmati: vt lumē oblōgū ꝛ qꝛ ſunt ſtellę fixe in cęlo ppea vt in vno loco orbis nō recedēs ab eo. ex Alber. magno ſup li. metheoroꝝ.

LAGHRYMA grece δάκρυον. ου. τό. ꝛ δακρυόεις. οιος. ό. lachrymoſus ꝛ δακρύχεω lachrymo q̄ vſus obtinuit: vt cū aſpiratione ſcribantur. Eſt āt lachryma humor ex oculis flentium manans. Flere autem lachrymas fundere vnde fletus quādoqꝫ ſubſtantiuum ꝛ quartę declinationis. Ennius. Nemo me lachrymis decoret: nec funera fletu. Interdū adiectiuum eſt. ſ. participiū a fleor. Uirg. Hic multū fleti ad ſuperos. multū fletos poſuit: pro nobilibus: quoꝝ mortē magna ſequitur lamentatio. Hinc flebilis dignus qui fleatur. Et flebiliter: cū fletu: ꝛ cōpoſitū defleo: quod eſt valde fleo.
Lachrymę cauſant ex triſtitia: ꝛ aliquādo ex affectus teneritate pcipue cū ꝯſideraſ delectabile cū triſtabili: vt ex deuotione. ex. b. Tho. ſcda ſcdę. q. lxxxij. ar. iiij.
Teren. O lachrymo pręgaudio.
A lachryma diminutiuū fit lachrymula. ꝛ lachrymor vbū: a quo illachrymor: ꝛ colachrymor: ꝛ lachrymabilis flebilis: ꝛ lachrymabūdus flens: ꝛ lachrymabile: hoc eſt fletu indignum. ℂ Dauid ps cxxv. Dauid
Qui ſeminat i lachrymis: i exultatiōe metet. ℂ Luc. vj. Lucas
Beati q nūc fletis: qꝛ ridebitis. ℂ Aug. li. ſoli Augu.
loquioꝝ: ꝛ hr de pęni. di. i. c. Irriſor.
Frequēter peccās: ꝛ lugēs vix vēiā merebit. Nihil ꝓſūt lamēta: ſi replicanſ peccata: Nihil valet veniā a malis poſcere: ꝛ denuo iterare. ℂ Aug. ad Probanium.
Abſit ad orōne multa locutio: ſꝫ feruēs pſeueret intētio. Nā multū loq̄ ī orādo rē neceſſariā ſupflua agē rebꝰ. Multū āt pcari ē eū q pcaſ diuturna cordī orōne pulſare. Nā plerūqꝫ hoc negociū plus gemitibꝰ: q̄ ſmōibꝰ agit plus fletu: q̄ affatu. ℂ Hiero. ſup. Iſaiam. Hiero.
Orō deū lenit: ſꝫ lachryma cogit: h vngit. Illa pungit.
ℂ Ambro ſup Lucā. ꝛ hr de pęni. di. i. c. Pe.
Petrꝰ doluit ꝛ fleuit: qꝛ errauit vt hō. Nō inuenio qd dixerit: ſcioqꝫ fleuit. Lachrymas eiꝰ lego: ſatiſfactionē nō lego. Sꝫ qd defēdi nō pt: ablui pt. Lachrymę veniā nō poſtulāt: ſꝫ merent. ℂ Ambr. de obitu Ualētini. Ambr.
Paſcūt frequēter lachrymę ꝛ mētē alleuāt fletꝰ: refrigerāt pectꝰ ꝛ meſtū ꝯſolant. Et. n. pijs affectibꝰ qdā flēdi volūtas. ꝛ plerūqꝫ grauis lachrymas euapoꝛat dolor.
ℂ Grego. in paſtorali: ꝛ hr ō pęni. di. iij. Qui admit.
Qui admiſſa plāgūt: nec tū deſerūt ꝯſideraſ ſollicite ſciant: q: flēdo inaniter ſe mūdāt: q vluēdo ſe neqter inquināt: quum iccirco ſe lachrymis lauāt: vt mūdi ad ſordes redeant. ℂ Gregorius in Paſtora.
Vniuſcuiuſqꝫ mens tm̄ pęnitēdo ꝯpunctōis ſuę bibat lachrymas: quātū ſe adeo meminit amiſiſſe per culpas. Grego.
ℂ Gregorius li. viij. Moralium.
Sępe qd torpētes latuit fletibꝰ innoteſcit ꝛ afflicta mēs certiꝰ inuenit malū quod fecerat: ꝛ reatū ſuū. Cuiꝰ ſęcura nō meminit: hūc in ſe cōmota dephēdit. ℂ Gre. ſup ezechielē ho. vij. ſr illō holocauſtū tuū pigue fiat:
Holocauſtū ſic quū ē bonū opꝰ qd orōnis lachrymę nō infundunt: Holocauſtum pingue eſt: i qñ hoc qd bene agit corde humili etiam per lachrymas irrigatur.
ℂ Grego. ſuper Axa filia Calephi.
Irriguū ſupius accipit aīa tua: quū ſe lachrymis regni cęleſtis deſidero affligit. Irriguū vero inferius accipit quū inferni ſupplicia flendo pertimeſcit.
ℂ Io. Chriſo. ꝛ hr de pęni. di. i. c. Lachrymę. Io. chri.
Lachrymę lauant delictū: quod pudor eſt confiteri.
ℂ Ioannes Chryſo. ſup Mathęum.
Sicut poſt vehemētes hymbres mūdus aer ac purꝰ efficit. Ita ꝛ poſt lachrymarū pluuias ſerenitas mētis ſeqt: atqꝫ trāquilitas. ℂ Iſidorus de ſummo bono: ꝛ habetur de pęni. di. iij. c. Irriſor. Iſidorꝰ
Multi. n. lachrymas idefinēter fūdūt: ꝛ peccare nō deſinūt. Quoſdā accipeſ lachrymas ad pniāꝫ cerno: ꝛ affectū pnię nō habere: qꝛ incōſtātia mētis non recordatione peccati lachrymas fūdūt. Nūc vo reuiuiſcēte vſu ea quę fleuerunt iterādo cōmittūt. Eſaias ō pcōibus dicit. Lauamini mūdi eſtote. Lauaſ ꝛ mūdꝰ ē. q ꝛ pterita plāgit. ꝛ flēda iterū nō admittit. Lauaſ ꝛ nō ē mūdꝰ q plāgit q̄ geſſit: nec deſerit: ꝛ poſt lachrymas ea q̄ fleuerat repetit. ℂ Bernardus ſuper Cantica. Ber.
Lachrymę pęnitētiū vinū ſunt angeloꝝ: qꝛ in illis odor vitę ſapor gr̄ę: guſtꝰ idulgētię: ſanitas redeūtis innocētię: recōciliatiōis iocunditas: ꝛ ſerenę conſcientię ſuauitas. ℂ Bernardus de contemptu mūdi.
Felices lachrymę q̄s benignę manꝰ ꝯditoris abſtergūt ꝛ beati oculi q in talibꝰ liqueſieri elegerūt: q̄ eleuari in ſupbiā: q̄ ad ſublime vid. re: q̄ auaritię ꝛ petulātię famulari.
ℂ Caſſio. ſup ps: Fuer mihi lachrymę meę. Caſſio.
Fletus ē cibꝰ animaꝝ. corroboratio ſēſuū: abſolutio peccatorum: refectio mētium lauacrum culparum.
Virg. in Bucolicis. Uirgi.

Nec lacbrymis crudelis amor:nec gramina riuis:
Hic cytiſo ſaturantur apes:nec fronde capellę.
Hora. ℂ Horatius in epodo.
Vos quibus eſt virtus muliebrem tollite luctum.
Ouidi⁹ ℂ Ouidius de remedio amoris.
Neue puellarum lacbrymis mouearе caueto.
Vt flerent oculos erudiere ſuos.
ℂ Ouidius in epiſtola ad demopboonta.
Vidi etiam lacbrymas:an ⁊ eſt pars fraudis in illis?
Hę quoq; babent artes:quoq; iubentur eunt.
ℂ Ouidius lib. iij. de ponto. elegia vltima.
Interdum lacbrymę pondera vocis babent.
ℂ Ouidius metamorpbo. lib. ij. fabula. ix.
Neq; enim cęleſtia tingi.
Ora decet lacbrymis.

Lene grece λειον. ου. ο. ⁊ λειαινω. lenio:polio: expla no dr̃. Eſt autem lene cuius partes in rectuꝫ ſibi iacent ſm Ariſt. lib. prędicamentorum.
Lene ẽ cui⁹ ptes eq̃lr porrectę ſt:ſꝫ Gilber. porrecta nõ.
Lene ẽ qd̃ tactu nulla aſpitatẽ bꝫ tranſferturq; ad aliuꝫ: ⁊ p modeſto accipit: a q̃ ſit lenio vbũ: qd̃ ẽ mitigo: plago: mulceo: Hic lenitas: maſuetudo: ſuauitas: q̃ꝫ et veteres lenitudinẽ dicebãt. Sũt q velint lene dictũ a lecto. Lectũ. n. iter alia ſigãtõẽs et ſigt tenerũ: ⁊ facile flexuoſum. Virg. Lenta q̃b⁹ torno facili ſupaddita vitis. Eſt ⁊ lene pducta pma ſyllaba: qd̃ nõ ẽ tactu aſperuꝫ vt Iune. Et pumice leuitas. i. depillat⁹: polit⁹: ⁊ nõ aſpez ſigãtõẽ lene: ⁊ leue diſtat videt. A leui ſit leuigo vbũ qd̃ ẽ ↄplão: polio. Hic ẽt leuigator: ⁊ leuigatio deducunt. Itẽ leuor nomẽ cui⁹ ↄ̃riũ eſt aſperitas.
Lenta ẽ idẽ qd̃ patiẽtia. Et eſt pars annexa fortitudini ſm. b. Tho. ſc̃da ſcd̃ę. q. cxxviij. Videturq; deducta a λαινος. ου. ο. qd̃ ẽ lapide⁹ q̃ a λιθινος. ου. ο dr̃.
Leticia grę. ευφροσυνη. ης. η. ⁊ ευφραινομαι letor dicitur. Eſt aũt leticia geſtientis ai elatio voluptaria: ſm Ciceronẽ lib. iiij. de finibus bonoꝝ ⁊ malorum.
Leticia in animo ẽ cõmotio ſuauis iocũditatis in corpe: ſm Ciceronẽ li. ij. de fini. bonorum ⁊ malorum.
Leticia ẽ exultatio q̃dã ai gaudio efferueſcẽtioꝛ euẽtu reꝝ expectitarũ: ſꝫ Aulũ gelliũ li. ij. noc. at. cap. xxvij.
Leticia ẽ expãſio: vel effect⁹ interior. ſꝫ q ipſe affect⁹ dilatat roboratur ⁊ pficit ex ↄuẽtiõe appetit⁹: vñq; leticia q̃ſi latitia: ex. b. tb. iiij. ſe. di. xlix. q. i. ar. iiij. q̃dãt diffeãt letor: ⁊ gaudeo: ⁊ d bac mã mlta vid. ſ. i gaudiũ
Lamentatio grę. θρηνος. ου. ο. ⁊ θρηνεω. lamẽtor dr̃. Eſt aũt lamẽtatio ęgritudo cũ eiulatu: ſꝫ Cic. i tbę.
Lamẽtari ẽ voce querula: ⁊ triſti orõne cladẽ ſuam teſtari a quo lamẽtũ: ⁊ lamẽtatio deſcẽdũt. Lamentor: vt quibuſdã placet: dicitur a lamero qd̃ eſt ſcindo.
Laſciuia g̃. ασελγεια. ας. η. ⁊ ασελγης. εος. ο. η. laſciuus: ⁊ ασελγαινω laſciuio dr̃. Eſt autem laſciuia indecens motus diſſoluti animi: ⁊ corporis ex intẽperãtia carnali pcedẽs: ſm Caſſiodorum ſuper ps.
Laſciuia mollicies eſt: petulãtia: ⁊ nequicia laſciuio molliter agoꝛ ⁊ laſciue molliter: nequiter.
17 Laſciuus is dr̃ q placeat oib⁹ ſtudet voluptatis cã: nec ob aliud q̃c̃q; illd̃ agit. Si vo vtilitatẽ aliq̃ꝫ inde adipiſcit i pecũiã: aut re pecũiaria adulatõ ẽ. Ex ari. li. iiij. etb.
Latitudo grece πλατος. εος. το. ⁊ πλατυς. εος. ο. latus dr̃. Eſt aũt latitudo dimẽſio magnitudinis corporalis: ſm. b. Tho. prima ſcd̃ę. q. xxxiij. ar. i.
Latria greca dictio eſt: mã λατρεια. ας. η. cult⁹ ⁊ λατρευω colo dicitur. Quid autẽ ſit vide ſupra i Dulia: ⁊ Idololatria.
Latro grę. ληστης. ου. ο. ⁊ ληστευομαι latrocinor dicit. Eſt aũt latrocinari vias diripiẽdi grã obſidere. Latrociniũ ipſa direptio: Latro vl' latrocinator qui ita diripit. Antiq eos latrões vocabãt: q circa iperatorẽ ſe bñe ↄſueuerãt: quos nũc ſatellites vocam⁹ q̃ſi latrones: a latrone. Aliquando pro venatore capitur Vir. Fixumq; latronis impauidus frangit telum. A latrone diminutiuum ſit latrunculus: a quo latrunculatores vocantur iudices: qui de latrocinijs: ⁊ talis maleficijs cognoſcunt. Latro proprie diurnus eſt: Fur autem nocturnus.
De bac materia bẽs ſup: vbi furtũ: ⁊ infra vbi rapina:

LAVS grece επαινος. ου. ο. vel αινος. ου. ο. ⁊ επαινεω vel αινεω. laudo dr̃. Eſt aũtem laus ſermo elucidans magnitudinẽ virtutis: ſm Ariſtote. li. i. ⁊ iij. Rbeto. ⁊. b. Tho. ſup ps. xvij. col. iij. Dicit aũt a laudo verbo: qd̃ aliq̃ñ ſignificat verbis extollo. Hora. Laudabũt alij claram Rbodon: aut Mitbilenẽ. Aliq̃ñ idem quod nomino. Plautus. Id vt ſcias Iouẽ ſupremum teſtem laudo. Vnde illaudatus: qui ne nominari quidẽ dignus eſt: boc eſt illaudabilis. Vir. Quis aut Euryſthea durum: Aut illaudati neſcit Buſyridis aras? Quidã tamen putant laudo verbum a laus deriuari: nomenq; ipſum dici απο του λαου: boc eſt a populo. Quod proprie laus ſit vox populi de aliquo recta loquentis.
Laus ⁊ laudatio ſic differũt: q laudatio eſt oro ipſa laudantis laudes ptinens ipſius laudati. Laus vo ẽ virtus ipſa nõ aliunde pueniens: ſed ſuis nixa radicib⁹. Virg. Primã merui qui laude coronã. Hinc laudabile dignum laude: ⁊ collaudo: ſimul laudo deducunt.
ℂ Prouerbiorum cap. xxvij.
Laudet te alienus: ⁊ nõ os tuũ: extrane⁹ ⁊ nõ labia tua. Prouer.
ℂ Aug. de ſermone dñi in monte.
Laus humana nõ appetit a ſapiẽte: ſꝫ ſubſeq dꝫ ſapientem ⁊ recte facientẽ: vt illi pficiant: q et imitari pñt qd̃ laudant. ℂ Augu. ſuper ps. v. Augu.
Eſſe humilẽ ẽ nolle laudari ſe. Qui ergo in ſe laudari appetit: ſupbus eſſe conuincit. ℂ Aug ſup geneſim.
Apuleius auditoribus ſuis admirantibus doctrinã cõmendabat: nõ auiditate ↄſequẽdę laudis: ſed ebaritate ſeminãdę veritatis. ℂ Aug. ad dioſcorum.
Ibi eſt a vanitate remota laudatio: vbi etiã vituperatio ad offenſionẽ ſecura eſt. ℂ Aug. ibidem.
Nõ laudis huius virtus ſentitur: niſi q ei belliũ indixerit: q ⁊ ſi cuiq; facile ẽ laude carere: dũ negat: difficile eſt ea non delectari: dũ offertur. ℂ Aug. ad Voluſianũ.
Hanc opinionẽ facili pſumptã q̃ſo depones: tuiq; animi q̃uis erga me beniuolẽtiſſimũ ſoluas atq; eruas: ac de me mibi magis q̃ꝫ vlli alteri credas. ℂ Aug. ibidẽ.
Nec valde gaudere debemus: quando laudamur: nec cõtriſtari: quãdo vituperamur. Quia nec depravare iniuria: nec coronare poteſt laus aliena.
ℂ Aug. de doctrina cbriſtiana.
Quid eſt quod dicis: ego diues: ille pauper: ſarcinã tuã cõmemoras: pondus tuum laudas: taceas laudes tuas: qui miſerias tuas non conſideras.
ℂ Hieronymus ad nepotianum. Hiero.
Caue ne bominuꝫ rumuſculos acceperis: caue ne offenſam dei in populorum laudes cõmutes.
ℂ Ambro. in natali ſancti Euſebij. Ambr.
Dicit ſermo diuinus. Ne laudaueris hoiem in vita ſua. tanq; ſi diceret lauda poſt mortẽ magnifica poſt cõſummationem. ℂ Grego. viij. moralium.
Quũ per accepta bona reprobi in ſua laude ſe eleuant: ipſis muneribus cõtra largitorẽ pugnãt. Inde quippe cõtra dantem ſuperbiunt. vnde et amplius humiles eſſe debuerunt. ℂ Grego. ibidem. Grego.
Qui incboatę virtutis ab bumano bonore laudem recipit: quaſi plantati ligni ante tẽpus fructuꝫ comedit.
ℂ Grego. xxij. moralium.
Quo arbor altius ad ſupiora ſurrexerit eo vim vẽtoruꝫ vebemẽtius ſentit: q quo plus q̃ſq; in bõa opa attollitur: eo amplioꝛi ab oĩe laudantiũ flatu fatigatur.

¶ Gregorius ibidem.
Valde pſectoꝝ eſt ſic opus ope autoꝛis gloꝛiā querere vt dei illata laude neſciat primata exultatione gaudere.
¶ Gregorius ibidem.
Quaſi latrunculus eſt appetitoꝛ laudis bō anteq̄ recto iti nere gradientib° ex latere iūgitur ex occulto educto gladio gradientiū vita trucidet. ¶ Greg. in paſtorali.
Neſcit laudē dū ſuppetit fugere qui ad hoc didicit: quō deeſſet anhelare. ¶ Grego. ibidem.
Quō. n. precto ope laus tranſitoꝛia querit eterna retributione reo digna vili pcio venūdat. ¶ Greg. in paſto.
Quiſq; laudis cōcupiſcentias calcare nō ſufficit: cdiſtationes fraudē pperat: et bona que egit occultat.
¶ Gre. ſup ezechiel li. i. Bo. ix. et hō. xi. q. iij. Inter hba.
Inter hba laudātiū ſiue vituperantiū ad mētē ſp recurren dū eſt: et ſi nō inuenit in ea bonū q̄ō de nobis dr̄: magnā triſtitiā gñare d3: et rurſū ſi nō in ea inuenit malū: q̄ō de nobis hoīes loquunt in magnā debem° leticiā pſi lire. Quid. n. ſi nō oēs hoīes laudāt: et pſcīa liberos nos demōſtrat. Habem° paulū dicentē. Gloꝛia noſtra hec ē teſtimoniū pſcientie nr̄e. Job quoq; dicit. Ecce in celo teſtis meus: ſi igit ē nobis teſtis in celo teſtis i corde: dimittam° ſtultos foris loqui q̄ō volūt. Quid n. aliud detrahētes faciūt: niſi q̄ in puluere ſuſſlant et in oculos ſuos terrā excitāt: vt vel plus detractionis pſlātēdo magis nihil veritatis videāt. ¶ Greg. ibidē.

Io.chri. Quid. n. pdeſt ſi te oēs laudāt: et cōſcientia te accuſat: aut qd obeſſe pōt ſi omnes derogēt: et cōſcīa defendat. ¶ Joan. chry. de laudib° pauli. Home. v.
Extreme dementie eſt nulla imminente neceſſitate rerū et neceſſitate violēta totis laudib° velle decorari. Nō eſt ſm deū loqui: iudiciū eſt potius illud inſanie. Hoc eni3 oēm nobis mercedem euacuat.
¶ Jo. chry. ſup illud Mat. viij. audiēs ieſus mirat° ē.
Nō laudat de fide lepꝛoſus: q̄r in lege doct°: hic alienigina: f. Cēturio laudat: qz legis ignarus. In modico enim ſermone ſapientie plus laudat ruſticus: q̄ ſi in magno pſſert puer ſi aliqd dixerit ſapienter: laudo ſi vbi p ſectionē audit. ¶ Seneca ad lucil. epi. xxxv.
Lauda in illo quod nec eripi poſſit nec dari.
Seneca ¶ Seneca epiſtola. xli.
In hoie quoq; illud laudandū eſt q̄ō ipſius ē. Familiā formoſam h3 et domū pulchrā: multū ſerit: multū ſenerat: nihil hoꝝ in ipſo eſt: ſz circa ipſū. Lauda in illo q̄ō nec eripi pōt: nec darīq; pprium hoīs eſt. Quæris qd ſit. Animus: et rō in animo pfecta. ¶ Seneca ibidem.
Quid ſtulti° ē q̄ in hoie aliena laudare: qd eo demēti° q ea miratur q̄ ad aliū transferri ptin° pñt. Nemo gloꝛia ri niſi de ſuo d3. ¶ Seneca lib. de moꝛibus.
Bonū eſt laudari ab hñtius ēſt etiā eſſe laudabilē: Neminē cito laudaueris. Neminē cito accuſaueris. Cituū ē ota credē: vitiū ē nihil credē. ¶ Aul° ge. li. vj. noctiū atti.

Aul°ge. Turpi° dicebat fauoꝛinus exigue atq; frigide laudari q̄ inſectanter vituperari. Qui. n. maledicit et vitupat: q̄ to id acerbi° facitnāto ppinquo et ꝑ inimico dr̄: et ꝑ pterea fidē nō capit. S3 q inſecūde laudat deſtitui a cā videt: et amicus quidem creditur cuius: quem laudat: et creditur. ¶ Ariſt. lib. ij. ꝗ hecoꝝ.
Ariſto. Virtuti debetur laus. ¶ Cicero rheto. nouoꝝ lib. iij.
Cicero Neq; ſolū laudis eā rectū ſeq cōuenit. S3 ſi laus pſequit: duplicat recti appetēdi voluntas.
¶ Cicero rhetoꝛicoꝝ nouoꝝ lib. iiij.
Vide ne facias ipudēter: q̄ tuo nomini velis ex alioꝝ laboꝛibus libare laudē. ¶ Cicero in paradoxis.
Vt enim quiſq; maxime eſt boni particeps. Ita et laudabilis maxime. ¶ Ibidem.
Quicqd eſt laudabile idē et beatū: et floꝛēs: et expetendū videri decet. ¶ Uirg. eneidos lib. v.
Uirg. Hij pꝛopꝛium decus: et partū indignantur honoꝛem.

Hi teneant: vitamq; volunt pꝛo laude paciſci.
¶ Menander. Menā.
[illegible]
Pꝛo teipſo ne dicas laudes. ¶ Idem.
[illegible]
Amicorum laudem magis q̄ tuipſius dic.
¶ Iuuenalis ſatyra. viij. Iuue.
Reſpice quid moneant leges: quid curia mandet.
Pꝛemia quanta bonos maneant.

LECTIO gr̄e. [illegible] lectio dicitur. Veniunt autē lectio et lector a lego quod eſt oculis ſcripta percurro.
¶ Aug. lib. ij. de doctrina xpiana. Augu.
Quicquid homo extra didicerit: ſi noxium eſt: ibi damnabitur. Si vtile eſt ibi inuenietur.
¶ Auguſtinus epiſtola. iij.
Nulle littere cōparantur duobus dñi pceptis in quib° omnis ars eſt. ¶ Augu. ſup Joā. Home. prima.
Lectio eſt ſicut oleū in flāma. Si eſt ibi q̄ō nutriat: nutrit: creſcit: et permanet. ¶ Hiero. epl'a. lxxxviij. Hiero.
Statue tibi quot horis ſacrā ſcripturā legas: nō ad labo rē ſz ad delectationē. ¶ Bernard° lib. meditationū. Ber.
Nihil aliō docz me: lota ſcriptura: niſi religiōe viuendi. ¶ Caſſiodorus lib. de inſtitutiōe ſcripturaꝝ Caſſio.
loquens de libris Origenis.
Succos ſaluberrimos caute et ſapienter ſumere debem°: ne pariter venenum perfidie ſoꝛbeamus.
¶ Seneca ad lucilium epiſtola. cir. Seneca
Illud tā pꝛius ſcribā: quēadmodū tibi iſta cupiditas diſcēdi q̄ flagrare te video digerēda ſit: ne ipſa īpediat. Nec poſſis carpēda ſutinee auide iuadēda vniuerſa. Per ptes puenit ad totū. Aptari onus virib° d3: nec plus occupari q̄ cui ſufficere poſſum°. Nō quātum vis: ſz quātū capis hauriēdū eſt. Quo pl° recipit animus: hoc ſe magis laxat. ¶ Idem epiſtola. iiv.
Lectio certa pdeſt: varia delectat. Qui q̄ deſtinauit puenire vult: vnā ſequat viā nō p multas vaget. Nō ire illud. S3 errare eſt.
¶ Seneca ad lucil. epl'a. xlvj.
Nō refert q̄ multos: ſz q̄ bonos hēas libros. Lectio certa pdeſt: varia delectat. Multitudo libroꝝ onerat: ā in ſtruit. Et ſatius eſt paucis autorib° te tradere: q̄ errare per multos. ¶ Seneca epiſtola. xxiij.
Quomin° legas nō te terreo. Du3 q̄cqd legeris ad moꝛes ſtatim referas. ¶ Ouid. lib. ij. triſtiū. Ouidi°
Nec tamen eſt facinus molles euoluere verſus.
Multa licet caſte non facienda legant.

LEgario grē. [illegible] lega tus dr̄. Eſt aūt legatio miſſio legatoꝝ. Dr̄ legat° et legatio a lego. gas. q̄ō eſt mando decerno delibero. Unde et legatum quod eſt deliberatio quedam heredi ſui et ſoquam teſtator ex eo quod vniuerſum heredis fo ret alteri collatum voluit: vt ait floꝛentinus iuriſcon ſultus. Itē legatū ē q̄dā donatio teſtō relicta: ſm modeſtinū iuriſco. Hic legatarij: qb° aliqd teſtō legatū eſt. Hinc ē cōpoſita allego: i. ē adduco. Delego: hoc ē demādo pmitto. Sueto. de Nerone. Nulli delegauit officiū: vt nō addiceret. Un ſubdelegare dicimus delegatas nob a pncipe cāas alteri cognoſcēdas iniūger.

LEgiſpoſitus ē idē q̄ d° regnatius. f. pncipis ſpē: L d prudētie q̄ pacit regi. f3. b. Lb. ſcōa ſe. q. l. ar. i.
Legiſpoſitiuus: et cognomēſina. i. bona gnomi attribuūt prudētie, ſz directionē: et attribuūtur iuſtitie. ſm execu tionē. ex b. Iho. ſcōa ſcōe. q. lxxx.

LEno grē. [illegible] ſceſtus cinedus: et catamytus et [illegible] lupanar dr̄. Eſt aūt leno qui qſtuaria mācipia h3. Vel ſic. Leno eſt q vānatā adulteram ducit: vel qui cauſa ſibi recōciliat. ſm Blo. i. ſ. Qō ſi in adultera. xxxiij. q. i.

LEuitas grece κοῦφοτης. τ κοῦφος.ου.ο. leuis dicitur. Eſt autē leue quod eſt natū ferri a medio. ſm Ariſt. lib. i. de celo τ mūdo. Leuiſſimū autē quod ſuper fertur omnibus alijs ab eo ſurſum latis.

Leuitas aliqñ dr̄ de re ſine pondere. Mō p ſtulticia in cōſtātia: vtilitate ponit. Hinc leuo as: hoc eſt in altū tollo: velut leue. Mō aufero Uirg. Atq; arcta le nari Uincla iubet Priam⁹. Interdū alleuo: moleſtiā laboremq; exleuo. Uir. Sis felix noſtrūq; leues quē cūq; laborem. Hic olleuo: hoc ē in altum tollo vel de imo ſurſū tollo. Itē ſubleuo hoc ē defendo adiuuo τ releuo quod pene idem ſignificat quod alleuo.

LEX grece νομος.ου.ο. τ νομικος.ου.ο. legalis dicitur. Eſt autem lex rō ſumma inſita in natura: que iubet ea: que faciēda ſūt prohibetq; contraria. Eadē rō quū eſt in mente hominis confirmata: τ confecta eſt lex: ex Cice. lib. i. de legibus. Lex eſt neq; hominum ingenijs excogitata: nec ſcitum aliquod populorum: ſed eternū quiddam: quod vniuerſum mundum regeret: imperādi prohibendiq; ſapiētia: ſʒ Ciceronē lib. ij. de legib⁹.

Lex eſt recti preceptio: prauiq; depulſio: ſm Ciceronē lib. ij. de natura deorum.

Lex eſt conſtitutio populi: in qua maiores natu ſimul cū plebibus aliquid ſanxerūt. vt hr̄ di. ij. c. lex.

Lex eſt regula: τ menſura actuum agendorum: vel omittendorum: ex. b. Tho. prima ſecunde. q. xc. ar. i.

Lex dicitur a ligando: q: obligat: vel dicitur a legendo q publice legatur. ſm Iſidorū ex. b. Tho. Ibidem. Ouidi. metamorphoſeos.

Nec verba minantia fixo. Aere legebantur vl' ligabāt.

Lex eſt dictamē rōnis practice ſm. b. Tho. prima ſc̄de. q. xci. ar. i. A lex veniūt illex: τ exlex: q ſine lege viuit: τ legiſlator: τ legifer qui legem tulit.

Lex τ ius quomodo differant vide ſupra in ius.

Prouerb. ¶ Prouerbiorum cap. xxix.

Iſaias Qui cuſtodit legem beatus eſt. ¶ Iſayas. cap. x.

Veh qui condunt leges iniquas: τ ſcribētes iniuſtitiā ſcripſerunt vt opprimerent in iudicio pauperes.

Paulus ¶ Paulus ad timotheum prime. c. i.

Bona eſt lex: ſi quis ea legitime vtatur.

¶ Paulus ad colloſenſes cap. iij.

Lex eſt vinculum pfectionis. ¶ Pau. ad roma. cap. ij.

Jacob⁹ Gentes que legē nō habēt: ſʒ ea que legis ſunt faciunt ipſi ſibi ſunt lex. ¶ Jacobus in epiſtola cap. ij.

Quicūq; āt totā legē ſeruauerit offendat aūt in vno factus eſt oium reus. Qui. n. dixit non mechaberis dixit τ nō occides q ſi nō mechaberis occides aūt factus es traſgreſſor legis. ¶ Aug. li. viiij. de ciuita. dei.

Omniū legū ē inanis ceſura niſi diuine legis imaginē gerat. ¶ Aug. ad macedoniū τ hr̄. xxiij. q. v.

Augu. Nō fruſtra ſūt inſtituta poteſtas regis τ cognitoris ius vngule carnificis arma militie diſcipline dominātis ſeueritas ēt boni patris. Habēt oia iſta modos ſuos cauſas rōnes: vtilitates τ hec quū timētur τ mali coercentur τ boni quieti inter malos viuunt.

¶ Aug. ꝯ petilianū τ hr̄. xxiij. q. v. c. ad fidē.

Nunqd q: mores optimi libertate volūtatis eligūt idō mores peſſimi nō legis integritate puniunt? Sed tn̄ vtrit male viuēdi diſciplina ppoſtera ē niſi cura p cedēs bn̄ viuēdi doctrinā ptendat. Sic igit que ſ ſuos vos leges conſtitute ſunt nōne his benefacere cogimini ſed male facere prohibemini.

¶ Aug. de va religiōe: τ hr̄ di. iiij. cap. in iſtis.

In iſtis tēporalibus legibus qq̄ꝫ de his homines iudicēt quū eas inſtituunt: tn̄ quū fuerint inſtitute τ firmate: nō licebit iudici de his iudicare: ſʒ ſm ipſas leges iſti tuunt pmulgant firmant: qñ moribus vtētium approbant. Sicut. n. moribus vtētiū in ꝯriū nonnulle leges hodie abrogate ſunt. Ita morib⁹ vtētiū ipſe leges confirmant. ¶ Aug. in lib. de ſpiritu τ littera.

Quod imperatorū lex minādo imperat: hoc fidei lex credendo impetrat. ¶ Auguſtinus ibidem.

Lex dei charitas eſt: lex data ē: vt grā quereretur: grā data eſt: vt lex impleret. ¶ Hiero. lib. iij. ꝯ Ruffinū. Hiero.

Coronā minime carpēdā. i. leges vrbiū conſeruandas.

¶ Greg. in regiſtro: τ hr̄. xxv. q. ij. imperiali. Grego.

Imperiali conſtitutum eſt ſanctiōe aperte: vt ea q cōtra leges fiūt nō ſolū inutilia: ſʒ ēt pro infectis hēda ſint.

¶ Iſidorus lib. ij. ethimologiarū. Iſidor⁹

Facte ſūt āt leges: vt earū metu hūana coerceat audacia tutaq; ſit inter improbos innocētia: τ in ipſis improbis reformidato ſupplicio refrenet audacia. τ nocendi facultas. ¶ Iſidorus ibidem.

Erit aūt lex honeſta: iuſta: poſſibilis: ſm nām: τ ſʒ cōſuetudinē patrie loco tēporiq; cōueniēs neceſſaria: τ vtilis manifeſta quoq; ne aliqd p obſcuritatē incautū capiōe ꝯtineat: nullo priuato cōmodo: ſed pro cōiciuiū vtilitate ꝯſcripta. ideo in ipſa ꝯſtitutiōe iſta cōſiderāda ſunt: q: quū leges inſtitute fuerint τ non erit liberū iudicare de ipſis: ſed oportebit iudicare ſʒ ipſas.

¶ Iſidor⁹ lib. v. ethimologiarū: τ hr̄ di. iij. priuilegia.

Priuilegia ſūt leges priuatorū: quaſi priuate leges. Nā priuilegiū dictū eſt eo q: in priuato feratur.

¶ Iſidorus ibidem: τ habetur ibidem.

Omnis aūt lex pmittit aliqd: vt vir fortis petat pmiū aut vetat: vt ſacrarū vginū nuptias nulli petere liceat: Aut punit: vt q cedē fecerit capite plectat. Eius enim pmio aut pena vita moderatur humana.

¶ Iſido. li. v. ethimo. τ hr̄ di. i. in pn̄. decreti.

Oēs leges diuine ſūt aut humane: diuine nā humane moribus cōſtāt. Ideoq; hec diſcrepāt: quoniam alie gētibus alijs placēt. Fas lex diuina eſt: ius lex hūana. Trāſire per agrum alienum fas eſt: ius non eſt.

¶ Iſidorus ibidē: τ hr̄ di. vij. c. Moyſes.

Moyſes gētis hebree prim⁹ omniū diuinas leges ſacris litteris explicauit: Phoroneus rex grecis pm⁹ leges iudiciaq; ꝯſtituit. Mercuri⁹ triſmegiſt⁹ primus leges egyptijs tradidit. Solon qdē prim⁹ leges Athenienſib⁹ edidit. Licurgus primus lacedemonijs iura ex Apollinis autoritate confinxit. Numa Pompilius qui Romulo ſucceſſit in regno pm⁹ romānis leges edidit. Deinde: quū ppl's ſeditioſos magiſtrat⁹ ferre nō poſſet decē viros legibus ſcribēdis creauit. Qui leges ex libris. Solonis in latinū ſermonē trāſlatas duodecim tabulis expoſuerūt. Fuerūt aūt hij Appi⁹ claudi⁹: Titus Genutius: Publi⁹ ſexti⁹. Lucci⁹ veturi⁹. Cai⁹ iulius. Aulus manlius. Publius ſulpiti⁹: Publi⁹ curiatius: Titus romulius. Spurius poſthumius.

¶ Iſidorus libro ethimologiarum: τ habetur diſt. i. capitulo ius.

Ius gñale nomē eſt: lex aūt iuris ē ſpecies ius aūt eſt dictū q: iuſtū ē. Oē aūt ius legibus τ moribus conſtat.

¶ Iſidorus lib. ij. ethimologia.

Octo genera penarū in legibus cōtineri Tulli⁹ ſcripſit idest. damnū: Uincula: Uerbera: Tallionem: Ignominiam: Exilium: Seruitutem: τ mortem.

¶ Uale. maxi. lib. vij. titu. Sapiēter dcā aut fcā. Uale. Maxi.

Quā porro ſubtiliter Anacharſis leges aranearū telis cōparabat. Nā vt illas infirmiora aialia retinere valentiora trāſmittere. ita hijs humiles τ pauperes conſtringi: diuites τ prepotentes non alligari aiebat.

¶ Ariſt. lib. v. ethicorum. Ariſt

Duplex eſt ius. ſ. nāle τ legale. Nāle ē qd apud oēs hꝫ eandem poteſtatē: Legale eſt quod conſtitutū ē lege.

¶ Ariſto. lib. vj. polyticorum.

Non facile ē pmanere ciuitatē non legibus τ conſuetudinibus compoſitam.

L. dio. ¶ Laertius dioge. de vita ⁊ morib⁹ philoſophoꝝ.
Interrogatus Solon. Quid eſt rex: reſpondit fortis poteſtas. Quid lex. Araneę tela: q2 ſi in eā inciderit q̄d debile retineꝰ graue aūt pertranſit tela reſciſſa.

Licero. ¶ Licero rhetoricoꝝ veterū lib. i.
Quāobrē leges ſeruari oꝫ: ⁊ ad eā cāz ſcripta oīa interptari ꝯuenit: hoc ē qm̄ reipu. ſeruim⁹ ⁊ reipu. cōmodo atq3 vtilitate interptemur. Nā vt ex medicina nihil oꝫ putare ꝓficiſci niſi qd̄ ad corpis vtilitatē ſpectet: qm̄ ei⁹ cā ē inſtituta: ſic a legib⁹ nihil ꝯuenit arbitrari niſi qd̄ reipu. ꝯducat ꝓficiſci: qm̄ eius cā ſūt cōparatę.

¶ Licero rhetoricoꝝ veterū lib. ij.
Nulla ē lex: q̄ aliq̄ rē inutilē aut iniquā fieri velit. Oia ſupplicia q̄ a legib⁹ ꝓficiſcunꝰ culpę aut malicię vindicādę cā ꝯſtitutę ſūt. Nullę res neq3 legib⁹: neq3 ſcriptura vlla deniq3: neq3 in ſermōe quotidiano atq3 imꝑijs domeſticis pñt adminiſtrari: ſi vnuſq̄ſq3 velit verba expectare: ⁊ nō volūtatē eius: q̄ ea v̄ba habuerit accedere. ¶ M. T. Licero ibidem.
Leges nobis carę eē debēt: nō pp̄ l̄ras q̄ tenues ⁊ obſcurę notę ſūt volūtatis: ſed pp̄ eaꝝ reꝝ: q̄bus deſcriptus eſt: vtilitatē: ⁊ eoꝝ q ſcripſerūt ſapiētiā ⁊ īteligētiā.

¶ Licero lib. i. de legib⁹ in fine.
Profecto ſic ſe res hꝫ: vt qm̄ vitioꝝ emēdatricē legē eſſe oꝫ: cōmēdatricēq3 v̄tutū: ab ea vivēdi doctrina ducaꝰ

¶ Licero lib. ij. de legibus.
Hāc igiꝰ video ſapiētiſſimoꝝ fuiſſe ſniam: legē neq3 hominū ingenijs excogitatā: nec ſiuū aliqd ee ꝑploꝝ: ſed ęternū q̄ddā qd̄ vniuerſum mūdū regeret imꝑandi ꝓhibēdiq3 ſapientia. Ita principē legē illā ⁊ vltimā mētē eē dicebāt: oīa rōne aut cogētis aut vetātis dei ex qua illa lex quā dij hūano generi dederūt recte eſt laudata. ¶ Licero ibidē.
Sꝫ intelligi ſic oꝫ: ⁊ hęc ⁊ alia iuſſa ac vetita ꝑploꝝ vim hr̄e ad recte fcā vocādi: ⁊ a peccatis auocādi: quę vis ſi mō ſenior ē q̄ ętas ꝑploꝝ ⁊ ciuitatū: ſꝫ ęq̄lis illius celū atq3 terras tuentis ⁊ regētis dei. ¶ Lice. ibidē.
Nec q2 nuſq̄ erat ſcriptū: vt ꝯ̄ oēs hoſtiū copias in ponte vn⁹ aſſiſtēta tergoq3 pontē interſcindi iubēret: iccirco minus coclitē rē geſſiſſe tātę fortitudinis lege atq3 impio putabimus. Nec ſi regnāte Tarquio nulla erat Romę ſcripta lex de ſtupris: iccirco nō cōtra illā legē ſempiternā. Sextus tarquinius viꝫ lucretię Tricipitini filię attulit. Erat. n. rō ꝓfecta a rerū natura ⁊ ad recte faciēdū impellēs: ⁊ a delicto auocās: q̄ nō tum demū incepit lex eē: quū ſcripta ē: ſꝫ tūc quū orta ē: orta eſt aūt ſimul cū mēte diuina: quāobrē lex vera atq3 ꝑnceps apta ad iubendū ⁊ ad vetādū rō eſt recta ſummi iouis. ¶ Licero ibidem.
Cōſtat ꝓfecto ad ſalutē ciuiū ciuitatūq3 incolumitatū vitāq3 hominū ⁊ quietā ⁊ beatā inuentas eſſe leges.

¶ Licero lib. iij. de legibus.
Quū dico legē a me dici: nihil aliud intelligi volo q̄ imꝑium: ſine quo nec dom⁹ vlla: nec ciuitas: nec gēs: nec hoium vniuerſum genus ſtare: nec reꝝ natura omnis

Men. nec ipſe mundus poteſt. ¶ Menander.
ἰσχυρον ὁ νομος ἐστιν ην ἀρχοντ' ἐχῃ.
Ualidū q̄d lex eſt: ſi regentē habeat. ¶ Idem.
νομῳ τα παντα γινεται και κρινεται.
Lege omnia fiunt: ⁊ iudicantur. ¶ Idem.
νομοις ἑπεσθαι τοισιν ἐγχωροις καλον.
Leges ſequi regionales pulchrum. ¶ Idem.
βιας παρουσης οὐδεν ἰσχυει νομος.
Ui pręſente nihil poteſt lex.

LIBERALITAS. grece ἐλευθεριοτης. ητος. ἡ. ἐλευθεριος. ου. ὁ. liberalis dr̄. Eſt aūt liberalitas virtus pecunijs benefactiua: cuius cōtrariū eſt liberalitas ſm̄ Ariſto. lib. i. Rhetoꝛ. Liberalitas eſt virtus beneficioꝛū erogatrix: quā pro affectu benignitatē: ⁊ pro effectu beneficentiā3 dicimus.
Liberalitas eſt mediocritas circa pecunias dādas. Nā liberalis dabit pp̄ honeſtatē ⁊ recte quibus oportet: ⁊ quādo oportet. ex Ariſto lib. iiij. ethicoꝛum.
Liberalitas eſt v̄tus bn̄ diſpēſandi diuitias in vſus bonos ſibi: ſuiſq3: ⁊ alijs ex. h. Th. ſcda ſcdę. q. cxvij. ar. i.
Liberalitas duę ſunt comites: humanitas: ⁊ clemētia ſꝫ Ualerium maximum lib. v.
Liberalitas dr̄ a liber: vnde liberaliter: large magnifice. Et liberales diſciplinę libero homine digne.

¶ Prouerbioꝛum. xix. Pro.
Diuitię ſcilicet erogatę addunt amicos plurimos.

¶ Paulus ad corintheos primę cap. vij. Paul⁹
Hilarē. n. datorē diligit deus. ¶ Mathęus. vj. Mat.
Neſciat ſiniſtra quid faciat dextra tua.

¶ Auguſtinus ſuper Joannem parte ſecunda ⁊ habetur diſt. lxxxvj. donare. Aug.
Donare res ſuas hyſtrionibus vitiū eſt immane: nō virtus ⁊ ſitis de talibus q̄ ſit frequēs fama cū laude: q2 laudat peccātoꝛ in deſiderijs ait ſue: ⁊ q iniq̄ gerit bñdicetur. ¶ Aug. de ſermone dñi in monte.
Dandum eſt qd̄ nec tibi: nec alteri noceat: ⁊ quū negaueris qd̄ petit: indicāda eſt iuſtitia: ⁊ non eum inanē dimittas: ⁊ aliq̄ndo melius aliquid dabis: ⁊ etiā quū iniuſte petentem correxeris.

¶ Hieronymus ad paulinum. Hiero.
Cōſiderā xp̄i ſubſtātiā: ne imprudēter offendas. i. ne immoderato iudicio rem pauꝑum tribuas: nō pauꝑibus ſm̄ dictū prudētiſſimi viri: ſi liberalitate liberalius pereat. ¶ Hiero. lib. de viduis.
Liberalitas non cumulatione patrimonij: ſꝫ largitatis diffiniꝰ affectu. ¶ Ambro. ſup epi. ad corinthios.
Nō ſolū queritur quantū: ſed de quāto: ⁊ quo aio occurri. ¶ Ambroſius lib. i. de officijs. Ambr.
Dominus nō vult ſimul effundi opes: ſed diſpenſari. niſi forte vt Heliſeus boues ſuos occidit: ⁊ pauꝑes pauit: ex eo qd̄ habuit: ⁊ vt nulla cura teneretꝰ domeſtica.

¶ Ambroſius ibidem.
Et adimens cū q poſſeſſiōes aliorū eripe conaꝰ: nō probatur largitas. Nec illa ꝑfecta eſt liberalitas: ſi iactantię cā magis: q̄ miſericordię largiaris. ¶ Amb. ibidē.
Nō ꝓbaꝰ liberalitas vel largitas: ſi qd̄ alter largiꝰ: alteri ꝗs extorqueat: ſi iniuſte querat: ⁊ iniuſte diſpēſādū putat. ¶ Ambroſius lib. i. de officijs.
Perfecta ē liberalitas: vbi ſilētio quis tegit op⁹ ſuū: ⁊ neceſſitatibus ſingulorū occulte ſubuenit: quē laudat os pauꝑis: ⁊ nō labia ſua. Deniq3 ꝑfecta liberalitas fide: cā: loco: ⁊ pe cōmēdaꝰ: vt principiū operis circa domeſticos fidei. ¶ Ambro. lib. i. de officijs.
Eſt alia probāda liberalitas: vt ꝓximū ſeminis tui nō d̄ſpias: ſi egere cognoſcas. Melius. n. eſt vt ipſe ſubuenias tuis quibus pudoꝛ ē ab alijs ſumptū depoſcere aut alicui poſtulare ſubſidiū neceſſitati. ¶ Ibidem.
Eſt duplex liberalitas: vna q̄ ſubſidio rei adiuuat. i. vſu pecunię: altera q̄ opis collatiōe impēdit: q̄ multo frequenter ſplēdidior multoq3 p̄clarior. Quāto vtili⁹ regem Pharaonē ſeruus Ioſeph ꝯſilio prudētię inſtruit q̄ ſi ꝯtuliſſꝫ pecuniā. Pecunia. n. vni⁹ ciuitatis nō redimeret vbertatē: ꝓſpiciētia v̄o totius Egypti ꝑ quinquenniū famē repulit. ¶ Ambro. ibidem.
Quicq̄d ex affectu puro ac ſyncero ꝓmittiꝰ: tn̄ ē decorū nō ſupfluas ędificationes aggredi: nō ꝑtermittere neceſſarias. ¶ Greg. ⁊ hr̄ di. lxxxvi. frem nēm. Grego.
In ipſa aūt liberalitate modus adhibendus ē rerū ⁊ ꝑſonarū: reꝝ vt nō omnia vni: ſed ſingulis quędā ꝑ̄ſtenꝰ vt pluribus ꝓdeſſe poſſumus. Perſonarū: vt primuꝫ iuſtis: deinde peccatoribus: quib⁹ tn̄ dare ꝓhibemur non quia homines ſunt: ſed peccatores.

¶ Gregorius.xix.moralium.
Quibuſdā inopiā ferre nō valētibus tolerabilius ē min⁹
tribuere: q̄ poſt largitatē ſuā ex inopię anguſtia mur/
murare. ¶ Gregorius ibidem.
Nunq̄ ē vacua manus a munere: ſi arca cordis ē repleta
bona volūtate. ¶ Leo papa in apparitione dñi.
Nulli paru⁹ ē cēſus: cui magnus ē aius: nec de rei fami/
liaris mēſura pēdet modus pietatis. Maiora quidē
ſūt ipēdia diuitū: ꝛ minora mediocrū. Sꝫ nec diſcre/
pat fructus opū: vbi nō deeſt affect⁹ opantiū. ¶ ibidē
Si nō eſt oiūꝫ ęqualis facultas dꝫ eſſe par pietas: quoni
am fidelīū largitas: nō de muneris penſaꝛ pondere: ſꝫ
de beniuolentię quantitate.
Leo pp ¶ Leo papa in apparitione domini.
Semꝑ illi qd̄ largiaꝛ occurrit: cui bene velle nō deficit.
Boeti⁹ ¶ Boetius libro.ij.de conſolatione.
Tūc ſolū pręcioſa eſt pecunia. quādo vſu largiēdi deſinit
Boeti⁹ poſſideri. ¶ Boetius lib.ij.proſa.v.
Diuitię ne vel veſtri: vel ſui natura ꝑcioſę ſunt: i ſcripta ē
Seneca ſupra in diuitię. ¶ Seneca lib.i.de clemētia.
Nō eſt liberalis: qui de alieno eſt liberalis: ſed ille qui qd̄
alteri donat ſibi detrahit.
¶ Idem libro de beneficijs.
Quidā beneficiū ab homine duro ꝛ aſpero datū panem
lapidoſum vocauit: quē eſuriente accipere neceſſariū
eſt: ſed tamen acerbum.
¶ Seneca libro ii. de beneficijs.
Beneficiū ſiue liberalitas fit dupliciter: aut opa: aut pe/
cunia: altera ex arca: altera ex virtute depromitur.
¶ Seneca epiſtola.lxxxiij.
Refert cuius animi ſit qui ꝓſtat: nō cuius ſtatus. Nō ē
glorioſum qd̄ ab inuito ꝛ tergiuerſante fit. Nihil fa/
cit virtus: qd̄ neceſſe eſt.
¶ Seneca ibidem.
Multi ſunt qui non donant ſed proijciunt: non voco libe
ralem pecunię ſuę iratum.
¶ Seneca libro de beneficijs.
Omnis benignitas properat: ꝛ propriū eſt libenter facie
tis cito facere. Qui de die in diē trahēs ꝓfuit: nō ex
aīo fecit. Itaq̄ duas maximas res perdidit: ꝛ tēpus
ꝛ argumentum amicitię volūtatis.
¶ Seneca lib. de beneficijs.
Nōnunq̄ magis nos obligat qui dedit parua magnifice
qui regū opes equauit aī: qui exiguū tribuit: ſed q̄ li
benter: qui paupertatis ſuę oblitus eſt: dū in ea reſpicit
qui occaſionē qua prodeſſet quęſiuit.
¶ Seneca ibidem.
Multo grati⁹ venit qd̄ facilꝰ q̄ ex plena manu venit ſeu
datur. Exiguū eſt quod in me cōtulit: ſed amplius nō
potuit. Ab hoc quod dedit magnū ē: ſed dubitauit: ſed
diſtulit: ſed quū daret gemuit: ſꝫ ſuperbe ōdit: ſꝫ quū
cōtulit ambitioni dedit non mihi. ¶ Seneca idē.
Caue ne beneficiū maius ſit facultate tua: ineſt eniꝫ tali
liberalitate cupiditas rapiēdi: vt ad largiēdū ſuppe/
tāt copię: ſequunꝛ.n. talem largitionē rapinę quū.n.
dando egere ceperint: alienis bonis man⁹ inferre co/
guntur: ꝛ maiora odia rorū aſſequuntur: quibus ade/
merūt q̄ fauores eorum. quibus dederunt.
¶ Seneca ibidem.
Officiū liberalitatis eſt omnipotēti dare deos imitaris
Si deos imitaris da ꝯ̄ ingratioribꝫ ꝛ ſceleratis ſol
oriꝛ: ꝛ pyratis maria patent. Dij rex oīum optimi au
tores ignorāt ib⁹ bñficia dare incipiūt: ingratis ꝑſeue
rāt: nō ceſſant dij bñficia cōgerere. Unā ſortiti inten/
tionē. ſ. ꝓdeſſe imitemur illos: ōmus et iā ſi mlta in ir
ritū data ſunt. Ingratus ē: nō fecit mihi iniuriā: ſed
ſibi. nā gratū beneficiū ſemꝑ delectat: ingratū ſemel.
¶ Seneca lib.ij. de bñficijs.
Ab Antigono Cynicus petit talentū. Rñdit plus eſſe q̄
Cynicū deceret petere. Repulſus petit denarium. Re
ſpondit minus eē q̄ qd̄ regem deceret dare. Turpiſſi
ma hmōi cauillatio eſt. Inuenit.n. quomō neutrū da/
ret. In talēto Cynicū: in denario regē reſpexit: quum
poſſet ꝛ denariū Cynico dare: ꝛ talētum tanq̄ rex.
¶ Seneca ibidem.
Melius Alexander quū daret ciuitatē cuidā dicenti non
venire ciuitatē humili fortunę ſuę rñdit. Nō q̄ro quid
oporteat te accipere: ſed quid deceat me dare.
¶ Seneca lib.v.de beneficijs.
Sicut nō eſt liberalis qui ſibi donat. Nec clemens qui ſi
bi ignoſcit: nec miſericors qui malis ſuis tāgitur: ſed
qui alijs. Ita ēt nemo ſibiipſi beneficiū dat: ſed natu/
rę ſuę parat quę monet ad refutāda nociua: ꝛ apperē/
da ꝓficua. ¶ Seneca lib.j.de officijs.
Inter multos ac varios errores timere viuentiū in cōſul
teq̄: nihil propemodū viri optime liberalis q̄ benefi/
cia nec dare ſcimus: nec accipere. ¶ Seneca ibidem.
Quuꝫ bñficia in vulgus largiri inſtitueris: multa ꝑden
da ſunt: vt vnū bene des. ¶ Ibidem.
Gratiſſima ſunt bñficia: q̄ ſunt parata: facilia occurrēti
bus: in q̄bus nulla mora fuit. niſi accipientis verecun
dia. ¶ Seneca ibidem.
Nihil ita vitandū in dando beneficiā ſicut ſuperbia.
¶ Seneca libro de officijs.
Dabo egenti: ſed nō vt ipſe egeā. Succurram perituro:
ſed non vt ipſe peream. ¶ Ibidem.
Videamus ne mittamus munera ſuperuacua: vt feminę
arma. Ruſtico libros: aut ſtudijs debito rhetia.
¶ Seneca ibidem.
Videndū eſt ꝛ cōſiderandum: quid cui: qualiter: quando
vbi ꝛ quare ſit dandū.
¶ Seneca libro de officijs.
Turpiſſimū genus bñficij eſt incōſulta donatio in dādo.
¶ Seneca ibidem.
In dādo bñficia eligēdus eſt vir ſimplex: memor: gratus:
alieni abſtinens. nō ſui auarus: ꝛ maxime beniuolus.
¶ Seneca in prouerbijs.
Bis peccas: quū peccāti obſequiū accomodas.
¶ Cicero libro.i.de legibus.
Quid liberalitas gratuita ne ē: an mercēnaria: ſi ſine ꝓmio
benigna ē gratuita: ſi cū mercede cōducta. Nec ē du/
biū qn is qui liberalis benignuſue dr̄ officiū n̄ fructū
ſeq̄tur. ¶ Cicero lib.i.officiorū cap. xviij. Cicero.
Ea liberalitate vtamur qua amicis ꝓſit: nemini noceat:
nihil.n. liberale qd̄ nō iuſtū. ¶ Cice.lib.ij.offōrū.
Multi p̄rimonia effūdūt: incōſulte largiendo. Quid aūt
ſtultius q̄ ꝙ facis libenter curare ne id diutius face/
re poſſis. ¶ Ibidem.
Duo ſūt largorꝫ gña: quorꝫ alteri ꝓdigi. ſ. q̄ epulis ꝛ ſub
tationib⁹: ꝛ gladiatorꝫ mūerib⁹: ludorꝫ venationumq̄
apparatu: pecunias ꝓfūdūt: ꝛ in eas res q̄rū mēo: iā
aut nullā: aut breuē ē: ictuꝛi ſūt. Alij ſūt liberales q̄ fa
cultatib⁹ ſuis: aut captos a ꝑdonib⁹ rdimūt: aut ęs alie
nū ſuſcipiūt amicorꝫ: cū aut i filiarꝫ collatōe adiuuāt:
aut opitulāꝛ i re acq̄rēda: vl̄ augēda. ¶ Cice.ii.offōꝝ.
Largitio q̄ fit ex re familiari fontē ipm benignitatis ex/
haurit. ¶ Ibidem.
Qui opa.i. v̄tute ꝛ īduſtria liberales ſūt: ꝛ bñficī ꝓmū q̄
plurib⁹ ꝓfuerit eo pleſq̄ ad bñfaciēdū adiutores hē/
būt: deinde ꝯſuetudīe bñficētię paratiores erūt: ꝛ tāq̄
exercitatiores ad bñ de mltis ꝓmerēdū. ¶ Ibidem.
Oino meminiſſe debem⁹ id qd̄ a nr̄is hoīb⁹ vſurpatū ſę/
piſſime: iā i ꝓuerbij ꝯſuetudinē vēit: largitiōeꝫ fūdū n̄
hēe quū ꝛ idē q̄ ꝯſueuerūt: ꝛ idē illud alij deſiderent.
¶ Cicero ibidem.
Cā igr̄ largitiōis ēſi aut neceſſe: aut vtile. ¶ Cice.ibidē
Gratiſſima ē liberalitas: eorū ēt ſtudioſi⁹ eā plerīq̄ laudāt.
¶ Ibidem.

Cõueniet aũt lũ in dando munificũ eẽ: ĩ exigẽdo nõ acerbum. ℂ Cicero ibidem.

Eſt.n.non mõ liberale: paulũ nõnũq̃ de ſuo iure cedere ſed interdũ ⁊ fructuoſum. ℂ Cicero ibidem.

Habẽdo eſt aũt rõ familiaris: reliquã gdẽ delabi ſincre flagitioſum eſt. ℂ Cicero tuſcu.qõnũ lib.iiij.

Cur miſereare potius q̃ feras opẽ: ſi id facere poſſis. ℂ Cicero lib.ij.rhetoricorũ veterum.

Nã bñficij magnitudo ex vtilitate: ⁊ bõeſtate: aut neceſſitudine demõſtraẽ. ℂ Cicero in oratione.

Equidẽ nil tã ꝓpriũ boĩs exiſtimo: q̃ nõ mõ bñficio: ſed ẽt beniuolẽtię ſignificatiõe alligari. Nihil porro tam immane: tam ferũ: q̃ cõmittere: vt beneficio nõ dicatur indignus ſed victus eſſe videatur.

Vale. ℂ Valeri⁹ Mari.li.iiij.c.viij.ti.de liberalitate.

Mari. Liberalitatis duo ſunt maxime ꝓbabiles fontes: verũ iudiciũ: ⁊ bõeſta beniuolẽtia: nã quũ ab his oriẽ nũc demũ ei⁹ rõ ꝯſtat: dono aũt ipſi gra: ⁊ magnitudo quidẽ ſua: ſed efficaciorẽ aliquãto oportunitas cõciliat. ℂ Valerius Maximus lib.v.ca.i.ti.de humanitate ⁊ clęmentia prin.

Liberalitati q̃s aptiores comites quã hũanitatẽ ⁊ clęmentiã dederim? Quoniã idẽ genus laudis expetũt: quaꝝ prima inopia: ꝓxima occupatiõe: tertia ancipiti fortuna ꝑſtat: vtriquũq̃ neſcias quã maxime ꝓbcor ei⁹ tñ cõmẽdatio ꝑcurrere vr̃ cuius nomẽ ex ipſo noĩe queſitũ eſt. ℂ Ariſto.lib.iiij.ethicorũ.

Ariſto. Liberalis dabit boneſti grã ⁊ recte: nã gbus oꝫ: quot oꝫ ⁊ qñ: ⁊ alia cuncta que rectã ſequunẽ dationẽ: ⁊ liber vel ſine moleſtia. ℂ Ariſto.lib.iiij.ethicorum.

Liberalis vnde opꝫ cõmoda capiet: puta ex ꝓprijs rebus q̃s poſſidet: nõ q: boneſtũ ſit.ſꝫ q: neceſſariũ: vt habeat qd donet: nec ſua negliget: volens per illa quibuſdam ſufficere. ℂ Ariſto.ibidem.

Eſt eius qui liberalis ſit vehemẽter excederet ita vt ſibi ipſi pauciora relinquanẽ. Nã ad ſe gdẽ ipm nõ reſpicere liberalis eſt. ℂ Ariſto.ibidem.

Iuxta facultates liberalitas dr̃: nõ.n.in multitudine datoꝝ ſed in dãtis habitu liberalitas cõſiſtit. Nec eniꝫ quicq̃ ꝓhibet liberaliorẽ eẽ qui pauciora dat ſi mõ tenuiores ei ſunt facultates. ℂ Ariſto.ibidem.

Magis liberales eſſe videnẽ iq nõ queſierũt ipſi: ſed ab alijs vt ex hereditate acceperũt: nã indigẽtiam nũq̃ experti ſunt. ℂ Ariſtoteles ibidem.

Nõ facile ẽ: vt liberal' qſq̃ ditet: quũ neq̃ cupiat neq̃ ꝯſeruet: ſed ꝯ̃ erogeẽ. Nec mlti p ſeipſas faciat pecunias: ſed vt alijs dare poſſit. Itaq̃ fortuna accuſaẽ: qõ q maxime digni ſunt: pecunias minime hñt. Eniꝫ vo id nõ abſq̃ rõne cõtingit: fieri.n.nõ põt vt diuitias hẽat is q habere nõ curat. ℂ Ariſto.ibideꝫ.

Liberalis accipiet vnde opꝫ: ſequitur enim ꝯuenientem talis acceptio. ℂ Ariſto.ibidem.

Moleſtius feret liberalis ſi qd quũ oꝫ nõ erogauerit: q̃ ſi erogauerit: qõ nõ opꝫ. ℂ Ariſto.ibidẽ.

Prodigalitas ñ multũ augmentari ꝑt: nõ.n.facile nulla tenus accipientẽ cũctis largiri: cito nãq̃ deficiũt patrimonia priuatorũ: vnde per ętatẽ indigẽtia facileq̃ corrigi: ⁊ ad mediocritatẽ redigi ꝑt. ℂ Ariſto.ibidẽ.

Prodigus videẽ nõ abhorrere a moꝝ probitate.nõ eniꝫ abiecti neq̃ ingeneroſi eſt excedere in dando: ⁊ nõ capere de mentis eſt. ℂ Ariſto.ibidem.

Prodigus multo melior eſſe videtur: q̃ auarus: hic eniꝫ multis prodeſt: ille nemini: nec ſibi ipſi quidem. ℂ Ariſtoteles ibidem.

Prodigorũ dationes liberales nõ ſunt: ſed interdũ quos pauperes eẽ ꝯuenit diuites faciunt. Et boneſtis gdẽ hoĩbus nihil dant: aſſentatoribus aũt aut aliã quãpiã voluptatẽ afferentibus: multa. ℂ Ariſto.ibidẽ.

Prodigi q: boneſtatẽ nõ ſequunẽ inuita: ad voluptates declinant. ℂ Terẽtius in Adelphis comedia.iiij. Teren.

Re ipſa reppert nihil eẽ hoĩ meli⁹ facilitate atq̃ clęmẽtia. De hac materia vide ſupra ĩ amor ꝓximi: ⁊ in clęmẽtia.

LIBERTAS grę. ἐλευθερία.ας.ἡ.⁊ ἐλεύθερος ου.ὁ.liber dicitur. Eſt aũt libertas naturalis facultas eius quod cuiq̃ facere libet: niſi qõ vi aut iure facere prohibeẽ: vt h. hẽẽ inſti. de iure perſonarum prin.cuius oppoſitum eſt ſeruitus: venitq̃ a liber.

Libertus pariter inde deriuatur: ⁊ is eſt qui: quũ eſſet ſeruus: factus eſt liber. Inde etiam fit libertinus qõ eſt adiectiuum nominis: ⁊ eſt relatiuum ingenui: ſicut libertus relatiuum patroni.

Libertini ſunt qui iuſta ſeruitute manumiſſi ſunt: ſicut ingenui qui libera matre nati: nec poſtea ſerui facti ſunt. Inde libertinitas: ⁊ ingenuitas dicuntur.

Liberũ arbitriũ quid ſit vide infra in liberũ arbitriũ. ℂ Exodi cap.xxi. Ex.di

Si percuſſerit qſpiã oculũ ſerui ſui aut ãcillę: ⁊ luſcos eos fecerit dimittet eos liberos ꝓ oculo: quẽ eruit. Dẽtẽ quoq̃ ſi excuſſerit ſuo vel ancillę ſuę: ſilr̃ dimittet eos liberos. ℂ Leuitici cap.xix. Leuiti.

Homo ſi dormierit cũ muliere coitu ſeminis: q̃ ſit ãcilla ẽt nobilis: ⁊ tñ ꝑcio nõ redẽpta: nec libertate donata: vapulabũt ambo: ⁊ nõ morienẽ: q: nõ fuit libera. ℂ Eccleſiaſtico cap.x. Eccle.

Seruo ſenſato liberi ſeruiẽt: ⁊ vir prudẽs ⁊ diſciplinat⁹ nõ murmurabit correpte⁹: ⁊ inſci⁹ nõ honorabitur. ℂ Paulus ad colloſen.iiij. Paulus

Domini qõ iuſtũ ẽ: ⁊ ęquũ ſeruis pręſtate: ſciẽtes: quoniam ⁊ dominũ vos habetis in cęlo. ℂ Aug.Donato pr̃ſbytero ⁊ hr̃.xxiij.q.iiij.diſplicet.

Si volũtas mala ſemp ſue ꝑmittẽda ẽ libertati.qr̃ paulus nõ ẽ ꝑmiſſ⁹ vti peſſima volũtate: q̃ ꝑſequebaẽ eccleſiã: ſꝫ ꝓſtrat⁹ ẽ: vt cęcareẽ. Cęcat⁹ ẽ: vt mutareẽ. Mutat⁹ ẽ: vt mittereẽ. Miſſ⁹ ẽ: vt q̃lia fecerit ĩ errore: talia ꝓ veritate pateret. Si volũtas mala ſp̃ ſue ꝑmittẽda ẽ libertati: q̃re moneẽ pr̃ in ſcripturis ſanctis filiũ durũ nõ ſolũ verbis corripe: ſed ẽt latera eius tondere: vt ad bonã diſciplinã coactus a dominus dirigaẽ: vnde idẽ Salomon dicit. Tu ꝑcutis eum virga: animam autem eius liberas a morte. ℂ Augu.lib.de vera religione. Augu.

Quẽ delectat vera libertas: ab amore rerũ mutabiliũ liber eſſe appetat: ⁊ quẽ regnare delectat: vni oium regnatori deo ſubiectus ſit: plus eum diligendo q̃ ſemetipſum. ℂ Auguſti.de correctione ⁊ gratia.

Prima libertas volũtatis erat poſſe peccare nouiſſima erit multo magis nõ poſſe peccare. Prima immortalitas erat poſſe non mori: nouiſſima erit multo magis non poſſe mori. Prima erat ꝑſeuerantię poteſtas: bonum poſſe non deſerere: nouiſſima erit perſeuerantię felicitas: bonũ non poſſe deſerere. ℂ Ambro.in ſermõe dñi de ieiunio q incipit.diuinum, ad pr̃eꝫ reſultat oraculũ: ⁊ hr̃ di.xxxv.c.vi. Ambr.

Manebat aũt anteq̃ vinũ inueniretẽ oĩbus in cõcuſſa libertas. Nemo ſciebat a conſorte naturę ſuę obſequia ſeruitutis exigere: non eſſet hodie ſeruus: ſi ebrietas non fuiſſet. ℂ Ambroſius de Ioſeph.

Ille vo in quauis ꝯditione ſeruitij liber eſt: q amore ñ capiẽ: auaritię vinculis nõ teneẽ: metu criminis ñ obligaẽ: q ſecur⁹ expectat pñtia: quẽ nõ terrent futura. ℂ Gregorius. Montano: ⁊ Thomę: ⁊ hr̃.xij.q.ij.quum redemptor. Grego.

Quũ redẽptor noſter toti⁹ ꝯditor creaturę ad hoc ꝓpitiat⁹ humanã voluit carnẽ aſſumere: vt diuinitatis ſuę grã dirrupto quo tenebanẽ captiui vinculo ſeruitutis: pꝛiſtinę nos reſtitueret libertati. Salubriẽ agiẽ ſi hoĩes quos ab initio nã liberos ꝓtulit: ⁊ iuſgẽtiuꝫ

ſubſtituit iugo ſeruitutis:in ea q̄ nati fuerant manu-mittentis beneficio libertati reddantur.

Ber. ℭ Bernardus de libero arbitrio.

Quū nobis triplex poſita ſit libertas a peccato:a miſeria:a neceſſitate:hec vltimo loco poſitā contulit nobis in conditione natura. In prima reſtauramur a gratia. Media reſeruatur nobis in patria:indicatur prima libertas nature:ſecūda gratie:tertia glorie:prima h3 mul° ſi bonoris ſecūda plurimū virtutis:nouiſſima cumulū Seneca iocunditatis. ℭ Seneca epiſtola.xlvij.

Quid ſit libertas queris?nulli rei ſeruire:nulli neceſſitati:nullis caſibus fortune ab equo diſcedere.

ℭ Seneca in prouerbijs.

Liber non eſt quem ſuperbus inflammat animus.

ℭ Seneca de breuitate vite.

Horū miſeria cōditio eſt:q nec ſuis qdē laborant occupationib°:ad alienū dormiūt ſomnū:⁊ ad alienū ambulant gradum. ℭ Seneca tragedia quarta.

Fortem facit vicina libertas ſenem.

ℭ Seneca ibidem.

Ingenia melius recta in laudes ſe ferunt.

Si nobilem animum vegeta libertas alit.

ℭ Seneca tragedia.vij.

Rara eſt in dominos iuſta licentia.

Cicero ℭ Cicero lib.paradoxorum.

Quid autem eſt libertas?niſi poteſtas viuēdi vt velis.

Quīti. ℭ Quintilianus de clamatione.x.

Genus ſeruitutis eſt coacta libertas.

Ariſto. ℭ Ariſtoteles lib.i.polyticorum.

Virtus ⁊ malicia determinant ſeruos : ⁊ liberos:nobiles ⁊ ignobiles. ℭ Ariſto.vi.polyticorum.

Opus libertatis eſt viuere vt vult aliquis:q2 ſeru° non Menā. viuit vt vult. ℭ Menander.

ελευθερου γαρ ανδρος ταληθη λεγειν.i.

Liberi enim viri vera dicere. ℭ Idem.

ελευθερον φυλαττε την σαυτου τροπον.i.

Liberum ſerua tui ipſius morem. ℭ Idem.

σαυτον φυλαττε τοις τροποις ελευθερον.i.

Te ipſum ſerua moribus liberum.

Luca. ℭ Lucanus lib.iiij.pharſalie.

Sed regna timentur.

Ob ferrum:⁊ ſeuis libertas vritur armis.

Ignorat ne datos quiſq̄ ne ſeruiat enſes.

Hora. ℭ Horatius ſermonū lib.ij.Satyra.vij.

Quis nam igitur liber?Sapiens ſibi qui imperioſus.

Quē neq3 pauperies:nec mors:neq3 vincula terrēt.

Reſponſare cupidinibus:contemnere honores.

Fortis:⁊ in ſeipſo totus teres:atq3 rotundus.

Externi ne quid valeat per leue morari.

In quem manca ruit ſemper fortuna.

ℭ Horatius epiſtolarū lib.i.epiſtola prima.

Ad ſummam ſapiens vno minor eſt ioue:diues.

Liber:honoratus:pulcher:rex deniq3 regum.

Precipue ſanus:niſi quū pituita moleſta eſt.

ℭ Dantes paradiſi cantica cap.v.

Dantes Lo magior don che dio per ſua largheza.

Fece creando:⁊ alla ſua bontade.

Piu conformato ⁊ quel che piu ſe appreza.

Fu de la volunta la libertade.

Di che le creature negligenti

Et tutte ſole furo:⁊ ſon dotade.

Liberum arbitrium eſt idem realiter quod voluntas:ſecūdum q̄ in ea eſt virtus intellectus:vnde liberum arbitrium eſſe dicitur facultas voluntatis ⁊ rōnis.ex.b.Tho.prima parte.q.lxxxiij.ar.iij.iiij.

Liberū arbitriū non eſt in brutis.ibidem.q.lviij.ar.iij.

Ecclīa. ℭ Eccleſiaſtici cap.xv.

Deus ab initio conſtituit hominem : ⁊ reliquit illum in manu conſilij ſui.

Libido grece. επιθυμια.ας.η. Eſt autē libido quicqd libet:diciturq3 a labando:ſm Uarronē:q3 que placent in mentē prolabanſ. Unde non modo turpium:ſed etiam honeſtarum rerū voluntas libido dicitur. Saluſti°: Magiſq3 in decoris armis : ⁊ militaribus equis:q̄ in ſcortis:atq3 conuiuijs libidinem habent. Terentius. Neq3 tue libidini aduerſabor: hoc eſt voluntati. Si vero libidinē ſimplr̄ dicimus:neq3 cuiuſ rei adducit:de venerea intelligimus : hinc libidinoſus:hoc eſt in libidinē propenſus : ⁊ libidinoſe molliter:laſciue deſcendunt. Libidini ſubſunt. Ira:excandeſcentia:odiū:inimicitia:diſcordia indigentia:deſiderium:⁊c. hmōi ſm Cice.lib.Tuſ.queſt.

Linea grece γραμμη.ης.η.dicitur. Et eſt magnitudo que ad vnum.i.ad vnam partem diuiditur.ſm Ariſtotelem lib.i.de Celo ⁊ mundo.

Linea eſt longitudo ſine Latitudine:⁊ ꝓfunditate:cui° extremitates ſūt duo puncta ſm Marcū Uarronē.

Lineam ſic diffinit ευκλειδης. Euclides.γραμμη δε μηκος απλατες.i.longitudo illatabilis.

Linea ꝯſanguinitatis eſt ordinata collectio pſonaꝝ cōſanguinitate ꝯiunctarū:ab eodē ſtipite dſcēdētiū diuerſos ꝯtinēs grad°.ſ3.b.Tho.4.ſen.di.xl.q.ij.ar.i.

LINGVA grece. γλωσσα.ης.η. ⁊ γλωσσωδης.ος.ο.η.linguoſus dicitur.Dicitur autē lingua a ligando cibo.ſm Mar.Uarro.

Lingua dicif a linguendo:quia linguit adulando mordet detrahendo ſm Hugonē lib.ij.de anima. Placet tamen magis opinio Uarronis. lingua enim cibos conglobat:⁊ deprimit ac tranſmittit in ventrem:vel dicitur:q̄ ſit dentium ſeptis:quaſi muro circum vallata:ac ligata.

ℭ Job cap.xi. Job

Nunquid qui multa loquitur non audiet?aut vir verbo ſus iuſtificabitur? ℭ David pſal.cxxxix. David

Vir linguoſus non dirigetur in terra. Uirum iniuſtum mala capient in interitu. ℭ Prouer.ca.iiij.

Remoue a te os prauū:⁊ d̄trahētia labia ſint ꝓcul a te.

ℭ Prouerbiorum cap.viij. Prouer.

Arrogantiā ⁊ ſuperbiā:⁊ viam prauam:⁊ os bilingue deteſtor. ℭ Prouerbiorum cap.x.

In multiloquio nō deerit peccatū : qui aūt moderaſ labia ſua prudentiſſimus eſt. ℭ Prouerbio.cap.xij.

Propter peccata labiorum ruina proximat malo.

ℭ Prouerbiorum cap.xiij.

Qui cuſtodit os ſuum cuſtodit aīa3 ſuā:q aūt incōſideratus eſt ad loquēdū:ſentiet mala. ℭ Prouer.ibidē.

Qui detrahit alicui rei ipſe ſe in futurum obligat.

ℭ Prouerbiorum.xv.

Reſponſio mollis frangit ira3:ſermo durus ſuſcitat furorem. Lingua ſapientum ornat ſcientiam:os fatuorum ebulit ſtultitiam. ℭ Ibidem.

Lingua placabilis lignū vite:q aūt immoderata eſt conteret ſpiritum. ℭ Prouerbio.c.xv.

Letatur homo in ſentētia oris ſui:⁊ ſermo oportunus eſt optimus. ℭ Prouerbio.cap.xvij.

Qui celat delictū querit amicitias:qui altero ſermone repetit ſeparat federatos. ℭ Ibidem.

Qui moderatur ſermones ſuos doctus ⁊ prudens eſt: ⁊ precioſi ſpirit° vir eruditus. ℭ Prouer.xviij.

Labia ſtulta miſcēt ſe rixis:⁊ os eius iurgia prouocat. Os ſtulti contritio eius:⁊ labia ipſius ruina anime eius. Uerba bilinguis quaſi ſimplicia:⁊ ipſa perueniunt vſq3 ad interiora ventris. ℭ Ibidem.

Qui plus reſpōdet q̄ audiat:ſtultū ſe eſſe demonſtrat: ⁊ confuſſione dignū. ℭ Ibidem cap.xxiiij.

Labia deoſculabitur qui recta verba reſpondet.

ℭ Prouerbiorum ibidem.

Ne ſis teſtis fruſtra ꝯ̄ proximum tuū:nec lacte quemq̄

labijs tuis. ¶ Prouerbioꝝ.c.xxv.
Que viderunt oculi tui ne ꝓferas in iurgio cito ne poſtea emēdare non poſſis: quum dehoneſtaueris amicum tuum. Cauſam tuam tractes cum amico tuo: ⁊ ſecretū extraneo ne reuelles: ne forte inſultet tibi cū audierit ⁊ exprobare non ceſſet. ¶ Ibidem.
Patientia leniť princeps: ⁊ lingua mollis cōfringet duritiam. ¶ Prouerbioꝝ ibidem.
Iaculū: ⁊ gladius: ⁊ ſagitta acuta: hō q loquiť ꝯ primū ſuū falſum teſtimoniū. ¶ Prouerbioꝝ ibidē.
Sicut vrbs patēs ⁊ abſq; murorū ambitu: ita vir: q nō pōt in loquēdo cohibere ſpūm ſuū. ¶ Pro.c.xxvi.
Ne reſpōdeas ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: ne efficiaris ei ſimilis. Reſpōde ſtulto iuxta ſtulticiā ſuā: ne ſibi ſapiens eſſe videatur. ¶ Prouer.c.xxvi.
Qui imponit ſtulto ſilentiū: iras mitigat. ¶ Ibidē.
Lingua fallax non amat veritatē ⁊ os lubricū operatur ruinam. ¶ Prouerbio.xxix.
Homo q blādis: ⁊ fictis ſmonibꝰ loqtur amico ſuo: rhete expandit greſſibus eius. ¶ Prouer.c.xxix.
Totū ſpiritū profert ſtultus ſapiēs differt: ⁊ reſeruat in poſterum. ¶ Prouerbioꝝ.c.xxix.
Vidiſti hoīem velocē ad loquendū: ſtulticia magis ſperanda eſt: q̄ illius correctio. ¶ Eccleſiaſtes.c.iiij.
Eccl'a. Multas curas ſequunť ſomnia: ⁊ in multis ſermonibꝰ inuenietur ſtulticia. ¶ Eccleſiaſtici.c.v.
Si eſt tibi intellectꝰ rñde proximo: ſin autē ſit manꝰ tua ſup os tuū: ne capiaris in ſbo indiſciplinato ⁊ ꝯfundaris. honor ⁊ glīa in ſermone ſenſati: lingua vo imprudentis ſubuerſio eſt ipſius. ¶ Eccleſiaſtici.c.vi.
Verbū dulce multiplicat amicos: ⁊ mitigat inimicos: ⁊ ligua eucharis i bono hoīe habūdabit. ¶ Eccle.c.7.
Noli verboſus eſſe in multitudine pſbyterorū: ⁊ nō iteres verborū in oratione tua. ¶ Eccl'aſtici.c.ix.
Terribilis eſt in ciuitate ſua homo linguoſus: ⁊ temerarius in verbo ſuo odibilis erit. ¶ Eccl'iaſti.c.xi.
Priuſq̄ audias ne rñdeas ſbū: ⁊ i medio ſenioꝝ ne adijcias loq: de ea re q te nō moleſtat. ¶ Eccleſia.c.xiiij.
Beatus vir q nō eſt lapſus verbo ex ore ſuo.
¶ Eccleſiaſtici.c.xviij.
Ante iudiciū para iuſtitiā tibi: ⁊ anteq̄ loquaris diſce.
¶ Eccleſiaſtici.c.xix.
Eſt qui labitur in lingua ſua ſed non ex animo.
Quis eſt enim qui non deliquerit in lingua ſua?
¶ Eccleſiaſtici.c.xxi.
Narratio fatui quaſi ſarcina in viarū: in labijs ſenſati inuenietur gratia. ¶ Eccleſiaſtici.c.xxi.
Qui narrat verbū nō audiēti: q̄ſi qui excitat dormientē de graui ſomno. ¶ Eccleſiaſtici cap.xxvij.
Cū ſtulto ne multū loquaris: ⁊ cū inſenſato ne abieris.
¶ Eccleſiaſtici.c.xxviij.
Aurū tuū ⁊ argentuꝫ tuum ꝯfla: ⁊ verbis tuis facito ſtaterā: ne forte labaris in lingua: ⁊ cadas in cōſpectu inimicoꝝ inſidiātiū tibi: ⁊ ſit caſus tuus inſanabilis in mortē. ¶ Eccleſiaſtici.c.xxxij.
Vbi auditus nō eſt nō effundas ſermonē. ¶ Ibidē.
Adoleſcēs loq̄re i tua cā: vix quū neceſſe fuerit. ¶ Ibi.
In medio magnatorū loq non pſumas: ⁊ vbi ſunt ſenes: nō multū loquaris. ¶ Eccl'iaſtici.c.xxxvij.
Cū viro irreligioſo tracta ď ſanctitate: ⁊ cū iniuſto de iuſtitia: ⁊ cū muliere: de his q̄ emulať: cū timido de bello: cū negociatore de traiectiōe: cū ēptore de vēditiōe: cū viro liuido de gratijs agēdis: cū impio ď pietate: cū inhoneſto de honeſtate: cū opario agrario de omni ope: cū opario annuali de ꝯſumatiōe ānī: cū ſuo pigro de multa operatione. ¶ Matthęus.c.xv.
Matt. Non qď intrat in os hoc coinquinat hoīem ſe qď procedit ex ore coinquinat hominem. ¶ Ibidem.
Non intelligiť q: oē qď in os intrat: in vētrē vadit: ⁊ in ſeceſſum emittiť. Que autē ꝓcedunt de ore de corde exeūt: ⁊ ea coinquinat hoīeꝫ. De corde.n. exeunt cogitatiōes male: homicidia: adulteria: fornicationes: furta: falſa teſtimonia: blaſphemie: hec ſunt q inquinant hominem. ¶ Marcus.c.vii. Marcꝰ
Nihil eſt extra hoīem introiens in eū: qď poſſit eū coinquinare: ſed que de hoīe procedūt illa ſunt que coinquinant hominem. ¶ Joannes.c.iij. Joan.
Qui de terra eſt: de terra loquitur. Paulꝰ
¶ Paulus ad corint.prime.c.xv.
Corrumpunt mores bonos colloquia mala.
Paulus ad ephesios.c.iiij.
Omnis ſermo malꝰ ex ore vrō ň ꝓcedat. ¶ Ibidē.c.v.
Que.n. in occulto fiunt ab ipſis: turpe eſt ⁊ dicere.
¶ Paulus ad Coloſſenſes.c.iiij.
Sermo veſter ſemp in gratia ſale ſit conditus: vt ſciatis quomodo oporteat vos vnicuiq; reſpondere.
Paulus ad teſſalonicēſes prime.c.ij.
Exhortatio.n. vrā nō de errore: neq; de immundicia: neq; in dolo: ſed ſicut ꝓbati ſumꝰ a deo: vt crederet nobis euāgeliū: ita loqmur: nō q̄ſi hoībꝰ placētes: ſꝫ deo: q ꝓbat corda nrā. ¶ Paulus ad thimo.ſcđe.c.iij. Jacobꝰ
Stultas autē: ⁊ ſine diſciplina q̄ſtiones deuita: ſciēs q generant lites. ¶ Jacobus in epl'a.c.i.
Sit autē omnis homo velox ad audiendū: tardus autē ad loquēdū: ⁊ tardus ad iram. ¶ Ibidem.
Si q̄s aūt putat ſe religioſuꝫ eē: ⁊ nō refrenať linguā ſuā ſꝫ ſeducēs cor ſuū: huiꝰ vana ē religio. ¶ Jacob.c.3.
Si qs in ſbo nō offendit: hic pfectꝰ ē vir. Pōt ēt freno circūducere totū corpꝰ. Si aūt equoꝝ frena in ora mittimꝰ ad ꝯſentiendū nobis omne corpus illoꝝ circūferimꝰ. Et ecce naues cū magne ſint: ⁊ a ventis validis minenť: circūferunť aūt a modico gubernaculo vbi impetꝰ dirigētis voluerit. Ita ⁊ lingua modicum quidē mēbrū eſt: ⁊ magna exaltat. Ecce quantꝰ ignis q̄ magnā ſiluā incendit. Et lingua ignis eſt vniuerſitas iniquitatis. ¶ Petrus apoſtolus prime.c.iij. Petrus
Qui enim vult vitā diligere: ⁊ dies videre bonos coerceat linguam ſuam a malo: ⁊ labia eius ne loquātur dolum. ¶ Joannes prime.c.iiij. Joānes
Ipſi de mundo ſunt: ⁊ ideo de mundo loquuntur: ⁊ mundus eos audit. ¶ Judas aplꝰs in epiſtola. Judas.
Hij ſt murmuratores q̄ruloſi: ſꝫ deſideria ſua ābulātes ⁊ os eoꝝ loqtur ſupbiā: mirātes pſonas q̄ſtus cauſa.
¶ Augu. in enchyridon: ⁊ hř.xxij.q.ij.c.is autē. Augu.
Verba ꝓpea inſtituta ſt: nō vt p ea ſe inuicē hoīes fallāt: vt eis q̄ſq; in alterius notitiā cogitatiōes ſuas ꝓferat. Verbis ergo vti ad fallaciā: nō ad qď ſunt inſtituta peccatū eſt. ¶ Augu. de natura ⁊ grā.
Ante te eſt equitas: vnā linguā hēs ad qď vis eā vertes. Quare ergo potius ad iniquitatē: ⁊ nō ad equitatē: ci bos amaritudinis nō das vētri: ⁊ cibos iniquitatis das lingue tue maligne ſic eligis quo veſcaris: ſic elige qď loquaris. ¶ Augu. lib.i. de Verbis domini.
Linguā nullus hoīum domare pōt. Homo domat ferā ⁊ nō domat linguā. Domat leonē: ⁊ nō frenat ſermonē. Domat ipſe: ⁊ nō domat ſeipſuꝫ. domat qď timebat: nec ſe domat. Non timet quod timere debebat.
¶ Auguſti. de moribus eccleſie.
Nature ordo ita ſe hꝫ. vt quū aliqď dicimus rōnē ꝓcedat autoritas. nā infirma rō videri pōt: q̄ quū reddita fuerit autorē poſtea p quē firmetur aſſumit.
¶ Hiero. ſup.xij. ꝓphetas li.ij. ſup illď Eze. filij hoīs.
Pro ſigno ſt interioris hoīs ſba erūpētia: qūo libidinoſuꝫ q ſua celat ſba ⁊ vitia callide: iterdū turpis ſmo demōſtrat. Minoribꝰ.n. maiora mōſtranť. Vtrūq; ⁊ oculis diſſimulari nō pt ꝯſciētia: dū luxurioſa ⁊ laſciua mēs lucet i facie: ⁊ ſecreta cordis motu corporis ⁊ geſtibꝰ indicat. ¶ Hiero. ⁊ hř.xxij.q.v.c.quoniēs. Hiero.

Quotiēs v̄o loquimur: aut n̄ opoꝛtuno tpe: aut n̄ inopoꝛtuno loco: aut nō vt ꝯuenit audiētibus: totiēs ſermo mal⁹ ꝓcedit de oꝛe nr̄o ad d̄ſtructionē eoꝝ q audiūt. Cōſideremus itaqꝫ qd loq̄mur: q: ꝓ oī ocioſo v̄bo reddituri ſum⁹ rōnē i die iudicij. ℭ Hiero. ad heliodo.

Nihil impudētius arrogantia ruſticoꝝ: q garrulitatem autoꝛitatē putāt: ꝛ parati ad lites in ſubditos into-
Ambro. nant. ℭ Ambroſius ſuper beati immaculati.

Periculoſum eſt dicere nō ſolū falſa: ſed ēt vera: ſi is ea nō qbuſ oꝫ inſinuet: qḋ vitiū q̄dripartitū eſt: vel adulationis: vel auaritię: vel iactantię: vel loquacitatis incaute. ℭ Ambroſius li. i. de virginitate.

Ingredeꝛ mors per oſtiū tuū: ſi falſum loquaris: ſi turpiter: ſi ꝓcaciter. Poſtremo: ſi vbi n̄ opoꝛtet loquaris. ℭ Ambroſius. lib. i. de Officijs.

Quāplures vidi loquēdo in pctm̄ incidiſſe: vix quēpiā tacēdo: iōqꝫ tacere noſſe: q̄ȝ loq difficili⁹ eſt. ℭ Ibidē.

Alliga ſmonē tuū ne luxuriet: ne laſciuiat: q multiloquio peccat: ſibi colligatiſ: ſit reſtrictio: ꝛ ripis coerceat: cito lutū colligit amnis ꝛ vndas. iugū ſit v̄bis tuis: ꝛ ſtatera: atqꝫ mēſura. vt ſit grauitas in ſenſu: in ſmone pond⁹: atqꝫ in v̄bis modus. ℭ Ambro. li. i. de officijs.

Sapiens priuſq̄ȝ loquaꝛ multa cōſiderat: qd dicat: cui dicat: quo in loco: ꝛ in tpe. ℭ Grego. li. v. moraliū.

Praui ſicut in ſenſu leues ſunt: ita in locutione p̄cipites q: quod leuis cōſcientia concipit: leuioꝛ ꝓtin⁹ lingua prodit. ℭ Grego. ibidem.

Grego. Quā intentionē bonā locutio cauta nō ſequiꝛ: ipſa pietatis propoſitio: in tranſgreſſionis vitiū vertitur. ℭ Gregorius moraliū lib. vi. in fine.

In oī qḋ dr̄. neceſſe ē vt cā: tp̄s: ꝛ pſona p̄ſetur. Si v̄ba ſnię v̄itas roboꝛat. ſi hoc tp̄s ꝯgruū pollulat. ſi v̄itati ſnię ꝛ ꝯgruitati tp̄is n̄ repugnat. ℭ Gre. in home. vi.

Omne verbū ocioſum qḋ locuti fuerint hoīes reddent de eo rōnē in die iudicij. Ocioſum q̄ppe v̄buȝ eſt: qḋ aut vtilitate rectitudinis: aut iuſtę neceſſitatꝫ caret. ℭ Grego. lib. vij. moralium.

Tēpus tacēdi: ꝛ tp̄s loquēdi. diſcreta viciſſitudine penſanda ſunt: ꝑ pāne aut quū reſtringi dꝫ lingua: ꝑ verba ſe inutiliter ſoluat: aut quū loq vtiliter pt ſemetipſam pigre reſtringat. ℭ Ibidem.

Quot ſupuacuis v̄bis mens a ſilentij ſui cēſura diſſipatur: q̄ſi tot riuulis extra ſe duciꝛ: vn̄ redire interi⁹ ad ſui cognitionē n̄ ſufficit: q: ꝑ multiloquiū exteri⁹ ſparſa: vim intimę ꝯſiderationis amittit. ℭ Greg. vij. mo.

Si illatas moleſtias lingua trāquille diceret: a ꝯſciētia dolor emanaret. Uulnera. n. clauſa plus cruciant q: quū putredo q̄ intus feruet eijcitur: ad ſalutez doloꝛ aperitur. ℭ Grego. viij. moralium.

Lingua ſub magni moderaminis liberatiōe ſernāda ēn̄ inſolubiliṫ obligāda. ne aut laxata l vitiū d̄fluat: aut reſtricta ēt ab vtilitate torpeſcat. ℭ Gre. li. 16. mora.

Iſti ſunt caſus culpę creſcētis: vt lingua quā nō reſtringiꝛ nequaq̄ȝ vbi ceciderit iaceat: ſed ſemꝑ ad deteriora deſcendat. ℭ Grego. xix. moralium.

Aliqn̄ ſancti ēt corā hoībus cōpelluntꝛ bona facere: aut ēt hoīb⁹ ſua facta narrare. Sȝ ad eū finē oīa rēferūt vt n̄ ipſi ex eiſdē opib⁹: ſed de⁹ glorificeꝛ. Dū. n. facta p̄dicāt: ipſa eoꝝ p̄dicatio: foꝛtaſſe d̄ſpiciꝛ: quoꝝ vita neſciꝛ. Cōpelluntꝛ igiꝛ vitā ſuā dicere: vt auditoꝝ ſuorū valeāt vitā mutare: ꝛ facta ſua referūt: ꝛ venerari appetūt. vt reuerēter audiāt. Scriptū q̄ppe ē. Quū eleuarenꝛ aīalia: eleuabanꝛ ſil' ꝛ rotę. q: videlȝ quuȝ auditoꝛ mētes p̄dicantiū vitā ꝯſpiciūt: neceſſario ꝛ in p̄dicatione admiranꝛ. Hinc eſt ꝙ p̄dicatores boni ꝛ honorē ꝓpter elationē fugiunt: ꝛ honorari ꝑꝑ imitationem volunt. ℭ Idem in paſtorali.

Qui dimittit aquā caput ē iurgioꝝ. Aquā q̄ppe dimittere eſt linguā in fluxu eloquij relaxare: quo ꝯ in bōa ēt ꝑte dr̄ aqua ꝓfunda: v̄ba ex oꝛe viri. Qui ergo dimittit aquā caput eſt iurgioꝝ: q: q linguā nō refrenat ꝯcoꝛdiā diſſipat. ℭ Joā. Chryſo. ſup mattheū. Joan.

Malū hoīem meli⁹ pt tacēdo aliqs vincere: q̄ȝ rñdēdo. Chriſo.

Quia malicia nō inſtruiꝛ ſermonibus. Sed excitaꝛ. iō dñs recedendo cōpeſcere ſtuduit: quos rn̄dendo non cōpeſcuit. ℭ Iſidorus ſoliloquiorum lib. ii. Iſidor⁹

Vanus ſermo cito polluit mentez: ꝛ facile agitur quod libenter auditur. ℭ Hugo. li. ij. de anima. Hugo

Lingua dr̄ q: ligat adulādo: moꝛdet d̄trahēdo: attrahit mētiēdo: ligat ꝛ ligari n̄ p̄ualabilis ē: ꝛ teneri n̄ pt: ſed labiꝛ ꝛ fallit. Labiꝛ vt anguilla: penetrat vt ſagitta: tollit amicos: multiplicat inimicos: mouet rixas. ſeminat diſcoꝛdias: vno ictu multos ꝑcutit: ꝛ interficit blāda ē ꝛ ſ̄ bdola: ta ꝛ pata ad exhauriēda bōa: ꝛ miſcēda mala. q cuſtodit linguā ſuā: cuſtodit aiaȝ: qm̄ moꝛs ꝛ vita in poteſtate lingue eſt.
ℭ Caſſiodorus ſuper illḋ p̄s. dixi. cuſtodiaȝ. Caſſio.

Quis eſt hoīum ſic caut⁹: vt ſi inṫ ęmulos loquaꝛ nullū ei⁹ v̄bū incurrat aliquā q̄ſtionē? Difficilis res eſt in lubrico faucium ꝯſtitutā v̄itatis rigidę tenere mēſurā: cui ſi incaute frena laxenꝛ: frequēter ꝯ ſe loquiꝛ. Facili⁹. n. culpa tacēdo refugiꝛ: q̄ȝ loquēdo. Salomō dicit. Oꝛi tuo facito oſtiū: ꝛ ſerā: ꝛ v̄bis iugum: atqꝫ ſtaterā. ℭ Boetius de cōſola. li. iij. Proſa. xij. Boeti⁹

Platone ſanciēte didiciſti cognatos d̄ qb⁹ loquunꝛ reb⁹ opoꝛtere eē ſmōes. ℭ Orige. ſuꝑ eplāȝ ad rom. li. iij. Orige.

Dolus eſt iguuȝ aliqd qs lingua loquiꝛ: aliud voluat in coꝛde: qḋ crimen neſcio ſi nudos quoſqꝫ: ꝛ electos relinquat. Sed puto ꝙ alius plus: ali⁹ minus: nemo tn̄ ſic ad hoc ꝑfecte liber: niſi ille de quo dr̄. Qui peccatum non fecit: nec inuentus eſt dolus in oꝛe eius. Seneca
ℭ Seneca ad Lucillium epiſtola. xxiij.

Turpe eſt aliḋ loq: ꝛ aliud ſentire. ℭ Idē eplā. xxxviij.

Non multis verbis opus eſt: ſed efficacibus. Seminis modo ſpargenda ſunt. ℭ Seneca epiſtola. xxix.

Tardiloquum eſſe te iubeo. ℭ Seneca epiſtola. xl.

Quēadmodū ſapiēti viro inceſſus modeſtioꝛ ꝯuenit: ita oīo preſſa nō audax. Sūma ergo ſummaruȝ hęc erit tibi. Tardiloquentē te eē iubeo. ℭ Senc. eplā. cvij.

Nemo qḋ audierit tacebit. Nemo quantum audierit loquetur. ℭ Seneca in pꝛouerbijs.

Imago animi ſermo ē. Qualis vir talis oratio. Magnū eſt vocis ꝛ ſilentij temperamentū. Garrulo nō reſpōdere conuitium eſt. ℭ Seneca ibidem.

Loquax inimicus. q̄ȝ taciturnus minus offendit. ℭ Seneca libro de moribus.

Vt licentioſa mācipia ai impio redige linguā: cupiditateqꝫ oppꝛime: ſi nō potes paululū remitte. Sępe ea q̄ ſanari rōne nō poterāt ſanata ſṫ tpe. ℭ Sene. ibidē.

Priuſq̄ȝ promittas delibera: ſed quuȝ promiſeris ſtatim facias. ℭ Seneca ibidem.

In hoc incūbe: vt libēti⁹ audias: q̄ȝ loquaris. Aurib⁹ frequenti⁹ vtere: q̄ȝ lingua. Qui neſcit tacere: neſcit loq. ℭ Seneca tragedia. iiij.

Curę leues loquuntur: ingentes ſtupent. ℭ Seneca tragedia. ix.

Animi retine verba furentis.
Temere emiſſaȝ cōpꝛime vocē. ℭ Plato in thymeo. Plato

Propter hoc nobis datus eſt ſermo: vt p̄ſto forēt mutuę volūtatis indicia. ℭ Ariſto. lib. I. ethicorum. Ariſto.

Sermones inquirendi ſunt ſm materias de qb⁹ ſunt. ℭ Ariſtoteles li. ij. ethicoruȝ.

In obſcuris: aptis teſtimonijs oꝫ vti. ℭ Ari. li. iiij. ethi.

Qualis vnuſqſqꝫ ē: talia dicit: ꝛ talia operaꝛ: ꝛ taliter viuit. ℭ Ariſtoteles lib. x. ethicorum.

In actionibus humanis minus crediꝛ ſermonibus. quā operibus. ℭ Ibidem.

Quando ſermones diſſonāt in operibus ſenſibiliṫ tunc.

contemnuntur. ¶ Ariſto. ibidem.
Sermones cōſonantes operibus ſunt acceptandi: diſſonātes vero deſpiciendi ſunt. ¶ Ariſto. li. i. politicoꝝ.
Nullū aliorū aīaliū ſmonē hʒ niſi hō. ¶ Ariſto. ibidē.
Hoī nā ſmonē dedit. ¶ Ariſto. de regimine pͥncipū.
Exēplis vtimur in docendo: vt facilꝰ intelligaẗ qđ dr̄.
¶ Ariſto. epiſtola ad Alexandrum.
Sic viue: vel loquere cum deo: tanq̄ȝ homines audiant.
¶ Ariſto. lib. i. perybermenias.
Ea que ſunt in voce ſunt earuȝ que ſunt in anima paſſionum note. Ideſt voces ſunt ſigna cōceptuum anime.
¶ Ariſto. li. i. perybermenias.
Propter noſtrū affirmare: vel negare nihil ſequiẗ in re.
¶ Ariſtoteles lib. i. priorum.
Exēpla ponimꝰ: nō ꝙ ita ſint: ſed vt ſentiāt adiſcentes.
¶ Ariſto. lib. ij. topicorum.
Loquendum eſt vt plures: ſapiendū eſt vt pauciores.
¶ Ariſtote. li. v. topicorum.
Conturbat audientem: quod frequenter dicitur.
L. dio. ¶ Laer. Dioge. de vita ꝛ mor. Philoſophorum.
Noli cito loqui. Eſt enim inſanie iudiciū dicebat bias.
Macr. ¶ Macrobius ſaturnalium lib. i.
Oportet enim verſari in cōuiuio ſermones vt caſtitate integros: ita appetibiles venuſtate. ¶ Ibidem.
Nam ſupfluū video inter ſapientes nota proferre. Sic etiam loquendū eſt cuȝ hominibus: tanq̄ȝ dij audiāt: ꝛ ſic loquendū cum dijs: tanq̄ȝ homines audiant. Cu ius ſecunda pars ſentitne qđ a dijs petamus quod velle nos indecorū ſit hominibus confiteri.
¶ Macrobius ſaturnalium lib. ij.
Comes facūdꝰ in via ꝓ vehiculo ē. ¶ Ma. ſatur. li. v.
Amenitas inter texta faſtidio narrationum medetur.
¶ Idem ſaturnalium lib. vij.
Hec vna de pſōis v̄tutibus: q̄ quā orator nō alr̄ niſi orādo ꝓbeẗ: phs nō minus tacēdo pro tempore: q̄ȝ loquēdo philoſophatur. ¶ Cicero in paradoxis. Cicero
Nihil eſt tam incredibile: quin dicēdo fiat probabile.
¶ Cicero rethoricorum nouorū lib. ij.
Difficillimū eſt inuentū expedire: ꝛ expedite ꝓnūciaẗ.
L. apu. ¶ Lucius apuleius de dogmate Platonis.
Omniū terrenoꝝ nihil hoīe preſtabilius prudētia dedit: cui qđem lingue: ꝛ dentiū vallū: ꝛ ipſius oculi venuſtas acceſſit: qđ quidē alijs animantibus: ad explēdam victus neceſſitatem inferendaſq̄ȝ ventri copias cōparatum eſt: ſed homini promptuarium potius recte rōnis: ꝛ ſuauiſſime orōnis datum eſt: vt que prudentia corde conceptiſ ea ſenſu p̄mat oratio.
A. geliꝰ ¶ Aulus gelius noctiū atticarū lib. i. c. xv.
Qui ſunt leues: ꝛ ſubtiles: ꝛ importūi locutores: quiq̄ȝ nullo rerū pōdere innixi verbis humidis ꝛ lapſantibus defluunt: eoꝝ orōnē hū exiſtimatū eſt in ore naſci nō in pectore. linguā aūt debere aiunt nō eſſe liberā: nec vagam: ſed vinculis de pectore imo: ac de corde apertis moueri: ꝛ quaſi gubernari. ¶ Ibidem.
Heſiodus poetarū prudentiſſimus linguā nō vulgādā: ſed recōdendā eſſe dicit perinde vt theſauruȝ eiuſq̄ȝ eſſe in ꝓmendo gratiaȝ plurimā: ſi modeſta: ꝛ parca ꝛ modulata ſit. ¶ Aulus gelius ibidem.
Optimus eſt hoī lingue theſaurus: ꝛ ingēs grā q̄ pcis mēſurat ſingula v̄bis. ¶ Aulus gelius lib. xi. c. ij.
recitās v̄ba: M. Catonis ꝯ quēdā albinum.
Phocy. Breuiloquētiā q̄ſq̄ȝ in dicēdo colat. ¶ Phocylides.
ὅπλον τοι λόγος ἀνδρὶ σιδήρου ἐστι τομώτερον·
ὅπλον ἑκάστῳ νεῖμε θεός· φύσιν ἠέρα φοιτᾶν.
ὄρνισι, μὲν πολλήν ταχυτῆτα καὶ ἀλκὴν τε λέουσι.
ταύροις δ' αὐτοφύτοις κεραοῖσι. κέντρα μελίσσαις
ἔμφυτον ἀλκαρ ἔδωκε. λόγος δ' ἔρυμ' ἀνθρώποισι. i.
Scutum ſane ſermo homini potentius eſt ferro.
Scutum vnicuiq̄ȝ tribuit deus. Naturaliter volantē
Auibus qdē multā celeritatē: fortitudinēq̄ȝ leonibꝰ.
Tauris autem innata cornua: aculeos apibus.
Innatum auxilium dedit. ſermo autem defenſaculuȝ hominibus. ¶ Bias. Bias
ἄκουε πολλά. λάλει δ' ὀλίγα. i.
Audi multa: ſed loquere pauca. ¶ Pittacus. Pitta.
γλῶττα μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. i.
Lingua ne precurrat mentem. ¶ Idem.
μὴ σπεῦδε λαλεῖν. i. Noli feſtinare loquēdo. ¶ Heſio. Heſio.
γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης. i.
Optimus eſt homini lingue theſaurus: ꝛ ingens.
Gratia: q̄ pcis mēſurat ſingula v̄bis. ¶ Menāder. Menā.
πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω. i.
Aduerſus bene dicentes nihil ꝯdicere hēo. ¶ Idē.
ἰσχυρότερον δ' ἐστὶν οὐδὲν ἔστι τοῦ λόγου.
Potentius autem nihil eſt ſermone: ¶ Idem.
λόγος γάρ ἐστι λύπης φάρμακον μόνος. i.
Sermo enim eſt triſticie remedium ſolus. ¶ Idem.
λόγῳ μ' ἔπεισας φαρμάκῳ σοφωτάτῳ. i.
Sermone me pſuaſiſti remedio ſapiētiſſimo. ¶ Idē.
λόγοις ἀμείβου τοὺς λόγοις πείθοντάς σε.
Sermonibꝰ rn̄de ſmonibꝰ illi q pſuadet tibi. ¶ Idē.
λύπην γὰρ εὔνους οἶδεν ἰᾶσθαι λόγος. i.
Triſticiam enim beniuolus ſcit medicari ſermo.
λόγῳ διοικεῖται βροτῶν βίος μόνῳ. i.
Sermone adminiſtraẗ mortaliū vita ſolo. ¶ Idē.
μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.
Maximum eſt ire remediū ſermo. ¶ Idem.
ὁ λόγος ἰατρός ἐστι τοῦ κατὰ ψυχὴν πάθους. i.
Sermo medicus eſt: que eſt in aīo paſſionis. ¶ Idē.
ῥῆμα παρὰ καιρὸν ῥιφθὲν ἀνατρέπει βίον.
Verbū ꝯ oportunitatē dictū ſubuertit vitā. ¶ Ideȝ.
εἰ ψᾶς λόγον τις οὐκ ἀναιρεῖται πάλιν. i.
Quū emiſerit ſmonē aliqs: nō reſumet rurſus. ¶ Idē.
ψυχῆς νοσούσης ἐστὶ φάρμακον λόγοι.
Animi egrotantis eſt medicina ſermo. ¶ Idem.
δυσμοιρος ἴσθι μᾶλλον ἢ κακήγορος. i.
Infelix ſis potius q̄ȝ maledicus. ¶ Idem.
ἀνδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται.
Viri caracter ex ſermone cognoſcitur. ¶ Ideȝ.
¶ Apolinarius. Apoll.
ἂν μὲν ἀπόντα λέγῃς με κακῶς οὐδέν μ' ἀδικεῖς με.
ἂν δὲ παρόντα καλῶς ἴσθι κακῶς με λέγων. i.
Si tū me abſēte dixeris male: nulla afficis iniuria me.
Si de preſente bene. ſcias te male de me dicere.
¶ Theodoridees. Theo.
θνητοῖς ἐν γλώσσῃ δολίᾳ νόσος ἀχάλινος
ἀφροσύνη. τίκτει πολλάκι δυστυχίαν. i.
Mortalibus in lingua doloſa morbus effrenis.
Stulticia parit ſepe infelicitatē. ¶ Terē. come. vi. Teren.
Nihil eſt dictu facilius. ¶ Uirgi. eneidos lib. viij. Uirgi.
Varioſq̄ȝ viaȝ ſermone leuabant. ¶ Idem li. xiiij.
Variſq̄ȝ trahunt ſermonibus horas.
¶ Ouidius metamor. lib. xiij. in principio. Ouid.
Tutius eſt igitur fictis contendere verbis
Quā pugnaẗ manu. ¶ Ouid. epl'a Medee ad Iaſo.
Quis vellet tanti nuncius eſſe mali?
¶ Ouidius amorum lib. ij. Elegia. ij.
Vidi ego compedibus liuentia crura gerentem.
Unde vir inceſtum ſcire coactus erat.
Pena minor merito nocuit mala lingua duobus.
Uir doluit: fame damna puella tulit.
Crede mihi: nulli ſunt crimina grata marito:
Nec quemq̄ȝ: quamuis audiat illa iuuant.
¶ Ouidius de ponto lib. ij. elegia. ij.
Lingua ſile: non eſt vltra narrabile quicq̄ȝ.
¶ Ouidius faſtorum lib. ij.
Et feruet multo linguaq̄ȝ corq̄ȝ mero.

Prop. ¶ Propertius lib. ij. elegia. i.
Nauita de ventis: de thauris narrat arator.
Enumerat miles vulnera: paſtor oues:
¶ Propertius lib. ij. elegia. xxxi.
Sed tu non debes inimicę credere linguę:
Semper formoſis fabula pęna fuit.
Tibul. ¶ Tibullus lib. i. elegia. ij.
Et mea nunc pęnas impia lingua tulit.
Hora. ¶ Horatius in arte poetica.
Decipimur ſpecie recti. Breuis eſſe laboro.
Obſcurus fio. ſectantem leuia nerui.
Deficiunt. animiq;: profeſſus grandia turget.
Serpit humi tutus nimium: timidusq; procellę.
¶ Horatius in arte poetica.
Vt ſiluę folijs pronos mutantur in annos.
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ętas.
Et iuuenum ritu florent modo nata: vigentq;.
¶ Horatius ibidem.
Triſtia męſtum.
Vultum verba decent: iratum plena minarum.
Ludentem laſciua: ſeuerum ſeria dictu.
Format enim natura prius: nos intus ad omnem.
Fortunarum habitum: iuuat aut impellit ad iram.
Aut ad humum męrore graui deducit: et angit.
Poſt effert animi motus interprete lingua.
¶ Horatius ibidem.
Neſcit vox miſſa reuerti.
¶ Idem ſermonū libro primo: ſatyra prima.
Ridentem dicere verum.
Quis vetat? ¶ Idē epiſtolarū lib. i. epiſtola. ij.
Plenius ęquo
Laudat venales qui vult extrudere merces.
Dantes ¶ Dantes purgatorij canti. capi. iiij.
Et perho quando ſode coſa o vede.
Che tenga forte a ſe lanima volta
Vaſſenel tempo e lhom non ſenauede.
¶ Dantes paradiſi cantica. c. i.
Tranſhumanar ſignificar per verba
Non ſi poria perho lexemplo baſti
A cui experienza gratia ſerba.
Fran. Pe. ¶ Fran: Petrarcha triumpho mortis ca. ij.
Se dire hal altro ſtudia deſſer breue.
Et col tempo diſpenſa le parole.
¶ De hac materia hēs multa infra in taciturnitas.

Litigiū grę. ἐρις. ιδος. ἡ. et ἐρίζω litigo. Eſt āt litigiū ꝓprie ꝯdictio in ꝟbis: nō ex defectu amoris ad viuentes: ſed ex hoc ꝙ qs nō veret̄ cōtriſtare pſonā ex. b. Tho. ſa ſę. q. cxvi. ar. x. Litigiū a litigo venit: Illud āt a lis ꝯducit̄. Lis vo (vt qdā volūt.) a limes dr̄: ꝙ prime inter homines lites de limitib⁹ fuerint. a litigo qđ eſt diſceptor: cōtēdo: venit litigioſuz: hoc ē id de quo lis eſt. Litigioſus q frequēter in litib⁹ ꝟſat̄.

Litteratura grę. γραμματικη. ας. ἡ. et γραμμα. τος. το. lra dr̄. Eſt aūt lra minima ps vocis cōpoſitę: ſignificatq; elemētū vt a. vel. b. Si ſingulr̄ declinat̄. Si vo plr̄ epl̄as ſignificat. Poetę tū ſingularē ꝓ plr̄ nō nunq̄ vtunt̄ neceſſitate carminis: pſertim exametri: vel pentametri: in qbus litteras: vel litteris: locari non poſſunt. Ouidius: Quā legis a rapta Briſeide littera venit. Hinc litteratus: qui litterarum ſtudijs eruditus eſt: cuius cōtrariū eſt illitteratus. hinc etiam litterula diminutiuū: hinc oblittero: qđ eſt obſcure facio: et ex hoīum memoria tollo: quaſi e litterarum monumentis deleo: ab hoc fit oblitteratio.
Litura non a littera: ſed a lino: hʒ enim primam breuē.
Ouidi. Quaſcūq; aſpicies lachrymę fecer̄ lituras.
Littera autem: quaſi legittera: ꝙ legentibus iter pbeat vel (vt alij:) a lino quoniaʒ ſcribendo illinitur: hoc eſt leuiter inducitur attramentum.

Locatio grę. ἐκδοσις. εως. ἡ. et ἐκδιδωμι loco dicitur. Eſt aūt locatio perſonę: vel rei ad vſum facta cōceſſio mercede in pecunia numeranda conuenta.
Locator dr̄ ille qui rei ſuę vſuʒ alteri ꝓ precio ꝯcedit: vt loco tibi domū meā: ego ſuʒ locator: tu vo cōductor.
Locare eſt vſuʒ alicui⁹ rei ꝓcio cōcedere: a quo locatio dr̄. Cicero. Vxoris fund⁹ erat colono locatus. Aliqñ locare eſt marito dare. Plaut⁹. filiā ei⁹ pupillā locauit. Vñ illocabilis: q tradi viro nō pōt. Plaut⁹. virginē hēo grādē: dote caſſaʒ: atq; illocabilē. Aliqñ ſignificat ponere: quaſi in loco cōſtituere. Virgi. Hic alta theatri fundamēta locāt alij. Aliqñ idē ē ꝙ reponere: vnde locatū repoſitū dicim⁹. A loco fit locatari⁹: qui domū: aut fundū aliud ve ſile in locatione conducit.

Locus grę. τοπος. ου. ο. dr̄. Eſtq; terminus corporis cōtinētis immobilis primū. ſʒ Ariſto. lib. iiij. phyſico. Locus eſt ideʒ per eſſentiā: quod ſuperficies corporis locantis ſm. b. Tho. ij. ſen. di. xij. q. v. ar. i.

Locutio grece λαλια. ας. ἡ. et λαλεω loquor dicitur. Eſt autem locutio vocis per linguam explanatio: ſm Ariſtotelem lib. iiij. de animalibus.

Longanimitas grę. μακροθυμια. ας. ἡ. et μακροθυμος. ου. ο. longanimus dr̄. Eſt auteʒ longanimitas virtus qua habetur anim⁹ tendēdi in aliqd diſtans. in longinquū ſm. b. Tho. prima ſcđę. q. lxx. arti. iij.
Longanimitas magis reſpicit ſpem: q̄ʒ timorem vel audaciam: vel triſticiam: ſicut etiam magnanimitas. ex b. Tho. ſecunda ſecundę. q. cxxxvi. ar. v.

Luctus grece κλαυθμος. ου. ο. et οδυρομαι lugeo dicitur. Eſt autem luctus dolor qui exterius pditur vultu ipſo: atq; aſpectum lugeo. Sępe ipſe habitus vultus: atq; veſtis luctus dicitur.
Lut⁹ ē plāctus ꝓ mortuis ſm. b. Tho. ſup ps. 34. co. x.
Luct⁹ ē ęgritudo ex ei⁹ q charus fuerat interitu acerbo ſʒ Cice. li. tuſ. qōnū. De hac mā vide. ī. lachryma.

Lucubratio grę. ἀγρυπνια. ας. ἡ. et ἀγρυπνος. ου. ο. nihil dr̄. Eſt aūt lucubratio idē qđ vigiliat: a lucubro venit: qđ eſt vigilo. Opus ēt ipſum quod fit lucubrando lucubratio dicitur. Quia hęc ad lucernā fieri ſolent. Huius diminutiuum eſt lucubratiuncula.

LVCRVM grece κερδος. εος. το. et κερδαινω lucror dicit̄. A quo vbo venit crēdo donio: qui eſt qcunq; artes illiberales exercet quęſt⁹ gratia: qui grę. κερδοφορος. ο. Hoc eſt aſtutus: et quaſi κερδωμα dr̄. Cercopa greci vocant: quē nr̄i lucrionē vocāt: i. lucrari vndiq; cupientem. ¶ Caſſio. eplārū lib. ix. epiſtola. iij. Caſſio.
Aurum ſiquideʒ per bella quęrere nefas eſt: per maria periculum: per familiaritates opprobrium. in ſua vero natura honeſta ſunt lucra: per quę nemo lędit̄. Bene quęritur: qđ de nullis dominis abrogatur.
¶ Caſſiodorus epiſtola. xiiij.
Cōmodū dʒ eē cū mōnā ſi mēſurā qualitas excefferit: vtʒ ſui nois nō habebit. ¶ Idē li. xi. epiſtola. viij.
Illud tn̄ vere poſſumus lucrum dicere: quod cōſtat deū nō punire. ¶ Plautus in Aſinaria. Plau.
Neceſſe eſt facere ſumptū: qui quęrit lucrū. ¶ Heſio. Heſio.
μη κακα κερδαινειν κακα κερδεα ισα ατηισι.
Noli male lucrari: mala lucra ęqlia dānis. ¶ Men. Menā.
βιον πορίζου πανταχοθεν πλην ἐκ κακων. i.
Victum acquire vndiq; pręterq̄ ex malis. ¶ Idē.
βελτιστε μη το κερδος ἐν πασι σκοπει. i.
Optime noli lucrum in omnibus ꝯſiderare. ¶ Idē.
κερδος πονηρον φευγεται κερδος κακον. i.
Morum malum fuge: et lucrum malum. ¶ Idem.
κερδος πονηρον μη λαβειν βουλου. i.
Lucrum malum ne capere velis. ¶ Idem.
κερδος πονηρον ζημιαν ἀει φερει. i.
Lucrum malum: damnum ſemper fert.

Τα μίκρα κέρδη μείζονας βλάβας φέρει.
Paruum lucrum maiora damna fert.
Το κέρδος ηδυ κέρδος αν δίκαιον η.
Lucrum puta lucrum: ſi iuſtum ſit.
Τα δ' αισχρα κέρδη συμφορας εξάζεται.
Turpia autem lucra calamitates pariunt.
¶ Sophocles in aiace.

Sophocles

Μη χαιρε Ατρείδη κέρδεσι μη καλοις.
Ne gaudeas Atride lucris non honeſtis.
¶ Iuuenalis. Satyra. xiiij.
Lucri bonus eſt odor ex re.
Qualibet.

Lumen grece φως. ωτος. π. et φωστηρ. ηρος. ο. luminare dicitur. Eſt autem lumen qualitas inherens diaphano: ſcḋm ꝙ diaphanum eſt actu tranſparens: ſm Ariſtotelem lib. ij. de anima.
Lumen eſt color perſpicui: ſm accidens per aliud ſcilicet a corpore lucido: ſm Ariſto. lib. de ſenſu et ſenſato.
Luminare dicitur eſſe corpus lucens et radios emittens: vt ſol: luna: et omnes ſtelle. Non aũt corpus diaphanum: nec opacum: ex. b. Tho. ij. ſen. di. xv. q. i. arti. i.
Lux pariter φως. ωτος. π. dr̃. Eſt ãt lux ñ corpꝰ: nec eſt euidẽtia coloris. ſm Tho. i. pte. q. lxvij. ar. ij.
Lux differt a lumine radio et ſplendore: ſm eundem. ij. ſen. di. xiij. q. iij.

Luxuria peccatum.
- Mortale eſt quãdocunꝗ eſt cum deliberatione.
- Veniale quando non adeſt conſenſus rationis.
- Generale qꝛ hꝫ ſpẽs q̃ ſt.
  - Fornicatio.
  - Stuprum.
  - Adulterium.
  - Raptus.
  - Inceſtus.
  - Sacrilegiũ.
  - Vitium contra nãm eſt a quo impoſſibilis ẽ gñatio prolis: et ſit. iiij. modis.
    - Si procuratur pollutio venerea delectationis cã abſꝗ cõcubitu et dicitur. Molities.
    - Si fiat cum illicito concubitu ad rem non eiuſdem ſpeciei: et dicitur. Beſtialitas.
    - Si fiat per concubitum ad indebitum ſexum et dicitur. Sodomia.
    - Si non ſeruetur naturalis modus ꝯcubendi: aut quantũ ad inſtrumentũ inconueniens: aut quantum ad alios beſtiales et monſtruoſos ꝯcũbendi modos et eſt. Innominatũ.
    - ſa ſe. q. cliiij. ar. i. v.
  - Impudicitia que pertinet ad actus circunſtantes actum venereũ: ſicut ſunt oſcula: tactus: et alia huiuſmodi.
- Capitale: qꝛ ſꝫ. b. Gre. 3i. mo. ide oritur. viij. vitia: q̃ ex luxuria.
  - Rõnis actꝰ q̃ttuor deordinãt. ſ.
    - Simplex intelligẽtia apprehendẽs aliquẽ finẽ: vel bonũ: que maxime per luxuriam deordinatur: et hec dicitur. Cecitas mẽtis.
    - Conſilium: quod eſt inquiſitio eorum: que ſunt ad finem. Cuius deordinatio dicitur. Precipitatio.
    - Iudicium de agendis quod eſt quedam determinatio iuſti eorum que ſunt ad finem: et hec deordinatio dicitur. Inconſideratio.
    - Preceptum de agendis: quod eſt quedam velox executio eorum: que ꝓconſiliamus: vel preiudicamus: et dicitur. Inconſtantia.
  - Volũtas actꝰ q̃tũ ad.
    - Appetitũ finis: Cuius ꝺ ordinationẽ ſequitur.
      - Amor ſui inordinatus: quantum aliquis inordinate appetit delectabilia carnis.
      - Odiũ dei: q̃m lꝫ in ſe ꝯſideratuꝫ nemo valeat odiſſe: põt tamen: inquãtũ ꝓhibet: et punit delectabilia carnis.
    - Appetitũ eorũ q̃ ſunt ad finẽ ſequit.
      - Affectus preſentis ſeculi: inquantum. ſcilicet aliquis vult frui voluptate.
      - Horror futuri ſeculi: et hoc ſequitur ex priori.

LVXVRIA gre. ασωτία. ας. η. et ασωτος. Luxurioſe: et ασωτος. ου. ο. Luxurioſus dicit. Eſt autem luxuria ſolutio in voluptates: ſꝫ Iſidorum libro ethimologiarum.
Luxuria eſt concupiſcentia experiende voluptatis: vel concubitus deſiderium: ſupra modum: vel contra rationem efferens: ſm Hugonem libro de ſacramentis.
Luxuria eſt appetitus inordinatus venereorũ: ſm. bea. Tho. ſa ſe. q. cliij. et in queſtionibus de malo. q. xv.
Luxuria principalr̃ ẽ circa voluptates venereas. Scḋo ãt dic̃ exceſſuꝫ i alijs ex. b. tho. ſa ſe. q. cliij. ar. ii.
Luxuria: ſiue luxuries: ſiue luxus: eſt immoderata appetitio cuiuſcunꝗ rei grat e: rationi non obtemperans. Capiturꝗ pro immoderata profuſione: Cicero. intelligimus ꝙ ſit turpe deſluere luxuria: delicare: ac molliter viuere. Sumitur etiam pro nimia rei abundantia. vñ luxuriare quoquo modo ꝓfundere. Modo nimium abundare ſignificat. Virgi. Luxuriẽ ſegetũ tenera depaſcit in herba. Reperit̃ ẽt luxurior aris: et luxor aris in eadẽ ſignificatione. Dñr autem hec a luxor quod ſignificat ſoluor: a quo etiã luxa: et luxat a mẽbra dicunt̃ ſoluta: et ſuis locis mota. Item luxari quorũ membra ſuis locis mota ſunt. Plyniꝰ Altee radix decocta luxatis prodeſt. ¶ Exodi cap. xxij.

Exodi

Maleficos nõ patieris viuere. Qui coierit cum iumẽto morte moriatur. ¶ Augu. ſuper illud leuitici cap. xx. et habetur. xv. q. i. Mulier.

Leuiti.

Mulier que acceſſerit ad omne pecus: et vult aſcendi ab eo interficietis mulierẽ: et pecus morte moriatur. Rei enim ſunt. Queritur quõ ſit reũ pecus: quum ſit irrationabile: nec vllo modo capax legis eſt. item pecora inde credendũ eſt iuſte interfici quia tali flagitio contaminata indignam refricant facti memoriam.
¶ Augu. de xp̃iana fide et hr̃. xxxij. q. v. c. nec ſolo.

Augu.

Nec ſolo affectu: et tactu: ſed aſpectu quoꝗ appetit̃: et appetit concupiſcentia feminarũ. Nec dicatis vos animos habere pudicos: ſi habeatis oculos impudicos: quia impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius: et quũ ſe ſibi inuicem etiam tacente lingua conſpectu mutuo corda nunciant impudica: et ſcḋm concupiſcentiam carnis ardore alterutro delectantur: ẽt intactis ab immunda violatione corporibus fugit caſtitas ipſa de moribus.
¶ Augu. lib. xij. de ciuitate dei.
Luxuria non eſt vitium corporũ pulchrorũ: vel ſauium.

ſed animę peruerſę amātis corporeas voluptates ne-
glecta temperantia:qua aptamur ſpiritualibus.
¶ Augu. lib. xv. de ciuitate dei.
Sicut iniquū eſt auiditate poſſidendi tranſgredi limitē agrorū. ita iniquū eſt libidine concubendi ſubuertere limitē morū. ¶ Augu. li. de doctrina chriſtiana.
Luxuria eſt inimica deo:inimica virtutibus: pdit oēm ſubſtantiam:⁊ ad pręſens voluptatez deliniens futuram non ſinit cogitare paupertatem.
¶ Auguſtinus lib. confeſſionum.
Et volūtate peruerſa facta eſt libido: ⁊ dū ſeruit̄ libidini facta eſt cōſuetudo. dum conſuetudini non reſiſtitur: facta ē neceſſitas. ¶ Idē de ſingularitate clericoꝝ.
Quanti ⁊ quales epi ⁊ clerici poſt ꝓfeſſionū ⁊ victoriarū calcata certamina:poſt magnalia:⁊ ſigna mirabilia vſq; quaq; mōſtrata:noſcunt̄ cū hijs omnib⁹ naufragaſſe:quū volūt in naui fragili nauigare. Quātos leones domuit vna infirmitas delicata. ideſt luxuria. quę quū ſit vilis ⁊ miſera de magnis efficit pręda.
Hiero. ¶ Hieronymus ad matrem ⁊ ad filiam.
Qui luxuriatur:viuens mortuus eſt ferreas mētes libido domat:quę maiorē in virginibus patitur famem: dum dulcius omne quod neſciunt:putant.
¶ Hieronymus in epiſtola. xliij.
Ventrem diſtentum cibo voluptas ſequitur genitaliuz.
Ambr. ¶ Ambroſius lib. de Abel ⁊ Chaim.
Seuus criminum ſtimulus libido eſt:quę nunq̄ manere quietū patitur affectū. Nocte feruet:die anhelat.
Grego. ¶ Grego. lib. xxij. moralium.
Quęlibet alia fiant bona opa:ſi luxurię ſcelus nō abluit̄ imęſitate huius criminis obruunt̄. ¶ Grego. ibidē.
Malū luxurię aut cogitatione perpetrat̄:aut ope. Callidus enim aduerſarius noſter. quuz ab effectu opis expellitur:ſecreta cogitatione polluere nititur.
Io. chri. ¶ Joānes Chryſo. ſuper matthęum.
Vitium libidinis facile ex vacantia ⁊ ocio naſcit̄. Naz diffinitio amoris hęc eſt animę vacantis paſſio. Itez dicit Poeta. Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus. Contemptęq; iacent ⁊ ſine luce faces.
Iſido. ¶ Iſido. de ſum. bono. li. ij. cap. xxxix.
Principalr̄ his duob⁹ vitijs diabolus humano gn̄i dominatur. i. ſuperbia mētis:⁊ luxuria carnis: vn̄ Job de diabolo dic̄:ſub vmbra dormit in ſecreto thalami: ⁊ locis humentibus: per thalamū inanis ſuperbia:⁊ per loca humentia carnis luxuria demonſtratur.
Ber. ¶ Bernardus ſuper cantica.
Luxurię currus quadriga voluit̄. Vitioꝝ ingluuię videlicet ventris:libidine coitus:mollitie veſtium:ocijq; ſoporiſq; reſolutiōe. Trahit̄ equis ęque duobus: proſperitate vitę:⁊ rerum abūdantia:⁊ qui hiſ pręſidēt: duo:ignauię torpor:⁊ infida ſecuritas.
Boe. ¶ Boetius de ſcholaſtica diſciplina.
Meretrix nonaria eſt inferni ianua:via iniquitatis. Scorpionis percuſſio:Viſcarium ſcelerum:Puteus
Seneca interitus. ¶ Seneca Tragedia. iiij.
Vincit ſanctos dira libido. ¶ Idez tragedia. viij.
Totum per orbem maximum eſt exortum. Malum luxuria peſtis blanda.
Ariſto. ¶ Ariſto. lib. iij. de animalibus.
Omne animal multę pinguedinis eſt pauci ſeminis.
¶ Ariſtote. lib. v. de animalibus.
Leporis fęmina equitat marem in coitu. ¶ Ibidē.
Vir appetit coitum in hyeme:mulier in ęſtate.
Ariſtoteles ibidem.
Mutatio vocis eſt ſignum motus ad coitum.
¶ Idem lib. vi. de animalibus.
Gallinę multum ouantes cito moriuntur.
¶ Ariſtoteles ibidem.
In omnibus animalib⁹ eſt appetitus ⁊ dilectio coitus.

¶ Idem ibidem.
Omne quadrupes magiſ deſiderat in vere coitum:q̄ in alio tempore ¶ Idem lib. xv. de animalibus.
Sperma eſt ſuperfluum nutrimenti.
¶ Ariſtote. lib. vij. de animalibus.
Accidit hominibus:⁊ quadrupedibus coituz deſiderantibus ad tactum ⁊ viſum ſubito ſpermatizare.
¶ Ariſtote. lib. animalium. xviij.
Viri multorū pilorūz ad coxas:⁊ a parte inferiori ſunt multi coitus. ¶ Ariſto. ibidem.
Mulier ⁊ equa ſuper omnes fęminas diligunt coitum.
¶ Ariſto. lib. xviij. de animalibus.
Puberes plus delectantur in coitu quam cęterę alię ętates:⁊ quanto plus aſſueſcunt:tanto plus appetunt.
Cōmē. ¶ Cōmētator ſup li. de cā lōgitudī ⁊ breuitatiſ vitę.
Qui multum coeunt:parum viuunt. vnde caſtrati plus viuunt:q̄ non caſtrati. ¶ Ibidem.
Propter paucitatē coitus:plus viuit mulus:q̄ equus:⁊
L. dio. maſculi:q̄ fęminę. ¶ L. Diog. de vita ⁊ mo. phil.
Demoſtenes ſtomachuz Laidis nobiliſſimę meretricis locando ſuppalpitans:⁊ quęrit ab ea hoc quantuz:illa dicēte mille denarijs:reſpōdit:ego pęnitet̄ tāti nō emo.
Cicero ¶ Cicero libro officiorum.
Atq; ēt ſi ꝯſiderare volumus:q̄ ſit in nā hominis excellentia:⁊ dignitas:intelligem⁹ q̄ ſit turpe defluere in luxuria:⁊ delicate:ac molliter viuere:q̄q; honeſtū parce:cōtinenter:ſeuere ac ſobrie. ¶ Cice. lib. offi.
Luxuria vero quum omni ętati ſit turpis:tum maxime ſenibus fędiſſima eſt. ¶ Cice. rhet. nouoꝝ lib. iij.
Maius eſt maleficium ſtuprare ingenuam: quam ſacruz legere:quum alterum propter egeſtatem:alteruz propter intemperatam. ſuperbiam fiat.
¶ Cicero in lib. de ſenectute.
Libidinoſa intemperanſq; adoleſcētia effectū corp⁹ tradit ſenectuti. ¶ Macrobius ſaturnaliū lib. iij.
Macr. Viros triumphales victores gentium luxuria vincit.
Vale. ¶ Valerius maxi. li. ix. titulo de luxuria.
maxi. Blandū eſt malū luxuria:quā accuſare aliquanto facilius eſt:quam vitare. ¶ Ibidē de Annibale.
At cāpana luxuria p quā vtilis ciuitati noſtrę fuit inuictū. n. armis Annibalez illecebris ſuis complexa vincendum romano militi tribuit. ¶ Claudianus.
Clau. Luxuries prędulce malum:quę dedita ſemper
Corporis arbitrijs hebetat caligine ſenſus.
Ouidi. ¶ Ouidius lib. ij. de remedio amoris.
Nec minus erucas aptum eſt vitare ſalaces.
Et quicquid veneri corpora noſtra parat.
Vtilius ſumas acuentes lumina rutas:
Et quicquid venerei corpora noſtra negat.
¶ Ouidius epiſtola Briſeidis ad Achillem.
Eſt aliquid ſolitis collum tetigiſſe lacertis.
Pręſenteſq; oculos admonuiſſe ſinu.
Prop. Propertius lib. iij. elegia. xij.
Certa quidem tantis cauſa eſt manifeſta ruinis.
Luxurię nimium libera facta via eſt.
Mar. ¶ Martialis lib. ix. ad ponticum.
Pontice q̄ nunq̄ futuis:ſed pellice lęua.
Vteris:⁊ veneri ſeruit amica manus.
Hoc nihil eſſe putas:ſcelus eſt (mihi crede) ſed ingens.
Quantum vix animo concipis ipſe tuo.
Nempe ſemel futuit generaret Horatius vt tres
Mars ſemel:vt geminos Ilia caſta daret.
Omnia perdiderat:ſi maſturbatus vterq;.
Mandaſſet manibus gaudia fęda ſuis.
Ipſam crede tibi naturam dicere rerum
Iſtud:quod digitis Pontice perdis:homo eſt.
Hora. ¶ Horatius ſermonū lib. i. ſatyra. i.
Deſine matronas ſectarier:vnde laboris
Plus haurire mali eſt:q̄ ex re decerpere fructus.

Juue. ¶ Juuenalis Satyra prima.
Sane mercedem ſanguinis: ꝛ ſic
Palleat: vt nudis preſſit qui calcibus anguem:
Au. Lugdunenſem Rhetor dicturus ad aram.
¶ Juuenalis Satyra ſexta.
Quod enim non excitet inguen
Vox blanda ꝛ nequam? digitos habet.

Dantes ¶ Dantes inferni cant. c. v.
I venni in loco dogne luce muttoꝛ
Che mugia come fa mar per tempeſta:
Che da contrario vento e combatuto.
La buffera infernal che mai non reſta
Menar li ſpiriti cum la ſua rapina:
Voltando ꝛ percotendo gli moleſta.
Et quando egiongon inanci alla ruina:
Quiui le ſtrida. col piantoꝛ ꝛ lamentoꝛ
Blaſteman quiui la virtu diuina.
Inteſi chal coſi facto tormento
Eran damnati ipeccatoꝛ carnali:
Che la ragion ſometten al talento.

MAGISTER gręc. διδάσκαλος. ου. dicitur. Et his appellatur qui alicuius rei pręceteris curam gerit ſm Hoſtien. Magiſtri proprie dicuntur artium pręceptores: transfertur tamen hoc nomē ad omnes: quibus pręcipua cura rerū incūbit. Dicunť aūt vel a monendo: vel mōſtrando: vel ꝙ magis ceteris poſſint: vel ꝙ magis ꝙ̃ ceteri diligentiam: ꝛ ſollicitudinem rebus: quibus pręſunt debent. A. magiſter: magiſtro: hoc eſt moderoꝛ: guberno: ꝛ magiſterium: quod nonnulli pro ipſa magiſtri dignitate vſurpant.

Jaco. ¶ Jacobus in epiſtola. c. iij.
Nolite plures magiſtri fieri fratres mei: ſciētes qm̄ maius iudiciū ſumitis.
Augu. ¶ Augu. lib. iiij. de ciuitate dei.
Nō dꝫ curare q docet: quāta eloquētia doceat: ſꝫ quāta euidētia. Propter qđ aliquod negligat vba cultiora. Nec curet ꝙ̃ bene ſonet: ſed qđ quō indicet: ꝙ̄ offerēdo intendit. ¶ Aug. lib. iiij. de doctrina chriſtiana.
Doctoꝛ in ſuo ſermone mallet rebus placere ꝙ̃ verbis. Nec exiſtimat dici melius: niſi quod videť verius: Nec doctoꝛ vbis ſeruiat: ſed verba doctori.
¶ Idē lib. iiij. de doctrina chriſtiana.
Bonus doctoꝛ vulgi more loquať: vt ambiguitas obſcuritaſq; viteť. Nō ſic dicat: vt a doctis: ſed ab indoctis dici ſolet. Quid. n. ꝓdeſt locutionis integritas: quā nō ſequiť intellectꝰ audientis.
Hiero. ¶ Hiero. ſup illud Matthęi. xxiij. Magr̄ ſcimus quia verax es.
Magiſtrū vocāt: vt q̄ſi laudatꝰ myſteriū cordis ſui ſimpliciter apiat: eoſq; velit hr̄e diſcipulos.
¶ Hiero. ſup ep̄la ad Titū ſup illud. Nō iracūdū ꝛc.
Nihil eſt fędius ꝓceptore furioſo: q eū debeat eē māſuetus ꝛ hūilis ad oēs ex diuerſo: toruo vultu: tremētibꝰ labijs: rugata frōte: effrenatis ꝯuicijs facie inter pallorē ꝛ ruborē variata clamore ꝑſtrepitat: ꝛ errātes nō tā a bono retrahit: ꝙ̃ ad malū ſua ſęuitia ꝓcipitat.
¶ Hieronymus epiſtola. xxxvj.
Habet neſcio qđ latētis Energię viua vox: ꝛ in aures diſcipuli de doctoris ore transfuſa fortius ſonat.
¶ Hieronymus epiſtola. lxxxix.
Magiſter ꝓbę ętatis ꝛ vitę eruditioniſq; eligendus eſt. Nec puto erubeſcit doctꝰ vir illud facere in ꝓpinqua vel nobili vgine qđ fecit Ariſtoteles in Philippi filio vt ipſa librorū varietate: initia mōſtraret lr̄aꝝ. Non ſunt cōtēnēda q̄ſi parua: ſine qbus conſtare magna non poſſunt. ¶ Hieronymus ibidem.
Gręcoꝝ narrat hiſtoria Alexādrū potētiſſimū regē moribus ꝛ inceſſu Leonidis Pedagogi ſui non potuiſſe carere vitijs: qbus adhuc paruulus fuerat infectus.
¶ Hieronymus epiſtola. lxxxix.
Procliuis. n. eſt maloꝝ ęmulatio: ꝛ quoꝝ vtutes aſſequi neſcis vitia imitaris. ¶ Gregori. in paſtorali. c. j. Grego.
Sūt plerīq; q metiri ſe neſciunt: q̄ nō didicerint docere cōcupiſcūt: qui pōdus magiſterij tanto leuius exiſtimant: quāto vim magnitudinis illius ignorant.
¶ Jo. Chry. ſup illud. xxiij. Matthęi. Magiſter qđ eſt magnū mandatum in lege. Io. chri.
Magiſtrū vocat: cuius nō vult eſſe diſcipulus. De mandato magno interrogat: qui nec minimum ſeruat.
¶ Iſidorus in Sinonymis. Iſido.
Dionyſiꝰ magiſtrū ſibi in grāmatica elegit Donatū: in rhętorica Victorinū: in theologia Gregoriū Nazanzenū. Silr̄ ſibi Theophraſtus elegit Ariſtotelē. Ariſt. Platonē: Plato Socratē: Regina auſtri ſapientiſſimū Salomonē. ¶ Boe. li. de ſcholaſtica diſciplina. Boetiꝰ
Doctoꝛ dꝫ eē eruditꝰ. Prius. n. opꝫ vt diſcat: ꝙ̃ doceat: Debet eē māſuetꝰ: ꝑut opportunū ē. Debet eē rigidꝰ: vt lites diſſoluat: oblatrātes remordeat: obloquētes rep̄mat: ꝓteruientes caſtiget. Debet eē diligēs. Nā ſicut in vnoquoq; ope mater ꝯſtantia inueniť: ita vniuerſę doctrinę nouerca eſt negligentia. ¶ Ibidem.
Sit in ſermōe verax: in iudicādo iuſtus: in ꝯſilio ꝓuidus in cōmiſſo fidelis: ꝛ ꝯſtās in vultu: pius: in aſpectu: vtutibꝰ inſignis: bonitate laudabilis. ¶ Boetiꝰ ibidē.
Qui nō nouit ſe ſubijci nūq̄ ſciet magr̄ari. ¶ Boe. ibi.
Miſerū eſt enim eē magiſtrū: qui nunq̄ nouit ſe eſſe diſcipulum. ¶ Boetius lib. de ſcholaſtica diſciplina.
Diſcipulus dꝫ eē beniuolus ammo: attētuſq; ad audiēdū docilis ad intelligendū: beniuolus ad retinēdū.
¶ Boetius ibidem.
Nō eſt dignus ſcientia: q ſcientię inſurget ꝓceptori.
¶ Boetius ibidem.
Oportet ꝙ prius quis diſcat ꝙ̃ doceat.
¶ Bernardus de ꝓcepto ꝛ diſpenſatione. Bern
Melius ē obedire deo: ꝙ̃ hoībꝰ: ꝛ ipſis meliꝰ magiſtris: ꝙ̃ diſcipulis. Porro in magr̄is melius nr̄is ꝙ̃ extraneis: qbus aūt melius ꝯſtat obedire: ipſis ꝓculdubio nō obedire eſt deteſtabilius. ¶ Seneca ep̄la. vij. Seneca
Plus hoīes oculi ꝙ̃ auribꝰ credūt. Longū. n. iter ꝑ ꝓcepta: efficax ꝛ breue ꝑ exēpla. Zenonē. n. Cleantes non expſſiſſet: ſi tātū eū audiſſet. Obſeruauit illum: vt ex forma viueret. ¶ Seneca epiſtola. lxv.
Multū egerūt q ante nos fuerūt. Sꝫ nō ꝑegerūt. Suſcipiendi tn̄ ſūt ꝛ ritu deoꝝ colēdi quā venerationē ꝓceptoribꝰ meis debeo: eādē illis ꝓceptoribꝰ generis hūani a qbꝰ tāti boni initia fluxerūt: Si ꝯſulē videoꝛ aut ꝓtorē: oia qbꝰ honoꝛ hr̄i ſolet faciā: equo deſiliā: caput adaperiā: Semitā cedā. Quo ergo. M. Catonē: ꝛ Leliū ſapientē: ꝛ Socratē cū Platone in aīum meū ſine dignatione ſūma recipiā? Ego illos veneroꝛ ꝛ tātis nobilibus aſſurgo. ¶ Ariſtoteles lib. ix. Ethi. Ariſto.
Magiſtris dijs ꝛ parētibus nō pōt reddi ęquiualens.
¶ Ariſtoteles lib. de morte ꝛ pomo.
Docētes alios mētiri nō debēt. ¶ Juuenalis ſaty. vij. Juue.
Noſce volunt omnes: mercedem ſoluere nemo
Mercedem appellas? quid. n. ſcio? culpa docentis
Scilicet arguitur: ꝙ lęua in parte mamillę.
Nil ſalit arcadico iuueni. ¶ Ibidem.
Hos inter ſumptus ſextertia Quintiliano
Ut multum duo ſufficient: Res nulla minoris.
Conſtabit patri ꝙ̃ filius. ¶ Ibidem.
Penituit multos vanę ſteriliſq; cathedrę.
¶ Juuenalis Satyra. vij.
Dij maiorum vmbris tenuem: ꝛ ſine pondere terram
Spiranteſq; crocos: ꝛ in vrna perpetuum ver:
Qui pręceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco. ¶ Juuenalis Satyra. vij.
Rara tamen merces: quę cognitione tribuni
Non egeat: ſed nos ſęuas imponite leges.

Ut pręceptori verborum regula conſtet:
Et legat hiſtorias: autores nouerit omnes
Tanquam vngues digitoſque ſuos: vt forte rogatus
Dum petit aut thermas: aut phębi balnea: dicat
Nutricem Anchiſę: nomen patriamque nouercę
Archemori: dicat quot Aceſtes vixerit annos:
Quot ſiculus phrygibus vini donauerit vrnas.
¶ De hac mã habes ſupra: vbi diſciplina ⁊ doctrina.

MAGNANIMITAS grece μεγαλοψυχία. ας. ἡ. ⁊ μεγαλόψυχος. ου. ὁ. Magnanimus dicitur. Eſt aũt magnanimitas virtus quę verſatur circa magna ſm Ariſt. li. iiij. Ethi.

Magnanimitas eſt virtus magnorum beneficiorum effectiua: Cuius contrarium eſt puſillanimitas: ſm Ariſtotelem lib. j. rhęto.

Magnanimitas importat extenſionem animi: vel ad magna abſolute: vel ſm proportionem: ex bea. Tho. ſecũda ſecundę. q. cxxix. ar. j.

Magnanimitas eſt virtus tendens ad maxima: ſm rectam rationem: ex bea. Tho. ibidem ar. iij.

Magnanimitas qd differat a fiducia: Uide ſupra in Fiducia. Quid differat a fortitudie: vide. ſ. i Fortitudo. Ambr.

¶ Ambroſius ad Simplicianum.

Sapiens nõ metu frangiť: non poteſtate mutať: non extollitur proſperis: non triſtibus mergitur. Seneca

¶ Seneca in epiſtola. lxxxiij.

Cogitãda ergo ſũt oĩa: ⁊ aĩus aduerſus ea q̃ pñt euenire firmãdus: exilia: tormenta: morbi: bella: naufragia: meditare. ¶ Seneca de q̃ttuor virtutibus.

Si magnanimus fueris: nunq̃ iudicabis tibi ↄtumeliã fieri: De inimico dices nõ nocuit mihi: ſʒ animũ nocẽdi habuit: ⁊ quũ illũ in ꝑtãte tua videris: vindictam putabis vindicare potuiſſe. Scito. n. magnũ ⁊ honeſtũ vindictę eſſe genus ignoſcere. ¶ Seneca ibidẽ.

Magnanimitas aũt ſi vltra modũ ſuũ ſe extollat: faciet virũ minacẽ: inflatũ: turbidũ: inquietũ: ⁊ in q̃ſcunq̃ excellẽtias dictorum atq̃ factorum neglecta honeſtate feſtinũ: q momẽtis oĩbus ſupcilia ſubrigens: vt beſtiarius inquietet: excitat aliũ ferit: alium fugat: ſed talis aut miſerũ appetit finẽ: aut erũnoſaʒ ſui memoriã derelingt. Menſura ḡ magnanimitatis eſt: nec timiduʒ eẽ hominẽ: nec audacẽ. ¶ Sene. de q̃ttuor virtutibꝰ.

Eris magnanimꝰ: ſi picula ñ appetas: vt temerariꝰ: nec formides vt timiduſ. Nam timidũ nõ facit aĩuʒ. niſi reprehenſibilis vitę conſcientia. ¶ Sene. ibidẽ.

Magnitudo ãt animi: ſi a comitate humana ſit remota feritas: q̃dã erit: ⁊ immanitas. ¶ Seneca in eplĩs.

Pauper ſiã: inter plures ero: exul ſiã: me natum putabo quo mittar. Nõ ſuʒ vni angelo natus: patria mea totus mundus eſt. ¶ Seneca epiſtola. xxxvij.

Magnanimi eſt magna contemnere: ⁊ mediocria malle: q̃ nimis. ¶ Seneca epiſtola. xl.

Animũ excellẽtẽ: moderatũ omnia tanq̃ minora tranſeuntẽ: q̃cq̃d timemus: optamus ridẽtẽ cęleſtis potẽtia agitat. Nõ põt res tãta ſine adminiculo numinis ſtare: quẽadmodũ radij ſolis cõtingũt qdẽ terrã: ſed ibi ſunt: vnde mittunť: Sic animus magnus ac ſacer conuerſať quidẽ nobiſcum: ſed hęret origini ſuę.

¶ Seneca epiſtola. lxvj.

Animus intuendus: vt pariter fugiendorum ac petẽdorum: nõ ex opinione: ſed ex nã precia rebus imponẽs: aſperis blandiſq̃ pariter inuictus: neutri ſe fortunę ſubmittens: ſupra oĩa q̃ cõtingũt accidũtq̃ eminens: imperturbatus: intrepidus. quem nulla vis frangit: quem non attollunt fortuita: nec deprimunt: talis animus virtus eſt: hęc eſt eius facies.

¶ Seneca ibidem.

Magnanimis de rebus magnis iudicãdũ eſt: fortunacior eſt qui omnia rerũ diuerſarum onera rigida ſuſtollit ceruice: eo qui ſupra fortunã extat. Non miruʒ eſt in trãquillitate nõ cõcuti. Illud mirare: ibi extolli aliquẽ: vbi oẽs deprimunť: Ibi ſtare: vbi omnes iacent.

¶ Seneca epiſtola. lxxij.

Magnanimus ſtat rectus ſub q̃libet põdere: Nulla illũ res minorẽ facit. Nil illi eorum quę ferenda ſunt diſplicet: q̃cq̃d cadere in hominẽ põt: in ſe cecidiſſe nõ queritur: vires ſuas nouit: vincit fortunã virtute.

¶ Seneca libro de moribus.

Nihil magnuʒ eſt in rebus humanis: niſi magno animo deſpicias. ¶ Seneca ibidem.

Proprium. n. eſt magnanimitatis verę ſe nõ ſentire percuſſum: In magnis enim fera ⁊ magna ad latratũ canum lenta reſpicit. ¶ Cicero lib. j. de offi. Cicero

Viros fortes magnanimos eſſe: eoſdem volumus veritatis amicos: minimeq̃ fallaces. ¶ Cicero ibidẽ.

Ad magnanimũ ptinet neq̃ ꝑturbationi animi: neq̃ hominis: neq̃ fortunę ſuccũbere. ¶ Cicero ibidẽ.

Ad magnanimũ ptinet ea quę videntur acerba ita ferre: vt nihil a ſtatu nãę diſcedat: nihil a dignitate ſapientis. ¶ Cicero ibidem.

Magnanimitas eſt virtus ſpõtanea difficiliũ aggreſſio ⁊ rationabilis. ¶ Lucanus lib. ij. pharſalię. Luca.

Sit ſubitum quodcunq̃ paras. ¶ Ibidem.
Sed Cęſar in omnia pręceps.
Nil actum credẽs: quum qd ſupeſſet agendum:
Inſtat atrox.

MAgnificẽtia grę. μεγαλοπρέπεια. ας. ἡ. ⁊ μεγαλοπρεπής magnifico dr. Eſt aũt magnificẽtia magnarũ rerũ: ⁊ excelſarum cũ animi ampla quadam: ⁊ ſplẽdida ꝓpõne cogitatio: atq̃ adminiſtratio: ſm Ci. in rhęto.

Magnificẽtia eſt vtꝰ magnitudinis ſumptuũ effectiua. Cuius cõtrariũ modicitas: ſm Ariſto. lib. j. rhęto.

Magnificẽtia eſt ṽtus factiua magnorum. Et eſt virtus generalis: ſi ſumať facere cõiter. ſ. pro omni ope. Si vero ꝓprie. ſ. pro operatione exteriori eſt virtus ſpecialis: ex. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. cxxxiij. ar. j.

MAieſtas grę. δόξα. ης. ἡ. dr. Eſtq̃ decus: amplitudo: ⁊ dignitas: vel ppli: vel ſenatuſq̃: vel magiſtratus: vel principis: vel imperatoris: aut etiã priuati magni viri: vel alterius etiam rei inanimatę.

Maieſtatis crimẽ: iuriſcõlti diffiniũt: eſſe qđ aduerſus pplm Romanũ: vľ aduerſus ſecuritatẽ eius ↄmittiť.

Maieſtas eſt ſumma poteſtas ſm bea. Tho. ſuper epiſtolam ad Hębreos lec. ij. ſi.

MALICIA grece κακία. ας. ἡ. ⁊ κακός. ου. ὁ. Malus dicitur. Eſt aũt malicia mẽtis atq̃ animi depravatio: a tramite veritatis deuia ſm Ambroſium in Exameron.

Malicia eſt verſuta: fallax ratio nocendi: ſʒ Ciceronẽ lib. iij. de nã deorum. Differt autẽ malicia a vitioſitate: q: malicia certi cuiuſdam vitij nomẽ eſt: Uitioſitas omnium. ¶ Regum primi. c. xxij. Reguʒ

Si perſeueraueritis in malicia: ⁊ vos: ⁊ rex veſter pariter peribitis. ¶ Sapientię. c. xvj. Sapi.

Homo aũt occidit quidem per maliciã animã ſuam.

¶ Ambroſius in Exameron. Ambr.

Mala nõ ſunt niſi quę crimine mentẽ implicant: ⁊ cõſcienciam ligant. ¶ Gregorius ſup Joelem. Grego.

Sic ignis amoris mẽtẽ erigit: ita ignis malicię inuoluit Qz ⁊ ſpũs ſcũs eo: qđ replet eleuat: ⁊ ardor malicię ad inferiora ſemp incuruat. ¶ Grego. lib. xij. mora.

Mẽs praua ſemp in laboribꝰ eſt: q: aut molliť mala q̃ inferat: vel metuit ne ſibi ab alijs inferanť: ⁊ q̃cq̃d ↄ ꝓximos excogitať: hoc ↄ ſe cogitari a proximis formidat. ¶ Grego. Nazanzenus in Apologetico.

Velocius malicię parua ſcintilla ↄſumiť: q̃ virtutis ignibus cõcaleſcere poſſimus: Nam ⁊ melli plurimo parum abſynthij iniectum velocẽ amaritudinẽ tradiť.

mellis etiam ſi duplum iniiciatur abſynthio non poterit eius obtineri dulcedo.

Io. chrſ ℭ Jo. Chryſoſtomus ſup Mattheum. cap. ij.

Coerceri oīno nequit animus prauus ſemel voluptate viciatus: q2 zelus ſapere neſcit: ⁊ ira conſiliū non h3.

ℭ Jo. Chryſoſtomus ſup Mattheum ca. xxij.

Sicut ignis quāto amplius ligna ſuſceperit in maiorē flāmā erigit: ſic aīa mala q̄to magis veritates audierit: eo amplius in malicia excitat. ℭ Jo. Chry. ibidem.

Aetate minores malicia pares. Nā pulli ſerpētiū ſtatura breuiores ſunt: veneno aūt ꝯ̄ſleo: caruli iupor: ⁊ ſi venatiōe nocere nō pñt: iā tñ ſanguine gaudent: ⁊ moribus lędunt. ℭ Jo. Chry. ſup Marcę. cap. xxij.

Debuerūt Saducei timere Phariſeoꝝ exēplo: vt ne ſiſr interrogātes ꝯfundant. Sed ardēs malicia dū ſe ſaciare feſtinat: rei exitū nō aſpicit: maliuolētia. n. ⁊ liuor nutriūt impudētiā. ℭ Bernardus ſup cantica.

Ber. Habet malicia curſum ſuū rotis q̄tuor ꝯſiſtētē: ſeuitia: impatiētia: audacia: impudētia. Valde. n. velox ē curſus iſte ad effundēdū ſanguinē: qui nec inocētia ſiſtit nec potentia retardat nec timore frenat: nec pudore inhibet. Trahit aūt duobus pnicib⁹ equis: ⁊ ad oēm pniciē paratiſſimis. Terrena potentia ⁊ ſeculi pōpa: porro pſident his duobus equis aurigę duo. Timor ⁊ Liuor. Timor qdem pōpam liuor potentiā agit.

Caſſio. ℭ Caſſiodorus ſup illud. Anni eoꝝ ſicut aranea.

Malignitatē vitę nr̄ę ſimilitudo declarat. Aranea ē aial debile ac tenuiſſimū: qđ trāſeūtibus muſcis q̄dā rhetia doloſa cōtexit ſic ānt illorū q ſceleratis opib⁹ dediti ſūt: inanib⁹ ⁊ ſubdolis machinationib⁹ occupāt.

Ricar. ℭ Ricardus de verbis apoſtoli ſup illud. Non in fermento malicię ⁊ nequitię.

Malicia eſt ex ꝓpoſito ⁊ deliberatione malo cognito pleno animo conſentire. ℭ Seneca epiſtola. lxxxij.

Malicia ipſa maximā ptē veneni ſui bibitat venenū qđ ſerpētes in alienā pniciē pferūt ſine ſua cōtinent: non eſt huic ſimile: hoc habentibus peſſimum eſt.

Sene. ℭ Seneca in prouerbijs.

Male facere qui vult nuſq̄ȝ non inuenit cāmi: malivolus ſemp ſua natura nititur. ℭ Seneca Tragędia. vj.

Cupienda rebus in malis pręceps via. ℭ Ibidez.

Menā. Nil ratio ⁊ vſus audet in magnis malis: ⁊ȝ horret art⁹.

ℭ Menander.

ἄγει γὰρ ἥλιον τοὺς κακοὺς πρὸς τὴν δίκην. i.

Ducit diuinitas malos ad iudicium. ℭ Idem.

θεοῦ δὲ πληγὴν οὐχ ὑπερπηδᾷ βροτός. i.

Dei autem fugam non euitat mortalis. ℭ Idem.

δοκεῖ γὰρ εἰς τέλους μὴ λαθεῖν πονηρὸς ὤν. i.

Latere vſq; in finem ne putes quum ſis malus. ℭ Idez.

ὀξὺς θεοῦ ὀφθαλμὸς εἰς τὸ πᾶν ὁρᾶν.

Acutus dei aūt oculus ad oīa inſpicienda. ℭ Idem.

ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ, κἂν εὐτυχῇ. i.

Vir malus infęlix eſt: ⁊ ſi fęlix ſit. ℭ Idem.

ἀνδρὸς πονηροῦ φεῦγε συνουσίαν ἀεί. i.

Viri mali fuge concilium ſemper. ℭ Idem.

ἀνδρὸς πονηροῦ σπλάγχνον οὐ μαλάσσεται. i.

Viri mali cor non mitigatur. ℭ Idem.

δύσμορφος εἴην μᾶλλον ἢ καλὸς κακός.

Deformis ſim magis: q̄ȝ pulcher malus. ℭ Idē.

τὸν δόλιον ἄνδρα φεῦγε παρ' ὅλον τὸν βίον. i.

Doloſum virum fuge per totam vitam. ℭ Idem.

θεοῦ ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν. i.

Dei vituperium malos beneficio afficere.

καὶ ζῶν ὁ φαῦλος καὶ θανὼν κολάζεται.

Et viuens malus: ⁊ mortuus punitur.

κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ' ὅλως ὁδοιπόρει. i.

Malo cum viro neq; omnino iter facias.

πονηρὸν ἄνδρα μήποτε ποιοῦ φίλον. i.

Malum virum nunq̄ȝ facias amicum.

φασὶν κακίστους τοὺς πονηροὺς τοὺς καλούς.

Dicunt peſſimos mali illos qui ſunt boni. ℭ Idem.

ὡς ἐργὸν εὖ ζῆν ἐν πονηροῖς ἤθεσιν. i.

Quā difficile bene viuere inter malos mores.

ℭ Ex primo epigrāmaton. Ex p͞mo Epigrā maton

οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει. i.

Nullus hominum iniuſtorum pęnam non ſoluet.

ℭ De hac materia habes infra vbi Peccatum.

Malignitas grę. κακία. ας. ἡ. ⁊ πονηρός. ου. ὁ. malignus dr̄. Malignus vero dī quaſi malus ignis .i. prauā habens intētionē. ſm. b. Tho. ſup ps. xxxvj. principio. Eſt. n. malignus aſper difficilis ⁊ inuidus: auarus. Hinc malignā viam quę anguſta atq; ardua eſt. Virgilius. Aditusq; maligni.

Maliuolentia grę. κακόνοια. ας. ἡ. vel χαιρεκακία. ας. ἡ. ⁊ κακόνοος. ου. ὁ. maliuolus. Eſt autē maliuolentia voluptas ex malo alterius: ſine ſuo emolumēto: ſm Ciceronem lib. tuſcu. queſtio.

Malum grece κακόν. ου. ὁ. dr̄. Et nihil eſt aliud q̄ȝ boni priuatio: ſicut tenebrę ſunt priuatio luminis ſm Jo. Damaſcenum lib. ij. cap. iiij.

Malum nihil aliud eſt q̄ȝ bonum imperfectum: ſm bea. Tho. ij. ſen. di. xxxiiij. q. j.

ℭ De hac mā vide ſupra in malicia. Et infra in Peccā.

Malluuiū grece λεκάνη. ης. ἡ. dr̄. Et eſt vas in quo manus lauant: vt pelluuiū in quo pedes lauant: quod ēt peluis appellat. Hęc eadem fęminino quoq; genere malluuię ⁊ pelluuię dicuntur.

Manifeſtatio grece ἐπιφάνεια. ας. ἡ. ⁊ φανερός. ου. ὁ. manifeſtus dr̄. Eſt aūt manifeſtū id qđ: vel per confeſſionē vel probationē legitime notum fuerit: aut euidentia rei: quę nulla poſſit tergiuerſatiōe celari: vt habetur in. c. quum olim de ver. ſigni.

Manifeſtū: hoc eſt clarū apertū: q̄ſi ad manus foris ſtans: hinc manifeſto verbū: ⁊ manifeſte aduerbiū: hoc ē clare: ⁊ manifeſtarius: qui vulgo notorius dr̄. Plautus. Capio fuſtē: obtrunco gallum furē manifeſtariū.

MANSVETVDO grece πρᾳότης. ητος. ἡ. ⁊ πρᾷος. ου. ὁ. manſuetudo mediocritas circa iram: ſm Ariſtotelem lib. iiij. ethicorum. Manſuetudo eſt depreſſio atq; ſedatio irę: ſȝ eundem lib. j. ⁊. ij. rheto.

Manſuetę ferę dicuntur cicures. Nam cicurare antiqui dicebant manſuefacere: ſm. M. Varronem. Et qđ a fero diſcretum eſt dicitur cicur. Cicur ingenium dicimus mite atq; manſuetum. Videtur quę deductuȝ a cico. Nā cicū veteres dicebant mēbranam tenuem: quę eſt in malo punico diſcrimen.

Manſuetudo quid a clęmētia differat: vide ſupra in clęmentia.

Mā̄ſuetudo qđ a fortitudine: vide ſupra in fortitudo.

Manſuetus ⁊ mitis quō differant: vide infra in Mitiſ.

ℭ Mattheus. c. v. Matt.

Beati mites qm̄ ipſi poſſidebunt terram.

ℭ Jacobus. c. j. Jaco.

Abicientes omnem immundiciam ⁊ abundanciaȝ malitię: in manſuetudine ſuſcipite inſitū verbum: quod poteſt ſaluare animas veſtras.

ℭ Auguſtinus ſermone domini in monte. Augu.

Mites ſunt qui credunt in probitatibus: ⁊ non reſiſtunt in malo: ſed vincunt in bono malum.

ℭ Ambroſius ſuper Lucam lib. v. Ambr.

Quum depoſuero oē peccatū: ⁊ eruero omnem maliciā ⁊ ſimplicitate contentus fuero: ⁊ inops maloꝝ: tūc ſupeſt vt mores temperem. Quid. n. mihi prodeſt carere ſceleribus: niſi fuero mitis atq; manſuetus.

ℭ Gregorius moralium lib. xix. parte. iiij. c. xxiij. ⁊ habetur di. xlv. c. Sunt namq;. Grego.

Sũt nãq₃ nõnulli ita diſtricti:vt ⁊ oẽs mãſuetudinẽ benignitatis amittãt:⁊ ſũt nõnulli ita mãſueti:vt pdant diſtricti iura regiminis. Vñ cũctis rectorib⁹ vtraq₃ ſũmope ſunt tenenda:vt nec in diſciplinę vigore benignitatẽ mãſuetudinis:nec rurſus in mãſuetudine diſtrictionẽ deſerant diſciplinę. Quatenus nec a compaſſiõe pietatis obdureſcãt:quũ cõtumacẽ corrigũt:nec diſciplinę vigorẽ molliãt:quũ infirmorũ alios cõſolanť. Regat ergo vigor diſciplinę manſuetudinẽ:⁊ mãſuetudo ornet ſermone vigorẽ. Et ſic alterũ cõmẽdetur ex altero:vt nec vigor ſit rıdigus:nec manſue-

Joan. tudo diſſoluta. ℭ Jo. Chryſo. ſup Mathęum.

Chriſo. Ille vero manſuetus eſt:quũ puocatus fuerit:nec malũ

Ber. cogitat facere:nec facit. ℭ Bernardus ſup Cant.

Sunt qdã mites:ſed q̃diu nihil dr̃:vel agiť:niſi p eorũ arbitrio. Patebit aũt q̃ longe ſint a vera mãſuetudi-

Jſido. ne:ſi leuis oriať occaſio. ℭ Jſido. ſolilogorũ li. ij.

Magna eſt virtus:ſi nõ lędas a quo lęſus es. ℭ Jbidẽ.

Magna eſt fortitudo:ſi ẽt lęſus remittas. ℭ Jbidẽ.

Magna eſt gloria:ſi cui potuiſti nocere parcas.

Caſſior ℭ Caſſiodorus ſup ps. xxxij.

Manſueti lętenť:nõ diu lege docti:nõ ieiunantes:non pſallẽtes:ſed manſueti lętenť:qui charitate pcipue hr̃e oium rerũ temperantiam conſueuerunt.

ℭ Caſſio. ſup ps. xxxvi. Mãſueti hereditabũt terram.

Mãſuetos appellam⁹ mãu ↄſuetos .i. patiẽtes. ⁊ mites:qui alienas inigtates tolerãt:nec aliquẽ grauare pr̨

Seneca ſumũt. ℭ Seneca in Hercule furẽte tragędia .i.

Quiſquis eſt placidę potens dominus quę vitę.
Seruat innocuas manus:
Et incruentum mitis imperium regit.
Animę quę parcit:longa permenſus diu:
Fęlicis qui ſpacia:vel cęlum petit:
Vel lęta fęlix nemoris Eliſij loca.

ℭ De hac materia vide ſupra in clęmentina.

Manducatio dicit tria .ſ. fractionẽ:ↄglutionẽ:⁊ nutritionem ſm .b. Tho. iiij. ſen. di. xij. q. i. ar. iij.

Manumiſſio eſt libertatis datio. ſm Ulpianum:vt habeť inſt. d̃ liber. §. i. ⁊ . xij. q. ij. Quũ redẽptor.

Magnus grę. χειρ. ρος. ι. dr̃. Eſt aũt manus organũ organoꝝ:q: facit oia inſtrumẽta:⁊ eſt loco oium inſtrumentorũ. ſm .b. Tho. tertia pte. q. lxxxiij. ar. v. Diciť aũt a manando vt (quidã volunt) q₃ a brachijs manet:⁊ ob ea digiti manent:eſtq₃ mẽbrũ decentiſſimũ. Man⁹ interdũ ſignificat multitudinẽ. Uir. Hic man⁹ ob priã pugnãdo vulnera paſſi. Aliqñ p ptãte Ouidius. An neſcis longas regibus eſſe manus.

Mare grece θαλασσα. ης. ι. ⁊ θαλασσιος. ου. ο. marin⁹ dr̃. Q d̃ aũt mar̃ fluat:⁊ refluat ẽ ex motu lunę cui aq̃ nalr̃ ſubdiť: ſm .b. Tho. pma pte. q. cv. ar. vi.

MARIA interpretať ſtella maris:vel illuminatrix. Et ſiro ſermone domina: ex .b. Tho. ſuper Mathę. col. xxiiij.

Maria debet proferri penultima breui: vt Marius. Jta ⁊ lucia pferri d₃ penultima breui:quẽadmodũ ⁊ Luci⁹:l₃ vſus oppoſitũ vſurpet apud pleroſq₃. ℭ Aug. in ſermone aſſumptionis.

Auctrix peccati Aeua. auctrix meriti maria. Aeua occidẽdo obfuit. maria viuificãdo pfuit. Jlla pcuſſit. iſta

Augu. ſanauit. ℭ Aug. in ſmone de nati. beate Marię.

Aue maria gratia plena dñs tecũ:tecũ in corde:tecũ in ventre:tecũ in vtero:tecũ in auxilio. ℭ Aug. ibidẽ.

Exultauit Maria:⁊ mirẽ₃ ſe lęta mirať:⁊ de ſpũ ſctõ ſe pceuiſſe gaudet. Nec qr pepit impta terreť:ſ₃ q: genuit cũ exultatiõe mirať. ℭ Aug. i ſmõe ãnũciatiõis.

Vera rõne eẽ ſe cõfitendũ:Maria in Chriſtum:⁊ apud Chriſtũ eẽ. Jn Chriſto:q: in ipſo viuimus:mouemur ⁊ ſumus:apud Chriſtũ:q: glorioſe ad ęternitatẽ aſſũptã benignitate xp̃i honorati⁹ ſuſceptã cęteris: atq₃ cõe₃ vtilitatẽ nõ additã poſt mortẽ putredini v₃ vermi ⁊ pulueri. ℭ Aug. in ſermone de aſſumptione.

A maledictiõe Aeuę excipiť Maria:cui dictũ ẽ i dolore paries filios. q: ipſa in lęticia peperit dñm. Jgiť ſilr̃ a maledictiõe. Adę excipi d̃buit:cui dr̃ puluis es ⁊ in puluerẽ reuerteris. Ergo nõ debuit incinerari:l₃ mortua ſit. Pręceptũ .n. eſt honorare patrẽ ⁊ matrẽ. Quũ ergo Chriſtus in vita pcęteris honorauerit matrẽ. Piũ eſt credere ipm in morte ſpali gratia ipſam pcęteris honoraſſe. Caro Chriſti:⁊ caro virginis eſt:⁊ multo ſpecialius eſt q̃ Joſeph:Judę cęterorũq₃ fratrũ:qui dicebant frater ⁊ caro noſtra eſt. Unde ſicut caro Chriſti nõ vidit corruptionẽ:ſic nec caro virginis. Tronũ dei ⁊ thalamũ dñi:⁊ tabernaculũ Chriſti dignũ eſt ibi eſſe:vbi ipſe pcioſiſſimũ theſaurũ dignũ eſt in cęlo ſeruari q̃ in terra. Tantã igiť integritatẽ merito incorruptibilitas nõ putredinis vlla reſolutio ſequitur. ℭ Auguſtinus ibidem.

Facta eſt Marię humilitas ſcala cęleſtis:p quã de⁹ deſcẽdit ad terrã. Quid .n. eſt dicere reſpexit hũilitatẽ: niſi approbauit? Multi .n. videnť in cõſpectu hoiu₃ humiles eſſe:ſed coꝝ humilitas a dño nõ reſpicitur. Si .n. veraciter humiles eſſent:nõ ab hoibus laudari ſe vellẽt:non in hoc mundo:ſed in deo ſpiritus eoru₃ exultaret. ℭ Aug. lib. de natura ⁊ gratia.

Excepta virgine Maria:de qua pp honorẽ dñi nullam prorſus hr̃e volo qõnẽ. Jnde .n. ſcim⁹:q₃ ei plus collatũ ſuit grę ad vincẽdũ omni ex parte peccatũ:q: ↄcipere:ac parere meruit eũ:quẽ cõſtat nullu₃ habuiſſe peccatũ. Hac ergo virgine excepta:ſi oẽs ſanctos ⁊ ſanctas:quũ hic viuerent ↄgregare poſſem:⁊ interrogare vtru₃ eſſent ſine pctõ:quid fuiſſe reſpõſum putam⁹? niſi qđ ait Joãnes. Si dixerim⁹ q: peccatũ non habemus ⁊c. ℭ Aug. lib. de virginitate.

Fęlicior part⁹ ſpũalis:q̃ carnalis. Beatior .n. Maria fuit ↄcipiẽdo Xp̃m fide:q̃ carne. Materna .n. ppinqtas nihil ei pfuiſſet:niſi fęlici⁹ ip₃ fide:q̃ carne geſtaſſet.

ℭ Jdẽ ſup illõ Lucę .xi. Beati q audiũt v̾bũ dei ⁊c.

Hoc eſt dicere. Mater mea quã appellatis fęlicẽ. Jnde fęlix eſt:q: verbũ dei cuſtodit:nõ q: in illa verbũ caro fcm̃ eſt. ℭ Aug. lib. contra duas hęreſes.

Sicut in trãſitu meo marię nõ ẽ corrupta virginitas:ſic mea ibi nõ eſt maculata maieſtas. ℭ Aug. ibidẽ.

Vñ ſordes in Mariã? q̃ nec in ↄcipiẽdo libidinẽ:nec in pariẽdo eſt paſſa dolorẽ? Uñ ſordes in domo ẽ, in qua nullus habitator terrę acceſſit. Solus ad eã eius fabricator ⁊ dñs venit. ℭ Aug. ibidẽ. Q̃uo fiet iſtđ.

Aeua inobediẽtis meruit pęnã. Maria obediẽs cõſecuta ẽ grã₃. Jlla guſtãdo phibitũ maledicta:hęc credẽdo angelo benedicta. ℭ Aug. lib. de virginibus.

Quod pfecto nõ diceret niſi deo virginẽ ſe ante vouiſſet. Sed q: hoc Jſraelitarũ mores adhuc recuſabãt: deſpõſata eſt viro iuſto:nõ violẽter ablaturo:ſ₃ potius cõtra violentes cuſtodituro quod illa iam vouerat.

ℭ Hierony. in ſermone de aſſumptione. Hiero.

Aue Maria grã plena dñs tecu₃ ⁊c. Talibus namq₃ decebat virginẽ opignerari muneribus. Ut eſſet gratia plena:quę reddidit cęlis gloriã:terris deũ:pacẽq₃ refudit:fidem gentibus:finem vitijs:vitę ordinẽ:moribus diſciplinam. ℭ Hieronymus ibidem.

Quod natura non habuit:vſus neſciuit:ignorauit rõ: mens non capit humana:pauet cęlum:ſtupet terra: creatura omnis etiam cęleſtis miratur. Hoc totum eſt qđ per Gabrielem Marię diuinitus nunciatur.

ℭ Ambroſius ſuper Lucam. Ambros

Non mirũ ſi dñs redẽpturus mundũ operationẽ ſuam tunc inchoauit a Maria:vt per quã ſalus oibus parabať:eadẽ prima fructũ ſalutis hauriret ex pignore.

ℭ Ambroſius ſuper Lucam lib. ij.

Maluit dñs aliquos de ſuo ortu q̄ȝ de mr̄is pudore dubitare. Sciebat.n. tenerā ṽginis verecūdiā ⁊ lubricam famā pudoris. Nec putauit ortus ſui fidē mr̄is iniuriis aſtruendā. Seruat̄ itaq̄ȝ ſancte marie ſicut pudor̄ integra: ita inuiolabilis opinione ṽginitatis. Op3.n. ſanctos ⁊ ab hijs teſtimoniū hr̄e: q foris ſūt. Nec decuit ſiniſtra ṽginis opinione viuentibus velamē excuſationis relinq: q̄ infamata mr̄ quoq̄ȝ dn̄i videretur. ℭ Ambroſius ibidem.

Surgēs maria ⁊c. Nō quaſi incredula d̄ oraculo: nec q̄ſi incerta denuntiōe: nec dubitās de exēplo: ſed q̄ſi leta ꝓ voto relegioſa pro officio: feſtina pro gaudio: in mōtana perrexit. Quo.n. iā de plena niſi ad ſuperiora cū feſtinatione cōſcēderet. Neſcit tarda molimina ſpūs ſācti gratia. ℭ Ambro. ſup Lucā lib. x.

Seruatur itaq̄ȝ ſancte marie ſicut pudore integra: ita inuioiabilis opiniōe ṽginitatis. Hac docuit ṽginib⁹ ſiniſtre viuētibus velamē excuſatiōis relinq. q̄ infamata quoq̄ȝ mr̄ dn̄i videret̄. Quid aūt iudeis. Quid Herodi poſſ3 aſcribi: ſi natū videret̄ ex adulterio ꝑſequi. Quēadmodū ipſe diceret: nō veni ſoluer̄ legē: ſ3 adimplere: ſi videret̄ incipe a legis iniuria: quū prus impre lege dānaret̄. ℭ Ambro. de virginitate.

Quicūq̄ȝ ſibi marie optat p̄miū: imitetur exemplum. ℭ Ambroſius ibidem.

Virgo maria erat nō ſolū corpe: ſed ⁊ mēte: que nullo doli ambitu ſincerū adulteraret affectū. Corde humilis: ṽbis grauis aio prudēs: loquēdi parcior: legēdi ſtudioſior: nō incerto diuitiarū: ſ3 in pce paupū ſpē ponēs itē ta ope verēda ſmone. ℭ Ambro. de virginibus.

Quid nobilius dei mr̄e: qd ſplēdidus ea quā ſplēdor elegit? Quid caſti⁹ ea que corpus ſine corpis contagione generauit. ℭ Ambroſius ibidem.

Arbitriū mētis nō hominē ſed deū querere nullū leder̄ oibus bene velle maioribus aſſurgere: eq̄lib⁹ nō inuidere. Jactātiā fugere rōnē ſequi veritatē amare. Quā iſta faſtidiuit hūilē? qū riſit debilē? qū vitauit inopē3.

Nihil in oculis toruū. Nihil in ṽbis pcax. nihil in actu inuerecūdū nō geſtus fractior nō inceſſus ſolutior nō vox petulātior. Ut ipa corpis ſpēs ſimulachrū fuerit mētis figura ꝓbitatis talē hāc euāgeliſta monſtrabit talē angelus repit talē ſpūs ſanct⁹ eligit. Quid.n. in ſingulis morer? Que digna fuit ex qua dei fili⁹ naſceretur. ℭ Ambro. de virginibus lib. ij.

Quāte in vna virgine ſpēs virtutū emicāt? ſecretū verecundie vexillū fidei deuotionis obſequiū virga intra domū comes ad miniſteriū mater ad templum. ℭ Ambro. de virginibus lib. ij.

Si igit̄ nobis tāq̄ȝ in imagine deſcripta virginitas vita marie in q̄ velut in ſpeculo refulget ſpēs caſtitatis ⁊ forma ṽtutis. Hinc ſumatis exēpla ṽtutis vbi tanq̄ȝ in exēplari magiſteria expſſa ꝓbitatis qd corriger̄ qd fugere qd tenere debeatis oñdūt. ℭ Ambr. li. d̄ ṽgini.

Talis fuit maria vt ei⁹ vni⁹ vita oīu3 diſciplina ſit. ℭ Ambro. in ſermone de natiuitate bt̄e virginis.

Beata maria priuſq̄ȝ ꝯciperetur vel naſceret̄ erat ꝑnūciata ⁊ deſignata miraculis nata ṽo de ꝓgenie diuinitus ordinata priuilegio virtutū inſignis emicuit ſaluatorē condidit a quo glorificata in celis nunq̄ȝ terrigenis patrocinari deſiſtit. ℭ Ambroſius ibidem.

Ipſa contereret caput tuū. Uirgo ſibi caput cōtriuit in eo q̄ hūilitatē ⁊ virginitatē deo ſanctificauit. Uirginitate nāq̄ȝ ſeruata ꝓbatur extinxiſſe cōcupiſcētiā mētis ſicq̄ȝ principali ſuggeſtiōe diaboli victa vitioſū caput ṽtutis pede ꝯtriuit. Nō tn̄ hoc ſolo ſ3 eo q̄ȝ maxime triūphauit q̄ȝ de ſua mūdiſſima carne ꝯpata ſapiētia vincit. ℭ Ambro. in ſmōe natiuitatis. b. vir.

Btā maria nō fortuitu aut ſolū placito vt qdā putāt ſ3 diuina diſpēſatiōe nomē accepit. Jta vt ipa quoq̄ȝ vocabuli ſui figura magnū quoddā innueret. Interp̄tat̄.n. ſtella maris. Nautis.n. mare trāſeuntib⁹ vocare ē opus ſtellā maris lōge a ſupmo celi cardine coruſcantē: ⁊ ex reſpectu illius dirigere curſū vt poſſint portū deſtinatū apphendere. Simili mō fr̄es op3 vniuerſos chriſticolas inter fluct⁹ hui⁹ ſeculi. Hāc.n. mariā3 q̄ ſupremo rex cardine ṽo prima ē: ⁊ reſpectu exēpli ei⁹ curſū vite dirigere. Qd̄ q fecerit ñ iactabit̄ vana glorie vento nec frāget̄ ſcopulis aduerſoꝝ: nec abſorbebitur voragine voluptatū. S3 ꝓſpere veniet ad quietis eterne portū. ℭ Gregorius in Regiſtro. Grego.

Dū vnigenitus dei exiſtens ante ſecula ex Marie vtero natus ē hō: ineſtigabili miraculo facta ē: ⁊ ē ancilla hominis per deitatē: ⁊ mater verbi per carnem. ℭ Greg. mor. ſup illō. Uirt⁹ altiſſimi obūbrabit tibi.

Qꝛ vmbra nō aliter exprimit̄ niſi ꝑ lumē ⁊ corpus virtus altiſſimi maria obūbrat: qꝛ in eius vtero lux incorporea corpus ſumpſit: ex qua v3 obūbratione oē in ſe refrigeriū mētis accepit. ℭ Grego. ibidem.

Chriſtus nō opante coitu: ſed ſpū ſctō ſupueniente ꝯceptus ē. Nat⁹ āt materna viſcera: ⁊ fecūda exhibuit: ⁊ incorrupta ſeruauit. ℭ Joan. chryſ. ſup Mathēū. Joánes chryſ.

O ineſtimabilis marie laus ⁊ Joſeph: pius credidit caſtitatiq̄ȝ vtero intūeſcēti: pi⁹ grē: q̄ȝ nāc. ꝯceptionē vidit: ſ3 fornicationē nō extiſtimauit: i poſſibili⁹ credebat mlierē ſine viro ꝯcipe q̄ȝ mariā poſſe pcāre. ℭ Jbidē.

Comeſſatrix ac vinolēta nūq̄ȝ maria fuit: qꝛ ois mulier q̄ vinolēta ē ⁊ cōeſſatrix meretrix ē. nō leuis: ñ iocoſa: ñ cātatrix: ñ turpiū ṽboꝝ amatrix: ſicut ſolēt plerūq̄ȝ puelle q̄ libēter talia: aut loquūtur: aut audiūt. Non ſup virū oculos ſuos extulit: aut infixit aſpectum. ℭ Joānes chryſo. ſup Mathēum.

Ideo fabro lignario deſponſata fuit: qꝛ xp̄s eccleſie ſponſus oēm hominū per lignū crucis opaturus erat. ℭ Bernardus in ſermone lib. ij. Ber.

Virgo regia ipſa ē via ꝑ quā ſaluator aduenit ꝓcedēs d̄ ipſi⁹ vtero tāq̄ȝ ſpōſus de thalamo ſuo. Per te acceſſū hēab⁹ ad filiū o bn̄dicta inuētrix grē: genetrix vite mr̄ ſalutis: vt ꝑ te ſuſcipiat nos: q ꝑ te datus ē nobis. Excuſet apud ip3 integritas tua: culpā nr̄e corruptionis: ⁊ hūilitas d̄o grata nr̄e veniā impetret vanitati. Copioſa charitas tua noſtrorū cooperiat multitudinē3 peccatorū: ⁊ fecūditas glorioſa fecūditatē nobis conferat meritorū. ℭ Bernardus ibidem.

Ad hāc virginē ſic ad mediū ſicut ad archanū dei ſicut ad rerū cām: ſicut ad negociū ſeculoꝝ reſpiciūt: ⁊ q in celo ſūt: ⁊ q in inferno habitāt: ⁊ qui nos p̄ceſſerūt: ⁊ nos q ſum⁹: ⁊ q ſequunt̄ ⁊ nati natoꝝ: ⁊ qui naſcentur ab illis: ⁊ qui in inferno: vt eripiant̄: ⁊ qui p̄ceſſerūt: vt ꝓphete fideles inueniant̄: ⁊ qui ſequūtur vt glorificentur. ℭ Idem in ſermone. xcviij.

Per te virgo ſancta celū impletū eſt. Infernus euacuatus ē. Inſtaurate ruine celeſtis Hieruſalē miſeris ſpectatibus ꝑdita vita data eſt. ℭ Jbidem.

Maria facta ē oib⁹ ſapiētib⁹ ⁊ inſipiētib⁹ copioſiſſima charitate. Debitricē ſe fecit oib⁹ miſericordie ſinū aperit: vt d̄ plenitudine ei⁹ accipiāt vniuerſi: captiu⁹ redēptionē: eger curationē: triſtis ꝯſolationē: pctōr veniā: iuſt⁹ grām: angel⁹ leticiā: demq̄ȝ tota trinitas gl̄iā: filij pſona carnis hūane ſubſtātiā: vt nō ſit qui ſe abſcondat a calore eius. ℭ Ber. ſuper miſſus eſt.

Maria ṽginē te oblita gloriat̄ de hūilitate: ⁊ tu negligēdo hūilitatē blādiris tibi de ṽginitate. ℭ Bernar.

O pctōr ad filiū dei nō audeo accedere? q̄re? nō linq̄fias vt cera a facie ignis. Uade ad mr̄ē3 pctōru3: ⁊ oñde ei tua facinora: ⁊ ipa oñdet ꝓ te filio pect⁹ ⁊ vbera: ⁊ fili⁹ oñdet pr̄i lat⁹ ⁊ vulnera. Pr̄ nō negabit filio poſtulanti: ⁊ fili⁹ nō negabit mr̄i interpellāti. Mr̄ nō negabit pcōri plorāti. ℭ Ber. in ſermone de Cōceptiōe.

Dico virginē glorioſam de ſpū ſancto cōcepiſſe:nō con-
ceptā fuiſſe:dico peperiſſe virginē:nō tñ partā a vgi-
ne. Alioquin vbi erat prerogatiua matris dñi:q: ſingu-
lare credit exultare ꝛ munere ꝓlis:ꝛ integritate car-
nis. Si tñ dederis ꝛ matri eius:nō ē vginē honorare
ſꝫ honori detrahere. Quū igit hec ita ſe habeāt:q̄ nō
erit feſtiuitas ꝯceptiōis. Quo ve pacto aut ſāctꝰ aſ-
ſerit ꝯceptꝰ:qui de ſpū ſctō nō ē:aut feſtus habebit:
qui minime ſctūs eſt. ℭ Ber. in ſermone de Aduētu.

Chriſtus flos cāpi:ꝛ nō horti. Cāpus.n.ſine omni huma-
no floret adminiculo:nō ſeminatus ab aliquo:nō deſ-
foſſus ſarculo:nō impinguatus fimo. Sic oīno vginis
aluus floruit:ſic inuiolata ꝛ caſta Marię viſcera:tāq̄
paſcua ęterni nitoris floruerūt. Cuiꝰ pulchritudo non
vidit corruptionē. Flos imppetuū nō marceſcet.

ℭ Ber. in ſermone de beata virgine.

Ecce corā tremēdo iudice peccatores aſſiſtimꝰ:cuiꝰ ma-
nus terribilis:gladiū irę ſuę vibrat ſup nos. Et quis
auertet eū? Nemo domina tā idoneus:vt gladio dñi
obijciat manū:vt tu dei amātiſſima:p quā primuꝫ in
terris ſuſcepimus miſericordiā de manu domini.

ℭ Ber. in ſermone de Aduentu.

Domina nr̄a mediatrix nr̄a:aduocata nr̄a filio tuo nos
recōcilia:tuo repreſenta. Fac o bene dicta p grāꝫ quam
inueniſti:vt qui mediāte te fieri dignatus ē particeps
infirmitatis noſtrę:ꝛ miſerię noſtrę te quoq̄ interce-
dente participes nos faciat ſuę glorię.

ℭ Ber. in ſermone de natiuitate.

Aduocatā vis hr̄e ad xp̄m:ad Mariā recurre. Exaudi-
et:itaq̄ matrē filius. Cęterū qcqd illud eſt qd̄ offerre
paras Marię cōmēdare memēto:ſi nō vis ſuſtinere re-
pulſam. ℭ Bernardus ibidem.

Si pie a nobis pulſata fuerit ꝛ inuocata cōpatiet nobis
nec deerit neceſſitati nr̄ę:ſi quidē nec facultas deeſſe
poterit:nec volūtas:quoniā regina cęloꝝ miſericors
eſt:ꝛ mater miſericordię. ℭ Ber. ſup cant. ij. iij.

Eſt ſagitta electa amor xp̄i:q̄ marię animā nō ſolūmo-
do cōfixit:ſed ēt ptranſiuit:vt nullā in pectore virgina-
li particulā vacuā relinqueret:ſed tota virtute ꝛ toto
corde:tota aīa diligeret:ꝛ eēt grā plena:aut certe per-
trāſiuit eā:vt veniret vſq̄ ad nos ꝛ de plenitudine il-
la oēs acciperemus ꝛ fieret mater charitatis. Cuius
pater ē charitas deū pariturē. Et in ſole poneus ta-
bernaculuꝫ vt ſcriptura ipleret q̄ dicit. Dedi te in
lucē gētiū hoc eſt impletū per Mariā q̄ in carne viſi-
bili ędidit q̄ ne inuiſibilē nec de carne nec cum carne
ſuſcepit. ℭ Ber. ibidē ſermone. xxxij.

Virtꝰ altiſſimi obūbrauit tibi ꝛ vere virtꝰ in carne xp̄i
q̄ virtus obūbrauit vt qd̄ impoſſibile erat mortali fę-
minę obiectā viuifici corporis pñtia maieſtatis ꝛ luceꝫ
ſuſtineret inacceſſibilē. Uirtꝰ plane in qua vnꝰ forti-
tudo contraria debilitata eſt ꝛ vtus ꝛ vmbra fugans
dęmones tutās homines aut certe virtus vegetās ꝛ
vmbra refrigerans. ℭ Ber. ſermone. lv.

Chriſtus trāſiliuit Gabrielē ꝛ puenit ad vginē eodē ar-
chāgelo atteſtāte qui ait. Aue gratia plena dñs tecū.
Quid quē mō reliquiſti in cęlo in vtero reperis? Trā-
ſiliit te qui pmiſit te vnde dr̄. Exultauit vt gygas ad
currendā viā. ℭ Ber. li. v. de cōſideratione.

Mulier euangelica:q̄ cōmiſcuit tria ſata farinę fuit btā
vgo q̄ incarnatione fermēto fidei ſuę cōmiſcuit tria ſa-
ta:nouū:antiquū:ꝛ ęternū. Fm̄ alaꝫ de nouo creataꝫ.
Corpus de natura Adā:ꝛ ęternū in vniōe diuinitatis.

ℭ Bernar. ad canonicos Lugdonenſes.

Magna fuit ſanctificatio Hieremi:q̄ potuit vitare fa-
ciliter culpā mortaliū. Maior ſanctificatio Joannis
Baptiſtę:qua potuit vitare frequētiā venialiū. Ma-
xima virginis marię:qua potuit vitare (imo vitauit)
oē pctm̄. ℭ Bernardus ſup miſſus eſt.

Hęc eſt vgo carne ꝛ mēte:virgo pfeſſione ꝛ virgo deniq̄
qualē ſcribit Apoſtolus mēte ꝛ corpore ſancta.

ℭ Bernardus ſup illud Apochalypſis habebat
in capite coronā ſtellarum. xij.

Quod triēnis in tēplo pſentata eſt btā virgo:ꝛ in cōtu-
bernio virginū poſita:nūdū plene verba formabat:ꝛ
iā greſſu maturo incedebat:vt nō infantula putaret:
ſed grādeua:hora ſic diſcernebat:q mane vſq̄ ad ter-
tiā orationi vocabat:a tertia vſq̄ ad nonā textebat vl̄
nebat ad cultū templi:a nona aūt orationi inſtabat: do-
nec angelus veniebat:de cuius manu cibuꝫ ſumebat:
cibū vero:quē cum alijs virginibus ſumebat. Orige.

ℭ Origenes ſup illud Mat. i. Joſeph quū eēt iuſtus.

Ioſeph iuſtus erat ꝛ vbo iuſtus in facto:iuſtus in legis cō-
ſumatiōe:iuſtꝰ initio grē. Jō eā dimittere volebat:q̄m
vtutē myſterij:ꝛ ſacramētū quoddā magnificuꝫ in ea
eē cognoſcebat:cui approximare ſe idignū ęſtimabat:
exēplo Petri Lucę. v. Recede a me:q: hō pctōr ſum.

ℭ Petrꝰ Damianus in ſmone ſup euāg. li. generatiōis. Petrꝰ dami.

Hinc fres:hinc ergo ppendite:qbus laudibꝰ digna ſit. b.
ꝛ glorioſa vgo maria:q̄ illū de caſtiſſimis ſuis viſceri-
bus nobis genuit:q nos de tā profundo gutture aui-
diſſimi draconis eripuit. Ad eius nāq̄ digne efferen-
dā pconia nō Rhetoricorū diſerta facūdia:nō Diale-
cticorū ſubtilia argumēta:nō acutiſſima phorū apta
repiunt ingenia. Et qd mirū. Si hęc ineffabilis virgo
in ſuis laudibꝰ modū humanę vocis exuperat:quū ꝛ
ipſaꝫ humani gñis naturā excellētiū meritorū digni-
tate trāſcēdat. ℭ Jdē in ſmōe natiuitatis btē vginis.

Quo pacto eius feſtiuitatē digne celebrare pōt infirmi-
tas hominū:q̄ gaudiū parere meruit angeloꝝ. Quali-
ter eā laudare potuerit mortalis hois trāſitoꝝ vbū q̄
illud ō ſe ptulit vbū qd̄ māet in ęternū. Quę lingua in
eius laude inuenit idonea:q̄ illū genuit:cui oīa bene-
dicunt:ꝛ cū tremore obediunt elementa.

ℭ Anſel. de laudibus Marię.

O fęmina mirabiliter ſingularis:ꝛ ſinglr̄ mirabilis: p Anſel.
quā elemēta renouant. Angeli reintegrant. Jnferna
euacuant:hoies ſaluant. O fęmina plena:ꝛ ſupplēa
grā:de cuius plenitudinis exundātia reſpſa reſuſtat
ois creatura. O vgo bñdicta p cuiꝰ beatitudinē bñdi-
cit ois creatura:ꝛ nō ſolū creatura a creatore:ſed etiā
creator a creatura laudat. O maria dulciſſima ſemp-
q̄ beatiſſima. Si ois pctōr ad te ꝯuerſus:ꝛ a te ſit de-
ſpectꝰ neceſſe ē vt intereat. Si ois pctōr ad te ꝯuerſus
ꝛ a te conſpectus impoſſibile eſt vt pereat.

ℭ Anſelmꝰ de cōceptu beatę virginis marię.

Si Hieremias qui lugētibꝰ erat ꝓphetis futurus in vul-
ua ē ſanctificatus:ꝛ Joannes in ſpū ꝛ virtute Helye
vēturus ſeruus ē in vtero mr̄is ſpū ſctō repletꝰ:quis
dicere audeat ſingulare totiꝰ ſęculi ꝓpiciatorium:ꝛ fi-
lij dei vnicū reclinatoriū mox in ſuę cōceptionis exor-
dio ſpiritus ſancti gratia deſtitutum.

ℭ Anſelmꝰ de cōceptu virginali cap. xij. ꝛ. xiij.

Decebat vt illius hois ꝯceptio de mr̄e puriſſima fieret.
Nēpe decēs erat:vt ea puritate:q̄ maior ſub deo ne-
quid intelligi vgo illa niteret:cui deꝰ pr̄ vnicū filiuꝫ:
quē de corde ſuo ęqualē ſibi genuit:tāq̄ ſeipſū dilige-
bat:ita dare diſponebat:vt naturalr̄ eēt vnus idemq̄
cōis dei patris ꝛ virginis filius. ℭ Anſelmꝰ ibidē.

Nihil tibi dñā ē ęq̄le:nihil cōparabile. Omne.n. qd̄ eſt:
aut ſupra te ē:aut infra te eſt. Qd̄ ſupra te ē:ſolus de-
us eſt. Quod infra te eſt:hoc eſt oē qd̄ deus non eſt.

Anſelmus ibidem. cap. xxvi.

O dñā:ſi tuꝰ filiꝰ factꝰ ē p te fr̄ nr̄:nōne tu p illum facta
es mater nr̄a? Ecce inquit dñs mater tua. O pctōr hō
gaude ꝛ exulta. Nō ē vn̄ diſperes. Nō ē vn̄ formides id
qd̄ iudicabitur de te totū depēdet ex ſentētia fratris
tui ꝛ matris tuę. ℭ Jdem in orationibus.

O beata fiducia: o tutū refugiū: mater dei eſt mater noſtra. Judex nr̄ eſt frater nr̄. Qua igit̄ certitudine debemus ſperare: et qua cōſolatiōe poſſum⁹ timere quoꝝ: ſiue ſalus: ſiue dānatio de boni fratris et de bone matris pendet arbitrio. ℂ Anſelmus. Cur deus. c. i.

Oportebat vt ſicut ꝑ hoīs inobedientiā mors ī humanū genus intrauerat: ita ꝑ hoīs obediētiā vita reſtitueretur: et quēadmodū peccatū: qḋ fuit cā noſtrę dānatiōnis: initiū habuit a femina: ſic ſalutis autor naſceretur ō femina: vt ſic diabol⁹ ꝑ guſtū ligni ſuaſio hoīez vicerat: ſic ꝑ paſſionē: quā intulit ab hoīe vinceret.

Dantes ℂ Dantes Paradiſi cantica. c. vltimo.

La tua benignita non pur ſuccorre.
A chi domanda: anci molte fiate
Liberamente al domandar precorre.
In te miſericordia: in te pietade:
In te magnificentia: in te ſe aduna
Quantunche in creatura e dibontade.

Bapti. Mātu. ℂ Baptiſta Mātuan⁹ Carmelita Parthenices li. i. c. ij.

Nulli adeo viuax animi ſolertia: nulli
Tam felix aderit florētis gloria linguę
Vt marię poſſit laudes ęquare loquendo.
Quę data ſunt illi nunq̄ mortalibus vllis
Antea conceſſit. nec poſt concedet olympus:

MARTYRIUM greca dictio eſt. Nam μαρτύριον. ου. τό. teſtimoniū ſigt̄: et μάρτυρ. υρος. ό. teſtis dicitur autem martyrium actus virtutis quadruplicis. ſ. fortitudinis: vt elicientis principaliter. Patientię vero: vt elicientis ꝯīter. Sed charitatis: vt imperantis. Et fidei: vt finis. ex. b. Tho. ſcda ſcdę. q. cxxiiij. ar. i. c. et. ij.

Martyriū eſt act⁹ maxime ꝑfectiōis: nō qdē ſꝫ ſe: ſed vt imperat̄ a Charitate: et vt eā oſtēdit. vt ibidē ar. iij.

Mors eſt de ratione martyrij: vt ibidem. ar. iiij.

Mat. ℂ Mattheus in euangelio. c. xi.

Augu. A dieb⁹ aūt Jo. baptiſtę vſq; nūc regnū celoꝝ vim patitur: et violēti rapiūt illud. ℂ Aug. ſup po.

Seculi homines infeliciter felices ſunt: Martyres aūt feliciter infelices erant.

ℂ Aug. ꝯ Petilianū: et hr̄. xxiij. q. v. c. Tu dixiſti.

Neq; .n. veneramur noīe martyrum: eos qui ſibi collum ligauerunt. ℂ Aug. de verbis Apoſtoli.

Hiero. Iniuria ē ꝓ martyre orare: cui⁹ debem⁹ orōnib⁹ ꝯmēderi. ℂ Hieronymus in Jona propheta: et habet̄. xxiij. q. v. Non eſt noſtrum.

Nō eſt noſtrū mortē arripere: ſꝫ illatā ab alijs libēter accipe. vn̄ et ꝑſecutionib⁹ nō licet mihi ꝓpria perire manu: abſq; eo vbi caſtitas periclitat̄: ſꝫ ꝑcuſſori colla ſubmit-

Ambr. tet̄. ℂ Ambroſius et hr̄. xxiij. q. viij. c. Conuenior.

Vultis in vincula raperē? Uultis in mortē? volūtas ē mihi. Nō ego me vallabo circōfuſiōe populoꝝ: nec altaria tenebo vitā obſecrāns: ſꝫ pro altarib⁹ gratis imola-

Grego. bor. ℂ Gregorius in Homelia de virginibus.

Martyr ꝓ Chriſto mori nō potuiſſet corpe: niſi prius defiderijs terrenis mortu⁹ nō fuiſſet ī mēte. Erect⁹ nāq; virtutis alius culmēto: mēta deriſit: pręmia calcauit: ante armatos reges: et pręſides duct⁹ imperterritus ſtetit ferientē robuſtior: Judicante ſublimior.

ℂ Gregorius ſup euang. Homel. iij.

Quāuis occaſio perſecutiōis deeſt: hꝫ tamen et pax nr̄a martyriū ſuū: qt et ſi carnis colla ferro nō ſubdimus: ſpūali tn̄ gladio deſideria in mēte trucidamus.

ℂ Gregorius in homelia.

Duo ſūt qppe martyrij gn̄a: vnū in publico: aliō in mēte ſit: et in actiōe. Jtaq; eē martyres poſſum⁹: ēt ſi nullo ferro ꝑcutiēdū trucidemur. ℂ Idē in Homelia.

Mori a ꝑſequēte martyrium in aꝑto opere eſt. Ferre vo cōtumelias: et odiētē diligere: martyriū ē ī occulta cogitatione. ℂ Grego. in homelia. xxxv.

Sꝫ adiuuāte nos dño virtutem patientię ſeruare contēdimus: et in pace eccleſię viuim⁹: et martyrij palmam tenemus. ℂ Gregorius ibidem.

Nos ſine ferro et flamine martyres eſſe poſſum⁹: ſi patiētiam veraciter in animo cuſtodiamus.

Jo. chri. ℂ Joānes Chryſoſtomus ſuper Mattheū.

In pręlijs ſenſibilib⁹ q paratior eſt ad occaſionē: ꝓmptior eſt: hoſtib⁹ terribilior: quāuis eū reus nō poſſit ſuſcitare poſt mortē: q̄to magis hic tāta vbi ſpes ī reſurrectionis eſt?

Ber. ℂ Bernardus in Sermone.

Quod martyrꝫ grauius: q̄ inter epulas eſurire: inter veſtes multas precioſas algere. et paupertate ꝑmi: i inter diuitias: quas offert mundus: quas oſtentat mali gnus: quas deſiderat noſter appetit⁹. Propterea pauperibus pariter et martyribus regnum cęloꝝ promittitur. qꝫ paupertate quidem emitur: ſed in paſſione pro Chriſto abſq; dilatione percipitur.

Hugo ℂ Hugo de Clauſtro animę.

Fortiſſimus Habraam: ſed beatus Laurentius fortior fortiſſimo. Audiamus qualiter Habraaꝫ ſua dimiſit et Laurentius ſua diſperſit: et dedit pauperibus Habraam filium ſuum deo obtulit: Laurentius ſeipſum pro filio dei. Hic ignem parat: collo ligat filium: gladium euaginat: ſed angelum audit prohibentē ne perficiat. Jlle ad ignē poſit⁹ Chriſtum ꝑdicat: carnifices vero vrgētes carbones miniſtrādo: verbis nō exaſperat: efficitur holocauſtū dño. i. totum incenſum intus igne charitatis: exterius vo flāme tribulatiōis. Hic q: obediēs efficit̄ filiū recipit incolumē. Jlle q: ꝑſeuerat in tormētis: a dei filio recipitur ad ſalutem.

Mathematica greca dictio ē. Nā μαθηματική. ῆς. ή. dicitur. et ē ſcia quadriuialis. Periti vo huius ſcietię μαθηματικοί dicūt̄. Juuenalis. Nota mathematicis geneſis tua. Diciturq; mathematica: qm̄ veteres greci. Geometriā: Muſicā: Arithmeticaꝫ: et Aſtrologiā: diſciplinas altiores: μαθήματα appellabāt. Vulgus aūt chaldeos quoq; magos mathematicos vocat. exinde autem his ſcientijs ornati ad perdiſcenda mundi opera et principia naturę ꝓcedebāt: ac tunc deniq; φυσικοί physici. i. nāles nominabantur.

MATRIMONIUM grece συζυγία. ας. ή. et σύζυγος. ου. ό. i. cōiunx dicitur. Eſt aūt matrimonium legitima ſocietas inter virum et feminā: in qua ex pari cōſenſu ſemetipſum alteri debet. ſm Aug. lib. de Uirginitate beatę Uirginis.

Matrimoniū eſt viri mulieriſq; cōiunctio maritalis inter legitimas perſonas vitam indiſſolubilē retinens. ſecundum Magiſtrum ſen. iiij. ſen. di. xxvij.

Matrimonium eſt coniunctio maris: et feminę: inter perſonas legitimas indiuiduam vitę conſuetudinem retinens: vt habetur. xxij. q. ij. §. i.

Matrimonium eſt viri: et mulieris coniunctio indiuiduam conſuetudinem vitę retinens: vt habetur inſti. de patria poteſt. §. Nuptię.

Matrimoniū dicitur quaſi matris muniū ideſt officiū: vel quaſi matrē muniens: vel mouens: vel quaſi mater viuus: vel quaſi a matre et nato. Dicit̄ aūt magis a matre. Quia magis pertinet ad rōnem eius: q̄ pater. Nam mulier principaliter facta eſt propter hoc: non autem vir. Et mulier circa prolem eſt magis officioſa. ex bea. Tho. iiij. ſen. di. xxvij. q. i. ar. i.

Matrimoniū contrahendū impedientia: et iam ꝯtractū dirimentia ſunt quę continentur in his verſibus.

Error: Conditio: Uotum: Cognatio: Crimen:
Cultus: Diſparitas: Uis: Ordo: Ligamē: Honeſtas:
Sis ſis affinis: Si forte coire nequibis:
Hęc ſocianda vetant connubia: facta retractant.

ℂ Tobias capitulo. vi.

Angelus Raphael: dixit Tobię. Audi me: ⁊ oſtẽdã tibi: q ſunt qbus pualere põt Demoniũ. Hij nãq q cõiugiũ ita ſuſcipiũt: vt deũ a ſe ⁊ a ſua mẽte excludãt: ⁊ ⁊ ſuę libidini ita vacẽt: ſicut equus ⁊ mulus in quib⁹ non eſt intellectus: hꝫ poteſtatẽ Demonium ſup eos. Tu aũt quũ acceperis eã ingreſſus cubiculũ p tres dies contineas te ab ea: ⁊ nihil aliud niſi orõnib⁹ vacabis cũ ea. ℭ Prouerbioꝝ. cap. xix.

Prouer. Domus ⁊ diuitię dant a parẽtibus. A dño autem ꝓprie vxor prudẽs. ℭ Eccleſiaſtici cap. vij.

Eccle. Noli diſcedere a muliere ſenſata ⁊ bõa quã ſortit⁹ es in timore dñi gratia enim verecũdię illius ſuper aurũ. ℭ Eccleſiaſtici cap. vij.

Trade filiã: ⁊ grãde op⁹ feceris: ⁊ hoi ſenſato da illam. ℭ Eccleſiaſtici. cap. xxv.

In trib⁹ placitũ eſt ſpũi meo: q̃ ſũt ꝓbata corã deo ⁊ hoibus: Concordia fratrũ Et amor proximoꝝ. Et vir ⁊ mulier ſibi bñ ꝯſentiẽtes. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxv.

Beatus qui habitat cũ muliere ſenſata. ℭ Mattheus cap. v.

Mat. Dictũ eſt aũt: qcũq̃ dimiſerit vxorẽ ſuã det ei libellum repudij. Ego aũt dico vobis: q: ois q dimiſerit vxorẽ ſuã excepta fornicatiõis cã fac eã mechari: ⁊ q dimiſſam duxerit adulterat. ℭ Mattheus cap. xix.

Acceſſerũt ad Jeſuz Phariſei tentantes eum ⁊ dicẽtes: ſi licet hoi dimittere vxorẽ ſuã quacunq̃ ex cã? Qui rñdẽs ait eis. Nõ legiſtis q: q fecit ab initio hominẽ maſculũ ⁊ feminã fec eos. Et dixit: Propter hoc dimittet hõ patrẽ ⁊ mrẽz: ⁊ adherebit vxori ſuę: ⁊ erũt duo in carne vna. Itaq̃ iã nõ ſũt duo: ſꝫ vna caro. Qđ ergo deus coniunxit homo non ſeparet. ℭ Mattheus cap. xix.

Quicũq̃ dimiſerit vxorẽ ſuã: niſi ob fornicationem: ⁊ aliã duxerit mechaẽ. Et q dimiſſaz duxerit mechaẽ. ℭ Lucas capitulo. xvi.

Lucas Omnis q dimittit vxorẽ ſuam ⁊ alteraz ducit mechaẽ: ⁊ qui dimiſſam a viro ducit mechatur. ℭ Paulus ad Romanos cap. vij.

Paul⁹ Nã quę ſub viro eſt mulier viuẽte viro alligata eſt legi. Si aũt mortu⁹ fuerit vir ei⁹: ſoluta ẽ a lege viri. Igitur viuẽte viro vocabiẽ adultera: ſi fuerit cum alio viro Si autez mortuus fuerit vir eius. liberata ẽ a lege viri: vt non ſit adultera: ſi fuerit cum alio viro. ℭ Paulus ad Corinthios. primo. cap. vij.

Bonũ eſt hoi mulierẽ nõ tãgere. Propter fornicationẽ aũt vnuſqſq̃ ſuã vxorẽ habeat. Uxori vir debitũ reddat. Similiter aũt ⁊ vxor viro. Mulier ſui corpis ptãtẽ nõ hꝫ: ſed vir. Simil'r aũt ⁊ vir ſui corpis ptãtẽ nõ hꝫ: ſꝫ mulier. Nolite fraudare inuicẽ: niſi forte ex ꝯſẽſu ad tp̃s: vt vacetis orõni: ⁊ iteꝝ reuertimini idipſũ ne tẽtet vos Sathanas: ꝓp icõtinẽtiã vrãz. ℭ ibidẽ.

Quod ſi nõ ſe ꝯtinẽt nubãt. Meli⁹ eſt. n. nubere q̃ vri. His aũt q matrimonio iũcti ſunt pcipio: nõ ego: ſed dñs: vxorem a viro non diſcedere. Quod ſi diſceſſerit manere innuptam: aut viro ſuo reconciliari. ℭ Paulus ad Corynthios primo. c. vij.

Alligatus eſt vxori? noli q̃rere ſolutionẽ. Solutus es ab vxore? noli q̃rere vxorẽ. Si aũt acceperis vxorẽ nõ peccaſti: ⁊ ſi nupſerit virgo nõ peccauit. ℭ Paul⁹ ibidẽ.

Reliquũ eſt: vt ⁊ q hñt vxores: tãq̃ nõ hñtes ſint: ⁊ qui flent: tãq̃ nõ flẽtes: ⁊ q gaudẽt: tãq̃ nõ gaudẽtes ⁊ q emunt: tãq̃ nõ poſſidẽtes: ⁊ q vtunẽ hoc mũdo: tanq̃ nõ vtanẽ. Preterit. n. figura huius mundi. Uolo autẽ vos ſine ſollicitudine eſſe. Qui ſine vxore eſt ſollicit⁹ eſt q̃ dñi ſunt: quõ placeat deo. Qui aũt cũ vxore eſt ſollicitus quę ſunt mũdi: quõ placeat vxori ⁊ diuiſus eſt mulier innupta ⁊ virgo cogitat quę dñi ſunt: vt ſit corpore ſancta ⁊ ſpũ. Que autem nupta eſt cogitat que ſunt mundi quõ placeat viro. ℭ Ibidem.

Si quis aũt turpẽ ſe videri exiſtimat ſup virgine ſua q ſit ſupadulta: ⁊ ita opꝫ fieri. Qđ vult faciat. Nõ peccat ſi nubat. Nã q ſtatuit in corde ſuo firm⁹ ñ hñs neceſſitatẽ: poteſtatẽ aũt hñs ſuę volũtatis: ⁊ hoc iudicauit in corde ſuo ſeruarẽ virginẽ ſuã: bñ facit. Igiẽ ⁊ q mřimonio iũgit ṽginẽ ſuã bñ facit: ⁊ q nõ iũgit meli⁹ facit. ℭ Paulus ad Corynthios prima. c. xi.

Volo aũt vos ſcire q ois viri caput Chriſtus eſt ⁊ caput autem mulieris vir: Caput vero Chriſti deus eſt. ℭ Paulus ad Ephesios. c. v.

Mulieres viris ſuis ſubditę ſint ſicut dño. Qm̃ vir caput eſt mulieris: ſicut Xp̃s caput ẽ eccl'ię. Ipſe ſaluator corporis ei⁹: ſꝫ ſicut eccl'ia ſubiecta ẽ Chriſto. Ita ⁊ mulieres viris ſuis in oib⁹. viri diligite vxores vr̃as ſicut ⁊ Chriſtus dilexit eccleſiã: ⁊ ſeipſũ tradidit pro ea: vt illã ſanctificaret. Mũdãs eã lauacro aquę in verbo vitę: vt exhiberet ipſe ſibi glorioſaz eccleſiã ñ habẽtẽ maculã: aut rugã: aut aliqd hmõi: ſꝫ vt ſit ſancta ⁊ immaculata. Ita ⁊ viri dñt dilig. ẽ vxores ſuas: vt corpa ſua. Qui ſuã vxorẽ diligit ſeipſum diligit. Nemo enim vnq̃ carnẽ ſuã odio habuit: ſꝫ nutrit ⁊ fouet eã ſicut ⁊ Chriſtus eccleſiã: q: mẽbra ſumus corporis ei⁹: de carne eius ⁊ de oſſib⁹ ei⁹. Propter hoc relinquet hõ prẽz ⁊ matrẽ ſuã: ⁊ adherebit vxori ſuę: ⁊ erũt duo in carne vna. Sacramẽtũ hoc magnũ eſt. Ego autẽ dico in Chriſto ⁊ in eccl'ia. Uerũtamẽ ⁊ vos ſinguli vnuſqſq̃ vxorẽ ſuã: ſicut ſeipſuz diligat. Uxor aũt timeat virũ ſuũ. ℭ Paulus ad Colloſen. c. iij.

Mulieres ſubditę eſtote viris: ſicut oꝫ i domino. Uiri diligite vxores veſtras: ⁊ nolite amari eſſe ad illas. ℭ Paulus ad Titum. c. ij.

Adoleſcentulas decet vt viros ſuos amẽt: filios ſuos diligãt: prudẽtes: caſtas: ſobrias: dom⁹ curã hñtes: benignas ſubditas viris ſuis: vt nõ blaſphemeẽ ṽbũ dei. ℭ Paulus ad Hebreos. c. xiij.

Honorabile cõnubiũ in oib⁹: ⁊ thor⁹ immaculatus. Fornicatores enim ⁊ adulteros iudicabit deus. ℭ Paulus apoſtolus prima. c. iij.

Similiter ⁊ mulieres ſubditę ſint viris ſuis. ℭ Aug. ⁊ habeẽ. xxvij. q. j. Nuptiarum.

In ꝯiugali qppe vĩculo: ſi pudicitia nõ ſeruaẽ idãnatio nõ timetur. ℭ Aug. ⁊ habeẽ. xxv. di. v. Ad ei⁹. Augu.

Ad ei⁹ do ꝯcubitũ vir ſuus acceđẽ nõ dꝫ quouſq̃ q gignitẽ ablactetur. Praua aũt ꝯſuetudo in cõiugatoꝝ morib⁹ irrepſit: vt filios quos gignũt nutr. ẽ mulieres ꝯtẽnãt: eoſq̃ ad nutriẽdũ alijs mulierib⁹ tradãt. Qđ vꝫ. ex ſola carnis incõtinẽtia vr̃ fuiſſe inuẽtũ: qi dum ſe ꝯtinere nolunt: deſpiciũt lactare quos gignũt. Hec aũt ſciãt quę filios ſuos ex praua ꝯſuetudine alijs ad nutriẽdũ tradunt: niſi purgatiõis tẽpus prius tranſierit: viris ſuis nõ dñt admiſceri. Quippe ⁊ ſine pctõ: quũ in mẽſtruis cõſuetis detinẽtur viris ſuis miſceri prohibẽtur: ita vt lex ſacra morte illum feriat: ſi quis vir ad menſtruatam mulierem accedat. ℭ Aug. habeẽ. xxxij. q. v. Si vxorẽ.

Si vxorẽ qs habeat ſterilẽ: ſiue corpe deformẽ: ſiue debilẽ mẽbris: vel cecã: vel claudã: vel ſurdã: vl' ſi qd aliud: ſiue morbis. ſiue laborib⁹ doloribuſq̃ ꝯfectã: ⁊ qcqd excepta fornicationis cã cogitari poteſt vehementer horribile: pro ſocietate fideq̃ ſuſtineat. ℭ Aug. ⁊ hr̃. xxxiij. q. iiij. Quãtũcũq̃.

Quotiẽſcũq̃ aut dies natalis domini: aut reliquę feſtiuitates aduenerint: nõ ſolũ ab infideliũ cõcubinaꝝ cõſortio: ſꝫ ẽt a ꝓprijs vxorib⁹ abſtinere debemus. ℭ Aug. ⁊ hr̃. xxxv q. iij. Si vir.

Si vir ⁊ vxor nõ iã duo: ſed vna caro ſunt: nõ aliter eſt nurus deputanda quã filia. ℭ Aug. libro de bono coniugali.

Quidam nubẽtes poſt votũ aſſerũt adulteros eſſe: ego

aũt dico vobis: ꝛ grauiter peccãt: q̃ tales diuidunt.

¶ Ibidem ꝛ hr̃. xxvij. q. ij. Coniunx vocatur.

Cõiunx vocaſ a prima deſpõſatiõis fide: quã cõcubitu nõ agnouerat: nec fuerat cognitur⁹: Nec pierat ꝛ nec mendax mãſerat coniugio appellatio: vbi nec fuerat nec futura erat carnalis vlla commixtio: pp qđ fidele cõiugiũ ambo parẽtes Chriſti vocari meruerũt: nõ ſolũ illa mater. verũ ꝛ ille pater eius: ſicut ꝛ cõiunx matris eius: vtrunq; mente: non carne.

¶ Auguſtin⁹. Ibidẽ ꝛ hr̃ ibidẽ. Omne.

Omne itaq; nuptiarũ bonũ impletũ eſt in ipſis parentib⁹ Chriſti: proles: fides: ſacramẽtũ. Prolẽ cognoſcimus ipſum dñm: Fidẽ: q: nullũ adulteriũ: ſacramentũ: q: nullũ diuortiũ: ſolus ibi nuptialis cõcubit⁹ nõ fuit: q: in carne peccati fieri nõ poteſt ſine pudenda cõcupiſcẽtia carnis que accidit ex peccato: ſine quo vere cõcipi voluit qui futurus erat ſine peccato.

¶ Aug. Ibidẽ ꝛ hr̃. xxxij. q. ij.

Quicqd inter ſe cõiugati immodeſtũ: inuerecũdũ: ſordidũ ve gerũt: vitiũ ẽ hominũ: nõ culpa nuptiarũ. Iã in ipſa quoq; immoderata exactione debiti carnalis quã eis nõ ſ; imperiũ precepit: ſed ſcđ; veniã ↄcedit apoſtolus: vt etiã preter cauſam procreãdi ſibi miſceantur: ꝛ ſi eos praui mores ad talẽ cõcubitũ impellũt: nuptie tñ ab adulterio ſeu fornicatiõe defẽdũt: Neq; illud pp nuptias admittiſ: ſ; pp nuptias ignoſciſ: debẽt ergo ſibi cõiugati: nõ ſolũ ipſius ſexus ſui cõmiſcẽdi fidẽ liberorũ procreandorũ cauſa: que prima eſt humani generis in iſta mortalitate ſocietas: verũ etiã infirmitatis inuicẽ excipiẽde ad illicitos cõcubitus euitandos mutuã quodãmodo ſeruitutẽ: vt etiã ſi alteri eorum cõtinẽtia perpetua placeat: niſi ex alteri⁹ cõſenſu fieri nõ poſſit. nõ aũt daſ pñtia ſancti ſpiritus tempore quo coniugales actus geruntur.

¶ Aug. đ bono ↄiugali: ꝛ hr̃. xxxij. q. vij. Interueniẽte.

Interueniẽte diuortio ñ abſoluiſ ↄfederatio nuptialis. Ita vt ſibi cõiuges ſint etiã ſeparati cũ illis ẽt comittũt adulteriũ. qb⁹ ẽt fuerint poſt ſuũ repudiũ copulati.

¶ Aug. ꝛ habetur ibidem. Tantum.

Tantum valet vinculũ ſociale: vt quũ cã procreãdi colligitur: vt nec ipſa cã procreãdi diſſoluaſ: poſſet enĩ homo ſterilẽ dimittere vxorẽ: ꝛ aliã ducere de qua filios hẽret: ꝛ tñ nõ licet. ¶ Ibidẽ ꝛ hr̃. ibidẽ. Uſq; adeo.

Uſq; adeo inter viuẽtes maneãt inita iura nuptiarũ. vt potius inter ſe ſint cõiuges ẽt ſeparati: q̃ cũ his quibus adheſerũt. ¶ Aug. de Adulterinis cõiugijs li. i. ꝛ hr̃. xxij. q. vij. c. Quemadmodum.

Quẽadmodũ nõ recte dici põt: ſi neſcit hõ non peccat ſũt enim peccata ignorãtiũ q̃uis minora q̃ ſciẽtiũ. Ita ẽt nõ recte dici põt: ſi cã fornicationis dimiſerit vxorẽ vir: ꝛ aliã duxerit nõ mechaſ. Eſt enim mechatio ꝛ eoꝝ q alias ducũt relictis pp fornicationẽ prioribus: ſ; vtiq; minor q̃ eoꝝ qui nõ pp fornicationem dimittũt. ¶ Auguſtinus. đ Adulterinis coniugijs: ꝛ hr̃. xxvij. q. ij. c. Si tu abſtines.

Si tu abſtines ſine vxoris volũtate tribuis ei fornicãdi licẽtiã: ꝛ peccatũ illius tue imputabitur abſtinẽtie.

¶ Aug. li. iuj. cõfeſſionũ: ꝛ hr̃. xxvij. q. ij. c. Inſtitutũ.

Inſtitutũ eſt vt ſpõſe iam pacte nõ ſtatim tradantur: ne vilẽ hẽat marit⁹ datã quã ſuſpirauerit ſpõſus dilatã.

¶ Aug. đ Adulterinis ↄiugijs: ꝛ hr̃. xxxij. q. i. c. Nõ erit.

Nõ erit turpis neq; difficilis ẽt poſt pata atq; purgata adulteria recõciliatio coniugij: vbi p claues regni celorum nõ dubitaſ fieri remiſſio peccatorũ non vt poſt viri diuortium adultera reuocetur ſ; vt poſt Chriſti conſortium adultera reuocetur.

¶ Auguſtinus de Adulterinis Cõiugijs li. i. ꝛ habetur. xxxij. q. vij. Adulterij malum.

Adulterij malũ vincit fornicationẽ. Uide in Sodomia

¶ Auguſtinus de Adulterinis cõiugijs li. ij. ꝛ habetur. xxxij. q. vij. Licite.

Licite dimittitur vxoꝛ ob cauſam fornicationis: ſed manet vinculũ prioris pp qđ ſit reus adulterij qcũq; duxerit dimiſſam ob cauſam fornicationis.

¶ Aug. đ Adulteris ↄiugijs: ꝛ hr̃. xxxiij. q. iiij. c. Apl's.

Apoſtolus nec ad tps: vt vacẽt orationi niſi ex cõſenſu voluit cõiuges: nec carnali inuicẽ fraudari debito.

¶ Aug. i ſermõe dñi i mõte ꝛ hr̃. xxxij. q. vij. c. Fieri põt

Fieri põt vt vir dimittat vxorẽ cã fornicatiõis quã exceptã dñs eſſe voluit. Iã vero ſi nec illi nubere cõceditur viro ſuo a quo receſſit: neq; huic alterã ducere viua vxore ſua quam dimiſit: multo minus fas eſt illicita cum quibuſlibet ſtupra committere.

¶ Aug. Ibidẽ: ꝛ hr̃ ibidẽ. c. Dñs ad illud.

Dominus ad illud cõfirmãdũ vt non facile dimittatur vxoꝛ ſolã fornicatiõis cauſam excepit: ceteras vero innumerabiles ꝛ vniuerſas moleſtias: ſi que extiterint iubet p fide ↄiugali: ꝛ pro caſtitate fortiter ſuſtineri.

¶ Auguſtinus ad Ualentium de nuptijs vel cõcupiſcentijs: ꝛ hr̃. xxxi. q. i. c. Deniq;.

Deniq; mortuo eo cũ quo fuerit verũ cõnubiũ: fieri põt cõiugium cum quo precelſit adulterium.

¶ Auguſtinus lib. ij. Contra aduerſarium legũ ꝛ pphetaꝝ: ꝛ hr̃ ibidẽ. De⁹ maſculũ.

Deus maſculũ ꝛ feminã ꝛ propagãdi generis cã nuptiali caſtitate coniunxit: ꝛ ſecundas nuptias que in vno quoq; teſtõ permittuntur licitas eſſe mõſtrauit.

¶ Auguſtinus lib. Queſtionum Gen. ꝛ habetur. xxxiij. q. v. Eſt ordo.

Eſt ordo naturalis in hominibus vt ſeruiãt femine viris ꝛ filij parẽtibus: q: in illis hec iuſtitia vt maiori ſeruiat minor.

¶ Aug. i q̃ſtio. numeri ꝛ hr̃ ibidẽ. c. Manifeſtũ.

Manifeſtũ eſt ita legẽ voluiſſe feminã ſub viro eſſe: vt nulla eius vota que abſtinẽtie cã nouerit reddantur ab ea: niſi autoꝛ vir fuerit permittendo.

¶ Auguſtinus ſuper primam epiſtolã ad Corinthios: ꝛ habetur. xxxi. q. i. c. Quod ſi.

Qđ ſi dormierit vir eius nõ dicit prim⁹ vel ſecũdus vl' quartus. Nec nobis diffiniẽdũ eſt quod non diffinit Apoſtolus: vnde nec vllas debeo dãnaſ nuptias: nec eis verecundiam inferre numeroſitatis.

¶ Auguſtinus ad Mediciã: ꝛ habeſ. xxxiij. q. v. capitulo. Secundum verba.

Secũdum vera apoſtolica etiã ſi vir cõtinere voluiſſes tibi debitũ reddere cogereſ: ꝛ illi deus imputaret cõtinẽtiã: ſi nõ ſue: ſ; tue cederet infirmitati: ne in adulterium caderes.

¶ Auguſtinus de fide ad Petrum.

Quia egritudini ſemp cõſulẽdum eſt: propterea ſi cõtigerit primo priuari ↄiugio: ſi voluerit ſecũdas vl' tertias inire nuptias nullũ de illis peccatũ hẽbit ſi eas caſte ſeruauerit. ¶ Aug. de Baptiſmo puerorum.

Bene vtitur malo cõcupiſcẽtiã reſtringens connubio.

¶ Auguſtinus ſuper pſalmus. cxivi. ꝛ habeſ. xxxiij. q. v. Si dicat.

Si dicat vir ↄtinere volo nolo aũt vxoꝛ nõ poteſt quod enim tu vis nõ vult illa. Nũquid p continẽtiã tuam vt illa fornicaria fieri ſi alij nupſerit te viuo adultera erit nõ vult deus tale damnum tali lucro compenſari. Redde debitũ ꝛ ſi non exigis redde pro ſatiſfactione pfecta deus ſibi cõputabit ſi nõ tibi qđ debetur exigis ſed reddis qđ debetur vxori.

¶ Hieronymus in epiſtola Pauli ad Corinthios ꝛ hr̃. xxxij. q. i. In Coniugio. Hiero.

In Cõiugio qs poſitus quecũq; peccata fecerit nõ proprium infuſcant coniugẽ ſ; fornicatio vxorẽ coinquinat vt iã non ſit viro ſuo licita ſed adultera.

¶ Hiero. de virginibus ꝛ hṙ. xxxi. q. i. Quomodo.
Quomodo virginibus fornicationis periculo ꝯcedit nu
ptias ꝛ excusabile facit qđ ꝑ se nõ appetit: ita eodē
fornicationis piculo cõcedit viduis scđas matrimonia
cõtrahere. Melius est. n. licet alterū ꝛ tertiū vnum
viruȝ nosse ꝙ̃ plurimos: idest tolerabilius est vni ho
mini prostitutā esse ꝙ̃ multis. Siquidē ꝛ illa in euā
gelio Samaritana sextū maritū habere se dicēs ar
guitur a dñõ ꝙ non sit vir eius. Ubi enim numerus
maritorum est: ibi vir qui proprie vnus esse desi
stit: vna costa a principio in vnam vxorem versa est:
ꝛ erunt inquit duo in carne vna: non dixit tres neqȝ
quattuor: alioquin non duo: sed plures.

¶ Hiero. ad Pammachiū. ꝛ hṙ. xxxi. q. i. Aperiāt.
Aperiant ꝗso aures obtrectatores mei ꝛ videāt me se
cūdas nuptias ꝛ tertias in dñõ concessisse. q scđas
ꝛ tertias nuptias nõ damnaui: primum potui dam
nare matrimonium. ¶ Ibidem.
Non dāno bigamos immo nec trigamos: ꝛ si dici pōt
octogamos. Idē. Ego nunc voce ꝓclamo libera non
dānari in eccl'ia bigamiā: immo nec trigamiaȝ: ꝛ ita
licet quinto ꝛ sexto ꝛ vltra. Quo ꝛ ꝑo marito nubere.

¶ Hiero. ad Oceanum de morte fabeole ꝛ
habetur. xxxij. q. v. Precepit.
Precepit dñs vxorē nõ debere dimitti excepta cā forni
cationis: ꝛ si dimissa fuerit manere innuptā: quicqđ vi
ris ꝑcipitur: hoc cõsequenter redundat ad feminas:
neqȝ. n. adultera vxor dimittenda est: ꝛ vir mechꝰ re
tinendꝰ est. ¶ Hiero. in ep'la ad Rusticum.
Sicut boni filij adulteroꝝ nulla ē defensio: sic mali filij
cõiugatorū nullū crimen est matrimonij: qꝛ non in se
minibus: sed in voluntate nascentis causa vitioꝝ est
atqȝ virtutum. ¶ Hierony. ad damasum.
Iuuenes vero hoc sunt admonēdi modo: vt si vxores ha
beāt doceantur caste viuere cum vxoribus suis alie
nam sciant sceleratum esse contingere.

¶ Hieronymus cõtra Iouinianū. c. xv.
Nemo enim melius scire potest quid sit vxor vel mulier
illo qui passus est. ¶ Hieronymus Ibidem.
Que. n. mihi incumbet necessitas venire in dubiū vtrū
bona an mala futura sit: quā duxero? Melꝰ est inqt
habitare in terra deserta ꝙ̃ cū vxore litigiosa ꝛ iracū
da: ꝙ̃ raꝝ sit vxorē sine his vitijs inuenire: nouit ille
q duxit vxorē: vnū pulchre. Uariꝰ geminꝰ sublimis ora
torꝰ q nõ inqt lingat celebs est. Melꝰ est habitare in
angulo tecti ꝙ̃ cū vxore maledica in dõ cõi? Si do
mus cõis est mariti ꝛ vxoris: erigit vxorē in supbiā
ꝛ cõtumeliā viro facit: ꝙ̃to magis si ditior vxor fue
rit: ꝛ in domo eiꝰ vir manserit? Incipit enim nõ vxor
sed dña esse: ꝛ viro si offenderit migrādū ē. Stilici
dia ejciūt hominē de die hyemali de domo sua: simi
liter ꝛ mulier maledica de ꝓpria domo assiduis qp
pe iurgijs ꝛ quottidiana garrulitate facit pfluere do
mū eius: ꝛ ejcit eum de edibus suis idest de eccl'ia.

¶ Hiero. contra Iouinianum. c. xxvij.
Veniā ad maritatas q̄ mortuis vel occisis marit͛ suis
supuiuere noluerūt: ne cogerent͛ secūdos nosse cõcu
bitus: ꝛ q̄ mire vnicos amauerūt maritos vt sciamꝰ
bigamiā apud Ethnicos etiaȝ reprobari. Dido soror
Pygmalionis multo auri ꝛ argenti pondere ꝯgrega
to Aphricā nauigauit: ibiqȝ vrbē Carthaginē cõdi
dit: ꝛ cū Hyarba rege libie in ꝯiugiū peteretur: pau
lisꝑ distulit nuptias: donec ꝯderet ciuitatē. nec multo
post extructa in memoriā mariti quondā Sichei py
ra maluit ardere ꝙ̃ nubere. Casta mulier Carthaginē
ꝯdidit: ꝛ rursum eadē vrbis in castitatis laude finita
est. Nā Hasdrubalis vxor capta ꝛ incēsa. quū se cer
neret a romanis capiendā eē: apprehēsis ab vtroqȝ la
tere paruulis filijs in subiectū domꝰ sue deuolauit in
cendiū. Quid loquar Nicerati ꝯiugē q̄ impatiēs in
iurie viri mortē sibi ipsa cõsciuit: ne triginta Tyran
norū quos lysander victis Athenis imposuerat libi
dinē sustineret. ¶ Hierony. cõtra Iouinianū.
Fert͛ Aureolꝰ Theophrasti liber de nuptijs in quo q̄rit
an vir sapiēs ducat vxorē: ꝛ quū definisset si pulchra
eēt: si bñ morata. si honestis parentibus: si ipse sanus
ac diues: sic sapiēter aliquū inire matrimoniū statim
intulit. hec āt in nuptijs raro vniuersa ꝯcordāt. Nõ
est ergo vxor ducēda sapiēti. Primū. n. impediri stu
dia philosophie: nec posse quemqȝ libris ꝛ vxori pariter in
seruire. Multa eē q̄ matrimoniorū vsibus necessaria sīt
preciose vestes: Aurū gemme sumptꝰ: ancille suppel
lex varia: lectice ꝛ exedra deaurata: deinde ꝑ noctes
totas garrule cõquestiones. Illa ornatior ꝓcedit in
publicū: hec ornat͛ ab omnibus: ego in cõuentu femi
narū misella despicior. Cur aspiciebas vicinā? Quid
cū ācillula loquebaris? De foro veniēs qđ attulisti?
Non amicū hr̄e possumꝰ: nõ sodalē alteriꝰ amorē su
uȝ odiū suspicat͛. Si doctissimꝰ ꝑceptor in qualibet
vrbiū fuerit: nec vxorē linquere: nec cū sarcina ire ꝑt
pauperē alere difficile est: diuitē ferre tormentū. Ad
de quoniā nulla est vxoris electio: sȝ qualiscūqȝ obue
nerit habenda: si iracūda: si fatua: si deformis: si sup
ba: si fetida: quodcunqȝ vitij est post nuptias discimꝰ
equꝰ asinꝰ bos canis ꝛ vilissima mācipia: vestes quo
qȝ ꝛ lebetes: sedile ligneū: calix ꝛ vrceolus fictilis ꝓ
bant͛ primo: ꝛ sic emūtur. Sola vxor nõ ostēditur: ne
ante displiceat ꝙ̃ ducatur. ¶ Hierony. ibidē.
Legimus quendā apud Romanos nobilē: quū eū amici
arguerent quare vxorē formosam ꝛ castā: ꝛ diuitē re
pudiasset: ꝓtēdisse pedē ꝛ dixisse eis: ꝛ hic soccus
quē cernitis vr͛ vobis nouus ꝛ elegās: sed nemo scit
pter me vbi me premat. Scribit Herodotꝰ ꝙ mulier
deponat cū veste ꝛ verecundiā: ꝛ noster comicus for
tunatū putat qui nunꝙ̃ vxorem duxerit.

¶ Hiero. ꝯ Iouinianū li. i. c. vltimo.
Amor forme rõnis obliuio est. ꝛ insanie ꝓximꝰ: fedū mi
nimeqȝ cõueniēs alo sospiti vitiū: turbat consilia: al
tos ꝛ generosos spiritus frāgit: a magnis cogitatio
nibꝰ ad humilimas detrahit: q̄rulos iracūdos teme
rarios dure imperiosos seruiliter blandos oībꝰ inu
tiles ipsi nouissime amori facit. Nā quū fruēdi cupi
ditate insatiabil͛ flagrat plura tpa suspitiōibꝰ lachry
mis: cõquestionibꝰ ꝑdit: odiūȝ sui facit: ꝛ ipse nouissi
me odiū est. Tota amoris infectatio apud Platoneȝ
posita est: ꝛ oia eius incõmoda Lysias explicat: qđ nõ
iudicio sed furore ducat͛: ꝛ maxime vxoriū pulchritu
dini grauissimus custos accubet. ¶ Hiero. ibidē.
Refert ꝑterea Seneca cognouisse se quendā ornatū ho
minē: q exiturus in publicū fascia vxoris pectꝰ colli
gabat: ꝛ ne pūcto qdē hore ꝑsentia eiꝰ carere poterat
potionēqȝ nullā sumūt nisi alterius tactam labijs vir ꝛ
vxor hauriebāt. Alia deinceps nõ minus inepta facie
tes i q̄ improuida vis ardētis affectꝰ erūpebat. Ori
go qdē amoris honesta erat sed magnitudo deformis.
Nihil aūt interest ꝙ̃ ex honesta cā qs insaniat: vñ ꝛ
sextus in sententijs. Adulter est inquit in suā vxoreȝ
amator ardētior. In aliena qppe vxore ois amor tur
pis ē: in sua nimius. sapiēs vir iudicio dȝ amare ꝯiu
gē: nõ affectu. Reget impetus voluptatis: nec ꝑceps
feretur in coitū. Nihil est fedꝰ ꝙ̃ vxorem amare q̄si
adulteram. ¶ Hieronymus ibidem.
Certe q dicūt se cā reipublice ꝛ generis hūani vxoribꝰ
iūgi ꝛ liberos tollere imitent͛ saltē pecudes: ꝛ postꝙ̃
vxoꝝ vēter intumuerit nõ ꝑdāt filios: nec amatores vxo
ribꝰ se exhibeāt: sed maritos. ¶ Hiero. Ibidem.
Multa sunt q̄ preclara ingenia nobilitēt. Mulieris vir
tꝰ proprie pudicicia est. Hec Lucretiā Bruto equa

nit: neſcias an ſi ꝑtulerit: qm̄ Brut⁹ nō poſſe ſeruire a femina didicit. Nec eqͥuit Corneliā Graccho. Nec Portiā alteri Bruto. Notior ē marito ſuo Tanaquil. Illū inter multa regū nomina. iā abſcōdit antiqͥtas: Hāc raro inter feminas virtus altius ſeculoꝝ oium memorię quā vt excidere poſſet infixit.

Ambr. ¶ Ambroſius li. de virginib⁹: ⁊ habef. xxvij. q. ij. Quum initiatur.

Quum initiaf cōiugium: cōiugij nomē aſſciſcitur: nā deflorati o virginitatis nō facit mr̄imoniū: ſꝫ pactio cōiugalis: denicꝫ quū mulier cōiungit viro ꝯiugiū eſt: nō quū puella viri admixtiōe cognoſcitur.

¶ Ambro. li. i. de Patriarchis. ⁊ hr̄. xxvij. q. ij. In oi.

In omni matrimonio cōiunctio intelligit ſpiritalis. quā cōfirmat ⁊ perficit cōiūctorum cōmixtio corporalis.

¶ Ibidem ⁊ habetur. xxx. q. v. Nec illud.

Nec illō ocioſū: ꝙ quū veniret Rebeca vidit Iſaac deābulantē: ⁊ quū interrogaſſet qs eſſet: cognito ꝙ ipſe eēt cui duceref vxor: deſcēdit: ⁊ caput obnubē: ſuū cępit dicēs verecūdiā in nuptijs pręire debeř: ide. n. ⁊ nuptię dictę ꝙ pudoris gratia ſe puellę obnuberent

¶ Ambr. ad paternū: ⁊ hr̄. xxvij. q. i. Si qs deſpōſata.

Si qs deſpōſata ſibi ⁊ tradita vtaf rite cōiugiū vocaf.

¶ Ambroſius: ⁊ hr̄. xxxij. q. i. Nuptię.

Nuptię terrā replēt. Uirginitas paradiſum.

¶ Ambroſius ⁊ hr̄. xxxij. q. ij. An qd in.

An qd in ſubditos nephas eſt: in comparē fas eſt? Dimittis ergo vxorē quaſi iure ſine crimie: ⁊ putas hoc tibi licē: qꝛ lex hūana nō ꝓhibet: ſꝫ ꝓhibet lex diuina: q hominibus obſequeris: deū verere: audi legē domini: cui obſequūtur: ⁊ q leges fecerūt: quos deus coniunxit homo non ſeparet.

¶ Ambroſi⁹ ad Sabinū: ⁊ hr̄ d̄ peni. di. ij. Quādo.

Quādo Adam ſolus erat. non ē pręuaricat⁹: qꝛ mēs ei⁹ adherebat deo. ¶ Ambroſius in ſermone de aduentu domini: ⁊ habef. xxxij. q. iiij. Fratres.

Fratres nō ſolū debetis ab omni immūdicia abſtinere: ſꝫ ēt ab vxoribus proprijs ſtudioſiſſime contineatis. Nullus omnino vxori suę ieiunoꝝ dieb⁹ cōiungatur.

¶ Ambroſius ſuper epiſtolā primā ad Corinthios: ⁊ hr̄. xxxiij. q. iiij. Si cauſa.

Si cauſa procreādorum filioꝝ ducif vxor: nō multū tps ꝯceſſū vr̄ ad ipſꝫ vſū: qꝛ ⁊ dies feſti ⁊ dies ꝓceſſionis. ⁊ ipſa ratio conceptus: ⁊ partus iuxta legem ceſſaf vſum carnis his debere temporibus demonſtrant.

¶ Ambroſius lib. de viduis.

Propemodū nō inferioris virtutis eſt eo abſtinere cōiugio: qd aliquādo delectauerit: quā cōiugij oblectamēta neſcire. Copula nuptialis nō eſt quaſi copula vitāda: ſed quaſi neceſſitatis ſarcina declināda.

Grego. ¶ Greg. Tetticio patritio ⁊ hr̄. xxvij. q. ij. Sūt q dūt.

Sunt qui dicūt religiōis gratia cōiugia debere diſſolui: verū ſciēdū eſt: ſi hoc lex humana cōceſſit: lex tamē diuina prohibuit. Per ſe. n. veritas dicit: quos deus ꝯiūxit homo nō ſeparet: q̄ ēt ait. Non licet dimittere vxorē excepta cā fornicatiōis. qs ḡ huius latori legis ꝯdicat? Scim⁹ qꝛ ſcriptū ē: erunt duo in carne vna.

¶ Greg. in regiſtro ⁊ hr̄. xxvij. q. ij. Decreta.

Decreta legalis deſpōſatā ſi cōuerti voluerit nullo mō ceſuerūt damno mulctari. ¶ Greg. li. xij. moralium.

Bonū eſt cōiugiū: ſꝫ mala ſunt quę circa illud ex huius mūdi cura ſuccreſcūt: vū ergo tenef qd nō nocet ex rebus vis poſitis: cōmittitur plerūcꝫ qd nocet. Sicut ſępe rectū mundumcꝫ iter pergimus: ⁊ tamē vetis iuxta viā vepřib⁹ ꝑ veſtimēta retinemur. In via quidē mūda nō offendimur. ſꝫ a later noſcif quo pūgamur.

¶ Gregorius Ibidem.

Qui tētationū ꝓcellas cū difficultate tolerāt coniugij portum petant. Melius ē nubere ꝙ vri. Sine culpa enim ad cōiugiū veniūt: ſi tñ nec dum meliora deuouerunt. ¶ Ioannes Chryſoſtom⁹ ſup Mattheū: ⁊ habetur. xxxij. q. i. c. Sicut. Io. chri.

Sicut crudelis ⁊ iniquus ē qui caſtā dimittit vxorē: Sic fatu⁹ eſt ⁊ iniuſtus qui retinet meretricem. Patron⁹ enim turpitudinis eſt qui cęlat crimen vxoris.

¶ Io. Chryſ. ⁊ habef. xxxij. q. i. Si quis.

Si qs vxorē ſuā inuenerit adulteram. ⁊ poſtea deinceps placuerit hr̄e eā in matrimonio: duobus annis pęniteat: ideo qꝛ cū adultera mixtus ſit quę adhuc crimine ſuo nō ē purgata. Aut abſtineat ſe a matrimonio eius: donec expleaf ſatiſfactio criminis pęnitētię ſuę. Iō qꝛ poſt ſatiſfactionē pęnitētię nō meref vocari adultera. Sīr ſi virū ſuū vxor inuenerit adulterum non ad imparia iudicanf. ¶ Io. chry. ſup Mattheū ⁊ habef. xxvij. q. ij. Matrimonium.

Matrimoniū qdē nō facit coit⁹ ſꝫ voluntas: ⁊ ideo non ſoluit illd ſeparatio corporis ſꝫ volūtatis: Ideo q dimittit ꝯiugē ſuā: ⁊ aliā nō accipit adhuc eſt maritus. Nā ⁊ ſi corpore ſeparatus ē: tñ adhuc volūtate cōiūctus ē: quū ergo aliā acceperit: tūc eam plene dimittit. Nō ergo qui dimittit męchaf: ſꝫ q alterā ducit.

¶ Ioannes Chry. ſuper Mattheum. xix.

Quos deus coniunxit homo nō ſeparet.

Quemadmodū ſi videas hominē aſſidue amicitias medicorū colētē: ex hoc ſtatiꝫ intelligis ꝙ infirm⁹ ē: ſic ⁊ quū videas ſiue virū ſiue mulierē de dimittēdis vxorib⁹: aut viris legē interrogantes: cognoſce qꝛ vir ille laſciuus eſt ⁊ mulier illa meretrix eſt.

¶ Iſidor⁹ li. ix. ethymologiaꝝ: ⁊ hr̄. xxvij. q. ij. Cōiuges

Cōiuges veri⁹ appellanf a prima deſpōſatiōis fide ꝙuis adhuc ignoref inter eos cōiugalis concubitus.

¶ Iſidorus ibidē ⁊ habetur. xxxij. q. iiij. Liberi.

Liberi dicti ſunt: q ex libero matrimonio orti ſūt. Nā ⁊ filij ex libero ⁊ ancilla ſeruilis ſūt cōditiōis: ſp enim q naſcitur deteriorē partē ſumit. Naturales autē filij dicūtur ingenuarū cōcubinarū filij: quos ſola nā genuit nō honeſtas cōiugij. Hij vo q nō ſūt de legitimo: matrē potius: ꝙ patrem ſequuntur. Iſidor⁹

¶ Iſidorus ethymologiarum lib. xi. ⁊ habef. xxxv. q. iiij. cap. Cōſanguinitas.

Cōſanguinitas dū ſępe paulatiꝫ ꝓpaginē ordinib⁹ dirimēs vſcꝫ ad vltimū gradū ſe ſubtraxerit: ⁊ ꝓpinqͥtas eē deſierit: tūc ꝑmū lex in matrimonij vinculū eā recipit: ⁊ quodāmodo reuocabit fugiētē. Ideo āt vſcꝫ ad ſextū generatiōis gradū ꝯſanguinitas ſtatuta eſt: vt ſicut ſex etatib⁹ mūdi generatio ⁊ hominis ſtat⁹ finitur: ita propinqͥtas generis tot gradib⁹ terminet.

¶ Iſidorus ſuper eo verbo Matthęus:

Quos deus cōiunxit hō nō ſeparet: quęris quō: ſubaudi violēter: ſine lege: abſcꝫ rōne. Quos deus cōiunxit homo nō ſeparet: nō enim hō ſeparet quos pęna cōdēnat: quos reatus accuſat: quos maleficiū coartat.

¶ Iſidorus ⁊ hr̄. iij. v. q. v. c. Series.

Series cōſanguinitatis. vi. gradib⁹ hoc modo dirimif. filius ⁊ filia: qd ē frater ⁊ ſoror: ſic ipſe trūc⁹ illis ſeorſum ſeiunctis ex radice illius trūci egrediunf iſti ramuſculi: nepos neptis prim⁹: ꝓnepos proneptis ſecūd⁹: abnepos abneptis tertius: adnepos adneptis qͣrtus: trinepos trineptis qͥntus: trinepotis filius ⁊ trinepotis filia ſextus. ¶ Leo ⁊ hr̄. xi. q. i. Nullus. Leo.

Nullus ducat in matrimoniū quā prius polluit adulterio. ¶ Seneca Tragedia. ix. Seneca

Vice obſeqͥndo potius imitē virū. ¶ Ari. li. Iconomicoꝝ. Aristo.

Cōmunicatio vel ꝯiūctio viri ⁊ feminę in alijs irrationabilib⁹ ē ſolūꝫ grā ꝓlis ꝓcreādę: In hoib⁹ autē nō ſolū illi⁹ grā: ſꝫ ēt gratia alteri⁹ vtilitatis: vt iuuentur a filijs potētib⁹ parētes ipotētes in ſenio effecti ⁊ vt q̄ gētes parētes exiſtētes facē filijs ipotētib⁹ ure

cipiãt a potẽtibꝰ ſenio effecti. ¶ Ari. li. Iconomicoꝝ.
Natura fecit vnũ aialiũ ꝯiugaliũ forte. ſ. maſculũ: vt vicifcat p̄te fortitudine ſibi illata: aliud v̓o fragile. ſ. feminã: vt mag. ſe cuſtodiat p̄ timore. ¶ Ari. Ibidẽ
Oportet virũ puellã ducere in vxorẽ: vt doceat eã bonos mores.

¶ Ariſto. lib. vij. polyticorum.

Mulieres cõiugari cõgruit circa etatẽ annoꝝ. xviij. viros v̓o circa etatẽ. xxxvj. annoꝝ. ¶ Ari. lib. ij. prioꝝ.
Dilectio magis eligẽda eſt q̄ coitus: q: dilectio fit ſm bonam voluntatem: ⁊ coitus ſm actum corporalem.

Plato. ¶ Plato in Memnone.

Decet domũ mulierẽ bene diſpenſare: ſalua facientem oia que intrinſecus: ⁊ obſequentem eſſe viro.

L. dio. ¶ Laertius Dioge. de vita ⁊ moribus phoꝝ.

Virgines ſine dote nubere Lycurgꝰ inſtituit vxoris nõ pecunie cã eligerent: ſeueriuſq; matrimonia ſua viri coercerẽt: quũ nullis frenis dotiũ tenerent. ¶ Idẽ.
Nulla tã bona vxor ẽ in q̄ nõ inueias qd: ſic nihil ſupiꝰ benigna ꝯiuge. Ita nihil infeſta muliere credulꝰ: eſt igr̄ vxor aut tutũ refugiũ: aut penale tormẽtũ. ¶ Idẽ
Quum quidam letãter diceret Diogeni: ſe de nouo duxiſſe vxorẽ: ait illi. Paruum ſolatium: ⁊ magnam ſollicitudinem es lucratus. ¶ Idem.
Euripides: vt ait Boetius: carẽtẽ liberis infortunio dicebat eſſe felicẽ.

Plut. ¶ Plutar. in Apophtegmatibus.

Obiurgatꝰ Hyero tyrãnus a quodã q: ſibi os feteret: ſuę id vxori crimini dãnat: vtpote q̄ nihil vnq̄ hac d̓ re dixiſſet: at illa ait exiſtimabã. n. viros oẽs ita olere.

Uale. Mari. ¶ Ualerius Mari. li. iiij. c. de Amore coniugali.

Tuos quoq; caſtiſſimos ignes Portia. M. Catonis filia cũcta ſecla debita admiratiõe ꝓſequentur: q̄ quum apud philippos victũ ⁊ interẽptũ virũ tuũ Brutũ cognoſceres: q: ferrũ nõ dabat ardẽtes ore carbões haurire nõ dubitaſti: muliebri ſpũ virilẽ patris exitũ imitata: ſz neſcio an hoc fortiꝰ: q̄ ille vſitato tu nouo gn̄e mortis abſumpta es. ¶ Ualerius Max. li. vij.
Vnice filię pr̄ Themiſtoclen ꝯſulebat: virũ eã pauperi ſed ornato: an locupleti parũ ꝓbato collocaret: Cui is malo, inqt virũ pecunia: q̄ pecuniã viro indigẽtẽ. Quo dicto ſtultũ monuit vt generũ potiꝰ q̄ diuitias generi legeret. ¶ Lucius Apuleius de magia. lib. ij.
Virgo formoſa: et ſi ſit oppido paup tñ abũde dotata affert q̄ppe ad maritum nouã animi indolẽ: pulchritudinis grãz: floris rudimẽtũ: ipſa v̓ginitatis cõmendatio: iure: merito: oibꝰ acceptiſſima eſt maritis. Nã q̓dcunq; aliud in dotẽ acceperis potes quũ libuerit ne ſis bñficio obſtrictus oẽ vt acceperas retribuere: pecuniã renumerare: mãcipia reſtituere: domo demigrare: p̄dijs cedere: ſola virginitas accepta eſt: reddi neq̄: ſola apud maritũ ex rebꝰ dotalibꝰ remanet: vidua et q̄ſis nuptijs venit: talis diuortio digreditur: nihil affert impoſſibile: ſed venit iam alio perflorata.

L. Apu leius ¶ Lucius Apuleius de dogmate Platonis.

Dites inferiores nuptias nõ recuſent: ⁊ locupletũ ꝯſortia inopes ꝯſequantur: ⁊ ſi vires opũ nõ ꝯgruunt: ingenia tñ diuerſa miſcenda ẽẽ: vt iracũdo trãquilla iungatur: ⁊ ſedato homini icitatior mulier applicetur: vt talibus obſeruationũ remedijs ſoboles nã diſcrepãte ꝯfecta: moꝝ ꝓuẽtu meliore coaleſcat: et ita cõpoſitarum domorum opibus ciuitas augeatur.

Au. gel. ¶ Au. Gelius li. j. noc. at. refert verba Marcelli.

Si ſine vxore poſſemus quirites eſſe: oẽs ea moleſtia careremus. Sz qm̄ natura ita tradidit: vt nec cũ illis ſatis cõmode: nec ſine illis vllo mõ viui poſſit: ſaluti ꝑpetuę potius q̄ breui voluptati cõſulendum eſt.

Uarro. ¶ Uarro in ſatyra quę ſcribitur Menipea.

Vitium coniugis aut tollendum eſt: aut ferendum.
Qui tollit vitium cõmodiorem coniugem preſtat.
Qui fert ſeipſum efficit meliorem.

Home. ¶ Homerꝰ in a Iliados v̓ba ſunt Iouis. Ad Iunonẽ.

μηδ᾽ η παντας εμους επι ελπεο μυθους ειδησειν.i.
Nõ ſane oẽs meos ſpes ſmões ſcire. ¶ Idẽ i Iliados
οστις αγαθος και εχεφρων την αυτου φιλεει. και κηδεται
Quicunq; bonus maritus ⁊ prudẽs ſuã amat ⁊ curat.

¶ Home. i ζ Iliados v̓ba Hectoris ad Andromachẽ.

αλλ᾽ ου μοι τρωων τοσσον μελει αλγος οπισσω
ουτ᾽ αυτης εκαβης. ουτε πριαμοιο ανακτος
ουτε κασιγνητων. οι κεν πολεες τε και εσθλοι
εν κονιησι πεσοιεν υπ᾽ ανδρασι δυσμενεεσσιν
οσσον σει ο τε κεν τις αχαιων χαλκοχιτωνων
δακρυοεσσαν αγηται.i.

Sed non mihi tãtũ curę eſt troianoꝝ dolor futurus
Neq; ipſius Hecubę: neq; Priami regis:
Neq; fratrum: qui multi ⁊ boni
In pulueribus cadant ſub viris inimicis
Quãtũ tui o Andrõache: q̄ñ aliqs grecoꝝ armatoꝝ.
Lachrymantem trahat.

¶ Homerus in α Iliados verba Iouis de Iunone.

αιει γαρ μοι εωθεν ενικλαν ο ττι νοεω.i.
Semp. n. mihi cõſueuit ꝑturbare q̓cunq; cogitẽ.

Phocy lides ¶ Phocylides.

στεργε τεην αλοχον. τι γαρ ηδυτερον και αρειον
η οταν ανδρι γυνη φρονεη φιλα γηραος αχρι
και ποσις η αλοχω μηδ᾽ εμπεση ανδιχα νεικος.i.
Ama tuã vxorẽ: quid enim ſuauius ⁊ melius q̄ quando viro vxor conueniat amice vſq; ad ſenectutem
Et maritus ſuę vxori: neq; incidat inter eos ꝯtentio.

¶ Idem.

μη μεινης αγαμος. μη πως νωνυμνος ολησι
δος τι φυσει και αυτος. τεκε δ᾽ εμπαλιν ως ελοχευθης.i.
Ne maneas ſine nuptijs: ne ſine nomine pereas
Des aliquid naturę ⁊ ipſe: gigne ita rurſus: ſicuti genitus es. ¶ Idem.
ιππους ευγενεας διζημεθα κατα οικον
ταυρους δ᾽ υψιτενοντας ατας σκυλακας τε αγασθους
γημασθαι δ᾽ ουκ αγαθην επιδερκομεθα αφρονεοντες.i.
Equos autem nobiles querimus habere in domo:
Tauroſq; altę ceruicis: ⁊ catulos venatorios.
Ducere autem in vxorem malam feminam contendimus inſipientes.
Neq; poſt primas nuptias: nuptias alias celebrans damnum ſupra damnum.

Heſo. ¶ Heſiodus.

ωραιος δ᾽ ε γυναικα τεον ποτι οικον αγεσθαι
μητε τριηκοντων ετεων μαλα πολλ᾽ απολειπων
μητ᾽ επιθεις μαλα πολλα. γαμος δε τοι ωριος ουτος.i.
Tempeſtiuus aũt mulierem tuam ad domũ ducas:
Neq; natus plures triginta annos.
Neq; multum pauciores. Nuptię enim Tempeſtiuę iſtę. ¶ Idem.
παρθενικην δε γαμειν. ως κ᾽ ηθεα κεδνα διδαξης.i.
Uirginem autem duc in vxorem: vt mores caſtos doceas. ¶ Idem.
την δε μαλιστα γαμειν ητις σεθεν εγγυθι ναιει
παντα μαλ᾽ αμφις ιδων μη γειτοσι χαρματα γημης.i.
Hanc aũt maxime duc in vxorẽ: quę prope te habitat
Omnia valde circumſpiciens: ne vicinis gaudia ſint tuę nuptię.

Ex prio Epigrã matum ¶ Ex primo Epigrammatum.

ει τις απαξ γημας παλι δευτερα λεκτρα διωκει
ναυηγος πλωει δις βυθον αργαλεον.i.
Si qs ſel' duxerit vxorẽ: rurſus ſcda cubilia ſeqtur:
Naufragꝰ nauigat bis ꝓfundũ difficile.

¶ Ibidẽ.

ουκ εστι γημαντ᾽ οστις ου χειμαζεται
λεγουσι παντες και γαμουσιν ειδοτες.i.
Nõ eſt ducens vxorẽ q nõ tẽpeſtatibus agitetur:
Dicunt omnes: ⁊ ducunt vxorem ſcientes.

Dionyſ. ¶ Dionyſius.
ὥρ' ἐρᾶν. ὥρα δὲ γαμεῖν. ὥρα δὲ πεπαῦσθαι.
Tempus amandi: tempus ducendi vxorẽ: tempuſq;
Menā. quieſcendi. ¶ Menander.
ἄλυπον ἕξεις βίον χωρὶς γάμου.
Sine triſticia habebis vitam ſine nuptijs. ¶ Idẽ.
γαμεῖν ὁ μέλλων εἰς μετάνοιαν ἔρχεται.
Ducere vxorẽ q eſt futurus in pniam vadit. ¶ Idẽ.
γάμος γὰρ ἀνθρώποισιν εὐκταῖον κακόν.
Nuptię enim hoībus deſideratum malum. ¶ Idẽ.
ἦθος προκρίνειν χρημάτων γαμοῦντα δεῖ.
Mores pponere pecunijs ductuꝝ vxorẽ opꝫ. ¶ Idẽ.
νόμιζε γήμας δοῦλος εἶναι τὸν βίον.
Tibi perſuade ſi duxeris vxorẽ ſeruꝰ eẽ vitę. ¶ Idẽ.
ὁ μὴ γαμῶν ἄνθρωπος οὐκ ἔχει κακά.
Qui non ducit vxorem hõ non hẽt mala. ¶ Idẽ.
ῥᾷον βίον ζῇς ἂν γυναῖκα μὴ τρέφῃς.
Facilẽ vitā viues: ſi vxorẽ non nutriueris. ¶ Idẽ.
ὡς τρὶς κακοδαίμων ὅστις ὢν πένης γαμεῖ.
Quam ter infęlix qui exiſtens pauper ducit vxorẽ.
Plautꝰ ¶ Plautus in Aulularia.
Dū morata recte veniat: dotata eſt ſatis: hęc ſi atq; allę
multę in dotibus magnis incõmoditates: ſumptuſq;
intolerabiles. Nā quę indotata eſt ea in ptāte eſt vi
ri dotatę mactant ⁊ malo ⁊ damno viros. ¶ Ibidẽ.
Laudant ſapiẽter factū ⁊ cõſilio bono opulẽtiores: pau
perū filias vt indotatas ducāt. ¶ Plautꝰ I Sticho.
Bonas mulieres ęquū eſt facerẽ: vt abſentes viros perin
de habeant quaſi pręſentes ſint. ¶ Ibidem.
Stulticia eſt venatum ducere inuitos canes: hoſtis eſt
vxor inuita quę ad virum nuptui datur.
Ouidiꝰ ¶ Ouidius epiſtola Hermiones ad Oreſten.
Nec turpe marito.
Aſpera pro charo bella tuliſſe thoro.
¶ Ouidius ep'la Deyanire ad Herculem.
Quam male inęquales veniunt ad aratra iuuenci:
Tam premiẽ magno ꝯiuge nupta minor. ¶ Ibidẽ.
Si qua voles apte nubere nube pari.
¶ Ouidius lib. ij. artis amandi.
Lite fugant nuptęq; viros: nuptaſq; mariti
Inq; vicem credunt rem ſibi ſemper agi.
Hoc decet vxores: dos eſt vxoria lites.
Audiat optatos ſemper amica ſonos.
¶ Ouidius Triſtium lib. v. elegia vltima.
Eſſe bonā facile eſt: vbi quod vetet eſſe remotum eſt.
Et nihil officij nupta quod obſtet habet.
Quum deus intonuit non ſe ſubducere nymbo.
Id demum eſt pietas: id ſocialis amor.
Prop. Propertius lib. ij. elegia. vi.
Fęlix Admeti coniunx ⁊ lectus Ulixis:
Et quęcunq; viri fęmina limen amat.
Catullꝰ ¶ Catullus in Epithalamio.
Et tu nec pugna cum tali coniuge virgo:
Nec ęquum eſt pugnare pater cui tradidit ipſe:
Quum par connubium maturo tempore adepta eſt
Uirginitas non tota tua eſt. Ex parte parentum.
Ipſe pater cum matre quibus parere neceſſe eſt.
Tertia pars matri data: pars data tertia patri:
Tertia ſola tua eſt. noli pugnare duobus:
Qui genero ſua iura ſimul cum dote dederunt.
¶ Catullus Elegia prima.
Sed magis o nuptę: ſemper concordia veſtras
Semper amor ſedes incolat aſſiduus.
¶ Catullus Ode. xlij.
Auſillena viro contenta eſt viuere ſolo
Nuptarum laus eſt laudibus eximijs.
Mar. ¶ Martialis lib. primo.
Coniugis audiſſet fatum quum Portia Bruti
Et ſubtracta ſibi quęreret arma dolor:
Nondum ſcitis ait mortem non poſſe negari.
Crediderim fatis hoc vos docuiſſe patrem.
Dixit ⁊ ardentes auido bibit ore fauillas.
I nunc ⁊ ferrum turba moleſta nega.
¶ Martialis li. i. ad Flaccum.
Qualem Flacce velim quęris nolim ve puellam?
Nolo nimis facilem difficilemq; nimis
Illud quod medium eſt: atq; inter vtrumq; probatur.
Nec volo quod cruciat: nec volo quod ſatiat.
¶ Martialis lib. vi. de Teleſilla.
Quę nubit toties: non nubit: adultera lege eſt.
¶ Martialis lib. vij. de Galla.
Difficile eſt vero nubere Galla viro.
¶ Martialis lib. viij. ad Priſcum.
Vxorem quare locupletem ducere nolim
Quęritis? vxori nubere nolo meę.
Inferior matrona ſuo ſit Priſce marito.
Non aliter fiunt fęmina virq; pares.
¶ Martialis lib. xi. in vxorem.
Vxor vade foras: aut moribus vtere noſtris.
¶ Iuuenalis ſatyra. vi. Iuue.
Veniunt a dote ſagittę:
Libertas emitur: Coram licet innuat: atq;
Reſcribat: Uidua ẽ locuples q̃ nupſit auaro. ¶ Ibi.
Facies non vxor amatur.
¶ Iuue. ſatyra. vi.
Nulla ne de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa: decens: diues: fęcunda: vetuſtos
Porticibus diſponat auos: intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina:
Rara auis i terris: nigroq; ſimillima cygno. ¶ Ibi.
Quis feret vxorem cui conſtat omnia malo
Malo venuſinam: q̃ te Cornelia mater
Gracchorum: ſi cum magnis virtutibus: affers
Grande ſupercilium: ⁊ numeras in dote triumphos.
¶ Iuuenalis ſatyra. vi.
Huius enim rari ſummiq; voluptas
Nulla boni. ¶ Iuuenalis ſatyra. vi.
Nil vnq̃ inuita donabis coniuge: vendes
Hac obſtante nihil: nihil hęc ſi nolet emetur.
Hęc dabit affectus. ¶ Ibidem.
Nulla vnq̃ de morte hominis cunctatio longa eſt:
O demens: ita ſeruus homo eſt: nil fecerit. eſto
Hoc volo: ſic iubeo: ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro.
¶ Iuuenalis ſatyra. vi.
Semper habet lites alternaq; iurgia lectus.
In quo nupta iacet. Minimum dormitur in illo.
¶ A. Gelius noc. att. li. v. c. xi. Au. ge.
Qum rogatus eẽt a quodam Bias. deberet ne vxorem
ducere: an vitam agere cęlibem: inquit ἤτοι καλὴν
ἕξεις ἢ αἰσχράν. καὶ εἰ καλὴν ἕξεις κοινήν. εἰ δὲ αἰσ-
χρὰν ἕξεις ποινήν. ἑκάτερον δ' οὐ ληπτέον
ἄρα. i. Aut pulchraꝫ duces: aut deformem. Si pul
chram: habebis communem. Si turpẽ habebis pę-
nam. Neutrum autem bonum. Non eſt igitur ducen-
da vxor.

MEDICINA gręce ἰατρεία. ἀπὸ τοῦ ἰάομαι me-
deor: ⁊ ἰατρός. οῦ. ὁ. medicus dicitur. Eſt au-
tẽ duplex medicina ſcilicet remouens mor-
bum: ⁊ promouens ad perfectam ſanitatẽ.
Prima conuenit infirmis: ſecunda vero ſa-
nis. ex bea. Tho. tertia parte. q. lxxx. ar. iiij. Ars me-
dicinę duplex ſcilicet ſpeculatiua ⁊ practica. Idẽ in
quęſtionibus de veritate. q. ij. ar. viiij.
¶ Mattheus capitulo. ix. Matt.
Non eſt opus valentibꝰ medicus: ſed male habẽtibus.
¶ Marcus capitulo. ij. Marcꝰ
Non neceſſe habent ſani medico: ſed qui male habent.

Lucas Nō.n.veni vocare iuſtos ſed peccatores. ¶ Luc.c.v.
ō egēt qui ſani ſunt medico ſed qui male habent.
Non enim veni vocare iuſtos ſed peccatores ad pęni-
tentiam. ¶ Lucas capitulo.vij.
Hiero. Medice cura teipſum. ¶ Hieronymus ſup Hiere.lib.ij.
Omnis medicina habet ad tempus amaritudinem: ſed
poſtea fructus doloris ſanitate mōſtratur.
Ambro. ¶ Ambroſius ſuper pſalmus.cxxx. ⁊ habetur
de con.di.v.Contrarię.
Contrarię diuinę cōditiōi pcepta medicinę ſunt: quę a
ieiunio reuocāt: lucubrare nō ſinunt: ab omni intētio-
ne meditatiōis abducūt: ita q ſe medicinis dederit ſe
Grego. ipſum ſibi abnegat. ¶ Gregorius in Paſtorali.
Improbus ⁊ imperitus ē medicus: q alienū mederi appe-
tit ⁊ ipſe vulnus qd patit neſcit. ¶ Greg.i paſtorali.
Mos medicinalis eſt vt ſępe feruorē viſcerū in prurigi-
nē cutis trahat: ⁊ plerūq inde interius curat vñ ex-
terius ſauciat. ita nōnunq diuinę diſpenſatiōis medi-
camine agit. vt exterioribus doloribus internū vulnus
ordinetur. ¶ Gregorius in homelia.
Modus medicinę eſt vt aliquando ſimilia ſimilibus: aliqñ
ↄtria ↄtrijs curet: calidis frigida: frigidis calida curar
ↄſueuit. Veniēs ergo ad nos deſuper medicus noſter:
tantiſq inueniens languoribus preſſos quoddam no-
bis ſimile: ⁊ quoddam nobis contrarium appoſuit: Ad
homines quippe hō venit ⁊ ad peccatores iuſtus: cōcorda-
uit nobiſcū in veritate naturę: ſed diſcordauit vel diſ-
crepauit a nobis in vigore iuſticię.
¶ Idem in Homelia de vno martyre.
Sicut arte medicinę calida frigidis: frigida calidis cu-
rāt. ita dñs noſtra ↄtraria oppoſuit medicamēta pec-
catis: vt lubricis ↄtinētiā: tenacibus largitatē: iracū-
dis manſuetudinē: elatis precepit humilitatem.
Io.chri. ¶ Io. Chryſoſtomus ſup illō Matthei.viij.
Oſtende te ſacerdoti ⁊ offer munus.
Spirituali medico ſpiritualē offerebat mercedē: nā cēs
medici pecunijs: ille aūt ſolis orationibus placatur.
Iſidor. ¶ Iſidorus lib.iiij.Ethimologiarum.
Nomen medicinę a mō ac tēperamēto impoſitū exiſtima-
tur: vt nō ſatis: ſed paulatim adhibeatur: nā in mul-
to cōtriſtatur nã: mediocriter aūt gaudet. Unde ⁊ q
pigmēta ⁊ antidota aſſidue biberint vexant: immode-
ratio enim omnis non ſalutē: ſed periculum affert.
Ber. ¶ Bernardus in Apologetico.
Delicata nimis medicina ē prius alligari q̄ vulnerari: mē-
brū nō penitus plāgere: ⁊ nōdū ſuſcepto ictu admo-
uere manū: fouere vnguēto vbi nō dolet: emplaſtrum
adhibere vbi ſciſſura nō ē. ¶ Bernardus ſup cant.
Vnde irrepſit morbus: inde remediū intret: ⁊ p eadē ſeq̄-
tur veſtigia: vita mortē: tenebras lux: venenū ſerpētis
antidotū veritatis: ⁊ ſanat oculū qui turbatus eſt vt
ſerenus videat: quē turbatus auris prima mortis ianua
Boeti. prima aperiatur ⁊ vitę. ¶ Boe.li.i.de Con.
Si operā medicātis expectas: opꝫ vt vulnus tuum dete-
Anſel. gas. ¶ Anſelmus ſuper po.v.
Medicus ęgroto cōſitēti ſuā infirmitatē: medicinam ne-
gare nō dꝫ: pſuadeat animę in quę mala ſe precipita-
uit: ⁊ tō ⁊ vt ex difficultate ſanationis magis ſibi ca-
ueat: qd enim facile ſanatur non multum cauetur.
Seneca ¶ Seneca in prouerbijs.
Crudelē medicū intēperātia facit: male ſecū agit ęger:
q medicū heredē facit. ¶ Seneca lib.de beneficijs.
Grauiſſima infamia eſt medici opus quęrere.
¶ Ariſtoteles lib.ij.Ethicorum.
Ariſto. Medicinę fiunt per contraria. ¶ Ari.lib.i.Topicorum.
Rhetor nō ſemp pſuadebit: nec medicus ſemper ſanabit.
¶ Seruius Sulpitius epi. ad Ciceronē ↄſolatoria.
S.Sul. Noli imitari malos medicos: q in alienis malis pfitent
tenere ſe medicinę ſciētiā: ipſi ſe curare non poſſunt.

¶ Cicero li.ij.de diuinatiōe. Cicero.
At hoc ne homines qdē pbi faciūt: vt amicis impēdentes
calamitates pdicēt: quas illi effugerē nullo mō poſſint.
At medici quāq intelligūt ſępe: tñ nunq ęgris dicūt
illo morbo eos eē morituros. Omnis.n.pdictio mali
tū probat: quū ad pdictionē cautio adiungit.
¶ Cicero lib.i.de fini.bo. ⁊ malo.
Medicorum ſcientiam non ipſius artis ſed valitudinis
cauſa probamus. ¶ Homerus in λ Iliados. Home.
ἰατρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.i.
Medicus.n. vir multoꝝ ęqualēs alioꝝ. Menāder. Menā.
ἰατρὸς ἀδολέσχος νοσοῦντι πάλιν νόσος.i.
Medicus garrulus ęgrotanti alius morbus. ¶ Idē.
πολλῶν ἰατρῶν εἴσοδός μ' ἀπώλεσεν.i.
Multorum medicorum ingreſſus me perdidit.
Euripides in Hippolyto. Euripi.
κρεῖσσον δὲ νοσεῖν ἢ θεραπεύειν
τὸ μὲν ἐστὶν ἁπλοῦν. τῷ δὲ συνάπτει
λύπη τε φρενῶν χερσίν τε πόνος.i.
Melius autem eſt ęgrotare: q̄ curare ęgrotum.
Illud quidem eſt ſimplex: huic vero adiungitur.
Triſticiaq mentium: manuumq labor.
¶ Horatius ſermonum lib.primo. Hora.
Quod medicorum eſt.
Promittunt medici: tractant fabrilia fabri.
¶ Horatius epiſtolarum li.i.epiſtola.xij.
Stultorum incurata pudor malus vlcera cęlat.
¶ Ouidius li.i.de remedio amoris. Ouidi.
Temporibus medicina valet. Data tempore proſunt:
Et data non apto tempore vina nocent.
¶ Ouidius Metamorphoſeos li.i.
Sed immedicabile vulnus:
Enſe recidendum eſt: ne pars ſincera trahatur.
¶ Ouidius de Ponto.li.iij. Elegia.iiij.
Ad medicam dubius confugit ęger opem.
¶ Ouidius de Ponto lib.iij.Elegia.vij.
Curando fieri quędam maiora videmus
Vulnera: quę melius non tetigiſſe fuit.
¶ Iuuenales Satyra.xij.
Curentur dubij medicis maioribus ęgri. Iuue.
MEDIOCRITAS q̄ μετριότης.μετρ.i.⁊ μέ-
τριος.ου.ο.mediocris dicitur. Eſt autem me-
diocritas exiſtēs inter exceſſum ⁊ defectuꝫ.
Nam medium: vnde deſcendit: eſt quod par-
ticipat de vtroq extremorum.
¶ Seneca Tragedia.x. Seneca
Quiſquis medium defugit iter
Stabili nunquam tramite curret.
¶ Ari.li.ij.Ethicorum. Ariſto.
Facile non eſt attingere mediuꝫ: ſed ipſuꝫ attingere diffi-
cile eſt. Medium in omnibus eſt laudabile.
¶ Ariſto.li.iiij. Polyticoꝝ.
Quanto magis aliquid accidit ad medium: tanto meli-
us: quanto magis diſtat a medio: tanto peius eſt.
¶ Cicero.lib.de ſenectute. Cicero
Moderatio modo virium adſit: ⁊ tantum quantum quiſq
poteſt nitatur. ¶ Menander. Mena.
ἄνθρωπον ὄντα σαυτὸν ἀναμιμνήσκου ἀεί.i.
Hominem eſſe teipſum recordare ſemper. ¶ Idem.
ἴσος μέγιστοι πᾶσι καὶ πενόμενος βίος.i.
Aequus qdē ſis oibus: ⁊ ſi pſtes diuitijs. ¶ Ex.i.epigrā. Ex.i. Epi.
πᾶν τὸ περιττὸν ἄκαιρον. ἐπεὶ λόγος ἐστὶ παλαιὸς
ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή.i.
Omne ſupfluū itēpeſtiuū: qm ſermo eſt antiquus.
Quod ⁊ mellis nimiū eſt bilis. ¶ Iulianus. Julian.
οἶκος καὶ πατρὶς βιότου χάριν. αἱ δὲ περισσαὶ
φροντίδες ἀνθρώποισ' οὐ βίος ἀλλὰ πόνος.i.
Domus ⁊ patria vitę gratia ſuperfluę autem.
Curę hominibus non vita: ſed labor. ¶ Baſſus.

μὴ τινὶ χρήματι μόνγρος ἀεὶ θρασὺς οὐκ ἀλιγην
ἐφ' ἣν ποιούμεθα τὴν πολυγηρεμίην.
εἰ μεσότητες ἄρισται ὅπου δ' ἔστι πρήξιες ἀνδρῶν
καὶ μάλα μέτρον ἴσω ταρχὺ ὄρεγομεσάμην.
τοῦτο σὰ φίλε λάμπι κακὰς δ' ἔχθαιρε θύελλας
αἵ τινες πρήξιες καὶ βίον οὐ ζέφυροι.i.

Neqȝ me tēpeſtate mare bucat ꝯcitatūmeqȝ trāglli
Ocioſam amaui oīno ventis carentem. (tatez.
Mediocritates optime:vbi ſūt actiones virorum
Et valde menſuram ego ſufficientem amaui.
Hoc ama chare lampi:malas fuge procellas.

Palla. Sunt quidā manſueti ꝛ viri Zephyri. ℂ Palladeſ.

ἡ μεσότης ἄρ' ἄριστον ἐπεὶ τὰ μὲν ἄκρα περιφανῆ
κίνδυνον ἐπάγει. τὰ δ' ὕβριν ἔχει.i.

Mediocritas.n.optimū gdꝫqꝫ ſūma gdē apta ſūt.
Pericula inducere:extrema vero conuicium habēt.

Plaut° ℂ Plautus in penulo.

Hoc vnū ſi cogito. Mod° oībus rebus optim°eſt habi
tu. Nimia oīa nimiū exhibent negociū hoībus ex ſe.

Teren. ℂ Terentius in Andria.

Apprime in vita hominis vtile eſt:vt ne quid nimis.

Hora. ℂ Horatius.

Eſt modus in rebus:ſunt certi deniqȝ fines:
Quos vltro citroqȝ nequit conſiſtere rectum

Ouidi° ℂ Ouidius Metamor.lib.ij.

Medio tutiſſimus ibis.

ℂ Ibidem.

Inter vtrunqȝ tene.

ℂ Ouidius Metamor.lib.viij.

Inter vtrunqȝ vola.

Mar. ℂ Martialis epigrāmaton li.i.ad Flaccum.

Illud quod medium eſt:atqȝ inter vtrunqȝ probatur.
De hac materia vide infra in mēſura. ꝛ paupertas.

Meditatio grę. μελέτη.ης.ἡ.ꝛ μελετάω meditor dicitur. Quid aūt ſit: ꝛ quō differat a Cōſideratione:cogitatione:ꝛ contemplatiōe:vide ſupra in Cogitatio. Sanctū etiam ait Seruius ſuper Bucolicis per antiſticon dicimus conuerſione.l.m.d.

Melancolia greca dictio eſt apō illos enim μελαγχολία.ας.ἡ.inſania dicitur:ꝛ μελαγχολάω inſanio.ꝛ μελαγχολικός.οῦ.ὁ.inſanus vocaẗ.Eſt autem Melancolia atrabilis:hoc eſt cholera.

Memoria grece μνήμη.ης.ἡ.ꝛ μνήμων.ονος.ὁ.ἡ. memor:ꝛ μνημονεύω memoro dicitur. Eſt autem memoria per quā animus repetit ea quę fuerunt: ſm Ciceronem in Rhetoricis.

Memoria ē iterata reſumptio alicui° apprehēſi ſenſu:vl' intellectu.ſm Ariſto.li.de memoria:ꝛ Reminiſcētia.

Memoria eſt in multis alijs aīalibus:reminiſcentia tm̄ in hominibus. Differūt.n.memorari:ꝛ reminiſci:primo ſm tempus. Quia licet vtrunqȝ ſit circa pteritū: tamen reminiſcentia requirit obliuionem in tempore intermedio quod non requirit memoratio. Item memoratio bene conuenit alijs animalibus ab homine: reminiſcentia vo non.ex Ariſto. ℂ Ibidem,

Memoria eſt pars integralis prudentię:q̄ ad eam requiritur experimētū multorū:qḋ haberi nō pōt abſqȝ memoria pteritorū. Quia vt dicit philoſophus primo Metaphyſicę. Experimentū ē ex plurib° memorijs.

Ariſto. ℂ Ariſto.lib.de memoria ꝛ reminiſcentia.

Memoria non eſt futurum:nec preſentium:ſed pteritoꝝ tantum. Unde ſenſus eſt pſentium:ſpes futurorū:memoria preteritorum. ℂ Ibidem.

Reminiſcentia tantū hominibus ineſt:ſed memoria ineſt multis alijs animalibus.

Danteſ ℂ Dantes paradiſi cant.c.v.

Apri la mente a quel chi ti paleſo
Et ferma lui entro:che non fa ſcienza
Senza lo ritenere hauer inteſo.

- Mendacium:
  - Perniciosum
    - In doctrina religiōis:quod eſt contra fidem: vel contra bonos mores.
    - Quod nulli pdeſt: ꝛ alicui obeſt.
    - Quod vni prodeſt: ꝛ alij obeſt.
  - Iocoſum.
    - Quod fit ſola mēdacij libidine. Ariſtoteles lib.iiij. Ethicorū dicit: qꝫ mēdax quia talis eſt ſecundū habitū ipſo mendacio gaudet.
    - Quod fit cupiditate placēdi ſuaui eloquio.
  - Officioſū ſiue benignū
    - Quod nulli obeſt: ꝛ alicui prodeſt ad pecuniā eius ſeruandam.
    - Quod nulli obeſt: ꝛ alicui prodeſt:ad vitam corporis ſeruandam.
    - Quod nulli obeſt: ꝛ alicui prodeſt:vt ab immundicia corporis aliquē tueatur.

Ex Aug.li.de mēdacio.

MENDACIUM grę. ψεῦδος.ους.τό.ꝑ.ꝛ ψεύστης.ου.ὁ.mendax:ꝛ ψεύδομαι mentior dicitur. Eſt aūt mendacium falſa vocis ſignificatio cum intentione fallendi: ſm Auguſtinum lib.de Mendacio.

Mentiri eſt cōcretū:ꝛ mendaciū eſt abſtractū. Ideo dicens verum ꝯ opinionem eius:mentitur:ſed qḋ dicit nō eſt mendaciū.ex bea. Tho.iij.ſen.di.xxxviij.q.i.

Mentior a mēte deriuatur qḋ eſt:ꝯ id:qḋ eſt in mēte:loquor. Differtqȝ a mendacium dico. Nā q mentiẗ non ipſe falliẗ:ſed alterū fallere conatur. Qui vero mendaciū dicit ipſe falliẗ:quū credat ſe verū dicere. Ut Nigidius. Uir bonus inquit pſtare debet:ne mentiatur.prudens:ne mendaciū dicat. Illud a mente deducitur:hoc a Menda:quod errorē ſignificat. Unde mēdoſum librum dicimus:plenū erroribus: hinc emendo:corrigo:ꝛ Emendator:ꝛ Emendatrix. A mendacium mendax:mendaciter:mendacius:mendaciſſimus deſcendunt. ℂ Exodi.cap.xxiij. Exodi.

Non ſuſcipies vocē mēdacij:nec iunges manū tuā:vt ꝓ impio dicas falſum teſtimoniū. ℂ Leuitici ca.xix. Leuiti.

Non mentiemini:nec decipiet vnuſqſqȝ proximū ſuū.

ℂ Iob.cap.xiij. Iob.

Nunquid deus indiget veſtro mendacio: vt pro illo loquamini dolos. ℂ Prouer.cap.vi. Prouer.

Sex ſunt q̄ odit dn̄s. ꝛ ſeptimū deteſtatur aia ei°. Oculos ſublimes:linguā mendacē. Manus effundentes innoxiū ſanguinē. Cor machinans cogitationes peſſimas: Pedes veloces ad currēdū in malū. Proferentē mēdacia. Et eū q ſeminat inẗ fratres diſcordias.

ℂ Prouerbium cap.viij.

Arrogantiam ꝛ ſuperbiam:ꝛ viam prauam:ꝛ os bilingue deteſtor. ℂ Prouer.cap.x.

Qui nitiẗ mēdacijs:hic paſcit ventos: Idē aūt ipſe ſequitur ventos volantes. ℂ Prouer.cap.x.

Abſcondunt odium labia mēdacia:qui profert cōtumeliā inſipiens eſt. ℂ Prouer.cap.xij.

Qui qḋ nouit loquitur:index iuſticię eſt: Qui aūt mentitur teſtis eſt fraudulentus. ℂ Prouer.ca.xij.

Abominatio eſt domino labia mendacia. Qui aūt fideliter agunt:placent ei. ℂ Prouer.cap.xix.

Falſus teſtis non erit impunitus:ꝛ qui loquitur mendacia peribit. ℂ Sapientię cap.i. Sapiē.

Sermo obſcurus in vacuum non ibit:os aūt quod mentitur occidit animam. ℂ Eccleſiaſtici.c.iiij. Eccle.

Non ƺdicas verbo veritatis vllo modo:⁊ de mendacio
ineruditionis tue confundere. ¶ Ecclesiastici ca.vij.
Noli amare mendaciū aduersus fratrē tuū. Neq; i ami
cū similr̄ facias. Noli velle mentiri omne mēdaciū:
Paul⁹ assiduitas.n.illi⁹ nō ē bōa. ¶ Pau.ad Ephe.c.iiij.
Deponētes mēdaciū:loqmini v̄itatē vnusq̄sq; cū ꝓximo
Jacob⁹ suo:Qm̄ sum⁹ inuicē mēbra. ¶ Jacob⁹ in epi.ca.iij.
Nolite gloriari:⁊ mendaces esse aduersus veritatem.
Augu. ¶ Augu.in Enchyridion.⁊ habet̄.xx.q.ij.
Is aūt q mentitur:ƺ id qd̄ animo sentit loquitur:volunta
te fallēdi. Et vtiq; v̄ba ꝓpea instituta sunt:nō vt per
ea se inuicē hoīes fallāt:sed vt eis quisq; in alterius
noticiā cogitationes suas proferat. Uerbis aūt vti ad
fallaciam:non ad quod sunt instituta:peccatum est.
¶ Aug. Jbidē ⁊ habetur ibidem. Jn ipsorū.
In ipsorū cōsideratiōe rerū:q̄ dicunt̄ tantū interest q̄
siue qs fallatur:siue mentiat̄:vbicūq; fallit̄ q̄ mētiri
minus est malū:q̄tū ꝑtinet ad hoīs voluntatē:tn̄ lon
ge tolerabili⁹ est in his q̄ a religiōe seiuncta sunt mē
tiri:q̄ in his:sine quoꝝ fide vel noticia de⁹ celi n̄ pōt
falli. ¶ Aug. Jbidē:⁊ hētur ibidē. Mihi autē.
Mihi aūt non absurde v̄r omne qdē mendaciū esse pec
catū:sed multū interest quo animo: ⁊ de qbus rebus
quisq; mentiat̄. Non.n.ita peccat qui cōsulendi:q̄uo
ille qui nocendi voluntate mentitur: nec tantū nocet
qui viatorē mentiendo in aduersum iter mittit:quan
tum is qui viā vite mendacio fallente deprauat.
¶ Aug. lib. q̄st. Genesis ⁊ hr̄.xxij.q̄stio.ij. Quod ait.
Mēdacia.n.a mēdacib⁹ serio agunt̄ nō ioco:quū aūt q̄ n̄
sīt tā͡q; ioco dicunt̄ nō deputēt̄ mēdacia. ¶ Au.li.d
ƺflictu vitioꝝ ⁊ v̄tutū:⁊ hr̄.xxij.q.ij. Nec artificioso.
Nec artificioso mēdacio:nec simplici v̄bo oportet quē͡q;
decipere:qꝛ quomodolibet mentit̄ qui occidit aiam.
¶ Aug. de verbis apl̄i ⁊ hr̄.xxij.q.ij. Dico falsuz.
Interest quēadmodū v̄bū ꝓcedat ex aīo:Reā linguā n̄ fac
nisi rea mēs. ¶ Au. ibidē ⁊ hr̄ ibidē. Quū humilitat̄.
Quum humilitatis cā mentiris:si nō eras peccator an
teq; mentireris mentiendo efficeris quod euitaras.
¶ Aug.ad casulanū.⁊ hr̄.xi.q.iij. Quisquis.
Quisqs metu cuiuslibet p̄tātis v̄itatē occultat:irā dei
sup se ꝓuocat:qꝛ magis timet hoīez:q̄ dm̄. ⁊ p⁹ pauca.
Vterq; re⁹ ē ⁊ q v̄itatē occl̄tat:⁊ q mēdaciū dicit:qꝛ ⁊
ille ꝓdesse n̄ vult:⁊ iste nocerē desiderat. ¶ Au. sup Io.
Q̄ do de⁹ pr̄ genuit filiū v̄itatē:sic diabol⁹ lapsus genu
it q̄si filiū mendaciū. ¶ Aug. sup epl.ad Galathas.
Quicq̄d figurate fit:non est mēdaciū. Hi. sup hie.li.2
Aliud est iurarē falsuz:aliud iurare in dolo. Nō.n.ois q
alr̄ facturus ē:q̄ ꝓmittit in dolo iurat:sz n.apostol⁹
Corinthijs ꝓmitteret:veniā ad vos:nō tn̄ in dolo iu
rauit:aut mēdaciū ꝓmisit. Jlle aūt in dolo iurat aut
mēdaciū ꝓmittit:in cui⁹ mēte ē n̄ sic se facturū:vt ꝓ
mittit. Jlle aūt q ꝓmittit falsuz:qd̄ putat verū:nec i
dolo iurat:nec mēdaciū ꝓmittit. ¶ Hie. sup michea.
Hiero. Cōgregatōez diuitiaꝝ seq̄t̄ mēdaciū:Man⁹.n.assueta
thesauros cōdere fraudulētē linguā possidet:veritas
paupertatē:mēdaciū diuitias parit. ¶ Amb. in s̄mo
Ambr. ne de dn̄ica de Abraā:⁊ hēt̄ur.xxij.q.v. Cauete.
Cauete fr̄es mēdaciū:qꝛ oēs q amāt mēdaciū:filij sūt dia
boli:n̄ solū i falsis v̄bis:sz ē i simulat̄ opib⁹ mēdaciuz
ē. Mēdaciū nāq; ē se xp̄ianū dicē:⁊ opa xp̄i nō facē:
mendaciū ē epm̄:sacerdotē:vel clericum se ꝓfiteri ⁊
cōtraria huic ordini operari. ¶ Gre. viij. lib. mora.
Nōnunq̄ pei⁹ ē mēdaciū meditari:q̄ loqui. Nā loq ple
rūq; p̄cipitationis est:meditari vero studiose prauī
Grego. tatis. ¶ Grego. Jbidem.
Mēdacij quoq; genus perfecti viri summope fugiūt:vt
nec vita alicui⁹ ꝑ eoꝝ fallatiā ōfēdat̄:ne sue aīe noce
ant dū ꝓstari nitūt̄ carni aliene:quā͡q; h peccati gen⁹
facillime credam⁹ relaxari. Nā si q̄libet culpa seq̄t̄

ti solet pia opatiōe purgari:q̄nto magis hoc facile
abstergit̄:qd̄ mater boni opis ipsa pietas admittit.
¶ Jo. Chryso. super Mattheum. Joan.
Cōcessuz est diabolo interdū v̄a dicere:vt mendaciū su Chriso.
uz rara veritate cōmēdet. ¶ Jo. chry. sup Mac.xxi.
Mendacia si nō habent quē decipiant:ipsa sibi mentiun
tur:sicut ait psal. Mentita est iniquitas sibi.
¶ Jsido. in synonimis:⁊ hr̄.xxij.q.ij. omne genus. Jsido.
Omne genus mēdacij sūmopere fuge:nec casu:nec stu
dio loq̄ris falsuz:nec vt ꝓsites mētiri studeas:nec q̄li
bet fallaciā vitā alicuius defendas:caue mendaciuz
in oībus. ¶ Ber. sup cant. sermone.xviij. Ber.
Aliud ē sub incerto:h vel illō opinādo sentire:aliō ē te
merē affirmarē:qd̄ nescias. Est.n.q dubie ꝓfert mēda
ciū:nec mentit̄. Est q veritatē quaz nescit affirmat:⁊
mētit̄. Nā ⁊ ille n̄ qdē qd̄ n̄ ē ee:sz se qd̄ credit crede
re dic:⁊ verū dicit:⁊ si h verū nō sit qd̄ credit. Jo quū
se certū vn̄ certus nō est dic:verū nō dicit:ē si verū
sit de quo asserit. ¶ Boe. li.i. de conso. p̄sa.iiij. Boeti⁹
Sed si semp mentiens impudentia rerū merita nō pōt
immutare. Nec mihi Socratico decreto fas eē arbi
troꝛ vel occuluisse veritatē:vel ƺcessisse mendacium.
¶ Lactantius fir. li.ij. diuinarum insti. Lactā.
O q̄ facile ē redarguerē mēdacia. ¶ Ari. li.ij. phisico. Aristo.
Abstrahētiū nō est mendaciū. ¶ Aristo. li.iiij. Ethico.
Omne mēdaciū prauū ē:⁊ fugiēdū. ¶ Ari. li. Elēchoꝝ.
Duo sunt opera sapiētis:quoꝝ vnū est non mentiri de
qbus nouit:alterū vero mentientē manifestarē posse.
¶ Laertius Diogenes de vita ⁊ moribus phoꝝ. L.Dio.
Qui in mendacio confidit:cito deficiet.
¶ Fran. Petrar. li.i.c.i. de vita solitaria. Frā.pe.
Vt.n. immortalis est veritas:sic fictus ⁊ mendaciū n̄ diu
rāt:simulata illico patescūt:⁊ magno studio cōpta cę
saries vēto turbat̄ exiguo:⁊ operoso ls impressus fu
cus sudore diluit̄:⁊ argutū quoq; mēdaciuz v̄o cedit
coraq; pressius intuente dyaphanū est:opertū oē de
tegit̄:Abeunt vmbre:maturusq; rebus color manet:⁊
latere diutius magnus est labor. Nemo sub ago diu
viuit:Erūpat oportet:⁊ frontē quā celabat aperiat.
¶ Poggius lib.ij. de vita Cyri. Poggi⁹
Nam mendacem esse maximum scis esse impedimentuz
ad veniā impetrandā. ¶ Homerus in i Jliados. Home.
εχθρος γαρ μοι κεινος ομως αιδαο πυλησιν
ος χ' ετερον μεν κευθει ενι φρεσιν αλλο δ' ειπη. i.
Erosus enim mihi ille veluti inferni porte.
Qui aliō qdē occultū hz i mētib⁹:aliō v̄o ore ꝓfert.
¶ Home. l. Odyssee:v̄ba sunt palladis ꝺ Nestore.
ψευδος γαρ ουκ ερει μαλα γαρ πεπνυμενος εστιν
Mēdaciū.n. n̄ dicet:valde.n. prudēs ē. ¶ Phocyli. Phocy.
ψευδεα μη βαζειν τα δ' ετητυμα παντα αγορευειν. i.
Mendacia noli dicere:sed vera ois loquere. ¶ Jdē.
μηδ' ετερον κευθειν κραδιη νοον αλλ' αγορευειν. i.
Noli aliū occltarē i corde sinū:⁊ aliū ꝓferrē. ¶ Cleob. Cleobu.
ψευδος δε μισει πας φρονιμος και σοφος.
Mendaciū odit ois prudēs:⁊ sapiēs. ¶ Menāder. Menā.
ψευδομενος ουδεις λανθανει πολυν χρονον. i.
Mentiens nullus latet ad multū tēpus. ¶ Jdem.
ψευδους δ' ιαβολη ρηβιον λυμαινεται. i.
Mendacij crimen vitam ledit. ¶ Jdem.
ψευδος δε μισει πας σοφος και χρησιμος.
Mendacium autem odit ois sapiens ⁊ vtilis.
¶ Ouidius lib.xiij. Metamorphoseos. Ouidi⁹
Sed qd mihi fingere prodest. ¶ Dātes infern.c.xvi. Dātes
Sempre a quel ver cha facia di menzogna.
De lhom chiuder le labra quanto puote.
Pero ch senza colpa fa v̄gogna. ¶ Dātes ifernī.c.23.
Io vdi gia dire a Bologna
Del diauol vitij assai:Tra quali vdij.
Chelli e bugiardo e padre de menzogna.

MEnſis grę. μὴν. ηνὸς. ὁ. dr̃ ἀπὸ τῆς μήνης: qđ eſt luna. Nā lunę rõne mēſis ꝯſtitutus eſt. Vñ. M. Uarro mēſis a lunę motu dictus: dū ab ſole ꝓfecta rurſus redit ad eū ſuū. Aegiptij quoq3 teſte Herodoto menā vocauere lunā. A. mēſis fit mēſtruus adiectiuum: vt opus menſtruū: hoc eſt opus vnius menſis. Itē Mēſtrua ſubſtantiuū numeri pluralis tantūq; ꝙ ſignificat ſupfluū illū humorē quē ſingulis menſibus mulieres niſi grauidę ſint emittūt quo tpe coitus marium cum his exitiales: ⁊ peſtiferi ſunt: ꝓſertim in ſilentē lunā: quū purpurā quoq3 ab his pollui tradāt.

MEns grę. νοῦς. ⁊ ꝑ κρᾶσιν νοῦς. ου. ὁ. dr̃. Uel q3 a metiēdo: vł a mēini. ſ3 b. Th. ꝑma pte. q. 79. ar. 9.

MENSVRA: grę. μέτρον. ου. τό. ⁊ μετρητός. οῦ. ὁ. mēſurabilis dr̃. Eſt aūt mēſura illud p qđ cognoſcit̃ ꝗ̃titas rei. ſm. b. Tho. prima ſe. q. xc. ar. i. ⁊ poſt. le. xxxvi. Mēſura eſt duplex. ſ. intrinſeca ⁊ extrinſeca. ꝑma ē in quolibet mēſurato ſubiectiue: ſ3 ſo in vno ſolo. ſ3 Eūdē.

Phocy. ij. ſen. di. ij. q. i. ⁊ in q̃ſt. de veri. q. i. ar. v. ℭ Phocilis.

πάντων μέτρον ἄριστον ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Oīu3 mēſura optimū: trāſgreſſiōes aūt eūtabiles. Idē.

μετρῶ μὲν φαγεῖν. καὶ πίνειν. καὶ μυθολογεῖν. l.

Pytha. Cū mēſura comede: ⁊ bibe: ⁊ loq̄re. ℭ Pythagoras.

μέτρον ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. l.

Heſio. Menſura in omnibus optima. ℭ Heſiodus.

εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι.
αὐτῷ τῷ μέτρῳ. καὶ λώϊον αἴ κε δύνηαι.
ὡς ἂν χρηΐζων καὶ ἐσ ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς. l.

Bona mēſura mutuo ſumes a vicino. bonaq3 redde
Eadem menſura: ⁊ melius ſi poteris:
Vt ſi alias indigueris ⁊ ſumminiſtrantē inuenies.
ℭ De hac materia hēs ſupra in Mediocritas.

MERCATVRA ĝ. ἐμπορεία. ας. ἡ. ⁊ ἔμπορος. ου. ὁ. mercator: ⁊ ἐμπορεύομαι mercor dicitur. Eſt aūt triplex mercatura. ſ. nauigatio deuictio. i. feneratio: ⁊ Negociatio ſ3 Ari. li. i. polyticorū. Negociatio de ſe non eſt vitioſa: licet hēat turpitudinē. Ideo licita eſt ſi ſit ad ſinē honeſtum: vel neceſſarium. i. ꝙ negociator lucretur moderate. ſ. vel ad ſuę familię ſuſtentationē: ⁊ vel pauperum: vel cōtratio: ſi in feſto: iuſto contractu: ⁊ nō ad cariſtiā. ſm. b. Tho. q. lxxvij. ar. iiij.

Mercatura dr̃ a mercor: illud ṽo a mereo: ē. n. merer̃ lucri gr̃a aliq̄d operi: vñ merere militar̃. Lucan⁹. Aere merēt puo. Differūt aūt Merx: ⁊ Mercatura: ꝙ merx ē ſpēs ipa q̄ emit̃: vēdit̃ ve: a q̄ mercimoniū: ⁊ cōmerciū: ꝗ̃ſi cōtractiatō q̄dā merciū venlūt. Mercatura ṽo ē act⁹ ipe emēdi: ac vēdēdi merces. Mercē Uarro a merēdo ęre dictā vult. Mercis appellatio: vt vult

Leuiti. Ulpian⁹: ad res tm̄ mobiles ptinet. ℭ Leui. c. xix.

Statera iuſta: ⁊ ęqualia ſint pondera: Juſtus modius: ⁊

Eccleſia. ęquus ſextarius. ℭ Eccleſia. ca. xxvij.

Difficile exuit̃ negociās a negligētia: ⁊ non iuſtificabit̃ caupo a peccatis labiorū. ℭ Eccleſia. c. xxxvij.

Int̃ mediū ēptōis ⁊ vēditōis āguſtiabit̃ peccās. Ec. c. 37

Cum negociatore tracta de traiectiōe: ⁊ cū emptore de

Augu. venditione. ℭ Aug. de ci. dei. li. xiij. c. iij.

Oēs volūt viliter emer̃: ⁊ care vēdere. ℭ Aug. ſup ps.

Deſiderio tuo locū facis diabolo. Ecce. n. diabol⁹ ꝓpoſuit lucrū: ⁊ mutauit ad fraudē. Lucrū hr̃e ñ poteris: niſi fraudē feceris: ſ3 lucrū eſca ē: fra⁹ laqueus: ſic attēde eſcā vt videas ⁊ laqueū: q: lucrū hr̃e ñ poteris: niſi frau

Ambr. dē feceris: fraudē aūt ſi feceris capieris. Am. li. 3. ð offi.

In ꝯtrab⁹ vitia eorū q̄ veneūt ꝓdi iubēt̃: at niſi īſinuauerit vēditor: ꝗ̃uis i ius ēptoris trāſierit doli actōe vacuāt̃

Joan. ℭ Joā. Chry. ſup Matt. ⁊ hr̃ di. lxxxviij. Eijciens.

Chryſ. Eijciēs dñs vēdētes ⁊ emētes ð templo ſignificauit: q: mercator nūq̄ pōt deo placer̃: ⁊ iō null⁹ xp̄ian⁹ dz eē mercator: aut ſi voluerit eſſe ꝓijciat̃ de eccl̃ia dicēte ꝓpheta: q: nō cognoui negociatōes introibo in potētias dñi: Quēadmodū. n. q̄ ābulat int̃ duos inimicos volēs ābob⁹ placere ſine alloquo mali eē nō pt̃: neceſſe eſt vt iſti male loquat̃ de illo: ⁊ illi male de iſto. Sic mercator ſine mēdacio ⁊ piurio eē ñ pt̃. S3 ſubſtātia taliū ſtabilis eē nō pt̃: neq3 ad bonū ꝓficit: q̄ ð malo cōgregat̃: Quēadmodū. n. Si triticū aut aliud tale cernas in cribro dū huc ⁊ illuc iactat̃ oīa grana paulatim deorſu3 cadūt: ⁊ tādē in cribro nil remanet niſi ſterc⁹: ſic ð ſubſtātia negociatorū: nouiſſime nil remanet niſi pctm̄. ℭ Leo pp̄. ⁊ hr̃ ð peni. di. v. Qualitas.

Qualitas lucri negociātē aut accuſat aut arguit: q: ē ⁊ hōeſt⁹ q̄ſt⁹ ⁊ turpis. Uerūtn̄ penitēti vtili⁹ ē diſpēdia pati: ꝗ̃ picul̃ negociatōis aſtringi: q: difficile ē inter emētis ⁊ vēdētis cōmerciū ñ interuenir̃ pctm̄. ℭ Ci. li. 3. of.

Quid ſtultius: ꝗ̃ vēditorē vitia rei quā vēdit narrar̃: ⁊ ꝗ̃ſi pco predicere: domū peſtilētię vēdo. ℭ Ibidē.

Hoc genus celandi qs nō videat? Certe nō aptū: nō ſimplicis: nō ingenui: nō iuſti: nō boni viri: ſed poti⁹ verſuti: obſcuri: aſtuti: fallacis ⁊ callidi. ℭ Cice. li. offi. Cicero.

Primū improbantur hij q̄ſtus qui in odia hoīum incurrunt: vt portitor ⁊ fenerator. ℭ Cice. li. officio.

Illiberales ⁊ ſordidi q̄ſt⁹ ſt̃ mercēarioꝝ oiu3: quoꝝ opas nō quoꝝ artes emunt̃. Eſt. n. illiberalis ipſa merces auctoramētū ſuitutꝭ: Sordidi ēt putādi qui emunt a mercatorib⁹: qđ ſtati cari⁹ vēdāt. nihil. n. ꝓficiūt niſi admodū mētiat̃: nec ṽo q̄cq̄ eſt turpi⁹ vanitate. neq3 n. q̄cq̄ ingenuū hēre pōt officina. ℭ Ibidem.

Mercatura aūt ſi tenuis ſordida putāda ē: Sin copioſa: ⁊ magna: ⁊ multa vndiq3 portas multiſq3 ſine vanitate impartiēs: ñ ē admodū vituperanda. ℭ Ari. li. vi. Poli. Ariſto.

Neceſſarium eſt in omni ciuitate aliquid vendi: ⁊ aliquid emi. ℭ Hora. epiſtolarum li. i. Epiſtola. i. Hora.

Impiger extremos curris mercator ad indos
Per mare pauperiē fugiēs per ſaxa: per ignes
ℭ Horatius li. ii. epiſtolarū ad Julium florum.

Plenus ęquo. Laudat venales q vult extrudere merces.

De hac mā vide ſupra in auaritia. ⁊ infra in nauigatio.

MErces grece μισθός. ου. ὁ. ⁊ μισθωτός. ου. ὁ. mercenarius dr̃. Eſt aūt merces id qđ recōpēſat̃ ꝓ opis retributiōe. Ideo reddere mercedē ē act⁹ iuſtitię: ſicut reddē ꝓciū rei ēptę ſ3 b. Th. prīa ſe. q. xiiij. ar. i. mercēari⁹ ṽo act⁹ is dr̃ q fit pp mercedē: ñ aūt q ē circa cā b. Th. iij. ſē. di. xxvj. q. ij. ar. i. vtrūq3 dr̃ a mereo: ð q̄ ſupra in dictione mercatura.

MERITVM ĝ. ἀξία. ας. ἡ. ⁊ ἀξιοῦμαι mereor dr̃. Eſt aūt meritū actio: q̄ iuſtū eſt vt agēti aliq̄d def. ſm. b. Tho. tertia pte. q. xlv. ar. vi. Differūt aūt mereri ⁊ commereri: ꝙ mereri dicimur bona: cōmerereri ṽo mala ex Dōnato ſup Terē. vtraq3 hęc a mereo de quo in mercatura: vñ et meretrices dicunt̃ mulieres: q̄ ſordidiſſimi q̄ſtus gr̃a ꝓſtāt: ⁊ quaꝝ turpido venalis eſt: a quibus meretricium ars ipſa dicitur meretricio: ⁊ meretricor: ſcortor ⁊ metricius cia ciū: quicq̄d q̄ſtū facit corpore ſuo.
ℭ Eccleſiaſtici. c. xvj. Eccl̃ia

Oīs miſericordia faciet locū vnicuiq3 ſ3 meritū opu3 ſuorū: ⁊ ſ3 itellectū pegrinatōis ipſi⁹. ℭ Pa. ad titū. c. iij. Paul⁹

Nō ex opib⁹ iuſtitię q̄ fecim⁹ nos: ſ3 ſ3 ſuā miſericordiā ſaluos nos fecit. ℭ Aug. li. ð libero arbitrio. Augu.

De⁹ aūt hoc eſt meritū ⁊ volūtatē applicat operi: ⁊ op⁹ explicat voluntati. ℭ Aug. li. confeſſio.

Quiſq's tibi enumerat vera merita ſua: q̄d tibi enumerat niſi merita tua. ℭ Aug. ſup Mathęū. xi.

Simplices ⁊ indocti regnū cęloꝝ rapiūt: ⁊ nos cū litteris nr̃is ad infernū deſcēdimus. ℭ Gre. homelia. x. Grego.

Nō ē magni meriti: ſi q̄d foris erga nos agat̃ in corpe: ſ3 magis pēſandū ē q̄d agat̃ in mēte. Nā preſentem

mundū deſpicere:tranſitoria nō amare:mentē medulli-
tus in humilitate deorū primis ſternere:ꝯ illatas cō
tumelias patiētiā ſeruare:ꝛ cuſtodita patiētia dolo-
rē malicię a corde repellere:ꝛ genus propria tribuere:
alia minime ambire:amicū in deo diligere:ꝛ pp deū
ꝛ eos q ſunt inimici amare:de afflictione proximi lu-
gere:de morte inimici ñ exultare:hic ē noua creatura.

Joan. ℂ Jo. Chryſo. de compunctione Cordis.

Chriſo. Et ſi millies oriamur:ꝛ ſi oēs virtutes animę expleam⁹:
nihil dignum gerim⁹ ad ea quę ipſi a deo percipim⁹.

ℂ Idem de reparatione lapſi.

Vidimus aliquotiens nonnullos ęxpiiſſe poſtremos: ꝛ fa
ctos merito priores. ℂ Idē Homelia. lxx.

Quicqd geſſeris parū ē:qcqd feceris min⁹ ē: Oē.n.me
ritū breue ē cōparatōe donoꝝ. Numera bñficia ſi po
tes:ꝛ tunc ꝯſidera qd mereris. ℂ Jo. Chryſ. Ibidē.

Si totū tp̄s vitę huius occupāt obſeqa:laudes tenean:
grāꝝ actiones inſiſtant. Non poteris penſare quod
debes. ℂ Jo. Chryſo. ibidem.

Sit lʒ excellēs boius meritū:ſit nāę iura cōſeruās:ſit le-
gū iuſtię obtēpans:fidē ipleat:iuſticiā teneat. Uirtu
tes exerceat:dānet vitia:pctā repellat:Etē.ſemel imi
tātib⁹ p̄beat:nihil ē reſpectu eiuſdē. ℂ Jo. chri. Ibi.

Cum diuinis muneribus actus pprios metiaris:nec
dignum te iudicabis eo qđ fueris:ſi intelligas quod
mereris. Idem ſuper Matthę. xi.

Grādis violētia ē in terra naſci:ꝛ cęlū rape ꝛ hr̄e p ṽtu
tē:qđ nō poſſumus hr̄e per nām. Regnū cęloꝝ vi ꝑ pa
tiť:q: glīa dñi Iſrael patrib⁹ debita a pphetis nū-
ciata:a xp̄o oblata fide gētiū occupať:ꝛ rapiť:ouiʒ p
pniaʒ qˢ Joā p̄dicauit:reuiſcūt ad cęleſtē patriaʒ q̄ſi

Ber. in alienū locū redeūtes. ℂ Ber. ſuper cantica.

Prępoſterus ordo eſt ante meritū exigere premiū:ꝛ āte
laborem ſumere cibū. ℂ Ber. ſermone. liij.

Hoc totū hois meritū:ſi totā ſpē pōat i eo:q totū ſaluū
fecit:ſufficit ad meritū ſcire q nō ſufficiant merita.

Metus grę. φοβος. ου. ο. ꝛ φοβουμαι metus dř. Eſt āt
me⁹ expectatio mali. ſm Ari. l. iij. Ethicorum.

Metus eſt opinio magni mali impēdentis: Cui ſubijciunť
pigricia: Terror: Timor: Pauor: Exanimatio: Cōtur
batio ꝛ Formido. Metus ſʒ. M. Uarro. dř a quodā
motu animi quum id qđ malū caueꝝ putat mens re-
fugit. Metus facit eius diminutiuum meticulus.

De hac materia Uide infra in Timor.

Militaris prudētia:ē ṽt⁹ q̄ regiť multitudo exercit⁹ ad
tuitionē tot⁹ hōi cōis. ſʒ. b. Tho. ſa ſę. q. xlviij. c. 4.

Miles grę. στρατιωτης. ου. ο. ꝛ στρατια. ας. η.
militia:ꝛ στρατευω militō dř. Uenitq a mille
q̄ſi milleſim⁹ q:ſʒ:hoc ē q:ſq: ex millenario nūero fue
rit. Legio.n. prio:vt Uarro mgr:triū miliū fiebat:ꝛ
ſingulę trib⁹ Tatiēſiū:Rānū:ꝛ Luceꝝ mille militū
mittebāt. Hinc milites dicti:hoc ē militiā exercēs:ꝛ
militarit:more militū ꝛ Cōmilito cōmilitōis:q ſi-
mul militat:ſʒ ē ſoci⁹ in bello. Et cōmilitiū tp̄s belli
ſocietas. Militię gña apđ veteres tria erant. Alij.n.
euocati dicebanť:q uō milites:ſʒ p milite erāt. Alij
tumultuarij:q neceſſitate aliq̄ electi ad vnuʒ dūtaxat
bellū militabāt: Alij ſacramēto religati:q p⁹ electiōeʒ
in rēpu. iurabāt:qđ militař ſacrū dicebať. Hij plenā
militiā hēbāt Erantqʒ qnqʒ ꝛ viginti ānis obligati.

Militię inſtrm ſť Galea:In q̄ conus:ꝛ criſta: Torax: Lori
ca: Balthe⁹ cingulū: Scutū: Clype⁹: Parma: Cęra ſcu
tū breue:ocrea: Tragula: Gladi⁹: Enſis: Spar⁹: Ceſſa
Uerrutū: Pilū: Aclides: Pugio: Scorpi⁹: Catapulta:
Cōtu⁹: Glādes plūbeę: Phalarica: Semiphalarica:
Solliferrea: Lācea: Rumigeſtri. Falces: Bipēnes: Fra
mea: Rōphea: Anſaculę: Cateię: Sciboncs: Sudes:
Sicce: Macheř: Hemiſpathę: Ueruinę: ligulę: Clima
culę: Uānabulū: Sariſſa: Gaxa: Cetrategemē: Pelta:

Uehicula: Curr⁹:ꝛq: In agō: Gauli: Corbitę: Caudicę:
Naues longe: Biremes: Triremes: Lembi: Naues
onerarię: Hippagines: Cercuri: Celoces: Oxię: Scha
dię: Remiculi: Scaphę: Lyntres: Actuarię: Proſu
mię: vł Geſſoretę: vł oriolę: Cattę: Pōtones: Nactur
cię: Medię: Phaſelli: Pharonis: Myoparōes: Cau
pulice: Mareplacidę: Cidaꝝ: Ratarię: Cataſcopiuꝛ
Cymba: Piſtris: Horia: Liburni. Hęc omnia militię
viſui eſſe pñt. Sunt ꝛ alia vt teſtudo:centones: Uineę
quas cattos vocabulo barbaro vocant pluteī.

Adū vroꝝ defenſionē: Agger: muſculi: turres ābulatorię
ſcalę:qb⁹ muros prim⁹ capane⁹ dř aſcēdiſſe: Exoſtra
pons:tellenō:ſclopitū:pter volās: Bōbarda:alia q̄ id
genus: ℂ De hac ma bēs ſupra in Bellum.

Mille grece χιλια. τα. ꝛ χιλιοστος. ου. ο. milleſi
mus dř. Eſt aūt mille numerus cubus:cuius ra
dix eſt decem: ſm. b. Tho. iij. ſen. xliij. q. i. ar. iij.

Myoparo onis dictio gręca eſt:illi.n. μυοπαρον.
ωνος. ο. dicunt. Eſt aūt myoparo nauigij genus
pyratarū. cuius Uale. maxi. fecit mentionē lib. iij. ti
tulo. De iure treūphādi. Qui ex deſertis montibus
mioparonūqʒ pyraticis nřis laudię inopes laureę ra
mulos feſtinabunda manu decerpſerunt.

MIRACULUM grę θαυμα. ατος. το. ꝛ θαυμα
στος. ου. ο. mirabiľ. Eſt aūt miraculū res:
q̄ vñ manauerit:aut q̄ rōne ꝯſtiterit digno
ſcere ē arduū: Ut eliciť ex ꝓlogo vltimi ca
pituli primi li. Uale. maxi. Uel ſic.

Miraculū ē qcqd p̄ter nāę vſuʒ euenit:ꝛ idō in admira-
tionē nos trahit. Uenit āt miraculū a miror. Mirari
aūt ꝓprie ē re aliq̄: tanqʒ noua obſtupefieri. Aliqñ mi
rari ē cū voluptate:ꝛ dlectatōe intueri. Uir. ſeu q:s oly
piacę miratus p̄mia palmę. Aliqñ mirari ē venerari.
Uir. ille opuʒ cuſtodit illū admiranť:ꝛ oēs circūſtāt.
Hinc admirabile.i. admiratiōe dignū:ꝛ admirabun
dus admiratiōe plen⁹. ℂ Au. ꝛ hř. i. q. i. c. teneam⁹. Augu.

Teneam⁹ frēs mei vnitatē. p̄ter vnitatē ꝛ q facit miracu
lū nihil ē. In vnitate erat popul⁹ iſrael:ꝛ nō faciebat
miracula p̄ter vnitatē erat. Magi pharaōis:ꝛ facie
bāt ſilia moyſi:ppl̄us iſrael vt dixi ñ faciebat mira-
cula. Qui erāt ſaluādi apđ deuʒ:q faciebāt miracl̄a
an q ñ faciebāt: Pe. apo. reſuſcitauit mortuū: ſimō ma
g⁹ fecit mlt̄a. erāt qdā xp̄iāi q ñ poterāt facē qđ facie
bat petrus:nec qđ faciebat ſimō:ſʒ idē gaudebāt:q:
noia eoꝝ ſcripta erāt in cęlis. ℂ Aug. li. x. de ci. dei.

Quicqd igř mirabile fit in h̄ mūdo:pfecto min⁹ ē q̄ to
t⁹ hic mūd⁹. i. cęlū:ꝛ terra:ꝛ oīa q̄ i eis ſť:q̄ certe de⁹
fecē. Nā ꝛ oī miraculo qđ fit p hoieʒ mai⁹ miraculū ē
hō. Quāuis igř miracl̄a viſibiliū nāꝝ vidēdi aſſidui
tate vileſcāt:tñ ea quū ſapiēter intuemur inuſitatiſſi
mis rariſqʒ maiora ſť. ℂ Aug. li. xxi. de ciui. dei.

Sicut nō fuit deo impoſſibile q̄s voluit inſtituere:ſic ei
nō eſt impoſſibile in qcqd voluerit q̄s inſtituit natu
ras mutare. ℂ Augu. li. xxij. de ciui. dei.

Miracula legunť in pplīs:vt credanť. Nec in populis
tñ niſi credita legerenť. Hęc aūt vbicunqʒ fiūt vix a
tota ciuitate ipſa ſciunť:vel a quocūqʒ cōmanētiū in
loco. Nā plerūqʒ fiūt ignorātib⁹ cęteris:maxie ſi ma
gna ſit ciuitas:ꝛ q̄ñ alibi alijſqʒ narranť:tāta ea cō-
mendat autoritas:vt ſine difficultate:vel dubitatiōe
credātur:quāuis Chriſtianis fidelibus indicentur.

ℂ Auguſtinus. lxxxiij. q̄ſtionum.

Aliter magi faciūt miracula aliter boi xp̄iani:aliť ma-
li. Magi per priuatos cōtractus cū dęmonib⁹: boni
Chriſtiani p publicā iuſticiā:mali Chriſtiani p ſigna
publicę iuſticię. ℂ Auguſtinus Ibidem.

Ideo nō oib⁹ ſanctis iſta miracl̄a attribuunť:ne pnicioſiſ
ſimo errorē dcipianť infirmi:ęſtimātes i talib⁹ factis
eſſe maiora bōa:q̄ȝ in opib⁹ iuſticię:qbus vita ęterna

comparatur. ¶ Auguſtinus li. confeſſionum.

Eunt oēs admirari alta montium: ⁊ ingētes fluct⁹ maris: ⁊ latiſſimos lapſus fluminū ⁊ occeani ambitū: ⁊ gyros ſiderū: ⁊ relinquūt ſeipſos nec mirāt. Nā ⁊ omni

Hiero. miraculo: q̄ſ fie ma⁹ miraculū ē hō. ¶ Hier. ſup illō Matth. vij. Nōne in noīe tuo ̄tutes multas fec. ⁊c.

Prophetare: ⁊ ̄tutes facer: ⁊ ̄monia eijcer interdū nō eſt meriti q opat: ſ3 vl' inuocatio xp̄i h̄ agit: vel ob cōdēnationē eoꝝ: q inuocāt: vl' vtilitatē eoꝝ q vidēt: ⁊ audiūt.

Ambr. ¶ Ambr. de Sacris. ⁊ hr̄ de Cō. di. ij. Re vera.

Re ūa mirabile ē: q de⁹ manna plueret p̄rib⁹: ⁊ quottidiās celi paſcebant alimēto: Vn̄ dictū ē. Panem an

Io.chri. geloꝝ mādūcauit hō. ¶ Io. chryſ. ſup pricipio Mat.

Quattuor mirabiles imitatores fec de⁹: De piſcatorē p̄mum eccleſię paſtorem. De perſecutore magiſtrū gentium: ⁊ doctorem. De publicano primum euange. De latrone primum celicolam. ¶ Ibidem.

Tria tot⁹ mūd⁹ mirabat xp̄m poſt mortem reſurrexiſſe: Cū carne in celū aſcēdiſſe: ⁊ p. xij. apoſtoles piſcatores totū mūdū ↄuertiſſe: Hui⁹ āt q̄drupler fuit cā. ſ. pecunię cōtēpt⁹: glorię deſpectus: ſecularium occupationū ſegregatio. ⁊ tribilium ppeſſio. ¶ Idē ſup mat.

Mirabil⁹ ē videre hominē cōntia paſſū: ⁊ nō motū q̄ hoiē vulneratū: ⁊ pcuſſum non cadentem.

¶ Iſidorus li. i. de Summo bono.

Miracula in ſignū ſūt: nō fidelib⁹: ſ3 infidelib⁹. Quia ſignū fidelib⁹ nō eſt neceſſariū. q iā crediderūt ſed infidelib⁹: vt ↄuertāt: Nā Paul⁹ p̄ n̄ credētiū īfidelitate patrē Publij ̄ īfirmitate febriū ̄tutib⁹ curat. Infirmātē ūo Timotheū fidelē nō orone: ſed medicinaliter tēpare: vt noueris miracula p incredulis: nō p fidelibus fieri.

Hugo ¶ Hugo ̄ opationib⁹ triū dierū.

Res multis modis apparēt mirabiles: aliq̄n ex magnitudine: aliq̄n ex paruitate: aliq̄n q2 rarę: aliquando q2 pulchrę. ¶ Hugo Ibidem.

Miramur ēt q̄re Crocodill⁹ manducās inferiorē molam nō mouet: ⁊ q̄uo Salmādra ī igne illeſa pmanet: Quis dedit ericio ſpinas: ⁊ docuit eū: vt ſe pomis turbie di ſenſis inuoluat: qb⁹ onuſt⁹ icedēs ſtridet: q̄ſi plauſtrū ⁊ formica hyemis ſupuētūrę pſcia: granis horrea ſua replet. Aranea quoq3 de viſcerib⁹ ſuis laqueos nectit vt predam capiat. Iſti ſunt teſtes Sapientię dei.

Dantes ¶ Dantes Paradiſi. c. xxiiij.

Sel mundo ſe reuolſe al Chriſtianeſmo

Diri io ſenza miraculi: queſto vno

Et tal che glialtri non ſono el cēteſmo.

Miſeratio grece οἰκτιρμος. ου. ο. dicit ⁊ eſt vſus ſeu effect⁹ miſericordię: quę eſt virtus ſ3. b. Tho. ſup p̄s. xxiiij. co. iij. Dr̄q3 a miſeror aris: q̄ ita differt a miſereor eris: q Miſereri paſſiuū affectū h3. Eſt. n. corde anxiū eē ex alicui⁹ miſeria: Miſerari ūo actiuū. Eſt q̄ ūbis aut lachrymis: aut ope dolorē quē ex alicuius miſeria hēm⁹ oñdere. A miſereor ſit Miſericordia q̄ ē egritudo cordis ex miſeria alicui⁹ iniuſte laborantis ſuſcepta. Nā dolor ex pricidę: aut pditoris aut alteri⁹ ſcelerati ſupplicio ſuſcept⁹: mollicies q̄dā ai nō miſericordia ē. A miſeror ſit Miſeratio q̄ ē ſignificatio miſericordię: q̄ ex alicui⁹ īfelicitate mouemur. Itē a miſerendo ſit miſericors: q ex alicui⁹ calamitate dolorē aio ſuſcipit. A miſerādo Miſerator: q opus aliq̄ miſericordię exhibet: cui⁹ miſeret. Itē miſereor genitiuo vl' datiuo. Ouidius o virgo miſerere mei: Miſeror accuſatiuo: Virg. Aut miſeratus amātem eſt. Hęc omnia a miſer veniunt.

MISERIA grece ταλαιπωρια. ας. ⁊ ἄθλιος. ου. ο. miſer dicitur. Eſt autem miſeria copia tribulationū: ⁊ iopia ↄſolationū: q̄n multiſarie qs patit: ⁊ a nemine releuatur. ſm Aug. lib. diffinitionū. ¶ Eccleſiaſtici. c. xl.

Ecclia.

Occupatio magna creata eſt oībus hoībus: ⁊ iugū graue ſup filios Adā: a die exit⁹ de vētre matris eoꝝ: vſq3 in diē ſepulturę in matrē oīu3. ¶ Au. li. de ūbis dni. Augu.

Qui nequiter vult viuer nōne tāto miſerior eē ↄuincit: q̄to facilius mala ei⁹ volūtas iplet. ¶ Au. ̄ li. arbi.

Conſidera q̄tum potes: q̄ magnū bonū ſit ipſu3 eē: q̄ ⁊ beati: ⁊ miſeri volūt. Nā ſi hoc bene ↄſideraueris: videbis in tantū eē te miſerū. In quātum nō appropinquas: quod ſummū eſt. ¶ Gre. ſuper Ezechiel. Grego.

Peccantes quoq3 tūc ↄſideremus amplius miſeros: qū eos ↄſpicimus in culpa ſua ſine flagello derelictos.

¶ Boetius lib. ij. de cōſo. Proſa. iiij. Boeti⁹

Quis eſt. n. tā cōpoſitę fęlicitatis: vt nō aliq̄ ex pte cū ſtatus ſui q̄litate rixetur? Anxia. n. res eſt humanoꝝ cōditio bonorū: ⁊ q̄ vel nunq̄ tota ↄueniat: vel nunq̄ perpetua ſubſiſtat. Huic cenſus exuberat: ſed eſt pudori degener ſanguis: Hunc nobilitas notū facit: ſed anguſtia rei familiaris incluſus mallet eſſe ignotus. Ille vtroq3 circūflu⁹ vitā celibē deflet. Ille nuptijs felix: orb⁹ liberis: alienō cenſum nutrit heredi. Ali⁹ p̄le letatus: filij filię ve delicti⁹ męſtus illachrymat. Idcirco nemo facile cū fortunę ſuę ↄditiōe ↄcordat. Ineſt. n. ſingulis q̄ inexpertus ignoret expt⁹ exhorreat.

¶ Innocētius de vilitate ↄditiōis hūanę. Inno.

Quis ergo det oculis meis fontē lachrymaꝝ: vt fleam miſerabilē hūanę cōditiōis ingreſſu3: culpabilē hūanę ↄuerſionis pgreſſu3: dānabilē humanę diſſolutionis egreſſu3: Cōſideraueriṁ igit cū lachrymis ̄ quo factus eſt hō: qd faciat hō: qd facturus ſit hō. Siquidem format⁹ eſt hō de terra: ⁊ cōceptus in culpa. Nat⁹ ad penā. Agit praua q̄ nō licent: turpia quę nō decēt: vana q̄ nō expediunt. ¶ Seneca Tragedia. ij. Seneca

Propriū hoc miſeros ſequitur malum:

Nunq̄ rebus credere letis:

Reddat fęlix fortuna licet:

Tamē afflictos gaudere piget. ¶ Sene. Tra. iij.

Miſeros magis fortuna ↄciliat ſuis. ¶ Idē Trage. vij.

Nec turpe puta quicquid miſeros fortuna iubet.

¶ Seneca. Tragedia. vij.

Miſerias lenit quies. ¶ Virg. Aeneidos lib. xij. Virgi.

Forſan miſeros meliora ſequantur. Luca.

¶ Luca. pharſalię li. 3.

Et tantū miſeris iraſci numina p̄nt. ¶ Idē lib. viij.

Longi penas fortuna fauoris

Exigit a miſero.

¶ Oui. epi. Briſeidis ad Achillem. Ouidi⁹

An miſeros triſtis fortuna tenaciter vrget?

¶ Ouidius de Ponto li. i. Elegia. iiij.

Siue pium vis hoc: ſeu vis muliebre vocari:

Confiteor miſero molle cor eſſe mihi.

¶ Ouidius de ponto. li. ij. Elegia. viij.

Quia reſ timida eſt ois miſer. ¶ Idē li. iiij. Elegia. xij.

Crede mihi miſeros prudentia prima relinquit.

Et ſenſus cum re conſiliumq3 fugit.

¶ Ouidius metamorphoſeos lib. vi.

Miſeriſq3 venit ſolertia rebus. ¶ Iuuena. Sat. vij. Iuue.

Curandum imprimis ne magna iniuria fiat

Fortibus ⁊ miſeris. Tollat licet omne quod vſq3 eſt

Auri atq3 argenti: gladium ſcutumq3 relinques.

Et iacula: ⁊ galeam: Spoliatis arma ſuperſunt.

Quod modo propoſui non eſt ſententia. Verum

Credite me vobis folium recitare Sibyllę.

MISERICORDIAM grece ἔλεος. εος. τὸ ⁊ ἐλεήμων. ονος. ο. miſericors dicimus. Eſt autem Miſericordia egritudo animi ob alienarum miſeriarum ſpeciem ſecundu3 Senecam lib. de Clementia.

Miſericordia eſt triſtitia in alienis malis ſm. Ioan. Damaſcenum li. ij. c. xiiij.

Miſericordia ē ęgritudo ex triſtitia alteri⁹ iniuria labo rātis. Nemo.n. Parricidę:aut ꝓditoris ſupplicio mi ſericordia cōmouet̄ .ſm Cice.li. Tuſ.queſtionum.
Miſericordia ē alienę miſerię ī nrō corde cōpaſſio:Qua vtiqȝ:ſi poſſumus:ſubuenire cōpellimur.ſm.b.Aug. li.ix.de ciui.dei:ꝛ.b.Tho.prima parte.q.xxi.ar.iij.
Miſericors a cōpatiēdo alienę miſię vocabulū ē ſortit⁹ ꝛ hinc appellata ē miſericordia:q2 miſeꝝ cor fac̄ alie na miſeria.ſ3 Iſidorū li.Etbimo. Ueteres ēt miſo ꝓ miſereor:ꝛ miſereo ꝑ miſereor dicebāt.Enni⁹.Miſe rete manus:date ferrum:quo me anima priuem.
Miſerabil'ita differt a Miſer.ꝙ Miſer ē in miſeria cō ſtitut⁹:Miſerabil' ꝟo miſeratiōe dign⁹.Oui. Siſqȝ miſer ſp:nec ſis miſerabil' vlli.A miſero ꝟbo antiquo fit miſereſco:hoc eſt moueor miſericordia. ¶Uirgi.
His lachrymis vitā dam⁹:ꝛ miſereſcim⁹ vltro.A miſor ēt venit Cōmiſeratio:q̄ eſt quū vel aſpectu alicu⁹:vl' ōrone:vl'ēt cogitatiōe adducimur:vt ei⁹miſereamur. A miſicorde:fit miſericorditer:ꝛ a miſero : miſeriter.
Prouerb Miſereor ꝛ miſeror quomodo differāt vide ſupra in Mi ſeratio. ¶Prouerbiorum.c.xx.
Miſericordia ꝛ veritas cuſtodiunt regem : ꝛ roboratur clęmentia tronus eius. ¶Prouer.c.xxix.
Sapiē. Rex.n.iuſtus erigit terrā ſuā. ¶Sapientię.c.xi.
Miſereris omniū dn̄e:ꝛ nihil odiſti eorū quę feciſti.
Matt. ¶Matthęus in euangelio.c.v.
Beati miſericordes:qm̄ ipſi miſericordiam ꝯſequentur. ¶Matthęus.c.ix.
Ponteo dicite:qd eſt miſericordiā volo:ꝛ nō ſacrificiū.
Joan. ¶Joannes primę.c.iij.
Qui viderit fratrē ſuū neceſſitatē hr̄e:ꝛ clauſerit viſce ra ſua ab eo:quō charitas dei manet in eo?
Ambro. ¶Ambro.li.i.de offi.ꝛ hr̄.xxiij.q.iiij.Eſt iniuſta.
Eſt iniuſta miſicordia. Deniqȝ in lege ſcriptū ē de q̄dā: nō miſeberis illi⁹:ꝛ in libro regū legit̄ : Q Saul ꝯ xit offenſa3:q2 miſerat⁹ eſt Achab hoſtiū regēq: ꝓ hibuit diuina ſnia ſeruari: Itaqȝ ſi qs latrones filijs deprecātib⁹ mot⁹:ꝛ lachrymis ꝯiugijs eius inſlexus abſoluēdū putat:cui adhuc latrocinādi aſpirat affe ct⁹ nō ne innocētes tradet exitio? q liberat multoꝝ exitia cogitātē? Certe ſi glad.ū repͥmit: vincula diſſol uit:laxat exiliū : cur latrocinādi q̄ pōt clemētioi vi⁹ nō eripit facultatēq volūtatē extorquere nō potuit.
¶Ambro.lib.de offi.ꝛ hr̄.di.lxxxvi.c.Eſt ꝓbāda.
Eſt probāda ꝛ alia liberalitas:vt proximos ſeminis tui ne deſpicias:ſi egere cognoſcas: Melius eſt.n.vt ip ſe ſubuenias tuis quibus pudor eſt ab alijs ſumptu3 depoſcere.aut alicui poſtulare ſubſidium inuſitatis.
¶Ambro. Ibidem.c.paſce.
Paſce fame morientē:quiſqs.n.paſcēdo hominē ſuarī pote rit:ſi nō paueris fame occidiſti. ¶Ambro.li.ō offi.
Miſicordia largior vbi fides ꝓmptio. Nihil tā cōmen dat xp̄ianū:q̄ꝫ miſeratio charitatꝭ. ¶Ambr.li.ō offi.
Vaſa ſacroꝝ vēdere op⁹ ē:vt qs fide ſincera:ꝛ pſpicaci prudētia miſericordię mun⁹impleat.Sane ſi aliqs in ſua declinat emolumēta crimē ē:ſi ꝟo paupib⁹erogat captiuū redimit miſericordia eſt. ¶Abro.ſup ep̄la Pauli ad Timotheū.iiij.Pietas ad oīa vtilis ē.
Omnis ſūma diſciplinę xp̄ianę in miſericordia ꝛ pieta te ē q̄ꝫ aliqs ſequēs:ſi lubricū carnis patit̄ ſine dubio vapulabit. ¶Abro.in ſermone dn̄i in dominica de Abrahā:ꝛ hr̄ de pn̄i.di.i.c. Medicina.
Medicina miſericordię tollit pctā magna:hēmus plura ſubſidia:quibus peccata nr̄a redimimus: Pecuniam hēs redime peccatū tuū. Non venalis eſt dn̄s:ſed tu ipſe vēalis eo peccatis tuis:Uenūdatus es:redime te opibus tuis:redime te pecunia tua.Utilis eſt pecu nia ſed p̄cioſa ē miſericordia: Elemoſyna inqt a pctō liberat.Crimina ergo elemoſynis redimuntur.

¶Gre.mora.li.28.pte.iiij.c.xi.ꝛ hr̄ di.xlv.Diſciplina. Grego.
Diſciplina vel miſericordia multū deſtituit̄:ſi vna ſine altera teneat̄:ſed circa ſubditos ineſſe d3 rectoribus: ꝛ iuſte ꝯſulēs miſericordia:ꝛ pię ſęuiēs diſciplina. Hinc eſt q ſemiuiui illius vulnerib⁹:q a Samaritās in ſtabulū ductus eſt:ꝛ adhibet̄ vinū ꝛ oleu3:vt ꝑ vi nū medeant̄ vulnera:ꝑ oleū foueant̄:quatenus vnuſ quiſqȝ q ſanandis vulneribus p̄eſt in vino morſum di ſtrictōis adhibeat:in oleo mollicie pietatis. Per vi nū mundant̄ putrida:ꝑ oleū ſanāda fouent̄ .Miſcē da eſt ergo lenitas cū ſeueritate.Faciendū eſt igitur quoddā ex vtroqȝ tp̄amentū:vt neqȝ multa aſperita te exulcerēt̄ ſubditi:neqȝ nimia benignitate ſoluant̄.
¶Grego.ꝛ hr̄.di.l.c.Conſiderandum.
Conſiderandū nobis eſt cur omnipotens deus cū quē3 cunctę eccleſię p̄ferre diſpoſuerat:ancillę vocē perti meſcere:ꝛ ſe ipſum negare pmiſit.Quod nimirū ma gna eſſe actū pietatis diſpenſatione cognoſcim⁹.Ut is qui futurus erat paſtor eccleſię:in ſua culpa diſce ret:qualiter alijs miſereri debuiſſet:prius itaqȝ eum oſtendit ſibi:ꝛ tunc p̄poſuit cęteris:vt ex ſua infirmi tate cognoſceret:q̄ꝫ miſericorditer alienas infirmita tes toleraret. ¶Jo.Chryſo.ſup Matthęū. Joan.
Juſticia ſine miſericordia nō eſt iuſticia:ſed crudelitas. Chriſo.
Sic miſericordia ſine iuſtitia nō eſt miſericordia:ſed fatuitas. ¶Idem ſuper Matthęum.
Miſericordia eſt ſalutis p̄ſidiū:fidei ornamētū ꝓpicia tio peccatoꝝ.Hęc eſt q̄ iuſtos ꝓbat:ſanctos roborat dei cultores oſtēdat. ¶Lactātius Firmian⁹ li.vi. Lactā.
Captiuoꝝ ēt redēptio magnū atqȝ p̄claꝝ iuſticię mun⁹ fir.
ē:qꝺ idē Tul⁹approbauit.Atqȝ hęc benignitas inqt: ēt reipublicę eſt vtilis:Redimi a ſeruitute captiuos Locupletare tenuiores.Hāc ego ꝯſuetudinē benigni tatis largitioni muneꝝ lōge antepono.Hęc eſt homi nū grauiū:atqȝ magnoꝝ. Propriū igit̄ iuſtoꝝ ē op⁹ alere pauperes:ac redimere captiuos : quū apud in iuſtos etiā qui hęc faciant graues:ꝛ magni appellen tur.His.n.maximę laudis ē benefacere:quos nemo ſperauit eſſe facturos.Nā qui bene facit:Uel cōſan guineo:vel ꝓximo:vel amico:aut certe nō magnā lau dē meret̄:q2 facere d3:ſcit ꝙ ipſius ac deteſtabile ni ſi fecerit:id qꝺ ab eo:ꝛ natura ipſa ꝛ neceſſitudo exi git:ꝛ ſi facit non tam glorię aſſequēdę repͥhenſiōis vi tādę grā facit.Qui aūt facit alieno ꝛ ignoto:is ꝟo di gnus eſt laude:qm̄ vt faceret ſola ductus eſt humani tate.Ibi ergo Juſticia eſt: Ubi ad benefaciēdū neceſ ſitatis vinculū nullū nō eſt. ¶Lactā. Ibidē.
Non min⁹ magnū iuſticię op⁹ ē:pupillos:ꝛ viduas d̄ſti tutos:ꝛ auxilio idigētes tueri:atqȝ d̄fendere:qꝺ a dō vniuerſos diuina lex illa p̄ſcribit:qm̄ gdē boni qqȝ iu dices ad offm̄ ſuū iudicāt ptinet̄:vt eos hūanitate nā li faueāt ac ꝓdeſſe mtant̄ .¶Cice.rheto.veteꝝ li.ij.
Eoꝝ miſereri oportet:q pp fortunā: nō pp crimen in mi ſerijs ſunt. ¶Cice.in ōrone ꝓ Quinto ligario. Cicero
Nulla de virtutibus plurimis admirabilior nec gratior miſericordia: Homines.n.ad eos nulla re ꝓpi⁹ acce dūt :q̄ꝫ ſalutē hominibus dando:nihil h3 fortuna ma ius:q̄ꝫ vt poſſit:nec natura meli⁹:q̄ꝫ vt velit ſeruare.
¶Saluſtius in Catilinario. Salu.
Oēs hoīes q de reb⁹ dubijs ꝯſultāt ab odio : amicitia: ira atqȝ miſericordia vacuos eē decet. Nā aius haud facile veꝝ ꝓuidet:Ubi illa officiūt. ¶Ual.ma.li.v. Vale.
Nam ꝛ ſi ęgregiū eſt hoſtē abijcere:nō minus tn̄ lauda Mart.
bile infęlices ſcire miſereri. ¶Phocydes. Phocil.
πλαζομενον τε βροτον και αλιτρον μη φυγαλυξης
βελτερον αντ εχθρου τευχειν φιλον ευμενεοντα.
Errantēqȝ mortalē ꝛ naufragum ne ſubterfugias:
Melius eſt:q̄ꝫ inimicum:illum amicum beniuolum.
¶Ouidius li.ij.de Ponto.

Regis (crede mihi res eſt) ſuccurrere lapſis.

Iuue. ¶ Iuuenalis Satyra. viij.

Miſerere inopum ſociorum. ¶ Idē Satyra. xv.

Molliſſima corda.

Humano generi dare ſe natura fatetur.

Que lachrymas dedit hec noſtri ps optima ſenſus.

Stati⁹ ¶ Statius Thebaidos li.

Dátes. Pulchrum eſt vitā donare petenti. ¶ Dátes li. ij. c. iij.

Horribil furon li peccati mei:

Ma la bonta infinita ha ſi gran braccia

Che prende cio che ſe riuolge a lei.

De hac materia habes ſupra in amor proximi: Clementia: Elemoſyna: & Liberalitas.

Miſſa grece. λειτουργία. α. ο. ι. & λειτουργὸς miniſtro dī. A nobis vo Miſſa dī q̄ſi tranſmiſſa corqꝫ a populis p miniſterium ſacerdotis. q mediatoris vice fungiť inter deū & hom ines: preces: vota: oblatiões deo trāſmittunť: ſm Hugonē de ſacramētis lib. xj. Miſſa dī quaſi tranſmiſſa ſcilicet a populo. & ecōuerſo. Uel dī ab emiſſione cathecuminorū. & excōmunicatorum. ſm. b. Tho. iij. parte. q. lxxxiij.

Mitis grece πρᾶος. ου. ο. & πραΰνω mitigo dī. Is aūt dī mitis: q ſemp fuit ſine ira. ſ. pius: & humilis. Manſuetus vō q de feritate reduciť ad hoc: ſm bea. Tho. ſuper ps. xxiiij. co. v). Mitis ꝓprie dī lenis: clemens māſuet⁹: Cuius ꝯriū eſt immitis: hoc eſt aſper: ſeuus: crudelis: Hinc p metaphorā mitis ꝓ trangilo accipiť. Virgi. Mitis vt in morē ſtagni: placideqꝫ paludis. Itē ꝓ maturo Virg. Sūt nobis mitia poma: A mitis fit miteſco. hoc eſt māſueſco: vt fer domi educate miteſcūt. Interdū trāquilior. Apulei⁹. Cōflaceſcūt fluct⁹: mare miteſcit. Aliquādo matureſco ꝑ ly. Reliquoꝝ pomoꝝ velocitas eius miteſcētiū trāſuolat. hinc mitigo: q̄ſi mitē ago.

Modeſtia q̄ moderamur alia nō moderanda p Tpantiā: continētiā: clementiam: & māſuetudinē. & ſunt. iiij. ſ.

- Interior mot⁹ ai i alta tendētis: quē moderať. — Humilitas: Cui opponitur. — Superbia
- Deſideriū ptinētū ad cognitionem: qḋ moderať. — Studioſitas: Cui opponitur. — Curioſitas
- Corpales mot⁹ & actões; vt decēter fiāt & modeſte: tā i hiis: q̄ ſrio: q̄ q loco agūt quos moderať. iij. virtutes. ſ. ſm Andro. pypat.
  - Bona ordinatio: qua diſcerniť: quid faciē: dimittē: & quo ordine. & in hoc firmiter pſiſtere facit: Cuis oppoſitum. — Innominatū
  - Ornatus: quo in agēdis decētia obſeruať: Cuius oppoſitū. — Innominatū
  - Auſteritas: qua in colloquijs: & quibuſcunqꝫ alijs adhibetur moderatio: Cuius oppoſitum. — Innominatū
  - Eutrapelia ſm Ariſt. q̄ eſt modeſtia circa ludos: dicta: vľ fctā iocoſa: Trib⁹ obſeruatis. b. Tho. ſa ſe. q. clxviij.
    - Pmo vt ſint vbavľ fcā nō turpia: vľ alis nociua.
    - Scdo: vt nō ſoluať totaliter grauitas aie.
    - Tertio: vt alia vba: vľ fcā ludicra ꝯgruāt pſonis: locis: tpalibus: & alijs circunſtantijs.
- Exterior apparat⁹: vt in veſtibus: & huiuſmodi: quē moderať.
  - Humilitas ſm Andronicū: que eſt habitus nō ſupabundās in ſumptibus: & ꝑparationibus: vt idē Andro. dicit: que excludit glorie intentionē in exteriori cultu.
  - Per ſe ſufficiētia: q̄ facit: vt nō q̄raň delitie in ſupfluo cultu: & ē habit⁹ ꝯtētus qbus opꝫ: & determinatiuus eoꝝ: q ad viuere ꝯueniunt: hec a Macrobio Parcitas dicitur.
  - Simplicitas ſm eundem Andro. qua excludiť ſupflua ſollicitudo: vnde dicitꝫ eſt habitus contentus his que ꝯtingunt. Hec a Macrobio Moderatio vocatur.

MODESTIA gre. σωφροσύνη. ες. η. & σώφρων ονος. ο. modeſtus dī. Eſt autē Modeſtia in animo cōtinens moderatio cupiditatū. ſm Cicero. lib. iij. Rhetoricorum nouorum.

Modeſtia ē per quā pudor honeſtatis clarā & ſtabilē cōparat autoritatē ſm Ciceronē in Rheto.

Modeſtia eſt ſciētia eaꝝ rerū: que agunť: aut dicunť collocandoꝝ. ſm Ciceronem lib. i. officiorum.

Modeſtia eſt virtus moderatiua paſſionū. Ideo adiungiť temperantie. vt virtuti principali: quia eſt circa difficiliima. ex. b. Tho. ſcda ſcde. q. cxiiij.

Modeſtia a moderor: qḋ mō cū accuſatiuo mō cū datiuo iungiť: deſcēdit. hinc ēt Moderat. o q ſꝫ. b. Tho. ſcda ſcde. q. clvij. ar. iij. ꝓuenit ex q̄dā dulcedine affect⁹ q̄ quis abhorret oē quod pōt aliū cōtriſtare. Et ideo dicit Seneca: q tpantia eſt q̄dā lenitas animi. Nā auſteritas animi e contrario vľ eſſe in eo: qui nō vereť alios cōtriſtare. Cicero Tpantē greci σωφροσύνη vocāt: eāqꝫ virtutē σωφροσύνην. q̄ ſoleo equidē cum tpantiā. tum moderationē appellare: nōnunqꝫ etiā modeſtiā. A moderor fit moderator hoc eſt rector. gubernator. Moderor aūt a modus venit.

Eccl'iaſtici. ¶ Eccleſiaſtici cap. xix.

Amictus corporis & riſus dentiū & geſtus otis enūciant de eo. ¶ Paulus ad coloſſenſes cap. iiij.

Ambr. Modeſtia vrā nota ſit oibus hoib⁹. ¶ Ambro. offi. li. i. Eſt in ipo motu geſtu inceſſu tenēda verecūdia. Habit⁹. n. mentis in corporis ſtatu cognoſciť. hinc hō cordis noſtri abſcondiť: aut leuior aut iactantior: aut turpior: aut cōgruuior: cōſtantior & purior: & maturior eſtimať. Itaqꝫ vox q̄dā ē ai corpis mot⁹. ¶ Ambr. ibidē. Eſt greſſus ꝓbabilis i quo ſit ſpecies autoritatis grauitatiſqꝫ podꝰ: trāquillitatis veſtigiū. Ita tn̄ vt ſtudiū deſit: atqꝫ affectio: ſed mot⁹ tibi ſit puruſ ac ſimplex.

ℭ Ambroſius ibidem.
Sicut molliculū ⁊ infractū aut vocis ſonū aut corporiſ geſtū nō pbo. Ita neqꝫ agreſtē: neqꝫ ruſticū imitemur. Effigies.n. forma diſciplinę forma honeſtatis eſt.
ℭ Ambroſius ibidem.
Hoc eſt pulchritudinē viuēdi tenere conuenientia cuiqꝫ ſexui ⁊ pſonę reddere: hic ordo geſtoꝝ optim⁹: hic ornatus ad oēm actionē cōmodus. ℭ Ambro. ibidem.
Motū natura informet. Si qd ſane in Natura vitij eſt: induſtria emendet. ℭ Ibidē lib. iij.
Sermões pferam⁹ libra iuſticię examinatos: vt ſit grauitas in ſenſu: in ſmõe pōd⁹ atqꝫ in vbis mod⁹: tēperantia cordis hēat al mūdiciā: Juſticia miſericordiā: prudētia pacē: Fortitudo māſuetudinē. ℭ Lic. offi. li. iij.
Licero. Nihil turpe faciēdū bono viro: ēt ſi ex omni pte lateat.
ℭ Licero rhetoricoꝝ nouoꝝ lib. iij.
Modeſtię partibꝰ vtimur ſi nimias libidines honoris pecunię: ſiliumqꝫ reꝝ vituperabim⁹: Si vnāquāqꝫ rē certę naturę termino diffiniem⁹: ſi quoad cuiqꝫ ſatis ſit oñdemus: ⁊ ſi nimiū pgredi diſſuadebimus: ⁊ modū vniuſcuiuſqꝫ rei ſtatuemus. ℭ Lice. de fi. bo. ⁊ ma. lib. ij.
Honeſtū igif id intelligimus qđ tale ē: vt detracta omni vtilitate vllis pmijs fructibuſqꝫ per ſeipm poſſit iure laudari: qđ quale ſit: nō tā diffinitione: qua ſum vſus: intelligi pōt (qnqꝫ aliquantū pōt): qꝫ cōi oium iudicio: ⁊ optimi cuiuſqꝫ ſtudijs atqꝫ factis: Qui per multa ob eā cām faciūt: qꝛ decet: qꝛ rectū: qꝛ honeſtū eſt: ⁊ ſi nullū conſecuturum emolumentum videnf.
ℭ Licero li. ij. de finibus bono. ⁊ malorum.
Vt.n. cōſuetudo loquitur: id ſolum dicitur honeſtū: qđ eſt populari fama glorioſum. ℭ Licero ibidē.
Non poteſt iucunde viui: niſi honeſte.
ℭ Licero libro officiorum.
Si vero ineſt in oōne modeſtia ⁊ grauitas: nihil admirabili⁹ fieri pōt: eoqꝫ magis ea ſi ſunt in adoleſcente.
ℭ Julius Celſus libro. vij.
Julius Celſus. Nō minus in milite modeſtia: qꝫ virtus atqꝫ animi magnitudo deſideranda eſt.
L. dio. ℭ Laertius Dio. de vita ⁊ morib⁹ Philoſophoꝝ.
Loquentem non nouere meum: Chilo volebat.
Franci. ℭ Frā. Petrar. de vita ſol. lib. j. c. ij.
Petra. Conſtat.n. animi virtutes pcipueqꝫ modeſtiaꝫ ſanitati multū cōferre corpori: ⁊ frequēter qui plus corpori
Mena. ſeruiunt: plus obeſſe. ℭ Menander.
ταμιειον ἀρετης ἐστι σωφροσυνη μονη.
Promptuariū virtutis ē modeſtia ſola. ℭ Euri. i medea.
Euripi. στεργοι δ᾽ ἐμε σωφροσυνα.
δωρημα καλλιστον θεων.
Amet aūt me modeſtia
Domum pulcherrimū deoꝝ. ℭ Idē in Hyppolyto.
φευ φευ. το σωφρον ὡς ἁπανταχη καλον
και δοξαν ἐσθλην ἐν βροτοις κομιζεται.
Heu heu modeſtia quomodo vbiqꝫ pulchrū quid.
Et gloriam bonam inter mortales affert.

Mechia grę. dictio ē μοιχεια. ας. ἡ ⁊ adulteriuꝫ ſignificat. ⁊ μοιχος. ου. ὁ. Mechus dr̄. Et ideꝫ ē qđ adulter. hinc mechor verbū: hoc eſt adulteriū cōmitto. De hac materia vide ſupra in Adulterium.

Mollicies grę. ἁπαλοτης. ητος. ἡ. ⁊ ἁπαλος. ου. ὁ. mollis dr̄. Eſt aūt molle qđ cedit in ſeipꝫ: ſꝫ ſuꝑficiē: nō ecōtra circūſtādo. ſꝫ Ari. li. iiij. metheoroꝝ.
Mollicies opponif pſeuerātię. Eſt.n. mollis q recedit a bono ppter triſticias cātas ex defectu electionū: qſi cedēs debili mouenti: ſm Ari. lib. vij. Ethicoꝝ.
Mollicies eſt ēt ꝯ caſtitatē: quę alio nomine dr̄. Immūdicia: ſeu volūtaria pollutio. De q̄ vide. ī. l Luxuria.
Molle iūctū cū hoie mō laudē ſignificat: mō vituperationē. Laudē: vt molle igeniū: qđ facile diſcit: facileqꝫ inſculpif. Vituperationē: vt mollis hō. i. effeminat⁹. nō ſeuer⁹: mō fortis: mō animi cōſtātis: ⁊ reſiſtētis iſqꝫ fortunę. Per metaphorā aūt: qſi ea: q̄ tenera ſunt p volūtate nr̄a facile tractamus: ⁊ quocunqꝫ liber ducim⁹ mollē aliquando p domito ponimus. Virg. Belgica vel molli meli⁹ feret: Eſſeda collo: Vel pro facili: pro maturo: p opportuno ac tēpeſtiuo: p remiſſo ⁊ cōtēnēdo: p placido: Hic ſūt mollicies: Molleſco: Mollifico: Mollefacio ⁊ Mulceo: qđ eſt delinio qſi mollico: vn̄ demulceo: ⁊ malle⁹: qſi molle⁹ q eo q̄ dura ſūt molliant ad ignē: vt malleis flagellenf: cui⁹ diminutiuum malleolus: qđ mō paruū malleū: mō nouellū palmitē innatū prioris anni flagello cognominatur: ab ipſi⁹ mallei ſimilitudine: qꝛ ex ea pte q̄ decidif ex veteri ſarmēto pdiens vtrinqꝫ malleoli ſpeciē pbet. Hinc ēt mulier. quaſi mollier dr̄. De qua in dictione fęmina: ⁊ infra in mulier dicemus.

Momētū grę. ῥοπη. ης. ἡ. vel ἀκαρη ου. τὸ. dr̄. Sumiturqꝫ dupl'r: Pro inſtāti: ⁊ p tpe impceptibili. ſm. b. Tho. ſup epi. Co. j. c. xv. lec. ix. col. j.
Momētū pprie ſignificat exiguā quādā mutationem: ⁊ pene indiuiſibilē. Veteres hoc ēt Momen dicebant. Lucretius. Momine ſi a paruo pſſit impulſa moueri. Capif nōnūqꝫ p quocūqꝫ minimo. Ply. Comitialibus morbis. Deſipū cū Myrrhę momēto pdeſt. hic momētaneū: hoc ē caducū: ⁊ qđ facile mutaf: ac deficit. Deriuanf aūt a moueo: vnde ⁊ mobilis: qui facile mouetur: Mobilitas: Mobiliter: ⁊ Motio.

MONACHVS grę. dictio eſt μοναχος. ου. ὁ. ⁊ ſolitarium ſignificat: dr̄qꝫ a μονος. ου. ὁ. ſolus. Et is ē qui viuit ſeparatus ab hominū cōuerſatione. A monos piter vēit Monarcha μοναρχης. ου. ὁ. i. vnic⁹ pnceps a μονος ⁊ ἀρχος pnceps. Ita ⁊ Monomachia hoc eſt vnius principatus. Iteꝫ Monarchia q̄ eſt ſingulare certamen a μονος. ſolus ⁊ μαχη. ης. ἡ. pugna. ex his ꝯponif μονομαχια. ας. ἡ. ⁊ μονομαχος. ου. ὁ. gladiator.
ℭ Aug. ad Aurelianū ⁊ habef. xvi. q. i. legi. §. Nimis. Aug.
Nimis dolendū ē: ſi ad tā ruinoſam ſupbiā monachus ſubgerimus: ⁊ tam graui cōtumelia clericos dignos putamus: in quoꝝ nūero ſumus: quū aliquando bonus ēt monachus vix bonū clericū faciat: ſi adſit ei ſufficiēs ꝯtinētia: ⁊ tn̄ deſit inſtructio neceſſaria: aut pſone regularis integritas. ℭ Hie. ad euſtochiū. Hiero.
Quotiēs ꝯſtitut⁹ in illa vaſta ſolitudine q exuſta ſolis ardorib⁹ horridū mōachis pſtat habitaculū: putabā me Romanis intereſſe delitijs: Sedebā ſol⁹: qꝛ amaritudine replet⁹ erā: horrebāt ſacco mēbra dformia ⁊ ſqualida cutis ſitū Ethiopiſſę carnis obduxerat. Quotidie lachrymę quotidie gemit⁹. Et ſi qn̄ repugnātē me ſomn⁹ imminēs oppſſiſſet: nuda hūo vix oſſa herētia collidebā. De cibis vo ⁊ potu taceo. quū ēt lāguētes mōachi aq̄ frigida vtanf: ⁊ coctū aliqd accepiſſe luxuria ſit. Ille igif ego q ob gehēnę metū tali me carcer dānauerā: ſcorpionū tm̄ ſoci⁹ ⁊ feraꝝ: ſępe choris itererā puellaꝝ. Pallebāt ora ieiunijs: mēſqꝫ dſiderijs ęſtuabat: ⁊ in frigido corpe ſola libidinū incēdia pululabāt. Itaqꝫ oi auxilio deſtitut⁹ ad Ihesu iacebā pedes: rigabā lachrymis: crie tergebā: ⁊ repugnantē carnē edomabā. Inedię ſubijciebā. Memini me clamantē diē crebro iunxiſſe cū nocte: nec pri⁹ a pectoris ceſſaſſe verberib⁹: qꝫ a dn̄o rediret increpāte tranquillitas. Ipſamqꝫ cellulā meā: qſi cogitationū cōſciam pertimeſcebā: ⁊ mihi iratus ſola deſerta penetrabā. Sicubi cōcaua valliū: ſicubi montiū prerupta cernebā: me ibi in oratione locabā: ⁊ vt mihi teſtis ē deus poſt multas lachrymas: poſt cęlo oculos inhęrentes: nōnunqꝫ videbar agminib⁹ intereſſe āgelorū. ℭ Hiero. ad Riparīū ⁊ deſiderum ⁊ habetur. xvi. q. i. Monachus.

Monachus nō docētis ſed plangētis h3 officiū: q vl ſe vel mundū lugeat: ⁊ dñi pauidus ꝑſtolet aduentuz.

ℭ Hieronymus ad Paulinum.

Laudatur iure monach⁹ q venerationi h3 ſacerdotes: ⁊ nō detrahit gradui per quē factus eſt Chriſtianus.

Hiero. ℭ Hieronymus ad Ruſticum.

Tu ſi monachus eē vis: nō videri habeto curā nō rei fa miliaris: cui renūciādo hoc eſſe cępiſti ſed animę tuę. Monachū nō loquēdo ⁊ diſcurrēdo: ſed tacendo ⁊ ſe dēdo qſq3 nouerit. ℭ Hieronymus Ibidem.

Egyptiorū monaſteria hūc morē tenēt: vt nullum abſq3 opere ⁊ labore ſuſcipiāt: nō tā ꝑꝑ victus neceſſaria: q̄ ꝓpter animę ſalutē: ne vagētur cogitatiōibus ꝑni cioſis. ℭ Hieronymus ad Heliodorum.

Cōſtat monachū in ſua patria ꝑfectum eſſe non poſſe.

ℭ Hieronymus Ibidem.

Quid facit monach⁹ in cęllis fęminarū? qd ſibi volūt ꝑuata ⁊ ſola colloq̄a ⁊ arbitros fugiētes oculi? Sctūs amor impatiētiā nō h3. ℭ Hie. i epl. ad Pāmachiū.

Prima virt⁹ monachi ē cōtēnere hoīum iudicia: ⁊ ſemꝑ apoſtoli recordari dicētis. Si hoīb⁹ placerē: Chriſti

Io. chri ſeruus nō eſſem. ℭ Jo. Chry. ſuper Joannem.

Joānes ē princeps monachorū. Ipſe monach⁹ ſtatī vt natus ē in eremū mitt̄: in eremo nutrit̄. Xp̄3 expectat in ſolitudine. ℭ Jo. Chryſ. ſuꝑ epiſtola ad Hebreos.

Qui monachū ꝓfiteris: q crucifixus es: q dēs lugere: ri des: Dic mihi vbi Chriſtus hoc fecit?

Audiſti hoc alicubi? nuſq3: ſ3 cōtrariū ſepius legiſti.

ℭ Iſidorus de ſum. bo. lib. i.

Iſidor⁹ Summa monachi virtus: humilitas: ſummum vitiū eī⁹ ſuperbia eſt. ℭ Iſidorus Ibidem.

Tūc oī ſe mōach⁹ qſq3 iudicet: qñ ſe minimū ęſtimaue rit: ēt quū maiora virtutū opa geſſerit. ℭ Iſi. ibidē.

Multi mōachoꝝ amore parētū ñ ſolū terrenis curis ſ3 ēt forēſib⁹ iurgijs inuoluti ſūt: ⁊ ꝓ ſuoꝝ tꝑali ſalute

Ber. ſuas aīas ꝑdiderūt. ℭ Bernar. ſuꝑ cātica ſmōe. iij.

Legumina inqt vētoſa ſūt. Caſeus ſtomachum grauat: lac capiti nocet. Potū aquę nō ſuſtinet pect⁹ caules nutriūt melēcholiā. Coliera porri accēdūt. Piſces d̄ ſtagno aut d̄ lutoſa aqua meę penit⁹ cōplexioni ñ cō gruūt. Quale ē hoc: vt i oīb⁹ fluuijs agris hortis cellarijs: repiri vix poſſit qd̄ cōmedas: Puta te q̄ſo mona chū eē nō medicū: nec d̄ cōplexiōe iudicandum: i ſed de ꝓfeſſione. ℭ Hugo de clauſtro animo li. i.

Hugo Monachi ſibi clauſtra faciūt: qb⁹ hō exterior teneri poſ ſit: ſ3 vtinā clauſtra facerēt: qbus homo interior ordi nate teneretur. ℭ Hugo Ibidem.

In choro ſum corpe. ⁊ alio negocio mēte. Nūc intus ma neo nūc foris exeo. Aliud cātor ⁊ aliud cogito. Pſalmo dię verba ꝓferro: ⁊ pſalmodię ſenſum nō attēdo: ſed mēte vagus: hus ⁊ illuc ꝓſpiciēs: q̄cūq3 ibi gerūtur. pluſtro: ⁊ ꝓſpicior habitū monachi nō cōuerſationē3 habēs in magna corona ⁊ ampla cucullo ſalua mihi omnia exiſtimo. ℭ Hugo de Clauſtro animę li. v.

Si mōach⁹ es: qd facis in turba? Si amas ſilētium: cur declamātibus aſſidue intereſſe d̄lectaris? Tu ſemper ieiunijs ⁊ fletib⁹ inſiſtere debes ⁊ tu philoſophari q ris. Simplicitas monachi philoſophia eius eſt. S3 docere inq̄s alios volo non eſt tuum docerē ſ3 plange re: Si tñ doctor eē deſideras: audi qd facias. Utilitas habitus tui: ⁊ ſimplicitas vultus: innocētia vitę ⁊ ſā ctitas cōuerſationis tuę docere habēt alios.

Monſtrū grece τερας.ατος.δ.⁊ τερατωδης.εος.ο.ι. monſtruoſis dicitur. Differunt autem ſic Monſtrum Prodigiū: Portētū: Oſtētū q monſtra ꝓpie ſunt: q̄ ꝯtra naturā fiūt: vt ſi homo cū bruti cor pite: pedib⁹ ve naſcat̄. Hęc ⁊ pro mōſtra aliquando dicuntur: quaſi porro aliqd mōſtrantia ſiue monētia. Portēta: quę l3 naturalia ſint raro tamen ſe oſtēdūt ⁊ futurū aliqd cū tꝑis īteruallo denūciāt. Oſtēta ꝟo: quę ſtatim futuꝝ aliqd indicāt: vt ſunt ſereno die facta tonitrua. Cometę. Mulę partus ⁊ huiuſmodi. Prodigia. quę etſi nāliter fiūt ac ſępe eueniūt. ſemꝑ tñ aliqd ꝓſagiūt mali. Quaꝑpter prodigiū qdam di ctum volunt quaſi porro agendum. Tales ſūt Bubo nis eiulatus abeūti obuia muſtela Corui cātus ⁊ ſimi lia. Hęc tñ ſępe cōfunduntur ab autoribus ⁊ pro eo dem ſignificato omnia capiūtur pro eo q futurū ali quid oſtendunt dicta ſunt.

Mōſtrū a mōſtrādo: quaſi mōeſtrū: qd̄ moneat aliqd fu turū: Prodigium quaſi ꝑdicium: qd̄ ꝑdicat: vel a por ro agēdo. Portētū q portēdat. Oſtētū q oſtēdat.

Monumentum grece: μνημειον. ου. τ. Uel μνη μα. ατος. τ. dicit̄. Eſt aūt mōumētum qcqd mor tui cā ędificatū ē: vel qcqd ad memoriā alicuius ē fa ctū. Unde ſepulchra ſtatuę tituli: libri: cęteraq3 q̄ nos rei alicu⁹ pręteritę moneāt monumēta dicunt̄ a mo nēdo. Uirg. Accipe ⁊ hęc manuū tibi quę monumēta mearum ſint puer. Metaphorice ēt monimenta ali quando dicuntur meretricum cellulę quaſi ſepulchra ſint. Martialis. Abſcōdūt ſpurchas ⁊ monumēta lu pas. Munimētū vero ασφαλισμα. ατος. τ. ⁊ ασφαλ ισμα munio d̄r. Eſt aūt munimētum idem: qd̄ munitior quū ſcilicet caſtra: oppida: turres: caſtella: alia ve hu iuſmodi cōtra aduentū hoſtiū muniunt̄ ſiue vallo: ſi ue foſſa: ſeu alio quouis modo. Et a muio dicitur Mu nimentum: ⁊ Munitio.

Morbus grecę νοσος. ου. ο. ⁊ νοσωδης. εος. ο. ι. mor boſus dicitur. Eſt autē morbus habitus cuiuſq3 corporis cōtra naturā: qui vſum eius facit deteriorē. Ita dicit Cecilius Sabinus: in libro quem de edicto ędiliū curruliū cōpoſuit. Labeonē iuriſcōſultū diffi niuiſſe. ex Aulo gelio li. iij. c. ij. noctium atticarum.

Morbus ⁊ vitiū ita differunt: q morbus cū acceſſu: diſ ceſſuq3 ē vt febris inſania q̄ a grecis phrenēſis dicit̄ Uitiū ꝟo ꝑpetuū ē vt Cęcitas claudicatio: vecordia.

Moroſitas grecę αυθαδεια. ας. ι. ⁊ αυθαδης. εος. ο. ι. moroſus dicitur. Eſt autem moroſitas animi quędam diſplicētia quū iugi ⁊ ſubruſtica aſperitate commouetur quando non ita ad vnguem ⁊ ex eius ſē tentia actum eſt quod poſtulabatur.

Moroſus id ē q ē peruerſis morib⁹. Cicero. At ſunt mo roſi ⁊ anxij: ⁊ iracūdi ⁊ difficiles ſenes. A moroſus mo roſitas deducit̄. Differtq3 morat⁹ a moroſo q mora tus q bonis morib⁹ ꝑditus eſt. Morēgerere vero eſt obſeq obedire ⁊ quaſi ad alteri⁹ volūtatē mores ſuos formare: hinc ē morigeror verbum. qd̄ ē morē gero ⁊ moriger ſiue moriger⁹ hoc ē obſequēs obediens ac fa cile morē gerēs. hinc morigeratio obediētia ⁊ obſeq̄n tia. Quę oia a mos moris d̄riuantur. Mos g̃. ηθος. ε ος. τ. p conſuetudine ⁊ ritu a quo ηθος. εος. τ. deduci tur quod morem hoc eſt habitum ac rationem animi denotat. vnde ηθικα hoc eſt moralia deducuntur hinc eſt Cacoethos κακοηθης. εος. ο. ι. habens malos mo res. ⁊ κακοηθης malus mos Juuenalis. Laqueo tenz ambitioſi conſuetudo mali tenet inſanabile multos ſcribēdi Cacoethos ⁊ egroi corde ſeneſcit. Et ita legē dum eſt non cacethos vt multi ⁊ male legunt. ſcandi turq3. Scriben. dica co ethos ⁊ egrin cordeſe neſcit.

MORS grece θανατος. ου. ο ⁊ θνητος mo rior dicitur. Eſt autē mors receſſus animę a corpore ſm Ariſtot. lib. de morte ⁊ pomo. A mors fit morior tertię ⁊ quartę coniuga tionis. Mortalis morti ſubiectus. Morti ferum: quod mortē affert. Morticinus exanguis: cor ruptus: vt caro morticina: quę in vlcere eſt ferre cor rupta:

ℭ David pſalmo. lxxxviij. David

Quis eſt homo qui viuet: ⁊ non videbit mortem: eruet
Regum animam ſuam de manu inferi. ℭ Regũ cap. xiiij.
Omnes.n.morimur: ⁊ q̃ſi aqua dilabimur ſup terram.
Sapiẽ. ℭ Sapientia cap. vij.
Vnus ergo introitus ẽ omnibus ad vitam: ⁊ ſimilis exitus.
Eccl'ia. ℭ Eccleſiaſti. ca. vij.
In omnibus op͂ibus tuis memorare nouiſſima tua: ⁊ in ęternũ non peccabis. ℭ Eccleſiaſtici cap. xi.
Ante mortem ne laudes hominem quenq̃. quoniam in filijs ſuis agnoſcitur vir. ℭ Eccle. cap. xiiij.
Memor eſto: q̃m mors nõ tardat ⁊ teſtamẽtũ inferorũ: q: demonſtratũ ẽ tibi. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxx.
Melior eſt mors: q̃ vita amara: ⁊ requies ęterna: q̃ languor pſeuerãs. ℭ Eccle. ca. xlij.
Job. Vere enim mors peccatoꝝ peſſima. ℭ Job. cap. x.
Nunquid nõ paucitas dierum meoꝝ finietur breui?
Paul' ℭ Paulus ad hebreos cap. iiij.
Matt. Statutũ ẽ hoibus ſemel mori. ℭ Matthę. c. xxiiij.
Vigilate: quia neſcitis qua hora dominus veniet.
Lucas ℭ Lucas cap. xij.
Ideo ⁊ vos eſtote parati: quia q̃ hora nõ putabitis filius
Augu. hominis veniet. ℭ Aug. ſup Gene. ad litteram.
Illo die Adã ⁊ Eua mori ceperũt: q̃ mortis legẽ q̃ i ſeniũ inueteraſcerẽt acceperũt. ℭ Au. li. d̃ agẽ. cura ꝓ mortuis.
Vocantur añ tẽpus homines diutius vexarẽtur a noxijs. Mali v̓o ⁊ impij tolluntur: ne diutius bonos pſequantur. ℭ Au. in Enchyridiõ: ⁊ hr̃. xiij. q. ij. tempus.
Tẽpus qd̃ inter hois mortẽ ⁊ vltimã reſurrectionẽ interpoſitũ eſt: animas abditis receptaculis cõtinet: ſicut quęq̃ digna ẽ: vel requie: vel ęrũna: ꝓ eo qd̃ ſortita ẽ in carne: dũ viueret. Neq̃ negãdũ eſt defũctorũ aias pietate ſuoꝝ viuẽtiũ releuari: quũ ꝓ illis ſacrificiũ mediatoris offerẽ: vel elemoſynę fiũt in eccleſia. Sed hęc eis ꝓſunt: q quũ viuerẽt: ſi ſibi: vt poſtea poſſent prodeſſe meruerũt. ℭ Au. li. d̃ natura ⁊ grã.
Si d̃ diuitijs ⁊ honorib' : ⁊ moꝝ nobilitate te iactas d̃ pñia ⁊ pulchritudine corpis ⁊ honorib' q tibi ab hoib' exhibẽt: Reſpice teipſũ: q mortalis terra es ⁊ i terrã ibis. Circũſpice q ſimilib' fuerẽ ſplẽdorib'. Ubi ſũt q ambiebãt ciuiũ ptatẽs? Ubi inſupabiles imperatores? Ubi ſũt q ↄuẽt' diſpõebãt: ⁊ feſta? Et equoꝝ ſplẽdidi nutritores? Ubi tũc veſtes: ⁊ ornamenta peregrina? Ubi ſeruoꝝ turba: vbi iocus ⁊ leticia: vbi exercituũ duces? Ubi ſatrapę ⁊ tyrãni? Nõne oia puluis ⁊ fauilla? Nõne in paucis v̓ſibus eorũ vitę patet memoria? Reſpice eorũ ſepulchra? ⁊ vide qui ſeruus: ⁊ qui dñs: q diues: q paup. Diſcerne ſi potes victũ a rege: fortẽ a debili: pulchrũ a deformi. Uide ſi eſt aliquod in eo ſignũ iactãtię ſuę. Memorare itaq̃ naturę ne extollaris. ℭ Augu. lib. i. de Ciuitate dei.
Mala mors putãda nõ eſt quã bona vita pceſſit. Neq̃ enim facit malã mortẽ: quod ſequitur mortem. Non itaq̃ multuꝫ curandum eſt eis q neceſſario morituri ſunt: quid accidat vt moriant: ſed moriẽdo quo ire cogantur. ℭ Aug. li. de diſciplina Chriſtiana.
Latet vltimus dies: vt obſeruentur oẽs dies. Sero parantur remedia quũ mortis imminet periculum. ℭ Augu. de doctrina Chriſtiana lib. ij.
Timor de futura morte mentẽ neceſſario cõcutit: ⁊ q̃ſi clau' carnis oẽs motus ſupbię ligno crucis effigit. ℭ Augu. de doctrina Chriſtiana.
Non poteſt male mori qui bene vixerit: ⁊ vix bene moritur: qui male vixit. ℭ Augu. ſuper Joannem.
Quid eſt mors? relictio corporis? depoſitio ſarcinę grauis: ſed ſi alia ſarcina non portetur: qua homo p̃cipitetur in gehennam. ℭ Ibidem.
Qui deſiderat diſſolui: ⁊ eſſe cum Chriſto: nõ patiẽter moritur: ſed patienter viuit: ⁊ delectabiliter morit.
Hiero. ℭ Hieronymus ad heliodorum.

Inter eos qui decẽ vixere annos: ⁊ illũ qui mille poſtq̃ idẽ finis vitę aduenerit irrecuſabilis mortis neceſſitas translatũ oẽ tremendũ eſt: niſi q magis ſenex onuſtus peccatorũ faſſe ꝓficiſcit. ℭ Hiero. Cypriano.
Memento mortis tuę: ⁊ nõ peccabis. Qui ſe quottidie recordatur eſſe moriturum: cõtemnit preſentia. ⁊ ad futura feſtinat. ℭ Hiero. ad heliodorum.
Xerſes ille magnus rex potẽtiſſimuſq̃: q ſubuertit mõtes: maria cõſtrauit: quũ de ſublimi loco infinitã hominũ multitudinẽ: ⁊ innumerabilẽ vidiſſet exercitũ fleuiſſe dicit: q poſt centuꝫ annos nullos eorũ quos tunc cernebat ſuperfuturos eẽt. Sed ſi poſſem' ſup talẽ aſcẽdere ſpeculã: de q̃ vniuerſam terrã ſub pedibus cernerem'. Jam tibi oſtẽderẽ tot' mũdi ruinas gentes gẽtib' reges regib' regna regnis colliſa. Alios torq̃ri. Alios necari. Alios abſorberi fluctib'. Alios in ſeruitutẽ trahi. Hic nuptias. Ibi planctũ. Illos naſci. Iſtos mori. Alios affluẽ diuitijs. Alios mẽdicare. Et nõ tm̃ Xerſis exercitũ: ſed totius mundi homines q nunc viuunt in breui ſpacio defuturos. Uincit ſmo rei magnitudine: ⁊ minus eſt quod dicimus. Redeamus igit ad nos: ⁊ quaſi e cęlo deſcendentes pauliſper nr̃a videamus. Sentis obſecro te qñ infans: qñ puer: qñ ſenex factus ſis? Quotidie morimur: quotidie cõmutamur: ⁊ tamen ęternos nos eſſe credimus. ℭ Hierony. in epiſtola ad heliodorum.
Platonis ſententia eſt oẽm ſapiẽtũ vitã meditationẽ eẽ mortis. Debemus igitur ⁊ nos animo p̃meditari: qd aliqñ futuri ſumus: ⁊ quod velimus nolimus longius abeſſe non poteſt. ℭ Hieronymus Ibidem.
Nihil ęque tibi ꝓficiet ad tẽperantiã oium rerũ q̃ frequẽs cogitatio breuis eui: ⁊ huius incerti. Quicqd facies: reſpice mortẽ. ℭ Hieronymus ſuper Joãnẽ.
Non eſt nr̃um mortem arripere: ſed illatã ab alijs libenter accipere. Unde ⁊ in perſecutionibus nõ licet ꝓpria manu perire. ℭ Ambroſius in Exameron. Ambros
Nudi omnes naſcimur: nudi morimur: nulla diſtinctio inter cadauera mortuorum: niſi forte quia grauius fętent diuitum corpora diſtenta luxuria. ℭ Ambroſius ſuper Lucam lib. v.
Mors triplex eſt. Naturę de qua dr̃: q̃rẽt homines mortẽ ⁊ nõ inuenient. Hęc mors eſt nõ metuenda fortib': conſideranda ſapientibus: miſeris expectãda. Culpę: de qua dr̃. anima quę peccauerit ipſa morietur. Gratię quę ſecularium aufert interitum voluptatum: in qua non natura: ſed delicta moriuntur. Hanc mortẽ ſubimus conſepulti cum Chriſto cum baptiſmo. ℭ Grego. in homelia. Sint lumbi veſtri. Grego.
Sic mors ipſa quum venerit vincitur: ſi priuſq̃ veniat ſemper timeat. ℭ Grego. lib. xij. moralium.
Ad hoc aũt conditor noſter latere nos voluit finem noſtrum: diemq̃ nr̃ę mortis eſſe incognitum: vt dũ ſemper ignorat: ſemper proximus eſſe credatur: ⁊ tanto quiſq̃ ſit feruentior in operatione. quanto ⁊ incertus eſt de vocatione vt dum incerti ſumus quando moriamur: ſemper ad mortem parati debeamus venire. ℭ Gregorius lib. xij. moralium.
Qui conſiderat qualis erit in morte: ſemper pauidus erit in opatiõe: atq̃ inde in oculis ſui ↄditoris viuet. ℭ Grego. lib. xxiiij. moralium.
Juſtoꝝ alę leuibus quibuſq̃ cõtagijs ipſo ſępe mortis pauore purgant: ęternę retributionis gaudia iã ab ipſa carnis ſolutione pcipiũt. Plerũq̃ vero cõtemplationis internę: ⁊ priuſq̃ carne ſpoliẽt hylareſcũt: ⁊ dũ vetuſtatis debitum ſoluũt: noui iam muneris lęticia perfruunt. ℭ Grego. lib. iiij. Dialogorum.
Interdũ ↄtingit iuſtis: vt in morte ſua ſanctoꝝ p̃cedẽtiũ viſiones aſpiciãt: ne ipſam mortis ſuę ſniam penalẽ pertimeſcant: ſed dũ eoꝝ menti ciuiũ internoꝝ ſocie

tas oſtédit: a carnis ſue copula ſine dolorib⁹ ⁊ formidinis fatigatiõe ſoluant: Et qñ in cõſolatiõe egredientis animę ipſe apparere ſolet autor: ⁊ retributor vitę.

¶ Gregorius ſuper illud Matthei.x. In teſtimonium illis ⁊ gentibus.

Mors iuſtorũ bonis ẽ in adiutoriũ: malis in teſtimoniũ: vt inde peruerſi ſine excuſatiõe pereãt: vñ electi exẽplũ capiãt vt viuãt. ¶ Gregorius in Regiſtro.

Vita noſtra ſilis eſt nauigãti. Is nãq̃ q̃ nauigat ſtet: ſedeat: iaceat: vadat q̃ impulſu nauis ducit. Ita ergo ⁊ nos ſumus. Quia ſiue vigilãtes: ſiue dormiẽtes: ſiue iacẽtes: ſiue ambulãtes: ſiue volẽtes: ſiue nolẽtes: per momẽta temporũ quotidie ad finem ducimur.

¶ Gregorius lib.ix. moraliũ ⁊ Dialogoꝝ.iiij.

Fit miſeris mors ſine morte: finis ſine fine: defectus ſine defectu: q: ⁊ mors viuit: ⁊ finis ſemp icipit: ⁊ deficere

Io.chri. defectus neſcit. ¶ Io. Chryſo. ſup Mattheũ.x.

Mors munus neceſſariũ eſt naturę iã corruptę: q̃ nõ eſt fugiẽda: ſ; potius amplectẽda: ⁊ iterũ fiat volũtariũ qđ futurũ ẽ neceſſariũ: Offeram⁹ deo: p munere qđ p debito tenemur reddere. ¶ Idẽ in ſermõe đ Patiẽtia.

Moriens cũctos ſalutat: donec ſuę mẽtis dñs eſt: donec ſua lingua poterit loq. Ualete inquit amici mei: ⁊ deũ pro me orate. Iter.n. pergã extraneũ: qđ nunq̃ ambulaui: in regiões lõginquã: quã nemo vidit: ⁊ in ſeculũ alterũ animarũ: vñ nullus reuerſus: ⁊ in regiones metuẽdas p quas null⁹ me comitatur: ⁊ ante iudicẽ terribilem vbi neſcio quid mihi continget.

Iſidor⁹ ¶ Iſidorus li.iij. de ſum.bo.

Illi deplorãdi ſũt i morte: quos miſeros infern⁹ ex hac vita recipit: nõ quos cęleſtis aula lętificãdo includit.

¶ Iſidorus ſoliloquioꝝ li.i.c.i.

Mors calamitatis terminũ pbeat: oẽm calamitatẽ mors adimit. Melius eſt bene viuere: q̃ male mori.

Ber. ¶ Bernardus de Tranſitu Malachie.

Mors peccatoꝝ peſſima quoꝝ ⁊ natiuitas mala: ⁊ vita peior. S; pcioſa mors ſanctoꝝ: pcioſa plane: tãq̃ finis laboꝝ: tãq̃ victorie ꝯſeruatio: tãq̃ vitę ianua: ⁊ pfectę

Hugo ſecuritatis ingreſſio. ¶ Hugo đ Clauſtro aię.ij.

Tres ſũt nũcij mortis. Caſus. Infirmitas. Senect⁹: Caſus dubia: Infirmitas grauis: Senectus certa denũciat. Caſus nũciat mortẽ latẽtẽ. Infirmitas apparẽtem. Senect⁹ pſentẽ. Ex hac incertitudine: mortis timor. Ex grauitate dolor. Ex certitudine ſenectutis: nõ obſtinatio: ſ; humilitas: ⁊ afflictio ſequi debet.

Caſſio. ¶ Caſſiodorus ſuper Beati immaculati.

Quis mortẽ tẽporalẽ metuat. cui ęterna vita pmittit? Quis labores carnis timeat: quũ ſe i ppetua rege nouerit collocãdũ. ¶ Boeti⁹ đ Cõſolatiõe li.i. Met.i.

Mors hominum fęlix quę ſe nec dulcibus annis.
Inſerit: ⁊ męſtis ſępe vocata venit.
Heu heu q̃ ſurda miſeros auertitur aures
Et flentes oculos claudere ſęua negat.

¶ Boetius li.iij. Proſa.xi.

Omne nãq̃ animal tueri ſalutẽ laborat: mortẽ vero perniciẽq̃ deuitat. ¶ Boetius ibidem.

Nã ſępe mortẽ cogẽtib⁹ cauſis. quã natura reformidat:

Lactã. voluntas amplectit. ¶ Lactantius Firmi. diuinarum inſti.li.iij. Aduerſus gentes.

Si qs nos interroget: verũ ne bonũ ſit mors: an malũ: Reſpõdebim⁹ q̃litatẽ eius ex vitę rõne pẽdere. Sicut ipſa vita bonũ ẽ ſi cũ virtute viuat: malũ ſi cũ ſcelere: ſic ⁊ mors ex pteritis vitę actib⁹ põderãda eſt. Ita fit: vt ſi vita in dei religiõe trãſacta: ſit mors malũ nõ ſit q: tranſlatio eſt ad immortalitatem: ſi aliter: malũ ſit neceſſe eſt: Quoniam ad ęterna ſupplicia trãſmittit.

¶ Lactantius diuinaꝝ inſtitu.li.vi.cap.iiij.

Eſt enim criminatoris illius q̃ prauis religionib⁹ inſtitutis auertit homies ab itinere cęleſti: vt in viã pditionis inducat. In ea.n. poſuit de⁹ oĩa q̃ p bonis habent in terris: opulẽtiã dico honorẽ gerẽ: voluptatẽ: illecebraſq̃ oẽs. S; cũ his pariter iniuſticiã: crudelitatẽ: ſupbiã: pfidiã: libidinẽ: cupiditatẽ: diſcordiã: ignorãtiã: mẽdaciũ: ſtulticiã: cęteraq̃ vitia. Exit⁹ aũt hui⁹ vię tal' ẽ: quũ vẽtũ fuerit ad extremũ: vñ iã regredi non l; cũ oĩ ſua pulchritudine: iã ſubito pcedit: vt ñ ante qs fraudes proſpicere poſſit q̃: pcipitatus in altitudinẽ in pfundũ cadat. ¶ Lactã. firmi. diuinarũ inſtitu. li.vij.

Deſerat ſi fieri pt via pditiõis ⁊ fraudis: ⁊ quãto qſq̃ annis in ſenectute vgẽtib⁹: appropinquare cernit illũ diẽ: quo ſit ei ex hac vita migrãdũ: cogitet q̃ pur⁹ abſcedat: q̃ innocẽs ad iudiciũ vẽiat. Nõ vt faciũt qdã cęcis mẽtibus q iã deficiẽtib⁹ corporis virib⁹: in hoc admonent inſtãtis vltimę neceſſitatis: vt cupidi⁹ ⁊ ardẽti⁹ hauriẽdis libidinib⁹ intẽdãt: qua ex voragine liberet ſe qſq̃: dũ l;: dũ facultas adeſt: ſeq̃ ad deũ tota mẽte ꝯuertat: illũ diẽ ſecur⁹ expectet quo pſens dñs

mundiq̃ de⁹ đ ſinguloꝝ factis cogitatiõibuſq; iudicabit. ¶ Seneca epl.xvij. Seneca

Nemo noſtrũ aliter: q̃ quõ natus eſt: exit a vita falſum eſt. Peiores morimur: q̃ naſcimur: nr̃; iſtud: nõ naturę vitiũ eſt. Quid.n. turpius q̃ in ipſo limine ſecuritatis eſſe ſollicitum. ¶ Seneca epiſto.xxiiij.

Quotidie morimur: quotidie demitur aliq̃ ps vitę: ⁊ tũc quoq; quũ creſcim⁹ vita decreſcit. Infãtiã: amiſimus. deinde pueritiã. deĩde adoleſcẽtiã: vſq; ad externũ: qcqd tranſit tpis periit. Hũc ipſ; quẽ agim⁹ dies cũ morte diuidim⁹. ¶ Seneca epiſtola.xxiiij.

Ingeſſã nobis vitã fa im⁹ metu mortis ⁊ tãta ẽ hominũ demẽtia: vt qdã timore mortis cogant ad mortẽ. Faciẽdi ſum⁹ ne nimis amem⁹ vitã: ⁊ ne nimis oderim⁹ mortẽ. Et quũ rõ ſuadet finire: ſ; nõ timere. Uir fortis ⁊ ſtrenuus nõ fugere d; đ vita: ſ; exire. Et ante omnia ille quidẽ videtur effect⁹ q: multos occupauit libido moriendi. ¶ Seneca epiſtola.xxv.

Incertũ eſt quo loco mors te expectat itaq; tu illam. oĩ loco expecta. ¶ Seneca ad lucillum epiſto.xxv.

Meditare mortẽ q hoc dicit meditari libertatẽ iubet. q mori didicit: ſeruire dedidicit. ¶ Seneca epl.xxix.

Is ait tã ſtultũ eſſe q mortẽ timeat: q̃ q ſenectutẽ. Uiuere voluit q mori nõ vult. ¶ Seneca epi.xxix.

Vita data ẽ cũ exceptiõe mortis. Ad hãc itur: quã ideo timere demẽti⁹ ẽ: q: certa expectant dubia metuũt.

Mors neceſſitatẽ h; equã ⁊ iuictã. ¶ Sene.epl.xxix.

Nõne gratias ageret ille oib⁹ diis d; q ſatiat⁹ ad reges hoc neceſſariũ iuſſo gratũ pducer⁹ ẽ. ¶ Sene.epl.xxix.

Mortẽ veniẽtẽ nemo hilaris excipit: niſi q ſe ad illã diu cõpoſuerit. ¶ Seneca epiſtola.xxix.

Nõ mortẽ timemus: ſed cogitatiões mortis: ab ipſa.n. ſemp tantundẽ abſum⁹. Ita ſi timẽda mors eſt ſemp eſt timenda. ¶ Seneca epiſtola.xxx.

Baſſus ſenex: ſi qđ incõmodi haberet met⁹ in morte ẽ morientis vitiũ eſſe dicebat: nõ mortis. ¶ Sene.epi.lv.

Illũ lauda ⁊ imitare quẽ nõ piget mori: quũ iuuet viuere q.n.ẽ virtus: quũ eiiciaris exire? ¶ Idẽ epiſto.lvi.

In hoc regno mi Lucilli ni fallor erram⁹: q mortẽ iudicam⁹ ſequi: quũ illa: ⁊ pręceſſerit: ⁊ ſecutura ſit: qcqd ante nos fuit mors eſt. ¶ Idem epiſtola.lxxiiij.

Ante ſenectutẽ curaui vt bene viuerẽ. In ſenectute: vt bene moriar: bene autẽ mori: eſt libenter mori.

¶ Seneca epiſtola.lxv.

Itaq; aſſidue cogitem⁹ tã de noſtra q̃ đ omniũ quos diligimus mortalitate. ¶ Seneca epl.lxv.

Cogitem⁹ itaq; lucili chariſſime cito eo nos pueturos quo illũ peruenisſe meremus. ¶ Seneca epiſtola.lxv.

Quorũdam vitã mors in medio flore pręcidit aliorũ interrupit ipſa principia: ali⁹ inter cęnã diſſolut⁹ ẽ alterius cõtinuata mors ſomno eſt aliquẽ ꝯcubitus ex

Seneca tinxit. ℭ Seneca ibidem.

Que latebra eſt in quā non intret metus mortis?q̄ tā emunita ⁊ in altum ſubducta vitę quies: quam dolor non terreat. ℭ Seneca epi.lxxi.

Si qs in mortē ante primos ānos delatus eſt:nō magis cōqueri dʒ:q̄ q cito nauigauit. ℭ Seneca epl.lxxi.

Nil melius ęterna lex fecit:q̄ qd̄ vnum introitū nobis ad vitam dedit multos exitus. ℭ Seneca ibidē.

Nemo nr̄m cogitat:q̄ quādoq̄ ſibi ex hoc domicilio exeundū ſit:veteres inquilinos indulgētia loci:⁊ ꝯſuetudo ēt inter iniurias detinet:Uis aduerſus hoc corp⁹ liber eſſe tanq̄ migratur⁹:habita. Propone tibi:q̄n̄q̄ hoc contubernio carendum. Fęlicior eris ad neceſſitatem exeundi. ℭ Seneca epiſtola.lxxij.

Certū eſt vitā mortēq̄ p vices ire ⁊ cōpoſita diſſolui:⁊ diſſoluta cōponi. Oē humanū gen⁹:quodcūq̄ eſt:qd̄ cunq̄ erit morte dānatū eſt. Oēs q̄ vſq̄ quaq̄ ponūtur vrbes vbi fuerīt aliqn̄ q̄retur. ⁊ vario excidij genere tollent:alias deſtruet bella:alias deſidia paxq̄ ad inertiam verſa conſumit:⁊ magnis opibus exitioſa res luxus. ℭ Seneca epiſtola.lxxv.

Non affligitur ſapiens liberorum amiſſione:non amicorum. Eodem enim animo fert illorum mortem:quo ſuam ſpectat. ℭ Seneca epiſtola.viij.

Nō eſt magna res viuere:oēs ſerui tui viuunt oīa aīalia Magnū ē honeſte mori.prudēter fortiter. ℭ Ibidē.

Nōne tibi videbit̄ ſtultiſſim⁹ oīuʒ:q flevit qd̄ ante ānos mille nō vixerat. Aeque ſtult⁹ eſt:q flet qd̄ poſt annos mille nō viuet. Hec patria ſunt:nec eris:nec fuiſti:vtrunq̄ tp̄s alienum eſt. ℭ Seneca ibidem.

Nullum ſine exitu iter eſt. ℭ Seneca ibidem.

Nemo tā imperit⁹ eſt:vt neſciat ſibi q̄n̄q̄ moriēdū:tn̄ qū ꝓpe acceſſerit:tergiuerſat̄:fremit:⁊ plorat. Quid fles miſer:Quid trepidas?oēs hac neceſſitate ducūt̄. Eo ibis quo oīa eunt. Ad hāc legē natus es. Hoc prī tuo accidit:Hoc matri. Hoc maiorib⁹. Hoc oīb⁹ ante te. Hoc oīb⁹ poſt te. Quāt⁹ te popul⁹ moriturorū ſequētur. Quātus comitabit̄:fortior:vt opinor:eēs:ſi multi tibi cōmorerent̄:Multa millia hoīuʒ hoc ipſo momēto:quo tu mori dubitas animaʒ varijs generibus emittunt. An nō putabis te ad id aliqn̄ perueuturum ad quod ſemper ibas. ℭ Ibidem.

Mors nō eſt glorioſa.ſed fortiter mori glorioſuʒ eſt. Nemo mortē ſuā laudat:ſed eū cui⁹ mors abſtulit animū Intereſt verū malitia illi nō virt⁹:manū admouerit. Mors.n.q̄ in catone glorioſa eſt: in Bruto turpis ⁊ erubeſcenda. Cato illa honeſtiſſime vſus eſt:turpiſſime brutus. ℭ Seneca ibidem.

Maſſa per ſe nec callida:nec frigida in fornacem ꝯiecta concaluit. In aquā remiſſa refrixit. Mors honeſta ē per id qd̄ honeſtū eſt:⁊ animus extrema cōtemnens. ℭ Seneca epiſtola.lxxix.

Si fines bonorū ⁊ malorū cognouerim⁹. Ita ōmū nec tedio vita erit:nec mors timori:ſi mors accedit ⁊ vocat lʒ imatura ſit:lʒ mediā ꝑcidat ętatē:cognita eſt illi ex magna parte:natura ſcit tēpore honeſta nō creſcere. ℭ Seneca epiſtola.lxxxviij.

Hic plus erit:ille minus:Quid refert?vterq̄ ſanſat eſt hic plus bibit ille min⁹: Quid referet?vterq̄ n̄ ſitit: ꝰ pluribus annis vixit.hic paucorib⁹ nihil intereſt:ſi tam illū multi anni beatū fecerunt:q̄ hunc pauci. ℭ Seneca epiſtola.lxxxviij.

Quā multū ambulaueris:⁊ diu redeundū. Stultū ē timere qd̄ nō poſſis vitare. mortē nō effugit q ēt diſtulit Moriar:nec prim⁹:nec vltimus:oēs me anteceſſerunt oēs ſequentur:hac conditiōe intraui:vt exirez. ℭ Idem ad lucil.epiſtola.ciiij.

Detrahēt̄ tibi ꝰ circūiecta nouiſſimū veſtimētū tuę cutis detrahet̄ caro.⁊ ſuffuſus ſanguis diſcurrēſq̄ ꝑ totū Detrahent̄ oſſa neruiq̄ fluidoꝝ ac labentiū:dies iſte quē tāq̄ extremū formidas ęternitatꝭ ē:depone on⁹. ℭ Seneca ad lucillium epiſtola.cxix.

Nihil mihi videtur turpius:q̄ optare mortem. ℭ Seneca epiſtola ad Lucillium.cxxv.

Mors malū non eſt:qd̄ ſi queris?ſola vis equū generis humani. ℭ Seneca de clęmentia lib.iij.

Vndecūq̄ ad inferos vna via eſt:nulla eſt aliena patria mortuo. ℭ Seneca in hercule furente tragędia.i.

Nulli iuſſu ceſſare licet:nulli ſcriptum proferre diem. ℭ Seneca Trag.iij.

Eripere vitaʒ nemo nec homini poteſt:at nemo mortē Mille ad hanc aditus patēt. ℭ Seneca Tragę.iiij.

Prohibere nulla ratio periturum poteſt: vbi quis mori conſtituit:⁊ debet mori. ℭ Ibidem.

Mori volenti deeſſe nunq̄ mors poteſt. ℭ Seneca Tragędia.vi.

Magnifica verba mors prope admota excutit. ℭ Seneca Tragędia.viij.

O q̄ miſerum eſt neſcire mori. ℭ Idem Tragę.x.

Nunq̄ eſt ille miſer.cui facile eſt mori. ℭ Ariſtoteles in lib.de Morte ⁊ vita.

Vita ⁊ mors ſunt cōmunia omnibus animalibus. ℭ Ariſtoteles ibidem. Ariſto.

Mors ſenum finis triſticię eſt:q: multo dolore eis cōtingente moriunt̄. ℭ Ariſto.li.de Iuuētute ⁊ ſenectute.

Cor primum ſit in animali: vnde ipſum eſt primum viuens:⁊ vltimū moriens. ℭ Ariſto.li.iij.Ethicorū.

Qualis vnuſquiſq̄ eſt:talis ibi debetur finis. ℭ Ariſtoteles ibidem.

Terribiliſſimū omniū eſt mors. ℭ Idē.xv.Ethicorū.

Lex prohibet ſeipſum interficere. ℭ Laerti⁹ Diogenes de vita ⁊ moribus philoſophorū. L.dio.

Nullum malū eſt glorioſum:Mors eſt glorioſa:mors ergo malū nō eſt:dicebat Zeno philoſophus ſtoicus. ℭ Diogenes Ibidem.

Ab adriano impatore ſecūdus philoſophus interrogatus qd eſt mors? Rn̄dit: Aeternus ſomnus: diſſolutio corporū:diuitū pauor:pauperū deſideriū:ineuitabilis euētus:incerta peregrinatio:latro hominis:ſomni pater:fuga vitę:viuorū diſceſſio:reſolutio omniū. ℭ Cicero lib.i.Tuſ.queſtionum. Cicero

Moriendum eſt enim omnibus. ℭ Ibidem.

Quę enim pt̄ in vita eſſe iocūditas?quū dies ⁊ noctes cogitandū ſit iā iamq̄ eē moriendū. ℭ Cice.Ibidē.

Cato aūt ſic abijt e vita:vt cauſam moriendi nactuʒ ſe eſſe gauderet:vetat enim dominās ille in nobis deus iniuſſu hinc nos ſuo demigrare. ℭ Cicero ibidem.

A malis igitur mors abducit:nō a bonis:verū ſi q̄rim⁹. hoc qdē a Cyrenaico hegeſia ſic copioſe diſputat̄:vt is a rege Ptholęmeo ꝓhibit⁹ eē dicat̄ illa in ſcholis dicere quo multi his auditis mortē ſibi ipſis ꝯſciſcerēt. Calimachi qdē Epygrāma in Ambraciotā Theumbratū ē quē ait: Quū nihil ei accidiſſet aduerſi e muro ſe in mar̄ abieciſſe lecto Platonis li. ℭ Ibidē.

Certe ſi añ obiſſem⁹ mors nos a mal' n̄ a bōis abſtraxiſſet:Sic igit̄ aliqs;q nihil mali hēat:nullū a fortuna vuln⁹ acceperit:Metell⁹ ille honorat⁹ q̄ttuor filijs: at q̄nquaginta Priam⁹:qb⁹ decē.⁊ ſeptē iuxta vxorē natis in vtroq̄ eandē habuit fortūa ptātē:lʒ luſa in altero ē. Metellū.n.multi filij:filię:nepotes?neptes: in rogū impoſuerūt:Priamū āt in tāta ꝓgenie orbatū:quū in arā ꝯfugiſſet hoſtilis man⁹ interemit:Hic ſi viuis filijs incolumi regno occidiſſet:aſtāte ope barbarica:tectis cęlatis laq̄atis:Utrū tādē a bōis an a mal' diſceſſiſſet?Tū ꝓfecto.videret̄ a bōis. At certe ei meli⁹ eueniſſet:nec tā flebilr̄ illa canerent̄:Hęc oia vidi inflāmarū Priamo vitā eripi. Iouis araʒ ſanguine turpari. ℭ Cice.li.i.Tuſculanarū q̄ſtionū.

Non deterret ſapientē mors:que ꝓꝑ incertos caſus quottidie imminet: ⁊ propter breuitatē vitę nunquā longe poteſt abeſſe. ¶ Cicero Tuſ. queſtio. li. i.

Habes ſomnū imaginē mortis:eamq; quottidie induis ⁊ dubitas:qn ſenſus in morte nullus ſit:Quū in eius ſimulacro videas eſſe nullū ſenſuz. Pellant̄ ergo iſtę ineptię pęne aniles ante tp̄s mori miſerū eſſe. Quod tandē tp̄s?naturę ne:At ea qdē dedit vſurā vitę tanq̄ pecunię:nulla p̄ſtituta die. Quid eſt igitur qd̄ q̄rere ſi repetit:quū vult. Ea. n. conditione acceperas. Idez ſi puer paruus occidit ęquo animo ferenduz putant: ſi vero in cunis ne conquerendum quidem.
¶ Cicero Tuſ. queſtionum lib. i.

Pro dij immortales q̄ optabiliter iter illud ineundum eſſe dz quo cōfecto nulla reliqua cura nulla ſollicitudo futura ſit. ¶ Cicero lib. i. tuſ. queſtionum.

Sed qd duces ꝑnceps memorē:quū legiōes ſcribat Cato ſępe alacris in eū locū ꝓfectas:vnde redituras ſe nō arbitrarent̄. Pari aio Lacedemōij in Termophylis occiderunt. In quo Simonides dic hoſpes ſparte nos te hic vidiſſe iacentes. Dic ſanctis patrię legibus obſequimur. ¶ Cicero ibidem.

Qualis tandē lacęna:q̄ quū filiū in p̄lium miſiſſet: ⁊ interfectū audiſſet: Idcirco inqt genuerā: vt eſſet q ꝓ patria morte n̄ dubitaret occūbere. ¶ Cice. li. i. tuſ. qſt.

Quid Cyreneum Theodorum Philoſophum non ignobilem nonne miramur:Cui quum Lyſimachus Rex crucem minaretur:iſtis queſo:inqt iſta horribilia minitare purpuratis tuis. Theodori quidē nihil intereſt:hūi ne an ſublime putreſcat. ¶ Ibidem.

Durior diogenes: ⁊ id qdē ſentiēs. ſz vt Cynicus aſperius ꝓijci ſe iuſſit inhumatū. Tū amici volucribus ne ⁊ feris Minime vo inqt:ſz bacillū ꝓpe me q̄ abigaz ponitote:q poteris:illi nō. n. ſenties. Quid igit̄ mihi ferarū laniatus oberit nihil ſentiēti. ¶ Ci. li. i. tuſ. qſtio.

Omni autem ratione illuc certe perfectum : vt mortem non ducerē in malis. ¶ Cicero ibidem.

Sed Herodoto authore:alijſq; pluribus:p̄imuz argię ſacerdotis Cleobis ⁊ Biton filij p̄dicant̄. Nota fabula eſt:Quū. n. illā ad ſolēne ⁊ ſtatutū ſacrificiū curru vehi ius eēt ſatis longe ab oppido ad fanū:morerent̄ iumenta:tunc iuuenes ij quos mō noiaui veſte poſita oleo corpora perunxerūt:ad iugū acceſſerūt: Ita ſacerdos aduecta in fanū quū currus eēt ductus a filijs p̄ęcata deā dr̄:vt illis p̄emiū daret pro pietate qd̄ maximū hoi donari poſſet a deo. Poſt epulatos cuz matre adoleſcentes ſomno ſe dediſſe:mane inuentos eſſe mortuos. Simili p̄catōe Trophonius ⁊ Agamedes vſi dicunt̄: Qui quū Apollini Delphis tēplū ex ędificauiſſent venerantes deū petierūt mercedē:non paruā qdē opis: ⁊ laboris ſui. Nihil certi:ſed qd̄ optimū homini:Quibus apollo ſe id daturū oſtēdit poſt eius diei diem tertiū:q vt illuxit mortui ſunt reperti: Iudicaſſe deū dicunt: ⁊ eū quidē deuz cui reliqui dij conceſſiſſent:vt preter cęteros diuinaret. mortem eſſe optimū homini. ¶ Cicero ibidem.

Nā ſi ſupremus ille dies nō extinctionē ſed cōmutationē affert locū:qd optabilius:ſi āt p̄imit ac delet oīo: Quid melius q̄ in medijs vitę laboribus obdormiſcere: ⁊ ita cōniuentē ſomno ꝯſopiri ſempiterno. ¶ Cicero ibidē.

Itaq; vnū illud erat inſitū p̄ſcis illis:quos caſcos appellat Ennius:eē in morte ſenſum:neq; exceſſu vitę ſic deleri hoiez vt funditus interiret. Idq; cū multis alijs rebus tū ⁊ pōtificio iure: ⁊ cerimonijs ⁊ ſepulchrorū intelligi licet q̄s maximis ingenijs p̄diti:nec tāta cura coluiſſent:nec violatas tā inexpiabili religione ſenſiſſent:niſi hęrēt in eorū mētibus mortē:nō interitū eſſe oīa tollentē:atq; dolentē:ſed quādā quaſi migrationē:cōmutationēq; vitę:q̄ in claris viris ⁊ fęminis dux in cęlū ſoleret eſſe. ¶ Cicero lib. i. tuſ. q.

Teneamus vt nihil cenſeamus eē malū qd̄ ſit a natura datum hominibus. ¶ Cicero lib. ij. tuſ. q̄ſtionū.

Nam quid id quod vitari non poteſt:metuit: Is viuere animo quieto nullo modo poteſt. Sed qui:nō mō : qr neceſſe eſt mori: verum ēt qr nihil hz mors: qd̄ ſit horrendū mortem non timet: Magnū is ſibi p̄ſidium ad beatam vitam cōparat. ¶ Cicero ibidem.

Te natura excelſum quendā vz: ⁊ altū. ⁊ humana deſpicientez genuit. Itaq; facile in animo forti cōtra mortem habita inſedit ratio. ¶ Cice. li. iij. tuſ. queſt.

Theophraſtus āt moriēs accuſaſſe naturā dr̄:q̄ ceruis ⁊ cornicibus vitā diuturnā:quoꝝ id nihil intereſſet: hominibus quoꝝ maxime interfuiſſet:tam exiguam vitam dediſſet:eſſz longinquior:futurum fuiſſe:vt omnibus perfectis artibus omniū doctrinā hominū vita erudiretur. Querebat̄ igitur ſe tum quū illa videre cępiſſet extingui. ¶ Cicero li. de ſenectute.

Mors aūt negligenda eſt:ſi aliquo ducit: vbi ſis futurus ęternus. ¶ Cicero li. de ſenectute.

Mortē omni ętati cōem eſſe ſentio. ¶ Cicero ibidem.

Quod cuiq; tempus ad viuendum datur : eo debet eſſe contentus. ¶ Ibidem.

Oīa vero que ſm naturam fiunt ſunt habēda in bonis: Quid. n. tam ſm naturā:q̄ emori ſenibus. ¶ Ibidē.

Sic vitā adoleſcentibus vis aufert:ſenibus maturitas.
¶ Cicero libro de ſenectute.

Vt nauem ⁊ ędificium idem deſtruit facillime:qui ſtruxit ſic hominē:eadē optime quę conglutinauit natura diſſoluit. ¶ Cicero libro de ſenectute.

Nemo cēſet iugendā eē mortē:quā immortalitas ſequatur. Iam ſenſus moriendi aliqs:ſi eſſe pōt iſq; ad exiguū tp̄s p̄ſertim eſt ſeni:poſt mortē autē ſenſus nullus optandus eſt. ¶ Cicero lib. de ſenectute.

Sed hoc meditatum ab adoleſcentia eſſe debet:mortem vt negligamus ſine qua meditatione:tranquillo eſſe animo nemo poteſt. ¶ Ibidem.

Moriēdū. n. certū ē:ſz id incertū an ipſo die. ¶ Ibidē.

Mortē igitur omnibus horis impendentē timens quis poterit animo conſiſtere. ¶ Cicero li. de ſenectute.

Nec vero clarorū viroꝝ poſt mortē honores ꝑmanerent ſi nihil eorum ipſoꝝ animi efficerent quo diutius memoriā ſui teneremus. ¶ Cicero. li. de ſenectute.

Iaz vo videtis nihil eē tā morti ſimile:q̄ ſōniū. ¶ Ibidē.

Cōmorandi enim natura diuerſorium nobis non habitandi dedit. ¶ Cicero lib. paradoxorum.

Mors terribilis ē hijs:quoꝝ cū vita oīa extinguunt̄:n̄ his quoꝝ laus emori nō pōt. ¶ Saluſtius Catbilinarius; Salu.

In luctu atq; miſerijs mortē erumnarū requiem:nō cruciatū eſſe duco. ¶ Vale. Maxi. li. ij. Vale. maxi.

Tracię vo illa natio merito ſibi ſapiētię laudē vēdicauerit. Quę natales hominū flebiliter:exequas cū hilaritate celebrat: Hęc ſine vllis doctoꝝ p̄ceptis veꝝ ꝯditōis nrę:habitū p̄uidit. Remoueat̄ itaq; nālis omniū animaliū dulcedo vitę. Quę multa ⁊ facere ⁊ pati turpiter cogit:ſi ea mortua eius aliquātofęlicior : ⁊ beatior finis reperietur. ¶ Quintilianus de clamatione. iij. Quinti.

Omnis nox hora per tacitos fallēteſq; curſus applicat fato ⁊ in hac ꝑpetuitatis turpiſſima cogitatione deſcripti ꝑ exigua feſtinātis ęui momēta p̄ęmorimur.
¶ Homerus in ζ Illiadis. Home.

μοιραν δ' ου τινα φημι πεφυγμενον εμμεναι ανδρων.
ουκακον ουδ' ε μεν εσθλον. επην τα πρωτα γενηται.
Mortem nullum affero euitaſſe virorum.
Neq; timidum:neq; fortem:poſtea q̄ genitus ſit.
¶ Homerus in γ Odiſſeę.
αλλ ητοι θανατον μεν ομοιιον ουδε θεοι περ.
και φιλω ανδρι δυναντα αλαλκεμεν οπποτε κεν δη
μοιρ ολοη καθελησι τανηλεγεος θανατοιο.

Sed certe mortem quidem moleſtam:neqꝫ ipſi dei
Ei amico viro poſſunt remouere:quando
Menā. Fatū pniciosū aſpe mors illū attraxerit. ℭ Menā.
βροτοῖς ἅπασι κατθανεῖν ὀφείλεται.i.
Mortalibus omnibus mori neceſſe eſt. ℭ Ibidē.
ζωὴ πονηρὰ θανάτου αἱρετωτέρα.i.
Uita mala mors eligibilior. ℭ Idem.
ἢ ζῆν ἀλύπως.ἢ.θανεῖν εὐδαιμόνως.i.
Uel viuere ſine triſticia:vel mori feliciter. ℭ Idem.
καλὸν τὸ θνήσκειν οἷς ὕβριν τὸ ζῆν φέρει.i.
Pulchrū mori:quibus vituperiū vita fert. ℭ Idē.
κρεῖσσον τὸ μὴ ζῆν ἐστιν ἢ ζῆν ἀθλίως.i.
Melius nō viuere eſt:q̄ viuere miſere. ℭ Idem.
ὃν τοὶ φιλεῖ θεὸς ἀποθνήσκει νέος.i.
Quem enim amat deus moritur iuuenis. ℭ Idem.
οὐπώποτ᾽ εἶπα μακαρίζων πολυτελῆ νεκρόν.i.
Nunq̄ beaui ſumptuoſum mortuum. ℭ Idem.
τὸ γὰρ θανεῖν οὐκ αἰσχρόν.ἀλλ᾽ αἰσχρῶς θανεῖν.i.
Agat. Mori.n.nō turpe eſt:ſ3 turpiter mori. ℭ Agathi⁹.
Τὸν θάνατον τί φοβεῖσθε τὸν ἡσυχίης γενέτειραν
τὸν παύοντα νόσους.καὶ πενίης ὀδύνας.
μοῦνος ἅπαξ θνητοῖσι παρίσταται.οὐδέ ποτ᾽ αὐτὸν
εἶδέ τις θνητῶν δεύτερον ἐρχόμενον.
αἱ δὲ νόσοι πολλαὶ καὶ ποικίλαι.ἄλλοτ᾽ ἐπ᾽ ἄλλον
ἐρχόμεναι θνητῶν καὶ μεταβαλλόμεναι.i.
Mortem quid timetis quietis genetricem:
Sedantem morbos:⁊ paupertatis dolores:
Sola.n.ſemel ad mortales accedit:nunquam ipſam:
Uidit quis mortalium ſecundo venientem.
Morbi vero multi ⁊ varij interdum ad alium
Palla. Euntes mortaliū ⁊ pmutati. ℭ Palladas.
πάντες τῷ θανάτῳ τηρούμεθα.καὶ τρεφόμεσθα
ὡς ἀγέλη χοίρων σφαζομένων ἀλόγως.i.
Omnes morti ſeruamur:⁊ nutrimur
Tanq̄ grex porcorū interfectorū ſine rōne. ℭ Idē.
σῶμα πάθος ψυχῆς.ᾅδης.μοῖρ᾽ ἄχθος.ἀνάγκη
καὶ δῆμος κρατερός.καὶ κόλασις βασάνων.
ἀλλ᾽ ὅταν ἐξέλθῃ τοῦ σώματος.ὡς ἀπὸ δεσμῶν
τοῦ θανάτου.φεύγει πρὸς θεὸν ἀθάνατον.i.
Corpus paſſio animę:infernus:onus:neceſſitas:
Et populus concitatus:⁊ pęna torturarum.
Sed quando egreſſa fuerit e corpore:tanq̄ a vinculis
Ex.i. epigrā. Mortis:fugit ad deū immortalē. ℭ Ex.i.Epigrā.
χαίρει τις θεόδωρος ἐπεὶ θάνον.ἄλλος ἐπ᾽ αὐτῷ
χαιρήσει θανάτῳ πάντες ὀφειλόμεθα.i.
Gaudet quidā theodor⁹:q̄m mortu⁹ ſum:alius ſup ipſo
Gaudebit.Morti omnes debemur. ℭ Idem.
κατθάνον.ἀλλὰ μένω σε.μενεῖς δέ τι καὶ σύ τιν᾽ ἄλλον.
πάντας ὁμῶς θνητοὺς εἷς ἀΐδης δέχεται.i.
Luca. Mortu⁹ ſū:ſ3 expecto te:expectas āt:⁊ tu quendā aliū
oēs ſimul mortales vn⁹ pluto ſuſcipit. ℭ Luca.li.v.
Seuitia eſt voluiſſe mori. ℭ Idem lib.vi.
Ah miſer extremum cui munus mortis inique
Eripitur non poſſe mori. ℭ Idem lib.viij.
Quiſq̄ ne ſecundis
Tradere ſe fatis audet:niſi morte pacta. ℭ Luca.li.viij.
Prop. Mors vltima pęna eſt
Non metuenda viris. ℭ Propterti⁹ li.iij.elegia.x.
Uenturam melius pręſagit nauita mortem:
Uulneribus didicit miles habere metum.
Tibul. ℭ Tibullus lib.i.elegia.x.
Quis furor eſt atram bellis accreſcere mortem?
Catul. Imminet:⁊ tacito clā venit illa pede. ℭ Ca.ode.ſ3.
Soles occidere ⁊ redire poſſunt.
Mar. Nobis quum ſemel occidit breuis lux?
Nox ē ppetua vna dormiēda. ℭ Martia.ad paulū.
Mortis Paule timor tibi vitę gaudia tollit:
Nam moriens vinco:dum metuendo perio:
Inter naturę ſi ponas munera mortem:
Te de morte metus ſollicitare nequit.
ℭ Martialis epigrāmaton.li.ij.ad neuolā.
Non metuas mortem Neuole:ſed timeas.
ℭ Martialis de cęnatione Michę.
Frange thoros:pete vina:roſas cape:tinge nardo.
Ipſe iubet mortis te meminiſſe deus.
ℭ Martialis de fannio.
Hoſtem quum fugeret:ſe Fannius ipſe peremit:
Hic rogo:non furor eſt:ne moriare:mori.
ℭ Martialis li.iiij.Epigrā.ad Colinum.
O cui tarpeias licuit cōtingere quercus:
Et meritas prima cingere fronde comas.
Si ſapis:vtaris totis Coline diebus:
Extremumqꝫ tibi ſemper adeſſe putes.
Lanificas nulli tres exoraſſe puellas
Contigit:obſeruant quem ſtatuere diem:
Diuitior Criſpo.Thraſea conſtantior ipſo:
Lautior ⁊ nitido ſis meliore licet.
Nil adicit penſo Lacheſis.fuſoſqꝫ ſororum
Explicat:⁊ ſemper de tribus vna necat.
ℭ Martialis de curitio.
Nullo fata loco poſſis excludere?quum mors
Uenerit:in medio tybure Sardinia eſt.
ℭ Martialis li.xi.de canace.
Non licet hic vitę de breuitate queri:
Triſtius eſt leto leti genus.
Hora. ℭ Horatius li.i.carminum ad ſextium.
Pallida mors ęquo pulſat pede pauperum tabernas:
Regumqꝫ turres o Beate ſexti.
Uitę ſumma breuis ſpem nos vetat inchoare longā.
Iam te premet nox:fabulęqꝫ ⁊ manes.
ℭ Horatius li.i.carminum.Ode.xxviij.
Mixta ſenum ac iuuenum denſantur funera:nullum
Sęua caput proſerpina fugit.
ℭ Horatius carminum lib.xxij.Ode.iij.
Omnes eodem cogimur:omnium
Uerſatur vrna ſerius:ocius
Sors exitura:⁊ nos in ęternum
Exilium impoſitura Cymbę:
ℭ Idem carminum lib.ij.Ode.xiij.
Improuiſa leti.
Uis rapuit:rapietqꝫ gentes. ℭ Ibidem.Ode.xvij.
Ibimus ibimus:vt cunqꝫ pręcedes.
ℭ Horatius carminum lib.iij. Ode prima.
Aequa lege necessitas
Sortitur inſignes:⁊ imos.
Omne capax mouet vrna nomen.
ℭ Horatius carminum lib.iij.
Mors ⁊ fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis iuuentę
Poplitibus:timido ve tergo.
ℭ Hora.carminū li.iij.Ode.xxiiij.
Si figit adamantinos.
Summis verticibus dira neceſſitas
Clauos:non animum metu:
Non mortis laqueis expedies caput.
ℭ Horatius in arte poetica.
Debemur morti nos:noſtraqꝫ. ℭ Ibidem.
Mortalia facta peribunt.
ℭ Horatius libro primo ſermonum.
Mors vltima linea rerum eſt.
ℭ Horatius epiſtolarum lib.ij.epiſtola.ij.
Luſiſti ſatis:ediſti ſatis:atqꝫ bibiſti:
Tempus abire tibi eſt. ℭ Frā.Pe.Sotto.viij. Frā.pe.
Ma del miſero ſtato oue noi ſemo
Condutte da la vita alta e ſerena
Un ſol conforto de la morte hauemo.
ℭ Franciſcus Petrarcha Soneto.cxij.

Bel fin fa chi ben amando more.
C Idem Sonetto.cxxij.
Ben po nulla chi non po morire
Idem Sonetto.ccx.
Morte fura
Prima i migliori:e laſſa ſtar i rei.
C Idem Sonetto.ccxxxi.
Morte ma liberato vnaltra volta
Et rotol nodo:e:l foco ha ſpento e ſparſo:
Contra la qual non val forza nengegno.
C Franciſcus Pe. ſonetto.cxxxvi.
Morte biaſmate:anzi laudate vui
Che lega:ſciolge:e vn punto:apre:e ſerra
Et dopoi pianto:ſa far lieto altrui.
C Idem Sonetto.cxxix.
Ai morte ria:come aſchiantar ſe preſta
Il frutto de molti anni inſi poche hore.
C Idem Sonetto.clxxxv.
Ma la fama a valor che mai non more?
Non e tua forza:hahiti ignude loſſa:
C Idem Sonetto.cccxviij.
Non po far morte il dolce viſo amaro:
Ma dolce viſo dolce po far morte:
che biſogna morir ben altre ſcorte
Quella mi ſcorge ondogni ben impare:
Et quel che del ſuo ſangue non fu auaro
Che col pe rupe le tartaree porte
Col ſuo morir par che me riconforte
Dunq vien morte el tuo morir me caro.
C Frā. Pe.cātilena.xxvij.ſtātia.v.
Vn bel morir tutta la vita honora.
C Ibidem Stantia.vij.
Ben more chi morendo eſce di doglia.
C Frā. Petrar.cātilena.xxxviiij.ſtātia.iiij.
Che tal mori gia triſto e ſconſolato:
Cui poco inanci era:l mori beato.
C Ibidem Stantia.vij.
Che morte al tempo e non duol ma refugio.
Et chi ben po morir non cerchi indugio.
C Fran. Petrar. Triumpho mortis.c.i.
O tu donna che vai
Di iuuentute e di belleza altera:
Et de tua vita il termino non ſai.
Io ſon colei ſi importuna e fera
Chiamata ſon da voi e ſorda e ciecha
Gente:a cui ſi fa nocte inanci ſera.
Ho condocta al fin la gente greca:
Et la troiana a luluimo:ij romani
Con la mia ſpada laqual punge e ſeca.
Populi alteri:Barbareſchi:e ſtrani:
Et giungendo quando altri non maſpecta:
Ho interroti molti penſier vani:
Hora ad voi quando:l viuer piu dilecta
Drizo il mio corſo:inanzi che fortuna
Nel voſtro dolce qualche amaro metta.
C Fran. Pe.triumpho mortis.ca.i.
Da India:dal Carthagio:Marrocho,e ſpagna
El mezo hauea gia pieno e le pendici:
Per molti tempi quella turba magna.
Ini eran quei che fur decti felici:
Pontifici regnanti:emperatori
Hor ſono ignudi miſeri e mendici:
V ſon le richeze:?v ſon gli honori?
Et le gemme:e li ſceptri:e le corone?
Et le mitre con purpurei colori?
Miſer chi ſpeme in coſe mortal pone.
Ma chi non ve la pone.e ſel ſi troua
Alla fine inganatore ben ragione.
O ciechi il tanto affaticar che giona?
Tutti tornati a la gran madre antica:
El nome voſtro a pena ſi ritroua.
Pur de le mille vn vtile faticha:
Che non ſian tute vanita paleſi:
Chi intende i voſtri ſtudij in ſi mel dica.
Che vale a ſubiugar tanti paeſi?
Et tributarie far le gente ſtrane:
Con gli animi al ſuo damno ſempre acceſi.
C Fran. Pe.triumpho mortis.c.ij.
Dime ſel morir a ſi gran pena?
Riſpoſe:Mentre al vulgo dietro vai
Et allopinion ſua ceca e dura:
Eſſer felice tu non po giamai.
La morte e fin duna pregion oſcura
A gli animi gentili:a gli altri e noia
Chano poſto nel fango ogni lor cura.
Et hora el morir mio che ſi tannoia
Ti farebbe allegrar ſe tu ſentiſſi
La milleſima parte de mia gioia.
Negar diſſe non poſſo che la affanno
Che va inanzi a morir non doglia forte:
Ma piu la tema del eterno damno.
Ma pur che lalma in dio ſe riconforte
El cuor che in ſe medeſmo forſe e laſſo:
Chaltro che vn ſoſpir breue e la morte.

MOtus grę. κίνησις.ιος.ὁ.ꝛ.κινέω.moueo dr̄. Eſt aūt motus actus entis in potentia.ſꝫ Ariſto.li.iij.ethicorum. Idem motus motio etiā dr̄. hinc terre motus:cuius cā ſunt venti in cauernis terrę incluſi: Ouidius metamorphoſeos.li.vi.ſi.dicēte borea.
Sollicito manes:totumq tremoribus orbem.

MOtiua vis ſenſitiua duplex eſt.ſ. nālis:ꝛ aīalis. Uis motiua nālis eſt:quę nō mouet p̄ apprehenſionē nec eſt ſubiecta imperio rōnis. Et talis eſt virtꝰ vitalis:ꝛ pulſatiua.q̄ mouet arterias.ꝛ cor ſm dilationē:ꝛ cōſtrictionē. Et huiuſmodi virtus eſt in corde ſicut in proprio organo. Unde ſolū hꝫ eſſe in aīalibus perfectis pulmonem:ꝛ cor habentibus. Et hęc vis p̄ ſpirationē:ꝛ reſpirationem eſt principium contemperandi calorem cordis ꝛ corporis. Uis motiua animalis eſt quę mouet p̄ apprehenſionē:ꝛ eſt triplex.quia quędā mouet per modum dirigentis:quędaꝫ per modū imperantis:ꝛ quędam per modum exequentis:ex hes. Tho.opuſculo de potentijs animę cap.v. De his videre potes latius ſupra in arbore animę.

MVLIER grę.γυνή.αικός.ἡ.ꝛ γυναικεῖος.ου.ὁ muliebris dr̄. Eſt aūt mulier illa quę amplius virgo nō eſt. Quare Cicero obiurgātibꝰ eū nōnullis:ꝙ ſexagenarius popilia virginem duxiſſet reſpondit: Cras mulier erit. Mulieris appellatione:vt vult Caius iuriſconſultus: etiaꝫ virgo viri potens continetur. hoc eſt quę matura virorum plenis nubilis annis. De hac vide ſupra in fęmina:ꝛ in mollicies.
C Prouerbiorum cap.v. Prouer.
Ne intenderis fallacię mulieris: Fauus.n.diſtillans labia meretricis:ꝛ nitidius oleo guttur eius. Nouiſſima aūt illius amara:q̄ſi abſinthium:ꝛ lingua eius acuta:q̄ſi gladius biceps: Pedes eius deſcēdunt in mortē:ꝛ ad inferos greſſus eiꝰ penetrant: Per ſemitā vitę nō ambulāt: Uagi ſūt greſſus eiꝰ:ꝛ inueſtigabiles. Nunc ergo fili audi me:ꝛ ne recedas a verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam:ꝛ ne appropinques foribus domus eius. C Prouer.cap.vi.
Mulier aūt viri precioſaꝫ aīaꝫ capit. Nūqd pōt homo abſcondere ignē in ſinu ſuo:?vt veſtimēta illius nō ardeant:aut ambulare ſup̄ prunas:vt non plantę cōburantur eius. Sic qui ingreditur ad mulierem proximi ſui,non erit mundus:quum tetigerit eam:

¶ Prouerbiorum cap.xij.
Mulier gratioſa inueniet gloria. ¶ Prouer.c.xij.
Circulus aure° in naribꝰ ſuis:mulier pulchra ⁊ fatua.
¶ Prouerbiorum cap.xiiij.
Sapiens mulier ędificat domū ſuā.inſipiēs extructam quoqꝫ manibus deſtruet. ¶ Prouer.cap.xviij.
Qui inuenit mulierē bonā.inuenit bonū:⁊ hauriet iocūditatē a dño.Qui expellit mliērē bonā:expellit bonū q aūt tꝫ adulterā ſtultus ē.⁊ inſipiēs. ¶ Pro.c.xix.
Dolor patris filius ſtultus:⁊ tecta iugiter pſtillātia litigioſa mulier. ¶ Prouerbiorum cap.xxi.
Melius eſt habitare in terra deſerta:q̃ cum muliere rixoſa:⁊ iracunda. ¶ Prouerbiorum cap.xxiij.
Fouea.n.profunda eſt meretrix:⁊ puteus anguſtus aliena:Inſidiat in via:quaſi latro:⁊ quos incautos inuenerit interficiet. ¶ Prouer.cap.xxvij.
Tecta pſtillātia in die frigoris.⁊ litigioſa mulier cōparant.Qui retinet eā q̄ſi q vētū teneat:⁊ oleū dextre ſuę euacuat. ¶ Prouer.cap.xxix.
Qui nutrit ſcortū pdet ſubſtātiā. ¶ Prouer.c.xxxi.
Ne dederis mulieribus ſubſtantiā tuam. ¶ Ibidem.
Mulierem fortē quis inueniet?procul ⁊ de vltimis finibus precium eius. ¶ Prouer.cap.xxxi
Mulier timens dñm ipſa laudabit. ¶ Eccl'ia.ca.ix.
Non des mulieri poteſtatem animę tuę:ne ingrediatur in virtute tua:⁊ confundaris. ¶ Ibidem.
Auerte faciem tuam a muliere compta. ¶ Ibidē.
Propter ſpēm mulieris multi perierunt. ¶ Idē.c.xix.
Vinum ⁊ mulieres apoſtatare faciunt ſapiētes:⁊ arguunt ſenſatos:⁊ qui ſe iungit fornicarijs erit nequam.
Eccle. ¶ Eccleſiaſtici cap.xxv.
Non eſt caput nequius ſuper caput colubri:⁊ nō eſt ira ſuper iram mulieris. ¶ Eccleſiaſtici cap.xxv.
Breuis omnis malicia ſuper maliciā mulieris:ſors peccatorum cadat ſuper illam. ¶ Ibidem.
A muliere initium factum eſt peccati:⁊ per illā omnes morimur. ¶ Eccleſiaſtici cap.xxvi.
Mulieris bone beatus vir:numerus enim annorum illorum duplex. ¶ Ibidem.
Dolor cordis ⁊ luctus mulier zelotypa:in muliere zelotypa flagellū lingue oībus cōicans. ¶ Eccle.c.xxvi.
Mulier ebrioſa ira magna:⁊ cōtumelia:⁊ turpitudo illius non tegetur. ¶ Ibidem.
Gratia mulieris ſedulę delectabit virū ſuū:⁊ oſſa illius impinguabit.Diſciplina illius datū dei eſt. ¶ Idē.
Mulier ſenſata:⁊ tacita nō ē immutatio erudite aię. Gr̄a ſup gr̄az mulier ſancta ⁊ pudorata. ¶ Eccle.c.xxvi.
Qui poſſidet mulierē bonā inchoat poſſeſſionē:adiutoriū ſm illū eſt:⁊ colūna:⁊ requies. ¶ Ibidem.
Paulus Vbi nō ē ſpes diripiet poſſeſſio:⁊ vbi nō eſt mulier ingemiſcit egens. ¶ Paulus.i.ad corinthios.c.xiiij.
Mulieres in eccleſijs taceāt. Nō.n.pmittit eis loqꝫ ſꝫ ſubditas eē:ſicē ⁊ lex dicit. Si qd aūt volūt diſcer domi viros ſuos interrogēt. Turpe eſt.n.mulier loq in
Augu. eccl'ia. ¶ Aug.in li.q.Gene.⁊ hr̄.xxxiij.q.v.c̄ Ordo.
Eſt ordo naturalis in hoībus:vt ſeruiant fęminę viris: ⁊ filij parentibus:qꝛ in illis hec iuſticia eſt:vt maiori ſeruiat minor. ¶ Auguſtinus in queſt.no.⁊ veter.teſta.⁊ hr̄.xxxiij.q.v.Hęc imago.
Hęc imago dei eſt in hoīe:vt vnꝰ factꝰ ſit dñs:ex quo cęteri oriant:hñs imperiū dei:q̄ſi vicarius eius:qꝛ vnius dei hꝫ vir imaginē. Ideoqꝫ mulier ad imaginē di nō eſt facta:ſic etenīꝫ dicit ⁊ fecit deꝰ hoīem ad imaginē dei fecē illū:hinc ēt apoſtolꝰ.Uir qdē ait nō dꝫ velare caput:qꝛ imago:⁊ gloria dei:Mulier ideo velet:
Hiero qꝛ nō eſt imago:aut gloria dei. ¶ Hiero in ep'la ad Nepotianū.⁊ hr̄ di.xxxiij.hoſpitiolum.
Hoſpitiolū tuū aut raro:aut nūq̄ mlīeris pedes terāt oēs puellas ⁊ virgines xp̄i:aut equalr dilige:aut eq̄

liter ignora:Nec ſub eodē tecto cū muliere māſeris: nec in preterita caſtitate cōfidas:Nec Sanſone fortior:nec dauid ſanctior:nec Salomone poteris eſſe ſapientior. ¶ Hiero.ad ruſticum monachum.
Matrē tuā ita vide:ne p illā alias videre cogeris:quaꝝ vultꝰ cordi tuo hęreat:Et tacitū viuat ſb pectore vulnus.Ancillulas q̄ illi in obſequio ſunt tibi ſcias eſſe in inſidijs:⁊ q̄to vilior eſt earūꝫ conditio:tanto facilior eſt ruina. ¶ Hiero.ad ruſticum monachum.
Nunq̄ d̄ mulierū formis diſputes:nec qd in cuiuſq̄ domo agat:ſalia domꝰ ꝑte nouerit Fęminę nomē tuum nouerint:vultū tuū neſciāt. ¶ Hiero.ꝯ Iouinianū.
Vxorē pauperē alere difficile eſt:diuitē ferre tormētūꝫ eſt.Quid pdeſt diligēs cuſtodia?quū vxor ſeruari impudica nō poſſit:pudica non debeat. Infida enim cuſtos caſtitatis ē neceſſitas:⁊ illa vere pudica dicēda eſt:cui licuit peccare:ſed noluit. ¶ Hiero.ibidem.
Pulchra cito adamat:fęda ñ facile ꝯcupiſcit : difficile cuſtodit qḋ plēs amāt.Moleſtū eſt poſſidere qḋ nemo hr̄e dignet:Minore tñ miſeria deformis hētur q̄ formoſa ſeruat. ¶ Hiero.ꝯ Iouinianū.
Nihil tuū ē in q̄ totiꝰ ppl'i vota ſuſpirāt:Aliꝰ forma alius īgenio:aliꝰ facetijs:aliꝰ liberalitate ſollicitat.alīq̄mō expugnat?qḋ vndiqꝫ inceſſit. ¶ Hiero.epi.viij.
Ille oculos xp̄ianoꝝ ſcādalizāt potiꝰ:q̄ purpuriſſo:⁊ quibuſdā fucis ora oculoſqꝫ ꝯpingūt:quaꝝ facies egyptiacę nimio cādore deformes. Idola mētiūt:q̄s nec nūcrus annoꝝ pōt docē q vetule ſint:q̄ capillis alienis vtticē ſtruūt ⁊ pteritā iuuētutē in rugis anilibꝰ polluunt.Erubeſcat mulier xp̄iana:ſi nām cogit in decorē: ſꝫ carnis curā fac̄ i ꝯcupiſcētijs. ¶ Hie.epi.xcviij.
Quid in facie chriſtiane purpuriſſus facit:⁊ ceruſa?
¶ Hieronymus epiſtola.xcviij.
Ignis iuuenū ⁊ fomenta libidinū:impudicę mētis indicia. Ornatus iſte nō dei eſt velamen:ſed antichriſti.
¶ Ambꝛo.libro queſtionū no.⁊ vete.teſtamēti:⁊ habetur.xxxiij.q.v.Mulierem. Ambꝛ
Mulierēꝫ conſtat ſubiectā dñio viri eē:⁊ nulla autoritatē hr̄e:nec docere pōt:nec teſtis eſſe:nec fidē dar̄:nec iudicare. ¶ Ambꝛ.in exameron in tractatu diei iiij.⁊ habetur.xxxiij.q.v.Adam.
Adā per Euā deceptus eſt:nō eua p adam quē vocauit ad culpā mulier:Iuſtū eſt vt eā in gubernatione aſſumat:ne iterū fęminea facilitate labat. ¶ Ambꝛo. ſup primā ep'laꝫ ad corint.⁊ hr̄.xxxiij.q.v.Mulier.
Mulier dꝫ velare caput:qꝛ nō eſt imago dei:ſed vt viro oſtendatur ſubiecta:⁊ qꝛ p̄uaricatio per illā inchoata eſt:hoc ſignū dꝫ habere in eccleſia:ꝓpter reuerentiā ep̄alem:nō hꝫ caput liberum:ſed velamine tectūꝫ nō hēat ptātem loquēdi:qꝛ ep̄s hꝫ ꝑſonā Chriſti quaſi ergo ante iudicē xp̄m:ita añ ep̄m ſit:quia vicarius dñi eſt:pp peccatū originale ſubiecta debet videri.
¶ Ambꝛo.in li.de paradiſo.⁊ hr̄ ibidem:nec illud;
Nec illḋ ocioſuꝫ ē:qḋ nō de eadē terra in q̄ plaſmatꝰ eſt Adā:ſed de ipſius Adę coſta facta ſit mulier:vt ſciremꝰ vnā in viro:⁊ in muliere corporis eē nāꝫ:vnū fontē gñis hūani. Ideo ñ duo a p̄ncipio facti vir ⁊ mulier:nec duo viri neqꝫ due mulieres:ſꝫ p̄mū vir:⁊ deinde ex eo mulier. Unā.n.nāꝫ volēs hoīuꝫ ꝯſtituer̄ deꝰ ab vno p̄ncipio creatur̄ ſꝫ incipiēs multaꝝ ⁊ diſpariū naturā eripuit facultatē. ¶ Ambꝛo.li.i.de Dauid.
Sanſon validꝰ ⁊ fortꝫ leonē ſuffocauit:ſed amorē ſuū ſuffocare nō potuit:vincula ſoluit hoſtiū:ſed ſuaꝝ non ſoluit nexus cupiditatū:Meſſes incēdit alienas:ſed vnius ipſe mulieris accenſus igniculo:meſſēꝫ ſue virtutis amiſit. ¶ Ambꝛo.li.de officijs.
Fęminaꝝ cū clericꝫ nullo pacto ꝯiūcta pmittit̄ ꝯuerſatio ianua diaboli:via iniqtatꝫ:ſcorpiōis ꝑcuſſio:nociuūqꝫ genꝰ ē fęmina:Quū ꝓrimat ignē accēdit:Flāmigero

igne percutit ↄſcientiam pariter laborantis:ꝛ exurit fundamenta montiũ. Sicut virio ſeminę hñt:viſcariũ non deerit diaboli. ¶ Ibidem.
Si pudicã q̃ris feminã:quã hñ videris ↄuerſantẽ mẽte diligẽtiã corporali acceſſu frequẽtes. Nemo miles cũ vxore pergit ad bellũ. Feminę cũ viris habitãtes germinant ſomnos:ꝛ arcana mentiũ acuto mucrone per
Joan. cutiũt. ¶ Jo.chry.in ſmõe ďcollatiõis Jo.baptiſtę.
chryſo. Quid.n.qs dicat:aut q̃uo qs enarret mulierẽ illã crudelẽ malicioſam:Ego quidẽ exiſtimo nullã eẽ in h̃ mũdo beſtiã cõparabilẽ mulieri malę. Quid inter q̃drupedia aĩalia leõe ſeuiꝰ:ſed nihil hac ferociꝰ: Quid in ſerpẽtibꝰ dracone acriꝰ? Nec h̃ qdẽ cũ muliere mala ↄferri põt. Nam leo:ꝛ draco in malo inferiores ſunt: Danielẽ leones in lacu veriti ſunt: Juſtũ vo illũ Naboth Jezobel interfecit:Cetꝰ Jonã in vẽtre cuſtodit. Dalida Sanſonẽ circũuẽtũ illecebris:raſo ẽt capite deformatũ alienigenis tradidit. Jo.baptiſtã in ďſerto viuentẽ dracones:ꝛ aſpides cornutę ſubdita feritate tremuerũt.heroida vo eidẽ caput abſcidit:ꝛ tãti viri mortẽ in p̃ciũ ſalutatiõis accepit. O malũ ſummũ:ꝛ acutiſſimũ telum diaboli. ¶ Ibidem.
Per te bella ſiũt:p te ſapiẽtes ſe pdũt:Per te ſancti occiſi ſũt:p te ciuitates cõbuſtę ſũt:Per te vita pdita ẽ:p te mors inuẽta ẽ:p te diuites paupes:p te pulchri turpes:p te fortes debiles:p te vates mẽdaces:p te caſti luxurioſi:p te hũiles ſupbi:p te penitẽtes inobedientes ꝛ deo odibiles ſiũt:Hęc eſt mulier antiq̃ malicię: quę Adã eiecit de paradiſi delicijs.hęc humanũ genus merſit in infernũ. Hęc vitã abſtulit mũdo:p vnius arboris pomũ. Hoc malũ hoies ducit ad mortez.
¶ Jo.chry.ſup illud Mat.xix. Non expedit nubere.
Quid ẽ mulier? niſi amicitię inimica:ineffugabil' pęna: Neceſſariũ malũ:nãlis tentatio.Deſiderabilis calamitas:Domeſticũ periculũ:delectabile detrimentũ.
¶ Jo.Chryſo.ſuper p̃s.l.
Quid ẽ ſpecioſa mulier ſepulchrũ dealbatũ:niſi fuerit ſobria:caſta:pudica: Pulchritudo aũt ſine his virtutibus eſt pręcipitiũ patens venenum inſpicientibus
Iſido. compoſitũ. ¶ Iſidorus:ꝛ hr̃.xxx.q.v.Feminę.
Feminę dum maritantur: ideo velantur: vt ſe nouerint ſemper maritis ſuis ſubditas eſſe:ꝛ humiles.
Lactã. ¶ Lactantius ſr.diuinarum inſti.li.iij.
At nulla vehemẽtior diſcordiarũ ẽ cã:q̃ vnius feminę
Seneca a multis maribus appetitio. ¶ Seneca tragedia.x.
O q̃ cruentus feminas ſtimulat dolor.
Una quum patuit pellici ac nupte domus.
¶ Seneca in Medea.
Nulla vis flammę:tumidiq; venti
Tanta:nec teli metuenda torti.
Quanta quum coniunx viduata tedis
Ardet ꝛ odit. ¶ Seneca tragedia.iiij.
Sed dux malorũ femina:ꝛ ſcelerum artifex. ¶ Ibidẽ.
Sileantur alię:Sola coniunx Aegei
Medea reddet feminas dirum genus. ¶ Idem.
Deteſtor omnes:horreo:fugio:execror:
Sit ratio:ſit natura:ſit dirus furor:
Odiſſe placuit. ¶ Ibidem.
Ariſto. Inſtruit omnis fraude feminea dolus.
¶ Ariſtoteles lib.iij.de animalibus.
Lac mulierũ nigrarũ melius ẽ:ꝛ pluris cibi q̃ albarũ.
¶ Ariſtoteles li.v.de animalibus.
In annis nubilibus mamillę incipiunt ingroſſari.
¶ Ariſtoteles lib.vi.de animalibus.
Nulli animalium accidit menſtruum ſicut mulieri.
¶ Idem.li.viij.de animalibus.
Mulier melioris eſt pietatis ꝛ cõpoſitionis: q̃ vir: ſed maioris inuidię.ꝛ diligit lites:ꝛ malicioſior:ꝛ de facili decipit. ¶ Ariſto.li.ix.de animalibus.

Impręgnatio accidit mulieribꝰ nãlr pꝰ mẽſtruũ. ¶ Ibi.
Feminę poſt partũ cito creſcunt. ¶ Ibidem.
Mulieribus tpe partus accidit fortis calor. ¶ Ibidez.
Menſtruũ in mulieribus ceſſat poſt quadraginta quatuor annos. In aliquibus vero remanet vſq; ad quinquaginta. ¶ Ariſto.li.x.de animalibus.
Mulieres lactantes omnino nõ menſtruantur:vel modicũ.
¶ Ariſto.li.xv.de animalibus.
Fetus nõ fit ex p̃mixtiõe duoꝝ ſpermatũ:Unde ꝛ mulier impręgnat ſine effuſione ſpermatis. ¶ Ibidem.
Mas eſt principium motus in generatione. Femina vero eſt ſicut materia. ¶ Ibidem.
Femina non generat per ſe:q2 indiget principio motus: quod eſt mas. ¶ Ariſtoteles lib.xvi.
Femina ẽ mas occaſiõatꝰ. ¶ Ariſto.li.xviij.de aĩalibꝰ.
Mulier ꝛ eq̃ ſup oẽs feminas diligũt coitũ. ¶ Ibidez.
In boibus citius formanť mares:q̃ feminę. ¶ Ibidẽ.
Feminę debiliores ſunt maribus: quia ſunt frigidioris naturę. ¶ Ariſtoteles li.i.polyticorum.
Conſiliũ mulieris eſt inualidũ:pueri aũt imperfectuz.
¶ Ariſtoteles li.iij.polyticorum.
A mulieribus male regitur ciuitas. ¶ Ibidem.
Melius eſt mulieris dotem modicam:vel mediocrẽ eſſe q̃ magnam. ¶ Ariſtoteles li.vij polyticorum.
Finis generationis in viris:vt plurimum eſt numerus lxx.annorũ. In mulieribus autem quinquaginta.
¶ Laertius dioge.de vita ꝛ mo.philoſophorũ. Laer. dioge.
Duo lachrymaꝝ gña ſũt in oculis mulierũ(dicebat Pythagoras)veri doloris vnũ: Inſidiaꝝ vo aliũ. ¶ Ibi.
Mulier ſpecioſa ꝛ pulcra templum eſt ſuper cloaca ędificatum.dicebat ſocrates. ¶ Ibidem.
Interrogatus ſcd's phs qd eẽt mulier? Rñdit:hoĩs ↄfuſio:inſatiabilis beſtia:Cõtinua ſollicitudo: Indeſinẽs pugna:Quotidianũ dãnũ: Sollicitudinis ipedimẽtũ:viri incõtinẽtis naufragiũ:Adulterij vas: Pernicioſuz p̃liũ Aĩal peſſimũ:Podꝰ grauiſſimũ. Aſpis inſanabil'. Hũanũ mãcipiũ. ¶ Ci.rheto.nouoꝝ li.4. Cicero
Maiores nr̃i:ſi quã vniꝰ peccati dãnabãt mlĩerẽ:ſimplici iudicio mĺtoꝝ maleficioꝝ ↄuicta putabãt:Quo pacto. Qm̃ quã ipudicã iudicarãt eã veneficij q̃q; dãnatã exiſtimabãt:Quid ita? Neceſſe ẽ eã q̃ ſuũ corpꝰ addixerit cupiditati timere p multos. Quos? Iſtos virũ parẽtes:ad quos videt ſui dedecoris infamiam ptinere. Quid poſtea:Eos quos tãtope timeat neceſſe ẽ:vt quoquo mõ poſſit veneficio petat. Cur? Quã nulla põt honeſta rõ retinere:quã magnitudo peccati facit timidã:intemperantia audacẽ:natura faciat neceſſe eſt incõſideratã. ¶ Cicero.rhetori.vę.li.i.
Mulierũ genus eſt auarum. ¶ Uale.maxi.li.ij. Uale. maxi.
Vini vſus olĩz romanis fęis ignotꝰ fuit:ne.ſ.i aliqd̃ dedecꝰ ꝓlaberenť. Q2 primꝰ a libero p̃re intẽperantię gradꝰ ad incõceſſaz venerẽ eſſe ↄſueuit. ¶ Ibidem.
Veneficij qd̃.ꝛ moribꝰ:ꝛ legibꝰ romãis ignota cõpluriũ matronaꝝ patefacto ſcelere orta ẽ:q̃ quũ viros ſuos clãdeſtinis inſidijs veneno pimerẽt: Uniꝰ ancillę indicio ꝓtractę:p ſenatũ capitali iudicio dãnatę centuz ꝛ.lxxx.numerũ expleuerũt. ¶ Euripides Medea. Euripi.
γυνη γαρ ταλλαμεν φοβου πλεα.
κακη δ' ες αλκην και σιδηρον ειςοραν.
οταν δ' ες ευνην ηδικημενη κυρη
ουκ εστιν αλλη φρην μιαιφονωτερα.i.
Mulier enim in alijs quędam timore plena
Timida autem in pugnam:ꝛ ferrum inſpicere.
Sed quando circa lectum iniuria affecta fuerit?
Nõ eſt alia mẽs magis homicida. ¶ Idẽ ibidem.
γυναικες εσμεν ες δ' αμηχανωταται
κακων δε παντων τεκτονες σοφωταται.i.
Mulieres ſumus ad bona conſilij pauperrimę:
Malorum autem omnium artifices ſapientiſſimę.

παντων δ᾽ οσ᾽ εστ᾽ εμψυχα και γνωμην εχει
γυναικες εσμεν αθλιωτατον φυτον.i.
Omnium autem quę ſunt animata ⁊ mentem habent.
Heſio. Mulieres ſumus miſerrima planta. ℭ Heſiodus.
μηδε γυνη σε νοον πυγοστολος εξαπατατω
αιμυλα κωτιλλουσα. την δ᾽ ιφωσα καλιην.i.
Neqȝ mulier ornans nates tuam mentem decipiat
Blanda loquens:tuam euacuans domū. ℭ Idē.
ος δε γυναικι πεποιθε, πεποιθ᾽ ο γε φιλητησι.i.
Mená. Qui mulieri credidit:credidit ille deceptoribus. ℭ Mená.
χειμων κατ᾽ οικους εστιν ανδρασι γυνη.i.
Tempeſtas in domibus eſt hominibus mulier. ℭ Idē.
ον εστ᾽ απιστον η γυναικεια φυσις.i.
Quem eſt infidum mulieribus natura. ℭ Idem.
βιου παντες πεφυκεν ανδρασι γυνη.i.
Vite raritas eſt hominibus mulier.
γυνη δικαια του βιου σωτηρια.i.
Mulier iuſta vitę ſalus. ℭ Idem.
γυναικος εσθλης επιτυχειν ου ραδιον.
Mulierem bonam conſequi non facile. ℭ Idem.
γυναικα θαπτειν κρεισσον εστιν η γαμειν
Mulierē ſepelire melius ē q̄ȝ ducere in vxorē. ℭ Idē.
γυνη συνολον εστι δαπανηρον φυσει.
Mulier penitus eſt ſumptuoſum qd natura. ℭ Idē.
γυναικι μη πιστευε τον σαυτου βιον.i.
Mulieri ne crede tui ipſius vitam. ℭ Idem.
γυνη γαρ ουδεν οιδε πλην ο βουλεται.i.
Mulier.n.nihil nouit preter quod vult. ℭ Idē.
γυνη δε χρηστη πηδαλιον εστ᾽ οικιας.i.
Mulier autem bona temo eſt domus. ℭ Idem.
γυνη γυναικος πωποτ᾽ ουδεν διαφερει.i.
Mulier a muliere vnq̄ȝ nihil differt. ℭ Idem.
εν γαρ γυναιξι πιστιν ουκ ενεστ᾽ ιδειν.i.
In mulieribus.n.fidem non licet videre. ℭ Idē.
θησαυρος εστι των κακων κακη γυνη.i.
Theſaurus eſt malorum mala mulier. ℭ Idem.
θηρων απαντων αγριωτερα κακη γυνη.i.
Feris omnibus agreſtior mala mulier. ℭ Idem.
θαλασσα και πυρ και γυνη κακα τρια.i.
Mare ⁊ ignis ⁊ mulier mala tria. ℭ Idē.
ιος πεφυκεν ασπιδος κακη γυνη.i.
Venenum eſt aſpidis mala mulier. ℭ Idem.
ισον λεαινης και γυναικος ωμοτης.i.
Aequalis leęnę ⁊ mulieris crudelitas. ℭ Idem.
καλον γυναικος εισοραν καλους τροπους.i.
Pulchrum mulieris inſpicere pulchros mores.
κακον φυτον πεφυκεν εν βιω γυνη.i.
Mulchra planta eſt in vita mulier: ℭ Idem.
λυπη παρουσα πανταχου εστιν γυνη.i.
Triſtitia preſens vbiqȝ eſt mulier. ℭ Idem.
νυμφη δ᾽ απροικος ουκ εχει παρρησιαν.i.
Sponſa ſine dote non habet audaciam. ℭ Idem.
χρυσους γυνη πεφυκεν ηργυρωμενος.i.
Sordes mulier eſt argentata. ℭ Idem.
τερπνον κακον πεφυκεν ανδρασι γυνη.i.
Delectabile malum eſt hominibus mulier. ℭ Idem.
υπερηφανον πραγμ᾽ εστιν ωραια γυνη.i.
Pitta. Superba res eſt pulchra mulier. ℭ Pittacus.
γυναικος αρχε.i. Mulieri impera.
Plaut. ℭ Plautus in Aſinaria.
Satis dicacula eſt amatrix lingua poſcit:corpus q̄rit:
animus oratrices monet. ℭ Idem in Caſina.
Non matronaꝝ par eſt offm̄:ſed meretricū viris alienis
ſublandiri. ℭ Plautus in muſtellaria.
Mulier quę ſuā ętatē ſpernit:ſpeculo eluſa eſt. Mulier
recte olet:vbi nihil olet: Nā iſte veteres:q̄ ſe vnguen
tis vnctitāt vetulę:edentulę:q̄ vitia corporis fuco oc
cultant:vbi ſeſe ſudor cū vnguentis cōſociauit:illico
itidē olēt:quaſi vna cū multa iura cōfundit corpus.

ℭ Plautus in muſtellaria.
Purpura ętate occultanda eſt:Aurū turpi mulieri:pul-
chra mulier nuda erit:q̄ȝ purpurata pulchrior: Po-
ſtea ne quicq̄ȝ exornata eſt bene ſi morata eſt male.
ℭ Plautus in muſtellaria.
Aedes plenas conuiuarū ⁊ mulierū miſerum eſt opus.
ℭ Plautus in perſa.
Omnes ſunt lenę leui fide: Neqȝ ſtipulę leuius pondus
eſt:q̄ȝ fides lenonia. ℭ Ibidem.
Virgo atqȝ mulier nulla erit: quin ſit mala quę reticet:
ſi qd peruerſe fieri videt. ℭ Idem in Rudente.
Tacita mulier ē bona ſp:q̄ȝ loquēs. ℭ Plau.in ſtycho.
Qui pōt mulieres vitar̄ viteṫ:vt quottidie p̄die caueat
ne faciat qd pigeat poſtridie. ℭ Pla.i milite glo̓ſo.
Quid mulier peiꝰ:atqȝ audaciꝰ: Nā neqȝ eq̄s:neqȝ pe
des p̄fectꝰ q̄ſq̄ȝ ē tāta audacia. ℭ Pla.in mercatorē.
Nulla mulier bona eſt. ℭ Plautus ibidem.
Ecaſtor lege dura viuūt mulieres:multoqȝ iniquiores mi
ſerę q̄ȝ viri. Nā ſi vir ſcortū duxerit clam vxore ſua:
id ſi reſciuit vxor:īpune eſt viro. Si clā domo egreſ-
ſa eſt foras:ſit cā:exigitur matrimonio.
ℭ Plautus in penulo.
Bono ingenio me eſſe ornatam.q̄ȝ auro multo malo.
ℭ Plautus in penulo.
Multa ſunt mulierū vitia:ſed hoc e multis maximū eſt
quum ſibi nimis placent:nimiſq̄ȝ operaȝ dant:vt pla
ceant viris. ℭ Plautus in Bachide.
Miſerius nihil eſt:q̄ȝ mulier. ℭ Ibidem.
Viſus merus meretricum eſt blanditia. ℭ Ibidē.
Iuuenili ętati non conducit mulier:nec latebroſus locꝰ.
ℭ Plautus in Bachide.
Iſthoc illecebroſius fieri nihil pōt:nox:mulier:vinū:ho-
mini adoleſcentulo. Plautus in menechmis.
Meretrix tant iſper blandiṫ:dū illud qd rapiat videt.
ℭ Terentius in Heautontimorumenos. Teren.
Noſtin mores mulierum: Dum molliuntur: duȝ comunt
tur:annus eſt. ℭ Terentius Comędia.v.
Omnes mulieres eadēq̄ȝ ſtudent:voluntq̄ȝ omnia.
ℭ Ibidem.
Itaqȝ adeo vno aīo oēs ſocrꝰ oderūt nurꝰ:viris eē aduer
ſas ęquę ſtudiū eſt:ſimilis pertinacia eſt. In eodē mi
hi videnṫ oēs ludo docte ad malitiam. ℭ Ibidem.
Cenſeo ne te poſſe reperire vllam mulierem quę care-
at culpa. ℭ Terentius ibidem.
Mulier mulieri magis ꝯgruit. ℭ Vir.li.iiij.Aenei. Virgi.
Varium ⁊ mutabile ſemper.
Fęmina ℭ Idem li.v.ęneidos.
Notumqȝ furens quid fęmina poſſit.
ℭ Ouid.methamorpho.li.x.fabula.viij. Ouidiꝰ
Viderat offenſus vitijs:quę plurima menti
Feminęę natura dedit. ℭ Ouid.amo.li.i.ele.ij.
Caſta eſt:quam nemo rogauit.
Aut ſi ruſticitas n̄ vetat:ipſa rogat. ℭ Idē li.ij.ele.iiij.
Verba puellarum folijs leuiora caducis
Irrita:qȝ:vt viſum eſt:ventus ⁊ aura ferunt.
ℭ Ouidius li.i.artis amandi.
Spectatum veniunt:Veniunt ſpectentur vt ipſę.
Inuenit artem. ℭ Ibidem.
Fęmina:qua cupidi carpat amantis opes. ℭ Ibidē.
Fallite fallentes.Ex magna parte prophanum
Sunt genꝰ. In laq̄os q̄s poſuere cadant. ℭ Ibidē.
Vim licet appelles:grata eſt vis iſta puellis:
Quod iuuat inuitę ſępe dediſſe volunt.
ℭ Ouidius lib.ij.artis amandi.
Ille mundicijs annorum damna rependunt:
Et faciunt cura ne videantur anus.
ℭ Ouidius lib.iij.artis amandi.
Cum dabit faciem.Facies neglecta peribit:
Idalię ſimilis ſit licet illa deę. ℭ Ibidem.

Fęmina caniciem germanis inficit herbis.
Et melior vero queritur arte color.
Fęmina procedit denſiſſima crinibus emptis.
Proq; ſuis alios efficit ęre ſuos. ¶ Ibidem.
Scitis ꝛ inducta candorem querere cęra.
Sanguine q̃ vero non rubet: arte rubet. ¶ Ibidez.
Rara tamen menda facies caret: occule mendas:
Quaq; potes vitium corporis abde tui. ¶ Ibidem.
Cui grauis oris odor: nunq̃ ieiuna loquatur:
Et ſemper ſpacio diſtat ab ore viri. ¶ Ibidẽ.
Quo non ars penetrat? Diſcunt lachrymare decenter.
Quoq; volunt plorant tpe: quoq; mō. ¶ Ibidem.
Non nimium vobis formoſa ancilla miniſtret:
Sępe vicem dnę prębuit illa mihi. ¶ Ibidem.
Nil igitur matrona leget: quę carmine ab omni
Ad delinquendum doctior eſſe poteſt.
¶ Ouidius epiſtola Herus ad Leandrum.
Vt corpus teneris: ſic mens infra puellis.
Prop. ¶ Propertius li. ij. elegia. vi.
Nam nihil inuitę triſtis cuſtodia prodeſt.
Quam peccare pudet cynthia: tuta ſat eſt.
¶ Propertius li. ij. elegia. viij.
Sed vobis facile eſt verba ꝛ cōponere fraudes.
Hoc vnum didicit fęmina ſemper opus.
Non ſic incerto mutantur flamine ſyrtes:
Nec folia hyberno iam tremefacta noto:
Quam cito fęminea non conſtat fędus in ira:
Siue ea cauſa grauis: ſiue ea cauſa leuis.
¶ Idem elegia. xvi.
Formoſis leuitas ſemper amica fuit.
¶ Propertius li. iij. elegia. xviij.
Obijcitur totiens a te mihi noſtra libido.
(Crede mihi) vobis imperat illa magis.
Vos vbi contempti rupiſtis fręna pudoris.
Neſcitis captę mentis habere modum.
Tibul. ¶ Tibullus li. i. elegia. ix.
Tu puel hinc abſis: cui formā vēdere cura eſt.
Et precium plena grande referre manu.
¶ Tibullus li. iiij. elegia. iij.
Ah crudele genus: nec fidum fęmina nomen
Ah pereat didicit fallere ſi qua virum.
Catull. ¶ Catullus elegia. v.
Dicit. Sed mulier cupido quod dicit amanti
In vento: ꝛ rapida ſcribere oportet aqua.
Mar. ¶ Martialis epigrāmaton. li. vi. de Thaide.
Omnia quū faciat Thaide Thais olet. ¶ Idem li. ij.
Scire ſuos fines matrona: ꝛ fęmina debet.
Iuue. ¶ Iuuenalis ſatyra ſexta.
Quid q; ꝛ antiquis vxor de moribus illi
Queritur o medici mediam pertundite venam:
Delicias hominis. Tarpeium limen adora
Pronus: ꝛ auratam Iunoni cęde iuuencam.
Si tibi cōtigerit capitis matrona pudici. ¶ Ibidē.
Iuſta pericli.
Si ratio eſt: ꝛ honeſta: timent: pauidoq; gelantur
Pectore: nec tremulis poſſunt conſiſtere plantis.
Fortem animū pręſtant rebus quas turpib⁹ audēt.
Si iubeat coniunx: durum eſt conſcendere nauim:
Tunc ſentina grauis: tunc ſūmus vertitur aer.
Quę mechum ſequit̃ ſtomacho valet. Illa maritum
Conuomit: hęc inter nautas ꝛ prandet: ꝛ errat
Per puppim: ꝛ duros gaudet tractar̃ rudēteſ. ¶ Ibi.
Faciunt grauiora coactę.
Imperio ſexus: minimūq; libidine peccāt. ¶ Ibidē.
Scilicet expectas: vt tradat mater honeſtos:
Atq; alios mores q̃ quos habet. ¶ Ibidem.
Nulla fere cauſa eſt in qua non fęmina litem
Mouerit. ¶ Ibidem.
Quę fugit a ſexu vires amat: hęc tamen ipſa
Vir nollet fieri. Nā quātula nr̃a voluptas. ¶ Ibidē.
Nihil eſt audacius illis.
Depręhēſis irā atq; aios a crimine ſumūt. ¶ Ibidē.
Iam fas eſt admitte viros dormitat adulter.
Illa iubet ſumpto iuuenem properare cucullo.
Si nihil eſt ſeruis incurrit̃. Abſtuleris ſpem
Seruorum: veniet conductus aquarius: hic ſi
Queritur: ꝛ deſint homines mora nulla per ipſam
Quo min⁹ impoſito clunē ſupponat aſello. ¶ Ibidē.
Iamq; eadem ſummis pariter minimiſq; libido.
Nec melior pedibus ſilicemq; conterit atrum:
Quam quę longorū vehit̃ ceruice ſyrorū. ¶ Ibidē.
Multis res anguſta domi. Sed nulla pudorem
Paupertatis habet: nec ſe metitur ad illum:
Quem dedit hęc poſuitq; modum. Tn̄ vtile quid ſit
Proſpiciunt aliquando viri. Frigusq; famemq;
Formica tandem quidem expauere magiſtra.
Prodiga non ſentit pereuntem fęmina cenſum:
Ac velut exhauſta rediuiuus pullulet arca
Nummus: ꝛ ex pleno ſemper tollatur aceruo:
Non vnq̃ reputāt quāti ſua gaudia cōſtet. ¶ Ibidē.
Intolerabilius nihil eſt q̃ fęmina diues. ¶ Ibidem.
Ad mechum lota veniunt cute. Quādo videri
Vult formoſa domi? ¶ Ibidem.
Quę non faciet quod principis vxor? Dantes
¶ Dantes florentinus.
Per lei aſſai di lo vi ſi compręhende
Quanto in fęmina foco damor dura. Frã.pe.
¶ Franciſchus Pe. Sonetto. cliij.
Fęmina e coſa mobil per natura.
Vndio ſcio ben chuno amoroſo ſtato
In cor di donna picol tempo dura.
¶ Idem Sonetto. ccxxvij.
Charita de ſignor: amor di donna
Son le catheneroue con multi affanni
Ligato ſon per chio ſteſſo me ſtrinſe.

Multiloquium grece πολυλογία. ας. ἡ. ꝛ πολυλογος. ου. ὁ. multiloqu⁹ dicitur. Eſt autem multiloquium multitudo locutionis cū ſuperfluitate: vel preter vtilitatem vel neceſſitatem. Et ſic intelligitur prouer. x. in multiloquio non deerit peccatū. ex Alex. de ales ſecūda ſecūdę tractatu de multilo.
Multiloquium eſt filia gulę. ſm. b. Tho. ſecunda ſecūdę q. cxlviij. ar. vi.
Quid āt differat a ſcurrilitate vide īfra ī Scurrilitas.
Multiloquium etiam multiloquentia dici poteſt.

MVNDVS grece κοσμος. ου. ὁ. ꝛ κοσμικος. ου. ὁ. mundanus dicitur. Eſt aūt Mundus qui conſtat ex cęlo: terra: ꝛ terrenis cęleſtibusq; naturis: vt ait Poſſidoni⁹ in Meteoris. Siue qui conſtat ex dijs ꝛ hominibus: iiſq; rebus. quę horū gratia cōdite ſunt. ab ornatuq; dicitur quē gręci κοσμον vocant. Et etiaz Mundus ornatus muliebris: quaſi munitus: q̃uis alij a mouēdo dictum velint: quoniaz mundus in genus ornatus ſit: quod ſumunt mulieres ac deponunt. Mundum ēt neutro genere veteres dixerunt Lucillius. Legauit quidam vxori mundū omne penumq;. Hinc ſit mundus. da. dum. hoc eſt purus: terſus: politus: a quo immundus: impurus: obſcenus: ꝛ Mundo: ꝛ mundifico: verba: hoc eſt depuro: detergo: ꝛ Mūdicia: quę ꝛ mūdicies dicitur: hoc eſt lauticia: ꝛ cōtrariū ei⁹ immundicia vel immundicies: ꝛ aduerbia Munde: ꝛ immūde. Mundus vero muliebris: vt placet Vlpiano: eſt quo mulier mundior fit: quo dicit contineri ſpeculū: matulas vnguentarias: vaſa vnguētaria: ꝛ ſi qua ſimilia: vnguenta vero gratia valitudinis Mundo muliebri dicuntur non contineri. ¶ Io. primę can. c. ij.
Nolite diligere mūdū: neq; ea quę in mūdo ſunt. Si quis

diligit mundū:nō eſt charitas pr̄is in eo. Qm̄ oē qḋ
eſt in mūdo ↄcupiſcētia carnis eſt:⁊ ↄcupiſcētia ocu
loꝝ:⁊ ſuꝑbia vitę:q̄ nō eſt ex pr̄e:ſed ex mundo eſt. Et
mūdus trāſit:⁊ ↄcupiſcētia ei⁹. Qui āt facit volūta
tē dei manet in ęternū. ℭ Aug. de v̄bis dn̄i ſmo. xiij.
Sęculū eſt q̄ſi mare. Unicuiq; aūt ſua cupiditas ē tēpe
ſtas. Amas deū? Ambulas ſupra mare: Sub pedibus
tuis eſt ſęculi timor. Amas ſęculū. Abſorbet te: amato
res ſuos vorare nouit:nō portare: ſʒ quū fluctuat cor
tuū cupiditate:inuoca Chriſti diuinitatē: vt vincas
tuā cupiditatē. ℭ Aug. tractatu de ↄtemptu mūdi.
Si chriſtus ꝑ te de cęleſti ſede deſcendit:tu ꝓꝑ ipſuʒ fu
ge terrena. Si dulcis eſt mund⁹: Dulcior eſt Chriſt⁹.
Si amar⁹ eſt mundus omnia pro te ſuſtinuit Chriſt⁹.
Boeti⁹ ℭ Boetius de ꝑhica con. lib. ij. proſa. vij.
Oēʒ terrę ambitū:ſicē aſtrologicis demōſtrationib⁹ acce
piſti:ad cęli ſpatiū puncti ↄſtat obtinere rōnē. i. vt ſi
ad cęleſtis globi magnitudineʒ ↄferatur. nihil ſpacij
ꝓrſus hr̄e iudicet. Hui⁹ igit tā exiguę in mundo re
gionis q̄rta fere portio eſt:ſicut Ptolemeo teſtāte di
diciſti:q ab nobis cognitis animātib⁹ incolat. Huic
q̄rtę:ſi quantū maria:paludeſq; ꝑmunt:quātūq; ſiti
vaſta vr̄a regio diſtendit cogitatiōe ſubtraxeris:vix
anguſtiſſima inhabitādi hoībus area relinquit. In h
igit minimo pūcti puncto circūſepti:atq; cōcluſi de
ꝑuulgāda fama:⁊ ꝑferendo nomine cogitatis. At qd
hʒ amplū magnificūq; gl'ia taʒ anguſtis exiguiſq; li
Cypri. mitibus arctata. ℭ Cyprianus de. xij. abuſiōib⁹.
Mundi amor:⁊ dei:pariter in vno corde habitare n̄ pn̄t
quēadmodū oculi pariter cęlū ⁊ terrā nequaquā con
Caſſio. ſpiciunt. ℭ Caſſiodorus ſuper pſal. xliiij.
Mari iuſte cōparat hic mund⁹:q: falſitatib⁹ amar⁹ eſt:
fluctibus diabolicis quatit. vitioꝝ tēpeſtatibus cō
Lactā. mouet. ℭ Lactā. firmi. diui. inſti. li. vij. c. v.
Is artificē reꝝ oiuʒ:is verū patrē ſuū debita veneratōe
ꝓſequit q virtutē maieſtatis ei⁹ de ſuoꝝ operū inuē
tione:inceptione:ꝑfectione metit. Quod plani⁹ argu
mētū ꝓferri pōt ⁊ mundū hoīs:⁊ hoīeʒ ſui cā deū fe
ciſſe:q̄ ꝙ ex oībus animantib⁹ ſol⁹ ita format⁹ eſt:vt
oculi ei⁹ ad cęlū directi:facies ad deū ſpectās:vult⁹
cū ſuo parēte cōis ſit:vt videat hoīem deus. q̄ſi por
recta manu alleuatū ex humo ad cōtēplationem ſui
Seneca excitaſſe. ℭ Seneca ad Luciliū ep'la. xxvij.
Ideo nulli loco animū adijcere debem⁹:cū hac ꝑſuaſiōe
viuendū. Nō ſum vni angulo natus:pr̄ia mea totus
Plato eſt mundus. ℭ Plato in Thymeo.
Mundus a deo factus eſt. ℭ Ibidem.
Charitas dei cā fuit factionis mundi:⁊ originis oīum
Ariſto. rerum. ℭ Ariſto. lib. i. de cęlo ⁊ mundo.
Nō ſunt plures mūdi:nec ē poſſibile eē plures mūdos.
ℭ Ariſto. li. viij. phyſicorum.
Motus eſt ęternus: Mundus eſt ęternus.
ℭ Ariſto. de gen. ⁊ corrup.
Cicero Terra ē frigida:⁊ ſicca. Aqua frigida ⁊ hūida. Aer cali
d⁹:⁊ humid⁹. Ignis calid⁹:⁊ ſicc⁹. ℭ Ci. li. ō legib⁹.
Vniuerſus hic mundus vna ciuitas cōis. deoꝝ atq; ho
minū exiſtimāda eſt. ℭ Idē lib. i. de natura deoꝝ.
Sin alia cā eſt cur mortalē fecerit mundū:nō quēadmo
dū Platonici dicūt ſempiternū: Ab vtroq; aūt ſciſci
tor cur mūdi ędificatores repēte extiterint:innumera
bilia āt ſęcula dormierint. Nō. n. ſi mūd⁹ null⁹ erat:
ſęcula n̄ erāt: Sęcula nūc dico n̄ ea. q̄ dieꝝ noctiūq;
numero ānuis curſib⁹ efficiūt. Nā fateor ea ſine mū
di cōuerſiōe effici nō potuiſſe: Sed fuit q̄dā ab infini
to tp̄e ęternitas:quā nulla circunſcriptio tēporis me
tiebat:ſpatio tn̄ qualis ea fuerit intelligi nō pōt:qḋ
ne in cogitationē quidē cadit:vt fuerit tp̄s aliqḋ:nul
lū quuʒ tēpus eſſet. Iſto igit tā imenſo ſpacio quęro
Balbe cur Pronoea veſtra ceſſauerit. Laborē ne fu
giebat? At iſte nec attingit deū:nec erat vllus:quum
oēs naturę numini diuino cęlū ignes terrę:maria pa
rerent. Quid aūt erat:qḋ cōcupiſceret deus mundū
ſignis ⁊ luminibus tāq; ędilis ornare: ſi vt deus ipſe
melius habitaret antea:videlicet tp̄e infinito in tene
bris tāq; in gurguſtio habitauerit: poſt āt varietate
ne eū delectari putam⁹:q: cęlū ⁊ terra exornatas vi
dem⁹? Quę iſta pōt eſſe oblectatio deo? Quę ſi eēt:nō
ea tādiu carer potuiſſet. An hęc fere:vt dicitis:hoiuʒ
cā a deo cōſtituta ſunt? Sapiētū ne ꝓꝑ paucos ergo
tāta eſt facta reꝝ molitio. An ſtultoꝝ: At primū cā
nō fuit:cur de improbis hn̄ mereret. Deinde qdē aſſe
cutus:quū oēs ſtulti ſint ſine dubio miſerrimi: Maxi
meq; ſtulti ſunt. Miſeri⁹. n. ſtulticia quid dicere poſ L. apu.
ſumus. ℭ L. apuleius de dogmate Platonis.
Quid enim mundo pręſtantius:lauda quam putas ſpe
ciem:porro a te laudabitur mundi.

MVNUS gręc. d̓ αφορ. ου. ꝓ. dr̄. Et eſt rei alicu
ius donatio. atq; honoris ſignū. ſm Ariſto.
li. i. Rhet. munus aūt donū:⁊ pręmium(vt
placet Donato)ſic differūt ꝙ Donum:⁊ mu
nus tā ante factū:q̄ poſt factum datur:pręmium non niſi poſt factum.
Donū voluntariū eſt:ꝑmiū debet. Donum dijs datur.
Munus hominib⁹: Pręmiū viris fortibus. Donuʒ a li
berali homine: Pręmiū a ꝑclaro. Inter donū ⁊ mu
nus hoc intereſt. ſm eūdē Donatū:ꝙ mun⁹ eſt id qḋ
neceſſario ſubimus lege:more:imperio eius q iubēdi
habet poteſtatem: Donum aūt:quod nulla neceſſita
te iuris:ſed ſpōte pręſtatur: Et ſi non pręſtatur nulla
reprehenſio:⁊ ſi pręſtatur plerunq; eſt laus.
Munuſ:vt placet Uarroni:dr̄:q: qui mutuo ſis ſunt id
dant officij gratia:nec a dono differt:niſi quū ꝑ me
taphorā:vel pro officio ponit:qm̄ officia aut a princi
pibus. aut a rebus publicis muneris loco dari ↄſue
uerūt:vel ꝓ ludis:q a principe populis q̄ſi muneris
loco exhibent. A mun⁹ fit imunis:q abſq; onere liber
eſt:⁊ imunitas exēptio ab oner̄. Hinc remunero:hoc
ē retribuo. redono:⁊ Munific⁹ liberalis: q̄ſi munera
large pręhens: Et Munificentia: liberalitas: Et muni Deute.
fice liberaliter. ℭ Deuteronomij. c. xvi.
Nō accipies ꝑſonā nec munera. Quia munera excęcant Prouer.
oculos ſapiētū:⁊ mutāt v̄ba iuſtoꝝ. ℭ Prouer. c. 17.
Mūera d̄ ſinu impi⁹ accipit:vt ꝑuertat ſemitas iudicij. Eccle.
ℭ Eccleſiaſtici. c. xx. Iſaias
Xenia ⁊ dona excęcāt oculos iudicū. ℭ Iſaias. c. i.
Oēs diligūt munera:ſequūt retributōes. ℭ Idē. c. v.
Veh qui iuſtificatis impiū pro munerib⁹:⁊ iuſticiā iuſti Ambr.
aufertis ab eo. ℭ Ambro. ſuper epi. ad Corin. i.
Libertatem arguendi amittit:⁊ peccatū ab eo accipit:
qui ideo dat:ne corrigatur. ℭ Ibidem.
Mūera excęcāt oculos iudicū:⁊ viʒ autoritatis inclinōt. Grego.
ℭ Gre. in tractatu euāgeliorū:⁊ hr̄. i. q. i. Sūt nōnulli.
Quū viꝝ iuſtū ꝓpheta deſcriberet:ait. hē⁹ q excutit
manus ſuas ab omni munere: non dixit ſolum a mu
nere:ſed ab omni munere. Quia aliud eſt munus ab
obſequio. Aliud a manu:aliud a lingua. Munus ab
obſequio eſt ſeruit⁹ indebite impenſa. munus a manu
pecunia eſt. mun⁹ a lingua fauor. ℭ Idē li. xij. mor.
Non abel ex muneribus:ſed ex abel munera oblata pla Joan.
cuerunt. ℭ Jo. chry. in tractatu de Symbolo. Chryſo.
Quiſ n̄ erubeſcat dicē. Quid mihi dabiſ:vt tibi iuſtici
aʒ faciā. Nōne ſimile ē ac ſi dicat: Quid mihi vultis
dar̄:vt meipſuʒ abnegē:oſſm̄ ꝑdā:⁊ deū vēdā. ℭ Ibi.
Quo beatus Eugeni⁹ munera cautius abigebat: ad eū
vndiq; multiplicius confluebant. Hoc quoq; fere vbi
ꝙ accidit. vt fugiant:dum quęruntur idum fugant: Iſido.
accelerent: ℭ Iſidorus li. i. de ſummo bono.
Tres ſunt munerum acceptiones:quibus contra iuſti

clam humana vanitas militat. Fauor amicitiarum: Adulatio laudis: ⁊ corporalis acceptio muneris. Facilius autem peruertitur animus rei corpore munere: ꝗ̃ gratie laudiſqꝫ fauore.

Ciſidorus: ⁊ habetur. xi. q. i. Pauper.

Pauper: q̃ñ nõ hꝫ qđ offerat in iudicio: nõ ſolũ audiri cõtemnit: Sꝫ et ꝯ veritatẽ opprimit. Cito violat auro iuſticia: Nullaqꝫ reus ptimeſcit culpã: quã redimere nũmis exiſtimat.

Cicero — Cicero lib. ij. de legibus.

Donis impij ne placare qđẽ audeãt deos. Platonẽ audiãt. Qui vetat dubitare q̃ ſit mẽte futur⁹ de⁹ quũ vir nemo bon⁹ ab iprobo ſe dõari velit. C Periãder.

Periã. — δῶρα δέχου χρηστά. i. Suſcipe dõa cũ tua vtilitate.

Home. — C Homerus in ſ Iliados

οὔ τοι ἀπόβλητ᾽ ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. i.

Non abijcienda ſunt deorum glorioſa dona.

C Idem in ʒ Odiſſeę.

οὐ γὰρ καλὸν ἀνήνασθαι δόσιν ἐστίν. i.

Heſio. — Non. n. honeſtũ negare donũ eſt. C Heſiodus.

καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ. δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ᾽ οὔτις ἔδωκεν. i.

Da tibi qui dederit: qui non dederit tibi ne da.
Danti aliquis dedit at nõ danti non dedit vllus.

Menã. — C Menander.

κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς δῶρ᾽ ὄνησιν οὐκ ἔχει. i.

Mali enim viri dona vtilitatem non habent.

Euripi. — C Euripides in Medea.

πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος. i.

Teren. — Perſuadere dona ⁊ deis fama ẽ. C Terẽ. comedia. iij.

Quã inique cõparatũ ẽ: vt hi q min⁹ hñt ſp addant aliqđ ditioribus. C Ouidi. epl'a Oenone ad Paridẽ.

Ouidi⁹ — Turpiter ingenuum munera corpus emunt.

C Ouidius li. iij. artis amandi.

Munera (crede mihi) placant homineſqꝫ deoſqꝫ.
Placatur donis Iuppiter ipſe datis.
Quid faciet ſapiens? Stultus quoqꝫ munere gaudet.
Ipſe quoqꝫ accepto munere mitis erit.

Mar. — C Martialis ad Emilianum.

Semper eris pauper: ſi pauper es Emiliane.
Dantur opes nullis nunc niſi diuitibus.

C Martialis li. ix. ad Ruffum.

Dum me captares mittebas munera nobis.
Poſtqꝫ cepiſti das mihi Ruffe nihil.
Vt captum teneas: capto quoqꝫ munera mitte
De cauea fugiat ne male paſtus aper.

De hac mã vide ſupra in donum ⁊ infra in liberalitas.

MVRMVRATIO grę. γογγυσμός. οῦ. ὁ. ⁊ γογγύζω. murmuro ⁊ γογγυστής. οῦ. ὁ. murmurator dicitur. Eſt aũt murmuratio oblocutio in debito mõ facta ꝯ deũ vel factuꝫ alicuius. Murmuratio eſt quędam querela cuꝫ impatientia in his quę homo deberet patienter ferre. ſm Apoſtillam quandam ſuper illud ſapientię primo Cuſtodite vos a murmuratione.

Murmuro verbũ facticiũ eſt: ꝓpterqꝫ ꝺ aqua dr̃. Murmur enim leuis aq̃ ſtrepit⁹ appellat̃: ponit̃ tñ ꝓ quocũqꝫ ſtrepitu. Accipit̃ plerũqꝫ murmuro ꝓ eo qđ ẽ ſecreto obloquor: ⁊ maledico: vñ murmurator: murmuratio: murmurabundus deſcendunt. C Prouer. c. vi.

Prouer. — Sex ſũt q̃ odit dñs: Et ſeptimuꝫ deteſtat̃ aĩa ei⁹: Oculos ſublimes: linguã mendacem: manus effundentes: innoxiuꝫ ſanguinem cor machinans: cogitationes peſſimas: pedes veloces ad currendum in malum: Proferentẽ mendacia: Teſtem fallacẽ: ⁊ eũ qui ſeminat inter fratres diſcordias. C Prouer. c. xxvi.

Suſurrone ſubtracto iurgia conquieſcunt.

Augu. — C Auguſtinus ſuper Ioannem.

De nulla re magis deũ offendiſſe ille popul⁹ iudaic⁹ dr̃ ꝗ̃ ꝯ deũ murmurãdo. C Grego. in Moralib⁹.

Brego. — Qui ꝯ ſupra poſitã ſibi ptãtẽ murmurat: liquet ꝙ illũ redarguit: q eãdẽ ptãtem hoi dedit. C Grego. ibidẽ.

Quiſqs ꝓ peccato pcutit̃: niſi murmurãdo renitat̃: eo ipſo iã iuſt⁹ eẽ incboat quo ferientis iuſticiã ñ accuſat.

C Iſidorus li. iij. de ſummo bono.

Iſido. — Diſcat nõ murmurar̃ q mala patit̃: ẽt ſi ignorat: cur mala patit̃? Per hoc qſqꝫ ſe iuſte pati arbitret̃: q: ab illo iudicat̃ cuius nunqꝫ iniuſta iudicia ſunt.

MVſica dictio g̃. ẽ μουσική. ῆς. ἡ. ⁊ μουσικός. οῦ. ὁ. muſic⁹ dr̃. Eſt aũt muſica pitia modulationis ſono cantuqꝫ ꝯſiſtẽs. Tria ſunt gña: q̃ circa artẽ muſicã vſant̃. Unũ gen⁹ ẽ qđ inſtrumẽtis agit̃. Aliud qđ fingit carmina. Tertiũ qđ opus carmẽqꝫ dijudicat. Secundũ gen⁹ ꝑfecto poetaꝝ eſt. qđ ñ poti⁹ ſpeculatõe ac rõne: ꝗ̃ nãli inſtrumẽto fertur. ſm Alpharabium.

MVtatio grecę μεταβολή. ῆς. ἡ. ⁊ μεταβολικός. οῦ. ὁ. mutabilis dr̃. Eſt aũt mutatio q̃ ẽ i eadẽ ſpetie alteratio in magis ⁊ min⁹ ſꝫ Ari. li. v. phyſicorũ.

Mutatum eſſe eſt pars motus diſcretus ⁊ terminus motus continui ſm. b. Tho. prima parte. q. iiij. ar. ij.

Mutare a q̃ ſupradicta veniũt ꝓprie ẽ trãſferr̃. Uarro: fac vt te aliq̃ cũ oi familia mutes. Itẽ variar̃. vñ mutare animũ: mutare ſniam dicim⁹. A muto fit mutabile: qđ facile mutat̃. Uirg. variũ ⁊ mutabile ſp fęmia. Itẽ imutabile qđ nullo mõ mouet̃: ac flectit̃. Cõmuto pariter ſimul muto. Cõmutabile. verum cõmutare ꝟba eſt litigar̃. Ter. nũqꝫ hodie tecũ cũmutatuꝝ prez vnũ eſſe ꝟbũ. Ita permuto: ꝑmutabile hinc veniunt.

MVtuatio g̃. δάνεισμα. ατος. τό. ⁊ δανείζω mutuo dr̃. Mutui datio dr̃ ab eo: ꝙ ꝺ meo fiat tuũ: ⁊ iđ ſi ñ fiat tuũ ñ naſcit̃ obligatio: mutuũ dare ẽ mutuar̃: mutuũ dam⁹: vt Pau. iuriſcõſult⁹ ingt ñ eãdeꝫ ſpẽꝫ recepturi: ꝗ̃ dedim⁹: ꝟ. n. cõmodatũ aut ꝺpoſitũ ẽ: ſꝫ idẽ gen⁹. Nã ſi aliđ gen⁹: veluti ꝑ tritico vinũ rẽciperem⁹: ñ erit mutuũ. mutui datio i his reb⁹ ẽ: q̃ põdere: nũero: mẽſura ve ꝯſiſtũt. Q2ñ in his ñ idẽ ſpẽ reddit̃: ſꝫ gñe: quã in ceteris reb⁹ aliđ ꝑ alio iuito creditore reddi nõ poſſit. Mutuatio dĩ eſt actus ipſe mutuãdi.

Mutuum a fęnore ſic ſepat Marcellus: ꝙ mutuum ſine vſuris: Fęnus eſt cum vſuris. Plautus. Nã ſi mutuo non potero: certum eſt ſumã fęnore.

Mutuo: ⁊ mutuor ita differũt: ꝙ q pecuniã dat mutuo: is mutuare dr̃. Qui ꝟo accipit: is pecuniaꝫ mutuat̃: mutu⁹. ua. uũ ꝓ vicario accipit̃: apulei⁹. mutuã tibi opam pſtiti. Idẽ. fac me mutuo diligas: ꝟ eſt viciſſim ames. Uenit aũt mutuo aduerbium a mutuus.

NAn⁹ grę. dictio ẽ νάνος. ου. ὁ: Sũt aũt Nani hoĩes paruulę ſtaturę: paululũqꝫ ſupra terrã extãtes: hos latini pomilios: ſiue pomiliones vocãt: ⁊ fęminas pomilias. Pomiliones greci vocant nanos: qm̃ illi Nanũ vas aquariũ vocãt humile ⁊ ꝯcauũ: qđ vulgo ſitulũ barbatũ appellãt. Hinc mala nana dicunt̃: q̃ alio noĩe melimella vocant̃: ꝙ ſint mellei ſaporis. Nana aũt ab arboris puitate. Eadẽ muſtea a nonnullis appellant̃ a naſcẽdi celeritãte: prima enĩ ꝓueniunt.

NAris g̃. ῥίν. ῥινός. ἡ. dr̃. Et iđ dr̃ naris: q: ꝑ eã vl̃ odor vel ſpũs nare nõ deſinit. ſm Lac. li. ꝺ opificio dei.

NATVRA grę. φύσις. εως. ἡ. ⁊ φυσικός. οῦ. ὁ. naturalis dr̃. Eſt aũt natura principium: ⁊ cã motus: ⁊ quietis in eo. in quo eſt per ſe: ⁊ nõ ſm accidens: ſm Ariſto. lib. ij. phyſi.

Natura dicitur a naſcendo. ſm Bea. Tho. prima parte. q. xxix. ar. i. Ea. n. facit naſci omnia. Natura interdum ponitur pro vi: vnde herbarum arborumqꝫ naturas dicimus. A natura fit naturale. quod eſt ſm naturam. ⁊ Naturales filij dicũtur illegitimi: ꝙ ſola naturam: nõ ꝯiugij lege ſint orti. Naturale eſt qđ conuenit rei. ſm ſubſtantiã eius: idẽ eſt quod per ſe ineſt ei. ſm. b. Tho. prima ſecũdę. q. x. ar. i.

Jaco. ¶ Jacobus in epiſtola Canonica.c.iij.
Omnes.n.natura beſtiaꝝ:ꝛ volucrũ:ꝛ ſerpentiũ:ꝛ ceterorũ domant:ꝛ domita ſunt a natura humana.
Augu. ¶ Augu.cõfeſſio.li.iij.ꝛ hr̃.xxxij.q.vij.Flagicia.
Flagicia q̃ ſunt ꝯ naturã vbiqꜫ:ꝛ ſp̃ repudiãda:atqꜫ puniẽda ſunt:q̃lia ſodomitaꝝ fuerũt: q̃ ſi oẽs gẽtes facerent eodẽ criminis reatu diuina lege tenerent:q̃ non ſic fecit hoĩes:vt ſe illo vterent modo. Uiolat q̃ppe ipſa ſocietas:q̃ cũ deo nobis eẽ d3: quũ eadẽ natura cuius ipſe autho2 eſt libidinis peruerſitate polluit.
¶ Aug.ꝯ Jouinianũ:ꝛ hr̃.xxij.q.vij. Uſus.
Vſus naturalis ꝛ licitus eſt:ſicut in cõiugio:ꝛ illicitus ſicut in adulterio.Cõtra naturã vero ſemp̃ illicitus:ꝛ p̃culdubio flagiciosio2:atqꜫ turpio2:quẽ ſanct⁹ apoſtol⁹ ꝛ in maſculis:ꝛ in feminis arguebat:dãnabiliores volens intelligi:quã ſi in vſu naturali:vel adulterando:vel fornicando peccarent. ¶ Ambro.li.de
Ambr. patriarchis:ꝛ hr̃.xxxij.q.vij.Offerebat.
Offerebat ſanct⁹ Loth filiarũ pudorẽ. Nã ꝛ ſi illa q̃qꜫ flagiciosa impuritas erat. Tñ minus erat ſm naturã coire:q̃ aduerſus nãz delinquere. P2eferebat dom⁹ ſuę verecũdię hoſpitalẽ gratiã:ẽt apud barbaras gẽtes inuiolabilẽ. ¶ Ambro.li.de Joſeph.
Vince nãm diligentia.Exclude corpis ſomnũ. Naturã nobis formare nõ poſſumus:poſſumus diligentia.
Caſſio. ¶ Caſſiodo.epiſtolarũ li.iiij.epl.xxxviij.
Repugnante natura quęlibet cedit induſtria.
Boeti⁹ ¶ Boetius de philoſophica conſola.lib.i.
Paucis minimiſqꜫ natura cõtenta eſt. ¶ Idẽ li.ij.
Celſa non tandẽ valuit poteſtas
Uertere praui rabiẽ Neronis. ¶ Idẽ li.iij.pſa.xi.
Dat cuiqꜫ natura quod conuenit.ꝛ ne dum manere poſſunt intereant elaborat. ¶ Boetius ibidem.
Iam vo quãta eſt nãę diligentia:vt cũcta ſemine multiplicato p̃pagent:quę oĩa nõ mõ ad tp̃s manendi:verũ generatiz q̃qꜫ q̃ſi in ꝑpetuũ ꝑmanẽdi veluti q̃ſdaz machinas eſſe qs neſciat? ¶ Sene.li.de Ira.
Naturã mutare difficile eſt. ¶ Idẽ ad Luciliũ epi.ij.
Nulla ſapiẽtia nãlia corpis:aut animi vitia ꝑponunt.
Quicq̃d infixũ:ꝛ ingenitũ eſt leuiter arte nõ vincit.
Seneca ¶ Seneca ad Lucillium.
Tenẽda eſt via:quã natura p2ęſcripſit:nec ab illa declinandũ. Jllã ſequentibus oĩa facilia:ꝛ expedita ſunt. Cõtra illã viuentibus non alia vita eſt:q̃ cõtra aquã nauigantibus. ¶ Seneca lib.de beneficijs.
Oĩbus.n.nã fundamẽta dedit ſemẽqꜫ virtutũ. ¶ Ibi.
Inſita ſt̃ oĩuz artiũ nobis ſemina: Magiſterqꜫ ex occulto de⁹ p̃ducit ingenia. Nã(inq̃t)hoc mihi p̃ſtat. Nõ intelligis te quũ dicis mutare nomẽ deo.Quid.n.eſt aliud nã:q̃ deus:ꝛ diuina rõ toti mũdo ꝑtibuſqꜫ ei⁹ inſerta.Ergo nihil agis ingratiſſime mortaliũ:q̃ te negas deo debere:ſed naturę.Quia nihil natura ſine deo eſt:nec deus ſine natura.Sed idem eſt vterqꜫ:nec
Ariſto. diſtat officio. ¶ Ariſtoteles li.ij.Metaphyſicę.
Sicut ſe h3 oculus nycticoracis ad lumen diei : ſic ſe h3 animę nrę intellect⁹ ad maniſeſtiſſima nãę. ¶ Ibidẽ.
Natura agit ꝑp finem. ¶ Ariſto.li.i.de cęlo ꝛ mũdo.
Deus ꝛ natura nihil faciunt fruſtra.
¶ Idem li.ij.de cęlo ꝛ mundo.
Natura ex poſſibilib⁹ ſp̃ facit qđ optimũ eſt. ¶ Ibidẽ.
Nã nihil irrationabiliter:vel fruſtra facit. ¶ Ibidẽ.
Mirabilia nãę multa ſunt. ¶ Ariſto.li.ij.de gen.ꝛ cor.
Nã ſemp̃ deſiderat:qđ melius eſt. ¶ Idẽ.iij.de anima.
Nã nihil facit fruſtra:nec deficit in neceſſarijs:nec abũdat in ſuꝑfluis. ¶ Ariſt.li.đ reſpiratiõẽ ꝛ expiratiõe.
Naturam nihil videmus fruſtra facere.
¶ Idem li.viij.de animalibus.
Natura dat vnicuiqꜫ quod ſibi conueniens eſt.
¶ Idem li.xv.de animalibus.
Infinitum nã reſpuit. ¶ Idẽ lib.xvi.de animalibus.
Natura eſt ſicut rectificato2 ꝛ recto2.
¶ Idem li.xvij.de animalibus.
Omne quod facit natura eſt ſm ordinem.
¶ Ariſto.lib.i.Ethycorum.
Ratio:vel natura ſemper dep2ecatur ad optima.
¶ Ariſto.lib.iij.ethycorum.
In naturalibus deſiderijs pauci peccant.
¶ Ariſto.epiſtola ad Alexandrum.
Natura modicum petit:opinio immenſum.
¶ Cicero lib.i.Tuſ.quę. Cicero
Teneamus:vt nihil cenſeamus eſſe mal'ũq̃đ ſit a natura datũ hominibus. ¶ Idem lib.i.de legibus.
Et quidẽ nã duce errari nullo pacto põt. ¶ Ibidẽ.
Nec eſt quiſqꜫ gentis vllius:qui ducẽ nãm nact⁹ ad virtutẽ venire nõ poſſit. ¶ Idem li.ij.de legibus.
Nã no2ma legis eſt. ¶ Cicero li.i.de natura deorũ.
Non video q̃ blãda cõciliatrix.ꝛ q̃ ſollicita ſui ſit ſet⁹ natura. ¶ Cicero lib.i.de natura deorum.
Itaqꜫ nulla ars imitari ſolertiam naturę poteſt.
¶ Idem lib.ij.de natura deorum.
Zeno igit nãm ſic diffinit:vt eã dicat eſſe ignẽ artificioſum ad gignendũ p2ogredientẽ via. ¶ Ibidem.
Natura a zenone dicitur cõſultrix ꝛ prouida vtilitatũ oportunitatũqꜫ omnium. ¶ Ibidem.
Seqt vt doceã oĩa ſubiecta nãę eaqꜫ ab ea pulcherrime regi:Sed qđ ſit ipſa nã explicãdũ ẽ ante breuit : quo facilius id qđ docere volumus intelligi poſſit. Nãqꜫ alij naturam eſſe cenſent vis quãdã ſine rõnẽ ſcientẽ motus in corporibus neceſſarios. Alij aũt vim p̃ticipẽ rõnis atqꜫ ordinis tãq̃ via p̃gredientẽ declarantemqꜫ:qđ cuiuſqꜫ rei cã efficiat:q̃đ ſequat. Cuius ſolertiã:nulla ars:nulla manus:nemo opifex conſequi poſſit imitando. ¶ Cicero lib.ij.de diuinatiõe.
An vo illa nos terrẽt:ſi q̃ñ aliq̃ portẽtoſa: aut ex pecude aut ex hoĩe nata dicunt.Quoꝝ omniũ ne ſim longio2 vna rõ eſt.Quicq̃d.n.orit q̃lecũqꜫ eſt:cãz hẽat a nã neceſſe ẽ:Ut tam ſi p̃ter cõſuetudinẽ extiterit:p̃ter nãz tñ nõ poſſit exiſtere. ¶ Cicero li.de ſenectute.
Vt nauem:ꝛ edificium idem deſtruit faciliime:qui ſtruxit.Sic hominem eadem optime quę conglutinauit natura diſſoluit. ¶ Cicero li.de ſe.
Oĩa vo q̃ ſ3 nãz ſiũt ſt̃ hñda in bõis. ¶ Ci.rhę.no.li.4.
Docet nos ipſa natura q̃đ oporteat fieri. ¶ Menã. Menã.
ἡδοῦσα πάντα καὶ κομίζει φύσις.i.
Quę dat omnia ꝛ colligit natura. ¶ Ibidem.
ἡ φύσις ἁπάντων τῶν διδαγμάτων κρατεῖ.i.
Natura omnibus doctrinis imperat. ¶ Idem.
ἡ φύσις καὶ τοὺς ἀρσένους ἐν τι πατρίς.i.
Natura vniuſcuiuſqꜫ enim generis eſt patria. ¶ Idẽ.
οὐκ πονηρὰν μεταβάλλειν οὐ ῥᾴδιον.i.
Naturam malam mutare non facile. ¶ Idem.
ἀεὶ πονηρὰ τὴν φύσιν διαστρέφει.i.
Mores mali nãm ꝑmutãt. ¶ P2op.li.ij.elegia.xxij. P2op.
Vnicuiqꜫ.hdit vitiũ nã creato. ¶ Ho.i arte poetica Hora.
Tu nihil in vito facies diceſqꜫ mineruã. ¶ Ho.in arte
Format.n.natura prius nos intus ad oẽm. (poet.
Fortunarum habitum:iuuat:aut impellit ad iram.
¶ Horatius ſermonum lib.ij.Satyra.ij.
Nam p2oprię telluris herum natura:neqꜫ illum:
Nec me:nec quẽqꜫ ſtatuit. Nos expulit ille.
Jllum aut nequicies:aut vafri inſcitia iuris:
Poſtremum expellet certe viuacio2 heres:
Nunc ager Umbreni ſub nomine nuper ofelli
Dictus:erit nulli p2oprius Sed cedet in vſum
Nunc mihi:nunc alij. ¶ Idem.
Naturam expelles furca:tamen vſqꜫ recurret.
¶ Juuenalis ſatyra.xiiij. Juue.
Nunq̃ aliud natura:aliud ſapientia dicet.

NAVFRAGIVM grece ναυάγιον.ου.τ.ο. ναυαγος naufragor. ναυαγος.ου.ο. naufragus dicitur. Eſt aũt naufragium naue fracta rerum ⁊ corporum ſubmerſio: qđ plerũq; contingit caſu fortuito pp vim tempeſtatis: vel fulminis. Diciturq; a nauis ⁊ frango. Nauis ṽo grece ναῦς.τῆς.ναός.ἡ. dicitur vnde. Nauale in quo naues ſtant: ſeu fiunt. ⁊ Nauis celer: cuius ɔ̃riũ eſt ignauus: a quo ignauia deſidia ipſa: ⁊ Ignaue aduerbiũ deſidioſe: ⁊ nauo verbum: qđ eſt aliqd ſtrenue facio. ⁊ Naumachia. i. nauale preliũ: a ναῦς nauis: ⁊ μάχη prelium vnde ⁊ Monomachia ſingulare certamen a μόνον ſolum: ⁊ μάχη pugna de qua ſupra in dictione Monachus. a nauis pariter fit Nauarcus. i. nauis princeps: ⁊ Nauiclerius q nauẽ regit: q nauicularius dr̃: ⁊ Nauigo: hoc eſt naui iter facio: ⁊ Nauigiũ ipſa nauis: ⁊ nauigatio ipſa ꝑfectio: ⁊ nauicula parua nauis. Naua ſiue Nauita: q in manu agẽda ſe exercet. De aliquibus nauigatiõis inſtrumẽtis vide ſupra in

Plaut⁹ Militaris prudentia. ℭ Plautus in Rudente.

Qui homo ſeſe miſerũ: ⁊ mendicũ volet: Neptuno cre-

Teren. dat ſeſe: atq; etatẽ ſuã. ℭ Teren. comedia. iiij.

O fortunate neſcis qd mali ꝓterieris: qui nunq̃ ingreſ-

Hora. ſus es mare. ℭ Horatius Carminum li. i. ode. iij.

Illi robur: ⁊ es triplex
Circa pectus erat: qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus: nec timuit precipem aphricum
Decertantem aquilonibus ℭ Ibidẽ.
Ne quicq̃ deus abſcidit
Prudens: oceano diſſociabili
Terras: ſi tamen impie
Non tangenda rates tranſiliunt vada:
Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.

Iuue. ℭ Iuuenalis Satyra. xij.

I nunc ⁊ ventis animam committe dolato
Confiſus ligno: digitis a morte remotus
Quattuor: aut ſeptem: ſi ſit latiſſima teda
Mox cũ reticulis: ⁊ panci ⁊ vẽtre lagene
Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
ℭ Iuuenalis Satyra. xiiij.
Parcat tunicis licet atq; lacernis
Curatoris eget qui nauem mercibus implet:
Ad ſummum latus: ⁊ tabula diſtinguitur vda.

Neceſſitas ſiue neceſſe gre. ἀνάγκη.ης.ἡ. ⁊ ἀναγκαῖος.ου.ο. neceſſarius dr̃. Eſt aũt neceſſariũ qđ non põt aliter ſe hr̃e. ſm Ariſto. li. iiij. Metha. Vel ſic. Neceſſe eſt qđ vi aliq̃ cogẽte fieri opus eſt. Dicũt aut neceſſe: Neceſſum: Neceſſarius: Neceſſitas: Neceſſitudo: a ceſſo: qđ eſt ab opere vaco. Virg. Et ſi qd ceſſare potes requieſce ſub vmbra. Ceſſo vero a cedo venit. Neceſſitas ⁊ neceſſitudo eiuſdẽ ſignificati: modo pro vi quadã vrgente accipiunt̃ modo pro vinculo quodaʒ religioſe coniunctionis: a quo Neceſſarij dicunt̃: qui iure affinitatis coniuncti ſunt: q; nulla inter eos ceſſatio: h̃ eſt ſepatio ſit Vel q; neceſſaria inter eos officia conferantur.

Ariſto. ℭ Ariſto. lib. i. Rheto.

De neceſſarijs: ⁊ impoſſibilibus aliter ſe hr̃e nõ cõſiliamur: Sed de ɔ̃tingentibus: que põt aliter ſe hr̃e: que in poteſtate noſtra ſunt. ℭ Vale. maxi. li. ij.

Vale. maxi. Humane imbecillitatis efficaciſſimum duramentuʒ eſt

Menã. neceſſitas. ℭ Menander.

ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πάντα δουλοῦται ταχύ.
Pre neceſſitate oĩa redigunt̃ in ſeruitutẽ cito. ℭ Ideʒ.
ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πολλὰ ποιοῦμεν κακά.
Pre neceſſitate multa facimus mala.

Negatio grece ἄρνησις.εως.ἡ. ⁊ ἀρνέομαι nego dicit̃. Eſt aũt negatio enunciatio alicuius ab aliquo. ſm Ariſto. lib. i. Perihermenias. Differt autẽ Negatio a priuatione. Quia negatio eſt remotio alicuius ſimpliciter. Priuatio eſt remotio alicuius in ſubiecto apto nato ad illud. ſm Ariſto. li. iiij. Methaphy. Dicit̃ aũt negatio a non ⁊ ago: quando ponit̃ pro dico. Negare nihil aliud eſt q̃ dicere aliquid non eſſe.

NEGOCIATIO gre. πραγματεία.ας.ἡ. ⁊ πραγματευτής.οῦ.ο. negociator. ⁊ πραγματεύομαι negocior dicitur.

Negociatores vident̃ ſerui q ꝓpoſiti ſunt negocij exercẽdi cã: veluti q ad emẽdũ: aut ad locãdũ: ⁊ cõducẽdũ ꝓpoſiti ſunt. Cubicularij aũt: vel obſonatores nõ vident̃ negotiationis appellatione cõtineri. ſm Labeonẽ. Sunt igit̃ negociatores: qui in aliorũ negocijs ſe exercẽt. Veniũt autẽ Negociatio ⁊ Negociator a negocium: Illud vero dicitur quaſi non ocium. ℭ Eccleſiaſtici. c. xiij. Eccle.

Qui tetigerit picem inquinabit̃ ab ea: Et q cõicauerit ſuperbo: induet ſupbiã. ℭ Prouerbiorũ. c. xxiij. Prouer.

Noli eẽ amicus hoĩ iracundo: neq; ambules cũ hoĩe furioſo: ne diſcas ſemitas eius. ℭ Io. in euãge. c. viij. Ioan.

Nolite facere domũ patris mei domũ negociationis.

ℭ Grego. li. v. Mora. ſup illud Iob. v. Nõ Silui. Grego.

Silere eſt a terrenorũ deſiderijs cor reſtringere.

ℭ Grego. Mora. li. v. ſup illud Iob. iij. Nõne quieui.

Nequaq̃ mens ad ſupna attollit̃: ſi curarũ tumultib⁹ occupatur. ℭ Grego. Mora. xvij. ſup illđ Iob. xxxvi. Ecce gigantes gemunt ſub aquis.

Ipſa occupatio ſeculariũ dignitatũ facilioribus vitijs tanto premit̃: quãto maioribus curis grauatur.

ℭ Gre. Mora. xxiij. ſup illud Iob. Per ſomnũ in viſione. nocturna.

Quum mens ab actionibus ſopitur: tunc plenius mandatorum dei pondus agnoſcitur.

ℭ Idẽ. xxiij. Mora. ſup illđ. Mare loq̃t̃ nõ ẽ mecuʒ.

Quid maris noĩe: niſi ſeclariũ mẽtiũ ingetudo ſignat̃.

ℭ Grego. Mor. xxv. ſup illud Iob. xxxv. Neq; in hominis pñte eſt: vt ad deũ veniat.

In his viſibilib⁹ cor noſtrũ ſpargit̃: ⁊ qd de ſe intrinſec⁹ agat̃ obliuiſcit̃. ℭ Grego. Mora. xxvi. ſup illđ Iob. xxxv. Suſpice celum ⁊ intuere.

Sparſis foris mentibus: ad ſeipſas redire difficile eſt.

ℭ Grego. ſup Ezechielem. homelia. ij. li. i.

Anima quanto magis circa terrena angit̃. tanto in his que ſunt celeſtia minus videt: eoq; curis ſuis extra ſe ducitur. ℭ Seneca lib. iij. de Ira.

Quẽadmodũ per frequẽtia vrbis loca in multos incurſandũ ẽ: ⁊ aliqñ ab illis retineri: ⁊ luto ſpargi neceſſe eſt: Ita ⁊ vago homini multa impedimenta: ⁊ multe querele incidunt. ℭ Seneca ad Lucil. epi. vij.

Auarior redeo: ãbitioſior: luxurioſior: crudelior: inhumanior: quia inter homines fui. ℭ Ibidem.

Nihil damnoſius bonis moribus: q̃ in ſpectaculis reſidere: quia tunc facilius vitia ſubrepunt.

ℭ Laer. dio. de vita ⁊ mo. philo.

Age ſic alienum negocium: vt non obliuiſcaris tuum: dicebat Socra.

De hac materia habes ſupra in Conuerſatio.

Negligẽtia grẽ. ἀμέλεια.ας.ἡ. ⁊ ἀμελής.έος.ο.ἡ. negligẽs. ⁊ ἀμελέω negligo dr̃. Eſt aũt negligẽtia defect⁹ debite ſollicitudinis: ſʒ iteriorẽ actũ ex. h. Tho. ſa ſe. q. liiij. ar. i. Differt aũt ſic a Pigritia: ⁊ Torpore. q; Pigricia ẽ tarditas in exequẽdis ꝓceptis prudẽtie: Torpore eſt remiſſio in executiõe: poſtq̃ qs ceperit.

Negligens dicitur quaſi nec eligens. ſm Iſidoruʒ: ⁊ h. Tho. ibidem. ar. ij.

Negligẽtia tũc eſt peccatũ mortale: qñ ꝓtermittit̃ act⁹ de neceſſitate ſalutis: vel circũſtantia eius. Vel quũ voluntas eſt adeo remiſſa in his q̃ dei ſunt: vt totaliter de

ficiat a charitate dei. Quod fit ſolum per cōtemptū. Si ſecus ē venale. De hac materia habes ſupra vbi Accidia: ⁊ infra vbi Pigricia.

Neophytus greca dictio eſt. Et eniʒ νεοφυτος.ου.ρ. Idem eſt quod nouella planta. Quare Neophitus is dicitur qui nouus eſt in fide: vel religione. Ut habetur di.xlviij.c. Quoniam.

Nix gre. χιων.ονος.ο. ⁊ χιονωδης.εος.ο.ι. niuoſus dr̄. Eſt aūt nix aqua congelata: ſicut pruina ē ros cōgelatus. ſm.b. Tho. ſup Job.c.xxxviij.col.vij.

NOBILITAS grece ευγενεια.ας.η. ⁊ ευγενης.εος.ο.ι. nobiles dicitur. Eſt autē nobilitas q̄dā maiorū claritas. ſm. Ari.li.ij. Rheto. Nobilitas eſt honorabilitas progenitorum. Nam attenditur ſm virtutem generis. ſm Ariſto. Ibidem.

Nobilitas ſiue ingenuitas eſt virtus ⁊ diuitię antiquę ſm Ariſtotelem lib.iiij. Polyticorum.

Nobilitas eſt quędā laus veniēs de meritis parētū. ſm Boetium lib.iij. proſa.vi. de conſo. Philoſo.

Nobile eſt id quod ex bono prodijt genere. Generoſum autem quod non a ſui natura degenerauit.

Nobile aliqñ ſignificat excellens. ⁊ dignū noticia: aliqñ ſignificat notū: vñ nobilitas deducit̄ veniēq; a noſco a quo notus: cognitus: Noticia cognitio: q̄ ⁊ noticio
Eccle. dicitur. ⁊ notifico notum facio. ¶ Eccleſiaſtici.c.x.
Quid ſuperbis terra: ⁊ cinis? ¶ Job.c.xxxi.
Job Nunqd non in vtero fecit me: q ⁊ illū? ¶ Oſeas.c.ix.
Oſeas Gloria eorum ab vtero: ⁊ partu.
Augu. ¶ Augu. ⁊ habet̄ di.lvi.c. Undecunq;.

Vndecunq; hoīes naſcant̄ ſi parentū vitia nō ſectant̄: honeſti: ⁊ ſalui erunt. Semen.n. hoīs ex qualicunq; hoīe dei creatura eſt: ⁊ eo male vtentibus male erit.

¶ Aug. ⁊ hr̄ ibidem.c. Sponſus.

Sponſus ille qui vocaturus erat ad nuptias bonos ⁊ malos congruens inuitatis: naſci etiam voluit de bonis ⁊ malis. Quo exemplo diſcant parentum ſuorū filij iniquitates ſibi obeſſe non poſſe.

¶ Aug.li.i. d̄ vnico baptiſmo: ⁊ hr̄. di.lvi. Iſmael.

Iſmael vt ſeparetur a populo dei: non obfuit mater ancilla: ſed obfuit fraterna diſcordia.

Hiero. ¶ Hiero. ⁊ habetur di.lvi. Dñs noſter.

Dñs noſter Jeſus Chriſt⁹ voluit nō ſolū de alienigenis cōmixtionib⁹: Sed ēt de adulterinis naſci: nobis magnā fiduciam pſtans: vt qualicunq; modo naſcamur: dum tñ veſtigia eius imitemur: ab ipſius corpore nō ſeparamur cuius per fidem mēbra effecti ſumus.

¶ Idem epiſtola ad Celantiam.

Sola apud deū libertas eſt nō ſeruire peccatis. Sūma apd̄ deū nobilitas eſt clarū eē virtutibus. ¶ Ibidē.

Nulli te vnq; de generis nobilitate pponas: nec obſcuriores quaſlibet: ⁊ humili loco natas te inferiores putes. Neſcit religio nr̄a pſonas: Nec cōditiōes hoīuʒ:
Ambr. Sʒ aīas inſpicit. ¶ Ambro. ⁊ hr̄ di.xl.c. Illud.

Illud aūt animaduerte: q extra paradiſum vir fact⁹ eſt: Intra paradiſum mulier. Ut aduertas q non loci: generis nobilitate: ſed virtute vnuſq̄ſq; gratiā cōparat ſibi. Deniq; extra paradiſum: hoc eſt in inferiori loco vir factus melior inuenitur: ⁊ illa quę in meliori loco: hoc eſt in paradiſo facta eſt: inferior inuenitur.

¶ Ambroſi⁹ in Exameron in tractatu primi diei: ⁊ habetur.xv.q.i. Illa cauenda.

Cęterū paupertatē: ⁊ ignobilitatē: ęgritudinē: ⁊ mortē nemo ſapiēs mala dixerit: nec i maloꝝ ſorte numerauit.
Grego. ¶ Gregorius: ⁊ habetur di.xl. Adam.

Adā primus hō pro peccato d̄ paradiſo eiectus eſt. hoc eſt: Quia dei nobilitatem a ſe deiecit: nobilitate loci priuatus eſt. ¶ Grego. in dialogo primo.c.xvi.

Nonnullis ſolet nobilitas generis parere ignobilitatem mentis: Ut minus ſe in hoc mundo deſpiciāt: q plus ſe cęteris aliquid fuiſſe meminerunt.

¶ Jo.chry.ſup Mat. home.iiij. ⁊ hr̄ di.lvi. Nunq;. Joan. Chriſo.

Nunq; de vitijs erubeſcam⁹ parētū: Sed illud vnū quęram⁹ ſemp ᷓplectamur virtutē: videlicet. Huiuſmodi ēt ſi alienigenā hʒ matrē: ēt ſi fornicatōe pollutā: vel quolibet huiuſmodi dedecore ſordidatā: nil tñ de ei⁹ aut vilitate fuſcabit̄: aut crimine polluet̄. Quod ſi fornicatorē ipm̄ ad meliora cōuerſuʒ nequaq; prior vita cōmaculat̄: Multo magis ex meretrice natus: ⁊ adultera: ſi propria virtute decoret̄: parētū ſuoꝝ nec dedecorat̄ opprobrijs. ¶ Jo. Chryſo. homelia.v.

Nobilitas vel bonitas cognatorū nō valet: niſi fuerim⁹ nos ipſi boni. ¶ Jo. Chryſo. ſup Mattheum.

Ille clarus: ille ſublimis: ille nobilis: ⁊ ille tunc integram nobilitatem ſuam putet: ſi dedignetur ſeruire vitijs: ⁊ ab eis non ſuperari. ¶ Jo. Chryſo. ſup illud Mat.iiij. Patrē habem⁹ Abraham.

Quid.n. pdeſt ei quē ſordidāt mores: generatio clara? Aut quid nocet illi generatio vilis quē mores adornant? Ipſe enim ſe vacuū ab oībus bonis oſtendit: qui gloriatur in patribus. ¶ Bernard⁹ ad Eugenium. Ber.

Genus apoſtolorum eſt non aliunde nobile q̄ morum ingenuitate: ⁊ fidei fortitudine.

¶ Caſſio. epl̄arū li.ix. epiſtola.viij. Caſſio.

Doctrina facile exornat generoſum: Quę ēt ex obſcęno nobilē facit. ¶ Boe. de pbica cō.li.iij. proſa.vi. Boeti⁹

Iam vo q̄ ſit inanis: q; futile nobilitatis nomen quis nō videat: q ſi ad claritudinē refert̄ aliena eſt. ¶ Ibidē.

Splendidū te: ſi tuā nō hēs: aliena claritudo nō efficit:

¶ Boetius de philoſophica cō.li.iij. metro.vi.

Omne hominum genus in terris
Simili ſurgit ab ortu.
Unus enim rerum pater eſt.
Unus cuncta miniſtrat. ¶ Ibidem.
Mortales igitur cunctos
Edit nobile germen.
Quid genus ⁊ proauos ſtrepitis?
Si primordia veſtra
Autoremq; deum ſpectes:
Nullus degener extat:
Ni vitijs peiora fouens
Proprium deſerat ortum. ¶ Seneca li. de morib⁹. Seneca

Nobilitas eſt hominis generoſus animus.

¶ Seneca epiſtola ad Lucil.xxxi.

Generoſus aīos labor nutrit. ¶ Sene. ad Lu. epi.xxix.

Quū volueris verā hoīs ęſtimationē videre: ⁊ ſcire q̄lis ſitinudū inſpice. deponat patrimoniū: deponat honores: ⁊ alia fortune mēdacia. Corp⁹ ipm̄ exuat: ⁊ aīum intuere: qualis quātuſq; ſit: alieno an ſuo magnus.

¶ Seneca ad Lucil. epiſtola.xxxvij.

Habet hoc propriū gñoſus animus: q cōcitat̄ ad honeſta. Neminē excelſi ingenij virū humilia delectant: ⁊ ſordida. ¶ Seneca lib. de beneficijs.

Erigite audacter animos: ⁊ quicqd in medio ſordidi iacet: tranſilite. Expectat vos in ſūmo magna nobilitas.

¶ Idem in Hercule fur. Tragę.i.

Qui gen⁹ laudat ſuū: aliena laudat. ¶ Ari.li.i. Rheto. Ariſto.

Nobilitas ſingularis ēt quę a viris: aut mulierib⁹ ſit pp diuitias: aut virtutes: aut pp aliqd: propter quod aliquis honoratur. ¶ Ariſto. lib.ij. Rheto.

Nobilitas ſiue nobile attenditur: ſm virtutē generis.

¶ Ariſto. ethicorum li.iiij.

Nobiles dignificantur honore.

¶ Laer. dioge. de vi. ⁊ mor. philoſophorū. Laer. dioge.

Anacharſis exprobranti ſibi Atticorū Scytha eſſet: At nihil quidem ait probro eſt patria: ſed patrię tu.

¶ Plutarchus in Apophthegmatibus. Plutar.

Iphicrates: qñ cerdonis eēt fili⁹: ad Hermodiuʒ: q ſibi

ignobilitatem exprobauit: Meus inquit genus a me ipſo initium ſumit: Tuum autem in te finit.

Salu. ¶ Saluſtius in iugurtha.

Quanto vita maiorū preclarior eſt: tanto poſterorū ſecordia flagitioſior. ¶ Lucius apuleius de deo ſocratis.

L. apu. Si laudas aliquē: qt generoſus eſt: parentes eius laudas.

Menā. ¶ Menander.

ανηρ αριστος ουκ αν ειη δυσγενης.ι.
Vir optimus non vtiqꝫ eſſet ignobilis.

Sopho. ¶ Sophocles in Aiace furente

αλλ η καλως ζην. η καλως τεθνηκεναι τον ευγενη χρη.ι.
Sed vel bene viuere: vel bene mori.
Generoſum oportet. ¶ Idem.
ζην αισχρον. αισχρως τοις καλως πεφυκοσι.ι.
Viuere turpiter: turpe bene natis.

Ouidi. ¶ Ouidius lib. iij. Triſtium elegia. iiij.

Quo quiſqꝫ eſt maior: magis eſt placabilis irę
Et faciles motus mens generoſa capit.
Corpora magnanimo ſatis eſt proſtraſſe leoni:
Pugna ſuum finem: quum iacet hoſtis habet.
At lupus: et turpes inſtant morientibus vrſi:
Et quęcūqꝫ minor nobilitate fera eſt.
¶ Ouidi. lib. xiij. metamorpho. Fabula. i.
Nam genus et proauos: et quę non fecimus ipſi:
Uix ea nr̄a voco. ¶ Idē de Pōto. li. i. elegia penul.
Non cenſus: nec clarum nomen auorum:
Sed probitas magnos ingeniumqꝫ facit.

Horati. ¶ Horatius carminum lib. iiij. Ode. iiij.

Fortes creantur fortibus: et bonis
Eſt in iuuencis. eſt in equis patrum
Uirtus: Neqꝫ in bellem feroces
Progenerant aquilę columbam.
Doctrina ſed vim promouet inſitam:
Rectiqꝫ cultus pectora roborant.
Utcunqꝫ defecere mores.
Dedecorant bene nata culpę.
¶ Idem ſermonum lib. i. Satyra. vi.
Non quia Mecęnas lydorum quicquid etruſcos
Incoluit fines: nemo generoſior eſt te:
Nec qꝫ auus tibi maternus fuit atqꝫ paternus:
Olim qui magnis legionibus imperitarint:
Ut pleriqꝫ ſolent: naſo ſuſpendis adunco
Ignotos: vt me libertino patre natum:
Quem rodunt omnes libertino patre natum
Quum referre negas quali ſit quiſqꝫ parente
Natus: dum ingenuus: Perſuades hoc tibi vere.
¶ Horatius ſermonum lib. ij. Satyra. v.
Et genus et virtus: niſi cum re: vilior alga.
¶ Horatius epiſtolarū li. i. epiſtola. xxi.
Maiores pennas nido extendiſſe loqueris:
Ut quantum generi demas: virtutibus addas.

Prop. ¶ Propertius li. i. elegia. v.

Nec tibi nobilitas poterit ſuccurrere amanti.
Neſcit amor priſcis cedere imaginibus.

Iuue. ¶ Iuuenalis Satyra. viij.

Stemmata quid faciunt? Quid prodeſt Pontice longo
Sanguine cenſeri: pictoſqꝫ oſtendere vultus
Maiorum. ¶ Iuuenalis Satyra. viij.
Tota licet veteres exornent vndiqꝫ cęre
Atria: Nobilitas ſola eſt atqꝫ vnica virtus. ¶ Ibidē.
Quis. n. generoſum dixerit hunc: qui
Indignus genere: et pręclaro nomine tantum
Inſignis. Nanum cuiuſdam Atlanta vocamus
Aethiopem cygnum: paruam extortamqꝫ puellam
Europen: Canibus pigris ſcabieqꝫ vetuſta
Leuibus: et ſiccę lambentibus ora lucernę
Nomen erit tigris: pardus: leo. Si quid adhuc eſt
Quod fremat in terris violentius. ¶ Ibidem.
Sed te cenſeri laude tuorum
Pontice noluerim: Sic vt nihil ipſe futurę
Laudis agas. Miſerum eſt aliorum incūbere famę.
¶ Ibidem.
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe.
Crimen habet: quanto maior qꝫ peccat hr̄. ¶ Ibidē.
At vos troiugenę vobis ignoſcitis. Et quę.
Turpia cerdoni voluſos: Brutoſqꝫ decebūt. ¶ Ibidē.
Libera ſi dentur populo ſuffragia: quis tam
Perditus: vt dubitet Senecā pferr̄ Neroni. ¶ Ibidē.
Malo pater tibi ſit Terſites dummodo tu ſis
Aeacidę ſimilis: vulcaniaqꝫ arma capeſſas
Quam te Therſitę ſimilem producat Achilles.

¶ Dātes florentinus paradiſi cant. c. xvi. Dantes

O poca noſtra nobilta di ſangue:
Se glori ar de te la gente fai
Qua giu doue laffecto noſtro langue.

¶ Franciſcus Petrarcha. Frā. pe.

Solo oue io era tra boſchetti: et colle
Uergogna hebbe di me. Chal cor gentille
Baſta ben tanto: et altro ſpron non vole.

n OCVMENTVM grę. βλαβη. ης. ι. et βλαπτω noceo dicitur: a noceoqꝫ deducitur.

¶ Prouerbiorum. c. xxvi. Prouer.

Sicut noxius eſt qui mittit ſagittas et lanceas in mortē: ita vir qui fraudulēter nocet amico ſuo: et cū fuerit deprehēſus dicet. Ludēs feci.

¶ Auguſtinus ſuper Ioannem. Augu.

Facinus eſt qd̄ agit indomita cupiditas: vt noceat alteri.
¶ Aug. de cura agenda pro mortuis.
Nec aliquid nocet fidelibus: negata corū corporibus ſepultura: nec ſi exhibeatur: aliqd infidelibus prodeſt.

¶ Hieronymus. viij. epiſtola. Hiero.

Quantum ad peccati rationem pertinet: nocuit qui nocere diſpoſuit.
¶ Hieronymus ad Celantiam.
Aliud quoqꝫ eſt nocere: quod ſemper potes: aliud prodeſſe quum poſſis: aliud non facere: aliud non operari bonū: Illud tibi rurſus occurrit non ſufficere Chriſtiano: ſi vnam partem iuſticię impleat: quum vtraqꝫ pręcipitur. ¶ Io. Chryſo. de reparatione lapſi. Ioan.

Chry. Et ſi omnes: qui mare: et terram habitant conueniant ad lędendum: nocere nequaqꝫ poterunt ei qui a ſemetipſo non lęditur.

¶ Iſidorus de ſummo bono lib. i. Iſidor.

Raro lęditur homo ab extraneis: ſi ſui eū non lędāt: magis enim inſidijs noſtrorum: qꝫ aliorum periclitamur.

¶ Bernardus in ſermone. Ber.

Sed vtinam ſoli impugnarent nos maligni ſpiritus cū ſuggeſtionibus ſuis: et nihil nocerent homines pnicioſis exēplis: perſuaſionibus importunis: ſermonibus adulatōis: vel detractionis: atqꝫ alijs mille modis.

¶ Seneca in epiſtolis. Seneca

Ridiculum eſt aliquem odio nocentis innocentiam ſuam perdere. Inſidioſiſſime nocet: cui gratię aguntur pro iniuria.

¶ Lactan. fir. diui. inſtitu. li. v. Lactā.

Homo qui ſcientiā boni ac mali habet: abſtinet ſe a nocendo: etiam cum incommodo ſuo: quod animal irrationale facere nō poteſt: Et ideo inter ſummas hominis virtutes innocentia numeratur: Quibus rebus apparet: ſapientiſſimum eſſe: qui mauult perire: qꝫ nocere: vt id officiū. quo a mutis diſcernitur ſeruet.

n OTITIA grę. γνωσις. εως. ι. et γνωτος. ου. ο. notus: et γνωριζω notifico dicitur. Dicitur autē notitia quadrupliciter. ſ. naturalis potentia: habitus: et actus cognoſcendi. ex hes. Tho. col. vij. vel. viij. vel. xi. iiij. c.

¶ Paulus. ij. ad Cor. c. vltimo.

Ipſi vos probate: ipſi vos cognoſcatis voſmetipſos.

ℭ Auguſtinus in principio Soliloquiorum.
Nouerim te domine. nouerim me.
ℭ Auguſti. de ciuitate dei. li. iiii.
Scientiam cęleſtiũ ⁊ terreſtiũ rerũ magis eſtimar̃ ſolet genus humanũ: in quo ꝓfecto meliores ſuntq̃ huic ſciẽtię preponunt noſce ſeipſos.
Augu. ℭ Aug. lib. iii. de Trinitate.
Laudabilior eſt animus: cui nota eſt infirmitas ſua q̃ q ea nõ reſpecta vias ſyderũ ſcrutat̃: etiã cognitur⁹ caos aut qui iam cognitas tenet.
Grego. ℭ Gregorius ſuper Ezechielẽ li. i. home. xi.
Sicut concuſſa aqua imagine reſpiciẽtiſ nõ reddit: ſꝫ ſolũ quũ eſt queta. Sic aĩa nõ deprehẽdit ſe niſi quũ eſt quiete. ℭ Greg. moral. ſuper illud Job. xxiiii. Perfodiunt in tenebris domos.
Quid domorũ noie. niſi cõſciẽtię deſignãt: in qb⁹ hitamus contrectando agimus. ℭ Greg. moral. li. xxxi.
Cognoſcere ſe nõ põt aĩa. quę tota apud ſe nõ eſt: ⁊ niſi etiam diuinę luci approPinquet.
Ber. ℭ Bernardus ſuper Cantica. home. xxxvi.
Volo proinde animã primo omniũ ſcire ſeipſam. Quod poſtulat ordo rõnis. quoniam qđ nos ſumus primuꝫ nobis eſt. ℭ Ibidem.
Superbiam tibi parit ignorantia tuiquum meliorẽ q̃ ſis decepta ⁊ deceptrix tua te cogitatio eſſe mentit̃.
ℭ Bernardus ad fratres de Monte.
Alia ẽ cella interior: alia exterior. Exterior eſt dom⁹ vbi habitat anima cum corpore. Interior conſciẽtia quã habitar̃ dꝫ ſpiritus ſanctus. Diligis cellã exteriorẽ? dilige potius interiorẽ.
Caſſio. ℭ Caſſiodorus ſup pſal.
Miſerere mei domine quoniam infirmus ſum.
Magnus acceſſus ad deũ ẽ cognitio infirmitat̃ ſuę. Locis corpora ptinẽt̃. Animi aũt loc⁹ ẽ affectio ſua. Magna eſt vtilitas ſeruo dei ꝓpriã infirmitatẽ recognoſcere: atq̃ in ſuis viribus: ⁊ meritis nullam fiduciaꝫ
Hugo habere. ℭ Hugo lib. i. de Clauſtro animę.
Melior eris ſi teipſum cognoſcas: q̃ ſi te neglecto: curſus ſyderum: vires herbarũ: cõplexiones hominuꝫ naturas animaliũ: cęleſtiũ omniũ ⁊ terreſtriũ ſcientiã haberes. Multi enim multa ſciunt: ⁊ ſeipſos neſciunt: quũ ſumma philoſophia ſit cognitio ſui.
Boeti⁹ ℭ Boe. de philoſophica con. li. ij. proſa. v.
Humanę quippe naturę iſta cõditio eſt: vt tum tantũ cęteris rebus: quũ ſe cognoſcit: excellat. Eadẽ tñ infra beſtias redigat̃. ſi ſe noſce deſierit. Nã cęteris aĩantibus ſeſe ignorare natura eſt: hoibus vero vitio venit.
Pitta. ℭ Pittacus: ⁊ Chilon.
γνῶθι σεαυτόν. i. Noſce teipſum.
Iuue. ℭ Iuuenalis Satyra. xi
Figendum: ⁊ memori tractandum pectore: ſiue
Coniugium quęras: vel ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis. Nec. n. loricam poſcit Achillis
Terſites in qua ſe traducebat Ulixes
Ancipitem ſeu tu magno diſcrimine cauſam
Protegere affectas: ite conſule: dic tibi quis ſis:
Orator vehemens: an Curtius: an Matho: Buccę
Noſcenda eſt menſura tuę: ſpectandaq̃ rebus
Perſi⁹ In ſummis minimiſq̃. ℭ Perſius.
Tecũ habita: ⁊ noris q̃ ſit tibi curta ſuppellex. ℭ Ibidẽ
Nec te quęſieris extra.

NOuacula grece. ξυρὸς. οῦ. ὁ. ⁊ κουρεύς. έως. ὁ. tonſor dicitur. Et eſt culter raſorius: q̃ nouare: hoc eſt nouum facere videatur.

NOUERCA grece μητρυιά. ᾶς. ἡ. dicit̃. Et ea eſt: quam quis liberis ſublatis nouam vxorem ducit arcendę familię gratia: ſm Pompeium. Dicitur autẽ q̃ noua a patre ſuperinducatur. Ita ⁊ Uitricus quaſi nouitricus: q̃ nouus ſuperinducatur a matre.
Eſt. n. mihi Uitricus matris meę vir. ℭ Menãder. Mend.
δεινότερον οὐδὲν ἄλλο μητρυιᾶς κακόν. i.
Grauius nihil aliud nouerca malũ. ℭ Ex pmo Epigrã. Ex. i. Epig.
μητρυιαὶ προγόνοισιν ἀεὶ κακὸν οὐδὲ φιλοῦσαι σώζουσιν. φαίδραν γνῶθι καὶ ἱππόλυτον. i.
Nouercę priuignis ſemper malum: neq̃ amantes
Saluant. Phedram inſpice ⁊ Hippolitum.
ℭ Ouidius lib. i. Metamorphoſeos. Ouidi⁹
Lurida terribiles miſcent aconita nouercę.

OBEDIENTIA Obediẽtia grece πειθώ. οῦς. ἡ. vel πειθαρχία. ας. ⁊ πειθήνιος. ου. ὁ. obediens: ⁊ πείθομαι obedio dicitur. Eſt autẽ obedientia voluntaria ꝓprię ſubiectio: ſm Jo. dam. lib. iij. c. iiij.
Obedientia hominis ad deũ: eſt affectio volũtatis coniuncte deo: ſm. b. Anſelmum. Obediẽtia hominis ad hominem eſt debita reuerentia minoris ad maiorem. Obedio idem eſt quod pareo: ⁊ componitur ex ob ⁊ audio. Ueteres etiam dicebant obaudio pro obedio.
ℭ Geneſis. cap. xxvi. Geneſis
Dixit dñs ad Iſaac. Tibi ⁊ ſemini tuo dabo vniuerſas regiones has: Spondens: complens iuramentuꝫ: qđ ſpopondi Abrahã patri tuo: ⁊ multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas cęli: Daboq̃ poſteris tuis vniuerſas regiões has: ⁊ benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terrę: eo q̃ obedierit Abraham voci meę: ⁊ cuſtodierit precepta ⁊ mandata mea: ⁊ cerimonias legeſq̃ ſeruauerit. ℭ Eccleſiaſtes: cap. viij. Eccle.
Qui cuſtodit preceptum: non experiet̃ quicquã mali.
ℭ Regum. cap. xv. Regum
Melior eſt obedientia: q̃ victime.
ℭ Prouerbiorum. c. xxi. Prouer.
Vir obediens loquetur victorias.
ℭ Paulus ad Epheſios. c. vi. Paul⁹
Serui obedite dñis carnalibuꝫ cum timore: ⁊ tremore in ſimplicitate cordis veſtri: ſicut Chriſto. Nõ ad oculuꝫ ſeruientes: quaſi hominibus placentes: ſed vt ſerui Chriſti facientes voluntatem dei: ex animo: cuꝫ bona voluntate ſeruientes: ſicut dño: ⁊ non hominibus.
ℭ Paulus ad Coloſſenſes. c. iij.
Serui obedite dominis carnalibus per omnia: non ad oculuꝫ ſeruientes: quaſi hominibus placentes: ſed in ſimplicitate cordis: timentes dominum.
ℭ Petrus epiſtola. i. ca. ij. Petrus
Caſtigantes animas noſtras in obedientia charitatis.
ℭ Actuum apoſtolorum. c. v. Actuuꝫ
Obedire oportet deo magis: q̃ hominibus.
ℭ Aug. ⁊ habetur. xi. q. iij. c. Non ſemper. Augu.
Non ſemꝑ malũ eſt: nõ obedir̃ ꝑcepto: quũ dñs iubet ea quę ſunt contraria deo: tunc ei obediendum non eſt.
ℭ Aug. ⁊ hr̃. xi. q. iij. c. Ita corpis. §. Qui reſiſtit.
Qui reſiſtit poteſtati dei ordinationi reſiſtit: ſed qd: ſi illud iubeat: quod non debeas facere? Hic ſane cõtemne poteſtatẽ: ipſos humanarũ leguꝫ gradus aduerte: Si aliquid iuſſerit curator: faciendũ eſt: tñ ſi contra proconſul iubeat nõ vtiq̃ cõtẽnis poteſtatẽ: Sed elegis maiori ſeruire: Nec hinc debet minor iraſci: Si maior prelatus eſt: Rurſus ſi ipſe cõſul aliqd iubeat? ⁊ aliud iubeat imperator: vel ſi aliud iubeat imperator: ⁊ aliud deus qd iudicas? Maior poteſtas deus. Da veniã o imperator: tu carcerẽ: ille gehẽnã minatur. Hinc iam tibi aſſumẽda eſt fides tua: tãquã ſcutũ: in quo poſſis oĩa ignea iacula inimici extinguere.
ℭ Augu. donatiſtis: ⁊ hr̃ ibidẽ. c. imperatores.
Imperatores ſi in errore eẽnt (qđ abſit) ⁊ ꝓ errore ſuo ꝯ veritatẽ leges darent: ꝑ q̃s iuſti cõprobarent̃: ⁊ coronarent̃: nõ tñ faciendũ: qđ illi iubent: q: de⁹ ꝓhibet: ſic iuſſerat Nabuchodonoſor: vt aurea ſtatua adoraret̃ qđ q facere noluerũt deo talia ꝓhibenti placuerũt

quãdo aũt imperatores dixerint contẽptis ipſa ꝯ errores
iubẽt: qḋ quiſquis ꝯtẽpſerit: ipſe ſibi iudiciũ acqrit. Nũ
inter hoĩes penas luit: ⁊ apud deũ frõtẽ nõ hebit: q:
hoc facere noluit: qḋ ei p cor regis ipſa veritas iuſſit.

℄ Aug. ſcḋo ꝯfeſſionũ: ⁊ hr̃ di. viij. c. Que contra.

Generale quippe pactũ ẽ ſocietatis hũanę obtẽperare re
gib⁹ ſuis: quãto magis deo regnatori vniuerſę creatu
rę ſuper ad ea q̃ iuſſerat: ſine dubitatiõe ſeruiẽdũ ẽ: Si
cut. n. in ptãtib⁹ ſocietatis hũanę maior ptãs minori
ad obediendum preponitur: ita deus omnibus.

℄ Augu. de opere monachorum.

Quid iniquus q̃ velle ſibi obtẽperari a minorib⁹ ⁊ nolle
obtẽperare maioribus. ℄ Aug. in libro quę
ſtionũ Geneſis: ⁊ hr̃. xxiij. q. v. c. Eſt ordo.

Eſt ordo nãlis in hoĩb⁹: vt ſeruiãt fęminę viris: ⁊ filij pa
rẽtib⁹: q: in illis hęc iuſticia ẽ: vt maiori ſuiat minor

Hiero. ℄ Hie. in epl̃a ad Ephesios: ⁊ hr̃. xi. q. iii. c. Si dñs.

Si dñs ea iubet quę nõ ſunt aduerſa ſanctis ſcripturis:
ſubijciatur dño ſeruus. Si vero contraria ꝓcipit ma
gis obediat ſpiritus: q̃ corporis domino.

Grego. ℄ Grego. ⁊ hr̃. x. q. iii. c. Quid ergo.

Quid ergo mirũ: ſi peccator hõ obediẽtię in pñtis vitę
breuitate ſe ſubijcit: qñ hãc mediator dei tenuit: ⁊ re
nẽdã ꝓcepit: ⁊ quũ obedientes remunerat: nõ relinqt.
Sciẽdũ tñ eſt nunq̃ p obediẽtiã malũ fieri: aliqñ aũt
per obediẽtiã dʒ bonũ qḋ agit intermitti: neq; in pa
radiſo arbor mala extitit: quã deus homini ne ꝯtinge
re interdixit: Sʒ vt melius p obediẽtię meritũ hõ be
ne ꝯditus creſceret. Dignũ fuerat vt ẽt a bono ꝓhi
beretur: q̃tenus tãto verius hoc qḋ ageret virtus eẽt:
quãto ⁊ a bono ceſſans autori ſuo ſe humilẽ: ⁊ ſubdi
tum exhiberet. ℄ Grego. lib. xij. Moraliũ.

Obedientia nõ ſeruili metu: ſed charitatis affectu ſer
uãda eſt: non timore penę: ſed amore iuſticię.

℄ Grego. lib. xxxv. mora. tractãs illud. Me
lior eſt obedientia: q̃ victimę.

Obediẽtia ſola virtus eſt: q̃ menti cęteras virtutes inſerit:
inſertasq; cuſtodit: Melior ẽ obediẽtia q̃ victimę: obe
diẽtia victimis iure ꝓponit: q: p victimas aliena ca
ro: per obedientiã vo propria voluntas mactatur.

Ber. ℄ Bernardus in ſermone de Epiphania.

Si vis eẽ ſapiẽs eſto obediẽs: Sic. n. ſcriptũ ẽ. Cõcupi
ſcis ſapientiã? Serua mãdata: ⁊ dñs dabit illã tibi.

℄ Bernardus ſuper cantica.

Bonus obediẽs dat ſuũ velle: ⁊ ſuũ nolle: vt poſſit dice
re. Paratũ cor meũ de⁹: Paratũ cor meũ: Paratum
qḋcũq; ꝓceperis facere: paratũ ad nutũ citi⁹ obedir̃.
Paratũ tibi vacare: ꝓximis miniſtrare: meipm cuſto
dire: ⁊ in cęleſtiũ ꝯtẽplatione regeſcere: Amabilis ſo
cijs: oĩb⁹ ẽ officioſus: ⁊ nulli oneroſus: deuot⁹ ad deũ
Benign⁹ ad ꝓximũ: Sobri⁹ ad mũdũ: Dñi ſeruus: ꝓ
ximi ſocius: mũdi dñs. Superiora hʒ ad gaudiũ: ęqua
lia ad conſortium: inferiora ad ſeruitium.

℄ Bernardus de pręcepto ⁊ diſpẽſatione.

Perfecta obedientia legẽ neſcit: termin⁹ nõ artat. Nec
cõtẽta anguſtijs ꝓfeſſiõis largiori volũtate ferẽ in
latitudiẽ charitatis: ⁊ ad oẽ qḋ iũgit ſpõtaneo vigoř
liberalis: alacrisq; ai motũ nõ conſiderans in infini
tũ libertatẽ extenditur. ℄ Bernar. ibidem.

Meli⁹ ẽ obedire deo: q̃ hoĩb⁹: ⁊ ipſis meli⁹ magiſtris q̃
diſcipulis: Porro i magiſtris meli⁹ noſtris: q̃ extra
neis: quib⁹ aũt meli⁹ cõſtat obedire: ipſis proculdu
bio nõ obedire eſt deteſtabili⁹. ℄ Bernar. ibidẽ.

In obediẽdi rõne hęc generalis regula teneaẽ. vt in diffi
cilioib⁹ quidẽ agẽdis obeditio: q̃ pręuaricatio gra
uior iudiceẽ. ⁊ i facilioib⁹ minusq; onoroſis cõtẽpt⁹
dãnabilior ęſtimeẽ. ℄ Bernardus ibidem.

Solũ cenſueri fregiſſe votũ: violaſſe propoſitũ: pręuari
caſſe pactũq; ⁊ pręceptũ cõtẽpſeri: ⁊ remidiũ. Nã
illũ ſane dico ſecurũ: q ẽt ſi interdũ obedire ꝓterierit:
cõſiliũ nõ reſpuit pęnitẽtię. ℄ Bernar. ibidem.

Si iubẽte ſeniore: vt ſileã: verbũ mihi forte p obliuionẽ
elabiẽ. reũ me cõfiteor obediẽtię: ſed venialiter. Si ex
cõtẽptu ſciẽs: ⁊ deliberãs ſpõte in verba prorupero
⁊ rupero ſilẽtij legẽ: pręuaricatorẽ me conſtituo: ⁊ cri
minaliter: ⁊ ſi impenitẽs perſeuero vſq; ad mortem:
peccaui damnabiliter.

℄ Leo papa: ⁊ habetur. ii. q. vi. c. Qui ſcit. Leo papa

Qui ſcit quibuſdã ꝓpoſitũ: nõ moleſte ferat aliquẽ ſibi
eſſe ꝓlatũ: ſed obedientiã quã exegerit ẽt ipſe repẽdat
⁊ ſic nõ vult grauis oneris ſarcinas ferre: ita ñ audeat
alijs importabile põd⁹ imponere. Diſcipuli. n. ſumus
humilis ⁊ mitis magiſtri dicẽtis. Diſcite a me: q: mi
tis ſũ: ⁊ humilis corde. ℄ Hugo de. xij. abuſioib⁹. Hugo

Inobediẽtię morbus ex ſupbię tumore ꝓcedẽs: ſicut ſani
es ex vlcere: Sic ex ſupbia cõtẽpt⁹ manat: Hoc aũt
trib⁹ modis mederi ſolet: vʒ emplaſtro: vnguẽto. ⁊ fer
ro. i. exẽplo boni operis: verbo exhortatiõis: ⁊ diſcipli
na correctiõis. Quũ. n. vlcus nõ emittit p ꝯfeſſionem
ſaniem: vel ex cõmotione non ꝓmittit emẽdatiõe: re
ſtat vt ferri ꝓcipiat iſuſionẽ. i. correctionẽ diſciplinę.

℄ Ciprianus de. xij. abuſionibus. Cipria.

Sicut fructus nõ inuenitur in arbore i qua flos pri⁹ nõ
apparuit: ſic in ſenectute honorẽ legitimũ cõſeqni nõ
poterit: qui in adoleſcẽtia diſciplinę alicui⁹ exercita
tiõe nõ laborauit: Diſciplina igiẽ abſq; obediẽtia q̃ua
liter fieri poterit? Adoleſcẽs ergo ſine obediẽtia: adole
ſcens ſine diſciplina eſt.

℄ Homer⁹ in α Iliados ⁊ ſicut verba Neſto Home.
ris ad Achillem: ⁊ Agamẽnonem.

αλλα πιθεσθι και υμμες· επει πιθεσθαι αμεινον. i.
Sed obedite ⁊ vos Quoniã obedire melius eſt.

℄ Pythagoras. Pythagoras

πραεσι δ᾽ εικε λογοις εργοισι τ᾽ επωφελιμοισι. i.
Mitibus pare ſermonib⁹: operibus conducibilibus.

℄ Periander. Periã.

αρχουσιν εικε. i. Principalibus pare.
εικε μεγαλοις. i. Cede magnis viris.

℄ Pittacus. Pitta.

νομοις πειθου. i. Legibus pare.

℄ Seneca tragedia. vij. Sene.

Aequum atq; iniquum regis imperium feras.

℄ Plautus in Sticho. Plaut⁹

Faciendum eſt id nobis: quod parentes imperant.

℄ Uirgilius in Bucolicis Aegloga. v. Uirgil.

Tu maior: tibi me eſt ęquum parere Menalca.

℄ Uirgilius Aeneidos lib. ij.

Tu ne qua parentis
Iuſſa time: neu pręceptis parere recuſa.

℄ Dantes florẽ. Paradiſi Cantica. xxvj. Dãtes

Or figliol mio: non il guſtar del legno
Fu per ſe la cagion di tanto exilio:
Ma ſolamente il trapaſſar del ſegno.

Obiectus gręce ανθισταμενος. ου. ο. ⁊ αντιδιζω obijcio
dr̃. Eſt aũt obiectus oppoſitio cuiuſcunq; rei: ac
ẽt verbo℞. Ita ⁊ obex: hoc eſt obiectio cuiuſcũq; rei.
Uirgi. Intra ſe vaſti Proibe⁹ tegit obijce ſexi: Phi
loſophi tñ obiectũ vocant qcqd cerni põt: hoc eſt qcqd
oculis obijciẽ: vel ſic. Obiectũ nõ eſt materia ex qua
ſed ẽ materia circa quã: Et obiectũ hʒ rõnẽ formę: in
quãtũ dat ſpẽm: ſm. b. Tho. prima ſcḋę. q. xviij. ar.
ij. Ab obijcio qḋ eſt oppono hęc deducuntur.

Obiurgatio gręce λοιδορια. ας. η. ⁊ λοιδορεω obiur
go dr̃. Eſt aũt obiurgatio idem qḋ reꝓhenſio: vnde
vero dicaẽ vide ſupra in iurgium.

Oblatio gręce προσφορα. ας. η. ⁊ προσφερω offero di
citur. Eſt autem oblatio omne quod exhibetur in
cultu dei. Sacrificium vero: ſi inde fiet aliqḋ ſacrũ cõ

ſumendū.ſm.b.Tho.ſcda ſcdę.q.lxxxv.ar.iij.

OBligatio grę.δεσμος.ου.ο.ɀ δισωτης.ου.ο.ligatus:ɀ δεσμοω ligo dr̄.Eſt aūt obligatio iuris vinculum:quo neceſſario aſtringimur ad aliqd dandū: vel faciendum:vt habetur inſti.de ob.in prin.

Obligatio idem eſt qḋ deuincio:vnde obligatus ɀ obligatio veniunt.

OBliuio grę.ληθη.ης.η.ɀ επιλανθανομαι obliuiſcor dr̄.Eſt aūt obliuio p̄teritoꝝ:aut futurorum laboꝝ per laudes cōpoſitoꝝ:aut cōponendoꝝ voluptaria ɀ voluntaria:ac grata iucūdaq; p̄termiſſio:omniumq; honeſtarū rerum ignaua perditaq; negligētia.Hinc obliuioſus qui facile obliuiſcitur.

OBlocutio grece κακολογια.ας.η.ɀ κακολογεω maledico dr̄.Quid autē ſit:ɀ quo differat ab exprobratione:vide ſupra in exprobratio.

OBſeruantia grę.παρατηρησις.εως.η.ɀ παρατηρεω obſeruo.Eſt aūt obſeruātia per quā homines aliq̄ dignitate antecedētes cultu quodā ɀ honore dignamur:ſm Ciceronē in rhetoricis.Huius ɀriū ē deſpicientia:inobſeruātiaq; cū quadā animi auerſione.

Obſeruātia eſt ſub pietate:Sicē pietas eſt ſub religiōe. Et iſt vir° ſpālis ꝑ quā honorātur pſone in dignitate conſtitute:ſz.b.Tho.ſecunda ſecundę.q.lxxx.

Obſeruare aliqū eſt callide aduertere. Teré.in andria. Obſerues filiū qd agat:qd cū illo ɀſilij captet.Cōponit aūt ex ob ɀ ſeruo:vn̄ venit aſſeruo:qḋ ē cuſtodio.

OBſcuritas gre.ζοφος.ου.ο.ɀ ζοφοω obſcuro dr̄. Veniūtq; obſcuritas ɀ obſcurus a cura.q: ea q̄ lumine carent:curā nobis obijciāt.Eſtq; ꝓprie obſcurū:quod eſt ſine lumine. Per metaphorā interdū ꝓ ignobili ponit.Interdū pro tecto:latēti:ɀ abſcōdito vn̄ obſcurā ōronē dicimus:vel obſcurū ſermonē:qḋ enigma dr̄.Eſt.n.enigma q̄ſtio verborū obſcuritate inuoluta:ſm.b.Tho.ij.ſen.di.xxiij.q.ij.ar.j.

Vel enigma eſt obſcura allegoria:ſm Quintilianū.Eſt aūt enigma greca dictio αινιγμα.ατος.το.ɀ αινιγματικος.ου.ο.enigmaticus dicitur.

OBSITNAtio ğ.αυθαδεια.ας.η.ɀ αυθαδισμος.ο.η.obſtinatio dicit.Eſt aūt q̄dā pertinacia.Eſtq; ptinax impudēter tenax:quaſi oino tenax:ſm Iſidorū lib.ethimologiarū. Differunt tamen pertinax ɀ perſeuerans: quia perſeuerans eſt quantum oportet: Pertinax vero plus q̄ oportet.

Obſtinatus eſt ille qui pſiſtit in rōne ꝑuerſa abſtinēs a bonis:ſicut ɀtinens ꝓprie eſt:q pſiſtit in rōne recta a prauis ɀcupiſcētijs abſtinēs:ſz.b.Tho.ſa ſę.q.clv. ar.i.Ab obſtino vbo:qḋ ſignificat obfirmo:venit obſti-

Actuū natio:hoc eſt animi firmitas:ɀ obſtinatus obfirmat°.

ℭ Actuum apoſtolorum.c.ix.

Augu. Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.

ℭ Augu.lib.viij.confeſſionum.

Suſpirabā ligatus non ferro alieno:ſed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus:ɀ inde funes mihi fecerat.Ex ꝑuerſa enim voluntate facta eſt conſuetudo.Et dum cōſuetudini non reſiſtitur:facta eſt neceſſitas.Quibuſdam annulis ſibimet annexis tenebat me ſtricte dura ſeruitus.

ℭ Aug.ep'la ad Marcellam.

Intereſt inq̄ntū ɀ in qb° reb° erret:ɀ q̄ facile ſe q̄s corrigat:vel quāta ꝑtinacia ſuū defendendo conet errorē.

Ber. ℭ Bernardus epiſtola.cclij.

Ob hoc inflexibilis:ɀ obſtinate mētis malū punit ęternaliter:l; tpaliter ꝑpetratū:Quia qḋ breue fuit tpe: vel opere:lōgū eſſe ɀſtat in ptinaci voluntate:Ita vt ſi nunq̄ moreret:nunq̄ velle peccare deſineret. Immo

Hugo ſemper viuere vellet:vt ſemper peccare poſſet.

ℭ Hugo de.xij.abuſionibus.

Tres ſunt ſpēs obſtinatoꝝ.Prima eoꝝ q ex correctiōe pficiūt.Scda eoꝝ qui ex cōmotiōe deteriores fiunt. Tertia eoꝝ qui emēdationē ꝓmittūt:ſed nō faciūt. Ex correctiōe Manaſſes fact° ē melior. Nabal ex cōmotione deterior. Pharao ex afflictione deterior.

ℭ Seneca in prouerbijs. Sene.

Tūc eſt ɀſumata infęlicitas:vbi turbis nō ſolū delectāt ſz ēt placēt:ɀ deſinit eē remedio locus:vbi quę fuerāt vitia:mores fiunt. ℭ Ariſt.lib.i.Phiſicoꝝ. Ariſto.

Cōtra negātes prima p̄cipia non eſt diſputandum.

ℭ Cicero lib.i.de fini.bono.ɀ maloꝝ. Cicero

Nec cū iracūdia:aut pertinacia recte diſputari poteſt.

ℭ Valerius Maxi.lib.vij. Vale. Maxi.

Inutiliter aliquid concupiſcere:ɀ eo perſeueranter morari:ſtrictio vicina ea dulcedo eſt.

ℭ Fran.Petrarcha.Canti.xlij.ſtantia.iij.

Che vo cangiando pelo Fra.pe.

Ne cangiar poſſo obſtinate voglia.

OCCASIO grece αφορμη.ης.η.καιρος.ου.ο. dicitur.Eſt aūt occaſio opportunitas tēporis caſu proueniens.Venitq; ab occido penultima breui:q:ḋ modo ſignificat obuenio ab ob:qḋ eſt circū:vel propter:ɀ cado. Occido etiā nōnunq̄ interimo: ſignificat:vnde occaſus hoc eſt interitus. Aliquando cado:vnde ſol occidere dicitur:q: cadere videtur:dum mergitur:ɀ occaſus ſolis:ipſa merſio ſolis.

ℭ Phocylides. Phoc.

καιρω δουλευειν.μηδ αντιπνειν ανεμοισι.i.

Occaſioni obtempera:ɀ noli ſpirare contra ventos.

ℭ Menander. Mena.

απαντα καιρω χαριν εχει τερψιν τε.i.

Omnia tempeſtiue gratiam habent. ℭ Idem.

καιρος γαρ εστι των νομων κρειττων πολυ.i.

Occaſio enim eſt legibus potentior multo. ℭ Idē.

καιροι δε καταλυουσι τας τυραννιδας.i.

Occaſiones aūt diſſoluunt tyrannides. ℭ Idē.

καιρου τυχων γαρ πτωχος ισχυει μεγα.i.

Occaſionē nactus enim paup pōt multū. ℭ Idē.

πολλων ο καιρος γινεται παραιτιος.i.

Multarum rerum occaſio eſt cauſa. ℭ Idē

πολλους ο καιρος ανδρας ουκ οντας ποιει.i.

Multos occaſio viros non exiſtentes facit. ℭ Idē.

ταχιστο καιρος μεταφερει τα πραγματα

Celerrime occaſio permutat res. ℭ Idem.

τον καιρον ευχου πανταχου λαβειν εχειν.i.

Occaſionem p̄care vbiq; propitiā habere. ℭ Idē.

ασημα το μικρον εστιν εν καιρω δοθεν

Quā magnū paruū eſt in tempore datū. ℭ Idem.

ορα τα παντα του βιου κρινει καλος.i.

Hora omnia vitę iudicat pulchrę. ℭ Perlāder. Perlā.

καιρον προσμενει.Occaſionem expecta.

OCIOSITAS grece απραγμοσυνη.ης.η.vel ραστωνη.ης.η.dicit.Eſt aūt ocioſitas: quāq; quis quiete neceſſaria ſaluti corporis accepta:vacat ab aliquo opere ſpūali:vel corporali:ɀ hęc eſt filia Accidię.Ocium eſt vacatio a labore.Cuius contrarium negocium eſt. Aliquādo ocium pro litterario ſtudio capitur.

ℭ Prouerbiorum.c.x. prouer.

Qui congregat in meſſe filius ſapiens eſt:qui autē ſtertit ęſtate filius confuſionis.

ℭ Eccleſiaſtici cap.xxxviij. Eccl'ia.

Multā maliciā docuit ocioſitas. ℭ Eccleſiaſtici.c.li.

Operamini opus veſtrum ante tempus.ſ.iudicij.

ℭ Ioannes in euangelio.c.iiij. Ioan.

Me oportet operari dum dies eſt. ℭ Idem.c.xij.

Ambulate:dū lucem habetis. ℭ Matthęus.c.xx. Matt.

Quid hic ſtatis tota die ocioſi?

Paul⁹ ℭ Paulus ad Theſſal. primę.c.iij.
Qui nō laborat nō manducet. ℭ Idē ad Ephes.c.v.
Videte quō caute ābuletis: nō quaſi inſipiētes: ſʒ vt ſa-
Augu. piētes: redimentes tēpus. ℭ Aug. de ciui. dei li.xix.
In ocio nō dʒ eſſe inertis vacatio: ſʒ aut inquiſitio verita-
Hiero. tis: aut inuentio. ℭ Hiero.lib.iij.contra Ruffi-
num dicit fuiſſe ſententiā Ariſtotelis.
Oneratis ſupponendū: deponētibus nō cōicandū.i.ad virtutē incedētibus augēda pcepta: tradētes ſe ocio relinquendos. ℭ Hiero.epiſtola.lxxvij.
Non ſufficit a malis eſſe ocioſū: ſi quis fuerit a bonis: ſcilicet ocioſus. ℭ Ibidem.
Occupandū eſt bonis rebuſ ingeniū: ⁊ ſanctę ꝯuerſatio-
Grego. nis: vſus aītius inſerēd⁹. ℭ Grego.mora.v.ſup illud
Tre.pmi. Viderūt eā hoſtes ⁊ dōriſerūt ſabbatū ei⁹.
Hoſtes Sabbata derident: quū maligni ſpūs: ipſi vacationis ocia ad illicitas.cogitationes pertrahunt.
Io.chri. ℭ Io.Chryſo.ſuper Io.homel.xxvi.
Peruerſi facti ſumus ab ocio. ℭ Ibidem.
Non laborare: nos corrumpere aſſueuit.
Seneca ℭ Seneca Epiſtola prima.
Quędam tēpora nobis eripiuntur: quędā ſubducuntur quędaʒ effluunt. Turpiſſima tamen iactura: quę per negligentiam fit. ℭ Ibidem.
Magna ps uā pterijt. Quiqd ętatis retro ē mors tenet: Dum differtur: vita tranſcurrit. ℭ Ibidem.
Oia aliena ſunt: tēpus tm̄ nr̄m eſt. ℭ Sene.epl̄a.lviij.
Ocioſus non ſibi viuit: ſed quod turpiſſimū eſt i vētri ⁊ ſomno. ℭ Ibidem.
Ille non viuit. qui nemini viuit. ℭ Idem epl̄a.cix.
Non dedit nobis natura tempus: vt aliquid ex eo vacet perdere. ℭ Seneca in prouerbijs.
Quies tibi nō deſidia ſit: ⁊ quū ab alijs luditur. tu ſancti aliquid honeſtiqʒ tractabis. ℭ Seneca Tra.vij.
Miſerias lenit quies. ℭ Seneca Tragedia.viij.
Omnis nimium longa properanti mora eſt.
ℭ Seneca lib. de Clementia.
Emollit ocium vires: ſicut rubigo ferrum. ℭ Ibidem.
Fax immota torpet: ignem agitata reſtituit.
Ariſto. ℭ Ariſtoteles lib.iiij.Ethicorum.
Requies ⁊ ludus in vita videntur eſſe neceſſaria:
ℭ Ariſto.vij.Ethicorum.
Maior eſt delectatio in quiete: q̄ȝ in motu.
ℭ Ariſtoteles lib.viij.polyticorum.
Cicero. Omnis laborās: rege indiget. ℭ Cice.li.ij.de nā deoꝝ.
Mihi enim qui nihil agit: eſſe omnino non videtur.
Salu. ℭ Saluſtius in Iugurtha.
Proditionum conſilia per ocium ex loci opportunitate capiuntur. ℭ Ibidem.
Eteniʒ ignauia: nemo immortalis factus eſt. Neqʒ quiſ q̄ȝ parens liberis: vt ęterni fierēt: ignauiam optauit:
Q.cur. magis vt boni ⁊ honeſti vitam ſuam agerent.
ℭ Q. Curtius de geſtis Alexandri lib.iij.
Oia Alexāder facili⁹: q̄ȝ morā ppeti poterat. ℭ Idē li.v.
Fatigatio neceſſaria geo ē. ℭ Uale.maxi.li.vij.c.viij.
Ocium: induſtrię ⁊ ſtudio maxime contrariū videtur.
Uale. ℭ Ual.maxi.li.vij.ti. Sapiēter dicta aut facta.
maxi. Appiū Claudiū crebro ſolitū dicere accepim⁹: negociū populo Romano: meli⁹ q̄ȝ ociū cōmitti: non q ignoraret: q̄ȝ iucūdus trāquillitatis ſtat⁹ eēt. Sed q aiaduerteret ppotentia imperia agitatiōe rerū ad virtutē capeſcendā excitari: nimia q̄te in deſidiā reſolui: Et ſane negociū nomine horriduʒ ciuitatis nr̄ę mores in ſuo ſtatu ꝯtinuit: Blandę appellatiōis qeo. plurimis vitijs reſperſit. ℭ Ual.maximus li.viij.de ocio.
Homerus quoqʒ ingenij cęleſtis vates: nō aliud ſenſit: vehemētiſſimis Achillis manib⁹ canoras fides aptādo: vt eaꝝ militare robur leni pacis ſtudio relaxaret.
Menā. ℭ Menander.
οι πολλα ἄργηια .i. σχολη ποιει κακα.i.
Quam multa mortalibus ocium facit mala! Teren.
ℭ Terentius comedia.iiij.
Quid credebas dormienti tibi confecturos deos!
ℭ Ouidius lib.i.de remedio amoris.
Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus:
Contemptęqʒ iacent ⁊ ſine luce faces.
ℭ Ouidius lib.i.de ponto elegia.vi. Ouidi⁹
Cernis vt ignauum corrumpant ocia corpus!
Et vitium capiant: ni moueantur aquę.
ℭ Catullus elegia.iij. Catull⁹
Dulce viatori laſſo in ſudore leuamen:
Quum grauis exuſtos ęſtus hiulcat agros.
ℭ Lucanus li.i.pharſalię. Luca.
Tolle moras ſemper nocuit differre paratis. ℭ Idē li.iij.
Variam ſemper dant ocia mentem.
ℭ Baptiſta mantuanus Parthenices li.i. Bap. Man.
Homini labor vtile ſemper.
Calcar erit: ſegni pigros rubigine ſenſus:
Ocia corrodunt: ſopitaqʒ pectora torpor
Noxius obliquat: Ferrum ſi tranſit in vſus
Aſſiduo ſplendore micat: vultuqʒ nitenti
Audet ad argenti decus aſpirare ſuperbum
At ſi longa quies ierit fuſcatur: ⁊ atram
Vertitur in ſcabiem: celerqʒ abſumitur ęuo.
ℭ De hac materia vide ſupra in Accidia.

Oculus gręce ὀφθαλμος.ου.ὁ. ⁊ ὀφθαλμια.ας.ἡ. oculorū morbuſ dicit. Oculi dicuntur: quia ciliorum tegminibus eos deus occuluit: ſm Uarronem.

Odor gręce ὀσμη.ης.ἡ. dicit. Eſt aūt odor. Natura quędā in humido ab enchymo ſicco impreſſa: ſecūdum Ariſtotelem lib. de ſenſu ⁊ ſenſato.

Odium gr̄ę. μισος.εος.το. ⁊ μισητος.ου.ὁ. odioſus: ⁊ μισεω odi dicitur. Eſt aūt odiuʒ ira inueterata. ſm Cic.li.iiij. Tul.q̄.li.iiij. Odiuʒ eſt vetus ira ex pluribus cauſis collecta: diuturno tempore perſeuerans. ſm Augu.lib.diffinitionum.
Odium eſt diſſonantia appetitus animalis: vel appetitus rationalis ad apprehenſum vt diſcōueniens: ſicut amor eſt conſonantia eius ad cōueniens: ſm.b.Tho. prima ſcdę.q.xxix.ar.i.ij.
Odiū deducit ab odi vbo anormalo: qd ſignificat odio habeo: a quo oſus: ⁊ peroſus dicitur: qui odio habet: hinc odioſus interdum qui habet odio: interduʒ moleſtus. Terentius. Si porro odioſi eſſe pergitis.
Odium differt ab inuidia: q odiū in brutorū etiā natura cōperitur: vt eſt inter Egithum: ⁊ Acanthidē: quoꝝ nec cruor quidē: quū interfecti fuerint cōmiſceri poteſt: q ſi forte miſcueris: rurſus fluit: ⁊ ſeparatur. Inuidia vo humanū genus non excedit: ſm Plutarchum in libello de dīfis odij ⁊ inuidię.
Odiū itē differt ab inuidia: q nemini iuſtę inuidemus: odio vo iuſtę q̄ȝ plēs hntur: ſicuti q neqʒ maiorū ꝯſuetudinē fugiūt. Multi odio ſe hnt. Nemo ſibi inuidet.
Odium dei eſt filia luxurię: Odium vero pximi eſt filia inuidię. ℭ Leuitici cap.xix. Leuiti.
Non oderis fratrē tuuʒ in corde tuo: ſed publice argue eū: ne habeas ſup illo peccatū. ℭ Prouer.cap.x. Prouer.
Odiū ſuſcitat rixaſ: ⁊ vniuerſa dlicta operit charitas.
ℭ Prouerbiorum cap.xxvij.
Meliora ſunt vulnera diligētis: q̄ȝ fraudulenta oſcula odientis. ℭ Ioā.apoſtolus primę cap.ij. Ioan.
Qui dic ſe in luce eē: ⁊ fratrē ſuū odit: in tenebris ē vſqʒ ad hęc. Qui diligit frēʒ ſuū i lumine manet: ⁊ ſcādalū in eo nō ē. Qui aūt odit frēʒ ſuū in tenebris ē: ⁊ in tenebris ambulat: ⁊ neſcit quo vadat: quia tenebrę obcęcauerunt oculos eius. ℭ Ibidem cap.iij.
Omnis q odit fratrē ſuū homicida eſt: ⁊ ſcitis quoniaʒ

omnis homicida non habet partem in vitam eternā in ſe manentem. ℭ Ibidē.c.iiij.

Si q̄s dixerit q̄m diligo deū: ⁊ fratrē ſuū oderit: mēdax ē. Qui.n.nō diligit frēz ſuū: quē videt: deū quē nō videt quō p̄t diligere: Et h̄ mādatū hēm⁹ a deo: vt q diligit deū: diligat ⁊ frēm ſuū. ℭ Aug. ſup Mattheū.

Augu. Odiū ē inueterata ira: vbi odiū ibi charitas eē nō pōt. Ubi charitas abeſt: ibi nil boni eſt. ℭ Aug. ſup mat.

Feſtuca in oculo: ira ē: trabs in oculo odiū eſt. ℭ Ibidē.

Multū aliud eſt: q̄n q̄ſq; iraſcēs in aliquo v̄bo modū excedit: qđ poſtea deleat penitēdo. Aliud ē ſeruare inſidias incluſas in corde: Multū poſtremo iter hec v̄ba ſcripture: turbat⁹ eſt p̄re ire oculus me⁹: de illo autē: aliqđ dcm̄ eſt: q odit frēm ſuū: homicida ē: multū intereſt: inter turbatū oculū: ⁊ extinctū. Feſtuca turbat trabs extinguit. ℭ Aug. in ſermōe ꝯſecratiōis eccl'ie.

Si ad mēſaz cuiuſq; potētis hoīs nemo p̄ſumit ꝯſciſſis veſtib⁹: ⁊ ingnatis accedere: q̄to magis a ꝯuiuio eterni regis.i. ab altari dn̄i: dʒ ſe vnuſq;ſq; inuidie vl' odij veneno pcuſſus: iracūdie furore replet⁹: cū reuerētia ⁊ hūilitate ſubtrahere: pp qđ dr̄. Uade p̄i⁹ recōciliari frī tuo: ⁊ tūc veniēs offeres munus tuū: ⁊ iterum Amice quō huc intraſti nō habens veſtem nuptialē. ℭ Aug. ſup illud pſalmus: pfecto odiū oderā illos.

Grego. Hoc eſt pfecto odio odiſſe: vt vitia nō hoīes oderis: nec vitia pp hoīes diligas. ℭ Grego. in paſto.c.xlviij.

Omnes qui per diſcordiā ſeparantur a viriditate dilectionis: areſcunt. ℭ Gregorius in homelia.

Tūc bene aīam nr̄am odimus: quū ei⁹ carnalib⁹ deſiderijs: nō acq̄eſcimus: quū ei⁹ appetitū frāgimus: eius voluptatib⁹ reluctamur. ℭ Idē ſup mat. v. in home.

Qui ergo motū nocēdi hʒ in animo: dʒ iudicare ſe reū. Si aūt pdeat in ꝯtumeliā aduerſus fratrē: eget recōciliatione. Si aūt nō iudicat ſe reū: nec fratri vult recōciliari ex ꝯtēptu pſeuerans in odio: reus erit gehēne. ℭ Gregogerius lib.x. moralium.

Vitā aīe q̄libet culpa polluit: ſeruatus v̄o dolor contra proximū occidit: Menti nāq; vt gladius figit ⁊ mucrone illius ipſa viſcerū occulta perforantur.

Io.chri. ℭ Io. chryſoſtomus ſuper Mattheum.

Sicut rex in imagine ſua honorat: ſic de⁹ in hoīe diligit ⁊ odit. Non pōt hoīem odiſſe: qui deū amat: nec pōt deū amare: qui hoīem odit. ℭ Io.chry. ſup mattheū.

Caro inimicū ſuū diligere nō pōt: anima aūt pōt: qz dilectio vel odiū carnis in ſenſu eſt: aīe v̄o in intellectu: Qn̄ ergo nocemur ab aliquo: ⁊ ſi ſentimus odiū: ſʒ nō extingui volum⁹: cognoſce: qz caro nr̄a odit inimicū: anima vero diligit. ℭ Io.chry. ibidem.

Hec eſt pugna periculoſa: ⁊ hec glorioſa victoria: qui poterit odiſſe: quod amat: ⁊ amare quod odit.

Caſſio. ℭ Caſſio. ſup illud p̄o: pfecto odio oderā illos.

Perfectū odiū eſt hoīes diligere: ⁊ eoꝝ vitia ſemp horrere. Nā in illa p̄te: qua creatura dei ſunt: amādos eē: nō dubiū eſt. In illa iniquitate horrendi ſunt: in qua

Seneca ſe polluerunt. ℭ Seneca in prouerbijs.

Peiora ſunt tecta odia: q̄ aperta: ⁊ agnoſci amat: q odiū oſtendit. ℭ Seneca ibidem.

Quātūs agas vt ne q̄s merito tuo oderit: erūt tn̄ ſemp qui te odient. ℭ Seneca in Tragedijs.

Simul iſta mundi rector deus poſuit odiuʒ atq; regnū: odia qui nimium timet: regnare neſcit. ℭ Seneca in Hercule furēte Trage.j.

Si eterna ſp odia mortales agēt: nec ceptus vnq̄ cadat ex animis furor: ſed arma felix teneat: Infelix paret. Nibil reliquēt bella. Tū vaſtis ager ſqualebit aruis ſubdita tectis face: Altus: ſepultas obruet gentes ciuis. ℭ Seneca Tragedia.vij.

Ariſto. Profeſſa perdunt odia vindicte locum. ℭ Ariſtoteles lib.j. rhetoricorum.

Amor: ⁊ odiū: ⁊ p̄priū cōmodū ſepe faciunt iudicē non cognoſcere verū. ℭ Cicero lib. de Amicicia. Cicero

Moleſta eſt veritas. ſi quidem ex ea naſcitur odium: qđ eſt venenum amicicie.

ℭ Ouidius amoꝝ vel de ſine titulo lib.ij. Eleg.ij. Ouidi.

Si ſapis o cuſtos odium (mihi crede) mereri
Deſine: quem metuit quiſq; periſſe cupit.

ℭ Fran. Petrar. canti.xxv. ſtantia.vij. Frā.p.

Segnor mirate como il tempo vola:
Et ſi come la vita
Fuge: ⁊ la morte ne ſopra le ſpalle.
Voi ſiete hor qubi: penſate alla partita
Che laima ignuda ⁊ ſola
Conuien charriue a quel dubioſo calle.
Apaſſar queſta valle
Piacciaui porre giu lodio ⁊ lo ſdegno:
Uenti contrarij alla vita ſerena.
Et quei che naltrui pena
Tempo ſi ſpende: a qualche atto piu degno:
O di mano: o dingegno:
In qualche bella lode:
In qualche honeſto ſtudio ſi conuerta.
Coſi quha gio ſe gode
Et la ſtrada del ciel ſi troua aperta.

Offenſio grece. προσκοχισ.ιοσ.η. vel προσκομμα.ατοσ.το.⁊ προσκοπτω offendo dr̄. Offendere ⁊ defendere proprie cōtraria ſunt. Nā offendere eſt incurrere in aliqđ: atq; incidere. Terētius. Offendi adueniens quēdā mei loci hinc: atq; ordinis hoīem. Defendere v̄o eſt impellere. Qm̄ vero qui incidūt in aliquid ledere ſepe ſolēt id in qđ incidūt: ⁊ econtrario q depellūt: tuent: factū eſt: vt offendere frequētiſſime pro ledere vſurpet: ⁊ defendere pro tueri: ⁊ q̄ſi vi3 depellere. Offendere aliqn̄ eſt inuenire Uarro: Romaz regreſſus: ibi nil offendi: qđ ante annos q̄nquagintā reliquerim. Ab offendo fit offendiculuʒ: qđ ſignificat impedimentum: obſtaculum: ⁊ offenſa.

Offenſio atq; offenſa ita differunt: q offenſio ſemp paſſiue accipit: offenſa v̄o actiue. Cice. In corpore egro odioſa eſt omnis offenſio. Idem. Quum tot ei⁹ offenſas pati non poſſem: inde diſceſſi.

Officiū gre. καθηκον.οντοσ.το. dicit. Eſt aūt officium actus cōgruus cuiuſq; perſone: Uel ſic.

Officiū eſt qđ q̄ſq; efficere dʒ pro ſue ꝯditiōe pſone. In quo animaduertere opʒ qđ loco ꝯueniat: qđ tēpori: qđ rerū: aut pſonaꝝ dignitati: dr̄q; ab officio eis: quo antiqui pro efficio vtebant. Hinc officioſus dr̄ obſequioſus: ⁊ q facile merētib⁹ exhibet honorē: a quo officioſe.i. cū offō: ⁊ obſequioſe. Offm̄ ēt dr̄ magiſtratus.i. vel qz honoris gr̄a inſtitutus eſt: vel q: opē populo fert: vel qz ius qđ cuiq; debet reddit. Cetere v̄o artes actionē ſuā offm̄ vocāt vn̄ offm̄ grāmatici: offm̄ medici: offm̄ architecti. Hinc fit officina.i. loc⁹ in q̄ artifices ſua opa faciūt. Differt āt a taberna: q officina ē vbi opa efficiunt. Taberna vbi vēdūt: vn̄ opifices: ⁊ tabernarij dn̄r. Cice. opifices ⁊ tabernarios: atq; oēʒ illā fecē ciuitatū quid eſt negocij cōcitare. Taberne eciā antiqui caſas dixere: q ex tabulis fierent.

Olfactus gre. οσμη.ησ.η. vel οσμοσ.ου.ο. dr̄. Quid aūt ſit: quo organo: quo medio: quo obiecto vtatur: vide ſupra in Arbore anime: Similiter de alijs ſenſibus: tam exterioribus q̄ interioribus.

Omiſſio grece. παραλειχισ.ιοσ.η. ⁊ παραλειπω. omitto dr̄. Omiſſio iportat p̄termiſſionē boni debiti in ordine ad legē diuinā: vel hūanā: vel in ordine ad primū. Prio mō oppon: iuſticie legali. Scdo v̄o opponit iuſticie ſpāli. ſʒ. b. Th. ſa ſe. q. lxxix. ar. iij.

Opinio gre. δοξα.ησ.η. ⁊ δοξαζω opinor dicitur. Eſt aūt opinio act⁹ intellectus declināſis in vnaʒ

partē ꝯdictionis cū formidine alteri⁹: ſʒ Tho.ſa ſe q.i.ar.iiij. Differūt āt ſic opinio: fides: ſciētia: dubiū: ⁊ ſcrupulus. Q: opinio ē aſſenſus intellect⁹ ad aliqd nō qr ſufficiēter moueaẗ ab obiecto ꝑprio: Sʒ ꝑ quā dā rōnabilē electionē volūtate declinās in vnā ptē: magis: q̄ʒ in alterā: cū dubitatione tñ: ⁊ formidine alteri⁹ ptis. Ita tñ ꝙ ad illā ptē quā formidat: nō hēreẗ rō expreſſe ꝯcludēs. Formidaẗ tñ ꝑꝑ debilitatē rōnis alteri⁹ ptis Fides aūt ē cū certitudine: abſqʒ tali formidine. Scientia vo eſt aſſenſus intellectus moti ab obiecto ꝑ ſeipſuʒ cognitū: ſic i ꝑncipijs ꝑmis: vl' ꝑ aliō ſicut in ꝯcluſionib⁹: q̄ ꝑ ē ſcīa: h ex.h. Tho. vbi ſupra.

Dubium quid ſit vide ſupra in Dubium.

Scrupul⁹ ē: quō intellect⁹ ex leuib⁹ ꝯiecturis: ſeu medijs ⁊ mltū debilib⁹ moueẗ ad vnā ptē. Et h ēt dr̄ ſuſpitio.

Opportunitas grece ευκαιρια.ας.α.⁊ ευκαιρος.ου. ο.ε. opportunus dr̄. Opportunitas eſt idē qd cōmoditas: ſcribiturqʒ duplici: p: nec venit ab op⁹: nec ab opʒ: ſed ab ob ⁊ portus. qm̄ nauigantibus maxime vtiles optatiqʒ port⁹ ſīt. Opportunū dicim⁹ ſiue opportūe accidere: qd ꝑ ꝺſiderio nr̄o accidit. E diuerſo importunū eē: ſiue importūe fieri dicim⁹ q̄ ſunt i ſiūt ve pter rōnē loci: ſeu tpis: ſeu pſonaꝝ. Importunū igr̄ dicim⁹ hoīeʒ ꝑcacē: atqʒ moleſtū. a quo importūitas dicta. Importunū ꝑ ingeto: ⁊ portu carēte ponitur.

Oppoſitio grę. αντιθεσις.εως.η.⁊ αντιτιθημι oppono. Eſt aūt opponere: ex aduerſo ponere. Unde oppoſita ꝯria: oppoſitio ꝯrietas. Sunt aūt oppoſita quęcūqʒ circa idē ſimul: ⁊ ob rē eandē: aut ad ideʒ extrinſecus aſcita eſſe nullo mō poſſunt. Quadrifariā aūt oppoſita dr̄: Uel vt ad aliqd: ſic duplū: ⁊ dimidiū: Uel vt ꝯria: ſic albū ⁊ nigrū. Uel ſicut habitus ⁊ priuatio veluti viſus ⁊ cęcitas: Uel ſicut affirmatio ⁊ negatio: quēadmodū homo ſedet: homo non ſedet.

Opprobriū grę. ονειδος.εος.το. dicit. Quid autez ſit: ⁊ vnde deducit: vide ſupra in exprobratio.

OPUS grę. εργον.ου.το. ⁊ εργαζομαι operor ⁊ εργασια.ας.η. opera dicit. Differunt autem opus ⁊ opa: qꝛ operę ſunt diurnū officium: Opus vero finis fructuſqʒ operę: ſʒ Ulpianum iuriſconſultuʒ. Terentius vtrūqʒ vno verſu optime expſſit: Qd in operę faciūdo operę conſumis tuę. Hinc ope ꝑciū.i. fructuoſum ⁊ ad rem ptinens. Aliquando tñ opus pro opa capi videt. Uirgi. Mollibus e ſtratis opera ad fabrilia ſurgit. Opus quandoqʒ pro neceſſe capitur: vt ęgrotanti eſt opus medico. Hinc oportet venit: quod ſignificat pariter

Eccl'ia. neceſſe eſt. ℭ Eccleſiaſtici cap.x.

Quodcunqʒ poteſt manus tua inſtanter operare.

ℭ Eccleſiaſtici cap.ix.

Joan. Mane ſemina ſemē tuū. ℭ Joānes ep'la cap.i.

Quid ꝑderit fr̄es mei: ſi fidē qs dicat ſe hr̄e: opa āt nō hēat. Nūqd poterit fides ſaluare eum. ℭ Ibideʒ.

Sicut enīʒ corpus ſicut ſpū mortuū eſt: ita fides ſine opi

Ariſto. bus mortua eſt. ℭ Ariſto.li.iij. Ethicorū.

Qualis vnuſquiſqʒ eſt: talia dicit: talia operatur.

ℭ Idem lib.x. Ethicorum.

In actionibus humanis minus creditur ſermonibus q̄ʒ operibus. ℭ Ibidem.

Quando ſermones diſſonāt operibus ſenſibiliter: tunc contemnuntur. ℭ Ibidem.

Delectatio tenet operantem in opere.

De hac mā habes ſupra in accidia: Labor: Ocioſitas.

ORATIO grece ευχη.ης.η.⁊ ευχομαι oro dr̄. Eſt aūt oratio deuotus pius affectus in deū: ſm Augu. ⁊ hr̄.iiij. ſententiarū di.xv.ar.ij. Oratio eſt oris rō per quā noſtri cordis intima manifeſtamus deo: ſʒ Theo.iiij. ſen.di. xv.⁊.h. Tho.ſa ſe.q.lxxxiij.ar.iiij.

Oratio eſt act⁹ rōnis practicę.ſ.q: eſt vel petitio decētiū a deo: vl' aſceſſus mētis i deū.h. Tho.ſa ſe.q.83.ar.1.

Oratio magiſtralr̄ diffinita: eſt oſtēſio volūtatis noſtrę ei a quo impetrare ſperamus id qd deſideramus.

Orare eſt placidos petere: obſecrare eſt iratos rogare: ſm Donatum. Teren. Uenit ipſius vltro lachrymās orans: obſecrans.

Oramus q̄ bona ſunt. Supplicam⁹ in aduerſis: vel cū lachrymis: ſm Donatū ſuper Terentio. Ab oro venit oratiūcula diminutiuū. Eſt et oro apud grāmaticos cōgrua dictionū ordinatio: ⁊ apd logicos. Oro ē vox ſignificatiua: cui⁹ partiū aliqd ſignificatiuū eſt ſeparatim: vt dictio: nō vt affirmatio: vel negatio: ſm Ariſto.li.i. perihermenias. ℭ Tobias cap.xij. Tobias

Bona eſt oro cum ieiunio: ⁊ elemoſyna: magis q̄ʒ theſauros auri recondere. ℭ Judith cap.iiij. Judith

Scitote qm̄ exaudiet dn̄s ꝑces veſtras: ſi manētes ꝑmā ſeritis in ieiunijs ⁊ orōnib⁹ in ꝯſpectu dn̄i: Memores eſtote Moyſi ſerui dn̄i: q Amalech ꝯfidentē in virtute ſua: ⁊ in potētia ſua: ⁊ in exercitu ſuo: ⁊ i clipeis ſuis. ⁊ in currib⁹ ſuis: ⁊ in eqtib⁹ ſuis: nō ferro pugnādo ſʒ ꝑcib⁹ ſanctis orādo deiecit. ℭ David pſal.xxxiiij. David

Humiliabā in ieiunio animā meā: ⁊ oro mea in ſinu meo conuertetur. ℭ Prouerbiorum cap.xv. Prouer.

Longe ēſt dominus ab impijs: ⁊ orationes iuſtorum exaudiet. ℭ Eccleſiaſtici cap.vij. Eccl'ia.

Melior.n. finis orōnis: q̄ʒ ꝑncipiū. ℭ Eccleſia.c.xviij.

Ante orationē prępara animā tuam: ⁊ noli eſſe quaſi homo: qui tentat deum. ℭ Eccleſiaſtici cap.xxi.

Fili peccaſti: non adijcias iterum: ſed ⁊ de priſtinis deprecare: vt tibi dimittantur. ℭ Joannes.xvi.

Si quid petieritis patrē in nomine meo: dabit vobis. Matt.

ℭ Mattheus cap.vi.

Tu aūt: quum oraueris intra in cubiculū tuū: ⁊ clauſo oſtio: ora patrē tuū in abſcōdito: ⁊ pater tuus: qui videt in abſcondito: reddet tibi. ℭ Idem cap.vij.

Petite ⁊ dabit vobis: q̄rite: ⁊ inuenietis: pulſate: ⁊ aperietur vobis. Ois.n. qui petit: accipit. Et qui quęrit inuenit. Et pulſanti aperietur. ℭ Matthę⁹.xxvi.

Vigilate ⁊ orate: ne intretis in tētationē. ℭ Lucas.c.xi.

Quū oratis dicite. Pater. Sanctificeẗ nomē tuū: Adueniat regnū tuū: Panē noſtrū quotidianū da nobis hodie: ⁊ dimitte nobis peccata noſtra: Si qdem ⁊ nos dimittimus debēti nobis: ⁊ ne nos inducas in Lucas tentationem. ℭ Lucas.xviij. Saluator ait.

Oportet ſemper orare: ⁊ non deficere. Paul⁹

ℭ Paulus ad Corinthios primę ca.xi.

Omnis vir orans: aut prophetās velato capite: deturpat caput ſuum. ℭ Paulus ibidem.

Omnis aūt mulier orās: aut ꝑphetās nō velato capite deturpat caput ſuū. ℭ Paul⁹ ꝑmę ad corin.c.xiiij.

Si orem lingua: mens mea ſine fructu eſt.

ℭ Paulus ad Theſſalonicenſes ca.v.

Semp gaudete ſine intermiſſiōe orate: i oīb⁹ grās agite. Hec eſt.n. volūtas dei in xp̄o Jeſu in omnib⁹ vobis.

ℭ Paulus ad Timotheum prime cap.ij.

Volo ergo viros orare in omni loco: leuantes puras manus: ſine ira ⁊ diſceptatiōe. Simil'r ⁊ mulieres in habitu ornato: cū verecūdia: ⁊ ſobrietate ornātes ſe: nō in tortis crinibus: aut auro: aut margaritis: vel veſte ꝑcioſa: Sed qd decet mulieres: promittentes pietatē per opa bona. ℭ Petrus apoſtolus cap.iiij. Petr⁹ apoſto.

Vigilate in orationibus: ⁊ hoc in ſpiritu: ⁊ veritate. Jaco.

ℭ Jacobus apoſtolus cap.v. apoſto.

Multū.n. valet deprecatio iuſti aſſidua. Helias hō erat ſimilis nobis paſſibilis: ⁊ orauit orōne: vt nō plueret ſuper terram: ⁊ non pluit annos tres ⁊ menſeʒ ſex. Et rurſum orauit: ⁊ cęlū dedit pluuiā. Et terra dedit fructum ſuum. ℭ Actuum apoſtolorum cap.xix. Actuuʒ

Orationes tuę ⁊ elemoſynę tuę aſcenderūt in memoriā
Augu. in conſpectu dei. ¶ Augu. de cathetizandis ru-
dibus: ⁊ habetur di. xxxviij. ca. Sedulo.
Non ſunt voces ad aures dei: niſi animi affectu.
¶ Idem ſuper ps. lxv.
Multi langueſcūt in orādo: ⁊ in nouitate ↄuerſionis ſuę
feruenter orant: poſtea lāguide: poſtea frigide: poſtea
negligēter: ⁊ qui ⁊ quaſi ſecuri ſunt: vigilat hoſtis: dor-
mis tu. ¶ Auguſtinus ſuper ps. lxv.
Non deficias in oratōe. Deus qđ ↄceſſurus ē: ⁊ ſi differt
non auſert. Nō leuitate vtiť: qui ↄmiſit. Non facile
ſententia mouetur. Quod promiſit eſt firmū. Falleř nō
poteſt: habet vnde faciat. ¶ Ibidem.
Orōnis purę magna ē vi°: ⁊ velut fidel' nūci° mādatū pe
git: ⁊ penetrat: q̄ caro nō puenit. ¶ Augu. ſup ps. lx.
Oratio tua: locutio ē ad deū. Qñ legis, deus tibi loqui
tur. Qñ oras: cū deo loqueris. ¶ Idē ps. cxviij.
Tunc porro in toto corde clamať: qñ aliūde nō cogitať.
Tales orationes rarę ſunt multis: crebrę paucis: vtrū
nec cuiq̄z neſcio. ¶ Augu. in ſermo. de q̄drageſima.
Hę ſunt duę alę orōnis: q̄bus volať ad deum: Si illud
qđ cōicatur ignoſcit delinquenti: ⁊ donat egenti.
¶ Augu. ſuper Ioannē ſermone. xx.
Qui nouit: q̄d det: ⁊ cui det: aderit petēti: apiet pulſan-
ti: ⁊ ſi forte nō dederit. nemo dicat ſe deſertū. Forte. n.
aliquid dare differt: ſed neminē eſuriente ȝ relinquit.
Si. n. nō dat ad horā: exercet querentē: nō cōtemnit
petentem. ¶ Augu. ad Probatienum.
Abſit ab orōne: multa pcatio: ſȝ ferueš pſeueret: intētio.
Nā multū loq ē in orādo rē neceſſariā ſupfluis ageř
vbis. Multū aūt pcari ē q pcaſ diuturna cordis exci-
tatiōe pulſař. Nā plerūq; h negociū pl° gemitib° q̄z
ſmōib° agiť: pl° fletuq̄z affatu. ¶ Aug. i enchiridio.
De quottidianis breuibuſq; peccatis ſine q̄bus hęc vi-
ta nō duciť quottidiana oratio fidelium ſatiſfacit.
¶ Idem in glo. Matthei. vi.
Oratio paucis vbis res multiplices cōprehēdit: vt ſic
cito ſimplicitas fidei: ſufficientiā ſuę ſalutis addiſce
ret ⁊ prudentia ingenioſorum profunditate myſterio
rū ſtupeſceret. ¶ Augu. ſuper oratione Dñica.
Impudentia eſt: vt a deo petas diuitias. Non eſt impu
dentia vt petas panem quottidianum: Aliud eſt enim
Hiero. vt ſuperbias: aliud vt viuas.
¶ Hiero. in leuitico: ⁊ hř di. xxxvi. c. Si qs vult.
Moyſes ad bella non vadit: nō pugnat cōtra inimicos:
ſed qui facit orat. Uincit populus eius. Si relaxaue
rit: ⁊ dimiſerit manus: populus eius vinciť ⁊ fugať.
Oret ergo ſacerdos eccleſię indeſinēter: vt vincat po
pulus qui ſub ipſo eſt: hoſtes inuiſibiles Amalechi-
tas: qui ſunt demones impugnantes eos. qui volunt
pie viuere in xp̄o. ¶ Hiero. ſup Abacuch.
Dñs noſter ſciēs clemētię ſuę pōdera atq; mēſuras: iter-
dū nō exaudit clamantē: vt eū pbet: ⁊ magis puocet
ad rogādū: Et q̄ſi in igne excoctū iuſtiorē: ⁊ puriores
faciat. ¶ Hiero. ⁊ hř de cō. di. v. c. mediocriter.
Non. n. verbis tantū: ſed corde orādus de° eſt. Quapro
pter melior ē quoq; pſalmorū decantatio cū cordis pu
ritate ac ſerenitate: ac ſpūali hylaritate q̄z toti° pſal
terij modulatio cum anxietate cordis atq; triſtitia.
Quū igiť pro cunctis aiabus pſalm° vel miſſa dř. ni
hil min° q̄z ſi p vno quolibet ipſorū diceret accipit.
¶ Hiero. ⁊ habetur. xiij. q. ij. c. in preſenti.
In pſenti ſęclo ſcim°: ſiue orōnib°: ſiue ↄſilijs inuicē poſſe
nos adiuuari. Quū aūt an̄ tribunal xp̄i venerim°: nec
Iob: nec Daniel: nec Noe rogař poſſe p quoquā: ſed
vnūquēq; portare on° ſuū. ¶ Hiero. ſup Marchū.
Ieiunio paſſiōes corporis: oratione peſtes ſanandę ſunt
mentis. ¶ Hiero. ad Demetriaden.
Lectionē frequēter interrūpat orō: ⁊ animā iugiter ad
hęrātē deo grata viciſſitudo ſācte opatōis accēdat.
¶ Hieronymus contra Uigilantium.
Error fuit: q; dum viuimus: mutuo pro nobis orare poſ
ſumus: poſtq̄z aūt mortui fuerimus: nulli° ſit p alio
exaudienda oratio. ¶ Ambro. lib. de officijs. Ambr.
Sit oratio pura: ſimplex: dilucida: atq; manifeſta: plēa
grauitatis ⁊ ponderis: nō affectata elegantia: ſȝ non
intermiſſa gratia. ¶ Ambro. de Uiduis.
Vbi eſt orō adeſt vbū: fugať cupiditas: libido diſcedit.
¶ Ambro. in exameron li. vltimo.
Si p te rogas tm̄: pro te ſol° rogabis: ſi aūt p oībus ro-
gas: oēs pro te rogabunt. ¶ Ambro. li. de penitētia.
Multi animi dum congregant vnanimes: fiunt magni:
⁊ multorum pces impoſſibile eſt contemni.
¶ Ambroſius ſuper Lucam lib. xv.
Uberior eſt dei grā q̄z pcatio: ſp. n. plus tribuit deus q̄z
rogať. Nā latro rogabat: vt ſui memor eēt: dñe quū
veniſſet in regnū ſuū. Dñs aūt ait. Amē dico tibi: ho Grego.
die mecū eris in paradiſo. ¶ Greg. ⁊ hř. xiij. q. ij. Alię.
Animę defunctorum quattuor modis ſoluunť. Soluunť
aūt oblationibus ſacerdotū: aut pcibus ſanctorum:
aut charorum elemoſynis: aut ieiunio cognatorum.
¶ Grego. regiſtri lib. i. ⁊ hř. xiij. q. vi. Scriptū.
Longe ē dñs ab impijs: ⁊ orōnes impiorum nō exaudiet.
¶ Grego. in prologo. ij. moralium.
In grauib° peccatis qs poſitus: dū ſuis pmiť aliena nō
diluit. Mundus ergo oſtēdiť eē de ſe: qui emūdatio-
nē potuit p alijs obtinere. ¶ Grego. lib. i. moraliū.
Ille deo verā orationē exhibet: qui ſemetipſum cognoſcit
q: puluis ſit humiliter videt: q nihil ſibi virtutis tri-
buit: qui bona quę agit: eſſe de miſericordia ↄditoris
agnoſcit. ¶ Idem lib. x. moralium.
Omnipotens deus ſępe eius pcem in perturbatione de
ſerit: qui pcepta illius in trāquillitate contemnit.
¶ Grego. moraliū xxi. ſup illud Iob. xxxi. Quis mihi
tribuat adiutoriū: vt deſideriū meū oipotēs tribuat.
Vera poſtulatio eſt: nō in oris vocib°: ſed in cordis cogi
tationib°: valētiores voces apud dei aures nō faciūt
verba: ſed deſideria. ¶ Idē lib. xxv. moralium.
Quiſq; p alijs intercedeř nitiť: ſibi poti° ex charitate
ſuffragať. Et p ſemetipſo tāto citi° exaudiri mereť
q̄z io deuote p alijs intercedit. ¶ Greg. li. xvi. mora.
Tunc cor fiduciā in orōne accipit: quū ſibi vitę prauitas
nulla ↄtradicit. ¶ Ioā. Chryſo. ſup Mattheū. Io. chri.
Pro ſe orare neceſſitas cogit. p alijs aūt charitas frat
ternitatis hortať. dulcior aūt ante deū eſt oratio: non quā
neceſſitas tranſmittit: ſed quā charitas fraternitatis
cōmendat. ¶ Io. Chryſo. ſuper Matt. xviij.
Nihil potentius homine orante: Qui orat cū ieiunio du
plices alas habet. Nam neq; oberrat: neq; torpet.
¶ Ioan. Chryſo. ſuper Mattheum. xxvi.
Conſuetudo erat ei ſine eis orare. in quo dicemur tēpo-
re orationis: quęrere ſecretum ⁊ fugere tumultum. Iſido.
¶ Iſidorus de ſummo bono li. iij.
Duob° modis orō impediť: ne impetrař qſq; valeat po
ſtulata h eſt: ſi aut qſq̄z adhuc mala ↄmittit: aut ſi de
linquēti ſibi debitū nō dimittit. ¶ Iſidorus ibidem.
Sępe multos deus non exaudit ad voluntatem: vt exau
diat ad ſalutem. ¶ Iſidorus ibidem.
Orationib° mūdamur: lectionibus inſtruimur: Utrūq;
bonū eſt: ſi liceat: Si nō lȝ vtrumq;: melius eſt orare:
q̄z legere. ¶ Idem Ethimologiarū lib. vi.
Sicut nullū in vulneř pficit medicamētū: ſi adhuc in eo
ferrū ſit: ita nihil pficit orō illi°: cui° adhuc dol° i mē
te: vel odiū manet in pectore. ¶ Iſido. de ſūmo bono.
Orō in pñti vita: tm̄ p remedio peccatorum effundiť. Pſalmo
rū aūt decātatio: ppetuā dei laudē demonſtrat in glīa
ſupna: ſicut ſcriptū eſt. Beati q habitāt in domo tua
in ſęcula ſęculorū laudabūt te. Cuius oppis myſterium

quicunq̧ fideliter. intẽta mente exequit᷑: quodãmodo angelis ſociatur. ¶ Idem Ethimologiarum lib. vj.
Qui vult orõnẽ ſuã volare ad deũ: faciat illi duas alas ieiuniũ ⁊ elemoſynã: ⁊ aſcẽdet celeriter ⁊ exaudiet᷑.
¶ Iſidorus ſoliloquiorũ lib. ij.
Immũdus ſpũs orõnis inſtãtia vincitur: Demonia oratione eijciunt᷑. Oratione demonia ſuperantur.
¶ Caſſiodorus ſuper p̃s. xvj. Exaudi dñe.
Ipſius ẽ orõ pfecta: cui⁹ ⁊ cõ clamat: ⁊ lingua: ⁊ actus: ⁊ ſermo: ⁊ vita: ⁊ cogitatio. ¶ Idẽ ſr̃ p̃s: pſallite ſapiẽt᷑
Nõ ſolũ cãtãtes: ſed intelligẽtes pſallere debemus. Nemo enim ſapiẽter quicq̃ facit: qḋ non intelligit.
Caſſio. ¶ Caſſiodo. ſup p̃s: Cõfitebor tibi in vaſis.
Pulchre diffinitũ eſt pſalmos eſſe vaſa v᷑tatis: q̃ſi ſpũalia dolia vinũ dñi incorrupto ſapore ſeruantia.
¶ Idẽ ſup p̃s. Miſerere mei deus.
Magna voce ille clamat ad dñz: q̃ q̃uis lingua taceat: bonis tñ opib⁹ pſeuerãter clamat. ¶ Caſſio. ſr̃ p̃s. cj.
In pſalmis vincit᷑ mũdus: plorãdo ſupat᷑ diabol⁹: ⁊ cui mille cohortes ad pugnãdũ nõ ſufficiũt: orõne vnius pauperis inclinat᷑. ¶ Boetius de ꝯſolatione lib. v.
Sperare ⁊ orare ſolus motus eſt: quo homines cum deo
Boeti⁹ loqui videntur. ¶ Boetius ibidem.
Non fruſtra in deo ſunt poſitę ſpes ⁊ preces: quę quum recte fiunt inefficaces eſſe non poſſunt.
Cypri. ¶ Cyprianus: ⁊ hr̃ de ꝯſecratione di. j. Quñ aũt.
Quñ aũt ſtamus ad orõnẽ fratres dilectiſſimi: inuigilare ⁊ incũbere ad p̃ces toto corde debemus. Cogitatio carnalis hois: ⁊ ſecularis abſcedat. Nec q̈cq̃ tunc aius aliud: q̃ id ſolũ cogitet qḋ p̃cat᷑: Iõ ⁊ ſacerdos ante orõnẽ p̃fatione p̃miſſa: parat fratrũ mentes: dicẽdo: Surſum corda: vt dum r̃ndet plebs: hẽmus ad dñm: admoneat᷑ nihil ſe aliud q̃ dñm cogitare debere. Claudat᷑ ꝯ aduerſariũ pect⁹: ⁊ ſoli deo pateat: nec ad ſe hoſtẽ dei tempore orationis venire patiatur.
Seneca ¶ Seneca ad Lucillum epiſtola. iiij.
Non ſunt ad cęlũ eleuãdę manus: nec exorãdus editu⁹: vt nos ad aurẽ ſimulachri: quaſi magis audiri poſſimus admittat: prope eſt deus: tecũ eſt in te.
Cicero ¶ Cicero primo de legibus.
Ad diuos adeũto caſte: pietatẽ tenẽto. Opes ẽ amouẽ-
Menã. to: ſi q̈s ſecus faxit. de⁹ ipſe vindex erit. ¶ Menã
ευχης δ̓ι καια σ ουκ αγηκοος θεος. i.
Ex. j. Precis iuſtę exauditor deus. ¶ Ex. j. epigrãmaton.
epigr. ζευ βασιλευ τα μεν εσθλα και ευχομενοις και ανευκτοις
αμμι διδου τα δε λυγρα και ευχομενων απερυκοις. i.
Iuppiter rex bona qdem: ⁊ p̃cantibus: ⁊ non p̃catis.
Nobis da: Mala vero ⁊ a p̃cantibus remoueas.
Ouidi⁹ ¶ Ouidius lib. i. de arte.
Flectitur iratus voce rogante deus.
Mart. ¶ Martialis lib. viij. epigrã. ad Domitianũ.
Offendũt nunq̃ thura p̃ceſq̧ Iouẽ. ¶ Idẽ lib. x.
Et dominum mundi flectere vota valent.
¶ Martialis li. x. Epigrã. ad Marcum.
Non quacunq̧ manu victima cęſa litat.
Hora. ¶ Horatius carminum lib. iij. ode. xxiiij.
Cęlo ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente luna ruſtica phidile
Si thure placaris ⁊ orna
Fruge lares: auidaq̧ porca
Nec peſtilentem: ſentiet Aphricum
Fęcunda vitis: nec ſterilem ſeges
Rubiginem: aut dulces alumni
Pomifero graue tempus anno.
Immunis aram ſi tetigit manus
Non ſumptuoſa blandior hoſtia
Mollibit auerſos penates
Farre pio: ⁊ ſaliente mica.

¶ Horatius epl'aꝝ lib. j. Epi. ad Lollium.
Sed ſatis eſt orare Iouem: qui donat: ⁊ aufert.
Uitã ⁊ opes det: ⁊ ęquũ aium mihi ego ipſe parabo.
¶ Silius Italicus lib. iiij. Silius
Iuſta ire precari
Thure pio. ¶ Iuue. Satyra. x. Iuue.
Orandum eſt vt ſit mens ſana in corpore ſano.
Fortem poſce animum mortis terrore carentem.
¶ Dantes purgatorij cantica ca. iiij. Dantes
Se oratione in prima non maita
Che ſurga ſu di cuor chen gratia viua
Laltra che val: che in ciclo non e audita.

ORator grece ρητωρ. ορος. ο. ⁊ ρητορικος oratorius dr̃. Uenitq̧ ab orãdo: hoc eſt dicẽdo. Differũt aũt orator: rhetor: ⁊ declamator ſic: q̧ orator eſt q in iudicijs vel in cõcionibus cãs agit. Rhetor q rhetoricẽ p̃fitet᷑. Declamator q aut docẽdi alios: aut exercẽdi ſe grã fictã cãz agit: vt in veris poſtea cauſis poſſit orare. qḋ declamare dr̃. Quare declamare erit ficto themate ꝯpõere. Hinc actiões ipę orõnes: ⁊ dclamatiões vocãtur. Ab orator deducit᷑ oratori⁹ ria riũ: vt oratorius: ſermo: oratoria facultas: oratoriũ mun⁹: ⁊ oratorie aduerbiũ: hoc ẽ more oratorio. ¶ Cice. lib. j. offi. Cicero
Eſt. n. ꝓpriũ oratoris apte: diſtincte: ⁊ ornate loqui.
¶ Idem lib. iij. officiorum.
Inhumanũ eſt eloquentiã ad hominũ ſalutẽ: ⁊ ꝯſeruationẽ datã ad honorẽ peſtẽ perniciemq̧ conuertere.
¶ De hac mã hes ſupra vbi Cõcio: ⁊ eloquentia.
ORbitas grece ορφανια. ας. η. ⁊ ορφανος. ου. ο. orb⁹ dr̃. Orbus vo ꝓprie dr̃ is: qui lumẽ oculoꝝ amiſit quaſi amiſſus orbibus: ꝓp rotũditatez oculoꝝ. Hinc per mephorã orbi dñr: q cũq̧ aliq re chara p̃uati ſũt q̃ſi oculis p̃uati. Hinc ẽt orbo vbũ: hoc eſt p̃uo: ⁊ orbat⁹ p̃uatus: ⁊ orbitas ſiue orbitudo q̃ eſt illa q̃litas patrũ poſt amiſſos liberos: vl' filioꝝ poſt amiſſos patres. Hinc ẽt orbefacio: hoc ẽ orbitatẽ alicui induco: ⁊ orbũ liberis facio: vñ orbifico: ⁊ orbific⁹ deducunt᷑ Orbẽ latini circulũ: ⁊ orbiculũ puũ circulũ dicunt. Mũdũq̧ a rotũditate orbẽ vocãt. Itẽ orbit⁹ ta tũ. hoc eſt circularis. Uarro. Ut ſydera celi circa terrã atq̧ axẽ voluunt᷑ motu orbita vo eſt veſtigiuz rotę. A quo exorbito fit: hoc eſt a recto decedo: ⁊ quaſi extra orbitam eo. ¶ Cice. lib. j. tuſcu. q̃ſtio. Cicero
Cęcitas ferri facile põt: ſi nõ deſinit ſubſidia valitudinũ. Democrit⁹ luminib⁹ amiſſis alba: ⁊ atra cernere nõ poterat. At vo bona ⁊ mala: ęqua ⁊ iniqua: hõeſta ⁊ turpia: magna ⁊ pua. Etiã ſine varietate coloꝝ licebat bene viuere. Sine notione rerũ non licebat.
¶ De hac materia habes infra vbi Uiſus.
ORDO grece ταξις. ιος. η. ⁊ ταττω ordino dr̃. Eſt aũt ordo piũ diſpariũq̧ rerũ ſua cuiq̧ loca tribuens diſpoſitio. ſm Augu. de ciuitate dei lib. xix.
Ordo ab ore dr̃: qḋ idẽ eſt qḋ diſpono: quaſi ore ꝓnũcio: qui cuiq̧ locus eſſe debeat. A quo ordo diſpõ: gradus. Itẽ ordinarium in quo ordo ſeruatur. Extraordinarium quod fit extra ordinem: ordinate aduerbium: hoc eſt ſeruato ordine.
Ordo ſacer ẽ ſignaculũ qḋdã in quo ſpũalis ptãs traditur ordinato ad offm̃: ſm Magiſtrũ ſententiaꝝ: ⁊ . h. Bon. in. iiij. di. xxiiij. ¶ Paulus ad Cor. j. c. xiiij. Paulus
Omnia honeſte: ⁊ ſm ordinem fiant vobis.
¶ Greg. Colũbo epõ: ⁊ hr̃. j. q. j. Pueri.
Pueri ad ſacros ordines nullatenus admittantur. ne tãto periculoſius cadant: q̃to citius conſcendere ad altiora feſtinant. ¶ Grego. in regiſtro. Grego.
Ne hij q ordinati ſunt p̃eant: p̃uideri dz q̃les ordinẽt᷑ vt aſpiciat᷑. Si vita eoꝝ ꝑmcõs i ãnis p̃limis fuit: ſi ſtudiũ lectiõis: ſi elemoſynę amorẽ hũerũt. ¶ Gre. i re.

Nullus dꝫ ad altare accedere:niſi cuiꝰ caſtitas añ ſuſce
ptū myſteriū fuerit approbata. ℭ Greg. in regiſtro.
Oꝛdinate ad oꝛdines accedēdū ē. Nā caſuꝫ appetit:q ad
ſūma locꝛ faſtigia:poſtpoſitis gradibꝰ:p abrupta aſcēſū
q̄rit. ℭ Gre. Anaſta. pſbytero:ꝛ hr̃ di. xl. c. Nō loca.
Origē. Non loca vel oꝛdines creatoꝛi nr̃o nos ꝓximos faciūt.
ſed nos aut merita bona cōiungunt:aut mala diſiun
gunt. ℭ Origenes ſuper Leuiticum.
Agnoſcāt vnuſqſqꝫ oꝛdinē ſuū:ꝛ qd dignū ſit eo oꝛdine
quē ſuſcipiū:itelligat:ꝛ ita libꝛet actꝰ ſuoꝛ ita ēt ſmo
nē:inceſſuꝫ q̄qꝫ ꝛ habitū modereť:vt quū oꝛdinis ſui
ꝓfeſſiōe ꝯuēiat: Ne audiat dici ad ſe a deo:q2 pp vos
blaſphemať nomē meū inter gētes. ℭ Idē ſup Leui.
Requiriť in oꝛdinādo ſacerdote pñtia populi: vt ſciant
oēs ꝛ certi ſint:q2 q ex oī populo eſt p̄ſtantioꝛ:qui do
ctioꝛ:q in oī virtute eminentioꝛ:ille eligiť ad ſacerdo
tiū:ꝛ hoc aſtāte populo:ne aliq̄ poſtmoduꝫ retractio
Boetiꝰ cuiqꝫ:ne qs ſcrupulꝰ reſideret. ℭ Boetiꝰ metro. vi.
Sic quod p̄cipiti via
Certum deſerit oꝛdinem.
Seneca Lętos nō hꝫ exitus. ℭ Sene. ad Lucil. epl'a. xxxix.
Nihil aūt oꝛdinatū:qd̄ p̄cipitatur ꝛ properat.

ORNATVS ſiue oꝛnamentū grece κοσμος. ου. ο. ꝛ κοσμεω oꝛno dr̃. Oꝛnatus aūt:ꝛ deli
cię ſunt neceſſarij triplr̃. ſ. pp infirmitateꝫ:
cōſuetudinē:ꝛ dignitatē. ex. b. Tho. iiij. ſen.
di. xv. q. ij. ar. iiij.
Oꝛnatꝰ viroꝝ:ꝛ mulierū mēſurādus eſt ad modū ꝛ mē
ſurā ꝑſonę:ꝛ ad intentionē. Si. n. mulieres poꝛtāt oꝛ
namēta decētia:ſm ſtatū ꝛ dignitatē ſuā: vt modera
te ſe habeāt in factis ſuis:ſm ꝯſuetudinē patrię:erit
actus v̄tutis modeſtię:quę ponit modū in inceſſu, ſta
tu:habitu:ꝛ ī oībꝰ motibꝰ exterioꝛibꝰ:ꝛ poterit eē me
ritoꝛiꝰ. ſi ſit cū gr̃a. Sl'r ſi ſit. vt placeat viro ſuo:vl' vt
ab alijs mulieribꝰ retrahať. ex. b. tho. ſup Iſaiā. c. 3. ſi.
Mulier ꝛ vir oꝛnās ſe:vt ꝓuocet alios ad ꝯcupiſcentiā
peccat moꝛ. Nō aūt ſp ſi ex leuitate:vel vanitate pp
Eccl̃ia. iactātiā:ex. b. Tho. ſa ſe. q. clxix. ar. ij. ℭ Eccle. c. ix.
Auerte faciem tuam a muliere compta. ꝛ ne circūſpici
as ſpeciem alienam. ℭ Eccleſiaſtici. c. xix.
Paulꝰ Amicus coꝛpoꝛis:riſus dentiū:ꝛ inceſſus hoīs enunci
ant de homine. ℭ Paulꝰ prime ad Coꝛin. c. vi.
Petrꝰ Vir ſi comā nutriat:ignominia ē illi. ℭ Petrꝰ ꝓme. c. 3.
Augu. Mulierū non ſit extrinſecus capillatura:aut circunda
tio auri. ℭ Augu. ad poſſidoniū:ꝛ hr̃ de con. di. v.
Fucare figmētis:q̄ vl' rubicūdioꝛ:vl' cādidioꝛ:vl' verecū
dioꝛ appeat:adulterina fallacia ē:q̄ n̄ dubito ēt ipſos
maritos ſe nolle decipi:qbꝰ ſolis ꝑmittēdę ſt' fęminę
oꝛnari:ſm veniā:nō ſm imperiū: Nā v̄us oꝛnatꝰ ma
xime Chriſtianoꝝ:ꝛ Chriſtianaꝝ nō tantū eſt vllꝰ fu
cus mēdax:verū nec auri q̄dē veſtiſqꝫ pōpa: Sꝫ mo
res boni ſunt. ℭ Augu. de ſermone domini.
Quāta amētia eſt effigiē mutaře nāę:picturā q̄reř:tole
rabilioꝛa ꝓpemodū ī adulterio crimina ſt': Ibi. n. pu
Hiero. dicicia:hic nā adulterať. ℭ Hiero. ad Euſtachiū.
Quid dicam de his:qui ambiunt ad ſacerdotiū ī qbus
cura eſt:vt veſtes bñ oleant:vt pes laxa pelle non ſo
leat:qbus vt crines calamiſtro rotenť:quibus vt di
giti anulis radient:ꝛ ſi via humidioꝛ ſiat: vix in eam
pedes veſtigia cōprimant. ℭ Hiero. epl'a. lxxxiiij.
Veſtis nec ſatis mūda:nec ſoꝛdida: ꝛ nulla diuerſitate
notabilis:ne ad te obuians turba conſiſtat nec digito
demonſtreris. ℭ Ibidem.
Nec affectatę ſoꝛdes:nec exq̄ſitę:delicię Chriſtiano con
ueniunt. ℭ Hieronymus epl'a. lxxij.
Veſtium ſoꝛdes cādidę mētis īdicia ſt'. ℭ Ambꝛ. l exa.
Ambr. Deles picturā dei mulier: Si vultū tuū materiali can
doꝛe obliniaſti. ℭ Ambꝛo. de virginitate lib. i.
Collū cathena ꝯſtringit:pedes cōpedes includūt: Nil

refert an coꝛpꝰ auro ligeť:an ferro. Si ceruix ꝑmiť.
Si grauať īceſſus:nil ꝓciū iuuat:niſi ꝙ vos mľieres
eſtis miſerabilioꝛes:q̄ꝫ q publico iure dānāť. Illi op
tāt viuos ligari. Mulier ſic oꝛnata:oīuꝫ domꝰ ē dēmo
Ber. nū infernaliū. ℭ Bernar. ſuper Miſſus eſt.
Quid de habitu dicā:in q̄ nō iam caloꝛ ſed coloꝛ req̄riť
magiſqꝫ cultui veſtiūq̄ꝫ v̄tutū inſiſtiť. Pudet dicere.
Uincūť in ſuo ſtudio mľiercule:qñ a monachis ꝓciū
efficiať in veſtibꝰ:ñ neceſſitas. ℭ Ber. in Apologe.
Vanū coꝛ vanitatꝭ noticiā ingerit coꝛpi. Exterioꝛ. n. ſup
fluitas:interioꝛis vanitatꝭ iudiciū ē. Mollia indumē
ta animi molliciē indicāt. Nō tm̄ curareť coꝛpis cul
Io. chri. tus:niſi pꝛiꝰ neglecta fuiſſet mens inculta v̄tutibꝰ.
ℭ Ioā. Chryſo. ſup Matthęū homel. xxiij. in ſi.
Quid a pueris diſtamus ludētibus ꝛ domos fabricāti
bus:nos q domos ꝓclaras fabricamꝰ: niſi ꝙ nos cū
pęna hoc agimus:illi cū gaudio. ℭ Ibidem.
Nūdū vir: facti ſumꝰ. ſꝫ quū effecti viri erimꝰ: Sciemꝰ
ꝙ hęc ſt' ludibria:ꝛ ea deridebimꝰ. Simꝰ ḡ viri vſqꝫ
q̄ a terra trahimur in lignis ꝛ lapidibꝰ:magna ſapiē
Cipria. tes: Uſqꝫ q̄ ludimꝰ. ℭ Cypria. in li. de habitu v̄ginū.
Fęminę manus deo inferunt:qñ illud: quod ille foꝛma
uit:reformare contendunt. ℭ Ibidem.
Serico ꝛ purpura indutę Chriſtū ſyncere induere ñ pñt
auro:margaritis: ꝛ monilibus adoꝛnatę:oꝛnamenta
Seneca mentis ꝛ coꝛdis ꝑdiderunt. ℭ Seneca ad Helbiā.
Noſti Romuli caſaꝫ. Hic potiꝰ illud humile tuguriū: Sꝫ
nēpe v̄tutes recipit:ꝛ oībꝰ tēplis foꝛmoſiꝰ ēr:quuꝫ ibi
iuſticia fuerit:ꝯtinētia quū prudētia:quū pietas oīuꝫ
officioꝛū:quū recte diſpenſatoꝝ ratio:quū diuinoꝛū
humanoꝛūqꝫ ſciētia: Nullus locus anguſtus: q hāc
magnā virtutū turbā capit: Nullū exiliū graue: ire
cū hoc cōmitatu libet. ℭ Ideꝫ ad Lucil. epl'a. xl.
Non faciunt equum melioꝛem aurea frena.
Ouidiꝰ ℭ Ouidius epl'a Phedrę ad Hypolitum.
Sint procul a nobis iuuenes vt fęmina compti.
Fine coli modico foꝛma viril' amat. ℭ Idē li. i. Art.
Foꝛma viros neglecta decet. ℭ Ibidem.
Mundicię placeant:fuſcentur coꝛpoꝛa campo:
Sit bene conueniens:ꝛ ſine labe toga.
Linguaqꝫ nec rigeat. careant rubigine dentes.
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male defoꝛmet:rigidos tonſura capillos:
Sit coma: Sit docta barba reſecta manu.
Et nihil emineant:ꝛ ſint ſine ſoꝛdibus vngues.
Inqꝫ caua nullus:ſtet tibi nare pilus.
Cętera laſciuę faciant concede puellę:
Et ſi qs male vir q̄rit hr̃e virū. ℭ Ouidi. li. i. artis.
Sed tibi nec ferro placeat toꝛquere capillos.
Nec tua moꝛdaci pumice crura teras. ℭ Oui. li. iij.
Mundicijs capimur:nō ſint ſine lege capilli. (artis.
Admotę foꝛmam dantqꝫ:negantqꝫ manus.

OStētatio grę. επιδειξις. ιος. η. ꝛ επιδειχτης. ιος. ο. oſtētatoꝛ:ꝛ επιδειχνυμι oſtēdo dr̃. Sumiť ūt oſtēta
tio ꝓ iactātia:ꝛ inani gl'ia. Uenit āt ab oſtēto: qd̄ ſigt
ſępe:ꝛ cū iactātia q̄dā oſtēdo. a q̄ deſcēdit. Oſtēdo vo
cōponi vr̃ ab ob:ꝛ tēdo. qm̄ os ī id ſolemꝰ extēdē qd̄
volumꝰ demōſtrare. Ab oſtēto pit'r ſit oſtētū de quo ſu
pꝛa in mōſtrū. ℭ De hac mã hẽs ſup̃ vbi Iactātia.

PActū grę συνθηκη. ης. η. ꝛ συντιθεμαι paciſcoꝛ dr̃. Diciť aūt pactū a pactiōe:ide ē pacis nom̄ apella
tū. Pactio. n. ē duoꝝ pluriū vel idē placitū:ſeu ꝯſen
ſus. l. i. ff. d pac. Uel ſic pactū ē qd̄ int' aliq̄s ꝯuēit.

PAgus grę. παγος. ου. ο. dr̃. Eſt aūt pagus pꝛima ſo
cietas q̄ conſtituiť ex pluribus domibus vtilitatꝭ
gratia:nō quottidianę:ſm Ariſto. li. i. polyticoꝛum.
Pagus dr̃ παγη. ης. η. apud grecos fons dr̃. Et enim
plꝰes ſimul domus ruſticę:hoc eſt plures villę pagus
vocanť: qm̄ circa fontes cōdi hm̄oi villę ꝯſueuerāt.

Hinc pagani dicti quaſi ex eodẽ fonte potãtes:hoc ẽ villani. Hinc ſemipaganus quaſi ſemiuillanus.

Palpatio grece ψηλαφισις.ισς.η. ⁊ ψηλαφητος.ου.ο.palpabilis. ⁊ ψηλαφαω palpo dicit. Palpabile quodlibet ẽ tãgibile:⁊ non econtrario:ex bea. Tho. iiij.ſen.diſtin.xliiij.q.ij.ar.ij.

Palpatio nõ ptinet ad tactũ:vt diſcretiuus ẽ ↄtrarioꝝ ſ.calidi ⁊ frigidi⁊ hmõi:ſed vt diſcretiuus corporuʒ ſolidoꝝ:ſm.b.Tho.iij.ſen.di.xxj.q.ij.arti.iiij.

Palpare ſiue palpari(vtroqꝫ eni mõ dr̃)ꝓprie ẽ leuiter: ⁊ q̃ſi tẽtãdo tãgere:vñ pro adulari frequẽter accipit ⁊ palpatores ex eo dicunt adulatores:a palpo fit frequentatiuum palpito:quod leuiter ⁊ frequenter moueo:⁊ quaſi palpando:vñ palpitare cor dicit ob frequentem motum. Plynius. Palpitat certe cor:⁊ quaſi alternatim mouetur.

Palpebra grece βλεφαρον.ου.ρ.dr̃. Sũt aũt palpebrę capilli quos in genis homines vtrinqꝫ hñt dicte: vel a palpitãdo:h̃ ẽ tremẽdo:vt Uarroni plʒ:vl' a palpãdo h̃ ẽ ꝓtẽtãdo obiecta. Ob h̃.n.nã palpebras homi dedit:vt ceu vallũ q̃dã viſus ẽẽnt:⁊ ꝓminẽs muni mẽtũ circa occurſãtia alalia:aut alia fortuitu icidẽtia

Panis grę.αρτος.ου.ο.dr̃. Panis autẽ forma ſubſtantialis cõſequitur mixtionẽ farine ⁊ aq̃:⁊ ipſaʒ vſtionẽ:ex.b.Tho.iiij.ſen.di.xj.q.j.ar.j.

Panis furnaceus qui in furno coquit:qui a grecis κλιβανιτης.ου.ο.clibanus dicitur:⁊ ſubcinericius qui ſub cinere:⁊ focatius qui in foco.

Panis azimus eſt panis ſine fermento:a grecis enĩ fermentum ζυμη.ης.η.dicitur.

Panis dr̃ a paſcẽdo:vt Uarroni placet:vñ pappa deducitur:q ꝓprie eſt cibus pueroꝝ:vñ fit pappo verbuʒ hoc ẽ edo:cibũ ſumo. Plaut⁹. Nouo liberto op⁹ ẽ qd̃ pappet. A panis fit panifex:q panẽ facit:⁊ panifica mulier panẽ faciens:⁊ panificiũ:ipſa panis factura.

Pappa grę.παππας.ο.dici põt:⁊ ẽ ſũm⁹ põtifex: qui hʒ plenitudinẽ põtificalis ptãtis:ſic rex i regno ſed epi aſſumunt in ptẽ ſollicitudinis:q̃ſi iudices ſingulis ciuitatib⁹ ꝓpoſiti:ex.b.Th.ſcda ſcdę.q.xcviij. ar.ix.⁊.iiij.ſen.di.xx.ar.iiij.Dr̃ aũt a pappe admiratiõis iteriectiõe:vl' qd̃ ſit pappas:h̃ ẽ pr̃ oĩuʒ xp̃ianoꝝ.

Par grece ισος.ου.ο.dicitur.Eſt aũt par qd̃ in oĩs ęquabile eſt. Pars aũt numeri ſpẽs ſunt tres. Eſt enim vna quę dicitur pariter par. Alia ṽo pariter impar. Tertia impariter par.

Pariter par nũerus eſt q põt in duo paria diuidi:eiuſqꝫ pars in alia duo paria:vt hoc totiẽs fiat vſqꝫ dũ diuiſio partiũ ad indiuiſibilẽ naturaliter perueniat vnitatem:vt.lxiiij.in.xxxij.in.xvj.in.viij.in.iiij.in.ij.

Pariter impar nũerus eſt q ⁊ ipſe gdẽ ptatis nãm ſubſtãtiãqꝫ ſortitus ẽ:ſʒ in ↄ̃ria diuiſiõe nãe nũeri piter paris opponit:vt ſũt.vj.x.xiiij.xviij.xxij.⁊ his ſilẽs.

Impariť par nũerus ẽ ex vtriſqꝫ ↄfect⁹:⁊ medietatis loco gemina extremitate ↄcludit:vt q: ab vtroqꝫ diſcrepet:eadẽ ad alterutrũ cognatiõe iũgat. Hic aũt talis eſt q diuidit in ęq̃s ptes:cuiuſqꝫ ps in alias ęq̃s diuidi põt:⁊ ẽt aliqñ ptes pnum diuidunt:ſed nõ vt vſqꝫ ad vnitatẽ ꝓgrediat ęqualibus iſta diſtinctio vt ſũt.xxiiij.⁊.xxviij.Ex boetio arithmeticę:lib.j.

Parcitas quid ſit.Uide infra in parſymonia.

Parabola ſiue Parabole dictio grę.eſt παραβολη.ης.η.⁊ a παραβαλλω qd̃ eſt aſſimilo venit.Eſt aũt parabola ſnia hñs obſcuram ſimilitudinem:ſm bea. Tho.prima parte.q.j.ar.x.

Parabola eſt ſermo ſilr̃itudinarius:q aliud dicit:⁊ aliud ſignificat:ſm bea. Tho.ſup Jſa.xiij.col.j.

Paradiſus g̃.dictio ẽ. Nã παραδεισος.ου.ο. pomariũ ſignificat.Uñ ⁊ poma illa padiſea vocãt:a ſitu q fere i oĩb⁹ pomarijs iferãt odore ſaporeqꝫ iſignia.

Paradiſus triplex ẽ.ſ.terreſtris:cęleſtis:⁊ ſpũal' i viſio dei:ex.b.Th.j.pte.q.cij.ar.j.⁊ ſa ſę.q.clxxv.ar.iij.

Paradiſus terreſtris ẽ locus corpore⁹ in oriẽte:vt in nobiliſſimo loco:⁊ interpiat hor⁹:ex.b.Tho.ſa ſę.q. lxxxiij.ar.iij.Eſtqꝫ loc⁹ cõueniẽs habitatiõi hũanę: q: hʒ aerẽ tẽperatũ:⁊ tenuiſſimũ:⁊ plantas ſemꝑ floridas:ſm.b.Tho.ꝑma pte.q.cij.ar.ij.

De paradiſo cęleſti vide ſupra in gloria eterna.

De paradiſo ſpũali:vide ſupra in deus.

Paradoxos gręca dictio eſt παραδοξος.ου.ο.admirabilis:⁊ ꝑter opionẽ. Eſt autẽ paradoxon:quod ẽ admiratiõe dignũ:⁊ opinionẽ hominũ ſuperat. Naʒ δοξα grece opio eſt. Uñ extant paradoxa ciceronis.

Parafrena gręca eſt παραφερνα vñ parafernalia bona dr̃ a iure cõſultis q̃cũqꝫ ꝑter dotẽ feminis ſpõſis dantur:a παρα preter:⁊ φερνη dos.

Paraſitus gręca dictio ẽ παραſιτος.ου.ο.Eſt is qui alioꝝ mẽſa:⁊ cibaria ſequit. Cõponiturqꝫ ex παρα qd̃ ſignificat iuxta:⁊ σιτος.ου.ο.qd̃ eſculẽtũ ſignificat q̃re paſiti vocãt:q ad voluptatẽ ei⁹:in cui⁹ ↄtubernio ſunt loquunt:⁊ faciũt nihil repugnãtes cibi ⁊ vẽtris gratia:hinc diminutiuũ paraſitaſter:qd̃ non ſignificat paruũ paraſitũ:ſed paraſitoꝝ imitatorẽ. In aſter enim noĩa deſinẽtia:potĩ⁹ imitationẽ:q̃ȝ diminutionẽ ſignificant:eius a quo deſcendunt.

℃ De hac materia vide ſupra in gula.

PARENS grę.γονευς.εως.ο.η.Eſt aũt parens nõ mõ pr̃:⁊ mr̃:⁊ vulgus putat:ſed auus:ꝓauus:⁊ auia:⁊ ꝓauia. Quin ẽt Cai⁹ iuriſcõſultus ſentit oẽs ſupiores parẽtiu appellatione ↄtineri. Uenit aũt parẽs a pariẽdo. Eſt.n.parere fętũ emittere:qd̃ ꝓpriũ fęminaruʒ eſt. Dr̃ ẽt de viris. Cecilius. Hic vicinus nr̃ peperiſſe ſe filiũ memorat:hoc eſt genuiſſe. Metaphoricos etiaʒ parere eſt acqrere cõparare. Uirgi. Jte ait egregias aias q̃ ſanguine nobis:hãc pr̃iam peperere ſuo:decorate ſupremis munerib⁹. Apparẽs parẽtare deducit qd̃ ꝓprie eſt parẽtib⁹ iuſta celebrare:⁊ parẽtalia cõuiuia:quę in parẽtũ:aut ꝓpinquoꝝ mortib⁹ fieri ↄſueuerũt:⁊ paricida q parẽtẽ occidit:⁊ crimẽ ipm paricidiũ. Js autẽ q patrẽ occidit dr̃ patricida:q ⁊ grę. πατροκτονος dicit. ⁊ qui matrẽ:matricida:qui ⁊ μητροκτονος dicitur:ſceluſqꝫ ipſuʒ patricidium ⁊ matricidium appellatur. ℃ Exodi.c.xx. Exodi.

Honora pr̃eʒ tuũ ⁊ matrẽ tuã:vt ſis lõgeuus ſup terrã: quã dñs deus tuus dabit tibi. ℃ Jdẽ.cxxj.

Qui pcuſſerit pr̃em ſuũ:aut matrẽ:morte moriatur.

℃ Leuitici.c.xix.

Vnuſqſqꝫ pr̃eʒ ſuũ:⁊ mr̃eʒ ſuã timeat. ℃ Leui.ca.xx. Leuit.

Qui maledixerit pr̃i ſuo:vl' mr̃i:morte moriat. ℃ ibi.

Qui maledixerit pr̃i ſuo:aut matri:morte moriat:pr̃i matriqꝫ:qui maledixerit:ſanguis eius ſit ſuper eum.

℃ Deuteronomij.c.iiii. Deute.

Honora patrẽ tuũ:⁊ matrẽ:ſicut ꝓcepit tibi dñs de⁹ tu⁹ vt lõgo viuas tpe:⁊ bene ſit tibi in terra:quã dñs de⁹ tuus daturus eſt tibi. ℃ Jdem.c.xxj.

Si genuerit hõ filiũ ↄtumacẽ ⁊ ꝓteruũ:q ñ audierit patris ac mr̃is impiũ:⁊ coercit⁹ obedire ↄtẽpſerit:appꝛehẽdẽt eũ:⁊ ducẽt ad ſeniores ciuitatis illi⁹:⁊ ad portã iudicij:dicẽtqꝫ ad eos. Fili⁹ nr̃ ꝓteru⁹ ⁊ ↄtumax ẽ: monita nr̃a audire ↄtẽnit:comeſſatiõib⁹ vacat:⁊ luxurię atqꝫ ↄuiuijs:lapidib⁹ eũ obruet pplˀs ciuitatis ⁊ moriet ⁊ auferatis malũ de medio vr̃i:⁊ vniuerſus Jſrael audiẽs pertimeſcat. ℃ Jdem.c.xxvij.

Maledictus q nõ honorat patrẽ ſuũ:⁊ matrẽ ſuã:⁊ dicet omnis pplˀs.Amen. ℃ Thobias.c.iiij. Tobias

Igit quũ tobias putaret orõnẽ ſuã exaudiri:vt mori potuiſſet:vocauit ad ſe tobiã filiũ ſuũ.dixitqꝫ ei:Audi fili mi vba oris mei:⁊ ea i cordẽ tuo q̃ſi fũdamẽtũ ↄſtrue.

Quũ acceperit deus aīaȝ meã:corpus meũ ſepeli:⁊ ho
norẽ habebis matri tuę oībus diebus vitę eius. Me
mor.n.eſſe debes:q̃ ⁊ quanta pericula paſſa ſit pp te
in vtero ſuo:quũ autẽ ⁊ ipſa compleuerit tẽpus vitę
Prouer. ſuę:ſepelies eam circa me. ¶ Prouerbioꝝ.ca.xix.
Qui affligit patrem:⁊ fugit matrẽ:ignominioſus erit:
⁊ infelix. ¶ Prouerbiorum cap.xx.
Qui maledicit patri ſuo.⁊ matri:extinguetur lumẽ ei⁹
in medijs tenebris. ¶ Prouerbiorũ.c.xxiij.
Audi patrẽ tuũ:qui genuit te:⁊ ne cõtempſeris quum
ſenuerit mater tua. ¶ Prouer.cap.xxviij.
Qui ſubtrahit a pr̃e ſuo:vel a matr̃:⁊ dicit hoc nõ eſſe
peccatum:particeps homicidę eſt. ¶ Idem.c.xxx.
Oculum qui ſubſanat pr̃em:⁊ qui deſpicit partũ m̃ris
ſuę ſuffodiant eum corui de torrentibus:⁊ comedant
Eccle. eum filij aquilę. ¶ Eccleſiaſtici.c.iij.
Sicut qui theſaurizat.ita ⁊ qui honorificat matrẽ ſuaȝ.
¶ Eccleſiaſtici ibidem.
Qui honorat patrem ſuum:iucundabitur in filijs:⁊ in
die orationis ſuę exaudietur. ¶ Ibidem.
Qui honorat pr̃eȝ ſuũ:vita viuet longiore:⁊ qui obedit
patri:refrigerabit matrẽ. ¶ Eccleſiaſtici ibidem.
Qui timet dominuȝ:honorat parẽtes:⁊ quaſi dominis
ſeruiet his qui ſe genuerunt in opere:⁊ ſermone:⁊ om
ni patientia. ¶ Eccleſiaſtici ibidem.
Honora patrem tuum:vt ſuperueniat tibi benedictio a
deo:benedictio illius in nouiſſimo manet. ¶ Ibidẽ.
Benedictio patris:firmat domos filiorũ:maledictio aũt
matris eradicat fundamenta.
¶ Eccleſiaſtici ibidem.
Ne glorieris in ↄtumelia patris tui:nõ enim eſt tibi glo
ria ſed confuſio. ¶ Eccleſiaſtici cap.iij.
Gloria eniȝ hoīs ex honore patris ſui:⁊ dedecus filij pa
ter ſine honore. ¶ Eccleſiaſtici ibidem.
Filij ſuſcipe ſenectã patris tui:⁊ non contriſtes eũ in vi
ta illius:⁊ ſi defecerit ſenſu:veniam da:⁊ ne ſpernas
eum in tua virtute. ¶ Eccleſiaſtici.ca.iij.
Elemoſyna.n.patris non erit in obliuione:naȝ ꝓ pecca
to m̃ris:reſtituet̃ tibi bonũ:⁊ iniuſticia ędificabit̃ tibi
⁊ in die tribulatiõis cõmemorabitur tui:⁊ ſicut in ſe
reno glacies:ſoluentur peccata tua. ¶ Eccle.ibidẽ.
Quã malę famę eſt:qui derelinquit pr̃em:⁊ eſt maledi
ctus a deo:q exaſperat matrẽ. ¶ Eccleſiaſtici.c.iij.
Honora patrẽ tuũ:⁊ gemit⁹ matris tuę:ne obliuiſcaris
Memẽto quoniã:niſi per illos natus nõ fuiſſes:⁊ re
tribue illis:quõ ⁊ tibi. ¶ Eccleſia.c.vij.
In omni virtute dilige eũ qui te fecit:⁊ miniſtros ei⁹ ne
Paul⁹ derelinquas. ¶ Paulus ad ephesios cap.vi.
Filij obedite parẽtibus v̄ris in dño:hoc enim eſt:hono
ra patrẽ tuũ ⁊ matrẽ tuã:q̄ eſt mandatũ primũ in ꝓ
miſſione:vt bñ ſit tibi ⁊ ſis longęuus ſup terrã:⁊ vos
patres nolite prouocare ad iracundiã filios veſtros:
ſed educate illos in diſciplina:⁊ correptione domini.
¶ Paulus ad colloceſes.
Filij obedite parentibus ꝑ oīa:hoc.n.placitũ eſt in dño:
pr̃es nolite ad indignationẽ ꝓuocar̃ filios veſtros vt
Augu. nõ puſillo aīo fiant. ¶ Augu.de v̄bis dñi:ſermõe.vi.
Pater ⁊ mater ſi rõne ſt educãtes te:ſi in xp̄o nutriẽtes
te:audiẽdi ſunt:⁊ in oībus obtẽperãdũ eſt eis:in om
ni iuſſione. ¶ Augu.⁊ hr̃ di.lv.cap.ſponſus.
Spõſus ille q vocatur⁹ erat ad nuptias bonos ⁊ malos
cõgruens inuitatis:naſci ẽt voluit de bonis ⁊ malis.
Quo exẽplo diſcãt parẽtũ ſuoꝝ filij iniqtates ſibi ñ
Hiero. obeſſe poſſe. ¶ Hie.tractãs illud:honora pr̃eȝ ⁊ m̃reȝ.
Meret̃ ceçitatis ſubire ſuppliciũ:qui parentuȝ vultus
toruo viſu deſpexerit:⁊ elatis oculis leſerit pietateȝ.
¶ Hiero.ſup illud matthęi.x. Qui amat pr̃em.
Si neceſſitas venerit:vt amor parentũ ſiue filiorũ amori
dei cõparet̃:⁊ nõ poſſit vtrũq; ſeruari:odiũ in ſuos.
pietas in deũ ſeruãda ẽ. ¶ Hie.in epi.ad heliodoꝝ.
Gladium tenet hoſtis:vt me perimat:⁊ ego de m̃ris la
chrymis cogitabo. ¶ Idẽ in ep̄l.ad Ruffinũ.
Sicut boni filij adulteroꝝ nulla ẽ defenſio:ſic mali filij
cõiugatorũ nullũ crimen ẽ matrimonij:q: nõ in ſemi
nib⁹:ſed in voluntate naſcẽtis.cã vitiorũ eſt:atq; vir
tutũ. ¶ Ambro.ſuper illud matt.xix.honora prem. Ambr.
Prim⁹ gradus pietatis eſt iſte:vt quos autores tibi vo
luit eſſe deus:honores obſequijs:abſtineas contume
lijs:nec vultu lędenda eſt pietas parentum.
¶ Ioã.chryſo.ſup illud. Mulier ecce filius tuus ⁊c. Io.chr.
Docet nos Chriſtus vſq; ad vltimã reſpirationẽ pḃren
tum diligentiam hr̃e:qui eniȝ alijs mulieribus aſtan
tibus nihil dixit:docet nos plus aliqd impẽdere pa
rentibus:Sicut enim aduerſantes genitores ad ſpũa
lia noſſe non debent:ita qñ nihil impediũt:omnia de
bet eis ꝓbere añ alios:q: genuerũt:q: aluerunt.
¶ Caſſio.ſup illud ps. Iniquos odio habui. Caſſio.
Filios ⁊ parentes:ſi aduerſi ſunt:alienata debem⁹ volũ
tate contẽnere. Sępe iñ quos flãma nõ terruit:quos
ferrum non ſubdit:neceſſitudinum blandimenta fle
xerunt. ¶ Ariſtoteles lib.viij.ethicorum. Ariſto.
Pater:tria bñficia dat filio:eſt ſibi cã eſſendi generãdo:
eſt ſibi cã nutriendi:educãdo:⁊ eſt ſibi cauſa diſcipli
nę:informando. ¶ Ariſto.lib.viij.ethicorum.
Parẽtes amant ſuos filios:ſicut ſui aliqd exiſtẽtes:filij
autẽ parentes:vt ab his aliqd exñs. ¶ Ariſto.ibidẽ.
Parentes plus amant filios:q̃ ecõuerſo:q: magis ſciũt
parentes:q̄ filij ſunt eis nati:q̃ filij. ¶ Ibideȝ.
Matres plus diligunt filios:q̃ patres:quia certiores
ſunt de eis. ¶ Ariſtote.ibidem.
Mater poteſt abnegare filio:⁊ non econuerſo.
¶ Ariſto.lib.ix.ethicorum.
Omnis artifex diligit opus ſuuȝ:⁊ etiã ipſuȝ magis di
ligit:q̃ diligatur ab opere:vt patet de parentibus re
ſpectu filiorum. ¶ Ariſto.ibidem.
Matres plus amant filios.q̃ econuerſo.
¶ Ariſto.ix.ethicorum in principio.
Dijs:parentibus ⁊ magiſtris:nõ põt reddi ęquiualẽs.
¶ Ariſto.li.viij.topicorum.
Qui dubitat vtrũ oporteat deos venerari:aut parẽtes Uale.
honorar̃:nõ indiget rõne:ſȝ pęna. ¶ Ual.maxi.li.t. mari.
Iuſtiſſime q̃dã pari vindicta parẽtũ:ac deoꝝ violatio ex Iſocra
piãda ẽ. ¶ Iſocra.i ſmõe admõitorio ad demonicũ. tes
τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς. οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σε-
αυτὸν γίγνεσθαι τοὺς σαυτοῦ παῖδας.i.
Talis ſis circa parentes quales vtiq; precatus fueris
circa te ipſum tuos filios. ¶ Idem ibidem.
τοὺς δὲ γονεῖς τίμα.i. Parentes autem honora.
¶ Homer⁹ in ζ Iliados. Uerba ſunt Hecto Home.
ris de Aſtyanacte filio.
Ζεῦ ἄλλοι τε θεοί, δότε δὴ καὶ τόνδε γενέσθαι παῖδ' ἐ-
μὸν ὡς καὶ ἐγὼ περ ἀριπρεπέα Τρώεσσιν.
ὧδε βίην τ' ἀγαθόν. καὶ Ἰλίου ἶφι ἀνάσσειν καὶ ποτέ τις εἴ-
ποι πατρός γ' ὅδε πολλὸν ἀμείνων.i.
O iuppiter alijq; dei concedite ⁊ hunc fieri
Filium meum:ſicuti me:excellentẽ inter troianos
Et ſic viribus pręſtantẽ:⁊ ilio egregie imperare:
Ut aliqñ aliqs dicat. Pr̃e h mlto pſtãtior. Menã. Menã.
ἥδιστε πατὴρ φρόνησιν ἀντ' ὀργῆς ἔχων.i.
Suaue qd eſt pater prudentiã loco irę hñs. ¶ Idẽ.
βούλου γονεῖς πρώτιστον ἐν τιμαῖς ἔχειν.
Uelis parentes ante omne in honorib⁹ hr̃e. ¶ Idẽ.
γονεῖς δὲ τίμα καὶ φίλους εὐεργέτει.i.
Parentes honora:⁊ amicos beneficio affice. ¶ Idẽ.
ἔλπιζε τιμῶν τοὺς γονεῖς πράξειν καλῶς.i.
Spera honorans parentes te facturũ bene. ¶ Idẽ.
θεοὶ μέγιστοι τοῖς φρονοῦσιν οἱ γονεῖς.i.
Dei maximi ſapientibus parentes. ¶ Idem.

ικαγοσ βιοτιο γηροβοσκον γονευσιν ιισ.ι.
Sufficiẽter viues ĩ ſenectute paſcẽs parẽtes. ℭIdẽ.
νομιζε σαυτω γουευσιν ειναι θεους.ι.
Perſuade tibi ipſi parentes eſſe deos. ℭIdem.
πρωσον οεσιν ουκ εχει χρηστοσ πατηρ.ι.
Phoc. Aduerſus filiũ irã nõ hʒ bonus pr̃. ℭPhocylides.
παισι μη χαλεπαινε τεοισ. αλλ ηπιοσ ισθι
εν δε τι παισ αλιτη. κολαζετω υια μητηρ.
η και πρεσβυτατοι γενεησ ηδ ημοτεροντεσ.ι.
Filijs ne iraſcere tuis. Sed indulgens ſis.
Si vero quid filius errauer iracaſtiget filium mater.
Pitta. Uel maiores natu familię vl̃ pplı̃ ſeniores. ℭPitta.
μη ερίζε γονευσι. καν δικαια λεγησ.ι.
Cleobu lus Noli ꝯtẽdere cũ parẽtib⁹:ẽt ſi iuſta dicas. ℭIdẽ.
γονεασ αιδου.ι. Parentes venerare. ℭCleobulus.
γουσ τικουτασ υπομονη νικα.ι.
Parẽtes patiẽtia vince. ℭPlaut⁹ in dub⁹captiuis.
Quã tu filium tuum:tam me pater meus deſiderat.
Plau.* ℭPlautus in ſticho.
Si affirmabit pr̃ aduerſum nos ipſi nos opʒ qd̃ ille fa
Teren. ciat:cuius ptãs plus põt. ℭTeren.comedia.ij.
Decet filiũ ex more patris:nõ patrẽ ex more filij viuere.
ℭIdem comedia.iij.
Matres oẽs filijs in peccato adiutrices:ꝛ auxilio pñna
iniuria ſolent eſſe. ℭTerentius comedia.iij.
Nã qui mẽtiri:aut fallere inſueuerit patrẽ:tãto magis
audebit ceteros. ℭIbidem.
Pudore ꝛ liberalitate liberos retinere ſatius eſt(credo)
quã metu. ℭIbidem.
Hoc patriũ eſt potius cõſuefacere filiũ ſua ſpõte recte
facere:q̃ alieno metu. ℭTerẽtius comedia.v.
Nam matris ferre iniurias pietas iubet. ℭIbidem.
Nam me parenti potius:q̃ amori obſequi oportet.
Virgi. ℭVirgili. Aeneidos lib.ij.de enea.
Ergo age chare pater ceruici imponere noſtre:
Ipſe ſubibo humeris:nec me labor iſte grauabit?
Quo res cunq̃ cadent:vnũ ꝛ cõe periclum?
Una ſalus ambobus erit. Idem lib.vj.
Prop. Vicit inter durum pietas. ℭPropriuſ lib.iij.eleg.xxj.
Nam quantum ferro tantum pietate potentes.
Stamus.
ℭDe hac materia habes ſupra vbi filius.

PARSYMONIA gre. φειδω.ουσ.η.ꝛ φειδωλοσ.ου.ο.pcus ꝛ φειδομαι parco dr̃. Eſt aũt parſymonia:qua animi:honeſti ꝛ vtilis cã: ne diſpẽdiũ faciãt:ꝛ bona ſua operũ noie: vel facultatũ appellata inutiliter inhoneſteq̃ ꝯſumãt:ſed tueanť atq̃ cuſtodiãt:prudẽter ꝯſiderãt. Cui⁹ ꝯriũ eſt luxuria ſeu luxus:ꝛ bonoꝝ ſuorũ dilapidatio:vn̄q̃ pſymonia differre a frugalitate i ꝙ parſymonia eſt ꝙ gñalius. Frugalitas vͦ eſt ꝓprie cibi potuſq̃ mẽtis frugi ac bñ ꝯpoſitę moderatio:cui⁹ ꝯriũ voracitas. Cicero tñ frugalitatẽ dicit plura cõplecti.ſ.fortitudinẽ:iuſticiam:prudentiam.
Parſymonia a parſi ꝑterito huius vbi parco venit. Eſt enim ꝑcere inter alia q̃ hʒ ſignificata idẽ qd̃ abſtinẽ. Uirgi. Parce pias ſcelerate manus. Unde ꝑcere pecunię abſtinere ab expẽdẽda pecunia:ſiue parũ expẽdere pecuniã:ꝛ ꝑcere labori.i.nihil vel paruʒ laborare. Hinc:vt dixim⁹:ſit pſymonia:q̃ pro moderatiõe ſumptuũ:ꝛ ꝑcitate hoc eſt ꝯſeruatiõe reꝝ accipiť. Ab eodẽ vͦbo venit Parcus:q frugi eſt:ꝛ ſumptibus ꝑcit ꝛ
Phocy. parcitas:q̃ idẽ eſt qd̃ parſymonia. ℭPhocylides.
αρχομενοσ παντων φειδου μη τερμ επιδευησ.ι.
Quũ incipis parſymonia vtere in omnibus:ne in fine indigens. ℭIdem.
αρχομενου δε πιθου και ληγοντοσ κορεσασθαι.
μεσσοθι φειδεσθαι. δειλη δ ενι πυθμενι φειδω.ι.
Incipiente autem dolio:ꝛ finiente ſatiare.
Sed in medio pſymonia vtere:grauis in fundo parſymonia. ℭLucianus. Lucia.
οσ τι θησαυριζομενοσ τον σον αγαθον απολαυει.
οσ δε βιωσομενοσ φειδεο των κτεανων.
εστι δ ανηρ σοφοσ ουτοσ οσ αμφω
ταυτα νοησασ.
φειδοι και δαπανη μετρον εφαρμοσατο.
Tanq̃ moriturus tuis bonis fruere:
Tanq̃ aũt victurus parce tuis poſſeſſionibus.
Eſt autem vir ſapiens hic:qui ambo hęc cognoſcens
Parſymonię ꝛ ſumptui menſuram aptauit.

PARS gr̃. μεροσ.εοσ.το.ꝛ μερικοσ.ου.ο.particularis.ꝛ μεριζω diuido dr̃. Partes aũt ſunt in q̃s naliter diuidiť totũ ſm.b.Tho.iij.parte.q.xc.ar.j. Partis diminutiuũ eſt ꝑticula:grece μοριδιον.ου.η. Pars eſt triplex.ſ.integralis:ſubiectiua:ꝛ potẽtialis. Et ſimiliter totũ triplex.ſ.integrale:vl̃e:ꝛ ꝑteſtatiuũ.ſm bea.Th.j.pte.q.lxxvj.ar.viij.ꝛ ſa ſę.q.xlviij. Hinc venit ꝑticipare:qd̃ nihil eſt quã aliqd ab alio ꝑtaliter accipere:ſm.b.Tho.ſup methaphyſice libr.lect.x.col.i.ñ.particulare dr̃ q: in eo ꝑticulať natura cõmunis:ſm virtutẽ eſſendi in pluribus:non autem ſʒ rõnem eius.ex.b.Tho.j.ſen.di.xxiij.ar.ij.
Pars ſm aliquos dr̃ a pari:qꝛ ꝑtes ſimul iunctę partes hoc eſt ęq̃les ſint toti:vel a partu:ꝙ ps a toto deducta:ꝛ quaſi parta ſit. Hinc ſiniunt particeps:participiũ:ꝛ participiale nomen:ꝛ plura alia.

PARUIFICẼTIA grę. μικροπρεπεια.ασ.η.dr̃. Eſt autẽ paruificẽtia vitiũ oppoſitu magnificẽtię:ꝛ eſt circa magnos ſumptus. Ideo eſt min⁹ vitiũ:quã illiberalitas:ſm.b.Tho.ſcda ſcdę.q.cxxxv.ar.j.

PASSIO grę. παθοσ.εοσ.το.vel παθημα.ατοσ.το.ꝛ παθητικοσ.ου.ο.paſſiuus dr̃. Eſt aũt paſſio effect⁹ illatioq̃ actionis:ſm Gilibertũ porretanũ libro ſex principiorum:venit aũt a patior vnde paſſibilis:patibulum:ꝛ patientia de qua infra.

P ATIENTIA grece. υπομονη.ησ.η.ꝛ υπομονικοσ.ου.ο.patiẽs ꝛ υπομενω ſuſtineo dr̃. Eſt aũt patientia:virtus contumeliaruꝫ:ꝛ ois aduerſitatis impetus ęquanimiter portans:ſm Cice.in rheto. Patientia eſt honeſtatis ꝛ vtilitatis cã reꝝ arduaꝝ:ꝛ difficiliũ volũtaria:ac diuturno ꝑpeſſio. Ut ibidẽ.
Patientia eſt ſuas ꝛ ſuoꝝ iniurias:ac cętera mala ęquanimiter ferre:vt hr̃.xxiij.q.j.§.ii. ℭEſdre.iij.c.x. Eſdre
Nũc ergo retine apud temetipſuʒ dolorẽ tuũ:ꝛ fortiter fer:qui tibi cõtigerũt caſus. ℭProuerbio.c.xvj. Prouer.
Melior eſt patiens:viro forti:ꝛ qui dñatur aio ſuo expugnatore vrbiũ. ℭIdem.c.xix.
Doctrina viri per patientiã noſciť:ꝛ gloria eius eſt iniqua pretergredi. Prouerbiorum.c.xxv.
Patientia lenictur princeps:ꝛ lingua mollis confringet duritiam. ℭEccleſiaſtes.c.vij. Ecclia.
Melior eſt patiẽs arrogãte. ℭEccleſiaſtici.c.xxvij.
Vaſa figuli probat fornax:ꝛ homines iuſtos tentatio tribulationis. ℭMatthęus.c.v. Matt.
Audiſtis qꝛ dictũ eſt:oculũ pro oculo:dẽtẽ pro dẽte:ego aũt dico vobis ñ reſiſtere malo:ſʒ ſi qs te ꝑcuſſerit in dextrã maxillã tuã:ꝑbe illi ꝛ alterã:ꝛ ei q vult tecũ i iudicio ꝯtẽdẽ:ꝛ tunicã tuã tollẽ:dimitte ei:ꝛ palliũ:ꝛ quicunq̃ te angariauerit mille paſſus:vade cũ illo ꝛ alia duo. ℭPaulus ad roma.c.v. Paul⁹
Tribulatio patientiã oꝑatur:patientia aũt ꝓbationẽ:ꝓbatio vero ſpem. ℭPaulus.ij.ad timotheũ.c.iij.
Et oẽs q pie volũt viuere in xp̃o ieſu ꝑſecutionẽ patientur. Mali aũt hoies ꝛ ſeductores:ꝓficiẽt in peius errantes:ꝛ in errorem mittentes. ℭPaulus ibidem.
Patiẽtia.n.vobis neceſſaria eſt:vt volũtatẽ dei facientes reporteris promiſſionẽ. ℭJacobus in epl̃a.c.j. Jaco.

Omne gaudiū exiſtimate fratres mei/quū īcītiones va
rias īcideritis:ſciētes ꝙ ꝓbatio fidei veſtrę patiētiā
opaf. Patiētia āt opus pfectū hēat: vt ſitis pfecti ⁊ i
tegri:in nullo deficiētes. ℭ Jacobus ibidē.

Beatus vir q ſuffert tētationē:qm̄ quū ꝓbat⁹ fuerit ac
cipiet coronā vitę/quā repromiſit deus diligētib⁹ ſe.

ℭ Jacobus in epiſtola.c.v.

Patiētes igif eſtote:⁊ vos:⁊ ɔfirmate corda vr̄a:qm̄ ad
uētus dn̄i appropinq̄bit:nolite igemiſcere fr̄es in al
terutrū:vt nō iudicemini:ecce iudex ān ianuā aſſiſtit:
Exēplū accipite fr̄es exitus mali:⁊ lōganimitatis:⁊
laboris:⁊ patiētię ꝓ ꝓphās:q locuti ſūt ī noīe dn̄i/ec
ce beatificam⁹ eos q ſuſtinuerūt. Sufferētiā Job au
diſtis. Et finē dn̄i vidiſtis:qm̄ miſericors ē dn̄s ⁊ mi
Petrus ſerator. ℭ Petrus aplꝰs primę capi.ij.

Hęc ē gr̄a:ſi pp dei ɔſciam ſuſtinet qs triſticias patiēs
iniuſte. Quę.n. ē gr̄a:ſi peccātes ⁊ collaphizati ſuffer
tis ſꝫ ſi bn̄ faciētes patiēter ſuſtinetis: hęc ē gr̄a apō
deū. Jn hoc eni vocati eſtis: qr ⁊ xp̄s paſſus ē ꝓ vo
bis:vobis relinquēs exēplū: vt ſeq̄mini veſtigia eius.
Qui peccatū nō fecit nec īuētus ē dolus ī ore eius:q
quū malediceref nō maledicebat:quū patereſ nō cō
minabaf:tradebat āt iudicāti ſe iniuſte:q peccata no
ſtra ipſe ꝑtulit in corpore ſuo ſuper lignū:vt peccatis
mortui iuſticię viuamus:cuius liuore ſanati ſumus.

Augu. ℭ Aug. d̄ puero Cēturiōis:⁊ hr̄.xxiij.q.iiij.c.parat⁹

Paratus dꝫ eē hō iuſtus:⁊ pius:patiēter eoꝝ malicias
ſuſtinere:quos fieri bonos quęrit:vt potius numerus
creſcat bonoꝝ:vt nō pari malicia ſe quis numero ad
dat maloꝝ. ℭ Augu. in epiſtola ad probā.

Per facile ē veſtē ɔtēptā hr̄e inclinato capite incedere:
velū ſup capillos dimittere:ſꝫ veꝝ humilē patientia
oſdit iniurię. ℭ Jdē in ſermone de patientia.

Ne indignemini fr̄es:ſi mūdo mali florēt: ⁊ vos aduerſa
patimini:qr nō eſt chriſtianę religiōis in tꝑalibus ex
altari:ſꝫ potius deprimi:mali eni nihil hn̄t in cęlo:⁊
vos nihil hr̄e debetis ī terra:ſꝫ ſpe illius boni ad qd̄
tēditis:qcqd in via contingit gaudere debetis.

ℭ Augu. in ſermone ad lippium.

Noli admirari fr̄:ſi poſtq̄ chriſtianus effectus es:mille
te vndiq̄ tribulationes vexant:qm̄ chriſtus nr̄ę reli
gionis caput ē:nosq̄ eius mēbra ſumus. Debemus er
go nō ſolū eū/ſꝫ ⁊ vitā eius emulatiſſime ſequi. Uita
eni xp̄i reſꝑſa fuit anguſtiis plurimis: ſūma paupta
te circūdatus:a ſcribis ⁊ phariſeis ē deriſus. Tādem
pp nos peccatores: morti turpiſſimę traditus eſt: vn̄
ɔiectura ē:qn̄ te deus īmēſis pſecutiōibus corripit:
te in electoꝝ ſuoꝝ numero deſpiraſſe. Nā ſine hmōi
tribulatiōibus nequaq̄: ad eum ꝑuenire poſſumus.
Oēs enī q ad paradiſum redire deſiderāt. opꝫ trāſi
re ꝑ ignē ⁊ aquā. Siue fuerit Petrus apoſtolus: cui
datę ſūt claues regni cęloꝝ/ſiue Paulus:vas electio
nis:ſiue Joānes cui reuelata ſūt ſecreta cęleſtia:neceſ
ſe ē vt oēs dicāt:ꝑ multas tribulatiōes oꝫ nos intraf
in regnū dei. ℭ Auguſti. in ſermone innocētiū.

Fratres chariſſimi bonos ⁊ iuſtos viros: ſp̄ pſecutionē
maloꝝ ſuſtinuiſſe cognoſcimus: ſi diligenter ɔſidera
mus inueniem⁹ illos maiora ſupplicia ſuſtinuiſſe q fa
ciūt:q̄ q ſuſtinere videnf. Oīs enī hō q aliū in cor
pore proſequif:prius ipm̄ in corde pſecutionē ſuſtine
re cognoſcif:nā ſi ēt ille q ꝑſeqitf aliqd de ſubſtātia
eius tulerit:maius ipſe diſpēdiū ſibi facit. Qr nemo
hꝫ iniuſtū lucrū:ſine iuſto dāno: vbi ē lucrū:ibi ⁊ dā
nū lucrū in arca:dānū in cōſciētia:tulit veſtē:⁊ perdi
dit fidē:acquirit pecuniam ⁊ perdit iuſticiam.

ℭ Auguſtinus de doctrina chriſtiana lib.j.

Quāto in hac vita fruimur deo: vel per ſpeculū vel in
enigmate:tanto perigrinationē noſtrā. ⁊ tolerabilius
ſuſtinemus:⁊ ardentius ſofferre cupimus.

ℭ Auguſtinus ſup ioānem homel.lviij.

Deus in paſſiōe ſua ꝑcuſſus ad maxillā nō pręhuit aliā
demōſtrās illa magna p̄cepta patiētię:nō in oſtenta
tione corporis:ſed in cordis p̄paratione facienda.

ℭ Aug. li. de v̄bis dn̄i:⁊ hr̄.xxiij.q.iiij.tolerandi.

Tolerādi ſunt qdē mali ꝓ pace:nec corpalr ab eis rece
daf:ſꝫ ſpūaliter exire ē facere qd̄ ꝑtinet ad correctio
nē maloꝝ:quātū licet ꝓ gradu cuiuſq̄ ſalua pace:di
ſplicere eſt nō tāgere:nō.n. ꝓphetę:qui hoc dicebāt:
ppl'm ſuū dimiſerūt:ſed inter eos habitabāt:quos in
crepabāt:vnū tēplū:cū eis intrabāt. Eadē ſacra cele
brabāt:hoc ergo exire eſt ore nō parcere:hoc eſt imun
dū nō tāgere:volūtati malę non cōſentire.

ℭ Jdē ſup ioānem:⁊ habef ibidē.c.qd ergo.

Quid ergo voluit dn̄s nr̄ ieſus xp̄s fr̄es chariſſimi ad
monere eccl'iā vr̄ā:qn̄ vnū ꝓditorē īr.xij. hr̄e voluit
niſi vt malos toleremus:nec corpus xp̄i diuidamus
ecce inter ſcōs eſt iudas:ecce fur eſt iudas:⁊ ne cōtē
das fur ⁊ ſacrilegus:⁊ nō q̄liſcunq̄ fur:ſed locoꝝ do
minicoꝝ:ſed ſacroꝝ. ℭ Jbidē.c.tu bonus.

Tu bonus tolera malū. Nā ⁊ chriſtus iudā:quū ſciret
furē eē:tolerauit:⁊ ad p̄dicādū miſit:eiq̄ cū aliis eu
chariſtiā dedit. ℭ Auguſtinus de v̄bis apl'i.

Jrā fratris tūc portabis:quū tu aduerſus eū nō iraſce
ris:vt rurſuꝫ eo tꝑe quo te ira p̄occupauerit:illę te le
nitate ⁊ trāqllitate ſupportet. ℭ Au. ſup pſalmo.xxj.

Intelligat hō medicū eē deū:⁊ tribulationē medicamē
tū eē ad ſalutē:nō pęnā ad dānationē ſub medicamē
to poſit⁹ vreris:ſecaris:clamas:non audit medic⁹ ad
volūtatē:ſꝫ audit ad ſanitatē. ℭ Hier. epi. lxxxviij. Hiero.

Affectus ⁊ ꝑturbationes/quādiu in tabernaculo corpo
ris huius habitam⁹:⁊ fragili carne circūdamur mo
derate regere poſſumus:amputare nō poſſumus.

ℭ Jdem epiſtola ad Nepotianum.

Miles chriſti nec laude extolliſ:nec vituꝑatione frāgif
nō diuitiis tumet:nec ɔhif paupͭtate:⁊ lęta cōtēnit
⁊ triſtia:per diē ſol non vret:⁊ luna per noctem.

ℭ Ambroſius ſup beati immaculati. Ambr.

Illud eſt magnificū ſi ſubiectus ɔtumeliis:iudicium dei
laudes.ſ. vexatus ęgritudine:iudicio dei deputes:ſi
inopia nō reuocet quo minus laudes iuſticiam dei.

ℭ Ambroſius ſup Lucā lib.v.

Voluit xp̄s deſeri:voluit ꝓdi:voluit ab apoſtolo ſuo tra
di:vt quū ſis deſertus a ſocio:ꝓdit⁹ ab ipſo:mode
rate feras tuū erraſſe iudiciū:periiſſe beneficium.

ℭ Ambro. offi. lib.j.

Nō mediocre eſt mitigare iracūdiā:nō inferius iq̄ ſis
nō cōmoueri:hoc noſtrum eſt/naturę illud.

ℭ Grego. lib.ij. moralium. Gregor

Magna ē ɔſolatio ī eo qd̄ diſplicet:ꝙ ordināte illo erga
nos agif:cui nō niſi iuſtū plꝫ. ℭ Greg. li.xxj. mora.

Feſtiua ɔſolatio bonoꝝ:ɔſiderat⁹ finis maloꝝ. Dū.n. ex
eoꝝ interitu malū ɔſpiciūt qd̄ euadūt:leue eſtimāt qc
qd aduerſuꝫ in hac vita patiunf. ℭ Gre. in regiſtro

Facilis erit ɔſolatio:ſi iter flagella:q̄ patimur:q̄ fecim⁹
ad mēoriā delicta reuocam⁹:atq̄ hęc iā nō flagella:
ſꝫ dona eē ɔſpicim⁹:ſi q̄ carnis delectatiōe peccam⁹
carnis dolore purgam⁹. ℭ Greg. ſup illud ꝓuerbioꝝ
xxv. doctrina viri per patientiam noſcitur.

Tāto q̄ſq̄ min⁹ oſndif doct⁹:q̄to min⁹ patiēs. Neq̄.n.
pōt veraciter bona docēdo ipēdere. ſi viuendo neſcit
aduerſa ęq̄nimiter tolerare. pfecti.n. doctoris ē:alio
rū iprobitatē patiēter ſufferre vt ſe nouerit ab imgo
patiēter obſuari:neq̄.n. ꝓpria mūdicia ſin̄ tolerātia
ſufficit:neq̄ tolerātia ſin̄ mūdicia vꝫ. ℭ Gre. li.ij. mo.

Sępe hoſtis calid⁹ quū ipatā mētē ad tolerāt iāuidet:qd
ab ea martie diligaf exqrit:⁊ ibi ſcādali laq̄os inſerit
vt quo magis res q̄q̄ diligif:eo ꝑ eā facili⁹ patiētia
turbef. ℭ Jdē.ij. moraliū ſup illud fr̄ fui draconū.

Nullus pfectus eſt q inter mala primorũ patiẽs nõ eſt. Qui.n.ęquanimiter aliena mala nõ tolerat: Jpẽ ſibi per impatiẽtiã teſtis eſt:qꝛ ab omni plenitudine lõge diſtat. Abel quippe renuit eẽ quẽ Caim malicia non exercet. Sicut in tritura paleę grana pmũtur:ſic flo res inter ſpinas prodeũt:ꝛ roſa q̃ redolet creſcit cũ ſpina quę pungit. ¶ Grego.li.v.Moralium.

Patiẽter qppe illatã iniuriã tolerat:q pie meminit: qđ fortaſſe adhuc ex ſe bẽat:in quo ipſe debeat tolerari: Et q̃ſi aq̃ ignis extinguit:quũ ſurgẽte furorẽ animi: ſua cuiq; ad mentẽ culpa reuocat:qꝛ erubeſcit pecca tis nõ parcere:qui duo vel primo ſępe ſe recolit par cendo peccaſſe. ¶ Grego.v.moralium.

Si mens forti intẽtiõe in deũ dirigit:quicqđ in hac vi ta ſibi amarũ ſit:dulce eſtimat:omne quod affligit:re quiem putat. ¶ Jdem lib.vij.moralium.

Mitigat vim doloris conſiderata ęquitas ferientis. ¶ Grego.in prologo.ix.moralium.

Quędã v̄ba iob imperitis lectoribus aſpera ſonant:qui ſanctorũ dicta pie intelligere:ſic dicunt ignorãt: Qꝛ animũ dolẽtis ꝛ iuſti in ſemetipſis aſſumere neſciũt: Jdeo doloris v̄ba bene interpretari ñ poſſunt: Men tem quippe patientis bene penſare nouit condeſcen ſio paſſionis. ¶ Gregorius lib.x.moralium.

Dolor flagelli tẽperatur:quũ culpa cognoſcitur: Quia quãto quiſq; ferramentũ medici patientius tolerat: tanto magis putridum conſpicit eſſe quod ſecat. ¶ Gregorius lib.x.moralium.

Mala vitę p̄ſentis tãto duri⁹ alus ſentit:q̃to pẽſare bo num qđ ſequitur negligit:nequaq̃ nos grã in aduer ſitate deſerit:qꝛ quo nos durius ꝛ diſpẽſatiõe pcutit: eo amplius ꝛ pietate cuſtodit. ¶ Grego.li.xi.mora.

Nunq̃ eſt patientię virtutis in proſperis:ille v̄o patiẽs eſt:qui ꝛ aduerſis conteritur:ꝛ tamen a ſpecię ſuę re ctitudinis non curuatur. ¶ Jdem li.xvi.mora.

Qui a ſtatu patiẽtię ante linguarũ vulnera corruit ipẽ ſibi teſtis eſt:ꝙ contra manſuetę percuſſiõis gladios nõ perſiſteret. ¶ Grego.lib.xxx.moralium.

Tunc illata vitia bene toleram⁹:quũ ſecreto mentis ad mala ppetrata recurrimus. Lęue qppe videbit ꝙ in iuria pcutiemur:ſi dũ in actione nr̃a cõpicimus: quia peius eſt ꝙ murmurem⁹:ſicq; fit:vt cõtumelijs grã magiſq; ira v̄beat:quarũ interuẽtu:deo iudice pęna grauior declinari poſſe cõfiditur. ¶ Grego.ibidẽ.

Glorioſus eſt iniuriam tacendo fugere:q̃ reſpondendo ſuperare:ꝛ ſi ſeruus conuicium dicat:iuſtus taceat:ꝛ ſi infirmus iniuriam faciat:iuſt⁹ ſufferat:ꝛ ſi pauper criminetur:iuſtus non reſpondeat. ¶ Jdẽ in home.ſuper euãgeliũ.quũ audieritis.

Plerũq; ideo patiẽtes videmur:qꝛ retribuere mala nõ poſſum⁹:ſꝫ q iccirco malũ ñ retribuit:qꝛ nequaq̃ va let:pculdubio patiẽs nõ eſt:qꝛ patientia non in oſten ſione requiritur:ſed in corde. ¶ Grego.ibidem.

Non eſt perfecte bonus:niſi qui fuerit:ꝛ cũ malis bon⁹: bonus enim non fuit:qui malos tolerare recuſauit. ¶ Grego.ſuper Ezechielẽ homel.vij.

Patientia v̄a:quę ipſum amat quẽ portat. Nam tolerar ſe:ꝛ odiſſe non eſt virtus mãſuetudinis: ſed velamen tum furoris. ¶ Gregorius homelia.xxxv.

Si adiuuante nos dño virtutem patientię ſeruare con tendimus:ꝛ in pace eccleſię viuimus:ꝛ martyrij pal mam tenemus. ¶ Gregorius ibidem.

Nos ſine ferro ꝛ flamine martyres eſſe poſſumus:ſi pa tientiam in animo veraciter cuſtodiamus. ¶ Grego.homelia de martyribus.

Moꝛi a pſequẽte martyriũ in aꝑto opę eſt. Ferre v̄o con tumelias:ꝛ odientẽ diligere:martyriũ eſt in occulta cogitatione. ¶ Grego.ſup euãgeliũ home.xxxv.

Doctrina viri p patiẽtiã noſcit:tãto ergo min⁹ quiſq; oſtendit doctus:quãto ꝯuincit minus patiens. Nec eniꝫ p̄t veraciter bõa docẽdo impẽderẽ:ſi viuẽdo ęqua nimiter:neſciat bõa tolerare. ¶ Grego.ſup Ezechie.

Nulla ſunt bõa q̃ agimus:ſi nõ ęquanimiter primo:ꝛꝫ mala toleramus. ¶ Grego.in home.ſup euange lio.Quum audieritis prelia.

Patiẽtia ẽ aliẽa mala ęq̃nimit̃ pperi:ꝯ eũ q̃q; q mala ir rogat nullo doloꝛ moꝛderi. ¶ Jdẽ ſup eze.home.vij.

Trib⁹ modis v̄t⁹ patiẽtię exerceri ſolet. Alia nãq; ſt̃ q a deo:alia q̃ ab ãtiq̃ aduerſario:alia q̃ a primo ſuſtine m⁹:a primo nãq; pſecutõẽs:dãna ꝛ ꝯtũelias ſuſtine m⁹. Ab antiq̃ aduerſario tẽtamẽta:a deo aũt flagella to leram⁹:ſꝫ in his oib⁹ modis vigilãti oculo ſemetipſũ dꝫ circũſpicere:ne ꝯ mala primi ptrahat ad retribu tionẽ:mali ne ꝯ tẽtamẽta aduerſarij ſeducat ad dile ctationẽ:vel ꝯſenſuꝫ delicti:ne ꝯ flagella opificis ꝓru rat ad exceſſuꝫ murmurationis. ¶ Jo.chry.in ſmo.18.

Faciam⁹ v̄o neceſſitate v̄tutẽ:ſeu volũtatẽ:exẽpli grã: ꝓ priũ qs amiſit filiũ:ſubſtãtiã ali⁹ ocꝫ:ꝛ fortunę bõa: ſi noueris qđ pactũ ẽ ſemel:nec deleri ãpli⁹: nec ſolui poſſe:licebit ea inſanabili calamitate vtilitatẽ aliqđ cõparare.ſi magno ac virili aio aduerſo tuleris fortu nę caſus:proq; maledictis dño laudeꝫ referas. Hoc pactoq̃ ſpẽ p̄ter obuenerint mala:in voluntatis offi ciũ cõmutabis. ¶ Joã.Chryſo.ſup Matthęũ. Io.chri.

In ꝓprijs iniurijs patiẽtẽ eſſe laudabile eſt: iniurias aũt dei diſſimulare impium eſt. ¶ Joã.Chryſo.ibidẽ.

Si vindicare vis ſile:ꝛ funeſtam ei dediſti plagam. ¶ Joã.Chryſo.ſup matt.v.audiſtis qꝛ dictũ eſt antiquis oculum pro oculo.

Prim⁹ gradus patiẽtię ẽ nõ icipe iniuriã: ſcđs poſtq̃ in ceꝑi⁹ ẽ ęq̃lib⁹ ñ vindicari: Terti⁹ eſt nõ facere vexãti ea q̃ paſſus eſt. ¶ Joã.Chryſo.ſup epi.ad hebrę.

Nihil ita cõfuſionẽ fac̃ ingerẽti mala: ſic fort̃ tolerãtia patientia.ꝛ neq; in v̄bo:neq; in operẽ redde vindictã. ¶ Jſidorus ſoliloquiorum libro.ij. Jſido.

Magna ẽ v̄tus:ſi nõ lędas:a quo lęſus es. Magna ẽ for titudo:ſi ẽt lęſus remittas. Magna ẽ gloria: ſi cui po tuiſti nocere:parcas. ¶ Jſido.lib.iij.de ſũ.bono.

Diſcat ñ murmurare:q mala patit̃:ꝛ ſi ignorat cur ma la patit̃:ꝓ h̃ ſe iuſte pati arbitret̃:qꝛ ab illo iudicat̃: cuius nũq̃ iniuſta iudicia ſt̃. ¶ Ber.ſup cã.ſmo.66. Ber.

Ad v̄tutes ſpectat tribulatiões fortiter ſuſtinere. Ad ſa pientiã in tribulationib⁹ gaudere:ꝯfortare cor tuũ ꝛ ſuſtine dñm:virtutis eſt guſtare ꝛ videre: qm̃ ſuauis eſt dñs ſapientię. ¶ Bernar.ſuper cantica.

Sunt q̃dã mites:ſꝫ q̃diu nihil dr̃:vel agit̃:niſi ꝓ eoꝝ ar bitrio. Patebit aũt q̃ lõge ſint a v̄a mãſuetudie:ſi leuis orat̃ occaſio. ¶ Ber.ad Eugeniũ d̃ ꝯſideratiõe li.ij.

Nõ bõa patiẽtia ẽ quũ poſſis eẽ liber:ſeruũ te pmitt̃ fieri:v̄a patiẽtia ẽ pati vel agere ꝯ qđ libeat: ſed non preter quod liceat. ¶ Hugo li.i.de clauſtro animę. Hugo

Qui dolorẽ capit̃ nõ patimur benigne:q̃uo ꝓ xp̃o:capi tis abſciſionẽ pateremur. Qui flagellũ timẽt:q̃uo fla gella ſuſtinerẽt. ¶ Boe.de philo.ꝯſo.lib.iiij.pſa.vi. Boeti⁹

Quidã ſupplicijs inexpugnabiles:exẽplũ cęteris ptu lerũt inuictã malis eẽ v̄tutẽ. ¶ Lactã.fir.di.iſti.li.3. Lactã.

Beatus eſt igitur ſapiens in tormentis:ſꝫ quum torque tur pro fide:pro iuſticia:pro deo:illa patiẽtia doloris beatiſſimum faciet. ¶ Jdem libro.v.

Magna ꝛ p̄cipua virt⁹ patiẽtia eſt:quã pariter ꝛ vulgi publicę voces:ꝛ ph̄i:ꝛ oratores ſũmis laudib⁹ ꝯcele brãt:qđ ſi negari nõ põt:quin ſumma virtus ſit:necẽ eſt iuſtũ ꝛ patiẽtẽ virũ in ptãte eẽ hois iniuſti:vt pa tientiã capiat:patiẽtia eſt.n.maloꝝ: q̃ aut inferunt̃: aut accidũt quũ ęq̃nimitate ꝑlatio: Ergo iuſt⁹ ꝛ ſapi ens:qꝛ virtutẽ capitibꝫ in ſe patientiam:qua carebit omnino:ſi nihil patit̃ aduerſi:ꝯtra qui in rebus pro ſperis agit:impatiens eſt ꝛ virtute maxima caret.

¶ Lactan.fir.diui.inſti.lib.vi.

Omnia itaq amara ⁊ grauia patientia ferenda ſunt.

¶ Seneca lib.de moribus.

Libenter feras quod neceſſe eſt:dolor patientia vincet.

¶ Seneca in prouerbijs.

Feras nō culpes:qđ mutari non pōt:furor fit leſa ſepius patientia. ¶ Seneca de virtutibus lib.iiij.

Si magnanim⁹ fueris nūq̄ iudicabis tibi ɔtumeliā fieri:de inimico dices:nō nocuit mihi:ſed animū nocēdi habuit ⁊ quū illū in ptāte tua videris:vindictā putabis:vindicare potuiſſe:ſcito enim magnū ⁊ honeſtū vindicte eſſe genus:ignoſcere. ¶ Sene.epi.lxviij.

Queris an oē bonū optabile ſit?ſi bonū eſt inquis fortiter torqueri:⁊ magno animo vri:⁊ patienter egrotare.ſequit̄ vt iſta optabilia ſint:diſtingue. Tormēta a me abeſſe vellē:ſed ſi ſubſtinēda fuerint:vt me in illis fortiter honeſte:animoſe gerā optabo: velim nō incidere in bellū:ſed ſi incido:⁊ vulnera:⁊ famē:⁊ omnia que bellorū neceſſitas affert:generoſe feraz optabo: itaq non incōmoda optabilia ſunt:ſed virtus:q̄ perferuntur incōmoda:non pati tormenta optabile eſt: ſed fortiter pati. ¶ Seneca epiſtola.xciij.

Cogitanda ergo ſunt omnia:⁊ animus aduerſus ea que poſſunt euenire:firmandus exilia:tormēta:morbi:bella:naufragia meditare. ¶ Ibidem.

Valē. Cōſurgam⁹ itaq aduerſus fortunā:⁊ qcqd iciderit ſciam⁹ nō eē tā magnū q̄ rumore iactet̄. ¶ Val.ma.li.3.

Mari. Aequaliter ſe in aduerſis gerere:quid aliud eſt:q̄ ſeuientem fortunam in adiutorium ſui pudore victam conuertere. ¶ Vale.maxi.lib.viij.

Cicero Neq ſecūdarū rez ꝓuectu inſolenter abuti neq aduerſis ꝓſperedebilitari oportet. ¶ Cice.Tuſ.q.li.ij.

Quare ſi:vt in initio cōceſſiſti:turpitudo pei⁹ ē q̄ dolor nihil eſt plane dolor:nā dū tibi ipe:nec viro dignū videbit̄:gemere:eiulare:lamētari:frāgi:debilitari:dolere:ſiuz honeſtas:tū dignitas:tū decus aderit:tuq in ea cōtuberis te.continebis:cedet ꝓfecto virtuti dolor:⁊ animi inductione langueſcet:aut.n.nulla virtus eſt:aut contemnendus eſt dolor omnis. ¶ Ibidem.

Sparte vo pueri ad arā:ſic vberibus accipiunt̄:vt multus e viſceribus ſanguis exeat:nō nunq̄ ēt(vt:quum ibi eſſem:audiebā)ad necez:quoꝝ nō mō nemo exclamauit vnq̄:ſed ne ingemuit quidem. Quid ergo hoc pueri pñt:viri non poterunt?⁊ mos valet?Ratio non valebit? ¶ Cicero lib.ij.tuſcu.que.

Si ſumm⁹ dolor eſt:breuē eſſe neceſſe eſt. ¶ Ibidem.

Contēno magnitudinē doloris:a q̄ me breuitas tpis vēdicabit:anſ pene q̄ inuenerit. ¶ Cice.li.iij.tuſ.queſt.

Summa eſt ſtultitia ſummo confici merore.

Home. ¶ Homer⁹ in e Iliados. Verba ſt Diōces ad venerē vulneratam a diomede.

τέτλαθι τέκνον ἐμὸν. καὶ ἀνάσχεο κηδομένη περ.i.

Patere filia mea:⁊ tolera triſticia quāuis affecta.

¶ Idem in u odyſſee.

τέτλαθι κραδίη καὶ κύντερον. ἄλλο ποτ' ἔτλης.i.

Pitta. Tolera corde ⁊.n.peius aliō aliqñ tuliſti. ¶ Pittac⁹.

ἀνέχου ὑπὸ τῶν πλησίον μικρὰ ἐλαττούμενος.i.

Tolera.ſi ab his qui ſunt prope minima quedaz tibi

Menā. detrabantur. ¶ Menander.

ἀνδρός τὰ προσπίπτοντα γενναίως φέρειν.i.

Viri eſt accidentia generoſe ferre. ¶ Idem.

ἔνεγκε λύπην καὶ βλάβην ἐρρωμένως.i.

Fer triſticiam ⁊ damnum fortiter. ¶ Idem.

κούφως φέρειν δεῖ τὰς παρεστώσας τύχας.i.

Leuiter ferre oportet preſentes fortunas. ¶ Idē.

νίκα λογισμῷ τὴν παροῦσαν συμφοράν.

Vince ratione preſentem calamitatem. ¶ Idem.

πειρῶ τύχης ἄγνοιαν εὐχερῶς φέρειν.i.

Conare fortune ignorantiam facile ferre. ¶ Idem.

στερρῶς φέρειν χρὴ συμφορὰν τὸν εὐγενῆ.i.

Fortiter ferre oportet calamitate generoſuz. ¶ Idē.

τὴν τῶν κρατούντων μάνθανε φέρειν ἐξουσίαν.

Imperantiū diſce ferre licentiam. ¶ Idem.

φρονοῦντός ἐστι ζημίαν ῥᾴον φέρειν.i.

Sapientis eſt damnum facile ferre. ¶ Idem.

φέρειν ἀνάγκη θνητὸν ὄντα τὴν τύχην.i.

Ferre neceſſe mortali exiſtenti fortunam.

¶ Plautus in rudente. Plau⁹

Hoc quod eſt neceſſarium eſt perpeti.

¶ Terentius in Andria. Teren.

Quoniam non poteſt quod vis:id velis quod poſſis.

¶ Terentius comedia.vi.

Nam que inſcitia eſt aduerſus ſtimulum calces.

¶ Terentius comedia.

Quod ſors feret feram⁹ equo aīo:iſtuc viri eſt officiuz.

¶ Virgilius Aeneidos lib.i. Virgi.

O ſocij(neq enim ignari ſumus ante malorum)

O paſſi grauiora:dabit deus his q̄q finē. ¶ Ibidē.

Forſan ⁊ hec olim meminiſſe iuuabit. ¶ Ibidem.

Durate:⁊ voſmet rebus ſeruate ſecundis.

¶ Virgilius Aeneidos lib.ij.

Quid tantum inſano iuuat indulgere labori.

¶ Virgilius eneidos lib.xij.

Et obnixus curam ſub corde premebat.

Superat quoniam fortuna ſequamur

Quoq vocat vertamus iter. ¶ Ibidem.

Quo fata trahunt retrahuntq ſequamur.

Quicquid erit:ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt.

¶ Ouidi.metamor.lib.viij.fabula.vij. Ouidi⁹

Paupertatemq ferendo.

Effecere leuem:nec iniqua mente ferendam.

Ouidi.methamor.li.viii.fabula.xliij.

Nec enim fortuna querenda.

Sola tua eſt:ſimiles aliorum reſpice caſus.

Mitius iſta feres. ¶ Oui.amoꝝ lib.viii.elegia.ix.

Perfer ⁊ obdura:dolor hic tibi proderit olim.

Sepe tulit laſſis ſuccus amarus opem.

¶ Ouidius li.i.de remedio amoris.

Dura aliquis precepta vocet mea.Dura fatemur

Eſſe:ſed vt valeas multa dolenda feres.

Sepe bibi ſuccos:q̄uis inuitus:amores.

Aeger:⁊ oranti menſa negata mihi eſt.

Vt corpus redimas ferrum patieris ⁊ ignes:

Arida nec ſitiens ora lauabis aqua.

Vt valeas animo:quicq̄ tolerare negabis?

At precium pars hec corpore maius habet:

Sed tamen eſt artis triſtiſſima ianua noſtre.

Et labor eſt vnus tempora prima pati.

Aſpicis vt prebenſos vrant iuga prima iuuencos

Vt noua velocem cingula ledat equum?

¶ Ouidi.triſtium lib.v.elegia vltima.

Contudit ingenium patientia longa malorum.

Et pars antiqui nulla vigoris adeſt.

¶ Ouidi.in epiſtola Oenones ad paridem.

Leniter ex merito quicquid patiare ferendum eſt.

Que venit indigne pena dolenda venit.

¶ Propertius lib.iiij.elegia vltima. Prop.

Deſine paule meum lachrymis vrgere ſepulchrum:

Panditur ad nullas ianua nigra preces.

Cum ſemel infernas intrarunt funera leges.

Non exorato ſtant ad amante vie.

Te licet orantem fuſce deus audiat aule.

Nempe tuas lachrymas littora ſurda bibent.

Vota mouent ſuperos:vbi portitor era recepit:

Obſerat herboſos lurida porta rogos.

¶ Tibullus li.iij.elegia.ij. Tibul.

Non ergo firmus in hoc:non hec patientia noſtro

Ingenio:frangit fortia corda dolor.

Hora. ❡ Horatius carminum lib.i.ode.xxiij.
Sed leuius ſit patientia
Quicqd corrigeř eſt nepas. ❡ Idē car.li.ij.ode.xx.
Abſint inani ſunere nenię
Luctuſq3 turpes: ⁊ querimonię.
Compeſce clamorem: ac ſepulchri
Mitte ſuperuacuos honores. ❡ Iuue.ſatyra.xiij.
Iuue. Ponamus nimios gemitus: flagrantior ęquo
Nō oꝛ dolor eē viri: nec vulnere maior. ❡ Iuue.ibi.
Dicimus autem
Hos quoq3 fęlices: qui ferre incommoda vitę.
Nec iactare iugum vita didicere magiſtra.
Luca. ❡ Lucanus pharſalię lib.ix.
Componite mentes
Ad magnę virtutis opus: magnoſq3 labores.

PATRIA grę. πατρὶς ίδος. ἡ. dicit. Et eſt vrbs: ſeu oppidū: vnde orti: ſiue oriundi ſumus: dicta ꝙ cōis oīuꝫ parēs ſit. Aliqñ ⁊ ꝓuincia ipſa ex qua orti ſum⁹ pria dr: ſed īñ. improprie hinc patriū: quod patrię eſt. Pater aūt vnde ⁊ patria deducitur grecum eſt πατὴρ. τρος. ὁ. ⁊ πατὴρ ꝑ ſincopen: ſic dictū ꝙ πάντα τηρεῖ: hoc eſt oia ſeruat. Uel παῖδας τηρῶν: hoc eſt filios ſeruans. Hinc paternus. Hinc patriarcha nouū qdē ⁊ grecū. Et is eſt qui patrū: hoc eſt pontificū princeps ⁊ primus eſt. Hinc paterfamilias: q primus eſt: ⁊ in familiā imperiū hꝫ. A patre venit etiā patronus: qui is eſt q litigatoris cām agit: q̄ſi pr ſtatui. Cliens is ē q litigat: ⁊ cuius cā agiť. Cuius diminutiuū Clientulus dr: ⁊ Clientela: q̄ mō ſignificat clientū multitudinē: mō officiū eoꝝ erga patronos: a coleq3 ſ ōducunť. Quid aūt patron⁹ ab aduocato differat: vide ſupra in aduocatus. A patrono ſit patrociniū: qō eſt ipſa rei protectio: ⁊ patrocinari: qō ē tā dbo: q̄ facto imbecilliorē ꝓtegere. A pře itē ſit patricida: q patreꝫ interficit: a quo patricidiū. Patricida grę. πατροφόνος ſeu πατροφόντης. ου. ὁ. ⁊ πατροκτονία. ας. ἡ. pricidiuꝫ qō q̄ſi parēticidiū dr. Hinc pariter ſit patronymicum apud grāmaticos: quod ſub prīs nomine ſignificat filiū: vt priamides. hoc eſt Hector Priami filius ⁊ patriſſo: hoc eſt patris ſimilis ſum.
Patrię ⁊ parētibus hō maxime debitor eſt poſt deū ſm b. Tho. ſa ſę. q. lx. ar. iij. In pria ⁊ parentibus includunť oēs ꝯſanguinei: ciues: ⁊ amici prię: ſm. b. Tho. ſa ſę. qōne. lxxx. ar. i. ❡ Homerus in i odyſſeę.
Home. οὐδὲν γλύκιον ἧς πατρίδος οὐδὲ τοκήων
γίνεται. εἴπερ καί τις ἀπόπροθι πίονα οἶκον
γαίῃ ἐν ἀλλοδαπῇ ναίει ἀπάνευθε τοκήων. i.
Sane nihil dulcius ſua patria neq3 parentibus.
Eſt: quamuis quis procul diuitem domum
Terra in aliena habitet procul a parentibus.
Ouidi⁹ ❡ Ouidius lib. i. de ponto elegia. iiij.
Non dubia eſt Itaci prudentia: ſed tamen optat
Fumū de patrijs poſſe videre focis.
❡ De hac materia: vide ſupra in amor patrię.

PAuor grę. θάμβος. ου. ὁ. ⁊ θάμβος. ου. ὁ. attonit⁹. ⁊ θαμβέω pauco ⁊ ſtupeo dr. Eſt aūt pauor metus mētē e loco mouēs: ſm Cice. li. tuſ. q. Ex quo eſt illud Enij. Tū pauor mihi ſapiam oēm ex aio expectorarat.
Pauor imobilitat cor. Io differt ſꝫ magis ⁊ min⁹ a timore faciēte motū ei⁹ ſꝫ ſiſtolē. ex. b. Tho. ſup Iſa. viij. lect. ij. col. ij. ❡ De hac materia hēs infra vbi timor.

PAVPERTAS ſiue paupies grę. πενία. ας. ἡ. ⁊ πενιχρότης. ὁ. Paup ⁊ πενιχρός. ου. ὁ. pauperculus. villis dicit. Pauper (vt Varro ſentit) dicit a parua pecunia: vnde paupertas: ſeu pauperies. Horatius. Mox reficit rates Quaſſas indocilis pauperiem pati. Hinc paupero: ⁊ depaupero: qō eſt pauperē facio. Quō aūt paupertas ab egeſtate differat: vide ſupra in egeſtas.
Paupertas cōfert ſeptē bona. ſ. peccatoꝝ recognitionē: virtutū cōſeruationē: cordis quietē: deſiderij impletionē: ſpūalium bonoꝝ dulcedinē: meritoꝝ exaltationeꝫ: ⁊ cęleſtē hereditatē: ex. b. Tho. ſuper Iſa. xlviij. ſin.
Paupertas duplex. ſ. paupertas ex coacta neceſſitate: ⁊ paupertas ex propria voluntate: ſm. b. Tho. ꝯ gentiles libro. iij. ca. cxxxiiij. ❡ Dauid pſalmo nono. Dauid
Quoniā nō in finē obliuio erit pauperis: patiētia pauperum non peribit in finem. ❡ Dauid pſal. xxxvi.
Melius eſt modicum iuſto: ſuper diuitias peccatorum multas. ❡ Prouerbiorum ca. xiiij. Prouer.
Etiam proximo ſuo pauper odioſus eſt. amici vero diuitum multi. ❡ Prouerbioꝝ. ca. xv.
Melius eſt parum cū timore domini: q̄ theſauri magni ⁊ inſatiabiles. ❡ Prouerbioꝝ cap. xvi.
Melius eſt parum cum iuſtitia: q̄ multi fructus cū iniquitate. ❡ Prouerbiorum ca. xvij.
Qui deſpicit pauperem exprobat factori eius.
❡ Idem cap. xviij.
Cum obſecrationibus loquitur pauper: ⁊ diues effabitur rigide. ❡ Prouerbiorum cap. xix.
Melior eſt paup iuſtus: q̄ vir mēdax. ❡ Idē ca. xxxvi.
Mendicitatē ⁊ diuitias ne dederis mihi: Tribue tantū victui meo neceſſaria: ne forte ſatiat⁹ illiciar ad negādū: ⁊ dicā: quis eſt dñs: aut egeſtate cōpulſus furer: ⁊ periurē nomē dei mei. ❡ Eccl'iaſtes. c. ix. Eccl'ia.
Sapiētia pauperis cōtempta eſt: q: verba eius nō ſunt audita. ❡ Eccleſiaſtici cap. xviij. Eccl'ia.
Memento paupertatis in tpe abundantię: ⁊ neceſſitatē paupertatis in die diuitiarum. ❡ Idē cap. xxvij.
Propter inopiā multi deliqrūt: ⁊ q qrit locupletari auertit oculū ſuū. ❡ Aug. de vbis apl'i ſmone. xxviij. Augu.
Non tibi diſpliceat paupertas tua: nihil ea potes ditius inuenire: viſus nobis eſt ꝙ locuplex ſit: ex ꝗū emit quibus theſauris cōferri poſſit: ꝙ paupertati videmus indutū: vt ad regnū cęloꝝ veniret. Diues poſſeſſione ſua obtinere nō potuit: nunc obtineat vt cotemptu perueniat. ❡ Augu. eccl'iaſticis dogmatibus.
Bonū ē facultates cū diſpēſatiōe paupibus erogař: melius ꝓ intentiōe ſequēdi dñm in ſimul donare abſolutū ſollicitudine egere cū xpo. ❡ Aug. ſup pſal. lxxvi.
Omnis philoſophię magiſtra nobis ē inopia: nō ita laudamus ioſeph: quū frumētū diſtribuebat: ſicut quaꝫ carcerem habitabat. ❡ Augu. de verbis dñi.
Hij ſunt pauperes ſpiritu: qui qñ faciunt aliquid bonū deū laudant: qñ aliquid mali: ſe accuſant. ❡ Ibidē.
Fęcundus eſt ager pauperū: cito reddit donantibus fructum. Uia cęli eſt pauper: per quam venitur ad patrem. incipe erogare ſi non vis errare.
❡ Auguſtinus ſuper Ioannem ſermone. lij.
Quare xps habuit loculos: niſi q: eccleſia ipſius loculos habitura erat. Oportebat. n. vt mediator dei ⁊ hoīum: ſicut nos excitauit ad ſūma: ita nobis cōpatereť ad infima. ❡ Hiero. ⁊ hř. xij. q. ij. §. crates.
Crates ille thebanus hō quondā ditiſſim⁹: quū ad philoſophandū Athenas pergeret: magnū auri pondus abiecit: neq3 putauit ſe poſſe ⁊ virtutes ⁊ diuitias ſimul poſſiderē. Nos ſuffarciati auro: chriſtū pauperē ſequimur: ⁊ ſub ptextu elemoſynę: priſtinis opibus incubantes quō poſſumus aliena fideliter diſtribuere. qui noſtra timide reſeruamus. Plenus venter facile de ieiunijs diſputat. Non hieroſolymis fuiſſe. ſed hieroſolimis bene vixiſſe laudandum eſt. Hiero.
❡ Ambr. ſuis lib. de caim ⁊ Abel. Amb.
Eſto pauper ſpū: ⁊ eris diues qualicūq3 cēſu. Quia nō in abundantia diuitiarū vita eſt hominis: ſꝫ in virtute ⁊ fide. Iſtę te diuitię verꝫ diuitē faciunt: ſi ſis in deū diues. ❡ Ambroſius officioꝝ li. ij. ca. xxi.

Hoc malū iam dudum humanis influxit mētibus: vt pecunia honoꝝ ſit: ⁊ animi hoīꝝ diuitiarū admiratiōe digni: vt nemo niſi diues: honore dignus putetur.

℃ Idem ſuper illud ps. increpaſti ſuperbos.

Nihil grauius q̄ vt fr̄es nr̄os pauperiores ſupbo oculo deſpiciamus: cōformes nobis intolerabili repellam⁹ faſtidio nr̄a indignos gratia iudicātes: q̄ ſunt inopes quā paupertas facilius deoꝝ theſaurus acceptiōi.

℃ Ambr. in examerō ⁊ hr̄. xv. q. i. c. illa. §. ceteꝝ paupta.

Ceterū paupertatē: ⁊ ignobilitatē: egritudinē: ⁊ mortē nemo ſapiēs mala dixerit: nec in maloꝝ ſorte numerauit: q̄ neceſſaria iſta in bonis hr̄ maximis: quaꝝ nobis alia ex nā: alia ex cōmoditate accidere videntur.

℃ Grego. in homelia: hō quidā erat diues.

Grego. Quū quoſdā pauperes aliqua reprehenſibilia perpetrare cōſpicitis nolite deſpicere: q̄ fortaſſe i quos ſupfluitas tenuiſſime prauitatis inquinat: caminus paupertatis curat. ℃ Gregorius in paſtorali.

Offerenda eſt eis conſolatio: quos caminus paupertatis excoquit: atq̄ illis inferendus eſt timor quos conſolatio glorie temporalis extollit.

℃ Joā. chryſo. ſermōe. xviij. ſup ep̄l'am ad hebreos.

Io. chri. Paupertas eſt manu doctrix q̄dā in via: q̄ ducit ad celū vnctio athletica: exercitatio quedā magna: ⁊ admirabilis: portus tranquillus. Nihil opulentius eo q̄ paupertatē ſponte diligit: ⁊ alacritate ſuſcipit.

℃ Iſidorus: ⁊ hr̄. xij. q̄ſtio. iij. cap. pauper.

Iſido. Pauper dū n̄ hꝫ qd̄ offerat in iudicio: nō ſolū audiri cōtemnit: ſed ⁊ ꝯtra veritatē opprimit. Cito violat auro iuſticia. Nullā q̄ re⁹ ptimeſcit culpā: quā redimet nūmis exiſtimat. ℃ Iſido. ſoliloqoꝝ li. ij. c. lij.

Multi pp̄ opes periclitarūt: multi pp̄ diuitias in diſcrimē venerūt: multis exitiales fuere diuitie: multi mortē generauere opes. ℃ Ber. in ſermōe de oīb⁹ ſcis.

Ber. Vis obtinere celū? paupertatis vtilitatē cōplectere: ⁊ tuū erit: paupertas. n. vitus nō putat: ſꝫ paupertatis amor. regnū deniq̄ celoꝝ ē pauperū: beat⁹ q̄ poſt illa n̄ abijt q̄ poſſeſſa onerant: amata inquināt: amiſſa cruciant.

℃ Leo papa ſermone. iiij. de quadrageſima.

Leo pp̄ Semꝑ diues ē chriſtiana pauptas: nec pauet in iſto mūdo indigētia laborare: cui donatū eſt in oīum dn̄o oia poſſidere. Operātib⁹ ergo. q̄ bōa ſunt nō oīno metuēdū ne eis deſit facultas operādi: quū ⁊ i duob⁹ minutis euāgelice illius vidue ſit laudata deuotio: ⁊ p calice aq̄ frigide p̄miū hēat gratuita largitio. Ex affectib⁹. n. pioꝝ benignitatis mēſura taxat: ⁊ nunq̄ eū miſerādi efficacia deſerit: in quo miſericordia ip̄a nō deficit. ℃ Boetius de philoſophica cōſola. li. ij.

Boeti⁹ Nunq̄ diues agit qui trepidus gemens,
Seſe credit egentē. ℃ Idē de ſcholaſtica diſciplina.

Nouerca eſt diſcipline egeſtas. ℃ Sene. epi. iiij.

Magne diuitie ſunt lege nature cōpoſita paupertas.

℃ Seneca epiſtola. ij.

Seneca Non. n. iucūda res eſt aqua. ⁊ polenta: aut fruſtū ordeacei panis: ſed ſūma voluptas ē ex his capere voluptatem: ⁊ ad id ſe deduxiſſe: qd̄ eripere nulla fortune iniquitas poſſit. ℃ Seneca epiſtola. x.

Nō ſibi felix pauꝑ erit: niſi felices cecidiſſe viderit. Honeſta res ē leta paupertas: illa vō n̄ ē paupertas: ſi nō leta eſt: q̄ eū paupertate bn̄ ꝯuenit: diues eſt: nō qui parū hꝫ: ſed qui plus capit: pauper erit. ℃ Seneca ep̄l'a. x.

Si ad naturā viues: nunq̄ eris pauper: ſi ad opinionem nunquā eris diues. ℃ Seneca ibidem.

Exiguum natura deſiderat: opinio immenſum.

℃ Seneca epiſtola. xvij.

Paupertas eſt ꝯtenta deſiderijs inſtantib⁹ ſatiſfacere.

℃ Seneca epiſtola. xvij.

Multis ad phādū obſtitere diuitie: paupertas aūt expedita ſecura eſt: aut ergo pauꝑ ſis: aut pauperi ſilis: ſi animo vacare vis. ℃ Seneca epiſtola. xviij.

Aude hoſpes ꝯtēnere opes: ⁊ te quoq̄ dignū finge deo. Nō ali⁹ deo dign⁹ eſt: q̄ q̄ opes cōtempſerit. Quare poſſeſſione tibi nō interdico: ſed efficere volo: vt illas intrepide poſſideas. Qd̄ vno ꝯſequeris mō: ſi te ēt ſine illis beate victurū pſuaſeris tibi. Si illas tāq̄ exituras ſemper aſpexeris. ℃ Seneca epiſtola. xix.

Ne imparatos nos fortūa dp̄rehēdat: fiat nobis paupertas familiaris. Securius diuites erim⁹: ſi experti fuerim⁹ q̄ n̄ ſit graue pauper eē: ad paupertatē ſua ſpōte deſcēdere: p̄occupare ē tela fortune. ℃ Seneca ep̄l'a. xx.

Ob hoc vnum amanda eſt paupertas: q̄ a quibus amerꝭ oſtendit. ℃ Ibidem.

Quod diuitijs nō potes ſcire: paupertate ſcies: illa vō certoſq̄ retinebit amicos: diſcedit q̄s: nō te: ſꝫ tua ſequebat: o quādo ille dies veniet: quo nemo in honorē tuum mentiatur. ℃ Seneca ibidem.

Redige te ad parua ex q̄b⁹ cadere n̄ poſſis. ineſt paupertati: ſine q̄ nihil eſt iucūdū: ſecuritas. ℃ Sene. ep̄i. xxv.

Panē ⁊ aquā nā deſiderat. nemo ad hoc pauꝑ eſt: intra q̄ quiſq̄ deſideriū ſuū clauſit: cū ipſo Joue de felicitate contendat. ℃ Seneca li. de. iiij. virtutib⁹.

Nec paupertas ſibi imūda ſit: nec parſimonia ſordida: nec ſimplicitas neglecta: nec lenitas languida: ⁊ ſi res tibi exigue ſint: non ſint tñ anguſte: nec tua defleas: nec aliena mireris. ℃ Seneca li. de moribus.

Quis eſt pauper? qui ſibi videt pauper: qui paupertatē timet. timendus eſt. Scire vti paupertate maxima felicitas eſt. ℃ Seneca in prouerbijs.

Nudum latro dimiſit: ⁊ in obſeſſa via pauperi pax eſt.

℃ Seneca in hercule furente tragedia. i.

Laus vera: ⁊ humili ſepe contingit viro: non niſi potenti falſa. ℃ Seneca ibidem.

O quātū bonū ē obſtare nulli caper ſecuras dapes humi iacētē: ſcelera nō intrāt caſas: tutuſq̄ mēſa capit anguſta cibus: venenū in auro bibit: expertus loquor.

Nā rebus paruis alta p̄ſtatur quies. ℃ Ibidem.

Secura duro mēbra verſantur thoro. ℃ Ibidem.

Non capit vnq̄ magnos motus humilis tecti plebea domus. ℃ Seneca tragedia. ix.

Bene paupertas humili ꝯtēta tecto latet. Quatiūt altas ſepe pcelle. Aut euertit fortūa domos. ℃ Se. trag. x.

Ceſpes tyrio mollior oſtro. Solet impauidos ducere ſomnos: Aurea rumpunt tecta quietē: Vigileſq̄ trahit purpura noctes. ℃ Seneca ibidem.

Pectora pauꝑ ſecura gerit: Tꝫ e patula pocula fagoꝝ ſꝫ n̄ trepida tꝫ ip̄a māu: cadit faciles vileſq̄ cibos: Sꝫ dū ſtrictos reſpiē enſes: Aurea miſcet pocula ſāguis. Ibidem.

Quiſquis medium defugit iter: Stabili nunq̄ tramite currit. ℃ Ariſtoteles. i. ethicorum.

Ariſto. Impoſſibile eſt indigentē opari bōa. ℃ Idē. ij. polyti.

Impoſſibile eſt indigentē bn̄ principari: ⁊ ſtudio vacare.

℃ Ariſtoteles lib. iiij. polyticorum.

Qui nimis viles ſunt ⁊ egeni neſciunt principari.

℃ Laer. Dio. de vita ⁊ moribus philoſophoꝝ. **L. dio.**

Nihil amittit: qui nihil hꝫ: ⁊ parū eget: q̄ paruꝫ cupit: Socrates dicebat. ℃ Cice. rheto. nouoꝝ lib. iiij. **Cicero.**

Eges ē q̄ n̄ ſat hꝫ: ⁊ is cui ſat nihil p̄ eē. ℃ Cice. ibidē.

Duo ſunt q̄ poſſunt ad turpe cōpendium cōmouere: inopia: ⁊ auaritia. ℃ Saluſtius in Catilinario. **Salu.**

Qui dimiſſi in obſcuro vitā agūt: ſi qd̄ deliq̄re pauci ſciunt: fama atq̄ fortuna coꝝ pares ſt̄. ℃ Salu. ibidē.

Qui magno imperio p̄diti in excelſo vitā ducūt eoꝝ facta cūcti mortales nouere: ita in maxima fortūa: minima licentia eſt. ℃ L u. Apuleius d̄ magia li. i. **L. apu.**

Si q̄cūq̄ in aliq̄ laude miramur: eū paupertas ab incunabilis intricata eſt. Paupertas autē p̄ſca apud ſecula oīuꝫ ciuitatū ꝯditrix: oīuꝫ artiū reperatrix. oīuꝫ peccatoꝝ inops: oīs glie munifica. cunctis laudib⁹ apud

omnes rōnes pcōpta. ℭ Idē de aſino aureo li.j.
Quid viatori de ſumma paupertie latrones auferre poſſunt? ℭ Lucius Apuleius ibidem.
Specimē tibi glorioſum arrogaris:ſi cōtentus lare parvulo patris tui virtutes ęmulaveris. ℭ Idez lib.iij.
Hij ſunt enim beati quoꝝ divitias nemo novit.

Iſocra.
ℭ Iſocrates ad Demonicum.
μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἄδικον. ideſt.
Ama magis iuſtam paupertatem: ꝗ̃ divitias iniuſtas.

Phocylides.
ℭ Phocylides.
μή ποτε χρήσῃς πικρὸς γίνῃ ἀνδρὶ πένητι. i.
Nunꝗ̃ fęnerator ſis viro pauperi. ℭ Heſiodus.

Heſio.
μηδέ ποτ' οὐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων. i.
Nunꝗ̃ pnicioſam pauptatē corrūpentē animum viro. Suſtineas obijcere: beatoꝝ donū ſemꝑ exiſtentium.

Menā.
ℭ Menander.
πενία δ' ἀγνώμονας τοὺς πολλοὺς ποιεῖ. i.
Pauptas aūt ingratos ſane multos facit. ℭ Idem.
καλῶς πένεσθαι μᾶλλον ἢ πλουτεῖν κακῶς. i.
Honeſte paupertate laborę magisꝗ̃ diteſcere iniuſte.
ℭ Idem
λιτῶς ἐστὶ ζῆν κρεῖσσον ἢ λαμπρῶς κακῶς. i.
Tenuiter ſane vivere pſtātius: ꝗ̃ ſplēdide iniuſte. ℭ Idē.
μισῶ πένητα πλουσίῳ δωρούμενον. i.
Odi pauperem diviti donantem. ℭ Idem.
πενίαν φέρειν οὐ παντὸς ἀλλ' ἀνδρὸς σοφοῦ. i.
Pauptatē ferre nō omnis: ſʒ viri ſapiētis. ℭ Idē.
πένητας ἀργοὺς οὐ τρέφει ῥαθυμία. i.
Pauperes pigros non nutrit pigritia. ℭ Idem.
πενία δ' ἄτιμον καὶ τὸν εὐγενῆ ποιεῖ. i.
Pauptas aūt inhonoratū ꝛ nobilē facit. ℭ Idem.
πενίαν φέρειν καὶ γῆράς ἐστι δύσκολον. i.
Pauptatē ferre: ꝛ ſenectutē eſt difficile. ℭ Idem.
οὐδὲν πενίας βαρύτερόν ἐστι φορτίον. i.
Nullū paupertate gravius eſt onus. ℭ Idem.
τῶν γὰρ πενήτων εἰσὶν οἱ λόγοι κενοί. i.
Pauperum enim ſunt ſermones vani.

Euripi.
ℭ Euripides in Medea.
πένητα φεύγει πᾶς τις ἐκποδὼν φίλος. i.
Pauperē fugit qlibet procul amicus. ℭ Palladas.

Palla.
φεύγετε τοὺς πλουτοῦντας ἀναιδέας οἰκοτυράννους, μισοῦντας πενίην μητέρα σωφροσύνης. i.
Fugite divites impudentes habitantes domos tyrānorū odio habentes paupertatem matrem modeſtię.

Plau.
ℭ Plautus in duobus captivis.
Miſer homo eſt qui ipſe ſibi qđ edit q̄rit: ꝛ id ęgre invenit: Sed ille miſerior: qui ꝛ ęgre q̄rit: ꝛ nihil invenit. Ille miſerrimus: q quū eē cupit: qđ edat non habet.
ℭ Plau. in epidicho.
Multa mihi in vnū locū ꝯfluunt: q̄ meū pectus pulſant ſimul: multiplex ęrumnaꝝ exercitā hʒ paupertas: pavor territat mentem animi: neqꝫ vbi meas collocem ſpes habeo. ℭ Plautus in perſa.
Quiꝗ̃ nobis ſint res paupculę modicęꝫ: ꝛ modeſtę. Melius eſt vita vivere. Nā ad pauptatez ſi admigrat ſama gravior pauptas ſit. ℭ Plautus in rudente.
Omnibꝰ modis q paupes ſunt hoies miſeri vivūt: pſertim: qbꝰ nec q̄ſtus eſt: nec dicere artē vllā: neceſſitate quicqđ ē honi: id ſat eſt hñdum. ℭ Plau. in ſticho.
Paupertas facit. Ridiculus forem. Naꝫ illa omnes artes perdocet. ℭ Plautus in trinūmio.

Teren.
Qui eget parvi eſt pcij. ℭ Terētius comę. vltimas.
Nunꝗ̃ ęque: ac modo paupertas mihi onus viſa eſt.

Uirgi.
Et miſerū: ꝛ grave. ℭ Uirgi. Aeneidos lib. viij.
Aude hoſpes: ꝯtēnēre opes: ꝛ te quoqꝫ dignū finge deo.

Luca.
ℭ Lucanus lib. iij.
Non ſibi ſʒ dño gravis ē: q ſervit egeſtas. ℭ Luca. li. v.
O vitę tua facultas.
Pauperis anguſtiqꝫ laris: o munera mundum
Intellecta deum. ℭ Lucanus lib. j.
Paupertas fugitur: totoqꝫ accerſitur orbe
Quo genus queqꝫ perit. ℭ Lucanus lib. ij.
Damna movent populos: ſi quos ſua iura tuentur.
ℭ Lucanus li. iiij. pharſalię.
O prodiga rerum
Luxuries nunꝗ̃ parvo contenta paratu
Et quęſitorum pelago terraqꝫ ciborum
Ambitioſa fames: ꝛ lautę gloria menſę.
Diſcite ꝗ̃ parvo liceat producere vitam
Et quantum natura petat.

Ouidi.
ℭ Ouidius metamorpho. lib. xiij. fabula. vij.
Pauperis eſt numerare pecus. ℭ Oui. artiſ. li. ij.
Pauper amet caute: timeat maledicere pauper.
Multaqꝫ divitibus non patienda ferat.
ℭ Ouidius de Remedio lib. ij.
Nil habet vnde ſuum paupertas paſcat amorem.
Non tamen hoc tanti eſt pauper vt eſſe velis.
At tanti tibi ſit non indulgere theatris.
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
ℭ Ouidius lib. Amoꝝ lib. iij. Elegia.
Curia pauperibus clauſa eſt: dat cenſus honores
Inde genus: iudex inde ſeverus eques.

Tibul.
ℭ Tibullus lib. j. Elegia. j.
Parva seges ſatis eſt: Satis eſt requieſcere lecto.
Scilicet ꝛ ſolito membra levare thoro.
ℭ Tibullus lib. j. Elegia. x.
Tunc melius tenuere fidem: quum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus ęde deus.

Mar.
ℭ Martialis Epigrā. li. v. ad Emilianū.
Semper eris pauper: Si pauper es Emiliane.
Dantur opes nullis nunc niſi divitibus.
ℭ Martialis Epigrā. li. ix. ad Cādilum.
Quę mala ſunt domini quę ſervi cōmoda neſcis
Candile: qui ſervum te gemis eſſe diu.
Dat tibi ſecuros vilis lecticula ſomnos
Pervigil in pluma Caius ecce iacet.
Caius a prima tremebundus luce ſalutat
Tot dominos: at tu Candile nec dominum.
Quod debes Cai redde inquit Phębus: ꝛ illinc
Cinamus: hoc dicit Candile nemo tibi.
Tortorem metuis: podagra: ciragraqꝫ ſecatur
Caius: ꝛ mallet verbera mille pati.
Quod nec mane vomis nec cōnum Candile lingis
Non mavis ꝗ̃ ter Caius eſſe tuus.
ℭ Martialis lib. xj. in Neſtorem.
Non eſt paupertas Neſtor habere nihil.
ℭ Martialis ibidē ad Charidemum.
O quantum cogit egeſtas.

Hora.
ℭ Horatius carminū lib. j. Ode. xij.
Regulum ſcauros: animęqꝫ magnę
Prodigum Paulum ſuperante pęno
Gratus inſigni referam camęna.
ℭ Idē carminum lib. j. Ode. xxviij.
Perſicos odi puer apperatus
Diſplicent nexę philyra coronę.
Mitte ſectari roſa quo locorum.
Sera moretur.
ℭ Horatius carminū lib. ij. Ode. x.
Rectius vives Licini neqꝫ altum
Semper vrgendo: neqꝫ dum procellas
Cautus horreſcis nimium premendo.
Littus iniquum.
Auream quiſquis mediocritatem
Diligit: tutus caret obſoleti
Sordibus tecti: caret invidenda.
Sobrius aula.

Sępius ventis agitatur ingens.
Pinus: & celſę grauiore caſu
Decidunt turres: feriuntq́ſ ſummos
Fulgura mōtes. ℭ Horati⁹ carminū li.ij. Ode.xv.
Non ita Romuli
Preſcriptum: & intonſi Catonis
Auſpicijs veterumq́ſ norma.
Priuatus illis cenſus erat breuis.
Commune magnum. Nulla decem pedis;
Metata priuatis opacam
Porticus excipiebat Arcton.
Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant: oppida publico
Sumptu iubentes: & deorum
Templa: nouo decorare ſaxo.
Viuitur paruo bene. Cui paternum
Splendet in menſa tenui Salinum:
Nec leues ſomnos timor aut cupido
Sordidus aufert. ℭ Hora. carminū li.iij. ode.j.
Diſtrictus enſis cui ſuper impia
Ceruice pendet: non ſiculę dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem:
Non auium: cytharęq́ſ cantus
Somnum reducet: ſomnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit vmbroſamq́ſ rippam:
Non zephyris agitata tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt: neq́ſ
Tumultuoſum ſollicitat mare.

PAX Grece eirene.es.e. & eireneuo pacifico: & eirenikos.ou.o. pacificus dr̄. Eſt aūt pax trā quillitas ordinis: maxima in voluntate: & in bea. Tho. p̄ma ſcdę. q.lxx. articu.iij. & ſecunda ſecundę. q.xxix.o.

Pax eſt trāquilla libertas. Diciturq́ſ a pactione de qua ſupra in pactū. Pactio aūt a pāgo qđ eſt figo. Unde pangi carmina dicta ſunt: ꝙ certis figerent̄. Hinc pā go metaphoricos pro cano: ſcribo: manifeſto vſurpa tur. Hinc pagina vtraq́ſ ps folij dicta eſt: ꝙ in ea car mina pangantur: hoc eſt figantur. A pactio fit paci ſcor: hoc eſt conuenio: & pactū conuentio. Hinc paco hoc eſt mitigo: lenio: placo: & pacifico qđ eſt pacē fa cio. A paciſcor fit etiam depeciſcor compoſitum: & de pectus: quod ſignificat idem ꝙ pactus. Terentius. Jam depeciſci mortem cupio.

Prouerb ℭ Prouerbiorum cap.xvij.
Melior eſt bucella ſicca cum gaudio: q̄ꝫ domus plena vi ctimis omni iurgio. ℭ Prouerbiorum cap.xx.
Honor eſt homini qui ſeparat ſe a ꝯtētionibus: oēs aūt
Eccle. ſtulti miſcent̄ cōtumelijs. ℭ Eccleſiaſtici.c.iiij.
Noli eē ſicut leo in domo tua: euertēs domeſticos tuos & opprimens ſubiectos tibi.
ℭ Eccleſiaſtici cap.viij.
Nō litiges cum hoīe potēte: ne forte incidas in manus illius. ℭ Eccleſiaſtici ibidem.
Nō ꝯtēdas cū viro locuplete: ne forte cōtra te cōſtituat litē tibi. Multos.n. pdidit aurū & argētū: & vſq́ſ ad cor regū extēdit: & ꝯuertit. ℭ Eccleſiaſtici ibidem.
Non litiges cum homine linguato: & non ſtrues in ignē
Matt. illius ligna. ℭ Matthęus cap.v.
Beati mites qm̄ ipſi poſſidebūt terrā. ℭ Jbidem.
Beati pacifici: qm̄ filij dei vocabuntur. ℭ Jbidē.
Oē regnū diuiſum cōtra ſe deſolabit̄: & ois ciuitas: vel domus diuiſa ꝯ ſe: nō ſtabit. ℭ Matthęus.c.xij.
Oē regnū in ſeipſum diuiſuꝫ deſolabit̄: & domus ſupra
Paulus domū cadet. ℭ Paulus ad hebręos.c.xij.
Pacē ſequimini cū oībus: & ſanctimoniā: ſine qua nemo
Augu. videbit deū. ℭ Augu. de diuerſis eccleſię obſer uationibus: & habetur.xxiij.q.j.cap. Apud.

Apud veros dei cultores ēt ipſa bella peccata ſunt: quę nō cupiditate: aut crudelitate: ſꝫ pacis ſtudio gerunt̄ vt mali coerceant̄: & boni ſubleuent̄. ℭ Aug.lib. ij. ꝯtra Parmenianū: & hr̄.xxiij.q.iiij.c. Quiſquis.
Quiſq́s vel qđ pōt arguendo corrigit: vel qđ corrigere nō pōt: ſaluo pacis vinculo excludit: vel ꝙ ſaluo pacis vinculo excludere nō pōt: ęq̄tate improbat: firmitate ſupportat: hic eſt pacificus: & ab iſto maledicto imu nis: de q̄ ſcriptura dicit. Ueh his q dicūt ꝙ neq̄ꝫ eſt bonū: & ꝙ bonū eſt neq̄ꝫ. Omnino liber: prorſus ſecu rus: penitus eſt alienus. ℭ Augu. homelia.vij. & habetur.ij. capitulo. Non omnis.
Nō omnis q dicit: pax vobis: q̄ſi colūba eſt audiendus: corui de morte paſcunt̄. Hoc colūba nō hꝫ: immo de fructibus terrę viuit: innocens victus eius.
ℭ Augu. de verbis domini.c.j.
Cōcorda cū aduerſario tuo. Neſcis qn̄ via finiat̄. Quā via finita fuerit: iudex: reſtat & miniſter & carcer. At ſi ſeruaueris aduerſario tuo bonā volūtatē: & cū eo cō ſenſeris: p iudice inuenies prēm: p miniſtro ſcuotan gelū tollētē in ſinu Abrahę: pro carcere: paradiſum.
ℭ Augu. de verbis domini.c.clviij.
Pax ē ſerenitas mētis: trāq̄llitas aīi: ſimplicitas cordis: vinculū amoris: ꝯſortiū charitatis. Hęc ē q̄ ſimulta tes tollit: bella cōpeſcit: iras cōprimit: ſupbos calcat: hūiles amat: diſcordes ſedat: inimicos: ꝯcordat: cun ctis eſt placida: neſcit extolli: neſcit inflari. Hāc q ac cipit teneat: q pdidit repetat: q amiſit exqrat. Qm̄ q in eadē nō erit inuentus: a prē abdicat̄: a filio exhęre dat̄: nihilominus a ſpiritu ſancto alien⁹ efficit̄. Nec ad hęreditatē dn̄i poterit venire: qui teſtamētum pa cis noluerit obſeruare. ℭ Auguſtinus ſup illud pſalmo.lxxxiij. Juſticia & pax oſculate ſunt.
Duę ſūt amicę: iuſticia: & pax: itu forte vnā vis: & alterā nō facies. Nemo.n.ē q nō velit pacē: ſꝫ nō oēs volūt opa ri iuſticiā. Jnterroga oēs hoīes: vis pacē? vno ore rū debit tibi genus hūanū: opto: cupio: amo: volo. Ama iuſticiā q: duę amicę ſunt iuſtitia & pax: ipſę ſe oſculā tur: ſi amicam pacis nō amaueris: nō te amabit ipſa pax: nec veniet ad te. ℭ Augu. de ciui. dei li.xxj.
Bellū in quo caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpiritū: & ſpūs ad uerſus carnē nunq̄ꝫ fuiſſet. Si natura humana in re ctitudine pſtitiſſet. Nūc aūt q: pacē cū deo fęlix ha bere noluit: ſecum pugnat infęlix.
ℭ Augu. in ſermone ad eremitas ſecundo.
Qui pacē cordis: oris: & opis: nō hꝫ: chriſtianus dici nō debet. Qui in hac nō ſperat: in lubrico vitā & pedem ponit: Jn tēpeſtate nauem collocat: in p̄cipitio ſe illa q̄at: in arena ſemē ſeminat. ℭ Hie. ſup epi. ad roma. Hiero.
Laudent nomen eius in choro.
Quiſq́s corpus affligit: ſꝫ cōcordiā deſerit: deū qdeꝫ laudat in tympano: ſed non laudat in choro.
ℭ Ambroſius lib. de patriarchis. Ambr.
Meliuſ eſt emigrare cū grā: q̄ꝫ cohabitare cū diſcordia.
Melius eſt ſine lite abire: q̄ꝫ cum iurgio reſidere.
ℭ Ambroſius ibidem.
Nulla ſpatia poſſunt eſſe ſatis diſcordibus. Quietis & pacificis ēt anguſta abūdāt: diſſonis moribus ēt ſpa tioſa arctant̄. ℭ Gregorius in paſtorali. Grego.
Si dei vocant̄ filij: qui pacē faciūt: pculdubio ſatanę ſūt filij: qui pacē ꝯfundūt. ℭ Gregorius ibidem.
Sicut nihil eſt p̄cioſius deo v̄tute dilectiōis. Jta nihil ē deſiderabili⁹ diabolo extinctiōe charitatis. Quiſq́s ergo ſeminādo iurgia: dilectionē ꝓximoꝝ perimit: ho ſti dei familiarius ſeruit. ℭ Grego. in moral.
Nemo vires ſuas in pace cognoſcet: & ſi bella deerunt: virtutū experimenta nō ei proderunt.
ℭ Jſidorus ſoliloquiorum lib.ij. cap.xxij. Jſido.
Si ꝯtriſtaueris in aliq̄ fratrē tuū: ſatiſfac illi. Si pecca

neris in eū: age pniaꝫ corā illo. Si offenderis quēq̄: repropicieť eū in pace: Perge velociter ad recōcilia tionē proximi tui Offenſioni tuę cito veniaꝫ poſtula. Non requieſcas niſi reconciliatus fueris fratri.

Jo.chri. ℂ Joā. Chryſo. de Compunctione.

Chriſtus pacem: non ex ore: ſed ex corde deſiderat. Et af fectu vult proximum: non labijs ſalutari.

Ber. ℂ Bernardus ſuper cantica.

Pax hoib⁹ bone voluntatis: Nō bonę: ſed plane iniq̄ vo luntatis ē: q nequaq̄ pace ꝯtent⁹ ſupbo oculo: ⁊ inſa tiabili corde inquietus anhelat ad gloriaꝫ mundi: nec pacē perinde retinēs: nec gloriā apprehendens.

Caſſio. ℂ Caſſiodorus epiſto. xxij.

Decet regalis apicis curā gn̄alitatis cuſtodire ꝯcordiā: quę ad laudē regnātis trahiť: ſi ab oībus pax ameť. Quid eſt. n. qđ pncipē meli⁹ p̄dicet: q̄ quiet⁹ popu lus: concors ſenatus: ⁊ tota reſpublica morū honeſta te petita.

Boeti⁹ ℂ Boe. li. iiij. de phica cōſolatiōe.

Noſti ne igiť: q omne qđ ē: tandiu manere: atq̄ abſiſte re: quādiu ſit vnū: ſꝫ interire atq̄ diſſolui pariter: at q̄ vnū eſſe deſierit.

Seneca ℂ Seneca lib. de moribus.

Si pacē diligis. belli ñ feceris mētionē. ℂ Idē de bñfi. Quietiſſimā vitam agerent hoies in terra. Si hęc duo verba a natura omnium tollerentur: meum ⁊ tuum.

ℂ Seneca in Hercule furente tragę. i.

Pacem reduci velle victori expedit: victo neceſſe eſt.

ℂ Cicero in philippicis.

Nomen pacis dulce eſt: ⁊ ipſa res ſalutaris: pax eſt tran quilla libertas. ℂ Saluſtius in iugurtha.

Ego vobis regnū firmuꝫ trado. Si boni eritis: ſin mali imbecillū. Nā cōcordia parvę res creſcūt: diſcordia maximę dilabunť. ℂ Saluſti. ibidem.

In omni certamine: q opulentior eſt: ēt ſi accipit iniuriā: tamen q: plus poteſt: facere videtur.

Salu. ℂ Saluſtius ibidem.

Omne bellum facile ſumitur: ceterū ęgerrime deſiniť. Non in eiuſdem poteſtate initium ⁊ finis eſt.

Iul.cel. ℂ Juli⁹ Celſus de geſtis Alexādri lib. vij.

Magna ex diſſenſionibus incōmoda oriri ſolent.

Ouidi⁹ ℂ Ouidius artis lib. iij.

Candida pax homines: trux decet ira feros.
Ora tument ira: nigreſcunt ſanguine venę
Lumina gorgoneo ſęuius angue micant.

Tibul. ℂ Tibullus lib. i. elegia. x.

Interea pax arua colat: pax candida primum
Duxit araturos ſub iuga curua boues.
Pax aluit viteis: ⁊ ſuccos condidit vuę,
Funderet vt nato teſta paterna merum.
Pace bidens vomerq̄ vigent. At triſtia duri
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

Hora. ℂ Horatius carminum lib. i. ode. xiij.

Felices ter ⁊ amplius
Quos irrupta tenet copula: nec malis
Diuulſus querimonijs
Suprema citius ſoluet amor die.

ℂ Horatius epiſtolarum li. i. elegia. iij.

At vos
Seu calidus ſanguis: ſeu rerum inſcitia vexat.
Indomita ceruice feros: vbicunq̄ locorum
Viuitis: indigni fraternum rumpere fętus.

- Peccatū duplex.
  - Actuale qđ eſt Septuplex. ſ.
    - Superbia de qua infra.
    - Auaritia de qua ſupra.
    - Luxuria de qua ſupra.
    - Inuidia de qua ſupra.
    - Gula de qua ſupra.
    - Ira de qua ſupra.
    - Accidia de qua ſupra.
    - Hęc quando mortalia: quādo venialia: vide locis ſu is in ſingula arbore.
  - Originale qđ hꝫ ix. nomina. ſ.
    - Originale.
    - Fomes peccati.
    - Concupiſcentia.
    - Concupiſcibilitas.
    - Langor.
    - Tyrannus.
    - Lex peccati.
    - Lex carnis.
    - Lex membrorum.
    - Et eſt duplex. ſ.
      - Perſonale in Adam.
      - Naturale in alijs.
  - Ex bea. Tho. ter tia pte. q. viij.

PECCATVM grę αμάρτια.ασ.ε. vł αμάρ τασ.αδος.ε. ⁊ αμάρτωλος.ου.ο.ε. pecca tor: ⁊ peccatrix: ⁊ αμάρτανω pecco dr̃. Eſt aūt peccare: volūtate auerti a deo: ſm bea. Tho. prima parte. q. xciiij. arti. i.

Peccator proprie eſt qui ex habitu peccat: vel ex propoſi to: ſm. b. Tho. ſuper ps. xxvij. co. ij.

Peccatū eſt act⁹ deuiās ab ordine debiti finis: ꝯ regulaꝫ naturę: rōnis: vel legis ęternę: ſm. b. Tho. prima pte q. lxiij. ar. i. ⁊ ſa ſę. q. clxij. ar. i. ⁊ pma ſę. q. xxi. ar. i.

Peccatum nihil aliud eſt: ſcđm Aug. q̄ neglectis rebus ęternis temporalia ſectari. ex bea. Tho. prima ſecun dę. q. lxxi. ar. vi. ⁊ ſcđa ſcđę. q. ciiij. ar. iij.

Peccatū nihil aliud eſt q̄ vtēdis frui: ⁊ fruendis vti. ſꝫ Aug. ex. b. Tho. prima ſecundę. q. lxxvi. ar. vi.

Peccatum eſt dictum: vel factum: vel concupituꝫ cōtra legem ęternam: ſcđm Augu: ex. b. Tho. prima ſecundę q. lxxi. ar. vi. ⁊. q. lxxvi. ar. ij.

Peccatum eſt pręuaricatio legis diuinę: ⁊ cęleſtium in obedientia pręceptorum: ſm Ambroſium ex. b. Tho. prima ſecundę. q. cix. ar. iiij.

Peccatū ēt̄ oē qđ eſt ꝯ naturalē inclinationē: q: ꝯriatur legi naturę. ex. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. cxxxiij. ar. i.

Peccatū eſt volūtas retinēdi: vel conſequendi: qđ iuſti tia vetat: ſꝫ Auguſtinū de duabus animabus: ex bea. Tho. prima ſcđę. q. lxxi. ar. vi.

Peccatum eſt auerſio ab incōmutabili bono: ⁊ conuer ſio indebita cōmutabile bonum: ſm Auguſti. lib. de li bero arbitrio.

Peccatū eſt affectio mala volūtaria. ſꝫ eūdē. ℂ Ibidē.

Peccatū originale eſt habitus. ſ. langor naturę. i. inordi nata diſpoſitio: ex diſſolutione armonię originalis iu ſtitię: ſm bea. Tho. prima ſcđę. q. lxxxij. ar. i.

Peccatū veniale eſt q̄ſi diſpoſitio ad mortale: ⁊ cōtingit ſꝑ: vel pp imperfectionē actus: vel pp inordinationeꝫ circa ea q̄ ſunt ad finē: ⁊ vtrūq̄ pp defectum ordinis cōtingit: ex. b. Tho. prima ſcđę. q. lxxxviij. ar. i. ⁊. ij.

Peccare pprie ē adulteriū cōmittere: dictū q̄ſi pellicare;

hoc eſt cū pellice coit: ⁊ peccat⁹ ipſꝫ adulteriū: q̄ſi pellicatus. Ueteres.n.nō peccatū neutro gn̄e: ⁊ ſa declinatiōe: ſed peccat⁹ maſculino gn̄e: ⁊ q̄rta declinatiōe proferebāt. Q̄ð vſq; ad Ciceronis ętatē durauit. Poſtea vſus obtinuit: vt peccatū neutro im̄ gn̄e ꝓferat: ⁊ tā peccatū q̄ꝫ pecco de oibus delictis atq; erroꝛib⁹ dicantur. A pecco fit peccatoꝛ: ⁊ peccatrix.

Peccatū ⁊ crimen differūt ſic gen⁹ ⁊ ſpēs. Nā oē crimē eſt peccatū: n̄ āt ecōuerſo. Eſt.n.crimē graue peccatū accuſatiōe: ⁊ dānatiōe digniſſimū: ſm Aug. ſup Joā. ⁊ hr̄ di.lxxxi.cap. Apoſtolus. ℂ Geneſis.c.iiij.

Bene. Nonne ſi bene egeris recipies. Sin autē male ſtatim in foꝛibus peccatū tuū aderit. ℂ Ibidem.

Dixit deus ad Chaim. Quid feciſti vox ſanguinis fr̄is tui clamat ad me de terra. Nunc igiť maledict⁹ eris ſup terrā q̄ aperuit os ſuum: ⁊ ſuſcepit ſanguinē fr̄is tui de manu tua. Cū operatus fueris eā: non dabit tibi fructus ſuos. Uagus ⁊ ꝓfugus eris ſup terram omnibus diebus vitę tuę. Dixit Chaim ad dn̄m. Maioꝛ ē iniq̄tas mea: q̄ꝫ vt veniā merear. Ecce eijcis me hodie a facie terrę: ⁊ a facie tua abſcōdar: ⁊ ero vag⁹ ⁊ profugus in terra. ℂ Geneſis cap.viij.

Nume. Senſus enim ⁊ cogitatio humani cordis in malū pꝛona ſunt ab adoleſcentia ſua. ℂ Numeri cap.v.

Cur inq̄t Moyſes: trāſgredimini v̄bū dn̄i: q̄ð vobis nō cedit in proſperum. ℂ Numeri cap.xv.

Aīa v̄o q̄ p ſupbiā aliq̄d cōmiſerit: ſiue ſit ille ciuis: ſiue pegrin⁹: qm̄ aduerſus dn̄m rebellis fuit: pibit d̄ pp̄lo ſuo. Uerbū.n.dn̄i ꝯtēpſit: ⁊ p̄cepiū illi⁹ fec irritū: id circo delebiť ⁊ poꝛtabit iniq̄tatē ſuā. ℂ Eſdre.c.viij.

Eſdrę Et quę cōtingūt nobis oīa fiūt pp opa noſtra maligna: ⁊ magna peccata noſtra. ℂ Eſdre tertij cap.i.

Q̄m me dereliq̄ſtis: ⁊ ego vos derelinquā: ꝑcēdib⁹ vobis a me miſericoꝛdiā: nō miſereboꝛ: qm̄ inuocabitis me ego non exaudiā vos. Maculaſtis.n.manus veſtras ſanguine: ⁊ pedes veſtri impigri ſunt ad cōmittenda homicidia. Non q̄ſi me dereliquiſtis: ſed voſipſos: dicit dominus. ℂ Eſdrę tertij.cap.viij.

In v̄itate.n.nemo de genitis ē q nō impie geſſit: ⁊ d̄ ꝯfitētib⁹ q nō diliq̄t: In hoc.n.annunciabiť iuſticia tua ⁊ bonitas tua dn̄e: quū miſert⁹ fueris eis q nō hn̄t ſubſtantia boꝛoꝛū operū. ℂ Eſdrę tertij cap.x.

Ecce pene oēs i pditionē ambulāt: ⁊ exterminiū fit multitudo coꝛum. ℂ Ibidem cap.xv.

Veh eis qui peccant: ⁊ nō obſeruant mandata mea: dicē dominus. ℂ Tobias cap.xij.

Tobias Qui autem faciunt iniquitatem ⁊ peccatuꝫ: hoſtes ſunt animę ſuę. ℂ Judith.c.v.

Judith Vſq; dum non peccarent in conſpectu dei ſui: erant cuꝫ illis bona. ℂ Job.cap.iiij.

Job Recoꝛdare obſecro te: q̄s vnq̄ꝫ innocēs pijt: aut q̄n recti deleti ſīt: Q̄ꝛ potius vidi eos q operanť iniq̄tatē: ⁊ ſemināt doloꝛes: ⁊ metunt eos: flāte deo perijſſe: ⁊ ſpiritu irę eius eſſe conſumptos. ℂ Ibidem.

Nunq̄d hō: dei cōpatiōe iuſtificabiť: aut factoꝛe ſuo purioꝛ erit vir? Ecce q ſeruiūt ei nō ſē ſtabiles: ⁊ in angelis ſuis repit prauitatē. Quāto magis hij q habitāt domos luteas: q terrēſe hn̄t fundamētū ꝯſumenť velut a tinea: velut a mane vſq; ad veſperaꝫ ſuccidenť: ⁊ q̄ꝛ nullus intelligit in ętern̄ū pibūt: Qui āt reliq̄ fuerint auferenť ex eis: moꝛienť: ⁊ n̄ i ſapia. ℂ Job.c.xl.

Oculi aūt ipſoꝛū deficiēt: ⁊ effugiuꝫ pibit ab eis: ⁊ ſpes illoꝝ abominatio animę. ℂ Job cap.xvij.

Nōne lux impij extingueť: nec ſplēdebit flāma ignis ei⁹ lux obtenebreſcet in tabernaculo illius: ⁊ lucerna quę ſup eū ē extingueť? Artabunť greſſus v̄tutis eius: ⁊ p̄cipitabit eū cōſilium ſuū. ℂ Job cap.xx.

Hoc ſcio a pꝛincipio: ex q̄ ē poſitus hō ſup terrā: q̄ꝛ laus impioꝝ breuis ſit: ⁊ gaudiū hypocritę ad inſtar pūcti:

Si aſcēderit vſq; ad cęlū ſupbia ei⁹: ⁊ caput eius nubes tetigerit: q̄ſi ſterq̄linū in fine pdeť. ⁊ q eū viderāt dicēt: vbi eſt velut ſomnū auolās nō inueniť. trāſiet ſicut viſio nocturna. ℂ Job.cap.xxxvi.

Caue ne declines ad iniquitatē. ℂ Job ca.c.xxxvi.

Auferetur ab impijs lux ſua: ⁊ bꝛachium excelſum confringetur. ℂ David pſalmo.ix. David

Increpaſti gētes ⁊ perijt impius: nomen eoꝛuꝫ deleſti in ęternum ⁊ in ſęculum ſęculi. ℂ Ibidem.

Cognoſceť dn̄s iudicia faciēs: in operibus manū ſuaꝝ cōpꝛęhēſus eſt peccatoꝝ: ꝯuertanť peccatoꝛes in infernū: oēs gētes quę obliuiſcuntur deum. ℂ Idē p̄s.ix.

Dn̄s interrogat iuſtū ⁊ impiū: q̄ āt diligit iniq̄tatē odit aīaꝫ ſuā. Pluet ſup peccatoꝛes laq̄os: ignis: ⁊ ſulphur ⁊ ſp̄us ꝓcellaꝝ ps calicis eoꝝ: Q̄m iuſtus dn̄s ⁊ iuſticias dilexit: eq̄tatē vidit vult⁹ ei⁹. ℂ David p̄s.13.

Dixit inſipiens in coꝛde ſuo nō eſt deus: Coꝛrupti ſunt ⁊ abominabiles facti ſunt in ſtudijs ſuis: non eſt q faciat bonum: nō eſt vſq; ad vnum. ℂ Ibidem.

Oēs d̄clinauerūt ſimul inutiles facti ſunt: nō ē q faciat bonū: nō ē vſq; ad vnū: Sepulchrū patēs ē gutť eoꝝ linguis doloſe agebāt: venenū aſpidū ſup labijs eoꝝ: Quoꝛū os maledictōe ⁊ amaritudine plenū ē: veloces pedes eoꝝ ad effundendū ſanguinē. ℂ Pſal.xxx.

Erubeſcāt impij ⁊ deducanť in infernū: muta fiant labia doloſa: quę loquunť aduerſus iuſtū iniquitatē in ſupbia ⁊ in abuſione. ℂ Pſalmo.xxxi.

Beati quoꝝ remiſſe ſunt iniq̄tates: ⁊ quorum tecta ſunt peccata. Beatus vir cui non imputauit dn̄s peccatū nec eſt in ſpiritu eius dolus. ℂ Ibidem.

Nolite fieri ſicut equus ⁊ mulus in quibus non eſt intellectus. in chamo ⁊ freno maxillas eoꝛum conſtringe: qui non appꝛoximant ad te. ℂ Ibidem.

Multa flagella peccatoꝛis. ℂ Pſalmo.xxxix.

Noli ęmulari malignātib⁹: neq; zelaueris faciētes iniq̄tatē: Quoniā tāq̄ꝫ fęnū velociter areſcēt: ⁊ q̄ēadmodū olera herbarum cito decident. ℂ Pſal.li.

Quid gloꝛiaris in malicia: q̄ potēs es i iniq̄tate? Tota die iniuſticiaꝫ cogitauit lingua tua: Sicut nouacula acuta feciſti dolū: Dilexiſti maliciā ſup bēignitatem: iniq̄tatē magis q̄ꝫ loq̄ ęq̄tatē: Dilexiſti oīa v̄ba p̄cipitatiōis: lingua doloſa. Propterea de⁹ deſtruet te in finē. Euellet te ⁊ emigrabit te tabernaculo tuo: ⁊ radicem tuā de terra viuentiū. ℂ Pſalmo.liiij.

Viri ſāguinei ⁊ doloſi n̄ dimidiabūt dies ſuos. ℂ p̄s.6n.

Verūtn̄ vani filij hominū: mendaces filij hoīum in ſtateris: vt decipiant ipſi de vanitate in idipſum: Nolite ſperare in iniq̄tate: ⁊ rapinas nolite ꝯcupiſcere: diuitię ſi affluāt: nolite coꝛ apponere. ℂ Pſal.lxvij.

Sicut deficit fum⁹ deficiāt: ſic fluit cera a facie ignis: ſic pereāt peccatoꝛes a facie dei. ℂ Idē pſal.lxxiiij.

Dixi iniq̄s: nolite iniq̄ agere: ⁊ delinquētib⁹: nolite exaltare coꝛnu. Nolite extollere in altū coꝛnu veſtrū: Nolite loq̄ aduerſus deū iniq̄tatē: Q̄ꝛ neq; ab oꝛiēte: neq; ab occidēte: neq; a deſertis montibus: quoniāꝫ deus iudex eſt. ℂ Pſalmo.lxxiiij.

Et omnia coꝛnua peccatoꝛum confringam. ℂ Idem p̄s.xciij.

Et reddet illis iniq̄tatē ipoꝝ: ⁊ in malicia eoꝝ diſperdet eos: diſpdet illos dn̄s deus noſter. ℂ Pſal.ciij.

Deficient peccatoꝛes a terra: ⁊ iniqui ita vt non ſint. ℂ Idem p̄s.cxxviij.

Dn̄s iuſt⁹ ꝯcidet ceruices peccatoꝝ. ℂ Prouer.c.li.

Fili mi: ſi te lactauerint peccatoꝛes: ne acquieſcas eis. ℂ Prouerbioꝛū cap.iiij.

Ne d̄lecteri i ſemitꝭ ipioꝝ. nec tibi placeat maloꝝ via. fuge ab ea: ne trāſeas p illā: d̄clina ⁊ d̄ſeras eā. Nō.n. doꝛmiūt: niſi quū malefecerit: ⁊ n̄ capiť ſōn⁹ ab eis: niſi ſupplātauerint: Comedūt panē ipietať: ⁊ vinū iniq

tatis bibunt. ℭ Ibidem.
Via impiorum tenebroſa: neſciunt vbi corruant.
ℭ Prouerbiorum cap. v.
Iniquitates ſue capiunt impium: ⁊ funibus peccatorū ſuorū conſtringuntur: Ipſe morietur: quia nō habuit diſciplinam: ⁊ in multitudine ſtulticie ſue decipietur.
ℭ Prouerbiorum cap. x.
Qui ambulat ſimpliciter ambulat confidenter: qui autē deprauat vias ſuas: manifeſtus erit. ℭ Prouerbioꝝ ibidē.
Quod timet impius: veniet ſuper eum: deſideriū ſuū iuſtis dabitur quaſi tempeſtas tranſiens non erit impius: Iuſtus autē quaſi fundamentū ſempiternū. ℭ Ibidem.
Timor dñi apponet dies ⁊ anni impiorū breuiabuntur: expectatio iuſtorū leticia: ſpes autē impioꝝ peribit. Fortitudo ſimplicis: via dñi: ⁊ pauor his qui operantur malū. Iuſtus in eternū nō commouebitur: Impij autē nō habitabūt ſuper terrā: Os iuſti parturiet ſapientiā: lingua prauoꝝ peribit: labia iuſti conſiderēt placita: ⁊ os impioꝝ peruerſa.
ℭ Prouerbiorum ibidem.
Si iuſtus in terra recipit: quanto magis impius ⁊ peccator.
ℭ Prouerbiorum cap. xiij.
Impietas autem peccatorum ſupplantat.
ℭ Prouerbiorum cap. xiiij.
Domus impiorū delebitur. ℭ Prouerbioꝝ cap. xv.
Victime impiorum abominabiles domino: vota iuſtorū placabilia. ℭ Ibidem.
Abominatio eſt domino via impij. Qui ſequitur iuſticiā diligitur ab eo. ℭ Prouerbiorū cap. xviij.
Impius quū in profundū venerit peccatoꝝ contēnit: ſed ſequitur eū ignominia ⁊ opprobriū. ℭ Idem cap. xx.
Quis poteſt dicere: mundū eſt cor meum: purus ſum a peccato? ℭ Prouerbiorum cap. xxviij.
Fugit impius nemine perſequente: iuſtus autē quaſi leo confidēs abſqꝫ terrore. ℭ Prouerbiorū ibidem.
Viri mali nō cogitāt iudiciū: qui autē inquirūt dominū animaduertunt omnia. ℭ Eccleſiaſtici. ca. v.
Eccle. Ne dixeris: peccaui ⁊ quid mihi accidit triſte? Altiſſimus n. eſt patiēs redditor: De propiciato noli eē ſine metu: Neqꝫ adijcias peccatū ſuper peccatū: ⁊ ne dicas: Miſeratio dñi magna eſt: Multitudinis peccatoꝝ meoꝝ miſerebitur: Miſericordia. n. ⁊ ira ab illo cito proximat: ⁊ in peccatores reſpicit ira illius: nō tardes conuerti ad dñm: ⁊ ne differas de die in diē. Subito. n. veniet ira illius ⁊ in tpe vindicte diſperdet ⁊c. ℭ Eccleſiaſtici. c. xij.
Altiſſimus peccatores odio habet: ⁊ impijs reddet vindictam. ℭ Eccleſiaſtici cap. xxi.
Quaſi a facie colubri fuge peccata: ⁊ ſi acceſſeris ad illa: ſuſcipient te: Dētes leōis: dētes eius, interficiētes aīas hominum quaſi rūphea bis acuta: omnis iniquitas: plage illius non eſt ſanitas. ℭ Eccleſiaſtici cap. xij.
Veh vobis viri impij: qui dereliquiſtis legē dñi altiſſimi: ⁊ ſi nati fueritis: in maledictiōe naſcemini: ⁊ ſi mortui
Iſaias fueritis: in maledictiōe erit pars veſtra. ℭ Iſaias. c. 57.
Non eſt pax impijs: dicit dominus deus.
Ezechi. ℭ Ezechiel. cap. xviij.
Sopho. Anima que peccauerit: ipſa morietur. ℭ Sophonias. c. i.
Et tribulabo homines: ⁊ ambulabūt vt ceci, quia dño peccauerūt ⁊ effundetur ſanguis eoꝝ ſicut humus: ⁊ corpora eoꝝ ſicut ſtercora: Sed ⁊ argētū eorū ⁊ aurū eoꝝ: nō poterit liberare eos in die ire dñi. ℭ Machabeoꝝ. i. c. ij.
macha. A verbis viri peccatoris ne timueritis: quia gloria eius eſt ſtercus ⁊ vermis eſt: Hodie extollitur ⁊ cras nō inuenietur.
Quia conuerſus ē in terrā ſuā: ⁊ cogitatio eius perijt.
Matt. ℭ Matthęus cap. x.
Marc⁹ Nihil enim eſt opertū quod non reueletur: ⁊ occultum quod non ſciatur. ℭ Marcus cap. ij.
Lucas Quis pōt dimittere peccata niſi ſolus deus. ℭ Lu. c. viij.
Joan. Nō eſt. n. occultū quod nō manifeſtetur: nec abſcōditū quod nō cognoſcatur ⁊ in palā veniat. ℭ Joā. c. viij.

Amen amen dico vobis: quia omnis qui facit peccatū: ſeruus eſt peccati. ℭ Joannes cap. ix.
Scimus autē quia peccatores deus nō audit: Sed ſi quis dei cultor eſt: voluntatem eius facit hunc exaudit.
ℭ Paulus ad Romanos. iij. Paulus
Oēs declinauerūt: ſimul inutiles facti ſunt: non eſt qui faciat bonū: nō eſt vſqꝫ ad vnū. ℭ Paulus ibidem.
Oēs. n. peccauerūt: ⁊ egēt gloria dei. ℭ Idē. ca. vij.
Video autē aliā legē in membris meis repugnantē legi mentis meę: ⁊ captiuantē meā lege peccati: que ē in membris meis. ℭ Paulus capitulo. viij.
Qui. n. ſm carnē ſunt: que carnis ſunt ſapiūt. qui vō ſꝫ ſpūm: que ſunt ſpūs ſentiūt. Nā prudētia carnis mors eſt: Prudētia autē ſpiritus: vita ⁊ pax. Quoniam ſapientia carnis inimica eſt deo. ℭ Paulus ibidem.
Ergo fratres debitores ſumus nō carni: vt ſm carnem viuamus: Si. n. ſm carnem vixeritis: moriemini: Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis: viuetis.
ℭ Paulus prime ad Corinthios cap. vi.
An neſcitis: quia iniqui regnū dei nō poſſidebūt: Nolite errare neqꝫ fornicarij: neqꝫ idolis ſeruiētes: neqꝫ adulteri, neqꝫ molles: neqꝫ maſculoꝝ concubitores: neqꝫ fures: neqꝫ auari: neqꝫ ebrioſi: neqꝫ maledici: neqꝫ rapaces regnū dei poſſidebūt. ℭ Paulus ad Galathas cap. v.
Caro. n. concupiſcit aduerſus ſpiritū: ſpiritus autē aduerſus carnē: Hęc. n. ſibi inuicē aduerſantur: vt nō quecunqꝫ vultis illa faciatis. ℭ Ibidem.
Manifeſta ſunt autē opa carnis: que ſunt fornicatio, immūditia: impudicitia: luxuria: idoloꝝ ſeruitus: veneficia: inimicitie contētiōes: emulatiōes: ire: rixe: diſſenſiōes: ſecte: inuidie homicidia: ebrietates: comeſſatiōes: ⁊ his ſimilia: que predico vobis: ſicut predixi: quoniam qui talia agunt regnū dei non conſequentur. ℭ Idem cap. vi.
Nolite errare: deus nō irridetur: Que. n. ſeminauerit homo, hec ⁊ metet. Quoniam qui ſeminat in carne ſua: de carne ⁊ metet corruptionē: Qui autē ſeminat in ſpū: metet vitam eternā. Bonū autē facientes non deficiamus: tpe. n. ſuo metemus nō deficientes: Ergo dum tēpus habemus operemur bonū ad oēs: maxime ad domeſticos fidei.
ℭ Paulus ad Hebręos cap. x.
Voluntarie. n. peccātibus nobis poſt acceptā noticiā veritatis: iā nō relinquitur pro peccatis hoſtia: Terribilis autē quedā expectatio iudicij: ⁊ ignis emulatio: que conſumptura eſt aduerſarios. ℭ Jacobus cap. ij. Jaco.
Quicūqꝫ autē totā legē ſeruauerit: offendat autē in vno: factus eſt autē omniū reus: qui. n. dixit: nō męchaberis: dixit ⁊ nō occides: Quod ſi nō męchaberis: occides autē factus es trāſgreſſor legis. ℭ Petrus apoſtolus. i. c. iij. Petr⁹
Declinet autē a malo ⁊ faciat bonū: inquirat pacē ⁊ ſequatur eā: quia oculi dñi ſuper iuſtos: ⁊ aures eius in preces eorum: Vultus autē dñi ſuper facientes mala ⁊ quis eſt qui vobis noceat: ſi boni emulatores fueritis. ℭ Joā. cap. i. Joan.
Si dixerimus quoniam peccatū nō habemus: ipſi nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nō eſt. ℭ Idem cap. iij.
Ois qui facit peccatū: ⁊ iniquitatē facit: ⁊ peccatū ē iniquitas: Et ſcitis quia ille apparuit vt peccata tolleret: ⁊ peccatū in eo nō ē: ois qui in eo manet nō peccat: ⁊ omnis qui peccat nō vidit eū: nec cognouit eū. ℭ Joā. ibidem.
Qui facit peccatū ex diabolo ē: quoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit filius dei vt diſſoluat opa diaboli: Ois qui natus eſt ex deo: peccatū nō facit: quoniam ſemen ipſius in eo manet: ⁊ nō pōt peccare: quoniam ex deo natus eſt in hoc manifeſti ſunt filij dei ⁊ filij diaboli.
ℭ Augu. li. de adulterinis coniugijs: ⁊ habetur. xxxii. que. vij. c. Quēadmodum. §. Non recte. Augu.
Non recte dici pōt: Si neſcit homo nō peccat: Sunt. n. peccata ignorantiū: quamuis minora quam ſcientium.
ℭ Aug. de vera religiōe. ⁊ habetur. xv. q. i. c. Quod autē. §. vſqꝫ adeo.
Vſqꝫ adeo peccatū voluntariū malū ē: vt nullo mō pec-

catum ſit: Si non ſit volūtariū. ¶ Augu. cōtra
Fauſtū li. ij. ⁊ hētur. xv. q. i. c. Inebriauerunt.
Inebriauerunt Lot filie eius ⁊ ſe neſcientē miſcuerūt: q̄
propter culpandus eſt quidem: non tamen quātū ille
inceſtus: ſed quantū ebrietas illa meretur.
¶ Augu. lib. de Mendatio: ⁊ hī. xxij. q. ij. c. Faciat.
Faciat ⁊ hō ꝓ tpali ſalute hoīuʒ qḋ pt: quū ūt ad h̄ vētū
fuerit: vt tali ſaluti niſi peccādo ꝯſulere nō poſſit: iaʒ
ſe exiſtimet nō habere qḋ faciat: qm̄ id reliquum eſſe
ꝓſpexerit: qḋ recte faciet. ¶ Aug. li. de ſermone
dn̄i ⁊ mōte: ⁊ hētur de pēni. diſt. ij. c. Sicut.
Sic trib⁹ gradib⁹ ad peccatū ꝑuenit: Suggeſtiōe: ꝯſen
ſiōe: ⁊ dlectatiōe: ita ipſi⁹ peccati tres ſunt differētie:
in corde ⁊ in fctō ⁊ in ꝯſuetudine: tāq̄ꝫ tres mortes:
Una q̄ſi in domo: ideſt quū in corde cōſentit libidini:
altera vō q̄ſi iā ꝓlata extra portā: quū in fctū ꝓcedit
aſſenſio: tertia quū in ꝯſuetudinis male tāq̄ꝫ mole ter
rena ꝓmit aīus: q̄ſi in ſepulchro iā putrēs: Que tria
gnā mortuorū dn̄m reſuſcitaſſe: q̄ſq̄s legit euāgeliuʒ
agnoſcit. ¶ Augu. li. queſt. deuteronomij: ⁊ ha
betur de pēni. di. iiij. Peccatum.
Peccatū qḋ ex Adā ꝯ̄hitur tpaliter reddit: qr oēs pp h̄
moriunt: nō aūt in eternū eis q fuerūt ꝑ grām rege
nerati: Si in ea vſq̄ꝫ in finem permanſerint.
¶ Augu. li. de baptiſmo paruulorum.
Si q̄rat a me verū hō ſine peccato poterit eē in hac vi
ta ꝯfiteor poſſe ꝑ dei grāꝫ: ⁊ liberū eius arbitrium.
¶ Idem ſuper Joannem.
Peccatū nihil eſt: ⁊ nihil fiunt homines: quum peccant.
¶ Augu. de vera religione.
Nullū peccatū cōmitti pōt: niſi quum appetunt ea que
Chriſtus contēpſit: aut fugiuntur q̄ ille ſuſtinuit.
¶ Auguſtinus de baptiſmo paruulorum.
Nemo renaſcit in xp̄i corpore: niſi prius naſcat in pec
cati corruptiōe. ¶ Aug. de eccl'iaſticis dogmatib⁹.
Nullus ſanct⁹ ⁊ iuſtus caret peccato: nec tn̄ ex h̄ deſinit
eē iuſtus vel ſanct⁹: Si eū affectu teneat ſanctitateʒ.
¶ Auguſtinus li. de Fide ad petrum.
Si fuerit aliqs cōiugalis exceſſus: qui tn̄ legitimuʒ non
violet thorū: hēbit nō nullū Sed veniale peccatum.
¶ Auguſtinus lib. iij. de libero arbitrio.
Quis peccat in eo qḋ nullo mō caueri pōt. ¶ Ibidē.
Ex quo incipit hō ꝓcepti eē capax: ex illo incipit poſſe
peccare: Duob⁹ modis peccat anteq̄ꝫ ſit ſapiēs: ſi aut
ſe nō accōmodet ad accipiēdū ꝓceptū: aut quuʒ acce
pit nō obſuet: Sapiēs ūt peccat: ſi ſe auertit a ſapia.
¶ Auguſtinus li. xij. de Trinitate.
Sane quū ſola cogitatōe mēs oblectat illicitis: nō qdem
decernēs eē faciēda: tenēs tū ⁊ volēs libēter: q̄ ſtatiʒ
vt attigerūt aīuʒ reſpui dbuerūt: nō negādū ē eē pec
catū: ſʒ lōge min⁹ q̄ꝫ ſi in ope ſtatuat implēdū: ⁊ iō d
talib⁹ quoq̄ꝫ cogitatiōib⁹ venia petēda ē pectuſq̄ꝫ ꝑ
cutiendū atq̄ꝫ dicendū: Dimitte nobis debita noſtra:
Faciendū quoq̄ꝫ ꝙ ſequit: atq̄ꝫ in oratiōe iungenduʒ:
Sicut ⁊ nos dimittimus debitoribus noſtris.
¶ Idem lib. de decem cordis.
In ipſis aīmētis queq̄cūq̄ꝫ ꝯceſſa ſt̄: Si forte excedit mo
dū ⁊ accipit āpli⁹ q̄ꝫ ē neceſſe peccat. quottidiana ſt̄
iſta q̄ dico: ſʒ tn̄ peccata ſunt: ⁊ nō ſunt leuia: qr pl'a:
Qr vō quottidiana ⁊ plurima ſunt: timēda eſt ruina
multitudinis. Talia peccata dicimus fratres: quotti
dianis elemoſynis ꝑ ſe mūdari. ¶ Augu. ſup ꝓs. v.
Non regnet peccatū in veſtro mortali corpe: nō dicit: nō
ſit: ſʒ nō regnet: Ineſt peccatū quū delectaris: regnat
quū ꝯſenſeris: ¶ Aug. in ſmone dn̄ice. iiij. d aduētu.
Nolite cōtēnere venialia qr minima ſt̄ ſʒ timete: qr pl'a.
plerūq̄ꝫ. n. beſtie minute multe necāt: nūqd minutiſſi
ma ſunt gnā arene: ſʒ ſi amplius in naui mittat: mer
git illā vt pereat: q̄ꝫ minute gutte pluuie: nōne flumina
implent ⁊ domos deijciunt? ¶ Augu. ſup ꝓs. liiij.
Oīs malus aut iō viuit: vt corrigat: aut iō viuit: vt ꝑ eū
iuſtus exerceat. ¶ Idem in ciuitate dei li. xiiij.
Viuebat hō in paradiſo ſine vlla egeſtate: cibus aderāt
ne eſuriret: pot⁹ ne ſitiret: lignū vite ne illū ſenecta diſ
ſolueret: null⁹ intrinſecus morb⁹: nullus ictus metue
bat extrinſecus: nō laſſitudo fatigabat ocioſuʒ: nō ſom
nus ꝓmebat inuitū. ¶ Augu. cōfeſſionū lib. viij.
Ex volūtate ꝑuerſa ē libido: ⁊ dū ſeruit libidini facta ē
cōſuetudo: Cōſuetudo aūt cui nō reſiſtit facta ē neceſ
ſitas: a qbus q̄ſi anſulis ſibi met ꝯnexis inſtar cathe
ne tenebat me dura ſeruitus. ¶ Aug. li. iij. de ci. dei.
Remotꝫ obſtaculis inſane opiniōis ſcelera nuda iudicen
tur nuda ꝓſenſ: nuda inſpiciant: fallacia tegmina: ⁊
vane laudes glorie auferant: ⁊ apparebūt miſericor
die peccatorum. ¶ Augu. lib. vij. confeſſionum.
Lex peccati eſt violentia cōſuetudinis: q̄ trahit ēt inui
tus animus eo merito: quo in eā nolens illabitur.
¶ Auguſtinus in Enchiridion.
Peccata q̄ꝫuis magna ⁊ horrēda: quū in ꝯſuetudinē ve
nerint aut parua eſſe aut nulla credunt: vſq̄ꝫ adeo: vt
nō ſolū nō occultanda: verꝫ ēt ꝓdicāda diffamandaq̄ꝫ
videant. ¶ Augu. ſuper Mattheū Homel. xlv.
Moles impoſita ſepulchro ipa ē vis dura ꝯſuetudis: q̄ ꝓ
mit aīa: nec reſurgere: nec reſpirare ꝑmittit: Dictū eſt
aūt quatriduan⁹ ē: Re vā ad iſtā ꝯſuetudineʒ: de q̄ lo
quor quodā ꝓgreſſu ꝑuenit aīa: Prima ē q̄ſi titillatio
dlectatiōis in corde: Scdā ꝯſenſio: tertia factū: q̄rta
ꝯſuetudo. ¶ Augu. in ſmōe q̄rte Dn̄ice de aduētu.
Nolite frēs mei ꝯtēnere peccata in qb⁹ forte ꝯſuetudinē
iā feciſtis: Dē. n. peccatū ꝯſuetudine vileſcit: ⁊ fit hō
mini q̄ſi nullū fit: obdurītiā dolorē ꝑdidit: ⁊ valde pu
tre eſt nec dolet. Qḋ nō dolet: nō ꝓ ſano hūduʒ ē ſʒ ꝓ
mortuo cōputandū ē. Qn̄ aliqd pungit ⁊ dolet: aut
ſanū ē: aut eſt in illo ſpes aliq̄ ſanitatis: Qn̄ aūt tāgit ⁊
pungit calcat⁹ nec dolet: ꝓ mortuo hn̄dū. necnon de
corpore ꝓcipiēdū. ¶ Augu. lib. de natura ⁊ grā.
Excepta virgine Maria d q̄ pp honorē dn̄i nulla ꝓrſus
hr̄e volo qōnē inde. n. ſcim⁹ ꝙ ei pl⁹ collatuʒ fuit grē
ad vincēdū oī ex pte peccatū: q ꝯcipere ac parere me
ruit eū quē ꝯſtat nullū habuiſſe peccatū: Hac ḡ vir
gine excepta: Si oēs ſanctos ⁊ ſanctas quū hic viue
rēt ꝯgregare poſſeʒ. ⁊ interrogare: verū eēnt ſine pecca
to: qd fuiſſe rn̄ſuros putam⁹: niſi qḋ ait Joā: Si dixeri
mus qr peccatū. ⁊c. ¶ Aug. li. iij. de libero arbitrio.
Illa ē pena peccati iuſtiſſima: vt amittat vnuſq̄ſq̄ꝫ illud
quo bn̄ vti noluit: quū ſine vlla difficultatē poſſet: ſi
vellet: ideſt vt q ſciens recte nō facit: amittat ſcire qḋ
rectū ſit: ⁊ q rectū facere quuʒ poſſet noluit: amittat
poſſe quū velit. ¶ Hiero. lib. i. ſuper amos. Hiero.
Primū peccatū ē cogitaſſe q̄ mala ſunt: ſcḋm cogitationi
bus acgeuiſſe ꝑuerſis: tercium qḋ ē deterius opere cō
pleſſe: quartū poſt peccatū nō facere pniam: ⁊ in ſuo
cōplacere ſibi delicto. ¶ Hieronymus ſuper
ꝓs. lxxx. Non erit in te deus recens.
Cui deus venter eſt: ei deus recēs eſt: Quecūq̄ꝫ vitia ha
bem⁹ ⁊ quotcūq̄ꝫ peccata: tot recētes hēm⁹ deos. Ira
t⁹ ſuʒ ira mihi deus ē: Uidi mulierē ⁊ ꝯcupiui: libido
mihi deus eſt: vnuſq̄ſq̄ꝫ. n. qḋ cupit ⁊ veneraf: hoc illi
deus eſt. ¶ Hiero. in ep'la ad Demetriadem.
Quicqd pudet dicere: pudet cogitare: Eſt totiſſimū atq̄ꝫ
ꝑfectū: vt aſſueſcat aīus ſollicita ſp ⁊ ꝑuigili cuſtodia
diſcernere cogitatiōes ſuas: ⁊ ad primū animi motū
vel ꝓbare vel reprobare qḋ cogitat: vel bonas cogita
tiōes alat: vl' ſtatiʒ malas extinguat: Hinc naq̄ꝫ fons
ē boni: ⁊ origo peccādi: Ibi maxime oporter obſeruare
peccatū vbi naſci ſolet: ſtatimq̄ꝫ ad primā tētationis
faciē ⁊ malū anteq̄ꝫ creſcat reſtringere: dū adhuc eſt
in cogitatione. ¶ Hiero. ſuper Sophoniam.

Si q̄s fortitudinē latrōis vl' piratę eneruat: ⁊ infirmos
reddit: ꝑdeſt illis ſua īfirmitas. Debilitata.n. mēbra
q̄b⁹ prius nō bn̄ vtebanť: a malo opere ceſſabunt.
℄ Idem ſuper Joſue.
Peccatori oīs creatura hoſtis ē. Nihil ē aūt qḋ iuſt⁹ ti
meat: oīs creatura ei famulať. Vn̄ p ꝓphā ꝓmittit
ei de⁹ dicēs. Si trāſieris p ignē flāma nō nocebit tibi
Ois igr̄ loc⁹ ſuſcipit iuſtū: Ois creatura exhibet de
Ambr. bitū famulatū. ℄ Ambroſius ſup Marcū: ⁊ ha
betur.xxiij.q.j.c. Non turbatur.
Nō turbať nauis q̄ Petrū hꝫ: turbať illa q̄ Judā hꝫ ⁊
ſi multa illic diſcipuloꝝ merita nauigabāt: iñ adhuc
eā ꝓditoris pfidia agitabat. In vtraq; Petr⁹ ſꝫ q ſuis
meritis firm⁹ ē turbať alienis. Caueam⁹ igiť pfidū:
caueamus proditorē ne p vnū fluctuemus plurimi.
℄ Ambro. lib. de ſpiritu ſancto.
Peccare in ſpūm ſcūm eſt p maliciā ⁊ inuidiā frnā im
pugnare charitatē. ℄ Ambro. ſup beati īmaculati.
Qui ſe accuſat ⁊ ſi peccator ſit: iuſt⁹ eē incipit: q nec ſi
bi pcit: ⁊ dei iuſtitias nō ꝯfiteť. ℄ Ambro. ſup Lucā.
Nō vius ē nō poſſe peccare: ſꝫ nolle: atq; ita tenere pſe
uerātiā volūtatis: vt volūtas infantiā: vſus imiteť
naturā. ℄ Ambroſius de Jacob lib. ij.
Prauę ꝯſcię ſeruit q̄cūq; vel metu frāgiť: vel delectatio
ne irretiť: vel cupiditatib⁹ duciť: vel indignatione ex
aſperať: vel merore deijcitur: ſeruilis ē.n. oīs paſſio.
Q: q facit pctm̄ ſeru⁹ ē peccati: Et qḋ pei⁹ eſt multo
rū ſeruus ē: q eſt ſubiectus multis vitijs. Ita vt ſer
Grego. uitio ei exire vix liceat. ℄ Gregorius ⁊ ha
betur de pę. di. ij. cap. Sciendum.
Sciēdū q̄ppe eſt: q̄ trib⁹ modis admittiť pctm̄: videlꝫ aut
ignorātia: aut infirmitate: aut ſtudio ꝑpetrato: ⁊ gra
uius q̄dē infirmitate q̄ꝫ ignorātia: ſꝫ multo graui⁹ ſtu
dio q̄ꝫ infirmitate peccať. ℄ Gregorius ⁊ habe
tur. l. Quia ſanctitas. §. Quid enim grauius.
Quid.n. grauius eſt aut carnale dilectū cōmittere: ſine
quo pauci inueniunť: aut dei filiū iureiurādo negare
in q̄ vbo hūc ipm̄ beatū Petrū aploꝝ ꝓncipē: ad cu
ius ſacrū corp⁹ indigni ſedemus: Lapſuꝫ eē cognoui
mus: ſꝫ poſt negationē pnia ſecuta eſt: ⁊ poſt penitēn
tiā miſericordia data eſt: qui ab apoſtolatu eū non ex
pulit: q ui ante q̄dē ſe negare ꝑdixit.
℄ Grego. ⁊ hr̄ de pe. di. j. c. Voluiſſent.
Voluiſſent iniq ſi potuiſſent ſine fine viuere: vt potuiſſēt
ſine fine peccare. Oſtēdūt.n. q: in pctō ſp viuere cupi
unt: q: nūq̄ꝫ deſinūt peccare dū viuūt. Ad magnā ḡ iu
ſtitiā iudicātis ptinet vt nūq̄ꝫ careant ſupplicio: q in
hac vita nūq̄ꝫ voluerūt carere pctō. ℄ Gre. li. 4. mo.
Quattuor modis pctm̄ ꝑpetrať in corde: q̄ttuor ꝯſuma
tur in ope. In corde naq; ſuggeſtiōe: delectatiōe: ꝯſen
ſu: ⁊ defenſiōis audacia ꝑpetrať. Fit.n. ſuggeſtio per
diabolū: delectatio p carnē: ꝯſenſus p ſpūm: Defen
ſionis audacia p elationē. Quattuor modis pctm̄ cō
ſumať in ope: pri⁹ naq; latēs culpa agiť: poſtmodū ⁊
añ oculos hominū ſine ꝯfuſiōe reat⁹ aperiť: Deinde
⁊ i ꝯſuetudinē duciť. Ad extremū q̄q; vl' falſę fidei ſe
ductiōib⁹: vl' obſtinatiōe miſerę deſpatiōis enutriť.
℄ Gregorius lib. xxv. moralium.
Peccatū qḋ ex pctō oriť: nō iā pctm̄ tm̄mō: ſꝫ peccatuꝫ
eſt: ⁊ pena peccati: q: iuſto iudicio oīpotēs de⁹ cor pec
cātis obnubilat: vt p̄cedētis peccati merito ēt i alijs
cadat: vt q malū ſciēs ꝑpetrat: deinceps iuſte in alijs
ēt nolens cadat. ℄ Grego. li. xviij. moralium:
Quędā aūt pctā ſūt: q̄ a iuſtis vitari pñt: ⁊ ſūt nōnulla
q̄ ab eis vitari nō pñt. Cui⁹.n. cor in hac corruptibi
li carne ſubſiſtēs in ſiniſtra cogitatiōe nō labiť: etiā ſi
vſq; ad ꝯſenſus foueā nō mergať: ⁊ tñ hoc ipm̄ graue
cogitare peccatū eſt: Sed dū cogitationi reſiſtiť a cō
fuſiōe animus ſua liberať: Mens igiť iuſtoꝝ ⁊ ſi liba
eſt a ꝑuerſo ope: aliq̄ñ tñ corruit in ꝑuerſa cogitatiōe.
℄ Grego. ſup Ezechielē homelia. ij.
Sicut ignis amoris mētē erigit: ita ignis malicię inuo
luit: Q: ⁊ ſpūs ſcūs cor qḋ replet eleuat: ⁊ ardor ma
licię ad inferiora ſp incuruat. ℄ Idē li. xiiij. morali.
Quū reproboꝝ mētib⁹ occaſio ꝑpetrādi peccati deeſt:
deſiderioꝝ cogitatiōes eoꝝ cordib⁹ nullatenus deſūt
⁊ quū nō ſp diabolū ſequūť in ope: valde tñ ſe illi ob
ligāt in cogitatione. ℄ Grego. lib. xxij. mora.
Vſitatū generis humani vitiū eſt: libēdo peccatū ꝯmit
tere: ⁊ cōmiſſū negādo abſcōdere: ⁊ cōuictū defendē
do excuſaſſe. ℄ Ibidem.
Peccatū peccato addit: qui culpę quā fecit patrocinia Io. chri.
defenſionis adiungit. ℄ Jo. Chryſoſtomus ⁊
habetur in decretis diſt. xl. cap. Homo.
Hō xp̄ianus fortiter cadit in pctm̄: pp duas cās aut pp
magnitudinē peccati: aut pp altitudinē dignitatis.
℄ Jo. chryſoſtomus ſuper illud Matthęi. ⁊
per aliam viam reuerſi ſunt ⁊c.
Veniſti p viā fornicatiōis ābula p viā caſtitatis: veniſti
p viā auaritię: ambula p viā elemoſynę. Si aūt p ip
ſam viā redieris: iterū ſub regno vadis Herodis.
℄ Jo. chryſo. in ſermone. j. Dñicę aduētus.
Ante pctm̄: libeꝝ arbitriū hēmus bn̄ opandi: nō aūt po
ſtea: q: nō nr̄a v̄tute poſt pctm̄ euadere poſſumus de
manu diaboli ſꝫ ſic nauis fracto gubernaculo: illuc
ducimur vbi tēpeſtas voluerit: Sic a diabolo p̄ pctō
in peccatuꝫ duciť: Nec hactenus quicq̄ꝫ facere lice
bit: niſi qḋ ipſe diabolus voluerit. Et niſi de⁹ valida
manu miſericordię ſuę nos ſoluerit: vſq; ad morteꝫ in
vinculis peccatorū noſtroꝝ ꝑmanebimus.
℄ Iſidorus de ſūmo bono lib. ij. c. xxvj. Iſido.
Oīa fugere hō pōt p̄ter cor ſuū. Nō.n. pōt a ſe q̄ſq; re
cedere: Vbicūq; erit ꝯſciētia reat⁹ ſui illi nō derelin
quit: q̄ꝫuis hūana iudicia ſubterfugiat. Qui mala agit
iudiciū: tñ ꝯſcię ſuę effugere non pōt: Nā et ſi: alijs ce
lat qḋ egit: ſibi tñ celare nō pōt q: nouit qḋ deſit. Du
plex aūt in eo ſit iudiciū: q: ⁊ hic cōſcientię ſuę reatu
punitur ⁊ illic perpetua pena damnatur.
℄ Iſidorus de ſūmo bono lib. iij. c. xcviij.
Reges a regēdo dicti ſūt. Iḋ q̄libet recte faciēdo regis
nomē tꝫ: ſꝫ peccādo amittit. Naꝫ ⁊ viri ſcientia in ſa
cris eloquijs reges vocanť eo qḋ recte agāt: ⁊ ſēſus
bene regāt: ⁊ metus reſiſtētes ſibi rōnali diſcretione
cōponāt. ℄ Iſidor⁹ de ſūmo bono li. ij. c. xxvj.
Diuiſio ⁊ pugna vt ſit in aīo hoīs pena peccati ē: ex pri
mo hoīe in oēs filios ꝓpagata: vt q noluit eē cuꝫ deo
vnitus: eſſet in ſemetipſo diuiſus: ⁊ qui imꝑanti dño
noluit eſſe ſubiectuſ: ſibi ipſi rebellis atq; ꝯtrius eſſet.
℄ Iſidorus de ſūmo bono li. ij. c. ix.
Sępe occaſio peccandi voluntatē facit. ℄ Idē li. ij.
Maioris ē culpę manifeſte q̄ꝫ occulte peccare: dupl'r.n.
reus eſt q aperte delinquit: q: agit ⁊ docet.
℄ Bernar. in ſermone de aplis. Ber.
Nō viuit hō qui ſupbia inflať: q luxuria ſordidať q cęte
ris inficiť peſtib⁹: q̄m nō eſt h̄ viuere: ſꝫ vitā ꝯfunde
re: ⁊ appropinquare vſq; ad portas mortis. Bonā ät
vitaꝫ ego puto: ⁊ mala pati: ⁊ bona facere: Dr̄ vulgo
q̄ qui bene ſe paſcit bene viuit: ſed mentita eſt iniqui
tas ſibi: q: nō bene viuit niſi qui bene facit.
℄ Caſſio. ſup illud p̄s. v. Expelle eos q̄m irritauere. Caſſio.
Hoc dicimus q̄ tātū vnuſquiſq; a diuinitate repelliť.
q̄ꝫtū eius peccata cumulanť. Quātitas enim delicti
menſura eſt repudij: q: tantum adeo reuſ longior red
ditur: quantū numeroſo crimine dilatur.
℄ Boe. de phica ꝯſolatione lib. ij. pſa. vj. Boeti⁹
Nec ptās ſui cōpotē facit: q̄nē vitioſę libidines īſolubi
lib⁹ aſtrictā retinēt cathenis: Et collata iprobiſ digni
tas nō mō nō efficit dignos: ſꝫ ꝑdit poti⁹ ⁊ oſtētat in

dignos. ¶ Boetius lib.iiij.proſa.iij.

Hoc igit mõ qcqd a bono deficit eẽ deſiſtit:qđ fit vt mali deſinãt eſſe qđ fuerãt:Sed fuiſſe hoĩes adhuc ipa humani corporis reliqua ſpecies oſtẽtat:q̃re vſi in maliciã humanã quoq3 amiſere nãm:ſed quum vltra hominẽ queq3 ꝓuehere ſola ꝓbitas poſſit:neceſſe eſt:vt quos humana cõditiõe deiecit:infra hoĩs meritũ detrudat improbitas.Euenit igit vt quẽ trãſformatũ vitijs videas hoĩem eſtimare nõ poſſis.Auaritia feruet alienaꝝ opũ violẽtus ereptor:ſimilẽ lupi dixeris Ferox atq3 inqetus linguã litigijs exercet:cani comparabis. Inſidiator occultus ſurripuiſſe fraudibus gaudet:vulpeculis exequet. Ire intẽperans fremit: leonis animũ geſtare credat. Pauidus ac fugax nõ metuenda formidat:ceruis ſilis habeat. Segnis ac ſtupidus torpet:aſinum viuit. Leuis atq3 incõſtans ſtudia ꝑmutat:nihil ab auibus differt. Fedis immundiſq3 libidinib9 fert:Sordide ſuis voluptate detinetur. Ita fit vt q ꝓbitate deſerta hõ eẽ deſierit:quũ in diuinã ꝯditionẽ trãſire nõ poſſit:v̄tatur in beluam.

¶ Boetius lib.iiij.proſa.iiij.

Nec iniuria dici video vitioſos tñ ⁊ ſi hũani corporis ſpeciem ſeruẽt. In beluas tñ animoꝝ qualitate mutari.

¶ Boetius ibidem.

Etenim qđ incredibile cuiq3 forte videat infeliciores eẽ neceſſe eſt malos:quũ cupita ꝑfecerint:q̃ ſi ea q̃ cupiunt implere nõ pñt. Nã ſi miſerũ eſt voluiſſe mala potuiſſe miſerius eſt:ſine quo volũtatis miſere langueret effectus. ¶ Boetius ibidem.

Neq3 enim eſt aliqđ in tã breuibus vite metis ita ſerũ quod expectare longũ immortalis p̄ſertim animus putet. Quoꝝ magna ſpes ⁊ excelſa facinorũ machina repẽtino atq3 inſperato ſepe fine deſtruit. Qđ quidem illis miſerie modũ ſtatuit. Nã ſi miſeria miſeros facit:miſerior ſit neceſſe eſt diuturnior neq̃. Quos infeliciſſimos eſſe iudicarem:Si nõ eoꝝ maliciã:ſaltẽ mors extrema finiret:Etenim ſi de prauitatis infortunio vera ꝯcluſimus:infinitam dico liquet eſſe miſeriam:quam eſſe conſtat eternam.

¶ Boetius libro.iiij.proſa.iiij.

Feliciores inquit eſſe improbos ſupplicia luentes:q̃ ſi eos nulla iuſtitie pena coerceat. ¶ Ibidem.

Multo igitur infeliciores improbi ſunt iniuſta impunitate damnati:q̃ iuſta vltione puniti. ¶ Ibidẽ.

Nequeunt.n. oculos tenebris aſſuetos ad lucem perſpicue veritatis attollere. Similesq3 auibus ſunt quaꝝ intuitũ nox illuminat:dies cecat. Dũ enim nõ rerum ordinẽ:ſed ſuos intuent affectus:vel licentiã vel impunitatem ſcelerum:putant eſſe felicem. Uide enim quid eterna lex ſanciat. Melioribus animum ſi ꝯformaueris:nihil opus eſt iudice p̄mium differente:vt te ipſe excellentioribus addidiſti.

¶ Boetius libro.iiij.proſa.iiij.

At vulgus iſta non reſpicit. Quid igitur hic ne antecedamus quos beluis ſimiles eſſe monſtrauimus?

Lactã. firmia. ¶ Lactãtius firmia.lib.j.diui.inſti.

Qui.n.ſtatis ẽ expers:q cupiditate ac libidinib9 mal' vincit:nõ cupidini:ſed morti ſubiect9 ſempiterne eſt.

¶ Lactantius firmia.lib.j.diui.inſti.

Qui peccant ſepe felices ſunt:⁊ qui pie viuunt ſepe miſeri qt ⁊ fugitiui:⁊ abdicati libere viuunt.

Seneca ¶ Seneca ad Lucillium ep'a.xj.

Magna ps peccatoꝝ tollit:ſi peccaturis teſtis aſiſtet.

¶ Seneca epiſtola.xxvij.

Initiũ ſalutis eſt noticia peccati. ¶ Sene.epi.xxviij.

Tunc autem conſumata infelicitas:vbi non ſolum turpia delectant:ſed ⁊ placent.

¶ Seneca ad Lucillium epi.xcvj.

Erras enim ſi exiſtimas nobiſcum vitia naſci:ſuperuenerunt:ingeſta ſunt.

¶ Seneca lib.de moribus.

Nullum conſcium peccatorum tuorum magis timueris q̃ temetipſum:Alium enim potes effugere:te autem nunq̃. Nequitia autem ipſa eſt ſui pena.

¶ Seneca in tantalo Tragedia.ij.

Sepe in magiſtrum ſcelera redierunt ſua.

¶ Seneca Tragedia.viij.

Periere mores ius:decus:pietas:fides.

¶ Ariſtoteles lib.j.phyſicorum. Ariſto.

Vno inconuenienti dato multa contingunt.

¶ Ariſtoteles lib.i.de celo ⁊ mundo.

Paruus error in principio maximus eſt in fine.

¶ Ariſtoteles lib.j.Ethicorum.

Non omnino felix eſt:qui ſepiſſime turpiſſimus eſt.

¶ Ariſtoteles lib.ij.Ethicorum.

Malum eſt facile:⁊ bonum difficile.

¶ Idem lib.iij.Ethicorum.

Ignorantia excuſat peccatum. ¶ Ibidem.

In naturalibus deſiderijs pauci peccant.

¶ Idem lib.iiij.Ethicorum.

Prauus honore non eſt dignus.

¶ Ariſtoteles lib.v. Ethicorum.

Peſſimus eſt q nõ ſolũ vtit malicia ad ſe:ſed ad alium.

¶ Ariſtoteles lib.vij.Ethicorum.

Homo prauus deterior eſt beſtia.

¶ Cicero lib.iiij.Tuſcu.q̄ſtio. Cicero

Libidinoſum igitur ⁊ cupidum:⁊ iracundum:⁊ anxiũ:⁊ timidum cenſeamus eſſe ſapientem.

¶ Cicero lib.v.Tuſcu.q̄ſtio.

Potes igitur aut qui mala viuat:non eum dicere miſerum tua quem bene:fateare cum negare bene videre.

¶ Cicero lib.ij.rhetoricoꝝ nouoꝝ.

Nulla eſt lex que aliquã rem inutilẽ aut fieri velit:Oia ſupplicia que a legibus ꝓficiſcuntur:culpe aut malicie vlciſcende conſtitute ſunt.

¶ Cicero lib.paradoxorum.

Peccare certe licet nemini.

¶ Cicero Rhe.nouo.lib.ij.

Voluntario facinori nulla eſt excuſatio imprudentie:⁊ iuſta deprecatio parata.

¶ Homerus in γ Odiſſee. Home.

ζευσ σφεασ τισαιτο ικετησιοσ.οσ τε και αλλουσ
ανθρωπουσ εφορα. και τινυται οστισ αμαρτη.i.

Iuppiter illos puniet ſupplicium exauditor:qui ⁊ alios homines inſpicit:⁊ punit quicunq3 peccat.

¶ Idem in φ Odiſſee.

πολυ φερτερον εστι
τεθναμεν η ζωοντασ αμαρτειν.i.

Multo melius eſt
Mori q̃ viuentes peccare. ¶ Menander. Menã.

αισχρον δε μηδεν πραττε μηδε μανθανε.i.

Turpe autem nihil fac:neq3 diſce. ¶ Idem.

δισ εξαμαρτειν ταυτον ουκ ανδροσ σοφου.i.

Bis peccare hoc non viri ſapientis. ¶ Idem.

εργων πονηρων χειρ ελευθεραν εχε.i.

Ab operibus malis manũ liberã contine. ¶ Idem.

ο μηδεν ειδωσ ουδεν εξαμαρτανει.i.

Nihil ſciens nihil peccat. ¶ Idem.

α μη προσηκε μητ ακουε μητ ορα.i.

Que non decent:neq3 audi neq3 inſpice. ¶ Idem.

η μη ποιει το κρυπτον η μονοσ ποιει.i.

Vel non facias occultandum:vel ſolus facies.

¶ Lucianus. Lucia.

ανθρωπουσ μεν ισωσ λησεισ ατοπον τι ποιησασ
ου λησεισ δε θεουσ ουδε λογιζομενοσ.i.

Homines quidem fortaſſe latebis abſurdum quid quum feceris.

Non latebis autem deos:neq3 ratiocinans.

Ex.i. ¶ Ex primo epigrãmatum.
epigrã. ουδ᾽ εις ανθρωπων αδικων τισιν ουκ αποτισει.ideſt.
Nullus hominum iniuſtorum penam non ſoluet.
Plau. ¶ Plautus in muſtellaria.
Nihil eſt miſerius:q̃ animus hominis conſcius.
¶ Plautus in Bachide.
Qui deliquit ſupplex eſt vltro oibus. ¶ Idẽ in perſa.
Cum aliquo malicia certare:miſeria eſt.
Ouidi⁹ ¶ Ouidi.metamor.lib.i.fabula.iiij.
Viuitur ex rapto:non hoſpes ab hoſpite tutus.
Non ſocer a genero:fratrũ quoq; gratia rara eſt.
Imminet exitio vir coniugis:illa mariti.
Lurida terribiles miſcent aconita nouerce.
Filius ante diem patrios inquirit in annos.
Victa iacet pietas:& virgo cede madentes.
Vltima celeſtum terras aſtrea reliquit.
¶ Ouidi.metamor.lib.vi.fabula.vi.
Heu q̃ difficile eſt crimen non prodere vultu.
¶ Ouidi.metamor.lib.v.fabula.iiij.
Sed vetitum eſt a deo ſceleri nihil. ¶ Idẽ li.x.fa.ix.
Nec credite factum.
Vel ſi credetis:facti quoq; credite penã. ¶ Ibidẽ.
At tu dum corpore non es
Paſſa nephas:animo ne concipe.
¶ Ouidi.amorum lib.i.elegia.i.
Multa miſer timeo:q̃ feci multa proterue:
Exemplicq; metu torqueor ipſe mei.
¶ Ouidi.amorum lib.ij.Elegia.v.
Conſcia purpureus venit in ora rubor.
¶ Ouidi.amorũ lib.iij.elegia penultima.
Non peccat quecunq; poteſt peccaſſe negare.
Solaq; deformem culpa profeſſa facit.
¶ Ouidi.artis lib.ij.
Ludite:ſed furto celetur culpa modeſto.
Gloria peccati nulla petenda tui eſt. ¶ Ibidem.
Neq; enim lex equior vlla eſt:
Quam necis artifices arte perire ſua.
¶ Ouidi.de ponto lib.i.elegia.i.
Pena poteſt demi:culpa perennis erit. ¶ Ibidẽ.
Mors faciet certe ne ſim quum venerit exul.
Ne non peccarim:mors quoq; non faciet.
Catul. ¶ Catullus ode.xxvi.
Nec facta impia fallacium hominum celicolis placent.
Hora. ¶ Horatius in arte poetica.
Omnes
Iuue. Viſuros peccata putem mea. ¶ Iuue.ſatyra.i.
Ex quo deucalion nimbis tollentibus equor.
Nauigio montem aſcendit:ſorteſq; popoſcit:
Paulatimq; ala caluerunt mollia ſaxa:
Et maribus nudas oſtendit pirra puellas:
Quicquid agunt homines:votum:timor:ira:voluptas:
Gaudia:diſcurſus:noſtri eſt farrago libelli.
¶ Iuuenalis ibidem.
Nil erit vlterius:quod noſtri moribus addat
Poſteritas:eadem facient cupientq; minores.
¶ Iuuenalis ibidem.
Omne in precipiti vicium ſtetit:vtere velis
Totos pande ſinus. ¶ Iuuena.ſaty.iiij.
Nemo malus felix: ¶ Iuuena.ſaty.viij.
Defenſor culpe dicet mihi:fecimus & nos
Hec iuuenes:eſto:deſiſti nempe:nec vltra
Fouiſti errorem:Breue ſit:quod turpiter audes.
Quedam cum prima reſecantur crimina barba.
Indulge veniam pueris. ¶ Iuuena.ſatyra.ix.
Viuendum recte:tum propter plurima:tumq; his
Precipue cauſis:vt linguas mancipiorum
Contẽnas:nam lingua mali pars peſſima ſerui.
¶ Iuuenalis ſatyra.xiij.
Exemplo quodcunq; malo cõmittitur:ipſi
Diſplicet autori:prima hec eſt vltio:quod ſe
Iudice:nemo nocens abſoluitur:improba q̃uis
Gratia fallacis pretoris vicerit vrnam. ¶ Ibidem.
Egregium ſanctumq; virum ſi cerno:bimẽbri
Hoc monſtrum puero:& miranti ſub aratro
Piſcibus inuentis:& fete comparo mulie.
Sollicitus tanq̃ lapides effuderit imber:
Examenq; apium longa conſederit vua
Culmine delubri:ac q̃ in mare fluxerit amnes
Gurgitibus miris:& lactis vortice torrens.
¶ Iuuenalis ibidem.
Has patitur penas peccandi ſola voluntas:
Nam ſcelus intra ſe tacitũ qui cogitat vllus
Facti crimen habet. ¶ Iuuena.ſatyra.xv.
Nam genus hoc viuo iã decreſcebat Homero
Terra malos hoies nũc educat atq; puſillos
¶ Iuuenalis ibidem.
Sed melius nos.
Zenonis ꝓcepta monẽt:neq;.n.oia:quedã.
Pro vita facienda putant.
¶ Dantes florentinus lib.i.cap.i. Dã.flo.
Et vedrai le doloroſi ſtrida:
Vedrai li antichi ſpiriti dolenti:
Che la ſeconda morte ciaſchun crida:
Et vedra color che ſunt contenti
Nel foco:perche ſperen di venire
Quando che ſia a le beate genti.
¶ Dantes florentinus lib.i.cap.iij.
Et eccho verſo noi venir per naue
Un vechio biancho per antiquo pelo
Cridando:guai a voi anime praue.
Non ſperate mai piu veder il celo
I vengo per menarui allaltra ripa
Ne le tenebre eterne in caldo en gelo.

PECVNIA gre.χρημα.ατος το.& χρηματικος.ου.ο.pecuniarius & χρηματωδης.ου.ο.pecunioſus dr̃. Eſt aũt pecunia totum qcqd homies hñt in terra oia quoꝝ dñi ſunt. Seruus.Vas.Ager.arbor:pecus.Quicqd horũ eſt pecunia dr̃:ſm Aug.lib.de doctrina xpiana: & habetur in decretis.i.q.iij.cap.totum. Pecunia cuius diminutiuũ eſt peculiola a pecu dr̃:q; olim diuitie oẽs in agris:atq; pecoribus eſſe exiſtimabantur. Unde locupletes:& pecunioſi appellati ſunt diuites:quaſi locorũ:& pecorũ pleni. Et iã pecunie appellatione non modo nũmi:hoc eſt numerata pecunia:ſed oẽs res tam ſoli:q̃ mobiles:& tam corpora:q̃ iura contineant:vt etiam Hermogenianus iuriſcõſultus affirmat. Frequenter tñ pecunia pro ea que numerata eſt ab autoribus vſurpat̃. A pecu pariter fit peculiũ:qđ proprie ſignificat rem:que non in pecunia numerata cõſiſtit:vel in ſolo:vel in corporib⁹:vel in ſuppellectile nro labor:& induſtria paratũ:& a nobis ipſis lucrefactũ. Virg. Nec ſpes libertatis erat:nec cura peculi. Hinc peculiũ caſtrẽſe dr̃:vt ait põponius:qđ a parentibus:& agnatis in militia degẽti donatũ eſt:vel quod filius in militia acqſiuit:qđ niſi militaret acquiſiturus non fuiſſet. Nã qđ fuiſſet ſine militia acqſiturus:id peculiũ eius caſtrenſe non dicitur. Peculiũ nõnunq̃ pro paruo patrimonio capitur:ſm Vlpianum. Hinc deriuat̃ peculiaris:qđ proprie ſignificat rem ad peculium pertinentem. Sed vſu iam receptũ eſt:vt pro proprio:ſiue ſpeciali:ſeu precipuo põatur: vnde peculiariter aduerbiũ:hoc eſt ſpecialiter.precipue. Sane pecus pecoris:ſeu pecus pecudis:vtroq; enim modo dicim⁹:ſignificat omne animal qđ ſub hominis imperio e pabulo terre paſcit̃:vt boues:aſini:equi:cameli:oues:capre:elephantes:& reliqua huiuſmodi. Transfert̃ aliqñ pecus pecoris ad omne aial:qđ hu-

mana lingua ⁊ effigie caret. Uir. de apib⁹. Et pecudū cuſtodia ſolers. Horati⁹ de piſcib⁹. Dē quū ꝓtheus pec⁹ egit altos viſere mōtes: Ueteres pecu ⁊ pec⁹ coris: ⁊ pec⁹ cudis neutro oīa gñe ꝓtulerūt: vñ pecua legim⁹: vñ ēt pecuariū qđ ad pecus attinet. Pecuariū aliqñ armētariū: aliqñ loca in qb⁹ armēta ꝯſiſtūt: nōnunq̄ ipſa armenta ſignificat. Perſi⁹. Findor vt arcadię pecuaria rudere credas. ℭ Ambro. li. de officijs.

Ambro. Pecunia facile ꝯſumit̄ ⁊ cōſilia erb aurire neſciūt: hęc vſu augent̄: pecunia minuit̄ ⁊ cito deficit. Conſiliū āt collatū: quo in plures diffundit̄ eo redūdanti⁹ manet: ⁊ in ſuum fontem recurrit. ℭ Ambro. offi. li. ij. c. xxi.

Hoc malū iam dudū humanis influxit mētib⁹: vt pecunia honori ſit: ⁊ animi hoīum diuitiarū admiratione digni: vt nemo niſi diues honore dignus putetur.

ℭ Iſido. ſoliloquiorū lib. i. cap. i.

Iſidor Vbiq̄ pecunia vincit: omnes mendicitatem ſpernunt.

ℭ Caſſiodo. lib. v. epiſtola. xiij.

Caſſio. Pulchrum eſt neglexiſſe fęda lucra pecunię.

ℭ Caſſiodorus de dilectione dei cap. v.

Pecunia cū labore acquiritur: acquiſita cū timore ſeruatur: ⁊ tandem cum dolore grauiſſimo amittitur.

ℭ Plato in phedrone

Propter pecuniarum poſſeſſionē oīa pręlia nobis fiunt,

ℭ Cicero lib. officiorum.

Cicero Male. n. res ſe hȝ quū q̄ vṫute effici dȝ id tētat̄ pecūia.

ℭ Idem ibidem.

Sed vt pecūię nō q̄rēdę ſolū rō ē: verūetiā collocandę: q̄ ꝑpetuos ſumpt⁹ ſuppeditēt. Nec ſolū neceſſarios ſȝ ēt liberales ſic glīa ⁊ q̄rēda ⁊ collocāda rōne ē: q̄q̄ ꝑclare Socrates ad glorīā hanc vitaȝ ꝑrimaſſet: ⁊ q̄ſi cōpendiariā dicebat eē: ſi qs id ageret: videlȝ vt q̄lis haberi vellet talis eſſet. ℭ Uale. maxi lib. iiij.

Uale. Nihil eorū quę virtuti debentur: emere pecunia licet.

Maxi. ℭ Uale. maxi. lib. vij. ti. Sapiēter dcā aut facta.

Vnicę filię ꝑter Temiſtoclen ꝯſulebat: vtruȝ eā pauperi ornatorian locupleti paȝ ꝓbato collocaret: cui is inge malo virū pecunia q̄ pecuniaȝ viro indigentem: quo dicto ſtultum monuit: vt generum potiuſq̄ diuitias generi legeret. ℭ Horatius.

Hora. Sed quia naturam mutare pecunia neſcit.

ℭ Juuenalis ſatyra. xiij.

Juue. Et maiore domus gemitu: maiore tumultu
Planguntur nūmi q̄ funera. ℭ Ibidem.
Ploratur lachrymis amiſſa pecunia veris.

ℭ Juuenalis ſatyra.

Interea pleno dum turget ſacculus ore
Creſcit amor nūmi quantum ipſa pecunia creſcit:
Et minus hanc optat qui non habet.

PEnus grę. ταμιειον. ου. το. ⁊ ταμιασ. ου. ο. penuarius dr̄. Eſt aūt pen⁹ oē quo hoīes veſcunt̄: ſm Cicero. lib. ij. de nā deorū. Item. Eſt penus quicqd lōgę viſionis grā recondit̄ ex eo q̄ nō in promptu eſt: ſȝ intus ⁊ penitus hr̄: locus ēt ipſe dr̄ penus. Penitus. n. ꝓprie ſig̃t intrinſecus: vñ penitor cōparatiuuȝ: hoc eſt interior: ⁊ penitiſſimus hoc eſt intimus. Uñ penetrare q̄ſi penitus intrare: a quo penetrabilis: q facile penetrat. Uirg. Aſpice nō mage ſit noſtrū penetrabile telū. Ideȝ. Et penetrabile frigus adurit. Penetrabile vero ſubſtātiuū id ſig̃t qđ eſt in intimis partib⁹: ⁊ penetrale ſacrificiū q̄ in penetrabili: hoc eſt in intima ędiū parte fieri ſolebat. Inde ēt penates: q̄ penes nos ſint nati. Penitus aūt a penes deriuat̄: nā id penes nos dr̄ eē: qđ eſt penitus recōditū. Sūt q nolint in penub⁹: cereos: ligna: carbōes: aliaq̄ ſiſa ꝯtineri. Proprie tñ ea ſola penui tribuūt̄: q̄ ad victuȝ ꝑtinēt. Penuariū ſig̃t oē id qđ in penu reponit̄: ⁊ ipſum penu: vñ penuaria cella appellat̄. Dicimus aūt hī penus: ⁊ hoc penus q̄rtę declinatiōis: ⁊ hoc penus ris tertię: ⁊ hī penū peni ſcdę. A penu q̄dā putāt penuriā dduci quaſi vrens penu: ſig̃tq̄ inopiā: oīum rerū: ꝑſertimq̄ earū q̄ in penu recōdi ſolēt. Alij a pene dcm̄ volūt q̄ pene vrat: vel q̄ pene minus ſit: q̄ neceſſe eſt.

Penus ⁊ cellarium ſic differunt: q̄ cellarium eſt paucorum dierum. Penus vero longi temporis eſt.

PErcurro. g̃. διατρεχω dr̄. Eſt āt ꝑcurrē: expedite ⁊ ſinē currēdo ꝯuenir̄: ſȝ. b. tho. ſup Iſaiā. ꝑ. co. i. ſi.

PERFECTIO grę. τελειοτησ. ητοσ. η. vl̄ τελειωσισ. ιοσ. η. ⁊ τελειοσ. ου. ο. ꝑfectus. ⁊ τελειοω ꝑficio dr̄. Eſt aūt ꝑfectū cui nihil deeſt: ſm Ariſto. lib. iij. phyſicoruȝ: ⁊ li. i. de cęlo ⁊ mundo.

Perficere ē abſoluere: a quo ꝑfecte aduerbiū: hī ē abſolute integre. Eſtq̄ cōpoſitū de facio: ſic. Efficio qđ in hī differt a facio: q̄ facē ē in ope eſſe. Efficere vō ſig̃t ꝑfectionē: vñ effect⁹: ⁊ efficax qđ ē qđ ad aliqd agēdū viribȝ: ⁊ maxie ꝯducit: A quo efficacia ꝑ vi: ⁊ effecte qđ ꝑfcē ſig̃t. A facio itē cōponit̄ ꝑficio: qđ ē ꝑfectū facē: ⁊ ꝑfectus. Ply. Nec minorē ſub eo ꝑceptore ꝑfectū fecit. Sic ⁊ ꝑficio: ꝑpono: vñ ꝑfectus: ꝑfectura: ⁊ multa alia q̄ a facio cōponunt̄. ℭ Matthęus cap. ix. Matt.

Si vis ꝑfectuſ eē: vade ⁊ vende oīa quę hēs: ⁊ da pauperibus: ⁊ hēbis theſaurū in cęlo: ⁊ veni ſequere me.

ℭ Aug. in. v. pſal. ⁊ hr̄. xxij. q. ij. Ne quis. Augu.

Ne qs arbitret̄ ꝑfectū ⁊ ſpūalē hoīem ꝓ iſta tꝑali vita morte cui⁹ ſua vel alteri⁹ nō occidit̄ aīa debēr mētiri.

ℭ Hiero. in epiſto. ad Theodorū monachuȝ. Hiero.

Si viſ ꝑfect⁹ eē: tu q ꝑfectū te eē pollicit⁹ es: ſi qd aliđ q̄ ꝑfectā ſectat⁹ es vitā: ꝑfect⁹ aūt ſuus xp̄i nihil ꝑter xp̄m hȝ: aut ſi ꝑter xp̄m hȝ ꝑfectuſ nō eſt. Quū ſe ꝑfecte deo ſit pollicit⁹ aut mētitus ē. Os aūt qđ mētit̄ occidit aiaȝ. Igr̄ vt ꝯcludā: ſi ꝑfect⁹ eē cur hōa ꝑrīna deſiderās: ſi ꝑfectus nō es dn̄m fefelliſti. ℭ Ibidē.

Vende oīa ⁊c̄. Nec hoc ad ꝑfectionē ſufficit: niſi poſt cōtemptas diuitias ſaluatorē ſequat̄: id eſt relictis mal' faciat bona. Facili⁹. n. ſaccul⁹ ꝯtēnitur q̄ voluntas.

ℭ Hiero. in epiſto. ad Theophontem.

Hęc eſt in oibus ſola ꝑfectio: ſuę impꝑfectiōis cognitio.

ℭ Grego. lib. iiij. dialogorum. Grego.

Plerūq̄ hij q̄s iā ꝑfectos hoies ęſtimant: adhuc in oculis ſūmi opificis aliqd hnt impꝑfectiōis. Sic ſępe imperiti homines nedum perfectę ſculpta ſigilla ꝯſpicimus ⁊ iam quaſi perfecta laudamus: q̄ tamē adhuc artifex conſiderat ⁊ limat: laudari iam audit: ⁊ tamē ea tandem meliorando non deſinit.

ℭ Iſidorus lib. iij. de ſūmo bono. Iſido.

Omnis perfectus ex lectione ⁊ meditatione procedit. q̄ enim neſcimus: lectione diſcimus: quę didicimus meditationibus conſeruamus.

ℭ Origenes ſuper illud Matthęi cap. xx. Orige.

Si vis ꝑfectus eē ⁊c̄. Ille q mutauit ꝓ diuitijs paupertatē: vt fieret ꝑfectus nō in ipſo tꝑe quo tradidit bōa ſua paupibus: fiebat oino ꝑfectus: ſed ex illa die incępit ſpeculatio dei adducere eum ad oēs virtutes.

ℭ Ariſto. lib. vij. phiſi. Ariſto.

Vnūqđq̄ tunc perfectū ē: q̄ū attingit ꝓpriā virtutē.

ℭ Cicero lib. Tuſcu. queſtio. Cicero

In aiab⁹ nr̄a ſemina virtutū innata ſunt: q̄ ſi bon⁹ cultor creſcere ꝑmitteret: ipa nā ad perfectioneȝ deduceret.

ℭ Cicero lib. de amicitia.

Nec quicq̄ difficilius eſt: q̄ reperire in omni ſuo genere perfectum. ℭ L. Apuleius de deo ſocratis. Lucius Apule.

Nihil eſt ſimilius ⁊ gratioſius deo: q̄ vir animo perfecto bonus: qui in tantuȝ homines cęteros antecellit: inquantū ipſe a dijs immortalibus antecellitur.

PErfidia grę. απιστια. ασ. η. ⁊ απιστοσ. ου. ο. ⁊. ꝑfidus dr̄. Eſt aūt ꝑfidia fidei violatio. Et perfiduſ eſt fidei violator. veniūtq̄ a fides de quo. ſ. in dictione fides.

PERICVLVM grę. κίνδυνος.ου.ο.ꝛ ἐπι-κίνδυνος.ου.ο.ꝛ.periculoſus:κινδυνευτὴς periclitatoꝛ dr̃. Periculũ interdũ ſignificat ſalutis diſcrimẽ:vñ periculoꝛ v̾bũ deducitur qđ mõ ſignificat piculũ ſubeo:mõ pro experioꝛ. Sigdẽ ꝛ piculũ pro experimẽto ponit̾. Terẽti⁹. Fac periculũ in l̾ris:fac in paleſtra. Uenit autẽ periculũ a pereo,qđ quidã ab intereo ita ſeparãt:vt perire leuius ſit:ꝛ qđ nõ oium rerũ finẽ denotet: Plaut⁹. Qui per virtutem peruinõ interit. Dicitur aũt interreo:quaſi in totũ eo. Quando periculum experimentum ſignificat ab experioꝛ videtur deriuari.

Seneca ℭ Seneca in Hercule furente tragę.j.
Nemo ſe tute piculis offerre tã crebro põt. ℭ Ibidem.
Quem ſepe tranſit caſus aliqũ inuenit.
Teren. ℭ Terentius comędia.v.
Ouidi. Auribus lupũ teneo. ℭ Ouidi⁹ triſtiũ lib.j.Elegia.j.
Terretur nimio penne ſtridoꝛe columba.
Unguibus accipiter ſaucia facta tuis.
Non procul a ſtabulis audet diſcedere:ſi qua
Excuſa eſt auidi dentibus agna lupi.
Vitaret cęlum phaeton ſi viueret:ꝛ quos
Optauit ſtulte tangere nollet equos:
Me quoq; quę ſenſi:fateoꝛ Iouis arma tenere
Me reoꝛ in feſto quum tonat oꝛe peti.
Quicunq; argolica de claſſe caphærea fugit
Semper ab euboicis vella retoꝛquet aquis:
Et mea cimba ſemel vaſta percuſſa procella
Illum quo lęſa eſt hoꝛret adire locum.
ℭ Ouidi⁹ de põto lib.ij.elegia.vij.
Sed me timoꝛ ipſe maloꝛum
Sępe ſuperuacuos cogit habere metus.
Da veniam quęſo nimioq; ignoſce timori:
Tranquillas etiam naufragus hoꝛret aquas.
Qui ſemel eſt lęſus fallaci piſcis ab hamo
Omnibus vnca cibis ęra ſubeſſe putat.
Sępe canem viſum longe fugit agna lupumq;
Credit:ꝛ ipſa ſuam neſcia vitat opem.
Membra reformidant mollem quoq; ſaucia tactum:
Uanaq; ſollicitis incitat vmbra metum.
Sic ego foꝛtunę telis confixus iniquis
Pectoꝛe concipio nil niſi triſte meo.
ℭ Ouidius artis lib.ij.
Quum moꝛa non tuta eſt totis incumbere remis
Utile:ꝛ aſſidue ſubdere calcar equo.
Tibul. ℭ Tibullus lib.j.elegia.vj.
Ne pigeat magno poſt didiciſſe malo.
Hora. ℭ Hoꝛatius lib.j.epiſtola.xvj.
Cautus enim metuit foueam lupus:accipiterq;
Suſpectos laqueos:ꝛ opertum miluius hamum.

PEritia grece ἐμπειρία.ας.ἡ.ꝛ ἔμπειρος peritus dicitur. Dicuntur aũt periti docti:ꝛ experti:ſicut e contra imperiti indocti:ꝛ inexperti. Ueniunt autem peritia:ꝛ peritus a perio verbo quod ſignificat aperio:doceo:qđ verbum a pario veteres traxere. Inde etiam venit experioꝛ. De quibus omnibus habes ſupra in experientia.

PERIVRIVM grece ἐπιορκία.ας.ἡ.ꝛ ἐπίορκος.ου.ο.periurus dicitur. Eſt autẽ periurium falſa iuratio:ſm Hoſtien.
Periuriũ eſt mendacium iuramento firmatum:ſm.b.Tho.iiij.ſen.di.xxxix.q.iiij.
Pelerare eſt mente non oꝛe falſum : iurando dicere : ſm Ariſtotelem libro primo Rheto.
Periuriũ venit a peiero:qđ ẽ iuramẽtũ infringo:vñ peierator:peieratrix:peieratio deducunt̾. Peiero aũt ex per ꝛ iuro cõponit̾:ſicuti:ꝛ ꝯiuro:adiuro:ꝯiuratio ꝛ adiuratio de qb⁹ ſupra deierare aũt ẽ ſcẽ ꝛ vehementẽ iurare:a q̃ deierator:deieratrix:ꝛ deieratio dſcẽdũt.

Augu. ℭ Aug.in decollatõe Io.bap.ꝛ hr̃.xxij.q.v.ille q.
Ille q hoiem ꝓuocat ad iurationẽ:ꝛ ſcit eũ falſum iuraturꝫ eẽ:vincit homicidã:qꝛ homicida coꝛp⁹ occiſurus ẽ ille aiam:imo duas aias:ꝛ ei⁹ aiam quẽ iurare ꝓuocauit ꝛ ſuã. Scis verꝫ eẽ qđ dicis:ꝛ falſuꝫ qđ ille dic:ꝛ iurare cõpellis:ecce iurat:ecce piurat:tu qđ inueniſti: imo ꝛ tu periſti:q de illi⁹ moꝛte ſaciare voluiſti.
Iſido. ℭ Iſido.li.ij.ſnia:ꝛ hr̃.xxij.q.v. Quacunq;.
Quacũq; arte v̾boꝝ qs iuret:de⁹ tñ q ꝯſcię teſtis ẽ:ita hoc accipit:ſic ille cui iurat̾ itelligit. Dupl'r aũt re⁹ fit:qꝛ nomẽ dei inuanũ aſſumit:ꝛ ꝓximũ dolo capit.
Cicero ℭ Cicero lib.ij.de legibus:
Periurij pęna:diuina exitiũ:humana dedec⁹. ℭ Heſio.
Heſio. ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
ψεύσεται ἐν δὲ δίκην βλάψας νήκεστον ἀασθῇ
τοῦ δέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται
ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.i.
Qui teſtimonijs ſponte iuſiurandum iurans
Mentiet̾:in eoq; iuſtitiã lędẽs imedicabil'r lęſus ẽ:
Huius obſcurioꝛ proles in futurum relinquetur.
Uiri autem vere iurantis proles in futurũ melioꝛ.
Menã. ℭ Menander.
θεὸν ἐπίορκον μὴ δόκει λεληθέναι.i.
Deum deierans ne putes latere.
ℭ Ouidius ep'la acontij a Cidippen.
Ouidi. Tantũ periuria vita. ℭ Ouidi.lib.j.amoꝛum.
Non bene conducti vendunt periuria teſtes.
Iuue. ℭ Iuuenalis ſatyra.xiij.
Sunt qui in foꝛtunę iam caſibus omnia ponunt:
Et nullo credunt mundum rectoꝛe moueri:
Natura voluente vices ꝛ lucis ꝛ anni:
Atq; ideo intrepidi quęcunq; altaria tangunt.
Eſt alius metuens ne crimen pęna ſequatur.
Hic putat eſſe deos:ꝛ peierat:atq; ita ſecum.
Decernat quodcunq; volet de coꝛpoꝛe noſtro
Iſis:ꝛ irato feriat mea lumina ſiſtro.
Dũmodo vel cęcus teneã quos abnego nũmos.
Et phyſis ꝛ vomicę putres:ꝛ dimidium crus
Sunt tanti:pauper locupletem optare podagram.
Non dubitat
ℭ De hac materia habes ſupra vbi iuramentum.

PErmutatio grę. διαλλαγή.ῆς.ἡ.ꝛ διαλλάττω permuto dr̃. Eſt aũt ꝑmutatio vni⁹ rei certe:ꝓ altera re certa vicaria pſtatio. C. de re. ꝑmo.l.j.in glo. Permutatio fit a muto. Mutare ꝓpꝛie ẽ trãſferre:vñ mutabile:qđ mouet̾. Et imutabile qđ nõ mouet̾. A muto fit piter cõmuto. Cõmutare v̾ba eſt ligare. Terẽtius. Nunq; hodie tecũ cõmutaturũ patrẽ vnũ eſſe v̾bũ. Muto frequẽtatiuũ ẽ hui⁹ v̾bi moueo o l̾ra in v mutata. Dicim⁹ ẽt moto tas:vñ Motacilla auis vulgo nota:q ſp moueat caudã:vñ vulgo ñ inepte coda tremula dr̃. Ueteres.n.codã pro cauda dicebant.

PERSEVERANTIA grece ὑπομονή.ῆς.ἡ.ꝛ ὑπομένω perſeuero dicitur. Eſt aũt perſeuerantia in ratione bene inſtituta ſtabilis:ꝛ perpetua permanſio:ſm Ciceronem in rhetoricis:ꝛ ſm Andronicum:ac beatum Tho. ſecunda ſecundę.q.cxxviij.c.
Perſeuerantia eſt virtus ſpãlis habẽs ſpãle obiectũ.ſ. opus laborioſum:vt ex ſtabile diuturnitatis.ſm eundem ſecunda ſecundę.q.cxxij.ar.j.
Perſeuerantia quid a foꝛtitudine differat:vide ſupra in foꝛtitudo:perſeuerantię extrema ſunt pertinacia : ꝛ leuitas. Perſeuerãtia dicitur a perſeuero verbo. Eſt autem perſeuerare cum quadã ꝯſtãtia ꝛ quaſi ptinacia pdurare. Dicũtur q; a ſeuerus:qđ aliqñ ſignificat grauẽ:ꝛ cenſoꝛiũ:quaſi ſemp verus:vel ſequẽs verũ: ꝛ nullis gr̃a.nullis illecebris mutabilis. Uirgi. Curibuſq; ſeuerus:aliquãdo aſperuꝫ. Idem. Monteſq;

ſeuerū. Interdū ſeuū ⁊ vitabilē. Idē. Amnēq ſeuez Eumenidū. Nōnūq̄ triſtē ⁊ anxiū. Vñ ſeueritas: ꝗ eſt grauitas. Cōſtātia. Aſperitas. Triſticia. Hinc aſſe uero ꝟbū: qḋ ē cū q̄dā vi: ac motu aī: q̄ſi cū ſeuerita te aliqḋ affirmo. Hinc aſſeueratio deriuat̄. Quint.
Matt. Altera ex aſſeueratione ꝓbatio ē. ℭ Matthe⁹. c. x.
Qui aūt pſeuerauerit vſq; in finē: hic ſaluus erit.
Paulus ℭ Paulus ad hebreos cap. xij.
Fili mi noli negligē diſciplinā dñi: neq; fatigeris dum ab eo argueris. Quē. n. diligit dñs caſtigat: flagellat aūt oēs filiū quē recipit. In diſciplia pſeuerate. Tā q̄ filijs vob̄ offert ſe de⁹. Quis. n. fili⁹ quē nō p̄ ſ cor
Augu. ripit. ℭ Aug. ad eudoxiū: ⁊ hr̄. xvj. q. j. Uos āt.
Vos aūt frēs hortamur in dño: vt ꝓpoſitū vm̄ in dño cuſtodiatis ⁊ vſq; ad finē vitē perſeueretis.
Hiero. ℭ Hieronymus: ⁊ hr̄ de con. di. v.
Quicqḋ. n. neccitate fit cito ſoluit̄ qḋ volūtate accipit̄
Grego. pſeuerat. ℭ Gre. in mora. ⁊ ē de pe. di. iij. c. in caſſū.
In caſſū quippe bonū agit̄: ſi an̄ vitē t'minū deſerat̄: q̄ ⁊ fruſtra velocit̄ currit: q pusq̄ ad metas venerit: defi cit. ℭ Greg. ſup Ezechie. ⁊ hr̄ d pe. di. ij. pēnata.
Pēnata aīalia minime reuertūt̄ quū incedūt: q̄ pdicato res ſci ſic a terrenis actib⁹ ad ſpūalia trāſeūt: vt ad ea q̄ reliq̄rāt: vlteri⁹ nullaten⁹ reflectant̄. Et paulop⁹ Nemo mittēs manū ſuā in aratrū ⁊c. Manū quippe in aratrū mittē: q̄ſi p quēdā ꝯpūctiōis vomerē ad p ferēdos fruct⁹ terrā ſui corpis apire: ſ3 retro p⁹ ara trū aſpicit: q poſt exordia bōi opis ad mala reuertit̄ q deliqt: q̄ q̄ electis dei minime ꝯtingit. Recte nūc p ꝓphā3 dr̄: nō reuertebant̄ quū incederēt. Et paulo poſt. Vñ paul⁹ vnū ꝟo q̄ retro ſūt oblitiſcēs ad añrio ra me extēdē diſeq̄: ad p̄ria3 ſupnē vocatiōis. In an terio: a eteni extēt⁹ eoꝝ q̄ retro ſūt oblit⁹ fuerat: q̄ tē poralia deſpiciēs: q̄ ſola ſunt eterna requirebat.
ℭ Greg. in home. v. ⁊ hr̄ de pe. di. ij. nō reuertebant̄.
Nō reuertebāt̄ quū incederēt: q̄ electi ſic ad bōa tēdūt: vt ad mala ppetrāda ñ redeāt. Qui. n. pſeuerauerit vſq; ad finē h ſalu⁹ erit: ⁊ ſic p Salomonē dr̄. Iuſto rū ſemita q̄ſi lux ſplēdoris ꝓcedit: ⁊ creſcit vſq; ad pfectū diē. In eoꝝ nāq; aīo bonū deſideriū atq; itel lect⁹ lucis intime: iā p̄s diei ē. S3 q̄ vſq; ad finē vitē in ꝟtute pficiūt: ad pfectū diē tūc veniūt: q̄n ad cele ſtia regna pducti in ea luce quā deſiderāt iā min⁹ ali qḋ nō hēbūt. ℭ Bernar. in epl'a. cxxxix.
Ber. Abſq; pſeuerātia nec q pugnat victoriā: nec palmā vi ctor ꝯſeq̄t̄. Nutrix ē ad meritū. Mediatrix ad p̄miū ſoror patiētiē ꝯſtātiē filia: amica pacis: amicitiaꝝ no dus: vnanimitatis vīculū: ſcitatis ꝓpugnaculū. Tol le pſeuerātiā: nec obſequ3 mercedē h3. Nec bñficiu3 grām nec laudē fortitudo. Sola ē cui eternitas red dit̄: vl' poti⁹ q̄ eternitati hoīe3 reddit: dicēte dño. Qui pſeuerauerit vſq3 i finē h ſalu⁹ erit. ℭ Caſ. li. j. epl. 14
Caſſio. Maiū quū pſeuerat augetur: ⁊ remediabile bonū ē in peccatū correctio. ℭ Idē lib. iiij. epl. xxj.
Vituperationē generantq; in medijs conatib⁹ egre deſeruntur. ℭ Caſſiodorus lib. v. epiſto. xxv.
Alacriter incūbēdū ē inchoatis: quū vicinitas pfectio nis affuerit. Spes effect⁹ tedium laboris excludit. Magnū gen⁹ incitamēti ē credē deſiderata cōpleri.
ℭ Seneca ad Lucilliū epl'a. j.
Seneca Turpe ē cedē oneri ⁊ luctare cu3 offō qḋ ſel' recepiſti. Nō ē vir fortis ac ſtrenu⁹ q laborē fugit. Ne creſcat illi aīus ip̄a reꝝ difficultate. ℭ Seneca ibidē.
Nihil eſt qḋ nō expugnet ptinax opera ⁊ intēta ac dili gens cura. ℭ Seneca epi. xiiij.
Perſeuerādū ē: ⁊ aſſiduo ſtudio robur addēdum: donec bona mēs ſit: ⁊ bona volūtas ē. ℭ Seneca epi. lxv.
In excelſo eſt vita beata. ſed pſeuerātia penetrabilis.
ℭ Seneca epiſtola. lxxxix.

Qui cōſtans eſt imptarbatus eſt: ſine triſticia eſt.
ℭ Seneca epiſtola. xciij.
Cōſurgamus naq3 aduerſus fortunā ⁊ qcqḋ inciderit ſciamus nō eſſe tam magnū q̄ rumore iactetur.
ℭ Seneca tragedia. iij.
Sed flecte mētē: pect⁹ antiquū aduoca: victaſq3 magno pectore erūnas doma: reſiſte: tōtis in malis vinct ma lū eſt. ℭ Seneca tragedia. v.
Haud ē virile terga fortunē dare. ℭ Seneca trage. vj.
Iuuenile eſt vitiū regere nō poſſe impetū. ℭ Ibidem.
Audax virago non tulit retrogradum.
ℭ Ariſto. lib. ij. magnoꝝ mora. c. xviij. Ariſto.
Perſeuerātia ē circa triſtitias: ⁊ ſubſtinēs triſtitias iſte pſeuerans eſt. ℭ Laer. dioge. de vita ⁊ mo. phoꝝ. L. dio.
Quicqḋ ꝓpoſueris firmit̄ ſeruās pſeuera. Dicebat bias
ℭ Cicero lib. officiorum. Cicero
Nihil aūt eſt q̄ tā deceat q̄ in oī re gerēda ꝯſilioq3 ca piēdo ſeruare ꝯſtātiā. ℭ Cice. lib. iij. de legibus.
Vt opptimi in bona cā melius eſt q̄ male credere.
ℭ Cice. lib. j. de nā deorum in prin.
Quid tā temerariū: tāq3 indignū ſapiētis grauitate atq3 ꝯſtātia: q̄ aut falſu3 ſentire: aut qḋ nō ſatis explora te pceptū ſit ⁊ cognitū ſine vlla dubitatiōe defendē.
ℭ Uirgilius Aeneidos lib. vj. Uirgl.
Tu ne cede malis. Sed contra audentior ito
Qua tua te fortuna ſinet.
ℭ Dantes purgatorij canti. c. v. Dantes
Si come torre ferma che non crolla
Gia mai la cima per ſoffiar de venti.

Perſona grece πρόσωπον... Eſt autē pſona ſcḋm Tho. naturē rōnalis indiuidua ſubſtantia.
Perſona ꝓprie dr̄ facies ꝯficta a pſonādo i theatris di cta: ſcḋm. b. Tho. Lōgat āt penultimā. ſ. ſo pp vocabu li formā. Hic pſonati dñr q hmōi pſonis tecti ſūt. Et p metaphorā pſona vſurpat̄ p q̄litate: q̄ ali⁹ ab alio differim⁹: tū in aīo: tū in corpetū in extrapoſitis: q̄ a rhetorib⁹ numerant̄ in attributis pſonē. Aīvt q̄ ſtu dio ſe exerceat lraꝝ ne an militaris diſciplinē: ⁊ ira cūdus ne ſit: an mitis: luxurioſus: an tēperās. Corpis vt adoleſcēs ne ſit: an etate adultus: pulcher: an defor mis. Robuſt⁹: an debilis. Extrapoſitoꝝ: vt opulētus an paup. Clar⁹ an obſcur⁹: plē hñs: an orb⁹. Hinc p ſona paſit: militis: pris: fui: dñi: pceptoris ⁊c. A per ſona fit pſonale: ⁊ impſonale: ⁊ pſonalr: ⁊ im pſonalr. Et perſonalis actio quā iuriſconſulti vocant: quē in perſonam fit. Realis quē in rem: vel in bona.

Perſuaſio gre. πειθὼ... ⁊ πείθω pſuadeo dicit̄ Eſtq3 hec inter ſuadeo ⁊ pſuadeo drīa: q̄ ſuadere ē accōmodatis ⁊ ſuauib⁹ ꝟbis: aliquē in opinionē no ſtrā inducere conari: hoc eſt hortari aliquē ad id qḋ intēdimus. Cuius ꝯtrium eſt diſſuadeo. Perſuadere vero eſt ſuadēdo aut diſſuadendo aliqḋ hoīem in opi nionē nr̄am inducere. A ſuadeo fit Suaſio. Suaſor: ⁊ Suadela. Suadibile qḋ ſuaderi facile pōt. Suaſori us adiectiuū. Vñ ꝑs deliberatiua a Rhetoricis ſua ſoria dr̄: ⁊ ſuaſoriū munus: hoc eſt offm̄ ſuadēdi. Ita a pſuadeo pſuaſor: pſuaſio: pſuaſibile: pſuaſibilr. Aliq dicūt q̄ ſuademus facilia: pſuademus difficilia. Itē ſuadere eſt facientis: pſuadere vero perficientis.

Perturbatio grē. ταραχή... ⁊ ταράττω pertur bo dr̄. Eſt aūt perturbatio aduerſa rōne ꝯ naturā animi cōmotio: ſcḋm Cice. lib. Tuſcu. q̄ſtio.
Perturbatio ē mutatio ordinis: ⁊ eq̄litatis in rōne: ⁊ im moderata paſſione inferioꝝ potētiaꝝ: q̄ nō fuit i xp̄o nec in aliq̄ ſapiēte: ſ3. b. Tho. iij. ſen. di. xv. q. ij. ar. ij.

Pertinacia grē. αὐθάδεια... ⁊ αὐθάδης... pertinax dicitur. Eſt autem pertinax: qui tenet im prudenter ꝓpoſitū ſuū quaſi omnino tenax: ſ3 Iſido rum lib. ethi. ⁊. b. Tho. ſcḋa ſcḋe. q. cxxxviij. ar. ij.

pertinax vēit a tenax:qḋ mō ſigt id qḋ retinet. Ut glutinū tenax: mō pcū: auarū. Apulei⁹. hō diues: ſʒ nimium tenax. Mō ꝯſtātē: ꝛ pſeuerātē. Horati⁹. Iuſtū ꝛ tenacē ꝓpoſiti virū. Ab h̄ fit Tenacior: tenaciſſimus. Tenacit̄. Tenaciſſime. Tenacitas ſiue Tenacia: qḋ duriciā obſtinationem animi: ꝛ pſeuerātiā ſignificat. Quid pſeuerans: ꝛ pertinax differant: ꝛ de hac materia vide ſupra in obſtinatio.

Peruicax ē idē ꝙ ptinax: q in ſuo ꝓpoſito ad victoriā pſeuerat: ſm. b. Tho. 2a 2e. q. cxxxviij. ar. ij.

Petulantia grę. ασελγεια. ας. η. ꝛ ασελγης. petulans dr̄. Eſt aūt petulātia voluptas mētēʒ a rōne ad venerē reuocans: ꝛ cęteros illicitos trahens motus laſciua ſubſultatio: ꝛ ſine modeſtia proteruia: ac procax loquendi: vel potius blaterandi conſuetudo.

Petulātia eſt nimia qdā audacia: ꝛ ꝓcacitas a petendo dicta: q̈ſi ea petant̄ q̄ abſurda ſunt: queādmodū ꝓcacitas a procando dr̄. Procari enim veteres petere dicebant. Unde proci: petitores vxorum.

Phantaſia greca dictio ē φαντασια. ας. η. Et ē motus a ſenſu ſcd̄s: ſʒ Actū: ſm Ariſt. li. ij. de aīa.

Phātaſia ē qnta potētia media inter eſtimatiuā: ꝛ imaginatiuā q̄ componit: ꝛ diuidit ſpēs imaginatas: ſm Auicēnā: ex. b. Tho. prima parte. q. lxxviij. ar. iiij.

Phātaſia ē theſaurus formaꝝ p ſenſuʒ acceptaꝝ cōponēs ꝛ diuidēs eas. Et ē idē cū imaginatiua: vt ibidē.

℃ De hac vide ſupra in arbore animę.

Phantaſma grecū eſt φαντασμα. ατος. τ. Et ē ſilitudo indiuidui in organo corporeo: ſm. b. Tho. prima parte. q. lxxxiiij. ar. vij.

PHILOSOPHIA greca dictio ē φιλοσοφια. ας. η. Eſt amor ſcientię: ſm Aug. lib. de ciui. dei. viij. ꝛ eūdem ꝯ Academicos: ꝛ Boetiuʒ arithmetrica. Cōponit̄ autē ex φιλος. ου. ο. qḋ ē amicus: ꝛ σοφια. ας. η. qḋ eſt ſapiētia. Hēt aūt ſophia penultimā correptam. Martialis.

Phocy. Quū tibi ſit ſophię par cura: ꝛ cura deoꝝ. ℃ Phoc.

μη ζητουν σοφιη μη ταλκη. μη τεγι πλουτω.

Ambr. ℃ Ambroſius ſup beati imaculati.

Phia q̄ ē circa elemēta mūdi: magis eſt falſa q̄ʒ vā ſapientia. Scrutat̄. n. plagas mūdi: ſpacia rimat̄: q̄ ſibi ꝓdeſſe nihil pn̄t. Deū aūt ignorat: quē ſoluʒ deberet

Ber. ingrere. ℃ Bernardus ſup cantica.

Phoꝝ vētoſa loq̄citas: nō bonus eſt imber q ſterilitatē magis intulit terris q̄ʒ fertilitatē. Uinū. n. ſclaris ſapiētię inebriat qdē. Sʒ curioſitatē inflās nō nutriēs inflās nō ędificans: ingurgitans non confortans.

Ariſto. ℃ Ariſtoteles lib. j. Metaphiſicę.

Propter admirari hoies ꝛ nūc ꝛ pmo cęperūt phari.

℃ Ariſtoteles ibidem.

Phylomites. i. fabulaꝝ amator ē aliqualr pho: qꝛ fabula ex mirabilibus ꝯſtituit̄. ℃ Ariſto. ibidem.

Antiqui phi acq̄ſitis neceſſarijs vitę inceperūt phari.

℃ Ariſto. lib. ij. metaphiſicę.

Appellari phiā ſcientiā veritatis recte ſe habet.

℃ Ariſto. lib. vj. metaphiſicę.

Tres ſunt ptes phię ꝛ ſcię Speculatiuę. ſ. nālis mathematica: ꝛ diuina. i. metaphiſica. Nālis ꝯſiderat res cōiunctas motui ꝛ māe ſm eē: ꝛ ſm rōnē. Mathematica ꝯſiderat res ꝯiūctas motui ꝛ māe ſm eſſe: ſed ſeparatas a mā ſm rōnē. Et metaphiſica ꝯſiderat res ſepatas a mā ſm rōnē. Idē vult cōmentator magis expreſſeq; rhetoricę ſcientię. i. ſpeculatiuę ſunt alijs ſciētijs deſiderabiliores: ꝛ metaphiſica theoricis.

℃ Ariſto. ibidem.

Si ois ſba eſt mobilis: phyſica eſt phia prima. Sʒ ſi aliqua ſba eſt immobilis: illa eſt prior q̄ʒ phyſica.

Cōmē. ℃ Cōmentator ſup. j. phyſicoꝝ.

Phs ſiue ſapiēs nālr ē v̄tuoſus ſm oēs ſpēs v̄tutum moraliū: q̄ ſunt: iuſticia: caſtitas: liberalitas: ꝛ ſiſia.

℃ Cōmentator ibidem.

Liber phyſicoꝝ eſt radix ꝛ pncipiū phię naturalis.

℃ Temiſtius ſup. iij. de anima. Themiſtius

Ratio vniuerſalis dicit: ꝙ oi pho eſt benefaciendū.

℃ Ariſto. lib. de ſenſu ꝛ ſenſato.

Nālis phi ē de ſanitate ꝛ ifirmitate pma pncipia inuenire. ℃ Ariſto. ibidem. Ariſto.

Nālis phs finit ꝯſiderationē ſuā ad ea q̄ ſunt cōſiderationes medicinę: ſʒ medicus incipit ab eis q̄ ſunt de ꝯſideratiōe nālis vn̄ vbi phs dimittit ibi medic⁹ incipit. ℃ Ariſto. lib. x. ęthicorum.

Phia hʒ delectatōes admirabiles puritate ꝛ firmitate.

℃ Ariſto. lib. de pomo ꝛ morte.

Sępius phari videt̄ mihi res diuina. ℃ Ibidem.

Philoſophia docet hoies ſuum cognoſcere creatorem.

℃ Ariſto. in epl'a ad Alexandrum.

Suadeo tibi attendere rationibus philoſophię.

℃ Ariſto. lib. ij. polyticorum.

Facile eſt ditari philoſophis ſi volunt.

℃ Ariſto. lib. ij. rhętoricorum.

Si ſine arte ꝛ pp actionē aliqd fieri poſſibile eſt: magis per artē ꝛ curā ꝛ cauſam poſſibile eſt fieri: vn̄ vbi philoſophus fuerit pſes: ibi fęlix eſt ciuitas.

℃ Ariſto. lib. ij. Topicorum.

Plura contingit bene ſcire: ſed non plura intelligere: melius eſt philoſophari q̄ʒ ditari.

℃ Seneca ad Lucillium epl'a. xvj. Seneca

Dicet aliqs: qd mihi phia ꝓdeſt: ſi fatū ē. Quid ꝓdeſt: ſi de⁹ rector eſt: qd ꝓdeſt: ſi caſus impat: nā ꝛ mutari certa non pn̄t: ꝛ nihil pparari pōt aduerſus incerta. Sed aut ꝯſiliū meū de⁹ occupauit decreuitq; qd facerē: aut ꝯſilio meo nihil fortuna pmittit. Quicqd ē ex his Lucilli: vel ſi oia hęc ſunt phandū eſt: ſiue nos inexorabili lege fata ꝯſtringūt. Siue arbiter de⁹ vniuerſi cūcta diſpoſuit: ſiue caſus res hūanas ſine ordine impellit ꝛ iactat. Phia nos tueri dʒ: hęc adhortabit̄ vt libēter deo pareamus: vt fortunę cōtumaciter reſiſtamus: hęc docebit vt deū ſequaris: feras caſuʒ.

℃ Seneca ibidem epl'a. xvij.

Hoc ſcio neminē poſſe bn̄ viuē: ſʒ nec tolerabilr: ſine ſapientię ſtudio: quū oia hūeris tunc ꝛ hr̄e ſcientiā voles ꝛ ſapientiā: hic erit vltimū vitę inſtrumentū.

℃ Ibidem epiſtola. xx.

Facere docet phia: nō dicē: ꝛ hęc exigit vt ad legē ſuaʒ qſq; viuat: ne rōni vita diſentiat: vt ipſa inter ſe vita vni⁹ ſine oium actionū diſſenſione coloris ſit. Maximū h̄ eſt: ꝛ offm̄ ſapię ꝛ indictū. ꝛ v̄bis opa ꝯcordēt: vt ipſe vbiq; par ſibi: idēq; ſit. ℃ Sene. epi. ixxij.

Relinq̄ iſtū ludū lr̄aꝝ phoꝝ: q rē magnificā ad ſyllabas vocāt: q aiuʒ minuta dicēdo diminuūt ꝛ ꝯterūt: ꝛ id agunt vt phia poti⁹ difficilis q̄ʒ magna videat̄. Socrates q totā phiam reuocauit ad mores: hāc ſūmā dixit eē ſapientiā: bona malaq; diſtinguere.

℃ Seneca epiſtola. xciiij.

Quis dubitat qn deoꝝ imortaliū mun⁹ ſit qḋ viuim⁹: phię qḋ bn̄ viuim⁹. Itaq; tāto plus huic nos debere certū ē: q̈ſi dijs q̄ʒto mai⁹ ē bn̄ficiū bn̄a vita q̄ʒ vita. Et cēte d̄beret̄ niſi ipaʒ phiaʒ dij diſtribuiſſet. ℃ Ibidē.

Hui⁹ vnū op⁹ ē de diuinis hūaniſq; v̄a inuenir̄. Ab hac nūq̄ʒ recedit religio: iuſtitia: pietas: ꝛ ois ali⁹ cōmitat⁹ v̄tutū ꝯſertaꝝ inter ſe q̄rētiū: h̄ docuit colere diuina: hūana diligere: penes deos impiū hr̄e: ꝛ inter homines ꝯſortiū: qḋ aliquādiu inuiolatū māſit. anteq̄ʒ ſocietatē auaritia diſtraxiſſet. ℃ Seneca ibideʒ.

De illa phia loquor: q̄ nl'ū bonū putat: niſi qḋ honeſtū eſt: q̄ nec hominis: nec fortunę muneribꝰ deleri pōt.

℃ Seneca lib. de moribus.

Phia ꝓmittit mihi: vt me parē deo faciat. ℃ Ibidem.

Omnia impedimenta dimitte: ꝛ vaca bene mente apud philoſophiam. ℭ Seneca ibidem.

Ad phiam totã mentẽ cõuerte: huic aſſide: ꝛ hanc cole: ꝛ tũc ingẽs interuallũ eſt inter te ꝛ hoies: oẽs mortales tu antecedes: ꝛ dij non multũ antecedent.

Lactã. firmia. ℭ Lactantius firmia. lib. iij.

Diuina eruditio dialecticã: in qua ois loquẽdi rõ continet nõ deſiderat: q2 nõ in lingua: ſed in corde ſapientia eſt: nec intereſt qli vtare ſermone. Res tñ non vba qrunturi ꝛ nos nõ de grãmatico aut oratore: quoꝝ ſcientia eſt quõ loqui deceat: ſed de ſapiente diſſerimus cui⁹ doctrinę eſt quõ viuere oporteat. Qđ ſi neq3 phiſica illa ratio neceſſaria eſt neq3 hęc logica: q1 beatu3 facere nõ poſſunt. Reſtat vt in ſola ethica totius philoſophię vis ↄtineat: ad quã ſe abiectis oib⁹ Socrates ↄtuliſſe dr: in qua ẽt parte qm̃ phi errauerũt: q1 ſũmũ bonũ cuius capiendi gr̃a generati ſunt non cõprehenderunt: apparet falſam eſſe ꝛ inanem omnem philoſophiã quia nec inſtruit ad iuſtitię munera: nec officium hominis rationeſq3 confirmat.

Plutarchus ℭ Plutarchus in Apophtegmatibus.

Junior Dionyſi⁹ dicebat multos alere Sophiſtas: nõ q illos admiraret. Sꝫ qm̃ p illos admirandũ eẽ vellet. Jectus aũt ex Tyrannide quũ interrogaret: quid tibi Plato aut philoſophia pfuit. Rñdit: vt ęquo aio facileq3 ferrem huiuſmodi fortunę mutabilitatem.

Macro. ℭ Macrobius lib. j. ſup ſomno Scipionis.

Vnde q ęſtimãt nullis niſi philoſophãtibus ineſſe ṽtutes: nullos p̃ter phos beatos eſſe pnunciãt. Agnitionẽ.n. reꝝ diuinaꝝ ſapientiã ꝓprie vocãtes eos tantũmodo dicũt eẽ ſapientes: q ſupna acie mẽtis reqrũti ꝛ qrenda ſagaci diligẽtia cõp̃hendũt: ꝛ quãtu3 viuendi pſpicuitas pſtat iuitant. Et in hoc ſolo eẽ aiũt exercitia virtutũ. Quaꝝ ſic officia diſpẽſant prudentię eſſe mũdũ ꝛ oia q̃ in mũdo inſunt diuinoꝝ cõtemplatione: oẽmq3 ai cognitionẽ in ſola diuina dirigere. Temperantię oia relinquere: oia inquantũ nã patit q corporis vſus reqrit. Fortitudinis aiam nõ terreri: a corpore quodãmodo ducti phię recedẽte nec altitudine pfecte ad ſupna aſcẽſiõis horrere. Juſtitię ad vnã ſibi hui⁹ ꝓpoſiti ↄſentire viã vniuſcuiuſq3 ṽtutis obſequium. Atq3 ita fit vt ſm̃ iſtã rigidũ diffinitionis abruptũ reꝝ publicaꝝ rectores beati eſſe non poſſunt.

Cicero ℭ Cicero lib. j. Tuſcu. q̃ſtio.

Phia vo oium mr̃ artiũ: qđ eſt aliud niſi (vt Plato) donũ (vt ego) inuẽtũ deoꝝ. Hęc nos p̃mu3 ad illoꝝ cultũ: Deinde ad ius hoium q̃ ſitũ eſt in gñis humani ſocietate: erudiuit ad moleſtiã magnitudinẽq3 ai erudiuit. Eadẽq3 ab aio tanq̃ ab oclis caligine diſpulit: vt oia ſupa: infera: p̃ma: vltima: media videremus. Prorſus hęc diuina mihi videt vis: q̃ tot res efficiat ꝛ tãtas. Quid eſt.n. memoria reꝝ ꝛ vboꝝ. Quid porro inuẽtio: pfecto id: quo nec in deo qcq̃ maius intelligi põt.

ℭ Cicero lib. ij. Tuſcu. q̃ſtio.

Eſt enim phia paucis ↄtẽta iudicibus: multitudinẽ cõſulto ipſa fugiens: eiq3 ipſi ꝛ ſuſpecta ꝛ inuiſa.

ℭ Cicero ibidem.

In ipſa.n. grecia phia tãto in honore nunq̃ fuiſſet: niſi doctiſſimoꝝ ↄtẽtionib⁹ diſſenſionibuſq3 viguiſſet.

ℭ Cicero ibidem.

Nam efficit hoc phia. medet aiis: inanes ſollicitudines detrahit: cupiditatibus liberat: pellit timores. Sed hęc vis nõ idẽ põt apud oẽs: tñ valet multũ: quu3 eſt idoneã amplexa naturam.

ℭ Cicero ibidem.

Nã vt agri nõ oẽs frugiferi ſũt q coluntur: falſumq3 illũd accij probe: ꝛ ſi in segetẽ ſũt deteriorẽ ſũt datę fruges: tñ ipſe ſuapte nã enitẽt: ſic ai non oẽs culti fructũ ferũt. Atq3 vt in eodẽ ſili verſeri vt ager quamuis fertilis ſine cultura fructuoſus eẽ nõ põt. Sic ſine doctrina aius. Jtaq3 eſt vtraq3 res vna ſine altera debilis.

ℭ Cicero ibidem.

Cultura aũt cũ phia eſt q̃ extrahit vitia radicit⁹: ꝛ p̃parat aios ad ſatus accipiẽdos: eaq3 mundat his ꝛ (vt ita dicã) ſerit: q̃ adulta fructus vberrimos ferant.

ℭ Cicero Tuſcu. q̃ſtio. lib. iij.

Eſt pfecto ai medicina phia: cui⁹ auxiliũ: nõ vt in corporis morbis petẽdũ eſt foris: oĩbuſq3 opib⁹ viribuſq3: vt noſmet ipſi nobis mederi poſſim⁹ elaborãdũ eſt.

ℭ Jbidem.

Magnũ opus ꝛ difficile. Quis negat. Qđ aũt p̃clarũ3 nõ idẽ arduũ. Sed tñ id ſe effecturã phia profitetur. Nos modo curationem eius recipiamus.

ℭ Cicero Tuſcu. q̃ſtio. lib. vltimo.

O vitę phia dux: o ṽtutis idagatrix: expultrixq3 vitioꝝ. Quid nõ mõ nos: ſꝫ oĩno vita hoiu3 ſine te eẽ potuiſſet. Tu vrbes peperiſti. Tu diſſipatos hoies i ſocietatẽ vitę ↄuocaſti. Tu eos p̃mo int̃ ſe domicilijs: dein de ↄiugijs: tũ lr̃aꝝ ꝛ vocũ cõione ↄiũxiſti. Tu iuẽtrix legũ. Tu magr̃a moꝝ ꝛ diſciplinę fuiſti. Ad te cõfugimus a te opẽ petim⁹: tibi nos vt antea magna ex pte: ſic nunq̃ penit⁹ totoſq3 tradim⁹. ℭ Cicero ibidem.

Pythagorã: vt ait auditor Platõis põtic⁹ Heraclides vir doct⁹ ipͥmis. phliũtẽ ferũt vẽiſſe eũq3 cũ Leõte p̃ncipe phliaſioꝝ docte ꝛ copioſe diſſeruiſſe qđdã. Cui⁹ ingeniũ ꝛ eloquẽtiã quũ admirat⁹ eẽt Leon q̃ſiuiſſe ex eo q̃ maxie arte ↄfideret. At illũ artẽ qdem ſe ſcire nullã: ſꝫ eẽ phꝫ. Admiratũ Leõtẽ nouitate nois q̃ſiſſe q nã eẽnt phi ꝛ qđ inter eos ꝛ reliq̃s intereſſet. Pythagorã aũt rñdiſſe ſilẽ3 ſibi videri vita3 hoium ꝛ mercãtũiq hr̃ maxio ludoꝝ appatu toti⁹ grecię celebritate. Nã vt illic alij corpib⁹ exercitatis gloriã ꝛ nobilitatẽ coronę peterẽt. Alij emẽdi aut vẽdedi q̃ſtu ꝛ lucro ducerent. Eẽt aũt qđdã gen⁹ eorũ idq3 vel maxie ingenuũ: q nec plauſu3 nec lucrũ q̃rerẽt: ſꝫ viſẽdi cã venirẽt. Studioſeq3 pſpicerẽt: qđ ageret: ꝛ quõ: itẽ nos q̃ſi in mercat⁹ qđdã celebritate ex vrbe pfectos altq̃. Sic in hãc vitã ex alia vita ꝛ nã pfectos alios glię ſeruire: alios pecunię: raros eẽ q̃ſdã: q ceteris oib⁹ p nihilo habitis reꝝ nã3 ſtudioſe intuerent: hos ſe appellare ſapię ſtudioſos. i. phos. Et vt illic liberalis ſũmũ eẽt ſpectare nihil ſibi acqrẽte3. Sic in vita lõge oib⁹ ſtudijs ↄtẽplatione3 reꝝ cognitionẽq3 p̃ſtare. ℭ Cice. rhe. veteꝝ lib. j.

Si op3 velle ſapere: dare operam philoſophię cõuenit.

ℭ Cicero de creatione cęli ꝛ mũdi.

Nullum bonũ phia p̃ſtabilius neq3 datum mortalium generi deoꝝ conceſſum munere neq3 dabitur.

ℭ Cicero in Hortenſio.

Phia rõnibus progredi debet. Duo hęc ſant maxima in philoſophia: iudicium veri: ꝛ finis bonorum.

ℭ Lucius Apulei⁹ de dogmate platonis. Lucius Apule.

Cõſiderãti mihi ſępe alias virtutes: indagatrix. Expultrixq3 vitioꝝ: diuinarũ p̃ceps rerũ phia videbat: ꝛ nũc maxime cum naturę increpatione ꝛ remotarũ ab oculis rerũ inueſtigatione ſibi vindicet. Nã quu3 ceteri magnitudine rei territi eiuſmodi labore3 arduum ꝛ profundu3 exiſtimarent. Sola philoſophia ſuũ non deſperit ingenium: nec indignam ſe exiſtimauit cui diuinarum humanarumq3 rerum diſceptatio diſferatur. Quid enim mundo p̃ſtãtius. Lauda q̃ pntas ſpeciem: poſtis a te laudabitur mundi.

ℭ De ſeptem ſapientibus.

ἑπτὰ σοφῶν ἐρέω κατ᾽ ἔπος πόλιν οὔνομα φωνήν. Sapientes. 7.
μέτρον μὲν Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος εἶπεν ἄριστον.
Χίλων δ᾽ ἐν κοίλῃ Λακεδαίμονι. γνῶθι σεαυτόν.
ὃς δὲ Κόρινθον ἔναιε χόλου κρατέειν Περίανδρος.
Πιττακὸς οὐδὲν ἄγαν ὃς ἔην γένος ἐκ Μιτυλήνης.

τερμα δ᾽ οὐκ ἂν βιότοιο σὸν ὁ Σόλων ἐν Ἀθήναις
σοὺς πλέονας κακοὺς δ᾽ ἐκ Βίας ἀπέφηνε Πριηνεύς.
ἐγγύην φεύγειν δ᾽ ἐκ Θαλῆς Μιλήσιος ὑμῖν.
Verba loquoꝛ ſeptem ſapientum:nomen:ꝛ vrbem.
Optima menſura eſt Cleobulus lindius inſit.
Inqꝫ caua Chilon temet lacedęmone noſce.
Et periander agens. Irę moderare corinthu
Nil nimis eſt genitus qui pittacus ex mitylene.
Cerne ſolon vitę finem ſacris in athenis.
Turba bias genitus canit ampla priene malorum.
Miletoqꝫ thales ortus vadimonia linque.

Dantes — ℭ Dantes inferni cap.iiij.
Ma poi chalzai vn po piu ſu le ciglia
Uidel maeſtro de collor che ſano
Seder fra philoſophica famiglia.
Tutti lo miran:tutti honor gli fano.

De hac materia habes infra vbi prudentia: Sapientia:ꝛ Scientia.

PIetas grę. εὐσέβεια.ας.ι.ꝛ εὐσεβής.εος.ο.ι. pius dicitur. Eſt autē pietas iuſticia aduerſus deos ſm Ciceronem lib.i.de natura deorum.

Pietas eſt per quā ſanguine coniunctis:patrięqꝫ ꝛ beniuolis officium ꝛ diligens tribuitur cultus.

Pietas accipitur aliquādo pro cultu diuino. Unde pietas idē eſt qđ religio:gręce:latria:ſeu theoſebia:vnde ꝓprie pietas eſt theoſebia.i.cultus dei interioꝛ: qui proprie pertinet ad vtutes theologicas. Religio vero eſt latria quę pertinet ad ſeruitutē diuinam exteriorem. Hęc ex Augu.lib.x.de ciui.dei.ca.iiij.

Pietas a vulgo ſumitur pro actibus miſericordię: quia deus teſtatur hos actus ſibi fieri.ꝛ ex hoc deus dicitur pius.ex.b. Tho.ſecunda ſecundę.q ci.arti.i.

Pietas eſt ſpecialis virtus:ꝛ principaliř eſt ad parētes: ad patria:in qbus includunť oēs cōſanguinei:ciues: amici patrię.ex.bea. Tho.ſcđa ſcđę.q.lxxx.ar.i.

PIGRITIA grę.ἀεργία.ας.ι.ꝛ ἀεργός.ου.ο.ι. piger dicitur. Eſt autem pigritia metus cōſequentis laboris ſm Cicero.lib.iiij.Tuſ. queſtio. Quid vero differat a negligentia: vide ſupra in negligentia.

Pigritia venit a piger. Piger vero diciť q̄ſi pede ęger.

Cicero — ℭ Cicero lib.officiorum.
Contēnuntur hij:qui nec ſibi nec alijs:in quibus:vt dicitur. Nullus labor nulla induſtria:nulla cura eſt.

Salu. — ℭ Saluſtius in catilinario.
Vbi pro labore deſidia pro continentia atqꝫ ęquitate libido ꝛ ſuꝑbia inuadūt:foꝛtuna ſiľ cū moꝛib᷒ mutať.
ℭ Saluſtius ibidem.
Vbi ſecordię atqꝫ ignauię te tradideris nequaq̄ deos imploꝛes irati infeſtiqꝫ ſunt.

Phocy. — ℭ Phocylides.
μηδ᾽ ἐμάτην ἐπὶ πυρὶ καθήμενος φλογὶ γηρᾶ.i.
Neqꝫ fruſtra apud ignem ſedens minues cbaꝛ cor.

Pitta. — ℭ Pittacus.
ἀργὸς μὴ ἴσθι.i.piger.ne ſis.

Heſio. — ℭ Heſiodus.
τῷ δ᾽ ἐ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες.ὅς κεν ἀεργὸς.
ζώει κηφήνεσσι κοθούροις ἴκελος ὀργήν.οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοί.i.
Huic aūt dei indignanť ꝛ hoies quicunqꝫ piger. Uiuit fucis occultantibus ſimilis aculeum:
Qui apium laborē conſumunt pigri. ℭ Idem.
ἀεργίη δ᾽ ἐ ὄνειδος.i.pigritia aūt vituperiū. ℭ Idē.
οὐ γὰρ ἐτώσιοι ἐργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιήν.
οὐδ᾽ ἀναβαλλόμενος.μελέτη δ᾽ ἐ ἔργον ὀφέλλει.
αἰεὶ δ᾽ ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄταισι παλαίει.i.
Non enim piger vir implet domum.
Neqꝫ differens. Studium autē ſane opus auget.
Semꝑ differēs vir dānis luctatur. ℭ Idem.
πολλὰ δ᾽ ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων.
χρηΐζων βιότοιο κακὰ προσελέξατο θυμῷ.i.
Multa autem piger vir vanam ſpem expectans:
Indigens victus mala cogitauit animo.
De hac materia hēs vbi ſupra accidia:ꝛ ocioſitas.

PIrrata grę. πειρατής.ου.ο.ꝛ πειράζω piráſo dř. Eſt aūt pirrata:q maris latrocinijs īfeſtat. Uñ ars ipſa pirratica appellať. Nomē hoc ſumptū volūt aliq a quodā pirrata q primus huiuſmodi artē exercuit.

PIrratus greca dictio πυραμίς.ίδος.ι.dř ꝛ a πυρός.ῶ.qđ eſt ignis deſcēdit:q eius imitatur figuram:q̄ ex inferioꝛi pte eſt lata:paulatim graciteſcens in acuitatē deſinit. Fuerūt aūt pyramides in egypto ſtructurę ex q̄dratis lapidibus admirandę : faſtigiatę vltra oēm excelſitatē:q̄ manu fieri poſſet. Ut dixit Solin᷒ in collectaneis:ꝛ regū pecunię vt dixit Ply. lib.xxxvi.na.hyſto.ocioſa ac ſtulta oſtentatio. Mar. Barbara pyramidū ſileat miracula memphis.

Pyramis eſt primus numerus in ſolidis:ſicut triāgulus in ſuperficialibus:ſm.b.Tho.ſup ꝑo.vi.prin.

POena grecū vocabulū vř eē. Illi.n.ποινή.ῆς.ι.dicunt:licet Uarro a pēdēdo dictā velit. Eſt autem pęna ſuppliciū:quo quis ob delictum afficitur.

Pęna eſt noxę vindicta.ſm Ulpianum. Octo pęnarum genera Ci.eſſe cōmemoꝛat.ſ.damnum:vincula:verbera:talionem:ignominiam:exilium:ſeruitutē moꝛtem.

A pęna fit pęnitētia:ſiue pęnitudo:ꝛ punitio:ꝛ impunitio:ꝛ pęnitet:ꝛ pęniteoꝛ de quibus infra.

PENITENTIA gręce μετάνοια.ας.ι.ꝛ μετανοεῖ pęnitet dicitur. Eſt aūt pęnitentia: mala ꝑterita plangere:ꝛ plangenda iterum non cōmittere:ſm Ambro.ꝛ Thologos.iiij. ſen.di.xiiij.

Pęnitentia eſt virtus qua cōmiſſa mala cū emendationis pꝛopoſito plāgimus:ꝛ odimus:ꝛ plāgēda vlteri᷒ cōmittere nolumus:ſm Magiſtrū.iiij.ſen.di.xiiij.

Pęnitentia eſt quędam dolentis vindicta puniens in ſe quod dolet cōmiſiſſe.ſm Auguſtinum : ꝛ habetur de pęni.diſt.iij.cap.pęnitentia.

Pęnitet:vñ pnia deduciť: dř quaſi pęna tē. Pęnitere.n. dicimus:quū quę ipſi fecimus:aut quę de nr̃a voluntate:nr̃oqꝫ conſilio facta ſunt ea nobis poſt incipiunt diſplicere:ſniamqꝫ in his nr̃ā demutamus. Et qm̄ q̄ nobis tedio vel pudoꝛi ſunt:pęna quędā eſſe videnť: fit vt pęnitet aliqñ pro tedet accipiaťꝛ Sane vt dicimus me pęnitet.i.pęna tenet. Ita ꝛ pęniteoꝛ.i.pęna teneoꝛ dicimus:ſed pęna hic ablatiui caſus eſt.

Deute. — ℭ Deuteronomij cap.iiij.
Nouiſſimo aūt tpe reuerteris ad dñm deū tuū:ꝛ audias vocem eius:qꝛ deus miſericoꝛs dñs deus tuus eſt.

Parali. — ℭ Paralipomenon ſecundi cap.vij.
Si clauſero cęlū ꝛ pluuia non fluxerit ꝛ mandauero ꝛ pręcepero locuſtę vt deuoꝛet terrā : ꝛ miſero peſtilentiam in populū meū:cōuerſus aūt populus meus ſuper quos inuocatum eſt nomē meum: deprecatus me fuerit:ꝛ exquiſierit faciem meā:ꝛ egerit pęnitentiam a vijs ſuis peſſimis:ego exaudiam de cęlo.
ℭ Paralipomenon ſecundi.c.xxx.
Pius enim ꝛ clęmens eſt dñs deus veſter:ꝛ non auertet faciem ſuam a vobis:ſi reuerſi fueritis ad eum.

Tobias — ℭ Tobias cap.xiij.
Conuertimini itaqꝫ peccatoꝛes ꝛ facite iuſticiam coꝛā dño:credentes vobiſcum miſericoꝛdiā ſuam.

Prouer — ℭ Prouerbioꝛum cap.xxiiij.
Septies enim in die cadit iuſtus ꝛ reſurget:impij autē coꝛruent in malum.

Sapię — ℭ Sapientię cap.xi.
Et miſereris omnium quia omnia potes : ꝛ diſſimulas peccata hominum pꝛopter pęnitentiam.

Eccle. — ℭ Eccleſiaſtici ca.v.
Ne tardes conuerti ad dñm:ꝛ ne differas de die in diem: Subito.n.veniet ira illi᷒:ꝛ ī tpe vindictę diſꝑdet te.

Eccleſiaſtici cap.xvij.
Convertere ad dñz:ꝛ relinque peccata tua: p̄care añ fa
cie dñi:ꝛ minue offendicula. Revertere ad dñm:ꝛ aver
tere ab iniuſtitia tua:ꝛ nimis odito execrationē:ꝛ co
gnoſce iuſtitias ꝛ iudicia dei:ꝛ ſta in ſorte ꝑpoſitõis
Iſaias ꝛ orationis altiſſimi dei. ¶ Iſaias cap.xxx.
Si revertamini ꝛ quieſcatis:ſalui eritis.
Hiere. ¶ Hieremias cap.iij.
Vulgo dr̄. Si dimiſerit vir vxorē ſuā:ꝛ recedēs ab eo du
xerit virū aliū:nūqd revertet̄ ad eā vltra. Nunqd ñ
polluta erit:ꝛ ꝯtaminata mulier illa? Tu aũt fornica
ta es cū amatoribus multis:tñ revertere ad me dicit
dñs:ꝛ ego ſuſcipiā te:leva oculos tuos in directuz:ꝛ
vide vbi nunc ꝓſtrata ſis. ¶ Hieremias cap.xviij.
Si penitētiā egerit gens illa a malo ſuo:qđ locut⁹ ſum
adverſus eã:agā ꝛ ego pniaz ſup malo:qđ cogitavi vt
facerē ei:ꝛ ſubito loquar de gēte ꝛ regno:vt edificē ꝛ
plantē illud. Si fecerit malū in oculis meis vt non
audiat vocē meã:pniam agam ſup bono ꝙ locut⁹ ſuz
vt facerem ei. ¶ Hieremias cap.xxv.
Revertimini vnuſqſqꝫ a via ſua mala:ꝛ a peſſimis cogi
tationib⁹ veſtris:ꝛ habitabit̄ in terra:quã dedit dñs
vobis ꝛ patribus veſtris a ſeculo:ꝛ vſqꝫ i ſeculum.
Ezechi. ¶ Ezechiel cap.xxxiij.
Nolo mortem impij:ſed vt convertatur impius a via ꝛ
vivat. Convertimini a vijs veſtris peſſimis.
Ionas ¶ Ionas cap.iij.
Convertat̄ vir a via ſua mala ꝛ ab iniqtate:q̄ ē in mani
bus eoꝝ. Quis ſcit ſi convertat̄ ꝛ ignoſcat deus:ꝛ
revertatur a furore ire ſue:ꝛ non peribimus.
Matt. ¶ Mattheus cap.iij. ꝛ.iiij.
Penitentiam agite:appropinquabit enim regnū celoꝝ.
¶ Mattheus ibidē ꝛ lucas cap.iij.
Facite ergo fructū dignū pnie. ¶ Mattheus cap.xi.
Venite ad me oēs q laboratis ꝛ onerati eſtis:ꝛ ego refi
ciã vos. Tollite iugū meū ſup vos:ꝛ diſcite a me:qꝛ
mitis ſuz ꝛ humilis corde:ꝛ invenietis requiē aiab⁹
veſtris:iugum enim meū ſuave eſt ꝛ onus meuz leve.
¶ Idem cap.xviij.
Tunc accedēs Petrus ad Ieſum dixit: Dñe: Quotiens
peccabit in me frater me⁹:ꝛ dimittã ei? vſqꝫ ſepties?
Dixit illi Ieſus. Nõ dico tibi vſqꝫ ſepties:ſꝫ vſqꝫ ſe
Marc⁹ ptuageſies ſepties. ¶ Marchus cap.ij.
Non neceſſe hñt ſani medico:ſꝫ q male hñt. Nõ.n. veni
Lucas vocare iuſtos ſed peccatores. ¶ Lucas cap.v.
Nõ egēt q ſani ſt̄ medico:ſꝫ q male hñt. Nõ veni vocar̄
iuſtos:ſed peccatores ad pniam. ¶ Lucas.ca.ix.
Si qs vult poſt me venire:abneget ſemetipſum:ꝛ tollat
crucē ſuã quotidie:ꝛ ſequat̄ me. ¶ Lucas.c.xv.
Ita gaudiū erit in celo ſup vno peccatore pniam agente:
q̄ꝫ ſup nonagintanovē iuſtis:qui nõ indigent pnia.
Paul⁹ ¶ Paulus ad romanos cap.ij.
An divitias bonitatis ei⁹ ꝛ patientie ꝛ longanimitatis
cõtemnis. Ignoras qm̄ benignitas dei ad penitētiã
te adducit. ¶ Paulus ad Ephesios cap.iiij.
Deponite vos ſm̄ priſtinã ꝯverſationē veterē hoiem q
corrumpit̄ ſm̄ deſideria erroris. Renovamini aũt ſpi
ritu mentis veſtre:ꝛ induite novū hoiem:q ſm̄ deum
creatus eſt:ꝛ ſanctitate veritatis. ¶ Ibidem.
Ois amaritudo:ꝛ ira:ꝛ indignatio:ꝛ clamor:ꝛ blaſphe
mia tollat̄ a vobis:cū oi malicia: Eſtote aũt invicez
benigni:miſericordes:donãtes invicē. Sicꝫ ꝛ deus in
xp̄o donavit vobis. ¶ Pau.ad Thimotheū p̄me.c.ij.
Deus vult omnes homines ſalvos fieri:ꝛ ad agnitionez
Actuū veritatis venire. ¶ Actuum aplõrum cap.iij.
Penitemini igr̄ ꝛ ꝯvertimini:vt deleant̄ peccata veſtra.
Iacob⁹ ¶ Iacobus in epiſtola cap.i.
Abijcientes oēz imunditiã ꝛ abundãtiã malicie:in man
ſuetudine ſuſcipite inſitū vbū:qđ põt ſalvare animas

veſtras. ¶ Ioannes prime cap.ij. Ioãnes
Filioli mei:hec ſcribo vobis:vt nõ peccetis. Sꝫ ꝛ ſi qs
peccaverit advocatū habemus apud patrem Ieſum
Chriſtū iuſtū. Et ipſe eſt ꝓpitiatio pro peccatis nr̄is:
non ꝓ nr̄is aũt tantū:ſed etiam pro totius mundi.
¶ Augu.ꝛ habetur de pe.di.i.cap.magna. Augu.
Magne pietas dei:vt ad ſolã ꝓmiſſionē peccata dimiſe
rit nundū ꝓnunciatore:ꝛ tñ iam deus audit in corde:
qꝛ ipſum dicere q̄ſi quoddã ꝓnũciare eſt. Votū enim
ꝓ ope reputatur. ¶ Idem de pe.di.i.c.libēter.
Libēter ignoſco:ꝓrõpte indigeo:miſericordiã magis volo
q̄ꝫ ſacrificiū:qꝛ ꝑ ſacrificiū iuſt⁹ ꝯmēdat̄:ꝑ miſericor
diã peccator redimit̄:nõ veni vocare iuſtos:ſꝫ pecca
tores ad pniam. In lege ſacrificiū:in evangelio miſe
ricordia eſt:lex ꝑ Moyſem data eſt:ꝑ me gratia.
¶ Aug.i ſer.de peni.ꝛ hr̄ đ peni.di.i.c. Nõ ſufficit.
Non ſufficit mores in meli⁹ cõmutare:ꝛ a p̄teritis mal̄
recedere:niſi ēt de his q̄ fcã ſũt ſatiſfaciat dño ꝑ peni
tentie dolorē:ꝑ humilitatis gemitū.ꝑ contriti cordis
ſacrificiū cooperantibus elemoſynis ꝛ ieiunijs.
¶ Aug.in home.de peni.ꝛ hr̄ ibidē.c. In actione.
In actiõe penitentie vbi tale cõmiſſuz ē vt is q cõmiſit a
xp̄i corpe ſeparet̄:non tã cõſiderãda eſt menſura tpis
q̄ꝫ doloris. ¶ Ibidem cap.iudicet.
Iudicet ſeipſuz hõ volũtate dũ p̄t:ꝛ mores ꝯvertat i me
li⁹:ne quū iã nõ poterit p̄ter volũtatē a dño iudicet̄.
¶ Aug.i li.đ peni.ꝛ hr̄ de peni.di.i.c. Quē penitet.
Quē penitet oino peniteat:ꝛ dolorē lachrymis oñdat: re
preſentat vitã deo ꝑ ſacerdotes:ꝓveniat iudiciū dei ꝑ
ꝯfeſſionē: Precepit.n. dñs mūdãdis vt oñderent ora
ſacerdotib⁹:docēs corꝑali pnia ꝯfitēda eē peccata: ñ
ꝑ nunciū:nõ ꝑ ſcriptū manifeſtãda. Dixit.n. ora mõ
ſtrate:ꝛ oēs:nõ vn⁹ ꝓ oib⁹:nõ aliū ſtatuatis nunciū:
q ꝓ vobis offerat mun⁹ a Moyſe ſtatutū:ſꝫ q ꝑ vos
peccaſtis:ꝑ vos erubeſcatis. Erubeſcētia.n. ipſa partē
hꝫ remiſſionis:ex miſericordia inde p̄cepit dñs:vt nemi
nē peniteret in occulto. In hoc.n. ꝙ ꝑ ſeipſꝫ dicē ſacer
doti erubeſcētiã vincit:timore offenſi memor ſit crimi
nis. Fit.n. veniale ꝑ ꝯfeſſionē qđ criminale erat opio
rõne:ꝛ ſi nõ ſtatim purgat̄:fit tñ vitale qđ cõmiſerat
mortale. Multū.n. ſatiſfactõis obtulit q erubeſcētie
dñans:nihil eoꝝ q̄ cõmiſerit nuncio dei denegavit.
De⁹ aũt q miſericors ꝛ iuſt⁹ ē:ſicꝫ ꝯſervat miſericordiã in
iuſtitia:ita ꝛ iuſtitiã i miſericordia:op⁹.n.ē miſericordie
peccãti peccata dimittē. Sꝫ op⁹ vt iuſt⁹ miſereat̄ iu
ſte. Opꝫ.n. vt nõ ſolū qd:ſꝫ in q doleat ꝯſideret. Si di
gn⁹ ē:m̄ dico iuſtitia:ſꝫ miſericordia. Iuſtitia.n. ſola dã
nat:ſꝫ dign⁹ ē miſericordia:q ſpũali labore petit grãm
Laborat.n. mēs patiēdo erubeſcētiã:ꝛ qm̄ verecũdia
magna ē pena:q erubeſcit ꝓ xp̄o fit dign⁹ miſericordia
vñ apparet qꝛ quãtū plurib⁹ ꝯfitebit̄ in ſpe venie tur
pitudinē criminis:tanto facilius cõſequit̄ gratiã re
miſſionis. ¶ Augu.ibidē di.iij.cap.ſatiſfactio.
Satiſfactio penitētie eſt peccatorū cauſas excidere:nec
earum ſuggeſtionibus aditum indulgere.
¶ Augu.ibidem.cap.ſi apoſtolus.
Dicit dñs vade ꝛ noli ãpli⁹ peccar̄:nõ dicit nec pecces. Sꝫ
nec volũtas peccãdi in te oriat̄. Qđ quõ ſuabit̄:niſi
dolor i pnia ꝯtinue cuſtodiat̄? hic ſꝑ doleat ꝛ de dolo
re gaudeat:ꝛ de doloris pnia ſi cõtigerit ſꝑ doleat:ꝛ
nõ ſit ſatis:qđ doleat:ſꝫ ex fide doleat:ꝛ nõ ſꝑ doluiſ
ſe doleat. ¶ Augu.ibidem cap.penitentes.
Penitētes ſi tñ eſtis penitētes:ꝛ nõ eſtis irridentes:mu
tate vitã:recõciliamini deo.ꝛ vos eū cathena paſce
tis:qua inquis cathena? q̄ ligaveris in terra erunt li
gata in celo:audis ligaturam:ꝛ deo putas facere in
poſturã:penitentiã agis:genua figis:ꝛ rides ꝛ ſubſa
nas patientiã dei. Si penitentiam agis penites. Si
nõ penites:penitens nõ es. Si ergo penitens cur ſa

tis quod male feciſti? Si feciſſe penitet: noli pecca-
re: ſi adhuc facis: certe non es penitens.

¶ Aug. li. Soliloquiorū: et hr̄ de peni. di. iij. c. Inanis.
Inanis eſt penitētia quā ſequens culpa coinquinat: vul-
nus iteratū ſanaſ tardius: frequēter peccās et lugēs
vix veniā merebiſ: nihil ꝓſunt lamenta. ſi replicātur
peccata: nihil valet veniā a malis poſcere: et mala de-
nuo iterare: Perſiſte ergo cōfeſſione: eſto in patiētia
fortiter inconfirmatus: vitā bonā quā accepiſti tenere
non deſinas: propoſitū autem bone vite conſerua iugiter.

¶ Aug. li. de peni. et hr̄ de pnia. di. iij. c. Sunt plures.
Sunt plures quos peccaſſe penitet: ſed nō oīno: reſeruā-
tes ſibi quedā in quibus delectenſ non animaduertētes
dn̄ſ ſimul mutū et ſurdū a demonio liberaſſe: per hoc
docens nos nunquā: niſi de oībus ſanari: ſi. n. vellet
peccata ex parte reſeruari: habēti ſeptē demonia: po-
tuit ꝓficere ſex expulſis: Expulit autē ſeptē: vt oīa cri-
mina ſimul eijcienda doceret: legionē āt ab alio eijciēs: neminē re-
liquit de oībus q liberatū poſſideret: oſtendēs q ſi ēt
peccata ſint mille oporteret de omnibus penitere.

¶ Augu. li. de penitentia di. v. c. conſideret.
Conſideret qlitatē criminis in loco: in tpe: in pſeueran-
tia: in varietate perſone: et quali fecerit hoc tētatiōe
et in ipſius vitij multiplici executione: oportet. n. peni-
tere fornicantem ſm excellētiā ſui ſtatus aut officij:
aut ſm modū meretricis: et in modo ſui operis: et qua-
liter ſuā turpitudinē pegit. Si in loco ſacro: aut cui
debuit excellētiā fidei: vt ſunt dom⁹ dn̄orū: aut aliorū
multorū: ſi in tpe orōni conſtituto: vt feſtiuitates ſan-
ctorū: et tēpus ieiunij: conſideret q̄tum pſeuerauerit:
et defleuerit q pſeueranter peccauit: et q̄ta virt⁹ fue-
rit in pugnatione: ſunt qui nō ſolū non inueniunſ: ſed
vltro ſe peccato offerūt: nec expectāt tentationē: ſed
pueniunt voluptatē: et pertractant ſecū q̄ multiplici
actiōe vitij delectabiliter peccauerint: omnis iſta va-
rietas ꝯfitenda eſt et deflenda: vt quū agnouerit quod
peccatū ē multū: cito inueniet deū propiciū in cogno-
ſcendo augmentū peccati: inueniat ſe cuius etatis fue-
rit: cuius ſapientie: et ordinis et ſtatum omnē alterius
non peccantis: Immoretur in iſtis ſingulis et ſentiat
modū criminis purgans lachrymis omnem qualita-
tem vitij: defleat virtutem qua interim caruit.

¶ Augu. ibidem di. vij. c. Si quis poſitus.
Si ḡs poſitus in vltima neceſſitate ſue egritudinis vo-
luerit accipere pniam: et accipit: et mox recōciliabiſ et
hinc vadit: fateor vobis: et nō illi negam⁹ qḋ petit: ſ3
nō pſumim⁹ q bene hinc exit. Si ſecur⁹ hinc exierit:
ego neſcio: pniam dare poſſumus: nunqd dico damna-
bitur? ſed nō dico liberabiſ: Uis ergo a dubio libera-
ri? vis qḋ eſt incertū euadere? age pniam dū ſan⁹ es:
Si ſic agis dico tibi q ſecurus es: qr penitētiā egiſti
eo tēpore quo peccare potuiſti. Si aūt vis agere peni-
tentiā: quādo iā peccare non potes: peccata te dimi-
ſerunt: non tu illa. ¶ Ibidem ca. Qui egerit.
Qui egerit pniam veraciter: et ſolutus fuerit a ligamen-
to quo erat aſtrict⁹: et a Chriſti corpore ſeparat⁹: et be-
ne poſt pniam vixerit ſicut ante pniam viuere debuit
poſt reconciliationē qñcunq defunctus fuerit: ad eū
vadit: ad requiē vadit regno dei nō priuabiſ: a popu-
lo dei ſeparabitur. ¶ Ibidē ca. Si quis autē.
Si ḡs aūt: et cetera: et infra: Baptizatus eſt ad horā: ſecu-
r⁹ hinc exit: ſi fidelis bene viuens: ſecur⁹ hinc exit agēs
pniam et recōciliatus quū ſan⁹ ē: et poſtea bn̄ viuens
ſecurus hinc exit. Agens pniam ad vltimū et reconci-
liatus eſt: ſi ſecurus hinc: exit ego ſecurus nō ſum: vn̄
ſecurus ſum: dico et ſecuritatē do: vnde ſecurus non
ſum pniam dare poſſū. ſecuritatē dare nō poſſum et
poſt pauca. Sed vn̄ ſcio inqt ne deus dimittat mihi?
verū dicis: illō ſcio: hoc neſcio: nā ideo do tibi pniam:
qr neſcio: nā ſi ſcirē nihil tibi ꝓdeſſe: non tibi darem.

¶ Aug. de peni. et hētur de peni. di. vij. ca. Null⁹.
Nullus expectet qn̄ peccare nō poteſt: arbitrij enī q̄rat
libertatē: vt delere poſſit cōmiſſa nō neceſſitatē: qui
prius itaq peccatis relinquitur: q̄ ipſe relinquat ea
non libere ſed quaſi neceſſitate condemnat.

¶ Augu. lib. de eccleſia. dogmatibus.
Penitētia aboleri peccata indubitant credim⁹: et in vlti-
mo vite ſpūiſ admiſſoꝝ peniteat. ¶ Idē ſup pſal. v.
Sūt multi quos peccare nō pudet: o incredibil' inſania:
de vulnere ipſo non erubeſcis: et de ligatura vulneris
erubeſcis: Nōne vuln⁹ fetidū et putridū ē? Confuge
ergo ad medicū: age pniam: dic iniquitatē meā ego
agnoſco: et peccatū meū cōtra me eſt ſemper. tibi ſoli
peccaui: qr tu ſolus ſine peccato. ¶ Aug. in. l. de peni.
Penitentia languores ſanat: leproſos curat: et mortuos
ſuſcitat: ſanitatem auget: gratiam conſeruat: claudis
greſſum: aridis copiam: cecis reſtituit viſum: vitia fu-
gat: virtutes exornat: mentem munit et roborat.

¶ Hiero. et hr̄ de penitentia di. i. c. Importuna. Hiero.
Importūa in euāgelio mulier tādē meruit audiri: et clau-
ſo cū ſeruis oſtio: media l3 nocte: ab amico: amic⁹ panes
tres accepit: de⁹ ipſe q nullius intra ſe ſupari viribus
pōt: publicani pcib⁹ vinciſ vel ſupaſ. Niniue ciuitas
que peccato perijt: fletibus ſtetit: Quorū iſta tā lōgo
repetita principio? vn̄ l3 vt paruū magnus aſpiciat:
vt dines paſtor morbidā ouē nō ꝯtemnas: Chriſt⁹ in
paradiſū de cruce ēt latronē tulit: et ne ḡs aliqñ ſerā
conuerſionē putaret: facit homicidij penā martyriū.
Chriſt⁹ in q̄ ꝓdigū filiū reuertentē letus amplectiſ.
et nonaginta nouē pecudib⁹ derelictis: vna ouicula q̄
remāſit humeris boni paſtoris aducbiſ: vbi vō pecca-
tor intelligens vulnus ſuū: tradet medico ſe curādū:
vbi nō eſt virga neceſſaria: ſed ſpiritus lenitatis.

¶ Hiero. ſ amos ꝓphetā: et hr̄ ō peni. di. i. c. Si agim⁹.
Si agimus pniam: ipſam quoq ſue penitebit ſententie.

¶ Hiero. ibidem cap. Super tribus.
Super tribus ſceleribus Damaſci: et ſup quattuor ñ con-
uertā eū. Iuxta tropologiam: hoc poſſumus dicere.
Primū peccatū eſt cogitaſſe q̄ mala ſunt. ſecūdū co-
gitationibus acquieuiſſe puerſis. Tertiū quod men-
te decreueris opere cōpleuiſſe. Quartū poſt peccatū
non agere penitentiā: et ſuo ſibi complacere delicto.

¶ Hiero. et hr̄ de peni. di. i. ca. Quia diuinitatis
Quia diuinitatis nā eſt clemēs: et pia magiſq ad indul-
gentiā: q̄ ad vindictā prona. qr nō vult mortē pecca-
toris: ſed vt ꝯuertaſ et viuat: Si ḡs poſt lapſū pecca-
torū ad verā penitentiā ſe ꝯuertit: certo a miſericorde
iudice veniā impetrabit. ¶ Hiero. ibidē. c. Mēſurā.
Menſurā aūt tēporis in agenda pnia iccirco non ſatis
aperte pfigunt canones pro vnoquoq crimine: vt de
ſingulis dicāt qualr̄ vnū quodq emēdandū ſit: ſ3 ma-
gis in arbitrio ſacerdotis intelligentis relinquēdum
ſtatuūt: qr apud deū ñ tā valet mēſura tēporis q̄ do-
loris: nec abſtinētia tm̄ ciborū q̄ mortificatio vitiorū
pp qḋ ipſa tpa penitentie ꝓ fide et cōuerſione penitē-
tiū abbreuianda pcipiunt: et pro negligentia protelā-
da eſtimāt. Tamē ꝓ quibuſdā culpis: penitētie mod'
ſunt impoſiti. ¶ Hiero. ibidē di. iij. c. Septies.
Septies in die cadit iuſtus: et reſurgit: ſi cadit: quō iuſt⁹?
ſi iuſtus quō cadit? Sed iuſti vocabulū nō amittit q
per penitentiā ſemp reſurgit: et nō ſolū ſepties ſed ēt
ſeptuageſies ſepties delinquenti: ſi cōuertaſ ad peni-
tentiā peccata donāſ: cui plus donaſ: pl⁹ diligit. Da-
uid quoq per penitentiā adulterij ſimul et homicidij
veniam impetrauit. ¶ Hiero. ibidē ca. Totam.
Totā pniam peccatoris oſtēdit pſalm⁹ qnquageſim⁹ qñ
ingreſſus ē ad vxorē Urie: et a Nathā ꝓpheta corre-
ct⁹ reſpōdit dicēs: Peccaui: ſtatimq meruit audire:

z dño abſtulit peccatū tuū a te: Adulterio.n.iūxerat
homicidiū: z tū ꝯverſus ad lachrymas: ait Miſerere
mei deꝰ: ſm magnā miſericordiā tuā. Magnū.n.pec
catū magna indiget miſericordia: vñ ſubiungit: z dic
multū laua me ab iniqtate mea: z a peccato meo mū
da me. Qm̄ iniqtatē meā ego cognoſco. z pctm̄ meū
ꝯ me ē ſp: Tibi ſoli peccaui. Rex.n.erat: aliū nō time
bat aliū ñ hēbat ſup ſe: Et ꝯ te malū feci: vt iuſtifice
ris in ſmonibꝰ meis: z vincas cū iudicaris. Cōclu
ſit.n. deꝰ oīa ſub pctō vt oībꝰ miſereaſ: tātūq ꝓficit
vt dudū peccator z peniteñs trāſierit ī magiſtrū: ait:
Docebo iniquos vias tuas: z impij ad te ꝯuertentur.
Cōfeſſio z pulchritudo corā eo: vt q fuerit ſua pecca
ta ꝯfeſſus dixerit: Corrupte ſunt z ꝯputruerūt cica
trices meę: ſedit ateꝫ vulnerum in ſanitatis decorem
commutet. ¶ Hiero. ibidē di.iij.c. Nihil Judę.
Nihil Judę ꝓfuit egiſſe pniam ꝑ quā ſcelꝰ corrigere nō
potuit. Si quā frater ſic in frēꝫ peccauit: emēdare va
leat qd̄ peccauit: pōt ei diuinꝰ dimitti: ſin āt ꝑmane
ant opa: fruſtra voce aſſumiſ pnia. hoc ē qd̄ de eo dr̄
z oīo eiꝰ fiat in peccatū: vt nō ſolū emēdare nequerit
ꝓditionis nephas: ſed ꝓprij homicidij ſcelꝰ addidit.
¶ Hiero. ſup illd̄ Mat. penitemini. z credite euāgelio.
Amaritudinē radicis dulcedo pomi ꝯpēſat: ꝑicula ma
ris ſpes lucri delectat: dolorē medicine ſpes ſalutis mi
tigat: Qui deſiderat nucleū: frāgit nucē: penitētiāqꝫ
agit. q vult ęterno adhęrere bono: ꝑconia Chriſti nar
rare poſſunt: qui ad palmam indulgentię meruerunt
peruenire. ¶ Hiero. in epiſtola ad Suſannam.
Neceſſaria eſt pnia: q aut ęquet cria aut certe excedat.
¶ Ambro. ſup Lucā: z hr̄ de peni. di.i.c. Petrus.
Ambr. Petrꝰ doluit z fleuit: qr errauit vt hō: nō inuenio qd dixe
rit: ſcio q fleuit: lachrymas eius lego: ſatiſfactionem
nō lego. ¶ Ambro. z hr̄ de peni. di.i.cap. Nemo.
Nemo pōt bñ agere penitētiā: niſi q ſperauerit indulgē
tiā: ſed negāt his oportere cōionē reddi: q ꝑuaricatio
nē lapſi ſunt: Deus aūt nullū crimē excepit: q peccata
oia donauit. ¶ Ibidē.c. His ptatis. §. arbitror.
Arbitror.n. q z Judas potuiſſet tāta miſeratōe dñi nō
excludi a venia: Si pniaꝫ nō ſolū apd̄ Judeos: ſꝫ apd̄
xp̄m geſiſſet. Qui agit penitentiā: nō ſolū diluere pec
catū lachrymis dꝫ: ſꝫ ēt emendationibꝰ opꝑtet tege
re delicta ſuperiora: vt non imputetur ei peccatum.
¶ Ambro. z habetur de peni. di.i.c. Nouit.
Nouit dñs mutare ſententiā: ſi tu noueris emendare de
lictum. Idem cap. Deus.
Deꝰ diffinitōeꝫ ñ fac̄ q miſericordiā ſuā oībꝰ ꝓmiſit: z rela
xādi licētiā ſacerdotibꝰ ſuis ſine vlla exceptōe ꝯceſſit:
ſꝫ q culpā exaggerauerit: exaggeret pniaꝫ: maiora.n.
cria maioribꝰ abluunſ fletibꝰ. ¶ Am. d̄ caiꝫ z abel. li.ii.
Egreſſus malicię virtutis opatur ingreſſum: eodēqꝫ ſtu
dio: quo crimen excludiſ: innocentia copulatur.
¶ Ambro. li. de Joſeph ca.xxxvi.
Qui pniaꝫ agit paratꝰ eē dꝫ ad opprobria ꝑferēda iniu
riaſqꝫ ſubeundas: nec cōmoueri. ſi qs ei peccati ſui cri
men obijciat. ¶ Ambro. ſup tertia ad ſimplicianū.
Nihil peccare ſoliꝰ ē dei: emēdare ſapiētis: corrigere er
ratū: z pniaꝫ agerē de peccato: ita tñ difficile ē in hac
vita hoīs: Quid.n. ta raꝝ q̄ vt inuenias virū. q ſeipſuꝫ
coarguat: z fcm̄ ꝯdēnet ſuū. Rara itaqꝫ ꝯfeſſio d̄ pec
cato: rara pnia: rare in hoībꝰ huiꝰ aſſertio: repu
gnat.n. nā: ꝑpugnat verecūdia: nā: qr oīa ſub pctō: q car
nē gerit culpę obnoxiꝰ ē: q̄ repugnat nā carnis: z ille
cebra ſecli innocētię integritatiqꝫ: Repugnat ēt verecū
dia qr erubeſcit vnuſqſqꝫ ꝓpriā culpā fateri: dūꝫ ꝓſen
tia magis q̄ futura cogitat. ¶ Am. in ſer. ad vincula.
Fidelior factꝰ ē Petrꝰ poſtq̄ fidē ſe ꝑdidiſſe fleuit: atqꝫ
idō maiorē grāꝫ reperuit q̄ amiſit. ¶ Gre. in q̄ſtiuū
tempus z habeſ de peni. di.iij. cap. Penitentiam.

penitētiā qppe agere digne ñ poſſumꝰ: niſi modū quoqꝫ
eiuſdē pnię cognoſcamꝰ. Penitētiā qppe agere ē: ꝑ
petrata mala plāgere: z plāgēda ñ ꝑpetrare: nā q ſic
alia deplorat: vt iterū alia cōmittat: adhuc penitētiā
agere aut ignorat: aut diſſimulat: Quid.n. prodeſt ſi
peccata luxurię qs defleat: z tamē adhuc auaritię eſti
bus anhelat. ¶ Grego. ibidem cap. Sunt qui. Grego.
Sūt q dicūt pauci tpis pnia ꝯ pctm̄ debere ſufficere: vt
iterꝫ liceat ad pctm̄ redire. Reprobos paſtōis ꝑmi ſnia
ꝑcutit: q vt canis reuerſus ad ſuū vomitū: z ſus lota
in volutabro luti: Magna ē.n. ꝯ pctm̄ virtꝰ penitētię
ſꝫ z ſi qs in eadē penitētia ꝑſeueret: pniaꝫ verā agere
eſt cōmiſſa plangere: z iterū plangenda declinare.
¶ Grego. in paſtorali de pnia di.iij.c. Qui admiſſa.
Qui admiſſa plangit: nec tamē deſerit: pene grauiori ſe
ſubijcit: qui ipſam quā flendo impetrare potuit veni
am contemnit. ¶ Ibidem cap. Lauamini.
Lauamini mūdi eſtote: poſt lauacrū.n. mūdꝰ ē: q negligit
q̄ſqs poſt lachrymas vitę innocētiā ñ cuſtodit: lauāſ
ḡ: nec mūdi fiūt cōmiſſa flere ñ deſinūt: ſꝫ rurſus flēda
cōmittūt. ¶ Gre. i mo. z hr̄ de pe. di.iij.c. In caſſuꝫ.
In caſſuꝫ qppe bonū agitur: ſi ante vitę terminū deſera
tur: qr z fruſtra velociter currit: q priuſq̄ ad metas
venerit deficit. ¶ Idem in paſtora. cap. iij.
Fit plerunqꝫ gratior deo amore ardēs vita poſt culpaꝫ:
q̄ in ſecuritate torpens innocentia.
¶ Grego. ſup illud. Matt. iij. facite fructū penitētię.
Vnuſqſqꝫ cōſciētia cōuenitur: vt tanto maiora q̄rat bo
norū lucra per penitētiam: q̄to grauiora intulit dam
na per culpam. ¶ Grego. in home. xxv.
Immēſam clemētiā ꝯditoris nr̄i debemus aſpicere: q no
bis in ſignū pnię exēplū poſuit: eos quos ꝑ penitētiā
poſt lapſuꝫ viuere fac̄. Perpēdo.n. Petrū. ꝯſidero la
tronē. Aſpicio Zachēū. intueor Mariā Magdalenaꝫ
z nil in eis aliud video niſi añ oculos nr̄os poſita ſpei
z penitētię exēpla. Fortaſſe.n. ex fide lapſus eſt aliqs
aſpiciat Petrū q amare fleuit q timidꝰ negauit. Aliꝰ
ſup ꝓximū ſuū immania crudelitate exarſit: Aſpiciat
latronē qr in ipſo mortis articulo ad vitę ꝓmia penitē
do ꝑuēit. Aliꝰ auaricię eſtibꝰ aliena diripuit: aſpi
ciat Zachēū: Qui alicui abſtulit: quadruplū et reddi
dit: aliꝰ igne libidinis ſuccēſus carnis mundiciā ꝑdi
dit: aſpiciat Mariā q̄ in ſe amorē carnis igne diuini
amoris excoxit. ¶ Grego. home. xxix. ſup Euange.
Apud miſericordię iudicē: nec ille fallax hēbiſ: q ad vita
tē reuertiſ: ēt poſtq̄ mētiſ. Quia oipotēs deꝰ dūꝫ li
benter nr̄aꝫ penitētiā ſuſcipit. ipſe ſuo iudicio hoc qd̄
errauimꝰ abſcōdit. ¶ Gre. home. xxxiij. ſup Euāge.
Quot habuit in ſe oblectamēta: tot de ſe inuenit holo
cauſta: cōuertit ad numeꝝ virtutū: criminū numerū:
vt totū ſeruiret deo in penitētia: q egit qd ex ſe deū cōtē
pſerat in culpa. ¶ Grego. mora. lib. xxiij.
Quattuor ſunt q̄litates qbꝰ iuſti viri aīa in cōpūctiōe
vehemēter afficiſ: quū aut ſuorū malorū reminiſciſ: z
ꝯſiderādo vbi fuerit: aut iudicioꝝ dei ſniaꝫ metuēs: z
ſecū q̄rēs cogitās vbi erit: Aut quū mala vitę ꝓſentis
ſolerter attēdens cōſiderat vbi eſt: aut quūꝫ bona ſu
pernę patrię cōtemplans lugens cōſpicit vbi nō eſt.
¶ Gregorius mora. lib. xxiiij.
Tres modi ꝯuerſorū: inchoatio: medietas: z ꝑfectio: in
inchoatiōe inueniūt blādimēta dulcedinis: in medio
certamina tentatiōis: ad extremū vero ꝑfectione ple
nitudinis. Prius igiſ dulcia ſuſcipiunt quibus conſo
lentur. Poſtmodū amara: q̄ exerceāt: Et tūc demum
ſuauia: q̄ cōfirmāt. ¶ Grego. lib. xxxi. Joan. Chriſo.
Quo plus caro premiſ: eo plus cęleſti ſpe animus ſecu
rus letaſ. Tanto.n. melius mens ad ſupna appetēda
cōponiſ: q̄to ab illicitis corpus arctius edomatur.
¶ Jo. Chry. z hr̄ de peni. di.iij. cap. Perfecta.

Perfecta penitentia cogit peccatorē oīa libenter ſuffer-
re: ꝛ infra in corde eius cōtritio: in ore eius ꝯfeſſio: in
opere tota humilitas. hec eſt fructifera penitentia:
℄ Jo. Chryſo. ſup Matt. xxiij. c. Onera grauia.
Si erram⁹ parua pnīaȝ imponēdo. meli⁹ eſt ꝺ miſericor
dia deo rōneȝ ꝙ̄ ꝺ auſteritate. Ubi. n. paterfamilias
eſt largus diſpēſator: nō ꝺȝ eē auarus: vt ſi deus beni
gnus: ꝛ qd ſacerdos auſter⁹. ℄ Jo. Chry. Ibidē.
Circa vitā tuā eſto auſterus: circa alioꝝ benignus: au-
diant te hoīes parua mādantē: ꝛ grauia facientem.
℄ Jo. Chryſo. ſup Matthęū hom. xxxj.
Non dolere qꝛ peccaueris magis indignari atq̄ iraſci
facit deū: ꝙ̄ illud peccatū quod ante perpetraueris.
Iſidor⁹ ℄ Iſido. de ſūmo bo. ꝛ hr̄ de penī. di. iij. c. Irriſor.
Irriſor eſt ꝛ nō penitēs: q adhuc agit qꝺ penitet: nec vr̄ deū
poſcere ſubditus: ſed ſubſannare ſuꝑbus: canis reuer
ſus ad ſuū vomitū ē: penitēs ad pctm̄: multi. n. lachry
mas indeſinēter fundūt: quoſdā accipere lachrymas
ad pnīaȝ cerno ꝛ affectū pnīę nō hr̄e: q: in ꝯſtātia mē
tis nō recordatione peccati lachrymas fundunt: nūc
ꝟo reuiuiſcēte vſu ea q̄ fleuerūt iterando cōmittunt.
Eſaias de peccatoribus dicit: Lauamini mūdi eſtote
lauatur ꝛ mūdus eſt. q ꝛ peccata plangit: ꝛ flēda ite-
rum nō admittit: Lauatur ꝛ nō eſt mūdus: q plangit
quę geſſit nec deſerit. ꝛ poſt lachrymas ea quę fleue-
rat repetit. ℄ Iſido. lib. iij. de ſummo bono.
Pnīa eſt medicamētū vulneris: ſpes ſalutis: ꝑ quaȝ pec
catores ſaluant: ꝑ quā deus ad miſericordiā ꝓuocaꝰ
quę nō tpe penſaꝰ: ſed ꝓfunditate luctus ꝛ lachryma
rū: pnīa āt nō menſiū nec tꝑum curſu pena penſatur:
ſed pena qua aīa cruciaꝰ: ꝛ mortificatur caro.
Leo pp̄ ℄ Leo papa: ꝛ hr̄ de peni. di. i. cap. Sufficit.
Sufficit penitenti ꝯfeſſio: q̄ primū dn̄o offertur: deinde
ſacerdoti: q pro delictis penitentiū precator accedit.
℄ Leo papa in ſermone ibidē di. iij. c. Inter oīa.
Inł oīa ſceleratior oīb⁹ o Juda ꝛ infelicior oīb⁹ extitiſti
quē nō pnīa reuocauit ad deū: ſȝ ꝺſperatio traxit ad
laqueū: expectaſſes ꝯſumatōeȝ criminis tui: ꝛ donec
ſanguis xpī ꝑ peccatoribus effunderetꝰ: informis ici
Hugo ſuſpēdiū diuliſſes. ℄ Hugo li. iij. ꝺ myſterijs eccl̄ię.
Pnīa appellata ꝗſi punietia: eo qꝺ ipſe hoī ſe penitēdo
punit qꝺ male admiſit. Tria. n. q̄ fit in ꝑcuſſiōe pecto
ris pect⁹ ſon⁹ ꝛ man⁹ ſignificant: ꝙ pnīa eſt de his q̄
Boeti⁹ mēte ꝛ ope peccauim⁹. ℄ Boe. li. v. de philo. conſo.
Aduerſamini vitia: colite virtutes: ad rectas ſpes aīuȝ
ſubleuate: humiles p̄ces in excelſa porrigite: magna
quidē nobis eſt: ſi diſſimulare nō vultis: neceſſitas in
clytę ꝓbitatis: quū ante oculos agitis iudicis cūcta
Lactā. cernentis. ℄ Lactā. Fir. diui. inſti. li. vi. c. xiij.
Fir. Agere āt pnīaȝ nihil aliud ē ꝙ̄ ꝓfiteri ꝛ affirmare ſe vl
teri⁹ nō peccaturū: Ignoſcitꝰ itaq̄ his q ad peccatū
ignorantꝰ: imprudēter: incauteq̄ labuntꝰ: veniā ñ hȝ
qui ſciens peccat. ℄ Idem li. vi. c. xxiij. diui. inſti.
Nec tñ deficiat aliq̄s: aut ꝺ ſe ꝺſperet: ſi aut cupiditate vi
ct⁹ aut libidie ipulſus: aut errorꝭ ꝺcept⁹: aut vi coact⁹
ad iniuſticię viā lapſus ē. ꝑt. n. reduci ꝛ liberari eū pę
niteat actorꝭ: ꝛ ad meliora ꝯuerſus ſatꝭ ꝺo faciat. Ibi
Nēo pt̄ eē tā prudēs: tā circūſpect⁹: vt aliqñ nō labaꝰ: ꝛ
iccirco de⁹ imbecillitatē nr̄aȝ ſciēs: ſua pietate apait
nobꝭ portū ſalutꝭ: vt huic neceſſitati cui fragilitas car
nis ſubiecta ē: medicinę pnīa ſbueniret: ꝗ q̄cūq̄ aber
rauerit referat pedē: ſeq̄ ꝙ̄ p̄mū recipiat ac r̄formet
ꝭ reuocarꝰ gradū ſupaſq̄ euadē ad arces: ꝭ op⁹ hic la
bor ē: Deguſtatꝭ. n. male iucūdis voluptatib⁹ vix diuel
li ab his pn̄t facili⁹ recta ſeq̄rentꝰ: ſi eaꝝ ſuauitates ñ
attigiſſent. Sȝ ſi eripiāt ſe malę ſuitut: ꝯdōabitꝰ hiſ
oīs error: ſi errorem ſuū vita meliore correxit: nec in
crari ſe q̄ſq̄ putet: ſi delicti ꝯſciū nō hēbit: Scit ille
oīa in cui⁹ conſpectu viuim⁹: Nec ſi vniuerſos hoīes

celare poſſumus: deū nō poſſumus: cui nihil abſcondi
tū. nihil pōt eē ſecretū. ℄ Sene. ad Lucil. epi. xxij. Seneca
Nemo cum ſacris enatat: emerge ad meliorem vitā: pro
pitijs dijs. ℄ Seneca Tragędia. viij.
Quē penitet peccaſſe pene eſt innocēs. ℄ Sene. ibidē.
Nā ſera nunq̄ ē ad bonos mores via. ℄ Menāder. Menā.
ἔδ' ε μετανοια ſιſγιταγθρωποις κριοις. i.
Penitentia fit hominibus iudicium. ℄ Periāder.
αμαρτων μετα βουλευου. i.
Quū peccaueris ſbeat te pnīa. ℄ Plau. i aulularia. Plaut⁹
Qui hō culpā admiſit: in ſe null⁹ ē tā parui p̄cij. qn pu
deat. qn purget ſeſe. ℄ Ouid. li. i. ꝺ remedio amoris. Ouidi⁹
Vtile propoſitum eſt: ſęuas extinguere flammas:
Nec ſeruū vitijs pectus hēre ſuū. ℄ Ouid. Ibidē.
Principijs: obſta ſero medicina paratur
Quum mala per longas conualuere moras.
Sed propera. nec te venturas differ in horas.
Qui non eſt hodie: cras minus aptus erit. ℄ Ibidē.
Si cito ſenſiſſes q̄ntum peccare parabas:
Non tegeres vultus cortice Mirrha tuos:
Vidi ego quod fuerat primo ſanabile vulnus
Dilatum: longę damna tuliſſe morę.
Sed quia delectat Ueneris decerpere fructus
Dicimus aſſidue: cras quoq̄ fiet idem
Interea tacitę ſerpunt in viſcera flammę:
Et mala radices alti⁹ arbor agit. ℄ Oui. li. i. ꝺ Pōto.
Talia cęleſtes fieri pręconia gaudent:
Ut ſua quid valeant numina teſte probent.
Sępe leuant penas: ereptaq̄ lumina reddunt:
Quum bene peccati penituiſſe vident.
℄ Ouidi. epiſtola Penelopes ad Ulixem.
Iraſcor votis heu leuis ipſa meis.
℄ Dantes cantica inferni. xxvij. Dantes
Abſoluer non ſi puo chi non ſi pente
Ne pentir e voler inſieme puoſi
Per la contradiction che noi conſente.
℄ Dantes cantica. iij. purgatorij.
Ver e che qual in contumacia more
Di ſancta gieſa: anchor chal fin ſi penta:
Se li conuien da queſta rippa in fora:
Per ognun tempo che gliè ſtato trenta
In ſua preſumption: ſe tal decreto
Piu corto per bon prieghi non douenta.
℄ Dantes cantica. v. purgatorij.
Noi fuimo gia tutti per forza morti
Et peccatori in fin alultima hora:
Quiui lume del ciel ne fece accorti
Si che pentendo ꝛ perdonando fuora
Di vita vſciuimo a dio pacificati
Che dal diſio di ſe veder n'accora.
℄ Dantes cantica. ix. paradiſi.
Vedi ſe far ſi de lhomo excellente.
Si chaltra vita la prima relinqua
E cio non penſa la turba preſente
Che tatamento ꝛ adice richiude
Ne per eſſer batuta anchor ſi pente.
℄ Dantes cantica. x. purgatorij.
Non vo pero lector che tu ti ſmaghi
Di bon proponimento per vdire
Come dio vol che'l debito ſi paghi:
Non attender la forma dil martyre:
Penſa la ſucceſſion: penſa che peggio
Oltre la gran ſentenza non puo ire. Frā. pe
℄ Fran. Petrarcha ſonetto. xxiiij.
Piu gloria e nel regno de li electi
Dun ſpirito conuerſo: ꝛ piu ſi ſtima:
Che di nonnanta noue altri perfecti.
℄ Fran. Petrarcha. cantilena. xix. ſtantia. i.
Chi ſmarrita ha la ſtrada torni in dietro.

POETA greca dictio ē ποιητης.ου.ο.ⲧ ποιητικος.ου.ο. poeticuſ dr̄. Quid aūt ſit poeta innuit ab Horatio in arte poetica dicente. Ingeniū cui ſit:cui mēs diuinior:atq; os magna ſonaturū des nominis huius honorē. Sanē poeta dici latine pōt factor. Naȝ a ποιεω quod eſt facio deriuat:ⲧ quū apud grecos prima ſit diphthongus oi:nos abijcientes i retinem⁹ o ex phonicā. Ne conuerſa in oe diphthongū:que apud nos ſonum hȝ ſolius e:ⲧ quū ſimiliter ſa ſit e diſſonātiaȝ ſoni cōficere videret. Inde veniūt poema ⲧ poeſis ipſum figmentū:ⲧ poeticū:qđ ad poetam attinet:ⲧ poetor verbum:qđ eſt in poetice exerceor:ſiue poetā ago.

Augu. ℭ Aug.li.ij.đ ciui.di.c.xiiij.ⲧ pfeſſio.li.i.đ poetꝭ loqꝰs.

Didici in eis vtilia multa. ℭ Augu. Ibidem.

Legi Iouē tonantē ⲧ adulterantē. Fingebat hoc Homerus:humana ad deos transferebat:diuina mallē ad nos. Non accuſo vba:q̄ſi vaſa electa atq; precioſa:ſȝ vinū erroris ppinabat ab ebrijs doctoribꝰ:ⲧ niſi biberemus cedebamus.nec appellare ad aliquē iudicē ſobriū licebat. ℭ Hiero.in epl.de duobus filijs.

Hiero. Demonū cibus ē carmina poetaꝝ:ſecularis ſciētia:rhetoricoꝝ pōpa verborū: Nulla ibi ſaturitas veritatis nulla iuſticie refectio reperit:ſtudioſi eorum in fame veri ⲧ virtutū penuria perſeuerāt. ℭ Hiero. Ibidē.

Nugas tenemus ⲧ fonte veritatis amiſſo opinionum riuulos conſectamur. ℭ Hiero. Ibidem.

Sacerdotes dimiſſis euāgelijs ⲧ ꝓphetijs: videmꝰ comedias legere ⲧ amatoria Bucolicoꝝ verſuū cantare verba. ℭ Cicero in orōne ꝓ Licinio Archia poeta.

Licero At qui ſic a ſummis eruditiſſimiſq; hoībus accepimus:ceteraꝝ rerū ſtudia ⲧ doctrina ⲧ pceptis:ⲧ arte cōſtare:poetā natura ipſa valere ⲧ mentis viribus excitari:ⲧ quaſi diuino quodā ſpiritu inflāmari. Quare ſuo iure noſter ille Enniꝰ ſanctos appellat poetas:q̄ q̄ſi deoꝝ aliquo dono atq; munere cōmendati nobis eſſe videant. Sit igit iudices ſanctū apud vos humaniſſimos hoīes h̄ poete nomē:qđ nulla vnq̄ barbaria violauit:ſaxa ⲧ ſolitudines voce reſpondēt: Homerū Colophonij ciuē ſuū eē dicūt. Chij ſuū vendicāt:ſalamini reputant. Smirnij vero ſuū eſſe confirmant. Charus fuit Affricāo ſuperiori noſter Ennius. Itaq; etiā in ſepulchro ſcipioꝝ putat is eſſe conſtitutus. Quid noſter hic magnus q eū virtute fortunā equauit. Nōne Theophanē mitilenēū ſcriptorē rerū ſuarū in concione militū ciuitate donauit ⲧ noſtri illi fortes viri ſȝ ruſtici ac milites dulcitudine quadā glorie cōmoti quaſi participes eiuſdē laudis magno illuc clamore approbauerant. ℭ Cice.li.i.Tuſcu.q̄ſtionū.

Quid poete:nōne poſt mortē nobilitari volūt:vn̄ ḡ illō Aſpicite o ciues ſenis Ennij imaginis formā:hic veſtrū pinxit maxima facta patrū. Mercedē glorie flagitat ab hīs:quoꝝ partes affecerat gl̄ia. Idēq;: Nemo me lachrymis decoret nec funera fletu faxit. Curē Uolito viuꝰ docta p ora virū. ℭ Idē li.i. Tuſcu.q̄ſt.

Mihi vero ne hec quidē notiora ⲧ illuſtriora carere vi diuina videntur:vt ego aut poetā graue plenūq; carmē ſine celeſti aliquo mentis inſtinctu putē fundere:aut eloquētiā quādā ſine vi fluere abundanter ſonantibus verbis vberibuſq; ſentētijs. ℭ Pli.li.xij.c.xxix.

Pliniꝰ Alexāder magnꝰ inter ſpolia Darij pſarū regis vnguētorū ſcrinio capto qđ erat auro gēmiſq; ac margaritꝭ pcioſuȝ varios eiꝰ vſus amicis demōſtrātibꝰ q̄n tedebat vnguēti bellatorē ⲧ militia ſordidū:imo Hercule inqt librorū Homeri cuſtodie detur:vt pcioſiſſimum humani animis opus q̄ꝫ maxime diuiti operi ſueret. Idē Pindari Uatis:familie penatibuſq; iuſſit parcere:quū Thebas raperet:Ariſto.philoſophi patriam ſuaȝ credidit. Archilochi poete interfectores Apollo arguit delphis. Sophoclē tragici cothurni principē defunctū ſepelire liber pater iuſſit:obſidentibus menia lacedemonijs Lyſandro eoꝝ rege in quiete ſepiꝰ admonito:vt patere humari delicias ſuas:requiſiuit rex: Quis ſupremū diē athenis obijſſet nec difficulter ex ijs que deus ſignificaſſet intellexit:paceꝫ funeri dedit. ℭ Strabo in primo.

Strabo Sapiētiſſimi q de poeticis quicq̄ elocuti ſunt:primā q̄n dā phiaȝ poeticā eſſe aſſerunt. Et inferius. Antiq̄ vō poeticā primā phiaȝ quandā eſſe perhibēt:que ab ineunte nos etate ad viuendi rōnes adducit:q̄ mores:q̄ affectiones edoceat:q̄ res generās cū iocūditate pcipiat:poſteriores vero ſolū poetā ipſum ſapientē eſſe aſſeruerunt. Quamobrē grecorū ciuitates ab ipſo primordio eoꝝ liberos in poetica erudierūt:nō vti vtiq; voluptatis:ſed caſte moderationis gratia: ⲧ infra: Nunq̄d ⲧ poetarū auditoribus nihil confert ad virtutē:vt locorū multoꝝ ⲧ militie.ⲧ agricultureꝫ gnari exiſtant. ℭ Fabius quintilianus lib.x.

Fa.qn. Denique credamus ſummis oratoribus q veterū poemata:vel ad fidē cāuſārū:vel ad ornamentū eloquentie aſſumunt. Nā pcipue quidē apud Ciceronē frequentius tn̄ apud Aſiniū ēt ⲧ ceteros qui ſunt proximi vidimꝰ Ennij ac Pacuuij:Lucilij:Terētij:Cecilij ⲧ aliorū inſeri verſus. Sūma nō eruditiōis modo gratia.ſed ēt iucunditatis. Cū poeticis voluptatibꝰ aures a forēſi aſperitate reſpirēt:quibus accidit non mediocris vtilitas:quū ſententijs eorum.velut quibuſdaȝ teſtimonijs que propoſuere confirment. ℭ Idem lib.v.

Sententijs q̄dē poetaꝝ non orōnis mō ſunt referte:ſed libri ēt phoꝝ:ⲧ q̄q; inferiora oīa pceptis ſuis ac litteris credunt:repetere tn̄ autoritatē a pluribus verſibus non faſtidierunt. ℭ Au.Gelius li.xij.c.xv.

A.geliꝰ Qui verba latina fecerūt humanitatē appellarūt id ꝑ pemodū qđ greci παιδειαν vocant:nos eruditionē inſtitutionēq; in bonas artes dicimꝰ:q̄s q ſinceriter cupiūt:appetuntq;:hi ſunt vel maxime humaniſſimi. huiꝰ enim ſcientie cura ⲧ diſciplina ex vniuerſis animantibus vni homini data eſt:idcircoq; humanitas appellata eſt. ℭ Ariſto.lib.i.metaurorum.

Ariſto. Phylomites ⲧ fabularū:amator:eſt aliqualiter phus:qꝛ fabula ex mirabilibus cōſtituitur μυθωδης aūt fabulator eſt nobis.μυθος.fabula. ℭ Ari.lib.i.Poetrie.

Oīs orō poetica:vel ē laudatio:aut vituparatio. ℭ Ibi.

Ars poetica eſt ars logicalis. ℭ Ariſto. Ibidem.

Hō nāl'r dlectat in Symphonia:ⲧ in metro. ℭ Ibidē.

Anime virtuoſe ⲧ nobiles naturaliter adinuenerūt artē carminū ad laudandū. Anime vō deficientes ab his de nobilitate adinuenerūt carmina ad vituperandū. ℭ Uale.maxi.lib.iij.de fiducia ſui.

Uale. maxi. Ne Euripides q̄dē Alceſtidi tragico poete rīdit probabile. Apud quē quū q̄reret:q eo triduo nō vltra tres verſus ſine maximo impēſo labore deducere potuiſſet: atq; is ſe centū pfacile ſcripſiſſe gloriaret:ſed h̄ inqt intereſt:q tui in triduū tātūmodo:mei vō in omne tēpus ſufficient: Alterius enim fecundi curſus ſcripta intra primas memorie metas corruerunt:alteriꝰ cunctante ſtilo elucubratū opus:per euī tēpus plenꝰ glorie velis feretur. ℭ Seneca lib.de beneficijs.

Seneca Iſte inepte poetis relinquant:quibus aures oblectare propoſitum eſt:ⲧ dulcem fabulam nectere:ſed qui ingenia ſanare:ⲧ fidem in rebus humanis retinere.ac memoriam officiorum animis ingerere volunt:ſerio loquantur:ⲧ magnis viribus agant. ℭ Homerus in α odyſſee.

Home. καλον ακουεμεν εστιν αοιδου
τοιουδ οιος οδ εστι θεοις εναλιγκιος αυδην.i.
Honeſtum eſt audire poetam
Talem:qualis hic eſt deis ſimilis in voce.

¶ Idem in ſ odyſſee.
πᾶσι γὰρ ἀνθρώποισιν ἐπιχθονίοισιν ἀοιδοὶ
τιμῆς ἔμμοροί εἰσι καὶ αἰδοῦς οὕνεκ' ἄρα σφέας
οἴμας μοῦσ' ἐδίδαξε, φίλησε δὲ φῦλον ἀοιδῶν.
Apud omnes homines terreſtres poetę
Honoris participes ſunt: et reuerentię. Quã certe illos
Cantus muſa docuit: amatqʒ genus poetarũ.
Boeti° ¶ Urbes Homerum ſibi vendicantes ſcđm
Aulum Gelium lib. iij. ca. xi.
ἑπτὰ πόλεις ζητοῦσι κλυτοῦ περὶ εἰσαγομένου.
σμύρνα ῥόδος· κολοφὼν· σαλαμὶν· ἴος· ἄργος· ἀθῆναι.
Septem vrbes certant de ſtirpe inſignis Homeri:
Smyrna: rhodos: colophõ: ſalamis: ios: argos: athenę
¶ Boetius in principio opis ſui de conſolatione.
Ecce mihi lacerę dictant ſcribenda camęnę
Et veris elegi ſletibus ora rigant.
Has ſaltem nullus potuit peruincere terror.
Ne noſtrum comites proſequerentur iter.
¶ Lucanus Pharſalię lib. ix.
Luca. O ſacer et magnus vatum labor: omnia fato
Eripis: et populis donas mortalibus æuum.
¶ Horati° carminũ. xxiiij. ode. viij.
Dignum laude virum muſa vetat mori:
Hora. Cęlo muſa beat. ¶ Hora. ibidẽ ode. ix.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illachrymabiles
Urgentur: ignotiqʒ longa.
Nocte carent: quia vate ſacro.
Paulum ſepultę diſtat inertię
Celata virtus. ¶ Hora. in arte poetica.
Sumite materiam veſtris qui ſcribitis ęquam.
Uiribus: et verſate diu quid ferre recuſent.
Quid valeãt humeri: cui lecta potẽter erit res
Nec facundia deſeret hunc: nec lucid° ordo.
¶ Horatius ibidem.
Quandoqʒ bonus dormitat Homerus.
¶ Horatius ibidem.
Ut pictura poeſis erit: quę ſi propius ſtes
Te capiat magis: et quędã ſi longius abſtes:
Hęc amat obſcurũ: volet: hęc ſub luce videri
Judiciũ argutum quę nõ formidat acumen.
Hęc placuit ſemel: hęc decies repetita placebit
¶ Horatius in arte poetica.
Mediocribus eſſe poetis
Non homines: non dij: nõ cõceſſere columnę.
¶ Horatius ibidem.
Tu nihil inuita dices facieſqʒ Minerua
Id tibi iudicium eſt: ea mens: Si quid tamen olim
Scripſeris: in Metij deſcendat iudicis aures
Et patris: et noſtras: nonumqʒ prematur in annum.
Membranis intus poſitis delere licebit
Quod non ediderís: neſcit vox miſſa reuerti.
¶ Horatius in arte poetica.
Silueſtres homines ſacer interpreſqʒ deorum
Cędibus: et victu fędo deterruit Orpheus.
Dictus ob hoc lenire tigres: rapidoſqʒ leones:
Dictus et Amphion Thebanę conditor vrbis
Saxa mouere ſono teſtudinis: et prece blanda
Ducere quo vellet: Fuit hęc ſapientia quondam
Publica priuatis ſecernere: ſacra prophanis:
Concubitu prohibere vago: dare iura maritis
Oppida moliri: leges incidere ligno:
Sic honor et nomen diuinis vatibus: atqʒ
Carminibus venit: poſt hos. inſignis Homerus
Tyrtęuſqʒ mares animos in Martia bella
Uerſibus exacuit: dictę per carmina ſortes
Et vitę monſtrata via eſt: et gratia regum
Pierijs tentata modis: ludusqʒ repertus:
Et longorum operum finis: Ne forte pudori
Sit tibi muſa lirę ſolers et cantor Apollo. ¶ Ibidẽ.
Natura fieret laudabile carmen: an arte
Quęſitũ eſt: ego nec ſtudiũ ſine diuite vena:
Nec rude qd proſit video ingeniũ: alteri° ſic
Altera poſcit opem res: et coniurat amice.
¶ Horatius ſermo. li. i. Satyra. iiij.
Quem vis media elige turba.
Aut ob auariciã: aut miſera ãbitiõe laborat:
Hic nuptarũ inſanit amoribus: hic puerorũ:
Hunc capit argẽti ſplẽdor: ſtupet Albi° ęre.
Hic mutat merces ſurgẽti ſole ad eũ quo
Ueſpertina tepet regio: quin ꝑ mala ꝑceps
Fertur vti puluis collectus turbine: ne qd
Sũma deperdat metuẽs: aut ampliet: vt rẽ
Omnes hi metuunt verſus. odere poetas
Fenũ hʒ in cornu. longe fuge. Dũmodo riſum
Excutiat ſibi: non hic cuiqʒ parcet amico:
¶ Hora. ſermonũ li. i. ſatyra. iiij.
Neqʒ enim concludere verſum
Dixeris eſſe ſatis: ne ſi qs ſcribat: vt nos
Sermoni propiora: putes hunc eſſe poetam
Ingenium cui ſit: cui mens diuinior: Atqʒ os
Magna ſonaturũ: des nominis hui° honorẽ.
¶ Horatius epiſto. li. ij.
Os tenerum pueri: balbumqʒ poeta figurat.
Torquet ab obſcęnis iã nũc ſermonib° aurẽs
Mox etiã pectus pręceptis format amicis.
Aſperitatis et inuidię corrector: et irę.
Recte facta refert: orientia tempora notis
Inſtruit exemplis: inopẽ ſolatur: et ęgrum.
Caſtis cum pueris ignara puella mariti
Diſceret vñ precces: vatẽ niſi muſa dediſſet.
Poſcit opem chor°: et ꝑſentia numina ſentit.
Cęleſtes implorat aqs docta prece blãdus.
Auertit morbos: metuenda pericula pellit:
Impetrat et pacẽ: et locupletẽ frugib° annũ.
Carmine dij ſupi placant: carmine manes. ¶ Ibidẽ.
Ille per extentum funem mihi poſſe videtur
Ire poeta: meum qui pectus inaniter angit:
Irritat: mulcet: falſis terroribus implet:
Ut magus: et mõ me Thebis: modo ponit Athenis.
¶ Hora. epiſto. li. ij. epi. ad Julium florum.
Pręter cętera me Romęne poemata cenſes
Scribere poſſe inter tot curas: totqʒ labores? ¶ Ibi.
Hac rabioſa fugit canis: hac lutulenta ruit ſus:
I nunc et verſus tecum meditare canoros:
Scriptorum chorus ois amat nemus: et fugit vrbẽ:
Rite cliens bacchi ſomno gaudentis et vmbra.
Tu me inter ſtrepitus nocturnos atqʒ diurnos
Uis canere: et contracta ſequi veſtigia vatũ ¶ Ibidẽ.
Multa fero vt placẽ genus irritabile vatum. ¶ Ibidẽ.
Ridentur mala qui componunt carmina. verum
Gaudent ſcribentes: et ſe venerantur: et vltro
Si taceas: laudant: quicquid ſcripſere beati.
¶ Catullus.
Nam caſtum eſſe decet poetam Catul.
Ipſum: verſiculos nihil neceſſe eſt.
¶ Ouidius. ij. artis.
Carmina laudantur: ſed munera magna petuntur. Ouidi°
Dũmodo ſit diues: Barbarus ille placet. ¶ Ibidẽ.
Ipſe licet venias muſis cõitatus Homere
Si nihil attuleris: ibis Homere foras.
¶ Ouidius li. iij. de arte amandi.
Quid petitur ſacris niſi tantum muſa poetis?
Hoc votum noſtri ſumma laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regũqʒ poetę.
Pręmiaqʒ antiqui magna tulere chori.
Sanctaqʒ maieſtas et erat venerabile nomen
Uatibus: et large ſępe dabantur opes.

Emiſus emeruit calabris in montibus hortos
  Contiguos pene Scipio magne tuis
Nunc hedere ſine honore iacent: operataq; doctis
  Cura vigil muſis nomen inertis habet.
Sed fame vigilare iuuat: Quis noſſet Homerum
  Ilias eternum: ſi latuiſſet opus? ℂ Ibidem.
Adde quod inſidie ſacris a vatibus abſunt:
  Et facit ad mores pars quoq; noſtra bonos.
Eſt deus in nobis: ſunt ⁊ cõmercia celi.
  Sedibus ethereis ſpiritus ille venit.
    ℂ Ouidius amorũ lib. j. Elegia. x.
Scindentur veſtes: gemme frangentur: ⁊ aurum.
  Carmina quam tribuent fama perennis erit.
    ℂ Ibidem elegia vltima.
Quid mihi liuor edax ignauos obijcis annos?
  Ingenij vocas carmen inertis opus.
Non me more patrum dum ſtrenua ſuſtinet etas
  Premia militie puluerulenta ſequi:
Nec me verboſas leges ediſcere: nec me
  Ingrato voces proſtituiſſe foro.
Mortale eſt quod queris opus. Mihi fama perennis
  Queritur vt toto ſemper in orbe canar.
    ℂ Ibidem.
Ergo quum ſilices quum dens patientis aratri
  Depereant euo: carmina morte carent.
Cedant carminibus reges: regumq; triumphi:
  Cedat ⁊ auriferi rippa beata Tagi.
    ℂ Ouidius amor; lib. iij. Elegia. viij.
At ſacri vates: ⁊ diuum cura vocamur.
  Sunt etiam qui nos numen habere putant.

Politica dictio greca ē. Nã πολιτικος.ου.ο. ciuilis. ⁊ πολιτις.ιδος.η. ciuis. ⁊ πολιτεια.ας.η. reſpublica dicitur. Eſt autē politica prudentia p quã cõuenienter diſponuntur pertinentia ad bonum cõe ciuitatis: ſm bea. Tho. ſcda ſcde. q. l. arti. iij. Et eſt principalior q̃ Iconomica: ⁊ hec q̃ monoſtica: quid autē ſit Iconomica vide ſupra in dictione Iconomica. Monoſtica vero eſt prudentia: qua quis ſe ipſum prudẽter regit. ſm bea. Tho. ſecũda ſecũde. q. xlvij. ar. xj. c. Diciturq; monoſtica a μονος.ου.ο. quod ē ſolus. Unde ⁊ Monaſteriũ. quod ⁊ μοναστηριον.ου.το. dr̃: ⁊ ſolitudo poteſt interpretari.

Politya eſt ordo quidã inhabitantiũ ciuitatē in principãdo: ⁊ in ſubijciẽdo: ſm Ariſtotel. li. iij. politicor;.

Pollutio grece μιασμα.ατος.το. ⁊ μιαινω polluo dicitur. Eſt aũt pollutio: vt Theologi capiunt: genitura ſomno ſparſa. ⁊ a polluo qđ eſt igno deducit.

Pollutio eſt immundicia: ſeu corruptio corporalis in viro vel muliere: ex deciſione ⁊ motu ſeminis proueniẽs. ſm bea. Tho. iiij. ſen. di. ix. q. i. ar. iiij.

Pompa greca dictio ē πομπη.ης.η. πομπευομαι mitto pompam dicitur. Eſt aũt pompa ois: ſpectaculum: non econtra. Põpa enim in proſperis ⁊ in aduerſis: qualis eſt in triumpho: ⁊ in funere: quaſi qdã ſolẽnis apparatus: ⁊ oſtentatio. Spectaculum vero grece θεα.ας.η. ⁊ θεατης.ου.ο. ſpectator: ⁊ θεωρεω ſpeculor dicitur. Eſtq; ſpectaculũ nũc illud quod ſpectatur: nunc locus ipſe: vnde ſpectatur.

Pomilio grece ναννος dicitur. De hoc vide ſupra in Nanus.

Pontifex grece αρχιερευς.εως.ο. ⁊ αρχιερωσυνη.ης.η. pontificatus dicitur. Eſt aũt Pontifex ſacer magiſter: ſiue dictus vel a poſſe ⁊ facio: vt Sceuole pl;: vel vt Uarro affirmat a põte: ⁊ facio. Nã inſtaurandor; põtium curã hēbat. Pons quoq; ſublicius a põtificibus primũ eſt factus: ⁊ poſtea ſepe reſtitutus. Erant aũt minores ⁊ maiores põtifices: inter quos vn⁹ ſummus: qui põtifex maximus: ſiue ſũmus põtifex dicebat: qđ a Romanis veteribus ſumptũ noſtre quoq; ſecte hodie ſeruãt. Hinc põtificatus deducit: ⁊ põtificacius: a quo ius pontificiũ: qđ modo ius canonicũ appellant. Et põtificalis. Unde pontificales libri in quibus ſacre cerimonie cõtinentur. De hac materia vide infra in Prelatus.

POPULUS grece λαος.ου.ο. ⁊ λαικος.ου.ο. popularis dicitur. Eſt aũt populus cetus iuris cõſenſu: ⁊ vtilitatis cõmunione ſociatus: ſm Aug. li. i. de ci. dei. Populus ē multitudo hoium iuris cõſenſu: ⁊ cõcordi cõmunione ſociata: ſm. b. Tho. prima parte. xxxi. ar. i. Differt aũt populus a plebe: q; in populo ois pars ciuitatis: omneſq; ordines cõtinentur. In plebe aũt non inſunt nobiliores ⁊ patricij.

Populus vt aliqbus placet dr̃ απο του πλειονος: hoc eſt multo pluribus: q; oẽs ordines: vt dictũ eſt: cõplectit. Plebs vo απο των πλειονων. hoc ē a pluribus: plures ſunt plebei q̃ patricij. A popul⁹ diminutiuũ ſit popellus: ⁊ hoc eſt paruus populus: ⁊ popularis: hoc eſt: quod populi eſt: ⁊ aliquãdo charus: ⁊ populare hoc eſt amorē populi cõciliare. A populus item ſit populor ⁊ depopulor: hoc eſt predor ⁊ depredor. A quibus populatio ⁊ depopulatio. A plebs pariter ſit diminutiuum plebecula: ⁊ plebeius: de plebe.

Portentũ grece τερας.ατος.το. dr̃. Quid autẽ ſit: ⁊ quo a Monſtrum: Prodigium ⁊ oſtentũ differat: Uide ſupra in Monſtrum.

Portentum. i. mirũ: quod ſua magnitudine portẽdit: ſm bea. Tho. ſuper Iſa. viij. lec. iij. co. ij.

Poſſeſſio grece κτημα.ατος.το. ⁊ κταομαι poſſideo dr̃. Significat aũt aliqñ actũ ipſius poſſidẽdi: nõnunq; bona q̃ vulgo vocant imobilia. Hinc poſſeſſoriũ iudiciũ: qđ nõ ſup re principali ſed ſup poſſeſſione eſt. Et poſſeſſiuũ apud grãmaticos: quod aliquid ſignificat: quod poſſidetur: vt Euandrius enſis.

Poſtilena lignũ eſt incuruũ: qđ ſub aſinorum iumẽti cauda ponit. Plautus. Ita te a gerunda curuũ aqua faciã: vt poſtilena poſſit ex te fieri. Dr̃ autē poſtilena a poſt ⁊ ſtãdo: q; ſtet a pte poſteriori. Ita ⁊ antilena qua pectus equi: aut iumẽti: ſiue alteri⁹ animalis cingitur: ab ante ſtando. greceq; προστερνιδιον.ου.το. dicitur: quod nos pectorale equi dicimus.

Poſtliminiũ eſt ius amiſſe rei recipiende ab extraneo in ſtatũ priſtinũ reſtituẽde: moribus legibuſq; cõſtitutũ. Ut hr̃. ff. de capti. ⁊ poſtli. re. l. hoſtes.

Poſtpredicamentũ eſt quod cõſequitur diuerſa genera: ſm. b. Tho. prima ſcde. q. xlviij. ar. i.

Poſtulatio grece αξιωμα.ατος.το. ⁊ αξιωμαι. poſtulo dr̃. Eſt aũt poſtulatio quedam gratie petitio a ſuperiore facta de promouẽdo aliquẽ ad prelationẽ ad quã de iure cõi propter defectũ aliquẽ: vel impedimentũ eligi: ſeu promoueri nõ poterat. Et ex hoc tacite infert differentia inter electionẽ ⁊ poſtulationẽ. Nã poſtulatio innitur grecie: electio vo innititur iuri. vnde ille qui de iure põt eligi nõ debet poſtulari: ſm Panormi. extra ⁊ ſuper Rubrica.

Poſtulatio iportat quãdã protenſionẽ deſiderij in id qđ petit. Et addit ſupra petitionẽ cõiter dictã determinatũ petitũ. ſ. finē. ex. b. Tho. iiij. ſē. di. xv. q. iiij. ar. iij.

Potẽtat⁹ grece δυναστεια.ας.η. ⁊ δυναστης.ου.ο. potens dicitur. Eſt autem multitudo potentie: vel opus validum dominationis: ſm bea. Tho. ſup pſal. xviij. col. iiij.

Potentia grece δυναμις.εως. ⁊ δυνατως potenter dicitur. Potentia aũt ſignificat id qđ eſt principium: non autem relationem eius ſm bea. Tho. prima parte. q. xli. ar. v.

Poteſtas proprie nominat potentiam actiuã: cũ aliqua preeminentia: ſm eundē. iiij. ſen. di. xxiiij. q. i. ar. i.

PRECEPTVM grece ἐφημοσυνη.ης.η.vel ἐφετμη.ης.η.dicif. Eſt aũt preceptum iuſſio: vel imperium faciendi aliquid: vel non faciẽdi. Preceptũ importat applicationẽ legis ad ea que ex lege regulantur. ſm bea. Tho. prima ſecunde.q.xc.ar.ij.

Precipere eſt actus rõnis: qz importat motionẽ cũ q̃dã ordinatione. ſm eundem ſcda ſcde.q.xlviij.ar.viij.

Precipere nõnunq̃ ſignificat ante videre. Uirgi. Oia p̄cepi: atqz animo mecũ ante peregi. Aliqñ p̄cipere eſt p̄uenir. Uirgi. Exultatqz aio: ꝛ ſpe iã precipit hoſtẽ. Hinc p̄cipuũ: ꝛ p̄cipue.q̃ſi ante oia. Aliqñ ſignificat Jubere. Idẽ. Ipſi numeruſqz modumqz carinis p̄cipiant. Interdũ ſignificat monere: ꝛ inſtruere. Uñ artiũ magiſtri p̄ceptores dicũtur: ꝛ placita eorũ p̄cepta: ꝛ p̄ceptiones dicuntur. ℭ Geneſis.c.xxvi.

Geneſ. Benedicenf in ſemine tuo oẽs gẽtes terre: eo q̃ obedierit Abraam voci mee: ꝛ cuſtodierit p̄cepta ꝛ mandata mea: ꝛ cerimonias legeſqz ſeruauerit. ℭ Leu.c.xxvi.

Leuitic. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis: ꝛ mãdata mea cuſtodieritis. ꝛ feceritis ea: Dabo vobis pluuias tpibus ſuis: ꝛ terra gignet germen ſuũ: ꝛ pomis arbores replebunf: Apprehẽdet meſſiũ tritura vindemiã: ꝛ vindemia occupabit ſementẽ: ꝛ comedetis panẽ veſtrũ in ſaturitate: ꝛ abſqz pauore habitabitis in terra veſtra. ℭ Deuteronomij.c.iiij.

Deute. Cuſtodite mandata dñi dei veſtri: q̃ ego p̄cipio vobis. ℭ Deuteronomij. Ibidem.

Cuſtodi p̄cepta eius atqz mandata que ego p̄cipio tibi vt bene ſit tibi: ꝛ filijs tuis poſt te: ꝛ permaneas multo tpe ſuper terrã: quã dominus deus tuus daturus eſt tibi. ℭ Deuteronomij.c.v.

Cuſtodite igif ꝛ facite q̃ p̄cepit dñs deus vobis. Non declinabitis: neqz ad dexterã: neqz ad ſiniſtram. Sed per viam quam precepit dñs deus veſter ambulabitis: vt viuatis: ꝛ bñ ſit vobis: ꝛ protelẽtur dies veſtri in terra poſſeſſionis veſtre. ℭ Deuterono.c.vi.

Audi Iſrael: ꝛ obſerua: vt facias: q̃ precepit tibi dñs: ꝛ bene ſit tibi: ꝛ multipliceris amplius: ſicut pollicitus eſt dominus deus patrum tuorum tibi terram lacte melle manantem. ℭ Deuterono. ibidem.

Cuſtodi p̄cepta domini dei tui: ac teſtimonia. ꝛ cerimonias q̃s p̄cepit tibi: ꝛ fac q̃d placitũ ẽ: ꝛ bonũ in cõſpectu dñi: vt bene ſit tibi. ℭ Deuterono.c.vi.

Precepitqz nobis dñs: vt faciam⁹ oia legitima hec ꝛ timeamus dominum deum nr̃m. vt bene ſit nobis cũctis diebus vite noſtre: ſicut eſt hodie. Eritqz nr̃i miſericors: ſi cuſtodierim⁹: ꝛ fecerim⁹ omnia p̄cepta eius coram dño deo noſtro: ſicut mandauit nobis. Deuteronomij.c.vij.

Scies qz dñs deus tu⁹: ipſe ẽ rex fortis: ꝛ fidelis: cuſtodiẽs pactũ: ꝛ miſericordiã diligẽtib⁹ ſe: ꝛ his q̃ cuſtodiunt p̄cepta ei⁹ in mille generatiões: ꝛ reddẽs odiẽtibus ſe ſtatim: ita vt diſperdat eos: ꝛ vltra nõ differat: protinus eis reſtituens: q̃d merenf. Cuſtodi ergo p̄cepta: ꝛ cerimonias: atqz iudicia: q̃ ego mando tibi hodie: vt facias. ℭ Deuteronomij.c.xi.

Ama itaqz dñm deũ tuũ: ꝛ obſerua p̄cepta eius: ꝛ cerimonias iudicia: atqz mãdata omni tpe. ℭ Ibidẽ.

Si ergo obedieritis mãdatis meis: que ego precipio vobis vt diligatis dominũ deum veſtrum: ꝛ ſeruiatis ei in toto corde veſtro: ꝛ in tota aia veſtra: dabit pluuiã terre veſtre temporaneã: ꝛ ſerotinã: vt colligatis frumentũ: ꝛ vinum: ꝛ oleum: ſenumqz ex agris ad paſcenda iumenta: ꝛ vt ipſi comedatis ꝛ ſaturemini. ℭ Deuteronomij. Ibidem.

En p̄pono in cõſpectu veſtro hodie benedictionẽ ꝛ maledictionẽ: Benedictionẽ: ſi obedieritis mandatis dñi dei veſtri: que ego precipio vobis. Maledictionem ſi non obedieritis mandatis dñi dei veſtri: ſed receſſeritis de via quã nunc ego oſtẽdo vobis: ꝛ ambulaueritis poſt deos: quos ignoratis. ℭ Ioſue.c.xxij.

Ioſue Cuſtodiatis attẽte ꝛ ope cõpleatis mãdatũ ꝛ legẽ: quã p̄cepit vobis Moyſes famulus dñi: vt diligatis dñz deũ veſtrũ: ꝛ ambuletis in omnib⁹ vijs eius: ꝛ obſeruetis mandata illius adhereatiſqz ei: ac ſeruiatis in omni corde: ꝛ in omni anima veſtra. ℭ Ioſue Ibidẽ.

Abſit a nobis hoc ſcelus: vt recedamus a dño: ꝛ eius veſtigia relinquamus. ℭ Regũ primi cap.xv.

Regum Nunqd vult dñs holocauſta: aut victimas: ꝛ nõ poti⁹. vt non obediaf voci dñi. Melior eſt.n. obedientia q̃z victime: ꝛ auſcultare: magiſqz offerre adipẽ arietum: qm̃ quaſi peccatũ ariolandi eſt repugnare: ꝛ q̃ſi ſcel⁹ idololatrie nolle acqeſcere. ℭ Regũ tertij cap.viij.

Sit quoqz cor nr̃m perfectũ cũ dño deo nr̃o: vt ambulemus in decretis eius: ꝛ cuſtodiamus mandata eius. ℭ Paralipomenon primi.c.xxviij.

Parall. Cuſtodite ꝛ perquirite cũcta mãdata dñi dei noſtri: vt poſſideatis terrã bonã: ꝛ relinquatf eã filijs poſt vos vſqz in ſempiternũ. ℭ Tobias cap.iiij.

Tobias Omnibus aũt diebus vite tue in mente habeto deũ: ꝛ caue ne aliquando peccato conſentias: ꝛ p̄termittas precepta dei noſtri. ℭ Dauid Pſalmo.cx.

Dauid Fidelia oia mandata eius cõfirmata in ſeculũ ſeculi: facta in veritate: ꝛ equitate. ℭ Dauid pſalmo.cxviij.

Eccl'ia. Increpaſti ſupbos: maledicti q̃ declinant a mãdatis tuis. ℭ Eccleſiaſtici.c.xij.

Deũ time ꝛ mãdata eius obſerua. ℭ Eccleſiaſtici.c.vi.

Cogitatũ tuũ habe in p̄ceptis dei: ꝛ in mãdatis illius maxime aſſiduus eſto: ꝛ ipſe dabit tibi cor: ꝛ concupiſcẽtia ſapientie dabitur tibi. ℭ Oſee.c.xiiij.

Oſee Quia recte vie dñi: ꝛ iuſti ambulabũt in eis: p̄uaricatores vero corruent in eis. ℭ Mattheus in euang.c.v.

Qui ergo ſoluerit vnũ de mandatis iſtis minimis: ꝛ docuerit ſic homines minimus vocabif in regno celorũ: qui aũt fecerit: ꝛ docuerit: hic magnus vocabitur in regno celorũ. ℭ Mattheus.c.xij.

Matt. Quicunqz.n. fecerit voluntatẽ patris mei: qui in celis eſt ipſe me⁹ frater: ſoror: ꝛ mater ẽ. ℭ Matt.c.xv.

Quare ꝛ vos trãſgredimini mãdatũ dei? ℭ Mat.c.xix.

Si vis ad vitã ingredi. Serua mãdata. Dicit illi. Que? Jeſus autem dixit: non homicidium facias: nõ adulteraberis: non facies furtum: non falſum teſtimoniũ dices: honora patrem tuum ꝛ matrem tuam: diliges proximum tuum: ſicut te ipſum. ℭ Marchus in Euange.c.iij.

Marc⁹ Qui enim fecerit voluntatem dei: hic frater meus: ꝛ ſoror mea: ꝛ mater eſt. ℭ Lucas.c.viij.

Lucas Mater mea ꝛ fratres hij ſunt: qui verbũ dei audiunt: ꝛ faciunt. ℭ Lucas Ibidem.

Amen dico vobis: nemo eſt q̃ dereliquit domũ: aut parẽtes: aut fratres: aut vxorẽ: aut filios pp̄ regnũ dei: ꝛ non recipiat multo plura in hoc tpe: ꝛ in ſeculo futuro vitam eternam. ℭ Joannes in Euan.c.xiij.

Joan. Si diligitis me: mandata mea ſeruate. ℭ Joan. ibidẽ.

Si q̃s diligit me ſermonẽ meũ ſeruabit: ꝛ pater me⁹ diliget eũ: ꝛ ad eũ veniem⁹: ꝛ manſionẽ apud eum faciemus. Qui non diligit me ſermones meos non ſeruat. ℭ Joannes in Euang.c.xv.

Vos amici mei eſtis: ſi feceritis que precipio vobis. ℭ Joannes apoſtolus prime cano.cap.ij.

Et in hoc ſcimus qm̃ cognouimus eũ. Si mãdata eius obſeruemus. Qui dicit ſe noſſe eum: ꝛ mandata eius nõ cuſtodit: mẽdax eſt: ꝛ in eo veritas nõ eſt. Qui aũt ſeruat verbũ eius: vere in hoc charitas dei p̄fecta ẽ. ℭ Joannes apoſtolus prime cano.c.v.

Omnis qui diligit eũ qui genuit: diligit eũ qui nat⁹ eſt ex eo. In hoc cognoſcimus qm̃ diligimus natos dei

quum deũ diligamus ⁊ mandata eius faciam⁹. Hec eſt enim charitas dei: vt mãdata eius cuſtodiam⁹: ⁊
Augu. mandata eius grauia nõ ſunt. ℭ Aug. ad Caſulanũ: ⁊ habetur di. xi. c. Sana. §. Quum ergo.

Quum ergo in naturali iure nihil aliud pcipiatur: q̄ ꝙ deus vult fieri. Nihilq; aliud vetetur: q̄ ꝙ deus ꝓhibet fieri. Denicq; quum in canonica ſcriptura nihil aliud: q̄ ꝙ in diuinis ſcripturis: ⁊ legibus inueniatur: diuinę vero leges natura cõſiſtant: patet quod quecunq; diuinę volũtati: ſeu canonicę ſcripturę cõtraria ꝓbantur: eadẽq; ẽt naturali iuri inueniũtur aduerſa. Unde quęcunq; diuine voluntati: ſeu canonicę ſcripturę: ſeu diuinis legibus poſtponẽda cenſentur: eiſdẽ naturalem ius preferri opoꝛtet. Conſtitutiones ergo: vel eccleſiaſticę: vel ſeculares: ſi naturali iuri cõtrarię ꝓbantur: penitus ſunt excludendę. ℭ Aug. lib. iij. confeſſio. ⁊ habetur di. viij. c. Quę contra.

Quę cõtra mores hominum ſunt flagicia: ꝓ morũ diuerſitate ſunt vitãda: vt pactuꝫ inter ſe gentis: aut ciuitatis: ꝯſuetudine: vel lege firmatũ ciuis: aut peregrini libidine violetur: turpis eſt. n. ois pars vniuerſo ſuo nõ cõgruens. Quũ aũt deus aliquid ꝯ morẽ: vel contra pactũ quoꝛũlibet: iubet fieri: ⁊ ſi ibi nunq̄ factuꝫ eſt: tñ faciendũ: ⁊ ſi omiſſum eſt reſtaurandũ eſt: etiaꝫ ſi ſtatutũ non erat: inſtituendũ eſt. Si enim regi licet in ciuitate cui regnat iubere aliqd: qḋ neq; ante ipſuꝫ quiſq; nec ipſe vnquã iuſſerat: ⁊ ſi non eſt cõtra ſocietatẽ ciuitatis eius: obtemperatur ei: immo contra ſocietatẽ fit: ſi ei nõ obtemperatur: generale quippe pactuꝫ eſt ſocietatis humanę obtẽperare regibus ſuis? Quanto magis deo regnatoꝛi vniuerſę creaturę ſuę: ad ea q̄ iuſſerat ſine dubitatiõe ſeruiendũ eſt? Sicut enim in poteſtatibus ſocietatis humanę: maioꝛ ptãs minoꝛi ad obediendũ ꝑponitur ita deus omnibus.
ℭ Aug. in ſmone de mõte: ⁊ hr̃. xiiij. q. i. c. Quiſq̄s.

Quiſq̄s ꝑceptis non obtẽperat: re⁹ ẽ ⁊ debitoꝛ pęne. ⁊ paulopoſt: Pręcepto dñi nõ obedire peccatum eſt: ⁊ conſilio ſi vti nolueris: min⁹ boni adipiſceris: nõ mali aliquid perpetrabis.
ℭ Hierony. ad Lucianũ: ⁊ hr̃. di. xij. c. Illud.

Hiero. Illud breuiter te admonendũ puto: traditiões eccľiaſticas ꝑſertim q̄ fidei non officiant: ita obſeruandas: vt a maioꝛibus traditę ſunt: nec aliquoꝛũ conſuetudinẽ alioꝛum contrario moꝛe ſubuerti.
ℭ Gregoꝛius: ⁊ hr̃. di. xij. c. Pręceptis.

Grego. Pręceptis apoſtolicis nõ dura ſuperbia reſiſtatur. Sꝫ per obediẽtiã q̄ ſancta Romana eccleſia ⁊ apoſtolica auctoꝛitatę iuſſa ſunt ſalutifere impleantur: ſi eiuſdeꝫ ſanctę dei eccleſię: q̄ eſt caput veſtrũ cõmunionẽ habere deſideratis: non nouũ aliquid ꝑſenti iuſſione ꝑcipimus: ſed illa q̄ olim videntur indulta firmamus. Quum nulli dubiũ ſit: ꝙ non ſolum pontificalis cauſatio: ſed ois ſanctę ſpei Romane eccleſię: ⁊ religiõis relatio ad ſedẽ apoſtolicã: quaſi ad caput omniuꝫ eccleſiarũ debuit referri: ⁊ inde noꝛmã aſſumere: vnde aſſumpſit exoꝛdiũ: ne caput inſtitutiõis videatur omittitur: cuius autoꝛitatis ſanctionẽ omnes teneant ſacerdotes: qui noluerint ab apoſtolicę petrę: ſuper quam Chꝛiſtus vniuerſalẽ fundauit eccleſiã ſoliditate conuelli. Si quis hęc apoſtolicę ſedis ꝑcepta nõ obſeruauerit: ꝑrepti honoꝛis eſſe hoſtis nõ dubitetur.
ℭ Grego. ⁊ habetur. xiiij. q. i. Quod ꝑcipitur.

Quod ꝑcipitur imperatur: quod imperatur neceſſe eſt fieri: ſi non fiat pęnã habet. Ubi conſilium datur: offerentis arbitriũ eſt. Ubi ꝑceptũ: neceſſitatis eſt ſeruientis: vt obediat: vel imperantis: vt ei obediatur.
ℭ Iſido. ⁊ hr̃. xi. q. iij. c. Si is q. §. Si q̄s ꝓhibet.

Iſidor⁹ Si quis prohibet vobis quod a domino ꝑceptuꝫ eſt. vel rurſus imperat fieri quod dominus prohibet: execrabilis ſit omnibus qui timent deum.
ℭ Cyprian⁹ de lapſis: ⁊ hr̃. diſtin. l. c. Si q̄s.

Cypria. Si q̄s ꝑpoſtera feſtinatione temerarius: remiſſione peccatoꝛũ cunctis putat ſe dare poſſe: aut audet dñi ꝑcepta reſcindere: nõ tantũ nihil ꝓdeſt: ſed obeſt lapſis. Prouocaſſe. n. iraꝫ dei eſt: non ſeruaſſe ſniam: nec miſericoꝛdiã piiſſimi dñi deꝑcari: ſed cõtẽpto dño: de ſua facilitate preſumere.
ℭ Uirg. Aeneidos li. ij.

Uirg. Neu receptis parere recuſa.
ℭ Hoꝛatius in arte poetica.

Hora. Quicquid ꝑcipies eſto breuis: vt cito dicta
Percipiant animi dociles: teneantq; fideles.
ℭ Dantes Paradiſi cap. xxvi. Adam ait.

Dantes Oꝛ figliol mio non il guſtar del legno
Fu per ſe la caggion di tanto exilio.
Ma ſolamente il trapaſſar del ſegno.

PRecipitatio grece κρημνος. ου. ο. ⁊ κρημνωδης. εος. ο. ꝑceps: ⁊. κρημνιζω ꝑcipito dicitur. Eſt autem ꝑcipitatio operatio per impetuꝫ voluntatis: vel paſſionis ſine prudẽtia: ⁊ partibus eius. ſm b. Tho. ſecunda ſecundę queſt. viij. ar. vi.
Pręceps euꝫ pꝛopꝛie ſignificat qui ſine cõſideratiõe aliq̄ aut modo qd agit: ⁊ q̄ſi rẽ ꝑoccupat: componiturq; a pręꝫ ⁊ capio. Unde pro nimis feſtino poni ſolet. Capitur aliqñ pro loco aliquo: vnde quis ſe precipitẽ dare facile poſſit. Uirg. Turriꝫ in ꝑcipiti ſtantẽ. Hinc ẽt ꝑcipitiũ locus ꝑrupt⁹: vñ eſt facilis ꝑcipitatio ⁊ ꝑcipitãter aduerbiũ: qḋ ſignificat temere: incõſiderate.

PRęco grece κηρυξ. κος. ο. ⁊ κηρυγμα. ατος. το. ꝑconium dicitur. Eſt aũt pręco qui iuſſu magiſtratus populũ vocat: aut aliquid obſeruãdũ iubet: aut iuſſa diuulgat: aut aliqd publice: vel priuatim venditioni ꝓponit: aut ferias: dies ve feſtos indicat: aut ſupplicatões pronunciat: hij ẽt curiones vocati inueniuntur. A ꝑco fit ꝑconiũ ipſa ꝑconis vox. Et qm̃ a ꝑcone res geſtę etiam pronunciari ſolẽt: ac palã oibus fieri ideo ꝑconium aliquando pro fama: ⁊ gloꝛia vſurpatur: ⁊ laudum ꝑcones qui eas diuulgant.

PRęda gręc. λεια. ας. η. vel λεηλασια. ας. η. ⁊ λαφυρον ꝑdoꝛ dr̃. Pręda dicuntur coꝛpoꝛa ipſa rerum quę capta ſunt. Manubię vero appellatę ſunt pecunia a q̄ſtoꝛe ex venditione ꝑdę redacta. ſm Aulũ Gelium lib. xij. noct. att. cap. xxiiij. Prędo qd differat a raptoꝛe ⁊ quid ſit. Uide infra in Rapina. Dicitur autẽ ꝑda: vt Uarroni placet: a pario: q̄ſi parida: ꝙ ſit manu parta: vel dicamus a pręꝫ quod eſt ante: ⁊ do: ꝙ auferatur per vim: anteq̄ꝫ detur a poſſidente.

PREDESTINATIO gręc. προορισμος. ου. ο. ⁊ προορίζω ꝑdeſtino dicitur. Eſt autem ꝑdeſtinatio diuinę volũtatis per gratiã electio ſm Auguſtinũ libꝛo de libero arbitrio.
Pręde ſtinatio eſt q̄daꝫ preoꝛdinatio dei ab ęterno de his q̄ per gratiam dei fienda ſunt in tempore. ſm eundem. iij. parte. q. xxiiij. ar. i.
Pręde ſtinatio eſt ratio tranſmiſſionis creaturę rationalis ad vitam eternam in mente dei. ſm bea. Tho. prima parte. q̄ſt. xxiij. ar. i.
Predeſtinatio ẽ cognitio futuræ beatitudinis boniꝫ. Pręſcientia vo ecõtrario eſt cognitio futurę damnatõis.
Pręde ſtino cõpoſitũ eſt ex pręꝫ ⁊ deſtino. Deſtino aũt ex de: ⁊ ſto. Eſt aũt deſtinare ðliberare: aſſignare: deputare: adijcere: q̄ſi ſtare facio. Uirg. Et me deſtinatur.
ℭ Prouerbioꝛum. xxix.

Prouer. Quis homo poterit intelligere viam ſuam?
ℭ Eccleſiaſtici. c. ix.

Eccľia. Neſcit homo an amoꝛe: vel odio dignus ſit.
ℭ Danielis cap. xij.

Daniel In illo tempoꝛe ſaluabitur popul⁹ tuus ois: qui inuentus

Paul⁹ ſcriptus fuerit in libro vitę. ℭ Pau. ad epheſios. c. i.

Benedictus deus ꝛ pr̄ dn̄i noſtri ieſu xp̄i quę benedixit nos in omni benedictione ſpūali: in cęleſtibus in xp̄o: ſicut eligit nos in ipſo ante mūdi cōſtitutionē: vt eſſemus ſancti: ꝛ immaculati in cōſpectu eius in charitate. Qui p̄deſtinauit nos in adoptionez filioꝝ p̄ ieſum xp̄m ipſum ſecundū ꝑpoſitū voluntatis ſuę in laudez glorię gr̄ę ſuę. ℭ Paulus ibidem.

Nos forte vocati ſum⁹: p̄deſtinati ſm ꝑpoſitū eius ꝛ qui operaꝛ omnia. ℭ Idē ad Romanos. c. viij.

Quos deus p̄deſtinauit: hos ꝛ vocauit: ꝛ quos vocauit: hos ꝛ iuſtificauit. Quos āt iuſtificauit: illos ꝛ magnificauit. ℭ Aug. ꝛ hr̄. xxiij. q. iiij. c. Nabucdonoſoꝛ. Aug.

Nabucodonoſoꝛ penitentiā meruit fructuoſaz. Nōne p̄t innumeras impietates flagellatus penituit ꝛ regnuz qđ pdiderat rurſus accepit. Pharao aūt ipſius in flagellis durioꝛ eſt effectus ꝛ perijt. Hic mihi rationem reddat: qui diuinū ꝯſiliū nimiū alte ſapienti corde diiudicat: cur medicamentū vni⁹ medici ꝯfectū: alij ad interitū: alij valuerit ad ſalutē. Niſi q꞉ xp̄i bon⁹ odoꝛ alijs eſt odoꝛ vitę in vitā alijs eſt odoꝛ mortis in mortē. Quātū ad naturā ambo homines erāt: q̄ꝫtū ad dignitatē ambo reges: q̄ꝫtū ad cām ambo captiuum dei populū poſſidebāt: q̄ꝫtū ad pęnā ambo flagellis clemēter admoniti. Quid ergo fines eoꝝ fecit eē diuerſos? niſi ꝙ vn⁹ dei manū ſentiens in recoꝛdatiōe ꝓpꝛię iniquitatis ingemuit: alter libero cōtra dei in miſericoꝛdiſſimā v̄itatē pugnauit arbitrio. ℭ Ibidē. §. Vaſis.

Vaſis irę nunq̄ꝫ deus redderet interitū. ſi nō ſpontaneū inueniretꝛ homo habere peccatum: qui nec deus peccāti homini iuſte inferetur in iraz. Si homo ex pꝛędeſtinatione dei cecidiſſet in culpam.

ℭ Aug. ibidem. §. Pꝛędeſtinationē.

Pꝛędeſtinationē dei ſiue ad bonū: ſiue ad maluz in oībus opari ineptiſſime dr̄. Ut ad vtrūq̄ꝫ hoies q̄daz neceſſitas videatꝛ impellere. Quū in bonis volūtas ſit intelligenda: nō eſt ſine gr̄a: in malis aūt volūtas intelligēda eſt ſine gr̄a. Quū vero aliquos a deo aut traditos deſiderijs ſuis: aut obduratos legitimus: aut relictos magis peccatis ſuis: hos ipſos meruiſſe ꝓfitemur: q꞉ talia eoꝝ crimina p̄ceſſerūt: vt ipſi g pęnā debuerūt: quas eis ēt ſuppliciū vertereꝛ in reatū: atq̄ꝫ ita nec de iudicio dei querimur quos deſerit meritos deſeri: ꝛ miſericoꝛdię ei⁹ gr̄as agim⁹: q̄ liberat nos meritos liberari. Uires itaq̄ꝫ obediētię non a deo cuiq̄ꝫ ſubtraxit: gaeū nō p̄deſtinauit. Sꝫ ideo eū nō p̄deſtinauit: q꞉ receſſurū ab ipſa obediētia eē p̄uidit. Pꝛędeſtinatio quoq̄ꝫ dei ſemp̄ in bono eſt: quę pct̄m ſola volūtate hominis cōmiſſum aut remittendū nouit: cum laude miſericoꝛdię: aut plectendū cum laude iuſticię. In malis autez operibus noſtris ſola pꝛęſcientia dei intelligenda eſt: quia ſicut pꝛęſciuit: ꝛ p̄deſtinauit: q̄ ipſe fecit: ꝛ vt faceremus dedit: ita p̄ſciuit tantum non etiam p̄deſtinauit: quę nec ipſe fecit: nec vt faceremus exegit. Hij āt de qbus dr̄ ex nobis exierunt: ſed nō fuerūt ex nobis. Si. n. fuiſſent ex nobis manſiſſent vtiq̄ꝫ nobiſcum voluntate ceciderūt: ꝛ q꞉ p̄ſciti ſunt caſuri non ſunt p̄deſtinati: ſi eſſēt reuerſuri ꝛ in ſanctitate ac veritate manſuri. Ac per hoc p̄deſtinatio dei multis eſt cauſa ſtādi nemini eſt cauſa labendi.

ℭ Aug. ꝛ hr̄ ibidem. §. Duę ſunt.

Duę ſūt neceſſitates: ſimplex vna: veluti neceſſe ē oēs homines eē moꝛtales: altera cōditionis: vt ſi aliquē ambulare quis ſcit: eū ambulare neceſſe ē. Qđ enim q̄ſq̄ꝫ eē nouit: id eē aliter q̄ꝫ notū eſt nequit. Sed hęc minime ſecū illā ſimplicem trahit. Hāc. n. neceſſitatez nō ꝓpꝛia facit natura: ſed cōditionis adiectio. Nulla. n. neceſſitas agit incedere voluntate gradientē q̄uis eū tunc quum gradiatur incedere neceſſarium ſit. Eodez igitur mō ſi quid ꝓuidentia p̄ńs videt id neceſſe eſt eē tā ꝛ ſi nullā naturę habeat neceſſitatē. At quidē ea futura: q̄ ex libertate arbitrij ꝓueniunt p̄ńtia cōtuetur. Nec igitur ad intuitū relata diuinuz neceſſaria fiunt per diſpenſationē diuine notionis per ſe vero conſiderata abſolutam naturę ſuę libertatē nō deſerunt. Fiēt igitꝛ proculdubio cuncta q̄ futura deus eſſe p̄noſcit ſꝫ eoꝝ quidē de libero proficiſcuntur arbitrio q̄ q̄uis eueniant exiſtendo tñ naturam pꝛopꝛiam nō amitūt q̄ pꝛiuſq̄ꝫ fierent etiam non euenire potuiſſent.

ℭ Aug. ibidem. §. De tirijs.

De tirijs vero ꝛ Sydonis qđ aliud poſſumus dicere q̄ꝫ nō eē eis datū deſup̄ vt crederēt quos crediuros fuiſſe ipſa veritas docet. Si talia q̄lia apud nō credentes facta ſunt virtutū ſigna vidiſſent. Quare aūt hoc eis negatū fuerit dicant ſi poſſunt qui calumniantꝛ ꝛ oſtendāt cur apud eos dñs mirabilia quibus ꝓfutura non erant fecerit: ꝛ apud eos qbus erāt pꝛofutura nō fecerit. Nos etenim ſi rationē facti pꝛofunditatez iudicij eius penetrare nō poſſum⁹ manifeſtiſſime tñ ſcimus ꝛ verū eē qđ dixit: ꝛ iuſtū eſſe qđ fecit. ꝛ nō ſolū Tirios ꝛ Sydonios: ſed ēt Coꝛazaꝛ ꝛ Bethſaida potuiſſe cōuerti: ꝛ fideles ex infidelibus fieri. Si hoc in eis noluiſſet dñs operari. Neq̄ꝫ eniꝫ vlli falſum videri p̄t quod veritas ait. Nemo poteſt venire ad me: niſi fuerit ei datum a patre meo.

ℭ Aug. lib. iij. de libero arbitrio.

Sicut tu q̄dam quę feciſti meminiſti: nec tñ quę meminiſti: omnia feciſti: ita deus omnia quoꝝ ipſe actoꝛ eſt p̄ſcit: nec tñ omniū quę p̄ſcit ipſe actoꝛ eſt: quoꝝum autem non eſt malis actoꝛ iuſtus eſt vltoꝛ.

ℭ Aug. ſuper Joannem homelia. xxvij.

Nemo venit niſi tractus: q̄rē illū trahat: noli velle iudicare ſi nō vis errare. Semel accipe ꝛ intellige. Nōdū traheris. Oꝛa vt traharis. Ramū viridē oſtēdis oui: ꝛ trahis illā: nuces puero demōſtrantꝛ ꝛ trahitꝛ: ꝛ quo currit trahitur: ambo trahitꝛ ſine leſiōe coꝛp̄is trahitꝛ coꝛdis vinculo trahitꝛ. ℭ Aug. li. ó p̄deſtinatiōe ſctōꝝ.

Nō q꞉ futuros nos tales eē p̄ſciuit: nō elegit: ſꝫ vt eſſem⁹ tales per ipſaz electionē ſuę gr̄ę: qua gratificauit nos in dilecto filio ſuo. ℭ Aug. li. Retractationuz.

Elegit igitur quos voluit gratuita miſericoꝛdia.

ℭ Greg. in Dyalogo ꝛ hr̄. xxiij. q. iij. c. Obtineri.

Obtineri nequaquam poſſunt: quę p̄deſtinata nō fuerit ſed ea quę ſancti viri oꝛādo efficiūt: ita p̄deſtinata ſūt vt p̄cibus obtineantur. Nā ipſa quoq̄ꝫ perennis regni p̄deſtinatio ita ē ab omnipotenti deo diſpoſita: vt ad h̄ electi ex laboꝛe perueniant: quibus poſtulando mereātur accipere: quod eis omnipotens de⁹ ante ſecula diſpoſuit donare. ℭ Menander. Men.

Mεγα δ'εκαςω ϖυλ ο ϖεςμιλλει ϖαθειγ. i.

Imminet autem vnicuiq̄ꝫ quod debet pati.

ℭ Dantes purgatorij. cap. xvi. Dātes.

Voi che viuete ogni cagion recbate
Pur ſuſo al ciel: cuſi come ſe tutto
Moueſſe ſeco di neceſſitate.
Se cuſi fuſſe in voi foꝛa diſtrutto
Libero arbitrio: ꝛ non foꝛa iuſticia
Per ben leticia: ꝛ per mal hauer luto.
Lo cielo i noſtri mouimenti initia
Non dico tutti: ma poſto chel dica.
Lume nhe dato al bene ꝛ a malicia.

ℭ Dantes paradiſi cantica. c. xxi.

O pꝛedeſtination quanto remota
E la radice tua da quelli aſpecti.
Che la pꝛima caggion non vegion tota.
Et voi moꝛtali teneteui ſtretti
A giudicar: che noi che dio vedemo
Non cognoſciamo ancoꝛ tutti li electi.

P REDICATIO grece. κηρυγμα... et κηρυξ. κηρυκος. predicator dicitur. Eſt autem pdicatio: vt ſic ſumitur. euāgelij in eccleſia recitatio q̄ fit lingwis loquēdo principaliter ad Dyaconum ad ſacerdotes aūt ptinet exponere et exhortari qđ eſt propheiare ex b̄rō Tho.iij. parte.q.lxvij.arti.i.et.iiij.ſen.di.v.q.ij.ar.i.

Predicare eſt principaliſſimus actus et pprius epi et dignior q̄ baptizare. ſm eūdē tertia pte.q.lxvij.ar.i.

Predicare non licet niſi plato vel ex eius autoritate. ſm eundem.iiij.ſen.di.xix.q.ij.ar.ij.

Predicatio debet fieri ppter gloriā dei: et ſalutē hominū nō aūt propter lucrū vel laudē ppriā. ſ3.b. Tho. ſup epiſtola ad romanos.x.lec.ij.col.iiij.fin.

Predicator hēt octo nomina.ſ.miles vinitor paſtor bos arator triturator ſeminator et architectus tēpli ex.b. Tho.prime Cor.ix.col. iij.vij.

Deute. Predicamus vt reos ſūt: laudam⁹ quū extollimus. ſ3 Donatū ſup Terētio in Eunucho. ℭ Deuterono.c.xviij.

Et ait dn̄s pphetā ſuſcitabo eis de medio fratrū ſuorū ſimilē tui: et ponā verba mea in ore ei⁹: loqueturq3 ad eos omnia q̄ pcepero. Qui aūt ea q̄ loquet in nomine meo audire noluerit: ego vltor exiſtam.

Eccleſiaſtici. ℭ Eccleſiaſtici cap.v.

Eſto māſuetus ad audiēdū verbū dei vt intelligas: et cū ſapientia pferes reſponſum verū. ℭ Ezechielis.c.iij.

Ezech. Audies vbū ex ore meo: et ānūciabis eis.

Iſaias ℭ Iſaias.c.lij.

Mat. Quā pulchri ſuper montes pedes annūciātis: et pdicātis pacē. ℭ Mat.cap.vltimo.

Euntes in mundū vniuerſum pdicate euāgeliū oī creature docentes oēs gentes et baptizantes eos.

Lucas ℭ Lucas in euangelio cap.iiij.

Non in ſolo pane viuit hō: ſed in ſolo verbo qđ pcedit d̄ ore dei. ℭ Lucas in euāgelio cap.xi.

Joānes Beati qui audiūt verbū dei et cuſtodiunt illud.

ℭ Joannes in euangelio cap.viij.

Qui ex deo eſt verba dei audit: ppterea vos non auditis. q2 ex d̄o nō eſtis. ℭ Pau.ad Thimotheū prime.c.4.

Paul⁹. Argue: obſecra: increpa in omni patientia et doctrina.

ℭ Paulus ad hebreos cap.iiij.

Viu⁹ ē.n.ſmo dei: et efficax: et penetrabilior oī gladio ancipiti et pertingēs vſq3 ad diuiſionē aīe ac ſpūs: cōpagū quoq3 et medularū et diſcretior cogitationū et intētionū cordis. ℭ Aug.et hr̄.i.q.i.c.interrogo.

Aug. Interrogo vos ſrēs vel ſorores: dicite mihi: qđ plus veſter vobis corpus xp̄i: an vbū xp̄i. Si vultis vere rn̄dere hoc dicere debetis: q̄ nō ſit minus dei vbū: q̄ xp̄i corpus. Et ideo q̄ta ſolicitudine obſeruamus: qn̄ nobis miniſtrat: vt nihil ex ipſo de manibus nr̄is in terrā cadat: tanta ſollicitudine obſeruemus: ne vbū dn̄i q̄ nobis erogat: dū aliud aut cogitamus aut loqmur: de corde puro pereat. Quia nō min⁹ erit reus: q verbum dei negligenter audierit: q̄ ille qui corpus chriſti ſua negligentia in terram cadere permiſit.

ℭ Aug. ſup apocalip.home.ij.

Quia angelus nūcius interpretat. Quicūq3 epiſcopus vel pſbyter: vel ēt laicus de deo loquit: et quō ad vitā eternā pueniat annūciat: merito angelus dicitur.

ℭ Aug.li.de mēdacio: et hr̄.xxij.q.ij.cap.c. Primū.§.Ad ſempiternā.

Ad ſempiternā vero ſalutē nullus ducendus eſt opitulāte mēdacio. ℭ Aug.ſuper Joānem.

Sic debet eſſe ſermo dei fidelis: tāq̄ piſci hamus. Tunc capit qn̄ capitur et rheti et hamo piſcat ꝑfectius: ſed rheti turba concludit: hamo ſingularis eligitur.

ℭ Aug. de doctrina chriſtiana lib.iiij.

Predicator laboret vt itelligēter vt libēter vt obediēter audiat: et hoc ſe poſſe magis pietate orationū: q̄ oratoris facultate nō dubitet: vt orādo p ſe: ac p illis: q̄s ē allocuturus: ſit prius orator antequam doctor. Et in ipſa hora accedēs priuſq̄ exeat pferentē linguā ad deū leuet aīaz ſitientē vt eructet qđ biberit: vel qđ impleuerit fundat. ℭ Aug. in ſermonib⁹ cōib⁹.xxvi.

Nemo dicat mihi nō vacat legere: iō nō poſſuz dei pcepta vel agnoſcere: vel implere. Nec aliqs dicat nō noui lras: iō mihi nō imputabit qcqđ min⁹ de pceptis dei impleuero. Inanis et inutilis ē iſta excuſatio. Qz ſi qs neſciēs lras diuinā lectionē nō pōt legere: pt tn̄ legētē audire. Qui vero lras nouit fieri nō pōt vt non inueniat libros: qbus poſſit diuinā ſcripturā legere. Tollam⁹ a nobis fabulas vanas: mordaces: et videamus: ſi nobis nō remanet tp̄s in quo diuine lectioni vacare poſſim⁹. Fugiam⁹ prādia luxurioſa: et cenas que nos ad vitia ptrahūt in qb⁹ p ebrietates turpiloqa et ſcurrilitates aīa vulnerat: aut morte morit: et tp̄s erit quo de ſalute aīe cogitem⁹. ℭ Hiero.in leuiticos et hr̄ di.xxxvij.c.Si quis vult.

Si qs vult pōtifex eē nō tā vocabulo q̄ merito imitetur Moyſen: imitet et Aron. Quid.n.dr̄ d̄ eis? q nō diſcedūt de tabernaculo dn̄i. Ergo Moyſes indeſinēter in tabernaculo dn̄i. Quid āt ei op⁹ erat? aut a deo aliqđ diſceret: aut ipſe populū doceret: hec duo ſunt pōtificis opa vt aut a deo diſcāt legēdo ſcripturas diuinas et ſepius meditādo: aut populū doceat: ſed illa doceat q̄ a d̄o ipſe didicerat: nō ex pprio corde vel hūano ſenſu: ſ3 q̄ ſpūs ſctūs docet. ℭ Hiero.ſup Hiero.

malachiā: et hr̄.xvi.q.i.cap.reuertimini.§.Si qs.

Si quis doctus et eruditus lege dn̄i pōt alios erudire: n̄ debet ſue aſſignare prudētie ingenioq3 qđ poſſidet: ſ3 gratias agat primū dn̄o qui cuncta largitur: deinde ſacerdotibus eius ac miniſtris a qbus doctus eſt. Si eni3 nō egerit gratias ſed ſcientiā vendicauerit ſibi in penuria maledicet. Qđ ſi intelligens largitorē deum et agens his gratias per quos deo eruditus ē hū illauerit ſe: et in horreū dei intullerit cibos hoc ē ſapiētie alimētis in eccleſijs populis miniſtrauerit: ſtatī3 apientur ſup eū cataracte celi et effundet pluuia ſpiritualis et mūdabit nubibus ſuis vt pluāt ſuper eū imbre3 et abundantia rerū omniū perfructur.

ℭ Hiero.ſup illū. Vinū tuū mixtū ē aqua.

Oīs doctor q auſteritatē ſcripturarū p quā pt audiētes corripe vertit ad grās: et ita loquit vt nō corrigat ſed delectet audiētes vinū ſāctarū ſcripturaꝝ violat: atq3 ſuo corripit ſenſu. ℭ Hiero.ſup Ezechielē lib.i.

Qui ſpeculator dei futurus ē multo tp̄e d3 qeſcere et dolere ea que videt nihil hr̄e in conſcientia: qđ in alijs correpturus eſt.

ℭ Hiero.ibidē. Si dicente me ad impium.

Magnū diſcrimen eſt dei tacere ſermones: ob triplicem cauſam vel propter timorem: vel propter pigritiam: vel propter adulationem.

ℭ Hieronymus ſuper illud eccleſiaſtici. Verba ſapientū quaſi ſtimuli.

Notādū eſt quod dicuntur verba ſapientū pungere non palpare: nec molli manu attrahere lachrimā: ſed errātibus tardis penitentie dolores et vulnus infingere. Si cuius igitur ſermo non pungit. Sed oblectationē facit audientibus iſte ſermo non eſt ſapiens.

ℭ Hieronymus ad Paulinum pſbiterum eſt et in prologo biblie cap.vij.

Nolo vt offēdaris in ſcripturis ſāctis ſimplicitate: et q̄ſi vilitate vborū: que vel vitio interpretū. Vel de induſtria ſic prolate ſunt vt ruſticam cautionem facilius inſtruerēt. Et in vna eademq3 ſententia. Aliter doct⁹: aliter eniteret indoctus. Nō ſum tā petulās et hebes vt hec me noſſe pollicear: et eorum fructus capere in terra: quoru3 radices in celo fixe ſunt: ſed velle fateor

ſedenti me ꝑferor magiſtrum renuens cōmittere ſpō-
deo:petēti daẜ:pulſanti aperiẜ:q̄rens invenit:Diſca
mus in terris:quo:ū ſcientia nobis ꝑſeveret in celo:
Obvius te manibus excipiā:⁊ vt inepte aliqd ac de
Hermagore tumiditate effundā:quicquid queſieris:
tecū ſcire conabor. ¶ Hiero.in ep̄la ad nepotianū.

Docente in eccleſia te non clamor populi:Sed gemitus
ſuſcitetur.lachrymę auditorū laudes tuę ſint.

¶ Hieronymus ſuper Iſaiam.

Ille eſt doctor eccleſiaſticus:q lachrymas nō riſum mo-
uet:qui corripit peccatores:qui nullū beatū:nullum
Ambr. dicit eſſe felicem. ¶ Ambro.in ſermone de ieiu-
nio:⁊ hꝫ.di.xxxv.ca.Sexto die.§.Qui.n.

Qui enim Chriſtum ānunciat ab omni vitiorū incētivo
ꝓſtare ſe debet alienū. ¶ Ambro.ſuper Lucam.

Aperi os tuū:ſed prius vt aperiaẜ implora:Vita.n.ver
bū erigit ⁊ acgrit:ſermo.n.ſine vita:nō eſt dei ſermo.

¶ Ambro.ſup illud prime ad Corin.Vos no-
biles Nos ignobiles.

Libere.n.⁊ ſine adulatiōe veritatē p̄dicātes ⁊ geſta pra
uę vite arguētes:gratiā nō hn̄t apud homines.

¶ Ambro.ſup illud Luce.ix. Nihil tuleritis in via.

Qualis debet eē qui euangelizat regnum dei:p:eceptis
euāgelicis deſignaẜ:hoc ē vt ſubſidij ſecularis admi
niculum non requirat:fidei:qꝫ totus inherens putet
quominus iſta requirat:magis poſſe ſuppetere.

¶ Ambro.ſuper Lucam.

Grego. Alienū eſt p̄dicatorē regni dei curſitare per domos.

¶ Grego.ſuper euange.li.ij.home.vi.

Cuius vita deſpiciẜ reſtat vt eius p̄dicatio cōtemnaẜ.

¶ Grego.li.i.homel.xi.ſup illud Ezechiel.iij.Au-
dies verbū ex ore meo ⁊ ānunciabis eis.

Prepoſit⁹ ſine culpa nō eſt qn̄ verba iuſte nō audiēs ex
ſua culpa moritur ſubiectus.Hūc ipſe occidit:qui eū
morti tacendo tradidit:Ubi enim ſubiectus ex culpa
ſua moritur:ibi is qui preeſt:qꝛ tacuit:reus mortis in
venit:Tot occidim⁹ quot ad mortē ire tepidi tācētes
videmus. ¶ Grego.mora.xx.ſup illud Iob.xix.
ſuper illos ſtillabat eloquium meum.

In hoc videtur indita ſapiētia magiſtroꝝ.Debet.n.ſub-
tiliter qui docet proſpicere;ne plus ſtudeat p̄dicare:
q̄ꝫ capiaẜ ab auditore. ¶ Greg.ſup Iob.xxviij.
Quando ponebat pluuijs legem.

Loquēdi autoritas ꝑditur:qn̄ vox operibus nō iuuaẜ.

¶ Gregorius mora.li.xxx.in fine.

Tūc.n.ē ſermo viuax ⁊ efficax:quū eſt p̄dicātis pura ſan
ctitas:⁊ virtuoſa ꝑfectibilitas. ¶ Greg.mora.xxx.
ſup illud Iob.38.Quis dedit gallo intelligentiā.

Gallo intelligētia tribuiẜ:quū doctori veritatis diſcre
tionis virtus:vt nouerit qbus qd ⁊ qn̄ proferat diui
nitus miniſtraẜ.Non.n.vna eadēqꝫ eſt cunctis exor
tatio:qꝛ nec cūctos par morū qualitas aſtringit.Se
pe.n.alios inficiunt:q̄ alijs proſunt. ¶ Gre.mo.xxx.
ſup illō Iob.xxxix.Nūqd nſi tp̄s pr⁹ibi cū i petris.

Oportet vt predicatores ſint fortes in p̄ceptis:cōpacie
tes infirmis:terribiles in minis.in exhortationibus
blandi. ¶ Grego.regiſtri li.vltimo in fine.

Cenſemus eos q apoſtoloꝝ figurā tenēt p̄dicare:bapti-
zare:cōmunionem dare:penitentes ſuſcipere:pecca-
ta ſoluere. ¶ Grego.ſuper euāge.li.i.home.xi.

Collocutiōis vox corda torpētia excitat pluſq̄ lectōis:
⁊ q̄ſi quadā manu ſollicitudinis vt vigilent pulſat.

¶ Grego.ſup Ezechie.⁊ hꝫ di.l.c.Quid eſt.

Quid eſt h̄ ꝙ ꝓphete iacēti dr̄:ſta ſup̄ pedes tuos ⁊ lo
quar tecū:qui.n.iacēti loquebaẜ.cur ſtatim ꝓmittit
ſe locutoꝝ:Sed ſciēdū eſt qꝛ alia ſunt:q̄ iacētes:alia
q̄ ſtātes audire debem⁹:iacēti.n.dr̄:vt ſurgat:ſtatiꝫ
aūt p̄cipiẜ vt ad p̄dicationē ꝓficiſci d̄beat:adhuc.n.
vobis in infirmitatis ꝯfuſione iacētibus p̄beri nō dꝫ
autoritas p̄dicatiōis:ſꝫ quū iā in bono ſurgim⁹:quū
iā recti ſtare cepimus:Dignū ē vt ad lucrādos alios
in p̄dicatōe mitti debeamus: Stans ergo ꝓpheta vt
ſionē ſpūalē vidit ⁊ cecidit:cadēs v̄o admōitiōis v̄ba
ſuſcepit:vt ſurgeret:Surgēs aūt p̄cepcū audiuit vt p̄-
dicaret.Nā qui adhuc ex ſupbię vertice ſtam⁹:quum
iā de ęternitatis timore aliqd ſentire cepimus:di-
gnū eſt:vt ad p̄niam accedamus:⁊ dūꝫ infirmitates
nr̄as ſubtilr̄ agnoſcentes humiliter iacemus ꝑ diuini
verbi conſolationem ad fortiora opa reſurgamus.

¶ Grego.ſuper Ezechielem homel.iij.

Vita p̄dicātiū ſonat ⁊ ardet:ardet deſiderio:ſonat v̄bo.
Res ḡ candēs ē ⁊ p̄dicatio accēſa:ſed de cādenti re
ſcintillę ꝓdeūt:qꝛ de eoꝝ exhortatiōibus v̄ba flam
mātia ad aures audiētiū ꝓcedūt.Recte ḡ:p̄dicatoꝝ
v̄ba ſcitillę appellata ſt̄:qꝛ eos quos in corde retige-
rint incēdūt. ¶ Grego.Ibidē homelia.xi.

Ille ſmo ab audiēte libēter accipiẜ:qꝛ p̄dicāte cū cōpaſ
ſione aī ꝓferẜ.Ille loq v̄aciter nouit:q pri⁹ bn̄facere
didicit. ¶ Grego.ibidē.Naſus tu⁹ ſic turris libani.

Predicatoris vita ſꝑ dꝫ i alto fixa ꝑmāere:vt more nariū
diſcernat fetores vitioꝝ odoreſqꝫ v̄tutū. ¶ Gre.i pa.

Ille ſmo ab audiēte libēter accipiẜ:q a p̄dicatore cū cō
paſſiōe animi ꝓferẜ:nā tunc v̄bi ſemen facile germi
nat:qn̄ hoc in audiētiū pectore pietas p̄dicātiū rigat.

¶ Grego.ſup Ezechie.home.ij.⁊ in paſtorali.

Nequaq̄ꝫ debēt hoīes in ętate iſirma p̄dicare:qꝛ ſmo do
ctrinę nō ſuppetit niſi impfecta ętate:Redemptor no
ſter quū celi ſit cōditor ⁊ āgeloꝝ doctor āte tricēnale
tp̄s in terra magiſter noluit fieri hoīum:vt videlicet
p̄cipitatis vim ſaluberrimi timoris infunderet:quū
ipſe ēēt q labi nō poſſet:pfecte vitę grāꝫ nō niſi pfecta
ętate p̄dicaret. ¶ Grego.lib.vi.moralium.

Ille vberes p̄dicatiōe fruct⁹ colligit:q ſemina bonę opa
tōis p̄mittit.Nā loquēdi autoritas pditur:qn̄ vox
opere nō adiuuatur. ¶ Grego.lib.x.moralium.

Vbi cōſcientiā mordet reatus criminis:linguā ligat ti-
mor confuſionis. ¶ Grego.li.xvij.moralium.

Non debet p̄dicator infirmis inſinuare cuncta q̄ ſentit:
nec debet predicare rudibus q̄ꝫ ta cognoſcit.

¶ Grego.moralium li.xviij.⁊ in paſtorali.

Lex ip̄is p̄dicatoribus impoſita ē:vt ipſi viuēdo illumi
nēt q̄ loq̄ndo ſuadere feſtināt:nā loq̄ndi autoritas p-
diẜ:qn̄ vox ope nō adiuuaẜ. ¶ Grego.mora.
xx.⁊ hꝫ ſup Iob.xxix.ca.Stillabat eloquiū meū.

Debet ſubtilr̄ is q docet ꝓſpicere:ne pl⁹ audeat q̄ꝫ abau
diēte capiẜ:p̄dicar̄ dꝫ ad infirmitatē audiētiū ſemet
ip̄m ꝯtrahēdo abſcindere nedū puis ſublimia:⁊ ideir
co nō ꝓfutura loqtur ſi ſe magis curet oñdere q̄ꝫ au-
ditorib⁹ ꝓdeſſe. ¶ Grego.mora.li.xxi.exponens il
lud Iob:ſi fruct⁹ terre comedi abſqꝫ pecunia.

Fructꝫ etenim terre abſqꝫ pecūia comedere ē ex eccl'ia
qdē ſumpt⁹ accipe:ſed eidē eccl'ię p̄dicatōis p̄ciū nō
p̄bere:Terr̄ igiẜ fruct⁹ abſqꝫ pecūia comedit:q eccl'ię
cōmoda ad vſuꝫ corpis ꝑcipit.ſꝫ ei hortatōis miniſte
riū nō īpendit. Quid ad hoc nos paſtores dicim⁹:q
aduētū p̄ſcripei iudicis p̄currētes:officiū quidē p̄co
nis ſuſcepimus:ſed clemēta eccleſiaſtica multi mādu
camus:exigimus qđ noſtro debeẜ corpi:ſed non im-
pendimus quod ſubiectoꝝ debemꝫ cordi.

¶ Grego.mo.li.xxiiij.pte.v.c.xij.⁊ hꝫ di.xlv.Hoc hꝫ.

Hoc habet ꝓpriū doctrina arrogantium:vt hūiliter ne
ſciant inferre quę docēt:⁊ recta q̄ ſapiūt:⁊ recte mi-
niſtrare nō poſſant.In verbis.n.eoꝝ perdiẜ ꝙ quū
docent q̄ſi in quodā ſibi videnẜ ſūmitatis culmine re
ſidere:eoſqꝫ quos docent.vt longe infra ſe poſitos ve
lut in immo reſpiciūt qbus nō cōſulendo loq.ſed vix
dn̄ando dignanẜ.Recte aūt his ꝑ ꝓphetam dn̄s di-
cit:Vos aūt cum auſteritate impabatis eis ⁊ cū po-

tentia: C ũ auſteritate.n.⁊ potẽtia imperantiũ ſubdi‑
tos ſuos non cũ trãquillitate rattocinãdo corrigere:
ſed aſpere inflectere dominãdo feſtinant. At cõtra: ve
ra doctrina tãto vehemẽtius hoc elationis vitiũ fu‑
git p cognitionẽ: q̃to ardẽti⁹ vboꝝ ſuorũ iaculis ip̃ꝫ
magiſtrũ elatiõis inſeqtur. cauet.n. ne cũ elatio mo‑
ribus pdicet quẽ in cordib⁹ audiẽtiũ: ſacris ſermoni‑
bus inſeqtaꝛ. Ecce q̃re litigioſi ꝓhibenꝰ in epos ordi
nari eſt: ⁊ alia cõ huius ꝓhibitioni: uiltigioſi nãq; vel
adulationibus animos pncipiũ ſibi cõciliãt: vel fra‑
tribus ſuis detrahẽdo: infamię notã ingerunt: vel in
ter fratres diſcordiã ſeminãdo ſeditionẽ nũq̃ facere
ceſſantq; omnia in platis dãnabilia eſſe ꝓbantur.

C Grego. lib. xxviij. moraliũ.

Qui ad vere pdicationis verba ſe pparat: neceſſe eſt vt
cauſaꝝ origines a ſacris paginis ſumat: vt oẽ qđ lo‑
quitur ad diuinę authoritatis fundamẽtum reuocet
atq; in eo edificium ſuę locutionis firmet.

C Grego. in fine paſto. loquens de ſe ipſo.

Vſurpaui mihi cotis offim quę ferrũ reddit acutũ ⁊ quũ
ſit inutile ad ſecãdũ. pulchꝛũ depixi hoĩeꝫ pictor ſꝫ
ductaliosq; ad pfectiõis littus dirigo: q adhuc in de
lictoꝝ fluctib⁹ verſor. C Greg. ſup Ezechi. ho. x.

Sermo dulcedinẽ nõ hꝫ quẽ vita repꝛoba infra cõſcia3
remordet. Unde neceſſe ẽ vt qui vba dei loqtur: pꝛius
ſtudeat ſcire q̃liter viuat: ⁊ poſt ex vita colligat q̃ ⁊
qualiter dicat. C Gregorius Jbidem.

Ad pdicãdũ nãq; plus ꝯſcientia ſancti amoris edificat
q̃ exercitatio ſermonis: Qui.n. vitã ſuã interius pen
ſat: ⁊ ex ſuo ſotio õmandẽdo alios edificat: q: corde im
guę calamũ tãgit: in eo qđ manu vbi p̃rimus ſcribit.

C Grego. home. xxx. ſuper Euang.

Niſi ſpũs ſanctus adſit cordi audientis: ocioſus eſt ſer
mo doctoris. Nemo ergo docenti homini tribuit: qđ
ex ore docentis intelligitq: niſi intus ſit qui doceat
doctoris lingua exterius in vacuum laborat.

C Grego. ſup Ezechielẽ: ⁊ in paſtorali.

Si negligis implere quod doces: alijs meſſem ſeminas.
⁊ ipſe a frumenti participatione ieiunas.

Jo. chri. C Jo. Chryſ. de laudibus Pauli home. vj.

Qui pdicationis ſuſcipit officiũ: nõ apoꝛtet mollẽ quẽ
dã eſſe ⁊ reſolutũ ſed fortẽ ⁊ p cũcta robuſtum: Nec
enim ſaltẽ attingere quiſq̃ debet pclari huius mune
ris functionẽ niſi paratus fit millies animã ſuam in
moꝛte tradere. C Seneca epiſtola. lxx.

Turba ſapientũ plus ex moribus q̃ ex verbis Socia‑
Sene. tis traxit: q: plus homines oculis q̃ auribus credũt.

C Seneca epiſtola. rc.

Sunt qdã qui in ſignum ſimulatę perfectionis vitia: q
bus ipſi laborant in alijs moꝛdetlacerant ⁊ repꝛehẽ
dunt: ac ſi ipſi illi vitia non haberent.

C Seneca epiſtola. cxviij.

Qui ad philoſophum venit quotidie ſecum aliquid bo
ni ferat: aut ſanioꝛ domum redeat: aut ſanabilioꝛ.

C Dantes paradiſi cant. xxix.

Dantes Voi non andate giu per vn ſentiero
Philoſophando: tanto vi tranſpoꝛta
Lamor de la parenza el ſuo penſiero.
Et anchoꝛ queſto qua ſu ſi compoꝛta
Lum men deſdegno: che quando poſpoſta
La diuina ſcriptura: o quando e toꝛta.
Non vi ſi penſa quanto ſangue coſta
Seminarla nel mondo: ⁊ quanto piace
Che humelmente cum eſſa ſaccoſta.
Per apparer ciaſchun ſe ingegna ⁊ face
Sue intentione ⁊ quelle ſon tranſcoꝛſe
Di predicanti el vangelio ſe tace.
Vn dice che la luna ſe retroꝛſe.
Ne la paſſion de Chꝛiſto: ⁊ ſinterpoſe
Per chel lume del ſol giu non ſi poꝛſe.
Et mentre che la luce ſi naſcoſe
Da ſe pero aliſpani ⁊ a li indi
Come a iudei tal eclypſi riſpoſe
Non a Fioꝛenza tanti lapi ⁊ bindi
Quanto ſi fatte fauole per anno
Jn pergamo ſi cridan quinci ⁊ quindi.
Si che le pecoꝛelle che non ſanno
Toꝛnan dal paſcho paſciute di vento
Et non le ſcuſa non veder lo danno.
Non diſſe Chꝛiſto al ſuo pꝛimo conuento
Andate a pꝛedicar al mondo ciancie.
Ma de cio de loꝛ verace fundamento.
Et quel tanto ſono ne le ſue guancie
Si chapugnar per accender la fede
Del euangelio fero ſcudo e lancie:
Hoꝛa ſi va con motti e cum iſcede
A pꝛedicar ⁊ pur che ben ſe rida
Scompia el capucio: ⁊ piu non ſi richiede
Ma tal vccl nel becchetto ſanida
Che ſei vulgo il vedeſſe non coꝛrebe
La perdonanza di chel ſi confida.
Per cui tanta ſtulicia in terra crebbe
Che ſenza pꝛoua dalchun teſtimonio
Ad ogni pꝛomiſſion ſi conuerrebbe.
Di queſto ingraſſa il poꝛco ſancto Antonio
Et altri ancoꝛ che ſono aſſai piu poꝛci
Pagando di moneta ſenza conio.

PRELATUS grece ꞩοροσ. ου. ο. ⁊ ꞩροꞩα. α.
Grego. obſeruo dr̃. Eſt aũt platus: large ſumendo
omnis habens curam animaruꝫ ſm̃ Jnno.
in ca. Firmiter de ſum. trini. ⁊ in ca. Decer‑
nimus de iudi.

Pꝛelatorum maximum eſt periculum: triplici ratione.
Quia pꝛelatis incumbit ſacramenta diſpenſare: q̃ue
non niſi mundi tractare debent. Et quia debent red‑
dere rationẽ de pꝛoprijs: ⁊ de alienis inquantuꝫ per
tinent ad eos: ex. h. Tho. iiij. ſen. di. xvij. q. iij. ar. iij.
Pꝛelatus exiſtẽs in pctõ moꝛtali: ẽt occulto: ẽt rũpiẽdo
vel q̃cqd aliud officij ſui faciẽdo: peccat moꝛtaliter.
Nõ aũt hoc agens vt frater: ex. h. Tho. ſcda ſcdę. q.
xxxiij. ar. v. ⁊ iiij. ſen. di. xix. q. ij. ar. ij.

C Leuitici cap. xxj.

Põtifex. i. ſacerdos maximus inter fratres: ſup cui⁹caput Leuiti.
fuſum ẽ vnctiõis oleũ ⁊ cui⁹ man⁹ in ſacerdotio cõſe‑
crate ſũt: veſtitusq̃ ẽ ſãctis veſtib⁹: caput ſuum nõ
diſcoopiet: veſtimẽta nõ ſcindet: ⁊ ad oẽm moꝛtuũ non
ingredieꝛ oĩo: Sup p̃re quoq3 ſuo ⁊ m̃re nõ ꝯtamina
bit: nec egredieꝛ de ſanctis ne polluat ſactuariũ dñi,
q: oleũ ſcẽ vnctiõis dei ſui ſup eũ ẽ. C Jſaias. c. xx. Jſaias
Super ſpeculum domini ego ſum ſtans iugiter.

C Jſaias cap. lxij.

Super muros tuos hieruſalem conſtitui cuſtodes: tota
die ⁊ nocte non tacebunt. C Ezechie. c. iij. Ezechi.
Speculatoꝛẽ dedi te. C Ezechie. c. xxxviij.
Suſcitabo paſtoꝛẽ meũ qui paſcat eas. C Jbidẽ.
Veh paſtoꝛibus: qui paſcebant ſemetipſos.

C Joannes cap. x.

Bonus paſtoꝛ animam ſuam dat pꝛo ouibus ſuis. Joan.

C Paulus pꝛime ad Timotheum. c. v. Paulus

Si quis epiſcopatum deſiderat: bonum opus deſiderat.

C Paulus. i. ad Coꝛinthios. c. iij.

Dei agricultura eſtis: dei edificatio eſtis. C Jbidem.
Vt ſapiens architectus fundamentum poſui.

C Paulus ibidem cap. ix.

Quis militat vnq̃ ſuis ſtipẽdijs: q̃s plãtat vineã ⁊ de
fructu eius non edit. C Pau. ad Hebꝛeos. c. v.
Nemo ſumat ſibi honoꝛẽ: ſed q vocaꝛ a deo tanq̃ Aarõ.

C Jbidem capi. viij.

Ois.n.pōtifex ad offerēdū munera ⁊ beſtias ꝯſtituitur.

C Aug. ⁊ habet in decretis.viij.q.i.c.Qui epatum.

Qui epiſcopatum deſiderat: bonū opus deſiderat. Exponere voluit quid ſit epiſcopatus: quia nomē eſt operis non honoris. C Ibidem.

Locus ſupior ſine quo popul' regi nō pōt. ⁊ ſi ita teneatur ⁊ adminiſtret vt decet: tamē indecenter appetit.

Augu. C Aug. ſup Joā. ⁊ hr̄ in decretis di.viij.ca. Apoſtolus.

Apoſtolus Paulus qn̄ elegit ordinādos vel pſbyteros vel diaconos ⁊ qcunq ordinādus eſt ad ppoſituram eccl'ie nō ait: Si quis ſine peccato eſt: hoc enim ſi diceret omnis hō improbaret: ⁊ nullus ordinaret. Sed ait: ſi quis ſine crimine eſt. Sicuti eſt homicidiū: adulteriū: aliqua immundicia fornicationis furtū. fraus: ſacrilegiū: ⁊ cetera huiuſmodi. Crimen autē eſt graue peccatum accuſatione ⁊ damnatione digniſſimum.

C Augu. de vita clericorū: ⁊ hr̄ di.lxxx.c. Quādo.

Qn̄ neceſſitas diſciplinę in moribus coercendis dicere vos dura verba cōpellit: ſi etiā ipſi modū vos exceſſiſſe ſentitis: non a vobis exigit: vt vos a ſubditis veniā poſtuletis: ne apud eos quos oportet eē ſubiectos dū nimiū ſuat humilitas: regēdi frāgat autoritas: ⁊ tn̄ petenda eſt venia ab oīum dn̄o: qui nouit eos quos pl' iuſte forte corripitis: quāta beniuolentia diligatis.

C Augu. ad valeriū: ⁊ hr̄ di.xl.ca. Ante omnia.

Ante oīa peto: vt cogitet religioſa. prudentia tua: nihil eſſe in hac vita: ⁊ maxime hoc tpe hoc facilius ⁊ leuius ⁊ hoībus acceptabilius epī aut pſbyteri aut diaconi officio: ſi perfunctorie atq adulatorie res agat: ſz nihil apud deū miſerabilius ⁊ triſti' ⁊ damnabili'.

C Auguſtinus lib. de paſtoribus.

Quicūq ita ppoſitus eſt: vt in eo q ppoſitus ſit gaudeat: ⁊ honorē ſuū q̄rat ⁊ cōmoda ſua ſolū reſpiciat ſe paſcit nō oues. C Augu. de verbis domini.

Nihil ē in hac vita ⁊ maxime hoc tpe difficili': laborioſi' ⁊ piculoſius epi: aut pſbyteri officio: ſed apō deū nihil beatius ſi eo modo militet quo nr̄ impator iubet.

Hiero. C Hiero. in epi. ad Titū: ⁊ hr̄ di.xxv.cap. Primū.

Primū itaq ſine crimine iubet eē epm: qd alio verbo ad Timotheū irrepꝛehenſibilē nominatū puto. nō q eo tm̄ tpe quo ordinādus eſt: ſit ſine vllo crimine: ⁊ priores maculas noua ꝯuerſatiōe diluit: ſz q ex eo tpe quo in Chriſtū renatus eſt: nullis peccati cōſciētia mordeat. quomodo enim pōt pſes eccleſię auferre malū de medio eius: qui in delictū ſimile corruit? aut qua libertate peccantem corripere poteſt: quū tacitus ipſe ſibi reſpondeat eadem ſe admiſiſſe que corripit.

C Hiero. in leuitico. ⁊ hr̄ di.xxxvi.c. Si quis vult.

Si quis vult eſſe pōtifex: nō tm̄ vocabulo q̄ merito imitet Moyſen: imitet ⁊ Aarō. Quid.n. dr̄ de eis: q non diſcedūt de tabernaculo dn̄i: Erat ergo Moyſes indeſinēter in tabernaculo dn̄i: qd aūt ei opus erat? vt aut a dō aliqd diſceret: aut ipe populū doceret. Hec duo ſunt pontificis opera: vt a deo diſcat legēdo ſcripturas diuinas ⁊ ſepius meditando: aut populū doceat: ſed illa doceat q a deo ipſe didicerat: non ex proprio corde vel hūano ſenſu: ſed ſpiritus ſanctus docet.

C Hiero. ad Ruſticū epm arbonenſem: ⁊ habetur di.xciij.ca. Diaconi.

Hinc pp auariciā ſacerdotū ſepe odio cōſurgunt: hinc epiſcopi accuſantur a clericis: hinc principium litis: hinc detractionis cauſa: hinc origo ſit criminis.

C Hiero. ad Euandrū epm. ⁊ hr̄ ibidē. c. legimus.

Potentia diuitiarū ⁊ paupertatis humilitas vel ſublimiorem vel inferiorem epiſcopum non facit: ceterum omnes apoſtolorum ſucceſſores ſunt.

C Hiero. in epl'a ad Titū ⁊ hr̄ di.xcv.ca. Olim.

Olim idē pſbyt' q epi ⁊ anteq̄ diaboli inſtinctu ſtudia vel ſciſmata in religione fierēt ⁊ diceret in populis. Ego ſum pauli. Ego ſū apollo. Ego aūt Cephe: cōi pſbyterū cōcilio eccl'ię gubernabat. Poſtq̄ aūt vnuſqſq eorū quos baptizauerat ſuos eē putabat: nō Chriſti: in toto orbe decretū eſt: vt vnus de pſbyteris ſupponeret: ⁊ ſciſmatū ſemina tolleret. C Hiero. Ibidē.

Sic ergo pſbyteri ſciant ſe ex eccl'ię ꝯſuetudine ei q ſibi ppoſitus fuerit eſſe ſubiectos: ita epī nouerint ſe magis conſuetudine q̄ diſpenſationis dn̄icę veritate pſbyteris eſſe maiores: ⁊ in cōi debere eccleſiā regere.

C Hiero. ad Nepotianū ⁊ hr̄ di.xcv.ca. Eſto ſubiectus.

Eſto ſubiectus pōtifici tuo: ⁊ quaſi parentē animę ama: ſed epī ſacerdotes ſciāt ſe eſſe nō dn̄os: honores clericos quaſi clericos: vt ipſis epis a clericis: quaſi epis honor deferatur. ſcitū eſt illud oratoris Domicij: cur ergo inquit te habeā vt principē: quā tu me nō habeas vt ſenatorem. C Hiero. de paulo ſup epi. ad Galathas: ⁊ habetur.ij.q.iiij.ca. Paulus.

Paulus Petrum repꝛehendit: q non audiret: niſi ſe non imparem ſciret.

C Hieronym' i leuitico: ⁊ hr̄.viij.q.i.ca. Licet ergo.

Licet ergo dn̄s cōſtituēdo principē pręcepiſſet ⁊ elegiſſet: tamen conuocatur etiam ſynagoga: requiritur ergo in ordinādo ſacerdote: etiā populi pręſentia: vt ſciāt oēs ⁊ certi ſint: q qui pręſtātior eſt ex omni populo: q doctior: qui ſanctior: qui in omni virtute eminentior ille eligitur ad ſacerdotium.

C Hieronymus: ⁊ hr̄.viij.q.i.ca. Illud.

Illud inferēdū eſt aduerſus eos: q de epiſcopatu intumeſcūt: ⁊ putāt ſe nō diſpēſatione Chriſti: ſz imperiū cōſecutos: q non ſtatim oībus his meliores ſunt: qcunq epiſcopi nō fuerint ordinati: ⁊ ex eo q epiſcopi electi ſunt: ſe magis eſtimāt cōprobatos. Si aūt peccata filiorū ab epiſcopatu iuſtū prohibent: Quāto magis ſe vnuſqſq conſiderans ⁊ ſciens: qr poteris potenter tormēta patiet. retrahit ſe ab hoc nō tam honore q̄ onere: ⁊ aliorū locū qui magis digni voce ſunt nō ambit occupare.

C Hiero. epi.xliij. ſup illud Pauli. ad Thimotheū ca.v. Si quis epatū deſiderat bonū opus deſiderat.

Op' inqt nō dignitatē: laborē nō delicias: op' p qd humilitate decreſcat: nō faſtigio intumeſcat. C Hie. Ibidē.

Tanta dz eē ꝯuerſatio ⁊ eruditio pontificis: vt oēs motus ⁊ greſſus: ⁊ vniuerſa ei' opa notabilia ſint. Veritatē mente cōcipiat: ⁊ eā toto habitu reſonet ⁊ ornatu vt qcqd agit qcqd loquit doctrina ſit populorū.

C Hiero. ⁊ hr̄ in decretis diſt.xxxv.cap. Eccleſię.

Eccleſię principes q delicijs affluūt: ⁊ iter epulas atq laſciuias pudiciciā ſeruare ſe credūt: pphetic' ſermo deſcribit: q eijciēdi ſunt de ſpacioſis domib' lautiſq cōuiuijs: ⁊ multo labore epulis cōgeſtis: ⁊ ſi vis ſcire quo eijciēdi ſunt: pp malas cogitationes ⁊ opa ſua: euāgeliū lege: in tenebras. ſ. exteriores: vbi erit fletus ⁊ ſtridor dentiū. An non confuſio ⁊ ignominia eſt Jeſum Crucifixū pauperē ⁊ eſurientē: falſo pdicare corporibus. ⁊ ieiunioꝝ doctrinam: rubētes buccas tumentiaq ora proferre. Si in apoſtolorū loco ſum' non ſolū ſermonem eorum imitemur: ſed etiam cōuerſationē ⁊ abſtinentiam. C Hiero. epiſtola.xiij.

Quid.n. excepta ordinatione epc plus q̄ pſbyter facit.

Ambr. C Ambro. de myſterijs: ⁊ hr̄.i.q.i.c. Quū ordinaret.

Quū ordinaret epc quod dedit aurū fuit: quod pdidit anima fuit. quū alium ordinaret: quod accepit aurū fuit: qd dedit lepra fuit. C Ambr. in ſuo paſtorali.

Honor ⁊ ſublimitas epalis nullis poterit cōparatōib' adeq̄ri. Si regū fulgori cōpares ⁊ pricipū diademati: lōge erit inferi' q̄ ſi plūbi metallū ad auri fulgorē cōpares: qppe quū videas regū colla ⁊ principū ſubmitti genib' ſacerdotū: ⁊ deoſculata eorū dextra orationib' eorū ſe credunt cōmuniri. C Ambro. Ibidē.

Nihil in hoc ſeculo excellentius: ſacerdotibus: Nihil ſubli
mius epiſcopus reperiri poteſt. ¶ Ambro. Ibidē.
Sicut ſenatorē clamys ornat: ſic agricultura ruſticū: ſic
Barbaꝛ arma: ſic nautaꝛ nauigationis peritia. ꝛ ſin
gulos quoſqꝫ opifices operis ſui qualitas ipſos de
monſtrat actores. Sic epiſcopū nō aliter niſi epiſco
palis operatio deſignat: vt ex bono opere magiſqꝫ ꝓ
feſſione noſcatur: plus meritis eſſe epiſcopus ꝗꝫ ꝙ no
mine vocitetur. ¶ Ambro. in paſtorali.
Sicut leuius eſt de plano corruere: Sic grauius eſt q de
ſublimi ceciderit dignitate: eiqꝫ ruina q de alto fit gra
uiori caſu colligitur: Honor quidē epiſcopalis corā homi
nibus ꝑclarus eſt: ſꝫ ſi ruinā ſuſtineat. dolor magnus eſt.
Nā quāto ꝑ ceteris gradus epiſcopalis altior eſt: tāto
ſi ꝑ negligentiā dilabitur: ruina grauior eſt. Nō enim
eſt tanti gaudij excelſa tenere: quāti meroris eſt de ex
celſis corruere: nec conſtat tantam gloriā ſequi victo
riā: quātā ignominiā poſt ruinā. ¶ Ambro. ad Corpos.
Vacate ꝛ videte: niſi vocaueritis a terreſtribus nihil co
gnoſcere poteritis de celeſtibus.

Grego. ¶ Grego. ꝛ habetur di. xl. c. Nos qui.
Nos qui preſumus: non ex locorū vel generis dignitate
ſed morum nobilitate innoteſcere debemus: nec vrbi
um claritate: ſed fidei puritate.
¶ Gre. Anaſtaſio pſbytero: ꝛ hr̄ Ibidē ca. Nō loca.
Non loca vel ordine creatori nr̄o nos ꝓximos faciūt: ſꝫ
nos aut merita bona cōiungunt: aut mala diſiungūt.
¶ Gre. Joā. epō cōſtantinopoli. di. xlv. ca. Quid autē.
Quid autē de epis q verberibus timeri volūt: canones
dicant: bene fraternitas nr̄a nouit: paſtores. n. facti
ſumus nō ꝑcuſſores. Egregius ꝑdicator dicit. Argue: Ob
ſecra: Increpa: in omni patientia ꝛ doctrina: Noua
vero atqꝫ inaudita eſt iſta predicatio que verberibus
exigit fidē. ¶ Grego. ꝛ hr̄ di. lxxxi. c. Oportet.
Oportet ſacerdotes quibus dn̄i populus cōmiſſus eſt:
cū magna conſtantia vigilare ſuꝑ domeſticas oues:
ne lupinis morſibus. i. Diaboli ſtimulis lanientur.
¶ Grego. ꝛ habetur. i. que. i. cap. Quicunqꝫ.
Quicūqꝫ ſacros ordines vēdūt aut emūt. ſacerdotes eē
nō pnt. Unde ſcriptū ē: anathema danti: anathema
accipiēti: hec eſt ſymoniaca hereſis: quō ergo ſi ana
thema ſunt ꝛ ſancti non ſunt ſanctificare alios pnt: ꝛ
quū in Chriſti corpore nō ſint: quō Chriſti corpus tra
dere vel accipere poſſunt? Qui maledictus eſt benedi
cere quō poteſt. ¶ Grego. Romano defenſori ſi
cilie: ꝛ hr̄. xi. q. i. c. ꝑuenit. §. Nam ſi.
Nā ſi ſua vnicuiqꝫ epo iuriſdictio nō ſeruatur: qd aliō agi
tur: niſi vt ꝑ nos ꝑ quos eccl'iaſticus cuſtodiri ille or
do debuit cōfundatur. ¶ Gre. ꝛ hr̄. xi. q. iij. c. Sētē.
Sentētia paſtoris ſiue iuſta ſiue iniuſta fuerit: timēda ē.
¶ Gre. in homelia. xxvij. ꝛ hr̄. xi. q. iij. ca. Ipſe ligādi.
Ipſe ligandi atqꝫ ſoluēdi ptāte ſe priuat: q hāc pro ſuis
voluptatibus: ꝛ nō ſubditorū moribus exercet.
¶ Gregorius in Regiſtro.
Hoc ꝙ me ad epatus ordinē cognoſcitis ꝑueniſſe: Si me
diligitis plāgite: Quia tāte huius mūdi occupatiōes
ſunt: vt epatus ordinē ꝑene ab amore dei videam me
eſſe ſeparatum. ¶ Grego. in paſtorali lib. iij.
Nemo plus in eccl'ia nocet: quā q ꝑuerſe agēs nomē vel ordi
nē ſanctitatis hꝫ. Delinquētē nāqꝫ hūc redarguere nul
lus ꝑſumit. ꝛ i exēplū vehemēter culpa extēditur: quū ꝓ
reuerētia ordinis peccator honoratur. ¶ Gre. in paſto.
Lux gregis ē flāma paſtoris. Decet. n. dn̄icū paſtorē ꝛ ſa
cerdotē moribus ꝛ vita clareſcere: quatenus in eo tanqꝫ in
lucis ſue ſpeculo plebs ſibi cōmiſſa: ꝛ eligere qd ſequat
ꝛ videre poſſit qd corrigat. ¶ Grego. li. xx. mora.
Talis dꝫ eſſe diſpēſatio regiminis: vt is q ꝑeſt ea ſe cir
ca ſubditos mēſura moderetur: quatenus arridēs timeri d
beat: ꝛ iratus amari: vt eū ne nimia letitia vilē reddat
aut immoderata ſeueritas odioſum. ¶ Gre. Ibidem.
Miſcēda ē lenitas ſeueritati faciēdo quoddā ex vtroqꝫ
tꝑamētū: vt neqꝫ multa aſpitate exulceretur ſubditi: ne
qꝫ nimia benignitate ſoluatur: Hoc nimirū illa taberna
culi arca ſignificat in q̄ cū tabul' virga ſimul ꝛ māna
erant: q: ſcripture ſacre ſciētia in hōi rectoris ſit pectore
ſic virga diſcretiōis: ſit māna dulcedinis. ¶ Gre. ibi.
Hinc Dauid ait: Virga tua ꝛ baculus tuus ꝛc. Virga. n.
ꝑcutimur: ꝛ baculo ſuſtentamur: Sit ergo diſcretio
virge q̄ feriat: ſit ꝛ cōſolatio baculi que ſuſtentet.
¶ Gregorius ſuꝑ Ezechielē home. xi.
Quiſquis populi ſpeculator ponitur in alto debet ſta
re per vitam vt poſſit prodeſſe per prouidentiam.
¶ Grego. ſuper illud: Si dicente me ad impiū.
Vbi ſubiectus ex ſua culpa moritur: Ibi is q ꝑeſt: qm ta
cuit reus mortis tenetur. ¶ Grego. in paſtorali.
Tunc fuit laudabile epatū q̄rere: qn̄ ꝑ hunc quēcūqꝫ du
biū nō erat ad ſupplicia ꝑuenire. ¶ Greg. in regiſtro.
Deieciſti eos quū alleuarentur: quum alleuatur deijcitur
qui honoribus proficit: ꝛ moribus cadit.
¶ Gre. hōelia. 7. ſuꝑ illō Dignus ē operarius mercede ſua.
Quid nos o paſtores agimus: qn̄ mercedē ꝯſequimur ꝛ tn̄
operarij nequaqꝫ ſumus: Fructus quippe ſancte eccl'ie in ſti
pendio quotidiano ꝑcipimus: ſed tn̄ ꝓ eterna eccleſia
minime in ꝑdicatione laboramus: Penſemus cuius dā
natiōis ſit ſine labore hic ꝑcipere mercedē laboris: Ec
ce ex oblatione fideliū viuimus: ſed qd ꝓ alabus fide
liū laboramus: Illa in noſtrū ſtipēdiū ſumimus: q̄ ꝓ
redimēdis peccatis ſuis fideles obtulerūt: nec tamē
cōtra peccata eadē vel oratiōis ſtudio: vel ꝑdicatōis
(vt dignū eſt) inſudamus. ¶ Greg. in homelia.
Illi ꝑ ceteris deum videre ſublime merentur: qui fidelibus
gregibus preeſſe ſollicite ſciunt: ꝛ dū ipſi pie ſuper gre
gem vigilant: diuina ſuper gratia largius coruſcat.
¶ Grego. lib. ij. moralium.
Quū maiores voluptati deſeruiunt: minoribus laſciuie
frena laxantur: ꝛ tanto licētius hoſtis ad feriēdū occu
pat: quāto hij qui pro culpis intercedere poterāt: vo
luptati vacant. ¶ Grego. li. xxi. moralium.
Quū igitur is q ſubeſt ſeruiat ad obſequiū: reſtat ꝓculdu
bio vt is qui preeſt fruiat ad verbū: ꝛ quū is q ſubeſt
vitijs obiicē ꝑerat. oportet vt is q ꝑeſt: curā ſollicitudi
nis impediat. ¶ Grego. lib. xxiiij. moralium.
Male ſe rectū putat: q regulā ſumme rectitudinis igno
rat. Non debet hominū ducatū ſuſcipe: qui neſcit ho
mines bene viuēdo ꝑire. ne qui ad hoc eligitur vt aliorū
culpas corrigat que reſecare debuit: ipſe cōmittat.
¶ Grego. lib. xxvi. moralium.
Subtiliſſima ars viuēdi eſt culmē tenere: gloriā repꝛime
re: eē quidē in potētia: ſed potētē ſe eē neſcire: ad largiē
da dona potentē ſe agnoſcere: ad repetēda oē qd potē
ter valet ignorare. ¶ Grego. lib. i. Dialogorum.
Vſus recte ꝯuerſationis ē. vt ꝑeſſe nō audeat. q ſubeſſe
nō didicit: nec obedientiā ſubiectis imperet: quā ꝑla
tus non nouit. ¶ Grego. in paſtorali.
Ab imperitis paſtorale magiſterium quāta temeritate ſu
ſcipitur? quū ſit ars artiū: regimen animaꝝ hoc eſt ma
giſteriū diſcipline: vt culpis diſcrete nouerit parcere
ꝛ pie reſecare. ¶ Gregorius in paſtorali.
Neqꝫ valet in culmie humilitatē diſcere: q in imis poſitus
nō deſinit ſupbire: nec ſcit laudē que ſuppetit fugere
q ad hāc didicit quū deeſſet anhelare. ¶ Gre. Ibidē.
Tātū dꝫ populi actionē actio trāſcēdere ꝑſulis: quātū di
ſtare ſolet a grege vita paſtoris. ¶ Gre. in paſtorali.
Si dilectionis teſtimoniū eſt cura paſtoralis: quiſquis vir
tutibus pollēs gregē dei renuit paſcere: ſummū paſto
rē conuicitur non amare. ¶ Grego. in. ix. Regiſt.
Peruenit ad nos: quoſdam epiſcoporum ſub ꝑtextu
ſolatij in vna domo cum mulieribus conuerſari:

Sed ne p hoc ſubſannatorib⁹ iuſta obtrectatiõis vel oc
caſiõe p facilẽ inimicus materiã detractiõis aſſu
mat:hec cõpeſcas nec cohabitare patieris:exceptis
his q̃s ſacra canonũ cẽſura pmittit.ſ.matre:amitas
ꝛ germana. Melius tñ faciunt ſi etiã a taliũ cohabita
tione omnino cõtineãt. Exẽplo beati Auguſtini dicen
tis: Que cũ ſorore mea ſunt.ſorores meę non ſunt.

℄ Grego.in paſtorali:ꝛ hr̃ di.xliij.c.Sit rector.

Sit rector diſcret⁹ in ſilẽtio:vtilis in ṽbo:ne aut tacẽda
pferat:aut pferenda reticeſcat: Nã ſicut incauta lo
cutio in errorẽ ptrahit:ita idiſcretũ ſilẽtiũ eos q̃ eru
diri poterãt:in errore relinq̃t. ℄ Ber.de cõſide.li.4.

Ber. Diſcant a te Coepiſcopi tui comatos pueros:ꝛ cõptos
adoleſcentes ſecum non habere:certe:inter mitratos
diſcurrere calamiſtratos non decet.

℄ Dantes Flo. Inferni cantica.xix.

Dantes Se non fuſſe chancor lo mi vieta
La reuerenza de le ſumme chiaui
Che tu teneſti ne la vita lieta:
Io vſerei parolle anchor piu graui:
Che la voſtra auaritia il mundo attriſta:
Calcando i buoni e ſolleuando i praui.
Di voi paſtor ſaccorſe il vangeliſta
Quando collei che ſiede ſoura lacque
Puttaneggiar coi regi a lui fu viſta.
Quella che colle ſette teſte nacque
E dale diece corna hebbe argomento
Fin che virtute al ſuo marito piacque:
Fato vhauete idio doro e dargento
E che altro da voi allidolatre?
Se non chelli vno:e voi nhorate cento.
Ai Conſtantin di quanto mal fu matre:
Non la tua conuerſion ma quella dote
Che da te preſe il primo richo patre.

℄ Dantes Flo.paradiſi cantica.xi.

Penſa homai qual fu collui che degno
Collega fu a mantener la barca:
Di Pietro in alto mar per dricto ſegno.
Et queſto fu el noſtro patriarcha:
Perche qual ſegue lui come comanda:
Diſcerner po che buona merce carca:
Mal ſuo peculio di noua viuanda
E facto giotto:ſi cheſſer non puote
Che per diuerſi ſalti non ſi ſpanda.
Et q̃to le ſue pecore rimote
E vagabunde piu da eſſo vanno:
Piu tornano alouil di lacte vote.
Ben ſon de quelle che temenno il danno:
Et ſtrigonſi al paſtor:ma ſon ſi poche
Che le cappe forniſſe puocho panno.

℄ Dantes Flo. Paradiſi canti.xxi.

In quel loco fuio pier damiano:
E piero pectinar fui nella caſa
Di noſtra donna in ſul lito adriano.
Puoca vita mortal mera rimaſa
Quando fui chieſto e tratto a quel capello:
Che pur di mal in peggio ſi trauaſa.
Venne Cephas e venne il gran vaſcello
De lo ſpirito ſancto macri e ſcalzi
Prendendo il cibo de qualunq̃ hoſtello.
Or voglion quinci e quindi chi rincalzi
Li moderni paſtori:e chi li meni:
Tanto ſon graui:e chi dricto li alzi.
Copran di manti loro ipar afreni:
Si che due beſtie van ſotto una pelle:
O patientia che tanto ſoſteni.

℄ Dantes Flo.paradiſi canti.xxvij.

Quelli chuſurpa in terra il luocho mio:
Il luoco mio:il loco mio:che vaca
Nella preſenza del figliuol de dio.
Fatto ha de cimitero mio cloaca
Del ſangue e di la puzza onde il perſo
Chi cade di quaſſu la giu ſi placa.

℄ Dantes Flo. Paradiſi cãtica.xxvij.

In veſte di paſtor lupi rapaci
Si veggion di qua ſuper tutti i paſchi:
O diffeſa di dio:per che pur giaci.

PRemium grece πρεσβεῖον.ου.τ.dicitur. Eſt autẽ premium id quod redditur alicui in bonũ eius:ſm hea. Tho.iij.ſenten.di.xxix.q.iiij.

Premiũ ꝛ p̃ciũ ſic differre vident̃.ꝙ premiũ dũtaxat p recte factis dat̃. Preciũ vero nõ modo pro recte fa ctis:ſed ẽt pro malegeſtis. Saluſtius. Vicit tamẽ in ſenatu pars illa:q̃ vero p̃cium aut gratiã ante ferebat. Terentius. Ego p̃ciũ ob ſtulticiã fero. Proprie tamẽ preciũ eſt quod pro re empta datur. Terentius. preci uz ſperans illico pduxit ac vendidit:hinc precioſum charũ.ꝛ magni p̃cij:ꝛ Appcio:eſtimo:p̃ciũ impono.

Premiũ vt quidam volunt dicitur quaſi preuium:quia primo pponitur:quod dandũ eſt Victori: Deinde cer tatur. Ita ꝛ precium:quaſi precium a preeundo:licet breuiet primam:quoniam primo ſoluitur pecunia:de inde res empta apprehenditur.

PResbyter greca dictio eſt. Naz πρεσβύτερος.ου.ο.ſenior dicitur.

Preſbytera dr̃ vidua:quia preſbyter idem eſt quod ſeni or:ex.h. Tho.iiij.ſenten.diſtin.xxv.que.ij.arti.i.

PReſcriptio eſt quoddã ius tempore congruens:au ctoritate legũ vim capiẽs:pena negligẽtibus infe rens:ꝛ litib⁹ finẽ imponẽs: Differunt aũt p̃ſcriptio:ꝛ vſucapio. Quia vſucapio ẽ in reb⁹ mobilib⁹:ꝛ ſe mo uentibus:p̃ſcriptio vero in immobilibus:ꝛ iuribus in corporalibus. vt hẽtur. Inſti. de vſu. ꝛ lon. tẽ. prę.

PReſens grece παρών.οντος.ο.ꝛ παρουσία.ας.η.p̃ ſentia dicitur. Eſt aũt pns̃ pprie illud cuius eſſen tia preſentatur ſenſui:vel intellectui:ſz.h. Tho.i.pte q.viij.ar.iij. Preſens nõnunq̃ ſignificat fauentem. Virg. Nec tam p̃ſentes alibi cognoſcere diuos. Itez dicit̃ preſentaneũ veneniũ:ꝛ preſentiſſimũ:quod ſta tim interficit: A preſens fiunt duo aduerbia impre ſentia ꝛ impreſentiarũ:q̃ ſignificãt preſenti tempore.

PReſtigiũ eſt diuinatio p demones ingerentes ſe viſui:vel auditui hominum:a preſtringendis oculis dictum.ex.h. Tho.ſecunda ſecundę.q.xcv.ar.iij.

PRESVMPTIO grece τόλμημα.ατος.τ.vł τόλμα.ης.η.dicitur. Eſt autem preſumptio aliquando in bono quaſi pre alijs ſumptio: ꝛ nonnunq̃ in malo:ſm.h. Tho.xxij.q.xxi. articu.ij.

Preſumptio in malo dicitur imoderatio ſpei dupliciter: ſupra vires proprias:vel contra iuſticiam dei. Pri ma opponitur magnanimitati. Secũda vero eſt ſpe cies blaſphemię in ſpm̃ ſanctum:ꝛ Prima oritur ex inani gloria: Secunda ex ſuperbia.

℄ Eccleſiaſtici ca.viij.

Cum audace non eas in deſertum:qm̃ quaſi nihil eſt an te illum ſanguis:ꝛ vbi non eſt adiutorium elidet te. Eccl's.

℄ Eccleſiaſtici ca.ix.

Terribilis eſt in ciuitate ſua homo linguoſus:ꝛ temera rius in verbo ſuo odibilis erit.

℄ Auguſtinus ſoliloquiorũ li.vij.ꝛ habet̃.ij. que.vij.cap.preſumunt. Augu.

Preſumunt prelati non debere ſe reprehendi vel accuſa ri:p eo ꝙ canones non eos paſſim conſtituunt accu ſandos:quod tantum negatur ſolis criminoſis quam de reprehendendo veritas ipſa cõſtituat. Si male lo cutus ſum:teſtimonium de malo ꝛc.

℄ Augu.de bapt.contra dona.li.ij.

Aliter aliquid ſapere ꝙ̃ res ſe hȝ: humana tentatio eſt. Nimis aũt amando ſniaȝ ſuã. vel inuidendo melioribus vſqȝ ad p̃cidẽdę cõmunionis: ⁊ cõdendi ſciſmatis: vel hereſis ſacrilegiũ puenire: diabolica p̃ſumptio. In nullo aũt aliter ſapere: ꝙ̃ res ſe hȝ: angelica pfectio eſt. Uita itaqȝ homines ſumus: Sed ſpe ãgeli ſumus: quibus ęquales in reſurrectiõe futuri ſum⁹: Quãdiu ergo nõ hẽmus pfectionẽ angelicã: nõ habeamus p̃ſumptionẽ diaboli. ℭ Augu. de verbis dñi cap. xxiij.

Multos impedit a firmitate p̃ſumptio firmitatis. Nemo erit a deo firmus: niſi qui ſe a ſeipſo ſentit infirmum. ℭ Augu. ſuper illud eccleſiaſtici. vij.

Non te iuſtifices ante deũ. Quoniã agnitor cordis eſt. Nulla p̃ſũptio pnicioſior: ꝙ̃ õ ppria iuſticia aut ſciẽtia superbire. ℭ Grego. lib. vi. moralium. — Grego.

Quantalibet doctrina mẽs polleat: grauis impietas eſt velle docere ſapiẽtiorẽ: Immẽſa. n. p̃ſumptio a ſeniore ſibi reuerẽtiã exigere: Silentiũ imperare meliori. ℭ Gregorius moralium lib. vi.

Omni culpa grauius de cõmiſſo vitio ſupbire. Nã ꝗ̃uis de virtute naſci elatio ſoleat nõnunꝗ̃ tñ ſtulta mens de ppetrata nequicia ſe exaltat. ℭ Greg. li. xxv. mora.

Lumẽ intelligẽtię humilitas aperit: ſupbia abſcondit: Nã ſecretũ quoddã pietatis eſt: ⁊ tanto min⁹ aliqs ad id puenit: ꝙ̃to magis intumeſcit: q: eo ipſo foras repellit: quo minus inflat. ℭ Grego. li. xxviij. moraliũ.

Quia prima ſtulticia angeli elatio cordis fuit: ẽa ſapiẽtia hois efficit humilitas ſuę ęſtimatiõis: quã qſquis vel magna ſapiẽdo õſerit: eo ipo vehementer deſerpit quo ſemetipſum neſcit. ℭ Grego li. xxviij. moraliũ.

In p̃cipiti pedẽ porrigit: q mẽſurarũ ſuaꝝ limitẽ ñ attẽdit. Et plerũqȝ amittit: qđ poterat: q audacter ea ad q̃ pringere non valet: arripe feſtinat. ℭ Greg. Ibidẽ.

Pia cõditoris diſpenſatione agit: vt deſe cõfidẽs anima diſpenſatoria tentatiõe pulſet: q tenus infirmata q̃d ſit inueniat: ⁊ preſumptionis proprie faſtuȝ deponat. ℭ Grego. ſuper Ezechielẽ homelia. ix.

Iuſti nunꝙ̃ ſua bona detegunt: niſi eos aut primorũ vtilitas: aut nimia cogat neceſſitas: vt Iob q inter flagella p humanę increpatiõis verba depreſſus: dũ mẽtem ſuã ad deſperationis foueaȝ conſpexit impelli bona ſua enumerat: Dicẽs: Ocul⁹ fui cęco ⁊c. Quia idea dicẽ poterat: niſi ad memoriã ſua bñfacta reuocaſſet. ℭ Gregorius lib. xxiij. moralium.

Humiles cęlũ petunt: dum ſe in terra deijciunt. Supbi infirma petũt: dũ deſpiciẽdo cęteros q̃ſi altioribus extollunt. Iſti dũ ſe deſpiciũt cęleſtibus iungunt: Illi dũ ſe erigũt a ſupioribus diuidunt. Atqȝ (vt ita dixerim) illi ſe eleuãtes õprimũt: Iſti eleuant deprimẽtes. ℭ Bernar. de. xij. gradibus humilitatis.

Ber. Preſumptuoſum primus in conuentib⁹ reſidet: in cõſilijs primus rñdet: nõ vocatus accedit: nõ miſſus ſe intromittit: reordinat ordinata: reficit facta: q̃cq̃d ipſe nõ fecit: aut ordinauit: nec rectũ factũ: nec pulchre ęſtimat ordinatũ: iudicat iudicantes: p̃iudicat iudicaturos: ſi quum tẽpus aduenerit: nõ p̃mouet: ad priora tũ ſiue in abatẽ: aut inuidum iudicat aut deceptum. ℭ Bernardus Ibidem.

Quomodo p̃ſumptuoſus culpã ſuaȝ confitebitur? q nec eſſe putat: nec putari culpabilis patitur: propterea quũ culpa ei imputatur. creſcit non amputatur. ℭ Bernardus de. xij. gradibus humilitatis.

O ſupbia p̃ſumptio: p̃ſumptuoſa ſupbia: q ñ ſolũ ãgelos deo voluit adeq̃re: ſed hoies p̃ſumpſit deificare: Porro quos erexit depreſſit: ⁊ quos exaltauit humiliauit.

Isido. Hęc turrim exerit: linguã cõfudit: Goliam p̃ſtrauit. Aman ſuſpẽdit. ℭ Iſido. Solıloquiorũ li. ij. ca. xiij.

Leo pp Alios ſupbia nõ excedas: elationis pẽnas non erigas: ℭ Leo papa: ⁊ hr̃ õ Con. di. iiij. c. Si nulla. §. Non.

Nõ temeritas interueniat p̃ſumptõis: vbi ẽ diligẽtia pietatis. ℭ Caſſio. ſup p̃s. Et nõ defecit de plateis ei⁹. — Caſſio.

Omne malũ execrabilius redditur: qñ publica p̃ſumptione tractatur. ℭ Uegetius de re militari lib. iij. — Veget⁹

Imperita ruſticitas pl'a promittit: ⁊ credit ſe ſcire q neſcit. ℭ Cicero Rhetoricorum nouorum lib. iiij. — Cicero.

Aut q primatus intolerabili ſupbia fuerit eũ cõmodũ ⁊ ſe cognoſcentem videre in poteſtate quis poterit. ℭ Ualerius maximus lib. ix. — Uale.

Temeritatis ſubiti ⁊ vehemẽtes ſũt impet⁹ quo ictibus hominũ mẽtes cõcuſſę: nec ſua picula reſpicere: nec aliena facta iuſta ęſtimatiõe p̃ſeq valẽt. ℭ Menãder. — Maxi. Menãder

αγνε αβουλος εις κενον μοχθει τρεχον. i.

Vir temerarius in vanũ laborat currens. ℭ Idem.

αβουλια γαρ πολλα βλαπτον τα βροτοι. i.

Temeritate. n. multũ lęduntur mortales. ℭ Idẽ.

αγνε αβουλος ηδοναις θηρευεται. i.

Vir temerarius voluptatibus venatur. ℭ Idem.

προπετεια πολλοις εστιν αιτια κακων. i.

Temeritas multis eſt cauſa malorum

ℭ Plautus in Pſeudulo. — Plaut⁹

Sine pennis volare: haud facile eſt.

ℭ Uirgilius Bucolicorum Aegloga. iij. — Uirgi.

Non bene ripę creditur.

ℭ Ouidius de ponto li. iiij. Elegia. xi. — Ouidi⁹

Sed neqȝ prudentem ſolari ſtultior auſim.

Verbaqȝ doctorum nota referre tibi.

ℭ Ouidius de arte amandi lib. iij.

Odimus immodicos (experto credite) faſtus.

Sępe tacens odij fęmina vultus habet.

ℭ Catullus elegia. iij. — Catull⁹

At qui nec vinis homines componier ęquum eſt.

ℭ Iuuenalis Satyra. v. — Iuue.

Maxima quęqȝ domus ſeruis eſt plena ſuperbis.

ℭ Dantes Florentinus paradiſi cant. ij. — Dantes

Tornati a riueder li voſtri liti:

Non vi fidate in pelago: che forſe

Perdendo me: rimareſti ſmarriti.

ℭ Fran. Petrarcha Sonetto. cclix. — Frã. pe.

A cader va chi troppo ſale.

ℭ Fran. Petrar. cantilena. xix. Stantia. iij.

A me pur pare.

Seno a non cominciar troppo alte impreſe.

De hac materia habes ſupra vbi Audacia: ⁊ infra vbi Superbia.

PRimitia: grę. κατάρξις. ἀπαρχή. ⁊ καταρχή ſoluo dicitur. Eſt aũt primitia pars prima frugum domino offerenda. ſm Alexandrum in. iij. parte ſummę. Eſt ⁊ primitium quod primum in aliqua re: ⁊ principale eſt. Ouidius: Ecce rapit medijs flagrantẽ Rhetus ab aris Primitium iotrem.

PRINCEPS grece. ἄρχων. οντος. ⁊ ἀρχή. ῆς. principatus dicitur. Princeps aliquando primum ſignificat: ⁊ eſt adiectiuum. Macrobius. Qui gradus inter eos princeps habebatur. Aliquando optimatem: Unde ciuitatis principes dicimus: qui rempublicã adminiſtrãt. Interdum dominum: vt Auguſtus princeps. Nero princeps: a quo principatus: hoc eſt imperium.

Princeps dicitur quaſi primum caput: ⁊ a quo principium: ⁊ principale: ⁊ principatum.

Principiuȝ eſt id a quo aliquid procedit quocunqȝ mõ: ⁊ econuerſo. ſm. b. Tho. prima parte. q. xxxiij. ar. i.

Principium ſumitur a prioritate: ſed non ſignificat eaȝ ſm eundem Ibidem.

Principiũ eſt cõſtitutũ in eſſe per principiuȝ: Ideo non cõuenit lineę reſpectu puncti: nec motui: reſpectu termini a quo ex. b. Tho. iij. ſenten. di. xij. q. i. ar. i.

ℭ Deuteronomij. c. xvi. — Deute.

Iudices ⁊ magiſtratus cõſtitues in omnibus portis tu/
is:vt iudicent populũ recto iudicio:nec in alterã par
Sapiē. tem declinent. ¶ Sapientię.c.vi.
Audite ergo reges ⁊ intelligite:Diſcite iudices finiũ ter
re pbete aures vos q̃ cõtinetis multitudines:⁊ placetis
vobis in turbis nationũ.Qm̃ data eſt a dño ptãs vo
bis:⁊ vtus ab altiſſimo q̃ interrogabit opa veſtra:⁊
cogitatões ſcrutabit̃.Qm̃ quũ eſſetis miniſtri regni
illius nõ recte iudicaſtis:nec cuſtodiſtis legẽ iuſticię:
neq; ſm volũtatẽ dei ambulaſtis. Horrẽde ⁊ cito ap
parebit vobis:qm̃ iudiciũ duriſſimũ in his q̃ pſunt
fiet.Exiguo.n.cõcedit̃ miſericordia:Potẽtes aũt po
tenter tormẽta patientur. Non.n.ſubtrahet pſonã
cuiuſq̃ deus:nec verebit̃ magnitudinem cuiuſq̃:qm̃
puſillũ ⁊ magnũ ipſe fecit ⁊ ęqualr̃ eſt illi cura d̃ om
nib⁹.Fortiorib⁹ aũt fortior inſtat cruciatio:Ad vos er/
go reges ſũt hi ſmones mei:vt diſcatis ſapiam:⁊ ne
excidatis.Qui.n.cuſtodierint iuſticiam:iuſte iudica
bunt̃:⁊ q̃ didicerint iuſta inuenient q̃d reſpondeant.
¶ Sapientię.c.vi.
Vere rex ſapiens populi ſtabilimentum. ¶ Ibidē.
Si delectamini in ſedibus ⁊ ſceptris o reges populi:di
Prouer. ligite ſapientiam. ¶ Prouerbiorum.c.vij.
Leo rugiens ⁊ vrſus eſuriens princeps impius ſup po/
pulũ pauperẽ:Dux indigens prudẽtia multos oppri
mit per calumniam. ¶ Prouer.cap.iij.
Noli regibus dare vinũ:Quia nullũ ſecretũ vbi regnat
ebrietas:Ne forte bibant:⁊ obliuiſcant̃ iudiciorũ:⁊
Eccle. mutẽt cauſas pauperis. ¶ Eccleſiaſtici.ca.x.
Diligite lumen ſapientię omnes qui pręeſtis populis.
¶ Ibidem.
Iudex ſapiens iudicabit populum ſuum:⁊ principatus
ſenſati ſtabilis erit. ¶ Eccle.ibidem.
Rex inſipiens perdet populum ſuũ:⁊ ciuitates inhabi
tabuntur per ſenſum prudentiũ. ¶ Eccle.c.x.
Qualis ẽ rector ciuitatis:tales habitãtes in ea. ¶ Ibi.
Omnis potentatus breuis vita. ¶ Eccle.ibidem.
Regnum a gente in gentẽ transfert̃ pp̃ iniuſticias:⁊ cõ
tumelias:⁊ diuerſos dolos. ¶ Eccle.ibidem.
Vę tibi terrę cuius rex puer ẽ:⁊ cuius principes mane co/
Paul⁹ medunt. ¶ Paulus ad Romanos.c.xij.
Vere enim qui pręeſt:eſt in ſollicitudine.
¶ Ibidem.c.xiij.
Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit.
Augu. ¶ Auguſtinus de ciuitate dei li.ij.c.xx.
Rex quum eſt iniuſtus:Tyrannus eſt.
¶ Idem.iiij.de ciui.dei.c.iij.
Malus enim ſi regat:ſeruus eſt tot dominorum quot vi
tiorum. ¶ Augu.in epiſtola.xxxij.
Rex ſeruit deo leges iuſtas pręcipiendo:⁊ contrarias
abrogando. ¶ Aug.li.v.de ciui.dei.ca.xxiiij.
Neq; nos Chriſtianos quoſdã ĩpatores ideo fęlices dici
mus:q2 vel diutius imperarent: vel imꝑantes filios
morte placida relinquerunt:vel hoſtes reipublicę do
muerũt:vel inimicos ciues cõ ſe inſurgẽtes:⁊ cauere
⁊ opprimere potuerũt.Hęc.n.⁊ alia huiuſmodi erũ/
noſę vitę vł munera vel ſolatia q̃dã ẽt cultores demo
nũ accipere meruerunt:qui non pertinent ad regnũ
dei:quo ptinẽt iſti:⁊ hoc de miſericordia ſciliꝫ factũ
eſt:ne ab eis q̃ in eũ crediderint:hęc tanq̃ ſumma bõa
deſiderent̃.Sꝫ fęlices eos dicimus:ſi iuſte imperãt
Si inter linguas ſe ſublimiter honorãtiũ:⁊ nimis ho
norabilr̃ ſalutãtiũ:⁊ ſibi nimis humilr̃ obſequẽtiũ:nõ
extollant̃:ſi ſe homines eſſe meminerint:Si ptãteꝫ ſuã
ad dei cultũ dilatandũ:maieſtatiq; eius famulari fa
ciunt.Si deũ timent:diligũt:⁊ colũt:Si plus amãt
regnũ illud:vbi nõ timent habere cõſortes:Si tardi⁹
vindicãt:facile cognoſcũt:Si eandẽ vindictã pro ne
ceſſitate regẽdę tuẽdęq; reipublicę:nõ p ſaturandis
inimicitiarũ odijs exercẽt:Si eandẽ veniã nõ ad im
punitatẽ iniquitatũ:ſꝫ ad ſpeꝫ correctiõis indulgẽt:
Si q̃ aſpe cogunt̃ plerũq; decernere:miſericordię le
nitate:⁊ bñficiorũ largitate cõpenſant:Si luxuria in
eis tãto caſtigatior:quãto pt ee liberior: Et ſi hęc oĩa
faciãt nõ pp̃ fauorẽ manis glorię:Sed pp̃ charitateꝫ
fęlicitatis ęterne. Si pp̃ peccata ſua humilitatis:⁊
miſerationis:⁊ orationis ſacrificiũ deo vo immolare
nõ negligũt:tales Chriſtianos impatores:dicim⁹ eẽ
fęlices interim ſpe:poſtea re ipſa futuros:quũ id q̃d
expectamus aduenerit. ¶ Aug.xv.d̃ ci.dei.c.viij.
Non terrena ptãs vult eſſe victrix gentiũ quũ ſit capti
ua vitiorũ. ¶ Augu.contra Fauſtum.c.xxij.
Autoritas belli eſt penes principẽ.Miniſteriũ exequẽ/
di eſt penes milites. ¶ Aug.li.iij.ad Chryſo.
In hoc ſeruiũt reges deo:Si in regno ſuo bona iubeant:
mala prohibeant:non ſolum quę pertinent ad ſocieta
tem humanam:ſed quę ad religionem diuinam.
Ambr. ¶ Ambro.ſup illud ps.Aĩa mea in manib⁹ meis.
Quicunq; ꝓpriũ corpus ſubegerit:nec eius paſſionib⁹
turbari aĩam ſuã rector ſui cõgrua viuacitate pmiſe/
ritis hũ regia quadaꝫ ptãte ſe cohibens rex dicit̃:q̃
regere ſe nouerit:⁊ arbiter ſui iuris ſit:nec captiuus
trahatur in culpam:nec pręceps feratur in vitium.
Grego. ¶ Grego.ſup illud Job.xxxv.De⁹ potẽtẽ nõ abijcit.
Magna eſt potẽtia ipalis:quę apud deũ meritũ ſuũ hꝫ
de bona adminiſtratiõe regiminis: Nõnunq̃ tñ corp
ſo q̃ pemineat cęteris:elatione cogitatõis intumeſcit:
⁊ dũ foris immẽſo fauorẽ circundat̃:intus veritate
vacuat̃:atq; oblit⁹ ſui in voces ſe ſpargit alienas ta/
lẽq; ſe credit:qualẽ foris audit:non q̃lẽ intus diſcer
nere debuit.Subiectos deſpicit:eoſq; ęquales ſibi na
turę ordine nõ agnoſcit:Cunctis ſe ęſtimat amplius ſa
pere:quibus ſe videt amplius poſſe. ¶ Greg.ibidẽ.
Bona naq; ẽ ordine ſuo potẽtia:ſꝫ cauta regẽtis indiget
vita. ¶ Greg.ſup illud Job.xxxviij. Ipſe.n.re/
gnare facit hypocritã propter peccata populi.
Qui talem patitur rectorẽ:deum nõ accuſet:q2 nimirũ
ſui fuit meriti:peruerſi rectoris ſubiacere ditiõi:Cul
pã igitur magis accuſet operis q̃ iniuſticiam guber/
nantis.Dabo inquit reges in furore meo.
¶ Grego.mora.xvij.ſuper illud Job.xxvi.
Gigantes gemunt ſub aquis.
Nomine gigantũ potẽtes hui⁹ ſęculi ſignificat̃:aquę vo
populi ſunt. ¶ Greg.mora.xi.ſup illđ Job.xij.
Effundit deſpectiones ſuper principes.
Principes dicunt̃ qui principantur cogitationibus.
¶ Greg.ibidẽ ſup Balteum regũ diſſoluit.
Qui membrorum ſuorum motus bene regere ſciunt:me
rito reges dicuntur. ¶ Grego.morali.xx.
Principis enim non debet dominari:ſed ratio.
¶ Grego.li.xx.moralium.
Sępe a diſciplinę metu reſoluimus ſubditos:ſi nr̃o regi
mini hylaritatis frena relaxamus: Quia dũ nos q̃ſi
licẽter ięto aſpiciũt:audaci⁹ ipſi ad illicita reſoluũt̃.
¶ Grego.li.xxvi.mora.ſup illud Job.Reges
in ſolio collocat in perpetuum.
Bene ſancti viri ſcripturę ſacrę teſtimonio reges vocant̃
q2 pꝛiari cunctis motib⁹ carnis:motu luxurię appeti
tũ infrenãt:mõ gloriã inclinãt:mõ ſuggeſtiones liuo
ris obruunt:modo ignem furoris extinguunt: Reges
ergo ſunt:q2 tẽtationũ ſuaꝝ motib⁹ nõ cõſentiẽdo ſuc
cũbere:ſꝫ regẽdo peſſe nouerũt. ¶ Grego.xxvi.mora.
Summus locus bene regit̃:quũ is qui pręeſt vitijs poti
us q̃ fratrib⁹ dominat̃. ¶ Greg.ſup illđ Job.
xxix.Reges regibus ⁊ conſulibus terrę.
Reges q̃ ſua corpora bene regere ſciunt: qui deſiderioꝝ
motus in ſe tẽperãt:ſubiectas cogitatiões lege virtu
tis regulãt.Reges q2 ſibijpſi pſidẽt:⁊ ſe reges ſciũt.

Ideo beata terra cuius rex nobilis eſt: et vęh terre cuius rex puer eſt. ¶ Greg. in paſtorali li. ij. ſup illo. puer. xvi. Melior eſt q dñr alo ſuo expugnatore vrbiũ.
Ille enim vincit et expugnat exteriora: hic regit et ordinat ſua interiora. ¶ Grego. primo Regiſtri.
Neceſſe eſt vt oẽs culpas et negligẽtias ſibi iputet q miniſteriũ. virtutis infirmo cõmiſit. ¶ Gre. in regiſtro.
Que põt eſſe paſtoris excuſatio: ſi lupus oues comedit et paſtor neſcit. Gregorius Mauritio imperatori.
¶ Grego. in paſtorali.
Sepe ſuſcepta cura regiminis: cor p diuerſa diuerberat Et impar quiſq inuenit ad ſingula: dũ ɔfuſa mẽte diuiditur ad multa. ¶ Ibidem.
Caput qppe ſubiectorũ ſt cũcti q pſunt. Et vt recta pedes valeant itinera carpere: hic pculdubio caput ex alto puidet: ne a pfecti ſui itinere pes torqueatur cur uata corporis rectitudine caput ſeſe ad terrã declinat.
Io. chri. ¶ Jo. Chryſo. ſup illo Mathei. x. ſicut oues in medio luporum. homelia. xxxiij.
Quid ouis in medio luporũ. Quid colũba in medio accipitrum. etc. Impius. n. princeps ſiue dñs eſt: vt leo rugiens et vrſus eſuriens ſup populũ pauperem.
Ber. ¶ Bernardus ad Eugenium lib. i.
Simia in bancho rex factus in ſolio.
Iſido. ¶ Iſidorus de ſummo bono lib. iij.
Reges a recte agẽdo vocati ſt. Ideoq recte faciẽdo regis nomen tenet: peccãdo amittit. Recte ẽ illi reges vocant: q tã in ſemetipſos: q in ſubiectos bñ regẽdo
Boeti. modificare nouerunt. ¶ Boe. de philoſo. con. li. i.
Sententia Platonis ẽ beatas fore reſpublicas: Si eas vel ſtudioſi ſapientię regerent: vel earum rectores ſtudere ſapientię contigiſſet. ¶ Boe. de con. li. ij.
Que eſt hec potẽtia q ſollicitudinũ morſus formidinũq aculeos vitare neqt? Vellẽt. n. ipſi ſecuri viuere ſed nequeũt. An potentẽ cenſes quẽ videas velle qd non põt efficere? q ſatellite latus ambit: q quos terret ipſe plus metuit q vt potens eẽ videat in manu ſeruienti
Seneca um ſitus eſt. ¶ Seneca li. i. de Clementia. c. iij.
Principiũ crudelitas bellũ ẽ: clementia in quãcũq domũ peruenerit eã fęlicẽ et trãquillã parabit. Sz i rege q rarior eo mirabilior. Magni. n. ai ppriũ ẽ placidũ eſſe tranqllũq. ac iniurias: et offenſas ſupando deſpicere. Muliebre. n. ẽ furere: ira ñ decet regẽ. ¶ Ibidẽ. c. iiij.
Qd ſi dii placabiles et eq delicta potẽtiũ ñ ſtatim fulminibus pſequunt: qnto eqius ẽ hominẽ hoibus ppoſitũ miti animo exercere imperiũ. ¶ Ibidẽ li. v. c. iiij.
Optime deos exemplũ principibus cõſtituã: vt ſe tales ciuibus pbeant: quales ſibi deos eſſe volunt.
¶ Seneca ibidem ad Neronem.
Inexpugnabile mũimẽtũ amor ciuiũ: Quid pulchrius q viuere optãtibus cũctis: Quis huic audeat ſtruere aliqd piculũ? ſub q iuſticia: pax ſecuritas: dignitas floret ſub quo opulentia ciuitas copia bonorũ omnium abundat. Seneca epiſtola xxxviij.
Si vis oia tibi ſubijcere ſubijce te rõi. Multos reges ſi te rõ regat. ¶ Idem epiſtola. xcvi.
Animus noſter mõ eſt rex: mõ Tyrannus. Rex ẽ quũ honeſta intuet ſalutẽ cõmiſſi corpis curat et nihil illi imperat turpe nihil ſordidũ. Ubi vo corpus impotens: et delicatũ: trãſit in nomen deteſtabile: et fit tyrannus.
¶ Seneca in Tantalo Tragedia. ij.
Reges nõ faciũt opes: nõ veſtis tyrię color: ñ frõtis nota regię: nõ auro nitide trabes. Rex eſt q poſuit metus et diri mala pectoris: quẽ nõ ãbitio impotens: et nũq ſtabilis fauor vulgi pcipitis mouet: quẽ nõ laceſſa militis: non ſtrictus domuit calibs: qui tuto poſitus loco infra ſe videt oia: Occurritq ſuo libẽs fato: nec queritur mori Reges conueniat licet. ¶ Ibidem.
Rex ẽ q metuit nihil: hoc regnũ ſibi qſq dat. ¶ Ibidẽ.

Non capit regnum duos. ¶ Ibidem.
Habere regnum caſus eſt. Uirtus dare.
¶ Seneca Tragedia. iij.
Qui vult regnare languida regnat manu. ¶ Idẽ Tra. 4.
Fraus ſublimi regnat in aula. ¶ Sene. Tragę. v.
Quiſq ne regno gaudet? O fallax bonũ quãtũ malorũ frõte q blanda tegis! ¶ Seneca ibidem.
Dubia p certis ſolẽt timere reges. ¶ Sene. Trag. vi.
Quoq fortuna altius euexit: ac leuauit hũanas opes: hoc ſe magis ſupprimere felicẽ decet: varioſq caſus tremere. ¶ Seneca Tragedia. vij.
Aequũ atq iniquũ regis impiũ feras. ¶ Ibidẽ.
Hoc reges hñt magnificũ: et ingẽs: nulla qd rapit dies: pdeſſe miſeris: ſupplices fido lare ptegere. ¶ Ibidẽ.
Grauis ira regũ eſt ſemp. ¶ Idem Tragę. viij.
Nec regna ſociũ ferre: nec thędę ſciunt.
¶ Seneca Tragedia. viij.
Regnorũ magis fallax fortuna bonis: in pcipiti dubioq nimis excelſo loco: Nunq placida ſceptra geren: alia ex alijs cura fatigat: Uexatq animos noua tẽpeſtas. Ut pcipites regũ caſus fortũa rotat: Metui cupiũt: metuiq timẽt: Nõ nox illis alma receſſus pbet tutos: Nõ curarũ ſomnus domitor pectora ſoluit.
¶ Seneca Tragedia. ix.
Decet timeri Ceſarẽ: at plus diligi. ¶ Seneca Tra. x.
Tu quicunq es q ſceptra tenes: lz omne tua vulgus in aula cẽtũ pariter lumina pulſet: Cũ tot populis ſtipatus eas in tot populis vix vna fides. ¶ Ibidem.
Non duces ſęuos miſerando tellus habeat.
¶ Ariſtoteles lib. v. Ethicorum. Ariſto.
Princeps cuſtodire debet iuſtũ. ¶ Ariſto. ibidem.
Principatus virũ oſtendit. ¶ Idẽ lib. yconomicorũ.
Nunq oportet domum eſſe ſine cuſtode.
¶ Idem lib. viij. Ethicorum.
Malus rex tyrannus dicitur. ¶ Ibidem.
Rex dz ſe hre ad ſuos ſubditos: ſicut paſtor ad oues.
¶ Ariſto. li. iij. Polyticorum.
Prudentia proprie eſt virtus principis.
¶ Ariſtoteles Ethicorum. xviij.
Similis ẽ cõparatio regis ad ſubditos patris ad filios paſtoris ad oues. ¶ Ariſto. li. iij. Polyticorum.
Melius eſt ciuitatẽ regi viro optimo: q lege optima.
¶ Ariſto. lib. iiij. Politicorum.
Sine principibus impoſſibile eſt eſſe ciuitatem.
¶ Ariſto. li. v. Polyticorum.
Non de facile pt inuadi q eſt ſobrius: ſed qui eſt ebrius: Neq q eſt vigilis: ſz q eſt dormiens. Quapropter principes ne inuaſibilis ſit: ebrietatẽ et ſomnũ dz euitare.
¶ Ariſto. li. v. Polyticorum.
Periculoſum ẽ principi ſubdito dare magnos honores.
¶ Ariſto. v. Polyticorum.
Rex iuſticiã ɔſeruare debet. ¶ Ariſto. v. Polyticorũ.
Princeps deicola dz eſſe: q minus timent hoies iniuſtũ pati a principe: Si deicolam ipſum putant eſſe.
¶ Ariſto. li. v. polyticorum.
Oportet principes bonos honorare: et ipſemet honores eis diſtribuere: Supplicia aũt diſtribuere nõ per ſe: ſed per alios. ¶ Ariſto. ibidem.
Princeps nullũ magnũ virũ totius ſui dominij dz facere cuſtodem. ¶ Ariſto. ibidem.
Si princeps aliquez a ptãte ſibi tradita deponere velit gradatim hoc debet facere: et nõ ſimul auferre totaz poteſtatem. ¶ Ariſto. lib. vi. polyti.
Prauos non eſt ſecurum facere dños: q ipſi magis indigent cuſtodia aliorum: q poſſint alios cuſtodire.
¶ Ariſto. li. vij polyticorum.
Neceſſe eſt futurũ principem ſubditum eſſe: vel fuiſſe.
¶ Ariſto. li. de regimine principum.
Sũma bõitas in rege ẽ abſtinẽtia a pecũijs et poſſeſſio-

nibus ſubditorum. ℭ Ariſtoteles ibidem.
Summa ſapientia eſt in rege: ſeipſum regere.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Honorificentia eſt in rege: a multiloquio ſi ſe abſtineat.
ℭ Cicero lib. j. de diuinatione.
Regale eſt enim ſapere ꝛ diiudicare.
ℭ Cicero lib. iij. de legibus in principio.
Magiſtratibus igit̃ opus eſt: ſine quoꝝ prudẽtia diligẽtia eſſe ciuitas non poteſt. ℭ Ibidem.
Noſter vero Plato Titanũ e genere ſtatuit eos: qui vt illi celeſtibꝰ ſic hij aduerſent̃ magr̃atibꝰ. ℭ Cice. ibidẽ.
Iuſta imperia ſunto. ℭ Cice. lib. iij. de legibus.
Vt. n. cupiditatibꝰ pn̄cipiũ ꝛ vitijs infici ſolet tota ciuitas: Sic emẽdari ꝛ corrigi ↄtinẽtia. ℭ Cic. li. j. offi.
Omnino q reipublicę ꝓfuturi ſunt: duo p̄terea teneant Platonis. Unũ ẽ vt vtilitatẽ ciuiũ ſic tueant̃: vt quęcunqꝫ agũt ad eã referãt: obliti cõmodoꝝ ſuoꝝ. Alterũ vt corpꝰ totũ reipublicę: nedũ ptẽ aliquã tueant̃: reliquas deſerant. ℭ Cicero Officioꝝ lib. iij.
Ad vulgi opinionem q̃ maior vtilitas q̃ꝫ regnãdi eẽ poſſit? Nihil tñ inutiliꝰ eo q iniuſte cõſecutus ẽ inuenio. Pñt cuiq̃ꝫ vtiles eẽ lãguores? Solitudines diurni ꝛ nocturni metꝰ? Uita inſidiaꝝ ꝛ piculoꝝ pleniſſima.
ℭ Cicero lib. Paradoxorum.
Laudet̃ vero hic imperator: aut ẽt appellet̃: aut hoc nomine dignus putet̃. Quõ aut hic cui tãdẽ libero imperabit: q nõ põt cupiditatibus impare: Refrenet primũ cupidines: ſpernat volũtates: iracundiam teneat: coerceat auaritiã: ꝛ ceteras animi labes repellat. Tum alijs incipiat imperare: quũ ꝛ ipſe improbiſſimis dñis dedecori aut turpitudini pere deſierit. Dum qdẽ his obediat: nõ mõ imperatoꝛ ſꝫ liber hñdus oino non erit.
Vege. ℭ Vegetius de re militare.
Nullus ẽ quẽ oporteat: vl' plura: vl' meliora ſcire q̃ꝫ pncipẽ: cuius doctrina dꝫ oĩbus prodeſſe ſubiectis.
Uale. ℭ Ualerius Maximus lib. viij.
Maxi. Vtriuſq̃ꝫ induſtrię laudẽ duo iter ſe reges ptiti ſũt. Cyrus oĩuꝫ militũ ſuoꝝ noĩa: Mitridates duaꝝ ꝛ viginti gẽtiũ q̃ ſub regno eius erãt linguas ediſcẽdo: Ille vt ſine monitore exercituꝫ ſalutaret: hic vt eos qbus imperabat ſine interprete alloqui poſſet.
Salu. ℭ Saluſtius in Catilinario.
Si regũ atq̃ꝫ imperatoꝝ ai vtus ita in pace: vt in bello valeret: ęq̃bilius atq̃ꝫ ↄſtãtius res hũanę ſeſe haberẽt.
Home. ℭ Homerus in α Iliados.
κρείσσων γὰρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηϊ.
εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ.
ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ
ἐν στήθεσσιν ἑοῖσ. i.
Potentior. n. rex quando iraſcitur viro inferiori.
Quamuis iracundiam ꝛ illo ipſo die decoquat.
Sed ꝛ in futurum habet iram donec perficiat.
In perfectoribus ſuis.
ℭ Idem in β Iliados.
οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς. i.
Non bonũ multorũ dñatio. Unus dñs ſit: vnus rex.
ℭ Idem in α Odiſſeę.
οὐ μὲν γάρ τι κακὸν βασιλευέμεν. αἶψά τέ οἱ δῶ ἀφνειὸν πέλεται καὶ τιμηέστερος αὐτός. i.
Non enim malũ imperare ſtatim ei domus
Diues ſit: ꝛ magis honoratus ipẽ. ℭ Idẽ in ρ odiſſeę.
χαλεποὶ δέ τ' ἄνακτος ἐισὶν ὁμοκλαί.
Menã. Moleſtę autem ſunt minę. ℭ Menander.
ἀρχὴν τετυχὼς ἴσθι ταύτης ἄξιος. i.
Principatũ aſſecutus ſis hoc dignus. ℭ Idem.
εἰκὼν δὲ βασιλεύς ἐστιν ἔμψυχος θεοῦ. i.
Imago autem rex eſt animata dei.
Euripi. ℭ Euripides in Medea.
δεινὰ τυράννων λήματα. καὶ πως ὀλίγ' ἀρχόμενοι. πολλὰ κρατοῦντες χαλεπῶς ὀργὰς μεταβάλλουσι. i.
Graues tyrannorum ſuperbię: ꝛ quodammodo
A minima incipientes: multa poſſidentes
Aegre iras mutant. ℭ Periander. Perĩ.
τοὺς ἡγεμόνας φοβοῦ. i.
Principes time. ℭ Pittacus. Pitta.
μὴ ἄρχε πρὶν ἄρχεσθαι μάθῃς. i.
Noli imperare anteq̃ꝫ ſubditus eẽ diſcas. ℭ Thales Thalęs
τὸν κρατοῦντα τίμα. i. imperantẽ honora.
ℭ Horatius carminum lib. ij. ode. ij. Hora.
Latius regnes auidum domando
Spiritum: q̃ꝫ ſi lybiam remotis
Gadibus iungas: ꝛ vterq̃ꝫ penus
Seruiat vni.
ℭ Lucanus lib. viij. Pharſalię. Luca.
Mitiſſima ſors eſt
Regnorum ſub rege nouo. ℭ Ibidem.
Exeat aula:
Qui vult eſſe pius: Uirtus ꝛ ſumma poteſtas
Non coeunt. ℭ Claudianus alloquẽs Theodoſiũ. Clau.
Tu licet extremos late dominere per Indos?
Te medus: Te mollis arabs: Te ſeres adorent.
Si metuis: ſi praua cupis: ſi duceris ira:
Seruitij patiere iugum: Tolerabis iniquas
Interius leges: Tunc omnia iure tenebis:
Quum poteris rex eſſe tui: procliuior vſus
In peiora datur: Suadetq̃ꝫ licentia luxum:
Illecebras effrena fauet. Sed cõprime motus.
Aſperius quum prompta Uenus: quum durius irę
Conſulitur: quã pęna patet: ſed cõprime motus.
Nec tibi quid liceat: ſed quid feciſſe decebit.
Occurrei: mentẽq̃ꝫ domet reſpectus honeſti.
ℭ Ouidius lib. j. de Ponto. Ouidi.
Sit piger ad pęnas princeps: ad pręmia velox.
Quiq̃ꝫ dolet quotiens cogitur eſſe ferox.
PRiuatio grę. στέρησις. a. ꝛ στερέω ꝓuo dr̃. Eſt aũt priuatio negatio ſubſtantię ab aliquo determinato genere: ſm Ariſto. lib. iiij. met.
Priuatio duplex. ſ. in priuari: ꝛ in priuato eſſe. Prima ẽ cõtraria habitui. Non aũt ſecunda ex. b. Tho. in. q. diſputatis de malo. q. j. ar. j. ꝛ. q. ij. ar. ix.
PRiuilegiũ grę. προτέρημα. a. ρο. ρ. dr̃. Eſt aũt ꝓuilegiũ ꝓuatũ ius indultũ cõtra ius cõe: Nã niſi aliquid indulgeret nõ eſſet ꝓuilegiũ. de verbo. ſignifi.
Priuilegiũ ẽ ꝓuata lex: q2 reſpicit ſingulares pſonas: ſꝫ cõe ẽ ad mlt'a negocia: ex. b. tho. ꝓma ſę. q. xcvj. ar. ij.
Priuilegiũ dr̃ q̃ſi ꝓuata lex: hoc eſt ad ſingulos ſpectãs. Sane veteres ꝓua dixere: q̃ nos ſingula dicimus: ꝛ ꝓ nos ſingulos: ꝛ priuũ qḋ vniuſcuiuſq̃ꝫ propꝛium eſt: Unͫ ꝓuata ea dicunt̃ q̃ vniuſcuiuſq̃ꝫ propria ſunt.
PRobatio g̃. δοκιμασία. a. ꝛ δοκιμάζω probo dr̃. Probatio q̃rit rõnẽ facti: ꝛ tãgit cor: Examinatio q̃rit factũ: ꝛ tãgit corpꝰ: ſꝫ. b. Tho. ſup ꝓs. xvj. co. ij.
Probare aliqñ eſt demõſtrare: ꝛ argumẽtãdo planũ facere hinc ꝓbatio dẽmõſtratio: Et ꝓbabile: qḋ lꝫ verũ nõ ſit: rõnibꝰ tñ qbuſdã vr̃ pſuaderi. Probare aliqñ laudare eſt: vñ probi boni dicunt̃: dicti q̃ſi ꝓhibẽ: q ſe a delinquendo ꝓhibeãt. Hinc cõpoſita ſunt Improbꝰ malignus: ꝛ improbitas malignitas.
PRocacitas g̃. προπέτεια. a. ꝛ. προπετής. ἐος. i. procax dr̃. Eſt aũt ꝓcax q adeo impudẽs eſt: vt nimis petat: Unͫ procax meretrix: petulãs dr̃ impudẽs inuerecũda. Terẽtius. Maligna multo: ꝛ magis procax illicito facta eſt. Hinc ꝓcacitas ipſa petulantia. Dicunt̃ aũt hęc a procãdo: hoc ẽ petẽdo. Nã veteres procari petere dicebãt. Unͫ ꝓci a petendis mulieribꝰ dicti. Sũt. n. ꝓci q mulieres in matrimonio poſcũt.

PRodigalitas gre. ἀσωτία.ας.ἡ.ꝛ ἄσωτος.ου.ὁ.ꝓdigus dr̃. Eſt aũt ꝓdigalitas incõtinẽtia:ꝛ ob intẽperãtiã pecuniaꝝ profligatio: ſm Ariſt. lib. iiij. ethi.

Prodigalitas eſt circa poſſeſſiones pecunię. ſicut deficiens: non aũt ſicut ſuperabundans in eis: ſm. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. cxix. ar. j.

Prodigalitas ſemꝑ eſt peccatũ: non ꝑncipaliter ꝑꝑ quantitatẽ: ſꝫ ꝑꝑ inordinationẽ dãdi: qbus nõ debet dari: ꝛ propter q̃: ꝛ ſicut debet: ſm eundem vbi ſupra.

Prodigus dr̃ a ꝓdigo ṽbo: qđ mõ ſignificat portendo: ꝛ pręmõſtro. Vñ prodigiũ de quo ſupra in Monſtrum: Aliquado cõſumo: vnde prodigus: ꝛ prodigalitas ipa effuſio: ꝛ liberalitatis exceſſus.

PRoditio grę. προδοσία.ας.ἡ.ꝛ προδότης.ου.ὁ.ꝓditor: ꝛ προδίδωμι ꝓdo dr̃. Eſt aũt ꝓdere fallere ꝛ tradere. Saluſtius. Anteq̃ꝫ arcẽ ꝓderet hoſtibus. Unde proditor: proditio: prodimentum. Prodere eſt etiam manifeſtare. Unde ꝛ proditores a prodẽdis cõſilijs hoſtibus dici poſſunt.

PRomiſſio grece ὑπόσχεσις.εως.ἡ.ꝛ ὑπισχνοῦμαι promitto dicitur. Eſt aũt promiſſio actus rõnis: q eſt enunciatio: ꝛ ordinatio alicuius ſm. b. Tho. ſcḋa ſecundę. q. lxxxviij. ar. ij.

Promittere eſt polliceri: Sꝫ hoc differũt q̃ pollicemur ſponte: promittimus rogati.

PRomptuarium grece ταμιεῖον.ου.τό.dr̃. Eſt autẽ prõptuariũ locus in quo res ad vſuꝫ neceſſarię ita repoſitę ſunt: vt ſtatim promi: a proferri poſſunt. Dicitur q̃ꝫ a promptus: q̃ in ea prompta ſint: ꝛ parata. Promptus vero appellatur is: qui iam eſt paratus: ꝛ expeditus ad agendũ: ꝛ in quo nulla mora eſt: quaſi iam e penu ſiue reſponſitorio ſit productus.

PRonũciatio grę. προφορά.ας.ἡ.ꝛ προφέρω ꝓnuncio dr̃. Eſt aũt ꝓnũciare proferre. Unde pronũciatio pro ipſa prolatione accipitur. Eſt etiã pronũciare decernere ꝛ ſtatuere: de ijs q̃ dicit tus cognoſcendi.

PRophetia greca dictio eſt προφητεία.ας.ἡ.ꝛ προφήτης.ου.ὁ.propheta: ꝛ προφητεύω vaticinor dr̃. Eſt autẽ prophetia diuina inſpiratio rerũ: futura immobili veritate denuncians: ſm Caſſiodorum: ex bea. Tho. ſcḋa ſcḋę. q. clxxj. ar. iij.

PRopiciatio gre. ἱλασμός.ου.ὁ.ꝛ ἱλαστήριον.ου.τό. propiciatoriũ dr̃. Erat aũt propiciatorium tabula ſuꝑ alas cherubin: Quia exinde deus propiciabatur populo: ſm. b. Tho. ꝑma ſcḋę. q. cij. arti. iij.

PRopoſitio grę. πρόθεσις.εως.ἡ.ꝛ προτείνω. propoſitũ dr̃. Eſt aũt propoſitũ actus volũtatis deliberatę: ſm. b. Tho. ſcḋa ſcḋę. q. lxxxviij. ar. j.

Propoſitio eſt enũciationis altera pars in qua ꝑdicatur vnũ de vno: ſm Ariſto. lib. j. poſteriorum.

PRoportio grę. ὁμοίωμα.τος.τό. dicitur. Significat aũt proportio ſm primã nominis impoſitionẽ habitudinẽ quantitatis ad quãtitatẽ: ſm determinatũ exceſſum: vel ad ęquationẽ. Sed transfertur ad ſignificãdum habitudinem quorũcũq̃ ſicut materię ad formã: potẽtię ad actũ obiecti ad potẽtiã. finiti ad infinitũ: creaturę ad creatorẽ: ex. b. Tho. j. pte. q. xij. ar. j.

PRoprium grece ἴδιον.ου.τό.ꝛ ἰδιότης.ητος.ἡ.proprietas dicitur. Eſt aũt propriũ de genere accidentium: ſm. b. Tho. prima ſcḋę. q. lxxxij. ar. ij. A proprium fit proprietas notę ſignificationis: horũ oppoſita ſunt Improprium ꝛ Improprietas.

PROSPERITAS grę. εὐημερία.ας.ἡ.ꝛ εὐημερέω proſperor dicitur. Eſt aũt proſperitas fęlicitas: ꝛ ad votũ ſucceſſus. Uenit autẽ a ſpe: vnde ꝛ proſper: fęlix: hoc eſt qui ſpẽ noſtram implet. Unde proſpera ſidera: tpa: loca: fines: actiões ſucceſſus. Itẽ fęlix q ſpe ſua potitꝰ ẽ.

Prouer. ¶ Prouerbiorum. c. j.

Proſperitas ſtultorum perdet eos.

¶ Auguſtinus in ſermone de puero Centurionis: ꝛ hr̃. xxiij. q. j. c. Paratus. §. nihil eſt. Augu.

Nihil ẽ infęlicius fęlicitate peccãtiũ: q̃ pęnalis nutritur impunitas: ꝛ mala voluntas velut interior hoſtis roboratur. ¶ Ibidem.

Si deꝰ pollere ꝑmittat iniq̃s in ꝓſperitate: tũc indignatur grauiꝰ: ꝛ ſi ĩpunita dimittat: tũc punit infeſtius.

¶ Augu. de verbis dñi. c. xiij.

Magnę ṽtutis ẽ cũ fęlicitate luctari: ne alliciat vt corrũpat: ne ipſa ſubuertat fęlicitas: Magnę inquã virtutis cũ fęlicitate luctari: magnę fęlicitatis eſt a fęlicitate nõ vinci. ¶ Augu. de verbis dñi lib. ij.

Nemo frangitur aduerſoꝝ moleſtia: qui ꝓſperoꝝ delectatione non capitur. ¶ Augu. ſuper pſal. vij.

Nemo gratuletur homini: qui ꝓſperatur in via ſua cuius peccatis deeſt vltor: ꝛ adeſt laudator. Maior hic ira dñi eſt. Irritauit. n. dñm peccator: vt iſta patiatur: i. vt correctionis flagella non patiatur.

¶ Augu. ſuꝑ Mattheum ſermone. xxix.

Ideo deꝰ fęlicitatibus terrenis amaritudines miſcet: vt alia quęratur fęlicitas: cuius dulcedo non eſt fallax.

¶ Augu. epiſtola. xxxvj.

Proſpera huius mũdi aſperitatẽ hñt verã iocũditatem falſam: certũ dolorẽ: incertã voluptatẽ: durũ laborẽ: timidã q̃etẽ: rẽ plenã miſerię: ſpẽ beatitudinis inanẽ.

¶ Augu. epiſtola. lxxxij.

Mundus periculoſior eſt blandus q̃ꝫ moleſtus.

¶ Hieronymus ſuper Iſaia lib. vij. Hiero.

Nulla res lõga mortaliũ eſt oiſq̃ꝫ fęlicitas ſęculi dũ tenetur amittitur. Quũ. n. tribulationis tpꝰ aduenerit: oẽ qđ ꝑteritũ eſt nihil adiuuat ſuſtinentem.

¶ Hieronymus ſuꝑ illud Matthei. xvij. Quid ꝓdeſt homini ſi vniuerſum mũdum lucretur.

Si hẽres ſapientiã Salomonis. Si pulchritudinẽ Abſalonis. Si fortitudinẽ Sanſonis: Si longęuitatem Enoch. Si diuitias Creſi. Si poteſtatẽ Octauiani. Quid ꝓſunt hęc: quũ tandem caro datur vermibus: ꝛ aia dęmonibus cũ diuite ſine fine cruciãda.

¶ Gregorius in Home. de diuite ꝛ Lazaro: ꝛ hr̃ de pęni. di. iij. in fine. Grego.

Cauẽdũ nobis eſt: ne ſi forte aliq̃d boni agimus in pñti ſęculo remunerationẽ accipiamus: ne forte dicatur nobis: receperunt mercedẽ ſuã: Niſi. n. diues iſte aliq̃d bonũ egiſſet: vñ in pñti ſęculo remunerationẽ accepiſſet: Nequaq̃ꝫ Abrahã dixiſſet: Recepiſti in vita tua.

¶ Gregorius lib. iij. moralium.

Quũ qs poſitus in proſperitate diligitur: incertũ ẽ vtrũ proſperitas an ꝑſona diligatur. Amiſſio aũt fęlicitatis interrogat viꝫ dilectionis: nec proſperitas q̃ppe amicum indicat: nec aduerſitas inimicũ cęlat.

¶ Gregorius lib. v. moralium.

Sãcti viri quũ ſibi ſuppetere ꝓſpera huiꝰ mũdi ꝯſpiciunt: pauida ſuſpitiõe turbantur. Timẽt. n. ne hic laboꝝ ſuoꝝ fructus recipiant. ¶ Grego. lib. xij. mora.

Iniquus ꝓſperari in ſua mala actiõe ꝑmittitur: q̃tenus ꝛ ꝑuerſa faciat: ꝛ tñ fęliciter viuat. Peruerſus q̃ſquis quãto citius ꝑuenit ad deſideriũ: tãto infęlicius rapitur ad tormentũ. ¶ Gregorius lib. xiij.

Iuſtis amplius placet ex aduerſitate mala ꝑpeti: q̃ꝫ ex ꝓſperitate terrenę diſpenſationis cura fatigari.

¶ Grego. lib. xv. moralium.

Pñtis vitę ꝓſperitas: innocẽtię teſtis nõ eſt: q: multi ad perẽnẽ vitã per flagella redeunt: ꝛ plerique ad infinita ſupplicia ꝑducendi ſine flagello moriuntur.

¶ Iob. xviij. Pręcipitabit eũ cõſiliũ ſuum.

Proſpitas greſſus obligat: vt vix ad bõa ꝓdire poſſint.

¶ Gregorius lib. xxviij. moralium.

Solet lętitia arcana mẽtis aperire: atq̃ꝫ aperiẽdo amittere.

Aduerſa vero:quū nos exterius depꝛimunt:interius cautiores reddunt. ¶ Grego.li.xxxi.Moralium.

Multos ſua pei⁹ fęlicitas ſtrauit:multos diuturna pax victos reddidit eoꝗ illos inopinatos hoſtes grauiꝰ ꝑculit ꝙ longo ꝗetis vſu negligentes inuenit. Vñ ſancti viri:quū multa ſe ꝓficere virtutū ꝓſperitate cōſiderat:quoſdā ſuperne diſpēſatiōis moderamine,exercent:Se ēt tentationib⁹ exaltāt:Quia tanto robuſti⁹ acceptā virtutū gloriā cuſtodiūt:quanto tentationis impulſu cōcuſſi infirmitatē ſuā humilius agnoſcūt:

¶ Grego.moꝛa.ſup illud Job.v.Uidi ſtaliū firma radice:⁊ maledixi pulchritudini eius.

Quaſi per amęna prata ad carcerē venit:qui per ꝓſperitis vitę proſpera ad interitum currit.

Io.chri. ¶ Jo.Chꝛy.⁊ hr̄ ō peni.di.iij.c.Quid ergo.

Quid ḡ turbamur? Nemo vidēs malignos ꝓſperitatē hr̄e turbet̄.nō ē hic retributio malignitatꝭ:neꝗ ꝟtutꝭ ac ſi aliqñ cōtingat:vt aliq̄ ſit retributio:vel malitię vel ꝟtutis:nō tñ ſm ꝙ dignū eſt:ſʒ ſimplr̄:veluti qdā guſt⁹ iudicij:vt q reſurrectionē ñ credūt talib⁹ doceant̄:qñ itaꝗ videm⁹ malignū ditēſcerē ñ turbamur ⁊ qñ videm⁹ bonos mala pati:nō turbemur:Illic corona:Illic ſupplicia.Eſt ⁊ alia rō:Quia nō pt vl̄ malus in oībus malus eē:ſʒ hʒ aliq̄ bona:neꝗ bonus in oībus bonus eſſe:ſʒ hʒ aliq̄ peccata.Qñ ergo ꝓſperitatē malus hʒ malo capitis ſui eſt.Quiaʒ n.pro illis paucis bonis retributionē hic accipit:illic iā pleni⁹

Boeti⁹ punietur. ¶ Boe.de philoſo.cōſo.li.ij.ꝓſa.iiij.

Nā in oī aduerſitate fortunę:infęliciſſimū genus infortunij eſt:fuiſſe fęlicem. ¶ Boetius ibidem.

Quū igit̄ ꝑcipua ſit mortalib⁹ vitę cura retinēdę:O.te ſi tua bona cognoſcas fęlicē:cui ſupperūt ēt nūc q vita nemo dubitat eſſe chariora.Quare ſicca iā lachrymas nūdū ē ad vnū oīs exoſa fortūa. ¶ Boe.ibidē.

Quiſ ē.n.tā cōpoſitę fęlicitatꝭ:vt nō aliq̄ ex pte cū ſtat⁹ ſui q̄litate rixet̄? Anxia.n.res ē humanoꝝ cōditio bonoꝝ:⁊ q̄ vel nunq̄ tota ꝑueniat:vel nūq̄ perpetua ſubſiſtat.Huic cēſus exuberat:ſʒ eſt pudori degener ſanguis.Hūc nobilitas noīū facit:ſʒ anguſtia rei familiaris eē mallet ignot⁹.Ille vtroꝗ circūflu⁹:vitaʒ cęlibē deflet.Ille nuptijs fęlix:orb⁹ liberis alieno cē ſuʒ nutrit hrēdi.Ali⁹ ꝓle lętat⁹:filij filię ve delictꝭ męſtus illachrymat:Iccirco nemo facile cū fortunę ſuę cōditione ꝯcordat.Ineſt.n.ſingulis:qđ inexꝑi⁹ ignoret:⁊ expertus exhorreat. ¶ Boe.ibidem.

Adde ꝙ fęliciſſimi cuiuſꝗ dlicatiſſim⁹ ſēſus ē:⁊ niſi ad nutū cūcta ſuppetāt:oīs aduerſitatꝭ inſolens minimis ꝗbuſꝗ ꝓſternit̄.Adeo ꝑexigua ſ't:q̄ fortūatiſſimis ſūmā beatitudinis detrahūt. Quā multos eē cōiectas q ſe cęlo ꝓximos arbitrent̄:ſi de fortunę tuę reliquis pars eis minima ꝯtingat.Hic ipſe loc⁹ quē tu exiliū vocas:icolētib⁹ pria eſt.Adeo nihil ē miſerū:niſi quū putes.Cōtraꝗ beata ſors oīs ē ęquanimitate tolerātū.Quis ē ille tā fęlix:q quū ōderit ipatiētię man⁹:ſtatū ſuū mutare nō optet? Quā multis amaritudinib⁹ humanę fęlicitatis dulcedo reſperſa ē:q̄ ſi ēt fruēti eſſe iucunda videat̄:tñ quū minus q̄ velit hēat retineri nō poſſit.Liquet igitur q̄ ſit mortaliū reꝝ miſera beatitudo:q̄ nec apud ęquanimos ꝑpetua ꝑdurat:nec anxios tota delectat. Quid igit̄ o mortales extra petitis intra vos poſitā fęlicitatem? Error vos inſcitiaꝗ confundit. ¶ Ibidem.

Atꝗ vt agnoſcas in his reb⁹ fortuitꝭ beatitudinē ꝯſtare nō poſſe:Sic collige:Si beatitudo ē ſūmū nāę bonū rōne degentis:nec illud ē ſūmum bonū:qđ eripi vllo mō pōt:qm̄ ꝑcelli id qđ nequeat auferri:Manifeſtū eſt qđ ad beatitudinē ꝑcipiendā fortunę inſtabilitas aſpirar̄ nō poſſit.Ad hęc quē caduca iſta fęlicitas rehit:vl̄ ſcit eā vl̄ neſcit eā eē mutabilē.Si neſcit q nā beata ſors eē pt ignorātię cecitati: Si ſcit metuat neceſſe ē ne amittat qđ amitti poſſe nō dubitat.Quare ꝯtinuus timor nō ſinit eſſe fęlicē.An vel ſi amiſerit negligendū putat:ſic quoꝗ perexile bonuʒ eſt qđ equo aīo feratur amiſſum. ¶ Ibidē lib.ij.proſa.viij.

Etenim plus reor hoīb⁹.aduerſam:q̄ ꝓſperā ꝓdeſſe fortunā.Illa.n.ſpe fęlicitatis:quū vr̄ blāda:mētit̄.Hęc ſp ꝟa eſt quū ſe inſtabilē mutationē demonſtrat.Illa fallit:hęc inſtruit. Illa mēdaciū ſpe bonoꝝ mentes fruētiū ligat:hęc cognitiōe fragilis felicitatis abſoluit.Itaꝗ illā videas ꝟtoſaʒ:fluētē ſuiꝗ ſp ignaraʒ:Hāc ſobriā ſuccintāꝗ:ac ipſius aduerſitatꝭ exercitatiōe prudentē. Poſtremo fęlix a ꝟo bono deuios blādicijs trahit. Aduerſa plerūꝗ ad ꝟa reduces.velut vnco:trahit.An inter minima exiſtimandū putas:ꝙ amicoꝝ tibi fideliū mētes hęc aſpera:hęc horribilis fortuna detexit.Hęc tibi certos ſodaliū vultus ambiguos ſecreuit.Diſcedens ſuos abſtulit:imo reliquit. Quanti hoc integer ⁊ vt videbaris tibi fortunatus emiſſes? ¶ Boe.de philoſo.cō.li.iiij.ꝓſa.vi.

Nam illđ quoꝗ qđ improbis nūc triſtia:nūc optata ꝓueniunt ex eiſdē ducit̄ cauſis.Ac de triſtibus qdē nemo mirat̄ qđ eos male meritos oēs exiſtimāt.quoꝝ ſidē ſupplicia:tū ceteris ſceleribus deterrent:tū ipoſ quibus inuehuntur emendant.Leta vero magnū bonis argumentuʒ loquunt̄ qđ de huiuſmodi fęlicitate debeāt iudicare:⁊ quā famulari ſepe improbis cernāt.

¶ Ariſto.li.i.Ethicorum. Ariſto.

Infortunatis virtus reſulget. ¶ Ariſto.li.i.Ethicoꝝ.

Sic vna irundo nō facit ver:nec vna calida dies:nec modicū tēpus facit eſtatē:nec vna virtus virtuoſuʒ hominē facit:ſic nec vna dies:nec modicum tempus facit hominē felicem. ¶ Ariſto.lib.iij.Ethicorum.

Nullus eſt bonus:nec beatus nollens.

¶ Ariſto.lib.x.Ethicorum.

Homo felix:ſiue ſapiēs indiget aliqualr̄ rebus exteriorib⁹:q: nā per ſe nō eſt ſufficiēs ſpeculari: ſʒ oportet ꝙ hēat corpus ſanū:cibū ⁊ reliquū famulatuʒ. Non tñ indiget magnis ⁊ multis reb⁹:q: nō oportet felicem dñm terre vel maris eſſe. ¶ Ariſto.ibidem.

Vltima felicitas hominis cōſiſtit in operatione optime ſuę potentię reſpectu ſui oppoſiti ſubiecti. ¶ Ibidē.

Speculatio veritatis eſt ipſa fęlicitas. ¶ Ibideʒ.

Homo ſapiens maxime ē felix. ¶ Ariſto.li.vij. Polyti.

Sine quattuor virtutibus:q̄ ſunt:Fortitudo:Temperantia:Prudētia:⁊ Juſticia nemo dr̄ beatus. ¶ Ibidē.

Felicitas perfecta eſt vſus virtutis.

¶ Seneca ad Lucil.epiſtola.xxx. Seneca

Turpe ē deos fatigar̄.Quid votis opus ē? fac te ipſe felicem:Facies aūt ſi intellexeris bona eē:qb⁹ admixta virtus eſt:Turpia:quibus malicia coniuncta eſt.

¶ Seneca ibidem.

Tutū iter eſt? Jucūdū eſt:ad qđ natura te inſtruxit:Dedit tibi illa que ſi nō deſerueris:par deo ſurges: Parēt aūt te deo pecunia nō faciet:De⁹ nudus eſt:Fama nō faciet:nec oſtētatio tui:⁊ in populos noīs demiſſa noticia. Nemo nouit deū:multi ō illo male exiſtimāt ⁊ impune. Non turba ſeruoꝝ lecticā tuā ꝑ itinera vrbana ac peregrina portantiū.Deus ille maxim⁹ potētiſſimuſꝗ ipſe vehit oīa. Nec formā qdem ⁊ vires te beatū facere poſſunt. ¶ Seneca epiſtola.lxxx.

Segetem vbertas nimia ſternit:rami onere frangūtur:⁊ ad maturitatem non prouenit nimiam fecunditas.

¶ Seneca epiſtola.cxxvi.

Tunc beatū eſſe te iudico:quū ex te tibi gaudium omne naſcetur:quū his q̄ homines capiunt:optant cuſtodiunt nihil inueneris:nō dico ꝙ malis:ſed ꝙ velis.

¶ Seneca de prouidentia.

Nihil infęlici⁹ eo cui nihil accidit aduerſi:q: male iudi

Seneca caruerunt dei de ipſo. ℭ Seneca lib. de moribus.
Nondū fęlix es: ſi non te turba deriſerit: Si beatus vis eſſe: cogita hoc primū cōtēnere: ab alijs contemni.
ℭ Seneca lib. de prouidentia.
Fugite diuitias: fugite eneruatiuam felicitatem: qua cō marceſcunt. ℭ Seneca ibidem.
Quū oia q̄ modū exceſſerint noceāt: periculoſiſſima fęlicitatis intēperantia eſt: q̄ in vanas mentes imaginationes euocat. ℭ Seneca ibidem.
Illos qs merito dixerit miſeros: q nimia fęlicitate torpeſcunt: quos velut in mari lento tranquilitas iners detinet. ℭ Seneca in Tantalo Tragędia. ij.
Nemo confidat nimium ſecundis.
Nemo deſperet meliora lapſis.
Miſcet hęc illis: prohibetq; Clotho
Stare fortunam: rotat omne fatum.
Nemo tam diuos habuit fauentes.
Craſtinum vt poſſet ſibi polliceri.
Lactā. fir. ℭ Lactan. firmi. li. ij. c. i. diui. inſti.
Ex rerū pſperitate luxuria: ex luxuria vo vitia oia: ſic impietas aduerſus deū naſcitur. ℭ Idē lib. iij.
Quod ad alterā philoſophię partē: quā ipſi moralē vocant: in qua tot᷒ phię rō cōtinet: in q̄ ſola oblectatio eſt atq; vtilitas: in qua nullus diſſidio: nullus errori locus eſt: ſed vnū ſentire oēs oportet: vnum eligamus: ac potiſſimū qđ ē ſūmū ac pncipale bonū in quo totius ſapię cardo vſat. Et Epycur᷒ qđ ē ſūmū bonū i voluptate animi eē cēſet Ariſtipp᷒ voluptate corpis. Caliophon ꝛ Dinomach᷒ honeſtatē cū voluptate iunxerūt. Diodorus in priuatōe doloꝝ ſūmū bonū poſuit. Hiero. in n̄ dolēdo. Peripatetici aut in bonis animi: aut corpis: aut fortunę. Erill᷒ ſūmū bonū eē in ſcientia: zeno cū nā cōgruenter viuere: quorūdā ſtoicorū
L. dio. virtutem ſequi. ℭ Laer. diog. de vita ꝛ mori. philo.
Fęlicitas ſemper ſubiecta eſt inuidię: Sola ergo miſeria inuida caret: dicebat Socrates. ℭ Ibidem.
Cicero Felicitatis index dies vltimus eſt: Dicebat Solon.
ℭ Cicero li. ij. de finibus bonorū ꝛ malorū.
Non enim hylaritate: nec laſciuia: nec riſu: aut ioco comitate leuitatis: ſed ſępe etiam triſtes firmitate ꝛ cōſtantia ſunt beati. ℭ Ibidem.
Beatus aūt eſſe in maximarū rerum timore nemo pōt.
ℭ Cicero ibidem.
Qui bonū omne in virtute ponit is poteſt dicere pfici beatam vitam perfectione virtutis.
ℭ Idem lib. iiij. Rhetoricorum nouorum.
Fer manſuete fortunā tuam: noſce te eſſe hominem.
ℭ Cicero li. vltimo Tuſcu. queſtio.
Iam vero q pōt vir bonus non ad id q̄ laudabile ſit oia referre: q agit: queq; ſentit? Refert autē oia ad beate viuendum. Beata ergo vita laudabilis nec q̄cq̄ ſine virtute laudabile: Beata igit̄ vita virtute cōficitur.
ℭ Cicero in paradoxis.
Nemo pōt nō beat᷒ eſſe: q eſt totus aptus ex ſeſe quiq; in ſe vno ſua ponit oia. ℭ Saluſti᷒ in Catilinario.
Salu. Quippe res ſcdę animum ſapientum fatigant.
L. apu. ℭ Lucius apuleius floridorum lib. ij.
Verū verbū eſt pfecto qđ aiunt: nihil quicq̄ homini tā pſperū diuinitus datū eſt: quin ꝛ tn̄ admixtū ſit aliqđ difficultatis: vt ēt in ampliſſima q̄q; lęticia ſubſit quę piā: vel parua q̄rimonia: cōiugatōe quadā mellis ꝛ fellis. ℭ Q. Curtius de geſtis Alexandri li. ix.
Q. cur. Vnum eſt temeritatis ſolatium: ſola fęlicitas
A. geli᷒ ℭ Aulus Gelius noctium atticarum lib. xviij.
Itidem abſurdū eſt: vna ſola virtute vitā fieri beatā dicere. Quoniam quū virtus abeſt: beata eſſe vita nunq̄ poteſt. ℭ A. Gelius ibidem.
Virtus aūt (vt iſti dicunt) nō acceſſio: neq; ſupplementū ſed ſola ipſa vitę beatę inſtar eſt: ꝛ propterea vitā beatam ipſa ſola vnaquum adeſt facit.
ℭ Macrobius ſup Scipionis ſomno li. i. Macro.
Si ergo hoc eſt offm̄ virtutis beare: pſtat ꝛ politicas eē virtutes: Igit̄ ꝛ de politicis efficiunt̄ beati: Iure ergo Tulius de rerū publicarū rectorib᷒ dixit: vbi beati euo ſempiterno fruant̄. ℭ Ual. maxi. lib. viij. Uale. maxi.
Neq; ſecūdarū rerū prouentu inſolenter abuti: nec aduerſis propere debilitari oportet. ℭ Ibidē li. ix.
Humanę vitę cōditionē prim᷒ ꝛ vltimus dies ptinet: q2 plurimū intereſt qb᷒ auſpicijs inchoet̄: ꝛ q̄ fine claudat̄: Itaq; eū demū fęlicē fuiſſe iudicam᷒: cui ꝛ accipere lucē pſpere: ꝛ redder̄ placide cōtingit. Medij tēporis curſus: put fortūa gubernaculū rexit mō aſpo: mō tranqllo motu peragit̄: ſpe ſemp minore dū ꝛ cupide votis extenditur: ꝛ fere ſine rōne conſumitur.
ℭ Menander. Menā.
δίκαιον εὐπράττοντα μέμνησθαι θεοῦ. i.
Iuſtum eſt fęliciter agentem recordari dei.
κατ᾽ ἰδίαν φρόνησιν οὐδεὶς εὐτυχεῖ. i.
Iuxta propriā ſententiam nullus fęlix eſt. ℭ Idē.
κοινὸν δὲ καλόν ἐστι χρηστὸς εὐτυχῶν. i.
Cōmune aūt bonum eſt bonus fęlix. ℭ Idem.
οὐκ ἔστιν ὅστις πάντ᾽ ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. i.
Non eſt qui in oibus vir fęlix ſit. ℭ Idem.
πολλοὶ μὲν εὐτυχοῦσιν οὐ φρονοῦσι δέ
Multi qdē fęliciter agūt: nō ſapiunt cū̄ius. ℭ Idē.
τὸν εὐτυχοῦντα καὶ φρονεῖν νομίζομεν. i.
Fęliciter agentē ꝛ ſapere putamus. ℭ Idem.
τῷ γὰρ καλῶς πράσσοντι πᾶσα γῆ πατρίς. i.
Bene enim agenti omnis terra patria. ℭ Idē.
τῶν εὐτυχούντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς. i.
Fęlicium omnes ſunt affines.
ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τύχαι. i.
Quam facile cadunt ſplendide fortunę. ℭ Lucian᷒. Lucia.
θεὸν μὲν ἐκτὸς οὐδεὶς εὐτυχεῖ βροτός. i.
Deo quidem ſine nullus fortunatus eſt mortalis.
ℭ Uirgilius Eneidos li. x. Uirgi.
Neſcia mens hominum fati fortiſq; futurę:
Et ſeruare modum: rebus ſublata ſecundis.
ℭ Ouidius li. iij. fabula. ij. Ouidi᷒
Sed ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini eſt: diciq; beatus
Ante obitum nemo ſupremaq; funera debet.
ℭ Ouidius artis li. i.
Pectora dum gaudent: nec ſunt aſtricta dolore
Ipſa patent: blāda tūc ſubit arte venus. ℭ Ibidē.
Luxuria animi rebus plerūq; ſecundis.
Nec facile eſt ęqua: cōmoda mente pati.
ℭ Ouidius Triſtium lib. i. Elegia. vij.
Donec eris fęlix multos numerabis amicos
Tempora ſi fuerint nubila: ſolus eris. Uide ſupra in amicitia. ℭ Hora. epi. li. i. epiſtola. xix. Hora.
Tu dum tua nauis in alto eſt.
Hoc agere ne mutata retrorſum te ferat aura.
ℭ Iuuenalis ſatyra. Iuue.
Nemo malus fęlix.
ℭ Dantes inferni cantica. c. xix. Dantes
Neſſun maior dolore:
Che recordarſe del tempo felice.
Ne la miſeria. ℭ Fran. Petrar. ſonetto. xiv. Frā. pe.
Inanci al di de lultima partita
Hom beato chiamar non ſi conuene.
ℭ Idem triumpho temporis.
Quanti fęlici ſon gia morti in faſce?
Quanti miſeri in vltima vechieza?
Alchun dice: beato e chi non naſce.

Proteruitas grece προπέτεια. ας. ἡ. ꝛ προπετής. εος. ὁ. ἡ. proteruus dicitur. Dicimus autem proteruum eum qui ambulans per impudentiam obuiū cu

bito feriat: aut eũ ↄtumelia ſibi cedere cogat. Hinc ꝑ
teruia vel ꝑteruiās: hoc eſt petulātia: ⁊ ꝑteruꝰ: ⁊ ꝑ
teruiter: ꝑ petulāter. Eſt ⁊ ꝑteruio verbũ: qḋ ē laſciuio
in obediō: petulāter ago. Ur aũt dici ꝑteruus a prote
rendis obuijs. Erat ēt ꝑteruia apḋ antiquos ſacriſi
ciũ in q̄ mos erat: vt ſi qḋ ex epulis ſuperfuiſſet: igne
ↄſumeret. Hinc eſt iocus ille Catonis. Nā quū Albi
dius qḋā bona ſua comediſſet: ⁊ nouiſſime domumq̄
et reliqua erat: incēdio ꝑdidiſſet: ꝑteruiā eum feciſſe
dicebat. Quod.n. comeſſe nō potuerat: id cõbuſſiſſe.

PRouerbiũ g̃. παροιμία. ας. ἡ. ⁊ παροιμιακός. ου. ὁ.
prouerbialis dicit. Eſt aũt prouerbiũ ſentētia gñā
lis: cui cõſuetudo fidem attribuit: opinio cõmunis aſ
ſenſuz accõmodat: incorrupte veritatis integritas ac
quieſcit: ſm Ciceronem lib. ij. Rhetoricorum.

PROVIDENTIA gre. πρόνοια. ας. ἡ. ⁊ προ
νοητικός. ου. ὁ. prouidus. ⁊ προνοέω prouí
deo dicitur. Eſt autem prouidentia ꝑ quam
futurum aliquid videtur: anteq̃ factuz ſit:
ſm Ciceronem in Rhetoricis.

Prouidentia eſt notio futurum pertractans euentũ: Cu
ius officiuz eſt ex preſentibus futura perpendere: ad
uerſus aduenientem calamitatē ſe conſilio ꝑmunire:
ſm Augu. lib. de ſpiritu ⁊ anima.

Prouidentia dei eſt ipſa diuina rō in ſũmo oiuz principe
cõſtituta: que cuncta diſponit: ſm Boe. li. iiij. pſa. vi.
de cõ. Differt aũt a Fato ꝙ ꝑuidentia pariter cũcta:
q̄uis diuerſa. q̄uis infinita cõplectitur. Fatũ vo ſin
gula digerit in motũ locis: formis: ac tꝑibus diſtribu
ta. Ut hec tēporalis ordinis explicatio in diuine men
tis adunata proſpectu: ꝑuidentia ſit. Eadē vo aduna
tio digeſta atq3 explicata tꝑibus fatuz vocetur: Que
l3 diuerſa ſint: alterũ tñ pendet ex altero. Ordo nāq3
fatalis ex prouidentie ſimplicitate ꝑcedit. Sicut.n.
artifex faciende rei formaz mente percipiens mouet
opis effectũ: ⁊ qḋ ſimplr preſentaneeq3 proſpexerat:
per tꝑales ordines ducit. Ita deus prouidentia qui
dem ſingulariter: ſtabiliterq3 facienda diſponit. Fato
vero hec ipſa que diſponit multipliciter: ac tēporali
ter adminiſtrat. Ex Boetio de con. li. iiij. proſa. vi.

Prouidens: Cautus: ⁊ prudens ſic differunt: q3 ꝑuidens
dr̄ quaſi porro videns. Perſpicax eſt.n. qui in certoꝝ
prouidet caſus: Cautus vo eſt prudēs in diſcretiõe vi
tioꝝ ſpecie v̄tutis pre ſe ferētiũ. Prudēs aũt q rõne
ſtudet vitare cõtraria iuſticie: ꝑp iuſticiā. ex Iſidoro.

Augu. — ℭ Augu. li. de ſingularitate clericorum.

Vbicũq3 fuerit ꝑuidentia: fruſtrant vniuerſa ↄtria: vbi
aũt prouidentia negligitur: omnia cõtraria dñantur.
ℭ Augu. li. de ſermone domini in monte.

Quũ viderimꝰ aliquē ſeruũ dei ꝑuidere: ne iſta neceſſa
ria ſibi deſint: nō iudicemꝰ eũ de craſtino ſollicitũ eē:
Nā ⁊ ipſe dñs ꝑp exēplũ loculos habere dignatꝰ eſt:
⁊ actibus apoſtoloꝝ ſcriptũ eſt: ea que ad victũ ſunt
neceſſaria procurata eſſe in futurũ propter imminen
Hiero. tem famem. ℭ Hiero. ſuper Ezechielem.

Prouidentia dei oia gubernant: ⁊ quē putat pena: medi
Ambro. cina eſt. ℭ Ambro. de officijs li. ij. ca. iiij.

Ante factũ cogitate: ⁊ quũ diu cogitaueritis facite qḋ
Grego. ꝓbatis. ℭ Greg. in home. Quũ audieritis ꝓlia.

Minus iacula feriunt q̄ ꝓuident: ⁊ tolerabiliꝰ mala mũ
di ſuſcipimꝰ: ſi ↄ hec per ꝑuidentie clipeũ munimur:
Caſſio. Sagitta.n. ꝓcognita faciliꝰ euitat. ℭ Caſ. li. i. epi. 6.

Seneca Omnia ſubita ꝓbant incauta. ℭ Sene. li. de moribꝰ.

Quicqḋ a ſapiēte diligenter ꝓuidenf: quũ ad rē agēdũ
peruentũ fuerit: faciliꝰ ſuperat: atq3 decernit. Meli
us.n. eſt ante tꝑs occurrere: q̄ʒ poſt vulnꝰ datũ reme
diũ querere: nã ſibi non eſt cauendi tempus in medio
malorum. ℭ Seneca li. de beneficijs.

Velox ↄſiliũ ſequit penitentia. ℭ Seneca in ꝓuerbijs.

Grauius nocet quodcũq3 inexpertũ accidit. Meliꝰ ē ꝓ
cauere q̄ʒ cauere: Uiliꝰ eſt erubeſcere: q̄ʒ paueſcere.
ℭ Seneca in Tantalo Tragedia. ij.

Serum eſt cauendi tempus in comedijs malis.
ℭ Ariſto. lib. i. de ſõno ⁊ vigilia. Ariſto.

Magis ꝓuident fatui futura: q̄ʒ alij: q2 eoꝝ memoria nõ
eſt occupata circa preſentia.
ℭ Ariſtoteles lib. de regimine principum.

Facta ꝓterita certa documēta dant futuris. ℭ Ibidē.

Futura: ſi preſciuntur leuius tolerantur: ⁊ prudentius
amantur. ℭ Ibidem.

Conſilium eſt oculus futurorum.
ℭ Ariſto. in epiſtola ad Alexandrum.

Si oculis cordis videt delectabile eſt: animę oculis acu
te intueri: mirabile eſt. ℭ Cicero lib. officioꝝ.

Leuiora.n. ſunt ea que repēti nos aliquo motu accidũt: q̄ʒ
ea que meditata ⁊ preparata inferuntur.
ℭ Cicero li. Rhetoricorum veterum. Cicero

Melius accurantur que conſilio reguntur: q̄ʒ q̄ ſine con
ſilio adminiſtrantur. ℭ Ibidem lib. iiij.

Solent enim diu cogitare omnes qui magna negocia vo
lunt agere. ℭ Idem de na. de. in principio.

In primis magna diſſenſio eſt: eaq3 niſi dijudicat: in ſum
mo errore neceſſe eſt homines: atq3 in maximaꝝ rerũ
ignoratione verſari. Sunt.n. philoſophi ⁊ fuerunt:
qui omnino nullā habere cenſerent rerũ humanaruz
procuratorē deos quoꝝ ſi vera ſententia eſt que põt
eſſe pietas que ſanctitas: que religio? Hec enim oia
pure ac caſte tribuēda deoꝝ ita ſunt. Si animaduer
tantur ab his: ⁊ ſi eſt aliqḋ a dijs immortalibus hũa
no generi tributũ. Sin aũt dij neq3 poſſũt iuuare: nec
volunt: nec omnino curant: Nec qḋ agamus animaduer
tunt: nec eſt quos ab his ad hoiuz vitā pertinere poſ
ſit: qḋ eſt ꝙ vllos deis immortalibꝰ: cultus: honores:
preces: adhibeamus? In ſpem aũt ficte ſimulationis
ſicut reliq̄ virtutes: ita pietas ineſſe non põt. cũ qua
ſimul ⁊ ſanctitatem ⁊ religionē tolli neceſſe eſt. Qui
bus ſublatis: perturbatio vite ſequitur: ⁊ magna con
fuſio. Atq3 haud ſcio: an pietate aduerſus deos ſubla
ta fides: et ⁊ ſocietas generis humani: ⁊ vna excellen
tiſſima virtus iuſticia tollatur. Sunt autē alij plũ: ⁊
hij quidē magni atq3 nobiles qui deoꝝ mēte: atq3 rõ
ne oẽʒ mundũ adminiſtrari ⁊ regi cenſeant. Neq3 vo
id ſolũ: ſed ēt ab eiſdē vite hominũ conſuli ⁊ ꝓuideri.
Nam ⁊ fruges ⁊ reliqua que terra pariat: ⁊ tēpeſta
tes ac tēporũ varietates celiq3 mutationes qbus oia
que terra gignat: maturata pubeſcentia dijs immor
talibus tribui generi humano putant: multaq3 que di
centur in his libris colligunt que talia ſunt: vt ea ipſa
dij imortales ad vſuz hoiuz fabricare pene videant.
ℭ Sophocles in electra. Sopho.

ἔστι μέγας ἐν οὐρανῷ
Ζεὺς ὃς ἐφορᾷ καὶ κρατύνει. i.
Eſt magnus in celo
Iuppiter: qui inſpicit ⁊ imperat. ℭ Idē in eadem.

προνοίας οὐδὲν ἀνθρώποις ἔφυ
κέρδος λαβεῖν ἄμεινον, οὐδὲ νοῦ σοφοῦ. i.
Prouidentia nullum hominibus poſſibile eſt
Lucrum capere melius: neq3 mente ſapiente.
ℭ Terentius in Eunucho. Teren.

Malo ego nos ꝓſpicere: q̄ʒ hũc vlciſci accepta iniuria.
ℭ Lucanus lib. vij. pharſalie. Luca.

Mortalia nulli
Sunt curata deo. ℭ Uirg. li. iiij. Aeneidos. Uirgi.

Scilicet his ſuperis labor eſt: ea cura quietos.
Sollicitat. ℭ Ouidi. methamor. lib. xiiij. Ouidiꝰ

Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia iuſtis.
ℭ De hac materia habes ſupra vbi Cõſiliũ: ⁊ infra vbi
ꝑudentia: ⁊ Sapientia.

Prudentia. b. Tho. ſa ſe. q. xlvij.

- Large ſūpta que includit etiam ſcientiam ſpeculatiuā: cuius partes ſunt.
  - Phyſicā: ſub qua comprehenduntur omnes ſcientię demonſtratiuę: Et eſt recta ratio ad ſcientiam cauſandam per demonſtrationem.
  - Dyalecticā: que eſt recta ratio ad faciendam opinionem ex probabilibus.
  - Rhetoricā: que eſt recta ratio ex quibuſdam coniecturis ad ſuſpicionem inducendum vel aliqualiter perſuadendum.
- Stricte ſumpta. q. xlvij. ar. xiij.
  - Vera.
    - Imperfecta. ar. xiij. c.
      - Quum bonum quod capit pro fine non eſt cōmunis finis totius humane vite: ſed alicuius particularis negocij: vt prudens negociator: prudens nauta.
      - Quum deficit in principali actu prudentię: qui eſt precipere: videlicet quum quis recte conſiliatur: et bene iudicat ſuper pertinentibus ad totam vitam: ſed non efficaciter precipit.
    - Perfecta cuius. q. xlvij. ar. xiij.
      - Obiectum. Agibile: vt eſt conſiliabile. vel ſub ratione veri. Nam agibile vt agibile. vel ſub ratione boni eſt materia aliarum virtutum: ex bea. Tho. ſcda ſcdę. q. xlvij. ar. v. et ij. ſen. di. xxxiij. q. ij. ar. ij.
      - Actus: ſcda ſecundę. q. xlvij ar. viij.
        - Conſiliarij. i. inquirere agenda. Oppoſitū. — Precipitatio.
        - Bn̄ iudicare de inquiſitis et inuētis. Oppoſitū. — Incōſideratio.
        - Precipe. i. applicare ad opus pcōſiliata: et ſollicitudo ad pdictū actū ptinet. Oppoſitū. — Inconſtantia. Negligentia.
      - Partes. q. xlix.
        - Integrales. q. xlviij. et xlviiij. o.
          - Memoria. Docilitas. Ratio. — Oppo. — Precipitatio.
          - Intellectus. Solertia. Prouidentia. — Oppo. — Negligētia et Inconſtantia.
          - Circūſpectio. Cautio. — Oppo. — Incōſideratio.
        - Subiectiue q̄ ſunt ſpecies eius. q. l. o.
          - Monaſtica. Legiſpoſitiua vel Regnatiua. Polytica. Iconomica. Militaris. — Oppo. — Imprudentia harum quinque.
        - Potētiales et adiūctę. q. li. o.
          - Eubulia. — Oppo. — Precipitatio ſiue Temeritas.
          - Synēſis. Gnomi. — Oppo. — Incōſideratio.
  - Falſa habens cum vera prudencia ſimilitudinem. Et eſt per aliquem malum finem diſpoſitio congruentiū illi fini: Hac dicitur prudēs latro ad latrocinandū conuenientes vias adinueniens: De qua Paul. ad Roma. viij. Prudentia carnis mors eſt. Hec autem eſt ſextuplex.
    - Aſtutia.
    - Dolus.
    - Fraus.
    - Prudentia carnis.
    - Sollicitudo temporaliū ſuperflua.
    - Sollicitudo futurorum.

PRVDENTIA grę. φρονησις. ιος. i. et φρονημος. ου. o. prudēs dr̄. Eſt aūt Prudentia recta rō agibiliū: ſm Ariſto. li. vi. Ethicorum. Prudentia eſt mentis virtus qua de bonis ac malis: que ad felicitatem pertinent bene poſſumus conſulere: ſm Ariſto. lib. i. Rhet.

Prudētia eſt virt⁹ dirigēs ad rōnis normā vniuerſa que cogitat: q̄que agit: ac nihil p̄ter rectū: vel laudabile fac: Prudentię inſunt: Rō: Intellectus: Circūſpectio: Prouidentia: Docilitas: et Cautio. ex Macrobio.

Prudentia eſt rerū bonarū: ac malarum ſcia ſm Cice. li. ij. Rheto. Partes ei⁹ ſūt: Memoria: Intelligētia: Prouidētia. Quid aūt ſit vnaquęque harum ſuo loco videri p̄t.

Prudentia eſt appetendarum: et vitandarū rerum ſcientia: ſm Augu. lib. i. de libero arbitrio.

Prudētia va et pfecta eſt q̄ ꝯſiliamur. Iudicam⁹: et p̄cipimus q̄ ad bonū finē totius vitę humanę ptinent: et ſolis bonis cōuenit: ex. b. Tho. ſcda ſę. q. xlvij. ar. xiij.

Prudentia carnis eſt qua quis inordinate afficitur: vel ſtudiū adhibet ad carnis delectationem ꝯſequendū. Et eſt peccatum mortale: ſi in delectationibus carnis finis totius vitę conſtituatur: Secus eſt veniale. Si aūt propter honeſtam cauſam fiat: puta quum ſtudet comeſtioni propter corporis ſuſtentationem: nullum erit peccatū: nec cōgruenter dicet Prudētia carnis.

Prudentia nomen ſumit a prouidentia: ſicut a principaliori eius parte. Quia omnia requiſita ad prudentiam neceſſaria ſunt: vt aliquid ordinetur in finem: ex bea. Tho. ſcda ſcdę. q. xlix. ar. vi.

Prouidētia eſt rō ordinis in finē: ſz. b. Tho. i. pte. q. xlix. ar. i. Prouidētia vo importat reſpectū quēdā alicuius diſtātis ad ea: que in pn̄ſenti occurrunt: et ordinanda ſunt: ſm eundem. xxij. q. xlix. ar. vi. et eſt principalior pars prudentię: ſm Ciceronem et Macrobium.

Prudēs ꝛ ſciēs ita differūt:ꝙ prudēs ē qui intelligētia
ſua aliqd cognoſcit. Sciēs ꝙ alteriꝰ iudicio rē ꝑcipit
hoc ē prudēs ꝑ ſe ſciēs ꝑ alios. Terē. in eunucho. Et
·prudēs ꝛ ſciēs:viuꝰ videſqꝫ ꝓpter donato ſuꝑ Terē.
Prudēs dr̄ q̈ſi ꝓuidēs:vel porro vidēs.i. ꝓcul videns.
Prouerb. ℭ Prouerbiorum.c.ij.
Fili mi ſi ſuſcepis ſermōes meos:ꝛ mādata mea abſcon
deris penes te:vt audiat ſapiētiā auris tua:inclina
cor tuū ad cognoſcēdū prudētiā. Si.n.ſapiam inuo
caueris:ꝛ inclinaueris cor tuū prudētię: Si q̄ſiueris
eā:q̈ſi pecuniā:ꝛ ſic theſauros effoderis illam:tūc in
telliges timorē dn̄i:ꝛ ſciam dei inuenies:q: dn̄s dat
ſapiam:ꝛ ex ore eiꝰ prudētia:ꝛ ſcia. Cuſtodiat rectoꝝ
ſalutē ꝛ ꝓteget ḡdiētes ſimpl'r ſeruans ſemitas iuſti
tię:ꝛ vias ſcōꝝ cuſtodiēs. Tūc intelliges iuſticiam:ꝛ
iudiciū:ꝛ eq̄tatē ꝛ oēm ſemitā bonā: Si intrauerit ſa
piētia cor tuū ꝛ ſcia aię tuę placuerit ꝯſiliū cuſtodiet
te:ꝛ prudētia ſeruabit te:vt eruaris a via mala:ꝛ ab
hoīe ꝗ ꝑuerſa loqtur. ℭ Prouerbioꝝ.c.iij.
Btūs hō ꝗ inuenit ſapiam:ꝛ ꝗ affluit prudētia:melior ē
acq̄ſitio eiꝰ negociatiōe auri:ꝑmi ꝛ puriſſimi fructꝰ
eius ꝑcioſior ē cūctis opibꝰ:ꝛ oīa q̄ deſiderant:huic
nō valēt cōparari. ℭ Prouerbioꝝ.c.vij.
Dic ſapiētię ſoror mea es:ꝛ prudētiā voca amicā tuā.
ℭ Prouerbiorum.c.xj.
Vbi nō eſt gubernator:populus corruet:ſalus autē:vbi
multa conſilia. ℭ Prouerbioꝝ.c.xiij.
Aſtutꝰ oīa agit ꝯſilio:ꝗ aūt fatuus ē aperit ſtulticiam.
Sapia ℭ Sapientia.c.v.
Melior eſt ſapientia ꝙ̄ vires:ꝛ vir prudens ꝙ̄ fortis.
Eccle. ℭ Eccleſiaſtici.c.vj.
Et ſi videris ſenſatū euigila ad eū:ꝛ gradus oſtioꝝ il
lius exterat pes tuus. ℭ Eccleſiaſtici.c.x.
Seruo ſenſato liberi ſeruient:ꝛ vir prudēs ꝛ diſciplina
tus:nō murmurabit correptꝰ:ꝛ inſciꝰ nō honorabit̃.
ℭ Eccleſiaſtici.c.xxj.
Verba prudētum ſtatera pōderabunt̃. In ore fatuoꝝ
cor illoꝝ:ꝛ in ore ſapientum cor eorum.
Lucas ℭ Lucas.c.xvj. de prudentia in malum.
Filij enim huius ſeculi prudentiores filijs lucis in gene
Paulus ratione ſua ſunt. ℭ Paulus ad romanos.c.viij.
Prudentia carnis mors eſt.
Augu. ℭ Aug. li. de ciui. dei:ꝛ hr̄.xxvj.q.iij.c. Qui ſine.
Qui ſine ſaluatore ſalutē vult hr̄e:ꝛ ſine va ſapiētia eſti
mat ſe prudētē fieri poſſe:nō ſanus ſed eger:non pru
dēs ſed ſtultus in egritudine aſſidua laborabit:ꝛ in ci
uitate noxia demens ꝛ ſtultus ꝑmanebit.
ℭ Augu. ad eremitas in ſermone de prudentia.
Frēs chariſſimi nō ſolū ſilētiū tenere debetis in eremo
ſꝫ prudētiā rape feſtinate. Prudentia.n. vob̄ neceſſa
ria ē:q: docet qd fugiēdū:ꝛ qd tenēdū ſit. Prudentia
enim docet te vt nō ſuꝑbias:nec mireris de rebꝰ trāſi
torijs:quū ſint caduce:ꝛ ea quę poſſides tanꝙ̄ aliena
poſſidere aduertas. Prudētia docet te:vt nō potes ꝑ
petuo tenere fructuoſe ꝑmittas abire. Prudētia docet
te:vt in cūctis ſꝑ idē ſis:tā in ꝓſperis:ꝙ̄ in aduerſis
ſicut manꝰ q̄ eadē eſt:ꝛ quū in palmā extēdit̃:ꝛ in pu
gno reſtringit̃. Ipſa te docet qūo rephēſibilis ſit ni
mia laudatio:ꝛ imoderata vituperatio:illa qdē adula
tiōe:ſꝫ iſta ſuſpecta malignitate. Prudētia teſtioniū
veritati nō amicitie reddit. Prudētia cū diſcretōe ꝓ
mittit ꝛ ꝓmiſſū accelerat:ꝛ ampliꝰ ꝙ̄ ꝓmiſit ꝑſtat.
Prudētia docet qūo pn̄tia ordies qūo ꝑteritoꝝ rcor
Hiero. deris:ꝛ qūo futura ꝓuideas. ℭ Hierony. ſuꝑ Oſeę.
Eſtote prudētes:ſicut ſerpētes ꝛ. Qui prudentia abſqꝫ bo
nitate:malitia ē: Et ſimplicitas abſqꝫ rōnali ſtulticia
Ambr. nominatur. ℭ Amb. li. ij. officioꝝ cap. viij.
Promptiꝰ nos iuſto viro:ꝙ̄ prudēti cōmittimus.
Grego. ℭ Gregorius li. xxix. moralium.

Alalia ꝓphetica:ꝛ i circuitu:ꝛ intꝰ plēa oculis eē memo
rāt̃. Quiſqꝫ o.n. exteriora ſua honeſte diſponit: Sꝫ i
teriora negligit i circuitu oculos hꝫ: Sꝫ intꝰ nō hꝫ:
Sācti vo hoīes ſꝑ ꝛ exteriora ſua circūſpiciūt vt bo
na ex ſe extra ꝑbeāt fratribꝰ ꝛ interiora ſua vigilātia
attēdūt:q: ſeſe irreprobabiles interiꝰ iudicis obtuti
bꝰ parāt. Ideo i circuitu oculos:ꝛ intꝰ hr̄e ꝑhibēt̃.
ℭ Gregorius li. xxij. moralium.
Sicut qbuſdā viſuꝫ ē:vt de ꝑmis q̈ttuor virtutibꝰ loq̄r
prudētia i temperātia:fortitudine atqꝫ iuſticia:ꝗto
ꝑfecte ſunt ſingule:tāto ſibi ſunt cōiūcte:diſiūcte aūt
ꝑfecte eē neqꝙ̄ pn̄t. Qui nec prudētia vā ē:quę iu
ſta ꝛ tēperās:ꝛ fortis nō eſt: Nec tēperātia ꝑfecta q̄
fortis iuſta:ꝛ prudēs nō ē:nec fortitudo itegra:q̄ pru
dens:fortis:ꝛ temperans non eſt.
ℭ Grego. ſuꝑ ezechielē parte. ij. homelia. x.
Mēſuret̃ ꝑfectorū fideliū vita ꝑ q̈drū:ꝛ tm̄ hꝫ ſpūalis
atrij latꝰ vnū ꝗtū latera ſingula:q: vnuſqſqꝫ tātum
prudēs eſt:ꝗtū tēperās fortis:ꝛ iuſtꝰ tm̄ tēperans:
ꝗtum prudens:iuſtus:ꝛ fortis fuerit.
Iſido. ℭ Iſidorus li. iiij. epiſtolarum.
Scopulꝰ ille vitādꝰ ē vbi alter offendit: Pecora ipſa vi
tare norūt quę ſe lęſiſſe cognoſcūt:itinera illa nō re
petūt:vbi i foueā corruerūt tēaces laqueos auis
capta declinat rhetia auis ſuſpecta nō icidet:ꝛ oīa q̄
pn̄t haber ꝯtria faciliter caſꝰ aſſumere: Si curā ſalu
tis ꝓprie nō hēret. ℭ Idē li. ethimologiarū.
Sapiens dictꝰ a ſapore:q: ſicut guſtꝰ ē aptus ad diſcre
tionē ſaporis ciboꝝ ſic ſapiens ad dignoſcentiā reꝝ
Ariſto. atqꝫ cāꝝ. ℭ Ariſto. li. xi. de animalibus.
De rōne prudētis auditoris ē iudicare ſuꝑ ſermones
dicētis ꝛ audientis. ℭ Ariſto. li. vj. ethicoꝝ.
Prudentia eſt recta rō agibilium. ℭ Ibidē.
Iuuenes nō pn̄t eſſe prudentes: q: prudētia req̄rit ſa
piētiā ꝛ experientiā quę indiget tempore.
ℭ Ariſtoteles ibidem.
Impoſſibile eſt prudentem non exiſtere bonum.
ℭ Ariſtoteles li. Elenchorum.
Difficile eſt ſimul multa conſpicere.
ℭ Ariſto. magnoꝝ moralium lib. e. xi.
Prudentia ē circa operabilia in qbus electio ē ꝛ fuga.
ℭ Idem cap. lxxvij.
Prudens ē optima petet̃:ꝛ boꝝ electionū ꝛ operatiuū.
ℭ Ariſto. mag. moralium. li. i. cap. lxxxi.
Prudentia ſicut architector virtutum eſt.
ℭ Ibidem li. ij. cap. vij.
Neqꝫ abſqꝫ prudētia alię virtutes ſiūt:neqꝫ prudētia ꝑ
fecta ē abſqꝫ alijs virtutibꝰ:ſed cooperātur quodam
modo ad ſe inuicē conſequentes prudentiam.
ℭ Ariſto. in probleumatibus.
Parui capitis prudētiores ſūt eis:ꝗ ſunt magni capitis.
ℭ Ariſto. lib. vij. phiſicorum.
Anima quieſcens ꝛ reſidens ſit prudens.
ℭ Ariſto. lib. de ſenſu ꝛ ſenſato.
Auditꝰ magnā partē ꝯfert ad intellectū:ꝛ prudētiā.
Seneca ℭ Seneca epiſtola. lxxxvj.
Qui prudēs ē:ꝛ tpans:ꝛ ꝯſtās: Qui ꝯſtās ē impturba
tus eſt:ſine triſticia eſt ꝗ imꝑbatus eſt. ergo prudens
beatus eſt. ℭ Seneca de q̈ttuor virtutibus.
Si prudētiā amplexeris:vbiqꝫ idē eris:ꝛ ꝓut reꝝ ac tē
poris varietas exigit:ita te accōmodes tpi: Nec te in
aliqbꝰ mutes:ſꝫ potiꝰ aptes:ſic manꝰ q̄ eadē ē:quum
in palmā extēdit̃:ꝛ qn̄ i pugnū aſtringit̃. ℭ Ibidē.
Prudēs ſi terminos ſuos excedat:calidꝰ inueſtigator la
tētiū:ꝛ ſcrutator q̈liūcūqꝫ noxaꝝ oſdit̃:malus vigi
to faſtu plenus:verſipellis ꝛ ſimplicitatis inimicus:
commēdator ē culpaꝝ:ꝛ poſtremo vno noīe a cūctis
malus hō vocabit̃. In has ꝗ maculas prudētia imē
ſurata ꝑducet. ℭ Seneca de q̈ttuor virtutibus.

Si prudēs fuerit aīus tu⁹ trib⁹ tpib⁹ diſpēſet: pterita cogita: pñtia ordia: futura puide. Vñ Ariſt. Alexādrū ā monet: vt pdeceſſoꝝ acta ad mēoriā reducat. Inqt .n. annales priꝫ diſcute. Inde poteris bona exēpla extrahere: qꝛ acta pterita dant certum documentum in futuris. ¶ Seneca li. de beneficijs.

Nō ē turpe remutare ꝯſiliū. ¶ Idē in ꝓuerbijs.

Bonū eſt alieno mala fugienda intueri: Ruina pcedentium docet poſteros: ꝛ cautio eſt ſp in reliquū lapſus anterior: Vitio .n. alterius ſapiēs emēdat ſuū: ꝛ ignauus nimis eſt: q poſt exēplū inuenitur incautus.

Cicero ¶ Cicero lib. j. de legibus in fine.

Ex ꝓuidēdo prudētia appellata ē. ¶ Idē li. iij. ď nā deo.

Verſutos eos appello quoꝝ celeriter mens verſatur. ¶ Cicero ibidem.

Prudentia cōſtat ex ſcientia reꝝ bonorum ꝛ malorum. ¶ Cicero lib. j. de diuinatione.

Prudentes poſſumus dicere .i. prouidentes. ¶ Cicero Rhetoricoꝝ nouorum lib. iij.

Prudētia ē calliditas q̄ rōne q̄dā pōt hr̄e delectū bonorū ꝛ maloꝝ. Dr̄ ēt prudētia ſcīa cuiuſdam artificijs ꝛ appellaſ prudētia reꝝ multaꝝ memoria: ꝛ vſus q̄ꝫ plurimoꝝ negocioꝝ. ¶ Cicero rheto. nouo. lib. iij.

Prudētię ptib⁹ vtemur in dicēdo: ſi cōmoda cū incōmoda ꝯferem⁹ quū alteꝝ ſeqi vitare alterū cohortemur. ¶ Cicero Tuſcu. q̄ſtio. lib. j.

Magni aūt eſt ingenij reuocare mētē a ſenſib⁹: ꝛ cogitationē a ꝯſuetudine abducere. ¶ Cice. li. de amicitia.

Hoc eſt ai bene ꝯſtituti lętari bōis reb⁹: ꝛ dolere ꝯ̄rijs. ¶ Cicero de oratore lib. iij.

Nō ē tāta in reb⁹ obſcuritas: vt eas nō penit⁹ acris viri

Salu. ingeniū cernat: ſi mō aſpexerit. ¶ Salu. in Catili.

Priuſq̄ꝫ incipias cōſulto vbi conſulueris mature facto

L. apu. opus eſt. ¶ L. Apuleius de nā deorum.

Preſcire cuncta prudentes decet.

L. dio. ¶ L. Dioge. de vita ꝛ mo. phoꝝ.

Quū ſqs exierit domū: pmo qd ſit factur⁹ q̄rat: quū āt intrauerit: q̄rat iterū qd fecerit: dicebat Cleobulus. ¶ L. Diogenes ibidem.

Duoꝝ tpꝫ maximā eē hñdā curā dicebat Pithagoras ꝛ mane: ꝛ veſpe. i. eoꝝ q̄ acturi ſum⁹: ꝛ q̄ geſſimus.

¶ Poggius li. ij. de vita Cyri ex Xenophōte traducta.

Nullius v̄tutis vſum abſq̄ꝫ prudētia vtilē eē: nulloſq̄ꝫ q cūq̄ꝫ hij fuerint ciues ꝓcul a prudētia poſſe: neq̄ꝫ publicis: neq̄ꝫ puatis in reb⁹ boni viri offm̄ pſtare: amicos q̄ꝫ g̃tiores efficere prudētia: ꝛ vtiliores miniſtros.

Poggi. ¶ Poggius ibidem lib. iiij.

Nā ſicut vr̄ eē fortiſſim⁹: q plurimos hoſtiū pugnādo ceperit: ita quū id ē pſuadēdū: q plures in ſuam traxit ſniam: eloquentiſſimus ac prudentiſſimuſ ęſtimatur. ¶ Poggius de vita Cyri lib. j.

Solere .n. hoīes quē in ꝓcurādis ſibi vitę cōmodis prudētiorē putēt hui⁹ libēter ꝯſilijs hr̄e: qđ ꝛ alijs i multis ꝛ in corpe infirmis fatis: lꝫ pſpici: a qb⁹ ad vnguē ſeruarent medicoꝝ pcepta. In mari q̄ꝫ nautas oēs pere gubnatori: ſic ꝛ viatores itinerū peritos ſequi.

Vale. ¶ Valerius Maximus lib. vij.

Maxi. Demadis dictū q̄ꝫ ſapiens: Nolētibus .n. athenienſib⁹ diuinos honores Alexādro decernere: videte inqt ne dum celū cuſtoditis terrā amittatis. ¶ Ibidē.

Illa vo ps calliditatis egregia ab oī rephēſione ꝓcul remota: cui⁹ opa: qꝛ a latina appellatiōe vix apte exprimi pñt greca ꝓnūciatione ſtrategmatica dicuntur.

Iſocra. ¶ Iſocrates ad Dimonicū ſer. admonitorio.

ρωμη δε μετα μεν φρονησεως ωφελησεν, ανευ δε ταυτης πλειω τους εχοντας εβλαψε.ι.

Fortitudo vero cū prudētia quidē iuuit. Sine vero hac magis habentes leſit. ¶ Idem ibidem.

βουλευομενος παραδειγματα ποιου τα παρεληλυθο-

τα των μελλοντων.ι.

Deliberans exempla fac res preteritas futurarum. ¶ Idem ibidem.

βουλευου μεν βραδεως· επιτελει δε ταχεως τα δοξαντα.ι.

Delibera tarde perfice autem cito que viſa ſunt. ¶ Idem ibidem.

οταν δ' ευ περι των σεαυτου μελλεις τινι συμβουλευεσθαι. σκοπει πρωτον πως υπερ των αυτου διωκησεν. ο γαρ κακως διανοηθεις υπερ των ιδιων, ουδε ποτε καλως βουλευσεται περι των αλλοτριων.ι.

Quū aūt pro tuis rebus futur⁹ ſis ab aliq̄ ꝯſulere ꝯſidera pmū q̄ pacto ſua admiſtrauit: Male .n. deliberās de ꝓprijs. nūq̄ꝫ hn̄ ꝯſulet de alienis. ¶ Menāder. Menā.

αγαθον μεγιστον η φρονησις εστι.ι.

Bonum maximū prudentia eſt ſemper. ¶ Idē.

ανδρος χαρακτηρ εκ λογου γνωριζεται.ι.

Viri caracter ex ſermone cognoſcitur. ¶ Idē.

αν ευ φρονης τα παντα ευδαιμονησεις.

Si hn̄ prudēs ſis: in oībus fortunatus eris. ¶ Idē.

ενιοι κακως φρονουσι πρασσοντες καλως.

Nōnulli nō prudētes ſunt agentes bene. ¶ Idem.

συνετος πεφυκως φευγε την κακουργιαν.

Prudens natus fuge malignitatem. ¶ Idem.

νοειν γαρ εστι κρειττον η σιγην εχειν.ι.

Intelligere .n. eſt melius q̄ꝫ ſilentium hr̄e. ¶ Idem.

ο παρ ηλικιαν νους μισος εξεργαζεται.ι.

Preter ętatē mens odium operatur. ¶ Idem.

ουδεις ο νοεις οιδεν ο δε ποιεις βλεπει.ι.

Nemo q̄ cogitas nouit: ſꝫ qđ facis inſpicit. ¶ Idē.

ουπανταχου δ' ο φρονιμος αρμοττειν δοκει.ι.

Nō vbiq̄ꝫ aūt prudēs cōuenire videſ. ¶ Idem.

ψυχης μεγας χαλινος ανθρωποις ο νους.

Animę magnū frenū hominibus eſt mens. ¶ Idem.

¶ Pythagoras. Pyth.

μηδ' αλογιστως σαυτον εχειν περι μηδεν εθιζε.

αλλα γνωθι μεν ως θανεειν πεπρωται απασιν.

χρηματα δ' αλλοτε μεν κτασθαι φιλει, αλλοτε ολεσθαι.ι.

Ne impudēter teipm̄ hr̄e circa aliqd aſſueſce:

Sed cognoſce q̄ mori fato cōſtitutū eſt omnibus.

Pecunias vo interdū acqrere velis: interdū pdere. ¶ Idem.

βουλευου δε προ εργου, οπως μη μωρα πελητα.ι.

Conſule ante opus: ne ſtulta fiant. ¶ Idem.

πρησσε δε ταυθ' α σε μη βλαψη, λογισαι δε προ εργου.ι.

Fac aūt ea q̄ te nō lędāt: ſed cogita ante op⁹. ¶ Idē.

¶ Periander. Perlā.

ο αν ομολογησης ποιει.ι.

Quod vtiq̄ꝫ fateberis fac. ¶ Idem.

πραττε αμεταμελητα .i. Fac non pęnitenda.

¶ Bias. Bias

νοει και τοτε πραττε .i. Cogita ꝛ deinde fac.

¶ Sophocles in aiace.

οι γαρ κακοι γνωμαισι ταγαθον χεροιν εχοντες ουκ ισασι πριν τις εκβαλη.ι.

Homines .n. male mentis bonum pię manibus

Habentes non cognoſcunt anteq̄ꝫ amittatur.

¶ Plautus in Perſa. Plau.

Si quā rē accures ſobrie ac frugaliter: Solet illa recte ſub manuſ ſuccedere: atq̄ꝫ Aedepol ferme vt qſq̄ꝫ rē accurat ſuā ſic ei pcedit. ¶ Virgi. ęneidos li. j. Virgi.

Ac veluti populo in magno quum ſepe coorta eſt

Seditio: Seuitq̄ꝫ animus ignobile vulgus.

Iamq̄ꝫ faces ꝛ ſaxa volant: furor arma miniſtrat.

Tum pietate grauem ac meritis: ſi forte virū quem

Conſpexere ſilent: arrectiſq̄ꝫ auribus aſtant.

Ille regit dictis aīos: ꝛ pectora mulcet. ¶ Vir. li. xij.

Quantum ipſe feroci

Virtute exuperas:tanto me impenſius equum eſt
Conſulere:atqꝫ omnes metuentem expendere caſus.
℄ Ouidi.meta.lib.iij.Fa.j.vba vlixis ꝯ Aiacem.
Tibi dextera bello
Utilis ingeniũ eſt q̄ eget moderamine noſtro.
Tu vires ſine mente geris:mihi cura futuri eſt.
Tu pugnare potes:pugnandi tempora mecum
Eligit atrides:Tu tantum corpore prodis:
Nos animo quãtoqꝫ ratẽ qui temperat ante it
Remigis officium:quanto dux milite maior:
Tanto ego te ſupero.
℄ Idem lib.xv.Fabula.ij.de Pytagora.
Iſqꝫ licet celi regione remotus:
Mente deos adijt:ꝛ que natura negabat
Uiſibus humanis:oculis ea pectoris hauſit.
Cumqꝫ alo ꝛ vigili perſpexerat omnia cura.
Mart. ℄ Martialis lib.xij.ad Bethim.
Qui ſua metitur pondera:ferre poteſt.
Hora. ℄ Horatius carminum lib.ij.Ode.xxix.
Prudens futuri temporis exitum
Calliginoſa nocte premit deus:
Ridetqꝫ:ſi mortalis vltra
Fas trepidat:Quod adeſt memento
Componere equus.Cetera fluminis
Iuue. Rite feruntur.
℄ Iuuenalis Satyra.x.
Nullum numen abeſt ſi ſit prudentia.Sed te
Nos facimus fortuna deam:celoqꝫ locamus.
℄ De hac materia habes ſupra vbi eruditio:Doctrina:
ꝛ infra vbi ſapientia:ꝛ ſcientia.

PRuina grece. παχνη.ις.η. ꝛ παχνωδης.εος.ο.η. pruinoſus dr̃.Eſt aũt pruina vapor q̄ ꝯgelatur pri uſqꝫ in aquã cõuertat̃ iterũ ſm Ariſto.li.i. metheororũ.Dicit̃ aũt pruina a perurendo:hoc ẽ valde vrẽdo: q̄ð fruges ꝛ virgulta perurat.

PSalterium greca dictio eſt.ψαλτηριον.ου.ρ.ꝛ ẽ inſtrumentũ decẽ chordaꝝ. Significat autẽ decalogũ.Tangit̃ manu a ſuperiori:Sed cythara ab inferiori:ꝛ dicit̃ a ψαλλω q̄ð eſt canto pulſo:Uñ ẽt pſalmꝰ ψαλμος.ου.ο.q̄ð eſt cãticũ q̄ð cantabat vel cãtari faciebat Dauid ad pſalteriũ.Itẽ pſallere ſpiritualiter ẽ gaudẽdo gratias ageṙ deo corde:ore:ꝛ operibꝰ ex.h. Tho.ſup pſal.ij.col.vj.ꝛ pſal.ix.col.vj. Differũt pſalmꝰ ꝛ hymnꝰ:q̄m ꝓprie hymnꝰ dr̃ q̄ voce naturali ſit.Pſal.q̄ aliquo muſico iſtrumẽto:Unde pſalmodia deducit̃ cãticũ mixtũ:vt quũ aliqs ad cytharã ſiue aliud muſicum inſtrumentum canit.

PVDICITIA grẽ.αγνεια.ας.η.ꝛ αγνος.ου.ο. pudicus dr̃.Eſt aũt pudicitia animi virtus qua qs verecundatur de actibus:de qbus homines magis verecũdant̃:vt ſunt actus venerei:ſm Augu.lib.xiiij.de ciui.dei.Nec inuite auferri põt:ſm eundem lib.j.de ciuitate dei.
Pudicitia dr̃ a pudore:ꝛ eſt p̃cipue circa ſigna venereorũ:vt ſunt tactꝰ:oſcula:ꝛ hmõi.Caſtitas ṽo circa veneream cõmixtionẽ:ex.h. Tho.ſc̃da ſc̃de.q.cxliiij.c.

PUdor ab Ariſtotele ſic diffinitur αισχυνη εστι φοβος δικαιου ψογου hoc eſt.Pudor eſt timor iuſte vituperationis.Qui affectus eſt honeſtiſſimus.Differt aũt pudor a verecũdia ſicut aliqbus placet:q̄ pudor eſt rei turpiter acte:Uerecũdia ṽo ẽt recte facti ac hõeſti.Hinc pudibũdus:q̄ pudore ducit̃:ꝛ pudẽda virilia:q̄ ꝛ verẽda dicunt̃:ꝛ depudico vbũ quo veteres vtebant̃.Eſtqꝫ depudicare:violare:ſtuprare:
Eccle. ꝛ quaſi pudicitiã auferre. ℄ Eccl'iaſtici.c.xxvj.
Ois.n.põderatio nõ eſt condigna cõtinentis anime.
℄ Ibidem.
Sicut ſol oriens mũdo altiſſimis dei:Sic mulieris bone ſpecies in ornamentum domus ſue. ℄ Ibidem.

Gratia ſuper gratiam mulier ſancta ꝛ pudorata.
℄ Auguſtinus contra Iulianum lib.iiij. Augu.
Pudicitia res eſt animeꝫ ṽginitas corporis:deniqꝫ illa integra in aĩa ꝑmanẽte.põt iſta corpe ſibi violeter auferri:ꝛ quũ iſta integra manet corpori:põt illa in animo laſciui voluntate corrumpi.
℄ Cyprianus de.xij.abuſionibus. Cypri.
Pudicitia ẽ ornamẽtũ nobiliũ exaltatio humiliũ:nobilitas ignobiliũ:pulchritudo viliũ.Solamẽ merẽtiũ:augumẽtũ ois pulchritudinis:decus religiõis:minoratio criminũ:multiplicatio meritoꝝ:creatoris ois
Cicero dei amica. ℄ Cicero lib.j.de legibus.
Quid.n.poſſumꝰ eoꝝ q̄ a ſtupro arcẽt̃:Infamie metu pudicos dicere:quũ ipa infamia ꝑ rei turpitudinẽ ꝯſequat̃.Nã q̄d aut laudari rite:aut vituperari põt.Si ab eo receſſeris:q̄ð aut laudãdũ:aut vitupãdũ putes:
℄ Plautus in Epidicho. Plautꝰ
Non nimis poteſt pudicitiam quiſqꝫ ſue ſeruare filie.
℄ Iuuenalis Satyra.x. Iuue.
Rara eſt adeo concordia forme.
Atqꝫ pudicitie. ℄ Oui.epi.Paridis ad helenã. Ouidi.
Lis eſt cum forma magna pudicitie.

PUeritia grẽ.παιδια.ας.η.ꝛ παιδικος.ου.ο.puerilis dr̃.Pueritia aũt mõ etatẽ pueriles ſignificat:mõ pro puritate accipit̃.Uarro ea erat matrone ſimplicitas:ꝛ pueritia:ꝛ honeſtas.puerilitas ṽo nõ ipaꝫ etatẽ:ſed actũ aliquẽ puerilẽ ſignificat.Seneca.Qui pueritiã eius ſeu potiꝰ puerilitatem ludibrio habuit.Pueraſco aũt.i.puer fio:ꝛ repueraſco q̃ſi impueriles etatẽ reuertor.Que oĩa a puer deducuntur. De hac materia habes ſupra in adoleſcentia:ꝛ iuuentus.

PVLCHRITVDO g̃.καλλονη.ης vel καλλος.εος.ρ.ꝛ καλος.ου.ο.pulcher dr̃.Eſt aũt pulchritudo corporis quedam apta figura membrorum:cum coloris quadam ſuauitate.ſm Ciceronẽ lib.Tuſcu.q̃ſtio.
℄ Prouerbiorum.c.xj. Proue.
Circulus aureus in naribus ſuis:mulier pulchra ꝛ fatua. ℄ Prouerbioꝝ cap.xxxj.
Fallax gratia:ꝛ vana eſt pulchritudo.
℄ Augu.de ciuitate dei lib.xv. Augu.
Pulchritudo corporis bonũ dei donũ eſt:ſed ꝑpterea id etiam largit̃ malis:ne malũ bonũ videat̃ bonis.
℄ Ambroſius lib.iij.de vir. Ambr.
Iuuenẽ veteres fabule ferũt quũ ꝑ admirabilẽ oris pulchritudinẽ:in amorẽ incẽderet feminas:ſtigmatibus exaraſſe vultum ſuum:ne qua eum amare poſſet.
℄ Boetius lib.iij.de conſolatione. Boetiꝰ
Sicut ait.Ariſto.Si linceis oculis hoies vterẽt̃:vt eoꝝ viſus q̃qꝫ obſtãtia penetraret:nonne introſpectis viſceribꝰ illud Alcibiadis pulcherrimus corpꝰ:turpiſſimũ videret̃.Igit̃ te pulchrũ videri:nõ tua nã:ſꝫ oculoꝝ ſpectãtiũ reddit infirmitas.℄ Sene.epl.cxxvj.
Quid extolleris forma:quũ oĩa feceris a mutis aĩabꝰ decore vinceris.vide.ẽ.i ꝯtẽptꝰ hũiliũ. ℄ Se.in puer.
Sicut formoſa pictura eſt:quũ nulla ps erratꝫ:ſic ꝛ formoſus hõ in q̄ nulla ps peccati feda ẽ.℄ Se.tra.iiij.
Anceps forma bonũ mortalibꝰ:Exigui donũ breue temporis. ℄ Seneca ibidem. Seneca
Res ẽ forma fugax.Quis ſapiẽs bono ꝯfidat fragili:dũ
Cicero lꝫ vtẽ:tpe ſi tacitũ ſubruet horaqꝫ.℄ Ci.li.4.rhe.ad.
Forme dignitas aut morbo defloreſcit:aut vetuſtate extinguitur. ℄ Lucius Apuleius de magia lib.j.
L.Apuleius Socrates phs vltro ẽt ſuaſiſſe fert̃ diſciplis ſuis crebro vt ſemet in ſpeculo ꝯtẽplarẽt:vt q̄ eoꝝ foret pulchritudine ſibi ꝯplacitꝰ:ipẽdio ꝓcuraret:ne dignitatem corpis malis moribꝰ decoraret:q̄ ṽo minꝰ cõmẽdabilẽ ſe forma putaret:vt ṽtutis laude turpitudinẽ tegeret.
℄ Laer.Dio.de vita ꝛ moribus phoꝝ. L.dio.

Diogenes quū vidiſſet quēdā decora facie ⁊ moribꝰ in honeſtum ait. O q̄ bona domus: ⁊ malus hoſpes.

Periā. ¶ Periander.

ευαγγι Τα καλα. i. Lauda pulchra.

Menā. ¶ Menander.

μη κρινε ορων το καλλοσ. αλλα τον τροπον. i.

Noli iudicare vidēs pulchritudinē: ſꝫ morē. ¶ Idē.

ωσ ηδυ καλλοσ οταν εχει νουν σωφρονα. i.

Quā ſuauis res pulchritudo: qn̄ hꝫ mētē ſapiētem.

Iſocra tes ¶ Iſocrates ad Dimonicū ſermone admonitorio.

καλλοσ μεν γαρ η χρονοσ αναλωσεν η νοσοσ εμαρανε. i.

Pulchritudinem quidem vel tempus ꝯſumpſit: vel morbus languefecit.

Uirgi. ¶ Uirgilius in Buccolicis.

O formoſe puer nimium ne crede colori.
Alba liguſtra cadunt: vacinia nigra legūtur.

Ouidiꝰ ¶ Ouidiꝰ Metamor. lib. xiij. fabula. iij.
Uerba poliphemi ad Galatheam.

Nec mea q̄ duris horrent denſiſſima ſetis
Corpa: turpe puta: turpis ſine frōdibꝰ arbor:
Turpis equus: niſi colla iube flauētia vellēt.
Pēna tegit volucres: ouibꝰ ſua lana decori ē.
Barba viros: hyrteq̄ decēt in corpore ſete.

¶ Idem lib. v. Fabula. iij.

Labitur occiduę pariter decliue ſenecte.
Subruit hec eui demolliturq̄ prioris
Robora fletq̄ milo ſenior quū ſpectet inanes
Illos qui fuerant ſolidarum more ferarum
Herculeis ſimiles fluidos pendere lacertos.
Flet q̄q̄: vt in ſpeculo rugas cōſpexit aniles
Tyndaris: ⁊ ſecum cur ſit bis rapta requirit:
Tēpus edax rerum: tuq̄ inuidioſa vetuſtas
Omnia deſtruitis: vitiataq̄ dentibus eui
Paulatim lenta conſumitis omnia morte.

¶ Ouidi. ep̄la Phedrę ad Hyppolitū.

Sint ꝓcul a nobis iuuenes vt femina cōpti.
Fine coli modico forma virilis amat.

¶ Ouidius de arte amandi lib. j.

Forma viros neglecta decet: Minoida Theſeꝰ
Abſtulit a nulla tempora comptus acu.
Hyppolitū phedrę: nec erat bn̄ ꝯptus: amauit.
Cura deę ſiluis aptus adonis erat.
Mundicię placeāt fuſcentur corpora campo.
Sit bene conueniens ⁊ ſine labe toga.
Linguaq̄ nec rigeat: careant rubigine dentes:
Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonſura capillos.
Sit coma: Sit docta barba refecta manu.
Et nihil emineant: ⁊ ſint ſine ſordibus vngues.
Inq̄ caua nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec male odorati ſit triſtis anhelitus oris:
Nec ledet nares virq̄ paterq̄ gregis.
Cetera laſciue faciant concede puelle:
Et ſi quis male vir querat habere virum.

¶ Ouidius de arte lib. ij.

Forma bonū fragile eſt: q̄ntūq̄ accedit ad ānos
Fit minor: ⁊ ſpacio carpitur illa ſuo.
Nec ſemper viole: nec ſemper lilia florent.
Et riget amiſſa ſpina relicta roſa.
Et tibi iam venient cani formoſe capilli.
Iam venient ruge que tibi corpus arent.
Iam molire animum qui duret: ⁊ aſtrue formā.
Solus ad extremos permanet ille rogos.

¶ Ouidius Triſtium lib. iij. Elegia. iiij.

Iſta decens facies longis vitiabitur annis.
Rugaq̄ in antiqua fronte ſenilis erit.

¶ Ouidius Triſtium lib. iij. Elegia. vij.

Iniiciet q̄ manus forme damnoſa ſenectus:
Que ſtrepitum paſſu non faciente venit.
Quūq̄ aliqs dicet: fuit hec formoſa: dolebis.
Et ſpeculum mendax eſſe querere tuum.
Sūt ⁊ opes modicę: quū ſis digniſſima magnis
Finge ſed immenſis cenſibus eſſe pares.
Nēpe dat: ⁊ quodcunq̄ iubet fortuna: rapitq̄
Hirrus ⁊ eſt ſubito: qui modo Creſſus erat.
Singula quid referā: nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis ingeniiq̄ bonis.
En ego cum patria caream vobiſq̄: domoq̄:
Raptaq̄ ſint: adimi que potuere mihi.
Ingenio tamen ipſe meo comitorq̄: fruorq̄
Ceſar in hoc potuit iuris habere nihil.
Quilibet. hanc ſeuo vitam mihi finiat enſe:
Me tamen extincto phama ſuperſtes erit.
Dumq̄ ſuis victrix ſeptem de montibus orbē
Proſpiciet domitū Martia Roma: legar.
Tu quoq̄ quam ſtudii maneat felicior vſus
Effuge venturos qua potes vſq̄ rogos.

¶ Iuuenalis Satyra. x. Iuue.

Filius autem.
Corporis egregi miſeros trepidoſq̄ parētes
Semper hꝫ. rara eſt adeo concordia forme
Atq̄ pudicitie. Sācto s licet horrida mores
Tradiderit p̄rīa: ac veteres imitata ſabinos.
Preterea caſtū ingeniū: vultūq̄ modeſtum
Sanguine feruentē tribuat natura benigna
Larga manu: Quid. n. puero ꝯferre p̄t plus
Cuſtode: ⁊ cura natura potentior omnis
Non licet eſſe viros: Nā ꝓdiga corruptoris
Improbitas: ipſos audet tentare parentes:
Tāta in muneribus fiducia. Nullus ephebū
Deformem ſeua caſtrauit in arce tyrannus.
Nec p̄textatū rapuit Nero loripedem vel
Strūmoſū: atq̄ vtero pariter gibboq̄ tumētē.
Nunc ergo iuuenis ſpecie letare tui: quem
Maiora expectant diſcrimina fiet adulter
Publicus ⁊ penas metuet q̄cunq̄ mariti
Exigere irati. Nec erit felicior aſtro
Martis: vt in laqos nūq̄ incidat. Exigit āt
Interdū iſte dolor: pluſq̄ lex vlla dolori
Conceſſit: necat hic ferro: ſecat ille cruentis
Uerberibꝰ: quoſdā mechos ⁊ mugilis intrat
Sed tuus Endimion dilecte fiet adulter
Matronę. mox quū dederit ſeruilia nūmos.
Fiet ⁊ illius: quam non amat: exuet omnem
Corpis ornatū. Quid. n. vlla negauerit vdis
Inguinibꝰ? Siue hec eſt Ippia: ſiue Catulla
Deterior: totos hꝫ illic femina mores. ¶ Iuue. ibidē.
Sed caſto quid forma nocet? Quid profuit immo
Hyppolito graue ꝓpoſitum: Quid Beloropbonti?
Erubuit nempe hec ceu faſtidita repulſe.
Nec Stenobea minus q̄ creſſa excanduit: ⁊ ſe
Concuſſere ambe: Mulier ſeuiſſima tunc eſt
Quum ſtimulos odio pudor admouet.

PUlſus grę. σφυγμοσ. ου. ο. dr̄. Eſt āt pulſus humidi calfacti ſpumificatio: ſm̄ Ariſto: lib. de mot. ⁊ vi. Pulſio eſt quum expellens deficit ei qd̄ expellitur: ſm̄ Ariſto. lib. vij. phyſicorum.

PUNITIO grece κολασισ. ιωσ. i. ⁊ κολαζω punio dicitur. Punitio inquantū pertinet ad iuſticiam publicam eſt actus iuſticie cō mutatiue: Uindicatiue vero inquantū pertinet ad immunitatē perſone ſingularis: ex hea. Tho. ſcd̄a ſecunde. q. lxxx. ar. j. Sane pro punio penio: quaſi pena afficio: dicebant veteres. Hinc im pune: qd̄ eſt ſine pena. ⁊ Impunitas. Seneca. Quippe delictoꝝ impunitas homines audaciores reddit ad malū. Hinc pena: ⁊ penitentia de qbus ſupra.

¶ Deuterono. cap. xxv. Deute.

Pro menſura peccati:erit plagarum modus.
¶ Deuteronomij cap.xxviij.
Non occidentur patres pro filijs:nec filij pro patribus:
Sed vnuſquiſq3 pro peccato ſuo morietur.
Ezechi: ¶ Ezechielis cap.xviij.
Filius non portabit iniquitatē patris:nec pater iniqui-
Sapię tatem filij. ¶ Sapientię cap.xi.
Per quę peccat quis:per hęc τ torquetur.
Augu. ¶ Augu. τ habetur di.xxv.c.Qui in aliud.
Qui in aliud ſeculū diſtulit fructū ꝯuerſionis:prius pur
gabitur igne purgatorij:hic ignis τ ſi nō ſit eternus:mi
ro tū modo grauius eſt. Superat .n.oēm penā quam
vnq̄ paſſus eſt aliquis in hac vita:vel pati poteſt.
¶ Augu. li.iij.de libero arbitrio.
Illa eſt pęna peccati iuſtiſſima vt amittat vnuſqs illud
quo bene vti noluit: quū ſine vlla difficultate poſſet:
ſi vellet.i.Ut q ſciens recte nō facit:amittat ſcire qd
rectū ſit:τ q rectuz facere:quū poſſet noluit:amittat
poſſe:quū velit. ¶ Augu.li.i.confeſſionum.
Iuſſiſti domine: τ ſic eſt: vt pęna ſit omnis inordinatus
animus. ¶ Augu.in enchyridion.c.xcv.
Mitiſſima oium pena ꝫ erit eoꝝ:qui preter peccatū:qd
originale traxerunt:nullum inſuper addiderunt.
¶ Augu.de pe.τ habetur.ij.q.i.c.Multi corriguntur.
Non ergo illi q̄s monemus agere pniam quęrant ſibi co
mites ad ſupplicia:nec gaudeāt q: pluſes inueniāt ſibi
ſimiles. Nā ꝓpea nō minus ardebūt:q: cū multis ar
debunt. ¶ Augu.li.de ci.dei.τ hr̄.xxvij.q.v.c.nō ē.
Non eſt innocentię parcendo ſinere:vt in malū grauius
incidatur:ptinet ergo ad innocentius offm̄: nō ſolū ne-
mini malum inferre:verū ēt cohibere a peccato: vel
punire peccatū:aut vt ipſe qui primo odio habetur cor
rigatur.experimento:vt alij terreantur exemplo.
¶ Augu.τ hr̄.xxiiij.q.xxx.c.Corripiantur.
Pęna epiſcopalis iudicij in eccleſia nulla maior eſt.
Hiero. ¶ Hieronymus in Naum prophetam:τ ha-
betur.q.v.c.Quid ergo.
Quid ḡ ait ꝯ dnm̄ cogitatis? Ipſe eſt q creauit mundū τ
ꝯſumationē eius faciet:q̄ ſi vobis vr crudelis τ rigidus
τ cruentus.q̄ in diluuio genus deleuit humanū:ſup
Sodomā τ Gomorrā:ignē τ ſulphur pluit:egyptios
ſūmerſit in fluctibus: Iſraelitaruz cadauera proſtra-
uit in eremo ſcitote eū ideo ad preſens reddidiſſe ſup
plicia:ne in eternum puniret.
¶ Hiero.ad ruſticū:τ hr̄ de pęni.iij.c.Achab.
Achab rex impijſſimus vineā Nabutę cruore poſſedit:τ
quā Jeſabel nō tā ꝯiugio ſibi q̄ crudelitate ꝯiuncta
Helię increpatiōe corripitur. Ad eundē: hęc dicit dns:
occidiſti τ poſſediſti:τ iterū in loco quo linxerunt ca-
nes ſanguinē Nabutę:τ tibi lingēt ſanguinē tuū:τ Je-
ſabel carnes comedent añ muros Iſrael: Qd āt quū
audiſſet Achab ſcidit veſtimēta ſua:τ poſuit ſaccum
ſup carnē ſuā:τ ieiunauit:τ dormiuit in cilicio. Factus
eſt ſermo dnī ad Heliā dicēs:q: reueritus eſt Achab
faciē meā:nō inducā malū in diebus eius: Unū ſcelus
τ Achab τ Jeſabel cōmiſerūt: Sed tū ꝯuerſa Achab
ad pniaz pęna differtur in poſteros: τ Jeſabel in ſcelere
perſeuerās preſenti condemnatur iudicio.
¶ Hiero.τ hr̄.xxiiij.q.i.c.Non afferamus.
Dns priora delicta recētibus penarū exēplis cauēda mō
Grego. ſtrauit. ¶ Greg.in morali.τ hr̄ di.xxxix.c.Qui ea.
Qui ea q̄ dei ſūt ſapiūt a dno ſapiuntur:τ q ea q̄ dei ſūt ne-
ſciunt:a dno neſciuntur: Paulo atteſtante:q ait ſi quis
ignorat ignorabitur: Idē quicūq3 ſtultus eſt in culpa:erit
ſapiēs in pęna. ¶ Grego.li.vi.moralium.
Iniuſtus quiſq3 eo atrocius in tormētis obruitur: q̄ altius
peccatū eleuatur: Trāſit qd extollitur.ꝑmanet qd punitur.
Qui honoratur in via. In ꝑuentione dānabitur:τ q̄ſi per
amena prata ad carcerē ꝑuenitur per pńtis vitę pro
ſpera ad interitū tendit. ¶ Greg.li.ix.moraliū.
Iuſtū ē vt q̄s culpa ſimul inquinat:par ēt pęna aſtringat:
τ q nequaq̄ diſpari ſūt iniq̄tate polluti:nequaq̄ tor-
mētis crucientur diſpari:q̄tenus ſimul dānatio ꝯterat
quos ſimilis elatio ſubleuabat. ¶ Greg.li.ix.mora.
Horrēdo mō ſit miſeris mors ſine morte:finis ſine fine:d
fectus ſine dfectu:q: τ mors ſp viuit:τ finis ſp incipit:
τ deficere defectus neſcit. Mors perimit:τ ñ extinguit
dolor cruciat:ſed nullatenus pauorē fugat:flāma cōbu
rit:ſed nequaq̄ tenebras excutit. ¶ Ibidem.
Electos dei cernimus τ pia agere:τ crudelia tolerarī:hinc
ḡ colligitur:diſtrictus iudex quāta illic feriat diſtrictiōe
quos reprobat:ſi hic cruciat quos amat. ¶ Gre.ibi.
Sic vno ſole oēs tāguntur:nec tū ſb eo vno ordine oēs ęſtua
mus:q: iuxta q̄litatē corpis ſentitur ēt pondus caloris:
Sic dānatis vna ē gehēna q̄ affligit:τ tū nō oēs vno
calorē cōburit:q: qd hic agit diſpar valitudo corpoꝝ
ħ illic exhibet diſpar cā meritoꝝ. ¶ Gre.li.xv.mo.
Pęna pńs quę iniuſti aiaz a prauis deſiderijs mutat ab
eternis ſupplicijs nō liberat quos mutat: Nam quē
pńtia mala nō corrigūt:ad ſequētia perducunt.
¶ Greg.li.xx.mora.τ hr̄.i.q.iiij.c.Homini.
Contra dns ad moyſez: Ego ſuz deus zelotes:q viſito pec
cata patrū in filios vſq̄ in terciā τ in quartā genera-
tionē:licet non in equalitate iudicij:ſed magnitudine
clementię. ¶ Idem li.xxx.moralium.
Ad diſtricti iudicij iuſticiā ptinet: vt nunq̄ careant ſup
plicio quoꝝ mēs in hac vita nunq̄ voluit carerē pecca
to:τ nullus detur iniq̄ terminus vltionis:q: q̄diu valuit
hr̄e noluit terminū criminis. ¶ Greg.li.iiij.Dyalo.
Anima illic poſita bn̄ eſſe pdidit:τ eſſe non pdidit:τ q̄re
ſp cogitur: vt τ mortē ſine morte:τ defectū ſine defectu
τ finem ſine fine patiatur:quatenus ei τ mors immorta
lis ſit:τ defectus indeficiens:τ finis infinitus.
¶ Grego.τ habetur di.xxviij.c.Quia.
Quia ſunt culpe in quibus culpa ē relaxare vindictā:q̄rē
da ſp eſt veritas:vt inq̄ri debeat vtrū accuſata noxa
cōdemnat:an a pęna innocētia patefacta ſubducat. Jo.chri.
¶ Jo.Chryſo.ſuper Mathęum cap.i.
Iuſtus ē.n.iniuſtū iuſte euaderū:q̄ iuſtū iniuſte puniri. Q:
reus:τ ſi ſemel euaſerit:ſi ſemel pierit:iā ñ pt reuocari.
¶ Idē ſup illud Mat.vi.c.excidetur τ in ignē mittetur.
Noui τ plurimi ſolā pertimeſcāt gehēnā:ego aūt illius glo
rie amiſſionē mlto amarius q̄ ipſius gehēne dico eē ſup
plicium horribile. Multe qs ponat gehēnas nihil tale
dicturus eſt:quale eſt a beate illius glorie honore expel
li:τ eē exoſum Chryſto. ¶ Bernar.epl'a.ccliij.
Ob ħ inflexibilr̄ τ obſtinate mētis:malū punitur eternalr̄
lz tpaliter ꝑpetratuz: Quia qd breue fuit tpe vel ope
longū eē ꝯſtat in ptinaci voluntate: Ita vt nunq̄ mo-
reretur nunq̄ peccare deſineret: Imo ſp viuerē vellet:vt Hugo.
ſp peccare poſſet. ¶ Hugo li.ij.de anima.
Iuſte puniuntur q licitis abutuntur: Juſtius vō puniuntur qui
aliēa rapere conantur:ſic Sathanas cęlū: Sic ꝓthopla
ſtus pdidit paradiſuz. ¶ Caſſio.ſup ps.dixit inſipiēs. Caſſio.
Occultā culpam ſeq̄tur apta ꝑcuſſio vt malis exterio:i
bus interna puniantur:τ cor publice corruat qd laten
ter peccabat. ¶ Seneca in prouerbijs. Seneca
Satis pęnarum eſt potuiſſe puniri:grauis tamen pena
eſt quē poſt facti penitet. ¶ Ariſto.li.x.Ethico. Ariſto.
Oportet bonos ꝓuocare ad vtutes ꝑ ꝓmia malos āt ꝑ
penā īſanabiles totalr̄ exterminar. ¶ Uale.ma.li.i. Uale. maxi.
Lento.n.gradu ad vindictā ſui diuina ꝓcedit ira ḡuita Cicero
tēq3 ſupplicij tarditate cōpēſat. ¶ Cicero ꝓ milone.
Et penā ſemp ante oculos vſari putent: q peccauerint.
¶ Cicero lib.i.de legibus.
At vō ſceleꝝ i hoies atq3 ipietatū nulla expectatio ē:ita
q̄ penas luūt ñ tā iudicijs q̄ quōdā nuſq̄ erāt hodie
multifariā nulla ſūt:vbi ſunt ficta:tū ꝑ ſepe falſa ſunt.

vt eos agitent inſectēturq́ꝫ furie nõ ardentib⁹ tedis: vt in fabulis: ſed angore ↄſcientię: fraudiſq́ꝫ cruciatu.

℄ Idem libro.ij.de legibus.

Sceleris ē pęna triſtis ⁊ pręter eos euent⁹ q̄ ſequunt̄ p ſeipſa maxima eſt. ℄ Cicero lib.iij.de legib⁹ in fine.

Noxie par pęna eſto: vt in ſuo vitio quiſq́ꝫ plectatur.

℄ Cicero lib.iij.de natura deorum.

Etenim nec domus nec reſpu. ratione quadam ⁊ diſciplina deſignata videatur: ſi in ea nec recte factis pręmia extent vlla: nec ſupplicia peccatis.

Paul⁹ ℄ Paulus oroſius de geſtis Cęſaris lib.viij.

Conſpiratoꝝ ac ſceleratoꝝ ⁊ ſi paucitas ↄtēni poſſit: in ꝑtinatia magna pęna afficienda eſt: ne malo exemplo

Sueto. cęteri moueantur. ℄ Suetonius in tyberio.

Boni paſtoris eſt tondere pecus non deglubere.

Virgi. ℄ Uirgilius ęneidos lib.vi.

Ergo exercentur penis. Uide ſupra in infernus.

Luca. ℄ Lucanus lib.v. Pharſalię.

Quicquid multis peccatur: multum eſt.

Hora. ℄ Horatius ſermonum lib.i.ſatyra.iij.

Adſit
Regula peccatis quę pęnas irroget ęquas
Nec ſcutica dignum horribili inſectere flagello.

℄ Horatius epiſtolarum lib.i.epiſtola.xvij.

Oderunt peccare boni virtutis amore
Oderunt peccare mali formidine pęnę.

Iuve. ℄ Iuuenalis ſatyra.ij.

Sed illos.
Defendit numerus iunctęq́ꝫ vmbone phalanges.

Dantes ℄ Dantes lib.i.cap.i.

Et vedrai le doloroſe ſtrida:
Uedrai li antiqui ſpiriti dolenti:
Che la ſecunda morte ciaſchun crida.
Et vedrai coſſor che ſon contenti
Nel foco: perche ſperen de venire
Quando che ſia alle beate genti.

℄ Dantes inferni cant.xiiij.

O vendetta de dio quanto tu dei
Eſſer temuta.

℄ Dantes purgatorij cant.xxi.

La diuina iuſticia con tal voglia
Come fu al peccar pone al tormento.

℄ Dantes paradiſi cant.c.vi.

Multe volte gia pianzero li figli
Per la colpa del padre.

℄ Dantes paradiſi cant.xxij.

La ſpada de qua ſu non taglia in fretta:
Ne tardo mai al parer de collui
Che deſiando o temendo laſpetta.

PUſillanimitas grę. μικροψυχία.ας.η.⁊ μικρόψυχος.ου.ο. puſillanimis dr̄. Eſt aūt puſillanimitas virtus oppoſita magnanimitati per defectū: q: deficit puſillanimis a ꝓportiōe ſuę potētię: Dum recuſat in illud tendere: qḋ eſt cōmenſuratum ſuę potentię.

Puſillanimitas eſt contraria magnanimitati ſm defectum. Preſumptio aūt ſm exceſſum: Ideo vtraq́ꝫ eſt peccatum: ex.b.Tho.ſcđa ſcđę.q.cxxx.

Puſillanimitas: ſm Ariſtotelem: eſt vitium quo impotes videntur animi ad fęlicitatem: infęlicitatemq́ꝫ: honorem: ⁊ dedecus ſuſtinendum.

QVADRAGESIMA grę. τεσσαρακοστή.ῆς.η.⁊ τεσσαρακοστός.ου.ο.quadrageſim⁹ dr̄. Ieiunium ante paſcha qḋ quadrageſima dr̄: fit quadraginta diebus: ſicut a Chryſto: Moyſe: ⁊ Helia quadruplici rōne: vl̄ q: ſꝫ Grego. per hos quadraginta dies virtus decalogi per libros.iiij.ſancti euangelij implet̄: Uel q: dignū eſt: vt carnē nr̄az quaterdecies affligamus. Uel q: in his offerre ↄtendim⁹ decimas dierū. Uel q: ſꝫ Augu. creaturę inuiſibili debet̄ ternarius numerus: ſꝫ creaturę viſibili debet̄ quaternarius: ꝓꝑ calidū: frigidū: humidū ⁊ ſiccū. Unde ſi denarius numerus ducat̄ ꝑ quaternariū: qui cōpetit corpori: ꝑ qḋ adminiſtratio geritur quadrageſimū numerum conficit: ex.b.Tho. ſcđa ſcđę.q.cxlvij.ar.v.⁊.iiij.ſen.di.xv.q.iij.ar.iij.

QUadratio grece τετραγωνισμός.ου.ο.⁊ τετράγωνος.ου.ο.quadrus ⁊ τετράγωνον.ου.το.quadratus dr̄. Eſt aūt q̄dratū figura rectilinea: orthogonia: hn̄s oīa latera ęq̄lia: ſm.b.Tho.ſup metb.lec.viij.co.ij.

QUęſtio grece ζήτημα.ατος.το.⁊ ζητημάτιον.ου.το. q̄ſtiuncula dr̄. Qō q̄druplicit̄er.ſ.an ē: q: eſt. qd ē: ⁊ ꝓꝑ qd eſt: Et due prime reducunt̄ in eādē: ⁊ alię duę in vnā aliā. ex.b.Tho.ſup.vij.metaphiſice le.ſi.o.⁊ poſteriorū li.ij.lec.i.o.Dr̄ aūt qō a q̄ro qḋ nihil aliḋ ē q̄ ſit res aliq̄ inueſtigare. A q̄ro dicunt̄ q̄ſtores q̄ ꝓpoſiti ſunt pecunie publice q̄rende: hij ⁊ vectigalia exigunt: ⁊ erarij curam hn̄t. Hij aliq̄n rebus capitalibus ꝓerant: ⁊ hij q̄ſtores patricidij dicebant̄: quorū lex.xij.tabulaꝝ mētionem facit. Uirg. Quęſitor Minos vrnā mouet. Itē a q̄ſt⁹ fit diminutiuū quęſticul⁹ qḋ ſignificat lucellum: hoc eſt paruū lucrum.

QUęſtus grece ἐργασία.ας.η.⁊ ζητέω q̄ro dr̄: Dicitur aūt q̄ſtus omne quod ex opera cuiuſcunq́ꝫ deſcendit.l. Quęſtus.ff.pro ſocio. Eſt ⁊ quęſtus ſine diphthongo de quo infra in Querela.

QUalitas grece ποιότης.ητος.η.⁊ ποῖος.ου.ο.η.q̄lis dicitur. Eſt aūt qualitas ſm quā quales dicimur: ſm Ariſto.li.predicamentorum.

Qualitas ꝓprie importat modū.i.determinationē ſubſtantię: vel ſm ꝙ potētia mãe determinat̄ ad eē ſubſtantiale: ⁊ ſic eſt dr̄a ſubſtantię: Uel ad eſſe accidentale: ⁊ ſic eſt dr̄a accidentię: ⁊ prędicamentorum qualitatis. ex.b.Tho.prima pꝫ q.xlix.ar.ij.c.

QUando grece. πότε dr̄: ⁊ ἕως quādiu dr̄. Eſt autē quando id qḋ ex tpīs adiacentia relinquit̄: ſm Gilbertum porrectanum libro ſex principiorum.

Quando eſt proportio relicta ex tēpore: ſm.b.Tho.iiij. ſen.di.xvi.q.iij.ar.i.

QUantitas grece ποσότης.ητος.η.⁊ πόσος.ου.ο. quantus dr̄. Eſt aūt quantitas ſm quam quanti dicimur: ſm Ariſto.li.predicamentorum.

Quātitas ē ꝓma p⁹ ſbſtātiā: ſꝫ.b.Th.ꝓme pꝫ.q.lij.ar.i.

Quantitas duplex.ſ. Cōtinua ⁊ Diſcreta. Cōtinua vt linea ſupficies: corpus: locus: tp̄s ⁊ ſimilia: Diſcreta: vt numerus: ⁊ oratio. ex Ariſto.lib.predicamentorum.

QUerela grę. μομφή.ῆς.η.vel θρῆνος.ου.ο.⁊ θρηνέω. q̄ror dr̄. Eſt aūt q̄ror v̄bū deponēs idē qḋ lamētor. Dr̄q́ꝫ a q̄ ⁊ reo. Nā lamentādo q̄ res ſit: q̄ nos agitet explicare ſolemus. Uerū ſine diphthongo ſcribit̄. ⁊ corripit ꝓmū: vt differat a q̄ror ꝙ ē paſſiuū hui⁹ v̄bi q̄ro. Hinc q̄rimonia pariter q̄ idē eſt ꝙ lamētatio: ⁊ q̄ſtus ꝓ lamentationē. Ouidius. Et quoties aliquos parat edere q̄ſtus ſibilat: hāc illi vocē natura reliq̄t.

QUies grece. παῦλα.ης.η.⁊ παύομαι.ceſſo dr̄. Eſt aūt quies id qḋ eſt in re: de cuius aptitudine ē vt moueatur. non tn̄ eſt mota. ſm Albertum magnum in philoſophia ſua: ſuper libros phiſicorum.

Quies eſt priuatio motus in illo: de cui⁹ aptitudine eſt vt moueatur: non tamen eſt motum: ſm Auicēnam:

Quies qḋ ꝓprie ſomnū ſignificat: dicta quaſi: q tibi es ⁊ nullo alio negocio diſtineris. Tunc.n.cęteris negocijs nō vocam⁹ quū. dormim⁹. Propter qḋ ēt ꝓ trāq̄llitate accipit̄ grece: a q̄ ſit reges eiuſdē ſignificatiōis ⁊ quetus tranquillus: ⁊ quetudo: quieſco: ⁊ requieſco.

℄ Sophocles in Electra. Sopho.

ὁρᾷ. πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ.i.
Vide labore quidem ſine nihil bene ſuccedit.

De hac materia hēs in accidia: Labor: ⁊ Ocioſitas.

RAbies grẹ. λυσσα.α.ς.η.ꝛ λυσσωδης.εος.ο.η. rabidus ſeu rabioſus dr̃. Eſt aũt rabies ſiue rabia: morbus canũ: quo velut furore quodaꝫ acti: huc atq; illuc rapiunt: nec vllũ getis locũ inueniũt. Dr̃q; a rapio rapis: Hinc rabioſi dñr: hinc ẽt rabiosbis ꝟbuꝫ: qḋ eſt nimia ira: ꝛ q̈ſi rabie agitoꝛ. Uarro. Quid eſt qḋ latras? Quid rabis? Quid vis tibi? Cecili⁹ Rabia rabere ſe ait. Alij rabiẽ q̈ſi rauiẽ dictã volũt: a vocis raucitate: quã rabioſi emittũt ſilꝫ canũ latratui. Veteres.n. rauũ obtuſcũ dixere. Uñ vox raua pꝫ liquida. A rauus ſit rauc⁹: q voceꝫ nimio clamoꝛe ſine alia cã obtuſam habet. ꝛ raucitas ipſa vocis obtuſitas.

RAncoꝛ eſt diſplicentia contra aliquem pp quam deſiderat vel querit quis malũ alteri: ꝛ ẽ filia accidię. Aliquando eſt filia irę.

Rancoꝛ eſt indignatio contra inducentes ad diuina: ſm bea. Tho. ſcḋa ſcḋę.q.xxxv.ar.iiij.

RAPINA grẹ. αρπαγη.ης.η.ꝛ αρπαξ.γος.ο. rapax: ꝛ αρπαζω rapio dicitur. Eſt aũtẽ rapina rei alienę per vim iniuſta ablatio: ſm bea. Tho.ſcḋa ſcḋę.q.lxvj.ar.viij.o.

Rapere ꝓprie eſt cũ ĩpetu quodã: ꝛ violẽtia auferre. Uirgilius. Raptas ſine more ſabinas. Ponitur etiaꝫ pro viciare: ꝛ ꝓprie eſt de virginibus. Et ſic raptus: vt eſt ſpẽs luxurię: eſt quando puella de domo patris violenter abducit: vt corrupta matrimonio habeatur: ſiue eiſiue parentibus violentia inferatur ſm.b. Tho.ſcḋa ſcḋę.q.xv.ar.iiij.

Raptus q̃nq; eſt ſtupꝛo: ꝛ q̃nq; ſine eo: vt in raptu viduę vel nuptę: vel corruptę. Et q̃nq; ſtupꝛũ eſt ſine raptu: ſi deſfloꝛet virgo ſine vi: et.b. Tho. vbi ſupꝛa.

Raptus eſt illicitus cõcubitus cum violentia. ſm bea. Tho.ſcḋa ſcḋę.q.cliiij.ar.viij.

Rapina: rõ: ꝛ raptus ſic vident differre. Quod ratio: ad perſonã refert. Rapina ad rẽ: raptus ad ſtupꝛuꝫ.

Rapacitas ꝯtinetur ſub. Uiolentia: quũ ſit ſpecies ei⁹. Quę violentia eſt filia auaritię. ex bea. Tho. ſecunda ſecundę.q.cviij.ar.viij.c.

Raptoꝛ dr̃ ꝓprie qui rapit res immobiles? Predo vero res mobiles. Unde rapina dr̃ de rebus immobilib⁹. Depꝛedatio aũt mobilibus: ꝛ ſe mouentib⁹ vt animalibus ꝛ huiuſmodi. ſm Jo.an. Large vero raptores dicunt oẽs publice: ꝛ violenter res alienas depꝛedãtes: tam mobiles: q̃ immobiles.

Rapina quid a furto differat: vide ſupꝛa in furtum.

David ⁋ David ṗs.lxj.

Nolite ſperare in iniq̈tate: ꝛ rapinas nolite ꝯcupiſcere.

Augu. ⁋ Augu. in lib. q̈ſt. exodi. ꝛ habetur. xiiij.q. v.cap. penale.

Penale eſt occulte auferre: multo maioꝛis pene ẽ viſibiliter eripe: auferre ergo nolẽti: ſiue occulte: ſiue palã: hꝫ p̃ceptũ ſuũ. Furti.n. noĩe bñ intelligit oĩs illicita vſurpatio rei alienę. Nõ.n. rapinã ꝓmiſit: qui furtũ ꝓhibuit: ſꝫ vtiq; furti noĩe in lege veteris teſtamẽti ꝛ rapinã intelligi voluit. A parte.n. totũ ſignificauit: quicquid illicite rerum proximi aufertur.

⁋ Auguſtinus ibidem.c. Si quid.

Si qd inueniſti: ꝛ nõ reddidiſti rapuiſti: quãtuꝫ potuiſti feciſti: qꝛ plus nõ inueniſti qui alienũ negat. Si poſſet ꝛ tolleret. Deus coꝛ interrogat: non manum.

⁋ Aug. ꝛ hr̃. xiiij.q.v.c. Forte aliqs.

Forte aliqs cogitat ꝛ dicit. Multi ſunt xp̃iani diuites auari: cupidi: nõ habeo peccatũ. Si ſuũ illis abſtulero: ꝛ pauperibus dedero. Uñ.n. illi nil boni agũt: mercedem hr̃e potero? ſed huiuſmodi cogitatio a diaboli calliditate ſuggeritur. Nã ſi totũ tribuat pauperib⁹ qḋ abſtulerat addit potius peccatũ: q̃ minuat.

⁋ Augu. de verbis dñi.c.xx.

Si in ignẽ mittit q nõ dedit rẽ ꝓpꝛiã: vbi putas mittendus erit q inuaſit alienã: Si cũ diabolo ardet qui nudũ nõ veſtiuit: Ubi putas arſurus eſt qui expoliauit? Non nocent mala preterita: ſi non placent.

⁋ Aug. in ſermone in.iiij. dñica q̈dragesimę.

Si pęnale eſt clãculo auferre: multo maioꝛis pęnę eſt violẽter eripere.

⁋ Hieronymus in lib. Leuitici: ꝛ habetur

xiiij.q.v.cap. Multi. Hiero.

Multi ſine peccato putãt eẽ: ſi alienũ qḋ inuenerint teneant: ꝛ dicũt. De⁹ mihi dedit cui hẽo reddere: diſcãt hoc pctm̃ ſilẽ eſt rapinę: ſi qs inuenta nõ reddit.

⁋ Hieronymus ibidẽ.c. Nemo qui.

Nemo q rapit: moꝛiens ſi hꝫ vñ reddat ſaluat: ſi eos q̈ꝝ fuit inuenire nõ poterit: ecclĩę vel pauꝑibus tribuat.

⁋ Ambꝛo. in lib. de bo. mo. ꝛ hr̃. xiiij.q.iiij.c. Si. Ambr.

Si qs vſurã accipit: rapinam facit: vita non viuit.

⁋ Ambroſius ibidẽ.q.v.c. Rapinam.

Rapinam emere non licet: niſi intentione: vt cui eſt ablata reſtituatur.

⁋ Fulgẽtius trac. illud Matthei oĩs arbor ꝛc. Fulgẽ.

Si ſterilitas in ignẽ mittit: rapacitas qd meret: aut qd recipiet q alienũ tulerit. Si ſp ardebit q de ſuo ñ dedit? Et ſi iudiciũ ſine miſericordia erit illi q non fecerit miſericordiã: q̈le iudiciũ erit illi qui fecerit ꝛ rapinã

⁋ Raba. ſup illud Mat. xvj. eſuriẽti ꝛ de. mi. ꝛc. Raba.

Quid recipiet q aliena tulit: ſi ſp ardebit q ſua ñ dedit.

⁋ Seneca epiſtola. lxxv. (ſterum. Seneca

Nulli cui rapina feliciter ceſſit gaudiũ rapti durauit i po

RAritas grẹ. αραιοτης.η.ꝛ αραιοω. rareſco. ꝛ αραιος.ου.η. rarus dr̃. Eſt aũt rarꝫ id cuius partes diſtant a ſe inuicem: ſm Ariſto. lib. ꝓdicamentorum.

Rarũ eſt in q̊ parũ eſt de mã ſub magnis dimẽſionibus Dẽſuꝫ ṽo ecõtrario: ſꝫ.b. Th.ij. ſen. di. xxx.q.ij.ar.j.

Rarũ interdũ ponit p̃o p̃ſtãti: qm̃ oĩa p̃clara rara ſũt. A rarus rareſco.i. rar⁹ ſio. A rar⁹ ſit recte vt plꝫ Uarroni. A q̊ reticulũ diminutiuũ: ꝛ Irretio ꝟbum qḋ ſignificat retineo: capio: ꝛ Irretitũ dicimus aliq̈ fraude: aut blandicijs: aut dolo: quaſi recte captum.

RATIO grẹ. λογος.ου.ο.ꝛ λογικος.ου.ο. rõnabilis dr̃. Eſt aũt rõ aſpectus mẽtis: quę bonũ malũq; diſcernit: Uirtutes eligit: deũ diligit: ſm Augu. lib. de ſpiritu ꝛ anima.

Ratio eſt natura intellectualis obumbꝛata ſm bea. Tho.j. ſen. di.iij.q.iiij.

Ratio ꝛ intellect⁹ nõ ſũt idẽ: Qꝛ rõ q̃nq; ẽ recta: ꝛ q̃nq; nõ recta: tã in ſpeculatiuis: q̃ in practicis: Sꝫ intellectus ſemp eſt rect⁹: ſm eũdẽ.j. ſen. di.j.q.j.ar.j.iiij.

Rõ ꝛ intellectus nõ diſtinguunt: ſicut duę potẽtię: ſꝫ ſicut diuerſi actus eiuſdẽ potẽtię: Qꝛ intelligere eſt intelligibilẽ veritatẽ ſimplr̃ appꝛehẽdere. Rõcinari autem eſt ꝓcedere de vno intellecto ad aliud intellectũ ad veritatẽ intelligibilem cognoſcendã: ſm eundẽ.i. pte.q.lxxix.ar.viij. Hinc ratiocinatio quę eſt diſcurſus intellectus ab vno in aliud a principio ad cõcluſiones: vt in ſyllogiſmis ꝛ conſequentijs.

Ratio vt eſt ps prudentię eſt diſcurſus intellectus: quo applicantur vniuerſalia pꝛincipia agibiliuꝫ ad particularia: varia ꝛ incerta agibilia: Et ſic eaꝫ ponit Macrobius ex ſententia Platonis.

Ratio diſtinguit in ſuperioꝛẽ ꝛ inferioꝛẽ: ſm diuerſa officia. Nã ratio ſupioꝛ eſt quę intendit eternis cõſpiciendis: aut ꝯſulendis. Cõſpiciendis quidẽ: vt ſm q̈ ea in ſeipſis ſpeculatur. Conſulendis vero: ſm quod ex his accipit regulas agendorum. Ratio inferioꝛ ẽ quę intendit tempoꝛalibus rebus: ex Auguſtino libro duodecimo de trinitate.

Ratio eſt motus animi vera a falſis diſtinguens a quo fit ratiocinatio: quę a grecis ſyllogiſmus. συλλογισμος.ου.ο. dicitur.

Rōnē hñ cū genitiuo iungit̄: eſt hr̄e reſpectū: vt habenda eſt rō honoris. Si cū ablatiuo cū ppoſitione cum: eſt hr̄e negociū. Cicero. Rōnē hʒ cū terra: q̄ nū

Augu. q̄ recuſat imperiū. ℭ Aug. cōtra manicheos.

Si rō ꝯſentiat: vt qḋ libido cōmouet faciēdū eſſe decernat: ab oī vita beata: tanq̄ de pᷓadiſo expellit̄ hōī: tā pctm̄ imputat̄: et ſi factū nō ſequat̄: q2 rea tenet̄ in

Caſſio. ꝯſeſſiōe ꝯſcia. ℭ Caſſiodorus. lib. iij. epl'a. lij.

Paucos rō capit ac ꝓbabilis obiectat intētio: Illo potius turba dr̄: qḋ ad remiſſionē curaꝝ ꝯſtat inuētū.

Lactā. ℭ Lactātius fir. lib. vj. cap. iiij.

Semp ita viuamus: vt rōnē nobiſ reddēdū arbitremur. ℭ Idem lib. vij. cap. vltimo.

Nā qcūq rōnē hoīs abiecerit: hęc prīia ſequunt̄ in humū ſeipſe ꝓſtrauerit: vſer tot dñi z imꝑatores: z prīs ſui punit̄. Intēdamus igit̄ iuſticię: q̄ nos inſepabilis comes ad deū ſola pducet: z dū ſpūs hos reget artꝰ: infatigabili militia deo militemꝰ: ſtatiōes vigiliaſq celeberrimas ꝯgrediamur cū hoſte quē nouimus fortiter vt victores ac deuicto aduerſario triūphātes p̄mium virtutis qḋ ipſe promiſit a deo ꝯſequamur.

Seneca ℭ Seneca epiſtola. lxviij.

Sola rō incōmutabilis: z iudicij tenax eſt: Nō. n. ſeruit ſed imperat ſenſibus. ℭ Seneca epi. lxxvj.

Bona illa ſūt vera q̄ rō dat: ac ſempiterna q̄ cadere non pñt ac decreſcere qdē: aut minui. Cętera opinione bona ſunt: Nomē qdē hñt cōe cū veris ꝓprietas autē bona in illis non eſt. ℭ Seneca. lxxvj.

Ama rōnē. Huius te amor contra duriſſima armabit. ℭ Seneca epiſtola. lxxvij.

In hoīe qdē optimū: rō ē: hac añcedit animalia: deos ſequit̄. Rō aūt pfecta bonū ꝓpriū eſt: Cętera illi cum animalibus ſatis cōia ſūt: Ualet hō: z leones formoſus eſt: z pauones. Uelox eſt: z equꝰ: z iō in his oībus vincitur. ℭ Ibidem.

Nā quū ſola rō pficiat hoīem: ſola rō pfecta beatū facit hec aūt vnū bonū eſt quo vno beatus efficit̄. ſ. vtus.

Ariſto. ℭ Ariſtoteles lib. j. polyticoꝝ.

Hoīes rōne z intellectu vigētes nālr dñi ſunt: z rectores aliorum. ℭ Ariſto. epiſtola ad Alexādrum.

Eos q vtunt̄ rōne: z cū hac oīa volunt agere: tanq̄ bonos z optimos exiſtētes laudamus: Eos āt q ſine rōne aliqd faciunt: tanq̄ crudeles: z rudes z beſtiales exiſtētes odimus. ℭ Ariſto. lib. j. Metaphiſicę.

Hominū genus arte: z rationibus viuit. ℭ Ariſto. lib. j. Ethicorum.

Ratio ſemper deprecatur ad optima. ℭ Ariſto. in epi. ad Alexandrum.

Sicut dux eſt ſaluator exercitus: ſic rō eruditionis vitę

Cicero eſt dux animę. ℭ Cicero libro officioꝝ.

Ratio ergo hoc poſtulat: ne qd inſidioſe: ne qd ſimulate: ne quid fallaciter. ℭ Cicero lib. ij. tuſcu. q̄ſtio.

Sed p̄ſto eſt dña oīum z regina: rō q̄ ꝯnexa p ſe: z ꝓgreſſa longius fit pfecta virtus. ℭ Ibidem.

Fortes. n. nō mō fortuna adiuuat: vt eſt in vetere ꝓuerbio. Sed multo magis rō q̄ qbuſdā p̄ceptis ꝯfirmat vī fortitudinis. ℭ Cicero ibidem.

Eſt. n. aīus in ptes diſtributꝰ duas: quaꝝ altera rōnis ē ꝑticeps: altera expers. Quū igit̄ p̄cipit̄ vt nobiſmet ipſis imperemus: hoc p̄cipit̄: vt rō coerceat temeritatē in aīs oīum eſt fere nā molle qddā: demiſſum: humile eneruatū: quodāmodo: z languidū Senile: Sed aliud nihil: humile deformius: Sed p̄ſto eſt dña oīum z regina rō: q̄ quū nexa p ſe: z ꝓgreſſa lōgius fit p̄fecta virtus: hec vt imperat illi parti animi: q̄ obedire dʒ: id viuendū eſt viro. ℭ Cicero in paradoxis.

Irrideat ſi qs vult: plus apud me vā rō valebit q̄ vulgi opinio: Neq ego vnq̄ dicā illū bona pdidiſſe: ſi quis pecus: aut ſupplectilē amiſerit: Nec nō ſepe laudabo illū ſapiētē Biantē cuius quum patriā Priene͞n acceꝑiſſet hoſtis: cęteriq ita fugerent: vt multa de ſuiſ rebus ſecū aſportarēt: quū eſſet amonitꝰ a quodā: vt ipſe idē faceret. Ego vō (inquit) facio. Nā oīa mea mecum porto: ille hec ludibria fortune nec ſua quidē putauit: quę nos etiam appellamus bona. ℭ Cicero Rhetoricoꝝ veteꝝ lib. j.

Domus ea q̄ rōne regit̄ omnibus eſt inſtructior rebus: q̄ ea q̄ temere: z nullo ꝯſilio adminiſtratur. Exercitꝰ is cui ꝑpoſitus eſt ſapiens: z callidus imperator omnibus partibus cōmodius regitur: q̄ is qui ſtultitia z temeritate alicuius adminiſtratur. ℭ Cicero de legibus lib. ij.

Lex vera atq princeps apta ad iubendum: z ad vetandum: eſt ratio recta. ℭ Cicero de natura deoꝝ lib. ij.

Nihil eſt mente z ratione melius. ℭ Cicero de finibus bo. z malo. lib. iiij.

Rationis perfectio eſt virtus. ℭ Quintus Cur. de geſtis Alexandri lib. iiij.

Nihil aūt poteſt eſſe diuturnum: niſi cui ſubeſt ratio. Q. cur.

REatus grę. ὑπευθυνία. α. σ. ι. z ὑπεύθυνος. Reus dicit̄. Eſt aūt reatus obligatio ad pęnam ꝓpter peccatum: ſm̄ b. Tho. ij. ſen. di. xxx. q. j. ar. ij.

Reatus aliqñ ſumitur pro culpa: aliquando pro pęna: q2 eſt mediū quodammodo inter vtrunq ſm̄ eundeʒ. ij. ſen. di. xlij. q. j. ar. ij.

RECONCILIATIO grę. διαλλαγή. ης. ι. z διαλλακτης: reconcilio dicitur. Eſt autē reconciliatio amicitię reparatio: ſm̄ b. Tho. iiij. ſen. di. xv. q. j. ar. v. Uenit autem reconciliatio a reconciliare: quod eſt in gratiā reſtituere: Quotiens ſcilicet amici qui interpoſita aliqua offenſa aliquandiu fuerint in priſtinam redeunt beniuolentiam ac familiaritatem. Uenit autem a Cōcio quę quid ſit vide ſupra in Concio. Hinc fit concilium multitudo populi conſulendi gratia congregata: a quo Conciliabulum locus in quo conſilium congregatur.

ℭ Mathęus in euangelio cap. v. Matt.

Si ergo offers munus tuū ad altare: z ibi recordatꝰ fueris: q2 frater tuus hʒ aliqd aduerſum te: Relinque ibi munus tuū ante altare: z vade prius reconciliari fratri tuo z tunc veniens offeres munus tuum.

ℭ Aug. ſup mathęi. v. vade prius recōciliari zc. Augu.

Si abſens eſt vade nō pedibꝰ corporis: ſʒ animo humilite ꝓſternas: in ꝯſpectu eiꝰ oblaturus eſt: ſi prius: eſt reuocādus ad amorē ab eo veniā petendo: ſi cum lęſiſti. vel ſi te lęſerit dimittendo cordis rancorem.

ℭ Aug. in ſermone conſecrationis eccleſię.

Si ad mēſam cuiuſq potētis hoīs nemo p̄ſumit cū ſciſſis veſtibꝰ: z ingnatus accedere: q̄to magis a cōuiuio ęterni regis. i. ab altari dñi dʒ ſe vnuſquiſq inuidię: vel odij veneno pcuſſus iracūdię furore repletꝰ: cum reuerētia: z hūitate ſubtrahere: pp illud qḋ dr̄. vade prius recōciliari fratri tuo: z tūc veniēs offeres munus tuū. Et iteꝝ amice quō huc intraſti: non habens veſtē nuptialē. ℭ Gregorius lib. iiij. dyalogoꝝ. Grego.

Sciendū q̄ ille recte delicti ſui veniā poſtulat: qui prius hoc qḋ in ipſo delinquit̄: relaxat. Munus. n. nō accipitur: niſi ante diſcordia ab aīo pellat̄: dicēte veritate. Si offers munus tuū zc. Qua in re pēſandum eſt quū oīs culpa munerē ſaluat̄: q̄ grauis ē culpa diſcordię. qua nec munus accipit̄: nec proximus reconciliatur. Debemus itaq ad proximū: quāuis lōge poſitū longeq diſiunctū: mente tendere: eiq animum ſubijcere: humilitate ac beniuolentia placare.

ℭ Joannes Chryſoſtomus ſuper illud Mathęi. Uade prius reconciliari zc. Jo. chri.

Si cogitatu offendiſti cogitatu recõciliare:ſi vbis:verbis:ſi factis:factis in nõim. quẽ factis leſiſti ſiue factis placaueris:ſiue cũ oras ad deũ:ſiue cũ elemoſynas facis de rebus qbus alios ſpoliaſti. Quid.n.prodeſt ſi vnus ad deum pro te orat:⁊ alius aduerſum te deum interpellet:iuxta illud eccleſiaſtici.xxxiiij. Dona iniquorum non probat altiſſimus.

Io.chr. ℭ Io.chry.lib.de compunctione cordis:tractãs illud Matthei.vj.⁊ dimitte nobis.

Si tm̃mõ nõ lędas eũ q te lęſit:auertas tñ te ab eo: nec libẽter eũ videas:manet ſine dubio vulnꝰ in pectore: ⁊ dolor augeſcit in corde:qđ ſi ẽ:nundũ vtiq̃ qđ xp̃s mãdauit:explet. Nũqd tu ſic vis ꝓpicium tibi fieri deũ:vt nõ te qdẽ lędat:auertat ſe tñ a te:⁊ pctõꝝ tuorũ memoriã teneat:⁊ videre te nolit:igit̃ qlẽ vis erga te eſſe deum:quam delictorũ veniã poſcis:talẽ te exhibere debes his qui deliquerunt in te.

Iſido. ℭ Iſidorus de ſummo bono lib.iij.

Fruſtra ꝓpiciari ſibi deum quęrit:qui cito placari in proximum negligit.

Seneca ℭ Seneca lib.de moribus.

Diſſẽſio ab alijs:a te recõciliatio incipiat quã ignoſcis ira bñficiũ tuũ tẽpera:vt nõ ignoſcere videaris:ſ3 abſoluere:qt grauiſſimũ pęnę genꝰ ẽ ꝯtumelioſa venia.

ℭ De hac materia habes ſupra vbi pax.

Redargutio grece ἔλεγχος.ου.ο.⁊ ἐλέγχω redarguo dr̃. Eſtq̃ idẽ qđ correctio:vel reprehenſio.

ℭ De hac materia vide ſupra in correctio.

Regnũ grę. βασιλεία.ας.ἡ.⁊ βασιλεύω regno:⁊ βασιλεύς.έως.ο.rex dr̃. Unde regnatiua prudentia ĩ q̃ dirigit principem in ordine ad regnum:ſm.bea.Tho. ſecunda ſecundę.q.l.ar.j.

ℭ De hac mã hẽs ſupra vbi pnceps:⁊ infra vbi tyrãnꝰ

Regnũ a regẽdo dr̃:iõ qui alios ſub ſua ꝓuidẽtia h3:regnũ dr̃:hr̃ ex.b.Tho.iij.ſen.di.xlix.q.j.ar.ij.

Relatio grę. ἀναφορά.ᾶς.ἡ.⁊ ἀναφορικός.ου.ο.relatiuus dr̃. Eſt aũt relatio ordo vnius rei ad aliã: ſm bea.Tho.in q̃ſtionibus de potẽtia dei.q.vij.ar.ix.c.

Relatio a refero deſcẽdit:ꝙ aliqđ referat ſiue q̃:nec ip3 qdẽ poſſit ꝯſiſtere:vt pr̃ ⁊ filiꝰ:dñs ⁊ ſeruꝰ:hęc qdẽ relatiua ſunt:qt nec pr̃ cẽ põt:niſi filiũ hẽat:nec dñs niſi ſeruũ:⁊ talis reſpectꝰ(vt ita dicã(relatio vocatur.

RELIGIO grece θρησκεία.ας.ἡ.⁊ θρησκός.ου.ο.religioſus dr̃. Eſt aũt religio q̃ ſuperioris cuiuſdã naturę:quã diuinã vocãt:curã cerimoniãq̃ affert:ſm Cice.li.ij. Rhetoricoꝝ.

Religio nihil aliud eſt q̃3 cultus diuinus: ſm Auguſtinum lib.x.de ciuitate dei.

Religio eſt q̃ ſe aĩa vni deo:vñ ſe pctõ ſubreperat:recõciliatione ligat:ſm Aug.lib.de quantite aię.

Religio ẽ ſtudiũ ſapientię:ſm eũdẽ lib.de vã religione.

Religio dcã ẽ eo ꝙ p eã vni ſoli deo religamꝰ aĩas nr̃as ad cultũ diuinũ aĩo ſuiẽdi:ſ3 Iſidoꝝ li.xviij.ethimo.

Religio dr̃ a relegendo deũ quem amiſeramꝰ negligentes:ſm Auguſtinum libro.ij.de ciuitate dei.

Religio.i.cultus dei q̃ttuor nominibꝰ nũcupat̃:duobꝰ apud grecos:q̃ ſunt latria:⁊ Theuſebia.i.cultus diuinus:vel bonus:⁊ duobꝰ latinis. Sed differunt:qt Theuſebia reſpicit cultũ dei interiorẽ:qui ꝓprie ptinet ad virtutes theologicas. Latria vero reſpicit exteriorem ſeruitutem:quę pertinet ad iuſticiã.ex bea. Bona.j.ſen.diſtin.ix.q.ij.ar.iij.

Religio dicta a relegẽdo:ſm Cicero.lib.de nã deoꝝ:cuius verba ſunt hęc. Qui aũt oĩa quę ad cultũ deoru3 pertinerent diligenter retractarẽt:⁊ tanq̃ relegerẽt dicti ſunt religioſi a relegendo.

Religio eſt per quã reuerẽter famulatu cerimonię diuini cultus exercent̃:ſm Cicero.lib.j.de natura deorum.

Iaco. ℭ Iacobus in epiſtola.c.j.

Si qs aũt putat ſe religioſum eſſe nõ refrenãs linguam ſuam a malo:ſed ſeducens cor ſuũ:huius vana eſt religio. Religio munda ⁊ immaculata apud deũ:hec ẽ viſitare pupillos:⁊ viduas in tribulatione eoꝝ:⁊ immaculatũ ſe cuſtodire ab hoc ſęculo.

ℭ Augu.de cõi vita clericorum:⁊ habet̃.xij. q.j.cap.non dicatis. Augu.

Quũ huius nr̃ę ꝯgregationis fr̃es:nõ ſolũ facultatibꝰ ſed volũtatibus ꝓprijs in ipſa ordinis ſuſceptiõe renũciauerint:⁊ ſe p ꝓmiſſã obediẽtiã penitꝰ aliorum ptãti ⁊ imperiis in xp̃o ⁊ pro xp̃o ſubdiderint:certu3 eſt eos nihil hr̃e:poſſidere:dare:vel accipere:ſine ſuperioris licẽtia debere:ꝙ ſi ꝓpinquꝰ:vel amicus:vł cuilibet fratrũ cuiq̃3 aliqd offerre voluerit:pmo qdẽ priori inſinuet̃:⁊ ſic ſuſcipiat̃: Si ipſe mãdauerit:de q̃ tñ nihil fiat aliunde:niſi qđ priori placuerit.

ℭ Augu.lib.de opere monachorũ.

Amputetis occaſionẽ turpiũ nũdinarũ:qbus exiſtimatio veſtra lędit̃:⁊ infirmis offendiculũ ponit̃:⁊ oñdite hoibus nõ vos in ocio facilẽ victu3:ſed per anguſtam:⁊ arctam viam regnum dei quęrere.

ℭ Aug.ad eudoxiũ:⁊ hr̃.xvj.q.j.ca.vos aũt.

Vos aũt fr̃es hortamur in dño:vt ꝓpoſitũ veſtrũ in domino cuſtodiatis:⁊ vſq̃ ad finẽ vſq̃ ꝑſeueretis:ac ſi q̃ opa vr̃a mater eccleſia deſiderauerit:nec elatiõe auida ſuſcipiatis:nec blãdiente deſidia reſpuatis:ſ3 miti corde obtẽperetis deo:cũ manſuetudine portantes eũ:q nos regit:q dirigit mites in iudicio:q docet mãſuetos vias ſuas:nec ociũ veſtrũ neceſſitatibꝰ eccłię ꝓponatis:cui parturienti:ſi nulli boni miniſtrare vellent quomodo naſceremini non inueniretis.

ℭ Hieronymus epiſtola.xxxiiij. Hiero.

Licet paruulus ex collo pẽdeat nepos:licet ſpſo crine ⁊ ſciſſis veſtibꝰ vbera qbꝰ te nutriuit mr̃ oñdat: licet in limine pr̃ iaceat:per calcatum pge pr̃em:⁊ ſiccis oculis ad vexillũ crucis euola:ſolũ pietatis genꝰ in hac re eẽ crudelẽ:gladiũ t3 hoſtis vt me pimat:⁊ ego de matris lachrymis cogitabo:ꝑ p̃rem xp̃i militia3 deſerã:cui et ſepulturã chriſti cauſa non debeo.

ℭ Hiero.epiſtola.xcv.loquẽs ad nepotianũ.

Extruis monaſteria:multꝰa te p inſulas dalmacię pauperũ numerus ſuſtentat̃:ſed melius faceres ſi ⁊ ipſe ſanctus in ſcõs viueres. ℭ Hiero.epła.xxxiiij.

Obſecro itaq̃:⁊ iteꝝ atq̃ iteꝝ repetẽs monꝰ:ne affectũ clericatus:genus:antiquę militię putes: nec lucra ſęculi:chriſti militia quęras:nec plus habeas:q̃ qñ clericus eẽ cepiſti. ℭ Hieronymus ibidem.

Procuratores atq̃ diſpẽſatores domoꝝ alienarũ:clerici quõ eſſe poſſunt:qui proprias iubentur contẽnere facultates: ℭ Hiero.epiſtola.xlj.ad oceanũ.

Fęminarũ cum clericis nullo pacto coniuncta promittitur conuerſatio. ℭ Hierony.ad euſtochium.

Sũt aliqui de ordine nr̃o homines:qui ideo ad preſbyteratũ:⁊ dyaconatũ ambiũt:vt mulieres licẽtius videant:oẽs his cura de veſtibus:ſi bene oleant: ſi pes laxa pelle non folleat:crines calamiſtrati veſtigio rotãt:digiti anulis radiant. ℭ Ibidem.

Tales quum videris ſponſos ęſtimato:non clericos.

ℭ Hiero.epi.xxxiiij.ad nepotianum.

Hoſpitiolũ tuũ aut nũq̃3 aut raro mł̃ieres terãt. ℭ Ibi.

Nec ſub eodẽ tecto mãſeris:nec in pterita caſtitate ꝯfidas:nec dauid ſanctior:nec ſanſone fortior: nec ſalomone potes eſſe ſapientior:q tñ lapſi ſũt p mulieres.

ℭ Idem epiſtola.xlj.ad oceanum.

Prima tẽtamẽta ſunt clericoꝝ:frequens fęminarum acceſſus. ℭ Hieronymus ibidem.

Quid tibi cũ fęminis:qui cũ dño ad altare famularis.

ℭ Hiero.ad paulinũ:⁊ hr̃.xvj.q.j.c.ſi cupis.

Si cupis eſſe quod diceris:monachus:ideſt ſolus:quis facis in vrbibus. ℭ Ibidem.

Habeto ſimplicitatē colūbe ne cuiꝗ̄ machineris dolos ⁊ ſerpētis aſtutiaine alioꝝ ſupplāteris inſidijs. Nō multū diſtat in vitio: vel decipe poſſe: vl' decipi: chriſtianū quez ſenſeris tibi: aut ſp: aut crebro de nūmis loquētē: excepta elemoſyna: q̄ indifferēter oīb⁹ p3: iſtoꝝ ē poti⁹ habeto ꝗ̄ monachū: p̄ter victū ⁊ veſtimētū ⁊ manifeſtas neceſſitates nihil cuiꝗ̄ tribuas: ne filiorū panes canes comedāt. ℂ Hie. ſup matt. lib. iiij.

Latro ē ⁊ domū dei ꝯuertit in ſpelūcā latronū: q lucra de religiōe ſectaſ: cultuꝗ̄ ei⁹ nō tā cult⁹ dei: ꝗ̄ negociationis occaſio eſt. ℂ Hiero. in ep'la ad marcum.

Pudet dicere de cauernis cellulaꝝ. Urbē dānam⁹ i ſacco ⁊ cinere: veluti ꝺ̄ ipſis ſniam ferim⁹. Quid fac̄ ſub tunica penitētis regi⁹ animus: q alios vult regere ⁊ alios iudicare: ⁊ a nemine regi: a nemine iudicari.

ℂ Hiero. in epiſtola ad Heliodoꝝ.

Sūt ditiores monachi ꝗ̄ fuerāt ſcl'ares poſſident opes ſub xp̄o paupe q̄s ſub locuplete diabolo nō habuerāt ⁊ ſuſtinet eos eccl'ia diuites: quos tenuit mūdus an̄ mēdicos: nepotianus noſter aurū calcās cellulā conſectatur. ℂ Hiero. in epiſtola ad ruſticū.

Aegyptoꝝ monaſteria hūc tenent morē: vt nullū abſꝗ̄ opere: aut labore ſuſcipiant: nō tā3 propter victus neceſſitatem: ꝗ̄ propter animę ſaluationem.

ℂ Hiero. ad nepotianū: de ſeipſo loquens.

Natus in paupere domo: ⁊ in tugurio ruſticano: qui vix milio ⁊ pane crebrario rugientem ſatiare ventre3 poteram, nunc ſimilam ⁊ mella faſtidio.

Ambr. ℂ Ambro. de fuga ſeculi: ⁊ hr̄. xij. q. j. c. cui portio.

Cui portio de⁹ eſt nihil d3 curare: niſi deū: ne alicri⁹ impediaſ neceſſitatꝭ munere: qd̄. n. ad alia officia ꝯferſ: hoc religionis cultui: atꝗ̄ huic nr̄o offō decerpiſ hęc enim v̄a eſt ſacerdotis fuga: abdicatio domeſticoꝝ ⁊ q̄dā alienatio chariſſimoꝝ: vt ſuis ſe abneget: qui ſeruire deo elegerit.

Grego. ℂ Grego. in prologo moraliū.

Cūcta ſollicite fugiēs portū monaſterij petij: ⁊ relictis q̄ mūdi ſūt: vt fruſtra tunc credidi: ac ex hui⁹ naufragio nudus euaſi: q: ei plerūꝗ̄ nauē incaute religatam et deſtituti littoris vnda excutit: quū tēpeſtas excreſcit: repēte me ſub p̄textu eccl'iaſtici ordinis in cauſarū ſeculariū pelago reperi: ⁊ qetē monaſterij q hr̄ido fortiter tenuiꝗ̄ ſtricte tenenda fuerint: perdendo cognoui. ℂ Grego. lib. xxxj. moralium.

Quia terreni p̄ncipes magna ſe deo humilitate ſubſternūt: praui hoīes nō ad fraudis argumēta v̄tunſ. Qt enim illos religionē reuereri ꝯſpiciūt: ipſi cultū religiōis aſſumūt: ⁊ honoꝝ vitā ſub deſpectis veſtib⁹: inīquis opib⁹ p̄mūt. Mūdi q̄ppe dilectores ſunt: q hoc in ſe qd̄ hoīes veneranſ: ondūt: atꝗ̄ eis q vere ſe deſpiciūt: nō mēte ſed veſte copulanſ: qt p̄ntem gloriam amātes aſſequi nō poſſunt: quā deſpicientes ſequuntur: honores enim fugiūt: vt honoribus obuient.

ℂ Gregorius iib. xxxj. moralium.

Multi ꝺ̄ inchoata iuſticia laudari appetūt: ꝑeſſe ceteris melioꝛib⁹ ꝯcupiſcūt: quos plerūꝗ̄ dū iuxta votū p̄ns proſperitas ſequiſ: multo pluſꝗ̄ fuerant de ſanctitatis habitu peiores fiūt. ℂ Greg. ſup execbielē ho. ix.

Sępe de vita ꝓrimoꝝ q̄rimus: mutare locū conamur: ſecretū vitę remotioris eligere videlicet ignorātes. Qt ſi deſit ſp̄us nō adiuuat loc⁹. Iſte. n. Loth de q̄ loquimur in ſodomis ſcūs extitit: in mōte peccauit. Qꝺ̄ aūt loca mētē nō muniūt: ipſe humani gn̄is p̄mus teſtaſ parēs: q in paradiſo cecidit: ſed minus ſunt oīa q̄ loqmur extra: nā ſi locus ſaluare potuiſſet ſathan de cęlo nō caderet. ℂ Grego. fortunato ep̄o Neapolitano: ⁊ hr̄. xix. q. iij. c. monaſterijs.

Monaſterijs oībus fr̄nitas v̄ra diſtrictius interdicat: vt eos quos ad ꝯuerſionē ſuſceperint: priuſꝗ̄ biēniu3 in ꝯuerſione cōpleuerint: nullo mō audeant tōſorare, ſed hoc ſpacio vitaꝗ̄ ⁊ mores eoꝝ ſollicite cōprobenſ ne q̄s eoꝝ aut nō ſit cōtentus eo qꝺ̄ voluit: aut ratu3 nō hēat qꝺ̄ elegit: nā dū graue ſit inexptos hoīu3 obſequijs ſociari: q̄s poſſit dicere quāto ſit grauius ad dei ſeruitiū improbos applicare. Miles v̄o ſi cōuerti voluerit: priuſꝗ̄ nobis renūcieſ: nullus eū ſine nr̄o cōſenſu qualibet preſumat ratione ſuſcipere.

ℂ Greg. Aug. angloꝝ ep̄o: ⁊ hr̄. xij. q. j. c. q: tua. §. cōit'.

Cōiter aūt viuētibus iā de faciēdis portiōib⁹: vel exhibēda hoſpitalitate: ⁊ adimplēda miſericordia a nobis qd erit loquēdū: quum oē qꝺ̄ ſupeſt neceſſitatibus: in cauſis pijs ac religioſis erogādū eſt: dn̄o magiſtro oīb⁹ dicēte: qꝺ̄ ſupeſt date elemoſynā: ⁊ oīa mūda ſunt vobis. ℂ Lactā. fir. lib. iiij. c. xxvj. diui. inſtitu. Lactā. firmia.

Apparet nullā aliā ſpē vitę hoīs eē ꝓpoſitā: niſi vt abiectis vanitatib⁹: ⁊ erroꝛe miſerabili deū cognoſcat: ⁊ deo ſeruiat: niſi huic t̄pali renūciet vitę: ac ſe rudimentis iuſticię ad cultū religiōis inſtituat. Hac. n. cōditione gignimur: vt gn̄ati nos deo iuſta ⁊ debita obſeq̄a prębeamus: hūc ſolū nouerimus: hūc ſeq̄mur: hoc vinculo pietatis obſtricti deo ⁊ religati ſumus: vn̄ ipſa religio nomē accepit. ℂ Lactā. fir. lib. vj. c. j. ⁊. ij.

Nō. n. religio cęleſtis ꝯſtat ex reb⁹ corruptis: ſed ex v̄tuibus: ⁊ eo cultu qui oriſ in cęlo in quo mens colētis ſe ipām deo imaculatā victima ſiſtit. Quiſq̄s igiſ p̄ceptis cęleſtib⁹ obtēperauerit: hic cultor eſt veri dei cuius ſacrificia ſūt: māſuetudo animi: ⁊ vita innocēs: ⁊ act⁹ boni: q̄ oīa q exhibet totiens ſacrificat: quotiens bonū aliqꝺ̄ ac piū fecerit. Itaꝗ̄ in arā dei: q̄ vere maxima eſt: q̄ in hoīe cordis collata ingnari nō p̄ōt ſanguine: iuſticia imponiſ: patiētia: fides: innocētia: caſtitas: abſtinētia: hic eſt v̄iſſim⁹ rit⁹: hęc illa lex dei (vt a Cicerōe dcm̄ ē) p̄clara ⁊ diuina ſemp̄ q̄ recta ⁊ honeſta iubet: v̄tat praua ⁊ turpia: cui parēīc ſanctiſſimę: ac certiſſimę legi: iuſte ac legitime neceſſe ē viuere: cuius legis pauca eqdē capita in ſequētib⁹ ponā: ſi q̄s aūt omnia cōprehēdere volet: ex fonte ipſo petat: vn̄ riuus iſte manauit. ℂ Idē lib. de ira dei. c. xj.

Religio eſſe non poteſt vbi metus nullus eſt.

ℂ Iſidorus in Synonimis. Iſido.

Profeſſionē tuā habitu ⁊ inceſſu demōſtra: vt ſit ingreſſu tuo ſimplicitas: in motu puritas: in geſtu grauitas in inceſſu honeſtas. ℂ Idē de ſūmo bono li. iij.

Qui ad oſtēſionē ſanctitatis p̄dit: vt alijs q̄ꝗ̄ p̄eſſe deſideret ille nō ē diſcipulus xp̄i: ſ3 prauitatis ſectator exiſtit: q nō ꝓdeo: ſ3 ſeculi honore ſtudet portare crucis laborē. ℂ Iſidorus: ⁊ hr̄ di. lxxxj. c. valet.

Valet interdū ꝯuerſis pro ſalute ſuę animę mutatio locu. Plerūꝗ̄. n. dū mutaſ locus: mutaſ mētis affect⁹: cōgruū eſt ergo ⁊ inde ēt corporal'r euelli: vbi q̄ſꝗ̄ illecębris deſeruiuit: nā locus vbi q̄ſꝗ̄ praue vixerit in aſpectu mētis apponit: qꝺ̄ ſępe ibi quiſꝗ̄ cogitauit: vel geſſit. ℂ Bernardus home. iiij. ſup miſſus eſt. Ber.

Video (q̄ nō parū doleo) poſt ſp̄etā ſeculi pōpā: nōnullos in ſchola humilitatis ſupbiā magis addiſcere: ac ſub alis mitis humiliſꝗ̄ magiſtri grauius inſoleſcere ⁊ impatientes amplius fieri in clauſtro: quam fuiſſet in ſęculo. ℂ Ibidem.

Pleriꝗ̄ in domo dei nō patiunſ in cōtēptu hr̄i: q in ſua domo nō niſi ꝯtēptibiles eē poterāt: vt q videlic3 vbi a plurib⁹ honores appetunſ: ibi locū hr̄e non metuerūt: ſaltē ibi honorabiles videanſ: vbi ab oīb⁹ honores cōtēnunſ. ℂ Hugo de clauſtro animę lib. j. Hugo

Abūdās eſt pauperi religio: mediocri ſufficiens: tolerabilis diuiti: infirmis larga: delicatis cōpatiēs: fortioꝛib⁹ moderata: pęnitentibus miſericors: ꝯuerſis ſeuera: bonis optima: hęc ſunt beneficia religionis.

ℂ Macrobius ſaturnalium lib. iij. Macr.

Religioſi ſunt qui facienda ⁊ vitanda diſcernunt.

Uale. maxi. ¶ Uale. maxi. li. i. titu. de religione.

Tantū aūt ſtudiū antiq́s: nō ſolū ſeruandę: ſed ēt amplificādę religiōis fuit: vt florētiſſima tū ⁊ opulētiſſima ciuitate decē principū filij ſenatuſconſulto ſingulis Hetrurię populis percipiendę ſacrorū diſciplinę grā traderentur. ¶ Uale. maximus lib. iij.

Cicero Publica religione cōſecrata virtus nulla priuata laudatione indiget. ¶ Cicero lib. ij. de legibus.

Ad diuos adeunto caſte: pietatē adhibēto: opes amouento: q̄ ſecus faxit: deus ipſe vindex erit. ¶ Ibidem.

Caſte iubet lex adire ad deos animo videlȝ in quo ſunt oia nec tollit caſtimoniā corporis: ſed hoc opȝ intelligi cū multū aīus corpe pſtet: obſeruet q̄ vt caſta corpa adhibeant: multo eſſe in aīs id ſeruandū magis. Nā illud vel aſperſione aquę: vel dierū numero tollit̄ animi labes nec diuturnitate vaneſcere: nec amnibꝰ vllis elui poteſt. ¶ Cicero ibidem.

Affert. n. hęc opinio religionē vtilē ciuitatibꝰ: ſi qdē ⁊ illud bñdictū ē a Pythagora doctiſſimo viro: tū maxime pietatē ⁊ religionē verſari in aīs: quū rebꝰ diuinis opera daremꝰ: ⁊ qđ Thales q ſapientiſſimꝰ inter ſeptem fuit: hoies exiſtimare oportere deos oia cernere: deorū oia eē plena: fore. n. oēs caſtiores: veluti quo in fano eēt maxime religioſus: eſt. n. q̄dā opinione ſpēs deorū in oculis nō ſolū in mentibus: eandē q̄ rōnē lucī habent in agris. ¶ Cicero lib. ij. de legibus.

Quū cōſulerent Athenienſes Apollinē pythiū q̄s potiſſimū religiōes tenerēt: oraculū editū ē: eas q̄ eēnt in more maiorū: quo cū iterū veniſſent: maiorū q̄ morē dixiſſent ſepe eſſe mutatū: q̄ſiuiſſent q̄: quē morem potiſſimū ſequerent̄ e varijs: reſpōdit optimū. Et pfecto ita eſt: vt id habendū ſit antiquiſſime: ⁊ deo proximū: quod ſit optimum. ¶ Ibidem.

Pęna vero violatę religionis iuſtam recuſationem non habet. ¶ Cicero de natura deorum lib. ij.

Cultus aūt deorū eſt optimus: idē q̄ caſtiſſimꝰ atq̄ ſanctiſſimꝰ: pleniſſimus q̄ pietatis: vt eos ſp pura itegra incorrupta ⁊ mēte: ⁊ voce veneremur. ¶ Cice. ibidē.

Qui autē omnia quę ad cultū deorum pertinerent: diligenter retractarent: ⁊ tanq̄ relegerent: ſunt dicti religioſi ex relegendo: vt eligentes ex eligendo: tanq̄ a diligendo diligentes: ex intelligendo intelligentes.

¶ Cicero lib. ij. de diuinatione in fine.

Nec. n. ſuperſtitione tollenda religio tollit̄. ¶ Ibidē.

Nam ⁊ maiorum inſtituta tueri ſacris cerimonijs q̄ retinendis ſapientis eſt. ¶ Cicero ibidem.

Quāobrē vt religio ppaganda ēt eſt: q̄ eſt iuncta cū cognatione nāę: ſic ſuperſtitiōis ſtirpes oēs eijciendę.

Iſocra. ¶ Iſocrates ad demonicū ſer. admonitorio.

πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεούς. μὴ μόνον θύων. ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων. ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον. τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκἀγαθίας τεκμήριον. i.

Primum qdē igit̄ cole quę ad deos nō ſolū ſacrificans: ſed iuriburandis permanens. Illud quidē. n. pecuniarum abundantię ſignum: hoc autē morū probitatis coniectura. ¶ Idem ibidem.

Perian. τὸν μὲν θεὸν φοβοῦ. i. deū qdem time. ¶ Periander.

Menan. εὐσέβειαν ἔχου. i. deſt religionē habe. ¶ Menāder.

θνητὸς πεφυκὼς μὴ φρόνει ὑπέρτερα. i.

Mortalis natus ne q̄ras ſapere ſup̄ diuina. ¶ Idē.

θεὸν σέβου. καὶ πάντα πράξεις εὐθέως. i.

Deum cole: ⁊ omnia facias diuine. ¶ Idem.

ὑπὲρ εὐσεβείας καὶ λάλει καὶ μάνθανε. i.

Pro religione: ⁊ loquere: ⁊ diſce.

Dantes ¶ Dantes paradiſi canti. xxij.

Pier comincio ſenza oro ⁊ argento:
Et io con oratione ⁊ con digiuni:
Et Franceſcho humilmente el ſuo conuento.
Et ſe guardi el principio di claſchuno:
Poſcia riguardi lha doue e tranſcorſo:
Tu vederai del biancho facto bruno.

REmediū grece φάρμακον. ου. τό. dicit̄. Remedium aūt duplex: contra malū. ſ. impediens futurū ⁊ remouēs malū pręſens: ex. b. Tho. i. ſe. q. xlij. ar. vi.

REminiſcentia grę. ἀνάμνησις. ιος. ἡ. dicit̄. Eſt aūt reminiſcentia inqſitio eius qđ excidit a memoria ⁊ prior ea eſt tantū in pte ſenſitiua: ⁊ tantū in hoiēs: ex bea. Tho. prima parte queſtio. lxxviij. arti. iiij.

¶ De hac materia habes ſupra in memoria.

REmuneratio g̃. ἀντίδοσις. ου. ὁ. ⁊ ἀντιδίδωμι remūero dr̄. ē aūt remūeratio idē qđ retributio.

REn grę. νεφρός. ου. ὁ. ⁊ νεφρῖτις. ιδος. ἡ. morbꝰ renū qui ⁊ nephritis dr̄. Renes aūt: vt Uarroni placet: dicti ſunt: q inde riui obſceni humoris oriantur.

REnunciatio grece ἀπόταξις. ιος. ἡ. ⁊ ἀποτάσσω renuncio dicitur. Eſt aūt renunciatio rei: vel iuris proprij facta ſcienter legitima refutatio: vt habetur vij. q. i. cap. Quam periculoſum.

Renūcio aliqñ pro nuncio accipit̄. Seruius Sulpiciꝰ. Poſtq̄ mihi renunciatū eſt de obitu Tullię filię tuę aliquādo pro renuo: vnde renūciatio de qua ſupra.

REprobatio grę. ἀποδοκιμασία. ιας. ἡ. ⁊ ἀποδοκιμάζω reprobo ⁊ ἀδόκιμος. ου. ὁ. reprobus dr̄. Reprobatio dei eſt pars pidentię reſpectu eorū: q exciderunt a beatitudine: ſicut pręd eſtinatio reſpectu eorum qui diuinitus ordinantur ad eam: ſm bea. Tho. prima parte. q. xxiij. ar. iij. co. Eſt autē reprobo compoſitum a probo: ſicut ⁊ comprobo eius oppoſitum.

REptile grece ἑρπετόν. ου. τό. ⁊ ἕρπω repo dicit̄. Eſt autem reptibile animal cuius corpus non multū eleuatur a terra per inſtrumenta motus: ſed repit vi coſtarum: vt ſerpens. Uel vi annulorum: vt annuloſa vel in otio: vt quidam vermis. vel vi penularū: vt piſces: ex bea. Tho. prima parte. q. lxxij. ar. i.

Reptibile dicitur a repo: qđ eſt diminutiuum de repo.

REs grę. πρᾶγμα. ατος. τό. dr̄. Significat autē res ſtatū: ac conditionē: vnde res publica: ⁊ res priuata dr̄: res meę: tuę: bonę: malę vocant̄. Cicero. Id enim rebus noſtris: minime conducebat: hoc eſt ſtatui nr̄o. Aliqñ res eſt quę a pſona diſtinguit̄. Unde argumentorū loci ſunt a rebus ⁊ a perſonis. Interdū pro commercio. Ut res eſt mihi cū homine iniuſto. Nōnunq̄ pro cauſa: vt ea re: qua de re: quamobrem. ideſt pp̄ter quam cauſam: ea de re: ob eam cauſam: ab re: ſine cauſa. Res cōperendinata dicitur: quū cauſa: hoc eſt iudicium in diem tertium conſtitutum eſt res imperium aliquando ſignificat. Uirgi. Poſtq̄ res aſię.

REſpectus grę. περίβλεψις. ιος. ἡ. ⁊ περιβλέπω reſpicio dr̄. Eſt autem reſpectus ratio qua ad aliqd agendū mouemur. Plynius. Nemo q̄ eo reſpectu cōmotus abſceſſerat. Interdū ſignificat ipſam retroſpectionē. Plautus. Et me reſpectu terruit. dicitur autē a reſpicio: quod eſt retro aſpicio: ſiue rurſus aſpicio.

RESPVBLICA grę. πολιτεία. ας. ἡ. ⁊ πολιτεύομαι. rempu. gero dicitur. Eſt autem reſpublica paucorum poteſtas in qua cenſu magiſtratus declarantur: ſcđm Ariſtote. lib. i. Rhetoricorum.

Reſpublica eſt inſtitutio ciuitatis circa magiſtratus: honores q̄ publicos: quemadmodum debeant impartiri. ⁊ in quo poteſtas auctoritas q̄ ſumma debeat conſiſtere: ⁊ qui ſit finis cuiuſq̄ ſocietatis: ſm Ariſtotelem libro. iiij. politicorum.

Reſpublica eſt res populi: ſm Auguſti. lib. i. de ciui. dei.

Reſpublica eſt quoddā corpꝰ cōpaginatū ex mēbris qđ diuini muneris bñficio animat̄: ⁊ ſummę ęquitatis agitur nutu: ⁊ regit̄ quodā lumine rationis: ſm Plutar.

chum in inſti. Traiani.

Iſocra. ℭ Iſocratis ſermone admonitorio ad Dimonicū.
εκ των κοινων επιμελειων απαλλαττου μη πλουσιω
τεροσ αλλ ενδοξοτεροσ. πολλων γαρ χρηματων
κρειττον ο παρα του πληθουσ επαινοσ.ι.
A cōibus adminiſtratiōib⁹ diſcede nō ditior: ſed glorio
ſior. Multis.n.pecunijs pſtantior a multitudine la⁹.
ℭ De hac mā hēs ſupra vbi amor pr̄ię: ⁊ vbi pſia.

ESTITVTIO grece αποδοσισ.ιοσ.η. Et
αποκαθιστημι reſtitutio dicitur. Eſt autē
r reſtitutio in priſtinum ſtatum impoſitio: vt
habetur.ff. verbo.ſig.l.reſtituere.
Reſtitutio eſt actus iuſticię cōmutatiue: qꝛ
nihil aliud vr̄ eſſe: q̄ꝫ aliquē ſtatuere in poſſeſſionem
rei ſuę: ſm̄ bea. Tho. ſcd̄a ſcd̄ę.q.lxi.prin.
Reſtitutio a reſtituo fit. Reſtituo āt a ſtatuo. Eſt āt reſti-
tuere mō reddere. Terenti⁹ Gnatū ei reſtituit. Mō
in priſtinū ſtatū reducer̄. Iuſtinus. Hūc regno a pr̄e
puatū fili⁹ reſtituerat. Hinc reſtitutio ipſa repoſitio
dr̄. Cai⁹ iuriſcōſult⁹: Reſtituere inqt pl⁹ eſt q̄ꝫ exhibe
re. Nā exhibere eſt pſentiā corporis pbere. Reſtitue-
re vero eſt etiā poſſeſſorem facere: fructuſq̄ꝫ reddere.

ESVRRECTIO grę. αναστασισ.ιοσ.η.τ
ανιστημι reſurgo dicitur. Eſt autem reſur-
r rectio a morte ad vitam reparatio: vel ſic.
Reſurrectio eſt ab eo quod cecidit: ⁊ diſſo-
lutum eſt iterata vnio.
Reſurgo componit̄ ex re ⁊ ſurgo: Surgo aūt ex ſurſum
⁊ rego: qđ proprie ſignificat erigor. Surgere etiā pro
creſcere metaphorice accipit̄. Virgi. Aſcanium ſur
gentē: ⁊ ſpes heredis Iuli. Reſpice. Veteres ſurrego
pro ſurgo dicebant: vnde ſurrectio deriuatur. Reſur-
gere eſt rurſus ſurgere. Hinc reſurrectio quę proprie
Job de defunctis dicitur. ℭ Job.c.xviij.
Scio q̄ꝫ redēptor meus viuit: ⁊ in nouiſſimo die de terra
ſurrecturus ſum. ⁊ rurſum circūdabor pelle mea: ⁊ in
carne mea videbo deū: quem viſurus ſum ego ipſe: ⁊
oculi mei cōſpecturi ſunt: ⁊ non alius. repoſita ē hęc
Iſaias ſpes mea in ſinu meo. ℭ Iſaias capitu.
Reſurgent mortui: ⁊ ſuſcitabunt̄ qui ſunt in ſepulchris.
Eſdre ℭ Eſdre.iiij.cap.xiiij.
Iudicium poſt mortem veniet. ℭ Ibidem.
Quando iterum reuiuiſcemus. ℭ Ibidem.
Iuſtorum nomina patebūt: ⁊ impiorū facta oſtendētur.
Ezechie ℭ Ezechiel.cap.xxxvij.
Oſſa arida: ecce ego dabo vobis ſpū: ⁊ viuetis: dabo ſup
vos neruos: ⁊ ſuccreſcer̄ faciā ſup vos carnē. ℭ Ibi.
Et acceſſerit oſſa ad oſſa: vnūq̄dq̄ꝫ ad iūcturā ſuā. Ibi.
Ecce ego aperiam tumulos veſtros: ⁊ educā vos de ſe-
Daniel pulchris veſtris. ℭ Daniel cap.xij.
Et multi de his q. dormiūt in puluere terrę: euigilabūt.
Matt. ℭ Matthęus cap.xxiij.
De die aūt illa: ⁊ hora: nemo ſcit: neq̄ꝫ angeli cęlorū: niſi
pater ſolus. ℭ Matthęus cap.xxvij.
Paul⁹ Multa corpa ſanctorū: qui dormierant reſurrexerunt.
ℭ Pau. prime ad corinthios.c.xv.
Chriſtus reſurrexit a mortuis: primitię dormientium.
Augu. ℭ Augu. in Enchyridion.
Reſurgēt ſanctorꝫ corpa ſine vllo vitio: ſine vlla d̄formi
tate: ſine vlla corruptiōe: ſine difficultate: in q̄b⁹ tāta
facilitas: q̄ꝫ̄ta fęlicitas erit. ℭ Aug. de ci. dei li.xxij.
Tibi abſit: q̄ꝫ ad reſuſcitāda corpa vitęq̄ꝫ reddenda non
poſſit oīpotētia creatoris oīa reuocare: q̄ vis beſtię vl̄
ignis aſſumpſit: vel in puluerē cineremue collapſū:
vel in humorē ſolutū: vel qđ in auras eſt exalatū: ab
ſit vt ſinus: illud ſecretūq̄ꝫ naturę ita recipiat aliqđ
ſubtractū ſenſibus nr̄is: vt omnium creatoris: aut co
gnitionem lateat: aut refugiat poteſtatem.
Hiero. ℭ Hieronymus epiſtola.i. ſiue ruffini aquilegienſis
preſbyteri ad laurentium papam.
Sed infideles clamant ⁊ dicunt. Quō pōt caro: q̄ putre
facta diſſoluit̄: aut in puluerē vertit̄: maris ēt inter-
dū profundo ſorbet̄: fluctibuſq̄ꝫ diſpergit̄: colligi rur
ſum: ⁊ reintegrari in vnum corpus: ⁊ ex aīa hoīs repa
rari: ad quos primā interim riſionē ſermonib⁹ Pau-
li faciamus dicentis eis inſipiens tu: qđ ſeminas nō
viuificat̄: niſi prius moriat̄: ⁊ qđ ſeminas: nō corpus
quod futurū eſt ſeminas: ſed nudū granū tritici: aut
alicuius cęterorū ſeminū. Deus aūt dat corpus: pro-
ut vult: qđ aūt in ſeminibus quę in terrā iacis per an
nos ſingulos fieri vides: hoc in tua carne quę lege dei
ſeminat̄ in terra futurū eſſe non credis? Cur q̄ſo tam
anguſtus ⁊ inualidus diuinę potentię ęſtimator es: vt
diſperſum vniuſcuiuſq̄ꝫ carnis puluerē in ſuā rōnem
colligi: ⁊ reparari poſſe nō credas: an nō cenſes quū
videas q̄ꝫ ēt mortale ingenium dimerſas in profundū
terrę metallorū venas rimat̄: ⁊ artificis oculus aurū
videt in quo imperitus terrā putat? Hęc cur quidē
nō cōcedimus ei qui fecit hoīem: i qđ tantum is q ab
ipſo factus eſt aſſequi pōt: ⁊ cū auri propriā venā ⁊
argenti aliam: ęris quoq̄ꝫ longe diſparem: ferriq̄ꝫ ac
plumbi diuerſam intra ſpeciē terrę latere mortale de
prehendat ingeniū: diuina virtus inuenir̄ poſſe ac di
ſcernere nō putabit̄ vniuſcuiuſq̄ꝫ carnis propriū ſen-
ſum? ēt ſi videatur diſperſus. Sed ad hęc tentemus
aīas q̄ deficiunt in fide naturalib⁹ rōnibus adiuuare.
Si qs diuerſa ſemina in vnum permiſceat: ⁊ hęc indi
ſcreta ſeminet: vel paſſim ſpargat in terrā: nōne vniuſ-
cuiuſq̄ꝫ ſeminis granū quocunq̄ꝫ loci iactū fuerit: cō
petenti tpe: ſm̄ naturę ſuę ſpeciem germen produceret
vt ſtatū ſuę formę ſuiq̄ꝫ corporis reparet? Itaq̄ꝫ ergo
vniuſcuiuſq̄ꝫ carnis ſubſtantia q̄uis varie: diuerſeq̄ꝫ
diſperſa ſit: ratio tn̄ ipſa quę ineſt vnicuiq̄ꝫ carni ē im-
mortalis: qꝛ imortalis aīanę caro eſt: ex eo tpe quo ſe
minatis in terrā corporibus: primū veri dei volūtati
arriſit: collectū terrę attractūq̄ꝫ ſubſtantię ſuę ſenſum
reddit: ac repat in illā ſpēm: quā mors aliqn̄ diſſolue-
rat. Et ita fit vnicuiq̄ꝫ aīę: vt nō ad cōfuſum: aut extra-
neū: ſed ad ſuū qđ habuerat repet̄. Prir pōt pro agoni
bus pſentis vitę cū aīa ſua caro: vel pudica coronari:
vel impudica puniri. Et iō ſatis caute ecclīa nr̄a fidē
ſymboli docet: q̄ in eo qđ cęteris tradit̄ carnis reſur
rectionē: vno adiito p noīe tradidit huius carnis re-
ſurrectionē: huī⁹ ſine dubio: quā hꝫ is q pfitet̄ ſigna-
culo crucis fronti impoſito: quo ſciat vnuſqſq̄ꝫ fideliū
carnē ſuā: ſi mundā: ſeruauerit a peccatis futurū eſſe
vas honoris: vtile dn̄o: ad omne opus bonū paratum.
Si vero cōtaminatā in peccatis: futurū eſſe vas irę
ad interitū. Iam vo de ipſa reſurrectiōis gloria ⁊ de
pmiſſionis magnitudine: ſi qs plenius ſcire deſiderat:
in oībus pęne voluminib⁹ diuinis inueniet indicari.
Ex qbus nos cōmonitionis tantū mō grā pauca pñti lo
co memorāmus. ſinē iniūcti a te opuſculi faciem⁹. igit̄
aplūs Paul⁹ q̄ꝫ reſurgat mortal' caro aliis mlt̄is aſſe
rit argumētis: dicēs: qđ ſi reſurrectio mortuorꝫ n̄ ē: ñg
xp̄s n̄ reſurrexit: ſi āt xp̄s n̄ reſurrexit: inanis ē pdica
tio nr̄a: vacua ē ⁊ fides nr̄a. Et paulopoſt. Nūc at xp̄s
reſurrexit a mortuis initiū dormiētiū: qm̄ qdē p hoīe3
mors: ⁊ p hoīe3 reſurrectio mortuorꝫ: ſic.n. in Adā oēs
moriunt̄: ita in xp̄o oēs viuificabuntur. Vnuſquiſq̄ꝫ
aūt in ſuo ordine initiū xp̄s. Deinde hij q ſunt Chriſti
in aduentu eius: deinde finis. Et in ſequentib⁹ addit ⁊
hęc. Ecce myſteriū vobis dico. Oēs qdē reſurgemus
nō oēs aūt imutabimur: ſiue vt in alijs exemplarib⁹
inueniemus: oēs qdem dormiemus: oēs aūt imutabi
mur in momēto in ictu oculi: in nouiſſima tuba. canet
enim tuba: ⁊ mortui reſurgēt incorrupti: ⁊ nos immu-
tabimur. Sed ⁊ ad theſſalonicenſes nihilomin⁹ ſcri

beꝰ dicit. Nolo aūt vos ignorare fr̄es de dormiētibus: ne contriſtemini ſicut ceteri q̄ ſpem nō hñt: nā ſi credimus ꝙ ieſus mortuus ⁊ reſurrexit: ita ⁊ deus eos qui dormierūt ꝑ ieſū adducet cū illo. Hoc.n.vobis dicimus in v̄bo dñi: qr nos q̄ viuimꝰ: q̄ reliq̄ ſumus in aduentu dñi ꝓueniemꝰ eos q̄ dormierunt: qr ipſe dñs in iuſſu: ⁊ in voce Archāgeli ⁊ tuba dei: dēſcēdet ď celo ⁊ mortui q̄ in xp̄o ſunt reſurgēt primi. Deinde nos q̄ viuimꝰ q̄ reliq̄ ſumꝰ ſimul cū illis rapiemur in nubibꝰ obuiā xp̄o in aera: ⁊ ita ſꝑ cū dño erimus. Uerū ne existimes hec pauli ſoliꝰ q̄ſi nouella ꝑdicatione ſignari. Audi etiā qd Ezechiel ꝓpheta olim ꝑ ſpūm ſanctū ꝓlocutꝰ ſit. Ecce inq̄t ego aperiā ſepulchra veſtra: ⁊ educā vos de ſepulchris veſtris. Job q̄q̄ myſticis redūdans eloq̄is. audi ꝙ euidēter reſurrectionē mortuoꝝ ꝑdicet. Eſt (inq̄t) arbori ſpes. ſi.n. abſciſſa fuerit: iteꝝ pullulabit ⁊ virgultū eius nūq̄ ďficiet. Q ď ſi ſeneuerit: in terra ē radix eius. Si v̄o in petra emortuꝰ fuerit truncꝰ: ab odore aq̄ refloꝛebit: ⁊ faciet ſructicē ſicut nouella. Uir v̄o ſi mortuꝰ fuerit abierit. Et mortalis ſi ceciderit: vltra nō erit. Nō tibi vr̄ in v̄bis his cū quodā pudore argueř hoīes ⁊ dicē. Ita ne ſtultū ē hoīm genū: vt quū videāt exciſe arboris truncū rurſuꝫ pullulare ď terra: ⁊ lignū emortuū iteꝝ vitā recipere: ipſi ne lignis qdē aliqd ſtiſe ď ſemetipſis nec ardoribꝰ opinenř. Ut aūt ſcias ꝙ veluti interrogātis mō legēdū ſit qď dixit mortal' aūt quū ceciderit: nō reſurget: ď cōſequētibꝰ ꝓbat. Subiūgit nāq̄ ſtatim. Si.n. mortuꝰ fuerit hō viuet. Et paulopoſt dic. Expectabo vſq̄quo veniat immutatio mea. Et iterū idē dic. Qui reſuſcitaturꝰ ē ſup terrā pellē meā: q̄ hec nūc haurit. Hec qdē ad ꝓbatiōnē dicta ſť ꝓfeſſiōis nr̄e: qr ꝯfitemur in ſymbolo huius carnis reſurrectionē. qď.n. adiunctū ē huiꝰ. Uide ꝙ ꝯſonū ſit oibꝰ his q̄ de diuinis voluminibꝰ memorauimus. Quid.n. aliud indicaf in dictis Job q̄ ſupius expoſuimꝰ? Ut quū dic: reſuſcitabit pellē meā: q̄ hec nūc haurit. i. q̄ iſta tormēta ꝑpetif: mōne apte dic huiꝰ carnis reſurrectionē futurā: huiꝰ inquā q̄ tribulationū ⁊ tētationū cruciamēta q̄ ſť nūc ſuſtinet: ſꝫ ⁊ apoſtolꝰ quū dic. Opꝫ.n. corꝛuptibile ħ induere incorꝛuptionē: ⁊ mortale ħ induere imortalitatē. Nūqd non corpus ſuū quodāmō ꝯtingētis ⁊ digito palpātis eſt vox? Hoc ĝ qď nūc corꝛuptibile corpus eſt. Reſurrectionis grā incorꝛuptibile erit: ⁊ hoc qď nūc mortale eſt: immortalitatis virtutibꝰ induef. Ut ſic xp̄s reſurgens a mortuis vltra iā nō moriturꝰ: mors ei vltro nō dñabif: ita et q̄ in xp̄o reſurgēt: nec corꝛuptionē ſentient vltra: nec mortē: nō nā carnis abiecta: ſed ꝯditiōe eius: ⁊ qualitate mutata. Erit ergo corpus qď reſurget a mortuis incorꝛuptibile ⁊ imortale: nō ſolū iuſtoꝝ ſed ēt peccatoꝝ. Juſtoꝝ qdē: vt ſemꝑ poſſint ꝑmaneř cū xp̄o. Peccatoꝝ v̄o: vt abſq̄ interitione ſua ďbitas luant penas: qď aūt iuſti ſꝑ cū dño xp̄o ꝑmaneāt: iam ⁊ in ſuperiorbꝰ edocuimꝰ: vbi oſtēdimꝰ: qr apoſtolus dicit. Deinde nos q̄ viuimꝰ: q̄ reliq̄ ſumus: ſimul cū illis rapiemur in nubibꝰ obuiā xp̄o in aera: ⁊ ita ſꝑ cū dño erimꝰ. Nec mirerioꝛ ſi caro ſanctoꝝ in tantā gloriā ex reſurrectiōe mutabif? vt in occurſum dei ſuſpēſa nubibꝰ ⁊ aere vecta rapiaf: quū ipe apl's exponēs quātū ꝯferat deꝰ his q̄ diligūt eū dicat. Qui trāſmutauit corpꝰ humilitatis nr̄e ꝯforme dei corpori claritatis ſue. Nihil ĝ abſurdū ē ſi ſanctoꝝ corpa dicanf nubibꝰ in aera ſuſtolli: cū ad formā corpis xp̄i qď in dextera ſedet dicanf reformāda: ſꝫ ⁊ hoc ſanctꝰ apl's vel de ſe vel de ceteris ſui loci: vel meriti addidit ⁊ dixit. qr ꝯſuſcitabit nos cū xp̄o: ſimulq̄ faciet ſedere in celeſtibꝰ. Unā cū hec ⁊ eoꝝ ſiřia ꝙ plīma ſancti dei in repromiſſionibꝰ hēant in reſurrectiōe iuſtoꝝ: nō erit tā difficile credere ēt illa q̄ prophete ꝑdixerant: ꝙ iuſti ſcilicet fulgebūt ſicut ſol: ⁊ ſicut ſplendor firmamēti in regno dī. Cui.n. difficile videbif eos fulgorē ſolis habituros ac ſyderū. ac firmamēti huiꝰ ſplēdore ďcoratos qbꝰ vel vita: vel ꝯuerſatio angeloꝝ dei paraf i celis: vel ꝯformādi dn̄r ad gloriā corpis xp̄i? Ad quā gloriā ſaluatoris ore ꝓmiſſā reſpiciēs ſanctꝰ apl's dixit. Ut ſeminaf corpꝰ aiale: reſurget corpꝰ ſpirituale. Sit .n. verū eſt. Sic certe verū eſt: ꝙ iuſtos quoq̄ ⁊ ſctōs angeloꝝ ꝯſortijs ſociabit diuina dignatio: certū ē: ꝙ ⁊ corpa eoꝝ in ſpiritalis corpis gl'iam vertet. Nec ħ tibi ꝯ nāle corpis rōnē videaf eē ꝓmiſſū. Si.n. credimꝰ ſꝫ ea q̄ ſcripta ſť: ꝙ accipiēs deꝰ limū terre plaſmauit hoiem: ⁊ hec fuit nā corpis nr̄i: vt volūtate dī terra verteref i carnē: cur tibi aut abſurdū: aut ꝯtrariū vr̄. ſi iiſdē rōnibꝰ qbꝰ terra ꝓficiſci ďr in corpꝰ aiale: rurſuꝫ corpꝰ aiale in corpus ꝓficiſci ſpirituale credaf. Hec qdē atq̄ his ſiřia multa inuenies in ſcripturis diuinis de reſurrectiōe iuſtoꝝ. Dabif aūt ēt peccatoribꝰ: vt ſup̄ diximꝰ: incorꝛuptionis ⁊ imortalitatis ex reſurrectiōe ꝯditio: vt ſicut iuſtis deꝰ miniſtrat ad ꝑpetuitatē gloriē: ita peccatoribꝰ ad ꝓlixitatē ꝯfuſionis miniſtret: ⁊ pene. Sic.n. ꝓpheticū diſſinit eloquiū: cuiꝰ ⁊ paulo ante meminimus: vbi dic. Et multi reſurgēt de terre puluere: hij qdē in vitā eternā: hij aūt in ꝯfuſionē: ⁊ opprobriū eternū. ¶ Hiero. epi. ij. Hiero.

Reſurrectionē etiā carnis cōfitemur ⁊ credimus: vt dicamꝰ nos in eadē in qua nunc ſumꝰ veritate membrorū eē reparandos: qualeſq̄ ſemel poſt reſurrectionē fuerimꝰ effecti in perpetuum permanſuros.

¶ Greg. li. xiiij. mora. ſup illud Job. Scio ꝙ redemptor meus viuit ⁊c. Grego.

Redēptor noſter ſuſcepit mortē: ne mori timeremꝰ: oſtēdit reſurrectionē. vt nos poſſe reſurgere cōfidamus.

¶ Grego. in homelia tractans illud Joannis xx. qr vidiſti me Thoma ⁊c.

Non caſu factū eſt: vt diſcipulis dn̄m videntibꝰ poſt reſurrectionē: electꝰ ille diſcipulus tūc deeſſet: poſt aūt veniēs audiret: audiēs dubitaret: dubitās palparet: palpans crederet: nō caſu geſtū eſt: ſed videndo ⁊ palpando factus eſt teſtis vere reſurrectionis.

¶ Grego. ſuper illud Matthei vltimo. Quidam autem dubitauerunt.

Quod diſcipuli tarde crediderint: nō tā īfirmitas illoꝝ ꝙ nr̄a firmitas fuit. nā illis dubitantibꝰ reſurrectio multis argumētis mōſtraf: qr ⁊ comedit: ⁊ ſe oculis videndū ⁊ manibꝰ palpandū: ⁊ ꝯtectandū prebuit: qď de ſolo ſpiritu eē nō pot: minꝰ inq̄t Maria Magdalene preſtitit: que ſtatim credidit: ꝙ Thomas qui diu dubitauit. ¶ Grego. lib. xiiij. moralium.

Sunt nōnulli cōſiderantes: ꝙ ſpūs a carne ſoluif: ꝙ caro in putredinē vertif: ꝙ putredo in puluerē redigif: ꝙ puluis in elemētis ſoluif: vt nequaq̄ ab humanis oculis videaf: reſurrectionē fieri poſſe deſperāt: ⁊ dū arida oſſa reſpiciūt: hec veſtiri carnibꝰ: rurſuꝫ quo ad vitā virideſcere poſſe diffidunt. Qui ſi reſurrectiōis fidē ex obediētia nō tenēt: certe hāc tenere ex rōne debuerant. quid.n. quottidie niſi reſurrectionē nr̄am in elemētis ſuis mundus imitaf. Nam per momēta tēporū cernimus arbuſta viriditatē foliorū amittere: a fructuū ꝓlatiōe poſt largitionē ceſſare: ⁊ ecce ſubito q̄ſi ex areſcēti ligno velut q̄dā reſurrectione veniente videmus folia erumpere. fructus grandeſcere: ⁊ totā arborē rediuiuo decore veſtiri. ¶ Ibidem.

Cōſideremꝰ paruū cuiuſlibet arboris ſemē qď. ī. iacif: ⁊ vt arbor ex illo ꝑducaf: ⁊ cōprehēdamꝰ: ſi poſſumus: vbi in illa tāta paruitate ſeminis tā imēſa arbor latuit: q̄ ex illo ꝓceſſit: vbi lignū: vbi cortex: vbi viriditas foliorū: vbi vbertas fructuū: nūqd non in ſemine tale aliqd videbaf: quū in terra iaceref. Quid ergo mirū

ſi tenuiſſimū puluerē a nr̄is oculis in elementis reda
ctum quū vult deus in hominem reformat: qui ex te
nuiſſimis ſeminibus immenſa arbuſta reintegrat.

Io.chri. ¶ Joā. Chriſo. ſup illud Mathei. xxij. Qui dicunt non eſſe reſurrectionem.

In omni rerum actu virtus agendi ſpes eſt futuri. Qui enim arat arat vt metat: qui pugnat ꝓpugnat vt vincat: ⁊ poſt pauca: tolle ergo ſpem reſurrectionis: ⁊ reſoluta eſt obſeruantia omnis pietatis.

¶ De hac materia hēs ſupra in iudicium finale.

RΕtributio grę. ανταποδοσις. ιος. ι. vł ανταποδομα. ατος. τ. ⁊ ανταποδιδωμι retribuo dicitur. Eſt autem idem quod remuneratio: a retribuo qꝫ venit quod eſt remunero.

REuelatio grece αποκαλυψις. ιος. ι. ⁊ αποκαλυπτω reuello dr̄. Reuelatio addit ſup̄ viſionē intelligētiā viſoꝝ ſ3. b. Tho. ſup epi. Pa ad cor. c. xij. co. i. ſi.

REVERENTIA grę. αιδως. οος. ι. ⁊ αιδιομαι reuereor dr̄. Eſt autē reuerentia honor exhibitus in teſtimonium virtutis.

Reuerentia eſt timor initialis ⁊ caſtus. Tamen capi poteſt in bono: ⁊ in malo: ſicut ēt confuſio id eſt erubeſcentia: ſcḋm hea. Tho. ſup pſal. xxxiiij. col. xvij.

Rereri eſt actus timoris: ⁊ vt debetur deo: ē actus latrię ſcḋm eundem ſcḋa ſcḋę. q. lxxxi. ar. ij.

Rereri ē honorarī a q̄ reuerētia honor: quē tā in verbis q̄ꝫ in factis alicui exhibem⁹. q̄re rē aliquā turpē nolari. ſolem⁹ dicē ſalua reuerentia: ſaluo honore: itē reuerend⁹ dignus reuerentia ⁊ reuerēter cū reuerētia.

Reuereor āt cōponiť ex re: ⁊ vereor. Eſt āt vereri timeř cū pudore q̄dā erga eū quē metuim⁹. Quidā tn̄ hęc ſeparāt ſicq̄ꝫ veri ſit hoīs liberi: timē ſui: q̄ ille pudo.
Petr⁹ ris ꝗ pęnę metu teneať. ¶ Pe. apoſtol⁹ primę. c. ij.

Oēs honorate: fraternitatē diligite. Deū timete. Regē honorificate. Serui ſubditi eſtote in omni timore do-
Hiero. minis: nō tantū bonis: ⁊ modeſtis: ſed ēt diſcolis.

¶ Hiero. ad nepotianū: ⁊ hr̄ diſt. xcv. c. eſto.

Eſto ſubiectus pontifici tuo: ⁊ q̄ſi parentē animę amato. ſed epi ſacerdotes ſciant ſe eſſe: non dn̄os: honorēt clericos: q̄ꝫ clerici: vt ipſis epis honor deferať. Scitum eſt illud oratoris domicij. Cur ergo inquit te ha-
Grego. beā vt principē: q̄ꝫ tu nō me habeas vt ſenatorem.

¶ Grego. ſuper Ezechielem.

Boni reuerēdi ſunt: ne offendanť: ne forte ſſe ꝑ eos ille ꝓ
Iſido. uoceť ad iram: qui eorum corda ſemper inhabitat.

¶ Iſidorus lib. iij. de ſummo bono.

Cham filij Noe ſcientia damnať: q ſuoꝝ ꝓpoſitorum
Gloſa culpas in publico ꝓdunt: habituri Sem ⁊ Japhet: ſi reuerenter operiant. ¶ Gloſa eccl'iaſtici. iij. ſup illō. honora patrē tuū vt ſuperueniat tibi bene ⁊c.

Cham nuditatē p̄ris irriſit: ⁊ ſemē ſuū in ſeruitutē perpetuā dānauit: Abſalon quoqꝫ dauid de regno expulit: ⁊ cōcubinas eius inceſtauit: ſed morte condignas pęnas luit. Heliſei caluiciū pueri Bethel irriſerūt: ⁊ duo vrſi de ſaltu ex eis quadraginta duos lacerauerunt: q: puerilis ſtulticia iudęorū in caluarię loco xp̄3 crucifixū irriſit: ſed quadrageſimoſecundo anno poſt aſcenſionē eius duo vrſi veſpaſian⁹ ⁊ Titus de ſaltu
Boeti⁹ gentiū egreſſi illuſores ſęuiſſime laniauerunt.

¶ Boetius de philoſo. cōſola. lib. iij.

Nō poſſumus ob honores reuerentia iudicare dignos: q̄s ipſis honorib⁹ iudicam⁹ indignos. ¶ Se. epi. xl.

Bonus vir ſine deo nemo eſt. Ille dant conſilia magnifica: ⁊ recta: magnorū fluminū capita veneramur: colūtur aquarum calentiū fontes: ⁊ ſtagna quę vel opacitas: vel immenſa altitudo ſacrauit. ¶ Ibidem.

Si hoīem videris: intentū periculis: intactū cupiditatib⁹ inter aduerſa fęlicē: in medijs tēpeſtatib⁹ placidū ex ſuꝑiore loco hoīes videntē: nō ſubijcit te veneratio
huiꝰ? vis iſtuc diuina deſcēdit. ¶ Seneca epi. lxv. Seneca

Multum egerunt qui ante nos fuerunt: ſed non peregerunt ſuſcipiēdi tamen ſunt: ⁊ ritu deorū colendi: quā venerationem p̄ceptoribus meis debeo: eandem illis p̄ceptoribus generis humani: a quibus tanti boni initia fluxerunt. Si cōſulem video aut p̄torē: omnia quibus honor haberi ſolet faciam: equo deſiliam: caput adoperiam: ſemitam cedam. Quomodo ergo Marcū Catonē: ⁊ lelium ſapientem: ⁊ ſocratem cum Platone in animū meū ſine dignatiōe ſūma recipiā? Ego illos veneror: ⁊ tantis nobilibus aſſurgo.

¶ Cicero Tuſ. quę. lib. vltimo. Cicero

Adoleſcētis officiū eſt maiores natu vereri: atqꝫ ex his ꝓbatiſſimos eligere quoꝝ ꝯſilio vtať. ¶ Cice. li. offi.

Adhibenda eſt igiť q̄dā reuerētia aduerſus hoīes: ⁊ optimi cuiuſqꝫ: ⁊ reliquoꝝ. ¶ Vale. maxi. li. viij. Vale:

Pythagorę tāta veneratio ab auditorib⁹ tributa ē: vt q̄ ab eo acceperāt. in diſputationē deducere nephas putarēt. Qui ēt interpellati ad reddendā cāꝫ. ꝗ ſolū tn̄ debāt ipſum dixiſſe: magnus honor: ſꝫ ſcholaſticus. Maxi.

¶ De hac materia hēs ſupra vbi honor: ⁊ laus.

REus grę. ενοχος. ου. ο. dr̄ Et ē ille q in rē ꝗ ē cāꝫ: ac iudiciū vocat⁹ eſt. A quo re⁹ ſtipulādo ē q ſtipulatur. Re⁹ ꝓmittēdo q ſuo noīe qḋ pro altero ꝓmittit. Itē reus voti qui ſuſcepto voto ſe numini obligat: dānatus voti qui ꝓmiſſa vota iam ſoluit: ⁊ ſunt ꝓpria ſacrorum verba. Reum agere eſt accuſare: ⁊ reum peragere eſt condemnare. Hinc reatus de quo ſupra.

RIgor grę. ριγος. εος. τ. ⁊ ριγιος. ου. ο. rigid⁹ diciť. Eſt aūt rigor iuris exceſſus: vł auſteritas: q̄ quādoqꝫ ſtatuiť ad terrorē alioꝝ: rigor venit a rigeo: qḋ proprie eſt frigeo: ⁊ quoniā quę frigent horrent: ⁊ dureſcunt. per metaphorem rigere ⁊ rigeſcere pro indurari accipitur. Hinc rigor non modo pro frigore: ſed etiam pro duricie capitur: ⁊ aſperitate.

RISVS grece γελως. ωτος. ο. ⁊ γελασιμος. ου. ο. riſibilis dicitur. Eſt aūt riſus vox confuſa lęticię inſultationē immoderata hilaritate denuncians: ſm Caſſio. ſuper pē.

Riſibile addit aliquā nāꝫ extraneā ſupra hominem: quę eſt pręter eſſentiā hoīs: ex. b. Tho. in quę. diſputatis de veritate. q. i. ar. v.

Riſus a rideo venit: quod grece γελαω dicitur. Unde ridiculus adiectiuū: quod eſt contemptu: ⁊ deriſione dignus. Ridiculū vero ſubſtantiuū ſignificat dictū quod riſum potius q̄ꝫ deriſionem excitat. Hinc etiā arrideo hoc eſt lęticiam animi ridendo oſtendo. Ridiculoſus idē eſt quod ridiculus.

¶ Iſocrates ſermone admonitorio ad dnicum. Iſocra.

μητε γελωτα προπετη στεργε μητε λογον μετα θρασους αποδεχου.

το μεν γαρ ανοητον. το δε μανικον. i.

Neqꝫ riſū petulāē ama neqꝫ ſmonē cū audacia ſuſcipe. Hoc qdē. n. ſtultū. hoc vero furioſū. ¶ Menā. Menā.

γελως ακαιρος εν βροτοις δεινον κακον. i.

Riſus intēpeſtiu⁹ inter mortales graue malū. ¶ Idē.

γελᾳ δ' ο μωρος καν τι μη γελοιον ῃ. i.

Ridet autem ſtultus: ⁊ ſi quid ridiculum non ſit.

RIxa grece ερεθισμα. ατ. τ. ⁊ ερεζω rixor dicitur. eſt āt rixa audax voluntas vindicandi iniuriam factam ſm Albertum magnū lib. iij. compendij. c. xvij.

Rixa videtur quoddam priuatum bellum: quod agitur inter perſonas priuatas: non ex aliqua publica autoritate ſed magis ex inordinata voluntate.

Rixa eſt cōtradictio in factis. ſ. mutua percuſſio: ⁊ particulare bellum: ſine autoritate publica. Sed contentio eſt in verbis. ſm. b. Tho. ſcḋa ſcḋę. q. xli. ar. i. c.

Rixa a rigno dr̄. Et. n. ringere ſiue ringi roſtrum torque

reſquod canes faciunt latraturi. Hinc ringi ꝓ iraſci
capiuuri ⁊ tacitū ſtomachari. Terentius. Ille ringi/
tur: tu rides. A rixa fit rixor verbum: quod eſt iurgor
contendo. A quo rixoſus: contentioſus.

R Os grece δρόσος.ου.ο. ⁊ δρόσισος.ου.ο. roſcidus
dr̄. Eſt aūt ros vapor ꝯcretus in aq̄: ⁊ neq̄ ſic fue
rit eſtus: vt exſiccet: ſurſum ductus ⁊ neq̄ ſic frigus:
vt cōgelet vapor ipſe: ſm̄ Ariſto. lib. i. Metheoroꝝ.
Ros ⁊ pluuia differunt ſola quantitate: ſm̄. b. Tho. ſu/
per Job. c. xxxviij. col. vij.
Ros eſt humor q ſereno tp̄e e celo fluit. A rore fit roſid⁹:
hoc ē rore ꝑfuſus. Uirgi. Sepib⁹ in nr̄is paruā te ro
ſida mala. Dux ego veſter erā: vidi cū matre legentē.
Hoc eſt mala que matutino rore humecta ſunt.

R Udites grę ῥαδιότης.ητος.η. dr̄: ⁊ venit a rudus
qḋ ꝓprie a veteribus dr̄ res rudis: aſpera: ⁊ imp/
fecta. Ideo hoīem imperitū rudē noīamus. A quo fit
erudio qḋ eſt doceo: inſtruo: ⁊ eruditio doctrina: ⁊ eru
dite docte: ⁊ ruditas imperitia: ⁊ rudus nouū: ⁊ rudus
vetus: ⁊ rudis quid ſint: vide ſupra in Eruditio.

R Ugitus grę ὠρυγή.ης.η. ⁊. ὠρύομαι rugio dr̄. Eſt aūt
rugitus vox leonis: ⁊ vrſi propter vehementiam
doloris: vel famis. Ideo ſignificat vehementiā triſti/
cię: ⁊ fletus ex hea. Tho. ſuper ps. xxxvij. col. vij.

R Uina grę. πτῶσις.εως.η. ⁊ πίπτω cado dr̄. A ruo
venit ruina q̄ ꝓprie ſignificat caſuꝫ: ponitur q̄ in/
terdū ꝓ exeidio vnde ruinoſum. Hinc Rutuꝫ inſtr̄m
ruſticū: qḋ eo ruina eruit. ⁊ rutabulū: qḋ eo ignis ꝓ/
ruat: vt panes coquant. Hinc ēt ruta ḣbaꝫ ſine c ab
eruēdo ſpū. lꝫ ⁊ cū c ſcribi poſſit. Uir. Atq̄ oēꝫ cocci/
Sopho. ri eructat arenā. ℭ Sophocles in Aiace.
ἀλλ' ἄνδρα χρὴ κἂν σῶμα γεννήσῃ μέγα
δοκεῖν πεσεῖν ἂν κἂν ἀπὸ σμικροῦ κακοῦ.
Sed virū opꝫ. ⁊ ſi corpus natura ſortitus ſit magnū.
Exiſtimare poſſe cadere: ⁊ a paruo incōmodo.

R Umor grę. φήμη.ης.η. Et eſt nouitas ſine certo
autore: qd vō differat a fama. vide ſupra in fama.

S ACERDOS grę. ἱερεύς.έως.ο. ⁊ ἱερωσύνη.
ης.η. ſacerdotiū dr̄. Eſt aūt ſacerdos is qui
deo dicatus ē ad ſacrificia faciēda. A quo
ſacerdotium ipſum ſacerdotis munus offi/
Exodi ciumq̄. ℭ Exodi. ca. xix.
Sacerdotes qui accedunt ad dn̄m ſanctificentur: ne for
Leuiti. te percutiam eos. ℭ Leuitici. c. xxi.
Qui habuerit maculā: panes n̄ offerat dō ſuo: nec acce/
Nume. dat ad miniſteriū ei⁹: ſi cęc⁹: ſi claud⁹. ℭ Nume. c. 21.
Homo d̄ ſemine Aaron: qui habuerit maculā nō offerat
panes: coram dn̄o: nec accedat ad miniſteriū eius.
Para. ℭ Paralipomenon. c. xxix.
Vos elegit dn̄s: vt ſtetis corā eo: ⁊ miniſtretis: coletiſq̄
Matt. eū cremetiſq̄ et incenſum. ℭ Mattheus. c. viij.
Lucas Vade ⁊ oſtende te ſacerdoti. ℭ Lucas. ca. xvij.
Joan. Ite oſtendite vos ſacerdotibus. ℭ Joānes. c. xx.
Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis.
Paul⁹ ℭ Paulus prime ad corin. c. iiij.
Sic nos exiſtimet hō: vt miniſtros xp̄i: ⁊ diſpēſatores mi
niſterioꝝ dei: hic iam q̄ritur inter diſpēſatores: vt fi/
delis qs inueniat. ℭ Paul⁹ p̄me ad timotheū. c. i.
Diacones pudicos: nō bilingues: nō vinolētos: nō tur/
pe lucrum ſectantes. ℭ Ibidem.
Conſtitues per ciuitates p̄sbyteros. ℭ Idē. c. v.
Qui bn̄ p̄ſunt preſbyteri: duplici honore digni hn̄tur.
Maxime qui laborant in ḣbo doctrine. Dicit. n. ſcriptu
ra. Nō alligabis os boui trituranti. Et dignus eſt opa
rius mercede ſua. ℭ Paulus ibidem.
Aduerſus preſbyterum accuſationem noli recipere: niſi
ſit duobus: aut tribus teſtibus.
ℭ Paulus ad timotheum ſcḋe. ca. ij.
Nemo militans deo impedit ſe negocijs ſecularib⁹: vt
ei placeat: cui ſe probauit.
ℭ Augu. lib. de corpore dn̄i: ⁊ hētur. i. q. i. c. intra. Augu.
Intra catholicā eccl'iam in myſterio corpis ⁊ ſanguinis
dn̄i: nihil a bono mai⁹: nihil a malo min⁹ pficit ſacer/
dote: qꝛ nō in merito ꝯſecrātis: ſed in ḣbo pficit crea/
toris: ⁊ virtute ſpūs ſancti. Si. n. in merito eēt ſacer/
dotis: nequaq̄ ad xp̄m ptineret. Nūc aūt: ſic q bapti
zat ipſe xp̄s eſt: ita ipſe eſt q p ſpūm ſanctū hanc ſuaꝫ
efficit carnē: ⁊ trāſfundit in ſanguinē. Credēduꝫ ē. n.
q̄ in ḣbis xp̄i ſacramēta cōficiunt. cuius priuſ creati
tur imperio eius vtiq̄ verbo recreantur ad melius.
ℭ Augu. ⁊ hr̄ di. xxxviij c. Que ipſis.
Que ipſis ſacerdotib⁹ neceſſaria ſūt ad diſcēdū. i. ſacra/
mētoꝝ liber: lectionari⁹: antiphonarius: baptiſteriū:
cōputus: canones penitentiales: pſalteriuꝫ: homelię
p circuluꝫ anni in dn̄icis dieb⁹: ⁊ ſingulis feſtiuitatib⁹
aptēter: qbus oībus ſi vnū defuerit: ſacerdotꝭ nomen
vix in eo ꝯſtabit: qꝛ valde periculoſe euangelice mine
ſunt quibus dr̄: ſi cęcus ceco ducatum p̄ſtet ambo in
foueam cadunt. ℭ Aug. ⁊ hr̄ di. lxxxiij. c. nemo.
Nemo quippe nocet in eccl'ia dei ampli⁹ q̄ q peruerſe agēs:
nomē vel ordinē ſanctitatis: ⁊ ſacerdotꝭ hꝫ. Delinquē
tē nāq̄ hūc redarguere null⁹ p̄ſumit: ⁊ in exēplū cul/
pa vehementer extendit: qn̄ ꝓ reuerentia ordinis pec
cator honorat. ep̄s itaq̄ qui taliū crimina non corri/
git: magis dicendus eſt canis impudicus. q̄ ep̄s.
ℭ Augu. in glo. ſup illud p̄me timothei. v. q bn̄ p̄ſunt.
Preſbyteri q bene p̄ſunt vita ⁊ doctrina digni hn̄tur a
ſubditis duplici honore. ſ. vt ſpūalr̄ eis obediāt: ⁊ ex
terioꝛa bona miniſtrēt. Boni. n. diſpenſatores ⁊ fide/
les: nō ſolū honore ſublimi p̄miari debēt: ſed ⁊ terre/
no: vt nō ꝯtriſtent indigētia ſumptuū: ⁊ gaudeāt obe
dientia ſpūaliū. Inſtantior. n. fit ſi nō humilr̄ inopia
⁊ creſcit in illo autoritas: quum videt ſe etiam in prę/
ſenti laboris fructum percipere: nō vt abundet: ſꝫ vt
non deficiat. ℭ Augu. ad Marcellinum.
Illi nāq̄ in hac vita poſiti ligādi atq̄ ſoluēdi ptātē hn̄t
q apoſtoloꝝ exēpla ⁊ documēta ſequuntur. Ideo ſoli
Petro cōceſſa eſt. ⁊ oīb⁹ ſuā doctrinā: ⁊ vitā ſeruanti
bus. Magna eſt ergo ſacerdotū dignitas: qꝛ pp eorꝫ
vnctionē: ⁊ dignitatē multi ex ipſis virtutes ⁊ mira/
bilia opati ſunt: ⁊ vſuꝫ ꝓphetādi habuerūt: de quoꝝ
numero Cayphas pontifex iudeoꝝ fuit: qui quū pō/
tifex in die vicis ſuę a ſeipſo locutus nō fuit: ſed per
grām ſacerdotalis ordinis: ac ſancte vnctiōis alta vo
ce clamauit. Expedit nobis: vt vnus moriat pro po/
pulo: ne tota gens pereat: hoc autē a ſeipſo nō dixit.
ℭ Augu. lib. de peni. ⁊ habetur ibideꝫ diſtin.
vi. c. Qui vult. §. Sacerdos.
Sacerdos itaq̄ cui ois offert peccator: āte quē ſtatuit
ois languor: in nullo eorū ſit iudicand⁹: q̄ in alio iudi/
care eſt promptus. Iudicas. n. aliū qui eſt iudicādus
cōdemnat ſeipſum. Cognoſcat igit ſe: ⁊ purget in ſe:
qḋ alios videt ſibi offerr. Caueat vt a ſe ꝓijciat qcqd
dānoſuꝫ in alio reperit: ⁊ aduertat quod dr̄. Qui ſine
peccato eſt primus in illā lapidē mittat. ℭ Ibidē.
Caueat ſpūalis iudex: ſic n̄ cōmiſit crimē nequitię: ita nō
careat munere ſciētię. Oꝫ vt ſciat cognoſcer qcqd oꝫ
iudicare. iudiciaria enim ptās hoc poſtulat: vt qḋ oꝫ
iudicare diſcernat. Diligēs igit inqſitor: ſubtilis in/
veſtigator: ſapiēter ⁊ q̄ſi aſtute interroget a peccato/
re: qḋ forſitan ignorat: vel verecūdia velit occultare.
ℭ Hiero. ⁊ hētur diſtin. xxxij. c. hoſpitiolū. Hiero.
Hoſpitiolū tuū aut raro: aut nūq̄ mulierū pedes terāt.
Uide ſup in mulier. ℭ Hiero. ad Damaſuꝫ papā
de filio ꝓdigo: ⁊ hr̄ diſtin. xxxvij. c. ſacerdotes.
Sacerdotes dei omiſſis euāgelijs: ⁊ ꝓphetijs videmus
comedias legere. Uide infra in ſcriptura ſacra.
ℭ Hiero. ſup malachiā: ⁊ hr̄ di. l. c. ſacerdotes.

Sacerdotes nomen dñi deſpiciunt: ⁊ q̃tū ad ſe panem pollutū offerunt: qui ad altare indigne accedunt: qui q̄ dato munere ſacerdotium p̄ſumunt.

℄ Idē ad nepotianū: ⁊ hr̄.xij.q.i.c.clericus.

Cleric⁹ q xp̄i ſeruit eccl'ię interp̄tet̄ p̄mū vocabulū ſuū: ⁊ nois diffinitōe p̄lata nitat̄ eē qđ dr̄. Si.n.cleros grece latine ſors appellat̄: ppeā clerici dicūt: q: de ſorte dñi ſunt: vel q: ipſe dñs ſors.i.pars clericoꝝ eſt ⁊ q: vel ipſe pars dñi eſt: vel ⁊ dñi partē hȝ: talē ſe exhibere dȝ: vt ipſe poſſideat dñm: ⁊ ipſe poſſideatur a dño. Qui dñȝ poſſidet: ⁊ cum ꝓpheta dicit: ps mea dñs: nihil extra dñm habere pōt. Quod ſi quippiam aliud habuerit p̄ter dñȝ pars eius nō erit dñs. verbi gr̄a: ſi aurū: ſi argētū: ſi poſſeſſiones: ſi varia ſupellectilē: cū iſtis partibus nō dignat̄ dñs fieri pars ei⁹: ſi aūt ego pars dñi ſum: ⁊ funiculus hereditatis eius nō accipio partes inter ceteras tribus: ſed quaſi leuita ⁊ ſacerdos viuo decimis ⁊ altari ſeruiens: altaris oblatione ſuſtentor: habens victum ⁊ veſtitum ⁊ his contentus ero: ⁊ nudam crucem nudus ſequar.

℄ Hiero.in Ieremia: ⁊ hr̄ di.xiv.c.recedite.

Sed illud nō ocioſe trāſeundū eſt: q̄ vno peccāte ira dei ſup oēȝ ppl'uȝ venit: hoc q̄ñ accidit: q̄n ſacerdotes q populo p̄ſunt: erga delinquētes beniuoli videri volūt ⁊ verentes peccātiū linguas: ne forte male de eis loquant̄: ſacerdotal' ſeueritatis imemores nolūt cōpler̄ qđ ſcriptū eſt. Peccantē coraȝ oībus arguē: vt ceteri metū habeāt: ⁊ iterū. Auferte malū a vobis ipſis: nec zelo dei ſuccēſi imitant̄ apl'm dicentē. Tradidi huiuſmodi hoiem Sathanę in interitū carnis: vt ſpūs ſaluus fiat. Neq̄ȝ illđ euāgelij implere ſtudēt: vt ſi viderint peccantē: p̄mo ſecreto eū ↄueniant: poſt ēt duobus vel trib⁹ adhibitis teſtib⁹: q ſi ↄtēpſerit: ⁊ poſt eccleſię correctionē nō fuerit emēdatus: de eccl'ia expulſum velut gentilē habeāt ⁊ publicanū: ⁊ dū vni parcunt: vniuerſę eccl'ię moliunt̄ interitū: q̄ eſt iſta miſericordia: q̄ iſta bonitas: vni parcere: ⁊ oēs in diſcrimē adducere. Polluit̄.n.ex vno peccatore populus. Sicē vt vna oue morbida vniuerſus grex inficit̄. Sic vel vno fornicāte vel aliud qđcūq̄ ſcel⁹ cōmittēte plebs vniuerſa polluitur. Hinc ēt alibi dicit. Rectoreȝ ſubditis: pietas matrē. diſciplina vero patreȝ exhibeat.

℄ Hiero.Damaſo papę: ⁊ hr̄.xvi.q.i.q̄m q̄cq̄d.

Quoniā q̄cq̄d clerici habēt pauperū eſt. Uide ſupra in hoſpitalitas. ℄ Hiero.ſup ezechielē lib.ij.

Grandis dignitas ſacerdotū: ſed grādis ruina ſi peccāt. Letamur ad aſcēſuȝ: ſed timeam⁹ ad lapſum. Nō eſt tanti gaudij excelſa tenuiſſe: quāti męmoris de ſublimiorib⁹ corruiſſe. Nec.n.ſolū ꝓ noſtris delictis reddemus rationē: ſed pro omnium quoruȝ abutimur donis: ⁊ nequaq̄ȝ ſumus de eorum ſalute ſolliciti.

℄ Hiero.ſuper Agęum ꝓphām.

Cōſidera ſacerdotū eē offm̄ de lege interrogatos r̄ndēr̄. Si ſacerdos eſt ſciat legē dñi. Si ignorat legē dñi ipſe ſe arguit nō eſſe ſacerdotē. Dñi ſacerdotis eſt enim ſcire legē: ⁊ ad interrogationē reſpondere de lege.

℄ Hiero.epiſtola ad nepotianum.

Cōuiuia tibi vitāda ſunt ſecularium: ⁊ maxime eoꝝ q honoribus tumēt: Turpe eſt.n.ante fores ſacerdotis do mini ⁊ pauperis crucifixi: ⁊ q cibo quoq̄ȝ veſcebatur alieno lictores cōſulū: iudicemq̄ȝ prouincię: ⁊ milites excubare: melius eſt apud te prandere: q̄ȝ in palatio.

Ambr. ℄ Ambro.in epi.ad vercellen. ⁊ hr̄.di.xxvi.c.q ſine.

Qui ſine crimine vni⁹ vxoris ē vir tenet̄ ad legē ſacerdotij ſuſcipiēdi: q aūt iterauerit ↄiugiū: culpā qdē ñ hȝ coinquinati: ſed p̄rogatiua exuitur ſacerdotis.

℄ Idē in epiſtola ad theodoſiū imperato.

Nihil in ſacerdote tā piculoſuȝ apud deū: tā turpe apđ hoies: q̄ȝ qđ ſentiat veritatē nō libere pronunciare.

℄ Grego.Andreę tarētino epo: ⁊ hr̄ di.33. habuiſſe. Grego.

Habuiſſe te cōcubinā manifeſta veritate cōperim⁹: ⁊ te illius criminiſ participationē hr̄e: de q̄ ēt ↄtra ē qui buſdā inata ſuſpicio: ſed q: in rebus ambiguis abſolutū nō dȝ eſſe iudiciū: hoc tuę cōſcientię cōmittēdū eligim⁹. Qua de re ſi in ſacro ordine cōſtitutus ei⁹ te recolis permixtione maculatū ſacerdotij honore ꝯpoſito adminiſtrandū nullo mō p̄ſumas accedere: ſecur⁹ in aīę tuę piculo te miniſtrare: ⁊ deo noſtro te ſine dubio reddere rōnē: ſi huius ſceleris conſcius in eo quo es ordine celans veritatem permanere volueris.

℄ Grego.omnibus per regnū italicū: ⁊ teutonicorū: ⁊ hēꝛur.di.lxxxi.c.ſi qui p̄ſbyteri.

Si q p̄ſbyteri ſunt: diaconi: vel ſubdiaconi: q in crimine fornicatōis iaceāt interdicim⁹ eis ex pte dei p̄ris oipotētis: ⁊.ſ.Petri autoritate: eccl'ię introitū vſq̄ȝ quo peniteāt: ⁊ emēdēt. Si q vo in peccato ſuo pſeuerare maluerint: null⁹ veſtꝝ eoꝝ p̄ſumat audire offm̄ q: bñdictio eorū vtēt̄ in maledictionē: ⁊ oro in peccatū teſtante dño per prophetā: maledicā ingt bñdictionib⁹ vr̄is. Qui vo huic ſaluberrimo p̄cepto obedire noluerint: idolatrię peccatū incurrent. Samuele teſtante: ⁊.b.Gregorio inſtruente. Peccatū ariolandi eſt nō obedire: ⁊ ſcelus idolatrię nō acqeſcere. Peccatū igitur paganitatis incurrit: quiſquis dum Chriſtianus ſe eſſe aſſerit: ſedi apoſtolicę obedire contemnit.

℄ Grrgo.Simacho: ⁊ hr̄ ibidē.c.volumus.

Volumus vt ſacerdotes prohiberi debeant ne cū mulieribus conuerſentur: excepta dumtaxat matre: vel ſorore: vel vxore: q̄ caſte regenda eſt.

℄ Grego.in regiſtro: ⁊ hr̄ ibidē.c.Legitur.

Legit̄ q̄.b.Augu.nec cum ſorore habitare ↄſenſerit: dicēs: q cum ſorore mea ſunt ſorores męę nō ſunt. docti ergo viri cautela magna nobis dȝ eſſe inſtructio.

℄ Grego.ianuario epō: ⁊ hr̄ di.lxxxi.c.archidiaconuȝ.

Archidiaconū tuū: vt audio habitare cū mulierib⁹ ꝓhibuiſti: ⁊ nūc vſq̄ȝ in ea ꝓhibitiōe diſpiceris: q niſi iuſſioni paruerit: eū ſacro ordine volumus eſſe priuatū.

℄ Grego.ad hermanū metēn.epiſcopū: ⁊ hr̄ di.xcvi.ca.quis dubitet.

Quis dubitet ſacerdotes xp̄i regū ⁊ principū oiuȝq̄ȝ fideliū p̄res: ⁊ m̄res cēſeri nōne inſanię miſerabil' eſſe cognoſcit̄. Si fili⁹ p̄reȝ: diſcipul⁹ magiſtrū ſibi conet̄ ſubiugare: ⁊ iniqs obligationib⁹ illū ſuę ptāti ſubijcere: a quo credit nō ſolū in terra: ſed etiam in celis ſe ligari poſſe: ⁊ ſolui. ℄ Grego.lib.xxiiij.moraliū.

Penſet ergo ſacerdos: q: ad ſatiſfaciēdū diſtricto iudici de ſua taūmō aīa fortaſſe vix ſufficit: ⁊ quot regēdis ſbditis p̄eſt reddēdę apđ deū rōnis tpe (vt ita dicā) tot ſol⁹ aīas hȝ. ℄ Gre.in home.dign⁹ ē mercenari⁹ ⁊c̄.

Penſate f̄res: q̄ȝ ſe dānatiōis ē ſine labore pcipere mercedē laboris: quātī criminis p̄cia peccatoꝝ accipe: ⁊ nihil ↄ peccata p̄dicādo dicere. ℄ Grego.home.vi.

Semp in ſacerdotali pectore cū terrore ſeueritatis cuſtodiri dȝ v̄tus māſuetudinis: vt ⁊ irā māſuetudo cuſtodiat: ⁊ ira māſuetudinē ne forte diſſoluta ſit: zelus diſcretiōis accendat. ℄ Grego.home.xvij.

Nullū ab alijs p̄iudicium: q̄ȝ a ſacerdotibus tolerat deus qñ eos quos ad aliorū correctionē poſuit: dare de ſe exempla prauitatis cernit: plerūq̄ȝ qđ eſt grauius ſacerdotes qui ꝓpria dare debuerāt: etiā aliena diripiunt. Plerūq̄ȝ ſi quos humiliter: ſi quos cōtinenter viuere conſpiciunt irrident. ℄ Grego.ibidem.

Ingrediunt̄ electi ſacerdotū manibus expiati celeſtem p̄riaȝ: ⁊ ſacerdotes xp̄i p vitā reprobā ad inferni ſupplicia feſtināt: cui rei ſilēs dixerim ſacerdotes malos niſi aq̄ baptiſmatis: q̄ pctā baptizatorū diluēs illos ad regnū celeſte mittit: ⁊ ipſa in cloacas deſcendit:

℄ Grego.ſuper Ezechielē home.xi.

Nos ꝗ ſacerdotes vocamur:qui ſupra ea mala q̄ ꝓpria habemus alienas quoqꝫ mortes addimus:q2 tot occidimus quot ad mortem ire quotidie tepidi ⁊ tacentes videmus. ❡ Gregorius in regiſtro.

Cā ſūt ruinę ppl'i ſacerdotes mali. Quis.n.ſe pro ppl'i peccatis interceſſor obijciat? Si ſacerdos ꝗ orare debuerat grauiora cōmittat. ❡ Jo. Chry. ſup Matth.

Io.chri. Vere magna ꝯfuſio ſacerdotū:⁊ oium clericoꝝ:qn̄ laici inueniūtur fideliores eis ⁊ iuſtiores. Qūo nō ſit ꝯfuſio eē inferiores illos laicis:qͦs ⁊ ęq̄les eē ꝯfuſio eſt.

❡ Jo. Chry. ſup illud Mat. xxv. amē dico vob:ſup oia.

Bn̄ agēte ppl'o vnuſqſqꝫ pro ſuo merito remunerat̄. Sacerdos aūt ꝓ bōis oium. Hēbit.n.ꝓ ꝓprijs aureā:⁊ pro acqſitione alioꝝ aureolā. ❡ Idē ſup Mattheū home. xxv. tractās illud ſup Cathedrā Moyſi.

Multi ſacerdotes ⁊ pauci ſacerdotes. Multi in noie:⁊ pauci in ope. Videte ꝗ quō ſedeatis ſup cathedrā:q2 cathedra nō fac̄ ſacerdotē:ſed ſacerdos cathedram: Non locus ſanctificat hominē:ſed hō locuꝫ. Qui bene ſederit ſup cathedram:honorē accipit ab illa:qui male ſederit iniuriā facit cathedrę. In iudicio.n.ſedes:ſi bn̄ vixeris ⁊ bn̄ docueris:oium iudex eris. Si aūt bn̄ docueris ⁊ male vixeris tui ſoli⁹. Nā bn̄ viuēdo:⁊ bene docēdo populū inſtruis:quō debeat viuere:bene autēꝫ docendo:⁊ male viuendo inſtruis deum:quomodo te debeat condemnare.

Iſidor. ❡ Iſidorus li. vij. Ethimo. c. xij. ⁊ hr̄ di. xxj. c. Cleros.

Cleros ⁊ cl'icos hinc appellatos credim⁹:q2 Matthias ſorte elect⁹ ē:quē p̄mū ꝑ apl'os legim⁹ ordinatū. Cleros.n.grece ſors latine:vel hēditas dr̄. Propterea ꝗ dicti ſūt clerici:q2 de ſorte dn̄i ſunt:vel qꝛ dn̄i partes habent. Generaliter aūt clerici nuncupant̄ oēs ꝗ qui in eccleſia Chriſti deſeruiunt:quorum gradus ⁊ noia ſunt hec: Oſtiarius:pſalmiſta:lector:exorciſta:acholitus:ſubdiaconus:diaconus:preſbyter:epſ.

Beda ❡ Beda ſup Lucā:⁊ hr̄ di. xxxj. c. Sacerdotibus.

Sacerdotib⁹:vt ſp valeāt altari aſſiſtere:ſp ab vxorib⁹ ē abſtinēdū:ſempqꝫ caſtitas obſeruāda pcipit̄.

Ariſto. ❡ Ariſto. lib. vj. polyticorum.

Plau. Oportet in ciuitate aliquos eſſe curam deorum habentes. ſ. ſacerdotes. ❡ Plautus in rudente.

Ouidi. Quis ē hō tāta ꝯſidēratiaꝗ ſacerdotē violare audeat.

❡ Ouidius epiſtola Didonis ad Aeneā.

Pone deos:⁊ quę tangenda ſacra prophanas.
Non bene cęleſtis impia dextra colit.

❡ De hac mā hēs ſupra:vbi prelatus ⁊ religio.

Sacellū grę. ιερον. ου. το. dr̄. Et eſt locus paruus deo ſacrat⁹ cū ara:ſm Caiū Trebatiū li. ij. de religiōib⁹. Eſtqꝫ diminutiuū ō ſacꝝ:ſꝫ Au. ge. li. vi. c. xij. noc. at.

SACRAMENTVM a ſacrū venit:qͦ grę. ιερον. ου. το. dr̄. Et eſt inuiſibilis gratię viſibiliter forma:ſm Auguſtinum.

Sacramentū eſt materiale elementū extrinſecus oculis ſuppoſitū:ex inſtitutione figurans:⁊ ſimilitudinē repreſentans: ⁊ ex ſanctificatiōe aliquam gratiam inuiſibilem conferens: ſm Hugonem de ſacramentis lib. vi. parte. ix. c. ij.

Sacramentū eſt ſacrę rei ſignū:in quo ſub tegmento viſibilium diuina virtus ſalutem ſecretius operatur.

Sapię Sacramentū ēt eſt qͦ iuriſiurādi ſacratiōe interpoſita gerit̄. Unde ſacr̄m militare dr̄. ❡ Sapiētię. c. ij.

Augu. Neſcierunt ſacramenta dei. ❡ Aug. cōtra Petilianū:⁊ habet̄. i. q. i. c. Neqꝫ in homine.

Neqꝫ in hoie bono aliqs dei ſacramenta fugiat: neqꝫ in hoie malo. ❡ Augu. cōtra epiſtolā Parmeniani:⁊ hr̄ ibidē. c. Omnia ſacramenta.

Omnia ſacramenta ſobſunt indigne tractantibus:proſunt tamen per eos digne ſumentibus:ſicut ⁊ verbuꝫ dei. Unde dictuꝫ eſt: Quę dicunt facite:q̄ aūt faciūt facere nolite. ❡ Augu. lib. cōtra Donatiſtas.

Scio q2 lapis ex aq̄ fructū ferre n̄ pōt:⁊ ꝑ lapideos canales trāſit aq̄ ad areolos:⁊ in canali lapideo nil gn̄at̄: ſꝫ ort⁹ plurimū fructū affert. Spūalis v̄o virt⁹ ſacramēti:vt lux pura ab illuminādis recipit̄:ſꝫ ꝑ imūdos trāſit:nō coinquinat̄. ❡ Aug. in li. de do. chriſtiana.

Intra catholicā eccl'iaꝫ in miniſteriū corꝑis ⁊ ſanguinis dn̄i nil a bono ma⁹:nil a malo min⁹ pficit̄ ſacerdote: vide. ſ. in ſacerdos. ❡ Gre. ⁊ hr̄. j. q. j. multi ſcl'ariū. Grego.

Multi ſęculariū hoium quū plus ſacerdotū vitā q̄ ſuā diſcutiūt:in magnū ꝯtēptiōis diuinoꝝ ſacroꝝ crimē incurrūt. Magna.n.trabe hn̄tes vulneratos oculos eāqꝫ negligētes:feſtucā tenuē in alioꝝ ꝯſpiciunt oculis:quā dū incaute feſtināt auellere:erroris in foueā dilabunt̄: Minus gdē ꝯſiderātes:ꝙ non eos ſacerdotū vita lederet:ſi ipſi humiliter bonis ſacerdotuꝫ admonitionib⁹ aureū accōmodarēt. Sꝫ dū hypocritarū more plus illoꝝ famā q̄ ꝓpriā vitā:vel virę negligētiā diiudicāt:ſpernūt ſcā monita:⁊ ſpūalia dona; Un̄ fit vt nō ſolū ab eis dicta reſpuāt:ſꝫ qͦ eſt deterius diuina ēt myſteria cōtēnāt:vt.in corꝑis cōionem nec ſanguinis dn̄i nr̄i Jeſu Chriſti:eoꝝ miniſterio cōfectū aſſumāt:putātes hāc min⁹ eſſe ſanctificatā ⁊ illoꝝ fiet offō:quoꝝ vita coruꝫ oculis videt̄ ignobilis. Heu in q̄ magnū laqueū incidūt:vt diuina ⁊ occulta myſteria plus ab alijs ſanctificata poſſe fieri credāt:quū vn⁹ idēqꝫ ſpūs ſcūs in eccl'ia diffuſa ꝑ totuꝫ orbē terraꝝ:incōphēſibilit̄ ea myſteria ⁊ occulta atqꝫ inuiſibilit̄ ⁊ opando ſanctificet ⁊ bn̄dicendo bn̄dicat: Myſteriū itaqꝫ ſ'cēs ob hoc dr̄:ꝙ ſecretā ⁊ recūditā hꝫ diſpēſationē. Sacrificiū aūt q̄ſi ſacrū ſacrū q2 ꝑ̄ce myſtica ꝯſecrat̄ pro nob̄ in memoriā dn̄icę paſſionis. Sacr̄m v̄o eſt in aliq̄ celebratione:quū res geſta ita fit:vt aliqd ſanctificate accipiam⁹:qͦ icē accipiēdū eſt. ſūt aūt ſacr̄a:baptiſma:chriſma:corpus ⁊ ſanguis Chriſti:q̄ ob id ſacr̄a dr̄:q2 ſub tegmēto corporaliū rerū:diuina virt⁹ ſecretius ſalutē eorūdē ſacrorū opat̄ effectū. Un̄ a ſecretis v̄tutib⁹ vl' ſacris ſacr̄a dr̄:q̄ iō fructuoſe penes eccleſiam fiūt:q2 ſcūs in ea manēs ſpūs eorūdē ſacroꝝ latēter opat̄ effectū.

❡ Gregorius:⁊ hr̄. j. q. j. c. Non nocet.

Nō nocet malitia epi:neqꝫ ad baptiſmuꝫ infantis:neqꝫ ad eccl'ię ꝯſecrationē:q2 baptiſma a deo dat̄:non ab hoie venit:ſic ⁊ eucheriſtia ⁊ oia q̄cunqꝫ in altari ponunt̄:nō ab hoie:ſꝫ a deo ſanctificationē accipiunt.

Sacrificiū grę. θυσια. ας. η. ⁊ θυω ſacrifico dr̄. Eſt aūt ſacrificium proprie aliquid factum in honorem debitum ſoli deo ad eum placanduꝫ:ſm hea. Tho. ſecūda ſecundę. q. lxxxj. arti. iiij.

Sacrificiū ⁊ oblatio differūt. Quia oblatio eſt oē qͦ exhibet̄ in cultu dei. Sacrificiū ſt inde fiet aliqͦ ſacrū ꝯſumēdū:ex. b. Tho. ſcda ſcdę. q. lxxxv.

Sacrificiū a ſacrifico venit:qͦ ita differt a lito:vt ſacrificare ſit veniā petere. Litare v̄o ꝓpiciare:⁊ votū impetrare. Plaut⁹. Si hercle iſthuc vnqꝫ ſciā ēēū me Juppiter faciat:vt ſp ſacrificē nūqꝫ litē. Iſta tn̄ ſępe ꝯfundunt̄:⁊ vtrūqꝫ ſumit̄ pro ſacrū facere. A ſacrifico venit ſacrificus:⁊ ſacrificulus rex ſacroꝝ.

SACRILEGIVM grę. ιεροσυλια. ας. η. ⁊ ιεροσυλος. ου. ο. ſacrilegus dr̄. Eſt aūt ſacrilegium ſacrę rei violatio:vel vſurpatio:⁊ accipitur ibi violatio pro quacunqꝫ irreuerētia aut dehonoratione. Et dicitur ſm Inno. ſacrilegium quaſi ſacrilędium.

Sacrilegiū eſt omne qͦ fit ad irreuerētiam rei ſacrę:ſm hea. Tho. ſecunda ſecundę. q. xcix. o.

Augu. Sacrilegus eſt qui rem ſacram:aut e ſacro loco furatur a quo tale furtum ſacrilegium dicitur.

❡ Aug. ſup Joā. ⁊ hr̄. xxiij. q. iiij. c. Quid ergo voluit.

Nõ vndecũqꝫ tollere hoc eſt ſacrilegiũ cõmittere:ſꝫ de eccleſia qui aliqd furaẽ iudeꝫ proditori cõparatur.

Hiero. ¶ Hierony.epiſtola.xxxiiij.

Amico rape quicqꝫ:furtũ ẽ:eccl'iã fraudare:ſacrilegiũ eſt:Accepiſſe aliqd erogãdũ paupib⁹:ꝛ eſurĩẽtib⁹:ap/tiſſimi ſceleris eſt:Aliqd inde ſubtrahẽ oium pdonuꝫ crudelitatẽ ſuperat. ¶ Idẽ Damaſo papę:ꝛ habetur.xvj.q.j.c.Quoniam quicqꝫ.

Clericos aũt illos ꝯuẽit eccleſię ſtipẽdijs ſuſtẽtari:qb⁹ parẽtũ ꝛ amicoꝝ nulla ſuffraganẽ ſtipẽdia.Qui aũt bonis parẽtũ ꝛ opibus ſuſtẽtari pñt:ſi qḋ pauperuꝫ eſt accipiũt:ſacrilegiũ pfecto incurrũt:ꝛ cõmittũt:ꝛ per abuſionẽ taliũ iudiciũ ſibi mãducant ꝛ bibunt.

¶ Hieronymus epiſtola.v.

Sufficit ḡ hoc qḋ vidim⁹:ꝙ diuinitas noſſe nos voluit. Nec vltra cognitio porrigẽda ẽ:ne ſacrileg⁹ vnuſqſqꝫ teneaẽ:q: ꝯceſſos terminos fuerit cognitiõe egreſſuſ.

¶ Greg.ſabino ſubdiacono:ꝛ hr̃.17.q.4.c.ſacrilegiũ.

Sacrilegiũ ꝛ ꝯ legẽ eſt:ſi quis qḋ venerabilib⁹ locis re/linquiẽ prauę volũtatis ſtudijs tentauerit ſuis com/

Grego. pendijs retinere. ¶ Greg.vniuerſis epis hyſpanis:ꝛ habetur.i.q.iij.cap.Audiuimus.

A ſacrilegio ꝙꝫ hoc facin⁹ ñ diſpar dixerim quũ id qḋ ſpõte ꝛ ſacro deliberatiõis arbitrio ḡtis fieri debuit:

Cicero ſub pecũię pactiõe cauſaẽ. ¶ Cicero li.ij.de legib⁹.

Sacrum ſacro ve cõmendatum:qui depſerit rapueritqꝫ paricida eſto. ¶ Cicero lib.ij.de ligibus.

Sacrilego pęna eſt:neqꝫ ei ſoli q̄ e ſacro abſtulerit.ſꝫ ẽt ei qui ſacro cõmendatum:qḋ ꝛ nunc multis fit fanis.

Iuſti. ¶ Iuſtinus hyſtoriarum lib.iij.

Philomenes primus inter confertiſſimos dimicans cecidit:a ſacrilegij pęnas impio ſanguine luit.

Au.gel. ¶ Aulus Geliuſ noctiũ atic.lib.iij.capite.ix.

Nam quũ oppidũ Toloſanuꝫ in terra Italia Quintus Cepio ꝯſul diripuiſſet:multũqꝫ auri in eius oppidi tẽplis fuiſſet:qſqs ex ea direptione aurũ attigit mi/

Luca. ſero cruciabiliqꝫ exitu piit. ¶ Lucanus lib.iij.

Quis enim lęſos impune putaret

Iuue. Eſſe deos? ¶ Iuuenalis ſatyra.iij.

Nemo malus fęlix:minime corruptor:ꝛ idem

Inceſtus:cum quo nuper vittata iacebat.

Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos.

SAeuitia gre. χαλεποτης.ητος.ſ.ꝛ χαλεπος.ου.ο. ſęuus diciẽ.Eſt autem ſęuicia idẽ quod crudelitas: hęc ꝛ ſęuitudo dicitur hinc ꝛ ſęue crudeliter.

Sęuus qñqꝫ idẽ qḋ magn⁹.Uir.Mr̃nis ſęuus in armis Aeneas:qñqꝫ p crudeli:nõnũqꝫ p irato.Itẽ ſęuio ira ſcor:vl' crudelitatẽ exerceo.Seuũ ſine diphthõgo pinguedo ẽ cornigeroꝝ dũtaxat:q̄ in vna pte dẽtata ſũt: ꝛ q̄ in pedib⁹ talos hñt.Biſulca võ:qꝫ ſciſſos pedes in digitos hñt:ꝛ carẽt cornib⁹:nõ ſeuũ:ſꝫ adipeꝫ hñt q ꝯcret⁹ eſt:ꝛ quũ refrixit:facile frãgiẽ:ſempqꝫ eſt in fine carnis ſine ſenſu:q: nec arterias hꝫ:neqꝫ venas.

SAnctificatio grę.αγιασμα.τος.τω.dr̃.Et ẽ mũdicia a pctõ:vel ꝯfirmatio in bono:vel deputatio ad cultũ dei.Et tertiũ ꝯuenit irrõnabilib⁹ reb⁹:vt ecc'lię veſtib⁹:ꝛ hmõi:fm.b.Tho.ſa ſę.q.lxxxj.ar.viij.c.

SANCTITAS grę.αγιωσυνη.ης.ſ.ꝛ αγιος.ου.ο.ſanct⁹ dr̃.Eſt aũt ſanctitas ſciẽtia colendoꝝ deoꝝ:ſꝫ Ciceronẽ lib.j.de nã deoꝝ. Sanctitas eſt virtus faciẽs hoĩes fideles ꝛ ſeruãtes ea:q̄ ad deũ ſũt iuſta:ſꝫ Andront.

Sanctitas eſt ab oi immũdicia libera:ꝛ pfecta:ꝛ omnino immaculata mũdicia:ſm Dionyſiũ de diuinis nominib⁹.c.xij.ꝛ.b.Tho.j.ſen.di.x.q.iij.ar.iij.

Sanctitas a ſanctio venit.Sãctre.n.ppiẽ eſt ꝯſecrare aliqḋ ſub ſanguine hoſtię:vñ ſanctuꝫ dr̃:q̄ſi ſanguine ꝯſecratũ:ꝛ ſanctio ppiẽ vocaẽ lex cũ terrore pęnę.

Sãctitas:ſanctitudo:ſanctimonia eiuſdẽ ſignificationiſ ſunt. ¶ Leuitici.c.xix. Leuiti.

Locut⁹ eſt dñs ad Moyſen dicẽs.Loq̄re ad oẽm cętum filioꝝ iſrael:ꝛ dices ad eos:ſancti eſtote:q: ego ſctũs ſum dñs de⁹ veſter. ¶ Paulus ad hebreos.c.xij. Paulus

Pacẽ ſeqmini cũ oibus:ꝛ ſanctimoniã ſine qua nemo videbit deum. ¶ Ad Theſſaloni.j.c.iiij.

Hęc eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra.

¶ Paulus primę ad Corin.c.xj.

Gloria noſtra hęc eſt teſtimonium conſcientię noſtrę:

¶ Augu.de diffõne eccleſię dogmatũ. Augu.

Nullus ſcũs ꝛ iuſtus caret pctõ:Nec tñ ex hoc deſinit eſſe iuſtus:vel ſcũs:quum affectu teneat ſanctitatẽ.

¶ Augu.lib.de doctrina chriſtiana.

Ille iuſte ꝛ ſcẽ viuit:q rex integer ęſtimator eſt:Ipſe ẽ q ordinatã hꝫ charitatẽ:ne aut diligat:qḋ nõ eſt diligẽdũ.Aut nõ diligat qḋ eſt diligẽdũ:Aut amplius diligit qḋ minus eſt diligẽdũ:Aut minus diligit:qḋ amplius eſt diligẽdũ:Aut minus aut amplius:qḋ ęque diligẽdum eſt. ¶ Augu.ibidem.

Iſta ſunt q̄ ſanctitatis cã ſeruãda ſunt:pudicitia corpis caſtitas aĩę:ꝛ veritas doctrinę. ¶ Hiero.ſup epl'aꝫ Pauli ad phil.ꝛ hr̃.xj.q.iij.c.Si qs dixerit.

Si qs dixerit iuſtũ iniuſtũ:ꝛ iniuſtũ iuſtũ:abominabilis eſt vterqꝫ apud deũ.Silr̃ q ſcũm dicit nõ ſcũm: ꝛ rurſus nõ ſcũm aſſerit ſcũm:abominabilis ẽ apud deũ. ¶ Hiero.ibidẽ:ꝛ habetur ibidem. Hiero.

Si qs hominẽ qui ſanctus nõ eſt:ſanctũ eſſe crediderit: ꝛ deũ iũxerit ſocietati:xp̃m violat:cui⁹ mẽbra ſum⁹. Et infra.Qẽs credẽtes ſm apl'm Chriſti corpus efficimur.Qui ꝛ in xp̃i corpe errat ꝛ labiẽ:aſſerẽs membrũ eius eſſe ſcũm:quũ nõ ſit:vel nõ eſſe ſanctũ:quũ ſit:vide quali crimine obnoxius fiat:Eſaias.n.dicit: dulce amarũ:ꝛ amarũ dulce:ponẽtes tenebras lucẽ ꝛ lucem tenebras:dulcẽ puto eſſe ſanctimoniaꝫ:amarum quod ſanctimonię contrarium eſt.

¶ Hieronymus in epl'a ad Nepotianum.

Nec ruſticus:nec tñ ſimplex frater idõ ſe ſcũm putet:ſi nihil nouerit:nec penit⁹ ꝛ eloquens in lingua ęſtimet ſanctitatẽ:multoqꝫ meli⁹ eſt de duobus impfectis ruſticitatẽ ſanctã habere:ꝙ eloquentiã peccatricem.

¶ Hierony.in epiſtola ad Paulinũ.

Nõ hieroſolymis fuiſſe:ſꝫ hieroſolymis bñ vixiſſe:laudandũ eſt:q: ꝛ hieroſolymis ꝛ de britania ęqualr̃ pꝫ aula cęleſtis. ¶ Hiero.epl'a ad filiã Mauricij.

Sancta magis eẽ ꝙ videri ſtude.Nil pdeſt.ęſtimari qḋ nõ ſis:ꝛ duplicis peccati reat⁹ eſt:nõ hr̃e qḋ crederis ꝛ vt habueris ſimulare. ¶ Ambro.in lib.de Ioſeph. Ambro.

Diſcamus ergo ꝛ ſanctoꝝ inuidiã:vt imitemur patientiã ꝛ cognoſcam⁹ illos ñ nãę pſtãtioris fuiſſe:ſꝫ obſeruãtię maioris:nec vitia neſciſſe:ſꝫ emẽdaſſe. Grego.

¶ Gregorius in moralibus.

Sãcti viri quo altius apud deũ ṽtutũ dignitate pficiũt eo ſubtilius indignos ſe eẽ dephendunt:q: dũ primi luci fiunt:quicqd eos in ſeipſis latebat inueniũt.

¶ Gregorius in moralibus.

Sancti viri nec elatione ſũt liberi:nec ex timore ſubmiſſi:quũ rectitudo eos ad libertatẽ nõ erigit:ꝯſideratio infirmitatis ipſa in hũmilitate cuſtodit.

¶ Gregorius moralium.xxiiij.

Vita enim lectio eſt vita ſanctorum.

¶ Io.Chryſoſtomus ſup Matthę.c.xxiiij. Io.chry.

Sãctoꝝ viroꝝ eſt nõ ingrere mãſionẽ:vbi clariores ſũt viri:ſꝫ vbi fideliores.Nec gaudẽt vbi epulę largę ſũt: ſed vbi ſanctitas floret. ¶ Io.Chryſo.ibidem.

Quę ẽ iſta iuſtitia:ſcõs colere ꝛ ſanctitatẽ cõtẽnẽ.Primus gradus pietatis eſt:ſanctitatem diligere.

¶ Io.Chryſo.in ſer.de confeſſoribus.

Qui ſcõꝝ merita r̃ligioſa charitate:miraẽ:qcũqꝫ iſtorũ gl'ias frequẽti laude colloquitur:eoꝝ mores ſãctos

atqꝫ iuſticiã imitet. Q̄m quẽ delectat alicuiꝰ ſancti me
ritũ: delectare dꝫ par circa cultũ dei obſequiũ. Queſ
aut imitari dꝫ ſi laudat? aut laudare nõ dꝫ: ſi imitari d
certari. Ut q ſctõꝝ merito admirat: mirabil' ipe vitę
ſanctitate reddat. ¶ Io. chꝛy. de Io. Bap. ſmõe. viij.
Ioãnes virtutũ ſchola: magiſteriũ vitę: ſctitatiſ forma: nor
ma iuſticię: virginitatis ſpeculũ: pudicitię titulus: caſti
tatis exẽplũ: penitẽtię via: peccatoꝝ venia: fidei diſciplina
legis ſũma: euãgelię actio: apl'oꝝ vox: ſilẽtiũ ꝓphetaꝝ
lucerna mũdi: officiũ ꝓconis: ꝓco iudicij: dñi teſtis: totiꝰ
Pe. Ra. mediꝰ trinitatis. ¶ Petrꝰ Rauẽ. in ſmo. d Io. bap.
Naſcit Ioannes maior homie: par angelis: tuba cęli: ꝓco
xpi: patriarcharũ prior: filijs nunciꝰ: ſignifer ſuꝑni regio:
peccatoꝝ venia: iudeoꝝ correctio: vocatio gẽtiũ ⁊ (vt ꝓ
prie dicã) legis gratię fibula.
Orig. ¶ Origenes ho. xlij. ſup illud Leui. d ſcis ñ exibis ⁊c.
Qui peccat de ſcis exit: nõ. n. in locis ſcã q̃rẽda ſũt. ſꝫ
in actibꝰ ⁊ vitę moribꝰ: q ſi ſm deũ ſint: ⁊ ſm ꝑceptũ
dei hẽant: ẽẽt ſi in domo ſis: ẽẽt ſi in foro: ⁊ qd dico in
foro: ẽẽt ſi in theatro inueniamꝰ verbo dei deſeruiens: in
Iuue. ſanctis te eẽ nõ dubites. ¶ Iuuenalis ſaty. 13.
Egregium ſanctumqꝫ virum ſi cerno bimembri.
Hoc monſtrum puero: vel mirãti ſub aratro
Piſcibus inuentis: ⁊ fętę comparo mulę.

SAPIENTIA g. σοφια. ας. η. ⁊ σοφος. ου. ο.
ſapiẽs vir. Eſt aũt ſapiẽtia multaꝝ ⁊ mira
biliũ reꝝ ſciẽtia: ſm Ariſt. li. j. rhetoricoꝝ.
Sapientia eſt cognitio primaꝝ ⁊ altiſſima
rũ cauſaꝝ: ſm Ariſto. lib. j. metaphiſicę.
Sapientia eſt ſcientia ſempiternorum: ſm Alpharabiũ
lib. de diuiſione philoſophię.
Sapiẽtia ẽ reꝝ diuinaꝝ ⁊ hũanaꝝ ſcientia cognitioqꝫ:
q cã cuiuſqꝫ rei ſit: ex quo efficit vt diuina imitet: hu
mana oia virtute inferiora ducat: ſm Cice. li. Tuſc. q.
Sapiẽtia q formalr ſapiẽtes ſumꝰ: eſt qdã pticipatio di
uinę ſapiẽtię: q deus eſt: ſm b. Tho. ſa ſcdę. q. xxiij.
Ois ſapiẽtia eſt ſciẽtia: inq̃tũ eſt de ꝯcluſionibus. Sed
differt a cęteris ſcientijs inquãtũ eſt de ꝓncipijs: ſꝫ
bea. Tho. prima ſcdę. q. lvij. ar. ij.
Sapia a ſcia differre vr. Qꝛ ſapientia eſt reꝝ diuinaꝝ
cognitio. Sciẽtia vo hũanaꝝ. Quare Aug. ſup ꝑmę
ad Cor. c. xij. ait. Sapia eſt in cõtẽplatiõe ęternoꝝ.
Scientia vo in occupatiõe tpaliũ. Itẽ Aug. lib. d tri
nitate. Hęc ẽ ſapientię ⁊ ſcientię recta diſtinctio: vt
ad ſapiẽtiã ptineat: ęternaꝝ reꝝ cognitio intellectua
lis: Ad ſcientiã vo tpaliũ rerũ cognitio rõnalis.
Sapiẽtia a ſapio dr: qd eſt recte ſentio. Et q eã ꝓfitent:
ſophi: ſophi: hoc ẽ ſapiẽtes appellant: quo noie illi ſe
pẽ clariſſimi viri vocati ſunt. ſ. Tales. Mileſiꝰ: So
lõ Salaminiꝰ: Chilõ Lacedemoniꝰ: Pittacus Miti
leneꝰ: Bias Prienęus: Cleobolus Lyndiꝰ ⁊ Periãder
Corynthiꝰ: Sꝫ poſtea Pythagoras ꝑmꝰ ñ ſe ſophũ
ſed phm appellauit: hoc ẽ nõ ſapiẽtem: ſed ſapientię
amatorẽ. Ita ſcientiã ipſam nõ ſophiã: ſed philoſophiã nũ
cupandã exiſtimauit. qm̃ nullus holum ſapiens eẽt:
Tobias qd ſoli deo ꝯtingit. ¶ Tobias. c. iiij.
Conſiliũ ſemꝑ a ſapiente ꝑquire. ¶ Job. c. xxviij.
Job. Sapia vo inueniẽ? ⁊ q̃s ẽ locus intelligentię? Neſcit hõ
ꝑciũ eiꝰ: nec inueniẽ in terra ſuauit' viuẽtiũ: Abyſſus
dic: nõ ẽ in me: ⁊ mare loqt: nõ ẽ mecũ. ¶ Job. c. 32.
Sperabã. n. q ętas plixior loq̃ret: ⁊ annoꝝ multitudo
doceret ſapiam. Sꝫ vt video ſpũs ẽ in hoibꝰ: ⁊ inſpi
ratio oipotẽtis dat intelligẽtiã. Nõ ſũt lõgęui ſapiẽ
tes: nec ſenes itelligũt iudiciũ. ¶ David pſalmo. cx.
David. Initiũ ſapientię eſt timor dñi. ¶ Prouerbioꝝ. c. j.
Prou. Audiens ſapiẽs: ſapiẽtior erit: ⁊ intelligẽs gubernacu
la poſſidebit: animaduertet parabolã ⁊ interpretatio
nẽ: verba ſapientũ ⁊ ęnigmata eoꝝ. ¶ Ibidem.
Timor dñi: ꝓncipium ſapientię. ¶ Ibidem.

Sapiẽtiã atqꝫ doctrinã ſtulti deſpiciũt. ¶ Prouer. c. j.
Sapia foris ꝑdicat: in plateis dat vocẽ ſuã: i capite tur
baꝝ clamitat: i foribꝰ portaꝝ vrbis ꝓfert verba ſua dicẽs:
Uſqꝫ q̃ paruuli diligitis infãtiã: ⁊ ſtulti ea q ſibi ſũt noxia
cupiẽt: ⁊ iprudẽtes odibũt ſciaꝫ. ¶ Idem. c. iij.
Beatꝰ hõ q inuenit ſapientiã: ⁊ q affluit prudẽtia. Me
lior eſt acqſitio eius negociatione auri ⁊ argẽti. Pri
mi ⁊ puriſſimi fructꝰ eiꝰ: ꝑcioſior eſt cũctis opibus: ⁊
oia q deſiderant: huic nõ valebũt ꝯparari. ¶ Ibidẽ.
Gloriã ſapiẽtes poſſidebũt: ſtultoꝝ exultatio ignominia.
¶ Prouerbiorum. c. iiij.
Tene diſciplinã: ne dimittas eã: cuſtodi illã: qꝛ illa ẽ vi
ta tua. ¶ Idem. c. vij.
Dic ſapiẽtię ſoror mea es: ⁊ prudẽtiã voca amicã tuam.
¶ Prouerbiorum. c. viij.
Accipite diſciplinã meã ⁊ nõ pecuniã. Doctrinã magis
q̃ aurũ eligite. Melior ẽ. n. ſapia cũctis opibꝰ ꝑcioſiſſi
mis. Et oẽ deſiderabile ei nõ põt cõparari. Ego ſapia
hito in ꝯſilio: ⁊ eruditis interſum cogitatiõibꝰ. ¶ Ibi.
Meũ ẽ ꝯſiliũ ⁊ ęquitas: Mea ẽ prudẽtia: Mea ẽ fortitu
do. Per me reges regnãt: ⁊ legũ ꝯditores iuſta decer
nũt. Per me ꝓncipes iperãt: ⁊ potẽtes decernũt iu
ſticiã. Ego diligẽtes me diligo: ⁊ q mane vigilauerint
ad me: inuenięt me. Mecũ ſũt diuitię ⁊ gl'ia: opes ſu
ꝑbę: ⁊ iuſticia. Melior ẽ fructꝰ meꝰ auro ⁊ lapide pre
cioſo: ⁊ genimina mea argẽto electo. In vijs iuſticię
ambulo: in medio ſemitaꝝ iudicij: vt ditem diligẽtes
me: ⁊ theſauros eoꝝ repleã. ¶ Prouerbio. c. x.
Filius ſapiens lętificat patrem. Filius vero ſtultus mę
ſticia eſt matris ſuę. ¶ Ibidem.
Labia iuſti erudiũt plurimos. Qui ãt indocti ſũt: in cor
dis egeſtate morient. ¶ Ibidem. c. xj.
Vbi nõ eſt gubernator: populus corruet: ſalus autẽ vbi
multa cõſilia. ¶ Prouerbiorum. c. xiij.
Aſtutus omnia agit cum conſilio. Qui autem fatuus eſt
aperit ſtultitiam. ¶ Idem. c. xvj.
Poſſide ſapientiã: qꝛ auro melior eſt: ⁊ acquire pruden
tiã: qꝛ precioſior eſt argento. ¶ Idem. c. xxiiij.
Vir ſapiens fortis ẽ: ⁊ vir doctus robuſtus ⁊ validus.
¶ Idem. c. xxix.
Vir ſapiẽs ſi cũ ſtulto ꝯtẽderit: ſiue iraſcat: ſiue rideat:
non inueniet requiem. ¶ Eccleſiaſtes. c. j.
Locutꝰ ſum in corde meo dicẽs. Ecce magnus effectꝰ ſũ: Eccle.
⁊ ꝑceſſi oẽs ſapia q fuerũt añ me in hieruſalẽ: ⁊ mẽs
mea ꝯtẽplata ẽ multa ſapiẽter ⁊ didici: dediqꝫ cor me
ũ vt ſcirẽ prudentiã atqꝫ doctrinã: erroreſqꝫ ⁊ ſtulti
tiã: Et agnoui q i his quoqꝫ eẽt labor ⁊ afflictio ſpũs:
eo q in multa ſapiẽtia multa ſit idignatio: ⁊ q addit
ſciẽtiã addit ⁊ laborẽ. ¶ Eccleſiaſtes cap. ij.
Et vidi q tantũ ꝑcederet ſapiẽtia ſtultitiã: quantũ dif
fert lux a tenebris. ¶ Idem cap. iiij.
Melior eſt puer pauꝑ ⁊ ſapiẽs: rege ſene ⁊ ſtulto: qui ne
ſcit ꝓuidere in poſterũ. ¶ Eccleſiaſtes. c. ix.
Melior eſt ſapiẽtia: q̃ arma bellica: ⁊ qui in vno pecca
uerit multa bona ꝑdet. ¶ Idem cap. x.
Poſt induſtriã ſequet ſapia. ¶ Sapientię. ca. i. Sap.
Quoniã in maliuolã animã nõ introibit ſapia: nec habi
tabit in corpe ſubdito peccatis. ¶ Idem ca. iij.
Sapiaꝫ. n. ⁊ diſciplinã q abijcit: infelix ẽ: ⁊ vacua ẽ ſpes il
loꝝ: ⁊ labores ſine fructũ: ⁊ inutilia opa eoꝝ. Sapię. c. v.
Melior ẽ ſapia q̃ vires: ⁊ vir prudẽs q̃ fortis. Sapię. c. vi.
Clara eſt ⁊ q nũqꝫ marceſcit ſapia: ⁊ facile vr ab his q
diligũt eã: ⁊ inuenit ab his q q̃runt illã: ꝑoccupat q
ſe ꝯcupiſcũt: vt illis ſe ꝑor oſtdat. Qui de luce vigila
uerit ad illã non laborabit: aſſidẽtem. n. illaꝫ foribus
ſuis inueniet. ¶ Sapientię. cap. vij.
Prepoſui illã regnis ⁊ ſedibꝰ: ⁊ diuitias nihil eẽ duxi in
cõparatiõe: Nec cõparaui illi lapidẽ ꝑcioſum: qm̃ oẽ au
rũ cõparatiõe illius harena eſt exigua: ⁊ tanqꝫ lutum

eſtimabiť argētū in ɔſpectu illi⁹. Sup ſalutē ⁊ ſpē₃
diſeri illā: ⁊ ppoſui pro luce hr̄e eā: qm̄ inextinguibi
le eſt lumē illi⁹. Venerūt aūt mihi oia bona pariť cū
illa: ⁊ innumerabilis honeſtas p manū illi⁹: ⁊ letatus
ſum in oibus: qm̄ añcedebat me iſta ſapiētia ⁊ ignora
bā: qm̄ bonoꝝ oium mr̄ eſt: Quā ſine fictione didici: ⁊
ſine inuidia cōmunico: ⁊ honeſtatē illius nō abſcōdo.
Infinitus enim theſaurus eſt oibus: quo qui vſi ſunt
participes facti ſunt amicitiȩ dei propter diſciplinȩ
dona comendati. ℭ Ibidem.
Neminē.n.diligit de⁹: niſi qui cū ſapientia inhabitat⁹.
Eſt.n.hec ſpecioſior ſole. ⁊ ſup oēm diſpōnē ſtellaꝝ: lu
Eccle. ci cōparata inuenit̄ prior. ℭ Eccleſiaſtici.c.vj.
Cor ſapientis intelligeť in ſapientia: ⁊ auris bona au
diet cū oi ɔcupiſcētia ſapiētiā. ℭ Eccleſiaſtici ibidē.
Sapiens cor ⁊ intelligibile abſtinebit ſe a peccatis: ⁊ in
operibus iuſticiȩ ſucceſſus habebit. ℭ Idē.c.vj.
Et ſi videris ſenſatū euigila ad eum: ⁊ gradus oſtioꝝ
illius exterat pes tuus. ℭ Idem.c.x.
Seruo ſenſato liberi ſeruiēt: ⁊ vir prudēs ⁊ diſciplinat⁹
nō murmurabit correct⁹: ⁊ inſcius non honorabitur.
ℭ Eccleſiaſtici.c.xxxviij.
Vnuſqſq; in arte ſua ſapiens eſt. ℭ Eccleſiaſtici.c.xl.
Vinū ⁊ muſica letificāt cor: ⁊ ſup vtraq; dilectio ſapiȩ.
Tibiȩ ⁊ pſalteriū ſuauē faciūt melodiā: ⁊ ſup vtraq;
lingua ſuauis. Grām ⁊ ſpēm deſiderabit oculus tu⁹:
Paulus ⁊ ſup hoc virides ſationeſ. ℭ Paulus ad Cor.j.c.iij.
Nemo ſe ſeducat. Si qs vr̄ inter vos ſapiēs eē in h̄ ſc̄lo
ſtult⁹ fiat: vt ſit ſapiēs. Sapia.n.hui⁹ mūdi ſtulticia
eſt apud deū. Scriptū ē.n. Cōphēdā ſapiētes in aſtu
cia eoꝝ: ⁊ iteꝝ. Dn̄s nouit cogitatiōes ſapiētū: qm̄ va
Iaco. neſcūt. Nemo itaq; gl'ieť in hoib⁹. ℭ Iac.i.epi.c.j.
Si qs aūt veſtrū indiget ſapia: poſtulet a deo q̄ dat oib⁹
affluēter: ⁊ nō iproperat: ⁊ dabiť ei. Poſtulet āt in fide:
nihil heſitās. Qui.n.heſitat ſiſis ē fluctui maris: q a
vento moueť: ⁊ circūferť. Nō ḡ eſtimet hō ille q accī
piat aliqd a dn̄o. Vir duplex aio: icōſtās ē i vijs ſuis.
Augu. ℭ Aug.de li.dei: ⁊ hr̄.xxvj.q.iij.c. Qui ſine.
Qui ſine ſaluatore ſalutē vult hr̄e: ⁊ ſine vā ſapiētia eſti
mat ſe prudētē fieri poſſe: nō ſanus ſ₃ eger: nō prudēs
ſed ſtultus in egritudine aſſidua laborabit: ⁊ in ciuita
te noxia ſtultus ⁊ demens permanebit.
ℭ Aug.in li.que.euāgelij: ⁊ hr̄ di.xlj.c. Qđ dicit.
Qđ dic dn̄s in euāgelio. Iuſtificata ē ſapia ab oib⁹ filijſ
ſuis. Vide.ſ. in abſtinētia. ℭ Aug.de vā religiōe.
Qui ſe diligit ſtultū: nō pficiet ad ſapiam nec fiet qſq;
q̄lis ē cupit: niſi ſe oderit q̄lis ē. ℭ Au.li.d libo arbi.
Nō aliā puteſ eē ſapiētiā: niſi vitatē: in q̄ teneť ⁊ cerniť
ſūmū bonū: nullo loco ē: nuſq; deeſt: foris ãmonet: in
tus docet demētes: in ſe oēs in meli⁹ cōmutat: a nullo
in deterius cōmutatur: nullus de illa iudicat: nullus
ſine illa bene iudicat. ℭ Augu.de vita beata.
Maior ⁊ miſerabilior egeſtas nō eſt: q̄ egere ſapia. Et q
nō eget ſapia nulla re oino egere pōt. Eſt ergo ai ege
ſtas nihil aliud q̄ ſtulticia. ℭ Aug.ix.d ciui.dei.c.ij.
Homini nulla eſt cā philoſophandi: niſi vt beatus ſit.
Hiero. ℭ Hieronymus cōtra Iouinianum.
Sapiēs nuſq; ſolus eē pōt. H₃ ſecū oēs q ſūt: ⁊ fuerunt
boni: ⁊ aium liberꝝ: ⁊ q̄cūq; vult trāſfert. Et qđ corpe
nō pōt: cogitatiōe cōplectiť. Et vbi hoiū inopia fue
Ambr. rit: loqtur cū deo. ℭ Ambr.in epi.ad Simplicianū.
Sapiēs nō metu frāgiť: nec ptāte mutať: nō attolliť p
ſperis: nō triſtib⁹ mergiť. Vbi.n.ſapiētia: ibi vt⁹ ani
mi: ibi ɔſtātia: ⁊ fortitudo. Sapiēs ſemp idē ē: nō mi
nuiť: nō augeť reꝝ mutatiōibus. Nec vt puulus flu
ctuat: vt circūferať oi vēto doctrinȩ: ſ₃ manet pfect⁹
in xp̄o: fundat⁹ charitate. radicat⁹ fide. Sapiēs igiť
defect⁹ reꝝ ignorat: ⁊ varios animi neſcit affect⁹: S₃
fulget ſicut ſol iuſticiȩ: qui in regno patris ſui fulget.

ℭ Idem epi.ad Conſtantinū epi.xxxvj.
Sapienti nihil alienū: niſi qđ vtuti incōgruū. Quocūq;
acceſſerit ſua oia ſecū ſert. Totuſ et mūdus poſſeſſio
eſt qm̄ toto eo q̄ſi ſuo vtiť. ℭ Grego.in moralib⁹. Grego.
⁊ hr̄ di.xxxviij.c. Qui ea.
Qui ea q̄ dei ſunt ſapiūt: a dn̄o ſapiunť. Et ea q̄ dei ſūt
neſciunt: a dn̄o neſciuntur: Paulo atteſtāte: qui ait.
Si qs ignorat ignorabiť. ℭ Greg.li.ix.mora.
Ad verā ſapientiā puenire nō poſſunt: qui falſȩ ſuȩ ſapi
entiȩ fiducia decipiunť. ℭ Greg.lib.x.moraliū:
exponēs illud Iob.xij. Derideť iuſti ſimplicitas.
Hui⁹ mūdi inqt ſapiētia ē cor machinatiōib⁹ tegere: ſen
ſum vbiſ velare: q falſa ſunt vā oñdere: q̄ vera ſūt fal
ſa demōſtrare. Hāc q ſciūt: ceteros ſupbiendo deſpi
ciūt: hāc q neſciūt ſubiecti ⁊ timidi in alijs ipſā mi
ranť: hec ſibi obſequēt: ib⁹ pcipit honoꝝ culmina q̄re
re: adepta tēporalis gl'iȩ vanitate gaudere: irrogata
ab alijs mala multiplicius reddere. Quū vires ſup
petūt nullis reſiſtētib⁹ cedere: quū virtutib⁹ poſſibili
tas deeſt: qcqd p maliciā explere nō valet: hoc in pa
cifica bonitate ſimulare. ℭ Gregorius ibidem.
Iuſtoꝝ inqt ſapia ē: nil p oſtentatione fingere: ſenſum vbis
apire: vā vt ſūt diligere: falſa deuitare: bōa gratis ex
hibere: mala libēti⁹ tolerare q̄ facere: nullā iniurie vl
tionē q̄rere: p vitate cōtumeliā lucrū putare. Hec iu
ſtoꝝ ſimplicitas derideť: ⁊ a mūdi ſapiētib⁹ fatuitaſ
reputať. Quid.n.in h̄ mūdo ſtulti⁹ q̄ admiſſa poſſeſ
ſa rapiētib⁹ relaxare: nullā p acceptiſ iniurijs reddē
imo adiūcſ alijs patiētiā pbere. ℭ Gre.li.xxvij.mo.
Sūma cura puidēdū eſt: ne accepta ſapientia: quū igno
rātiȩ tenebras illuminat: lumē hūilitatis tollat: ⁊ iā
ſapientia eſſe nequeat: q̄ ⁊ ſi locutiōis vtute fulgeat:
elationis tn̄ velamine cor loquētis obſcurat.
ℭ Bernardus ſup cātica ſermone.xxiij. Ber.
Sol nō oib⁹ qb⁹ lucet ēt calefacit: ſic ſapia multos q̄s
docet qd ſit faciēdū nō ɔtinuo ⁊ accēdit ad faciēdū.
Aliud ē mltas diuitias ſcire: aliđ ē poſſidē: Nec noti
tia diuitē facit ſ₃ poſſeſſio. ℭ Hu.d clau.aiȩ li.3.c.16. Hugo
Ab oib⁹ libēter diſce q̄ neſcis: hūilitas.n.tibi cōe facē
pt: qđ nā cuiq; ppriū fac. Sapiētior oib⁹ eris: ſi ab oi
b⁹ diſcē volueris. Qui ab oib⁹ accipiūt ditiores ſūt.
ℭ Boeti⁹ de phica ɔſola.lib.j.pſa.iij. Boeti⁹
Nūc.n.pmū eēſes apud iprobos moreſ laceſſitā piculiſ
eē ſapiā. Nōne apud veteres q̄q; añ nr̄i Platōiſ eta
tē magnū ſepe certamē cū ſtulticiȩ temeritate certa
uim⁹. Eodēq; ſupſtite pceptor eius Socrates iniuſte
victoriā mortis me aſtāte pmeruit. ℭ Idē li.j.p.4.
At q hāc ſniam Platōis ore ſanxiſti. Beās fore reſpu.ſi
eas vel ſtudioſi ſapiȩ regerēt: vl' eaꝝ rectores ſtudere
ſapiȩ ɔtigiſſet. Tu eiuſdē viri ore hāc ſapiētib⁹ cape
ſcēde reip. neceſſariā cām eē monuiſti: ne iprobis fla
gitioſiſq; ciuib⁹ vrbiū relicta gubernacula: peſtē bo
nis: ac pniciē inferrēt. ℭ Boe.lib.iiij.proſa.ij.
Verāq; illā Platōis eē ſniam liq̄t ſolos qđ deſiderāt fa
cere poſſe ſapiētes: Improbos vo exercere qdē qđ li
beat: qđ vo d̄ſiderāt expleť nō poſſe: Faciūt.n.q̄libet
dū p ea qb⁹ delectāť id bonū qđ deſiderāt ſe adeptu
ros putāt: S₃ minime adipiſcūť: qm̄ ad beatitudinē
pbra nō veniūt. ℭ Lac.fir.di.in.aduer.gē.li.c.i.pn. Lactā.
Magno ⁊ excellēti ingenio viri quū ſe doctrinȩ penituſ firmia.
dediſſent: qcqd laboris poterat impēdi ɔtēptis oib⁹
publicis ⁊ puatis actiōib⁹ ad ingrēdȩ vitatis ſtudiū
ſe ɔtulerūt: Exiſtimantes multo eſſe pclarius: diuina
rū humanarūq; rerū inueſtigare: ac ſcire rōnem: q̄
ſtruēdis opib⁹: aut cumulādis honoribus inherere.
Quib⁹ reb⁹ qm̄ fragiles terreneq; ſunt: ⁊ ad ſoli⁹ cor
poris ptinēt cultū: nemo melior effici pōt. Erāt qdē
illi vitatis cognitione digniſſimi: quam ſcire tantope
cupiuerunt: atq; ita vt eā rebus oibus anteponerent.

¶ Lactan.fir.ibidem.

Nõ ergo pigeat ad pcipiẽdã ſapientię diſciplinã audiẽdi vel legẽdi:patiẽtiã cõmodare. ¶ Ibidẽ lib.j.

Nõ.n.eſt religio vlla ſine ſapiẽtia ſuſcipiẽda:nec ſine vlla religione pbãda ſapia. ¶ Lactã.fir.ibidem.

Primus ſapientię gradus eſt falſa intelligere. Secũdus vero:vera cognoſcere qua cognitione veri nulla ẽ hominũ iucundior voluptas ad quam cognoſcendã nũc propius accedamus. ¶ Ibidem.

Falſum intelligere eſt qdẽ ſapiẽtię:ſ3 humanę vltra gradũ hũc ab homine procedi nõ põt. ¶ Ibidem.

Ois ſapia hoĩs in hoc vno eſt:vt deũ cognoſcat ⁊ colat. Hoc noſtrũ dogma:hęc ſũma eſt. Quãta itaq3 voce poſſum:teſtificor:proclamo:denũcio:hoc eſt illud qđ phi oẽs in tota ſua vita q̃ſiuerunt:nec vnq̃3 inueſtigare:cõphẽdere:tenere valuerũt:q̃ religionem aut prauã retinuerũt:aut totã penit⁹ ſuſtulerũt. ¶ Ibidem.

Qui vult igiᵗ ſapiens ac btũs eſſe:audiat dei vocẽ:diſcat iuſtitiã:ſacr3 natiuitatẽ ſuę noſcat:humana:cõtẽnat:diuina ſuſcipiat:vt ſummũ illud bonũ ad qđ natus eſt poſſit adipiſci. ¶ Seneca ad Lucil.epi.ix.

Seneca

Nihil ſapienti neceſſe eſt. ¶ Seneca epi.xv.

Nõ ↄturbat ſapiẽs publicos mores:nec ppłm in ſe vitę nouitate ↄuertet. ¶ Idẽ ad Luciliũ epła.xvij.

Hoc ſcio neminẽ poſſe btẽ viuere:ſ3 nec tolerabiliᵗ:ſine ſapię ſtudio. Quũ oia habueris:tũc ⁊ btẽ ſciẽtiã voles:⁊ ſapientiã:hęc erit vltimũ vitę inſtrumentum.

¶ Ibidem epiſtola.xx.

Quid eſt ſapia? ſemp idẽ velle:atq3 idẽ nolle:licet illam exceptiunculã nõ abijcias:vt rectũ ſit qđ velis.

¶ Seneca epiſtola.lx.

Sapiẽs ad oẽm incurſum inuict⁹:⁊ intẽtus ẽ:nõ ſi paupertas:nõ ſi luct⁹:nõ ſi ignominia:nõ ſi dolor impetũ faciat:pedẽ refert:intẽtus ↄ̃ illa ibit:⁊ inter illa ſapiens plenus eſt gaudio:hylaris:⁊ placidus:⁊ incõcuſſus cũ dijs ex pari viuit. ¶ Idẽ epiſtola.lxxij.

Nõ enim viuere bonũ ẽ:ſed btẽ viuere. Itaq3 ſapiens viuit quãtũ oʒ:nõ quãtũ põt videbit vbi victurus ſit:cũ qbus:quõ:qđ acturus:cogitat ſemp q̃lis vita:nõ quãta ſit. ¶ Seneca epiſtola.lxxiij.

Sapiens enim vincit virtute fortunam.

¶ Idem ad Luciliũ epiſtola.lxxvij.

Pręcogitati mali mollis ict⁹venit:nõ ſtultia fortunę cędẽtib⁹ois vř noua rex inopinata facies. Sapiens aũt aſſueſcit futuris malis:⁊ q alij diu patiẽdo leuia faciũt:hic leuia facit diu cogitãdo. ¶ Sen.epi.lxxxvj

Sapiẽtia rectrix hũaq3 eſt. ¶ Seneca epi.xcij.

Sapiens facilis victus eſt. ¶ Idẽ in trãquillitate ai.

Puto multos ad ſapiam potuiſſe pueniremiſi putaſſent ſe pueniſſe. Onerat diſcẽtẽ turba librox:nõ inſtruit multoq3 ſancius ẽ paucis autoritatibus te tradere:q̃3 errare p multos. ¶ Cicero lib.ij.de fi.bo.⁊ malox.

Cicero

Quid turpius q̃3 ſapientis vitã ex inſipientiũ ſermone pendere. ¶ Cicero ibidem.

Sapientem ipſa natura locupletat. ¶ Ibidem.

Sapiens aũt ſemp btũs eſt. ¶ Cicero lib.j.de legibus.

Quid eſt aũt nõ dicã in homine.ſ3 in oĩ cęlo:atq3 terra rõne diuinius? q cũ adoleuit atq3 pfecta eſt:noiatur rite ſapientia. ¶ Cicero lib.ij.de na.deox.

Sapientia ⁊ ratione nihil eſt melius.

¶ Idẽ lib.j.de fini.bo.⁊ malox.

Non paranda nobis ſolum:ſed fruenda ⁊ ſapientia eſt.

¶ Cicero ibidem.

Sapiẽtia.n.ẽ vna q̃ męſticiã pellat ex aĩs:q̃ nos exhorreſcere metu nõ ſinat:q̃ pceptrice in trãquillitate viui põt omniũ cupiditatũ ardore reſtincto. ¶ Ibidẽ.

Sapientes bona pręterita renouata:grata recordatione delectant. ¶ Cicero ibidem.

Sic.n.ab Epicuro ſapiens ſp btũs inducitᵗ:finitas hẽt cupiditas:negligit mortẽ:de dijs imortalib⁹ſine vllo metu vẽ ſentit:nõ dubitat:ſi ita meli⁹ ſit:migrare de vita. His reb⁹inſtruct⁹ ſp eſt in voluptate. Neq3.n. tps eſt vllũ:q̃ nõ plus hẽat voluptatũ q̃3 dolox. Nã ⁊ pterita grate meminit:⁊ pñtibus ita potiᵗ:vt animaduertat q̃3ta ſint ea:quãq3 iucũda. Neq3 pendet ex futuris:ſ3 expectat illa:fruiᵗ pñtibus:ab hiſq3 vitijs q̃ pauloante collegi abeſt plurimũ:⁊ quũ ſtultox vitã cũ ſua comparat:magna efficiᵗ voluptate. Dolores aũt:ſi qui incurrunt:nunq̃3 vim tanta habent:vt nõ plus hẽat ſapiẽs qđ gaudeat:q̃3 quod angatur.

¶ Ariſto.lib.j.Metaphiſicę. Ariſto.

Oẽs homines natura ſcire deſiderant. ¶ Ibidem.

Cõueniẽs ẽ q̃:libet artẽ inuenientẽ vltra oẽs ſenſus ab hoib⁹admirari:nõ ſolũ pp aliquã inuẽtox vtilitatẽ:ſ3 tanq̃3 ſapiẽtẽ:⁊ ab alijs differẽtẽ. ¶ Ari.ibidẽ.

Ad ſapiẽtẽ ptinet ſcire oia in vłi:⁊ ſcire difficilia:⁊ hẽre ſciẽtiã certiorẽ de his:⁊ ſcire reddere cãs eox q̃ ſunt ⁊ hẽre ſcientiã:q̃ ſuiipſius ſit cãũ:⁊ nõ alterius ẽ cã:⁊ hẽre ſcientiã quę ordinat alios ſibi ſub ſeruientes.

¶ Ariſto.lib.j.Metaphiſicę.

Sapientẽ ordinare ⁊ nõ ordinari opʒ.i.regere ⁊ nõ regi.

¶ Idem lib.j.poſteriorum.

Sapiẽtes ⁊ inſipiẽtes opinanᵗ ſe ſcire:illi quidẽ opinãtur:⁊ ſciunt:⁊ cãm habent:iſti vero minime.

¶ Idem lib.ij.Topicorum.

Loquendũ eſt vt plures:ſapiendũ eſt vt pauciores.

¶ Ariſto.lib.Elencorum.

Impiti veluti lõge diſtantes ſpeculanᵗ. ¶ Ibidẽ.

Quibuſdã magis eſt ope precium videri ſapientes:⁊ nõ eſſe:q̃3 eſſe:⁊ non videri. ¶ Ibidem.

Duo ſunt opa ſapientis:quox vnũ eſt:nõ mẽtiri de quibus nouit:alterũ vero mẽtientẽ manifeſtare poſſe.

¶ Ariſto.li.magnox moraliũ lib.j.c.xxxvij.

Sapientia eſt ex intellectu ⁊ ſciẽtia cõpoſita. Quia erit circa hęc q̃ ⁊ intellectus ⁊ ſcientia. ¶ Idẽ.c.lxxv.

Sapientia qdem eſt circa ppetuum ⁊ diuinum:Prudentia autem eſt circa conferens hominum.

¶ Laer.Dio.de vita ⁊ moribus philoſophox. L.dio.

Viaticũ tibi dicebat bias adoleſcẽtia ad ſenectutẽ ſapientiã cõparea qppe ſola ẽ certa:ha poſſeſſio. ¶ Ibidẽ.

Si ſapientię forma oculis videri poſſet:ad amorẽ ſui oẽs maxime excitaret. ¶ Ibidem.

Intrrogat⁹Plato:qʒ ſapiaʒ adipiſci poſſit:aitn ñ expectãdo q̃ eueniᵗ ñ pñt:nec ð pteritis recordari. ¶ Ibidẽ.

Interrogatus p qđ cognoſciᵗ ſapiẽs:ait ſapiẽs quũ vituperaᵗ:nõ iraſciᵗ:⁊ nõ extolliᵗ:quũ laudaᵗ.

¶ Cicero Tuſcu.queſtio.lib.vltimo. Cicero

Quid meli⁹q̃3 fortunã exiguã interueniᵗ ſapiẽti? ¶ Ibi.

Sapiẽtis ẽ.n.pprium nihil qđ penitẽ poſſit facẽ: Nihil inuitũ:Splẽdide ↄſtãter:grauiter:honeſte oia:nihil ita expectare:q̃ſi certo futux:nihil quũ acciderit:admirari:vt inopinatũ:ac nouum accidiſſe videaᵗ:oia ad ſuũ arbitriũ referre ſuis ſtaᵗ iudicijs. ¶ Ci.li.ð ami.

Sapiẽs ẽ ille:q oia ſua i ſe poſita eẽ ducit:hũanoſq3 caſus ṽtute inferiores putat. ¶ Ci.rheto.vetex lib.j.

Me qdẽ cogitãtẽ:rõ ipa i hãc potiſſimũ ſñiaʒ ducit:vt eſtimẽ ſapiaʒ ſiñ eloq̃ntia parũ pdeſſe ciuitatib⁹:Eloquẽtiã ṽo ſiñ ſapia nimiũ obeſſe plerũq3:pdeſſe nũq̃3 Quaſi q dimiſſis rectiſſimis atq3 hõeſtiſſimis ſtudijs rõnis ⁊ officij ↄſũit oẽʒ opã i exercitatiõe dicẽdi:is inutiᵗ ſibi:pniciõſus pr̃ię ciuis alaᵗ. Qui ṽo ita ſe armat eloq̃ntia:vt nec oppugnaᵗ ↄm̃oda pr̃ię:S3 p his pugnaᵗ poſſit. Is mihi vir ⁊ ſuis ⁊ publicis rõnib⁹ vtiliſſim⁹atq3 amiciſſim⁹ciuis fořvř. ¶ Ci.ð ora.li.j

Semp ſtatui neminẽ ſapientię laudẽ ⁊ eloquẽtię:ſine ſũmo ſtudio:⁊ labore:⁊ doctrina conſequi poſſe.

¶ Lucius Apu.de dogmate Platonis. L.Ap.

Sapientem pfecte eſſe nõ poſſe dicit Platonis ceteris

ingenio pſtet:⁊ artibus:⁊ prudẽtię ptib⁹ imbutus ſit.
Deniqꝫ ſapiens nec in ſecũdis reb⁹ effert:nec ꝯtrahi
tur in aduerſis:quũ ſe ornamẽtis ſuis ita inſtructum
ſciat:vt ab his nulla vi ſegregeẗ:hũc talẽ non ſolum
inferre:ſed nec qdem referre oportet iniuriam.

Uale. ¶ Ualerius Maxi.lib.iiij.

Maxi. Immenſa illa ſapientia q̃ nec ipſo qdẽ vitę exceſſu obli/
Periã. uiſci ſui poteſt. ¶ Periander.

Heſio. σοφοῖσ χρῶ.i.ſapientibus vtere. ¶ Heſiodus.

οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει
φρασσάμενος τά κ᾽ ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω
ἐσθλὸς δ᾽ αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται
ὃς δέ κε μήτ᾽ αὐτὸς νοέῃ, μήτ᾽ ἄλλου ἀκούων
ἐν θυμῷ βάλληται, ὁ δ᾽ αὖτ᾽ ἀχρήιος ἀνήρ.i.

Hic quidem optimus:qui per ſe omnia cognoſcet
Intelligens ſequentia:⁊ q̃ in fine futura ſint meliora:
Bonus autem rurſus ⁊ ille qui bene monenti pbib:
Qui vero neqꝫ per ſe cognoſcet:neqꝫ alium audire

Phocy: In aĩo ꝓpoſuerit:hic ſane inutilis vir. ¶ Phocyli.

τὴν σοφίην σοφὸς ἰθύνει τέχνας δ᾽ ὁμότεχνος.i.
Sapiẽs ſapiẽs dirigit:artes aũt coartifex. ¶ Idẽ.
τῆς δὲ θεοπνεύστου σοφίης λόγος ἐστὶν ἄριστος.i.
A deo inſpiratę ſapię ſermo eſt optimus. ¶ Idem.
βέλτερος ἀλκήεντος ἔφυς σοφίῃ μένος ἀνήρ
ἀγρούς καὶ πόλιας σοφία καὶ νῆα κυβερνᾷ.i.
Melior forti eſt ſapiens vir.

Palla. Agros.n.⁊ ciuitates ſapia:⁊ nauẽ gubnat. ¶ Palla.

οὐ τὸ ξὴν χαρίεσσαν ἔχει φύσιν. ἀλλὰ τὸ ῥῖψαι
φροντίδας ἐκ στέρνων τὰς πολιοκροτάφους.
πλοῦτον ἔχειν ἐθέλω τὸν ἐπαρκῆ. ὁ γὰρ δὲ περισσὸς
θυμὸν ἀεὶ κατέδει χρυσομανὴς μελέτη
ἐν θεῖν ἐν ἀνθρώποισιν ἀρείονα πολλάκις εἰς
καὶ πενίην πλούτου καὶ θάνατον βιότου.
ταῦτα σὺ γιγνώσκων κραδίης ἴθυνε κελεύθους
εἰς μίαν εἰσορόων ἐλπίδα τὴν σοφίην.i.

Non viuere gratioſam haber naturam:ſed abijcere.
Curas ex pectoribus cana tempora facientes.
Diuitias habere volo ſufficientes:ſuperflua
Animum ſemper rodit auro furens meditatio.
Hinc inter homines meliorem ſępe inuenies
Et paupertatem diuitijs:⁊ mortem vita.

Menã. Hęc tu cognoſcens cordis dirige itinera

In vnam inſpiciens ſpem ſapiẽtiã. ¶ Menan.
οὐκ ἔστι σοφίας κτῆμα τιμιώτερον.i.
Non eſt ſapientia poſſeſſio ꝑcioſior. ¶ Idem.
σοφία γάρ ἐστι καὶ μαθεῖν ὃ μὴ νοεῖς.i.
Sapientia.n.eſt ⁊ diſcere quod neſcis. ¶ Idem.
σοφὸς παρ᾽ ἀνδρὶ πρῶτον εὑρεθεὶς λόγος.i.
Sapientẽ apud virũ primũ inuẽtus eſt ſmo. ¶ Idẽ.
σοφὸς γὰρ οὐδεὶς ὃς τὰ πάντα προσκοπεῖ.i.
Sapiens.n.nullus qui omnia oſtendit. ¶ Idem.
σοφία δὲ πλούτου κτῆμα τιμιώτερον.i.
Sapientia diuitijs poſſeſſio ꝑcioſior. ¶ Idem.
σοφοῦ παρ᾽ ἀνδρὸς χρὴ σοφόν τι μανθάνειν.i.
Sapientia viro opꝫ ſapiens quid diſcere. ¶ Idẽ.
σοφοὶ δὲ συγκρύπτουσιν οἰκεῖα βλάβας.
Sapientes aũt occultant propria damna. ¶ Idem.
ἄριστόν ἐστι πάντ᾽ ἐπίστασθαι καλά.i.
Optimum eſt omnia ſcire pulchra. ¶ Idem.
μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός.
Odi ſapientem:qui non ſibijpſi ſapiens.

Plaut⁹ ¶ Plautus in Epidicho.

Plus ſcire ſatius eſt:q̃ꝫ loq ſeruũ.hoies:ea ſapientia eſt.
¶ Plautus in milite glorioſo.

Teren. Nemo ſolus ſapit. ¶ Teren.in Eunucho.

Labore aliẽo magnã partã glĩã vbis ſępe in ſe traſſert:

Ouidi. qui hꝫ ſalẽ qd in te eſt. ¶ Ouidi.li.j.de arte amãdi.

Pectoribus mores tot ſunt quot in orbe figurę.
Qui ſapit innumeris moribus aptus erit.

¶ Horatius in arte poetica. Hora.
Silueſtres animos ſacer interpreſqꝫ deorum
Cędibus ⁊ victu fędo deterruit Orpheus.
¶ Uide infra in poeta. ¶ Hora.ſer.li.ij.ſaty.vij.
Quis nam igitur:liber?ſapiens ſibi qui imperioſus:
Quẽ neqꝫ pauperies:neqꝫ mors:neqꝫ vincula terrent.
Reſponſare cupidinibus:contemnere honores
Fortis:⁊ in ſeipſo totus teres atqꝫ rotundus.
Externi ne quid valeat per leue morari:
In quem manca ruit ſemper fortuna:potes ne
Ex his vt proprium quid noſcere?Quinqꝫ talenta
Poſcit te mulier:vexat:foribuſqꝫ repulſum
Perfundit gelida:rurſus vocat:eripe turpi
Colla iugo liber:liber ſum:dic age:nunquis?
Urget enim dominus mentẽ:non lenis ⁊ acris
Subiectat laſſo ſtimulos.verſatqꝫ negantem
Uel cum pauſiaca:turpes inſane tabella.
¶ Hora.epiſtolaꝝ lib.j.epiſtola.j.
Ad ſummam ſapiens vno minor eſt Ioue:diues
Liber:honoratus:pulcher:rex deniqꝫ regum:
Precipue ſanus:niſi cum pituita moleſta eſt.
¶ Iuuenalis Satyra.xiij. Iuue.
Plurima fęlix
Paulatim vitia atqꝫ errores exuit omnes
Prima docẽs rectũ:ſapiẽtia. ¶ Dãtes infer.cã.ix. Dantes
O voi chaueti linitellecti ſani
Mirate la doctrina che ſaſconde
Sotol velame de li verſi ſtrani.

Sapor grę.χυμὸς.οῦ.ὁ.dr̃.Eſt autẽ ſapor paſſio hu/
midi a ſicco mediante calore alteratiua guſtus de
potentia ad actũ:ſm Ariſto.lib.de ſenſu ⁊ ſenſato.
Sapor ꝯſiſtit in humido aqueo aliq̃liter digeſto:ſic odor
cõſiſtit in ſicco aereo aliqualiter cõtẽperato:ſm bea.
Tho.ſuper lib.de anima ſecundo lec.xix.co.iiij.
Sapor a ſapio venit.Sape aũt ꝓprie ad ſenſum corpis
ptinet:⁊ ſigñt ſaporẽ hr̃e:⁊ ſere ſp in bonã capit ptẽ.
Hinc deducit ſapidus.i.gtũ ſapores hñs:vñ ſapide
aduerbiũ.Quoꝝ ꝯria ſũt inſipid⁹ ⁊ iſipide:h̃ eſt ſine
ſapore.Sapio iterdũ tráſſert ad aiũ:⁊ idẽ ẽ qd re/
cte ſentio.Ouid.His ego ſi ſaperem:pauloqꝫ aude/
cior:eſſem vtererrUteretur ſi qua puella ſapit.A ſapio
ſit ſapientia:de quo ſupra.

Satiſfactio g̃.πληροφορία.ας.ἡ.⁊ πληροφορέω ſatiſ
ſactio dr̃.Eſt aũt ſatiſfactio:deo debitũ honorem
pro commiſſa culpa impendere:ſm Augu.ex.b.Tho.
iiij.ſen.di.xv.q.j.ar.j.
Satiſfactio eſt redditio ęquiualẽtis alias indebiti.
Satiſfactio ẽ caũ pctõꝝ excidẽ:⁊ eoꝝ ſuggeſtiõib⁹ aditũ
nõ indulgere:ſꝫ Aug.⁊ hr̃ d pę.di.iij.c.Satiſfactio.
Satiſfactio eſt iniurię illatę recompenſatio:ſm ęquali/
tatem iuſticię:ſm Theologos.
Satiſfactio ẽ act⁹ ꝟtutis mãlr:⁊ formalr:electiue qdẽ
iuſticię vindicatiõe.Imꝑatiue vo ẽ act⁹ charitatis:
ſm.b.Tho.iiij.ſen.di.xv.q.j.ar.j. ¶ Tobias.c.iiij. Tobias
Quicũqꝫ tibi aliqd operatus fuerit:ſtatim ei mercedẽ
reſtitue:⁊ merces mercenarij tui apud te omnino nõ
remaneat. ¶ Augu.in enchyridion.c.lxxj. Augu.
De q̃tidianis breuib⁹ leuibuſqꝫ peccatis:ſine qb⁹ vita
hęc nõ ducit ꝗ̃tidiana fideliũ orõ ſatiſfacit.Eoꝝ.n.
eſt dicẽ.Pr̃ nr̃ q es in cęlis:q iã regenerati ſũt ex aq̃ ⁊
ſpũ ſcõ.Delet hęc orõ minima ⁊ q̃tidiana pctã.Delet
ẽt illa a qb⁹ vita fideliũ ſcelerate geſta:ſꝫ pñitendo
melius mutata diſcedit. ¶ Grego.in paſtorali. Grego.
Nequaq̃ ſatiſfacim⁹:ſi ab iniqtate ceſſamus:niſi volu/
ptates quoqꝫ:q̃s dilexim⁹ ecõtrario oppoſitis lamẽ
tis inſequamur. ¶ Leo papa in ſermone de ieiunio. Leo papa
Orõne ꝓpiciatio dei q̃rit:ieiunio cõcupiſcentia car/
nis extinguit:elemoſynis peccata redimunt:ſimulqꝫ
per omnia dei imago in nobis renouatur.

Scabies grę. ψωρα.ας.η.ꝛ ψωραλεος.ου.ο.ſcabioſus dr̃. Dr̃ aũt a ſcaber: qḋ ē aſper: qm̃ ſcabies aſperitatē i cute faciat. Uir. Exeſa inueniet ſcabra rubigine pila. Hinc ēt ſcabucies aſpitas: ꝛ ſcabre aſpere.

Scandalũ greca dictio eſt σκανδαλον.ου.το. Ita ꝛ σκανδαλιζω. Et eſt dictũ aut factũ minus rectum pbens alteri ruinę occaſionē. ſꝫ.b. Tho. ſa ſę.q.xliij. Scandalum large ſumitur pro quolibet impedimēto alicui preſtito: in via aliqua: qua proſequi intendit. ſm eundem ſecunda ſecundę.q.xliij.ar.i.o.

Scenophegia dicunt a σκηνοω qḋ eſt macero. Et erat feſtũ tabernaculoꝝ p dies ſeptē: pp bñficiũ deductiōis: ꝛ ptectiōis in dſerto. Et ſignificat pegrinatione ſanctoꝝ in h mũdo: Cui nũc ſuccedit feſtũ ↄſecratiōis eccleſię: ſm.b. Tho. prima ſcdę.q.cij.ar.iiij.

SCIENTIA grę. επιστημη.ης.η.ꝛ επιστημων.ονος.ο.η. ſciens dr̃. Eſt autem ſciētia: habitus demonſtratiu⁹: ſm Ari.li.vi. Ethi. Scientia eſt determinatio intellectus ad alteram partem cum certitudine.

Scibile dr̃ ſꝫ potentiā: Sciētia vo ſm actũ: vel habitũ. Jō nō ſt ſimul nā: ex.b. Tho. pma pte.q.xiij.ar.vij.

Scientia a ſcio dicit̃. Scire aũt ꝓprie eſt rem rōne: ꝛ p cām cognoſcere. Quid aũt a ſapiētia ſciētia differat: Uide ſupra in ſapientia. ¶ Eccleſiaſtici.ca.i.

Eccle. Qui addit ſcientiam. addit ꝛ dolorem.

Paul⁹ ¶ Paulus primę ad Corinthios cap.i.

In multa ſcia: multa indignatio. ¶ Paul⁹ ibidē.c.viij.

Sciētia inflat: charitas vero ędificat. Si qs aũt ſe exiſtimat ſcire aliquid: nundum cognouit quemadmodum oporteat eum ſcire. ¶ Ibidem.

Sed non in omnibus eſt ſcientia.

Augu. ¶ Augu.li. Qōnũ: ꝛ hētur di.xxxvij.c. Non ois.

Non ois q ignorat imunis eſt a pęna: Jlle.n. ignorās pt excuſari a pęna: q qḋ diſceret nō inuenit. Jlis aũt hoc ignoſci nō poterit: q hñtes a quo diſcerēt: operā non dederũt. ¶ Augu.ꝛ hr̃.xxxviij.c. Quāuis errare.

Quāuis errar̃ quāta poſſumus cura cauendũ ſit: Uide ſupra in ignorantia. ¶ Aug. ſuper ps.lxx.

Hęc tota ſcientia magna hominis ſcire: q: ipſe nihil eſt per ſe: ꝛ qm̃ quicqd eſt ex deo eſt: ꝛ propter deum eſt. ¶ Augu. in ſermone de aſcenſione.

Qui ſe dic̃ ſcire qḋ neſcit: temerari⁹ eſt: q ſe negat ſcire qḋ ſcit: ingrat⁹ eſt. ¶ Aug.li.iij.d libero arbitrio.

Animę nō imputat̃ ad reatũ: qḋ nālr̃ ſcire nō pt: ſꝫ qḋ ſcire nō ſtuduit: ꝛ qḋ dignā facultati cōparādę ad rectā faciēdi operā nō dedit. Loqui.n. nō poſſe: ꝛ ſcire nō poſſe infanti nāle eſt: q: ignorātia illo mō in culpabilis eſt: Sꝫ ꝛ hũanis affectib⁹ blāda atqꝫ grata. Nō n. vllo vicio illā facultatē cōparare neglexit: aut vllo

Grego. vitio qꝫ cōparauerat amiſit. ¶ Gre.li.xxiij. moraliũ.

Vera ſciētia afficit ñ extollit: nec ſupbiētes qs impleuerit: ſed lamētantes facit: q gſqꝫ quũ repletus fuerit: priori loco ſe ſcire appetit: ꝛ taꝫ ſui ↄſci⁹ tāto p illā robuſtius ſapit: qꝫ to ſe infirmũ in illa veri⁹ recognoſcit.

Io.chri. ¶ Jo. Chryſo. de cognoſcibilib⁹ ab homine.

Magna virtus boni ē cognoſcere malos: ꝛ firma tutela ſalutis ſcire qḋ fugias. ¶ Jo. Chryſo. in polic.li.iij.

Pręcedit.n. ſcientia virtutis cultũ: Quia nemo pōt fideliter appetere qḋ ignorat: ꝛ malũ niſi cognituꝫ fuerit nō

Iſido. timetur. ¶ Jſidorus li.ij. de ſummo bono.

Ad maiores culpę cumulũ ptinet ſcire quęqꝫ qd ſeq debeat: ꝛ ſeq nolle qḋ ſciat. ¶ Jſido.li.iij.d ſum. bono.

Pleriqꝫ accepta ſciētia lraꝝ: ñ ad dei gl̃iā: ſꝫ ad ſuā laudē vtunt̃: dũ de ipſa extollunt̃: ꝛ ibi peccāt: vbi pec-

Ber. cata emendare debuerunt. ¶ Bernar. ſup cant.

Sũt q ſcire volũt eo fine tantũ: vt ſciāt: ꝛ turpis curioſitas ē. Et ſt q ſcire volũt: vt ſciētiā ſuā vēdant: Uerbi grā: p pecunia: pro honorib⁹: ꝛ turpis quęſt⁹ ē. Et ſt q ſcire volunt: vt ſciant̃ ipſi: ꝛ turpis vanitas eſt. Sed ſt q ſcire volũt: vt ardētius ędificēt: ꝛ charitas eſt: Et ſunt q ſcire volũt vt ędificent̃: ꝛ prudentia eſt.

¶ Bernar. ſup cant. ſermone.xxvij. exponens illud ad Corin.viij.c. Si quis exiſtimet ſe ſcire.

Vides q nō ꝓbat multũ ſciētes. Si modũ ſciēdi neſcierũt. Uides quo fructũ ꝛ vtilitatē ſciētię i mō ſciēdi ↄſtituit. Quid ergo dic̃ niſi vt ſcias. quo ordine q̄ ſtudio: q̄ fine vnũquodqꝫ ſcire oporteat. Quo ordine: vt illud prius qḋ maturi⁹ mouet ad ſalutē. Quo ſtudio vt illud ardenti⁹: qḋ vehementius ad amorem. Quo fine vt nō ad inanē gloriā: ꝛ oſtentationē: ſed ad tuā: ꝛ aliorum ſalutem. ¶ Bernar.li. meditationũ.

Scientia parit cognitionē amoris: amor frequētiā: frequētia familiaritatē: familiaritas fiduciā: fiducia facilē impetratorē. ¶ Sanctus Thomas d agno

S.tho. de ag. in epiſtola de modo acquirendi ſcientiam.

Quia q̄ſiuiſti a me in Chriſto mihi chariſſime. Jo. qualiter te ſtudere oporteat in theſauro ſciētię acqrendę: tale a me tibi ſup hoc tradit̃ ↄſiliũ: vt per riuulos nō ſtatim in mare eligas introir̃: q: p faciliora ad difficiliora oꝫ deuenire. Hęc ē ergo monitio mea: ꝛ inſtructio tua: Tardiloquũ te eē iubeo: ꝛ tarde ad locutoriũ accedentē. Conſciētię puritatē amplectere. Orōni vacare nō deſinas. Cellā frequenter diligas. Si vis in cellā vinariā itroduci. Omnibuſqꝫ te familiarē exhibe. Nihilqꝫ te penitus de factis aliorũ intromittas. Nemini te multũ familiarē oſtēdas. Quia nimia familiaritas parit cōtēptũ: ꝛ ſubtractiōis ſubito materiā ſubminiſtrat. De vbis ꝛ factis ſeculariũ nullatenus te intromittas. Diſcurſus ſup oia fugias. Sanctoꝝ ꝛ bonoꝝ veſtigia imitari ñ deſinas. Nō reſpicias a q̄ audias: ſꝫ qcqd bōi dicat̃ memorię recōmēda. Ea q̄ legis ꝛ audis: fac vt intelligas. De dubijs te certifices: ꝛ qcqd poteris in armariolo mētis reponere ſatage: ſic cupiens vas implere. Altiora te ne q̄ſieris. Jta ſequens veſtigia: frondes ꝛ fructus in vinea dñi Sabaoth vtiles: qꝫ diu vitā habueris proferes. ac producas. Hęc ſi ſectat⁹ fueris ad id attingere poteris qḋ affectas. ¶ Hugo de inſtructione nouicioꝝ.

Hugo Via ad deũ ē ſciētia q̄ ad inſtitutionē recte ꝛ honeſte viuēdi ptinet. Eſt ꝛ diſciplinę bonitas: ꝛ beatitudo. Per ſciētiā itur ad diſciplinā: p diſciplinā ad bonitatē: ꝛ p bonitatē ad beatitudinē. ¶ Hugo i didaſcalicõ li.3.

Si qs familiariter ſcientiā amare didicerit: ꝛ ei ſępius vacare voluerit: iucundā valde reddidit vitā. ꝛ maximam in tribulatione pręſtat conſolationem.

Lactā. ¶ Lactan.fir. diui. inſtitu.lib.iij.

fir. Quis enim ſcire contentus eſt non expetens aliquē fructum ſcientię? ¶ Jdem lib.vi.cap.v.

Sciētia ē deũ noſcere: vtutes colere: in illo ſapia: in h iuſticia ptinetur. ¶ Seneca ad Lucil. epl̃a.lxxvij. Seneca

Tā diu diſcendũ eſt. qꝫ diu viuas. ¶ Sene. Tragę.iiij.

Pudor eſt ſcḋs noſſe peccādi modũ. ¶ Sene. Trag.vij.

Dediſcit aius ſero qḋ didicit diu. ¶ Sene. Tragę.iiij.

Incertũ eſt neſcir̃ qd liceat ſibi. Jd facere laus eſt: qḋ decet: non qḋ licet. ¶ Ariſto.lib.i. Metaphiſicę. Ariſto.

Omnes homines natura ſcire deſiderant. ¶ Jbidē.

Tunc vnũquodqꝫ ſcire dicimus: quum primā cām ſcire putamus. ¶ Ariſto.li.ij. metaphiſicę.

Finis ſcientię ſpeculatiuę eſt veritas: practice vo opus. ¶ Jbidem.

Tũc ſcire putam⁹ quũ ipſas cās cognoſcim⁹. ¶ Ibidē.

Abſurdũ eſt ſimul ſcientiā quęrere: ꝛ modum ſciendi.

Cōmē. ¶ Cōmentator ſuper.ij. Metaphiſicę.

Nullus pōt p ſe inuenire artes ſpeculatiuas: vl̃ practicas in maiori parte: q: non cōplet̃ niſi per iuuamētũ prioris ad ſubſequentē: ꝛ ſi prior nō fuiſſet: ſubſequēs non eſſet. ¶ Ariſto.li.iij. Metaphiſicę. Ariſto.

Magis dicimus illum ſcire qui ſcit rem affirmatiue: ꝙ
qui ſcit negatiue. ℭ Idem lib. iiij.
Eiuſdem ſcientię eſt oppoſita conſiderare: hoc eſt: oppo/
ſitoꝛum eadem eſt diſciplina. ℭ Ibidem.
Primum principiũ in aliqua ſcientia debet eſſe notiſſi/
Cōmē. mum in ea ⁊ firmiſſimũ. ℭ Cōmenta. ibidem.
Vna ſcientia non eſt tantum vnius vniuoci: ſed etiam
Ariſto. vnius analogi. ℭ Ariſto. lib. vi. Metaphiſicę.
Nulla ſcientia particularis probat ſubiectum ſuũ eſſe:
ſed ſupponit ipſum eſſe. ℭ Ibidem.
Omnis ſcientia: vel eſt actiua: vel factiua: vel theoꝛica
i. ſpeculatiua. ℭ Ibidem.
Naturalis ſcientia non eſt practica: ſed ſpeculatiua.
Cōmē. ℭ Cōmentatoꝛ ſuper. xi. methaphiſicę.
Scientia dei cauſat res: ſed noſtra cauſatur a rebus.
Ariſto. ℭ Ariſto. li. i. Phiſicoꝛum.
Scire ⁊ intelligere contingit circa oēs ſcientias: quarũ
ſunt principia: cauſa: ⁊ elementa ex eoꝛum cognitiōe.
Cōmē. ℭ Cōmenta. ſuper. i. Phiſicoꝛum.
Ariſtoteles ꝑ principia intelligit cās efficiētes: ⁊ ꝑ cās
intelligit cās finales: ⁊ ꝑ elemēta materiã ⁊ formã.
ℭ Cōmentatoꝛ ſuper. ij. de cęlo ⁊ mundo.
Melius eſt modicũ ſcire de rebus nobilioꝛib⁹: ꝙ multũ
Ariſto. de rebus vilioꝛibus ℭ Ariſto. li. ij. de cęlo ⁊ mũdo.
Magis diligim⁹ illa ſcire: de qb⁹ maximã dubitationē
hēmus: ⁊ per paruas debiles rōnes: ꝙ notioꝛa quē
⁊ per rōnes efficaces. ℭ Ariſto. li. iij. d cęlo ⁊ mũdo.
Prima cōſideratio ſcientię naturalis eſt de coꝛꝑibus coꝛ
Cōmē. ruptibilibus. ℭ Cōmenta. ſuꝑ. iij. de cęlo ⁊ mũdo.
Tria fecerũt Auicēnam errare frequēter in naturalib⁹
ſ. in experientia. ⁊ cōfidentia pꝛoprij ingenij: ⁊ igno/
Ariſto. rantia logicę. ℭ Ariſto. lib. i. de anima.
Scientia eſt de numero bonoꝝ honoꝛabiliũ. ℭ Ibidē.
Vna ſcientia dr̃ nobilioꝛ altera: vel nobilitate ſubiecti
vel ꝑꝑ certitudinē: ⁊ ſcientia de anima ꝓpter vtrũqꝫ
eſt nobilioꝛ alijs naturalibus. ℭ Ibidem.
Cognitio libꝛi de aīa vtilis eſt ad oē3 v̓itatē: ⁊ maxime
Cōmē. ad ſcientiã naturalē. ℭ Cōmenta. ſuꝑ. i. de aīa.
Subiectũ ſciētię de anima eſt nobilius ſubiectis alioꝝ
ſcientiarũ: ⁊ demonſtratio eius magis firma: ⁊ idō ip
Ariſto. ſa ꝓcedit alias ſcientias. ℭ Ariſto. li. ij. de aīa.
Eadem eſt ſcientia contrarioꝛum. ℭ Ibidem.
Themi ſtius Intellect⁹ ⁊ ſcia ſꝑ ſũt v̓oꝝ. ℭ Themiſt. ſuꝑ. ij. de aīa.
Ariſto. Ea q̄ ſcim⁹: ſunt minima pars eoꝝ quę ignoꝛamus.
ℭ Ariſto. lib. iij. de anima.
Secantur ſcientię quēadmodum ⁊ res: de quibus ſunt
ſcientię. ℭ Ariſto. ibidem.
Cōmē. Neceſſe ē intelligentē3 quēcũqꝫ phātaſmata ſpeculari.
ℭ Cōmentatoꝛ ſuper. iij. de anima.
Quum hō copulatus fuerit intellectui per ſcientiam
oīum rerum cōplete: tunc eſt deus in humano coꝛꝑe
Themi ſtius hoſpitatus. ℭ Themiſtius ſuper. iij. de anima.
Prius eſt ſcire actiōes aīę: ꝙ eius ſubſtantiã. ℭ Ibidē.
Scientia de anima neceſſaria eſt ad ſciēdũ philoſophi/
Ariſto. am primam. ℭ Ariſto. lib. xi. de animalibus.
Magis ꝯcupiſcim⁹ ſcir̃ modicũ de rebus honoꝛabilib⁹
⁊ altiſſimis: lʒ nō ꝓbabil̃r id ſciam⁹: ꝙ ſcire multũ:
⁊ ꝑ certitudinē de rebus minus honoꝛabilibus: ⁊ vi/
lioꝛibus: vel vulgaribus. ℭ Ariſto. li. i. Ethicoꝝ.
Conſcij pꝛopꝛię ignoꝛantię admirantur hoīes ſciētes.
ℭ Ariſto. li. vi. Ethicoꝛum.
Nō ſufficit ad ſcientiã alicuius: vt ſciat in vniuerſali ⁊
ꝯfuſe: ſꝫ opꝫ ſcire determinate ⁊ diſtincte. ℭ Ibidē.
Sciētia eſt de his quę nō poſſunt ſe aliter habere. ⁊ de
ęternis. ℭ Ariſto. li. de regimine principum.
Cũcta ſũt ſcibilia: via rōnis. ℭ Idē li. de bona foꝛtũa.
Quid melius intellectu: ⁊ ſcientia: niſi deus?
ℭ Ariſto. epiſtola ad Alexandrum.
Multo melius eſt hr̃e aīaꝫ hītē3 ſcientias: ꝙ habitu
coꝛpoꝛis videre bene indutum. ℭ Ibidem.
Sicut vita ſine triſticia delectabilis eſt: ita ſciētia rōna
lis: ⁊ ſenſata amabilis eſt. ℭ Idem epiſto. ad Alexã.
Sicut conſeruamentũ coꝛpoꝛis eſt ſanitas: ita cōſerua/
tiuũ aīę eſt erudito. ℭ Ariſto. li. ij. rhetoꝛicoꝛũ.
Turpe eſt ignoꝛare: quod omnibus ſcire conuenit.
ℭ Ex libꝛo pꝛimo Poꝛphyrij. Poꝛ.
Infinita dicit Plato relinquēda ſunt ab arte: hoc neqꝫ
poſſe fieri diſciplinam. i. ſcientiã. Unde in indiuidui
qꝛ infinita ſunt. non eſt ſcientia. ℭ Boetius. Boeti⁹
Scientia eſt in aīa ſicut accidens in ſubiecto. ℭ Idem.
Multa ſunt ſcibilia: quoꝝ non eſt ſcientia. ℭ Idem.
Scibile eſt prius ꝙ ſciētia: ⁊ ſenſibile ꝙ ſenſus. ℭ Idē.
Scia ē de nũero ꝑmanētiũ ⁊ diſcibile mobiliũ. ℭ Idē.
Si qs mediocrit̃ ſciuit ſciētiã: niſi grādis fiat ꝑmutatio
ab ęgritudo: vel aliq̄ hmōi: nō recedit. ℭ Boetius.
Quod ſciētia ſeſtinata nō creſcit: mediocriter aũt ſum/
pta augmentat̃ ⁊ creſcit. ℭ Idem lib. diuiſionũ.
Quam magnos fructus affert ſcientia diuidendi ſtu/
dioſis hominibus. ℭ Ibidem.
Scientia diuidendi reddit dociles auditoꝛes.
ℭ Ariſto. li. ij. pꝛioꝛum. Ariſto.
Nullũ ſenſibiliũ: quũ extra ſenſuꝫ ſit ſcim⁹. ℭ Ibidē.
Nihil ꝓhibet ſcire: ⁊ decipi circa idē. ℭ Ari. li. i. poſte.
Omnis doctrina ⁊ omnis diſciplina intellectiua ex ꝓ/
exiſtenti fit cognitione. ℭ Ibidem.
Aliqua neceſſaria ſunt pręcognoſcere dupliciter. ſ. quia
ſunt: ⁊ quid dicitur per nomen. ℭ Ibidem.
Qđ aliqs adiſcit hoc ipſuꝫ ſcit: qđ aũt nō: ⁊ neſcit ipꝫ.
Neſcit. n. ipſum in foꝛma ꝓpꝛia. i. actu: bene ſcit ip/
ſum potentiali virtute. ℭ Ariſto. ibidem.
Scire opinamur vnũqđqꝫ ſimpl̃r ⁊ nō ſophiſtico mō: qđ
eſt ſm̃ accidēs: quūꝫ cām arbitramur cognoſcere: ꝑꝑ
quã res eſt: ⁊ nō ꝯtingit ſe aliter habere. ℭ Ibidem.
Neceſſe eſt demonſtratiuã ſcientiã eſſe ex v̓is: ⁊ pꝛimis:
⁊ immediatis: ⁊ pꝛioꝛibus: ⁊ notioꝛib⁹: cauſiſqꝫ cōclu
ſiōis vbi includit̃ pꝛopꝛiũ. ℭ Ibidem.
Quod non eſt nō contingit ſcire: ex quo habemus ꝙ de
nō ente non habemus ſcientiã. ℭ Ibidem.
Scientia eſt illoꝛũ quoꝝ eſt demonſtratio: ⁊ nō eſt ſm̃ ac
cidens hr̃e demonſtrationē. ℭ Ibidem.
Tunc ſcimus quũ cauſas cognoſcimus ⁊ pꝛioꝛes: ſi verę
ſunt: ⁊ notioꝛes: non ſolum altero modo intelligēdo:
ſed ſciendo qm̃ ſunt. ℭ Ibidem.
Non omne qđ ſcit̃ ꝑ demonſtrationē ſcit̃. ℭ Ibidē.
Principia cognoſcimus inquantum terminos cognoſci/
mus. ℭ Ibidem.
Scire autem demonſtratio eſt duplex. ſ. ſimpliciter: ⁊ ſe/
cundum quid. ℭ Ibidem.
Scientia demonſtratiua eſt neceſſarioꝛum.
ℭ Ariſto. li. i. Poſterioꝛum.
Simpl̃r ſcibilia ſunt ꝑ ſe: aut ſic in eſſe ꝓdicantibus: aut
ſicut ineſſe ꝑꝑ ipſa q̄ ſunt ex neceſſitate. i. ꝓpoſitiōes
ſecundi modi ⁊ quarti ſcibiles. ℭ Ibidem.
Quod ſcitur non poteſt ſe aliter hr̃e. ℭ Ibidem.
Accidens contingit non eſſe. ſ. per ſe: pꝛopter quod ſcire
eſt per cauſam cognoſcere. ℭ Ibidem.
Scire pꝛopter quod: eſt per cauſam ſcire. ℭ Ibidē.
Nec demonſtratio nec ſcientia coꝛruptibilium: ſed per/
petuoꝛum eſt. ℭ Ariſto. ibidem.
Eoꝝ quę ſępe fiunt nō vt ſępe fiunt: ſed vt ſꝑ ſunt demon
ſtrationes ⁊ ſcientię: vt defectus lunę. ℭ Ibidē.
Alterũ eſt genus ſubiectum ſcientię ſubalternātis a ge
nere ſubiecto ſcientię ſubalternatę. ℭ Ibidem.
Qui ex ſuperioꝛibus cauſis: magis ſciuit: ergo illa ma/
gis ⁊ maxime erit ſcientia. ℭ Ibidem.
Difficile eſt cognoſcere ſi aliqs ſciuit vel nō. ℭ Ibidē.
Difficile eſt cognoſcere ſi ex vniuſcuiuſqꝫ principijs ꝓ/
pꝛijs ſcimus aut nō: qđ vere eſt ſcire. ℭ Ibidē.

Si ex veris ⁊ primis habemus ſyllogiſmũ: opinamur ſcire: ſed hoc non eſt ſufficiẽs: ſed oportet eſſe ex q̃b⁹ ſcitur vt ſint proxima primis. ¶ Ibidem.

Oẽs ſciẽtię cõicant ſcd̃m cõia principia: ſ; nõ cõmunia principia ex quibus demonſtrant. ¶ Ibidem.

Vnaqueq; ſcientia habet ſuas proprias interrogatiões ⁊ reſponſiones: ⁊ diſputationes. ¶ Ibidem.

Duplex eſt ſcire. ſ. ſcire q2 erit: ⁊ ſcire propter quod eſt. ¶ Ariſto. lib. i. poſteriorum.

In ſcientijs diuerſis ſępe dicet vna ſciẽtia pp̃ qd: vt medicina dicit ꝙ vulnera circularia tardius ſanant: q̃ longa: ſ; pp̃ quod diis dicit geometra. ¶ Ibidem.

Sciẽtes vniuerſale ſępe neſciũt ip̃ʒ ſingulare. ¶ Ibidẽ.

Figurã maxime faciẽs ſcire. eſt prime figura. ¶ Ibidẽ.

Si aliquis ſenſus deficit: neceſſe eſt deficere ſcientiã: q̃ ęſt ſcd̃m illum ſenſum: quã etiam impoſſibile eſt accipere ſine ſenſu. ¶ Ibidem.

Aut addiſcim⁹ p̄ dẽmõſtrationẽ: aut p̄ iductionẽ. ¶ Ibi.

Nõ cõtingit aliqd ſcire: niſi p̄ demõſtrationẽ. ¶ Ibidẽ.

Altera ſcientia eſt ab altera: quarũ nõ ſũt eadẽ principia: vel nec ex alterutris nec ex eiſdem. ¶ Ibidem.

Entis qd̃ eſt a fortuna: nõ eſt ſcia per demonſtrationem: q2 nec ſemp̄ eſt: nec frequenter. ¶ Ibidem.

Senſus eſt ſingulariũ: ſcia ṽo vniuerſaliũ. ¶ Ibidem.

Scientia eſt neceſſarioꝝ: opinio vero cõtingentiũ: ⁊ aliter ſe habentium. ¶ Ariſto. li. ij. poſteriorum.

Vnius inquantũ vnũ vna eſt ſcientia. ¶ Ibidem.

Impoſſibile eſt ſcire qd̃ qd eſt: ⁊ ignorare ſi eſt ipſius qd̃ quid eſt: non eſt demonſtratio. ¶ Ibidem.

Scire opinamur quũ cauſam rei ſcimus. ¶ Ibidẽ.

Principium habitus non eſt ſcientia: ſed intellectus. ¶ Ariſto. li. ij. Topicorum.

Scire non eſt reminiſci: q2 ſcire cõtingit p̄ñtia ⁊ futura: reminiſci vero niſi preterita. ¶ Ariſto. li. viij. Topicorum.

Vna diſciplina melior eſt altera: vel q2 certior: vel q2 de meliori ſubiecto. ¶ Ariſtoteles lib. Elencorũ.

Quod ſcimus ſępe tranſpoſitum ignoramus. ¶ Ariſto. li. magnorũ moralium lib. i. c. lxxij.

Intellectus eſt circa principia intelligibiliũ entiũ. Sciẽtia ẽ reꝝ q̃ ſunt cũ demonſtratiõe. Principia aũt intelligibilia ſunt: Quare nõ vtiq; erit circa principia ſcia: ſed intellectus. ¶ Ariſto. in Problematib⁹.

Oẽs excellẽtes viri aũt ſcd̃m philoſophiam: aut politicam: aut poeſim: aut artes vident malencolici eſſe.

L. dio. ¶ Laer. Dioge. de vita ⁊ mo. philoſopho.

Interrogatus Thales Milleſius: qd difficile: ait: ſeipſm agnoſcere. ¶ Ibidem.

Potius eſt doctũ eſſe: q̃ pecunię cõfidẽtẽ: dicebat Theophraſtus. Doctus. n. ſolus ex oĩbus nec in alienis peregrinus: neq; amiſſis familiarib⁹ ⁊ neceſſarijs inops eſt amicorum: ſed in omni ciuitate ciuis eſt.

Cicero ¶ Cicero lib. i. de finibus bonoꝝ ⁊ malorum.

Sublata cognitiõe ⁊ ſciẽtia: tollit oĩs ratio: ⁊ vitę degẽdę ⁊ rerũ gerẽdarũ. ¶ Idẽ lib. ij. de diuinatiõe.

Philoſophia vir bonus efficitur ⁊ fortis. ¶ Ibidem.

Sunt enim hęc propria philoſophorum: reſpondere: aut conſuli: quid bonum: quid malum: quid neutrum. ¶ Cicero Tuſ. queſt. li. iij.

Macri Neq; inſipientia vllũ malum eſt maius. ¶ Macrobius lib. i. Saturnalium.

Apes. n. quodãmõ debemus imitari q̃ vagãtur: ⁊ flores carpunt: deinde q̃ qd attulerunt diſponũt: ac p̄ fauos diuidũt: ⁊ ſuccũ varium in vnũ ſaporẽ mixtura q̃dã: ⁊ pprietate ſpũs ſui mutãt. Nos quoq; q̃cqd diuerſa lectiõe q̃ſiuimus cõmittam⁹ ſtilo. vt in ordinẽ eodẽ dirigente coaleſcat. Nã ⁊ in animo melius diſtincta ſeruant: ⁊ ipſa diſtinctio nõ ſine quodã fermẽto quo pandit vniuerſitas in vnius ſaporis vſũ varia libamenta cõfundit: vt ẽt ſi qd apparuerit: vnde ſumptũ ſit: aliud tñ eſſe: q̃ vnde ſumpti ũ noſcatur: appareat. ¶ Ibidem lib. vi.

Multa ignoram⁹ quę nõ laterent: ſi veterũ lectio nobis eſſet familiaris. ¶ Ibidem lib. vij.

Velut paucę lrę mutę diſperſę inter multas vocales in ſocietatẽ vocis facile manſueſcunt. Ita rariores imperiti gaudentes cõſortio peritorũ aut cõſonãt ſiqua poſſunt: aut rerum talium capiuntur auditu.

¶ Iſocrates ad Dimõicum ſer. admonitorio. Iſocra.

εαγ ϛ̇ φιλομαθης ἐϛ̇ πολυμαθης. i.

Si eris cupidus diſcendi: eris multa diſcẽs. ¶ Idẽ. ibi.

α μ ι γ ι ω ε ϲ τ α ϲ ω ν δ ι α φ υ λ α τ τ ε τ α ι ϲ μ ε λ ε τ α ι ϲ α δ ε μ η μεμαθηκας προϲλαμβανε ταιϲ επιϲτημαιϲ. ομοιωϲ γαρ αιϲχρον ακουϲαντα χρηϲιμον λογον μη μαθειν και διδομενον τι αγαθον παρα των φιλων μη λαβειν. i.

Quę quidem ſcis cõſerua meditationib⁹: quę aũt nõ didiciſti cape doctrinis. Similiter. n. turpe audiẽti vtilẽ ſermonẽ: nõ diſcere: Et datũ aliquod bonũ ab amicis non capere. ¶ Idem ibidem.

ηγου των ακουϲματων πολλα πολλων ειναι χρηματων κρειττω. τα μεν γαρ ταχεωϲ απολειπει. τα δε παντα τον χρονον παραμενει. ϲοφια γαρ μονη των χρηματων αθανατον. i.

Exiſtima diſciplinas multas multis eſſe pecũijs pſtantiores: Iſtę qdẽ cito deficiunt: Illę ṽo p̄ totum tẽpus permanẽt. Scientia. n. ſola poſſeſſionũ immortalis.

¶ Plautus in Amphitrione. Plau.

Haud ęquũ facit: qui quod didicit: id dediſcit.

¶ Uirgilius Georgicon lib. ij. Uirgi.

Fęlix qui potuit rerũ cognoſcere cauſas
Atq; metus omnis: ⁊ inexorabile fatum.
Subiecit pedibus: Strepitũq; Acherontis auari.

¶ Horatius carminum lib. iij. Ode. iij. Hora.

Nec ſcire fas eſt oĩa. ¶ Idem in arte poetica.

Cur neſcire pudens praue: q̃ diſcere malo?

¶ Fran. Petrar. triumpho amoris. c. i. Frã. pe.

Altro dilecto che imparar non trouo.

De hac mã hẽs ſupra vbi Doctrina: Eruditio: Predicatio: Prudẽtia: ⁊ Sapiẽtia: Et infra vbi Studiũ.

Sciſma cũ ch ⁊ in latino ſcribi debet. Eſt. n. dictio greca ϲχιϲμα. α. τοϲ. το. ⁊ idẽ ẽ qd̃ ſciſſura: venitq; a ϲχιζω qd̃ eſt ſcindo: Eſt aũt ſchiſma ſeparatio ppria ſponte ⁊ intentione ab vnitate eccleſię: renuens ſubeſſe papę: ⁊ cõmunicare membris eccleſię ſcd̃m. b. Tho. ſcd̃a ſcdę. q. xxxix. argu. i. ⁊.

Schiſmatici pprie dicunt qui propria ſponte: ⁊ intẽtione ſeparant ſe ab vnitate eccl'ię: renuentes ſubeſſe papę ⁊ cõmunicare membris eccleſię. Ut ibidem.

Scortũ grę. πορνη. ηϲ. η. ⁊ πορνη. ο ſcortor dicit. Eſt aũt ſcortũ meretrix: vel ꝙ ſicut pelliculę ſubigatur quũ ſolũ calciamentorũ oĩbus ſubiectũ ſit: vel ꝙ in grabatulis pelles ſtratas tenere conſueuiſſent: Hinc ſcortor meretricor: Et ſcorteũ quicqnid ex pelle eſt.

SCRIPTVRA ſacra grę. ιεροϲ γραφη. ηϲ. η. dici põt. Sacra ſcriptura dr̃ ſancta tripliciter. ſ. a ſpiritu ſcõ: a materia: ⁊ ab effectu: ſcd̃m. b. Tho. ſup epl̃. ad Ro. lec. ij. co. i.

Scripturę ſacre effectus quincuplex. ſ. docere veritatẽ arguere falſitatẽ: eripe a malo: inducere ad bonũ: ⁊ pducere ad perfectum: ſcd̃m eundẽ ſup ſcd̃a Thi. iij. ſi. ¶ Paulus ad Thimotheum. c. iij. Paul⁹

Oĩs. n. ſcriptura diuinitus inſpirata vtilis eſt ad docẽdũ vel arguendũ. ad corripiendũ: ad erudiendũ in iuſticia: vt pfectus ſit homo dei: ad omne opus bonum inſtructus. ¶ Paulus ad Romanos cap. xv.

Quęcunq;. n. ſcripta ſũt ad doctrinam nr̃aʒ ſcripta ſunt vt p̄ patiẽtiã ⁊ cõſolationẽ ſcripturaꝝ ſpem hẽamus.

Matt. ¶ Mattheus cap. xi.

Abſcondiſti hec a ſapientibus: ⁊ prudentibus: ⁊ reuelaſti ea paruulis.

Augu. ¶ Aug. in epiſto. ad Voluſianum.

Que diſputationes: que līre quorumlibet philoſophorum: que leges quarumlibet ciuitatū duobus preceptis ſunt cōparande? Ex quibus Chriſtus dicit totā legē ⁊ prophetas pendere huiuſmodi? Diliges dñm deū tuū ex toto corde: ⁊ proximū tuū ſicut teipſum. In his. n. duobus mādatis lex pēdet ⁊ prophete. ¶ Augu. ibidem.

Hic phiſica qm̄ oēs oium naturarū cauſe in deo creatore ſunt: hec ethica: qm̄ bona vita ⁊ honeſta non aliunde formatur: qm̄ quū ea q̄ diligēda ſūt ⁊ quēadmodum diligēda ſunt: diliguntur: hoc ē deus: ⁊ proximus. Hic logica qm̄ veritas lumenq́ȝ aie rōnalis nō niſi deus ē: Hinc laudabilis reipu. ſalus: Neq́ȝ. n. optime cuſtodit̄ ciuitas niſi fundamento: ⁊ vinculo fidei. firmeq́ȝ cōcordie quū bonū cōe diligit̄: Sūmū atq́ȝ veriſſimū deus eſt.

¶ Idem lib. ij. de Trinitate.

Scriptura ⁊ creatura ad hoc ſunt: vt ipſe queratur: ipſe diligatur: ⁊ qui ipſam creauit: ⁊ illam inſpirauit.

¶ Aug. li. iij. de doctrina Chriſtiana.

Hec ſcia nil p̄cipit niſi charitatē: nihil culpat niſi cupiditatē. Quicqd ergo ad hoc ptinet ppriū eius eſt: quicquid aūt ad hoc non ptinet fictum eſſe cognoſcas.

¶ Aug. ſup geneſim. c. xix.

Sic loquit̄ ſcriptura: vt altitudine ſupbos irrideat: pfunditate attētos terreat: vītate magnos paſcat: affabilitate paruulos nutriat. ¶ Aug. de do. xp̄iana. c. vlti.

Quicqd hō ex̄ didicerit: ſi noxiū ē: hinc damnat̄: ſi vtile ē hic inuenit̄: ⁊ quū ibi qſq́ȝ inuenerit oia q̄ vtilr̄ alibi didicit: multo abundantius ibi inueniet ea que nuſq̄ȝ alibi inuenire potuit. ¶ Aug. de ci. dei. li. xi. c. i.

Ciuitatē dei dicimus cuius ſcriptura teſtis eſt: q̄ nō in fortuitis aiorum motibus: ſȝ plane ſūme puidētie diſpoſitione ſup oēs oiuȝ gentiū lr̄as oia ſibi gn̄a humanorum ingeniorū diuina excellens authoritate ſubiecit.

¶ Augu. lib. ij. ſup Geneſim ad litteram.

Maior eſt huius ſcripture authoritas: q̄ȝ ois humani ingenij pſpicacitas. ¶ Aug. li. d̄ baptiſmo paruulorū.

Sanctarum ſcripturarum authoritatibus colla ſubdenda ſunt vt ad intellectum quiſq́ȝ p fidem veniat.

¶ Augu. de doctrina Chriſtiana.

Titubat fides ſi diuinarū ſcripturarum vacillet autoritas. Porro fide titubāte ⁊ ipſa charitas langueſcit.

¶ Aug. li. d̄ vnico baptiſmo: ⁊ hr̄ di. ix. c. Quis neſciat

Quis neſciat ſacrā ſcripturā canonicā tā veteris: q̄ȝ noui teſtamēti certis terminis ſuis ↄtineri. cūq́ȝ poſterioribus oiuȝ epōrū lr̄is ita p̄poni. vt de illa ois dubitari ⁊ diſceptari nō poſſit: vtrū verum: vel vtrum rectuȝ ſit quicquid in ea ſcriptum ſit: vel conſtiterit eſſe.

¶ Aur. in plogo li. iij. d̄ trini. ⁊ hr̄ ibidē. c. Noli meis.

Noli meis litteris q̄ſi canonicis ſcripturis deſeruire ſȝ in illis ⁊ que nō credebas quū inueneris incunctanter crede. In iſtis autem quod certum habemus: niſi certū intellexeris noli firmum tenere.

¶ Aug. ad vincentiū victorē: ⁊ hr̄ ibidē. c. Negare.

Negare non poſſum nec debeo ſicut in ipſis maioribus: ita multa eſſe in tam multis opuſculis meis que poſſunt iuſto iudicio ⁊ nulla temeritate culpari.

¶ Aug. ad Hieronymū epi. viij. ⁊ hr̄ ibidē. c. Ego.

Ego ſolis eis ſcriptorum q iā canonici appellant̄ didici hūc timorē honorēq́ȝ referrē: vt nullū eorum ſcribēdo erraſſe audeā credere: at ſi aliqd in eis offēdero: qd̄ videat̄ ↄtriū vītati: nihil aliud exiſtimē q̄ȝ mē doſuȝ eē codiceȝ: vel nō eē aſſecutū. interpretē: qd̄ dictū eſt: vel me minime intellexiſſe nō ambigā. Alios āt ita lego: vt quātalibet ſanctitate quātaue doctrina polleāt: nō id verū putē: q: ipſi ita ſenſerūt: ſȝ q: mihi p alios autores vel canonicas vl̄ pbabiles rōnes qd̄ a vō nō aberrēt pſuadere potuerūt. ¶ Aug. ad Hieronymū epi. prima: ⁊ habetur di. ix. Si ad ſcripturas.

Si ad ſcripturas ſacras admiſſa fuerint: vl̄ officioſa mēdacia. qd in eis remanebit authoritatis: que tandē d̄ ſcripturis illis ſnīa proferet̄ cuius pondere contētio ſe falſitatis obteret̄ improbitas. ¶ Augu. de vā religiōe ⁊ hr̄. xxxviij. diſt. c. Locutio.

Locutio diuinarum ſcripturarum fȝ cuiuſq́ȝ ligue pprietatē accipiēda ē: Hȝ. n. ois lingua q̄dā ppria locutionum gn̄a: que quū in alia transferunt̄: videnf̄ abſurda.

¶ Aug. ad Alexandrū epm̄: ⁊ hr̄ di. xxxviij. c. Indignū.

Indignum vehementer exiſtimo: vt verba celeſtis oraculi reſtringam ſub regulis donati.

¶ Hiero. in Epiſtola ad Euſtochium. Hiero.

Quū añ annos plurimos: domo parētibus: ſorore: cognatis ⁊ qd̄ his difficilius ē: ↄſuetudine lautioris cibi me caſtraſſeȝ. Miſer ego lecturus Tulliū ieiunabā: poſt noctiū crebras vigilias poſt lachrymas quas peccatorum: Plato ſumebat̄ in manibus. Si qn̄ aūt pphetas legere cepiſſem. horrebat ſmo incultus. Dū me itaq́ȝ ſerpēs antiquus ſic illuderet: mēbris īfuſa febris: ſic medulla depaſta eſt vt oſſibus vix hererēt: Interiȝ parabant̄ exequie. Tunc ſubdito in ſpū ad tribunal iudicis pertrahor: vbi tantū erat luminis tn̄ ex circunſtantiū claritate fulgoris: vt pcetus interrā ſurſum aſpicere nō auderem. Interrogatus cōditionē Chriſtianū me eē rn̄di: ⁊ iudex: mētiris ait Ciceronianus es: ⁊ nō xp̄ianus: Ubi. n. theſaurus tuus ibi ⁊ cor tuū erit. Et inter vbera nā me cedit iuſſerat clamare cepi eiulāſ Miſerer̄ mei dñe: miſerere mei. Tandū ad p̄ſidentis genua puoluti q aſſiſterāt: p̄cabant̄: vt veniā tribueret adoleſcētie: ⁊ errori locū pnie cōmēdaret. Ego vō q tātis ↄſtrictus articulo vellē ēt maiora pmittere: deū iurare cepi: ⁊ nomen eius obteſtās dicere. Dñe ſi vnquā habuero codices ſeculares: ſi legero: te negaui. In hec ſacramēti vba dimiſſus: reuertor ad ſupos: ⁊ mirātibus cunctis oculos aperio: tāto lachrymarum imbre pfuſos: vt ēt incredulis fidē facerē ex dolore. Nec vō inanis ſopor ille fuerat. aut vana ſomnia: quibus ſepe deludimur. Teſtis ē tribunal illō añ qd̄ iacui: Teſtis iudiciū triſte qd̄ timui: Ita mihi nunq̄ȝ ↄtingat talē incidere q̄ſtionē: liuētes habuiſſe me ſcapulas: plagas ſenſiſſe p ſōnū ⁊ tanto dehinc ſtudio diuina legiſſe quāto mortalia ante nō legeram. ¶ Idem in epiſtola ad Paulinum.

Noſtre diuitie ſunt in lege dn̄i meditari die ac nocte: Pulſare ianuā ⁊ ſeculi fructus dn̄o pretēūte calcare: Preparemus igit̄ nobis fortitudinē: aſſumamus nobis pſectum robur: vt inter errorē tenebras: ⁊ confuſionē noctis ſcia Chriſti lumē aperiat: dieſq́ȝ noctes luceȝ habeat pregentem vt his ducibus ad terraȝ ſanctā peruenire valeamus: Quid. n. eruditione melius? Quid ſuauius diſciplina? Quid dulcis domino? Sit auteȝ nobis conuiuium Chriſtus: Quid. n. poteſt eſſe vita ſine ſcientia ſcripturarū: p quam ipſe Chriſtus agnoſcit. Qui cibi? Que mella ſunt dulciora: q̄ȝ dei ſcire prudentiā: qui nunq̄ȝ ſolus eſt. Diſcamus ergo in terris: quorum ſcientia perſeueret nobiſcum in celis.

¶ Hierony. in epiſtola ad Damaſum papaȝ.

De ſcripturis diſputātē n̄ decet Ariſtotel̄ argumēta cōgrere: nec ex flui ine Tulliane eloquētie ducēdus ē riuulus: Nec aureo Quintiliāi floſculis: ⁊ ſcolari declamatiōe mulcēde: ſed pedeſtris ⁊ q̄tidiane ſimilitudinis ⁊ nulla lucubratiōe redolens orone ceſaria ēiquerem explicet: ſenſum ediſſerat: obſcura manifeſtet.

¶ Hieronymus ſup Iſaiam in Prologo.

Si iuxta apoſtolū Paulū: xp̄s dei virtus ē: ⁊ dei ſapiētia: Qui neſcit ſcripturas: neſcit dei virtutē eiuſq́ȝ ſapiētiam. Ignorātia ſcripturarum Ignorātia Chriſti eſt.

¶ Hiero. ſup illō ps. cxlvij. Et adipe frumēti ſatiat te.

102

Pinguiſſimus ſermo diuinus ē oēs in ſe hȝ delicias: qc qd volueris ex ſermōe diuino naſcit: ſicut tradūt Judei: qm̄ māna qn̄ comedebāt: ſm voluntatē vnuſqſqȝ ſuſciebat in ore. ℭ Hiero. ſup epi. ad Galathas.

Nō putem⁹ i v̄bis ſcripturaꝝ eē euāgeliū: ſȝ i ſēſu: nō in ſupficie: ſȝ in medullamō in ſmonū folijs: ſȝ in radice rōnis. ℭ Hiero. ad Damaſum papā de filio ꝓdigo. ꝛ habetur di. xxxvij. Sacerdotes.

Sacerdotes dei omiſſis euāgelijs ꝛ ꝓphijs videm⁹ comedias legere: ꝛ amatoria buccolicoꝝ v̄ſuū cātare v̄ba. ℭ Hiero. ad Demetriadē virginē.

Sint ſcripturę diuinę ſp in manib⁹: ꝛ iugiter mēte voluātur: nec ſufficē tibi putes mādata dei memorię tenere: ꝛ opib⁹ obliſci: ſȝ iō illa cognoſce, vt facias qę qd didiceris: Nō. n. auditores legis iuſti ſunt ꝛc. ℭ Ibidē.

Diuinas ſcripturas ſepi⁹ lege: imo nūqȝ ō māib⁹ tuis ſacra lectio deponat: in ſcripturis diuinis ꝑ q̄s ſolas potes plane dei intelligere volūtatē: ꝓhiberi q̄dam: pręcipi quędā: concedi aliqua: ſuaderi nonnulla: ꝓhibentur mala: pręcipiuntur bona: conceduntur media: Suadentur perfecta.

ℭ Hierony. in Iſaia: ꝛ hr̄ di. xxxvij. c. vino.

Vino inebriant q ſcripturas ſacras male itelligūt: atqȝ puertūt ſinceras: qui abutuſ ſingulari ſapiētia ꝛ dialecticoꝝ tēdiculis: q̄ nō tā tēdicula ſunt appellāda qȝ phātaſmata. i. vmbrę quędā: ꝛ imagines: quę cito pereunt ꝛ reſoluunt. Idē. Scōm tropologiā pſeudo ꝓphetas eos debemus accipere: q alr̄ ſcripturaꝝ verba accipiūt: qȝ ſpirit⁹ ſanctus ſonat: ꝛ diuinos eos q cōiectura mētis ſuę incerta futuroꝝ quaſi vera ꝓnūciant abſqȝ diuinoꝝ autoritate verboꝝ. ℭ Idem.

Quicūqȝ ſcripturas nō ita intelligūt: vt rei veritas: hēt vuā acerbā comedūt. ℭ Hiero. epl̄a ad Galathas: ꝛ habetur. xxiiij. q. iij. c. Hereſis.

Hęreſis grece ab electiōe dr̄: qō. ſ. eā ſibi vnuſqſqȝ eligat diſciplinā: quam putat eē meliorē. Quicūqȝ igiſ alr̄ ſcripturā intelligit: qȝ ſenſus ſpūs ſancti flagitat a q̄ ſcripta: lȝ ab eccl̄ia nō receſſerit: tn̄ hęreticus appellari pōt: ꝛ de carnis opibus eſt eligēs: q̄ piora ſunt.

ℭ Hierony. ſuper Eſaiam lib. vij.

Nō ſic aduiādū eſt ꝑncipibus: vt ſanctaꝝ ſcripturaꝝ veritas negligaſ. ℭ Ambro. in lib. de Caym ꝛ Abel.

Ambro. Cęleſtiū ſcripturaꝝ eloq̄a diu terere ac poliri debemus toto aīo ac corde v̄ſantes: vt ſuccus ille ſpūalis cibi in oēs ſe venas aię diffundat. ℭ Greg. li. ij. morali.

Grego. Sacra ſcriptura oēs ſciētias locutiōis ſuę more trāſcēdit: qȝ in vno eodēqȝ ſmōe dū narrat textū ꝓdit myſteriū: ꝛ ſic myſterijs ſapiētes exercet: ſic ſupficie ſimplices refouet. Hȝ. n. in publico vn̄ paruulos nutriat: ꝛ ſeruat in ſecreto vn̄ mētes ſublimiū in admiratione ſuſpēdat. q̄ſi qdē fluui⁹ vt ita dixerim plan⁹ ꝛ alt⁹ in q̄ agn⁹ ambulet: ꝛ elephas natet: Mirabilis fluui⁹ eſt iſteq ē ita plan⁹: qȝ ibi agn⁹. i. ꝛ illiterat⁹ p̄t ſiccis pedib⁹ trāſire: ꝛ elephas. i. magn⁹ ꝛ ſubtilis p̄t natare: imo pōt ſe ſummergere. ℭ Grego. lib. j. mora.

Scriptura ſacra aliqn̄ nobis cib⁹ eſt aliqn̄ poti⁹: Cib⁹ ē in locis obſcuriorib⁹: qȝ q̄ſi exponēdo frangit: ꝛ mādu cādo glutiſ: pot⁹ v̄o eſt in locis apriorib⁹: qȝ ita ſorbetur ſicut inuenit. ℭ Ibidem lib. xx. cap. j.

Oēs ſciaȝ atqȝ doctrinā: ſacra ſcriptura trāſcēdit: vt taceā qȝ v̄a ꝑdicat: qȝ ad cęleſtē p̄riā inuitat: qȝ a terrenis deſiderijs cor legētis reuocat: qȝ dictis obſcuriorib⁹ fortes exercet ꝛ paruulis humili ſermone blādiſ. Nec igiſ clauſa ē: vt paueſci debeat: nec ſic pȝ vt vileſcat: Sȝ vſu faſtidiū tollit: ꝛ tāto plus diligiſ: quāto amplius meditaſ. ℭ Greg. ſup Ezechielē homelia. vj.

Scriptura ſacra in vtroqȝ teſtō: ꝛ monēdo recta ē: ꝛ promittēdo alta: ꝛ mināndo terribilis. ℭ Ibidem.

Qō de ſcripturis ſacris autoritatē nō hȝ: eadē facilitate ꝯtēniſ qua ꝓbaſ. ℭ Baſi. in hęxamerō li. ix. Baſili⁹

Pſalm⁹ dęmones fugat: āgelos ad adiutoriū ſalutis inuitat: Scutū ē in nocturnis terrorib⁹ diuturnoꝝ requies laboꝝ tutela pueris: iuuenib⁹ ornamētū: ſolamē ſenibus: mulieribus aptiſſimus decor: Deſerta habitari facit: Urbes ſobrietatē docet: incipiētib⁹ p̄mū efficiſ elemētū: pficiētib⁹ icremētū: pfectis ſtabile firmamētum. ℭ Ibidem.

Si qs tēctat ita alaȝ ſuā in ſingl̄a v̄ba pſalmoꝝ: ſic guſt⁹ intēr⁹ eſt ad diſcretionē ſaporis ciboꝝ. Iſte ē q ꝯplet qō dr̄: Pſallite ſapiēter. ℭ Iſi. lib. j. de ſūmo bono. Iſido.

Omnis latitudo ſcripturarū in orone dn̄ica: ꝛ ſymboli breuitate concludiſ. ℭ Ibidem lib. ij.

Geminū ꝯfert donū lectio ſanctaꝝ ſcripturarū: ſiue qȝ mētis intellectū erudit: ſeu qȝ a mūdi vanitatibus abſtractū hoiem ad amorē dei perducit. ℭ Ibidē.

Quanto magis quiſqȝ in ſacris eloquijs aſſiduus fuerit: tanto ex eis vberiorē intelligentiā capit.

Scurrilitas grę. βωμολοχία. ας. ι. ꝛ βωμολοχος ſcurra dr̄. Eſt aūt ſcurrilitas iocularitas ex defectu rōnis non valentis cohibere geſtus exteriores: ſȝ hea. Tho. ſcda ſcdę. q. clxviij. ar. vj. cap.

Scurra is dr̄ q magis qȝ opȝ riſum mouet ꝛ oneroſus ē. Nā riſum ſecutus magis cogitat quēadmodū mouere iliū q̄ri: qȝ quēadmodū honeſte loquaſ: nec quēqȝ offendat: ſm Ariſto. lib. iiij. Ethicoꝝ.

Scurrilitas differt a ſtultiloquio: Qȝ ſcurrilitas referſ laſciuiā affectiōis. Stultiloquiū v̄o ad idiſcretionem rōnis. Et ꝓprie accepta ē filia luxurię. De hac Paulus ad Ephe. c. v. Non nomineſ in vobis: turpitudo: aut ſtultiloquium: aut ſcurrulitas: quę ad rē nō pertinet. i. nullius eſt vtilitatis ex Alex. ſcda ſcdę. ii. co.

Scurrilitas ptinet ad v̄ba rōne inhōeſtatis: Multiloquium v̄o rōne ſupfluitatis ſm. h. Tho. ſa ſę. q. liij. ar. v.

Scurra a ſequēdo dici vr̄: qȝ domos diuitū ſeqȝt: ꝛ ē q riſum ab audiētib⁹ captat non ſalua dignitate pſonę. A ſcurra dr̄ ſcurrile: qō ē ridiculū cū turpitudie. ꝛ ſcurritas turpis ꝛ porcar dicacitas: ꝛ ſcurrilit: porcacit.

SECULARIS grę. βιωτικος. ου. ο. ꝛ αιωνιος. ο. ęuū dr̄. Seculū nihil aliō ē qȝ periodus cuiuſliber rei: ꝑ q̄ aliqn̄ pōiſ ęuū vl̄ ęternū: ſm. h. T. p̄ma pte. q. x. ar. ij. Sclm̄ proprie tps ꝛ ętatē ſignificat lōgā quā ęuū dicimus ꝛ ꝑ ſincopē ſeclū dicim⁹. A ſclȝ venit ſęcularis.

ℭ Paulus ad Timotheū. c. ij. Paul⁹

Nemo militans deo implicat ſe negocijs ſęcularibus: vt ei placeat cui ſe probauit.

ℭ Ambroſius ſup illud Beati immaculati. Ambr.

Nō mediocre piculū ē: quū hēas tāta eloquia dei: ꝛ dei opa q̄ ſecitiliis ꝑtermiſſis loq̄ris: q̄ ſcl̄i ſunt: incumbit v̄tuti ſęculi qui deſperat de adiutorio dei.

ℭ Gregorius lib. v. moralium. Grego.

Hūc mūd⁹ accipiſ q ad ꝯſiderāda inuiſibilia nō ſurgit. Sel̄ares. n. mētes qȝto magis ꝑ ſcl̄aria ꝯſideria dilatātur: tāto magis ſinū cordis ab ei⁹ receptione āguſtāt.

ℭ Jo. Chr. y. ſup illud Matthęi. vj. Si lumē qō in te ē. Io. chri.

Sicut homo graues habens oculos: melius in loco tenebroſo: qȝ in ſole poſit⁹ videt: ſic homo terrenus in terrenis aſtutus: ꝛ in ſpiritualibus cęcus.

SECURITAS grę. ασφαλεια. ας. ꝛ ασφαλης. ιος. ο. ꝛ. ſecurus dr̄. Eſt aūt ſecuritas pfecta quies animi a timore: ſm. h. Tho. ſa ſcdę. q. cxxix. ar. vij.

Securitas opponiſ timore p̄uarlue tm̄. Audacia v̄o ꝯrie: ſm eūdē: p̄ma ſcdę. q. xiv. ar. j.

Securitas nō eſt idē qō fortitudo: ſed eſt cōditio eius. ꝛ magnanimitatis: ſi ſit quando: ꝛ in quibus debet: ſm eundē: ſecunda ſecundę. q. cxxix. ar. vij.

Securus dr̄ q̄ſi ſine cura: q̄ſi ſeorſuȝ a cura: hinc aliquā

do pro contemptore accipitur ℭ Uirgilius.
Securus amoꝝ Germanę:hinc ſecure aduerbiū:⁊ ſecu-
Prouer. ritas tranquillitas ⁊ quies. ℭ Prouerbio.c.xv.
Augu. Secura mens:quaſi iugę conuiuium. ℭ Aug.ad
Secūdinū manicheū:⁊ habetur.xj.q.iij.c.Serī.
Senti de Augu.qcqd liber ſola me in oculis dei ꝯſciētia
nō accuſet. ℭ Augu.lib.x.confeſſionum.
Nemo ſecurus dꝫ eē in vita iſta:quę tota tentatio nomi
naṫ:vt q̄ fieri potuit ex deteriore melior:nō fiat ēt ex
meliore deterior. ℭ Aug.li.ij.de libero arbitrio.
Nemo ſecurus eſt in his bonis q̄ pōt inuitus amittere.
Ueritatē aūt atq̄ ſapientiā nemo amittit inuitus.
Hiero. ℭ Hiero.de cohabitatione clericoꝝ ⁊ mulierū.
Nunq̄ ſecur⁹ cū theſauro latro tenetᷣ iclusus. Nec iſra
vnā cauernā habitās cū lupo tut⁹ ē agn⁹: Ipe voluit
penetrari:q hoſtē ꝓpriū in ſuas ptes induxit:⁊ inte-
ſtinū ſibi gladiū ipe ſupponit:q locū habitatiōis ſuę
Grego. aduerſarij in greſſib⁹ reſeruauit. ℭ Greg.li.ix.mora.
Sępe mēs dū ꝟtutis ſuę ſecuritate reſoluitᷣ:inſidiāte ad
uerſario inopinatę culpę telo pforatᷣ ⁊ inde adeo i ꝯteꝝ
nū longe ſita vrī et ad tps ſine cautelę cuſtodia ꝓpinq-
uerit. ℭ Gregorius home.di.xl.
Quid padiſo iucūdi⁹:Quid cęlo ſecuri⁹:⁊ tū hō ex pa-
diſo:⁊ angelus cęlo peccādo cecidit. ℭ Gre.in paſto.
Quibuſdā ſępe magnitudo ꝟtutis occaſio fuit pditiōis
vt qui ꝺ ꝯfidētia viriū inordinate ſecuri cētiꝑ negli
gētiā inordinate morerentᷣ:Mr.n.negligētię ſolet eē
ſecuritas:Uidēdo ergo meretricē.ſ. Magdalenā de
tua liberatiōe nō deſperes:ſꝫ ēt iudā iudicando:ſecu
rus eē nō debes. ℭ Gregorius lib.ij.moralium.
Sępe quē tētatiōis certamē ſupare nō valuit:ſua deteri
us ſecuritas ſtrauit. ℭ Ibidē lib.ix.
Incaſſum munita ſūt cętera:ſi vnꝰ locus vn⁹ de quo hoſti
patet aditus nō ē munitus. ℭ Idem lib.xxix.
Uęh nob̄ miſeris q ꝺ electiōe nr̄a nullā adhuc dei vocē
cognouimus:⁊ iā in ocio q̄ſi de ſecuritate torpemus.
Debet ꝑfecto in ſpe eē ſecuritas:ſed ēt timor in ꝯuer
ſatiōe:Ut ⁊ illa certātes foueat:⁊ torpētes pungat.
Caſſio. ℭ Caſſiodorus ſup ps.lxxij.
Nihil pt eē ſecuri⁹ q̄ȝ illi oia committere:q nouit ſuis cul-
Hugo torib⁹ ꝯgrue ꝓfutura pſtare. ℭ Hugo lib.iij.de aia.
Sic comedo:bibo:⁊ dormio ſecurus:q̄ſi iā trāſierim diē
mortis:⁊ euaſerim diē iudicij:⁊ tormēta inferni:Sic
ludo ⁊ rideo q̄ſi iā regnē tecū in regno tuo.
Seneca ℭ Seneca epiſtola.xvj.
Securitas magna portio ē nihil inique facere:Cōfuſā
vitā ⁊ ꝑturbatā poꝛtētes agūtm̄ metuūt:q̄ȝ tū nocēt.
ℭ Idem epiſtola.xxiij.
In ip̄a ſecuritate aius ad difficilia ſe pparet:⁊ ꝯ̄ iniuriā
fortūę inter bn̄ficia firmetᷣ.Qui.n.in ip̄a re trepidarē
Frā.p. noluerit:ante rē exerceat. ℭ Frā.Pe.ſoneto.cclxxij.
O chi leue ingannar chi ſa ſecura.
SEditio gce.ςτασις.ιος.ꝛ.ςτασιωδης.εος.ο.ꝛ.ſedi
tioſus dr̄.Eſt aūt ſeditio ſpecialē petm̄.ſ.motus i-
pugnatio iter ptes multitudinis:vel pparatio ad pu
gnā.Rixa vō ē vni⁹ ad vnū:vl' paucoꝝ ad paucos:Sꝫ
bellū ē iter diuerſas mltitudines.Et virūq̄ ē pugna
in actu:nō pparatio:ꝫ.b. Tho.ſcda ſꝫ.q.xlij.ar.j.o.
Seditio ē ſp̄ de ſe petm̄ mortale:Et ē grauior rixa.Et pn-
cipalr̄ ē in ꝓcurātib⁹:ſcdo in ſequētib⁹:nō aūt in de-
fendētib⁹ bonū cōe:ſm.b.Tho.ſa ſꝫ.q.xlij.ar.ij.o.
Seditio dr̄ a ſeorſū ſe dādo:vl' vt Cic.plꝫ a ſeorſū eūdo.
Seditio ē:quū pplo ſecū diſcordāte res ad manū vocatᷣ
q̄lis ciuitatis ſtatū Uirg.deſcribit p̄ Aenei.Ac velu-
ti magno in pplo quū ſępe.coborta eſt ſeditio.
Factio vō ē diuiſio ciuiū in diuerſa ſtudia:Unde factio
ſi q pmates ciuitatis diſcordātes ſectantᷣ:Cicero in
ter bonos amicitia:Inter malos factio eſt.
ℭ De hac mā hēs ſupra:vbi diſcordia:vbi Pax.

SEgnities grę.ραθυμια.ας.ꝛ.ραθυμοσυνη.ο.ſegnis
dr̄.Eſt autē ſegnities timor futurę opationis ſm
Io.Damaſcenum.
Segnities eſt fuga opationis ex timore laboris.ſm bea.
Tho.prima ſcdę.q.xlj.ar.iiij.
Segnities vn̄ ⁊ ſegnis dr̄:q̄ſi ſine igne:Differtq̄ a ſecor
dia:vt vult Do.ſup Tere. Nā ſegnities dr̄ ad agēdū:
Secordia aūt ad ꝯſiderādū:⁊ dr̄ q̄ſi ſine corde.Terē.
Enimuero Daue:nihil loci ē ſegnitię:neq̄ ſecordię.Eſt
āt ſecordia quū qđ aīo agi oportuit:al' ipſi ſubuertit
temere ac inſite quo minus id efficiāt retinentur.
ℭ De hac mā hēs ſup̄:vbi Accidia:Ociū:Pigritia.
SENECTVS grę.γηρας.ατος.τ.ꝛ.γηρας.ως.ο.
ος.ο.ſenex:⁊ γηραιος ſenilis dr̄.Eſt aūt ſe
nectus occaſus vitę:ſm Cice.in Topicis.
Senectus ē vltima ętas durās aliqn̄ tātum
quantum omnes alię ętates:ſm bea.Tho.
iiij.ſenten.diſtin.xliij.arti.iij.
Senex dr̄ q̄ſi ſeminex:hoc ē ſemimortu⁹:q̄ ętas maiore
ętatis ſuę pte iā morti ꝓpinquior ſit. Nā ex morte ſigni
ficat Siſenna.Qm̄ neq̄ mea net:neq̄ ſenectus poſ-
ſe vr̄ illoꝝ dementē reꝑmere audaciā:hinc deducitᷣ ne
cꝛ:qđ ē interfectio:A ſene Senect⁹:Senecta:⁊ Seniū
veniūt eiuſdē fere ſignificatiōis.A ſene ſenat⁹ dr̄:q̄ ⁊
locū ſignificat in q̄ ſenatores ꝯueniūt:⁊ ipſos ſenato
res.A ſenator ſenatorius deducitᷣ:vt ſenatoria maie-
ſtas. ℭ Leuitici.c.xix.
Corā cāo capite ꝯſurge:⁊ honora pſonā ſenis. Iob.c.xij Iob
In antiqs eſt ſapientia:⁊ in multo tpe prudentia.
ℭ Prouerbioꝝ.c.xvj. Pro.
Corona dignitatis ſenect⁹:q̄ in vijs iuſticię reperietᷣ.
ℭ Ibidem.
Senectus.n.venerabilis ē:nō diuturna:neq̄ annoꝝ nūe
ro cōputata.Cani aūt ſunt ſenſus hominis:⁊ ętas ſe
nectutis vita imaculata. ℭ Eccleſiaſtici.c.viij.
Ne ſpernas hominem in ſua ſenectute:etenim ex nobis
ſeneſcūt. ℭ Eccleſiaſtici.c.xxv. Eccl'is.
Tres ſpēs odiuit aīa mea:⁊ aggrauor valde aię illorum
Pauperū ſuperbum:Diuitem mēdacem:⁊ ſenem fa-
tuum ⁊ luxurioſum. ℭ Ibidem.
Quę in iuuentute tua nō cōgregaſti:quomodo in ſene-
ctute tua inuenies? ℭ Ibidem.
Quā ſpecioſum canicię iudicium:⁊ preſbyteris cogno-
ſcere conſilium. ℭ Ibidem.
Quā ſpecioſa veteranis ſapientia:⁊ glorioſus intelle-
ctus ⁊ conſilium. ℭ Ibidem.
Corōa ſenū mlt̄a ꝑitia:⁊ gl'ia illoꝝ timor dei. ℭ Ibidē.
Loq̄re maior natu:decet.n.te. ℭ Iſaias.c.vltimo. Iſaias
Puer cētū annoꝝ moritᷣ. ℭ Pau.ad hebręos.c.viij. Paulus
Quod aūt antiquatur ⁊ ſeneſcit:prope interitū eſt.
ℭ Augu.de Cathetizādis rudibus. Augu.
Quā ſibi hoies optāt ſenectutē:qđ aliud optāt niſi lō-
gā infirmitatē? ℭ Augu.ſup ps.c.xiij.
Sit ſenectus nr̄a puerilis:⁊ pueritia ſenilis.ſ.vt nec ſa
pientia nr̄a ſit cū ſupbia:nec humilitas ſine ſapiētia.
ℭ Hieronymus in epiſtola ad Nepotianū. Hiero.
Oēs pene ꝟtutes corporis minuuntᷣ in ſenib⁹:⁊ creſcē
te ſola ſapiētia decreſcūt cętera:ieiunia:pegrinoꝝ ſu
ſceptio:pauperꝝ defenſio:orōnū inſtātia:labor manu
um ⁊ cūcta q̄ ꝑ corpus exercentᷣ fracto corpore minu
untur.Sola ab Iſaac Sūamitis ſenē Dauid calefe-
cit.Qr amor ſapientię ⁊ marceſcente corpore dilecto
rem ſuum nō deſerit. ℭ Ibidem.
Senect⁹ eoꝝ q adoleſcētiā ſuā hōeſtis artib⁹ iſtruxerūt
⁊ i lege dn̄i meditati ſūt die ac nocte ętate fit doctior
vſu certior:pceſſu tp̄is ſapiētior:⁊ veteꝝ ſtudioꝝ fru
ei⁹ dulciſſimos metit. ℭ Ambro.in Hexamerō lib.j. Ambr.
Quid nām accuſas o hō:h3 illa ipedimēta q̄dā ſenectu
tē:⁊ īfirmitatē:ſꝫ ſenect⁹ ip̄a i bonis morib⁹ pulcior:ꝗ

cōſilijs ſubtilior:ad ꝯſtātiā ſubeūde mortis potior:ad
reꝑmēdas libidines fortior: Infirmitas corꝑis ſobrie
tas mentis eſt. ¶ Idē in ſer. de Paſcha.
Paſcha hebraice dr̄ trāſit⁹.ſ.q: p h mySteriuz de peiori-
bus ad meliora trāſit: Bon⁹ trāſit⁹ eſt de pctō trāſire
ad iuſticiā: ō vitijs ad virtutes: ō ſenectute ad īfantiā:
ad infantiā dico nō ętatis: ſ3 ſimplicitatis. ¶ Ibidē.
Acrates q̄dā ſunt meritoꝝ: Nā ⁊ ſenect⁹ moꝝ inuenit
in pueris: ⁊ innocentia infantiū inuenit in ſenibus.
¶ Ambroſius de Iacob lib.ij.
Beat⁹ q̄dē iuuenis q bn̄ viuit: ſ3 ⁊ beat⁹ ſenex q bn̄ vixit
Q ō.n. iuuenis ſpabat: adept⁹ ē ſenior. Q ō ſenex fuit
optat hoc eē q iuuenis ē. Certe hic ingenti maris lon-
giore ſibi adhuc curſu manēte iactat fluctib⁹. Senex
vero ſicut in portu ita in ſtatione eſt ſenectutis.
¶ Idem in epiſtola ꝯ Simachum.
Nulla ętas ad diſcēdū ſera ē. Erubeſcat ſenect⁹ q̄ emē
dare ſe nō pt. Nō annoꝝ canicies ē laudāda: ſ3 moꝝ.
Grego. Null⁹ pudorē ad īferiora trāſire. ¶ Greg. li.xxx.mo.
Iuuenes dici ſolēt q nulla cōſilij grauitate deprimunt.
Senes vō nō eos ſacra ſcriptura vocare ꝯſueuit: q ſo
la tēporū q̄titate: ſ3 q moꝝ ḡuitate maturi ſunt: vn̄
li. ſapien. Senect⁹ honorabilis ē nō diuturna neq3 an
noꝝ nūero cōputata. Cani.n.ſunt ſenſus hoīs: ⁊ ętas
ſenect⁹ vita immaculata. ¶ Grego. in Regiſtro.
Paulus dic: Seniorē ne increpaueris. Hęc regula in eo
obſeruāda ē: quū culpa ſenioris exēplo ſuo nō trahit
ad interitū corda iuuenū. Ubi aūt ſenior ad interitu3
iuuenib⁹ exēplū p̄beat: ibi diſcreta increpatiōe ferien
Io.chri. dus eſt. ¶ Io. Chry. ſup ep̄la ad Hebręos ſ.vij.
Canicies tūc ē venerabilis: qn̄ ea gerit q canicie decēt:
quū vō iuuenaliter ſenex ꝯuerſat: plus iuuenib⁹ ridi-
Hugo culus erit. ¶ Hugo de clauſtro animę lib.ij.
Inter abuſiōes hui⁹ ſeculi. ſola maior ē ſenis obſtinatior
q morti ꝓxim⁹: mortis nō abhorret aduentū: q q̄ſi ad
oſtiū hui⁹ mūdi poſit⁹ foris ſpectat: nec tn̄ vuę p̄ntis
attēdit egreſſum: nec futura cōſiderat. Audit nūcios
mortis: ⁊ cedere nō vult eis. Treſ ſūt.n. nūcij mortis
caſus: infirmitas: ſenectus: Caſus dubia: Infirmitas
grauia: Senect⁹ certa nūciat: Caſus nūciat mortem
latētē: Infirmitas apparētē: ſenect⁹ p̄ntē: Ex multitu
dine mortis: ⁊ imor: ex infirmitatis grauitate: doloꝝ ex
certitudine ſenectutis: nō obſtinatio: ſ3 afflictio ⁊ hu
Cypri. militas ſeq deberet. ¶ Cypri. de. xij. abuſionibus.
Plus oīb⁹ religioſi operā dare ſenib⁹ ꝯuenit quos p̄ntis
ſeculi ſ lorida ętas trāſacta deſeruit. ¶ Idem.
Quid ſtolidi⁹ fieri pōt: ſi mēs ad pfeciones feſtinare nō
ꝯtēdat: qn̄ toti⁹ corꝑis habitu ſenectute ꝯfect⁹ hō ad
interitū ꝓperat: dū oculi caligāt: aures grauiter au-
diūt: capilli ſ luūt: facies in pallorē mutat: dētes la-
pſi nūero minuūt: cutis areſcit: ſ lat⁹ nō ſuauit olet:
pect⁹ ſuffocat: tuſſis cachinat: genua trepidāt: talos
⁊ pedes tumor inf lat. Hō interior q ſeneſcit his oīb⁹
aggrauat: ⁊ hęc oīa ruiturā iā domu3 nr̄i corꝑis cito
Seneca ꝓnūciāt. ¶ Seneca ad Lucil. epiſtola.xij.
Iucūdiſſima ē ętas deuexa iā nō tn̄ p̄ceps. ¶ Ibidē.
Amplectēda ē ⁊ amāda ſenect⁹: plena ē voluptatis: ſi il
la ſcias vti. gratiſſima ſūt poma quū fugiunt: Dedi-
tos vino potio extrema dlectat: qō in ſe iucūdiſſimū
hois voluptas h3 i finē ſuū differt. ¶ Sene. epi. xij.
Nihil turpius q̄3 ſenex viuere incipiens.
¶ Idem epiſtola.xxiij.
Numera annos tuos ⁊ pudebit eadē3 velle: q̄ volueris.
Mortant ante te vitia. ¶ Idē epiſtola.lxij.
Turpis ⁊ ridiculoſa res ē elemētari⁹ ſenex. ꝓDeſine eadē
velle ſenex: q̄ voluiſti puer. Hoc op⁹ ſit: hoc cogitato
imponere veterib⁹ malis finē. ¶ Sene. epi. lxx.
Quiſq ſenex ad ſapientiā peruenit: annis peruenit.
¶ Seneca epiſtola.cxxvj.

Bene agit cum ſenectute: ſi ad illam longo ſtudio inten-
toq3 ꝑuenerit. ¶ Seneca lib. de beneficijs.
Iuueni parēdū: ſeni iubendū eſt. ¶ Idē Trag.iiij.
Propria deſcribit deus officia: ⁊ ſuum p ſuos duxit gra
dus: lęticia iuuenem: frōs decet triſtis ſenem.
¶ Ariſtoteles lib.vij. phyſicorum. Ariſto.
Infantes ita bn̄ ſentire. i. iudicare non pn̄t ſicut ſenes.
¶ Idem lib.j. de anima.
Si ſenes hēret oculū iuuenis: videret vtiq3 vt iuuenis.
¶ Ariſto. lib. de memoria ⁊ reminiſcentia.
Pueri: ⁊ multū ſenes ſunt immemores: ꝓpter nimiū mo
tum accidentem corꝑibus eorum.
¶ Ari. li. de cā lōgitudinis: ⁊ breuitatis vitę.
Senectus eſt frigida: ⁊ ſicca. ¶ Ibidem.
Labor exſiccat ⁊ ſeniū inducit: vn̄ multu3 laborantes ſe
neſcunt magis. ¶ Ibidem.
Aialia multū coeūtia: cito ſeneſcūt: Q: ſpma eſt ſuꝑflui
tas nutrimēti: ⁊ ampli⁹ q̄3 ſuſtineri poſſint emiſſū ex-
ſiccat: ⁊ pp hoc mulus ē lōgioris vitę: q̄3 aſin⁹: ⁊ equ⁹
ex qb⁹ fit: q: ipſe nō generat. ¶ Cōmētator ſup lib. Cōmē.
Ariſtotelis de cā longitudinis ⁊ breuitatis vitę.
Cōplexio iuuenū calida eſt ⁊ humida: ſenū vero frigida
eſt ⁊ humida. ¶ Idem lib. iij. de animalibus.
Propriū hoīs eſt caneſcere in ſenectute. ¶ Ibidē. c. xv.
In prima ętate ⁊ in ſeniori: ⁊ infirmis nō ſperma eſt. Ariſto.
¶ Ariſto. Ethicorum lib. ij. c. xvj.
Senes increduli ſunt: q: multis ānis vixerūt: ⁊ in pluri-
bus decepti fuerūt: ⁊ peccauerūt. ¶ Ibidem.
Senes mali ſuſpicioſi ſunt pp incredulitatē. ¶ Idem.
Senes neq3 amāt valde: neq3 odiūt: pp inexperientiam:
Sed ſm Biantis additionē: ⁊ amāt vt odituri: ⁊ odi
unt vt amaturi. ¶ Ibidem.
Senes ſunt puſillanimes: q: hūiliati ſunt a vita. ¶ Idē.
Senes formidoloſi ſunt oia p̄timeſcentes. ¶ Ibidem.
Senes ſeruiunt lucro. ¶ Idem lib. iiij. Ethicoꝝ.
Verecūdia nō ꝯuenit omni ętati: ſed tn̄ iuuenili. Unde
iuuenes verecūdos laudamus: ſenē aūt verecūdū nul
lus laudabit. ¶ Ariſtoteles lib. vj. Ethicoꝝ.
Multitudo temporis facit experientiam.
¶ Idem lib. v. Polyticorum.
Si ſint plures fratres. ſenior debet ſemper principari.
¶ Ariſto. lib. vij. Polyticorum.
Potētia aūt ē i iunioribꝰ: prudētia in ſeniorib⁹. ¶ Ibidē.
Iuuenū corꝑ⁹ ꝑnus ē ad pueroꝝ ꝑcreationē. ſil'r ſenū: vi
roꝝ vō ē bonus. ¶ Ariſto. lib. viij. c. viij. Ethicoꝝ.
Senes nō ſiūt amici cito. ¶ Laer. Diogenes de vi- Laer.
ta ⁊ moribus philoſophorum. Dioge.
Interrogat⁹ Solon ph̄s qua ſpe fretus tā audacter reſi
ſteret Piſiſtrato tyranno: ait: ſenectute. Macr.
¶ Macrobius lib. ij. Saturnalium.
Vt hędera ſerpēs: vires arboreas necat: ita vetuſtaſ om
pletu annorum necat. ¶ Ibidem lib. iij.
Vetuſtas q̄dē nobis. ſi ſemper ſapimus: adoranda eſt.
¶ Cicero libro de ſenectute.
Non ſunt in ſenectute vires: nec poſtulentur quidem vi
res a ſenectute. ¶ Ibidem.
Quid mirū igit in ſenib⁹ ſi infirmi ſūt aliqn̄: quū id ne Cicero
adoleſcētes q̄dē effugere poſſint. ¶ Cicero ibidē.
Nec vō corꝑi ſolū ſubueniēdū ē: ſ3 menti atq3 aio multo
magis. Nā hęc q̄q3 niſi tanq̄3 lumini oleū inſtilles ex
tinguūt ſenectute: ⁊ corpa q̄dē exercitationū ꝺfatiga
tiōe ingraueſcūt. Ai aūt exercitādo leuant. ¶ Ibidē.
Iſta ſenilis ſtulticia: q deliratio appellari ſolet ſenū leui
um eſt non omniū. ¶ Ibidem.
Pythagoreo more exercēdę memorię grā q̄dcūq3 die di-
xeri: audiuei: legeri: cōmemoro veſpi. Hęc ſūt exerci-
tatiōes ingenij: hęc curricula mētis. Sp.n. i his ſtu-
dijs laboribuſq3 viuēti: n̄ itelligit qn̄ obrepat ſenect⁹.
Nihil ē ocioſa ſenectute iucūdius. ¶ Cicero ibidem.

Habet ſenect⁹ honorata pſertī; tātā autoritatē:vt ea pluſ ſit q̄ oēs adoleſcētię voluptates. ℭ Cicero ibidem.
At ſūt moroſi:ꝛ anxij:ꝛ iracūdi:ꝛ difficiles ſenes:ſi q̄rimus ēt auari:Sȝ hęc moꝝ vitia ſunt:nō ſenectutis. Cōtēni ſe putāt:deſpici:illudi. ℭ Ibidem.
Quis ē tā ſtult⁹:q̄uis ſit adoleſcēs:cui ſit exploratū ſe ad veſpuȝ eē victurū. Quinetiam illa ętas multo plures q̄ nr̄a mortis caſus hȝ. Facili⁹ in morboſ incidūt adoleſcētes grauī⁹ ęgrotāt. triſti⁹ curant. Itaq̄ perpauci veniunt in ſenectutem.
ℭ Cicero libro de ſenectute.
Mens.n.rō ꝛ ꝯſiliū in ſenibus eſt:q ſi nulli fuiſſent:nullę omnino fuiſſent ciuitates. ℭ Ibidem.
At ſperat adoleſcēs diu ſe victuꝝ:qđ ſperare idē ſenex nō pōt:inſipiēter ſperat. Quid.n.ſtulti⁹ q̄ incerta p certis hr̄e:falſa pro veris? ℭ Cicero ibidē.
At ē meliore ꝯditiōe q̄ adoleſcēs:quū id qđ ille ſpat hic ꝯſecut⁹ ē:Hic vult diu viuere:ille diu vixit. ℭ ibidē.
Oīa vo q̄ ſm nām fiūt:ſūt hn̄da in bonis. Quid aūt taȝ ſm nām q̄ ſenib⁹ emori? ℭ Cice. lib. de ſenectute.
Itaq̄ adoleſcētes mihi mori ſic videnſ:vt aquę multitudine flāmę vis opprimaſ. Senex aūt ſicut ſua ſponte nulla vi adhibita:vt ꝯſumptus ignis extinguiſ:ꝛ q̄ſi poma ex arboribus cruda ſi ſunt:vi velluntſ ſi maturata ꝛ cocta decidūt. ℭ Ibidem.
Sic vitā adoleſcētib⁹ vis aufert ſenib⁹ maturitas. ℭ Ibi.
Omniū ętatū certus eſt terminus:ſenectutis aūt null⁹ eſt certus terminus. ℭ Cicero de ſenectute.
Ergo vt ſupiorum ętatum ſtudia deciduntſ:ſic etiam occiduut. ſenectutis. ℭ Ibidem.
Leuis ē ſenect⁹:nō ſolū nō moleſta:ſȝ ēt iucūda. ℭ Ibidē.
Moderati aūt ſenes. nec difficiles:tolerabilē ſenectutē agunt. ℭ Ibidem.
Neq̄.n. in ſūma inopia leuis eē ſenect⁹ pōt. ℭ Ibidē.
Aptiſſima ſunt oīo arma ſenectutis. Scipio ꝛ o Leli artes exercitatōeſq̄ virtutū:q̄ in oī ętate cultę:quū diu multūq̄ vixeris:mirificos afferūt fruct⁹:nō ſolū:q: nunq̄ deſerūt hōieȝ nec extremo qdē tpe ętatis:q̄q̄ id qdē maximū ē:Uerū ēt:q: ꝯſcia bn̄ actę vitę multorūq̄ benefactorum recordatio iucūdiſſima eſt.
ℭ Cicero libro de ſenectute.
Eſt etiam quiete pure ꝛ elegāter actę ętatis placida ac lenis ſenectus. ℭ Ibidem.
Sua enim vitia inſipientes:ꝛ ſuam culpam in ſenectutē transferunt. ℭ Ibidem.
Nihil igitur afferunt:qui in re gerenda verſari ſenectutem negant. ℭ Ibidem.
Nō viribus aut voluptatib⁹:aut celeritate corpoꝝ res magnę geruntſ:Sȝ ꝯſilio autoritate:ꝛ ſnia:qbus non mō orbari:ſed ēt augeri ſenectus ſolet. ℭ Ibidem.
Cōſiliū:rō:ꝛ ſnia ꝯſtāt in ſenib⁹:q̄ niſi in illis eſſent ſūmū ꝯſiliū maiores nr̄i nō appellaſſent ſenatū.
ℭ Cicero de ſenectute.
Temeritas ē vȝ florentis ętatis:prudētia ſenectutis. ℭ Ibi.
At memoria minuiſ? Credo:niſi eā exerceas:aut etiaȝ ſi ſis natura tardior. ℭ Ibidem.
Neq̄ vo quēq̄ ſenē audiui oblitū:quo loco theſaurū obruiſſet. Omnia q̄ curāt:meminerūt. ℭ Ibidem.
Manēt ingenia ſenibus mō permaneat ſtudium:ꝛ induſtria. Neq̄ ea ſoluȝ in claris ꝛ honoratis viris:ſed in vita etiam priuata:ꝛ quieta. ℭ Ibidem.
Nemo ē tā ſenex q ſe adhuc annū nō putet viuere poſſe.
ℭ Cicero libro de ſenectute.
Aedepol ſenectus ſi nihil qcq̄ aliud vitij apportes:vnū quū aduenis:vnum id ſat eſt:q diu viuendo:multa q̄ non vult videt. ℭ Ibidem.
Facit perſępe ipſa ſibi audientiam:diſerti ſenis copioſa ꝛ mitis:oratio. ℭ Ibidem.
Quid.n.iucūdius ſenectute ſtipata ſtudijs iuuētutis.

ℭ Ibidem.
Libidinoſa.n. ꝛ intēperās adoleſcētia effętū corpus tradidit ſenectuti. ℭ Cicero libro de ſenectute.
Pōt igiſ exercitatio:ꝛ intēperātia ēt in ſenectute cōſeruare aliqd priſtini roboris. ℭ Cicero Rhęto.no.li.iiij.
Nō oīa ꝯcedēda ſunt antiqtati. ℭ Salu.iugurtinus. Salu.
Oīa orta occidūt:aucta ſeneſcūt. ℭ Uale. Mari.li.ij. Uale.
Senectuti iuuētus ita cumulatū:ꝛ circūſpectū honorē reddebat:tāq̄ maiores natu adoleſcētiū cōes patres eſſent. ℭ Ibidem. mari.
Inuitati ad cęnā diligēter q̄rebāt q̄s ei ꝯuiuio eēnt interfuturi:Ne ſenioris aduētū diſcubitu pcurrerent:ſublataq̄ mēſa:prior ꝯſurgere:ꝛ abire patiebaſ. Ex qbus apparet cęnę q̄q̄ tpe q̄ parco:ꝛ q̄ modeſto hiis pn̄tibus ſoliti ſunt vti. ℭ Uale. mari. lib. iiij.
Validior.n.ętas impiū Romanū rexit ꝛ duplicauit:Senectus excellētiſſimis ornamētis decorata in altiſſimo maieſtatis faſtigio fulſit. ℭ Idem lib. viij.
Gorgias leōtin⁹ quū cētēſimū ꝛ ſeptimū annuȝ ageret: Interrogat⁹ quapp tādiu viuere vellet:q: nihil inquit habeo qđ ſenectutē meā accuſē. Quid iſto tractu ętatis aut lōgius:aut beati⁹? Iā alterū ſęculū ingreſſus neq̄ in hoc q̄relā illā inuenit:neq̄ in illo reliqt.
ℭ Homerus in δ Iliados:verba ſunt Agamemnonis ad Neſtorem. Home.
ὦ γέρον εἴθ᾽ ὡς θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισι.
ὥς τοι γούνατ᾽ ἕποιτο βίη δέ τοι ἔμπεδος εἴη.
O ſenex vtinā vt animus in pectoribus amicis
Sic tibi genua reſponderent:viſq̄ tibi firma eſſet.
ℭ Idem in eodem verba Neſtoris.
κέλευσο βουλῇ καὶ μύθοισι. τὸ γὰρ γέρας ἐστὶ γερόντων. i.
Adhortabor conſilio ꝛ ſermonibus:hoc enim munus eſt ſenum. ℭ Phocylides. Phocy.
Αἰδεῖσθαι πολιοκροτάφους ὑπείκειν δὲ γέρουσιν
ἕδρης καὶ γεράων πάντων. γενεῇ δ᾽ ἀτάλαντον. i.
Venerare canis tpa hn̄tes:cede ſenibus in ſedendo:ꝛ in officijs oibus:nobilitateq̄ ęqualiter. ℭ Idem.
πρέσβυν ὁμήλικα πατρὸς ἴσοις τιμαῖς γέραιρε. i.
Senē coętaneum pr̄is ęqualibus honoribus honora.
ℭ Menander. Menā.
ἅπαντ᾽ ἀφανίζει γῆρας ἰσχὺν σώματος. i.
Omnem delet ſenectus vim corporis. ℭ Idem.
γνῶμαι δ᾽ ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων. i.
Sententię aūt meliores ſunt ſeniorum. ℭ Idem.
καλὸν τὸ γῆραν. καὶ τὸ μὴ γῆραν πάλιν.
Pulchrū ſeneſcere:ꝛ non ſeneſcere rurſus. ℭ Idem.
ὀχληρὸς ἀνήρ ἐστιν ἐν νέοις γέρων. i.
Moleſtus vir eſt inter iuuenes ſenex. ℭ Idem.
πολιὰ χρόνου μήνυσις οὐ φρονήσεως. i.
Canicies tēporis indiciū non prudentię. ℭ Idem.
φοβοῦ τὸ γῆρας. οὐ γὰρ ἔρχεται μόνον. i.
Time ſenectutē. Nō enim venit ſola. ℭ Idem.
χαλεπὸν τὸ γῆρας ἐστὶν ἀνθρώποις βάρος. i.
Difficile ſenectus eſt hominibus onus. ℭ Philo. Philo.
αἱ πολιαὶ σὺν νῷ γεραραὶ πάνυ. αἱ δ᾽ ἄνευ τούτου
μᾶλλον τῶν πολλῶν εἰσὶν ὄνειδος ἐτῶν.
Canicies cū mēte honorabiliores. Quę.n. ſine mente magis multoꝝ ſunt vituperiū annoꝝ. ℭ Lucillius. Lucili.
εἴ τις γῆρας ἀεὶ ζῆν εὔχεται. ἄξιος ἐστι
γηρᾶσκειν πολλῶν εἰς ἐτέων δεκάδας.
Si quis ſeneſcens viuere precatur:dignus eſt
Seneſcere multoꝝ in ānoꝝ decadas. ℭ Menecrates Mene crates
γῆρας ἐπὰν μὲν ἀπῇ πᾶς εὔχεται ἢν δ᾽ ἐπιτέλθῃ
μέμφεται. ἔστι δ᾽ ἀεὶ κρεῖσσον ὀφειλόμενον. i.
Senectus dū qdē abeſt:q̄libet optat. Si vo vnq̄ acceſſerit accuſaſ. Eſt aūt ſemp melior debita.
ℭ Plautus in Ciſtellaria. Plau.
Multiloqua eſt hęc anus. ℭ Idem in Epidicho.
Profecto deliram⁹ interdū ſenes. ℭ Idē in Bacchide.

Teren. Nõ ois etas ludo ↄuenit. ¶ Teren. comedia vltima.
Virgi. Senectus ipſa morbus eſt. ¶ Virg. Bucco. egloga. ix.
Ouidi. Oia fert etas aĩum quoqȝ. ¶ Oui. triſtiũ li. v. eleg. ij.
Scilicet exiguis prodeſt annoſa vetuſtas.
Grandibus accedunt tempore damna malis.
¶ Ouidi. metamor. lib. vi. fabula. i.
Non omnia grandior etas
Que fugiamus habet: ſeris venit vſus ab annis.
¶ Idem libro. xij. fabula. iiij.
Quãtulis obſtet mihi tarda vetuſtas:
Multaqȝ me fugiant primis ſpectata ſub annis.
Plura tamen memini. ¶ Idem lib. xiiij. fabula. iiij.
Tremuloqȝ gradu venit egra ſenectus:
Hora. Que patiẽtia din eſt. ¶ Hora. in arte poetica.
Multa ſenẽ circũueniunt incõmoda: vel quod
Querit: ⁊ inuentis miſer abſtinet: ac timet vti.
Vel q̃ res omnes timide gelideqȝ miniſtrat:
Dilator ſpe longus iners auiduſqȝ futuri:
Difficilis querulus: laudator temporis acti.
Se puero caſtigator: cenſorqȝ minorum.
Multa ferunt anni venientes cõmoda ſecum
Iuue. Multa recedentes adimunt. ¶ Iuuena. ſaty. x.
Vna ſenum facies cum voce trementia labra.
Et iam leue caput: madidiqȝ infantia naſi.
Frangendus miſeris gingiua panis inermi.
Uſqȝ adeo grauis vxori natiſqȝ ſibiqȝ. ¶ Ibidẽ.
Non eadem vini atqȝ cibi torpente palato.
Gaudia nam coitus iam longa obliuio: vel ſi
Coneris: iacet exiguus cum ramice neruus.
Et q̃uis tota palpetur nocte iacebit. ¶ Ibidẽ.
Clamore opus eſt. vt ſentiat auris.
Quẽ dicat veniſſe puer. quot nũciet horas. ¶ Ibi.
Ille humero: hic lumbis: hic coxa debilis: ambos
Perdidit ille oculos: ⁊ luſcis inuidet: huius
Pallida labra cibum capiũt digitis alienis. ¶ Ibi.
Sed omni membrorũ dãno: maior dementia. que nec.
Nomina ſeruorum: nec vultum agnoſcit amici.
Cũ quo p̃terita cenauit nocte. ¶ Iuue. ſatyra. xiij.
Improbitas illo fuit admirabilis euo.
Credebant q̃ grande nephas ⁊ morte piandum.
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat: ⁊ ſi
Barbato cuicunqȝ puer. licet ipſe videret
Plura domi farra: ⁊ maiores glandis aceruos.
Tam venerabile erat p̃cedere quattuor annis
Primaqȝ par adeo facre lanugo ſenecte.
Frã. pe. ¶ Fran. Petrar. Triũpho mortis ca. i.
Eglie pur il megliore
Fugir vecchieza. ⁊ ſuo molti faſtidi.

SEnſus grece [Greek] . ſenſibilis dicitur. Eſt aũt ſenſus potentia paſſiua: ſm bea. Tho. prima parte. q. lxxix. ar. iij.
Senſus exteriores ſunt tm̃ qnqȝ: ſm qnqȝ modos immutatiõis ab obiectis. ſ. viſus: auditus: olfatus: guſtus: ⁊ tactus: ſm. b. Tho. prima parte. q. lxxviij. ar. iij.
Senſus interiores: ſȝ Ari. ſũt tm̃ q̃tuor ſȝ q̃tuor modos operationũ. ſ. Sẽſus cõis ⁊ Imaginatiua: Eſtimatiua: in alijs aĩalib⁹: ſiue cogitatiua in hoĩe: ⁊ memoratiua ſenſitiua: lȝ ſint qnqȝ: ſȝ Auicẽnã. ſ. ſenſus cõis: Imaginatiua: phantaſia: Eſtimatiua: ⁊ memoratiua ſenſitiua: ſm eundẽ. i. pte. q. lxxviij. ar. iiij. o. De his ſenſibus tam interioribus q̃ exterioribus vide ſupra in Arbore aie: A ſe inducitur ſnia: de qua infra.
Sẽſibile ꝓpriũ ẽ qđ nõ ↄtingit altero ſenſu ſentiri: ⁊ circa qđ nõ ↄtingit errare: ſm Ariſto. li. ij. de Anima.
Senſualitas dicitur a ſenſu: ⁊ eſt vis appetitiua ſenſitiue ptis: ſm. b. Tho. i. parte. q. lxxxi. ar. i.
Sẽſualitas ꝓp̃e noiat potẽtiã appetitiuã tm̃: Senſibilitas vo cõp̃hẽdit oẽs vires ſenſitiuas. ſ. apprehẽſiuas ⁊ appetitiuas: ſȝ eundẽ: ſo ſen. di. xxiiij. q. ij. ar. i. ca.

SEntẽtia ſm̃ [Greek] . ⁊ ſm̃ [Greek] aduerto dicit̃. Eſt aũt ſnia determinata acceptio alterius ptis cõtradictiõis: ſm. b. Tho. iij. ſen. di. xxiij. q. ij. ar. ij.
Sẽtire: vñ ſnia deducit̃: ꝓprie ẽ ſenſu pcipere: Qđ ad corp⁹ dũtaxat ptinet: vñ qnqȝ corp̃is ſenſus ſt̃ appellati de qb⁹. ñ. Interdũ ſentir ponit̃ ꝑ intelligere. Nõnũq̃ iudicare: Hinc ẽt ſnia deriuat̃: ⁊ q ſic diffinitur.
Snia eſt iudicialis diffinitio: q̃ ↄtrouerſijs finẽ imponit pronunciatione cõpetentis iudicis condemnationẽ vel abſolutionem continens: ſm Goſf.
Sententia eſt applicatio iuris ad particulare factũ: ſm bea. Tho. prima ſecũde. q. xcvi. ar. i.
Snia ẽ ñ õ ſingularib⁹: ſȝ õ vniuerſalib⁹ enũciatio: nec õ oib⁹ vniuerſalib⁹: ſȝ õ qbuſcũqȝ opatiões ſt̃ q̃ ad agẽdũ elegẽda vel fugiẽda ſunt: ſm Ariſto. li. ij. Rheto.
SEPVLTVRA [Greek] . ⁊ [Greek] ſepelio dr̃. Eſt autẽ ſepultura loc⁹ cõcauus in loco eccleſiaſtico: vel cimiterio factus: in q̃ corp⁹ catholici cõgeſcit: vel Sepulchrũ eſt loc⁹ ↄcau⁹ in q̃ oſſa defunctorũ ↄdũtur.
Sepultura inductã ẽ ne horror: ⁊ fetor ſit viuẽtib⁹: ⁊ ad fidẽ reſurrectiõis futurę: ⁊ vt oret̃ ꝓ defunctis: ex. b. Tho. iiij. ſen. di. xv. q. ij. ar. iij. Sepult⁹ nõ dr̃: q̃ſi ſine pulſu: vt qdã volũt: ſȝ a ſepeliẽdo. Sepelio vo ẽ ſepte: cõpingere cadauer terra: vel lapide: vel alio gñe materię circũſepit̃. Sepultura nõ ipſũ ſepulchrũ ſignificat: nõ actũ ipm ſepeliẽdi. ¶ Augu. de cur. agenda ꝑ mortuis. Augu.
Nec aliqd nocet fidelibus negata eorum corporibus ſepultura: nec ſi exhibeat̃: aliqd infidelibus prodeſt.
¶ Augu. ⁊ hr̃. xiij. q. ij. c. Quibus peccata.
Quibus peccata dimiſſa non ſunt: a ſacris locis poſt mortẽ adiuuari nõ poſſunt: Quia quos peccata grauiora deprimunt: Si in ſacris locis ſe ſepelire faciũt reſtat: vt de ſua pſumptione iudicentur. quatenus eos ſacra loca non liberant: ſed de culpa temeritatis accuſant. ¶ Hiero. cõtra Iouĩ. c. xxvi. Hiero.
Maſſagetę ⁊ Derbices miſerrimos putãt. q egrotatiõe moriunt̃: ⁊ parẽtes: Cognatos: ꝓpinquos: quũ ad ſenectã venerint iugulatos deuorãt: rectius ẽẽ dicẽtes: vt a ſe poti⁹ q̃ a vermib⁹ comedant̃. Tibar. n. q̃s dilexerint ſenes. ſuſpẽdũt in patibulis: Hircani volucrib⁹ ⁊ canib⁹ ſemiuiuos ꝓijciũt. Caſpi beſtijs mortuos ꝓijciũt. Scytę eos q a defunctis amati ſũt viuos infodiũt cũ oſſib⁹ mortuorũ. Bactri canib⁹ ad hoc ipm nutritis obijciũt ſenes. Qđ cũ Alexãdri p̃fect⁹ Nicanor emendare voluiſſet: pene amiſit prouinciam.
¶ Grego. ⁊ hr̃. xiij. q. ij. ca. Quum grauia. Grego.
Quũ grauia peccata ñ deprimũt: tũc ꝓdeſt mortuis ſi in eccl'ia ſepeliant̃: q: eorũ ꝓximi q̃ties ad eadẽ ſacra loca veniũt: ſacrãqȝ ſepulturã aſpiciunt recordant̃: ⁊ ꝓ eis dño p̃ces fundũt. Nã quos peccata grauia deprimũt: ad maiorẽ cumulũ dãnatiõis poti⁹ q̃ ad ſolutiõẽ eorũ corpa in eccleſijs ponunt̃. ¶ Io. Chryſo. Io. chri.
Vbicũqȝ ſepeliamur: dñi eſt terra ⁊ plenitudo. Scõȝ q̃ opȝ fieri efficiat̃. Lugere aũt: ⁊ deplorare: ⁊ lamẽtari eos q ab hac vita decedũt ex puſillanimitate contingit: hoc autem ex deſperatione future deſperationis intelligitur. ¶ Cicero lib. ij. de legibus. Cicero
At mihi quidẽ antiq̃ſſimũ ſepulturę genus id fuiſſe videtur quo apud Xenophontẽ Cyrus vtit̃. Reddit̃. n. terrę corpus ⁊ ita locatũ: ac ſitũ q̃ſi operimẽto mris obducit̃: eodẽqȝ ritu in eo ſepulchro: qđ ꝓcul ad fontis aras regem noſtrum Numã cõditum accepimus. Genteqȝ Corneliam vſqȝ ad memoriam noſtrã hac ſepultura ſcimus eſſe vſam. ¶ Ibidem.
Hominẽ mortuũ inqt lex in. xij. tabulis in vrbe ne ſepelito: ne ve vrito. ¶ Cicero. tuſ. q. li. i.
Quid Cireneũ Theodorũ phũ nõ ignobilẽ: nõne miramur? Cui quũ Lyſimach⁹ rex crucẽ minaretur. Iſtis

queſo inquit iſta horribilia minitar purpuratis tuis Theodori quidem nihil intereſt humi ne an ſublime putreſcat. ¶ Cicero ibidem.

Preclare Anaxagoras q̃ quũ Lampſaci moreret᷑: q̃reret
ab amicis velletne Clazomenas in patriã ſi quid accidiſſet auferri: Nihil neceſſe eſt inquit. Undiq̃ enim ad inferos tantundem via eſt. ¶ Ibidem.

Sed qd ſingulorũ opiniones animaduertã: Nationũ varios errores pſpicere quum liceat: Condunt Aegiptij mortuos: ⁊ eos domi ſeruant. Perſe et cera circumlitos condunt vt q̃ maxime permaneant diuturna corpa. Magorũ mos ẽ nõ humare corpora ſuorũ: niſi a feris ſint ante laniata. In hircania plebs publicos alit canes optimates domeſticos. Nobile aũt gen⁹ illud canũ dicimus eſſe: Sȝ p ſui q̃ſq̃ facultate parat a qb⁹ laniet᷑. Eamq̃ illi optimã eſſe cenſent ſepulturam.

¶ Uirgilius.ij. Aeneidos.

Virgil.

Facilis iactura ſepulchri.

Luca.

Pharſalie in fine. ¶ Lucanus lib. vij.

Libera fortuna mors eſt: Capit omnia tellus.

Que genuit. Celo tegitur qui non habet vrnam.

SErenitas grece αἰθρία. ας. ἡ. ⁊ αἴθριος. ου. ὁ. ſeren⁹ dr̃. Eſt aũt ſerenitas qĩs aeris: ſȝ. h. Tho. ſup li. Met. v. lec. vi. ſi. A seren⁹ fit ſereno vbũ: ⁊ hoc ẽ trãquillo: clarifico. Uirgi. Uultu q̃ celũ tẽpeſtateſq̃ ſerenat. Transfert᷑ nõnũq̃ ad aiũ: vñ mentis ſerenitas Serenus: vt quidã placet a ſerotinis deducit᷑: qm̃ tpa trãquillum: ſine nubibus: ſine imbre: ſationi maxime apta ẽ.

SErmo grece λόγος. ου. ὁ. dr̃. ⁊ eſt idem qḋ loquela. Dr̃ aũt a pſerẽdo: ſimul cõpoſitis, ⁊ ſtertis vbis, Hinc ſermocinor loquor. Et ſmocinatio collocutio. De hac mã vide. ſ. in lingua. ⁊ in̄fra in Taciturnitas.

SERVITUS grece δουλεία. ας. ἡ. ⁊ δοῦλος. ου. ὁ. ſeruus dicit᷑. Eſt aũt ſeruitus Inſtitutio iuris gẽtiũ: qua quis dño alieno 9̃ naturam ſubijcit᷑. vt habet᷑ Inſti. de iure pſonarum §. Seruitus. Dicit᷑ aũt ſeru⁹ q in bello ſerui nõ necabant᷑: ſed viui ſeruabant᷑. Eius diminutiuũ eſt ſeruulus: ⁊ ab hoc ſeruilis ⁊ aduerbium ſeruiliter: ſeruitus de qua ſupra: ⁊ ſeruitiũ qḋ in ſingulari eſt ipſa ſeruitus. Terẽtius. Ego hoc tibi pro ſeruitio debeo conari manibus, ⁊ pedibus. In plurali vero interdum ipſi ſerui: Saluſtius. Interea ſeruitia repudiabat.

Erodi

¶ Exodi cap. xxj.

Qui pcuſſerit ſeruũ ſuũ: vel ancillã virga: ⁊ mortui fuerit in manib⁹ eius: criminis reus erit. Si aũt vno die vel duobus ſuperuixerit non ſubiacebit pene: q: pecunia illius eſt.

Prouerb.

¶ Prouerbiorum cap. xix.

Non decent ſtultũ delicie: nec ſeruũ dñari principibus.

Eccle.

¶ Eccleſiaſtici cap. xxxiij.

Si eſt tibi ſeruus fidelis: ſit tibi quaſi anima tua.

Paul⁹

¶ Paulus ad colloſſenſes cap. iij.

Serui obedite dñis carnalibus p oia nõ ad oculũ ſeruiẽtes: q̃ſi hominib⁹ placẽtes: ſed in ſimplicitate cordis: timentes dñm. ¶ Idẽ ad Ephesios. c. vi.

Serui obedite dñis carnalib⁹ in timore ⁊ tremore ⁊ ſimplicitate cordis ſicut Chriſto. ¶ Joã. c. viij.

Joan.

Qui. n. facit peccatũ: ſeru⁹ ẽ peccati. ¶ Pe. Epi. i. c. i.

Petr⁹

Serui ſubditi eſtote i oĩ timore dñis. Aug. li. 4. d ci. dei.

Augu.

Bonus et ſi ſeruiat: liber eſt: malus aũt: ⁊ ſi regnat: ſeru⁹ eſt: nec eſt vnius hois: ſed quod grauius eſt: tot domi norũ: quot viciorũ. ¶ Augu. ibidem lib. xx.

Conditio ſeruitutis iure intelligit᷑ impoſita peccatori.

Hiero.

¶ Hiero. in epiſtola ad Simplicianum.

Eſt ſapiẽti ſuũe libertas: ex q̃ colligit᷑: q ſtulto ipſe ſeruitus eſt: ⁊ q peius eſt q pauciorib⁹ pſit: pluribus dñis ⁊ grauiorib⁹ ſeruit. Seruit. n. pprijs paſſionibus: ſeruit ſuis cupiditatibus: quarũ dñatio: nec nocte: nec die fugari põt: q: intra ſe dñs hȝ: intra ſe ſeruitium patitur intolerabile. ¶ Hiero. epi. xcij.

Querulum enim genus ſeruorum eſt.

Ambro.

¶ Ambro. de Jacob ⁊ vita beata lib. ij.

Seruit quicunq̃: vel metu frangit᷑ vel delectatione irretit᷑: vel cupiditatib⁹ ducit᷑. vel indignatiõe exaſperatur: vel merore deijcit᷑: ſeruilis. n. eſt omnis paſſio.

Grego.

¶ Grego. in Regiſtro cap. xvij.

Liquet q oẽs hoĩes nã equales genuit: ſed variante meritorũ ordine: alios alijs culpa preponit. Ipſa quidẽ diuerſitas que acceſſit ex vitio: diuino iudicio diſpenſatur: ⁊ q: ois homo eque ſtare non valet: alter regatur ab altero. ¶ Greg. ſup illḋ Geneſis. ix. Terror vester ⁊ tremor ſint ſup cuncta aĩalia terre.

Hõ aĩalib⁹ irrationabilib⁹ nõ ceteris hoĩb⁹ nã plat⁹ eſt. Idcirco dr̃ ei: vt ab animalibus non ab hoĩb⁹ timeat᷑. Quia ↄtra naturã ſuperbire eſt: ab equali velle timeri.

Seneca

¶ Seneca epi. xlviij. aliloquẽs imperatorẽ.

Cũ ſuis familiariter viuere decet prudẽtiã tuã: Serui ſunt? imo hoĩes. Serui ſũt imo ↄtubernales: Serui ſũt: immo humiles amici. Serui ſunt: imo ↄſerui. Si cogitaueris tãtundẽ in vtroſq̃ licere fortune. Itaq̃ rideo iſtos q turpe exiſtimãt cũ ſeruo cenare: Quare niſi ſuperbiſſima ↄſuetudo cenãti dño: ſtantiũ ſeruorũ turbã circũcingit: maieſtatis ſue diminutiones putat ad eandẽ menſam cũ ſeruo accedere. ¶ Sene. ibidem.

Vis tu cogitare iſtum: quẽ ſeruũ dicis ex eiſdẽ ſeminib⁹ ortũ eodem cibo frui: eque ſpirare: eque mori: Nolo ergo de vſu ſeruorum diſputare: in quo ſuperbiſſimi ⁊ amariſſi ⁊ crudeliſſimi ſumus. Hec tamẽ precepti mei ſũma eſt: vt ſic cũ inferiore viuas: quẽadmodũ ſuperiorem tecum viuere velis. ¶ Ibidem.

Neſcis qua etate Hecuba ſeruire cepit: qua Creſus: q Darij mater: qua Plato: qua Diogenes. Uiue cũ ſeruo clementer: viue cõmiter: In ſermone illum admitte: in conſilium ⁊ conuictum. ¶ Ibidem.

Colant te ſerui tui poti⁹ q̃ timeãt. ¶ Seneca: Tra. iii.

Aristo.

In ſuitutẽ cadere d regno graue ẽ. ¶ Ariſt. li. iconomico.

Op3 ſuis dare operã ⁊ victũ ſufficiẽtẽ: q: ſine mercede ipoſſibile ẽ dñari. Uict⁹ aũt. ẽ merces ſuo. ¶ Ibidẽ.

Impoſſibile eſt negligentibus dñis: ſeruos ſollicitos eẽ. ¶ Ariſto. li. i. Polyticorum.

Dupliciter dicit᷑ ſeruus: vno mõ ſm nãm alio mõ ſcḋm lege poſitã. ¶ Cicero lib. Paradoxorum.

Cicero

Quis neget: eſ regeſtoes leues oẽs ↄdioſos: oẽs denique improbos eẽ ſuos: An ille liber mihi videat᷑ mulier imperat: cui leges iponit: pſcribit: vetat: iubet qḋ vr̃. Qui nihil iperãti negare pt. Nihil recuſare audet. Si poſcat dãdũ ẽ. Si vocat veniẽdũ ẽ: Eijcit? abeundũ eſt. Minat᷑? extimeſcẽdũ: Ego vo ñ illũ mõ ſuũ: ſȝ negſſimũ ſeruũ: et ſi in ampliſſima familia nac⁹ ſit appellãdũ puto. An et eoꝝ ſuit⁹ dubia: q peculij cupiditate nullã ↄditionẽ recuſant duriſſime ſuitutis: hereditatis ſpe: qd iniquitatis in ſeruiẽdo nõ ſuſcipit᷑? quẽ nutũ locupletis orbi ſenis nõ obſeruant: Loquit᷑ ad eius volũtatẽ: q̃cq̃d denunciatũ ſit: facit: aſſentat᷑: aſſidet. muneratur. Quid horũ ẽ liberi? Quid denique ſui nõ inertis. Quid iã illa cupiditas: q̃ dr̃ eſſe liberalior honoris: ⁊ imperij: puinciarũ q̃ dura ẽ dña? q̃ imperioſa? q̃ vehemẽs? Judex vo q̃ſi ũ hȝ dñatũ quo timore nocẽtes afficit? An nõ ẽ ois metus ſeruitus oĩs? an debilitas? ⁊ humilis ⁊ fracti timiditas ſeruitus eſt. ¶ Phocyli.

Phocy.

γαστρὸς ὀφειλόμενον δ᾽ ἀπόμοιραν παρέχου θεράπουσι. i.

Ventris debitam mercedem prebe ſeruis. ¶ Idẽ.

δούλῳ τακτὰ νέμοις. ἵνα τοὶ κατὰ θυμὸν ἔῃ. i.

Seruo pacta tribuas: vt tibi beniuolus ſit. ¶ Idem.

στίγματα μὴ γράψῃς. ἐπονειδίζων θεράποντα. i.

Notas ne inuras vituperano ſeruum. ¶ Idem.

λάμβανε καὶ βουλὴν παρ᾽ οἰκέτου εὖ φρονέοντος. i.

Cape et cõſiliũ a famulo bene ſentiente. ¶ Menã.

μακαριος ο της μακαριοις ουλεύων .i.
Beatus qui beatis ſeruit. ℭ Idem.
ως ήδυ δουλω δεσποτων χρηστων τυχειν .i.
Quã ſuaue ẽ ſeruo dñm bonũ nãciſci. ℭ Terẽ. come. v.
Teren. Seruũ botũm cãs orare leges non ſinunt. ℭ Claudia.
Clau. Si metuis: ſi praua cupis: ſi duceris ira
Seruitij patiere iugum tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iure tenebis:
Si poteris rex eſſe tui. ℭ Iuuenalis.
Iuue. Maxima queq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.

SEueritas grẽ. αγενδοτης .α. i. ⁊ αγενδορος .ου. di ſeuerus dr. Eſt aũt ſeueritas virtus inflexibilis circa inflictionẽ penarum: quando recta ratio requirit: hoc ſm. b. Tho. ſcđa ſcđe. q. clvij. ar. ij.
Seuerus aliqñ ſignificat graue ⁊ cenſoriũ: ⁊ dr qſi ſemp verus: nec vlla gra: aut illecebris mutabilis. Virgil. Cordibuſq; ſeueris. Aliqñ aſperũ: trucẽ. Interdũ ſeuũ implacabilẽ. Virgi. Amneq; ſeuerũ Eumenidũ aſpicies. Nõnunq; triſtẽ: ſollicitũ. A ſeuerus fit ſeueritas hoc ẽ grauitas: cõſtãtia: aſperitas triſtitia. Hinc etiã aſſeuero ras: q̃d eſt cũ vi q̃dã: ac mora ai: q̃ſi cũ ſeueritate aliqd affirmo: a quo aſſeueratio deriuaẽ. Itez pſeuero: qđ eſt cũ q̃dã cõſtãtia: ⁊ quaſi pertinacia duro. Hinc pſeuerãtia: h ẽ cõſtãtia: ⁊ ptinacia. de qb⁹ ſupra.

SIgnũ grẽ. σημειον .ου. τὸ. ⁊ σημαινω ſignifico dicit Signũ q̃tũ eſt in ſe importat aliqd manifeſtũ q̃ ad nos quo manu ducimur in cognitionem alicuius occulti: ſm. b. Tho. iiij. ſen. di. j. q. j. ar. j.
Signũ pprie eſt q̃dã parua ſignificatio indicans tectus rei q̃litatẽ. Terẽtius. vide num eius color pudoris ſignũ vſq; indicat. Eſt ẽt ſignũ op⁹ ſculptibile: ⁊ ad alicuius aialis effigiẽ formatũ. vñ ⁊ ſigna ⁊ tabulas p cęlatis opibus: atq; depictis dicimus. Hinc duodecim ſigna cęleſtia q̃ in zodiaco ſunt qi note quorũdã aialium ſunt: ⁊ q̃ in his verſibus continentur.
Sunt Aries: Taurus: Gemini: Cancer: Leo: Virgo:
Libraq;: Scorpi⁹: Arcitenẽs: Caper: Amphora: Piſcis

SIgnificatio g̃. σημασια .ας. i. ⁊ σημαντικος .ου. o. ſignificatiu⁹ dr. Eſt ãt ſignificatio excogitationis formatę p ſigna: p v̾ba demõſtratio. Et fit potiſſime p locutionẽ: q̃ eſt vocalis platio cũ intẽtiõe ſignificandi: vel pferẽdi. Quare nõ eſt irrationalium.

SImilitudo g̃. ομοιοτης .ητος. i. ⁊ ομοιος .ου. o. ſilis dr. Eſt aũt ſilitudo relatio ęquipãtię: ꝗ nõ tñ ſemper denotat vtrũq; extremoꝝ. Sed tñ qñ forma eſt ęqualiter: ⁊ eadem ratione in vtroq; extremoꝝ: ſm. beã. Tho. prima parte. q. iiij. ar. iij.
Similitudo ab imagine qd differat. Vide. ſ. in Imago.

SIMONIA grẽ. ιερο̃ πωλια .ας. i. dici põt. Et eſt ſtudioſa volũtas emẽdi: vel vendẽdi aliqd ſpũale: vel ſpũali annexũ ope ſubſecuta: ſm Panor. in. c. Nemo extra eo. ⁊. beã. Tho. ſcđa ſcđe. q. c. ar. j. o.
Simonia dici videẽ a Simone mago: q donũ ſpũs ſancti emere voluit: vel ea vẽditione ſignoꝝ q̃ p eũ fierẽt multiplicatã pecuniã lucrareẽ. Et ſic illi q ſpũalia vẽdũt cõformanẽ Simoni mago in intẽtione. In actu v̾o illi q emere volũt. Illi aũt q in actu vendunt imitanẽ Giezi diſcipulũ Heliſei: de q̃ legiẽ iquarti re gũ. c. v. Qđ accepit pecuniã a leproſo mundato. Vñ vẽditores ſpũalium poſſunt dici: nõ ſolũ Simoniaci ſed ẽt Giezite: ſm. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. c.
Augu. ℭ Aug. ⁊ habetur. j. q. j. c. Sicut.
Sicut eunuchus fuit q Ioſeph cõparauit: ita qui grãm mercaẽ viuũ ſemẽ nõ hꝫ ſiccis genitalibus: ſic quoq; ignis ſacrificij q p ſeptuaginta ãnos Babylonicę captiuitatis ſub aq̃ vixerat. Extinctus eſt Antiocho Iaſoni vẽdẽti ſacerdotiũ: quod ſignificauit ſpiritus ſancti ignem nõ lucere in ſimoniacis ſacramentis.

ℭ Hiero. in epl'a: ⁊ habetur. j. q. j. Nunq;. Hiero.
Sępe ſiniſtra pncipia ad fęlices puenĩũt exit⁹: vt Iacob p ſupplantationẽ puenit ad bñdictionẽ: ⁊ vt ſeges q̃ leproſa manu ſeriẽ: mũda tñ metiẽ vt ex adulterino cõcubitu pulchra ſoboles naſciẽ: ſic ⁊ pecuniarũ p ſimoniã acqiẽ fęlicẽ hꝫ exitũ: ꝗ tũ pauperibus pfutura erogaẽ: ſed nihil hoꝝ ſimoniacis patrocinatur.
ℭ Ambro in lib. paſtorali: ⁊ hr̃. j. q. j. c. reperiũtẽ. Ambr.
Reperiũẽ q̃ plurimi negociat iõe muneris mercari velle gr̃iã ſpũs ſancti: dũ illi pciũ donãt: vt põtificalis ordinis ſublimitatẽ accipiãt: obliti verboꝝ Petri q̃ dixit ad ſimonẽ: pecunia tua tecũ ſit i pditionẽ: q: exiſtimaſti donum dei pecunia poſſidere.
ℭ Ambr. d miſt. rijs: ⁊ habeẽ. j. q. i. c. quũ ordinareẽ.
Quũ ordinareẽ epũs: qđ dedit aurũ fuit: qđ: pdidit aia fuit. Quũ aliũ ordiarẽt: qđ accepit aurũ fuit: qđ dedit lepra fuit. ℭ Greg. i regiſtro ⁊ habeẽ. j. q. j. c. pſbi.
Preſbiter ſi p pecuniã eccleſiã obtinuerit: nõ ſolũ eccl'ia priuaẽ: ſed ẽt ſacerdotij honore ſpoliẽ. Quia altare ⁊ decimas: ⁊ ſpiritũ ſanctũ emere vł vẽdere ſimoniacã hereſim ẽẽ null⁹ fidelium ignorat.
ℭ Gregorius ibidem. c. quicunq;. Grego.
Quicũq; ſacros ordines vẽdũt: aut emũt: ſacerdotes ẽẽ ñ pñt: vñ ſcriptũ ẽ. Anathema dãti: anathema accipienti: hęc ẽ ſimoniaca hereſis. Quõ ergo ſi anathema ſunt: ⁊ ſancti nõ ſunt ſanctificare alios pñt: ⁊ quoꝫ in xpi corpore nõ ſint: quõ xpi corpus tradere: vel accipere poſſunt: q maledictus: benedicere quõ põt.
ℭ Ibidem: c. quũ omnis.
Quũ ois auaricia idolorũ ſit ſeruit⁹: qſq; hãc ⁊ maxie i dãdis eccleſiaſticis honorib⁹ vigilãt nõ pcauet infidelitatis pditioni ſubijciẽ: ⁊ ẽt ſi tenere fidẽ verbis: quã negat facto: videatur.
ℭ Gre. i tractatu euãgelioꝝ: ⁊ hr̃. j. q. i. c. ſunt nõnulli.
Qui ergo ſacros ordines tribuit: tũc ab oi munere manu⁹ excutit: quãdo i diuinis reb⁹ non ſolũ pecuniã nullã: ſed nec etiã humanã gratiam requirit.
ℭ Dantes inferni can. c. xix. Dantes
O Simon mago o miſeri ſequaci
Che le coſe de Dio che di bontade
Denno eſſere ſpoſe voi rapaci
Per oro ⁊ per argento auolterate.
Or conuien che per voi ſoni la tromba
Pero che ne la terza bolgia ſtate.

SIMPLICITAS grẽce απλοτης .ητος. i. ⁊ απλους .ου. o. ſimplex dr. Eſt aũt ſimplicitas virt⁹ ad quã ptinet directe pſeruare ſe a deceptiõe: ſm. b. Tho. ſa ſę. q. cxj. ar. iij.
Simplicitas duplex eſt. Quędam enim eſt cõtraria diſcretioni: quę reprobaẽ. Quędã contraria doloſitati: quę bona eſt: de qua in euãgelio. Eſtote ſimplices: ſicut columbę. ℭ Iob. c. viij. Job
Deus non pijciet ſimplicem. ℭ Prouerbioꝝ. c. ij. Prouer.
Simplices permanebũt in terra. ℭ Prouer. c. x.
Qui ambulat ſimplr ambulat cõfidẽter. ℭ Idẽ. c. xj.
Simplicitas iuſtoꝝ diriget eos. ℭ Prouer. c. xx.
Iuſtus q ambulat in ſimplicitate ſua: beatos poſt ſe filios relinquet. ℭ Idem. c. xxviij.
Melior eſt pauper ambulans in ſimplicitate ſua: q̃ diues in prauis itineribus.
ℭ Prouerbiorum. c. xxix.
Viri ſanguinũ oderũt ſimplicẽ: iuſti ãt q̃rũt aiam eius.
ℭ Augu. ſuper Ioan. homelia. ij. Augu.
Simplex eris ſi te mũdo nõ iplicaueris: ſi explicaueris. Explicãdo. n. te a mũdo ſimplex: iplicãdo duplex eris.
ℭ Hierony. ad Ruſticũ monachum. Hiero.
Habe ſimplicitatẽ colũbę: ne cuiq; machineris dolos ⁊ aſtutiã ſerpẽtis: ne aliorũ ſupplãteris inſidijs: q: non multũ diſtat in vicio: aut decipere: aut decipi poſſe.

¶ Hiero. ſuper Oſee.

Prudētia abſqȝ ſimplicitate malicia eſt: ⁊ ſimplicitas abſqȝ rōne ſtulticia nominatur. ¶ Ibidem.

Nihil diuiti⁹ viro ſimplici. Quid. n. ſimplicitate diuiti⁹ que ſit bon⁹ paterfa. ſatis ſibi abūdat: ⁊ ſua puritate ↄtenta nō q̄rit alienū: nec abrodit: ſȝ de ceteris fingit nec ſe in artes varias ſepe cōmutat: ſicut aſtutia q̄ vt quo ſit cauta: timet oīa: nec ſuis conſilijs credit: vſat ipſa ſuas ſniās. Simplicitas aūt timere nil nouit.

Grego. ¶ Grego. li. i. mora. tractās illō. eſtote prudētes.

Vtraqȝ bnī l admonitiōe ↄuertit: vt ſimplicitatē colūbe aſtutia ſerpētis inſtrueret: ⁊ rurſus ſerpētis aſtutias columbe ſimplicitas tēperaret. ¶ Idē lib. xij. mora.

Nihil ſimplici corde felici⁹. qi innocentiā erga alios exhibet. Nihil ē q̄ pati ab alijs formidet. Habȝ. n. q̄ſi arcē q̄ndā ſimplicitatē ſuam: nec ſuſcept⁹ ē pati qō ſe feciſſe nō meminit. At ↄ̄ mens praua ſemp in laborib⁹ eſt: q: aut molit mala q̄ inferat: aut metuit ne ſibi h̄ ab alijs inferantur.

Ber. ¶ Bernar. ſermone. xxv.

Omnibus nobis in ↄuerſiōis initio nulla virtus magis neceſſaria eſt: q̄ȝ ſimplicitas humilis: ⁊ grauitas verecunda. ¶ Beda de templo Salomonis lib. i.

De beato Iob dicit: q̄ erat vir ſimplex: ⁊ rectus. Simplex videlicet: per innocentiā manſuetudinis. Rect⁹ cautelā diſcretionis: Simplex: qi nullum ledere: imo prodeſſe deſiderabat: Rectus: qi ſe a nullo corrumpi permittebat. ¶ Beda ibidem:

Simplicitas ſine rectitudine diſſoluta eſt ⁊ ſtulta. Rectitudo āt ſine ſimplicitate auſtera nimiū exiſtit ⁊ dura Uerū vtraqȝ virtus ↄiuncta perfectū reddit hoiem.

Simulatio g̃. ὑποκρίσις. ⁊ ὑποκριτής. ſimulator dr̃. Eſt aūt ſimulatio ↄp̄rie mēdaciuȝ in ſignis factoꝝ exterioꝝ. Iō ſp eſt pccm̄. Sed large ſumit pro fictiōe: ſm. b. Tho. ſcōa ſcōe. q. cxi. ar. i.

Beda. Simulo ⁊ diſſimulo ita differūt. Simulamus. n. eſſe ea q̄ nō ſunt. Diſſimulamus ea non eē q̄ ſūt. A ſimulo fit ſimultas: hoc ē odiū: q̄ q̄ ſimultates exercēt: inter ſe ſimulata loquunt: vel dr̃ a ↄ̄rio: q: minime ſūt ſimul. Hinc ſimulo vbū: h̄ ē ſimultatē exerceo: ⁊ odiū. A ſimulo fit ēt Simulachrū: q̄ ſit ficta imago alicuius. De hac materia vide ſupra in Hipocriſis.

Syneſis greca dictio ē σύνεσις. Et ē vt⁹ bn̄ iudicatiua de agibilibus: ſm legē cōeȝ. Gnomi vō ſȝ altiora principia. ſ. iuris naturalis: ideo eſt altior: ſm bea. Tho. ſecunda ſecunde. q. xlviij. c. ſi.

Syntereſis greca dictio eſt συντήρησις. Et ē potēcia q̄ ſp aduerſat vitijs: ⁊ ↄpetrata mala cōtinuo arguit. Quā latini theologi corrupto vocabulo ſinderesim vocāt: quā ſintereſin penul. ↄducta dicēdū ſit. Huius aūt erroris cā fuit: q̄ greci litterā t ſi y p̄ceſſerit in d q̄ſtū ad ↄnūciatione p̄ı: c: t mutāt. Diciturqȝ ſintereſis a συντηρέω: ↄſeruo: q̄ ſemper cupiat ſeſe a peccato ſeruare immaculatam.

Syntereſis nō nominat rōnem ſupiorem: nec inferiorē: Sed aliquid cōmuniter ſe habens ad vtrāqȝ: ſm. b. Tho. in. q. de veritate. q. xvj. ar. j.

Actus ſyntereſis eſt remurmurare malo: ⁊ inclinare ad bonum: ſm eundem ibidem.

Sitis grece δίψα. ⁊ δίψαω ſitio dr̃. Eſt autē ſitis appetitus frigidi ⁊ humi: ſm Ariſto. lib. ij. de aīa. Ponitur etiā pro nimia auiditate cuiuſcūqȝ rei. Iuuenalis. Maior fame ſitis eſt q̄ȝ. Uirtutis. Hinc dicitur ſitio verbū ⁊ ſiticuloſus qui ſemp ſitit: ⁊ ſitibundus: hoc eſt ſitiens. Et ſitula vas ad hauriendam aquam: q̄ aquam ſitiat.

Situs grece ϑέσις. dr̃. Et ē ordo partiū corporaliū: ſm locū. Ex. b. Tho. quolib. iij. ar. vij. ſi.

Eſt ⁊ ſitus lanugo q̄dam ex humore procreata. Fit aūt in locis carentibus ſole. Significat etiam aliquando immūdiciem que ſenibus prouenit ex antiquitate.

Sobrietas grece σωφροσύνη. ⁊ σώφρων ſobrius dr̃. Sobrietas ↄp̄rie eſt circa potū inebriatiuum. Large vero eſt circa omnem materiam: ſm bea. Tho. ſecunda ſecunde. q. cxliij. c. prin.

Sobrius eſt qui in cibo ⁊ potu tēperās eſt: q̄ſi ſine ebrietate. Sobrietatis noīe ēt tēperātia ſignificatur. De hac mā hēs. ſ. vbi Ebrietas: ⁊ infra vbi tēpantia.

SOCIETAS grece ἑταιρία. ⁊ ἑταῖρος. ſocius dr̃. Eſt aūt ſocietas duoꝝ pluriumue ↄiunctio ↄc̄ta ob cōmodiorē vſum: ⁊ vberiorem queſtum.

Societas eſt adunatio homium ad aliqd perficiendū. Ideo multiplicat ſm illud. Ex. b. Tho. opuſculo ↄ̄ religionis impugnatores. c. v. col. iij. ſi.

Soci⁹ ↄp̄e dr̃ q̄ in re ſeria ac laborioſa alicui⁹ pticeps ē: vn̄ ſocij ppl̄i romāi dicebāt: ita cū his ſedere ↄiūcti vt pacis ⁊ belli pticipes eēnt. Dr̃ aūt ſoci⁹ vel qō ſecet ⁊ diuidat laborē alteri⁹: vel q̄ eū in re laborioſa ſequat.

Soci⁹: comes: ⁊ ſodalis ita differūt: q̄ comes ē q̄ cū aliquo ſit: ⁊ tanq̄ ducē ſequit. Sodalis in reb⁹ leuioribus: ⁊ fere in ↄuiuijs. Vnīqȝ ſodales q̄ſi ſitedales: ſic comites q̄ſi ſit eūtes. Uel ſodales dicūt q̄ſi ſit in menſa ſedeāt: vel q̄ inter ſe ſuadeāt qō cōmodū eſt.

Prouer. ¶ Prouerbiorum. c. xviij.

Vir amicabilis ad ſocietatē: magis amicus erit q̄ȝ fr.

Eccle. ¶ Eccleſiaſtes. c. iiij.

Meli⁹ eſt duos eē q̄ȝ vnū. Habēt enim emolumētum ſue ſocietatis. Si vnus ceciderit: ab alio ſulcietur.

Eccle. ¶ Eccliaſtici. c. xiij.

Qui tetigerit picē inquinabit ab ea: ⁊ q̄ cōicauerit ſuphbo induet ſupbiā. Pōdus ſup ſe tollit: qui honeſtiori ſe cōicat. Et diuiori te ne ſocius fueris.

Paulus ¶ Paulus ſecunde ad Corin. c. j.

Sicut ſocij paſſionum eſtis: ſic eritis ⁊ conſolationis.

Augu. ¶ Aug. li. ↄ̄ pmimanū: ⁊ hr̃. xxiij. q. iiij. c. ita plane.

Ita plane ſociatur q̄s malis: ſi mali aliquid cum eis cōmittit: aut cōmittentibus fauet.

Hiero. ¶ Hiero. in Hieremia: ⁊ hr̃ di. xlv. c. Sed illud.

Polluit. n. ex vno peccatore ppl̄s: ſicut ex vna oue morbida vniuerſus grex inficit. Sic ⁊ vno fornicāte vel aliud quodcūqȝ ſcelus committente: plebs vniuerſa polluitur. ¶ Ambro. lib. j. de officijs: ⁊ hr̃. xxiij q. iij. c. Non inferenda.

Ambr. Nō inferēda ſed depellēda iniuria lex v̄tutis eſt. Qui. n. nō repellit a ſocio iniuriā ſi pōt: tā eſt in vitio: q̄ȝ ille qui facit. Vn̄ ſanctus Moyſes hinc primo orſus eſt tēramēta imbecillis fortitudinis. Nā quum vidiſſet hebreū ab egyptio iniuriā accipientē defendit: ita vt egyptium ↄſterneret: atqȝ in harena abſcōderet. Salomon quoqȝ ait: erige eum qui ducitur ad mortem.

¶ Idē ſup Lucā lib. iiij. ⁊ hr̃. xxiij. q. j. c. Nō turbat.

Nō turbat nauis q̄ Petrū habet. Turbat illa q̄ Iudā habet: ⁊ ſi multa illic diſcipuloꝝ merita nauigabāt: tamen adhuc eam proditoris perfidia agitabat. In vtraqȝ Petrus: ſed q̄ ſuis meritis firmus eſt: turbat alienis. Caueamus igitur perfidiam: caueamus proditorem: ne per vnum fluctuemus plurimi.

¶ Ibidem lib. vj.

Voluit xp̄s deſeri: voluit ↄdi: voluit ab ap̄lo ſuo tradi: vt quū ſis deſertus a ſocio: ↄditus ab ipſo: moderate feras tuum erraſſe iudicium periſſe beneficium.

¶ Gregorius ſuper Ezechielem homelia. ix.

Infirmi debēt vitare ſocietatē prauoꝝ: ne mala q̄ frequenter aſpiciūt: ⁊ corrigere nō valēt: delectent imitari.

Grego. ¶ Gregorius mora. primo ſuper illud Iob. Uir ſimplex ⁊ timens deum.

Non multum laudabile bonum eſſe cum bonis: ſed bonum eſſe cum malis.

℄ Idem ſuper Ezechielem homelia.ix.

Tolerādi vbiq; ſunt ꝓximi. Quia abel fieri nō valet quē Chaim malicia nō exercet. Unū ꝟo eſt potētia qua vitari ſocietas maioꝝ debeat:ne ſi fortaſſe corrigi nō valent ad imitationē trahant: ⁊ quū ipſi ſua malitia nō mutanꝭ:eos q ſibi cōiuncti fuerint peruertant.

Io.chri. ℄ Joā. Chryſo. ſuper Matthēum.

Bonus malo ſi cōnectitur:aut pares reddunꝭ: aut cito ad inuicem ſeparantur. Amicitię.n. pares aut īnuenit aut facit. ℄ Joan. Chryſo. ibidem.

Reꝝ nā ſic eſt:vt quotiēs bonus malo ꝯiungiꝭ:nō ex bono malus melioꝛeꝭ:ſʒ ex malo bonꝰ ꝯtamineꝭ. Diuerſitas.n. reꝝ nunq̄ pōt habere cōcordiā: ⁊ multos ſollicitat ſocietas nephāda.

Seneca ℄ Sene. ꝺ bñficijs.c.xiij.

Hominē non vnguiū viomee dentiū terribilē cęteris fecit. Nudū ⁊ infirmū ſocietas munit. Duas.n. res dedit ei deus:quę cęteris obnoxiū validiſſimumq; facerent.ſ.rōnem: ⁊ ſocietatem. ℄ Ibidem.

Societas ei dñium oīum dedit:ſocietas terris gentium in alienę naturę tranſmittit imperium ⁊ ⁊ dñari ēt in mari iuſſit. ℄ Idem epiſtola.vij.

Exemplū luxurię:vnuʒ exemplū auaritię:multum mali facit. Conuictoꝛ delicatus eneruat ⁊ emollit: vicinus diues cupiditatē irritat: Malignus comes rubiginē ſuam affricuit. ℄ Seneca ibidē.

Neceſſe eſt aūt imiteris tales aut oderis. Et vtrūq; deuitandū:ne vel ſimul malus fias:q: multi ſunt:ne vel inimicus multis:q: diſſimiles ſunt.

℄ Idem epiſtola.c.vij.

Hęrebit tibi auaritia:q̄diu auaro ſoꝛdidoq; cōuixeris. Hęrebit tumoꝛ q̄diu cū ſupbis ꝯuerſaberis. Incēdūt libidines adulteroꝝ ſodalitia. ℄ Seneca tragę.viij.

Nec regna ſocium ferre:nec thedę ſciunt.

Cicero ℄ Cicero de ſenectute.

Pares.n.cū paribꝰ veteri ꝓuerbio facillime ꝯgreganꝭ.

Ariſto. ℄ Ariſto. lib.i. polyticorum.

Homo ſolitarius:aut deus:aut beſtia:aut nullo indiget:

Cōmē. aut nulli cōuenit. ℄ Cōmētatoꝛ ſup.viij.ethicoꝝ.

Hō eſt aīal non ſolitariū:ſʒ polyticū ⁊ cōmunicatiuum.

SODOMIA eſt turpitudo in maſculum facta. Ut habetur.xxxij.q.ij.c.vſus. Sodomia.i. coitꝰ maſculoꝝ eſt ſpēs luxurię cōtra nām:ex.b. Tho. ſa ſę.q.cxlij.ar.iiij. Sodomia ⁊ idololatria ſimul inceperunt ⁊ ſimul creuerunt:ſm eundē.iiij. ſen. di.i.q.ij.ar.i.

Leui. ℄ Leuitici cap.xx.

Qui doꝛmierit cū maſculo coitu feminco: vterq; operatus eſt nephas. Moꝛte moꝛianꝭ. Sit ſanguis eoꝝ ſuper eos.

Paulus ℄ Paulus primę ad coꝛinthios.c.vi.

Neq; maſculoꝝ cōcubitoꝛes regnū dei poſſidebunt.

Augu. ℄ Aug. li. ꝺ adulterinis ꝯiugijs: ⁊ hꝭ.32.q.8.c.adulte.

Adulterij malū vincit foꝛnicationē ⁊ vinciꝭ aūt ab inceſtu:peius eſt.n. cū matre q̄ cū aliena vxoꝛe ꝯcūbere ſed oīum hoꝝ eſt peſſimū qꝺ ꝯ nām fit:vt ſi qs membꝛo mulieris nō ad hoc ꝯceſſo voluerit vti. Uſus enim nālis ſi vltra modū ꝓlabiꝭ:in vxoꝛe quidem veniale peccatū eſt. in meretrice damnabile. Sed iſtud quod ꝯ nām eſt:execrabiliꝭ fit in meretrice: ſʒ execrabilius in vxoꝛe. Tantū enim valet oꝛdinatio creatoꝛis ⁊ oꝛdo creaturę:vt in rebus ad vtendū ꝯceſſis ⁊ quū modus excediꝭ longe tolerabilius ſit:q̄ in eis quę cōceſſa nō ſunt:vel vnus vel rarus exceſſus.

℄ Idē ꝯ iouinianū li.i. ⁊ habeꝭ ibidē.c.vſus.

Vſus nālis ⁊ licitus eſt:ſicē in ꝯiugio: ⁊ illicitꝰ ſic i adulterio. ꝯ nām ꝟo ſp illicitus: ⁊ procuIdubio flagitioſioꝛ atq; turpioꝛ:quē ſanctꝰ aplſ ⁊ in maſculꝭ: ⁊ i feminis arguebat:damnabilioꝛes volens intelligi:q̄ ſi in vſu naturali:vel adulterando vel foꝛnicando peccarent.

℄ Idē cōfeſſio.li.iij. ⁊ habeꝭ ibidē.c.flagitia.

Flagitia q̄ ſiꝭ ꝯ nāʒ vbiq; ſp rēpudiāda atq; puniēda ſūt: q̄lia ſodomitaꝝ fuerūt:q̄ ſi oēs gētes facerēt eadē criminis reatu diuina lege tenerentur. Quę nō ſic fecit hoīes:vt ſe illo vterenꝭ mō. Uiolaꝭ quippe ipſa ſocietas:quę cū deo nobis eſſe debet.quū eadē natura.cuius ipſe auctoꝛ eſt:libidinis peruerſitate polluitur.

℄ Ambꝛ.li. ꝺ patriarchis: ⁊ hꝭ.xxxij.q.vij.c.offerebat: Ambꝛ.

Offerebat ſcūs Loth filiaꝝ pudoꝛē. Nam ⁊ ſi illa quoq; flagitioſa impuritas erat:tñ minus erat ſm nām coire: q̄ aduerſus naturam delinquere: pferebat domus ſuę verecundię hoſpitalem gratiam: ⁊ apud barbaras gentes inuiolabilem.

℄ Lactan. fir. lib.vi.c.xxiij. diuinaꝝ inſtitu. Lactā. fir.

Nō pōt hęc res ꝓ magnitudine ſceleris enarrari. Nihil amplius iſtos appellare poſſum q̄ impios ⁊ parricidas:qbꝰ nō ſufficit ſexus a deo datꝰ:niſi ⁊ ſuū ſexū ꝓphane ac petulāter illudāt. Hęc tñ apud nos leuia ⁊ quaſi honeſta ſunt. Quid dicā de his q abhominādā nō libidinē:ſʒ inſaniā potiꝰ exercēt. Piget dicere. Sʒ qd his foꝛe credamꝰ:quos nō piget facere: ⁊ tñ dicēdum eſt:q: ſit De his loquoꝛ quoꝝ teterrima libido ⁊ execrabilis furoꝛ:nec capiti quidem parcit: qbus hoc vbis:aut q̄ indignatiōe tantū nephas proſequamur. Uincit officiū linguę ſceleris magnitudo. Quū igiꝭ libido hęc edat opa: ⁊ hęc facinoꝛa ꝺſignet:armādi aduerſus eā virtute maxima ſumꝰ. Quiſqs affectꝰ illos frenare nō pōt:cohibeat eos intra pſcriptum legitimi thoꝛi:vt ⁊ illō qꝺ auide expetit aſſequaꝭ: ⁊ tñ in peccatū non incidat. ℄ Ouidius in arte amandi. Ouidi.

Odi concubitus qui non vtrinq; reſoluunt. Tibul.

Hoc eſt cur pueri tangar amoꝛe minus. ℄ Tibullꝰ.

O fuge te tenerę puerorum credere turbę.

Nam cauſam iuſti ſemper amoris habent.

SOLEMNITAS grece [illegible] dici poteſt. Diciturq; ſolēne:qꝺ eſt quod omnibus annis pſtari debeat a ſolus ⁊ ānus:hoc eſt anniuerſariū. Quare ſolemnes cerimonijs dicimus:quę ſunt anniuerſario ſacrificio religioſe. Item ſacra ſolemnia quę certis ⁊ ſtatutis tēpoꝛibus fiunt.

Augu. ℄ Auguſtinus in quodam ſermone.

Totiens.n. dies natalicios ſanctoꝝ celebramus:quotiens virtutes eoꝝ recolimꝰ:qbus claruerūt in terris: vt ad gloꝛiā illius a quo totū habuimus referamus.

℄ Augu. lib. de.x.choꝛdis.

Meliꝰ faceret iudeus in agro ſuo aliqd vtile q̄ in theatro ſeditioſus exiſteret: ⁊ meliꝰ feminę eoꝝ die ſabbati lanā nerent:q̄ tota die in neomentijs ſuis impudice ſaltarent. ℄ Idem contra fauſtum lib.iij.

Si queras cur Chriſtianus non obſeruat ocium ſabbati cum dominꝰ non venerit ſoluere legē: ſed adimplere. Reſpondeo: Iſtud non obſeruat Chriſtianus:q: qꝺ ea figura ꝓfitebatur iam ipſe impleuit. In iſto habemus ſabbatum:qui dicit. Uenite ad me omnes qui laboratis: ⁊ inuenietis requiem animabus veſtris.

℄ Augu. ſuper Joan. ſermo.xx.

Sacrum ſabbatū eſt antiquis patribus preceptū:quod nos chriſtiani ſpiritualiter obſeruamus: quū ab omni ſeruili opere.i. ab omni peccato abſtinemus: ⁊ habemus quietē in coꝛde: ⁊ ſpiritualem tranquillitatē.

℄ Augu. de vera innocentia.

Male celebrāt ſabbatū:qui a bonis opibꝰ ceſſant. Ociū enim ab iniquitate debet eſſe:q: bona cōſcientię non inquietum:ſed tranquillum faciunt animum.

Hiero. ℄ Hiero. epiſtola ad euſtochium.

Valde abſurdū eſt nimia ſaturitate velle honoꝛare martyrem:quem ſciamus deo placuiſſe ieiunijs.

Grego. ℄ Gregoꝛius in regiſtro.

Dominico die a laboꝛe terreno ceſſandū ē:atq; omnodo

oronib⁹ inſiſteretur vt ſi qd negligētię p ſex dies agitur p diē reſurrectiōis dñicę precibus expieť. ℭ Ibidē.
Si qs p luxuria ⁊ voluptate die dñico lauari appetit: hęc fieri non ↄcedimus: ſi aūt p neceſſitate corporis: hoc nec die dominico prohibemus. Nam ſi dñica die lauare corpus peccatū eſt. Igiť quottidie lauari nec facies debet. Si autē in corporis parte conceditur. Cur hoc exigēte neceſſitate in toto corpore negareť.
Grego. ℭ Grego. ſuper Euange. Omē. xxiij.
Quid prodeſt intereſſe feſtis hominum? Si deeſſe contingat feſtis angelorū. Umbra venturę ſolemnitatis eſt ſolemnitas pręſens. Iccirco hanc annue colimus: vt ad illam quę non eſt annua: ſed cōtinua pducanť.
Ori. ℭ Origenes ſup Exo. Ome. lxix.
Si deſinas ab oībus ſecularibus opibus: ⁊ nihil mundanum geras: ſed ſpiritualibus opib⁹ vaces: ad eccl'iaʒ cōuenias: lectiōib⁹ diuinis aurē pbeas: de cęleſtibus cogites: de futura ſpe ſollicitudinē geras: venturum iudicium pre oculis habeas: nō reſpicias ad pñtia: ⁊ viſibilia: ſed ad inuiſibilia ⁊ futura: hęc eſt obſeruatio ſabbati chriſtiano. ℭ Macro. li. i. Saturna.
Macrobius Scevola cōſultus qd ferijs agi liceret: reſpondit: q̄ pter miſſum noceret. Quapropter ſi bos in ſpecū decidiſſet: eūq; paterfa. adhibitis opis liberaſſet: nō ē viſus ferias polluiſſe: nec ille q trabē tecti fractā fulciēdo ab imminenti vindicauit ruina. Inde ⁊ Maro oīum diſciplinarū perit⁹: ſciēs lauare oues: aut lanę purgādę aut ſcabię curādę grā pnūciauit: tūc oues pferias licere merſari: ſi hoc remedij cā fieret. Ballātū q; gregē fluuio merſare ſalubri. Adijciendo. n. ſalubri oñdit auertēdi morbi gratia tantūmō: nō ēt ob lucruʒ purgādę lanę cā fieri ↄceſſum. Uñ ſi p ſacra ſolemnia ſalubri fluuio merſare oues fas ⁊ iura pmittūt: ſi riuos d ducere religio nulla phibebit: cur nō religiōis honor puteť ſacris dicare diebus ſacrū ſtudiū litterarum.
ℭ Uirgilius Georgicon lib. i.
Virgi. Quippe etiam feſtis quędam exercere diebus
Fas ⁊ iura ſinunt. Riuos deducere nulla
Religio vetuit. ſegeti pręſendere ſepem:
Inſidias auibus moliri: incidere vepres:
Ballantumq; gregem fluuio merſare ſalubri.
Sępe oleo tardi coſtas: agitator aſelli
Uilibus aut onerat pomis: lapidemq; reuertens
Incuſſum: aut atrę maſſam picis vrbe reportat.
Ouidi⁹ ℭ Ouidi. de ponto li. ij. Elegia. prima.
Dij quoq; vt a cunctis hilari pietate colantur.
Triſticiam poni per ſua feſta iubent.
Tibul. ℭ Tibullus lib. ij. Elegia. i.
Luce ſacra requieſcat humus: requieſcat arator:
Et graue ſuſpenſo vomere ceſſet opus.
Soluite vincla iugis. Nunc ad pręſepia debent
Plena coronato ſtare boues capite.
Omnia ſint operata deo. Non audeat vlla
Lanificam penſis impoſuiſſe manum.
Uos quoq; abeſſe procul iubeo: diſcedite ab aris
Cui tulit heſterna gaudia nocte Uenus.
Caſta placent ſuperis: pura cum veſte venite:
Et manibus puris ſumite fontis aquam.
Solertia grece παγουργία. α. ς. ι. ⁊ παγουργός. ου. ο. ſolers dicitur. Eſt autem ſolertia ſubtilitas quędam in nō perſpecto tempore medij: ſm Ariſto. Uel eſt habitus ex repentino inueniens quod conuenit: ſm bea. Tho. iij. ſen. di. xxxiij. q. iij. ar. i. Solertia eſt quędaʒ ſubtilior ⁊ facilior ⁊ prōpta coniecturatio medij propter quod aliquid euenit: ⁊ hoc quādo non habet magnum tempus ad perſpiciendū: ⁊ deliberandum: ſm bea. Tho. ſuper Poſt. lec. iiij. circa finem.
Solers q eſt in oī tpe prudēs: q̄ſi totus ars. Uñ ſolertia. Quoꝝ cōtraria ſunt Iners: quaſi ſine arte: ⁊ inertia.

Solicitudo grę. ἀκριβεία. ας. ι. ⁊ ἀκριβής. εος. ο. ι. diligens dicitur. Eſt aūt ſolicitudo ęgritudo animi cum cogitatione: ſm Cicero. li. Tuſ. queſt.
Solicitudo eſt rōnabile ſtudiū adhibitū ad aliqd conſequenduʒ: qd maius eſt: vbi eſt timor: minus eſt: vbi eſt ſecuritas: ex. b. Tho. ſcda ſcdę. q. lv. ar. vi. c.
Solicitudo tpaliū futuroꝝ ē irratiōabile ſtudiū q̄ q̄runtur futura: tāq; fines: ⁊ vltra neceſſitatē pſentis vitę: De q̄ xp̄s. Matthęi. vi. Nolite ſoliciti eē in craſtinū.
Solicitudo tpaliū tripl'r illicita. Primo quū tpalia quęrim⁹ tanq; finē. Scdo quū in eis pcurādis adeo ſupfluū adhibeť ſtudiū: vt hō retraheť a ſpūalib⁹ qbus principal'r inſeruire dʒ. Tertio quū faciēdo qs quod oportet ne ſibi neceſſaria deſint. De quo Chriſtus. Matth. vi. Nolite ſoliciti eē dicētes. Quid manducabim⁹ aut bibemus ⁊c. Ex. b. Tho. xxij. q. lv. ar. vi.
Solicitudo venit a ſolicito verbo. qd dr̄ a ſolo ⁊ cito: q̄ſi ſolo cito: hoc eſt loco dimoueo. Eſt. n. ſolū qcqd alicui rei ſubiacet. Uirgili. Nauium ſolum dixit eſſe mare. Quum dixit. Subtrahiturq; ſolum.
SOLITVDO gręce ἐρημος. ου. ο. dr̄. ⁊ nō eſt de eſſentia pfectiōis: ſed eſt inſtrumentū cōgruū cōtemplationi: nō aūt actionū ſm. b. Tho. xxij. quę. clxxxviij. ar. viij.
Eſaias ℭ Eſaias cap. xxxv.
Exultabit ſolitudo ⁊ florebit quaſi liliuʒ: Germinās germinabit: ⁊ exultabit lętabunda ⁊ laudās.
Augu. ℭ Augu. in lib. de ſingularitate clericorum.
Minus voluptatibus ſtimulať: qui nō eſt vbi frequētia voluptatū: ⁊ min⁹ auaricię moleſtias patiť: qui diuitias non videt. ℭ Hiero. contra Iouinianū.
Hiero. Sapiēs nūq; ſolus eē pōt: hʒ. n. ſecū oēs q ſunt: ⁊ q fuerūt boni: ⁊ animū liberū: ⁊ quocūq; vult pfert: ⁊ trāſfert: ⁊ qd corpore non pōt: cogitatione cōplectiť: ⁊ ſi hominū inopia fuerit: loquitur cū deo: nunq; bonus ſolus erit. ℭ Hiero. epiſtola. lxxij.
Quid deſideramus vrbiū frequentiā: qui de ſingularitate cenſemur. Mihi enim oppidum carcer eſt: ſolitudo paradiſus. ℭ Grego. li. xxx. moralium.
Grego. Qui corpe remot⁹ viuit: ſʒ tumultib⁹ ↄuerſatiōis humanę terrenoꝝ deſideroꝝ cogitatiōe ſe inſerit: nō ē in ſolitudine. Si vo pmať aliqs corporal'r popularib⁹ turbis: ⁊ tñ nullos ſęcularium curaꝝ tumultus in corde patiaľ: nō eſt in vrbe. ℭ Ber. ad Sophiā virginē.
Ber. Malū qd nemo videt: nemo arguit. Ubi aūt nō timeť repbēſor ſecur⁹ accedit tentator: Licētius ppetraľ iniqtas. In cōuētu vo ſi q̄ bona agis nemo phibet: malū aūt facere ſi vis nō licet. Si ergo de fatuis virginibus es: cōgregatio tibi neceſſaria eſt: ſi de prudētib⁹ tu cōgregatiōi. ℭ Io. Chryſo. ſuper Ioannem.
Io. chri. Ioānes eſt princeps monachoꝝ. Ipſe monachus ſtatim vt natus eſt: in eremū viuit: in eremo nutriť Chriſtuʒ expectat in ſolitudine. ℭ Idem ſuper Matthęum.
Sicut difficile eſt arborē iuxta viā poſitā fruct⁹ vſq; ad maturitatē ſeruare: ſic difficile ē virū iuxta hūc mundū viuētē. i. in actibus mūdi iuſticiā imaculatā vſq; ad finē tenere Recede ergo de via: ⁊ planta te in loco ſecreto: vt nec mūdus tecum habeat aliqd cōe: nec tu cum mundo. ℭ Seneca epiſtola. lxi.
Seneca Omnia nobis mala ſolitudo perſuadet: Nemo ē cui nō ſanctius ſit cum quolibet eſſe: q; ſecum.
ℭ Seneca Tragedia.
Non alia magis eſt libera ⁊ vitio carens ritusq; melius vita quę priſcos colat: q̄ quę relictis mœnibus ſiluas amat. ℭ Ariſto. lib. ix. Ethicorum.
Ariſto. Solitario difficilis eſt vita.
ℭ Idem lib. i. Polyticorum.
Homo ſolitarius: aut deus: aut beſtia.
Frā. pe. ℭ Fran. Pe. de vita ſolitaria lib. i. c. ij.

Surgit occupatus infęlix habitator vrbiũ nocte media
ſomno:vel ſuis curis:vel clientiũ vocibꝰ interrupto.
Sępe ẽt lucis metu:ſępe nocturnis viſis exterritus.
Mox infelici ſcãno corpus applicat. Aiuz mẽdacijs:
In illis ẽ totꝰ ſeu ille mercibꝰ ꝓciũ facere: ſeu ſociũ
ſeu papillũ fallere:ſeu vicini ꝯiugẽ pudicicia armatã
expugnare:blãditijs ſeu litigio iniuſto iuſtitię:vel ne
phando ꝑtendere:ſeu deniqꝫ publici priuatiqꝫ aliqd
corrũpere meditatur. Nũc ira ꝑceps:nũc ardens deſi
derio:nunc deſperatione gelatus. Ita peſſimus arti
fex ante lucem diurni telam negocij orditur qua ſe ſę
pe atqꝫ alios inuoluat. ℭ Ibidem.

Surgit ſolitariꝰ:atqꝫ felix ocioſus modica qete recrea
tus:ſomnoqꝫ breui nõ fracto:ſed expleto:ꝛ interdũ p
noctãris philomenę cantibus experrectus i thoroqꝫ
vix dũ leuiter excuſſus:ꝯuiſiſqꝫ tpibꝰ:qeti horis pſal
lere incipiẽs inanitorẽ ſuorũ labiorũ vt aggreſſuris
inde matutinis laudibꝰ apiat deuotꝰ expoſcit:ꝛ cor
dis ſui dñm in adiutoriũ vocat. Nibilqꝫ iã viribꝰ ſu
is fidẽs:ꝛ iminẽtiũ ꝑiclꝰ metuẽſqꝫ diſcriminũ:vt fe
ſtinet obſecrat:nullis texẽdis fraudibus intentus:ſꝫ
dei gloriã:ꝛ ſanctorꝫ laudes nõ in dies tãtũ. ſꝫ in ho
ras:ꝛ indefeſſo linguę famulatu:ꝛ pie mẽtis obſequo
repetens:ne qñ forſan ingrato aio diuinorꝫ numerꝫ me
moria euaneſcat. Et ſępe interea(mirꝫ dictu)ſecuri ti
moris:ac tepidę ſpei plenꝰ:immemorqꝫ preteriti:ac futuri
ꝓuidẽs:lęto dolore:ꝛ felicibꝰ lachrymis abũdat. Quę
ſtatũ nulla voluptas occupatorũ: nullę vnqꝫ vrbanę
delicię:nulli regnorꝫ faſtꝰ ęquerint. Inde ſuſpiciẽs cę
lũ:ac ſtellas:ac illic habitantẽ dñm deũ ſuũ tota mẽ
te ſuſpirãs:ꝛ patriã cogitãs de exilij ſui loco ꝓtinus
ad honeſtę cuiuſpiã iucũdeqꝫ lectionis ſtudiũ ꝯuerti
tur. Atqꝫ ita cibis paſtus amęniſſimis mltã cũ pace
al vẽturę lucis initiũ pręſtolatur. ℭ Ibidẽ. c. iiij.

Vita ꝓcul dubio ſingularis ac ſolitaria nõ mõ trãqllior
ſꝫ altior ẽ:atqꝫ ſecurior. ℭ Frã. Pe. ſonet. cclxi.

Cercbato ho ſempre ſolitaria vita.
Le riue:il ſomnore le campagne:e in boſchi:
Per fugir qneſti ingegni ſordi e loſchi.
Che la ſtrada del ciel hano ſmarrita:

SOMNVS gręc. υπνος. ου. ο. ꝛ ενυπνιον. ſo
niũ dr. Eſt aũt ſomnus primi ſenſitiui com
prehenſio:vt nomini poſſit agere ex neceſſi
tate qdẽ ſcdã:ſm Ariſto. lib. de ſom. ꝛ vigi.
Somnus eſt ligamentum omnium ſenſuum
ſm Ariſto. lib. de ſom. ꝛ vigl.

Somnus ẽ impotẽtia ſentiendi pp exceſſum vigilandi.

Somnꝰ ẽ paſſio nãlis:ꝛ ꝯuẽtꝰ caloris intrinſecꝰ:vł nãlis
reciprocatio ſcã ex euaporatõe vaporꝫ a nutrimẽto in
groſſata a frigiditate cerebri pp ſalutẽ aialis tuẽdaꝫ.

Somnus eſt qes alalium virtutũ:cũ intenſione nãlium:
ſm Auicennã. Uel eſt priuatio diſpoſitiõis aię impe
rantis ſenſibus:ꝛ virtutibus exterioribus:in qua ani
ma conuertitur ab exterioribus ad interiora.

SOmniũ etiã grece ονειρος. το. dicitur. Et eſt phan
taſma in ſomno factũ. i. apparitio phãtaſtica ſom
no facta:ſm Ariſto. lib. de ſom. ꝛ vigl.

Somniũ a chryſippo ſic diffinitur. Somniũ ẽ vis cernẽs
ꝛ explanãs q̃ a dijs hoibus ſignificantur in ſomnis. ex
Prouer. Cice. lib. ij. de diuinatiõe. ℭ Prouer. cap. iij.

Cuſtodi legẽ atqꝫ ꝯſiliũ:ꝛ ſeqtur. Si dormieris ñ time
Eccle. bis Quieſces ꝛ ſuauis erit ſomnꝰ tuꝰ. ℭ Eccłia. c. v.
Job. Somnus ſuauis in homine perito. ℭ Job cap. xi.
Securus dormiens requieſces:ꝛ nõ erit q te exterreat.
Hiero. ℭ Hiero. li. illuſtriũ virorꝫ:epl. lxxxvij. loquẽs d ſe ipo
Conſuetudinẽ meã noſti. Breuiſſimo ſomno vtor:Et qſi
intervigilo. Satis eſt mihi vigilare deſiuiſſe. Aliquã
do dormiuiſſe me ſentio:aliquando ſuſpicor.
Grego. ℭ Greg. mo. 8. ſup illõ Job. vij. Terrebis me ꝑ ſomnia.

Quũ ſomnia ꝯtingat:aut vẽtris repletõe aut inanitiõe
aut illuſiõe:aut cogitatione:aut reuellatõe:cogitatio
nes ſanctiores:cęleſtiores:virtuoſiores:ſequuntur ſõnia
blãdiora ꝛ delectabiliora. ℭ Ber. ad fres d mõte. Ber.
ſtuꝰ in ſomnũ aliqd tecũ deferre i memoria:ꝛ cogitatõe:i
m q̃ placide obdormias:qd ẽt ſomniare iuuet. Sic ti
bi nox vt dies illuminabitur:ꝛ nox illuminatio tua i de
licijs tuis. Placide obdormies:in pace qeſces:facile
euigilabis:ꝛ ſurgens facilis eris ad redeundũ in diẽ
vñ non totus diſceſſiſti. ℭ Bernar. ibidem.

Caue ſerue dei quantũ potes:ne totus qñqꝫ dormias.
Ne ſit ſomnꝰ tuꝰ:nõ qes laſſi:ſꝫ ſepultura corporis ſuf
focati. Nõ reparatio:ſꝫ ſpũs extinctio. ℭ Ibidẽ.

Quantũ ad debitũ ꝯtinui ꝓfeſſus:nihil temporis tam
perit de vita noſtra:qꝫ quod ſomno deputatur.
ℭ Cicero lib. i. de diuinatione. Cicero.

At mlta ſomnia falſa:imo obſcura fortaſſe nobis:ſꝫ ſint
falſa qdã. Contra vero dicimꝰ: quę quidẽ multo plu
ra euenirent:ſi ad qaietẽ:nũc onuſti cibo ꝛ vino ꝑtur
bata:ꝛ cõfuſa cernimus. Uide qd Socrates in Pla
tonis politia loquatur. Dicit. n. quiꝫ dormientibus ea
pars animi:quę mentis ꝛ rõnis eſt particeps ſopita
langueat. Illa aũt in qua feritas quędã ſit atqꝫ agre
ſtis immanitas:quũ ſit imoderato obſtupefacta po
tu:atqꝫ paſtu:exultare eã in ſomno immoderateqꝫ ia
ctare. Itaqꝫ huic omnia viſa obijciuntur a mẽte ac ratiõ
ne vacua:vt aut cuꝫ matre corpus miſceri videatur:vt
cũ quouis alio hoie:vel deo:ſępe belua:atqꝫ etiã tru
cidare aliqnẽ:ꝛ impie cruentari:multaqꝫ facere impu
re atqꝫ terre cũ temeritate:atqꝫ impudẽtia. At q̃ ſalu
bri ꝛ moderato cultu:atqꝫ victu qeti ſe tradiderit:ea
parte animi q̃ mẽtis ꝛ ꝯſilij ẽ agitata ꝛ erecta:ſatura
qꝫ bonarꝫ cogitationũ epulis eaqꝫ parte animi q̃ vo
luptate alitur:nec inopia enecta nec ſacietate affluẽ
ti:quorꝫ vtrũqꝫ ꝑſtringere aciẽ mẽtis ſolet: ſiue deeſt
nãqꝫ qnippiã:ſiue abundat. atqꝫ effluit. Illa ẽt tertia
pte animi:in q̃ iratuꝫ exiſtit ardor:ſedata atqꝫ reſtin
cta:tũ eueniet duabus animi temerarijs partibꝰ cõ
preſſis. Ut illa tertia pars rõnis ꝛ mẽtis eluceat:ꝛ ſe
vegetã ad ſomniandũ acremqꝫ ꝓbeat:tuꝫ ei viſa quie
tis occurrẽt tranqlla atqꝫ veracia. ℭ Ibidem.

Iubet igitur Plato ſic ad ſomnũ ꝓficiſci corporibꝰ affectis:
vt nihil ſit qd errorẽ animis perturbationẽqꝫ afferat
Ex quo etiã Pythagoricis interdictus putatur ne faba
veſcerentur:qꝛ habet inflationẽ magnã in cibis tran
quillitatis mentis quęrenti vera contrariã. Quũ er
go eſt ſomno ſeuocatus animus a ſocietate ꝛ ꝯtagiõe
corporis:tum meminit preteritorꝫ:pręſentia cernit.
futura pręuidet. Iacet. n. corpus dormientis vt mor
tui:viget aũt ꝛ viuit aius. Quod multo magis faciet
poſt mortem:quũ omnino ex corpore exceſſerit.
ℭ Ariſto. lib. de ſomno ꝛ vigilia. Ariſto.

Neceſſe eſt omne quod vigilat:dormire. ℭ Ibidẽ.
Malencolici maxime vera ſomniant. ℭ Ibidem.
Somnus cauſatur ex vaporatione cibi:quę vadit ad ce
rebrum:ꝛ infrigidata deſcendit:ꝛ ſit ſomnus. Unde
poſt cibum fortem ſunt ſomni. ℭ Ibidem.
Animalia magis nutriuntur ꝛ augumẽtantur dormien
doqꝫ vigilando. ℭ Ibidem.
Somnia non ſunt miſſa a deo:qꝛ alia animalia ſomniãt.
ℭ Ibidem.
Si deus emitteret ſomnia:euenirẽt ſapientibus in die.
ℭ Ariſto. lib. xix. de animalibus.
Somnus videtur eſſe medium inter viuere:ꝛ nõ viuere.
ℭ Homerus in A Iliados. Home.
καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν. i.
Etenim ſomniũ a Ioue eſt.
ℭ Homerus in Ξ Iliados.
υπνε αναξ παντων τε θεων παντων τ' ανθρωπων. i.

Somne rex omniũq; deorum:omniumq; hominum.
¶ Idem in y odiſſeę.
ὕπνος θανάτῳ ἄγχιστα ἐοικώς.
Suauiſſimus:morti proxime ſimilis.
Menã. ¶ Menander.
ὕπνος θανάτου προμελέτησις πέλει.
Somnus mortis pręmeditatio eſt. ¶ Idem.
ὕπνος δ᾽ ἐ πάσιν ἐστὶν ὑγίεια βίου.
Somnus aũt oĩbus eſt valitudo vitę. ¶ Idem.
ὕπνος τα μικρα του θανάτου μυστήρια.
Somnus parus mortis myſtria. ¶ Idem.
ὕπνος πέφυκε σώματος σωτηρία.
Somnus eſt corporis ſalus. ¶ Idem.
ὕπνος δ᾽ ἐ πείναν τὴν κακίσ χαρυ δάμα.
Somnus autem famem male finis domat.
Plaut⁹ ¶ Plautus in rudente.
Nam qui dormiũt libenter:ſine lucro:ꝛ cũ malo geſcũt.
Uirgi. ¶ Uirgi. ęneidos lib. vi.
Tum conſanguineus lęti ſopor. ¶ Ibidem.
Preſſitq; iacentem.
Dulcis ꝛ alta quies:placideq; ſimillima morti.
Ouidi⁹ ¶ Ouidi. amorũ lib. ij. elegia. ix.
Infelix tota quicunq; quieſcere nocte
Suſtinet ꝛ ſomnos pręmia magna vocat.
Stulte quid eſt ſomnus? gelidę niſi mortis imago.
Longa quieſcendi tempora fata dabunt.
Hora. ¶ Hora. lib. iij. carminũ ode. i.
Somnus agreſtium
Lenis virorum:non humiles domos
Faſtidit:vmbroſamq; rippam.

Soror grece ἀδελφὴ. ης. ἡ. dicitur. Hocq; nomẽ ſororia eſt quaſi ſeorſuʒ naſcatur:ſeparatur. n. ab ea domo in qua nata eſt:ꝛ in aliam familiã tranſgreditur: ſm Aul. ge. lib. xij. no. at. c. x.

Sortilegium grece κληρομαντεία. ας. ἡ. ꝛ κλῆρος. ου. ὁ. ſors dicitur. Sortilegi ſũt qui ſub nomine ficte religionis per quaſdam quas ſanctorum ſeu apoſtolorum vocat ſortes diuinationis ſcientiaʒ profitentur:aut quarumcunq; ſcripturarum inſpectione futura promittunt:ſm Iſidorum lib. viij. Ethimologiarum ꝛ habetur. xxvi. q. i. Sortilegi.
Sortilegiũ ẽ per ſortes diuinatio. Sortilegi vero q per ſortes futura ꝓnunciant:vel q aliqd eligũt p ſortem. Sortẽ. n. fortuitũ alicuius rei euentũ dicim⁹. A quo fit verbũ ſortior:qđ ẽ ſortes facio:ſiue ſortes recipio:ſeu per ſortem aliquid decerno:vel eligo.
Sors proprie dicitur:quuʒ aliquid fit:vt eius euentu cõſiderato aliquid occultum innoteſcat:ſm bea. Tho. ſecũda ſecundę. q. xcv. ar. viij. cap.
De hac materia vide ſupra in incantatio.

Species grece εἶδος. εος. τό. ꝛ εἰδικός. ου. ὁ. ſpecialis dicitur. Eſt autem ſpecies quod prędicatur de pluribus differentibus numero in eo quod quid: ſm Ariſto. lib. prędicamentorum.

Speculum εἰσόπτρον. ου. τό. ꝛ εἴδω cognoſco ꝛ θεωρητικός. ου. ὁ. ſpeculatiuus:ꝛ θεωρέω ſpeculor dicitur. A ſpeculũ dr̃ ſpeculatio:nõ aũt a ſpecula. Et reducit ad meditationem:quia eſt viſio cauſę per effectũ:ſm bea. Tho. ſecunda ſecundę. q. clxxx. ar. iij.
Speculum eſt in qđ aſpicimus:ac ſpeciẽ:hoc eſt effigieʒ noſtrã contẽplamur:qđ datum nobis a nã fuit:nõ vt pilos e ſupercilijs:aut barbã vellere mus:nõ vt faciẽ coloribus inficeremus. Sed vt nos metipſos noſſemus:ꝛ formoſi deuitaremus infamiam:ꝛ deformes remedium ſciremus eẽ virtutibus:quicquid corpori deeſſet. Quapropter Socrates hortari adoleſcentes ſolebat:vt ſeſe frequenter in ſpeculo intuerẽtur. Naʒ ſi formoſi eſtis:elaborandum eſt:vt digni ea ſpecie ſitis:ſin autem deformes:vt eam deformitatem virtute ac bonis artibus tegatis.

Sphęra gręca dictio eſt σφαῖρα. ας. ἡ. ꝛ σφαιρόομαι. rotundus ſum. Eſt aũt ſphęra prima figura corporea:continens tm̃ vnã ſuperficiem. Circulus vero eſt prima figura plana habens tantũ vnam lineam:ſm bea. Tho. ſuper. ij. de Cęlo. lec. v. Circulus eſt figura plana vna tantum linea cõtenta:in cuius medio punctus eſt a quo omnes linee ad circumferentiaʒ ductę inter ſe ſunt equales. Et ita a globo differt:q; circus eſt rotunda planicies. Globus vero corpus ſolidam vndiq; rotundum:q: a grecis ſphęra dicitur.

Spes cũ ius. — Fr. bea. Tho. ſa ſę.
- Subiectum eſt:voluntas viatoruʒ tantum:ſiue ſint in pręſenti vita:ſiue in limbo patrum:ſiue in purgatorio. Non aũt voluntas:nec beatorum:nec puerorum in originali decedentium:nec damnatorum. q. xviij.
- Obiectũ: qđ ẽ bonum arduʒ: futuruʒ: ꝛ poſſibile
  - Principale.
    - Formale:auxilium diuinę poteſtatis ꝛ pietatis perducentis in beatitudinẽ ſperatam.
    - Materiale:beatitudo ęterna:ſiue fruitio dei in patria.
  - Secũdariũ. — Omne bonum ordinatũ ad beatitudinẽ:ꝛ auxilium hois:vel cuiuſlibet creaturę q̃ adiuuamur ad quęcunq; bona ꝯſequenda in beatitudinẽ ordinata.
- Cauſa efficiens.
  - Perfectiua. — Sola gratia dei cauſans habitum ſpei ex infuſione.
  - Diſpoſitiũ.
    - Fides.
    - Fiducia. b. Tho. prima ſecundę. q. xl. ar. ij. ſcđm.
    - Confeſſio ſacramentalis:ꝛ inquantum actus meritorius:ꝛ inquantũ pars ſacramenti.
    - Tribulatio:quę cauſat ſpem per experimentum proprię virtutis:ꝛ per purgationem a pęna. b. Tho. iiij. di. xvij. q. iij. ar. v. fin.
- Effectus.
  - Generat charitatẽ. Glo. Mat. i. fides gignit ſpem:ſpes gignit charitatem.
  - Cauſat delectationem inquantum habet exiſtimationem conſequendi:vel adipiſcendi:ſummum bonum. Ro. xij. Spe gaudentes.
  - Affligit. Quã differt bonũ ſperatũ: ꝓuer. xiij. Spes q̃ differt affligit aiaʒ.
  - Perficit operationem. Quum conſideratur expectatum:primę. Co. ix. Qui arat arare debet in ſpe fruct⁹ percipiendi. i. propter ſpem. Hieronymus in epiſtola. Omne opus leue fieri ſolet:quã eius precium cogitat:ꝛ ſpes pręmij ſolacium fit laboris.

SPES grece ἐλπὶς.id eſt.ſ.τ ἐλπίζω ſpero dī. Eſt aūt ſpes certa expectatio future beatitudinis: ꝓueniens ex dei grā: τ ex meritis nřis: ſꝫ Theo.iij.ſen.di.xxvj.τ.b.T.ibidē.
Spes eſt qua quis ad id qđ credit ſe peruēturum pſumit: ſm Augu.lib.de ciuitate dei.
Spes eſt extenſio appetitus in appetibile: ſꝫ bea.Tho. iij.ſen.di.xxvj.q.j.ar.j.o.
Spes eſt appetitus excellētia boni cū fiducia obtinēdi.
Spei obiectū hꝫ q̈ttuor ꝯditiōes.ſ.bonū: arduū: futuꝝ: τ poſſibile: ſm.b.Tho.prima ſecunde.q.xl.ar.j.o.
Spes qđ a fiducia differat. Uide ſupra in fiducia.
David ℭDauid pſalmo.vij.
Domine deus meus in te ſperaui. ℭIdem ps.xv.
Propter hoc letatū eſt cor meū: τ exultauit lingua mea: inſup τ caro mea requieſcet in ſpe. ℭIdē pſalmo.33.
Guſtate τ videte: qm̄ ſuauis ē dñs: btūs vir q ſperat in eo. ℭIdem pſalmo.xxxv.
Beatus vir cuius eſt nomen dñi ſpes eius: τ nō reſpexit in vanitates: τ inſanias falſas. ℭIdē ps.liiij.
Iacta ſup dñm curā tuā: τ ipſe te enutriet: τ nō dabit in eternū fluctuationē iuſto. ℭPſalmo.lv.
In deo ſperaui: non timebo quid faciat mihi homo.
ℭDauid pſalmo.lxxxiij.
Domine virtutum: beatus homo qui ſperat in te.
ℭPſalmo.cxvij.
Bonum eſt ſperare in dño: q̄ ſperare in principibus.
ℭIdem pſalmo.cxlvi.
Beneplacitū eſt dño ſup timentes eum: τ in eis qui ſperant ſup miſericordia eius. ℭProuerbioꝝ.c.iij.
Proverb. Habe fiduciā i dño ex toto corde tuo: τ ne innitaris prudentie tue. In oībus vijs tuis cogita illū: τ ipſe diriget greſſus tuos. ℭIſaias.c.xxv.
Iſaias Factus es fortitudo paupi: ſpes a turbine: vmbraculum ab eſtu. ℭIdem cap.xl.
Qui aūt ſperāt in dño mutabūt fortitudinē: aſſument pēnas ſicut aquile: currēt τ nō laborabūt: ambulabunt τ nō deficient. ℭPau.pme ad Corin.c.ix.
Paulus Qui arat: debet arare in ſpe fructus percipiendi.
ℭIdem ad romanos.c.v.
Spes non confundit. ℭIbidem.c.xij.
Spes gaudentes. ℭIbidem.c.xv.
Deus autem ſpei repleat vos omni gaudio.
Augu. ℭAugu.ſuper ps.ciiij.
Qui gaudet in ſpe tenebit τ rem: qui autem ſpem nō habet: ad rem non poterit peruenire.
ℭAugu.de ſpiritu τ littera.
Mihi magis videt̄ fidei filius qui nouit a quo ſperet qđ nundū habet: q̄ qui ſibi tribuit quod habet.
ℭAugu.in Enchyridion.
Fides credit: ſpes τ charitas orant: ſed ſine fide eſſe nō poſſunt: at per hec τ fides orat.
Hora. ℭHoratius epi.v.prime partis.
Eſt igit̄ ſpes expectatio rerū omniū: q̄s in fide hēmus p quā ſaluamur. Paulo ſcribēte: ſpe.n.ſaluati ſumus.
Ambr. ℭAmbroſius in Hexameron.
In grauiſſimis paſſionibus ſpem deponimus: fractiq; animo reſoluimur. Improuidi τ inhertētes iacemus: quum de diuina miſericordia tunc ſperandum amplius ſit: quum pſidia humana deficiunt.
ℭIdem ſuper ps.xij.
Spes cōmodi furat̄ labores: τ metū abſcōdit periculi.
Grego. ℭGregorius moralium lib.xxix.
Nō ſolū in ſpe dꝫ eē ſecuritas: ſꝫ ēt timor in ꝯuerſatiōe vt in illa certātes foueat: τ iſta torpētes pūgat: vñ ꝓpheta. Qui timēt dñm ſperēt in eo: ac ſi apte dicat. De ſpe incaſſum pſumit: q timere dñm in ſuis operibus renuit. ℭGrego.xxx.moralium.
Nobis nihil ſecuri⁹: q̄ ſub ſpe timeř. Nec incauta mēs aut deſperando ſe in vitia deijciat: aut extollendo de donis ruat. Ante diſtricti enim iudicis oculos quanto ſub ſpe humilius trepidat: tanto in illo robuſtius fiat. ℭIdem.
Tāto ſpes in deū ſolidior ſurgit. Quāto p illo quiſq; grauiora ptulerit. Qt nequaq; retributionis gaudiū de eternitate colligit̄: qđ nō hic prius pia tribulatione ſeminatur. ℭGregorius.vj.moralium.
Spes in eternitatem animū erigit: τ iccirco nulla mala exterius que tolerat ſentit. ℭIbidem lib.xxij.
De creatore deſperare eſt: ſpem in creatura ponere.
ℭOrigenes ſuper exodo homelia.ix. Orige.
Futuroꝝ ſpes laborantibus requiem parit: ſicut in agone poſitis: dolorem vulnerum mitigat ſpes corone.
ℭSeneca tragedia.vij. Seneca
Spes nulla monſtrat rebus afflictis viam.
ℭIdem tragedia.vj.
Qui nihil pōt ſperare deſperet nihil. ℭPeriāder. Periā.
ἐλπίδας γέμε.i. Spes tribue.
ἐλπιζε ὡς φυητὸς. φείδου ὡς ἀθάνατος.
Spera vt mortalis. Parſimonia vtere tanq̄ immortalis. ℭMenander. Menā.
ἀγνα τυχῶν δ᾽ ἐσώζεται ταῖς ἐλπίσιν.i.
Uir infelix quidem ſaluatur ſpebus. ℭIdem.
αἱ δ᾽ ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενοὺς βροτῶν.i.
Spes paſcunt vanos mortalium. ℭIdem.
ἐλπιζε πάντα μέχρι γήρως θνητὸς ὤν
Spera omnia vſq; ad ſenectutem mortalis exiſtens.
ℭHeſiodus. Heſio.
ἐλπὶς δ᾽ οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει.i.
Spes non bona indigentem virum ſequitur.
ℭTeocritus. Theo.
θαρσεῖν χρὴ φίλε Βάττε. τάχ᾽ αὔριον ἔσσετ᾽ ἄμεινον.
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν. ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες.
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος. ἄλλοκα δ᾽ ὕει.i.
Fidere amice decet. Melius cras forſan habebit.
Sperandum eſt viuis. Non eſt ſpes vlla ſepultis.
Nunc pluit: τ clarus nunc iuppiter ethere ſurgit.
ℭIulius polyenus. Iulius polye.
ἐλπὶς ἀεὶ βιότοιο κλέπτει νόον. ἡ πύματ᾽ ἦδε
πρὸς τὰς πολλὰς ἔφθασεν ἀσχολίας.i.
Spes vite ſemper furatur mentem: extrema autem.
Aurora multa preuenit negocia.
ℭTerentius comedia.iiij. Teren.
Spe incerta certum mihi laborem ſuſtuli.
ℭIdem comedia.vj.
Cōmodius eſſe opinor: duplici ſpe vtier.
ℭUirgilius eneidos lib.ij. Uirgi.
Heu nihil inuitis fas q̄q̄ fidere diuis.
ℭIdem lib.x.
Spes addita ſuſcitat iras.
ℭOuidius de pōto lib.j.Elege.vj. Ouidi⁹
Spes igitur menti pene grecine leuande
Non eſt ex toto nulla relicta mee.
Hec dea: quum fugeret ſceleratas numina terras:
In dijs inuiſa ſola remanſit humo.
Hec facit: vt viuat foſſor quoq; compede vinctus:
Liberaq; a ferro crura futura putet.
Hec facit: vt videat quum terras vndiq; nullas
Naufragus: in medijs brachia iactet aquis.
Sepe aliquem ſolers medicorum cura reliquit:
Nec ſpes huic vena deficiente cadit.
Carcere dicuntur clauſi ſperare ſalutem:
Atq; aliquis pendens in cruce vota facit.
Hec dea q̄ multos laqueo ſua colla ligantes
Non eſt propoſita paſſa perire nece.
ℭOuidi.ep̄la philidis ad Demophoonta.
Quecunq; ex merito ſpes venit: equa venit.
ℭOuidi.ep̄la Helene ad paridem.

Fallitur augurio ſpes bona ſępe ſuo.
Luca. ℭ Lucanus lib. viij. pharſalię.
Cauſa iubet melior ſuperos ſperare ſecundos.
Tibul. ℭ Tibullus lib. ij. Elegia. vij.
Iam mala finiſſem leto: ſed credula vitam.
Spes fouet ⁊ melius cras fore ſemper ait.
Spes alit agricolas: ſpes ſulcis credit aratris.
Semina: quę magno fęnore reddat ager.
Hęc laqueo volucres: hęc captat arundine piſces:
Quum tenues hamos abdidit ante cibus.
Spes etiam valida ſolatur compede vinctum:
Arma ſonant ferro: ſed canit inter opus.
Hora. ℭ Hora. carmi. lib. iiij. ode. xj.
Terret ambuſtus phaeton auaras
Spes: ⁊ exemplum graue prębet ales
Pegaſus terrenum equitem grauatus
Bellorophontem. ℭ Ibidē epiſtola. v.
Mitte leues ſpes: ⁊ certamina diuitiarum.
Dantes ℭ Dantes floren. paradiſi cantica. c. xx.
floren. Regnum cęlorum violenza pate
Da caldo amore ⁊ da viua ſperanza:
Che vince la diuina voluntate:
Non a guiſa che lhom ſobranza:
Ma vince lei: perche vol eſſer vinta:
Et vinta vince cum ſua benignanza.
Dantes floren. paradiſi cantica. xxv.
Speme diſio e vno attender certo
De la gloria futura: che produce
Gratia diuina: ⁊ precedente merto.
Frā. p. ℭ Fran. Petrarcha ſoneto. cxiij.
A me pur giova de ſperar anchora.
ℭ Idem ſonetto. cclxxxviij.
Quante ſperanze ſe ne porta il vento?
ℭ Fran. Petrarcha. cātilena. xix. ſtātia. iij.
Linfinita ſperanza vccide altrui.
ℭ Idem cantilena. xxxv. ſtantia. iij.
Queſto mananza di contanta ſpeme:
Et queſto ſolo anchor qui mi mantene

SPIRITUS grece πνευμα. ατος. το. ⁊ πνευ spiro: ⁊ πνευματικος. ου. ο. ſpūalis dicit̄. Spūs dr̄ ſextupliciter. ſ. aer vel vētus corpora beatorum: atq beatorum virtus imaginatiua: mens: ⁊ deus: ſcḋm bea. Tho. prima parte. q. xlj. ar. iij. ⁊. j. ſen. di. x. q. iiij. cap̄.

Spūs ſcūs eſt tertia pſona in diuinis a prē filioq̄ pcedens. Cōpetit aūt ei diffinitio pſonę: Nā pſona ſcḋm Boetiū lib. de duab9 naturis: rōnalis nāç indiuidua
Sapię ſubſtātia. ℭ Sapientię cap. xij.
Matt. O q̄ ſuauis eſt dn̄e ſpūs tuus. ℭ Matthęus. c. xij.
Quicūq̄ dixerit vbū ɔ̄ filiū hoīs: remittet̄ ei. Qui aūt dixerit ɔ̄ ſpūm ſcūm: nō remittet̄ ei neq̄ in hoc ſclo
Paulus neq̄ in futuro. ℭ Paulus p̄me ad Corin. c. xij.
Spiritus dei omnia ſcrutatur etiam profunda dei.
ℭ Ibidem cap̄. vij.
Hęc oia opat̄ vn9 atq̄ idē ſpūs diuidēs ſingulis prout vult. ℭ Paulus. ij. ad Corin. cap̄. iij.
Vbi ſpūs dn̄i: ibi libertas. ℭ Idē ad roma. c. v.
Charitas dei diffuſa eſt in cordibus nr̄is p ſpūm ſcūm qui datus eſt nobis. ℭ Ibidem. c. viij.
Nā qd oremus neſcim9: ſed ſpūs poſtulat p nr̄is gemitibus inerrabilibus. ℭ Ibidem.
Accepiſtis ſpūm adoptionis filiorum dei in quo clamam9 abba pater. ℭ Paulus ad epheſios. c. j.
Signati eſtis ſpiritu ſancto pmiſſionis: qui eſt pignus
Lucas hęreditatis noſtrę. ℭ Lucas. c. xij.
Spūs ſcūs docebit vos i ipā hora qd oporteat vos dicē
Augu. ℭ Aug. ſup ep̄lam Jo. ⁊ hr̄ d peni. di. ij. c. vnctio.
Vnctio inuiſibilis ſpūs ſcūs eſt q̄ in quocūq̄ fuerit tā q̄ radix illi erit: quę q̄uis ardēte ſole areſcere nō poteſt. Nutritur calore ſolis: non areſcit.

ℭ Augu. ſuper Ezechielem homelia. x.
Mentē quā ſpūs ſcūs replet in amaritudine tpalium ⁊ ęternorum delectione cōmonet. Dulce enī eſt eē in rebus humanis: ſ3 ei q adhuc de cęleſtibus gaudiis nulla guſtauit: ⁊ q̄to minus ęterna intelligit: tanto delectabilius in temporalibus requieſcit.
ℭ Augu. ad ſpūm ſcūm de eius vtilitate.
Recolo q̄ in aliqn̄ adulterū ⁊ homicidā tetigiſti: ⁊ pſalmiſtā feciſti. Suſannā innocētē liberaſti. Magdalenā ſeptē dęmonib9 plenā reſpexiſti: ⁊ multa dilectione ⁊ Ꝛepum in cruce viſitaſti: ⁊ ſociū xp̄i eadem die in paradiſo ſtatuiſti. Flere feciſti apoſtatam: ⁊ ordinaſti in ſummū pontificē: vocaſti publicanū: ⁊ euangeliſtā ɔſecraſti: pcuſſiſti pſecutorē: ⁊ erexiſti in ſūmū doctorē. Deſcendiſti in timidos metu Iudeorum incluſos: ⁊ emiſiſti eos audaciſſima doctrina inflāmatos. Nihil ergo peto niſi te: q: tu es doctor ⁊ doctrina: medicus ⁊ medicina: pfector ⁊ p̄parator mētis: amor ⁊ amator tu es donū: tu es dator: vita ⁊ vitę conſeruator.
ℭ Gregorius homelia penultima.
In linguis igneis ſpūs ſcūs apparuit: q: oēs quos repleuit: ardētes pariter ⁊ loquētes fac̄. Linguas igneas doctores hn̄t: q: deū p̄dicādo: ⁊ amando corda audentiū inflāmāt. Nā ⁊ ocioſus ſermo docētis eſt: ſi p̄bere non valet incendiū amoris. ℭ Grego. in paſtorali. Grego.
Iccirco ſpūs ſcūs in cōlūba ⁊ igne mōſtratus eſt: q: oēs quos implet ⁊ colūbę ſimplicitate māſuetos: ⁊ igne zeli ardētes exhibet. Nequaq̄ igitur ſpū plenus ē q aut in tranquilitate māſuetudinis feruorem ęmulationis non ſentit: aut rurſus in ęmulatiōis ardore v̄tutē māſuetudinis amittit. ℭ Idē li. ij. moralium.
Spūs ſcūs ɔ̄ ſingula tentamenta erudit: ⁊ in ſeptē v̄tutibus tēperat. Ut ɔ̄ ſtulticiā: ſapiētiā: ɔ̄ hebetudinē: intellectū: ɔ̄ p̄cipitationē: conſiliū: ɔ̄ timorē: fortitudinē: ɔtra ignorantiā: ſciam: ɔ̄ duritiē: pietatē: ɔ̄ ſupbiam dei timorē. ℭ Grego. ſup Ezechielem.
Cōſidero p̄res: noui ⁊ veteris teſtamēti. Dauid. Danielē. Amos. Petrū. Paulū. ⁊ Matthęū. ⁊ apertis oculis fide intueor. Implet nāq̄ ſpūs ſcūs puerū cytharedū: ⁊ pſalmiſtā facit abſtinētem. Implet puerū: ⁊ iudicē ſenum facit. Implet paſtorē: armētariū: ⁊ prophetā facit. Implet piſcatorem: ⁊ principem apoſtolorum facit. Implet pſecutorē: ⁊ doctorē gentium facit. Implet publicanū: ⁊ euāgeliſtam facit. Quaz ergo inſani ſumus: qui hunc ſpiritū non quęrimus.
ℭ Greg. ſup illud Matth. iiij. duct9 eſt Ieſus a ſpiritu.
Abſq̄ vlla dubitatiōe ɔueniēter accipit̄ vt a ſpū ſctō ductus credat̄: vt illuc eū ſuus ſpūs duceret: vbi eū ad tentandū ſpiritus malignus inueniret.
ℭ Grego. homelia. xxiij.
In terra dat̄ ſpūs: vt diligat̄ p̄xim9. E cęlo dat̄ ſpūs vt diligat̄ de9. Sicut g̃ vna eſt charitas: ⁊ duo p̄cepta: ita vnus ſpūs: ⁊ duo dona. ℭ Ioā. Chry. ſup matth. Io. chri.
Ideo ſpūs ſcūs ſpecimen colūbę ſuſcepit: qm̄ prę oībus aīalib9 hęc cultrix ē charitatis. Oēs ſpēs iuſtitię: q̄s hn̄t ſerui dei in v̄itate pn̄t hr̄e ſerui dei in ſimulatiōe ſolā aūt charitatē ſpūs ſancti non pōt imūdus ſpūs immutare. Hāc igit̄ p̄uatam ſpēm charitatis ſeruauit ſibi ſpūs ſcūs: q: p nullius teſtimoniū cognoſcit̄ vbi eſt ſpūs ſcūs: ſicut per gratiam charitatis.
ℭ Bernardus ſermone. lxxiiij. Ber.
Spūs ieſu: ſpūs bonus: ſpūs ſcūs: ſpūs rect9: ſpūs dulcis: ſpūs fortis: īfirma roborās: aſpa planans: corda purificās: q̄cqd in hoc ſclo neq̄q̄ videt̄ difficile ⁊ anguſtū. Leue facit ⁊ hic illatū opprobriū: gaudiū iudicat: deſpectionem exaltationem eſſe perſuadet.
ℭ Beda homelia. ix. ſuper illud Lucę. Exurgens Maria abijt in montana. Beda

Nulla in diſcēdo moꝛa eſt:vbi ſpūs ſcūs doctoꝛ adeſt.

℃ Dantes paradiſi can.xxij.

Queſti altri fuocbi tutti contemplanti
Homini acceſi furon di quel caldo
Che fa naſcere li fioꝛi ꝛ fructi ſancti.

℃ Dantes flo.paradiſi cantica.

Per Moyſe:per pꝛopbetie per pſalmi:
Per leuangelio ꝛ per voi che ſcriueſti
Poi che ſi ardente ſpirito vi ſe almi.

SPiſſitas ḡ. δασύτης.ητος.η.ꝛ δασυς.εος.ο.ſpiſſus ꝛ denſus dr̄.Eſt aūt Spiſſum id cuius partes ipē ſibi ꝓpinque ſunt:ſm Ariſto.lib.p̄dicamentoꝝ.

Spiſſum a ſeptū dēſitate dr̄.Spiſſum enim ꝓpꝛie denſum ſignificat.Hinc ſpiſſitas:ꝛ ſpiſſitudo ꝑ dēſitate Item ſpiſſe aduerbium:ꝛ ſpiſſo verbum.

SPonſa grē.νυμφη.ης.η.ꝛ νυμφιος.ου.ο.ſpōſus ac νυμφικος.ου.ο.ſponſalis dr̄.Sicut.n.ſpōſalia ꝓmiſſio futuraꝝ nuptiaꝝ:ꝛ fiūt abſolute q̄drupliciter ſ.Nuda ꝓmiſſione.Datis arris ſponſalicijs Annuli ſubarratione:ꝛ interueniente iuramēto.Et fiūt cū cō ditione qncupliciter.ſ.q: aut ꝯditio boneſta de boneſtis ſimplr̄:aut de bonis vtilibus ꝑ modus dotis:aut de bonis vtilibus ꝑ modū pene:aut ꝯditio inboneſta cōtraria bonis matrimonij:aut inboneſta nō ꝯtraria bonis mr̄imonij:ſm.b.Tho.iiij.ſen.di.xvij.q.j.ar.ij.

Sponſalia ſunt futuraꝝ nuptiaꝝ ꝓmiſſio:vt hr̄.xxx.q. v.c.Noſtrates:dicta a ſpōdeo:Unde ſponſus:quaſi pꝛomiſſus:ꝛ ſponſa quaſi ꝓmiſſa.Quare poſt cōtractum matrimonium per verba de preſenti dicuntur vxoꝛ ꝛ maritus:non ſponſus nec ſponſa.

SPurius gre.νοθος.ου.ο.a nōnullis putat̄:ſ3 nō ē qui greco vocabulo dr̄ nothus:hoc ē ex adulterio nat⁹:nā is latinū vocabulū nō habet:ideoq3 vtimur peregrino:ſed incerto pr̄e natus:quem Modeſtinus vulgo ꝯceptum appellari ſcribit:ſiue is qui eū pr̄em habet quē hr̄e non licet.Un̄ ſpurios etiā verſus dicimus alterius ac incerti autoꝛis.Auſonius de ariſtarcho.Quiq3 notas ſpurijs verſibus appoſuit.

SPuo gre.πτυω dr̄.Uenitq3 a puo qđ eſt ſanies:ꝛ quicūq3 humoꝛ in putredinē verſus.Hinc ēt ſputum hoc eſt ſaliua.Hinc ēt expuo reſpuo:repudio:ꝛ quaſi cū ſputo per ꝯtēptū reijcio:ꝛ per metaphoꝛā cum ꝯtēptu expello.Terētius.Ubi illā expueret miſeriā ex animo.A ſpuo ſpurcum deducitur:hoc ē impurum:obſcenū:Unde ſpurcicia venit:hoc eſt immūdicia:ꝛ ſpurius:de quo ſupra.

STabilis grē.βεβαιος.ου.ο.ꝛ βεβαιοτης.ιος.η.ſtabilitas dicitur.Eſt autē ſtabilis qui poteſt:vel natura aptus eſt diu ſtare.

STadium eſt ſpaciū centū viginti quinq3 paſſuū:ꝛ dr̄ a ſtādo:q: Hercules tātū currens poſtea ſtabat ꝛ reſpirabat:ex.b.Th.ſuper.j.ad Coꝛin.ix.lec.ij.col. iiij.Diciturq3 a grēcis σταδιον.ου.ꝛ.ꝛ latine curriculum in quo equi currunt.

STatus grece.στασις.ιος.η.ꝛ στατος.ου.ο.firmus ſtans dr̄.Status ꝓpꝛie pertinet ad libertatē:vel ſeruitutē in tēpoꝛalibus:vel ſpiritualibus:q: ſignificat immobilitatem:ꝛ obligationem perſonē hominis ſm bea.Tho.ſa ſē.q.clxxxiij.ar.j.c.

Stat⁹ a ſto ſtas:dr̄.Stare aūt ſignificat poſitionē nālē3 hominis cum immobilitate:ſm eundē.Ibidem.

STernutatio grē.πταρμος.ου.ο.ꝛ πταρνυμι ſternuto dr̄.Cauſatur aūt ſternutatio ex cōmotione cerebꝛi:quod eſt pꝛincipalis pars capitis:ſm.b.Tho. ſuper Job.xij.lec.ij.pꝛin.

Sternere ꝓpꝛie eſt de ſtatu deijcere:ꝛ q̄ſi in terrā extendere.Hinc ſternuo:ꝛ ſternuto:ſternutatio:ſternutamē cū:ſternutatoꝛiū medicamētū a q̄ ad ſternuēdū excitamur.Etenim q ſternuūt quodāmō toto coꝛpe extēdunt.Licet.n.ſternutatio a capite pꝛecipue fit:fit tn̄ ſternuendo quedam totius coꝛpoꝛis extenſio.

STipēdium grē.μισθοφορια.ας.η.ꝛ μισθοφορος.ου.ο.ſtipēdiarius miles dr̄.Eſt aūt ſtipēdium ęs militare:dictū a ſtipe:hoc eſt nūmo:pēdenda.

STUDIUM grē.σπουδη.ης.η.ꝛ σπουδαιος.ου.ο.ſtudioſus.ꝛ σπουδαζω ſtudeo dr̄. Eſt aūt ſtudiū vehemens applicatio animi cum magna volūtate:ad aliqd agēdu3:ſm Ciceronem libꝛo pꝛimo Rhēto.

Studiū impoꝛtat vehementē applicationem mētis ad aliqđ:ꝛ pꝛincipaliter ad cognitionē.Secundario aūt ad ea in quibus homo per cognitione3 dirigit̄:ſm.b. Tho.ſecunda ſecundę.q.clxvj.ar.j.c.

Studioſitas ē vt⁹ cui⁹ p̄ncipalis mā ē cognitio:ſecūdario aūt alia:ſ3 eūdē ibidē.q.cix.ar.ij.c.Dr̄ aūt hęc a ſtudeo qđ eſt do opam:incūbo. ℃ Hieremias.c.vij. Hiere.

Hęc dicit dn̄s exercituū de⁹ Iſrael.Bonas facite vias vr̄as:ꝛ ſtudia vr̄a:ꝛ habitabo vobiſcū in loco iſto.

℃ Aug.in lib.de Cathetizādis rudibus. Augu.

Sedulo monēdi ſūt ſcholaſtici:vt húilitate induti xp̄iana diſcāt nō ꝯtēnere q̄s cognoſcūt:moꝝ vitia q̄3 ꝗbo rū ampli⁹ deuitare:Se3 caſto coꝛdi linguā exercitatā nō ꝓferre audeāt:quā ꝛ ꝓferre ꝯſueuerāt.His.n.maxime ē vtile noſſe ita eē p̄ponēdas ꝗbis ſntas:vt p̄ponit aīus coꝛpi.Ex quo fit:vt ita malle debeāt veriores q̄3 diſcretioꝛes inuenire ſermones:ſicut malle debent prudētioꝛes:q̄3 foꝛmoſioꝛe habere amicos.

℃ Aug.lib.ix.de Trinitate.

Quid ē inuenire niſi in id venire qđ q̄rit̄?Que aūt vltro occurrūt mēti:nō dicunt̄ inuēta:q̄uis dicant̄ cognita:q: non tendebat anima ad illa q̄renda.

℃ Hierony.ad Demetriaden ꝟginē. Hiero.

Sit ipſa lectio tpata cui finē ꝯſiliū:nō laſſitudo impōat Nā vt immoderata ieiunia:ꝛ ardoꝛ abſtinētię:ꝛ inoꝛdinatę vigilię intēperātię coargunt̄.ꝛ nimietate ſua pariunt:vt hęc ipſa poſtea q̄de3 nec mediocriter fieri poſſint:Ita ſtudiū inipano lectionis in rep̄hēſiōe cadit:ꝛ qđ laudabile eſt in genere ſuo:fit nimietate ſua culpabile. ℃ Ambꝛo.ſuper Lucam lib.j. Ambꝛ.

Legim⁹ aliq̄ ne negligant̄:legim⁹ ne ignoꝛem⁹:legim⁹ nō vt teneam⁹:ſ3 vt repudiem⁹. ℃ Grego.li.vj.moꝛa. Grego.

Iccirco ꝛ deſidioſius ingeniū ſępe accipit vt de negligētia iuſtius puniat̄.Quia qđ ſine labore aſſeq poiuit: ſcire cōtēpſit.Et iđ nōnunq3 ſtudioſus tarditate intelligētis p̄mit̄:vt eo maioꝛa p̄mia retributionis inueniat:quo magis in ſtudio inuētionis elaboꝛat.Nihil ergo ē in terra ſine cā:qn̄ ꝛ ſtudioſo velocitas tarditas ad p̄miū ꝓficit:ꝛ deſidioſo velocitas ad ſuppliciū creſcit. ℃ Jo.Chꝛy.d curialiū nugis:ꝛ veſtigijs phylo. Io.chꝛ.

Oīo iniquū ē nobilioꝛa ingenua ſtudijs dehōeſtari minoꝛibus:ꝛ eos q̄s ardua ꝛ grauioꝛa expectant officia voluptatis:ꝛ vanitatis occupationibus agitari.

℃ Iſidoꝛus lib.iij.de ſummo bono. Iſido.

Oīs pſcct⁹:ex meditatiōe ꝛ lectiōe ꝓcedit.Que.n.neſcimus lectiōe diſcim⁹:q̄ didicim⁹ lectiōe ꝯſeruamus.

℃ Hugo lib.j.didaſcalicō. Hugo

Tria ſūt q̄ p̄cipue ſtudijs legētiū obeſſe ſolēt:negligētia ip̄rudētia:foꝛtūa:negligētia ē qn̄ ea q̄ diſcēda ſūt:vel pꝛoſus p̄termittim⁹:vel min⁹ ſtudioſe diſcim⁹.Impꝛudētia ē qn̄ ꝯgruū oꝛdinē i his q̄ diſcim⁹ nō ſeruam⁹. Foꝛtūa ē in euētu caſuū ſiue nālit ꝯtingente:qn̄ vel paupertate:vel infirmitate:vel nāli tarditate ſiue ēt doctoꝝ raritate a ꝓpoſito nr̄o retrahimur.In his aūt trib⁹ de pꝛimo.i.negligētia lectoꝛ ām onēdus ē de ſecūdo vero.i.ip̄rudētia iſtruēdus.De tertio.i.de foꝛtuna adiuuādus. ℃ Hugo ibidem lib.iij.

Tria ſunt ſtudētibus neceſſaria.Nā:exercitium:diſciplina.In nā conſiderat̄:vt facile audita ꝑcipiat:ꝛ p̄

cepta firmiter retineat. In exercitio: vt labore z ſedu
litate nālē ſenſuz excolat. In diſciplina: vt laudabilr
viuēs mores cū ſcīa cōponat. ¶ Hugo ibidem.
Sapiēs ille vir grecię Demoſtenes: quū expleis cētum
vij. ānis ſe mori cerneret dixiſſe ferṫ: ſe dolere ꝙ egre
dereṫ de vita: qñ ſape cepiſſet. Plato. lxxx. anno ſcri
bens mortu⁹ eſt. Socrates. xcviij. in docēdi z ſcriben
di labore cōpleuit. Refert Homerus ꝙ de ligua. Ne
ſto. iā vetuli z pene decrepiti dulcior melle oro flue
rit. ¶ Hugo ibidem.
Prudēs lector vel auditor oēs libēter audit: oia legit: nō
ſcripturā: nō ꝑſonā: nō doctrinā ſpnit: Ab oīb⁹ indiffe
rēter qđ ſibi deeſſet videt q̄rit. Nō q̄ꝫtū ſciat: ſꝫ q̄ꝫtū
Aristo. ignorat ꝯſiderat. ¶ Ariſto. lib. viij. polyticorū.
Seneca Cōe olum oz eſſe ſtudium. ¶ Seneca epiſtola. j.
Certis ingenijs inutriri z imorari opꝫ. Si velis aliqd
trabere: qđ in aio fideliter ſedeat. ¶ Idē epi. iiij.
Studio me dabo: oia alia negligēda ſūt: vt huic aſſidea
mus: cui nullū tp̄s ſatis magnum eſt: ēt ſi a pueritia
vſqꝫ ad lōgiſſimos ętatis terminos vita ꝓducaṫ: reſ
ſtēdū eſt occupationib⁹. ¶ Seneca epi. xxj.
Studia te clarū z nobilē efficient: Sine ſtudio eger eſt
animus. ¶ Idem epi. xvij.
Studijs z diuitijs pariter vacare nō potes. Nec aiam
illā dignaṫ habitare ſapia: quā videt infectā deſide
rijs: z curis tp̄alibus inuolutam.
¶ Seneca de cōſolatione ad Paulinū.
Studia oprie felicitatem extollūt: z facillime calamita
tes minuunt. ¶ Idē li. de ſeptē artibus liberalibus.
Quid refert ꝓuidē qđ effugē non poſſum⁹? Plus ſcire
velle q̄ꝫ ſit ſatis: intpantie gen⁹ ē. Audi q̄ꝫtū malū fac
nimia ſubtilitas: z q̄ꝫ infeſta v̄itati ſit. ¶ Sene. epi. 17.
Si vis vacare aio: aut pauꝑ ſis: aut paupi ſil'is. Multis
enim ad philoſophādū obſtitere diuitie. Paupertas
aūt expedita eſt ſecura. ¶ Idē epi. lxxj.
Studia ēt ſaluti corpis ſūt. In remediū. n. cedūt bone
ſta ſolatia z qcqd aium exercerit ēt corpi ꝓdeſt. Cogi
to quā multi corpa exerceāt: ingenia q̄ꝫ pauci. Quār⁹
ad ſpectaculū luſoꝝ: vel lucroꝝ fiat ꝯcurſus: q̄ꝫ ra ſit
ꝯ mētes bona ſolitudo: q̄ꝫ ibecilli aio ſūt: quoꝝ lacer
tos humeroſqꝫ miranṫ. ¶ Seneca epi. lxxxvij.
Ociū ſine lr̄is mors ē: z viui bois ſepultura. Alit lectio
ingeniū z ſtudio fatigatū: nō ſine ſtudio tñ reficit.
Saln. ¶ Saluſtius Catilinarius.
Hesio. Studiū cuiuſqꝫ ex etate flagrat. ¶ Heſiodus
ειγαρ κεν και σμικρον επι σμικρον καταθειο
και θαμα τουθερδοις. ταχα κεν μεγα και το γενοιτο.
Si enim paruum ſupra paruum addideris:
Et frequenter hoc facias: forte magnum z hoc fiet.
Ouidi. ¶ Ouidius de pōto lib. iiij. Elegia. ij.
Excitat auditor ſtudium: laudataqꝫ virtus
Creſcit: z immenſum gloria calcar habet.
¶ De hac mā habes ſupra vbi Eruditio: dili
gentia: Prudentia: Sapientia: z Scientia.

STultiloquiū grę. μωρολογια. ας. η. dr̄. Significat
ꝙ puer ſam ſnlem ꝟboꝝ: ꝑ q̄ quis ꝓfert delectiōes
luxurię alijs bonis: ſm. b. Tho. ſa ſę. q. cliij. ar. v.

STVLTITIA g̃. μωρια. ας. η. z μωρος. ου. ο.
ſtultus dr̄. Eſt autē ſtultitia in factiſqꝫ per
ignorantiā recti ac boni erratio: ſm Lactā
tium lib. ij. di. inſti. Stultitia importat be
betudinē ſenſus ſpūalis. Fatuitaſ aūt tota
lē ꝓuationē ei⁹. Idō ꝓma opponiṫ ꝯrie Sapiētie: ſcđa
vero priuatiue: ex. b. Tho. ſa ſę. q. viij. ar. vj.
Stultitia dr̄ a ſtupore de quo ſupra. Quia ſtult⁹ eſt qui
propter ſtuporē non moueṫ: ſm Ariſto. lib. ij. Ethico.
z bea. Tho. ſcđa ſcđę. q. xlvj. ar. j.
Prouer. ¶ Prouerbiorum cap. j.
Sapiētiā atqꝫ doctrinā ſtulti deſpiciunt. ¶ Idē. c. x.
Filius ſapiens lętificat prēm: Filius vero ſtultus meſti
cia eſt. ¶ Idem cap. xv.
Stultus irridet diſciplinā pr̄is ſui. Qui aūt cuſtodit in
crepationes aſtutior fiet. ¶ Idem cap. xvij.
Plus ꝓficit correctio apud prudentē: q̄ꝫ centum verbera
apud ſtultum. ¶ Eccleſiaſtes cap. i. Eccl'ia.
Stultorum infinitus eſt numerus. ¶ Idem. c. vij.
Sicut ſonitus ſpinarū ardentiū ſub olla: ſic riſus ſtulti.
¶ Eccleſiaſtici cap. xxij. Eccl'ia
Arenā z ſalez z maſſam ferri facilius eſt ferre. q̄ꝫ hoiez ſtici.
imprudentē z fatuū z impiū. ¶ Matt. cap. xv. Matt.
Cęcus aūt ſi cęco ducatū pręſtet ambo in foueā cadūt.
¶ Augu. lib. de vera religione. Augu.
Qui ſe diligit ſtultum: non proficiet ad ſapientiam.
¶ Grego. in moralib⁹: z hr̄ di. xxxviij. ca. Qui ea. Grego.
Qui ea q̄ dei ſt̄ ſapiūt: a dño ſapiunṫ: q ea q̄ dei ſunt ne
ſciūt: a dño neſciunṫ. Paulo atteſtante: q ait: Si qs
ignorat ignorabitur: idem. Quicūqꝫ ſtultus eſt in cul
pa erit ſapiens in pęna. ¶ Idem li. xxvij. moraliū.
Tanto qſqꝫ intus amplius ſtultior fit q̄ꝫto conaṫ exteri
us ſapiens videri. ¶ Seneca epiſtola. x. Seneca
Stulto nulla re opus eſt: Nulla. n. vti ſcit: ſed oib⁹ eget.
Omnis ſtulticia laborat faſtidio ſui. Nemo ē ex im
prudentib⁹ q relinq ſibi debeat. ¶ Sene. epi. xiij.
Inter cętera mala hoc quoqꝫ habet ſtulticia: ſemper in
cipit viuere. ¶ Idem epi. xxvi.
Humilis ē ſtulticia: res abiecta: ſordida: ſeruilis multis
affectibus: z ſęuiſſimis abdita. ¶ Idem epi. xxvi.
Si qñ fatuo delectari volo: non eſt mihi longe q̄rendus:
Cicero me video. ¶ Cicero libro. i. de natura deorum.
Miſerius. n. ſtulticia qd dicere poſſumus? ¶ Ibidē.
Multa ſunt incōmoda in vita: vt ea ſapientes cōmodoꝝ
cōpēſatiōe lęniant. ſtulti nec vitare venientia poſſunt
nec ferre ꝓſentia. ¶ Cicero. li. i. de legibus
Quid abiectius ſtulticia: z tarditate dici poteſt?
¶ Idem li. i. de finibus bonorum z malorum.
Stulti malorum memoria torquentur. ¶ Ibidem.
Igitur nec ſtultorum quiſq̄ꝫ beatus: neqꝫ non ſapientiū:
non beatus. ¶ Sophocles in aiace. Sophocles.
οι γαρ κακοι γνωμαισι ταγαθον χεροιν
εχοντες ουκ ισασι πριν τις εκβαλη.
Homines enim malę mentis bonum pręmanibus.
Hora. Hn̄tes: nō cognoſcūt anteq̄ꝫ amittaṫ. ¶ Hora. li.
Virtus eſt vitium fugere: z ſapientia prima
Stultitia caruiſſe ¶ Idē ſermonum lib. i. ſaty. ij.
Dū vitāt ſtulti vitia: in ꝯria currūt. ¶ Perſi⁹ ſaty. i. Perſi⁹
Auriculas aſini quis non habet?
De hac mā hēs ſupra vbi prudētia: ſapiētia: z ſcientia.

STupor grece θαμβος. εος. το. z θαμβεω ſtudeo di
citur. Eſt autem ſtupor admiratio vehemens: ſm
Ariſto. lib. iiij. Topicorum.
Stupor eſt timor inconſuetę imaginationis: ſm. b. Tho.
iij. ſen. q. xxvj. ar. iij.
Stupor a ſtupeo vēit: ſtupeo āt a ſtupa. Dr̄ aūt ſtupor eo
ꝙ ſenſus ꝯſtipenṫ. Eſt. n. ſtipare rimas obturare: qꝛ i
hoc ſtupa vti ſolem⁹. ſtipare ꝓ dēſar̄ z ꝯpōere poniṫ.
Uir. ſtipatqꝫ carinis igēs argētū dodoneoſqꝫ lebeteſ.

STuprū g̃. διακορευσις. εως. η. z διακορευω ſtupro
dr̄. Eſt aūt ſtuprū illicita virginū d̄ſloratio ſub pa
rētū cura exiſtentiū: ſm. b. Tho. ſa ſę. q. cliij. ar. i. c.
Stuprum proprie eſt virginum illicita defloratio: vt ha
tur. xxxvi. q. i. Lex illa.
Stuprum aliquādo pro inceſtu ponitur. Proprie tamen
ſtuprū eſt coitus lege vetitus: q duplex eſt. Unus cū
nupta: qđ z adulterium dicitur: aut cuꝫ pueris: aut cō
ſanguine coniunctis: ſiue ſacris virginib⁹. Alter quū
vim afferim⁹ cuilibet ꝑſonę: ēt ſi ancilla ſit: Unde ſtu
prare in vtrūqꝫ ſenſum accipiṫ. Quintilianus. Uxor
marito dicit appellatam ſe de ſtupro a priuigno.

SUauitas grece. ἡδύτης.ητος.ἡ. ἡδὺς. εος.ὁ. ſuauis dicitur. Eſt autē ſuauitas dulcedo: ⁊ ſuaue dulce: Hic ſit ſuauiū qḋ vt q̄dā volūt: ſic ab oſculo: ⁊ baſio differt. Quod oſculū officii eſt: vt quū e lōginquo redeūtes ſalutam⁹: atq̄ oſculamur. Baſiū pudicorū ē: vt patris in filiū: ſuauiū vero voluptatis. Sane oſculū eſt diminutiuū deos. Ouidi⁹. Uidet oſcula que nō eſt vidiſſe ſatis. Poniſ tamē frequēter pro baſio: quoniā baſiādo os coarctam⁹: atq̄ minuim⁹: ⁊ quaſi ex ore oſculū facim⁹. Hic oſculor verbū: oſculator: oſculatio: Sicut a baſiū: baſio: baſiator: ⁊ baſiatio.

SUbare ē ꝓprie porcoꝝ: quū luxuriāt ur. Quare di⁹ Hieronym⁹ lib. ſatyrico contra Iouinianū ca. xlix. Nunc reſtat vt epicuꝝ noſtrū ſubāiē i hortulis ſuis iter adoleſcētulas ⁊ mulierculas: alloquamur. Licet i pleriſq̄ codicib⁹ ſudātem legatur: ⁊ mendoſe.

SUbſānatio gre. μυκτηρισμός.οῦ.ὁ. ⁊ μυκτηρίζω ſubſāno dicif. Hęc autē ⁊ irriſio cōueniūt in fine: ſed differūt i modo. Quia prima fit naſo rugato. Secūda vero fit ore. i. in verbo ⁊ chachinis: ſm be. Tho. ſecunda ſecundę. q. lxxv. ar. i.

Subſannatio a ſubſanno venit. Subſanno aūt a ſanna. Sāna enī ſolut⁹ deriſus dicif a nariū ſoniti. Perſi⁹. Poſticę occurrite ſannę.

SUbſidiū grece ἀλκή.ῆς.ἡ. ⁊ ἀλκω adiuuo dicitur. Subſidiū eſt qḋ laborātib⁹ periculo mittiſ. Sicut. pręſidiū quod eſt ad tutelam loci poniſ a pręſidēdo dictū: ꝙ ante ponaſ: q̄ periculum adiuuat.

SUbſtantia grece ὑπόστασις.εως.ἡ. dicitur. Eſt autē ſubſtātia quę proprie ⁊ principaliter: ⁊ maxie dicitur: ⁊ quę neq̄ i ſubiecto ē: neq̄ de ſubiecto dicif. ſm Ariſto. lib. pręicamentorum.

Subſtantia eſt res habens quiditatem: cui debetur eſſe per ſe: ⁊ non in alio ſcilicet ſubiecto: ſm bea. Tho. prima parte. q. iij. arti. v.

Subſtantia eſt quę per ſe ſtat: nullis adminiculis fulta: vel quę accidenti: ſeu qualitati ſubſtat: atq̄ ſubſiſtit: ⁊ quaſi illi ſubiaceat: ſiue quia illam contineat. Subſtātia etiam pro facultatibus ponitur. Quintil. Ut plus ſubſtantię filio relinquerem. Et in euāgelio. Qui conſumpſit omnem ſubſtantiam.

SVFFICIENTIA grece ἱκανότης.ητος.ἡ. ⁊ ἱκανός.οῦ.ὁ. ſufficiens dicitur. Uenit autē a Sufficio: quod interdum ſignificat ſatis ſum. Uirgilius. Nec nos obniti contra nec tendere tantū Sufficimus interdum ſubminiſtro. Uirg. ipſe pater Danais aios vireſq̄ ſecūdas

Cicero Sufficit. ℭ Crates Philoſophus.

χαῖρε θεὰ δέσποινα ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἀγάπημα.
εὐτελίη. κλεινῆς ἔκγονε σωφροσύνης.
σὴν ἀρετὴν τιμῶσιν ὅσοι τὰ δίκαι' ἀσκοῦσιν.

Salue dea domina virorum bonorum oblectamentū
Sufficientia: inclyte proles temperantię:
Tuam virtutem honorent: qui iuſte exercent.

Theo. ℭ Theognis.

οὐκ ἐθέλω πλουτεῖν. οὐκ εὔχομαι ἀλλά μοι εἴη
ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων. μηδὲν ἔχοντι κακόν.

Nolo diteſcere: neq̄ opto. Sed mihi ſit.
Viuere a paucis nihil habenti malum.

Alph. mitili. ℭ Alpheus Mitilineus.

οὐκ ἐθέλω βαθυλήιου ἀρούρης
οὐκ ὄλβον πολύχρυσον οἷα Γύγης
αὐτάρκους ἔραμαι βίου μακρίνε
τὸ μηδὲν ἄγαν με τέρπει.

Non amo profundę ſegetis terras
Non beatitudinē multi auri: qualis Gyges.
Sufficientem amo victum macrine.

Ex. i. Epig. Illud nihil nimis valde me delectat.

ℭ Ex primo Epigrammatum.

ἐλθὼν εἰς ἀΐδην ὅτε τὸν σοφὸν ἐγνώρισε γέροντα
Διογένης ὁ κύων Κροῖσον ἰδὼν ἐγέλα.
καὶ στρώσας ὅθεν τὸ τριβώνιον εἶπεν ἐκείνου.
τοῦ πολὺν ἐκ ποταμοῦ χρυσὸν ἀφυσσαμένου
εἶπεν ἐμοὶ καὶ νῦν πλείων τόπος. ὅσσα γὰρ εἶχον.
πάντα φέρω σὺν ἐμοὶ Κροῖσε. σὺ δ' οὐδὲν ἔχεις.

Veniens in infernum quando iam ſapientem compleuerat ſenectutem.
Diogenes canis Crœſum videns ridebat.
Et ſternens ſenex pallium prope illum
Qui multum ex flumine aurum hauſerat
Dixit: Mihi ⁊ nunc plus loci: Quęcunq̄. n. hēbam
Omnia porto mecum Crœſe. Tu vero nihil habes.

ℭ De hac materia vide ſupra in Mediocritas.

SVFFRAGIVM grę. ψῆφος.ου.ὁ. ⁊ ψηφιστής.οῦ.ὁ. ſuffragator dicitur. Eſt autem ſuffragium aliquando idem quod auxilium: nōnunq̄ ſignificat illas (vt ita dicam) voces quę in comitijs dicebanſ: ⁊ in tabellis deſcribebantur. quibus vnuſquiſq̄ voluntatem ſuā de aliquo in magiſtratu eligendo declarabat.

Suffragium dicitur a ſuffrago: ginis: quę ἰγνύα.ας.ἡ. dicitur: ⁊ eſt id in poſterioribus pedibus animaliū qḋ in prioribus genua: Dicuntur autem ſuffragines ꝙ ſuffringantur: hoc eſt in altum frangantur. Nam ſub aliquādo ſupra ſignificat: vt ſublatum. i. ſupra ⁊ in altum latum. Conſtat ſane genua animalium: quę animal generant ante ſe flectere: ſuffraginum vero artus in aduerſum. Quemadmodum igitur poplites dicti ſunt ꝙ poſt plicentur. Ita ſuffragines ꝙ ſupra frangantur. Plynius. Uictimarū probatio in vitulo: vt cauda articulum ſuffraginis contingat. Hinc ſuffragor. i. adiuuo: auxilio ſum: ſicut enim ſuffragines ſūt quę in primis animal ſuſtinent: quibus ſe colligit: ſe ſuſtinet: ſe tuetur. Ita ſuffragor a iumentorū ſuffraginibus deriuatur.

ℭ Machabeorum lib. ij c. xij. Mach.

Sancta ⁊ ſalubris eſt cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis ſoluantur. Augu.

ℭ Augu. lib. de agenda cura pro mortuis: ⁊ habetur. xiij. q. ij. c. Non ęſtimamus.

Non ęſtimamus ad mortuos pro quibus curā gerimus peruenire: niſi pro eis: ſiue altaris: ſiue orationum: ſiue elemoſynarum ſacrificijs ſolenniter ſupplicamus: quamuis enim non pro quibus fiunt omnibus proſint: ſed his tantum pro quibus dum viuunt coperātur vt proſint.

ℭ Auguſtinus lib. lxxxiij. queſtionum.

Tempus quod inter hominis mortem: ⁊ vltimam reſurrectionem poſitum eſt animas abditis receptaculis continet: ſicut vna quęq̄ digna eſt: vel requie: vel erūna pro eo quod ſortita eſt in carne: dū viueret. Neq̄ negandum eſt defunctorum animas pietate ſuorum viuentium releuari: quum pro illis ſacrificium mediatoris offertur: vel elemoſynę in eccleſia fiunt: ſed eis hęc proſunt: qui quū viuerent hęc ſibi vt poſtea poſſent prodeſſe meruerunt. Eſt enim quidam viuēdi modus nec tam bonus vt non requirat iſta poſt mortem nec tam malus: vt ei non proſint iſta poſt mortē. Eſt vero talis in bono: vt hęc nō requirat: ⁊ rurſus talis in malo: vt nec his valeat: quū hęc vita trāſierit adiuuari.

ℭ Auguſtinus ibidem.

Quum ergo ſacrificia ſiue altaris: ſiue quarūcunq̄ elemoſynarum pro baptizatis defunctis omnibus offeruntur: pro valde bonis gratiarum actiones ſunt: pro non valde malis propitiationes ſunt: pro valde malis etiam nulla: ſunt adiumenta mortuorum qualeſcūq̄ ſunt conſolationes viuorum.

ℭ Auguſtinus Ibidem.

Monumenta non ob aliud dicuntur: niſi q hij viuentium oculis morte ſubtracti ſunt: ne obliuione etiam cordibus ſubtrahantur in memoriam reuocent: ⁊ admonendo faciant cogitari. Unde monumentum eo q moneat mentem nuncupatur. Ad hoc ergo ſunt adiumenta mortuorum: vt dum homines recolunt eorum quos diligunt corpora: eiſdem ſanctis illos tanquam patronis ſuſceptos apud dominum adiuuando: ⁊ orando commendent.

℄ Auguſtinus lib. lxxxiij. queſtionum.

Quum igitur recolit animus: vbi repoſitum ſit chariſſimi corpus: ⁊ occurrit animam dilectam commēdat recordantis affectus: q igitur ad ſepulchrum fidelis mater recurrit: ⁊ filium ꝑcibus magiſq; commēdat: adiuuat defuncti ſpiritum: nō mortui corpori locus: ſed loci ex memoriam viuus matris affectus.

Ambr. ℄ Ambroſius in libro Theodoſij Imperatoris: ⁊ habetur. xiij. q. ij. c. Quia alij.

Quia alij: tertium diem: alij triceſimum: alij ſeptimum: alij quadrageſimum obſeruare conſueuerunt in officijs mortuorum: quid doceat lectio cōſideremus. Defuncto inquit. Jacob precepit Joſeph pueris ſuis ſepultoribus: vt ſepelirent eum: ⁊ ſepelierunt ſepultores Iſrael: ⁊ repleti ſunt quadraginta dies. (Sic. n. dinumerabantur dies ſepulturę): ⁊ luxit eum ſeptem diebus: hęc ergo ſequenda ſolennitas eſt: quam perſcribit lectio. Sic etiam in Deuteronomio ſcriptum eſt: quia planxerunt filij Iſrael Moyſem. xxx. dies: ⁊ cōſumati ſunt dies luctus: vtraq; ergo obſeruatio habet autoritatem: qua neceſſarium pietatis impletur officium.

℄ Gregorius: ⁊ hr̄. xiij. q. ij. c. Animę. Grego.

Animę defunctoꝝ quattuor modis ſoluuntur aut oblationibus ſacerdotū: aut ꝑcibus ſanctoꝝ: aut charoꝝ elemoſynis: aut ieiunio cognatoꝝ. Curatorio vero funeris: conditio ſepulturę: pompa exequiarum magis ſunt viuorum ſolatio: q̄ ſubſidia mortuoꝝ. Si aliquid prodeſt impio ſepultura ꝑcioſa: oberit pio vilis: aut nulla. Non ideo tn̄ cōtemnenda: aut obijcienda ſunt corpora defunctorum: maximeq; iuſtorum: vbi illud ⁊ dicit ſalubriter: quanta poſſit eſſe remuneratio pro elemoſynis: quas viuentibus: ⁊ ſentientibus exhibemus. Si neq; hoc apud deū perit: quod ex animis hominum membris officij diligentia perſoluit.

- **Superbia**
  - Inclinatio ad ſuperbiendum ex flexibilitate naturę: ⁊ fomitis corruptione.
  - Actualis contemptus preceptorum dei: vel diuinę legis: per quam prohibemur a peccando.
  - Inordinatus appetit⁹ proprie excellentię: ⁊ ē pctm̄. (ꝑma ſę q. lxxxiiij. art. ij.) ſcđa ſcđę. q. clxij. ar. ij.
    - Gňale p redūdātiā in alia peccata: quę ex ea oriri poſſunt. ſcđa ſę. q. clxij. ar. ij.
      - Directe: ⁊ per ſe: inquantū pōt appeti i quolibet bono aliq̄ excellentia: q inordinate appetitur. prima ſcđę. q. lxxxiiij. ar. iiij.
        - Proſequendo iordinate bonum.
          - Interi⁹
            - Aię qđ conſiſtit in ſola aię apphēſione: vt laus honor gloria: quam inordinate appetit. — Inanis gloria
            - Corpis ꝑtinens ad ꝯſeruationem.
              - Indiuidui vt cib⁹: ⁊ potuſ: q̄s iordinate appetit. — Gula
              - Speciei: vt act⁹ venerei: q̄s iordinate appetit. — Luxuria
          - Externus vt diuitię: quas inordinate appetit. — Auaritia
        - Fugiendo iordinate bonum. ꝓp aliqđ onnexum malum.
          - Proprium ⁊ ſpirituale: quod inordinate fugit. — Accidia
          - Alienū.
            - Sine inſurrectiōe: qđ inordinate fugit. — Inuidia
            - Cū inſurrectione: qđ inordinate fugit. — Ira
      - Indirecte: ⁊ quaſi per accidens remouendo prohibens: inquātū ſ. homo per ſupbiā dei legē contemnit: per quā prohibetur a peccando. articu. ij.
    - Spēle ꝑ ſpālē rōnē obiecti q̄ ē propria excellētiam. Cui⁹ inordinat⁹ appetitus eſt peccatū; ſcđa ſę. q. clxij.
      - Mortale de genere ſuo ſemp. Quia qñcunq; deliberate: ⁊ ſm conſenſum rōnis quis ſe extollit ſupra id quod eſt ſibi ꝓfixum ſm diuinam regulam: vel menſuram: eſt peccatum mortale. arti. v.
      - Veniale. Quando eſt actus imperfectus: quia preuenit iudicium rationis: dum eis ratio non conſentit.
      - Diſtinctum a. b. Greg. xxiij. mora. in ſpēs. iiij. Dicente Quattuor quippe ſunt ſpēs quibus omnis tumor arrogātiū demonſtratur. arti. iiij.
        - Quando bonum a ſemetipſis habere ſe exiſtimant.
        - Quando: ⁊ ſi ſibi datum deſuper credunt: pro ſuis hoc accepiſſe meritiſ putant.
        - Quando iactant ſe habere: quod non habent.
        - Qñ deſpectis ceteris ſingulariter videri appetunt habere qđ habent.

VPERBIA grece ὑπερηφανία.ας.ἡ.τ ὑπερήφανος.ου.ὁ.ſuperbus: τ ὑπερηφανεῖν ſuperbio dicitur. Eſt autem ſuperbia perverſe celſitudinis appetitus: ſm Augu.li.xiiij. de Ci.dei.

Superbia eſt amor proprie excellentie ſm Hugonem lib. ij.de ſacramentis: τ Iſidorum lib. Ethimolo.

Superbia proprie eſt inordinatus appetitus excellentie cui debet honor τ reverentia: Vel ſupbia proprie reſpicit defectū ſubiectionis hominis ad deum: ſm ꝙ aliquis ſe extollit ſupra id qd̄ eſt ſibi prefixum: ſm divinam regulam: vel menſuram. Ex bea. Tho. prima ſe q.lxxxiiij.ar.ij.o.τ ſa ſe.q.lxxvij.ar.v.c.

Appetitus excellentie rectus eſt magnanimitatis: Excedens eſt ſuperbie: Deficiens eſt puſillanimitatis: ſm bea. Tho. in.q. de Malo.q.viij.ar.ij.c.col.i.

Superbia derivat a ſupbio qd̄ eſt efferor.extollor. Item Superbe adverbiū: hoc eſt elate: arroganter: τ Supbiloquēs: qd̄ eſt ſupbe loquens: τ Supbiloquentia.i. elatus τ ſuperbus ſermo. Supbum ēt ſignificat altū. Virg. Ceciditqꝫ ſuperbum Ilium.

Prover. Superbire eſt quaſi ſupra ire. ¶ Prover.c.xiij.

Eccl'ia. Inter ſuperbos ſemper iurgia ſunt. ¶ Eccl'iaſti.c.x.

Odibilis corā deo: τ hoibus eſt ſupbia. ¶ Ibidē.

Quid ſuperbis terra τ cinis? ¶ Eccl'iaſtici Ibidē.

Initium ſuperbie hois apoſtatare a deo: ¶ Ibidē.

Job. Initium omnis peccati eſt ſuperbia. ¶ Job.xv.

Cunctis diebus ſuis impius ſuperbit.

Jaco. ¶ Jacobus canonice.c.iiij.

Superbis deus reſiſtit: humilibus autem dat gratiam.

Augu. ¶ Augu. ſuper Matt. ſermone.lvii.

Audeo dicere ſupbis cōtinētib⁹: expedit cadere: vt in eo ipſo in quo ſe extollūt humiliētur. Quid.n. pdeſt cui eſt ꝯtinētia ſi dn̄etur ſupbia? ¶ Aug.li.de nā τ grā.

Cetera vitia in malefactis valent: ſola ſuperbia etiam in recte factis eſt cavenda. ¶ Augu. ſuper illud ps. Et emundabor a delicto maximo.

Quo alio niſi ſupbie? Nō eſt.n.mai⁹ peccatū ꝙ̄ apoſtatare a deo: qd̄ eſt initiū ſupbie hois. Et vere iſte immaculat⁹ eſt: q τ hoc delicto caret: Quia hoc eſt vltimū redeuntibus ad deū: qd̄ recedentibus primum fuit.

¶ Augu. lib.iij. de verbis dn̄i.

Medicina timoris ois humilitas eſt Xp̄i: Non.n. homo periſſet niſi ſuperbiā ſuſcepiſſet. Initium.n. ſicut ſcriptura dicit: omnis peccati ſuperbia. Unde ſanaretur tumor ſuperbie? niſi deus dignat⁹ eſſet humilis fieri. Erubeſcat ergo hō ſupbus eſſe: quia factus eſt humilis deus. ¶ Augu. ſuper geneſim li.xi.

Initiū ois peccati eſt ſupbia: cui ēt non inconvenienter aptatur quod dicit Apoſtolus: Radix oium malorū eſt avaricia. Si avariciā generalē intelligimus: quia quiſqꝫ appetit aliquid amplius ꝙ̄ oportet: vel excellentiam propriā: vel ꝓprie rei privatū honorū. Specialis aūt eſt avaricia que dicitur amor pecunie. De generali avaricia intelligit qd̄ ait Apoſtolus. Radix omnium maloꝝ eſt avaricia. Hac.n.τ Diabolus cecidit: qui non amavit pecuniā. ſed propriam poteſtatē.

¶ Augu. ſup Joannē ſermone.v.

Quare patimur multa a creatura quā fecit deus? Quia offendim⁹ ꝑ ſupbiā. Ad domādū igit ſupbiā inſtituit de⁹: vt creatura minima: τ abiectiſſima nos torqret: Ut homo ſupbus: q ſe iactavit adverſus deum: τ proximum non agnovit: pluribus pvicibus ſubdatur.

¶ Augu. de verbis domini ſermone.liiij.

Prior eſt in vitijs ſupbia. Nō.n. invidia parit ſupbiam. ſed ſupbia parit invidiā. Non.n. invidet niſi amor excellentie. Amor autem excellentie ſuperbia vocatur.

Hiero. ¶ Hieronymus ſuper Marcum.

Multo illa deformior eſt ſuperbia: que ſub quibuſdam humilitatis ſignis latet. Neſcio.n. quomodo turpia ſunt vitia: quum virtutum ſpecie celantur.

¶ Grego. lib.xvij. moralium. Grego.

Omnis ſuperbia corpſo in imo latet: quo l alio ſe erigit: vt inde magis ſuppoſita cunctis ſit: vnde cunctis appetit ſupereſſe.

¶ Grego. lib.xxiij. moralium.

Vitium ſuperbie ab ipſa radice ſcādū eſt: vt quū latenter oritur: tunc vigilāter abſcindatur: ne provectu vigeat ne vſu roboretur. ¶ Ibidem lib.xxxi.

Radix quippe cuncti mali: τ regina oium vitiorū ſuperbia eſt: de qua ſcriptura atteſtante dr̄. Initiū omnis peccati ſuperbia. Septem principalia vitia de ſuperbie virulenta radice proferuntur: Inanis gloria: Invidia: Ira: Triſticia: Avaricia: Ventris ingluvies: τ Luxuria. Nā qr his ſeptē ſupbie vitijs nos captos Diabolus tenuit: Idcirco redemptor noſter ad ſpūale liberatiōis bellū ſeptiformis gratie plenus venit.

¶ Gregorius li.xxxi. moralium.

Ipſa vitiorum regina ſuperbia: quum devictū plene cepit. Mox illud ſeptem principalib⁹ vitijs ſuis ducibus devaſtandum tradit: ex quibus vitiorum multitudines oriuntur.

¶ Gregorius li.xxxiiij. moralium.

Evidentiſſimum ſignum reproborū eſt ſuperbia: at contra humilitas electorum. ¶ Ibidem.

Cunctis namqꝫ ſuperbia apud ſeſe cogitatione tumentibus ineſt: clamor in locutione: Amaritudo in ſilētio: Diſſolutio in hylaritate: furor i triſtitia: Inhoneſtas in actiōe: honeſtas in imagine: Erectio i inceſſu. Rancor in reſponſione.

¶ Homerus in A Illiados. Home.

ἐν ὑπερφιάλοισι τάχαν ποτὲ θυμὸν ὀλέσσῃ.i.

Suis ſuperbijs forte aliquando aiaꝫ pdet. ¶ Ibidē.

οὐ μὲν καλὸν ὑπέρβιον εὔχεσθαι.i.

Non quidem honeſtum ſuperbe gloriari.

¶ Periander. Peria.

μὴ ἐπαίρου ἐπὶ δόξῃ.i.

Noli te extollere ob famam. ¶ Cleobolus. Cleo.

μὴ ὑπερήφανος γίνου ποτέ.i.

Ne ſuperbus ſis vnqꝫ. ¶ Idem.

τὸν ἐλάττω μὴ ἀποσκυβαλίσῃς.i.

Minorem ne deſpicias. ¶ Phocylides. Phocy.

μὴ ἐπαίρου σοφίῃ, μὴ ἀλκῇ, μήτ' ἐνὶ πλούτῳ

εἷς θεός ἐστι σοφὸς δυνατός θ' ἅμα καὶ πολύολβος.i.

Ne ſis ſuperb⁹ ſapia: neqꝫ fortitudine: neqꝫ divitijs.

Vnus deus eſt ſapiēs: potēs: τ beat⁹. ¶ Palladas. Palla.

βέλτερόν ἐστι τύχην καὶ θλιβομένην ἀνέχεσθαι

ἢ τὸν πλουτοῦντα τὸν ὑπερήφανον.i.

Melius eſt fortunam τ prementem tolerare

Quam divitum ſuperbiam. ¶ Menander. Menā.

ἀλαζονείας οὔτις ἐκφεύγει δίκην.i.

Superbie nullus evitat penam.

ὅταν εὐτυχῇς μάλιστα μὴ μέγα φρόνει.i.

Quando fortunatus es maxime ne ſuperbias.

¶ Sophocles in aiace. Sophocles

ἀλλ' ἄνδρα χρὴ κἂν σῶμα γεννήσῃ μέγα

δοκεῖν πεσεῖν ἂν κἂν ἀπὸ σμικροῦ κακοῦ.

Sed virū oportet: τ ſi corpus nā fortius ſit magnū.

Exiſtimare poſſe cadere: etiam a parvo incommodo.

¶ Plautus in aſinaria. Plaut⁹

Non decet ſuperbum hominem eſſe ſervum.

¶ Idem in Sticho:

Secundas fortunas decent ſuperbie.

¶ Terentius Come.v. Teren.

Profecto hoc eſt. vt puto. Oib⁹ nobis: vt res dant ſeſe ita magni atqꝫ humiles ſumus. ¶ Ibidem.

Quis paululū vobis acceſſit pecūie: ſublati ſunt animi.

¶ Virgi. eneidos lib.i. Virgi.

Tanta ne vos generis tenuit fiducia veſtri. ¶ Ibidē.
Non ea vis animo:nec tanta ſuperbia victus.
¶ Uirgilius eneidos li.vi.
Tu regere imperio populus Romane memento.
Hec tibi erunt artes:paciſq; imponere morem:
Parcere ſubiectis:ꝛ debellare ſuperbos.
Ouidi⁹ ¶ Ouidius artis li.iij.
Odimus immodicos(experto credite)faſtus.
Sępe tacens odij femina vultus habet.
¶ Ouidius triſtium lib.i.Elegia.i.
Dum petit infirmis nimium ſublimia pennis.
Icarus:Icareas nomine fecit aquas.
Tibul. ¶ Tibullus Elegia.iij.
Atqui nec diuis homines cōponier ęquum eſt.
Iuue. ¶ Iuuenalis Satyra.v.
Maxima quęq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Dantes ¶ Dantes Flo.inferni canti.xv.
Gente auara:inuidet:ꝛ ſuperba.
Da lor coſtumi fa che tu ti forbi
¶ Dantes Purgatorij cantica.c.x.
O ſuperbi Chriſtian miſeri e laſſi:
Chi de la viſta:ꝛ de la mente infermi
Fidanza haueti de ritroſi paſſi.
Non vacorgeti voi che noi ſiam vermi
Nati a formare langelica farfalla
Che vola a la iuſticia ſenza ſchermi. ¶ Ibidem.
Or ſuperbite ꝛ via col viſo altero
Figlioli deua:ꝛ non chinati il volto:
Si che vegiati il voſtro mal ſentero
¶ Idem paradiſi canti.c.xxix.
Principio dal cader fu il maledetto
Superbir di coſtui che tu vedeſti
Frā.pe. Da tutti peſi del mundo conſtretto.
¶ Frā.petrar.Sonetto.cclxx.
A cader va chi troppo ſale.

SUperficies grę. ἐπιφανεία.ας.ἡ.dr̄. Eſtq; longitudo cū latitudine:ſine pfunditate cuius extremitas ſunt duę lineę.Dicitur aūt Superficies:qſi ſupior facies.A ſuperficie fit ſuperficiarius:Qui vt paulus iuriſconſultus ait:in alieno ſolo ſuperficiem ita h3:vt certam penſionē pſtet.Et ſuperficiarias ędes Caius appellat quę in conducto ſolo poſitę ſunt:quaꝝ proprietas ꝛ ciuili:ꝛ naturali iure eius eſt.cuius ꝛ ſolum.

SVPERFLVITAS grę. περισσότης.ητος.ἡ.ꝛ περισσὸς.ου.ὁ.ſuperfluus dicit̄. Uenit aūt ſuperfluitas a ſuperfluo:quod eſt ſuperabundo:eſtq; ſuperabundantia quędam.
Sapiē. ¶ Sapientię.c.xliij.
Augu. Superfluitas.n.bonum hęc admiuenit in orbem terraruz.
¶ Augu.li.ō doctrina Chriſtiana:ꝛ habetur di.xli.c.Quiſquis rebus.
Quiſquis rebus pretereuntibus reſtrictius vtitur.Uide ſupra in Abſtinentia.
¶ Aug.ſup eplam Ioan.ꝛ hr̄ Ibidē.c.Delicię.
Delicię quęlibet ſi abſq; deſiderio percipiātur.Uide ſupra in abſtinentia.
¶ Augu.li.de verbis dn̄i:ꝛ hr̄ ibidē ca.Non cogant̄.
Non cogantur diuites pauperum cibis veſci. Uide ſupra.in Abſtinentia.
Hiero. ¶ Hiero.ſup illud Matth.x.Neq; duas tunicas ꝛc̄.
Simplex veſtimentum dicit̄ quicquid neceſſariuz eſt alicui:ſm q̄litatē loci:vel tpis.Duplex aūt qđ extra neceſſitatē eſt.Non.n.duas dicit vt quis in locis ſcorię glaciali niue rigentibus vnica tunica debeat eſſe contentus: Sed quō in tunica veſtimētum intelligamus:ne alio veſtiti aliud nobis futuroꝝ timore ſeruemus.
¶ Hiero.epiſto.ad Fabiolam.
Quicquid corpora noſtra defendere poteſt:ꝛ humane ſuccurrere imbecillitati:quos nudos natura pfudit:hęc vna appellāda eſt tunica:ꝛ quicquid in pſentibus alimentis eſt neceſſariū hoc vnius diei vict⁹ appellat̄.
¶ Ambro.de eo quod ſcriptū eſt in euangelio.Hominis cuiuſdam diuitis fructus vberes ager attulit:ꝛ habetur di.xlvij.c.Sicut hij. Ambr.
Quis enim tam iniuſtus:tam auarus:q̄ qui ta3 multorū alimenta:non ſuum vſuum:ſed abundantia3.ꝛ delitias facit.Neq;.n.minus eſt criminis hn̄ti tollere:q̄ quū poſſis:ꝛ abundans ſis indigētibus denegare. Eſurientiū panis eſt quē tu detines.Nudoꝝ indumentū eſt:qđ tu recludis.Et miſeroꝝ redēptio eſt:ꝛ abſolutio pecūia quā tu in terra defodis.Tantoꝝ te ſ; inuadere ſcias bona:q̄ntis negligis pſtare qđ poſſis.
¶ Ioan. Chryſoſtomus de conſecra.di.vltima.c.Nihil ſic iucundum. Io.chri.
Abundantia vo morbū facit:ꝛ moleſtias ingerit:ꝛ ęgritudines generat.Quod.n.fames facit:hoc ēt plenitudo ciboꝝ.Magis āt ꝛ multo peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hoiem:ꝛ liberat eū ō hac vita penali:exceſſus vero ciboꝝ cōſumit:ꝛ cōputreſcere facit corp⁹ humanū:ꝛ macerat ęgritudine diuturna:ꝛ tunc eum morte crudeli conſumit.
¶ Uale.maxi.li.iiij.ti.de Abſtinētia ꝛ continentia.Q.Tuberone. Vale. maxi.
Nunc quo ventū eſt? a ſeruis vix impetrari pōt:vt eam ſuppellectilē faſtidiant.qua vti conſul non erubuit.
¶ Iſocra.ſermo.admonito.ad Dimonicum. Iſocra.
ἀπολαύειν τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.i.
Ama exiſtentiū bonorum non excedentem poſſeſſione3:ſed mediocrem fruitionem.
¶ Lucanus Pharſalię.lib.iiij. Luca.
O prodiga rerum
Luxuries:nunq̄ paruo contenta paratu
Sed quęſitorum terra pelagoq; ciborum
Ambitioſa fames:ꝛ lautę gloria menſę
Diſcite q̄ paruo liceat perducere vitam:
Et quantū natura queat. ¶ Iuuena.Satira.xi. Iuue.
Non prematuri cineres:non funus acerbum.
Luxurię:Sed morte magis metuenda Senectus.
De hac materia hēs ſupra vbi Abſtinentia Continētia.
Mediocritas:parſimonia.Sufficientia.

SVPERSTICIO grę. δεισιδαιμονία.ας.ἡ.ꝛ δεισιδαίμων.ονος.ὁ.ſuperſtitioſus dicitur.Eſt autem ſuperſtitio vitium religioni appoſitum:ſcđm exceſſu3:ſm.bea.Tho.ſcđa ſcđę.q.lxxxxij.ar.i.o.
Superſtitio eſt vitium contrarium religioni: Non quia plus exhibeat in cultum diuinū:q̄ vera religio:Sed quia exhibet cultum diuinum:vel cui non debet : vel eo modo quo non debet.
Superſtitio dicitur:vt placet Ciceroni li.de natura deoruz:a ſuperſtitibus liberis:Cuius vba ſunt hęc. Qui totos dies precabantur : vt ſui ſibi liberi ſuperſtites eēnt ſuperſtitioſi ſunt appellati. Qui aūt omnia quę ad cultuz deoꝝ pertinerent diligenter retractarent:ꝛ tanq̄ relegerent:dicti ſunt religioſi a relegendo.
¶ Cicero lib.i.de diuinatione in fine. Cicero
Non.n.ſunt ij:aut ſciētia:aut arte diuini:ſed ſuperſtitioſi vates impudenteſq; harioli:aut inertes:aut inſani:aut quibus egeſtas imperat:qui ſibi ſemitā non ſapiūt alijs mōſtrant viam:quibus diuitias pollicent̄:ab his drachmas ipſi petunt:de his diuitijs ſibi deducant drachmā reddant cętera. ¶ Idem lib.ij.
Ad rem agendam non ſuperſtitionem habeas: ſed rationem ducem. ¶ Ibidem lib.ij.in fine.
Nec.n.ſuperſtitione tollenda religio tollitur. ¶ Ibidē.
Quāobrē vt religio ꝓpagāda ēt ēt:q̄ ē iuncta cū cognatione naturę:ſic ſuperſtitionis ſtirpes oēs eijciendę.

¶ Cicero lib.j.de fi.bo.ꝛ maloꝝ.

Supſtitione qui imbutus eſt:quietus eſſe nunq̄ pōt.

¶ Cicero lib.ij.de natura deorum.

Non enim philoſophi ſolum verumetiā maiores noſtri ſuperſtitionē a religione ſeparauerunt. Nam qui totos dies ꝑcabantur ꝛ immolabant:vt ſibi ſui liberi ſuperſtites eſſent:ſupſtitioſi ſunt appellati:quod nomen patuit poſtea latius.

Ual. ¶ Ual.maxi.li.ij.de inſti.antiq̄s de Maſſilia.

Mari. Oībus aūt q̄ ꝑ aliquā religionis ſimulationem alimēta inertię q̄runt:clauſas portas habet mēdacē ꝛ fucoſā ſuperſtitionem ſubmouendam eſſe exiſtimans.

SUppoſitū grę.υποβολιμαιον.ου.ρ.ꝛ υποτιθημι ſuppono dicitur. Eſtq̄ʒ ſuppoſitum nomen ſecundę intentionis:ſignificās habitudinem particularis ad naturam communem:inquantum in ea ſubſiſtit:ſm bea.Tho.iij.ſen.di.vj.q.j.ar.j.

SUſpicio grę.υποψιαια.ꝛ υποψιος.ου.ο.ſuſpectus dicitur. Eſt aūt ſuſpicio acceptio vnius partis cum formidine alterius ſm Ciceronem.

Suſpicio eſt opinio mali ex leuibus ſignis:ſm.b.Tho.ſecunda ſecundę.q.lx.ar.iiij.c.

SUſpenſio grę.κρεμασις.ιος.ι.ꝛ κρεμαστος.ου.ο.penſilis:ꝛ κρεμω ſuſpēdo dr̄. Eſt aūt ſuſpēſio quędā eccleſiaſtica cēſura:qua interdicit̄ aliq̄d exercitium:vel officiū cōpetēs certę perſonę eccleſiaſticę:aliquando a Iure:aliquando a Iudice prolata.

SUſurronis grę.ψιθυριστης.ου.ο.ꝛ ψιθυριζω ſuſurro:ras dr̄. Hinc ſuſurratio q̄ ē oblocutio mala de ꝓximo facta occulte:ad diuidēdā amicitiā aliq̄rū. Suſurrones.n.ſūt gen⁹ hoīum maledicoꝝ ꝛ linguaciū q̄ nō apte loquunt̄:ſʒ voce demiſſa in aures hominū obſtrepūt:potiuſq̄ʒ loquunt̄. Sūtq̄ʒ ſuſurronis:ꝛ ſuſurrare ṽba factitia:ita ꝛ ſuſurrus:n:hoc ē vox ipſa ſuſurronis.q̄ ꝛ ſuſurrū dici pōt. Differūt aūt ſuſurro:detractor:cōtumeliator:deriſor:ꝛ ꝯuiciator. Quia ſuſurro intēdit diſcordiā ſeminare:d̄tractor bona minuere vel negare:cōtumeliator q̄d eſt ꝯ honorē alicuius deducere in noticiā eius ꝛ alioꝝ ꝑ ſigna:vel ṽba. Deriſor malū vl' defectū alicuius ꝑſone:vt erubeſcat in ludū vel riſum ponere. Cōuitiator dicit importantia defectū culpę:ꝛ pęnę:ſicuti cōtumelior ſolum culpę. Quare ſi q̄s dicat alicui iniurioſe eū eē cęcū:aut claudū:q̄uū ſit:cōuitium dicit:ſed ſi cōtumeliam. Si aūt iniurioſe dicat eū ſurē nō ſolū ꝯuitiū ſʒ ꝛ ꝯtumeliā dicit. Sępe tn̄ vnū pro alio ponitur.

De hac mā̄ hēs ſupra vbi detractio:ꝛ lingua.

SUum grę.ιδιον.ου.ρ.dr̄. Suū aūt cuiuſcūq̄ʒ dr̄ q̄d ei ſm ꝓportionis ęqualitatem debetur:ex bea. Tho.ſecunda ſecundę.q.lviij.ar.xj.c.

TAbellio grę.πιναχογραφος.ου.ο.dr̄. Et eſt publica ꝑſona hn̄s officiū ſcribendi inſtrumēta ad faciendū fidē. Diciturq̄ʒ a tabella q̄ grę.πιναχιον.ου.ρ.ꝛ πιναχιδιον.ου.ρ.pugillaris dicitur.

TAbula grę.σανιδιον.ου.ρ.dr̄. Tabula ſecunda poſt naufragiū peccatoꝝ eſt pęnitentia:ꝛ verecundia:ſm bea.Tho.tertia parte.q.lxxxiiij.ar.vj.o.

TACITVRNITAS grę.σιωπηλοτης.ητος.ꝛ σιωπαω taceo dicit̄. Eſt autem taciturnitas qua mentes circūſpicientes quid deceat:ꝛ q̄d non:ſilent cogitabundę:nec putāt proferendum:anteq̄ʒ mature cūcta examinātes diſputarint:ne ex ore magis q̄ʒ ex pectore erumpat oratio. Huius oppoſitū eſt ingulacitas:vnde dicaces:locutuleii:blatrones:lingulaces:bambaliones:ꝛ futiles a veteribus ſunt nominati.

Taciturnitas in dicendis:ꝛ locutio in tacendis eſt peccatum:ſm bea.Tho.ſcd̄a ſcd̄ę.q.lxxiij.ar.j.

Hiero. ¶ Hierony.lib.iij.cōtra Ruffinum.

Hyrūdinē in domo nō ſuſcipiendā id eſt garrulos ꝛ verboſos ſub eodē tecto nō habēdos. Dicebat Ariſto.

¶ Prouerbiorum.c.xxv. Prouer.

Sicut vrbs patens:ꝛ abſq̄ʒ muroꝝ ambitu:ita vir qui nō poteſt in loquendo cohibere ſpiritum ſuum.

¶ Iacobus in epiſtola.c.j. Iaco.

Sit aūt omnis homo velox ad audiendū:tardus autem ad loquendum:ꝛ tardus ad iram.

¶ Gregorius lib.xxx.mora. Grego.

Ille ſcit recte dicere:qui ꝛ ordinate nouit tacere.

¶ Io.Chryſo.ſuper Mattheum. Io.chri.

Malū hominē melius poteſt tacendo aliq̄s vincere:q̄ʒ rñdendo: Quia malitia nō inſtruitur ſermonibus:ſed excitat̄: Ideo dn̄s recedendo cōpeſcere ſtuduit quos reſpōdendo non compeſcuit.

¶ Iſidorus ſoliloquioꝝ.c.xxxj. Iſido.

Sint tua verba pauca. Tolle ṽboſitatē ſermonis ſupflui. Multiloquiū nō effugiet culpā. Linguoſus hō imperitus eſt. Sapiens vero paucis vtitur verbis.

¶ Ibidem lib.ij.

Qui ocioſa verba nō reprimit:ad noxia cito trāſit. Sic ſermo tuus irreprehenſibilis:ſic expectatione audiendum vtilis eſt.

¶ Boetius de phīca conſolatione lib.j. Boeti⁹

Nec mihi ſocratico decreto fas eē arbitror:vel occuluiſſe veritatem:vel conceſſiſſe mendacium.

¶ Cicero Tuſcu.q̄ſtio.lib.ij. Cicero

Zenon perpeſſus eſt omnia anteq̄ʒ conſcios delendę tyrannidis indicaret.

¶ Seneca epiſtola.xvj. Seneca

Nihil ęque proderit q̄ʒ quieſcere:ꝛ minimum cum alijs loqui:ꝛ plurimum ſecum.

¶ Idem epiſtola.xxxix.

Tardiloquum te eſſe iubeo.

¶ Idem epiſtola.cvij.

Nemo quod audierit tacebit: Nemo quantum audierit loquetur. ¶ Ibidem.

Qui rem non tacuerit:non tacebit autorem.

¶ Seneca in Hyppolito.

Alium ſilere quod voles prius ſile.

¶ Ariſtoteles lib.j.polyticoꝝ. Ariſto.

Silentium pręſtat ornatum.

¶ Macrobius lib.vij.ſaturnalium.c.j. Macro.

Hęc eſt vna de virtutibus philoſophię. Quia quum orator nō aliter niſi orando probetur phs non minus tacendo pro tempore:q̄ʒ loquendo philoſophat̄.

¶ Ual.li.iij.tit.de inſtitutis antiquis. Uale. maxi.

Nunq̄ʒ enim patres conſcripti taciturnitatem optimū ac tutiſſimum adminiſtrandarum rerum vinculuʒ labefactari volebant.

¶ Ibidem lib.ij.c.j.

Adeo magna p̄rię charitate tenebāt̄:aut arcana patrū ꝯſcriptoꝝ:multis ſęculis nemo ſenatoꝝ enūciauerit.

¶ Iſocrates ad Dimonicū ſermone admo. Iſocra.

α ποιειν αισχρον ταυτα νομιζε μηδε λεγειν ειναι καλον.i. Quę factu turpia:hęc puta neq̄ʒ dictu eē pulchra. ¶ Idem ibidem.

μαλλον τηρει τας των λογων η τας των χρηματων παρακαταθηκας.i. Magis ſerua ſermonum q̄ʒ rerum depoſita.

¶ Idem ibidem.

δυο ποιου καιρους του λεγειν.η περι ων οισθα σαφως η περι ων αναγκαιον ει πειν.εν τουτοις γαρ μονοις ο λογος της σιγης κρειττων.εν δε τοις αλλοις αμεινον σιγαν η λεγειν.i. Duo fac tempora dicendi:vel de quibus ſcis manifeſte:vel de quibus neceſſe dicere. In his enim ſolis ſermo ſilentio melior. In alijs vero pręſtātius tacere q̄ʒ loqui.

¶ Periander. Periā.

καλον ησυχια.i.
Bias Pulchrum taciturnitas. ¶ Bias.
λαλει ολιγα.i.
Pitta. Loquere pauca. ¶ Pittacus.
ο μελλεις ποιειν μη προλεγε
αποτυχων γαρ γελασθησει.i.
Quod futurus es facere noli prędicare
Ne ſi conſilium non ſuccedat: derideris.
Euripi. ¶ Euripides in Hippolyto.
σιωπης ουδεν εργον εν κακοις.i.
Lucia. Silentio non eſt opus in malis. ¶ Lucianus.
αρρητων επεων γλωσση σφραγις επι κεισθω
κρεισσων γαρ μυθων η κτεανων φυλακη.i.
Arcanorū verborum linguę ſigillum imponatur:
Pręſtantior.n. ſermonum ꝙ poſſeſſionum cuſtodia.
Palla. ¶ Pallades.
μεγαλη παιδευσις εν ανθρωποισι σιωπη
μαρτυρα πυθαγοραν τον σοφον αυτον εχω
ος λαλειν ειδως ετερους εδιδασκεσι σιγαν
φαρμακον ησυχιης εγκρατες ευραμενος.
Magna eruditio inter homines ſilentium
Teſtem Pythagoram ſapientem ipſum habeo:
Qui loqui ſciens: alios docebat tacere
Remedium quietis potens inueniens. ¶ Idem.
πας τις απαιδευτος φρονιμωτατος εστι σιωπων
τον λογον εγκρυπτων ως παθος αισχροτατον.i.
Quilibet indoctus prudentiſſimus eſt tacens
Sermonē occultans veluti paſſionē turpiſſimam.
Menā. ¶ Menander.
γλωσσης μαλιστα πανταχου πειρω κρατειν.i.
Linguę maxime vbiꝙ conare imperare. ¶ Idē.
γλωσσης ματαιας ζημια προστεχεται.i.
Linguā ſtultā damnum ſubſequitur. ¶ Idem.
δια δε σιωπης πικροτερον κατηγορει.i.
Per ſilentium autem amarius accuſas. ¶ Idem.
ενιοις το μη λεγειν εστι κρειττον του λεγειν.
Non nullis tacere eſt pręſtantius ꝙ loqui. ¶ Idē.
ευκαταφρονητον εστι σιγηρος τροπος.
Contemptibile: quid eſt taciturnus mos. ¶ Idem.
η γλωσσα πολλους εις ολεθρον ηγαγεν.
Linguam multo in perniciem attraxit. ¶ Idem.
η λεγε τι σιγης κρειττον η σιγην εχε.
Uel dic aliqd ſilētio pſtātiꝰ: vel ſilētiū habe. ¶ Idē.
πολλοις αποκρισις η σιωπη τυγχανει.i.
Multis reſponſum ſilentium eſt. ¶ Idem.
η γλωσσα πολλων εστιν αιτια κακων.i.
Linguam multorum eſt cauſa malorum.
δει σιωπαν η λεγειν αμεινονα.i.
Uel oportet tacere: Uel dicere meliora. ¶ Idē.
κρειττον σιωπαν η λαλειν α μη πρεπει.
Melius tacere: ꝙ loqui: quę non decent. ¶ Idem.
ουδεν σιωπης εστι χρησιμωτερον.i.
Nihil ſilentio eſt vtilius.
σιγη ποτ εστιν αιρετωτερα λογου.i.
Silentiū interdum eſt eligibilius ſermone. ¶ Idez.
ουδ ει σιωπαν. και λαλειν οπου χρεων.i.
Eſt vbi oportet tacere: & loqui vbi oportet.
νοειν γαρ εστι κρειττον η σιγην εχειν.
Conſiderare melius ꝙ ſilentium habere.
Plau. ¶ Plautus in Ciſtellaria.
Tacere nequo: qđ tacito vſus eſt. ¶ Idē in Rudēte:
Tacita mulier eſt bona: ſemper ꝙ loquens.
Teren. ¶ Terentius comędia. v.
Ouidi. Tua qđ nihil refert pcūctari ōſines. ¶ Oui. artis li. ij.

Eximia eſt virtus pręſtare ſilentia rebus.
At contra: grauis eſt culpa tacenda loqui.
¶ Ouidi. li. iij. amorum.
Quis furor eſt: q̄ nocte latent in luce fateri?
Et quę clam facias facta referre palam.
¶ Ouidius lib. iij. triſtium.
Crede mihi: bene qui latuit: bene vixit: & intra
Fortunam debet quiſꝙ manere ſuam.
¶ Martialis lib. v. ad Poſthumū.
Mart. Quę mihi pręſtiteris memini: ſemper tenebo?
Cur igitur taceo poſthume: tu loqueris.
Incipio quotiens alicui tua dona referre:
Protinus exclamat: dixerat ipſe mihi.
Non belle q̄dam faciunt duo: ſufficit vnus
Huic operi: ſi vis vt loquar: ipſe tace.
Crede mihi: q̄uis ingentia poſthume dona:
Autoris pereunt garrulitate ſui.
¶ Hora. epla℞ lib. j. eplā. xix.
Hora. Protinus vt moneā: ſi quid monitoris eges tu.
Quid de quoꝙ viro: & cui dicas ſępe videto:
Percūctatorē fugito: nā garrulus idem eſt:
Nec retinēt patulę cōmiſſa fideliter aures.
Et ſemel emiſſum volat irreuocabile verbū.
¶ Horatius ibidem.
Qualē cōmēdes, etiā atꝙ etiam aſpice: ne mox
Inciant aliena tibi peccata pudorem:
Fallimur. & quēdā nō dignū tradimus: ergo
Quē ſua culpa pmet: deceptus omitte tueri.
¶ Hora. ſermone lib. j. ſatyra. iiij.
Abſentemꝙ qui rodit amicum:
Qui non defendit alio culpante: ſolutos
Qui captat riſus hominum famāꝙ dicacis:
Fingere qui nō viſa pōt: commiſſa tacere
Qui nequit: hic niger ē: hūc tu rōane caueto
Dātes flo. inferni cantica. c. xvj.
Dantes Semper e quel ver cha facia di menzogna
De lhom giudere le labra q̄ſto puote:
Pero che ſenza colpa fa vergogna:
Altra riſpoſta diſſe non ti rendo
Se non lo far che dimanda honeſta:
Si de ſeguir collopra tacendo.
Dantes flo. Paradiſi can. c. xxxij.
Ma perche tempo fuge che taſſona:
Qui farem puncto: come bon ſartore:
Che come gli ha del panno fa gonna.

Tactus grece αφη. ης. η. & απτομαι tāgo dicitur. Eſt autem tactus ſenſus eorum ex quibus componitur animal & per quę corrūpitur ſm hea. Tho. in quęſti. de veri. q. xxvj. arti. iij. c.

Tactus a tango venit: vnde & tangibile: quod quomodo a palpabili differat. Uide ſupra in palpabile.

Temeritas grę. αβουλια. ας. η. & αβουλος. ου. ο. temerarius dicitur. Eſt aūt Temeritas cum inconſiderata doloris ppeſſione gladiatoria periculorum ſuſceptio: ſm Ciceronem lib. iiij. Rheto.

Temeritas ſiue p̄cipitatio eſt defectus cōſilij: & ſpecies imprudentię: ſm. b. Tho. ſa ſcđę. q. xxxv. ar. xxv. c. ſi.

Temeritas eſt p quā fieri dicunt: quę rōne non gerunt vel pp impetū volūtatis: vel paſſionis: vel ex contemptu. Quę cauſat ex ſupbia. Ideo continet ſub p̄cipitatione q̄ reſpicit vtrunꝙ: ſed magis primū ex hea. Tho. ſcđa ſecundę. q. liij. ar. iij.

Temerarius eſt ille q nihil omnino formidat: ſed aduerſus oīa vadit: ſm Ariſto. lib. ij. Ethicoꝝ.

- **Tẽperãtia virtus: ex.bt Tho. ſcôa ſcôe**
  - **Specialis: vt refrenat a maxime allicientib⁹.**
    - **Materia** (Pria: ſe q. lxij. ar. iiij.)
      - Circa quas. — Obiectũ: ⁊ ẽ bonũ delectabiliũ in cõcupiſcentijs tactus: ſm modũ rõnis: vel legis diuinę.
      - In Qua. — Subiectum: ⁊ eſt appetitus ſenſitiuus: vel concupiſcibilis: ⁊ iraſcibilis.
    - **Partes.** (q.cxliij.)
      - Integrales.
        - Verecundia: per quam aliquis refugit turpitudinem temperantię contrariam.
        - Honeſtas: per quam aliquis amat pulchritudinem temperantię.
      - Subiectiuę.
        - Abſtinentia in cibo.
        - Sobrietas in potu.
        - Caſtitas: q̃tũ ad delectationẽ principalẽ coit⁹.
        - Pudicitia: q̃tũ ad circunſtantes delectationes: vt in oſculis: tactibus: ⁊ amplexibus.
      - Potẽtiales.
        - Continẽtia: q̃ refrenat motum voluntatis cõmotę ex impetu paſſiõis: ex qua fit vt licet homo immoderatas cõcupiſcentias patiaſ: voluntas tamen non vincitur.
        - Humilitas q̃ refrenat motum ſpei ⁊ audacię.
        - Manſuetudo ſiue Clementia: quę refrenat motũ irę tendentis in vindictam.
        - Modeſtia: q̃ refrenat mot⁹ ⁊ actus corporales.
        - Bona ordinatio ad quam pertinet diſcernere qd ſit faciendũ: qd dimittendum: ⁊ quid quo ordine ſit agendum: ⁊ in hoc firmiter perſiſtere.
        - Ornatus: quo homo obſeruat decentiam in eo quod agit.
        - Auſteritas in colloquijs amicorum: vel quibuſcunq̃ alijs.
        - Parcitas ſz Macrobiũ: vel per ſe ſufficiẽtia: ſz Andronicum: qua ſuperflua non requiruntur.
        - Moderatio. ſcd̃m Macrobium: vel ſimplicitas: ſcd̃m Andronicum. qua homo non nimis exquiſita requirit.
    - **Actus Duplex.** (q.cxli.ar.iiij.)
      - Principalis: ⁊ Proprius qui eſt moderari cõcupiſcentias delectabilium tactus.
      - Secũdarius: q ẽ moderari⁹ alias cõcupiſcẽtias.
  - **Generalis** dicitur quia nomen Temperantię ſignificat quandã temperiem: ideſt moderationem Quam non ponit in humanis operationibus ⁊ paſſionibus: qd̃ eſt cõe. ⁊ in oĩ virtute morali.

TEMPERANTIA grece σωφροσυνη.ης.η. ⁊ σωφρων.ονος.ο. temperatus dicitur. Eſt autem temperantia rationis in libidinẽ: atq̃ alios non rectos impetus animi: ſumma ⁊ moderata dominatio: ſcd̃m Ciceronem lib. Rhetoricorum.

Temperantię partes ſunt: Continẽtia: Clemẽtia: ⁊ Modeſtia: ſm eundem.

Temperantia eſt moderatio cupiditatum rationi obediens: ſm eundem lib. ij. de fi. bono. ⁊ malo.

Temperantia eſt mediocritas circa voluptates corporis: ſm Ariſto. lib. iij. Ethicorum.

Tẽperantia eſt affectio coercẽs: ⁊ cohibens appetitũ ab his q̃ turpiter appetuntur: ſm Aug. li. de libe. arbi.

Temperantia eſt virtus ſpecialis ſi ſumatur antonomaſiã: vt refrenat a maxime allicientibus. Sed eſt virtus generalis communiter: ſcd̃m bea. Tho. ſecunda ſecundę. q. cxli. ar. i. ij. o.

Temperantia quid a continentia differat: vide in continentia.

Temperantię partes quę ſint: vide ſupra in arbore temperantię. ℭ Augu. li. de moribus Eccleſię.

Augu. Munus temperantię eſt in coercendis: ſedandiſq̃ cupiditatibus: quibus contrariamus in ea quę nos auertunt a legib⁹ dei. ⁊ a fructu bonitatis eius: cuius officiũ eſt contemnere omnes corporeas illecebras: laudemq̃ popularem. ℭ Ibidem.

Vir temperatus in rebus huius vitę habet regulã vtroq̃ teſtamento confirmatam: vt eorum nihil diligat: nihil per ſe appetendum putet. Hiero.

ℭ Hiero. ⁊ hr̃ de conſecratione di. v. c. Legimus.

Legimus quoſdam morbo articulari ⁊ podagrę humoribus laborantes: Proſcriptione bonorum ad ſimplicem menſam ⁊ pauperes cibos redactos cõualuiſſe. ℭ Hiero. contra Ruffinum. l. ij.

Fugãda ſunt oibus modis ⁊ abſcindenda: languor a corpore: imperitia ab aio: luxuria a ventre: a ciuitate ſeditio: a domo diſcordia. ⁊ in cõmune a cunctis rebus intemperãtia. ℭ Ambro. lib. de officijs. Ambr.

Intemperantia maxime honeſti cura: decoris conſideratio ſpectatur ⁊ quęritur. ℭ Ambro. de virginitate lib. iij.

Iuuenem veteres fabulę ferunt: quum propter admirandã oris pulchritudinẽ in amorẽ incenderet feminas: vultũ exaraſſe ſtigmatibus: ne qua eũ amare poſſet. ℭ Seneca epiſtola vltima. Seneca

Temperantia voluptatib⁹ imperat: alias odit atq̃ abigit: alias diſpẽſat: ⁊ ad ſanũ modũ dirigit: nec vnq̃ ad illas propter ipſas venit. Scit optimum eſſe modum cupitorum non q̃tum velis: ſed q̃tũ debeas ſumere.

Cicero ℭ Cicero lib.i.de fini.bono.⁊ malorum.

Temperantia eſt enim que eſt in rebus aut expetendis: aut fugiendis:vt rõ̃nem ſequamur monet. Nec.n.ſatis eſt iudicare qd faciendum: non faciendum ve ſit: ſed ſtare ẽt oportet in eo ꝙ ſit iudicatum.plerigꝫ aũt quod tenere atqꝫ ſeruare id quod ſtatuerũt:non poſſũt victi aut debilitati obiecta ſpe voluptatis: tradũt ſe libidinibus cõſtringendos:nõ qd proventurũ ſit prouident:ob eamqꝫ cãm propter voluptatẽ: ⁊ paruã ⁊ non neceſſariam: ⁊ que vel aliter pararetur: ⁊ qua ẽt carere poſſent ſine dolore:tum in morbos graueſ:tuꝫ in damna:tum in dedecora incurrunt. Sepe etiã legum iudiciorumqꝫ penis obligantur. Qui autem ita frui volunt voluptatibus:aut nulli propter eas dolores conſequantur:⁊ qui ſuum iudicium retinẽt:ne voluptate victi faciant:id quod ſentiant non eſſe faciendum:hij voluptatẽ maximã adipiſcunt̃ ꝑter mittẽda voluptate. Jdẽ etiaꝫ dolorem ſepe perpetiuntur:ne ſi id non faciant:incidant in maiorem. Ex quo intelligitur nec intemperantiã propter ſe fugiendaꝫ eſſe:temperantiamqꝫ expetendam:non quia voluptates fugiat:ſed quia maiores conſequatur.

ℭ Cicero lib.iij.de natura deorum.

Temperantia conſtat ex pretermittendis voluptatibus

Ariſto. corporis. ℭ Ariſto.li.iij. Topicorum.

Temperantia magis eſt eligenda in iuuenibus ꝙ̃ in ſenioribus:quia Juuenes pluſꝙ̃ ſenes concupiſcentijs

Pytha. moleſtantur. ℭ Pythagoras.

κρατειν δ᾽ειθιζεο τωνδε

γαστρος μεν πρωτιστα και ὑπνου λαγνειης τε και θυμου.i.

Imperare aſſueſce te his

Uentri quidem primum: ⁊ ſomno:libidiniqꝫ:

Plau. Et ire. ℭ Plautus in penulo.

Hoc vnũ tñ cogito. Modus oĩbus rebus optim⁹ eſt habitu. Nimia oĩa nimiuꝫ exhibẽt negociũ hoĩb⁹ ex ſe.

TEMPUS grẽ. χρονος.ου.ο.⁊ χρονικος.ου.ο. temporalis dicitur. Eſt autem tempus numerus motus.ſecundum prius ⁊ poſterius: Ariſto.lib.iiij.phyſicorum.

Tempus eſt in primo motu celi: ſicut in ſubiecto:⁊ primo menſurato:ſm bea.Tho.i.parte.que ſti.x.articu.vi.cap.

Eccl'ia. ℭ Eccleſiaſtici cap.iij.

Omnia tẽpus habent:⁊ ſuis ſpatijs tranſeunt vniuerſa ſub celo. Tempus naſcendi:⁊ Tempus moriẽdi. Tempus plantandi: ⁊ tempus euellendi quod plantandi eſt. Tempus occidendi eſt. Tempus ſanandi.

ℭ Jdem cap.viij.

Omni negocio tempus eſt ⁊ opportunitas.

Paul⁹ ℭ Paulus ad Galathas cap.v.

Dum tempus habemus operemur bonum.

ℭ Jdem ad Coloſſenſes cap.iiij.

In ſapientia ambulate redimentes tempus

ℭ Jdem ad Epheſios.c.v.

Videte quomodo caute ambuletis:nõ quaſi inſipientes: ſed vt ſapientes redimentes tempus.

Actuuꝫ ℭ Actuum apoſtolorum.c.i.

Non eſt veſtrũ noſſe tẽpora:vel momẽta:ꝙ pater poſuit in poteſtate ſua:ſed accipie:is virtutẽ ſpiritus ſancti ſuperuenientis in vos:⁊ eritis mihi teſtes in Jeruſalem:⁊ in omni Judea ⁊ Samaria:⁊ vſqꝫ ad vltimum

Augu. terre. ℭ Augu.de verbis domini ſermone.i.

Fragiliores ſumus vaſe vitreo: Quia ⁊ ſi caſus vitreo timeatur:non tamen ſenectus aut febris.

ℭ Augu.li.i.de doctrina Chriſtiana.

Inter tẽpalia ⁊ eterna hoc intereſt: ꝙ tẽpale plus diligit anteꝙ̃ habeatur:vileſcit aũt:quũ aduenerit.nõ enim ſatiãt animã cui vera ⁊ certa ſedes eternitas. Aeternum aũt ardentius diligi adeptumꝙ̃ deſideratum. Nulli enim deſideranti cõceditur plus de illo eſtimare ꝙ̃ ſe habet ne vileſcat:quũ inuenerit:ſed ꝙ̃tũ gſqꝫ veniens eſtimare potuerit plus perueniens inuenturus eſt.

Hiero. ℭ Hiero.ſuper Hieremiã lib.ij.

Nil longum quod finem habet:eternitati comparatum omne tempus breue eſt.

ℭ Hiero.ſup illõ Eccl'ia.xi. Nõ ẽ dicere ꝙ neque illo.

Omnia enim in tpe ſuo eõprobãtur. ℭ Jbideꝫ.

Ne dicas priora tẽpora meliora fuereꝙ̃ nunc ſunt:virtutes faciũt dies bonos:vitia malos. ℭ Sene.ep.67.

Seneca Fluunt omnia ⁊ in aſſidua diminutiõe ſunt corpora nra rapiuntur fluminũ more. Quicquid video currit cũ tempore.fluida eſt materia:⁊ caduca: ⁊ oib⁹ obnoxia caſibus. ℭ Jdem in prouerbijs.

Omnia aliena ſunt tp̃s tñ nr̃ũ eſt:quotidie deterior poſterior dies. ℭ Cicero de fi.bono.⁊ malorũ.li.v.

Cicero Omniũ rerũ principia parua ſunt:ſꝫ ſuis progreſſibus vſa augentur. ℭ Cicero li.de ſenectute.

Hore quideꝫ cedunt:⁊ dies:menſes:⁊ anni:nec preteritũ tp̃s vnꝙ̃ reuertitur:nec qd ſequatur ſciri poteſt.

Iſocra. ℭ Jſocrates ad Dimonicũ ſer.admonitorio.

πᾶν γὰρ ἄκαιρον πάντα χου λυπηρον.i.

Intempeſtiuum enim vbiqꝫ moleſtum.

Sopho. ℭ Sophocles in Aiace.

ἡμέρα κλίνει τε κἀνάγει πάλιν

ἅπαντα τἀνθρώπεια.i.

Dies deprimit:⁊ extollit rurſus

Omnia humana.

ℭ Jdem in eadem.

ἅπανθ᾽ ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος

φύει τ᾽ ἄδηλα καὶ φανέντα κρύπτεται.i.

Omnia longũ ⁊ innumerabile tempus

Producit in lucem occulta:⁊ manifeſta occultat.

ℭ Jdem in eodem.

πάντ᾽ ὁ μέγας χρόνος μαραίνει τε καὶ φλέγει.i.

Omnia longo tempore flacceſcuntqꝫ ⁊ cõſumuntur.

ℭ Jdem in edipode.

χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος.i.

Tempus iuſtum vir ostendit ſoiũ. ℭ Jdẽ in eadẽ.

πάντα γὰρ ἐν καιρῷ καλά.i.

Perian. Omnia enim in tẽpore bona. ℭ Periander.

μὴ πίστευε χρόνῳ.i.

Ne credas tempori.

Mena. ℭ Menander.

ἔσοντ᾽ δὲ βάσανος ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος.i.

Moris autẽ index eſt hominibus tẽpus. ℭ Jdem.

ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος.

Ducit autem ad lucẽ veritatẽ tempus. ℭ Jdem.

μακρὸς γὰρ αἰὼν συμφορὰς πολλὰς ἔχει.

Longũ enĩ euum calamitates multas hẽt. ℭ Jdẽ.

πάντα γὰρ ἀνακαλύπτων ὁ χρόνος πρὸς φῶς φέρει.i.

Omnia detegẽs tẽpus ad lucem fert. ℭ Jdẽ.

συμβουλος οὐδείς ἐστι βελτίων χρόνου.

Conſiliarius nullus eſt melior tempore. ℭ Jdẽ.

χρόνῳ τὰ πάντα γίγνεται καὶ κρίνεται.

Tempore omnia fiunt ⁊ iudicãtur. ℭ Jdẽ.

χρόνος δ᾽ ἀναιρεῖ πάντα καὶ λήθην ἄγει

Plato Tẽpus aũt aufert oĩa ⁊ obliuionẽ inducit. ℭ Plato.

αἰὼν πάντα φέρει· δολιχὸς χρόνος οἶδεν ἀμείβειν οὔνομα καὶ μορφὴν καὶ φύσιν ἠδὲ τύχην.i.

Tẽpus oĩa fert. Longum tempus nouit mutare

Nomen ⁊ formã:⁊ naturã:⁊ fortunam.

Ex.i. Epig. ℭ Ex primo Epigrammatum.

τῆς ὥρας ἀπόλαυε· παρακμάζει ταχὺ πάντα· ἓν θέρος ἐξ ἐρίφου τραχὺν ἔθηκε τράγον.i.

Pulchritudine fruere:defloreſcunt cito omnia:

Aeſtas ex edo aſperum fecit hircum. ℭ Jbidẽ

πρόσθεν ἀκμάζει βαιὸν χρόνον ἢν δὲ παρέλθῃ

ζητων ευρισεις ου ῥοδον.αλλα βατον
Roſa viget breue tempus. Si autem preterieris
Querens inuenies non roſam:ſed ſpinam.
Virgi. ℭ Virgilius Aeneidos lib.x.
Stat ſua cuiq; dies:Breue ⁊ irreparabile tempus
Hora. Omnibus eſt vite:ſed famam extendere factis
Hoc virtutis opus. ℭ Hora.carmi.lib.iij.ode.vi.
Damnoſa quid non iminuit dies?
ℭ Horatius epiſtolarum lib.i.epi.i.
Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones.
Vt teipſum ſerues non expergiſceris?at qui
Si nolis ſanus curres hidropicus:⁊ ni
Poſces ante diem librum cum lumine:ſi non
Intendes animum ſtudijs.⁊ rebus honeſtis
Inuidia vel amore vigil torquebere:nam cur
Que ledunt oculos feſtinas demere:ſi quid
Eſt animum:differs curandi corpus in annum.
Dimidium facti qui cepit habet.ſapere aude:
Incipe.viuendi qui recte prorogat annum:
Ruſticus expectat dum defluat amnis:at ille
Labitur:⁊ labetur in omne volubilis euum.
Teren. ℭ Terentius comedia.iij.
Ouidi⁹ Dies adimit egritudinē hominibus. ℭ Ouidi.Artis li.i.
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuuenci.
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus aſſiduo conſumitur anulus vſu.
Interit aſſidua vomer aduncus humo.
Quid magis eſt durum ſaxo?Quod mollius vnda?
Dura tamen molli ſaxa cauantur aqua.
ℭ Ouidius triſtium li.iiij.Elegia.v.
Tempore ruricole patiens fit taurus aratri:
Prebet ⁊ incuruo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animoſus habenis:
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore penorum cōpeſcitur ira leonum
Nec feritas animo:que fuit ante:manet.
Queq; ſui iuſſis obtemperat inda magiſtri
Belua:ſeruitium tempore victa ſubit.
Tempus vt extentis tumeat facit vua racemis:
Vixq; merum capiant grana ꝙ intus habent.
Tempus ⁊ in canas ſemen producit ariſtas:
Et ne ſint triſti poma ſapore facit.
Hoc dentem tenuat terram renouantis aratri.
Hoc rigidos ſilices:hoc adamanta terit.
Hoc etiam ſeuas paulatim mitigat iras
Hoc minuit luctus:meſtaq; corda leuat:
Cuncta poteſt igitur tacito pede lapſa vetuſtas:
Preterq̄ curas attenuare meas.
ℭ Ouidius de ponto li.iiij.Elegia.ix.
Leta fere letus cecini:cano triſtia triſtis:
Conueniens operi tempus vtrumq; ſuo eſt.
ℭ Ibidem lib.iiij.Elegia.viij.
Tabida conſumit ferrum:lapidemq; vetuſtas
Nullaq; res maius tempore robur habet.
ℭ Ouidius meta.lib.ix.fa.ix.
Forſitan ⁊ miſſi ſit quedam culpa miniſtri:
Non adijt apte:nec legit idonea credo
Tempora:nec petijt horamq; animūq; vacantem.
Tibul. ℭ Tibullus lib.i.Elegia.iiij.
Longa dies homini docuit parere leones.
Longa dies molli ſaxa peredit aqua.
Annus in apricis maturat collibus vuas:
Annus agit certa lucida ſigna vice.

T ENTATIO grece πειρασμος.ου.ο.⁊ πειρασμος.ου.ο.tentator:⁊ πειραζω tento dicitur.Eſt autē tentatio experimenti ſumptio de eo:quod tentatur:an ſciat:vel poſſit:vel velit:ſm bea.Tho.ſa ſe.q.xcvij.ar.i.o.

Tentare a teneo deducitur:Et eſt experiri:exquirere:⁊ verbo:⁊ quaſi manu tenere:vel a tendo:vt alij volunt venit.Nam qui tentant:quaſi manum:aut aliam corporis partem tendunt.

ℭ Paulus ad Corinthios cap.x. Paulus

Fidelis autem deus eſt:qui non patietur vos tentari:ſupra id quod poteſtis:ſed faciet etiam cum tentatione prouentum vt poſſitis ſuſtinere.

ℭ Iacobus in epiſtola cap.i. Iaco.

Beatus vir qui ſuffert tentationem.quoniam quū probatus fuerit:accipiet coronam vite:quam repromiſit deus diligentibus ſe.

ℭ Augu.ſuper.ps.xxxij. Augu.

Iuſt⁹ ex fide viuit:fides tua:iuſticia tua;quia vtiq; ſi credis caues:ſi autem caues conaris:⁊ conatum tuum nouit deus ⁊ voluntatem tuam inſpicit:⁊ luctā cum carne conſiderat ⁊ hortatur vt pugnes:⁊ adiuuat vt vincas:⁊ certantem ſpectat:⁊ deficientem ſubleuat:⁊ vincentem coronat.

ℭ Auguſtinus ſuper ps.lx.

Vita noſtra in hac peregrinatione non poteſt eſſe ſine peccato:ſine tentatiōe.quia profectus noſter per tentationem noſtram fit.nec ſibi quiſquam innoteſcit:niſi tentatus:nec poteſt coronari niſi vicerit:nec poteſt vincere:niſi certauerit:nec poteſt certare:niſi inimicum ⁊ tentationes habuerit.

ℭ Auguſtinus pſal.xli.

Tantum admittitur diabolus tentare:q̄tum tibi prodeſt:vt exercearis:vt proberis:vt qui te neſciebas:a te ipſo inueniaris.

ℭ Augu.de verbis dn̄i.ſer.vi.

Bonus ſi fuerit qui tibi preeſt:nutritor tuus eſt:malus ſi fuerit tentator tuus eſt.Et nutrimenta libenter accipe:⁊ in tentatione approbare.

ℭ Augu.in home.⁊ hr̄.xiiij.q.v.Forte.

Forte aliqs cogitat ⁊ dic.Multi ſunt Chriſtiāi diuites auari:cupidi:nō hēo peccatū:ſi ſuū illis abſtulero ⁊ pauperibus dedero:Unde.n.illi nil boni agūt:mercedem hr̄e potero:ſ; huiuſmodi cogitatio a Diaboli calliditate ſuggeritur:Na; ſi totū tribuat pauperibus quod abſtulerat:addit potius peccatum q̄ minuat.

ℭ Gregorius lib.i.moralium. Grego.

Antiquus hoſtis ex proprio certamine:dum ſe ſuccumbere conſiderat:ad alia tentationem bella reſtaurat:Intuetur humani generis vniuſcuiuſq; mores:cui vicio ſit propinqui:⁊ illa opponit ante faciem:ad que facilius nouit inclinare mentem.

ℭ Grego.li.xxiiij.moralium.

Hoſtis noſter q̄to magis ſibi rebellare conſpicit:tanto amplius ex pugna contendit.Eos enim pulſare negligit:quos quieto iure ſe poſſidere ſentit.

ℭ Ibidem lib.xxxi.

Multos ſua peius felicitas ſtrauit:Multos diuturna pax victos reddidit eoſq; illos inopinatos hoſtes grauius perculit:quo longo quietis vſu negligentes inuenit:Unde ſancti viri quum multa ſe proficere virtutum proſperitate conſiderant:quodam ſuperne diſpenſationis:moderamine exerceri ſe etiam tentationibus exultant.Quia tanto robuſtius acceptam virtutum gloriaz cuſtodiunt:quanto tentationis impulſu concuſſi infirmitatem ſuā humilius agnoſcunt.

ℭ Ioannes Chryſoſtomus ſuper illud Matthei.iiij.Mitte te deorſum. Io.chrī.

Non impulit:nō tetigit.ſed tātū dixit:mitte te deorſū vt intelligamus:ꝙ q obedit Diabolo ipſe ſe deponit Diabolus enim ſuggere poteſt:cogere non poteſt.

ℭ Bernardus ſermone.xxxix. Ber.

Poteſt inimicus excitare tentationis motum:ſed in te eſt ſi volueris dare:ſeu negare conſilium.

ℭ Leo papa in ſermone. Leo pp̄

Non deſinit antiquus hoſtis tentationū laqueos vbiq̄ ꝑtendere: vt quoquo mō fidē credentiū valeat corrū/pere. Nouit.n. cui illecebras carnis ingerat: cui vir⁹ inuidię inſundat: cui incitamēta luxurię apponat: no uit quē mērore cōturbet: quē gaudio fallat: quē metu opprimat quē admiratione ſeducat: omniū diſcutit mores: ſolum ventilat cauſas: omniū ſcrutat̄ affect⁹. ibi quęrit cauſas nocendi: vbi viderit quenq̄ diligen tius occupari. ℭ Idem ſermone.xxxv.

Nulla ſunt ſine tentationū experimento opera virtutis: nulla ſine perturbationibus fides: nullū ſine hoſte cer/tamen: nulla ſine congreſſione victoria.

Hugo ℭ Hugo de clauſtro animę lib.i.

Quattuor ſunt cauſę tentationū. Prima eſt loci amęni tas: vt ciuitates ⁊ oppida: q̄ n̄ tantū ex ſitu loci amę/nitatem recipiunt: ſed ex inhabitantiū gratia: Secū da vero cauſa eſt locus diuitiarum: Ubi enim diuitię ibi periculū. Tertia vero cauſa ē precioſus ornatus: vt eſt equorum cura pinguium: ⁊ veſtimentorum exqui ſitę varietates. Quarta autem mulierū̄ ſpecies: qua quarum vox blanditur auribus: ⁊ facies oculis.

Theologia gręca dictio eſt nā θεος.ου.ο. deus dr̄. ⁊ λογος.ου.ο. ſermo. oratio: ratio: verbum: ſtudium. Quare theologia eſt ſermo de deo vel diuinis.

Theologia eſt dignior cęteris ſcientijs: propter nobili/tatem materię certitudinem: ⁊ altiorē finem: ex bea. Tho.i.parte.queſt.i.arti.v.o.

Theologia eſt doctrina neceſſaria homini: ꝑter ſcias nā liter inuētas ab eo: ſ₃ eundē prima parte.q.i.ar.i.o.

ℭ De hac materia vide ſupra in ſcriptura ſacra.

Tergiuerſatio grece παλινῳδία.ας.η. ⁊ παλινῳδός.ου.ο. tergiuerſator dicitur. Eſt autem tergiuerſari ab occaſatione omnino deſiſtere inordinate. ſm bea. Tho. ſecunda ſecundę.q.lxvi.ar.iij.ca.

Terminus grece ὅρος.ου.ο. ⁊ ὁρίζω. termino dr̄. Eſt aūt terminus proprie ſignū quo ager ab agro diui ditur. De quo Ouidi⁹ lib.faſt. Omnis erit ſine te liti gioſus ager. Quare Numā Pōpiliū ſtatuiſſe ferunt: Si quis terminū exaraſſet: ⁊ ipſū ⁊ boues ſacros eē. Terminus nonnunq̄ pro fine accipitur. Cicero. Quū nullum tot calamitatibus: atq̄ erumnis terminum inueniremus. Hic termino verbum cuius compoſita determino quod eſt delibero: ⁊ quaſi cogitationi ter/minū impono: Et extermino: quod eſt expello: eijcio: ⁊ veluti extra terminos mitto. Et diſtermino qđ ē di uido: Terminalis lapis eſt termin⁹ lapideus. Uocāt dialectici terminos dictiones ex quibus orationes conſtituunt̄: dicuntq̄ ꝙ Terminus eſt ſignum oratio nis conſtitutiuum: vt pars propinqua eiuſdem.

Terra gręca: γῆ.ης.η. vel γαῖα.ας.η. ⁊ γήϊνος.ου.ο. ter/renus dicitur. Eſt autem terra vnum quattuor ele/mentorum ſiccum: ⁊ frigidū ⁊ graue: ⁊ imobile adeo. ex non ente ad eſſe prima die deductū: ſm Io. Dama ſcenum lib.ij.cap.x.

Terremotus grę. σεισμος.ου.ο. ⁊ cauſatur principa liter a deo: ſecundario aūt a vento impellente aliū ventum intra terram: ſm.b. Tho. ſup ps.xij.col.vi.

Terror grę. φοβητρον.ου.ο. ⁊ φοβέω terreo dr̄. Eſt āt Terror metus cōtingens: ex quo fit vt pudorē ru bor: ſic ruborē pallor: ⁊ tremor: ⁊ dentiū crepitus con ſequatur. A terreo fit terror. Eſt enim terrere timorē alicui incutere: ⁊ quaſi in terrā ꝓſternere: q̄re a terra dictū terreo quidā volunt. Hinc terrificus terrorem faciens: ⁊ terribilis.i. formidabilis: atq̄ horrendus.

ℭ De hac materia habes infra vbi Timor.

Teſtamentū grę. διαθήκη.ης.η. ⁊ διαθέτης. teſtator dicitur. Eſt aūt teſtamentū proprie percipiēdę hę/reditatis inſtitutio filijs a patre. Ideo primo ptinet ad promiſſiones: ſecundo ad mandata: quę ſe habent ſicut via ad conſequendā hęreditatē promiſſā.ex.b. Tho.ij.parte.queſt.lxxviij.ar.iij.

Teſtamentū dicitur: ꝙ voluntatis noſtrę veluti teſtimo niū ſit vnde vltima voluntas: ⁊ ſuprema volūtas ap/pellatur. Quare Ulpianus ſic illud diffinit: ꝙ ſit vo/luntatis noſtrę iuſta ſententia: de eo quod poſt mortē noſtram fieri voluerimus. Teſtamentū falſū illud di citur: quod non eſt ſm teſtatoris voluntatē ſcriptum: ſed h₃ aliquid additū: vel diminutū: vel mutatū: vel aliud pro alio ſuppoſitū. Irritum autem teſtamentū eſt quod de iure inualidū: vt ſi is qui teſtatur ſit capi te diminutus: vel ſi alia requiſita defuerint ⁊c̄.

TESTIS grece μάρτυς.υρος.ο. ⁊ μαρτυρία.ας.η. teſtimoniū dicitur. Teſtes antiquitus ſuperſtites vocabantur: eo quia ſupra cau/ſarum ſtatum proferebant. Nunc parte no/minis ablata teſtes vocātur. de ver.ſig. Fo/rus.§. Teſtes. Teſtis dicit̄ quaſi anteſtis: hoc eſt an te ſtans: vel vt aliqui volunt: quaſi tenens ſtatū. In teſtibus.vi. ſunt attendenda. verſus.

Aetas conditio: ſexus: diſcretio: Fama:
Et fortuna: Fides: in teſtibus iſta requiras.

A teſtis venit Teſtatio: ⁊ Teſtimoniū quę proprie di/cta teſtium ſunt. ℭ Exodi.ca.xx. Exodi

Nō falſū teſtimoniū dices. ℭ Deute.vi. ⁊ Mat.xviij.

In ore duorum: vel trium conſtat omne verbum.

ℭ Prouerbiorum cap.xiiij. Prouer.

Liberat animas teſtis fidelis. ℭ Idem.c.xviij.

Teſtis falſus non erit impunitus. ℭ Idē.c.xxi.

Teſtis mēdax peribit. ℭ Hiero. ꝯ Ruffinū epi.xl. Hiero.

Uni teſti: neq̄ Catoni credendum eſt.

ℭ Ambro. de ſpiritu ſancto.lib.i. Ambr.

Tres teſtes vnū ſunt: ſicut Ioānes dixit: aqua: ſanguis: ⁊ ſpiritus: Unū in myſterio: nō in nā. Aqua igit̄ teſtis eſt ſepulturę: Sanguis vō teſtis eſt mortis: ſpirit⁹ te/ſtis eſt vitę: ſi qua ergo in aqua gratia nō ex natura: ſ₃ ex pręſentia ſpiritus eſt. ℭ Ambro. epi.lxvi.

Duobus aut tribus teſtibus ſtat omne verbū: ſ₃ illis te ſtibus qui ante heſternum: aut nudius tertius nō fue runt inimici: ne irati nocere cupiant: ne leſi vlciſci ſe velint: Inoffenſus igitur affect⁹ teſtium quęritur: ita tamen vt accuſator proprius in medium procedat.

ℭ Iſidorus de ſummo bono.li.iij.c.lix. Iſido.

Teſtis falſidicus tribus eſt obnoxius: deo quē cōtēnit: Iudici quē decipit: Innocenti quē lędit. ℭ Ibidē.

Teſtibus falſis cōiunctis tarde v̄itas reperitur: qđ ſi ſe parati fuerint examinę iudicis cito māifeſtaut̄. Nā ſicut in vnitate prauorū grandis eſt fortitudo: ita in ſeparatione maior infirmitas. ℭ Phocylides. Phocylides

μαρτυρεῖν ψευδῆ φεύγειν. τὰ δίκαια λέγειν.i.

Teſtimoniū falſū fuge: ſed vā loqre. ℭ Heſiodus. Heſio.

καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.i.

Et fratri ridens teſtem adhibe. ℭ Iuue. ſatyra.viij. Iuue.

Ambiguę ſi quando citabere teſtis
Incertęq̄ rei: Phalaris licet imperet: vt ſis
Falſus: ⁊ admoto dictet periuria tauro:
Summum crede nephas animam pręferre pudori:
Et propter vitam viuendi perdere cauſas.
Dignus morte perit.

TIMOR grę. φόβος.ου.ο. ⁊ φοβέομαι timeo dicitur. Eſt autē timor metus mali impen dentis: ſm Cicero. lib.tuſ.queſt.

Timor eſt expectatio mali: ſm. Ariſto.lib. iij. Ethicorum.

Timor eſt ex imaginatione futuri mali corruptiui: ac do lorem inferentis perturbatio quędam ac dolor: ſm Ariſto.lib.ij.Rhet.

Timor int̄ cęteros ai mot⁹: p⁹ triſticiā magī obtlet rōnē paſſiōis: ⁊ ē ſpālis paſſio: ſ₃.b.th.i.ſę.q.42.ar.i.ij.o.

Timor diuiditur in ſex: In ſegnitiem: Erubeſcentiã: Ue
recundiam: Admirationem: Stuporem: ⁊ Agoniam:
ex Jo. Damaſceno lib. ij. c. xv.
Timor a Pauore quid differat: Uide ſupra in Pauor.
Timidus eſt qui cuncta fugit: ⁊ formidat nulliq̃ reſiſtit
ſm Ariſtotelem lib. ij. Ethicorum.
Timidus eſt qui naturaliter timet: Timens vero qui ti
met ob cauſam. ¶ Deuteronomij. c. xxxj.
Viriliter agite ⁊ confortamini: Nolite timere.
Augu. ¶ Augu. contra Pelagium lib. ij.
Qui timore pene: nõ amore iuſticie fit bonũ nondum bene
fit bonus: nec fit in corde qđ fieri vr̃ in ope: qđ mallet
Hiero. hõ nõ facere: ſi poſſet ipune. ¶ Hiero. ſup mattheũ.
Timor dei corrigit: timor hoĩum differt actionẽ: ſʒ volũ
tatẽ nõ aufert: ſʒ auidiores reddit ad crimẽ quos ali
Grego. quãdo ſuſpẽdit a crimine. ¶ Grego. lib. j. moraliũ.
Qui timet deũ nihil negligit: Timere deũ eſt nulla que
facienda ſunt bona preterire. ¶ Ibidem.
Quuʒ quis timore adhuc bona agit: a malo penitus nõ
receſſit: quia eo ipſo peccat quo peccare vellet: ſi inpuni
le potuiſſet. ¶ Idem lib. ij.
In via dei a timore incipit: vt ad fortitudineʒ veniatur:
Nã ſicut in via ſeculi audacia: fortitudinẽ: ita in via
dei audacia debilitatem parit. Et ſicut in via ſeculi ti
mor debilitatẽ: ita i via dei timor fortitudinẽ gignit.
¶ Gregorius in paſtorali.
Si adhuc a praua actiõe formidata pena ꝓhibetur ꝓfe
cto formidãtis animus nulla ſpũs libertas eſt. Nã ⁊ ſi
penã nõ metueret: culpã proculdubio perpetraret.
¶ Grego. ſup illud Job. iij. Quare nõ in vulua ⁊c.
Quuʒ ex peccato pñs pena metuit: ⁊ amiſſa dei facies
nõ amatur: timor ex tumore eſt: nõ ex humilitate.
Jo. chri. ¶ Jo. Chri. in ſer. Jo. Baptiſte.
Facile deuiat a iuſticia: q in cauſis nõ deũ: ſʒ hoĩes ꝑti
meſcit: hic timor peccãdi facultatẽ differre põt volũ
tatẽ auferre nõ põt. Solus ẽ dei timor: q mẽtes cor
rigit: fugat crimina: innocentiã ſeruat: ⁊ oĩa boni tri
Caſſio. buit facultatẽ. ¶ Caſſio. ſr illõ ps. Dulcis ⁊ rec. dñs.
Quũ audis: ⁊ dñs tuus dulcis eſt. attende qd diligas:
Quũ audis ꝙ rectus. attẽde quid timeas: vt amore
⁊ timore dei excitatus legem eius cuſtodias.
Cicero ¶ Cicero lib. j. de legibus.
Quid contemptus timiditate. ¶ Ibidem lib. ij.
Quã multos diuini ſupplicij met⁹ a ſcelere reuocauit.
¶ Cicero lib. paradoxorum.
Tu dies noctesq̃ cruciaris: cui nõ ſat eſt qđ eſt: ⁊ ipſuʒ
qđ habes ne diuturnum ſit futurum: times.
¶ Idem Rhetoricoꝝ nouoꝝ lib. ij.
Tres peſtes ſunt q̃ oẽs hoĩes ſollicitãt: Metus: Cupidi
tas ⁊ egritudo. Satis enim fuerat dixiſſe metũ: cupi
ditatẽ: Quĩ egritudinẽ cũ vtraq̃ re ꝯiunctã eẽ neceſ
Lactã. ſe eſt. ¶ Lactan. firmia. diui. inſti. lib. ij.
firmia. Timiditas in ſapiente eſſe non debet.
Plau. ¶ Plautus in Muſtellaria.
Qui hõ timidus erit in rebus dubijs: nauis nõ erit.
Luca. ¶ Lucanus Pharſalie lib. iiij.
Audendo magnus tegitur timor. ¶ Ibidem lib. vij.
Multos in ſumma pericula miſit.
Uenturi timor ipſe mali. Fortiſſimus ille eſt.
Juue. Quum promptus metuenda pati. ¶ Juuenalis ſaty. x.
Quid enim ratione timemus?
Aut cupimus? Quid tam dextro pede cõcipis: vt te
Conatus non peniteat votiq̃ peracti.

TYRANNVS greca dictio ẽ ... id eſt do
[illegible]. Et eſt dñatus vnius ad proprium commo
dum: ſm Ariſto. lib. iiij. polyticorum.
Tyrannus eſt que qđ ſibi conferens eſt in
tendit: Rex vero qui quod eſt vtile ſubdito
rum: ex Ariſto. viij. Ethicorum.

Tyrãnus apud antiquos ẽt ꝓ bono ꝑncipe accipiebat.
Uirg. pars mihi pacis erit dextram tetigiſſe tyranni.
Uſus deinde obtinuit: vt pro eo demũ poneret: q do
minatu crudeliter abuteret. A tyrãnus fit tyrannici
da: q tyrãnũ interficit. ¶ Job. c. xv. Job
Cũctis dieb⁹ ſuis impius ſuꝑbit: ⁊ nũerus annoꝝ incert⁹
eſt tyrãnidis ei⁹. Sonit⁹ terroris ſemꝑ in aurib⁹ illi⁹
⁊ quũ pax ſit ille ſemꝑ inſidias ſuſpicat. Non credit
ꝙ reuerti poſſit de tenebris ad lucẽ: circũſpectãs vn
diq̃ gladiũ. Quũ ſe mouerit ad q̃rẽdũ panẽ: nouit ꝙ
paratus ſit in manu eius tenebraꝝ dies. Terrebit eũ
tribulatio: ⁊ anguſtia vallabit eum. Prouer
¶ Prouerbiorum. c. xxv. bioꝝ
Aufer rubiginem de argẽto ⁊ egredief vas puriſſimũ.
Aufer impietatem de vultu regis: ⁊ firmabitur iuſti
cia tronus eius. ¶ Idem cap. xxviij.
Leo rugiens: ⁊ urſus eſuriẽs: ꝑnceps impius ſuꝑ popu
lum pauperem. ¶ Prouerbioꝝ. c. xxix.
In multiplicatione iuſtoꝝ letabitur vulgus: quum impij
ſumpſerint principatum gemet populus.
¶ Sapientia cap. xvj. Sapi.
Oportebit enim illis ſine excuſatione quidem superue
nire interitum exercentibus tyrannidem.
¶ Greg. moraliũ. xij. ſuꝑ illud Job. x. Nume Grego.
rus annoꝝ tyrannidis eius incertus eſt.
Tyrãnus eſt qui in cõi repu. non vere principatur.
¶ Boetius de ꝑhica cõſola. lib. j. met. iiij. Boeti⁹
Quid tm̃ miſeri ſeuos tyrannos
Mirantur: ſine viribus furentes?
Nec ſperes aliquid: nec extimeſcas
Exarmaueris impotentis iram.
At quiſquis trepidus pauet vel optat
Quod non ſit ſtabilis: ſuiq̃ iuris
Abiecit clipeum: locoq̃ motus
Nectit q̃ valeat trahi cathenã. ¶ Cicero li. de ami. Cicero
In vita tyrãnoꝝ nulla fides. ¶ Idẽ lib. iij. officioꝝ.
Nulla nobis eſt ſocietas cũ tyrãnis: ſed potius ſũma di
ſtinctio: Neq̃ cõtra naturam eſt ſpoliare eũ ſi potes quẽ
etiã honeſtũ eſt necare. Atq̃ hoc genus peſtiferum ⁊
impiũ ab hominũ cõmunitate exterminãdũ. Etenim
vt mẽbra q̃dam amputanť: ſi ⁊ ipſa ſanguine ⁊ tanq̃
ſpiritu carere ceperũt: ⁊ nocẽt reliq̃s partib⁹ corpo
ris: Sic iſta in figura hoĩs feritas: ⁊ imanitas belue
a cõitate: tanq̃ humanitate corporis ſegreganda eſt.
¶ Seneca tragedia. j. Seneca
Quod ciuibus tenetur inuitis: ſcias
Strictus tuetur enſis. ¶ Idem trage. iiij.
Solicito bibunt auro ſuperbi
Quam iuuat nuda manu captaſſe frontem.
¶ Seneca de ira lib. ij.
Periculoſius eſt timeri: q̃ deſpici: Neceſſe eſt vt multos
timeat quẽ multi timent. ¶ Idem tragedia. j.
Victima haud vlla amplior
Poteſt magiſq̃ optima mactari Joui:
Quam rex iniquus.
¶ Idem Tantalo comedia. ij.
Iniqua nunq̃ imperia retinentur diu. ¶ Idẽ tra. vj.
Uiolẽta nemo imperia ꝯtinuit diu: Moderata durant.
¶ Ariſto. lib. viij. Ethicoꝝ cap. vj. Ariſto.
Tyrãnus ſibiipſi ꝯferẽs intẽdit: Rex aũt qđ ſubditoꝝ.
Prauitas Monarchie tyrãnis. Malus aũt rex ma
lus fit. In tyrãnide nihil vtile: parũ amicitie eſt.
¶ Idẽ poly. lib. iij. cap. viij.
Ciues cuſtodiũt armis reges tyrãnos: haud extranei.
Hij q̃dẽ. n. ſm legem ⁊ in volũtarijs: hij aũt volũta
rijs ꝑncipanť. ¶ Idẽ lib. v. cap. vij.
Si ꝑ tyrãnidẽ ꝑncipiať aliq̃s: vel ꝑ violẽtiã: iam ex hoc
tyrãnus vi eẽ. Nõ volẽtib⁹ mox nõ erit: ſed tyrãnus
⁊ nõ volẽtiũ. ¶ Sophocles in aiace furẽte. Soph.

Τον τυραννον εν σκοτειν ου. ραδιον.ι.
Tyrannum bene colere non facile.
Juue. ℂ Juuenalis ſatyra.iiij.
Sed quid violentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs:aut eſtibus:aut nimboſo
Uere locuturi:fatū pendebat amici. ℂ Ibidē.
Quicquid conſpicuum pulchrumq; eſt equore toto.
Res fiſci eſt:vbicunq; natat.
Dantes ℂ Dantes inferni cantica.
Hor ci mouemo colla ſcorta fido:
Longo la broda del color vermiglio:
Doue bolliti facemo altri ſtrida.
Io vedi gente ſotto in fin al ciglio:
El gran centauro dixe:e ſon tyranni
Che dur el ſangue e ellauer di piglio.
Quiui ſe plangon li ſpietati dāni.
Quiui e Alexandro e Dionyſio fero.
Che fe ſicilia hauer doloroſi anni.

TItulus grę.επιγραφη.ης.η.vel ελεγχος.ου.ο.dicit. Eſt aūt titulus ꝓprie index cuiuſcūq; opis. In ſtatuis.n.⁊ picturis titulum dicimus lr̄as q̄ vel artificis:vel eius cuius ſtatua:ſiue imago eſt nomē demonſtrat:vel tp̄e quo factū eſt declarat. Dr̄ aūt titulus a tuendo:q̄ſi tuitulus:ꝙ tueatur factū autoris.

TOlerātia grę.καρτερια.ας.⁊ καρτερεω.tolero dr̄. Eſt aūt tolerātia idē qđ patiētia:venitq; a tolero qđ ē patiēter fero. De hac mā hēs ſupra in patiētia.

TOnitruum grę.βροντη.ης.η.⁊ βροντα ω.tono dr̄. Eſt aūt tonitruū ſon⁹ factus in nubib⁹ ex violēta ꝑcuſſiōe exhalatōis calide:⁊ ſicce ad latera nub̄ vl' ſic.
Tonitruū eſt ſonus exhalationis ſicce q̄ intercludit in trāſmutatione infrigidati aeris:⁊ cōuenientibus nubibus ſegregatur vi aūt lata ⁊ offendens ad continētes nubes facit percuſſuram.
Tonitruū nō eſt extinctio ignis in nube:ſʒ fit ex ꝑcuſſiōe vapoꝝ infra nubē:ſm.b. Tho.ſup ꝑo.xvij.col.xliij.

TOrmentū grę.βασανος.ου.ο.dr̄. Et ſignificat oēm machinā ad torquēdū ſaxa:qđ veteres ēt tortum appellauere. Significat ēt dolorē corporis ad eruendā veritatē. Ueteres etiā poſuere tormētum pro quocunq; cruciatu. Uenit aūt a torqueo:cuius frequētatiuum eſt torto:⁊ eius paſſiuū tortor:hoc eſt vehemēter torqueor. hinc venit tortor qui torquet:hoc eſt cruciat:vel lapidē tormento facit.

TOrpor g.ναρκη.ης.η.⁊ ναρκεω.torpeo dr̄. Eſt āt torpor remiſſio in executiōe bōi:⁊ ē filia accidię. Quo aūt a pigritia differat:⁊ a negligētia:vide.ſ.in negligentia. De hac materia vide ſupra in Accidia: Negligentia:Ocium:⁊ Pigritia.

TOtum Grece ολον.ου.ο.το.dicitur. Eſtq; cui nihil deeſt. Differunt aūt totus ⁊ omnis. Quod tot⁹ ad quantitatem refertur:vt tota domus:tota vrbs:totū corpus aliqđ integrum. Omne de vniuerſis dicimus numero diſtinctis:vt oē pecus:omnis grex. Confunditur tamen non nunq̄ hęc proprietas a poetis. Totus tot dicitur:ſicuti quotus a quot.

TOxicū gręca dictio ē:⁊ τοξικον.ου.το.dicit. Sūt aūt toxica qbus ſagittę tinguntur: Aliq volūt dictū toxicū:q̄ſi taxicū a taxo arbore:quę abieti ſilis:ſʒ minus vires gracilisq; ⁊ triſtis:nullo ſucco:baccas fert qbus letale venenū ineſt:pcipue in Hiſpania. Ego vero potius crediderim taxū dici a toxico. Differt aūt toxicū a veneno: Quia venenū qđ grece:φαρμακον.ου.το.dicūt gn̄ale nomen eſt ad omnia q̄ naturā eius cui adhibita ſunt mutāt:toxicū aūt veneni ſpēs ē. Qui vero dicit venenū dʒ addere bonū vel malū: Nā ⁊ medicinę venena ſūt:q: eo noie oē ꝯtinet:qđ adhibitum nām eius cui adhibetur:mutat. Ita ⁊ greci φαρμακον tam medicamenta:q̄ quę nocent vocant.

TRāquillitas grece:γαληνη.ης.η.⁊ γαληνος.ου.ο.trāquillus dr̄. Eſt aūt trāquillitas quies maris ſm bt̄a. Tho.ſuper libris metaphi.v.lec.vj.ſi.
Tranquillitas eſt qua mites ac ſedati ſūt animi ab omni perturbatiōe:ſumpta a fluctibus tranſlatione. Cuius contrarium eſt atrocitas:⁊ fluctuatio.

TRapezita gręca dictio eſt τραπεζιτης.ου.ο. Eſtq; cāpſor pecuniaꝝ:g a nr̄is argentarius dr̄:vel menſarius:vel nūmularius. Nā τραπεζα.ης.η.mēſa dr̄.

TRāſgreſſio grę.υπερβασια.ας.η.⁊ υπερβατης.ου.ο.trāſgreſſor:⁊ υπερβαινω trāſgredior dr̄. Eſt aūt proprie trāſgreſſio:agere ꝯ̄ pceptum negatiuū. Et eſt cōis oī peccato mālīter. Sed formaliter eſt ſpeciale peccatū dupl'r.ſ.vt dicit ꝯtēptū pcepti:⁊ vt differt ab omiſſione:ex.b. Tho.ſcđa ſcđę.q.lxxix.ar.ij.o.

TRemor grę.τρομος.ου.ο.⁊ τρεμω tremo ⁊ τρομερος.ου.ο..tremēdus dr̄. Eſt aūt tremor effectus timoris:ꝓpter debilitatē virtutis ex defectu ꝯcaloris ex.b. Tho.prima ſcđę.q.xliiij.ar.j.
Tremit cor maxime timentibus:⁊ quę connectuntur pectori:vt vox labium inferius mādibula inferior:⁊ brachia:manus:q: calor deſerit cor:⁊ deſcendit ad inferiora:vel quia hęc membra ſunt mobiliora:ſicut ⁊ genua:ex bea. Tho. Ibidem ar.iij.

TRepidatio grę.δειλια.ας.η.⁊ δειλος.ου.ο.trepidus:⁊ δειλιαζω trepido dr̄. Eſt āt trepidatio animo effuſus horror:geſtu motuq; corporis feſtinanda vltro citroq; incurſando demonſtratus.

Tribulatio ꝓpter qn q; ſcilicʒ.
- Vt xp̄s glorificet:Exemplum ceci a natiuitate Joannis capitulo.ix.
- Vt meritū ei cumulet. Exēplū Job.c.ij. In omnibus his nō peccauit Job.
- Vt faſtus nō oriet:Exēplū pauli ꝑ ę Cor.xij. Ne magnitudo reuelationū ⁊c.
- Vt penis culpa expietur:Exēplū Marię leproſę. Numeri.xij.c.
- Vt dupliciter crucietur:Exēplum Herodis Aſcalonitę. Actuum cap.xiij.

TRIBVLATIO grę.θλιψις.ας.η.dr̄. Et ē idē qđ calamitas aduerſitas. Tribulatio a tribulo venit. Eſt.n.tribulus herba pūgitiua:ſm.b. Tho.ſup ꝑs.iij.col.ij.
Tribula ēt ſunt genus vehiculi quo teruntur frumenta. Uirg.tribulaq; trahęq;:⁊ iniquo pōdere raſtri. ℂ Actuū apoſtoloꝝ cap.xiiij. Actuū
Per multas tribulatiōes opʒ nos intrare in regnū dei.
ℂ Auguſtinus in ſermone ad lippium. Augu.
Noli admirari fr̄:ſi poſtq̄ Chriſtianus effectus es mille te vndiq; tribulationes verāt.vide ſupra in patiētia.
ℂ Idem ſuper ꝑs.lx.
In fornace ardet palea:⁊ purgat auꝝ. Illa in cinerē vertit. Fornax mūdus:auꝝ iuſti:ignis tribulatio artifex deus. Qđ vult ergo artifex facio:Ubi ponit me artifex tolero. Jubeor ergo tolerare:nouit ille purgare. Ardeat licet palea ad incēdēdū me:⁊ q̄ſi ꝯſumēdū me illa quaſi in cinerē vertitur.ego ſordibus careo.
ℂ Auguſtinus ſuper Joannem:
Quod te dn̄s permiſit pati flagellū corrigentis eſt:non pena damnantis. Ad hereditatem ſempiternam erudimur:⁊ flagellari dedignamur.
ℂ Hieronymus in ep̄la ad Heliodoꝝ. Hiero.
Quis ſi tribulari velit:q̄ſ ſe nō maledici ꝯſideret:vt mereat xp̄i voce laudari:⁊ celeſti copioſaq; mercede munerari. Utinā ꝯ̄ dn̄i mei nomē atq; iuſticiā cūcta infideliū turba me pſeq̄bat:⁊ tribulet. Utinā i opprobriū meū ſolidi⁹ h mūd⁹ exurgat:tm̄ vt merear a xp̄o laudari:⁊ ad ſuę policitatiōis ꝓparē mercedē.gr̄a atq; deſido

rata tentatio ē. cuius p̄miū perpetraſ a xp̄o in cęlo.
ℭ Idem in ep̄la ad Cyprianum.
Quāto in hoc ſeculo pſecutionib⁹: pauperiātē: inimicorum potentia: vel morborum crudelitatē fuerimus afflicti: tanto poſt reſurrectionē in futuro maiora p̄mia
Ambr. conſequemur. ℭ Ambro. lib. de morte ſatyri.
Quid in hac vita nō experimur aduerſi: Quas nō procellas: tempeſtateſq̄ perpetimur. Quibus non exagitamur incōmodis: cuius parcitur meritis?
ℭ Ambro. de Iſaach.
Multi ſunt qui in ocio querunt Chriſtū: ⁊ non inueniūt: ⁊ ſunt q̄ querunt in pſecutiōibus: ⁊ cito inueniunt. In periculis fidelium ſuorum adeſt.
Grego. ℭ Grego. ſuper Ezechielem.
Donis ſuis de⁹ flagellia p̄miſcet: vt nobis oē qḋ nos in ſeculo delectabat amoreſcat: ⁊ illud mēdiuz ſurgat in aīo qḋ nos ſemp ad cęleſte deſideriū inquietet: ⁊ excitet. atq̄ʒ (vt ita dicā) delectabilr mordax ſuauiter cruciet: hilariter cōtriſtet. ℭ Idem in paſtorali cap. ij.
De ſpe ęternę hereditatis gaudiū ſumant: quos aduerſitas vitę tpalis humiliat. Quia ſi ſaluādos in ꝑpetuū cerneret: ſi erudiēdos ſub diſciplinę regimine diuina diſpenſatio nō frenaret. ℭ Grego. li. i. moralium.
Virtus inqt ꝑ quietez ſe exercuit. ſ. in Iob. ſed virtutis opinio cōmota ꝑ fragelia fragrauit. Sicut inqt aromata fragrātiā ſuā nō niſi quū incēduntſ expandūt: ita ſancti viri oē qḋ virtutib⁹ redolet in tribulationibus innoteſcunt. ℭ Idem lib. ij. moralium.
Afflicti terrena perdimus: ſed afflictionē humiliter ſuſtinētes cęleſtia multiplicamus. ℭ Idē li. xxiij.
Secreto dei ꝯſilio agiſ: vt ei⁹ peregrinatōis tpe electoꝝ vita turbeſ. Uia qppe eſt vita p̄ns: qua ad patriā tendimus: ⁊ iccirco hic occulto iudicio frequenti perturbatiōe conterimur: ne viam pro patria diligamus.
ℭ Grego. lib. xxvi. moralium.
Aurem cordis tribulatio aperit: quā ſepe ꝓſperitas huius mundi claudit. ℭ Idem lib. xxvi. moraliuʒ.
Scōꝝ mentes ęternitatis p̄mia p̄ſtolantes: vires ex aduerſitatibus ſumunt: qꝛ creſcente pugna glorioſiorē ſibi non ambigunt manere victoriā: Electoꝝ deſideria dū p̄munſ: aduerſitate pficiūt. Sicut ignis flatu premitur vt creſcat: ⁊ vnde quaſi extingui cernitur inde roboratur. ℭ Grego. homelia. xl.
Mala Lazari purgauit ignis inopię: ⁊ bona diuitis remunerauit felicitas tranſeuntis vitę: illū paupꝰtas afflixit ⁊ terſit. ℭ Grego. in regiſtro.
In oīpotente deo tunc certa eſt fiducia qñ pro bono ope aduerſitas addiſ. In hoc mūdo recipitur vt pulchrior: merces in retributiōe eterna ſeruetur.
Iſido. ℭ Iſidorus lib. ij. c. i. de ſummo bono.
Iuſt⁹ in penis gaudere dʒ. ⁊ impi⁹ i pſperitatib⁹ timere dʒ. Neq̄ʒ a iuſto: neq̄ʒ a reprobo de⁹ miſericordiā ſuā abſtrahit: Nā ⁊ bonoꝝ hic ꝑ afflictionē iudicat: ⁊ illic ꝑ miſericordiā ⁊ miſerationē remunerat. Malos autē hic remunerat ꝑ tpalem clemētiā: ⁊ illic punit ꝑ ęternā iuſticiā. ℭ Iſidorus ſoliloquiorū lib. i. c. iiij.
Bern. Semp deus hic bos vulnerat: quos ad ſalutē perpetuā preparat. ℭ Bernardus lib. de conſcientia.
Quoſdā ſciēs de⁹ multū peccare poſſe i ſalute flagellat eos infirmitate corporis: ne peccēt: cernēs vtili⁹ ei⁹ lan-
Lactā. guoribus frangi ad ſalutē: q̄ȝ remanere incolumes ad dānationē. ℭ Lac. fir. li. v. c. xxiiij. diui. inſti. ad gē.
Vnde nemini mirū dʒ videri: Si pro nr̄is delictis caſtigamur a deo: Immo verō quū vexamur ac p̄mimur. tū maxime grās agimus indulgētiſſimo patri: q corruptelā nr̄āʒ nō patiſ longi⁹ pcedere: ſi plagis ⁊ vberibus emēdat. Ex quo intelligimus reꝝ deo curę: qb⁹
Macr. cui qñ peccamus iraſcitur. ℭ Macro. li. i. ſaturna.
Non omnis diis exoſos eſſe q in hac vita cū erumnarum varietate luctantur: ſed eſſe arcanas cāas: ad q̄s paucorum poterit venire curioſitas.
ℭ Paulus Oroſius de Ormeſta lib. iiij. Paul⁹
Tribulatiōes ⁊ plagę: ⁊ ſi plerūq̄ ꝑ aereas ptātes ſiūt tñ ſine arbitrio omnipotentis dei omnino non fiunt.
De hac materia habes ſupra vbi Aduerſitas: Patiētia. Et Proſperitas.

Tributum grece τελος. εοσ. ρ. ⁊ τελων ωνος. ο. tributorū collector dr̄: Eſt aūt tributū qḋ principi tribuitur ꝓ generali regimine. Uectigal vero qḋ tribuitur pro reparatione: ⁊ cuſtodia ō mercimonijs: ex. b. Tho. ſuper epiſto. ad roma. xiij. lec. i. ſi.
Tributū a trib⁹ dr̄: q ea pecunia q̄ populo ſperata erat tributim ſoluebaſ. Linī⁹ tñ putat q trib⁹ dicaſ a tributo Trib⁹ aūt dicta eſt qm̄ ager roman⁹ in tres partes: primo diuiſus fuit: ⁊ tres populi ptes factę. Una tacienſiuʒ a Tito Tatio rege ſabinorū amico populi romani: Alia Ramnium: ſiue ramenſium a Romulo. Tertia lucerum a Lucumone: Sed poſtea alię quoq̄ʒ vrbis partes factę q̄ ſimiliter tribus appellatę ſunt.

TRINITAS grę. τριας. αδος. a. ⁊ τριακοντα. triginta dr̄. Trinitatis nomē ſignificat vnitatē eſſentię in recto: ⁊ numerum perſonarum in obliquo: quo ad Ethimologiā: ſed quo ad ſignificationez eſt econuerſo ex bea. Tho. i. parte. q. xxxi. ar. i.
Trinitatē nō eſt in diuinis eē impoſſibile. vt ibidem.
ℭ Ioannes prime. c. v. Ioan.
Tres ſunt q teſtimoniū dant in cęlo: pater: vbū: ⁊ ſpiritus ſanctus: ⁊ hij tres vnum ſunt. Et tres ſunt q teſtimoniuʒ dant in terra. ſpiritus: aqua: ⁊ ſanguis: ⁊ hij tres vnū ſunt. ℭ Augu. li. de trinitate. Augu.
Vbi q̄riſ vnitas trinitatꝭ p̄ris: filij: ⁊ ſp̄us ſancti: nec periculoſius alicubi erraſ: nec laborioſius aliqd q̄riſ nec fructuoſius aliqd inueniſ. Non pigebit me ſicubi heſito diſcere: Quiſq̄s ergo audit vel legit. vbi pariter certus ē: pergat mecū: vbi pariter heſitat: q̄rat mecū. vbi errorē ſuū cognoſcit: redeat me: vbi meū reuocet me. Ita ingrediamur ſimul charitatis viam: tendentes ad eum: de quo ſcriptū eſt. Querite faciez eius ſemper. ℭ Idem lib. vi. de trinitate.
Qui hoc. i. trinitatis myſteriū vel ex pte: vel p̄ ſpeculū ⁊ in ęnigmate videt: gaudeat cognoſcens deum: ⁊ gratias agat. Qui vero nō videt: tendat per pietatem ad videndū: nō per cęcitatem ad calumniandum: qm̄ vnus eſt deus: ſed tamen trinitas. ℭ Ibidez.
In ſūma trinitate tm̄ eſt vnū: q̄ȝtū tres ſimul ſunt: ⁊ nec plus aliquid ſunt due: q̄ȝ vna res: ⁊ in ſe infinita ſunt in ſingulis: ⁊ ſingula in omnibus: ⁊ oīa in omnibus: ⁊ vnum oīa. ℭ Augu. de verbis domini.
Videmus ſolē in cęlo currentē: fulgentē: calentez: Sic ignis tria hʒ: hoc ē motū lucē: ⁊ feruorē. Diuide ergo ſi potes arriane Solem: vel ignez: ⁊ tunc demum deinde trinitatem. ℭ Grego. li. xxx. moralium. Grego.
Aperte tunc videbimus quō ⁊ vnum diuiſibiliter tria ſunt: ⁊ indiuiſibiliter tria vnum.
ℭ Bernardus in ſermone de trinitate. Ber.
Ingrere de trinitate: puerlia curioſitas eſt: ⁊ credere ⁊ tenere ſicut ſancta eccl'ia tenet: fides: ⁊ ſecuritas ē. Uidere aūt eam ſicut eſt: ꝑfecta ⁊ ſumma felicitas eſt.
ℭ Iſidorus lib. Ethimologiarum. Iſido.
Trinitas dicitur quaſi trium vnitas: quia pater: filius: ⁊ ſpiritus ſanctus ſunt trinitas ⁊ vnitas. Idem eniʒ ⁊ vnum ſunt propter maieſtas cōmunionem. ⁊ tres per proprietatem perſonarum.
ℭ Dantes purgatorij cap. iij. Dantes
Matto e chi ſpera che noſtra ragione
Poſſa tranſcorrer infinita via
Che tene vna ſuſtantia in tre perſone.

TRISTICIA grece λυπη.ης.η.τ λυπηρος.ου.ο.triſtis τ λυπεομαι triſtor dicitur. Eſt aũt triſticia apphenſio diſconuenictis in appetitu intellectiuo:vel volitiuo nobis no lentibus euenientis.

Triſticia eſt paſſio aialis media inter duas paſſiones iraſcibilis:q: ſequitur timorem: τ prior eſt ira quam etiam cauſat:ſm.b. Tho.prima ſcde.q.xx.ar.i.c.

Triſticia inter oẽs anime paſſiones maxime corpori nocet:ſm eundem prima ſcde.q.xxvij.arti.iiij.o.

Triſticie ſpẽs ſunt quattuor.ſ. Accidia: Achor: τ Miſericordia:ſm Joan.Dama.lib.ij.

Triſtis meſtũ ſignificat.Dr̃q: a tero qđ ẽ ↄſumo:Triſtis quaſi triteus:hinc triſticia: hĩ ẽ meſticia deriuat̃:Triſtis capit̃ ẽt p doctore vt triſtis phs. Significat ẽt amarũ

Prouer. Uir:Triſtiſq: lupini. ℭ Prouerbiorũ cap.xv.

In merore animi deijcitur ſpũs. ℭ Ibidẽ.c.xvij.

Spũs triſtis exſiccat oſſa. ℭ Prouer.cap.xxv.

Eccſia. Triſticia nocet cordi. ℭ Eccleſiaſtes cap.vij.

Cor ſapientiũ vbi triſticia:τ cor ſtultorũ vbi leticia.

ℭ Eccleſiaſtici cap.xiiij.

Felix qui non habuit animi ſui triſticiam: τ non excidit a ſpe ſua. ℭ Eccleſiaſtici cap.xxx.

Melior eſt mors q̃ vita amara. ℭ Ibidem.

Triſticiam non des anime tue. ℭ Ibidem.

Multos.n.occidit triſticia. ℭ Eccleſiaſtici.c.xxviij.

A triſticia feſtinat mors. ℭ Ibidem.

Augu. Ne dederis in triſticiã cor tuum. ℭ Aug.li.ↄfeſſionũ.

Memoria quaſi venter ẽ animi. Leticia vero atq: triſticia quaſi cibus dulcis:τ amarus.

Jo.chri. ℭ Jo.Chryſo.τ hr̃.xiij.q.ij.c.vbicunq:

Lugere aũt:τ deplorare:τ lamentari eos q ab hac vita decedũt ex puſillanimitate cõtingit: Hoc aũt ex deſperatiõe future reſurrectiõis itelligit̃. Uñ τ apoſtolus nõ ſimplr̃ ait:nolum⁹ vos ignorare de dormientibus vt nõ ↄtriſtemini:ſed addidit:Sicut τ ceteri qui ſpem nõ habent: Pietatis naq: affectu humanitatis intuitu mortuos lugere non prohibemur:ſicut nõnullos ſanctorũ aliorũ exequijs pias lachrymas impendiſſe legimus.

Hugo ℭ Hugo lib.iij.de anima.

Cipria: Vis nunq̃ eẽ triſtis?bñ viue:bona vita ſp gaudium hʒ.

ℭ Cyprianus:τ hr̃.xiij.q.iij.c.Quã prepoſterũ.

Quã ꝑpoſterũ eſt q̃q: ꝑuerſuʒ:vt quũ volũtatẽ dei fieri poſtulam⁹:qñ vocat nos:τ accreſcit nos de hoc mũdo: nõ ſtatim volũtatis ei⁹ imperio pareamus. Obnitimur τ reluctam⁹.τ puicaciũ more ſeruoꝝ ad ↄſpectũ dñicum cum triſticia:τ merore ꝑducimur:exeuntes iſtinc neceſſitatis vinculo:non voluntatis obſequio. Et volumus ab eo pꝛemijs celeſtib⁹ honorari: ad quẽ venimus inuiti.

Seneca ℭ Seneca li.de moribus.

Ariſtot. Triſticia ſi potes nõ admiſeris:ſʒ ſi nõ potes: oibus nõ oſtenteris. ℭ Ariſto.li.viij.Ethicorum.

Menã. Delectatiõi itellectuali ñ ẽ admixta triſticia. ℭ Menã.

αει το λυπουν εκ διωκε του βιου.i.

Sp aliqđ triſticia afficiens ꝓſecutũ eſt vitã. ℭ Idẽ.

αε.εςι συγγενες λυπη και βιος.i.

Nam eſt ↄſanguineũ qđ triſticia τ vita. ℭ Idem.

βιουν αλυπως ουκ εστιν ουδ ευμαρες.i.

Uiuer̃ ſine triſticia mortalẽ exiſtẽti nõ facile. ℭ Idẽ.

λυπαι γαρ ανθρωποισι τικτουσι νοσους.i.

Triſticie.n.hominibus pariunt morbos. ℭ Idem.

ουκ εςι λυπης χειρον ανθρωποις κακον.

Non eſt triſticia peius hominibus malũ. ℭ Idẽ.

το ζην αλυπως ανδρος εστιν ευτυχους.i.

Ouidi⁹ Viuẽ ſine triſticia viri ẽ fortũati.Oui.đ põ.li.i.ele.vlt.

Vnda locuſq: nocent:τ cauſa valentior iſtis.

Anxietas animi que mihi ſemper adeſt.

TUmor gre.οιδημα.ατος.το.τ οιδεω.tumeo.dr̃.Tumor mẽtis ẽ filia ire:τ ẽ qdã conat⁹:ſeu audacia bominis intẽtãtis vindictã:τ ẽ qſi qo ſpeficat mẽtẽ.oſliberare i varijs mõis:τ vijs:qb⁹ poſſit primũ offẽdẽ.

Tumor mentis obſtaculum eſt veritatis:ſm.b.Tho.ſuper Iſai.ix.lec.ij.col.i.

TUmultus grẽ.θορυβος.ου.ο.τ θορυβεω:tumultuor dr̃:Eſt aũt tumultus locutio cõfuſa τ ꝑcipue locutio mltoꝝ ſimul:ſʒ.b.Tho.ſup Iſai.xvij.lec.ij.col.ij.

Tumultus eſt:vt cũ Cicerõe Quintilianus ingt:tumor mult⁹:vt aũt Zeno:vocis cõploſe per metuʒ eruptio.

TUrpiloquium grẽ.αισχρολογια.ας.η.τ αισχρολογος.ου.ο.turpis dr̃:Eſt aũt turpiloquiuʒ filia luxurie q: luxurioſi.quoꝝ eſt cor turpibus delectationibus plenum:τ concupiſcentijs:de facili ad turpia verba prorumpunt:ex.b.Tho.ſcda.ſcde.q.cliij.ar.i.

V ACVVM grece.κενον.ου.το.τ κενος.vacuus dr̃:Eſt aũt vacuũ locus priuat⁹ corpore:ſm Ariſto.lib.iiij.phyſicorum.

A vacuũ vacuo dr̃.Eſt.n.vacar̃ proprie vacuum eſſe. Uacare:ſi imperſonalr̃ accipit̃ ſignificat vacuũ tp̃s eſſe. Uaco ſi cũ ablatiuo ſine prepoſitione iungat̃ pro careo accipit̃:vt vacas ſapientia. Hoc eſt cares:q̃q: carere eſt vacare his qbus indiges:vel q̃ aptus natus ſis hr̃e:Quare non recte dicitur homo carere aliis:vel his q̃ odit:aut non curat. Cicero. Satietas dᵒ τ expletio iucundius eſt carere q̃ frui:q̃uis nõ caret is.q nõ deſiderat:Improprie dicimus careo dãno:culpa:ꝑiculo. Si vᵒ iungat̃ ablatiuo cũ ꝑpoſitione ab eodẽ modo ſignificat vacu⁹ ſuʒ: vt vaco a ſtudijs:vaco ab agricultura:A vaco pariter fit Uacatio q̃ grece σχολη.ης.η.dicitur. Item vacillo a vacillatio:ſupuacuum:Superuacaneuʒ:τ vanus.na.num.τ vanitas. Uanum autem quidam ſic diſtinguunt a Falſum:τ Fictum:vt falſum loqui mendacis ſit Fictum callidi:Uanũ ſtulti. Falſum loqui culpe ſit. Fictum virtus:Uanum vecordie. Falſis decipiamur. Fictis delectemur:Uana ſpernamus.

VAgatio grece πλανητεια.ας.η.τ πλανητης.ου.ο.vagus.τ πλανομαι:vagor dr̃. Uagi ꝑprie dñr q ſine negocio mõ huc:mõ illuc inutiliter diſcurrunt: dicti qđ vacui:hoc eſt ſine negocijs agant̃. Hinc vagari inutilr̃ ꝑagrare. τ vagabundi:q mõ huc mõ illuc diſcurrẽtes tp̃s inutiliter conſumunt.

ℭ Seneca epiſtola.ij. Seneca

Bonam ſpem de te ↄcipio:τ nõ diſcurris:nec locoꝝ mutationibus inquietaris. Aegri animi eſt iſta vagatio.

ℭ Idem epiſtola.lxxi.

Mutar̃ te loca:τ đ alio in aliũ ire nolo. Primũ q: tã frequens mutatio inſtabilis animi eſt. Coaleſcere ocio non põt:niſi deſijt circũſpicere τ errare: vt animum poſſis continere:corporis tibi fugaʒ ſiſte. Deinde plurima remedia continuata proficiunt.

ℭ Idem ibidem.

Quotiens proceſſeris:in ipſo tranſitu aliqua que renouent cupiditates tuas tibi occurrent.

ℭ Idem epiſtola.cvij.

Nihil eq: prodeſt q̃ quieſcere:τ minimum cum alijs loqui ſecum plurimum.

V ALITVDO grẽ.υγιεια.ας.η.τ υγιηνος.ου.ο.ſanus.τ υγιαινω valeo dicit̃:τ valere aũt proprie ſignificat poſſe. Hinc valens potens: Ouidius. Neſſus adit pedibuſq: valens:ſcituſq: vadorũ. Hinc valid⁹ pariter potens robuſtus:firmus cuius ↄ̃trium eſt inualidus. Hinc ẽt valide:τ ꝑ ſincopem valde: hoc eſt multum. Hinc bñ valere:ſanũ eſſe quaſi bñ poſſe τ male valere egrũ eſſe atq: infirmũ:quaſi male poſſe. Qui.n.potens τ validi ſunt ſani ẽt ſunt.econtra impotentes τ inualidi egrotare dicuntur q̃re valer̃ ſimplr̃ capitur pro eo quod eſt ſaluum eſſe. Martialis. Ne valeaʒ:ſi

non totis Decians diebus:Et tecum totis noctib⁹ eẽ
velim. Hinc vale vox ſalutantis eſt quũ ab aliq̃ rece
dimus:quo v̾bo ꝛ q̄ recedit vtit̾ dicẽs vale:ꝛ q̄ rema
net rñdens:Uale ꝛ tu. Sicuti ſalue ꝛ aue ſalutantiũ
ſunt:ꝛ eoꝝ q̄ ſalutati reſultant. Et q̃m abñteo p̄ hec
v̾ba ſalutar̾ ſolem⁹:vale ꝛ ſalue ꝯſuetudo inualuit :vt
hec duo v̾ba ſepe p̄ eo qđ eſt abi ꝛ diſcede vſurpemus
et ſi cũ ſtomacho ꝛ indignatiõe loq̃mur:Terẽti⁹. Ua
leãt q̄ inter nos diſſidiũ q̄runt:h̄ eſt abeãt: ꝛ a nobis
diſcedãt. Cicero Multã ſalutẽ dixi foro ꝛ curie:h̄ eſt
reliq̄ foꝝ ꝛ curiã ꝛ ab his diſceſſi. Nec valere ſimplr̄
acceptũ pro perire aut male hr̄e vſurpat̾ vt nõnulli
putãt. Ab hoc valeo valitudo venit q̃ pro languore ac
cipit̾. Cicero. Ualitudinẽ tuã cura diligenter:hoc eſt
lãguorẽ infirmitatẽ:A q̃ valitudinarij dicunt̾:q̄ male
ſani ſunt:ꝛ frequẽter egrotant. Aliq̃n valitudo ſanita
tẽ ſignificat. Cicero. Sed nunc valitudini tribuamus
aliq̄d:A valeo fit Cõualeo ꝛ Cõualeſco:qđ eſt ſanita-
tẽ recupero. Itẽ inualeo. qđ ſignificat robur:ꝛ firmi-
tatẽ acqro. Unde inualuiſſe ꝯſuetudinem. inualuiſſe
mores dicimus:ꝛ ab eo valeo videtur deductũ quod
Grego. ſignificat poſſum. ℭ Grego. in pa. li. vij. c. xxiij.
Admonendi ſunt incolumes:vt ſalutẽ corporis exerceãt
ad ſalutẽ mentis. Ne ſi accepte incolumitatis grãm
ad vſum nequitie inclinent dolo deteriores fiant:ꝛ ne
opportunitatem ſalutis pro mercede euacuent.
Cicero ℭ Cicero lib. de finibus bonoꝝ ꝛ malorum.
An id exploratũ cuiq̄ p̄t eẽ. quo ſeſe habitur⁹ ſit:n̄ dico
Ariſto. ad annũ:ſ3 ad veſperã. ℭ Ariſto. li. đ ſenſu ꝛ ſenſato.
Odorabile inquantum odorabile nõ ꝯfert ad nutrimen-
Menã. tum Sed bene ad ſanitatẽ. ℭ Menãder.
ουκ εστ υγιειας κρειττον ουδεν εν τω βιω.
Nõ eſt valitudine p̄ſtantius aliq̄d in vita. ℭ Idẽ
υγιεια και νους εσθλα τω βιω δυο.
Valitudo:ꝛ mens:bona in vita duo.
De hac materia habes ſupra in infirmitas.

Uanitas grece. ματαιοτης. ητος. ꝛ. ꝛ ματαιος. ου. ο. vanus dr̄:de quibus ſupra vbi vacuum.

Uanagloria grece. κενοδοξια. ας. η. dicitur. Et vno
mõ dicit appetitũ dignitatis ꝛ excellẽtie:ꝛ ſic eſt
idem cũ ſuperbia:ꝛ eſt vitiũ capitale. Quia animus
directe mouet̾ ad dignitatem ꝛ excellentiaꝫ appeten
dam. alio modo dicit appetitũ laudis:ꝛ ſic eſt filia ſu
perbie. ex ſancto Bonauẽ. ij. ſen. di. xlij. q. ij.
Vanagloria ẽ voluptas ſtulte oſtẽtãdo q̃ ſunt nõ ſr̄. aut
iactãdo:q̃ minime v̾a ſint:ꝛ imprudenter mentiẽdo.
Quod ſane vitium ſumme eſt ſtulticie argumentum.
De hac materia vide ſupra vbi inanis gloria.

Uaporatio grece αναθυμιασις. εως. η. ꝛ αναθυμιαζω
vaporo ꝛ ατμις. ιδος. η. vapor dicitur. Eſt autem
vapor aque diſgregatio. ꝛ natura eius humida eſt ꝛ
calida. exhalationis autẽ natura calida ꝛ ſicca: ſm
Ariſto. libro. i. Metheororum.
Vapor ẽ ſubſtãtia calida ꝛ humida vi ſolis ab aqua:vel
aqueo educta. De hac mã vide. ſ. in arbore corporis.

VARIETAS grece ποικιλια. ας. η. ꝛ ποικιλος. ου. ο. varius dicit̾. Eſt autẽ varietas
vel variatio idem qđ diuerſitas:Hinc va-
riabile. i. mutabile. Uenit aũt varius a va-
r⁹:ita ꝛ vario verbũ. varus. n. ille ꝓprie dr̄
qui pedes obtortos h3. Quare pro obtorto aliquãdo
ponitur. Perſi⁹. Et nõ fallit pede regula varo. Hinc
varices ille vene in cruribus ꝛ fere grãdiores dicun-
tur que frequenter tumide ſunt: atq3 obtorte: A qui-
b⁹ varicoſus appellatur:qui tumidiores h3 hmõi ve-
nas: Iuuenalis. Uaricoſus fiet haruſpex.
Paul⁹ ℭ Paulus ad Corinthios prime. c. xij.
Vnicuiq3 autẽ datur manifeſtatio ſp̄us ad vtilitatem.
Alij quidem per ſpiritum datur ſermo ſapientie. Alij
autẽ ſermo ſcientie. ſm eundẽ ſpiritũ. Alteri fides in
eodẽ ſpiritu. Alij gratia ſanitatuꝫ in vno ſpiritu. Alij
operatio virtutũ. Alij genera linguarũ. Alij interp̄e-
tatio ſermonum. Hec aũt omnia operatur vnus atq3
idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult.
ℭ Paulus ad Thimotheum ſcđe. c. ij.
In magna autem domo non ſolum ſunt vaſa aurea:ꝛ ar-
gentea:ſed ꝛ lignea:ꝛ fictilia:ꝛ quedam quidem in ho
norem:quedam in contumeliam.
ℭ Ariſtoteles polyticorum lib. i. Ariſto.
Non idem vnicuiq3 delectabile eſt ſm nãm. Sed altera
alterius. ℭ Cicero li. i. de natura deorum. Cicero
Quid inter ipſos hoies mõne ꝛ ſimillimis formis diſpa
res mores:ꝛ moribus figura diſſimilis. ℭ Uale. Uale.
maxi. li. vi. ii. de Mutatiõe morum ꝛ fortune. maxi.
Piget Themiſtoclis adoleſcentiã attingere:ſiue patrem
aſpiciã abdicatiõis iniungentẽ notã. ſiue mr̄ẽ3 ſuſpẽ-
dio ſui finire vitam:propter filij turpitudinẽ coactã:
quũ omnium poſtea graij ſanguinis virorum clariſſi
mus extiterit: Mediumq3 Europe:ꝛ Aſie:vel ſpei:vel
deſperatiõis pignus fuerit. Hec. n. ſalutis ſue patro
num habuit:illa vadem victorie aſſumpſit.
ℭ L. Apuleius de aſino aureo lib. iij. L. apu.
In cetu turbulento varie facere ſententie.
ℭ Paulus Oroſius de ormeſta lib. i. P. Oro.
Aſſolent humane mutabilitati omnia ſordere p̄ſentia.
ℭ Terentius comedia vltima. Teren.
Verum eſt:quot homines tot ſententie.
ℭ Horatius carminum lib. iij. Ode. i. Hora.
Eſt vt viro vir latius ordinet
Arbuſta ſulcis:hic generoſior
Deſcendat in campum petitor:
Moribus hic meliorq3 fama
Contendit. illi turba clientium
Sit maior.
ℭ Horatius in arte poetica.
Triſtia meſtum
Uultum verba decent:iratum plena minarum:
Ludentem laſciua:ſeuerum ſeria dictu.
Format. n. natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum:iuuat:aut impellit ad iram:
Aut ad humum merore graui deducit. ꝛ angit
Poſt effert animi motus interprete lingua. ℭ Ibidẽ.
Intererit multum Dauus ne loquatur:an heros
Maturuſue ſenex:An adhuc florente iuuenta
Feruidus:an matrona potens:an ſedula nutrix:
Mercator ne vagus:cultor ne virentis agelli:
Colcus:an Aſſirius:Thebis nutritus:an Argis.
ℭ Horatius in arte Poetica.
Aetatis cuiuſq3 notandi ſunt tibi mores.
Mobilibuſq3 decor naturis dandus ꝛ annis.
Imberbis iuuenis tandem cuſtode remoto:
Gaudet equis:canibuſq3 ꝛ aprici gramine campi
Cereus in vitium flecti monitoribus aſper:
Utilium tardus:prouiſor:prodigus eris:
Sublimis:cupiduſq3 ꝛ amata relinquere pernix.
Conuerſis ſtudijs etas animuſq3 virilis
Querit opes ꝛ amicitias:Inſeruit honori.
Commiſiſſe cauet quod mox mutare laboret.
ℭ Horatius ſermonum li. i. ſatyra. iiij.
Quemuis media elige turba:
Aut ob auariciam:aut miſera ambitione laborat:
Hic nuptarum inſanit amoribus:hic puerorum:
Hunc capit argenti ſplendor:ſtupet Albius ere.
Hic mutat merces ſurgenti a ſole:ad eum quo.
Ueſpertina tepet regio:quin per mala preceps
Fertur:vti puluis collectus turbine:ne quid
Summa deperdat metuens:aut ampliet vt rem.
ℭ Horatius ſermo. lib. ij. ſatyra. i.

Caſtor gaudet equis: ouo prognatus eodem
Pugnis: quot capitum viuunt totidem ſtudiorum
Millia.

ℭ Horatius epiſtolarum lib. i. epiſtola. viij.

Que nocuere ſequar: fugiam que pro fore credam:
Rome Tybur amem ventoſus. Tybure Romam.

ℭ Horatius epl'arum li. i. epi. xix.

Oderunt hilarem triſtes: triſtemque iocoſi:
Sedatum celeres: agilem gnauumque remiſſi.
Potores bibuli media de nocte falerni.
Oderunt porrecta negantem pocula: quis
Nocturnos iures te formidare tepores.

ℭ Horatius epiſtolarum li. ij. epi. ij.

Denique non omnes eadem mirantur: amantque.
Carmine tu gaudes. hic delectatur Jambis:
Jlle Bioneis ſermonibus: et ſale nigro:
Tres mihi conuiue prope diſentire videntur
Poſcentes vario multum diuerſa palato.
Quid dem. Quid non dem: renuis tu quod iubet alter:
Quod petis id ſane eſt acidum inuiſumque duobus.

ℭ Perſius Satyra. v.

Perſi⁹ Mille hominum ſpecies: et rerum diſcolor vſus.
Velle ſuum cuique eſt: nec voto viuitur vno.

ℭ Dantes paradiſi cantica. xi.

Dantes O inſenſata cura de mortali:
Quanto ſon defectiui i ſilogiſmi:
Quei che ti fano in baſſo bater lali.
Chi dietro ad iura: et chi ad amphoriſmi
Sengiua: et chi ſequendo ſacerdotio:
E chi regnar per forza e per ſophiſmi.
E chi rubar: et chi ciuil negocio:
Chi nel diletto de la carne inuolto
Saffaticaua: et chi ſi daua al ocio.

Vaticinium grece. μαντεια. ας. η. et μαντευομαι. vaticinior dicitur. Eſt autem vaticinium diuinatio futurorum: et dicitur quaſi faticinium: Jta et vates qui vaticinantur dicti, quaſi faticinor. Sunt tamen qui velint vates dictos a viendis hoc eſt colligendis verſibus: vel a vinciendis carminibus. Significat. n. vates et poetam: qui quidem graue carmen non fundit ſine numinis inſtinctu. De hac materia vide ſupra in diuinatio: poeta: Sortilegium.

Vbi grece. που. dicitur. Et eſt proportio locati ad locum ſecundum b. Tho. iij. ſen. di. xvi. q. iij. ar. i.

Vectigal grece. τελος. ους. τo. dicitur. Et eſt id quod preſtatur: ex his rebus que venduntur. Quid autem differetur a tributo: vide ſupra in tributum: Et etiam vectigal quod ſoluitur portitori.

Vehementia grece. σφοδροτης. ητος. η. et σφοδρος vehemens. et σφοδρα: vehementer dicitur. Eſt autem vehementia quedam acritudo dicta aui et impetu mentis ſecundum gellium.

Velocitas grece. ταχυτης. ητος. η. et ταχυς εος. ο. velox dicitur: Cuius comparatiuum velocius. Eſt autem velocius quod in equali tempore maius ſpacium pertranſit: vel in minori maius: vel in minori equale: ſecundum Ariſto. li. vi. phyſicorum.

Venundo grece. πωλεω dicitur: vnde venditio deducitur. Venditio vero et emptio non ſolum conſiſtit in datione et acceptione pecunie. Sed omnium quorum precium poteſt numiſmate menſurari: ſecundum b. Tho. iiij. ſen. di. xxv. q. iij. ar. iij.

Veneficium grece. φαρμακεια. ας. η. et φαρμακον. venenum. et φαρμακουργος. ου. ο. veneficus dicitur. venefici autem dicuntur qui veneno homines extinguunt. Dicuntur etiam venefici qui malis artibus et faſcinationibus ac poculis amatorijs vtuntur. Horum artes veneficia appellantur.

VENIA grece. συγγνωμη. ης. η. dicitur: Et eſt debite pene remiſſio: ſecundum Senecam libro de clementia. Dicitur autem venia quod optanti eueniat: Venia aliquando capitur pro indulgentia: Eſt autem indulgere obſequi: et aliquid delicate concedere. Quare indulgentia eſt mollis et delicata permiſſio. Terentius Demea nimium indulges filio.

ℭ Mattheus cap. xviij. Matt.

Accedens petrus ad Jeſum dixit domine quotiens peccabit in me frater meus et dimittam ei: Vſque ſepties: Dixit illi Jeſus: Non dico tibi vſque ſepties: ſed vſque ſeptuageſies ſepties.

ℭ Auguſtinus de verbis domini. tractans illud apoſtoli. Donantes vobis metipſis. Augu.

Audis formam: Si ſeptuageſies ſepties Chriſtus peccata tibi donauit: Si hucuſque ignouit: et vltra negauit pone et tu limitem: et vlterius noli ignoſcere.

ℭ Auguſtinus de Agone Chriſtiano.

Debet eccleſia catholica correctis et firmatis filijs libenter ignoſcere. Quum ipſi petro perſonam eius geſtanti: et cum in mari turbaſſet: et quum deum carnaliter a paſſione reuocaſſet: et quum autem ſerui gladio precidiſſet: et quum ipſum dominum etiam negaſſet: et quum in ſimulatione poſtea ſuperſtitioſam lapſus eſſet videamus veniam eſſe conceſſam. eumque correctum: atque firmatum vſque ad dominice paſſionis gloriam perueniſſe.

ℭ Augu. de verbis domini tractans illud apoſtoli Donantes vobis metipſis etc.

Dicit dominus dimitte et dimittetur tibi: Si ego prior dimiſi: dimitte illis poſtea. Nam ſi non dimiſeris reuocabo te: et quicquid dimiſeram replicabo tibi.

ℭ Auguſtinus de verbis domini ſermone. xv.

Dimitte nobis debita noſtra: Sicut nos dimittimus debitoribus noſtris. Ne dicas in lingua ignoſco: et corde differas. Nouit. n. quum dicas vocem tuam audit homo: Conſcientiam tuam deus inſpicit. Melius eſt. n. dum non clamas ore et dimittis in corde: quam blandus ore: crudelis in corde.

ℭ Aug. ſup Mat. vi. Et dimitte nobis debita noſtra.

In hac petitione ſi mentitur totius orationis nullus eſt fructus: pecuniam aliquando repetere conceditur: ſed debitum peccatorum petenti veniam nunquam iuſte negatur.

ℭ Augu. li. ij. confeſſionum.

Gratie tue deputo: et miſericordie quod peccata mea tanquam glaciem ſoluiſti: gratie tue deputo: et quecunque non feci mala. que. n. facere non potui: et omnia mihi dimiſſa eſſe fateor et que mea ſponte feci mala: et que te duce non feci.

ℭ Hieronymus ſuper Matthęum li. iij. Hiero.

Non vſque ſepties: ſed vſque ſeptuageſies ſepties. i. quadringentis et nonaginta vicibus: vt totiens peccanti fratri dimitteret in die: quotiens ipſe peccare non poſſet.

ℭ Hiero. ſuper illud matthei. xviij. Si peccauerit in te frater tuus.

Si peccauerit in nos frater noſter: et in qualibet cauſa nos leſerit: dimittendi habemus poteſtatem. immo neceſſitatem: Quia dominus precepit vt debitoribus noſtris debita dimittamus: Si autem in deum quis peccauerit non eſt noſtri arbitrij. vt dicit ſcriptura: Si autem peccauerit homo in hominem: rogabit pro eo ſacerdos. Si autem peccauerit in deum quis rogabit pro eo? Et nos econtrario in dei iniuria benigni ſumus et in noſtris contumelijs odia exercemus.

ℭ Jbidem ſup illud. Si non remi. de cordibus ve.

O formidoloſa ſententia: ſi parua fratribus non dimittimus magna nobis a deo non dimittuntur.

ℭ Ambroſius li. i. de officijs: et habetur. xx lij. q. iiij. c. Eſt iniuſta. Ambro.

Eſt iniuſta miſericordia. Vide ſupra in miſericordia.

ℭ Grego. li. iiij. moralium. Grego.

Si hoc quod in nos delinquitur: ex corde non dimittimus: et illud rurſus exigitur: quod nobis iam per penitentiam dimiſſum fuiſſe gaudebamus.

ℭ Jdem li. x.

Apud miſericordem iudicem nequaquam ſine venia culpa relinquitur: quum per feruorem celi ex eius amore peccatur: Sepe namque magis hoc doctoribus mirandiſque contingit: quo vt alta charitate feruent: modum correctionis exaggerent et lingua aliquid quod non debet dicat: Quia mentem di

lectio quātū os inflāmat: ſed verbū ꝓlatę contumelię tāto citius patiē: quāto ⁊ ex qua radice ꝓdeat pēſat.

Iſido. ℭ Iſidorus lib. iij. de ſummo bono.

Multi alioꝝ vitia cernunt: ſua non aſpiciunt: ⁊ cū ipſi maximis criminibus obnoxij teneantur peccata minora fratribus non dimittunt.

VEntus grece αγιμοσ.ου.ο. ⁊ αγιμω ... εσ.εοσ.ο.υ. vētoſus dicitur. Eſt autē Ventus impetus aeris in vnam partem fluentis: vel ſic.

Vētus eſt magna multitudo exhalatiōis calidę ⁊ ſiccę motę lateraliter ſup terrā ad multā diſtātiā: ſm Ariſ. lib. iij. metheoroꝝ: dr̄ aūt a venio. Hinc vētoſus: hoc eſt plenus vēto: vt regio vētoſa: vel inanis: vt ỽba vētoſa ōro vētoſa: hoc ſine pōdere: ſine effectu. Hinc ēt vētoſitas: hoc eſt inanis iactātia: ⁊ vanitas. Hinc ēt ventilare: quod eſt mouendo ventum capiare.

VEnuſtas grę. σιμγοτησ.ητοσ. ⁊ σιμγοσ.ου.ο. venuſtus dr̄. Eſt autem venuſtas pulchritudo qdam: a qua venuſtꝰ pulcher: venuſte pulchre: ⁊ venuſto orno: vnde venuſta oratio eſt quę cum gratia quadā: ac venere dicitur. Dicuntur autē hęc a Venus: quod pulchritudinem ſignificat. Quintilianus. Quod cū gratia quadam: ⁊ venere dicitur.

VErbū grę. λαſοσ.ου.ο. dicitur. ⁊ πολυλοſοσ.ου.ο. verboſus. Eſt autem Verbum quod ſignificat ſtem pus: cuius pars extra nihil ſignificat: ⁊ eſt ſemꝑ eoꝝ quę ꝑdicantur nota. ſm Ariſto. lib. j. perihermenias: ⁊ tunc a gręcis ρημα.ατοσ.το. dicitur.

Verbū vocale in noſtra lingua impoſitum eſt a corporali motu. ſ. ab aeris verberatione: ſed ad ſignificandum omne quod dicitur interius: vel exterius. Verbū mētis nihil aliud eſt q̄ cōceptio intellectus: quę eſt operatio ideſt ipſum intelligere. vel ſpecies intellecta: ex hęs. Tho. j. ſen. di. xxvij. q. ij. ar. ij. iij. c.

VERECVNDIA grę. αιδοσ.οοσ.ι. ⁊ αιδομαι verecundor dicitur. Eſt autē verecundia timor neglectionis vel dedecoris: ſm Ariſtotelem libro. iiij. Ethicorum.

Verecūdia eſt dolor quidam: atq; perturbatio ex malis: aut ꝑſentibus: aut futuris: quę infamiā inferunt prouenientis: ſm eundem lib. ij. Rhetoricoꝝ.

Verecūdia eſt timor turpitudinis exprobrabilis. Et ꝑncipaliter reſpicit vituperium: Sed reſpicit culpam cōſequenter ⁊ hoc dupliciter. ſ. ceſſando: ⁊ celando: ex. b. Tho. ſcđa ſcđę. q. cxvj. ar. ij.

Verecūdia a vereor: quod eſt timeo dicitur. Quid autē ab erubeſcentia differat. vide ſupra in Erubeſcentia.

Eccle. ℭ Eccleſiaſtici. c. vij.

Gratia enim verecundię illius ſuper aurum.

Ambr. ℭ Ambroſius lib. ij. de officijs.

Pulchra virtus eſt verecūdia: ⁊ ſuauis grā: q nō ſolū in factis: ſed ēt in ipſis ſpectaē ſermonibus: ne modū ꝑgrediaris loquēdi: ne qd indecoꝝ ſermo reſonet tuꝰ. Speculū. n. mētis plerūq; in ỽbis refulget: ipm vocis libret modeſtia: ne cuiuſq; offendat aurē vox fortior. Deniq; in ipſo canendi genere: prima diſciplina verecundia. ℭ Ibidem.

Tacebat in periculis Suſanna: ⁊ grauius verecundię: q̄ vitę dānū putabat: nec arbitrabaē periculo pudoris tuendā ſalutē: Soli deo loqbaē: cui poterat caſta verecundia loqui: refugiebat ora intueri viroꝝ.

ℭ Ambroſius ibidem.

Eſt. n. verecundia pudicicię comes: cuius ſocietate caſtitas ipſa tutior eſt. Nōne hęc ꝑtulit publicanū: ⁊ cōmēdauit eū q nec oculos ſuos audebat ad cęlū leuarē. Paulꝰ orōnē offerri ꝑcepit cū verecūdia ⁊ ſobrietate.

ℭ Ibidem.

Verecundia quā ſit oībus ętatibus ꝑſonis: tpibus: ⁊ locis apta tamen adoleſcentes iuueniles q; annos maxime decet. Ut artifex in materia commodiore melius operari ſolet: ſic verecūdia in ipſo quoq; corporis decore plus eminet: Ita tā vt etiā ipſe nō ſit affectatꝰ decor corporis: ſed nālis: ſimplex: neglectus magis quā ornatus: vel cultus: vel expeditus.

ℭ Ambroſius de morte Abel ⁊ Chaym.

Erubeſcere debemus ⁊ ꝯdēnare peccatū nō defendere: qm̄ pudore culpa minuiē: defenſione cumulatur.

ℭ Hiero. ad Pāmachiū de morte Pauli.

Ingenia liberaliter educata faciliꝰ verecūdia: q̄ metꝰ ſuperat: ⁊ q̄s tormēta nō vincūt: interdū vincit pudor.

ℭ Hieronymus ibidem. Hiero.

Quicquid pudet dicere: pudeat ⁊ cogitare.

ℭ Grego. ſup Ezechielē homelia. x. Grego.

Sicut verecūdia laudabilis eſt in malo: ita rep̄hēſibilis eſt in bono. Erubeſcere. n. malum ſapientię eſt: bonum vero erubeſcere fatuitatis. Qui erubeſcit mala penitēdo quę fecit ad vitę libertatē ꝑuenit. Qui vero erubeſcit bona facere: a ſtatu rectitudinis cadit: itaq; ad dānationem tendit. Sicut per redēptorem dr̄. Qui me erubeſcit ⁊ meos ſermones ⁊c.

ℭ Bernar. ſup cantica ſermone. lxxxvij. Ber.

Quid amabilius verecūdo adoleſcēte? Quā pulchra: ⁊ q̄ ſplēdida gēma moꝝ eſt verecundia in vita ⁊ vultu adoleſcentis: q̄ vera ⁊ minime dubia bonę ſpei nuncia: bonę indolis: virga diſciplinę: expugnatrix malorum: propugnatrix puritatis innatę: ſpecialis gloria conſcientię: famę cuſtos: vitę decus: virtutis ſedes: virtutum primitię: naturę laus ⁊ inſigne totius honeſti. ℭ Ibidem.

Verecūdia ſoror eſt ꝯtinētię. Nullū eq̄ue manifeſtū indiciū colūbinę ſimplicitatis: ⁊ ideo ēt teſtis eſt innocētię: lāpas pudicicię mētis iugiter lucēs: vt nil in ea turpe: vel indecorum reſidere attentet: quod nō illa illico perdat. ℭ Hugo de inſtitutione nouicioꝝ. Hugo

Hęc dicētibꝰ erubeſcēda eſſent: ſi a faciētibus ꝑſumpta nō fuiſſent: Nunc aūt ſuſtineat in audiendo verecundiam: qui voluit in faciendo habere diſciplinā.

ℭ Seneca epiſtola. xj. Seneca

Bonū in adoleſcēte ſignū eſt: quū illi ex alto rubor ſuffūdiē: magis in iuuenibꝰ apparet: qbꝰ ⁊ plus caloris ē ⁊ tenera frōs: Veteranos nihilominus ⁊ ſenes tāgit: qdē aūt non magis q̄ cū erubuerint timēdi ſunt: quaſi oēm verecundiam effuderint. ℭ Idem.

Artifices ſcęnici hoc indicio imitanē verecūdiā: deijciunt vultū: vel ſubmittūt: figūt in terrā oculos: ⁊ deꝑmunt: ruborem ſibi exprimere non poſſunt: nec prohibetur: nec adijcitur. Nil aduerſus hanc ſapientia ꝑficit: ſui iuris eſt: iniuſſus venit iniuſſus diſcedit.

ℭ Seneca epi. xxv.

Nutriendus eſt pudor: q̄ q̄ diu in animo durauerit: aliq; erit bonę ſpei locus. ℭ Seneca in prouerbijs.

Recta ingenia debilitat verecundia: praua cōfirmat audacia. ℭ Ibidem.

Turpia ne dixeris: paulatim. n. pudor per ỽba diſcutiē: Ariſto.

ℭ Ariſto. lib. iiij. Ethicorum.

Verecūdia nō ꝯuenit oī ętati: ſʒ tm̄ iuuenili. ℭ Ibidē.

Iuuenes verecūdos laudamus. ℭ Ibidem. Cicero

Senē verecūdū nullus laudabit. ℭ Cicero i epiſtolis.

Sed tā q ſemel fines verecūdię tranſieris: eū bene ⁊ gnauiter oportet eē ipudētē. ℭ Homerus in ε Iliados Home:

αιδομενων δ᾽ ανδρων πλεονεσ σοοι. ηε. πεφανται.

Verecūdantiū viroꝝ plures ſalui q̄ interficiuntur.

ℭ Idem in ω Iliados.

ουδ᾽ι οι αιδωσ

Τιſνι ταιτ ανδρασ μιſαοιγε ταιδ᾽εονιναι.

Neq; ipſi verecundia.

Eſt quę viros valde lędit: atq; iuuat.

ℭ Idem in ρ odyſſeę.

αιδ' ὡς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ παρεῖναι.
Verecundia non bona indigentem virum comitatur.

Pyta. ¶ Pythagoras.

πρῆξεις δ' αἰσχρόν ποτε μήτε μετ' ἄλλου
μήτ' ἰδίῃ. πάντων δὲ μάλιστα αἰσχύνεο σαυτόν.i.
Facies autem turpe vnꝙ nihil:neqꝫ cum alio:
Neqꝫ ſolus. Omniũ aũt maxime verecũdare teipſũ.

VERITAS grece ἀλήθεια.ας.η.τ ἀληθὴς.εος.ο.η.verus dr̃. Eſt aũt veritas per quã immutata ea que ſunt:aut fuerunt:aut futura ſũt dicunt̃:ſm Ciceronẽ lib. Rheto.

Veritas eſt adequatio rei ad intellectum ſm Ariſto.li.ij.Metaphiſice. Ueritas dicit̃ a verum qđ ẽ ſolidũ:ſincerũ:nõ falſum:Uenit.n.verum a ver veris:quoniã venio tẽpore ſole arietẽ igreſſo omnia vere naſcũt̃:paruuſqꝫ ad maturitatẽ ꝑueniũt:quũ alijs tẽporibus nata ſepe deficiãt. Hinc verificor veriſimiles:z Ueridicus deducuntur.

Eſdre ¶ Eſdre primi.c.iiij.
Veritas magna eſt:z fortior pre oibus. ¶ Ibidẽ.
Omnis terra veritatẽ inuocat. ¶ Ibidem.
Dauid Non eſt cum ea qcꝙ iniquũ. ¶ Dauid pſal.xi.
Diminute ſunt veritates a filij hominum.
¶ Idem pſal.xxiiij.
Vniuerſe vie domini.miſericordia:z veritas.

Hiero. ¶ Hieronymus ad Celantiam.
Mẽtiri atqꝫ iurare ligua tua prorſ9. ignoret:tãtuſqꝫ i te ſit veritatis amor:vt qequid dixeris iuratum putes.
¶ Idem ſuper Ezechielem.
Non meret̃ audire veritatẽ qui fraudulẽter interrogat.

Grego. ¶ Gregorius li.x.moralium.
Bonorũ mens quo duriora pro veritate tolerat:eo eternitatis premia certius ſperat.

Io.chri. ¶ Io.chry.de laudib9 Pauli homelia.iij.
Talis ẽ cõditio falſitatis.vel erroris: vt etiã nullo ſibi aſſiſtẽte conſeneſcat ac defluat. Talis autẽ e diuerſo veritatis ſtatus: vt ẽt multis impugnãtib9 ſuſcitet̃ z creſcat. ¶ Ibidem ſup Mattheum.
Non poteſt eis eẽ excuſatio cõdẽnationis ignorãtia veritatis:quib9 fuit inueniẽdi facultas ſi fuiſſet querẽdi ſe volũtas. Nã ſi veritas ſalus z vita cognoſcẽtiũ ſe dicit̃:magis queri debet ꝙ pecunia.

Boeti9 ¶ Boetius li.i.proſa.iiij.de philo.con.
Sed ſibi ſemp mẽtiẽs imprudẽtia rerũ merita nõ põt immutare:Nec mihi ſocratico decreto fas eẽ arbitror:vel occuluiſſe veritates vel cõceſſiſſe mẽdacium.
¶ Idem li.iij.metro.i.
Tu quoqꝫ falſa tuens bona prius
Incipe colla iugo retrahere.
Uera de hinc animum ſubierint.

Lactã. ¶ Lactã.firmi.diui.inſti.aduerſus gẽtes. li.i.c.i.
firmia. Magno z excellẽti igẽio viri:quũ ſeſe doctrine penitus dediſſẽt:qcquid laboris poterat impẽdi: contemptis omnib9 publicis:z priuatis actionibus:ad inquirende veritatis ſtudiũ contulerũt: exiſtimãtes multo eẽ preclari9 humanarũ diuinarumqꝫ rerũ inueſtigare:ac ſcire rationẽ:ꝙ ſtruẽdis opibus:aut cumulãdis honoribus inherere. Quibus reb9 quoniã fragiles terreneqꝫ ſunt:z ad ſoli9 corporis ꝑtinẽt cultũ: nemo melior:nemo iuſtior effici põt. Erant qdẽ illi veritatis cognitiõe digniſſimi:quã ſcire tãtopere cupiuerũt:atqꝫ ita vt eã rebus oib9 anteponerẽt. Nã z abieciſſe quoſdã res familiares ſuas z renũciaſſe vniuerſis voluptatib9 cõſtat:vt ſolã nudamqꝫ virtutẽ nudi expeditiqꝫ ſequerẽtur:tantũ apud eos virtutis nomen atqꝫ autoritas valuit:vt in ea eẽ ſummi bõi ꝑmiũ predicarẽt. Sed neqꝫ adepti ſunt id qđ volebãt:z operam ſimul atqꝫ induſtriã ꝑdiderũt. Quia veritas.i.archanum ſummi dei:q fecit omnia ingenio ac proprijs nõ põt ſenſib9 cõprehẽdi. Alioquin nihil inter deũ hominẽqꝫ diſtaret:ſi cõſilia z diſpoſitiões illi9 maieſtatis eterne cogitatio aſſequeretur humana.

¶ Lactan.firmi.diui.inſti.ad gen.li.i.
Veritas lꝫ poſſit ſine eloqũtia defẽdi:vt ẽ a multis ſepe defẽſa tñ claritate ac ſmonis nitore illuſtrãda:z quodãmõ diſſerẽda ẽ:vt potẽti9 influat in animos z ſua inſtructa z luce oratiõis ornata. ¶ Idem li.ij.
Veritas a vulgo ſolet varijs ſermonibus eẽ diſſipata.
¶ Lactan.firmi.li.ii.
Quid igitur profuit te vidiſſe veritatẽ quam nec defenſurus eſ:nec ſecuturus? ¶ Ibidem.
Verum autem ſcire diuine ſapientie eſt.
¶ Lactan.fir.diui.inſti.lib.vj.
Qui veritati ſtudet abijciat inimicas acẽtias voluptates q̃ aiũ ſibi vinciũt. Preferat vera falſis:eterna breuibus:vtilia iocũdis. Nihil aſpectu gratũ ſit:niſi quod iuſte:quod pie fieri videas:nihil auditu ſuaue:niſi quod animum meliorem teqꝫ reddat.
¶ Cicero lib.j.de nã deorũ lib.j.in ꝓh. Cicero
Quid tã temerariũ:tãqꝫ indignũ ſapiẽtis grauitate:atqꝫ cõſtãtia:ꝙ aut falſum ſentire:aut quod non ſatis explorate ꝑceptũ ſit:z cognitũ ſine vlla dubitatione defendere. ¶ Ibidem.
Vtinã tã facile vera inuenire poſſimꝰ:ꝙ falſa cõuincere.
¶ Cicero lib.ij.de diuinatione.
Ex falſo verũ effici non poteſt. ¶ Seneca epiſtola.l. Seneca
Veritas ſimplex orõ eſt:ideoqꝫ illã implicare nõ opꝫ.
¶ Seneca de formula vite.
Cogitatio tua nũꝙ recedat a vero. ¶ Ariſto.li.iij.meta. Ariſto.
Dubitationũ ſolutio:eſt veritatis inqſitio. ¶ Ibidem.
Veritatẽ ingredientes ſine dubitatione:ſimiles ſunt neſcientibus quo ire debent. ¶ Ibidem.
Nõ oẽ qđ vr̃ z appet:hoc verũ eſt. ¶ Ariſt.li.j.Ethico.
Duob9 amicis exiſtẽtibus:ſcũm eſt honorare veritatẽ.
¶ Ariſto.lib.iiij.Ethicorũ.
Verum:bonum eſt:z laudabile. ¶ Ibidem.
Verax eſt laudandus:ſed mendax vituperandus.
¶ Ariſto.lib.vij.Ethicorum.
Nõ opꝫ tãtũ verũ dicere:ſed ẽt cãm falſi aſſignare.
¶ Ariſto.lib.j.perihermenias.
Circa cõpoſitionẽ:z diuiſionẽ:eſt veritas:vel falſitas:igit̃ nomina z verba ſimilia ſunt ſine cõpoſitione z diuiſione intellectus:vt homo:vel albus. ¶ Ibidem.
Nulla affirmatio erit vera:in qua ꝑdicat̃ vniuerſale vniuerſaliter ſumptum. ¶ Ariſto.ibidem.
De futuris ſingularibus.ſ.in materia cõtingenti:nõ eſt determinata veritas. ¶ Ariſto.lib.j.perihermenias.
Nõ ẽ neceſſe oẽs affirmatiões vel negatiões oppoſitorũ hãc ꝑdẽ verã:illã aũt falſam. ¶ Ariſto.li.j.Priorũ.
De oi affirmatio vel negatio vera eſt. ¶ Idem li.ij.
Ex falſis bene ſeqtur verũ:ſꝫ ex veris nunꝙ ſeqtur falſum:ſꝫ ſp verũ:nõ ex falſo verũ:ex vero nil niſi verũ.
¶ Ariſto.lib.j.Poſteriorum.
Oẽ de quo ꝯtingit:aut affirmare:aut negare:verũ eſt quia eſt. ¶ Ibidem.
Ex veris:z nõ demonſtratiue eſt ſyllogizare:ex neceſſarijs aũt non:ſed demonſtratur. ¶ Ibidem.
Ex veris ſp ſeqtur ipſm verũ. ¶ Porphiri9 in vlĩbus. Porp.
Ab eo quod res eſt: vel non eſt:oratio dr̃ vera:vel falſa.
¶ Cicero Tuſ.que.lib.iij.
Quid enim laboro:niſi vt veritas in omni queſtione explicetur. ¶ Ibidem.
Verũ dicẽtib9 facile cedã. ¶ Cice.Rheto.nouorũ li.iiij. Cicero
Et qui in ſermonibus z ꝯuentu amicorũ verũ nõ dixerit nunꝙ eũ ſibi in ꝯcionib9 credas a mẽdatio tẽperatũ.
¶ Periander. Periã.
ἀλήθειαν ἔχου.i.veritatẽ habe. ¶ Menander. Menã.
ἴσθ' ὡς ἁμαρτάνουσι τἀληθῆ λέγειν.i.

Lingua aberrans vera dicit.

ℭ Plautus in Amphitrione. Plau.

Miſerrima iſthęc miſeria eſt ſeruo bono apud herũ qui verba loquitur: ſi id verum vincitur.

ℭ Terentius in Andria. Teren.

Veritas odium parit.

ℭ Terentius ibidem.

Potin mihi verum dicere? Nihil facilius.

VErnus grę. ἐαρινος.ου.ο.dr̃. Unde verna deducit. Uerna.n. ſeruus dr̃ ex ancilla noſtra in nr̃is ędibus natus. Unde vernaculũ appellamus quicquid in domo: ⁊ patria noſtra natũ eſt: ⁊ vernaculã linguã cõmunẽ atq̄ vulgarẽ. Dicit aũt verna a vere: quoniam ipſe ve rìs ad generandũ maxime eſt idoneũ: Et dñi ancilla rũ conſuetudinem verno tempore habebant.

VErſipellis grece παλουργος.ου.ο.dr̃. Hi aũt verſipelles dicunt: qui mõ vnũ: mõ aliud oſtendũt: ⁊ quolibet ſe fraudulenter cõmutãt. Plautus verſipellem ſe facit: quã iubet. Eſt aũt hoc verbũ tractũ ab his hoibus qui in lupos verti: rurſuſq̄ reſtitui ſibi dicuntur: Uirgi. His ego ſępe lupũ fieri: ⁊ ſe cõdere ſiluis Mœrim: ſępe animas imis exire ſepulchris.

VErſutia grece πανουργια.ας.η. ⁊ πανουργος.ου.ο. aſtutus dr̃. qui quid ſit vide ſupra in aſtutia.

Verſus eſt cuius celeriter mens verſatur: ſm Cicero libro tertio de natura deorum.

VErſus grece στιχος.ου.ο. Eſt aũt verſus aliqñ nomẽ: ⁊ ſignificat carmen: a quo diminutiuum ſit verſiculus: modo ordinem. Uirgi. Ille etiã feras in verſum diſtulit vlmos. Aliqñ eſt aduerbium: ⁊ accuſatiuum vult: ⁊ fere ſemper poſtponitur vt Italiam verſus. Differt aũt verſus a Carmine: qr verſus ſolus ẽ. Carmen vero ſignificat vero ſignificat modo vnũ verſum: mõ duos: modo plures ẽt totũ poema: Et dicit Carmen quaſi canimen. Eſt igit carmen quicquid pedibus continetur. Significat ẽt carmẽ incantationẽ. Uirgi. Carmina vel cęlo poſſunt deducere lunam.

VEſtigiũ grece ιχνος.εος.το.dr̃. Et eſt ꝓprie impreſſio pedis.i. ſignũ qđ a pede relinquit: dictũ ꝙ veluti indumentum ſit pedis. Hinc peruestigo: atq̄ inueſtigo quę ſignificat quęrendo inuenio: hinc etiã veſtigabundus veſtigator inueſtigator ſiunt.

VEſtis greca dictio videt ἐσθης ητος.η. ⁊ ἐνδυμα. ατος.το. veſtimẽtũ: ⁊ ἐνδυμα veſtis dr̃. Ueſtẽ iuriſconſulti diffiniunt eſſe quicquid induendi: pręcingendi: amiciendi: inſternendi: tegendi: accubẽdi gratia paratum eſt. Sunt qui velint veſtẽ ⁊ veſtimentũ nihil differre. Alię vo ita diſtinguũt: ꝙ veſtis generaliter dicat: veſtimentũ vo particulr. Alij dicũt veſtimenta eſſe nõ mõ lanea: linea: bombycina: ſerica: ſed ẽt ſcortea frõdea: ſcirpea palearia: ⁊ ex quacunq̄ mã facta ſunt ad corpus tegẽdum. Dicitur autem veſtis teſte Uarrone a vellando.i. tegendo: ꝙ corpus vellet.i. tegat: vnde ⁊ inueſtes imberbes dicimus.

VIa grece ὁδος.ου.ο. ⁊ ὁδιτης.ου.ο. viator dr̃. Eſt aũt via locus per quẽ habere iter omnibus lz: Aliquando accipitur pro ipſo itinere: hoc eſt actu ambulandi. Interdũ pro ratiõe. Uirgi. Inueni germana viam. Hinc viatores qui magiſtratibus parebant: hominesq̄ ex agris magiſtratus frequenter euocabãt: ſm Ciceronem lib. de ſenectute.

VIctima grece θυσια.ας.η.dr̃. Et ẽ q̃ dijs immolat ob deuictos hoſtes: q ⁊ hoſtia dicit. Eiuſdem enim ſignificationis ſunt. Nec placet quod quidã dicunt hoſtias dici pecudes q̃ dijs immolant quũ exercitũ in hoſtes ducimus. Uictimas vero q̃ poſt victos hoſtes ſacrificant. Nam falſum eſſe liquet. Ouidius.

Victima quę dextra cecidit victrice vocatur.

Hoſtibus a domitis hoſtia nomen habet.

VIcinitas grę. γειτνιασις.ιος.η. ⁊ γειτνια vicinus ſum. Uicini nõ tã hij qui eundem incolũt locũ: q̄ qui prope domũ noſtram habitãt: hinc vicinia deducitur: ⁊ cõuiciniũ vbi plures inter ſe vicini ſunt: ⁊ Uicinitas pro ꝓpinquitate vicinoꝝ: ⁊ quandoq̄ pro vicinoꝝ multitudine. Dicunt aũt hęc a vico. Eſt aũt vicus ꝓprie pars vrbis: Quippe vrbs in vicos: q̃ſi in minora mẽbra diuidit: vt romę ſuburra: Eſquilię. Uicus aũt a via dicit: ꝙ vias circũ haberent vici.

ℭ Heſiodus. Heſio.

πημα κακος γειτων. οσσον τ αγαθος μεγ ονειαρ

εμμορε τοι τιμης ος τ εμμορε γειτονος εσθλου.i.

Dãnũ malus vicinus: tãtũq̄ bonꝰ magna vtilitas. Sortitus eſt honorẽ: qui ſortitus eſt vicinũ bonũ.

VICTORIA grece νικη.ης.η. vł νικος.εος.το. ⁊ νικητης.ου.ο. victor ⁊ νικαω vinco dicitur. Uenit autẽ Uictoria a vinco qđ eſt ſuperoꝝ: quaſi vim factor: vel animi compos ſiorꝝ. Hinc victor: qui voti cõpos eſt: ⁊ victrix: ⁊ victorioſus. Hinc ẽt victima de qua ſupra.

ℭ Joannes in epi.j.c.v. Joan.

Omne quod natum eſt ex deo vincit mundum: ⁊ hęc eſt victoria quę vincit mundũ: fides noſtra quis. Quis eſt autem qui vincit mundum? niſi qui credit: quoniã Jeſus eſt filius dei.

ℭ Ambroſius lib. de officijs. Ambr.

Non eſt glorioſa victoria: niſi vbi fuerint laborioſa certamina.

ℭ Lactantius fir. diui. inſti. lib. vj. c. vj. Lactã. firmia.

In arbitrio dei: nõ tuo poſita eſt victoria. Et plerũq̄ improbi: ⁊ numeroſi ⁊ cõſpiratione ſunt potẽtiores: q̄ boni: vt ad eos ſuperandos nõ tã virtꝰ ſit: q̄ felicitas neceſſaria. ℭ Plato libro de legibus. Plato

Quoniã libera eſt anima: ⁊ dña paſſionũ: vincere autẽ ſeipſum omniũ victoriaꝝ prima ⁊ optima. Uinci aũt a ſeipſo: ⁊ turpiſſimum eſt: ⁊ peſſimum.

ℭ Ualerius maxi. lib. v. Uale. Maxi.

Ea demũ victoria: ⁊ apud deũ: ⁊ apud hoies minimũ inuidię habitura eſt: q̃ plurimũ humanitatis habet.

ℭ Lucanus lib. iiij. pharſalię. Luca.

Vincitur haud gratis iugulo qui prouocat hoſtem.

ℭ Ouidius meta. lib. ix. in principio. Ouidi.

Quis enim ſua pręlia victus
Cõmemorare velit? Referam tñ ordine. Nec tam
Turpe fuit vinci: q̄ contendiſſe decorum:
Magnaq̄ dat nobis tantus ſolatia victor.

VIDUITAS grę. χηρεια.ας.η. ⁊ χηρα.ας.η. vidua dicitur. Uidua proprie ex ſignificatione vocabuli: ſeu ſm Ethimologiã dicitur quęlibet mulier ſine viro: etiã ſi nunq̄ virum habuiſſet: quaſi ſine duitate. Et dicitur a ve qđ eſt ſine: vt vecors ⁊ veſanus. ff. de ver. ſignifica. l. malum. §. Uiduas. vel ſic.

Vidua dicitur quaſi idua: hoc eſt a viro diuiſa. Iduare enim ethruſca lingua diuidere eſt. Hinc viduare pro priuare capitur. Hinc ẽt viduertas calamitas dicta ꝙ viduet.i. priuet bonis. Auiduõ pariter Diuido per compoſitionem deducitur. Ueteres enim quod nunc diuido dicimus diuiduo dicebant. Unde Diuiduum quod modo ſeparabile: modo ſeparatũ ſignificat. Cuius contrarium Indiuiduum: quod gręci ατομον vocant: De quo vide ſupra in Indiuiduum.

ℭ Exodi. c. xxij. Exodi

Vidue ⁊ pupillo nõ nocebis: ſi lęſeris eos vociferabũt ad me. ℭ Eccleſiaſti. c. xxxv. Eccle.

Nõne lachrymę viduę ad maxillã aſcendũt? ⁊ exclamatio eius ſup deducẽtes eas: a maxilla quoq̄ aſcẽdũt in cęlũ. ⁊ dñs exauditor nõ delectabitur in eis.

ℭ Paulus. j. ad Timotheũ. c. v. Paulus

Viduas honora q̄ verę viduę ſūt. Si qua aūt vidua fi- lios aut nepotes hȝ: diſcat p̄mū domū ſuaȝ regere: mutuā vicē reddere parentibus. ❡ Ibidem.

Vidua in delicijs viuēs: mortua ē. ❡ Idē. j. ad Corin.

Dico innuptis ⁊ viduis: bonū eē illis ſi ſic p̄maneant: ſicut ego. Quod ſi nō cōtineant nubāt: Melius eſt. n. nubere q̄ vri. ❡ Aug. lib. de bono coniugali. Augu.

Sicut bonum erat. Uide ſupra in caſtitas.

Hiero. ❡ Hieronymus in epiſtola. xcvj.

Quid facit hęc vidua inter familię multitudinē inter miniſtrorum greges? ❡ Ibidem. Virgi.

Caueto oēs ſuſpitiões: ⁊ qcqd de te p̄babilr̄ fingi pōt.

❡ Hieronymus ibidem.

Neſciat vidua bigamię indulgentiam.

❡ Uirgilius lib. iiij. Aeneidos. Didonis v̄ba de Sicheo marito ſuo.

Sed mihi vel tellus optē p̄ius ima dehiſcat:
Uel p̄r omnipotēs adigat me fulmine ad vmbras:
Pallentes vmbras herebi: noctemq̄ profundam:
Ante pudor q̄ te violē: aut tua iura reſoluam.
Ille meos primus qui me ſibi iunxit amores
Abſtulit: Ille habeat ſecum. ſeruetq̄ ſepulchro.

Frā.p. ❡ Frā. petrar. canti. xxxv. ſtantia. vij.

Non fa per te di ſtar fra gente alegra:
Uedoua ſconſolata in veſte negra.

Vigilia grece ἀγρυπνία. ας. ἡ. ⁊ ἀγρυπνέω vigilio dicitur. Eſt autem vigilia ſolutio ⁊ remiſſio ſenſus: ſm Ariſtotelem libro de ſenſu ⁊ ſenſato.

Vigilia ē diſpoſitio in q̄ aīa imp̄at ſenſibus ⁊ virtutib⁹ exteriorib⁹: ⁊ mouet volūtatē ad operādū: ſȝ Auicē.

Vigilia dr̄ a vigeo: eſt. n. vigere validū: ⁊ robuſtū eē q̄ſi vim agere. Quare vigiles nō ſegnes: nō torpentes: q̄les ſunt dormiētes: ſed q in vigore ſuo ſunt. Un̄ p̄uigiles non modo aſſidue vigilantes: ſed diligentes: ⁊ induſtrios dicimus. Hinc vigilare qḋ eſt ſtudiū ac diligētiam adhibere: ⁊ inuigilare alicui rei incumbere. Peruigilareq̄ quod eſt aſſidue vigilare. Martialis: Nam vigilare leue eſt: peruigilare graue eſt.

Vilitas grę. φαυλότης. ητος. ἡ. ⁊ φαῦλος. ου. ὁ. vilis dr̄. Uile aūt p̄prie dr̄ qḋ parū valet. Cuius cōtra eſt carū. Uenit aūt vilis a villa: vt qdā volūt: vna littera abiecta qm̄ oīa in villa viliora ſunt: ⁊ minori precio vendunt: q̄ in vrbe. Hinc vile pro abūdanti ponitur: q: qcqd nimis abūdat vile eſt: hoc eſt paruo venditur precio. Uirgili. Uilemq̄ faſelum.

Uillicus grece οἰκονόμος. ου. ὁ. ⁊ χωρίον. ου. τό. villa dr̄. Eſt aūt villicus ville cuſtos: ⁊ qui fructibus p̄cipiendis: ⁊ colligēdis imponit̄. Uilla vō nō ager ē: ſȝ dom⁹ in agro. A villa fit villula diminutiuū: hȝ ē parua villa: ⁊ villicus: ⁊ villica: Nec nō villicari: qḋ nō ē ruſticari: imō ville p̄eſſe: hīc ēt villan⁹ q i villa h̄itat.

Uindemia grece τρυγητός. ου. ὁ. ⁊ τρυγάω vindimio dicit̄. Dicta aūt eſt vindemia a vino demendo: vnde fit etiam Uindemio verbū: ⁊ vindemiator qui vindemiat. vindemiat etiam ad alia transfertur. Plinius. Prima mellis vindemia melior.

VINDICTA grece ἄμυνα. ας. ἡ. ⁊ ἀμυντήρ. ος. ου. ὁ. vltor dr̄. Eſt aūt vindicta iniurię: cōtumelię ve illatę punitio: a vindico qḋ eſt vlciſcor. Qḋ eſt cōpoſitum a vim ⁊ dico: Unde vindex: vltor iniurię: ⁊ vindicatio ipſe actus vltionis.

Vindicatio eſt p̄ quā vis aut iniuria: ⁊ oīno oē qḋ obfuturū ē: defendēdo: aut vlciſcēdo p̄pulſat: ſm Cicero. in Rheto. Cuius ꝯriū eſt Abiectio ſui: q̄ Cōtēptio.

Vindicatio eſt virtus ſpecialis: Quia ad hoc nā inclinat: ⁊ cōſiſtit in medio duoꝝ vitioꝝ. ſ. crudelitatis: ⁊ ſęuitię: ſm exceſſum: ⁊ remiſſionis: ſm defectum: ex. b. Tho. ſecunda ſecundę. q. lxxx. ar. ij.

Vēdicare eſt: vt ita dicā: appropriare: ⁊ dr̄ a venū: quaſi ꝯueniens mihi dico. Uenum aūt dr̄ q̄ſi ventum: vnde ⁊ venūdo. Et venūdatio: quę eſt p̄mutatio rerum ⁊ cōtractus ex cōuentione ꝯueniens. A venundo fit demptis duabus litteris. Uendo vnde vendito ⁊ vēditio: ⁊ venditor: ⁊ vendibile quod facile vendi poteſt.

❡ Leuitici. c. xix. Leuit.

Ne q̄ras vltionē: nec memor eris iniurię ciuiū tuorum.

❡ Prouerbiorum. c. xxiiij. Prouer.

Ne dicas quomodo fecit mihi: ſic faciam ei: ⁊ reddam vnicuiq̄ ſm opus ſuum.

❡ Eccleſiaſtici. c. xxviij. Eccle.

Qui vindicari vult: a domino inueniet vindictam.

❡ Paulus ad Hebręos. c. xj. Paulus

Scimus enim q dixit: Mihi vindictam: ⁊ ego retribuā.

❡ Caſſiodorus epiſtola. xxviij. Caſſio.

Quid diſcrepat a peccāte: q ſemp exceſſum nititur vindicare? ❡ Seneca tragedia. j. Seneca

Sępe vindicta obfuit.

❡ Phocylides. Phocy.

μὴ μιμοῦ κακότητα· δίκῃ δ' ἀπόλειψον ἅπαντα· πειθὼ μὲν γὰρ ὄνειαρ, ἔρις δ' ἔριν ἀντιφυτεύει. i.

Noli imitari malū viroꝝ. Sȝ iuſticię relinque vīdictā. Cōciliatio. n. vtilitatē: ſed ꝯtētio cōtentionē gignit.

❡ Iuuenalis ſatyra. xiij.

An vindicta bonum: vita iucundius ipſa?

Nempe hoc indocti. ❡ Ibidem.

Criſippus non dicit idem: Nec mite Taletis Ingenium.

❡ Iuuenalis ibidem. Iuue.

Quippe minuti.
Semper ⁊ infirmi eſt animi exiguiq̄ voluptas
Ultio continuo ſic collige: q vindicta
Nemo magis gaudet q̄ femina.

VINUM grece οἶνος. ου. ὁ. ⁊ οἰνοφόρος. ου. ὁ. vinifer dicitur. Uinuȝ aliqui volunt dictū a vi: q vim inferat menti: alij vero volunt grecum eſſe: ⁊ ab οἰνάω: quod eſt poto: q: q̄ſi qui copioſius bibūt: multa q̄ nō ſunt imaginant̄. A vinū fiunt vinolētus: hoc eſt ebrioſus: vino ſe ingurgitans: ⁊ vinoſus eiuſdem fere ſignificationis. Uitis a ferendo vino. vindemia de qua ſupra: ⁊ Uindemio: vinariū qḋ ad vinū ſpectat. Uinacea ſubſtantiuum plurale: quod ſignificat grana vuę iam preſſę: ⁊ vinaceus adiectiuum: vnde acinus vinaceus.

❡ Homerus in ζ Iliados. Home.

ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει. i.

Uiro autem defatigato magnū robur vinū auget.

❡ Idem in β odiſſeę.

οἶνον καὶ ἄλφιτα, μυελὸν ἀνδρῶν. i.

Uinum ⁊ farinam medullam hominum.

❡ Idem in ξ odiſſeę.

οἶνος γὰρ ἀνώγει
ἠλεός, ὅς τ' ἐφέηκε πολύφρονά περ μάλ' ἀεῖσαι
καί θ' ἁπαλὸν γελάσαι, καί τ' ὀρχήσασθαι ἀνῆκε,
καί τι ἔπος προέηκεν ὅπερ τ' ἄρρητον ἄμεινον. i.

Uinum enim iubet.
Stolidū faciēs: qḋ impulit prudētē valde canere:
Et tenerum ridere: ⁊ ſaltare incitauit:
Et aliqḋ verbū emittere fecit: qḋ nō dicī meli⁹ erat.

❡ Ex primo epigrammaton. Ex prio Epigr.

οἶνος καὶ τὰ λοετρὰ καὶ ἡ περὶ κύπριν ἔρως
ὀξυτέρην πέμπει τὴν ὁδὸν εἰς ἀΐδην.

Uinū ⁊ balnea: ⁊ circa venerem amor.
Per velociorē mittit viā infernū. ❡ Niceratus. Niceratus

οἶνός τοι χαρίεντι μέγας πέλει ἵππος ἀοιδῷ,
ὕδωρ δὲ πίνων καλὸν οὐ τέκοις ἔπος.

Uinum ſane gratioſo magnus eſt equus poetę.
Aquam autem bibens bonum non faceres verbum.

De hac materia habes ſupra vbi Ebrietas.

VIRGINITAS grece παρθενια.ας.η.ꝛ παρθενος.ου.ο.virgo.ꝛ παρθενιος.ου.ο.virginalis dr̄.Eſt aūt virginitas per purā cōtinētiam ab omni cōcubitu immunis:ꝛ in carne corruptibili in corruptionis perpetua meditatio:ſm Auguſti.Dicit aūt a virore qui importat immunitatem a concupiſcentię aduſtione circa delectationes venereas.ex.b.Tho.ſc̄da ſcdę.q.clij.

Virgo a viridiori ętate i hoc eſt validiore appellata eſt: Virg.de Paſiphae matre triū filiorū dixit.Ah virgo infelix quę te dementia cępit.Ouidius:Adultera virgo.aliquādo intactū ꝛ rei venereę expertē ſignificat. Ouidius.A iuuene ꝛ cupido credatur reddita virgo? Virgo nunc nomen cōmunis generis eſt:ꝛ tam marē q̄ fęminā ſignificat rei venereę expertē.A virgo fiunt Virginitas: Virgineus i quod eſt aut fuit Virginis; Virginalis:dignus virgine i Virgunculam veteres

Bene. paruam virginē dixere. ℭ Geneſis cap.xxiiij.

Virginitas.n.theſaurus inpreciabilis eſt.

Paul⁹ ℭ Paulus prime ad Corint.cap.vij.

De Virginibus preceptum domini non habeo conſiliū autem do. ℭ Ibidem.

Mulier inupta:ꝛ virgo cogitat q̄ dn̄i ſunt vt ſit ſancta:

Apocal ꝛ corpore:ꝛ ſpiritu. ℭ Apocalip.cap.xiiij.

Nemo poterat dicē canticū:niſi illa.xliiij.milia. ℭ Ibi. Virgines.n.ſunt:ꝛ ſequuntur agnū quocūq; ierit.

Augu. ℭ Aug.de bono virginali ſup illud Virgines n.ſunt:ꝛ ſequunt agnū quocūq; ierit.

Agnū ſequi quocūq; ierit eſt ipſius virginitatē mentis corporis imitari. ℭ Ibidem.

Gaudia virginū nō ſunt eadē:cum nō virginibus q̄uis Chriſti.Nam ſunt aliis alia:ſed nullis talia.

ℭ Augu.epiſto.cxxviij.

Beati⁹ ē in carne imitari vitā āgelorū:q̄ ex carne augere numeꝝ mortaliū.Hęc ē vberior fęcundiorq; fęlicitas nō ventre graueſcere:ſ; mēte grādeſcere nō lacteſcere pectore:non viſceribus terrā:ſed orationibus cęlum parturire. ℭ Augu.de bono coniugali.

Sicut bonū erat quod Martha faciebat.Vide ſupra in Caſtitas. ℭ Augu.de continentia viduali.

In coniugali vinculo : ſi pudicitia conſeruat damnatio non timeatur:Sed in virginali ac viduali cōtinentia excellentia muneris amplioris expetitur:qua experta ꝛ electa ꝛ voti debito oblata iam non ſolū nuptias capeſcere:ſed etiam ſi non nubant:nubere velle damnabile eſt. ℭ Augu.ſuper.ps.xvij.

Quę ē virginitas mentis:integra fides ſolida ſpes:ſincera charitas. ℭ Augu.ſuper ps.xxix.

Quid prodeſt integra caro:mente corrupta? Meli⁹ eſt humile coniugium:q̄ ſuperba virginitas.

Hiero. ℭ Hieronymus epiſtola.lxvij.

Rarus ſit egreſſus in publicū. Nunq̄ cā deerit ꝑcedēdi:ſi ſemper quū neceſſe fuerit:fueris profectura.

ℭ Idem ad Euſtochium epi.xliiij.

Caue q̄ſo:ne qn̄ dicat de te deus.virgo Iſrael cecidit:ꝛ nō eſt qui reſuſcitet eā.Euidēter loquor.Quū omnia poſſit de⁹ ſuſcitare nō pōt virginē poſt ruinam.valet quidē liberare a pęna:ſed non coronare corruptam.

ℭ Idem:ꝛ habetur.xxxiij.q.v.

Hoc ſolum non dico Vide ſupra in Caſtitas.

ℭ Idem epiſtola.xliiij.

Si experto creditur.hoc primū moneo:vt ſpōſa Chriſti vinū fugiat pro veneno:hęc aduerſus adoleſcentiam prima arma ſunt demonum. ℭ Ibidem.

Vinū ꝛ adoleſcētia duplex incēdiū voluptatꝫ.Quid oleum flāmę adiicim⁹?Quid ardēti corpuſculo fomenta igniū miniſtram⁹?Moderat⁹ cib⁹ i ꝛ nunq̄ venter expletus.Sint tibi quotidiana.ieiunia ꝛ refectio ſaturitatē fugiens. ℭ Hiero.ad Demetriaden epi.lxvij.

Sit ſermo virginis prudens:modeſtus:ꝛ rarus:nō tam eloquētia ꝓcioſus q̄ pudore.Mirentur oēs te tacēte tuam verecundiā:te loquente prudentiā. ℭ Ibidē.

Nunq̄ detractio ex virginis ore procedat.

ℭ Hiero.in ſermone de aſſumptione.

Bene angelus ad virginē mittitur. Quia ſemper eſt angelis cognata virginitas . Profecto in carne preter carnē viuere:nō terrena vita eſt:ſed cęleſtis.Vnde in carne angelicā gloriā acquirere maioris eſt meriti q̄ habere.Eſſe enim angelum fęlicitatis eſt:eſſe vo virginē virtutis:dū hoc obtinere nititur cū gratia:qd̄ habet angelus ex natura: Vtrūq; tn̄:ꝛ eſſe virginē:ꝛ angelum diuini muneris eſt officium:non humanū.

ℭ Ambroſius lib.de virginitate. Ambr.

Vbiq; in virgine comes ſingularum virtutū eſt pudor. Hic indiuidu⁹ dꝫ eſſe virginitatis ſine q̄ nō pōt eſſe virginitas: Teritur officijs pudor:audacia emicat:riſus obrepit:modeſtia ſoluit:dū vrbanitas affectat.

ℭ Ambro.ſuper Lucam lib.i.

Trepidare virginū eſt:ꝛ ad oēs viri ingreſſus pauere, Omnes viri affatus vereri. Diſce virgo motoꝝ vitare laſciuiā.Maria etiam tacet in ſalutatione angeli.

ℭ Ambro.de Viduitate.

Virgo quę Chriſtum requirit non debet eſſe vulgaris. nō in foro:nō in plateis: Non eſſe voce querula greſſu lubrica:auditu facilis:vilis aſpectu.

ℭ Ambro.lib.de viduis.

Supergredit virginitas cōditionē naturę humanę:per quā hoīes āgelis aſſimilant:maior tn̄ eſt victoria virginū:q̄ angeloꝝ.Angeli.n.ſine carne viuūt:virgines vero in carne triūphant. ℭ Ambro.de virgi.

Claude vas tuum ne vnguentum affluat: claude virginitatē:verecūdia loquendi:ꝛ abſtinētia gloriandi.

ℭ Ibidem.

Non eſt caſta quę metu cogitur ꝛ nec honeſta quę mercede conducitur. ℭ Ibidem.

Quis neget hāc vitā eē de cęlo?quā nō facile inuenim⁹ in terris:niſi poſtq̄ dn̄s i hui⁹ corpis mēbra dſcēdit.

Grego. ℭ Grego.in glo.ſuper illud Geneſis.xix.in monte ſaluum eſſe fac.

Virginitas altus mōs ē ad quā āgel⁹ hortat:ſ; q videt ſe nō poſſe aſcēdere maneat in ſegor.i.in legitimo matrimonio:Quia melius eſt mediocri bono vti : q̄ per abrupta libidinū precipitari. ℭ Phocylides: Pho.

παρθενικην δε φυλασσε πολυκλειστοις θαλαμοισ μηδε μιν αχρι γαμων προ δομων οφθημαι εασισ καλλος δυσφυλακτον εφυ παιδων παρα τοκευσι.

Virginem cuſtodias bene clauſis thalamis Neq; ipſas vſq; ad nuptias an̄ domū ꝓſpici ꝑmittes. Pulchritudo difficilis cuſtoditu eſt filiorū parētib⁹.

ℭ Paulus ſilentiarius. Paul⁹

καλα τα παρθενικησ κειμηλια παρθενιη δε τον βιον ωλεσεν αν πασι φυλαττομενη ευνην ενθεσμον αλοχον λαβε.και τινα κοσμω δοσ βροτον αντι σεθεν.φευγε δε μαχλοσυνην.

Pulchri virginitas theſaurus:ſed virginitas Vitam perderet vtiq; omnibus ſeruata.

Icciro legitime vxorem cape:ꝛ aliquem mundo Da mortalē ꝓ te.fuge āt adulteriū. ℭ Pla.in Epidi. Plau.

Non minus poteſt pudicitiam quiſq; ſeruare filię.

ℭ Ouidius meta.li.v.fabula.ij. Ouidi⁹

Omnia terrent Virgineas mētes. ℭ Idē li.xiij.fa.ij.d̄ Iphigenia.

Tunc quoq; cura fuit partes velare tegendas. Quum caderet:caſtiq; decus ſeruare pudoris.

ℭ Idem li.xiiij.fabu.xvi.

Salue ṽginei flos intemerate pudoris. ℭ Oui.epi.ęnonis ad pa.

Nulla reparabilis arte.

Leſa pudicitia eſt:deperit illa ſemel.
¶ Ouidi.epi.paridis ad Helenam.
Lis eſt cum forma magna pudicitię.
Catul. ¶ Catullus in Epithalamio.
Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis
Ignotus pecori nulli contuſus aratro:
Quez mulcēt aurę:firmat ſol:educat imber:
Multi illum pueri:multę optauere puellę.
Idem cum tenui carptus defloruit vngui:
Nulli illum pueri:nullę optauere puellę.
Sic virgo dum intacta manet:dum chara ſuis:ſed
Qum caſtum amiſit polluto corpore florem:
Nec pueris:ħ chara manet:hęc chara puellis.
Hora. ¶ Hora.carminum li.iij.ode.xxvij.
Leuis vna mors eſt
Uirginum culpę.
Frā.pe. ¶ Fran.Petrar.ſonetto.ccxxiij.
Chara la vita:ꝛ doppo lei mi pare
Uera honeſta:che'n bella donna ſia.
L'ordine volgete non fur madre mia
Senza honeſta mhai coſſe belle o chare.
Et qual ſi laſcia dal ſuo honor priuare:
Ne donna e piu:ne viua:ꝛ ſe qual pria
Appare in viſta:ꝛ tal vita aſpra ꝛ ria
Uia piu che morte.ꝛ di piu pene amare.
Ne di Lucretia mi marauigliai:
Se non come a morir ſe biſognaſſe
Ferro:ꝛ non baſtaſſe il dolor ſolo.
Vengan quanti philoſophi fur mai
A dir di cio:tutte lor vie ſien baſſe
Et queſtuna vedran alzarſi al volo.
¶ Fran.Petrar.triumpho mortis li.i.
Poche eran per che'e rara vera gloria.

VIRILITAS grece ανδρεια.ας.η.ꝛ ανδρει-
ος.ου.ο.virilis dicitur. Eſt autem virilitas idem quod fiducia. Ideo eſt pars potētialis fortitudinis:ſꝫ.b.Tho.ſa ſę.q.cxxviij. De q̄ videre potes ſupra in arbore fortitudinis.
A vir venit Uirilis fortis:magnanimis: Ita ꝛ Uirago mulier fortis:ꝙ viro ſimilis ſit:ꝛ grece ανδρογυνή.
Job ης.η.dicitur. ¶ Job.c.xxxvij
Viri perfectę vitę homines memorantur.
Paul⁹ ¶ Paulus prime ad Corin.c.xi.
Vir caput eſt mulieris. ¶ Ibidem ſcdę cap.xiij.
Quando factus ſum vir:euacuaui quę erant paruuli.
Augu. ¶ Augu.lib.iij.ſermonum ſermone.xiij.
Vir.n.dicitur a virtute:eo ꝙ libidines vincere debet.
Grego. ¶ Grego.mora.li.xxvi.ſup illō Job.xxiij.de ciuitatibus fecerunt viros gemere.
Viri ſunt q pfectis greſſibus per viā dei nō fluxe:ꝛ eneruiter currunt:ſed viriliter. ¶ Idē.xxviij.ſup illud Job.Accingere ſicut vir lūbos tuos.
Scriptura ſacra viros vocare conſueuit:qui vias dn̄i fortibus:ꝛ non diſſolutis greſſibus ſequuntur.
¶ Greg.mo.xxviij.ſup illō puer.O viri ad vos clam.
Ego non feminis:ſꝫ viris loquor:quia hij qui fluxamente ſunt verba mea percipere nequaq̄ poſſunt: Carnalis.n.voluptas:ꝛ feminea mollicies:aut fluxa lenitas ꝛ deſidioſa ocioſitas effęminant.
Lactā. fir. ¶ Lactan.fir.lib.vi.cap.iiij.diui.inſti.
Bonuꝰ vir nō audet quicq̄ cogitare:aut facere:qđ nō audeat pdicare. Semp ita viuam⁹:vt rōnē nobis reddendā arbitremur.
Seneca ¶ Seneca epiſtola.lxxvij.
Ergo in homine quecunq̄ nihil pertinet ad rē:quātum aret:quātū ſeneretur:Quam multis ſalutet:q̄ pcioſo incūbat lecto:q̄ placido poculo bibat: ſed q̄ bon⁹ ſit. Bonus autez eſt:ſi ratio explicita:ꝛ recta eſt:ꝛ ad naturę ſuę volūtatem accōmodata. Hęc vocatur virtus:hęc eſt honeſtum ꝛ vnicū hominis bonum: Nam quum ſola rō perficiat hominē:ſola rō perfecta beatum facit:hęc aūt vnū bonū eſt:quo vno beatus efficitur.ſ.virtus. ¶ Seneca lib.de beneficijs.
Vir bonus non pōt non facere quod facit:non eſt.n.bonus:niſi fecerit. ¶ Ariſto.li.iij.Ethicorum. Ariſto.
Bonus ſingula cū rōne iudicat. ¶ Cice.lib.officioꝝ. Cicero
Eſt igitur vlla res tanti:aut cōmoduꝫ tam expetendū: vt viri boni nomen ꝛ ſplendorem amittas?
¶ Cicero lib.vltimo Tuſ.queſtio.
Iaꝫ vero qui pōt vir bonus nō ad id qđ laudabile ſit oia referre quę agit:queq̄ ſentit?Refert aūt oia ad beate viuendū. Beata ergo vita laudabilis:nec quicq̄ ſine virtute laudabile. Beata igit̄ vita virtute cōficitur.
¶ Lu.apu.de deo Socratis. L.apu.
Nihil eſt.n.deo ſimilius ꝛ gratius:q̄ vir aīo pfecto bonus:qui hoibus ceteris antecellit:q̄ ipſe a dijs immortalibus diſtat. ¶ Hora.epiſtolaꝝ li.i.epi.xvij. Hora.
Vir bonus eſt quis.
Qui conſulta patrum:qui leges iuraq̄ ſeruat.
Quo multę magneq̄ ſecantur iudice lites:
Quo reſponſore:ꝛ quo cauſę teſte tenentur.

VIRTVS grece αρετη.ης.η.ꝛ eſt animi habitus naturę mō rōne conſentaneus. Habetq̄ quattuor partes: Prudentiam: Iuſticiam: Temprantiam:ꝛ fortitudinem: De quibus omnibus vide locis ſuis.
Virtus eſt affectio animi cōſtans conueniensq̄ laudabiles efficiens eos in quibus eſt. Et ipſa per ſe ſua ſponte ſeparata ē: vtili te laudabilis:ſm Cice.in Rhę.
Virtus eſt mediocritas duoꝝ vitioꝝ:Alteriuſ:ſm exceſſum alterius:ſm defectū:ſm Ariſto.li.ij.Ethicorum.
Virtus eſt habitus electiuus in mediocritate conſiſtēs: quo ad nos rōne terminata:ꝛ vt ſapiens terminaret: ſm eundem. ¶ Ibidem.
Virtus ex viro appellata eſt. Uiri autē ꝓpria maxime eſt fortitudo:ſm Ciceronem li.Tuſ.quę.
Vir dicitur eo ꝙ maior vis eſt in eo:q̄ in femina:ꝛ hinc virt⁹ nomen accepit:ſm Lactan.fir.de opificio dei.
Virtus eſt ꝑferendorū maloꝝ fortis atq̄ inuicta patiētia:Et qm̄ fortitudo ceteris omnibus virtutibus excellit factū eſt vt oēs rectę animi affectiōes virtutes appellent̄.Et ſic quicqđ vitio cōtrariū eſt virtus dicit̄:diffiniturq̄. Uirtus eſt affectio animi vt ſupra.
¶ Prouerbiorum cap.iij. Prouer.
Noli prohibere benefacere eum qui poteſt: Si vales:ꝛ ipſe benefac. ¶ Eccleſiaſtes cap.iij. Ecclis.
Et cognoui ꝙ non eſſet melius:niſi letari ꝛ facere bene in vita ſua. ¶ Sapientię cap.iij. Sapia
Bonorum.n.laborum glorioſus eſt fructus
¶ Pau.ad Corint.ſecundę.c.i. Paulus
Nam gloria nr̄a hęc eſt teſtimonium conſcientię noſtrę.
¶ Paulus ad Galathas cap.v.
Fructus aūt ſpūs eſt charitas:gaudiū:pax patiētia:benignitas:bonitas lōganimitas:māſuetudo:fides modeſtia:cōtinētia:caſtitas. ¶ Pau.ad Timo.pmę.c.6.
Sectare vero iuſticiā:pietatē fidē:charitatē:patientiā: manſuetudinem. ¶ Ibidem cap.ij.
Iuuenilia aūt deſideria fuge:ſectare vero iuſticiā : fidē:ꝛ charitatē ꝛ pacem:cum his qui inuocant dominū de corde puro. ¶ Petrus.ij.c.i. Petr⁹
Fugiētes eius quę in mundo eſt cōcupiſcentię corruptionē. Uos aūt curā oēm ſubinferētes miniſtrate in fide veſtra virtutē. In virtute aūt ſciam in ſcia aūt abſtinentiam:in abſtinentia aūt patientiā:in patiētia aūt pietatē:in pietate aūt amorē fraternitatis: in amore aūt fraternitatis charitatē. Hęc.n.ſi vobiſcū aſſint:ꝛ ſuperēt:nō vacuos:nec ſine fructu vos cōſtituent in dn̄i nr̄i Ieſu Chriſti cognitione. ¶ Ioā.epi.iij.c.i. Ioan.
Qui bene facit ex deo eſt:qui male facit nō videt deuꝫ.

Augu. ¶ Augu. in epiſto. ad Macedonium.

In hac vita virtus nō eſt: niſi diligere qđ diligēdū ē. Id diligere prudētia ē: nullis inde auerti moleſtiꝰ fortitudo: Nullis illecebris tēpātia ē. Nulla ſupbia: iuſtitia eſt. ¶ Aug. de libero arbitrio li. ij. c. ij.

Bona magna ſūt virtutes qbꝰ rōne viuiꝭ. Minima ſūt quorūlibet corpoꝝ ſpēs: qbꝰ recte viui pōt. Media ſūt potētię animi ſine qbꝰ recte viui pōt. Uirtutibus nemo male vtiꝭ. Cęteris aūt bōis. i. medijs ꝛ minimis nō ſolū bñ: ſ; ēt male qſq; vti pōt. Et iō virtutibꝰ nemo male vtiꝭ: q: opus virtutis eſt bonus vſus illorū: qbus bñ ꝛ nō male vti poſſumus. Nemo aūt bñ vtendo male vtitur. ¶ Aug. de ciuitate dei. li. iiij.

Nō ē v̄a virtꝰ niſi q̄ ad eū finē tēdit: vbi eſt bonum hōis. quo meliꝰ nō ē. Uñ virtuoſus hō res petere non dꝫ.

Ambr. ¶ Ambroſius: ꝛ hꝫ. xxxij. q. i. Quū renūciaꝭ.

Quum renūciaꝭ improbitati aſſiſciꝭ virtꝰ. Egreſſuſ. n. malicię: virtutis operaꝭ ingreſſū: Eodēq; ſtudio quo crimen excluditur: innocentia copulatur.

Boetiꝰ ¶ Boetius d̄ philoſophica cōſola. li. iiij. proſa. i.

Nam imperāte florēteq; nequitia virtꝰ nō ſolū p̄mijs caret: verū ēt ſceleratoꝝ pedibꝰ ſubiecta calcaꝭ: ꝛ i locū facinoꝝ ſupplicia luit: Quę fieri in regno ſciētis oīa potētis oīa: ſ; bōa tm̄mō volētis dei: nemo ſatis pōt: nec admirari nec cōqueri. Tū illa. Et eſſet inqt infiniti ſtuporis oībuſq; horribiliꝰ monſtris. Sicuti tu ęſtimas in tāti veluti patrisfa. diſpoſitiſſima domo vilia vaſa colerenꝭ: ſpecioſa ſordeſcerēt. Sed nō ita eſt. Nā ſi ea q̄ paulo añ ꝯcluſa ſūt icōcluſa ſeruāꝭ. Ipſo d̄ cuiꝰ nūc regno loqmur authore cognoſces: ſꝑ qdē potētes bonos ē: malos v̄o abiectos ſꝑ: atq; imbecilles. nec ſine pęna vnquā eē vitia: nec ſine pręmio virtutiſ. bonis fęlicia: malis ſemꝑ infortunata contingere.

Lactā. ſir. ¶ Lactan. Fir. diui. inſtitu. li. i. c. i.

Virtus. n. colēda eſt: nō imago virtutis: ꝛ colēda nō ē ſacrificio aliquo: thure: aut p̄catiōe ſolēni: ſ; volūtate ſola: atq; ꝓpoſito. ¶ Lactantius ibidem.

Nam quid eſt aliquid colere virtutem: niſi eam cōprehēdere animo: aut tenere? ¶ Ibidem.

Qui enim ſic virtutes colūt: vt vmbras: ꝛ imagines virtutū ꝯſectētur: ea ipſa q̄ v̄a ſunt tenere non poſſunt.

¶ Lactan. Fir. li. iij. diui. inſti.

Seneca quoq; nullū eſſe aliū virtutꝭ p̄miūq; imortalitatē fateꝭ. Laudās virtutē in eo libro ques de imatura morte ꝯſcripſit. Una inqt res ē virtutis: q̄ nos imortalitate donaꝭ poſſit: ꝛ pares dijs faceꝭ. S; ꝛ Stoyci quos ſecutꝰ ē: negāt ſine v̄tute effici poſſe quēq; beatū. Ergo virtutiſ p̄miū beata vita ē. Si virtꝰ vt recte dictū eſt: beatā vitā facit: nō eſt igiꝭ: vt aiunt phi: propter ſeipſam virtꝰ expetēda: ſ; pp vitā beatā: quę virtutē neceſſario ſeqtur. Q̄d argumētū docere eos potuit in quo eſſet ſummum bonum. ¶ Idem li. iij.

Virtutē ſtoyci eſſe aiunt: quę ſola efficiat vitā beatā: nihil poteſt verius dici. ¶ Ibidem.

Nullꝰ igiꝭ ex virtute fructꝰ ē: vbi virtus mortalis eſt: ꝛ caduca. Itaq; vmbrā quādā virtutꝭ videbāt: ipſā: ꝛ virtutē nō videbāt. ¶ Lactā. ſir. diui. inſti. li. vi. c. v.

Virtus eſt irā cohibere: cupiditatē compeſcere: libidinē refrenare. ¶ Ibidem.

Omne igiꝭ virtutis offm̄ eſt: nō peccare: quo ꝑfecto ſūgi nō pōt: q deū neſcit. Quoniā ignorātio eius a quo bona oriunꝭ: imprudētē impingat in vitia neceſſe eſt: Itaq; vt breuiꝰ ꝛ ſignificatius vtriuſq; rei ſūma officia determinē. Sciētia ē deū noſcere: virtutes coleꝭ. in illo ſapiētia: in hoc iuſtitia ꝯtineꝭ. ¶ Lact. li. vi. c. iiij.

Vna eſt igiꝭ virtꝰ: ac bonoꝝ vtraq; fert non in Eliſios cāpos: vt poetę loquūtur: ſed ad ipſam mundi arcem At leua malorum. Exercet pęnas: ꝛ ad impia tartara mittit. ¶ Idem lib. viij. c. i.

Nemo virtuti fauet niſi q pōt. Seq aūt facile n̄ ē oībꝰ: hij pñt quos paupertas: ꝛ rex indigētia exercuit: ꝛ capaces virtutꝭ effecit. Nā ſi v̄tus ē tolerātia maloꝝ: nō capiūt q̄ v̄tutē: q ſꝑ in bonis fuerūt: q: mala nec experti ſꝭ. Nec ferre pñt aſſuetudie: ac deſiderio bonoꝝ: q ſola nouerūt. Eo fit vt paupes ꝛ hūiles deo credat faciliꝰ: q: ſꝭ expediti: imo n̄ cathēati ꝛ cōpediti fuiāt ad vultū dñę cupiditatis: q̄ illos inextricabilibꝰ vinculꝭ irretiuit. Nec pñt in cęlū aſpicere: qm̄ mēs eoꝝ i terrā ꝓna humiq; defixa eſt. Uirtutꝭ aūt via n̄ capit magna onera geſtātes. Anguſtꝰ eſt trames ꝑ quē iuſtitia hoiē; deducit in cęlū. Hūc teneꝭ n̄ pōt niſi q fuerit expeditꝰ: ac nudꝰ. Nā iſti locupletes multis ꝛ ingētibꝰ ſarcinis onerati ꝑ viā mortis incedūt. q̄ latiſſima ē: qm̄ late ꝑditio dilatatur: ad iuſtitiā pręcepit: queq; nos dei magiſterio de virtute ac veritate diſſerimus quibus ſi repugnare audebunt: hoſtes ſe neceſſe ē virtutꝭ iuſtitięq; fateanꝭ. ¶ Seneca epiſtola. lxxix.

Seneca Superuacua ex animo tolēda ſunt. Non dabit ſe in has anguſtias virtus. ¶ Seneca epiſtola. lxxxviij.

Virtus extollit hoiem: ꝛ ſuper aſtra mortales collocat. Nec ea quę bona aut mala vocanꝭ. aut cupit nimis aut expaueſcit. ¶ Seneca epiſtola. cx.

Oībꝰ. n. nā dedit fūdamēta: ſemēq; v̄tutū. ¶ Se. epi. cxij.

Quę ē. n. virtꝰ ſupuacua: cōtēnere? ¶ Idē epi. lxxv.

Virtꝰ regna: vrbes ꝓuincias temperat: fert leges: colit amicitias: inter ꝓpinquos liberoſq; diſpēſat officia mō arcto fine circūdat: paupertatis: exilij: orbitatis. Nō tñ minor eſt ſi ex altiore faſtigio in priuatū: ex regio in humilem ſubduciꝭ: ex publico: ex ſpacioſo rure in anguſtas domos vl' angulos coit. ¶ Se. epi. 67.

Erraꝭ mihi vr̄ q dixit. Gratior ꝛ pulchro veniēs i corpe v̄tus adiuuat. Nō. n. vllo honeſtamēto eget. Ipſa magnū ſui ē decꝰ: ꝛ corpꝰ ſuū cōſecrat. Pōt ex caſa vir magnꝰ exire: ex d̄formi humiliq; corpuſculo formoſꝰ aius: ꝛ liber: ꝛ magnus. ¶ Seneca Trage. ix.

Pulchrū emineꝭ ē inter illuſtres viros ꝯſulere patrię ferā cede abſtineꝭ: tēpꝰq; irę dare. Orbi getē: ſeculo pacē ſuo. Hęc eſt ſūma virtꝰ: petiꝭ hac cęlū via. ¶ Ibi.

Sed locū habet virtus inter aſtra. ¶ Ibidē.

Nūq; ſtygias fertur ad vndas inclyta virtus. ¶ Seneca Trage. ix.

Viuite fortes: Nec lethęos: ſęua ꝑ amnes. Uos fata trahēt. S; quū ſūas exiget horas. Conſūpta dies. Iter ad ſupos gloria pādet. ¶ Ariſto. lib. ij. Ethicoꝝ.

Circa voluptates: ꝛ triſtitias ē moralis v̄tꝰ. ¶ Ari. ibi.

Circa difficilia ars ſemper fit: ꝛ virtus. ¶ Ibidē.

Virtꝰ nō eſt paſſio: quia ſm paſſionē: nec laudamur: nec vituperamur. ¶ Ibidē.

Virtꝰ nō ē potētia: q: a potētes ꝑ nāꝫ ſumꝰ bōi aūt ꝛ mali nō ſumus ꝑ naturā.

Ariſto. ¶ Ariſtoteles li. ij. Ethicoꝝ.

Virtus ē habitꝰ q habētē ꝑficit: ꝛ opꝰ eiꝰ bonū reddit.

¶ Ariſto. ibidem

Omnia aūt vl' rei. uel virtuti cōſonant. ¶ Ibidē.

Omnis virtus cōſiſtit in medio. ¶ Ibidem.

Virtus certior eſt ꝛ melior omni arte. ¶ Ibidē li. iij.

Melius eſt mori: q̄ facere contra bonum virtutis.

¶ Ariſto. li. iiij. Ethicorum.

Virtuoſus bene vtitur quibuſcunq;. ¶ Ibidem.

Virtuti perfectę non fit ꝯdignus honor. ¶ Ibidem.

Maior virtus eſt bona operari: q̄ turpis non operari.

¶ Ariſto. li. iiij. Ethicorum.

Optimus eſt q non ſolū vtiꝭ virtute ad ſe: ſed ad alios.

¶ Ariſto. li. v. ethicorum.

Habens vnā virtutem hꝫ oēs. ¶ Ibidem lib. vij.

Homines dij dicuntur fieri: propter virtutē excellentiā.

¶ Ariſto. li. iij. Polyticorum.

Oportet bonā ciuitatē d̄ virtute eſſe ſollicitā. ¶ Ibidē.

Virtuoſuz melius eſt principari:ꝙ multos alios.
¶ Ariſto. lib vij. phyſicorum.
Virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimum. Ibidē.
Vnūquodq; tunc perfectū eſt:quū attingit propriā vir
Cōmē. tutē. ¶ Cōmētator ſup. vij. phyſicoꝝ.
Virtus eſt qdaȝ perfectio. Ideȝ ſup. viij. phyſico.
Sapiens naturaliter eſt virtuoſus.
Ariſto. ¶ Ariſtote. lib. j. de cęlo ⁊ mundo.
Virt⁹ actiua terminaᷣ ad maximū: paſſiua vero ad mi
nimū. ¶ Idem lib. de ſenſu ⁊ ſenſato.
Operatio nō eſt ſine virtute. ¶ Ariſto. li. i. Ethicoꝝ.
Infortunatis virtus refulget. ¶ Ibidē.
Sicut vna hirūdo nō facit ver:nec vna calida dies:nec
modicū tēp⁹ facit ęſtatē:nec vna virt⁹ virtuoſū hoīeȝ
facit ſic nec vna dies:nec modicū tempus facit hoīeȝ
Cicero fęlicem. ¶ Cicero lib. de amicitia.
Qui aūt ſummuȝ bonū in virtute ponūt:pręclare illi q-
dē. Hęc ipſa virt⁹ amicitiā gignit:⁊ cōtinet. ſine vir-
tute eſſe nō poteſt. ¶ Cicero ibideȝ.
Virtute eni ipſa nō tā multi prędıti eſſe ꝙ videri volūt:
hos delectat aſſentatio. ¶ Ibidem.
Nihil ꝟtute amabili⁹:nihil ē qđ magis alliciat ad amā-
dū:quippe quū propter virtutē ⁊ probitatē:⁊ eos quoſ
nūꝗ vidim⁹ quodāmō diligam⁹. ¶ Ibidē.
Neq; iſti ſūt audiēdi:qui virtutē durā. ⁊ quaſi rē ferreā
quādam eſſe volūt. ¶ Ibidem.
Quid ē eni tā abſurdū:ꝙ lętari multis reb⁹ inanibus vt
gloria:honorē:ędificatiōe:veſtitu: cultuq; corpis. Aio
aūt virtute prędito:eo uel q amare:uel(vt ita dicā)re
damari poſſit:nō ad modū delectari. ¶ Ibidē.
Fructus. n. ingenij ⁊ virtutis omniſq; pſtātię tū maxime
accipiᷣ:quū in proximū quęq; trāſfertur.
¶ Cicero de amicitia.
Sine virtute:nec amicitiā:nec vllā rem expetendā cōſe-
qui poſſumus. ¶ Ibidem.
Maxima culpa ē i eoꝝ ⁊ virtutē aſpernaᷣ ⁊ in fraudē
obſequio impellitur. ¶ Ibidem.
Omnino ē amās ſui virtus. Optime eni ſeipſa nouit:ꝙ
ꝙ amabilis ſit ſe itelligit. ¶ Cicero li. de amicitia.
Vos hortoꝛ vt ita ꝟtutē locetis:ſine q̄ amicitia eē nō po
teſt:vt ea excepta nihil amicitia pſtabili⁹ putetis.
¶ Cicero lib. de ſenectute.
Sȝ mihi me diuturnū qcq; vr̄i q̄ ē aliqd extremū: quū
.n. aduenit id:tū illud qđ prerit efflurit. Tātū rema-
net id qđ virtute:⁊ recte factis ꝯſecut⁹ ſis. ¶ Ibidē.
Nec vero claroꝝ viroꝝ poſt mortē honores pmanerēt ſi
nihil eoꝝ ipſoꝝ animi efficerēt:quo diutius memori-
aȝ ſui teneremaᷣ. ¶ Cicero li. ii. Tuſcu. qſt.
Scio igiᷣ:ſi qd ꝺ ornibijs tuis amiſeris:poſſe haberᷣ re-
liquā ſupellectilē ſaluā: ꝟtutē aūt ſi vnā amiſeris
(⁊ ſi amitti nō pt virt⁹:)ſȝ ſi vnā cōfeſſus fueris te nō
habere:nullā eſſe te habituꝝ. ¶ Ibidē lib. iij.
Et ſi hoc qdē cōmune eſt virtutū. Omnes eni inter ſene
xę ⁊ iugatę ſunt. ¶ Cicero lib. iiij. tuſ. quę.
Pleręq;. n. quęſtiōes quę ad vitā moreſq; ptinēt:a virtu
tis fōte ducūᷣ. Quādo igiᷣ ꝟtus ē affectio ai cōſtās
cōueniēſq; laudabiles efficiēs eos i qb⁹ eſt:⁊ ipſa p ſe
ſua ſpōte:ſeparata ē vtilitate laudabilis: ex ea pfici
ſcūᷣ honeſte volūtates ſētētię:actiones: oīſq; recta
rō:q̄ꝙ ipſa ꝟtus breuiſſime recta rō dici pōt. Hui⁹
igiᷣ ꝟtutis cōtraria ē vitioſitas. Ibidē lib. vltimo.
Illa. n. mō vlla ē virtus: oia quę cadere i hoīeȝ pñt ſubter
ſe hīt:eaq; deſpiciēs caſus ꝯtēnit hūanos:culpaq; oi
carēs pręter ſeipſā nihil cēſet ad ſe ptinē. ¶ Ibidē.
At nos virtutē ſp liberā volum⁹ ſemp inuictā: quę niſi
ſūt ſublata virt⁹ ē. Atqui ſi i ꝟtute ſatis eſt pręſidij ad
bene viuēdū:ſatis eſt ēt ad beate:ſatis eni certe ē in ꝟ
tute vt fortiter viuamus:fortiter etiā vt magno aio.
Et quidē ut ulla re nunꝗ terreamur:ſimq; ſimus inui-
cti ſeqᷣ vt nihil pęniteat. Nihil deſit: nihil obſtet er-
go pfluēter:abſolute pſpere. igiᷣ beate ſatis aut ad
fortiter viuēdū virt⁹ pōt:ſatis ergo ēt ad beate etenī
vt ſtultitia:⁊ ſi adepta ē qđ cōcupiuit nūꝗ ſe tñ ſatis
cōſecutā putat:ſic ſapiā ſp eo ꝯtēta eſt:qđ adeſt: neq;
enim vnꝗ ſui pęnitet. ¶ Cicero rheto. vereꝝ lib. i.
Qui virtutē hȝ:is nullius rei ad bene viuēdum indiget.
¶ Cicero ibidem.
Sępe virt⁹ ex magnificētia in quo grauitas ⁊ autoritas
eſt plus pficit ad miſericordiā cōmouēdā: ꝙ humili
tas ⁊ obſecratio. ¶ Cicero rheto. veterū lib. ij.
Pręmia virtutis ⁊ officia ſancta ⁊ caſta eē opoꝛtet: neq;
ea aut cum improbis cōicare:aut in mediocrib⁹ homi
nibus pmulgari. ¶ Cicero rheto. nouoꝝ li. iij.
Nemo erit:q cēſeat a virtute recedēdū eſſe. ¶ Ibidē.
Nulla vtilior res ē incolumitate:virtutib⁹ vti nemo pt
q ſuas rōnē in tuto nō collocauit. ¶ Ibidem.
Virtus nullo tpe relinquēda ē. ¶ Cice. rheto. no. li. iiij.
Difficile eſt pmū virtutes reuereri:q ſp ſcđa fortuna ſit
vſus. liberis exiſtimād⁹ ē q nulli turpitudini ſuit. Ibi.
Omnes hñ viuēdi rōnes in ꝟtute ſūt collocādę:ppea ꝙ
ſola virtus in ſua poteſtate eſt. Omnia pręter eā ſu-
biecta ſunt fortunę dominationi. ¶ Cice. ibideȝ.
Et non multum poteſt obeſſe fortuna:qui ſibi firmius in
virtute:ꝙ in caſu:pſidiū collocauit. Nā ſi q ſpei non
multū collocarit in caſu:qd eſt ꝙ ei magnopere caſus
obeſſe poſſit. ¶ Ibidem.
Diuitias ſine denirū eſſe tu ꝟo virtutē pręfer diuitijs:
nā ſi voles virtutē cū diuitijs cōparare:vix ſatis ido
neę tibi videbūtur diuitię:q̄ virtutis pediſequę ſint.
¶ Cicero in paradoxis.
Cōtētū ꝟo ſuis reb⁹ eē maximę ſūt certiſſimęq; diuitię.
Etenim iſti callidi rerū ęſtimatores prata ⁊ areas:q̄ſ
dā magno ęſtimāt:ꝙ ei generi poſſeſſionū minime q-
ſi noceri poteſt. Quanti eſt ęſtimanda virtus? q̄ nec
eripi:nec ſurripi pōt:neq; naufragio: neq; incendio
amittiᷣ:nec tēpeſtatū nec tēpoꝝ pmutatione muta
tur. Qua pditi qui ſūt ſoli ſūt diuites:ſoli enim poſſi
dēt res ⁊ fructuoſas: ⁊ ſempiternas: ſoliq; qđ eſt pro
priū diuitiarū initēti ſunt reb⁹ ſuis. ¶ Cice. ibidem.
Quod honeſtū ⁊ cū virtute eſt: id ſolum opinor bonuȝ.
¶ Cicero in paradoxis.
In quo virtus ſit:ei nihil deeſſe ad beate viuenduȝ puto.
¶ Cicero ibidem.
Neſcis inſane quātas vires hēat virt⁹: nomē tm̄ ꝟtutis
vſurpas qd ipa vale:t ignoras. ¶ Cic. li. i. ꝺ nā deo.
Beatus aūt eſſe ſine virtute nemo poteſt. ¶ Ibidem.
Nihil ē eni ꝟtute amabili⁹:ꝙ q adept⁹ erit vbicūq; erit
gētiū:a nobis diligetur. ¶ Saluſtius catbilinari⁹. Salu.
Virtus clara ęternaq; habetur. ¶ Ibidem.
Quę homines arāt nauigāt:ędificant:virtuti omnia pa
rent. ¶ Saluſtius catbi.
Ubi diuitię honori ſūt: ⁊ eas gloria:imperiū:potētia ſeqᷣ
hebeſcere virt⁹:paupras pbro hri innocētia p mali
uolētia duci icipit. ¶ Aul⁹ geli⁹ noctiū attic. li. xvij. Au. ge.
Itidē abſurdū ē vna ſola virtute vitā fieri beataȝ dicere
quoniā quū virtus abeſt:beata eſſe vita nunꝗ pōt.
¶ Aulus Gelius ibidem.
Virt⁹ aūt (vt iſti dicūt) nō acceſſio neq; ſupplemētū: ſȝ
ſola ipſa vitę beatę inſtar eſt:⁊ ppterea vitā beatā ip
ſa ſola vna quū adeſt:facit. ¶ Uale. maxi. li. ij.
Facilior virtutis ad luxuriam:quā luxurię ad virtutem
tranſitus eſt. ¶ Ibidem.
Uirtutis uberrimum alimētum eſt honos. ¶ Ibidē.
Eneruos aios odiſſe virtus ſolet. ¶ Uale. maxi. li. v.
Magno vbiq; precio virtus eſtimaᷣ. ¶ Ibidem. Uale.
Apud antiquos maioꝝ effigies in prima parte ędiū po maxi.
ni ſolebant:ideirco vt eoꝝ virtutes poſteri nō ſolum
legerent:ſed etiam imitarentur. ¶ Ibidem.

Elevet aliqs premia virtutis: quũ ſi aduertat ortos viros felicius ſepeliri q̃ ignauos. ℭ Vale. max. li. v.
Nihil eſt igitur excepta virtute. q̃ mortali manu τ animo immortale quęri poſſit.
ℭ Val. mar. li. vij. ti. Sapiẽter dcã aut fcã.
Bias aũt quũ patriam eius. Pirene hoſtes inuaſiſſent τ oẽs bona ſua exportarent. Interrogatus quid ita nihil ex bonis ſuis ſecum ferret. Ego vero (inquit). Bona mea mecũ porto. Pectore. n. illa geſtabat. non humeris: non oculis viſenda: ſed ęſtimanda animo: q̃ in domicilio mentis incluſa: nec mortalium: nec deorum manibus labefactari queunt: τ vt manentibus p̃ſto ſunt: fugientes non deſerunt. ℭ Ibidem.
Vnicę filię pr̃ Themiſtoclẽ cõſulebat: vtrũ eã paupi ornato: an locupleti par̃ pbato collocaret: cui is malo inq̃t virũ pecunia: q̃ pecuniã viro indigentẽ: q̃ dicto ſtultũ monuit: vt generũ potius: q̃ diuitias generi
Julius legeret. ℭ Julius Celſus de geſtis Cęſaris li. vij.
Celſus Laus cupiditas. τ timor ignominię ad virtutẽ excitãt.
Iſocra. ℭ Iſocrates ad Dimonicũ ſermone admoni.
τῆς ἀρετῆς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερον ἐστι. i. Virtute nulla poſſeſſio venerabilior: neq̃ firmior eſt. ℭ Heſiodus.
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
ἀθάνατοι. μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτήν.
καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται
ῥηιδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. i.
Ante virtutem dei ſudorem poſuerunt
Immortales: longa τ ardua via ad ipſam:
Et aſpera primũ. Poſtq̃ ad ſummũ peruentũ fuerit
Menã. Facilis deinde eſt: difficilis q̃uis fuerit. ℭ Menã.
ὅπλον μέγιστον ἐστιν ἡ ἀρετὴ βροτοῖς. i.
Paul⁹ Scutũ maximũ ẽ vi⁹ mortalib⁹. ℭ Paul⁹ ſilẽtiari⁹.
ſilen. μήτε βαθυκτεάνοιο τύχης κουφίζεο ῥοίζῳ
μήτε σεο γναμψῃ φροντὶς ἐλευθερίην.
πᾶς γὰρ ὑπ' ἀσταθέεσσι βίος πολεμίζεται αὔραις
τῇ καὶ τῇ θαμινῶς ἀντιμετελκόμενος.
ἡ δ' ἀρετὴ σταθερόν τι καὶ ἀτρεπτον. κεῖνῳ ἐπ' οὐρην
κύματα θαρσαλέως πορθμεύσει βιότου. i.
Neq̃ diuitiis fortunę eleueris impetu.
Neq̃ tuam flectat cura animi libertatem
Omnis. n. ſub inſtabilibus vita ſubijcitur auris
Huc τ illuc frequenter exagitata.
Virtus autem firmũ quid τ immutabile: q̃ ſupra ſola
Plaut⁹ Vndas audacter trãſeas vitę. ℭ Plau. i amphitrio.
Virtute dixit victores viuere Juppiter: nõ ãbitiõe: neq̃ pfidia: q minꝰ eadẽ hiſtrioni ſit lex: q̃ ſũmo viro. Virtute ãbire oportẽ: nõ fauorib⁹. ℭ Plau. in Amphitrio.
Sat habet fautorũ ſemper qui recte facit: ſcilicet illis fides eſt quibus eſt ea res in manu. ℭ Ibidem.
Virt⁹ p̃miũ ẽ optimũ: virt⁹ oĩb⁹ reb⁹ anteit. Profecto libertas ſalus vita res τ parentes p̃ria τ pgnati vitanſ: τ ſeruanſ. Virt⁹ in ſe oĩa h̃z: oĩa aſſunt bõa: quẽ pene eſt virtus. ℭ Plautus in duob⁹ captiuis.
Quę p virtutẽ p̃tatis interit. ℭ Plaut⁹ in trinumio.
Virgi. Vt bene viuat: ur: dis viuit. ℭ Vir. Aneidos li. iij.
Ecquę tum puero eſt amiſſę cura parentis?
Ecquid in antiquam virtutem animoſq̃ viriles
Et pater Aeneas: τ auunculus excitat Hector?
ℭ Virgilius Aeneidos lib. iiij.
Gratior τ pulchro veniens in corpore virtus
Adiuuat. ℭ Virgilius ibidem.
Pudor incendit vires: τ conſcia virtus. ℭ Ibidẽ.
Exigui numero. S; bello viuida vi⁹. ℭ Vir. ęnei. li. v.
Hij proprium decus τ partũ indignantur honorem
Ni teneant: vitamq̃ volunt pro laude paciſci.
Hos ſucceſſus alit: poſſunt quia poſſe videntur.
ℭ Virgilius Aeneidos lib. vi.
Pauci quos ęquus amauit
Juppiter: aut ardens euexit ad ęthera virtus.
Dijs geniti potuere. ℭ Virgi. ibidem.
Et dubitamus adhuc virtutẽ extẽdere factis.
ℭ Virgi. Aeneidos lib. x.
Nunc precemũc dicti: virtutẽ accẽdit amaris.
ℭ Virgi. ibidem.
Stat ſua cuiq̃ dies. Breue τ irreparabile tp̃s
Omnib⁹ ẽ vitę. Sed famã extendere factis.
Hoc virtutis opus: ℭ Virg. ibidẽ.
Aeſtuat ingens
Imo in corde pudor: mixtoq̃ inſania luctu.
Et furijs agitatus amor: τ cõſcia virtus:
ℭ Virgilius Aeneidos lib. xij.
Diſce puer virtutem ex me: verumq̃ laborem:
Fortunã ex alijs: nũc te mea dextera bello
Defenſũ dabit: τ magna inter p̃mia ducet.
ℭ Ouidius metamor. lib. vi. fab. vi. Ouidi⁹
Grande doloris
Ingenium eſt Miſeriſq̃ venit ſolertia rebus.
ℭ Ouidius metamor. lib. x. fab. xi.
Nec virtus citra genus eſt. ℭ Ibidem fab. xij.
Sed ſtat monitis cõtraria virtus. ℭ Idẽ li. xij. fab. vi.
Iam timor ille Phrygum decus. τ tutela pelaſgi
Nominis Aeacides: caput inſuperabile bello.
Arſerat: armarat deus idemq̃ cremarat.
Iam cinis eſt: τ de tam magno reſtat Achille
Neſcio quid paruam: qd̃ non bene compleat vrnam.
At viuit totum quę gloria compleat orbem.
Hęc illi menſura viro reſpondet: τ hęc eſt:
Par tibi Pelide: nec inania tartara ſentit.
ℭ Idem lib. xiij. fab. i. Verba Vlixis p̃tra Aiacẽ.
Sibi dextera bello
Vtilis: ingenium eſt quod eget moderamine noſtro.
Tu vires ſine mente geris. Mihi cura futuri.
Tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
Eligit Atrides. Tu tantum corpore prodes.
Nos animo: quantoq̃ ratem qui temperat ante it
Remigis officium: quanto dux milite maior.
Tantũ ego te ſupero. ℭ Idẽ li. xiij. fab. iiij.
Inuia virtuti nulla eſt via. ℭ Oui. in fine lib. metamor.
Iamq̃ opus exegi: quod nec Jouis ira: nec ignes.
Nec poterit ferrum. nec edax abolere vetuſtas.
Quum volet illa dies: quę nil niſi corporis huius
Ius habet: Incerti ſpacium mihi finiat ęui:
Parte tamen meliore mei ſuper alta perennis
Aſtra ferar: nomenq̃ erit indelebile noſtrum.
Quaq̃ patet domitis Romana potentia terris
Ore legar populi: perq̃ omnia ſecula fama:
Siquid habent veri vatum pręſagia: viuam.
ℭ Ouidius triſtium li. iij. Elegia. v.
Subruere eſt arces: τ ſtantia męnia virtus:
Quilibet ignaui pręcipitata premunt.
ℭ Ouidius triſtiũ li. iiij. Elegia. iij.
Hectora quis noſcet? fęlix ſi Troia fuiſſet:
Publica virtutis per mala facta via eſt.
Ars tua Typhi iacet: ſi non ſit in ęquore fluct⁹
Si valeant homines: ars tua Phebe vacet.
Quę latet: inq̃ bonis ceſſat non cognita rebus
Apparet victis arguiturq̃ malis:
Dat tibi noſtra locum tituli fortuna: caputq̃
Conſpicuum: pietas quo tua tollat: habet.
ℭ Ouidius triſtiũ li. iiij. Elegia. vi.
Scilicet aduerſis probitas exercita rebus
Triſti materiam corpore laudis habet.
Si nihil infeſti durus vidiſſet Vlixes:
Penelope fęlix: ſed ſine laude foret.
Victor echionias niſi vir penetraſſet in arces:
Forſitan Euadnen vix ſua noſſet humus.
Quum pelia genitę tot ſint: cur cognita nobis?

Nempe fuit miſero nupta q̄ vna viro.
Effice vt Iliacos tangat prior alter harenas:
Laodomia nihil cur referatur erit.
ℭ Ouidius triſtiū lib.iiij.Elegia vltima.
Si quid habent igitur vatum preſagia veri:
Protinus vt moriar:non ero terra tuus.
Siue fauore tuli.ſiue hanc ego carmine famam:
Iure tibi grates candide lector ago.
ℭ Ouidi.de Ponto lib.i.Elegia.ix.
Si modo non cenſus:nec clarum nomen auorū
Sed probitas magnos ingeniumqꝫ facit.
ℭ Ouidi.de Ponto lib.ij.Elegia.ij.
Difficile eſt fateor:ſed tendit in ardua virtus:
Et talis meriti gratia maior erit.
ℭ Ouidi.de Ponto li.iij.Elegia.ij.
Corpora debentur meſtis exangua buſtis:
Effugiunt ſtructos nomen:honorqꝫ rogos.
Occidit ⁊ Theſeus:⁊ qui comitauit Oreſtē:
Se tamen in laudes viuit vterqꝫ ſuas.
Vos etiam ſeri laudabunt ſepe nepotes:
Claraqꝫ erit ſcriptis gloria veſtra meis.
ℭ Ouid.de Ponto li.iiij.Eelegia.ij.
Excidat auditor ſtudium.laudataqꝫ virtus.
Creſcit:⁊ immenſum gloria calcar habet.
ℭ Ouidius faſtorum lib.ij.
Hora. Fraude perit virtus. ℭ Hora.carminū li.i.ode.xxij.
Integer vite ſceleriſqꝫ purus:
Non eget mauris iaculis:neqꝫ arcu:
Nec venenatis grauida ſagittis
Fuſce pharetra.
Siue per ſirtes iter eſtuoſas:
Siue facturus per inhoſpitalem
Caucaſum: vel q̄ loca fabuloſus
Lambit Hydaſpes
Naqꝫ me ſilua lupus in Sabina
Dum meā canto lalagen:⁊ vltra
Terminum curis vagor expeditus:
Fugit inermem. ℭ Horatius lib.ij.ode.xxviij.
Non ebur:neqꝫ aureum;
Mea renidet in domo lacunar:
Non trabes Hymetie.
Premunt columnas vltima reciſas
Aphrica:neqꝫ Attali.
Ignotus heres regiam occupauit
Nec laconicas mihi
Trahunt honeſte purpuras clientes:
At fides ⁊ ingenij
Benigna vena eſt:pauperemqꝫ diues
Me petit:nihil ſupra
Deos laceſſo:nec potentem amicum
Largiora flagito:
Satis beatus vnicis Sabinis.
ℭ Horatius carminum li.ij.ode.ij.
Virtus repulſe neſcia ſordide
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit:aut ponit ſecures
Arbitrio popularis aure.
Uirtus recludens immeritis mori
Celum negata tentat ire via:
Cetuſqꝫ vulgares:⁊ vdam
Spernit humum fugiente penna:
Eſt ⁊ fideli tuta ſilentio
Merces:vitabo qui Cereris ſacrum
Uulgarit Arcane ſub iiſdem
Sit trabibus:fragilemqꝫ mecum
Soluat Phaſellum:Sepe dieſpiter
Neglectus inceſto addidit integrum.
Raro antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pena claudo. ℭ Ibidē li.iij.ode vltima

Exegi monumentum ere perennius:
Regaliqꝫ ſitu Pyramidum altius:
Quod non imber edax:non aquilo impotēs
Poſſit diruere:aut innumerabilis
Annorum series:⁊ fuga temporum:
Non omnis moriar:multaqꝫ pars mei
Uitabit libitinam:vſqꝫ ego poſtera
Creſcam laude recens:dum capitolium
Scandet cum tacita virgine Pontifex:
Dicar qua violens obſtrepit aufidus:
Et qua pauper aque Daunus agreſtium
Regnator populorum:ex humili potens
Princeps Aeolium carmen ad Italos
Deduxiſſe modos:ſume ſuperbiam
Queſitam meritis:⁊ mihi delphica
Lauro cinge volens Melpomene comam.
ℭ Horatius carminum li.iiij.ode.iiij.
Fortes creantur fortibus.⁊ bonis
Eſt in iuuencis:eſt in equis patrum
Virtus:neqꝫ imbellem feroces
Progenerant aquile columbam:
Doctrina ſed vim promouet inſitam:
Rectiqꝫ cultus pectora roborant.
Vtcunqꝫ defecere mores:
Dedecorant bene nata culpe. ℭ Idē ode.ix.
Non poſſidentem multa vocaueris
Recte beatum.rectius occupat
Nomen beati:qui deorum
Muneribus ſapienter vti:
Duramqꝫ callet pauperiem pati:
Peiuſqꝫ leto flagicium timet.
Non ille pro caris amicis:
Aut patria timidus perire.
ℭ Horatius eplarū lib.i.epiſtola.i.
Si quadringentis ſex ſeptem millia deſunt:
Eſt animus tibi:ſunt mores ⁊ lingua:fideſqꝫ:
Plebs eris:at pueri ludentes rex eris aiunt:
Si recte facies:hic murus aeneus eſto:
Nil conſcire ſibi:nulla palleſcere culpa.
ℭ Horatius epiſtolarum lib.i.epiſtola.ij.
Rurſus quid virtus:⁊ quid ſapientia poſſit:
Vtile propoſuit nobis exemplar.Ulixem:
Qui domitor Troie multorum prouidus vrbes
Et mores hominum inſpexit:latumqꝫ per equor
Dum ſibi:dum ſocijs reditum parat:aſpera multa
Pertulit:aduerſus rerum immiſerabilis vndis:
Syrenum voces:⁊ Circes pocula noſti.
Que ſi cum ſocijs ſtultus cupiduſqꝫ bibiſſet:
Sub domina meretrice fuiſſet turpis ⁊ excors:
Vixiſſet canis imundꝰ:vl' amica lutoſus. ℭ Ibidē.
Vt iugulent homines ſurgunt de nocte latrones:
Uide ſupra in Tempus. ℭ Ibidem.
Queritur argentum:pueriſqꝫ beata creandis
Uxor:⁊ inculte pacantur vomere ſilue.
Quod ſatis eſt:cui contingit:nihil amplius optet.
Non domus:⁊ fundus non eris aceruus ⁊ auri
Aegroto domini deduxit corpore febres:
Non animo curas.Ualeat poſſeſſor oportet
Si comportatis rebus bene cogitat vti:
Qui cupit:aut metuit:iuuat illū ſic domus aut res
Ut lippum picte tabule:fomenta podagram:
Auriculas cythare:collecta ſorde dolentes.
Sincerum eſt niſi vas quodcunqꝫ infundis aceſcit:
Sperne voluptates:nocet empta dolore voluptas.
ℭ Horatius epiſtolarum li.i.epiſtola.vi.
Si latus:aut renes morbo tentantur acuto:
Quere fugam morbi:vis recte viuere?quis non?
Si virtus hoc vna poteſt dare fortis:omiſſis
Hoc age delicijs. ℭ Ibidem epiſtola.xvij.

Vir bonus eſt quis?
Qui conſulta patrum: qui leges iuraq; ſeruat.
Quo multe magneq; ſecantur iudice lites.
Quo reſponſore: ⁊ quo cauſe teſte tenentur.
¶ Horatius epiſtolarum lib. i. epiſtola. xvij.
Oderunt peccare boni virtutis amore.
Oderunt peccare mali formidine pene. ¶ Ibidē.
Vir bonus ⁊ ſapiens audebit dicere Pentheu.
Rector Thebarum quid me perferre patiq;
Indignum coges? adimam bona: nempe pecus rem.
Lectos argentum tollas licet ⁊ manicis ⁊
Compedibus ſeuo te ſub cuſtode tenebo.
Ipſe deus ſimulat ipſe volam me ſoluet opinor:
Hec ſentit. Moriar? Mors vltima linea rerum eſt.
¶ Horatius epiſtolarum li. i. epiſtola. xvij.
Virtus eſt medium vitiorum vtrinq; redactum.
¶ Horatius epiſtolarum lib. i. epiſto. xxi.
Maiores pennas nido extendiſſe loqueris.
Vt quantum generi demas virtutibus addas.
¶ Horatius epiſtolarum lib. ij. epiſtola. ij.
I bone quo virtus tua te vocat in pede fauſto
Grandia laturus meritorum premia.
Iuue. ¶ Iuuenalis Satyra prima.
Probitas laudatur ⁊ alget. ¶ Iuuena. Satyra. x.
Maior fame ſitis eſt ꝙ
Virtutis. Quis. n. virtutem amplectitur ipſam.
Frā. pe. Premia ſi tollas? ¶ Fran. pe. Triūpho caſtitatis.
Ma virtu che da bon non ſe ſcompagna
Moſtro in quel puncto ben: come ha gran torto
Che abandona lei: daltrui ſe lagna.
¶ Fran. Petrar. Triumpho mortis ca. iij.
Che ne foco ne ferro a virtu noce.
Dā. flo. ¶ Dan. floren. purgatorij cantica. ca. vij.
Rade volte reſurge per li rami
Lhumana probitate: ⁊ queſto vole
Quei che lo da, per che da lui ſi chiama.
¶ Ibidem cap. xx.
O bon Fabricio
Cum pouerta voleſti anci virtudi,
Che gran richeza poſſider cum vitio.

VIs grę. βία. ας. ἡ. ⁊ βίαιος. ου. ὁ. violentas dicitur. Significat aūt aliqñ vires: virtutē. Virg. Longam multa vi muniet Albā. Nōnūꝙ poſſibilitatē. Virg. Non ea vis animo: nec tanta ſuperbia victis. Interdū violentiā: Idem. Que vis immanib⁹ applicat horis. Hinc fit violo quod eſt corrūpo contamino polluo ⁊ quaſi vim infero quod proprie de virgine dicitur.

Vis eſt omne quod eſt principium operationis. Sed virtus importat principium operationis perfecte: ex b. Tho. iij. ſen. di. xxiij. q. i. ar. iij.

VISVS grece ὄψις. εως. ἡ. ⁊ ὅρασις. εως. ἡ. vl ſibilis ⁊ ὁράω video dicit̄. Eſt aūt viſus nō forma oculi: ſed aīe: ſm qd̄ ab ea fluit viſus ex. b. Tho. ſup lib. de anima. xix.

Viſionis nomen extendit̄ ad ſignificandum oēm cognitionē ſenſuū: ⁊ intellectus: propter dignitatem viſus: ⁊ certitudinem eius. ſm eundem. i. parte. q. lxvij. ar. i. c. ¶ Pſalmus.
Dauid Auerte ocl̄os meos: ne videbāt vanitatē. ¶ Hie. can. 8.
Hiero. Mors intrat per feneſtras. ¶ Trenorū ca. i.
Treno. Ocul⁹ me⁹ depdat⁹ eſt aīaʒ meā. ¶ Aug. ꝯfeſſionū li. x.
Augu. Sunt. n. oculi principes ad nocendū in ſenſib⁹. ¶ Hie.
Hiero. Impudicus oculus impudici cordis eſt nuncius.
Grego. ¶ Grego. mo. xxi. ſup illud Iob. xxxi. Pepigi fedus cum oculis meis.
Non debet intueri quod non licet concupiſci.
Seneca ¶ Seneca de remedijs fortuitorum.
Irritamēta ſūt oculi vitiorꝫ. duces ſcelerꝫ: hinc adulteriū ocl̄i miſtrāt: hinc domū quā ꝯcupiſcat. ¶ Seitra. v.

Viſu carētium magna ps veri latet. ¶ Ariſto. li. i. meta. Ariſto.
Senſus viſus multarꝫ rerū nobis differētias demōſtrat.
¶ Ariſto. lib. de ſenſu ⁊ ſenſato.
Viſus multarū rerum differentias nobis demonſtrat.
¶ Ariſto. li. i. Rhetoricorum.
Melius eſt ſubtiliter videre: ꝙ ſubtiliter odorare: quia viſus melior eſt odoratu. ¶ Plaut⁹ in truculēto.
Non laudandus eſt: quum plus credit qui audit: ꝙ qui videt. ¶ Plautus ibidem. Plaut⁹
Non placet: quū illi plus laudāt: q audiūt ꝙ q vident pluris eſt oculatus teſtis vnus: ꝙ auriti decē: q audiūt aut iſtas res dicunt: qui vident plene ſciunt.
De viſu: organo obiecto actibuſꝙ eius vide ſupra in arbore anime.

VITA grę. βίος. ου. ὁ. ⁊ βιοτεύω viuo dr̄. Eſt aūt vita manſio anime in corpore. ſʒ Ariſto. lib. de morte ⁊ vita.
Vita eſt māſio anime nutritiue in calido ſʒ eundem ibidem.

Vita (vt Donatus affirmat) ſignificat ſex. mores animam alimentum ſpacium viuendi ⁊ fortunam que viuentibus accidit. ¶ Teren.
Nam tua quidem hercle vita hec expetenda.
¶ Deuteronomij cap. viij. Deute.
Non in ſolo pane viuit homo. ¶ Iob ca. v. Iob.
Homo ad laborem naſcitur. ¶ Iob. ca. xiiij.
Homo natus de muliere: breui viuens tempore. Vide ſupra in homo. ¶ Eccleſiaſtes ca. ix. Eccl'ia.
Nemo eſt qui ſemper viuat. ¶ Ibidem.
Melior eſt canis viuus leone mortuo. ¶ Eccl'ia. c. viij.
Viuentes ſciunt ſe eſſe morituros. ¶ Eccl'iaſtici. c. xix. Eccl'ia.
Melior ē mors ꝙ vita amara. ¶ Aug. d̄ v̄bis dn̄i ſmo. Augu.
Breuis eſt vita: ⁊ ipſa breuitas ſemp incerta. (xvi.
¶ Aug. de verbis dn̄i ſer. xvij.
Quid eſt diu viuere: niſi diu torqueri? ¶ Ibidē ſer. xl.
Diu viuere qd ē: niſi ad finē currere? ¶ Aug. epl'a. xlvij.
Neq; in ipe vtiliter viuit: niſi ad cōparandū meritum quo in eternitate viuatur. ¶ Aug. ſuper ps. vi.
Longitudinē vite hui⁹ nō facit niſi ſpes viuēdi. Nā nihil vr̄ eſſe celeri⁹ ꝙ qcqd in ea iam ꝑteritū ē. Quū ergo dies iudicij venerit: tūc ſentiēt peccatores. q̄ꝫ nō ſit lōganimis vita que tranſit. ¶ Aug. ſup pſalmo. xxxvi.
Si toto tpe illo viueres ex quo Adā de paradiſo emiſſus eſt vſq; in hodiernū diē. Certe videres vitā tuā non fuiſſe diuturnā: q̄ ſic aduolaſſet. Vni⁹ aūt cuiuſq; vita hoīs quāta ē: adde quātoſlibet annos: due lōgiſſimā ſenectutē: qd ē? Nōne aura matutina ē? ꝙ lōge ſit dies iudicij: qn̄ erit retributio iuſtorꝫ ⁊ iniuſtorꝫ: tuus certe vltim⁹ dies abeſſe nō pōt. Loge adhuc te ſpara: q̄lis. n. exieris de hac vita: talis redderis illi vite.
¶ Augu: in originali tractans illud Iacobi. iiij. Que enim eſt vita noſtra.
Vita hec ē vita dubia: vita ceca: vita erūnoſa: quā humores tumidāt: dolores extenuāt: ardores exſiccāt: aera morbidāt: eſce inflāt: ieiunia macerāt: ioci diſſoluūt triſtitie ꝯſumūt ſollicitudo coartat ſecuritas hebetat: diuitie iactant paupertas deijcit: iuuēt⁹ extollit ſenectus incuruat infirmitas frāgit meror deprimit ⁊ p⁹ hec oīa mors interimit. Vniuerſis gaudijs finē iponit ita quū eē deſierit nec finiſſe putet̄. ¶ Hie. ſup amos li. 3. Hiero.
Nihil fugaci⁹ ſeculo: rebuſq; ſecularibus: q̄s dū tenem⁹ amittim⁹: ⁊ p infantiā pueritiā iuuētutē ac virilē: ⁊ ingrauescentē ac maturā etatē: annoſq; vltimos ſenectutis: vtiq; ſepte ſpacia Philos vitā deſcribit humanam: mutamur: ⁊ currimus: ⁊ neſcientes ad mortis terminos peruenimus. ¶ Hierony. epiſt. lxxix.
Nihil ita decipit: ꝙ quum ignorent homines ſpacia viuendi longiorem ſibi vitam repromittunt:
¶ Ambro. in ſermone de quadrageſima. Ambr.

Tantis malis hec vita repleta est:vt cōparatione eius mors remedium puteť esse:non pena. Nam ideo hic dem illas deus facit vt molestię eius quę prosperitate vinci vel tolli non poterant:temporis exiguitate finirenť. Denicꝫ sanctus Job dicit:militia est vita bo-
Grego. minis super terram. ℭ Grego.moral.lib.xiij.

Reprobor̄ mentes iccirco multa nequiter agunt:qꝛ se hic viuere diutius arbitrantur. Justi vero duz breuitatem vitę suę cōsiderant:elationis ⁊ immunditię culpas declinant. ℭ Grego.lib.xxuj.moralium.

Solent nōnulli viatores quū amęna fortasse prata in itinere cōspiciunt pgendi moras innectere:⁊ accepti itineris rectitudine declinare. Eorumqꝫ gressus tardat pulchritudo itineris:duz delectat. Electis ergo suis pergentibus ad se dn̄s huius mundi iter asperū facit:ne duz quisqꝫ vitę pręsentis requię:quasi vię amęnitate pascitť:magis cum diu peregre:q̄ꝫ citius peruenire delectet.neduz oblectatť in via obliuiscať qḋ desiderabat in patria. ℭ Grego.li.xxiij.mora.

Quod dies vitę pagim⁹:q̄si in itinere ad locū ppositū tot passibus ppinquam⁹:p̄sentem vitā:q̄si viaz subigendo transimus. ℭ Grego.mora.xvij.sup illḋ Job.xxiiij.Eleuati sunt ad modicū:⁊ nō subsistūt.

Gloria iniquorum quasi stabilis ęstimatur. Sed quum hanc repentinus finis interceperit breuem fuisse de-
Seneca prehendit. ℭ Seneca epistola.li.

Infinita est volubilitas temporis:punctum est quod viuimus. ℭ Seneca epistola.cij.

Respice celeritatem rapidissimi temporis:per quod citissime currimus. ℭ Gregorius.i.Registri.

Vita nostra nauiganti similis est. Is enim qui nauigat stet:Sedeat:iaceat semper vadit. Quia impulsu nauis dicitť. Sic ⁊ nos siue vigilantes:siue dormientes per momenta temporū quotidie ad finez tendimus.
ℭ Grego.moraliū.xij.super illud Job.xiiij.
Breues dies hominis sunt.

Velut nō esse cōstat:qḋ cū tāta velocitate transcurrit.
ℭ Grego.mo.vij.super illud Job.Expectate.

Parum est quicquid finitur.
Lactā. fir. ℭ Lactan.fir.diui.insti.lib.vi.

Hęc enim vita intemperabilis quę breuis est. Iccirco ⁊ bona ei⁹ ⁊ mala breuia sint necesse est. Illa vō spūalis q̄ huic terrenę cōtraria est:qm̄ sempiterna est: Jccirco ⁊ bona eius:⁊ mala sempiterna sunt. Ita fit ⁊ vt bonus breuib⁹ mala ęterna:⁊ malis breuib⁹ bona ęterna succedant. Itaqꝫ quū simul proposita sint homini bona ⁊ mala:cōsiderare vnumquēqꝫ secū decet: quāto satius sit p ppetuis bonis mala breuia pferre: q̄ꝫ p breuib⁹ ⁊ caducis bonis:mala ppetua sustinere.
Seneca ℭ Seneca epistola.xij.

Lęti dicamus. Uixi:⁊ quē dederat cursuz fortuna pegi Crastinum si adiecerit:lęti recipiamus.
ℭ Seneca epistola.xxij.

Nemo q̄ꝫ bene viuat:sed q̄ꝫdiu:cōsiderat:quū omnibus possit contingere:vt bene viuant:vt diu nulli.
ℭ Seneca epistola.xxiij.

Quidam tunc incipiunt viuere:quuz desinendū: immo quidam ante desierunt viuere:q̄ꝫ incipiant.
ℭ Seneca epistola.lxxi.

Pernauigauimus Lucili vitā.⁊ quēadmoduz in mari: vt ait Uirg.noster. Et terrę:⁊ vrbes recedūt. Sic in occursu rapidissimi tpis:primū pueritiā abscindim⁹ deinde adolescentiā:deinde quicquid est inter iuuenez: ⁊ senē:mediū in vtriusqꝫ cōfinis positū:⁊ deinde senectutis optimos annos. Nouissime incipit ostēdi publicus finis generis humani: scopulum illū putam⁹ esse dementissimi. Portus enim aliqn̄ petendus est: nusq̄ꝫ recusandus. ℭ Seneca epistola.lxxij.

De partibus vitę omnes deliberamus:de tota nemo deliberat. ℭ Seneca epistola.lxxviij.

Quō fabula:sic ⁊ vita:⁊ non q̄ꝫdiu:sed q̄ꝫ bene acta sit refert: Nil ad rē pertinet quo loco desinas. Quocunqꝫ voles desine:tantum bonam clausulam impone.
ℭ Cicero Rheto.nouorum li.iiij. Cicero

Qui nihil habet in vita iucundius vita:is cum virtute: vitam non potest colere. ℭ Uale.maxim⁹ li.ix. Uale. Maxi.

Humanę vitę conditiones primus ⁊ vltimus dies continet. Quia plurimum interest quibus auspicijs incohetur:⁊ quo fine claudatur.
ℭ Aristo.li. de cā longitudinis ⁊ breuitatis vitę. Aristo.

Gentes quę in calidis regionibus sunt: longioris sunt vitę q̄ꝫ quę in frigidis sunt.
ℭ Aristo.de iuuentute ⁊ senectute.

Vita conseruatur per calidum ⁊ humidum.
ℭ Aristoteles Ethicorum lib.x.

Vita cōtēplatiua melior est:q̄ꝫ vita quę est s̄m homines cōmunem:quia vita contēplatiua est vita diuina.
ℭ Homer⁹ in λ odisseę. Uerba sunt Achillis mortui optantis vitam. Home.

βουλοιμην κ' επαρουρος εων θητευεμεν αλλω
ανδρι παρ ακληρω ω μη βιοτος πολυς ειη
η πασι νεκυεσσι καταφθιμενοισιν ανασσειν.i.
Velim potius super terram existens seruire alij
Viro pauperi:cui non victus sufficiens sit
Quā oib⁹ mortuis corruptis imperare. ℭ Phocylides. Phocy.

ο βιος τροχος.i. Uita rota. ℭ Idem.
εξ εζιω μοχθουντες ιδιων βιοτευειν.
πας γαρ αεργος ανηρ ζωει κλωπιμων απο χειρων
μηδ αλλου παρα γαστρος εδοις σκυβαλισμα τραπεζης.
αλλ απο του οικειου βιοτον φαγοις αυ βριστος.
ει δε τις ου δεδαηκε τεχνην σκαπτοι τω δικελλη.
εστι βιω παντ εργον επην μοχθειν εθεληςθα
ναυτιλλεσθαι πλωειν εθελεις ευρεια θαλασσα.
ει δ εργον εθεληςγεωπονιην μακραι τοι αρουραι.

Operare:laboribus vt proprijs vitam ducas.
Omnis enim piger homo viuit furacibus a manib⁹.
Neqꝫ ab alicuius cōuiuio comedas frustum mensę.
Sed de proprijs cibis comedas nō affectus ꝯuicijs.
Si vero aliquis non didicit artem:effodiat bidenti.
Conuenit vitę omne opus:dūmodo laborare velis.
Nauta si nauigare vis:est latum mare.
Si agriculturam aggredi:longę adsunt terrę.
ℭ Ex primo Epigrāmaton. Ex.i. epigrā.

ζωον λογισμω και μενεις αγενδεης.i.
Viue cū rōne:⁊ mācebis sine indigētia. ℭ Palladas. Palla.

γης επεβην γυμνος γυμνος θ υπο γαιαν απειμι
και τι ματην μοχθω γυμνον ορων το τελος.i.
Terram ascendi nudus. Nudus sub terram ibo:
Et quid frustra laboro:nudum quum videam finem.
ℭ Lucianus. Lucia.

τοις μεν ευ πραττουσι πας ο βιος βραχυς εστι
τοις δε κακως μια νυξ απλετος εστι χρονος.i.
Fęliciter quidē agentibus omnis vita breuis est:
Sed male:vna nox immensuz est tps. ℭ Menāder. Menā.

καρπος δ αγαθος εστι την ευτακτος βιος.i.
Fructus aūt bonus est bene cōposita vita. ℭ Idē.

λαβε προνοιαν αγγου προσηκουσαν βιου.i.
Cape prouidentiam conuenientis vitę. ℭ Idem.

αμελουντα του ζην ουκ ενεστιν ευσχημονειν.i.
Negligentē viuerē:nō licet bene cōpositū eē. ℭ Idē.

βιοι μεν ουδεις ον προαιρειται βιον.i.
Viuit quidem nullus quā eligit vitam.

βιος εστιν αν τις τω βιω χαιρη βιων.i.
Vita est si quis vita gaudeat viuens. ℭ Idez.

βιος κεκληται δ ος βια πορηζεται.i.
Vita vocata est quia vi paratur. ℭ Idem.

βιος βιου δεομενος ουκ εστιν βιος.i.
Vita victu indigens non est vita. ℭ Idem.

ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα.i.
Viuimus.n.non vt volumus:ſed vt poſſum⁹. ℭ Idē.
οὐκ ἔστι βίον εὑρεῖν ἄλυπον οὐδενί.
Non eſt vitā inuenire ſine triſticia in aliquo. ℭ Idē.
τυφλὸν δὲ καὶ δύστηνον ἀνθρώποις βίος.
Cecumquid ⁊ miſerū hominibus vita. ℭ Idē.
ζῆν ἀλύπως ἀνδρός ἐστιν εὐτυχοῦς.i.
Viuere ſine triſticia viri eſt ī felicis. ℭ Idē.
ὡς ἡδὺ ὁ βίος, ἄν τις αὐτὸν μὴ μάθῃ.
Quam ſuauis vita:ſi quis ipſam non diſcat. ℭ Idē.
ζῆν βουλόμενος μὴ πρᾶττε θανάτου ἄξια.i.
Viuere volens ne faciās morte digna. ℭ Idē.
ζῆν αἰσχρόν, οἷς ζῆν ἐφθόνησεν ἡ τύχη.
Viuere turpe eſt:qb⁹ viuere inuidit fortuna. ℭ Idē.
πάντες καλῶς ζῆν θέλομεν, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα.i.
Oēs bene viuere volumus:ſed nō poſſum⁹. ℭ Idē:
ὡς ἡδὺ τὸ ζῆν μὴ φθονούσης τῆς τύχης.
Quam ſuaue eſt viuere nō inuidēte fortuna. ℭ Idē.
ζητεῖ συνεῖναι ἐκ δικαίων τὸν βίον.i.
Quere ducere ex iuſtis vitam. ℭ Idē.
βέβαιον οὐδὲν ἐν βίῳ δοκεῖ πέλειν.i.
Firmum nihil in vita videtur eſſe. ℭ Idē.
αὐτά σε διδάξει τὰ τοῦ βίου πράγματα.
Ipſe te docent vite res.

Sopho. ℭ Sophocles in Aiace furente.

ἀλλ' ἢ καλῶς ζῆν ἢ καλῶς τεθνηκέναι τὸν εὐγενῆ χρή.
Sed vel bene viuere:vel bene mori
Generoſum oportet. ℭ Ibidem.
ζῆν αἰσχρὸν αἰσχρῶς τοῖς καλῶς πεφυκόσι.
Viuere turpiter bene natis.

Hora. ℭ Horatius ſermonum li.b.i.ſatyra.ix.

Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus. ℭ Iuue.ſaty.x.
Hec data pena diu viuentibus:vt renouata.
Semper clade domus:multiſq; in luctibus:inq;
Perpetuo merore:⁊ nigra veſte ſeneſcant.

VITIVM grece κακία.ας.ῥ.dr̄. Vidđ quādo virtuti opponit:eſt habitus animi nature modo rōni repugnans. Nōnunq; ſumit pro errore. Ply. Librū vitijs plenū. Vitiū eſt habitus:aut affectio animi in tota vita incōſtans.⁊ a ſeipſa diſſentiens:ſm Tuliū. ex.b.Tho.prima ſecūde.q.lxxi.ar.i.Dicit aūt vitiū a vitio:tas:quod eſt cadeo:es: Vitiū a morbo differt. Quod morbus eſt habitus quidā cōtra naturā:qui viſum rei facit deteriorē vt febris:inſania q̄ frenēſis dicit. Vitium vero perpetuū eſt:vt cecitas:claudicatio:vecordia. Morbus igit cū acceſſu diſceſſuq; eſt. Vitium vero perpetuo manet. Vitioſitas quid differat a malicia vide ſupra in Malicia.

Hiero. ℭ Hiero.in epi.contra Ruffinum ⁊ habetur di.lxvi.ca. Naſci.

Non in ſeminibus.ſed in voluntate naſcentis: cauſa vitiorū eſt atq; virtutū. ℭ Idē ad demetriadē virgi.
Tibi nō tantū expellenda ſunt vitia q̄ refellēda. Quia vtiq; facilius eſt nō ſuſcipere q̄ ſuſcepta ſemel deponere. Nec eorū tāta dulcedo eſt: vt ea debeam⁹ pferre virtutib⁹:quū nec in oib⁹ ſit delectatōis illecebras ⁊ a pleriſq; etiā ea que vident dulciſſima reſpuant.
ℭ Hiero.in epiſtola ad demetriaden.
Quidā ſupbiā libertatis loco ducūt. Adulationē p humilitate ſuſcipiūt: Maliciā prudentie vice ōplectuntur:⁊ iuſticie ſimplicitatis nomē impoſuūt:ac fallaci ac peſſima ſimilitudine decepti vitijs pro virtutibus gloriantur. ℭ Grego.⁊ habet di.xli.ca. Sepe ſe.

Grego. Sepe ſe vitia ingerunt:⁊ ſe eſſe virtutes mentiuntur:vt tenacitas parſimonia.effuſio largitas. Crudelitas zelus iuſticie: Remiſſio pietas velit videri.
ℭ Grego.lib.i.moralium.
Quāuis p omne vitiū qd̄ perpetrat:humano cordi antiqui hoſtis vir⁹ infundit:in hac tn̄ neqcia.i.inuidia tota ſua viſcera ſerpēs cōcutit:⁊ imprimēde malicie peſtē vomit. ℭ Grego.lib.xxxi.moraliū.
Prima vitia decepte menti quaſi ſub quadā rōne ſe ingerunt.ſed que ſequuntur dum mentem ad oēm inſaniā pertrahūt:q̄ſi beſtiali clamore mentē ɔfundunt.
ℭ Grego.ſuper Ezechielem homelia.xij.
Sunt q̄dā vitia q̄ſi p quandā cognationē ſibi ppinqua ſicut diſſolutio ſpūs:appetitus gule:⁊ immūdicia luxurie:multiloquiū:fallacia:atq; periuriū. Et diſſolutione ſpūs mēs ad ingluuiē. ventris rapit:⁊ dū ventris vēter extendit:ad luxuriā caro trahit. Ex multiloquio fallacia generat.q: difficile eſt:vt q multa loquit:nō ēt mentiat.⁊ ſepe mēdaciū ēt piurio iegit: vt aūt humana iudicia vellet. ℭ Sene.epiſtola.xl.

Seneca In vitia alter alterū redimus:quō ad ſalutem reuocari pōt:quem nullus retrahit:⁊ populus impellit.
ℭ Seneca epiſtola lib.x.
Vitia te mercede ſollicitant:auaricia pecuniā pmittit: Luxuria multas ac varias voluptates: Ambitio purpuram ⁊ plauſum:⁊ ex hoc potentiā:⁊ quicquid potentiam ponit. ℭ Ariſto.lib.i.Rheto.

Ariſto. Quicquid fuerit ſuperabūdans:⁊ magis q̄ eſſe debet: hoc eſt malum. ℭ Vale.maxi.lib.ix.

Vale. Maxi. Neq;.n.vllū huic vitiū.vbi oritur. ℭ Heſiodus.

Heſio. τὴν μέν τοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστιν ἑλέσθαι.
ῥηιδίως·ὀλίγη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.i.
Vitium quidem ⁊ vbiq; eſt capere
Facile Breuis quidem via: Valde aūt ppe habitat.
ℭ Horatius.

Hora. In vitium ducit culpe fuga.
ℭ Iuuenalis Satyra.xiiij.

Iuue. Fallit enim vitium ſpecie virtutis ⁊ vmbra.
ℭ Propertius li.ij.Elegia.xxij.

Prop. Vnicuiq; dedit vitium natura creato.
ℭ Dan.flo.inferni cant.ca.xxx.

Dā.flo. Maggior difecto men vergogna laua.

VItuperiū grece ψόγος.ου.ὁ.⁊ ψέγω vitupero dr̄. Venit autem Vituperiū ſiue vituperatio a vitupero. Vituparē.n.eſt vitio aliquid dare. Terentius. Nūc quā rē. vitio dent:queſo animaduertite:Et ſubiungit. Id iſti vituperāt factū. Venit aūt vitupo:⁊ vituperiū a vitio:ſm Auguſtinū qui hoc quelibet res vituperatur:ex bea. Tho.prima ſe.q.lxxi.ar.ij.c.

VNiuocum grece συνώνυμον.ου.ῥ. Dicuntur autē vniuoca quorum nomen eſt commune:⁊ ſecundum illud nomen:ſubſtantie ratio eſt eadem:ſm Ariſtotelem lib.pdicamentorum.
Vniuocum quodcunq; eſt vnum de quinq; predicabilibus:ſm.b.Tho.contra gentiles.i.c.xxij.ſi.

VNiuerſale grece καθολικόν.οῦ.τό.dr̄.⁊ eſt quod de plurib⁹ aptum natum eſt pdicari:ſm Ariſtotelem lib.i.Perihermenias.
Vniuerſale eſt quod de omni:⁊ per ſe:⁊ ſm quod ipſum eſt:ſm Ariſto.lib.i.poſte.

VOLVNTAS grece θέλημα.ατος.ῥ.θέλησις.εως.ἡ.dicitur. Eſt aūt Voluntas appetitus boni cum rōne:ſm Ariſto.lib.i.Rhe. Voluntariū eſt cuius principiū eſt in ipſo ſciente ſingula q̄ agit:ſm Ariſt.li.iij.Ethi.
Voluntarium dicitur quod eſt ſm inclinationē voluntatis. Et hoc dupliciter.ſ.ad agendum ⁊ patiendū ex.b.Tho.i.parte.q.lxxxij.ar.i.c.
Voluntas completa non eſt niſi de poſſibili:quod eſt bonum volenti. Velleitas vero:ſm quoſdam incompleta de impoſſibili. Quia.ſ.aliquid vellet:illud ſi eſſet poſſibile.ex.b.Tho.prima ſcđe.q.xiij.ar.v.

Eccle. ℭ Eccleſiaſtici cap.xv.

Deus ab initio ꝯſtituit hominē: ⁊ reliqt illū in manu cō
ſilij ſui. Adiecit mādata ⁊ pcepta ſua. Si volueris mā
data cōſeruare ꝯſeruabūt te: ⁊ in ppetuū fidē ſuare.
Appoſuit tibi aquā ⁊ ignem: ad qđ volueris porrige
manū tuā. Ante hominē vita ⁊ mors: bonū ⁊ malū.
Quod placuerit dabit illi: qm̄ multa ſapia dei: ⁊
fortis in potentia: videns oēs ſine intermiſſiōe. Ocu
li dn̄i ad timētes eū ⁊ ipſe agnoſcet oēm operā hoīs.
Nemini mādauit ipſe agere: ⁊ nemini dedit ſpacium
peccādi. Nō. n. cōcupiſcit multitudinē filioꝝ infideli

Paulus

um ⁊ inutilium. ¶ Paulus ad Corin. ij. c. viij.
Si. n. voluntas prōpta eſt: ſm id qđ hēt accepta eſt: non

Jacobus

ſm id: quod non habet. ¶ Jacobus in epi. c. i.
Vnuſqſq vero tentatꝰ a cōcupiſcentia ſua: abſtractus ⁊
illectus. Deinde cōcupiſcentia: quū cōceperit: parit
peccatū: peccatum vero: quum cōſumatū fuerit: ge-
nerat mortem. ¶ Jacobus in epi. c. iiij.
Vnde bella ⁊ lites in vobis? Nōne ex concupiſcentijs
vrīs: q militant in membris veſtris.
¶ Augu. de verbis apoſtoli ſer. xviij. ⁊ hētur
xxij. q. i. c. homines falſum.
Intereſt quēadmodū verbū pcedat ex aīo. reā linguam
non facit niſi rea mens. ¶ Aug. li. de libe. arbi.
Deus eſt autor meriti: qui ⁊ voluntatem applicat ope-
ri: ⁊ opus applicat voluntati.

Augu.

¶ Aug. de verbis aplōrum Petri ⁊ Pauli.
Quū vult nō pōt: qz qn̄ potuit: voluit. Idō p malum vel
le perdidit bonū poſſe. ¶ Aug. de trinitate li. xiij.
Mala voluntate nō ſolū quiſq miſer efficitꝰ: ſed miſerior
poteſtate: qua deſideriū male voluntatis impletur.
¶ Augu. lib. de libero arbitrio.
Voluntas auerſa ab incōmutabili bono: ⁊ ꝯuerſa ad p
priū bonū: aut exterius: aut ad inferiꝰ peccat. Ad p-
priū cōuertitꝰ: quū ſue ptātis vult eſſe. Ad exterius:
quum aliorū ppria: vel qcunq ad ſe nō ptinet cogno
ſcere ſtudet: Ad inferiꝰ: quū voluptate corꝑis diligit.
¶ Augu. de ver. apo. Petri ⁊ Pauli.
Sola voluntate miſer quiſq efficitur: ſed miſerior quū
deſiderium male voluntatis impletur.
¶ Aug. ⁊ hētur de peni. di. i. c. Si ppterea.
Si ppterea non facis furtum: qz times ne videaris. in
tus in corde feciſti. reus furti teneris: ⁊ nihil tuliſti.
¶ Aug. de libe. arbi. ⁊ hētur ibidē. c. Si cui.
Si cui etiam non contingat cōcubendi cū coniuge alie
na: tamen planū ſit cū aliquo modo cupere: Et ſi po
teſtas daretꝰ eſſe facturū: non minus reus eſt: q̄ ſi in ip
ſo facto dephenderetꝰ. ¶ Augu. de lib. arbitrio.
Volūtas nihil hꝫ. niſi ex ſe iudicatꝰ. Nec qdē tardū in-
geniū: nec labilis memoria: nec ingetus appetitꝰ: nec
ſenſus obtuſus. nec vita lāguēs reū p ſe ſtatuerūt ho
minē: ſicut nec ꝯtra innocentē. Et hoc non ob aliud:
niſi qz ⁊ hoc neceſſario: ⁊ pter voluntatē poſſe pueni
re pbatur. ¶ Augu. li. xij. de Ciuitate dei.
Quum ſe volūtas: relicto ſuperiore: ad inferiora ꝯuertit:
efficitꝰ mala. Nō qz malum eſt quo ſe cōuertit: ſed qz
peruerſa eſt ipſa conuerſio. ¶ Ibidem.
Nemo qrat efficientē cām voluntatis male. Nō ē effici
ens: ſed deficiens: qz nec effectio: ſed defectio eſt.
¶ Augu. ſuper ps. xxxv.
Juſticia dei eſt aliqū vt ſanꝰ ſis: aliqū vt egrotes. Si qſ
ſanus es: dulcis eſt volūtas dei: ⁊ qſ egrotas: amara
eſt voluntas dei. Non recto corde es qre: qz non vis
dirigere volūtatē tuā ad voluntatē dei: ſed dei vis cur
uare ad tuā. Illa recta eſt: ſed tu curuꝰ: Volūtas tua
corrigēda eſt ad illā: nō illa curuāda eſt ad te: ⁊ rectū
habebis cor. ¶ Augu. ſuper ps. cxxxiij.
Quia deꝰ cor qrit: cor inſpicit intꝰ: teſtis ē iudex appro
bator: adiutor: coronator: ſufficit vt offeras volūtatē:
Quū potes ore ꝯfitere ad ſalutē: Quū aūt nō potes
ore: corde ad iuſtitiā: corde laudas: corde bñdicis: cor
de in ara cōſcientie victimas ſacras ſpontes: ⁊ rñdetꝰ
tibi: pax in terra hoībꝰ bōe volūtatis. ¶ Idē ſup ps. 57.
Quicquid vis ⁊ non potes factum deus computat.
¶ Augu. li. lxxxiij. queſtionum.
Qui qrit qre deꝰ voluit mūdū facere: cāꝫ qrit volūtatis
dei. Ois aūt cā efficiēs maior eſt: q̄ id qđ efficitꝰ. Ni
hil āt maius volūtate dei. Nō igitꝰ eius cā qrēda ē.
¶ Augu. ſup epi. Joannis homelia. vij.
Nō ē ꝯſiderādū qđ hō faciat: ſꝫ q̄ aīo: ⁊ volūtate faciat.
In eodē facto inuenimꝰ deū patrē: in q̄ inuenimꝰ ⁊
Judā: Patrē benedicimꝰ: Judā āt deteſtamur. Naꝫ
traditio Chriſti facta ē a deo patre: ⁊ Juda. Una res
facta ē: quā tn̄ pr̄ ⁊ filius fecit in charitate: Judas in
pditiōe. Diuerſa igitur intentio diuerſa facit facta.
¶ Aug. ſup illud matt. vi. Si lumē qđ in te ē ⁊c.
Quod nō bōa intentiōe facis: nō tibi pderit: qz qre fe
ceris nō quo illi euenerit tibi imputabitꝰ. ¶ Hiero.

Hiero.

in amos pphetā: ⁊ hētur. xxiij. q. i. c. Odi ⁊ pieci.
Odi ⁊ pieci feſtiuitates vrās: ⁊ nō capiā odorē cetuū ve
ſtroꝝ: Qđ ſi obtuleritis mihi holocauſta: ⁊ munera
vrā: nō ſuſcipiā: ⁊ vota pinguiū vroꝝ reſpuā. Odit āt
deus: ⁊ nō ſolū odit: ſed pijcit feſtiuitates eoꝝ: q nō
celebrāt feſtiuitates dei ſed ſuas: ⁊ poſt pauca. Odiſ
ſe aūt ⁊ nō odorari ⁊ pijcere: hūana loqtur ſimilitu
dine: vt hos affectū dei nrīs ſmōibus agnoſcamꝰ: ⁊
ſi holocauſta obtulerint: ac videantꝰ te iuuare: dare
elemoſynas: pudicitiā pollicerī q̄ holocauſta ſunt ⁊a
nō ea ſuſcipit dn̄s. Nā nō ſacrificioꝝ magnitudinē
ſed offerentiū merita cauſaſq diiudicat: Unde ⁊ vi
dua q̄ in corbonā duo minuta miſerat: oībus a ſalua
tore pfertꝰ: qz dn̄s: nō ea q̄ offeruntꝰ: ſed voluntatē re
ſpicit offerentiū. ¶ Hiero. ⁊ hētur. xv. q. i. c. Si qs.
Si qs nō iratꝰ: ſꝫ pp diſciplinā aliquē ꝟberauerit: vtꝰ pa
lā alicui dederit. ⁊ caſu occiderit: ſic caſu fieri ſolet: q̄-
tū ad grāꝫ innocēs ē: qz volūtatē nō opꝰ hois deꝰ re
quirit: q̄tū aūt ad legē reus eſt: qz opera lex querit.
¶ Hiero. ſup Mattheum li. i. ca. xiiij.
Qui viderit mlierē ⁊c. Inter paſſionē ⁊ ppaſſionē hoc inter
eſt. q paſſio reputatꝰ in vitiū: ppaſſio ꝫ vitij culpā
hēat: nō tn̄ tenetꝰ in crimine: ergo q viderit mlierē: ⁊ aia eiꝰ
fuerit titillata. hic p paſſionē pcuſſus ē. Si vo ꝯſenſit
de ppaſſiōe tranſiuit ad paſſionē: ⁊ huic volūtas pec
nō deeſt: ſꝫ occaſio: Quicūq ergo viderit. i. ſi ſic aſpexerit
vt ꝯcupiſcat: vt facē diſpōat: iſte recte mechatꝰ eā
i corde ſuo. ¶ Hie. ſup illō mat. 6. Ubi ē theſaurꝰ tuꝰ.
Cor hꝫ in ventre guloſus: laſciuus in libidine: cupidus
in lucris. ¶ Petro. ad Demetriaden.
Volēs deꝰ rōabile creaturā volūtarij boī munē ⁊ libi ar
bitrij ptāte dotarī: vt bōi ac mali capax vtrūq nālr
poſſet: ⁊ alterꝝ volūtate ꝯflecteret: ſꝫ qppe nob eligē
reſutarī: pbat: reſpuerī: nec ē q̄ magis rōnal creatura
ceteris pferatꝰ: niſi q quū oia aīalia ꝯditiōis tm̄ ac ne
ceſſitatꝭ bonū hēant: hec ſola hꝫ ēt volūtatꝭ. ¶ Ibidē.
Qui viderit mulierē ad cōcupiſcendū eā ⁊c. Apud eū
cui nota ſunt omnia anteq̄ fiant. voluntas pfecta fa
ciēdi p ope reputatur facti. ¶ Idē ſup amos.
Deus non ſacrificioꝝ magnitudinē: ſꝫ offerentiū me
rita cauſaſq diiudicat: vnde vidua q̄ duo minuta in
corbonā miſit omnibꝰ pfertur qui animalia pinguiſ
ſima: ⁊ hoſtias modulatas ſe offere credebant.
¶ Ambro. de vita btā: ⁊ hēr. xv. q. i. c. Nō ē.
Non eſt q cuiq̄ nrāꝫ aſcribamus erūnā niſi nre volūta

Ambro.

ti. Nemo noſtrū tenetꝰ ad culpā niſi volūtate ppria
deflexerit. Non hēt crimē q̄ inferuntꝰ reluctāti ibidē.
Volūtariū ſibi militē eligit Xps. Volūtariū ſeruū ſi
bi Diabolus auctionatꝰ. Neminē iugo ſeruitutꝭ aſtri
ctū poſſidet: niſi ſe ei prius peccatorꝭ ere vendiderit.
¶ Ambro. li. de padiſo ⁊ hēr ibidē. c. Nec is.

Nec is qs iuictus aliqđ homicidiũ fecerit extra miſteriũ dei ē:ſi qdē lex eū ð eo:q: dedit eũ i manu ei⁹: manº ergo ei⁹ instrumēt i mō diuinę vltiōi miſteriũ pbuerũt. Leuita igiſ miniſter remiſſiōis eſt:percuſſor aūt q nō ex diſputatiōe:ſ; pter volūtatē fecerit homicidiũ diuinę miniſter ē vltiōis. ℭ Ambr. ſup bti imaculati.

Plurimũ refert vtrũ ex volūtate facias qđ placeat t an neceſſitate. Dēiq; volūtari⁹ miniſter h; pmiũ:coact⁹ diſpēſat obſequium:Unde apoſtolus. Si volēs euāgelizauero:mercedē habeo:ſi aūt inuitus: diſpēſatio mihi tradita eſt. ℭ Grego. moraliũ li. xi. Grego.

Valde laborioſum eſt cuſtodire:ne mala bō faciat: ne in bonis actib⁹ p intētionē tu ubet:ꝛ iter recta opera ſiniſtra cogitatio illudat. ℭ Ibidem li. xij.

Deus nō intuetur:q̄ſtũ glibet valeat:ſed q̄ſtũ velit:ꝛ qa deus corda pēſat:tiã in eius oculis fecit qđ cogitauit. ℭ Gregorius lib. xvi. moralium.

Caro quā cōcupiſcit:pēſeſ qd ſit exanimis ꝛ intelligeſ qd amaſ: Nil qppe ſic ad edomādũ deſiderioꝝ carnaliũ appetitũ valet:q̄ vt qſq; hoc:qđ viuũ diligit:q̄le ſit mortuum penſet. ℭ Greg. li. xxvi. moralium.

Humanę aures talia v̄ba noſtra iudicāt q̄lia foris ſonāt diuina vo iudicia talia foris audiunſ:q̄lia ex intimis pferunſ:certe nouerit ille q intētionē ꝛ volūtatē alteri⁹:varijs explicat v̄bis Quia non d; aliqs v̄ba pſideraſ:ſ; volūtatē:ꝛ itētionē q: nō d; intētio v̄bis deſeruire:ſ; v̄ba intētiōi. ℭ Greg. li. xxviij. moraliũ.

Si ocul⁹ tu⁹ fuerit ſimplex:totũ corp⁹ lucidũ erit:q: ſi recte intēdim⁹ p ſimplicitatē cogitatiōis:bonũ op⁹ pficimus:etiã ſi mun⁹ bonũ eē videaſ. S; quū puerſa itētione qd vel rectũ agiſ:ꝛ ſi ſplēdeſ corã hominib⁹ videatur:apđ examē:eterni iudicis obſcuraſ. ℭ Ibidē.

Omni cura ſeruād⁹ eſt a malicię puluere oculus cordis: ne hoc qđ in actiōe rectũ hoibus oſtendit: apđ ſemet ipſum per vitium elationis intorqueat. ℭ Gregorius in homel. v. ſuper Euangel.

Nihil offerſ deo ditius bona voluntate. Uoluntas aūt bona ē:ſic primi aduerſa:ſicut noſtra ptimeſcere: ſic de pſperitate primi ſicut de noſtro pfectu gratulari. Aliena dāna noſtra credere. Aliena lucra noſtra ð putare:amicũ nō pp mūdũ: ſ; pp deũ diligere. Inimicũ ēt amādo tolerare: Nulli quod pati non vis facē:nulli quod tibi iuſte impendi deſideras denegare. Neceſſitati proximi iuxta vires occurrrere: ſed prodeſſe etiam vltra vires velle. ℭ Greg. ibidē li. vij.

Nō tā praue factis dñs q̄ cuſtodiã prauitatis inſequiſ. In factis enim ſępe īfirmitate ſępe negligētia. In ſtudijs vero ſemper malicioſa intentione peccatur. ℭ Grego. in Paſtorali. li. xij.

Humanũ qdē eſt in corde tētationē perpeti. Demoniacũ vero eſt tētatiōis certamine in opatione ſuperari. ℭ Jo. Chryſ. in tractatu Symboli. Io. chri.

Cũ actũ poterit decorare:ſi aut neceſſitate ſubſiſtat:aut vtilitate vigeat:aut honeſtate ſplēdeſcat:aut cu; effectu mētis tota valeat ſubſtātia operis tolerari opus non ex ſe: ſed ex eo ſit crimē. Nec aliqua virtutis oſtētationi clareſcit:cui voluptas originem pręhet. ℭ Jo. Chryſ. ſuper Matthęum.

Facile deuiat a iuſtitia:q in cauſis nō deũ formidat: ſed hominē: Hic peccādi differt facultatē:ſed nō aufert voluntatem. ℭ Ibidem.

Apud deũ q hominē occidere diſponit: anteq̄ occidat, homicida ħr:voluntas autem eſt quę aut remuneraſ pro bono aut cōdemnatur pro malo. Opa autem teſtimonia ſunt volūtatis. Nō igitur q̄rit deus opera pp ſe:vt ſciat q̄uo iudicet:ſ; pp alios:vt intelligant:q: iuſt⁹ eſt deus. ℭ Iſidorus. ſoliloqoꝝ li. ij. c. x. Iſidor⁹

Tale erit op⁹ tuũ q̄le fuerit itētio tua. ℭ Ibi. li. ij. c. iij. In initio reſiſte cogitatiōi peſſimę:ſi tu turbat prona cogitatio:nō cōſentias illi. Boe. ð philica pſ. li. iij. pſa. xi. Boeti⁹

Nam ſępe mortē cogētibus cauſis:quā nã reformidat: volūtas amplectitur. ℭ Ibidem li. iiij. proſa. ij.

Duo ſunt quibus omnis humanoꝝ actuum conſtat effectus. Uoluntas. ſ. ac poteſtas: Quorum ſi alterutrũ deſit nihil eſt qđ explicari queat Deficiente enī; volūtate ne aggrediſ qdē. qſq; qđ nō vult ac ſi poteſtas abſit:voluntas fruſtra ſit. Qđ ſit vt ſi quem videas velle adipiſci qđ minime adipiſcatur. Hinc obtinēdi qđ voluerit defuiſſe valētiã dubitare non poſſis. ℭ Boetius de philoſophica conſ. li. v.

Diuina prudētia reb⁹ gerēdi neceſſitatē nō impoſuit q: ſi omnia euenirēt de neceſſitate pmia bonoꝝ ꝛ maloꝝ pęna perirent. ℭ Sene. in Hercule furēte tra. i. Seneca.

Quod nimis miſeri volūt hoc facile credunt: immo qđ metuunt nimis nūq̄ ammoueri poſſe nec tolli putāt. ℭ Ariſto. lib. iij. Ethicorum. Ariſto.

Quod primũ eſt in intentiōe Ultimũ eſt in executiōe. ℭ Ariſto. Ibidem.

Bonũ voluntariũ eſt id quod ſimpliciter bonum eſt. ℭ Ariſto. lib. iij. Ethicorum.

Nullus eſt bonus nec beatus nolens. ℭ Ibidem.

Nos ſumus domini operatione noſtrarum a principio vſq; ad finem. ℭ Ibidem lib. v.

Dico voluntarium qđ aliquis in ſeipſo exiſtentiũ ſciēs ꝛ non ignorans operaſ. Juſtum operari:voluntariũ eſt. Delinquit vtiq; aliqs volens:ꝛ iniuſta patiſ nullus volens. ℭ Ariſto. lib. ij. Prioꝝ.

Magis eligendu; eſt bene agere q̄ agere. Unde magis eligenda eſt voluntas ſine actione q̄ actio ſine bona voluntate. ℭ Ariſto. Rheto. li. i. c. xix.

Volūtas eſt cũ rōne appetit⁹. Nullus. n. vult:niſi qđ; putauerit eſſe bonum. Irrationales autē appetitus ira:ꝛ concupiſcentia. ℭ Ibidem lib. ij. c. iiij.

Null⁹ ea q̄ ſibi apparēt īpoſſibilia appetit. Ari. ibi. c. 6.

Acutę ſt̄ volūtates iuuenũ ꝛ nō magne. ℭ Ari. ibi. 18.

Null⁹ impoſſibilia affectat neq; ꝯcupiſcit:vt in plřibus. ℭ Ariſto. de animalibus lib. iij.

Volūtas appetitus eſt. ℭ Cicero Rheto. veterũ lib. ij. Cicero.

Voluntatē in omnibus rebus ſpectari ꝯuenit: quę conſulto facta non ſunt:in eis fraudē eſſe non oportet. ℭ Ibidem lib. ij.

Quo animo quiſq; faciat:non quo caſu vtatur: ad rem pertinet. ℭ Cicero ibidem.

Voluntario facinori nulla eſt excuſatio impudentię. ℭ Saluſtius in Cathilinario. Salu.

Vincit in auido ingenio pũũ ꝯſiliũ. ℭ Ual. max. li. viij. Uale.

Locuples eſt nō multa poſſidens:ſed modica deſiderāſ. maxi. ℭ Terentius in Heautontimorumenos. Teren.

Nulla eſt tam facilis res:quin difficilis ſit:quã inuitus facias. ℭ Ouidi. de Ponto li. iij. elegia. iiij. Ouidi⁹

Vt deſint vires:tamen eſt laudanda voluntas.
Hac ego contentos auguror eſſe deos.
Hęc facit vt veniat pauper quoq; gratus ad aram:
Et placeat cęſo non minus agna boue.
ℭ Horatius epiſtolaꝝ li. i epi. xi.

Cęlum non animum mutant qui trans mare currunt. ℭ Horatius epiſto. li. ij. epi. xiiij. Hora.

Rure ego viuentem tu dicis:in vrbe beatum:
Cui placet alterius ſua nimirum eſt odio ſors:
Stultus vterq; locum immeritum cauſatur iniq;.
In culpa eſt animus:qui ſe non effugit vnquam.
ℭ Juuenalis Satyra:

Has patitur pęnas peccandi ſola voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitas vllum:
Facti crimē hēt. ℭ Dan. flo. iferni cant. c. xxxi. Juue.

Et doue largomento della mente Dã. flo.
Sagiunge al mal volere:ꝛ alla poſſa:
Neſun riparo vi po far la gente.

¶ Dantes Floren. Purgatorij.xvi.

Voi che viuete ogni cagion recate
 Pur ſuſo al ciel: coſi come ſe tutto
 Moueſſe ſeco di neceſſitate.
Se coſi fuſſe in voi fora deſtrutto
 Libero arbitrio: ꝛ non fora iuſticia
 Per ben leticia: ꝛ per mal hauer lutto.
Lo cielo i voſtri mouimenti initia:
 Non dico tutti: ma poſto chil dica:
 Lume ve dato a bene: ꝛ a malicia.
E il libero voler chi ſaffatica
 Nelle prime bataglie: col ciel dura
Poi vince tutto: ſi ben notrica.

Fran. Petrar. ¶ Fran. Petrar. cantinela.xlij. ſtătia.viij.

Che vo cangiando pelo:
 Ne cangiar poſſo loſtinata voglia.

VOLUPTAS grę. ηδονη ... ꝛ ηδυπαθεια ... voluptuoſus dicit. Eſt autẽ voluptas iucundus motus in ſenſu. ſm Ciceronẽ li.ij de fi. bonorum ꝛ malorum.

Voluptas eſt cum quadã lubrica ſuauitate ad illicita ſordideq; mẽtis inclinatio. ſm Iſid. in Syno.
Voluptas eſt motus animę quidam ꝛ affectio tota ſimul ꝛ ſenſibiliter in naturam proficiſcens. Cuius contrarium eſt dolor: ſm Ariſto. li.i. Rhetori.
Voluptas eſt preter modum elata leticia opinione pręſentis alicuius magni boni. Dĩq; voluptas qḋ talia maxime volumus. Hinc voluptariũ: hoc ẽ voluptatis plenũ. ꝛ Voluptuoſum eiuſdem ſignificationis.

Aug. ¶ Aug. de ſingularitate clericorum.

Minus voluptatibus ſtimulatur: qui non eſt vbi frequentia eſt voluptatum: Minus auaricię moleſtias patitur: qui diuitias non videt.

Hiero. ¶ Hiero. in epi. ad Damaſum papam.

Semper voluptas famem ſui hz: ꝛ tranſacta nõ ſatiat.

Ambr. ¶ Ambroſius ſuper lucam.vi.

Nihil prodige ſatis eſt voluptati. Semper famem patitur ſui quę alimentis perpetuis neſcit impleri.

Iſidor. ¶ Iſidorus de ſummo bono li.iij.

Licet ſępe in medio carnaliũ deus ptegat vitã electorũ: tñ ſatis rarũ eſt: vt qſq; inter ſeculi voluptates poſitus: a vitijs maneat illibatus: in quibus ꝛ ſi nõ cito iplicet aliquando tamen attrahitur. Nec enim diu poteſt eẽ ſecurus qui periculo fuerit proximus.

Boetius. ¶ Boetius lib.iij. de philoſophica. conſol.

Quid autem de corporis voluptatibus loquar? quarũ appetentia quidem plena eſt anxietatis: ſatietas vero penitentię: quarum motus quid habeat iucunditatis ignoro. Triſtes vero eſſe voluptatũ exitus: quiſqs volet reminiſci libidinum ſuarũ intelligetq; ſi beatos explicare poſſet: nihil cauſę quin pecudes quoq; beatę eſſe dicantur.

¶ Boetius Ibidem.

Nihil igitur dubium eſt quin ad beatitudinẽ deuia quedam ſint: Nec perducere quenq; eo valẽt: ad quod ſe perducturas eſſe promittunt.

Seneca ¶ Seneca epiſtola.xxviij.

Quis hoſtis in quenq; tã cõtumelioſus fuit? q̃ in quoſdã voluptates ſuę. Quidã ſe voluptatibus immergũt quibus in cõſuetudinẽ adductis carere nõ poſſunt. ob hoc miſerrimi ſunt: qḋ eo peruenerunt: vt illis quę ſupuacua fuerant: facta ſint neceſſaria: ſeruiunt itaq; voluptatibus: non fruuntur: ꝛ mala ſua quod malorum eſt vltimum amant.

¶ Ibidem.

Indurandus eſt animus: ꝛ blãdimẽtis voluptatũ procul abſtrahẽdus: vitia Annibalẽ hyberna ſoluerũt: ꝛ idomitum illum niuibus atq; alpibus virũ exterminauerunt. Fomẽta cãpanię armis vincit: vicinis victus eſt.

¶ Seneca Ibidem.

Nobis quoq; militandũ eſt: quodã genere militię quo nũq; ociũ datur. Debellãdę ſunt in primis voluptates: quę vt vides ſęua quoq; ingẽia rapuerũt. Si voluptati ceſſero: credendũ eſt dolori.   ¶ Ibidem.

Aſpice illũ cui ſomnus lare domus ſilẽtio quęritur: i cuius aures ne quis agitet: omnis ſeruorum turba contiguit: huc nẽpe variatur atq; illuc: ſomnũ inter ęgritudines leuẽ captãs. Qui nõ audit audiſſe ſe cõqueritur. quid in cã putas eẽ: animus illi obſtrepit: hic placãdus eſt. huius ſeditio compeſcẽda.   ¶ Cicero lib.i. Officiorũ.   Cicero

Non eſt conſentaneũ q metu nõ frangitur eum frangi cupiditate: ꝛ q inuictũ ſe a labore pſtiterit: vinci a voluptate.   ¶ Cicero li.i. de finibus bonorũ ꝛ malorũ.

Nemo. n. ipſam voluptatẽ: q voluptas ſit aſpernatur aut oderit: aut fugiat: ſz q̃ cõſequũtur magni dolores eos q̃ rõne voluptatẽ ſequi neſciũt.   ¶ Cicero Ibidem.

At vero eos ꝛ accuſamus: ꝛ iuſto odio digniſſimos ducimus q quũ blãdicijs pſentiũ voluptatũ deliniti atq; corrupti: quos dolores ꝛ quas moleſtias excepturi ſint peccati cupiditate non prouident.   ¶ Ibidem.

Nã libero tpe quũ ſoluta nobis eſt eligẽdi optio: quumq; nihil impedit quominus id qḋ maxime placeat facere poſſimus: ois voluptas aſſumẽda eſt: omnis dolor depellẽdus. Temporibus aũt qbuſdã: aut officijs debitis: aut rerũ neceſſitatibus ſępe eueniet: vt ꝛ voluptates repudiãdę ſint: ꝛ moleſtię nõ recuſãdę. Itaq; harũ rerũ hic tenetur a Sapiẽte delectus: aut vt reijciẽdis voluptatibus maiores alias cõſequatur: aut pferẽdis doloribus aſperiores repellat.   ¶ Cic. li.i. de fi. bonorũ ꝛ mal.

Voluptates omittuntur: maiorũ voluptatũ adipiſcẽdarum cauſa.   ¶ Ibidem.

Voluptas aũt ẽ ſola quę nos vocet ad ſe ꝛ alliciat ſuapte natura.   ¶ Ibidem li.ij.

Quid. n. neceſſe ẽ tãq; meretricẽ in matronarũ cętũ: ſic voluptatẽ in virtutũ cõcilium adducere.   ¶ Ibidẽ.

Voluptates ſępius relinquit cauſas pẽtẽdiq; recordandi.   ¶ Ibidem.

Maior eſt animi voluptas: q̃ corporis.   ¶ Ibidem.

Voluptatẽ beſtijs concedamus.   ¶ Ibidem li.ij.

Maximas vero virtutes iacere oẽs neceſſe ẽ voluptate dominãte. Sũt ẽt turpitudines plurimę: q̃ niſi honeſtas nã plurimũ valeat: cur nõ cadãt in ſapiẽtẽ nõ ẽ facile diſcẽdere: An: ne plura cõplectar: (ſũt enim innumerabilia) vñ laudata virtus voluptatis aditus intercludat neceſſe ẽ: qḋ tu a me expectare noli.   ¶ Li.i. de ſenectute.

Dicebat archita tarẽtinus nullã capitaliorẽ peſtẽ q̃ voluptatẽ corporis hoibus a natura datã.   ¶ Ibidem.

Impedit enim cõſiliũ voluptas rationi inimica: ac mentis (vt ita dicã) pſtringit oculos. nec habet vllum cum virtute cõmercium.   ¶ Ibidem.

Cupidi. n. voluptatũ odioſũ fortaſſe: ꝛ moleſtũ ẽ carere. Satiatis vero ꝛ expletis iucũdius ẽ carere q̃ frui: q̃q; nõ caret is q nõ deſiderat. Ergo hoc nõ deſiderare dico eẽ iucundius.   ¶ Cicero li. de ſenectute.

Diuine Plato eſcã malorum voluptatem appellat: q̃ ea homines capiuntur: vt piſces hamo.

¶ Cicero li. Paradoxorum.

Si quis voluptatẽ eẽ ſummũ bonũ dixerit: eius vox pecudũ eẽ vr: non hominum.   ¶ Cicero ibidem.

Te miſerię te erũnę pmũt oẽs: q te beatũ q florẽtem putas: tuę libidines te torquẽt.   ¶ Cicero ibidem.

Tu dies noctesq; cruciaris: cui nõ ſat ẽ qḋ ẽ: ꝛ ipſũ quod hẽs: ne diuturnũ ſit futurũ: times.   ¶ Ci. li. paradoxorũ.

Quomodo aũt hic libero imperabit: q nõ poteſt ſuis cupiditatibus imperare: Refrenet primũ libidines: ſpernat voluptates: iracũdiã teneat: auaritiã coerceat: cęteras q; ai labes repellat. Tũc incipiet alijs ipare: quũ ipſe improbiſſimis dñis: dedecori ac turpitudini parere

deſierit. Dum vero his obediet: non modo imperator ſed liber quidem non habendus erit.

℄ Cicero libro officiorum.

Nam et voluptates blandiſſime domine maiores partes animi a virtute detorquent.

℄ Cicero lib. iiij. tuſcu. queſt.

Et vt turpes ſunt qui efferũt ſe letitia: tum quũ fruunt venereis voluptatib⁹: ſic flagitioſi q eas inflammato animo cõcupiſcũt. Totus vero iſte qui vulgo appellatur amor (nec Hercule inuenio quo noĩe alio poſſit appellari) tante leuitatis eſt: vt nihil videam: qḋ putem cõferẽdũ. Quod cecilius deũ qs nõ ſummum putet aut ſtultũ: aut rerũ eſſe ĩperitũ: exiſtimet cui in manu ſit: quẽ eſſe demẽtem velit: quem ſapere: quem inſanireq; quẽ in morbũ iniici quem contra amari quem expeti: quem acceſiri.

℄ Cicero in oratione pro. M. Marcello.

Quid eſt hoc ipſum diu in quo eſt aliquid extremũ: qḋ quum venerit omnis voluptas pro nihilo preterita eſt: q: nulla poſtea eſt futura.

L. apu. ℄ Lucius apuleius floridorum lib. iij.

Cogitatio voluptate impeditur.

Iſocra. ℄ Iſocrates ad dimonicuz ſermone admonitorio.

ηδονας θηρευε τας μετα δοξης.i.

Periã. Voluptates venare cum dignitate. ℄ Periander.

αἱ μὲν αἱ ἡδοναὶ θνηταὶ αἱ δὲ τιμαὶ ἀθάνατοι.i.

Semper quidez voluptates mortales: honores vero immortales. ℄ Idem.

ηδονης κρατει.i.

Voluptatibus impera. ℄ Idem.

μη λαλει προς ηδονην.i.

Menã. Ne loquere ad voluptatem. ℄ Menander.

ηπαρα καιρον ηδονη τικτει βλαβην.i.

Intempeſtiua voluptas parit damnum. ℄ Idem.

ως πολλακις τας ηδονας λυπουμεθα.

Quaz in multis rebus ꝓpter voluptates triſtamur?

Teren. ℄ Terentius comedia. v.

Qui voluptati obſueſcẽtes viuũt: haud parũ hẽdẽ iuuãt.

Ouidi⁹ ℄ Ouidius de remedio lib. ij.

Eneruant animos cytare: cantuſq; lireq;:
Et vox: et numeris brachia mota ſuis.

Hora. ℄ Horatius ſermonum lib. i. Satyra. ij.

Audire eſt operepretium. ℄ Vide ſupra i adulterium.

Iuue. ℄ Iuuenalis ſatyra. xi. in fine.

Voluptates cõmendat rarior vſus.

Dã. flo. ℄ Dantes florentinus paradiſi can. ij.

Dietro a ſenſi.
Vedi che la ragione ha churte lale.

VOTVM grece. ευχη. ες. η. et ευχομαι voueo dicitur. Eſt autem votum: alicuius boni cum deliberatione deo facta promiſſio.

Votuz eſt prepoſiti ſupererogantis ꝓmiſſio: deo facta: pp bonum finẽ: ex deliberatione firmata: ſꝫm Ricar. iiij. ſenten. diſtin. xxxviij. arti. ij.

Votum dr̃ a volũtate: quaſi a primo mouente rationem ad ꝓmittẽdũ: ſꝫ hen. Tho. ſeda ſcḋe. q. lxxxviij. ar. i.

Votũ eſt teſtificatio quedã ꝓmiſſionis ſpontanee: q̃ dꝫ fieri deo de his que dei ſunt: ſcḋm eundem ibidem.

Vouere eſt aliqd deo ſancte promittere. Quoniã vo ea vehemẽter ↄ̃ſideram⁹ que voto a deo poſcim⁹: fit vt aliqñ votũ pro deſiderio capiat: vñ voti compos: q deſiderium ſuum aſſecutus eſt. Hinc deuoueo: hoc eſt deſtino: imprecor: hinc deuotum: quod modo ad proſperum: modo ad aduerſum refertur.

David ℄ David pſal. lxxv.

Vouete et reddite.

Eccl'ia. ℄ Idem pſal. cxv.

Vota mea domino reddam: ℄ Eccleſiaſtes. c. v.

Si quid vouiſti deo: ne moreris reddere.

Augu. ℄ Aug. et hr̃. xvij. q. i. c. ſunt quedam.

Sũt quedam que et nõ vouẽtes: debemus: quedam ẽt que niſi vouerimus nõ debemus. Sꝫ poſtq̃ ea domino ꝓmittimus: neceſſario reddere conſtringimur.

℄ Aug. lib. de bono coniugali: et habetur di. xxvij. Quidam.

Quidam nubentes poſt votũ aſſerũt adulteros eẽ. ego aũt dico vobis: q̃ grauiter peccãt: qui tales diuidũt.

Hiero. ℄ Hiero. et hr̃. xvij. q. i. capi. Vouentibus.

Vouẽtibus nõ ſolũ nubere: ſed etiam velle dãnabile eſt.

Grego. ℄ Gregorius ſuper ezechielem: et hr̃. xvij. queſtio. i. c. Qui bona.

Si poſt votũ qſq; neceſſario cogit̃ ſoluer̃ qḋ vouit: ſi vouentibus nõ ſolũ nubere: ſed etiam velle dãnabile eſt: patet q̃ ſacerdos iſte ad executionem ſui voti cogendus eſt: et nõ ſolũ ſibi damnabile eſt. Quod vero iter vouendos iſte computandus ſit: patet ex verbis Auguſtini: dicẽtis. Dixi cõfitebor &c. Magna pietas dei eſt vt ad ſolã promiſſionem peccata dimittat: Nundum enim pronunciatore: et tamen deus iam audit in corde. Votum enim pro opere reputatur.

℄ Gregorius in regiſtro: et habet̃. xvij. q. i. capitulo Ananias.

Ananias deo pecunias vouerat: quas poſt victus ꝑſuaſione diaboli ſubtraxit: ſꝫ qua morte mulctatus ẽ: ſcis.

Si ergo ille mortis periculo dign⁹ fuit: q eos quos dederat nũmos deo abſtulit: ↄ̃ſidera quãdo ꝑiculo in diuino iudicio dign⁹ eris: q ñ nũmos: ſed temetipſuz deo obtulẽti: cui te ſub monachali habitu deuouẽs ſubtraxiſti.

Iſidor⁹ ℄ Iſidorus in ſynonymis: et habet̃ xxij. q. iiij. c. In malis.

In malis ꝓmiſſis: reſcinde fidem. In turpi voto: muta decretũ. Quod incaute vouiſti ne facias. Impia ẽ ꝓmiſſio. que ſcelere adimpletur.

Leo pp ℄ Leo papa. et habetur. xx. q. i. c. Puelle.

Puelle que nõ parẽtũ coacte imperio: ſꝫ ſpõtaneo iudicio virginitatis propoſitũ atq; habitum ſuſceperint ſi poſtea nuptias elegerint preuaricant̃: ẽt ſi nundum eis cõſecratio acceſſerit: cuı⁹ vtiq; nõ frauderẽt munere: ſi in propoſito ꝑmanerẽt. Ambigi vo nõ poſſunt crimẽ magnũ admiſiſſe: vbi ꝓpoſitũ deſeritur: et conſecratio violat̃. Nã ſi humana facta non poſſunt impune calcari: quid de his manebit: qui corruperint federa diuini ſacramenti?

Seneca ℄ Seneca ad lucillium epl. x.

Quidã turpiſſima vota diis inſuſurrãt: ſi quis ammouerit aurẽ cõtiſceſcẽt: et qḋ ſcire hoĩes nolũt: deo narrãt. Sic viue quum hominib⁹ tanq; deus videat. Sic loquere cum deo tanq; homines audiant.

℄ Ibidem epiſtola. lx.

Cicero O q̃ inimica ſunt nobis vota noſtrorũ: eo qḋ infelicio ra quo ceſſere felici⁹. ℄ Cicero lib. ij. de legibus.

Caute vota reddunto.

Vale. Maxi. ℄ Valerius maximus lib. vij. c.

Socrates humane ſapiẽtie quaſi quoddã terreſtre oraculũ. nihil vltra petẽdũ a diis imortalib⁹ arbitrabat̃ q̃ vt bõa tribuerẽt. Quia ii demũ ſcirẽt: qḋ vnicuiq; eẽt vtile. Nos autẽ plerũq; id votis expetere: quod non impetraſſe meli⁹ foret. Etenim denſiſſimis tenebris inuoluta mortalium mens in quã late patentes errorẽ cecas precatiões tuas ſpargis. Diuitias appetis q̃ multis exitio fuerunt. Honores cõcipiſcis: qui cõplures peſſundederũt. Regna tecũ ipſe voluis quorũ exit⁹ ſepenumero miſerabiles cernũt̃. Splẽdidis cõiugiis iniicis man⁹: at hec vt aliqñ illuſtrãt: ita nõ nũq̃ ſũditus domos euertũt. Deſine igit̃ ſtulte futuris malorũ tuoꝝ cauſis quaſi feliciſſimis reb⁹ inhiare: teq; totũ celeſtiũ arbitrio ꝑmitte. q: qui tribuere bona ex facili ſolẽt etiam eligere aptiſſime poſſunt.

Uirgi. ¶ Uirgilius Aeneidos.lib.vi.
Ceſſas in vota preceſq;?
Tros ait Aenea Ceſſas?

Luca. ¶ Lucanus lib.v.pharſalię.
Noua vota timori.
Sunt inuenta nouo.

Ouidi° ¶ Ouidius faſtorum lib.v.
Sępe iouem vidi: quum iam ſua mittere vellet.
Fulmina. Thure dato ſuſtinuiſſe manum.

Perſi° ¶ Perſius ſatyra.ij.
Haud cuius promptum murmurq; humileſq; ſuſurros.
Tollere de templis: & aperto viuere voto.

Mar. ¶ Martialis Epigrámatum lib.viij.de columba.
Et dominum mundi flectere vota valent.

Danteſ ¶ Dantes florentinus Paradiſi.can.v.
Lo magior don che dio per ſua largheza.
Fece creando: & alla ſua bontade
Piu cõformato quel che piu appreza.
Fu de la volunta la libertade:
Di che le creature intelligenti
E tute e ſole furo: & ſon dotade.
Or ti para ſe tu quinci argomenti
Lalto valor del voto: ſe e ſi fatto:
Che dio conſenta quando tu conſenti.
Che nel fermar tra dio: & lhomo il pacto:
Uictima faſſi di queſto theſoro:
Tal qual io dico e faſſi col ſuo atto:
Donche che render poſſi per riſtoro?
Se credi ben vſar quel chai offerto:
Di mal toletto voi far bon lauoro.

VOx grece φωνη.ης.& φωνητικος.η.ον.vocalis dicitur. Eſt autem vox percuſſio aeris inſpirati ad vocalem arteriam moti ab anima: quę eſt illis partibus: ſm Ariſtote.lib.ij.de anima.
Vox eſt aeris per linguã percuſſio: quę per quaſdã gutturis partes: q̃ arterię vocant ab aĩali profert ſm Boetiũ in principio editiõis ſcd̃ę ſup librũ perihermenias.
Vox ẽ ſon° cũ q̃dã imaginatione ſignificãdi: ſʒ Boe. ibi.
Vox ẽ ſon° ab hoĩe aĩatus prolatus i naĩalibus inſtrumẽtis formatus: ſm Petrũ hyſpanũ in principio ſuę logicę ſũt autẽ nãlia inſtra: qb° vox formatur nouẽ verſus. Inſtrumenta nouem ſunt. Guttur. lingua palatũ. Quattuor & dentes: & duo labra ſimul.
Vox eſt qcquid ſonat: & dicitur.απο τȣ βοαω.qd̃ eſt ſono. Uirg. Fractaſq; ad littora voces: Ei° diminutiuũ vocula: Hic vociferõ ſiue vociferor i qd̃ ẽ cũ dolorẽ: ſi de idignatiõe maiorẽ vocẽ emitto. Itẽ. vocal'.i. ſonor°.

VOracitas grece βορα.ας.η.& φαγος.ου.ο. vel βορος.ου.ο. Edax dr̃. Eſt aũt voracitas: guloſitas: dicta a vorãdo. Uorare enim proprie ẽ cibũ nõ cõfectum dẽtibus deglutire: & per metaphorã eſt auide ſumere.
¶ De hac materia vide ſupra in gula.

VRbanitas grece αστειοτης.ου.ο.& αστειος.ου.ο.η. vrbanus dicitur. Eſt aũt vrbanitas qua ſignificamus proprie quẽdã geſtũ vrbis: & ſumptã ex cõuerſatiõe doctorũ tãtã eruditionẽ. Quid differãt vrban° & vrbanitas: a dicacitas & dicax. vide.ſ.i dicacitas.

VRbs gre.αστυ.εος.το.dr̃ ab vruo aratri curuatura: antiqui enim etruſco more iũctis tauro & vacca: q̃ interior eſſet: ſulcũ aratro circũ ducebãt: intra quẽ vrbẽ ędificarẽt. Alij tñ ab orbe dictã volũt i q̃ ſulc° ille in orbẽ duceret. Urbs ſũt ipſa ędificia. Ciuitas võ q̃ grę. πολιτεια.η.dr̃ ſignificat ipſos ciues: i dr̃q; q̃ſi ciuiũ vnitas. Cõfundunt tñ hęc q̃nq;. Uirgi. Inuadũt vrbem ſomno vinoq; ſepultã. qd̃ tñ illic carminis neceſſitate factum eſt: quia in verſu hexametro ciuitas & ciuitatem locare non poſſimus.

VRina grece ουρον.ου.το.& ουρεω mingo dicitur. Eſt aũt vrinare ſiue vrinari vrinã emittere: Habz & aliud ſignificatũ: nã vrinare ẽ in aquã emergi: & natando emergere: dr̃q; ab vruo de quo ſupra in vrbs.
Vruũ enim ita flexũ deorſum ẽ: vt redeat ſurſum: vrinare ergo ẽ q̃ſi ad ſimilitudinẽ vruinare: hoc eſt natare. Plinius: Caniculariũ multitudo circa eas vrinãtes graui periculo infeſtat. Hinc vrna dr̃: q̃ i aqua hauriẽda vrinat: quẽadmodũ vrinator facit: mergit & emergit merces e mari extrahẽdo lauãdi nauigij gr̃a iactatas: ſic dict° teſte Caliſtrato. Urna aũt grece στάμνος.ου.η. dicitur: cuius diminutiuum eſt vrnula.

V SVRA grę.τοκος.ου.ο.& τοκιστης.ου.ο. vſurarius dicitur. Eſt autem vſura qd̃cũq; ſolutioni rei mutuatę accedit ipſius rei vſus gratia pactiõe interpoſita vel hac intentione habita in contractu vel exactione habita poſt contractum ſm Hoſti.in ſum.
Vſura eſt qcqd p̃ter ſortẽ accidit ſiue iuſto titulo ſiue ſit in mutuis ſiue in contractibus alijs ſm bea. Tho.in queſtionibus de malo.q.xiij.arti.iij.c.
Vſura eſt precium pecunię mutuatę vel cuiuſcũq; rei cuius vſus ẽ cõſũptio vel diſtractio eius: ſm eũdẽ ſcd̃a ſcd̃ę.q.lxxvij.arti.i.c. ¶ Exodi.c.xxij. Exodi.
Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi: qui habitat tecum non vrgebis eum quaſi exactor: nec vſuris opprimes.
¶ Leuitici capitulo.xxv. Leuiti.
Pecuniam tuam non dabis ad vſuram.
¶ Deuteronomij.c.xxiij.
Non fęnerabis fratri tuo. ¶ Dauid pſal.xiiij. Deute.
Qui pecuniam ſuam non dedit ad vſuram. Dauid
¶ Eccleſiaſtici.c.xxix.
Multi nõ cã nequitię fęnerati ſũt: ſʒ fraudari gratis timuerũt. Eccle.
¶ Aug.ſup ps.xxxvj.& hr̃.xiiij.q.iij.c. ſi fęneraueris.
Si fęneraueris hoiem.i.ſi mutuo dederis pecuniã tuã a quo pluſq̃ dediſti expectes: nõ pecunia ſolã: ſʒ aliqd pluſq̃ dediſti: ſiue illud triticũ ſit: ſiue vinũ: ſiue oleũ: ſiue qd̃libet aliud: ſi pluſq̃ dediſti expectes accipere: fęnerator es & in hoc improbandus: nõ laudandus. Aug.
¶ Aug.ad macedoniũ: & hr̃.xiiij.q.iiij.c. Quid dicã.
Quid dicã de vſuris: quas et ipſe leges: & iudices reddi iubẽt: an crudelior ẽ q ſubtrahit aliqd vl' detrahit diuiti q̃ q trucidat pauperẽ fęnore: hec vtiq; atq; hmõi male vtiq; poſſidentur: & vellẽ reſtituerentur: ſed nõ eſt quo iudice repetantur: iam vero prudenter intuamur quod ſcriptum eſt: fideli homini totus mundus diuitię ſunt: infideli autem nec obulus: nõne omnes qui ſibi vident gaudere cõqueſitis i toſq; q vti neſciunt. alienum poſſidere conuincimus. Hoc enim certe alienum nõ eſt: qd̃ iure poſſidet. Hoc autẽ iure qd̃ iuſte & hoc iuſte qd̃ bene. Oẽ igit' qd̃ male poſſidetur: alienum eſt male autem poſſidet qui male vtitur. Hiero.
¶ Hiero. ſup ezechielẽ li.vi.& hr̃.xiiij.q.iij.putãt.c.
Putãt qdã vſuras tm̃ eſſe in pecunia quod prouidens diuina ſcriptura oĩs rei aufert ſupabundantiã vt plus nõ recipias q̃ dediſti. itẽ alij pro pecũia fęnerata ſolẽt munuſcula diuerſi generis accipere: & nõ intelligũt ſcripturã vſurã appellare: & ſuperabundãtiã qcquid illud eſt: ſi ab eo qd̃ dederint plus reacceperint.
¶ Ambroſius lib.iij.officiorum.
Cur in fraudẽ conuertis naturę induſtriam? cur affectas inopiam? cur optari facis pauperib° ſterilitatẽ: ſicos publicam fertilitatẽ? Exploras qñ ſterilior prouẽtus? Hãc vocas induſtriã: q̃ ẽ calliditatis: verſutia fraudis aſtutia. Et qd̃ tu remediũ vocas: ẽ cõmẽtũ nequitię. Latrociniũ aũt fęnus appellẽ. Captant tanq̃ latrocinij tẽpora qbus in viſcera hoium durus inſidiator obrepas? Cui cõditę frugis multiplicat' vſura? qd impetraris mala oibus? lucrũ tuũ: damnũ publicũ eſt.
¶ Ambro. & habetur.xiiij.q.iij.c.plerinq;.

Pleriq; refugiētes p̄cepta legis quū dederint pecuniā negociatoribꝰ nō in pecunia vſuras exigūt: ſed de mercibꝰ eoꝝ tanq̄ vſurarū emolumēta pcipiūt. Jdō audiāt qd lex dicat: neq; inq̄t vſurā eſcarū accipies: neq; omniū reꝝ. Jtem eſca vſura ē: et veſtis vſura eſt: et qd velis nomen ei imponas: vſura eſt. Jtē ſi q̄s inſtaurādū conuiuiū putet: ad negociatorē mittit: vt abſinthiaci capellā deferat ſibi gratis: ad cauponē: dirigat vt picenū vinū: aut ſirtacbū: regrat. Ad laniū et vt illam ſibi procuret: ad atiū: vt ſibi poma adornet.

Ambr. ❡ Ambroſius lib. de bono mortis: et hr̄. xiiij. q. iiij. c. ſi quis vſuram.

Si quis vſuram accipit: rapinā facit: vita non viuit.

❡ Jbidem. c. ab illo.

Ab illo exige vſurā cui merito nocere deſideras: cui iure inferūt arma: huic legitime auferūt vſure: quē bello vincere nō potes: ab hoc vſurā exige: quē nō ſit crimē occidere. Sine ferro dimicat: qui vſuras flagitat ſine gladio ſe de hoſte vlciſcitur qui fuerit vſurarius exactor inimici. Ergo vbi ius belli: ibi ius vſure.

Grego. ❡ Gregorius et hr̄ di. xxxiij. c. maritū duarū.

Nō ordinādos cēſem° illos q vſuras accepiſſe conuincūt.

Io. chri. ❡ Jo. Chry. ſup mathēū homel. vi. in fine.

Mutuo da ampliores cape vſuras: mutuo da acceptorꝰ ſ. vbi nulla inuidia: nulla accuſatio: inſidiatio neq; terror. Mutua nullo indigēti: ſꝫ xp̄o: et pp te neceſſitatē hūi: eſurienti: et ocō nutriēti. Hec eni vſure regnū. Jlle gehēnā p̄parāt: Hę ſūt philoſophię et miſericordię Jllę crudelitatis: et auaritię. ❡ Jbidem.

Nihil vſuris turpiꝰ nihil crudeliꝰ. Alienas hic negociat̄ miſerias: et lucrū ſuū alteriꝰ aduerſitatē facit. Talis eſt quaſi manū ſuſcipiēs: et in naufragiū impellens.

❡ Jo. Chry. ſup illō Mathei. v. et volēti mutuare.

Similis ē pecūia vſurarij: morſui aſpidis. Percuſſus. n. ab aſpide quaſi delectatꝰ vadit in ſomnū: et p ſuauitatē ſaporis morit̄: q: tūc venenū latēter p oia membra decurrit. Sic q ſub vſura accipit ſub tēpore quaſi bīficiū ſentit: ſed vſura per omnes ſuas facultates decurrit et totum conuertit in debitum.

Leo pp ❡ Leo papa. et hr̄. xiiij. q. iiij. c. Nec hoc p̄tereūdū.

Nec hoc p̄tereūdū quoq; duximꝰ eſſe: quoſdā lucri turpis cupiditate captos: q vſurariā exercere pecuniam et fenore volūt diteſcere qd nos vt dicamꝰ nos eos q ſūt i clericali ordine cōſtituti: ſꝫ ēt i laicos cadēt: q xp̄ianos ſe dici cupiūt cōdolemꝰ: qd vēdicari acrius i eos q fuerūt cōfutati decernimꝰ: vt ois peccādi opportunitas adimat̄. ❡ Leo papa. et hr̄ di. xlvi. c. ſicut non.

Sicut nō ſuo: ita nō alieno noie aliq's clericoꝝ exercēt fenus attētet. Jndecēs ē enim crimē ſuū cū incōmodis alienis impēdere: et exercere. Fenꝰ aūt hoc ſolū aſpicere et exercere debemꝰ vt qd hic miſericorditer tribuimꝰ a dño: q multipliciter et imperpetuū manſura tribuit recipere valeamꝰ. ❡ Ariſtoteles lib. iiij. ethicorum.

Aristo. Vſurarij vnde nō oportet accipiūt: quātū non oportet.

❡ Cicero Officioꝝ li. ii. in fine.

Cicero A Catone maiore quū quereretur: quid maxime in re familiari expediret? reſpōdit bene paſcere. Quid ſcdm ſatis bene paſcer̄. Quid tertiū: bn̄ veſtire. Quid q̄rtū arare. Et quum ille queſierat dixiſſet. Quid fenerari? Tum Cato. Quid hominem (inquit) occidere?

Uſus grece χρῆσις. ιος. ἡ. et χράομαι vtor dicit̄. Eſt aūt vſus: vis vtendi rebus alienis ſalua rerū ſubſtantia: ſcdm Azo. in ſumma.

Vſus nullo modo ſignificat habitū: vel potētiā: ſꝫ ſignificat actum cuiuſcunq; habitꝰ: et potētię: ſcdm. b. Tho. in. q. de veritate. q. xvij. arti. i. c.

Vſus ab vtor venit: et aliquādo ſignificat ipſam vtēdi ſignificationē. Virg. Nā neq; erat corijs vſus. Nōnūq; cōſuetudinē: et cōuerſationē. Terē. Sic mihi ē vſus. Aliquis opus eſt. Virgi. Nunc viribꝰ vſus. Nūc manibus rapidis: omni nūc arte magiſtra. Nōnūq; vtilitatem ſignificat. Apuleiꝰ. Quū id ex vſu meo nō ſit: hinc vtilis de quo infra: Uſu venire eſt accidere. Plyniꝰ. Jd eni frequēter vſu venit vt mali bonis p̄ferantur.

Uſuſfructus eſt vis alienis rebꝰ vtēdi fruēdiq; ſalua rerū ſubſtātia: ſcdm vlpianū: q: eſt ius in corpore quo ſublato: et ipſum tolli neceſſe eſt. ff. de vſufru. l. ij. et inſti. eo. in princi.

Vſuſfructus dr̄ quū res aliqua nō noſtra eſt: ſꝫ perinde ex ea fructū: atq; vtilitatē capimus ac ſi nr̄a eſſet.

VTILITAS gręce ὠφέλεια. ας. ἡ. et ὠφελῶ vtinā: et ὠφελεῖσθαι. οῦ. ο. vtilis dr̄ dupl'r. ſ. ſic via ad finē: vt meritū ad beatitudinē: et ſic ps ad totum: vt miniſteria angelorum ad beatitudinē eoꝝ. ex b. Tho. j. parte. q. lxij. ar. ix.

Vtilitas: vtilior et vtiliter ab vtor dicuntur.

❡ Machabeorum. ij. c. iiij. Mach

Communem vtilitatem apud te vniuerſę multitudinis conſidera. ❡ Ambroſius lib. de officijs. et habet̄ xiiij. q. v. cap. Deniq;.

Deniq; ſi non poteſt ſubueniri alteri: niſi alter lędatur: cōmodius eſt neutrum iuuari q̄ grauari alterū. Jdq; in cauſis pecuniarijs interuenire non eſt ſacerdotale: in quibus non poteſt fieri: quin frequenter lędatur alter qui vincitur: q̄m interceſſoris beneficio ſe victū arbitrat̄. Sacerdotis eſt igitur nulli nocere: prodeſſe velle omnibus: poſſe autem ſolius eſt dei.

❡ Jo. Chry. ſup illud Mathei. xxiiij. Beatꝰ ſeruus.

Hęc dicta ſūt de ſermōe: de virtute de pecunijs: de omni diſpēſatiōe. quę vnicuiq; cōmiſſa ē. vnumquēq; enim ad cōmunē vtilitatem vti oportet his quę hꝫ: ſiue ſapientia: ſiue principatu ſiue diuitijs nō ad nocumētum conſeruorum. ❡ Lactā. fir. li. vi. c. v. di. inſti. Io. chri.

Nihil pōt eē vtile: vl' hōeſtū: qd nō idē bonū ſit: nihil inutile ac turpe: quod idem malum non ſit. Lactā.

❡ Caſſiodorus epiſtola. xiiij.

Cōmodū dꝫ eē cū modo: nā ſi mēſurā qualitatis exceſſerit vim ſui nōis nō hēbit. ❡ Cicero li. de amicitia. Caſſio.

Mihi aūt nō minori curę ē q̄lis reſpu. poſt mortē meam futura ſit: q̄ q̄lis hodie ſit. ❡ Cice. li. offoꝝ. ij. i fine. Cicero.

Sed vtilitatū cōparatio ſępe eſt neceſſaria: nā et corporis cōmoda cū externis: et externa cū corporis: et ipſa inter ſe corporis: et externa cū externis cōparari ſolēt cū externis corporis hoc modo cōparantur. valere aut malīs q̄ diues eē: cū corporis externa hoc mō: diuęs eē potiꝰ q̄ maximis corporis viribꝰ vti. Jpſa inter ſe corporis cōparant̄ ſic: vt bona valitudo voluptati anteponat̄ vires celeritati: externoꝝ aūt: vt gloria diuitijs: vectigalia vrbana ruſticis. Ex quo genere cōparationis illud eſt Catonis ſenis a quo quū q̄reretur: qd maxime in re familiari expediret: reſpondit bene paſcere et c. vide ſupra in vſura. ❡ Jbidem.

Hoc autē de quo nunc agimꝰ ad ipſum eſt quod vtile appellatur: in quo verbo lapſa cōſuetudo deflexit de via: ſenſimq; eo deducta ē vt ab hōeſto vtile ſecerneret: et conſtitueret honeſtū aliqd: qd vtile non eſſet: et vtile: quod non honeſtum: qua nulla pnicies maior hominū vitę potuit afferri. Summa qdē autoritate philoſophi ſe vere ſane: atq; honeſte hęc tria genera confuſa cogitatiōe diſtinguunt. Quicq enim iuſtum ſit id vtile eē cēſent. itemq; qd honeſtū ſit id eſſe iuſtum ex quo efficitur quicqd ſit honeſtū id ſit vtile: quod qui parū pſpiciunt hij ſępe verſutos homines et callidos admirantes eoꝝ maliciam ſapientiam iudicāt quoꝝ error eripiendus eſt: omniſq; opinio ad eam ſpeciem traducēda: vt honeſtis cōſilijs iuſtiſq; factis nō fraude: et malicia ſe intelligāt ea quę velint cōſequi poſſe.

❡ Cicero libro officiorum. iij.

Senſerunt ſtoici vt quicquid honeſtū eſt:id vtile ſit:nec vti‑le eſſe quicq̄ qđ non eſt honeſtum. ℭ Ibidem.
Licet dicere vtilitatē aliqñ cū hōeſto pugnare. ℭ Ibidē
Nihil vero vtile:quod non ſit honeſtum nihil honeſtū qđ non idem vtile ſit. ℭ Idem.
Quū vero vtilitas requirēda eſt:ſic intelligēdū:vbi turpi‑tudo ſit ibi vtilitatē eſſe nō poſſe:qđ ſi nihil eſt tam cōtra naturā:q̄ turpitudo:recta (enim ⁊ conueniētia ⁊ cōſtātia natura deſiderat:aſpernaturq̄ cōtraria) nihilq̄ tam ſcđm naturā q̄ vtilitas. ℭ Ibidem.
Quod autem bonum id certe vtile:itaq̄ quicquid ho‑neſtū id vtile. ℭ Cicero ibidem.
Sic quod honeſtum non eſt:id vtile vt ſit effici non pōt: aduerſante ⁊ repugnante natura. ℭ Ibidem.
Peruertunt homines ea q̄ ſunt naturę fundamēta:quū vtilitates ab honeſtate ſe iungunt. Oēs enim expeti‑mus vtilitatem. ℭ Cicero ibidem.
Nam quis eſt qui vtilia fugiat:aut quis potius qui ea non perſtudioſiſſime perſequatur. ℭ Ibidem.
Eſt enim vtile qđ idem honeſtū:nec q: vtile honeſtum: ſed q: honeſtū vtile. ℭ Cice.lib.officiorum.iij.
Si vir bonus hēat hāc vim:vt ſi digitis cōcrepuerit poſ‑ſit in teſtō nomē ſuū irrepere:hac vi nō vtatur. Intelli‑gat enim nihil expedire:aut vtile eſſe:qđ ē iniuſtum.

VUlgus grecę ὄχλος.ου.ὁ. ⁊ ὄχλος.ου.ὁ. vulga‑ris dr̄. Eſt āt vulgus: ⁊ maſculino: ⁊ neutro gene‑re:proprie ignobilior multitudo. Uirgi. Sequitq̄ ani‑s ignobile vulgus. Diciturq̄:vt qdā volūt:a volendo: q ſtulte huc atq̄ illuc voluatur. Hinc vulgaris dicit. hoc eſt vilis:ac cōis:hinc vulgo:diuulgo:hoc ē omit‑to:ac vile ⁊ quaſi cōmune omnibus facio. Hinc etiā promulgo:quaſi prouulgo. Unde lex promulgari di‑citur:quum primum in vulgus educitur.

Uirgi. ℭ Uirgi.lib.j.Aeneidos.
Sequitq̄ animis ignobile vulgus.
ℭ Idem in.ij.Aeneidos.
Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus.

VXOR grece γυνή.αι γυνός.ἡ.⁊ γυναικοφιλής. ου.ὁ. vxorius dr̄. Uxor dr̄ mulier:poſtq̄ cō‑tractū per verba de pńti:licet nūdum cōſu‑mauerit:⁊ hoc in oībus fauorabilius. Sed in odioſis:appellatione vxoris venit ſolum illa:quę matrimonium conſumauit.in.l.non ſicut.C. de bo.quę lib.
Uxor dr̄ ab vngēdo q̄ſi vnxor. Fuit enim veterum mos romanorum:vt nouę nuptę mariti domū intrātes axū‑gia poſtes vngerent:eſt aūt axūgia adeps ſuillus in‑ueteratus:aut cū ſale:aut ſincerus:q quanto vetuſtior tāto vtilior ē. Diciturq̄ axungia ab axe plauſtrorum vn‑gēdo:q̄uis etiā gręci hoc vocabulo vſi fuerint. Hanc enim religioſam habebāt:putabantq̄ mala omnia ab ea domo arceri:propter innumeras axungię vtilitates impreſſas ei a radicibus qbus ſucos veſcuntur.
Uxorius modo ſignificat ad vxorē ptinēs:modō vxori de‑ditū Uirg. Pulchrāq̄ vxorius vrbē extruis.

Euripi. ℭ Euri.in medea.
ἥπερ μεγίστη γίγνεται σωτηρία.
ὅταν γυνὴ πρὸς ἄνδρα μὴ διχοστατῇ.
Quę quidem maxima eſt ſalus.
Quādo vxor aduerſus virū non aduerſetur.
ℭ De hac mā habes ſupra in mr̄imonium: ⁊ mulier.

x XENIUM greca dictio eſt ξένιον.ου.τό. Erāt autē xenia munera quę veteres in ſaturna‑libus ſibi inuicē mittebāt. ita q̄ q̄ primo mit‑terent xenia vocarētur:q̄ſi hoſpitalia: hoc ē ad hoſpites miſſa:ſicuti apophoreta quę remittebant. Quare martialis duos libros antepe‑nultimū xenia: ⁊ vltimū apophoreta vocauit. Qm̄ in his diſtychis ſingulis ōſcripta ſūt mūera:q̄ ſaturna‑libus mitti ſolebāt. Et ipſa diſtycha p mūeribus:hē ē p xenijs: ⁊ apophoretis miſſa. A xeniū p diminutionē fit xeniolū. Apuleius. Cōmodū meridies acceſſerat: ⁊ mittit mihi xeniola porcū optimū: ⁊ qnq̄ galinulas.

x Xenodochiū qđ ⁊ xenodochiū dici pōt greca di‑ctio eſt ξενοδοχεῖον. ⁊ ξενοδοχεῖον.ου.τό. Et eſt hoſpitiū receptaculū. Cōponitur aūt ex ξένος.ideſt pe‑regrinorū ⁊ δοχμενός.ου.ὁ.quod eſt receptiuus: et‑enim δέχομαι capio dicit. Latine hoſpitale dici po‑teſt. Nā ξενοδόχος idē eſt quod hoſpites recipio.

ZELOTYPIA greca dictio eſt cōpoſita ex ζῆλος.ου.ὁ. qđ eſt ęmulatio: ⁊ τύπος.ου.ὁ. forma ē aūt zelotypia ęgritudo animi ex eo puenies:q timeas ne aliū alteri:qđ cū ne‑mine velis habere cōmune:ſm Chryſippus qui igitur ita amat:vt ſollicitus ſit:ne quis amorē ſuo perfruatur zelotypus eſt.
Zelotypia oritur ex amore nō patiēte cōſortiū in re ama‑ta:ſm.b. Tho prima ſecūdę.q.xxviij.arti.iiij.o.

3 Zelus greca dictio eſt ζῆλος.ου.ὁ. Et eſt amor hea‑titudo:emulatio:iuſta ira:felicitas.
Zelus ſumit aliquādo pro feruēti dilectiōe: ⁊ quādoq̄ pro inuidia nō equiuoce:quia ſecūdū pcedit a primo: ſm.b. Tho.ſuper prima ad cor.xiiij.co.j.ſi.

3 Zodiacus eſt circulus cęleſtis in quo duodecim ſi‑gna ſunt quę ſol ſingulis annis percurrit:qui lati‑ne ſignifer:gręce zodiacus nuncupat:hoc eſt anima‑lis. Nam ζῶον.ου.τό.animal dicit. Ipſorum vero ſi‑gnorum nola ſunt. Aries: Taurus ⁊ cē.vide ſupra in ſi‑gnū. De hoc circulo. Uirg. Obliquus qua ſe ſignorū verteret ordo. Ouidius:ſectus in obliquū eſt lato cur‑uamine limes:zonarūq̄ trium cōtentus fine:poloq̄. Effugit auſtralē:iunctāq̄ aquilonibus arcton.

ℭ Ad Laudem Dei.

Habes humaniſſime lector in hoc volumine:plurimorū vocabulorum declaratione cū diffinitiōibus:ſeu deſcri‑ptionibus:grecarūq̄ dictionū:adiectiōe ſuis locis ap‑poſitā: Innumeras ſentētias Biblię: quattuor eccle‑ſię doctorū:aliorūq̄ ſanctorum:philoſophorū: Hiſto‑ricorū:poetarū tam latinorū q̄ grecorū: ⁊ demū Dan‑tis ⁊ Petrarchę:ſuis in materijs: ⁊ vbi melius q̄drare videbātur annotatas: Aliquas materias in arborē ramificatas:quo facilius eas memorię ſcriptis cōmē‑des. Uenetijs arte ⁊ impenſis Georgij de Ruſconibus Mediolanenſis. Anno Incarnationis Domini.1508. die.3.Martij.

REGISTRVM TOTIVS OPERIS.

4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4
a b c d e f g h i k l m n o p

4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 4 3 3 4
q r ſ t v x y z A B C D E F

FINE